

I.ODOVICI CAELII RHODIGINI IN ANTIQVAVRM LE-
CTIONVM LIBROS AD CLARISS. D. IOANNEM
GROLIERIVM, CHRISTIANISS. GALLORVM
REGIS SECRETARIVM, NECNON IN-
SVBRIAE PRIMARIVM QVÆ-
STOREM PRÆFATIO.

t

VÆ SPLENDOR VITÆ IS EST, EAQVE
Illustris famæ celebritas Vir clarissime, Non inter Gallos mo-
do, in quibus natus es, & educatus, Sed & Italia tantum non
uniuersa, Qua Superum interpatet, Inferumq; Mare, ab Alpiû
radicibus ad Siculum fretum, Vt Doctissimus ut Quisq; est Ita
imprimis Amicitia tuæ obseruanter insinuare se appropere-
t. Quippe à Summis comprobatur Auctoribus, nostri, Beneuo-
lentiam à Virtute duci imprimis, confoueriq; Ac inde coortâ
Gratiam haud fere' consensescere unquam, arescere'ue, Vt quæ
à Virenti promanarit initio, Quod & mentis sum adfiscit ni-
torem, & Lætitiâ cōparat præsigenem. Id quod & Vates forsân nobilis sub Poetico, uti af-
folet, inuolucro amplius perspiciti significat, sic canens propemodum, Solis intonsa est
Phæbo, Bacchoq; iuuentus. Quo sane factum, ut ipse quoq; idem mihi petendum decus,
constituerim, Sed reuerenter tamen, Et quod Parthorum Regibus patrii moris est, non ci-
tra munus, Quod est non absq; Literario commercio. Sic enim concipio, Virtutem inenar-
abili morum integritate constipatam, Quæ te omnibus ingerit admirandum, & amabilem
præcipue, Vicissim me tibi parte saltem aliqua conciliaturam, Quoniam hæc semper Ani-
mo tuo, capaci omnium, Numinis cuiusdam loco fuerit. Nec sane frustratum iri me aut Vo-
to proprus excisurum, opiner, Quando etiam si in illustri humanarum rerum fastigio con-
stitutus, Et, quod omnia exuperat, Maximi Regis Intimus, ac Insulbrum Quæstor, Cûcto
paulominus Terrarum orbi conspicuum te præstas, enitescuntq; Mentis altissimæ Germi-
na præclara, Nihilominus præmitti esse ingenio diceris, ac inter Gallorum splendidâ nobilita-
tis Viros Clementia, & affabilitate tanta, ut nunquam non uel sortis postremæ Hominibus
pateas, renidens perpetuo, nec fere' hilarior, quàm ubi te adeat Quispiam tua usurus muni-
ficentia, & naturæ diuiniore largitate incomparabili. Quippe imbibisse altius uideris, Esse
Hominem Homini Deum, uel, ut græce dicam, ἀνθρώπων εἶναι ἀνθρώπου δοῦν μόνον, Habe-
riq; hanc ad felicitatem uiam cæteris omnibus munitiorem, Quando nō aliam tenere tot
Galliarum Viri Principes, Sed imprimis tot, tantiq; tuæ Gētis Proceres longe clarissimi,
Quo argumento illis Gloriæ cognomen adoptatum, haud ambigam. Quod si reluere cō-
nitatur Aliquis, in aliena laude, q̄ par est, ingeniosior, Suppetit ex eminētissimis Animi tui,
omnia supereminentis dotibus, nitidissimo quodam splendore perfusus Coniectatio euident.
Illud, quicquid est, In humanis rebus uideri augustissimū, Vnde tam omnibus absoluta nu-
meris propagata Virtus sit. Qua nunc & Ipse cōpulsus, immo, ut syncerius agam, Blandis-
sime allectus tibi me non quidem Amicum exhibeo (Neg; enim tua hoc patit' amplitudo)
Sed clientulum plane', & hunc quoq; humilem. Quod uero in rerum fieri Cōmerciis a' Ne-
gotiantibus solet, Parari uisumur, Qui tibi me & Doctissimo, & Omniū fere' nobilissimo
cōciliatum pergat. Nec alius omnino hic est futurus, q̄ uti præstruxims, Musarum initiatus
facris, Et ex Scientiæ profluës Thesauris. Etenim cum nuper Antiquarum Lectionum libel-
los, Quod maturuisse iam uiderentur satis, Vnguuium incurfus diu perpesti, formis cufos pu-
blicam facere materiam statuisse, Tu mihi Vir præcellens, Vnus ex omnibus selectus ma-
xime es, Cui Noui operis arida modo, Vt ille ait, pumice expoliti munus oblatum uellem.
Quod ea res imprimis tibi Nobilium scientissimo, & Scientum nobilissimo Animi mei az-
dorem in tui nominis propagationem, Quod mihi instar numinis est, abûde uidebatur ex-
plicatura. Equidem in Sanctariis humanis Animorum fortura maius, ac Indicatæ grauio-
ris censuerim comprimî nihil, seruariq;. Simul & nuncupatione istiusmodi prosum ani-

inaduvertebam fore, Tum ut ex amplitudinis tuæ quadam maiestate nostris libellis quippiam accederet auctoritatis, & gratiæ, Siquidem pleraque ideo credi pretiosa, quoniam sunt rebus dicata. Tum etiam Vt tanquam Deo quodam præside communiti aduersus omnem Virulentiam restatam, præsentia plurimum lidem gestiant tua, sibi quæ in eo placeat insignitius. Quando, uti a Peripateticorum Principe traditum, nouimus, In humanis rebus nil tere cogitari gratius queat Excellentioris Amici, ac Patroni fide præsentem. Quæ quidem ratio hanc mihi nuncupationem, uelut necessariam planè uidetur expressisse. Quanquam a Platoniceis forsitan hic decretis aberrarim, Quod Necessitas nulla magis censetur uoluntaria, Nec Voluntas necessaria magis, quàm Amatoria. Primus hic, & idem summus, ac perpetuus Voluntatis affectus perficit omnino, Vt non amare nolumus. Et nil prorsus Amore magis necessarium. Te autem Vir clarissime, quis non amat impensius? Quando non inde modo agnosceris felix, quod tota se uingesserit tibi fortuna in hac Opum, & Potestatis, ac honorum amplitudine, Quibus & Heroicus quidam accedit Corporis habitus, Cui adesse plane aduentum maiestatis quadam tacita. Sed hinc grauius multo, Quod Sapientia præditus singulari, sic ut tam attemperas, Vt quicquid Animo concipis, quicquid re obeundum proponis, ab optato haudquaquam excidas sine, Quæ demum hinc inde absoluta, plenaque est, & cæsetur felicitas. Quippe illos denique Beatos arbitramur, Quibus plurima adsint quidem bona, Sed ita, ut inde manifesta profluant Emolumenta, Quod utique citra usum haudquaquam contingerit. Hoc enim exuta Possessio felicitatem quam iam iuuerit partem? At huc ex formula, Vt quæ dicat ratio, præter Sapientiam, Quod ualeat præstare, non fere cõpereris. Hac porro Rationali naturæ cum Deo eminens paratur similitudo, Qui esse Sapientia ipsa creditur. In assimilatione autem eiusmodi summum Beatitudinis gradum uideri dubio procul constitutum, semper diuinus & sensit, & docuit Plato. Sed & Scientissimi ex nostris Animi Virtutem censuere longe clarissimam, & Hominis peculiarem, de Principe rerum Deo bene cõiectare, indeque inter Compares de illius agere præscripto. Quæ ex re illud colligunt uenissimè, Nisi a seipso, scèdi posse Neminem, Quando in id bonum ius nulli supersit extimo. Ceterum nec in tam supba tuæ Virtutis censura, subblandiri me, uelim suspicet aliquis, Neg enim apud Ingenii Virum perspicacissimi superest mendacio locus, Quod si supersit maxime, Seruilius adeo tibi illuisse, haud facile concoquat Animus. Sed uera sciunt Omnes, qui tantæ Indolis admiratione attoniti subinde insusurrat sibi Græcæcū illud, οὐδὲν ἔστιν ὁ δεινὸς ὁ νέος, καὶ παλαιός. Verum nos præfari definamus, Te quæ postremo suppliciter apprecemur, Quæ soles, Frontis erugatione Hoc, quicquid est, Libello excipias letus, Vt te Præfide, adeant & Ceteri, Liore posito. Id Quod eo procluius facturum te, spõdet animus, Quoniam ex Andree Asulanæ officina publicum indispisci, sunt exorsi primum. Nostri, opinor, Hominis diligentiam non in conformandis modo libris perperisore lima, quam Ceteri soleant, quotquot sunt, omnes, Sed & in conquiendis hinc inde, ac, quod aiunt, ex Orci faucibus eruendis Ingeniorum, Quæ lucem nobis peperere, iam fere abolitis monumētis, Et hoc præstat ille quidem, ab Aldi Generi uestigiis nec latum utique unguem diuulsus, Aldi inquam illius bene docti Viri, Cui plurimum debet Studiosissimus quisque, Quod barbaricas uirilignes late iam obrepētes detergere Is adortus est primus. At eo immaturus raptus, ac e nobilis Consilii cursu medio, (Qui Mortalibus nimio plus frequens est mos) reuulso, Quamuis interpellatam, non destituit curam Socer, Amplitudinis tuæ persudiosus, Qui, dum subinde præfissi Animi tui laudes celebrat, nec munificentioris naturæ claritatem reticet, Id perfecit demum, Vt Sacro nomini tuo destinatas diu Lucubrationes nostras Libentius dicandas curaremus.

Vale.

NATVRAE PRINCIPI, AC INTELLECTUALI SAPIENTIAE, NEC/
NON AMORI SACRVM SPIRITALI, AFFLATV QVORVM

Trino, & Vno aspirante uberius, Hæc publico Studioforum bono
condita nobis sunt, Nam Sicuti Materiæ Actum exhibet For
ma, Corpori Vitam Anima, & Motum, Itidem
Animæ Virtutem Intellectus, Principium
Intellectui Actum uitalem, in/
tellectualem q, ac Lumē
inenarrabile.

LODOVICI CAELII RHODIGINI IN LIBROS ANTIQVARVM LECTIO
NYM AD BONARVM LITERARVM STVDIOSOS OMNIS PRAEFATIO

Picrum Philosophum Vno Voluptatis nomine plerisq infamem, scpe
uero etiam grauissimum, dicere solitum accepimus, Collatum beneficiū
accepto non pulchrius modo, & speciosius uideri, Sed iucundius quoq,
ac mira quadam ratione suauius, Quando *χρεός οὐδὲν οὐτὸς γόνιμὸν ἔστιν,
ὡς χάρις*, idest Gaudii nil æq ferax est, ac Gratia. Proinde multo Sapi
entia lumine perillustris censi potest, & debet, Qui omnium Princeps
eam Gratiarum excogitasse nomenclaturam uidetur, Vt Vnam diceret
Aglaiam, Euphrosynem secundam, Ac postremo Thaliā, Velut in benefica natura puri
us, amplius q focunditate præsigni progerminet gaudium, exuberet q. Quibus de causis
cum Vitæ pro innato captu solertia curriculum totum (nam, quod dicitur, nec puero qui/
dem serix) ad prociñctum remis, uelis q; dum tendimus, in Literarum, & interiorum utiq,
studiis transferimus, nulla subiit pridem grauior cura, nullum eminentius ingessit se pro
positum, q, ut maturius, quantum hoc nomine Principi naturæ primum, hoc est diuinę, de
beamus, testatissimum toto terrarum orbe faceremus, Quippe ab inenarrabili ac infinita se
moti, abiuncti q; clementia Vnum modo, & uix id quoq, scimus, nihil nos scite prorsum,
aut posse. Mox uero, ut Quicquid tot noctium euigilati labores, & haustæ lucernarū fulgi
nes, Dierum q; Sudor nobis peperissent, in Album publico captantium ingenii cultum bo
no promere pergeremus, In hunc etenim usum durissima sumus perpeffi, Vt, quod diuino
ex fonte in nos est perductum, benigne in alios itidem corriuaremus, Reiectis omnino saū
spicatis nescio qbus, in Arcana protinus, quicquid est illis paulo acriore studio comparatū,
intrudentibus, immo etiā contumulantibus. Mihi Sanctarium exquisitius nullam fuerit, q
Artū bonæ Ingenia cādida. Quibus summa hilaritate, uelut in Platonis diuini Remp.
transcriptus, qđ mihi est, impertior. Argumentum huius stomachi mei habebūt Eruditi o
mnes, Quod eos, quibus exploratus comperta hæc, meditata q; sunt, peculiariis appellare
operis initio, non ab re est uisum, Non ut fluentis largissimis aridus ipse aquas igeram, Sed
indidem potius ut deriuem, quo retortida rigentur inuenta. Immo uero, ne si forte, ut affo
ler, præsidibus nullis in aciem prodierint, tanquam *αὐτοῖς βοδὲ λα*, ut Aristotelico utamur
dicendi more, idest rudia, impolita q; nec unguibus impetita diu, protinus impressionē fa
ciente male feriatarum sciola manu, allisa, uel dispalata pereāt. Quamobrem parte hac Eu
ripidion illud facile reieciro. Quo is Archelaum fertur allocutus, *οὐ βούλομαι πλοῦτον οὐδὲν τι
δωρὲς εἶναι πένης, μὴ μ' ἀφρονα κρίνῃς, ἐκ δὲ τοῦ ἀντὶ τοῦ δοκῶ*. Siquidem Vobis Doctissimi Viri, Qui
bus & rerum innumerabilium, Et luculentissimę Orationis suppetūt diuitię, nostrum hoc,
qualecunq, forte q; etiam simplarium, offero munusculum, non auri uim a quoq, nō id ge
nus alia uicissim repetiturus, Sed Animum præcipue in legendo mitem, benignum q;. Qui
esse Doctis omnibus germanus debet, nullo liuoris furo, nulla festinantius Lacerandi labe
cula maculosum, obscuratum q;. Mox uero & aduersum nocturnos oculos, & frontes obdu
ratas, ac nescio quos Edenulos, semper uescientibus uirulēti quippiam allinentes, ingenuā
propugnationem, Vt toto standum putetis pede, Neqđ tetra: prūm rubiginis affricēt in/
auspicatissimi Tritagonistæ. Quos sat scio, si ualeant, nulla non hora Philoxenum nobis, et

Cnathonem Siculum Gulæ proceres, ac Cupediouoras infames exhibituros. Quib⁹ id fuit per familiare, genuinum q; Vt Vocati in pultaria nariū mucosam excuterēt supfluitatē, Vt rei fœditate auerfantibus cæteris, Soli uel ultra uota saburrati Epulis abunde distenderent. Quāq; in male pceptas uoculas, ad Venena natas, nec conatu ita multo uideo eē op⁹, toto pferant organo instructis. Nunq; mihi credite, ita teli iactum p gredi, pmitterē sibi. Satis illis, super q; est, terroris, ac tumultus oīa implere, ostētare magis, q; bellum gerere, Vt qbus amatoria Bucolicorū uersuum uerba mō recinere, sit frequentissimū. Sed nec clauī redum tenē tibus magnopere Theoninus dens uidet reformandus, ἀέθω φωτεινόν, ἡνέρος δὲ τῆς θεᾶς βέλωνος. Nā ut protinus de me iam ordiar dicere, Id est in ope hoc condēdo adhibitu tem pamentū, Vt temporis spatium lōgius ab exorso eodecursum, Vice Iudicum planē perfun ctū uideat, Quibus noua fœtura pdituros mox in publicā materiam libros subiici, Virgula Aristarchi ppendendos, in pclara Legum illa p cinnatione diuinus sanxit Plato, Vt cōmoni ti hinc decoris huius studiosi pformatos acrius, iterum q; ac sēpius recoctos pferrent. Pictu rum certe institutum memorabile narrat, Vt p interualla subinde Tabulas puiferēt, credo, ut partus amore quadantenus refrigerato, pinde, ac Spectatores, ppēfione acri uel minuta dispicerent, In qbus ppeti assiduitate hebefcit plerūq; Generātis acies. Id nos in hisce libel/ lis non tā in nostrum euigilatis nomē, q; ut ad p cinctum tendētib⁹ p sidiō forent, oīno pro uirili secuti sumus, Vt recognitiōe īteruallata identidem pensitati, pcocti q; in manus homi nū citra inscitā Labem p darent. Qua tñ in re, Vt obiter Catoniano caueā supcilio tumen/ tes, Et Histriculos nescio quos, ac liuidos, Quorū semp in obelo mēs et Fescēniū uirum, nō ita iis, q; promunt nobis, oīum regimus, aut paciscimur assensum, pinde ac loquat⁹ Quer/ cus, sic q; dicamus, tāq; ambrosia Nos ali deat. Nostra nō adeo amamus, Vt si ulus ferat, uel cum famā dispēdendo nō aliisuri uideamur. Maius est in publico bono momentū, Cui a/ dinini cultus obseruantia mancipati, obstricti q; interdū, noctū q; allaborauimus. Me aucto re p mium in Spongiā incumbet, qcqd parum integra fide, aut scite minus, doctē q; in Lite/ ras promptū fuerit aī aduersum, Etiam si eum passim adhibuimus modū, Vt, quā traditū, Oīa ferē classicis obstrata, sustulit q; Auctorib⁹, ueluti statuminibus qbusdā rigidiorib⁹, ci tra uicii, aut ruinæ metum stent ualidius, reslatū paulo ēt uehemētiore facile p tēptura. Pro/ inde siqd exierit, Quod geniū hēat, nec sit quarta natū Luna, feligat id Lēctor accuratus, quo auctor fiat, & cultior literaria Supellex. Siqd excitaret opinione, q; aduersaria ingens plerūq; pponit nobis, implere potuerit minus, ac ἡνέρος ἡνέρος uidebimur qñ q;. Et sentiet alicubi Lacratidæ frigus, meminere unusq;sq; Homines esse nos, qbus pnuere in pluribus, insitum est. Nam & Veteꝝ Sapientissimi multa qdem scisse dicuntur, oīa uero haudquaq;. Alius alio plura iuenire poteit, Nemo unus omnia. Quā obrem desinant acutis naribus, sub ductis q; superciliis, & caperata fronte, striata q; Scioli, qbus puter saepe unguētī plena Ala/ bastrus, Nostra, quocunq; cōcepta Sydere sine, immitius cōuellere, memores, Nemini unq; uitio datum, Diuinā Bonitatem, quo melius ualeat, coluisse. Bene sentienti non erit partem hic Hypenemios oīno, aut quod Plato inqt, ἡνέρος ἀνέρος. Quando ad quadringenta ex Auctoribus electissimis, opinatissimis q; ppeniōe accurata, repassinant⁹ Loca, parū aliis aī aduersa, Ne quis Claudi more Nos pilæ arbitret, inhēre, nec ex Ingenio qcquā prome re. Velum in hoc eum seruamus modum, Vt oīum ferē parcamus famā, Neq; enim īfectā cruore gloriolam capiamus. Quod siqs pscissum se, ac digyto mōstratū, suspiciabit, Velim expendat acrius iniunctam promendi Veri necessitatem, Neq; n. parietem Linere, pposi/ tum ē, aut puluillum cubito iacentiū subdere. Porro et Animi candorem ab omni profusus æmulatione, & figurati Preconis morsu, ac uirulentia seoretum. Ego magnis nominib⁹, qñ proferunt se, ut nunc est, mira fertilitate disciplinarum oīum studia, Libenter affurgo, inuē ta, & in scribēdo curam approbo, exosculor q;. Sic n. exolescet q̄primū Barbaries, Cui⁹, ut sic dicam, utiliginibus fordescens Latīnæ linguæ claritas diu, uelut mucore iacuit ado/ bruta. Quod si Vestra īsecutus uestigia Dodissimi Viri, dolium ipse quoq; sicuti ille fecit apud Lucianum, uersare sum adortus, nil est, quod isto nomine cuiquā frontem contrahā, Quippe notissimum est, Delicatam esse doctrinā, Itus pugnanti dicāre de muro. Obicu/ rior qdem mea forsā fama est, Fidilibus tamen prolibatum Simpulis pmeminimus. Quē immensis laboribus sunt comparata mihi, q̄q; summe districō uariis curis, Ea in Albū pro/ muntur,

muntur, & Scientissimorum decurizæ adnumerantur. Quod si fallimur, Nec plaustum expe-
 ctare nostra valent, Succinam illud ipse mihi, *κεκύλιανος ὀπίσθος ἐς κεφαλήν*. Cæterum quo
 certiore cubito hosce libellos metiri, etiam in Vestibulo, valeat Vnusquisq; . Iam operis ratio
 non exequi pergam. In quo sane commonitos harum Lectionum studiosos uelim omnes,
 Non intra Grammatices pomœria contineri, quæ bonorum Iuuenum emolumentis elucu-
 brauimus, Siquidem omne studiorum fere attentat genus, Præcipue uero Platonis, ac Pla-
 tonicorum eimamur arcana, Quod ad illorū aliquandiu Lucernam pernigilauimus, ppter
 rerum nobilium eminentissimam in Philosophia sublimitatem, Quæ uetus illud Pythagoræ
 reorum symbolum, ex diuinitate profluens respicit fertilissime. Ex quo inter legēdum, si mo-
 do assequare, quæ dicantur, mire Animos afficit, ac in Summum a terrena sequestratos hu-
 militate prouehit, inenarrabilem Diuinorum amorē ingenerans. Et ab Aristotele traditū
 scimus, præstare, paucula ex nobiliore Scientia prægustasse, Quam de Ignobiliore multa.
 Nec tamen negligunt interim Peripateticorum placita, subtilitate immensa Naturaliū ar-
 cana extra omnem aleam perscrutantia. Quin, ut nostris nil cessatum horis, sciant Omnes,
 Medicorum ingressi scholas, et Vireta præcipue iuēda, ut Christianæ uitæ Theologos
 taceamus, Quos utiq; uigilare solos recte dixeris, Somniantibus Cæteris, ac pfunde omni-
 no, Versuram inde facimus, & excellens præfloramur argumētum, Quoniam fortem usus
 pariat. Quo factum est, Vt a Naturæ Principe initia ducentes, quo ab Intelligibilium pro-
 funditate inenarrabili ad Sensibilium mox declinarem certitudinem, Siquid tamen cer-
 tificari licet, aut habere, Cum Vera hic haud, quaquā sint, Sed Verorum Imagines, & Vm-
 bræ, In Mundi contemplationem, nullo unquam satis Eloquio explicitam, Vela feceri-
 mus propanfa, Consequente Dæmonum Natura. In qua multiplex reteguntur subtilitas re-
 rum, alioqui poeticis adūbrata figmentis. Statimq; ingerente se nobis Humanæ excellen-
 tia Potestatis, quam esse miraculum ingens, & diuinum quoque, Vetus comprobat Theo-
 logia, multam parte hac Stilo indulgimus, Latēq; Animalium Principi, & in Vniuersi me-
 ditulio plane regnanti proprias & Animi, & Corporis dotes extra omnem admirationis
 captum, regeffimus, Vt rationale Animal infinite Bonitatis esse delicias se, animadu-
 tens, illi rebellem minus agere, tandem condiscat. Quando eam nobis Peccati pestifera uis
 inussit labem, Vt Homine nil fere comprobet fragilius. Quod, atrocissimi Belli interfusa
 Historia, manifestum facimus. Ab hac uero argumenti altitudine, multis forte caliginos-
 sa, in Varios digredimur Linguae utriusq; flores. Et quantum eualuimus, præter admodū
 pauca, in omnibus perpetuo intacta cæteris consecrati, subinde tñ, quæ Philosophiam resi-
 piant, interfectimus. Qua in parte Academicos fere imitatur, & Socraticos, Quibus fie-
 quantissimi fuit moris, Quæstione propofita, diuersas ad id, quod quærent sententias af-
 ferre, ac rationes, Vt pluribus propofitis, inuicemq; collatis, secerni inde facilius posset, qd
 probabile magis uideretur. In aliis uero Græcos plurimum Auctores sequimur, non qdem
 ut Interpretes, Sed ex eorum fontibus Iudicio nostro, Vtunq; est uisum, haurientes. Nec
 Nostros tamen retundimus, Aut Spatiofa, eruditaq; Iureconsultorum Volumina, Quan-
 do & hi aduocantur ad partes, Quorum est Anima Dei cultus. At Spiritus Patriæ Legis cu-
 ra. Cor Voluntas recta, Manus recta: Voluntatis effectus. Totum Aequitas, & Grauitas.
 Atque, ut paucis rem complectar, Quicquid lectiōe collectum est, Stilus in unum rediger
 corpus. Et inde Antiquarum Lectionum titulus hisce libellis est adoptatus. Nam & Pom-
 ponium Libros Variarum Lectionum concinnasse Legimus, Sed & Commentaria Lectio-
 num Antiquarum a Cæselio Vindice composita, Gellius aduocat. Siquidem adhibita In-
 genii nostri aura, Quæcunq; ea est, in Saporem unum, Imagine quadam Apum, mire diuer-
 sa confundimus libamenta. Vti ex succis odoraminum uariis reliquum tamen fiat Spiramen
 tamen unum. Indicem porro præposuimus, sed Triplicem, Primo Quid Singulis opere toto
 Capitibus contineatur, paucis explicamus, Mox Quæ in diuersis Auctoribus exadiore Li-
 ma penduntur, expoliuntur ue. Postremo Vocabula, Et scitu digna complectimur fere
 omnia.

- Quo pacto Múds sit congeries maloe, & Terra improbitatis Prouincia, cum multi Deū esse Mundū dicant, Et Moyſes quoq; ac Sanctæ literæ miris efferat Laudibus. Ca. Primū
Humana Natura aſtruitur non Vilis, Nec contemnenda. Hominis cauſa omnia eſſe a Deo quodammodo produãa. Hominem futurum fuiſſe Immortalem, ſi non peccaſſet. Ca. II
Terram eſſe mundi Chorum medium, quæ ſit Muſarum Choreæ, quid Apollo, Terram eſſe ſtellam Vnam ex Pyth. Cur Dea a Platone dicta, Terræ nomen nō eſſe uile, Cur Fir mamentum dicatur, Item Cælum quomodo Vnitas omnium, Terræ præconia plura, & quæ ſit eiufdem forma. Caput III
Mundus quid ſit, Natura continens mundum quibus cenſeatur nominibus. Inibi de Sphæ ro breuiter, Quid ſit illud Timæi, Mundum conſtare ex mente, ac neceſſitate. Múdi Prin cipia Tria. Caput IIII
Mundus, ſiue Coſmos unde dicatur, Quid Coſmius, & Coſmetor, Cur pulchra ſiāt in mū do. Vnde colligatur Mundi pulchritudo. Cælum eſſe picturatum, et Cur dictum ſit Oūū. Caput V
Vacuum in Mundo eſſe nequit, Vtrum uiſus ſine aere intermedio poſſit perfici, An extra Mundum eſſe poſſit Vacuum. Caput VI
Vtrum eſſe poſſit Corpus extra Mundum, Quod ſi concedatur, Vtrum poſſit a nobis uide ri, Cur pede aſſecto aſſiciantur Inguina. Caput VII
Quo tempore Anni creatus ſit Mundus, Cur Aries Signorum primus. Caput VIII
Quæ ſint in Mundo Antica & Poſtica, Dextra, & Siniftra, Surſum, & Deorſum, declaraf Lucani locus, & Ouidii alter, Sacrificandi mos, cur in oriente naſcantur Gemmæ, & Aro mata, Leones, Elephanti, Papinii locus illuſtratur. Caput IX
Quam rationem in Animalibus Dextra, uel Siniftra pars, necnō Antica, & Poſtica, Item Superna, Inferna q; habeat, Senſuum alios alios Naturales, Animales alios, cur Virorū ſu periora craſſiora ſint, In Fœminis contraria eueniant. Caput X
Cælum an ſit animatum ex Peripateticorum doctrina, Item quæ ſint in eo Dextra, & Sini ſtra, Antica, Poſtica, Superna, Inferna, Expenditur Virg. Loca duo. Cur Cælum mouea tur ab Oriente in Occaſum, Cyttarus quid. Caput XI
Mundi figura, an Cæleſtia nutrantur. Caput XII
Quot ſint omnino Sphæræ. Caput XIII
An quæ Viſuntur, ſint plane Syderum Corpora. Item an Stellæ ſuo luceant lumine. Quid Etheris nomine intelligendum. Cur in Planetis uarii cernantur colores. Cur Luna macu loſa. Aſterifcus quid. Caput XIII
An Planetæ aſſiciantur Vaporibus terræ. Prius, Qualis cenſeatur in literis Ptolemæus. & no x q; quid. Caput XV
Elementorum colores, Sapores q;. Item an Planetæ colores habeant, Vnde colligi eorum poſſit Natura. Caput XVI
Planetarum poteſtas maior ſit, an fixarum Stellarum. Chaldæorū Placita de Planetis, Itē Diis Conſiliariis. Hesperides quæ ſint. Caput XVII
Mundum, Sphæræ, Stellæ ſentire, ac preces exaudire. Sphæram maximam eſſe Múdi ocu lum. Terram Item Anima, & Senſu præditam, ex Platoniceorum doctrina. Cap. XVIII
Dignitas Cæli ex Hiſtoria, Item ex Phyſicis rationibus. In Cælo eſſe Trinitatis myſterium. Cur dicatur *ougarós*. Si ſtare Coelum, nihil moueretur. Si Calor cæleſtis deficiat, nullibi erit Calor, uel Frigus. Caput XIX
Mundi colores tres, An ſint in Cælo colores ex Peripatetica Schola, An item Calor. C. XX
Regio apud Platonē Terreſti Paradifo aſſimilis. Itē Vbi ſit Paradifus is, Arriani Hiſtoria ad id mirabiliter faciēs. De habitatione ſub æquinoctiali, Item an ibi ſit Mare. Ca. XXI
Simulacra duo nobis eſſe propoſita, Mundum, & Chriſtum, Mundum eſſe tanquā Remp. & Dei

& Dei templum, Angelos a Deo præfectos humanis rebus, Qui mox cuâserint Dæmones, & immundi Spiritus. Caput XXII

Dæmonis nomen fuisse uete ribus honestum, nobis non itâ. Cur Aristoteles dicat Dæmonios, & Plato diuinus. Caput XXIII

Rationalis Naturæ gradus esse tres, Deorum, Dæmonum, Hominum. Dæmones cur. Itē eosdē dici Lares, ac Genios. Dæmonum descriptio. Qui Medioximi, Patellarii, Semo nes, Heroes, Manes, Pluto Sumanus, Sangus Popi, Diopi. Caput XXIII

Esse item in Sphæris Dæmonum ordines. Prouidentia triplex. Quomodo a Dæmonibus afficiamur. Qui Dæmones Naturales, Quiq; Aduentitii. Dæmonum præfecturâ. Itē Dæmones esse tanquam Pastores. Caput XXV

Dæmones an habeant Corpus. Item Angeli. Corporum genera quinq; Nereides quæ sint. Qui, & ubi Visibiles Dæmones. Caput XXVI

Dæmones esse semine fecundos, & Coire, Angelos bonos minime. An Angelus dicat de Homine. De Gigantibus. Dæmones qua ratione Varias exhibeant figuras. Quæ sint Naiades, Dryades, Onofceli. Cur quidam Dæmones ingerant se Puerperis. Caput XXVII

Dæmones mali, Dæmonum e Cælo lapsus, Trygodæmones qui sint, & Sorodæmones, Co uali, Soroadios Dæmon. Caput XXVIII

Dæmones an sentire doloris uim possint. Spiritum eē q Sensum efficiat. Cur enses offerant Dæmonib⁹. Virgili locus explicat. Theologica sentētia de Supplicio Dæmonū. C. XXIX

Dæmonem tribus modis dici. Animum nostrum etiam Dæmonem nuncupari. Locus Vir gili declaratur. Caput XXX

Dæmonem esse unicuiq; proprium, custodem, testemq; Quæ sint ab eo emolumenta. Quā do fiat Dæmonis ab Anima electio. Dæmonium Socratis quale foret, & Cur dicere De us. Itē de Augusti & M. Antonii Dæmonio. Dæmonū bonorū, & Malorū noīa. Ca. XXXI
An mutato loco, mutetur & Dæmon. Cur q; alibi fortunatur. Dæmone illustrāte, mira sæ pe a nobis fieri. Theologorum de Angelis bonis placita. Cap. XXXII

Oracula fuisse a multis comprobata, a multis item damnata. Oraculoꝝ Origo. Theologiæ genera tria. Statuæ Dæmonica. Vnde habeant Vaticinium Dæmones. Cap. XXXIII

Dæmonū bonorū, malorūq; distinctio ex Porphy. Dæmonū descriptio ex Aug. An Dæmones sint Hoībus pstantiores. *αἱ πρὸν μὲν* qui dicant. De Serapi. Quos facile arripit Dæmones. Cerebus q; Dæmonas nō posse diuitias dare. Animas defunctoꝝ a Dæmoni bus effingi. De Arrepticiis plura. Ternistratores q; sint. Item Paredrus. Caput XXXIII

Afferuntur ex Augustino rōnes aliæ, quibus possunt Dæmones futura p̄noscere. C. XXXV
Origenis opinio de Corpusculis Æcheris, atque Aeris, item de restituendis Dæmonibus. Caput XXXVI

Euchætæ, & Gnosticorum impia sacra Dæmonibus concipiendis. Caput XXXVII
Anacephalæosis superiorum. Hominem esse miraculum magnum. Hominem esse quodā modo omnia, et Dei simulacrum. Hominem esse Dei cūmulum. Item quid sit Homo quo modo miraculum. Caput XXXVIII

Mundos essetres. Hominem dici quartum, In quo simulacra sint reliquorum trium. Itē esse ueluti Proteum. Caput XXXIX

An ex terra fortuito generāri Homo quæat. Mira de Animalium quorundam spontali gēa tione. An esse possit Vniuersale diluuium ex Auerroe. Caput XL

Homo duobus modis ab Hebræis dicitur, Enos, & Adam. Sed Adam idē est simpliciter, quod Homo. Vnde sit Coniectatio, Hominem recte ab humo dici. Animantium interstia compositionis ratione. Caput XLI

Quibus item probetur Homo similis Mundo. De Stellis in quatuor Mundi Cardinib⁹. Ho minis laus ex Cicerone. Caput XLII

Omnis nra dignitas ab Anima est, Quæ uehiculum est ad Deum, et Imago mētis. Spiritus Corpora pparat ad Animæ susceptionē. Pythagoræ. Plat. Arist. opinio de Aīa. C. XLIII

Animæ distributio secundū potentias. Mentem esse uice luminis, & Instrumenti, & Visus. Qui sit sanus bifrons. De Mentis Capite, siue flore. Animæ officia tria. Quid sit Animā e Corpore segregare. Caput XLIII

Quod sit Anima Idolum Item quæ Imago, & Vmbra. Ex quibus fiat Animal. Adam, et Eux mystica interpretatio.	Caput XLV
Vegetatrix Animæ munus triplex. Altricis facultatis Organa duo, Item munia quatuor.	
Epeleustice motio quid.	Caput XLVI
De Animali Virtute, Item Naturali & Vitali, ex Auicenna.	Caput XLVII
Sensuum commoditas, & necessitas, Quibus insit Sensus. Origo eiusdem. Nervorum paria se/p tem. Cur Anima vires suas magis in parte ista promat, q̄ illa.	Caput XLVIII
Aristotelis sententia de Sensuum origine. De medio duplici, quo Sensus producit in actû.	
Olfactum esse minus aliis necessarium, & quæ utilitas eius.	Caput XLIX
Sensus Cur tantum quinque. Quatuor necessaria, ut sentiamus.	Caput L.
Sensus interiores quatuor. De Sensu Comuni præcipue. Inibi Locus Plinii declarat. Cap. LI	
Qui præstantioribus sit Sensibus præditus, habere Item inferiores, Sed non ediuerso. Sensi bus abuti omnibus Hominem tantum.	Caput LII
Sensum non esse idem cum Intellectu. An Homerus Animam putarit Corpoream. Itē an scierit, esse præditam ratione.	Caput LIII
CAPITA LIBRI SECUNDI	
Intellectus agens, & Possibilis.	Caput Primum
Auerrois de Intellectu agente sententia, Quid Auerroem, quando'q; in Aristotele Interpre tando fefellerit.	Caput II
Humanæ Speciei laus exquisita ab Ingenii, Memoriz, Vaticiniorum, Locutionis pote/ state.	Caput III
Inesse Animis humanis Scienciarum Thesaurus Latētes, iuxta Platonem, Cur Musæ Iouis, & Memoriz dicantur filiz.	Caput IIII
Homem unū nescire Imperiū pati. Itē affectare, ut sit Deus. Qui consueverint honores diui/ nos. Quid ita humana species credatur, tum Solaris, tum Mercurialis.	Caput V
Animæ humanæ potentia mira. Corpus nostrum posse ab Aia fieri luminosum.	Cap. VI
Connumerant, quibus excellentia rationalis Naturæ posse deprimi Videtur. Mox resellun/ tur. Plinii locus resitutus illustratur.	Caput VII
Hominum genera tria pro Vitæ institutis, Actiuos, & Voluptarios haberi tanquam Exu/ les, Quia Contemplantes iam sint in Patria.	Caput VII
Felicitatem esse duplicem Naturalem, Supernaturalem'q;. Quo calle hanc consequamur.	
Corporis descriptio grata.	Caput VIII
Humanis Corporibus nil deesse ad perfectionem. An Corpora nra sint Cælestibus nobilio ra. De Simia iucundum scitu. Corporis humani nuditatē non esse p̄brosam, contra Plinii sententiam. Quid responderi possit præponentibus Homini Bruta. Cur Infantia Quadru pedibus nos similes faciat. Cur'q; Viroz Cadavera fluitent supina, Foeminaz p̄na. C. IX	
Cur sit erecta statura Homo. Cur Plantæ contrario nobis modo se habeant.	Caput X
Quam multa sint in Corpore humano admiratione digna. Quæ sit in Corporibus pulchri tudo. De humoribus quatuor humani Corporis. Cur Ingeniosi alig, aut obliuiofi. Cur Tri stes, aut Hilares. Item de Sanguine, ac Bile atra.	Caput XI
Spiritum plura significare. De Animali Spiritu, Vitali, Naturali. Ingeniorum diuersitas unde sit.	Caput XII
Quid Arteria, & Quid Vena, Origo utriusq;.	Caput. XIII
Pulsus quid. Item de ratione Pulsuū digna scitu. Qui sit Formiculans percussus, & Vermi culans, Plinius declarat.	Caput XIII
Quæ sint partes in Animalibus Similares, & Dissimilares. Item de Nervis, Quæ membra Organica.	Caput XV
Ossium ratio, Quot in Humano Corpore Ossa.	Caput XVI
Chartilaginis Natura quo ab Ossibus differat.	Caput XVII
Nervorum ratio, & unde oriuntur nervi.	Caput XVIII
Carnis ratio ex Platonis doctrina, Carnis species duæ, Qui sint Ines, & qui Villi apud Me dicinæ peritos.	Caput XIX
Humanū Corpus summa partiū proportionē cōstructum. Rotundū, et Quadratū Schema reperiū	

reperiri in Corpore nostro. Mensurarum indidē esse deprompta nomina. Itē Denariū nu-
merum. Quibus constet Corpus. Retrimenta quot exernant modis. Caput XX
Humani Corporis partes. Membra qd. Nouē haberi ppenfione digna in quolibet mēbro.
Cur Naturam Dixerit Iustam Hip. Membri cuiusq; ratio triplex. Caput XXI
Capitis ratio. Cur ibi sedes Animæ. Cur magnis Viris caput aperire, iſtitutum. Cerebri itē
ratio. Encar quid sit. An Cerebro abſtinuerint Veteres. An Capite præciſo, poſſit qſgre
di, aut loq. De Craneo, & Suturis. Itē de Capillis. Interim adnotabis, quæ dicant Thria
Qui dicantur Phoxi, & quid Phoxa, & Phoxichili. Item Cymbe. Cymbachus. Cymbeū.
Xylocymba. Corymba. Caput XXII
Capillorum ratio. Cur defunctorum Capilli durent, aut etiam augeſcant. De Tulliola Cice-
ronis. Lophos quid, & Lopheum, Lophium q;. Caput XXIII
Barbitii rō. Myſtax. Hyporhinion, Propogonion quid. Cur Mulier barba ſit exuta. Cur q;
in nonnullis uiſatur. Caput XXIII
Frontis ratio. Metopofcopi qui ſint. Item Quæ Stellæ ſecundæ. Cur quando q; nequeat api-
ri oculus. Sudoris in fronte ratio. Caput XXV.
Supercilia quam habeant rationem. Item Cilia. Caput XXVI.
Oculorum conſtitutio mira. Videndi ratio breuis. De Speculis pauca. Quæ dicantur ὀπώ-
της, ἡρόν, ὁ πώ-της. Item ὁ παφῆλ, μεα-φολκός qui dicatur, et ἑλ-πιδελ, ἡρόν. Item ὁ μὸς quid,
& inde corruata Verba. Caput XXVII
Aurium, & audiendi ratio. Aerem idū moueri in orbem. De Aurium Humoribus. Item
de Sordibus. Lobus qd. De Fanefiis. Amphotides quæ ſint, & q; dicant Oti. Ca. XXVII
De Narib⁹, et earū dē muniis. Mirū de Elephāti nare. Quæ dicant Promuſcis. Rhinocolura.
De Coluris, & Colo, & ſicis Coluris, ac Colyridib⁹, Coluriis q;. Quid Collyriſſare. Item
Myſſare, Myxa, Myx⁹. Itē qd Nares i Architectura, et qd ſtuetaria, et Mygme. C. XXXVII
Labiorum, & Linguae munus duplex. Item de Ore. Caput XXIX
Linguae, & Oratiōis laus ꝑcipua. Saporum ſenſus ubi ꝑcipiat. Saliuæ fontes. De Gultu. de
Plittaco mirū. Meropes qui, & Vnde dicant. Tryſſare qd. Trygon cur. Caput XXX
Dentes Cur attributi Animantibus. Dētib⁹ an inſit Sentiendi uis, atq; itē Oſſibus. Dētiū
diſtributio, & Vocabula. Quid Gelafin⁹. Giguag⁹ noſa. De Pyrrho, & Hercule. C. XXXI
Proſopon. i. facies qd. Collirō. De Sphondylis. Anderes qd. Item Anthereō. Corē, Cor-
ſæ. Corſoteriū. Corſotens. Dire. Dyſſauchē. De Oſſibus humeroꝝ. De Iugulis. Gylis, &
Gylauchē qd. Iſthmus, uñ Pariſthmia. Orthoſtade. Orthoſtadia ueſtimēta. Strāgulation-
um rō. Cynanche. Angina. Synāche. Metaphrenum. Caput XXXII
Manuum laus ꝑcipua. Scribendi bonum. Brachii partes, et Vocabula. Manuū, & Digytoꝝ
partes, ac partium nomina. Caput XXXIII
Peſtoris ratio, & Vocabula partium. De Coſtarum numero. De Vberibus, & partiū nomi-
nibus. De Oſſe ſacro, & Sphondylorum meatu. Item Coſtarum Vocabula. Quid Pleuri-
tis. Arthritis. Nephritis. Caput XXXIII
Ventris partes, & Vocabula. Cœliacus morbus. De Vmbilico, & partium circūſtaſarū Vo-
cabulis. Præſagium ex Vmbilici nodis. Cholera qd. Iliā. Ceneon. Lagō. Lapara. Qui ſit
Verſus Procelli. Sphecodes. Lagani. Myuri. Acephali. Caput XXXV
Pubes. Item Penis. Eius Vocabula plura. Faſcinum cur. Pudēdoꝝ Liberi patris cultus. Tau-
rus, & Daſtylios. Capros. Capræ. De Nanis. Et Vepene. Caput XXXVI
Teſtium ratio præſtantiffima. Membra dominantia quæ ſint. Muliebrum pudendorū, par-
tes ac Vocabula. Lanuini. Cliterini. Dupondius. Cremafteres. Lytē qui dicant & Proly-
tæ. Chlunē Entomiā, quid uocent Græci. Monii Suēs q;. Item Mellina. Vidulus. Vidula/
ria. Meſoſcelos. Apocopi. Cochone. Detefatio. Caput XXXVII
Nates. Apogloti. Glutos. Ephedrana. Pyga. Hypoliſſē, qd Item Liſpa. Liſpi. Cur Atheniē-
ſes Depyges. Theſei petra. Virgilii locus. Cur cædant nates potiſſimū. Callipygos. Cata-
pygōn. Pygoſtolus. Caput XXXVIII
Ani ratio, & Vocabula. Archus. Archoliparos. Anifchia. Liſpi. Caput XXXIX
Teſticulū Muliebris quam habeant rationem. An conſerat Mulier ſemē ad generationem.
Semen quid. De Menſtris, Cur Fœmina minor Viro. Caput XXXX

Curū ratio. Item Vocabula plura ad inum usq. Periscelides q̄ sint. De Pittaco. Ca. XLI
 Inferorū proportio Cum Superioribus. Quosdam pedibus mira efficere. Pedum rō. Cur
 infirma mulierum crassiora. Colon. Iphiclus unde. Itē Colias Venus. Scarthmus. Chirā
 quid. & Chiro-podes. Caput XLII.
 Hypoglotides. Antiades. Paristhmia. Carotæ nervi. Carotica uenę, et Sphragitides. Celsi
 locus restituit. Hyoides os. siue Parastatus. Fistula Colli duplex. Stomachi rō. Ca. XLIII
 Intestinorū ordo, & Vocabula. De Lactibus. Cholidibus, et Mesenterio. Mesarchus qd. &
 Omentum, item Enterione, & Enterionis. Paraphyades. Caput XLIII.
 Pulmo qua naturā prouidētia factus. Cur Latini, & Græci Pulmones q̄q̄ dicere malint,
 quam pulmonem. De Branchiis piscium. Qui Pneumonici, seu Pulmonarii. Ca. XLV.
 Cordis ratio. Item de Ventriculis Cordis disceptatio non inelegans. Caput XLVI.
 De Iecore, Pancreo, Holcimo, ac Felle. Item rō longioris, breuioris q̄ Vitæ. Cap. XLVII
 De Liene, & Rifus immodici ratione, & Cauniis Lienosis. Asplenon medicamētum, Cur
 Traianus Fiscum appellarit Lienem. Caput XLVIII.
 De Rhenibus. Perinephra. Gramaticorum defensio in Rhenum etymo aduersus Philoso-
 phos. Rhenum uitia, & Vocabula. Caput XLIX.
 Vetreces Venæ, siue Vranæ. De Vesica, & Vesicæ affectionibus. Caput L.
 Præcordiorum, siue Diaphragmatis ratio, & nomina plura Phrenes. Prapides. Plinii ob-
 scuritas illustratur. Caput LI.
 Spermatis Vasa esse quinque numero. Quæ dicantur præparatoria, Maris, & Feminæ
 ratio. Caput LII
 De Vtero muliebri. Item an Matrix Barbare dicatur parte ista. Geminorum rō. Didymi, et
 Didymaones quo differant. Vnde sit Sexus disparilitas. Foetus multiplicis exempla prodi-
 giofa. Vteri Vocabula, & partes. Itē de Mulieris testiculis. De Eugio, & Hymene. C. LIII
 Septenarii ratione, intima corporis constare, Itē extima. De Septenario Paucula. C. LIIII
 Summum hominis bonum esse in Deo, non in Voluptate, aut Potētia, uel Virtute. Impie/
 tatis humanæ taxatio. Caput LV.

CAPITA LIBRI TERTII

Historia iucunda belli in Venetos gesti, qua tempestate nobis ista elucubrabanſ. C. Primi
 Digestionum species, et Secretionum. Obseruata multa de Sudore. Virgilii locus explicat.
 Interibi adnotat, quid Chylus, Chymus. Chilus. Chloe. Hemitymbium. Ardalia. Arda-
 nium. Hemitymbium quid. Caput II.
 Saltationis Laus, & origo de Græco penu. Hymnorum genera. Profodion. Hyporchema.
 Stafimon. Virgilii Locus enarratur. De Proteo pauca. Caput III.
 Saltationum Species. Virgilii locus explicatur ex Greorgicis. Saltationis partes. Cap. IIII.
 Iphidi in currendo agilitas mira. Higinus uindicatur a Vitio. Iphicratides quid. Iphia O/
 ues Cur. Caput V.
 De Palma scitu digna. Nicolai cur dicantur. Lunam amatoribus præesse. De Palmæ Cere/
 bro. Et Tegya Cui. Item Palma, & Oliua fontibus. Sudæ error, & Interpretis Philostrati.
 Pen quo distinguat a Balano. de Phraote pauca cū enarratione Oratiani Loci. C. VI
 Laurus tacita Cur. Item Cur Lauro uterentur Vaticini. Tibullus explicatur. De Puella Da-
 phne. Lauri contra uenenum uis. Caput VII.
 Leuſtrica monumenta quæ sint, & Leuſtrica puellæ. Vindicatur a uitio Plur. codex. Leu/
 ſtra unde. Leuca quid. Caput VIII
 De Effæis, & Hæſſenis. Item de Phariseis, ac Saduceis. Aurum Iudaicū quod sit. De Phis-
 lateriis, & Proſelythis. Caput IX.
 Cur noctu sonantius audiantur omnia. Quid Palmus, Tyle, Sigmus, Clytos. Cur Vox ſtro-
 delata melius audiatur, quàm ediuſo. Caput X.
 Iulæ uoces in Lactantio quæ sint. Iulos quid, & Vlos, & Iulides. Hycca qd. & Melos, Itē
 qui Harmonici, & qui Canonici, ac Canonium. Concētuum species aliquot. Antletæ q.
 Item Himonia, Himaum, Tenellus, Niglaros. Caput XI.
 Prouerbiū origo, quod est, Habitus Monachum nō perficit. De Iside multa. Quæ Linoſto
 lia. Sacerdotum

lia Sacerdotum munia. Item pauca de Ofiride, Tiphone, Anubi. Acephalis sacerdoti/ bus.	Caput	XII
Super Demosthene adnotata quæpiam non ingrata. Quid ad Aquam scribere. Quid Bata lus. Corrigitur error Interpretis Plut. de Calauria Insula. Item Ouidii locus. Banus piscis.	Caput	XIII
Bation, Nitarion, Batyle, Batylos.	Caput	XIII
Lineam poscere quid. Et quid in Spectaculis Linea. Item de Longunis, & Cancris, seu Că/ cellis. Cinclidarii qui.	Caput	XIII
Salis potestas mira. Cutis crassitudo cur hebetudinis indicium. Enarrať locus difficillimus Fa bii. In Malaco sanum. Citta, Picatio. Item qđ Malacia. Tollit mendum ex Seneca, & Cæ sare. Quæ apud Herodotum sit Persarum Halia.	Caput	XV
Mos abluendi Infantes Sale, aut frigida aqua. Enarrať Virgilii locus. Salis, fermenti, ac Mel lis noťe qđ intelligendum in sanctis literis.	Caput	XVI
Cur Somniculosi, Quibus angustæ sunt Venæ. Item Pamiliones. Cur in cogitatione pro/ fundiore obrepat Sopor.	Caput	XVII
Sudoris Species. De Sudore frigidus. Qui Sudores bono sint.	Caput	XVIII
Cur facies, & suprema desudent maxime. Cur item in trepidationibus idem patiant Pedes. Cerebrum ne, an Iecur sit humectationis fons.	Caput	XIX
De Oleo scitu digna. Quæ dicantur Præmissa Vini, & Olei in Plinio. Emendatur locus Cice ronis ex Epistolis familiaribus.	Caput	XX
Super Hercule, ac Geryone pleraq; non extrita admodum. Larini boues, & Cestrini, Ac Epi/ rotici. Geren qđ. Item Herculis cognomina. Hercules stragula quæ sint. Balnear Calentes cur Herculi sacre, de q; Smintheo Apolline.	Caput	XXI
Stuporis attoniti species, Quem Apoplexiæ Græci uocant. Item quibus ex causis contingat. Quid Paralysis. Catulli uersus declaratur.	Caput	XXII
Super Comitali morbo quid sentiant Eruditi. An homo tantum huiusmodi affectione infe/ stetur. Magmed historia. Lunaticus morbus.	Caput	XXIII
Anima natura qualis sit per se. Vitia extrinsecus inuehi. Cur Anima eadem parum intro/ spicietur mortalis uideatur.	Caput	XXIII
Annulus Gygis, Qui q; hic fuerit Gyges. Labradeus Iupiter unde dicatur. quid Labrys. De Annulorum ui, & Lapillorum potestate mirabili adnotata complurcula, quæ Lectio uaria suggerit.	Caput	XXV
Super Annulis item non improspere conquisita quæpiam, & prompta in literas, non semo tis omnino Questionum salebris. Imprimis cur Annulorū qdam dicantur Physici. De Ma gia relatu non ingrata. Iuuenalis locus explicatur. Qui sint Pharmacia, Pharmaci, Apis/ cori, Catharmata, Catharsia, Peristiarchi. Item quid Teliæ, nec non cur dicantur Annula riæ Scalæ. Qui dicantur item Annulli Leues Iureconsultis, obiter Pānicularia quid apud eosdem intelligantur. Oxythymia quæ sint.	Caput	XXVI
Quo sensu accipiendum illud ex Ægyptiorum doctrina, Omnium rerum esse Vicissitudinē. Cur plectantur posteri ex Malorum delictis, rōne Platōica. De Aiaz trāfitu in corpora di/ uerfa. Super Vipera scitu digna enotantur aliqua.	Caput	XXVIII
Quæ sit ratio tarditatis supplicii ex diuina providentia. Item iuste ne plectatur filii ex eo, qđ Parētes deliquisse cōperiant, Interibi cur Cecrops Diphys.	Caput	XXVIII
Sententia Diui Thomæ ad idem, ex prima secundæ, Quæstione LXXXVII. Articulo ult/ mo. Poenarum genus duplex.	Caput	XIX
Obseruata quæpiā de Vipera legēribus futura nō iniucūda. Item qđ de Theriaca. Cuiusmo/ di aīal sit, uulgo qđ dicitur Thig. Pēfitatur Plinii locus de Vipa.	Caput	XXX
Comica facies apud Lucianum quæ sit. Comicus item risus. Enarratur interim locus Cice/ ronis ex Epistolis familiaribus. Item de Phania, & Comœdiæ ara. necnon Misericordiæ. Personæ inuētor. Meson qđ, & Scōmata Mesonica. Tettix. de Anaxádrice Comico. Comi cus apud Spartios Lusus. Dicelisse Phallophori, Autocabdali.	Caput	XXXI
Qui sint apud Eruditos Phantias & Phanio necnon Phaniō, & Phana. Item Phanos, siue Panos. Helana. Lophnia, Grauium, Candelabrum Tarentinū. Xylolychnuchi, Lychno/ canti, Tyrrhenorum in artibus præstantia. Helene uas.	Caput	XXXII

Coronarum origo. Decertare Drama ad Corollas. Declaratur Plut. Locus perperam tralat.
 tus. Caput XXXIII
 Quibus nititis infestentur Oculi, ex Medicæ scientiæ Hortulis floridioribus. Cap. XXXVIII

CAPITA LIBRI QVARTI.

Poetices laus. Poetæ apologia aduersus Eratothenē. Fabulæ rō. Cur etiā Theologia uetus fabulas admiserit. Virgilianæ Aeneidos sensus allegoricus explicat, rōne ab aliis diuersa. Cur Aristarchus dictus sit Mātis. i. Vates. Oratori Poetā esse finitimū. Caput Primū.
 Fingendi modū non esse unū. In quo dānādos cēfuerit Poetas Plato, Qui ne Homero qdē pepererit. Poetæ laus exq̄sita. Refutatio negatiū in Morō e allegorias. Caput II
 Poetas quo pacto citra noxam legas. Interim quæ dicantur Amethysta. Et quid Pædagogia. Item de Polypo, de q̄ Mādragora scitu digna. Porro cuiusmodi sit Poetica imitatio. Nec non de Crepidis Dæmonidæ claudi. Caput III
 An Poeta nascat, Orator fiat, sicuti receptum uulgo est. Neminē unū posse in multis excellere. Poetices origo. Fabii lectio restituit. Poetæ gñā. Quid Monodia. De Lucio obiter. Maronis laus. Poeta unde dicatur. Vergilius dicatur, an Virgilius. Caput IIII
 Quæ hymnos sint traditæ spēs. Hyporchema. Cur Bacchus Dithyrābus. Dithyrābici Poetę. Hymnos dici ēt soluta orōne. Epgni, et Encomii discrimina. Periautologia qd. Cap. V
 Cuiusmodi sit in Poemate uitium, qd̄ dicat Logoidia. i. λογοΐδεια. Item q̄ sint etiā in Latinis literis Logi. Interibi Orationis genera duo. Nec non qd̄ Logion, uel Logia. Logistherium, Tabularii, Diribitorium, Pædagium, Logades, Logii. Item obiter quid Abacus, & Abaculus. Poetam non dici nisi summum. Epiphylides quid. Caput VI
 Temperantiæ nomen q̄ late pateat. Zamolxidis doctrina de Animæ medela. Quid Medica exantatio. Cur Temperantia dicatur Græcis Sophrosyne. Cap. VII
 Frugi Viētus laus ex poeta Hesiodo. De Asphodelo pauca. Exempla ad id Alexandri, & Scip. Item de Antagora. Quæ sint Opsonia Apyra. Item quid Pŷster, Pŷsteridion. Pŷgeus. Caput VIII
 Imperantiæ detestatio. Corpus humanum esse Tartarum quendam, & Pistrinū, ac mortuorū pceptaculū. Microtrapezi. Italica mensa quæ intelligantur apud Platonē. Item Italica Philosophia. Græcia magna quæ fuerit. Porro de Tarentinis, & Sybaritis Paucula, et uellicatim. Item Siritis, & Polieum. Mitrochitones qui. Caput IX
 Voluptatis genera tria. Luxus Asiaticus, & Ionicus. Enarratur locus Propertii, & Oratii ter. Ionia pro uiolariis. Rhodonia. Crinonia. Attica Bellaria. Siculorū mollis uictus, et Leontinorū. Vmbricæ Cænæ, & Homerica. Anagogæ, & Catagogia. Caput X
 Viētus frugi ex Platone. Mensa sacra. Gulæ insectatio breuis ex Porphyrio. Dioscuroꝝ prædium Athenis. Mensa Ægyptia. Rogatiani historia minus uulgata. Edacium catalogus. Addephagiæ templum, & Cereis στῆς. Megalartus, Megalomazus. Caput XI
 Qui fir in familiaribus Epistolis Trapezophorus contra omnium hædenus enarrationes. De Trapezophoro item intellexisse Iuenaalem. Mensarum genera. Caput XII
 Quid sit apud Platōem, Narthecophoros esse multos, Bacchos uero paucos. Bacchus qd̄. Ebrietas Animæ duplex. Nectar quid. Caput XIII
 Tres esse principes supra mundum. Iouem esse mundi aiām. Quid Dionysius. Item q̄ Titanes. Qui Tiphon, Cacoethes, Sporadici morbi, Endemi, Epidemi. Cur homines dicātur. Dionysiaci. Catacecaumene, Catacecaumenites Vinum. Caput XIII
 Quæ, & quot significet Cora. Arrianus explicatur, & emendatur. Item de Dionysio plura scitu digna. Cur dicat Taurus, Taurophagus, Dionysius, Sabazius. Vnde Sabbata. An Iudai Bacchum coluerint. Ficorū inuentor, & fructuum, Ceruorū nomina plura. Vino aquā q̄s miscuerit primus. Tripus Dionysii. Itē qd̄ Bassara, Scenophegia. Caput XV
 Dionysiorum ritus. Qui sint Phallii. quid Neurospasta. Lucianus declaratur. Gellii locus emaculatur. Automata. De Phalacris, & Phalantho. Item qui sint Phallophori Ithyphalli, Autocabdali. Phallica carmina, uel Ithyphallica. Item Ofchophorica. enarratur Columellam in hortis. Hermata, & Phalagia quid. Item Hilarodia. Simodia. Magodia. Cizndologus.

<i>azdologus. Tonicos Logos. Sotades. Dicelista. Sophista.</i>	Cap.	XVI
<i>De Phellis, Item Phelleis, & Phelletis. Qui Phellopodes.</i>	Cap.	XVII
<i>Quam habeat rationem Adagio, Camelus baëdriana. Pluſcula de Camelis. Perpendit Plinii locus. Camelus pro fune. Quid Camelaucium.</i>	Cap.	XVIII
<i>Hominis, & Animalium ortus ex Priscorum Theologia. Prometheus cur dicitur homines finxisse ex luto. Quo sensu dicitur, Prometheus es. Coroplastes quid. Quid Prometheus ex Plotino.</i>	Cap.	XIX
<i>Omniū, quæ de Prometheo traduntur, enarratio allegorica. Quid Hepar, siue Iecur Promethei. Quid Aquila. Pandora. Obiter de Briareo pauca. Epimetheus. Iapetus. Fecula. Ignis.</i>	Cap.	XX
<i>Enarratur locus Propertii. Quale sit Pharmacum Prometheum. Item Promethei Theſſa li historia. nec non de Argiuo Rege Lacyde.</i>	Cap.	XXI
<i>Scripti, & Voluntatis Quæſtio triplex. Quid æquum, & bonum. Quintilianus enarratur. Lesbia regula. Item Polycteti Regula.</i>	Cap.	XXII
<i>Theſei honores Athenis. Semnæ Deæ quæ ſint. Item quid Semneum. Theſeis qd. Comæ, Barbæq; primitias offerre cur institutum. Tondendi species. Penice Coma. Galerulus. Relicinus. Replaudere frontem. Trepiterius, & Pentheterius Capillas qui dicitur. Pnyx quid. Ceroplaſta. Ceras pro Coma.</i>	Cap.	XXIII
<i>Pyrrhi Votum. Sanitatis præſtantia. Antiochi ſomnium ad id, Pythagoricum item institutum. Socratis comprecatio inſignis. Aurum eſſe Sapientiam. Argentum uero naturalium notationi.</i>	Cap.	XXIII
<i>Adorationis præſtantia, & neceſſitas. An Beſtiæ Cæleſtia uenerentur. Votum quinq; rebus perfici.</i>	Caput	XXV
<i>Volutatio in Cæno apud Plinium quid ſit. Ceroma, Patos, Coniſalos, Coniſtra, Pandare, Canthelii qui ſint. Item locus Plinii expedit. Bibendi leges. Conuiuium præſecti. Orati locus declaratur. Amyſſiflare. Commodi historia. Item tertii loci perpenſio in Plinio. Pauli Prætorii historia. Quid adinuere obſcœnis imaginē Præcipis. Vini Ordeacei proprium. Pinon uinum, Et Brython, ac Parabia.</i>	Cap.	XXVI
<i>Quam habeat rationem id frequens in libris, non eſſe inſundendum ſenti unguentum. De Odoribus aliqua non ingrata. Item quid ſit Odor. Dryinos animal.</i>	Cap.	XXVII
<i>Grati animi exempla, Alexandri, Socratis, Furnii. Interim Archelai historia. Ingratitudinis foeda ſugillatio. Actio ingrati Athenis contra Senecam. Hirundinem ſignificare ingratum. Militis Macedonici historia.</i>	Caput	XXVIII
<i>Virgarum apud Veteres uſus eximius in ſacris, & Vaticanis. Pyrethi magi, & Pyrethia ſcripta. Dinon, locus. Diuina culorum ſpecies. Qui Specularii, Capnomantes. Saliatores. Palmicum augurium. Vatinia ex pilcibus. De Myrica ſcitu digna. Itē de Rhabdudis. Poemata uirgæ apta. An Virgas in Dracones potuerint Dæmones mutare. Quæ ſit Acœna, Item ſceptum oſtrearhabdota, & arhabdota.</i>	Cap.	XXIX
<i>Philophum uerum eſſe Dei amatorem. Philophum non contingere abſque matheſi. Sed huius Item finem eſſe intelligibilem contemplationem. Mathematicæ unde dicant. Quid Dialectica apud Platonem. Inſuper de Geometria ſcitu digna. Philophiæ laus. Quid puluis Eruditus, quid Abacus. Locus Perſii declarat. Capillorum in Columnis par tes. Stereobaræ quid. Alueolatus. Abax. Abacion.</i>	Caput	XXX
<i>Seruitutis malum. Qui dicentur Stigmatæ, ac literati. Nicanor cur dictus Stigmatas. Eg Coppatæ, & Sâphoræ, Traſippion. Samii Iſti. Samœna qd. Cauteriū, Encauſtrū, Grām tica pocula, Serui pileati, Corōati, Apolides, Inſularii, Origiarii, Aſcriptitii.</i>	Cap.	XXXI

CAPITA LIBRI QVINTI.

Regibus olim Vrbes fuiſſe obnoxias. Poëmanor, & Poëmanorum quid. Rex cuiuſmodi eſſe debeat, uel Princeps, uel Magiſtratus. Cic. nodus explicatur. Anax cur dicat Rex. Anaxia miles cur. Diopos quid, & Adiopos. Caput Primum
Regum reuerens in Oriente cultus. De Indicoꝝ Regum luxu, ac timore. Item Perſarum.

- Grypos Cur ament Persæ. Item quem intelligamus Pyrphorum. Cap. II
 Proditorum fœda taxatio per exempla decurrens historica. Cilicum prauitas. Quid Cilicis-
 mus, Ifangelia, Epangelia. Scapha, *σκαφη*, Scaphalos. Cap. III
 Canterii notio multiplex. Compluviata Vites. Pedata seu Characata. quid Charax, & qd
 Tradux. Senecæ locus illustratur. Canterino ritu fomniare, quid. Cap. IIII
 Canthari etymon unde ducatur. Item notiones plures. Scarabeorum species Chrysemelo-
 lonthion quid. Plinii locus declaratur, Notem Ausonii. Cap. V
 Quæ sit Proverbi ratio, Delphini Vis in terra. Delphin instrumentū. Delphinis, Delphax,
 Delphaciū, Delphinus Apollo. Item de Delphine plura. Plinius explicat. Cap. VI
 Ludorum origo. Spectacula an noxia moribus. Cap. VII
 De Scena, & Scenophegiis. Scenographia. Ichnographia. Orthographia. Megalographia,
 & Scenicis locis. Quid Thymele, & q Thymelici. declaratur Plautus, & Vitruvius. Qui
 actores primarum, aut secundarum partium. Machinæ scenicæ. Martialis locus illustratur.
 De Proscenio, & Strophæ. Antistropho. Epitremate. Paregoremate. Cap. VIII
 Theoricæ pecuniæ quæ sint, & Stratioticæ. Stratis, & Crasæ qd. Deliastræ. Item qui Theo-
 ri, & quid Theoris. De Salaminia, & Paralo nauibus. Item quid Achana. Qui Colacretæ
 Plut. locus explicatur. Inibi quid Palintocia. De Manduce. Cap. IX
 Engastrimythi q sint, Et Pythones, Aut Engastritæ. Et Engastromantes, extra q opinatus
 Hermoleos sit. Iacobæ Rhodiginæ historia. Emaculat locus in Canonicis decretis. Cap. X
 Purpurata meretrix, Babylon cur dicatur a Hieronymo. De Babyloniorum moribus plu-
 scula. Lucretii locus explicatur. Aureus Babylonis Calix qui sit apud eundem. Cur mors
 purpurea. De Purpurario infectore digna scitu. Cap. XI
 De Aurea apud Babylonē arcula. Item de miræ naturæ loco apud Seleuciam. De Auibis,
 quas uocant Deorum linguas. Item de Babyloniis aliqua. Cap. XII
 Demosthenis excellentia, & mors. De Crico multa. Quæ sit Annularis ratio. Quid Hektor,
 Cricote Sphæra. Item Circite, Porcos, & Porce, Dextrocheria, siue Dextrariola, Psellia.
 Puellæ Ephesiæ historia. Cap. XIII
 Demosthenis sententia de molestiis, quas subire necesse est, si Remp. capeffas. Item de De-
 mosthene pauca. Cap. XIII
 Tripes Delphicus fuerit ne Vas, an quid aliud. Tripodis notiones plures. Magides mensæ,
 Epidorpiæ. Microtrapezi. Tetrapus quid. Insans tempus dici futurum. Cillibates qd sint.
 Dorides item quid. Item Dory, & unde. Cap. XV
 Delphici oraculi quæ tradantur initia. Eiusdem deficientis rationes. De Tiresiæ item Ora-
 culo. Caput XVI
 Quam effe ex Inimicis utilitatem maximam censuerit Plut. Inimicum esse Vulturi assimi-
 lem. Caput XVII
 De Vulturibus adnotata quæpiam. Cur Causidici dicantur Togati Vulturii. Item Impera-
 tores paludati Vulturii. De Vulturū odoratu, & Odoris ratione. Cap. XVIII
 Quid sit, quod Monogrammos Deos dixit Epicurus. Quod solidum Corpus, Et quæ Ma-
 thematicæ Corpora. Aphix meretrices cur. Euthygrammæ quid, & Euthyoriæ. Poly-
 grammi. Cap. XIX
 Musices laus cur data hominibus. Rursum a quibus studium eius sit derisum. Cap. XX
 Musica studium esse omnibus insitum. Eius initia uideri tria. Gigni tamen præcipue amo-
 ris potentia. Caput XXI
 Malorum genera tria. Modos esse uarios pro morum dissimilitudine. De Dorio, Phrygio,
 Lydio. Ionico, Quæ quis in rōne Musicæ excogitarit primus. De Calaminis Insulis Ora-
 ti locus explicatur. De Elegorum inuentore. Fistularum genera. Cap. XXII
 Quæ musica probis admittenda moribus. Item quæ instrumenta censerī improba debeāt.
 Magadis. Quintilianus declaratur de Spadicibus. Hypopadii, Tibiæ, Padides, Barbitos,
 Psalterium, Naula, Nablas, Nablifæ, Pandurifæ, Crembalū, Sambyce. Cap. XXIII
 Fabii locus ex primo libro explicatur. Vocis figura triplex. Dicrotos. Vocem quandam dici
 Dendryazufan. Dorcadiffans Pulsus qui. Cap. XXIII
 Musica triplex. Organorum item musicorum distinctio. De Lyrio, & Loto. Cap. XXV
 Tibiarum

CAPITVM

Tibiarum species. Phorbion quid. Photingia. Papinii ex Tebaide locus explicatur. Proau-
tion quid. Item Diaulion, Thebanorum in Tibiis præstantia. Item Pronomi tibicinis. Ca-
lamaules, Rhapaulæ, Matroa. Thebanorum uituperatio. Caput XXVI
Nomos in Musica quid. Nomorum species. De Orthio nomo pluscula. Castorium melos.
Laconici Regis mos. Carnii moduli. Carnia festa. Carna Dea. Augustini locus pensita-
tur, de Iano. Caput XXVII
Arcadam studia in Musicis. Virgilii locus enarratur ex Bucolicis. Artificum Musicorum ui-
tuperatio ex Plut. Aristotelis sententia ad id ipsum. De Stratonico Citharædo iucunda
lectu. Caput XXVIII
Cani remigibus solitum. De Chryfogono modulatore. Trāquilli locus explicat. Quid Suf-
fertum, & Differtum. Intus canere, ac foris quid. Catieni qui sint. Item quid Strutiffare.
Senius explicatur de Titis Columbis. Caput XXIX
Principum, priuatorumq; mollius sibi indulgentium exempla. Qui sint Blacæ. Item Blacæ
nomion. De Apicio scitu digna. Caput XXX
De Pandesia, & Maza. Item de Amazonibus scitu dignum. Quæ, & quibus in Locis Edu-
lia haberentur præstantissima. Lesbica farina. Gigartum. Fugorum nomina. Mycenæ unde.
Ciboria, Colocasiū. Caput XXXI
Documenta frugalitatis per exempla Historica. Ventri mancipatos esse, uelut Antipodas,
diciq; Lychnobios. De Acilio Buta, & Deorum Cœnis. Oplartyli libri qui sint, & O-
plartytia. Caput XXXII
De Voluptate, Lætitia, Gaudio, quibusq; distinguantur finibus. Voluptatem non esse bo-
num. Qui maxime Voluptates amplectentur. Caput XXXIII
Crates quo pacto repercussit Voluptarii cuiusdam dictum. Cur Cibis deterior, si gratus
sit, plus profit, quam probus, sed ingratus. Caput XXXIII
De operis huius Varietate ex diuersissimis concinnata. Scytham agere, quid sit. Panis ge-
nera, & instrumenta. Megalartus. Megalomazus. Caput XXXV
Panem ex omnibus difficilis esse percoctionis, Carnem non ita. Caput XXXVI
Felicitatis humanæ inconstantia. Timothei Historia ad id. Ciceronis obscuritas illustrat,
ex Epi. ad Atticum. Caput XXXVII
Felicitatem ueram ex Deo esse. Opinionem de Deo esse omnibus insitam. Triplici calle cō-
scendi ad Dei cognitionem. De Prophetis, Itē de Christo scitu digna. Caput XXXVIII
Salutis rationem esse in Religione tantum. Cæcropis inuenta, Religiones falsas, & supersti-
tiones omnes ex Astrologia, & Syderibus profluxisse. Lucretii locus declarat. C. XXXIX
Hominum pectora debuisse fenestrata fieri ex Apologo. Hominū prauitas. Et cur traditū
Animas transire in bestias. Caput XL
Fidei commendatio præcipua. Qui dicantur Palimboli. Theffala perfidia, Theffalæ alæ,
Theffalus Equitatus. Rhombus quid. Trapezia. Theffalica portio quid. Capanica, Capa-
na. Pharsalorum, & Boætorum ueracitas. Caput XLI
Magiæ species esse plures, quæ uel disparentur discerniculo. Item Pharmacia quæ intelliga-
tur. Magiæ nomen unde fluxerit. Virg. Locus explicatur. Caput XLII
Qui sint habitus priorib⁹ forma p̄signes. de Phaœ pluscula. Itē de Sappho pauca. C. XLIII
Aeginetica potentia, primum q; in ea Insula Numos uideri cufos. Caput XLIII
Qui nam fuerit in Veteri Historia Maris, Quiq; Equum inscenderit primus. Italiæ fre-
quentia. Caput XLV
Lusu nec abstinnisse Viros quandoq; laude multa præsignes. Caput XLVI

CAPITA LIBRI SEXTI

Hebræorum doctrinam triplici calle incedere, Talmutico, Philo sophico, Cabalifico. de Ca-
bala scitu digna. Cardinalium in nostra religione rô. Scapi Cardinaliales qui. Cap. Primum
Species numerorum plures, ex Græcis, Latinisq; congestæ Auditoribus. Chelonia quid. De
Obolis, seu Obelis. quid Obolostates. ἀβήλη, Statera, Thematismus, Cibdela, Cibde-
la. Sacellum quid. Trapezitarum Thema. Caput II

BB

- Symbolica Simulacrorum additamenta enarrantur. Senecus anguii, siue Leberis, aut Syphar. De Testudinis Carne. Epicotos quid. Caput III
- De M. Euangelista, & Antonio Anachorita. Vatiens Historia, qui sinistra manus digytos absciderat. Scuti gestatio. Inferiorum quid, & quid Telamō. Item Hostiorum. Pliniana Lectio asseritur. Item de Porpace, & Ochano. Nicij scutum. Pelta amazonica. Cap. IIII
- De Gemonijs Gradibus, Et cur sic dicatur. Item de Gradibus Castoris, & Aureliis. Locus Ciceronis explicatur. Suppliciorum genera plura. Caput V
- Furum supplicia diuersa. De Dracone Legumlatore. Furum species aliquot. De Lance, ac Licio. Item de Laro, Larco, & Sacculariis, & Balantiotomis. Cap. VI
- T. Liuii locus emendatur ex primo, ubi legitur, Lex horrendi criminis erat. Item locus Plinii enarratur, de Arbore suspendio eligenda. Caput VII
- Plautini loci expositio de Litera longa, quam Suspendiosi faciant. Cruciarum qui, & Cruciatres, item Crucium. De Cruce scitu digna. Caput VIII
- Elementa Virtutum esse duo, Spem honoris, Poenæ metum. De Inferorum supplicii digna scitu. Quomodo patiatur Anima, ex Platoniorum doctrina. Maronis Loca explicantur duo. Caput IX
- An possit Anima Ignibus torqueri. An Corpus amburi perpetuo. Nec tamcn interire. Lariis Natura mirabilis. Item Salamandræ, & Carbonū, Paleæ, & Formicæ. Cap. X
- An Ignis Damnatorum supplicii destinatus habear aliquid intermicantis Luminis. C. XI
- Inferi an sint. V. Vterum in eo discipulantes sententiæ. Augustini mox decreta. Cap. XII
- Platonis sententia mirabilis, Euāgelicæ psona ueritati, de Inferorū poenis. Cap. XIII
- Mentis æstuatō grauior ne sit, q̄ assiditio ex Igneo proueniens tormento. Cap. XIII
- Memoriæ excellentia. Item de Reminiscencia. Memoriæ uel intentæ, uel remissæ rō. Quid, & Maro declarantur. Caput XV
- Reminiscencia quibus rōnibus induxerit Plato. Itē de Memoria quæpiam. Cap. XVI
- Puteal quid sit apud Persum, & Oratium. Statio dicta *αφ᾽ ἑκείνῃ*. De Puticulis, Puteariis, Terræ Coriis. Pependitur locus Seneca in Thyeste. Caput XVII
- Agessium recte legi apud Lactantium inter Plutonis cognomenta. De Orco, & Orcinarius, Horcinus qd, Cur Summanus. Item de Apolline, & Plutone plura. Agyies columna. Agyatides aræ, uel Therapnæ. Caput XVIII
- Quid sit apud Varonem Postulio. Caput XIX
- Opportunitatis in Actionibus necessitas. Item de causa agente, ac suspiciente. Ingeniorum diuersitas unde sit. De Fortuna, & Fato. Item q̄ de Cleanthe, ac Xenocrate. Caput XX
- An in abiuncta Anima super sit memoria, uel Sensus. Caput XXI
- De Menta. Mintha Nympha. Myntho. Quæpiam aduersus Hermolaum. Retrimenticæ feculentia nomina plura. Dyscoelii qui sint. Caput XXII
- Oti, ut permissio detestatio. Remissionem tamen aliquam uideri necessariam. Quibus otium sit uilius, quam negotium. De Aug. L. Druso. Turanio, Seruilio Vatia. Quod sit honestum Otium. Caput XXIII
- Cur olidum Veterum Catullus dixerit. De Veterno inibi, Necnon de Cataphora, & Comate, ac Caro, Grauedine, Coryza, Catarrho, Branchio, Arterica Affectio. Item qui Arthrici. Elephantiasis. Caput XXIII
- Item de Ratione Oti p̄fculsa. Domus optima quæ nam sit. Caput XXV
- De Halyce, siue Hale, quam Pandiculationem latine dicamus, uel Anxitudinem, aut etiā Anxietatem. Gelliana restituitur lectio. Item de Oscitandi ratione. Quæ dicantur Oscitationes apud Papinium. Caput XXVI
- An probabile sit Labi e Cælo Stellas. Caput XXVII
- Impositura non utendum. Glauci Historia. Item de Glaucō Carystio, De q̄ Sciamachia, et Chironomia, & Sciagraphia, Coryco, & Scariphismo. Caput XXVIII
- Impositum Historia complurium. De Dionysio tyranno, Pythio, Galeno Imperatore Cleomene, Lyfandro. Personati qui sint, & Plani. De Phelo, & Masthe. Locus Apuleii restituitur. Caput XXIX
- Vrbana quorundam, Vafricia. Exemplum ignoti Patris. De Afuatio, & Pericle. Fraudum

- dum synonyma. Caput XXX
 Consilii rationem esse præstantissimam. Eubulia, idest bona Consultatio quid sit. Caput XXXI
 Qui sint apud Senecam Ordinarii Gladiatores, & Postulatitii. Restituitur in Integrum Seneca Lectio. Item de Proxenis, & Parariis, Astoxenis, Doryxenis. Caput XXXII
 Consummati Gladiatores qui dicantur. Aperitur Plinii difficultas. Item qui Samius Gladiat apud Ciceronem, contra aliorum sententiam. Item Gladiatorum petitiones, Compositiones, Commissiones. Caput XXXIII
 Quinquennium Neronis unde duci in Adagiū ualeat. De Nerone pluscula. Cap. XXXIII
 Hominum quorundam Natura mirabilis. Senecæ locus perobscurus illustratur de Passieno. Caput XXXV
 An Cato solus quater & quadragies causam dixerit semper absolutus. De Archilochi poetæ interfectoris. Plinii locus declaratur. Caput XXXVI
 Exemplum ignotum cuiusdam, Qui plagis feruentior cooriebatur in concubitu. Caput XXXVII
 Arcem facere ex Cloaca, Lapidem ex Sepulchro uenerari pro Deo, quid sit. De Menecrate medico, & Callipide. Dicelictas quid, & Dicelon. Item Empusa, & Hecateæ. Quid item Bolitos. Calopodes qui. Callipædas cur dicant Senes. Item Vocabula plura, de Callia scitu non indigna. Caput XXXVIII
 Parentum cultus. De Amphinomo, & Anapia. Tollitur ex Seneca obscuritas. A quibus uocati Parentes. Caput XXXIX
 Apud gentes aliquas cædi ex more Parentes, ac mox uerti in Cibum. Platonis scita de Parentum cultu. Caput XL
 Nemesis, & Leda diuersæ sint, an una, eademque. Quid Nemesis apud Aristotelem, Quid item apud Platonem. Nemesea festa, Adrastia. Caput XLI
 Ira incontinentia cur damnanda minus, quam Cupiditatum. De quibusdam Patrem euerberantibus, raptantibusue. Caput XLII
 Parentes esse Iouis Simulacra. Gentium quarundam truculentia in Parentes. Parricidarum supplicii ratio. Pas, Pappas, Ma, Mammia, Pappæus Iupiter, Papisfare. Caput XLIII
 Ciceronis nodus explicatur, tradentis, Mari, quæ uiolata sunt, expiari, Enarratur & Canilianum Carmen. Caput XLIII
 Deus summus qua colendus ratio. Item Dei filii, Ac Cælestes Dii. Dæmones quoque. Cur Numeris indita Deorum nomina. Caput XLV
 De Hyppolyto quædam haud ingrata. Quis Pythia instituerit primus. ἱέρως ἑστῆος qd. Item Rhachia. Caput LXVI
 Super Gorgia, & Protagora paucis adnotata quæpiam. De opinione dignum referatur. Caput XLVII
 De Suadela sacello apud Sicyonios, De quo Apollinis templo ibidem. Egiale quæ, & Sicyon, unde nominis indepta ratio. Diana πειδω. De Lyceo, & Hypermetra. Pyrfos, & deriuata. Caput XLVIII
 Lampadum festa Athenis. Qui sint Lamprophori, & Lampimones. Lampias. De Lampria, & Panathenæis. Caput LXIX
 Quo pacto Thebanus Ismenias Persarum Regem adierit Legatus, Nec adorauerit tamē. Quibus muneribus affici assuerint ab eodem Legati. Dorophoria quid. Caput L.

CAPITA LIBRI SEPTIMI

Veterum sacrificia cuiusmodi fuerint. Quid proprie Thyfia. Lucos colendi, & Arborea quæ sit ratio. Qui inimolarit Animalia primus. Semnæ Deæ. Victimarum probatio. Molæ ratio, seu Prothymatis. Parasiti qui. Epifition, Epifion, Chemips. Cllimachi Ætia. Vocabula plura ad rem diuinam pertinentia. Ritus sacrorum Vani Hippades quid, & Appiades. Plinii locus discutitur. Caput Primum.

Sacrificia esse uelut medicamenta. An Deo contingat affectio aliqua, nobis adorantib ⁹ . An necessaria sit eius, quem colas, cognitio. Quam partem Spectare adorantes debeant. Multatos a sacris arceri. Plinius illustratur. Telos quid, & Teletæ. Ebrietas in Sacris permiffa, Vnde dicatur <i>μυθίζω</i> . Telefporus. Engastrimythus.	Caput II
Lachrymarum ratio. Plinii Locus declaratur. De Oculorum Canthis, & Thalamo eorundem. Item Metopa quid.	Caput III
Quæfita non illepidia super Lachrymarum item ratione. Miscelli Historia. Myria quæ dicantur.	Caput IIII
Oculi Vitia. Cur in Occipito non sint. Oculi constituti. Nec Collum nobis datum uersati/le. Aulopi qui sint. Aula item. Auli, Aulones, Pseudaula, Opuntii qui. Phthisis in Oculo quid. & Atrophia, & Mydriasis, Amaurosis, Amblyopia, & Alia id genus. Bulbus Oculi. Distichiasis. Coracinus unde. De Aprog ⁹ , Ceruorum q ⁹ lachrymis.	Caput V
Adnotatur error Interpretis Plut. Super Piræi Lema. Inibi quid Lema, quid Gramiæ, Glamon. Cronica Lema cur, præter Græcorum sententiam. Cur Athenienfes Tettigophori. Diipolia. Buphonia. Cronium mare cur Libadium.	Caput VI
Fascibus, iunctis Securibus, ufos Consules extra Urbem modo. Submittere fascis quid.	Caput VII
Maiores Consulem apud Plinium quem intelligamus. Item qui Prætor maior. Et maiores. Flamines. Balbum solum ex peregrinis non triumphasse.	Caput VIII
Duodecima hora ædificare, quid. Horarum ratio. Hori annales. Lucianus declarat. Horoscopia. Heliotropia. Gnomon, uel Umbilicus. Diopi, Diopteres. Gnomonice apud Gelium quid. Astrologiæ partes. Dioptæ quid. Astrolobii inuentio, & partes eiusdem. Apotelesmata.	Caput IX
Tria uideri necessaria Genethliaci. Horoscopi enotationem pene haberi impossibile. C. X Sacrare caput cum bonis quid. Enarratur T. Liuius. Zoanas quid uocemus, aut Xoana. Itæ quid Zanes.	Caput XI
Sacri epitheton uarie adici rebus. De Sacro pisce. Gellii codex emaculatur, & explicatur.	Caput XII
Helenes, & Eriphyles Segmenta Domini fuisse exitalia, perinde ac Equus fuerit Seianus.	Caput XIII
De Auibus, quæ dicant Scopes, obseruata quæpiã ex Græcorum monumentis. Cap. XIII Quid sint apud Græcos Scolia. Inibi adnotatur lapsus Interpretis Aristophanis.	Cap. XV
Emaculatur, exponitur q ⁹ Ciceronis locus in Epistolis ad Fab. Gallum de Cepio. Item cur ibidẽ Sardinia pestilens dicat. A quarioli qui sint. De Salacone plura.	Caput XVI
Insequētis ad Gallum Epistolæ enarratio. Magistrum pro Dictatore inibi positum. C. XVII Dieta notio multiplex. Echinus quid. Diætarum cognomina Varia. Item quid Zeta, & Zetæ. Defenditur a Calurnia Hermolaus. Sigma quid, & unde. St, syllaba Silentii nota. Trigon.	Caput XVIII
Olearum species aliquot. Emblemata quid. Iudicium in Areopago primum. Tollit ex Plinio obscuritas. Thalyfia, Syncomisteria, Haloa, Thalos quid, & Talophori. Lastati Gramatici Locus restituitur. Trophæa prima ex olea. Agrippeum quid.	Caput XIX
Nexorum status. Qui dicentur Nexi, & qui Obæcati. Nestendi ratio. Interibi Iusti dies q ⁹ sint. De Atheniensium Sisachthea, & nouis tabulis.	Caput XX
Tabulæ, & Codices accepti, & Expensi. Aduersaria quæ sint. Iuuenalis locus declaratur. Apocha quid, & Antipocha. Item de Nexis. Cic. locus explicatur. Prytanea, siue Sportulæ quid.	Caput XXI
Explicatur Quintilianus de Oris multiplici uitio. Anastomosis quid. De Batto, & Batrologia. De Ouidio scitu digna. Item de Chærephonte. Et Eretriciisibus, ac Alcibiade. Fringultire quid.	Caput XXII
Bambalio qui dicatur. Item quid Catapeplasma non. quid Apodos, Alcibiadis Balbuties. Lampro notiones. Blæsi qui dicantur, & Arguti.	Caput XXIII
Balbutiei ratio ex Galeni doctrina. Incontinens lingua apud Hippocratem quæ sit. Item q ⁹ dicantur ab eodem Muri.	Caput XXIIII
	Vocabula

Vocabula plura ad Linguam pertinentia. Glossematicum quid, & Glossematarii. Diomedes explicatur. Quintilianus suo restituitur nitori. Scholia, Scholiastæ, Solenistæ. Lingulati Tubuli. Caput XXV

Ex Lingua propagari plerumq; bona, sæpe etiam mala. Silentii, & Sermonis præparari laus præcipua. Loquacitatis epodos. Heracleti factum scitu dignum. Item de Zenone. Piscitio cur abstinerint Pythagorei. Ellopes unde. Caput XXVI

Pudicitia commendatio. Patauinarum laus. De Cornelio Sacerdote Patauino. Hyperoum quid. Caput XXVII

Chiorum castitas eximia. De Filiabus Erechthei. Ciceronis locus illustratur. Leocoræ puellæ quæ sint. Item Macaria. Caput XXVIII

De Leonibus non indigna relatu adnotata quæpiam. Leoni mortuo Barbam uellere, qd, Martialis Locus exponitur. Diomedis Filia cur dicerentur Equæ. Charopi Oculi, & Raui, q; sint, Atq; ite Helicopes. Alcæa qd. Prouerbia ex Leonib; pformata. C. XXVIII Chimæram allegorice tres indicare Rhetoricæ partes, Vel item Vitiorum multiformem uim. Echidna item quid. Caput XXIX

Prudens Simonidæ commonitio. Pausaniæ Lacedæmonii tumor. Caput XXX Agrigentinarum Luxus, & Tarentinorū, Necnon de Cyreneis pauca. Vini apud Græcos species. De Myrite, ac Polio imprimis. Vinum cur Græcis dicatur *oivos*. Vini utilitas, Oenisteria, quæ intelligantur. Oenopipas qd, & Parthenopipas. Caput XXXI

Absurdus quorundā Amor aduersum inanimata, Quos amauerint Bruta. Caput XXXII Vestium delicias, & Simularum contemptum uideri Superbiæ indicia. Diogenis adid, & Socratis auctoritas. Quid præstet Philosophia. Caput XXXIII

Ovis Monstrificus partus, Quo Leo est natus. Caput XXXIII De Galete formoso quidem, Sed Moribus adprime probis. Caput XXXV

Munuscula haud spernenda. Persarū Regis mos in iis. Horæa. Troximi. Horæ, Prodicii Liber. Horapollo, Oratius. Caput XXXVI

Olympici Certaminis in Græcia, Quæ tradantur initia. Item ad id spectantia plusscula. Helanodicæ qui. Caput XXXVII

Dentes ne, an Cornua dici in Elephantis debeant. De Alce fera, & Aethiopis Tauris. Caput XXXVIII

Quæ sit ratio Prouerbii, Leonis. De Thucydide non ingrata quæpiam. Itē de Leonibus pauca, & de Ammone. Ecphrasis quo a Diegemate differat. Caput XXXIX

De Aquila excerpta pleraq; ex Veteribus memoriis. Inibi de Amphiarao, & Helena, Necnon de Valeria Luperca. Quid item Aetos. Caput XL

Allegoria scitissima de Saturno Filios uorante. Cur dicatur Cronos. De Sabbato pauca. Caput XLI

Cur Sabbati loco Dominicum ipsi colamus Diem. Solem esse Inuisibilis Filii Dei uisibilem Imaginem. Caput XLII

Plantæ locus ex Amphitryone declaratur. De Saturni Hostia. Saturni sacrificiorum impietas. De Xenophane, Cinefia, & Gelone, item Saturnalium ritus. Cui cur dicerentur solis libere sacrificare. Caput XLIII

Cur Fameſcentibus crasseſcant Pedes. Item Famis Euentus alii scitu periculi. Plantæ loca duo explicant. Quæ sint Alima, & Adipsa pharmaca. Qui diu uixerint citra ullum ofno cibum. De Phlegmate plura. Caput XLIII

Gula detestatio. Epanimundæ Historia. Frugalitatis laus. De Spartanis. Aegyptiis, Magis, Gymnosophistis. De Prophetis item in Creta, Diogene, Triptolemi præceptis, & Porphyrii, Philoxeno, & Gnathone, Necnon de Philoscis, Philobotryis, Philomelis, ac Melomachia. Caput XLV

De Tyrotaricho apud Ciceronem quid sentiendum. Quid Tarichopoleum, & Tarichopola. Quid Cremathra, Et Epifodia. Saperda. Caput XLVI

Niue pſusam mulſo qd appellari Domitianus. Capilloꝝ colores un ſint. Canicie rō. C. 47 Cur ab Homero Senes dicant Poliocrotaphi. Crotaphos quid. Sutarum Capitis rō. De Caluicie præterea, & Canicie, Rhaphides quid. Caput XLVIII

De Phalacro, & Phalantho. Quid Phalacræ, siue Calueta. De Caluitio plura. Itē de Spadonibus.	Caput XLIX
Pancratistæ qui proprie dicantur. Quintiliani locus explicatur. Item plura de Certaminū generibus, & ad ea pertinentibus uocabulis.	Caput L
Caluiffi Sabini Memoria prope nulla. Grammatici Analestæ qui sint. Itē Analestides qd, & Analesta, & Apodestæ, uel Apodestæi.	Caput LI
A quibus traditum, Polypos sua sibi Brachia erodere. Quid Cotyledones, & unde. Item Acceptabula. Sepicem quid. Adulatorum esse Polypo similem. Quid Tholus, & Pritaneum.	Caput LII
Panthææ singularis Virtus. Muliebris Sexus commendatio. De Artemisia, & Abato Rhodiorum. Spartanarum, Romanarumq; laus. Item Gallicarum, ac Persicarum. Item de Thracum Fœminis, & Funebribus Mulierum Orationibus.	Caput LIII
Iunonis templum in Olympia. Agon, quem uocabant Hæra, siue ἱερὰ. Pallas Narcæa. Diana Laphria. Triclaria.	Caput LIIII
De Thrasylulo Vate, Qui ex Cane primus Vaticinia conceperit, Quæ de Sue quoq; elicuant Cyprii.	Caput LV
Polydamantis robur prodigiosum, atq; eiusdem interitus.	Caput LVI
Quo pacto Alcibiadem concionari metuentem Socrates excitari.	Caput LVII
Neminem unum posse in Omnibus paria unicuiq; facere. Alexandri, et Equi ab Apelle expressi exemplum.	Caput LVIII
Quibus Indiciis Perfarum Magi sanguinarium Ochi Regis Ingenium deprehenderint.	Caput LIX

CAPITA LIBRI OCTAUI

Mulieres in Doctrinis celebres. De Corinna, Item Erinna, Necnon de Aliis alio genere præstantibus.	Caput Primum
Frigidam suffundere, Apud Plautum quid sit. Lauare positum pro eo, Quod ē, probra Ingere. A Tergo Vatii qui dicantur.	Caput II
Tres modo inuentos ex Rationis præscripto uiuentes. Hominem esse Scyllam. Quorundā efferata Libido. De Concupitu Ratione.	Caput III
Cur Viri hyeme, Mulieres æstate Veneris sint audiores. Item de Concupitu plura, & Vocabulis ad eum spectantibus. Item de Oratio. Meretrices publicitus quis instituerit primus. Pandemus cur dicatur Venus. Hætaræ Meretrices cur. Hætaridia quæ dicantur. Halteres qua componerentur figura. De Aue Erodi.	Caput IIII
Cur Claudii salaciores. De eorundem Virtutibus. Item de Alexandro. Gellii locus excutitur.	Caput V
Apollonii Castitas. Theodori placita absurdissima. De Voluptate gustus, & Tactus. Scitrophix qui. Cur Venererum affectio adeo censeatur pudēda. Polig. Peolæ qui sint. Cur Fictum, Passeribus subuectari Venerem. Veneris simulacrum triplex Thebis, Vraniz, Pædemi, Apotrophix.	Caput VI
Corium pro Corio, quid sit. Item Ludere de Alieno Corio, Vnde ortum ducat, Necnō satisfacere de Corio. Castii Historia. Plauti locus explicatur.	Caput VII
Prodigosæ Libidinis Mulierum exempla. De Cyrene Meretricula. Myonia quæ dicat, & Myoxia, ac Ipos. Myuri pulsus. Item de Sphingibus, & Sphinctis. De Cafaluadib⁹, & Sa lauaccha, & Cafaluio. Celosta quid, & Caforides. De Tynrhenorum Mulieribus. Nympha in genitalibus quid sit.	Caput VIII
Dierum obseruatio apud Romanos. Qui dies Postriduani. Hesiodica rō de diebus Felibus. Item Astrologorū placita, & Christianorū. Interbi cur Mensis dicatur Bos, aut Vitulus. Cælestia obseruantes maxime fuisse Infelices.	Caput IX
Cur temporum Varietas ex emerſu, uel occasu Fixarum stellarum assignetur a rei rusticæ, uel Nauticæ Doctōribus.	Caput X
Dierum Criticorum rō, ex Medicorū Doctrina, & Galeni imprimis.	Caput XI

Midam,

Nidam, & **Themistocle** sanguine taurino hausto interfisse, atq; eius rei q̄ afferri possit ratio.
Thrombi quid. **Ciceronis** locus explicat' de **Themistoclis** Liberis. Caput XII
Super Pherecyde adnotata paucula. Item q; de **Patria Syro**, & **Locis aliis** uoce **Cognatis**,
 Ac **Vocabulis** scitu non indignis. Caput XIII
Muliebris Commerci detestatio. **Dennus** quid. **Ciceronis** locus ex sectido de **Oratore** suæ
 restitut' luci. **Mulieres** ab **Olympicis** excludi solitas. **Plinius** illustrat' de **Liuiæ**. Cap. XIII
Ad Meretriculæ nutum succensam ab **Alexandro Persepolin**. De **Phryne** nonnulla, Et cur
 dicta in **Maxillis** **Lecythum** ferre, contra **Sudæ** sententiam. Item cur diceretur **Sestus**. Itē
Saperdiō, & **Claufigelon** nūcupatas **Prynes** duas. **Necnō** **Fœminæ** fugillatio. Cap. XV
Quid sit, **Mores** **Candidatorum** **Cæsaris** quippiam agere. De **Candidatorum** habitu. Ex
 purgatur a' **Vitio** **Plut.** tralaturnum **Problema**. Quid **Chithon**, & quid **Peplus**. **Cādidatum**
 uarie accipi apud **Eruditos**. De **Candida** item **Tyronum** toga. Et quid **Coitio**. T. **Liuii**
Locus emaculatur. Caput XVI
 De **Roscii Histrionis** excellentia, & **Prouerbio** inde **Nato**. Caput XVII
Pepli **Notio** multiplex. **Mustellinus** color. Item de **Pallade**, **Allegorice**, Cur q; **Stratia** dica-
 tur, & **Glaucois**. Item **Athena**, et **Hippia**, & **Nica**. **Peplographia** in **Epistolis** ad **Atticū**,
 quæ intelligi debeat. Caput XVIII
 Cur tantopere **Sēsis** afficiamur, atq; **Oculis** præcipue. De **Oculog** uitiis. Qui dicant **Pe**
 ti. Cur **Spadonibus** oblādatur **Vifus**, & **Frequenter** coeuntibus. Caput XIX
 De **Neruis** opticus Qui sint, quæ ue coeant ratione. Cur **simplex obiectum** quandoque du-
 plum uideatur. Caput XX
 De **Antistitis** **Mineræ** **Barba** apud **Pedasenses**, quæ ingruens **malum** p̄sagiret. Cur **Fœmi**
 nis non adnascat' **Barba**. **Cretensiu** mos. **Berberi** quid. Caput XXI
 Quot exigantur ad **Videndi** rationem. De **Diaphano**, & **Lumine**. Cur **Sol** **Mundi** **Ocu**
 lus. Caput XXII
Igneum splendorem inesse **Oculis** quomodo probent **Platonici**. Item qua ratione fiat **Vi**
 sus ex **Platonis** doctrina. Caput XXIII
Aristotelis **Rationes** aduersus **Platonis** de **Visu** placita. Caput XXIII
Aristotelis sententia de **Visus** ratione. Item quid **Dieche**, & quid **Diosmos**, ac **Diagonios**
 linea. Caput XXV
 Cur quædam collucere in **Tenebris** uideantur. **Miracula** quorundam ex se **lumen fun**-
 dentium. Caput XXVI
 Cur **Semini** contingat in **Sopore** profusio, & **Arrestio**. **Concubituris** officere nuditatē pe-
 dum. **Clinopale nudipedalis** quæ sit, Item de **Nudipedalibus** sacris. Caput XXVII
Austri, & **Aquilonis** proprietates non indignæ relatu. Cur **Boreas** dicatur **Alpinus** a' **Vir**
gilio. **Plauti** locus expenditur, ex **Epidico**. Caput XXVIII
Capilloz in **Homine** ratio. **Gētium** ritus in iis. **Molliciei** taxatio. **Pepones** q̄ sint. C. XXXIX
Masculæ ueneris institutor p̄mus. De **Orpheo**, & **Orpheotelestis**. **Plutarchi** locus asseritur,
Necnō **Aristotelis**. **Cretensiu** in **Marium** cōcubitu, & **Gentiū** aliæq; **Mores**. Caput XXX
 Item nonnulla ad idem spectantia. Vnde sit **Cinædorum** in coitu uoluptas. **Hireini** quoq;
 odoris ratio. Qui **Hirquitalli**, & **Hirqui**, & **Tragica** facies apud **Arist.** p̄ter **Theodori** sen-
 tentiam. **Hermaphroditi**. Caput XXXI
 Qui dicantur **Officiosi**. Item **Betæ**, **Necnō** **Volſi** **Ludii**, & **Præcisi**. **Loca** **Martialis** duo ex-
 plicata uberius. Quid **Sicula**, & **Sica**. Item **Seuinus**, & **Anaphlistius**. Itē **Catadaſtylicus**.
 De **Pindari** obitu. Caput XXXII
Specula cur inuenta. **Maronis** locus explicatur ex **Bucolico** **Ludrico**. Caput XXXIII
 Item de **Speculis** nonnulla ex **Mathematicis** rationibus. Caput XXXIII
 De **Vesta**, & **Ignis** inextincti ratione, Item q; de **Virginibus**. **Ouidii**, & **Papinii** loca ampli-
 us explicantur. Caput XXXV
Ignis cultus apud **Varias** **Gentes**. De usu **Luminum** in **Nostra** religione. Cur **Homo** tan-
 tum utatur **Igni**. Caput XXXVI
Syderum **Radii** in **Terræ** **Centro** incendium excitari. Item qui dicatur **Vestalis** **Ignis**, &
 quid **Vesta**. Caput XXXVII

Vesta unde inflectatur, Quæq; sint eius Verbi notiones. Paristia quid, & Baunus, necnon Banafus. Vñ dicat Clibanus. Inibi Dionysius, & Suetonius declarant. cap. XXXVIII
Supplices solitos in Vesta, idest Lare federe. Adnotantur inibi Interpretum Plur. error.
res. Ephestius qui sit. Item cur dicatur Vesta. Terræ Epitheta aliquot explicatur. Plur. co
dex emaculatur, & cur Terra dicatur Clitta. Persæ supplicum mos, Itemq; plura ad idē
spectantia. Caput XXXIX

Super Aglaidis uoracitate De Græco penu paucula. Adepagia, Adepagi q. caput XL
Coronidem appingere, quid sit. Coronidis notiones aliquot. Item quid Corone. Martialis
locus declaratur. De Asterisco, & Paragrapho, & Dipla. Ad umbilicum perducere quid.
De Vmbilico Terrarum plufcula. Caput XLI

Vocabula plura ad Vmbilicum spectantia. Ompnia, & Ompnæ quid. Omphaloessa unde
dicatur. Ambones qui. Infantem per Vmbilicum nutrire. Vmbilici notiones aliquot. Quid
Croca. Caput XLII

Item de Embryi nutritione in Vtero, Embryi cohærere utero, sicuti Plantis fructus. An
Embryum sit Animal. Psacala, Psacaluchi, Nennus, Sannas. Caput XLIII

Embryo quando infundatur Anima. Cur per Cancrum Anima descendere, Per Capricor
num ascendere dicatur. In quam primum Corporis partem infuset Anima. De Animis
duabus in Homine. Caput XLIIII

De Prouerbio, quod est, Diphilo Diphilus tardior. Quot Diphili, & Qui, ac Vñ, Quiue
dicantur Dii. Caput XLV

Linguae uirulentæ taxatio. Ocimum ferere, aut Cuminum quid. Cimbices qui. Antipathia
quarundam rerum mira. Maumeth sententia præclara. Quid Brutum faciat. De Sillis pul
chra. Cur Philosophorum Museum Timon appellari Talag. Sileni unde. Cap. XLVI
Super Æsopo Fabulatore excerpta paucula non illepidia. Quid Aenos, Quint. Locus expli
catur. Cur dictus Æsopus. Logopœus qui dicatur, & quid Logos. Logœdica metra. Itē
Mythos. Caput XLVII

Atheniensium aduersus rebelles sanguinaria Decreta. Cap. XLVIII
Qua ratione Sospolis Deus coli ab Heleis sit coepus. Bacchi miracula, & Festum
Thyia. Cap. XLIX

De Platonis templo apud Heleos, Quod annis singulis semel tñ recluderetur. Cap. L.
Timothei sententia de Frugi Victus comoditate, Platonis in re eadem comendatio. C. LI
Quæ sit ratio Cereris Nigræ apud Phigalenses. Simulacri eiusdem absurditas. De Cabi
ris. Caput LII

Festi rō, quod Platenses Dædala uocent. Statuas antiquitas solitas dici Dædalas. C. LIII

CAPITA LIBRI NONI

Vocabula, quibus Oculorum explicantur partes. Item plura de Oculorum tunicis, & Hu
moribus, & Vitiis. Caput Primum

Cur sit oculus Globatæ figuræ. Nullum esse corpus omnino perspicuitatis experts. Inde pos
se Lynceas uidere per parietem. Caput II

Gentibus singulis suos esse mores. Arcadum ritus. Lycæus Iupiter. De Ægyptiis adnotant
paulo plura. Propertius declaratur. Anaphorum, & Allactum quid. De Caribus paucula.
Pharao apud Ægyptios quid sit. Caput III

Cuiusmodi fuerit Ægyptiorum Sapientia. Et cur Viri præstantes illuc potissimum enauiga
rint. De Matthesi paucula. Caput IIII

Cuius sit rationis Prouerbum ab Ægyptiorum templis productum. De Silenorum Ima
gunculis. Caput V

Olympiadis apophthegma scitum de Pellice, Itemq; alterum in eum, Qui formosam qdē
duxerat, Sed non illibati nominis. Caput VI

Prouerbum, Extra Leucoparyphus, Intus Holoporphyrus. Vocabuli utriusq; cum plerisq;
aliis explicatio. Caput VII

An mores Massilienses in Plauto recte pro cuiratis dicantur. De Massilia paulo plura. Item
quæ sit

- quæ sit nominis ratio. caput VIII
 Vestitus quam esse addecat rationem. Veris, aut Pauonis cognomina quibus adhæreant.
 Vestimenta initiorum, quæ dicantur per Parœmiam. Item de Atheniensium Mysteriis.
 is. Quid Mysteria, & quid Mystæ. item Mystile, & Thronon. Vestium repositoria. Rhiscus quid. caput IX
 Vestium genera plura, quæ uariis de causis sortita appellationem sunt. Batrachium, color.
 Oratius illustratur. caput X
 Lacides Vestes quæ sint, ac item Pilares, & Spira, & quæ dicerentur Pilæ. Cur Tauri Phœniceis irriterentur, contra Demitium, & quæ sit eius rei ratio. Problematum genera. Ausonius, Virg. & Ouidius declarantur. Thyfani, Croffi, Tapetes. Strotæ. caput XI
 Cur Aesculapio Gallum debere se apud Platonem, Socrates dicat. Aduersus Lactantiū adnotantur pauca. caput XII
 De Gallinaceis excerpta pleraque non incuriose. Cur ante lucem canant, curque Aues dicantur Perficæ. caput XIII
 An sit in Verbis omnino uis ulla. Curque in Sacris plerunque Barbaris uterentur uocibus. caput XIII
 Aethiopum Nigredinis, & Vibrati Capilli ratio. Interibi quid sit, Resolui in Terrâ, & Aquâ. Item de Pedibus, Unguibus, Dentibus, Semine Aethiopum. Refellit Herodoti opinio.
 Tauri Aethiopici, qui dicuntur Rhinoceros. caput XV
 Allegorice quæpiam de Atlante, ac Filiabus, ex Græco penu præcepta. Maia, seu Mæa. i. Maia, quam uarie usurpetur a Græcis Auctoribus. caput XVI
 Qui dicantur super Chœnice federe, ex Pythagoræ Symbolo. Quid Chœnix, Chœnicides. Plemnæ, Chnoæ, Plemæ, Torina, Enalata, Hamaxedonia. Declarantur item Pythagorica quæpiam. Interibi de Sole Inuisibili ex Platone, Necnon de Patre, ac Filio, et Mundi Anima. Chœniscus. Aries Phryxi. Taurus Europæ. caput XVII
 Quo sensu accipiendum illud Pythagoricum. Stragula obuoluta seruari debere. De Plotino obiter. Itemque Imaginem Dei annulo non infalpendam. caput XVIII
 Delphorum Ciuitatem dici Pitho. Pythium quam multis habeatur locis. Pytheum quid, & qui Pythii. De Pythico nomo plura. Item de Pythone, quem uocant Delphinem, Delphicum oraculum fuisse prius Terræ, ac Neptuni. Hexametrum qui cecinerit primus. Itē pluscula ad Oraculum Delphicum pertinentia. Apollinis cognomina aliquot. Cur Homo dicat Phos. Phodes quid. Cognitionis esse Innatam nobis cupiditatem. caput XIX
 De Cambyfis Vesania, & Morbo Sacro. Qui dicerentur Caberii Dii, & Pattaici. Anaëtes pueri. Cabareni, Cabus, Cabæsi. Item de Vulcano delibata pauca. Aphthæ quid. Vlpiani Codex perpenditur. caput XX
 Qui nam fuerit Hyperbolus Athenis. De Saxo, quod Hyperbolū uocant. Hypobolus ager qui, Et Astidos. caput XXI
 De Hyperboreis, Arimaspiis, Abari. Arimphæis, Necnon de Medicamento, Quod dicatur Rha ponticum. caput XXII
 A Mari habitandum procul. Maritimos Mores dici de Impuris, Sordidisque. caput XXIII
 Coniugalis Amor quatenus progredi debeat. Coniūx dicatur, An Coiux. Pulchritudo triplex. Amor item Triplex. Concubitus ab iis excludi. Platonis apologia. Laus Amoris. In quibus uituperet Plato, Curque eum Satonē, non Platonē nuncuparit Quidā. Cap. XXIII
 Amor apud Hesiodum quid. Amoris Parentes diuersi. Spartani amatores. Vulgaris Amoris uituperatio. Qui sit Anteros. Caput XXV
 Infantiæ causa ex atræ bilis uitio. Effectus porro uarii humoris eiusdem, quo ad Mores. caput XXVI
 Exempla Infantiæ maxime mira. Lucretii furor, & Accus delyrium inopinabile. Item Pisandri. caput XXVI
 De Ratione item Delyrii, ex Medicorum Doctrina. De Imaginose, & Nocumentis Imaginandi potentia, Necnon Cogitantiæ, & Memorialis. Quot modis dicatur Phantasia. Cauti locus explicatur. Cornelio item Celfo lux inferitur. caput XXVII
 Delyrium, quandoque ex Imbecillitate contingere. Triplex Delyrii species, cum Risu, Stur

- dio, & Agrestis mentis ardore. Ecstasis. De Catacopis, & Enthusiasmo. Mammacuthis, & Diuinaculorum fraude. Caput XXVIII
 A quibus traditum sit, Ingeniosos Melancholicos esse. Ac quæ sit eius rei ratio. Bilis atræ species. Caput XXIX
 De Cicadis Acanthis, & Achetis. Cercope, ac Calamæo. Cur Cicadæ aliæ canant, Aliæ minus. Alia item de Cicadis non ingrata, & ex Platone fabella repetita. Caput XXX
 Nil uideri absq̃ luce. Colores uariari pro lucis diuersitate. De Columbarum collo. Lucretii locus declaratur. De Iridis Coloribus, & Apparentiis, quas uocant Symphasis. C. XXXI
 Quid foret Robur in Carcere, & quæ dicant digna Robore. Iuuenalis locus, & Propertii alter explicat. Item Vocabula nonnulla ad Carceris loca pertinentia. Caput XXXII
 Carceris genera. Quid Ceramus, & Ceramicum flagellū, & Domus. De Labyrintho, Baratro, Latomiis, Latomis, Latypis, Lithurgice, Lithotriuce, Cauca, Tulliano, Libera custodia, Charonia Ianua. Item de Metecio pluscula. Xenocratis Historia. Caput XXXIII
 Qui Commentarienses, & Phylacti. Obiter de Corniculariis paucula. Cap. XXXIII
 Cornicem Albam prope Rhodigii moenia uisam. Item de Albis Coruis. Cornicis festum. Coronistæ. Coronistata. Hirundinum festum. Cap. XXXV
 Digytorum ratio ex Auicenna. Eorundem quoque nomina ex Polluce. Inibi quid Scimaliffare. Cap. XXXVI
 Animalibus cunctis inesse Rationis, Orationis quædam, ex Porphyrio. Itē de Apollonio Tiano quæpiam. Caput XXXVII
 Qua ratione Animam exui alis, traditum sit, aut easdem reparare. De quatuor Paradisi fluminibus. Caput XXXVIII
 Non uerba Platonis attendenda, Sed Sensum. Quæ sint Aiarum alæ. Quid in eisde Auriga, & Equus geminus. Columbæ geminæ apud Virg. qd sint. Cap. XXXIX
 Vehicula Animæ tria. Item quid Anima Idolum, & quid Vmbra. Maronis locus exponitur. De Sensibus Ætherei corpusculi mira. Caput XL
 An sit Philosophandum. Omne genus Scriptorum excutiendum. Aristoteles cur diceretur Anagnostes. Philosophiæ laus. Caput XLI
 Heroum quid sit. Expenduntur apud Thucydidem Loca duo. Heræum quid. De Craniis, & Cranone, Epicrano, Olecrano, & de Herophile, ac Sibyllis. Caput XLII
 Sepulchrorum religio. Plinii locus explicatur Gentium in sepeliendo ritus. Caput XLIII
 Item de Sepulchris pluscula, & Sepeliendi ritu. Iniectio Glebæ quid. Virgilii locus explicatur. Caput XLIII
 Ritus item Gentium ad idem spectantes. Ratio Iustorum, quæ defunctis exhibentur. Videliquores apud Papinium qui fiunt, & cur comburentur cadauera. Caput XLV
 Qui fuerint Metelli Macedonici Filii apud Plinium. Item apud eundem Diadematis legedum sit, an Dalmaticis. Caput XLVI
 De Aleis Cæpis, an recte Vacui transferant. Obiter περὶ προφητείας. Alea qd, & Epialos febris quæ hêar rônê. Alefius mōs, Halea Pallas, Halea certamina, & Halotia. C. XLVII
 Qui dicant Mandragoram bibisse. De Mandragora paulo plura. Obiter de Orationis asperitate. Et quid Cataphora. Caput XLVIII
 Externo Bello intestinum sæpe restingui. Scorionis Dacorum Ducis Historia ad id appositissima. Caput XLIX
 Canum Millus, atq̃ inde Prouerbiū. Item Canum Ornamenta alia, seu munimenta. C. L
 Auguriū Canarium. De q̃ Sacro, qd Caniculæ fieret. Cur immolarent Canes. Canis Oculum hêre quid. Itē de Cynomyia, Cynocephalo, Aristogitō Canis, Cynæpodes. C. LI
 De Canum generibus adnotantur plura, De q̃ eorundem Rabie, & Diui Bellini templo in Rhodiginis paludibus. Cypsele, Cypselides, Cypseli. Caput LII
 Conditionē Filia querere qd sit apud T. Liuiū. Item q̃ de Vindiciis plura. Ephesi qd, & Ecclerus. Martialis explicat. Necnō Quintilianus de Assertionē secunda. Caput LIII
 Thargelion. i. θαργελίων mensis q̃ sit. Thargelia Festa. Thargelus olla. Sextum Thargelionis diem fuisse Græcis auspiciatissimum. Thargelia Regina. Caput LIIII
 Solere interdū Homines plerosq̃ nimis quàm leuiculis rebus stulte operā spēdere seriam. Atq̃

CAPITVM

Atq; inibi Platonis dectetur. Prius de Atechnia, Cacotechnia, Matzotechnia. C. LV
 Gallinaceorum Athenis compugnantium in Theatro Spectaculum, Quę q; tradantur eius
 reinitia. Caput LVI
 Fluminū simulacra uarie nunc Humana, Nunc Bubula exprimi specie pſueuisse. C. LVII
 Discordiarum primordia inter Platonem, Aristotelem q; Summates Philosophos, non ex
 æmulatione inortam, Verum ex Vitę potius ratione dissimili. Caput LVIII
 Sileni, ac Midę congressus. Terram haberi Continentem extra Orbem nostrum. De q; in
 ea Ciuitatibus, & Hominum Moribus. Caput LIX

CAPITA LIBRI DECIMI

Spartanorum Mores explicantur. Item de Pueris Bomonicis. Laſtantii Grammatici
 locus restituitur. De Fœminarum nuditate. Quibus furari honestum. Cardaces qui.
 Quint. Illustratur. Caput Primum
 Laconicę Magnanimitatis exemplum ex Xenophonte. Cur Spartani dicti quādoq; Ophio
 diri. Item Spartam fuisse alterum Gręcię Oculum. Eurotas, Sparte, Lacedæmon, Vnde
 appellationem traxerint. Caput II
 Qui sint apud Appiani Interpretem Aptatores. De Harmostis pluscula. Harmosteres Har
 mosyni, Item q; Qui dicerent Episcopi, Agonii Dei. Agonia, Agones, Angones, & Phy
 lacc. Ciceronis soluitur nōdus ex Epistolis ad Atticum. Caput III
 Laconici Breuiloquii commendatio. Item de Oratiōis breuitate excerpta ex Phalereo ple
 raq; De Clauibus & Laconico Ferro. Caput IIII
 In qbus fœde sugillarent Spartani. Diironoxeni q; Item Xen. Epixenum. Quę apud Spar
 tanos comperiant scitu digna. Ferri fundendi rō a quo excogitata primum. Cap. V
 Triplici semita incedere, qui Fabulas allegorice interpretent. Quō ue pacto intelligēda Deo
 rum certamina. Item nomina tum Masculina, tum Fœminina. De Saturno. De Tantalō.
 Dioscuri qd, & Ploę, ac Stachys, Necnō Ægides, Mercurius, Argas, Argus. Caput VI
 Quid Fabula, Et Fabularum genera. Cur dicatur Æsopę Fabulę. Quintilianus illustrat.
 de Epimythio, & Promythio. Fabularum in Oratione utilitas. Insuper cur fingatur Tha
 myris a Musis excacatus. Caput VII
 Esse inter Homines quosdā, uelut Natura Principes, & uelut Natura Seruos. Qui sint An
 gari, Aſtandę, Phryctoria. Item de Agarico, & Angonibus, Item qui Opiones, &
 Tessenarii. Caput VIII
 Ficulneum Lignum cuiusmodi sit. Fici folia cur dicantur Thria, Cur q; Ficus Arbor amara
 ipsa, Fructus tamen prædulces gignat, & Cur non icianur fulmine. De Caprificatione. Fi
 corum, Interim genera plura, & in iis de Puerorum Ludo. Caput IX
 Quos dicamus Inaffectatos Capillos, Affectatos ue. Item de Capillorum ornatu pluscula.
 Quę dicantur Focalia. Caput X
 Capillos dici a Gręcis *ψίχες*, inde deriuata pluscula. Strāgalides quid. Philippi dictum
 in eum, qui insciebat Capillos. Caput XI
 Veneris Caluę, atq; item armatę ratio. Qui nam ex Mulierū Capillis funes nexuerint. De
 Venere item pluscula. Caput XII
 De Afectione, quā Medici, Capillitiū dicunt. Itē Deſtunui Capilloz rō. Caput XIII
 Felicitatem eē rem diuinissimam. Virum Bonum, Felicem q; cur Quadrangulū dicamus,
 & Tetragonum. De Fortuna quippiam. Caput XIII
 Quadratum Corpus quod sit. Quadrata compositio. Quadrati Versus. Quadrati agmē.
 Quartarii. Caput XV
 Quadrantaria Clytemnēstra apud Cæciliū quę intelligenda. Caput XVI
 Cybelen uideri a Cubo nuncupatam. Cubus unde, & quid. Item quid Cybe, ac Cybelis,
 & Cybele. Matroa. Matragyrtes. Caput XVII
 Ex diuersis Cæli habitibus diuersos euadere Hominum Mores. Persarum ritus. Quintilia
 ni locus emaculatus declaratur. Lucanus item illustrius enarrat. Perſes qd sit. Perſitheā.
 Pasiſthea. Perſus pilcis. Perſinus. *περσιν* in Veteribus Libris quid sit. Caput XVIII

Non esse Legem ueram, quæ ad optimum non perducatur. *Lex quid. Cur in numina referatur Leges a Veteribus. De Minoe, Dracone, Zaleuco. Legum nullam esse bonam ex Gnosticorum sententia. Legum laus, & Cur Platonis Leges frigeant plerisque. Caput XIX*
Ad Meridie uergentes cur timidi. Ad Septentrionalia audaces. Italiam sitis laus exquiritur. Diapgrima quid. Diagraphæ. Diagrapharius. Diagraphæus. Germanorum Mores. Cap. XX
Pannoniorum mores. Britannorum. Gallog. Martialis explicatur. De Bracis, & Anaxyride, ac Campestribus, & Rhemenis tela. Caput XXI
Cur Hispaniam subterranea incolere dicatur Plutos. Curque in ea Campos finxerit Elysios Homerus. Hispanorum mores. Caput XXII
Myrorum Mores, item Thracum, Qui dicantur Abii, & Aliorum quoque populorum ratio. De Getis nonnulla. Itemque de Orpheo non indigna scitu, & Tereo. Caput XXIII
Scytharum instituta. Unde dicatur Scythæ, Anacharsidis inuenta. De Scythicis calciamentis, & Perficis. Daorum feruile nomen uero propagatum. Daulus quid. Daulis uero. C. XXIII
Atheniensium mores, ac inuenta præclara, et Cur iidem Autochthones dicti. Cur Cecrops duplicis Naturæ. Romanorum grauitas. Caput XXV
Cretensium mores, Nonnulla de Spartanis. Item de Ægina. Lero. Ceo. Cap. XXVI
Albanorum, quod ad Cauasum sunt Mores, Deque Seruis, quod apud Eos Sacri nuncupantur. C. XXVII
Massagetarum mores, Item Tapyrorum, Bactrianorum. De Phigaleis pulchra. Caspiorumque, ac Derbicum item ritus. Caput XXVIII
Medorum, & Armeniorum ritus. De Anaitide Persarum Dea plerique non ingrata. Cicero nisi locus explicatur pro lege Manilia. Caput XXIX
Cappadocum mores. Cappa triplex pessimum, quid. Cur præsignia tam uitio, quam probitate, dicantur Cappadocia. Heptacometa ritus, & Mosynocorum, inibi quid Mosynos. Item de Tibarenis, & Stathmis. Caput XXX
Indorum ueterum, ac Recentiorum ritus. Arbor Tala. Herculem coli ab Indis Gigitis nomine. Philosophorum genera duo. Animam qui primi immortalem asseruerint. De Columbis Melinis, & Nymphis Meliadibus. Caput XXXI
Taxilitarum mores perabsurdi in Filiarum nuptiis. Carmanorum ritus. Caput XXXII
Sogdiorum Iuuenum admirabilis Animi magnitudo. Caput XXXIII
Assyriorum ritus. Distinguantur ne a Syris Assyrii. Syrorum item mores, & Phoenicium. A quoque inuenta primum Astronomia, Arithmetica, Geometria. Iamblichus, Adad, & Adargatis. Virgo cæleste signum. Chalcidica pocula. Sirlafis quid. Sirtu, Sirtus, Sir Cui. C. XXXIII
Arabum ritus maxime miri. De Ratione Veneni scitu non indigna plerique. Item de Viperis pulchra. Caput XXXV
Nabateorum mores. Nabaten uocari ex Adulterio conceptum. Reges apud Homerum solitos sibiipsum subseruire. Caput XXXVI
Egyptiorum inuenta. Et eorundem ritus. Calasiris quid. Laura locus deliciarum. Dulcis cubitus apud Sardis. Caput XXXVII
Aphrorum ritus diuersissimi. Necnon de Carthaginensibus. Ammon Jupiter unde. Parimon Mercurius. Gorgia quid. Corgones, Aialia. Boues retro pascentes. Cap. XXXVIII
Clepsydræ notiones plures. Hydrologium quid. De Clepsydris item. Caput XXXIX
Vocabulum Lutra quod uarias recipiat notiones. De Lutrophoris, & corruatis a Lutra dictionibus. De Aquimariis, Aquariis item, ac Cerere Lusia, & Arione Equo. Nept. & Cereus eiusdem fabella. Caput XL
Alopeciae Morbo unde factum nomen. Hydrocephalæ affectiones. Quid Alopecium. Alopecades. Vulpio. Vulpis fraus. Scolios. Cerdo. Cynalopex. Cinados. Bassarus. Bassæ. Alopeconesus. Apollo Epicurius. Caput XLI
Afsciam cruribus illidere quid. De Antiphonte, ac Dionysio. Dolabella ne dicatur, Antidolabella. Caput XLII
Craterem Helenæ, habere prouerbii formam. Nepethes Homericum quod nam sit. Pista medicamina. Epipasta, Christa. Item Nepenthes Auscultationes. Caput XLIII
De Archyta tabella seu Platage. Item quid Crotali, & Crotalus. Crotala. Cocalia. Afcanti. Lumbricorum species. Afcarophori, Afcarides. Ciria. Tænia. De Platagonio quæpiam non inscita, &

non inſcita, & Telephyllo, ac Anemone.	Caput XLIII
Athenodori, & Philoſtrati Iudicium de Iulio Poſſuce.	Caput XLV
Byzantii Laus præcipua. Byzantios fuiſſe <i>δινόφλυγας</i> , ideſt Vinolentos. Macedonis Philippi dictum præclarum.	Caput XLVI
De Pythagoræ enotatur pluſcula. Item quibus argumentis comprobetur fuiſſe Magus. De Bone Empedoclis.	Caput XLVII
Mineruam cur Lacedæmonii Chalcidæcum uocent. T. Liuii, & Plutarchi codices emaculatur. Chalcopus, Chalcotypus.	Caput XLVIII
Chalceum quàm multa ſignet apud Græcos. Chalcea feſta. Exchalciare Verbum. Chalceati dentes. Orichalcum. Chalcenterus cur diceretur Didymus, & Bibliolathas. Codones quid ſint.	Caput XLIX
Aeſcura a Græcis <i>αεργε</i> dicatur. Aeris inuentio, & Auctoritas. De Combe puella. Leſche quid. Aeneum uinculum cur pro perpetuo. De Adamante pauca. Telephia uulnere, & Chironia. Cyſoleſches.	Caput L
In Cubiculo Nola, quid ſit in Oratoriis Quintil. Inſtitutionibus. De Tintinnabulis. Iuſſæorum Hiſtoria.	Caput LI
Super Phauroino adnotata quæpiam minus extrita. Vocis acutæ ratio in Eunuchis, Item nuditatis Barbitii, Cur uæ Amafii ſint. Vocis magnitudo, uel paruitas unde ſit, ex Galeano. Interim Imperatoris laudem eſſe præcipuam, Indignationē comprimere. Cap. LII	Caput LII
Super Vocis ratione adnotata pluſcula, De q; Soni, ac Vocis interſtitio. Pollucis obſcuritas illuſtrat. Tertiata uerba quæ intelligantur.	Caput LIII
Sonus quomodo illabatur auribus. Cur Ouali figura Aures, & Lingua. Item pleraq; Muſicæ conſonantię organa.	Caput LIII
Calaftri pueri, qui ſint. De Cameade, & Antipatro. Calamouoas qui dicatur. Antiphona quid. Piſthyriſſare. Arteria.	Caput LV
Scruta quid ſint, & quid Scrutaria. Enarratur Oratius.	Caput LVI
Super Mæandro, & Protogora relatu non indigna quæpiam. Magog ſententia de Diuinis rebus. Item de Sophiſtis pluſcula. Ancalidophori. Ancalides. Phaceli. Cap. LVII	Caput LVII
Pythii Homini diſtincti Hiſtoria. De q; Vxoris eiufdē non uulgarī prudentia. Ca. LVIII	Caput LVIII
Hiſtoria Paridis paulo remotior, De q; iter Deas Iudicio, & Dardano eiufdē Filio. C. LIX	Caput LIX
Senectutem imbecilem euadere ob Adoleſcentiæ intemperantiam. De Gorgiæ ſenio præiuridi.	Caput LX
Ætatum humanæ uitæ diſtributio. Fabulam ætatis peragere, apud Cic. quid. Vitæ metam quam ſtatuant pleriq.	Caput LXI
Ætates humanas Planetarum conſequi rationē. Martialis, & Apuleius declarant, Necnō Oratius. Philoſophorū placita, & Auicēnæ de Ætatibus. Item de Fabula ætatis. Vocabula plura, quibus Ætates a Græcis diſtinguuntur.	Caput LXII
Aeneam pietate in Deos, ac Parentem inſita, clemētē a Viſtoribus tractatum Græcis, ac liberum abire cum domeſticis permiſſum bonis.	Caput LXIII
Citharedi prudens reſponſum apud Alexandrum fidibus utētē ruſticius. Quo paſſo Linum peremerit Hercules, a quo Muſica imbuebatur.	Caput LXIII
De Tiſyris, Silenis, Satyris, Quæ ſit nominum ratio. Bacchus cur dicatur Phleon, Itē Cognomina alia.	Caput LXV
Diuerſi Populorum mores, breuibus, ac miſcella enotati opera. Qui nunquam riſerint. De Ceo Sene Caniciem coloribus obſcurante.	Caput LXVI
Zeuxin ſpectatum Helenam a ſe pictam neminem admiſiſſe, ni erogata pūſ ſtipe, Quo no mine appellata eſt Meretrix. Epicuri dictum nobile, Videri felicem, Cui Vitæ ſuppēt necceſſaria. De Pecuniæ cura difficili.	Caput LXVII
Animos haſucinantē, malis edoſtos ſæpius reſpiſcere. De Hierone, Ptolemæo Secundo, Phrage, & Damocrate Palæſtrita.	Caput LXVIII
Super Electra adnotantur pauca, Quæ dicta prius Laodice ſit. De Gyge, qui mulieres pūmus <i>δρούμεν</i> . Necnon de Alcinni Lydorum Regis felicitate. Interim & Xanthi memorantur duo, Poeta, & Hiſtoricus.	Caput LXIX

Qua ex causa prædicent Delii, Philosophum non incelebrem Syrium Pherecydem tam te-
tro, tamq̃ exitiabili peremptum fato. Caput LXX
Herculeas columnas prius Briarei nuncupatas. Epaminonda paupertas, et Magnanimitas
Perfarum Regis munera spernentis. Caput LXXI
Hominum Ingenia Tyrannica, uel mitia facile plerunq̃ coniectari. De Pericle, ac Gelone,
Item de Dionysio Posteriore. Catapultæ inuentio. Caput LXXII
Philippum uictoria elatum, ne unquam fieret Rationis impos, Iniunxisse Puero, mane in-
gressus diceret, Homo es Philippe. Caput LXXIII

CAPITA LIBRI VNDECIMI

Octimestris partus Cur raro uitalis. Caput Primum.
Fabulâ fieri quid sit. Vitam nostrâ esse item fabulâ. Platonis de Spe Apophthegma. C. II
Maronis locus ex primo Georgico, Septima post decimam felix. Lunam humectare, nô are
facere. Tetradistæ qui sint. Caput III
Sententia triplex de Lunari lumine. Quibus probetur rationibus, Lunam repercussu lucem
non propagare. Caput IIII
Lumen esse Cælestium Virtutum uehiculum. Cur a nobis longius abeat Sol, nec Luna eû
dem præferat Schematismû. An item a Planetis illustret, uti a Sole. Caput V
Item de Lunari lumine. Cur Selene. Cur in Dianæ sacris Faces, & cur tergemina Diana, &
Hecate. De Geryone pauca. Hecatompædon. Hecatombæum. Menides. Caput VI
Septem ab aliis dici Lunæ permutationes. Quid Phasis. Iugum dici de Libra. Cicero inibi
explicatur. De Diana, Quam uocant Agroteram, & Endymione. Cur Lunæ appellatio,
ne Mundus significetur. Caput VII
Memoria matutina quæ intelligi debeat. Quintiliani locus explicatur. Rursum de Memo-
riæ ui pluscula. Caput VIII
Reminisci quid sit. Aliud esse, iterum discere, Aliud Reminisci ex Placitis Aristotelicis. Et
qui in Reminiscendo Solocismus. Pauca de Platonis Reminiscencia ex Procli doctrina.
Animam non esse Tabellam literis uacua. Caput IX
De Attico Herodis filio memoriæ nullius. Scip. Apophthegma in Appium, Item Themis-
toclis. Cur Musæ Iouis, & Mnemosynes filiæ. Qui Amnemes in Cnido. Musæ qd sit,
ac unde dicat. Themistoclis dictum de Memoriarum Arte. Lethe fons ad Trophonii Specu.
Item alter Mnemosynes dictus. Caput X
De Scopeliano Sophiste pleraq̃ non indigna relatu. Vitam esse Vigiliam. Tranquilli histo-
ria illustratur. Vites in Asia haberi phibitas ab Imperatore Domitiano. Caput XI
Hominem censei prudentissimum, quia sit Capitis non magni modi. Inibi quæ sit ægrua
Capitis uel magnitudo, uel figura. Cur magnis Viris caput aperire, moribus receptum sit.
Hippocratis Imago pileata. Caput XII
Cur Capite deminuti fere impetuosius sint. Cephale unde corriuetur. Aram potentiarû Ani-
mæ esse in Capite, Quod & Olynpus dicitur, & Triton. De Tritogenia pluscula. Virgi-
lii locus de Olympo Omnipotente. Caput XIII
Super Lydorum inuentis, & mollicie adnotata pauca. De Lydio ornatu, & Masturba-
tionē. Aleæ, & Tesserarum, ac Pila lusus Inuentores. Necnon aurei, argentei q̃ numi. De
Caryce, & Candaulo cibis. Caput XIII
Quam Late pateat Animæ rationalis Imperium in Corpus. Vnde sit grauidarum mollici-
es, & Appetitus absurditas. Caput XV
Exempla Historica ad id ipsum. Caput XVI
Quid sit Imaginatio, siue Phantasia. An cum opinione coniungatur. Caput XVII
Ventorum finalis ratio quæ sit, De q̃ eorundem materiali causa. Flatum a Vento distare.
Æolipilæ quid sint. Empedoclem dictum fuisse Colysaneman. Caput XVIII
Ventorum species aliquor, Vulgo haud ita notæ. Apogæa retinacula, seu Epigæa. Amusiû
Organum. Strobilus quid. Pallas Anemotis. Sardinia cur pestilens. Sardoia herba. Plesisti
us Ventus. Plesignathus Panis. Physignathos. Caput XIX
Super Polemone enotata quæpiam. Manu Solocissimum facere quid. Quintilianus illustra-
tur. Varus pergeus. Pelargi cognomen. Item quid Typos, & Tyrbe. Caput XX
Manum in

Manum in Aetolis habere, ac mentem in Clopidis, quid sit. Aetolorum furta. Aetoli Epitheton, quid sit, & unde. Clopia. κλωπίδα. Caput XXI
 Pterophori apud Plutarchum in Othone qui nam intelligendi. Item quid Ptera, aut Pteromata. Peripteron. Pseudoperipteron. Pterophori Sacerdotes. Caput XXII
 Plutus diuitiarum Deus, cur Cæcus effingatur. Herodis Sophistæ munifica, & proinde mirabilis Natura. Chalcidiffare. Auaritiæ improbatio. Aloada quid dicant. Cap. XXIII
 Diuitiarum usum quem esse deceat. De M. Antonio, Ptolemæo, Bione. Diuitiarum genera duo. Caput XXIII
 Carthaginensium, & Homeri sententia de Diuitiis. Eulogiæ quid. ἑὺλογία. Eua mons. De Solone. Themistocle. Timotheo. Pelopida. Item de Pluto Cæco, & Phryne. Aphnii facellum. Thefaurum recondendis pecuniis structum a Minya primum. Tirynti monia. In Adulteros Lex prima. Caput XXV
 Lapidem Lesbium in Funestas admitti domos solitum, de Herode, ac Lucio, item Marco Imperatore. Caput XXVI
 Nobilitatem in Astragalis gestare, quid. De Herode item. Astragalus quid, et Astragalifis. De Talorum figuris, aut numeris. Diagrammifmus. Grammæ, seu Lineæ. Cuborum inuentor. Caput XXVII
 Cur Lunulas gestarint in Calceis Romani ueteres. Nobilitatem nil prodesse, ni adfit Virtutis meditatio. Terræ filii qui dicantur. Cap. XXVIII
 Vocabula plura de rebus conformata, quæ gestantur. Item ad id pertinētia alia. De Hypomochlio, Vesteferreo, & Lingula, Sera. Vestiarium quid, & Mochlos, Mochlia, Exholcysmus. Phragma. Caput XXIX
 Inuidiæ detestatio. Quid Inuidia. Prouerbiū, Aegyptio Scythia non inuidet. ἐκασταὶ οὐκ ἰδούσιν. Caput XXX
 Quem Aegyptium Sophisten intelligamus. De quo Proteo allegorice plura. Cap. XXXI
 An credibile sit, Silentem Lunam aliquid in nos agere. Qui dicantur Icadistæ. Athenæi locus declaratur. Caput XXXII
 Adulationis malum. Quid Cercopiiffare. Quæ Climacides. Adulatorum Appellationes diuersæ. Crocidiffare quid. Carphologia. Tylæ. Crocylia. De Dionysii Adulatoribus, & Antigoni. Adulatorum cognomina plura. Colax unde, & item Cœlia. Clymenus pro Plutone. Caput XXXIII
 Vitæ diuturnioris, breuiorisque rationes ex Philosophorum Scholis, Item de ratione Maris, & Fœminæ in plantis, Atque inibi Plinius illustratur. Caput XXXIII
 Cur Sexus uterque minus in Plantis distinguatur. Cur Iupiter dicatur Mas, & Fœmina. Cur Herceus Iupiter Oculorum trium. Arbores in quo similes habeantur Insectis, & quo differant. Caput XXXV
 Climactericos annos a Ptolemæo haudquaquam probari. Caput XXXVI
 Quibus constat Sanitas, quibus uel confurgant Morbi. Cur tam Longæui ante diluuiū. Cur Cynii Macrobiū Mellis præstantia in producenda uita. Democriti. Historia. Ca. XXXVII
 An mors ulla dici Naturalis possit. Naturale non uno intelligi modo. Fatum capi per Naturam. Virg. locus explicatur. Caput XXXVIII
 Aphetica in Cælo quæ dicantur ab Astrorum Peritis, & qui Apheta, item Aphetæria quæ sint. Caput XXXIX
 Super Hermogene ex Græcis deprompta quædam periucunda. Caput XL
 Proœmio male uti, quid sit, Item de Philagro Sophiste. Caput XLI
 De Aristide Adriano. Qui dicant Vomentes. Scommma in Philippum. Caput XLII
 Vomentes item qui dicant. Pomp. Scommma in Marcellinum. Vomitus ratio. Cotabiffare. Lecanion. Lebetion. Scapha. Caput XLIII
 Nil prorsum corpori indulgendum uoluptatis nomine. Carcerem istruere, quid sit. De Platone. Pythagoreis, & Plotino, & Agefilao. Caput XLIII
 Homo uerus quid sit ex Platonice sententiā. Duas esse quodāmodo in nobis Aïas. C. XLV
 Hominem ab Aliis finiri ex Anima, Corporeque concinnatum. Homo interior, & exterior qui sit. Caput LXVI

- Adam, & Euæ allegorica ex Platonis significatio. Caput XLVII
 Arguo scuto dignus, Prouerbiū, quam rationem habeat præter Zenobii sententi-
 am. Sagma quid, Defenditur Lectio in Lactantio Grammatico. Scutum fa-
 crum. Caput XLVII
 Iouem Lapidem iurare apud Gellium quid sit. Ciceronis Locus explicatur ex Episto-
 lis. Caput XLVIII
 Hastarum Auctoritatem fuisse Veteribus religiosam. Hasta pura, & Præpilata quæ sit. Ha-
 stam, & Caduceum mittere. Caducei ratio, quid Cerycium, & quid Ceryces. Seneca de-
 claratur. Præconum species. Caput XLIX
 De Auctionum Hasta, & Magistris. Cicero, & Fabius explicantur. Item Locationum, &
 Salutis Hasta. Caput L
 Hastici ludi, siue Xystici. De Xysto, & deriuatis inde, De Aegæa, & Ancyle, ac
 Gæo. Item plura ad Hastas pertinentia. Necnon quid rectis, aut infestis Hastis uen-
 re. Phalanx quid. Caput LI
 De Isthmo. Prouerbiū, quod est, Isthmum perfodere, quam rationē habeat. Papinii lo-
 cus ex quarto Syllarum explicatur. Qui adorti sint rerum Naturæ faciem hic, aut alibi
 mutare. Isthmi notiones, & deriuata. Caput LII
 Equo Sophocleo similis, Prouerbiū quid inferat. Item Damiani, & Sophoclis Hi-
 storia. Caput LIII
 Coloneus Oedipus cur dicatur. Colonos fuisse in Attica duos. Euryfacion quid. Colona-
 ri Colonitæ. Colonarium quid. Interim & de Equo Sophocleo. Caput LIII
 Hippon apud Græcos dictiones itendere, Hippobinus, Laſtaurus. Cillones qui sint. Plura
 ab Hippo deriuata. Polion. Prophoros, & Acoſte quid. Item Lochia. Caput LV
 Quæ dictiones item Græcis amplitudinis significantiam habeant. Aeginæa mercatura qd.
 Rhopon. Rhopes. Rhopographi. Strabo illustratur, Item Virgilius. Aeginæum pro ma-
 gno. Rhoptron. Aetnæum pro magno, Sic & Parnasium. Psammocolum. Gargara.
 Carcinus unde. Caput LVI
 Quos dicamus Equos Lycopadas, Lycos frenum, seu Lupatum, Lycopodes qui, Ly-
 max, Lymata, Item Phasiani Equi. Et Nefæi, Hippona, & Onofelis, & Hippo, Equus
 primus. Centrinæces, Encentrices qui, Peroriga. Plinii locus perpenditur. Caput LVII
 Prouerbiū De Corintho supercilioſa, quam habeat rationem. Corinthi felicitas. Aes Co-
 rinthium cur pretiosum adeo. Caput LVIII
 Iouis Corinthus, Prouerbiū, quem habeat sensum apud Philostratum. Quæ dicantur
 Anacalypteria, Et Encalypteria, Encalymmata. Epicalymmata. Edna. Opteria. Diapar-
 thenia. Necrocorinthii qui sint, & quid Defunctus. Mortuale, Morticinum. Cap. LIX
 Super Heracleide scitu digna quæpiam de Græco excerpta penu. Lepidum Ptolemæi fa-
 ctum. Caput LX
 Qui maledicta leniter tulerint, Antigonus, Philippus, Augustus. De Demochare, qui dice-
 batur Therſites. Caput LXI
 Constantiæ bonum. Leuitatis fœda suggillatio. De Animi mobilitate. Defultorium Inge-
 nium. Fortunæ appellationes diuersæ. Caput LXII
 Defultorii Equi unde, & qui dicantur. Iulii Pollucis codex uindicatur à uicio. Amphippi q
 sint. Item Hamippi, & Prodromi. Caput LXIII
 Equitum Species plures. De Curribus bellicis, & Certaminum sacrorum ratione. Nomina
 armorum, quibus Equi muniuntur. Subellares quid, Catalogi libri, & Taſſici, Selma, Sel-
 lium, Selmides. Caput LXIII
 De Aeliano Sophista quædam inuulgata minus. De Socrate, & Aglaio Psophidio. C. LXV
 Antipatri præstantia in scribendis Epistolis. Deorum præceptores qui dicantur. Mos
 referendi in Deos. Fastigium decernere quid. Antigoni Historia. Laſanophorus
 quid sit. Caput LXVI
 Cur multis rebus sit tributum Dei nomē. Iuuenalis locus perpendit de Pecunia Dea. Ve-
 terum de Deo placita. Deum inuenire esse impossibile. Caput LXVII
 Alexandrum appeteruisse, dici se Deum, Lacedæmoniorum prudens in eo Decretum. Anti-
 goni

goni commonitio ad Filium.	Caput	LXVIII
De Titorni Bussæque incredibili robore. Item q ³ de Milone pauca.	Vnde natus Adagio,	
Alter hic Hercules.	Caput	LXIX
Periandros fuisse duos, Miltiades tres, Sibyllas quatuor, aut decem, Bacchides tres. Quos educauerint Bruta. Apellis dictum de Protogenis Ialysso.	Caput	LXX
Quos ab Infimo gradu ad maximum dignitatis fastigium euexerit prosperior Fortuna.		
Interbi Quid Tymbalus, & Tymbades. Necnon Catapontistes. Oecotrips qui sit.	Caput	LXXI
Diogenis Apophthegmata duo, In Demosthenem unum, In Sparti atq ³ alteræ. Scita quoq ³ Aristotelis commonitio ad Medicum, A quo inuisebatur Aeger.	Caput	LXXII
Socratis Apophthegma, de Alcibiadæ muneribus. Item in eum, Qui dicere, magnum q ³ piam expetere, arduum q ³ factu. Necnon de Orio.	Caput	LXXIII
Super Eurydamante Pyæta, Et notæ dicacitatis Homine Zoilo adnotata de Græco penu quæpiam.	Caput	LXXIII
Scitum Dionysii respõsum, Quod relictum a Parente Imperiũ nequisset seruare. C. LXXV		
Mefonis affumulus furor, Ne cum Atheniensium reliquis Siculam iniret expeditionem.	Caput	LXXVI
Quod Afrorum peritia futuram prænouiisset afflictionem.	Caput	LXXVI
Dicta, uel facta Quorundam scitu digna, Quæ ex diuerso, miscella uelut opera, sunt in unum congeſta.	Caput	LXXVII
Zaleucũ filio iussisse alterum ex oculis erui, Alterum sibi, ut lata a se de Adulterio seruaretur Lex. A dulterii poena apud Gortynam.	Caput	LXXVIII
Silentii bonum ex Græco Disticho, & Gnathæ meretricis Historia lepidiuscula.	Caput	LXXIX
Prudens Olympiadis apophthegma, quo Alexandri tumorem repercuſſit, diuina sibi quærentis in Vita.	Caput	LXXX
De Insula Samø, & in ea feris, quæ dicantur Neides, Et Hirundine alba. Aefopo. Hermo: dice item Midæ uxore, Cumæis prima Quæ numos cudit. Mæchorum supplicium apud Lepreos quod fuerit, De Lucania, seu Samothracia, & Thespiensibus, Et Magnetum malis, ac Insula Icaro, & Piscium excellentia, Ac Georgio Trapezuntio.	Cap. LXXXI	

CAPITA LIBRI DVODECIMI

Prolepsi, id est de Diis anticipationem Omnium esse Mentibus isitam. Cur Deo summo Solem perſimilem dicat Plato.	Caput	Primum.
Quam absurda Pænonibus Deorũ uarietas. Deus ignotus Athenis. Dei summi descriptio. Cælestia qui primum adorarint. Vnde dicatur Theos. Cælestia an uisat. Apomyius Iup. Spodius Apol. Gratiarum sacra.	Caput	II
Diuinorum incitia ubi exorta primum. Deorum multitudo ex Varrone. Item Deum esse unum, nomina plura. Stator unde dicatur. Quid Amum. Quid Phtha, & Ofiris de Melis ſeo item, & Meliſſa, ac Iunone.	Caput	III
Platonem, & Platonicos nonnullos sentire, Vnum modo esse Deum.	Caput	III
Super Memnõis Sepulchro, & Statua ex Græcis adnotata pluscula, unde Iuuenalis illustratur, de Rhodio Memnone, ac Palto, Dipaltus, Euhelii, & Memnon idibus. Iræ quid Apafſia. Suſa, cur dicantur.	Caput	V
Prouerbiũ, qd est, Numerare nouit, quã uim habeat. De q ³ Arithmetice occultiore. C. VI		
Pythagoræ placita de Monade, ac Dyade. Item de Pari, Impari q ³ .	Caput	VII
De Nouenario numero. Virgilio locus explicatur ex Aeneidos primo. De Helicone musico organo, De Musis pulchra. Febrium species.	Caput	VIII
De Monade. Cur q ³ ea ad Deum referatur. De Ternario item. ac Quaternario. Triembolum quid.	Cap.	IX
Quinarij numeri potentia. Cur Sensus tantum quinq ³ . Et quæ præcellant Sèſibus. Pempazin quid. Pempæbolum. Pentadactylus. Pentasublon. Triobolum.	Caput	X
De Senario numero. Et quæ Numerorum partes dici iure possint.	Caput	XI
	C C	

- Multiplex Septenarii potestas. Cur ante diem septimum Infanti non imponeretur nomen.** de Partu Septimestri, item Octimestri, Et de Saturno pauca. Caput XII
- De Octonario. Vbi Octimestris partus uitalis. Exterrincini qui sint. Epitoca. Gelli⁹ illustratur. Parcarum nomina. De Ilithyia, & Telepho. Octonario signari Iustitiam.** Cap. XIII
- Denarii numeri potestas. Cur dicatur Decas. Et cur eo nomine dicatur Mīdus. Cur in sup-
plicis denario numero utatur Plato. Virg. explicatur. Decatonēs. Decateutā. Decatelo-
gi. Icostologi. Decaduchi.** Caput XIII
- Ex numeris qui dicantur Lineares. Plani. Solidi. Numerus quid. Qui numerus dicatur po-
tentia, & qui actū. Digytus in numero quid. Item Articulus.** Caput XV
- De mediis duobus Arithmetico, & Geometrico. Plutarchi illustratur obscuri-
tas.** Caput XVI
- Cauillum super litera μ , qua Dionysio concionis habendæ facta potestas est. Quid
Morologia. Quo sensu dicatur, Sortitus es $\pi\mu$. præter Græcorum interpretamen-
ta. De Dionysio Seniore pluscula. Item de Iuniorē pauca. Dionysocolaces qui, &
Alexandrolaces.** Caput XVII
- Cuiusmodi foret mos sortiendi per literas Athenis. Item inter Athletas. Qui dica-
tur Ephedrus.** Caput XVIII
- Potentiam uī quadam infita Sapientiam cooptare. De Ioue, Saturno, Pallade. Athenęum
quid. Sais. Singa. Zoſteria Pallas, Zonæ appellatione quid intelligatur Veteri-
bus.** Caput XIX
- Epilogus præstantissimorum Regum ex Veteribus memoriis. Plut. codex emaculatur. Ma-
cedonibus fuisse cautum Legibus, ne Trophæa constituerent.** Caput XX
- Philosophos, qui Imperia arripuerint, crudeliter illiteratis rem administrasse. C.** XXI
- Tyrannos raro consensere, Amicorum inopia potius, quā Auri.** Cap. XXII
- Regium esse, Ne tenuia quidem aspernari. Apologia aduersus superciliosos Vitiligato-
res. Mnaseam cur Veteres Salpam cognominandum censuerint. Spartanorum Sacrificia
prætenuia.** Caput XXIII
- Super omnem Irin, Adagio quid sit. Iridis rationem esse admirabilem, & cur Thaumani-
this credita filia. Item appellationes eiusdem uariæ, Ac cur dicta Arqus Dæmonis.
An in ea sint clementiæ diuinæ præſagia. Item de Cataclysmo, siue Abluuiō, & Conſi-
gratione, siue Ecpyroſi. Cataractæ Cæli ruptæ quæ intelligantur. Demū de Colamba in-
dice subſidentium Aquarum, ex Plutarcho.** Caput XXIII
- Affectionum, quæ in Acre fiant, ratio duplex. Item Videndi ratio per lineas. Remus cur in
Aqua uideatur fractus. Iris quomodo fiat, & eiusdem colorum distinctio. De Ophthalmi-
cis non nihil.** Caput XXV
- Item quæ requirantur ad Iridis effectum. De quodam, qui Imaginem ante se propriam
uidebat.** Caput XXVI
- An Lunaribus radiis effici possit Iris. Plinius emaculatur.** Caput XXVII
- Rotundationis in Iride ratio. Item Colorum. Cur Hesiodus Irin dixerit $\pi\lambda\upsilon\tau\acute{\alpha}\nu\mu\iota$
 $\mu\omicron\nu\upsilon\delta\acute{\omega}\rho$.** Caput XXVIII
- Obſeruaciones item super Iride plures. Maronis locus explicatur. Necnon Plauti, ac
Propertii.** Cap. XXIX
- An recte dicatur Iris caua nube concipi. An Iridis Colores sint ueri.** Cap. XXX
- An Ex Iride Odor accedat uel Terræ, Vel Arboribus. In Oriente, cur odoratiora cōſurgāt.
De Aspalatho, & Rhamno.** Caput XXXI
- Iridis notiones aliquot. Radix Marica. De Melino colore. $\chi\upsilon\alpha\upsilon\iota\zeta\epsilon\upsilon$ quid. Iris pro arquo
unde dicatur. A quarum dici de Iride. De Arquato morbo non nihil.** Cap. XXXII
- Sup Phrygii, ac Pieriæ amore adnotata pauca, De q̄ indidē nata Parcemia. C. XXXIII**
- Amor cur apud Platonicos dicatur Dæmon. Et cur admirandus. Amoris principium
quale sit.** Caput XXXIII
- Venus duplex quæ sit. De q̄ Amore gemino. Vraniam Venerem qui adorti colere Pri-
mi ſint.** Caput XXXV
- Cur Amor Heros dicatur. Itē Eros, Necnon Amoris commendatio.** Caput XXXVI
- Semiramidis

Semiramidis Sepulchrum. Auaritiæ sugillatio cum Philippi apophthegmate. Itē plura de Semiramide. Quæ sit Derceto, seu Arergatis. Item Astarte. Quæ dicantur Manica. Mános. Mannophoros. Maniacia. Gatis Regina. Caput XXXVII

Quæ sint Septem Orbis terræ celebrata Spectacula. Quamq; in iis euariet historia. Capitulinus Iupiter, Qui Coryphæus, Diana Coryphæa. Caput XXXVIII

Byssina uerba, quæ intelligantur. Quid in Oratore præcipuū. De q; in Oratione Magnificentia, & Splendore. Quid Epiphonema. Virgilius illustratur bis. Caput XXXIX

Byssina uestimenta quæ sint. De Phæo paucula obiter. de q; Lineis, seu Camisiis. Amorgina uestimenta. Caput XL

Indi Sagittarii exemplo commoneri nos, quā sit famæ parcendum. Indorum Sagittæ Quantæ, Qualesue habeantur ex historia. Caput XLI

Qua ratione inficerent sagittas Scythæ. De q; eorundem more in sagittâdo. Tollitur ex Plinio obscuritas. Arabas item ac Indorum nonnullos tingere sagittas ueneno. Cur Galli Sagittas Helleboro collinant. Toxicum unde. Caput XLII

Qui dicantur Computoræ digytis similes. Orontis historia, Scirpum dici uitiose, At Scrupū recte. Digytorum gestu supputasse Veteres. De Iano paucula. Caput XLIII

Quo Digytorum gestu Veteres supputarint. Cap. XLIII

Quintiliani, & M. Tullii auctoritates prædictis accommodantur. Et Iuuenalis quoq;. In digytos mittere quid. Item in digyto mori. Caput XLV

Aegyptium Iudicem Sanctum intelligi. Iustitiæ laus. Stachane quid. Agasilai, Philippi, Antigoni exempla. Caput XLVI

Iustitiæ astruitur excellentia, & difficultas. Cur Iustitia bonum dicatur alienum. Et cur alibi cubi dicat Arist. Iustitiam esse quiddam exiguum. Caput XLVII

Iustitiæ legitimæ finitio. De Iustitiâ particulari, de q; eius partibus, Distributia, & Commutatoria, siue Correctiua. Vnde dicatur Dicæum, & Dicaestes. Nec non Medium, siue Μέσος. Dice, idest Iustitia cur Iouis filia. Qui dicantur Chirodica. Caput XLVIII

Repaſum Pythagoricum destrui. Gratiæ in Urbibus templa quam habeat rationē. De Numi usu, Et nota. Permutandi Consuetudo apud Veteres. Caput XLIX.

De Iustitiâ interna, & Iniustitiâ. An sibi quis iniuriâ faciat. Ac sit ne ad seipsum Iniustitia. Plato, Aristoteles q; pugnare uidentur. Caput L

Quibus Iusti cognomen sit adoptatum. Inibi Aristidis historia. Propertius explicatur, De Heleis, & Pedaliis Indis. Laudum Iustitiæ epilogus. Silentium in Iudicio quid. Plauti locus explicatur ex Amphitryone. Caput LI

Iram in puniendo præcipue reprimendam. Cotys Thracum Regis exemplum. Necnō Augusti. Iræ foeda sugillatio. Microlypus qui sit, & Crypsicholus. Crypsinus. Caput LII

Quæ pro Ira dicantur apud Plutarchum a Gryllo in Brutum deformato. Quæ rursus aduersum ea excogitari recte ualeant. Iræ medicamen optimum esse moram. Perturbationū uitioſorem posse Deum dici. Caput LIII

Peripateticorum placita pro ira. Lentitudo quid, & Lenti qui dicantur. Fortitudinis adultæ species. Autolecythi qui sint. Fortitudo sincerior quæ dicatur. Cap. LIIII

Diluentur obiecta, quæ in Peripateticos concinnantur. Irâ duobus perpendi modis. Fortitudinis rōnem bifariâ distribui. Affectiōes ex hoīe tolli nō posse. Caput LV

Ex Voluntate Affectiōnum qualitates præcipue pendere. Apathiam item non esse huius Vitæ. Caput LVI.

De Mediocritate, de q; excessibus Iræ. Iracundorum species tres, Et naturalis eorundem causa. Iræ uocabula. Caput LVII

An uerum sit, Hircos pati facile, ipsis intuentibus, foeminas iniuri. De Hyæna insuper situ digna. Confirmatur Plinii historia de Viperæ partu. Caput LVIII

Animal Thoa esse Homini amicum præcipue. Canum fides anxia in Niciani Venatore rem. Caput LIX

Ingenio præsignes esse plurimum iracundos, imbelles q;. At Grauitate, fortes, Sed indociles, obliuioſos q;. Vnde q; horum promi effectuum ratio ualeat. Cap. LX.

De Vulcani templo apud Aetnam Siciliæ, de q; Canibus ingenii mirandi discernendis, CC 2

Qui caste, pie'q; accedat, Aut scelere imbuti salutatum tamen eat Deū. Caput LXI
 Cereris templum apud Hermionenses celebre, uel miraculo, Quod præferocem Taurum
 ducat ad aram Vetula Sacerdos obedientissimum. Item de Canibus in Palladis templo,
 Quod in Daulia est. De Panos templo in Arcadia, & Mufcis auolantibus ex Olympia,
 & Leucade. Necnon de Diana in Icaro Insula. Caput LXII
 Quadruplex loquendi figura, Veteribus obseruata Grammaticis, Prisca, Latina, Roma/
 na, demum q; Miscella, siue Mixta. Caput LXIII
 Morbo atrocius crassante, Vel etiam citra oblationem manifestariam, Nonnullos se in Pu
 teos deiecitasse. Caput LXIII
 Qui dicatur Citharædi pisces, Quæ'q; nominis habeatur ratio. De Polypo item Qui sua
 sibi uoret brachia, Cirros'q; Quod negant Alii. Caput LXV
 Ceruum a Philadelpho ita educatum, Vt Græcæ linguæ sono insueceret, intelligeret'q;
 Meropis Auis Pietas singularis. Luscinia ambitio. Ciconiarum pietas. Cur easdem Pieta
 ticaltrices dixerit Arbiter Petronius. Caput LXVI
 Apum nomina plura. Mellis genera non citra admirationem. In Myconio Apes non habe
 ri. Vocabula plura ad idem. Plastides. Cephenes. Sira, Sirenæ. Melissa. Melissia, Melissa
 us Iupiter. Melitea Lintea. Caput LXVII

CAPITA LIBRI TERTIIDECIMI.

Vbi affectus mouere non permittantur Oratores. Quintiliani sententia perpenditur.
 Caput Primum.
 De Apathia. Dyspathia. Metriopathia. Propathia. Sympathia. Antipathia, & id genus ple
 risque aliis. Procatartica causa quæ sit. Caput II
 De mostro mirabili edito in Rhodiginis agris. De Pisciu, & Ranarū pluuia. Cap. III
 Super Agathode adnotata quæpiā. Cur q; is Graculus sit cognominatus, Item Triorches.
 Plutarchi labecula colluitur. De Buteone Aue. Gracchus, & Pulcher an statillē admittat.
 Mihi cum statillē scribendum. Philomelam dici, nō Philomenā. Caput IIII
 Nominum ratio recta quæ sit. Item nominum interpretatio plurium. Onomatothera qui
 dicantur. Allantes. Allantopolæ, Salsicopolæ. De Briseide, ac Chryseide. Caius unde di
 catur. Gæus Bos qui sit. Caput V
 Nomina item a Virtute, Felicitate, Moribus, ac Variis producta Euentibus. Lamyris quid.
 & Diadema. De Achille pluscula, & Patria eiusdem Phthia. Venox unde. Caudex, &
 & Codex. Caput VI
 Super Euripide, & Archelao paucula, Et Cylone. Pulchritudo cur mire afficiat unū quēq;
 Omne pulchrum esse item bonum. καλόν unde dicatur, Diotimæ præceptum. Quinti
 liani locus illustratur. Pulchritudinis Species. Caput VII
 Quo pacto a Corporea fugiendum pulchritudine. Qui plurimum terrena mirentur, &
 ament. Caput VIII
 Platoniorum laus. Pulchritudinis cōmendatio cum Mulierculæ sugillatione. Iuuenalis il
 lustratur. Certamina de pulchritudine. Tenediæ Venuſtas prægnis. Chryſophori mu
 lieres quæ intelligant. Itē certamina muliebris Téperatiæ, & Oeconomix. Cap. IX
 De Euripide quæpiā haud inuenusta, de Græco penu præcepta potissimū. Cap. X
 Perſarum Legati quo pacto ab Alexandro dimissi. Soles duos, neque item Regna duo pati
 tur Mundus. Caput XI
 Solis descriptio, & cur dicatur Phaethon. De Eridano. Ouidii locus restituitur. Solis ma
 gnitudinem non recte metiri Epicurum argumento oculorum. Virgilius illustratur. Di
 ſcus quid, & Abacus. Caput XII
 Falſo Epicuræ opinari, Astra, cum oriant, accendi. Cū occidat, extingui. Cap. XIII
 Solis præcipue Laudes. An fatendū sit, Solē calere. An Cælū sit ignē. Caput XIII
 Cælū itē esse ignē, In quo tria sint, Calor, Lumē, Vitalis humor. Tollit ex Plinio obſcuritas.
 itē Martiano, & Aristophane. Obiter de Argento, Quod Vinū dicūt. Caput. XV
 Peripateticæ rationes, Solem, Stellæ'q; non esse igneas. Caput XVI
 Bessarionis

Bellerionis ad idem sententia. Qui sint Antifii gradus. Anthion quid. Solis inter Planetas
 locus. Cur Solis frater Titā. Meganira. Despoena, idest *Δεσποινα* Quā sit. Virgilio locus de-
 clarat. Limbū p̄ Zodiaco accipi. De Lyceo mōte pulchra. Iupiter ubi, et a qb̄ sit educat.
 Agno sōs, mirādā naturā. Lyceus Iupiter. Mithra. Mithriaca sacra. Caput XVII
 Graium ne pertulisse quidem, quid sit. Et quid Graius, & Graion. Tragafaeus, & Tragoma
 schalos. Cur sub Alis Odor malus. Cur pedes foetent. Caput XVIII
 Cur Odorē malū augeat Calor. Item cur praecipue Odoribus capiantur homines. Inspira-
 tionis opus duplex. Odori p̄cipiendo qd̄ necessariū. Caput XIX
 Cur odorandi sensoriū in homine retusius, hebetiusq̄ sit. Caput XX
 An Odorib̄ sufficiat alimentū queat. Ouidii locus explicat ex primo de Pōto. Cap. XXI
 Odorata Suffitiois utilitas mira. Ignis odoratos pestilētia occurrere. De Agrone Medico.
 Et Lindo specie aromatis. Myrrha cur Aegyptiace dicat Bal. Caput XXII
 Quā ratione audiant, odorantur ue, quā Sensoris eiusmodi non sunt praedita. De Pifcib̄,
 Qui in clamat ueniunt. Caput XXIII
 Ambiguitates in Odorum ratione pluscū. Interibi enarratur Martialis. Stilum uertere qd̄
 sit apud Oratium primo Sermonum. Caput XXIII
 Vbi nam sit Odoris Sensorium. Martialis illustratur. Vocabula plura ad Odorē spectantia.
 Oletare quid. Caput XXV
 Pustulas in naso, & Ionthos quid signare, coniectarint Veteres. Quid Ionthos, & unde.
 Amantium blandimenta aduersum amatos. Caput XXVI
 Sternutamentum ceteri q̄q̄ ominosum, & inauspicatū. Catullus, et Propertius explicantur.
 Interim Quā dicant Serpalia. De Sternutamentō plura ex lris interioribus. Cap. XXVII
 Cyclops excaecatus qui sit. Cyclopes Ludi q̄ intelligant. Item Teuthidi similis. Et qd̄ Teu-
 this. Interibi cur Antimachus diceretur Psecas. Caput XXVIII
 Principem esse necessarium, rationibus aliquot colligitur. Nullum esse Homine socialius
 Animal. Caput XXIX
 Cuius deceat esse modi Principem. Duplex esse in Natura Regimen. Cur homo minor
 Mundus. Caput XXX
 Prouerbii ratio, Platano similis. De Platano pluscū, & Platanisto. Obiter Qui dicantur
 a Persis Immortales. Herodotus, & Curtius declarantur. Melophori qui sint. Mallopho-
 ros. Caput XXXI
 Adagia duo a Cupressō producta. Oratii locus illustratur. De Cupressō nulla. De Pinu.
 Herodoti perpenditur sententia. Sphaeria quid. Caput XXXII
 Oratio concisa, breuisq̄ an praestabilior sit. De Phocione, Catone, Demosthene, Peticle,
 M. Tullio, T. Luio, & Aliis. Caput XXXIII
 Admirabilis in Phociōe Natura. Itē Cynico Diogene, Aristodēo, Socrate. Cap. XXXIII
 Quā in Corporibus calorem praecipue custodiāt. Cur frigore nimio nigrescāt extrema,
 & decident. Obiter, an Ignis sit coloratus. Caput XXXV
 Cur extrema Frigefacta uehementer, si admoueantur Igni, dolent. Quā praecipue infe-
 stentur Frigore. Caput XXXVI
 Frigida membra in Aquā itidem immissa Frigidā refici. Quā consequantur Symptomata
 pereuntes Frigore. Rhigofibii, & Dyftrhigi q̄ dicantur. Caput XXXVII
 Frigoris Euetus plures. Exercitatos Inexercitatis amplius sentire frigus. Balbuciei rō ex Fri-
 gore, Ebrietate, Ira. Pili cur furrigant frigore. Stupor qd̄. Sopor stupidus. Cap. XXXVIII
 De Bulimia, seu Canina fame. Vini nocumenta in Ieiunio. Quid Thorex, & Acrotho-
 ces, Acroteria, Acrostichis. De Canino prandio uellicatim. Canina fames cur dicatur, Ca-
 num in excernendo difficultas unde sit. Caput XXXIX
 Cuiusmodi sit Prouerbii, Aristogitō claudicat. Quā Resp. optima. Caput XL
 Ludere domi suā quid sit. Cur Ludo comparetur Sapientia. Obiter de quinque Pedum
 praescriptione. Caput XLI
 Philosophiae in partes, quasi membra distributio. Simulacra duo proposita nobis ad
 Veritatis diuinā speculationem. Exconsules, Exquaestores qui sint, Ac Expatritii. Ex-
 curati. Caput XLII

Quibus gradibus diuina ad nos profuatur illuminatio, Rursum q̄ quibus ad Deum nostra
refluat Mens. Caput XLIII.
De Felicitate duplici Speculatiua, & Actiua, Et Vtra excellentior Vita. Cap. XLIII
Cur ore emissus Lente Spiritus calidus sit. Aliter uero Frigidus. Caput XLV
Quid sit primo Frigidum, Aer ne, An Aqua, An etiam Terra. De Stygis Aqua. Item quid
Latye, Chaos, Ades, Herebus. Caput XLVI
An Seruitus sit præter Naturam. Quot modis Serui fiant. Vulcani, & Dædali Tripodes.
Veneris Statua mobilis. De duplici in nobis principatu, De q̄ Asiaticorum seruilibus in/
geniis. Caput XLVII
Seruorum species esse plures. Banausi qui dicantur. Ergasterium, Ligna Ergasima, Causi/
ma, Cocta, Acapna, Ezeptima, Xylosis, Thetes, Thessa, Penesta, Cillicyni, Arotæ, Ency/
clii qui sint, Et in ordinem redacti. Caput XLVIII
De Cretensiu Seruis, & Spartanor̄ Helotis. Inibi qd Cryptia. De Seruis item sale cōmuta/
tis. Qui dicat pprie ἄσλος, & q̄ Ocetes. Quid Tityrus. Ministri publici. De Ephar/
miotis, Seu Amphamiotis. Minæa Seruitus quæ sit. Mariandyni. Chrysoneti. Muscæ, quas
dicunt Helios. Seythæ Ministri, Siue Tokotæ. Cap. XLIX
Qui dicantur Apolides, & Insularii. Expenditur Locus in Carmine obsceno. Salutigeruli,
Mefaulii, Mediasthini, Mesonautæ, Symbolæ, Literati Serui, Eorundem nomina plura. Sac/
cularii, Directarii. Caput L
De Seruli genere qd sentiendū. Nō Seruis modo, Sed & Iumentis benigne impiendū. He/
catompedon qd. Plinius illustrat cū Arist. Seruor̄ tractandor̄ ratio. Caput LI
Serui mali conditio ultima quæ sit. Item de Pileatis Seruis. De Lapidē emptus apud Co/
lumellam qui sit. Paucisape quid. Tribunos Capitalia iudicasse, Soncium seruasse uincula,
Pecuniam signasse. Caput LII
Seruos non habere Caput, quid sit. De Capitis diminutione. Seruos non admitti in militi/
am solitos. Qui dicantur Vicarii. Martialis illustratur. Et qui Serui Pœnæ. De Seruli pro/
cacitate. Alter Martialis locus aperitur, Diaconus, Diaconium. Caput LIII
Vocabula plura ad Seruor̄ rationem spectantia, nec fere obuia. Therapia. Præter. Mylon.
Stigmatia. Stigōes. Hystrichides. Helotæ. Zetrea. Chōdrocopia. Gymnetæ. Corynephori.
Moruli. Melophori. Callicyrii. Eleatri. Syncerastū. Attagē uariis. Clisio. Manes. Aëtis.
Vocatores. Ceruū apud Martiālē p̄ Seruo Positum fugitiuo. Caput LIIII
Cœna dubia ex Sue tantum mansueto, Et inde Parœmia. Item quam habeat rationem id
Plinianum, Multa Syzorū olera. De Rore Syriaco, & Manna. Caput LV
Medicorum decreta de Suilla carnis præstantia. Chalarī Sues q̄ sint. Item uocabula id ge/
nus plura. Delphax. Adelphi. Phorine. Thyta. Mysterici Sues. Chœrus, χοιροπωλὴν. Syr/
be, Petalides, Petali, Laphygmus, Hyomusia, Hyenia. Hippocratis filii. Hysteria festum.
Sues cur sacri in Creta. Metachoera, Necnon de Pōtifice Sergio. Caput LVI
Pholiam Vrsarum Quid intelligat Græci Auctores. Vrsæ Vatricia. Pholeus quid sit. Item
Pholis, Pholaidēs, Pholades, Pholyes, Pholides, Phonæ. Caput LVII
Cornicis admirabile obsequium in Aegypto, Quæ Tabellarii uice fungeretur. Inde mori/
ens honestata est Sepulchro. Cynocephalorum docilitas. Phaciolum, Cordyle, Croby/
lus, Nidarium. Caput LVIII
De Simone Mago paucula, Qui est habitus Deus. Draconis in Puellam Amor admirabi/
lis. Caput LIX
Deorum apud Priscos nomina Varia. Mensium singulos suum habuisse Numē. De Vitum/
no, Sentino, ac Selectis Diis. Saturnii Versus. Iouii. Ianales. Prosa Dea. Postueta. Ante/
ueta. Templarii q̄ intelligantur. Tutilina. Tutanus. Tutulus. Caput LX
Super Aspide paucula. Aegyptiorum Reges cur Aspida in Diademate gesserant. Aspidis
notiones, Aspidion quid, & Aspidiscus. Caput LXI
Pastoris cum Capella initus admirabilis, De q̄ inde nato monstroso sectu. Crathis flu. Vn/
de sit appellationem natus. Interim Hiccorum Zelotypia. Caput LXII
Super Dipfade adnotata paucula. Præter, Causon, Melanurus, Ammobates, Centris.
Caput LXIII
Quo distinguat

Qyo distinguat Bulimos ab eo, quem Caninum dicunt appetitum. Vnde dicat Bulimos, & qd Cenagia, Fames uniuersa, & Vaccina. Citta, Anorexia. Caput Primum.
 Ventrem non habere quid sit. Qui dicantur Sphacodes, Sphacelodes, Sphacelus, Buphagus, Sphragidion, Sphærus, Cyllas, Procelii, Popæ, Butypi, Ventri Concoctes. De Philopomene pauca. Caput II
 Tomini ratio. Hydripifeos species. Hydragoga medicamina quæ sint. Hydrus siue Natrix. Grauidam quo pacto internoscas. Hydrostasium, Hydrocephala affectio, Hydatis, Hydrocele, Oscheon, Hydra, Lerna, Lernæa. Caput III
 Argenteo uomere araturos, Cur delphica pronuntiarit Vates, scitantiibus Lacedæmoniis. Necnon oraculo eodem, quid sit Eulacha. Caput IIII
 Aratri partes. Urbibus aratrum circunducere quid sit. Propertii locus explicatur. Sed & Seneca restituitur. Syluagæ præfecturam Consulibus iniungi solitam. Prouinciæ maiores, minoresq, quæ sint. Virgilii Locus enarratur. Caput V
 Missilia Fortunæ quæ intelligi debeant. Et quid Missilia. Odorati Imbres qui. Catarchysmata esse item Missilia. Caput VI
 Clepsydre cur tardius fluât hyeme, Et naues ite lentius cômeeant p flumina, Sed plus gestitèr oneris. Cur Mare undabundû incalecat. Reliqs ags agitati frige scētibus. Cap. VII
 Mari Dionysium demergere, quid sit. Cur Vino immisceatur maris aqua. Plinius illustrat. Cur Delphini circa Liberum Patrem. Caput VIII
 Cur mare dulcibus aquis minus frigidum. Item cur pellucidius. An Aqua sit coloris exps. Colorum distinctio. Caput IX
 An Mare Speculi uice imaginem reddere queat. Virgilii locus expenditur. Eiusdē loca duo restituntur, Ex Georgicis unum, Ex Aeneidos sexto alterum. Caput X
 Cur Maris aqua hyeme sit amara minus, Et dulces item æstate sūt deteriores. Cap. XI
 Cur Mari quiescente, Nauigia obforbeantur quandoq. De Terræ Cavitatibus. Naturam esse duplicem. Caput XII
 Naufcabundos cur faciat mare. Iuuenalis illustratur. Caput XIII
 Cur Theologia, & Physicē spreuerit Ptolemæus. Maris regionem esse Aquarū locum proprium, non Maris. Mare quid uocent Hebræi. Quid Mare Tiberiadis. Aquarū distinctio/nes, & in quo genere constituendum Mare. Caducæ aquæ quæ intelligantur. Chrysorrhoea sōns. Aquarum item miranda natura. Anigrides Nymphæ. Caput XIII
 Mare cur falsum. Et cur nam calidiore tractu scintillare uisatur. Cap. XV.
 Cur pluuiis quibusdam incoquatur Salis sapor. An Vera sit Plinii sententia, Equorum superficie esse dulciorem. Aquarum dulciū ratio. Cur stet Mare. Aquarū colores. Halipe/ don quid sit, & cur dicatur. De Maride mensura, & Marila. Caput XVI
 Mare esse Animantibus simile, de q̄ eiusdem purgamine. Itē de Solis bobus. Cap. XVII
 De Amphitrite, & Phorco. Græcæ quæ sint. Quid Ampotis in mari. Item de Maris coloribus, ac epithetis uariis, Oenopo imprimis, & Myrtoo. Caput XVIII
 Vrsi manus cur partibus cæteris suauior. De uerbo ἀρκτικός. Enarratur Iul. Pollux. Puellas dici consueisse quandoq. Arctos. i. Vrsas. Caput XIX
 Aetnæus Venator quam prouerbio intelligendus. De florida ætneæ regionis natura. Quidus explicatur. De Proserpina quædam, & Aetna. Theogamia festa, & Anthesphoria. Item de Rore. Caput XX
 Fumum, Vmbrā Nubes capi pro re momenti nullius. Capnosphrantes. Capnistæ carnes. Qui dicatur Selli. Narcissi fabella. Vmbrā suā metuere quid. De Palsale, & Achne. Item Atheres quid. Et Abydena. Abydocome, Mation, Matolichus Caput XXI
 Super Africano Scipione pauca. Qui dicantur uelut Vmbræ uagari. Plutarchi Interpres refellitur. Caput XXII
 Multos uagari, uelut Vmbras. Duas esse Conuersationis uias. Vitæ genera tria. A quarū nomine Mortales intelligi. Quæ Victoria nobilissima. Scipionis dictum. De Adriano Imperatore, ac Poeta Floro. Caput XXIII

- Cardiō similes q̄ dicant̄. Cur eo uescant̄ Persæ, Eiusdē noīa plura, & Vires. Cap. XXIII
 Cuiusmodi esse debeat Cōiūnales cōfabulationes, quæ Epicyclicæ dicunt̄. Isocratis dictum
 ad idem. Persarū ritus. Decori necessitas. De Alabādeis pulchra. Caput XXV
 Vmbram suam metiri quid sit, ex historia nato adagio. Archidami monita ad Insolentiam
 humanam retundendam. Caput XXVI
 De Chriarum ratione, & quid Chria. Item quid Sententia, Eiusq̄ discrimina. Et qd Chrio
 des. Interim Regis boni munus quodnā sit. Caput XXVII
 Ethologia qd. Item Ethopœia. Idolopœia. Profopopœia. Abecedarii. Syllabarii. Nomina
 rii Qui sint, Ex Hieronymo, & Augustino. Caput XXVIII
 Leporē mœnib⁹ indormire, qd sit. Leporē Lustra. Rechamus qd. Reliquatores quo sensu
 dicant̄ ab Iurecōf. & uerbū Reliquē. Itē Quæ sint Schelides. De Leporib⁹ mfta. C. XXIX
 An Dasypus simpliciter sit Lepus. Plinius defenditur. Leporē genera. Caput XXX
 Reginorum numisma cum Lepore. Insuper de Leporibus uarie obseruata. Et prouerbii
 enarratio plenior. Lepores Galeati qui sint. Caput XXXI
 De Vrbium mœnibus Spartanum Sententia. Insuper ad eam rem pluscula. Structurarū
 species. Qui Diatoni, seu Frontati Lapides. Qui Pylori, & Qui Tichophylaces. Horcæ.
 Isodomii. Pseudisodomii. Mesopyrgia. Metapyrgia. Metorchion. Orchos. Mothon lapis.
 Mothone Ciuitas unde. Mothōes qui. Spermologi. Turrium ratio. Cap. XXXII
 De Chiog turpitudine. Obiter & Cappadocum. Cur dicatur Chios. Dictum Chii Onoma
 demi. Vini nigri inuētio. Vitium honor in Romanog supplicio. Caput XXXIII
 Holtem minime segnem sapiens emolumento esse. Cotem nostram quid dicamus, Ada
 gii Specie. Caput XXXIII
 Cælestis aquæ præstantia. Curq̄ eadē computrescat celerius. Caput XXXV
 Cælestium item Aquarum bonitatis ratio. Cur Ranæ imminet præfagiant pluuiam.
 Astrapæ quæ dicantur, & Cerauniæ aquæ. Caput XXXVI
 Quibus noumento sit cælestis aqua. De Cestreo, seu Mugile, & Cephalo plura. Cestrum.
 quid. Cestra. Viriculum, Cestus, Repetita Plinii defensio. Caput XXXVII
 Aquarum laus præcipua. Oratii locus explicatur. Iurisiurandi per stygiā paludē ratio. Amy
 moniæ aquæ. Aquariæ Libræ, Item Dioptræ, & Cerobatræ. Caput XXXVIII
 Niloticæ aquæ laus præcipua. Cur Nilus dicatur Iupiter, & Saturnius. Chomata Nili, &
 Diacopi. Cômatica. Comæ. Halmōes q̄ sint. Quæ sit fluminū, & Aquarū probatio. Dera
 Syrembolum. Sarabatræ Sacerdotes. A quai Legendum apud Quintilianū, & Virgilium,
 Aeneidos septimo. Interim de Ioue pluuiog, & Terræ simulacro. Caput XXXIX
 Cur Animantibus Somnia sint data. Item Somniandi causæ. Quæ Somnia liceat con
 iectare. Caput XL
 Quid Prophetia proprie, Necnō Prophetiæ gradus. Vedii uaticiniū de Romani Imperii
 p̄seuerantia, ex Vulturg XII. ratione, Romulo q̄ sunt oblati. Caput XLI
 Afflationum Species. Qui Afflatog Status. Quæ ad Somniandi rationē regnant. Somnii
 laus etiam per exempla. Cur Somnia matutina ueriora. Caput XLII
 Somniog diuinatio an sit, ex Aristorele. Itemq̄, an a Deo mittant̄ Sōnia. Cap. XLIII
 Quam dixerit Somniog rationem Democritus. De motionibus Somniatiūm, ex Arist. eo/
 dem. Item cur fatui præcipue motionibus excitentur. Caput XLIII
 Somniorum in quibusdam certitudo unde sit. Item de Melancholicis. Lycanthropi. Lycan
 thropia. Lycaones qui intelligantur. Caput XLV
 Quicquid occurat per quietem, non dici Insomniū. Item q non somnient. Cur quandoq̄
 meticulosa obueniant Somnia. Caput XLVI
 Somniog species aliquot. Item de Eorum Interpretibus. Ephialtes q̄ sit, Ac Pnigamō, seu
 Pnigaliō. Qui Somniator. Somniofus. Somniculosa Aspis. Oniropos. Ciceronis locus
 explicatur. Onirocritici libri. Et Thyfici. Pellium incubatus. Scytharū mos. Plufcula porio
 de pellibus. Pardalea uestitus, qui dicatur. Caput XLVII
 De Coniecturibus aliqua. Quintilianus illustratur. Somniog item Species multæ. Theo
 pneusta, Phifica, Syncramatica, Addiuiantia. Item bonā, uel segrem indicantia cōple
 xionem. Insuper de Incubo, Relegati, ac Deportati quo differant. Achillē Aristarchi, esse
 ab Ennio

ab Ennio Tragediam, Titulo eiusmodi concinnatam. Caput XLVIII
 Qui nunquam Somniant. Plinius declaratur. Abluere Somnia quid. Perfi locus aperit.
 Ardali ara, In qua Somno fieret, & Musis res diuina. Ardalides Musæ unde dicantur. Ti
 biæ inuentor. Caput XLIX
 Quorum natura mirabilis. Item de Naufragis mirâ. Lucianus explicatur. Aristotelis defen
 sio a Calumniâ. Oua Iustalia, & Pniçta quæ sint. Ostracoderma, & Malacoderma *Σοῦν
 πῶ, ὀστρεὸς, τρυγινὶς, ὀβρίαι*, Helenæ Ouum, Oaria. P lathyra. Item quid Lecithus, & Le
 citopolis. Item de Ovis plura. Epidorpsimata. Metadorpia. Epiphoremata quæ intel
 ligantur. Caput L
 Cur Ieiunantes præcipue infestet Sitis. Virgilius illustratur. Caput LI
 An in Pulmonem corruetur potus. Diuersæ in eo Sententiæ. Pulmonis functionem duo ha
 bere munia. *Λικπνὸν* quid. Caput LII
 Ieiunii ratio ex Medicorum Scitis. Firma ætas quæ intelligenda. Item quid Hieronymus
 de Ieiunio, & Porphyrius. Caput LIII
 Tritagonistæ conuiuium Aeschini inustum, quid sibi uelit. Tessaracoston in Grauidis tem
 pus, quod sit. Necnon Tessaracoston festum. Caput LIIII
 In Piscæ communi Spinam non esse, quid significet. Arithmetica ne proportio in Conui
 uio probabilior, an Geometrica. Cur Cœnam dicant *δελ-τε*. Camasæna apud Em
 pedoclem quid. Caput LV
 Candyli quid sint. Item Abyrtace. Abyrtacopœi, Candys, Caryceumata, *καρυκεύματα*,
 Carycopœi Delphi, Caryca. Paropsis. Paropsimatio. Onthyleus. Carica. Mimarcis.
 Nogalisinata. Mimata. Hæmaria. Buli pro intestinis. Caput LVI
 Prandiū, & Cœnæ uocabula tam Græce, quam Latine unde inflectantur. Acratisma, Ari
 ston. Dipnon. Monophagi, An Veteribus in usu fuerint Prandia. Ignis Laus, & Salis.
 Quæ sint Bellaria pergrata. Tricliniorum, & Conuiuorum appellationes plucula. De
 Andronæ, ac Thiaso. Symbolum quid, & Symbole. Conuiuiorum species, Iliapine, Ga
 mos, Eranos, Sportularum Conuiuium. Caput LVII
 De Scimpodio, & Stibadiis, Item Anacinteriis, seu Accubitis. Sederent ne, an accubarent
 Priores. Item uocabula plura ad Conuiuii Dominum, & Seruos spectantia. Copides Cœ
 næ. Phycilli panes. Titthenidia. Corythallia Diana, Aedon Cœna. Copiffare. Synæ
 dia. Epæcla bellaria. Cammatides. Cammata. Psæsta. Logodipnum. Dipnologia. Ga
 stronomia. Gastronomi. Caput LVIII
 Harmodii Melos in Cœniis. Cantilenarum genera. Pæon quid, & Pæonia manus. Præ
 stent ne ex floribus Corollæ, an Arborum ramis. De Vnguentis pauca. Cur dicat Rosa
 Græce Rhodon. Hypothymides corollæ, quæ intelligantur. Coronarum in Sacris cōsue
 tudo. Chthonia Dea, Chthonia sacra. Comosandalos flos, Siue Hyacinthus. Atta Comi
 cus Poeta. Perambulare Crocum, & Flores quid apud Oratium. Caput LIX
 Vasos: Nomenclaturæ diuersæ. Figlina subigi Aromatibus solita. Dinos. Theridia cur di
 cant. Cantharus qd. Cantharia. Cornibus usos in potu Priores. *καρῶνα* cur dicat. Cibo
 ria. Coctyle. Encotyle Iulus. Cothon. Cothonismus. Aratocothones. Laphyæ qd dicant.
 Calicis notiōes. Latæ qd. Scythæ uinolētia, Scythiffare. Herculanus nodus. Scythos, co
 gnomen. Amphitetos Phiala. Phialæ species. Vasati qui dicantur, & Nafati. Cap. LX
 Cur Laetis uesceretur Priores in fine. Quæ dicantur Acrepala, Adipsa. Dipsetica. Dia
 phoretica. Plinii locus perpenditur de Raphano, Item de Brasica. Necnon Dulcia ebrie
 tatem discutere. Caput LXI

CAPITA LIBRI QVINTIDECIMI.

Mos mittendi partem de mensa. Ideæ Carnium quæ sint, & Periphora. Idea an dicatur la
 tine Species. Ida quid. Mercurii fors. Abluendarum manuum ritus. Apomagdalia quid
 apud Plutarchum. Aponiptrum. Aponimma. Cheroniptrum. Cheromactrum. Smegma
 ta manibus abluendis. Caput Primum
 Camibus tantum uesci solitos Priores mane. Quadrifagia Epularum distributio. De Vomi

tu, & qui Vomitores. Item quid Comestatio. necnō de Andriis. Crion quid, & Greagra. Harpax. Lycos. Crateuta. Arysane. Arysteres. Arystichi. Ephebus. Cyathus flu. Aconita Vasa. Crios pro Thyestis Sepulchro. Ceres Myfia. Cymbia. Carchesia. Macrobbii lapsus. Optanium. An elixis uterentur Carnibus Veteres.	Caput II
Aduentitia Coena, quæ sit. Item Aduentoria Epistola, & Aduentores. Caligula luxuria, & Clodii.	Caput III
De Griphis conuiualibus. Quæ dicantur Quæstiones Cylicia, aut Mnemonia, Aenos quid.	Caput IIII
Cottabifis qd, & qd Cottabus. Plutarchus explicat. Itē de Latage, Et Catacto. Cap. V	
Græcorum in bibendo leges. De Iouis olympii Cratere. Item Heroum, & Soteris Iouis. Ac Mercurii. Interim qd Modiperator. De Thracibus, & Scythis. Oratius declarat. Poculorum nomina plura. Bibendi Lex apud Locros. Qui bene poti ad Scribendum accesserint. Massiliensium mulieres esse Hydropotas. Sicuti Milesi factitatum, & Romæ. Saniagorium uinū. Italicas mulieres uinū nescisse. Ecpetala pocula. Petala. Patellia. Callopatira Capridii. Oenochoi. Tauri. Epenchytes. Ceryx. Oenoptæ. Ophthalmi. Acratophor ⁹ Diōsyus. Vinnaria Vasa nomō seruatiā. Bicus. Bicariū. Croffus. Gaster. Gasteriū. Ceraphiū. Baucaliū. Cypellū Amphicypellū. Cyphela. Dicypellon. Pella phiala.	Caput VI
Quæ esculentia quibus probarentur locis. Tegeniæ quid, Pyramutes, & Semamutes, & Semamis. Sal Tragæaus. Coena ἐγκαλῆς, Enchrides. Encrypias panis. Copaides Anguilla. Sacrificia ex Piscibus. Thynnæum Sacrum. Cylabræ Heroi in Sacris Salsamēta offerri solita. Strymonia Anguilla. Cœnas Deorum quas intelligamus.	Caput VII
Catonis. Periclis. Heliogabali de Conuiuiū sententia. Lactaria quæ. Pomarii. Pentapharmacum Conuiuium. Conuiكتورum numerus. Charmum Syracusium in singula. Quæ apponerentur, Vericulos primum concinnasse. Martialis disticha quam habeant argumenti Originem.	Caput VIII
Fori uitupatio. Sup multiplici Atheniensiu foro aliqua. Parabytho, & Trigono. Batrachii unde. Ac Puniceū. Batrachis qd. Heliqum. Palladiū fog cur diceret.	Caput IX
De foro Thessalico, & Perfico. Itē Venaliū. Quid Cyclos, & Cincides, et Cæcelli. Interim qd Apfis. Epistoton. Itys. Trapeza. Cindalus. Cindalisimus. Passalus. Clauo destinare, & a Clauo demere, qd sit. Triplex Romæ fog. De Menianis, & Solariis.	Caput X
Forma Fori Græca, & Italica. De Triuio, & Basilica. Et quid sit Basilicam habere. Cicero nis locus aperitur.	Caput XI
Statuæ in foro Euclie. Mercurii. Marisæ, Iouis. Fog Clariū. Albanū. Trāstoriiū. Methodiū. Meta sudās in Vrbe. Hippodamia fog. Quid Odeū. Phoris. Phorologi. Prætores. Phormus. Cur Protagoras dictus sit Phormophorus. Phormisiū.	Cap. XII
Matrimonium de naturæ profluere instituto. Clarissimæ Fœminæ quæ intelligantur. An in Christi fide matrimonium omnino probabile sit. Virginitatis laus. Interim de Mithra, & Erichthonio.	Caput XIII
Quam incommodum Vxorem ducere.	Caput XIII
In re Vxoriam Gentium ritus uarii. Peranus Massilia conditor. Rhoxane Alexandri. Panis prægustatio in nuptiis. Parochus. Nubentes cur Capita obtegerent. Cuiusmodi Vxor ducenda. Cuius esset nuptiales faces gestare. Epiclerus puella, & Epiproecus. Item Manda. Pherne. Phernion.	Caput XV
Diuortii ritus. Qui q Vxorem dimiserint.	Caput XVI
Quid Farreatio Dissarreatio ue. Absurdus Romanorum mos in Concedenda Vxore filiis indigenti.	Caput XVII
Cur Thales nuptias recusaret. Cur q Veneri iungeretur Mercurius. Item in re Vxoriam mores diuersi. Epaulia quid.	Caput XVIII
Matrimonii bonum triplex. Item de Sacramentis.	Caput XIX
Ætas nuptiis accommoda in sexu utroque.	Caput XX
Moribus effici imprimis, ut Coniugaliter feruetur amor.	Caput XXI
Illegitimas nuptias quas crederent Priores. Aphrodisium mos impudens. Super Digamia nonnulla.	Caput XXII
	Connubium

Connubium amore constans esse ueluti Corpus unitum, *congenitum* q. Coporum genera. Species tres Arationum. Cicero explicatur ad Q. Fratrem. Dipolos terra, & Tripolos. Rharius. Rhus. Rharus. Syra. Sciro regio. Rhanius ager. Item Matrimonii commendatio.

Caput

XXIII

Vocabula plura ad idem spectantia. Scotius qui dicitur, & Parthenius. Quid Latiar. Cicero declaratur. Emaculatur Macrobius. Aduuatur Catullus. De Hymeneo pauca præter rationē multos. Cōditionem quærere qd sit. Profectitia Dos, & Aduentitia. Pastos. Calyptra. Protelia. Progamia. Proteli. Proaulia. Epaulia. Apaulia. Mellonymph⁹. Agamii iudicium, & Opfigamii, ac Cacogamii. Cyamiflare. Chamæpus Spōs. Chamætation. Apotimemata. Apotimetæ. Prostimemata. Genetylides Deæ. Ilithia. Nymphia. Inatres. Elii. Synnymphi. Daer. Galos. Glos. Promnestria. Proxenetria. Nuptiatores. Nupturire. Sportulæ nuptiales. Sisymbria. *κπιλοιδνα*. Thyrsus. Thythla.

Cap.

XXIII

Pithœgia quid. Vinum medium cur optimum. Mel inum. Oleum superfluens. Vinalia duplicia. *Ανωαδς* Bacchus. Ambrosia, siue Brumalia, festum. Brumus Bacchus. Meditina Dea. Prostaterys Apollo.

Caput

XXV

Vini fecem esse illius robur, & Cōsolidationem. Vnde & Vinū Tryga uocēt Græci. Colan di Vini improbatio. An recte Vinū dicam⁹ Eunuchū, Castratum uē. Melle putredinem caueri. Papinii locus, explicatur. Cur Mel dulce ex Lucretio. Mellis Vfus unde propagatus. Nympharum in sacris mentio unde instituta. Nympha pro matrimonio cur, Simblium mel. Simblides Simblæ, Simbli.

Caput

XXVII

Quæ sit Barbararum Gentium sententia super cibo, & potu. Vini usus, & nocumenta eiusdem insignia.

Caput

XXVIII

Qua item ratione ætati cuilibet impertendum Vinum. A Cibo an bibendum. Facilius Vini pñci nimietatem, quam Cibi. Vinum Meracius Vigiliis concinnare, memorabili exem- plo Pueri cuiusdam.

Caput

XXIX

Ebrietatis malum. Alexandri uiolentia, & M. Ant. An uera sit Hippocratis sententia, Mulieres, & Eunuchos podagra non infestari. Ennii mors.

Caput

XXX

Ebrietatis item mala. Cur Vinū haustum copiosius perimendi uim obtineat. Interim de Cicutâ pauca. Crepala qd sit. Vinolentiæ turpitudō. Sicerâ qd.

Caput

XXXI

A Quibus Medicis, aut Philosophis admittatur quandoq; Ebrietas. Panaria ebrietas. Catonis dictum in Cæsarem.

Caput

XXXII

Scythæ cur imprimis uiolenti. Libycæ feræ cur æstate non bibant. Sitis ratio duplex. Vinolentorum accidentia ad Videndi spectantia rationem.

Caput

XXXIII

Cur Vinolentis dupla sese ostētent obiecta. Cur q; Strabis natura id minus usuuenire, com- pertum sit.

Caput

XXXIII

Odoris ex Vino præstantia. Cuiusmodi sit Vinum a Medicis Aquosi nuncupatione signa- tum. Itē Oligophorum, & Polyphorum, Vinosum q; Necnon Caroticum. Iumentis Arboribus q; dari solitum Vinum, Quod sit Poetæ, uice Equi.

Caput

XXXV

Vinum Sapores sibi ex terra adoptare. De Arcadiço Vino mira. Explicatur Galenus. Aristotelis locus in integrum restituitur.

Caput

XXXVI

Quod sit Musti, ac Vini interstitium. Cur minus inebriemur musto. Dulcedinem esse uelut Ebrietatis antidotum.

Caput

XXXVII

Quibus rationibus probet Albertus contra prædicta, Mustum amplius inebriare q; Vinū. Musti impetuosius feruentis remedium.

Caput

XXXVIII

Frigoris ui Mustum diutius feruari dulce. Vino quandoq; Vigiliis induci. Trezenii Vini proprietas, & Achaici. Vini Symphoniæ tres. Centenariæ Coenæ. Centussis Lex. Centenariæ Porticus, aurimillariæ. Centenaria Vasa.

Caput

XXXVIII

CAPITA LIBRI SEXTIDECIMI

Cuiusmodi censeat illud a Quintiliano repetitum, In Triclinio Choa. Inibi qd Choens, & Choa, ac Choës. De Cotyla item pauca.

Caput

Pimum

Exercitum ex diuersis, ac diffinis constare gentibus, quam periculosam. Item q; de pro-

uerbio Inicie.	Caput	II
Quæ sit prouerbiū origo, Non si te ruperis. Theocritus explicat.	Caput	III
Diuitū Liberaliū domos dici Solis mēsam. Quæ sit eius rei ratio. De Solis ortu. Apollo unde dicat, Itē de Solstitiali herba, & morbo. Plautus declarat. Siriasis qd.	Cap.	III
Quæ sit Adagiū rō, Serpentem foues, Et te Sēpēs. Inibi de Lamiis mig.	Caput	III
De ære obferuata pluscula. Clauus æneus quo modo in pruerbiū ueniat. Itē de Hydriis, hoc est tuberib⁹ ac Hyænzæ, & Phocæ pellib⁹. Aerarij qd. sint in Latina historia.	Cap.	V
Prosofopon habere, non Prosofopon per adagium quid sit. Inibi utriusque uocis notio. Et qd. Prosofoputia, & Protome.	Caput	VI
Aristotelis, & Philosophiæ laus exquisita. Qui Proci Penelopes. Philosophia a quibus La cessita.	Caput	VII
Leænæ partus, Paremia item, Vnum quidem, Sed Leonem.	Caput	VIII
Quid sit in Græco epigrammate Ouum factus totus. De Ouis paucula. Tollitur ex Cicero ne obscuritas. Ouum pronuntiari & de Arborum fructu.	Caput	IX
Quæ medicamenta Deorum manus nuncuparet Philon. Qui Morbi graues præcipue. De Seruio Clodio.	Caput	X
Compositum Corpus cur Panegyricum dicatur. Panagyris quid.	Cap.	XI
Ignorantiæ fugillatio. Lapis super Lapidem quid. De Hippocrate, & Catone. Ac Pueri barbaro, & Dati, Vnde Datismus.	Caput	XII
Literæ mutæ ex Adagio, quæ dicantur. Sermo an sit Homini naturalis. Prodigiōsus Infantis Sermo. Quint. Locis explicatur. An Bruta Sermonē polleant ullo modo. Cur uni tantum Homini hæfret Lingua. Sermo <i>ἐν ὄφει</i> . Item Prophorici. Quando Infanti det Vox. Plinius explicatur. Item Papinius locis duobus.	Caput	XIII
Quæ sit ratio Prouerbiū, Mopsos certior. Mopsos fuisse tres. Ouidij locus explicat. ex Metamorphosi. Itē Senecæ ex Medea. Necnon eiusdem alter de Argo satidica.	Cap.	XIII
Cur Prouerbio usurpemus, Amantium marsupia Porri folio uinciri. Amoris potentia, & Laus.	Caput	XV
De Mithridatis Polyphagia, et polypofia. Itē de Heraclide pytha, & Drusi Tiberij Medico. De Mithridatis potetia, ac de Alexandri poculo, & odore Corpori eiusdē infuso.	Ca.	XVI
Aphrodisium iusiurandū, Aphrodite cur. De Venere plura. Libitina Quid, Libitinarij. Epithymia. Venus dicta Morpho. Platonis placita de re uenerea.	Caput	XVII
Itacūdia Ieiuna ex Adagio Quæ sit, Itæ primordia unde sint, ex Plotino.	Cap.	XVIII
Quæ sit Prouerbiū origo, Lycia Coma. De Cōdalo, et Mausolo. Lyciorū mores.	Cap.	XIX
Prouerbiū, Sulcus Aegypti Libyæ harenas non curat, Quo enuntietur Sensu. Aegypti commoditas.	Caput	XX
Mineruarū Phidiæ uice Prouerbiū ab Eruditis quandoq; usurpari.	Cap.	XXI
Cur Pomum Homerus dixerit <i>ῥηγάκιον</i> , & Empedocles <i>ὑπερφλοῖον</i> . Sida quid Phloina uestes. Phloæus. Leptychana, Calyphe, Hymenes, Lobi.	Caput	XXII
Oculi eruditi Qui intelligant. Statuæ, luxus, & primordia. De Pictura.	Cap.	XXIII
Cuiusmodi sit Prouerbiū, Equus Troianus. de q; ea re pluscula. Item Porcus Troianus qui.	Caput	XXIII
Perdicis Libido in Prouerbiū producta, quā habeat rōnē. Perdicum uersutia. <i>ἐκπερικύματα</i> qd. Perdix an sit uocalis. Papinius declarat. Vocū differentia in auiibus. Aegyptiorū Itæ, idest Hieroglyphica Grāmata. De Perdice a Protogene pido.	Caput	XXV
De Harpyis qd. diuersa cōperiant. Apud Græcos certatim, & Latinos. Harpe qd. Harpides. Harpys. Harpafus. Harpafa. Harpafia. Harpage. Creagra. Lycos.	Caput	XXVI
Aestiuam Aegritudinem intelligi breuem, Et quæ sit eius rei ratio. Iuuenalis Locus explicatur.	Caput	XXVII
Seminum, quæ Cerafola dicuntur, ratio. Gallinarum Pericarpifmus. Engæa, & Zoophyta. Veterum pocula fuisse Cornea. Ceratis notiones. Episporia quid. Cerafola item quæ dicantur.	Caput	XXVIII
Quæ sit Prouerbiū ratio, Senilis ualetudo.	Caput	XXIX
De Cibi, Potusq; ratione per Aestatem, ac Hyemem. Temporum distinctio ex Astronomis, &		

mis, & Medicis.	Caput	XXX
Septimani Tragœdi Qui facie Prouerbii intelligant. Martialis locus illustrat. Cap.	Caput	XXXI
Somnus Attonitus ex Medicorū Placitis qui sit, & qd Cataleptis.	Caput	XXXII
Somni ratio ex Peripatetica doctrina. Quæ dormiant, etiam uigilare. Quæ Sensu careat, non dormire. An Somnus sit impotentia Sensuum omnium.	Caput	XXXIII
Somni causæ, Quas recenset Aristoteles. Galeni sententia aduersus eundem. Quando primum Infans alatur ut Animal. Cibi demutatio in Sanguinem quomodo absoluat. Quo pacto Vaporum scansili motu inducatur Sopor.	Caput	XXXIII
Cur Vinolenti non dormiant. Neque item Melancholici, aut uehementer æstuantes. Fatigatio cur inducat Soporem, Item Morborum aliqui, & Hyemale tempus. Cur ualde dormientium Vox grauior, Ac hyeme quoq. Et Qui suauissime dormiunt, nil somnient. Cur deniq. in Pueritia Galli uideantur Sapientiores.	Caput	XXXV
Somniandi rationes aliquot. Cur Melancholici per quietem turbentur præcipue. Cur Quidam dormientes ambulent. Item pauca ad Soporem pertinentia. De Platone nonnulla. Viui potissimum Vigilia.	Caput	XXXVI
Autumnalis ægritudo, qualis censeatur. Fructuum distinctio. Demetrii. Horæ. Oporæ. Salgama. Salsamari.	Caput	XXXVII
Nunquam Hecale fies, Prouerbiū quo proferatur Sensu.	Caput	XXXVIII
De Galeni Valetudine, ac excellentia.	Caput	XXXIX
De Sanitatis ratione adnotantur plūsula ex Medicorum Scholis. Quæ censeantur Corruptionis causæ. Sanitatis distinctio.	Caput	XL
Morbis ex quibus causis appellationes sint inditæ. Herpes æsthiomenos. i. Morbus Sædi Antoni, aut Sædi Martialis. Itē Morbus, Noli me tægere. Morphæa. Satyriasis.	Caput	XLI
Quod Cōmerciū Balneo, & Cani? Prouerbii quæ usum habeat.	Caput	XLII
Calentiū Aquæ rationes aliquot. Cur eardē uel Lapides item pignant. Cap.	Caput	XLIII
Balnearum distinctio, & Vfus. Problemata duo ad id spectantia. Balnei etymon quod sit. Item eiusdem rei delitæ.	Caput	XLIII
Balnea Veterum frugis. Senecæ locus emaculatur. Epistomium quid, & Epitonium. Collabi, & Collopes.	Caput	XLV
Balnearum apud Veteres luxuriosus apparatus. Emendantur Senecæ Loca aliquot foede uitata. Res Quædantaria quæ sit. Pilicreps apud eundem Senecam quid. Item Alipili. Libarii, Et Botularii, & Botulus, ac Distillarius. Quid Distillatio. Loca Aedilem metuentia apud eundem, Quæ sint. Balnea cur item dicantur Gymnasia. De Balneo cogitare cōducendo quid.	Caput	XLVI
Vocabula plura ad Balnearum usum spectantia. Eschæra. Aliptherium. Aryballus. Arytæna. Cammus. Pyelos. Oceanus. Schola. Emaculatur Senecæ locus ad Lucilium de Psychrolute. Psychrologi qui dicantur, Et Psychrologia quid. Afaminthus. Oa Lutræ.	Caput	XLVII
Asinus Aegyptius Quo sensu uenire in Prouerbiū possit. Plinii Locus illustratur de Diis Atri coloris. Inibi plura de figuris Deorum, & rationibus ex Porphyrio. Quæ uel figura Christum deformarint Priores, Quem Onochelum, id est ἐνοχελον dicebant. Semifilii, & Sarmentarii.	Caput	XLVIII
Prouerbiū, quod est, Mantis te uidit, Quæ habeat sensum. Mâris qd.	Caput	XLIX
Autumnalis appetentia in Prouerbiū usque producta quam habeat rationem. Cur Autumno scaturiant Aegritudines.	Caput	L
Prouerbiū, Amicus, ut Oleum Plantis, Quo enuntietur Sensu. Quæ Inoculationem, aut Infectionem minus admittant. Oleo perunctas Arbores interire.	Caput	LI
Super Olei, Vini, Aceti, Gari natura adnotantur plūsula, non omissa Quæstionum iucunditate.	Caput	LII
Strumam Dibapho uestire Quid sit. De Struma, & Vatinio pauca.	Caput	LIII
Terrestre tonitru.	Caput	LIII
Sultorum thesaurus.	Caput	LV
Conclamare uasa quid.	Caput	LVI

INDEX

Sine Corollario non recedere, Quid. Corollarii notiones.	Caput	LVII
Verbi, quod est Cercos, notio nō una. Ciceroni ad Atticum lux infertur. Item quid sit illud eiusdem, Allienis pugnae funestior dies, quā Vrbis Captae.	Caput	LVIII
Sub manu.	Caput	LIX
Prouerbium, quod est, Pallenicum aspicere, qua prodierit origine. Phlegra. Gigantum praelia.	Caput	LX
Palæphatiam papyrum produci in Prouerbium posse. Quo sensu fabulosa pleraq; interpretetur Palæphatus, Quid'ue Palæphatus uocabulum indicet. De Phryxo interim, & Belle rophonte. Cur dicatur Dædalus Simulacra fecisse mouentia.	Caput	LXI
Cuiusmodi Prouerbium sit, Staterii paries, De Pausania breuiter. Cicero illustratur.	Caput	LXII
Coniualis hilaritas omnibus præponitur aliis, Vt qua reficiatur cum Spiritu Corpus. Titilletur Sensus, ac expergefiat Ratio. Cōuiuæ cuiusmodi requirantur. Vini laus. De ferulis non nihil.	Caput	LXIII
Apologia breuis, Quid ita crebriter in Platonis uireta hoc opere diuertamus. Philosophi eiusdem explicatur excellentia. Quamq; sit a Christi Placitis haud fere' diffitis.	Caput	LXIII

INDEX EORVM, QUAE SCITIVS, ENARRATIVS, QVE EXPLI-
CANTVR, IN DIVERSIS OBSERVATA AVCTORIBVS.

EX LIBRO PRIMO

Lucani locus explicatur in primo, extra quā
senferit Auctor Sphæra.

Ignotum uobis Arabes uenistis in orbem,
Vmbra mirati nemorum nō ire sinistras.

Ouidius item ex Metamorphoseos primo,
Vtq; daz dextra Cælū, totidemq; sinistra

Parte secāt Zonē, Quinta est ardētior illis.
Papinius cur Thebaidos primo Orientales

domos dixerit primas. Capite IX
Virgili ex pmo Æneidos Carmē expendit.

Et Iā finis erat, cū Iuppiter Æthere summo
Despiciens mare uel uolu, Terrasq; iacētes.

Item ex Georgico primo.
Hic uertex nobis semp sublimis, At illum

Sub pedibus Styx atra uidet, manesq; pro-
fundi. Capite X

Item Æneidos sexto, Tuq; innade niam,
Vagināq; eripe ferrum. Cap. XXIX

Item, Dii ne hūc ardorem mētibus addunt
Euryale, An sua cuiq; Deus sit dira cupidof

Capite XXX
Expenditur Quintiliani Locus super Homi-
nis etymo. Capite XLI

Item Plinii ex undecimo naturalis Historie,
in Oculorum ratiōe, ubi ait, Sic magna co-
gitatio obcæcat, abducto intus uisu. C. LI

EX LIBRO SECVNDO

Plinius in XXVIII. illustratur, & emen-
datur. Vbi sic scriptum circumfert. Et Cur-
rus triumphantium sub his pendens defen-

dit Medicus inuidiæ, Iubetq; eosdem reci-
pere. adnotatur & doctissimi Viri incu-
ria. Capite VII

Plinii refellitur querela de Hominis sciticia,
& nuditate. Capite IX

Quem intelligamus apud Plinium natura/
lis Historia septimo Formicantem pul-
sum. Capite XIII

Græcorum quorūdam sententia diluit sup
Cerebri nomine, & Cibo. Cap. XXII

Porphyrio refellitur super Fascini etymo.
Capite XXXVI

Quid apud Martiālē Vepene. Ca. XXXVI
Cliterinos legi oportere apud Ci. in Episto-
la ad Pætum, cōtra omnium hætenus sen-
tentiam. Capite XXXVII

Locus Cornelii Celsi restituatur de Carotis
neruis præter sententiam Barbari Hermo-
lai. Capite XLIII

Expenditur Theodori sententia de Mesente
rio aduersus Hermolaum. Capite XLIII

Pulmōes cur multitudinis numero summis
dicantur Auctoribus, quod non puerunt
Grammatici. Capite XLV

An isint Piscib⁹ Viscera pulmonis analoga,
contra Plinii hæresin. Capite XLV

Penfatio Plinianæ sententiæ de Ventricu-
lis Cordis. Capite XLVI

An uera censeantur Eruditi, quæ de piloso
Corde pōit Plinius. Itēq; de Viscens eius/
dem duplicatione, uel defectu. C. XLVI

Explicatur pluribus Plinii sententia de Lie-
nis magnitudine, & Ritus intemperantia.

Capite XLVIII
Grammaticorum defensio aduersus Medici-
næ Peritos super Rhenū Etymo. C. XLIX

Plinii obscuritas illustratur in Diaphragma-
tis ratione. Capite LI

EX LIBRO TERTIO

Maronis Locus explicatur de ratione Sudo-
ris falsi. Capite II

Maronis item locus Æneidos quarto perpē-
ditur. Mixtiq; altaria circum

Cretesq; Dryopesq; fremunt, Pisci q; Aga-
thyrsi. Capite III

Exponitur Maronis locus eiusdem ex secun-
do Georgico,

Mollib⁹ in pratis undos saliere pntes. Ca. 3
Higyni locus uidicat a uicio de Iphiclo. C. 5

Super Tegyreo Apolline refellitur quorū-
dam sententia cum Catulliani Carminis
enarratione. Capite VI

Cur a Plinio palmæ celebrentur Thebaice,
atq; item a Papinio in Syluis, Extra q; ani-
maduerterit Interpretes. Capite VI

Sudæ adnotatur icuria in Philostrati Histo-
ria de Phraote, quā is Poro tribuit, Chro-
nicarōne neglecta. Capite VI

Error Interpretis Philostrati super Palmæ
Cerebro. Capite VI

Tibulli nodus explicatur, & præterea Poe-
tarum nonnullorum de Lauro Vaticanan-
tium. Caput VII

Plutarchi codex emaculat⁹ de Leuctricis Pu-

ellis. Capite VIII
Oratii nodus penditur de Phraote Car/
minum secundo. Cap. VI
Laetantii Locus de Iulais uocibus pter Do/
ctorum sententiam explicatur. Capite XI
Plutarchi Interpretis error de Batalo in De
mosthenis Vita. Cap. XIII
Plutarchi Codex emaculatur de Calauria
Insula ex eodem Libro. In simul ex Meta/
morphosi Ouidii locus restituitur.
Capite XIII
Quid sit apud Quint. Lineam poscere. in si/
mul aperitur Ouidius primo de Arte, & in
amoris. Illustratur & Martialis.
Capite XIII
Quintiliani eiusdem obscurissimus aperitur
Locus, etiam Doctissimis per incitiā prae/
teritus. In malaco sanum. Cap. XV
Seneca Locus, atq; item Caesaris repurgat/
a uitio. Capite XV
Quo sensu accipiendum illud Virgil. Natos
ad flumina primum Deferimus. Ca. XVI
Plauti, & Propertii, praeter q Poetarū alio
rum explicatio in Frigidi Sudoris mentio/
ne. Cap. XVIII
Quae intelligi debeant apud Plinium Olei,
ac Vini praemissa, praeter Hermolai senten/
tiam. Capite XX
Emaculat Ciceronis Codex ex Epistola ad
Plancum, Vbi promissa literarum modo le/
guntur. Cap. XX
Caulli Carmen explicatur de Stupore.
Capite XXIII
Iuuenali lux infertur eo uersiculo, Cupercnt
lustrari, Siqua darentur Sulphura cum te/
dis. Capite XXX
Plinii locus de Vipera pensatur exquisit.
Cap. XXXIII item. Cap. XXX
Ciceronis nodus ex Epistolis explicatur de
Phania Comico teste. Cap. XXXI
Interim illustrantur loca item duo ex Episto/
lis. Octauo, & Nono libro. Cap. XXXI
Plutarchi locus restituitur de Aretaphila, p/
peram, ne dicam iscite iure Latii donatus.
Capite XXXII

EX LIBRO QUARTO

Quod fuerit Maronis propositum in Aenea
suo extra q sint opinati ceteri. Cap. I
Maronis Aeneida uideri absolutam, quāuis
plerisq; secus uideatur. Cap. I
Quo argumento astrui ualeat, Lucanum nō

uideri poetam. Cap. III
Italica mensa apud Platonem quae intelligi
debeant, extra q opinenē multi. Ca. IX
Cur mollem Ioniam dixerit Propertius, &
Oratius Ionicos motus. Cap. X
Trapezophorus q nam intelligi apud Cice/
ronē debeat i Epistolis familiarib⁹. C. XII
De Trapezophoro intellixisse Iuuenalem il/
lo uersiculo, Et recubans sub eodē marmo/
re Chiron. Cap. XII
Quid sit illud Platonium. Narthecophori
multi, Bacchi uero pauci. Cap. XIII
Arrianus a uitio defenditur, subnotata Inter/
pretis incuria super Dionysii matre Cora.
Capite XV
Neurospasta quae sint apud Lucianum, Athe/
naum, Aristotelem. Cap. XVI
Gellii codex emaculatur super Verbo Neu/
rospasta. quod modo scribitur Neuroba/
pha. Cap. XVI
Qui sit apud Columellam Ithyphallus.
Capite XVI
Phelli qui stellantur apud Plutarchum in
moralibus. Cap. XVI
Legendum uideri apud Virg. Georg. secun/
do, Terrea progenies duris Caput extulit
aruis, Cap. XVI
Propertii locus explicatur ex Libro secūdo,
Lecta Prometheus diuidit herba iugis.
Capite XXI
Quānam, aut qualis sit apud Quint. Libro
VII. Aequitas item apud alios Aequum, et
bonum. Cap. XXII
Quid sibi uelit Plinianum illud ex quarto/
decimo Libro Ad hanc pertinet peregrinae
exercitationes, & uolutatio in coeno, ac pe/
torosa ceruicis repāde ostentatio. C. XXVI
Expendit & capite eodem illud quoq; Ali⁹
q̄tum Alea quāserit, tñ bibit.
Itē illud, Vulgo q ueritas attributa uino est.
Oratii loc⁹ explicat ab Interpretū plerisq; pte/
ritus. Et mero tinget paumentum super/
bo. Capite XXVI
Quo sensu, quā uerōe dictū Antiquis bractea
tum illud, In Lente Vnguētum, extra q per
uiderint Literatores, Cap. XXVII
An Seneca oīno uera scripserit, esse in Mace/
donia tñ Actionē Ingrati. Cap. XXVIII
Cur M. Tullius in Deorū natura, Eruditū di/
xerit Geometriae puluerem. Cap. XXX
Enarratur illustrius Persiani illud, Nec qui
abaco numeros, & secto in puluere metas
Scitrisse uasfer. Cap. XXX

Cicerōis snia obfcurior ad Q. Fratrē illustra-
tur, Vnus ex Annaliū memoria. Cap. I
Seneca locus explicatur de Canterio, præter
quorundam opinionem. Inibi refellit Apu-
leiani Interpretis enarratio, Quid Canteri/
notu Somniare. Cap. IIII

Cuiusmodi fit ill'd Plinianū ex libro octauo,
Cātharus sub Bouis lingua, quē uocat Apin.
Tollit ex Aufonio obfcuritas, Vbi Marcum
Pullariā emigraturum mox in Scarabeum
fingit. Capite V

Cur Plinius lasciuientes Delphinos tempeſta-
tis ſtatuat præſagium. Cap. VI
Vitruuii locus aperitur de Thymelicis.

Quo ſenſu dixerit Plaurus in Amphitryone
ſiue ambiſſent qui palinam hiſtrioibus, ſi-
ne cuiquam artifice.

Item Cur Poeta idem inferat mox, Qui ue
quo placeret alter, feciſſent minus.

Quid ſignificat illis uerſibus Martialis,
Rapit ab it media, qd ad Æthera taur' harēa.

Nō ſuit hoc artis, Sed pietatis op°. C. VIII
Proſcenium meretrix quā habuerit nominis
rōnē, præterq̄ opinent alii. Cap. VIII

Plutarchi ex Cauſis locus explicat de Theo-
ria, Interpretis incſcitia adnotata.

Palintocia uerbum libro eodem prætermiſ-
ſum negligenter, reponitur. Cap. IX

Engſtrimōtēs, uel Engſtrimythi q̄ ſint, ex-
tra quā opinatus ſit Hermoleos.

Tollitur mendum ex Canonicis decretis de
Pythonibus, & qui Pythones. Cap. X

Babylon cur purpurata meretrix apud Hie-
ronymum. Cap. XI

Quo intellectu de rerū natura libro quarto
Lucretius dixerit, Babylonia ſunt.

Aureus Babylonis calix apud eūdem Hiero-
nymum qui intelligi debeat. Cap. XI

Græcus Theophrasti Codex emaculat, Cro-
cum habens pro Crico. In Cuius expoſitio-
ne uocabuli pleraq̄ aperiuntur in noſtris, et
Græcis Auſtoribus. Cap. XIII

Cuiusmodi fuerit delphic° Tripos, p̄ter quo-
rundā Recentiorū ſniam. Cap. XV

Cur Monogrammos Deos dixerit Epicurus
apud Ciceronem, de natura Deorum ſecū-
do. Cap. XIX

Quintiliani locus de Tibicine incinēte Phry-
gium ſacrificanti, in materia declamātium,
copioſius explicatur.

Quo intellectu pronūtiatum ab Oratio ſit,

Quis tamē exiguos elegos emiſerit auſtor,
Grammatici certant. Cap. XXII

Qui ſint apud Quintilianum Spadices.
Cap. XXIII

Quid ſignificat Quint. libro primo in ratio-
ne legendorum Carminum, ubi Cæſarem
dixiſſe refert, Si Cantas, male cantas. Si le-
gis, cantas. Cap. XXIII

Papinii loc° ex Thebaidos VI. explicat apte,
Cū ſignū luſtus cornu graue mugit adunco
Tibia, Cui teneros ſuctum p̄ducet manes,
Lege Phrygum mœſta. Cap. XXVI

Penſitatur Auguſtini ſniam, qua ſi ſup Iani ca-
ſtitate falli uidet. Cap. XXVII

Quid ita in Bucolico Ludicro Virg. Arcadū
in muſicis peritiā ſubinde laudibus eſſe/
rat. Capite XXVIII

Male percipi Tranquilli ſenſum in Nerone,
Se aliquid Suffert cantatur. Et quē ſit eius
uerbi notio remotior.

Seruius in Bucolici ludicri enarratione expli-
cat de Titis Columbibus. Cap. XXIX

Græcorū error ſup Apicio refellit. Ca. XXX
Quo ſenſu enūtiatū Veterib° ſit, Amazonū
iōqua. i. Cantilēa, Quod ex Doctis aliq̄ inge-
nue fatent, a ſe minus p̄cipi. Cap. XXXI

Ciceronis obſcuritas illustrat ex Epistoſis ad
Atticū de Conōis patre. Cap. XXXVII

Lucretii locus ex primo libro explicat in Re-
ligioſis mēione, Quē ut ipſe ait, caput a Cē-
li regionibus ondebant. Cap. XXXIX

An ex Vero dictū Maroni ſit Aeneidos q̄rto.
Hæc ſe Carminib° promittit ſoluere mētes
Quas uelit, Aſt aliis duras immittere curas.

Capite XLII

EX LIBRO SEXTO.

Cuiusmodi ſit Ciceronis illud ad Q. Fratrē,
Operas a Græcoſtaſi, & gradibus clamorē
ſuſtulſiſſe. Capite V

Quæ ſurta in Veteribus monumentis p̄ſciliari
dicantur p̄ Lancem, & Liciū. Cap. VI

Legedū apud T. Liuiū ab Vrbe p̄dita primo
libro, Lex erat horrendi Carminis, nō crimi-
nis, uti mēdoſiores p̄ſerūt Codices, C. VII

Tollit ex Plinio nodola difficultas in præſa-
tioē, Suſpēdio arborē eligēdam. Cap. VII

Quæ ſit apud Plautum litera lōga, quam Su-
ſpēdioſi faciant. Cap. VIII

Reſtituit dictio apud Vlpianum digeſtis de
furtis, ubi qui ſit fur maniſteſtarius explica-
tur. Capite VI

DD

Cur Aeneidos sexto Virgil. in Inferos uesti-
bulo Sónia statueri uana Cap. IX
Cur ab eodem dictum, Quæ gratia currum,
Armori q̄ fuit uiuis, quæ cura nitentes
Pascere equos, Eadem sequitur tellure repo-
stos. Cap. IX
Explicat copiose Quintiliani illud, Et natu-
ra tenaciores eorum sumus, quæ a teneris
annis imbibimus. Cap. IX
Maronianum perpendit Carmen scitissime,
Oblitus uel sui est l'hat' discriminis t'ato. C. XV
Puteal qd sit apud Persiū, et Oratiū. C. XVII
Declaratur Senecæ Versiculus ex Thyeste,
Timet q̄ ueteres nobiles Argi siti. Ca. XVII
Agelaū recte legi apud Lactatium inter Plu-
tonis cognomina. Cap. XVIII
Quid sit apud Varronē Postulio, seu Postu-
latio. Cap. XIX
Oliū Veterū cur dixerit Catul. C. XXXIII
Gellianus emaculat Codex libro XVI. Cap.
duodecimo, ubi Lucū scribit p eo, quod est
Elucus. Itē mutata g. in c. cū reponendum
sit, a, in e. Cap. XXVI
Apuleii locus ppendit in Magia, Vbi p Ma-
sthis Machi legunt modo. Cap. XXIX
Qui sint apud Senecam Ordinarii, & Postu-
lantii Gladiatores, præter Doctorum quoq̄
sententiam.
Pararios non dici Gladiatores apud Senecā.
Sed Gladiatores paria. Cap. XXXII
Cōsumatos Gladiatores quos itelligat natu-
ralis historie lib. octauo Plini'. C. XXXIII
Samius Gladiator q̄ sit apud Ciceronē Thu-
sculana secunda. Cap. XXXIII
Quid a Seneca significatū sexto Controuer-
siarum, Vbi Passieno, prima syllaba in Græ-
cum mutata, obicōnū nomē impositum,
scribit. Cap. XXXV
An ex historica fide Plini' Catōem p'diderit
solū quater & quadragies causam dixisse,
absolutum semper. Cap. XXXVI
Plinii locus illustratur de Archilochi interfe-
ctoribus. Cap. XXXVI
Enarratur Prouerbiū a Callipide produ-
ctum, in quo Doctos hāsitasse, animadu-
eritur. Capite XXXVIII
Senecæ obscuritas illustratur ex tertio, ac sex-
to de beneficiis, sup Amphinomo, & Ana-
pia. Cap. XXXIX
Nemesis quo sensu accipienda apud Poetas
tum Græcos, tum Latinos. Cap. XLI
Perpeditur Ciceronis locus de Paricidarum
supplicio. Cap. XLIII

Cur dictum a Cicerone, Mari, quæ uiolata
sunt, expiari. Cap. XLIII
Enarrat Catullianum Carmen, Nec genitor
Nymphæ abluit Oceanus. Cap. LIII

EX LIBRO SEPTIMO

Appiades apud Pliniū quæ sint. Itē An Hip-
pades potius legēdum. Cap. I
Arbog Diis dicata quæ asseri rō possit. uñ
illustrant Auctores multi. Cap. I
Quare dictum a Plinio, Sergiū ut debilem,
a Sacris arceri solitum. Cap. II
Plini' explicat in lachrymæ rōne. Cap. III
Interpretis Plutarchi adnotat error puden-
dus sup Pyrei Lema. Capite VI
Cronicæ Lemæ cur dicantur etiam extra q̄
opinentur Græci. Cap. VI
Quid falcis sūmittere apud T. Liuiū. C. VII
Maior Consul apud Plinium q̄ nam intelligi
debeat. Et qui Prætor primus in M. Tullii
oratione. Cap. VIII
An ex uero Plinius Balbum Gaditanum scri-
pserit solum externorum Cōsulari usum di-
gnitate. Cap. VIII
Dies senis horis non fuisse Veteribus conten-
tos, quod quidā nihilominus prodere sunt
ausi. Cap. IX
Quos intelligere oporteat apud Lucianum
Horos. Cap. X
Quæ, aut qualis sit noitiū Atticarum primo
Gnomonica, quam Matthesi ascribit Gel-
lius. Cap. IX
Quid sit apud T. Liuium, Sacrare cum bonis
caput. Cap. XI
Pēssat Gellian' Codex lib. noitiū Atticæ
secundo, ἱερὸν ἱερὸν. Vbi astruit lectio
genuina, uera q̄. Cap. XII
Aristophanis Interpretem fœde lapsū sup
Scolii etymo. Cap. XV
Vitiose legi in Epistola M. Tullii ad Fabium
Gallum, Citius, opinor, non omnibus dor-
mio. Cap. XVI
Sardinia pestilentē cur dixerit epistola eadē
Cicero, extra q̄ opinent Enarratores, In sup
& de Salacone pluscula. Cap. XVI
Sequentis ep̄læ enarratio integra fere'. Vbi
præter multorum sententiā Magistrum dici
de Dictatore pluribus astruit. Cap. XVII
Defendit a Caluina Hermolaus Barbarus
super Zetæ uocabulo, quod inter recepta
qdam non habent. Cap. XVIII
Plinii sensus obscurior illustratur de Capit-
is Iudicio p̄rio apud Areopagū. Cap. XIX

Laſantii Grammatici locus ex Thebaidos
XII. a uitio uindictur ſuper Erefiōe, ac Hi
aeria. Cap. XIX
An oleaſtro in Olympia coronarent? Viſto/
res qđ Latini ſentiūt fere. Cap. XIX
Tollitur ex T. Liuiο difficultas de Nexorū ra/
tione. Cap. XX
Explodit error Interpr̄ti Saluſtii in Tabulae
nouae mentione, q̄s inſcite nimis, & hebeti
iudicatu p. piſturis accepe. Cap. XXI
Quid ſit illud Iuuenalis p̄ter Interpreti ſniam,
Et longi relegit tranſuerſa diurni. Ca. XXI
Quae intelligant Nexorum iura in primo de
Oratore apud Ciceronē. Cap. XXI
Quintiliani placita de Oris multiplici uitio
explicant copioſius. Cap. XXII
Quid ita laſciuire in Heroicis ſuis Ouidium,
ſtatuerit Fabius. Cap. XXII
Aſtruiſt lectio uera in Quintiliano, de Gloſſe
matis. Cap. XXIII
Quod ſit apud Diomedem Gloſſematicum
dicendi genus. Cap. XXIII
Quae fuerint Erechthei filiae, qđ q̄ de iis tra/
ditū Veterib⁹. Vñ Cicerōis explicat⁹ nodus
ex Thuſculanae primo. Cap. XXVII
Leocorē puellae quae intelligi apud Demoſthe
nem debeat in funebri qđā orōne. Illuſtraſt
& in De oratore Cicero. Cap. XXVII
Quo ſenſu a Val. Martiale dictum,
Quid barbam uellis mortuo Leonis?
In quo pleriq̄ omnes toto, uti aiunt, Caelo
aberrarūt. Cap. XXVIII
Plautin⁹ exoluſt⁹ nodus i Amphitryōe ex ſiſ
plane ſſatis, de Saturni hoſtia. C. XXXIII
Cur in fabula eadem dictum a Poeta eodem
Fames & mora bile naſum coniunct.
Item in Curculione. Os amag habeo, Dētes
plenos, lippit⁹ fauces fame. Cap. XXXV
De Tyrotaricho quid ſentiēdum apud Cice/
ronem. Cap. XXXVII
Cur dictum a Perſio,
Saperdam aduehe ponto. Cap. XXXVII
Cū a Naturalib⁹ fere traditū ſciam⁹? Hoſem
unū ex oſibus canſcere, An recte Plinius in
Egsid ipſum agnouerit. Cap. XXXVIII
Qui intelligi apud Quintilianum Pancratia
ſta debeant p̄ter omnium haſtenus ſen/
tentiam. Cap. XLI
Quos eſſe Analeſtas Grammaticos, ſtatuē/
dum ſit, apud Senecam. Cap. XLII

EX LIBRO OCTAVO

Frigidam ſuffunderē apud Plautum in Ciftel

laria, eſſe omnino aliud, quā opinentur
multi. Cap. II
Cur ex Sententia Heſiodi Viros hyeme au/
diores Veneris prodiderit Plini⁹? Foeminas
aeſtate. Cap. III
Saluſtium parum integra fide a Gellio inceſ/
ſi, ſup Sertorio, quē Corporis dehoneſtamē
to letari ſolitu, ſcribit. Cap. V
Ludere de alieno Corio in Apuleii fabula
myſia prouerbiū uñ pfluſerit, extra q̄ uel
Doſtoribus uideat⁹. Cap. VII
Quo itelleſtu dixerit in Amphitryōe Plaut⁹.
Eius Ornamenta, & Corium uti concide/
rent. Cap. VII
Tollit⁹ ex Cicerōe nodus in Epistoſa ad Bru/
tū de Liberis Themistoſtis. Cap. XII
Pherecydē nō fuiſſe ex Provincia Syria ſicu/
ti male interpretant pleriq̄. Cap. XIII
Quis fuerit Sciculus, quem Cicero in ſecūdo
de Orator dixiſſe ſcribit, Da mihi ex iſta ar/
bore, quos ſerā ſurculos. Inſimul & Quinti/
liani tollitur obſcuritas, eadem referentis.
Capite XIII
Illuſtratur amplius Plinii loc⁹ ex ſeptimo na/
turalis hitoriae de Liuiā. Cap. XIII
Phrynen cur dictum ſit, Lecythum in maxil/
lis ferre, p̄ter Græcorū ſententiā. Cap. XV
Reſtituitur in integrum Plutarchi problema
uel perperā tralatū, uel incuria corruptū,
mendum q̄. Cap. XVI
T. Liuii Codex ex lib. ab V. C. tertio emacu/
laſt, ubi mō ſcribit, Dieiſtis honore p con/
cionem duobus Quintiis. Cap. XVI
Peplographia Varronis in Epistoſis ad Atti/
cum quānam intelligi debeat. Cap. XVIII
Quid ita Aeneidos q̄rto Optimus maximus
Poeta Boreā dixerit Alpinū. Ca. XXVIII
Plautinus nodus in Epidico enodaſt egregie,
Vbi ait, Auſtrum ptali. Cap. XXVIII
Error Plutarchi apophthegmatū Interpretis
ſup Orpheoteleſtis. Cap. XXX
Ariſtoteliſ tralatio ex Politicis mutila, inter/
polaſt q̄ reſtituiſt in integru. Cap. XXX
Tragica pſopa quae intelligi debeat apud Ari/
ſtotele p̄ter Theodorū ſniam. Cap. XXXI
Prædicere quid ſit, & unde loquendi figura
credi poſſit cortiuata, enarraſt Martiaſ illd,
Os tibi præciſum, quanto non ipſe latinus
Vſia pāniculi pcutit Ora ſono. C. XXXII
Explicat⁹ item doſt⁹ Carmē Martialis illud,
Inuaſit Medicus Sica Phreneticus Eucli,
Et p̄cidit Hylā. hic, puto, ſan⁹ erat. C. xxxiii
Non recte a Grammaticis enucleari Maronia/
D 2

num illud ex bucolico ludicro,
Nuper me in littore uidi,
Cū placidū Ventis staret Mare. C. XXXIII
Ouidii Interpretem fœde lapsū ī Fastis in
eius Carminis enarratione,
Adde, qđ Arcana fieri nouus Ignis in Æde,
Dicitur. Cap. XXXV
Papinii Carmen ex q̄rto syluag. explicat illu-
strius p̄ Interpretis silentiū. Cap. XXXV
Quid intellexerit Halicarnaseus Dionysius
antiquitatum secūdo, ubi ait, Vnicuiq; trigin-
ta Curiarū Vesta collocata, ubi sacrificarent.
Capite XXXVIII
Apud Tranquillum in Tiberio, legendum,
Coactis, q̄ ea tenebant sup̄stitione, religio-
sas Vestas cum Vestimēto omni cōbūrere.
non autem Vestes, Sicuti doctissimo Inter-
preti est uisum. Cap. XXXVIII
Supplices Vestē q̄ intelligendi apud Plut. in
Cōmentatione de Mulierū Virtutibus, ma-
gno Interpretis errore. Cap. XXXIX
Ephestii q̄ sint apud Plut. eūdē in causis Grę-
cācis adnotato Interpretis lapsu. C. XXXIX
Emaculat Plut. Codex ex lib. q̄ ē πρὸς τοὺς
ἰωχῶν. Vbi Terrā a Veteribus dici Clitta
scribit. Cap. XXXIX
Martialis illustrat Epigramma ex libro decio.
Sinimius uideor, fera q̄ Coronide longus
Esse liber, legito pauca libell' ero. Ca. XL
Sāna fręsq; Latinis uerbū de Gręco Veteri
deflexū p̄ter Grāmaticorū placita. C. XLII
Macrobiū de Ascēsu, descēsu q̄ Afarū doctria
pp̄sione acri explicat, tenebrosa aliog, &
a Vanitate non procul. Cap. XLIII
Cur Virgili' Animas plures in Anchise intel-
ligere sit uisus Aeneidos q̄nto. Ca. XLIII
Aenos, id est *ἀνέως* quid sit apud Quintilianū
libro quinto. Cap. XLV

EX LIBRO NONO.

Cur a' Propertio dictum,
Cum Tyberi Nilo gratia nulla fuit.
Ex historia comprobatur, eum locum ha-
denus esse minus p̄ceptū. Cap. III
Massilienses mores in Plauto an pro euiratis
et molliculis capi recte possint, quod ex Do-
diorib' p̄diderē nōnulli. Inibi diluit Athe-
næi quoq; auctoritas. Cap. VIII
Quid sit ab Oratio significatum, ubi in arte
poetica scribit,
Quæ facerent, agerent q̄ peruncti fecibus
ora. Cap. X
Erudita in Domitiū disertatio, Cur Tauris

phœnicæ obicerent Vestes. Cap. XI
Cur dictum ab Ouidio, Rubræ pauidos for-
midine pennæ, de Ceruis. Qui locus insci-
tissime solet explicari. Simul & illustrat Au-
sonius sup̄ eadem re. Cap. XI
Platonis apologia aduersus Lactantium de
Gallo, quē Aesculapio moriturus Socrates
imolari iussit. Cap. XII
Pythagoræ symbolum, Sup̄ Chœnice sedet,
quo pacto uideat' explicandum præter mul-
tos sententiam. Cap. XVII
Aliud Pythagoræ symbolum, Stragula obuol-
uta seruari debere.
Item Aliud, Imaginem Dei annulo nō inscal-
pendam. Cap. XVIII
An apud Vipianum digestis de Aedilitio edi-
cto, legendum sit Aphthiphus, sicuti Erudi-
tos nonnullis placet. Cap. XX
Catulli sensus explicat' erudite illis uersiculis,
Non est sana puella, nec rogate,
Qualis sit, solet hæc imaginofum.
Cornelio Celsō lux inferē plurima, Vbi ait,
Quidam Imaginibus, non mente fallunt'.
Capite XXVII
Lucretii locus ex libro secundo de Luce re-
cta uel obliqua declaratur amplius ex ma-
thesi. Cap. XXXI
An Iuuenalis ille uersus,
Horrida q̄le facit refidēs in Codice pellex,
ad Robur carcerariū referri ullo modo pos-
sit.
Item illud Propertianum,
Codicis imūdi uicula fētit anus. C. XXXII
Columbæ gēinæ sexto Aeneidos ex Platoni-
cis rōnibus qđ significant. Cap. XXXIX
Quid sibi uelit Virgilianum illud ex quarto
Aeneidos.
Et nunc magna mei sub terras ibit imago.
Quo sensu Homerus Hercules Animā in C. gē-
lo statuerit, Simulacrū apud Inferos. C. XL
Expendunt Thucydides loca duo, In q̄bus uī-
deri potest labi Interps. Cap. XLII
Plinii locus perobscurus explicatur libro se-
cundo, Terra nos a' reliqua natura abdicā-
tos tum maxime, ut mater, operit, nullo ma-
gis sacramēto, quān quo nos quoq; sacros
facit. Cap. XLIII
Declaratur Virgilii Carmē Aeneidos sexto,
Aut tu mihi terram Iniice. Infimul & Ora-
tius illustratur.
Licebit, iniecto ter puluere, curras. C. XLIII
Qui fuerint Metelli liberi apud Pliniū libro
septimo.

Diadematis legedum sit apud Plinium, an
Dalmaticis. Cap. XLVI
Aleii Campi an recte Vacui latine dicantur.
Capite XLVII
Quid sit apud Liuiū, Cōditionē filiae q̄rere.
Item apud eundem quae sit Vindiciae rō.
Martialis Epigrāma festiuissimum explica-
tur, quod est in Fidentinum,
Affertor uenias, Satis q̄ praestes.
Assertiones secundae apud Quintilianū quae
nā intelligi debeant. Cap. LIII

EX LIBRO DECIMO

Laetantii Grammatici ex octaua in Papinii
Thebaida enarratione Codex emaculatur
de Bomonicis.
Quintilianus illustrat libro tertio, ubi ait, Mi-
nus Lacedaemōe studia sc̄are, q̄ Athenis me-
rebunt. Quibusdā rāpto uiuere hōest. C. I
Qui sint apud Appiani Interpretem Ciuiiliū
bellorum quarto Aptatores.
Episcopus q̄ nam intelligat apud Ciceronē,
septimo Epistolae ad Atticū. Cap. III
Quintiliani uerbis lux inserta aliqua de Aeso-
peis fabulis. Cap. VII
Grossos nō dici tñ multitudinis nūero, sicuti
arbitrant Grammaticos nōnulli. Cap. IX
An pro Caprificatione in Plinio reponenda
Scarificatio sit, ut Doctis quibusdā est ui-
sum. Capite IX
Perperā arbitrari quosdā, Focalia dici uibrā-
dis Capillis destinata instrumenta. Cap. X
Quadrataria Clytēnestra apud Quintilianū
ex Cæcilio, quae demū statuēda sit. C. XVI
Restituitur Clandio suo Quintilianus libro
tertio, ubi legit modo, Quale libidinis exē-
plum, ut Perseus in Muliere famia institueret
ausus dicitur primus.
Cur instituta Persarum Parthis ascribat Lu-
canus. Cap. XVIII
Martialis Carmē libro XI, explicat, Vbi ait.
Claudia Cæruleis cum sit Rufina Britānis
Edita. Cur latē peiora plebis hēt C. XXI
Quod sit sanū locupletissimū? Cicerone p
lege Manilia significatū. Cap. XXIX
Enarratur locus ad hanc diem nō intellectus
ex Epistola Caelii de Aquariis. Cap. XL
T. Liuii, & Plutarchi Codices emaculat sup
Pallade Chalcioeco. Cap. XLVIII
Lesche quid sit apud Plutarchū in Lycurgo.
Capite L
Quid sentiedum super eo Quintiliani loco.

In cubiculo Nola. Capite LI
Quo pacto intelligenda Pollucis uerba. Vbi
ait, Epiglottis est simplicis organum uocis.
Lingua uero Articulata. Cap. LIII
An recte Albertus dici Arteriā putarit, quasi
Artam uiam. Cap. LV
Anaphona In Plutarchi moralibus quae in-
telligenda sint, quae q̄ sit uocabuli eius ra-
tio. Capite LV
Scruta in Carmine Oratio quānam sint.
Capite LVI
Fabulam ætatis peragere quid sit apud Cice-
ronem. Capite LXI
Martialis Epigrāma explicatur ex libro XI.
Inde Tragus, celeres q̄ pili,
Enarratur simul & Apuleianum illud ex Ma-
gia, Inuestem puerum accepisti. Vespiciē
ilico reddidisti. Cap. LXII
Oratii locus explicatur ratione physica.
Nigros angusta fronte capillos. Cap. XII

EX LIBRO XI.

Cælestiū rex studiosi quo pacto explicādum
cēseāt illud Maronianū ex Georgico priō.
Septima post decimā felix. Cap. III
Multiplex affertur enarratio Carminis Virgi-
liani, ex Aeneidos quarto,
Tergeminam q̄ Hecaten tria Virginis ora
Dianæ. Capite VI
Phasis qd sit apud Aristotelem in Meteoris.
& q̄ multiplex sit uocabuli eius notio.
Cicerōis locus explicat diuinationū secūdo,
cū ex L. Tarutii snia dicit, Romā in iugo cū
esset Luna uideri natam. Cap. VII
Tranquilli historia de Domitiani editō, ut
in prouinciis Vineta succiderentur, uberius
illustratur. Cap. XI
An manu, gestu ue Solocissinus fiat, de quo
addubitas Quintilianus uidet. Cap. XXI
Pterophori q̄ sint apud Plut. in Orthonis ui-
ta, quod multi non tam nesciunt, quā ne-
gligunt. Cap. XXII
Terre filii q̄ dicant, s̄ osum hætenus opionē.
Ouidii loc⁹ explicat Metamorphoseos priō.
Iupiter ē terragenitam mentis, Vt Auditor
Definat inq̄. Cap. XXVIII
Hypomochlion quid sit apud Vitruuium, &
unde ducatur dictio eiusmodi, quāquam in
Codicibus nonnullis legitur uitiose Hypo-
modion. Cap. XXIX
Icadista q̄ intelligi debeāt apud Athenæum
Dipnosophistae septimo. Cap. XXXII

Plinii locus illustratur ex terdiodecimo naturalis historiae libro de Plantarum sexu utroque.

Cap. XXXIII

Maronis locus explicatur ex quarto Aeneidos. Nam quia nec fato, debita nec morte peribat. Scuti argui non quod sit, extra quod adiuerit Zenobius, seu quod libri Auctor fuerit.

Sigma legi oportere apud Laetantium grammaticum, non Sacconiam, quod ex Doctis reponunt aliqui.

Cap. XLVII

Sigma lumentorum quod sit apud Pollucem lib. x. & Philippicorum quinto.

Cap. XLVII

Iouem lapidem iurare, quod sit apud Gellium Noctium atticarum primo.

Explicatur Ciceronis locus libro Epistolarum familiae VII. Is cum iurare coepisset, Vox eius defecit in eo loco, Si falso sciens.

Cap. XLVIII

Ceryx apud Senecam quid sit, pluribus explicatur.

Cap. XLIX.

Magister in locationibus, & uenditionibus quod sit. Ciceronis obscuritas illustratur in Epistolis ad Atticum, duobus locis. Adiuuatur in eadem re Quintilianus quoque.

Cap. L

Colonarii quod sint in Epistola Gellii. Item Colonarii in Epistolis ad Atticum.

Cap. LIII

Oedipus cur dictus Coloneus. inibi Apuleii Codex emaculatur in Magia.

Cap. LIII

Strabo illustratur, Vbi de Rhopio mentionem habet, ac de Aegina.

Aetnaei fratres apud Virgilium quam rationem habeant.

Cap. LVI

Nefarii Equi an dicantur Insulares, quod Quidam male sunt suspicati.

Cap. LVII

Corinthus superciliosus, prouerbum quod habet rationem.

Cap. LVIII

Iouis Corinthus, quo sensu in puerum ueniat per Graecos quorundam sententiam.

Cap. LIX

Emaculatur Iulii Pollucis Codex Onomastici primo. Vbi Anhippos per Amphippis positos inuenias.

Cap. LXIII

mo Aeneidos, Oterque, quaterque beati. Ca. XII Gellius uindicatur a Vitis super nominibus Parcarum.

Cap. XIII

Virgilius cur in supplicio ratione Centenario utatur, & millenario numero.

Cap. XIII

Analogia Geometrica, & Arithmetica in Plutarcho quae non intelligenda.

Cap. XVI

Sortitus es literam in prouerbio, quem habeat sensum extra quod opinentur Graeci.

Cap. XVII

Mendose legi apud Plutarchum & Latinos plerisque Artaxerxem Memnona. Cum is non Memnon, sed Mnemon, idest memor sit cognominatus.

Cap. XX

An lunaris radii effici possit Iris, refellitur Plinius.

Emaculatur Plinii eiusdem Codex, astruens ex Aristotele Luna tricesima Iris uisitari.

Cap. XXVII

Qua ratione dixerit Virgilius Georgico primo, Et bibit ingens arcus inibi cum Plauto Propertius illustratur.

Cap. XXIX

Plinii locus praeditur ex XVII. naturalis historiae. An ex Iride producat in terra odor, uel in plantis omnino.

Cap. XXXI

Astarte an sit Venus, qua in re addubitat Vir doctissimus Hermolaus.

Cap. XXXVII

Virgilianum Carmen ex primo Aeneidos qua ratione affectata habeat asperitatem, Fremet horridus ore cruento.

Cap. XXXVII

Item quo artificio prolatum id, Tantae molis erat Romanam condere gentem.

Cap. XXXIX

Quo pacto insicerent Scythas sagittas, illustratur Plinii concisa breuitas.

Cap. XLII

Iusta tellurem cur appellauerit Propertius eo Versiculo,

Cap. LI

Et tellus hoc ita iusta finat. Plauti locus ex Amphitryone explicatur, laetetriones, Silet Iudicium.

Cap. LI

Plinii locus De Vitis discutitur. Ca. LVIII

EX LIBRO XII.

Statoris etymonum ducatur praeter opinentem uel Grammatici, uel Historici.

Cap. III

Iuuenalis locus de Memnonis statua crepante copiosius enarratur, & latius, quod sit ab Interprete proditum.

Cap. V

Maronis locus Aeneidos primo, Vbi per ora nouem uisum cum murmure montis

Capite VIII

Item Cuiusmodi sit ex bucolico ludicro Maronia nunc illud. Nunc de ipso parere gaudet.

Cap. IX

Perperdit exacti quoque Maronis illud ex pri-

mo

EX LIBRO XIII.

An mouere affectus Athenis liceret. Quintilianus ad id sententia praeditur.

Cap. I

Quae familia Buteonis fuerit cognomento insignis, Plinii locus declaratur. Plutarchus item restituitur.

Cap. III

Gracchum & Pulchrum flatilem admittere, quod pernegat Alii.

Cap. III

Chryseis quo nomine sit appellata proprie quod est a multis praetermissum.

Cap. V

Venocis uocabulum nunc sit corruat, Quod paucissimi admodum nouere.

Cap. VI

Quintiliani locus ex prió altius illustrat, Vbi ait, Ne studia, q amas nō pōt, oderit. C. VII
 Quo sensu a Iuvenale pronuntiatum,
 Et Cui p mediā nolis occurrere noctē. C. IX
 Cur dictum a Virgilio,
 Iā quingis sūmē surgebat Lucifer Idē. C. XII
 Ouidii locus de Eridano. Cap. XII
 Plinii, et Felici Capellē nubilum discutiē de
 lubrico, ac tenero Celi corpore.
 Cur Aristophāes i nebulis humorē. i. *νεφέλη*
 p intellectuāle aīe potētia pofuerit, qd ab In
 terptibus desyderabat prācipue. Cap. XV
 Virgilio locus de Oipotēte Olympo. C. XIII
 Ouidii carmē ex prió de pōto ampli^o ppēdit
 Vt folet infuso Vena redire mero. Ca. XXI
 Tollit ex Plinio difficultas, Quo pacto quā
 non respirant, odorent. Cap. XXIII
 Cur a Martiale dictum Ieiunia Sabbatariorū
 male olere. Cap. XXVIII
 Expēdit itē quadanten^o Poetā eiusdē illud,
 Posthūc nō bñ olet, q bñ semp olet. C. XXV
 Catullianum Carmen acius excutiē, quod ē
 de Amore, Dextra sternuit approbatione.
 Propertius item illustratur amplius, cum ait,
 And^o argutū sternuit omē amor. C. XXVII
 Qui sit Immortalis Vir, cui Platani curam a
 Xerxe delegatā scribit Herodot^o. C. XXXI
 Quid ab Oratio significatum, ubi ait in arte
 poetica, Et fortasse Cupissum scis simulare.
 An ex uero dictum ab Herodoto, Pinū solā
 arborē recifam nō succrescere. Cap. XXXII
 Expenditur locus ex obsceno Carmine.
 Duñtor ferreus Insularis æque
 Laternæ uideor fricare comu. Cap. L
 Plinii felicissima breuitas sup Muli historia li
 bro VIII. amplius illustrat. Cap. LI
 Illud Columellæ, de lapide noxiū, quo sensu
 accipiēdū, extra q opinat^o pleriq. Ca. LII
 Vicarium Seruum quem intellexit Martia
 lis Epigrammatum secundo.
 Enarratur item ex Seneca illd Poetæ eiusdē,
 Urbanus tibi Cæcili uideris.
 Nō es, credem mihi Quid ergo. Verna es. c. 53
 Plinianum puerbium, Multa Syroge Olera,
 quo Sensu accipiendū. Cap. LV

EX LIBRO XIII.

An Canin^o appetit^o itē cēferi debeat, q et Bu
 limos, uelut ex nris sūt opinati qdā. Cap. I
 Corneli^o Celsus illustrat in Hydropiseos ge
 neribus ex Hippocrate, ac Galēo. Cap. III
 Senecæ locus ex primo de Clementia in inte
 grum restituitur, Vbi Apatrum legitur, cū

Aratrum debeat.
 Propertii locus explicatur,
 Mœnia cū graio Neptunia preffit aratro.
 Victor palladiæ ligneus artis Equus. Cap. V
 Maronis locus explicat ex Bucolico ludico.
 Si Canim^o syluas, Syluę sint Cōsule dignę.
 Plinio lux inferi multa libro XXIII. in rōne
 Biæi Vini, Cui marina permiscere Aqua.
 Cur a Varrōe proditi, Libero Patri Delphi
 nas assistere. Cap. VIII
 Virgilio Carmen ex Bucolico ludico expen
 ditur exactissime, Nup me in littore uidi,
 Cum placidū Vētis starete mare. Cap. X
 Cur nausēabūdos fieri iter mari agētes, et su
 uenalis significat, & experimentis Docti
 sciāt omnes. Cap. XIII
 An uera prsum censenda sit Plinii sentētia,
 Mari Salis incoq saporem, Sole, quod pota
 bile sit, inde hauriente. Cap. XV
 An itē ab eodē sciētē satis platū sit, Summā
 Æquorū aquā dulciore pfunda. Cap. XVI
 Illustrat Plinii eiusdē locus de Solis Bob^o
 propē Mesanā, & Mylas. Cap. XVII
 Explicatur insigniter Maronis Carmen ex
 Aeneidos sexto,
 Hi Dominam Ditis Thalamo deducere
 adorti. Cap. XVII
 Iulii Pollucis nodus sup uerbo *ἀντιπνεύματι*
 explicatur. Cap. XIX.
 Ouidius Fastorum quarto explicatius enar
 rat, Vbi canit,
 Tot fuerant illic, quot hēt natura Colores,
 Picta q dissimili flore nitebat hum^o. C. XX
 Plutarchi Interpres coarguit in Catonis apo
 phthegmate ex Hom. de Scipioe. C. XXII
 Plinii sentētiā de Nafurtio esse Medicoz
 Scholis duerfam. Cap. XXIII
 Quæ sit rō Prouerbii, Lepus dormiens.
 Cur uescētes carne Leporina dicant^o formos
 flores fieri, cuius rei mētio est apud Pliniū,
 nec præterit Martialis. Cap. XXXI
 Quid ita dictū ab Oratio sit Carminū prió,
 Nūc ad aque lene Caput sacre. Simul et lux
 plurima inferi Senecæ. Cap. XXXVIII
 Comata pperam scribi, Digestis de extraor
 dinariis criminibus. Item qui sint inibi Dia
 copi. Cap. XXXIX
 Cur ab eodē Sermonū prió Sōnia post me
 diā noctē oblata pntiēt ueriora. C. XLII
 Quinā sint apud Pliniū libro decimo, Qui
 somniarint nunquam. Cap. XLIX
 Aristotelis defensio a calūnia de Ouis oblā
 gis, totūdiue aduersus Albertū. Cap. L

Perfii Carmē illustratur, Et noctem flumine purgas. Cap. XLIX
Oua ex Catharſio q̄ dicant̄ in Luciao. Ca. L
Maronis Carmē acrius perpendit̄ A eneidos secundo, Catuli q̄ reliſti Faucibus expeſtant ficcis, Cap. LI
Cur Laſtucis ueſcerentur in fine Cœnæ Anti qui. abſoluitur Martialis Quæſtio.
Plinii locus pp̄diſ de Rhaphano. Ca. LXI

EX LIBRO XV.

Apomagdalia quid ſit apud Plutarchum in Lycurgo, quam uocem latinam facere ſupſedit Interpreſ. Cap. II
Seruii Grammatici opinio perpenditur, An elixis Carnib⁹ uſi ſint Priores Heroum temporibus. Cap. III
Plutarchi locus declaratur in Sympoſiacis. Quid Cortabifin redolere. Cap. V
In ratione bibendi aperitur Oratii locus in Carminibus. Cap. VI
Baſilicam habere quid ſit. Cicerōis locus inibi explicatur. Cap. XI
Ciceronis locus exponit̄ ex libro ſecundo ad Q. Fratrē, ſimul & indiſc̄ mēdum tollitur. ubi legiſ modo, Ab Arria Syra. Ca. XXIII
Quid ſit Latiar apud Cicerōem in Epiſtola quadam ad Q. Fratrem.
Latiarum corrupte, inſcit̄ q̄ legi apud Macrobiū in perliſq̄ Codicibus pro Latiar.
Vnde ſit tractum illud Catullianum,
O Hymen hymenæe o
Hymen o hymenæe. Cap. XXIII
Cur diſtū i Syluula q̄d̄ tertiū libri a Papinio, Duc & ad Aemathios manes, Vbi belliger Urbis
Conditor, hyleo perſuſus neſtare durat. Capite XXVII
Quod ſit apud Galenum in libro de Anhelituiſuamento, Vinū, quod ad ignem utri⁹bus app̄ſum obduſcit.
Ariſtotelis ex Meteororum quarto ſententia illustratur excuſſa Interpretum uanitate, etiam q̄ Alberti. Cap. XXXVI

EX LIBRO XVI.

Theocriti locus explicatur in Bucoliaſtis, ὅπου νινῶς, ἀπὸ ἀναφῶν. Cap. III
Plauti obſcuritas illustratur ex Pſeudolo, Quafi Solſtitialis herba, pauliſper ſui, Repente exortus ſum, Repentino occidi.
Qua rōne diſtū a Quint. libro Oratoriū institutionū tertio, Sermonē ab ipſa natura

genitos protinus Homines accepiſſe.
Cur Plini⁹ ſeptio naturalis hiſtorie, Nudū di dixerit hoīem i nuda hūo natali die abiici.
Quo ſenſu a Papinio diſtū, Syluarum primo, in Stellæ Epithalamio, Et Violantillæ, Tellure cadentem Excepi, ſoui q̄ ſinu.
Sed & libro quinto. Tellure cadentem Aſpexi, Atq̄ unctū genitali Carmine ſoui. Capite XIII
Ciceronis locus illustratur pro Flacco, de Miſthridate. Cap. XVI
Cur Quidius Metamorphoſeos XII. Mopſū dixerit Ampycidem.
Quo ſenſu diſtū a Seneca in Medea, Idmonem, quamuis bene fata noſſet, Condidit. Serpens Libycis harenis, Omnibus uerax, ſibi falſus uni, Concidit Mopſus.
Excutitur & Senecæ locus alter, ex Tragœdia eadem,
Orpheus tacuit torpente Lyra, Ipſa q̄ uocem p̄didit Argo. Cap. XVIII
Papinii loc⁹ exp̄diſ ex Syluaḡ ii. de Perdice, Qui q̄ reſert iūgēs iterata uocabula Perdx.
Capite XXV
Illustrat̄ ex Medicoḡ doct̄ia Iuuenal̄ illud, Iam Letifero cadente pruinis
Autumno, Iam Quartanā ſperantibus Aegris. Cap. XXVII
Occultam uideri hiſtoriam illo epigramate ſignificari a Martiale,
Si patiens, fortis q̄ tibi, durus q̄ uidetur, Abderitanq̄ Peſtora Plebis hēs. C. XXXI
Emaculat̄ Senecæ locus ad Luciliū, Apud quē In Balneorum mentione Epitoma mēdoſe legitur, uel Epitonica, p̄ eo, quod eſt, Epiſtomia. Cap. XLV
Reſtituit̄ in integrū apud eūdē Diſtōdes aliq̄ ſœdi⁹ corruptæ. Nā Quadratoria res dicit̄, Cū Quadratoria debeat. Pellicrepu quoq̄ pro Pilicrepu. Alipedum p̄ Alipilo. Deniq̄ Librarii pro Libariis. Cap. XLVI
Senecę itē lectio reſtituit̄ de Pſychrolute, ubi modo Sichelutra in q̄bſdam legitur Codicibus. Cap. XLVII
Quid ſignificarit naturalis hiſtorie ſecundo Plinius, Vbi ait, Ex Diis alios dici Ari coloris. Cap. XLVIII
Quo ſenſu a Cicerōe diſtū octauo Epiſtolaḡ ad Atticū, Domiti⁹, ut audio, in Coſano ē, parat⁹ ad nauigādū, Si in Hiſpaniā, nō p̄bo, Si ad Cn. Laudo. Quouis poti⁹ certe, quā Vt Cercum uideat. Cap. LVIII

Ad bacem pagina 195	adephage tēplū 171	corundem vius 521	atna mons 731	alefius mons 474
abaculis 164.195	adephagi unde 712	æzypū car penerit per 511	atnae regio florida 731	alexandri ab A pelle pi 368
abacus 164.674	adephagi 410	stantes viri apud ve- 427	atnae pro magno 596	fi exemplum 368
abaris 448	adephaga 410	terres 427	atnaeus Venator q 731	alexandri frugalitas 191
abates Rhodiorū 364	adei quid 701	ægyptius Sophiste q 574	atoli Epicheton qd sit 588	alexādi grantudo 191
abax 195	adiopos 199	aliāni Sophiste historia 574	æ unde 568	alexādi historia ipnde 546
abertianorū infantia in sepmatorum Trage- 835	adiſſa 355-770	eliāni 790 (603)	atolorum forte 538	nus metis fidibus 346
dorum mentione 835	adorantes quam partem spectare debeant 310	aneō ab vietici i Deor, et Parentes militariū fuffe d grecis tractatū 546	atios quid 349	alexandri historia 375
abedarij 738	adorationis præſentia q necesseſt 188	anemum unicum car pro perpetuo 534	Affectiones ex Homine tolli non poſſe 656	alexandrovallæ 616
abij qui dicuntur 511	adafſia 300	ænos quid 418-774	affectiones ex voluntate pendere 656	alexādi vinolēticus unde siſſe perſepſum ad m- 380
ablucere ſomnia qd 652	adriani imperatoris hi- ſtoria 734	acipile que ſine 564	affectionū, que in ære ſunt rō duplex 633	alexandrum appetitiſſi- dia ſe Deum 606
ablutium 737	aduentitia caena 774	ægnothial an ſubſis ha- bitabilis locus, an ibi Mare 12	affectus ubi mouere nō licet 663	alime 355
abydanea 732	adventores 774	ægnothial an ſubſis ha- bitabilis locus, an ibi Mare 12	affectū nota pſam 464	alipili 845
abythraci 764	aduerſaria Epistoſta 774	æquū, et bonū qd ſit 183	afflationum pſces 751	alipierum 850
A.cena quid 193	aduerſaria que ſint 333	ærem iſtum moueri in orbem 72	afflatiſſus q ſit 751	allatum quid 415
acanthia Criadæ 456	adulationis malum 577	æru inuentio, et æro- vites 534	Agamij iudiciū 790	allantes 667
acanthina 705	adulatorum eſſe Polygo- ſimilem 363	æru obſervationes mul- ta 808	agericum 494	allantopole 667
acarpabula quid 363	adulatorum appellatio- nes diuerſe 577	æter cur dicitur d Grecis 534	agathobis historia, cur diceretur Craculus, et Triorches 665	allegorias fabularū al- tripli ſolere explica- ri 493
acarus 766	adulatorum cognomina plura 577	æter cur dicitur d Grecis 534	agathobis historia, cur diceretur Craculus, et Triorches 665	allienſis dios ſineſtor vrbis Capte 857
acathylus uerſus 83	adulterij lex prima 570	æter cur dicitur d Grecis 534	agathobis historia, cur diceretur Craculus, et Triorches 665	alodeæ q dicuntur 569
acathylus uerſus 83	adulterij pena apud Le- preos 610	æter cur dicitur d Grecis 534	agathobis historia, cur diceretur Craculus, et Triorches 665	alodeæ q dicuntur 569
acathylus uerſus 83	adulterorū pena ex Le- uico 609	æter cur dicitur d Grecis 534	agathobis historia, cur diceretur Craculus, et Triorches 665	alodeæ q dicuntur 569
acathylus uerſus 83	adulterorū pena apud Gortynam 609	æter cur dicitur d Grecis 534	agathobis historia, cur diceretur Craculus, et Triorches 665	alodeæ q dicuntur 569
acathylus uerſus 83	adulterorū pena ex Le- uico 609	æter cur dicitur d Grecis 534	agathobis historia, cur diceretur Craculus, et Triorches 665	alodeæ q dicuntur 569
acathylus uerſus 83	adulterorū pena apud Gortynam 609	æter cur dicitur d Grecis 534	agathobis historia, cur diceretur Craculus, et Triorches 665	alodeæ q dicuntur 569
acathylus uerſus 83	adulterorū pena ex Le- uico 609	æter cur dicitur d Grecis 534	agathobis historia, cur diceretur Craculus, et Triorches 665	alodeæ q dicuntur 569
acathylus uerſus 83	adulterorū pena apud Gortynam 609	æter cur dicitur d Grecis 534	agathobis historia, cur diceretur Craculus, et Triorches 665	alodeæ q dicuntur 569
acathylus uerſus 83	adulterorū pena ex Le- uico 609	æter cur dicitur d Grecis 534	agathobis historia, cur diceretur Craculus, et Triorches 665	alodeæ q dicuntur 569
acathylus uerſus 83	adulterorū pena apud Gortynam 609	æter cur dicitur d Grecis 534	agathobis historia, cur diceretur Craculus, et Triorches 665	alodeæ q dicuntur 569
acathylus uerſus 83	adulterorū pena ex Le- uico 609	æter cur dicitur d Grecis 534	agathobis historia, cur diceretur Craculus, et Triorches 665	alodeæ q dicuntur 569
acathylus uerſus 83	adulterorū pena apud Gortynam 609	æter cur dicitur d Grecis 534	agathobis historia, cur diceretur Craculus, et Triorches 665	alodeæ q dicuntur 569
acathylus uerſus 83	adulterorū pena ex Le- uico 609	æter cur dicitur d Grecis 534	agathobis historia, cur diceretur Craculus, et Triorches 665	alodeæ q dicuntur 569
acathylus uerſus 83	adulterorū pena apud Gortynam 609	æter cur dicitur d Grecis 534	agathobis historia, cur diceretur Craculus, et Triorches 665	alodeæ q dicuntur 569
acathylus uerſus 83	adulterorū pena ex Le- uico 609	æter cur dicitur d Grecis 534	agathobis historia, cur diceretur Craculus, et Triorches 665	alodeæ q dicuntur 569
acathylus uerſus 83	adulterorū pena apud Gortynam 609	æter cur dicitur d Grecis 534	agathobis historia, cur diceretur Craculus, et Triorches 665	alodeæ q dicuntur 569
acathylus uerſus 83	adulterorū pena ex Le- uico 609	æter cur dicitur d Grecis 534	agathobis historia, cur diceretur Craculus, et Triorches 665	alodeæ q dicuntur 569
acathylus uerſus 83	adulterorū pena apud Gortynam 609	æter cur dicitur d Grecis 534	agathobis historia, cur diceretur Craculus, et Triorches 665	alodeæ q dicuntur 569
acathylus uerſus 83	adulterorū pena ex Le- uico 609	æter cur dicitur d Grecis 534	agathobis historia, cur diceretur Craculus, et Triorches 665	alodeæ q dicuntur 569
acathylus uerſus 83	adulterorū pena apud Gortynam 609	æter cur dicitur d Grecis 534	agathobis historia, cur diceretur Craculus, et Triorches 665	alodeæ q dicuntur 569
acathylus uerſus 83	adulterorū pena ex Le- uico 609	æter cur dicitur d Grecis 534	agathobis historia, cur diceretur Craculus, et Triorches 665	alodeæ q dicuntur 569
acathylus uerſus 83	adulterorū pena apud Gortynam 609	æter cur dicitur d Grecis 534	agathobis historia, cur diceretur Craculus, et Triorches 665	alodeæ q dicuntur 569
acathylus uerſus 83	adulterorū pena ex Le- uico 609	æter cur dicitur d Grecis 534	agathobis historia, cur diceretur Craculus, et Triorches 665	alodeæ q dicuntur 569

mor cur dicatur Heros	639	enaserint Daemones 14	Deū et mētis imaginē 41	Pseas 688	apollo Epicius 517
amor apud Hesiodum	450	angelus an dicatur de	animā a Corpore segre	antiochi somnium 186	apollonii Castus 376
quid	450	Homine 18	gare quid sit 42	antipathia 664	apollonii Tyanei histo-
amor Burtorii in Homi-	344	angina 78	animā Homerus an Cor	antipathia rerū quarum	ria 465
nes	344	angines 489-494	porcā putatit, an item	dam mra 417	apologia brevis, Cur sit
amorgua vs flumēna 644	344	angrides Nymphae 766	scierit esse prædictam va-	antipatri historia 540	sepe in Platonis mris
amoris in quibusdam ab-	644	anguille Copades 777	ratione 48	antiphona quæ 540	diuertamus 861
surditas 344	644	anguilla Strymōis 777	animam posse nostrū cor-	antipocha 332	apomagedalia 771
amoris commendatio 639	644	ani rō, et Vocabula 87	pus efficere, velut lu-	antipodas dia vtri mā	apomyus Iupiter 612
amoris laus 448	644	aia cur vires suas magis	minsum 54	apatus 136	aponimma 771
amoris larentes diuersi	450	in parte ista promat, q̄	animam qui primi dixē	antipis 639	aponipterum 771
ratio 450	450	illa 44	runt immortalem 517	apoplexia quid 137	apostrophia vnius cur
amoris mulieris vitupe-	450	aia quo pacto sibi Da-	animā nō esse tabellā lite	ria 156	376
ratio 450	450	monem seligat 30	ris uaciam 558	antistrophus 105	apotelesmata 318
amoris principium quæ-	638	aia quō patitur ex Pla-	animantū interstitia Cō	antus historia 123	apotimete 790
lit sit 638	706	tonicorū doctrina 163	posinosis ratione 40	antichies 183	apotimet 790
amphimote 706	601	animarū in diuersa Cor	pora irasius 144-142	antixiudo 183	apparentia, quæ uocā
amphiarus 349	776	quē 164	animarū transitis in Be-	apafia quid 615	Symphas 458
amphicypellum 776	297	aia cur p Cæcū dicatur	stas 144-141	apathia 664	appiades 307
amphinosi 297	601	num ascendere 415	aia esse in Hōie quodā-	apathiam nō esse huius	aprorū Lachryme 314
amphippii q̄ sint 601	769	aia in quā primū Corpo-	modo duas 585	apator 141	aprosi 780
amphibetos phiala 769	730	ris p̄tē influuntur 415	animi humani mobilitas	aplis 780	aptes
amphivites 730	71	aia quo pacto alas dicitur	apellei Equi picti exem-	aptes in Apiano q̄	apures 489
amphondes quæ sint 71	730	anitere, aut etiam	plum 371	apum noia plura 661	apra obfonia 166
ampos in Mari gē 730	613	recuperare 466	apellis dictum de Iroto-	Aqua frigida infans	ablin solius 131
amum quid 613	566	aia possit inuospicē	genis Ialyso 606	aqua in fit coloris exp	711
amusiūm organum 566	747	ti mortalis uideatur 139	aperybi nō hēantur 662	aque pluuie præstan-	744-745
anymonia Aque 747	599	aie ratio ex i yheragora,	apheta 582	aque aduee q̄ sint 716	aque legendum apud
Anacalypteria 599	766	Platōe, Aristotele 41	aphetria 582	Virg. et Quint. 748	747
anacalimera 766	446	anime suscepitū pa-	aphetria in Celo loca	aquariæ libræ 747	516
anades Uteri 446	169	uari a spiriū 41	que sint 582	aquarioli q̄ dicantur 316	aquarium dia de Iride
anagoge 169	511	animæ distributio secun-	aphnii sacellum 570	637	
anacharsidis iucē 511	199	dum potestas 41	aphrodisium insuian-	apocae 332	
anachoria Mileus cur	363	animæ officia tria 41	dum 811	apodectæi 363	
anaitis Persarū Dea 514	363	animæ Vegetatias ma-	aprodite cur 811	apodes Cantus q̄ 335	
analcece 363	363	nus triplex 43	aprophorum mos in nu-	apogea arenacilla 566	
analcece grammatia 363	363	anime humanæ potentia	aprophorum mos in nu-	apoglini 87	
analceides 363	363	mira 54	aprophorum mos in nu-	apolidet q̄ dicantur inu-	
anaphisus 403	363	aie rōnalis fides cur in	aprophorum mos in nu-	recomfultis 197	
anaphorum qd 415	297	Capite constituta 66	aprophorum mos in nu-	apolidet qui 707	
anapie historia 297	333-335	anime natura qualis sit	aprophorum mos in nu-	apollinis nomie summa	
anastomosis 333-335	150	per se 139	aprophorum mos in nu-	tem accipi Deum cym-	
anaxandrides Comicus	509	anime medela ex Zamol-	aprophorum mos in nu-	ratione 171	
anaxerxes 778	541	xidis doctrina 165	aprophorum mos in nu-	apollinis apud sicyonios	
anaxylides 541	778	aie abiecte an superfit	aprophorum mos in nu-	templum 305	
anadipophori 541	541	senfus, uel mioria 277	aprophorum mos in nu-	apollo quid 5	
anacteres 778	541	anime potentia in Cor-	aprophorum mos in nu-	apollonius 791	
andria 778	541	pus mira 561-563	aprophorum mos in nu-	apollonius 791	
ancyle 590	541	anime in hōie due 415	aprophorum mos in nu-	apollonius 791	
anemone 519	541	aie idolū, et mbra 467	aprophorum mos in nu-	apollonius 791	
anemotis Pallas 566	541	animal ex gbus fiat 43	aprophorum mos in nu-	apollonius 791	
anepi 494	541	animalia quæ immola-	aprophorum mos in nu-	apollonius 791	
angeli an habeant Cor-	541	rit primis 307	aprophorum mos in nu-	apollonius 791	
pus 17	541	animalium quorumdam	aprophorum mos in nu-	apollonius 791	
angeli boni an creāt 18	541	spontalis gnatō præc-	aprophorum mos in nu-	apollonius 791	
angelorū bonorū rō 31	541	pue mira 39	aprophorum mos in nu-	apollonius 791	
angelos a Deo præpositos	541	atitū ptes similes, et	aprophorum mos in nu-	apollonius 791	
humanis rebus, q̄ mox	541	disimilares 63	aprophorum mos in nu-	apollonius 791	
	541	animalium oris ex Pri-	aprophorum mos in nu-	apollonius 791	
	541	ncipium doctrina 180	aprophorum mos in nu-	apollonius 791	
	541	animam eē vchicillā ad	aprophorum mos in nu-	apollonius 791	

veneno	644	monior	14	Diademate gestē A-	augusti lenitas in feren-	balneae calentes cur Her
arabum mores	511	aristoteles cur dicitur		gyptij	da iniuria	cultitradatur sacrae 36
aram potentiarum anu-		ama grossos	468	apidis natura	aula quid	balnei ezymon
ma esse in Capite	561	aristoteles communio ad		apidis notiones	auli	balnei condecimus cogi-
arationis spes etres	789	Medicum	607	apidis fons	aules	tatio
aratri partes	711	aristoteles, et Platonis di-		apidis somniculosa	aulopi	balnei usum spectantia
aratri viribus circan-		sordiarum initia quae		apleno medicamentū	aurum ratio	uocabula plura
ducere	712	sint prodita	484	asferio secunda	aurum humores, et	balneo, et Cati quodam
arbores in quo similes		aristoteles laus	810	asfryi an distinguantur	des	est commercium 2
sint infecti, et quo		aristoteles inibi luxus in		a Syrijs	autocabdali	balneorum ratio
differant	579	corpe excolido, et mores		asfryorum vius	automata	balneorum distinctio, et
arbores colendi religiose		paulo improbiore	484	astende	Alcymus Lydoru rex	visus
quoniam asferri ratio		aristoteles fugat Aethiē,		astarte		balneorum delinē
possit	307	et Eiusfide ad eā rem di-		asterisus quid	aurig in Anima, et Eg	846
arbor suspensio eligenda		cta praecleara	484	astictos ager qui	duo	balneorum apud veteres lu-
ad	160	arithmetica inuētiō	510	astoxem g sine	auri nomine sapientiam	xuriosus apparatus 848
aradum studia in Mus-		arithmetice occulior		astra orientia an accedite	intelligi	bābalio g dicitur
sicis	231		618	ete dixerit Epicurus, ac	aurū figurat	840
aradum vius	415	armeniorum vius	514	oxidētia ex huius	asftri propitius	banafus
arcm facere ex Clodas		aromata cur nascantur in		astragalus gd	asftrum pertuli, quid sit	408
	196	Oriente	11	astragalysis	apud Plau-	barathrum
archelai historia	191	arore	705	astrapee aquae	398	barba cur non admafa-
archidami monita aduer-		arquatus morbus	637	astrolabij inuentio, et	autolecythi g sine	ter Feminis
sus humanam insolent-		archus Diemonis	632	partes	654	393
nam	736	arctio in sopore unde		astrologiae partes	autolētia	barba itē cur nō admafa-
Archilochi Poetae inter-		contingit	337	astrologus, seu Genethlia	autolētia	in gubfāla usatur
fectores	295	arctipitij	34	os necessaria	autolētia	39
archiae tabella	529	arrem aut eē nullā, aut ef-		astronomiae inētiō	bilis	barba Cretensium magis
archoliparos	87	fe Caatechmian, aut		Atechnia	babyloniorū mores	stratum
archus	87	Mat. catechmian	482	aterratus	214	393
A. paratē quid	730	artemisse laus	364	aterrō uarij qui dicitur	babylonis aureus calix	barba prodigiosa Antin-
arctis dia quandoq; puel-		arteria quid, et eiusfide			212	stis Mineruae
lus	730	origo	61	athena Dallas cur	babylonis	barbae primitias offeren-
arala Babylonis aurea		arteria an dicitur	540	atheneum quid	212	di mos
	214	arteriae affectio	182	atheniensium cur dicatur	175	185
ardali Ara	757	A. pridē gd sit	254	Autotechnones	bacchus A. ratophorus	barbarum puerum tria-
ardalides Musae	757	arthritis	281	athēiēses cur Depyges	795	tentum graeca didicisse
areopagi iudicium pri-		ariculus i nūero gd	615	atheniensiu mores	bacchum an coluerint	816
nam	329	arysane	773	atheniensiu inuētiō	Iudei	elemente
argus	492	arystichi	773	athenodori historia	bacchus A. ratophorus	barbii ratio
argito uomere aratros,		aryballus	850	athenes quid	795	39
quid sit	710	aryetens	850	atlantis, et filiarū alle-	bacchus cur dicitur Phle-	barbarorū sententia sup
argentiū significare noti-		A. aminthus	850	goricus sensus	on, eiusfideis cognomi-	abo, et pote
tia apud Scenitissimos		asari	519	atrophia oculi	on, alia	794
	186	asatides	519	attra Comici Poeta	bacchiana	754
argemmanium	677	asatrophori	519	attagen uarij	basilica hēre, gd	781
argus (auto dignus)	86	asiam curritibus illidere		attica bellaria	bassa	517
argo fandiā	818	asid	518	A. uarij i probato	bassus	517
argus	492	ascriptitij serui qui sine		anaritis sigillatio	batalus	117
arguti g dicitur	335		197	audiendi ratio	bation	117
arctem Phryxij fuisse na-		asiatiorum ingenua ser-		auerrus cur quandoq;	batlogia	333
uem	441	nilia	704	decepius in Aristotele	batrachus quid	779
arimaipi	448	asiatius luxus	169	enarrando	batrachium calor	432
arimphai	448	asimarij, et periclis histo-		auet, quas uocant Deo-	batrachiu forū un	779
arian Equus	516	ria	288	rum linguae	batus	333
asitarichus grammaticus		asinus Aegyptius quo		augendi significatiam	batus Pifas	127
cur sit cognominatus		sensu uenire in prouer-		que distinctio apud gre-	batyle	127
Manis	155	bium possit	851	os habeant	barylos	127
asiphades Adriansus	50	asphalthus	636	augusti historia in 17a	baucalium	776
phus	583	asphodelus	166	ranone	baumus	408
asiphis iustitia	651	aspidon	715	augusti Daemonium	bellaria pergrata	764
aristoteles cur dicitur dae		aspidon imaginem cur in		augusti historia	bellaria amica	169

storia	476	Byzantij laus	530	callipidis historia	196	canterij notio multiplex		capitulum in Colu-	
bellerophonis allegoria		byzantiorum mores	530	callipygon	87		104	mnis partes	193
	858	byssina herba quas sine		callipygos	87	canterino ritu somniare		capisile	731
belus quid	8		642	allopatra Capridij		quid	104	capnomentes	131
berberi quid	393	byssina uestimenta	643		776	canthari etymon unde		capnosphyantes	731
bete qui dicantur	403			callycarij	711	ducatur	105	capra triplex pssimum	
bibendi leges	188	Calabesi	446	naasir unde dicitur	670	canthari notiones plures	105	quid	516
bibendi leges apud Graecos		calaba Hebraeorum	153	calor caloris si deficiat,				capudocia cur dicitur	
cos	776	cabareni	446	nullibi erit uel Calor,		cantharus	769	insigna uel Virtute,	
bibendi lex apud Locros		caberyj Dij	446	uel Frigus	11	cantharus	769	uul uino	516
	776	cabiri qui sine	411	calore Corporu qd cuncto		canthi oculorum	311	appellacorum turpidio	
bibendum non esse post		cabus	446	dicit proprie	695	cantheneru genera	767		741
Cibum	795	catotechnia	481	calopodes	196	canum genera	478	appadocui mores	516
bicarium	776	caduce aque	726	calucta	360	canum fides in Nicias ue		caprificatio	497
bicus	776	caduceu mittere qd	588	caluice ratio	359.360	naturem	678	caput magnus Viris qd	
bibliolathas	533	Calectia an uinane	612	caluifij Sabini memoria		canum ornamenta, et mu		rire cur receptum ma	
bilus atrae effectus	59.	Calectia an nauis uia tur	15	caluifij	363	erimenta	476	ribus	66.560
451		Calectia quis primus ad		calyphe	826	canum admirabile inge		caput esse aram potesta	
bionis historia	569	Calectia quis preslan		calyptra	790	nium apud Vulcani te		rum a nime	561
blacea q sine	133	Calectia dignitas ex historia,		catasene apud Empedo		plum in Sialia	659	caput esse Olympum, u	
blacannomon	233	item ex rōnibus physi		clem quid	762	canum rabies	478	Tritto	561
blefi q dicantur	335	as	11	catelatum	179	canum in exereendo diffi		carbonum natura mira	
blepidemon quid	71	cali humor nitens, calor		catelorum historia	179	calus unde fit	698	bilis	164
Bocoronu uocatus	144	item, ac lumen	677	catelus Bractiana, Pro		canum uaticania	357	catere sibi insunt	
bolitos quid	196	Calectia obseruantes maxi		uerbium quam habeat		capane	144	quid	584
bononice ueneri	485	me fuisse infelices	379	rationem	179	capania	144	caterei congruentia non	
boreas cur dicitur	Alpi	Calectis A que preslan		catelus pro fure	179	capilli defensorum cur		bulia plura	459
bos a virg.	398	na	744.745	catinus	850	durent, aut etiam auge		catere genera	460
nos Empedocly	531	calo an istis colores	11	catnise	643	scant	68	cathegia	773
boularij	843	calo iesse Trinitatis my		catmate	766	capilli affectati	497	catreda qui	485
boulus	848	sterium	11	catmatides	766	capilli in affectati	497	catrdana nomina plura,	
boues Cestrini	136	calum quomodo sit unu		catpefrati	509	capilli infecti probatio		er Vires	735
boues Epirona	136	tas omnium	5	catpeftria	509	ex Philippi dicto	498	catrdmo similes qui di	
boues Larini	136	calu esse pichuratum	8	catuarum augurio	477	capillimulicibus in usum		canur	735
boues vtro pascites	514	calu cur dictu sit ouis	8	catcelli	118.780	funium qm, et apud		catrdmo cur uescantur	
brace	509	calum an sit aliatu	13	catcri	118	quos deuenierit	499	Persea	735
brachij partes	80	calum an moueatur ab		catdaules cubus	562	capilli uibrati rō	439	cardinales scapi q	153
brachia Discaum	93	Orietē in oasium	13	catelabrum Tarenti		capillitium capilloru ui		cardinaliu in nostra re	
branchus	181	calum cur dicitur dupa		num	152	hum	499	ligone quas sine primis	
brasica	740	ros.	11	cadida Tyronu toga	387	capillorum in Homine		dia	153
braxe Columnae	549	calum si flaret, nil mo		candidati Caesaris more		rano	399	carica	764
braxeus	181	ueretur	11	petere quid	387	capillorum ratio	66.68	carica mores	415
briseidis nomen propriu		calum an alidum	11	candidatorum habitus		capillorum rō uaria pro		carmanorum ritus	519
	667	calum esse igneu	675.		387	Genū diuerfate	399	carne dia i soluta quos	
britannoru mores	509	687		candidatum uarie accipi		capilloru mos apud Cre		arotē, qd dicereut lex	
brumalia festum	792	calum habere Trinitatis		apud Eruditos per tra		tenfij Magistratus	396	borredē carminis	260
brumus Bacchus	791	imaginem	677	lationem decernissimā		capilloru deficiu rō	499	Carina Dea	110
Bruma an Calectia uene		Caia unde dicitur	667		387	capilloru ornamenta	497	carnem non esse comacho	
rentur	187	calamaeus	456	catndyli qui sine	764	capillos dia a Graecis rei		nis neque diffialy, at	
bruma gbus Hoibus ali		calamaules	129	catndys	764	quis, et inde tortuata		us for Priores	248
menē iuggerferre	606	calamine insule	124	canes admirandi in tem		plura	498	carnia festu	130
bruteo Anus	666	calamoneas qui dicitur		plo Palladis	653	capillus Trepertus, et Pē		caribus elixu an uen	
brutum quid faciat	417	calasiris quid	522	catnes cur imolentur	477	therius	185	rentur Veteres	773
bryton	188	calastri Pueri q sine	540	catnehelij q sine	188	capite praecipio an possit		caribus mane annum	
bulbus in oculo	764	calauria insula	127	canes loqui	66	quis loqui	66	caribus mores	773
buli pro intestinis		calagula Luxuria	774	catnicula sacrum	477	capite diminuto cur im		carinij moduli	130
bulimia quid	698	caliculus appetitus	698	catnina fimes	698	petiofi sine	561	carinis ratio ex Platoni	
bulmor quid	717	callicis notiones	769	catninus appetitus	698	capitis magnitudo con		doctrina	64
bulmor uis dicitur	717	callicie historia statu di		catnis A ristothonis	477	grna qua fit	560	carnis spicatus dūe	64
buphagus	718	gno	196	catnis oculu hēre qd	477	capinis ratio	66	catroetes	174
buphonia	315	calimachi A enia	307	catnomia q dicitur	113	capinis diminutio	710	catrogemij indicia	790
buzupi	718	callipades Senes	296	catonum	113	capitulum iupiter	641	catrota Nerui	90

græcè, quâ latine 764	nè in familiâribus epistolis qui sit 152	conuivales confabulationes conuivios eè deceat 735	conuivales hilaritates oibus præponitur alijs 860	conuivialis morbo an solus infestetur homo 138	conuivialis morbi rationes quæ iradantur apud sciencissimos 142	conuiviorum oratio 748	conuiviorum præficti 188	conuivios cõgnat ne Arietheticæ proportio, an Geometrica 762	conuivii sportularû 764	conuivium Terrapharmacum 778	conuivales Anguillæ 777	conuivales Cane 766	conuivales Equi 197	conuivales quæ, et quot signifi- cant 175	conuivales unde 314	conuivales ratio 97	conuivales v. etriculi quot sint omnino, dissertatio non inelegans 97	conuivales 713	conuivales Poetria 369	conuivales felicitas 598	conuivales nasa 598	conuivales aesi 598	conuivales supralias 598	conuivales satissacere qd 377	conuivales pro Corio quid sit 377	conuivales sacerdos Datumnus 339	conuivales usus i potu prio- res 769	conuivales Veteres et usque pro poculis 813	conuivales albe apud Rhodigum nise historia 463	conuivales festum 463	conuivales obsequium admirabile in Aegypto 713	conuivales 461	conuivales Hypothymides 767	conuivales ex floribus 767	conuivales ex ramis 767	conuivales corollarium 86	conuivales in sacris fuetudo 767	conuivales origo, et ini- bi qd sit decernere dra- ma ad Corollas 153	conuivales Serui 103	conuivales quid 411	conuivales appingere qd 411	conuivales notiones aliquot 411	conuivales 463	conuivales quid 180	conuivales mathematicæ quæ dicantur 211	conuivales genera 789	conuivales genera quæ 27	conuivales an esse extra mun- dum possit 10	conuivales si cõcedatur extra mundum, an possit a nobis uideri 10	conuivales solidum quod sit dicantur 211	conuivales humanum an pos- sit ambrosii ppeno, nec desicere tamen 264	conuivales nullum esse pspici omnibus expertis 414	conuivales aerea, et æthe- rea ex Origene 36	conuivales 78	conuivales in Corpori- bus causæ 843	conuivales 78	conuivales 78	conuivales 78	conuivales 78	conuivales 285	conuivales 66	conuivales 711	conuivales Diana 641	conuivales Iupiter 641	conuivales Diana 766	conuivales 281	conuivales 8	conuivales 8	conuivales cur dicantur mun- dus 8	conuivales numerus 81	conuivales vocabula 81	conuivales 82	conuivales nostræ qd dicantur, ad gũssente 744	conuivales 769	conuivales 769	conuivales 773	conuivales 773	conuivales 769	conuivales 363	conuivales Thracum Regis hi- storia 61	conuivales 281	conuivales ratio 66	conuivales 469	conuivales 469	conuivales quid 210	conuivales Olympi 776	conuivales Heroum 776	conuivales Soteris Iouis 776	conuivales Mercurij 776	conuivales quo pacto repositæ vie Voluptatis cõsuetu- dine 238	conuivales 773	conuivales Annuus 715	conuivales 773	conuivales 216	conuivales 85	conuivales quid 356	conuivales 797	conuivales moris in Bar- be usu 333	conuivales vinus in Ma- riis concubitu 400	conuivales mores 513	conuivales Serui 705	conuivales plures 114	conuivales 114	conuivales sphaera 114	conuivales 169	conuivales quid 773	conuivales Thyestes sepulchrum 773	conuivales 713	conuivales quid 413	conuivales 519	conuivales 519	conuivales 577	conuivales 315	conuivales mare 315	conuivales quid 414	conuivales, v. as 776	conuivales 519	conuivales 519	conuivales quid 359	conuivales Equi 261	conuivales 261	conuivales satiri di- gnæ 261	conuivales Vinum 261	conuivales ratio, et qd uoca- bula plura ad immu- tationem 89	conuivales 672	conuivales 652	conuivales 705	conuivales 790	conuivales inventor 572	conuivales unde, et qd 502	conuivales ferere quid sit 417	conuivales natura, et pro- ducta prouertia 692	conuivales bellia 602	conuivales libera 460	conuivales strassudo or hebe- tudinis indicium 119	conuivales 790	conuivales 773
-----------------------	--	--	---	--	---	------------------------	--------------------------	--	-------------------------	------------------------------	-------------------------	---------------------	---------------------	--	---------------------	---------------------	---	----------------	------------------------	--------------------------	---------------------	---------------------	--------------------------	-------------------------------	-----------------------------------	----------------------------------	---	--	---	-----------------------	--	----------------	-----------------------------	----------------------------	-------------------------	---------------------------	----------------------------------	---	----------------------	---------------------	-----------------------------	---------------------------------	----------------	---------------------	--	-----------------------	--------------------------	--	---	---	---	---	---	---------------	---	---------------	---------------	---------------	---------------	----------------	---------------	----------------	----------------------	------------------------	----------------------	----------------	--------------	--------------	---------------------------------------	-----------------------	------------------------	---------------	---	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	---	----------------	---------------------	----------------	----------------	---------------------	-----------------------	-----------------------	------------------------------	-------------------------	--	----------------	-----------------------	----------------	----------------	---------------	---------------------	----------------	--	---	----------------------	----------------------	-----------------------	----------------	------------------------	----------------	---------------------	------------------------------------	----------------	---------------------	----------------	----------------	----------------	----------------	---------------------	---------------------	-----------------------	----------------	----------------	---------------------	---------------------	----------------	----------------------------------	----------------------	---	----------------	----------------	----------------	----------------	-------------------------	----------------------------	--------------------------------	---	-----------------------	-----------------------	---	----------------	----------------

cycbe quid	501	proprrium custodē	30	malorum nomina	30	dei descriptio	611	dicit plato	611
cycbe unde dicitur	501	demonēs an possint sen		demonum origo ex An		de lapide emptus quid	612	deorū certamina quomodo intelligenda	492
cycbeis quid	501	tire vim doloris	29	gelis mundo praefectus		sic apud Columellam	709	deorum cēna	136
cyclopi Ludi qui intel-		demonēs mali	18	ā Deo	14		612	deorū lingue i. Aēs sic nūcipata scemissimis	114
ligantur	688	demonēs qdam cur se		demonum supplicium		deliasse quid	210	deorū moia uel masculina uel femina quā habent rationem	493
cyclopi excaecati quisit	688	Puerperis ingerant	18	ex Theologat doctrina	29	delphacum	206	deorū praecēptores quid dicantur	604
	688	demonēs: quā ratione vias exhibeant figuras		demonum refutatio ex Origene	36	delphax	106-711	deorū uarietas quā ab	612
cyclos	780	demonēs esse summe facientes	18	demonum anapiendo-		Delphi	444	deorū multitudo ex var	613
cylabros Heros	777	demonēs esse uirtute	18	rum sacra apud Eu-		delphica oracula quātra	444	deorum manus	813
cylinae Quaestiones	774	demonēs esse uirtute	18	chatas et Cnoscias	36	dentur inia	118	deorū apud Iristos nomē	714
cylas	718	demonēs cur dicantur				delphines Pytho	444	deorum figurae, acceatū rationes	815
cylonis historia	670					delphia oraculi deficiēt rationes	118	derbicum mores	514
cymbachus	66					delphia oraculi deficiēt rationes	118	derecto	640
cymbaum	66	demonēs quo pacto nos afficiant	26			delphia oraculi historia	444	desponam esse tum Cere	679
cymbe	66	demonēs naturales, ex aduentitij	16			delphini	206	desultorij equi	601
cynapodes	478	demonēs esse tanquam Pastores	26			delphini natura, et ex co	106	desultorij ingenij	601
cynalopex	517	demonēs an habeat opus	17			delphini uis in terra, Pro	106	desultorij ingenij	601
Cynanche	78	demonēs unde natiuitas	32			delphini uis in terra, Pro	106	desultorij ingenij	601
cynacphalorum docu-		fortantur	32			delphini uis in terra, Pro	106	desultorij ingenij	601
tas	713	demonēs an sint homi-	16			delphini uis in terra, Pro	106	desultorij ingenij	601
cynomyia	477	nibus praesantiores	34			delphini uis in terra, Pro	106	desultorij ingenij	601
cypellum	776	demonēs item quā ratio ne futura praesentia	35			delphini uis in terra, Pro	106	desultorij ingenij	601
cypella nubila	776	naleant	35			delphini uis in terra, Pro	106	desultorij ingenij	601
cyprius uis in nationis		demonēs uisibiles quā ubi	17			delphini uis in terra, Pro	106	desultorij ingenij	601
ex Shillo peccare	367	demonibus cur offerantur	29			delphini uis in terra, Pro	106	desultorij ingenij	601
cypse	478	enfer	29			delphini uis in terra, Pro	106	desultorij ingenij	601
cypse	478	demonicae statue	34			delphini uis in terra, Pro	106	desultorij ingenij	601
cypselides	478	demonide claudi cre-	159			delphini uis in terra, Pro	106	desultorij ingenij	601
cyrone metricula	378	pide	159			delphini uis in terra, Pro	106	desultorij ingenij	601
cyroneorum historia	344	demonis quid	14			delphini uis in terra, Pro	106	desultorij ingenij	601
		demonis emolumentū praesidentis	30			delphini uis in terra, Pro	106	desultorij ingenij	601
cyrnj cur Macrobij	580	demonis nomen fuisse	30			delphini uis in terra, Pro	106	desultorij ingenij	601
	580	demonis honestum, no bis non ita	24			delphini uis in terra, Pro	106	desultorij ingenij	601
cyslethes	534	demonium socratis quā	379			delphini uis in terra, Pro	106	desultorij ingenij	601
cyrthia quid	13	le foret, ex cur dicere-	14			delphini uis in terra, Pro	106	desultorij ingenij	601
		tur Deus	30			delphini uis in terra, Pro	106	desultorij ingenij	601
DDactylia uersus apud		demonum cultus qui sit	304			delphini uis in terra, Pro	106	desultorij ingenij	601
Virgilium duo prae-		demonum gradus in rationali na-	15			delphini uis in terra, Pro	106	desultorij ingenij	601
ter aliorum sententiam	724	tura	15			delphini uis in terra, Pro	106	desultorij ingenij	601
dactylis	83	demonū descriptio	34			delphini uis in terra, Pro	106	desultorij ingenij	601
decuri necessitas	735	demonum ordines in-	26			delphini uis in terra, Pro	106	desultorij ingenij	601
dedale festum apud Phi-		phibet	26			delphini uis in terra, Pro	106	desultorij ingenij	601
galenses	411	demonum praefectura	26			delphini uis in terra, Pro	106	desultorij ingenij	601
dedalus antiquum dia-		demonum a Celo la-	28			delphini uis in terra, Pro	106	desultorij ingenij	601
stas consensisse	411	pus	28			delphini uis in terra, Pro	106	desultorij ingenij	601
dedalus cur dicitur si-		demonū quando fiat ab	30			delphini uis in terra, Pro	106	desultorij ingenij	601
mulatra fecisse mouen-	858	A. anima selectio	30			delphini uis in terra, Pro	106	desultorij ingenij	601
na		demonum bonorū ma-	30			delphini uis in terra, Pro	106	desultorij ingenij	601
demon an mutatur mu-		lorumque distinctio	34			delphini uis in terra, Pro	106	desultorij ingenij	601
tato loco	31	demonum bonorum, et				delphini uis in terra, Pro	106	desultorij ingenij	601
demonas effingere ani-						delphini uis in terra, Pro	106	desultorij ingenij	601
mas desuntorij	34					delphini uis in terra, Pro	106	desultorij ingenij	601
demonas non posse diui-						delphini uis in terra, Pro	106	desultorij ingenij	601
nias dare	34					delphini uis in terra, Pro	106	desultorij ingenij	601
demonē illustrante mira-						delphini uis in terra, Pro	106	desultorij ingenij	601
sepe a nobis fieri	32					delphini uis in terra, Pro	106	desultorij ingenij	601
demonē dia quoque	32					delphini uis in terra, Pro	106	desultorij ingenij	601
num humanum	30					delphini uis in terra, Pro	106	desultorij ingenij	601
demonem tribus modis						delphini uis in terra, Pro	106	desultorij ingenij	601
dia	30					delphini uis in terra, Pro	106	desultorij ingenij	601
demonem esse uicariū						delphini uis in terra, Pro	106	desultorij ingenij	601

diana A grotera 554	nium quinam intelli- gendi 851	dipnologia 766	dos profectia 790	emaculato: ioy: elephantum Dentis a debeat, an ornata 348
diana cur Tergetina et Cur Heate 554	dij Consiliarij 19	dipolos terra, idest Itera ta 789	Draco Legu Later 259	elixis an uteretur Drio 337
diana Corypheas 641	dij prepositi mensuris 714	diplos natura et no- mina plura 716	draconis in Puella amor 714	elopes unde 773
diana Corythalia 766	dij selecti 714	diplositas 770	Dulcia Ebrietatem dis- tecte 770	eluriare 516
diana Laphria, et Tri- claria 366	dipolia 315	directarij 707	Dulcia ebrietatem dis- tecte 770	eluriantum uellus 516
diana Latria 659	diponoxeni 491	diribitorum 164	dulcedinem esse Ebrieta- tis Anidiotum 801	elysij Campi cur in Hi- spania statuatur ab Ho- mero 510
diana Pitho 305	diluvij ratio 632	discere aliud esse q remi- nisci 558	dulas cubinus apud Sar- dis 512	Emblemata quid 318
diane sacra cur cum faci- bus 554	diluvium an possit esse Vniuersale ex Auerroe 39	discaus quid 674	dulos qui proprie dicatur 705	embryi situs in Vtero 414
diaparthenia 599	dinos 769	dislauchen 78	dupundius 85	embryo quando infan- datur Anima 415
diaphanum 394	dionos locus 692	distachias in oculo quid 314	dyscolij q sine 278	embryum nutriti per Vmblicum 413-414
diaphoretica 770	dionos 769	distichias in oculo quid 314	dysphagia 664	embryum an sit anima 414
diaphragma vobis 85	diogenis Cynici natura 695	distillarius 848	EBrietates qbus admit- tatur quandoq 797	embryum quando pri- mum alatur, ut An- ima 837
diapnoe quid 760	diogenis sententia de Ve- stium ratione, uel de- licata uel neglecta 345	distillatio 848	ebrietates Panaria 797	empedoclem dictum su 564
diaton Lapides 742	diogenis apophthegma- ta duo 607	distichia 848	ebrietates Anima duplex 173	empusa 296
diadion 129	diomedes filius cur dice- rent Equas 311	dichyrambus cur dica- tur 161	ebrietatis in sacris permis- sa 310	Enalate 441
diastes unde dicitur 649	dionysij ueriusq; historia 516	diuina illuminatio qbus ad nos defuit gradi- bus, item qbus ad Deu fiat A sensus 701	ebrietatis mala 796	enalyymata 599
dicyptellon 776	dionysij ueriusq; historia 516	diuina coloru fraus 454	ebrietatis remedio 770	enalypteria 599
dica, idest Iustitia unde 649	dionysij ueriusq; historia 516	diuinae Providentiae in puedo tardius unde sit 145-148	ebrietas turpitudo 797	enar quid sit encaustum 197
dicaeum, unde dicitur 649	dionysij ueriusq; historia 516	diuinorum insana ubi exorta primum 613	ebrii cur non dormiant 825	enchirides 777
diacelictas 196	dionysij ueriusq; historia 516	diuinos honores qui sibi conquisierint 53	ebrii cur dupla se often- tere 799	enchomon 161
diaclyste 150-177	dionysij ueriusq; historia 516	diuinitatem generis duo 569	ebriorum acidentia ad iudendi spectantia ra- tionem 798	enchorle 762
diacron 196	dionysij ueriusq; historia 516	diuinitatem usum quem esse deceat 569-570	ebriorum acidentia ad iudendi spectantia ra- tionem 798	encyphias panis 777
diacra uel facta quorundam factu digna 609	dionysij ueriusq; historia 516	diuinitatem usum quem esse deceat 569-570	ebriorum acidentia ad iudendi spectantia ra- tionem 798	encycli quid sint 705
diache quid 396	dionysij ueriusq; historia 516	diuinitatem usum quem esse deceat 569-570	ebriorum acidentia ad iudendi spectantia ra- tionem 798	enem morbi 174
didymos 101	dionysij ueriusq; historia 516	diuinitatem usum quem esse deceat 569-570	ebriorum acidentia ad iudendi spectantia ra- tionem 798	endymion 566
didymus 101	dionysij ueriusq; historia 516	diuinitatem usum quem esse deceat 569-570	ebriorum acidentia ad iudendi spectantia ra- tionem 798	engemini qui sint 34
didymus cur sit dictus Chalameus et Biblio- lathas 533	dionysij ueriusq; historia 516	diuinitatem usum quem esse deceat 569-570	ebriorum acidentia ad iudendi spectantia ra- tionem 798	enga 833
dierna Criticoru ratio ex Medicoru doctrina, et Galenii imprimis 381	dionysij ueriusq; historia 516	diuinitatem usum quem esse deceat 569-570	ebriorum acidentia ad iudendi spectantia ra- tionem 798	engastrimychi qui sint 111-310
diernum felcium ratio ex Hesiodo 379	dionysij ueriusq; historia 516	diuinitatem usum quem esse deceat 569-570	ebriorum acidentia ad iudendi spectantia ra- tionem 798	engastritae 211
diernum obseruatio apud Romanos 379	dionysij ueriusq; historia 516	diuinitatem usum quem esse deceat 569-570	ebriorum acidentia ad iudendi spectantia ra- tionem 798	engastrimantes 211
diernum ratio ex Astrolo- gis 379	dionysij ueriusq; historia 516	diuinitatem usum quem esse deceat 569-570	ebriorum acidentia ad iudendi spectantia ra- tionem 798	enim mort 796
diffarreatio 786	dionysij ueriusq; historia 516	diuinitatem usum quem esse deceat 569-570	ebriorum acidentia ad iudendi spectantia ra- tionem 798	enoi quid apud Hebraeos 40
differtum 132	dionysij ueriusq; historia 516	diuinitatem usum quem esse deceat 569-570	ebriorum acidentia ad iudendi spectantia ra- tionem 798	enterione 81
dignitas improbat 788	dionysij ueriusq; historia 516	diuinitatem usum quem esse deceat 569-570	ebriorum acidentia ad iudendi spectantia ra- tionem 798	enterionis 91
dignitatum species 110	dionysij ueriusq; historia 516	diuinitatem usum quem esse deceat 569-570	ebriorum acidentia ad iudendi spectantia ra- tionem 798	enthusiasmus 444
dignitatis mori qd item in Dignitatis mittere qd sit 646	dionysij ueriusq; historia 516	diuinitatem usum quem esse deceat 569-570	ebriorum acidentia ad iudendi spectantia ra- tionem 798	Epaeclabellaria 766
dignitatis partes, et par- tium vocabula plura 80	dionysij ueriusq; historia 516	diuinitatem usum quem esse deceat 569-570	ebriorum acidentia ad iudendi spectantia ra- tionem 798	epanos, et Enammon quo deserant 161
dignitatum ratio, et no- mina 464	dionysij ueriusq; historia 516	diuinitatem usum quem esse deceat 569-570	ebriorum acidentia ad iudendi spectantia ra- tionem 798	epaminonda magnani- tas munera Perfarum Regis spernetis 549
dignitatum gestu V eteres supponisse 645-646	dionysij ueriusq; historia 516	diuinitatem usum quem esse deceat 569-570	ebriorum acidentia ad iudendi spectantia ra- tionem 798	epaminonda frugalitas 354
dignitatis in numero quid 615	dionysij ueriusq; historia 516	diuinitatem usum quem esse deceat 569-570	ebriorum acidentia ad iudendi spectantia ra- tionem 798	epangelia quid 203
dij Coloru attri apud Eli- ni 764	dionysij ueriusq; historia 516	diuinitatem usum quem esse deceat 569-570	ebriorum acidentia ad iudendi spectantia ra- tionem 798	epaulia quid 786-790
	dionysij ueriusq; historia 516	diuinitatem usum quem esse deceat 569-570	ebriorum acidentia ad iudendi spectantia ra- tionem 798	epeluse motio qd 43

epenchytes	776	equi samphare	197	storia	608	neccassaria	548	fluitent prona	57
epharmoniæ	706	equi stratonici	596	euthygrammæ	211	feliatus duplex, a felia,		factus multiplicis ratio	
epibus	773	equi trophici	596	euthoria	111	et specularia item u-		101	
ephedrata	87	equina munimenta cu ap		excalcare	533	tra excellenior	701	Fora Atheniesium	779
epedius g dicitur	617	pellationibus suis	601	exconsules	700	felicitem esse rem diu		fori stantæ	781
ephefus tuella historia		equium species plures		excuriati	700	nissimam	500	fori unperato	779
	214		608	exercitum ex dissoni con		felicitem esse duplicem,		foris canere quid	131
ephefus quid	480	equo sophocleo similis		flare genibus, g sit pe-		naturalem, et super		formica natura mirabi	
ephefus qui sit	409	693. bis		riculosum	804	naturalem	56	lis	164
ephefus qui	754	equorum morbi	596	exholocysmus	573	felicitem quo calle con-		fortitudinis adulterine	
epialo febris	474	equorum uocabula plu-		exordendi ratio	1	sequatur	56	species	654
epicalymmate	599	ra.	596	expatrij	700	felicitem verâ ex Deo		fortitudinis rationem bi	
epiclerus tuella	784	equum quis inscenderit		exquestores	700	esse	141	fortiam distribui	656
epicleron	469	primus	151	exterricæ qui sint	613	felicitem humane in con-		fortitudo syncerior quæ	
epicrotus quid	255	equus geminus in Ani-				stantia	141	dicitur	654
epicri dictum nobile		ma	466	Æ fabella aefopeæ cur		fellis ratio	95	fortior	275
de felicitate	544	equus primus	596	dicanor	493	ferculorum in coniuijs		formæ simulacrum gr	
epicrius a pollo	517	equus scianus	314	fabula ætatis quid	544	ratio	860	statueri primus	500
epicylus confabulation		Equus troianus, prout		fabulam esse uitam no-		ferri fundendi Ari		formæ appellationes di	
nes	735	bium gâ indicet	818	stram	652	quo exagitate primû		uerse	601
epidemi merbi	174	Erano quid	764	fabulâ fieri quid sit	552		491	fortunatores, cur aliæ-	
epidoria	216	erechthei filie	340	fabulam ætatis perage-		ferrum laconicum	490	bi uidentur	31
epidoriomate	762	erephina ligna	705	re quid	554	ferula tyronethi	181	forum a libano	781
epigea vetinacula	566	eretriensis	333	fabularum allegorias tri		fiat folia cur dicantur		forum batrachii	779
epimetheus	181	eridanus	674	plici calle explicari		opia	495	forum clarium	781
epimythium	493	ergasima	705		492	forum genera	495	forum cæcæum, et	181
epipasta medicamina		ergastoria ligna	705	fabularum genera	493	forum inuentor	175	licum	781
	518	erichthonius	682	fabularum in Oratone		forum laus	495	forum helieum	779
epiphonema quid	642	erimna doctria	369	utilitas	493	ficulneum lignum cuius		forû, Hippodamia	781
epiphorematæ	762	eriphyles sfgmentum sic		fabularum ratio	155	modi sit	495	forum methodium	781
epiphyllides quid	164	iste Dominus inauspici		fabulas cur adscribere		ficus arbor cur amara,		forum palladium	779
epiphræus	784	nissimum	314	us theologia	155	cum sit prædulcis fru-		forum tarabyssum	779
epithema	108	erodius aus	373	fiat nuptiales cuius esset		ctus	495	forum versium	780
epitopi qui dixerunt		eros unde dicitur	639	gestare	784	ficus cur non icatur ful		forum vnicæum	779
	489	Eschara	856	fici ratio	78	mine	495	forum Rome triplex	
epison	307	esculæus quibus proben		Fames canina	717	fidei commendatio præ-		780	
epision	307	tur locis	777	fames v acina	717	cipua	144	forum thessalicum	780
epiodia	356	Essei Philosophi	111	fames vniuersa	717	figlina subigi a roma-		forum transitorium	
epiorton	780	ethologia quid	738	fames senibus cur crasse		bus solia	769	781	
epiporia	833	ethopæia quid	738	scate pedes	353	-fili, iussu ne, plectantur		forum trigonum	779
epistomium	847	Eua mons	570	famis eucenes plures scæ		ex parentum admissi		forum vnalium	780
epitotæ	613	eue mystica interpretæ-		tu periuicendi	353	- 145. 2. 48		fraudis quorundam ur	
epitonium	847	no	43	famestorum aures	71	fingendi modum nō esse		banc	188
epitymbia Venus	821	eubulia quid	189	farina lesbia	134	vnum	158	fraudis, seu impostura	
epixenium	491	euchætarum impias fa-		farreatio	786	firmamentum cur dica-		defectio	185
epocha quid	17	cta	36	fases summittere quid		tur	5	fraudentorum historia	
epodos loquacitatis	337	euchlie statue in foro		317		fistula Colli duplex	90	complurium	187
epulorum quadrifaria			781	fastibus qua ratione ute		fistularum genera	114	fraudis synonyma	188
distributio	773	Engum quid	101	rentur Romani Consu		Elatum differre a ven		frigdam suffundere gâ	
Equas cur dixerint Dio		enclij	615	les	317	to	564	sit apud plauum	371
medus filias	341	eulacha	710	fastinû cur dicitur	83	foris poete	734	fringulare quid	333
equi a gonistæ	596	eulogæ quid	570	fistigum decernere quid		fluminum simulacra na		fronati lapides	741
equi ab a pelle picti ex		eunuchas mulieres quis		fingitio cur induat so-		rie ex primi consecuf-		frons rano	70
plum	368	fecerit primus	536	porem	838	se, nunc humana, nunc		fructus distinctio	840
equi Athletæ	596	eunuchi cur uocæ acuræ		fatum	275	bulula specæ	483	fructuum inuicior	175
equi a dei	596	et cur sine barba, et		fatum aspi pro natura		fluminum probatio	748	frugalitatis documente p	
equi thufiani	596	cur a majj	536	Febrium species	581	foetilia quæ dicantur præ		exempla historici	136
equi pompici	596	eunuchi an insisterint		ferentiam	497	ter Quorundam sena		frugalitatis laus	354
equi thurades	596	podagra	795	felicet cur dicimus Qua-		Feemine clarissime		frug nictus laus ex Poe	
equi coppatiæ	197	euriptia historia	670.	drangulum	500	quæ intelligitur	781	æ Hesiodo	166
equi hedeportæ	596	672		felicem esse cui suppetat		forminarum corpora cur		frug nictus ex Platone	
equi lysipades	596	currydamantis pylea hi						171. 410	

hera fefit, seu <i>hēra</i>	hominem esse miracu-	ne	40	re quid sit	318	hyena	808
366	lum magnum	36	hominis nuditatem non	horapollo	346	hyane historia, fati di	
hieroglyphā grānata	hominem esse quodāmo-	57	esse probroam	horaea quid	346	gna	68
818	do omnia, et Dei simi-	57	hominis causa a Deo uide-	horarii ratio	318-346	hyax quid	113
hieronis historia	lacrum	36	deri omnia producta	horane	741	hydans	719
548	hominem esse Dei amu-	36	hominis masculi Corpo-	horanus	172	hydna	808
hilarodia	lum	36	ra fluatue supina, Fae-	horae fructus	840	hydra	719
himenam	123	36	minarū prona, Quaeq;	hori annales	318	hydragoga medicamina	
himenia	123	36	sit eius rei ratio	horosopa	318	719	
hippades	307	38	hominis summū bonum	horosopi notationem ui-		hydrocele	719
hippia pallas cur	390	38	esse in Deo	deri penē impossibilē		hydrocephala affectio	
hippo	596	38	hominis ortus ex Trisā-	310		719	
hippobolus	596	38	rum Theologia	hostem acrem sepius e-		hydrophosifos species	719
hippocratis imago pilea	560	30	hominū in rationali na-	molimento esse	744	hydrostisium	719
te	560	30	tura gradus	hostiorum quid	156	hydrus, siue Natrix	
hippocratis filij	712	53	hominū genera tria pro-	humana excellētia qui-		719	
hippocratis retrimēta		53	uitae institutis	bus possit rōnibus pri-		hyena	711
gustare solitum	815	53	hominum prauitas	mi, mox earūdem resu-		hymen in muliere quid	
hippodamia, forum	781	53	hominum pectora debu-	tatio rationem	54	101	
hippolyti historia nō in-		368	isse fieri fenestrate	humana natura astruitur		hymenaeus	790
grate	304	368	hominum cur ingeniōsi	tur non uilis	3	hymen	816
hippon apud Graecos di-		548	quidam, obliuiofi alij,	humana species cur cre-		hymenorum quae tradi-	
ciones intendere	596	548	aut bilares, aut tristes	datur tum Solaris, tum		tae species siue	112
hippona	596	59	hominum quorundā mi-	Mercurialis	53	161	
hippos quae habeat de-		59	rabili natura	humana impietatis a-		hymos dici etiam ora-	
muta	594	193	hominum plerosq; leui-	xatio	103	tiōne soluta	161
hirani odoris in homine		606	culis rebus magnā se	humanae speciei laus ex-		hyedros	90
ratio	402	606	pe operam impendere	quisita ex Ingenij, Me-		hypomisia	712
hiror an uerum sit, pa-			les, obliuiofiq; Cōtra-	merie, Vāticinorum,		hyperbolum saxū	447
ti siuale ipsi inueni-		482	nello Ingeniofi esse in-	locationis potestate	51	hyperbolus Aethenis qui	
buis iniri faeminas	658	482	ueri Ingeniofi esse in-	humana insolentia re-		fuert	447
715		658	uero Ingeniofi esse in-	uasio	736	hyperbolus ager q	447
hirqui	402	658	uero Ingeniofi esse in-	humani Corporis defecti-		hyperborci	448
hirquilli	402	658	uero Ingeniofi esse in-	prio grate	56	hyperbōstra	305
hirundinis nomine in-		661	uero Ingeniofi esse in-	humani Corporis partes		hyperphlaus	815
gratum intelligi debere	191	661	uero Ingeniofi esse in-	Caeli habitibus	66	hyperorum quid	339
hirundinū festum	463	661	uero Ingeniofi esse in-	hominum ingenia tyran-		hypoglotides	90
hirundo alba	610	661	uero Ingeniofi esse in-	nias facile plerūq; con-		hypolisse	87
hipaniae laus	510	661	uero Ingeniofi esse in-	iectari	550	hypomachlion	573
hippanorum mores	510	661	uero Ingeniofi esse in-	homo interior	586	hypophthalmia	71
Holcanum	95	661	uero Ingeniofi esse in-	homo exterior	586	hypopia	71
holoporphyrus	419	661	uero Ingeniofi esse in-	homo duobus modis	586	hypoptia	71
homerica caenae	159	661	uero Ingeniofi esse in-	Hebraeis dicitur Eros,		hyporchema	112-165
homero an pepercit Pla-		397	uero Ingeniofi esse in-	et Aadam	40	hyporrophion	69
ta, dum docet ē Ciuite-		397	uero Ingeniofi esse in-	homo quid, et quomo-		hypopodipia	216
te exagitarē sua	158	397	uero Ingeniofi esse in-	do miraculum	36	hypothyrides Corollae	767
hominē nullum esse so-		397	uero Ingeniofi esse in-	homo an foruito genera-		712	
calius animal	689	397	uero Ingeniofi esse in-	ri ex terra queat	39	712	
hominem ab alijs intel-		397	uero Ingeniofi esse in-	homo cur dicitur minor		hytrichides	711
liget ex anima, et Cor-		397	uero Ingeniofi esse in-	mundus	690		
pore	585	397	uero Ingeniofi esse in-	homo qua ratione probe-			
hominem censerē pruden-		397	uero Ingeniofi esse in-	tur finalis mundo	40		
tissimum ga sit Capitiis		397	uero Ingeniofi esse in-	homo uerus q sit ex Pla-			
non magni modi	560	397	uero Ingeniofi esse in-	toncorū sententia	585		
hominem fuisse immor-		397	uero Ingeniofi esse in-	homo cur sit erecta sta-			
tae futurū, si non pec-		397	uero Ingeniofi esse in-	nura	58		
cesset	3	397	uero Ingeniofi esse in-	homo qua ratione ena-			
hominem esse scyllam	371	397	uero Ingeniofi esse in-	dat brutum, et Plante			
	371	397	uero Ingeniofi esse in-	aut quacuiusmodi	417		
hominem vnum huius		397	uero Ingeniofi esse in-	homo cur dicitur Dhor			
possim multis exalle-		397	uero Ingeniofi esse in-	hora duodecima edificat			
re	160	397	uero Ingeniofi esse in-				

iatrus inf.	610	Terræ centro Syderum	similem	219	ipichius unde dicitur go	isocratidis dictum	717
icnographia	206	radijs	iniuriæ sibi an faciat ali	quis	ipichius quid	isodromum	741
icnologia	614	incontinens lingua que	quis	650	iracundia ieiunus	isthmii notiones, et dei	
idea quid	771	dicatur ab Hippocrate	inistitia ad seipsum an	sit	iracundiorū species tres,	nata	591
idea an latine dicatur spe		cies	inistitia interna	650	et naturalis corundem	isthmū pfodere qd	591
idea carniū	771	inichius	inistitia interna	650	iræ mediocritas, et ex-	isthmus in oris parte	78
idolopæia quid	738	indictorum Regum lu-	in malacum sanum, qd sit	apud Fabium	cessus	isthmū quid	591
ictorum ratio	95	xus	in molulationem, infitio-	nemq; minus admetten	iræ uocabula plura	isthmus finis, et laus	505
icter sic ne humiditas		indictorum veterum mo-	tia	853	iræ primordia unde sint	isthmus mensis apud pla	
icter, an Cerebrum ne		res, ac Recentiorū	in ordinem redacti	705	iræ incontinentia cur da	tonem que omnino in	
icinnantes cur præcipue		indictorum Philosophorū	in risse communis spina	non est, Prouerbum	iræ compressio q; laudi	isthmus	177
icinnis finis	759	genera duo	quam habeat rationem	762	iræ defensio	isthmus	177
icinnis ratio ex medicorū		indictorum sagitte quales	in sanie causa ex atra bi	li	iræ fæda fugillatio	isthmus	177
icinnis placitis, necnon		indos tingere sagittas ue	nenio	451	iræ ex Teripatetici ratio	isthmus	177
icinnis, et Porphyr	761	indulgentium sibi nimis	exempla	233	iræ medicamen optimam	isthmus	177
igne cur tantum uisatur		indus sagittator	inies quid	64-175	esse moram	isthmus	177
ignes odoratus pssilen-		inies quid	inies per umbilicum	mariri	iræ rationes Teripateti-	isthmus	177
igne fuscicare	683	inies per umbilicum	inies	413	ca defenduntur	isthmus	177
ignis a Prometheo inue-		inies	inies	413	iram duobus perpendi	isthmus	177
ignis	181	inies	inies	413	modis	isthmus	177
ignis dānatorum an ha-		inies	inies	413	iram in puniendo præ-	isthmus	177
beat aliquid interm-		inies	inies	413	apue reprimendæ	isthmus	177
canis luminis	166	inies	inies	413	iridis Colores	isthmus	177
ignis inextincti vō	406	inies	inies	413	iridis ratio mira	isthmus	177
ignis cultus apud varias		inies	inies	413	iridis notiones plures	isthmus	177
gentes	407	inies	inies	413	iridis colorū ratio	isthmus	177
ignis Vestalis apud Pla-		inies	inies	413	iridis observationes plu-	isthmus	177
tonios qui nam intelli-		inies	inies	413	res	isthmus	177
gentur	408	inies	inies	413	iridis colores an sint ue-	isthmus	177
ignis an sit coloratus		inies	inies	413	ri	isthmus	177
ignis	695	inies	inies	413	irin cur Hesiodus poly-	isthmus	177
ignis laus	764	inies	inies	413	nymen dixerit hydor	isthmus	177
ignorantia fugillatio		inies	inies	413	iriz cur dicitur Arquis	isthmus	177
	815	inies	inies	413	Dæmonis	isthmus	177
Ilapine quid	764	inies	inies	413	iriz an habeat diuina	isthmus	177
ilithia	614-790	inies	inies	413	Clemencie præfagia	isthmus	177
illus quid et inde cor-		inies	inies	413	iriz quomodo fiat	isthmus	177
ruitate uerba	71	inies	inies	413	iriz an sit odorum causa	isthmus	177
Imaginandi potentie no-		inies	inies	413	iriz cur Thaumantis fi-	isthmus	177
cumentia	453	inies	inies	413	lia	isthmus	177
imaginatio qd sit, an cū		inies	inies	413	iriz an rotunda	isthmus	177
opiuone coniungatur		inies	inies	413	iriz an rictu dicitur ca-	isthmus	177
	561	inies	inies	413	na nube concipi	isthmus	177
imaginem Principis ad-		inies	inies	413	iriz an sit odorum causa	isthmus	177
monere obsecrans quid		inies	inies	413	in terra	isthmus	177
fit	188	inies	inies	413	iriz pro Arquis unde di-	isthmus	177
imaginosus	453	inies	inies	413	catur	isthmus	177
imagines quæ dicuntur		inies	inies	413	Irungelia quid	isthmus	177
a Persis	691	inies	inies	413	ifidis historia	isthmus	177
imperatoris laudem esse		inies	inies	413	ifimene Thebani ad ter	isthmus	177
præcipuum, compressis		inies	inies	413	fat legat historia	isthmus	177
se iram	136	inies	inies	413		isthmus	177
impostorum historia cō-		inies	inies	413		isthmus	177
plurium	287	inies	inies	413		isthmus	177
imposturæ detectio		inies	inies	413		isthmus	177
	285	inies	inies	413		isthmus	177
Inatetes	790	inies	inies	413		isthmus	177
inandum exatari in		inies	inies	413		isthmus	177

infinita cur Iouis filia	649	lapidem e sepulchro ne	si sit enuntiandum,	Libitina	811	nar, proverbij forma	
infinita interna	650	apud Cicer.	Quæne sit, proverbij	Libitina Dea in Capite			815
infinita excellentia, &		lapides Diatonii	ratio	ubi lingue inxatur ul		literati servi	707
diffusiles	648	lapides frontati	lenuendo quid	rulentia	417	literati qui dicitur	197
infinita laus	647-651	lapidum potestas mira	leo visit, proverbiū quæ	libitine g dicitur	417	lithonice	460
infinita legitima finitio		bilis	habere rationem	libitinarj	811	lithurgie	460
infinitum acur dicitur A vi	649	lapis lebius qualis foret	leo ac puelle quæ	libre aquaria	747	luna fraude a augmentum	
fontes exiguum quid-		lapis lebius qualis foret	leonem quandoq; mon-	libram Celestem dici in		perisse	385
dam	648	lapis Mothon	strificatum natum ex Ome	gum	556	Lebi	816
infinitum, quæ exhiben-		lapis super lapidem gd	leones cur nascantur in	libri antiquarum lectio		lobus quid	78
tor defuncti ratio	472	latus	orientem	nam varietas	157	lochis	594
Claberis quid	155	latus natura mirabilis	leone mortuo barbam ul	libri antiquarum lectio		locationis nim cunctis in	
labiorum ratio, & par		latus	lere quid	num apologia aduer-		esse Animalibus	465
rum vocabula plura		latus	leontinorum mollities, ac	sus vinlingatores	632	logades	164
de grecis penus	75	latus	luxus	libyce feræ ac asiste		logadia metra	418
labradus Iupiter	140	latus	leonum natura	non bibant	798	logi in latinis literis quæ	
labrys quid	140	latus	leorum proprietati ac-	lienis ratio	97	logia	164
labrythmus pro Carcere		latus	commodata proverbia	lienis nomine cur fisci		logij	164
	460	latus		significaret Traianus		logon	164
lacedæmon unde appel-		latus		lieni Caunij	97	logitrium	164
lata	488	latus		liena A capna	705	logidia in poemate uiti	
lacedænes	434	latus		liena Causima	705	um quod sit	164
labyrinthi ratio	311	latus		liena Eregima	705	logos Ionici quid	177
lachrymarum quæstio-		latus		liena Eregima	705	logopæus g dicitur	418
nes non illepidæ	312	latus		liena cocta	705	logodipnum	766
lacedænia mas gnaminiis		latus		lombum poni pro	70	logos quid	418
	488	latus		dicat	679	longarij quid	128
lacedænia clauus	490	latus		lindum medicamentum		lophæum	68
lacedænia regis mos	130	latus		linea in spectaculis g	653	lophium quid	68
lacedænia ferrum	490	latus		lerna	719	lophia	152
lacedænia breuiloqui-		latus		lerna	719	lophos	68
um	490	latus		lerna	719	loquacitatis epodos	337
lacedænia	778	latus		lerna	719	loquacitatis ratio, & laus	
lactis, infiniti	91	latus		lerna	719	precapus	75
lactis cur interitur dvi		latus		lerna	719	loquendi figura quadru	
ore in fine	770	latus		lerna	719	plex obferuata Veteri-	
lacydes Argutus	183	latus		lerna	719	bus Priscæ, Latina, Ro	
lennis quo differat a		latus		lerna	719	mana, Misella	660
gudio, & voluptate		latus		lerna	719	loti	128
	136	latus		lerna	719	Laetitia Samethracia	
lagni versus	83	latus		lerna	719	lucanus recte ne dicitur	
lagon	83	latus		lerna	719	poeta	160
lamiarum natura mira		latus		lerna	719	lucenium in tenebris ra	
bilis	807	latus		lerna	719	no	397
lampadum festin Ache-		latus		lerna	719	L. Draufi historia	279
nis	306	latus		lerna	719	lucij cuiusdam summa	
lampas	306	latus		lerna	719		578
lampinones	306	latus		lerna	719	luos colendi ratio	307
lampira	306	latus		lerna	719	lucetij furor	451
lamprophori	306	latus		lerna	719	ludere de alieno Corio	
lampyri notiones	335	latus		lerna	719	quid sit	377
lampyris quid	668	latus		lerna	719	ludere domi sue gd sit	
lance, ac licio munieban		latus		lerna	719	699	
ur fures	159	latus		lerna	719	ludo comparari sapien-	
lennini	85	latus		lerna	719	tiam	699
lencia	549	latus		lerna	719	ludorum origo	106
lencia	83	latus		lerna	719	ludorum spectacula an	
laphyle	769	latus		lerna	719	noxia moribus	106
laphygnus	712	latus		lerna	719	lumbriorij species	519
		latus		lerna	719	lumen esse Celestij vir	

culum uehiculum 554	lydorum mollities 562	mammacuthi 454	uari non appropinquā	mation 731
lumen in uidenti ratio- ne 394	lymate 596	manda 784	dum habitacionis ratio ne 448	matragyrtis 501
lumen fundi folium a gubfda hominibus ra- tione mira 397	lynas uidere per parie- tem 424	mandragore uis fci di- gna 159-475	uari que uiolata sint ex piati, quid fit apud Ci- ceronem 303	matrimonij bonum tri- plex 786
luminum ufus in fatijs quam habeat rationem 407	lynceus 305	mandragoram bibiffe q dicantur 475	uari, quid fit apud Ci- ceronem 303	matrimonij atus in sexu atrog; 787
luna cur fchematifimum enariet 554	lyrium 228	manducem quid appel- larint triores 210	maria radix 637	matrimonij commenda- tio 789
luna an repercuflu lu- men propaget 553	lyxander 287	manes 25	marila 719	matrimonialis amor qui bus confiet 787
luna an a lanetis illu- ftratur, ut a Sole 554	lyx qui dicitur 85	manes ferule nomē 711	marina aqua cur immi- fcatur vino 713	matrimoniorum ritus di- uerfi 784, 786
luna cur cernatur mach- iofa 17	Macaria quānam fue- rit 340	manica 640	maris, et fœminæ ra- tio 100-182	matrimonium de natu- ra inftitutum profuerit 788
luna filens an in aliquid in notat 576	machina fanicie 208	manuata 640	maris in metri hiftoria quis fuerit 248	matrimonium que in- commoda confequatur 783
luna praeffe amatori- bus 117	macroby lapfus 773	manus 711	maris, et fœminæ ratio in Plantis 578	matrix an barbare di- catur de Vetro 101
luna permutaciones fe- ptem 556	maeandri hiftoria 541	mannos 640	maris aqua cur hyeme ninus amara 715	matroa 229-501
lune appellatio cur di- catur Mundus 556	menides 554	mannis quid 851	maris regione effe aqua rum locum 716	mauerb fententia pra- clara 417
lunam humectare non auefcere 552	Magedis 216	mantis te uidit, Trouer- bium quam habeat ra- tionem 851	maris fuperficies an dul- cior 718	mauſolus 814
lunary luminis ratio 552	magis fpecies plures 480	manum in Aetolis ha- bere quid 568	maris, menſura nomen 719	maſſa 234
lunary item luminis ra- tio 554	magis nomen unde pro fluxerit 248	maris purgamenta 730	maris epitheta varia 730	mediastini 707
lunaticus morbus 140	magis exantatio que fit 165	maris colores 730	maris epitheta varia 730	medicamina dicta Deo- rum manus 813
lunulus cur geflatur in calceis Romani 573	magides menſe 216	maris difticha quam habent argumenti ori- ginem 778	maris difticha quam habent argumenti ori- ginem 778	mediū arithmetici 625
lupulum frenum 596	magiftrum de dictatore dicti apud Ciceronē in familiaribus epifolis 317	maris Imperatoris hif- toria 571	maris difticha quam habent argumenti ori- ginem 778	mediū geometricum 625
luſu non abſtinuiſſe ma- gnos viros 252	magnum de dictatore dicti apud Ciceronē in familiaribus epifolis 317	mare an ſubſit æquino- ctiali 22	maſcula v eneris inſtitu- tor primus 400	mediū ſive micor un- de 649
luræ notiones plures, et inde corrupta plura 616	magnum mala 610	mare cur dulcibus aquis minus frigidum 713	maſcula v eneris deſecta tio, imbi et Centium in ea re uarij ritus 400-402	mediorum Dij 25
lurophori 516	magnum ſcientia in Oratio- ne que ſit 642	mare cur pellicuſus aq alijs 713	maſcula v eneris deſecta tio, imbi et Centium in ea re uarij ritus 400-402	mediorum Dea 791
lycaus Iupiter 415- 679	magorum ritus 254	mare cur nauſcabundus faciat 715	maſcula v eneris deſecta tio, imbi et Centium in ea re uarij ritus 400-402	megalaris 161
lycaus mons, imbi ob- ſeruatione digna plu- uioſa 679	magorum conſectatio de ſanguinaria Ochi re- gis nativæ 368	mare cur pellicuſus aq alijs 713	maſcula v eneris deſecta tio, imbi et Centium in ea re uarij ritus 400-402	megalaſtraphia 208
lycanthropi 753	magorum ſententia de nimis rebus 541	mare cur ſalſum 726	maſcula v eneris deſecta tio, imbi et Centium in ea re uarij ritus 400-402	megalaſtraphia 208
lycanthropia 753	maior Conſilij ſi apud Vlinium 317	mare cur ſalſum 726	maſcula v eneris deſecta tio, imbi et Centium in ea re uarij ritus 400-402	megalaſtraphia 208
lycaones 753	maior prætor item qui in teligendus 317	mare cur alibi ſancti lari uideatur 728	maſcula v eneris deſecta tio, imbi et Centium in ea re uarij ritus 400-402	megalaſtraphia 208
lychnobij qui 236	maiores Elamines qui di- cerentur 317	mare cur ſet 729	maſcula v eneris deſecta tio, imbi et Centium in ea re uarij ritus 400-402	megalaſtraphia 208
lychnocautia 152	malacia quid 129	mare eſſe animantibus nile 719	maſcula v eneris deſecta tio, imbi et Centium in ea re uarij ritus 400-402	megalaſtraphia 208
lycia coma, Trouerbum 814	malacia prægnantium unde ſit 562	mare undabundum in- caleſcere 712	maſcula v eneris deſecta tio, imbi et Centium in ea re uarij ritus 400-402	megalaſtraphia 208
lycorum mores 814	maledictum, et lingua uulgentis taxato co- pioſior 417	mare undabundum in- caleſcere 712	maſcula v eneris deſecta tio, imbi et Centium in ea re uarij ritus 400-402	megalaſtraphia 208
lypodes qui 596	maledictum, et lingua uulgentis taxato co- pioſior 417	mare undabundum in- caleſcere 712	maſcula v eneris deſecta tio, imbi et Centium in ea re uarij ritus 400-402	megalaſtraphia 208
lyos 773-831	maledictum, et lingua uulgentis taxato co- pioſior 417	mare undabundum in- caleſcere 712	maſcula v eneris deſecta tio, imbi et Centium in ea re uarij ritus 400-402	megalaſtraphia 208
lyos frenum 596	maledictum, et lingua uulgentis taxato co- pioſior 417	mare undabundum in- caleſcere 712	maſcula v eneris deſecta tio, imbi et Centium in ea re uarij ritus 400-402	megalaſtraphia 208
lyopades Equi 596	maledictum, et lingua uulgentis taxato co- pioſior 417	mare undabundum in- caleſcere 712	maſcula v eneris deſecta tio, imbi et Centium in ea re uarij ritus 400-402	megalaſtraphia 208
lydis ornatus 561	maledictum, et lingua uulgentis taxato co- pioſior 417	mare undabundum in- caleſcere 712	maſcula v eneris deſecta tio, imbi et Centium in ea re uarij ritus 400-402	megalaſtraphia 208
lydium melos 224	maledictum, et lingua uulgentis taxato co- pioſior 417	mare undabundum in- caleſcere 712	maſcula v eneris deſecta tio, imbi et Centium in ea re uarij ritus 400-402	megalaſtraphia 208
lydorum inuenia 562	maledictum, et lingua uulgentis taxato co- pioſior 417	mare undabundum in- caleſcere 712	maſcula v eneris deſecta tio, imbi et Centium in ea re uarij ritus 400-402	megalaſtraphia 208

melisseus	613	Vifus	41	minara	764	morbis unde sint impo	90
melissa Iupiter	662	mentis caput siue flos	42	minarctis	764	na nomina	844
melissa	662	mentis estuatio grauior		minerva Rhodie, Prouer	815	morbus sacer	446
melissa Linthea	662	ne sit, quæ afflicto igni		bium	815	morbus sancti Antonij,	
melle puluerem cauere		bus inuincta	178	minerva Chalcædis in		aut sancti Martialis	8
	793	mercarij fors	772	de	531		844
millina quid	85	mercarij statua in foro		minerva a Nesthis bat		mores diuersorum Topi	
mellis usus unde propa			781	ba prodigiosa	393	lorum	547
genus	793	mercarij ratio allegoria		ministri publici	705	morologia	615
mellis nomine quid in			492	minos legumator	504	morphæa	844
alligendum in sanctis		mercarius Parammon		mintha Nympha	178	morpho, Venus	811
litteris	131		514	minthus	178	mors an dia naturalis	
mellis præstantia in pro		mercarius, cur inuigatur		miscelli historia	312	aliquo modo possit	581
ducenda Vita	581	veneri	786	miseri cordia ara	150		599
mellis genera	661	mercetis publicanus qd		missilia quid	711	mortuum	599
metonymus	790	instituerit primus	373	missilia Fortune que		mortuale	711
metaphori	691-711	meridionales cur timidi		sine	711	moruli	711
metorum genera tria	124		505	mithra	679	metrum diuersitatem ino	
metos quid	123	merops qui, et unde di		mithra quo pacto natus	782	rivi ex diuersis Cæli	
membra dominia que		cantur	75	mithriaca sacra	679	habitus	502
sint	85	merops a Nis piens	662	mithriaca sacra	679	mysnacorum mores	
membra organica que		metarchus	91	mithriaca sacra	679		516
sine	63	metasulij	707	mithriaca sacra	679	mysnas quid	516
membris cuiusq; ratio tri		mesenterium	91	mithriaca sacra	679	methon lapis	742
plex	66	meson quid	150	mithriaca sacra	679	methone Cinites unde	
membrorum unum quoda		mesonauæ	707	mithriaca sacra	679		742
nouem habere perpen		mesonauæ commata	150	mithriaca sacra	679	methones qui	742
dione digna	66	mesonis a Stologi affi		mithriaca sacra	679	Augl	746
membrum quid	66	mulatus furor	608	mithriaca sacra	679	muliebris commercij date	
memnon Rhodius	615	musofelos	85	mithriaca sacra	679	statio	385
memnonides	615	mesopyrga	742	mithriaca sacra	679	muliebris sexus commen	
memnonis sepulchrum,		mesophrynum ratio	88	mithriaca sacra	679	datio	364
ex statua	615	metachora	712	mithriaca sacra	679	muliebris temperantie,	
memoria matutina que		metadropia	761	mithriaca sacra	679	ex economie certam	
diatur	556	metæ sudas in Vrbe	781	mithriaca sacra	679	na	672
memoria excellētia	198	metæphrenum	78	mithriaca sacra	679	muliebrum pudendo	
memoria uel intense, uel		metelli Macedonia filij q		mithriaca sacra	679	rum patris, ac uocabus	
remissa ratio	168	sine apud Plinium lib.		mithriaca sacra	679	la	85
memorie ars	158	sepium	474	mithriaca sacra	679	muliebrum testiculorū	
memorie uis	556	metum unde diatur		mithriaca sacra	679	ratio	88-101
menecrates medicus histo		metum fues	310	mithriaca sacra	679	mulier an semen confe	
ria, qui Iupiter dia mo		metacium quid	460	mithriaca sacra	679	rat ad generationem	
lebat	196	methodium	781	mithriaca sacra	679		88
meniana	780	metopa quid	311	mithriaca sacra	679	mulier cur Viro minor	
mensa Italica que intel		metoposopi	74	mithriaca sacra	679		88
ligida apud Platonem		metorchion	742	mithriaca sacra	679	muliercularū sigillatio	
	167	meriopathia	664	mithriaca sacra	679		672
mensa sacra	171	metri cum statili scriben		mithriaca sacra	679	mulieres an Rodagra in	
mensa ægyptia	171	dum	666	mithriaca sacra	679	festiuer	796
mise pium mittere	772	microchitones	167	mithriaca sacra	679	mulieres ab olympicis ex	
mensuræ genera	172	microlypus qui sit	652	mithriaca sacra	679	cludi solites	385
mensis cur diatur bos		microtæpex	167-116	mithriaca sacra	679	mulieres in doctrinis ce	
que uisulus	379	midæ mors	383	mithriaca sacra	679	lebres, atq; aliarū vir	
mensium Dij	714	midæ, ac sileni congres		mithriaca sacra	679	tum genere	369
mensurarum nomina hu		sus	484	mithriaca sacra	679	mulieres efflate, cur ne	
mani de ratione corpo		milefias mulieres nesci		mithriaca sacra	679	meris audiores	373
ris promi	65	se unum	776	mithriaca sacra	679	multitibus cur non ad	
mente	178	milis Macedonia singu		mithriaca sacra	679	naturus barba	393
mentem in Clopodu ha		laris ingratiudo	191	mithriaca sacra	679	mulierum nuditas in cer	
bere, quid	568	millus canum	476	mithriaca sacra	679	aminibus apud spar	
mentem esse uice numi		milonis historia	606	mithriaca sacra	679	tanos, et Platonem	485
ni, et instrumenti, et		multiades tres	606	mithriaca sacra	679	mulierum inferna cur	

olympus omnipotens pro Ioue	561	orphi historia	511	tur	244	go assimilis apud Pla tonem	11	pastoris cum Capella in no mirabilis	715
olympus pro Capite 561		orpheoteleste	400	palintocia	110	paradisi ubi statuat	11	pastor	790
Omentum quid	91	orpheus masculae vene ris iustator primus	400	palintocia templi in Dau lia	659	paradisus historia mire ad id faciens	21	patavinum laus	339
omniū rerū inaccessibile ē, quo sensu accipiendū, ex Aegyptiorū doctrī na	144	orthibus Nomos	130	pallassus ratio	618	paraglyphus	411	patellarij diij	15
omphale quid	413	orthographia	108	pallassi forū	779	paralus natus	110	patella	776
omphale quid	413	orthostade	78	pallassos allegoria	390	paralysis quid	137	pater quid	188
omphale	413	orthostadē nestemē	78	pallas Naxos	366	paraphades	91	pater ignoti historia	
omnoroctia libri	413	oscheon	719	pallas Cythera	618	paratarij	190	pauli viretorij hi-	188
onocrotis libri	413	oschendi ratio	183	pallas cur dicitur stra tia, Glaucopu, Athena		paradisi q proprie	307	paulusae historia	859
onopopolis	754	oschēdēs quae sint apud Papinu	283	Hippia, Nias	390	parastates	90	paulusae Lacedaemonij	
onochelus	851	oschophorici Carmina		pallas Aemoneis	566	paratum nomina	613	pavor	343
onochelus Christianorū		oschidus historia	114	pallemum aspicere	857	paratos	114	pausanpe	709
Dens, ut voluit Pomer st. Capite	57-596	osiris	613	palma fons	117	pardalea v qñtus qui di citur	754	peccata partium	82
onomademi Chij dictū		os humororum	78	palmae Arboris historia		paradrus	34	peccata Dea	605
onoseli	28	os Porci, Sergij v omifios nomen	712	palmae dicte Nicolai	117	paregorema	128	peccunia custodia diffici lis	548
onoseli	696	os factum	81	palmae cerebrum	117	parentes a quibus fue- rini uolant	197	peccunia signatoris fusi-	
onthyleus	764	osibus an insit sententi us	77	palmae auguriū	191	parentes apud Ceteros quas dam cedi ex mere, ac		se Tribunos	709
Onphodri	488	osij rō, et quor in cor pore humano ossa	63	palmus quid	112	parentes esse Iouis simu- lacro	302	pedaliū Indi	651
ophthalmi	776	osij rō, et quor in cor pore humano ossa	63	palmus quid	615	parentes q truciēte a- plensij q centum tra- ctenar	302	pedate vites	104
ophthalmorū affectio		osireat thabdom, et Atha bdote	193	pammon mercurius	524	parentes q truciēte a- plensij q centum tra- ctenar	302	pede affecto cur afficiat ur iniquus	10
osiris spectantiū	633	os qui dicitur	71	panagyrism Corpus		parentes q truciēte a- plensij q centum tra- ctenar	302	pedes cur faciant	680
osino qd interdū ualeat, ut efficiat oino	305	osij rō gñā sit	183-607	panagyrism quod sit	814	parentes q truciēte a- plensij q centum tra- ctenar	302	pedibus quosdam mira efficiere	90
osiones	494	osij pñcosi dñsionis	177	panagyrism quod sit	814	parentum cultus	197	pedum nuditatem Cōcus biturij offere	399
osiorum fructus	840	osij honestū qd sit	129	panathenaea	306	parentum honor apud Platonem	199	pedum ratio	90
osiorum libri	136	osium quibus sit utilis q negotiorum	279	panathenaea	306	parentum euerberatoris ac rapatorij exēplazoi		pelargi cognomen	567
osiorum libri	136	osium quibus sit utilis q negotiorum	279	panathenaea	306	pariadarū supplicij rau tio	302	pella phala	776
osiorum iudiciū	790	osia iustitia	761	panathenaea	306	paridis historia paulo remotior	543	pellium inobans	754
osiorum a pyra	166	osia puella	761	panathenaea	306	paridis iudiciū inter De as, et Eiusdem filius	543	pellium nomina plura	754
osiorum	773	osia malacoderma	761	panathenaea	306	paridis iudiciū inter De as, et Eiusdem filius	543	pelopidae historia	570
osiorum	599	osia ostracoderma	761	panathenaea	306	paridis iudiciū inter De as, et Eiusdem filius	543	pelta amatonae	566
osiorum q dicitur	314	osia poeura	761	panathenaea	306	paridis iudiciū inter De as, et Eiusdem filius	543	pempazēn	611
Oraculorū origo	31	osia tro panta	761	panathenaea	306	paridis iudiciū inter De as, et Eiusdem filius	543	pempobolum	611
Oraculorum ratio	32	osia tuuvisra	761	panathenaea	306	paridis iudiciū inter De as, et Eiusdem filius	543	penesae	705
Oratij libidō	373	osia spira	761	panathenaea	306	paridis iudiciū inter De as, et Eiusdem filius	543	penesae	705
Oratio brevis an praestū bilior	693	osia psathyra	761	panathenaea	306	paridis iudiciū inter De as, et Eiusdem filius	543	penesae	705
Oratio magnifica, et spū dida q itelligēda	641	osiorū natura mirabilis		panathenaea	306	paridis iudiciū inter De as, et Eiusdem filius	543	penesae	705
Orationis asseritēs	475	osiorū historia	813	panathenaea	306	paridis iudiciū inter De as, et Eiusdem filius	543	penesae	705
Oratōis genera duo	164	osiorū observationes plu res	761	panathenaea	306	paridis iudiciū inter De as, et Eiusdem filius	543	penesae	705
Oratōis breuitas et pba ltero Demetrio	490	osium factus totus	813	panathenaea	306	paridis iudiciū inter De as, et Eiusdem filius	543	penesae	705
Oratōis laus praecipua	75	osium dia, et de arborū fructu	813	panathenaea	306	paridis iudiciū inter De as, et Eiusdem filius	543	penesae	705
Oratius an recipiat stati lem	346	osidij taxatio ex Seneca		panathenaea	306	paridis iudiciū inter De as, et Eiusdem filius	543	penesae	705
Oratiorū praecipua qñ archos	742	osius partus monstrificus	345	panathenaea	306	paridis iudiciū inter De as, et Eiusdem filius	543	penesae	705
Oratiorū	171	Oxyrhymia qñ sine	142	panathenaea	306	paridis iudiciū inter De as, et Eiusdem filius	543	penesae	705
ordinarij Clad. atores a- pud senecam qui nam intelligendū	190	Oxyrhymia qñ sine	142	panathenaea	306	paridis iudiciū inter De as, et Eiusdem filius	543	penesae	705
Orichalam	533	Oxyrhymia qñ sine	142	panathenaea	306	paridis iudiciū inter De as, et Eiusdem filius	543	penesae	705
originary ferri qui intel liguntur	197	Oxyrhymia qñ sine	142	panathenaea	306	paridis iudiciū inter De as, et Eiusdem filius	543	penesae	705
Oris ratio	75	Oxyrhymia qñ sine	142	panathenaea	306	paridis iudiciū inter De as, et Eiusdem filius	543	penesae	705
Oris uita	333	Oxyrhymia qñ sine	142	panathenaea	306	paridis iudiciū inter De as, et Eiusdem filius	543	penesae	705
Oronis historia	645	Oxyrhymia qñ sine	142	panathenaea	306	paridis iudiciū inter De as, et Eiusdem filius	543	penesae	705

periclis historia, et Afri narij	288	periculis Gladiatorium phaetili	541	291	philippi historia in iusti nie ratione	647	phos cur dicitur H ^o 444	planetarum colores con cernantur	narij	17
periculis historia	550	phacolum	712	philippi lenitas in feren da iniuria	600	phoixia	119	planetarum natura	ua	13
periculis oratio	693	phaeron cur dicitur, et qui	674	philippum, ne nimium im puleret, iussit sibi a ruero mane dici, Homo	550	phoxi	66	de colligant	13	
periculis senectutis de mictu	778	phaeus color	643	philoponem, hisia	354	phoxichili	66	planetarum potestas inuen sit, A. N. stellarum fixa	rum	19
periculis Libido, trouer bium quam habeat tra nitionem	818	phalacra	360	philoponem, hisia	354	phreatis statio	171	planetarum ratio ex Chal daeis	19	
periculis uersutia	818	phalacrur	360	philoponem, hisia	354	phrener	93	planetarum mater, et fami lia	na	578-579
periculis anxiis noctis	818	phalangia quid	177	philomela dia, non vi lomenam	666	phryctoria	494	planetarum similes, prom bium	691	
periculis a Protogora pi ctus	818	phalanthus	177-360	philomeli	354	phrygi amor	638	plani et intelligentes	124	
periculis a Protogora pi ctus	818	phalanx quid	590	philomenis	354	phrygi melos	570	planetarum cur contraria fi nent	58	
periculis a Protogora pi ctus	818	phalli	177	philoponem, hisia	354	phryne	388	plato in quibus inuip retur	451	
periculis a Protogora pi ctus	818	phallia Carmina	177	philoponem, hisia	354	phryne due	388	plato in quibus inuip retur	451	
periculis a Protogora pi ctus	818	phallorhi	150-177	philoponem, hisia	354	phryne cur dicitur et sua, et superdion, et Clausioles	386	plato in quibus inuip retur	451	
periculis a Protogora pi ctus	818	phame	151	philoponem, hisia	354	phryne cur dicitur et sua, et superdion, et Clausioles	386	plato in quibus inuip retur	451	
periculis a Protogora pi ctus	818	phameis qui sit in fami liaribus Epistolis M. Tullij	150	philoponem, hisia	354	phryne cur dicitur et sua, et superdion, et Clausioles	386	plato in quibus inuip retur	451	
periculis a Protogora pi ctus	818	phameis qui sit in fami liaribus Epistolis M. Tullij	150	philoponem, hisia	354	phryne cur dicitur et sua, et superdion, et Clausioles	386	plato in quibus inuip retur	451	
periculis a Protogora pi ctus	818	phameis qui sit in fami liaribus Epistolis M. Tullij	150	philoponem, hisia	354	phryne cur dicitur et sua, et superdion, et Clausioles	386	plato in quibus inuip retur	451	
periculis a Protogora pi ctus	818	phameis qui sit in fami liaribus Epistolis M. Tullij	150	philoponem, hisia	354	phryne cur dicitur et sua, et superdion, et Clausioles	386	plato in quibus inuip retur	451	
periculis a Protogora pi ctus	818	phameis qui sit in fami liaribus Epistolis M. Tullij	150	philoponem, hisia	354	phryne cur dicitur et sua, et superdion, et Clausioles	386	plato in quibus inuip retur	451	
periculis a Protogora pi ctus	818	phameis qui sit in fami liaribus Epistolis M. Tullij	150	philoponem, hisia	354	phryne cur dicitur et sua, et superdion, et Clausioles	386	plato in quibus inuip retur	451	
periculis a Protogora pi ctus	818	phameis qui sit in fami liaribus Epistolis M. Tullij	150	philoponem, hisia	354	phryne cur dicitur et sua, et superdion, et Clausioles	386	plato in quibus inuip retur	451	
periculis a Protogora pi ctus	818	phameis qui sit in fami liaribus Epistolis M. Tullij	150	philoponem, hisia	354	phryne cur dicitur et sua, et superdion, et Clausioles	386	plato in quibus inuip retur	451	
periculis a Protogora pi ctus	818	phameis qui sit in fami liaribus Epistolis M. Tullij	150	philoponem, hisia	354	phryne cur dicitur et sua, et superdion, et Clausioles	386	plato in quibus inuip retur	451	
periculis a Protogora pi ctus	818	phameis qui sit in fami liaribus Epistolis M. Tullij	150	philoponem, hisia	354	phryne cur dicitur et sua, et superdion, et Clausioles	386	plato in quibus inuip retur	451	
periculis a Protogora pi ctus	818	phameis qui sit in fami liaribus Epistolis M. Tullij	150	philoponem, hisia	354	phryne cur dicitur et sua, et superdion, et Clausioles	386	plato in quibus inuip retur	451	
periculis a Protogora pi ctus	818	phameis qui sit in fami liaribus Epistolis M. Tullij	150	philoponem, hisia	354	phryne cur dicitur et sua, et superdion, et Clausioles	386	plato in quibus inuip retur	451	
periculis a Protogora pi ctus	818	phameis qui sit in fami liaribus Epistolis M. Tullij	150	philoponem, hisia	354	phryne cur dicitur et sua, et superdion, et Clausioles	386	plato in quibus inuip retur	451	
periculis a Protogora pi ctus	818	phameis qui sit in fami liaribus Epistolis M. Tullij	150	philoponem, hisia	354	phryne cur dicitur et sua, et superdion, et Clausioles	386	plato in quibus inuip retur	451	
periculis a Protogora pi ctus	818	phameis qui sit in fami liaribus Epistolis M. Tullij	150	philoponem, hisia	354	phryne cur dicitur et sua, et superdion, et Clausioles	386	plato in quibus inuip retur	451	
periculis a Protogora pi ctus	818	phameis qui sit in fami liaribus Epistolis M. Tullij	150	philoponem, hisia	354	phryne cur dicitur et sua, et superdion, et Clausioles	386	plato in quibus inuip retur	451	
periculis a Protogora pi ctus	818	phameis qui sit in fami liaribus Epistolis M. Tullij	150	philoponem, hisia	354	phryne cur dicitur et sua, et superdion, et Clausioles	386	plato in quibus inuip retur	451	
periculis a Protogora pi ctus	818	phameis qui sit in fami liaribus Epistolis M. Tullij	150	philoponem, hisia	354	phryne cur dicitur et sua, et superdion, et Clausioles	386	plato in quibus inuip retur	451	
periculis a Protogora pi ctus	818	phameis qui sit in fami liaribus Epistolis M. Tullij	150	philoponem, hisia	354	phryne cur dicitur et sua, et superdion, et Clausioles	386	plato in quibus inuip retur	451	
periculis a Protogora pi ctus	818	phameis qui sit in fami liaribus Epistolis M. Tullij	150	philoponem, hisia	354	phryne cur dicitur et sua, et superdion, et Clausioles	386	plato in quibus inuip retur	451	
periculis a Protogora pi ctus	818	phameis qui sit in fami liaribus Epistolis M. Tullij	150	philoponem, hisia	354	phryne cur dicitur et sua, et superdion, et Clausioles	386	plato in quibus inuip retur	451	
periculis a Protogora pi ctus	818	phameis qui sit in fami liaribus Epistolis M. Tullij	150	philoponem, hisia	354	phryne cur dicitur et sua, et superdion, et Clausioles	386	plato in quibus inuip retur	451	
periculis a Protogora pi ctus	818	phameis qui sit in fami liaribus Epistolis M. Tullij	150	philoponem, hisia	354	phryne cur dicitur et sua, et superdion, et Clausioles	386	plato in quibus inuip retur	451	
periculis a Protogora pi ctus	818	phameis qui sit in fami liaribus Epistolis M. Tullij	150	philoponem, hisia	354	phryne cur dicitur et sua, et superdion, et Clausioles	386	plato in quibus inuip retur	451	
periculis a Protogora pi ctus	818	phameis qui sit in fami liaribus Epistolis M. Tullij	150	philoponem, hisia	354	phryne cur dicitur et sua, et superdion, et Clausioles	386	plato in quibus inuip retur	451	
periculis a Protogora pi ctus	818	phameis qui sit in fami liaribus Epistolis M. Tullij	150	philoponem, hisia	354	phryne cur dicitur et sua, et superdion, et Clausioles	386	plato in quibus inuip retur	451	
periculis a Protogora pi ctus	818	phameis qui sit in fami liaribus Epistolis M. Tullij	150	philoponem, hisia	354	phryne cur dicitur et sua, et superdion, et Clausioles	386	plato in quibus inuip retur	451	
periculis a Protogora pi ctus	818	phameis qui sit in fami liaribus Epistolis M. Tullij	150	philoponem, hisia	354	phryne cur dicitur et sua, et superdion, et Clausioles	386	plato in quibus inuip retur	451	
periculis a Protogora pi ctus	818	phameis qui sit in fami liaribus Epistolis M. Tullij	150	philoponem, hisia	354	phryne cur dicitur et sua, et superdion, et Clausioles	386	plato in quibus inuip retur	451	
periculis a Protogora pi ctus	818	phameis qui sit in fami liaribus Epistolis M. Tullij	150	philoponem, hisia	354	phryne cur dicitur et sua, et superdion, et Clausioles	386	plato in quibus inuip retur	451	
periculis a Protogora pi ctus	818	phameis qui sit in fami liaribus Epistolis M. Tullij	150	philoponem, hisia	354	phryne cur dicitur et sua, et superdion, et Clausioles	386	plato in quibus inuip retur	451	
periculis a Protogora pi ctus	818	phameis qui sit in fami liaribus Epistolis M. Tullij	150	philoponem, hisia	354	phryne cur dicitur et sua, et superdion, et Clausioles	386	plato in quibus inuip retur	451	
periculis a Protogora pi ctus	818	phameis qui sit in fami liaribus Epistolis M. Tullij	150	philoponem, hisia	354	phryne cur dicitur et sua, et superdion, et Clausioles	386	plato in quibus inuip retur	451	
periculis a Protogora pi ctus	818	phameis qui sit in fami liaribus Epistolis M. Tullij	150	philoponem, hisia	354	phryne cur dicitur et sua, et superdion, et Clausioles	386	plato in quibus inuip retur	451	
periculis a Protogora pi ctus	818	phameis qui sit in fami liaribus Epistolis M. Tullij	150	philoponem, hisia	354	phryne cur dicitur et sua, et superdion, et Clausioles	386	plato in quibus inuip retur	451	
periculis a Protogora pi ctus	818	phameis qui sit in fami liaribus Epistolis M. Tullij	150	philoponem, hisia	354	phryne cur dicitur et sua, et superdion, et Clausioles	386	plato in quibus inuip retur	451	
periculis a Protogora pi ctus	818	phameis qui sit in fami liaribus Epistolis M. Tullij	150	philoponem, hisia	354	phryne cur dicitur et sua, et superdion, et Clausioles	386	plato in quibus inuip retur	451	
periculis a Protogora pi ctus	818	phameis qui sit in fami liaribus Epistolis M. Tullij	150	philoponem, hisia	354	phryne cur dicitur et sua, et superdion, et Clausioles	386	plato in quibus inuip retur	451	
periculis a Protogora pi ctus	818	phameis qui sit in fami liaribus Epistolis M. Tullij	150	philoponem, hisia	354	phryne cur dicitur et sua, et superdion, et Clausioles	386	plato in quibus inuip retur	451	
periculis a Protogora pi ctus	818	phameis qui sit in fami liaribus Epistolis M. Tullij	150	philoponem, hisia	354	phryne cur dicitur et sua, et superdion, et Clausioles	386	plato in quibus inuip retur	451	
periculis a Protogora pi ctus	818	phameis qui sit in fami liaribus Epistolis M. Tullij	150	philoponem, hisia	354	phryne cur dicitur et sua, et superdion, et Clausioles	386	plato in quibus inuip retur	451	
periculis a Protogora pi ctus	818	phameis qui sit in fami liaribus Epistolis M. Tullij	150	philoponem, hisia	354	phryne cur dicitur et sua, et superdion, et Clausioles	386	plato in quibus inuip retur	451	
periculis a Protogora pi ctus	818	phameis qui sit in fami liaribus Epistolis M. Tullij	150	philoponem, hisia	354	phryne cur dicitur et sua, et superdion, et Clausioles	386	plato in quibus inuip retur	451	
periculis a Protogora pi ctus	818	phameis qui sit in fami liaribus Epistolis M. Tullij	150	philoponem, hisia	354	phryne cur dicitur et sua, et superdion, et Clausioles	386	plato in quibus inuip retur	451	
periculis a Protogora pi ctus	818	phameis qui sit in fami liaribus Epistolis M. Tullij	150	philoponem, hisia	354	phryne cur dicitur et sua, et superdion, et Clausioles	386	plato in quibus inuip retur	451	
periculis a Protogora pi ctus	818	phameis qui sit in fami liaribus Epistolis M. Tullij	150	philoponem, hisia	354	phryne cur dicitur et sua, et superdion, et Clausioles	386	plato in quibus inuip retur	451	
periculis a Protogora pi ctus	818	phameis qui sit in fami liaribus Epistolis M. Tullij	150	philoponem, hisia	354	phryne cur dicitur et sua, et superdion, et Clausioles	386	plato in quibus inuip retur	451	
periculis a Protogora pi ctus	818	phameis qui sit in fami liaribus Epistolis M. Tullij	150	philoponem, hisia	354	phryne cur dicitur et sua, et superdion, et Clausioles	386	plato in quibus inuip retur	451	
periculis a Protogora pi ctus	818	phameis qui sit in fami liaribus Epistolis M. Tullij	150	philoponem, hisia	354	phryne cur dicitur et sua, et superdion, et Clausioles	386	plato in quibus inuip retur	451	
periculis a Protogora pi ctus	818	phameis qui sit in fami liaribus Epistolis M. Tullij	150	philoponem, hisia	354	phryne cur dicitur et sua, et superdion, et Clausioles	386	plato in quibus inuip retur	451	
periculis a Protogora pi ctus	818	phameis qui sit in fami liaribus Epistolis M. Tullij	150	philoponem, hisia	354	phryne cur dicitur et sua, et superdion, et Clausioles	386	plato in quibus inuip retur	451	
periculis a Protogora pi ctus	818	phameis qui sit in fami liaribus Epistolis M. Tullij	150	philoponem, hisia	354	phryne cur dicitur et sua, et superdion, et Clausioles	386	plato in quibus inuip retur	451	
periculis a Protogora pi ctus	818	phameis qui sit in fami liaribus Epistolis M. Tullij	150	philoponem, hisia	354	phryne cur dicitur et sua, et superdion, et Clausioles	386	plato in quibus inuip retur	451	
periculis a Protogora pi ctus	818	phameis qui sit in fami liaribus Epistolis M. Tullij	150	philoponem, hisia	354	phryne cur dicitur et sua, et superdion, et Clausioles	386	plato in quibus inuip retur	451	
periculis a Protogora pi ctus	818	phameis qui sit in fami liaribus Epistolis M. Tullij	150	philoponem, hisia	354	phryne cur dicitur et sua, et superdion, et Clausioles	386	plato in quibus inuip retur	451	
periculis a Protogora pi ctus	818	phameis qui sit in fami liaribus Epistolis M. Tullij	150	philoponem, hisia	354	phryne cur dicitur et sua, et superdion, et Clausioles	386	plato in quibus inuip retur	451	
periculis a Protogora pi ctus	818	phameis qui sit in fami liaribus Epistolis M. Tullij	150	philoponem, hisia	354	phryne cur dicitur et sua, et superdion, et Clausioles	386	plato in quibus inuip retur	451	
periculis a Protogora pi ctus	818	phameis qui sit in fami liaribus Epistolis M. Tullij	150	philoponem, hisia	354	phryne cur dicitur et sua, et superdion, et Clausioles	386	plato in quibus inuip retur	451	
periculis a Protogora pi ctus	818	phameis qui sit in fami liaribus Epistolis M. Tullij	150	philoponem, hisia	354	phryne cur dicitur et sua, et superdion, et Clausioles	386	plato in quibus inuip retur	451	
periculis a Protogora pi ctus	818	phameis qui sit in fami liaribus Epistolis M. Tullij	150	philoponem, hisia	354	phryne cur dicitur et sua, et superdion, et Clausioles	386	plato in quibus inuip retur	451	
periculis a Protogora pi ctus	818	phameis qui sit in fami liaribus Epistolis M. Tullij	150	philoponem, hisia	354	phryne cur dicitur et sua, et superdion, et Clausioles	386	plato in quibus inuip retur	451	
periculis a Protogora pi ctus	818	phameis qui sit in fami liaribus Epistolis M. Tullij	150	philoponem, hisia	354	phryne cur dicitur et sua, et superdion, et Clausioles	386	plato in quibus inuip retur	451	
periculis a Protogora pi ctus	818	phameis qui sit in fami liaribus Epistolis M. Tullij	150	philoponem, hisia	354	phryne cur dicitur et sua, et superdion, et Clausioles	386	plato in quibus inuip retur	451	
periculis a Protogora pi ctus	818	phameis qui sit in fami liaribus Epistolis M. Tullij	150	philoponem, hisia	354	phryne cur dicitur et sua, et superdion, et Clausioles	386	plato in quibus inuip retur	451	
periculis a Protogora pi ctus	818	phameis qui sit in fami liaribus Epistolis M. Tullij	150	philoponem, hisia	354	phryne cur dicitur et sua, et superdion, et Clausioles	386	plato in quibus inuip retur	451	
periculis a Protogora pi ctus	818	phameis qui sit in fami liaribus Epistolis M. Tullij	150	philoponem, hisia	354	phryne cur dicitur et sua, et superdion, et Clausioles	386	plato in quibus inuip retur	451	
periculis a Protogora pi ctus	818	phameis qui sit in fami liaribus Epistolis M. Tullij	150	philoponem, hisia	354	phryne cur dicitur et sua, et superdion, et Clausioles	386	plato in quibus inuip retur	451	
periculis a Protogora pi ctus	818	phameis qui sit in fami liaribus Epistolis M. Tullij	150	philoponem, hisia	354	phryne cur dicitur et sua, et superdion, et Clausioles	386	plato in quibus inuip retur	451	
periculis a Protogora pi ctus	818	phameis qui sit in fami liaribus Epistolis M. Tullij	150	philoponem, hisia	354	phryne cur dicitur et sua, et superdion, et Clausioles	386	plato in quibus inuip retur	451	
periculis a Protogora pi ctus	818	phameis qui sit in fami liaribus Epistolis M. Tullij	150	philoponem, hisia	354	phryne cur dicitur et sua, et superdion, et Clausioles	386	plato in quibus inuip retur	451	
periculis a Protogora pi ctus	818	phameis qui sit in fami liaribus Epistolis M. Tullij	150	philoponem, hisia	354	phryne cur dicitur et sua, et superdion, et Clausioles	386	plato in quibus inuip retur	451	
periculis a Protogora pi ctus	818	phameis qui sit in fami liaribus Epistolis M. Tullij	150	phil						

nem suam ante se spectare	634	repasum pythagoricum quam habet rationem	650	rhodon	767	samanea quid	197	saigraphia	185
quinarii numeri potentia	611	replaudere frontem	185	rosarii hystionis excellentia, & proverbum in de nation	389	samariorum vinum	776	saianachia	185
quinquennium Neronis, proverbium	191	resolvi in terram, et Austro quid sit	439	rosarii hystionis excellentia, & proverbum in de nation	389	sami literati	197	saiarophie qui	376
quing. pedum prescriptio	699	res publica optima quae sit	698	rosarii hystionis excellentia, & proverbum in de nation	389	samos insula, & in ea fere Neider	610	saialisare quid	464
Rane cur imminuentem praesagiant pluviam	747	rex cuiusmodi esse debeat	199	rosarii hystionis excellentia, & proverbum in de nation	389	samos insula, & in ea fere Neider	610	sampodium	764
ranarum pluvia	665	rex cur dicitur Anax	199	rosarii hystionis excellentia, & proverbum in de nation	389	samos insula, & in ea fere Neider	610	scipionis A phr. dictum	731
rationalis naturae gradus tres	25	rex ponticum	448	rosarii hystionis excellentia, & proverbum in de nation	389	samos insula, & in ea fere Neider	610	scipionis A phr. historia	731
rationem inesse cunctis Animalibus ex doctrina Porphyrii	465	rha ponticum	448	rosarii hystionis excellentia, & proverbum in de nation	389	samos insula, & in ea fere Neider	610	scipionis frugalitas	166
raui oculi	341	rhabduchi	191	rosarii hystionis excellentia, & proverbum in de nation	389	samos insula, & in ea fere Neider	610	scipionis apophthegma in A ppium	558
Reges Indorum	101	rhachia quid	304	rosarii hystionis excellentia, & proverbum in de nation	389	samos insula, & in ea fere Neider	610	sciros regio	789
reges Persarum	101	rhanus ager	789	rosarii hystionis excellentia, & proverbum in de nation	389	samos insula, & in ea fere Neider	610	scirpus pro amugmae non dicit, sed scrupus	645
reges apud Iomertis biisipsi subseruire	511	rhamnus	636	rosarii hystionis excellentia, & proverbum in de nation	389	samos insula, & in ea fere Neider	610	salia gdsine apud Graecos	315
regis boni munus quod sit	737	rhaptales	119	rosarii hystionis excellentia, & proverbum in de nation	389	samos insula, & in ea fere Neider	610	scolier	517
regibus urbes fuisse obnoxias	199	raphanus pro Brasica quid	770	rosarii hystionis excellentia, & proverbum in de nation	389	samos insula, & in ea fere Neider	610	scopelion Sophistes	559
regnum in Natura esse dixit	690	rhapides quid	359	rosarii hystionis excellentia, & proverbum in de nation	389	samos insula, & in ea fere Neider	610	scoper Aues	315
regna duo non patiuntur mentis	673	rharium	789	rosarii hystionis excellentia, & proverbum in de nation	389	samos insula, & in ea fere Neider	610	scortionis Daorum ductus hystoria	476
regum in Oriente reverentis cultus	101	rharium	789	rosarii hystionis excellentia, & proverbum in de nation	389	samos insula, & in ea fere Neider	610	scorus qui sit	790
regum praesentissimorum epilogus	756	rheanus quid	739	rosarii hystionis excellentia, & proverbum in de nation	389	samos insula, & in ea fere Neider	610	scribendi ratio, & utilitas	80
relegem	756	rhenum crymen aduersus philosophos pro Grammaticis	98	rosarii hystionis excellentia, & proverbum in de nation	389	samos insula, & in ea fere Neider	610	scribere qui adorti sunt bene possunt	776
relicuius	185	rhenum rano	98	rosarii hystionis excellentia, & proverbum in de nation	389	samos insula, & in ea fere Neider	610	scripti, & voluntas rationis triplex	183
religiones falsas ex Astrologia proflixisse	141	rhenum mita, & uocabula	98	rosarii hystionis excellentia, & proverbum in de nation	389	samos insula, & in ea fere Neider	610	scriptorum omne genus excutendu simulatio	468
religionis laus	141	rhingibis	696	rosarii hystionis excellentia, & proverbum in de nation	389	samos insula, & in ea fere Neider	610	seruata	541
religare, & verbum	739	rhinoerotes Tauri	439	rosarii hystionis excellentia, & proverbum in de nation	389	samos insula, & in ea fere Neider	610	seruiteria	541
reliquescentes quo sensu dicuntur a Iureconsultis	739	rhinoalura	74	rosarii hystionis excellentia, & proverbum in de nation	389	samos insula, & in ea fere Neider	610	scut gestatio	256
remensis tela	509	rhysus quid	430	rosarii hystionis excellentia, & proverbum in de nation	389	samos insula, & in ea fere Neider	610	scutum sacrum	586
remigibus anni solitum	131	rhodonia	179	rosarii hystionis excellentia, & proverbum in de nation	389	samos insula, & in ea fere Neider	610	scythae cur dicantur	511
remissionem aliquam esse necessariam	179	rhodius quid	430	rosarii hystionis excellentia, & proverbum in de nation	389	samos insula, & in ea fere Neider	610	scythae cur imprimeantur	798
remissionem a Platone assertam ubi esse solatone probatur in esse nobis facientium Thesaurus	51	rhodonius quid	144	rosarii hystionis excellentia, & proverbum in de nation	389	samos insula, & in ea fere Neider	610	scythia agere quid sit	139
remissionem a Platone assertam ubi esse solatone probatur in esse nobis facientium Thesaurus	51	rhopiron	596	rosarii hystionis excellentia, & proverbum in de nation	389	samos insula, & in ea fere Neider	610	scythiarum uolentia	769, 776
remissionem a Platone assertam ubi esse solatone probatur in esse nobis facientium Thesaurus	51	rhopos	596	rosarii hystionis excellentia, & proverbum in de nation	389	samos insula, & in ea fere Neider	610	scythiarum instituta	511
remissionem a Platone assertam ubi esse solatone probatur in esse nobis facientium Thesaurus	51	rhopographi	596	rosarii hystionis excellentia, & proverbum in de nation	389	samos insula, & in ea fere Neider	610	scythiarum fugae quomodo insisterent ueni modo	644
remissionem a Platone assertam ubi esse solatone probatur in esse nobis facientium Thesaurus	51	rhopon	596	rosarii hystionis excellentia, & proverbum in de nation	389	samos insula, & in ea fere Neider	610	scythiarum mos in comstando exeratu a Corio	784
remissionem a Platone assertam ubi esse solatone probatur in esse nobis facientium Thesaurus	51	rhoraxane Alexadri	784	rosarii hystionis excellentia, & proverbum in de nation	389	samos insula, & in ea fere Neider	610	scythica, Calamagrostis	511
remissionem a Platone assertam ubi esse solatone probatur in esse nobis facientium Thesaurus	51	rhysus qui semper abstinere rimt	547	rosarii hystionis excellentia, & proverbum in de nation	389	samos insula, & in ea fere Neider	610	scythiasare	769
remissionem a Platone assertam ubi esse solatone probatur in esse nobis facientium Thesaurus	51	rhysus immedia ratio	97	rosarii hystionis excellentia, & proverbum in de nation	389	samos insula, & in ea fere Neider	610	scythos cognomen	769
remissionem a Platone assertam ubi esse solatone probatur in esse nobis facientium Thesaurus	51	robore digna quae dicuntur	459	rosarii hystionis excellentia, & proverbum in de nation	389	samos insula, & in ea fere Neider	610	sedecent ne, an acombe reus viros in Conuiuijs	766
remissionem a Platone assertam ubi esse solatone probatur in esse nobis facientium Thesaurus	51	robur in carcere quid agatur	459	rosarii hystionis excellentia, & proverbum in de nation	389	samos insula, & in ea fere Neider	610	scythos cognomen	769
remissionem a Platone assertam ubi esse solatone probatur in esse nobis facientium Thesaurus	51	rogatiani historia	771	rosarii hystionis excellentia, & proverbum in de nation	389	samos insula, & in ea fere Neider	610	scythos cognomen	769
remissionem a Platone assertam ubi esse solatone probatur in esse nobis facientium Thesaurus	51	roma qui abstinere uino	776	rosarii hystionis excellentia, & proverbum in de nation	389	samos insula, & in ea fere Neider	610	scythos cognomen	769
remissionem a Platone assertam ubi esse solatone probatur in esse nobis facientium Thesaurus	51	romane mulieres	365	rosarii hystionis excellentia, & proverbum in de nation	389	samos insula, & in ea fere Neider	610	scythos cognomen	769
remissionem a Platone assertam ubi esse solatone probatur in esse nobis facientium Thesaurus	51	romanorum mos absurdus in anecdota	130	rosarii hystionis excellentia, & proverbum in de nation	389	samos insula, & in ea fere Neider	610	scythos cognomen	769
remissionem a Platone assertam ubi esse solatone probatur in esse nobis facientium Thesaurus	51	reliberos querentibus	786	rosarii hystionis excellentia, & proverbum in de nation	389	samos insula, & in ea fere Neider	610	scythos cognomen	769
remissionem a Platone assertam ubi esse solatone probatur in esse nobis facientium Thesaurus	51	romanum Imperium per seueranum annis mille ducentis a uetito coniectatum ex uultu numero	750	rosarii hystionis excellentia, & proverbum in de nation	389	samos insula, & in ea fere Neider	610	scythos cognomen	769
remissionem a Platone assertam ubi esse solatone probatur in esse nobis facientium Thesaurus	51	ros	731	rosarii hystionis excellentia, & proverbum in de nation	389	samos insula, & in ea fere Neider	610	scythos cognomen	769
remissionem a Platone assertam ubi esse solatone probatur in esse nobis facientium Thesaurus	51	rosa cur dicitur graeca	116	rosarii hystionis excellentia, & proverbum in de nation	389	samos insula, & in ea fere Neider	610	scythos cognomen	769
remissionem a Platone assertam ubi esse solatone probatur in esse nobis facientium Thesaurus	51			rosarii hystionis excellentia, & proverbum in de nation	389	samos insula, & in ea fere Neider	610	scythos cognomen	769

flomides	602	septenarij potestas	622	servorum sives ee plures	705	sirene	662	ram subeant	749
finem an profuissit a MM		septenarij mis	102	servorum nota plura	707	siriasis quid	806	sonnia matutina cur v e	
liere	88	septenario constare corpo		servorum tractandoru		sirits	167	viora	751
finem geniale quid	88	ra humana tum inhi-		ratio	708	sirtum quid	510	sonnia an imitantiu a	
finem quid	185	ma, q extima	102	servus ceteri quodam		sirtus	510	Deo	752
finis ratio	439	septentrionalis cur auda		natura	494	sistithea Atheniensium		sonnia fatuorum, et me	
finis in sapore profu-		tes	505	servus non habere caput,		sistymbria 790	331	tiones eorum cum	753
sio unde oningere cre		septimam Trajædi qui,		quid sit	710	sitis rō duplex	798	sonia melichioru 53	
dit abeat	397	trouerbij facie, intelli-		servus in militia nō ad-		sme gnate manibus ablu		sonnia quibusdam mul-	
semitamidis histori	4640	gantur	832	missos	710	endis	772	la occurrere 754-757	
semitamidis sepulchrū		septembris partus	615	servus dūas qd sit	pro	socratis Demoniu quale		sonnia merculosa cur	
semiti	851 (640)	sepmo die cur imponā-		prie	705	foret, ac cur dicitur		quādoq obuenit 754	
semine deæ q sint	185	cur i fiantibus nota	612	servus dūas qui pro-		Deus	30	sonnia Theopneustia 756	
semines	25	cur i fiantibus nota	612	prie sit	705	socratis Compreatio in-		sonnia i hylica 756	
senarij numeri vires	612	sepulchroru religio	470	sejanis	777	signis	186	sonnia adduinātia 756	
senectutem fieri imbecil-		serapis	34	sejanus	777	socratis gratitudo	191	sonnia bonā indicantia	
lem a dololectentia intē		severus Pontifex qui mu-		sesto thrynes cognomen		socratis sententia de ve		cōplexione, mel sequio	
perantia	543	tauit nomē prius 712		tum	386	sum ratione	345	rem	756
seuētas angustum	155	sermo an sit Homini na-		serinus Deus	714	socratis apophthegma		sonnia abluere qd 757	
seuēlis ualendo, trouerbi-		turalis	815	seuinus	403	de Alabiade numeri		sonniandi rōnes aliquot	
um quam habeat ra-		sermo infantiū prodigio		sexus disparilitas unde		bis	607	839	
tionem	834	sus	815	sit	101	socratis historia	603	sonniandi causæ	749
seuēsus abuti omnibus		sermo in Diathesi	815	Sibylla	466	socratis mirabilis natura		sonniandi ratio quid re-	
Hominem tantum	47	sermo an sit i Brutis	815	Sibyllarū numerus	606	695		quirat	751
seuēsus cur tantopere af-		sermo i Trophoriis	815	sita	403	sogdiorū i uenū admī-		sonnantes nihil	838
finiamur	392	serpentem fouet, et te ser-		sicra	797	rabili Animi Magni-		sonnantes quidam cur	
seuēsi ut pficiatur, quot		pens, a dagum quam		siola	403	ambulene	839	sonnantes quidam cur	
necessaria		rationem habeat	807	sicyon, qet Aegiale	305	sol an caleat	675	sonniatiū motiones	753
seuēsum non esse idem cū		serperastrā	684	sicalorum mollis uictus		sol cur audi oculus 394		sonniator	754
intellectu	48	serui a polides	707	sida quid 825	(169	sol inuisibilis	441	sonni cause 837-838-	
seuēsum effica spūs ui	29	serui Cretensium	705	sigma qd	318	sol cur longius abeat a		839	
seuēsum interiores quatuor		serui Spartaniū	705	signos quid	112	nobis	554	sonni ratio ex teripate	
46		serui sale Cōmūtiū	705	sileni	547	solaria	780	tica doctrina	836
seuēsum communis	46	serui Chrysonēti	706	sileni, et Mide congris-		solē, ac stellaras non esse		sonniatulo Aspis 754	
seuēsum cur tm gnq;	46	serui Insularij	707	sus	484	ignēas, ex Aristotelis		sonniatoli cur sint, qbus	
seuēsum product in actum		serui saluti geruli	707	sileni, unde	417	doctrina	678	angustiores uenē	132
p medium duplex	45	serui Mediasini	707	silenorū imaginū culē	418	solē ee inuisibilis fili Dei		sonni laus per exempla	
seuēsum quibus insite	44	serui Mesonauē	707	sileiū, et sermōis præpa-		imaginē uisibile	351	751	
seuēsum origo	44-45	serui Literati	707	laus præcapna	337	solensia	336	sonniorum diuinatio an	
seuēsum præstantiores quæ		serui Mali conditio vli-		silentij bonum	609	solēs duos Terram non		sit, ex Aristotele 752	
hāt, hēre et inferiores		ma quæ sit	709	silentii i iudicio qd 651		pati	673	sonniorum ratio ex De	
sed non contra	47	serui Dileati	709	silli	417	solē consueuisse anima-		mocrito	753
seuēsum an super sit Aie		serui Dæne, qui	710	simble	793	lia dictri	719	sonniorum certitudo in	
aduenit, an item me-		serui quot mōs fiat 704		simbli	793	solis descriptio	674	quibusda unde sit 753	
moris	177	serui sacri apud Alba-		simblides	793	solis magnitudo contra		sonniorū species aliquot	
seuēsum a cherēci corpuscu-		nos	514	simblum Mel	793	epicrærum	674	754	
li effectus miri	467	serui Dileati, Coronati,		simia	57	solis laudes præcapne		sonniorū interpretes 754	
seuēsum cur tm gnq;	611	a polides, insularij, ori-		simodia	177	solēs duos Terram non		sonniorum specēs mul-	
seuēsum alios dia natura-		genarij, Acripiēij 197		simonem Magum ee pro		solis vā ex Bessarionē 678		te	756
lei, alios Aiales	12	seuēsum Clodij historiadi 3		Deo habitum	714	solis inter Planetas locus		sonniosus	754
seuēsum commoditas, et		seuēsum genus cuiusmodi		simonide cōmonitio prua-		668		sonnium minime dici	
neccitas	44	di credendum	708	dens	343	solis boues	712	quicquid occurrer per	
seuēsum qui præcellant		seuēsum uocabila	711-	simulacrorum symbolica		solis mensa	806	quidem	754
maxime	611	766		additamenta	255	solis ortus mirabilis 806		sonno ubi fiat res diui-	
sententia quid	737	seuēsum prociatus	710	singe	632	solēscium manu fac-		na	757
seuēsum, et Chris quo		seuēsum v ana	179	simulacra duo nobis pro-		ve, quid	567	sonnolentiores cur si-	
differtant	737	seuēsum benigne imperiū		posita ad v critatis diui		solonis historia	570	mus hyeme	838
seuēsum ritus	470-	dum	708	næ cōceptationē 700		solstitialis herba	806	sonnus attonitus qui	
471-472		seuēsum an sit præter na-		sine corollario non rec-		solstitialis morbus	806	836	
seuēsum quid	363	turam	704	dere	856	sonnia cur data An-		sonnus an sit seuēsum	
seuēsum orbis Terræ mi-		seuēsum malum	197	sir, Cimitas	510	manibus	749	omnium impotentia	
racula	641	seuēsum Mnæa	706	sira	662	sonnia, quæ coniectu-		836	

<i>qui cur noctu sentiantur</i>	<i>Mundi oculum</i>	10	<i>stigmatæ</i>	711	<i>sumanus cur dicitur</i>	272	<i>propinqua, itemq; uo-</i>
<i>maiores</i>	<i>sphæratæ sentire</i>	10	<i>stignes</i>	711	<i>summū hominis bonum</i>		<i>cabula plura confusa,</i>
<i>sonus quo differat à uo-</i>	<i>sphæra quid</i>	692	<i>salū uertere qd</i>	684	<i>esse in Deo</i>	110	<i>ut sunt Scitæ, Scironi</i>
<i>ce</i>	<i>sphærus</i>	8718	<i>stomacoi ratio</i>	90	<i>summittere fides qd</i>	17	<i>des, Scora, Scirus, Scro,</i>
<i>sonus quomodo illabatur</i>	<i>sphærodes versus</i>	83	<i>strabus nanora cur mini</i>		<i>superaliorum ratio</i>	70	<i>Scronia, Schidia, Epi-</i>
<i>auribus</i>	<i>sphingis</i>	378	<i>meo tene se dupla</i>	799	<i>superfluitatis, siue re-</i>		<i>schidion</i>
<i>sophistæ</i>	<i>sphinctæ</i>	378	<i>stragula oboluta serua</i>		<i>rimenta quot exer-</i>		<i>CTabule atque ei ex</i>
<i>sophocles histria</i>	<i>sphondyli</i>	75	<i>ri de bere, quo sensu ac</i>		<i>manus modis</i>	65	<i>persi</i>
<i>bis</i>	<i>sphondylorū meatu</i>	81	<i>apiendum</i>	448	<i>supiora i uiris cur Cras</i>		<i>tabule nouæ</i>
<i>sopor cur inter cogitandū</i>	<i>sphragidium</i>	718	<i>strangulides quid</i>	498	<i>siora, in feminis cetera</i>		<i>tabularij</i>
<i>obrepit</i>	<i>sphragitides</i>	90	<i>strangulatorū ratio</i>	78	<i>ria eueniat</i>	11	<i>tactici qui sint</i>
<i>sopor stupidus</i>	<i>spira quid</i>	434	<i>strata Pallas cur</i>	390	<i>superna, et inferna in</i>		<i>tencia</i>
<i>soroades Dæmon</i>	<i>spiritum plura significat</i>		<i>stratij quid</i>	210	<i>Animalibus quam ha-</i>		<i>tægenæ</i>
<i>sordamones</i>	<i>re</i>	61	<i>stratonice pecunie quæ</i>		<i>beant rationem</i>	11	<i>tala A rbor</i>
<i>sorhedi mos pleritas</i>	<i>spūm corpa parare ad</i>		<i>sine</i>	210	<i>sup omnem Irim, A de</i>		<i>telarus cur dicereorphi</i>
<i>sopofus quæ rone ab He-</i>	<i>anone in se suspensio</i>		<i>stratonica Citharædi hi-</i>		<i>go quid sit</i>	632	<i>lophophorum Muscum</i>
<i>leus habitus sit Numi-</i>	<i>spūs ataly, Vitalis, natu-</i>		<i>stria iucunda</i>	231	<i>superstitionum origo ex</i>		<i>Timone</i>
<i>nis uice</i>	<i>ralis ratio</i>	61	<i>strobilus</i>	566	<i>Astrologia</i>	243	<i>talionis, siue Repassra-</i>
<i>sordes</i>	<i>stirivis ore lente emissus</i>		<i>strophæ</i>	108	<i>supplicandi ratio</i>	409	<i>talorum</i>
<i>sphacelodes</i>	<i>cur calidus, aliter uero</i>		<i>strocæ</i>	434	<i>supplicantes in vestu. i.</i>		<i>talorum figure, ac nu-</i>
<i>spadonum usus cur ob-</i>	<i>frigidus</i>	702	<i>structurarum spēs</i>	742	<i>Lare solitis sedere apd</i>		<i>meri</i>
<i>leatatur</i>	<i>spūs ataly, A pollo</i>	612	<i>struma quid</i>	855	<i>Priores</i>		<i>tentali ratio allegandi</i>
<i>spadus i Musici qd</i>	<i>sporadici morbi</i>	174	<i>strumam dibapho ues-</i>		<i>supplicatorū genera plu-</i>		
<i>spadonum ratio</i>	<i>sporule nuptiales</i>	790	<i>re, quid sit</i>	855	<i>ra</i>	257	<i>Tapetes</i>
<i>sparte que compertian-</i>	<i>sporule quid</i>	332	<i>strymonæ A uigilla</i>	777	<i>supplicū mos apud ter-</i>		<i>Tapetorum mores</i>
<i>tur scitu digna</i>	<i>sporularā cōtinuā</i>	764	<i>stultorū Thestæus</i>	856	<i>fas</i>	409	<i>tavenniorū luxur</i>
<i>sparsæ fuisse alterā Græ-</i>	<i>st silensij nota</i>	318	<i>stupor quid</i>	697	<i>supputatio per digyros</i>		167-
<i>cie oculum</i>	<i>stachæne quid</i>	647	<i>stupor quibus ex causis</i>			645	<i>tari-chopole</i>
<i>spartane mulieres</i>	<i>stachis</i>	492	<i>procuaret</i>	137	<i>susa cur dicuntur</i>	615	<i>tari-chopoleum</i>
<i>spartari cur quodq; di-</i>	<i>stafimon hymnus</i>	112	<i>staporis attoniti spēs</i>	137	<i>sumarum ratio</i>	66	<i>tartarum dici de huma-</i>
<i>cti ophiodiri</i>	<i>statera</i>	254	<i>stygæ valudis ratio</i>	747	<i>sumarā capis rō</i>	359	<i>no corpore propter Gm</i>
<i>spartani in qbus fæde su-</i>	<i>staterij paries, prouerbij</i>		<i>stygis aqua</i>	702	<i>sybaritarum luxur</i>	166	<i>Lam</i>
<i>gillauerunt</i>	<i>stathmi</i>	859	<i>suadela suellum apud</i>		<i>syderū Corpora quæ ui-</i>		<i>tauri Aethiopia</i>
<i>spartanorum magnani-</i>	<i>stathmī</i>	516	<i>sicyonios</i>	305	<i>sanar an plane sint</i>	17	<i>439</i>
<i>mites</i>	<i>statio deā i opiat</i>	27	<i>sub māt, prouerbij</i>	857	<i>syllabarij qui</i>	738	<i>tauri pro Oenochois</i>
<i>spartanorum sacrificia</i>	<i>stator unde dicitur</i>	613	<i>subfellaris quid</i>	602	<i>sylluarum prefecturam</i>		776
<i>prætenia</i>	<i>statuarum luxur, et pri-</i>		<i>sudor cur præcipue in fa-</i>		<i>consulibus iniungi so-</i>		<i>tauri cur irritantur Phæ-</i>
<i>spartanorū mores</i>	<i>mordia</i>	816	<i>cie sese promat, et sig-</i>		<i>litum</i>	721	<i>maey uestibus</i>
<i>513</i>	<i>stelle cum oriūtur, an ac-</i>		<i>nis Corporum</i>	134	<i>sympole</i>	707-764	<i>tauribus sanguis cur Le-</i>
<i>spartanorum ritus</i>	<i>cendantur</i>	674	<i>sudor cur se in pedibus</i>		<i>sympolum</i>	764	<i>talus</i>
<i>spartanum breuilogui-</i>	<i>stelle secunde que intel-</i>		<i>promat, ubi trepidatio</i>		<i>sympatbia</i>	664	<i>taurū Europa fuisse na-</i>
<i>um</i>	<i>ligatur</i>	70	<i>inoritur</i>	134	<i>synphysis</i>	458	<i>uam</i>
<i>sparte unde sit municipa-</i>	<i>stelle in mundi ardini</i>	133	<i>sudores q bono sint</i>	133	<i>synecticæ</i>	766	<i>taurus in pudendum.</i>
<i>te</i>	<i>spæ quatuor ex quarū</i>		<i>sudoris in frōre ratio</i>	70	<i>synanche</i>	78	<i>parte</i>
<i>spectacula an noxia mo-</i>	<i>primis literis nomic cō</i>		<i>sudoris frigidit rō</i>	133	<i>synastium</i>	711	<i>taurus cur dicitur Bac-</i>
<i>ribus</i>	<i>statur A dam</i>	40	<i>sudoris species</i>	133	<i>synomisteria</i>	319	<i>chus, item Taurophæ-</i>
<i>specula cur inuenta</i>	<i>stellas inter preces exau-</i>		<i>sudorum ratio</i>	110	<i>syncrasticæ sōnia</i>	756	<i>gus</i>
<i>specularij</i>	<i>dire</i>	101	<i>suæ Chalari</i>	712	<i>synymphij</i>	790	<i>Telephitarum mores</i>
<i>speculi uiam an prestu-</i>	<i>stellæ d' Cælo labi an</i>		<i>suæ cur Jaci i Crete</i>	712	<i>syphar</i>	225	<i>Tegyria Ciuitas</i>
<i>re possit Mare apud</i>	<i>probabile sit</i>	284	<i>suæ mysteria</i>	712	<i>syra</i>	789	<i>tela Remensis</i>
<i>Virgilum</i>	<i>stetæus. seu Retrimen-</i>		<i>suffertum qd apud tri-</i>		<i>syre</i>	712	<i>telamen quid</i>
<i>speculorum ratio ex Ma-</i>	<i>tiæ feculentæ nomina</i>		<i>quillum</i>	232	<i>syrcembolum</i>	748	<i>telephi histria</i>
<i>tematicæ doctrina</i>	<i>plura</i>	278	<i>suilla nationis</i>	367	<i>syri an distinguantur ab</i>		<i>telephia vulnera</i>
<i>speculorū rō breuis</i>	<i>stereobate</i>	195	<i>suilla caro multiplex in</i>		<i>A. syrys</i>	520	<i>telephyllos</i>
<i>spmas rō, seu uasa eius</i>	<i>sternu mentorū obserua-</i>		<i>cōdimentorū rōne</i>	712	<i>syrius</i>	520	<i>telephorus</i>
<i>de gñq; numero, q dicitur</i>	<i>tionem</i>	687	<i>suilla uocabula plura</i>		<i>syrius Ros</i>	712	<i>telete quid</i>
<i>præparatoria</i>	<i>sternu mentū dicit quan-</i>		<i>suilla</i>	712	<i>syrtorum mores</i>	520	<i>telos quid</i>
<i>spes eē uelut somnia</i>	<i>dog; omniosum</i>	687	<i>suille carnis præstantia</i>		<i>syrtum olera multa,</i>		<i>telis quid</i>
<i>sphæcelus</i>	<i>snabdia</i>	766	<i>fulcus Aegypti Libyæ</i>		<i>pronerbium quam ha-</i>		<i>temperantiæ nomen quid</i>
<i>sphærodes</i>	<i>stigmatas cur dicitur</i>	197	<i>hæres nō curat</i>	815	<i>beat rationem</i>	712	<i>late patet</i>
<i>sphæra quo; sint oino</i>	<i>anor</i>	197	<i>sumanus</i>	25	<i>syris in sila, et locitæ</i>		<i>temperantiæ cur dicat</i>
<i>sphæram maximam esse</i>	<i>stigmatæ q dicitur</i>	197			<i>alia nomine codi, aut</i>		<i>sophrosynē Græcis</i>

[illegible]

uenus Vrania 500	uini Symphoie tres 801	uirges in Dracones an	um habere 83	grauior 833
uenus dē vādemus 500	uini odoris praefantia	ponerint Dæmones mu	umbilico infantis nutri	Vrania Vene 98
uenus Teftidum pre	799	tate 193	ri 413	urania Venus 376
uenus Teftidum pre	uini faores diuerfunde	uirgineae eneidis fem	umbilicus angustia no	uratos unde dicitur 11
uenus Teftidum pre	799	inae allegoricas extra q	abulapluua 413	urates Vene 98
uenus duplex 619	uini arcadia mira natu	opinati fuit Alij 155	umbilicus, et cretacea	urtes naftica 713
uenus dē morbo 83	ra 800	uirgulis habet elegia 160	rū pñū nobilita 82	urfas dia quandoq Tui
ueneris 53	uini nimmietum faciliu	uirgulum habere allego	umbilicus, fite Cronom	las 730
uerba tertaria qñt 538	concoqui, qñt obi 795	rias qua probetur ra	318	urfi manus cur Caty
uerbis in infie vlla us	uini nuri inuentio 743	tionis poffimum 158	umbrae terrarū 411	partibus fauioy 730
uerbis barbaris cur me	uini laus 860	uirgulis recte dicitur,	umbræ naganat de gub	uati mulficrō rō 101
venar pleriqñ factu	uini ordeas proprium	ut Vergilius ficuti in	diacofuerit 733-734	uati nobilita, et par
V eteres 438	188	fum Dithoribus 160	umbrā fū fū metri 736	tes 101
ueris noie intelligi uar	uini apud Græcos fpecies	uirginitatis laus 782	umbram fiam metue	Vulcani replū apud An
indutes 430	344	uirgo calēte fignit 510	quid 732	nem admirabile 659
ueris appellatōe quid	uini vilitas 344	uiri hyeme cur Veneris	umbrice cæne 169	Vulcanus 446
a Theologis intelligitur	uini fecem effe illius ro	audiōres 733	Vingenta 767	uulpio 517
Cap. XIII. 168	bur 793	uiriūm 346	uimū gā, sed Leonē,	uulpiy frau 517
uerfus Aepbali 83	uini coladi probatio 793	uirtus Aialis, Naturalis,	Paracmia 812	uulpiy Paludat 210
uerfus Lageri 83	uini propitius 853	Vitalis, ex Aluicena 44	Vocabula plura ad ea,	uulpiy ingati cur diam
uerfus Myri 83	uino aqum quū mī fuae	uirtutum elementa 22	que gefantur, pertine	uulpiy Caudia apud E
uerfus Irocalijs 83	rit primus 175	263	na 537	ditōr 110
uerfus Spheades 83	uino que mulieres abfti	uirtutū bonum cur dia	uocac etate ratio 536	uulturnū hiftoria 210
uefcare, et affectio 98	nerine 776	umum Terragenum, et	uocac fignat triplex 227	uulturnū odoratus 110
uefta Dica 406	uino quandoq uigilias	Q uadrangulum 500	uocac magne ratio, et	Vxor cuiusmodi fit di
uefta nū inficitur 408	inducta 802	uifū perficiendū neceffā	parue 536	cenda 784
uefta cur dicitur 409	uinoletis cur dupla fe	rium uideri Igneum	uocac item rationes ali	uxorē q dimifit 785
uefte notioes plures 408	offentent obiecta 799	uifus fplendore 403	quot 538	uxorē uocabula 790
ueftes Virgines 406	uinum cur a Græcis di	uifus cur obledat Spa	uocum in quibus differe	uxorē uocabula 783
ueftimenta inuicator 430	cator dicit 344	donibus, et frequenter	rentia 818	uxorū duende ritus na
ueftius quam effe ratio	uinum a mūfto quo dif	conueniunt 392	uolū Ludij 403	rij 784
nem decet 430	ferat 801	uifus an fine aere intera	uoluptarij cuiusdam di	uxorū dūcēde etas 787
ueftium delicias, effe	uinum Achaicum 802	medio perfia poffit ex	cliffit quo pacto reper	
lanum contemptum effe	uiniū aqñū qñt 799	uifus qua ratioe poffit 9	cliffit Crates 238	
fupbie indica 345	uinum oligophorū, et i'o	Platonis doctrina 403	uoluptes quo differt a	Examchi duo 549
ueftium repositoria 430	lyphorum, et Vino	uifus ratio ex peripati	Latitia, et gudio 136	Xeni qui 491
ueftiū genera plura 432	fum, ac Caronū 799	uifus ratio ex peripati	uoluptes, Gūftus, et Ta	xenocrates 275
434	uini davi folium iūne	doctrina 403	ctus 376	xenocrates hiftoria 460
ueterum quid 281	rit, et Arboribus 799	uifus a fctua, ac Cōtem	uoluptatū non effe bo	xenophanes 311
Vicarij ferri qñt 710	uiniū qua rōne atati im p	placite cōparatio 701	num 236	Xenophanes 311
uictuarij probatio 307	tendiū cūlibet 795	uifus generatua 734	uoluptatū quo maxime	Xylocymba 66
uictoria nobiliffima que	uinum meracius uigilias	uifus breuioris, ac longi	amplexentur 236	Xylofuchi 151
fit 734	concinne, et inde mor	uifus ratio 101-578	uoluptatū gñtaria 169	Xylofuchi 151
uicendi ratio que, et	tem 795-797	uifus et uigilias 59-83	uoluptatū noie Corpori	Xylofuchi 151
quot exigit 394	uinum medium cur opti	uifus Charactere 204	nil indulgendum 584	Xylofuchi 151
uicidit v's p lineas 633	num 792	uifus in Afia haberi pro	uoluptatū in ceno apud	Xylofuchi 151
uicidit ratio breuis 71	uinum cur dicant Tryge	hibites Dominiano Im	Plinij quo pacto fien	Zaleucus Legum later
uideri nihil fine laus 458	793	peratore 559	ter intelligenda 188	504-609
uideri liquores qui 472	uinum an recte dicamus	uifus pedate 204	uomentes qui diantur,	Zamelodis doctria 165
uideri liquores qui 472	castratum 793	uifus extrinfecus inuehi	58 bis	Zenes quid 311
uideri liquores qui 472	uifus natura 144-148	139	uomentes 773	Zenonis hiftoria 311
uideri liquores qui 472	niperæ gus quam hēat	uifus honor in roma	uomentes 773	Zeta 337
uideri liquores qui 472	rationem ex Arijftote	uifus fupplic 743	uomentes ratio 58	Zeta 337
uideri liquores qui 472	le, ac Plinio 148-658	uifus Dcus 714	uomentes rebus pñt 87	Zeta 337
uideri liquores qui 472	niperæ hiftoria pulchra	uifus metū quam fta	uomentes rebus pñt 87	Zeta 337
uideri liquores qui 472	512	tuant pleriq 544	uomentes rebus pñt 87	Zeta 337
uideri liquores qui 472	uifus apte Poemata que	uifus nonnullis fine ci	uomentes rebus pñt 87	Zeta 337
uideri liquores qui 472				

LODOVICI CAELII RHODIGINI LECTIIONVM ANTI/
QV ARVM LIBER VNVS, QVI PRIMVS.

EXORDIENDI RATIO.

P

LATO Philosophiæ pater, & diuinioris scientiæ author longe clarissimus, in libro de mundi cõstitutione scriptum reliquit, oēs, qui modo mente constent, in rei cuiuslibet exordio ad numinis opem decurrere consueuissē. Sed & alibi epistola quadam, in omnibus, inquit, quæ uel dicimus, uel cogitamus, a Deo ducēda initia sunt. & rectissime id quidem, Quoniam, ut tragici cothurni princeps Sophocles prodit, Principium rectum comparitē cõsequitur finis, propterea felicitus auspicatoris argumētum, mox futurum publico bono, inuocandus est omnium Pater, quo præ

tērmisso, sicuti comprobatur in philosophica cõsolatione etiam Boetius, nullum tite fundatur exordium. Siquidem est uita quædam una, Regina unius mundani corporis, potētia, sapientia, bonitate præcellens, Mundi magnitudinem singulari prouidentia munere ab initio, & continue perducens ad optimum. hanc esse summum, & principem Deum constanter asserimus. de quo diuine cecinit Orpheus, πάντων γενέθλ', ἀρχὴ πάντων, πάντων τε πατρὴν. hunc esse uniuersorum patrem confessus, originem q̃, ac deniq; finem. Ad hunc in arcto constituti, tanquam in harenā defugimus. huic inuisum nihil, nihil inauditum. Oīa summa sapiētia, & inenarrabili p̃silio distributa librantur, reguntur q̃. Quod ipsum nec Orpheus idem ignorasse uidetur co uersiculo, qui augustissimam naturam omnia introspicere, atq; audire, ac dispensare profatur, πᾶντ' ἐσπεύς, καὶ πᾶντ' ἐπακούεις, καὶ πᾶντ' ἐραεῖς. Nec me fallit uideri eundem tribus illis nominibus, consilio, Luce, Vita, Trinitatem etiam præmonstrasse quodāmodo. Equidem ita sentio, ut se habet uisus ad solis lumen. Ita prorsum habere hominis ingeniū, ac rōnem ad diuinæ bonitatis radiū. Proinde de absq; illius illustriore lumine nil facile a nobis animaduerti, aut cognosci. ipsa quippe gratia diuina illuminatio est. & ipsa dona gratiæ lumina sunt, illuminantia eos: qui eius sunt participes. Quin gratia omnis ab uno profluit fonte. & illuminatio omnis ab lumine uno. Multi utiq; radii sunt, sed lumen unum. Spargit se quoq; lumen unū, ut multos illuminet. Lucent illuminati multi, nec tamen uidetur, nisi lumen unum. Et sunt lumen unum in lumine uno. ita unum se bonum multis præbet participādum: ut cum illo coalescentes unū sint, Qui unā ducunt ex illo similitudinem. Propterea Theologorum ueterū pleriq; sci/ mus ingenio perspicacissimo, Bonitatem in centro, pulchritudinem in circulo collocatā tradidisse. Nam Centri nomine Deum esse intelligendum, prudētioribus insinuarūt. Circulos uero in ambitu assidue circumactos Mentem significare, Animam item, ac naturā, & materiam. Id quod Plotino placuit imprimis. Siquidem Deus omnibus inest unus penitus simplex, ac immobilis. Omnia uero indidem emanantia aliquo modo cõposita, ac motus nō inficia. Immo uero sicuti p̃fluuit ab eo, ita refluit in eundē, ut in Circulo lineæ. Deus itaq; Centrum omnium. Vnitas simplicissima. A ctus purissimus sese inserit uniuersis, nec præfens modo est, uerum & omnibus a se creatis potentiam aliquam intimam, simplicissimam, præstantissimam indidit, Quam rerum uocant unitatem, a qua propendent omnia, & ad eandem redeunt, caligant q̃ prius, quam suo inhæserint creatori. Igitur bonitas quidem rerum omnium ipse deus, per quem cuncta sunt bona. pulchritudo autē est Dei radius. a quo quia rerum omnium species effinguntur, rursum q̃ ab eo, ut luminū patre, descendit datum omne optimum, & omne donum perfectum: qua possumus Mētis puritate, immo uero illa ipsa unitate, quā uocat Mētis caput, & florē quoq; sicuti Zoroaster, qua sola super animæ, mentis q̃ proprietatem extāte, putat Iamblichus inter Aca demicos cognomēto diuinæ, & sacerdos magnus, Vnitatem posse attingi, abiuncta paululum onerosa hac corporis sarcina, quoniam nunquam nos uerecundiores esse addcet, q̃ ubi de Deo, uel cum deo agitur, integre, syncriter, sancte, supplexiter ipsum hūc omnia supereminentem, infinitum, inenarrabilem, maiestate augustissimum, splendore micant

a

tissimum, Virtute incomprehensibilem tatar rei exordio: Cui sumus genuina impares debilitate, sic apprecemur uenerabundi. Quando & clarissimus medicæ scientiæ scriptor Auicenna etiâ si fallis exancillatus sacris, maximi operis, & conquisiti exordio diuinitati gratias agendo, auspiciatus se tantarum rerum initia ducturum, est opinatus. Qui cuncta inenarrabili bonitate producis, totius rerum naturæ causa, & origo initialis. Qui sapientia infinita, & prouidentia perspicacissima regis, roboras, uiuificas, lenis, mulces, excitasq. Summe Animorum pater, Animantium sospitor, Iustitiæ fons perennis, super omnem constituit mentis caprum. Tibi soli cognite, & cui se largius ualidissima tuæ clementiæ flumina infundere. Vita totum, quod est in me, salua, Lux totum illumina. Verbum tuum me regat. Sapientia emender. Spiritus creator repleat, accendat amoris ignem. sensus colla/ stre, infirma nostri corporis uirtute firmans perpeti. Tu qui solus trinus, unus es Deus, benedictionem a me non seuocaris, adiuua benigne, miserere amplius. Da tuæ maiestatis idolo, Quoniâ in nullo falli, diuinum est, primum quod in uoluntate acquiescat tua. Deinde, ut quæ mox dicentur, tibi placeant omnia. Laudes tuas recinant. Quis es author omnium, & sine te cimmeriis offusi tenebris caligamus altius. Studioforum deseruiant emolumentis: Qui & facile assequantur: Quæ uaria nobis, te illustrante, lectio suggerit. Ipse uero qui diu iam hoc uoluto saxum, & incudem eandem interdum, noctuq. tundo, ex mentis proposito totum opus transfigam, mihi q. ipsi consensum perpetuo, ex umbratili nunc primum meditatione in pulcrem prodians, & forenses, ut sic dixerim, aciem.

¶ Quo pacto Mundus sit congeries malorum, & Terra improbitatis prouincia, cum multi Deum esse Mundum dicant, Et Moyfes quoq. ac Sanctæ literæ miris efferant laudibus.

Caput Primum.

¶

Voniam uero ab Dei maiestate immensa, & inenarrabili recte, sicuti de cuit, auspiciati sumus, quando & initiis omnibus ueteres præfari solitos, Pausanias scribit captandæ gratiæ omnis boni, *θεός, θεός.* quod Aelius quoq. cōprobat Dionysius, non inficite opinor, nec inopescere, aut quod ille ait, insubide, primum operis institui caput Mundo dicabitur. Quem in libro de uniuersæ natura Plato Deum beatum appellare nō dubitauit.

Animam quoq. ut Plotinus interpretatur, ab Opifice bono ideo esse traditam, prodens, ut Mûdus posset intellectualis euadere. quod quidem necessarium fuerat. Sed citra animâ inquit, id uero effici non poterat. Verum antehos longe in sermone, qui Pimander infcribitur, Mercurius nil, inquit, corû, quæ in mundo sunt, interit: Si enim secundus est Deus ipse Mundus, nec non immortale uiuens: impossibile est, immortalis animantis partem aliquam interire. Quæcunq. mundo insunt, Mundi sunt membra, Homo præsertim, ani/ mal rationale. Primus omnium uere sempiternus, immortalis, ingenit^{us} est Deus, omnium author. Secundus uero deinde ad illius imaginem Mundus, semper uiuens, non semper nus. nam quod sempiternum est, ab altero factum non est. Quinimo in naturalis historiæ initio Plinius, Mundum credi numen, par esse putat, sed æternum, immensum, ingentum, nec interituum unquam. Cæterum quod latendum sit, Ego quidem non utiq. Mundum, ut Deum contenderim esse uenerandum. At uero tanquam inenarrabile sum/ mi Dei opus suspiciendum, facile censuerim, & gloriosam constructionem, etiam si formantis hoc putat Epicurus, non philosophantis, qui q. ne primoribus quidē labiis phy/ siologiam gulfarit, id est naturæ rationem. Bonum item, multiformi imaginum uarietate distinctum, concinnatumq. nec non circumflexu complectentem, quicquid ueneratio/ nem, laudem, amorem, pulchritudinis excellentia, aut dignitatis amplitudine cumulati parere potest. Nec enim frustra in libro Veritatis & uitæ Moyfes ait, nunc singula in mundo bona, nunc cuncta ualde bona ex artifice summo propagata. nam nec aliorum pronuntium & illud, Cali enarrant gloriam Dei, & opera manuum eius adnuntiat firmamentum. Ita profecto est, Magnitudo exquisitissimi, nec laudati unquam pro dignitate operis, nec non late patens uis, & motus mirabilem opificis præseferet potentiam. Dispositio uero excelsissima mirificam ostendat sapientiam. Vñs uero ad optimum ubiq. conducēs
latius

latius exuberantē nobis ingerit bonitatē. Proinde summi Platonicī uniuersum hoc, ceu angustissimam Dei statuam eximie uenerati sunt. Et quā in eo cāteris maiestate naturae praestare uidentur, tanquam Idearum, ut ipsi uolūt, certiora simulacra. Cāterum in tanta rerum gloria quonā pacto id dissimulauerim, quod in ueteris theologiae libris uideor legisse? Ipsū hūc, quem tantopere admiramur, Mundum malorū appellari congeriem. Terram uero eadem infestatione improbitatis prouinciam dici. Quod & uulgo ita subinde adatur, ut plane Adagiū uicem obtineat. Nam ab Platone quoq; dictū est in libro de scientia, Mala omnino deleri nō posse, Verum ea necessārio euenire, nec tamen apud Deos esse. Sed apud mortalem naturam, inferiorē inq; hunc locum assidue circumuolui. Hoc tam dissentaneum, tamq; pugnās, sic tamen antiquorum rationibus confouere, atq; tueri possumus. Bonum in uno tantum Deo est. Immo ipsum bonum Deus ipse semper. Cum bonū dicimus, Bonū id, quod omnia continet bona, & quod bonū semper, intellige. Hoc uero uni adest Deo, nullius unquam inopi, iniuriā non obnoxio, qua praecipitur in iram. Numen eius late dominatur. Nil eo sapientius. Sicuti uero malorum nullum inest illi, ita nusquam alibi reperias bonum, ne in ipso quidem mundo, qui utique passionibus genita replet. Vt peritro scholis uerbo interim citra Scolorum morum utamur. Nam & generatio ab passione non sequestratur. Vbi autem passio, nullo modo bonum. Vbi bonum, non habet ibi locum passio. Sicuti uero materiae omnium concessa est participatio, Ita & boni participatione mundus bonus. Bonus inquam, quatenus & ipse omnium effector. At minime in aliis bonus, passibilitatis, & motus ratione, nusquam in eo pulchrum comperis, nusquam bonum. Siquidem, quae modo titillant sensus, simulacra sunt, & miraculorum uanitas. Ipsa quippe natura, uitāq; Mūdi, ut placuit Plotino, quasi Maga, imagines ipsius boni, ueri, pulchri ubiq; fingit, uelut escas, quibus animas huic mundo per avaritiam, uoluptatem, inanem gloriam manipatas fallit. Deū cogita, circa pulchritudinē demū uerfaberis. Certe libro octauo Enneadis q̄rtae de Animae descensu in corpora, Plotinus idem constanter asseruit, sensibile totū à Platone cōtēniri, & cōmercium animae cum corpore damnari, qui & arcanum illud ueneratur oraculum, quo traditur, animam hic in custodia quadam, & carcere distineri. Quin inquit, Spēlica apud Platonem, sicut & antrum apud Empedoclem, uniuersum hoc nobis significat. Solutionem ē uinculis, & expulsa ascensum, ipsam accipi puto, Animae ad intelligibile progressionem. Adde quod ubi Plato ait, mala in mortali natura uersari, id exponens Plotinus, effe inquit, necessārio aliquid subcontrarium bono, id est sub boni imperio collocari aliquid, ab eo maxime distans, ac penitus dissimilimum, id est infimam mundi materiam. hoc autem loco monendi sumus, Cōtrarietatem ab hoc philosopho, ut eius doctrinae studiosis placere animaduerto, accipi, non repugnantiam duarum in eodem genere qualitatū, Sed distantiam rerum undiq; maximam, opposita facientem, ferentemq;. Quo modo est materia subcōtraria Deo. Hāc nāq; essentia nō est. Ille uero essentiae principiū. Hāc malorum origo, Ille bonorum. Salus una, uia item una: Pietas cognitioni adnexa. Tunc humana mens recta concipit, & meditatur: ubi ab principe natura in suum exceperit radium. Quod si in mundorum spirituum afflata prauitate subdiderit colla iugo, succrescunt inde, progerminantq; adulteria, stupra, homicidia, id genus alia complura.

¶ Humana natura astruitur non uilis, nec contemnenda. Hominis causa omnia esse à Deo quodāmodo producta. Hominem futurum fuisse immortalem, si non peccasset.

Caput

II.

Æterum posteaquam huc prouecti sumus, ut rationalis naturae gradum ostendere aliquo modo uideri possimus humilem, infaustum, & nullo fere cum caelestibus cōmunicatu, cum illic uiuacitas sit aeterna, & indefecta, hic caduca, & subiciua ingenia. praesto sit & mira sublimitas tanta fastigi inter capedine interuallata ab infimis. Putemur interim Oratorio more, Homini patrocinium suscepisse, aut certe Academicorum Scholas ingressi Opinaciones illorū interdum amplexari, Qui ueris similitudinem captantes, & inde Septici nuncupati nilominus astruebant. Enitatur ergo iam hinc promere, Quae hominem, & illius Terrenū

locum faciât angustiores suo metiētes omnia modulo, & ut Pindarus inquit, καὶ αἶψα, ut simul Plynio occurramus, tradenti, Hominem nō ideo esse proximum Deo genitum, ut uilitate iuxta bellus esset, uelut Suillæ nari aureum planē insertarēt annulum Deus. Si mul etiam Platonis satisficiamus, A quibus proditum scimus, Mundi partem, quæ su prælunam sit constituta, esse mutatiōis nesciam, genuina luce perspicua, perpetua tranquillitate beatam, diciq; agentem, quoniam, quæ hic sunt, cæli uultibus, ut sic dicam, sint obnoxia. At infra Lunam diuersa omnia. Vbi situitæ, mortisq; collimitiū, tumultuantur elementa, cōnatiur protellæ, Omnia quodammodo præcipitentur interitum. Ideoq; recte Patiens mundi procello censeatur, Immo uero inferorum locus, Quoniam animæ malum sit, ad materiam se deflectere, quam in Theetheto nominat Plato dissimilitudinis re gionē, hoc est diuinitati undiq; dissimillimam. Dicatur & Lethæus, sed profundus: & terra tartara, in quæ anima deiecta, in cœnum creditur corruisse tenebrosū. Mors inquit, animæ est, dum corpore mergitur, in materiā labi, ipsaq; repleti. quod si suspēctet nūq; sed in cœnum identidem reuoluatur, etiam inde fieri, ut apud inferos dicatur dormire. At si ueritatem, reiecta omni uesica, & ambitionis rumore paulum compressio, amplius li beat perpendere, Comperiemus primum, quicquid est naturæ corporeæ, hominis causa esse productum. Nam quis nesciat, elemētorum illuc rationem spectare, ut inde composita effingantur? Cōposita uero inanima non ne propter animata, ut imperfecta propter perfecta? Plantæ utiq; animalibus deseruiunt: At hæc, immo uero omnia simul humanis uisibus sunt destinata. Sed quid in humili uersamur? cur nō surrigimur? & quæ tam miranda uidentur, nobis item obsequium præstare comprobamus? Expende radiantis Deos, ut inquit Apuleius, quibus cæli chorū compitum, & coronatum suda tempestate uisimus, pictis nobis, seuera gratia, toruo decore. suspice inquam in hoc perfectissimo Mundi, ut ait Ennius, Clypeo miris fulgoribus uariata cælamina: quorum ex assuetudine spēm qnq; mirari desinimus. nō ne nostris emolumētis ista destinantur? Mihi certe ita compertum, quantum uis illa inenarrabili sint ordine distincta, quantum uis dignitate humanum caput excedentia, tamen quodammodo propter hominem uideri creata. Quod si ceruico fior aliquis etianum putat irridendum, Apio, quod dicitur, uix satis inspecto, uelut Pal ladi selem coaptare cōntamur, audiat quæso patienter, quæ in sanctis literis obseruata sub notanda cūsumus. sic uero Deuteronomi cap. quarto legimus, Ne forte oculis eleuatis in cælū, Solem uideas, & lunam, & omnia alia cæli, & errore deceptus adores ea, et colas, Quæ creauit Deus tuus in ministerium cūctis gentibus. Homo itaq; in mundi meditullio constitutus, ueluti Rex planē, dominusq; cūctorum, huc illuc porrectis, expansisq; potestatis suæ uiribus, fruitur omnibus, omnibus imperat. id non facris modo literis celeberrimum est, sed dicat ratio, & rerum ordo mirus. Id uero imperium, ac regimē ex prudentia est, quæ propria censetur hominis, In quo uirtus ea generalis est, Cum in Brutis per par tes uideatur, Sicuti in Aranea ad contexendam telam. quam obrem iure homini subiciuntur. Confirmat hæc, ut de Plynio interim sileam, Mercurii authoritas, qui diuinitate multa quidem, sed & illud peruidit. Pater inquit, omnium intellectus, hominem sibi similē procreauit, atq; ei, tanquā filio suo, congratulatus est, propterea forma delectatus propria, opera sua omnia uisui concessit humano. Amplius & in literis nostris. M. Tullius aptis sime colligit: Mundum uideri effectum eorum animantium causa, quæ ratione utantur, qui sunt Dii, & homines, quibus inquit, profecto nihil est melius. ratio namq; omnibus excellenter. Iam, ut alia missa faciam: quis non uidet, tum magni sacerdotis sententia, tum summi Oratoris propheticum illud confirmari fere? Dixi, Dii essis, & filii excellis omnes. Quod si inferat aliquis, male a me ita colligit: & inanes flari gloriolas, quoniam nusquam non imperium hominis pernoscat per scissum, conuulsum, extritumq; Respondeunt Christiani patres, Supplicium esse ex admissa noxa, non rerum ordinem. Quippe quo si bi iure potestatem uendicer, qui uix dum in uitalem productus lucē, protinus se Deo rebel lem præstitit: ut penē cum nutricis lacte flagitiorum, ac supbia femina hausisse uideri possit: Quod adeo uerum est, ut auctor nobis sit Beda, Ante hominis peccatum nil noxiū ab terra progerminasse, non herbam ueneno pestilentem, non arborem sterilitatis inutilem uitio, sequestrata item Natricum uirulentia, & uiperarum. Verum, ut uideo, moriendi ne cessitate

cessitate urgemur præcipue hæc nobis infestis maxime facit, qui hominis statum hostiliter infestantur. Nec uident primum illum nostri generis patrem, tãquam Cæciam quenquam, ipsum sibi calamitatum adiciuisse nubila. Etenim si non peccasset is, quod nam foret nobis cum morte commercium? An Apostolum non audimus dicentem, corpus esse mortuum propter peccatum? non dixit, mortale corpus ex peccato: sed mortuū. Id quippe ante peccatum mortale fuerat, & immortale, quia poterat mori, & nō mori. Aliud est autem non posse mori, Aliud posse non mori. Mortalis erat homo cōditiōe corporis animalis, At cōditoris beneficio immortalis. Confirmat doctrinam hanc Nicolaus Theologus, cū probat in ciuitate diuina Aurelius Augustinus, astruens propter peccatum naturæ principem intonuisse, Terra es, in terram ibis. Sed et Gregorius amplissime astipulatur, cum asserit, ita fuisse conditum hominem, ut manente illo, decederent tempora, nec cum temporibus transiret, Stabat enim in momentis decurrentibus: nec ad uitæ terminū per diem incrementa tendebat. Posteaquam uero Cōditor est offensus, ire cepit cum tempore, & tabernaculum mortis esse corpus humanū. At huius Theologiæ ignarus Plotinus, etiam si est inter Platonicos tanquam maiorum gentium, de humanis agēs animis, Pater inquit, misericors mortalia illis uincula impexit, ne semper huius uitæ miseris teaneantur. Quod si authoribus nostris non præstandam fidem, contendant Platonici, Veluti ad paruulam Cynosuram, qua fidunt duce nocturna Phœnices in alto, uti est ab Arato proditum, non ad Helicem, & Septētrionum claritatem aciem intēderimus, Respōdeo, ex ipso doctrina, esse imprimis credendū. Quā mētes diuinas illa præ cæteris prælagia in dicant, ut in Phædro scribit Plato, quæ arte nulla, & p̄silio fiat. Qualia sunt, quæ de Diotima uate, & Socrate, & Epimenide, idē Plato refert, Quæ de sibyllis Varro una cū Platone, Quæ de diuinis Philosophis hebræi tradūt. Horū oīum mētes tū orbis remotissima obibat, secretiora pandebant, cum a corpore seiundatæ in unitatem q̄ suā collectæ Deo maxime inhererant. Quod Mercurius non negabit: sed Augustinū, Gregorium, & antea multo Apostolum Paulum quis in eo statu constituendos audeat inficiari, qui diuinum sentiant afflatum, & præter doctrinæ profunditatem, quæ illis affluit amplissime, etiam stupenda præcinerent mysteria? uitæ sanctitas, miraculorum numerosa series efficacius me in fidem pertraxerint, quā Platonem Socrates, aut Epimenides, quos ueluti quintę classis, in hac præsertim censura ne dignos quidem arbitror, qui nominentur, Ne quis hosce adeo Coryphæos ducat, ut iusto cum eis sacramento contendere non sit, ac interdixit certare. Addamus hoc amplius, ut per uicacium impudētiam reuincamus, Hominem primum, si non peccasset, fuisse immortalem futurum, non Christiana modo astruit ueritas, sed et Magi unā cum Platone Carminibus suis parari immortalitatem posse, asseuerabant, Zoroastri magiam nil aliud in Alcibiade putat Plato, quā dei cultum. Et alibi idē Plato, non carminibus modo sancit, uerum philosophicis item rationibus & temperari animū, & corpus uel semper, uel diu saltem a morte procul posse seruari. Hoc nec Auicenna negauerit, qui animo in seipsum restituto in corpora quæ uis mirandam concessit potestati. Sed in re confessi nimis multa, quod si laboriosa item obiciatur uita, refelli di ratione potest eadem. Nam ut ait Nicolaus Theologus, ante peccatum Terra sponte alimenta fugerebat accommoda. propterea apud Moysem Deus, in sudore uultus tui uesceris pane.

¶ Terram esse mundi chorū medium, quæ sit Musarum chorea, qd Apollo, Terram esse stellam unam ex Pyth. cur Dea ab Platone dicta, Terræ nomen non esse uile, cur firmamentum dicatur, Item cælum quomodo unitas omnium, Terræ præconia plura, & quæ sit eiusdem forma.

Caput III.

p Orro' num tibi uilior homo est, quod sit quasi in imū, hoc est in mundi cardinem, cetrū q̄ relegatus, abiectus q̄? Ego quidem fateor, quod ex Aristotelis sententia Auerrois primo cæli confirmat, Terram inter elementa ignobiliorē haberi, Ignē uero nobilitate præstare. Quæ rerū series nō modo inquit, in iustis inferioribus, sed in corporibus item celestibus. nam in libro de animalibus dixit Aristoteles, Lunæ naturā per similitudinem uideri terrestris nature. Cæter

rum sicuti ignis naturæ suæ mobilitate, raritate, luciditate in mundi ratione, qui ambiret, maxime contulit. Ita & Terra soliditate infusa ad media mundi compingenda perutilis ac necessaria fuisse uidetur. Eam uero optimum maximum Deum, æquam chorum aliquem Diuini templi medium constituisse, amplius animaduertenti pater. Nam cum Mûdum, ut Platonici uolunt, ubiq; construeret rationis plenissimum, quo clarus sum referret auctoritatem, In Sphæra qualibet uiuentia pleraq; collocauit, quæ non templum modo redderet ex cultissimum: Sed summi Opificis laudes assidue concinerent. Quod ipsum humanas inde mentes in meditatio politas facere uoluit. Hæc uero est illa ueteribus celebrata Musarum chorea, quæ ad Apollinis ipsius Imperium recinit perpetuo, saltat q;. Ipse uero, ut ait Orphens, *πάντα πόλον καθάρει ἀνθρώπων ἀρεμόζει*, idest Cælum uniuersum, cithara temperat canora. Apollo uero hic non alius est, quam Deus, quæ uniuersalem uocat Pythagoras, diætum q; uult, quasi *ἀπλόν*, idest simplicem, ac unum, uel *ἀπὸ ἑλάν*, idest ab aliis sequestratum, & multitudinis nescium. Et quoniam Pythagoræ incidit mentio, quem Plato eximie ueneratur, in quo q; ingenium effuluisse diuinum, grauissimi auctores p̄dicere, Succurrit, quod ex doctrina promitur eiusdem, pertinet q; ad nostri huius elementi præconium. Hic enim, sicuti accepimus, & meminit in libris de Cælo, & mûdo Arist. Terram e stellis unâ esse prædicabat. Quod in commentatione de Platonis doctrina comprobatur Alcino, & forte significauit Plotinus, ubi ait, Terram, si uniuerso comparetur, esse ueluti p̄ctum, uel quasi stellam quâdam minimam reliquarum. Propterea si cōcipias, esse te in sublimi quorpiam mundi loco, unde oculis subiiciatur Terræ moles, aquis circumfusa, & Solis, syderūq; radiis illustrata, non aliam profecto uisum iri, probabile est, quàm qualis modo uisatur. Lunaris globi species. Verum hoc quæso, cuiusmodi putas, quod in sp̄ati medio equibrata, per ambitum tanta Cælorum maiestate obuallat, quorum rotata uertigo motu, ut Varro dixit, orbito, immensam illi confert salubritatem, dum noctis, diei q; custodia attemperat annum, ut alimentorum omnis generis nec copia desit, nec bonitas? Illa uero Cælestiū radiorum in unam eam coniectio, ac ueluti disiectorum aggregatio qualem nō modo splendoris excitat micantissimam claritatem, Sed comparat inde uirtutem? quoniam nō me fallit, Plotinum scribere, eam radius contemperantem nō posse obuenerit, ut coalescit, cumulo q; nouam sibi conciliat uirtutem, aut mirabilis aliqua inde forma disfulset. Quid uero ibi asserendum, cum Plato Terram uocat Deam antiquissimam Deorum omnium, qui cæli ambitu cludantur? putat Plotinus hoc loco terræ ab Platone animam esse contributam, Quæ cum animantia progenerat innumera, fir q; Animalis maximi. i. Mûdi membrum, tū imprimis non absq; necessitate, tum nec aspernabile: cōsendum est inquit, animal esse, sed intellectuale, atq; diuinum, & sensu quoq; pollens. Nam cum anima uim iudiciariam habeat, habet & facultatem, per quam, dum spectat in corpus, de passioibus illius ualeat iudicare. Sed hæc ille uidet. Nobis certe ex iis, quæ hæcenus deprompta sunt, iam iam minus uidetur mirum, Cælestem patrem rationales Animas Cōditoris lumine obfignatas, ubi late dominantur, hæc occludere, rursum q; præscripto ambitu peractō, canere receptui. Quod siquem peruicacius terræ nomen, ut uile offendit. Is mihi haud ita multa uidet leuissasse, cum & scientissimi philosophi Lunam ætheream terram appellare nō dubitarent, nam & Mercurio aquam attribuerunt, Aerem Veneri, Ignem Soli. Sed amplius ordine submutato, Ignem item ascripserunt Marti, Aerem Ioui, Saturno aquam, Sphæram uero, quæ procul ab errore constituta, Aplanes dicitur, dixerunt esse terram. In qua celeberrimi apud Poetas Elysi cogitentur campi. quod nequis risu explodere pergat, nō ab simile est, quod in sanctis habetur literis, Beati mites, quoniam ipsi possidebunt terram, & in Thesauris eiusdem nonne terram legimus uiuentium? Nonne Moyses & David Aquas per cælestia fundunt? Et Nicolaus Theologus, Aquæ dicuntur inquit, æquiuoce, nam quæ sunt super firmamentum, cælestis sunt naturæ, quæ sub firmamento, elemētariis. Augustinus in geneseos enarratione Saturni stellam esse frigidam contendit ex aquarum supercælestium uicinia. Soliditatem uero quasi terrenam adesse Cælo, ratione coniectari, Plotinus putat. nam terræ naturam opacam, proinde q; Luci aduersam, & densitate immobilem, brutam q; ab cælo abesse longe arbitrat, micatissimo, & ad motum maxime pernici. Rursus & aquam, quæ infusa frigiditate in primis cælo aduersetur, quod esse constat calidum primū. Nostri,

& Salomon

& Salomon hebræus interpres innuit, Firmamentum ab firmitate dictum autumat, quoniam, ut in Iob legimus, Cæli quasi ære, solidissimi fundati sunt, hinc & apud Homerum ἰσχυρὸς ἀέρῳ καλεῖται dicitur. i. æris multi Cælum, quod ad soliditatem refert Eustathius, proinde inquit, alicubi ἀσφαιρον. i. ferreum nūcupatur, aut quia Mythicorum est, esse inibi χαλκοσκεπὴ δώματα. i. æneas domos ab artifice substructas Vulcano. Addamus hoc amplius, quo nostri loci nobilitas insignitior fiat, & plausibilior, Cælum eminētissimi auctores unī esse dicunt omnium corporum, Id ita intelligi uolunt, tanquam cæli pars qualibet totus sit mundus inferior, quia sit in Stellæ cuiuslibet uirtute omnis caducorum corporum uirtus. Id quod symbolice Pythagoras ille sapientissimus significasse uidetur, Vbi in luna, reliquisq; syderibus elementa quatuor, montium supercilia, uallium constituit humilitatē, quimmō Stirpes quoq; & quæ apud nos uiſunt, omnia, Neq; enim Stellæ in cælo ulla est, quæ non ambiat totum, quod sublunaris completitur mundus. Ex iis opinor, constare iam bene sentientibus posse, Terræ elementum haudquaquam uideri contemnendum. Sed audi Platonis Timæum, Diuini inquit, decoris ratio postulabat, talem fieri mundum, qui & uisum pateretur, & tactum. Constabat autem, neque uideri aliqui posse absq; ignis beneficio, neq; tāgi sine solido, & solidum nihil esse sine terra, Vnde mūdi omne corpus igni, & terra instruere fabricator incipiens uidit, duo conuenire sine medio colligante non posse. Inde aerem, & aquam inter ignem, terramq; cōtexuit. Qualem igitur esse mundi cardinē remur hunc, tanta prouidentie maiestate constitutum? non ne regium uere? non ne animalem principē dignum? Vtinam tam grate beneficam in nos, ac propensissimam Conditoris bonitatem recognoscamus omnes, quā non pigebit equa modo lance expendentes, in sede media tam augusti, tam diuini templi, ueluti Sacerdotes locatos, qui iugiter tanti artificis laudibus personemus. Iam erā Coronidem huic parti impadurus, Cum illa ipsa, ueluti munificentissima parēs, terra lacinia retractum commonuisse est uisa, ac ornāmēta sua ingerere perexisse, Satis inquit, me in Mūdi sede media constitutam, solidam, & undiq; in me nutibus meis conglobatam contemplatus es. Cæterum quæ species rerum est, quæ uarietatis maiestas, sic me inenarrabili herbarum, florum, fruticum, arborum, frugum copia conuestitam, & ut Apuleius tuus inquit, Cæsariatam conspici? Quid Arabum odoramentis recensent? Quid nata Deo thura? Quid Oriētis aromata, & medicamina numerosa, si ne quibus, ut nunc est, uix Vita consliterit? Quid tot, tātorumq; animalium & mitium, & ferorum, ac cicurum agmina subiiciam? Quid tantorum marium uasitatem, quid gelidorum fluminum, ac fontium perennem iucunditatem, lauacris abundis, & collucētibus mire gratam? Quid piscium portentosam molem, temperatam, modicam, pusillam, ac penemagnitudinem nullam memorem? An non cernis hic me speluncis usq; ad delicias excava tam? illic accliuem, ac superba montium proceritate surrectam, et quodammodo scansili supercilio Cælum affectantem, ac humano generi dictantem Vita? leges Alibi fides præfata Vallibus, & Campestri planicie spatiosa, Culta, incultaq; dulcissima uobis suggero alimēta, In uisceribus nec homini quidem sterilis. Ibi uero recondita seruantur, Auri, argenti, æris, ferri, aliorumq; metalla, nec satis, Marmora produco oisaria molibus fulciēdis, que sticēdis, incrustādīs q; parietibus excidēda, & in statuas tantum non spirātes pformanda. nec gemmarum defuerit supplex pretiosa, quibus uestri uitant articuli. Sed & maris Cōchyliā Margaritas fœminis suggerūt. Nec lanifica Serum syluæ luxui uestro mollissimam abnegarint uestem. Taceo auicularum muscos Cantus. Quid fultrudiones magnificos impēdio nobiles repetam? Quid Vrbium tantarum splendidissimam claritatem? Sed quod omnē excefferit admirationis captum, Ego te Animal prouidum, sagax, memor, plenum rationis, & cōsili natum sustineo, Vagientis fletum excipio prima, adultum educo etiā deliciose, opibus te contego meis, quicquid mihi est, summa hilaritate condonatur tibi, quia Magni Conditoris lumen in animorum claritate signatum animaduerto: Iam iam ab reliquis naturæ partibus abdicatos in sinus uos admitto meos, plura etiamnum, & largius impertitura, ni Principem naturæ Deum rebellī nulla, atq; intestabilī nulla non hora conuelleretis. Illud uero hic subiiciendum protinus, Terram ab Homero dici Apirona, siue ἀπείρονα idest infinitam, quia sit σφαίροειδής, ac στρογγύλη idest orbicularis, quanquā nec latet philosophum Pofidonium, ac Dionysium, Terram dicere σφαιροειδῆ idest fundā

similem, At Democritus oblongam statuit, *Ἰαπεζοειδὴς* uero Hipparchus.

¶ Mundus quid sit, Natura continens mundum quibus censeatur nominibus, Inibi de Sphæro breuiter, Quid sit illud Timæi, Mundum constare ex mente, ac necessitate, *Mundi principia tria.* Caput IIII.

Erum quia multa diu iam de Mundo uerba facimus, persequamur & flores rerum ex summis authoribus, Illud præfati, nos ipsum hoc toto opere præstaturos, ut si nil aliud, Varietatis iucunditas, & inde Genius aliquis non absit. Id igitur huic potissimum inserat loco, Quæ nam ab doctissimis Mundi definitio asserri soleat, Quod initio statim fuerat efficiendum. Igitur in libro de Orbium cælestium contemplatione Cleomedes ita finit: Mundus est cõstitutio cæli, & terræ, & naturæ rerum: quæ intra cluduntur, hic omnia cõtinet corpora, nullo penitus extra relicto, haud infinitus qdem, sed terminatus, argumento, quod a natura gubernat, nullus enim infiniti natura esse potest, cum id continere, & ei dominari naturæ oporteat, cuius sit natura. Quod uero administrantem habeat naturam, liquet, primo quæ ex ordine partium: deinde earum rerum, quæ oriuntur inde, tertio ex partium inter sese consensu, mox & ex miro, quod hinc profluit, emolumento. Naturam esse Aristoteles censet, principium motus, & quietis, in quo primo est, & non per accidens. At naturam efficientē, gubernatē, continentem q; Plato *δημιουργὸν* uocauit, hoc est opificem, Empedocles Sphærū, ut primo Physicorum Themistius scribit, quāquā & Sphærus qdam de Lacedæmoniorū Rep. libros condidit, quorum utatur testimonio Athenæus, Aristoteles uero *ἁπλοῦς* etiam. i. speciem, Qui & in libro de Mundo, postea quā eum finem, quem posuimus, est complexus, insert, *λέγουται δὲ καὶ ἐπὶ τῶς κόσμος, ἢ πᾶν ὅλον τῶς τῆς καὶ διακόσμου, ἢ καὶ διὰ τὴν καὶ διὰ τὴν φύσιν, ἢ καὶ διὰ τὴν φύσιν, ἢ καὶ διὰ τὴν φύσιν*, hoc est, dicitur & aliter Mundus uniuersitatis ordo, ac exornatio a Deo, & per Deum custodita, Mundum duobus constare dixit in libro de uniuersitatis natura Timæus Locrus, Mente, & Necessitate. Tu intellige, ex actu formali: qui sane est in diuinæ mentis uoto præcipuus, Mentis q; imago. Item ex necessitate. i. materia: quæ non tam intentione ne propria, quā necessaria quadam conditione ad hoc opus accipitur. Mundi principia tria ab Platonis colliguntur. Ipsum. s. *τὸ ἀγαθόν*. i. bonum, siue Deus. Intellectus eiusdem filius, ex paterna luceluminis more manans. Atq; insuper Mundi Anima, ex intellectu diuini, uelut Spiritus per omnia profluens. Sed ea conditione inferioribus puidens, ut interim ab diuinis nulla ex parte declinet. Quod de Intellectu diximus, qd admirationē habet, sententia Plotini ē, & Ammonii eiusdē præceptoris. Sed & Iamblichus inter Ægyptios dogmata contineri scribit. In Academicis Quæstionibus Cicero sentientē naturam, qua continentur omnia, nunc Mundi animum appellari scribit, Nunc Mentem, Sapientiam q; perfectam, Quem Deum uocant, Sed & Necessitatem quandoq; quia nil secus effici possit, qd ab ea sit constitutum. Nonnunq; etiam fortunam, quod multa efficit improuisa nobis, nec opinata, Causarum obscuritate, atq; ignoratione.

¶ Mûdus, siue Cõsmos unde dicat, Quid Cõsmius, & Cõsmetor, Cur pulchra fiant in Mundo. Vnde colligatur Mûdi pulchritudo. Cælum esse picturatum, & cur dictū sit Oûū. Belus quid. Caput V.

Veni uero latine ex absoluta, perfectā q; elegantia, ut ait Plinius, Mundū nuncupamus, ratio Græci eadē *κόσμον* uident appellasse. nā & Mercurius, qd omnia uarietate generationis exornet, ita quoq; dictum refert, aut quod in diuinæ maiestatis ornamētū initio sit expressus, uti Florēs Septimius inq; At in Gorgia Plato, tradunt inq; Sapientes, Cælum, & terrā, Deos, & homines societate quadā, & amicitia, modesto q; ornatu, & temphantia, & Iustitia cõtineri. Atq; id uniuersum ppter ea Mundū, ornatum q; nominant, non immunditiam, atq; intemperantiā. Ab ordinis uero præstantia dici maulit Eustathius: quē illi tribuerit providentiā. Oīno inesse dictioni laudis multū apparet, qd uirum rōnis tum honeste, tū moderate *κόσμον* appellare Græci

Græci solent. Duces autē Homerus etiā κοσμοκράτες, uelut multitudinē ordinē præfigentes. Author in libro de Philosophi historia Galenus est, & Plutarchus nō omisit, Pythagoram primū ἀνομάσαι τὴν τοῦ ὅλων περιεχὸν κόσμον, ἐκ τῆς ἐν αὐτῷ τοῖς ἔξοις. quod latine sic est, ob absolutissimam, quæ in ipso est, seriem, uniuersū cōtinentiā κόσμον .i. Mundū appellasse. Nec sane mirandum magnopere, inq̃t Anacharsis in Septē Sapientū Cōuiuio, ex diuina uoluntate decētissima, et pulcherrima perfici in mūdo, si in maximis q̃busq̃ p̃tibus eius, ut Thaleti placuisse animaduertit, & præcipuis Anima inest, Sigdem Animę organū Corp̃ est, Dei autē Anima ipsa. Et sicuti ex se motus plerōsq̃ corpus habet, plurimos uero, & pulcherrimos ex animæ ui. Itidem Anima partim q̃dem ex se agit, partim uero uersandam, dirigendamq̃, ut collibuerit, se Deo exhibet, cum sit omniū instrumētorum aptissima. Mundum uero esse pulcherrimū, ex quatuor maxime colligimus, ut putat ex ueteribus nōnulli, Ex orbiculari figura, q̃q̃ omnium prima est, ac maxime capax, Ex colore item, q̃ Cyaneus est, Ex magnitudine. Postremo ex tor, tantorumq̃ syderum uarietate. Quippe argumētis facile comprobatur, Cælum nō esse, ut multis ferē placuit, læue, nullisq̃ p̃icturatum imaginibus, atq̃ distinctum, Vt in uolucrum cernimus ouis, Quo nonine etiam in offensum, lubricum, & tenerum uocabant. Democritus, & Pythagoras primi uident. Qui nomine Cælum appellasse. Sed & Plato ex Ciceronis interpretamēto, Deus inq̃, Cælum ita tornauit, ut uel nihil uel parum asperitatis haberet, nihil offensionis. Sunt ex prioribus, qui Βελύ. ἢ ἑλάν. esse astrorum, ac Ætheris ambitum prodant. Alii supremum, omniaq̃ circūp̃lectentem Aera. Nōnulli secundum Dryopas etiam olympum, Chaldei Cælum eo itē uōie intel ligunt. Signat & Belus pauimentum, παρὰ τὸ εἶναι. .i. ab incesu, sicuti placuit Eustathio, Inueni & pro Ianuæ limine dici Belum, quem etiā ἑλάν uocant. Ardorem deniq̃ celestem alicubi legisse uidemur, Qui Æther nominetur, uel Cælum. Sed & Subices pro aere alto, Qui Cælo subiectus est.

¶ Vacuum in Mundo esse nequit, Vtrum uisus sine aere intermedio perfici possit, An extra mundum esse possit uacuum. Caput VI.

i. Illud uero scitu dignum est, in mundo rōne nulla esse posse uacuum, quod se re comprobat ex iis, quæ sensibus manifesta sunt. Etenim nisi nexibus mutuis colligaretur uniuersitas, nec Mundum natura cōtineret, nec regeret, nec partium inuicem ulla foret societas. Porro n̄i uno loco sit mundus, ac nusq̃ interpellatus profluat Spiritus, probabile Cleomedes habet, tunc nec Visui, nec auditui locum omnino fore. Qua in parte operæpretium arbitror Plotini inserere placita, astruentis, Corpus per se necessarium minime esse ad emicantem ex oculo radium sustinendum, atq̃ perferendum, Qui nullo sultus tibicine, aut subtrato in rectum suapte natura fertur, nec metuēdum, ne radius ipse decidat, qui naturā habet luminis. Inter uisum, & uisibile medium per se necessarium est lumen, uel externum, Vel propriū Oculi, seu obiecti ualde lucentis. Aristoteles uero, & eum secuti omnes, ne extra mūdum quidem uacuum relinquunt. Plato item, ut inquit Plut. neq̃ intra mundum, neque extra uacuum concessit. Pythagorici extra mundum esse uacuum autumant, in quod inquirunt, & ex quo res spirat mundus. Hos secutus Cleomedes in contemplatione Orbium cælestium, ita esse, argumentis nititur peruincere, putatq̃, negare uacuum perinde absurdum uideri, ac si quisita colligat, quia in humore carentibus locis aqua esse non possit, nec uas, quod eam suscipiat, esse posse. Sciendum uero est, Vas Corporis dupliciter dici, alterum, quod Corpus tenet, ab eoq̃ impletur, Alterū, quod capere potest corpus. Quod autem dicit, Si uacuum extra mundum foret, per ipsum mundus ferretur nihil habens, ubi consistere, atque inniti posset, Scire oportet, inquit, impossibile id uideri, Vergit enim ad medium: et id sibi tenet imum, quo nuit. Nam nisi sui medium, atque idem imum mundus teneret, profecto per uacuum ageretur Mundus. Dicitur hoc quoq̃ ab illis, Si extra mundum uacūū esset, profusa per ipsum substantia in infinitum iam dissipata foret. Sed hoc fieri nequit, Habitu enim quendam habet ipsam tenentem, & conseruantem. Inepte quoq̃ afferunt, si extra mūdum uacuum esset, id infinitum esse oportere, quod si infinitum esset uacūū, Cor-

pus quoq; infinitum esse oporteret. Non enim sequitur, ut si infinitas sit uacui, sit etiā Cor-
pus infinitum. Nam infiniti notio nullibi definit, At Corpus continuo terminis includit;
Quare qui extra mundum nihil esse contendunt, nugantur, Id enim ipsum, quod nihil uo-
cant, haud quidem profusā substantiā obistere potest, quo minus rapiat aliqua expansa,
& quod subinde naturaliter ab ea apprehendatur, ab eadem implebitur, locus q; fiet ipsi-
us, Quare oportet esse substantiam aliquam Vacui. Est enim simplicissima ipsius uacui no-
tio, quippe incorporei, & tactum negantis, nec figuram habentis, nec recipiētis, nec quic-
quam agentis, aut patientis, Sed absolute ad corpus suscipiendum idonei, & apti, Quicquidē
quod in pleri, deseri q; a corpore potest, uacuum est. Stoici, Plutarcho referente, & Gale-
no, extra mundi ambitum constituēbant infinitum, in quod, Conflagratione, quam uocat
ἐκπέτης διῶν, obueniente posset resolui. Posidonius non infinitum, Sed quantum resolutio-
ni sufficeret. Aristotelem Plut. idem & doctissimus uir, & prudētissimus, prodit, quod mi-
rum est, extra mundum constituisse inane, ut cælum respiret. Sed ubi hoc astruat philoso-
phus is, parum comperi.

¶ Vtrum esse possit Corpus extra mundum, Quod si concedatur, utrum possit a no-
bis uideri, Cur pede affectio afficiantur inguina. Caput VII.

I Corpus sit extra Cælum, & mundo huic ad illud oculus dirigatur, nihil
prohibente discernere, dubium est, inquit Plotinus libro. V. Enneadis quar-
tæ de dubiis Animæ, Vtrum illud uidere possit. Et re uera cum Mūdi ambitu
omne, quod sub sensum cadere potest, apprehendatur, Cōcipere nequit ani-
mus, sensibile quippiam astitit extra mundum. Si tamen eminiscaris, esse
ibi corpus aliquod, sed quod nihil habeat cum nostris corporibus commune, nō sentietur
utiq; mundano sensu. Si uero Corpus id nostris ἀνάλογον effingas, iam ut infernum cense-
bitur, haudquaquā externum. Si causatio sese ostenderit in pede, confestim afficiunt & in-
guina. Cur non Genua potius, tanto præsertim propiora? Nempe quia illa inter se sympa-
thiam habent maiorem, & naturæ in animali eodem similitudine. Consimiliter sensibiliba
longe se quæstrata, etiā si leuissime moueant, nec patiat̃ medium, præsentiant tamē, id effi-
ciant Mundi cōtinuata natura inter hæc, sicuti si summā partem intenti funis agitare pere-
xeris, mox & infima sentit motum, hinc etiam fieri putant, ut uenturos ad nos sensu occul-
to, sed non sine admiratione præsentiamus.

¶ Quo tempore Anni creatus sit mundus, Cur Aries signorum primus. Cap. VIII.

Orte uero uacantis operæ nō fuerit, breuibus hac parte explicuisse, quo anni
tempore prima effulserit genitalis mūdi hora, Quādo certum temporis prin-
cipatum nō diffitemur habere hūc, q cernitur & tangit, & est corporatus un-
diq;. In quo mire disceptant Hebræorū interpretes. Nā Iosue cū plerisq; secta-
toribus Mundum Martio factum mense nititur probare, tū quia succrescant
e' terra tunc pubentes herbæ, Tum quia Exodi. XII. Mensis hic dicat̃ Anni primus. Elie-
zer autem, ac nōnulli malunt Septembri Mundi initia cōtribuere, quā tunc maturæ scētib⁹
fructibus cum inclusis feminibus, absolutius fuisse uideatur Dei opus. Quæ sententia max-
ime præstittisse uidet̃, ut probabilior, quia & in Deuteronomi Cap. XXXII. scriptum legi-
mus, Dei opera perfecta sunt, Proinde in camitē sentētiam pedibus eunt oēs, Homine pri-
mum in statu ætatis perfectō pductū, quo posset generationē pficere. Tunc. n. unūquodq;
uideri pfectum, cum simile sibi progignere ualeat. Quod ipsum & in fructuū ratione astruē-
dum est, qui suis sunt Seminibus grauidi. Quod uero Martius dicat̃ mensium primus, nō
ad mūdi primordiā referendū, arbitrant̃, Sed ratione solēnitatum celebrandarum dici uo-
lunt, tum propter singulare Dei beneficiū: quo de Ægypto seuocati Hebræi fuerāt. Quod
& innuere Scriptura uidet̃, cum ait, primus erit in mēsis anni, Tanq̃ insinuet, antea nō
fuisse primum. Priorem tamē opinionem etiam tueri uidet̃ Strabus. Aiunt porro cū pri-
mum in ordinem hunc, & nitidissimam claritatem facta, expurgata, composita q; elemēta
sunt, Quem diem mundi esse natalem prædicant, Arietis signū media calī tenuisse, Qui

locus cen

sed informatæ potius latitudinis uirtute mouente per locum. Motus namq; is, licet oriatur a corde prius, mox uero a posteriore parte cerebri, uel ab eius uicario, quam modo uocat Nucam, per Sphondylia dorſi descendens, tamen non effunditur, nec explicatur per motuum organa, nisi in latere, quod est latitudinis initium, quod dextrum est. proinde in lateribus instrumenta motus producta ab natura sunt, Crura, Alæ, Pedes, & ad eum quidem motum per se refertur caloris copia dextrum latus. Tum etiam ob cordis ad eam partem uerticulū paulo maiore. Proinde omne perfectum animal dextrum prius profert pedem inter ambulandū. Sinistrum uero nō refertur ad motū, nisi p accidens, trahitur enim pes sinister ad corpus sustinendum, ne decadat. Ante uero esse dicitur profunditatis principium. Nam motus sensilium uirtutum ab anterioribus orditur, Vbi sunt sensuum organa, prinitq; usq; ad primum tangendi organū, quod est cor. Atq; ita fiet motus ab eo, quod ante, in profundum, Siquidē hæc in corporibus profunditas intelligitur, ab anterioribus in posteriora. At in iis, quæ inanima sunt, hæc differentias non cōperimus, ut in elementis, & lapidibus. Dicimus tamen dextrum terræ latus, quod sit nobis a dextris, quod idem in capandis dicimus auguriis, auspiciis ue. Cōsimiliter & Statuas, imagine quadam rerū, hæc habere discrimina pronuntiamus.

¶ Cælum an sit animatum ex Peripateticorum doctrina, Item quæ sint in eo Dextra, & sinistra, Antica, Postica, Superna, Inferna. expenduntur Virg. Loca duo. Cur Cælū moueatur ab Oriente in Occasum, Cyrtarus quid. Cap. XI.

Ed quorsum hæc tam multa, tamq; cōquisite de animalium partibus ex Peripatetica Scholæ? Nempe ut latius exequamur susceptam quæstionem ex eiusdem decretis. Si sit animatum cælum, cuius materiam Dionysius Arcopagita primā uocat, id est optimam, purissimamq; tunc dubio procul principia motuum animæ in eo concedenda. Ea uero sunt, sursum, deorsum, Dextrum, Sinistrum. Cum uero Cælum habere animā dicimus: & terrestre animal item habere animam, Sumetur æquoque anima. Nam quæ dicitur in Cælo anima, Substantia intelligitur separata. Quæ non fit alicuius actus corporis, nec actum habeat in corpus aliquem, nisi localis motus, quem infundit. Proinde ab emmentissimis traditum scimus, Cælum nullatenus habere animam, Quando substantia separata rationem animæ nullam habeat. neq; enim est obligata corpori sic, ut actio eius sit non libera. Sed nec Plato, quātum ex decimo legum colligimus, Globis ita animas includit perinde ac corporibus humanis alligantur animæ. Sed tāta insigniri potestest scribit, ut diuina contemplatione perfrui ualeant, interim iniunctum sibi Cælestium orbium mouendorum obeunt munus. Quam ob rem Plato, Dionysiusq; non tam sententia discrepant, quā uerbis, quādo hic Angelos uocat, Animas ille. Ptolemæi uero sententia est, & Mathematicorum aliorum, Cæleste corpus non moueri, nisi uoluntate, ac nutu causæ primæ. Veruntamen nec ideo Dextrum, Sinistruq; negare in cælo debemus, quod orbiculari, globosumq; sit, ac uniforme. Neq; enim illa figuris modo distinguunt, sed et uirtutibus. Igif Dextrū erit in cælo, unde est motus eius, Quia sit in omni animato motus ab dextra. Etenim cum motus reuolutionis unius non sit tempore infinitus, Nam nec circunferentia est ambitus infiniti: necessarium est, inter cæli partes esse aliquā, unde fiat uertiginis exordium. Omne enim, cuius una reuolutio incipit post aliam moueri, habet proculdubio initium locū. Omnis uero motus ordiens a parte, & cōstitutis locis: habeat oportet principium aliquod naturale, quod causa sit, cur initium sumatur a parte illa. Hoc uero esse non potest, nisi dextrū. Proinde cludamus, Dextrum, Sinistrumq; in cælo necessario concedi. Longitudo autē orbis, cuius principia sunt Sursum, & deorsum, est Spatium, in quo disponuntur orbes secundū motum diurnū ab Polo in Polum sup Axem ægnoctialis circuli. Quo modo colligendum relinquitur, Antarcticū Polum esse Mundi partem superiorem, Arcticū uero inferiorem. Hæc autē ita distinguimus, quo ad habitabile nostrā, Quæ quarta est Septentionalis Hemisphærii superioris. Qua ratione caloris fons est dubio procul ab meridie, & meridianis Stellis, imōq; ea portio superior recte statuitur, Sicut esse in animalibus iam dictū est.

Nec tamen diffimulandum parte hac, Pythagorâ philosophum nobilem putasse, Septentrionalia esse Mûdi partem supiorē, forte, quia inibi Stellæ uisuntur plures, & Stellarum imagines, & p̄inde uirtus quoq; eodē loco maior cōcipi debeat. Id uero refelli hoc modo pōt. Sunt certe planetæ septē: quorū uirtutē Stellæ oēs consequunt̃, Quā ita demū se illi habeāt ad Stellās alias, ut se habet ad corpora aīa, ceu comprobant Mathematici. At Planetæ Solē sequunt̃ maxime, Ad cuius interualla nūc directi sunt, nūc Stationarii, aut retrocedētes, Quīq; etiam radiis eiusdē occulti, rursumq; emergentes. Igitur & Stellās oēs Solem sequi, altitudinem est. At Sol meridiana propior terræ sine dubio est. Ergo & portio illa merito iudicari superior debet. Sed nec illud ignorandum, dici quandoq; alio item modo supremum, uel infimum in cælo ex Stellarum cursu: Nam cæli medium in meridie uocatur supremum, Et medium in Hemisphærio inferiori uocatur infimū. Atq; ita ab Metaphysicis capi, sciunt eruditiores. Hæc scrupulosius paulo confectari collibuit, tum quia mira hominum naturæ capacium subtilitas arripit plurimum, Tum ut interioris doctrinæ candidatos amplius commonerem, quid astrui possit super illis doctissimi Poetæ carminibus ex libro Æneidos primo.

Etiam finis erat, cum Iuppiter æthere summo
Despiciens mare uel uoluum, terrasq; iacentes,
Littoraq; & latos populos, sic uertice cæli
Constitit, & Libyæ dixit lumina regnis.

Sed quis non uidet illud quoq; quid ad ea, quæ attulit Aurelius Macrobius, author excellentissimus, addi possit in carminum illorum expositione, Quæ primo Georgico legunt̃. Hic uertex nobis semper sublimis: at illum
Sub pedibus Styx atra uidet, manesq; profundi.

Platonis tamen sententia fuisse uidetur, in mundo ex se non dici supernum, orbicularitatis ratioe, quoniam sit hæc undiq; uniformis. dici tamen in eo sursum, deorsumq; quo ad nos, qui superna nuncupamus supra caput surrecta. ediuerso autem inferna, quæ pedibus subiunguntur. Quin & ex cōmuni formula loquendi hisce utitur appellationibus Aristoteles, Sicuti multis placet. Nam ut. ii. topicorum ipse ait, utendum nominibus scēdum plures. proinde consensu uniuerso Mundi superna dicit, ac inferna. Quæ tamen non solū quo ad nos distingui, palam est, Sed, uti diximus, & naturæ uī. Vt enim in nobis dextrū distinguitur, & sinistrum ex habitudine ad animale motum, qui localis est. Cōsimiliter superna, infernaq; ex habitudine in mundo constituuntur ad simplicium item corporum motus, quæ mundi sunt uelut præcipua membra. proinde supernum sancitur, quo feruntur leuia. Infernum, quo nutu suo tendunt graua. Et leuia utiq; nobiliora, quia formaliora. Sed hic quærat forte aliquis, cur Cælum ab Oriente moueatur in occasum, nec ediuerso. Hic uero sciēdum, Naturam, quatenus fieri potest, quod agat, nobilissime semper, ac præstantissime agere. quæ cum ita sint, Nouimus equidem in Animalium ratione superioribus nobiliora conferri. Sic antica posticis, & sinistris dextra. Ergo Cæli motus debuit uertiginis inde initia ducere, ubi portio est excellentior. Et motus primi uirtus, temporum etiam argumento, quæ omnia fere exortum spectant. Cælo item motus congruit præcipue simplex, sempiternus, idest circularis, & uniformis. Hic uero, ut diximus, ab loco, qui in eo præstantissimus est, incipere debuit. Non alius uero est is, quàm dexter. Quin tum uero corpus nec grauitatem habet ullam, aut leuitatem, quando nec a medio mouetur, nec ad medium. quod inde si absciundatur quippiam, nec superna omnino petet, uel inferna, quoniam eadem sit partium ratio, quæ totius. Proinde colligēdum, corpori huic, & partibus uel ex natura, uel præter naturam motum non cognoscere alium, quàm orbicularem. Postremo i. quoque norint studiosi, necessarium uideri duplex cōcedere dextrum. Alterum Sphæræ superioris, Et inferiorum alterum. Sed nos demum ad alia non iniucundiora hinc iam digrediamur. Si leuiculum illud ex grammatica supellectile inferuerimus, sublimem Cæli partem dici Cyttarum. quanquam & eo uerbo Cavitates signentur in fauis, Et quibus insident Glandes. Sed & in piceis pani, seu paniculæ, aut nucamenta, callo squammatim compacti eodem censentur nomine. Nam in pinu Strobilia prium florentia Theophrastus Cyttara nuncupat proprie.

Mundi

¶ Mundi figura, an cælestia nutrantur.

Caput xii.

EXpetit forte aliquis, asseram hoc potissimum loco, quid de Mûdi figura sentiendum. Quando stoici, ut author est Galenus, globosum esse mundû pro didere. Alii Conicæ figuræ. Alii et Oui. Epicurus uero, qd mund palato, qd sit optimû iudicat, Cæli palatiû, ut Ennius ait nō suspexit iatis: nil prsum affir mat. cōtingere nanq; omnia. etenî globosum esse, & aliis cōtineri figuris. Nos uero cōsen sum in eo mortalium sequamur, orbem appellantium. credamus & argumentis rerum, quibus reuincitur abunde inficitia parum perspecte, parumq; explorate sacris Philosophiæ initiatorum. Quibus rectissime illud extritum insufurraris. Quadoquidem ab Syris longe distitis es, *μὴ οὐ γὰρ*, ne Syrum agas, ne planè fias *ὄνως ἐν μύρῳ* idest in unguêto Afellus. Id forte hac parte expendisse præstiterit. An ullo modo cælestia nutrantur. Quod magnos autores sensisse, uel hinc liquebit. Sed ut pugnam tutius indispiscamur cōspiratu magno nitibundi, ab Peripateticorum Coryphæo instruere aciem ordiemur. Quo procluius ho stium procinctæ classes moueantur gradu, & mox territæ, ac dispalatæ proterantur, ueluti effuse immisso equitatu. Ergo Aristoteles inquit, si pascitur mundus, etiam corrumpetur. Verum nullo eget alimêto, propterea æternus est. Plynius uero naturalis historici libro. ii. Sydera, inquit, haud dubie humore terreno pascuntur, quia orbe dimidio nonnunquam maculosa cernatur luna, non dū suppetente ad hauriêdum ultra iusta ui. maculas enim nō aliud esse, q̄ raptas terræ cum humore sordes. Et alibi, in dulcibus aquis esse alimentû lu næ prodit. Sicut in marinis Solis. Ab hac sententiæ uanitate nō ita fere abest Ptolemæus in *ἀστρολογικῶν* libris, quos nunc quadripartitos uocant. Vbi lunam ide humectiorē credit, quia humidus uapor a terra ad eam, Syderibus aliis terræ propinquiorem, affatim conscendat. Quæ ratio Saturnum efficiat sicciorem, quod ab hisce uaporibus lōgius abie rit, de qua re mox plura. Cæterum cui non sit uenia post M. Tullium de Deorum natura libro. ii. quanquam sub aliena persona instrui disertationem, non me fallit, idest opinor, stoici. Sunt inquit, stellæ natura flammæ, quo circa terræ, maris, aquarû uaporibus alun tur his, qui a sole ex agris tepelactis, & ex aquis excitantur, quibus altæ renouatæq; stellæ, atq; omnis æther refundat eadem, & rursus trahat in idem, nihil ut fere intereat, aut pau lulum. Ex quo euenturum putant, ut ad extremum totus mûdus ignefcat. Idem porro & naturalium sexto Seneca tradidit. Sed & Stoici reliqui, ut cōprobat in libro de Iside Plur. Iam Poetæ omnes fere in eam sententiâ pedibus eunt. Sed quantum ex mutis, quod di citur, magistris, compertum nobis est, ab Aegyptiis sacerdotibus opinio hæc orta primû, mox propagata in multos est. Ab illis enim traditum, Oceani humore cælû ali, Stellæq; ubi humorem conceperint, descendere, ac retrogradas fieri, donec humore iterum perco cto, digestoq; ascendant, exaltenturq; ac dirigantur. Quæ sententia ne profluat longius, & serpat in plures, circumscrip ta reprimatur tum rationibus, tum magni nominis authori tatum obicibus. Atq; Auicennæ imprimis, apud quem in libris de Cælo & mundo ita le gimus, nullo id pacto physicam pati rationem, siue nutrientis proprium expêdas, siue cō nutriti. necnon crementi notionem, quod ex alimento recipit corpus dimensionibus tri bus, ita ut æqualitas insit portioni cui libet Diametrorum trium: quibus corpus metimur nec amplius sit parte una, q̄ reliqua, siue intrinseca sit ea, seu extrinseca sine ulla corporis permutatione ab propria dispositione, ac figura. Si enim dicamus augete digytum, & incandantur Diametri eius, factum reperietur augmētum parte qualibet ex æquilibrio in ter duo puncta. Proinde si ratione hac cælum augeri contenderimus, fieri nequit id, nisi omnino concipiatur, adici quippiam. Id uero aut intimum erit, aut extimum. Si extra, tunc moueatur, necesse est. Ac motus is uel proprius erit, uel peregrinus. Si proprio motu agitato fier, ad cælum, ut ad locum sibi cognatû feretur. & inde colliges, esse leue. Si ima petierit, graue. Quo modo necesse erit, cælum quoq; uel esse graue, uel leue. quod ipsum peripatetica non admerit schola. Si uero attrahatur ab alio, ut ab igni, aut eiusmodi quo piam, tunc profecto hæc fiet attractio, ut cælo infundatur: sicuti ingeritur animalibus ci bus, ut quod perierat, restituitur, id quod si dederis, consequens erit, cælum esse corpora le, quod eruditiorum Schola plurimo risu excipiet. Quod si intimum dicatur, ueluti est

in animali sanguis, tunc necessario sequitur, ut digeratur nutrimentum, muteturque ex eo, quod cælo dissimile est, in id, quod simile sit, quo posito, cælo uidebitur aliquid esse contrarium, quod esse absurdum, liquet. Adiciamus aliquid ex Platonica item Schola. Plotinus in libro de cælo sic fere scribit. Alimonia cælestia non requirunt. neque enim ex inopia nostræ affectione ad eandem libram sublimia seuocare debemus; neque animæ ratio ibi compar, nec regio, nec cibi causa ulla, ex qua infima hæc profuente continue nutrimentum appetunt necessario. Absit ergo permutatio ab illis, quæ nostris corporibus dominans ex habitu naturæ deturbat. Adde gentium consensum, quædo cælestem locum Deo, & substantiis diuinis attribuant omnes. ueluti immortalem locum immortalibus, & diuinis rebus coaptantes, ut Dei habitatio sic intelligatur in cælo ex similitudine, ac coaptatione, quoniam inter corpora reliqua cæleste corpus ad similitudinem amplius accedit spiritualium substantiarum, neque enim fieri queat, ut alia ratione cæli habitaculum Deo contribuatur. namque corporalis loci haudquaquam indigus est. proinde colligi debet, mundi partem illam nil prorsum pati, quippe in tam numerosa annorum serie quippiam in ea commutatum, non est qui obseruarit. Suffragatur & ipsum Aetheris nomen, quod supremo congruit loco, ab rotata uertiginis perpetuitate.

¶ Quot sint omnino Sphæræ.

Caput xiii.

Consentaneum forte studiosi censuerint, ut hic uellicatim attingamus Globorum cælestium, siue orbium historiam aliquam, ut ne omnino uideantur c. A symboli nostro beneficio. Ista quidem diutius confectari non est omnino nostri instituti. quo tamen pleniori obsequio demereamur bonarum literarum cædidos, quæ uaria nobis lectione comperta sunt, nõ grauabimur breuissime superioribus assuere. Imprimis uero sciendum, super octauam Sphæram, quæ uerius firmamentum dicatur, locari cælorum globos duos ab Christianis doctoribus. Strabo & Beda, & unum quidem Empyreum uocat, id est Igneum, uel intellectualem gloriæ contemplationi aptum, & quietum. Nominis uero rationem duci non ab ardore, sed ab splendore exuberantia potius. Quod ipsum syderibus suis, hoc est Angelis sit insigne, proinde in Iob legimus, Vbi tu eras, cum me laudarent astra matutina? Et hunc mobilem intellegendum, quoniam si moueretur, eius motus per motum apparentis corporis deprehenderetur. Cum uero Porphyrius discerneret ab Dæmonibus Angelos, statuens in Aere Dæmonas, per loca empyrea Angelos, non utique cælum hoc intellexit, ut author est Thomas, sed Sydereum potius globum, quem more Platonis igneum arbitrabatur. & ideo Empyreum nuncupabat. quod immo dictum uelim, nequis Porphyrii sententiam legens apud Augustinum ci. diuinæ incidat in errorē. Basiliius, quod scitu dignum est, induxit Empyreum cæli constitutionem, ne uideatur simpliciter Deus opus suum a tenebris inchoasse, quod Manichæi calumniantes, Deum ueteris testamenti, Deum tenebrarum nominant. Sunt uero inter hæreticos Manichæi, ab Persa quodam appellatione ducta, Cui nomen Manes, uel Manichæus, ut habent alii. Qui duas introduxit naturas, & substantias duas, bonam, & malam. At Gnostici itidem Hæretici ab scientiæ magnitudine ita uidentur nuncupati, sicut Agnoitæ ab ignorantia, quod esse nouissimam horam Christo ignotam, opinetur. Sed ad rem. Orbæ uero alterum Crystallinum censent appellandum, atque item Aquæum, ex similitudine, quam cum elemēto habeat in diaphani ratione, nomen aucupati. post quæ subsequatur firmamentum. Aegyptiorum schola, & Chaldæorum super octauum globum nihil agnoscit. quorum scita Plato item, necnō Aristoteles, & Hipparchus amplexi sunt. Et, quod mirum uiden potest, Ptolemæus quoque, apud eum quippe ne uerbum quidem ullum fieri comperies de Sphæra nona, quam iuniores aliqui cælestium rerum studiosi, aut deprehenderunt, aut effinxerunt. Sicuti item alii occasione hinc sumpta, Decimam cōmentantur. Hæc uero Orbis noni sententia inde potissimum agnoscitur pfluxisse, quod eius authores opinati sunt, omnes, qui octauam Sphæram ad orientem ab occasu moueri nõ inficiuntur, etiam nonam Sphæram necessario admittere. Quod cum profiteatur Ptolemæus, dubiosum non fit illis, quin hic quoque orbem concedat eundem. Parmenides com-

mentum

mentium quiddam Coronæ similitudine effecisse creditur, *σφάινω* appellans Continentem ardore lucis Orbem, qui cingit Cælum, quem Deum dicit.

¶ An quæ Visuntur, sint plane Syderum Corpora. Item an Stellæ suo luceant lumine. Quid Ætheris nomine intelligendum. Cur in Planetis uani cernantur colores. Cur Luna maculosa. Asteriscus quid.

Caput XIII.

Vpreest de Stellis aliquid carptim quoque conscribere, Vt mox ad alia transeamus. Occurrebat autem hac parte in Phædone Platonis opinio, Non esse, quæ uideamus, Syderum Corpora, Sed radiorum quasdam reflexiones in Aere, similem syderi speciem referentes. Sicut in profundo agentes Pisces uideant in aquæ suprema facie non Sydera, sed imagines Syderum, & ut sic dicam, radiosas umbras. Verum illud grauioris operæ ingerit sese amplius, luceant suo, ac genuino lumine Stellæ, an sicuti Luna, id ab Sole mutentur, mira siquidem inter Authores disceptatio est. Macrobius uir reconditissimæ Scientiæ primo rerum naturalium, Stellæ omnes suo propterea lucere lumine perdidit, quod supra Solem locatæ in purissimo sint æthere, in quo quicquid est, Lux naturalis sit, & sua. Lunam uero, quia infra Solē sola sit, & Caducorum iam regioni luce sua carenti proxima, lucē, nisi desuper posito Sole, non habere. Denique quia Mundi pars ima terra est, Ætheri autem ima pars Luna est, Lunam quoque terram, Sed ætheream dixerunt. Idem *κρε* Cleomædes approbasse uidetur, Cum Lunam scribat, Corpus esse natam cum Aere permixtum, atque tenebricosum, quia in puro æthere non uersatur, Vt alia cætera. Ætheris autem appellatione, inquit Apuleius, Cælum ipsum, Stellæque, omnisque Sydereæ compago intelligitur, non ut quidam putant, quod igneus sit, & incensus: sed quod cursibus rapidis semper roteretur. Nicolaus uero Theologus ab Solis luce illustrari Stellæ scribit: & propterea secundo de Anima Solem dici Patrem Virorum, ac Deorum, quoniam ab eo Sydera, quæ antiqui Deos putabant, Lucem mutuuntur. Idem & Metrodorus sensuit apud Plut. Succinere uidet & Plynius, cum in laudibus Solis inquit, hic suum lumen cæteris quoque Syderibus fœnerat. Sed alibi ait, Supra Lunam pura omnia, ac diuturnæ Lucis plena. Albertus secundo Cæli Aristotelis sententiam secutus, Stellam quolibet eiusdem esse naturæ scribit, cuius sit Corpus, in quo est. Ea uero est inquit, Essentia quinta, ab quatuor simplicibus corporibus, hoc est ab quatuor distincta Elementis. Aristoteles ipse secundo de proprietatibus Elementorum, & Planetarum apertius perdocet, Stellæ omnes ab Sole illuminari, Sicuti Lunam. Cui astipulatur in libris compositionis magnæ Ptolemæus, Quin & eiusdem Interpres: Sed & Auicenna. Albertus quoque secundo Cæli cum illustribus inquit, Viris Stellam quolibet astruimus ab Sole illuminari, Sed aliam plenius, aliam minus pro naturæ nobilitate, Siquidem purissimas esse quasdam, manifestum est. proinde Lumine excepto, perfunduntur protinus ab superficie Soli aduersa usque ad auersam, Vt Stellæ Corpus integrum illustret omnino claritas, nihil ab candore degenerans intimo. Quod in Ioue uisimus, & plerisque aliis. Ille uero ipse Candor in ruborem uergere incipit, sicuti in Marte, si ab Corporis nobilitate quippiā fuerit declinatum. In quibusdam etiā pallefcit, Vt in Venere. In Saturno obscurior est. At in Lactei circuli Stellis albefcit. Luna uero, quæ terrestris est naturæ, ut docuit Aristoteles, non est adeo pura, quam obrem mutatum ab Sole Lumen non quit admodum intima penetrare, quæ ratio illius reddit maculosam faciem. Illud ex Grammatica fuerit ratione, Stellam signare plerumque claritatem, congruentiamque, quod Asterisci comprobant appellatione. Id uero est Stellæ signum, in angulis quatuor inter punctum hoc modo ☒. apponi iis consuevit, quæ optime se habent in carmine, quæque cuiusdam Stellæ imagine colluceant, quoniam apposite omnia, & opportune promantur.

¶ An Planetæ afficiantur Vaporibus terræ. Prius, Qualis censeatur in literis Ptolemæus. *ἰσχυρ* quid.

Caput XV.

b

P Tolemaeum Astrologorum principem, & in mathematicis ingenii eminensissimum incesse reperi; non desinunt, tamquam parum philosophiae peritum, Vt qui saepe tot admittat errata, quot super realia enutiet uerba. Sed nos huius rei censuram ad alios reiciamus: & tanquam parum liqueat controuersia, amplius pronuntiamus. Interim placita eius Viri de Planetis, siue dici **Errones debent**, uti Nigidio placuit, apponam. De quibus is, ueluti ex elementis consistit, aut Elementorum passionibus, ac inuicem calore, uel frigore se permutant, **Quin terrae quoque Vaporibus afficiantur**, ita scriptum reliquit. Luna inquit, humidior est: quoniam cum sit extrema caelo, Citima terris, Illarum uicinia ascendentis humoris concipit copiam. Saturni Sydus frigidum est imprimis, siccum uero modice, frigoris ratio est, quia sit ab Sole remotius. Ariditatem parit longius ab terra interuallum. Martem Solis propinquitas torret, ac arefcere facit. Iouem temperatum reddit hinc Saturni frigus, illinc Martis incendium, praecipue tamen calefcere, quia Martis, & Solis incumbat Globis. Venus, ut Luana, humecta est, quod & ipsa luminis copia terrae asciscat Vapores, recipit tamen ex propinquo Caloris uini. Mercurius semper Soli adnexus arefaciendi potestatem inde comparat, humoris autem copiam, tum ab Luna, tum ab terra. Haec uen ex primo ἀπὸ πλεονεξίας Ptolemaei, Quae omnia, ut parum pensitate, immo per inscitiam maximam ab homine ex mandragora, quod dicitur, consopito pronuntiata, Peripaterici exhibebunt, inter quorum decreta illud est, Caelum ab hisce affectionibus esse penitus abiunctum. Sed nec ultra mēsum Stadiorum sexdecim Vapores surrigi, Physica docet ratio. Quo nomine altior deprehenditur Luna, ut de Venere, ac Mercurio taceam, tanto sublimioribus, quam utiliter extra Vapores posse pertingere, concipiamus. Adde, quod potentius multo in Venere Solaris aget propinquitas, quam terrestribus humectatio, tato sequestrata interuallo. Vt hac ratione nullo pacto intelligi possit humida. Illud uero nec relatu indignum, ἐν ἑξῆς dici Gradus in quibus deprehendantur Planetae in Zodiaco. Cuius unaquaeque pars in XXX distribuitur gradus, μίσημις uocant Graeci. Mox & mox in LX diuinitur portiones, quas πρώτα dicunt λεπτά, idest prima minuta. Deinde & minutum primum in LX διὰ πέρα λεπτά, idest secunda minuta. ἐν ἑξῆς tamen inter Equi instrumenta legisse uideor alicubi.

¶ Elementorum colores, Saporeshq. Item an Planetarum colores habeant, unde colligere possit natura. Caput XVI.

T quia cum Astrorum peritis negotiari coepimus, pergamus porro rebus quaedam illorum scita contexere. Qui in Philosophos aciem dirigētes coarguere illos enituntur, qui fanciant, Elementa nec coloris, neque item Saporis partem habere ullam, A qua uero ipsi colorem attribuunt alium, Saporem uero dulcem, Terrae fuscum esse colorem, amarum Saporem, quod tamen elidunt alii, dulcem intelligendum potius astruentes: quoniam si amarum contendas, ex terra nil admodum egerminaturum sit. Ignis utique nullum consistitur esse Saporem, Cæterum rubro infici colore. Aeris apud eos nullus est color, nullus item sapor, multos tamen peregrinos, aduenticiosq. colores excipere. At in Planetis, etiam si exactissimi sint palati, nullos etiamnum Saporeshq. praegustando animaduertere ualuerunt. Varios tñ inesse colorum modos, non dissidentur, Vñ etiam natura queat in diciari. In Saturno inquit, praemonstrat fuscado terrestrem proprietatem, & Bili atræ congruam. Mars rubens igneae qualitatish argumentum est, & rubrae Bilis testimonium distat. Venerem croceo, & albo radiantem tum calidam intelligunt, tum humectam, & naturae indicare temperamentum. In Ioue coniectant modo fere eodem. Lunam albican-tem, esse humiditatis indicium, quod uero insit nigricantis quippiam, frigoris signum habent. Mercurii non unam esse faciem, ut qui uirore quandoq. praeferat, nunc fuscadinē, nunc aliud quid, saepius tamen nigrore ostentare qddam. Proinde cū terrena siccitate analogū habere. Hac dici quidem, sed praeter omnem prorsus rationem, non nesciunt, paulum modo philosophia

do philosophia imbuti. Nam prout elementa inuicem promixta fuerint, ita Colorū enascitur uarietas. Sed ea in Cælo esse permixtio nulla potest, propterea ibi esse colorem, plane inficiabitur Aristoteles, nisi quia Lumen color quidam est, quod tamen luminosi corporis naturam haudquaquam indicarit. Quin, si maxime ibi ueros concesseris colores, ad examinem syncerum in tanta spatii uastitate, non usquequaque sibi consimili, reuocari, excutiq; haudquaquam poterunt.

Planetarum potestas maior sit, an fixarum Stellarum. Chaldeorum Placita de Planetis, item Diis Consiliariis. Hesperides quæ sint. Caput XVII.

Tudioſi porro Cælestium rerum præſcientiâ futurorum ex natura, positiq; Syderū proiribus consarcinâtes, dum in disquisitionem uocant quodam modo fixas Stellas, & Planetas, non satis sibi constare animaduertuntur, nunc enim Stellis non errantibus uim ascribunt cæteris eminentiorem, nunc autem ediuerso. Et plurimum quidem communem felicitatem pro nascentis modo, mensuraq; ab prosperiore Planetarum statu contribui sanciunt, Ab fixis uero *παράδρογον* quandam *ἀντυχίαν*, hoc est incomparabilem, & extra quam opinetur aliquis, Fortunæ benignitatem. Quæ sententia uel Ptolemæo autore comprobatur. Alii omnino Planetas uel, effectūq; præpotētiore ostendere conantur, tum Procli sententia, tum rationibus id euidenter monstrantibus, accedente item Veterum testimonio, Qui Planetas *κακομνηστούποδο* dicebant, uelut quosdam Mundi principes intelligerent. Quo autem discerniculo certiore ista teneant bonarum literarum studioſi, Astra inquit, secundo Cæli Anil. nequeunt perire, & propriis moueri motibus, aut locum mutare, Sed orbi infiguntur, uelut in tabula nodus. Itaque orbis motu feruntur, cui inharrent. Cæterum Planetas, deprehensum est, diuerso ferri incessu, ac tum uelocitate, tum tarditate plurimum discrepante, atque situ etiam. Quosdam nanque exortum petere, in occasum alios remeare. porro in austrum derici hos, in Septentrionem protolli aliquos. Ideoq; ex motus inæqualitate nomen quoque indeptos. Ex qua item certius cōiectatum, orbibus eos distinctis ferri. Fixas uero Globi ostaius Stellas dicimus, non quod non moueantur, nam duplici saltem circumagi motu, animaduertum Iunioribus est. Quibus & Globus, in quo sunt, motibus rotatur. Altero ab Ortu in Occasum, Reliquo ab Occasu in exortum super Zodiaci polis, tantæ tamen tarditate, uix ut percipi uel annis centum queat. Nec item fixas dixeris, quod Orbis modo circumferatur ambitu. nam est hoc illis commune cum Planetis, quod secūdo Cæli, ut dixi, astruitur. Sed ita dicuntur, quia eandem perpetuo seruant figuram, situm, propinquitatem, distantiam. Diuersitas Planetarum in motu, dum uel propiores nobis sunt, uel remotiores, causa est, sicuti Philosopho complacitum est, præpotens. Vtuarii producatur effectus. Vni formis autem, & constans motus mobilis primi id agit, Vt diuersitas hoc genus æterna sit, ac uniformi pergat periodo. Ego porro in literis inuenio, Chaldæos Cæli scrutatores eximios censuisse, Planetas quādoq; dici *ἐμπνηστές*, hoc est Interpretes, quoniam ex aliis astris, quæ tum minime errant, tum certum seruant, & statutum meatum. Sola hæc incessu proprio, suoq; nitentia res futuras insignitius ostendant, ac ueluti Deorum nuntiem interpretentur. Esse autem hosce, Saturnum, Martem, Venerem, Mercurium, Iouem. Mox sub horum Cursum eadem Chaldeorum obseruatio Sydera constituit. XXX. Quos esse dicit Consiliarios Deos. Quorum quindecim ea tueantur loca, quæ nostro continentur Hemisphærio. Reliqui res simul humanas, & quæ in Cælo sunt. Deos autem, quibus uis, principatusq; sit, duodecim numero esse, dicunt, quorum singulis singulos attribuant Menses. per hos autem, quorum ex animalibus nomenclatura est, meare Solē, ac Lunam, & quinque errantia Sydera. Post Zodiacum Stellas quatuor & uiginti numerant, ex quibus duodecim ad Meridiem locatas tradunt. Et harum, quæ apparent, duodecim uinis ascribunt, reliquis, quæ non uidentur, mortuis. has præterea rerum uniuersarum Iudices appellant. Obseruatum id quoque in Græcorum monumentis, Ægyptios appellasse quidem Zodiaci signa *ἡεὶς συνάμειν* .i. Consiliarios Deos. Planetas uero *ἐκείνησιν* ueluti Septemtriones

quosdam intelligi uoluerint. Vbi uero Poetarum princeps, Deorum cuiq; ab Vulcano substructam domum canit, intelligendas Planetarum domos interpretantur Eruditi, quas induxerint Recentiores, in quibus q; illos *οἰκοδομοῦν*, idest dominari astruant, ueluti nouitio inuento anam uetustissimus Poetarū praeberit. Illud ex Doctorum calculo, praeter quae diximus, adiciendum deniq; falsū uideri Errantes dici, Quando errare potest nihil, quod in omni aeternitate progressus conferuat, & regressus, reliquos q; motus constantes, & ratos. Illa parte hac superpondii loco fuerint, Quod Graeci explicant Interpretes, *Ἡσπερίδας λιγυφώδεις*, idest Canoras, Astra signare, uelut *ἐν ἑσπέρας φαινόμενα, καὶ διὸν γενόμενα*, idest Vesperiuistationem facientia, ac uelut nascencia. dici uero *λιγυφώδεις*, quia Enharmonius sese inde promat sonus, quoniam probabile non fiat, dum agitentur, minima quidem insonare Corpora, Maxima uero, & praestantissima, Cuius prorsum modi caelestia sunt, tacita omnino Vertigine rapi. Musicam uero indidem suauissimam edi, probabile habet *ἁρμονικῶν* tertio Ptolemaeus. Nos autē praeter ea, quod auditus noster eius non uideatur Capax. Ex Grammatica penu id nec praetereundum, Planetas item dici Graecis in re militari hac illac temere ambeuntis, Quos quandoq; *λασπηγίαι*, idest Desertoris affectos poena interlegendum subnotauius. Nam Heraclitus Imperator *λασπηγίαι πάντας τὸς πᾶντάς τις ὁ ἁρχικὸς διηνάμεας εἰσεπαρτίετο καὶ ὁσπιδὶ πόνου χαίρειν εἰσέντες τῇ νύκτι* *λέγου, καὶ αἰεὶ πολεμῶντες, ἑκατέρους ἐνδὶ σπασσόνων μετῴντο*. Planeten porro *ἄντιξ*, idest pro hospite positum quandoq; inuenias. Planeten uero idest *πλάνη* dicunt *τὸ σκοπεῖν ἐπεὶ τῷ ξυ*, idest ab proposito, & Scopio frustrationem.

¶ Mundum, Sphaeras, Stellaras sentire, ac preces exaudire. Sphaeram maximam esse Mundū oculum. Terram item Animā, & sensu praeditam, ex Platoniorum doctrina.

Caput

XVIII.

Ibet parte hac cum Platoniciis confabulari, In quorum sacriariis cum alia ple-
 1 raq; nō absq; admiratione sapius lectitamus, tum id, quod subnotabo statim,
 Mundum, cum sit animatus, sentire, ac per amplissimam Sphaerā praecipue,
 uelut per oculum intus omnia cōtueri, nam si nos per oculum nostrum, quo
 niam sit animatus, & diaphanus, & lucidus, multa perspicimus, & radio
 etiamnum in sublime surrecto, caelestia apprehendimus. Cur non inquirunt, Mūdi caelestis
 oculus, Viuis, perspicuis, lucidis, radios q; suos in omnia propagans, itidem sensibilibus
 concipiat modum? Amplius Mundi globos, Stellaras sensu item non carere, afferunt constā-
 tissime, Quoniam, ut Plotinus astruit, uota cognoscant nostra, exaudiant quoq; Caelesti-
 bus inest quidem Visus, specie tamen ab nostro diuersus. Verum in eo nō diuersus, quia ui-
 uit, perspicuus item est, atq; lucidus. Auditū item praedita sunt, Sed nostro dissimili. Inter
 omnia, quae ambitu Caeli clusa continentur, uiget communio quaedam, & ueluti nexus,
 Cuius quinq; uidentur rationes. Prima est, omnium materia una, Inde qualitatū concor-
 dia, Mox spiritus ubiq; unus, nam sicuti Caelum unus est spiritus in excelsis, Pariter itra Cē-
 lum unus iridem spiritus, uel caelestis omnino, uel Caelo simillimus omnibus est infusus, no-
 stro consimilis. Quartum habet locum natura genitilis una, fouens omnia per Spiritum
 mutuo copulata. Quintum postremo Mundi Anima, omnibus connexa. Sed cur non &
 terram inquit Plotinus, sentire dicamus? Obstat uero nihil, terram esse sensu praeditam,
 ut humana commodius, rectius q; dispenset, quae eius sunt muneris. Certe nil admodum
 impeditum esse potest, quin preces audiat, adnuat q; nec tamen ea, qua solemus ipsi, ra-
 tione. Neque enim cuncta animantia sensoris sunt eisdem communia, nam & quaedam
 aures habere non nouimus, nouimus autem sonos ab iis concipi. Omnino sciendum, Terrae
 aīam, nō ceteri abiecti cuiuspiā esse corporis aīam, proinde q; intelligere, atq; insup esse Deū.
 Ceterum in hoc eminentissimarum rerum tractatu, quonā pacto doctissimi Origenis pla-
 cita praetereamus? Putare nanq; se primo *πρὸ ἀρχῶν* scribit, Caelestia prorsum corpora
 esse animata, quoniam ab Deo mandata dicuntur accipere, quod rationali tantum naturā
 contingere, consentaneum est. Scriptum enim legimus, Mandatum ego Stellis iniunxi o-
 mnibus. At quae nam sunt inquit, mandata haec? nempe ut astrorum singula suo ordine, su-
 is q; meatibus

isq̃ meatibus indultæ sibi quantitatis mundo splendorem præbeant. Qua in re id omni-
no colligi uidetur liquido, Corporum illorum motum absq̃ animæ functione posse haud/
quaquam effici. Nec rursum Citra motum futura unquam, quæ animantia sint. In tanta ue-
ro Ordinis, ac motus ratione, atque cōstantia, non ne stolidissimum fuerit, Rationis aufer-
re potestatem? Apud Hieremiam sane Regina item Cæli Luna memoratur. Quinimmo
ab peccati labe non seiungi Stellas omnino, consensisse aduertitur Iob. Ita enim scribitur,
Stellæ quoq̃ in conspectu eius, mundæ non sunt. Id quod ad Corporis fulgorem non utiq̃
referti potest. Verum hæc ille uiderit. Ex Theologorum museo sunt, qui astruant, etiam si
cunctanter, Stellas, Sicuti Cælorum quoq̃ globos, suapte ui, hoc est substantiæ suæ natura
moueri, uelut Elementa.

¶ Dignitas Cæli ex historia, Item ex physicis rationibus. In Cælo esse Trinitatis myste-
rium. Cur dicatur *ὁ ὁ γένος*. Si stare Cælum, nihil moueretur. Si Calor cælestis deficiat, nul-
liberit calor, uel frigus. Caput XIX.

Æli dignitatem eximiam, uel inenarrabilem potius contemplanti mihi subit
quandoque, quod de Arabibus scriptum reliquit Arianus, coli ab illis duos
modo Deos, Cælum, & Liberum patrem, ac Cælum quidem, quia cernatur,
& syderum collucentibus oculis præcellenter contextum, Solem præferat
utilitatis immensæ authorem incomparabilem. Neq̃ item excidit, quod de
Anaxagora Philosopho proditum scimus, Qui interrogatus, cur nam se natum arbitrare/
tur, respondit, Cæli, ac Solis uidendi causa. quam quidem uocem ab Philosophis summa
exceptam admiratione rifu prosequitur Lactantius, putans nescientem quid responderet,
in hæc prorupisse. Ego uero, ni me quid secretius fallit, facile contenderim, non temere id
omnino effusum, Sed ut ab Sapientiæ studio, pensiculate admodum, & excusse. Nam q̃
exactius pensitarirem totam, comperiet liquido, Cælestem claritatē adeo præcellere, na-
turæ quadam præsigni maiestate, Vtin perenni, ac uitali luce illa augustissimum diuinita-
tis mysterium sit facile deprehensurus, Siquidem Vertiginosus ille motus ampliore no-
bis indicat Potestatem. Lux nitidissima Sapientiam. Calor suauissimus Amorem. Quibus
ab Principe rerum Deo mouentur, illustrantur, perficiuntur omnia, atque seruantur, pri-
mo inquam inter separatas, atq̃ Spiritales Formas, Sicut iter Corpora lōge clarissimo Cæ-
lum principatu censetur. Extra hæc, qui plura in clarissimo putat globoquirenda, is pla-
ne, quæ sit Corporæ naturæ perfectio, parum perspexisse deprehenditur. Quicquid alia
partiaro, ac diuini possident, in unum id est amplissime congestum. Sine hoc nec inferi/
us generabitur quippiam, nec genitum suas exercebit operationes. Et quidem sicut inti-
mus, & uitalis noster calor corpora confouet, ac seruat, eiusq̃ fomētō, quæ agunt in nos,
non frustra agunt, Ita si non ad sit cælestis ille calor, Corporum uirtus omnis, præsertim q̃
ille ipse tā uitalis, tamq̃ familiaris nobis calor p̃ficiū depereat, necesse est. Cælū utiq̃ na-
turale corpus est, omnium corporū naturalium perfectissimum. Corpus naturale tam mo-
tus, quam sensibilis qualitas consequuntur, perfectissimo igitur Corporum naturalium p̃-
fectissimus quoq̃ motus, & sensibilium perfectissima congruunt. Nullus motus perfectior
orbiculari, nulla qualitas sensu perceptibilis luce perfectior, quare hæc cælestis corporis p̃-
pria sint, necesse est. Quoniam uero perfectissimum Corpus est, comparem quoq̃ locum,
idest supremum habere, ex rerum dignitate, consequens fuit. Propterea Apuleius dici *ὁ ὁ γένος*
ὁ γένος græce interpretatur, quia sit altitudinis finis. Etiam si in Hexamero Ambrosius sic ap-
pellatum opinetur, quia sit uisui peruius. Scitum illud Aristotelis est ex libro octauo auscul-
tationis physica, Motum primi Cæli Vitam esse omnibus, quandoquidem euidētissima
est, & communis operatio Vitæ intimus motus. Cessante autem Cælo, nec cætera moue-
buntur. Sicut in minore item mundo si cesset motus Cordis: omnes animalis motus peri-
re, necesse est. Nec lapis itaque deorsum moueretur, neq̃ ascenderet ignis, quod mirū utiq̃
est, sed uicē rōnibus ostenditur, si motus quiesceret primus. Est aut, q̃ primū in unoquoq̃
genere, causa reliquorū: quæ sub ea p̃tinent serie, licet nō oīa eadē causæ hēant rōnē. Porro
q̃ de motu astruimus, patet in Caloris item rōne. Nā si cælestis intereat calor, nec ab firi-
b 3

gore profluat frigiditas, nec ab caliditate calor. Siquidem nō est frigori cōtrarius calor ille Sydereus, sicuti calor igneus, Sed omnes continet elementares qualitates eminētia simplici. Sicut lux omnes colores. Quæ uniuerſa diſertiffime colligit Picus Mirandula, Vir omnifariam doctiffimus.

¶ Mundi colores tres, An sint in Cælo colores ex Peripatetica Schola, An item
Calor. Caput XX.

Vnt ex Platoniciſ non ignobiles, qui tres eſſe uniuerſales præcipuos q̃ Mundi colores arbitrentur, Viridem, aureum, Saphyrinum, tribus Cæli gratiis dedicatos. Et viridem utiq; Veneris eſſe uolunt, atq; item Lunæ, Aureum Solis, ab Ioue tamen, Venerē q; non alienum, Saphyrinum uero Ioui maxime dicatum prædicant, Cui & Saphyrus dicatur cōſecratus. Hinc formulam mūdi compingentibus præcipiunt, expedire ad Gratiarum cæleſtium munera capeſſenda tris poſſiſſimum hos contueri colores frequentiffime. Atq; Saphyrinum quidem Mundi Sphæris inferere, Auræ uero Sphæris ad ipſam Cæli ſimilitudinem addere Sydera. Ipſam uero Veſtam, ſiue Cererem, id eſt Terram uiridi proſum excolere indumento. Quæquam uero in Planetarum mentione paulo ante, non eſſe in Cæleſtibus colorem ullum aſtruere uiſi abunde ſumus, Non grauabimur tamen Peripateticorum ſuſius hic argumenta explicare, nequis ipſum hunc, Cuius modo cōmeminimus, oculis deceptus Saphyrinum eſſe Cæli putet colorē, Quamuis *ὀψαροχρόματτα* Græcis uocare mos ſit, quæ Cæleſti colore tincta conuiſimus. Cælum igitur inquirunt, coloratum non eſſe, quia conſurgat ex elementorū qualitatis color. Cælum uero nec Elementum eſt, neq; item ex Elementis compactum. Non elementum quidem, quoniam ſit Elementi proprium, habere in ſe contrarietatem, agere q; in contrarium: ſi ei coniungatur, id ipſum corrumpēdo ſi peruiuat, ſpecie quoq; ſuam in materia generando. Proinde, ſi Cælum eſſet elementum: cum Elementa omnia ſe ad Cælum habcant, Sicuti ad uniuerſam terræ molem punctus, diu iam deperitiſſent uniuerſa, eſſent q; omnia Cælum, quod non ſit. Idem non eſſe ex elementis concinnatum, aſſeueramus. Nam quod huiusmodi eſt, minus eſt ſuis elementis, ex quibus conſurgit, conneſtitur q; At maius eſt elementis omnibus Cælum, Igitur non ex elementis. Argumentatur item ratione motus, qui in Elementis rectus eſt, ſeruntur q; uel ad inum, uel euolant hinc ad ſuperna. Sed Cælum eiufmodi motum neſcit, Verum conuertitur aſidue in ambitum, Igitur conſecutio manifeſta. Addunt porro illud quoque, non eſſe ibi elementarias qualitates, Caliditatem, frigiditatem, Siccitatem, humectandi uim, & propterea non conſeſcere. Quod ſi dicat aliquis, Solem dici utiq; calidum, & Lunam humectam, Saturnū frigidum, reſpondent, ex effectibus prodiſſe nomenclaturam hanc. Quam obrem Ariſtolem ſcribere in libro de Elementorum proprietatibus, Vbi Planetæ coierint in Piſcium ſignum, contingere mox, ut aquis diluātur omnia. Quod ſi in Geminis fiat coitus is: futurā uniuerſi conflagrationem. Sed iis addunt Patrum noſtrorum ſcita diuinæ uoluntatis ludicium, quod tam fallere, quā falli neſcit. Quod uero ad Calorem attinet, ut de aliis iterim taceam, non omnes idem ſentiunt. Platonici Cælum eſſe igneum fatentur omnes, & Lucere quidem proprie, ſed et conſecutione quadam calere, ſed non urere. Calor certe lucis proprietates quædam uidet, Sicuti eſt Lux Cæli qualitas propria. Cæterum ſuper hac re ſuſius alibi.

¶ Regio apud Platonem terreſtri Paradifo aſſimilis. Item Vbi ſit Paradifus is, Arriani hiſtoria ad id mirabiliter faciens. De habitatione ſub Æquinoctiali, Item an ibi ſit mare. Caput XXI.

Vndi rationes quidem omnes, quas lectione uaria aucupati ſumus, in unum hunc locum, ueluti in molem Corporis unam, congerere, non fuit conſilii, neque item operis inſtituti. in quo congeſtitiam quandam rerum dignarum cura ſyluam pollicemur potius, quā naturæ ordinem. Ita ſubnotantur omnia fere, ueluti inter legendū ſeſe obtrudere, niſi quatenus libro hoc, qui omnium

omnium prodibit primus, & secundo quoque, *delectum* quendam habuimus, ut sic auspicio prosperiore reliqua imperu quodam miscello consequerentur. In quibus pleraq; recognoscens hunc ipsum respectat locum. Interim ingent sese mihi Plato sua illa philosophi, aut Theologi potius maiestate uenerabili, atq; aurēpuellēs. In Phēdone suo ait se quodam mandasse literis, quod huic loco congruat uel maxime. Effe uidelicet Terrarū regionem quandam prominentem adeo, ut imbres nesciat, neque item Flaminum ullos persenat impetus. Summa, præsignis q; sit Aeris temperies, proinde q; inibi pfectissima quæq; uberior enascantur, nec desit exactissimum genus hominum, quorum æuum sit longe nostro diuturnius. Eorum Corpora sunt qui opinentur, ex æthere plurimum compacta, & ære. Aquæ, & terrę utiq; habere minimum, nec non compari fructuum modo uesci, atq; ali. Hęc eo exscripti libentius, quod non ita magnam cum Deliciarum Horto in sanctis literis celebrato diuersitatē habent. Vt intelligamus uere dici, ac prædicari, Platonem demutatis paucis fore Christianum. Sed occurrit hac parte aliud, nec minus admirationē dignum. Legimus Geneleos Cap. tertium, in quo, excusso Adā ab delitiis ob peccati atrocitatem, scribit Moyses, collocatum a Deo ante Paradisum Voluptatis Cherubin, & flammeum gladium, atq; uersatilem ad custodiendam uiam ligni Vitæ. Vbi astruit interpret esse, qui opinentur, Paradisum hunc uideri sub Æquinoctiali circulo situm, Proinde q; flammei gladii nomine Zonam reddi torridam, quæ propter Solis conuersiones Versatilis nūcupetur. Quæ uero ad hoc maxime pertinentia, Aut certe mira, & relatu digna imprimis, obseruauimus, ab nullo, quod equidem sciam, antehac animaduersa, pergam in literas promere. Arianus inter Græcos historicos tantæ est inscribendo integritas, ut φιλαλήθης. i. Veritatis confessor, studiosusq; sit uulgo cognominatus, atque ita etiamnum honestetur in libris. Hic in parte postrema Indici commētarii ueluti ipse quoq; Moyssi succineret, ita scribit, Hanno Carthaginēsis prouectus classe ab Columnis herculeis in Oceanum, relicta ad Equam Libya, diebus triginta enauigauit occidua petēs, mox ubi in meridiem diuertisset, plurima sese illi obiecere impedimenta, nam præter ardores feruidi Syderis, Vt in perusta regione mundi, aqua potabili deficiebatur. audiebatur porro creber de Cælo fragor, intemlate promicantia in sublimi fulgura oculos perstringebant. Visebanturq; ueluti flammæ marii riuus præcipitantes e Cælo, quanquam Cyrene ad extrema Libyæ in tanta campo, rum uastitate herbis nuda non sit, neque item aquarum inops. Quid, quod Auicenna tanquam Platonem, Moysemq; interpretaretur, primo Canonis in Complexionum ratione, temperatorem sub Æquinoctiali, commodioremq; esse scribit habitationem, quàm sit uel quam terrarum. Quod Eratosthenem quoque, & Polybium sensisse, Straboni credimus. Nec ignorem tamen, quæ sit in ea re inter doctissimos disceptatio. Et Damasenus scribit in Paradiso fuisse regionem diuinam, & prorsus eo dignam, qui Dei Opificis gestaret imaginem. Illud animaduertendum, quod & Thomas adnotauit, & Conciliator non omisit disferentia LXVII. Quosdam tradidisse, Paradisum hunc uideri situm in Oriente, quæ portio mundi nobilior est, quia dextra, sicuti II, Cæli cōprobat Arist. Sed cum tamen locum itidem sub Æquinoctiali Conciliator intelligit. Et rei ambiguitatem reteggit imprimis idem Beatus Thomas Articuli secundi fine, Quæstionis eiusdem. Quicquid autem sit, credendum inquit, Paradisum in loco constitutum temperatissimo, siue sit sub Æquinoctiali sit, seu alibi. Obiter illud hac in parte subnotarim ab erudito, quod aiunt, puluere non ita disparatum, Macrobius secundo naturalium, Oceani Legitimum, uerieromq; alueum sub perusta collocasse, abs quo profluentes sinus, qui ambitu suæ flexionis Orizontem imitentur, Omnem ait terram quadridam diuidere, Et habitatiōes singulas efficere Insulas. Et propterea Ciceronem scripsisse, Omnem, quæ incolatur a nobis, terram esse paruum quādam Insulam. Quod ipsum Eratosthenes, Polybius, & Strabo quoque approbasse uidetur. Sed hos Ptolemæi ratio refellit, & meminit Conciliator. Quod de sublimi terrarum parte pluuiis in concussa scribit Plato, id ipsum & de Olympi uertice antiquioribus proditum, & repetit Eustathius. Sed liquidius in Odissea Homerus quoq; etiam si Recentiorum obseruatio secus deprehēdit uideatur, Elusa ueterum Ingeniorum sedulitate in penstandis Naturæ arcanis, & quod dicitur, Cornicum oculis confossis.

¶ Simulacra duo nobis esse proposita, Mundum, & Christum, Mundum esse tanquā Remp. & Dei templum, Angelos a Deo perfectos humanis rebus, Qui mox euaserint De mones, & immundi Spiritus, Caput XXII.

¶ Eterum nequis nostra hæc putet, ueluti hirundinum musca, & Archyta cre pitaculum, Si diutius iis immoremur, re in immensum quodammodo recasura, palæstra utemur ea, quam nobis præscripsimus in hoc uelut præforamēto, ac mox huic parti Coronidem impingemus, si prius in hac mūdi historia, quæ Christiana Veritas obseruari, prætexerimus. Duo. s. fuisse pposita mor talibus Simulacra, Quibus ad inuisibilia mire præsum suirigeremur, attolleremurq; Vnū quidem naturæ, Alterum uero gratiæ, Etnaturæ quidem Simulacrum esse Mundi huius speciem, At Gratia humanitatem Verbi. In utroq; præmonstrari utiq; Deum, Sed non in telligi in utroq; Si quidem natura specie utiq; sua, uelut digyto præferebat Artificē. Sed cō templantium oculis illuminare non poterat. At præpotētis, & inenarrabilis Saluatoris Hu manitas, lux unica, uera, bona, de unico, uero, bono manans lumine, Medicina fuit, ut cæci lumen reciperent, & Doctrina quoq; Vt uidentes agnoscerent ueritatē. Hæc singularis pfecto est Mundi excellentia, hoc præconium eximium, Quod & ueterum scientissimi nō o mnino uidentur ignorasse. Quando etiam Senecam scimus nono Epistolarum ad Luciliū dixisse, Mundum Sapientis esse Remp. Quamobrem non uideri illum extra Remp. etiam si recesserit, immo fortasse, unum si reliquerit angulum, in maiora, atq; ampliora trāstūrū, ac Cælo impositum tunc demum intellecturum, cum Sellam, aut Tribunal ascēderet, quā humili federit loco. Nunquā inq; plus agit Sapiens, q̄ ubi in cōspectum eius diuina, huma naq; uenerunt. Idem alibi, ingens Dei templum Mundum uocat. Id ipsum & M. Tullius facit, Quod interpretatus uir doctissimus, bene inquit, uniuersus Mundus Dei templū uo catur, propter illos, qui existimant, nil aliud esse Deum, nisi Cælū ipsum, & Cælestia ista, quæ cernimus. Ideo, ut summi omnipotentiam Dei ostenderet, posse uix intelligi, nunquā uideri, q̄qd humano subicitur aspectui, templum eius uocauit, Qui sola mente concipit, Vt qui hæc uenerat, ut templa, cultum tamē maximum debeat Conditori, Sciāt q; q̄squis in usum templi huius inducitur, ritu sibi uiuendum Sacerdotis. Scribunt porro Theologorum nonnulli, Ab initio Deum, cum fecisset mundum, præposuisse illi quasdā caelestium Virtutum potestates, quibus regeretur, ac dispensaretur mortalium genus. Quod etiam indi care uideret Moyses in Deuteronomi cantico, ubi legimus, cum diuideret excelsus Gētes, statuit earum terminos secundum numeꝝ Angelorū Dei. Sed horū nonnulli, sicut & ipse, q Princeps appellatus est Mūdi, datam sibi a Deo potestatem nō iis, qbus acceperant, legib⁹ temperarunt: nec humanum genus diuinis obedire, Sed suis parere præuaricationibus docuerūt, unde aduersum nos peccatorū chirographa cōposita, nam, ut Propheta testat, pec caris nostris uenūdati sumus, Si qdem cūiq; suæ pretium capit unusq;sq; ubi uoluptatū ti llationes expleuerit. Hosce uero tum immūdos Spiritus, tum Christianis detestando no mine, Dæmonas nuncupamus. De quibus lubricatione sequenti in mediū promere perge mus, quæ de iis Veterum ingenia prodidere, additis & nostrorum placitis, ut sese ostētarit occasio.

¶ Dæmonis nomen fuisse ueteribus honestum, nobis nō ita. Cur Aristoteles dicat Dæ monios, & Plato diuinus. Caput XXIII.

¶ Dæmonis nomen in Christiana religione odiosum sanē, infestumq; est. non ita ueteribus, Quippe, quod postea patebit amplius, eiusmodi nomēclatura Deus q̄nq; significat. Et pro admirabili, & immēso Dæmoniū usurpat Græ corum natio. Sed qbusdā quoq; Vt Aristoteli, adhæsit Dæmoniū cognō mētum, Nam, quod nō insuper habēdum utiq; est, Platonē singulari sapiē tia philosophū oībus sere calculis ab Vetere sciētissimis ita approbatū, summis q; elatū præ conis legimus, Vt Diuinū Virum appellare nō defināt, præsertim in ea philosophiæ parte, quæ diuinog rōnes cōplectit, in qua & operæ multum, nec olei minus ab eo impēdum, cō pertius est, q̄ ut demōstrari res debeat, q̄n in iis, quæ ad naturæ modū spectāt, plures quoq; in eius sententiā procliuus ferūt, q̄ Aristotelis. Et, ut Arbitri honorarij, q̄q; nostrū nō sūt onus, uice

onus, uice fungamur, Oïno in philosophia prima, & in iis, quæ mathematicas requirunt Demonstrationes, In Oratoria itē facultate, ac in morum disciplina pleriq; omnes ueluti oïum principem suspiciunt, ueneraturq; Platonē, etiā si flumē orationis aureū fundi ab Aristotele, author M. Tullius est. Proinde instituitur, ut ab utriusq; Cōsecratoribus Diuini symboli Platonī, Dæmonii uero Aristotelī affigere, Ceu innuerēt opere, tanto Platonē uideli Aristotele præstantiorē, quāto naturalibus diuina censent augustiora, amplioraq; Vt præteream, quod Græci scribunt, & repetit Seneca, Athenis raptim Aristotelē p̄fugisse, ueritum ne impietatis noīe in uincula cōiectus ultimo afficeret supplicio. Appellationis autē ratio p̄fluxisse uidet̄ inde, Quod naturalīū sciētiam imprimis cōplexus Aristoteles est, quorū rō subluari fere cōtinet mūdo, qua in parte, sicuti mox liquebit, Dæmonibus præscripta putabant loca. Plato uero altius sese surrigens Intelligibilium cōtemplationi addictus Comparē Vitæ, morumq; normā eximia integritate cōsecutus est, spretisq; quæ cæteri usq; ad infaniam demirant̄, quod in nobis diuinū est, ad id diuinū, quod solū, uerē q; est, redigere omnibus, ut dicif, remis, uelisq; adnibet. hinc diuini cognomētū lōge clarissimū, uulgo celebratū illuxit. Author Allegoriæ Hesiodi Aristotelē nūcupat *θεῖον μόνον*. Plutarchus tñ in libro de liberorū institutione, Platonē quoq; dixit *θεῖον μόνον*. Sed in artibus itē Dionysius Homerum *θεῖον μόνον* appellare sibi permisit. Sciendū uero Dæmonii appellationem *ἐπιμφοτελῆ* ἐν. i. capi nūc in bonū, nūc in malū, præcipue apud Homerū, abs quo Reges dici Dæmonios nouimus, uelut Eudæmonas, P̄beios itē, priuatosq; Sed ut *δυσήμονες*, infelicesq; qm̄ mediæ potestatis sint Dæmon, & fortuna. Sed iam de Dæmonibus plura.

Rationalis naturæ gradus esse tres, Deorū, Dæmonū, Hominū. Dæmones cur. Itē eosdem dici Lares, ac Genios. Dæmonū descriptio. Qui medioximi, Patellarii, Semones, Heroes, Manes, Pluto Sumanus, Sangus, Popi, Diopi. Cap. XXIII.

Lud uero imprimis testatum uolumus, in negotiatione, ut sic dicā, ista Platonē ipsū, Platonicosq; plures nos eē amplexturos, qm̄ inter cæteros hi maxima curæ indagine Demonum rōnem scrutati sunt, non disclusis tamen, ut reiectis, quæ apud alios comperta legendi appetentiā p̄ciliare, aut fassēntem stomachū excitare, ac reficere poterunt. Igitur Platonem animaduerto

Rōnalis naturæ gradus fessisse tres, non dignitatis tantū maiestatem interpūctos, abiūctosq; sed etiā locorū interapedine. Ergo immortalibus Diis summam attribuit sedem. i. Cælestem. Sed hōz alios dici, & esse Intelligibiles, ab omni materiæ cōtubernio semotos, Quorum Parens, princepsq; is sit, quē rex Conditorē, Opificemq; ueneramur, maiestatis amplitudine ultramūdā, sanctū, & humano sermone inenarrabilem, Sed ne mēte quidē facile apprehēdibilem. Quisquis est is, aut q̄tuscunq; Vnus est, uerus, bonus, Veritas una, bona, Bonitas una, uera. Cæteri nō tam Diī, q̄ Ministri. Visibiles Deos intelligit Cælestia Corpora. Atq; hic gradus utiq; unus, qui & primus. Imum uero tenet nūmīssima p̄cellas: diuinitatis eximium, Homo. Cuius eminētissimā naturā, Calicibus fere cōparem paulopost latius explicare ingrediemur. Medium uero inter hosce extremos gradū, ab Lunā collimatio ad nos usq; expansum iam habent, Quos ab Scientiæ magnitudine prisici Dæmonas uocant. Sed M. Tullius Lares, etiam si in eo satisfacere uix sibi uidet̄. Apuleius nūc Lares, nūc Genios nūcupat. Hos tanq̄ interpretes quosdā, et Salutigerulos arbitrati sunt priores, Qui p̄cepta a nobis Vota ad deos deferret, et illic ad nos diuina munera, ueluti *μερίστου* q̄dam, & Parari. ad hos item Magica excantatio, & Prælagiorū species referebant, quod in Symposio docuit Plato. Plutarchus in libro de philosophorū decretis nimis præcise, cuiusmodi forent Dæmones, descripsit, Cū ait, Thales, Pythagoras, Plato, Stoici Dæmonas esse sanxerunt Substantias animales, Sicuti Heroas ab Corporibus amotas Animas. Floridius multo Apuleius, Dæmones inq; Animalia sunt, ingenio rationabilia, animo passiva, Corpore Aeria, tempore æterna, mox adiici, Passiuos dici, qm̄ iūdē, qbus nos, p̄turbationibus sint obnoxii. Hosce Romani ueteres Medioximos item nūcupantur, quod intersit ex sui ratione, ac loco, & potestate Diis summis sint minores, hoīum natura, uelut cōplacitum antiquis est, utiq; maiores. Propterea Plaut⁹ in Cistellaria, Ita me Diī, Deūq; Superi, atq; Inferi, & Medioximi. Apud eūdem qn̄ etiā Patellarios dici cōperias Deos, Qui patel-

lis, sacrificio uasis accōmodis, placarent. Propterea in fastis Ouidius, Fert missos Vesta pu-
 ra Patella cibos. Plautus, Diime omnes magni, minuti q; & patellari. Semones dici pu-
 tant eos, qui ab Aetis meditullio qeqd interpatet ad terram usq; habēt. Quos credit Mar-
 tianus *quibus* dici, hoc est Semideos, Heroas quosq; sicut Iamblichus itē significat, qm̄
 inquit, *quos* ueteres dicebant terram. Ibi q; Manes. i. Corpori humano praeſules attributi,
 q Parentum feminibus manarunt. Heroas fuisse iracundos, & occurrentibus infestos, Me-
 nander signat, proinde praeerentes Heroa silentium mire serubāt. Porro quicqd ab Lu-
 na ad terram interstiti est, Plutonis imperio ascribitur, Qui inde Sumarus dicit̄ quasi Sū-
 mus Deorum manium. Sed & Lunam in Vicinia plūtitā Proserpinā appellat̄. Semones
 Fulgentius non omnino malus author, esse Deos opinat̄, q Caelo digni nō cēserent ob me-
 riti paupertatē, Cuiusmodi esset Priapus, Hippo, Vertunus. Nec terrenos tamē putarent
 per gratiā uenerationē, Sicuti in Mystagora scribit Varro, Semone q; inferi? derelicto, De-
 um depinnato attollā eloqo. In ciuitate diuina Augustinus Semone dicit̄ Ianū sentit, quod
 Seminio praestit, dum p̄cipit̄ infans. Semonis Iani meminit ab Vrbe cōdita Ianu octauo Li-
 uius, q̄q; alii expuncta lectione ista, substituat̄ Sabino Sangi, ex Dionysio, Qui antiquitatū
 secundo, Sabinorū genti inditum nomē scribit ex Sabino Sangi diui gētis, quē Sangum
 qdam Pistium uocēt. Sunt q Dryopum Lingua Popos dici Dēmonas arbitrent̄. Omnino
 qui Homero posteriores sunt, etiā Deos ea uoce significari putāt, ut sint Popi quasi Ipopi
 ex ueterū doctrina *ὅς τῇ πολυτάθηντα θεῶν ὅντες*. i. omnia dispiciētes. Sicuti indidē corriuat̄ &
 Diopos, quā dictio apud Aeschylum ducis est peculiaris. i. *ἡγεμονία*.

¶ Eſſe item in Sphæris Dæmonum ordines. Prouidentia triplex. Quomodo ab Dæmo-
 nibus afficiamur. Qui Dæmones naturales, Qui q; Aduentitii. Dæmonū praefecturę Item
 Dæmones esse tanq; Pastores. Caput XXV.

Ed in hac Dæmonū distinctione id utiq; minus ignorādū, Ex Veteribus ple-
 rosq; praeter quā haecenus collecta nobis sunt, etiam singulis Planetarū glo-
 bis peculiare ascripisse Dæmones, ueluti stellas, Ita Planetę illi famulantes,
 in cuius orbe sunt, Vt in firmamēto stellę minores ab illustrioribus gubernan-
 tur. Inde Saturni legunt̄ Dæmones, aut Ioui, et deinceps. Immo uero inter
 Saturnius esse, q praesent alius in globo eodē. Quod & in cæteris intelligit̄. quēadmodū
 inter homines nō omnium eadē rō agnoscat̄ fortunā. Orphici terrestres etiā dederunt Dæ-
 mones, Sicuti etiā Aquei dicunt̄, & Ignei. Tradunt porro, q hæc curiosus p̄uestigant, eē
 ab Summis ad infima ueluti catenas quasdam extensas. Nam Stellarū quālibet Dēmones
 suos tanq; affeclas certis afficit modis. Sed eodē itē mō ab Dæmonibus Animæ afficiunt̄,
 ab suis ubiq; suę. Id ut facilius p̄cipiat̄, Prouidentia Platonica Schola in tria distribuit, Vni
 uersalem, minus uniuersalem, & demū particulare. Et uniuersalem qdē ad tria refert prin-
 cipia, quorū & superior facta nobis mentio est, Bonū, Intellectū, Animā mūdū: qua Omni-
 bus, & oīa provideant. Minus uniuersalē, ad Sphærarū, Stellarum q; animas, Quādo harū
 unaquęq; ofium qdem rōnem habet. Sed nō in oībus tamē. Particulare uero Dæmonū esse
 uolunt, qui quādam nō oībus, sed qbusdam gratificent̄. Quāq; & in humanis animis p-
 uidentia particularis est ad inferiora. Igitur pro loci rōne nobis non uno mō fomenta adii-
 ciunt, Siqdem Ignei Dæmones Cōtemplandi excitant potentiā. Aerei Vitę fauēt Aētūq;
 Aquei Voluptuosę. Hos Plato scribit a primordio malog plurimis uoluptatem immiscuis-
 se. Porro Dæmones qdem omnes esse affectu passiuos, Superiores uero, medios q; etiā im-
 mortales, Infimos duntaxat longæuos. Asteriē & illud, Dæmonū alios esse, ut sic dixerim,
 indigenas, Aduentitios alios. Et Indigenas qdem uolunt, q sint initio sic producti, Aduen-
 titios aut̄, q ex humana rōne mox inter Dæmonas sint centuriati, ac nihilominus humana
 curēt. Quod uero ad Dēmonicas attinet praefecturas, Alii latissima procurāt terrarū spatia,
 Alios detinent angustiora. Quidam Urbibus modo preponunt̄, aut ex hominibus singu-
 los tantum amplexant̄. Atq; hinc Saturnium alius, Ille Iouiū, hic quēuis aliū dicit̄ Dæ-
 monē sortitus, Sicuti etiā unūquęq; nostrum credenti suo, ut sic dixerim, syderi mancipari,
 Quæ utiq; Dæmonica rō, atq; cælestis non in homine tantū efficax putat̄, Sed & in cæteris
 naturæ partibus. Nam sepe animal hoc, uel illud Solare dicimus, aut Iouiū. Sic & in plan-
 tis, lapidibus q.

tis, lapidibusq. Certe Plato Dæmonicam potestatem, ut pœliatricem in Symposio, & Legibus admiratur. Propterea in Protagora, & Politico Dæmonas, ut Pastores recognoscit, in Critia etiam Gubernatores. Quibus nos diuina providentia commendandos censuerit, ueluti moderatoribus, Qui nos tum diuinationibus plurifariam, tum oraculis adiuuarent.

¶ Dæmones an habeant Corpus, Item Angeli. Corporum genera qnq. Nereides quæ sint. Qui, & ubi Visibiles Dæmones. Caput XXVI.

Nuero Dæmones huiusmodi, siue bonos intelligas, siue malos, habeant Corpus, potest uideri questione non indignû. Ac si Apuleium audimus, non omnes habent, Siquidem in Socratis Dæmonio ita scribit, Genus aliud augustius aio Dæmonum, q̄ semp̄ a Corporeis cõpeditibus, & nexibus liberi procurant certis precatibus. Quorum e' numero Somnus, atq; Amor. P'cellus Dæmonit' naturam nō putat esse sine Corpore, quādo inq̄t, sunt, q̄ fateant', Dæmones ab se cū Corporibus uiuos, Quin & Magnus Bassilius nō Dæmonibus mō, Sed & puris etiam Angelis corpora tribuit, ueluti Spiritus quosdam tenues, & aereos, atq; puros. Cui David astipulari uidet', cū ait, Qui facit Angelos suos Spiritus, ac ministris suos flammæos. Sed in ciuitate Dei Augustinus ait, Qui facit Angelos suos Spirit⁹, idest eos, qui Spiritus sunt natura, facit esse Angelos. Eandem quoq; asserit P'cellus idem Apostoli Pauli fuisse sententiā. qm̄ sic cōmodius locum permutet, quiescant, itē sine fallacia sensibus se offerāt. Sicubi uero in Scriptura legantur incorporei, respōdendum, esse moris Corpora quidem crassiora Corporea nominare. Quæ uero prætenuia sunt, quæq; aspectum, tactumq; effugiunt, incorporea dicere. Nō idem tamē uidet' Angelicū, & Dæmonicum Corpus. Illud enim radiat, & nequit oculis sustineri. Dæmonicum uidet' aliqui fuisse eiusmodi, qm̄ Isaias Angelum nominat Luciferū, qui lapsus est. nūc certe obscurum, tenebricosumq; est. Angelicū qdē Corpus omnis expert' materiæ. Dæmonica quodāmodo materialia, & subiecta passioi, præsertim, quæ sub terram intrusa sunt. Itaq; pulsata dolent, & igne admoto exuruntur, cinere inter cōspicuo, quod in Thufcia quandoq; factum, proditur memoriæ. Sed, ut hęc expendatur exactiore libra, Corporum (quod ad hanc spectat rōnem) inuenio Species qnq;. Est quidem Corpus unum, & id primū, quod igne tantum constatur, quod si ignis ille uisui subiciatur, Sydereū Corpus dicitur. Si uisum non patitur, Dæmones sunt: Quos igneo dicit Orpheus, aut Cælestes. Altera Species Corporū est, quæ ignis, aerisq; nexu attemperata sunt, Et hi Ætherei, uel aerei nuncupātur Dæmones, eodē Orpheo docet'. Quod si aqueum quiddam, ueluti tenuius ferrumen accesserit, Tertiū confurget genus Dæmonum, qui nominant' Aquei, qui qñq; etiam percipi possunt uisui, si d'ctius paulo subactum corpus sit. Vbi autem Terræ aliquid addatur, sed non ita crassum, Terreni iam efficiunt' Dæmones. Postrema sunt iā humana Corpora spissitudine crassiora, obfiora'q;. Aqueos Dæmonas in Perside, atq; Aphrica uisitari præcipue, Zoroaster existimat: Eos Nereidas uocatit Orpheus. adicit tamē Porphyrius, illos Dæmonas solum uideri, in quorū Corporibus præter aquæ uaporem, ignis abundet. Id'q; in Oriēte contingere, atq; Meridie. Glauci esse marinum Dæmona Græci scribunt. hunc esse Melicerten interpretat' Nicanor. In primo Ætolicorum scribit Nācander, Apollinē ab Glauco diuinandi scientiam esse consecutū. Porro, quod obseruatiōe dignū est, Augustinus asstruere uidet', Angelos omnes ante confirmationem, uel lapsum Corpora habuisse aerea ex puriore, superioreq; Aeris parte p'formata. Ceterum ad faciendū idonea, non item ad patiendū. Taliaq; etiam uisui bonis Angelis cōferuata, quæ uisum tamē nō patiant', nī crassius q̄piam fuerit inductum. Malis uero Angelis in lapsu demutata fuisse Corpora in aeris spissioris qualitatē, Vt igne possent torqueri. Super Genesin Augustinus idē sic ferme p'dit. Dæmones aerea dicunt' Animalia, q̄a Corporum aereorū natura uigent, nec per mortē dissoluunt', qm̄ præualeret in eis elementū ad faciendū aptius, q̄ ad patiendū. Patientiæ qdem humor, terraq; p̄gruunt maxime. Ad faciendū uero Aer, ignisq;. Verum nequid dissimulē, In secundo Sententiari adnotatū animaduerti, Hæc de aliorū sententiā fuisse Augustino p'scripta, Quoniā Christianæ ueritatis Sēdātōres cōplures cōspiratu cōsono prodiderint, Angelos esse incorporeos, Assumere tñ qñq; Corpora, ut exequātur ab opt. max. Deo iniūcta, qbus mox exuātur. Beatus itē Tho

mas Quæstionis propriæ articulo primo, Augustinum scribit, Platonicoꝝ opinionẽ explicuisse. Origenem quoq; ut in aliis item, esse deceptum, ubi in libro *πρὸς Ἀρξὸν* Deum patrem modo tradit, et Filium, ac Sanctũ Spiritum nullũ habere cũ materia cõmẽricũ. Quod si Gregorius Angelum uocat rãonale animal, id per metaphoram dictũ exponit, ex rãonis similitudine. Vbi uero Bernardus ait, Spiritus creatos indigere instrumento corporeo, intellegendum inquit, non naturaliter adglutinato, Sed ad aliquid assumpto. Deniq; in diuinis nominibus Dionysius incorporeos esse Angelos, constanter affirmat.

¶ Dæmones esse femine fœcundos, & Coire, Angelos bonos minime. An Angelus dicatur de homine. De Gigantibus. Dæmones qua rãone uarias exhibeant figuras. Quæ sint Naiades, Dryades, Onofceli. Cur quidam Dæmones ingerant se puerperis.

Caput

XXVII.

Arcum quendã in Cherrhoneso Græciæ conterminã fuisse, legimus, Qui genus suum in Melin fluiuium referebat, homo solitudinis præcipue amator, &

m Dæmonũ cultor eximius, quo nomine de illoꝝ natura multa psecutus, aliis etiam est impertitus, Sicuti illud, Dæmonas nõ pati solum, sed ualde unq; pati. Quin esse item femine fœcundos, id q; generandi studio effundere, fœcere q; inde animalia quædam modi nõ magni, habere. n. genitalia, sed neutiq; nostris similia. Porro quia excrementum quiddam effundant, pnutriri quoq; Alios qdẽ inspiratio ne, Alios etiã humore, Verum nõ ore, sicuti nos. Immo uero ut Spõgiæ, atq; Oistrea. Nec tamen Dæmones hoc omnes pati, sed q; materiæ pũctiores sint, qui q; lucifugæ intelligantur. Aquatici, atq; Subterranei. Hinc Augustinus Multos tradit, experientiã magistra didicisse, Sylluanos, & Faunos, quos uulgo Incubos uocẽt, improbos sæpe extitisse mulierib⁹. Earum q; appetisse, ac peregrisse concubitus, & quosdã Dæmones, quos Galli Dufios nuncupant, hanc assidue fœditatem tentare. Adicit tñ, se hic nil admodũ temere ausum affirmare, Angelos uero Dei Sanctos ea turpitudine ingnatos nõ credere. Cum uero legimus Genesios VI. Angelos Dei uidentes filias hoĩum, quod essent pulchræ, accepisse uxores, ubi non accipiendũ inq; est, ita illos esse Angelos Dei, ut homines non essent, sicut putant quidam. Nam hoies fuisse, Scriptura sine ambiguitate declarat, qñ dixit Deus, nõ permabit Spiritus meus in hominibus his in æternũ, propterea quod Caro est. Sed & Hoies Dei Angelos fuisse nuncupatos, ex iisdem literis testatissimũ est. Nam de Ioanne Legimus, Ecce ego mitto Angelum meũ ante faciẽ tuã. Et Malachias Propheta Angelus itẽ dictus est. fallit autẽ quosdã, quod ex illis, q; dicebant Angeli Dei, nati, ac propagati ferunt Gigantes, ueluti hoc humanũ nõ sit. Cũ tamẽ paulo añ Goticã Valtitã Romæ uisa sit fœmina, quẽ Corpore quodãmõ Giganteo lãge cãteris præminebat, quod eo mirabilis est uisum, quũ uterq; Parẽs nec Staturosoꝝ qdem hoĩum proceritate assequeretur. Sed recte, unde sum digressus. Nullus inq; Marcus idẽ, Dæmon Mas censendus est, uel Fœmina. Hæc enim inter stitira, & sexuũ discernicula ad cõposita ptinẽt, Dæmonũ uero Corpora simplicia sunt, ductu, flexu q; facilia, ad oẽm q; pfigurationẽ apta naturaliter. Et n. sicuti Nubes nũc hoĩum, nũc cuiuscũq; uisitationẽ facit, cõsimiliter et Dæmonũ Corpora, ut collibuerit, uarias accipiunt figuras. Qua rãone uig mō præferũt, mō etiã fœminã. Infremũt q; ut Leones, Saltũ, ut Pardalis, latrant, ut Canes. Nec tñ tor, ac tam uaria unũquodq; Dæmonum genus perfecit. Nã igneis, Aereis q; facile huiusmodi suppetit facultas, Siq; de in id se nullo negotio deformat, quod imaginatio cõceperit. Tenebricosi uero Dæmonis phantasticũ angustis fluctuãs eam nescit diuersitatem. Corpore item inagili, minimẽ q; actuoso. Aquei, nec nõ Terrestres in hoz meditullio pstitunt. Sed q; in aquis agunt plurimũ, ex elemẽti mollicie aues ferẽ, ac mulieres assimulat. Ex quo genere sũt celebratæ Poetis Naiades, Nereides, nec nõ Dryades. Qui uero inaquosa, & arida frequẽtant, Corporib⁹ arefcẽtib⁹, Cuiusmodi Onofceli pñoscunt, qui sunt afininis cruribus, hi sese mares plurimũ exhibẽt, interdũ quoq; Leonẽ, ac Canem induere uidentur. quare nõ ita mirũ, si qñq; puerperis fœminea specie ingatur Dæmonium, quod adulterum sit, & impuris humectationibus afficiat plurimum.

¶ Dæmones mali, Dæmonum e Caelo lapsus, Trygodæmones qui sint, & Sorodæmones, Couali, Soroadios Dæmon.

Caput

XXVIII.

Dæmones

d Æmones quidem omnes Christi cultus, tanq̃ malos abdicat. Illoꝝ cōmercio nullatenus utendū censet, Quando, ut in Apologetico testatum reliquit Florens Septimius, Dæmonum operatio est hominis euerfio. Græcia nō ita multos Dæmones damnandos putat. Addit, nec hos quidē esse expposito locus.

Sed quod ab cōdito æro rez̃ dispēfatio ea sit ratione instituta, ut illis animæ impurę Carnificina, ut sic dixerim, iniūgere, Cuiusmodi Dæmonū opera Magica Vanis impendio uti assueuerit, aduocās in aspectum imaginariū, & multa itidem imaginaria, spēdantibus obiciens. Nos in literis antiquioribus ab Pherecyde traditū obseruauimus, Dæmonas olim Cēlo lapsos, quod nostra p̃tinet doctrina, Ophioneum q̃ nūcupatum, hoc est Dæmonici Serpentē. Qui Antesignanus fuerit agminis ab diuinæ mētis placito deficiētis. In mysteriis exploratū illud quoq; Iouem qñq; Dæmones iferiores ad inferna deturbasse. Adde, quod & Pythagorica doctrina hoc ipsum fere opertius referre animaduertit, dum fractis alis Animam labi e' celo fingunt, in q̃ nouem distribuūt gradus, tanq̃ nouenarium Angelorū Chorū. Quin & in Sermone, qui est de fōnore, Plutarchus, Empedoclem eiusmodi Dæmonū lapsum nouisse, significat, Vbi ait, Semel fōnore illaqueatum euadere nō posse, Verū oberrare, pinde, ac Dæmones a Deo fugati, e' q; calo dati in præceps apud Empedoclem, Quos Æther ad maris ima deturbarat. Illo autē ad terrā reiectante, Hæc rursus in altū extimulabat, Qui illinc mox aliō contrudebantur. Platonici arbitrantur, Septē trionales Dæmones esse malos, Idipsum & Hebræoz̃ Astronomi comprobant, Qui Martis, noxios q; in Septētrione locatos tradunt, Propitios autē, & Iouis in Meridie. Iamblichus porro scribit, Imaginū fīctores a Dæmonib' malis occupari sēp̃ies, atq; falli. Ex quo, ut festiuus aliquid interim appingamus, Trygodēmones apud Comicū Aristophanem in Nebulis dicunt Poetæ, quod fecibus, quas Græcia *σύνος* uocat, faciē collinere consueti in Viis curribus insidentes, ne cognobiles fierēt, poemata concinebāt, Cauillis, probis uel laceffentes, q̃ præterirēt, Quod erat suū Comitorum. Proinde inquit Interpres, institutū, Vt q̃ quis impudenter nimis puitiando iniurius est, de Curru loqui dicatur. Plutarchus in rōne Liberorum institutionis, Senes hisce puitiis proscissos tradit, ut *χρονόλητοι* uocarentur, idest ætate desipientes, & Sorodæmones, hoc est, sepulchrales Laruæ. Erant & Dæmones quidam Dionysiaci, quos nūcuparunt *κεφάλαια*, asperi, & immites, q̃q; & Coualos dicebāt qui Lusu assimulato fallerēt, ut scribit Harpocratio, meminit Philochorus. Sed & Aristoteles octauo de animalium historiis Otum esse scribit Coualum, etiā si luxatis, qui modo circūferunt, Græcis codicibus, & imitandi studio teneri, atq; ita saltantem capi. Plinius parafiticum transulit, Theodorus Blateronē, Halucinatorē q; Sed et eo uerbo signat Græci Prædonē, aut Sicariū, ab genere gladii, quē *καπίδα* uocant. Apud Indos colebat Dæmon Soroadios, quod in linguā grēcā tralatū uerbū *Οενοπαῖ* signat. i. *οἶνο παῖν*. i. uini factorē.

¶ Dæmones an sentire doloris uim possint. Spiritū esse, qui sensum efficiat. Cur enses offerant Dæmonibus. Virgilii locus explicat. Theologica sententia de Supplicio Dæmonum.

Caput XXIX.

n Ec parua illud quoq; disceptationis cēseri solet, Doleant ne Dæmones, ac ex carnificari, pulsari uel uolō pacto possint, & multi adnuunt qdem, & nos paulo ante cōmeminimus, Sed qua id effici rōne possit: nō est obtrituū ualde, eo utiq; amplius, si nec solido, nec cōposito præditi sunt Corpore. Nam ad cōpacta ex pluribus uidet Sensus p̃tinere. Cætēꝝ quo nā modo infligat dolor, exactius perpendendū. Asstrunt qdē multi, esse Neruos, q̃ sentiāt, Sed nō id effici Neruus, Vez̃ Spiritus potius Neruo insitus. Nā quod Spiritus expers est, Sensus item expers sit, necessarium est. Ergo Spiritale Dæmonū Corpus magna parte, Vbi q; sensile est, natura, & absq; medio tangit, uidet, audit, Sed & tactū patit, & perinde, ac solida, diuinus dolet, eo tamen interstitio, quod solida intercisa, ac reuulsa aut planātur nūq; aut uix p̃tingere id potest. Resectum uero Dæmonicū corpus coit rursum, recreatur q; aeris mō, aut aqua. Et id quidem celeritate incredibili, interim tamē dolet insigniter, dum pagitur dissecitū, quo fit, ut ferri aciem reformident, reclinet q; q̃tum maxime possint. Propterea qui exagitare Dæmones moliantur, Ensēs, ac tela studiose p̃tendunt. Ex qua uetēꝝ, & qdē Platonicoꝝ doctrina Platonici ipse Poeta Æneidos sexto ita scribit, Procul o procul este profani,

Conclamat Vates, totoq; absistite ludo.

Tuq; inuade uiam, Vaginaq; eripe ferrum.

Eum uero locum q̄ apte excusserint Interpretes, iudicabunt uolentes. Nā satis habuit Seruius dicere, uoluisse Æneam habere contra umbras Ensem consecratū. Spiritum uero primo uiuere, atq; sentire, argumēto est, ut dixi, qđ eo ab mēbris reuocato: mox illa & sensu, & more defecta cōmoriunt. Animas uero eiusmodi itē prætenuia Corpuscula habere præter solidum hoc, & crassum, in qbus pariter sint, in qbusq; potissimū sentiant, & p̄suerent lōge diutius, q̄ in solido, alibi ex Veterum sentētia docebimus. Vnde lux multa Maronin fereť. Sed posteaq̄ Antiquorū placita in his recēsuim⁹, adnec tam⁹ & Theologici doctoris sententiā. Scribit Beatus Thomas, Timorē, Dolorem, Gaudiū in Dæmonibus esse nō posse, ut sunt Passiones, uel ut latinius loquar, p̄turbationes, qm̄ sint hæ Appetitus sensitiui p̄pria. Qui Virtus est in organo Corporeo. Vt uero intelligunt simplices uolūtatis actus, sic in Dæmonib⁹ esse posse. Etenī hoc mō dolor est oblutatio uoluntatis ex eo, quod est, uel nō est. Multa. n. sunt, quæ nō esse, Dæmones mallent, & econuerso. Ideoq; dolorē cooriri, necesse est. Sed cum dicat Christus, ignem æternū supplicii hoīum esse attributū, & Dæmonū, Quonā modo esse queat in eo Spirituū immūdoꝝ discruciatio? Discēdit ea me inq̄ Veritas, maledicti in ignem æternū, qui p̄paratus est Diabolo, & Angelis eius. Sed sunt inq̄ iterum Augustinus, sua etiā Dæmonibus Corpora, sicut doctis hominibus uisum est, ex hoc aere crasso, & humecto. Quod genus elementi, si nil perpeti posset, nō ureret feruē factū in balneis. Si autem Quisquam nulla habere corpora Dæmones asseuerat, nō est de hac re aut laborandum inq̄sitione operosa, Aut contētiōsa disputatione certandū. Adhærebunt Igni Corporeo Spiritus, quāuis incorporei, ut crucietur, modo utiq; miro, & homini nequaquam explicabili. Sed tamen uero, Cur. n. hoc censeatur impossibile, Si fieri potuit, Vt Spiritalis Anima corpori alligaretur?

¶ Dæmonem tribus modis dici. Animum nostrum etiam Dæmonem nūcupari. Locus Virgilii declaratur. Caput XXX.

Scribit aut̄ Proclus, Dæmonē nō uno modo dici, Alius. n. ipsa essentia Dæmon est. Comparisonē alius. Alius item habitu, Vbiq; .n. quod proxime p̄g est, ac prouidet, appellare Dæmonē cōsueuerunt, sicuti apud Orphēū Iupiter Saturnū Dæmonem uocat. Sed & Plato Deos, qui generationem e. p̄ pinquo disponūt, Dæmonas nūcupauit. Comparisonē utiq; Dæmon est, q̄ proxime unicuiq; uidet, etiā si Deus sit. Habitu uero Dæmon dicitur Animus. Qui similitudine quapiā ad genus Dæmonicū mirabiliores, quā secundum hoīem actiones edit, totamq; uitam suā suspēdit ex Dæmone. Quā rōne in Rep. Socrates Dæmones animos appellauit, q̄ Vitam bene transegerint. Dæmon uero essentia hanc per seipsū p̄prietatē est sortitus, Viribus p̄p̄riis, modisq; differentibus actionū distinctus. Anima rōnalis omnino in Timæo Dæmon animalis est appellata. Dignum scitu, quod Apuleius inq̄, Quodam si gnificatu Animum humanum etiam in Corpore constitutum nūcupari Dæmonem, Vnde & apud Virgilium *Le Nonno*.

Dii ne hunc ardorem mentibus addunt

Euriale? an sua cuiq; Deus fit dira cupido?

Ergo & bona cupido animi Deus est. Vnde Eudæmonas dici Beatos putant, Quorū Dæmon bonus, id est Animus Virtute perfectus est. Intellectum itē nostrū possumus recte Dæmonē nūcupare, nā Timæus inq̄, Deum nobis supremā animi partem tanq̄ Dæmonē cōtribuisse. In Symposio uero ipse mentis Amor ad diuinā pulchritudinē cōtemplandā Dæmon cognominat. Porphyrius etiā, ut scribit Iamblichus, Dæmonē propriū nō esse aliū, q̄ Intellectū putabat, & inde eum esse Eudæmona, q̄ sapiētī sit intellectu p̄greditur. Sed Iulius item Pollux Homero auctore, Dæmonas scribit Deos uocari, Quādo etiā Plato Omnium Moderatorem magnum Dæmona nūcupare sibi permiserit.

¶ Dæmonem esse unicuiq; proprium, custodem, testemq;. Quæ sint ab eo emolumenta. Quando fiat Dæmonis ab Aia electio. Dæmonū Socratis quale foret, & cur diceret Dē. Itē de Augusti & M. Antonii Dæmonio, Dæmonū bonorū, & malorū noīa. Cap. XXXI.

Ex sublimiore

X sublimiore autē Dæmonū genere Platonis sententia est, Animis in Vitalem hanc prodeuntibus lucem contibui Dæmonem, q̄ sit actionū inspector oīum, & Cogitationum quoq; diligens explorator, Qui q̄ Corporeo exolutis nexu afflatus semp̄, raptē q̄ ad ludicem protinus, singula testimonio ap̄ probans suo, uel diluens, quod in Phædone confirmat Socrates, & repetit Proclus. Postea ipse hic Dæmon, si religiose colat̄ a nobis probitate, ac sanctitudine, quod Socratem fecisse scimus, putant Platonici, nire ab eo nos iuuari tum somnis, tum signis, mala auertendo, bona auctius fospitando, posse nanq; humilia, iacentia q̄ surgere, nutantia tibicinibus offulcire, obscura illustrare, denumq; improspere Sydus restituere. Hoc non ē Philosophorum modo Scholis est, sed & Menander approbasse uidetur, ubi ait, *ἀνδρῶν δὲ συμπαροῦς τὰ δὲ θεῶν γινώμενον*. Adest inq; statim nascēti unicuiq; Dæmon. Inde in *Φαρμοκιδίῳ* Theocritus, *ὄν δὲ μοι πάγκαλον*, ex Interpretis astipulatu intellige, cum suo ipsius Dæmone. Nec mirum est, additum nobis augustiorē, sanctiorēq; præsidē. Quādo non ferē sit aliud homine imbecillius, Qui ab Cælesti tranquillitate femotior, ut uersis q̄ fortunæ telis obiectus, Voluptatum perniciosissimis circumfusis delinimētis, quæ assidue aduersus animam stipendia facere sentiunt, ut inscitia malum præteream, quo ab incunte ætate, tanq̄ teterriimo cœno obuolatus, Et demum ab hoste uigilantissimæ aggeribus fossa, ualloq; circumseffus, & nulla non hora pulsatus ariete, & paulo minus solo æquat clarissimæ illius Prouidentię, ab benefico munere nusquam cessantis, opem summa ui ad extrema redactus implorabat, quo adminiculatio, pleniorq; spei definitam gentibus metam posset contingere. Proinde appositi nobis hi, quos diu iam more Veterum Dæmones dicimus, tanq̄ Pastores, ut placet Platoni. Ea uero si displicita est nomenclatura, nūc penus iam, sicuti Patribus Christianis appellare moris est, Angelos bonos, quod *Ἀρεοπαγίτα* Dionysius cōprobat, nec ab Platonis mente dissentaneum est. Qui preces nostras et Optimo maximo Deo exhibere, ab Platonici credunt, & Confirmat Cassiodorus in Psalmorum enarratione. Sunt qui opinentur, Aīam nō tunc creari primū, ubi Corpori adnectitur, Sed uixisse diu ante. Horū itē sententia est, Animas iam iam descendensuras ex Dæmonū numerosa serie Custodē naturaliter fecerere. Putāt alii ista perfici, q̄ iam electiōe uti cœperit Anima, Siq̄dem dum sibi mores induit hos, aut illos, optare itē Vitę ducem latenter. Nec absurdum rentur Dæmonē eundē ab pluribus fecerē. Adiciunt illud quoq; Morum ratione eadē nō manente, nō manere item Dæmonē. Item sicuti Dæmonis optio nobis datur, Ita nos ab Dæmonibus uicissim optari. Hi uero non alii sunt, q̄ malefici qdam, prauitas quorum ab diuinis nos seiungendo in materiam penitus adobruat. Ægyptiorū doctrina traditum est, ab Dæmonum præside Deo pro ratione propositæ uitæ Dæmonē assignari, nō ab Astro, nec ab Planeta, quod sensisse Porphyrius exilimat, ut author est Iamblichus. Quare Concinentes Pythagorici, ita Iouem apprecari p̄sueuerant, Ut uel ipse a malis abduceret, uel a quo Dæmonum id posset præstari, monstraret. Iamblichus refert, eate nus ab Dæmone nos dirigi, donec sacris expiati Deum subeamus ducē pro Dæmone. Cui posthac Dæmon ita cedit. Ut uel uacet eo præsentē, uel ad idem conducat. Hinc Plotinus nos exhortatur ad Deum pro Dæmone cōsequendū, quis ad excellentiorē Dæmonē id retulerit, qui Plotino multum intulit claritatis. Quoniā excellētiōr Dæmon q̄q; dicat Deus, qualē Plotinus habuisse credit, atq; itē Socrates. Nā & Inferiores Dii, sicuti p̄fignificatū nobis est, q̄q; Dæmones dicūt. Quā rōne Apuleius Librum de Deo Socratis attribulauit potius, q̄ de Dæmonio Socratis, etiam si rubore quodā uerius id ab Apuleio factum, oīa uo Ciuitatis diuinæ interpretatur Augustinus. Dæmonē Socratis Deum quoq; appellatū rōne, quā dixi, author est Proclus, id ipsum Platonis autoritate in Apologia, & in Alcibiade primo, quem interpretabatur, corroborans. Erat uero Dæmon hic Socraticus tum Igneus, q̄ ad cōtemplationē cælestium rerū Socratem inflābat. Tum ē Saturnius, q̄m abductū a sensibilibus cura intellectu plurimū uiuere hortabat. Hūc sensu p̄cipiebat, sed nō Corporis huius, Veg, ut Platonici p̄suasissimū habēt, sensu ætheri corporis intra hoc de li tescētis. Quā itē rōne ab Prophetis uideri solitos, audiriq; Angelos, credit Auicenna. ferūt qdē passim Dæmonū Verba, inq; in libro de Socratis Dæmonio Plur. Sed illis modo insonāt, q̄ tranquillam seruāt Aīam, nec tumultuatē p̄turbatiōibus, Quos sacros nūcupa-

mus, & Dæmonios Viros. Refert idem, redditum Patri Socratis oraculum, nequam illi omnino uim adhibere tentaret, aut porro inducere suasionibus pergeret, Sed suo ipsius arbitrio permitteret, fufis Ioui agoræo precibus, atq; ite Mufis, habere. n. Præceptoribus uni uerfis, aut etiam Pedagogis Ducē auguftiorē. Dignū fcitu & illud, putaffe quofdā, Socratis Dæmoniū fuiffe *ἡσυχῶς*, hoc eft Sternutamentum, quo dextra in parte obueniente, ad agendum concitaretur, in sinistra uero, auerteret. Sed qm̄ uolētes in Plutarchū incidim⁹, succurrit ex Libro eufdem de Romanorū fortuna exemplū illuftre, quod quia arripit plurimum, etiam apponendū curauim. Tradūtingt, M. Antoniū, & Auguftū fingulari amicitia, & beneuolentia iunctos, cum fuppeteret otium, fepe lufibus inter fe diuerfis trāsmittere tēpus folitos. Verum in his cum femp uictus abiret Antonius, Quidam apud eum, diuinandi peritia clarus audacter ita fubmonere perexit, & Antoni qdnam tibi cū A Adolefcēte ifto: refuge ipfum, & uita. Tu qdem illuftrior es, natu itē grandior, Sed pluriū quoq; impator. Bella multa exanclasti, peritia rerum præftantior es. At nescio quo pacto huius ipfius Dæmonem Dæmon reformidat tuus. Quin tua qdē fortuna ex fe ampla eft, Sed fortunæ Adolefcētis fubblanditur. Quod, ni abieris procul, ad illum defecturam apparet. Dæmones non clementia auertentes & ἀειμαχοί dicebant a ueteribus, & Apopompei, Apotropæi, Lysii, Phyxii. Approbantes uero, ac rata, firma q; fānciētes, Aliterii, Proftropæi, Palamnai. Nā & apud Aſchenim in oratione *τοῦ τῆς περὶ πρὸς βέλους*, Proftropæum dici pro scelere ne fario obſcruiamus.

¶ An mutato loco, mutes & Dæmon. Cur qs alibi fortunator. Dæmone illuftrante, mira fæpe a nobis fieri. Theologorum de Angelis bonis placita. Cap. XXXII.

Nucro, si locum, regionem uē mutes, fimul mutetur & Dæmon, non ferē inter Eruditos conſtat. Abſurdum ratis quibuſdā, Dæmonem unum, uelut in mancipium uenerit, a nobis ne latum quidem Vnguē reuelli, quātumuis longinqua terrarū ſpatia obierimus. Aliis uero unicum eſſe Dæmonem, & eſſe ubiq; fānciētib; quod Iamblichoplacet, Propterea non cogi demigrare.

Quod ſi non eſt ubiq; ſimul, Nō Dæmon tātum unus. i. unus numero, ſed etiā ſpecie unus in ſingulos accipit præſecturū. Qua rōne Solares homines Solaribus ſubiciunt Dæmonibus. Qui ſi commigrant, nihilominus in ordinis eiufdē Dæmonū incidūt ducatur. Quod de Solaribus dico, de cæteris item intelligendū. Quoniam uero in qualibet Dæmonū Deſcuria plura ſūt dignitatis, et Virtutū diſcernicula, Sicuti etiā Venerii homines, aut Saturnii fortuna inter ſe diſparant, hinc efficitur, ut uariantibus Locis, Vari ſint etiam rerū noſtrarum Euētus. Nam cōmodiores fæpe nāſciſcimus duces, aut ediuerſo. Accommodatiſſimos uero, qui unici ſunt in regione certa. Ex iis autem conſequit, Vt idem alibi fortunator pernoſcat, q̄ ubi erat prius, adeptus uidelicet potentiorē Dæmonē. Quin huius illuſtratione præſtanti fieri quoq; putant, Vt fæpe doctore nullo res excogitent mirę, perducant q; ad exitum feliciter præter opinionē, quæ noſtrarū uirium excedere uidebant meſum. Porro ut noſtrorū quoq; i. Chriſtianorum Patrum ſcita nō prætereant, quæ ex parte quoq; attigimus, Colligit Beatus Thomas, diuinā prouidentia pgruentiſſimū fuiffe, Angelos bonos non ſtræ addiſſe cuſtodie, qbus ad bonū perducemur, a quo ſæpius inſita imbecillitate delinimus, noſtrum q; ſit proprie, p̄nuere in pluribus. Recte. n. Sapientia non lego, Cogitationes Mortaliū timidæ, & incerta Prouidentia noſtra. Hieronym⁹ humana arripit dignitatis parte iſta illud exponēs, Angeli eorū in Cælis, Magna inqt, eſt Animarum dignitas, ut unaquæq; habeat ab ortu in cuſtodiam ſui Angelum delegatū. Vni homini unus debet cuſtos, Sed interdum deſignant plures. Quæ curę ratio ſpectare uidet ad inſimum Angelorū ordinē. Quorū munus eſt, Gregorio docente, minima nūtiare, minutū uero uidetur, Vni tātū Homini ad ſalutē neceſſaria procurare. At humanæ reip. protectio altiorē exigit decuriam, cuiuſmodi Principatus ſunt, uel Archangeli.

¶ Oracula fuiffe ab multis cōprobata, ab multis itē dānata. Oraculorū origo. Theologię genera tria. Statuę Dæmonicæ. Vñ hēant Vaticiniū Dæmones. Ca. XXXIII

d E Oraculis forte curioſior aliq; a nobis expetat, compertius qppiam in literas promi. Quæ tamen ſi uaniſſima ſunt deprehēſa ſæpius, nihilo min⁹ Theologos ueteres, & Platonicos ſumme illa uenerari ſolitos, exploratiſſimū eſt.

Conatoſq;

Conatosq; etiānum rationibus corroborare. testat in Phædro hoc ipsum Plato, testat et in Timæo, ubi ea demū de diuinis astruit asserēda, quæ Oracula cōprobarint. Immo uero et ab Oraculis, & uaticiniis Socratis ordit' Apologiam, qn & Socraticos mores ex Apollinis respōso concinnatos ait. Verū cum Tria haberētur priscis Theologiæ genera, Vnū Fabulofum, quod & Historicum nūcupabāt, Poetis maxime attributū. Naturale, quod mysticum est, & ab Philosophis suscepū. Ciuile, quod in singulis Ciuitatibus pfectudine inoleuit, ac mox Legibus est fancitū. Hoc genere postremo cōtinebant' Oracula, atq; itē Rīsa. Quod siunde irreperint Oracula primitiū: indagine curiosa sit scrutandū, Videor lectione iugi cōperisse, nō ab Diis, nō ab Dæmonibus instituta, uel propagata, Sed ab Vafrijs quibsdam, & quæstuariis initio inchoata. In quam sententiā Celeberrimi e' Græcorum Sapientibus iere pedibus, Peripatetici, Cynici, atq; Epicurei. A' quibus nō solum scriptis Oraculorū uanitas est palām facta, sed cōmonstratum quoq; quæ malorum soboles inde pullulant. Argumētō sunt res pōsa improborū hominū, & ad imposturā, & carnificinā auaritiæ fomitis exer citatorū nimio plus, ad utrūlibet euentum solertissime coaptata, quæ ita demū cōfarcinabātur, uel ut ille ait, p'ntis dolis artexebant'. Vbi solite Ciuitates oberrant' Emisfarij, ac ueluti Corycæi qdam, quos haud parū multos, scelcrum administros, ac partiaris habebāt. Hi siquidem intentissime qd cuiq; opus foret, p'sequebant', renūtiabant q;. Mox ad hoc destinati in adytis obscurioribus, aut speluncis illatebrati, Venientibus respōsa dabāt. Quos multum adiuuabat insita homini futura pernoscendi auiditas, inscitia sapientumero combinata. Est & hinc euident' indicitū, Quippe exp'ressum per Quæstiones Arupifum, & Vatum plerisq;, Vt totum diuinādi pontificiū suis ipsorum necti fraudibus faterent'. Quid, qd Demosthenes, uti accepimus, Pythiam tum *ἡ λημνὶ* dicebat. i. quasi cum Philippo faretur. Quod nimirum illic p'cedebat, ut ab Philippo corruptā diceret. Quo fan' commune mur, ut est Diuinationū secundo scriptū, in id genus oraculis etiāmnū delp'hicis alijs quipiam fuisse non synceri, meminit historiæ p'tra Cæcisiphontem Aeschines. Nec n'e tamē fugit, Lactantium scribere, & Apuleius cōfirmare uidet', & nos supra attigimus. Astrologiā, Auspicia, Auguria, & Oracula esse Dæmonū inuēta, quorū sit, tenebras offundere, & Veritatē caligine obducere. Quod siq; miracula obiecerit, Scire licet, herbarum potentia, & Lapidum Virtutibus, nobis nō perinde manifestis, multa item p'fici posse, quæ nos per inscitiam Dæmonibus, aut Cælo accepta referimus. Omnino nō abq; Dæmonū participatu hæc tractabatur negotiatio, ut quicquid sensero, promam ingenue. Nam Mercurius scribit, ex propriis, certisq; rebus certo cuidam Dæmoni cōgruentibus cōpositam rite Statuā cōsestū per Dæmonem cōgruū animari. Id cum Augustinus legisset, repetendū, apponēdumq; cōsui Ciuitatis diuinæ octauo libro. Quod si, qua nā rōne Dæmones futura p'pno scere ualeant, putet q; amplius esse quærēdum, respondebit Porphyrius in libro, quem de Oraculis edendum putauit. Quæcunq; a Diis futura p'rdicent' per oracula, ea ex cælesti obseruatione p'rdici omnia. Sed aduertant obsecro Christianæ ueritatis cultores, quæ ab eodem subiciunt' Porphyrio. Sciendū inq't, Deos quoq; sapē mētiri, Nam explorata, ceteraq; futurorum p'spicientia nō hominibus tortuosa modo, sed et Diis ipis incertissima, plurimisq; referta ambagibus est. Quin si cui Deo contingit, nō tamen omnibus contingit honoris. Adici uero & illud potest, Velocitatem sepe in illis Diuinitatis loco censerī, qm̄ omnis Spiritus ales est. proinde momēto ubiq; sunt, nā totus orbis locus illis unus est, quid ubiq; geratur, tam facile sciunt, q; enuntiant. Cæterum obseruatione dignum, quibus insensitijs, qbus uel discerniculis diuinatio hæc de mūdo ex mūdi concinnata signis, ablataq; hominibus, concessa Dæmonibus ab Origene, atq; Porphyrio, tandem dispenseret'. Dæmones, q; Aetheri nuncupentur, Quiq; Aeris colant sup'erna, Cælestibus futurorum indicijs, Vt uelut tenet opinio, addicuntur amplius, quā terrenis. Qui uero infima hæc frequentant, dicunturq; Aquei Dæmones, non tam cælestia ad hunc usum suspiciunt, q; nostra obseruationes p'æficientiam sibi aucupantur aliquam. Medios uero putabant certius ex iis, quæ utrobique enuntiant, p'ædictionum argumenta captare, proindeq; istorum operam in diuinationibus expeti consueisse imprimis, & fuisse p'cipuam. Vt qui hominibus quandoq; p'æfatus p'æsto fuerint, Vt prodit Origenes. Quæ tamen siue ab iis accepta, siue acri obseruatione deprehensa, confusanea fuerint, & multa rerum caligine halucinantia.

c

¶ Dæmonum bonorum, malorumq; *distinſio* ex Porphy. Dæmonū *descriptio* ex Aug. An Dæmones sint hominibus præstantiores. *ἐνεργούμενοι* qui dicantur. De Serapi. Quos facile arripiant Dæmones. Cerberus q. Dæmonas non posse diuitias dare. Animas defunctorum a Dæmonibus effingi. De Arrepticiis plura. Terminatores qui sint. Itē Paredrus,

Caput

XXXIIII.

Orphyrus in Libro de Causis ad intelligibilia nos ducētibz, Dæmones bonos a malis sic ferme distinguendos putat, Animæ inq; quæ sub Luna plaga gubernant latiores, quæq; Spirituali innituntur Corporis rationis ufu id exuperant, Boni dicuntur Dæmones, A quibus ampliter eorum, quibus præficiuntur, emolumenta procurantur. Fieri uero nequit, Vt detrimenta ab his Inferantur, Iis autē connumerandi, quos Plato Internuntios dicit. Cæterum Animæ, quæ coniuncto Spiritui minus dominantur, Sed succumbunt sapiens, in crescētibus perturbatum incentiis, & Voluptatum titillationibus, Hæ uero iam Malefici dicuntur Dæmones. Sunt autem tam boni, quam mali Dæmones fere inuisibiles, quod Corporis indumentum minus solidum, minusq; sit compactum. Dæmones Mali libaminibus, & carnum nidore oblectantur plurimum, siquidem Spiritale Corpus iis crassescit, obesusq; euadit. Etenim Vaporibus uiuit, & fumigationibus. Aurelius Augustinus hos, illosq; malos arbitrat, atq; etiamnum ita scitissime describit, deformatq;. Esse uidelicet Spiritus nocendi cupi diffimos, a iustitia penitus alienos, superbia tumidos, inuidia liuidos, fallacia callidos, qui in hoc quidem aere habitēt, quia de Cæli superioris sublimitate deiecti merito irregressibilis transgressionis in hoc sibi congruo, uelut Carcere, prædammati sint. Nec tamē, quod supra terram, & Aquas Aeris locus sit, Ideo meritis superiores nobis censendi. Nec q̃ Corporibus sint præditi melioribus, Alioqui etiā Bestias multas nobis uidentur prælatum. Quæ nos & acrimonia sensuum, & motu facillimo, atq; celerrimo, necnon uiribus, & firmitate Corporum animosissima exuperant. Sed ut omnibus ratiocinando, intelligendoq; meliores sumus, Ita etiam Dæmonibus bene, & honeste uiuēdo præstatiōres esse debemus. Qui nec loci sublimitate antecellūt, Alias etiam Volatilia notē melioris arbitramur. Verum illi uel ex hoc longe præponendi homines sumus: quod Spei Piorum nequaquam illorum comparanda desperatio. Adde, quod quamuis Aquas Plato terris præponat, nemo tamen nescit, esse aequalibus Hominem præstatiorem. Vt intelligamus non eundem ordinem tenendum: cum de meritis agitur Animarum: Qui uidetur esse in gradibus Corporum, Fieri enim potest, Vt inferus Corpus Anima inhabitet melior deteriorq; superior. Nō negligendum porro, quod Porphyrii est, Malignorum Dæmonum principes Serapin dici, & Proserpinam: cum sacræ literæ Belzebud prauitatis primum soleat nuncupare, Et *δαιμόνιοι* *ἀρχαί* *λατάντι*. Est autem apud Ægyptios Serapis, qui apud Græcos Pluto. Hic symbola hominibus dedit, quibus exagitentur Dæmones. Hic supplices docuit quo modo Brutorum assumpta figura, Dæmones hominibus insiliant, Quibus maxime obnoxii fiāt, qui cibis subinde lautionibus distendantur. Iecirco inquit Porphyrius, Ieiunium, & castitas laudantur maxime, non quia iis placatior imprimis efficiatur Deus, Sed ut retro agantur, qui sanguine, ac immunditia gaudentes, Vt perhui possint his, Vtentiū Corpora inuadunt. Horum Symbolum triceps est Canis, Ille scilicet, qui in Aqua, terra, & Aere uersatur perniciossissimus Dæmon. Nam & exitiales Dæmones opere Canes uocantur atri. Scribit porro Pselus, quod adnotatu dignissimum censui equidem, Dæmonia sæpe diuitias nobis, uel additis sibi potius polliceri, nec non gloriam quandoq; ostentare, cum tamen nil prorsus trahere ex se possint, quippe qui imperium nullum habeant. Cæterum uisu inania quædam suis monstrare cultoribus: quæ tamen impii diuina opinentur spectacula. Tradit etiā Augustinus, ab hisce Dæmoniis Deos effingi, & Animas defunctorum. Vñ irrepressibile uulgo contenderim, Ab quorundam flagitioforum animis Corpora obfideri, quæ etiam Beatus Thomas Cuius crudita uolumina, uelut per trasennam prætereuntes strictim quandoq; prospectamus in Compendio Theologiæ uocat Arrepticia. Et mentio est in Canonicis de cretis, *Distinc.* XXXIIII. Verum & *ἐνεργούμενοι* qui quandoq; uidentur ab Dæmonibus obfessi, puto ab *ἀρχαῖς*, quod detineri signat, ac Impedi, quamquam et Lunaticos eo intelliguntur nomine, uelut in eos agat Luna. i. *μην.* In quo illud egregie mirandum. Rusticos nunc

sticos nunc latine, ac græce plerumque loqui. Cum tamen lingua Dæmonum propria nulla queat inueniri, nil enim ipsis uoce opus est. Sed cum ueluti etiam Angeli, Alii aliis gentibus assistant. Singuli singulorum gentium idiomata expriment, quod obre apud græcos rone heroica profari oracula consueuerant. Sed qui nam maxime extra iam dictos Dæmonum parent incurfibus? Nempe ubi per atram bilem, uel alio quopiam eiusmodi Imaginationi prorsum mancipatur Animus, facile tunc Immundorum Spirituum fit conceptaculum. A quibus insigniter uexatus debacchari non desinat. Quod si philosophicis expiatus mysticis totus euadat ronalis, a media Dæmonum corripitur decuria. Platonicis putant, tunc quod illi miras rerum humanarum, naturalium uel explicari rationes. Quod si altius iam surrigatur humanus Animus, sola Mente uiuens, tunc fieri arbitrantur spiraculum quoddam Dæmonum sublimiorum, uel Angelorum uerius, quibus illustrantibus, admirandis diuinorum in finetur arcanis. Quoniam uero etiam Theologorum pomoria ingredimur quandoque, numerosis lita sententiarum luminibus, scientiæ profunditate micantibus, inde quod nobis spicillegium facimus ne transeamus quidem locum hunc sine illoge aduocatione, est enim apud eos confyderatione dignissimum. An Dæmones seu corporei sint, siue etiam incorporei, substantialiter, ut interim sic nobis permittamus loqui, humanis sese inferat Corporibus, Animis quod illabatur. An uerius, non ingredi, astruendum sit, etiā si malitiæ suæ ibi effectū exerceant, Deo permittente, opprimendo, atque uexando cas, ac subinde in peccatum præcipitudo. Et Veritas quidem euangelica comprobatur quandoque Dæmonia quibusdā insinuata, atque inde per Christum euulsā. An uero per substantiam dicantur ingressa, an propter mali effectum, non adeo perspicuum est. Gennadii quidem sententia est in definitionibus ecclesiasticorum dogmatum, Dæmonas per operationē nō credendum substantialiter illabi Animæ. Cæterum applicatione, ac oppressione uniri. Illabi autem Menti, Deo tantum esse possibile. Sed & Beda illud exponens ex Actibus Apostolorum, Cur tentauit Sathanas cor tuum? sic fere scribit. Notandum inquit, Mentem hominis per substantiā nihil implere posse, præter creatricem Trinitatem. Implet uero Sathanas cor alicuius, non quidem illud ingressus, Sed callida, & fraudulenta deceptione in malitiæ affectum Animā trahens per cogitationes, Vitiōrum quod incentiua, Quorum ille per diem, per quod noctem scætet. Igitur Ananiæ Cor Sathanas implese narratur, quia malitiæ suæ uirus infudit. Scitu dignum, & huic loco maxime accommodum, quod tradit Origenes, Per figuram Omnes, qui in Carne sint nati, dici Equos, & habere Ascēsores suos. Sunt, quos Dominus ascēdit: & circueunt omnē terram. Propterea Abac. III. Egratus tuus salus. Alios ascendit Diabolus, & Angeli eius. Qui Temistrotatores dicuntur, quoniam triplici calle ad Animæ properant interitum, Verbo, cogitatione, Opere. Adnotauit Eusebius, Dæmonicam Virtutem dici Parēdrū, Cuiusmodi fuerit in Simone Mago. Dicitur et Parēdrus Assessor. Aristoteles in Politia, Capiunt inquit Paredros binos Archon, & Polemarchus, quos uoluerint. ad quod respexisse M. Tullius uidetur ad Tironē Libro XVI, Paredrum excita, ut hortum ipse conducat. Sunt qui Regi afidentes Paredros interpretentur. Quin erant Athenis quoque αὐτοεργοντες παῖδες.

Casserunt ex Augustino rationes aliæ, quibus possint Dæmones futura prænoscerē.

Caput

XXXV.

Erum quod ad Dæmonum attinet Vaticinia, uideo præter quæ nobis paulo ante sunt p̄dita, recte quoque adiici illa posse, quæ ab Augustino in libello de Dæmonum natura scite admodum, & acute apposita sunt, quorūque uel in Canonis decretis mentio fit. Nam summa plerique dignum uidetur admiratione, illos prædamnatos Spiritus, omni quod circūfusus impietate, tam apposite interdum futuri perspicientiam uendicare. An ergo æternas temporum causas, & quodam modo Cardinales in Dei sapientia contemplantur? minime. Quid ergo? An uerū illud est, Eos Corporis aerei sensu terrenorum corporum longe sentiendi præcedere potestatem? Certe eiusdem incomparabili quoque pernecitate nō hominum modo celeritatem, & ferarum, uerum etiam uolatus auium mire exuperant. Quibus duobus multo ante cogitata nūtiant, quæ nos pro sensus terreni tarditate mirari non desinamus. Accedit & diuturnioris Vitæ beneficio, comparata insignis rerum experientia, Cuius nos momētanea Vita, ut quæ bul-

la propemodum sit, compotes esse nequius. Aduertendum item, Dæmones nōnunquam quæ facturi sunt ipsi, nūtiare. Nam sæpe potestatem accipiūt, incognito nobis modo, crassian di in homines, & bruta pestilentia ui, Aut aliud quid id genus perpetrandi. Sæpe qn etiā cōtingit illud, Vt exactius peritius q; naturali signorū obseruata rōne, quā ipsi nequius assequ, præcitant mox paulo uertura. Quid quod cōceptus animos, promētibus se inde quibusdā in corpus notis ualent astute deprehēdere? Quāq; in Retractionū libro idē Augustinus, audaciori assertione rem occultissimam esse prolatam, ingenue querit. Nā prænoscere ista Dæmones, fere compertum est. Sed an edant in Corpore signa illis sensibilia, nos uero latetia. An alia quauis spiritali diligētia ista dispiciant, aut difficillime, aut nulla prorsum ratio ne discuti humano ingenio potest.

¶ Origenis opinio de Corpufculis Æthereis, atq; aeris. Itē de reſtituēdis Dæmonibus.

Caput

XXXVI.

Æterum transitori mox ad Mūdi minoris modum, appingamus & Origenis placita breuiffime de Dæmonibus. Rationalis inquit, Creatura incorporea, & inuisibilis, si negligentior fuerit, ad inferiora labit, & pro locoq; qualitate, ad quæ defluxerit, corpora sibi afflunt, uerbi gratia ætherea primū, deinde aerea. Cum q; ad terræ Vicinia peruenerit, crassioribus circūdat corporibus, nouiffime uero hominem induit. Ipsi quoq; Dæmones, qui proprio arbitrio cum principe suo Diabolo ab Dei ministerio recesserunt, si paululum respicere cœperint, humana carne circundari incipient. Vt hac deinceps pœnitentia post resurrectionē eodē circulo, quo in carnem uenerant, ad Dei uisionē postliminio redeāt, liberati etiānum æthereis, aeris q; corporibus. Tunc q; Genua Deo curuentur omnia Cælestium, terrestrium, & infernos, et sit Deus omnia in omnibus.

¶ Euchetarum, & Gnoscorum impia sacra Dæmonibus concipiendis. Cap. XXXVII.

Visse præterea quosdam inuenio in libris, Qui communi nomine dicant Euchetas, quorū dogma nefarium ab Nianente quodā sit propagatū, ii simul cū Gnosis compari præsignibus impietate scelestissima quædam obire sacrificia cōfuecuerant nō alia magis rōne, quam cum Dæmonis cōmercii amplioris. Coibant in simul occiduo tēpore eius diei, quo Christus cruci est suffixus, aderant puellæ, cum qbus peractis sacris, luminibus q; extinctis, congredebantur, nec Solorum ibi, nec filiarū ulla omnino ratione habita. Moris uero erat, ut locum repeterent eundem nono Mense post natos q; ex infando concubitu infantes a matribus conuellerent. Eorum mox corporibus dissectis crudelissime profluentem inde cruorē phialis excipientes, illis concrematis, cineres cruori promiscebant, Quo postmodum epulas condirent, & pocula. Faciebant uero ista, opinati sic maxime diuinum, quinobis inest, Characterem, quo q; imprimis retroagant Dæmonia, oblini, expungi q; Atq; inde Dæmonibus aditum pateſcere prorsus liberum, & inpauidum.

¶ Anacephalosis superiorum. Hominem esse miraculum magnum. Hominē esse quodammodo omnia, & Dei simulacrum. Hominem esse Dei æmulum. Item quid sit homo, quo modo miraculum.

Caput

XXXVIII.

Ibros antiquarum lectionum auspicaturi, quo felicius rerū difficultates oēs emensi, demum exoptatam contingeremus metam, ab summo rege Opifice, sicuti decuit, & cōmonuit Plato, initia duximus, Mox ueluti quibusdā scitæ gradibus in Mūdum declinauimus, inenarrabilis illius Agētis templum augustissimū, ut celeberrimi authores dixerunt. Inde Dæmonum rōnem excusamus, quātum nostra paruitas tulit, Platonicos parte plurima secuti, Sed ab nostris quoq; hoc est Christianis flores modo rerum præcerpentes. Vt quadam apum imitatione, ex diuersissimis, ut sic dicam, succis non incōparabilis qdem confurgeret sapor. Sed qui fastidientem modo stomachū reficere, ac prouocare appetentiam possent. Nūc peraccommodū sane uisum est, quæpiam de Homine nō excusata qdem, & Triualii quoq; Ludis recitata sæpius. Vtrum

fapius. Verum ex secretionibus monumētis ueterum ingeniorū. Quæ nobis suis acuminib⁹ ac uigiliis lucem peperere, uellicatim quodāmodo excerpta tendentibus ad prociūdū, qua possumus pspicitate, proferre. Quādo ppositum nō est, quæ nobis laboriosissima suggestunt studia, intrudere in arcana quædam, ubi situ adobruta pereat. Sed uolētibus benigne impitri. Quā ea quoq; lege non ista modo: Sed cætera quoq; omnia Opt. Max. Deus cōtri- buisse uidet^r. Vt quod munifice ex illius imensa bonitate pcepimus: munifice elargiamur, ac reddamus quodāmodo mutuū. Igit^r, ut præfari desinam⁹, Voluēti mihi nup Mercurii libel- lum, q est de uoluntate Dei mirabiliter cōcinnatus, occurrit grauior illa sententia, et toto p- pendenda examine, qua Homine miraculū magnū, Animal adorandū, & honorandū, diuī- niore quodam Spiritu cōcitus, & interiore instructus scientia nūcupauit. Quam sententiā in legibus itē Plato confirmat. Cæterę eundem hunc hoīem idē quoq; Mercurius in naturā Dei transire scribit, tanq̃ ipse sit Deus. Quin in libro de Sapientia, & potestate Dei, huma- næ naturæ potentiam admiratus eximiam, audendum esse ait dicere, hoīem qdē terrenum, Deum esse mortalē. Deū uero cælestem esse immortalē hominē. Hic pfecto tam est eximi- us, ut cum ad duas res: quod Aristotelicū est, natus sit, ad Intelligēdū, & agēdū, tam augu- stis, tam q; felicibus pnoctat^r productus auspiciis, Vt non elementis nō uelocitate misceat^r, & acumine mētē descendat in maris profunda, Sed omnia planē illi collucescant: nec Cæ- lum uideat altissimū, nō qdē stultitia, ut ille ait, sed uelut ē pximo, mentis sagacitate suæ subiciat cōtemplationi, intueat^r, miret^r. Vt ni forsan uidemur modestiā trāsgredi mēsum, sit homo Verus uel Cælicolis præstantior, uel saltē pari sorte poti⁹, sicuti Verus Theolo- gus prodere nō dubitauit. Nam quicunq; Cælitum descendit ad terram: Cæli deserit limi- tem. Homo aut ubiq; simul esse uidet^r. Nec uidet^r tantū, sed esse affectat omnia, & est quo- dāmodo rōne mirabili, Sicuti Deus est omnia. An nō in eo plantarum agnoscimus uitam, quatenus nobis item uegetalis inest potētia, qua alimur, & augefcimus: Nō ne, & Bruto- rum. Quādo sensuū, ueluti Satellitū pfruimur ministerio? Secūdū hominē uero tūc agimus potissimū, qn̄ de humanis rebus rōnis adminiculo fuiti dīgrimus, perpendimus q. Quod si naturalia rimari indagine solerti cōperimus, heroici præferimus amplitudinē. Si ma- thematicam certitudine speculemur, dæmonicā subtilitatē cōsecramur, q̃tum more Vetere intrin loq licet. Vt uero mentis altitudine cælōrū claustra supgressi diuinæ maiestatis arca na penetramus, Angelicam nobis induimus claritatem. Deum uero ipsū rerū principē, atq; patrem effingimus, dum immēse illius bonitatis cōtemplatione omnia opamur. Pro- inde Veritas euāgelica omnis creaturæ nomēclatura hoīem intelligi uoluit. Vbi prædican- dū omni creaturæ præcipi^r Euāgeliū. Tanta deniq; inqt Ambrosius, est in hominib⁹ digni- tas, ut dicat^r homo ad dextrā Dei sedere, nō Angelus, Qui & ab Angelis honorat^r unigeni- tus, imago Dei. Et qd mirum? propheticum illud nouimus omnes, Manus tuæ fecerūt me, & plasmauerunt me. Id uero q̃ti demum censendū est, quod Theologi ueteres præcipiunt, Duo esse Principes rerū Dei Simulacra Mūdum, & Hoīem? Dicit^r & hic ppterea in Cano- nicis decretis Charagma Dei, siue signū, aut sculptura. Vbi pecuniæ nomine spiritaliter si- gnificari hominem prædicant. Nam sicuti in numo Charagma Cæsaris, ita in homine con- uisitur Charagma Dei, & obfignatio. Et ut numus absq; Cæsaris reprobat^r imagine, confi- muliter & homo, in quo nō pernoscamus lumen imp̃ssum Dominici uultus. Quod, ut inqt Augustinus, totum est, & uerū hominis bonū, quo obfignat^r, uelut numus Regis imagine. Proinde in templo numulariorum subuertunt^r mensæ, dum significat^r, in Dei templo Spi- ritales tantum numos esse debere. Qui Deum præferant, nō Diabolum. Quid, quod Plato rationales animos tanq̃ Specula putat quædam nitidissima, in qbus diuinitatis summæ ex- plendescat imago? Quare Deū in singulis acrius scrutando in animi speciem subinde men- tis aciem dirigit, oraculo monitus ueteri, quo significatur, debere, quisq; Deum apprehen- dere cupiat, seipsum nosse prius. Inde Phaurinum recte laudari animaduerto, ubi ait nil in terris magnū præter hominē, nil magnū in homine præter mētē, & animū. Porro nō ne in plurimis sese Dei æmulum fateri uidetur homo? Quis nescit ex Plynio, & aliis tū græ- cis, tum latinis, Zeuxin pictura nobilem tam artificii ingenio uuas pingendo representasse, ut deceptæ aues ad eas, tanq̃ planē ueras aduolarent. Iam uero Apelles quonā filieri modo possit Cui tantum superfuit excellentis peritiæ, ut equam sic ad uerum expresserit, & Ca-

nem, Vt prætereūtes Eq adhinnirēt, adlatrarēt Canes. Proditū memoria est, marmoream Venerē arte tam mira ab Praxiteie elaboratam, Vt spectantes subinde libidinis titillarētur incētiuis. Quis Archytam nescit Tarcentinū ultra hominis caprum adeo mathematicis rōni bus progressum, ut ē ligno columbam sic affabre cōpingeret, librarer, inflaret, ut uerari in/ star in uolūtū surrigi uideret? Ægyptios scribit Mercurius Virtute quadā inenarrabili Deo/ rum p̄fuisse simulacra, ut articulatam promerēt Vocē, necnō, ut nil admirationi desit, pro/ gredierent. Iam et Archimedis ingeniū supra q̄ ullo possit eloquio explicari, docile, p̄spicax, & ut uno omnia cōplectar uerbo, diuinū, in mūdi opificio Deū fere ipsū lacessere uisum est. Quidō tam p̄cine Cælū cōflasse æneum memora, ut inibi septē uiderent Planeta, & rōne incōparabili et motus uerissime dēphenderent, qū nec caelestis deerat Vertiginis Si/ mulacrū. Nō igit miraculoꝝ oīum maximū miraculū homo est? Sed audi, quā nō inscite, opinor, addi his etiānum possunt. Homo, qdē, ut Peripatetici astruunt, atq; item Stoici, est, qđ Aīa p̄stat, & Corpore. Pythagorici, ac Platonici hoīem esse putāt diuinā quadā mē/ tem terrenis uinculis alligatā. Apud illos itaq; hoīs pars animus est, apud hos totus homo Animus ē: Sed nil obstat, cū dicat Corpore utēs. Hoc significasse uidet Ænigma magici, quo dicit, est res undiq; lucida, est res undiq; obscura, est media quoq; tum lucis cōpos, tū casta. Mens siqdem est lumine plena, Irrationalis Anima prorsus uacua. In medullis est, ac ueluti collimitio Rōnalis natura. Quē partē habet luminis itellectualis, parte caret. Ani/ ma immortalis Corpus morti additū. quo qđ admirabilius? Quod diuinū est, qđ Archi/ tecti obfiguratum imagine est, iunctum, ut sic dicam, Catenis ab terreno, crasso, obeso q;, & re uera nugali p̄trahit Corpore. Sed adeſt admiratio altera, quo nā p̄cto in Carcerē tenebri/ cosum intrusus animus afficit ad diuinā? At cur nā Plato hoīem nō contentus miraculum appellasse, adiecit diuinū miraculū? An qā ex intimo p̄uidentiæ sinu id ita p̄fluxit? docuit certe Timaeus, ab opifice Mūdi Deo rōnalis Animā substantiā emanasse.

¶ Mūdos esse tres. Homine dici quartum Mundum, in quo simulacra sint reliquorū tri/ um, Item esse ueluti Proteum.

Caput XXXIX.

Erum esse nē putamus alia, qbus p̄cellēs hęc, uerissima q; miraculi Veritas possit amplius, latius q; cōprobant? Audi, mō ne sit fastidiosus Lector ra/ tionalis naturę peculiare symbolū nosse, fateberis nil ā me p̄fectū, nil p̄quisitū uiolenter, Omnia ad Verę appositissime cōgesta. Quæ artificis Dei inenarra/ bile prædicet artificiū. Cuius incōparabilis bonitas tā innumeris, tam q; imē/ sis instruxerat hominē suū dotib⁹, Vt Parētis sui uerissimā se inde imaginē recognosceret, ni ita obtrufeceret qūq;. Vt cœno puolutus teterimo nō iumētis mō; quod nec ipsam fe/ rendū est, Sed plane reptilibus p̄pingor omnino fiat, q; luminū, & claritatis Patri. Sed nos intermi quærels dilatis, agamus, qđ p̄stat. Sunt Authores celeberrimī, Qui ab maiorib⁹ Mundos tres esse postens traditos, p̄dant. Esse. n. primū, & qdē summū, in Cuius cōtem/ platione caliget Mens, rerū adobruta magnitudine, hebescit Sensus, nec ullo mō par sit cō/ cipiendā excellētia qualiscūq; & q̄tuscūq; sit humanus Animus. Vltamūdānū hūc intelli/ gimus, eximīū, Augustissimū incōprehensibilē. Quem scientissimis Angelicū, Philosophis uero et Intellectuāles nos est appellare. Cuius cōmeminerit Plato et in Phædro, Illam astru/ ens, nō posse pro dignitate uerborū copia ulla, uel ingeniū præstantia efferri, decantari q;. Proximū deinde locū habere, quē Cælestē dicamus. Infimū uero, postremū q;. Quē Sub/ lunarē nūcupemus Mundū. Qui sit hominis maiestati cōtribut⁹. Sed quē et Tenebrarū uo/ cēt p̄ceptaculū. Sicuti claritatis incōprehēibilis illum. Nam Cælū mediæ cuiusdā naturę ex luce p̄tempat, & tenebris. Nec me fallit, doctissimos opinari, hosce tres Mūdos uel Mūdū unū, qū ab eadē profluūt origine, & in eūdē corriuant fontē, & debitis numeris, harmo/ nicā q; naturæ cognitione, & graduū serie colligētur. Adde qđ singuli fere habēt, qđ in oī/ bus simul dephendas, illo tñ discerniculo, qđ quæ in mūdo uisunt infimo, in superiorib⁹ itē p̄noscent, Sed ampliora, augustiora q;. Siqdem nostra hęc ab sublimiū excellētia abire lon/ gius, & degenerare. Est apud nos Elementaris ignis urēs. Est in Cælo igneus Sol fouēs, ui/ uificans q;. Postremo Seraphicus intellectus est Vltamūdānus Ignis amore ardēs. Elemē/ taris aqua calorē perimit, adobruit q; uitalem, alit Cælestis. Sup̄calestis mēs Cherubica in/ telligētia sup̄eminet. Sunt uero, q quartū astruant Mundū: in quo itē recognoscamus, quē in reliquis.

in reliquis. Hic nō alius est q̄ homo. De quo id extritū, passiuū' q̄ circūfert', esse utiq; ho-
minē Mundū, Sed minorē: sicuti cōmēnuit etiā in physica auscultatiōe Arist. Cui' sit Cor-
pus elemētare, Spiritus cālestis. Vegetalis potētia, cuiusmodi in plantis. Sensus, perinde ac
in brutis, adfit demū rō, & mens angelica, & Dei Charagma insignitius. Sed & Mundus
ipse magnus dicit' homo. Verum audi præsīgnē rēq; excellentiā, audi, quod admirari nō de-
finat. Tres esse Mundos, liquet. Sed esse in hoīe simulacra oīum, necdum forte liquet. Atq;
sunt qdē argumēto, quod nequa q̄ refelli, aut dilui possit. sic aut manifestō deprehendas. Si
Hoīem trifariā distribuas, Vt sit Caput portio prima, quā & summa. Mox secūda, quē me-
dia, ab Collo ad Vmbilicum spatiet'. Reliquam habeant Corporis ima. Hāc examūsum ra-
tione exactissima tribus mundis analogice responant. Caput rōnis, mentis' q; sedes est. In
pectore Cor motus, caloris, Vitā continet principia. Genitalis portio feminariū pductio-
nis est. Mundus itidem Angelicus, siue Intellectualem maui nūcupare, intelligentiam ha-
bet, ut Scopum. In mundo mediano Vita, Calor, motus fontē habēt, Vbi Cordis Vice fun-
gitur Sol, imo' q; Caeli Cor saepe appellat'. Noster uero Mundus, Vt palām est tum genera-
tionis, tum etiā Corruptionis pceptaculū. Iam arbitror liqdo patet, eā esse Hominis prae-
stantiā imo uero naturę maiestati, ut merito dici miraculū ualeat. Quod Barbarus qdā sed
nō Barbare pronūtiāsse, ac sciēter fert'. Qui, cū interrogaret', qd in hac quasi mūdāna ce-
na maxime putaret admirabile, hoīem rēdit, omnem planē admirationis captū excedere.
Vt qui nō Animalii modo princeps, & rōnis, ac mentis splendore diuino fit ueluti naturę
totius interpres: sed tanq; Proteus, aut Chamæleon desultoria quadā potestate sese in quid
uis subinde trāsformet. Ceterum illa oīum exactissima demutatio, qua mēte, ac intelligentiā
uiuens in Animę florem reuocatus transsit in Deum, Quę solida demum, ac uera est huma-
næ excellentiæ admiratio.

¶ An ex terra fortuito generari homo queat. Mira de Animaliiū quorūdam spontali ge-
neratione. An esse possit Vniuersale diluuiū ex Auerroce. Caput XL.

Ed in hac rerum angustiore excellentia mirari succurrit quorūdam parte hac
parum pspicacē, parū q; excusam prudētiam, imo uerius ofuscantē planē, ac
s dormitantē Sapientiam, Qui eximiā, ultra' q; q̄ pro dignitate possit q; expēde-
re, hominis amplitudinē nil prorsum suspiciēs, nec artificis Statera, Sed tru-
tina examinātes populari. Eius pductionē, & initialē originē incertis fortune
flatibus mādare, nil sunt ueriti. Phoeniciū siqdem, & Ægyptioꝝ Theologia casu hoīes, ac re-
liqua Animantiū genera prorepissē e' terra asseuerabat, nullū inter rationalē Animam, &
irrationalē substantiā interstitiū opinata. Scribit. n. Porphyrius, Visibilis Solis agētē ui, Ani-
mantes cūctas ex terrā p̄fusas uisceribus, inter Ægyptioꝝ placita censerī, Quod ipsum nec
Euripidi Anaxagoræ p̄fēctatori displicuisse uidet'. Aseruit & Archelaus cognomēto Physi-
cus. Vex inter alios mirari me plurimū ingenuē fateor, singulari sciētia Viq; & ingenio exa-
ctissimo, ac subactō imprimis. i. usu, auditione, Lectiōe, ac literis perpolitō, cultō' q; Auicē-
nam, Qui ope eo, qd de Diluuiis est, astuere est ausus, Post immēsas terras inundatiōes,
humano semine nullo, tabidis tantum cadauerib' seminii ubertatē prastante cālestiū Cor-
porū affluentia, Hoīem & solere, & possē reparari, proinde colligit, nō uideri ad generatio-
nis necessitatē Vuluam requiri aut locos, nisi ut melius forme' infans. Alias perraro admo-
dum regionē inueniri generationi accōmodā ob repentinās Elemētōrū mutationes. Affer-
tioni uero suę argumētum inde p̄fert nō modo alicubi e' terra mures progigni, Qui mox
per coitum mire excrescant, Vex Serpētes quoq; ex mulierū præcipue capillis cōcipi, quod
pductiores sint, humectiores' q; natura. Quin de Aialibus itē libro q̄ntodecimo, sibi Ani-
cum astruit fuisse, qui Scorpionū generationē mirabili pcurarit modo, a qbus mox alii plu-
res propagati. Porro inquit, uideri q̄nq; Animalia produci Capitis longe a' suo genere
diuersis. Cuiusmodi esset homo Elephantino Capite, aut A sinu Canino, id uero fieri nō
posse, nisi cālestis cooperet' Virtus. Vñ p̄fēctatio manifesta, inesse illi formādi potentiam.
Obsēruat' rursus, Stellarū quasdā hominis generationē præpēdisse, q̄q; cāteris ad generā-
dum mire pcurrentibus. Esse uero Stellas hæc in Arietis signo, quarū uirtute, monstrifica
succrescat Soboles, diuersa uero ab iis effici, quæ generationi sint destinatæ, quod lapides p-
bent natura producti ad mēbri uirilīs, muliebris uē Imaginem. Huius deniq; sententiæ, quæ

Auicennam præfert authorē, Auerrois itē cōmeminit, ubi ait, Hominem ex terra generari, possibile arbitrat̃ Auicēna. Cæterum astructio hæc insaufa, & Veritatis nescia, censeri debet, nisi Mosaico intellecta sensu. Author. n. Auerrois est, sufficere qdem Stellas Animalū generationi non perinde dissimilū, quo in genere Mures sint, Vespertilioes, Talpæ. Ad pfectiorq̃ uero productionem, Vt Hominis, & Leonis imparem esse cælestium corpōrum uim. Et de homine qdem cōstare creditur, qm̃ eius Anima nō educit̃ de potentia materiae, Sed ptribuit̃ ab Datore primo, uel ex philosophicis Scholis, propterea q̃ ad eius pductionē p̃existere hominem, necesse est. Sed & in cæteris itē pfectis astrui fere hoc ipsum potest, eorum qppe generatio nō parui est operis, sicuti author Aristoteles est, ad eam q̃ plura cōcurrant, oportet. Afferit quoq̃ tertio de Anima Auerrois idē, Diluuiū ita nunq̃ inundasse terras perniciose, quin aliqua euaserint Animalia, nā cum Stellæ diuersa sit potestas, Si quarundam uel alicubi scaturiat inundatio, Alias diuersæ, ac interim cōtrariæ Virtutis aliud posse alibi efficere.

¶ Homo duobus modis ab Hebræis dicit̃, Enos, & Adam. Sed Adam idē est simpliciter, quod homo. Vñ sit Coniectatio, Hominē recte ab humo dici. Animatium interflitia cōpositionis ratione.

Caput XLII.

Voniam uero de Homine nobis indago est proposita, nō inepte opinor, hic illud inseruerimus, Eum in hebraica Veritate duplici insignitū uideri nomē/clatura. Aut. n. dicit̃ Enos, Aut Adam. Sed Enos latino interpretamēto nō fere signat aliud, q̃ Hominē uerū, Et Hunc nō alium intelligunt, nisi q̃ Deū Verum scienter cognoscat, & pie colat. Reliquos ab pecoribus nil admodū diuersos opināt̃, qm̃ uelut Bestiæ, ad terram proni, Venti obediunt, & Veneri. Quorū alios Lupos, Alios Canes, Alios Porcos uaria quadā uitiorum similitudine appellat̃. Ad uero est humani generis appellatio cōmunis, quo noīe terra natus significat̃. Eadem q̃ Voce utrunq̃ includi, marē, fœminam q̃, pbat Geneseos. V. Scriptura. Masculū & fœminam creauit eos, & bñdixit illis, Et uocauit nomē eorū Adam, Quo in loco testant̃ Interp̃tes, Dictionē hebraicam id sonare, quod apud nos homo. Nam & Caius ait, Hominis appellatio, ne tam masculū, q̃ fœminā contineri. Quāobrem Laſtantū arbitror ad credidisse, Videri appellatū Hominē, quod sit factus ex humo. Sed crymon id Fabio nō admodū arripit, quā si uero nō omnibus inquit, Aialibus eadē sit origo. Aut illi primi mortales an nomē imposuerint terræ, q̃ sibi. Cæterum q̃ procedat Quintilianī rō, pspicū arbitror, ex iis, quæ præposuimus. Cum q̃ ex Animalibus dicant̃ quadam ἀνελαι. i. Gregalia, Quædam μυαδιναι idest solitaria, Nōnulla ἀσπερδιναι, quæ Inciuiilia dixeris, & sparsim habitatia, Hominis Naturam ἐπιμορφωσις aperit, quod accipitem signat Societatis, & solitudinis Puta, uel forte Fabius, ex focali coitione nūcupari Hosiem, ex Græcis rōnē aucupatus, apud quos ἐμὲ infimul signare, manifestū est. Illud uero huic potissimū loco impingari, ab instituto nil proorsus dissentaneum, Ex Animantibus quæ plus habeant aeris, ea esse prætenera, quæ uero Aquæ, lenta humoris ui, Quæ terrosa duntitē præferre. At quæ ignis exuberent copia, uideri utiq̃ fragiliora. Ex iis porro liquere potest, unde sit, quod si recipiat aquam, & hanc nam Calx, confirmatur Structura. Non dissidet ab iis illud quoq̃, Volucres in aere suspensas ideo perseverare, quod de Leuionibus consurgant principiis, quippe minus habent terreni, atq̃ humoris item, Aeris multum cum Caloris temperatura. A quatiles autem piscium Naturæ quod a Calido præmentur, ex aere, terrenis q̃ compositę plurimū, humecti minum habentes, proinde, quo minus ē principiis habent humoris, facilius in humore perdurant. Terrestria uero, quod ē principiis ab Aere, calore q̃ temperata sunt, minus q̃ habēt terreni, humoris plurimum, haud ita diu in aqua perseverare quierint.

¶ Quibus item probet̃ homo similis Mundo. De Stellis in quatuor Mūdi Cardinibus. Hominis laus ex Cicerone.

Caput XLIII.

Vod uero attinet ad hominis cum Mundo assimilationē, id item adici posse, animaduerto, nam inquit in Polyhistore Iulius Solinus, Quantus manibus expansis inter digytos longissimos modus est, tantum constat esse fere inter calcem, uerticem q̃ summum, Ideo q̃ ab physicis coniectatum, hominem eē planē

plane Mundū quendam minorem. cōmeminit horum, & affluētius quoq; primo de Animalibus Magnus Albertus afluens Hominis mēbra sita ac positione Caelo esse consimilia pportione ac mundo ideoq; esse perfectissima nam uelut supna mūdi moueri intelligētia, & regit. Ita Humanū Caput, in quo Intellectualēs sunt uirtutes, & Animales, supnam obtinet sedē. Verum ex quo cōpimus, ne prētereamus id quoq; quod afferri scitissime potest. Siquid Apocatastasis illa Veterib⁹ obseruata, & prodita, Imaginem hāc adiuuat eximie. Euenio nil est aliud, q̄ restitutio, siue redintegratio rerū, Quæ certis temporum curculis redeat ad metā. Fit autē uel per ἐκπύρωσιν, hoc est phlogationē, Aut per κατεκλυσμέν. i. Inundationē. Id ipsum uero, quod in Hōie Magno usu uenit, nec a paruo itē abesse, comperitiois est animaduersum a' peritissimis rerum, ubi transmissis Vitæ spatii, interuenit resolutiois necessitas. Quandoq; n. intimo calore auctius crassante incēdunt Vitalia, Quādoq; uero Corpus nimis laxatū humorū inundationibus euaporat. Ita semper aut ignito ardore decoquimur, aut nimia defudatione dissoluimur. Nec aliter artis medicę prudentissimi Interpretēs Substantiam humani generis naturali pronūntiant ratione cōpleri, nisi aut humorū reigneus p̄turbat calor, Aut hoc amplius inualefcēte humedatio exarescat omnis. Sic omnifariam ad mūdi imitationē artifex natura, siue Deus potius Hominem cōpinxit, Vt qd qd Mundum senescēte perimit uel instaurat nouū, Id ipsum Hōiem quoq; aut narum foueat, aut adultū perducatur ad interitum. Sed animaduerte quæso, quæ ab peritionibus sunt usibus nostris prodita, Esse uidelicet per singulos Mundi Cardines a' Conditorē, ac principē Deo Stellæ rōne mira constitutas. Quarū prima sit, & Orientalis ἀνατολή nuncupata. Occidua uero δύσις, quo noīe significat occasus. nam & δύσις ὥρα uocat Aristoteles, quæ demergi in aquam solent. At quæ ab Aquilone resurgit, Ἀρκτος, In diuersa uero parte, quæ mediū est diei, μεσημβρινός. Ex quibus, demptis modo Elementis primis, coalescere ac cōsurgere Parentis primi nomē, nō ingeniosius, q̄ admirabilis excellētis doctriņe Viri deprehendere. Quæ siq; omnia intentius in digytos mittēda curarit, fateat, necesse est, augustissimā quādam, & prorsum inenarrabili rōne in Vitalem hanc lucem Hominis speciem esse productam. In quo siquis etiāmnū tam inscite pertinax est, ut ambigendū putet, Age ppen sione nō sopita p̄sideremus amplius, q̄tum singularis eminētia prępotēs illud agens huic Alīum Principi benignissime sit elargitū. Vt rerū inuolucris exolutis, & sacrariis illustrissimē referatis, destinat Homo imprudenter, & proinde ingrātē Summi Opificis fœcūdisissimā æstimare bonitatem, qñ paterno affectu ornauit pręcelse, & fouit amplissime libeat modo munerum recte magnitudinem metiri. Ab summo qppe Deo, ut M. Tullius inquit appositissime, ex tot animantium generibus, atq; naturis homo tantum factus est rōnis particeps, & Cogitationis. Quid est autem nō dicam in Homine, Sed in omni cælo, atq; terra diuinitus rationes quæ cum adoleuit, atq; perfectā est, nominatur rite Sapientia. Est itaq; quoniā nil est rōne melius, ea q; in homine est, & in Deo, prima Homini cum Deo societas, mox et hominum inter se eiūdem lege conciliatio, & Ciuitatis cōmuniō sub cælestis discretiois, ac diuinæ mentis, & Dei prępotentis Imperio. Ciuitas uero ea non alia, q̄ Mundus Spiritibus augustioribus, & homini communis.

¶ Omnis nostra dignitas ab Anima est, Quæ uehiculum est ad Deum, & Imago mentis, Spiritus Corpora pręparat ad Animæ susceptionem. Pythagorę. Plat. Arist. opinio de Anima.

Caput XLIII.

q

Vo uero exploratius pernoscantur, quæ dicimus, Iam hinc præcerpere quæpiam, futura, ut reor, studiosis non ingrata de Animæ ratione, non differētię philosophi modo, Sed narrantis potius, quæ uaria, nec in curiosa fugesse rit Lædio, ingrediemur. Siquidem omnis nostra dignitas ab Anima est, Obuari namq; Anima Sterquilinio abiectiores esse uident, Iam uero inquit Plotinus, propter ipsam hic Mundus est Deus. Sol quoque Deus est, quoniam animatus: Stellet q; similiter omnes, Quod si Animā ipsam admiraris in alio, admirare te ipsam. Cum q; sit Anima res tam ueneranda, tam q; diuina, confisus iam, tali quodam uehiculo ad Deum te accessurum: hoc ipso ad illum ascende. Nec tamē longius es uagaturus, Si sumptis, qd

est in hoc diuino diuini. i. uicinitatem Animæ ad supernū, post quod uicinū, & a quo est Anima. Quādo est Anima Imago quædā Intellectus ipsius, quædamodū Verbum in prolatione, uerbi existentis in Animo, Sic & Anima mentis est uerbum, & tota est actus, atq; Vita, quā producit in alterius existentia. Sunt ex Platonici, qui afferant, præter uitas Animantium proprias, subesse cūctis cōmunem uim uegetalem, totam ubiq; uigentem, quæ & præparet materias propriis animis, & tempore certo conferuet, & in unum uiuentia cūcta cōciliet. Hunc Pythagorici referente Sexto Pyrrhonio, esse dicunt Spiritum in modū Animæ rebus cūctis interfusum. Pythagoram nōnulli scribunt, Animæ substantiam in animas distribuisse plures, quæ diuersis contribuunt membris, Ita quod eorū singula animalia sint. Ut Cor Animal unum, Item Cerebrum animal, & deinceps. Ut Animal unū ex plurib; uideatur Animalibus compactū. Putant & Platonem credidisse, Animam ex diuersis constare substantiis secundum essentiam, & situm. Quia uero congruant animando, Vnam dixisse Animā, Vnumq; Animal constitucere. Id & Aristotelem esse opinatū, Vbi de Animalibus Libro XVI. ait, inesse infanti primum Vegetatiuam Animam, mox auctorem habere & Sensilem, per quā dicitur Animal. Sed reuera Cuiusq; Animati una est Anima secundum substantiam. Ex potestatibus uero plures. Quod uideri sensisse Aristoteles primo de Anima, Dicunt inq; diuisibile esse Animā, & alio qdem intelligere, alio autē cōcupiscere.

¶ Animæ distributio secundum potentias. Mentem esse uice luminis, & Instrumenti, & Visus. Qui sit Ianus bifrons. De Mentis Capite, siue flore. Animæ officia tria. Quid sit Animam a Corpore segregare. Caput XLIII.

Radix ergo ab eodē Philosopho, Potestates Animæ esse duas, Alteram qdē Rōnis impotē, Alterā uero cōpotē. Prior pars in duo disecat, In Nutritiuā, quæ rōnē audit nunq̃. Sensilem, quæ obtēperet qnq̃. Potestas rōnalis distribuit itē in duo, in Rōnē actiuam, & Speculatricem. Virtutes morales in uolūtate cōstituit, & Appetitu, q rōnē obtēperet. Caterum eorūdem principia Virtutū in actiua rōne. Virtutes Speculatiuas in rōne Speculatricē. In Sexto Moralū Aristoteles itē Rōnem esse asserit humanæ animæ partem, Duo q; agere, cognoscere. s. & humanā gubernare per prudentiā, atq; artem. Naturalia uero, diuinā q; per Sapientiā ptemplari, quæ intelligentia, & scientia pñet. In libro itē encyclicarum quæstionū, ab natura inq; quæ ofum parens, et author est, duo nobis instrumēta esse ptributa, quorū maxime opa extraneis uti ualeamus in strumētis. Manū siqdē Corpori esse insertam, Aīo autē mentē, nā & hæc inq; inter ea, quæ elargita nobis Natura est, recenseri debet, uice utiq; fungens instrumēti. In primo de moribus Mentem esse inq; in Aīa, sicuti est in oculo uisus. Et Rhetoricorū tertio, Mentē inq; ut Lumē, accēdit in Aīa Deus. Sed ne quē nominū diuersitas implicet, scire licet, apud Platonicos Mētem intelligi duplicē, alterā inferiorē, quā Rōnē appellant, Diuiniore alterā, superiorem q; quā Intellectum nūcupant. Illa humana tēperat, & moderat. Hæc diuinā suspicit, & ptemplat. Quæ sanē mēs ita distributa bifrontis Iani rōnē cōplectit. Huius uero speculatricis mentis inuim uim Plato Mentis caput nūcupauit. Sed dicit Animæ itē unitas, Cētrum q; totius Aīæ. Zoroaster ille sciētissimus, & Veterū Theologorū sōns uocat *ἡγεμονία* s. *ἡγεμονία* i. Aīæ immortalē pfunditatē, propterea inq; Quā Aīa per porticiā Patris fit Ignis splēdidus, dominetur in te animæ pfunditas immortalis, & oculos omnes unā tolle in altum, tunc neque item materiale Corpus in præcipitio relinques. Ignem uocat, Ut obiter hoc a me tuleris studiose Lēctor, luminosam claritatem quam impertitur Animæ Deus, Cui per unitatem sibi impressam, quæ est Vnitatis diuinæ charactēr, coniungitur. Abs qua Vnitate Animæ, tanquam a Centro, profluunt Vires aliæ. Oculos uero ubi surrigendos ait omnes, quæ in cognitione uersent, potentias intelligi uoluit. Præcipitiū uero nosē Mūdi uocat partē infimā, Magica loquēdi cōsuetudine. Porro Mentis caput hoc alibi Idem magnus Author florem mentis appellat, *ἡ ἐν τῇ νουτῇ, ἡ χεῖρ αὐτῆς νόου ὁρῶν*. Est intelligibile aliqd quod mentis flore apprehendendū est. Ex iis uero, quæ hic pōita nobis sunt, tria potissimum Animæ humanæ collige munia. Vnū, quo agit in Corpore, Aliud per Corpus, Tertiū per seipsam. Et Agit qdem in Corpore per eam uim, quā Vegetatricē Peripatetici, Platonici uocat Naturā. Per Corpus agit, Sensibus utens, tum interioribus, tum exterioribus. Per seipsam uero, cū Animæ uis mera, incorporea incorporeis intendit. Quā quidem actionem

dem actionē Intelligentiā nuncupant. Ad quā Plato respiciēs, Plotino Interprete, de Anima nostra ait, eam tum p̄dere Caput intra Cælum, tum extra Cælum caput attollere. Cum uero in Phædone, & Theæteto separare Animā a Corpore iubet, nō loco p̄cipit segregare, Sed monet, ne corpori Animus adnuat, neq; Imaginationi consentiat, neq; ob Corporis cōmercium alienet a mente. Conetur q; quatenus effici potest, subditā sibi Animæ speciem secum ad superiora perducere.

¶ Quod sit Animæ Idolū. Item quē Imago, & Vmbra. Ex qbus fiat Animal. Adam, et Euz mystica interpretatio. Caput XLV.

Nima, Platonici inqunt (nā eoz p̄cipue uerbis rē collibuit explicare, quod sæpe facimus, ut dictis autoritas accedat maior, comparet, p̄tendat q; Qui uolet, Substantia est, & Vita. Actus hic eius inseparabilis, substantiale qddā est, ac uiuificū, Qualitas hinc tributa corpori accidēs est, & quasi uitale. Actū illū appellamus Animæ Idolum, In quo Sensus est, Vegetalis q; natura. Qualitatē uero illam Animę dicimus Imaginem, & Vmbrā, ex qua & Corpore fiat compositū, In quo uoluptates, dolores q; sint corporales. Quarū p̄urbationū Sensus ad Idolum, Animam q; pueniant Perturbationēs nequaquā. In iis uero aduertēdum eximie, quo sensu Plotinus, Origenes, & Ammonius Mosaica mysteria sint interpretati. Siqdē hominē ipsum. i. Animā intelligunt, quasi Adam. Humanū uero Animal inde tractū, atq; degenerans, quasi Euam. Tractum inq; ex Anima dormiente. Hęc. n. tunc Animal ex se propagat, qñ ex pristina apud Deū uigilia ad naturalia labens, diuinorū obliuī iam dormit, & somniat. Itaq; tum uitam corpoream generat, quasi Euam. Animaduerte hanc primo peccantē, Illū deinde cōsentientē. Sed intellectū illi qñ Angelum p̄sidentē, & mox increpantē, & Angelo Deum. Deniq; duo in carne una. i. duas quasi in eodē Corpore Animas. Sed & magnus nostrę religionis author Augustinus sup̄ Psalmū XLVIII. Singulis inq; nostrum inest mulier hęc, Quippe Caro nostra Eua est, quę seducit Virū. i. rōnē. p̄ quā carnē labiū homo, quem lausum calcan ei noīe prophetica indicat sententia.

¶ Vegetatricis Aīę munus triplex. Altricis facultatis Organa duo, Itē muuia quatuor. Epuleustice motio quid. Caput XLVI.

Ed age posteaq; in Animę officia uolētes procurrimus, adiciant iis ex Peripatetica Schola: quę tum sint usui legisse, tū uero nostrā hanc sciendoz p̄geniē instruat, & exuberātius p̄germinare quodāmodo faciāt. Sciēdū est inq; Thomas in secundū Aristotelis de Aīa librū, & ex Philosophi euisdē finia Themistius fere, Inter Vegetatricis Animæ opationes tres ordinē haberi quēdam. Nā munus primū nutritio est, quā seruaf aliqd, Vt est. Sequēs est p̄fectius, dicit q; Augustinus. Ea p̄ficiunt enutrita in p̄fectionē ampliorē, tum quātitate, tum Virtute. Tertium uero p̄fectissimum est, ac finale. Hęc generatio est, Quā aliqd iam qñ in seipso p̄fectum existēs alteri p̄stat, Vt sit. Tunc. n. unūquodq; maxime p̄fectū est, ut q̄rto Metaphysicę comprobaf, cū p̄ducere q̄piam eiusmodi pōt, qñ ipsum est. Proinde qā a fine nuncupari oīa, p̄sentaneū est, & itidē definiri, finis uero operū Vegetatricis potestatis est, altez generare, qñ ipsum, Cōseqt, esse illā primæ animæ p̄gruā definitionē. Vegetatrix est, quā altez eiusmodi queat generare. Sciendū quoq; illud, qd Aristotelicū itē est, ex secūdo de aīa, Esse organū duplex: quo altrix facultas p̄ficiē, Sepatū, & cōiundū. Et alimētū qd sepātum intelligitur Organum, & inanimū, Coniundū uero, Calor intīmus, quo ipsum id, unde alimur, excoq; possit. Ex quo colligitur, Animatum omne, quod connutritur, calorem necessario requirere, Qui sit Concoctionis exordium. Cæterum Altrix hęc facultas quadrisarium munus implet propriū, Attrahit enim, aduocat q; primo cibum, mox aduocatum p̄ficit, digerit q; inde secernit, quod nutritioni sit accōmodum, retinet q; postremo retrinencia, fæculētā q; excernit, aut secessu, aut Vrīna, aut sudore, aut alio quouis mō. Potestates uero hęc in græcis authoribus græce ita nominant, ἐλκτικὴ, ἀλλοιοτικὴ, κρητικὴ, ἀφαιρετικὴ, ἐπελυστικὴ, autem nil ad p̄positum spectat negotiū. Est enim Plutarcho tradente, motio in p̄cipua facultate Animę, quā propositis duobus eodem semō habentibus, euident q; potestatis, necessitate iniuncta alterutrum eligendi, quīs euidens causa nulla sese p̄mat, alterum tñ adnuente malumus Animo. dicit uero Epuleustice quasi aduēcticia, uel su-

perueniens, quod nō uernacula rei rōne fiat electio, sed extrinseca nostri animi proclinatione. Dicerē plura, Sed alieno loco satis multa. Ne fiat plane, qđ ille ait, ἀλλήλους ἀναδύκην, hoc est sese ostentans aufcultatio.

¶ De Animalī Virtute, Item naturalī & Vitali, ex Auicenna. Caput XLVII.

Æterum quia Medicorum scholæ suas habēt in hac re distinctiōes, sua item uocabula nō erit molestum diuertitile paululum in Auicennæ hortulos, mul-

c tis sæpe doctrinæ floribus peramoenos, arridentes q. Ergo doctrina sexta Fen-
primæ primi, Omnium inquit, opationū Virtus initium est. hac. n. abundia, abessia ue nulla erit operatio. Virtutū uero apud Medicos genera tria sunt.

Vitalis, Animalis, Naturalis. Vnaquæq; porro Virtus, sicuti Philosophorū pleriq; & Medicis omnibus uideo placuisse, Sed Galeno imprimis, Membrū habet præcipuū, in quo sub-
sistat. Abs quo q; profliant opationes. Quippe Animalis in Cerebro sedē habet, Præterea
Naturalem esse aiunt uirtutem, Cuius duo sint munia, Vnum fouere Animal nutriendo, cui
rei Hepar ascribat. Alterū, generationi Semen sufficere, atq; informare ex Sūmi patris in-
stituto. Eius uero facultatis fontem esse Testiculos uolunt. Virtus, quæ Vitalis dicit, Spi-
ritus conseruat essentiam, Qui sensus, & motus uehiculū est. Eius domicilium Cor est. Pla-
cet tamen inquit Auicenna, summo Philosopho Aristoteli, Omnū istarum Virtutū princi-
pium in Corde cōstitui. Ita tamen quod opationū euident argumētum in prædictis primū
se principii promat, Sicuti apud Medicos Sentiendi fons ex Cerebro p̄fluit, nihilominus
organum peculiare habet Sensuū unūq; q; Mox itē paulo probabilior Auicennæ Aristote-
lis sit Sententia, q̄ Medicorū. Auicennæ Interpretis hæc latius aperiens, Vitalis inq; Virtus
opatio est, laxare, & cōprimere Cor, & Arterias, ac uniuerso Corpī Vitā præbere, ac Vita
lē spiritū cū sanguine arteriali. Naturalis Virtutis opus est, generare, nutrire, augere cū cēte-
ris, quæ his subseruiunt. Animalis Virtus Sensum producit, tum interiorē, tum exteriorē,
atq; item Volūtariū motū. Huic quoq; Virtuti Cōcupiscibilis pars, atq; irascibilis attribuit
ab Beato Thoma Quæ portiones sint Sensitiui appetitus. Cōcupiscibilis ad moueri sua-
det, quæ necessaria uidet, aut utilia, & id uoluptatis rōne. Irascibilis noxia repellit, fertur q;
ad ultionem præceptis.

¶ Sensuum cōmoditas, & necessitas, Quibus insit Sensus. Origō eiusdē. Nervoq; paria
septem. Cur Anima uires suas magis in parte ista promat, q̄ illa. Caput XLVIII.

Vod uero ad Sentiēdi potestātē p̄tinet Egdem nō uacat satis inenarrabilem
Artificis Sapientiā admirari, Qui nō contentus mentis nos ornasse celerita-

q te, Cuius eminētia paulominus cālitū dignitatē affecuti sumus, Sēsuū quoq;
claritatē munifice est impitius. Qui tanq̄ Satellites qdam, & Interpretes, ac
nuntii in Capitis regia, & rationis conspectu sunt circūiecti. Vt aptius multo

intelligendi, ac persentiendi ueritas mutuo nexu pfoueret. Quid de Oculis dicemus? quos
tanq̄ Speculatores altissima cōscēdisse, non decoq; mō, sed ex usu uitæ maxime fuit. Vt lon-
gius prospectum petētes, atq; plurima subiecta intuentes p̄prio fungerent munere. Porro
cum Sonus omnis naturæ ui p̄micet in sublime, eundem altitudinis sitū Auribus attribui,
compar maxime fuerat. Quæ rō & in naribus obseruata est ad odorē p̄cipiendū, q̄ suapte
ui scandit, demū ut in cibus potibus q; facilior quasi foret indicatura, pinde ori eas fuisse ad-
motas, p̄accommodū ciberi debet. Gustus uero nō alium sibi iure uendicare locū potuit, q̄
in oris regione, qua esculētis, & posculētis semitam aparuit natura. Tactus dum certi habet
nihil, totum facile occupauit, ac sese æquabiliter p̄ uniuersum fundens Corpus, q̄ qd præ-
duri, mollis ue se ostentat, tota p̄cipit facilitate, nec nō caloris frigoris ue appulsus. Vt hi-
sce ueluti militariis obſtipati p̄ſidiis nō decore mō, sed & trāſſitate maxima datū uitæ
curriculum pficere ualeamus. Cæterum q̄ de Sensibus futura nobis historia est, Eorū pri-
mordia, & fontem, ut par est rimabimur primū, secuti Platoniorū dogmata, Sed mox &
Peripateticorū principii sententia nō dilata. Ante omnia inquit, mortali tātum Corpō
ri Sēsus inest, nam diuina prorsum eo uidentur uacua, q̄ qd senserit Plotinus non excidit.
Inde q̄ multo magis Anima, Quæ fit quocūq; Corpore longe præstantior. Huius tamen ef-
ficat potestas, Vt constet homo, uiuat, sentiat hoc est Animal sit. hæc enim mortale Corpus
alij, uiuificat, illuminat, dum adest utiq; nō inest. Sedes uero Cerebro potissimū ascribit, p̄-
pterea esse

pterea esse orbiculari figura insignitum Caput, quoniā eiusmodi fere sint caelestia omnia. Quamuis autē tam Anima, q̄ Cerebrum omnino sensus sint expertia. Quia tamen abq̄ eo animal esse neq̄, Ex animā potentia fecundiore, siue de effectibus in Cerebri cauernas effusum spiramentum est, quod Sensus prouehit, dirigē q̄. Cauernas eas inueni, qui Ventriculos uocent Cerebri. Ex illis deprehensum ab Anatomicis est, necnō approbat Auicenna, doctrina quinta, Fen primę primi, Neruorum septem productū *αὐτῶν*, ueluti latine dicas Coniugia, aut Coniugationes, siue paria. Est enim Syzygia neruorum, cum nerui bini pariter emergunt in constitutū corruuati locū. Quos fistularum uice fungi tradunt, & ipsū illud, quod diximus, Spiramentum sensificū ad destinātā ab natura metā, ueluti curricula, deuehere. Vt uicinis, remotioribus q̄ paulo membris sentiendi uis infundat. Ex iis ergo Neruorum cōbinatio prima ad oculos profert, unde illis comparat Speciei cuiusq̄ internotio, ac Colorū distinctio. Secūda Aures petit, quā sonos inde ualeant cōcipere. Tertia naribus infert, ut assēt odorādī potestas. Quarta in palatū deriuat, unde sit Saporis discretio cum primore lingua. Quinta p totum effusā corpus illud uisua cōplexat. Hoc expressit tangēdi necessitas, ut oblātura faciliē declinarent. Quā uero lenitate sua confouerent, blandius p mulcentia, admoueri possent. Sextam sentit Stomachus ob alimenti indigentiam, Vt uitae necessaria expeteret, redundantia reieciat. Septima ad spinalem delabitur medullam. Quē in Animalī id plane esse deprehendit, quod in nauigio Carina. Eius inde internoscit praestantia, quod medicē artis periti longioris Cerebri nomine censuerunt nūcupandam. Nec uero me fallit, Auicennā aliquo mō ab iis diuersā prodidisse, Sed ipse nihilominus Authorem certū secutus sum. Quod siq̄ nō inficius naturalit̄ sese obiciat, male a nobis ista distinctū, cum quēlibet Animę uis sit in qualibet Corporis parte tota, sicut Aīa. Respōdeo ita se re aduēdo rem habere. Sed tamen dici Aīam ibi agere, Vbi ei subferunt organū, & ibi in primis, unde initia ducant instrumenta. Hac itaq̄ rōne Sentiendi, mouendi q̄ adūs Capiti alenciū, unde uidelicet corruari neruus liquet, organa sensus, & motus. Sic Iracūdia Cor dis sedē sibi uendicat, Vbi Sanguis residet igneus. In Iecore Concupiscētia, & nutritio dominari credit, q̄ ibi Aereus sanguis eius est ueluti Substratū. Ratio, etiā si nil habeat Corpori cōmune, nihilominus Capitis arcē insedisse, tradit a Platone. Propterea quod imaginationis actus rōni est propinquus, cuius q̄ sibi portionē asserit. Ceterū nequa omnino sub sit hastratio Corroborant, quā diximus, magni nōis authoritatibus. Nam Galenus de luuamentis nono, Caput inq̄, est fons Sensus, & ex eo motus est uoluntarius. Origo itē Neruorum mollis, & duroq̄. Sed & in Libro de Virtutibus mortale hōminis Corpus distinctibus, Sciendū inq̄, hasce de tribus profluere particulis. Et eam qdē quā rōcinamur, remini scimur, sentimus, mouemur, ab Cerebro. At ex Corde, qua irascimur calefcimus q̄. Etiam nū q̄ prādicti pulsu cognoscimur in Corde, ac Arteriis. Ex hepate uero, qua nutrimur, auge mur, cibum q̄ appetimus, exceptum q̄ digestionē perficimus. Et mox paulo, A Cerebro inquit, Corporis particulæ oēs sensum habent, ac motū, neruis ad organa Sēsum prodeū i bus ad Sensibilem pceptionē. Aliis uero ea mouentib⁹, quā motū deferuiunt Cerebrum qdē insensibile ipsū natura est, At Sensuū tñ organū. Sed & Libro quarto de Accidenti & morbo, palam inquit, est Cerebrū ad oīa Corporis mēbra Virtutē emittere, qm̄ neruo p̄ciso, mēbrum, ad quod is producebat, Sensus sit expertus. Auicēna principiū motus, & Sēsus esse qdē fateri Spiritū, q̄ sit in Cerebro, ut in arca Virtutis, quā defluat ad mēbra cōtinua ta cum Medulla. Sed Virtutem putat illuc a Corde cōscendere cum spiritu.

¶ Aristotelis sententia de Sensuum origine. De medio duplici, quo Sensus producitur in actū. Olfactum esse minus aliis necessarium, & quā utilitas eius. Caput XLIX.

Ristoteles Peripateticorum ductor eminentissimus, & naturę rerum indagator, siquis alius, solertissimus, & fere primi nominis, de partibus libro II. Nec Sensus inquit, ullius causam Cerebrum obtinet, quod qdē expertus omnino Sensus non aliter, quā si quoduis excrementū est. Verum cum intelligere, quamobrem Sensus nōnulli in capite habentur, nequeant, quod eam partem ceteris esse peculiariorem animaduertunt. Ideo Sensem cum Cerebro coniungē dum censuerunt. Sed enim principium sensus esse Cordis locum, definitum iam est, cū de

Sensu ageremus, & quā ob causam duo. i. tangendi, & gustandi sensus ex corde aperte dependent. Vnus ex reliquis tribus. i. olfaciendi medium tenet. Duo idest audiendi, & uidendi maxime in Capite positi sunt propter Sensoriorum naturam. Visum autem omnibus, quibus est datus, apud Cerebrum esse, optima ratio est. Cerebrum enim frigidum, & humidū est. Visus aquæ naturam obinet, hæc enim omnium perlucidorum facillime conferuari potest. Sensus etiam exquisitiores per partes, quæ sanguinem habent synceriores, absolui necesse est. Sanguinis enim calidioris agitatio sentiendi officium intercipit atque refringit. Sed & Hieronymus ad Fabiolam de Veste Sacerdotali, Sensus inquit, in Corde est, habitaculum Cordis in pectore. Thomas item de Philosophi sententia, in librum de Sensu, & Sensibili, Sentiendi principium inquit, primo est in Corde, ubi est caloris fons, nihil enim sine calore sentire potest, ut traditum est in Libro de Anima. Cæterum a Corde Virtus sentiendi in Cerebrū scandit, & inde ad trium sensuum pergit organa, Visus, Auditus, Odoratus. Tactus autem, & Gustus referuntur ad Cor per medium cōiunctum, quod est Caro. Nam Sensus alii per medium sunt extrinsecum, Tactus, & Gustus per intrinsecum, quod esse Carnē, iam astruximus. Confirmat porro hæc idem Author in expositione libelli de Luentate, & Senectute. Sed cur nam ita ab Principe Deo constitutū? An quia tactus, gustusque ex Sēibus necessarii amplius manifeste deprehendunt? Si quidem Ciborum diuersitate inde pernoscimus, quibus ad fouendam uitam maxime indigemus, & quæ corpus oblectant forinsecus: tangendi uirtute refugimus. Ideoque in duobus iis medium habet intrinsecum, ne uitio eius unquam ab Hiscē deficiamus sensibus. Nam reliqui ad bonitatem proficiunt. Quippe Visus, & Auditus ad Scientiam iuuant comparandam imprimis, modo duplici, quo adsciscitur Doctrina, Quod enim scimus, aut didicimus, aut inuenimus. Inter sensus uero omnes Olfaciendi potestas minus longe uidetur necessaria. Sanitati tamen Animalis conferre uidetur plurimum, quod aliubi opere isto copiosius explicabitur a me. Vbi per partes Sensuum sese ingeret tractatus. In eo uero Odorandi sensus non negligendus, quod odoribus confouetur Cerebrum. Id uero ita affectum ratiocinari præstantius potest.

¶ Sensus cur tantum quinq. Quatuor necessaria, ut sentiamus.

Caput L.

Ed cur nam Sensus quinq. tantum? Nempe quod quinq. item sunt, quibus mundus confurgit: Elementa quatuor, & Ætherea Substantia. Primum uero tactus terræ habet rationem. Gustus autem aquæ, quippe humectatione gustabilis precipit qualitatē. Aeris uero appulsus ex igne, unde sonus nascitur, aut Vox, Audium perficit. Olfactus uero ignem respicit: nam & ex qualitate calida odores proueniunt. Videndi ratio ex æthere temperat, & Lumine, ut in moralibus docuit Plutarchus: sensisse. Quid opinentur alii, ostentante se latius occasione, non negligetur, & paulo ante attigimus tamen. Verum ut sentiamus, hoc est, ut Sensus producantur in actum, Quatuor omnino requiri uidentur, Duo quidem ex parte Sensus, Organum uidelicet, ac Spiritus, Duo uero extrinsecus, obiectum, & medium. Proinde in abstractione forma obiecti primo est in medio, deinde in Organo, mox in Spiritu, postremo animam attingit: quod obiectum in medio primum fit immutatio, inde in particulari sensu. Iudicium uero consequitur in Sensu communi.

¶ Sensus interiores quatuor. De Sensu communi præcipue. Inibi Locus Plinii declaratur.

Caput

LI.

Voniam uero supra duplices esse Sensus significauimus, Interiores, exterioresque, Et iam hos, qui manifesti sunt, breuiter exposuimus, non inepte opinor, fecerimus. Si et Alteros inter occultiores exequamur. Ergo Auerrois Inter eos, qui Aristotelis Interpretationes aggressi sunt, longe ingenio eminentissimus, hosce in quatuor distribuit species. Primumque eum constituit, qui Omnes, quæ ab extimis quinq. sensibus hauste fuerint, imagines colligat, atque percipiat. Quare Commune nuncupat Sensum. Altera deinde Vis Imaginandi dicta est. Cuius officium sit, cum ipsa nihil perferat, imagines, quæ a prioribus Sensibus acceptæ sunt, retinere, easque tertie sentiendi naturæ, Quam existimandi, ac Cogitandi uim dicunt, perferre. Cuius esse operis arbitrantur,

arbitrantur. Vtius acceptis imaginibus, quid, aut quale sit id, Cuius illæ imagines sunt, iudicet, atq; percipiat. ea q; ipsa, quæ discreuerit, siue coniunxerit, seu conceperit iudicando, potestatem Cerebri ipsius, sensus q; particulæ: quam Memoriam dicunt, seruanda cõmendet. Quod uero ad Communem attinet Sensum, scitu digna sunt, quæ ab Eruditis mandata memorie sunt. Hunc esse uidelicet, qui obiecta quinq; Sensuum sentiat, & actiones eorū, atq; Vacations. Ad quem etiam proprie spectet animaduersionis, quando scilicet animaduertimus, nos uidere aliquid, uel audire. Vnde fit, ut scire & uideamus, & audiamus aliqua, nec tamen percipiamus, nos ea sentire, quoniam Sensus Communis, imaginatio q; interea uertitur aliorum. Oportet inquit Plotinus, hoc esse quasi Centrum. Sensus uero Singulos unum diu non aliter ad hoc ipsum, quam lineas a circumferentia ad Centrum usq; protendi. Atq; uim eiusmodi cuncta comprehendentem, re uera unum aliquid esse, neque esse humidum, alias cessaret Memoria, neque durum, periret namq; Docilitas. Et omnino si sit corporeum, formæ ibi rerum se inuicem impediunt, atque cõfundunt. In hoc præterea Sensus intimo est Visus, & Auditus, & Cæteri denique Sensus. Sed hic una forma sunt, potestas q;. Hæc de Comuni sensu latius excerptissimus, non quidem ostendendi causa, Sed lucem ut inferretur nobilissimo Authori, Qui undecimo naturalis historiæ, Vbi de Oculis agit,ur, Animo inquit, uidemus, Animo cernimus. Oculi ceu Vasa quædam uisibilem eius partem accipiunt, atq; transmittunt, Sic magna cogitatio obsecrat, abducto intus uisu. Sic in morbo comitali aperti nihil cernunt, Animo caligante.

¶ Qui præstantioribus sit sensibus præditus, habere item inferiores, Sed non ediuerso. Sensibus abuti omnibus hominem tantum. Caput LII.

Ta uero in ratione facultatum animæ natura comparatum est, Sicuti obseruate, curiosè q; perpendimus, Vt qui eius, quod nobilissimum est, & habet, fuerit compos, etiam quæ infima sunt, teneat. Quibuscūq; enim adest, quod λογικόν dicitur, id est ratiocinandi uis, inquit & Sensilis potestas, ac Vegetatrix, necesse est, quæ φνικλώ uocant, Cuius plantæ sint maxime participes.

Verum ediuerso non fit, Si quidem sensilia multa uisimus, quæ tamen rationalia non dixeris. Id ipsum & in Sensuum serie contingere, deprehensum est, Quando Visu prædita, nec re liquorum sunt expertia. Quæ uero tactum habeant, & gustum, nõ ita item etiam Videndi potestate cernimus insignia, Cuiusmodi conuiscitur Talpa. Spongiæ tactum qdem habere creduntur, reliquorum tamen exptes. Sed enim prius, quam ab Sensuum rōne abiuungamur, illud ppenfione non indignū, Inter animates cūctas Homine unū Sēibus abuti. Quosq; optimus, atq; indulgentissimus Parēs elargitus fuerat, tum ut necessitatibus Natura duce, pullulantibus paria facere possemus, tum ut comptiorem Vitam, & dignā prorsus Dei nūmismate, transmittendi nõ abesset potestas, eos ingenii prauitate, & ut plane dicam, in Naturæ cõtēptū, ad scelerū fomenta uertimus. Nam Bruta unam modo tactus uoluptatem sentiunt, dum furore libidinis agitata ferunt in coitum. In aliis ferē intra naturæ præscriptum cōpescuntur. Nos uero diuini muneris exculcata lege, deliciarum feminaria Sēsus facimus, ueluti ad hoc nati, & ad unum hoc cum materno lacte feramur. Nec saltem succurrit, quod Scientissime M. Tullius pronūtiavit, Cum homini Deus nil Mente præstabilius de disset, huic diuino muneris, ac dono nihil eē Voluptate inimicitius, quādo in Voluptatis regno nequeat Virtus consistere. Adde quod cæteris animalibus, sicuti doctissime Plinius inquit, Stati sunt per tempora anni cōcubitus, Homini omnibus horis dierum, noctiumq;. Reliquis satietas in coitu, Homini prope nulla. In hominū genere Maribus diuerticula Venenis excogitata omnia scelere naturæ. Fæminis uero Abortus. Quāto in hac parte multo nocentiores, quā feræ, sumus? Hisce Voluptatum delinimentis, quæ Sensuum germina sunt, ut carerent, Quosdam sibi oculos eruisse, exploratissimum est. Alios in uastis solitudines coniecisse sese, ceu præstabilius foret cum feris immanitate insignibus conuiuere, quā inter homines, qui ferantur ratione præditi. Certe per quinque Sensus, ueluti per fenestras, ad Animam usque penetratur. Hæc desigunt humi, Vt inquit Oratius, diuinæ particulam auræ, nec enim capi Mentis arx potest, nisi per hæc portarum obiciat

bus perfractis, & prorsum sublati Cataractis, hostiles copiae fuerint admisse, agminarimq; irrucint Scelerum incentiua, quibus Caelestis animae fulgor retusus fordescat, collutiletq;. Si Circensibus, inquit Hieronymus, quispian delectetur, Si Athletarum certamine, Si histrionum mobilitate, Si formis mulierum, splendore gemmarum, & id genus aliis, per oculorum fenestras Animae capta libertas est, & impletur illud propheticum, Mors intrauit per fenestras uestras. Equidem Sensus Corporum recte quis dixerit, Equos sine freno currentes. Animam uero Augiae modo Currentium frenas retinere obnixius. Eximia est Animae exultatio, ubi multorum cura non anxie implicitus, paruo acquiescendū, fueris arbitratus. Mundum, potentiamq; eius omnem pedibus subieceris. Tolle epularum, & libidinum luxuriam, nemo diuitias quaeret, Quarum usus aut in Ventre est, aut sub Ventre.

¶ Sensem non esse idem cum Intellectu. An Homerus Animam putarit Corporeā. Itē an scierit, esse praeditam ratione. Caput LIII.

Rius uero q̄ subtexantur reliqua operis instituti, non fuerit opinor, uacantis operae perpendisse, quae sint de hac re Veterum consulta, q̄ de natura conscribere aliquid sint adorti. Sigdeni magna pars statuisse uidetur, Sensem esse cū animo, & intellectu idem. Nam ita cecinit Empedocles, Consilium ad praefens homini, & Sapientia cōstat. Vbi, Themistio exponēte, Libro de anima tertio ex Arist. sententia, nihil uidet tribuisse supra Sēsum Animo. Quem prout quae res Sensus accidisset, uarie, atq; inconstanter impelleret. Sed & Homerus, cum dicat, Mentē omnibus mutationes, uarietatesq; ambientis nos corporis sequi, Videt naturā Animi habuisse Corpoream, Eumq; quasi idem cum sensu putasse. Talem animum plane mortalibus esse, necesse est, In lucem primo qualem Deus extulit ortu.

Sed non esse idem Intellectum, & Sensem, efficacissimum id, promptissimumq; monstrat argumentū, Quod cū animalia omnia sint Sēsisbus praedita, Solus homo praeter eos, & Mētem obtinet, ac Intelligentiā. Porro q̄s non uidet alias esse differentias rationalis potentiae, Alias Sensem? Itē affectus, & opera quis possit negare alia Sēsisbus iūcta, Alia Intellectui, & rationi tributa? Nam Virtutes animi uidentur hae, Recta opinio, Scientia, Prudentia, Quae certe ad Sensem pertinere non possunt. Item Vitia animi sunt, falsa opinio, Inscitia, Imprudentia, Quae profecto Sensus nemo unquam tribuerit. Quod si usquam dictum reperias, Animalia nonnulla, quae rōne careant, Animum tamen, & Intellectum habere, Sci to abusiōem nominis in eo factam, nullum enim praeter hominem animal compos, & particeps animi est. Ceterum nonnulla Spectris, & uisionibus ualent, quod genus phantasiā & imaginationem appellant. Imaginatio autem, quīs sit praestantior, & nobilior Sensu, longe tamē inferior Animo, Intellectuq; est, Vtpote, quae tāquam in confinio utriusq; sit posita. Ita fit, ut ea uis Sensem qdem sequatur, Sed actionē animi antecedit. Proinde uisā, Sēsa q̄s simul illata animo sunt, excitant, adiunguntq; sibi commotionem illam, quam ὑπόληψιν dicunt. Sed enim, q̄ Vberius nosse ista cupit, adeat eum, censeo, unde haec pauca mutati sumus. Sed illud amplius animaduersione dignum, Ab Plutarcho probari, primū ab Homero Animum credi immortalem, sicuti ubi ait, *ψυχὴ δ' ἐκ γῆς καὶ πνεύματι, αἰὶ δὲ δὲ θεῶν*. Eeolans autē ē membrīs Anima Inferos petiit. Porro non aliud esse hominem, q̄ ipsam animam, quod & a Platonice exceptum est. Corpus item esse animae carcerem, quod Philosophi statuunt, Proindeq; Corpus uiuens ab eo semper dici *θεμνός*, quia sit Animae uinculum, quod *δεσμὴν* uocant mortuum uero, ab Anima sequestratum, *σώμα*, quod uelut Sepulchrum relinquatur. Nusquā uero in Poemate Homericō Animā dici Corpus. Quin et distributionem Platonice, quā is Philosophus rōnem Capiti attribuit, Irā Cordi, Concupiscentiam Iecori, Ex Versibus Homeri comprobatur. Nam ubi secum disceperat Achilles, Vlisciū ne praester, an iram sedare, Ostentās sese illi Minerva non aliud innucit, q̄ Prudentiae lumen. Sed nos iam Animae apicem contingamus. Quia tamē Liber hic iam extenuis se uidetur satis, Quae supersunt haud parum multa, ut Lector, cui interiuincto reſectus itinere, hilarius reliqua persequatur, in sequens reuertatur Volumen.

Lodouici

LODOVICI CAELII RHODIGINI IN LIBRVM SECVNDVM PRAEFATIO AD
REVERENDVM IN CHRISTO PATREM, D. IOANNEM MARIAM, MAT/
TARELLVM, RHODIGINVM, AC EPISCOPVM RELIGIOSISS.

TIAM SI Vniuersim, prodeuntibus hisce nostris libellis, Artium bona/
rum studiosos compellare, non ab instituti operis Genio, quicunq; sitis, dis/
e sentaneum censui: Nihiloscius si in partibus laboris mei intima nobis iun/
ctos benevolentia cõsalutauero, & Parthico quidem more, Quorum Regē
fine muneribus adit Nemo, absonum opinor, uel quod Græci dicūt, ἀπὸ πρῶτον
διόνυσον, fecero nihil, Quando in turbam coniectos se, queri non poterunt, & nil a me re/
pensum amicitiae, uel inimicus iudex ne suspicionis quidem indicium est habiturus ullum.
Eripse porro plenior obsequio nostris rebus fauentes uidebor promeritus. Quoniam uc/
ro sequens libellus, quod fecit & prior, Optimi, Maximi Dei opus admiratur inenarrabile,
Tu uero Ioannes Maria Reuerende Antistes tum loco, tum moribus Principi illi naturæ
propior es factus, duce, quod aiunt, Virtute, Comite autem, non fortuna, Quæ prophanis
modo utraq; paginam facit, Sed ipsa illa Sacerdotali luce, Qua fulgurant uibratus Sacer/
rum mentes, dum labia eorum custodiunt Scientiam, Et in supercilio montium excitatam
Ciuitatem sciūt, non posse latere, Inde occurris mihi primus, Quem ad Sudoris nostri par/
tes aduocem, in quibus eminentissimi Agentis immensa in nos exequimur munera, Nec id,
quia te fugiant hæc, Qui multiplici sapientia præcellis, Canonum quoq; decretis cumulatim
fime imbutus, Sed ut institutis tuis, & integritati clarissimæ munuscula proferremus perac/
cõmoda, ne fieret illud ex triuio, ἐν φανή μύσων. Expressit hoc prætereā nobis cõmunis Pa/
triar ratio, Quæ bene sentientes, honestisq; præcipue initiatos literarum sacris ita perui/
cit, quodamq; uelut ferrumine coapat, componitq; ut non magnopere nexum comperi/
as arctiorem. Tu s ergo auspiciis publicum indispiscetur sequens liber, Cui tu sanctis preci/
bus progressus concipias faustos, uelim.

LODOVICI CAELII RHODIGINI LECTIONVM ANTI/
QV ARVM LIBER VNVS, QVI SECVNDVS.

¶ Intellectus agens, & Possibilis.

Caput Primum.

VÆDAM Sunt inquit Augustinus, supra intellectum humanum,
Quædam iuxta, Quædam infra, Siquidem cognoscit Deum Anima
supra se, Angelos iuxta se, At uero se in se. Quicquid cæli continetur
q ambitu, infra se. Igitur ad ea percipienda, quæ sunt supra ipsam, indi/
gere uidet omnino Anima irradiatione ab ipsa luce Veritatis primæ,
quæ dicitur Mens, uel intelligentia, quam p̄dit Augustinus idem, nul/
la interposita natura, formari ab ipsa Veritate. Proinde respectu Veri/
tatis summæ, & eorum respectu intelligibilem, quæ humanum excedunt intellectum, est
intellectus agens Deus, & huiusmodi illuminatio est gratiæ infusio ad diuina contemplan/
da. Ad ea uero p̄nosceda, quæ p̄p̄e nos sunt, ut sunt Angelicæ essentiae, indiget itē aia re/
uelatione angelica, siue instructione, Qua in re dicitur item Angelus intellectus agens. Ad
eorum uero perceptionem, quæ intra animam sunt, ut est ipsa anima, & potētiae ipsius, ha/
bitus, Sciētiae, ac Virtutes, non indiget anima lumine extrinseco, Sed innato, et propterea
Augustinus ait, Animam cognosci ab se in se, quia cognoscit se esse sentire, scire aliquid.
Idem astruitur de perceptione eorum, quæ infra nos constituta deprehenduntur. Ad hoc
enim lumen intimum sufficere, hoc est intellectum agentem, uim animæ supremam, Cuius
operatio est, ut inquit Auicenna, illuminare, siue intelligentiæ lumen diffundere super for/
mas sensibiles in imaginatione existentes, Rursumq; illuminando abstrahere a materia, &
abstractas copulare, seu ordinare in intellectu possibili. proinde quando dicimus, intellectu
possibile ab agente formari, non intelligimus, quod doctissimis placere uideo, accipere for/
mas, Sed illo præsentē, formis suis efficacius uti, & copulatus. Id exemplo patere quādē
d

nus potest. Sunt qui Chartæ inscribere literas succo cæpē, Sed hæc nō percipiuntur, nisi ca-
lescit Charta. Eiusmodi habet rerum formas, qui dicitur possibilis intellectus, quæ in cōspe-
ctum ueniunt, ignis diuini præsentia, Sicut & colores lumine Solis. Intellectus noster non
est in potentia ad hoc ut fiat intellectus, atq; intelligibilia, Sed ad ultimam intelligentiæ, in-
telligibiliumq; perfectionem. Sciendum uero obiter, *Quam in Anima Platonici rationem*
dicunt, Peripateticos uocare intellectum possibilem, *Quam* uero illi Mentem dicunt, hos
intellectum agētem nominare. Scribit Auicēna, quadrifariam dici Possibilem intellectum.
Nā dicitur primo, ut habens possibilitatem tantū, ut sit ueluti potentia materialis ad simili-
tudinē materiæ primæ, quæ ex se formā habet nullā, Sed est omnīū formarum subiectum.
Deinde est intellectus dispositus, qui est ubi q̄siam in intellectu principia continet, hoc est
ppositiones, quas credere cōtingit, quæ non aliunde, sed per se notæ sunt, ut cū proponit,
esse totum sua parte maius. Post ea est intellectus perfectus, q̄ iam conclusiones tenet eorū,
quæ sequuntur ad principia, Actū tamen ad eorū non cōuertitur speculatiōem. Postremo di-
citur in actu intellectus, cum iam actū speculat. Primus uocatur materialis intellectus, Secū-
dus in habitu, Tertius adeptus, Quartus accommodatus. Esse uero intellectum agentē eisdē
fermē rationibus Auicēna probat, ac diuus Thomas in Theologiæ cōpendio. In potentis
inq; Thomas, sensitiuis formæ rerū sunt particulares, uerū non sunt actū intelligibiles, sed
potētia tantum. Intellectus enim nō nisi uniuersalia intelligit. Quod uero in potētia est, nō
reducitur in actum, nisi ab aliquo agēte. Esse igitur aliquod oportet agens, a quo species in
potētiis sensitiuis existentes fiant intelligibiles actū. hoc autē intellectus possibilis facere ne-
quit, Ideo necessarius est intellectus agens, Qui species intelligibiles in potētia, faciat intel-
ligibiles actū. Sicuti lumē facit colores potētia uisibiles, esse actū uisibiles. Sūt q̄ apud Theo-
phrastū, Iiblichō, & Plutarcho authoribus, intellectū possibile esse nobis duplicē interpre-
tent, Quorū alter, et idē primus semper in actū, dum semetipsum intelligit, sequētia sub se cū
ita cognoscit. Alter secundus transiens de potētia in actū, est ratio. Cū dicitur tabula nuda ab pi-
ctura omni, & literis uacua, intelligēdum secūdū quādam p̄portionē putat. nō. n. ita dicit,
quasi intellectus nullo modo species habeat, Sed q̄a intelligibilia, quæ in eo collocant, intel-
ligibilia qdē sunt, sed ita ut sint a separatis intelligibilibus illustrata, ut sincere prius intel-
ligibilia sint, p̄pterea coloribus cōparantur. Theophrastus absurdū putat, materialē intelle-
ctui naturā huic dare, atq; arbitrari materiæ modo nihil esse in actū, sed potētia omnia. De
intellectu agēte ficitē repio, esse intelligibile lumē Veritatis primæ nobis p̄ naturā impres-
sum, semper agens, sicut lux semper irradiat. Proinde est illud in Palmo p̄pheticū, Signatū est
sup nos lumē uultus tui Dñe. Cæterum parte hac cōmonitos legentes uelim, Si cubi pugnā-
tia uideor p̄dere, mirandū haud ita esse, q̄n ex diuersis racematio fit. Et Platonicos cōsecta-
mur parte plurima, sed & in aliis diuersitas ad suos regerenda auctores est, nequis agere/
stis, ac indomitus certator protinus calumniam intendat.

¶ Auerois de intellectu agente sententia, Quid Aueroem quandoq; in Aristotele in-
terpretaudo fecerit. Cap. II.

Verrois eximius Aristotelis interpret Metem hanc humanā, siue Aristotelico
more agētem collibeat Intellectum nūcupare, Æternā putat tam ex parte an-
a teriore, q̄ posteriore. Esse quoq; mētium infimā omnīū, & unicā. Nam sicuti
cælestes globi singuli singulas habere mētes uidentur, ita & orbis hic inferior
unū, ut ipse uult, habet, quæ nō huius hoīs sit, uel illius, Sed humanæ speciei
Mens sit, & dicat, ut sp̄ci unicæ unicū sit Intellectus in hoc orbe inferiori, ut pleriq; intelli-
gūt, ubi p̄totus. Cōpingi si q̄dem putat hoīem ex corpore, & sensitiua Anima. nam Intelle-
ctiua excludit pr̄sum. Arbitratur tamē inter sensitiuas animas q̄dam habere excellentius,
distans q; a Brutis plurimū hominis Animā. Porro hominū quēq; p̄pria pollere Anima, sed
mortali. Cuius præstatio facultas uis nūcupetur Cogitatrix, siue, ut dicitur Græcis, Phāra-
sia. Inesse item cōcipit Brutinis animis existimatricē potētiā quādam, qua duce utilia si-
bi, & diuersa cōsestini naturæ instinctu dispiciant, & appetāt, uel auerferent, differre ab hu-
mana, q̄a nō naturæ sequamur ductum, sed rōne indagemus, cōsultemus, exequamur. Ita
tamen

tamen, ut uniuersalibus sequestratis, partibus tantum affigamur, inhæreamus^q. Proinde Rônem nuncupat particularem. Intellectum uero rônem Vniuersalem, & in Cerebri medullis particularis eiusmodi rônis Sedem struit, atque insecus Imaginatione constituta, & postmodum memoria. Nā Sensum arbitrat^r Cômune, q^d Sensuū qnq^{ue} opatiōes aduocet in sese, principem locum sibi uendicare. Mox ut subsequat^r Imaginatio, earū cultos imaginum, quæ in cômune sensum coierant. Tertius facultati destinat^r Cogitatrici locus, quæ diu diu in imaginatione cōposita. Postremo esse memoria thesaurus, quæ proferunt^r Iudicioꝝ. Cogitatrix igit^r uis menti imprimis, prima est, adeo ut Mens illi adsit ubiq^{ue}, et intelligētiam suam p^{er} eius expleat adminiculū, dum Simulacra reꝝ in Cogitatrice Virtute lucētia mētem ad intelligendū mouent. Occasionem præbet homo intellectui ad speculandū, ut coloratū lumen oculo ad uidēdum. Intellectio nullatenus in homine est, sed in Mente sola, quam cogitatio nostra pulset. Cogitatrix anima unie^{re} puero statim. At multo post Mens, cū simulacra in cogitatiōe adeo sunt pura, ut intellectum moueat. Hæc sunt magni Interpretis placita, quæ suis nitunt^r ratioibus, apud Philosophos latius expositis. Mihi illas apponere, & acris confectari, nō est uisum. Illud modo dixisse, satis sup^{er} q^{ue} fuerit, Omnia, quæ de Mēte sen sit Auerrois, explodi ut falsa ab Scientissimis Viris, longe ab Christo sciundis, ne dum ab Christianis Patribus posse pbari putes. Cur autem Cōmentator tam sæpe ab Aristotelis sui sentētia uideat^r deuius, inde factum uolunt, Quod is in Hispania natus, & Arabum Idiōmate imbutus, cū græcæ literaturæ ne apices qdem imbibisset, Aristotelis libros in barbare sonum nō tralatos qdem, sed mutilatos, decurtatos, puerfos^q cum lætaret^r, in iis, quæ alioris sunt Sciētiae, & interioris sensus, Authorem eminentissimū studio breuitatis ita sæpe cōcūsum, ut Sensuū acumina sudātes Philosophos distineat^r diu, multū q^{ue}, minus, minus q^{ue} consecqui ualuit. Quod ita esse cōprobat Pletho. & inde argumentū euidens, Quod græca Aristotelis uerba Interpretem qnq^{ue} confodiūt. Author uero est idē Plethō, apud Aristotelem Animos humanos esse multos, & qdem sempiternos, q̄q^{ue} Alexander scribat, mortales esse animos, ab Aristotele iudicatū, Sed ipse in naturalū quæstionum libro Animā esse fatetur immortalem, in corpus tamen mortale contrusam mortalis speciē præbere. Sed & alibi cælestes, diuinos q^{ue} hominum animos uocat. Themistius item putat, Mētem quidem agentem unicā, Capacem uero multiplicem ab eo credi, & perpetuam utranq^{ue}.

¶ Humanæ Speciei laus exq̄sita ab Ingeniū, Memorīæ, Vaticanioꝝ, Locutiōis potestate.

Caput III.

Ed nos deniq^{ue} ab hisce reꝝ difficultatibus forsan obscurioribus, q̄ut facile p^{er}cipi ab mediocriter eruditis ualeat. Quibus nos ista cuigilamus, reuulsi in ea diuertamus Vireta, ubi inenarrabili uarietate floribus passim nitescētib^{us}, coronamēta nobis cōpingamus, quæ nō ornent modo, Sed halitu fragrantius, & succulētia quodāmodo alant, impleant^r q^{ue} rône mira. Sed. n. qd hic primum mirer^r qd uē postremū? Ingens hic inuitat locus, libeat modo uagari, Vex cū delectu reꝝ modum seruauimus, ne iopia Ieiuni, aridi uē sumus, aut ubertate nimia luxuriātes one rosi ad molestiā usq^{ue} legentibus nra hæc qualiācūq^{ue}, protinus euadamus. Quanq̄ non melat^r, Fabio astipulante, esse facile ubertatis remediū. Igit^r in hominis cōteplatione occurrat admiratio prima Bonitatis diuinæ, quæ munera præcipue quatuor tāta est benignitate dilargita, ut nil ei magnopere carius, nil fuisse pensius uideat^r. Primū est, Ingenii aptitudo mira, cuius ui primo quoq^{ue} tpe numerosissimā reꝝ seriem p^{er}cipe ualeamus. Mox & Memoria, quā uerissime Authores celeberrimi Theauri quendā reꝝ arbitrant^r. Non deest in plerisq^{ue} itē fatidicus Spiritus, & quæ Deū modo deceat, futuroꝝ pspicax inspectio. Ad dita postremo loquendi potestas inter cūcta summe mirabilis, & flexanima, ut Enniano interim uerbo utamur, atq^{ue} oīum Regina reꝝ oratio, quæ nō currētem modo excitare, sed & languentem possit cōmouere. Egdem ita statuo, esse in humanis rebus amplum abunde, siq^{ue} sup^{er} tēte omniū, qbus cōtingit indigere plurimis, copia, doctrinæ sibi uēdicet gradum aliq^{ue}. id quod Veteres Sapientes fecisse, ut cōparatis necessariis cōperint philosophari, tradenti Aristoteli credimus. Quod si externis destitutus oībus, nihilo minus q^{ue} ad p^{er}cinctum tēdat, Quotandē ingenio esse Vig^{et} ei^{us}modi cēseris? Quid si mactus Corporez? Quid si Cacus?

d 2

mirū forte uideat hoc, aut impossibile potius. atq; esse uerius uero, non coniectura ducimur, Sed impellimur exemplis. Homēg; uatem clarissimū eō puectum autoritatis nouimus. Vt etiam literarū parens, & doctrinæ fons a celeberrimis pnuntiet authoribus. Oculis tamen captum Græca tradit historia, uel nominis argumento, qn & summa omniū inopia presum, Iustissime Insulas, & Vrbes, corrogantē hinc inde fomenta uitæ. Quis obsecro in men dicabulo id genus cā sciētia magnitudinē expectasset, quā in carminibus eius expēditum? Eam porro dicēdi facilitatē, & in affectatā Venerem, Sed quā uix ulla conseq; ualeat affectatio? Nōne Alexandrinum Didymū scribit Hieronymus, ab ineunte ætate excæcatū, scientia rum adyta secretiora tentasse præcelsō animo, et cōsecutum felicissimē? Sed quod mirari satis non est. Geometrica theoremata excellēt etiam tenuissē? Mortalis naturæ germina non sunt hæc. Cælestem redolent maiestātē, unde sese ppgatā rōnalis natura plurimis ostentat iudiciis. Quod si futuroꝝ præcētionem latius hic exeq; libeat, pergāq; non Aegyptiorū, aut Chaldeorum præfita plerūq; stupenda recensere. Verum ppheticum potius afflatum, & angustiores animas, in ipō diuinitatis sinu planē diuersantes, Vehemētē sum ueritus, ne tanta q̄s maiestatis amplitudine artonius, nō humanā animā, Sed Deum ipsū putet huius in Corpore hospitantē arcana explicare obscuritatis immēsæ, quæ licet homini nec scire, nec eloq;. Expende Apostoli Ioānis raptum ad Trinitatis intima, & recubens caput in Saluatoris Christi pectus, e cuius nutu suspēsa est uniuersa reg; moles. Expende seculorū ordinem, & caliginosa futuroꝝ inuolucra Vnius hominis patefacta mēti, Quam ibi maiestatem cōcipies animos? Quid illa uerborū faciēdia, quæ tanta facilitate motus animi pmit oēs lingua interprete? qd huic adnexa scribendi ratio diuina? Quæ nā eloquētiæ fulmina, quod aureū Xenophontis flumen, Quæ Ciceronis Copia, romani loquii arx eminētissima, p di gnitate ad quare magnitudinē quæat? Homini laus hæc peculiaris est, atq; imo diuina. Si quidem Bruta Corporei motus uarietate, etiā si maxime uaria, nunq̄ emolumentū eiusmodi de minima qdē parte cōsequant, etiā si uel Proteo celerius se, agiliusq; transformēt. por rō latrēt licet, infremant, rugiant, sibilent, infrendant, hinniāt, quouis modo truculentum elidant barritū, Vna uox hominis clemens, sedata, mitis explicat clarius, pmit plenius, alit uberior, placat, excitat, impellit, euerit, retinet, furrigit. Omnia deniq; pficit, quæ diuinus animus, tanq̄ interpreti diuino, linguæ pletris mādarit exponēda. Memorix uastam, ut sic dixerim, capacitatē, & supellectilis omni auro promicantioris conditorum non qdem Ofuariū, sed diuinū, cōsulto prætermittimus, quoniā ei rei latior destinatus est Campus.

C Inesse animis humanis Scientiarum Thesaurus latentes, iuxta Platonem, Cur Musæ Iouis, & memoriæ dicantur filia. Cap. IIII.

i Llad uero q̄ amplum, quāq; in nobis magnificum est, Quod Plato insinuan dum censuit, inesse mortalium animis uniuersis Scientiæ ueluti Seminariū quoddā, & plane Thesaurus, q̄ mirabiles cōcitent amores sui? Experimento id in seipso q̄q; condiscit, modo intendat. Nam sicubi recōditum qppia uenatur anxie, postea quam abiunctis ad tempus Sensuū, & phantasiz molestis obicibus, Mentis intima, uelut secretius quoddā penetramus adytū, inibi q; rōcinamur subtilius, rimamurq; amplius, cōfestim tanq̄ obductam reuelamus lucem, effulgerēq; protinus, quod uenabamur, aduertimus. Propterea sic canit Pythagoras.

Ἀλλὰ οὐ θάρος, ἐπεὶ θεοὶ γένος ἐστὶ βροτῶν,
οἷς ἱερὰ παρθέροισα φύσις ἀνέκυσσεν ἕκαστα.

Quibus sane Scientissimus Author, homini concipiendam scribit fiduciam, quod sit nobis diuinū genus, & angustior natuta promat in lucem, monstretq; omnia. Porro animus no ster, dum Scholas frequētamus, exhibemusq; nos cōformandos, decoquendosq; nōnunq̄ dum dictat formator, necdū missa uoce, cōcipit mox enūtiāda, præfagitq;. Sæpe uero quæ imbibit discēdo, recoq̄t, rehngitq;, multoq; præstat meliora. Quinimmo parit ex se, præceptore nullo, tanq̄ Scientiæ feminibus qbusdam præcœcūdis, Vt ager, fruges parturiēs. pinde colligi potest, Docētē nō tam uideri præceptorē, quā ministrum, propterea q; in libro de Sciētia Socrates apud Platonē se obfetricis astruit filium, nec eo cōtentus, Obfetrici quoq;

trici quoq; p̄similē se esse ait, Vt q̄ Adolefcētibus erudiēdis nō tam sciētia induceret, q̄ edu-
ceret, Sicuti illa factū nō utiq; cōcipit, Sed p̄ceptū iā euocat. Quis oculis insinuaui Vifum,
uel aures ita instruxit, ut audire sciant? Oculis certe uifum nō pr̄stat Medicus, Sed uel sup
infusus discuit caligines, uel in obiectum dirigit. Cōsimiliter difcentiū aīis nō infundit Sciē-
tiam Doctōr, Sed obductum terrena caligine detergit stum, aut femitam monstrat. Sicuti
Canibus Venatoria fest Vis, Leonibus, Elephātis q̄ robur. Itē q̄ ad p̄nitentiam Eqs innatā
inpicimus uirtutē. Ita & humanis animis Sciētia lux ingenita est. Paulū modo obnubila-
ta, & fuscior. Cui si illustrator opportune adhibeat, emicat inde claritas nitidissima, Velut
aīaliū uis nō s̄ape se promit, nisi exercēdo intēderis, & sopore, ac ueterno, ut sic dicam, ex-
cusso, actum induxeris puigilem. Quod ipsum ferē usu uenire in Pr̄ceptore, ac discipulo,
locupletissimus testis sese iegerit libro de Rep. septimo doctissimus Plato. Sed & in libro de
Sapiētia Socrates inqt Theagi, Nemo unq̄ a me didicit qcq̄, etiā si mea cōsuetudine multi
euaferint doctiores, me tum exhortāte, tum bono Dēmone inspirāte. Sed cur nā Orpheus
Musas esse dicit Ioue genitas, ac memorias? Opinor, quoniā ab Origine Sciētiae fons inlitus
est nobis ab omniū patre, Sed nō satis p̄fluens, nisi qs corruat. Quin & Memoria Poeta
idem cōtinere mētem scribit, excitare q̄ oīa sinuosis, ut ita dicam, animi anfractibus delire/
scētia, illatebratq;. Postremo apud Platonē in Timaeo traditū, scimus, Species rege, et Ar-
tium regulas mentibus nostris prodeuntibus inditas, non secus, ac Angelica mēs credatur
infigita. Sed ista fuerint philosophorum maximi decreta. Nos & hic, & alibi id demū uo-
lunt ratum, Cui calculum Christiana adiecit ueritas.

¶ Hominē unū nescire Impium pati. Itē affectare, ut sit Deus. Qui conquiescent hono-
res diuinos. Quid ita humana species credat, tum Solaris, tum Mercurialis. Cap. V.

Athenus q̄dem multiplici rege dignitate ab optimo max. Deo excultā uideri
rōnalem naturā, pro īgenii captu, ni fallor, mōstrauimus. Ceterę sup̄sunt ne
h alia? Immo uero nec erit finis, si oīa libeat amplecti. nunc illud pr̄terisse ne-
queo, Inter aīntes cūctas Vnū esse Hominē, Qui Seruitutis malū pati neque
at. Exemplis certe cognitiſſimū, & in se q̄libet expit. Entimur siq̄dem etiā
in Apinis, Tricis q̄ oīno exupare, succūbere uel ludēdo putamus ignominiosum. Vincere
aut speciosum imprimis, & naturā cōsentaneum, Quae sublimior, augustior q̄ uideat, q̄ ut
iugum subeat, dignior q̄, quam in rege fastigio statuas. Sed inspicie obsecro, Animi altitudi-
nē, & maiestātē, quam satis demirari nequeas. Cōparet aliq; Mūdi uniuersi impiū, Vmbra-
ticos. n. pr̄tereo quāstus, ac Sellularios, acgetus ne illum putas? minime. Si mūdum esse
altę p̄cepit, cōfestim & illū subiicere sibi affectabit amplius. Alias Aestuauit infelix angusto
in limite mūdi, Vt Gyaz clausus scopulis, paruāq; Senpho. Hinc illa prupit mox innēſca
auditas, & nimium sese attollere gestiēs magnitudo, uesana illa q̄dem. Vēz ex magnifico
p̄fluens fonte, ut pleriq; diuinos etiā honores sibi arrogare sint adorti. Quoniā Dei tātum
sit, oīa sibi subiecta despiciere. Quo noīe ridēdus q̄dem Empedocles, ridēdus & Alexāder
nobis pr̄ferent Christi doctrinā imbutis, nō tamē eatenus, q̄ quibdam uidet. Oēs nimis
idē affectat? Sed tacite. Si ex uoto rem cessurā opinaremur, Velis, remis q̄ arriperemus
oēs, quod minus explore in illis uellicamus. Græcorū Cōmētariis p̄ditum, nouit cruditiſ-
simus q̄sq; fuisse in Libya Vię noīe P̄saphonem, q̄ nimio plus naturā bōis inlustras, cum
intra ceterorū pelliculā se haudqua q̄ posset cōprimere, insita animi magnificētia latius se/
se expandēte. Cōsilio admodū ingenioso, et uastro diuinitatis opinionē addiscere sibi ador-
tus est. Captis q̄ auiculis, quæ ad humanū Sermonē p̄noscunt dociles, Subinde illas artifice
cōsilio instruere cepit, ut articulate p̄sum enūtiarent, *μῆγας θεός Ἰαφών*, magnus est De-
us P̄saphon. Quæ ubi dictatam fabulā expedite p̄didicisse sunt uisæ, Emisit Eas P̄saphon.
Illæ uero passim, ut assolet, cantillātes eādem repetebāt. Quod audiētes Incolæ, putātēs q̄
fieri diuinitus, ut q̄ Cōmenti forēt nescij, P̄saphonē ut Deū sunt Venerati. Antiochū Syriæ
regē scribit Eusebius, esse uocatū *θεῶν. i. Deū*. Caium principē inter Deos, a semetipso rela-
tum q̄s nō nouit q̄ & Iouis maximi noīe, Statuas erigi sibi imparit? Diocletianū sunt, q̄ tra-
dant, primū se, ut Deū adorari iussisse, cū gēmas uestibus, et calciamentis insenuisset, q̄ ante
d 3

illum Impatores oēs salutari, ut Iudices confueuissent, & Chlamyde tantum purpurea ab priuatis distaret. Sed id unq; mirabilius, eundem hunc Diocletianū apud Salonas in p̄prio uillæ palatio, statū priuato morietem, mox in Deum esse relatu, quod uni tantū contigisse, putat Chronographi. Ex iis cōiectat̄ Eruditi, Arabas Astrologos humanæ sp̄ci p̄prietatem esse Solarē, p̄didisse, ob Veritatis, & gloriæ studiū, tum etiā ob statū erectam, pulchrā q;. Quin ex humorum itē subtilitate, ac claritate Spūs, & Imaginatiōis p̄stanti p̄piciuitate. Sed addunt & Mercurialē, p̄prietatem, ob strenuū uerfatilis ingenii motum.

¶ Animæ humanæ potentia mira. Corpus nostrum posse ab anima fieri luminosum.

Caput

VI.

Ransemus illuc deniq; ut q̄ta sit in Aīa n̄ra uis, p̄ uirili explicare p̄gamus, & q̄q; adhuc nō p̄p̄ multa sint aggesta nobis, nihilo minus & innumera sup
t sunt, quæ fateti plane cogant, si q̄q; respicamus, Verissime dictū, Hoiem esse miraculū magnū, aīal uenerādū, & adorādū. Legimus apud Auicēnā, Platonicos multos, & Hippocratē, humanos Aīos tāta naturæ maiestate pollere, adeo q̄ supra materiā oēm sese potēter attollere, Vt sibi ipsi, & suo uigori, semoto corpe, restituti potestate intima, Mūdi mēbra quālibet ualeāt agitare, impellere, & utcuq; libuerit, uersare, Ac Corpori cui libet latius dominari, tantūq; potētius p̄prio. Cui mancipata Aīa, Mūdi parui elementa. i. humores quatuor uersat ad libitum, Quin frigus, humor, Siccitatē, Calorē, Colores q; supinducit oēs, atq; item Sapoies. Quod tūc demū patebit, si uitales actus amplius cōsiderauerimus, necnō phantasiæ affectus. Vbi uero ab hisce ueluti uinculis exoluta euolat in amplū, Deo iā plena, Aīalis grādiōris humores. i. Elementa quatuor maioris mūdi p̄mouet, ut sua, Solōq; affectu citat uentos deo duce, ac Calo nubes inducit sereno, eas q; cogit in pluuias. Quod qdē posse fieri, factū ue fuisse, Theologi Mauri, & Arabes cōfident. Mauroꝝ princeps Auicebron, atq; Arabū Auicēna, nec abnuat Hippocratē Cous. Arbitrant̄ Chaldeoꝝ Sciētissimi, ab rōnali Aīa id, quo non ferē mirabilius q̄q; effici q̄q; Vtradiōꝝ splēdore ab ipsa manantiū illustratū diuiniore mō Corpus etiā surrigat in sublime, ad id maxime cōferētē in sita radiis leuitate. Qd̄ Zoroastri ueteris theologiae sciētissimo cōtingisse, p̄ditū memoriæ scimus. Quā item rōne Heliā, & Ap̄lm Paulū dicerēt raptos in Cælū Platonici, Eū q; esse in Corpibus statū, Quā n̄q; religioni Glorificata nūcupare, moris est. Cōtingere aut̄ hoc potissimū, Vbi tota in Deū p̄rem luminū confurgit Aīa, & illinc amplissima luce p̄fusa, collustratāq; rapit̄ cōmescās, atq; similiter luminosę claritatis radios trāsmittit in Corpus. Hæc est Aīa, quæ solamētē uiuēs euadit Angelus, ac toto p̄fectore Deū cōcipit, de qua Magoꝝ Princeps ita cecinit, ad Verbū ferē tralatā sententia, Hoiem Aīa Deū quodāmodo p̄trahit in seipsam, q̄n nil retinens mortale, tota diuinis haustibus inebriat̄. Sed nos qdē dulcedine qdā capti, diu iā in humanas laudes p̄currimus, & mersamur auidius, mira quadā reꝝ excellentia excussi ab itinere instituti restitidine. Verum q̄ egregiū est argumentū, qd̄ non oīno tamē a p̄posito abeat lōgius. Etenim Spicilegium facinus ex oīfari i. utriusq; linguæ authoribus, cōpingimus q; in unū ueluti fascē, quæ tum reꝝ diuersitate, tum difficultate quoq; nō nulla, nec breui, nec p̄mptē, ab iis, qbus cuiusgilamus, p̄legi possent. Dabūt Veniā adēutes ista assurgētibus q̄q; aulatiū publico bono, Sed imprimis Sūmi Opificis gloriæ, sp̄atiātibus. Alibi certe q̄tum patiet̄ ratio, pressius, compēdiōsius q; longe agemus, modo ne fastidio sit, p̄legere, quæ nobis alioq; distridiōribus p̄ summas difficultates, nullius q; rei penuriā maiorē q̄ t̄p̄is, congesta sunt. Hac modo parte laxari habenas nostro iure deposcimus, Quādo summā rerum nobilitatē attingimus. Cuius causa fatent̄ pleriq; etiā Gētium mancipati sacris, reliqua esse omnia.

¶ Cōsummant̄, quibus excellentia rationalis naturæ posse deprimi uidet̄. Mox reseluntur. Plynii locus restitutus illustratur. *l. 2. c. 4. §.* Cap. VII.

Vanq; quod & initio libri attigimus, occurri nobis sinuosius, solertius q; ita posse uideo, Si tantā fateti necesse est, hoīs esse nobilitatē, Si eius causa p̄dūxit oīa parēs Natura, Vnde nā sit, quod infesta oīa, p̄ncipio sāq; sentimus? Pri-
mum nō ip̄a Tellus dicta magnis authoribus oīum mater, q̄q; ferē citra labores, sudores q; nostros tulit, parum q; fuerat, id exeq̄tinacissime, nisi inle-
tiferis, &

tiferis, et horæ momēto aīam hoīs auferentibus, pbenignā se nobis uolūisset ingerere. Ceu planē, qđ uiuimus, exprobrare nesciētibz uelit. Nec reliquæ naturæ partes mitius nobiscū agere, cōperient. Taceo, quoz naufraga corpora seraz, auiū q; pastibus iactant, ptonanti bz pcellis, tanq̃ rez natura secū dissidente, ac sep̃ius bellicū canēte. Iā quæ Loca præfecū da assiliētis maris ui adobruta latent? Quā floride Ciuitates absorptæ? Sed Aeris pugna q; p dignitate deplorat, Vt scūiētis pestilētiā rabiē praterēat? Cælū quoq; ipsū saepe uidet in nostrū interitū pperare. Jam oīa aīantia expulso infesta homini q; nō nouit? Vbi ergo eximia rez magnitudo? Vbi cælum exupans Hoīs fastigiū? Quid, nō ne homo ip̃e homini lupus est? inuulgatus illud Phalaridis est, siue is fuit Alius, tutius se iter præsignes immani/ tate feras uidet, q̃ inter hoīs. Illa uero, quæ triūphātibus ab tergo ingerit cōmonitio, qđ demū agit? Cui? meminit in Apologetico Florēs Septimius, & Barbarus Hermoleos igno rasse aīaduertit. Respice inq̃, post te, Hoīem esse te memēto. Proinde libro XXVIII. Ply nius, Et Curru triūphantū sub his pēdens defendit Medicus inuidia, iubet q; eosdē respi/ cere. Ita. n. legēdum uidet, non recipe, quod in plerisq; circūfer. meminit historia in Cō/ solatoria ad Paulū ep̃la Hieronymus. Quid ergo tibi subblādiris in malo? Excide ne illud, optimū esse homini, nō nasci, pximū, q̃ocysime aboleri? Quo ergo diuerfus abisti? redi ad te, palinodia recine, fatearis q; luctuosa esse hoīum primordia, luctuofosq; gressus. Exi/ tium uero nullis posse lachrymis exequari. Præsertim cū plerosq; tenebræ illa pceptacula, supplicioz diritas, dānati, infandi q; Spūs excipiant. Proinde uiue qđ es, ac noris, qđ sit tibi curra supellex. Egdem uera p̃pmodum esse hæc, q; possim diffiteri? Sed audi, Si tecū ip̃e discors sis, quæso, quo nā iure oīa querelis impleas, Si a te cætera item dissideat, infestent, cōuellant, lancinēt? At inq; diuinū aīal sum. Ignosce, obsecro te, nō plene p̃cipio, qđ tu di/ uinum putes. An qđ origine tantum, an ēt quod Vita? Si origine tātum, falleris. Brutū es, Lupus, Draco, etiā Arbor. Tui te mores exuunt diuinitate. Es ne Luxuria p̃ciliatus, inu mācipat⁹. Auaritiæ, Supbię, Id genus innumeris aliis, es inq̃ numisima Dei, an uerius Sath/ nā simulacq; turba scelez collutulatū, adobrutū q;? Quid gestist qđ gloriaris terra, & cinis? Corpus qđdem furecūm est, Cuiusmodi ueq; addecat Hoīem, Inus tñ fera est, Typhone multiplicior. Ad Cælū tua te effigies reuocat. At inq̃ natissimis ip̃e moribus ad lumenta te recipis. Deposco mihi inq; uniuersas subiici aīantes. Dic quēso, quonā istud argumentū? aut quo illis excellit? quo præclarior? Rōnale inq; sum aīal. Audio, sed ubi sese ofstet rōnis lumē? aut qđ oīno cum rōne uel cogitas, uel facis? scortādō ne, an expilando? ingeren do in Ventre, latrinaz meditatoriū, qđ qđ in ulla nascit naturæ parte? An Deū lingua excul cando perulantissimā finimig; hæc sunt rōnalis naturæ opa. Respice miser, respice, exue brutū, Ad hoīem redi. Cū in honore esses, inter Iumēta deputatus es. Vsq; quo paruule dili gis infantiā, ut in puerbis Salomon inq̃: Homini, Sed uero tñ homini in mancipatū ueni unt, quæ terra nutrit, aīantia, adnuūt, quæ in Cælo sunt fulgētissima corpora. nullū tibi cum his esse diffidiū pōt, modo ip̃e tecū nō dissideas. Improbe in alia impiū affectat, q; Sui cō posnon est. Id assidue expēdendū aīo est, ambulantibus in naturā Principis lege subserui unt oīa. Venerant, colunt quodāmodo. Vbi extra oleas trāsuersus ieris, ubi ab præmōstra ta reclinaris orbita, Vbi ab præscripto recesseris, Dño rebellis, Cuius placita, pculcaris iūgu detrectās, frustra p peccati fœditatē præuaticatus, illi q; tanq̃ ære, ac libra mācipio tradit⁹, Aliorū genua regis. Irata oīa, infesta q; sunt. Et pfecto cōsentaneū oīno est, Vt quēdamo/ dum prauitate intima, & intolerabili perulātia oīa laceffimus, Imprimis Aīarum P̃sem, ac Vniuersoz opificē nō detredemus Taliōis poenā. Et neq; ancipitem putet causam, ad q; Areopagitas, ut ad Iudices grauiores, exercitatorēs q; planē reiciendā, q; de re cōtrouersa di/ ceptēt, Hincille apud Mercuriū Pimāder, Amorē Corporis inq̃, mortis esse cām scitote. Qui se ipsum cognouit, bonū, qđ est sup̃ essentiam, cōsecutus est. Qui uero Corpus errore amoris cōplectit, Is oberrat in mortis tenebris, mala sensu p̃cipiens. Qui se ip̃m cognoscit, in Deū transiit ut Dei uerbū tradit. Lux, & Vita Deus est, & pater: ex quo natus est homo. Proinde, q; se ex luce, ac uita cōpositum deprehēderit, ad Vitam rursus, lucē q; tranfcēdet. adsum. n. ego is, q; boni, pii, puni, religiosi q; sunt. præsentia q; mea fert illis opem, ut statim cuncta cognoscāt. P̃sem q; pacatū, & p̃pitiū habeāt. Cōtra uero impios arbitrio Dæmonis p̃mitto. Quod ad morbos attinet, qbus parte plurima afflidamur, scitu digna, quæ Chry/

fippus tradit, Non esse eos κατὰ φύσιν i. ex principali naturæ pñsilo, quod foret in cōcinnū, Sed κατὰ ποικιλώδην i. p. Sequelā ptingere, quod genus sunt alia plura, Vt in Aere pcel
læ, ac turbines, & fulmina, quod priore libro fuerat a nobis prætermisum.

¶ Hominum genera tria pro Vitæ institutis, Actiuos, & Voluptarios haberi tanquam
Exules, Quia Contemplantes iam sint in Patria. Cap. VII.

X hoiuū uero uiuendi institutis factum est, ut Prudentissimi triplex inter eos
haberi genus cōfuerint. Esse qppe nōnullos, q & dicant, & sint oīno Terræ
fili, quæ maxima turba est. Alios uero Celi, Alios autē & Dei uocant filios.
Et poetica qdem fabulositas, Hesiodo principe, Terra pgnatos esse Gigātes
canit. Cui rei suggerit argumentū et nomē ipsum. Quod ii demum terrena fa
perce, proni in pñsum, & Venerē. Dum porro aut negligentes, aut et negantes, unde na
tum, ut cum Cælitibus bellasse dicant, quod esse aliud non uidet, q naturæ repugnare. At
q altius attollendū Caput arbitrant, & toto conatu Vitæ cultum pctunt, artium adminicu
lis fulti, & Scientiæ amore flagrantēs cælestia penetrant, ac mētis sagacitate singula ober
rant, intelligentia plurimū uiuētēs, Hosce tradunt Cælo natos parere. Quoniā cælesti mente
cælestia modo sapiant, & congrant. Qui uero Integritati Vitæ, ac diuino tñ cultui micipa
ti terrena oīa, tum iunle, tū molestū arbitrant onus, in intelligibilē sese mūdū trāscībētes,
& in patriā dulcem, ut Plato inq̃t, pfugientes, Hosce putāt Dei filios habendos, Quæ uera
demū, & solida felicitas est. Nā Actiuos, Voluptuosos q, tanq̃ exules, habet Plotin⁹, ita ta
men, ut Actiuos facilius reuertī in pñam posse, opinet, q Voluptarios, et si non desint, qui
eum, a quo negligat Voluptas, ἐμψυχον putent νεκρὸν i. aīatum mortuū.

¶ Felicitatē esse duplicē, Naturālē, Sup̃naturalē q. Quo calle hāc psequamur. Corporis
descriptio grata. Cap. VIII.

Elicitatē uero, qm̃ huc prouecti sumus, finiūt Eruditi, & meminit in Genese
os septiformi enarratione undecūq; doctissimus Picus, reditum uniuersiusq;
rei ad initia, esse. n. summū bonū felicitatē. Sumū autē bonū id esse, ut primo
moralium Aristotelis Enarratores testant, quod oīa appetunt. quod autem
omnia appetunt, id ipsum est, quod oīum est principii. proinde finis oīum,
quod oīum principium, Deus uidelicet. Vege duplici calle scēdit Felicitas. Aut. n. naturalis
intelligit, Aut sup̃naturalis. Et naturalem qdem intelligunt, Cuius res oēs sint compotes,
quatenus bonitatis, quæ summa est in Deo, participes sunt, & opatio ex natura p̃scripto
rendit ad bonū. Nam ignē, ut exemplo res fiat illustrior, diuinæ bonitatis habere partē, ita
p̃iectamus. Etenim primo est, & Vnūquodq; quod est, participatu Dei est, qui est ipsum ef
fe. cum ab igne p̃micat Ignis, inibi fecunditatis diuinæ simulacrū est. Dum p̃scriptas si
bi non egredit metas, Iustitiā exprimit. dum p̃dest, exuberantiā in Deo benignitatis effin
git. Ignis p̃pterea dici felix potest, quaten⁹ hāc p̃stāt, quatenus qm̃ in eum cadere felicitas
potest. Cuius, ut p̃fectius quodq; est, ita etiam capacius. Ideoq; maxime omnium capax Ho
mo, qā etiam p̃fectissimus. Hæc est celebrata ueteribus felicitas, quam Aristoteles sanxit in
optima uersari opatione, quod si est, nō Homo tantū est ad felicitatem natus, quod ipsi ta
men asseruere uelle uident. Nā unūquodq; iridem felix est, aliquo modo, Cuius finis est ex
destinata rōne. Sed dicam amplius, Cartera non ferē naturæ suæ modulū transiliunt, nec li
mites egrediunt obiectos, At Homo nunq̃ non ab se ipso recedit lōgius, & sui oblitus aliud
qd̃uis amplius agit q̃ hoiem. Quo nomine colligit Oīum infelicitissimus. Quāobrē adum
brata felicitas hæc est, nō solida, nec suis nixa radicibus, qā non in ipso est Deo, Sed in no
bis, cæteris q. Proinde Vera illa demū felicitas, quam Sup̃naturalem dicimus, Quā ad di
uini uult⁹ p̃templationē surrigimur, allicimur q. Sic. n. uerus ad principii redit cōparat, &
cum eodem unio, ē quo defluximus. Hæc uero est Angelicæ, humanæ q naturæ cōmunis fe
licitas. hanc Bruta nec attingunt, nec affectant. hanc ut p̃sequamur, non nostra uel cōtinget.
necessarius est diuinus ille radius, quē grām diuinæ bonitatis nuncupamus, & credimus.
Hæc nos attollat oportet, surrigat, illustret. Alias fallimur. Est enim Saluatoris p̃potētis
oraculum, Nemo uenit ad me, nisi pater meus traxerit eum. Trahemur autem, Si Mercuri
um ita exclamantem audierimus, & Viri terrigenæ, qui Vos ipsos Ebrietati, & Somno, &
Ignorantiæ

Ignorantiæ mancipastis, Sobrii uiuite, abstinete a Ventris luxu. Qui irrationali somno per muldi estis. Cur præcipites in mortem ruitis, cum haudquaquã delit immortalitatis conſequentiæ facultas? Reuocate iam Voſmet, qui laboratis inopia, ignorantia; tenebris obuoluſi, demigrate ab obſcuro lumine, aſcendite Immortalitatem, Corruptionem fugite. Cæterũ alibi quoq; apud eundem Mercuriũ Euangelicam ſubnotauiſus ſententiam, Niſi inq; & filiũ tuũ Corpus oderis, te ipſũ amare non poteſ, quãprimũ uero non te, ſed Deũ ipſũ dilexeris, mentem protinuſ conſequeris. hanc deniq; naſtus, eueſtigio Scientiã com parabis. Impoſſibile uero eſt, Vtriſq; ſimul intendere, Mortalibuſ, & Diuinis. Imprimis ue ro quam circũferſ Veſtem, exuere oportet, Indumentũ inſcitia, prauitatis fundamen tum, Corruptionis uinculuſ, Velamen opacuſ, Viuam mortẽ, Senſitiuũ cadauer, Se pulchruſ circumuertiſ, domeſticuſ deniq; fureſ, Qui dum blanditur, odit. dum odit, inuidet. umbraculuſ inimicuſ ad ſe ipſũ raptans deorſũ, ne forte conſpiciens uerita tis decorem, eiũs oderis prauitatem. Cæterũ, quia ſatiſ iam, ſuper q; humanã naturã ad mirationem, quod ad animaleſ attinet poteſtatem, quantum noſtra paruitas tulit, uide mur executi, Conſentaneũ equidẽ ſũ arbitratuſ, Excellẽtiã eiũdem ſummatũ in Corporis cõſtitutione perſingere, Vt denũ miraculi huiũ inter cunãtã maxime miri eſti mario iuſta impletur, & deſinathomo ſe ignorare, reſpectet q; ad Opificẽ ſũũ, quo ut poſſet perſui, ex bonitatis illiuſ fonte exuberantiſſimo in lucẽ uitaleſ eſt emiſſuſ.

¶ Humanis Corporibus nil deeſſe ad perfeccionẽ. An Corpora noſtra ſint Cæleſtibuſ nobiliora. De Simia iucunduſ ſcituſ. Corporis humani nuditateſ non eſſe probroſã, cõ tra Plynii ſententiam. Quid reſponderi poſſit præponentibuſ homini Bruta. Cur Infantia Quadrupedibuſ noſ ſimileſ faciat. Cur q; Viroũ Cadauera ſuient ſupina, Fœminã rum prona.

Caput

I X.

Tque ut ab Medicæ artiſ ſcientiſſimo primum initia ducamuſ, Corpora Galenũ inquit, ſunt Animarũ inſtrumẽta, quibuſ illæ neceſſaria exeque ualeant. Proinde unicuiq; animantiũ ſuã congrua naturã ab Opt. Max. Deo membrorum attributa diuerſitaſ eſt. Quæ item ratio unũquodq; præter hominẽ, armis inſtruxit accõmodiſ, propriiſ q; ac genuiniſ. Hic uero, quod inter omnia ratione polleat, ac intelligentia, Organũ habuit, Cui reliqua uniuerſa nequeant comparari. Datæ nanq; manuſ ſunt, quæ armorũ omniũ uicẽ implent, præſtõq; ſunt mirabili diuinitatiſ providentia ad perfeccionẽ, quicquid ratio dicat. Sicuti nec Anima ipſa demigrauit in Corpus, Vt omnibuſ fere, Platoniciſ exceptiſ, placuiſſe uideo, Artiſ alicuiũ Sciẽtia imbuta, Vt Intelligentiæ, ac Cognitiõ niſ poteſtate cunãtã perdiſcere ualeret. Quamobrem inanis eſt Plynii querela, & Plutarchi quoque de humanã naturã inſtituta, atque inſcitia. Quoniam homo reſ eſt, quam Natura cæteriſ intẽtiũ, curioſiuſ q; amplexatur, producit q; ueluti quiddã abſolutuſ, & perfectuſ quauis creatura, quæ Cæli ambitu contineatur. Adeo Vt non deſuerint, qui Cælo item præſtantioreſ opinarentur hominẽ, ſecluſa tamen Intelligentia, præſertim dum ex formula ſua uiuit. quanquam non me fallit ſexto moralium Ariſtotelem, & in iũ, quæ ad Regẽ Alex. de Mundo ſcribuntur, Cæleſtia Corpora hominẽ nobiliora facere, ac diuiniõ ra, tum animæ ratione, ſeu Intelligentiæ, tum Corporiſ, quando & propiora ſint, & magiſ Dei Virtute fruuntur, gerant q; uicẽ optimorum magiſtratuũ ciuitatiſ, aut Principiũ omnia motu ſuo agentiuũ, gubernantiũ q;. Quod comprobat Auerroiſ Com mento quadageſimo quarto. Cæterũ Corporiſ conſtitutio, ac membrorum compaſi or diſtributio cunãta ſaltem excedit mixta, etiam animata. Tametiſ non laet, Animalium quorundã effigiem Hominiſ expreſſioreſ præferre imaginẽ. Quod in Simia quĩſitũ. Sed eam Galenũ ridiculoſã uocat hominiſ imitationẽ. Aliquãdo autẽ inuentionẽ ludentiuũ pueroũ rudiſculariam. In Cuiũ conſabricatione Juſta uidetur fuiſſe natura, ut dicere afluẽit Hippocrates. Quæ ridiculam animam ridiculo circũueſtiuit Corpore. propterea Therſitiſ turpitudinẽ expreſſuſ graphice Lycophron *πικρὰ μορφοῦ* illuſ nun cupauit, ideſt Simiæ conſimilem, quam etiam Arimuſ Tyrrheni uocet. Nam quod humani Corporiſ nuditateſ, ueluti probroſã obiciũt Plyniiſ, & Plutarchuſ, Sciãt Authoreſ

clarissimi, Nos ita naturæ regē etiānum patrocinari posse. Hoīem nudo maxime oīum, & infecto, inobseptōq; nasci corpe, unde & ἐλγέλειαν dicunt Græci, & μικρόλειαν. i. paucis, exiguisq; ptectum pilis, qm̄ minimū in eo sit terreni recremēti. quæ ratio efficere quoq; credit, Vt ungues item minimos pportione sit fortitus, ppterea rectius Aristoteles, Vir in oī scia summus, Qui adīngit, hoīem non bene, sed dererrime oīum aīalium cōstare aiunt, nudū. n. imptectū, atq; incrm̄ creatū referunt, nō recte ii sentiūt. Cætera. n. aīalia unū au xiliū habēt, Id q; nullo pacto ualēt pmutare, Sed quasi calceata semp dormire, ac oīa agere, nec uestitū unq; deponere pleniorē. At homini multa habere præfultū auxilia licet, atq; sub inde mutare. Quid, qd' Auicēna doctrina tertia sen primæ primi, Humani Corpis Cōstitutionē esse scribit, temporiōrē, q̄ uel sit usq; uel possit esse oīno, addita etiānū Virtutū dispo sitione cōgrua, qbus agat, patiatūq;. Qñ cōtribuit Deus cuiq; aīanti, & mēbro, p dignita tē, qd' actiōes innatas adiūuet, q̄tum patē ratio, & naturæ decor. Adde, quod ab Auicēna doctrinā Interp̄te traditū, adnotauim⁹, Si obduruisset inq; Homo, ut lapis, Ore qd' esset insignis, Sed nec loq; oīno posset, neq; item oculis uti. Proinde Simulacrū foret uerius mutū, q̄ Homo, Siqdem Sensus qlibet, & Volūtari⁹ motus organū molle req̄rit, ac leniū. Quærunť Seneca inq; diuinorū munē inq; æstimatores, & p̄fessi quoq; Sapientiā, quod non mole corpis æquemus Elephantēs, uelocitate Ceruos, leuitate Aues. Vix sibi qdām tē perant, qn̄ eo usq; impudētē puehant, ut naturā oderint, quod infra Deos sinus. At q̄to fa tios est, ad p̄tēplationē tot, tantorūq; beneficiorū reuocare mētem, & agere gratias, quod nos in hoc pulcherrimo domicilio uoluerit parēs Deus secula fortiri, qd' terrcis præfecerit. Quicqd' negatū nobis est, dari nō potuit. q̄to ualētiora aīalia sub iugū mittim⁹? q̄to uelocio ra assequimur: Quā nil est mortale nō sub iēu nostro positū? Tot Virtutes accepimus, tot ar tes, Animū deniq; Sydenibus uelociorē. Circūcas licet cuncta, nihil inuenies, quod esse ma lis. Porro, ut scientissime in mor. libus Plutarchus colligit, Eḡ celeritas in nra cedit emolu mēta. Canum pugnacitas hoīem tuet. Piscium, Suū, id genus cæterorū alimur corpulētia. Elephas terribilis est ille qdem, & uastus Corpe, Sed adeo nobis obnoxius, Vt tātā molem in ludicra uerterimus, & Spectacula panegyrica, qñ saltatiōes cōdiscit, & adorantiū modo genua subnuittē, atq; etiā porrigere Coronas. Quin id accepimus quoq; neūq; filitio in uolendū: Elephantum literarū græcæ ductus p̄didicisse, & neq; admirationi desit, respō deri posse uideo. Nō inest qdem nobis Leonis robur, nō Leporū p̄nicitas, non Aglæi uisus, Nō Piscīū in natādo agilitas, Nō Tauroꝝ Impetus, nō Canum lagacitas, Vex̄ inest prudē tia, inest rō, inest diuinior mens, qua unicuiq; istorū dominamur ad satietatē, uertimus ad delicias, excarnificamus, & utiq; libuerit, uersamus, seu patinariū uelis, seu malis assum, Vt Plautino utamur ioco. Adice, qd' Societas innata homini aduersus uiolētissima quæq; nos cōmunit ualidissime, & in alienæ naturæ transiuit Impium, ac dñari etiā mari iussit. Cōquerit qdem Plynius, primā roboris spem, primūq; t̄pis munus Quadrupedi similes nos facere. At efficit hoc naturæ potētia, Quippe sup̄iora Corporum ea ætate inferiorib⁹, alioq; teneritudine insigni p̄mollib⁹, tum magnitudine, tum pondere præstant plurimū. Quæ ratio efficit necessario, ut manibus pedum uice utat̄ Infans. Qui mox robur indeptus surrigit Corpus, & Hoīs p̄prium agnoscit statū. donec Senio arefcentibus sup̄nis incuruet̄ plerunq; infernis crassefcentibus, in muliere præsertim. Scribit idem Plynius, Viros cada uera fluatire sup̄ina, fœminarū p̄na, uelut pudori eaz; parcetē natura. Vex̄ & hoc naturali puenit ratione, Quādo Mulierū Antica posticis longe p̄nosunt ponderosiora Vteri respē ctū, & māmaram, quod in Homine contra fit omnino.

¶ Cur sit crectā staturæ homo. Cur Plantæ contrario nobis modo se habeant. Cap. X.

¶ Vid uero sibi uult surrecta hæc Corpis figura? an nō id oñtat bonū, & subidē ingerit ingratū, Cui cætera, in Brutis nequeat cōparari? Eḡdē sic arbitror, idē cōmoneri oēs, Nō eē hic nos, ut Incolas, & habitatores, Sed qñ Spectatores sup̄az; regē, atq; cælestiū, quaz; spectaculū ad nullū aliud gen⁹ aīantiū p̄tinet, p̄pterea Mercurius inq; Gñatio hoīum ad diuinorū est op̄ez; cognitionem, testimōiūq;

testimonium q̄ naturæ, ad imperādum q̄ omnibus, quæ Cælo teguntur, ad Cælestium dis-
 scursum suspiciendū, ac potestatem Dei, & naturæ progressus. Vt deniq̄ iis ipsis, quæ in ui-
 ta suspexeris, mox felicissime hinc emigrans p̄fuaris, Cæli trāsmittēs limites in diuinæ ma-
 iestatis perspersione, Sicuti nostræ religionis placitis, & Platoniceq̄ sancit. Et erectæ q̄dem
 figuræ ratio euidēs hæc, quæ finem nobis præscribit. Adit & humanæ formæ ratio cōsi-
 milis Animæ Cæli in recessu ab cōtranietate omni. Ipsa p̄p̄e producta est in umbra Intel-
 ligetæ, sicuti Isaac dicere pfuenerat, p̄inde dicif Homo collimitū, & Orizon Corporeoq̄,
 & Incorporeoq̄: Cuius sup̄na sunt sup̄na simpliciter. f. Vniuersi. Quæ uero ip̄m hoc efficit
 ratio, in Calore est, ac Spiritu, q̄bus inter cuncta astantia fecundior Hō est, ap̄riæ molis re-
 spectu, circa præcordia imprimis, & Spiritualia mēbra. quo fit, Vt erigat Corpus propulsio
 ne spiritus, & sanguinis ad sup̄na. Facit ad id & Elemētorum nexus, q̄bus humanum cor-
 pus est cōpactum, quādo æquabili maxime pōdere ad eius coiere cōpagem. Quamobrem
 libro de partibus quarto Aristoteles, Solus inq̄r, Animalū omniū Homo erectus est, Quo
 niam eius natura, atq̄ substātia diuina est. Officiū autē diuini est intelligere, atq̄ sapere,
 quod non facile esset, Si uasta Corporis moles affideret: Pōdus enim tardiorē reddit men-
 tem, & Sensum Cōmunem. propterea cōcretionē, ac pondere grauiore opprimente, Cor-
 pora uergere in terram, necesse est. Accedit iis & Diui Thomæ authoritas in libelli exposi-
 tione, q̄ est de Iuuentute, & Senectute, q̄ assignaturus ex mente Aristotelis rationem, Cur
 Plantæ contrario nobis modo se habeat, Est inq̄r, Erectus Homo duabus ex causis, tum q̄a
 est animalū perfectissimus, accedit q̄ plurimum ad Cæli æqualitatem, tum q̄a proportiōe
 Corporis calidior est aliis omnibus. Calidi uero p̄p̄iū est in arrectum tollere. Animalia ue-
 ro reliqua medio se habent modo, quoniā minus ad Cæli æqualitatē accedunt, minus q̄ ha-
 bent calorē erigentes. In plantis uero res omnino contraria est, q̄a immobiles sunt, Sup̄ior
 autem in illis portio est, unde alimētum recipiūt. Id uero in radicibus cōtingere, manifestū
 est, proinde Aristotelē dicere, illas habere oris p̄portionē. Plantæ itē imperfectissimæ sunt,
 minus q̄ genuiū etiānum obtinēt calorē, quā Bruta, nihil q̄ quodāmodo ad Cæli æqua-
 litatem accedūt. Ideo q̄ quod in illis sup̄mū est, in uniuerso inum agnoscit. Porro neq̄
 per incuriam trāsiliamus, Author Galenus est, Sic nos promptius, & cōmodius multo ma-
 nu uiti ministerio. Quicq̄d. n. contrectamus, uel stantes id agimus, aut omnino sedentes,
 prorsum uero nil proni, uel sup̄ini, Sigdē positum huiusmodi ferē Artes nescire. Quod ue-
 ro de Cæli suspēctiōe ptulimus, multo excipit risu Galenus idem, Quādo procerioris Colli
 Auita longe id facilius ualeat implere. Esse quoq̄ piscem ait, ab re Cæli Inspectorē nuncu-
 patum, quod uel inuitus suspiciat perpetuo. addit, qui ista tradant, non uideri Platonē in-
 tellexisse, A quo proditum sit, Suspectari a nobis, nō ubi quis caput reclinat ofcicans, Sed
 cum mente Cælestium corporum, Cælitum q̄ naturam attingat.

¶ Quā multa sint in Corpore humano admiratione digna. Quæ sit in Corporibus pul-
 chritudo. De humoribus quatuor humani Corporis. Cur ingeniosi aliq̄, aut obliuiofi. Cur
 tristes, aut hilares. Item de Sanguine, ac Bile atra. Cap. XI.

N Corpis uero humāi fabrica ingerūt se plurima singulari digna admiratiōe,
 quæ singillatim, ac curiose, cōtentēq̄ siq̄s exeg curet, Vix repiet finis ullus. Si
 i q̄dem quæ cōia nobis sunt cū Brutis, tāto exq̄stiorē in Corpore humano rōnē
 habet, Vt impius oīno censeat, Qui Artificis eminētissimā Sapiētiam iniqua
 perperdit lāce. Nec dispicio nūc quo ingenio, quareq̄ insigni opportunitate
 Corpora nra sint Obsibus solidata, p̄uināta neruorū, ui, ad oēm motū aptissima, siue procur-
 ras, siue retroagi, aut circumagi opus sit. Nō minore ascēdēdi uel etiā arripēdi occasiōe, ut
 cūq̄ oīno liberit, & q̄dem nullo ferē conatu, Vt eos taceam, q̄ agilitate incredibili p̄ circū
 los Corpora immittunt, & Vitiliū modo tam uarie inflectunt, ut ne Ceræ q̄dem sequaciore
 uideat natura. Illa uero Cuiusmodi laus est, in humana facie, uultū q̄ tātam agnoscī diuer-
 sitatē, Vt iter tot millia hominum idifcretas effigies repire nō sit, aut tanflime admodū sese oc-
 casio oīnt, nec ab miraculo res absit. Q d' solertissimū Artificis ingeniū in paucissimis p̄-
 sum assecutū fuerit. Quid illa loq̄ndi Varietas? quæ, quis initio terra uniuersa cēt labi uni⁹,

eo increuit. Vt mirari satis nō sit, cū præfertim diffoni oris q̄spiam nō fere censcat hominis uice. inde etiā nato puerbio, Obsurdescere hoīem in aliena lingua. Iā uero Corpore pulchritudo quā apposita, quāq; usui accommoda omni? Nec eam nūc itelligi, quæ ex Colog. linea rī? cōcinnitate cōfurgit, q̄q; nec istam frustra desyderaris, Sed hanc prudētes tum effictā, tum notham renf pulchritudinē, Sigdem alia ἀνδραποικία, siue Mango Corpora lau dabit, Alia Hippocrates. ille. n. pegrinis nugis, & artificio omni Venustatē, ut Galenus do cuir, adsciscit. Hic uerā adiudicabit pulchritudinem, quæ optima cōstet Corporis constit utione, quā ex adu p̄noscinus, sicuti de Vtilitate partiū secūdo cōprobat Galenus idē. Hanc uero in mēbris extimis præcipue attendunt pitiores, Quādo intimis, q̄a latitent, non utiq; pulchritudinē, sed Vtilitatē attributā incredibilem uolūt. Est uero Cōstitutio optima, quæ oēs habet particulas, quæq; ex iis p̄fluūt, emolumentā ad actus Organorū paccōmoda. Cor pus huiusmodi bene habitū Euphoron Græci uocāt. i. εὐφορον. Illud uero in Corporis hu mani cōpage cuiusmodi nā esse credit, quod arte mirabili, ut Mūdus, Ita etiā homo quatu or cōstare uidet elemētis, Sāguine, Pituita, & utraq; bile, tam atra, quā flaua? Nā Sanguis aerī assimilat, Pituita Aquæ, flaua bilis igni, Terræ uero, quæ atra dicit Bilis. Sigdem hoī singula Elemētōq; habēt qualitates, Vt ἡλεκφάκμων quoddā possis dicere, ac ueluti Mo rerū, nec tamē omnino modo eodē, hoc est non p̄ minutissimari partiū appositionē, Sed p̄ trāsmutationem, & unitatē ita cōcreta generant Corpora, ut separari, nisi ab eo, Cuius ius su coiere, nequeat. Gustu porro sanguis dulcis, Pituita falsa, flaua bilis amara, Atra bilis acu ta. Fons Sanguinis est Cor. Ex sanguine Spūs, sed p̄ Cordis partem dextrā manat Sāguis, p̄ sinistram p̄micat Spūs. Flaua bilis ex iecore, atra ex Splene, Pituita ex Cerebro. Est uero Sanguis calidus, & humidus, Pituita frigida, & humida, flaua bilis calida simul, & arida, Atra bilis arescit cū frigidityte. Quod aut hominū alii sūt hilares, Tristes alii; Causa, ut in q; Hippocrates in Elemētis est. Nā q̄ defecatissimi sūt Sāguinis, ridibundi fere sūt, uisu, Corporēq; floridi, & quādoq; coloris uenusti, & Homerus de calorīs copia rīsum p̄fluere, inibi uidet indicare, ubi γέλωτα πόσει. i. inextinguibilem dicit rīsum. Quin & Grāmatis suboluisse uidet, a qbus γέλως deduci tradit ab ἔλῃ, quæ uox caliditatē nobis indicat. In qbus uero flaua exuberat Bilis, agiles hi, leues mēte, ingenii celeris, & iracūdi. Qui atra bile abundat, inertes sūt, pusillanimes, timidi. At pituitosi segnes, & frigidi. Ex pituita dulcis affluētia Somni copiā p̄fluere, cōiectat Medicorū Scholē. Velut ex acetosis famē, ex falsis Sitis, ex crudis Sitis interpellationē. Homini aut meminisse, & sape ex tēpamēto aduenit Cerebri. nempe cū medio modo habet, Vt neq; calidū, neq; frigidū sit. Nā obliuio ex frigido gignitur Cerebro magis, quā m rōne alia. Ideo morbus, qd̄ delyrium nūcupat, a febris gigni tradit exurentibus, Sicuti redundante humore frigido in Cerebro, enascitur Lethargus. Quæ autem de affectionibus humori quatuor adnotauimus, Scire oportet, nō uideri ea omnino p̄petua. Est enim ubi sub uirginea, & miti facie, barbara, atrox, & ferina prorsum lateat immanitas. Sub aspernabili uero, & cruenta minante uultu latet quādoq; amabilis, & exosculanda clementia. Quibus uero Venusta frōs, & ridibūda, renidēs q; æstu ant sape mororibus, ac sibi ipsis putēt. Iam quosdam inuenias ita lugubres aspectu, & in ferio uultu, & fronte obducta, instar uicti Marsiæ, Vt Saturni mācipia planē uideantur. At cum attentaris bone Deus, quā m sereno sunt animo, quā facetoso, quanta comitate rī su omnia resoluunt. Inter humores uero Sanguis lōge præstantior cēsetur, Sigdem est Spi rituum materia, qbus maxime stat uita, & Virtutis Vegetatricis operatio, atq; item Anima lis. Deinde, quia ad uitæ p̄cipia accedit amplius, cum sit attemperati calorīs, humecti q; præterea alit efficacius, instaurat q; quod intercidit, proinde naturæ Theaurus habet, Et, ut Plato inq; Carniū, & uniuersi Corporis pabulū quo perefit, cōfestim insequat mors. Bilem atram, seu μελαγχολίαν ueluti fordes intelligunt feculentas, diffitas plurimum ab Vitæ principis, lætitiæ hostes, ac liberalitatis, Senio, & morti uelut cognitione iunctas. Lego apud eruditos, quod eodem relatu dignū censui, Pituita specē ingenerari quādam gypso aqua macerato p̄similem, sed membroz nodis præcipue, Vbi decoquētis uī calorīs sape fiat, pinde ac gypseus lapis. mirabili etiā mulieris exēplo, quā diu mollem uexarat onus Sphondyloz, ac Rhenū. Ea cum scabēdo, pruritu titillante, Cutem lancinasset, La pilli exciderunt numero decē & octo, magnitudine, q̄ta in Tesseris uisit. Colore planē gy pseo. Categ.

psco. Catege ex quo corpimus, & miraculum ex Sanguine subtexamus altere. Vnde. n. fiat, ut in Vulneris auctorē, Si supucniat intra horas plus minus septem, p̄silire p̄noscat̄ Nēm/pe q̄ vulnerat̄, ac p̄mit̄, in asilientem dolēter cōuertit̄, cogitatio ultionem expetit auide, ad id repente inardescit bilis, a qua niox succendit̄ sanguis, raptim q̄ tota ui sese ad vulnus proripit, tum fomētī causa, tum vindictæ. Cōuolant Spūs infimul, Quin sita leuitate mox Authorem circumsiliunt. Cuius calore perseuerant, persistunt q̄ aliquandiu. quo tempore Si uulnus incipiat is cōminis promit̄ in eundem sanguis, tum calore necdū extincto, tum quod nec agitatio quieuit interior, tum quia uel prius in illum sese cōcitarat. Porro quoniā Spiritus suos repetit Sanguis, Suum q̄ proluciant sanguinem Spiritus.

¶ Spiritum plura significare. De Animalī Spiritu, Vitali, Naturali. Ingeniorum diuersitas unde fit. Cap. XII.

Piritum, siue πνεῦμα modis dici pluribus, nō Grāmaticis modo notū, sed & Medicis, uno. n. modo de anhelitu p̄nūtiat̄, ut apud Hippocratē, Galenō te ste p̄gnosticorum prima, Spiritus, si frequēs sit, dolorē, & succēssionē signifi cat in his, quæ sunt sup̄ diaphragma. alio item modo Vētum indicat, deinde & Substantiā incorporē rōnalem, nā sic Angeli, ut Intelligētīæ, & Aīa, Spi ritus ab Theologis nūcupari solent. Postremo autē est Spūs Substantia subtilis, aerea, dilu/ cida, ex tenuissima quaq̄ Sanguinis parte p̄ducta, ut deferat̄ Virtus a p̄cipuis mēbris ad reliqua, quo p̄prias ualeat opationes exercere. Spūs hic ad sanguinē ita se habet, ut ad ignē scintilla. Galenus libro de Virtutibus nostrū Corpus dispēfantibus, Duo tantū facit Spi/ ritū genera, Vitalē, & Animalē. At duodecimo de igenio sanitas Naturalē etiā addit. ita uero, ut ambigēs de eo uerba faciat, & p̄ cōditionē. Auerrois scūdo Colliget, Vt barbaro, sed scholasticō p̄rito utamur titulo, duos facit Spūs, In Corde Vitalē, At aīale in Cerebro. Sed primo Canticæ addit etiā ipse Naturalē, quē ex Vapore gigni interpretat̄ depurato, de/ tersōq̄. Cuius sedem inqt, statuit Galenus Hepar, unde transmittat̄ in Corpus reliquū. Ari stoteles aīst Cor. in quo deprehēdit̄ manifestō. P̄cipuū uero instrumentū, quo uigēt reli/ qua, est p̄ neruos in Cor, et Iecur descēdēs ex Cerebro Spūs aīalis. Vitalis autē Spūs ex Cor de p̄flūs, multa est tenuitas, quæ ad Corporis mēbra inuehit̄ p̄ arterias, causa cognati, in/ fit q̄, ac uitalis calorīs existēs, & proinde etiā Vitalis uouinat̄. hic etiā p̄ arterias sese atrol/ lēs ad Caput materia Spūs fit in Cerebro, quodāq̄ moderantē sese oīs sensus, et imagina tiōis, & memoriæ, appetitus q̄, & motus, nec nō in rōne utentibus opinatiōis, & Intelligē tiæ instrumentū abūde suggerit. Imprimis q̄ sese aīa offert, & quō illa intēderit, irumpit. q̄obrem etiā aīale nūcupatur instrumentū. Verūtū iuxta eius temperiē uariā uarias, ac diuer sas aīa quoq̄ p̄ficat actiōnes, unde & Ingenioz nascit̄ diuersitas, quod & in brutis aīaduē timus. Quædā. n. rōni p̄piora uident̄, p̄ Spūs, q̄ Cerebrum occupauit, qualitate. Quāq̄ & acutiore deprehēdunt̄ Ingenia, & ad intelligēdū aptiora eoz, q̄ terras incolant eas, in qb⁹ aer sit purus, ac tenuis. Quin & q̄bus uescare cibis ad mētis aciē itēresse plurimū, cōiectāt.

¶ Quid Arteria, & Quid Vena, Origo utriusq̄.

Cap. XIII.

Voniā uero Sanguinis, Spiritus q̄, facta nobis mentio est, congruū fuerit, hic possimū Venaz, quas dicunt Sāguinis riuos, & Arteriāz, quas Spiritus uo cant Semitas, rōnem paucis attingissē. Primum q̄ rez ipsaz finitiōem. Venā igit̄ Sanguinis esse conceptaculū dicūt, siue ut Medici nūcupant, Vas, mixti, confusi q̄ cū Spiritu naturali, in quo sanguinis plus sit, Spūs aut̄ minus. Arte tiā esse uolūt Spūs conceptaculū naturalis, mixti, confusi q̄ cum sanguine, In quo Spiritus sit plus, Sanguinis minus. Id uero planē obseruatione dignum ex Galeni doctrina, necnon Cordubensis Morssi, Aphorismoz particula prima, Eum, q̄ sit in pulsantibus Venis, San/ guinem uideri, effēq̄ modi nō magni, ac p̄tenuem, ad q̄ sumi naturam p̄xime acceden/ tem. Rursum q̄ est in Venis non pulsantibus, Spūm esse modicū item, ac oīno nebulosum. Venaz exortū Oēs ferē a Capite, atq̄ Cerebro deducunt, Sed errore maximo, Vt tertio de Aīaliū historiis author Aristoteles ē, Qui eaz naturā dephēdit hmōi, Duas uidelicet intra

pectus Venas contineri, Spinæ appositæ, Altera quarum maior sit, minor altera, Sed maior inq̃t, priorem partem adit, minor posteriorē, Et maior dexterâ potius sedem obtinet, minor sinistram, Quâ Ahortam nonnulli uocant eo, quod nervosa eius pars conspici uel in mortuis potuit. Ambæ ex corde originem ducunt, transfigunt. n. totâ cætera uiscera, p quæ tendunt suam seruantes naturam. deinde exequit Philosophus, quâ rōne illarum utraq̃ in totum dispergat corpus. ea transponere uniuersâ, nō fuit Cōsiliū, ne Pragmatia nostra hac de homine exeat in inmensum. Qui curiosius ista p̃quirit, Locum habet, quē adeat. Auicēna item doctrina q̃nta sen primæ primæ, Arterias esse Corpora scribit sinuosa, in longū per recta, nervosa, ex corde propagata, Quibus insit motiōis uirtus p̃ Diafolem, & Sytolen. i. per disparationem, & cōtractionē, Vt inde Cordis euēctio comparet, & ab eo fumidus se gregetur Vapor, & mēbris Corporis distributim infundat Spiritus. Venæ autem inq̃t, Arteris q̃dem p̃similes sunt, Sed ab Hepate manant, ac q̃scūt. Eaz̃ munia sunt, Mēbris sanguinem infundare. Auicēna eruditus interpres dubiū uideri scribit, profluat̃ ne ab Hepate Venæ, cum Aristotelis inq̃t, sentētia sit, Venas, & Arterias a Corde initia ducere. Galen⁹ quarto de utilitate partium, nec nō quarto de Iuuamentis, nō pulsantes Venas, tunica uni us ab Hepate ortū habere scribit. idem approbasse Auerrois uidet̃ primo Colliget. Cap. de Venis. Etiam si in libro de dispositionibus cordis, asserere nō ambigat, esse in Corde Cibalem uim, Spiritus quoq̃, & Venarum, ac neruorum propaginem. Ego uero Galeni doctrinā censuerim inhærendū, Quā niti expimēto scimus. Apuleius in libro de dogmate Platōnis, exaduersum inq̃t, Cordi Venaz̃ meatus oriunt̃, p̃ pulmonis spiracula uiuacitatē trāsiret̃, quā de Corde susceperunt, & rursus ex illo loco diuise p̃ mēbra in totū hoīem iuehunt Sp̃m. Caelen. i. cōcūcā dici Venā maximā, quæ ab Corde initia ducat, author est Pollux.

¶ Pulsus quid. Item de ratione pulsuum digna scitu, Qui sit Formiculans percussus, & Vermiculans, Plynius declaratur. Cap. XIII.

Am uero ut ueluti p̃ gradus quosdam Hominis nobilitatē attingamus ratiōe corporis, Cui nō uideatur diuinæ Sapiētia mirāda benignitas, quæ summo studio peculiaris semp̃ impertit, quo à brutis insigniter seiungamur? Siq̃dem Pulsuū ratio q̃ mira est, q̃ uere diuinat̃ q̃ in cacumine membris euidentes sunt morborū indices, in modulos certos, leges q̃ metricas p̃ ætates citat̃, aut stabiles, aut tardi. In iis obseruatio crebri, aut languidi ictus gubernacula uitæ temperat, quo qd̃ parte hac præstātū? aut qd̃ æque necessariū? Pulsum uero, siue, ut græci dicūt, σφυγμὸν sic ferme finiunt, Vt esse intentionē motus dicant, & remissionem in Corde, & in arteria naturalis nō arbitrarij. At Veteres medici et sic, Pulsus est disparatio, & contratio diuisibilis arteriæ, ac Cordis, Vel subsultio, et palpitatio, uel ebullitio Venæ, & Arteriæ. Vnūquēq̃ uero pulsū esse cōpositū Auicēna scribit, ex motibus duobus, q̃bus duplex item accedat q̃es, nam inter motus duos, & q̃dem contrarios, necesse est, intercedat gens. neq̃. n. fieri potest, ut motui cōtinuer̃ motus, quoniā unicuiq̃ præscribit̃ meta, ad quā tendat, quo ubi sit p̃uentum, q̃scat. Systoles uero, seu cōtractionis motus à plerisq̃ Medicorum haud p̃cipitur. tunc. n. à manu recedit Arteria, tactus uero nō prouenit, nisi sensibile tangētē cōtingat. Galenus medicinæ sciētissimus, cuius Auicēna se fateat̃ interpretē, proinde scribit, Remissionē huiusmodi nō obseruasse diu. Mox uero curiosus, sollicitus q̃; interdentem adeptū nō nihil, deniq̃ ita p̃gressum, ut Pulsuū ianua sibi patefceret oīno. Sed cur nam institutum, Brachioq̃ Arterias obseruare potissimū? Nemp̃ inq̃t Galenus idem in libro, q̃ est ad pulsū Isagogicus, Quia paratior ē pars ea, atq̃ itē platu honestior. Accedit, eius loci pulsū esse uniformē maxime, atq̃ in necessitate putilem, nā & Arterias eiusmodi paratiores nouimus, q̃a pars ea minime sit corpulēta, nec abest ordinis rectitudo, qua in eū locū a Corde corruat Arteria, nusq̃ fere anfractibus sinuata. adiuuat & p̃pingtas, præcipue sinistri Brachij, quo Vberius se promit a Corde Virtus. Quia uero septimo naturalis historiæ Plynius inter signa ingruentis mortis inæqualem, formicantē q̃ Venarum percussū apposuit, Formicantem pulsū Galenus Cap. tertio libri de tactu pulsus, intelligit minutū, dēsum, ac summe debile, Qui uelocitatis opinionē exhibeat, cū sit minime uelox,

Rafis

Rafis decimo Almanforis, pulsui nuper editi Infantis esse similem tradit. Philaretus quærit, quo distet ab Formicante Vermiculans percussus, Et hunc quidem putat quandoq; conuerſi, demutatq; in melius, Eius item amplius patere inæqualitatem. Formicantem uero Virtute proſum intermorta fieri, & interitum prænuntiare.

¶ Quæ ſint partes in Animalibus Similares, & Diſſimilares. Item de Neruis, Quæ membra Organica. Cap. XVI.

Nimalium partes inquit Ariſtoteles, aut incompoſitæ ſunt, quæ ſcilicet in ſimiles ſibi partes diuiduntur, ut Caro in Carnes, & ob eam rē Similares, ideſt Homœomeræ dicuntur. Aut compoſitæ, quæ aptæ ſecari in partes diſſimiles ſint, non in ſimiles, ut manus non in manus ſecatur, aut facies in facies. Quapropter Diſſimilares, ideſt Anhomœomeras nominamus. Eadem hæc Auicenna ex Ariſtotele mutuatus doctrina quinta ſen primæ primi conſcribit. Sed addit, Diſſimilares partes dici membra organica, quod ſint Animæ inſtrumenta ad complendum motus, & operationes. Inter Similaria principem locum habere ait, Os, mox Chartilaginem, poſtea Neruos, qui ſint corpora ex Cerebro prodeuntia, ſeu ab nuca, alba, flexu mollia, & quæ non facile interuellantur, ea maxime ratione nata, ut eorum adminiculo mēbra & ſenſus non ſint expertia, nec motus. Sciendum uero, hæſce partes haberi, ac dici ſimplices ex ſenſus tantum iudicio, quoniam & ipſæ ex elemētis compactæ ſunt. Verum quia in compoſitis non ſe actū promunt elementa, nec pernoſcitur portio ulla, cui non congruat appellatio totius, & diſſinitio eadem, Simplicita nuncupantur, & homogenea.

¶ Oſſium ratio, Quot in humano Corpore Oſſa.

Cap. XVI.

Lato in libro de uniuerſi natura humani corporis explicans rationem, Os inquit, Deus artifex ita concinnauit, Terram atterēs puram, lenemq; miſcuit, madefecitq; medulla, id poſtea in ignem icieit, mox in aquam merſit, rurfus in ignem, iterum & in aquam, Sicq; transferens ſapius in utruq; tale reddidit, ut liquari à neutro poſſet. Oſſium uero diſtinctio eſt apud Medicos appoſitiſſima. Alia ſiquidem baſis uicem præſtant, quoniam illis innitatur corpus, quo in genere ſint Sphœdyli Dorſi, Propterea inquit Ariſtoteles, initium in omnibus, quæ oſſibus conſtant, Spina eſt, quæ compacta ex uertebriſ à capite ad Coxas porrigitur. Alia uero Clypei modum habent ad tutandū, ſicuti Os Cranei, quo tāquam Sphæra oſſea, ut Plato inquit, quaſi tornata Cerebrum eſt circūſcriptum. Alia item armorum loco ſunt, quibus præpedientia proteleat, Vt quæ trito medicis uocabulo ex curuitatis natura, ut ipſi interpretantur, Siſmenia nuncupantur, ab Græcis κυρλόφα dicta, ideſt Canina prominentia. Hæc uero ſuper dorſi Sphondylos locum habent. Alia ſunt, quibus iuncturarum, ſiue Compagum expletur inanita, quæ, quod minutula ſunt, uocat ſeſamina, ut ſcribit Albertus, inter oſſa digytorum reperta poſſimum, ut in genu Patella. Aliorum ratio eſt ad partium, ut ſic dicā, ſuſpendicula, Sicuti os, quod ab literæ figura dicitur Lambda, abs quo gutturis, ac lingua muſculi propendunt. Id ab Galeno etiam uocatur Hyodeum. Illud item obſeruanda dignum, Oſſa in homine comperiri numero exactiſſimo, & in ſumma, ut dicitur, ſummarū, ducenta quadraginta octo, Sicuti in digytoſ miſere diligentia præſigni, Hippocrates, Galenus, Rafis, Auicenna, & Auerrois quoq; quāquam hoſce, iis mox fingillatim recenſendis, non nihil diſſidere animaduertim. Albertus CC. facit, & LXXVI. In Capite connumerantur nouē & quinquaginta, In thorace ſexagina ſeptem, cui ſuppurationi accedat, quod in Corde os reperitur, etiā ſi ab uniuerſo id numero ſecludat Auerrois primo Colliget, Id uero Ariſtotele tradente, unam habet rationē, ut baſis ſit, ac fundamētum motus Cordis, nec id in omnibus repereris, Sed in Equis modo, & Bobus, certo genere, ut idem arbitrat. Albertus id ſe uidiſſe tradit in ceruis & in homine quoq; et in multis præterea animalibus. Brachiis, manibusq; duo aſcribuntur, & ſexaginta, pedibus ſexaginta, Omento integri oſſa omnia, dilucet, nā exempto eo, Syderatio conſequitur manifeſta, & Senſus amotio.

¶ Chartilaginis natura quo ab ossibus differat.

Cap. XVII.

Cartilago ab Offe diuersa est pluris, minoris ueratione, cum aliqui natura fit compar, Siquidē præcisum os non succrescit amplius, nec Chartilago cō-
 c uulla coit, restituitur uē. ad flexum ledesterni uicem præstat, *χόνδρον* Græci uocant, ex nerui, Ossisq; natura conflat, ut scribit Pollux, & tradit Gale-
 nus. *χονδρόκωνδα* dicuntur, quæ spinam habent Chartilagineam. Terrestriu-
 um, quæ animal gignunt, nec exanguia uidentur, Chartilago foramine nullo cauat, pro-
 inde etiam medullæ expers est. Aquatiliū, quæ *σελάχη* dicuntur, idest Chartilaginata,
 per dorsum, quod est ossum *ἀνέλογον*, Chartilago humorem habet medullæ modo. In
 Gressilibus, ex quibus progignitur animal, Auriculas, & nares, nonnullam habere Chartil-
 aginem, scimus.

¶ Nneruorum ratio, & unde oriuntur nerui. Cap. XVIII.

Am uero Nneruorum naturam si ad perperensionem reuoces, qualisnā inde cō-
 surget Opificis admirationis nodi corporum, qui uocantur articuli, aliubi in-
 i teruent, aliubi ambitu, aliubi transitu tanta animantium utilitate, ac mem-
 brorum firmitate, & motus præstanti, & certa pernecitate ligantur, ut, adfit
 modo æquus rerum æstimator, fateri necesse sit, eam fuisse diuinæ Sapien-
 tiæ in hac fabrica curam, ut singulis tantum eius attribueret bonitas, quantum emolumen-
 ti, ac decoris ratio patiebat. ex qua alios uidemus teretes, nonnullos item latos, ut in uno
 quoq; poscere figuratio uidebatur. Nneruorum naturam Plato scribit, ex Offe, ac carne non
 fermentata esse a Deo cōtemperatam, et flauo infectam colore, Indēq; Nneruos Carne qui-
 dem teniores factos, aridioresq; Ossibus autem agiliores, & molliores, quibus idem me-
 dullas, & Offa peruinserit, omniāq; carnibus operuerit. Nneruos porro in corde habere or-
 tum, Aristotelis sententia est, quoniam id neruulos suo ampliore uentriculo contineat, &
 Vena, quam Ahortam dicūt, neruosa sit. Albido, glutinosoq; humore Nneruos & nasci, &
 ali, idem affirnat author, Cuiusmodi etiam humorem mucori affluilem eis circūiectum
 consuefimus. Auicenna primo Canonis, ut medicus, & Galeni interpres, Nneruos ab Cere-
 bro, & Nuca produci scribit, Libro tamen de Animalibus tertio, harendum Aristoteli, est
 opinatus. Galenus locis aliquot sententiā priorem fouet, Quem adiuuat Auerrois primo
 Colliget, Item Cantica primo, Vtra uero sit potior sententia, nō cuiuslibet fuerit sancire,
 præsertim cum grauis author in Aphorismis Damascenus ita pronuntiarit, Vbi dissident
 Aristoteles, & Galenus, haud facile internosci uerum, Ast ubi Aristoteles ipse pugnantia
 scribit, quid agendum? Nam in libris de animalibus non semel, Sentendi organum carnē
 statuit, aut *ἀνέλογον*, non, ut Medici, & nos supra cōmonuimus, Nneruos, At secūdo de ani-
 ma Caro non est inquit, Sensus instrumentum, Sed medium potius, Sicut aer, et aqua sunt
 in uidenti, audiendi, olfaciendi ratione media, Nam sensibilia super sensile iactant nō mo-
 uent sensum, mouēt autem super carnem posita. Auerrois affecta ubiq; Aristotelis, & Medi-
 corum, ubi se ostentant occasio, insectator acerimus, Galenum hac parte insequi maluit,
 Aristotele relicto. Quod ipsum & XII. de animalibus Auicenna facit, Sed forte Carnem si
 significauit lacertosam Aristoteles, Cui tātum sensificæ inest potentia, quātum neruorum.
 Albertus uir doctior, q̄ polior, Nneruos a Cerebro diuidi tradit, dum ad pellem perueniūt
 cerebro obtentam, Oriri autem a corde. Item alios dici sensuū uehicular, Alios motuū, hos
 quoq; ab occipio produci, ab anteriore parte illos. Hominis pellem Herodotus Anthro-
 pen nuncupauit, idest *ἀνθρώπινον*.

¶ Carnis ratio ex Platonis doctrina, Carnis species duæ, Qui sint Ines, & q Villi apud Medicinā peritos. Cap. XIX.

Arem scribit Plato, aduersus frigoris, & caloris iniuriam ab opifice Deote
 gumenti uice Neruis, ossibusq; superinductam, proinde inditum ei humore
 c caloris non immunem, ut æstate quidem roseida, madidāq; extrinsecus, cor-
 porū uniuerso domesticam exhibeat refrigerationē, hūme uero rursus igne
 proprio glaciem extrinsecus illatam moderate repellat. Quæ cum præclarus
 ille nostri

ille nostri Corporis fictor esset meditatus, p̄mixtione quadam ex aqua, Igni, terra; q̄ cōtemperata, indito insuper acuto, falso; q̄ fermento, succi plenam, ac mollem consilauit Carnem. Huius uero species duas agnoscunt Medicoꝝ Scholæ. Aut enim Villosa Caro est, ut quæ in musculis habet̄, Aut Villis nuda prorsum, Vt Hepar. Villos intelligunt, quos Vocant Græci *ἰνύες*. Etiam si non me fugit, Plinium quandoq̄ Venas, fibras; q̄ conuerture, quod facit & Theodorus, nō neruos. Cæterum tenuissima pars Chartæ dicitur item Ina. Est ubi Ply/mi^o idem Pulpam pro neruo accipiat, quam Theophrastus etiam uocatit Ina. Quibusdam inquit, Pulpa sine Venis mero stamine, ac tenui constat. Villum Medici describunt, Corporis partem substantiæ tenacioris, solidam, gracilem, oblongam; q̄, filo persumilum, quæ motui subseruiat, & Carni robur adiciat. Villorum alios statuunt neruos, Venos alios: Et sint etiā, quos Arteriales uocant, aut Panniculosos, Vel q̄ Vitilium fungant̄. Vice. Omni; nō; q̄ diuersi euadant pro membrorū ratione, in q̄bus comperiunt̄, Aut a q̄bus propagant̄. Quod Galenus comprobat Complexionū scēdo. Astruit Auicenna, ex motibus nullū, nisi per Villos fieri. Est inq̄ Eustathius, *ἰνύς* in capitis posteriore parte, quo cadente ad inferiora, contracto; q̄ ad humeros, *ἰνύσθαι* dicit̄, hoc est incuruari, qui id patit̄. Aliis esse Inion uidet̄ Nerui caultas, q̄ dicitur etiā *τῆναι*, ex Gregorio illud præterire nequeo, Carnis sementinam trahere originem Lac, Caseum, Oua.

¶ Humanum Corpus summa partium proportionē constructum. Rotundum, & quadratum Schema reperi in corpore nostro. Mēsurarum indidem esse deprompta nomina. Item denarium numerum. Quibus constat Corpus. Retrimenta quot excernantur modis.

Caput XX.

Vod operis initio præstaturū me, non essem ausus polliceri, Vt tam late Hominis rationem persequer̄, Ipsa tamen Vberius sese in dies materia laxante, ingens nobis ostentat̄ quodāmodo rerum sylua, Quæ uel cogitatione Animū, quantumuis difficultatibus obluantem, & si non fatigare, At sollicitum, anxium; q̄ efficere saltem potest. Veruntamen durandum est, quia cœpimus. Nam & Dii facientes adiuuant. Quod si legentium Votis per omnia minus satisfecerimus, aut si q̄ppiam habuerimus derelictū, Vt impolitæ notari uideamur digni. Cogitandum erit, nemini unquā Vitiō datum, quod præfati sumus, Deos quoquo modo posset colere. Studiofis latinæ rei euigilantur ista. Sigd̄ senticosi in tanta sciendorū congerie sese obtulerit, flores modo præcerpant, reliqua soli uitio succreuisse putent, Vbertate nimia interdum luxuriantis, ac prætereant. Sciant q̄ hominis esse propriū Cōnuere in pluribus. Verū si Condentis animum amplius respexerint, Omnia plausibiliter excipient, paria; q̄ sibi in rationibus fieri putabunt. Satis opinor, hæcenus Artificis Dei Sapientiam in hominū constitutione admirati sumus, Verum quæ supersunt singularem & ipsa præferunt claritatem. Quod & eorum rationem, summū; q̄ prospectū idem habuit inenarrabilis Conditor. Nā quale censemus illud, in Corporis humani fabrica summam Symmetriarum, siue Cōmē surationum rationem adeo esse seruata, Vt inde ab Architectorum prudentissimis analogæ *συλλήψεις* sint corruat̄? Siquidem illud ita est ab Natura concinnatum, coaptatum; q̄; Vti proportionibus, quas Græci *ἀναλογίας* uocant, membra ad summam figuratiōnem insigniter respondeant; nil; q̄ omnino comperias, quod cōmensu careat. Sicuti Caput dicimus ab mento ad frontem summam, & radices imas Capillorum esse partis decimæ. Item manus palmam ab articulo ad extremum medium digytum tantūdem. Caput a mento ad summū Verticem octauæ. Tantūdem a ceruicibus imis, & reliqua deinceps: Vt si attingere libeat, nil sit non ab summa profectum ratioe. Quid, q̄d̄ rotundatiōis Schema in homine item compertū est? Quem si Supinū statuas, expansis manibus, & fixeris in umbilico Ciccinum, q̄a is locus Centriationem habet, circūagat; q̄, orbem conficies absolutum, extréma digytos; in manib⁹, pedibus; q̄ cōtingendo. Nec minus designationē in eo quadratā deprehēdes, q̄n altitudo ab latitudine diuersa nō est. Si mēsum p̄cipias inter expāsas manus. An nō cōpertū & illud, Mensuræ rōnes, & noīa ex humano Corpore mutatos esse Veteres, Digytū appellantes, aut palmū, Item pedem, Cubitum; q̄; Quinimmo & Denarium numerus, quē profectum dicunt, & probant ab digytorū serie depromptus est, quod Aristoteles adnotauit. Constare aut̄ humanū Corpus rebus numero quatuordecim inuenimus.

e

Neruis, Venis, Arteriis, Sanguine, Spiritu, Carne, Pingui, Chondris seu Chartilaginibus, Vnguibus, Ossibus, Humoribus, Medullis, Pilis, Tuniculis. Ad Laudē pertinet illud quoq;, Excerni recrementa, superfluentia q; a Viris quidem per Aluū, Vrinam, Vomitus, Oculos, Nares, Sputa, Excretaiones, Aures, Rem Veneream, per incerta item Spiramenta, per pilos, & per Vngues. Mulieribus adiiciuntur duo Lac, & menstrua.

¶ Humani Corporis partes. Membrum qd. Nouem haberi ppenfione digna in quolibet membro. Cur naturā dixerit Iustā Hip. Membri cuiusq; ratio triplex. Cap. XXI.

Inuenio in monumentis, Aegyptios humanū Corpus in quatuor tantū portiones distribuere solitos, Caput, Manus, Thoracem, quē ēt Clybanū vocat
i Albertus, & Crura. Mēbra uero, ut finit Galenus, Corporis particulæ sunt, quę nec omnino circumscriptionem habent propriam, Sic enim particulæ non forrent, sed Corpora per se, nec omnifariam coniūctæ sunt aliis. In Membri uero cuiusq; confyderatione accurata nouem uideri perpenfione digna, docuit Alexandrinus in enarratione libri haresum. Quæ omnia inenarrabilem Dei prouidentiam explicant. Substātia prima est. Constitutio deinde, seu Complexio, Cui adnectit etiam Color, quo membri natura quouis modo significari potest. Sicuti eodem totius item internoscit habitudo. cū, sicuti Pythagoras author est, docente in libro de Sensu, & Sensui Philosopho, Sit Color Epiphania, idest Superficies, uel Superapparentia quædam. Porro inspicienda item q̄ritas, Figura, numerus, Situs, Colligantia, Actus uel Operatio. Emolumentū, Seu præcipuū id sit, Seu ut Seruitus. Tot enim Seruitutes uidentur, quorū mēbra non principalia. In iis uero illud obseruandum. Actum mēbri ab Vtilitate distingui ex Galeni doctrina. Nam actus motuū est effectiuus. Sunt uero & motus passiuū nuncupant, q̄ aliis mouentibus fiunt. Vtilitas autem esse uidetur Commoditas, quæ percipi neq;, nisi ex operationibus, quæ sine doctrina proueniūt. Nec credendū omnino, particulam illam adiectam temere, aut fortuito, Verum arte Creatoris mirabili, ac Sapiētia, sicut Galenus author est. Proinde summus artis medicæ Hippocrates, naturæ opera in hoc admiratur, non definit eā cognominibus honestare, Iustā appellando. Vti Aristoteles esse eam uelut οὐκοναρον ait, idest Oeconomū bonū, ac patrēfamilias. Q̄ n̄ Iustitiæ diuinæ maiestas necessaria sapienter excogitauit, tribuit q; unicuiq; pro dignitate, redūdantibus omnino relectis. Et, ut Verissime dixit Haliab. Est ab natura Animalis Corpus constitutum ex mēbris multis substantia, & qualitate diuersis pro Vniuscuiusq; necessitate, quo ad destinatam metā produci possit Vita. Porro in Membri cuiusq; compositione ratio uisit triplex. Aut enim uiuendi gratia sunt, Cuiusmodi membra sit principalia, Aut bene uiuendi, ut Oculi, aut sufficiendæ causæ pro his. Quo in genere habentur pudenda. In omnibus uero Deus Opifex Vtilitatem respexit primū, Mox uero, & Decorem. Nam & Ciceronis illud laudat de finibus tertio, Mēbro rū. i. partū Corporis alia propter eorū usum uideri ab natura contributa. Vt manus, Crura, pedes, uti ea quoq;, quæ sunt intus in Corpore. Alia autem nullam ob utilitatem, quasi ad quendam ornatū. uelut Caudam pauoni, plumas uersicolores Colibis. Māmas Viris, atq; barbam.

¶ Capitis ratio. Cur ibi fedes animæ. Cur magnis Viris caput apire, institutū. Cerebri item ratio. Encar qd sit. An Cerebro abstinerint ueteres. An Capire præciso, possit q; progredi, aut loq;. De Craneo, & Suturis. Itē de Capillis. Interim adnotabis, quæ dicant Thria Qui dicant Phoxi, & qd Phoxa, & Phoxichili. Itē Cymbe, Cymbachus, Cymbaū. Xylo-
cymba. Corymba. Cap. XXII.

Voniam uero Caput Arcis quodāmodo locū habet in humanis Corporib⁹, Et Plato in Timæo, Caput nō principale solū, Sed etiam totū in Corpore nūcupauit, Ab eo protinus exordiemur hic aliqua perstringere, quoniam alibi fufius de ea re fiet hoc ope mētio a nobis. Qd' & in membris item aliis q̄q; factū me, præfari libuit, neq; male feriatus, aut nascitur in hac incidens, quisquis fuerit eorum genius, partum hunc nostrum, ut exuccum, & male conceptum excretur protinus, atq; ut ominosum, auerfetur. Ergo Caput præcipuum, excelſius qm homine membrum, primo Regiminis acutorū Galenus, & Platonici omnes rationalis animæ sedē
nūcupant,

nuncupant, ut rentur nonnulli, quoniam inibi Cerebri est cōceptaculum, ac mēbrorum animalium. Quæ organa sint, & principia Virtutis animalis, tam apprehendentis, q̄ eligentis, seu Voluntarie mouentis, qbus potissimum constat animalium inter se disparatio. Nec me fallit Bedæ sententia super Marcum, Animæ locus inquit, principalis non iuxta Platonem in Cerebro, sed iuxta Christum in Corde est. Portionem uero hanc Cæli similitudine quadam possidemus sublimem, Sicuti ē interpretatur Aristoteles. quin & uniuersa in hominis Corpore situm præferunt uniuersi, Cum Cætera nullo eiusmodi sint constituta respe-ctu, aut confuso admodum. Porro & in Quæstionibus idem, Caput eum obtinuisse locum scribit, quia sit diuinissimū membrum, ab eo enim Sternutamenta quoq; proueniūt, quod esse sacrum augurium constat. Inde quoq; obrepisse nostris moribus opinor, ut qbus exhi-beatur reuerentiæ cultus, iis Caput aperiamus, etiam si Plinius, Varro, Plutarchus aliud uident fecuti. In eo singularis est naturæ prouidentia, est enim in homine macilentū, ac prope Carne nudatum omni, id q; necessario. Nam si Corpulentius esset Cerebro circūiectum Sepitētum, res omnino in diuersum recasura fuit, ac membri eius ratio exigit, neq; n. refri-gerandi uim haberet ullam, Sed Carnis copia totum intepeceret amplius. Etenim aduer-sus Cordis sedem, & Calorem natura Cerebrū molita est. Naturam q; ex eo habuit Aquæ, terræq; cōmunem, Vt inferioris partis feruorem temperaret: t. Fluctiones porro e Capite impetū capiūt, sicubi Cerebrum frigidius est, q̄ exigit temperamentū. per Venas sursum respiciant ciborum superfluo, quod limile imbrum generationi uideri potest. Galenus post Hippocratem nobilissimus Medicinæ author, Naturæ intentionem in Capitis creatio-ne non fuisse Cerebrum scribit, neq; item Sensum omnem, aut Sensoria, quoniam hæc cō-ferantur etiam in Capite carentibus. At fuisse Capitis sulstructionem potissimum ob uidē-di excellentiam, Qui Sensus ad circūspectum omnem, ueluti in Specula collocari debue-rit, sicuti author item est Auicēna. Abs quo illud etiā proditum prima tertiū, adnotauimus, Exploratoris uice Oculos fungi. Idem porro Galenus colligit, Cerebrum esse in Capite lo-catum propter Oculos, Sensoria uero reliqua propter Cerebrū. Opinari autem, refrigerati-onis ergo Cerebrum esse constitutum, putat ridiculū, ob remotiōem nimiam, perinde ac figs item Calces, Cordis gratia quis factos, asserat. Eduerso Arist. Oculos propter Cere-brum in Capite locatos prodit, quoniam sit Oculus Aquæ naturæ, sicuti Cerebrum. Ve-rum Vt cuiq; usus fuerit, accipiantur ista. Commonendi uero parte hac diligenter sumus, dici Cerebrum ab Veterum plerisq; ut est apud Lycophronem, Encar. & Quia in cibis id auerfabantur priores, quod scribit Athenæus, perinde ac oninosum opinati, præcipueq; Athenienses, inde pronuntiatum astruūt, ab Homero, ueluti in Symposiacis meminit Plut. ἡ δὲ μὲν ἔργατος αἰὼν, idest æq; ipsum honoro, ac Cerebrum, quod execrati priores, atque abominantes reiciebant, Imprimis autem suillum. hinc Atheniensis Apollodoros nemini Veterum opinat Cerebri nomen admissum in libris, proindeq; in Trachiniis Sophoclem λευκὸν μυελόν, idest albam medullam dicere maluisse. Qua tamen in re Longe falli Apol-lodorum, amplius, curiosusq; Thesaurus Veteres peruolenti certo certius liquebit. Illa forsitan subscibet ratio antiquorum instituto, Cerebro abstinentium, quod rem prorsus ef-ficaciam Caput opinabantur, uel iurifurandū argumento. per id nanq; iurabant plerūq;. Quin & in Sternutamentis Caput adorare aliquo modo uidebant, Vt quod Sensuum di-catur fons. Dicif Encar genere masculino plurimum qdem, Sed & neutro quandoq;. An uerum omnino sit, Cerebro Athenienses abstinuisse coniectabunt Eruditi. Certe Iouis Ce-rebrum de scitissimo cibo pronūtiatur apud Pausaniam. Cuiusmodi sint forsitan apud Co-mici Cerebri ἐρία elegantius, scitiusq; condita, qb⁹ utebant Athenienses. erat uero Ce-rebri portiones intra fici folia, quæ dicant Thria, curiosi⁹ pcedē. prædulce item censebat Palmæ Cerebz, etiam si Capitis dolorem sapius, grauiusq; cōcinnaret. eo uero exempto arescere palmā fere, cognitū experimētis. De hac ipsa re plura paulo Athenæus, & nos ali-bi. Sed illud nō prætereūdū, Omniū bipartitū esse Cerebz, & in postremo esse, quod uo-cat παρρηγερῆσις. i. Cerebellū. Nobis porro illud parte hac non uidet⁹ p incuriā transilien-dū, Qm, ut est, in iis nil oīno receptitū secernit nobis. An capite p̄ciso, credibile sit, Corp⁹ reliquū p̄gredi posse. Qd neqs ridicule pponi putet, Author Auerois ē. vii. physicoz. Cō-mento. iiii. Arietem se uidisse, q Capite detrūcato, huc illuc motaret. Scribūt & Christianæ

ueritatis Assertores celeberrimi Dionysium Areopagitam martyrio coronatū, posteaquā refectum illi Caput est, aliquandiu progressum, suum sibi Caput baiulantem. Scio ridebunt hoc Philosophi, tanquam parum constanti ueritate dictum. Nos Christi Saluatoris infinitae potentiae id ascriptum uolumus uerissime, ac sincerissime, Nam ut Aristoteles docuit, Corpus detractō Capite, progredi quōq; non temere credi potest, Quoniam simul abscedunt nerui, qui instrumenta sunt, & ueluti duces localis motus. Sanguine tamen carentia, uel uiuere possunt diutius truncata Capite. Cuius euentus rationem ex libro de Iuuentute, & Senectute Lector accuratus perdiscere poterit. Cōsimile huic miraculum est, quod assertur ab nonnullis, Caput abscessum loqui. A quibus & Homerus aduocat testis. *φθγγόμεν δ' ἄρκον ἀνέμω ἐμύχθη*. Ipse q; dum loquitur, miscetur puluere uertex. Non. n. dum ipse homo. Sed dum ipse Vertex, intelligi uolunt. Propterea scribunt, *φθέγουμέν*, non aut *φθγγόμεν*. Quin in terra Caria res adeo pro uera habita est, Vt Reum quendā ex incolis egerint. Nam cum Iouis hoplofimi Sacerdos esset occisus, nec a quo, conlaret, nonnulli audis se se reuerunt, Capite praeciso dicētem sapius, Virum super Viro Cercidas occidit. Itaq; hominem, Cui nomen Cercidas, per prouinciam amplius quaesierūt, Comperit q; in iudiciū perduxere. Sed certe fieri nequit, ut praecisa arteria, & sine motu pulmonis loquat, nec apud Barbaros, qui Capita summa cum celeritate detruncant, eiusmodi quippiam euenisse acceperimus. Os Capitis uniuersum, inquit Pollux, uocatur Cytos. Latini Caluam, & Caluariam dicunt, ut Celsus item testatur. Arist. *ῥεχωνδόν* intelligit, idest quod Capillis integitur, anterior pars Bregma uocat, idest Sinciput, posterior Inion, idest Occiput, quod interiacet, Coryphe, idest Vertex, unde Dicoryphi Biuertices nuncupantur. Ex Suturis compacta calua est, quas Graeci *ἐκφάς* uocant, de q; alibi plura. In paucis Caluaria solida sine Suturis reperitur, praeterquam in aestuosis locis. Id q; Caput firmissimum, atq; a dolore tutissimum iudicatur. Ex Caeteris quo Suturae sunt pauciores, eo Capitis Valetudo cōmodior. Hippocrates quod Suturis careat, Sanum arbitratur Caput. Paucis constat Capillis, cum calidus. Capillorum multitudo capitis redundantiam humorum praemōstrat. Capillorum flauus color ex flaua est bile. Quibus est proacuminatum Caput, Phoxi nūcupantur, uel ex fagitatione, quam uocant, *ἐξήντα*, uel de figlinorum similitudine, quae igniū ui dissiliant, quod Veteribus fere placet. Ea uero Phoxa dicuntur, uelut Phloxa, ex flāmā ui, quae *φλόξ* appellatur. Eiusmodi in Theriis Caput, nisi excepti Homeris, Sed & in magno Pericle inuidorum oculis est adnotatum, nec ab Athenæo in Cilicib' praetermissum, Sed & in Atticis, Argiuis q; mulieribus. Verum in iis, ut author Simonides est, etiam Labia animaduertuntur fagitata, ex quo Phoxichili uocantur. Porro & ab Graecorum quibusdam Cymbe dicitur Caput, unde Cymbachus nuncupatur, qui in Caput saliens crura tenet sur recta. Est Cymbachum quoq; poculi genus, de quo in Lexico Pausanias, Sed alii Cymbium pronuntiant, esse q; simile nauigio tradūt, quod Cymbam uocant, unde forsā & nomen profuxit, Id uero Xylocymbam appellant nonnulli. Nam Xylocymbam uiulento morfu dicūt mulierem, nec formosam satis, nec magnitudinis moderatē. Cymbachum deniq; Galeae summum dici inuenio. Sed & Summa omnia dici Corymba possunt, Homero ascripta. Alii acrostolia, & nauium uelut Coryphas hoc est uertices eo accipiunt nomine. uidentur autem prominentia in montibus praecipue sic dici. nam apud Herodotum montis legimus Corymbum.

¶ Capillorum ratio. Cur defunctorum Capilli durent, aut etiam augecant. De Tullio la Cicconis. Lophos quid, & Lopheum, Lophium q;. Cap. XXIII.

- 9 Voniā uero summus Artifex, enuincens ueluti aedificij culmē, sic ornandum Caput hominis censuit. Non ab re uisum, huic parti impingere pauca quaedam de Capillorum ratione obseruata. Horum igitur materiam putant Eriditi fumidum Vaporem, crassum, humidum, glutinosum, quod secundo cōplexionum Galenus significat, etiam si puter Auerrois, pili materiam ex Galeni sententia, pure terrestrem, quod si esset, non tam sequax foret pilorum natura, flexibilisue, quo uelis modo. Efficiens ratio pilorum frigiditas est, tum intima in Cute, ac Ossibus

Offibus capitis. tum Extima Aeris nos ambeuntis, quæ Vaporem ab imo scandentem, ac in poris, meatibusq; Cutis retentū durius densescere cogit. Pilus non multus, ac præteritis caliditatem indicat temperatam, connexam siccitati inmodicæ. Multus uero, & crassus exuberantis iudicium est Caliditatis, qua multa puenit euaporatio. Proinde Vberius ena sci pilos luuenta florescente, author Haliabas est, Atq; in Viris itē, q̄ foeminis. Capillus natura frigidus est, sicciorq; omnibus, quæ in corpore sunt, atq; et offibus, ut sentit Auicēna. Fle tit tū, quod illis non ptingit, tenuitatis rōne, & viscosæ humiditatis, tenacisq; accedente terrestris siccitate, ex quibus surgit Capillus. Scythæ, ac Thraces *ἰδιότριχες* sunt. i. p̄misso pilo, & simplici. nam & ipsi humidi sunt, & Aer eos ambiens. Aethiopes *πτρα*, q̄ loca incolit calida, *ἀλότριχες*. i. crispō sunt pilo. Siccum. n. & Cerebrę eorū, & ambiens Cælum. Obseruatū est, Pilos qñq; horæ spatio, aut et mīore canos effici. Hos in mortuorū succrescere Corporibus, autumant pleriq; nec abnuī Aristoteles, tametsi nō oriunt̄ noui. Quod item de Vnguibus tradit, ac Plinius enotauit. Nec incongruū arbitrant̄, diutius in defunctis feruari Capillos, humidatōe in meatibus subsistēte, Quæ glutini dēscat modo, obdurescatq; Vt sic lōgissime fuisse Capilli ualcūt, quæ ratio Conciliatori maxime arrisit. Discrimē uero, & Capilloꝝ æquamentū Græci dicunt *Lysona*. i. *λύσιμα*. Dignū scitu, Cum Pontifex Sixtus, eius nōis quartus, Reip. Christiā præsidet, cōpertū Romæ in Via Appia eregio ne Ciceronis Cōditori muliebre cadauer, Quod ex inscriptiōe pietatum est, fuisse Tullio lā. Id erat aromatibus ita p̄ditum, Vt t̄pis iniuriā non sentiret. In eo uisebant̄ Capilli aureo impliciti reticulo, summa omnīū admiratione, Reperiri aliq̄, in quod anni mille qngēti fere nil prorsus equaluissent. Cēterę Cadauer in urbē delatū tridui mora cōputruit, medica mine amoto, aut uitiatō. Incremētū uero Capilloꝝ in defūctis ratio est in calore, Vaporeq; in Pororum angustis retento, Amplioris autem in senescentibus, ægrotisq; ac decrepētibus etiam causa creditur excrementitia multitudo. Cur aut, si subcescent tam Capilli, quā Vngues, celerius increscant, inde fieri tradunt, quod fumidus Vapor ad radices scandens, præciosos facilius ppellat. Capilloꝝ autem ratio non est in decore præcipua, Sed in eo fuit naturæ momentum maximū, Vt extimum inde repelleret frigus. Nec in eo emolumentū minimū, ęgestis hoc modo noxiis e corpore uaporibus, unde est Capillaris generatiōis argumentum. In Auiibus, quod Capiti supeminet, *λόφον* uocant Græci, Apicem Nostri. Nam primo de Animalū historiis Arist. Auium quasdam plectra habere scribit. i. calcaria, quādam uero Lophon, nōnullas minime. Lophon item in Galeis cristas dicit. Vnde Lophæum, in quo recōderent̄. Sed & Speculi theca eo dicit̄ nomine. Lophion uero est ab Lophō deminutum. Illud prius scribit̄ *λοφῶν*. Lophiam capronas interpretant̄.

*Tullius Ciceronis
Cadauer.*

¶ Barbitii ratio. Mystax. Hyporrhinion, Propogonion quid. Cur Mulier barba sit exuta. Curq; in nonnullis uisatur. Cap. XXXIII.

Arbæ autem ratio, mirum est, quantum ad dignoscendam Corporę maturitatem, & sexus cōferat discernicula, aut ad decorem, etiāmnū uirilittatis ac roboris. Author Haliabas est, Pulchritudinis, & ornamentū argumentum fuisse in barba potissimū. Succrescit hæc toto mento, quam *μύστακα* uocant.

Quāq; nō me fallit, Pollucem scribere, Eam, quæ sub naribus habeatur, ita nūcupari, quæ ab re item dicit̄ Hyporrhinion, & Propogonion, ueluti quæ sub naribus ena scatur, & Quæ progerminat ante inferiorem. Dicit Mystaca interpretantur, quia illuc destillet Nasus, quem uocant *μυκτῖν*. Sunt qui Mystaca etiam labrum putent, unde ducatur Mystacon. Inferiori labro adnascens barbitium Pappos nuncupatur. Vtrūq; simul Hypene. Oritur etiam Barba in mandibulæ inferioris parte suprema humoris, calorisq; copia illuc ab Sincipite demanantis, Testiculorū ui, inde prolificam materiam attrahentium. Argumento sunt Venæ ab inferioribus illac cōmeantes, quas ex eo Spermatikas uocant. Proinde deesse Mulieribus barbā, imbecillioribus earum testiculis. Siqua uero uisatur barba insignis, hinc contingere, quod illi additum peculiariter sit roboris aliquid, & Caloris. barbitio tamen, tum ratiore, tum breuiore. Illud obiter adnotarim, In Capris Aruncum ab Aristotele Cryngum pronuntiarī.

¶ Frontis ratio. Metoposcopi qui sint. Item Quæ Stellæ secūdæ. Cur quādoq; nequeat aperiri oculus. Sudoris in fronte ratio. Cap. XXV.

Vid uero frontis artificem hic fabricam memorē? Quia Sapiētia Deus hanc homini tantū contribuit, tristitiæ, hilaritatis, clemētiae, Seueritatis indicem? **q** Fuere, q ex partis huius signis potissimum qbusdam Vauicinia aucuparent, Quos inde quoq; Metoposcopos dixere. Nā qb^o sit striata, rugosior q; frōs, magna animo uersare, esse q; melancholicos. Quib^o uero erugata, exporrecti or q; esse fallaces imprimis, Cuiusmodi fere Bononienses haberi, cauilatur Conciliator. Quācū digestis de officio Præsidis adnotauit Interpretes quoq;. Ita. n. phycas membroꝝ formas dictare, Nulla tamen iniuncta nostris moribus necessitate, Sed lubentia potius quada, & pcliuitate, ex sanguine, ac Spiritibus phycis. Quas Physonomi Veteres Stellæ secūdæ uocabant, a Supioribus impressas, præmonstrantes, quæ ratione, prudentia q; rem prius queant. Frōtis uero Cutis cōsilio memorabili laxior structa est, ac mobilis, ut cōmōdius oculis subseruiat, uel cludendis, uel referendis. Insunt Villi ex hoc porrecti ab Vertice ad palpebras. propterea ratione Chirurgica præcipi, si abscessus in fronte fe ostēderit, aut Causatio alia, sit q; dissectio necessaria, nō esse ducēdam ferri aciem p frontis longitudine ab tempore in temp^o, ne Villis præcis, definat posse Oculum quo pfungi munere, prociēd tibus palpebris. Qui nimīū conuiuent, *σκαρδαμυτικοί* uocant. Qui rigent, *ἀλγες* Sudat frons imprimis, qā Cerebro subiacet anteriori, Vbi maxime scæret humectatio, quam esse nouimus Sudoris fomité. Oculi religionē qdam pte hac seruata ueteribus, author Plut. ē.

¶ Supercilia quam habeant rationem. Item Cilia. Cap. XXVI.

Vid illa, quæ Supercilia dicimus, q artificii ingenio superposita oculis, Vt de manantes aliorum corruarēt humores, uelut imbricamētū plane quoddā, **q** siue Grīda, uel, ut Græci dicunt, *γέσσωμα*. Quāq; est pprie Giffon. i. *γέσσω*, qd in Supciliis pminet, Vñ *ἀπογεωσσω* apud Xenophōtē. Sed & in Ianua, qd supiacet, Hyphryō dē, uel Hyphryiō. Eius pteberās ps, Giffon, & Gif soma. Veg; & in Galea eodem modo. Supcilia hæc in hoīe trā pariter, & alterne mobilia. Sed & in iis Animi quoq; pars est, inq; Plynius, siue negemus, siue adnuamus, hæc indicit maxie. Fastus aliubi pceptaculū, hic sedē hēre uidet. In Corde nasci, hic Subit, hic pēdet. Caput, & Supcilia penit' abrafa olei malitiā, & clamitare calliditatē uident. ueluti ne ullus qdē, ut M. Tull^o inq; in sit boni Viri pilus. Cilia uero, quæ ab palpebris pminēt, non ne & ipsa utilitate mirabili sunt cōstituta: Vt minutæ reꝝ ad Oculos incursum tanquā Stipatores quidam, repellant, Simul q; uisum dirigant Spiritum, Vel etiam ab oculis promicātes radios, quibus Videndi rōnem præcipue cōsistere, pfluatissimum Platonis est, Vnde iis uel reuulsis, uel quauis ratione procidentibus, aut obliquatis, remotiora longe imbecillius internosci uisus, Galenus arbitrat in Medicorum Isagogico. Quid, quod pilorum illa nigricies lumen egregie fouet, atq; temperat; adeo ne in minimis qdē deficit diuinæ providentiæ cura. Sed ingrati tudinis uitio magna pars lance uel inq; glisma beneficā pensamus Clementiam, ne intelligentes quidem ignorantia nubilo, qua quid ratione sit comparatum. Nam quousquisq; aduertit hosce pilos nunquam fere iusto plus incremente ne inde præpeditatur uisus, imo uero ne fieret, summo studio cauisse Naturam. Quæ Palpebrarum ambitum, hoc est Torulū solidiusculo cōmuniit corpore, ac Chartilaginoso, tum ne Vaporum fumido, unde est Pilorum materia, pateret exitus, Tum Vt duro innixi, obfirmati q; pili, stabiliōres, rectiores q; redderēt. Nam & solo innata molliculo producunt facilius, & obliquant, in quoduis latus. Propterea festiuissime Galenus, Ab Creatore Ciliis iniunctum scribit, æqualem seruare magnitudinem. Illa uero diuinū uerita mandatum, omnino extra præscriptum non uagant. Sed & in aliis diuinæ maiestatis Sapientiam, ut cœpimus, admirari pgamus. Si illud non omiserimus, metaphora honestissima *ἐν ὑπορματων*, id est hostiorum rōne, in templis præcipue, dicti Item Supcilia. Vitruui^o, Sup Cymarium, quod erit in supcilio, collocandum est hyphyrum crassitudine Supciliū. Porro Capitis Læuitatem *φραλαχό τηλ* dicimus. i. Calutium. At in Supciliis *ἀναφραλντίασιν*. quam rem Salitium interpretatur Theodorus, Sed tantisper, dum melius inuenierit.

Oculorū

Oculorum constitutio mira. Videndi ratio brevis. De Speculis pauca. Quæ dicantur
ἡ ποίησις, & ἡ ποιότης. Item *ὡς φθαλμικὸς πολλὰς* qui dicat & *βλεπόμενον.* Item *ἄλλος* quid.
 & inde corruata Verba. Cap. VIII. XXV

Am vero quid de oculis ordiar dicere studio inenarrabili aduersus occurran-
 tia, uelut sinuosa recôditos cōuale, prominentibus illinc supciliis, & fronte,
 tanquam Vallo, obsepiente. hinc malis protuberantibus, atq; ex imo coorien-
 tibus, ceu Cliuis, ad ppugnacula partium toto Corpore pretiosissimæ? Hi p-
 fecto lucis usu Vitam ab tenebris, & morte mihi discernere uidentur. Nam q̃
 miserum, quāq; funestum est Cæcitatis malū? Cæcum postulare non posse, Iurecôsulti sta-
 tuunt, quod insignia magistratus uidere, ac reuereri nequeat. Senatoriū tamen ordinem re-
 tinere, Appii Cæci exeniplo, ad noui uero magistratū aspirare, omnino phiberi. Quin eti-
 am hi arguti nimis quemadmodum animo affecti sumus, subinde loquuntur. Nam, ut ima-
 go animi Vultus est, Ita indices Oculi, & propterea ab Prudētissimis dictum, Animum in
 oculis habitare, quoniam ardere uident quādoq; incendi humefcere, cohibere. Hofce du-
 os tantū contribuit Diuina ratio, quod numerus is speciosum qddam complecti uideatur.
 Illud utiq; eximie mirandum, Cum esse particulas decem, quas uocant Intimas, ex quibus
 consurgit Organum uisui destinatum, ferē cōstet inter Eruditos, septem uidelicet Tunica/
 las continentes, & Humores tres cōtentos, sicuti primo Colliget, author comprobat Auer-
 rois. Earum omnium utilitatem, operationemq; adeo esse ambagiosā difficultatis, Vt Ga-
 lenus Vir in medicina tantus, & rerum scientia nō incelebris, reddere singillatim rationes
 non sit ausus. Sed & Auerrois arbitrarium de iis iudicium esse scribit. Oculos etiam Gale-
 nus idem nunc organum uocat lucidum, nunc Solarem Animalis particulam. Et diuinum
 quoq; membra, quia sit eius præcipue inexplicabilis, & mira subtilitas, Sigd aliud in animā
 uisui natura. Oculi uero substantiam esse tradit Crystallinam spissamenti alciuius, quando
 Visiua potentia, cuius Oculus est organum, humiditatem exigit aquosam, quæ suscipe que
 at uisibiles formas ex in sita perspicuitate, atq; humectatiōe. Aer uero pspicuus, & humidus
 insinuari neq; & ut sic dicam, incorporari in propria dum pmanet specie, Vt sentit Alber-
 tus. Porro Aer uia tantū est, qua uisibiles obiectorum deferunt Species, nec eas retinet, qđ
 est oculo necessarium, qua diaphanus est, ac luminosus. Est. n. Visus lucis, sicut obiecti præ-
 cipue, Coloris autem, tanquam cuiusdam lucis. Inde ut sit actiui ad passiuum pportio me-
 lior, & unius in alterum transmutatio conuenientior, necessariū fuit, esse Oculum lumino-
 sum quadatenus. Propterea Galenus inqt, Sensum luminarē alterari, ut sic dicam, ab Co-
 loribus, ut ab cognato, consimiliq;. Hæc uero efficit ratio, ut splendor nimio facile corru-
 patur uidendi facultas, qā nimis transmutatur oculus ppter similitudinem. Indicio sunt lu-
 cis reliquæ diu in Sensorio residētes post clarioris Sensibilis prospectū. Adde illud quoq;
 Oculo nullum propriū inesse colorem, aliq; difficulter alienos admitteret. Argumento ei-
 se Isterici possunt, qbus omnia uidentur Citrina. Cæterū in libro de Sensu, & Sensili Auer-
 rois esse negat cōnaturalem in oculo lucem, Verum ingredi forisfecus. Nam si inesset inqt,
 uideremus in obscuro. Nec q Oculos clausos aperit, uidet prius, q fuerint illuminati. Adde,
 quod nec ira uehementius succensit satis uident, quia circumsiliant tenebræ, nec admittunt
 illustratio, Vaporibus bilis uitio in oculos sese ingerentibus. Aristoteles tamē libro eodem
 esse oculum natura luminosum aliquo modo, aptius sentire uidet. Nam & quorūdam ani-
 malium in tenebris oculi lucent. Recipi uero intimū ab oculis lumen tradit Doctiores, per
 Nervos spiracula, q dicant *ἐπιχρῶν*. Quiq; Visiui spūm ad oculos deuehāt. Quib⁹ abscessis
 accepto in tpeib⁹ uulnere, peat uidēdi facultas, tanq; lucerna inter extincta. Quinimo nec ne-
 cessario lumē ab oculo extimū recipi uolūt, ut uideamus. Cū tenebris obuallati dēfioribus,
 nec luce primum ulla oculū ptingēte, ēlōginquo multa uisu apprehēdamus. Vbi cōperiat lu-
 mē retegēs obiecta. Qđ aut nullū Oculo inesse colorē uolūt, Sciēdi tñ, Vidēdi rōnē fuisse
 piturā, ni artificis Sapia postid, qđ mire pellucet, nigricans gppiā appinxisset. Sicuti Specu-
 lis retrorsū allinit plumbū, ut obscurior illa dēfitas sit imaginū ueluti sufflamē, ac sffrenatio,
 quæ p Vitri dilapsē tralucidū leuorē, ac dēfioe obiecto nō suppsā euanescerēt. Inde uulgo
 irobozauit, Vt dicat^r Oculus naturę Speculū, Sicuti Speculū artis nūcupat Ocul⁹. Sed cur

nā in Oculo & Speculi oīb⁹ aduersa sese ostentāt omnia, nulla uero auersa: quod amplius dicere uidet^r ratio? Nempe, quod Spēs ab obiecto p medium pfluēs ad Oculi, aut Speculi superficiem, eiusmodi est discriminū nescia. Sed Simplex, qddam est, ac purum. ppter ea, nil ibi prorsum agnoscat, nil uē retrorsum. Quo autem modo uisus perficiatur, multaq; ad Oculos Spectantia copiosius alibi perscribimus. Interim cōmonitos uelim bonarū literarū studiosos, Esse, qui in Videndi ratione Simulacrorū illam per aeris media delationē reiciant, quiuis ab Peripateticorū prorepat Scholis. Atq; item Radiorū ab oculis profluxum: quod Platonīcorū placitis fanciē, quoniā, si ita esset, Radiū quoq; ipsum cerneremus, quē oculis aduertimus, donec ad obiectum produceret. Cum uero temporis momento uniuersa subiciantur uisui: etiam nobis aliud agentibus, astrui probabilis potest, in eo, q uidet, esse utiq; Vidēdi munus, non in eo, quod uidet. Sed ita, Vt Mens ipsa munere fungat^r eiusmodi, ac p Oculi mēbranas humoresq; pinde, ac p Vitrum, aut Specularem lapidem uisibilia sensu apprehendat. Vnde etiam consequi putant, ut Mens sape, atq; uoluntas, ex Oculorum motionibus, affectionibusq; ue deprehendatur. Cāterum utcūq; intelligamus ista contingere, fatentur tamen iidem, in acie ipsa, qua cernimus, quamq; pupillam nuncupamus, scintillas luminum cōtineri occlusas, cōseptasq;. Quam etiā spatii breuissimis arctauit Natura ingeniosissima, quo minus foret laesuris obnoxia, nihilo secius integrum Hominis effigiem reddit, quod & ipsum non parua dignū admiratione est. Quāq; qd refert, tam solite, tamq; circūspēde ab Opifice Deo nobis cūcta dilargiri? Vertimus in pniem uniuersa, nec bonitate clementissima definimus abuti. exculcantur naturæ iura, & scelerum formites effigies Sydereæ lumina, Et Oculi fiunt tota nostra luxuria. iis p momēta in uisū præcipites imus. mirantur hi, adamant, concupiscunt. Nam insatiabilis est humanus oculus, quod Salomon scribit. Apostolica uero sentētia est, esse mœchationum oculos plenos. Propterea Cyprianus, In mulieribus semper defixa intentione desyderia explant oculog. Tāta est, inqt Plynius, decoris affectatio, ut tingant^r Oculi quoq;. Vnde est Satyricū illud, Ille supercilium madida fuligine tinctum Obliqua producit acu. Sed & sciētissimus Hieronymus Orbis appellat Stibio fuliginatos. At Philosophus Archesilaus, cū diuinitus oculus esset intuitus ludibūdos, Atq; illecebrę, uoluptatisq; plenos, nil inquit, interest, quibus mēbris Cinædi stitis, posterioribus, an prioribus. Porro, ut opā leuioris impingamus aliquid, Sinuosam sub oculis partem ὑπωπια Græci uocant. Qui uero sub Oculis contingunt ex percussu Liuires, dicuntur ὑπόπια. Quoniam ὥπες uocentur Oculi, q̄q; & durior manuū Cutis ex labore callosa, nomine dicitur eodē. Aristophanis interpretes Hypopia etiam Coridylas à plerisq; nuncupari scribit. Author est Pollux, Ossa sub Oculis, quibus accumbant Nares, dici quoq; Hypopia, idest Genas, & uoce alia ὑποφάλαμα. Vnde ὑποφάλαον, pro culto dire, ex quo est illud Apostolicum, ὑποπάλω μὲν τὸ σῶμα, καὶ διαλαττοῦ. φορὸν dicunt Græci Strabonem, cui obliqua sit oculorum acies, abiunctaq; ab naturali uenustate. Sunt qui eo nomine intelligant miserabilem quendam, deridiculumq;. Vt q. τὰ φάλακτα ἐς ἐαυτὸν. i. in se omnium conuertit oculos. Vocatur & ἐλεπιδάμων distortis oculis, ueluti ab Dæmone percussus. Sic uero nuncupari Socraticos consueuisse, author Pausanias est: ἰλλας etiam Strabo dē, accentuīcula in ultimo posita, uel cæcus, unde ἰλλώπιδον signat τὸ στραβολεῖν. At Aelius Dionysius ἰλλώπιδον interpretatur, humectis, fractisq; oculis inspectare. Pausanias ἐν ἰλλῶν accipit pro eo, quod est oculis subfannare, iriderēq;. Est Ionicum item uerbum δεινῖ ἰλλῶν, quod circūspēdare signat, ac huc illuc ἰλλας, idest Illos uertere. Oculi, quos conditos dicimus, acute traduntur cernere. At hebetius, quos prominētes dicunt, ac Emisitios.

¶ Aurium, & audiendi ratio. Acrem idū moueri in orbem. De Aurium humoribus. Item de Sordibus. Lobus quid. De Fanesiis. Amphotides quæ sint, & qui dicantur Oti.

Caput

XXVII.

Vres uero, quarum iudicium, ut celeberrimi authores dixere, superbissimum est, quia sonum recipiunt, qui natura in sublime fertur: non ne summa sapiētia sunt in prominentibus Corporum partibus constitutæ? In iis rectus sumplexq; meatus primum, euadit mox tortuosus. Inde iuxta Cerebrum in multa, & tenuia foramina diducitur, per quæ facultas audiendi est. Quin & in pinguo

pinguo duo paruuli quasi Sinus sunt, super q̄ eos finitur Os, quod transuerſum à genis ten dens ab inferioribus ſuſtinetur Offibus. Et Iugale dici poteſt, quia græce *συζυγῶντες*. Alii *ζυγῶματα*, Cancros appellant Alii. Auerrois primo Colliget, Aurem in Offe petroſo loca tum ſcribit, & propterea inqt, Arabum lingua dicitur Agari. Querat hic forte quiſpiam, Cur meatu ille aurium (Scapham uocat) anfractu ſit tortuoſo? Reſpondebit Auicēna, nō ſine prouidentia id quoq̄ excogitatum, ne ſubita Aeris irruptio frigidityte, uel caliditate Cerebrum obladeret. Vel ſoni exceſſus neruū, quo perficitur auditus, conuelleret. Nam Senſus omnis harmonia quædam eſt. nūc uero ambagioſa obligas illa moramēto maniſeſto tem peramentum adiicit. Aerem porro ſonum deferētem, Vndam uocalem appellat Auicēna. ſiquidem ſphæricè mouetur Aer. Sicuti unda ex lapilli proiectu, quod ſentit ſecundo de Anir ma Auerrois, & primo de Muſica Boetius. Vnde & Princeps in ratione Pulſuū, quos cum muſica rōne ſimile qddam habere p̄dit, Circuloſ temporū nominauit, Sicut & Caſus, Ar ſin intelligi uolens, & Theſin. Sciendum tamen, nō perfici auditum, Aer tantum extimo ſeſe auribus in ſinuante, Verum deprehenſum ab peritis eſt, Inceſſe illis aerem quondā, quē uocant Cōnaturalē. Eſt aut Vapores ad Vſum hunc ab natura productus, Vt motu quodā tremulo uocibus receptis, p̄ficiat auditum. Sed cur nam in lateribus Aures? An q̄a ſpecula trix uidentiū potentia, ſimul & Olfaciendi, quam anhelitus rōne eſſe ori adnexam, cōmo diſſimum fuit, anteriora ſibi uēdicauit? An quæ in Cæteris omnibus, & parte iſta cluſcit diuina prouidētia? Auditus certe in humeſta parte locari cōmode nō poſuit. At in latere po ſuit, tum q̄a poſteriora humani capitis inania ſunt, Tum q̄a nerui ſunt ibi durioreſ, qui illuc uergūt, Sicuti & auditus. Melius. n. p̄ſonat, quod exaruit tympanum, obduruit q̄. At in po ſtrema nō ſunt Aures conſtitutæ, ne ab Senſu cōmuni abſcederēt longius. Sicuti dignū eſt, quod de Imperatore Adriano proditum monumētis eſt. Eum, quod ſenſu hoc eſſet obla ſo, cōſueuiſſe, dum exactius excipe uoces cupet, cauam manū auribus apponere, quæ uelu ti ſinu quodam idum aerem colligens meatui copioſius inſunderet. Aures, Siue Auriculæ uerius ſinuofæ, quæ Cochliæ nūcupantur, Homini immobiles omnino, aut ſi moueantur, tenuis prorſus, & hebetior eſt motus iſ. In quibuſdam tamen mire uidentur agitari. ratio uero eſt nō ex Aurium motu intimo, ſed p̄ extruſionem, uel excuſſionē muſculi Mādiſibulā mouen tis, qui quandoq̄ ita auribus admouetur, ut contingat. Qua uero fiat rōne, ut aure duplici ſimplex tamē hauriat ſonus: diſpiciētibus naturæ ingenium eſt euidentiffimum. Siquidem ut in uidentiū proprietate Nerui optici cōiunguntur, ne uifiſibilis ſpecies delata fiat duplex, Ita & Nerui ἀκουſτικοί: quibus audiēdi facultas p̄ſcitur, in origine concurrūt, & inde formæ au dibilium p̄ſurgit unio. Humores aurium ſub affectionū genere interlocauit Hippocrates in puerulis. Sed cur non pariter naſi, palatū q̄ excrementa? nempe inqt Galenus, q̄a natura p̄ naſum, & palatum excrementa Cerebri transferri uoluit. Per aures uero intermanea retri menta, præter naturā eſt. Verum infantile Cerebrum etiam p̄ hos meatus purgat. nam re cens natis nimio plus humet Corpus, Cerebrū aut eo amplius. propterea pueris p̄ emiſſācu la omnia humoris nimietas extrudēt. Quod uero oſcitanter, aut uehementius ſpirantes ni nus audiāt, ratio eſt, quoniam Senſorii auditus extremū partem contingit ſpiritalem, ac p̄ inde quantitas, mouetur q̄; cum eadem, ubi agiteſ Spiritus. Aurū in Auricula geſtare, nobili tatē ſenſebat inſigne, quod in Platone, adnotauit Apuleius. Aurem cuiuſpiā q̄ tetigit, in qt Vlpianus, digeſtiſ de Furtiſ, totum eum tetigiſſe uidet. Id & Trebatius aſſeruērat pri⁹. Legimus porro Auriculas in tantum magnitudinis gentibus excreſcere quibuſdam, Vt totū corpus iis contegat Veſtiū modo. Fanefioſ uocant, ſiue Satmalos, ut Pomponius. Græci, ut author Strabo eſt, ἐν ὠτὶ καὶ τῶν οὐχ ὁρίωνος dicunt, quoniam Strati uice, cū dormiūt, auribus utant. Eſt & in aure ima dicatus Memoriz locus, nato inde more, Vt rapturi in ius aduſtariū te ſtes facerent, alias iniectione manus non erat. Sic uero faciebant, ut contingentes imā auricu lam dicerent, eſto memor: ne licebat hoc, ni futurus teſtiſ annuiſſet. Idco ita interroga batur, Licet atteſtari? Aurū ſordes græci καὶ ἐλεῖδες uocant, unde καὶ ἐλεῖδεν nuncupant, quæ ſordium altitudine adobruta latitant. Latini Aurium marmorata dicunt, auctore Ply nio, Iuniores etiam Cerumina. Quæ amarulenta ſunt, q̄a non fere aliud habent, quam Su dor, q̄ compuruerit. Putredo aut falſos incogit ſapores, Galeno docēt ſecūdo de febrium diſcerniculis. quod uero putret, & falſum eſt, mox amaritudinem concipit, conſumpto hu

medeo aquoso. Argumento sunt Retrimenta, & Vrina. Alii sentiunt, per aures eieciari biliosas cerebri redūdātas, & indicio esse colorē inde luteū. Sicuti excrementū melācholicū poculos egerit, pituitosum, & sanguineū per os. Aurīū pars infima, quam nostri imā dicūt Auriculā, quod Nurus nuncupat, ῥῥ & portio supior eodem cēset nomine, nā sūma omnia Lobos recte dixeris. hinc Iecoris Lobi uocant. Ciceris itē, aut fabę Vas Lobum dicim⁹. At mihi panniculus Plinius appellat Lobas. Quod in Lobo prominet, *παράλοβιον* nuncupatur. Est intra aurem Nurus nomine ῥεῖχος, Eregione cuius est, quem uocant *ἄνθ' ῥεῖχον*. Ab aurib⁹, quæ dicunt græce ὠτα, ἀμφωλίδες flexū habent. ea uero esse Vasa quædam prodit Eustathius. Sed & indidem corruat Otus ueluti Auritus dicat, pinnulis circa aures prominentibus. Vlutā nōnulli interpretant, Alii Afionem. Scitū est, quod scribit Aelius Dionysius, Auis hæc inq̃, laudata, & saltans capitur, uelut Nycticorax. unde Otos item dicim⁹ mus gloriæ uanitatem affectantes. i. *κενοδόξος*.

¶ De Naribus, & earundem muniis. Mirum de Elephāti nare. quæ dicat Promuscis, Rhinocolura. De Coluris, & Colo, & fici Coluris, ac Colyridib⁹, Coluriisq̃. Quid Collyriffare. Item Myffare, Myxa, Myxus. Item quid Nares in architectura, & quid Aethuaria, et Mygme. Cap. XXVIII.

Ares porro nōneratione scitissima, & peculiari, quod ea ferē sit odoris cuiuslibet natura, ut superna petat, in sublimi, & ipse sunt collocatæ? Accedit, **n** quod Cibi, potusq̃ magnū in iis examē cū sit, non ab re in Oris uicinia sunt collocatæ. Sed cur occludendi nares facultas non est, sicuti pro arbitrio claudimus oculos? In iis utiq̃ peculiaris esse ratio uidetur, Sēfori teneritudo, & mollicies, minimo cuiq̃ expōita documento, Quod in naribus non fit. deinde malis odoribus non oblādīt Olfactus Sensorium, Sed Cor, aut Cerebrum. Cui Læsioni facile occurrit, spiritu compresso. Narium uero, Ut Auicēna scribit, munus est, Inspiratio. Neq̃. n. Os est spirandi organum: sicuti opinati qdam sunt, nisi affectio aliqua cogat. Item Vocum distinctio in Homine. deinde Odore internotio. Minimum uero id emolumentum putant, qd ea item parte per *θαλάμους* .i. interna foramina, Cerebri redūdantia excernant. Nam in hominibus inculpata sanitatis haud quāq̃ id uideri necessariū. Et sufficere opinant, Quæ in palato habent foramina, & in hoc usu sunt ueluti Emissaria. Sūma ossiū angustia: *ἰσχυροὶ δὲ* dicuntur, ubi fœdissimū ulcus inorīt Ozēna. infestat cum Carcinomate Polyp⁹. Ceterum in Elephantis mira, & peculiaris Narium ratio est. Quippe implet iis manus uicem. Ea namq̃ cibum tam siccum, q̃ humectum arripit, & ori infundunt, necnon arbores complexu peruellunt. Quod Aristoteles tradit, & meminit libro secundo Philostratus. *παρεβόσιν* Græci uocant, Nos etiam Promuscidem, ratione qua. b. transit quādōq̃ in m. unde *κύνειαν* illi, nos Cymindim pronuntiamus. Rhinocolura, siue, ut Stephanus, Rhinocorura, legitur in Aegypto fuisse Vrbs, inde ita nūcupata, quod Incolæ forēt mutilati nares, ut Stephanus idem interpretatur. Colura namq̃, & Coluria dicunt, quæ caudam non habent omnino, aut mutilatam, præcisamq̃. Bouem *κόλον* intelligit Eustathius, mutilatum Cor nibus. *κόλον μάχων* appellant Eruditi. *ῥ. rhapsodiam* id est *κολοβόν*, quæ res concisæ nimis, ac mutilatæ prorsum eo comprehendant libro ab Homero. Sunt apud Athenēū fici, quas Coluros uocant. Leuitici septimo Colyrides Legunt panes, quos deminutos, præternusq̃ interpretant. Sed & qui puerulis minutus offertur panis, Collyra dicit recte, ῥῥ & Colluria pro Lalangiis, seu Laganis posita inuenio, unde id genus in sartagine coquere *κολλυρίαν* dicunt. i. Collyriffare. Coluræam uero petram apud Callimachum cauam interpretantur, uel globosam, aut flexilem. Trāsfertur id uocabulum & ad panes, nec non ad Medicorum pharmaca. Author Boetius est Arithmetices scūdō, Coluron dici imperfectum. Vnde appellatos in Sphæræ ratione Circulos uolunt Coluros, qui duo sint, ob imperfectam, ut Macrobius inquit, conuersionem, neq̃ enim unquam apparent integri, Pars quippe in antarticum uergens, aut non est, aut si est, nōsis se non ingerit obtutib⁹. Illud postmodū nec ignorandum, *μύζα* apud Græcos. i. Myffare, non aliud ferē signare, q̃ Labiis occlusis, sonum naribus elicere, unde & *μυζήρα* nasum dicunt. Sonum autem *μυζήρην*, irrisioni plerunq̃ dicatum

Collyra.

dicatum, unde qui citra reprehensionis morfum agit, *ἀνύγμων* dicitur. Sed & Homero *ἀμύμων*. Muris stridorem *μύμων* uocant. Myxa uero est, qui e naribus profluit humor, nam Myxus aliud omnino est: quod iactata diu Hepode idcat facile, Bibit Gallus, nec urī nā fundit, fūdīt Myxus, nec tñ bibit. Sed & Dianæ Sacerdos traditur Myx⁹. Vrbanius qđe fati, uerū & iactator. unde natum, ut id genus homines Myxos dicamus plerunq. Adda/ mus illud quoq, Nares item dici fornaculæ spiramētum, quo protruditur fuligo. Vitruu⁹, Ante id sit fornacula habēs in Laconicū nares. eius præfumiū magna diligētia cōprimat, ne flāma extra dissipeat. nā ignis potestas, dum urīf Resina, emittit p nares intra Laconicū fuliginē. Narium fere usum habēt in puteorum ratione, quæ uocant Aestuaria, dextra & si nistra defossa, ut per ea dissipetur spiritus fodientibus Puteos, deprimentibus q pestilens.

Ⓒ Laborum, & Linguae munus duplex. Item de Ore. Cap. XXIX.

Vid uero Labia, non ne & ipsa in homine præsignem ab cæteris ratiōem ha bent⁹. In Brutis qppe dentium modo hæc tegumēta sunt, & uelut proæstria quædam. At nobis etiā in loquendi necessitate mirabile suggerunt adiu men tum. Inde q; niollia, carnosā q; ab rerum natura efficta sunt. Vt enim huma/ na lingua duplici fungit⁹ munere, conceptus animi enuntiano, & saporum uim præsentiendo, propterea q; ab cæteris disparat, nec similis est. Ita nec in labiis simplex functio est, sed Dentes quidem cū decore contegunt plurimo, tum locutionem magis præ/ stant articulatam. Ea nanq; conflatur ex literis, quæ enūtiatio plurimum obturbata, detru/ cata nec intelligibilis præstaret, ni ad hanc rationem Labra, linguam q; conformasset. Arti ficis infinita providentia. In Labio superiori, quæ uest cavitās, dē *φίλτρον*. Eadem in infe/ riori *ῥύπος* uocatur, uel Nympha. Laborum prominens pars, *πρόχειλος*. Eorundem mu/ tius congressus *προσέμειον*, uel *προσέμεια*. delinentia uero maxillas respectās *τῆ χαλμῆς* for titur nomen. Sunt porro labra, ut scienter colligit Auicenna, hosti uice adiuncta ori. Quod Brutis comparatum credit⁹, ad explendam Victus necessitatem. In homine promptuarium est rectæ rationis, Vt quæ prudentia corde conceperit. Ea sensa promat Oratio. Vnde cle/ gāter Apuleius Os esse dicit, Animi Vestibulum, Orationis Ianuam, Cogitationum uero Comitium. Hominem Græci ab oris exiguitate *μικροσπον* dixere. Hac parte quæ carent, dicuntur Inora, Sicut Inaurita, Quæ auribus.

Ⓒ Linguae, & Orationis laus præcipua. Saporum sensus ubi percipitur. Salinae fontes. De Gustu. De Pittaco mirum. Meropes qui, & unde dicant. Tryphare quid. Trygon cur. Caput. XXX.

Æterum leuia possunt ista censerī, si consyderet quis humanæ linguæ ncom parabile donum, in quo bonitas infinita inæstimabili munificentia nos, ut le gitimos filios, est amplexata. Quid. n. in tot, tātis q; Corporis dotibus æqua pensandum libra est⁹ huius siqdem facultate post mentem. quæ nos ex æquo fere⁹ cum celsitibus constituit, constat præcipue illa, ut dictū ab Sophocle est, Regina rerum eloquentia, qua sicuti M. Tullius inquit, Cohortamur, psuademus, perterri/ tos a timore abducimus, gestiētes comprimimus, Cupiditates, iras restringim⁹. Hæc nos iuris, legum, Vrbiiu societate deuixit. hæc nos a Vita immani, & fera segregauit. Sed illud quantam demū in humanis rebus habet excellentiam? Vt linguæ posse hominē, quæ mi/ nus intelligentia consequat⁹, ab altero tota facilitate percipere, quæ q; noris ipse magna tua gloria aliis impertiri. Eximiū est, quod inde profluit, emolumentū, parturiēte semper ani mo, quæ uel obseruari intentissime, uel summo excogitaris ingenio. Nescire malum ma gna pars, q̄ in id tantis laboribus, & curis profecisse, Vt abdita, illatebrata q, uelut in Sacta riis, aut sepulchro uerius tam pretiosæ supellectilis munera suppressimus. Quid illa in Cala mitatibus, tanquam oneris præmolesti alleuatio, cum amicis cōmunicat⁹. Quid secundis rebus incredibilis, & gestiēsis ille ardor animi cisdē impertiendi boni? Deniq; Vt rei pretiū intelligamus, quæ nā, aut quanta commolita natura est, ut decenter Orationis euadere mus compotes? Omnium primū artifex illa in pulmonibus Spirandi officina nobilitatis huius præ/ stat exordia. mox illa Spiritus fistula, quam etiam Arteriam dicimus, ad os pducta intimū

uelut canali, a mente profectam Vocem ita subuehit, ac excipienti linguæ ita affundit, Vt artificii motu nuncilla in palatum surrecta, nunc callida dentibus, alioqui barbaricum, infusa uem' q; sonum sic moderatur, effingit q; Vt auribus contingat iucundissimus, & uehementia quandoq; detonans altius, immo uero clarius fulgurans tam potenter mouet, docet argute, & ad delicias usq; ita delectat, afficit q; Vt quod de Olympio dictum Pericle est, non Greciam modo, uellic, Sed uniuersa scire ualeat permiscere. Quid Vbi in modulatu, celestem q; exit Cantum, nunc spiritu productiorem, nunc inflexo uariatum, nunc distinctum cōciso, copulatu intorto, Et, quod nequeas admiratiōe consequi, Est ubi promittit, reuocat, infuscat, plenius edit aliqd, grauius, acutius, uibratius, Sūmum, medium, imū. Propterea ingeniose, ac plausibiliter mihi fecisse uident, qui Linguā Plectri similem prodidere, Chordaru uero Dentes, Nares Cornibus, quis Canenti acciniē. Nam & in Hexamero Ambrosius ait, Plectrum loquētis Lingua est. Hæc uero omnia diuinæ maiestatis recinunt amplitudinem, & Sapientiam tuba clarius insonant, ac ingerunt ingratas, & periniquis tantorum munerū æstimatoribus. Hæc Quin, ut posset munificentius lingua præstare, Eius Camem struxit Opifex Deus raram, fungosam, & mollem, ut dicere maluit Auicenna. Sed in Cor' pufculo tam paruo non desinit idem cū Aueroe neruorū admirari multitudinem, tam ad morum, quā in ad Sensum spectantiū, nec non Venarū, Arteriarum' q; Quando omnium horum magnitudo numerosa linguæ mensum longe uide' excedere. Hæc uero ita scimus ab Opt. Max. Deo constituta, Quia membri eius multiplex erat usus futurus. Nam ad ea, quæ diximus, habere item munus aliud partem hanc Lactantius putat, quod contritos, & cōmolitos dentibus cibos colligit, & conglobatos ui sua deprimit, ac transmittit ad Ventrem. Vnde & Varro a ligando cibo putat linguæ nomen impositum. Bruta uero etiam nū lambendo potu adiuuat. Falsi putat Lactantius idem, Sigs Saporis sensum inesse palato arbitrat, Quoniam Lingua sit, qua sentiant Saporess, nec tamē tota. Nam partes eius, quæ sunt ab utroq; latere teneriores saporem subtilissimis sensibus trahere. Plinius tamen Intellectus inquit, Saporum est cæteris in prima lingua. homini, & in palato, Sed & in gustatu linguæ uice nouimus esse aquatilibus palatum. Scitu uero dignum, ad hunc usum oportere Linguam esse qdem potitua humectam, Actu autem minime, indicio esse, quod quibus nimio plus arefat lingua, uel humeat, haud ita sapores ualeant percipere. Et humectatio quidem insita interpellat manifeste, quia ipsa primo linguæ tactum præstat, quo occupate, nequit extima aduertere. Argumento est, quod qui acrius qpiam gustu apprehenderit, mox non ualet aliud sentire. Scribunt Eruditiores, in Linguæ radice quo inesse Orificia, quæ Saluæ dicantur fontes. corū munus est, humorem seruare, ueluti penu quodam intimo, quo subinde irroret lingua, & os humescat uniuersum. Esse autem tanquā aquosam pituitam, tum in stomacho conceptam ex tenuissima quaq; Chyli parte, & mox ceu in castella, cornuatam, tum ab Cerebro defluam per eius ossis meatus: quod Colatoriu uocat Medicorum Scholæ, indicio inde concepto, Saluofum esse illis os, qbus rheumate abudet Cerebrum, quibus uel humeat Stomachus, quod genus Bibuli sunt, qui q nimio plus uestiunt pomis, aut p'similib'. Illud uero ad præsens institutum eximie accommodatum minus prætercundū est. Neriut, quo tangendi sensus ad linguam deuehit, non esse ab eo diuersum, qui Gustus uetabulum est, Galeno tradente, quarto de morbis interioribus. Sed cur solertior est gustū di Vis in Lingua, quā tīgendi? Ratio uero est, qā gustus exactior est ad puestigandum, Tactus uero cæteris sensibus hebetior, ac materialior, ut interim trito in philosophorum Scholis uerbo utar. Sicuti Visus subtilitate sensus excedit omnes, postea uero Audit'. Deniq; placet Auicennæ, ad Loquendū uideri p'stantissimā esse linguā, quæ suos, tum lōgitudinis, tum latitudinis cōmensus heat, quæ q; in apice tenuis, & acutior in radice latior. Cæterq; nec flembo parte hac miraculum in signe nostris uisum temporibus. P'sitac' hic fuit Ascenii Cardinalis Romæ, auris centū cōparatus numis, q articulatissime p'uinatis ppetuo uerbis Christianæ ueritatis Symbolū integre pronūtiabat, perinde ac Vir peritus enūtiaret. Quod q præclarum est, ac dicturissimum, non fuit consilium, transilire per incuriam. Author deniq; Eustathius est, Meropas in Carmine Homérico dici homines, quod eorū, naturæ Vi, distinguat Vox in dictiones, syllabas, Elementa, quæ res animantiū nulli contingit. Quorum soni neq; dici debent, neq; audiri. At diuinorū periti Meropas dici arbitrantur

ab Vocis

ab Vocis diuisione, quæ post Chalanæ turrim facta narref. Constat tamen, & auium quasdam Meropas nuncupari. Sed et Coi Meropes dicuntur, gentili nomine, quando Insula ite Cos Meropis appellatur. Inuenies & proprium nomen Meropa. Cæterû nec illud inuoluentum silentio, *ῥεῦζεν*, hoc est Tryffare, ab Græcis dici de inani, obstrepera q; uerborum multitudine, unde corruetur etiam Trygon, idest Turtur, quem & scômata scitissimò usurpar Paræmia, sicuti author probat Eustathius. Tritum uero est, quod Græci dicunt, oportere, *ἡλώσαν μὲν εἶναι ἀργύριον, χαίρει δὲ ἐργάῳ*, idest esse ociosam quidem Linguam inanum uero operariam.

¶ **Dentes cur attributi Animantibus.** Dentibus an insit Sentiendi uis, atq; item offibus. Dentium distributio, & Vocabula. Quid Gelasinus. Gingiuarum nomina. De Pyrrho, & Hercule. Cap. XXXI.

Entium naturam, quibuscunq; ii contingere ideo cõmuni quadã ratione contributam tradunt Naturales, ut cibum mollientes conficiant, quam esse ex digestionibus primam, statuunt artis medicæ periti. Sunt tamẽ quibus tum ad inuadendum, tum ad propulsandum uim suggerant. Homini uero ad cibi necessitatem adnexi aptissime uidentur, siue ad perpersionem reuocet, primores, quorũ est digerere mandenda, & dissecare. unde & Temnici nuncupati, qui lati utiq; sunt, sed exacuminati quoq; ut implere munus suum possint facilius. Siue item eos, q cibum cõficiẽtes latitudinem nacti sunt planam ad hũc usũ. Nam iis interlocatos nouimus, q uocant Canini, partim acuti, partim item lati. Quinimò & locutionis potissimũ ratiõẽ Dentes plane sortiti sumus ipsi, quãdo, ut uel paulo ante significauimus, ad literarũ expreffionem enũtiationem dentes confectæ plurimũ pernoscent, præcipue primi. Erumpunt uero statutis temporũ curriculum, sicuti etiam prodeunt pili, progerminat barba, Generationis semen de fluit, Quoniam scẽdũm Corpus est, ac ueluti prægnans, ut Plato inq; illi gippe fuerum omnium spermata sunt inserta. Dentibus uero inesse sentiendi uim abunde Galenus docuit, qã sint illorum radicibus adiecti nerui, qbus sensus facultas comparat. Et uidet Auicenna putasse, Vi quoq; propriæ Substantiæ sentire, quoniam tertii septima Dentes interdum dolere significat ex causã intrinseca. Non esse uero dolorem, cuius non sit sensus. Alii putat eum esse gingiuarũ dolorem, neruorumq; Vtuncq; Calidi, ac frigidi sensus adesse dẽtibus creditur potius, q sensibilibus reliquorum, cuiusmodi est humidum, siccum, durum, molle, asperum, lenẽ. hoc uero efficit Dentium nimia dunties. nam pati nequeunt, ni agens fuerit præpotens. Caliditas uero, & frigiditas agunt cæteris potentius. Et frigoris quidem rõnem affert Arist. quod Dentium meatus prætenues sint, & caloris exigui, qui ab frigore supatus dolorem inducat. Ex phisicis item sunt, q reliqua item Ossa nec esse Sensus expertia tradat, etiam si neruus affideat nullus, nam Spiritus sensificos, q poros penetrent, uim sentiendi suggerere posse. Sed nec hi constanter propositi teneant, propterea istiusmodi difficultatũ studiis relinquat disceptatio hæc, Quam tũ abũde excussit Differẽtia XLIII. Conciliator. *ἀποδόντες* dicuntur utrinq; dentata. Inesse præfagia Dentibus credit Arist. Nam qbus rariiores fuerint, haud ita diu uiuere, opinat. Quoniã quæ dẽtium ordine sint prædita numerosiore, esse item Vitæ productioris uideant, Virorum exemplo, qbus plures sint, q Fœminis, quod ipsum & in Cæteris conuulsi. Dentium numerus in homine ad duos crescit, & XXX. Authorib⁹ Galeno, & Auicẽna. Nec tacuit primo Colligere Auerrois. Fœminis raro plures adnascunt, q duodetriginta. In Græcis authoribus hanc fere Dentium comperio distributionem. Quatuor anteriores, qui in meditullio constituti habentur, dici Tomeos, & Dichasteras, aut Ctenas, atq; item Gelasinos. Vocabulo primo ab infectione ducto, alio ab diuisione, tertio, quod concidant. Nam Gelasinos uocant, quia inter ridendum retegant, q; eodem nomine corrugatio nũcupetur ridendo circa os expressa, propter illud Martialis, Nec grata est facies, cui Gelasinus abest. Sed & Democritus de risu petulantia Gelasini cognomento est insignis. Insequuntur hos duo *κυνόδοντες* appellati, siue Canini, quoniam in acutum producti Caninos præferant dentes. Adiacent, q dicunt Gomphii, seu Molares, Quibus adnuerant, quos Mylos nuncupant. post quos postremi Sophrõstiferes, siue enim

eos Cleanthes uocabat. Auicenna Dentes Sensus uel Intellectus, quos adnasci arbitratur post genituræ profusionem ante Consistentiam, quæ anno contingat tricesimo. Hos alij *κεφαλῆρας* etiam uocant, Vt Aristoteles. Genuinos appellat Latini, quos Varro post annos fere septenos enasci tradidit. Hæmodiam esse Galenus scribit. Dentium fluporem, Qui etiam Gingiuas infestet. Molarium autem partem, quæ affidet gingiuæ, Momilum dicitur. superiorem uero, quæ conficiuntur cibi, Trapezam. i. mēsam. Cautitates autem Holmiscos, ueluti mortariola. Vtrumq; simul Phatias. i. præsepia. Gingiuas extimas uocant Vla, Intimas uero Enula. Spatium interlocatum Dentibus Harmū dicere mos est. Ordo uero ipse Dentium, ac series dicitur Phragmus, tanq̃ Sepem appelles. Pyrrho Epirota tradunt Vnum fuisse Os dentium uice, Lineis modo in superficie suppidum, distinctum q;. Herculeum fuisse triplici Dentium serie, Ionis Chii proditum monumentis est. Sunt in Iumentis Qui uocentur Pullini Dentes. Eos Græcis Gnomonas ab diiudicanda ætate nūcupari aduerto. de quis alibi plura.

¶ Prosofon. i. facies quid. Colli ratio. De Sphondylis. Antæres quid. Item Antæreo. Coræ. Corfæ. Corfoteriū. Corfote⁹. Dire. Dyflauchē. De ossib⁹ humerog. De Iugulis. Gylus, & Gyliauchen quid. Isthmus, unde Paristhmia. Orthostade. Orthostadia uestimēta. Strangulationum ratio. Cynanche. Angina. Symanche. Metaphrenum. Cap. XXXII.

Rosofon. i. faciem appellant Græci, quod inter caput, & Collū hominis est, ab re nomine imposito. Nam quia unus animantium cunstarum credus homo est, solus anteuersus prospectat, Vocem q; anteuersus mittit. Mentum, in quo efflorescit barba, Anthereon dicitur Homero, *πρὸς δὲ ἄνθεα τὸ γένειον*. dicitur quandoq; & in muliere, sed per Catachresin. quæ uero ab Græcis maxillas dici Corras nouimus, & Tempora etiam Corfas, inde Corfoterium in Athenæo pro tō strina infestis arbitror. apud eundem Corfoteus esse Tonfor uidetur. In Ionicis Aedium facrarum foribus nominantur item Corfæ. Vitruuius, Corfæ inquit, cum Astragalus circumcurrant. Seder Corfen cognominatum accepimus eum, qui barbam sibi abrafit prius. quod Alexandri tempestate factum, author Chrystippus est. Strongyloprosofa dicuntur, quibus rotundior est facies, Quam esse Speculum mentis, dixit Hieronymus, quādo & taciti Oculi mentis farentur arcana. Subest Capiti Collum, quod nec ipsum artificis expers prouidentia est. Id distribuit primum in Ceruicem, & Iugulum. Vltima Colli Vertebra, quæ onus sustineat, nuncupatur Atlas, ut Videri debeat, Caput Spinam excipere. Quæ *ἰερὰ οὐρά* dicta Græcis, Sacra ab nostris fistula, uertebreis cōstat quatuor & XX. Eas Vertebra, seu nodos Sphōdylos Græci dicunt, & Aristoteles. nā Spina ipsa uocatur etiam Rhachis. Quidā uero Sphondylos ut Pomp. Festus scribit, Cubos appellarunt. Sphōdylum piscem intelligit cum Macrobio Seneca. Eum dici uulgo Schinalum, interpretantur alij. Aristoteles Sphondylen uocat bestiolam, quā Verticillum reddidit Theodorus. Collum septem incumbere Sphondylis uolunt, quos Homerus Astragalos uocant, ac Sphondyliona, eam, quæ inest, medullam. Quod uero circum eos fiat Cōuersio colli, & Stropheos nūcupant. sicut apud Pherecratem dicuntur Strophinges. Aggregatio autem omniū dicitur Gyes. Primum uero, quæ cum Collo circummagis, uocant Epistropheum ex Græcis perlig, Hippocrates etiā Dentem. i. *δόντα*. Alterum uero, quia sit immobilis, Axem, in quo Catochi sunt. i. proiectiones duæ. quarū altera cum præcedenti coit Sphondylo, cum sequenti reliqua. postremus, Vt prætexui, appellatur Atlas, ueluti Achthophorus. i. onerum gestator. At Plinius ordine mutato, primum Atlantion statuit. postremū uero Epistropheū. Antæras nūcupat Colli portiones, quibus maxime præfocationis occasio inest. Sed in medicina Celsus eo nomine fibulas uocat, quæ uulnere oras impositæ paululum cōtrahant, quo minus lata post Cicatrix sit. Harum uero partium affectiones tres obseruauimus, *ὕβρεσιν*, & *κρίσεσιν*, nec non *λόρεσιν*. Ex quibus Hyuosis posteriora Capitis infestat ante Spinam. Cyrtosis uero media Spinæ. Lordosis autem anterioris partis affectio est. Lordosin Galenus interpretatur Vertebraum Luxationem. Quā excauationē intelligimus. Hyuon sunt, Qui eū interpretentur, Cui sit obtortum collum. A⁹ Ceruice duo lata ossa utrinq; ad Scapulas tendunt. Nostri Scapula operta, Omoplatas Græci nūcupant. nonnulli etiam Epinotios, & Platas. Iugulum

in summo costarū Os recurvū, nec durissimis adnumerandum ossibus, quod brachii motu paulū cum lato osse mouet. Iugulos uocant Clidas, & Clidia, quorum pars Omoplatas res specians uocat Epomis, Ceruicem eo nomine Theodorus intelligit, quæ autem Collum, Paraspagis. At Cauū id, quo disparant Iuguli, Sphæa, a quibusdam etiam Thymos. Hinc humerus excipit extremis utrinque Capiti⁹ tumidus, mollis, sine medulla, Chartilaginosus. Mediusteres, durus, medullosus leniter gibbus. Collum uero Gutturis, & Gulæ causa ab opt. max. Deo attributū. Guttur spiritus causa est, hoc siqdem halitum animantia trahunt, reddūtque. Proinde quæ pulmone carent, neqitem Collum habēt. Hinc Gutturulos dicūt Iureconfultis. Gula uero est, qua cibis, & potus deuoratur. *δισφαγών* uocant Græci ab longitudine, angustiaque cognominatū. Quæ colli expertia sunt, gulam manifestam non habent, Sed ne habere, necessariū. Et instrumentū Spiracioni accommodatum longitudinem habere oportuit. Propterea Galenus octauo de Iuuamentis ob pulmone esse præcipue Collum scribit. *γυλαῦχενος* Græci uocant prætenues homines, & Colli oblongioris. nam est Gylus militare uas contextū, in quo Caseus seruaret cum oliuis, & Cæpis. unde & militaris Opsotheca nūcupata. Herculem quoque dictum fuisse Gylū tradūt. Isthmū Galen⁹ apud Hippocratem interpretat partem illam, quæ Os, et Gulam interiacet, per metaphoram. Et inde Paristhmia dici Tonfillas arbitror, quæ contingūt in locis iis, quæ *μύλα* item uocant. Est & affectio, quam Orthostaden uocant, quæ surrecti stemus, neruis posterioribus contra sitis. Nam & Vestimenta quædam Orthostadia uocabant. Sicuti, quæ traherent, *συερά*. Si qd inq̃t Albertus, in Arteriæ deerrauerit tramitem, nec excuti ualeat, mors consequit, aut Aegritudo Chronica. quoniam modo Stomachi peruius Pulmo non est. Ideo quod fuerit delapsū, aut paulatim consumat, necesse est, aut computrescat. Porro, quæ huc diuertim⁹, Sciēdum, Præfocationem omnem ex angustia contingere. Angustiam uero aut repleta in termedia regione fieri, quæ inter Thoracem est, atque pulmone, aut pulmonis cauernis, uel aliqua inflammatione, quæ in uiscere affligat uniuerso, uel in aspera Arteria, uel in ea parte, quæ est, uelut caput eius: quam nominant Guttur, quæ inflammatio fieri item in præiacente spatio potest, quod fauces appellant, & laxius est. Cū ergo fauces sine tumore apparuerint, & Strangulatio superuenierit, Gutturis tantum est affectio huiusmodi. Asperæ quidem arteriæ inflammatio difficultatem spirandi aliquam efficere potest. Strangulationē non potest, ob meatus magnitudinē in ipsa latioris, & tunicæ tenuitatem. Impossibile siqdem est. Cor potius adeo tenuis inflammationem per insignem canaliculæ laxitatem replere. reliquū igitur est Guttur, quod subitam facere Strangulationem potest, quoniam in ipso angustat pulmo nis meatus. Nominant autem Medicorū plerique affectionem id genus Cynanchen, quod placet faucium inflammationem Synanchen appellare. Vlpianus digestis de Aedilitio edicto Antianchen interpretat inueteratos faucium tumores, qui quæ discuti non ualeant uelut dicat Antianche oblutans, obfistensque præfocatio, ni malis Palæanchen Legere. Porro alii Parafynanchen, itemque Paracynanchen appellant. Parafynanchen inquam, ubi partib⁹, quæ superiacent faucibus, inflammatio affligit. Paracynanchen autem, ubi extra guttur infestet. Angina uero nomine in Præfagiorum Libro uidetur Hippocrates appellare Affectiones quaslibet, in faucibus sese ostentantes, Quas & spirandi consequitur difficultas. Cæterum Angina species quatuor comperisse uideor. Prima uero est, ubi Fauces inflammantur, Fauces intelligo locū Oris internū, In quo simul coeunt Gulæ, ac Gutturis extremæ partes. Altera, cū neque fauces, nec Oris portio ulla, aut quod extimum cernitur inflammatum, Suffocationis tamen in Gutturē sese periculū promit. Tertia, ubi extrinsecus in Fauciū ambitu ostentat inflammatio. Vltimo statuit loco Angina, Gutturis tum extrema, tum Intima pariter afficiens. Est & Affectio, quam dicunt *ἀσπνοια*, idest Apnœam, nulla, ut Vifus indicat, spiratione facta. Quod tñ fieri neq̃t, Aut ea, quæ per uniuersum fit Corpus, Transpiratione sufficere tunc potest. Hanc uero per arterias efficit Cor ipsum. Collū anterior Græci, item *ἀσπν* uocant, inde & similitudine quadam in angustum desinens prominentia, su periculum uē dicitur item Dire. propterea in Homero Polydirada Olympū interpretantur, multas habentem exochas, idest eminentes partes. Quare Dirades sunt in aqualia loca, & aspera. Scribit Aelius Dionysius, Byssauchena, idest *βυσσάυχενα* dici, cui ad collū sint humeri cōtrafractores. Apud Pausaniam eo appellat uocabulo, quod collum comprimit, sursumque

protrudit humeros. Metaphrenum dicunt partem ab Collo ad cinctum protensam. aut uerius, quod a Tergo Præcordiis obiectum est. In Auium quibusdam Ingluuius est, Cutis in amplum sinuata, qua primum cibus continet ingestus, incoctus q. *πρόσθρον* dicunt Græci. Plinius Sinum, & in Onocrotalis uterū. Pappam magnus Albertus. Proboli uero Venatorū est relū, Apris accommodum præcipue. Proboli aut in mari sunt petreæ.

¶ Manuum laus præcipua. Scribendi bonum. Brachii partes, & Vocabula. Manuū, Digitorum partes, ac partium nomina. Cap. XXXII.

Vis uero eloquentia, uel ingenii claritate Maiestatem, quæ ex manibus adest homini, digne ualeat exequi? q̄ aptæ hę? quam q̄ ad omnem motum nullis la bore faciles? mira est artium numerositas, quam membri huius adiumento con discimus, & exercemus. Taceo hic pingendi, fingendi, Scalpendi nobile arti ficiū. Quid illa musicę cuiuscūq; modi organorum contritatio scientissi ma, & maxime diuina? Quid illa sustructionū subtilitas, q̄ elegans, q̄ scita? Quid Vrbium structura in omnibus uel præstantissima? Quid multiplex agrorū cultus, quo tot, tantisq; ad Vitæ necessariis instrumimur? Quid illa indumentorū uarietas? Quid ornatus excellentia? His penetramus in uiscera terræ, Metallorū inde uim longe pretiosam eruentes. Immo uero & rerum natura agit in planum, solo tantissimum æquatis montibus. Admittuntur maria, repelluntur, certis quoq; limitibus, ueluti extra præscriptum proferre pedem uerant, obie ctis molibus. Penetramus aquarū ima, naturæ suppellectilem undiq; nobis uendicantes, totq; modis rerum facies mutat. Camporum dominamur laxitati. Supercilia montiū, & Verru cas, quantum uis senticosas nobis obnoxias reddimus. Bestias itē oēs, terrestres, aquaticas, acreas, Quicq; fere? Mundi Vastitas complectit, manuū solertia nostri fit Iuris. Quid illa Scribendi maieestas, quæ tantarū rerū scientiam nobis comparat, Vetusitatem propagat, nil finit interire, & quod omnia conterit, tempus nostris cogitur manibus succumbere? qd hoc magnificentius? quid æque mirandum? id esse homini datū, in quod ne mortis quidem ami da rapacitas uis ullum habeat? Quid tot, tantarūq; Legum contexta uolumina, quam de mum Ciuium Vitæ præferunt eminentiam? Quid dictorū, Cōuentorūq; publicis tabu lis comprehensa fides aduersus ingeniorum prauitatem? Ausim dicere, sciuntis manibus, fuisse non inermes modo nos futuros, Sed uel Brutis infeliciores. Quem enim usum ratio nis habeat Lumen illud diuinū omni ope destitutum? Hinc recte mihi fecisse uidentur, Qui rationis, ac Sapietiæ ministras esse Manus pronuntiarunt. Anaxagoras uero ille antiquor, si cuti ab Aristotele traditum scimus, & in moralibus ab Plutarcho repetitum, Ideo sapientis simū uideri hominem dixit, q̄a manibus foret instructus. Nam, uti ego interpretor, quod cę leste in nobis est, debile, mancum, nulli prorsum rei parte hac orbū erat futurū. Harū multi plex emolumentum, uel tritum græcis explicat prouerbium, *ἡ δὴ δὴ χεῖρες ἐκ τῶν ἐργασμάτων*. Quid enim nō efficere ualcant man? Quid uero artifex illa digitorum structura, quod nā ingenium admirando nō fatigari? nescias Venustatis inde maius sit specimen, an emolu mentorum amplitudo clarior. maximus est in numero decor, maximus & in gradibus, ac ferie. Digytorum cōtractio facilis est, protenso nō minus ex cōmissurarū mollicie ac cōcin nitate. Tendines uocant nōnulli, Quibus Digyti moueant, haud ab similes his, Qui Toni ab Hippocrate nominant, Orbiculatæ nanq; sunt, Eas *ἀστρονυφόδες*, idest a Neruis prode untes nuncupant Pleriq;. Quam uero opportuna est in apicibus ad apprehendendum globa ta caro, forinfecus unguum obuallata firmitate, Quorum inibi augmentum insignitius est, Alexandro Aphrodisæo tradente, quoniam illis insitum est in superna deferri. Ad deliti as, quin etiam & fastum, argutiasq; abiit pars hæc. Et q̄ insolentius fastu tumentes q̄ppia subferentibus iniungerent, digytorum crepitu id significabant, quod mōstrat quandoq; Martialis. Et Hieronymus adnotauit non citra sugillationis fœditatem aduersus eum, qui digytuli crepitu silentium imperaret. Digytos etiam q̄busdam esse in manibus senos, Sed digytorum appellatio mōstrat, de q̄bus item queritur Digestis de Adulterio edito, an morbo si credi debeāt. Diodorus bibliotheces ultimo Daçtylos putat Idęos ob parem digytorum numerum appellatos. At Geograph⁹ Idęos Daçtylos in Ida Crætæ ferrum elaborasse scri bit, & ab

bit, & ab numero ita nuncupatos, quod repetit Eustathius quoq;. Alii etiam aliter. Manuū porro emolumentū duplex. Alteꝝ est sensus, Alteꝝ uero retentionis. Proinde excogitauit opt. max. q; rerum pensari Deum mollissimam palmam: quo sensus fieret solentior, exactior q;. Cutis præterea palmæ, ut author Auicenna est, temperatior contigit omnia cute, excepta tantum ea, quæ in digytorum uisitur extremitatibus præsertim q; Indicis. Galenus præterea primo de Complexionibus, Manum internam esse astruit complexionis sinceritatem mediæ inter extremitates omnes, hoc est inter calidum, & frigidum, humidum, & siccū, durum, & molle, ueluti ea sit sensilium Corporum regula, & planè Sensus instrumentum homini, animalium sapientissimo. Inde q; pars ea nudata pilis est, ne hirsuties tactus præstantiam oblæderet. Illud uero nec admiratione caret, Viros utraq; manu utentes sapenuero esse uisos. Mulierem uero ambidextrā non effici, author grauissimus Hippocrates est. retulit & septimo naturalis historiæ Plynius. Ratio uero est ex naturæ debilitate. Si. n. ambabus manibus ob neruog; robur, ac musculorum quidam Viri utuntur, Optima rōne nulla mulier utetur. Sed satis, abunde q; habeat, si una dextra uel modice uti. Amazonidas q; dem amburare dextram solitas māmulam, tradit historia, Vt in proximam manū plus com means alimentū ualentia conciliaret ei, quæ etiam per naturam inualida habeatur. Circum dextrum, ut sic nunc mihi dicere permittam, Quem græci Amphidexion uocant. Asteropeum dixit Homerus, manu utraq; pariter utentem. Ambilauum uero Aristophanes hominem uocat, ambifariam læuum. Ambidextrum etiam nominat Hipponax. Est eius rei mentio apud Herodotum quoq;. Ambidextrum fieri hominem, illa produunt ratiōe Phsyfici, qd̄ affatim sese pronati in sinistram latus Cordis calor, & Hepatis in dextrum, Si porro in ima Splen amplius delabatur. Quod uero Sinistra utatur aliquis pro dextra, Causam præbuerint Coritem, ac Hepar. Vbi eorum Viscerū affluunt sese Vis in sinistram corruet, dextra parte tantum non destituta. Id uero contingere, Vbi in sinistris tam Cor, q̄ Hepar situm nanciscantur. Aut in dextra collocatum qdem Hepar, obductis panniculis crassioribus, nequid Virtutis in dextrum refundat, prædicitur. Potest & perpeti consuetudine Sinistra effici, ut dextra. Brachium ossibus constat duobus. Brachii prominens summitas dicitur Acromia, aut humeri Caput. Item Epomis, & Acrochia, Apud Iulii Pollucem. Vbi articulus obfirmatur, Entyposis, id humeri Acetabulū. Extrinsecus Musculi. Intus Parolene. Sinus sub humo brachio, Axillæ: apud Græcos *μυοχάλα*, unde ducatur Amphimachalos, quo nomine manicata: n̄ intelligi uestem uolunt, alii uero Seruilem. Erat item Heteromachalos, quo uterentur Operæ. Porro Vbi Ossa Brachii componunt, Ancon uocat. q̄q̄, ut obiter id monstremus, plura signat Ancon. Est. n. eo noīe detestata nauigantibus Nili pars. unde & per Euphemismum quendam dulcis appellatur Cubitus. Est & in foribus pars, quam Prothyrida uocant. Erat item eo uocabulo perobscure Carthaginensib; domicilium, in qd̄ compingebantur quibus iratior factus esset Tyrannus. Sed ad rē. Extrorsus prominens Olecranium uocatur. Vnde apud Comicos *ὠλεκρῶν* uerbum. Os minus brachii nos Radium appellamus, Græci *κερκίδα* nuncupant, & Paraechion. Maius uero Cubitum dicimus, hoc est Pechyn, ut docuit Pollux, Vocatur & Propechion, finē eius uocant Carpum, Plynius uero Brachiale, Ossibus compactum octo. Cui quod præiacet, appellant Procarpi on. Manum mittere in Carpum Medici dicunt, Galeno auctore, ubi Arteriæ motiones explorant. Metacarpium uero expansa est ante digytos pars. Encarpus apud Vitruuiū inter Ionica Columnæ ornamenta legimus. Basi inquit, Spiram supposuerunt pro calceo. Capitulo Volutas, Vti Capillamento concrispatos cincinnos propendentes dextra, & sinistra collocauerunt, & Cymatiis, & Encarpis pro crinibus dispositis frontes ornauerunt. Mensura ab magno digyto ad minimum Spithame nūcupatur. Si Pollicem explices, & Indicem, Lichas nominatur mensus is. Ab olecrano ad extremum medium digytū quod interualli est, Cubitum dicas. Si digytos contraxeris, ab Ancone ad ipsos dimensio Pychon dicis. Si ambas manus explices a pectore inter lineam rectam, Vlna. Manus uero portio interior a magno ad indicem digytum uocat Thenar, a quibusdam etiam Ir. Sunt q; Thenaris nomine spatii ab digytis intelligent ad Carpum, ab uerbo *θεῖναι*. apud Pindarū dicis *aray thenar*. i. latius, do, est & in pedib; Thenar. Extima uero manus pars Opisthenar. Quod ab Indice ad minimum est spatii, Hypothenar. Quod in mediotulio est Thenaris, hypothenaris, ac Pechon.

ris, καλὸν manus, idest Cautas appellatur. Alii Cotylen dixere. Digytorū uero partes hæ. Quod prominēt in Commissura, uocatur Condylus. dicitur & eodem uocabulo percussus eo inflictus. Et inde uerbū καυδύλιον. Sūt q hoc noīe pugnū intelligāt. Hinc digyti plerūq Monocōdylī uocant, aut Dicōdylī. Pollex monocōdylus est, At reliq Dicōdylī. Pedū uero digyti omnes Monocōpti, idest flexus Vnius. Qui subsunt Articuli, Scytalides nūcupantur, uel sicut Aristophanes, Phalanges. Infunt cuiq digytorum tres, pollice sequestrato. Cōdylō interemptum ab Hercule pueri legimus, q manibus aquam infundebat, quem q Archiā Hellenicus nūcupatum scribit, quo factō, Calydone excessit. At in secūdo Phoronidos Cheriam fuisse nomen, relātū scio. A brachio deniq id usurpari prouerbiale potest, ex dīserto Viro Philippo natum, q ad dicendū ita solebat surgere, ut qd primū uerbū platurus esset, nesciret. dicebat tamen, optime, cū brachium cōcalefēcisset, se folere pugnare.

¶ Pectoris ratio, & Vocabula partium. De Costarum numero. De Vberibus, & partiū nominibus. De offe sacro, & Sphondylorum meatu. Item Costarū Vocabula. Quid Pleuritis. Arthritis. Nephritis. Cap. XXXIII.

Ectus inter lacertos homini cōstitutum est, Cæteris uero in Crurum priorum medittulio, qbus etiam carinatū inest, & Volucris eo amplius. Aquaticis autem uel maxime. At in homine laxitas admīssa est, brachiū nil, prīmū interpellantibus. In brutis coarctatio necessario est infecuta, inter ambulandū protendentibus priora crura. propterea nec eodē loco illis māmā, Quas nostri pectoris recipit carnosa latitudo, quæ cordis foret tegumētū aptius. Costas homini cōsonas Natura distribuit, reliq aliquātō plures. Auicēna, Galenus q septenis cōponi ossibus hominis pectus affirmāt. Sed Iuguli os costas adnumerat Aristoteles. Tenuiores, molliores q costas Græci ῥῶας uocant. Quæ in parte cōsideranti amplius in hoc officio regē naturæ maiestatem succurrit, Pectoris hanc laxam complanationē, & utiq sublimē, Oculis q occurrētium expositam, mirabilem præferre cōformatiōis dignitatē. Aristoteles primo de historiis, & Galenus in Isagogico nomine Thoracis partem intelligunt, quæ Collo ad pudēda protendit. & dicit alio modo Holmos. huius Supiorem ad Iugulos partem uocant Græci σῆδες. unde & intima dicunt Entostathidia. Inferiorem uero nomināt Sternon. Vnde & Sternomantis Sophocles dixit, quæ dicat ēt Engastrimythos. de qua dictione alibi plura. Pectus uero ut plurimū portionē ossibus cōstipatam, communitat q accipiunt. Vetus & Auicēna Interpres Cassum uocant, ab Spatio, ut opinor, intus uacante, inanī q. In eo singularis item pñoscitur naturæ prouidentia, Quæ nō integro offe pectus cōmunierit. ne uitio partibus illato, in totum crassaret, mox uis mali, affuit & Laxitatis ratio, Vt expanderet facilius ad cōmoda membrorū anhelitus, ut fenit Auicēna. Pectoris summi medianas portiones uocant Stathenia. Vbera autem Mastos dicunt, ex quo & supcilia terrarum eodem dicuntur nomine. Titthia uero mamma sunt muliebres. Quod Vberibus subest, Procardion appellat, in recessu quodā, & Cavitare. Id molle est, ac corporētū ita dictū, nō tam q præiacet Cordi, q quod sit ante Stomachi os, qd dī Græcis καρδίαν. Eandē rōnem habet hypocardion, & Anticardion, qd & Sphage dicit. Vberum apex Papilla uocat, seu Thele, de qua similitudine fontū Tubuli ab Varrone in re rustica Papillæ uocant. Sicuti ab Casiodoro Vbera, nigricās circulus Papillam ambiens uocat ῥῶς. i. Lumen. Prima uero Latēs sub eo πύξίς nominat Cyamos. i. faba. Quæ Lac cōtinet portio, Colpos. i. Sinus, aut Ascoma. Vbera decoris gratia uiris cōtributa, uelut neuulos Damascenus scribit. potest & euaporatio aliqua in iis intelligi. Laxa nāq inibi Caro est. Sup Procardion est Os pectoris, seu Chartilago dicta Chondros, uel Xyphoides, a similitudine Capitis gladii, ut Galenus interpretat. Vocāt & Malū punicū ex corticis imagine quadā, pminet sup Os Stomachi p pugnaculi uice. Inter Costas uero, quæ audiores dicunt γυνόας. i. Legitimas. At minores uocant Nothæ. Costæ qdem Offa dicunt Spathæ, Latiora uero Platæ, angustiora autem Copia. i. καρπία. Vbi uero definit Sphondyli, Sacrum dicitur Os. a lato incipiens, in angustum definēs, Vbi Coxycy est, q & Sphondylon, & Orropygiū nominat. Sub Costis Os Chete, item Ceneon, & Zona, quā Romani Fasciam, Costarū affectio Pleuritis est, Sicuti Articuloꝝ

Martialis de Mentula, Incipit in medios meiere Verpa pedes. Dicitur & Capros. Capræ vero sunt in natura Cameli prominentes Carnes. Orron, & Tauræ eam uocant portionem, Quæ testiculos interiacer. Vnde Orrodiam ꝑ formidine interpretant, quoniam in timore Bruta eam obtegant partē, inserta cruribus cauda. Hinc ὀρρόσπυγισκτον Melanuz uocat. Dicit id itē Perinæon, & Tramus, definit q̄ in Sedē, quā Dactylon dicit. Ab Tauro apud Tragicos forma⁸ ἀλώερα⁹ Ataurotos pro Virgine, quasi sine Tauro. Theophrastus putat, Nanos dici, q̄bus Virile membꝛ sit prægrande. Vepenē apud Martialē accipimus pro parua mētula. Drauci Nata sui uocat Vepenem, Collatus cui Gallus est Priapus. quāquam Interpres Pipinnam legit, notione eadem, quia Pipare fit minorum Pullorum. Vnde & ꝑ pillare apud Catullum de passere, Ad solam dominam usqꝫ pipillabat.

Testium ratio præstantissima. Membra dominatīa quæ sint. Muliebriū pudendorum partes, ac uocabula. Lanuini. Cliterini. Dupōdius. Cremasteres. Lytæ q̄ dicant, & Prolytæ. Chlunem Entomiā, qd̄ uocēt Græci. Monii Sues q̄. Item Mellina. Vidulus. Vidularia. Mesofcelos. Apocopi. Cochone. Detestatio. Cap. XXXVII.

Vb sunt porro genitali mēbro testes, de q̄bus sententiam Aristotelis alibi hifce cōmentat iunculis forte inferemus. Interim Medicorū uestigia insectui flores modo reꝑe inde præcepimus. Inter illos uero placita est, quātum ex Auicēna, & illius cōsequimur Interprete, nō solū in iis esse generatōis adiumentum, sed principatum, ac necessitatē summā, Adnumerant siq̄dem membris principalibus, sublimibusqꝫ, ac dominantibus, & in Corpus totū influētibus. Ea uero esse quatuor oīno, deprehēsum ab Sciētissimis est, Cerebꝛ, Cor, Hepar, Testiculos. Hifce uero tantū dignitatis attribuit Galenus, Vt ꝑseruatōis speciei, dixerit esse nobiliores mēbris oībꝫ ad id ipsum destinatis. tum q̄a caliditatē, ac robur suggerūt animalibus, tum q̄m prolem suscipiunt. Conspicua est inqꝫ, primo de Spermate, cōmutatio, quā subtraētis testibus ꝑtingere animali deprehēdimus. Id. n. reddi frigidius, certū est. Flaccescit quoqꝫ robur, non secus, ac senescentibus. Venę coarctant. Sanguinis flos hebescit. minuunt & Arteriæ. Pulsus relaxescit. Ad hęc glabrat corpore sunt toto. Venereorū testinguē appetit. Quāqꝫ exectū Sacerdotē etiam coisse, scribat Albert⁸, ac genitalē ꝑfudisse Vrinā. Sicut Taurꝫ Arist. Inde colligit idem Author Gal. esse testes bene uiuēdi principiū, Cor autē uiuēdi solum. Bene uiuere autē præstantius lōge est, q̄ uiuere solum. Id uero testibus præstat. Ergo & pars ea censi præstantior debet. Quam opt. max. Deus ꝑduxit. Vt ꝑssēt ꝑcipi semen uirtute Corporulentia⁹ testium, sicuti docuit item Auicēna. Id. n. ad custodiam generis necessarium. Dant ꝑꝑe Spermati formā, qua ipsum est id, qd̄ est ꝑ quam meret, ut sit uehiculum Virtutū Immutatiuæ, & Informatiuæ, decisāꝫ a toto Corpore. Est præterea principat⁹ eorū in reducendatīa cuiusdā uirilis Vigoris, q̄ ab illis in mēbra corruat. Hęc uero testiculorū necessitas in iis tantū quæ ꝑfecta sunt, absoluta intelligit. neqꝫ. n. omnibus adiūcti animalibus sunt. Sed quo amplius, excellētiusqꝫ in ferōnale animal, cuius causa hęc nimis diu fortasse nullistamus, mox in publicā abitura materiā, diuinæ bonitatis exuberantiā recognoscat. Attēdant quæso hęc obseruationū studiosi, Quid author nō incelebris Auēzoar, Quē seqꝫ q̄ pigitum non est, cum pleraqꝫ indidem, oꝑa minime inani, liceat expicari, ꝑndendum sup̄ re ista cēserit. Testes ambo inqꝫ, inter præcipua recēdendi membra sunt. Magna eorū Virtus, nec occulta. Etenim præueniē in Eunuchō uocē audimus. malos agnoscimus mores. Sunt porro imberbes. ratiōis item pessimæ. nec fere inuētus est exectus aliqꝫ bonæ legis, aut intellectus non diminuti. Sed cur nā ea portione resecta habetā⁹ Calor. An q̄a Seminaria supfluitas retinet. An q̄a non fit tanta Spirituū generatio, ut prius, deficiēte iam fine, ob quē generabant, ꝑgregabantur q̄ ad testiculos. An etiam absentia genitalis Spūs, effectū ad generationē ꝑcurrētis. Veqꝫ recedunt itē mēbra ob testes quodā Caloris repulsu. Argumētoidē esse aiunt, Aīalia non execta pluribꝫ moueri moribus. Motus autē calorem excitat, & augeat. quē hebescere cogat q̄s. Inuenio apud Authores, esse pāniculū quendā q̄ dicat Didym⁹, q̄ q̄ duplici ꝑrineat testiculos sinu, & mutuos eorū ꝑtactus dispescat. Id q̄ maxima naturę solertia, ne, si (ut affolet) oblectat unus, in alterę quoqꝫ trāseat uitium. Quidam seminaria Var

fa eo noīe intelligere maluerūt. Galen⁹ in libello Ifagogico Didymos testes uocat. Vnde il-
lud est in Græcis relatu monumētis, Didymon tibiē in adulterio deprehēsus ἐκ τῆς ἀνάμα-
τος ἐκρεμάσθην, ex noīe suspēsus est. Quod signat, ἐκ τῶν διδύμων. i. ex testib⁹. Quos Auicē
na similitudine quadā ēt Oua nūcupare solet. Dicunt & Colci ab Erudiis. Atq; itē Lanui-
ni, & Cliternini, ut est in Ciceronis epistola ad Pætum. Apud quē tū arserit magis, si Cli-
torinos legas, potius q̃ Cliterninos, dictione ab Græcis p̃ducta, apud quos Clitorii est mu-
liebre pudēdum, qđ & Sacādrus dicit, unde & κληδρία? turpiter membꝛe ad attestare
significat. Pollux p̃, scribere mauult. Vbi ait libro. ii. Onomastici, Totū in Virginali, siue
interfoemineo Vocat κλῆς. i. Pecten, aut Epision. Rima uero dicit Schisma, qđ artum il-
latus qñq; est, ut Mulier fieri nequeat, sicuti cōmeminit Vulpian⁹. Quæ interiacet subful-
tans Caricula, Nympha nuncupat, aut Myrton, siue Epideris, aut κληδρία. i. Clitoris. Est
& κληδρία hoc est Clitorium apud illos, sed id Verbum quādoq; mēsam indicat regiā,
quandoq; etiam gloriam. Iam opinor restitutus est Candori suo M. Tullius. apud quem cu-
iusmodi interpretamēta hactenus sint excogitata, neminem arbitror paulo humaniorē, &
a Musis fretu non ita magno disiunctum, latere. De Lanuiis autem, seu Lanuinis arbi-
tror Propertium intellexisse quādam ultimi libri Elegia, his Versiculis.

Cantabant furdo, nudabant pectora Cæco,

Lanuuii ad portas, heu mihi, solus eram.

Significat Poeta se inter subblandiētes meretriculas iacuisse ita, ut Veneria obire nūq̃ eua-
luerit, quīs Scortilla cantillaret, quīs ad plectandam cōcubitus appetētiā, & libidinis pru-
ritum papillas retereret, quīs & ipse inscēderet, ac iam mutonē & Coleos genitalibus ad-
moueret, quæ Poeta festiue Portas dixit, nihilo minus potuisse nihil, & iacuisse pinde ac so-
luni. Allusum aut puto, ad Græcū uerbū κλῆς, qđ miseri signat. i. coire, ētapud Pau-
lum Aeginetā libro p̃. Vnde Virgilius, Mixta Deo mulier. Id & apud Homēz uel frequētis-
simū. Hoc qā nō uiderūt Interpretes, imagine quadā oculorū p̃ interualla media paulo p̃
duōdora caliganti, Cōsueūt eam Elegiā p̃cedētī adnectēdam, in qua de Lanuuii finē
tio, p̃tra fidē Veterē Codicū, in qbus, qđ nec inficiant Interpretes, disparant, sciundim q̃
legunt. Sed itæ quidem dictaueram Adolescens. Nunc aliud sequor. Sicut, Fuit quando
apud Senecā Diuisionū sexto, Dupōdios dici testiculos, sim opinatus, ueluti bilibres, p̃pter
illud Satyrici Poetę. Ergo expectatos, & iussos crescere primū Testiculos, postq̃ coepunt ef-
se bilibres, Tonforis dāno tantū rapit Heliodorus. Nūc aiaduerto, Dupondios ibi capturā,
& quæsticulū Diobolariū meretricum significare. Dupōdius inq̃ Priscianus a duobus pō-
deribus, qđ unum pōdus, Assipōdium dicebat, quod As erat libræ pondus. Verba Senecę
sunt ex Cōtrouersia de Lenone, q̃ decem luuenibus denūtiat, Vt in Lupanar accederent,
Et foueam igne repletam terra supiecta obruit, in qua adolescentibus p̃sumptis, Accusatur
Reip. Ier. Itā ne pibunt inq̃, decē luuenes p̃pter dupondios tuos. Oīno Dupōdius minu-
tum qđ nobis indicat, Seneca ad Luciliū, Tunc, mihi crede, Lucilli exultrabis, dupondio sa-
tur, & intelliges, ad saturatiōē nō opus esse fortuna. Hieronymus quoq; elegit, q̃s te inq̃,
dupōdio supputabat. Et Cicero p̃ Quintio. Si dupōdius tuus agere? Sex. Neui, Si in paru-
lare captiōis aliqd uererere, non statim ad Agiliū, aut ad eorū aliquē, q̃ consulant, Cōcur-
risses? hinc arbitror factū, Vt olim Studiosi sciētīæ iuris primo anno dicerent Dupōdiū, fri-
uolo, ac ridiculo cognomine. Sicuti quarto anno dicebant Lyta, Quinto aut Prolyte. Sed
redeo, unde in hac diuerſi. Relatu dignū est, quod Arrian⁹ Iurecō. scribit digests de re mi-
litari, Syllā, & Cottam uno tantū fuisse testiculo insignes. Author item Vlpian⁹ est digestis
de adulterio edito, Sanū uideri, q̃ unum testiculū habeat, qm̃ possit generare. Testiculi simi-
le qdam medullis habet, nā sanguinē non emittūt, & omni sensū carēt. Dolēt aut inq̃ Cel-
sus, in ictibus, & inflāmationibus tunica, qbus hi p̃tinent. depēdēt uero ab inguinibus p̃
singulos neruos, q̃ Cremasteres dicunt. Derefationē nouator opifex q̃. Verborū Apuleius
uocat testū abscessionē. Sciēdum uero in hoc genus Pragmatia, Chlunē dici ab Græcis χλυν-
ή. i. exēctū, Eunuchūq̃ Aprū. Id qđ Aeschyli doctrina cōprobat, atq; itē Aelian in Li-
bro de Prouidētia. Sed meminit Arist. quoq; Fiūt uero Eunuchi attritis arbori, aut saxo tes-
ticulis, infestante usq; ad affectiōē pruritu. Sūt q̃ Chlunē dici Suem putēt libere in agris
pascētē, uelut χλόειον. i. in herbis, fœno uē dormiētē. Alii magnitudine uisenda Chlunē
accipiunt.

Aristophanes grammaticus in Libro de Aetatum nomenclatura, sunt ex Suibus inq, q di-
cunt Monii, qbus similis forsan fuerit, quem uocant Chlunem, seuitia, & uinibus. Apocopi
ab Julio Materno uocant' exeti. Cochone dicit' pars infra pudenda, quæ Coxis interiacet.
Vtunt' municipes mei in Coitus significatiõe uerbo eiusmodi. Græcor' cõmuni lingua uo-
catur *μυσοκέλος*, quia sit inter crura medius locus, quæ uocant *σκέλη*. obiter uero, & tanq
superpõdiũ adiciat' illud, Operimentũ pudendog' dico qñq Mellinam, quandoq; uero etiã
Vidulũ. Vnde & Vetus Plauti fabula Vidulariẽ titulo circũlata olim est. Sed & numariam
thecam signat Vidulus.

¶ Nates. Apogloti. Glutos. Ephedrana. Pyga. Hypolispæ, qd Itẽ Lispa. Lisper. Cur Athe-
nienfes Depyges. Thefei petra. Virgiliĩ locus. Cur cædant nates potissimum. Callipygos.
Catapygon. Pygostolus. Cap. XXXVIII.

N postrema Thoracis parte retrorsum Nates sunt, a' quibus necabeſt admi-
ratio, qñ nõ sine pudentia homini tantũ sunt hæ, & qdem cõglobat' decen-
tissime, ac sedendi muniti paccõmodæ, solidiore tñ, q in cæteris mēbris, car-
ne, ne premētē Corporis mole, Ossibus cæderet. Quadrupes stare diu inſa-
tigatis uiribus possunt, qm̃ quasi iacere uidentur, cũ quaternis innitant' sultu-
ris. At hoĩes nõ facile surrecto corpore stantes pſeuerant, sed regem subinde requunt. Porro
q caruit rõnale animal cauda: quæ partẽ eã, qua reddi cibog' onera, saluberrimũ est, obte-
gat, obducit' q. Ideo Artifex Creatoris sapietia Carnofas et esse uoluit nates, Vt extumescẽ
tes idẽ impleret munus. Quibusdam tamẽ tum natura, tum laboris genere attenuant' adco
partes hẽ, ut inde apud Græcos cognomina inuenerint. Nam *καρποιοί* dicunt', q Glutos
signet Ischion. i. Coxag' uertebra apud Homeg' Iliados v. Sed & pminentia in iisdẽ Locis
eodẽ cẽſent' noĩe, quæ & Ephedrana dicant' ab sededi usu. Scribit Eustathi' Gluton signa-
re Sphæroma Coteles in coxa. Pygas, & Gluton, p eodẽ a' qbusdã accipi pddit Rufus. in-
de ab mollitie impoſiti nomẽ, hoc est ab *μαλός*. Vocant' & Hypolispẽ, q eo nomine dicta
ſint attrita, & usu depolita, deminuta q. Vñ Lispa et Lingua, & Astragali in medio ptuſi, Li-
ſpi. Atheniẽſes p̃cipue Comiciſ ſalibus ex hoc aſpung', qd nautici, magna ps cũ eſſent, ob
ſededi aſſiduitate depyges reddebant. addit' & ſabella, Theſeũ cũ Perithoo inferos peten-
tẽ, in petra quadã Proſperina impio coactum ſedere. A qua cũ ab Hercule auellereſ, affixas
petræ natiũ ptes reliſſe, q̃obrẽ honoris eius ergo, Cæteris itẽ Atheniẽſibus hæſſe cogno-
mẽtum. Ad eã uero petrã alluſiſſe credi Virgili' põt, Vbi Aeneidos. vi. ait. Sedet, æternũ q
ſedebit Infelix Theſeus. Cædi pueros parte hac, ideo receptum aiunt, qd ſint nates ſenſus
obuſi ob cutis craſſitudine, cui inſit calloſum qdã, & ſolidius durius q, q̃ reliquo corpore,
praefertim ſupno. Tradũt pitiffimi artis medicẽ, tãtam eſſe natibus cũ toto aſſinitatẽ, ut in il-
lis ſanificatio facta dicat' Phlebotomia Vicaria. Nates qdẽ Græci Pygæ uocabulo ſignifi-
cãt, magno errore grãmatici cuiusdã, ſerotũ, ſue, ut ipſe ait, byſſam teſticuloſẽ eo noĩe acci-
pietis. Probãt id uoces inde pductã. Nã & Callipygos ab natiũ uogant' pulchritudine, &
Catapygon ſortillium ſignat. Sicut & Pygostolus & Atheniẽſes digytum in manibus me-
diũ Catapygona dicunt. Anorropygia uocãt, quæ inter uoladũ nullo regunt' caudæ gu-
bernaculo. Hinc apud Syrracufanos Puellas quaſdã ex partis ei' inſigni ſpecie Callipygos
nũcupatas, ſcribit et Cercidas Iãbicus poeta. *ἡ καλλιπύγος ζῆλος ἐν σαρκαῶναις*. ſuere aut So-
rores duæ in Agris educatę, pulchritudinis uifendę. Has ſæpius inter ſe diſceptrates de Nati-
ũ pſtantia demũ iudicio Adoleſcẽtis urbani rẽpmiſſe, tenet fama. Qui utraq; inſpecta,
grãdiori natũ calculũ adiecit, mox q; eãdem ſibi Vxorẽ allegit. Fratre etiamnũ alterã grate
exicipiẽte, quo ex factõ Veneti templum ſubſtrũctũ, quã dixere Callipygon.

¶ Anirõ, & Vocabula. Archus. Archoliparos. Anifchia. Liſpi. Cap. XXXIX.

Orus uero extremẽtis addictus, quẽ Latini tum podicem, tum Anum uocare
conſueuerunt, Ab Arabibus Phifteris nominat', forte, q Græci *σφρηκτῖς*
nuncupant, ab arcendo, conſtringẽdo q, ut docuit Galenus. Id uero græcum
indicat uerbum *σφίγγω*, appellant itẽ Stephanum, & Daſtylion. i. annulum,
atq; item Hedram. unde & Plym' Sedem. In eam decubens uocac' Cory
f 4

phe. i. Apex. Porus hic Cutis ratione frigidus est, ac fucus, quo nomine illi maxime infestū frigus est. Sicuti etiam pudendis, & Vesicæ, ac Vulvæ, ut author Hippocrates est. Sigdem neruosus plurimum est, & ideo resistere, obniti q̄ minus potest. In impositus est ingenio/se, qm̄ nutu suo excrementa, grauis q̄ materia illuc ferat. Proinde Auicēna finit, esse Anū semiram quidam, & calleni feculentia crassioris, & humorū malorum q̄ illam consecrant. Inuenio etiam Archum dici, unde lepidus p̄p̄sit locus in quēdam, q̄ appellabat̄ Chiliar̄ chos, nā & princeps nominat̄ Archus, ex quo Archoliparos, q̄ p̄sequendæ dignitatis causa p̄hebat̄ oēs. Porro p̄cidit Anus, sicut & Vulua, Sedis p̄cidētia dicim⁹. Vel Sedē p̄ueram, quā t̄p̄ticis rep̄cutere, Officinā solēt. Anischia, siue Lipa dici inuenio, quæ Clunib⁹ tumor re uacit, Cuiusmodi Aues sūt. Meatus porro hic q̄busdā coaluit bestiis, q̄s Gr̄ci d̄ ῥῆγῖος uo cāt. Nā & Vaccā fuisse Perinthi accepimus, Cui cibi excrementum extenuatum p̄ uellicā trāf mittebat̄, disiectus q̄. Anus denuo coalescebat, p̄pere nec refecido cuiuci potuit uitii. Illud nec omiserim p̄te ista, in Galeni obseruatū libris, Piscatori cuidā inter piscidū usufruisse, Vt sedi ac Vesicæ incumbētia tanto corripere frigore ut eo q̄uis obniterē, tum Alui, tum Vesicæ effluerent retrimētia sordes. Sed mox calidis remediis mature musculus refortis, Qui fuerant oblati, in Integrum est restitutus. Sūt q̄ monumētis p̄dant, ab excellētī excre tionis nū, p̄currete insigni dolore, Lapides callosos a q̄busdā deiectos, iis, q̄ in Vesica succēbat̄, haud ita absimiles. Id ego inq̄t Galen⁹, nec uidi, nec aliū, Qui uiderit, audire p̄ti git. Postremo ἡ ῥῆγῖος ἄλκις dñr Aeginetā Paulo, quæ Sedi adnascunt̄, αἰδισκῶν, quæ p̄dētis.

¶ Testiculi muliebres quā habeāt rationem. An conferat mulier semē ad generationē.

Semen qd. De Menstruis. Cur fœmina minor Viro.

Cap. XL.

Æterum prius quā abeamus lōgius, & Crurum ingrediamur explicationē, id minime dissimulandū, Galeni medicorū principis post Hippocratem, cele berrimā esse sententiā, Inesse mulieri quoq̄ testiculos, sed internos. Vnde no bilis exorta ambiguitas inter Medicos, ac Philosophos, An ex muliere fecer/ nas semen generationi p̄gruens. Nam esse testiculos generandi causa, cōsen taneum est. Veritatem Auerrois. ii. Colliget. Cap. de Iuuamentis testiculorū hos dicit nul lum in generationis rōne effectum habere. Placet q̄ itē plerisq̄, non aliā esse testium in fœ mina rōnem, q̄ Vberum in Viro. Qm̄ argumētis puincat̄, fœminam semen ad generandū non excernere. Sigdem Semen sitū p̄fluitas digesta, crassior, Viscosa, tenax q̄, & albicās, ac calida. Mulierē uero esse frigidam, & pinde digestionis non bonæ, unde & redūdantiis scateat aquosis, incōcoctis q̄. propterea colligit Auerrois, Semē muliebne esse excrementum aquosum, indigestum, ex quo mēbra progigni, sit omnino impossibile. Addit etiā plerasq̄ p̄cepisse absq̄ ulla fœminis secretionē. Porro Vuluam ita naturaliter affici, Vt suum euomat semen, attrahat autem, quod uirile est. Addit Auerrois, nouisse fœminam in uicinia coha/ bitantē, probis moribus, & fidei integræ, Quæ iureiurando confirmaret, concepis se infan/ tem semine ex Balneo attracto, quod profudisset lasciuies Masturbator. Infert Aristoteles, Menstrua esse in fœminis, quod sit in maribus genitura, nec fieri posse, ut duæ simul secre/ tiones seminales agantur. Ideo semen a fœmina nō conferri ad generationem nisi si Se/ men esset, menstrua non essent. Sunt uero hæc plane excrementa, sicuti Semen. Nam est Se men excrementum cōcoctum alimēti sanguinei, quod ultimū in mēbra digerit̄, & propterea ab Sanguine sit diuersum, proinde incoctum, aut p̄ uim emissum, cum q̄s p̄ter modum in Veneria fert̄ p̄ceperit, cruetum iam aliquibus prodit. Sed cū infirmioris plus excrementi, mi/ nus q̄ p̄coctum fieri, Id q̄ copiam crueti humoris esse, necesse sit, infirmius autem secundū naturam sit, quod minus caloris adipiscit̄, talis q̄ fœmina sit, hinc secretionē illam sangui/ nē fœminæ excrementum esse, necesse est. Talis aut̄ est eorum cictio, quæ mēstrua uocant̄. Argumēto est, Aetate eadē maribus genitura fieri, & crumpe fœminis mēstrua. Vocē item mutat̄, intumescere mānas. nec nō definēte ætate, aboleri maribus gignendi facultatē, fœ minis p̄fluua menstruorū. Adhæc indicium illa faciūt, esse excrementum huiusmodi secretio nē fœminarū, qd̄ nō marisq̄, nō p̄fluuiū ē narib⁹ sanguinis, nō Varices, nō eiusmodi alia fœ minis fere obueniunt, q̄ diu profluūt mēstrua, & siqd̄ tale accidit, deteriores fiunt purgatio nes, tanq̄ materia mēstruorū in ea abierit. minus ēt uenosa sunt mulieres, q̄ mares, lautiores porro, læuiores q̄. Corporibus item minores, pallidæ quoq̄, ac Venis obscurioribus. Gale nus uero

nus uero fo de Spmate lib. & .xiiii. de Vtilitate pticulaꝝ, fecerni a muliere semē ad gñandi rōnē, nitē p̄bare. Idē sentit Auicēna doctrina qnta sen primæ primi. Quo in loco eisdē In terpres multa ad refellēdū pfert Auerroem. Qui nosse ꝑcupierit, Locū hēt, quē enotaum⁹.

¶ Crux rō. Itē Vocabula plura ad imū usq; . Periscelides quæ sint. De Pittaco. Ca. XLI.

Rura sequebantur, quæ cum femoribus, & furis, ut edocuit Aristoteles, homini carnulēta sunt, cum animantes cæteræ nō uiuiparæ modo, uerum quæcunq; cruribus constant, uacua carne hæc habeant. Nervosa enim sunt Ossu lēta, spinosa, rigida. Causa uero omnium prope una est, quod homo solus animalū erectus est, Ob id q; ut facile sustinere supiora possit. Natura parti superiori corpulētiā dempsit, Inferiori addidit. Ob id item cauda caret. nam alimentum, quod caudam adit, in hæc ipsa absuntur. Circa Ilia sinuosa Ossa uocantur A cetabula, quæ Coxarum capiti accōmodantur, Cotylas græci uocant. Caput autem Coxæ dicitur Cotyle don. Vbi fit cōmissura hæc, Plectrum Coxæ uocat. Nervus, quo eiusmodi colligatio fit, nū cupatur Ischion, nomine eodē, quo & Vertebra. Carnes ab eo ad inferiora desuæ, Hypo glutides, quasi sub glut. i. Vertebra. Coxa tota ad genu ptendit. a Græcis dicta Merus. unde ex Coxarum pulchritudine Callimerus. Et Lacæne Phænomerides nuncupatæ, quod incessu partem hanc retegerēt. Intra Coxas femora sunt, Parameria dicta. nam quod Coxas interiacer, Mesomeriū est. A pectinis osse femina oriunt. Inferiora Coxarū capita meridiana sinuant, quo facilius excipiat crunbus possint. Quæ cōmissura offe paruo, molli, Chætilaginoso tegit. Patellam uocant. Suffragines sinus curuarurarum dicunt. Vbi Crus coxarum cōmittitur extremitati, dicitur Cruris Caput. Ibi est genu, Cuius Ossa Pausanias uocat Molas. Posterior incuruatio Poples. unde & XXVIII. Plinius, Poplites inq; alternis genibus imponi. Ipsum aut crur osibus constat duobus. Alterum ab exteriorē parte supra positum est, & uocat Parachemiū, Parastata uero in Iumētis, Vegetio tradente. Ab priore alterum, Cui Tibiæ nomen est, græce autē *προκνήμιον* dicitur. Sub crure pars uocatur *σφυρον*, Vnde nomen calcaribus lingua uidetur dedisse uernacula. Encentridas nuncupant Græci, Sicuti meminit Pherecrates, & Author est Iulius Pollux. Vtrinq; prominent Altra gali, quamquam non sunt in homine Tali. In quos Peronæ desinunt. Sunt uero Officula, quæ item Paracerides nūcupantur, qā prope est Cercis. i. radius. Sic. n. item dicit Os maius, quod totum fert crur. Peronas ēt Steringas appellāt nōnulli. hinc datum Peronibus nomen. Nerui lati a Poplite orsi, ac in calcem producti uocant Tenontes. Sphyron alio uocabulo Pezam dicunt. unde Argyropeza Thetis apud Homerum, ueluti argento similes habens pedes. Quibus intorsum obtorta sunt Crura, auctore Polluce, nuncupantur Rhæbi. Quibus uero extorsum, Blepsi. Cruris uniuersū pars anterior Anticnemion, posterior Gastrocnemion. i. Cruris Vēter. Nos Surā noiamus. Totum uero ex Coxā surgens, & crure, Sphyro, pede, Scelos nūcupat. Coxa cū crure tm̄ dicit Colō, & Colyma. Calcaneū aut Scelis, & Pterna quasi Patera, qm̄ *πτερύγαν*. i. pculcat terrā ut pbat Eustathius, unde & Pterna Ciuitatis apud Lycophonem p basi. Obiter notandum hinc Periscelidas dici, quæ uulgo Gremialia, uel Trauersias dictitant. nam & Menander puellas gestare periscelidas scribit. Quod propter illud Oratii ex Epistolis insertum uolumus.

Nota refert meretricis acumina, sæpe Catellam.

Sæpe Periscelidē raptū sibi flētis. Pes aut totū id uocat, qd Astragalus subest. Mons pedis aut digytos osibus pstat, & nervus. Mōtis anterior ps ab digytis Tarsus dē ēt apud Homē. In ferna pedis portio uniuersū qdem Tyloma, Quod digytis pminer, Pedis pedus, uel Proflhetis dē. mox est Concauū pedis. Palmata Rhazes interpretat Dorsa pedū. Alii Plantā. Cautitates aut Cotylas uocat nōnulli. Sub digytis, quæ fit scissura, Chimeelon noiat. quo uocabulo ēt locū ipm̄ putat aliq intelligēdū. Chimeela *χμείλα*, inq; Medicinæ tertio Paulus, *ἐλκώλης εἰσι αὐτὸς*. i. ulcerosi affectus ī manuū digytis, ac pedū, hyemali tpe. Marcellio medicamē ad hoc gen⁹ celebre Græcis est. Cōtingit in plerisq; ptium corpus, Sed in iis, quæ motui subseruiūt præcipue. Nervosq; reuolutionē ex pculsu, uel labore, Gāgliū uocat. i. *γάγλιον*. Pes uero ēt Basis uocat. Scribunt Græci Pittaciū ab Alcæo appellatū Sarapoda, qd latos pedes traheret. Nec non Chærapoda, quod Vlcera in pedibus sentiret, quæ uocat Chæradas. Hanc quoq; partem unguentis linere, Luxuria excogitauit Athenis.

¶ Inferiorum proportio cum Supioribus. Quosdam pedibus mira efficere. Pedum ratio. Cur inferna mulier grassiora. Colon. Iphiclus unde. item Colias Venus. Scarthmus. Chiræ quid. & Chitropodes. Cap. XLII.

Æterum singulari dignus admiratione tãti operis artifex infinitus, Qui ut superna mundi minoris afflabre, ac summa cõpedit pfectiõe, Ita ne in imo qdẽ eius desiderari est passus qppiam. Nã hæc utique ad pgressiõis motũ ptributa potissimũ agnoscimus. Sed tñ ita, ut cum supiorib⁹ pleraq; magnã habere cognitionẽ intelligant. Quippe manui cũ pedib⁹ insignis pportio inest, q̃q̃ adfunt pedib⁹ digyti ad figẽdum fortius, Manui uero ad apprehẽdẽdũ. tãta pminet tamen similitudinis uis, Vt Quosdã natura manibus mutilos pleraq; pedibus exeq, quæ manibus solẽt alii maxima omninũ, q̃ inspectarẽt, admiratione, Vilos a se, sint q̃ prodant. Etenim pedibus scripsisse, ligna conscidisse, atq; etiam nescire, ac id genus implessẽ multa. Cuius rei ita demum solida ptinget admiratio, si fuerimus exactius cõtẽmplati, Crura, Brachia, Manus, Pedes, mœbra esse laxa q̃ copagum, musculus suffulta ad motus tres, Arrectiõis, Cõtactiõis, Circũductiõis. Hois uero pes singularẽ præfert naturæ in eo quoq; puidetiã. Nã hic Corporis reliq; rone analoga uidet̃ amplius excreuisse. Sed id, ut possent duo incumbenti oneri sufficere. proinde longiores aliquanto cãteris, latiores q̃ facti. Inter polypoda nullum est, quod uicẽnũ excedat numẽ. Vno tantũ pede nullũ item moueri p̃tinere potest. Vnde Monoscolog⁹ historia cõiuncti Vana, Sicut & Sciopodum. Qui si cõperirent, inutili prorsum onere præpedirent, cũ robur in pedibus regatur, & leuitas. Digytorũ quoq; ratio seruata est summa. nã nec oblongi æq; sunt, ac in manib⁹, quæ in eo p̃cipuũ munus ut apprehendat. Sed breues nõ tam ad spẽm, q̃ ad usum aliquẽ, ut nisu p̃citatos in cursum iuuarent. Etenim pressis in humũ digytis, miq; est, q̃to tutius totũ p̃pellat̃ Corpus. Adde, qd̃ pedis in pres nõ disiecti portio affecta, totus p̃sentiret. id qd̃ minus modo fieri põt. breuitas etiã adminiculo est nõ paruo, ut obladi possint minus. Sciẽdũ & illud, qd̃ antea quoq; attigim⁹, Inferna mulier grassiora esse, In Viris aut̃ Supna. ratio uero in frigiditate est, & calore. Nã frigidiore muliebri natura alimẽti, unde augefcit Corpus, portio minima surgit, qd̃ efficere calor põt. residẽs uero in imo, id corpulẽtius efficit, & auctius. In marib⁹ aut̃ p̃traniũ euenit, Siq̃dẽ caloris copia delata sursum nutrimẽti ps magna, ibi effectũ offẽdit ampliorẽ. Bisulci græci nũc δισχυλοι uocat̃, nũc δισχυλῆς. Quæ usu pedũ carẽt, Apodũ Vocabulo significanc̃. & inde Auiculis inditũ nomẽ, quas alii Cypselos uocat̃, hirudinũ specie. P. sellus in libro de Victus rone Troglẽtas nũcupat, q̃a in foraminib⁹, & cauis fere latitẽt. Pedẽ Græci πόδα uocat̃ a q̃scẽdi rone, ἀπὸ τοῦ πορεύειν. Vel ab ἡρεος, qd̃ meatũ signat, elisa litera. p. & p̃tractiõẽ duplicis Vocalis in x, q̃ mos græcis frequẽs. Vocat̃ & ps ea καλον p̃prie. unde et Iphiclus dẽ, quasi Iphicolus ex pedũ celeritate. Sed & Colias Ven⁹ non aliũde corruat, cui tẽplũ, & cognomẽtũ p̃stituit adolefcẽs Atticus puellẽ tyrrenã bñficiã Cõpedib⁹ exolutus, qbus tenebat̃ capitiũs. Pes itẽ dicit̃ q̃nq; σκαρβῆμος, ut ingt Eustathius, q̃q̃ Vox ea & cursũ signat, ac Basin. Est ab p̃te hac puerbiũ elegãs, ab Citharædo usurpatũ Stratonico. Minna co figq̃dẽ sup̃ musica cũ eo disertare ingressũ, nõ intẽdo ingt, qm̃ ἀνάπτειν τῷ σφύρι λέγει. i. supra talum dicis. Deniq; in pedibus quẽ hũrupturẽ, uocantur Chiræ, unde ita affecti Chitropodes nuncupati, uelut Rhagopodes.

¶ Hypoglottides. Antiades. Paristhmia. Carotæ nerui. Carotica uenæ, & Sphragitides. Celũ locus restituit. Hyoides os. siue Parasitares. Fistula Colli duplex. Stomachi ratio. Caput XLIII.

Æterum opinor, diu iam, multumq; in extimis humani corporis elaborari mus. proinde peraccommodum uidetur, eiusdem intima, qua poterimus breuitate, recensere. Vt cum subiecta oculis omnia fuerint, agnoscamus deniq; quẽ sit diuinæ maiestatis ratio in struẽda qualibet p̃tula. Igit̃ summa repetẽs ab Collo ordiemur, qm̃ de Capite satis multa cõpẽgimus. Sub lingua ergo sunt, quẽ uocant̃ Hypoglottides, qbus cohæret. ab iis a laterib⁹, quæ prominent

Carnes

Carnes, Antiades nuncupant, & Paristhmia. Subiacēt rubedine qdem consimiles, uerum auctiores, orbiculatores q, quæ dicunt *μῆλα*. i. mala. Sunt & in Collo nerui utriusq; ualētes, sine quibus sustinere caput nō possent Ceruicis Vertebrę. Tenōtes uocant ab rigore. Celsus lib. viii. Cerotas nuncupat, qua in parte Hermolaus Barbarus, Vir singularis ingenii, & doctrinæ multifariæ, deluxatā, subditiciam q; dictionem arbitratus, ea expuncta, subfistit ipse Tenontas pro Cerotis. Ego, & si primæ notæ Viris semp assurgo, publico tñ bonas literarę enolumētō, nō Tenontas sufficiēdū puto, Sed Carotas, aut Caroticos, Erid magnis fultus authoribus. Sigdem in libro de Iuamētō Anhelitus, author Galenus est, Caroticas appellari Venas, quæ in Collo sunt, quas siq; comprimat, corruat homo dormienti affimilis, sequatur q; Corporis totius immobilitas. unde & inditū nomen, nā *καρπος* græce soporē signat, ac ebrietatē, Sed & apud Apolloniū in Argonauticis Vertiginē, ut alibi pbabimus. Caroticas itē Venas nō ignorauit tertio de animalū hīstoris Aristoteles, Et qua scindunt primū, Sphragitidas appellari scribit. i. Iugulares, ut uertit Theodor⁹. Adde, qd libro quarto idem Celsus ita scribit, In dextra, sinistra q; circa Guttur Venæ grandes, quæ Sphragitidis notantur. Item q; Arteriæ, quas Parotidas uocant, sursum pcedētes ultra aures ferunt. Vt q; interpretari possit, corruere hominē non tam Venarū compressione, q̃ etiam Neruorum istoz oblacione, qñ eadem habent parte, ac situ. A ut si nō ab effectū, ab conuiciuia factam sciat nomenclaturā. Sed redeo, unde sum digressus. Antiadibus subest Os, quod *ὠσ* uocat, ab literæ imagine. Herophilus, q; assistat Antiadibus, Parastat nominauit. Sūt porro Itinaria duo, Alterū asperā uocant Arteriā, Alteꝝ Stomachum, ut putat Celsus. Arteria exterior ad pulmonē, Stomachus interior ad Vētriculū. Illa spūm, hic cibum recipit. Laetantius Spiritalē, & Cibalem uocat fistulā. Sed Gurgulionē etiam, qua commeat Spūs. Quem Celsus uocat Stomachum, Alii Gulam, Sicut Arteriā Guttur. Hæc corpore constat Chartilaginoso. neq; n. spirandi tantū causa est, Sed etiā uocis, quod aut sonet, laue, ac solidum esse, oportet. Gula uero ex neruo pstat, ac carne. ex neruo qdem, ut extendi possit, in gesto cibo. ex carne, ut mollis sit, & cedat, nec lædatur defluētis cibi aspitante. Epiglottida uocant minorē linguam, quæ duabus sit interposita fistulis duplici ope, Nam inter epuladum opit arteriam, ne spiritu, ac uoce illac meatē, si cibus potus uē in alienum deerrauerit trami, torqueat. Vbi uero Spūs tātum, aut Vox cōmeat, Gulam integit, ne restagnatio intempestiua Alui obstrepat. Stomachi nomine Plinius postremā Gulæ partem accipit, cui mox adnectat Vēter. Nerui in Stomachi Lateribus uocant Toni. Vbi cohæret Stomachus Vētri, dicūt Os Vētris magnū. Oesophagus etiam Stomachi appellatio est, de quo dictū est. Sed Iuniores barbæ Iophagū uocāt, quo noīe Gulā intelligūt, qua defluat in Stomachū cibus, Vbi ēt piciat. Laetātius hāc partem Alui appellat. Pliny⁹ alui noīe accipit eam portionem, in quā medio adnexā Vmbilico delabant cibiam in Vētre pcocti, Qui sit Terrestrium quibuscūq; dēticulata aspitatis, aliis cæcellatim mordacis. Hūc Stomachi appellatione oēs ferē intelligūt. Nā & Galen⁹ Os Vētriculi inq; ut Veteres *καρδίον* appellabāt, Ita nra tēpestate Stomachus uocat. i. Gula. De eo lib. de aīalib⁹ decimo sic pdit Auicēna, Stomachi ima esse carulēta, ut fide ad pcoctionē uberior suppetat Caloris uis. Os uero neruofum hēri, ut exactior sit ibidē Sensus. illuc uero ab medulla cōmeare neruos magnos, Vt sentiat fames, & inanitiō, qua obueniēte, expgefaciat aīam. Perficit uero cibos Stomach⁹, tū insiti caloris potestate, tum aduētitiū, adiacētibus Splene, ac Iecore. Vbi uero incisos ferro uictimag Stomachos, Homer⁹ canit nō utiq; pars, quā pstruximus, intelligēda, sed eius tēpstatismore, Infima gutturis, Bronchi q; Stomachi *στέθλα* cum audis, Gulę intima intelli, ge, aut Vētris os.

¶ Intestinatorum ordo, & Vocabula. De Laetibus, Choladibus, & Mesenterio. Mesarch⁹, Omētum qd. itē Enterione, & Enterionis. Paraphyades. Cap. XLIII.

B Vētriculo excipiunt Intestina, ex quibus pleraq; multis implicatur oribus, ne semper affit cibi appetētia, ne uē alimenti inopia ppetuo famescam⁹. ideo cavit Artificis puidētia, Vt inibi moram duceret nutrimentum, donec Iecur necessaria seuocasset, sicuti docuit Auicēna. alioq; edēdi defyderiis semp inestaremur. Ergo ima Vētriculi pars paululum in dexteriores conuerſa

partem in summū intestinum coarctat. Id Pylorum Celsus uocat, quoniam portæ modo in inferiores partes, quæ excreturi sumus, emittit. græce apud Pollucem scribitur *πυλός*. Galenus Pyloꝝ esse ita nominatum scribit, siue pro ima Vêtriculi parte, siue pro intestino huic adnexo accipiat, ut ueluti Janitor iustus nihil pmittat exire, qđ non fuerit prius in Chylum cōuersum, atq; pcoctum. Talem aut Chyli bene cōcocti substantiam certum est p pyloꝝ ad inferiora diduci, nō ut excernat. Sed potius ut intra corpus retineatur, ut Hepatis in sanguinē trāsmittat. ex quo omnia mēbra debēt nutrirī. Quo nomine Libro de Vilitate partiū qnto apte pñuntiat, Intestina nō esse supfluitatū excrectiōis, Sed alimentorū potius instrumēta. Illud sciendum, Ab Galeno, & Auicēna Pyloꝝ, seu Portonariū, ut Recentes uocant, inter gracilia nō numerati intestina. Sed ex illis primū uocat Galenus *ἐκφυση*. i. Exortum, qā ex pyloro primū exoriat, aut Dodecatylum, seu, ut nunc dicimus, Duodenū ab *δι* gytoꝝ mēsu duodecim. Omnino Pyloꝝ in imo Stomacho foramē accipiunt, cui primum adnectat Intestinum. Ieiunū quod uocat intestinum, dictum græce Nēstis. i. *νῆστις*. quoniā minus implicitum nunq̄ quod accipit, continet. Sed ad inferiora pntius trāsmittit. Inde Te nuius sequit Intestinum in sinus uehementer implicitū, quæ ex causa uocat a Græcis *ἐλνγμα*, quia *ἐλῶσεν* signet circūuolucere. Helicem Aristoteles dicit. i. clauiculam. *ἐλινκα* uero dicunt Græci reuolutū Pampinū. Hederē spēm Dioscorides. Nam *ἐλινχυσαν* Hederē uocant florem, *ἀνθελινχυσαν ἐν ἐλινγκον*. hæc tria Plinius Lactes uocauit, in hoīe, & Oue, qđ Suetonius in Vitellio Murenæq; Lactes etiam uocat. Sicut Spartianus in Lupis quoq; qbus rusticos pauperie Heliogabalus. Quidam Lactiū nomine pingua intelligunt intestina, ut inq̄t Probus, Vnde apud Persium Lactes uncti. qđam etiam mēbranas, qbus mutuo ne xu implicent intestina, quæ *χολάδες* item dicunt Græcis, qm̄ in ea corruunt *χολή*, idest bilis, quā uocant Xanthā. i. flauā, quæ exalfaciēs, acrimonia q; irritans, uelut pruritu ad sup̄ perfluuitū excitet egellione, ut ipsi interpretant. Porro Ieiunū Intestinū Varro hīlā, siue Hiram uocauit. Ab hilo, hoc est minimo. sic. n. uocat, qđ grano fabæ adhæret. Mesenterio dicunt, quo Lactes inuoluunt, ne p̄actu Spīne duro lēdant. Pollux aut sic Mesenterio pellicula est ex Venāq; neruorū q; cōplexu. Rhenibus, ac Ventri p̄xima. alimētum in Hepar emit tens. Macrobius Mesenteron p̄ intestino accipit, ita distribuens, Intestina principalia tria, unū Dissipitū uocat, quod Vētre, & cætera intestina secernit. Alteꝝ mediū, quod Græci *μεσέντερον* dicūt. Tertiū, quod Veteres Hiram uocauerunt. Cuius authoritatis fulcro cōmuni tus miror minus, Theodorū Lactes p̄ Mesenterio accepisse, etiam si ab Hermolao plurimū uellicet. Dicit uero Mesenterion in Anatomicis libris Galen⁹ scribit, qđ in medio fit intestini noꝝ collocatū. Sicuti & Mesarchon uocat item Græci, qm̄ oēs, quæ ad ipsū ex Hepate Venas, ferunt, una cū adiacētibus arteriis circūquaq; ambit, & cōplectit. Mesenterion Latine Medianū recte dixeris. Apophyades apud Aristotelē sunt Intestinorū Appendices. Sed & Ecphyades dicunt qñq; Sunt & in pedibus plerūq; Paraphyades, quas uelut Surculos dixeris, & ppagines. Sūt Qui affectionē quādam ad Mesareum p̄tinere autumēt, Vocēt q̄ta Laborātes Mesaraicos, qđ Cibum aiaduertāt p Venas Mesarco, & Mesenterio intestas trāsmitti de more haud posse. Iecur qppe Mesarci Venis pinde uitē, ac manibus, Quæ ex Ventriculo suggerāt ei cibum. At ii falli uident, si Medicis credēdum eminetissimis est, Veluti si Manus cogē, quos Syncope p̄strauit, Cordis, aut Gule uitio, affectas arbitrer, quod p̄suta cesserit functio. Sed ad tenue intestinum redeo. Id in duos definit fines. Alterum uocant Colōn, & Ventrem inferiorem, Quem Homerus Niaram nominat, hoc est *νῆαρον*, iacet autem dextra potissimum parte ad hypocondrium. Et quia ibi sit maxima dolorum causa, putant Grammatici, inde *κολάζωσθαι* Verbum deflecti, quo supplicii significatur irrogatio, Altrinfecus uero, quod tenui cohæret intestino, Cæcum uocatur Intestinum. Ideo sic nuncupatum, quod a Dextra parte incipiens, in sinistroꝝ peruium, & Longum est. in dexteriorē non est. At id, quod peruium est, late fufum, atq; sinuatum post multos anfractus deniq; dextra recuruat in imo dirigē, quæ excernit. Et p̄inde ibi rectum uocat Intestinū. Pliny⁹ p̄te infima Colon Cōstituit, qđ latine uocet Ile. Oīa uero hæc p̄tegit omentū. i. *ἐπιπλῶον*, ex interiore parte læue, ac stricū, ex supiore molli⁹. Cui adeps quoq; inascit, Qui fen sitit sicut Cerebr; & medulla caret. Tunica inq̄t Pollux, ab Rhenibus ad oīa, quæ digerit intestina, nūcupat Peritonæum. Deniq; Intestina Græce dicunt *ἐνδοκα*, unde Enterione, Lignorum

Lignorū quorū ūdam medulla, quæ tibiis faciendis, aut id genus aliis eximi plerūq; solet. ἐν τοῖς ὀστέων ἀπὸ τοῦ ἑνὸς ἐν τοῖς ὀστέων signat. i. nauii interna, aut ligna, quæ ab Carina exsurgunt. ἐν τοῖς ὀστέων pronuntiāt alii. Entera τῆς γῆς dicuntur terrestres uermiculi qdā. Dyfenteria, Galeno interprete, dicimus nō modo ubi exulcerant Intestina, Sed & eam, quæ Cruenta ob excretorū spēm nominat. Nec ab instituto diffentaneū ita fuerit, subnotasse illud quoq; In sublimioribus Intestinorū partibus euenire qñq; dolores eminentissimos grauior Vomitu infestantes. Nōnullis deniq; Stercus etiānum reiectantibus, Vt Vix unq; euaserit qspiam. ἡλκιδῶς, hoc est Voluolū uocant. Nōnulli etiā χορδαλέον, cū se tumor ostētat aliq; in tenuiū Intestinorū portione, Vt uideat Spira imaginē præferre intestinū. Ab inflāmatione autem Vel aridi Stercoris obstructione usauenire id, deprehēsum Veteribus est. Meminit post ali osēt Paulus Aeginita, Mortem huiusmodi uocans οἰκτιστὴν, Medicinā tertio.

¶ Pulmo qua naturæ prouidentia factus. Cur Latini, & Græci Pulmiones quandoq; dicere malint, quā pulmonem. De Branchiis piscium. Qui Pneumonici, seu Pulmonarii.

Caput

XLV.

d

Icebamus in præcedētib; meatuū, quos in collo recognoscimus, unum ad Ventrem produci, ad Pulmonē alterum. Etiam prioris rōnē cum intestinis

omnibus ut nostra tulit imbecillitas, executi sumus. Nūc consentaneū uidet, reliqua psequi ordientes ab Pulmone, quod est Aeris conceptaculum, & spi

randi artifex Officina, Vnde alitur anima, Sicuti cibus corpus. Est igitur deiti

nato muneri ita contēperatus Pulmo, ut esset natura spongiosus, & fistulis inanibus cauus,

Ideoq; Spiritus capax. A tergo spinæ ipsi iungitur, atq; in duas fibras ungulæ bubulæ mo-

do diuisus. Propterea Cordubensis Moyfes Aphorismorum particula prima, Esse pulmo-

nem ex membris is scribit, quæ duplicia sunt, quāuis Vnitatis speciem præferant. & primo

de animalium histonīs Aristoteles, esse inquit, bipartitus pulmo omnium expetit, uerum in

is, quæ animal generant, distinctio non æque apparet, minime q; in homine, Est. n. hic sim-

plicior, nec ita multifidus, ut nonnullorum procreantium animal est. Cæteræ ad Pulmonis

media delabens panniculus, quem Iuniores Mediastinum uocant, manifeste distributionē

eius in duas quasi alas indicat, ut author Albertus cōprobare uideat. Ratio autem est, Cor-

poris in dextrum, Sinistrumq; partitio. Vtrūq; n. sibi simile exposcit. Addit Auicenna, da-

tum id ab Naturæ ingenio sagaci, ut si in parte una sese ostētarit affectio, nihilo minus citra

noxam altera corpus anhelitu recreet, ac consoueat. Quæ causa inquit, etiam duplicauit

aures, Oculos, nares. proinde alterutram partem pulmonis bifariam etiamnum, si atredas,

distribui, ac duos præferre Lobos, ut affecto uno, supsit incolumis alter. Ex is, quæ astruxi-

mus, manifestū fieri arbitror, Cur Plato in Timæo, & Aristoteles quādoq; Pulmiones mul-

titudinis numero dicere malint, quod & Plautus in Curgulione facit. Et de natura Deorū

libro secūdo M. Tullius. Sed Grāmatici intra pelliculam se continentes, ista minus pensita-

runt. Qui pulmonē sanguinis expertem dicunt, ex Medicorum sentētia falli uident, quia in

dissectionibus nusquam apparet. Sed perire illum, certissimum est. Cōtineri uero sangui-

nē, tum Venis magnis, quæ in eo deprehēdantur, tum substantia ipsius, eo tamē interstitio,

quod q' a Venis pulmonis profluit sanguis, fluitantē modo spumā habeat. Qui aut ex sub-

stantia demanet, ubiq; sit spumofus summo, medio, imo. quoniā propior est alēdo pulmo

ni, q' omnino spumofus est, atq; inde bene digestus, qui q' mox in Pulmonis transeat substā-

tiam aptior. Spumofus uero pulmo est, tum Aeris copia, tum q' ab illo sanguine connutrit

plurimum. Quæ pulmonem inquit, Aristoteles sanguineū habent, Caloris excessu, qui in

eo ipso membro continetur, sitibunda præcipue omnium animalium sunt. Quæ uero non

sic, parum bibunt, quoniam fungosum pulmonē habeant. Porro Philosophi Pulmonem

Cordis uocant flabellum, ac uētilabq;, quo calorem Cordis refrigerari, necesse sit. Oīa, quæ

spirant tradēte Aristotele, Pulmonē habēt. Ideoq; pisciū nulli pulmo inest, sed pro eo brā-

chia. Quāquā nō me fallit, ab Aristotele Plynium diffentire, dum posse piscibus inesse scri-

bit, Viscera alia, quæ sint pulmonis analoga. Sed in libro de morte, & Vita philosophus idē

pbat amplius, nullū esse animal, qd pulmonē simul hēat, & brāchias. Qm sit pulmo respi-

ranti organū ad cordis euēntionē, aere attracto. Brāchiæ uero instrumētū aduocadē desti-

Pulmo.

Moyfes Cordubensis

Medicorum.

Pulmo sanguinis q' non est.

natum aquæ ad idem opus. Cui unum per se membrum sufficiat. Cum. n. opus sit unum, Vnum item esse Organum modo debet. Et q̃a ab natura nil frustra produci consuevit. Cū una sit satis omnibus euentatio, aut ex aere proueniens, aut ex aqua. Vñ tantum ad hoc cōstitui debet membrū, non duo simul. Ab hoc uero spirandi usu apud Græcos Pulmo nomē habet, dictus πνεύμων. Vnde & Pneumonia, siue Peripneumonia nuncupatur Pulmonis inflammatio. Qui ita affecti sunt, Pneumonici uocantur a Plynio, & Celso. Pulmonarios non in scite interpretari possumus, Columella docente. Quoniā uero Pulmonem esse Cor dis Culcitram, scribit Auicenna, iure Caput sequens illi dicabitur.

non. n. iij.
se uuluis culcitra.

¶ Cordis ratio. Item de Ventriculis Cordis disceptatio nō inelegans. Cap. XLVI.

Or in utero nascentibus formari primū, traditum ab naturæ prudētibus est, Semen quippe Maris in uulua conceptum resoluitur in spiritū. hic uero men
c struo sese in sinuat humori, atq; ibi domicilium quodāmodo struit, quod est Cor. Sed & ibidem mox reliquorum confurgit generatio. eandem porro & Exanguium esse rationem uolunt, in quibus non Cor quidem, qđ illis abest, Sed Cordis analogon producit primo. Est uero Cor, ut Galeno tradēte, p̃dicimus, omnium uiscerū, & mēbroꝝ Corporis radix prima. Vitæ, Caloris innati, ac uitalis fons. Id, ut Peripateticis placet, ita se in humano corpore habet. Sicuti in Orbe Intelligētia prima. & est ueluti qdam Microcosmi Rex nobilior. proinde est illius Substātia solidior, durior, q̃, cum ut affe/ dionibus, nocumētis, q̃ minus foret obnoxii, tum ne Spirit⁹, calor, q̃ uitalis omnino euane scerēt nullo cohibiti solidamēto, sed raritate, mollicie, q̃ efflati. Quod tñ nō p̃gisse, faten/ dum est, ex terrestris firmitatis redūdantia. tunc. n. nimio plus arēsceret, neq; sanguinis con cretione sola, ut in aliis, nimis nāq; sic remolliret, qđ in Hepate p̃spiciū fit, ac Splene, Sed caloris præpotētis uiglobātis, dēstantis, q̃ mutuo partes eius. Locus uero ac situs eius sedem obtinet principalem. in medio nāq; positum est, ad sup̃na tñ amplius, q̃ ad inferna. item, q̃ in antica uergens magis, q̃ in postica. Quippe nobilib⁹ nobilem quocq; sedē clarē natura, ni grauius qđ offerret, præp̃dierit ue. Venæ esse principiū Cor, liquet, tum rōne exube/ rantis ibi caloris, tum q̃a cum p̃ cetera uiscera Venæ trāsfigant, nulla p̃ Cor rēdit. Porro me diana Cordis spissā, cauā, q̃ sunt, plena ēt sanguinis, ueluti ducat inde initia Venæ. Ob id, q̃ excauatū intus, ut sanguinē p̃tineat, ut, q̃ caloris seruare principiū queat. In hoc absq; Venarum p̃ceptaculis subsistit sanguis. In reliq; fere Sinu Venoso p̃tinet. Sed recte utiq; nam ex Corde corruat in Venas. At in Cor nec uide p̃fluere, p̃spiciū ē, tum ex Anatome, tum qđ in generatiōe Cor p̃sistit primum, statim, q̃ sanguinis scatere, aiauerit. Motus etiam trāstia, ac latitiae, deniq; omniū sensū hinc oriri, eodem, q̃ deriuari. Peripatetica p̃sentit Scho la. præsto est & ratio, qm̃ principiū esse unū oporteat, quatenus fieri ualeat, ap̃issimus uero inter omnia locus est medianus. Mediū qppe unū est. Extrema Cordis in mucronem turbi/ nant firmissimū. Homini tantū paulo uergit ad læuam, Vt eius partis frigus p̃temper. Ho/ mini siqdem inter cūta maxime frigent sinistra. Copia item Neruorū in Corde est, hinc. n. motus oriunt, q̃ intētiōne, remissiōe, q̃ coorinunt. Cor sine Osse est in omnibus, Egs modo, & bob⁹ exceptis. magnitudinis id exprimit ratio, Vt sit adminiculi loco, cui innitant. Vētri culus uest triplex aīaliū Cordi p̃grandior. duplex minor. unus postremo. Dexter sanguinē habet plurimū, & calidissimū. q̃ obrē pars itē dextra calidior. Sinister modicū, etq; frigidissi mū. Medium tum copia, tum calore mediocrē. Sed puriorē. Cæterę cōmonendi præ hac stu diosi oēs, Iulii Pollucē secūdo Onomastici, Vētres tantū in Corde duos agnoscere, Quos ipse κόλπας uocat. i. sinus. Itē καὶ λαγῆ. i. Vētres. Quib⁹ Sāguis insit, & Spūs. Sed ille exeat p̃ Venas. Per Arterias hic. Vēz q̃ in Sinistra inq̃, Crassior est, Vt q̃ Spūs sit p̃ceptaculum. Dexter uero tenuior qđ, sed spatii latior. Vñ sanguinis p̃fundunt riuī. Quid ergo, diceſ ne hic, ut grāmaticus, toto, qđ aiūt, Cælo aberrasse? Eū, q̃ cū Philostrato in Ceritū tabulas re iiciemus, minime uero. Nā Celsus idē quoq; ait, & p̃ Colliget Auerrois Cordis statuit Cui tates trū duas, & utiq; amplas, in dextra unā in Sinistra alterā. Inter utraq; uero Meat⁹ solū. Qui & Rafis ad Almasorē duos mō finit Vētriculos. Sed nec Galen⁹ in meditalio Cordis uētriculo recipit, sed meatū, uel foueā. imo uero & ī lib. de Anhelio emolumentō aptā aduer sus Artit.

fus Aristotelem dirigē aciem, qui tres statuerit Ventriculos, cum sensu sit deprehensum, du-
 os modo esse. A^o quorum altero Vena propagetur magna, ab reliquo Arteria. In paruis au-
 tem animalibus unum tantum esse. Propterea miror, Plinium scribere, In maiorum anima-
 lum Corde triplex uisitari Specu, in nullo autem nō geminum. Hocse Ventriculos in libro
 de Sensu, & sensili Arist. etiam Thalamos uocat. Nos decenti metaphorā, & Diribitoria
 possumus nuncupare. Illa uero digna prorsus, quæ non prætereant, Quæ hebeti sensu sint,
 Cor habere durum, & spissum, Quæ autem sensu ualēt, mollius. Audacia inq̃t Plinius, cre-
 duntur, quibus paruum, Pauda, qbus prægrande. Sed cur nam sic? Nempe, qd' Affectus,
 quē producit metus, iam iis inest, quoniam calorem proportionē cordis non habent. Ve-
 rum caloris parum in magno exolefcit conceptaculo: proinde sanguis frigidior item cōpe-
 zitur. Idem in Venis, & Ventriculis Cordis obuenire fere, liquet, Sunt. n. frigidiore Venæ
 ampliores, & eodē modo Ventriculi. Porro alieni motus calidū refrigerāt. Plus autem Spi-
 ritus in amplioribus est, magis q̃ ualeat, q̃obrem nullum uenis grandioribus, aut Ventriculis
 obefum, opimum q̃ euadit. Approbant hęc fere ab Auicēna, tum in Canone, tum de ani-
 malibus tertio et decimo Volumine. Cor inter uiscera omnia ualidū prorsus affectionem sen-
 tit, & iure id qdem. nam quod principium est, ipsum citra noxam seruari debet, ne illo uitia-
 to, corrumpat reliqua. Scribunt Græci Hermogenē, cuius de rhetorica libri extāt, multū præ-
 ferentes ingenii lumen, Cor habuisse hirsutie, ac magnitudine extra mortaliū reliquorum
 rationem insigne. Id ipsum fere de Leonida in Paralleliis Plutarchus prodidit. Idē de Ari-
 stotome Messenio Plinius. repetitū quoq̃ scio ab Maximo Val. memorabiliū primo. At pe-
 ritiū naturalium risu id excipiūt, fabulosum opinati. Propterea in Carmine homerico *λάσων*
κῆρ, non densum pilis Cor accipi, putat Eulathius, Sed prudens *ἐξ ὅτι καὶ τὰ λεῖνα ἐλαστὴν ἐστὶ*
λεῖνα κατὰ, uti est apud Aeschylū. *Quāq̃ inq̃t, ex historia in qbusdā reperitū sit pilosum Cor,*
ut in Lyfandro. necnon in Alexandri Cane. Illud uero Platonis, ἔχων τὰς ἐνδὲ κατὰ πόδας ἐπὶ
τῆς ψυχῆς τελεχας, id est habēs in anima ferules pilos. In fatuitatē rudem Scōma est, quod de
 Seruog ducitur tonsū, q̃ appellat Thrix Seruiliis. Sicuti ridet item, quod duplicatū in qbus-
 dam animalium dicat reperiri Cor, quod Plinius recensuit. principium etenim unū mo-
 do esse debet, ut ante docuimus. Aut quod quibusdā defuerit Viātis, hæc. n. citra possi-
 bilitatem dici. Aeq̃ dictari inepte putāt, Augeri id p̃ singulos annos in homine, ac binas dra-
 chmas p̃deris accedere ad quinquagesimum annum. Ab eo detrahi tantundem, & ideo
 non uiuere homines ultra centesimum annum defectu cordis. *Quam rem Aegyptiorū do-*
ctrina contineri, Plinius idem author est.

¶ De Iecore, Pæcreo, Holcimo, ac felle. Itē ratio lōgioris, breuioris q̃ Vitę. Cap. XLVII.

Mnibus igitur, quæ sanguinis expertia non sunt, duo comperimus necessaria
 imprimis, Cor, & Iecur, Et Cor quidē Caloris ratione, Locum. n. adesse ali-
 o
 quod, quasi lares, focum q̃ oportet, quo natura sonites, & primordia ignis
 natiui contineant, seruetur q̃, eūdē q̃ tutum esse, uelut arcem corporis to-
 tius, necesse est. Iecur autē membrum, ut Plato inq̃t, nobilissimum, Cōcoctio-
 nis cibarię gratia cōtributum esse, dilucet. Illud uero ex Galeni doctrina est, ex Spiritu reso-
 luto ab Hepate in toto effici corpore appetētiam oblectantium, seruantium q̃. At animato
 spiritu exhalante ab felle, indignationē ubiq̃ cooriri. Auenzoar eo libro, quem supra aduo-
 cauimus, prodit, Hepar esse p̃ se mēbrum maxime præcipuū, Cuius maxime pernoscantur
 effectus, non aliunde deducta Virtute, Sed ex se ipso propagata. Quod si Vita nobis contin-
 gat optabilis, & optima, Iecoris id Virtute fieri, authore Hippocrate. Galenus, & Medico-
 rum fere uniuersa Schola, Iecur esse præcipuū Sanguinis organū statuūt, & Venarū princi-
 pium. Sigdem meatibus Stomachū, & Iecur interiacentibus ascendēs chylus ad sanguinis
 formā disponit. mox ubi Hepar paratum excepit Chylū, ac uelut subfigurationē quandam
 obtusam, Sanguinis modo spēm a Subseruiētibus ei Meseraicis adeptū, supinert ornatum,
 uim q̃ ad p̃fectū sanguinis p̃fectionē cū supfluitatū excretiōe. Habet item Iecur principa-
 tum Virtutū circa nutrimentū opantiū, qm̃ sit naturalis uirtutis fōs. Admirabile est, qd' hac
 parte referendū cēsumus. Cum Venetiis Augustini Ducis ex Barbada gente difficicaretur

defuncti Cadaver, Vt eximerentur interanea, In Hepate inuentus est lapis prope Cystin fellis magnitudine grandioris oliuæ, coloris serpentine in nigredinem tendentis. Iecur porro intrinsecus cauum, extrinsecus gibbum, quod prominens leuiter uentriculo insidet. & in quatuor distribuitur fibras. Quamq̃ uero quandoq̃ repertum sit animal Liene carens, uel duplicem habens. Item altero uacans rhene, Quod tamen toto careat Iecore, necdum est compertum, etiam si partem deesse, sit adnotatum. Cui⁹ rei author Arist. est, libro de animalium generatione quarto. Hinc Veterum superstitio Pestifera nūcupabat auspicia, Vbi Caput in Iocinore non fuisset. eo nomine fummitatem eius intelligentes. Quæ uocat Græci *χυρτὰ* .i. Gibba. Sicut inferiora dicunt *σπυρὰ*. Maximum inquit Pollux, Iecoris munus est, Alimentum in sanguinem digerere, ac fel, quam *χολή* appellant. Et hanc quidem concepitaculo affundere, quod maximo eius inhæret Lobo. Id q̃ humoris nomine Cholen item dicunt. Vnde & Acholon felle carens dicitur. Sūt & in Iecinore, quæ uocantur Pylæ, idest Portæ a Græcis, quibus sanguinem excipit, quæ Vnius Venæ opera reliquis infundat omnibus. Non omittendum, quod curiosa ueterum sedulitas nobis prodendum censuit. Siquidem locorum captantes salubritatem, pecoribus immolatis, quæ in iis pascerentur, ubi opida constituit, aut Statua habere concepissent, ex Iocinoris habitu Aeris modum coniectabant. nam si Liuefcens uitio sunt q̃ in pluribus compertum foret, Insalubritatis uideri argumentum arbitrabantur, pabuli & aquarum ratione. Pancreon inter Carnes, & Adenes, idest glandulas medium Lienī adiungitur, & Stomacho, ac Iecori, ab Carne nomen est sortitum. Dignum scitu, Hepatis dolorem ab Archigene dici Holcimon, idest tractorium, & Inherentē & torpidum, atq̃ atrocios molestum. At Verbum id, inquit Galenus, iniusta tum Græcis. Sunt tamen Qui admittūt, Sed pro uiscido accipiūt, Cuiusmodi Viscum est, Vt cuius una parte tracta, insequatur illi cohærens altera. Sub hac uero notione Hepatis dolor dici Holcimos nequit. Sunt Qui Holcimon Hepatis interpretentur dolorem, Cum He par uel in duratum, uel inflammatum detrahare Iugulum uidetur. Alii cum diuturno laborat morbo. Alii cum mediocri afficitur dolore. Sunt Qui tardum intelligent, Vt Qui acuto aduersetur. Nonnulli urgentem, Alii Vehementem. Deniq̃ dura Hepatis dispositio nuncupat Scirrus. Qd' scribit Paul⁹ Aeginita medicinæ. iiii. Ex inferiore aut parte affidet fel, Cuius folliculus ab Græcis dicit Choleodochus, q̃ flauū p̃tineat humore, pallescentē q̃q̃ ab Gale no uisum, uel coloris cyanci, aut isatis herbæ. Est uero aliud nil quam purgamentū pessimi sanguinis. Iecur tū magna ex pte, maximo q̃ animalium numero felle caret, qd' inspeitis Viētis innotuit. In parte quadā Agri Chalcidici Eubœæ fel nullū pecori est. At in naxo qua drupedibus fere omnibus adeo grāde, ut qui sacris incumbant, satis Aduenæ nequeant mirari. Qui fellis naturam Sensus alicuius rationem habere, sunt opinati, tota erant Via. Iecirco enim esse contributum ratiocinantur fel, ut morsu animæ partem excitet in Iecore sitam, rursus q̃ exhilararet laxando. Anaxagoras item per errorem Acutorum morborum causas inde profluere, nobis persuadere uoluit, quoniam eo redūdante inspergatur Pulmo, & Venæ, atque item Costæ. Nam fere accidunt ea uitia felle carentibus, Sed enim ut bolis, quæ qualibet corporis parte gignitur, excrementitium quiddam est. Sic aduentum Iecori fel nulli delegatur munerī, sed retributū tñ est. Quibuscūq̃ Iecur adest salubre, & sanguis id subiens dulcescit, Ea uel fellis sunt expertia, aut id habent, quam minimum. Sanguis impuritas fellis tum præsentiam, tum magnitudinem facit. Quia uero sedimen fel est, & exuperans, inutilisq̃ materia. Inde Veterum nonnulli, Vitæ longioris rationem scrutati, ex fellis uacuitate demanare id sunt suspicati, argumento ex Ceruorum uita deducto. Sed & Delphinus, qui fellis expertis item est, longæuus est. Iecoris enim natura pro qualitate sua parum, multum q̃ uiuendi rationem habere innexam potest. Medicorum scholæ ita sanciant, adiumentum ex felle haberi non postremū, Vt excalfaciat proindeq̃ cōcoctio nem foueat secundam, Hepatis innatum fulciendo calorem. Esse namq̃ Iecori subiectum fel ratione seruescens bilis, perinde ac Ignem sub Cortina succensum. Porro ab eodem profluere non negligendam in eo utilitatem, dum bilem ad intestina transmittit, qua extimulante, celerius saculentæ materiæ fiat secretio. Bilis uero præfardo, præcluso q̃ meatu, morbum obrepere regium deprehendere Periti, Quem Ictericum quoque dicunt, aut Arquatum, toto corpore felle suffuso.

De Liene

De Liene, Et Rîfus immodici ratiôe, & Cauniis Lienosis. Asplenon medicamētum
quid. Cur Traianus Fiscum appellarit Lienem. Cap. XLVIII.

Quidem dum magis, magisq; mecum repeto diuinæ maiestatis in hominis
fabrica exuberantem providentiam, nequeo tantæ bonitatis amplitudinem
mirari satis. Quæ omnino intactum nil liquerit, quod uel necessitas require-
ret, uel étusque ad delicias foret optabile, nedum ad ornāmēta profecisse no-
bis, satis habuerit. Sed nimia hæc indulgentia sæpe per incitiam, nequid gra-
uius dicam, alliditur, quandoq; etiam, ueluti puerulos mollius in sinu parētum educatos, p/
uehit ad querelas, quod non hoc, uel illud contribuerit nostri Corporis Artifex, Ceu parua
sint, quæ modo accepimus. Nam quale est, quod nunc subtexendum est, Lienis emolūmē-
tum? Quod parte læua situm aduersus Iecur, Ideo Laxū molliusq; est, Spōgiæ quadā ima-
gine, sicuti a Cordubensi Moyse proditum scimus, ut facilius Sanguinis crassiorum fecer-
nendo, alliciendoq; repurgaret feculentiam. Sūt ex Authoribus, qui Ioci intemperantiam
huius Visceris amplitudine arbitrentur cōstare, quod in naturali historia relatum, non me
fallit. At M. Tullius, quāuis sub aliena persona, miratur, unde affluentissimus quandoq; pro-
ueniat risus, qui saepe ita erumpat, Vt etiam si maxime adnitaris, nequeas tamen comprime-
re, quin & latera, Os, Venas, Oculos, Vultum occupet. Author Auicenna est, Lienis Virtu-
te ex Iecore prolici melācholici humoris uim tum naturalis, tum accidentalis idest adusti,
nec ratione canonica prouenientis, quæq; non intendat natura. Euenit id Vi duplici, Hepa-
tis exigentis a se redundantia, Lienis uero excipientis, plicientisq;. Vnde prouenit Sanguis
benignus, clarus, copiosus, lucidus, Quem esse Rîfus causā, naturæ rerum periti tradunt.
Ex sanguine quippe ita affecto confurgit Spirituū multitudo, & claritas animam exhilaran-
tium. Proinde traditum quoq;, meracius Vinum moderate haustum frontem exportigere,
ac lætos reddere, quia inde Sanguinis profluit bonitas. Siquidem humor is egregie dicitur
humanæ naturæ accommodatus. Scribunt item Medicorum sciētissimi, Cordis ardores tem-
perari plurimum atræ bilis frigore ad Lienis conceptacula subductæ. Id uero fieri, Vt Læua
per dextri frigidiora, quod locali conferre motui plurimum, rationibus colligit. Ex iis ue-
ro omnibus mirari succurrit Erasistrati prudentiam, a quo promptum in literas est, Lienē
frustra uideri productum, quando nulla prorsum in eo se promat uel operis, uel utilitatis ra-
tio. Aristoteles quoq; ab sententia eadem uidetur non abiisse longius, cum tertio de parti-
bus Lienem per accidens esse necessarium scribit, sicuti retinimenta tum Alui, tum uesciæ,
unde fit, ut in nonnullis magnitudine deficiat. Lien uapores inquit, uacantes diuertit, & at-
trahit ex Ventriculo, & concoquere eos potest. Vt qui sanguineus sit, quod si plus excre-
menti affuerit, parumq; inquit Lienis caloris, Corpus immodico languescit alimento, & hu-
moris confuuiō fit, Vt Lienosus quis euadat, & obdurescat Vēter. Cæterum id non in po-
stremis dignum occurrit admiratione. Esse quædam terrarum parte hac discernicula, Siqui-
dem in terra Caria prope Rhodum Caunii pestilente Cælo sunt, & Lienosi, uulgato apud
Strabonem, aliosq; Stratonici Citharœdi sale. Qui illos intuitus Colore admodum uiridi,
dixit, hoc illud esse, quod Poeta cecinisset Homerus,
Tale quidem genus est hominum, quale est foliorum.
Cumq; illum incusarent, quod Urbem, ut morbidam carperet, Ego inquit, eam morbidam
dicere ausim, Vbi mortui ambulant? Prope Cortynam in Creta apparentem splenem Pe-
cora non habent, quod amplius medicorum scrutantes Scholæ, in illis enasci herbam lo-
cis deniq; compertum prodidere, qua uescientia pecora Lienes imminuerent. unde & Lie-
nosis curandis medicamen excogitatum, quod ex re Asplenon Cretenses dicunt. Elegan-
tissimum est & illud, quod in Iuliano Sextus Aurelius prodidit, Traianum exactiones im-
probātem, detestantemq; solum dicere, Fiscum esse ueluti Lienem, quod eo excrecente,
Artus reliqui contabescerent. Prius uero q̄ hinc digrediar, Platonis quoq; sententiā collibu-
it apponere. Proximus inquit, Iecori locatus est Lien, ut purum hoc semper, clarumq; red-
dat, & modo speculi nitens, atq; perspicuum, ad imagines exprimendas accommodatum.
Crassissima uero in Liene Portio dicitur Visceris Caput. nominatur & Splenium. σπλην
apud græcos est Splenis uitio, seu Lienis laborare.

¶ De Rhenibus. Perinephra. Grammaticorum defensio in Rhenum etymo aduersus
Philosophos. Rhenum uitia, & uocabula. Cap. XLIX.

Henes uero quonam & ipsi ingenio producti aut q̄ mirabili usu? hi Lumbis,
ut credit Celsus, sub imis coxis adnectunt, parte quadam refimi, parte globa-
ti. Venosi porro sunt, & Ventriculos habent, ac conuelantur tunicis. Rhenes
nulla haberi necessitate Aristoteles putat, sed ut melius, & locupletius sit, hu-
moris enim excrementitii gratia, qui confluit in Vesicam, adiunctos esse ex
sua natura, in quibus plus eiusmodi sedimenti fieri solet, Vt Vesica melius suo munere fun-
geretur. Dexter in omnibus, sicuti repetit Auicēna in animalium historia, superiore obti-
net locum, minus q̄ pingui obducitur, & siccior est. habent sinum exiguum, a quo meatus
duo insignes ad Vesicam defluunt. Alii etiam ex Ahorta frequentes perueniunt. Rhenum
igitur munus inq̄ Galenus, est, quod in sanguine serosum est, ab Hepate attrahere, ut exu-
perantia humoris aquosi sequestrata, corruptionis absit discrimen. Quamquam sunt etiam
num, qui ab tota substantia eiusmodi fieri attractum putent, suffragante lēcoris ui expellen-
te. diuersum uero in Corpore sunt fortiti Locū, non absq̄ providentiā ratione, Verum in
erectione cōstituti sibi inuicem officerent, minus q̄ ob id destinatum implerent munus. fuit
& in sinistro ratio peculiaris, ne si altius assurgeret, ab Liene comprimeret, qui finitris ma-
xime accumbit. Ita in structurā huius ratione nil se ingerit fortuitum, nil quod Sapientiā
summa maiestatem non praeferat amplissime. Sicuti quod Visceris huius Caro densior, cō-
pactior, solidior q̄ est, nequid exugeret, praeferat serosam sanguinis tenuitatem. neq̄ enim bi-
lem atra aduocat, non pituitam, Quibus crasse fecibus obladi posset, praefarctis, oclusis q̄
meatibus. Porro soliditas alterum quoq̄ parit propugnaculum, ne Potus retrimenta acuta,
mordacia q̄ quid ualeant labefactare. Sic deniq̄ ualidius suo defungi munere potest. Nā ra-
rescente uiscere, aut aliquo modo ex affectione facto imbecilliore, impurius profluit Vrinā,
Carnium recentium loturā consimilis. Id ipsum & affecto Hepate prouenire, exploratissi-
mum est, Cum sanguinis uis maior in Rhenes deferretur. Duo porro sunt, tum ratione, quā
in aliis antea protulimus, tum q̄ defluentis humoris copiae par non fuisset unus. Qd si for-
ma ampliorem naturā produxisset, non paruo statuta fuit magnitudo ea Corpori, non ita
late parenti, fuso q̄. *πῶς ἡ φύσις* dicunt Græcorum Scientissimi, quæ Rhenum obesitate op-
plentur. Grammaticos inesse ex Philosophis nonnulli, Qui Rhenum etymon scrutati,
ἐκ τῆς ῥῆν, idest ab defluxu obseceni humoris nomen defecti opinantur. non recte inqui-
unt, quippe Riui humoris eiusmodi Spinæ altrinfecus coherent, & sunt ab Intestinis sepa-
rati. Cæterum Viri doctissimi, aliud est de natura disertare, Aliud dicendi perpēdere ratio-
nes. Vos humoris obseceni appellatione genituram accipitis, Nos Vrinā sedimenta. doce-
re Vos id Laetantius potuit describens, Vena in maribus, quæ feminum rationē continet,
duplex est, paulo interior, quā illud humoris obseceni receptaculum. Et ne addubites, pau-
lo ante mentionem de Vesica fecerat. Ex caloris postremo redundantia urinæ consequi in
continentiam, stillicidia q̄, traditur. Rhenū morbus dicitur utiq̄ Nephritis, sæpe lapide ma-
gnitudinis uisenda, uel in Rhenum altero, uel in Vreteris inorto, impaōs q̄. A quo proue-
nit Colico haud ab similibus dolor. *νεφριτικῆ* inde dicuntur *σφραγικῆ*. Est & Rhenum affe-
ctio. Quā Matellē intercutem nōnulli uocant, Vrinę pfluuiū Alii, Aut Diabetem, & *διακόν*
quoq̄. Verum rara est hoc genus Aegritudo, Sitim parit extra modum, Vnde dicitur Di-
plocos, uti Author est medicinæ. iiii. Paulus Aeginita. diffinitur ab eo, *ταχέως τὴν πινόμεναι*
διέξωλος, Vnde & *διακόντης* nuncupatur, uelut transitus, *ὅπερ τῆς διαβάσειν*.

¶ Vreteres Venæ, siue Vrinæ. De Vesica, & Vesicæ affectionibus. Cap. L.

Rhenibus autem singulas Venas colore albicantes delabi, compertum est,
ad Vesicam. Eas ab re Vreteras siue *ὀφρανῆς* Græci uocant, quod per eas in
Vesicam, quam Cystin dicunt, destillare Vrinam, conceperint. nā Opisthu-
retica dicuntur retro Vrinam mittentia. Sicut quæ ante, Emprosthuretica.
Qui uero frequentius mingunt, Vretici appellantur. Scribit Galenus, sibi
ipsi

ipſi accidiffe dolorem uehementiſſimū, ut uideretur in Ventre intimo terebra perforari, in eo poſſiſſimum ſpatio, per quod a Rhēnibus ad Veſicam Vreteras ſciimus extendi. Quod eo libentius appoſui, ut Eorum coargueretur Vanitas, Qui Vixiſſe Galenum prodere iunt auſi, ſine corporis incommodo proſum ullo. Quo uero attulimus, ex libro ſunt de Locis affectis ſecundo, Vbi inferit, mox excretum a ſe grauiſſimo cum dolore humorem uitreum a Praxagora nuncupatū, quod ſit Vitro fuſo ſimilis, aut ob frigiditatem. In Viris autē Veſica recto aſſidet inteſtino, ad ſiniſtra Vergēs. In ſœminis, in genitale procumbit ſubiectam q̃ Vuluam habet. Vrinæ iter in Viris ſpacioſius, & compreſſius, ab Veſicæ ceruice Colen per tit. In ſœmina breuius, plenius q̃ ſuper Vuluſe Ceruicem oſtendit. Hanc prouida ſaga q̃ natura neruoſum compegit, duram, tenuem quoq̃, ut Vrinæ mordacitati ſufficeret ex bilis permixtione. Item ne præter uoluntatem profluere Vrina. Sunt qui ex tunica duplici con cinnatam tradant, tamenſi Galenus, & alicubi Auicenna ſecus literis mandarunt. Sed circū iectum Veſicæ indumentum ſpeciem præbet tunicæ duplicis, Verū id Veſicam ipſam non componit. Ichthuriā, ideſt *ισχυρίαν*, Vrinæ uocant retentionem. *σφακτρίαν* uero Vrinę Stillicidium. Id & *διουρηρίαν* dicunt. Ariſtophanes, *σφακτρίαν*, *χρῆς γὰρ ἔφαπτο κέραιαμα*. Si quidem Vrinam ſupprimat Cardamum, Vel, ut Græce dicā, *ἔργον ἐστὶ πικροπικρόν*. Sed & *πύσματος*. Sunt & qui Vrinæ nuncupantur Incontinentes Plynio. Inſunt Veſicæ item, Quos Medici *θρόμβωδο*. i. Grumos dicunt, Sed hi tamen & inteſtiniſ, Ventriculo, atq̃ thorace nonnūquam continent. Eos Animi defectio, & color inſequi ſœdus ſolet. Eſſe autem non aliud uidet, quā globatus Sanguis ex Valis ſuis effuſus, Qui Veſicæ meatum obſtru it, offarcit q̃ quandoq̃, ideſt enim Grammaticis Grumus terræ prominentia tumulo minor. Veſicæ item Affectiones Galeno ſunt hæ, *πάρεσις*, ſiue reſolutio. Nam & *παρῆγος* reſolutus dicimus. forte uero hæc fuerit Vrinæ incontinētia. *πυτυρίσις*, Quippe *πίτυρος* fur fur eſt, *λίθιασις*, quia *λίθος* eſt Lapis, *ἔλκος*, ideſt Vlceraſio, præcipue in collo, hoc eſt, *πρὸς τὸν φάρυγγα*. Dyſuriam a Stranguria diſpeſcuit Galenus idem, Quoniā illa modo ſit *δισχυρία τῷ ἔργῳ*, Hæc uero *κατὰ σφακτρίαν*.

¶ Præcordiorum, ſiue Diaphragmatis ratio, & nomina plura. Phrenes. Prapides. Plynii obſcuritas illuſtratur. Caput LI.

Vm diuina prouidentia in hominis ſtructura ſcienter omnia ꝓfingeret, Tho racis capacitate ad ſummū ſapientię æquilibrium conformare ſic adorta eſt, Vt cum in Pectore, ſicuti Plato uult, mortale genus animæ foret colloca tum, cum q̃ inibi, quod melius, quod q̃ natura deterius eſt, uiſereſ, Locū ita diſparauit, ut diſcerniculo clariore Sedes altera ſecerneretur, ut Virilis, a reli qua, quæ ueluti ſœminarum foret. Chartilaginem quippe mediam interlocauit, Quæ par tem animæ fortitudinis, & iracundiæ participem, contentioſam q̃ parte contineret ſuper na. Vt rationi obtemperans hæc Concupiſcibilem pariter coerceret tanquā ui illata, ſiquan do rationis imperia detrectaret. Eſt uero mēbrana hæc tenuiſſima medio ſub pulmone trāſ uerſa, uelut Pectoris ſeptum, Coſtis & ſubchartilagineis, & Spinæ adnexum, parte media tenuē, membraneā q̃ exilitate contextum, atq̃ item Venas habens. Præcipue in collo, Hip pocrates, & Galenus Phrenas nuncupant, quod uerbum nobis mentem indicat, tanquam in prudentiæ participatum ueniant. Verum id haudquā ſit. Sed ita dicuntur, quia adiacēt iis, quæ facultatis eius expertia non ſunt, Vt placet Peripateticis, Cordi nanq̃ prætendunt, Ex quo a nobis Præcordia uocantur, Et a Græcis quandoq̃ *πρὸς κάρδια*, Sed & *πρὸς ῥωμάς*, quod Cinctum Theodoros tranſfert, appellatur & *διάφραγμα*, quāquā & in naribus in terſeptum eodem cenſetur nomine. *πρεπίδα* etiam Poetæ uocant ut ſcribit Euſtathius. deflexo uerbo ab *πρὸς καὶ ἰσθμῷ*, ut ſit *πρὸς λεπίδα καὶ προγαστρὶ τῷ μέλλοντος φρὲν*, ideſt præuidens, ac futura præcipiens mens. In præcordiis inquit Plynius, ſuit peculiaris cauſa, Vicinitas Alui, ne cibis ſupprimeretur animus. Intellige, Vt animæ ſentiētiſ origo inoffen ſaſeruetur, nec facile cibi exhalationibus diſtingat, & caloris aduentiti copiam. Nam & ſic quoq̃, Vbi ex conuicinia attraxerint Præcordia humorem calidum, atq̃ excrementitium, continuo mētem, ſenſum q̃ perturbant. quamobrem parte ſui media tenuia ſunt, ut minus

Vaporis excipiant. nam si carne plenior constarent, Copiam Vaporis & haberent, & traherent. Porro & partem hanc inquit Aristoteles, calefactam celeriter, sensum mouere, indicatid, quod titillatu cuenit. diffuunt enim risu, quos titillaris, quia motus celeriter ad eum locum perueniat, qui quicquid leuiter calefacit, tamen mouet etiam præter uoluntatem, diffuso spiritu, ac resolutio. Facit autem Cutis tenuitas, ut homo unus omnium titilletur, tum etiam quia ridet unus. Idem in præliis traiecta præcordia risum attulisse, proditum est, ob calorem, quem moueat uulnus. Meminit doctrinæ huius Auicenna quoque in animalium historiis libro XIII. Sed obscurius. Ex iis uero lux Plinio infertur nonnulla libro undecimo. & hæc quidem sunt de Diaphragmate obseruata Veteribus, qui balbutisse quodammodo uidentur, Si species ea, quæ mox ingeniorum acumina excogitantur. Quando exploratum est obseruatione acerrima, & scientissima, Inspirationis, & Vocis, & omnium uniuersum Corpus initia referri accepta oportere Diaphragmati. Etenim Corporeas potestates expansum in becilliores effici experimentis commonemur, sicuti contractu, cõstipatuq; iuuari imprimis. Hinc sese promit singulare Præcordiorum emolumentum, Quod Galeni principis artis me dicæ prudentia compertum creditur. Quippe horum facultate præcipua Aeris in spiritali ciprocatione comparatur ingressus, atque item egressus. Quod Cordubensi non displicuit Moyse ex Galeni doctrina in libro de Laceretorum motibus. Nam Lacereti facultate proprii contrahente, ubi retrahitur Diaphragma, influit spiritalis aer. Rursum ubi eiusdem Virtute diuersa expanditur, egreditur Spiritus. Huic inuento suo in tantum Galenus applausit, Vt in Lucubratione de motibus liquidis prodendum putarit. Eam in medendi scientia indaginem uideri cæteris præstantiorem, quæ peruestigetur, quo instrumento Clibanus moueatur, idest Pectoris concauitas, per quam Spiritus ultro, citroq; commeat. Quin Galenus idem *ἡ δὲ διαφράξις τῶν περιόρων τῶν πνεύματι* quinto, Terminiū, quo Thoracis pars finitur inferior, Antiquiores inquit, Phrenas appellauerunt, siue simpliciter, siue quia, ob inflammatione affecto, Mens item oblædatur. Verum Qui Platonis re: uerba sunt insecuti, Septum ipsum nominare instituerunt, etiam si Plato Veterum more Phrenas uocat.

¶ Spmatis Vasa esse quinq; numero. Quæ dicantur præparatoria. Maris, & Fœminæ ratio.
Caput LII.

Voniam uero Seminis rationem paucis attigimus, Illud commonitos uelim rerum naturæ contemplationis studiosos. Conceptacula spermatica, quæ genitura gratia sunt comparata, ex Anatomicorum obseruationibus accuratis uideri quinq; numero. Et principè quidem locum habere Venas, Arteriasq; multifariam implicitas, obuolutasq; ad testiculos tendentes, ex quo imagine quadam Varices quandoq; uocantur. Postea habentur testes ipsi, quos *σπέρματις* hoc est Cauernosos cognominat Galenus. Tertium habet locum Epididymon incumbens testiculo sub Vase, quod Seminarium dicunt, Et quartam obtinet sedem, quod in Viris capax est, oblongumq; ac uelut sinuosum, ubi Mutionem adit, in imo tamen angustius, breuiusq;. Postremo est Parastata Seminarium interiacēs, & Virgam. Comprobantur hæc primo de Genitura apud Galenum. Conceptacula primo a nobis loco constituta uocant *παραστατά*, tanquam tu dicas præparatoria, quoniam seminarium humorem ad testes deferentia præfingere, & ut sic dicam, delineare uidentur. Duo uero sunt hæc pro testium numero. Ori go autem ista, Seminariū Vas dextæ a parte supna ducit initia ex aduerso Rhenis dextri ab Vena concaua, & Arteria. Quarum altera ab Hepate, a Corde altera exordium sumit. Sinistrum uero non adeo ex alto profluit, Sed ab Vena sinistra emulgente, & ab Arteria. Ceterum hac in parte illud singulari admiratione dignum, Vim illam seminarium, quæ Lumbari dextro, sic nanq; Iuniores hosce item nuncupant meatus, inserta dextrum adit testem, hinc effici calidiorem, magisq; spiritosam, quoniam Venæ eiusmodi, atq; Arteriæ directæ ab magna propagantur Vena, magnaq; arteria, quo fit, Vt sanguinem protinus concipiant deputatum, egregieq; percoctum. In sinistris uero aliter obuenit. Siquidem non protinus defluit Vena, uel Arteria ab magna itidem, ut dextra, Sed ab ea, quæ ad Rhenes delabitur, proinde sanguine oppletur non expurgato, sed aquoso plurimum. Quæ ratio creditur potenter efficere, ut pro decurrentis modo seminis, nunc mas producat, nunc fœmina, Cui calculum

calculus adicit Galenus, a quo longius abire, in iis præsertim, summe delirantis uideatur. Cæterum plura de hoc genus quæstione, libro de animalium generatione quarto Arist. nõ nihil & Lactantius. Altruunt porro Medicorum sagacissimi, Seminaria uim in huiuscemodi Vasis in album demutari colorem ex sanguineo, fieri uero ista, non in Venarum principis, sed in portionibus iam iam testiculis se insinuantibus, quado morula certa indigeat cõcoctio hæc. Genituræ autem modum præsignem ab Cerebro secerni, a Galeno traditum scio, quando cuidam salacissimo ab obitu capite dissecto, eius partis deminutio comparuit manifesta.

¶ De Vtero muliebri. Item an Matrix barbare dicatur parte ista. Geminorum ratio. Didymi, & Didymaones quo differat. Vnde sit sexus disparilitas. Fœtus multiplicis exempli prodigiosa. Vteri uocabula, & partes. Item de mulierum testiculis. De Eugio, & Hymene.

Caput

LIII.

Oeminis uero intus eadem fere omnia, præterq̃ Vesicæ iunctus Vtriculus, Vnde dictus Vterus, quod alio nomine locos appellant. hoc inquit Plinius, in reliquis animalibus Vuluam. Aristoteles uero ex Interpretatione Theodori, Pars inquit, Vuluæ interior loci, & Vterus appellatur, unde Vterinos dici fratres, scimus. Ostium autem, & Ceruix, Matrix. Extrema plurimarum uul-

uarum, quæ Cornua appellant, inuolui perspectum est. Græce uero Aristoteles sic, καλὰ τοὺς διὰ τῶν τοῦ μὲν ὑστέρῃ καὶ δεξιᾷ, ὁ δὲ καὶ ἀριστερῇ τοῖς ὀφθαλμοῖς καὶ τῇ σάκκῃ τῆς ὑστέρῃ. Hystericas mulieres intelligunt Eruditi, ab Vtero suffocatas. Sunt & Symptomata, quæ nuncupantur ὑστερικά. Obiter ne Scio, ac nasutuli uel me, uel Theodorum conuellerent pergant, non barbare Matricem hæc usurpari parte, quod pleriq̃ rentur, commo nemus, quado & Iulius Solinus Matricis nominat penetralia, Cap. tertio. Vterus ergo hic in duos funditur sinus, qui in diuersum diffusi, ac reflexi circumplicantur modo Atriæ minoris Cornuum. Quæ pars in dextram retorquetur, masculina est, inquit Lactantius. Quæ in sinistram, foemina. Horum sinuum ita distributori auctoritem Auicenna est. Qui & XXI. tertii. Causa inquit, Geminorum semina prouenit copia, quando Vteri sinus uterq̃ fuerit oppletus. Et dextra quidem parte, ut plurimum, concipi mares uolunt, sinistra uero foeminas. Cui sententiæ suffragari Hippocrates uidetur, Sententiarum libro quinto. Hinc porro contingere arbitrantur sexus disparilitatem, nam si in læuam Vteri portionem masculinæ stirpis genitura profundatur, marem quidem gigni, sed Volsis, euiratisq̃ Corpore, ac moribus. Ediuerso quoq̃ comparem fortiri euentum, quod foemini sexus femini dextrorsum se proclinarit. Enasci quippe foeminam, quæ Viri Speciem præferat in multis. ὑστέρῃ διὰ τὸν Vuluam uocant Bifidam. In Cæteris animantibus tot esse in Vulua sinus, Auicenna probat, quot proferantur Vberum papillæ. In homine autem, sicuti totum Corpus didymum est, ex dextris, sinistrisq̃, Sic & Vterus. Sunt tamen quibus septem in Vtero cellulae placeant, ternis dextra, sinistraq̃ constitutis, una modo in meditullio composita, totidēq̃ posse foetus concipi, tradunt. Prodigiosa sunt, nec sine cuntatione proferenda, Quæ magnus Albertus censuit prodēda. Ut præteream, quæ scribit Iulianus Iureconsultus, Atq̃ itē Paulus digestis, Si pars hereditatis petatur, Vbi & Superfoetationem admittere uidetur. Scribit inquam Albertus, Mulierem quandam in Germania, Configuratis, conformatisq̃ iam in Vtero duorum & uiginti infantium corpusculis, abortum fecisse. Aliam uero etiam septuaginta. Immo, ut amplius increseat admiratio, Aliam etiamnū eiecisse in peluim Em bryuncolorum auricularis digyti magnitudine corpuscula centum & quinquaginta. Cuius rei facta fides est, tuniculis, quibus obuoluebantur, conscissis. Addit quoq̃ pluribus eorum affuisse dilatationis, & constrictionis motū, & signa alia Vitæ complura, Oculis tamen imperfectioribus. Manuum uero, & Pedum digytos fuisse ueluti capillares. Geminos Græci nunc Didymos dicunt, nunc Didymaonas, eo tamen interstitio, sicuti in Rhetorico adnotatum Lexico est, ut sint Didymaones diuarcatis, seiunctisq̃ corporibus, Didymi autē coniunctis, connexisq̃. Cuiusmodi fuisse Aethionas, traditū fabulis, scimus. Sed ut ab diuerculo fabulam repetamus, Illud neutiq̃ prætereundum. In Vteri lateribus introrsum haberi muliebres testiculos, paruos quidem, nec orbe pleno, Sed instar Sphærulæ a polis compressæ. Jacent autem initio colli Vterini, panniculis seorsum colligati, non ut in Viris, scro-

to uno contenti. Horum ratione uidetur Auicenna pronuntiasse, Vterum esse generationis principium effectuum, quoniā Galeno asculante, ac certatim Medicis omnibus, Guter mulieris actiue ad generationem concurrit, qua ratione fortassis Auertois quoq; Vterum ita laudib⁹ extulit, Vt membrum diceret principale quodam principatus modo. Verum, ut ab Grāmaticis aliquid item mutuemur, Vterg dicūt etiam Delphyn, unde ἀδελφούς uocant fratres, qui Vtero prodierint eodem. Hippocrates etiam γυνή appellauit, quod uerbum illis gentibus partim quidem foetum signat partim uero genitale profluuiū. Vteri supenas quasdam portiunculas obliquatas nuncupat Ceræas, idest Antēnas, & Plectanas, hoc est Retia. Vtrinq; uero habentur ὄμοι, siue humeri. postea est Collū, uel Trachelus, Cuius Os uocatur Porus primus, Celsus Canalem interpretatur. Quæ mox sequitur inanitas, κόλως, idest Sinus dicitur muliebris. Vuluam deniq; Græci nunc μήτραν dicunt, nunc ὑτέρα. describitur a Galeno, ἀέριον κυνήριον, idest Vas foetum conseruans. Insignis eius affectio est, ubi σκλήρηνεται, idest obdurefcit. Scirri simile est, Quod in Vuluæ collo nuncupatur Scleroma, idest σκληρώμα. Habetur apud Paulum Hysterica Pnix, siue πνίξ, quam uertere Suffocationem possumus. ἐμπνευμαίνεται quandoq; idest tumescit spiritu, ex frigidityate interdū aut ἐκ δυστοκίας, hoc est partionis difficultate, Ore præfarto, obfistipatoq; uel etiā θρόμβος παρασπρωθείς ἐν αὐτῇ. hoc est in eo thrombo, siue nalis grumum dicere, ampli us concreto. Inuenies item ὑτέρα πρὸ πύλων, quam recte Procidentiā Vuluæ dixeris. fit in Ore interdum & φίμος. Sunt eadem quoq; parte ἐργαδὶς ex partione uiolenta. Nā & ἐργαδὶς impetuosis dicitur. Ipsam uero pariendi molestant difficultatem δυσβολίαν uocant, Vel parentis ratione, uel Infantis, aut τῶ γυναικός, crassimimis, aut præternis. Oblat Aextimus quoq; caloris ui, aut frigoris. Appellatur uero γέρον, quia fit γέρμα, idest Infantis alueus, Aut quia γυναικί, idest suppeditat ei cibū. Embryon porro duplex ambit tunica, Interior, quæ & tenuior est, ac mollior, Amnion ab Empedocle appellat⁹, ut auctor est Pollux, Exterior uero Chorion. Intra muliebre pudendum Eugion est, siue Hymen integritatis argumentum. Ea uero neruosa intelligitur exilitas, quā primus cōuellat congressus.

¶ Septenarii ratione, intima corporis constare, Item extima. De Septenario paucula.
Caput LIIII.

Diiciamus porro Macroii ex naturalium priore libro Sententiam præclarā, qua comprobatis humani Corporis tam intima, quam extima numeri septenarii ratione consurgere. Septem inquit, sunt intra hominem, quæ a Græcis nigra membra uocantur. Lingua, Cor, pulmo, Iecur, Lien. Rhenes duo. Septem item alia cum Venis, & meatibus, quæ singulis adiacent, ad cibum, & spiritus reciprocaationem destinata. Guttur, Stomachus, Aluus, Vesica, & Intestina principalia tria, Dissipium, Mesenterion, Hira. Septem sunt quoq; gradus in corpore. Qui dimensionem altitudinis ab imo in superficiem complēt, Medulla, Os Meruus, Vena, Arteria, Caro, Cutis. In aperto item septem sunt Corporis partes, Caput, Pectus, Manus, Pedes q;, & Pudendum. Item quæ diuiduntur, non nisi septem compagibus iuncta sunt. Vt in manibus est humerus, Brachium, Cubitus, Vola, & digytorum nodi terni. In pedibus uero, femur, Genu, Tibia, Pes ipse, sub quo Vola est, & digytorum similiter nodi terni. Et quia sensus, Eorum q; ministeria, in Capite natura, uelut in arce, constituit, septem foraminibus Sensuum celebratur officia. Otis, deinde Oculorum, Narium, Auriū binis. Quare numerus hic totius fabricæ dispēsator est, ac dominus. Sed occurrit forte nunc aliquis, Ecquid ista Corporis humani structuram faciant augustiores? Respondendum uero, facere utiq;. Quoniā numerus hic perfectionis plenitudinem continet. Nam & Cicero septenarium esse rerum omnium nodum pronuntiat. Quippe geminam uim obtinet uiuendi, quia ambæ partes eius uincula prima fortitæ sunt. Ternarius cum una medietate, Quaternarius cum duabus. Porro is est perfectus numerus, qui ex pari consurgit, atq; impari. Nam impar numerus mas, Par uero femina creditur. Sed & numeralis scientiæ studiosi Patris appellatione imparem censent, Parem uero matris. At dicat quis, inest Virtus hæc aliis item minoribus numeris, inest quidem, sed ut Septenarii partibus. Possem hoc loco argumentis peruenire, totam in Vtero Infantis fabricam isto dispensari numero, necnon totam hominis Vitam.

Sed supelst

Sed superest de hac re pragmatia. Quæ modo allata sunt, præmonstrant, dum nec cæcutiamus, diuinæ maiestatis sapientiam, a qua tot, tantisq; insigniti bonis fumus, Vrin delictis essenos, fateamur, necesse sit. modo succinat unusquisq; sibi, nosce te ipsum.

¶ Summum hominis bonum esse in Deo, non in uoluptate, aut potentia, uel Virtute. Impietatis humanæ taxatio. Cap. LV.

Æc habui de hominis præcelsa natura, quæ in literas promerem. Quæ labore non paruo ex diuersis congesta, si exatius quis paulo humanior uocaret ad Libram, fatebitur, opinor, quod initio astruximus, Hominem esse miraculum magnum, atq; diuinum. Sed tum equidem maius etiamnum miraculum, Si tanta Diuinitatis cura, & providentia inenarrabili & creatus, & ornatus, & singulis momentis connutritus, defensus, ad Vitam uere uitalem tota ui prouocatus, Ut plerunque fit, Sensibus mâcipatus obbrutescat diro peccatu prorsum, nobilitatis, & finis oblitus. Ac facrum illud numisma non concidat modo, excuteturq; Sed aggere adobruat alioire, Ut scelorum labe pressus altissima uix dici Arbor queat, iuxta illam ueterum sapientium Animarum tropologicam transmigrationem. Est profecto, ut ab nostra religionis patribus astruitur, & nos supra attigimus, summum hominis bonum, Aeterna, & ultramundana Vita, Summum malum Antitheï consortium impiissimi, & mors prorogata in infinitum. Verum diuersi abeuntes in terrenam, deuergentia quadam reflectimur naturâ, hâc tractamus unam fallaciosi illecti, oblaqueatiq; ambagibus, hanc cogitamus huic inhæremus affixi, efferamurq; adeo, ut persepe, quod Marcus Cato dicebat, Succidias humanas faciamus. Sed imperitiores miremur minus. Intereos, qui sibi Sapientes uidentur, mira est de felicitate disceptatio. Nec illud perspicunt saltem, Vt cunque bellicum canant, inferant signa, diuersam aciem, inpressione ualidius facta, fundant, fugentq; commori omnes perinde ac Bruta, bonumq; ni perniciosior supeffet Animæ interitus cum æternis poenarum cruciatibus. Nil suspici animaduertas, rapi omnes calle quidem diuerso, errore tamen uno, quo ab parente reuelimur, Veluti hac una ratione nascamur, Ut uel Voluptatibus irretiti, in earum titillationes Caput, animamq; demergamus. Aut ui crassemur in proximum omnia nobis corrogantes, uendicantesq;. Aut scientiæ inanis gloriolam captemus. Erumpere agminatim maxime uideas, qui uoluptate cuncta metiantur, nilq; habeant ratum, nil pensum, nisi quod ex illius fuerit decretis. Siquidem eo passim ab mortalibus concurritur, ut Seneca inquit, ubi Voluptatis laus insonuerit. Sed quid imperitis facias? Eudoxus philosophus, nec astrorum inscius esse summum bonum Voluptatem, ut illi uidebatur, inde colligebat, quod eam affectarent omnia. In quam sententiam toto pede Philoxenus iuit, & ut Aristotelis monumenta testantur, *μᾶλλον λάρυττα ἐνχετο ἔχειν*. Gruis collum ut haberet, exoptauit, quo diutius bibendi, edendiq; titillatione perfrui posset. At Perfarum Rex Xerxes nouæ Voluptatis repertori præmium constituit. Hinc est & Epheiorum nobile decretum, Qui Strabone tradente, cum singularis modestiæ, ac frugalitatis Virum Hermodorum eiiecissent, Nemo dixerunt, apud nos frugi sit, nemo unus excelsat, uel si excelluerit, abeat. Quo nomine dignos fuisse, qui strangularentur omnes, pronuntiavit Heraclitus cognomento σκοπτιός. Pleriq; etiamnum ex Philosophis ita Voluptatis imaginem concipiunt, Ut illam in folio statuunt regio, ueluti humanarum plane Reginarum rerum. Quod uero ferendum minus sit, Virtutes ei subiiciunt, ut famulas, nuntum quoque, nequid indignationi desit, obseruantes, ut uestigio, quicquid uisum illi fuerit, exequantur, tanquam illic deum productio hominis spectet, ut cibum, potumq; delectamenti implicitus percolet, Ut in Quæstionibus Seneca dixit seuerissime, ac libidine onnisaria difluat. Cum tamen sciant, ab Antisthene pronuntiatum, insanire se malle, quam Voluptarie deliniri. Et recte ille quidem. Nam quintodecimo punicatorum apud Silium ita legimus.

Quippe nec ira Deum tantum nec tela, nec hostes,
Quantum sola nocet animis illapsa Voluptas.

Ebrietas tibi fida comes, tibi luxus, & atris
Circum te semper uolitant infania pennis.

Alii uero Liuium illud assidue mente repetunt, & uerbis identidem ingerunt. Regnum res est inter Deos hominesq; pulcherrima. Reges putant Deos esse terrenos, Qui ab exili, tenuiq; initio coorti ad præcelsæ maiestatis instar excreuerunt, emicuerunt. Quod & Anaticum dixisse quandoq; proditum memoria est. Hinc & illud Cæsaris tyrannico spiritu tumentis in Alpium transitu, Mallem hic esse primus, quam Romæ secundus. Equidem præfici genibus, longe, lateq; summotis omnibus, imperitare, honestissimum censei posset. ni ita nos instrueret Seneca. Simul ista posuit cōditor Mūdi Deus, Odium, & Regnum. Proinde & Rex ille, ubi amplius Diadema expendisset, O nobilem inquit, potius, quam se licem pannum. Quid enim, ut inquit Canillus, solutis est beatius curis? Sunt qui resecis, abdicatisq; omnibus, Virtutem modo amplexentur, confoucantq; ueluti Sapiens sit plane omnia, & ut Oratius inquit, Vno minor Ioue, Diues, liber, honoratus, pulcher, Rex deniq; Regum. Profecto non abnucriam, esse Virtutem altum quiddam, & eximium, multa undiq; splendoris luce circumfufum, Si modo recta infistas uia, nec, quod multis usuuenit, ἀρετὴν φιλοσοφίας ac μέγιστον λόγον, Etenim adnexū uideo supbiæ stuporem, & qd gra uissimū est, Inscitiā, aut negligentia eius, Qui omniū est Virtutū Pater, & largitor. Quantum demum scientia est impietate constipata? Immo quid inauspicatus, Vel, ut κυριώτερον dicam, quæ esse fecutina spurcior potest, ac foedior? Expende conspectus, tumēt Colla Sa piētium, riget Ceruix, Os obfignatur. De Deo nulla, aut rara prorsus sit mentio. Quid cum Platone mihi, Quid cum Aristotelesi laudibus peristrepunt Scholæ, resonat forum, Animam suppliciorum dinitate distrahi audituri, ac uisuri sunt Inferi? O felicitatis infelicitissimū genus. Quid porro cum felicibus aui tam breuis, imo uero nullius? Expergiscere infelix anima, respisce, quid ueneris, amplius ad examen reuoca. Quid sis, metire. Miraculum esse, te docui, & quidem diuinum, addidimus uenerandum, & adorandum. docuerat, addideratq; prius Aegyptiorum Regalis Sacerdos Mercurius. Tu uero diuini adiectionem exhortescis, Brutum sponte, & consulta opera amplexaris, & perficis. maximum dici miraculum mauis. Quid enim maius, quam diuinam imaginem, immortalē, tot, tantisq; luminibus illustratā, tā lato tamq; numerofo bonoq; agmine obuallatā cœnosa semet feciditate circum linere, Glomerariamq; ac sanguinariam. Brutum induere, Dictum. n. ueteribus est, Hominum effigies habere Animos ferarum. Illam uero omnia supereminentem, Luminum, ac bonitatis Patrem, Qui nos ab angelis paulo minus deminuerat. Qui Vultus sui lumen si gnauerat super nos, aut ruditer nescire, aut per summam impietatem negligere? Hac ratioe esse coepit bulla hominis Vita. humana omnia puluis, & Vmbra. Eum, qui solus est, fuit, erit, liquimus. ad imaginosa reclinamus. Vitalis lux nobis erat contributa, ut per illius essentiam ueram, unicam, fecundissimam & nos aliquid esse inciperemus uere, unice, fecundissimē. At nos terrena respectamus, cum Animas nostras esse uoluerit Præpetes Deus, non Inferas, ceu cum Epicuro succincentes, quod supra nos, nihil ad nos, mentis instantia, & uigore hebetato. Nec aduertimus mortalem esse hanc, & per momēta euanescentis nature pro uinciam. Sed utinam Vicus ille, Verus, bonusq; Summi Patris, summus filius, humanæ impietatis diuino, & pretii incomparabilis sanguine, in terrarum conspicua altitudine inef fabiliter profuso, expiator infinitus, ita quandoq; mentes omnium suæ claritatis fomite incendat, illustretq;. Vt nouum hominem induamus omnes, & quod abstulit peccati Labes, restituat Pietatis candor. Qua efficiamur una uelut Argentum purum putum, ac emaculatum, & candefactum, nullāq; sit dies ἡμερὰν ἀλλὰ πάντες πάντων.

Lodouici

LODOVICI CAELII RHODIGINI IN LIBROS ANTIQVAVM LE
CTIONVM PRAEFATIO TERTIA, AD PRAECELLENTEM PHI
LOSOPHYM, ET MEDICVM, NICOLAVM LEONICENV. M.

CIS, Opinor, Vir Eminentissime in studiorum meorum, ut sic dicam, in
fanta Ferraria prima moralis philosophiae stipendia tuo me ductu, & auspi
cis fecisse. Quam uero ex eo tibi multiplex eruditio tua, & Lectio tantum non
infinita, Ingenium feracissimum, & omnium capax Memoriae Thesaurus,
Addo etiam Graecae Latinaeque facundiae scientiam praesignem, quam erudi
ditus ita es, ut excellas, Haec inquam omnia, quam tibi me affecerint, addixerintque, sum ipse
mihi testis uel locupletissimus. Sed animaduertere potuisti tu quoque, nec enim tibi defuit
unquam obseruantia mea, Quae auctior reddita in dies facturo nunc mihi publicam materi
am, quicquid in literarum quasi palaestra peruigilatum ad hanc horam est, amplius expres
sit, aures quodammodo percellens, Ut te, ueluti clarissimum Artium bonarum lumen in
huiusce gloriae quantalacumque ea sit, participatum clementer aduocarem. Ita enim futurum
ne Officii tui, & meritum in me dilapsa uideatur memoria. Esse quidem repensioem
hanc operae leuioris, ac pedariam, nil me fallit. Etiam si Scruta, ut uideat, Scrutarius laudat,
Sed & quae nec uerti uicio possit, aut debeat. Quando falsa tamen mola litare creduntur,
quibus defuerint thura. Te quoque in excelsissimo doctrinarum fastigio surrectum stare, dilu
cet, arbitror, & notum omnes. Quo sane nomine temeritatis agi posse necum, animaduert
to, Ut qui nugilibus inuentis altitudinem tuae Contemplationis ineptius obstrependo auo
candoque uidear interpellare. Ceterum Vir praecellens praesto mihi parte hac Platonis sen
tentia diuini est, Qua scribit is, Responsum quandoque ab Ammone, Pluris se Lacedaemo
niorum aptam facere orationem, quam aliorum munera uel opulentissima. Quae tibi
laudis, ac gloriae compendium iis magnum non praemonstramus, Sed pectoris intima pro
spicienter referamus, Ut gratum, memoremque me iam hinc notis agere discipulum, Cordique
ac memoriae insigniter habere, quam me hilaritate, quam miti oratione aduentem etiam si a
sole occaso saepius, harentemque exceperis assidue, patefactis ingenue, facundemque, quibus ue
lat moramenti molestioribus, tenerer implicitus. Quo fit, Ut cum immensa sint, quae inde
tibi debeantur, insita uero imbecillitate pauca, uel prorsum nulla quaeam praestare, in hoc re
clinarim diuerticulum, Ut proclue saltem, nec opinor, ingenerosum animi propositum in
gererem tibi, inque memoriam ceteris darem, Et quod ille apud Senecam facit, Ipsum me
oblatum uellem, etiam atque etiam comprecatus, Munus Istiusmodi, quale idcumque sit, boni
consulas, putesque ceteros, etiam si amplissima contribuant, plura tamen multo sibi relinque
re. Qui ipsum se tradit, reliqui sibi facit nihil.

Vale.

LODOVICI CAELII RHODIGINI LECTIO NVM ANTI
QVAVM LIBER VNVS, QVI TERTIVS.

Historia iucunda belli in Venetos gesti, qua tempestate nobis ista elucubrantur.

Caput primum.

QUIDEM si alias unquam res hominum esse omnino nihil, concepi
re licuit, Id clarissimum diuina potentia, nobis ista prodentibus, effecit,
Ut si quando in dubium uenerit, esset ne providentia ulla, nunc luce co
stiterit clarius, esse praepotens numen, Cuius nutu uel minima quaeque di
rigantur, dispensenturque. Quo enim tempore comentabamur ista, exor
tum est atrox in Venetos bellum, conspirante in eos uniuerso occasu. Im
primis uero Romanae ecclesiae Pontifex longe clarissimus Julius, eius
nominis secundus, aduersum praepotens terra, marique imperium Spiritus erigere ausus
est, reuocaturus Ciuitates ecclesiastico Imperio superioribus annis ui ademptas. Sed ad
tantam belli mole praetenuis erat Animi ingetis uires. Peregrinis ergo auxilii opus uidebat.
ne uana fieret sine robore indignatio. Adiunctus ergo Maximilianus primum Imperator.

Moxet potentissimi Reges duo, Gallus, Hispanusq;. Aderant in Italia parati ad partes Reguli aliquot, Alphonfus Ferrariæ Dux, Cui pater Hercules fuerat, singulari prudentia Vir, & in bellicis rebus cuilibet fere Veterum comparandus. Eum nos uiuentem uidimus sæpe, nec sine admiratione præsigni, Cum prouerbii uice passum tota Italia usurparetur Herculis Ducis calliditas, Cui plus inesset ingenii, quam cæteris omnibus, quotquot bellandi usu conferentur ab radicibus alpium ad fretum siculû. Eum Veneti annû uigesimali septimum ante, quam nos hæc promeremus in Literas, illato bello ex contentione de finibus, bona principatus parte exuerant, Ademptum enim Rhodigium metropolis regionis eius, quam inter Padum, Atefinq; positam Policinum uulgo didicant, Cheronesum Græci, Sed & Latini nuncupant. Interluit Plinii testimonio nobilis Tartarus. apparent multis locis Philistinæ fossæ uestigia, cuius est apud eundem mentio. durat etiamnum nomen, sed paulum modo luxatum, qui uetustatis mos est. Pistrinam dicunt. Adempta & Oppida duo Iuris Rhodigini Lendenaria, & Abbatia. Ademprus & Agrorum numerus magnus, Qui fertilitate, ac frugum bonitate certant cum optimis quibusq;. Vt non minus uere dici possint Italiæ sumen, quam olim Rosæ Campos dixerat Vopiscus Cæsar. Iniuria tam insignis memoria perurgebat filium, Qui paternæ uirtutis hæres quoque summa ui affeclabatur, reuulsas ab corpore uelut particulas pro uirili in integrum restituere. Affuit & Franciscus Mantuanus Marchio, ut nunc loquimur, Cuius Maiores iidem Veneti male mulctasse uidebantur. Assuerunt & Alii, Qui omnes tanquam ad commune incendium restringendum coorti conspiratu mirabili, Venetum undiq; infestare coeperunt. Gallorum Rex Lodouicus Italiam ingressus Copiis egregie ad belli usum tum armis, tum ductoribus, ac bellandi peritia instructis, ad quadraginta fuisse hominum millia, Citra Abdum flumen fere millibus passuum duobus confedit. Pontificis exercitus Fauentiam, Rauennamq; inuasit. Venetorum Copiæ ad quinquaginta hominum millia Gallis sese obiecerant. defecerat oppidum nomine Triuium ad Gallum. Id situm est in Abdum ripis. Eo nomine inflammatus ira Venetus, & indignatione præceps summa ui id oppugnare adortus cepit. Vbi nullum non crudelitatis genus in Oppidanos editum. quâquâ Ducibus iniuitis. Ciues interfecti omnes cum pueribus. Patuerunt ad libidinem uillissimam cuiusq; infelicitate nata Virgines, Mulieresq;. Vicini triceniq; miseras etiam in propatulo constuprabant. Nec sacris Corporibus ira pepercit Victoris. Oblatam audio Christi suffixi tremendam imaginem, additis, quas tempus exigebat, luctuosis precibus. Sed cæca rabies, in suamq; surda perniciem exculcat omnia, equatq; solo. Dictu nefas est, quod sequitur, & ipse narraturus contremisco, quod militaris impietas perficere non expauit. Conditorium Sacrosancti Corporis, in quo restituti omnes sumus, rapturus auarissimus miles ineffabilis mysterij panem dicam, an Verius Dei præpotentis filium profudit, ut uilius nescio quid. Et gaudio gestiens, Quem supercælestis natura reformidat, laudant Cæli, ueneratur quicquid est, humi etiam, ut opinor, liquitiacentem. Sed audi quod insectum est. haud ita multo interiecto tempore, discordi ab hisce belli primitiis exercitu Veneto, Pars una Gallum Prandinum op. haud ita ab flumine distitum inuadere cogitantem, ducentis ferme ab fluuiopassibus audacius adorta est Inter Cassianum, Triuium, & Riualtam siccam, Id loci nomen est. Ibi commisso prælio acri, Victor Gallus, tum consilio, & uiribus, tum bellicis tormentis, quæ inter Vepreta mirabili arte defixerant, ad decem millia hominum confecit ex hostibus. Machinas omnes, quæ innumerabiles erant, & pretiosissimæ, cepit. Captiuorum numerus, & Spoliorum immensus. Tantis uero Venetum terror incescit, Vt Equitatus omnis terperiter feminudus se fugæ mandaret, tam præcipiti cursu, Vt permulta millia passuum munimenta Equorum, hominumq; abiecta passim uiderentur. Nec tamen incruenta stetit Victoria tunc Gallo. quinq; fere millia desiderata. Quod si, ut prædicant pleriq; ambitione refecta, Bartholomæo Aluiano, Qui in hostes impressionem fecerat, Comes Pitylianus opem ferre non recusasset, non mediocri clade constaturam fuisse Gallo putant eius diei pugnam. Cæterum Vtunque, ab eo prælio tam improspere, tamq; omnino, ut mox euentus docuit, Insigne spectaculû cûctis gentibus de se præbuit Veneti Imperium, Sigdem ueluti accifæ forent omnino Vires Vrbis paulo ante florētissimæ, Exercitum militibus

militibus conscriptis reparare. Ciuitates confirmare, ualido imposito præsidio, Venetus negligere est uisus. Scires altius, quàm pro specie infixum uuln⁹ stare. Nec id fero^r latuit. Nàm cum accepta foret clades quartodecimo Maii, Salutis anno M. D. IX. Intra diem tertium & uicesimum amisit Venetus Italiae principatum non paruū, ad Lacunas suas tantūnon infelicitè redactus. Mira certe res fuit, tam breui spatio exui Imperio, quod desudantes maiores uix annis centum, maximis artibus domi, belli q^{ue} administrata Rep. Ciuitati omnium nobilissimæ adiecerant. Admirationem augent urbes munitissimæ, quæ ueluti dato signo, ad hostem nulla prorūm uix expectata defecerunt. Arripuit ergo Gallus Cremonam, Bergonum, Brixiam, oppida multa, quæ in regionibus illis uiuuntur. At Imperator sedens etiamnum domi, nec uisa omnino Italia, Vincentiam, Veronam, Patauium, Vbi tunc nos ista euigilabamus. Goritiam, Tergeste, totum Iulii forum, Vtino excepto. Alia ex parte Pontifex ad Vexillum reuocauit ecclesiasticum Rauennam, Fauentiam, Ariminum, Ceruiam. Ferrariensis Dux Rhodigium, & reliqua eius loci summa alacritate recepit. Cædithoc in laudem Cheronesi nostræ plurimam. Ab ea intercepta prius non desisse Italiam Hercules ducis ingenio agitari motibus, dum possessione Venetos deturbare studet. Quin & ipsum hoc tam funestum bellum illinc parte plurima pullulasse, constans opinio est. Adiecit imperio Alphonsus Montem Silicis, & Atteste. Vnde Principes Attestini creduntur cognominati. Quos Estenses dictitat imperitum Vulgus. Id posteaquam rescuere Veneti, negotio ad Senatum relato, credo, alia super aliam nuntiata clade, Principes alioqui prudentissimos, & Leonardum imprimis Lauretanum tunc Venetiarum Ducem adeo concepta uicit indignatio, Vt euestigio decerneretur, copiis omnibus tum terrestribus, tum naualibus petendum esse Rhodigium. Atque ita æquandum solo, ut deinceps Rhodigium quaeretur Rhodigii. Cæterum ubi id amplius perpendentibus mox est uisum Irati potius Senatus consilium, quàm Principum electissimorum sententia, antiquata statim res est. Porro utcumq^{ue} Imperatore nimio plus cessante, cum sine præsidio esset omnino Patauium. Venetus, qui paulo ante de salute publica despondere erat uisus, oblata rei bene gerendæ opportunitate, septimo & decimo Iulii, summo mane cum delecta manu Equitum leuis armaturæ prius, mox & Peditum, qui cladi superfuierant, Patauium irrupit. Adeo q^{ue} inopinata res fuit. Vt in foro prius Diui Marci Vexilla sint uisa, quàm ullus omnino hostium præsenferit aduentum. In quo mirari licet Venetorum illustrem clementiam. Capta erat ui quodammodo Vrbs Italiae clarissima. Superfuit illis tamen altitudo animi tanta, ut citra ullam omnino cædem transacta res sit, etiam si defectione fuerant uehementer commoti, quod Venetæ Vrbs esse ueluti Cor Patauium uideatur. Cessere in prædam Iudæi modo, nec non Domus omnes eorum, qui nouis rebus studuisse uidebantur, in quorum aliquot Venetias missos sæuitum amplius est, & certe patauina Nobilitas insequentibus temporibus, atrocissimo ex defectione conflato odio, tantumnon ad extrema dilapsa est. Vidimus ipsi per summum terrorem milites auide proposita diripientes bona, clamores dissonos hinc inde audiebamus se ipsos uulnerantium Prædatorum, & foeminarum sese afflictorum, Impuberum q^{ue} miserabiliter fortunam suam deplorantium. Affluit & Rusticorum uis magna, quibus connitentibus maxime confecta res erat. Proinde in prædæ partem irruerat efferrata illa quoque multitudo. Vnde, sicuti necesse erat, tumultus obstrepebat intolerabilis, insueto præsertim, Quando & incognitum erat, quonam progressura foret Victoris ira. expectante unoquoq^{ue} cædem, Incendia, rapinas, suspensia nobilitatis Patauinae. Sed clementius mox acta omnia. Ex Veneto exercitu uiolentius, & præter institutum crassantes plerq^{ue}, rapientes q^{ue} uidimus gula fracta passim tota urbe propendentes, seuerissime poenas exigente Andrea Grito, quem tum Copiis Venetus præfecerat. Insequentis die capta Arx quoque, deditionem faciente Leonardus Dresano, Vincetino nobili, Qui Imperatoris nomine Patauium fuerat ingressus. Capti ibi quoque Ciuium multi. Omnes Venetias missi. Paulo post & Patauini alii, Qui modo suspicionem aliquam de se facerent. Eodem impetu recipitur Mons silicis, Atteste, Montagnana. Contigit & mira res. Plebs omnis non Patauii solum, sed alibi quoque pro Veneto Imperio stare, Rustica turba eodem tendente. Qua etiam latenter crassante, Mantuanus Marchio Franciscus, rei militaris peritissimus, & Imperatoris artibus insigniter

perilluſtris apud Inſulam Scalæ, id in Veronenſi agro loci nomen eſt, interceptus Veneto traditur, ductusq; Patauium Diui Laurentii die, Qui eſt Auguſti decimus, Confeſſum & ipſe Venetias mittitur. Iuſſu deniq; Pontificis diu poſt liberatus, in patria ſe in poſterum continuit. Eodem ſere tempore aſſuit Imperator exercitu numeroſiſſimo Patauium expugnaturus. Erant in Caſtris fortiſſimarum gentium peritiſſimi, ac fortiſſimi milites, Germanus imprimis, deinde Gallus, Et tum ab Rege, tum ab Pontifice miſſi Hiſpani. Nec Italicæ Virtutis flos deerat. Hippolytus Atteſtinus, & Idem Alphonſi Ferrariæ Ducis frater, Vir Animi excelſi, Virtutis expertæ, Ingenii ſemper in numero, & rerum nouarum auidiſſimi, eos ducebant. Erat hic quidem honore Cardinalis, ac Pontifici gratiſſimus, Sed Herculi patri ſimilior, quàm eius loci ſacris Viris, Veneto inſeſtus imprimis ex antiquarum inuſtarum memoria. Quamobrem paternis odiis nimio plus imbutus uim magnam tormentorum ad belli uſum in Caſtra conuexerat. Quibus moenia Patauina ſic quatiebantur, Vt ſtadium ſere trium ſpatio, ea Urbis parte, quam Caudam uocant longam, non procumberent ſolum muri, Sed penitus extererentur. Cæterum miro ingenio, & celeritate inenarrabili Venetus introſum militarem excitauit aggerem per totum ſere Urbis ambitum, qua modo uiderentur Hoſtes impetum daturi, die noctuq; opere continuato. Adiacebat aggeri extrinſecus foſſa pedum altitudine quatuor. In imo ſubſtratus erat puluis ad apprehendendum ignem, & omnia ſumo, incendioq; momento complenda mirificæ naturæ. Sarmenta puluerem conuelabant. Si quando inſurgeret hoſtis moenia inuaſurus, ſumma alacritate deuolabant deſeſtiſſimi pedites lanceis inſtructi, ac introſum inſidentes imo aggeri, qui ab ea parte acciuiſ erat, maximo contemptu aduentum opperiebant. tantam uero præſeferbant animi altitudinem, Vt ſibi pollicerentur identidem, nihil unquam auſurum hoſtem, quâuis audaciſſimum, ferociſſimumq;, & quod maximum eſt, miro fortunæ aſſultu elatum. Quin & feles Lancearum apicibus, Orbe ligneo ſuffixo, alligabant, ſurrectisq; in Proceſſis (ſunt hæc munimenta caſtrenſia) Lanceis, iocis militariſ, & incôditis hominem ad ſelum uenationem prolecebant. Vidimus nos uniuerſa hæc, cumq; arderet omnia bello, & ænei globi tormentis excuſſi noctu magis, ſed & interdum ſæpe circumuolitarent aures, & ſingulis horis pro aris, focis, uitæq; dimicaretur, tamen etiamſi terrore tum præſentium, tum iam iam ingruentium malorum æſtuaret mens, Omniaq; non ſimulacris, Sicuti aſſolet plerumq; atq; imitantis, Sed Vlutibus ueris, ac ſpirantibus quaterentur iſta cômmentabamur. Durauit ſeſquimenſem ſere Obſidionis calamitas. Nam repente Octôbris Calendis nulla euidenti cauſa, conclamari uafa uſſit Imperator, ac re inſecta raptim tranſmiſit Alpes. Quo tanto ſuccellu Venetus, de quo paulo antea conclamatum uidebatur, gloriari plurimum cœpit. Vt qui Peditum quindecim millib⁹, Equitum leuis armaturæ millibus quatuor, Grauis armaturæ, ſeu Cataphractorum non octingentis amplius. Quas uires ſub obſidionem ipſam mira celeritate contraxerat, hoſtiles copias, in quibus ferebantur peditum ad octoginta millia. Equitum uiginti, ſumma Virtute præter omnium ſpem reiiciſſet. Fuit ea æſtate Siccitas adeo æſtuofa, uix ut perennes ſuffecerint amnes. Ea res plurimum iuiſſe hoſtes credebatur. Ita ut paſſim militari iactaretur loco, Deum eſſe Germanicarum partium. Commeatus haud ita arcti habebant, Quod ſi diutius oppugnata Urbs foret, in tanta hominû multitudine haud dubie tamē uentū eſſet ad inopiæ ultima. Sed hoſte demigrante, confeſſim laxior rediit annonæ. Omnino toto eo tempore terrores Urbi infererantur atroces, tanta Barbarorum multitudine circumſtrepentē, ac ſubinde aſſultante, nuſquam tamen armis oppugnare adortus eſt tam formidoloſus hoſtis, nec unquam ad certaminis aleam uentum. ſemel tantum Hiſpani quidam, trecentos fuiſſe conſtat, munimenta inuaſere, quibus ferro, igniq; abſumptis, plus deinceps minarum, quam uis aperta fuit. Cæterum Venetus iam iam ſibi fidens animoſius, Veluti interceptas Urbes repentiurus per magnos imbres Vincentiæ ſigna intulit. A qua nullo negotio deditione facta, Belli peſtis Veronam petere eſt uiſa, Sed ibi maior ſe rerum moles oſtentauit, Quamobrem deſlexit Venetus, Rhodigina Cheroneſo recepta, uelut ſumma ui Ferrariam oppugnaturus, paſſim per edita euocatis omnibus ad Urbis opulentiffimæ prædâ. Aderat Claſſis item inſtruſtiſſima, Tirremes ad uiginti. Aliarum nauium numerus non paruus. Iam progreſſus erat nauticus exercitus aduerſo Pado ad locum, Quem uulgo dicunt

Guardiam

Guardiam. Vicus is est flumini adiacens. Distat Rhodigio septem millibus passuum. Acin Padi ulteriore ripa, quæ agri Ferrariensis est, militaria excitat munimenta, tormentis omnifariam instructa. Promptissimus quisq; miles locum tuebatur. Galli uero, *Qui Brixia*, ac passim in Citerioris Gallia Urbibus hybernabant, Venetorum impetu excitati Veronam citatissimi petunt, protinusq; Vincetiam inuadunt se, comminantur. Quo terrore Venetus ab instituto retractus, Leonici petere cogitur. Agri Vincentini id est oppidum. Classis interim, quâvis terrestres exercitus præsidio destituta, nihilo minus suum obtinebat gradum. Præerat Angelus Triuinus. Munimento tantum erant Equæ fere mille arma turæ leuioris, & Pedites totidem. Nauticus miles nulla non die ferrariensem agrum peruagatus, ferro, & igni omnia deuastabat. bellicis terroribus squalēbāt omnia. Infederat ea res alius Alphōso duci, quàm tum præferret. Sed rei bene gerendæ opportunitatem operiebatur. Quæ ubi adesse est uisa, Contractis Gallorum, Hispanorumq; millibus aliquot, suis nimio plus ad omne facinus animo paratis, miro stratagemate manipulos aliquot emisit. Qui munimenta inuaderent quidem, sed mox simulata fuga, retro cederent, sinerentq; leuioribus se tormentis spoliari. factum id per biduum, aut triduum. Veneto inde spes crescere, Hostisq; esse contemptui. At is mox infra munimenta, ex aduerso stans in Pado Classis machinas robustissimas, capacissimasq; ad fluminis aggerem impexit, ea arte, ut eo perforato, pilæ ferreæ ponderis maximi ad equilibrium aquæ excuti possent. Adiuuabat negotium fluminis incrementum. Quo altiores factæ naues machinarum ictibus facile scopi cuiusdam modo exponebantur. Igitur ad arbitrium compositis omnibus, Quæquam eorum Veneto, ne suspicante quidem, dato signo, hinc munimentis signa noctu inferantur. Hinc Classis impetu inenarrabili tormentorum ictibus peti, confingi, ac comminui cœpit. tantus uero siue ex re inopinata, siue piculi magnitudine timor Nauticos corripuit, ut passim defilirent in Padum, nec cogitatio ulla uersaret animum, præterquam de fuga. Omnibus ergo attonitis, naues aliquot deprimuntur. Inter eas insignis fuit etiâ Prætoria triremis, auro splēdidâ, & ornamentis aliis Regiæ instar exculpta. Eam tamen mox Ducis Ferrariensis industria reuocauit in sicum, concinnatamq; cum quatuordecim aliis Ferrariam perduxit. Castra item naues aliæ non pauca. Munimenta in fluminis ripa statim expugnata. Fuit ea res Alphōso magnifica omnino, ac nescio, an cuiuslibet Veterum par, siue ingeniū cogites ipsius Ducis, siue rem ab eo perpetratam. Quam ex Attestinis nemo unquam sperare esset ausus. Quippe Venetum paulo ante late terra, mariq; pollentem ne torque quidem spectare se sinuisset. Accedit ornamento, Hostis confessio. Palam siquidem Venetus prædicare, tot bellis mari aduersus Turcarum gentem ualidissimam gestis, non fere unquam atrociorē cladē uno prælio Reip. inlīctā. Gesta uero res est, undecimo Cal. Ianuarii. M. D. IX. Insequens annus interfecte demum Pontificis ira, Venetum ab diris liberat imprecationibus. Verum cum Gallis perseverante nihilo minus bello, Liniacum aliqui munitissimū ab illis per prodicionem interceptum. Situm id in Atefis præripiis est. Venetiis uero remittitur Dux Mantuanus, Pontifici prius Federico filio obfidis nomine tradito. Hoc eodem tempore Copiis ecclesiasticis quati cœpit Ferrariæ Dux, conspiratu in Venetos iam dilabente, Ciuitatem nobilissimā Pontifici repetente, Quæ Iuris foret Ecclesiasticæ. Insuper & in eundem exercitum Anathema est. Sacrum ductabat exercitum Frânciscus Maria Urbini Princeps, a quo milite infesto Mutina occupatur, mox & Ferrariæ oppugnari cœpta, quarto ab Vrbelapide castris locatis. Regium quoq; Lepidi per dedicationem captum. Obsidione premebatur & Mirandula. At cum segniter agi res uideretur, ingentis animi Pōtīfex Bononia digressus, contempta frigoris, ac niuium atrociori ui, Castra petit, confestimq; facta deditio. Iam circumiegerat se annus, Cūq; Munimentū Pado adiacens ab Copiis obfideret ecclesiasticis, Bastiæ nomē loco est, expugnatis iam Lugo, Cotignola, Bagnacuallo, ex inopinato inuente Alphōso, insignis ibi accepta clades. Eodē fere tēpore Gallis suffragatibus, Quod ab Pontifice diffidere cœpissent, Bononiā ingrediuntur Bētiuali multa q; in Pontificis decus excogitata. præterq; Rusticorū simul, & Gallogū impetu afflicte Venetogū copiarū ecclesiastico exercitū, qua rerū prosperiore fortuna, Bētiuali audacius Bononiæ arcem miro ingenio, & Pōtīficis cura haud ita pridem substructā oppugnare adorti, captam deniq; solo æquarunt. Paulo post initum foedus est a Pontifice cum Aragonum rege Ferdī

nando, & Venetis. Qui tota ui coorientes, Vt amissa recuperarent, biennio fere post Brixiam Gallo extorquent, atq; item Bergomum. Sed necdum afflante Veneto fortuna, omnibus q; in diuersum cedentibus, mox ui recipitur ab hoste Brixia & diripitur crudelissime pmaximam cedem, in sacra, pphana q; ira belli crassante. Repetitur & Bergomum, gran- de pecunia multatis Ciuibus. Cæterum quia historiam scribere, non est nostri Inſtituti, iā ſequētrati ab terribioribus bellicis ad noſtra regrediemur ſtudia, benigne ſtudioſis impetien- do, Quæ per tot annos, quibus in hoc deſudamus puluere, ſunt intentiſſime obſeruata no- bis. Proinde initum poſt tanta mala cum Gallo ab Venetis ſædus prætereo. Atq; item præ- lium atrox prope Rauennam inter Gallos, Hiſpanos q;, quo tempore ita acciſæ res Gallicæ ſunt, Vt paulo poſt accepta clade altera ab Heluetiis, Italia prorſum exigerentur. Et hoc Põ- tiſice Iulio etiamnum ſuperſtite. Cui fuerat id in Votis uel maxime. Verũ prius, quàm hinc diuellar omnino, Patriæ meæ cladem non reticebo, Quam ab Hiſpano milite occupatam inuadens Bartholomæus Aluianus Veneti dux exercitus, Lewis armatura Equitibus non multis, ac peditatu perexiguo cõſtipat⁹, nocturno itinere hoſtib⁹ eluſis, diripuit, mox q; inde ſeſe propius Hiſpanis iterum deuſtandam reliquit. Quando nullum crudelitatis genus, quod edi in Ciues poſſit, eſt omiſſum, teſtis parte plurima exuſtis, Vt Agorum depopula- tionem tranſeam, & iniunctam omnibus commigrandi neceſſitatem, ne militarem diutius feritatem, & hoſticam rabiem pari cogerentur, eo progreſſam impudentiæ, Vt a miſeris Saccarum rubens, & auſterum parari ſibi exigeret. Ac ſunt hæc quidem bellorum ſtipedia. Hi diſcordiarum inſectinarum euentus, quarum atrocitate Italiæ uires conuulſæ barbararum gentium cruentæ immanitati conterenda omnia permifere.

¶ Digefſtionum ſpecies, & Secretionum. Obſeruata multa de ſudore. Virgilius locus ex- plicatur. Interibi adnotatur, quid Chylus, Chymus. Chilus. Chloc. Hemitymbium. Arda- lialia. Ardanium. Hemitybium quid. Cap. II.

Vi medendi ſcientia imbuti aliquid in ea ſacultate poſteris elaboratus, ſoli- citus q; procudendum cenſuerūt, non unum eſſe perficiendi alimenti modũ animaduenerunt. Nam concoctionem primã in Ore quidem incipere, Vez in Stomacho fieri, peragi tradunt in inteſtinis. Secũdã exordia in Meſeraicis ducere, fieri in Hepate, perfici in Craſſioribus Venis. Tertiã in minutulis Ve- nis initiũ habere, fieri in Capillaribus. Cõpleri in earundem extremitatibus. Quartã deniq; addunt alii in mēbroꝝ poris ſeu meatibus. Ceterę in digeſtiõe prima ex cibo fit Chylus. In ſequēti ex Chylo Chymus. In tertia ex Chymoz globo humiditas quædã, noſe qdẽ pprio inſignis nullo, Verum ἀνώνυμος dicitur. i. innotinatus humor. Percoctioni autem poſtre- mæ ſuus eſt locus Vbi, quem diximus, humor mēbroꝝ ſeſe meatibus inſinuans maturat⁹, eis q; perfectiſſus aſſimilatur. Apud Ariſtotelem quarto Metærorum lego Perficiendi cibi uo- cabulatria, πειπλῶν, ἐλκων, ὀπθων. Admonendi uero amplius Tirunculi ſunt, Chylum, ſiper ὕψilon ſcribatur, ab Chilo diſſerre plurimum, Eſt ſiquidem Chilus per. i. herba uel ſœnum, quod ſcribit Aelius Dionyſius, apud quem tamen per æ, diphthongum comperi ſcriptum χαλός, unde apud Pauſaniam ἐκχαλῶσαι, quo fere neglectus ſignificatur. Chi- los porro dicitur item Chloc, q̃q̃ eſt & Cereris cognomentum, Cuius in Attica uſebatur tẽ- plum. Sed redeo ad inſtitutum. Digna relatu ſunt, quæ Sententias Hippocratis explicans Galenus ſuper iis prodidit. Cybus inquit, non it in Corpus, neq; alit, ni omni exuatur quali- tate exuperanti, extranea q;. Proinde neceſſariæ Digefſiones ſunt. Quarum ratio triplex p ſuperfluatū ratione. Eſt enim Redundantia quædam craſſior, & ſeſculentior. Quæ Se- cretio eſt Concoctionis primæ in Stomacho. Alia uero aquoſa eſt, quam ſequētrati Dige- ſtio ſecunda in Vrinam. Eſt q; Hepatis, & Venarũ, Quod idem docuit de Virtutibus na- turalibus ſecundo, Et prima primi Auicenna. Tertia porro exuperantia ſubtilior etiam- num, quam efficit Digefſtio tertia, ſeu uocat⁹ q; per Sudores. Qui propterea falſi ſunt, quod pars quidem dulciſſima, leuiſſima q; tota ad Corpus nutriendum aſſumpta eſt. Pars autem alieniſſima, maxime q; inconcocta tantum abſoluitur, quæ partim deorſum col- lapſa, & ſubſidens in hypotaſti uocat⁹ Vrina. Partim in corporis ſũma emergens Sudor eſt.

Vtraq;

Vtraque tamen falsa ob eandem causam prodeunt, quoniam portiones aqueæ terrestribus admiscetur, quod in falsis oibus contingere, deprehensum ab Eruditis est. quod si terrestris portio redundarit, Sapor refilit amarus. Si vero Aquosa, insipidus. Hic tamen non id absque perperensione transeundum. Sudorem non esse perpetuo saporis eiusdem. Sudor certe Capitis aut nullum emittit odorem tetrum, aut minus, quam reliqui corporis. Est. n. locus Capitis spirationibus opportunus, quia Laxior est, etiam Capillorum indicio. Loca, & quæ locis continentur, grauius nares offendunt, si præfardis meatibus, euaporationi nulla præstetur libertas. Ex iis, quæ de Sudorum affluxibus ratione, amplius opinor, innouit, quo maxime argumento Eminentissimus Poeta, non rerum modo, literarumque Veterum doctus, Sed se cretoris item doctrinæ absque ostentationis odio peritus, Salsum alicubi sudorem defluxisse, canat. Illud uero Dioclis sanè absurdum uidetur, tradentis, Sudores esse præter naturam. Ni Medico haud ignobili efficax maxime suffragetur ratio. Quippe si suo defungatur munere innatus Calor, recteque per naturam ingestus peruincatur cib⁹. Ita exuperās diffilatur humor, ut neutique sensu percipi ualeat. Quæcumque uero uel Balnei ratione, uel exercitationis, uel æstus uel etiamnum caloris fecerimus: ex Violentis proueniunt causis. Certe in cōmentatione de Vinibus naturalibus Galenus ita fanxit. Quanto Validius intensiusque comperiat⁹ intimum calidum, eo amplius effugit Sensum diffilatio. Nec illud in hac Sudorum disertatione conueniendum. Quod usu quidem uenire comptius est, quam ut probatione indigeat. Sed cur ita, ambiguum sanè potest uideri. Quanto curiosius, intentiusque Sudorem abstergere perexerimus, tanto is demanat profluentius. ratio uero esse potest, quoniā refrigerari intrinsecus contingit, si non abstergetur. fit autē id contingentis nos aeris frigore, qui quātuncumque sentitur calefescens, dici tamen frigidus ualet nostrorum cōparatione Spirituum. Suppetit ratio item altera. Quod quoniam profluxit Sudor Cuti adhuc adiunctus, ita meatus præfarcit, occupatque, Vix ut nouo pateat secretio. Promittit uero amplius in tergo Sudor, quam ante, argumento illo maxime, quod in parte quidem priore intus esse concauum locum animaduertimus, parum ab extimo secretum, in quem corruari Sudor ualet. Id in tergo fieri neque, Sed foras obtrudatur, oportet. Addunt, Postica diutius seruare sudorem posse, quia frigeant minus, qua ratione in Alis maxime redūdatur item Sudor, quod frigeantari nequeat. Quid, quod terga item compulteriora habentur, proindeque & humet amplius. neque enim aliud Caro est, quam densatus Sanguis, ut comprobatur secundo de Animalium generatione Arist. ex frigidityte, ac humiditate. Nam Ossa ex siccitate, ac caliditate uolunt generari. Præst⁹ item est humentis in tergo Carnis ratio ex medullæ admotione, quæ per spinam delabitur. Ea item humectandi uim habet præcipuam. Nec id contemnendum, quod in postica de cumbimus magis, quam innitatur pectori stantes. maior item ibi ex brachiorum iactatione motus. Porro si per se profluat Sudor, Spontaneus nuncupatur recte. Si Arte, tunc aut per harenam fit, paraturque. Vnde & Aeginet⁹ Paulo uocatur Psammismus, nam Sabulū Psamos dicitur. Aut est Cilibani desudatio, seu Concamerata, qua ignis inclusi æstu prolicitur Sudor, Cuiusmodi Asia item dicebat⁹. Aut est Insolatio, quæ heliosin dicunt. Aridum sudorem, idest ξηρόν ἢ ἀρσένον, dici putat Eustathius, qui non balnei proueniat uel, sed exercitatio ne, aut labore. Sicuti Xeralephiam intelligimus citra lauacrum obunctionem factam. San guineum Sudorem efficit Constitutionis prauitas, Corpore Laxo, Sanguine præterea humectato, aquosoque, ex insiti caloris imbecillitate, cuius potestate decoqui debuit, ac densere. Hanc uero Cibi plerumque præstat exuperantia. Sudarium uero est, quod Græce Hemitybium uocāt. id Aegyptium arbitratur Pollux, & in Comœdia, quam mediam appellant, Caplidrotum inuenio nuncupatum. Hemitybii meminit Aristophanes Pluto. Exponit Interpres, dici ita ἡμίτις ἢ ἡμίτις λινθὸν ἢ, idest semitritum lineum pannum. Vel διήραστον φαινομένον, idest utrinque fimbriatum phaciolum. Videtur esse mendum Pollucis exemplarium. Scribitur enim modo Hemitymbium, quo Vocabulo dicitur Græcis paruum Sepulchrum. Congruit huic loco, uel præcipue, quod Phærecrates scribit, quandam inducens a febre extergisse iubentem, interimque insusurrantem, Sudorem mihi, & Ardaliām ἀρδάλιον, idest spongia persiccato. Ardanium uero figlinum est, inquit Pausanias, unde potant Brutæ, quod ante Ianuam proponebatur, ab ἀρδάλιον, quod rigo signat. Sed & Vas, unde aspergitur aqua templum ingressi dici Ardanium ualet.

¶ Saltationis laus, & origo de Græco penu. Hymnorum genera. Profodion. Hyporchema. Stafimon. Virgili Locus enarratur. De Proteo pauca. Cap. III.

Altationis rationem non fuisse Veteribus vulgarem, aut contemptibilem, argumentum esse multa possunt. Id uero imprimis, Cærimonias nullas, aut Teletas Paulo antiquiores fuisse, quibus non adhiberetur Saltatio, quam rem eo grauiorem animaduertimus, quod a magnis pfecta authoribus uidetur, Orpheo uidelicet, ac Musæo, Qui Vt honestissimum quiddam sanxisset traduntur, Cum rhythmo initiari, & saltatione. Quo factum est, ut qui mysteria prodidissent, Eos didicerent plerique *ἑσθλὸν*, id est defaltasse, ad quod aduersus Androtionem alludens Demosthenes, *ἑσθλὸν* pro eo, qui Vertisset terga, posuisse uidetur. In Delo certe Sacrum obibat nullum absq; saltatione, ac musica. Prodebant autem Puerorum Chori, tibis, ac Cithara præcinentibus. E quibus selecti peritissimus quisq; saltabant. Eorum item Cantilæna ab Saltationis usu dicebantur *ὕπρχματα*. Erant autem hymnorum genera tria. Profodion. Hyporchema. Stafimon. Profodion *λατύνειν*, siue supplicatio dicebatur cum hymno, Vbi Deos adirent, ac sacrificium ad altare proferrent. Hyporchemata uero cōcinebant saltantes in altaris ambitu, ubi iam igni admota forent sacra. Celebrantur Cretica Hyporchemata, ex Cretensium saltandi studio, uti scribit Athenæus. illis enim saltatio erat patria, καὶ κρητῶν. Hyporchematicen saltant apud Pindarum Lacones. Communis uidetur uiris, mulieribus q;. Modi eius censentur præstantissimi, Profodiaci, Apostolici, qui & Parthenii dicuntur. Dicit Hyporchemata putant, quod inter saltandum ferè generosum quiddam seruaret, ac uirile. Mox autem, cum quiescentes canerent, Vocabantur Stafima. Cæterum ubi ari saltantes obibant, ita more condito, seruabant, ut ab sinistris dextrorsum pergerent prius, Zodiaci quadam imagine, Cuius motus Cælo diuersus appareat, ab occasu ad exortum. Mox a dextris læuorsum, pro ratione Cælestis uertiginis. Hæc uero eo apud posui gratius, Quod iis Maroniana Sena profertur in lucem, quæ illotis pedibus aduunt plerique omnes. Versus sunt Aeneidos quarto.

Delon maternam inuisti Apollo,
Instauratq; Choros mixtiq; altaria circum
Cretes, Dryopesq; fremunt, picique Agathyrsi.
Ne uero quispiam hæc Græcis tantum in more fuisse opinetur, Inuenimus Indog gentem, Quod uel Arrianus significat, Quibus orientem Solem uenerari consuetum est. non arbitrari plenam, perfectamq; esse numinis consalutationem, ni adhibita saltatio fuerit, quod & suprema tempestate facere, instituti Veteris fuerat. Sed cū taciturnitate Dei, ut opinantur ipsi, effingere conantur Choream. Græcis uero pluribus preces tum demum perfectæ uidebantur, si inter eas manum exoscularentur. At Aethiopes, cum iam cecinere bellicum, inferunturq; signa, saltat uenerabundi. Nec apud illos citra saltationem excuteret aliquis sagittā, quæ tela Capiti, pro pharetra instar radiorum circumponere, gentium illarum mos est. Quin eo modo iniicere se hosti formidinem opinantur. Sed & propinqua Aegyptus Saltationis mirata excellentiam, sub fabellæ inuolucro sententiam & ipsa suā uidetur non occuluisse. Quando Protea illum in Varias se demutit rerum facies, non fere alium intelligunt, quā saltatorem eximium, ad effingendum imprimis docilem, Vt nunc hunc tam, liqdamq; exprimeret Aqua uim, nunc Ignis celeritatem motus uehementia, nūc Leonis feritatem, aut etiam Pardalis impetum, furorem uel. Postremo etiam Virgulti flexum, & quicquid omnino collibuisse, Veluti Empusa quædam, Cuius ipsius decantatæ Poetis deformationes. Sed rogate, Audi, quid ex Homerica item lectione ad negotium præfens uenati sumus. hic namq; Poetarum longe clarissimus, & Literarum etiā parens cum iucundissima homini in digyto mitteret, Somnum, Amorem, Cantum, postremā addidit Saltatiōem, sed præclaro distinxit Epitheto, dixitq; *ἁμύμονα*, Vt quæ reprehensionis morum nesciret. Sed & alibi, huic quidem a Deo contributum bellandi rationem, uimq; scribit, huic autem Saltationis artificem modum, & optabilem Cantum. Versus Homeri sunt hi.

ἄλλω μὲν γὰρ ἑλκε θεὸς πρὸς λυγρὰ ἔργα,
ἄλλω δ' ἄρχεν ὕπνῳ, καὶ ἰμνῶν ἀοιδίῳ.

Ceu plane

Cenplane innuat, eam esse prædulcem Musicam, quæ non sit a Saltatione abiuncta, dicatur; q̄ Deorum pulcherrimum donum. Vbi & illud attendendum amplius, Cum bifariam res distribuerit in bellum, & pacem, duo hæc tantum, ut pulcherrima, bellicis apposuisse ne gotiis. Verum & Hesiodus speciosissimæ laudis loco protulit, cū de Musis ita cecinit Theo goniz initio,

καί τε πῶδ' ἡγήνηντο ἰοειδέα τραγ' ἀπαλοῖσιν
 ὀρχήνται, καὶ βωμόν ἐριδιόεντος κρονίου

Quod circa fontem nigrum molliculis saltant pedibus, in Aræ paternæ tripudiantes ambi tu, Quin Apollinem Pindarus Orchesten dicit. i. Saltatorem, quod & Homericocompro barint hymni, Quinimmo etiam alicubi saltantem comperias Iouem, Deorum, ut Veteres intelligi uolueret, principem. propterea Socrates ille sapientissimus tantum abfuit, ut saltationem duceret utuperandam, Vt inter illius documenta legamus, hanc quoq̄ esse perdi scendam, uelut multum infit Venuſtatis in apto, concinno q̄ motu, & Corporis aforma tione composita, Nec erubuit iam magno natu Vir inter disciplinas serias habere saltatio nem. Cæterum inquit secundo Legum Plato, reliquæ Animantes sensu ordinis, inordina tionis q̄ furorum motuum uacant, quibus bene compositis nomen inditum est numeri, & cō centus. Nos autem Deos nostrarum celebratatum comites habuimus, Qui sensum numero sum, concinnum, suauem, periucundum nobis dedere, Modulos, Saltandi q̄ genera docue re, Choros ἐξ ὧν τῆς χειρὸς, idest a' gaudio nominauerunt. Itaq̄ primam erudiendi ratio nem effici Musarum, & Apollinis opera, perspicuum est, ineruditum q̄ hominem esse, Qui choreæ Musarum, expers fit. Eruditum uero, qui Cōpos eius est. Totum q̄ id genus in Cho ream, Saltationem q̄ & Cantum distribui declaratur. Quo fit, ut qui bene eruditus est, be ne cantandi, saltandi q̄ peritiam habeat. Ex quibus utiq̄ omnibus amplius perpendenti li quere potest, saltationem haudquaquam faciliū, expostorum q̄ artificem uideri. Im mo sicuti grauissimis proditum authoribus est, Disciplinarum excellentium apicem attigisse, Nec Musices modo, sed & Rhythmicæ, necnon Geometriz, imprimis uero Philoso phiz, tum physices, tum Ethices. Sed nec Rhetorices cognoscitur expers quatenus mores indicat, & affectus, quos Rhetores permouet. Verum nec a' Graphica seuq̄tingitur, aut Pla fice, quoniam harum Concinnitatem, Eurhythmiā q̄ sibi uēdicat, Sed imprimis memo ria præcellens in Saltatore exigitur. Immo uero iuxta Calchantem homericum scire saltato rem oportet, πᾶσι δὲνται, πᾶσι δ' αὐδόμενα, πᾶσι δ' ἰόντα. Quæ sint, quæ fuerint, quæ mox uentu ra trahantur, Vt nil prorsus cum lateat. Caput autem, summā q̄ saltationis est, imitationis scientia, eorum, quæ conceperit, enuntiatrix, Obscurorum, latentium q̄ illustratrix. Et q̄ de Pericle pronuntiauit Thucydides, præcellens est Saltatoris laus, nosse quod deceat, & id ipsum posse explicare. Quoniam uero imitatrix est Saltatio, Prima in ea Virtus perspicui tas, quam σαφήνειαν uocant, Quæ in Oratore desideratur imprimis, ut eorum, quæ expri muntur gestulatione, ac motu, tanta sit claritas, Vt nullis prorsus sit opus Interpretibus. Et quod pythicum cecinit Oraculum, Saltantis Spectatorem decet, non loquentem etiam, omnino q̄ mutum quodammodo audire, ac intelligere. Proditum memoriæ est, quod ad præsens negotium mire facit, Cynicum Demetrium, Cui uilius erat Saltatio: dicere solitu, Id genus artificii Tibiarum uideri, & fistularum parerga quædam, quando ipsum argumē to conferret nihil, motum modo adhiberet uanum, & ab intellectu omnino seiunctum. Id cum inaudisset Neronis tempestate celebris Saltator, & ut uidetur, non imprudens, nec ru dis quipiam, Sed multa historiarum memoria præcellens, & Saltandi artifex mirus, Quæ so inquit, Demetri, ne sit onerosum, me saltantem tua præsentia honestare, Id q̄ nullis inci nentibus tibiis, aut cantibus prorsum demulcentibus, mox si uideretur, Id artificii explode ret, alidderet q̄. A dnuuit Cynicus. Saltrauit ille Veneris adulteriū, & Martis, Vulcanum a' So le commonitum utriq̄ strucentem insidias, Illos claudi Artificis fabri technis irreritos, Assi stentes Spectaculo Deos, Sufflam rubore Venerem, timidius supplicantem belli Deum, ac quæcunq̄ fabella continet. Omnia q̄ tam subtili, tam q̄ artifice gestu, tanta rerum, quod difficillimum est, perspicuitate, tanta deniq̄ Venuſtatis gratia, tam q̄ plausibili ingenio, ut exclamaret Demetrius iam ut uidetur, Hilarior, plurimum q̄ negotio oblectatus, ἐκὼν ἄνθρωπος, & τοῖς, ἔχ' ὅς μόνον, ἀλλὰ μοι δοκεῖς τοῖς χερσὶν αὐτοῦ λαλῆν. Audio, o homo quæ fa

cis, nec uideo solum. Sed etiamnum ipsi manibus mihi uideris loqui. Confirmarunt hæc ab Cynico pronuntiata, Barbari Regis apud Neronem non inſcita Verba. Is ex Ponto ob neceſſitate quendam petierat Romam. Forte ita accidit, Vt Saltator idem neſcio quid falaret, tam perſpicue, tamq; qui moſ illius erat, cōcinne, Vt ſpectans mō, nec eoq; quæ dicerent, ꝑꝑiā audies, ꝑꝑiens ue nihilominus intelligeret omnia. Igitur, cum mox diſceſſurum Barbarum benignius amplexaretur Nero, ac petere iuberet, Siquid futurum uſui arbitraretur, elargiturum ſe munifice. Plurimum me inquit, iuueris, ſi Saltatoris illius mihi copiam feceris. Miratus Nero, cum amplius quæreret, quid ita petere inſtituiſſet aut cui inde rei futurum emolumento artificem duceret? Sunt inquit is, accolæ mihi Barbari, lingua, & moribus diuerſi. Interpretum haud fere ſuppedit facultas. Quod ſi præſto mihi fuerit hic, & re quapiam ab illis fuerit opus, nutu, ac renutu, ceterisq; ſui artificii modulis, Saltator mihi omnia conficiet, Vt in reliquum ualere iubeam Interpretes. Tantum docilis imitatio, & artifex peritia, concinnusq; ac peragilis motus, geſtus ue authoritatis adeptus erat, Vt nec immerito Pantomimi nomē Italæ irrepſerit. Leſbonax quidem Mitylenæus honeſtus plañe uir, & bonus, Saltatore *χειροφῶς*, hoc eſt manuſapientes nuncupare ſolebat, pergebatq; ſubinde ad ſpectacula, tanquam ex Theatro melior reuerſurus. Equidem inter ſtudia reliqua hoc utique oblectationem ſpondet, Illud uero emolumentum. At Saltatio, ſi recte perſpicas, utrunq; complectit̃, Quin utilitas tanto inde uberior, locupletiorq; eſt, quanto plauſibiliorem adnexam habet Voluptatis titillationem. Propterea multa mihi, Variaq; rimanti illa uidetur ratio ueriffima, Vna cum mundi generatione, & amore illo uetuliſſimo diuina quadam ui in lucem prodiſſe Saltationem. Hanc quippe cæleſtis illa prænonſtrauit, & longe clariſſima ſtellarum, Syderumq; chorea. Errantiumq; cum inerrantibus cōplexio, ac concinna prorum ſocietas, Harmonicusq; ac mirus ordo. Hæc ſiquis Saltationis incunabula putet, ac exordia prima, ut reor, ab Veritate aberrarit non multum. Ea uero per ætates incrementis adaucta iuſtis apicem ſummum attigſſe pridem uidetur. Vt uaria quædam res cenſeatur, & omniſariam coaptata, congruensq; & bonum quoddam *ἀλυσον*, hoc eſt ſcientiæ multiplicis. Principem uero omnium Rheam aiunt, oblectatam artiſcio, In Phrygia quidem Corybantæ. In Creta uero Curetæ ſaltare iuſſiſſe. Afluūtq; inde mox emolumentum, Si fabulatores libeat audire, euident. Hæc enim illi ratio Iouem præſtitit incolumem. Proindeq; iſ arti præſtantiffimæ *σῶς* debet. i. ſalutis contributæ premium. Sic enim paternos euasit dentes. Ea ſaltatio armata fuit, Quam a Curetibus excogitatam primo, Euſebii quoque tempora teſtatiffimum faciunt. Erat uero gladiorum cū ſcutis collifio. Saltabantq; Bellicum quiddam, & Entheon. Mox uero optimus quiſque, ut maxime in Creta nobilitate putabatur excellere, Ita ſaltandi artiſticem haberi, pulcherriſimum, honeſtiſſimumq; cenſebat. Id nequis ambigat, Merionem Homerus non utique ſugillaturus. Verum honeſtare meditat̃, *δερχισιν*, i. deſt Saltatorem nuncupauit, Qua in re iſ adeo celebre iam indeptus erat nomen, Vt non Græcis modo nota forent ea, ſed & Trojanis hoſtibus, forte quia inter bellandum non tacita quædam agilitas, & concinnitas: quæ ex huius artis peritia inoleuerat, ſeſe ſubinde oſtentabat. Homerica uero Carmina, ſiquis exhiberi ſibi protinus expetat, hæc ſunt.

*μηρίον, πῶ χα κέναι καὶ δερχισίν περ ἔντα
ἔγχεῖ μὲν κατέπαιουσε.*

Sunt qui Syracuſis Saltationem primo exortam, prodant, a tyranni Hieronis immani ſeuicite, Qui inter alia diſcū inimitia Syracuſanos inter mutuiſ uti colloquiis uenerit. Quæ uero neceſſaria forent pedum, manuū, oculorum nutibus, indiſciisq; iuſſerit petere. Vnde mox Saltationis exortum peperit neceſſitas. Pyrrhus uero ille tantus Achilles filius, quo bellante, corruiffi Ilium creditur, alioqui inexpugnabile, celebratus hoc artiſcio uſque adeo eſt, Vt cum ſpeciem illi pulcherrimam adieciſſet, Pyrrhichium ſit ab eo nuncupatum, de quo tamen plura mox. Apud Lacedæmonios, qui inter Græcos diu habiti præſtantiſſimi ſunt, Saltandi ſtadium non erat incelebre, quando Ephebi non accuratiſſi *ὁπλομαχία*, q̃ Saltationem perdiſcebāt. Ab Caſtore uero, ac Polluce acceperant *καρυκὴ ὕλην*, i. deſt Carytiſſare. Species uero ea Saltationis erat, uocabulo a Caryiis ducto, quæ eſt in Laconia

est in Laconia Ciuitas. Vbi maxime exerceretur. Eiusdem porro rei studium eo usque progressum in Thesalia legimus. Vt strenuos viros, & in dimicando principes, quos uocant *πρωτοπαιδες*, καὶ *πρωτοανιστοί*. Illi *πρωτοπαιδες* appellari hoc est Planipedes primos. Manifestum id ex Statuarum item titulis: quas iis, quorum strenua fuisset opera, excitabant, *πρωτοπαιδης προσερχομενος*. Et alibi, *εὐαγγέλιον πρὸς ἐκόντος ὁδοῦ μας ἀπορχομενὸν τὸν μάχην*. Non paruo quoque argumento fuerint Epitheta item varia quibus Saltator eximius designebatur apud Græcos. Ea ut propria ipsorum Lingua habentur, ideo apponere confisum fuit, quoniam uix citra fastidium audiri tralata poterant. Sunt uero ex multis hæc præcipua, Cuphos, Elaphros. Pedeticos, Halticos, Euarmostos, Eurhythmos, Eufchamion, Hygros, Epidicticos, Pantodapus, Eutrepus, Demagogicus, Demoterpes, Prochiro, Tachychir. A pud Indos Arrianus scribit, Elephantes quoque Saltationem doceri, & exercere. At Sybaritæ in conuiuia Equos introducebant ita imbutos, ut incinentis tibiae Cantu audito statim arrigerentur, ac pedibus ipsis prioribus, uice manuum, gestus quosdam Chironomiae, motusque edicerent ad numerum saltatorios.

¶ Saltationum Species. Virgilii locus explicatur ex Greorgicis. Saltationis partes.

Caput IIII.

Altationum uero non unum fuit genus prioribus. Erat siquidem imprimis a cantu nuncupata Emmelia, quæ Tragica censebatur. Sicuti Cordax comica, de qua mox item paulo. Eius commeminit Arrianus in Commentario in dico. Sed Satyricam putat, & a Libero patre in India institutam. Sicinnis ab aliis, ut scribit Athenæus, Satyrica intelligitur Saltatio, unde et Satyri Sicinnistæ nuncupati, quum Sicinnus excogitaret Barbarus, quamquam Cretensem intelligunt alii. Saltatores enim fuisse Cretenses, author Aristoxenus est. Alii a uerbo *σείδω*, primumque Therpsippum eadem saltasse. Has sunt, qui a Dionysiacis ministris excogitatas, & item nuncupatas prodidere. Enopliæ saltationes, siue armatæ, fuere Pyrrhicha, Thelesias item, quæ ab Saltatoris nomine sic nuncupata fertur. Fuit item Xiphisimus, Podisimusque, Nec non *κῶμος*, idest Comus, & Tetracomus Herculi facer, & bellicosus. Nam quæ Comice dicebatur, non pugna modo erat insignis, sed etiam plagis. Armatos in Panathenæis pueros saltare solitos, traditum est. Quin & Mineræ sacrum maxime id habebatur genus. Quod & Catenaplon dicitur. Opla uero dici arma, nemo est, qui nesciat. Interim de Pyrrhicha illud non siluerim, inuētā a Laconibus uideri, nam & a Lacone Pyrrichio inflecti nomē. Aristoxenus scribit. Bellicosā uero Saltatio est, quoniam & Spartani bellaces diu sunt habiti, Quorum filii *ἐμβατήρια μέλη*, idest Embaterios perdiscere Cantus, Quos & Enoplios dicunt. Spartani quoque ipsi in congregiendis hostibus Tyrtæi repetebant poemata, Vti Eurhythmos, concinnaque fieret motio. Denique Pyrrhicha Laconibus bellipugymnasma fuit, a quinto ætatis anno condiscantibus singulis *πυρρίχην*, idest Pyrrichiam exercere. Author Aristoxenus est, Gymnopædicam exercentes (pueri in ea saltabant nudimox ad Pyrrichiam solitos emigrare, Pyrrichiam dici & Chironomiā, Græci scribunt. Sunt qui a Pyrrho inuētā Pyrrichiam prædant, ut diximus. A Pyrrhicharii recte ab Iu reconsultis nuncupantur, Digestis de Penis. Libro XLVIII. quem tamen locum Græcæ ignari Literaturæ inuertere sibi permittunt. Sunt, qui arbitrentur, Pyrrichiam, *ἐκ τῆς διὰ πύργου εἶναι*, esse uocitatem, idest quoniam sit ignita quodammodo Saltatio, καὶ *σύνδρος*. Est & *πυρρίχης χαλκὺς*, idest chlamys, uel Pelta parua. De Pyrrhi autem Epirotæ nomenclatura Pyrrhiadæ nuncupati, Quos nunc Molossios appellant. Pyrrhides, ad præsens institutum pertinent nihil, Sunt tamē militares eo nomine Phani, idest Lampades, aut Obeliscolychni, etiam apud Aristotelem. Legimus enim *ὅτι πρὸς τὸ μακρὸν, κατὰ πόσιν τὴν μεκλονίαν κατὰ κλινὰς κατὰ πρὸς ὁδὸς, ὅς τῶν ὁρίων ἐμάνθην πᾶντα καὶ γνώμενα*. Pyrimachon dicunt in pugna *ἀνίκητον*, idest insuperabilem. Sed a diuerticulo fabulam repeto, ne sit supponendi nimium. Ascoliasmus saltatio erat Bacchi di catafestis, quæ uocant Ascolia. Quod Theatri medio Vires, quos uocat *ἀσκάς*, inflatos,

filij locus in
orig. rum

obundosq; uno tantum insilirent pede, Vt delabentes risum excitarent. hoc agere apud Græcos dicitur ἀσκαλιζέειν. Ad quod apertissime Virgilius respexit Georgicon fecūdo, illo Versu, Mollibus in pratis unctos saliere per utres, quod inerudite nimis, καὶ ἑκαστὸς, idest ineducate non perpendunt Interpretes. Aduertendum quoq; Qui uni tantum innitentes pedi saltant, quod uel tempestate nostra frequentissimum est dici item ἀσκαλιζέειν, & saltandi modum, Ascoliafimum. Sed tunc non ab Vtre inclinatur uocabulum, Verum ab Scolon, quod impedimentum itineris signat, quod claudicantibus euenit, Atq; sur rectum palum. Apud Aristophanem θερμοφωλῶστος est Oclasma saltatio perfica, Quam & ὑγρὸν nominant. Fuit & Dionysio sacrum genus Phalici, Sicut Herculi Cal/linicus. Nam Thraciæ gentis, & Carum Colabrisimus. Sed armata ite fuerat Saltatio ista. Inuenimus, & Baucisimum saltatoris Bauci, Comon cognominabant, Sed mollicula fuit, delicatiorq; saltatio. Inter Lasciuiora genera Baetriaismus est, ac Apocinus, Apofisis, Stro/bilus. Motho uero nautica res erat, ac onerosa. Fuit et Geranos saltatio: quam nostris lite/ris dicere Gruem licet, numerosa erat saltantium turba, quadam uolantium Gruum simi/litudine. Instituta primum saltatio fertur a Thefeo apud aram Deliam, dum exitum de La/byrintho imitatur. Dipodiam legimus laconicam saltationem, Nam quæ tibiis præcinenti bus exercebatur, Gingras dicta est, puto, quia sint Tibiæ, quas nuncupant Gingrinas. Fue/runt item Saltationes quæpiam enixiores, Hecaterides, & Thermaltrides. Verum Hecate/ris manuum potius opera cōstabat, Pedum uero Thermaltris, saltu quippe exercebatur. E/clatissimata muliebres erant saltationes, Apud Laconas erat item Bibasis, in qua etiamnum proponebantur premia non pueris modo, Sed puellis quoque. Saltu erat opus, interimq; nates pedibus contingere. Pinacides cur maxime dicerentur, non satis constitutum Pollux habet, an quod super tabulatis fierent, siue quod tabellas manu tenerēt. Ballisimum dici/uenio saltationem tympanis crepitantibus, uel etiam Cymbalis. Cuiusmodi Parilibus fie/ret Romæ, Quæ mox Romæ dici cōpere, Cuiusmodi fortunæ templum fruentem Adriano. In Sicilia Ionicum saltationis genus erat Dianæ sacrum. At Angelicum habitum præfere/bat nuntiātis aliquid. In Morphasmo diuersorum Animalium erat imitatio. Erat ite Scops seu Scopias saltatio, ex Colli circumlatione, quadam imitatione Auis. Leo autem for/midolosa fuit saltandi species. Erat sua Idiotis saltatio Anthema nomine, quā saltantes sic fere pronuntiabant, Vbinam mihi rosæ? Vbi uiolæ? Vbi Apia pulchra? Fuit & Saltatio di/cta κόσμος ἐκπύρωσις. i. Mundi deflagratio. Quæ uero dicebatur Hormus, Ephebis constab/at, ac Virginitibus plane? Hormo similis, hoc est Segmento, præcedebat quidem Ephe/bus iuueniliter, & ut mox in bello facturus erat, saltans, sequebatur puella decenter admo/dum, Vt Hormus si uideri posset ex modestia connexus, & fortitudine. Fuit quandoq; Sal/tatio dicta Phrygia, Coniuuiis dicata, & Ebrietatibus. Bacchicam saltationem in ponto, & Ionia tantæ fuisse Voluptati gentibus illis, Lucianus scribit, Vt statuti temporibus obli/ti omnium aliorum, desiderent dies totos spectantes Titanas, Corybantas, Satyros, bubul/cos. Quod uero mireris amplius, Exercebant id genus nobilissimiq; ac Ciuitatum ma/xime principes, ad præcipuam id opinati gloriam spectare. Dicis inde Italicas Carnispr/iui debacchatiōes prorupsisse. Porro nequid prætereatur, quo hi qualescunq; Lectionum Antiquarum libelli fiant adimniculatores Legimus haud ita pridem Rhetoris Vlpiani cō/mentatiunculas in Demosthenis Olynthiacas, Vbi sic adnotatum inuenimus, Cordacis/mus Saltationis est Species turpis indecentisq; Nam Saltationum aliæ quidē bellicæ sunt, Vt Pyrrhicha, nonnullæ uero ridiculariæ, quibus modo conciliatur Risus, quæ autem in Cō/uiujs utuntur, & Theatris. Verba Vlpiani græca sunt hæc, καρδακισμός ἐστι εἶδος ἐρχήσεως αἰσχρᾶς, καὶ ἀπεργασίας, πᾶν γὰρ ἐρχήσεως ἡμῶν ἐστὶ παλαιὸν, ὡς καὶ ἡ πύρριχη, ἡ δὲ γελαστικὴ ἡ γὰρ πᾶσι θεατρῶν καὶ πόσις. Harpocratio autem in uerbo Cordacismus, Cuius meminit in Phi/lyppicis Demosthenes, Cordax inquit, Comica saltationis Species. Sicuti Aristoxenus tra/dit in Libro de Saltatione tragica, reperitur nomen & in ueteri Comœdia, ut apud Ni/cophontem. De Cordace idem fere Aristophanis Interpres, quod Vlpianus, καρδακί/ζεν. Græcis turpiter saltare signat. Sunt qui putent, duo saltatorum genera Homerum no/uisse, Cybistateras, & Sphæristas, q Sphæra uterentur, siue Pila. Vnde & Sphæristica di/catur, Sicuti

catur. Sicuti meminit Athenæus quoq. Aristonicum Carystium Alexādrī fuisse Sphæristē, prodit historia, quem ob artis excellentiam Civitate donavit Athenienses, Statua quoq. erecta, Cybistateres videntur esse, qui in Caput saltant, quod *κυβιστῆς* dicitur in Caput mittere. Scribit in moralibus Plutarchus Saltationis esse partes tres, *φορὸν, ὄψιν, καὶ τὴν δέξιν*, Lationem, Schema, Demonstrationem. Siquidem confurgit Saltatio ex motibus, & habitibus. Sicuti Melos ex Phthongis & Diastematibus, hoc est ex uocibus, & intervalis. Hic uero māfiones motuū fines sunt. Ergo *φορὸς* uocant motus, Schemata uero habitus, Vbi Apollinis aut Panos aut cuiuspiam figuram, & modum effingentes, graphice formam seruant. Tertia uero res, quam *δέξιν* nominauimus, non imitationem habet, Sed rerum subiectarum demonstrationem, indicant enim Cælum quandoq. aut Terrā, aut etiam Spectatores ipsos. Androna Catanzæum scribit Theophrastus, incinētem tibiis primum omnium motiones Corporis, & Rhythmos excogitasse, unde natum, ut *σκελίζῃ*. i. Siciliffare positum inuenias pro saltare. Carpæam saltationem in armis apud Athenæum obseruauimus. Cuius etiam ab eo explicatur modus. Celebrantur ab eodem Saltationes Ethnicæ, Iaconicæ, Troezenicæ, Epizephyrii, Creticæ, Ionicæ, Mantiniacæ.

¶ Iphicli in currendo agilitas mira. Higinus uindictatur a Vitio. Iphicratides qd. Iphiaz oues cur.

Caput V.

i Phiclus, inquit Apollonii interpret, Philaci creditur, & Clymenes filius. Eū cecinit Hesiodus, tanta fuisse Corporis agilitate, ac pedum celeritate, ut curreret *ὡδὲ πτερίων ἀνέμων*, hoc est, super triticeas auitas, nec oblaederet. Demaratus uero etiam per mare incessisse prodidit, inde natus Adagio, Vt Iphicli agilitatem pro celeri, inexpressibiliq. usurpemus. Meminit Iphicli huius argonauticon primo Apollonius eo uersu.

ὅς ἐστι μὲν ἱφικλος φυλάκων ἐν ἀργὸν ἑλκυστή.

Porro adnotatu non indignum, Iphiclum ab Apollonio tradi Iasona fuisse affectatum, in Colchos cum Argonautis properantem. Id uero Hesiodus non scribit, non item Pherecydes. Commeminit quoq. Iphicli Higinus, Sed dictione luxata, decurtata ue. Nā de Orione sic ferme scribit. Hunc Hesiodus Neptuni filium dicit, ex Euryale Minois filia natum. Concessum autem ei, Vt super fluctus curreret, perinde ac in terra, Quemadmodum Phyclo datum, Vt supra Aristas curreret, nec eas comminueret. Tu scribe, Iphiclo, Cui inditū ex currendi potestate nomen, ueluti diceretur Iphicolos, nam *ἱφί* potenter signat, Vnde et Iphicrates quoq. & ab eo Iphicratides, Attica calciamenta, quorum in philosophia hystoria cōmeminit Damascius. Iphicli filios tradunt Protefilaum, & Podacem. Oues Iphiaz ab Græcis per *βήφημασιν* dici inuenias, quæ debiles sint, καὶ ἐλάττωμαί.

¶ De Palma scitu digna. Nicolai cur dicantur. Lunam amatoribus præesse. De Palmæ Cerebro. Et Tegyra Ciui. Item Palma, & Oliua fontibus. Sudæ error, & Interpretis Philostrati. Pen quo distinguatur a Balano. de Phraote pauca cum enarratione Oratiani loci.

Caput VI.

p Almam in Syria, & Ægypto Balanos producere tanta aspectus iucunditate, ac suauitate gustus, proditum est, ut tragemata omnia, bellariaq. præcellere facile tradantur, quamuis in Græcia fructus is feratur incoctus, nec esui proinde satis gratus. Inter Phœnicobalanos autem eximie præstare, tum magnitudine, tum etiam pulchritudine, Quas uocant Nicolao, obseruatum est, de quibus ex Plynio pauca hæc ascriptimus. Sicciore inquit, in hoc genere Nicolai, Sed amplitudinis præcipue, quaterni cubitorum longitudinem efficiunt. Sed cur nam dicuntur Nicolai? Quæsitum id quidem diu, Sed inuentum in paucis, ni Grammaticorum commētiis, & inde inanes sequi opiniones malumus. Nuper græcum uersans exemplarium, quod uenabar, deniq. sum uisus assequi. Sic enim comperio, fuisse Nicolauum quandam disciplinam peripateticum, patria Damascenum, moribus suauissimis, ac prædulci quadam iu-

h 3

cunditate, Corpore procero quidem, sed non indecoro, facie paulo pleniore, interlucente grato rubore. Quo cum maxime oblectaretur Imperator Augustus, ut scribit Athenæus, ei q̃q̃ afficeretur pluvium, similitudinis argumēto, Balanos magnitudine præcipua, & pulchritudine Nicolaos dici instituit. Adiciunt q̃dam, ex Syria balanos id genus, quibus præcipue oblectaretur Imperator, Romam assidue mitti solitos. Inest omnino Arbori eiusmodi decor non ingratus, quando Poetarum princeps Puellæ Phæaciæ Venustatem Palmæ ramo assimilare sibi Homerus permiserit. Propterea fuere, quita arbitrantur. In Certaminibus facris varias quidem singillatim Coronas dari. Vniuersim tamen ex Palma solēni quodam more consecrari una ea de causa, Etiam si ab foliorum æquabili ordine, infinitum opinentur alii. Ceu certatim cooriantur, & quodammodo simul currāt quadam cōtentionis Imagine id q̃ tacito naturæ consensu. Nam & Victoriæ græci inde dici putant, *νίκην, πικρά ῥ' μνείκην*. a non cedendo. Alii uero, quod sit Palma inter arbores cunctas macrobia maxime, idest longioris æui, Sicuti Nicephorum, sic enim Victores dicunt gloriā addere esse perpetuam, nec consensescere unquā. Quod de Palmæ uita diximus, Orphicū illud uidef̃ comprobare, *ζῶν δ' ἔσσι ἀκρονά μοισι φωνικῶν ῥιγῶν*, Animal æquale Longicōmis Palmæ ramis. Epitheta porro illa *ἐμπεδύφυλλον, καὶ ἀάφυλλον*, quæ firmiter, ac perpetuo uiurent foliis signant, huic congruere uel maxime. Inter ceteras namq̃ Arbores nullam plane uidemus eadem custodientem folia, sed decussis prioribus, succrescunt alia. At Palma nil inquit, abicit, & proinde constanter cognominari *ἀείφυλος* potest. In reb⁹ porro atticis adnotatū legimus, Thefeum in Delo primum posito certamine, ab sacra Palmarum auulsiſſe, qui & Spadix inde sit dictus. Neq̃ item in hac Palmæ mentione illud prætereundum, in Babyloniorum literis compertum, Esse Palmæ arboris trecentas & sexaginta utilitates. Nec omitēda præſe uanitatis superſtitio, Quia sit Balanorum nucleus non modici unius, Aliis enim longior, his mollior, Illis durior, Quibufdam etiā offcus, lunatus q̃. Hunc pontifium quadam religione politum dente contra fascinantes pollere arbitrabantur. Cum uero Lunatum dicimus, curuatum, arcualem q̃ intelligimus, cuiufmodi in Luna a coitu conſiſtit Schema. Cur autem ea maxime figura expeteretur, Luxuriantis fuerit otii querere, ac ſuperſtitionis potius, quam eruditionis. Niſi quod in libro de Iſide Plutarchus author eſt, Quia Solem appetat ſemper Luna, & perſequatur. Inde argumento eo, ab Amatoribus aduocari Lunam, Et amatoria ab Iſide diſpenſari, Eudoxus ſcribit Quæ non alia omnino ſit, quam Luna, Inuenio in monumentis, & Plutarchi imprimis in Pelopida, fuiſſe in Bœotia montem cognomento Deiam. Nam Stephanus in Tanagra regionis eiufdem fuiſſe Urbem paruam nomine Delium ſcribit. Apud montem erat Apollinis templū, poſt templum duo mirabili ſuauiſſe fontes, copia aquarum, ac frigidityte inſignes. Alterum *φόνικα*, idest Palmam uocant, reliquum Oleam ſicuti cōmeminit in libro Cur ora cula deſecrunt, Plut. idem. Vbi & natum Apollinem narrant. Ad quod reſpexiſſe Catullum uolunt eo uerſu, De Diana ſic canentem, Quam mater prope Deliam Depoſuit Oliuam. Quinquā & de Arbore poſſe intelligi, Author Ouidius eſt, metamorphoſeos ſexto. Quidā ex Eruditionibus eſſe in Laconia Tegyra tradidere falſo, Vbi natus Apollo ſit. Id utre a me dici, intelligent ſtudioſi, Audiant, quid Stephanus, Tegyra inquit, Bœotiæ Ciuitas, in qua genitum Apollinem dicunt. Samus autem Delius Apollinis inquit, natalia in Lyciam reſerunt Aliqui, In Delum alii, aut in Zoſterem terræ atticæ, nonnulli ad Bœotiæ Tegyram, Vnde & Tegyreiſ Apollo. Exiis porro, quæ de Palmis Syriis & Ægyptiis attulimus, liquet opinor, Cur Poetæ Palmiferas quandoq̃ in Ægypto Thebas nūcupent. Cur q̃ Palmarum fructus Thebaides item Plynio dicantur, & a Papinio Thebaicæ, quod illo ex ſyluiſ uerſiculo Libri quarti ſine ad Plotiū liquet, Chartæ, Thebaicæ uel, Caricæ uel, Quoniam uero de Palmis agitur, Scribit Plynius, in Palmarum cacumine medullam haberi dulcem, quam Cerebrum uocant, meminit ſecundo de alimentis Galenus. Et in præceptis Sanitatis Plutarchus, prædulce quidem id tradens, uerum eſſe *κεφαλαλγῶν*, idest inducere Capitis dolorem. Adnotandus hac parte error Sudæ manifeſtariſ, Qui in uerbo *πῶρες*, ita ſcribit, Porum hunc de Viſus ratione interrogauit Apollonius. At is, Ego inquit, Vini tantum haurio, quantum Soli prolibo, Captis in Venatione uelſcuntur cæteri. Mihi exerceri ſatis eſt, alimenta mihi ſunt ex oleribus, & Palmarum Cerebro,

ac fructibus

ac fructibus. Hæc quidem apud Philostratum leguntur Libro secundo, Sed non de Poro, ut retulit Sudas, nimis hercle incuriose, nimisq; inscite. Incuriose quidem, quia de Phraote Indorum rege hæc prodit Philostratus. Inscite uero, quoniam per maximam temporū ignorantia lapsus misere est, Quādo uixit Apollonius Domitiani tēpestare. Porus autē, quē fateur ibidē Sudas cum Alexandro depugnasse, multis seculis antea, sicuti temporum historia præmonstrat apertissime, Sudam fefellit, quod paulo ante fit de Poro apud Philostratum mentio. Et parte ista Regem Indum nominat, qui cum sit congressus Apollonius, putauit Sudas, esse ad Porum ea quoque referenda. Cum tamen paulo ante ea, quæ exscripsit, testetur Philostratus, Phraotem illum fuisse, Porum minime. Philostrati Interpres reprehensionem non euadit. Nam ubi græce scriptum ita est, τοὶ δὲ ἐμὰ σιγήα λαΐκενα, καὶ φωνίκαν ἐγκέφαλοι, καὶ καρπὸς ἴων φωνίκαν, idest Cibus uero meus est Olus, & Palmarum Cerebrum, atq; item earundem fructus, Interpres de Palmarum Cerebro tacuit, puto, quia inusitatum uidebatur, dici in Palma Cerebrum. Illud aduertendum quoq; Palmæ, quam marem intelligunt, fructus ἄλν dicitur, Sicut foeminæ balanus. Vnde propendent Balani, uocatur ἀνάλν. meminit cum Xenophonte Herodotus, ex Spathe arcus sibi nonnullos cōfecisse prodens. Quod de Palmæ Cerebro scripsi, confirmatur Eustathii autoritate, qui ita dici prodit partem in ea arbore excelsiorem, quæ dulcissima sit, proindeq; exempta uescantur Indigenæ, quod Atheni monumenta testatissimum faciunt. Quia uero de Phraote facta nobis mentio est, dignum perpensione uideri potest, Equid Phraotē illum significat Oratius Carminum secundo, Redditum Cyri folio Phraoten Diffidens plebi, numero Beatorum Eximit Virtus. Quando illius restitutionem in principatum, abs quo Pater fuisset excussus, & Viri præterea singulares Animi dotes, frugalitatemq; ac imprimis Liberalitatem copiose exequitur Philostratus Libro secundo. Verum discrepant non nihil e pora, quæ in digyros mittere, nunc minus uacat. Iudicabunt uolentes. Quando Interpretum cura non satis constat sibi.

¶ Laurus tacita Cur. Itē Cur Lauro uterentur Vaticini. Tibullus explicatur. De Puella Daphne. Lauri contra uenenum uis. Caput VII.

Voniam uero paulo ante poeticas perstrinximus amoenitates, in quibus multiplex interiorq; delitescit rerum scientia, Quam sæpe ingenium acre, lectio uaria, Iudicium excussum, emundumq; promittit literas, quo studiosissimus quisque accuratius exerceatur, nec concepta semel facilitate, in utraq; aures dormiat, hic illud potissimum subnotabimus, Quid ita Laurus tacita sepiculē ab Poetis nuncupetur, Leuicula quidem res, sed non inconcinna. Verum ne Absinthii plus inest huic lucubrationi, quam decoqui possit, ac confici stomacho paulo inualidiorē, ac nunc primum resumente uires ab inscitia diuexatione, Ut adsit & mellis aliquid, Simplicia non reclinabimus quandoque. Laurum igitur Apollini Vaticino Deo sacrum, futurorum habere præfensionem quandam, creditum uulgo est. Siquidem nil crepitantius uirtutis, sicuti a Lucretio proditum quoque nouimus. Sed eo prior etiamnum Theocritus canit, Nam & hinc Daphne dici uidetur, uelut Eustathius interpretatur, etenim ὁ δὲ intentionis uim habet, φωνῆν uero loqui est, ac canere. Igitur euentus rerum ex crepantis modo Veteres aucupabantur. Quod nec Porphyrium latuit. Nam si crepuisset abunde, ac fortantius, haud dubie portendi felicitatem, rebantur. Quod significat illo Versiculo Elegio graphus nobilis Tibullus, Laurus Vbi bona signa dedit, gaudete Coloni. Ediuerso si tacita deflagraisset, inauspicatissimum, infelicitissimumq; arbitrabantur, quod approbat etiam Propertius, Et tacet extincto Laurus adusta foco, Nam & Claudianus, Venturi præciā Laurum dixit, Nisi quod opinantur plerique, Lauri folia, si noctu puluillo subiciantur, Veritatem Somniorum conciliare. Quod non omnino malus author Fulgentius non omisit. Scribit Hæsiodicæ Theogoniæ Interpres, Laurum ἐνεργῶν πρὸς ἴδεν ἐνδοσκαμῆς, idest efficacia esse auxilii in Numinum afflatu. Propterea in Cassandra Sophocles δὲ φωνῆ φωνῆ δὲ φωνῆ πρὸς τὸ σῶμα. Et Lycophron, δὲ φωνῆ φωνῆ φωνῆ ἐκ λαμῶν ὄπτα. Hinc aperitur Tibulli locus de Sibylla,

Vera Cano, sic usq; sacras innoxia Laurus

Vefcar, & æternum fit mihi uirginitas.

Ex hoc & Latinus item Poeta dixit, Laurum q; momordit. Certe *διδυμάρχους* dici Vaticanantes scimus. Et Aphthonius Diuinatiōis symbolum esse Laurum testatur. Dionysius item in Panegyricorum ratione, Laurum *μουντικὸν φυτὸν* appellat. i. Vaticanam arborem. Sicuti Eustathius quoq; qui & Apollinis Corollam fuisse Lauream scribit, quam secum tulit Chryses in Græcorum exercitum ueniens. Quibus uero cogerebantur munera uel recedere, uel accedere, illis maxime Versibus commonemur, Qui appofiti a Porphyrio, ita ferè me latine sonant.

Soluite ferta, pedes liquidis & spargite lymphis,

E'q; manu ramum, Lauros auferte uirentis,

Linea sit q; omnis deleta, Omnis q; Character.

Quod uero ad Laurum etiamnum attinet, Scitu dignum illud quoq; , Daphnen puellā in arborem hanc deformatā, sicuti Mythycis placet, & cecinit Ouidius, a Spartanis fuisse diuinis cultam honoribus. Sed mutato nomine Pasiphaen nuncupatam, a qua certissima ederentur oracula, quod in Agide Plut. scribit. Credebatur item Laurus efficax aduersus Venena. Inde iactatum, Vt qui se tutum approbare uellet, *διδυμῶν* diceret, *φορῶσα κηπηρίαν*. i. Laureum gesto Baculum. Aristophanis Interpres Lauro inquit, Sacerdotes coronabatur, & Diuinaculi *εἰς γνῶρισμα τῆς τέχνης*, quia esset id artis indicium, ac uelut insigne. Lauri fructus Daphnidas uocant, sicut Myrrines. i. Myrti dicunt Myrta. Laura uero. i. *λαυρὰ* Vicum signat angustum, impurum q; , & sordentia omnino loca sic nuncupantur. Nam Laureum hoc est *λαυρὸν* in Attica locus erat, Metallorum ferax. Diuinationē postremo ex foliorū crepitu, dum urerentur, fuisse ueteribus celebrem, nec idem tacuit Eustathius, Sicut expilis quoque quibusdam.

Leuētrica monumenta quæ sint, & Leuētricæ puellæ. Vindicat a uitio Plut. codex. Leuētra unde. Leuca quid. Caput VIII.

1 Euefrica monumēta, & Leuētricas itē puellas in græca historia legimus quādoq;. Id cuiusmodi sit, aut quam habeat rationem, neq; forte sollicitus quærat, opera nostra reuelabitur. Scedafum. i. *σκέδασον* inuenio in libris quendā, Qui fortuna pauper Leuētra habitabat. Vicus is est prope Thespias in Boeotia. Huic filiæ aderant duæ Hippo, & Miletia. Vel, ut alii scribunt, Theano, & Euexippe. A quibus nuncupata Leuētrica monumēta. Quæ cauēda Spartanis, præcinuerant oracula. Siquidem Puellas ibi sepeliri ex iniuria contigit, quoniam ab Iuuenibus Spartanis constupratæ, mox q; interemptæ in puteum quendam sunt deiectæ. Aberat tunc Scedafus pater, A quo paulo ante comiter Spartani rei nō bonæ Homines, perfidiarum q; prudentiores, quāmodum moderationis, aut fidei hospitalis, excepti hospitio fuerant. Reuerfus factum mirabatur. Salua domi erant omnia filiæ tantum aberant. forte domi alebatur Canis. Ea reuerfo domino, subinde cursitabat ab eo ad puteum, A puteo ad dominū, uellicabat q; interim, erat q; plane similis trahēti, suspicatus is, quod erat, ad locum pergit. Puellarū cōperit cadauera, profusus in lachrymas, ac sese afflictās cognoscit ex Vicino, bonos illos hospites pridie uiuos domum ingredi, facinus perpetratum Scedafus coniecit, Spartanis confestim petit querelas apud Ephoros depositurus. Eo cum excidisset & conatu, & iudicatu, illis, atq; item Regibus, quos etiamnum adierat, nil magnopere intendentibus, Per Vrbis media cursu ferri cœpit, porrectis ad Solem manibus, ac percussa tellure *ἀνεκλήθη τὰς ἐριννύας*, idest Erinnyas aduocabat, mox ad filiarum tumulos seipsum confecit. Insequentibus annis ita ducentibus fatis in regione eadem Spartana Virtus cōcidit, Græciæ imperio amisso, Thebanis Victoribus Pelopida duce, ac Epaminonda, ut celeberrimū posteris nomen Leuētrica monumenta dederint. Hæc eo libentius recensui, quoniam in Plutarchi relatione multa subsultant, & deluxata sensum non recipiunt, nam ut præteream, quod pro Scedaso Cedafus modo scribit, quandoq; etiam Scedaphus, Illud cuiusnā modi est Exercitationibus inq; , Spartanis laceffitis. Cum historici sensus sit apud Græcos, platan in Spartan execrationes

ranos excreationes diras. Leuctra uero ab Leuctro indigena esse nūcupata, scribunt Græci. Leuca autē aliud est, nam eo nomine Medicorum scientissimi affectionem intelligig, qua in albidum, uel, ut græce dicam, *ἐὼς τὸ λευκότερον*, demutatur color, ex uiscido glutinoso, & humore pituitoso. Quædam uero Leuca. i. *ἀλκή* dicitur *ἡρεπνυτή* hoc est sanabilis. Quædam *ἀνδράπνυτος*, Quæ curam non recipit. Internoscitur uero hoc *τῇ τῇ ἡρεμῳ παρκεννυτή*, idest Cutis perforatione, Nam si inde prompserit Sanguis, adhiberi medela potest. Si Humor Lacteus inter conclamata recensetur. Sunt in ratione eadē Alphī, idest *ἀλφῶ*, nisi quod merfas sese altius Leuca, ut inficiantur item pili. Quanquam & Alphī *χορὶ ὄντες*, idest diu perseverantes ima penetrant ipsi quoq, Vt hic et albescant Pili ex pituitoso humore. Nam ex Melancholico nigrent Alphi.

De Essæis, & Hæsenis. Item de Phariseis, ac Saducæis. Aurum Iudaicum quod sit. De Philateriis, & Profelythis. Caput IX.

Osephus Iudæus historiarum Conditor, & in eo genere autoritatis non dilutæ, Libro decimo octauo antiquitatum, quas ab mundi exordio repetit, iū
i isse Iudejs tria genera Philosophorum scribit. Essæorum, Saducæorū, & profetremo Phariseorum, Sed quos primo loco posui, miris effert laudibus, quod Vxoribus, Vino, Carnibus semper abstineret, ac Ieiunium quotidianum uter tissent in naturam. Philo etiam Iudæus in libro, quem pro Iudæis concinnauit, præter ceteros inquit, quos pene innumerabiles sanctio Mosaica ad bene uiuendum concitauit, Essæi summi omnium, atq, maximi sunt, *ἀπὸ ὁστέ πῶς* hoc est a sanctitate, sicuti nihil uidetur, nuncupati, qua ratione statilem recipit dictio. Quorum secta non genere, Sed uirtute, atq, humanitate discernitur. Itaq, nemo puer, nemo adolescens propter ætatis instantiam, Sed Viri omnes, aut Senes sunt, Qui nullo Corporis morbo, nulla Animi perturbatione feruntur. Sed Hominum soli uera perfruuntur libertate. Nemo proprium aliquid possidet, omnibus in medio positus cōmuniter utuntur, habitant simul, & conueniunt quasi sodales, cum q, pro cōmuni utilitate faciant, Alia aliorum negotia sunt, quæ impigre subeunt peragunt certatim, non frigus, non calorem, non aliquam mutationem Aeris formidantes. Cum a laboribus mercedem ceperint, Apud Quæstorem deponunt, is omnia diligenter procurat quibus egent. Idem Philo in cōmentario, cui titulus est, Omnes studiosos liberos esse, scriptum reliquit, Esse quidem dogmatis eius Homines sapra quatuor milia, Qui nec ciuitates colant, Vulgi cōuersationem Animo plurimum obesse, opinati, Qui seruos habeāt, odere, tanquam naturæ leges transgressos, quando omnes, uelut mater, eadem genuit Natura. Rationalem Philosophiam Vitæ nō necessariā rentur. Naturalem uero altiore, quā ut eam humana consequi ualeat Natura. Illam modo portionem constellationantur, Quæ de diuinis, & omnium agit creatione. Morali inuigilant præcipue. Tripliciter gula Vitam transigunt, Amore in Deum ardentissimo, Virtutis cultu diligentissimo, Charitate in proximum feruentissimo. Sunt Qui Essæorum nomen *θεωρητικόν*, idest Contemplationis studiosum significare putent. Qui Mundi sitū, terrarū q, expingere adorti sunt, Hæsenes in Occidentali Iudææ parte statuunt, ab Essæis forte non diuersos. Quos fugit usquequoque nocentes, Qui q, orbe toto præter ceteros maxime finitimi, sine foemina, omni Venere abdicata, sine pecunia, Palmarum focii. In diem uero ex æquo conuenarum turba renascantur, longe frequentantibus, quos Vita fessos ad mores eorum fortunæ fluctibus agit. Ita per seculorum millia gens æterna est, in qua nemo nascitur, Tam secunda illis, inquit Plinius, aliorū uitæ poenitentia est. Porro inuenimus apud Authores hisce Philosophis ita esse libertatis insitam audiditatem, Vt principē unum, solum q, fateantur Deū. Argumentum uero euident, quod speciem mortis formidolosā, ac tetra nullam expauescant, Cognatorum negligant supplicia, A micorum interitus faciant non magni, modo ne quenquam, ut Dominum cogantur agnoscere. Animas putant immortales, & de Æthere subtilissimo cōmeantes quasi Carceribus, ita Corporibus implicari, ad quæ tamē, ut Cheronem narrat apud Porphyrium, *ἐν μὲν*, idest impetu, & instanti naturali trahantur. A Corporibus uero absolutas, tanquam e longa, & proinde graui seruitute, læticia perfundi

maxima, & ferri sublimes ultra q; Oceanum degere in locis Peramœnis, quæ nec imbribus pulsentur, neq; item niuib; aut omnino ulla infestentur intemperie. Quando ex Oceano suboriens Zephyrus suauissima perflet salubritate. Nihilominus pollutis Animis procellosas, hyemales q; destinabant regiones. Cæterum quia abunde multa de Essæorum institutis uidemus ingressisse, Quærat forte Lector curiosus, quid de Phariseis ex mutis Magistris compertum nobis sit. Proinde ut breuissime, quantum ratio patitur, omnium defsyderia impleamus, de huiusmodi philosophis hæc fere obseruauimus. Mollicie, ac delitiis, quàm minime indulget, Quod ratio dicitur, id demum persequuntur. Gradiore natu eximie uenerantur, Vt ne uerbo quidem læsos uelint. Fato geri omnia credunt, nihilominus arbitrii liberi potestatem non auferunt. Iudicium Dei sentiunt futurum, nam Animas asstrunt immortales. Sed bonas etiam in aliena emigrare Corpora, Improbos ad supplicia transmitti æterna. Ob hæc ipsorum dogmata Populis mire grati, Adeo q; de eorum Virtutibus irroboraui opinio, Vt magno studio numerosa multitudo, immo uero Ciuitates ad eos quandoq; confluxerint. Phariseos nuncupatos uolunt de Vitæ instituto, Quod à cæteris abiuncti, ac sequestrati purissimæ cuidam Viuendi rationi, accuratissimæ q; se miciparint. Nam Phares ex Hebræorum Idiomate ἀφ'αριθ'ος interpretatur. Id ualeat latine segregatio. Mores eosdem sequebantur καὶ οἱ γραμματεῖς, hoc est qui dicerentur Scribæ. Proprie Illorum Virtutes erant, Continentia, Virginitas. ἡνσεύθ' οἱ τὸ σαββάτου, idest bis in Sabbato Ieiunium. Phariseorum placita Apostolus Paulus uehementer extulisse uidetur, cum ait; ἰσραὴν λίτ'ησ'ε' μ'ε, πολὺς γενναίμην, ἐβραῖος ἐξ ἐβραίων, κατὰ νόμον φαρισαῖος, Israelites inq; sum, ex tribu Benjamin, Hebræus ex hebræis, Legem autem Phariseus. Porro quies, sopor q; iis erat super angustis tabulis, aut etiam Spinis, uel Lapidibus ad comprimendas Corporis ac Sensuum titillationes. Horum tamen proprium fuisse, Chrylostomus scribit, & in euangelio significat Matthæus, ut decalogum in membranulis scriberent, ligarent q; in fronte ut religionis intime speciem præberent. Eas uero membranulas hebræorum uocabulo dici Philateria, Idem Chrylostomus prodit: quo innuitur Legis consuetudo, meminit etiam Hieronymus. Dicuntur & Ariolorum, ac Excitatorum Philateria in Gregorii Iunioris decretis, & Philateria facere, Legimus in Laodicensi cōcilio. Saducaos uero, ut de iis quoq; aliquid promamus, a loco ita nuncupatos putant. Horum nefaria dogmata inuulgantur hæc, Esse mortalem Animam, simul q; cum Corporibus interire. Siquis eorum scitis renitat' amplius, oblietetur q; putant id plausibile imprimis, gloriosum q;. Eorum, qui in eiusmodi philosophia pfererint, mira paucitas est, discrepant inter se moribus feris, inuicem q; sunt, perinde ac in externos, inhumani. Fatum omnifarium negant. Deum extra omnem mali pationem, inspectionem q; constituunt. Hæc de Iudæorum Sapientibus, quæ uaria suggestit Lectio, habui in præfenti, quæ dicerem. poterant & plura, sed propositum, institutum q; tēperamentum fuit omnino tenendum. Quoniam uero quæti posse scio, cuiusmodi Aurum sit, quod in historia quandoq; celebratum nouimus, Iudaicum nuncupatum, Non grauabi mur & hoc obiter explicuisse. Erat autem, quod Iudæorum nomine quotannis ex Italia, & ex omnibus prouinciis Hierosolymam exportari solebat. Propterea Flacc' Cicero scribit, edicto sanxisse, ne ex Asia exportari liceret, quod laudans etiam Num, Barbaræ superstitioni resistisse, summæ ait fuisse Seueritatis. Profelythū uero cum audis in sacra pagina, intellege, a Gentilitiis ritibus ad Diuinam legem tralatū, transcriptū q;. Dauid καὶ παρ' ἐπ' αὐτοῦ ἰσραὴν ἐφ' ἀνάσσειν, idest & profelythū peremere. Hieronymus Aquilam uocat profelythū, ac in terpretem cōtentiosum, meminit in Euangelio Matthæus quoq;.

¶ Cur noctu sonātius audiantur omnia. Quid palmus, Tilē, Sigmos, Clytos. Cur Vox intro delata melius audiatur, q̄ ediuerso.

Caput X.

Trepitus omnes nocturno tempore esse manifestiores, ac Vocē omnem sonantiorē, non fere quisquam est adeo impolitus, adeo q; hebeti Iudicatu, qui non plane intelligat, dictante ratione, aut magistra saltē experientia percipiat. Cur tamen ita contingat, abditam quandam, perobscuram q; causam promittit Epicuri Schola, dum ab Atomis suis reuelli nequit. Eam uero apud Plut. in

Plut. in Sympofiacis Boethus recenſet, docens, rareſcente aere, ac ſefe latius fundente, inter Atomos non fere uacuum comparere. Conſtipante uero ſe, atq; amplius coeunte, Denſari perinde Atomos quoq; Extimumq; Vacuum fieri ſpatioſum, & bians. Id quod noctu obuenire, exploratiſſimum eſt, Si coniecemus, frigus cogendi, arctandiq; uim habere effica- ciſſimam. E diuerſo Calorem proferendo expandere, ac laxare, argumento certiſſimo ex iis, quæ colligata intuemur, amplius multo ſibi loci uendicare, quæ concreſcentia compingitur in anguſtum. Profuſus igitur ſonus, ſi obiectis corporibus occurreret numerofis, hebeſcat prorsum, neceſſe eſt reiectus, aut cōuulſus tardior euadat. Quod ſi obicibus aut paucis, aut nullis morantibus expatiatur, pertinget inoffenſus auditum. Indicio eē poſſunt inania Vaſa, quæ percuſſa crepant ſonantius, præſarcta uero colliſa, incuſſa uē quodammodo ſonum deuorant. Compari modo & ſolidiſſima quæq; non fere ſonum edunt. Quod ſpiraculis haud ita abundet, per quæ commectitūſ Aer. Quale ſentimus aurum, & ſaxa, Quæ pro inde uocantur, & ſunt ἰονόφωνα, & δυναχία. hoc eſt uocis prætenuiſ, & ſonantia ma- le, quod nimia prouenit denſantis ſe corporis ſoliditate. Aes uero ἀφώνον, καὶ ἀάλον. ſonorum, garrulūq; quia ſit ἀλύκενον, hoc eſt inanitatis multæ. Cæterum ſentētia hæc male tibiciniſ præſulta, nullis concuſſa arietibus, leui modo agitata impulſu ruit, neq; n. recte ad Vocis rōnem inanita adducitur, Ibi ſilētii altitudo eſt, & quies profunda, Vbi uacuum eſt, quod utiq; nec tangi, nec agitari poteſt, Vocem autem eſſe nouimus ſonantis in- cuſſum Corporis. Et eſt Aer Vocis ipſius ſubſtantia, ac facultas. Putauit Anaxagoras, Vo- liſ poteſtate aerem concitari, & quodam tremulo uibrari motu, quem πειλιδόν Græci di- cunt. Id uero liquere ex minutie illorum, quæ in lumine uiſuntur, corporuſculorum, Quæ uo- cant nonnulli ὕλας. Cum hæc igitur obſtrepan, inſonentq; agitata, & propulſa, & ſo- num eum efficiant, quem dicunt σιγμὸν, præpediri uocem, obſcurariq; quo minuiſ ſynce- riter, liquidoq; ab Senſoriis excipiat. Suppetit & ratio alia, ſed grauior multo, & plauſi- bilior. Interdū agitari omnia, proturbariq; Tunc enim Cuncta mouet Iupiter, ut ille ait, λαὸς ὠδὴ ἑρπύγερων, populos excitans ad opus. Qui conſurgunt, uelut ex Palingeneſia, & regeneratione quadam noua, quotidianaq; meditates, ut Democritus inquit, proinde non ille pīde Ibycus diluculum appellauit Clyton, quod eo tempore κλύδων, hoc eſt audi- re iam, & loqui liceat. Contra uero noctu euenit, Vt interqueſcant omnia, nec ullo fluatū- ent motu, Sed compreſſa conſopiantur. Propterea ictus propulſusq; aer integer ſenſorium adit, atq; ita purius audiendi perſcitur actus. Adnexa eſt huic cognata quodammodo quæ ſtio. Nam uſuuenire obſeruatūm fere eſt, Qui extimi ſint, ſi loquantur, facile ab iis, qui in- tus agant, audiri. Quod ediuerſo non ſit. Ambiguitatis huius commemorat apud eundem Plut. Ammonius, Sed ab Anſtotele, exolutam tradit, Apud quem ita leſtitamus, Vox ingre- eorum, qui oculuſ tenentur, ſi extra deferatur, in amplum diſſundit, ac uelut abſorpta de- uoratur. Quæ uero intro perducatur, non ita. Siquidem ex amplo corruata in arctum, con- ſeptumq; ſeruat, contineturq; & ueluti conuale delata ſenſum perſpicue attingere ani- maduertitur.

¶ Iulæ uoces in Laſtantio quæ ſint. Iulos quid, & Vlos, & Iulides. Hycca quid, & Melos, Item qui Harmonici, & qui Canonici, ac Canonium. Concētum ſpecies aliquot. Andetæ qui. Item Himonia, Himæum, Tenellus, Niglaros. Caput XI.

Vando uero de Vocibus agitur, Ecce ſuccurrit mihi Laſtantii Carmen, Phœ- nīcis argumento, non utiq; Inamœnum, ſed quod Scriptoris eius genuinam ſapiat ſacundiam, ingeniūq; præferat facilitatem haud aſpernabilem. In eo Iulæas Voces, Vt præſuaues, ac prædulces nominari obſeruauiſmus, Sed cur ita, non fere perſpicuum puto. Niſi quod ad Simonidem cognomento Meli cum ex Carminis iucunditate, ut Sudaſ arbitratur, reſern poſſe, non inſiciabitur, Qui hoc genus ſcitamentis aures habeat pertritas, Cuiq; nō ſit Cornea fibra. Siquidem fuit Iulis in- ſulæ Cææ oppidum, in quo Simonides feratur natus. Quod ex Strabone didiciſmus, & an- tea cecinerat Theocritus. Sed coactum nimis, ac uiolentum rebitor id, Cuius auris acriori lota acero ſit. Magis q; multo arriſſum putabit, quod ſcribit Apollodoros, Cantilenam in ludib; celebrem dici Ialemon, in hymnis uero Iulon. Quæ de hominib; ſic nominate

comperiantur. Sicuti à messoribus usurpabatur Lytierfas. Habitauit autem Celénas Phrygiæ Lytierfas, ex quo ut messor præstans celebretur in Phrygia, meminit Theocritus, & exposuit Interpres. Sed nec præterit Pollux, Qui & Iulon item recognoscit. In Libro de Pæanibus author est Samus Delius, ordeï manipulos per se solos ἀμύλασθ' nuncupari, congestos autem ex aliis compluribus Vlos dici, & Iulos, Cererem quoq; nunc qdem uocari Chloen, nunc autem Iulo. i. ἰαλῶν. Proinde ex Cereris inuentis, & fructus ipsos, & in Deam cōcinatos hymnos Vlos appellant, & Iulos. Sunt qui lanas tractantium esse Cātilenam putēt. Iulos etiam Proferpiat congruere arbitrantur. Nam Iulides apud Oppianū primo ἀλιόπικων inter pisces recēstent faxatiles. meminit in Libro de piscibus Dorion, ut scribit Athernaus. Iulos uero etiam dicunt intestina terræ. Sunt qui Iulidas item Hyccas opinētur dici, unde & Sicilia Ciuitas nomen sit mutuata, quod illuc delati primum, id piscium genus fortum cōpererint. Cæterum quia in Cantilenas uolētes incidimus, Subnectamus aliqua, quæ uoluptati sit legisse, & usui meminisse. Melos, quod præcipue usurpatur in Musica, proprie quidem apud Græcos membrum Corporis indicat. Sicuti uero numerosa in corporibus membra, quamuis diuersum fortiantur & situm, & motum, diuersoq; perfungantur munere, nihilominus ad unum tantum opus coarctantur, unumq; habent finem, ueluti scorpum. Ita etiam ex Vocum diuersitate qui confurgit Conventus Melos uocatur. Quod in libro de Musica Plutarchus scribit. Latini Modulum appellant. Aut certe Melos uocare in Musica ideo institutum, quia μέλη, græce signat curæ esse, seu nil Musica antiquius homini esse debeat, nilq; quod curet impensius. Nos uero etiam nū suo loco de Musica commentaturi plura sumus. Interim adiciamus pleraq; non indicta quidem, Sed quæ in paucorum peruenere scientiam. Musicæ studiosos aut Harmonicos dicimus, Aut Canonicos. Harmonicos nūcupamus eos, qui auribus cōtribuant authoritatis plus, quàm rationi. Cuiusmodi fuisse Aristoxeni confectatores nouimus. Canonicos autē, qui rationis persequuntur examen, Sicuti ab Pythagoreis factitatum, palam est, quos tamen genere nec ab Harmonicis abduxerit. Canonii uero obiter esse uidetur sacris uiris destinatus locus, ac canonicæ uiuentibus. Sed in nauibus, quæ Cataphractæ uocantur, & Catastromata habent. i. pauimenta superiora uel tabulata, ligna, quibus tabula incumbunt Canoniam nuncupant, & τῶν θμίδων. Ptolemæi instituta mediani quandam rōnem insecuta sunt. Tātum enim Sensorio attribuit, quantum Aristoxeni, rursumq; rationi, quantum Pythagorei. Etenim tum de munus nasci iudicium putat slyncerum, ueraxq; ubi Sensus, & ratio conspiratu nituntur cōsono. Quod ipsum & in Astronomia comprobauit, cum rationis libra ab oculis non abit diuersa. Vt uero ad Melos redcam, unde digressus in ista sum, Inuenio apud Authorum opinatissimos, Himæum nuncupari Melos solitum, quod concinerent ἀνταγγελί. i. aquarū haustores. Himonia uero aliud est, nam sic funiculum dicunt, quo ex puteo attollitur aqua. Vñ festiue ἰμωνῆν dicitur pro μακρὰ χρόνον, idest temporis non parum in excernendo absumere. Himæi uero meminit Callimachus, ἀέλει κει παρ τῆς ἀντὶς ὕδατος πόρῃ μάκρον. concinit iam & hauserat aquæ aliquis Himæum. Tenellum uero idest τινὲς μὲν Aristophanes interpres nunc Lyræ Harmoniam accipit, nunc pulsatiunculam, idest κρημάτιον, quæ in uictoria ederetur. Omnino uidetur ab sono conformata Vox. Eleganter uero Aristophanes, ἀλλ' ἐν μένδρῳ νικᾷς τῆς οἰᾶς, τῆς οἰᾶς. Sicutiq; exuperas uoce, Tenellus es. i. maximus Musici, Aut nicephorus, hoc est Victoriæ compos. Erat & Niglaros Musicum melos exhortationibus aptum.

¶ Prouerbii origo, quod est habitus Monachū nō perficit. De Ifide mulra. Quæ a Lino foliæ. Sacerdotum munia. Item pauca de Ofiride, Tiphone, Anubi. Acephali sacerdotēs. Caput XII.

Ertritum, exculcatumq; Rhodiginis meis, etiam pullato circulo prouerbium est, habitu monachum non perfici. Id quo uideri grauius possit, sibiq; in eo Municipēs nostri applaudant, Vetus est, & qdem ex græcis corruuatum sonantibus. Cuius rei author mihi Plut. est. Eius uerba subieci, ἔτε γὰρ φιλοσόφους πωγωνοσοφίαι, καὶ περικνηφορίαι τρωῦσι. ἔτε ἰσακὺς αἰ λινοςφλίαι. i. Non inquit, philosophū facit promissior barba, nec Vestis pertita. Non item Ifiacos Lino foliæ. i. amicus Linei,

etus Linei. Faciunt ad hæc Gellii Verba ex noctibus Atticis, Vt præteream, quod in Canonis decretis relatum scio, Distinc. XLI. Non Cathedra Sacerdotem facit, Sed Cathedra Sacerdos. Nec Locus Hominem sanctificat, Sed Locum Homo. Video inquit Herodes, Barabam, & pallium, Philosophum nec dum uideo. Veluti mores, & Scientia genuinum nõ in sitium, non fucatum Philosophum ostendunt. Id tamen quatumvis sanctum prioribus nomen, & Venerationis summæ, plerique Homines erratici, & Aëroscatores, ac nulli rei, tantum non incolę sordentium sæpe ganeant magna sibi doctissimi cuiusq; indignatione, arroganter uendicare sunt ausi. Id ipsum & de Isaciis astruendum, Quādo moribus integer, ac castus, Sanctus, Virtutis exemplum singulare, Isiacus demum uerus cenferi debeat, Quiq; diuinæ ueritatis anxius sit scrutator, atq; ei deniq; rei philosophando tēpora impertiat. Id quod Deæ ipsius comprobat nomen ex priscorum Theologia, quam imprimis *σοφὴν καὶ φιλόσοφον ὄσκειν* intelligunt. i. Sapientem, & philosophon nominis Argumento, quod ab græca origine inclinatum, Scientiæ notitiam significare aiunt. Vnde & Sacramium eiusdē *ἵσσειον* nuncupetur, quod uideamur *εὐσέμενοι ὅν ἂν μετὰ λόγος καὶ ὁσίως ἔς τὰ ἱερὰ παύει/ῃαι μὲν τῆς θεᾶς. i. cognitionem consecuturi eius, quod est. Si cum sanctitate, ac ratione Sacra Deę adierimus. Proinde narrant Promethei filiam, Alii uero Mercurii, Quorum alter Sapientiam monstrat, & providentiam. Mercurium uero grammatices, ac Musices statuunt repertorem. Quamobrem Hermopolitæ Isin probant Musis priorem. Vt quę diuina Hieraphoris ueris, ac Hierostolis legitimis præmonstret. hi uero sunt, qui sacram diuinorum rationem ab omni expurgati superstitione, ac nimia uacantiq; sedulitate, in anima gessitant, perinde ac in capsula quadam. Quod sanę felicitatis summæ quodammodo uideri potest. Nam qui recte, sincereq; sapiunt, bona quidem cuncta ab Deo deposcunt sibi, Sed imprimis, quantum capax est humana ratio, Veritatis diuinę cognitionem, qua maius nil capere Homo potest, nec Deus sua præcellenti bonitate impertiri. Neq; enim Argento, aut Auro Deus esse opulentus creditur, nec tonitruis, aut fulminibus præpotens, Sed scientia, & prudentia, Quod ipsum egregie significauit illis uersibus Homerus.*

*ἡμῶν ἀμφοτέρωσιν ὁ μὲν γένος, καὶ ἡ γὰρ πατρίς ἡ.
ἀλλὰ τ᾽ αὖτ' ὁ πρότερος γένους, καὶ τὸ πλεονέκτηται.*
Vere unum utriusq; genus, & patria una.

Sed Iupiter natu grandior erat, ac norat plura.

Propterea elaborandum Sacerdoti præcipue, ut tanquam pestem ignorantiā abiciat. Si quidem ait Apostolus Paulus, qui ignorat, ignorabitur, præsertim intelligere si neglexerit, ut bene ageret. proinde in Questionum Libro Augustinus. Non omnis qui ignorat ab pœna immunis est, Sacerdos utiq; Sal terræ dicitur, & mundi lumen. hinc Malachias Labia Sacerdotis custodiunt scientiam. hinc ab docendi, ac nuntiandi proprietate Sacerdotes etiam Angelos dici in celesti hierarchia comprobat Areopagita Dionysius. Certe ita prope modum censeo, cognitione sequestrata, & abiuncta scientia rerum, Immortalitatem non recte Vita. a dici, Sed esse uerius tempus quoddam. Scitum est illud Hieronymi super Malachiam, Sacerdotem indoctum esse cæcum Animal. At Typhona Isidis inimicum quem esse alium opinamur, quādam stupidam, imperitamq; multitudinem, errore deuiam, quæ cōuellat, Lancinet, obscuretq; sacram rationem. Quam congreget Isis, componat, contribu atq; recte initiatis, Et Latiam Deo summam Vitæ castitate, mentis affectu puro, abstinentia uoluptatum omnium exhibentibus. Horum nanq; finis omnium, Intelligibilis primi cognitionis. Quoniam uero Isiacorum ritus attingimus, & si alibi scio, futuram nobis de hac ipsa mentionem, prosequamur tamen interim, quæ ex græcis authoribus, sese nobis ostentāt, uelut cēlla quadam proma, neq; enim aliud cenferi debet Gentis eius doctrinæ. Ita est omni fariam copiosa, & tanquam quoddam bonorum mare. Quod igitur Capillitio denudetur Caput ab Isaciis, & totum deniq; Corpus, eam pleriq; arbitrantur rōnem, quod is esset Lu gentium mos, ferre autem Lineas Vestes, coloris eius rōne, quem florens Linum emit, tē, æthereę, ac gratæ pulchritudini mundum continenti persimilem. Cæterum ea uerior causā, Purum inquit Plato, impuro attingere nefas, At Ciborum supfluitas nulla pura, syn ceraq; est, Lanæ autem, Villos, Vngues esse, pullulareq; ex superfluitatibus quis non nouit? Proinde non ne ridiculum foret, rōndentes, rescentesq; ac leuigantes quodammodo

Corporis proprii partes uniuerſas, *Aliena circumponere, ferre q̃ superfluitatum, ut ſic dicam, germina?* cum ſint itidem impura, & proinde inepta diuinis? Quod adeo uerum eſt, Vt *Heſiodus*, cum ita cecinit,

μη δ' ἄρ' ἐπὶ παντὶ τοῦ θεῶν ἐνδὲν τι βάλειν
αὐτὸν ἄρ' ἡλώεσθαι πόλιν, αἰδανισθῆναι

Non ab manu ramorum quin q̃ in deorum coena celebri

Aridum ab uiridi refecare ſplendido ferro.

Non fere aliud præcepti obſcuritate uideat inſinuare, quàm repurgatos ab iis ſacra feſta q̃ adire oportere, nec inter ſacrificia, ritus q̃ ſolènes redundantia deſecare. In noſtra quin èt religione Apoſtolo præcipiente, ut eſt in Canoniciſ proditum decretis, Comam nutrire p̃hibetur Clerici, Caput q̃ in Sphæræ modum radere coguntur, id ipſum Gregorio itè ſanciente. Linum autem diuinæ rei maxime idoneum inde iudicatur. Primum, quod ex immortali, ut Vteteres loquebantur, terra prodit. Fructum quoq̃ eſui non ineptum edere uidetur.

Veſtem autem puram omnino præbet, & frugi, nec geſtanti oneroſam, ac temporis culibet peraccommodam, nec *φθεροειδὴν*, idèſt pediculus producentem. Adeo uero ſuperfluitatum omnium naturam abhorrebant, ut non ſolū pluribus leguminibus abſtinerent, Sed nec Ouillas, aut ſuillas eſtarent Carnes, quod multum ex iis fiat ſupfluentis materiæ. Quin Sanctimoniz item ratione Salem cibis non adhibebant, cauſis quidè pluribus, ſed illa præcipua, quod cibi, potus q̃ copioſioris appetentiam facit. Nam quod diſſitat Ariſtagoras, Sale ab illis cenſeri non purum, quod pleraq̃ Animalium intercepta, dum denſet, concreſcit ue, immoriantur, fatuum omnino eſt, ac relatu indignum. Illud certe memorabile eſt, ac ubiq̃ ſæpius recinendum, Apidi nanq̃ ſuo ex puteo peculiari ſuggerunt potum, Etenim Nili aqua proſum putant abſtinendum, Vt quidam cenſent, ob Crocodilos, aut uerius, quod pinguefacit aquæ id genus, inducit q̃ *ὠλυσερκίαν*, hoc eſt Carnis copiam nimiam. Apin uero ita ſe habere proſum cauent, Immo uero & ſciptos. Sed expedita omnino, agilia q̃ corpora circumponere animæ ſtudent, ne præualente, quod morti obnoxium eſt, diuinum comprimitur, & moleſto, nimis q̃ inuati exteratur pondere. Scitum quippe græcæ nicum eſt illud, quod in noſtrum ſi transferatur ſonum, addubitat Hieronymus, an æque reſonet, Pinguis uenter non gignit Senſum tenuem. Vino utuntur quidem, ſed præparce, Tametiſ in Heliopoli rei diuinæ incumbētes templo nequaquam inferunt Vinum, ceu de decate interdū bibere. Domino, ac Rege inſpectante. Omnino ſæpe abſtemios agunt, & Philoſophantes de diuinis aut docent, aut diſcunt. Reges ſi ſacerdotio fungerentur, bibebant quidem ad præſcriptum ſacrarum literarū. A' Pſalmetico tamè id agere orſi ſunt, prius enim abſtinebant, neq̃ prolibabant, ut gratum Deo, Sed ut Cruorem eorum, qui bellare cum diis affectaſſent, Quibus concidentibus, ac telluri immixtis, Vitem enatam opinatur. Proinde q̃ Ebrietatem, amentiam, Inſaniam q̃ parare, Vt progenitorum ſanguine imbutis. Et hæc quidem ab Sacerdotibus iactari, author Eudoxus eſt in ſeconda Periodi. A' noſtro autem authore ita proditum eſt, Quod ſi abſq̃ uino ardeo aſoleſcentia inflammor calore ſanguinis, & ſucculentum, ualido q̃ ſum Corpore, libèter carebo poculo, in quo ſuſpicio ueneni eſt. Veteres porro delicatiorē, molliorē q̃ Vidum ita deteſtatos memorar, Vt proditum ſit, apud Thebas in templo fuiſſe ſurrectam Columnam, qua excretiones in ſcalpta continerentur aduerſus Regem Menin, qui molliciem, luxum q̃ inuexiſſet primus. Scitu uero dignum illud eſt, Ante Ægyptiorum templa Sphingem aſtitit ſolitam, quo argumēto indicarent, Theologicam ipſorum Sapientiam obſcuriorem, fabulis q̃ ita ſæpe conuelatam, ut Veritatis ueſtigia uix interlucerent. In Sai Pallados erat templum, Quam Iſin etiam arbitrantur, eiufmodi præſcriptione, *ἐπὶ ἐμὲ πᾶν τὸ γαγενός, καὶ ὄν, καὶ ἐσθμενον καὶ πᾶν ἐμὲ πᾶσαν δέξαις πᾶν βηντός ἀπεκάλυψεν*. Ego ſum omne, quod fuit, eſt, erit. meum peplum mortalis reuelauit nemo. Sunt tamen, qui alia ratione ſenſum in iis promant allegoricum. Nam Oſirin non alium eſſe opinantur, q̃ Nilum, qui Iſidi coniungatur. i. terræ, Typhona interpretant q̃ mare, in quod illapſus conuelletur Nilus, ac pereat, propterea Sacerdotes deteſtari mare, quod & Typhonis uocant ſpumam. Nec nauticos aſſatu dignos cenſent, quia mari utantur, & inde uiſitent. Piſces indidè auerſantur, cum q̃ ſignificare odiū uolunt, piſcem appingunt. Inueni etiam, qui mundi partem infra terram, incognitam nobis Nephthyn

Nephtyn uocent. Supernam uero, manifestamq; Isin. Qui autem in meditullio utriusq; Orizon est, dicatur Anubis. Quem canina facie deformant, ex Animalis natura, quod in interdiu, noctuq; oculis utatur æque. hanc uero apud Ægyptios Anubin habere uim, quã apud Græcos Hecate habet, terrestriũ pariter, & cæli particeps credita. Sunt tñ, qbus Anubin dici tempus placeat. Videtur plerisq; Isis eadem, quæ apud Græcos Io, quam Thelego nō nuptam, cum in Ægyptum perexisset, Epaphum genuisse fabulantur. Habuit Isis Romæ item templum, quod solum in Vrbe Ægyptius Sacerdos putũ se reperisse dicebat, cũ Plotino suasisset, Illuc secum accederet, familiarem sibi Dæmonem, eo aduocante, confestim inspecturus. Cui cum esset obsecutus facile Plotinus, cumq; in aspectum Dæmon accerseretur, pro Dæmone accessit Deus, quo factum est, ut exclamaret Ægyptius, Beatum esse Plotinum, Qui haberet pro Dæmone Deum. Scribit tamen XX antiquitatum Libro Iosephus, Ifidis phanum solo æquatum ab Tiberio principe, Patibulo Sacerdotibus suffixis, quod eorum opera Paulinam forma exquisitissima, ab adolescente constupratam commiserit, sub specie accedentis per tenebras numinis. Quod ad Sacerdotalem attinet integritatem. In nostris comperi authoribus, idest Christianis, Acephalos nuncupari Sacerdotes, Qui sub nullius Episcopi disciplina uel providentia gubernentur. Velut sine Capite in telluris debeant, sicuti prisca sanxit consuetudo. Sunt inter hæreticos Acephalitz item nūcupati, Quod eorum lateat author, nec unde proreperint, sciatur magno opere.

¶ Super Demosthene adnotata quæpiam non ingrata. Quid ad Aquã scribere. Quid Batalus. Corrigitur error Interpretis Plut. de Calauria Insula. Item Ouidii locus. Batus piscis. Bation, Nitarian, Batyle, Batylos. Caput XIII.

Eosthenem, proditum memoriæ est. Cum magnitudinem, uim, atq; splendo rem Demosthenis in dicendo satis mirari non posset, solum ex oratoribus dixisse, Animatas plane, non malleo casus. i. *σπουδαίως* orationes exhibuisse, quanquam non me fallit. M. Tullium quodam loco ita sibi scribere permisisse, Vique eo inquit, difficiles, ac morosi sumus, ut nobis nō satisficiat ipse Demosthenes. Qui quamquam Vnus eminet inter omnes in omni genere dicendi, tamen non semper implet aures meas, Ita sunt auidæ, & capaces, & semper aliquid immensum, aliquid infinitum desyderant. Sed alibi tamen suo testimonio amplissime Demosthenem subleuat Cicero idem, ubi ait, Nemo est Orator, Qui Demosthenis similem se esse nolit. Quin propter hunc unum Athenas item magis atticas putat. Sed enim quam incredibile studium, q̃ inenarrabilem propè laborem adhibuerit, Vt superatis naturæ impedimentis, id teneret eloquentiæ culmen, quod est cumulatissime consecutus. Quis adeo a Musis lōgiore disculus interuallo, quem lateat? Maximus certe Valerius, Alterum ab natura Demosthenem, Alterum ab Industria factum prodidit. Ab eius porro immensa, atq; incomparabili ad dicendum cura adagium effingi nobile, nulla non hora idēdem ingerendũ, inculcandumq; Rhetorificis nequibus potest, deiis, qui non citra puluerem, Quæ sint habitura genũ, & teretibus omnino auriibus futura non incita, nec putida, perurgilant. Ad Aquam scribunt, Quando tantus mox futurus Orator, non utiq; Vino madens luculentissimas orationes ex fecundissimo pectore prompsisset. Quod de Æschilo mordaciter rettulit Callisthenes, Quem ubi Vino satis incaluisse, ac se largius bibendo excitaasset, tragœdias eo calore concinnare solitum, scribit. Igitur Vrbanius in hac Demosthenis hydroposiam lussisse Demosthenem ferunt, sicuti Lucianus author est, Cæteri quidem inquit, ad aquam dicũt, *δημοσθένης δὲ πρὸς ὕδατι γράφει*. Demosthenes autem ad aquam scribit. Nam Pytheas nimis Oratoris diligentiam præmonstraturus, *πρὶν κρότον τῶν δημοθενικῶν λόγων ἀπὸ λέν τῆ νυκτερινῆς λύχνης* pronuntiavit. i. Demosthenicæ orationis sonum lucernam respicere nocturnam. Deniq; uis in Demosthene peculiari, insigniq; modo celeberrima, sicuti in Ilocrate suauitas. Subtilitas in Lyfia, in Hyperide acumen, Sonitus in Æschine, in Platone copia. Scribit tamen Libanius, Demosthenis inimicos in illius molliciem cauillatos, Batalum appellare eũ consueuisse. Cuius rei ipse quoq; mentionem faciat in Oratione contra Æschinem, siue pro Ctesiphonte. Nam & in prælio apud Cheroneam, quo accisæ Atheniensium res sunt, fuga

sibi salutem quæsiuit. Quod cum ab inimicis illi acriter, & contente obiectaretur, ita *Cau-*
sam fovebat propriam, ut diceret, *ἀνὴρό φθόνων καὶ πόλιν μαχέσεται*, Significans eum,
 qui mandasset fugæ præsidium, posse denuo in pugnam cooriri. Batalus dicebat apud At-
 ticos pendendum pars. Sic enim Plut. scribit, *ὅτι καὶ δὲ καὶ τῶν ἐκ δὴ πρὶ πάντων λιχθῆναι τὸ*
σώματος μορῶν παρὰ τοῖς ἑτέροις τότε καλεῖσθαι ἐκταλός. i. Videat aut dici Batal⁹ apud At-
 ticos Corporis portio, quæ honeste satis nequit enuntari. Sunt qui Tibicinis infractorum nomē
 esse Batalum putat, Vel Poetæ, qui lasciuia, & uiolenta Carmine sit complexus. Ceterū
 hic obiter Lector studiosus monēdus est. Vbi Plutarchus scribit, *ἡν δὲ ἐκταλός αὐλητὴς τῶν*
κατακτόρων, idest erat Batalus Tibicen infractorum. Quodā ad Corpus referre, quod Plu-
 tarchi Interpres sensisse uidetur. Cuius uerba prætexuimus, tanquam is feret corpore di-
 storto, Quod neutiquam uerum est. Nam authore Libanio ad mores, & catus, & habitum
 Tibicinis Batali pertinet uerbum id *κατακτόρων*, idest infractorum, nam subintelligendum
 est. Cantum, Quoniam etiam Latine fracti dicuntur fluxi molles, & effeminati, ut apud
 Quintilianum Libro quinto, Vt fortasse Corpus uulsum, fractum, incessum, Vellēm mulie-
 brem dixerit aliquis molliis, & parum Viri signa. Libanii Verba sunt hæc, *ἰσθόρου γὰρ πικ*
ἐκταλὸν ἐφέσσιον αὐλητὴν γνέσθαι, ὅς πρῶτος ὑπεδήμασι γυναικείois ἀπὸ τῆς σκηνῆς ἐκέρχεται, καὶ
μέλεισι κατακτοῖσι, καὶ ἄλλοις τῶν τέχνῶν ἐμάλθεεν, ὅρῳ τὰς δὲ ἰδὲ ἐκλήλυσεν, καὶ ἀνάνιστος, ἐκταλός
ἐκάλον, idest narratur, fuisse Batalum quendam Ephesium Tibicinem, Qui omnium pri-
 mus in scena calciamentis usus est foemineis, & fractis cantibus, & omnino artem Tibiæ
 remolliuisse uidetur. Ab hoc fluxus, exolutus, & parum Viros Batalos uocauerunt. Porro in
 molles Batali nomen enuntari solitum, Hermogenes itē scribit, meminit Æschines in ora-
 tione *παρὰ παρὰ πρὸς βέλεις*. Eupolis uidetur Batalum dixisse *τὸν πρὸς πόντον*, idest podicē,
 unde & Cinesdos putarunt aliq Batalos dici, ὅρῳ τὸ τὴν πρὸς πόντον ἐν τῷ ἰσθμῷ, καὶ ἐκταλὸν ἰσθμῷ,
 idest ab ictibus, qui in re foedissima inferuntur. Cæterum, ut ad Demofthenem reuertamur,
 dignum memoratu, quod producit, Huic tam summo, tā omnibus fere numeris in orato-
 riis campis, & dicendi palestra absoluto locorum defuisse facultatem, Quæ M. Tullio sup-
 fuerit. Vt sciamus, non modo eidem omnia non dari, quod Homerus inquit, & relatum
 apud T. Liuium scio, Verum esse quædam, quæ nulla ars, nulla unquam uicerit cura. Cir-
 cumsuntur tamen quædam illius non omnino illepidi, aut inficeta. Vt cum Pytheas dixit
 set mordacius, Oraciones illius obolere Lychnum, Scio inquit, tibi molestant esse ardētem
 lucernam. Is enim ut fur, male nonnūquam audiebat. Id uero adnotandum, *ἐπὶ τῷ ποίεσθαι*,
 Calauriam dici Insulā, Træzenio litori proximā, in qua se ab Archia manibus ueneno De-
 mosthenes redemit. Non Calabriam, ut modo in Plut. Latinis codicibus fere circumsuntur.
 hæc enim est Italiæ portio, distinctiōem hanc agnoscit Eustathius. Inde apud Ouidium in
 Metamorphosi, Inde Calauræ Latoides astat in arua. Quamquam ibi modo legitur, Ca-
 lauræ. Quod de Batis diximus, animaduertendum, quodā loco Plutarchum dicere, Ba-
 talos esse Germanorum equites præstantissimos, qui insulā colant, quam circumfluat Rhe-
 nus. Sunt qui Batum Interpretent^r mollem, delicatum, cuiusmodi fere sit Batus piscis: Vn-
 de & Nitarion, & Baton subblandientium puellis deminutas esse appellationes, tradunt.
 nam & Nitarus quidam morfu Comico habetur mollicie infamis. Pusilli quoq; Corporis
 foeminas Batylos uocabant. Batyle uero est Theopompi Drama.

¶ Lineam possere quid. Et quid in Spectaculis Linea. Item de Longuriis, & Cancris,
 seu Cancellis. Cinclidarii qui. Caput XIII.

Vntilianus Libro Vndecimo ita scribit, Transire in diuersa subfella, parum
 uerecundum est. Nam & Cassius Seuerus Urbane aduersus hoc facientes li-
 neam poposcit. Quid sit hac parte Linea, uideri ambiguum, scio. Ego Lon-
 gurium accipio, sic enim longiores perticas, aut robustiora ligna, quæ in sta-
 bulo Equis interponuntur, ne confurgant in pugnam, aut se mutuo feriant,
 appellari, obseruauimus. Varro in rei rusticæ Libro secundo, Itaq; in stabulis, & humore p-
 hibere oportet humum, clausa habere hostia, & fenestras, & inter singulas equas a præfe-
 ribus intericere Longurios, qui eas discernāt, ne inter se pugnare possint, meminit, in
 guriarum Libro

guriurum Libro primo, in Septorum ratione. Sepes inquit, fit palis statutis crebris, ac uirgulis implicitis, aut perforatis, & p foramina traiectis Löguriis ferreis binis, aut ternis. Cæsar commentario quarto, Hæc, directæ materia iniecta, contexebantur, ac Longuriis, cratibus q̄ consternebantur. Seruius Æneidos quinto, ubi in Ludorū celebratione Virgilius ait, Signo q̄ repente, Corripiunt Spatia audit, limen q̄ relinquunt, Regulam interpretatur, quod dixit Poeta limen, aut signum de Creta factum. Ex cuius uerbis facile percipi licet, cur in ludorum celebratione ab Eruditis persæpe Linea nuncupetur alba, Quâ significasse Martialis uideri potest illis uersibus Libro octauo.

Omnis habet sua dona dies, nec Linea diues

Cessat, & in populum multa rapina cadit. Sed & Ouidius primo de Arte, Circensia attingens Spectacula Currentium Equorum. Et bene te cogit, si nolit, Linea iungi.

Qua tibi tangenda est lege puella loci.

Etiam si modo longum sedendi ordinem nonnulli interpretentur. Sicut & illud in amoribus, Quid frustra refugis? cogit nos Linea iungi. Vlpianus digestorum nono, ad legem Aquiliam ita inquit, Si maritus uxori margaritas extricatas dedisset in usu, eas q̄ incio Viro, perforasset, ut perforatis in Linea uteretur, tenetur Lege Aquilia. Sed apertius idem digestis de furtis, Libro XLVII. Si Linea margaritarum surrepta sit, dicendus est numerus. Cancelli ab hoc proposito non ualde seiunguntur. Quando & hæc erant ueluti Septa quedam ex Lignis transfuersim iunctis, obliquatis q̄ ad defendendam, hoc est repellendam turbam, præfissim, agminatim q̄ prouentem. Quod Ciceronis Lectio nobis suggerit, Qui de Oratore Libro primo ita scribit, Nam si quis erit, qui hoc dicat, esse quasdam oratorum proprias sententias, atque causas, & quasi certarum artium, forensibus cancellis circumscriptam Scientiam, fatebor equidem in his magis uersari hanc nostram dictionem. Et pro P. Quintio. Et me facile uestra existimatione reuocabitis. Si extra hos Cancellos egredi conabor, quos mihi hiis circumdedi, Quin & pro P. Sextio, e fori Cancellis plausum excitatum scribit. Sidenus item Apollinaris quodam libri quinti Epistola, Vmbra inquit, stiptibus altatis, cancellatim q̄ pendentibus Pampinus superducta texuerat. Cancellorum rationem graphice expinxit Varro Rei rusticæ Libro tertio. Præterea inquit, e perticis inclinatis ex humo ad parietem, & in eis transfuersis gradatim modicis interuallis ad Speciem Cancellorum scenariorum, ac Theatri. Hinc Cancellata Elephantorū Cutis dicitur Plinio. Hosc Cancellos item Cancros dici, quanquam rarerent admodum, animaduertimus, inde scitu dignum prorepsit Adagium, ut inter Orci Cancros adhæsisse dicatur, qui ita irretitus, ilaqueatus q̄ teneatur, ac impeditus, ut nusquā pateat effugium, Quoniam Plutonis septa, & Coccyi irremediabilem necessitatis uiam, Ut cecinit Orpheus, in Mercurii terrestri humo, qui euadere tentet, proflus Aethiopem lauat. Est qui Cancellos pro Abaco sessili interpretetur. Sunt porro, Qui Cancellos dici a Græcis καγκλίδης putent. Pollux Cincidas arbitrat Valuarum species, Aristophanis interpres in Vespiis, Dicaetæri hoc est Stationis iudicialis Ianuam dici Cincida putat, quam inquit, etiam Cancelotem dicunt, idest καγκλιδης. Alii ex Græcis Cincidas intelligunt κινκιδης, idest ualuas duplices, aut etiam foramen, quo immittitur Clauis. Cincidarios uocabat, quibus Archium foret curæ, præsertim ne quibuscumlibet ad libidinem pateret ingressus.

¶ Salis potestas mira. Cutis crassitudo cur hebetudinis indicium. Enarratur locus difficilissimus Fabii, In malaco sanum. Citta, Picatio. Item quid malacia. Tollit médium ex Seneca, & Cæsare. Quæ apud Herodotum sit Persarum Halia.

Caput XV.

Etus sententia est, a celeberrimis utriusq̄ linguæ auctoribus, literis commédatur, totis corporibus nil esse utilius Sale, ac Sole, immo q̄ Piscatorū Corpora uideri cornea. Sentiri remediū in podagra præcipue, pbat. Etenim astringit Sal, fccat, alligat, putrescētia quoq̄ corpora ita uedicat, Ut ea duret p seculi

i

la. Quod Ægyptiorum comprobant instituta, Quibus mortuos sale condire, moris fuisse, plane Herodoto credimus. Inde consuetudo inoleuit Græcis quandoque, Vt uino madentes, & plane delytos etiam oleo perungerent, Sale admixto, ceu singulare id foret adiumentum. Quin & Vino, ne stupefcat, aut in acetum degeneret, Sale inde re consueuerunt. Ex hoc factum uidetur, Vt facetissimus Comicus in Comœdia, Cui titulus Nephelē, ita scribendum sit opinatus, ἀλσι διασμηχθεὶς ὕματ' ἐν ἔρπονι, Sale perfusus, expurgatusq; hiciuuaretur utiq;. Quem locum eius Poetæ enarratores ita ferme explicant, Vt addant id quoq; delyrantes oleo linebant, & sale, ac proderat. Vt crassioris autē cutis eum, in quē ista proferunt, subfannat, Pelles siquē pinguedine crassiores, Sale si cmollianē, laxiores fiunt, & inde capaciores. Puto, quia Salis uim nouiui pingue onerofum p fizzare, depurgareq;. Nam & in medicinali sylua quinto Libro Dioscorides Salis multiplicem usum permonstrans, potentiam habere memorat, smeiticam, apocatharticam. Nimirum suspicant Interpretēs hi Cutis crassitudinem subtilitati innati spiritus officere. Nam et Plautini Sales illuc uidentur spectare. Meus herus Elephanti corio circumtectus, non fuisset, neq; plus habet Sapientiæ, quàm lapis, nam magnos, stupidosq; Elephantorum noie intellegebant, uel græco suffragante prouerbio. Legimus in naturali historia, fuisse nōnullos, q subtilitatis animi confutare non subtilitate sanguinis opinati sint, sed cute, operimentisq; corporum. Et tunc magis aut minus bruta esse, Vt Ostreas, & testudines, Boum tergora, Setas suum obfcare tenuitati innati spiritus, nec purum liquidumq; trāsmitti. Sic & in homine cū crassior, callosiorq; excludat cutis. Cæterū perperisio hæc digna satis, quam hic per uirile excutiamus, qua in parte introspicienda plane, nō ab limine salutāda modo Philosophorum uolumina, & adyta augustiora in quibus naturæ placita cum rationibus suis solertissime explicantur. Si illud inseruero prius, inter militares animaduersiones fuisse Veteribus Sanguinis missionem, quod irrogatum primo creditur militibus animi stupentis, atq; a naturali declinantis habitu, Vt nō tam pœna uideretur, q̄ Medicina. Scribit in secunda Animæ historia Peripateticus nobilis ad hunc ferme sensum, Gustum habet homo certiorē cunctis animalibus. Est enim gustus tactus quidam, hic autem in nobis exactissimus est Sensus, in aliis exuperamur excellenter. Inde fit, ut sit homo animalium prudētissimus. Signū est inter homines quoq; iuxta hunc sensum esse aliquos hebetes, alios ingeniosos. Quod in alio sensu non contingit, οὐ μὴ γὰρ σκληροὶ σαρκεὶ, ἀφνεῖς τὴν διάνοιν, οἱ δὲ μαλακὰ κάρκεα, αἱ φνεῖς. i. duri quidem carne, inepti mente, molles autem ingeniosi, hæc tenus Aristoteles. Quæ quia forte ambiguitatis habent aliquid, nec studioforum uota explent omnino, Illud amplius expendendum, Bonitatem mentis ratione duplici tactus correspondere bonitati. Prior est, Tactus Sensuum aliorum fundamentū est, manifestum. n. quod organum tactus late per totū corpus fufum est, & quodlibet instrumentū cuiuscunq; sensus est etiam instrumentū tactus. Et id, ex quo esse dicitur aliquid Sensitiuum, est tangendi sensus, Vnde ex hoc, quod quis habet meliorem tactum, consequitur item habere eundem Sensorium facultatem meliorem simpliciter, & inde esse melioris item intellectus. Siquidem Sensuum bonitas dispositio est ad intellectus bonitatem. Si uero habeat quis auditum excellentiorem, uel uisum, non inferatur protinus, eundem sensoria potestate simpliciter præcellere, Sed secundum quid tantum. Altera ratio est, Quia tactus bonitas complexionis, siue temperaturæ sequitur bonitatem. Etenim cum instrumentum tactus sequestrari nequeat a numero, uel genere tangibilium qualitarum, eo quod est ex Elementis compositum, oportet id esse in potentia ad extrema, saltem per hoc, quod est inter ea medium, siue media tangibilium proportio, quātōq; illas qualitates minus habet excellentes, tanto efficacius mediocritatem sibi uendicat, & tāgibiles percipit qualitates. Bonam porro Corporis complexionem siue constitutionem sequitur nobilitas Animæ. Omnis enim forma cum sua materia proportionem habet, et ex hoc inferitur id. Quibus præstantior fuerit tactus, præstantiorem quoq; inesse animam, atq; nobiliorem, ac perspicacitorem mentem. Verū hic forte ingerat se quispiā, nō uideri usquequoq; uerum, Molles carne perspicaciores haberi. Quādo rōne ista Sexus muliebris masculino colligeat prudētior multo, ingeniosiorq;, Siquidē muliebre corpus molliculū, tenellumq; est, & cuniculi capillo, & anseris medulla quoq; mollius, Vt Catulli uersiculis aburamur.

Et scimus

Et scimus tamen in Politicis Aristotelem scribere, Puerum imperfecti esse p̄sili, et foeminam inualidi, Seruum uero nullius. Verū scire decet, Carnis molliciem modis intelligi duobus, Siue ut est ex cōplexionis bonitate, quā rara sit, & bene disposita, Siue ex Phlegmatis exuperantia. Quo modo qui sunt, non fere dicuntur tādus boni, qā non habent qualitates sensibiles recte ad medium redactas, Et proinde nec mente satis apti. Quo in genere mulieres sunt, Qui q̄ Phlegmatici uocantur. Ex iis uero, quā non omnino incuriose, aut illosit pedibus ex summis, & plane' classicis auctoribus in mediam literatorum cohortem p̄duximus, iam opinor illata lux est herculano illi, ut sic dixerim, nodo, Cimmerici obuoluto tenebris, & Platonis numero item obscuriori. In cuius enarratione hactenus aqua hēsit. Et Hermolaus lectionis Vir incredibilis, ac in re literaria detritus plane', & retorridus, & exactissimi iudicii in eo tamen Fabii loco, In malaco sanum, Quid sentiat, non satis constitutum habere, fatetur ingenue. Cum tamē non aliud significetur ex peripateticis Scholis, quā in Carnis mollicie, & raritate summā intelligi mentis sanitatem. i. prudentiā, & perspicaciā. Quoniā ita affectis facile item, quicquid est redundantis copiae ac retrimentitiae digeritur, & euaporat, nec phantasticum, aut rationalis potentia perinde syluestri tumultu obturbatur. Quod ita esse, id quoq; indicio est, quia fatuos, ac rudes *μαυσιδης* appellare Græci mos est, ac si tu dicas, Crassipelles. Quid, quod Quintilianus id Verbum fuisse artis alicuius proprium, apertissime dicit? Vbi philosophos itelligere potes, aut quod amplius arripet, Diuina culos, Qui Physiognomones dicuntur. A quibus usurparetur subinde, In malaco sanum, Vbi quē ita cōstitutum, contemperatum q̄ in spexissent. Est autem Physiognomia Manti/ces pars ea, quā ex ore, omnium q̄ Corporis membrorum facie, motu q̄, ac filo hominum coniecat mores, de qua ut Aristoteles, & Adamantius ita multi alii tam latini, q̄ Græci scripserunt. In eo genere sunt itē Metoposcopi, quos ex facie ad diuinantes Plinius interpretatur. Eorū & Tranqlus meminit, Et Satyricus Poeta significauit, Frontem q̄, manum q̄ Præbebit Vati, crebrū poppyfina roganti. De Malaco autē siq; abigit, ac græce nescit, no nit id Verbum significare molle. Nam Malacia pręnantū Plinio est mollicies quædam, & defectio, cum Languentes modo hoc, modo illud appetunt. Adeo, ut terram quoq; uorare appetant nonnullæ, Carbones etiam extinctos, aut Cinoliam, inquit Paulus Medicinæ primo. Quæ res nuncupatur *κατ̄ησις*. i. Pica. Prouenit incōmodum id ab conceptu mense potissimum tertio, nequeunte foetu interim delata in Vuluam omnia ratione alimenti absumere, insita imbecillitate. Proinde q̄ in Stomacho multorum facta redundantia. Ex qua etiā absurdorum sese promit appetentia, Indidem quoq; nomen nata affectio est, *ὀλ̄η + πικρ̄ + καὶ μὲν τῷ ῥέοντι κατ̄ησις*. i. ex auis uarietate. Vel quod malo id genus corripiat frequētius. Est & in Stomacho Malacia. i. debilitas. Corrigēdus obiter error manifestarius in Senecæ Epistolæ Libro nono. In otio incōcussio iacere, nō est tranqlitas, malicia est. Tu expunge insitiū uerbum, & genuinum ita repone, malacia est. Apud Cæsarem, Gallici belli Libro tertio, Malacia itē maris nominat' p̄ tranqlitate, ac uelut mollicie, q̄ scitibi' mō Malachia, sed indocte. Quod de Physiognomia mētionobis facta est, Sciēdū ex Procli doctrina, Mōrē Pythagoreis fuisse, per signa in corpore constituta uenientes ad ipsos ppendere, ac penficulare exactius, Vtrum ad meliorem uitam apti forent, necne. Quoniam natura ipsa, quę animis confingit Corpora, instrumenta eis congrua sumministrat, imagines q̄ animarum in corporibus indicat, per quas & Animarū ingenia eius artis periti possunt deprehendere. Meminit Cellius noctium atticarū primo. Quod ad Salem attinet, abs quo digressi sumus, *ἀλ̄ιζα* Græci dicunt Sale cōdire, quamquam & eo uerbo congregatio significatur, unde Halia Persarum dicitur Herodoto, id est Congregatio. Sunt & Halides, seu Halix Sali terrendo uasa accommoda.

¶ Mos abluendi infantes Sale, aut frigida aqua. Enarratur Virgilii locus. Salis, fermenti, ac Mellis nomine quid intelligendum in sanctis literis. Caput XVI.

T quia Salis emolumenta paulo ante perstrinximus, nō negligēda item sunt uisa, quā a' scientissimis Medicorum insinuant' nobis. Siquidē Galenus quodam loco, etiam si ambigunt Eruditiores, si'ne de principis Medici officina opus id, Sale aspersos infantes obuolui fasciis præcipit. Sed & prima primi

Auicenna, festinandum inquit, ut infantum corpuscula perluantur aqua, in qua colliqua-
tus sit Sal, Vt occaleat umbilicus, atque item Cutis. Ita tamen, ut non contingantur na-
res, aut Os. Cur uero sic faciendum astruamus, rō est, quoniam mox editū infancē ob nimī-
am teneritudinē omnia infestant. Quo nomine semel, bisq; Sale ablure p̄salubre est, prae-
sertim si exuberet sordibus, & nimio plus sese promat humectatio, cōsestū uero ab his te-
pidiore consouendus aqua. Ceterū more suo Auerrois ista putat reiicienda praepositis, quae
minus acrimonia morsum, ut sic dicā, infigant. Cuiusmodi sit Oleum balaninum ex glandi-
bus, effectū eodem, qui in Sale sentitur, Vt credit Auenzoar. Coorintur in Auerrois ma-
gna ui Auicennae Interpretes, quā Oleum id genus styptica potestate efficax quidē habeat,
non tamen aequae sordentes humectationes resoluerē, quibus inebriat Cutis ex Vtrina re-
dundantia. Addunt etiam, Vngue intimo nō perinde, ut Salē, Oleum posse callum indu-
cere. In quem usum pleriq; item mos est, Natum infantem in frigidam aquā mersare, sicuti
septimo Politicorū cōmeminit Aristoteles. Sed Galeno de Regimine sanitatis primo id
non arisit, additis etiam rationibus, cur cessare inutile sit. At consert inquit Philosophus,
statim a pueritia assuefacere, hoc enim ad sanitatem, & ad res bellicas utile est, quare apud
Barbaras gentes irroboraui mos, Vel amne gelido infantes ablure, uel tenui amiculo cō-
uestire, qui Gallis mos est, ad cuncta. n. quae possint, initio statim insuefcere, optimū est, ad-
iuuat autē pueros, innatus calor aduersus frigoris Vim. Iam ex iis opinor, lucis plurimū infer-
ri Virgilianis Verficulis.

Natos ad flumina primum

Deferimus, Saeuōq; gelu duramus, & undis.

Et quia de Sale producta pleraq; nobis sunt nō illepida forsā, ne illud quidem negligē-
dum, In Sanctariis religionis nostrae Salem pro Apostolica fere accipi Sapientia, propter il-
lud Matthaei bracteatū, Vos estis Sal terrae. Ita enim Leuitici secūdo scriptū inuenias, Quic-
quid obtuleris Sacrificiū Sale condies, nec auferes Sal foederis Dei tui de sacrificio tuo. Sed
& apostolus Paulus, Sermo inquit, uester in gratia sit Sale conditus. Neq; enim sequēstra-
to rationis, ac discerniculi examine libratiore, Deo placere quicq; potest. Quod autem pau-
loante praecipitur, Omnis oblatio, quae offertur Domino absq; fermento fiet, nec quicquā
fermenti ac Mellis adolebitur in sacrificio Domini, Intelligi uolūt philosophicum tumore,
& Ciuilis eloquentiae lenocinia, uoce quidem, nō re praedulcia. Illud deniq; adiecisse, non
fuerit otiosum opinor, *χρῆσις ἄλλω* dicā Græcis de Sale, qui crassior sit. Velut Chondri-
tis uocat *παχέα σεμίδαλις*, quā Siliginem interpretantur, *γενεσιόεσσα* uero dicunt loca,
In quibus p̄cidat Chondros. Galeno, & Medicis aliud prorsum Chondros est. Venter in-
quit in pragmatia *πρὸ ἀντροῦ* Galenus, percoctioni destinatus orditur a Chondri me-
ditullio, ubi *σώμα* dicitur *κοιλίᾳ* .i. Ventris os. Alibi porro Idem Auctor, hoc est in Par-
tium extimi Corporis nomenclatura, Sub Ore inquit, Ventris in superficie exteriori p̄gre
nominant Hypocondria, Quoniam Chondro recte subiciant. Sunt autem Peritonæo sub-
strati Musculi, extra cute obuelati *ὁ μωνύμωτος* autem interna uiscera *ὁ ἐκόντομα* uocantur,
quando sub Chondris & ipsa sunt *πὸν νόθεν παλαιοῖν*.

¶ Cur Somniculofi, Quibus angustæ sunt Venæ. Item Pumiliones. Cur in cogitatione
profundius obrepit Sopor.

Caput XVII.

Vita quidem, & copiose satis, nī fallimur, de hominis ratione cōscripsimus,
poterant & plura, Sed nobis in uassissima rerum congerie seruare tempera-
mentum quoddam, uisum praestabilis est, ne tamen cuiusquam querelis de-
tur occasio, quod & praefati alibi sumus, Vbicunq; opportunū fuerit, omīssa
conscarnabimus, poterunt a uolentibus iungi. Interim in alia diuertisse, nō
erit opinor, inaneuim, ingratumq; .i. Disceptabam mecum non ita pridem super Somni
ratione. Mirum uidebatur, hominum plerosque ita in soporem saepe collabi, Vt nil proclū-
uius omnino faciant. Cuiusmodi fere Pumiliones sunt, deminuti, decuratiq; ab reliquorū
cōmensu. Et quoniā iactatū in Græcis literis scio, nil dulcius, quā omnia scire consuli me
ad Magistros, quod aiunt, mutos. Qui me etiam si asymbolum, ita scite, doctēq; instrue-
rent, Vt Naturæ rerum non omnino uiderer infcius. Quod uero inde prouerim, etiam
impetendum aliis est uisum, ne in sanctariis reconditum pereat. Igitur sic habet. Esse
genera

genera duo, ut insita, in Somnum prona maxime. Alterum in iis est, Quibus Vena adeo prætenues sunt, adeo q̄ latentes, uix ut deprehendi uisu ualeant. Alterum eorum celsetur, Qui nimio plus in Caput excreuisse animaduertuntur. Angustia meatuum, quibus a Capite refluat Spiritus, nullo negotio præsepit, occluditur q̄, Minuta siquē, & ppe nulla, q̄ quid accesserit, quātūvis modicū, pusillum q̄ obstitat, præfarcit q̄. Vbi ergo frigus cōcipit Vena, Sigdem & Infardus Vēter cōfrigescit, Spiritus tandiu suffrenat, & moramēto quodā cōpescit necessariū, donec inualefcens calor disiectus alimentū ita pficiat, Vt globatum aliq̄ dirimat, ac diffundat. Quādiu uero is libere cōmeandi facultatē nō nācisit, pfeuerat sopor. Cæterum suggerit ars rei forte obscuriori exemplū euidēs. Nā Tubulo angustiori infusus liquor tardius, lentius q̄ profluit, quod si laxior is, & capacior fuerit, momento Vis ēt maior dilapsa transmittitur, id ipsum & in Spiritu fit, q̄ anguste corpulētiōr ipse cōmeans, ac præpedite ferius munere defungit. Et hęc diuturnioris somni, p̄cluioris q̄ in meatuum gracilitate causā q̄dam fuerit. Somniculosos uero esse, q̄bus Caput extumuit, inde p̄noscī pōt. Quo amplius est conceptaculū, eo plus itē capiat, p̄sequens est. In Nanis siue Pūmilio nibus Vaporū multa uis ad Caput furrigit, q̄n grādius mēbrū alimēti ampli⁹ regnit. Quod uero copiose scandit, copiose item, ac largius remeet, necessariū est, Sed & Lentius, q̄a infusus Calor uim tantam sublata euaporationis breui p̄coquēdo neq̄ cōficere. At q̄bus Venę Latiores, aptiores q̄ fuerint, Soporulenti esse nequeūt, nisi forte gppiam obtigerit potentius aliud, quod rōnē faciat diuersam, Neq̄ quos itē atra infestet bilis. Nā alsiolis, congelidis q̄ Corporibus, Caloris intimi copia non magna, Vaporū paucitas Caput scandenti obtingat, necesse est. Hinc illud fit quoq̄, ut ferē genus hoc sit edacitatis auida, q̄n eorū natura sicca, & retorrda est. Nec haustis alunt magnop̄, infestante plurimū bilis atrioris fingo re alimentū p̄ceptacula, Quā rō efficit potenter, ut parum omnino, aut nil ferē eat in Coxpus. Quia uero de Sopore agimus nunc, appingamus ueluti Corollariū huic loco, quod in tellectum studiosis maxime arisurum arbitror. In eadem nanq̄ harena, quod dicitur, Versamur, & p̄tingit sapicule, Vt attentissima cura quid expēditibus ingerat sese uel inuissimīs, obnitentibus q̄ insuperabilis dormiendi p̄cluias. Inde uero hoc fieri, deprehensum a Penitioribus est, Quis compta sunt naturā arcana ferē uniuersa. Quod cum, cogitatione p̄fundius uersante quippiā, suspēsa mens sollicitudine est, Alimētōrū p̄coctioni impedimētum affertur insigne, p̄inde q̄ protrudant in Caput, Vapores, dum minus excoq̄ possunt, crasfescere, necessariū est. Illud uero paulo doctiores sciunt omnes, Quoniā fit Somnus, sicuti exequemur alibi copiosius, cum in Cox sese p̄traxerit Calor intimus, quo in ima dilapso, cōcipere Palpebras frigoris uim, frigore autē p̄cepto, defluere, ac deniq̄ comprimi, Quando Vnus est, q̄ oīa in Corporib⁹ temperet, moderet q̄ Calor, frigus in sopore sup̄na cōtrahit, & extima, recalescunt inferna, pedum Argumento. Sed intima eo amplius, Quia uero ex humecta quadam ui progigni, obrepē q̄ Somnus uidet, inde Homerice circumfundit doctē dicit. Sed & ῥιθῖμος ex hoc Sopor ab eodem nuncupatur, abs quo ueluti ex humiditate p̄fundiore, emersio facilis non est, uel ut græce dicam, ἡνέστιν ἀπὸ ἀλυσίου τοῦ ἐν τῷ ὥρει.

¶ Sudoris Species. De Sudore frigido. Qui Sudores bono sint. Caput XVIII.

Iurteramus nup in Medicorū florentissima Vireta, non ut trāsfigā. Verum inspectores, exploraturi ecq̄ inde præcerpi posset, quod hosce libellos, Lectionū antiquarū instructum, adiutum q̄ iret, ac compiores efficeret, non ut calcti ferro inultos, sed solida, syncera q̄ spectabiles uenustate. Lectitabam⁹ Canonem Auicennæ primum Qui & in hominis rōne singularibus auxiliis obfirmat aciem, neq̄ trepidaret, aut moueret loco. Incidimus in eam, quā Sudores alioquo modo perpendit doctrinam, atq̄ in Species partiendos tacite præmonstrat, Quas & huic innoximus parti potissimū, nihil. n. prohibet, a quocūq̄ Literarū Antesignano Versurā facere, non quæ peculiare, abditos q̄ loculos instruat, sed ut in rep. bene instituta, qualem optauit Plato, cuiuscunq̄ deferuiat emolumentis, neq̄ enim est homo homini lupus, ut ille ait, Sed Deus poti⁹. q̄n & hęc ad æternā gloriā uia. Igit inqt Princeps, Sudor, q̄ p̄tin git cōsopitis, ex materiæ puenit Copia. Quippe p̄ soporē, nulla euidēti causā, q̄ Sudore diluit, amplius ingessit alimēti, q̄ pati possit. Galenus ad eādē rē, Sudor exuperans aut corpo

re obuenerit rariore, laxiore q̄, Aut materiæ abundantia, Aut q̄a præternis, subtilis q̄ admodum conuenit. Qui Principis uerba latius, fusius uē explicant, Quatuor fere Sudoris Species agnoscere uident. Quidam. n. naturæ p̄fuit imbecillitate, uelut in Syncope, in qua Spiritus, Sanguis q̄ in Cor se contrahunt, extimis relictis. Quæ naturæ defecta regimine frigidi Sudoris humedationē promūt. Alius natura puenit ualida, quod in Crisi, & decretorius euenire diebus affolet. Aliis occasionem præstat ratio euidentis, uel exercitatiōis, aut Balnei, uel æstiuæ ardoris flagrantia. Vel ēt Alimenti ingurgitationis nimia, aut Plethoricæ copiae. Quod uero de Sudore frigido dicī, amplius p̄endi p̄t, & debet, eo quod nec magis, Quod Poetas quoq̄, Quorum sæpe multiplex est eruditio, & intercutanea, nec oculis spectanda caligantibus nocturnis uē, nōnunq̄ cōmeminisse eiusdē, perspicuum est, satis q̄ frigide, q̄a de frigore agatur, enarrari. Ita ut ambigas, serio ne, & iudicatio, an per iocū tam inepte plerq̄ effusant. καὶ παρὰ τὴν ἐξέλεον, ut quæ nullo cōcipiant Sciētiæ fundo, plurimū q̄ arbitrarīa sint, ac profusa temere. Quis enim illud ex Amphitryone non legiet? Hic homo focū ad malam rem quærit, quem adiungat sibi.

Non placet, p̄ monstro extēplo est, q̄n̄ qui sudat tremuit. Sed & quadā Elegia Propertius, Quæ si forte aliquid uultu mihi dura negaret.

Frīgida de tota fronte manabat aqua.

Cornelius q̄dem Celsus in Libris de medēdi rōne cōcinnatus Sudorē frigidū esse morbi indicem scribit, solcite diu sum scrutatus eiusmodi euentus rōnem, deniq̄ optimus Naturæ Interpretis Aristoteles ita prodēs se nobis ingessit. Cur inq̄, calidi Sudores frigidis meliores habētur? An quod sudor omnis excrementi cuiusdam secretio est? parū aut excrementi amplius incalescere, cōsentaneū est. Plus aut nō æque, sed minus. Itaq̄ Sudor frigidus excrementi multi indicū est, quo circa morbos quoq̄ lōgiores facit. Amplius Hippocrates Libro sententiarū quarto, Sudores inquit, frigidi, si cum febre acuta accidunt, mortem significant, si cum mitiore, longitudinē morbi. Certe summa dignū admiratione est, q̄ possit elici frigus Sudor, cū æstiuosa sit febris. Proinde necessariū uidet, Aliam esse Corporis portionē, quā amburat febris, Aliam, ex qua humor profluat frigidus, quod. n. ex calefactis promit̄ parte, caleat oportet. Cæterū ex cute, quam esse frigida liquet, plucunt Sudores, quīs subtercutanea exæfuerit. Porro Acutas obrepere febres, patet, quibusdam cōputrescentibus humoribus. At hi nūc quidem toto putrent Corpore, nūc in Conceptaculis tantū. Vbi uero duo ista simul fiant, Vt in Vasis computrescat humor, Et quæ solidū Corpus regit natura, quā naturalē esse Calorem, opinat̄ Hippocrates, uel perimat̄ prorsum, Vel internationem pro xime adierit. Quæ p̄fuit inde, plane frigent. Nil uero officit, q̄n̄ ex putredine exorians caliditas sit uehementissima, propterea q̄ indicū exitiale, Siquidem præmonstratur, eam humorum frigidam uim in corpore exuberare, quæ nec insita calorīs copia recalescat, neq̄ itē aduēctia. i. febrili. Quod si quis expetat scire itē, qui potissimū Sudores bono sint, audiat Hippocrate ita sciētiæ, Sudores febricitanti si statim inceperint, bono sunt, & tertio die, & quarto, & septimo, & nono, & undecimo, & quartodecimo, & uicesimo, & uicesimoquarto, & uicesimo septimo, & tricesimo, & tricesimo quarto. his. n. Sudoribus morbi iudicantur. Qui aut nō ita ueniunt, laborem significāt: & morbi longitudinē, ac Reciduiam.

¶ Cur facies, & superna defudent maxime. Cur item in trepidationibus idē patiatur Pedes. Cerebrum ne an Lecur sit humedationis fons. Caput XIX.

Cidunt porro in sudoribus nōnulla plerūq̄, nō parua quæ præferant admirationē. Nam & usu cōpertū fere est, In trepidationib⁹ exudare pedes, nō facie, quæ aliq̄ obnoxia sudori maxime est. Quippe quæ laxiora sunt, & humectant̄ abūdē, ea sudore dilui, p̄gruū est. Caput autē esse plane certū est, humoris fontē. Indicio sunt Capilli ea maxime parte Vbertim succrescentes. Quin & uniuersim Supra sudoribus amplius infestant̄, q̄ inferna, q̄n̄ Calori insitū sit, p̄cedere, illuc q̄gitū dē humedationē p̄ducere. Vel ēt q̄a Sudorē mouet Spirit⁹, q̄ in supna parte sedē habet. Ad de, q̄d est Sudor incoctus humor, cuiusmodi humore pars humer superior. Auicennā id quoq̄ auctoritas comprobat, nam secunda quarti, Sudor inquit, maxime multiplicatur in superioribus, In Capite q̄ imprimis. Cæterum hæc fere de sanis intelligenda Corporibus. Nam affectis illuc imprimis decumbit Sudor, Vbi amplior cōcepta fuerit eius materia. Pro inde Sententiarum

inde Sententiarum quarto Hippocrates, Vbi Sudor, illic ægritudo. Id ipsum & ab Auicenna traditum scimus. Sudor uero ille pedum in trepidationibus eam, ut Arist. inquit, rationem habet. Quod sit trepidatio metus quidam super re inchoanda. At metus Suprema frigescunt caloris fuga ad intima, inferna quæ. Quo nomine pallent item trepidantes. Qui & maxime pedes agitant, Inde quæ ea parte laborante elici sudorem, probabile est. Manus item assolent perficere, se quæ modo inflectunt, modo extendunt, etiam sæpe exiliunt, nec unquam quiescunt, Sunt enim excitæ, propensæ quæ ad negotium, quoniam Calor eorum se collegit in Pectoris loco, qui corpulentior est, quam obrem undique tum ipso calore, tum sanguine turgescente efficitur, ut motu uario, crebro quæ agitentur. Sed pedibus maxime insudant, quoniam illi perpetuo teneantur labore, saltem corporis fulciendi. Propterea cum labore uehementi imprimis agitur calidum, inflammatur quæ. Et quod humectum est, in tenuia dissoluatur, sudant illi facies minime. Ex affluxu porro calor is eiusmodi in metu maximo ad intima, sæpe Alui funduntur, & profluunt Vesicæ recrementa. Siquidem extrema Corporis Spiritu, Sanguine, Calore destituta inalgescunt. Humor uero redundans caloris copia solutus retruditur, quoniam Vis ea, quæ comprimendi potestatem habet, & ab Recentioribus Recentia nuncupatur, reprimere nequit. Inde consequitur, Vt in Aëstuationibus grauissimis pituita, emanet quæ frigidus Sudor. Quod neque Philosophis modo putet percognitum, Optimus quoque max. Poeta Libro Æneidos tertio significauit illis uersibus.

Talibus attonitus uisis, & uoce Deorum.

Nec sopor illud erat, Sed coram agnoscere uultus,

Velatas quæ Comas, præsentia quæ ora uidebar.

Tum gelidus toto manabat Corpore Sudor.

Sicui uero ambiguitate forte mouet, quæ modo Caput humoris fontem diximus, Cui de Hepate dici id rectius uideatur, Quam in Libro, cui *περὶ τῆς ἥπατος* titulus est, dicat Galenus in Signorum tractatu. Ex corde sicco totum arefcit Corpus, nisi diuersum efficiat Hepar. Ex humecto autem Hepate Corpus item humescit, in effectum Corporis ducatur Contrarium. Sed & Hali Hepar inquit, est humiditatis fons. Cæteræ duplex humidum tradit a rege Naturæ peritis. Humidum ueræ, & ut ipse uerbo Effentiale, Cuiusmodi in Iecore est. Quod inde dicitur et Cerebro humectatio. Aliter accidentale uocant, Vt prope frigiditate indutum, affluxu quæ extrinsecus humectatio. Hoc uero in Cerebro agnoscitur. proinde appellatur humiditatis fons. Etenim quæ est omnium partium frigidissima, ut Arist. inquit in commentatione de Somno, & Vigilia, In eo supfluitate concipi multam indigestionis ratione, necessarium est. Affluunt illuc & ab reliquis partibus euaporatio nes plurimæ, quæ loci frigore percussæ resiliunt. Infestat Aer quoque per meatus multos.

De Oleo scitu digna. Quæ dicantur Præmissa uini, & olei in Plynio. Emendatur locus Ciceronis ex Epist. fam.

Caput XX.

Leum Anacharsis scythia Insaniam pharmacum esse dicebat, quoniam eo puncti Athletæ inuicem magis insanirent. Naturæ tamē prouidentia liquores duos humanis

- o Corporibus gratissimos prouiderat intus Vini, foris Olei. Cuius est potestas te pefacere, ac contra Algores munire. Epaminondæ uero legimus, quoniam Collegis impensarum rationem Coquo reddente, olei multitudinem permoleste tulisse,

admirantibus quæ illis, non inquit, impendii magnitudo me mouet, Sed quod tantum Olei intra Corpus receperim. Memorabile est, quod Plynius scribit, Alpisbus coercitas, & tamen in exuberabili munimento Gallias hanc primum habuisse causam supfundendi fese Italia, quæ Eliaco ex Heluetiis Cuius eorum fabrilis ob artem Romæ comoratus, sicum sicca, et Vuam, Olei quæ, ac Vini præmissa remeans secum tulisset. Verge hic prout aduertendum amplius, Quæ dicantur in Plynio præmissa Olei. Hermolaus quod emedans præmissa reponit, publica lectio ex puncta. Mihi autem mire arridet Verbum Præmissa, Vt intelligamus primitias quidam, Sicuti præmissa Sacrorum dicuntur. Vt uero eo uocabulo & M. Tullius epistola quadam ad Placum. Et tuarum inquit, Literarum præmissa meminisse. Etiam si in uulgatis modo Codicibus passim scriptum inuenias promissa, non præmissa. Sensu nullo, aut leuissimo, Apud Græcos, quod ad Oleum spectat, sic reperio subnotatum, Ferri glutinum, siue ferruminationem Samium Glaucum excogitasse primum, enato inde Adagio, de iis, quæ facile pficiantur,

Plynij locus

Ciceronis locus in ep. ad Plinium lib. 2. ubi initium. Etsi Rappellina conuenit

Glauci ars. Qui remollire ferrum cupiunt, Oleo tingunt, At qui obdurefacere in aqua mer-
fant. Illud quoque ex historia succurrit, Augusti temporibus, E taberna meritoria trans Tybe-
rim Oleum terra erupisse, ac toto fluxisse die, nulla intermissione, quo significatam inter-
pretantur Christi gratiam ex gentibus.

¶ Super Hercule, ac Geryone pleraque non extrita admodum. Larini boues, & Cestrini,
Ac Epirotici. Geren quid. Itē Herculis cognomina. Herculis stragula quae sint. Balneae Ca-
lentes cur Herculi sacre, de quibus Smintheo Apolline. Caput XXI.

Egebamus nuper Arriani historiam, qua is Alexandri gesta complectitur. In
secūda eorum ita relatum obseruauimus, Herculem nō fuisse unum. Namque
1 suum sibi uendicant Tyrii, Cuius etiam templum omnium, quae memoria ser-
uat humana, uetustissimū subtruxerunt. Sed hūc non uidiri Herculem Argi-
uum, Alcmena natum, quod multis annis antea coleret Tyrius, quē Cadmus
omnino Thebas condidisset. Ceterū Aegyptios quoque alium item Herculem colere, diuer-
sum ab eo, quem uel Tyrii, uel Graeci uenerentur. Author item Herodotus est, Aegyptios
inter duodecim Deos Herculem recensere. Sed inquit Arrianus, proximum Vero est, Her-
culem, qui Tartessum in Hispania colitur, Vbi item uisuntur Colūnae, quas Herculeas uocāt,
Eum esse, qui Tyri colatur, Quoniam Tartessum condiderint Tyrii, & ritu Phoenicio con-
struū ibidem sit templum, quod Herculis dicitur, eodemque ritu sacra fiant. Quod uero
ad Geryonem spectat, Ad quem Argiuus Hercules, Vt boues abigeret, missus dicitur, nihil
omnino ad terram Hispaniam pertinere, Hecataeus rerum scriptor memoriae prodidit, nec
ad ullam unquam Eriariam Insulam Herculem missum, Sed loca circa Ambraciam, atque
Amphilochos Geryonē Imperio tenuisse, indeque abactas boues, quae mira specie in illis cō-
periantur locis, herbida regione, & pascuis admodum laeta. Nec omnino fieri simile ueri,
ea tempestate nouisse Eurythcum extra orbem terrarum positos populos, aut speciosas,
quae ibi nascerentur, boues. Vt cūque, quod scitu dignum est, Scribit Graeci Epiroticos Bo-
ues Larinos dici ab Larino pastore, cuius meminit Athenaeus quoque, qui ab Hercule redeū-
te ab Geryonis nece exceperit, educaueritque. Vnde Epirotica mox armenta sint celebrata,
de quibus commemorerit Lycus Rheginus in iis, quae ad Alexandrum scribit. Etiam si sunt,
Qui ab Narium magnitudine dici Larinos uelint, Vt est ab Interprete Aristophanis adno-
tatum. Siquidem λα particula intendendi uim habet. ἐπὶ uero Nares sunt. Ceterum
Cestrini quoque uocātur, qui Larini. Fuere in Epiro eadem Pyrrhicę Boues, quas Ataus
uocabāt, intactas Venere, ut incrementum ampliter caperēt, quasi Setauras dicas. Theogo-
niae Hesiodicę Interpretes, Herculis nomine Solarem intelligunt potestatem, Geryonem
uero, cuius boues ab illo orbi terrarum illatas fabulantur, hyemē esse uolunt, ἀπὸ τῶν γαίμων,
τοῦ τ' ἐστὶ γαίμων, id est ab Verbo γαίμων, quo significetur clamor, ob Hybernī temporis tumultum.
Nam Geren hoc est, γένω ad hoc spectat nihil, est enim eo nomine, ut inquit Aelius
Dionysius, Grus foemina, Hyemē uero Sol perimit ab hyemali tropico ad Vernum cōuer-
sus æquinoctium. At Boum nomine tonitrua intelligunt, quadam soni similitudine. Quae
Geryonis dicunt, quod Hyeme quidem non fiant, Sed illam statim consequantur, Vel quae
ex humeata eius natura mox hæc proueniāt. Fabulantur Item Græcorum plerique, Herculis
statuā effingi solitam sinistra manu mala tria gestantem, Quae claua conquisiisset, Draco
ne interempto. i. Concupiscentia subacta, ita enim comparantur tria poma, hoc est Ite cō-
primuntur ardores, & habendi cupiditas temperatur, Ac denique Voluptatum sedantur titil-
lationes, sinuosi quæ ac blandi superantur laquei. Leonis uero pellem non aliud fuisse, quam
generosam Viri prudentiam, qua is circummunitus, obseptusque, Affectiones animi præra-
das exulcarit. Ita Sapientem quendam, & Summatem Virum Herculis nomine accipien-
dum putant. Quod & in floridis non ignorasse Apuleius uidetur, qui Animi monstra ab il-
lo Philosophica claua fuisse perdomita, nobis insinuat. Significat etiam in commentatio-
ne de Somniis Synesius. Hęc ipsa tamen, ut sunt, ridicula uidentur multis, quādo Volup-
tarium imprimis Herculem intelligunt, quo sane argumento institutum sit, Calētes balneas
Herculi sacras dicere, & molliora stragula Herculis cubilia. Herculem Cēste uocabat gen-
tis proprio

tis proprio uocant Ogmion. Imaginem eius, ritu ab aliis diuerfissimo, pictura exprimunt. Primum decrepiti senis facies est, Capite prorsum incompto, Pilis, quotquot sunt, canicie albicantibus, pelle autem rugosa, striata q; quin exultat simili usq; in nigredinē, Quales ferē sunt, qui in mari expiscantur Senes. Charontem dices, aut Iapetum quandam ex Tararo, & nulli non similem potius, q̄ Herculi. Adest tamen aliquid Herculis proprium. Leonis circumiectum exuium. Dextra clauam tenet, necnon ex humeris propendit Corytus. Sinistra intentum præfert arcum. Omnino q; Hercules est, ac quanquam Senex, numero/sam tamen multitudinem trahit auribus alligatam, funiculi uero aureæ sunt Catene præternes, aut ex Helethro, monilibus affabre connexis, q̄simillimæ, & quamuis imbecilla sit Catella id genus, insequuntur tamen nullo renisu, nec de fugæ præsidio prorsum meditantes quippiam. Immo festini affectantur, lati quoq; atq; hilares, illum summis etiamnum extolentes laudibus. Quin etiam præcurrere gestiunt, nunquam non laxissimo uinculo. Catella uero, quam diximus, ad Herculis linguam destinata conspicitur, ad hunc usum, ut uidetur, peruiam. Ille autem uultu renidens insequentes respicit. Hæc qdem Celte. Quā uero habeat rationem tam inusitata species, ne nihil Lector studiosus ingenio suo debeat, inenarratum relinquimus. De Hercule uero illud adiciamus, col eum ab Oetæis ad Trachina cognomento Cornopiona. i. κορνοπιωνα, quoniam Cornopas fugarit, quo illi nomine Locustas intelligunt, quas alii ἀκρίδες, aut πύργους uocant. Adeo Leuius de causis indebitur cognomina uanissimis Diis, nam Herculem eundem nuncupant Erythræi Ipodonon, quod Ipsa repulisset ἀμπλοφάγος. i. uitem arrodentes. Apolline uero dicunt Rhodii Erythibion, quoniam Erythiben appellat ipsi, quam ἐρυθσίβιον alii. i. Rubiginem. Vanitas eadem Smintheum induxit Apollinem, Sed qui tanti ueteribus fuerit, Vt Orationes etiamnū Sminthiacæ celebrarentur, conditis quoq; præceptis, quibus apte cōcinnari possent. Smintheus enim dicitur, & Sminthius. Nominis ratio ab muribus ducitur, quos apud Chrysam Sminthos uocant, cum eos ubertim succrescentes fugasset Deus, quo argumēto inibi Statuæ subiecta uisebatur muris imago. Alii Sminthen intelligit apud Troiam Ciuitatem, ubi coleretur. Sicuti Hylatcm appellat eundem Lycophron a Cypri Ciuitate Hyle, etiam si est & in Locris altera.

¶ Stuporis attoniti species, Quem Apoplexiam Græci uocāt. Item quibus ex causis contingat. Quid Paralyfis. Catulli uersus declaratur. Caput XXXII

Vam Græci ἀπὸ πλῆξης uocāt, sunt qui latine Stuporem dicant attonitum. In Apoplexiis inquit Galenus, totum corpus sensu priuatur, ac motu. Solus restat Anhelitus, Qui si & ipse prohibeatur, maxima est, & acutissima Apoplexia. Si uero reciprocatio adsit quidem, sed ui magna, fortis, uehemens q; fit Stupor. Cuiusmodi item, sed minus, si neq; intentus, nec uiolentus, ac inæqualis, atq; exordinatus, interpellatus q; fiat anhelitus, Sicuti, ubi seruatur ordo aliq; de bilior censetur, Si q; omnia pro necessitate fiant, primo quoq; tempore, perſanant. Apoplexiæ omnes fiunt, Vbi facultas Animalis ad partes desilire nequit infra Caput existentes, aut ob Cerebri affectionem similem inflammationi, Aut Ventriculis ipsis pituitoso oppletis humore. Cæterum causæ magnitudinem, Affectionis, seu, ut nunc loquimur, passionis consequitur magnitudo. Magna uero ex parte curationem non admittit ob respirationis lesionem. Auicenna sexta primi ostensurus Vitalem potestatem esse Animalis priorem, licet inquit, Vis Animalis membri alicuius intercipiatur, quæ sensum præstat, & motum uoluntarium: nihilominus uita non desinitur pars ea, ni pariter et Vitalis destruat. Membrum utiq; stupidum, aut Paralyticum diu quidem sensu caret, ac motu, uel ratione complexionis male, intensus frigidæ, non permittentis sensum, motum q; recipi a membro, uehementius arctatis meatibus nerui, per quos cōmeant Spiritus. Vel oppletis neruis interiacentibus Cerebrum, uel Nucam, & paralyticum membrū subsistente tamen interim Vita. At interortua pars nec sensu pollet, nec motu, computrescit q; ilico, interpellata uidelicet, corrupta q; Vitali potestate. Auicennæ Interpretes ita distinguunt, Stupidum dicitur, quod sensu caret, Paralyticum, quod & sensu, & motu. Cornelius Celsus Attonitos inquit, raro uidemus, quo

rum & Corpus, & mens stupet fit interdum ictu fulminis, interdum morbo, Apoplexiam hūc Græci appellant. At resolutio neruorum frequens ubiq; morbus est, Sed interdum tota corpora, interdum partes infestat. Veteres auctores illud Apoplexiam, hoc Paralyfin nominauerunt nunc utrunq; Paralyfin appellari uideo. Est Sceletybeitem. *ἡ σκελετύβητις* paralyfis quedā cū rectū seruare incessum nō ualemus, & crura, uelut ardua p̄scendētes, attrahi mus, ac in finistru qñq; dextra circūferim⁹, qñq; ediuerso. Sciendū uero illud, nullū eē morbum adeo Senili atati familiarem, ut est Apoplexia, quoniam in ea Cerebrum pituitosis repletur superfluitatibus. Ex iis uero, quæ de Stupore collegimus, infertur Catulliano Carmini lucis plurimum, Talis iste meus stupor nil uidet, nihil audit.

¶ Super Comitali morbo quid sentiant Eruditi. An homo tantum huiusmodi affectio-
ne infestetur. Magmed historia. Lunaticus morbus. Caput XXIII.

Omitialis uero morbus Apoplexiæ germanus proximusq; quodāmodo est, cum idem locus in utroq; patiatur, & idē humor causam affectioni præbeat.

c Verum Apoplexia propter omnimodam carentiā eius salutis, quæ ad neruos demanat. Morbus autem Comitalis ob incertam, temerariamq; & inconditam motionem consistit, frigidus autem, & crassus est. Humor ambo-
bus. Proindeq; Adolescentium ætas calidæ, siccaq; temperaturæ maximum affert auxiliū his, qui comitali morbo laborant. Compari modo & Locorum mutationes proportionales, quando ad calidiorem, ficioremq; transigrent. Eodem modo & Viūum. Comitiales morbos exuperare in pueris, auctor Hippocrates est, propterea q; dici Pueriles morbos, qui & Ætatis conuersione, ac mutatione desistant. Accidunt & adolescentibus quandoq; ob Vidus errorem, & quia humi cubant, ac Soli se exponunt, & imbribus, & ciuium/ di aliis. Cum uero Spumæ generatio ex duarum substantiarum mixtione perficiat, Altera Spirituosa Altera humida, fiat autem earum mixtio, ambabus in multa perfractis, & multis mutuo cōplexu paruis ampullis plerūq; ab ipsis effectis. Ventis qdē Vehementibus mare occupantibus, propter idēum fortiorem Spumam fieri contingit. In lebetibus autem caloris ratione. Sic & in Corporibus Animalium, cum adsunt ex morbo Comitalis Cōuulsiones, Vehementia motuum solet Spumā generare. In Capris uero calor. In cursibus autē Equorum utraque causa perficitur, qualis conuulsit, currētibus equis, aut ira percitis Capris. Vbi autem Laqueus Collo circumnectitur, necesse est quidem Cordi atq; pulmōni, ut glutinosum expirent recrementum, quod in Libro de Respiratione Galenus edocuit, prohibente autē laqueo, totum uolenter impellit, quo fit, ut pars proprie humiditatis una expellat⁹. Sed ut ad Comitalem redeamus morbum, Quo planius, expressiusq; Cuiusmodi ea sit affectio, percipiatur, Galeni sententiam subnotabimus ex tertio Libro de Locis affectis, Morbus inquit Comitalis conuulsio est omnium Corporis partium, nō perpetua, ut in Prosthoto, & Opisthotono, atq; Tetano. i. Neruorum rigore. Sed quæ ex temporum accidet interval-
lis. Ac neq; hac solare, sed mentis quoq; & Sensuum oblatione ab iam dictis distat conuulsionibus, Vnde constat, in supremis Corporum partibus, Cerebro uidelicet, hūc affectum consistere. Cæterum uelox eius discussio, Crassum humorem, Spiritus meatum in Cerebri nentriculis obstruentem hunc maxime affectum peperisse, declarat. Neruorum principio se ipsum quatiente, quo excutiat id, quod noxiū est. Deniq; a Crasso semper humore hanc produci affectionem, Argumento est, quod & subito fit, & soluitur confestim. Nam subita meatuum obstruentionem a Crasso, uiscosoq; humore fieri constat. Accedit ad hæc, Vt is, Qui sic laborat, neq; uideat, neq; audiat, neq; ullo sensu qcquam percipiat, ac ne memoria quidem consequi possit, quid factum sit, Si quidem cum Memoria uinibus Ratio itē la-
ditur. Melancholici magna parte Comitiales efficiuntur. Et contra, Morbo comitali laborantes efficiuntur Melancholici. Atq; horum utrumlibet magis accidit, prout uel in hanc, uel in illam partem Infirmitas repit, Si enim in Corpus, Epileptici. Si uero in mentem, Me-
lancholici

Iancholici redduntur. Illud uero ex historia memorabile, Fuisse Grammaticum quendam ætate quidem præuiridi, Qui si uehementius in tradendis egisset præceptis, aut altius cogitasset, uel etiam inediā diutius esset perpeſſus, aut Iram minus inhibuiſſet, mox Comitiali corripiebatur morbo. Id uero Medicorum Scientissimi amplius perpendentes, Os Vetriculi, utpote quod facile sentiret, esse affectum, facile deprehenderunt, ac deinde per Cōſenſum, & Cerebrum totum, ac Corpus uniuersum cōuulſione concuti. Quærens uero Aristoteles, unde sit, quod uni animantium cunctarum homini transuerſuntur, ac per limitatē deprauantur oculi, postea inferit, ἡ δὲ τὴν μόνον ἐν τῷ γένει ἐπὶ πολλοῖσι γινώσκει τῶν ζώων, ἡ δ' ἐπὶ πολλοῖς ἀνθρώποις οὖν παρὰ τὴν φύσιν, ὅτε γίνονται, ὡς περ καὶ τῶν ἄλλων μερίαν. An quia solus ex omni animantium genere morbo Comitiali rapitur, quod genus morbi transuertere oculos, sicut cætera etiam membra potest. Afferunt quinetiam Peripatetici nonnulli dictorū ab Arist. rōnem, Quia homini Cerebrum prauis euaporationibus maxime sit obnoxium, nec non frigiditate sit, atq; humectatione præsigni. Addunt & motiones item eius esse exordinatas ualde. Plynius uero naturalis historia. X. Cothurnices damnatas mēsis prodit, Comitialem etiā propter morbum despuī suetum, quem solæ Animalium sentiant, præter hominem. Eadē ferē Iulius Solinus in polyhistore. Plutarchus rerum naturę haudquaquā imperit, nec tam historicorum Calendario inferendus, q̄ Philosophorum albo, Capram præter cætera animalia Comitiali tentari morbo refert, propterea q̄ Veteres Sacerdotes ea uehementer ut morbida, abstinuisse, Quoniam gustantibus aut tangentibus modo aliquid morbi eius affricetur. Cuius causam afferunt, Pororum, siue meatuum angustiam, quibus obseptis, spiritus sine includatur Spiritus. Quod arguat Vocis tenuitas. Nam qui eo affectionis genere tentatur, similem Capellæ uocem edunt. Cæterum de hoc morbo aliqua & Alexāder Aphrodisæus. Observatione dignum, quod Auicenna scribit secunda primi, Epilepsiam Septentrionalibus nō ferē contingere, quia sint introſum ſani, & calore exuperanti. Quod si eueniat, esse atrocem, quia causa sit præpotens. Legimus porro Si Caducis a dextro morbus occipiat, eorum difficiliorem esse medelam. Siquidem dextra corporis ualidiora sunt, eo q̄ minus spei ad sanitatem relinquunt, cum & ipsa ægritudini accumbunt. Tunc q̄ dextra auris crebriores sunt tinnitus, morbo penitus adacto. Iucunda superest historia in morbi Comitialis mentione, non indigna, quam recenseamus, Siquidem Magmed, Seu Maumet dictatur is, qui magnam Orientis partem religione pernicioſa implicuit, Vt p̄ditum est, huic erat affectio obnoxius. Id cum animaduertisset Vxor, & eo nomine plurimum indignaretur, ac rogaret subinde, quid esset in re, Define inquit, mirari, Morbus abest. Sed cum aduentantis numinis uim pati nequeam, mente collabor, ac stupent membra, Communis est hæc Prophetarum affectio. Quorum me esse unum, scias uelim. Hac fraude mulier delinita, quem odisse cœperat euentus atrocitate, Commentu uersutia, ut diuinum suspicere Virū cōacta est, quæ illuc deniq; prorupit fraus, Vt moriēs illum ex asse heredem institueret, Quæ res potentia, quā mox indeptus est amplissimam, exordia præbuisse narratur. Illud potro ex Septimii Florētis apologetico est, In harena Iugulatorum nocentum sanguinem recentem de Iugulo decurrentem auida siti solitum hauriri, quod sic Comitiali morbo remedia quæri opinarentur. Morbum hunc dici Lunaticum opinantur quidā, Quod interlunio editos, eo ferē corripī, adnotatum sit. Furiosum, & Lunaticum mancipium Legimus apud Caium. In sanctis literis Lunaticos appellari animaduerto, quorum morbus Lunæ ascensu in creſcat, quod Diabolus Lunaria feruet tempora, ut creaturā infamet in Creatoris blasphemiam. Typice uero Lunaticos accipiunt, qui per horarum momenta mutantur in uitia.

¶ Animæ natura qualis sit per se. Vitia extrinsecus inuehi. Cur Anima eadē parum intranspicienti mortalis uideatur.

Caput XXIII.

q

Voniam ab ineunte ætate Platonem secretioris philosophiæ principem, dignum q̄, Qui sententiæ uniuscuiusq; fundus fiat, ac Subſcriptor, mirifice sum amplexatus, Ne incerte erraret Animus, ac, ut inquit Ennius, præter propter Vitam uiuerem, quod eius Viri facundia diuini quiddam insonuisse uideatur, Vix mihi quandoq; ualeo temperare, quin seiuandis parumper monstra

Classis ductoribus, mysteria Platoniorū, tametsi p̄nientibus oculis, ab limine, si non dā ultra, pergam salutare, nec tamen id operæ pretio nullo, præforamus subinde Vireta lætissima, inferimus hiscelibellis, ut sic dixerim, congestitiis, quæ legentium desyderia, & si nō perficiant, at leniant saltem, & quoquo modo iuuent, Ne bonæ prorsum otiosis pereat hæræ. Nam Verus est, ab Ennio item obseruatū, Otio qui nescit uti, plus negotii habet, Quā cum est negotium in negotio. Quale est, quod mox subnotabimus. Siquidem in lucubrationib⁹ iis collibitum est Aristotelicæ meditationum exhibere Imaginem quandam, ut nunc *ἐκ τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς φιλοσοφίας* disciplinam persequamur, Nunc *ἀπὸ τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς φιλοσοφίας*. Quatenus naturæ sacraria introspectamus remotiora, aut leuiora hæc nō negligimus nostratia. Animam igitur rationalem, qua maxime humanum genus præcellens est, esse diuinioris, indeficientis q̄ naturæ, ueluti propaginem immortalem ipsam, indeficientem q̄, multa quidem liquido comprobant, Vt quæ nec Corpus sit, neq̄ item ulla sit figura notabilis, nec colorē habeat, neq̄ molem, uel qualiteratē ullatenus tractabilem. Cæterum abunde etiā id ipsum hinc licet intueri. Nam, si diuinum omne, quod q̄ uere est, Vita fruitur bonā, & sapientē, Cōiectemur, eminscamur q̄ Animæ cuiusdam statum: quæ corporeis nexibus mancipata quidem, necdum tamen ita tenebris obuoluta, adobrutā q̄, ut inolefcentes præter rationis diſtamen concupiscentias, & iras, & id genus alia, quæ nostri inusitatus morbos, Perturbationes, Affectiones item recte dicere sibi permittunt, concipiat, & admittat. Verū Corporis quoq̄ contagia subeat atenus, quatenus summe compellat necessitas ipsa. Hæc uero p̄culdubio patefaciet, Vitia, & mala ipsius Animæ additamenta quæpiam esse, ac extrinsecus infici nobis, Siquidem Animo depurato, & genuino Candori uel restituito, uel consensuato inesse comperiuntur optima, Sapientia scilicet, ac Virtus reliqua, tanquam familiaria. Quod si eiusmodi recognoscitur Animæ nitor, & initialis pulchritudo, ubi respiciat, & uelut ex altiore somno excitata redit in seipsum, Cur non eodem sit gradu fere, quo diuina, sempiternā q̄ niti, non imus inficias? Neq̄ enim tantum Cælo, quod dicitur, toto aberauerimus, Vt Sapientiam, Virtutem q̄ ueram res dubio procul cælestes, diuinās q̄ naturæ alicui uiliori, immortalitatis nesciæ obtingere audeamus astruere. Quinimmo quicquid diuinitatis participatum nanciscitur ex cognatione quadam, & substantia communione, id esse planē diuinum, haud disfitendum omnino est. Quamobrem quisquis numinis præstātioris afflatu ita afficitur, exiguo sanē interstitio a superno fulgore sequestrari uideatur, hoc uno fere inferior, Quod etiamnum agit in Corpore. Quod si genus humanum parte saltē plurima ad se rediens talibus esset præditum Animis, nemini unquam mortalitatis animorum obreperet opinionum uanitas. Cæterum quia maximis scelerum inquinamenti plerunq̄ inficitur cælestis ille, & prænitidus Animæ uigor, hebescit q̄ Corporeæ pestis contagio Imago diuina, Quæ non ciuilem plerunque uim, & festucariam, Sed bellicam meditata tur, & cruentam, nimirum hinc suboritur facile, confirmatur q̄ nulla non hora, nil esse in homine diuinum, nil immortale. Sed enim quisquis es insaufte opinionis assertor, Expens de amabo natales tuos, quo ad Animam spectat, remerire eius ipsius intima puniſtatem, Corporis additamētū reſeca, quo ueluti inuitiore sarcina grauamur. Intuere te ipsum. Iam iam immortale te agnosces, & astrues, Iam iam in mundo intelligibili, puro q̄ loco te habitare perſpicies, Veritatis splēdore ab ipso bono coruscantis illustratam. Conuersus q̄ ad mortales cæteros incinendum ita putabis. Valete Vos. Ego uero immortalis iam Deus profectus ad diuinum, diuinæ similitudini totus incumbo. Cæterum in peccati ratione non prætereunda temere Augustini libroris sententia. Qui omnia inquit, Animæ mala ex Corpore putant accidisse, in errore sunt, etiam si luculentis Versibus Platonis sententiam secutus Maro id comprobauit.

gib⁹ locus in Vi. An.
notatis a Sancto Aug.
10.

Hinc metuunt, cupiunt q̄, dolent, gaudent q̄, nec auras
Respiciunt clauſæ tenebris, & carcere cæco.

Nā corruptio Corporis, quæ aggrauat Animā, non peccati primi est causa, sed pœna, nec caro corruptibilis Animā peccatricem, Sed Anima peccatrix fecit esse corruptibile carnē.

¶ Annulus Gygis, Quis hic fuerit Gyges. Labræus Iupiter, unde dicatur, qui Labrys. De Annulorum ui, & Lapillorum potestate mirabili adnotata complufcula, quæ Lætio uaria suggestit.

Caput XXV.

Satis nobis,

Atis nobis, inquit M. Tullius, si modo in philosophia aliquid proficimus: per-
 suasum esse debet, Si omnes Deos, hominesque cælere possimus: nihil tamen
 s auare, nihil iniuste, nihil libidinosè, nihil incòtinenter esse faciendum. Hæc
 Cicero tum grauitur, tum uere tertio de officiis pronuntiauit. Cui & Peregrin-
 us philosophus cognomento Proteus aspiulat, Gellio referente. Sed enim.

Libro secundo de Iusto apud Platonem Glauco Socratem puocaturus ad Iustitiam acrius
 defendendam, iniustitiæ suscipiens patrociniû, Quod inquit, qui iustitiam seruât, inuiti id
 agant, cum ex imbecillitate iniuriarum inferre nequeant, planè perspiceremus, Si tale quip-
 piam Animo fingeremus, Iusto licentiam, Iniustoque permitti, quicquid collibuerit, agèdi.
 deinde sequeremur exploratores: quò rapiat utrunque libido. Inueniremus profecto Iustum
 plus habendi auiditate còpulum ad eadem se, atque iniustum còferre. Erit autè licentia ista,
 quam dico, si detur illis annulus, Qualem aliquando fuisse fuerût Gygi Lydorum regi. Fuit
 autè annulus is mirandæ cuiusdam, & iniustitæ naturæ. Sigdem ubi Gyges eius Palam, siue
 fundam malis fuisse, nam *σπερδένω* hanc Græci uocant, ad palmâ conuerterat, nullo
 uidebatur, ipse autè oia uidebat. Idem rursus uidebatur, cum inuertisset anulum. Itaque hac
 opportunitate annuli usus Regina stuprum intulit, eaque connitente, Regem dominum in-
 teremit, sustulitque, quos obistere arbitrabatur, nec in iis cum facinoribus quisquâ potuit ui-
 dere. Sic repente annuli beneficio Rex ortus est Lydia. Haftenus ex Platone. Hęc uero nô
 eo produximus, ut de Virtutis rōne disertaremus, Verum ut liquidior annuli ratio fieret, ac
 Platonis sensus, nam ex historia huiusmodi id mihi magis arripit, Vt Gygis annulû abis-
 se Græcis in Adagii usum putem de iis, qui Vastitatis alios circumueniunt, quàm quod mo-
 do dicî, in inconstites, aut in fortunatos. Porro hic est Gyges is, qui Barbarorû primus mu-
 nera apud Delphos posuit secundum Midam Gordis filium, Qui Thefaurus dicitur a Del-
 phis Gygdas. Nam & aurum Gygdas Summe probatum ueteribus animaduero, Velu-
 ti Daricum. Sed & Ariandicum argentum eodem modo planè excoctum, ac pulsulatum.
 Sicut illud Obryzum. Sed & Gygen hunc ex opulentia uocitatum Polychryson, ex Plutar-
 chi moralibus uidemur didicisse. Gygis uero sepulchri commemorat in theiacis Nicander,
 necnon eiusdem interpres in Rhamnii mentione. Legimus præterea Candaulum ab Gyge
 superatum, Rege opem ferente, qui dicebatur Arfalis. Qui mox in Cariam inter spolia reli-
 qua etiam Securim rettulerit. Quod fuisse Lydia Regum gestamen, Vnde erectum sit Io-
 uis Labradei simulacrum, Quoniam Lydorum uocabulo Labrys dicitur Securis, Sed rede
 undum nobis ab diuerticulo ad Annum, Cuius naturam imprimis mirificam, quandoque
 magicam sum arbitratus, quandoque etiam fabulosam, Cuiusmodi pleraque deprehendas, in
 græca præsertim historia, Quæ profecto significanter *πλάσιν* dixeris. Sicuti Stomachi
πλάσιν nominat Galenus, imbecillitatem intelligens, & humectationem nimiam. Vnde
 & *πλάσιν* *ρώματα* nupcant. Et apud Polybiû, *τα μὲν ἄλλα καλῶς ἔχον αὐτὰ πρὸς τὴν γαίαν*
αὐτὰ δὲ δὴ πλάσιν ἔχον ἐν ἡμῖν. Sed ad institutum *ἐκ περιεχέσας*. Mox curiosius, sollicitiusque
 rimandum opinatus, Comperiebam scitu digna quæpiam. Quæ & apposui. Primum esse
 in Indorum tractu Draconum uim tum multitudine, tum magnitudine mirandam. Eorum
 duo ferme genera dici. Quippe palustres pigri sunt, tardi que, & sine cristis, Mótani aciores,
 grandioresque, sed & cristati. Horum Capinibus inesse ferunt lapillos specie, aspectuque flori-
 dos, ac iucundos, Viribus, & potentia mirabiles, quod inquit Philostratus, annulus testat,
 Quo esse potitum Gygem, constans opinio est. Amplius Thebit philosophus non asperna-
 bilis omnique, etiam si non ita sæpe aduocatum inuenis, ad effectus miros, Syderalem scien-
 tiam adhibendam putat, Captataque Stellæ uirtute, accipit lapidem, herbamque, Stellæ subie-
 ctam, mox & anulum conflari siue aureum uelis, siue argenteum, Cui lapillum indas her-
 ba supposita. Id uero potissimum fieri præcipit, Stellam Luna subeunte, aut speculante aspe-
 ctu trino, uel sextili. Stella uero Cæli medium percurrente, aut in ascensu constituta. Quin
 & in Christianis literis longe scientissimus auctor Diuus Thomas tertio contra gentiles uo-
 lumine, Herbas, Lapidesque cælitus mirabiles quasdam ultra elementarem naturam, nanci-
 sci uires, non dissitetur, Sicuti hominibus item contingat in artium excellentia. Platonico-
 rum uero ingeniosa, eminensque subtilitas ita ferme ratiocinatur, Corporis nostri portionē
 quilibet, siue internam dicas, siue externam, Vt agat, moueaturque, uim ab Anima indipisci.

Conſimilitudine & in mundo membra omnia ab ipſa Mundi Anim a. Proinde inquirunt, Lapillorum, Herbarum, metallorum nunquam ſpectata ſatis poteſtas, & actio, extra quam natura pertingat elementaris, Animam eſſe teſtantur in mundo, Ex qua nihil non uel minimum potentiam ubiq; ſingularem conſequatur. Siquidem quod rebus multis peculiaris quædam, & admirabilis adſit uis, Quam ad elementarem cauſam haud queas referre, non contingit omnino ſimpliciter, & ex multorum confluxu. Alias caſu quoq; ea poſſent euenire, aut certe firma non forent. Quæ obrem ex Animal, & ſeminaria proſuere ratione fatendum eſt. Quo nomine obſeruatum prudentioribus, Pæoniam Collo appenſam Comitialis adiuuare plurimû, Polypodium atram purgare bilem, Timorem Corallo pelli, Laurum aduerſus fulgur amuletum eſſe uel præſantiſſimum, Echeneida uero, ruant Veni licet, rabiem mundi perdomare, & infrenare impetum, nauigia rationis mira ſiſtendo.

¶ Super annulis item non improſpere conquiſita quæpiam, & prompta in literas, non ſenſu omnino Quaſtionum ſalebris. Imprimis cur Annulorum quidam dicantur phyſici. De Magia relatu non ingrata. Iuuenalis locus explicatur. Qui ſint Pharmacia, Pharmaci, Apſicori, Cathartica, Cathartici, Perſiſtarchi. Item quid Telia, nec non cur dicantur Annulariæ Scalæ. Qui dicantur item Annuli Leues Iuxcôſultis, obiter Pannicularia qd apud eoſdem intelligantur. Oxythymia quæ ſint.

Caput XXVI.

Voniam aures delicatas radere ſumus ueriti, nimio plus excreſcēs Caput diſſecimus, in partes q; digeſſimus, Vt quod uno in petu fuerat abſoluendum, membratim quaſi diſtributû minore ſaſtidio hauſtum in uires abeat, & ſanguinem. Mitiora quoq; magna ex parte, & quæ iucundius, auidius q; non ſomniculoſus Lector percurrat, iam hinc contextere pergenius, niſi quod celeſtiorum, & reconditiſſimæ ſcientiæ Platonis annulos, auream illam Homerî Catenam referentes, a uia q; Opificis uirtute, quaſi a uero lapide indomiti Herculus propenſos in tepus aliud miſſos facere nequimus. Sunt uero hi non aliud proſus, q; ordo, ſeries q; rerum diuinæ deſeruiens prouidentia. Series inquam luminum partim quidem inſcribibilî, partim uiſibilium. Et occulta quidem lumina Intellectus ſunt angelici, animales q; Maniſteſta uero ſunt celeſtia Lumina. Eſt autem inter hæc mutuus, & mirabilis nexus, Quem dicere Catenam poſſis. Sed ibi utiq; Intellectualis nuncupabitur, & aurea, ac prouidentia. Hic autem naturalis & argentea, atq; fatalis, Prouidentia proſum obnoxia, Cuius quidem poſteſtate purior anima ſequeſtrati ualet a ſato. Quod eſt à Platoniciſ egregie confirmatum, nec Magicę diſplicet grauitati, Sancit & Hebræorum aſtronomia. Nam Areopagita Dioſnyſii placita uel ad minutiem rerum diuinitatis perducunt prouidentiam. Vt ſuum tamen Animis relinquantur arbitrium, Et ſit Votis locus. Sed enim ſubtilitatis immēſæ relictis queſtionibus Iarchæ annulos minime differamus. De quib; hæc ferme nobis obſeruata. Scribit etenim Damis, Sapientium Indorum principem Iarcham tam ſcite, tam q; doctē annulos ſeptem compegiſſe, qui & Stellarum ſeptem nominibus eſſent præſignes, Vt Apollonium Tyaneum dono acceptos ſingulis diebus ſingulos, iuxta dierum nomina eoſ diſtinguant, geſtaſſe, peditum ſit. Amplius Iarcham id quoq; Apollonio inſinuaſſe, Auum ſuum philoſophiæ myſteris itidem initiatum, annum centeſimum, triceſimum q; uiuēdo attingiſſe. Id uero annulorum beneficio contigiſſe, quâuis non ſatis conſtanter, grauiffimi auctores interpretant. Quinimmo Apolloniû ipſum eodem munere Iuuentē nitorem præſtiſſe, quâuis annum iam Centeſimum exceſſiſſet. Batti uero annulus apud Cyrenæos gratitudinis habet, atq; honoris argumentum, condita ab eo Cyrene, ex reſponſo, ſicuti Ariſtoteles quoq; commemorat. Quo nomine Ciuitatis conſenſu conſtatuſ eſt annulus, Ciuium Conditori ſuo, ueluti parenti, Silphium offerentium uota, Quod eſſe inter olera cōſtat pretioſiſſimû, Comici Veteris aſtipulante Verſiculo, Quo ille ait, ne Batti quidem Silphio adduci poſſe, ut faceret, quod rogabaſ. Sed & Ampeliotæ, gens libyca, inter delphicos theſauros etiam Silphiû dicandum cōſueuerunt. Calculum adiicit. Numi item Veteris ſcalptura, quod in Cyrenæorum politia adnotatum Ariſtoteles reliquit. Inuenio in literis, Eudamum quendâ proſeſſione philoſophum Annulos quosdâ ſolitu cōſicere, Quorum uis eſſet mira aduerſus

Dæmonia,

Dæmonia, Item Serpentium morsus, & id genus alia pleraq; ineratius quoq; cōtra fascino/
 tionem uirtus præclara. Cuiusmodi potestate ab iuuandi præstantia Græci nuncupant ἀλε
 κτήριον. Hosce annulos dici Phycos, Comperiet, Qui Græcorum monumēta adierit qñq;
 Idcirco, nequem forte Lynceo minutissima, quæq; expendentem torqueat, ex mutis ma
 gistris ita accepimus, Esse in Anima nostra γνωστικὰς δυνάμεις. i. Cognituias potestates tres,
 1. Mentem, Διάνοιαν, Cogitationem, seu discursum, διέξιν. i. Opinionem. Rursum, dum se
 Naturæ æmulam Anima facit, Tria item ab ea esse excogitata, ἐπιστήμην, τέχνην, ἐμπειρίαν,
 hoc est, Scientiam, Artem, Experientiam, Quæ sint tribus analogia uiribus, Menti Scientia,
 Cogitatrici potentia Ars, Opinioni deniq; Experiētia. Nam sicuti citra Rationē sese pmit
 Opinio, Ita & Experientia subiectarum sibi rerum minus rationes tenet. Ex iis uero Illa cō
 sequitur, Primum esse Magiam quandam, quæ sit actiua portio Scientiæ naturalis. Eam
 aliud nihil omnino docere, q̄ naturalium Virtutum adminiculo, ex mutua earū, & opportu
 na applicatione, opera edere extra omnem admirationis captū. Quo genere Æthiopes ma
 xime utant, & Indi, Vbi herbarū, cæterorumq; ad id spectātū facultas suppetat imprimis.
 Est siq;dem in rebus naturalibus cognatio quædā, & Sympathia idest, ut sic dixerim, cōpas
 sio, aut Consensus, uel Contagio, ut Ciceroni placet, uel etiam Contages, ut aliis, alioq; ad
 alia, & manifestorū ad ires uocculas. Est & Antipathia, siue Cōtrapassio, & repugnātia.
 Rerum periti per mutuum cognationē cōducebant in unū, Per repugnātiā expellebant,
 purificantes, siubi usueniebat, sulphure, atq; asphaltō, aqua aspergentes marina, Quod
 expugnandi uim obtineat Sulphur ppter odoris acumē, Aqua uero marina ppter igneam
 portionē. Ad quā doctrinā sane Satyricū illud spectare pterderim. Cuperent iustitri, siqua
 darent Sulphura cum Tedis, & si foret humida Laurus. Nā quod Laurū adiecit, illuc forte
 tendat, Quod est ab Magiæ cōsecratoribus peruestigatū. Sufficere nōnūquā herbam unā,
 uel lapidem unū ad diuinū opus. Sufficit. n. Cnebisson. i. Carduus ad subitam numinis alicu
 ius apparitionē, ad custodiā uero Laurus. Cæterq; de hisce rebus alibi hoc ope fusius. Quod
 ergo Viribus naturalīū regē compingerent annuli, factum puto, Vt Scitissimi Viri Physi
 cōsūcūpandos censuerint, hoc est naturales. Legimus tñ eosdem Pharmacitas itē uocita
 ri, credo ab remedii præstantia, quod Pharmaci noīe intelligit, Quanquā est, Vbi Pharma
 citem dici Ventrem reperiās, q̄ nūquā fere cibis cōgestis expleri, saburrari ue queat. Cuius
 modi a' nostris Collatiuius appellatur. Magnū qppe, turgidumq; ex Plauti Curculioe Pom
 peius interpretat, quod in cum edula congerant omnia. Sicuti eleganter dixeris eduerio
 Apiscoros, Qui simulac cibum attigerint, exurgūt saturi. Pharmacites dicebat & Vinum
 Pramniū, ita a' Petra in Icaro, quam pramnion dicunt, appellatum, quāquā apud alios ua
 ria sit eius uerbi etymologia. Pharmaci uero, ut obiter aliqd pergam appingere, in Litteris in
 terioribus fere uocant, qui ad Ciuitates suo interitu expiandas educabant publice. Erant
 uero hi ignobiles quidam, & inutiles, Qui crassante in Ciues peste, aut id genus morbo alio
 immolabant, Vt siqd in numen esset offensæ, piaculo eiusmodi paria facerent. Ob idq; Ca
 tharmata cōsimiliter dicebantur, græco uerbo expiationem significāte. Nam Catharsia rō
 ne eadem Porculos nuncupabant minutulos, quibus Conciones, & Theatra iustabantur.
 Qui mos Atheniensium uetus erat. Id uero munus obibant, qui ab re uocabantur Peristi
 archi, tanq̄ Circitores dicas, ut testis est Harpocratio. Sunt q̄ Oxythymia pro Catharsis ac
 cipiāt, Quæ in triniū deferebant, cum expurgarent domus. Sed Aristarchus Oxythymia
 esse putat Ligna, quibus strangulabantur aliqui, dicta ἀπὸ τοῦ ὀξέως τῶν θυμῶν χοῦδα. Ea uero
 excidētes exterminabāt, cōburebantq; Catharsioq; meminit Contra Timarchū Æschu
 nes. Cæterum, ut ad Annulos redeamus, Est in thesauris Iulii Pollucis, annulum, qui mini
 mo gestaretur, solitum nuncupari ob paruitatem Acares, Sicuti Coriamon, quo Index or
 naretur. Acardion quippe breuissimum, minutissimumq; græci interpretantur, nata inde
 sententia bracteata, ἀκαρδῖος ὁ ἀνθρώπινος εἶος, καὶ μετ' ὀλίγον πάντες ἐκείν. Latini
 Æstium annulum materiæ leuioris intelligunt, quando Leuissima quæq; & subtilissima
 recte dici Æstia possint, quamquam apud Martialem æstia hora pro magna potius dicat,
 superiori uero expositioni succinit in Menegmis Plautinus ille serus, cū ait, Viaticati her
 de admodum æstia sumus. Sunt & Iureconsultis Annuli dicti Leues digestis de Damna
 torum bonis. Nam ex Adriani rescripto inquit Vlpianus, Pannicularia causa quæ intelligi

debeat, ex ipso nomine apparet. Non enim bona damnatorum Panniculari a significari quod probe dixerit, nec si Zonam circa se habuerit, protinus aliquis sibi uendicare debet. Sed Vestem, quam is fuerit indutus, aut numulos, quos uictus sui causa habuerit, aut leues annulos. i. qui rem non excedunt aureorum quinq. Quod uero ad Panniculari attinet, Obiter idem paulo mox, Panniculari sunt inquit, Ea, quæ in Custodiam receptus secum attulit spolia, quibus quis indutus est, cum ad supplicium ducitur. Pronubum dici annulum a Septimio Florente obseruauimus, quo Sponsæ digytum Vir oppignerare p̄sueuit. Annuli pars, quia Gemma fedet, Pyelos uocatur, & Pyelis, sicut meminit Lysias aduersus Euphemium, & in heroibus Aristophanes Harpocratio etiā Sphragidophylacion appellauit. Nostri Pannulam fere dicunt, sicuti Cicero, & in floridis Apuleius. At Plinius gemmas præstatiores summa claudi prodit, idest patentes, nec præterquam margines auro amplectente. Sed gemma carentem annulum ἀπείρονα uocari comperio, quasi tu dicas, omni carentem fine. Qua in parte commonendi sumus, emaculandum esse Pollucis codicem, ubi scribitur modo, Apirona uocari ἁπείρον δακτύλιον, Tu reponere ἁπείρον δακτύλιον ut annulū intelligas citra gemmam concinnatum. Apiros uero aliud prorsum est, nam eo nomine Tunicā intelligunt exitu nullo. Quod scribit Orus ut in Polyxena, apud Sophoclem, & meminit in Oreste Euripides. Eiusmodi missam Herculi, concinunt Poetæ. Scribitur uero græce ἀπείρος, uelut sine fine. Apiros uero annulus recte intelligitur uelut infinitus, quia sit rotundationis absolute, nec appareat, unde initia sumas. Velut Homerus Terram itidem dixit Apirona, hoc est orbicularem, ut interpretatur Eustathius. Apyron uero dicimus incoctum, unde Vinū Apyron, Cuius meminit Athenæus. Annulos porro Apiros non nouit modo Aristoteles tertio Auscultationis physicae, Verum & qui intelligi deberent, exposuit, καὶ γὰρ τὰς δακτύλους ἀπείρους φασί, τὰς μὴ ἔχοντας σπινδύλιον. i. Annulos uocant Apiros, quibus funda non est. Sermo autem ea in parte contextitur philosopho de Infiniti ratione. Ad annulorum autem rationem nil, opinor spectat, quod apud eundem philosophum legimus, Veteres medicos Implicamentis quibusdam. i. ut ipse ait, Plegmatiis digytos inferere consueuisse, quæ contexta forent, uelut Acetabula, & Cirramenta in piscinum quandoque pedibus. Apud Aristophanem Comicorum facetissimum dicenti Vetula: præiacritudine per annulum se posse trahi, irridens Chremylus respondet, Vtiq, si Annulus foret Telia. Quo loco eruditi Telie nomine Cribri circulum intelligunt, Sicuti Orus. Quanquam eodem uocabulo dicitur ite peggma, siue Conseptum quadratum, in quo farina habetur uenalis, Sed & Tabulā, in qua tessaris, seu Cubis ludimus, recte Teliam dixeris. Apud iureconsultos ita Lego, Etiam faminas ius aureorum annulorum impetrare posse. Item cum, qui ius annulorum aureorum impetrarit, ut ingenuum haberi. Sedenim ut Caput hoc iam nimio plus exuberans ad Coronidem perducamus quandoq, Obseruauimus, Romæ iuxta forum fuisse locum: quem Scyllas uocabant annularias, quas eruditiores pro ingeniorum captiuitate nūcupatas augurantur ab annulariis officinis, uel a propendentibus annulis. Aliorum coniectatio est sic eas dici, quæ in Cocleæ formam effingantur, & orbiculata figura rotundentur. Quod genus Coclium dicit, Cuius comeminit etiam Strabo. Siue Coclides, quæ per circuitum scandunt, Si cuti & Torcularia ad Cocleæ similitudinem substructa, Cocleæ dicuntur. Et Coclea lapis ex flumine rotundus. Qui uero annulis digytos onerant, Vnguesq, impense perpoliunt, Conia item non neglecta, confragoso uerbo in nebulis Aristophanes Sphragidony cargo metas uocauit.

¶ Quo sensu accipiendum illud ex Ægyptiorum doctrinā, Omnium rerum esse Vicissitudinem. Cur plebiantur posteri ex maiorum delictis, ratione Platonica. De Animarum transitu in corpora diuersa. Super Vipera scitu digna enotantur aliqua. Cap. XXIII.

1 Egebam nuper Herodoti historiam primam super Croeso, Qui ex Rege, ut tum res erant, opulentissimo, Cyri Seruus effectus, dum Persarum principatum oraculo deceptus sibi uendicare p̄git ubi delusum se fortibus animaduertit, Lydorum quosdam Delphos misit, Deum sciscitatuos, nunquid puerum, quod ab eo seductus Croesus tanto regno miserabiliter excidisset, iis uero Pythiam

Pythiam sic ferme respondisse. Sortem fato destinatam evadere, ne Deo quidem possibile. Croesus quintæ retro ætatis crimen luit, hoc est Abau, Qui cum Heraclidis seruiret, Qui Sardibus imperitabant per fraudem Dominum interemisset, Principatum violenter arripuisset, annuli potestate, Vxore illius constuprata prius. Scrutabar anxie, Cuiusmodi foret suppliciorum hoc genus, quibus plecteretur, Qui ipse haudquaquam deliquisset, Subesse uidebatur iniusti quippiam. Dum ista musitarem, occurrit Platoniorum commensatio, A quibus, ut ipsi putant, tota facilitate quæstionis nubilum excutit. Nos illorum sensum non grauabimur in hosce libellos, quisquis fuerit eorum genius, transponere, non ueritatis causa, Sed eruditionis, quod in aliis itidem facturum me uel nunc præfari libuit, ut Theoninos Dentes, & Catonianam frontem obiter reiciam, adhæsurus potius sanctissimis Christianiorum patrum decretis. Imprimis ergo sciendum, placuisse id genus philosophis, Animæ transitum in diuersa Corpora pro ratione, & mentis Vitæ prioris, quâquam quod astrui ad hæc item possit, alibi tractabimus abunde. Eiusmodi ordinis institutionem Adrastiam esse pronuntiat, idest diuinarum legum ineuitabilem potestatem, re quæ uera iudicium, et Iustitiam, Sapientiam quæ mirandam. Quamobrem inquirunt, non decet præsentia tantum obseruare, Sed dilapsa iam ad calculum oportet reuocare, quin & futuris circuitibus acrius inrendendum. Inde nanque iuste rependi unicuique, facilis erit animaduersio. Nā qui prius principatu potiebatur, mox. i. Vita alia in seruilem relabitur statum. Siquid eiusmodi morum prauitate contraxerit, dum dominaretur. Porro qui partis nimio plus incubuerint, ad Proletarios transcribuntur. Qui manus a sanguine puras non custodierit, talionem mox cogit subire. Nil horum temere obuenire, firmiter astruendum. Qui olim matrem uiolari, Vicissim a filio contrucidabitur in scemineam reuolutus naturam. Hæc uero neque forte ridenda putet, ueluti ab imperitioribus tradita, Sciant doctissimi, magnum illum Sanctarum literarum Interpretem Origenem id Christi Euangelicum hac doctrinæ ratione enarrandum censuisse. Qui ferit gladio, gladio perit. Chabalistæ quoque in gente Hebræorum Doctores celeberrimi placitis suis eiusmodi retaliationem sunt complexi. Sed Animas in Bruta non præcipiunt, Quæ tamen penitus rationem excusserint, brutali affectui, imaginationi quæ relinquitur, non abnuunt. Ter quoque, nec amplius huc reuolui. Animas astruunt, quoniam numerus hic probationi abunde sufficere uideatur, ut curabilia expurgentur peccata. Addunt, transformationes has mundani motus finem posse perungere. Quem consecuturum sit felicissimum Sabbatum. i. quies, & Beatitudo æterna bonorum, In quem sensum propheticum illud retorquendum opinatur, Immaculorum hæreditas in æternum. Sed hæc illi uiderint. Nos uero ex Veterum scitis hoc genus colligamus, esse hanc rerum uicissitudinem omnium. Quam Scientiarum parens Ægyptus, uti olim loquebantur, præceptis esse complexa, tradidit Pythagoras, rettulit Plato, nec in honorem transmisit Platonius nobilis Plotinus. Hæc illa est rerum uicissitudo, Cuius argumentum rerum natura nobis obiecit uidetur in Viperæ, Quæ mirabili ratione ipsam hanc, de qua diu uerba facimus, talionem agnoscitur rependere, Quoniam ex se Parentis Vtero prorumpit sortis, poena, si credimus, iustissima. Nā coeuntis maris præ dulcedine femina caput prærodere narratur. Quo nomine quorundam coniectatio est, antiquarum legum scito paricidis id irrogari supplicium, ut culeo insuti cū Viperæ præfocentur. Quanquam Scio, a doctissimis Plinii doctrinam in bruti huius natura fortiter conuelli, lancinari quæ, etiam si in eo nec me fallit quos sequamur, auctores haberi plures, & quidem, quod miremur, grauissimos præcipue, & Classis fere primæ, Sicuti in Theriacis Nicandrum, Interprete quoque adiciendum calculum. Quos postea infecti sunt, quorum nomini libenter assurgas. Plutarchus in Libro, quo Loquaces taxantur, quos Belonis, Viperis quæ perfimiles autumat, quæ pariendo rumpantur pariter & Garruli, dum tacē da curiosos, quæ effutiant, uenari hinc inde student, erodūt sæpe, perduntur quæ ab iis, quæ nequeant continere. Idem approbasse Apuleius uidetur in Magia, nec tacuit Hieronymus. Suppetit Grammaticorum alipulatio quoque, astruentium Echidnam inde ratione Etymologica dici, *παιὰ τὸ ἔχεν ἐκ τῆς τῆς τοῦ ἀγροῦ θύρας*. quod ad interitum usque sortum intus contineat. Tamen nequid dissimulem, Sed quicquid obseruatum mihi est, publico bono ingenue promam, Apollonius apud Philostratum Viperam esse uisam ferunt, Serpentes, quos peperisset, lambentem, quasi quæ expolientem. Non enim assentior inquit, imprudens

ri eorum Sermoni, Qui Viperarum *foetum absq; matre autumant prodire*. Id natura non patitur, nec recipit experientia. Obiter nō insup habendum, Quod in Theophrasti lectum monumētis est, Viperarum moribus Tibicinem scire, modulatē q; adhibiti mederi, adeo non ita multa cōperias, quē utilitati ex musicis sese promenti pręuēnisse uelis. De Viperis illud amplius ex Galeni doctrina sciendum, Animantia inquit, Quę frigidiora sunt natura, p hyemē ob frigoris uim pinde, ac si mortua essent, latitare solent Atq; tum Viperas quoq; uideres, si manibus traherentur, deferant q; haudquaquam mordere. Nā per æstatem tūm hoc Animal, tūm Serpentes reliqui omnes, præsertim sub Caniculæ seruiore, cum uehemēter æstuant, furorē præferre uidentur, adeo, ut ne exiguo quidē momento qescere possint. Id quod sciens optime Nicander, sic de Cenchride cecinit,
Non temere offensas calcando Cenchridis Artus,
Dum rabiosa fuit. Aulico præterea cuidam a Vipera mordicus arrepto contigitisse, obseruatum est, Vt corporis totius Color in porraceum demutaretur.

¶ Quæ sitratio tarditatis supplicii ex diuina prouidentia. Item iustē ne plestant filii ex eo, quod Parentes deliquisse comperiant, Interbi cur Cecrops diphyes. Cap. XXVIII

Inter Artes omnes, Quæ bono aliquo præcellere conspiciantur, Animæ Medicinam uideri maximam, non fere quēquā ex politoribus paulo esse opior, Qui nō fateatur. Sigdem hac de causa Pindarum animaduertimus Deū opt. max. Aristotechnam nūcupasse, Quo uerbo artificij significat excellētia. Quod is maxime omnium irrogandæ poenæ opifex sit, & inenarrabilis Magister. Sunt tamen, qui plerumq; in diuina prouidentia tarditatem nimio plus cessantem de mirentur, prorumpentibus illuc etiam quibusdam, ut hoc nomine ambigere sibi permittāt, prouideat ne humanis illud, quicqd est, altissimum. Cæterum amplius inspicienti ratio potius summa uidebitur, quā cessatio in amplissima, & exuberantissima Dei bonitate. Est utiq; Summus artifex, Iustitiæ fons perennis in puniendo, ut ita dicam, signior. Eiusmodi enim est, ut inquit Euripides, ἡ βέλεια, natura. Nam & Veteri adagio testatissimū sit hoc, Quo dicitur, Laneos pedes habere Deos, quando Saturnus, Vt scribit Apollodorus, testante in Cœnis Macrobio, Viro memoriarum ueterum exequētissimo non citra dicendi mūdiciæ, per annum laneo uinculo alligabatur. Id hoc sensu esse interpretandum, & grammaticus Porphyrio comprobare est uisus, ubi illud Oratianum enarrat Carminum secūdo. Raro antecedentem selestum Deferuit pede poena claudo.

Astipulatur & illud, quo traditum est, Deorum molas tarde molere. Verū enim uero scire oportet primum, nil esse omnino præstantius homini, quā si totum se ad diuini boni imitationem tradiderit. Etenim, sicuti Plato ait, Deus in medio omnium fe honestorum exemplar constituit. Ipsa quoq; natura uisum appendit nobis. Vt quæ in sublimi sunt, spectantes, quāq; ordine miro serant, insuascamus incongrua, fluitantia q; odisse, apta uero, ordinata q; amplectari. Infigit ergo Deus nocentibus supplicia lente, ac moramēto quodā nō utiq; poenitentiam ueritus aut in celeritate peccatū extimescēs, Sed ad ipsum id puocare nos studet, Ne ad puniendū indignabūdi, animo q; amplius tumescēte, ac sese rōni furore sup infundēte prorruamus, cū mentis lumē extinctū penē ptescit. Veg dato iræ spatio, clementer, lenito q; gradu illius imitari māfuetudinē, dilationē q; ad poenę exactionē pgamus. Quippe turgidū, ac impetu prærabido pccitatum raptim ad ultionē præcipitari, priusq; sedatio motu in tranquillū redigatis, perinde est, ueluti Socrates dicebat, ac si p intemperantiā ne ab cœno faqdē, aut corrupta oīno aqua abstinere queas. Neq; n. ultioni ppingor iniuriā perpeffio, Vt Thucydides scribit, Sed interstitio quopiā femotior, diffūctior q; par recipit ac conueniens. Porro & illud diuinæ bonitati maxime cōgruū, Poenā aliquādiū proferre, Vt sit poenitentia locus. Etenim rex ille parēs nō nescit, quātum potētia ad Virtutē habētes animæ, quātum q; innata generositatis in generationē prodeat. Ex qua nōnunq; educationis cōsuetudinis q; prauitate præter naturā rōnē progerminēt, efflorescant q; mitia. Quibus tñ si oportunam attuleris medelam, antiquus facile interdū reddit habitus, quæ ex causa lentior est ad ultionem

ad ultionem Deus. Quod si ita inoleuerit obdurata prauitas, ut manū haud omnino recipiat medicam, sitq; Scelus inexpiabile, protinus abscindit e uita, Ne ita affecta Anima ex diuturniore apud nos mora cæteris noceat multū, sibi uero ḡplurimū. Circūspice rogo te, q̄sq; ista, qualiūcūq; ad eunda censeris ex multiplici librorū, & Vetēz memoriariū aceruo, q̄ multā tanquā iterum corrente rota efficti, dum se melioribus recoquēdos, reformādosq; cōmitunt. Aut sponte promittantibus q̄busdā naturæ igniculis, in bonam profecerint frugē. Equidem hac rōne Cecropa diphyn. i. naturæ duplicis ueteribus cognominatū ptēderim, nō, ut modo creditur, quod ex miti rege, ac bono in ferā, agrestem, anguinemq; abierit natura, Sed ediuertio potius. Nam qui prius formidabilis incedebat omnibus, ac truculentus, clementem induit principem, Et, ut homerico abutar uersiculo, *πατὴρ ὧς ἦπτος ἦεν*. Ita profecto est, ingenia sæpe magna clarissimū mox editura lumen multa prius absurda promūt, Quamobrem sicuti sanctitā in Ægypto legē memorant, qua caueretur, ne grauidā mulierē morte mulctatā priusq; pēperisset, supplicio afficerēt, panter Aīam grauidā, ac Virtutū nouarū femina subinde cōcipientē, iam iamq; parturientē tollere, improperū nimis, inauspicatumq; censendū est. Quid, quod hyænæ sēl, & Phocarū coagulū, et pleraq; ferarū squisissimā rū habent sæpe uim medicam? Sic nōnullos emēdatione indigētēs hac rōne castigat Deus, ut iniecta tyranni efferatoris uiolentia, aut magistratu amarulēto scythicum, cyclopicūq; in spectātē, ad Iustitiam redigat, & uitæ integritatē. Talē exhibuit Agrigētis Phalarim. Romanis uero Mariū. Nōne uel Christianæ Veritatis assertores ita pronūtiāt. Malos sæpe supplicii, ac incōmodi omnis exortes relinqui, ut per eos exercentur boni? An nō et Homēz ita canentē legimus, sæpe ex malo Patre nasci filiū uirtutū claritatē præstantē? Pericles ex cælesti prodiit Domo, tantus Atheniēsum impator, ac eloquētiæ magnitudine Ioui Diis cōgnomento æquatus. Iam uero Strabonē Magni Pompei patrē eiēcit, exulcauitq; defunctum ex odio Populus Rō. Non mirum igitur, si ueluti Agricola, nō excidat Deus Spinam prius quā in asparagū præcepserit. Porro si Hesiodum audiamus haudquaquā citra poenę dritatē abeūt inauspicata, mōstrosāq; ingenia. Astruit siquēdem poeta is, nō iniquitatis modo psecutricē esse supplicii grauitatē, ut statuit Plato, Sed coarūa quoq; eadē protin⁹ parte, immo uero radice pullulante. Sic enim ait *ὅς δ' ἄλλω κακῷ ἰδίῃ καὶ ὁ κακὸν ἐστὶν ἰδίῃ*. i. qui aliis mendat malū, suo ipsius iecori malū ūtruit. Nā & Cantharides ex Antipathia quadam naturali antidotū habēt in seipsis cōgenitū, p̄mixtumq;. Itaq; moeror prauitatē, iniustitiāq; nō sequit, sed cōcomitat. Nam Syntereſis illa, siue Conſciētia quali nā, & q̄ in seſto purget flagello? Quia fe iudice, nemo nocens absoluit. Itaq; partē istā postremo sic posuimus colligere, Impiis sufficere ad poenā ipsorum uitā assidue fluctuatē, turbulētāq;. Cæterę ab hoc genus quæſtione ne illud q̄dem diſſitū longe est, quod nec tacuit Euripides, Deos quæſtus, Sceleſtoz errata sæpe filioz suppliciis expiare. Quod fanē? si parū attendas, minusq; p̄ſpete rē totā expendas, nō ridiculū uidet minus, quā qd' Syracusanoz tyrannus Agathocles Corcyreſibus reſpōdit, *πρόσάτιβας* qd' ita ipſoz Inſulam hoſtiliter depopularet, Qm̄ inq; Veſtri maiores hoſpitiō Vlyſſem exceperunt. Rurſum Querētibus Ithacēſibus, qd' eius milites per incurſiones pecora abigerēt, At Rex inq; Veſter claſſe in Sicilia appulſus ēt Paſto rem occēcauit. An nō abſurdū id itē opinemur, quod p̄ſciebāt Thraces, ſigmata nō parū diu mulierib⁹ inurētēs, ut Orpheo ſatiſſacerent, Quē ab illis olim fuiſſe diſcerptū p̄ſtans teſnet ſama. Riſu itē excipiendū, quod Circūpadanis diutius ſactitātū legimus, ut pulis, lugubrib⁹q; uterētur Veſtibus ob Phaetōtis poenā in Eridanū fulmine deiecti. Bion certe Philoſophus Deū filiis ob parentū delicta mulctā irrogantē nō uideri minus ridiculū affeuerabat, q̄ ſi Medicoz aliq; ob Aui, aut Patris morbum filio potionē porrigat, Sed. n. d. philoſophe, ut p̄tinus aliud ſequamur, q̄ præcedētī capite afferre uiſi ſimus, p̄pmodū ſatēmur nos q̄dem, Cauſariorū neminē, dum aliū quēuis iniungi, aut p̄ſouerī emplaſtris uidet, p̄ſanari. Veꝛz Aliam ſupplicioz uideri rōnē aſtruimus. Quibus sæpe palā afflictiuntur nocentes, Vt dū torquet unus, emendēt alius, quare ab grāciis tuis poenas quaſdā dici Paradigmata, cōpenies, A' noſtris uero exempla. Porro nōne manifeſtū illud quoq; Solertem medicæ artis p̄ſſeforem filios plerūq; a Parentū morbis auertiſſe, priuſq; Cauſe p̄gnōſticum aliq̄d fe p̄meret euident, & iam iam craſſareſ malū, adhibitis opportune medicamentis, nō neglecto Corporis exercitio, & uictus moderatione, reſectis etiānum, quę p̄cliuē in morbū p̄ſtauito

nem præcipitatura mox uiderentur. Quare nō absurdam rem facit, sed necessariā, non ridiculam, sed utilem admodū, q̄ Epilepticorū siue Comitaliū filiis, aut Melancholicorū exercitationes inducit, aut dietas accommodas nō tanq̄ ægrotatibus q̄dem. Sed ne in ægitudine oīno incidat. Quippe ex male affectis nati nō utiq̄ poena ulla indigēt, at medela digni sūt, & custodia. Quod si ita est, sicuti nos rex usus p̄docet, Rogo te d̄ Bion nō ne animis tāto præsertim Corpore præstantiorib⁹, Idē remedium, eandem curā censibus adhibendā? An in Adolecente p̄germinatē naturali rōne, succrescētē q̄ p̄suetudine flagitiōrū feminosam tabem, latēs q̄ malum augescere sinemus, prompturum mox paulo pelisfēz mētis fructū, ut dixit Pindarus: Cæterū hāc ipsa internoscere, clanculariū q̄ uitioz se nimum occipare, non est, p̄fecto homini obuiū. Diuinam ista exigūt potestātē. Quāobrē optimus max. Deus intemorū inspector, scrutator q̄ eorū, quæ in sensum cognitionē q̄ humanā non facile reciderint, paulo post eruptura flagitia nō expectat, Sed medelē gratia in adulteria procliuē, ad auaritiā, & plus habendi cupiditatē p̄p̄tiorē, & in scelera id gen⁹ alia remis, uelis q̄ currentē, sed clam, & inexplicabili mō, rōne q̄, ulciscit̄ multo aū, perimit q̄. Nos aut̄ p̄ignorantiā maximam ad disquisitionē quodāmodo Deum uocamus, nullā q̄ non hora Dicam illi impingimus, non p̄spiciēs ita usuuenire interdum, ut futura iis: quæ facta iam sunt, Oculta itē, obducta q̄ manifestis peiora multo, terribiliora q̄ sint. Quod euenit sanē, q̄a causas p̄cedare ratiocinando nequim⁹, q̄bus p̄stet, qd̄ ita præstet iniuriis, malos uē saepe missos facere. Quosdā uero ne iniuste qdē agēs p̄piam occupare supplicio. Nam & medicamentā quandoq̄ ægrotantibus nil profecerint, nullam uero affectionem sentientes, periclitantes tamen grauius iuuerint.

¶ Sentētia Diui Thomæ ad idē, ex prima secundæ, Quæstione LXXXVII. Articulo ultimo. Poenarum genus duplex. Caput XXX.

e T q̄a quæ adhuc diximus, ab Gentium libris mutuati sumus, tralatis ex Plutarci moralib⁹ carptim, quæ opportuna p̄posito cēsum⁹, ab sentētiis eius, & uerbis q̄nq̄; nō nihil abiūcti ut cōmodius est uisum, Quod ipsū testari libuit, ne p̄ imperitiā q̄s factū cauillaret. Nunc, ut p̄ uirili studiois oib⁹, quoq̄ bono ista cōmentamur, Ampli⁹ paria facianus, Sancti Doctoris placita parti huic suppingemus, facturi operepretiū, sicuti remur, solitis in aliena castra interdū transire, nō ut transiūgis, sed exploratorib⁹ Versurā hinc inde facturis, quo ex usura mox fiat Sors. Cū ergo q̄rit, iuste ne q̄s pro altero det poenas, Aut inq̄ Thomas de poenis agim⁹, quæ medicinē rōnem habēt. Aut de Spiritualib⁹. Si de priorib⁹, tūc astruimus plane, Corporū detrimēta uel Diuitiarū inter supplicia cēferi quæ medica rōne irrogent̄ ad Aīa salutē, Quāobrē nō incōgruū est, iis quēpiā affici pro alteri⁹ peccato, uel a Deo, uel ab hoīe, sicuti p̄ patrib⁹ liberos, Itē p̄ Dño subditos, obnoxios uē, inq̄tū bona illoz censent̄. In Spiritualī uero supplicio secus oīno est, neq̄. n. Animę bonū ad aliud p̄stabil⁹ disponit̄ bonū. Quare in aīali bono citra propriam noxā nemini poena infligit̄, in eiusmodi, nāq̄, ut Hieronym⁹ itē astipulat̄ ad Auitū, uicariam poenā nemo cogit̄ subire. Quippe quo ad aīam filius nō est res patris, quod illū, p̄phetico abunde cōfirmat̄ apud Ezechielem Dño p̄nūtiante, Oēs Aīæ meæ sunt. Porro p̄nitiūtur in filiis Patrem admittā, Quia a flagitiosis nati, & educati ad delinquēdū p̄cliuiores, magis q̄ lubrici euadūt, tū p̄suetudine, tū exēplis alleciti. Coniūctos uero sanguinis uiculo se re p̄niri aduertimus, Q̄ in propinquorum dāna in eos mō quodā redēdūare uidētur, q̄ peccarūt. Sed & domestica exēpla, domesticę q̄ poenę p̄mouent ualidius, nā innutritus sceleribus patris uehementius imitatur. Quod si illius supplicio minus deterreat̄ a malo, ut pertinax amplius uidetur p̄lectendus.

¶ Obseruata quēpiā de Vipera Legentib⁹ futura nō iniucūda. Item q̄s de Theriaca. Cuiusmodi aīal sit, uulgo q̄ dicit̄ Thirū. Penitatus Plinii locus de Viperā. Cap. XXX.

e Volentibus nup̄ Platonica q̄dam, ut est nostri moris, ingessit forte se nobis Alcibiadis oratio, quæ pars ultima est ex Platonis symposio. In ea cū alia pleuraq̄ haudquaq̄ extrita, neq̄, q̄ dicit̄, ex triuio, subnotauim⁹, q̄s instructior fiet supellex nostra, tum hoc non illepidū, aut inuenustū ut opinor de Vipere morū, q̄ et transposui, Quē inq̄, adhuc ptulimus: oīno citra ullū ruborē passim enūtiari quēuit. Q̄ reliquū est, nō p̄feret̄ a me pri⁹, q̄ id uobis puerbiū subiecero. Vinū & cū pueritia, & sine

ritia, & sine pueritia esse ueridicū. Porro nō secus psum afficior, ac is, in quē Vipera mor-
dicus incurrit. Hūc siq̄dē pdunt, affectionē suā, oblesionē q̄iis tñ uelle patefacere, Quos
eadē morbi ui q̄nq̄ iactatos cōpererit, Ceu hi demū, ut q̄ agnitūdinis nō sint exptes, ignoro
si uideant, Siq̄d dictū, factū ue sit absurdi, morbo uolētus crassante, puellēte q̄. Quio brē
ego quoq̄ Sapiētia stimulis cōuulneratus, quā cāteris potentius ferit, inexplēbilitē quodā
modo orationē euicemodi expetēs. Quē ualidi⁹, q̄ Vipē denticulus infigit, oīa statui cona-
ri, ut Socratē mihi asciscā, Cuius e' fonte siti arefcentia p̄cordia uberi⁹ quēdā rigare, nec ista
nūc pmerē, nī rēcum philosophiā mysteriis diuiniatiis esse mihi aīaduēterē, haften⁹ Pla-
to, tralata, ut potuim⁹, nostris uerbis sentētia elegantissima. Iam uero qd̄ ad uipērā attinet,
quonā piaculo trāsiliam⁹ nūc scitissimam Cebetis doctrinā studiosissimō cuiq̄ iucūdislime
amplexandā? Nullo inq̄t, infestari nocumēto potest, q̄ Virtutis munimēto sese obuallarit,
cōseperit⁹ q̄. Ea est aduersum Vitia, & mala, ceu antipharacū potētissimū, nō sec⁹, ac Vi-
perē potestas uenenosa p̄tra id gen⁹ feras alias. Quippe ferūt rās i γροθix/ας, hoc est morū
a uipa petitos ab Venenatoz nullo attingi. Hē thebani philosophi placita fidē iis uēdicāt,
quē pdūt naturalū aliq̄. Eos, q̄ aliq̄n Vipē iecur cotū hauserint, nūq̄ postea feri a' serpēte.
Rursum nec Capiti, neq̄ itē uestib⁹ eorū, q̄ uipis alant, noxia corpori inesse aīalis. Sed for-
te ex iis q̄spiam, quos φιλομαθής uocat gr̄ci, Nos discēdi cupidos dicere possumus, q̄rat ex
me nūc, qd̄ nā esse gen⁹ Serpentis putē, Quā passim dicē latine Vipera. In Græcoz uero
lis Echidna. Nā mas Echis nūcupat. Ego q̄tū pietura ducor, Viperam suspicor uulgo dici
Marasium, Quā nomēclatura nec barbara est, nec citra rōnē excogitata, Quippe a' Marso
rū populis interpretatiōe etymologica duci nomē uidet⁹, Quia id gen⁹ maxime p̄stētarent
Marfi, circūferret⁹ q̄. Quod neq̄s pro libidine p̄stātū auctore nullo arbitret⁹, significat id ma-
ximus artis medicæ magni Galen⁹ Volumine XI simpliciū pharmacoz, nec nō ad Glau-
conem. Innuū & poeta nobilis illis uersibus, quos & apposuius.

Quin & Marrubia uenit de gente sacerdos Fronde super galeam, et felici comptus oliua,
Archippi Regis iussu fortissimus Vmbro, Vipeo generi, & grauitur spirantib⁹ hydrys
Spargere q̄ Sōnos, cātū q̄ manu' q̄ solebat, Mulcebat q̄ iras, & morsus arte leuabat.
Marrubius uero esse Marsoz populos, nō ferē est, q̄ nesciat. Plin⁹ quoq̄ auctor est, Marfos
a' Circes filio ortos, ob id q̄ affuisse illis ingenitū uim ὃ serpētes. Quin & Angitis putāt nū-
cupatos, qd̄ oblectates augerēt serpētes. Nec me fallit, ex Eruditionib⁹, quēdā edito ēt libel-
lo, Marasium a' Vipa disparasse, quo Nicolai Leonici Viri undecunq̄ scientissimi placita
uberius de huius aīalis natura puellat. Vipērā uero Arabes ex græcoz lingua, ut assolet, uo-
cabulo detorto, deluxato q̄, Thiron uocat noīe generis speciei iposito. nā θήριον. i. Therion
fera est pudēdo magni Alberti errore, Qui & in pleriq̄ aliis hui⁹ sciētia peccasse uidet⁹. Nā
quos Galeno, Paulo q̄ Trochiscos, siue Theriacos pastillos appellare moris est, qm̄ ex The-
rio. i. Vipa cōmīcent, Auicēna in mētione Andromachi theriaces, Trochiscos thiri uocat.
Porro quē a Serapione sunt de Thiro obseruata, de Vipa rectē pronūtiari ex Dioscoride,
Galeno, ac Paulo recognoscim⁹. Qm̄ uero medicoz pomoeria aliquo nō sum⁹ ingressi, p̄-
gamus porro in hac cōmētatiōe cōgerere, q̄ uellicatim hinc inde p̄cerpsim⁹, ut Varietas
ipsa iucūdiore prætēt, ac illicet magis, si plautine loq̄ non dedecet, nostrā racemationē. Igit̄
in eorūde uiretis amoniorib⁹ Theriacā obseruauim⁹ biffariā intelligi. Nā uno mō, ac pprie
dici Theriacā audies, q̄ ex Thero. i. Vipa cōfici affueuit. Alterā uero sine pmixtione id ge-
nus. Qm̄ simplicita itē Theriaces noīe uocari repias. Nā Auicēna secūdo Canonis. Cap de
Squilla, Theriaca est inq̄t, aduersum uenenosa. Itē de Opopanace, Cū Aristologia inquit,
pota Theriaca est. Sūt q̄ nō ideo dici Theriacē putēt, q̄ Therion. i. Vipa pmixtionē ingre-
diat⁹, Sed q̄ aduersus theria, hoc est feras ueneno imbutas p̄sentissimū sit remediū. Plinius
Libri uigēsimi Capite ultimo Theriaces p̄fectionē describit, qua sit usus aduersus uenenata
oīa Rex magn⁹ Antiochus, nulla prorūm mētione uipē. At Libro nono & uicēsimō, sunt
ex Vipa inq̄t, pastilli, Qui Theriaci uocant a' gr̄cis, ternis digyris siue q̄ternis ut aliū legūt
utrinq̄ amputatis, exēptis q̄ interaneis, & mox paulo, significādū inq̄t, uidet⁹, ē Vipa tantū
hoc fieri. Alibi in eodē Libro Theriace uocat excogitata cōpositio luxuriē, sit ex rebus exter-
nis cū tot remedia dederit natura, quē singula sufficerēt. Cēterz qd̄ auctor hic de amputa-
tione extremaz Vipē partiū tradit, Id Cōmētitiū Dioscorides putat. P̄ostremo cōmonen-

dos impēsius studiosos remur, neqđ oīno ueluti pniūētes, qđ usui sit legisse, trāsiliam⁹ esse qđ Plinio negotiū facessere p̄gant, in Vipe natura Libro X. Vbi sic legim⁹, Tertia die intra uterū Catulos excludit, deinde singulos dieb⁹ singulis parit uiginti fere nūero. Aristotelicę inqunt sn̄at, unde mutat⁹ Plinius, min⁹ ista p̄sentuūt. Cui⁹ hęc ferme sunt uerba ex Libro V. de Asiā h̄storis. Vipa ē serpētib⁹ una aīal edit, cū intra se ouū pepit. Id un⁹ colons est, ac molle, ut pisciū, focus supne p̄sistit, nec cortice p̄tinet, ut nec pisciū qđē, parit Catulos ob uolutos mēbranis, q̄ tertia die rūpanē. Euenit interdū, ut q̄ in utero adhuc sunt, abrosis mēbranis p̄rūpant, singulos dieb⁹ singulis parit plures q̄ uiginti. Hęc aliquo nō inter se diuer/ sa nō cōgruere satis, nō fere⁹ est, qđ nō uideat. Siquē nāsi Viperulas plus sentit mēbranis in uolutas, ueluti ifantes nostri iis, q̄s histeras tanq̄ posteriores Gręci nos Secūdas dicim⁹. Qui bus tridui spatio a partu p̄cerptis, disruptis⁹ q̄, tanq̄ Senectute deposita nitidā tādē sp̄cīat. Nā ingt, euenit q̄nq; ut ipsam hęc mēbranā abrodāt, exuāt⁹ q̄ prius, q̄ utero excidāt. Plini⁹ uero mēbranā illā disrūptionē intra uterū, nō extra inqunt fieri autumat, quod ex Aristote le nō uidet⁹ uerū. Ego uero Verba illa, Tertia die intra uterū Catulos excludit, nō ad mem/ branā refero aristotelicā, Sed ad eruptionē ex ouis. in quoq; supiore pte fortū cōsistere, fateā Arist. Quod excludi, siue excudi, pprie, rectē q̄, a nostris dicit⁹. Atinge, unde fit tertiā diei cōputatio: n̄deo, peragi exclusionē hanc ex Ouis añ q̄ p̄mant se ex utero Vipulę, siue Echidnā, p tridui, maturato iā ptu. In quo nil fanē absurdū uidet⁹ in tāto p̄sertim nūero. nūcē itaq; dies a mōmēto, quo adulti catulipmūt se ex ouis ad id tps quo mox ex utero erūpūt. Quod si Arist. id nō dicit, nil fuerim mirū, potuit alios seq Plini⁹, qđ ut recipiā, illo ducor ar gumētū, quod inibi infert⁹ mox, Itaq; ceteri tarditatis impatiētes prumpunt Latera occisā parēre, id quod apud Arist. nō inuenias, & tamē a multis nō dilutā auctoritatis cōprobat⁹. Et nobis non incuriose locus hic paulo ante est pensitatus.

¶ Comica facies apud Lucianū q̄ sit. Comicus itē risus. Enarrat⁹ interim locus Cicero/ nis ex Epistolis familiarib⁹. Irē de Phania, & Comœdię ara. nec nō Misericordię Personę inuētor. Meson qđ, & Scōmata Mesonica. Tettix, de Anaxandrię Comico. Comicus apud Spartanos Lusus. Dicelista, Phallophori, Autocabdali. Caput XXXI.

Omica facie apud Lucianū illū qđē cognomēto blasphemū, ut q nec diis, nec hoīb⁹ pepercit, qđ ingt Lactantius, Sed doctissimū tñ, atq; ingeniosissimū,

c inuenio positā pro exporrecta, iucūdā, hilarī q̄. Vbi frons nec matutina est, nec striata, Sed renidens, & læta. Eius uerba, si quis forte regat, latinitate donata sub signaui, Nil inquit, iniustius opinor, uel omnino feruilius, q̄ mor/

dentē labra bilem subalere, & occlusum odiū augere, unū qđē mentē agitantē, aliud uero p̄ferentē. Et Comica facie, hilarī q̄, atrocē meditari, cōcipe q̄ tragœdiā. Eiusmodi figurę ra/ tionē ex multis qđē licuit expiscari, Sed a se nō facile ambigētes dimiserit Lucianus, apud quē alibi sic lego p̄p̄modū. Comœdia ingt, Dionysio ubi se tradidisset, in theatro obuer/ sabat⁹, colludebat, risum uenabat⁹. Scōmatibus nō parcebat. Egdem Comœdię finis nō fe/ re⁹ alius erat gręcis q̄ lætitia, & hilaritas. Quod adeo uerū est, ut in libris obseruatū sit, & te/ stis in Nebulis Aristophanes est. Interpretis itē accedēte calculo, Risus gratia plerunq; scō/ tea pudēda graphice exp̄ssa, & id genualia nō pauca p̄duci cōsueuisse, Adeo ut Comicū ri/ sum puerbii uice usurpari q̄nq; cōpererim. Cui qm̄ inesset sepe morsus aliq; et Principi fœ/ da suggillatio, Comicoq; Sales Venenatos dixit Seneca. In Plauti milite Comœdię positi/ tum uidet⁹ pro suauiter, & iucūde. Gellius noctiū Atticarū decimo Comœdię nūcupat se/ stuitates, q̄bus p̄gruat breuitas orationis, Venustas⁹ q̄, & mūdices. Theodor⁹ Thragœdia/ rum h̄istoriē legimus Comicū satyrū hoc dicto repperuisse, Risum Spectatorib⁹ mouere nō est res ita mira, Sed flētū. hinc p̄dit illud quoq; ex Plutarchi moralib⁹. Vī Polypragmo/ syne inquit, malis iam inueteratis non sanē lætari, Sed recētiōrib⁹ ac ut sic dicā, feruēscē/ tibus. Et nouas grate tragœdias spectare. Comicis uero, & paulo hilariorib⁹ nō facile se im/ miscerit. Addam⁹ & eruditius aliqd ex Demetrio Phalereo. Ex hypbole ingt, imprimis gratia, Venustas risus⁹ q̄ Comœdiis cōparatur, ridicula. n. maxime ab impossibilibus uena/ mur. Sicuti in Persę Voracitatē inexplēbile inuectus qđā, hypbolice dixit, Eos in faucib⁹ Boves gestare. In eosdē Aristophanes, Cribanitas boues p panib⁹ affare, p̄nūtiat. Ex iisdē manat fontibus, φιλκκροπρος διδασ, magis caluus serenitate. Colocynthē sanior. Idem Phalereus

Phalereus alibi de Comœdiæ p̄prietate, ubi de glaphyro dicēdi gr̄ce ſcipit. Gratiæ inḡr, & Venulati alia maiores ſunt, ac grauiorēs poeticæ, Alia humiles, ac magis Comicæ ſcō matib⁹ aſſimiles. Cæterę q̄ de Comico lepore, ac Venulata diximus adhuc, ad græcā rē nē magis ſpectāt. Q̄m̄ nōſtros inuenias ſæpe trūca q̄dā ex græcis trāſſerētes, et ſparcinātes uerba tragicū tumoris. Ita græcæ, quæ effingere Virtutes nequerūt, facietis, atq; luminib⁹ obſoleſcūt. Ita eſt, in Comœdia maxie claudicamus, tametiſ, ut Fabii uerbis utar, Varro Muſas Ep̄i Stolonis ſentētia, plautino dicat ſermonē locuturū fuiſſe, ſi latine loq̄ uellent. Vix leuē cōſequimur umbrā. Nō recipit Sermo ro. illā Atticis p̄ceſſam tantū Venerē. Q̄ ſi ne Gr̄cos qdē potuiſſe, ſatis p̄ſtet, alio lingua genere eādē exp̄mere. Sciēdū uero, Comicos Poeſtas Item Tragicos, ac Dithyrābicos a Græcis didaſcalos nūcupari. i. *διδασκαλός*. Nam & Antiphon ait, *ἐλαττον πεντακλῆα διδασκαλον*. Ex iis, q̄ dicta hactenus, obſeruata q; nobis ſūt, Cōmonemur, Vt iam hinc oībus unguib⁹, totis q; cuneis Ciceroni opē feram⁹. Nā ſi, ut Luciani monumētis p̄ditū eſt, Claudos auerſamur, & Bæcelos & Eunuchos, atq; itē Simiam, ſi matutino p̄deuntib⁹ forte occurrerint, Quid ſtatim⁹ in p̄ncipe Oratore, Qui in arce ſit tit romanæ eloquētis, extra oēm ingenii alēā poſit⁹. Cui⁹ familiares ep̄iſtolæ Cādidatis eloquētia, et ad p̄ncipū tendētib⁹ ceu p̄guſtatio dulcior initio fere ſolent enarrari? Nō ne ſi qd̄ mauſpicati, & oīno ſi ſeſe ingerat, auertemur, & nihil ad nos p̄tinere, more ſeruatiū de cælo præſtabimur? Ecce in illis ipſis tā ſcite, tā doctē cōcinnatis ep̄iſtolis initialib⁹ ita ſæpe claudicantes. Immo uero p̄ p̄na, derupta q; labētes ſeſe offerūt enarratiōes, ut tā clariſſici auſoris noīe, ſit nulla nō die qd̄ erubescam⁹. At ingent Scioli, neſciō q; ac tenebriones pullari, eſſe inibi nōnnulla perite admodū, et appoſite explicata. Sed d̄ bonæ lamię nō illud græca nicū nouiſti, Simiā qdē ſemp eſſe Simiā, ēt ſi aurea habeat Symbola? Sed redeo, uñ in hęc diuertī. Locus eſt ex ſecundo familiarū ep̄i. nō enarratus ad hāc diē, Sed oīno exulcat⁹, et offuſa caligine, inſcitie tenebris ita obuolut⁹. Vt in Cicerone Cicero ſubide gr̄at. Vez Ora tons uerba iſi ſubſignem⁹. Mea uero officia ei nō deſuiſſe, tu es teſtis, Q̄m̄ καμῆς κάρτης, ut opinor, accedit Phania. Male ſeriat Comici teſtē Phaniā augurant⁹, ex uetere Comœdia repetitū, in qua Phania teſtis introducere, referunt q; ad Cæliū ipſum, Qui ſenſus, ut male p̄cept⁹, mire frigit, Ciceronis elegātiā idign⁹. Immo nec coit, etiam ſi uiolēter oī p̄de p̄fabricatis inuētis nugaliſ, ad eū uerba retorqueas, penſitēt mō legētes. Eſt qdē frequētīſſi mi M. Tullio moris ex Veterib⁹ plerūq; aduocare obſcur⁹, Cuius fere⁹ modi eſt ad Cæliū il lud. Repēte uero in ceſſi oīb⁹ Legitū. In quo latinæ qdē rei literatores, qd̄ aſſerāt, min⁹ p̄ſti tutū habēt. Ex Cæcilio uero eē ea, liquet ex Ciceronis ſecūdo de ſinib⁹. Vt ſciās nō eſſe hic Arietini Oraculi ambagioſam hīſtoriā. Inibi aduocat⁹ & Trabea, de quo arbitror, itidē ſenſiſſe familiarū nono Ciceronē ēt ſi Grāmaticis inſcita inaudita q; eſt nomēclatura. Vez ut a diuenticulo fabulā repetamus. Ego in Menādri Comœdia fuiſſe Phaniā, obſeruauſe uide or apud Plut. in Cōmentatione, quæ eſt de tranquillitate. Ceterę id ad p̄poſitam modo quæ ſtionē nihil. Nam Phaniā hunc Ciceronianū non aliū accipio, q̄ Appiū, de quo ibi intelligit Orator libertū. Sicuti cōp̄obant Ciceronis uerba Ep̄iſtola prima tertii libri. Quem hic Comicum teſtē dicit nō, ut opinor, q̄ uetus Comœdia Phaniā habeat, ueluti fidei inuolatur numē ſanctius. Id. n. p̄culdubio Cōmētum eſt uaniſſimū, & ad libidinē p̄cepta diuinatio, Sed quod Libertus in ingenio eſſet lætiore, facetoſo q; minime ſubdolo, aut inuido, & p̄ inde incundo admodū, & amœno. expēde Ciceronis uerba, ex ea, quā mō aduocauiſus, ep̄iſtola, in noſtrā ſentētiā remis, uelis q; eundū cēſueris. Is ergo apud Cæliū egſſime Appi naturā, Ciceroniſ in eum ſtudia, & merita ſuauiſſime, & ueriſſime aperuerat, qd̄ ultro ci tro q; creberime, ſicuti moſ ſuit temporū illog; & nil eſt notius, cōmeare. Q̄m̄ uero in Comica uerſamur Pragmatia, relatu dignū haudquaquā omiſerim. Mæſona fuiſſe Comicum Hypocritēm patria Megarēſem, Qui Perſonā excogitarit prim⁹, quā de eius noīe Mæſona item uocat⁹: quod byzantius Ariſtophanes p̄dit, in Cōmentatione de p̄ſonis, ab eo inuētum ſcribens Serui p̄ſonā, necnō Coqui. Scōmata quoq; qb⁹ id genus hoīes præcipue Scoptici, mordaces q; utunt⁹, Mæſonica uocant⁹, Ac ne qd̄ omittā, Mæſona itē dixere Veteres urba nū Coquum. Peregrinum uero Tettigā. i. Cicadā. Fuit et Comicus in ueteri memoria noīe Anaxandrides. Erat ſ Corpore ſpecioſus, magnus q;. Decorī accedebat lōgiōr Coma, nec purpura deerat auro ſimbriata. Verū idē hic moribus inamœnus fere⁹, amarulentus q; ani

U. Anon. Locus Ep̄i
Fam. L. ij. Ep̄iſtola. 16
initium h. Rom. 1

Cicronis locus Ep̄i Fam. 2
in ep̄iſtola. Primum tibi.

madueretab, adeout in Cōmissione Poetarū ni abiisset Vidor, nō ad incudem reuocabat opus, q pluribus mos est, recoquebat q, Sed indignabūds medicinā facitātibus pscindendas dabat male uigilatas chartas, & Salariorū pueris Cordillis obtegēdis tuniculas. Fuit, qd Scitu dignū est, Apud Spartanos Comici lusus species, uerū studiū nō magni, frugalitatē in eo quoq affectante Ciuitate, dicēdi prætenuis erat formula, argumētū nō aliud fere, q Pomox furta, & id genus pleraq. Qui eiusmodi ludos obirent, ab Laconibus Diceliste nū cupabātur, uelut Scenopæos dicas, & Mimetas. i. imitatores, At p locoq diuerfite cōuarianthos appellatōes. Siqd Phallophoros Sicyonii dicūt. Autocabdalos alii. Quidam itē Phylacas. Thebani, qbus frequē est disparata ab aliis nomēclatura, Ethelontas. Erāt in genere eodem Ithyphalli quoq. Sed enim iamiam Coronidem impāturus factūrū me opere pretiū sum opinatus, Si auctariū quippiā adiecissēm huic incubrationi. Id autē est de Comœdiæ ara. Cuius meminit Hieronymus, ad quā siqs cōfugisset, tanq ab Cæsaris statua, reueli eum inde, nephas habebat. Scribit Pollux, in Scena aram fuisse, quæ Halieus diceret añ fores. Et Mensam item, quæ bellaria, aut res aromaticas haberet, ac Theoris, diceretur, siue Thyoris, quamquam sititem Theoris Vaticinatricis puellē nomen, cuius meminit Demofthenes contra Aristogitonem, quæ impietatis rea perierit. Eodem uocabulo nuncupabatur, & nauis ab Atheniēsis, quæ quotannis Delum mitteretur. Nostri producti in Apollinis honorem aram constitui solitam ab iis, qui Comœdiam celebrarent. Eum uero Apollinem a Menandro Cassium dici. Sunt qui scribant, in scena duas poni solitas aras, dextera quidem Liberi, Sinistra eius Dei, honori cuius Ludi celebrarentur. Hinc aram parare legimus in approbatissimis dici, Sicuti apud Terentium, Nemo te accusat Syre, nec tu aram nibi. Aut precatorem pararis. Ouidius id ipsum agnoscit eo uerficulo, ex quarto tristium, Vnica fortunæ ara reperta meis. Astipulat & M. Tullius pro Roscio Comædo, Aras fuisse sanctioris Asyli loco. Sicut in aram inq, p fugit in huius Domū. Et in Libro de Suppitione Plutarchus. Est Seruo ara, ad quam pfugiat, hæc ab illo græce dicitur *φύγις* *τῆς* *ἀρετῆς*. Mi sericordiæ aram fuisse Athenis in Rhetoricis testat Apſinus, meminit Lactantius grāmatis, de q, ea Terentiū intellexisse, scribit. Papinius nec omisit. Vrbe fuit media nulli concessa potentum Ara Deum, mitis posuit clementia sedem, Et miseri fecere sacram.

¶ Qui sint apud eruditos Phantias, & Phanio, nec nō Phanion, & Phana. Item Phanos, siue Panos. Helana. Lophnia, Grauium, Candelabrum Tarentinum. Xylochychnuchi, Lynchocautia. Tyrhnenorum in artibus præstantia. Helene uas. Caput XXXII.

¶ Via uero pauloante pro ingenii captu, q̄tum nobis nō incuriosa lectio admittēclabatur, enarrantes Ciceronis gryphū sup Phania orationē preximus, sub bitnūc, Vt quæpiam nō ita disſita uocabula explicare iam hinc pgam, quod ne risu forte Momi aliq excipiāt, qbus Alabaſtrus unguenti plena puter. Sciāt Eruditi, a Græcorū sciētissimis esse in literas promptū, Sapiētia partē constitutam uideri in Animi Virtute, partē uero in Vocis usu, Vt rem quamq, suo nūcupemus uocabulo, & Verboq proprietates minime nos fugiat, Id quod illuc demū tendit ut quæ pceperis animo, nulla hæsitatiōe ualeas enūtiare. Quoniā Aristotele p dēte uoces sunt earū, quæ in anima periunt, passiōnū notæ. Vex in iis, & omnibus, quæ edituri sumus publico bono, satis, sup q fuerit doctox trutinatio, & examē syncex. Vitiligatores istos nihil moror. Sed nos interfari definamus. Igitur Phantias inuenio dici oēs, Qui inopes ipsi diuitias summas habere se tamē simulāt, atq, ita credi uolunt, a Phania quodā: Qui pgestasse opes domi recondidisse ementebar. Quod ultimo Odyssēq libro testatū reliq Eustathius. Phaniq item Zenobius meminit, siue is sit Zenodorus, quē Damon fuisse scribit oboloſtatē. Quæ vox apud Hyperidem, & Lyſiam fœneratorem indicat. Sed in Zenobio scribunt aliq Phaniū, nō Phaniā, Sicuti Sudas. Eius Vxor per regulas admittebat adulteros, quod a Viro nimis caute ianua, obſeruaret. Phaniōnē Auguſtinus in Epistolis dictū prodiit boni pedis hominē. Cuius aduentus aſſerat felicitatis aliqd. Nā Phanos, siue Panos a Tragicis Lampadas, facēs q

das faces q̄ dici obseruauimus. Est & Phanos, q̄ res significat, nūtiat q̄. Apud Aristophanē in auib⁹ Phana dicunt Cōciones, q̄ comica mordacitate in Atheniēses platū est. Qui in iudiciis affidue cōparerēt, uterētur q̄ Sycophantiis. Sunt & Phana in Chio regio q̄dā. Sunt ex Glofographis, q̄ ab Atheniēsis Lampadas dici Phanos interpretent, quas Helenas qdam appellant quoq̄. nam quæ de Corticibus cōpingitur, Lophnia uocat pleriq̄, seu Lophnis. Sicuti Grauium. i. γράβιον uocant lignum quer. numus Lignum, quod Conscissum succendit, Vti agentibus iter præluceat. Deniq̄, ut nil per incuriā prætereat, Sunt q̄ Phanon purēt fasciculū ex lignis quibuscūq̄ cōcīs. Sicuti Helanem Calamoḡ fascem intelligere maluit Nicāder. Illud obiter adnotasse, puto, nil obfusierit, Sicilia tyrannum iuniorē Dionysium in Prytaneo Tarentino Candelabrum dicasse, in quo totidem succēderentur Lychni, quot in anno numerētur Dies. Xylolychnuchi apud Alexin consimiles uidentur iis, quos Obelis cholychnos dixit Theopōpus. Lychnocautia est planē, quā Lychnasiam uocat, ubi accendit Lychnus. Lychniæ. i. Candelabra Tyrrenorū cōmendationis uidentur habuisse plurimum. Quippe Tyrrenos laudant Græci, ut ἑλιδέχτας. i. artiū studiosos. Quod de Helana diximus, aduertendū amplius, esse itē Helenen uas, quo cōtinerentur Sacrorum arcana in iis, quæ uocant Helenephoria.

¶ Coronarum origo. Decertare Drama ad Corollas. Declaratur Plut. locus perperam tralatus. Caput XXXIII.

Vi fabulosa consecrati, suis ea uoluminibus complexi sunt, Coronarum in ludis eam ferme originem tradidere. Prometheum, cum Ioui Parcarum sortem patefecisset de Thetidis filio, quem patre illustriore, ampliorem q̄ futurum cecinerant, ab eo uinculis liberatum, ea tamen ratione, ut annulum lapide, & ferro compactum gestaret: ne omnino poena uideret exolutus, q̄d & annulorum initium agnoscitur primum. Simul etiam Coronam habuisse scribunt, ut se Victorem impune peccasse, ostentaret. Quo factum sit, Vt in maximis lætitiis Victores coronis insignes uisendum Caput circumferrent. Id quod in ludis, Conuiuiis q̄ licet anī maduertere. Initio ergo tam tenui illuc etiam progressū ambitio est: Vt non ii modo, qui in Gymnicis certaminibus certarent, ac uincerent, Corollas acciperent. Sed & Præcones, cum cæteris coronas imposuissent Victoriis, eorum q̄ nomina magna uoce pronuntiasent, cum & ipsi ante ludorum missionem corollis itidem donari solerent, alium adhibebat præconem, ne sua uoce se ipsi Victores pronuntiasent. Quin & Scena quoq̄ honoris eius exortem se non diutius est passa, Quando & qui maxime placuissent Actores coronis afficiebantur. Id quod significat etiam festiuissimus Comicoꝝ Latinorū Plautus illis uexibus ex amphitryone.

Siue ambissent qui Palmam histrionibus,
Siue quoquam artificis, seu perscriptas literas.

Verū quonā hæc tam multa, tam q̄ conquesta curiose sup Corollis dādis? Nemp̄ ut Plutarchi locū restitueremus Ciuitate romana, uel iure Latii icuriosius donatū, Qui deiceps pegrinitatis queat postulari. Ipsum Plut. prius græce, mox me Interp̄te, latine sonatē audiamus. ἡγήσθη δὲ τῶν ἀρετῶν ἰλὼν σπουδερῶς, καὶ συνδιέσκον τοῖς ἀρίστοις ἀνδράσιν τὴν πολιτείαν, ἥδ' ὡς πολιτῶν τὴν ὁρμήν, καὶ τῶν λιμῶν ἀπαντοῖα μέγιστον σιφῶντα ὁμοῦ ποιοῦν, ὡς ἐπέθετο τὴν πόλιν ἐλευθέρων, οὗ ἥντος τὴν γυναικῶν τιν ἐνεδύετο. καὶ τὸν πολιτῶν ὁμοῦ ποιοῦν παρὰ βλαμῶν, τὸν λοιπὸν χρόνον ἐν ἰσοῖς κοινῶν ἡγῶσαι μὲν τὴν πόλιν, καὶ οἰκίαν διεπέλεσαι. Exigebant inquit, Ciues ab Atetaphila, Vt una cum optimatib⁹ remp. capesseret, imperaret q̄. Ea uero, ut quæ uariarum, multiplex q̄ Drama usq̄ ad Corollas se decertasse opinaretur, posteaquam liberam anī maduerit Ciuitatem, confestim in gynæceum se coniecit, ac ne curis in reliquum agitaretur, ad telam secum familiaribus agens dedit. Hætenus Plut. Ad hæc uero q̄ aspiuerit interpretres, Volētū fuerit iudiciū, mihi certe min⁹ arrisit, ppter ea q̄ alē nō reformidauim⁹ sub signādo statim Auctoris Verba. Quæ acris iudicii lector expēdens sine ampliatōe alterutq̄ dānet incitigē. Nos certe, q̄ scitu nō censemus indignū, inde eruditū, elegans q̄ elicitum adagiū, ad Corollas decertare, quo recte utemur, ubi q̄ in p̄ haudqua q̄ delegiēs puluere, nec

ueluti Cantherius in fossa, patiēter integrū rei cuiuspiā laborē subit, nec definit pri⁹, q̄ um/
bilico sūmā addiderit manū. Sicuti histrionib⁹ dramate iā absoluto, dat postremo Corona.

¶ Quibus uitis infestent Oculi, ex Medicē scientiē Hortulis floridioribus. Cap. XXXIII

Vm pauloante curiosius Medica Volumina inspectare, inde q̄ mihi feligerē,
c Quē hanc Lēctiones adiutū irent, inter alia sanē haud parū multa, ingesserūt
se de oculorū cōcinnata uitis, quā protinus deflorata huic adglutinauimus lo
co, Vt siquē ad legendum plectarint nostri Libelli, Ne parte qdem hac abeat

oīno inanis. Igitur ita hebet. Oculū utiq̄ uniuersum hīce diuexari affectionib⁹, Quarū grē
ce nomina sint hęc, Taraxis, Ophthalmia, Epiphora, φλεγμονή. i. A censis, ὀδημα, tumor,
ἐμφύσημα, inflatio. Scirrosis, Chemosis. i. χημωσις, Anthrax, Strabismus, Spasmus, Palmus,
Myopiasis, Gāgræna, Vlcus σμηπιδών, siue putredo, σύρρηξ. i. fistula, Xerophthalmia, πρὸ πῶ
σις. i. prociētia, Atrophia. Tunicularū uero intelligunt^r Affectus hī, ὀφθαλμική, διαβρωσις, διαπ
σις, Anafthomosis, παχύτης. i. crassitudo, Densitas, ὕψιστος, rugatio. Ecstasis, Rantias, siue
ἀραιότης. At intra Palpebras inoritur fere hęc, Trachytes. i. asperitas. Pachites, Sycofis,
siue σύκωσις. Sarcosis, Pyriasis. Extra Palpebras ista, Hydatides, Lithiasis, Pthiriasis, Meli
ceris, Gāgræna, Phymata, κελοβώματα. In stephane uero. i. corona, Crite, Poisia, Trichia
sis, Distichia, Trifistichia, φαρκίσις, Pyrosis, Ptiliasis, Pforiasis, Madarotes, Paralysis, Illa
uero ad totas pertinent Palpebras, Paralysis, Proptosis, Ectrope. At in Canthis hæc sefe af
fectiones promitt^r, Encantides, Ancylo, Pterygium, Rhyas, Prosphysis, Exterius autē Ægi
lops, Anchilon. In Albidi ambitu fit Psyracium, Vlcus, Hyposphagma, Apoftasis, χημω
σις, κώλωμα, Pterygiū, Phacosis, Icteros, πώξις. Irin infestat Argemon, Nepheliū, Achlys,
Epicauma, Vlcus, Bothrion, Phlyctis, Myocephalum, Staphyloma, Hypopyon, Leucoma,
κώλωμα, Propthoma, Onyx, Pyosis, Helosis. Concipt^r porro in Pupilla Hypochysis, Glau
cosis. i. γλαυκωσις, Mydriasis, Pthysis, Synchysis, Platycoriasis, Amaurosis, Rhytidosis, Ny
ctalops, Hemeralops, Myopieffis, Diapycsis, Cæterū & in Poris contingit ἀπόρρηξις, Parec
ptosis, Symptosis, Vlcera. i. ἑλκωσις. Sciendū autem, Epiphoram in oculo dici qdem p
rie, ubi fe offentat inflamatio, & fluctionis multitudo, inorit^r q̄ tumor, ac difficilis est ocu
li motus. Q̄ nq̄ & sup nigru cōsurgit, quod albēs est. Cōmunius tamē etiā in Corporis par
te reliqua dicit^r Epiphora, φλεγμονήσ προορράς ἐπιφωρμένης, καὶ ὁ θυμάτων λαύρον ἐπιρρόν
των. Vt uero p̄tius q̄piā explicemus eorū Quē transeūtes plibauim⁹, Xerophthalmiā intel
ligunt, Q̄ n Canthi ulcerosi, asperiores q̄ sunt, ac pruriunt, rubēt q̄ Palpebræ, demanat sal
sior lachryma, aut nitrosior. Proptolim dicunt, siue Prociētiā, ubi Oculi motus p̄cidat
cum inflamatiōe. Sycofis est, ubi intra Palpebras succrescit q̄piā Carunculē imagine, ac p
tuberis, cōseque & oculi totius difficilior motus. Mydefis uocabulū omnib⁹ p̄gruit putrefa
ctiōne enectis corporibus. Euenit ipsum hoc & Palpebris, tumētibus qdē, Sed & manātib⁹
affidue. Cithen etiā Poisthiā dicit^r, ubi ordeo simile qdā suppuratū innascit^r palpebrarum
coronis. Sed & in mediis itē Palpebris p̄surgit Cithē, uex grādiōr. Lithiasis est, cū in pal
pebris gignunt^r albicantia qdā, & aspera lapidis mō, oculū q̄ p̄pūgētia διστάχιν dicit^r Ocu
lus, q̄ sub naturalib⁹ pilis p̄pūctes alii oculū pūgunt, ac fluctiōne pliciūt. Quod si subna
scant^r qdē hī, defluant aut illi, aut fracti infestent, uocat^r τριμωσις, Phalangosin, hoc est φ
κίσιον nūcupat^r, si subnascitū fiat διστάχιν, uel τριτάχιν, siue in supiore palpebra, siue inferio
re. Encātida uocat^r, ubi ex ulcere ad nares Caro pruberet. Id q̄ patiūt^r p̄cipue ἱ ἐλκωσες, ὀφθα
λμοί, id est in mari laborātes. At si lachrymas p̄tinere Canthus neqat, tūc Rhyada uocat^r, χημωσις
intelligit^r, cū inflamatiōe uehemētiore ita afficiunt^r Palpebrę, ut oculū obtegere totū min⁹
ualeat. Proprie tū Chemosis est, ubi ab utroq̄ Iridis latere Albidi accēdat, atq̄ inibi sinuet^r
ad imaginē Chamę. Sit uero eo noīe Ostrea. Sed et Oscitationē, hiatū q̄ indicat χημωσις. Ne
phelon ulcus est ἐπιπλάσιον, Argemo maius paulo, albicans q̄. Myocephalon dicitur, ubi
ex ulcere tunica p̄ma iam erosa. Iridis loco, sequēs p̄cidat tunicula, ut Mufce caput p̄ferre ui
deat. Hypopyon uocat^r Iridis suppurationē. Mydriasis est, cum Pupillo p̄ter naturā latitudi
nē accipit maiorē, colore nil p̄sum demutato, Visu aut hebetato. Parēptosis intelligit^r, ubi
κατὰ ἀναστροφῶσιν. i. p̄ Valis apertionē p̄fluat humor in meatū, a' Cerebri p̄ductū basi, ut sit
Vitiuæ uirtutis uocabulum, Symptosis uero p̄tingit meatu eodem arctato, ac p̄cidiēte ex re
solutione, aut Atrophia, est q̄ παθὼς δυσίατος.

Lodouici

care Antigonus illi q̄ assistens retro, leniter retractum interrogauit. putas ne inq̄, o Anta-
gora, Homege Agamēnonis, & Græcorū rebus carmine celebrādis discentū, quo pacto Cō-
gri melius sapent, pensitasset fuit illi ingeniū in numero, & reuerens p̄uitum, An opinaris
inq̄, & Rex Agamēnonem, Cui tantæ regē onus incumberet, sollicitus p̄scrutātū, ecq̄ in
exercitu Cōgrum coqueret? Scipio aut̄ Africanus iunior, ut n̄os quoq̄ nō inhonoratos
transcamus, Cum in Romano exercitu apud Numantiā, milites luxuria diffuere, ac delictis
cōperisset, Insup̄ & Sup̄stitione corruptos, cōfestim diuinaculos inde, & Sacrificulos oēs,
ac pudendos exigitos curauit. abstulit & Vascula cuncta, Ollis modo remissis, ac Veru,
& fidili poculo, & argēteo, modo Libras duas nō excederet. Lauādū usu interdixit. Qui un-
giuellent, ipsos sibi operam præstare iussit. Nam inq̄, Iumenta, q̄a manuum usu diminuta
sunt, Alterius opem indiga requirunt. Stantes quoq̄ prandere coegit cōcti nil apponentes ex
Opsoniis, quæ Græci *ἀμύγες* uocāt, Vt quæ igni nō sint admota. Ipse Sagum fibula substri-
ctum, ac Pullum gestans exercitū lustrabat, submurmurans idēdē, ob militum ignominia
esse se in Luctu. Non tempabo mihi, qn̄ adiciam illud quoq̄ Scipionis eisdem Q̄ui cum
iumenta Memmii tribuni militaris deprehēdisset, P̄sycteras gēmatas, & Thericia subuectā
tia, mihi inq̄, dies triginta, & patriæ, Sed totum tibi Vitæ tempus, cū si talis, uanū, & inuti-
le pr̄sum fecisti. Est uero P̄sycter Vasa mēsa celebre, meminit libro. x. Pollux, Sed
citra nomenclaturā nihil. At nos uocabuli rōne etymologica cōiectamus id p̄p̄modum re-
ste dici, quod Sudas scribit, refrigerandi cōmoditatibus fuisse destinātū. Cuiusmodi Vasis
etiā nūm̄ maximis ætatis ardoribus utimur hac tēpestare passim. Meminit in Symposio etiā
am Plato. Apud Alexin est item P̄syctēridion. Vocat̄ P̄lygeus quoq̄, Sed & P̄lycteria. P̄ly-
cteres tamen apud Nicandrum nemorosa intelligunt̄ Loca, & umbræ multæ, dicata Di-
is, quod in iis frigus liceat captare.

¶ Intemperantiæ detestatio. Corpus humanū esse Tartarū quendam, & Pistrinū, ac mor-
tuorū conceptaculū. Microtrapezi. Italicæ mēsa quæ intelligant̄ apud Platonē. Item Itali-
ca philosophia. Græcia magna quæ fuerit, porro de Tarētinis, & Sybaritis paucula, & uul-
garitatem. Item Siritis, & Polieum. Mitrochitones qui. Cap. IX.

¶ Vi intemperantiam, brutalem q̄ pr̄sus gulæ explēdæ uoluptatē amplius, gra-
uius q̄ insectati sunt, ii mihi appositissime uidentur fecisse, quo ab inscita, fœ-
da q̄ p̄colandi, ut Senecæ uerbo utar, esculenta, et posculēta nos cupiditate se-
questarent, seiungerent q̄, Cū huic affectioni mancipatū Corpus esse uelut
Tartarum scripsere. In quo fluctiones graues infestent, & p̄ flatu tumultu-
entur non absq̄ æstuosis ardoribus. Sit q̄ plane mortuorū conceptaculū, ac Verius Sepul-
chrum, Siq̄dem Viuentes uiuis neq̄ alimur, neq̄ augetur. Verum animalia perimētes,
a q̄bus hæc nobis præstant̄, etiam iniuri efficiuntur, omnimodum illis afferētes interitum,
quæ ab eo, quod nata erant, in alimentum transmutant̄ alienum. Adiciunt & illud Auēto-
res sanctissimi, Multorū Animas Corpore, tanquā mylone quodam, hoc est pistrino esse ob-
uolutas, occlusas q̄. Quo fit, ut præclare cum humanis rebus actum iri putem, Si quantum
naturæ ratio patit̄, Aegyptiū nobis institutum proposuerimus imitandum. Etenim gētibus
illis esse ueteris in re funerea moris accepimus, Vt Cadauera desiccantes, interanea eximāt,
eiiciant q̄, reliquum uero Corpus iani quodāmodo depuratum, abiectis, quæ maxime fecu-
lenta sunt, condimētis curent, & odoramentis inferciāt. Etiam si Viros modo eos putent nō
nulli, q̄ & uorare plurimū, & bibere ualeant, Sed hoc est Barbaris peculiare, ut inq̄, Aristo-
phanes. Certe alimentorum hæc uix interuallata ingestio. Dū Megarensiū ritu obsonamus,
perinde ac die crassina morituri, mihi uidet̄ non uitæ modo, ut fere credi, esse uitium,
Sed magis multo mortis ipsius. inde. n. maxima ægritudinū uis, Vt non minori sit nocuē
to explendi studium, q̄ illa ipsa inanitio. Nos uero non secus Ventri intendimus nullā non
naturæ partem depopulantes, in qua modo cōperiat̄, quod intermoriētem appetentiā exci-
tet, ac si, una hac dempta cura, consilii inopia uideamur otio immoriturū. Nec illud saltem
succurrit, edendi, bibendi q̄ uoluptatem angustissimū in Corpore locum habere, & didū,
factū q̄, quod aiunt, transuolare. At bone Deus, apparatus quātum habet negotiū, q̄tum

molestia? Agnoscamus hoc licet, uel ex Homero, qui Deos ideo immortales demonstrare uidetur, quia nec uinum bibant, neque item cibus uescantur.

ἔρασι σίτον ἔδιδον, ἔπινον δὲ ποτὶ οἶνον.

Ἰστέον ἀναιμότες εἶσι καὶ ἀθανάτοι καλέονται.

Veteres certe Græcos non fuisse in Epularum apparatu ualde curiosos, argumento esse Antiphanas potest, qui non citra morsum *μικροφαγέτους* uocat eos. Qui mox in delitiarum Chas sese demiserunt. Velut Cetenarias taxat apud nostros cœnas in Apologetico Septimius Florens, ab Centum impendio sestetiorum, quādo & in lances etiamnum flagra rumpentium tota producebantur metalla. Dum ista cōmentarer, occurrit mihi Platonis ad Dionis amicos epistola quædam. In ea cum alia multa Vitæ imprimis conducentia, tum illud obseruauimus, Nō fore prius, Vt malis agitari desinam⁹, quā si respublicas capeffere cœperint philosophiæ innutriti & probe, & recte. Aut qui iam administrationi manus admouerūt, uere philosophari ingredient. Quia inquit, mente Italiam, Siciliam⁹ q; mihi adeūdam censui. Eo cum appulsiſsem, Vitam, quam beatam uocant, Italicarum, Syracusanarum⁹ q; mensarū non potui non summopere improbare. Mos enim illis est iam receptus, bis die facinari epulis ac discendi, noctu uero libidinis focum adſciscere, & id genus alia perficere, quæ uitæ sunt eius modi ueluti propagines. Nemo enim omnium ita ab ineunte ætate cōntritus, etiam si ingenio sit mirus, prudentiam sibi queat uendicare. haftenus ex Platone, ut potui, est a me translatus. In quo philosophi censuram iucūde sum exofculatus. Sed quod Italicas mēsas peculiariter taxat, quarum libro primo mentinit Athenæus item adnumerans Chias quoq; Vt de Syracusanis taceā, Etenim Ciuitatis eius opes, uel prouerbio fuisse iactatas, Straboni credimus. Fateor, mihi stomachum mouit. Suspiciatus sum initio, aliquid Virulenti, & dicacitatis græcæ subesse uerbis illis. Mox ut me collegi, In eam ipsam gentem facile conuiuium retorqueri, conficatus sum. Iam omnium primum ueterem Italiæ frugalitatem passim ab Græcis, & Latinis commemoratam, Quis non nouit? Nullo magis argumēto barbaræ gentes etiā tempestate hac, qua in summū Luxu increuisse uidetur, in nos ueneno suo irruit, proficilla subinde Conuiuiog tenuitate, quæ apud illas misluū numerositate inire ganata, & impendii magnitudine, & condiendi anxietate, delitiis diffiluunt. Auctor ex Posidonio Athenæus est, Italos ueteres, ita frugalitate insignes fouisti, ut ad Posidonii tempora, aquam ferere biberent, ac quicquid obiceretur, esitarent, sapius q; filium interrogaret Parens, Apios in Coena cuperet, an nuces? nec pluribus uescentes quieti se traderant. Adde quod Arabe stratus, Opsophagorum Hefiodus, Theognis⁹ ue, Lupum laudans mulesium, quem *Ἰοπευδὲ* uocat, non admittendum ad id genus obsonium Italos monet, quoniam in condiendis piscibus insciti præcipue habeantur. Taceo Veteres Romanos, de quorū cōtinentia nemo nō differit in libris. Quid disciplinam tetricā, ac tristem antiquorum Sabinorum cōmemorē? Quid Transpadanam Italiam hac præcipue insignem Virtute, Plinii, Cæcili astipulatur? Sed testibus res non eget. An igitur tam grauem tam sanctum, tam præsignem Animorum medicum Platonem mentium uideri uolumus. absit id a me piaculum. Ego Italicas mēsas apud eum non alias accipio, q̄ Græcas, quod si quis forte Sciolus risu excipiendum putat, ab derisu non abesse se intelligat. Non ne clarissimum est, philosophic quoddam genus Italicum dici? Vnde nuncupationem hanc credimus irrepsisse? an quia id excoluerint Itali? At qui eius auctor fuit Samius Pythagoras, quod ex Augustino didicimus, & ante hunc Laertius docuerat. Amplius per græcorum tantum capita uagata est, desit q; in Epicurum. Cur ergo Italica? Audi Plinium ex tertio naturalis historiæ, Græci inquit, de Italia iudicauere, genus in gloriam sui effusissimum, quorū partem ex ea Græciam magnam appellandor. Audi Trogum explicatius scribentem, ab Græcis non partem sed uniuersam ferme Italiam fuisse occupatam. Vrbibus multis post tantam uetustatem græci moris uestigia ostentantibus, quod ipsum comprobatur Athenæus quoq; Libro Dipnosophistarū duodecimo. Quippe Adriam illyrico mari adiectam, Urbem esse græcā. Item In Appulia Harpos. postea orā ferē uniuersam a Græcis occupatam circumductū ferē perpetuo Pisas usq; nec non intus quoq; partem haud contemnendam. Inde igitur nomē claturam ducit Italica philosophia, Vt quæ a Græcis in Italiæ parte celebrari cœpisset. In hanc se contulisse Platonē scimus, dum discētam quodammodo Sapientiam sectatur. Architam siquidem adiit tarentinum.

Item Timæū,

Item Timæum, ac Philolaum Pythagoreos in Locris. Iam tarentinas delitias quis non nouit? Thurion, siue Sybarin eo tractu sinui tarentino adiacere, ex Ptolemæo scimus omnes. Horum uero incomparabilem molliciem quis non legit? Sybarica certe uocant Græci omnia impendii maioris. Et Sybariticam mensam Zenobius glisceram intellegit, & ut Plautus inquit, ritu barbarico opiparam. Scribit in moralibus Plutarchus, Illud fuisse ueteris apud Sybaritas moris, Ut conuiuia celebraturi anno prius per Vocatores foeminas inuairant, quo luxuriosius gemmis, auro, Vnguentis, Vestibus exquisiti impendii cultæ omnium in se ora conuerterent. Artes porro ait Athenæus, quæ sono constant, ab Ciuitate reiciunt, nequa ratione interpelletur quies, quin Gallos quoque in urbe connutriri recusabant. Habuere in delitiis & Staturæ exiguæ, homunculos, & Scopæos quoque, ut inquit Timon, Qui ab quibusdam Stilpones uocantur, Ac Cynaræ melitæ, idest Cattelos melitenfes. Qui eos uel in Gymnasia consecrarentur, Iuniores æstus transmittunt ardores per delitias maximas apud Nympharum Antra, quas dicunt Lusiadas, Prædiuites, siquando rusticationis subeunt desyderia. Curru quidem uehuntur, Sed ita, ut diurnum iter tribus uix diebus conficiant. Amidas excogitantur primi, idest matulas, quas etiamnum Conuiuuius intulisse gaudent. Hæc est Italicarum apud Platonem mensurarum ratio. Hæc eo procliuius adnotauimus, quod Lamias audimus quasdam de Plautina, quod aiunt, familia, ad detrahendum modo sciola, de Platonis decreto, ut ipsi garrunt, nos uellicare, Ut molliculos, & Gulones. Sed & Maronis auctoritas nostram approbat opinionem. Sicenim Aeneidos tertio legimus, Heleno loquente, qui tum in Epiro constitutus proximam habebat Appuliam, & Calabriam, sic uero Aeneam commonet.

Has autem terras, Italiq; hanc littoris oram,
Proxima quæ nostri perfunditur æquoris æstu,
Effuge, Cuncta malis habitantur mœnia grais.

Fuerint eo tractu Siritæ propè Metapontum, quorum Vrbs dicta Siris est cum cognomine fluuii. Sed & Polieum a Poliade Mineruæ apud Ilum. Hosce non Sybaritis minus in molliciem collapsos, Græcis credimus, nam floridas illis tunicas gestare, fuit moris, quas etiam Mitris, hoc est cingulis impendii eximii præcingerent, quo nomine ab adiacentibus populis dicti Mitrochitones, quoniam Discinctos Homerus Amitrochitonas nuncupet. Siritarum deniq; felicitatem ampliter admiratur Archilochus. Impositum uero Ciuitati nomen ab Siride muliere, ut Timæus inquit, ac significat Euripides, quauis ab flumine malit Archilochus.

¶ Voluptatis genera tria. Luxus Asiaticus, & Ionicus. Enarratur locus Propertii, & Oratii alter. Ionia prouiolariis. Rhodonia. Crinonia. Attica Bellaria. Siculorum mollis uictus, & Leontinorum. Vmbriæ Cœnæ, & Homerica. Anagoga, & Caput X.

LEXIS poeta Thurius, siue Sybarites Comœdias edidit plures. In earum quadam, Veluti terrarum orbi sanciret leges, decere inquit, Moldestissimum queng uoluptates confiscare. Eas uero esse tres, quæ duobio proculum possideant Vitæ conferentem, τὸ μέν, τὸ ποσὶν, τὸ τῆς ἀφροδίτης τυγχάνειν. hoc est potum, esum, Veneria. Cætera uero omnia dicere inquit, oportet προθήκασθαι, ac si additamenta dicamus. Huius uero Comicæ, & adeo grauis sententiæ, perinde ac ex diuiniore quopiam oraculo prodiiisset, admirari succurrit, quam agminatim, & confertim, constipatæq; mortalium plurimi Consecratores se profiteantur, & Veluti sponte, Volonum instar, nomina dantes decuriandos sese exhibeant. Asiaticas illecebras, & popinationes ex paulo politionibus non fere est, qui non legerit. Quoniam lautitia inde, & immodici sumptus, ac non necessaria Voluptatum genera ortum habuere, & fusa mox latius, ac ueluti

incendium euagata non paucos in pnicem ptraxere. Ioniam legimus omnium primā Vn-
guētis delibutam, ornatā q̄ corollis in Cōuiuio decubuisse. Mensæ quoq̄ secūdā insigneli-
xus irritamentis, nō aliūde irrepisse uident̄. Vt minus mirer, Sybaritas luxuriæ mācipatos,
Sicuti in Sudæ monumentis p̄ditur, inter mortales euentos Ionas eximie colere, ac exofcula-
ri affluuisse, quod inter Græcos mollicie præsignes maxime forēt. Nā & Plutarchus scribit,
Alcibiadem, Qui fere Polypi, & Chamæleontis mirā exhibebat naturā. In Lacedæmonia
fuisse feueg, & graue, & quod illi plurimi faciūt, pugnatorē egregiū. In Ionia uero Inertē,
mollē, uoluptariū, fluxū. Quod hæc adeo sint eius gentis peculiaria, Vt in Comicis Græcis
Tonicum p̄ molli, & delicato posuit inuenias, Et Ioniam Græci callitrapezon uocat, ac try-
pheram. Hoc eo libentius appofui, Vt Propertio ferremus opem, & poeta illius studiosio
nostris lucubrationibus iuuaremus pro uirili. Eum uero conuelli magis audio, etiam ab do-
ctissimis, quā enarrari. Propertii uersiculi sunt hi.

At tu fere mollis qua tendit Ionia, seu qua

Lydia p̄ctoli tinguat aratra liquor. Enarrant̄ & iis Oratiani uersiculi ex tertio Carminū.
Motus doceri gaudet Ionicos Matura Virgo.

Ioniam nunc Asiæ regionē intelligo. Cuius Ciuitates numero duodecim celebrant̄ ab Eru-
ditis. Nā scribit Stephanus, Ioniā prius, quæ nūc Attica est, fuisse nuncupatā ab Ionio Apol-
linis, & Creusæ filio, sit & illud auctarii loco, nā studiosoḡ emolumento libēt̄ in parerga
excurimus. Ionia, si accentūculam in postrema recipiat apud Græcos, locum signat, Vbi
uiolæ nascunt̄, quæ dicant̄ Ia. Sicuti Rhodonia, ubi rosæ. Ab aliis aut̄ floribus, inqt̄ in The-
sauris suis Pollux, an fiantid genus deriuationes, non noui. Cur nō nouisti Vir doctissimē
Crinonia in tuis autoribus locus nūcupat̄, Vbi Crina habent̄. i. Lilia. Ioniḡ p̄ Violario me
minit in Pace Aristophanes. Rhodonia uero est apud illius Interpretē, meminit Demofthe-
nes quoq̄. Vltimū Sudas non prætermisit. Sed ad institutum redeo. Athenas nemo unq̄ p̄
dignitate laudasse satis uidet̄. Inde. n. humanitas, doctrina religio, fruges, iura, Leges ortæ,
atq̄ in oēs terras distributæ putant̄. Vera sunt ista p̄p̄modum, nō imus inficias. Tu tū tam
exulta, tam grauius tam philosophiæ cōsuetatrix Ciuitas Alexidis fenticiæ, & ipsa caliculi
adiicis. in Galstrismo. i. Ventris indulgētia. Literis siq̄dem tuis p̄ditum est. Immo ne tergi-
uerfari queas, ab tuis Ciuibz mādatum memoriæ, Attica bellaria fuisse lauta admodū, &
pollucibilia, quæ Cupediæq̄ excellentia frontem matutinam quoq̄ plearent. meminit ter-
tio de rep. Plato. Quid uero de Siculis dicam, etiam si acutis, & controuerfis natura. Men-
fas q̄dem Syracufanas, quæ meminit Lucianus, nec Zenobius præliit ab philosopho iam
damnatas taceo. Synelius in Cōmentario de Somniis Siculorum uidetur luxum nouisse.
Mensam inqt̄, ficulam parat. si placet, etiā Medicam. Cæterū cuiusmodi forent, eius insulæ
mores, optime omnū monstrasse uidet̄ Poeta Philoxenus ex Colonis unus, Qui in Siciliā
missi fuerant. Nam cum inibi domū, & agros fortitus esset feraces, unde ali abunde posset,
Indigenæ uero mores prælauros animaduertisset, ac nimio plus delicatos, & multam præ-
ferentes incōcinnitatem, *μὴ ἴδῃς ἵδῃς ἔπιν, ἐμὲ ταῦτα πρὶ ἀγαθῶν ἀπολαῖ, ἀλλ' ἔγω ταῦτα.* Nō
per Deos inqt̄, hæc me in pnicem bona dabunt, Sed ego ipsa potius. Et cum dicto relicta so-
cis sorte, nauigauit inde. Leōtinos in eadem populos insula scribit Diogenianus, inter po-
cula obuerfari assiduæ cum maxima solitos feditate, in quā Calamitatē Phalaris seuitia ui-
debant̄ recidisse, a quo uicti bello, & armis exuti, ne mox res nouas affectare possent, Con-
uiuioq̄ hilaritatibus, & Violentiæ sunt relicti. Abiisdem quoq̄ in Eryce populus religiose
cultam legimus Venerem, cuius honori dicabātur Anagogæ. Hæ uero intelligebantur cum
in Libyam iniisse peregrinationem credebatur Dea, cum qua simul emigrarent Columbæ,
quæ mox Catagiis redirent nono die post, una primum ē mari aduolante, ac subeunte tem-
plum. Sed omnem exedit admirationem, quod de Syracufanis apud Vetres obserua-
tum legimus, lege siquidem sancitum illis fuit, ne mulier ulla pretiosius ornaretur, ni se cō-
stupratam prius, esset confessa. Cæterum & Viris cautum quoq̄, ne sumptuosiorē Vestē
induerent, ni aduersos, auersosq̄ impudicos se comprobassent. Vmblica tamen Sympo-
sia paulo opulentiora uidetur Plutarchus accipere in Symposiaciis. Ad cōnā inquit, Venit
unusq̄q̄ proprium ferens Ventrem, q non explet̄ eo, quod æquale est, Sed quod sufficit.
Vmblica autem conuiuia illa nil opus est ex militaribus, & Castrensibus cœnis his trans-
ferre, Sed

ferte, Sed & homerica ualere sinamus, subfamelica enim sunt, sticuclosa, habent quoque Hestiarchas, idest Modiperatores Reges, uel Italicis Cauponibus difficiliore. Qui inter pugnandum, ubi micant gladii, & atrocissimus uisit Mars, obiectare non definit, quātum q̄ apud se hausierit. huc usq; Plut. ex quo, ppter recōditiorem doctrinā, pluscula transferre collibuit. Sup Vmbricis uero Cōuiuiis scrutabar impēse, ecq̄d in ueteribus memoriis repire esset, unde qualiscūq; demanasset luxur is, ac compiebam in Aristotelis libro τῶν περὶ βουβων/ αίων κερκελαίων, Apud Vmbros aīalia ter quotannis partum edere. Terram uero largiores semp fructus pducere, q̄ demessuerint prius. Mulieres item esse πολυώνες. i. praecocidas. raro siq̄dem unū parere, duos uel tres saepius. Esse uero Vmbros Græci scribūt in Padi me/ ditullio, & Pincentum. Sed & Simbros q̄nq; dictos inuenio. Hosce item ut delicatioris uitę Abrodiaotus ab Græcis incesu cōperio, ac cōpari Lydis rōne uitā trāsire conuēsse.

¶ Victus frugi ex Platone. Mensa sacra. Gulæ insectatio breuis ex Porphyrio. Dioscuro rum prandiū Athenis. Mensa Aegyptia. Rogatiani historia minus uulgata. Edacium cata logus. Addephagiæ templum, & Cereris αἰθρᾶ. Megalartus, Megalomazus. Cap. XI.

h Ecce Abronū uita, hic luxur omnia gulæ studio pdigentium. hi, quoq; uita sagina est. Sed age, ex Platone eodē, unde exorſi sumus, mutuemur uicissim, quæ ad sanitatē Apitios, q̄ uisunt ēr hac tempestate plures, reuocent. Igīt cō stitutus philosophus hic semp fere diuinus Ciuitatē, Quæ sui prius, q̄ alio/ rūt cōpos fiat, quæ q̄ nō tam terrorē gētib⁹, quām uenerationē sui noīs augu/ stiorē sit iniectura, ueluti celestis q̄dā Hierusalē p̄piorib⁹ lineis expressa in terris. Inter alia di uiniore ingenio excogitata, etiam quæ ad Victus rōnem spectant, tam sapiēs, tam q̄ admi/ rabilis pditor minus neglexit, ad retūdendam hollantiū, & familiā, pecuniā q̄ suā mutita/ tionū gurgitibus pluentium lasciuientē gulam. Nā libro. ii. de Iusto sic ferme scribit. Aest/ uis inq̄r t̄pibus parte plurima, neq; Vestib⁹ fulcienē, neq; item Calceis. At hyemalib⁹ utraq; ad cōmodum adhibebunt. Panibus uestent hordeaceis, aut ēt frumētaceis, q̄bus calamos subiciēt, aut frondes puras. Ipſi uero substratis ex milace, ac myrto lectulis, decumbēt cum liberis, Coronati interim, nec Vino abstinentēs Diuinas laudes p̄celebrando, Vitā hilarius uiuant, ac iucūdius, nec filiis opam dabunt prætēr rōnem calculos. Porro Opsonia nō alia erunt, q̄ Sal, Oliuæ, Caseus, Porrū, Olera quoq; ex agris ueluti pulmēta. Adiciamus & Bel larioz aliqd. Sint uero hæc, ficus, Cicer, faba, Myrti baccæ, quæ uocāt Myrta, nec nō ex fa/ go glans prunis tosta. In potu aut summū adhibeāt temperamentū, ut hac rōne salubriter cō fenescant, ac tranquille, Viuēdi exemplū posteris relicturi. Hoc est nobile Platonis decretum. Hic fundus, & estandi fundamentum omne, Quod q̄ Vex, q̄ sanctum est, Vtiā tam id festiuit excipiamus oēs, Vt Mensam sacram, & mitem, sicuti sciēter inq̄r Syneſius,urgi da incipiamus, ac nuptiis, repotiis q̄, anteferre. Quod eo esset praestandū p̄liuius, quoniā doctissimus quoq; Porphyrius Ventri mācipatos homūculos immūdōz Dæmonū Vasa sic ri scribit. Seruati uero Athenis Græci tradūt, antiq̄ uictus exemplū, cum Dioscuris in Pryta neo apponeret prādiū. mēsis. n. inferebat Caseus, ac Phylte. est aut eo noīe Mazæ specī/ es. Oliuæ quoq; quas Drypetes uocāt, item porrum. Mensa uero Aegyptia Cuiusmodi so/ ret, nam neq; hoc ab p̄posito dissentaneū est, ex Philostrati uerbis licet p̄dicare in Diony/ sio Sophiste, quē ab Adriano Impatore illis inseruit tradit, Qui in Museo pascere. Musæ um uero inq̄r, Mensa Aegyptia, cōuocans oēs in orbe terraz eloquentia illustres. Cæterum priuſq̄ inde digrediamur, succurrit exemplū frugalitatis nobile Senatoris Rogatiani, Cuius idem meminit Porphyrius. Is ergo Sapiētīæ studio egregie intentus, nil habebat antiquus, q̄ ut quātum ratio pateret, Animū ab Vitæ cogitationibus seuocaret, q̄brem nec bonorum curam omnino ducebat, qn & Seruos a se reiecit, nec ullos unq̄ admisit honores. Nā pditu rus q̄nq; Prætor, iam lictoribus illi apparentibus, nulla p̄fūs dignitatis habita rōne, nec p̄/ dire q̄dēdum sustinuit. Immo & p̄pria domo relicta, apud amicos diuertebat, contētus semel interdiu dedisse opam cibo. Quæ uiuendi ratio tam incuriosa, tam q̄ sui negligens illuc de/ mūspexit, Vt cū podagra infestaret prius, mox tanq̄ in multos ānos impetratis inducis, aut diſſiſo die, ita p̄ualeſceret, ut manuū, pedū q̄ munere nō uteret, sec⁹, ac q̄libet maxie uigētū,

qua qdem re factū est, Vt uere synceriterq; philosophantis insigne esset, ac hēret' exēplum. At obsecro, Herculis polyphagiam, ut Græce dicamus, & polyposiam qs non nouit? Quin Vlyssis edacitatē, ac Læmargiā, & Luxuriæ effervescentis æstum ex Carminē Homérico au cupat' Athenæus. Iā Theagenes thasius Athleta tauge uorabat solus. qd' in Epigrāmum li bro prodit Posidippus. Milonem Crotoniatam scribit Theodorus, Carniū minas deglutit' se uiginti, & panis totidem, Vini Choas pficasse tres, Sed & in Olympia quadrimū solus p diem absumpsit Taugē p itadiū antea humeris circumlatum. Astydamas Milesius ab Perfa Ariobarzane uocatus qñq; Quicqd omnibus destinātū foret, uoratur' se re promisit, imple uit' q; Sed de Athletis nō magnope mirandū, qñ ipsum hoc psteri uident', ppter ea in Au tolyco primo Euripides, Multa quidem inter Græcos mala uersari, scribit, Athletico tamen genere nil proflum haberi peius, Vt qui Malarum Serui sint, ac Ventris. Carmen ipsum, quod arrisit insigniter, etiam apposui.

κακὼν γὰρ ὄντων μέρων καὶ ἐμάδα,
ἐπὶν κακίων ἐστὶν ἀλλήλων γένος.

Cambleta Lydoz Regem, scribit Xanthus in id uorādi studio euectū, ut nocte quadā Vxo rē quoq; absumpserit, Cū q; sūnto mane Illius manū in ore cōperisset, semet iugulasse. Rhodii Timocreoitis edacitatē, ac bibēdi auditatē Sepulchro insculptū declarat distichum.

ὡς μὰ πᾶν, καὶ ὡς μὰ φασάν, καὶ ὡς μὰ καὶ ἐπὶ πᾶν

ἀνθρώπων, κέκμη πρὸς ἄλλων ῥόδιος. Quid, quod in Sicilia Addephagiā uisebat' templū, idest Edacitatis, Ac Cereris statua, quæ dicit' ὀρνὸς Velut apud Bœotia Solum Megaler ti, & Megalomazi. Alcman poeta Pamphagum uocat semet.

¶ Qui sit in familiaribus Epistolis Trapezophorus contra omnium hæctenus enarratio nes. De Trapezophoro item intellexisse Iuuenalem. Mensarum genera. Cap. XII.

Vm M. Tullii epistolas familiares enarrare Patavi maxima prouincialiū fre quētia, nec abdicatis tñ nostratibus, incidi in epistolā ad Fabium Gallū ex li bro, ni fallor, septimo, in qua ita legebamus, Trapezophorū, si te delectat, ha hebis. Id uerbum tanq̃ obex molestiū, multū iniecit moramēti, quod nō ita frequē uideret', Et Interpretes, Vt plerūq; auribus paulo erectiorib⁹ minus fa tisfaceret. Sed cū in Græcoz penū diuertissem, Valsariis oibus, qd' aiunt, excussis, tandē qd' inquisitioni diuurne, & sollicitæ fuerat, sum uisus repisse. Sigdē in libro Iulii Pollucis decimo ita legi, Licet porro Mensam, in qua pocula reponunt', Tetrapun dicere, Aut etiam Mono pun. Vel siqs ambitiosē ne nouis qdem abstinēat, Trapezophorum, Velut qui mensam ge/ stet, hæc Pollux. Qui & si non omnino uetus uerbum putat Trapezophorū, Interpretis ta men refellit inscitiam, in eo hallucinantis maxime. Nam etiam si in Veteribus Græcorum li bris in ea notione Trapezophorus non ferē comperiat', quis tamen inficias eat, Ciceronis ætate in usu fuisse. Pollux certe negare non uidet'. Nam alibi, Mensam cognariam ab Iunio ribus dici, Epico panon scribit, & tamen infert statim, Verbum id extare in Menandri Mes senia. Verum & apud Iurecōsultum Florentinum, digestis de supellectili legata id uerbum reperias notione, quam præstruximus. Porro quis unquam uel legit, uel audiuit Sacerdo/ tis, quæ dicta sit Trapezophoros, Statuam, ut rem plane uisendam, circumferri solitam? Quid tam præsigne in Palladis ministerio uel fecit illa, uel excogitauit, Vt non absoum, sit, huiusmodi honores illi fuisse contributos? Præter nomen uix aliud reperias qcquam de ea in Literis, quod ita esse, significare uidetur Harpocratio, a quo exponitur ea dictio. Ego uero Trapezophorum intelligo apud Ciceronem Statuam, quæ poculorum mensam susti neret. Nam ex Vitruuii doctrina manifesto liquere omnibus puto, Imagines hominū ex cul pi solitas, quæ Columnas subiectæ fulcirent, aut tigna, uel id genus alia, Quas Græci Atlan tas uocent, Latini Telamonas. Quo in genere habentur, quæ Caryatides uocant', necnon Epistylia sustinentes Statuæ Persicæ. Quod & nostris temporibus nullo non in loco conui situr. Sed in re cōfessa nimis multa. De Trapezophoro puto etiam Satyrum nobilem intel/ lexisse, qui & nostræ sententiæ tibicinem addit.

Lectus erat Codro Procula minor, Vrceoli sex

Ornamentū

us in Epistola Cicero
minis inueniunt. est.
um de Aspirantij
uij. Epist. Famil.

malis locus Saturni
in.

Ornamentum abaci, necnon & paruulus infra

Cantharus, & recubans sub eodem marmore Chiron.

Legoin nostris monumentis, & apud Varronē in primis, fuisse apud Romanos *Vinariam* mensam rotundam, quæ diceret Cylibantū, a poculis, quæ *κύλικες* græci uocant. Itē mensam alteram lapideam quadratam oblōga columella suffultam. hanc Cartibum ab gerēdo appellatur. mox & Cartibulum. Tertium mensæ genus quadratum & ipsum, Vasis modo destinatum, dicebat Vrnarium, Quod Vrnas cum aqua positas ibi potissimum habebant in Culina. In Iulii Pollucis Onomastico inuenias & hæc. Erant inq̃, Mensæ primæ, secundæ, tertiæ. Tripodas dicebant, quibus illæ supponerentur. Nam mensas ipsas etiam Magidas nuncupabant, ut est apud Sophoclem. Mensam numulariorum Demosthenes Xylon uocauit. Alii etiam Pinaca. fuit & Mensa, quæ diceretur Logisteria.

¶ Quid sit apud Plato nem, Narthecophoros esse multos, Bacchos uero paucos. Bacchus qd. Ebrietas Animæ duplex. Neſtar quid. Cap. XIII.

Vi Socratica instituta Christianę integritatis esse Idoli quoddā, & imaginē, aut saltem Vmbrā, scriptis p̃diderē, Atq; instrumētū Vetus Platonica confutari theologia, ex qua, ueluti ex Equo troiano, Innumera p̃dierint doctrinarum lumina, Nouū uero Socratis moribus, & Sapientia, hi p̃fecto, absit inuidia uerbo, uel soli, uel cum paucis admodū, regē altitudinem, Quam illos hominum ingeniis arcana rōne artifex Deus inseruit, p̃cepisse uident. Nam ut de aliis nūc discussio nō fiat, nec examen acrius, Quale obsecro illud est, quod ab Socrate in Platonis libro de Aia differit? Nam cū inculpati Philosophi meditationem in eo uersari docuissent, Vt aīam seīguat, diuellar̃ q; a Corpore, Quoniā Vere, ingenue q; philosophantē ita p̃sum sentire necessarium est, se nō alibi purius Sapientiā cōparatur̃, q̃ in futura post mortē uita. Ad didisſet q; Virtutem Verā in purificatione p̃sistere, Quæ fortitudine, Iustitia, Tempantia, & Sapientia demū contingat. Mox insert, q̃obrem Qui mysteria sanxere, haud quāq; neglegendi sunt. Nam arcana quadā rōne imp̃se nos admonere uident. q̃q; inferos petat, non ita expurgatus, & initiatus, in cœno eum uolitari. Quæ maxima turba est. At q; secus, cum Diis agere. Propterea iniquunt, Narthecophori q̃dem multi, Bacchi uero per paucos omnino. Sunt uero hi non alii, quā recte philosophiæ mysteriis imbuti. Quid his paucis uerbis sanctius? Quid Christianæ ueritati magis consentaneum? Religionem inquit, Sanctitatem q; prætendunt q̃dem plures, Sed quotusq; culpationibus reclinatis, Quos Vitæ deprecatur castitas, Scopum pertingit, aut induit p̃fectionem? passim quoq; Vocant oēs, Eleſtōz tamē mira paucitas, Nemine nō discum potius audiente, q̃ uere philosophantē. Nam & Chrysoſtomus, Multi inq̃, Sacerdotes, & pauci Sacerdotes, multi nomine, pauci re. non omnis Sacerdos sanctus, Sed oīs sanctus est Sacerdos. Nō Vestis tenera, uti est apud Hieronymū, clericū facit, aut sacerdotem, Sed casta mentis intentio, humanæ p̃prietatis retinētis sima, Quæ q; peccatorū pluium prætextu nullo exemptum, purgatum q; eat. Sed cur nam Bacchus pro germano philosopho, aut Viro ad unguem factio, ut Poetæ uerbis utar̃? Bacchum Platonicū putant quandoq; Principem ac summum quendam Sacerdotem. Hic bis natum ab myrthis conſingi tradunt, q̃a significant, futurum Sacerdotem, statim initiatum oportere renasci. Vel Sacerdotis perfecti mentem Deo penitus ebriam uideri iam renatū. Hoc ne q̃s miretur, Scimus ab Musæo tradi mirum Iustitiæ præmiū perpetuam uideri ebrietatem. Quod ipsum antea per Dionysii sacra Orpheus inter ueteres theologos pillustris significauerat. Cui propheticum illud non dissentaneum est. Inebriabor ab ubertate donum tuæ. Ebrietatem in Anima duplicem intelligunt periti, Nam & Potus est duplex. Quippe Pars illa purissima, altissima q; qua uel sustentantur diuina, uel constant, Neſtar uocatur, & Deorum esse creditur potus. Inferior uero, ac turbidior Animarum potus nuncupat. diciturq; in Veterum doctrina Lethæus fluuius. Anima igitur in Corpus iā iam lapsura, Vbi ad inferiora deſert, sylueſtre tumultū, Vt Plato uult, incipit sentire, delibuta q; ac grauata Vinolenta, ut sic dicam, allusione diuinorū obliuiscit, & circa terrena delyrat, dum q; Corporis amplius oblectat, & pascit, in Corporeā degenerat naturā, torq; ac tantis offunditur

errorib⁹, ut mētis acie hebetata in iis tantū Veritatē quærat, quæ imagines sunt, & Vmbre. Vt Plotinus docuit sciētē. Deceptio uero hæc inter mala, primum maxime noxia. Et hæc quæ Ebrietas una est, grauis, ac pestilē, ob quam elegāter Anima infra se, & extra se pōtuit recte dicif. Huiusce uero Ebrietatis initiiū statuūt Craterem Liberi Patris inter Cancrū, Leonēq; locatum, qā descēdis animis illic sylvā influat primū. Altera uero, quā nectaris cōciliat potus, fragilioris naturæ, Labentisq; obliuionē inducit. Anima ita affecta diuinis intendit illa ptemplans uenerat. Cæterę excellentiū regē fulgore corusco quasi hebescit primo, aut mirā dæ dulcedinis succū prægustans suauiter, infueto quodā ardore nouū induit habitum prioris oblita. Sed post paulo prægustatā diuinitatis iucunditatē iam largius, clariūq; intus in enarrabile duci inde alimētū extra se qdem, sed & supra se posita. Ex iis opinor, liquet acris intuenti, qd ita Bacchini oīe Summatē Sacerdotē, aut Deo inhærentē Vigē Latice nectareos haurietem Platonicoꝝ secretior doctrina intelligendū dederit. Apud Grāmicos est piscis nomen Bacchus, quem chellarē uocant, & Oniscum. Quod uero de nectare facta mētio, amplius sciēdum, esse q Nectar interpretentur Vinū in Lydiæ Olympo pinnatum fauis pmixtis, & floribus odoratis. Anaxandrides uero porū accipit Nectaris noīe, sed cibū, succi nīt Alcma quōq; Sappho etiam Ambrosiæ Craterem dicit, Sed nec Homēr⁹ esse deoꝝ potionem Nectar nouisse, creditur.

¶ Tres esse principes supra mūdū. Iouē esse mūdi aīam. Quid Dionysii⁹. Itē q Titanes. Qui Typhon, Cacoethes, Sporadici morbi, Endemi, Epidemi. Cur hoīes dicant^r Dionysii faci. Catacecaumene, Catacecaumenites Vinum. Cap. XIII.

Ed nequē oīno fallā, pgam⁹q; porro⁹ cōperta mihi in arcanis Vetę libris in lras dare. Admonēdos cēfui studiosos oēs, nō uno mō accipi Dionysiiū ab illis. Vex quō aptior tota res fiat, sic repio. Theologos antiquores ita rōcinatos, Vt sup Mūdū tres hēri principes, opinarent^r. Oromasin, Mitrin, Arimanin. i. Deū, Mētē, Aīam. Nec ignoro, a Grāmaticis dici Arimaniiū, ab bellādī furo re, Dei pprā astruūt unitatē, Mētis ordinē, Aīæ motū. A' solo Deo primā ipsam in mūdo fieri unitatē partiū, & totius. A' mente uirtute Dei ordinē unitatēq; partiū. Ab aīa supioꝝ Vir tute motum fieri opis ordinati. Hæc Aīa prima in mūdo, tanq aīali suo regnās, Vitālē uirtutem, Vt placuit Plotino, a Centro. i. a' terra, uelut a' corde, p totum ppagare uidet^r. Sensualem uero, & motricē a Sphæris supioribus, uelut a' Capite inchoans, cæteris inde cōmunicare. Ab hac non aliter mūdanum corpus alitur, atq; ducitur, q per Vitam inde Corpori ad dictam, quę Vita ab supiori substantia, quātum substantia est, habet, ut alar, moueatq; alendo. In hac nita Genituræ officiū, ita cū imaginatione pcurrit, ut sese mutuo moueat. Sicut ad geniturā parata est, sic prsus imaginat^r. sicut uicissim imaginat^r. Ita fit ad gignēdū pemptior. Aīam hanc Orpheus Iouē appellat. Sub eius uniuersali puidetiā Dionysii pstituit puidetiā. i. naturā, hoc est Vegetalē Animæ mūdanæ potentiam. Eius mēbra sunt rōnes regē feminales in natura. Quæ qdem mēbra quādo p generatiōem quasi pcedunt in materiā, a Titani bus dīcerpi fingunt^r. Sūt uero Titanes genituræ præfecti Dæmones, q pfluat a Iunone. i. p cessionis, generatiōisq; cura laniare Dionysii mēbra tradunt, quasi Osiridis mēbra. i. uiuificæ puidetiæ ab Typhone pcerpta, hoc est ab Dēmonū genēticōꝝ duce, qā Cōmune illius in cundis æque gignēdis, & mouēdis officiū differētes inter se partiunt in sortes, rerumq; species ad singula generando deducunt. Quod uero his adnectit^r ex Orpheo item, Ob conceptionem eiusmodi, deuoratiōēq; fuisse ab Ioue tactos de Cælo Titanas, quō fere sensum habet. Illos ad cælestia esse puerfos. Quod illis ardētibus enati ferant^r hoīes, significat ex diuina eorū cura hoīes in lucē pdiisse uitalem, Qui ea de causa Dionysii nūcpent^r. Vt q ex Titanibus uideant^r nati, quos Dionysii mēbra pauerāt. Sigs forte, ut & hoc attingam obiter, sollicitius querit, quos nā dicamus genituræ præfectos Dēmonas. Legat is Platonis Timęū, ubi post mūdi creatiōē inducit princeps regē deus Iunioribus diis Inferioꝝ aīaliū generatiōem mādare, & hoīs præsertim, qingq; cum immortalibus appellatiōē pueniat, diuinusq; uocet^r, habeat principatū. Iustitiā colat, ac Vos itē. Ego uobis semē, & initiiū tradā. Vos cætera exeq, par est, ut faciatis, generetisq; animalia, & consumpta rursum recipiatis.

Postremo

Postremo addamus & aliquid ex græco penu. Est regio Sole perusta, quam Myssi possideant, & Lydi, exuta arboribus omnino uisitur, præter Vitæ. Catacecaumenen uocât. Inde Vinum habetur uirtute præstans, Catacecaumenites *δίνος* uocatur. Ex quo & nonnullorū perelegans circumfertur Iocus, Dionysium dici recte *μυρσίν*. i. ex igne natum. Catacecaumenē dici conieciant de fulminum frequentia, quam Ceraunoboliam uocant, Auditor Stephanus meminit Strabo. Est & eo nomine Erythræi maris Insula. Quod ad Typhonem attinet Est quidem eo nomine Ventus turbulentus atq; item *μυρσίνος δαίμων*. i. igneus Dæmon, Sed apud Galenū etiam febris *μυρσίνος*, Sicut Morbus *κακότης*, ut paregon hoc adnotemus, Qui re quidem magnus est, ac difficilis, nec Crisin habens certam. tamesi facultatis speciem præferat. Legimus item Sporadicos dici morbos, Qui quouis tempore obueniant, & loco, Sicut *ἐνδύμους*, Qui in certis crassentur regionibus. *ἐνδύμους*, qui temporibus quibusdam plures eodem infestent loco.

¶ Quæ, & quor significet Cora. Arrianus explicatur, & emendatur. Item de Dionysio plura scitu digna. Cur dicatur Taurus, Taurophagus, Dionysius, Sabazius. Vnde Sabbata. An Iudei Bacchum coluerint. Ficorum inuētor, & fructuum, Ceruorum nomina plura. Vno aqua quis miscuerit primus. Tripus Dionysii. Item quid Bassara, Scenophegia.

Caput

XV.

Vodnam dicat aliq; ppositum tibi est? Nos quidem a te racemationē quamdam ex paulo iucundiore uindemia expectabamus, qua ingeniu fieret instructius, & Vita compitior, morum ratio excussior, limatiorq; Tu uero subinde Herculis Cothurnum tibi inducere tentas, nec te intra pelliculam cōtines super Crepidam iudicando, dum inferis operi, Quæ exactius regrant examen, & philosophog lucernā redolcant. fateor, prægestata suauitas illudq; Platonicoꝝ symbolum *τὸ βέαρ*, transuersum ita me rapit quandoq; ut mihi sæpe uidear ad Lotophagog gentem diuertisse. Sed bene est, suppetūt, q me oblitum reuocent, Sed ita, ut respectare tamen liceat, & carpitim, more bibētis in Aegypto Canis, quo pascat animus, præcepere. Ecce uero Monitor primus Arrianus manu iniicit, ac fronte rugosiore, qd inq; differt? qn meo me candori restitutum pgis? Tu qdem de Dionysio multa ex Platonici expiscaris. At Dionysius meus, quom Latini tui in secundo Alexandri gestog Ioue, ac Cora fatū reddidere, qualinam tibi uideretur? aut quam esse putas Coram istam? Ego uero tanti Viri auctoritate comotior intentius circūspectare cœpi, & amplius indagine latiore resqua omnia, & Vepreta, ac condensa scrutari, Vt qppiam uenarer, quod historico nobilissimo appositū leniret Stomachum, demumq; resupinata librog sylua, hæc proruissē sum uisus. Coram quidem uarie capi in auctoribus. Primumq; Molossorum gentem eo nomine puellas decenter forma cōspicuas nuncupare, propterea eorūdem Rex A des filiam appellauit Coram, Quam rapere adortus sit Pirithous. Sed & pro Virgine capi Coram, adnotauit Eustathius, unde fiat forma deminuta, Corasion. Vex & Coras Poetæ naues dicit Protoploos. i. primum in aqua cōiectas, tanquam plane Virgines sint. Coram item Græci pupillam in oculo uocant, quia *ἐκ κοίλας πρὸ τοῦ κόρυον*. ex concauo profluit lachryma, Vnde dicatur etiā Collurium. Est itē Corā impedimētū sistens pfluuiū, Et numi species. Corā uero dici puellam ex aliis qppiam, nec legi, nec audiui, Sed Proserpinā ita ab Græcis nūcupari, nemo in Literis tam feriatius, q nesciat. Ita uero in Arriano fuisse transferendū, argumēto sunt plerag; Et M. Tullius in primis, Qui. iiii. de natura Deog, ex Dionysii Vnū Iouis, & Proserpinæ filiū recognoscit, Coræ aut minime. Scribit Clemēs, Iouē cōmutatū in anguē intulisse Proserpinæ filiæ uitū, Vñ sitnatus Dionysius, quo argumēto et Sabazioꝝ mystica Draconē præferunt in orbē cōplicatum. Hinc & Poetæ Draconem Tauri patrem dum concelebrant, symbolice, operteq; Iouem innuūt, ex quo, & filia natus hic fit Tauri specie. Quare ab Lycophrone Taurū uocari scimus. Scribit Athenæus, Tauro, & Pardali assimilari Bacchum ex ebriorum uiolentia. Nam quod in tragœdia, cui attitlutio est Tyro, Sophocles Taurophagum uocat Dionysium, Id interpretant, qd Dithyramborum poetis in Victoria daret. Bos. Alii crudelem, & immitē accipiūt, qñ & Aristophanes Cratinū ita infamauit. Sed ad Vinolentiam magis referendum alii putant, quod Philœnus esset is, hoc est uino indulgeret largius. Et Dianam Tauropolon uocât, non ab gente solū, sed et ab aīali, ut pbat Eustathi. Dionysiu uero dictū

scribit Hesiodi interpres ucluti *Διόινυσον*, quia sit Vini dator. Id antea Plato quoq; prodi-
derat. Propterea in Vindemiis faciē eius multo tingere, ac ficiis cōfuerudo fuit uetus. Inde
ab Sculis Bacchus dicebatur Morychus, quia *μορύχαι* signet polluere, ac fœdare. Lyæum
dicunt non solum quia mēbra soluat, sed amplius, quoniam ex intemperanti potu cooritur
sæpe di(cordia soluitur q; hominum unanimitas. Sed & deridiculi gratia uocabatur Erebin-
thios, quæ Vox tum Legumen nobis indicat, tum pudenda Viri, Vt est apud Aristophanē.
Quod conuicti paulo impudentiores etiā tum hoc tempore usurpant. Sabazion uero ap-
pellatum uolunt a tripudiis, quæ ab furentibus fierent, quando id a barbaris *σελεύειν* di-
catur. Sabos autem dicebant ei deo consecrata Loca, quin & Bacchos eius eodem enuntia-
bant uocabulo, idest Orgia celebrantes, sic enim hi quoq; dicuntur, quāuis etiam Bacchus
sit Coronæ species. Inde simplici uulgo irrepsisse opinor in plerisq; Italiae locis, Vt pro agi-
tare usurpent Sauazare. Sabos inuenias uel apud Demosthenem pro Ctesiphôte. Sabazii
esse Dionysium docuit Libro secundo Amphitheus. At Mnaseas Dionysii filiū Accipit Sa-
bazium. Lacedæmonios Sotibius tradit, Dionysium colere Sycten cognomento, quia ficū
ab eo inuentam opinentur. Quo argumento Milichius etiam dicitur quandoq; nam Mili-
cha pro ficiis usurpari animaduertimus. Apud Naxios certe Simulacrorum facies nunc uiti-
ginae conformatur, nunc ficulnea, prout uel Bacchus dicitur, uel Milichius. Pomorū quoq;
inuentorem Dionysium ferunt, & Syracusius significat Theocritus. Quin & omnium, quæ
ἀκρόβουκ uocant Græci, quo nomine fructus intelligunt Arboræos. Scitu uero dignū, quod
in Sympotiis innuere Plutarchus uidetur, Sabbata Iudæorum ex huius uocabuli ratione
nuncupari. Quando ab Iudæis Bacchum coli solitum, inde coniectat, quod ea se die inui-
cem ad bibendū largius soliti essent inuitare. Mel porro nec facris inferant, quod admixtū
obledere uideatur uinum, Sed & apud illos Supplicii haberi maximum, sicuti multā sic it
rogetur, Vt certum tempus uino cogatur parcere. Ducit item argumentū ex Pontificis habi-
tu, qui festis diebus mitram gestaret, Nebrida indutus auro distinctā, & tunicam quoq; ta-
larem, ac Cothurnos, Propendentibus ab Veste Codonibus multis, hoc est tintinabulis,
Quæ inter eundem obtiniant, sicut inquit, apud nos. Putat porro hebræorum Scenophe-
gia, quæ sub tentoriis aguntur, mensis pomis omnifariam onustis, habere cum Baccho simi-
litudinem aliquā, quoniam Scenæ illæ palmitibus, & hedera compingerentur, & Vindemia
imprimis uigente festum ageretur, a quo non multis interiectis diebus, Altera sequeretur
Celebritas, Bacchi uero nomine insignis. Quin & aliæ, quas Craterophorias, & Thyrsopho-
rias nominant, ab thyrsis, cum quibus templū ingrediantur. Cæterū quid intus faciant, ne-
scimus inquit, non aliud uero esse, quā debacchationes, ueri prorsum sit simile. Sigdem tu-
bis utuntur modi non magni, Sicut & Argiui in Dionysiiis. Cū Citharis accedunt alii, quos
ipsi Leuitæ uocant, uel ab Lyfio, uel ab Euio, Bacchi cognominibus. Additur id quoq; ab
Sue Iudæos abstinerē, quod ab eo genere sit interemptus Adonis, quem esse Bacchum fe-
re constat. Sed de hoc uarie traditur, Immo q; alibi plura. Hæc sunt, quæ ex Plutarcho recē-
suimus, quæ quā Commentitia sint, quantum q; habeant uanitatis, uel me tacente, nemini
obscurum puto. Quod uero de Nebride facta nobis mentio est, amplius attendendum, Ne-
brida dici Ceruinam pellem. Quippe est Nebrus inter Ceruos, qui nunc primū *βορὴν ἐκλέ-
ξεται*, idest alimentum admittit proinde Anacreon Nebrum nūcupat *νεοθηλὴς βορῆς*,
idest nuper uirescentem, lactentem q;. Grandiores paulo iam dici Cernades ualent. Perfe-
cta denum ætate Cerui, nisi eos item, qui Achainæ nuncupentur, aut Spathinæ, quædam
ætatis esse discrimina, coniectet aliquis, uel etiam generum ex magnitudine, uel Cornibus
interstitia. Græci Scholiastæ in iis satagunt egre, ie, Sed ita, ut nec sibi admodum satisfaci-
ant. Ad ea uero, quæ dicta de Scenophegiis sunt, dignum relatu est, dici ab Aristotele Sce-
nopegiam nidi constitutionem, quam miro ingenio excogitant hirundines, implicito fe-
stucis Luto ad Lutarie paleationis normam, quæ *ἀχύρωσις* dicitur, idest Achyrofisi. Verū
prius, quā ab hisce reuellamur, qd non nihil ueriti sumus, uisum in quādoq; nasutionibus,
Iliade longiora nos sæpe contexere, adicietur illud quoq;, Bacchum ab Eustathio deduci
ἀπὸ τῆς ὥρας ab incondito ululatu, quo furentes Bacchæ perfonent. Postea inquit insertā
literam *κ*, quo expressio fieret tetri, immanis q; soni. Quæ ratio item ex Iacho Iacchum fecit
se uidetur. Bacchas postremo Bassaras uocabant, proprie quidem, sicuti Oxion scribit. Sed
hinc est

hinc est etiam prostituta mulier eodem dicta nomine, unde factum, licet coniectare, ut uulgo nunc in transpadana Italia Ancillas quoque sic fere nuncupent Massaras, deluxato elemēto primo. Bassaras nominat & Lycophon. Bassarica pro Dionysiacis interpretantur. dicitur quandoque Bassaris meretrix in Epigrammate. Herodoto autem credimus, ab Cyreneis Vulpem dici Bassarum. Quod autem passim pro humili, & depresso Bassum imperita plebs usurpat, illam, ut puto, originem habet. Quod Bassos pro cautitate dicitur interdum græcis. In tam multis uero, quæ de Baccho conteximus, adiciatur illud quoque ex Philochoro monumentis, Amphidytia Atheniensium regem Omnium principem ab Dionysio eductum, Vino aquam promiscere adortum, quo nomine surrigi homines sint uisi, quos mera caprius incumbar potio, unde Dionysio erecta ara, quem ὀρθῶν uocant rectum. subtrudat proxime Nympharum quoque in horarum sacrario. Staphylus uini temperamentum Melam/ podi ascribit. Tripoda Dionysii, cum audis, Craterem intellige, nam ex Tripode dicere, uere loqui est. Vino autem ueritas attribuitur hinc Græci, οἶνος καὶ ἀλήθεια λέγεται.

¶ Dionysiorum ritus. Qui sint Phalli. quid Neurospasta. Lucianus declaratur. Gellii locus emaculatur. Automata. De Phalacris, & Phalantho. Item qui sint Phallophori Ithyphalli. Authocabbali. Phallica carmina, uel Ithyphallica. Item Ochphorica. enarra/ Golumella in hortis. Hermata, & Phalangia quid. Item Hilarodia. Simodia. Magodia. Cinædologus. Ionicos Logos. Sotades. Dicelista. Sophista. Caput XVI.

Ionyfia inquit in moralibus Plutarchus, ueteri ritu cum multa prsum, & festina hilaritate agebantur. Erat qui Amphoram uini ferret, & Vitem. aderat & qui hircum traheret. Alius Arrichum. i. Cistam, aut Cophinū, in quo Caricæ forent, gestabat, Omnes autem Phallum, Sed nunc inquit, negliguntur hæc, obsoleuerunt quæ. hæc uero Phallus hic fit, scio anxie quæ/ siros ex stultis multis. Herodotus quidem in Bacchi sacris phallos agnoscit, id est ficulnea ueretra e collo propendens, nunc & eorum loco ab Aegyptiis excogitatas statuas cubitales, quas per pagos circumferrent foeminae. mentula, quæ propemodum instar esset corporis reliqui, innuente, & præeunte tibia. Sed & Mercuri statua ab eodem, ueretro porrecto celebrat. Verum & Phallos duos in propylæis Deæ Syriæ permagnos memorat Lucianus, Quibus ita inscriptum foret græce quidem, Sed in hunc sensum. hosce Phallos ipse Dionysius Nouercae Iunoni dicandos curauit. postea hæc subdens, Phallos inquit, Dionysio Græci excitant. In quibus ex ligno deformatas hominum imagunculas gestant, pudenda magis prominentibus. Vocantur hæc Neurospasta. Sunt uero hæc obiter, Vt lucem quoque Luciano inferamus, quasi tu dicas, neruis mouentia. utitur eo uerbo Athenæus, & in libro de mundo Aristoteles, quem locum Apuleius sic est interpretatus. Astutus unius conuersionis multa, & uaria pariter administrant. Etiam illi, qui in Ligneolis hominum figuris gestus mouent, quando filum membri, quod agitari solet, traxerint, torquebitur ceruix, natabit Caput, oculi uiibrant, nec inueniste totum uidebitur uiuere. Meminit etiam quoddam loco in noctibus atticis Gellius, sed maxime uitiatu codice, nam modo legitur Neurobapha. Automata uero apud Mechanicos dicuntur, quæ per se motari uidentur. non longe ab neurospastis distita, nam & Automati sunt, qui non uocati ad coenam pergunt. Sicuti rhapsodia Iliados secunda apud Hom. dicuntur & Autocleti, id est αὐτοκλήσι, hoc est per se uocati. Automata porro appellantur temere, fortuito quæ eueniētia, ab Neurospastis dicitur Neurospastice Aris, quam tamen non uideri seriam putat Eustathius. Automata dicuntur miracula ab Arist. de animalium generatione libro. ii. Sed & Automata Oua, quæ cōstiterint sponte, nec suum mas insperferit semen. Sed redeo ad Phallos, de quibus alii sic prodūt, esse oblonga ligna in summo habentia ex corio pudenda. Quidam tradunt, forma eiusmodi e collo, & femoribus pendula, solitos in Dionysiis saltare. Phallum etiā dicimus in Galeæ fronte prominens ornamentum, siue clauis sint prælucidi, siue Scuta quædam breuia admodum, ut scribit Eustathius? Phalon enim illustre signat, aut clarum, quia Phaos dicatur lumen. Vnde & Phalacri pro caluis, quia albicet iis caput, aut denudatū, apertum quæ sit. Phalanthos etiam hosce dici inuenimus apud Pollucē, quoniam albicans capillus uocet Anthos.

Phalion uero album dici, indicio sunt Equi Phalii nuncupati, quibus albicet frons. Sed & hominem uocamus Phaliū albis in fronte capillis. Quæ uero dicuntur *φάληρα*, idest phalera, sunt cricini Galea, siue annuli circa tempora, malasq; quas partes *παρεκκινῶντες* nūcupant. Phaleras uero esse frontis equinæ ornamenta, sciunt omnes. Erāt & Phallophori. Ithyphalli. Autocabdali Musicorum species, ut est apud Athenæum. E quibus hi quidē ex hedera Coronas gestabant. Ithyphalli uero temuleptorum personis contegebantur, habebant Chirothecas affabre elaboratas, necnon talarem tunicam, produciq; uoluptatis causa solitos, Athenæus scribit. Phallophori autem papyraceo tegumento faciem conuelebant, hedera, & uiolis Coronati. Autocabdalo pro rate multi etiam interpretantur. Sed proprie ita uidetur dici utruq; subacta farina. Qui uero Phallos erectos in inguinibus tantum ferebant, dicti sunt Ithyphalli. Nam phallica uocantur Carmina, quæ cum tripudiis stāte Phallo caneantur. Sed Pollux Ithyphallica nuncupat, Sicut Ofchophoria, quæ in Ofchophoriis canerentur, quod festum erat ab ramorum, quos Ofchia uocant, latione ita dictum. Sūt in eo genere qui uocantur Hilarodi, quos nonnulli etiam Simodos nuncuparunt, quod Simus Poetas id genus præcelluisse ampliter uideatur, quod Aristocles scribit. Erāt & Magodi, Qui fere Lyfiodi uocitantur. Videtur Magodia inde nomen indepti, quod Magica proferrentur, & pharmacorum potestates. fuit & Cinædologus, qui etiam Ionicos dicitur Logos, & Ionicum Poema. In iis Sotades uiguisse imprimis cōmemoratur, qui Maronites fuit, Vti pergamenus prodit Carystius. Apolloniū habuit filium, qui de patris scripsit Poemate. Suus erat Spartanis quoq; Comicus Lufus. hunc qui obirent apud Laconas uocabantur Dicelista, quāquam euariante apud alios appellatione, Phallophoros siquidem appellat Sicyonii. Quidam Autocabdalos, Sophistas nonnulli. Iam opinor, ex iis, quæ de Ithyphallis obseruata tradidimus, lux multa Columellæ uersiculo accedit ex hortorum cultu. Sed truncum forte dolatum

Arboris antiquæ numen uenerare Ithyphalli, Terribilis membri medio qui semper in horto Inguinibus puero. prædoni falce minatur. Non omitamus postremo, quæ proferri ex Eustathii thesauris ualent. Phaleridas Veneri coniunctas putari, non propter Ithyphallos modo, uel etiam Phallos, Sed & ex albedinis ratione, quæ in animali uisitur femine. Cuius inesse similitudo p̄nosatur in Phaleridum nomine. Phalium quippe album dicunt unde & Phaleræ. Phalangia uero ad hæc prorsum faciunt nihil. Sunt tamen eo nomine, subiecta nauibus ligna, uelut fulcimenta, quæ item dicuntur Hermata, quasi *ἑρμαστρατα*, ut auctor probat Eustathius, nec flatilis repugnat, regula dictante, Vocalem breuem in *ῆ*, desinentem, illato mox *μ*, aspirari, ut hormos, harma, hormatos. Est tamē Herma inaurium genus muliebri. dicuntur & hermata dolorum quādoq; Imponitur & nauigis herma. Cistra quod si fuerint, dicuntur Anermatista, idest *ἀνερματιστα*, idest infirma, inermiaq; Herma faxum prægrande interpretantur Grammatici, nam & Arrianus scribit, Herma impositum puppi, ut eo pondere protolleretur Prora.

¶ De Phellis, Item Phelleis, & Phelletis. Qui Phellopodes. Cap. XVII.

1

Egebam Iulii Pollucis Onomastici librum primum, Vbi Piscatorum instrumenta recensens, Linum nominat, Phellos, Molybdænam. Quærebamus, Cuiusmodi nam forent, qui nominantur Phelli. Nam alibi idem Pollux in ratione capiendarum purpurarum, ab Porphyreis, quos eius piscis indagatores intelligit, Cypselas ueluti nassas quasdam ex Sparto, uel iunco contextas, & illitas demitti per funiculum scribit, ex Phellis propendentem, ut emineat. Sed & Plutarchus in libro de Romanorum fortuna, Caium Pontium ab Camillo transiturum in Capitulum, quod ab Gallis obsidebatur, dū Tybrim transmitteret, *φελῆας πηλῆας ὡς περισάουτε* hoc est phellos latos pectori subiecisse scribit. Comperiebam in libello quodā, in quo Rheetorum obscuriora uocabula explicantur, Phelleas dici apud Iſcūm loca petrolæ Capris composita. Vnde & Phelleus apud Aristophanē in nebulis est in Attica locus inæqualis, & superciliosus, & asp̄, ex hoc & Dores punicosos lapides dicūt Phelletas. Est & in libris operimentum

produs Iapetum accipit *Ἰὸν νοσῶν*, Deū intellectualem, qui sit causa cælestis motus, unde etiam dici à Theologis Iapetum *παρὰ τὸ ἰεῖσθαι καὶ πτεῖσθαι* ab incessu, uolatuq; Cælestem Sphæræ eo nomine intelligi mauult Eustathius. Ignem a' Prometheus surreptum *ἑνὲν* intelligit *πρῶτον*, idest artificialem mētem, nam Luminis causa inquit, ignis est. Proinde Icona habet artificialis mentis, qua uiuunt homines intellectualiter primum. Ferulā putat typum habere sensibilem. Est enim Dionysiaca, ut Dionysii sacris initiati mōstrant *νοσφῶντες*, hoc est ferulam gestantes. Qui Deus creditur Sensuū auctor. Ignem fabula tradit, delatum primo in Aetoliæ Ciuitatem, Quæ ex eo argumento sit dicta Pyrenia.

Enarratur locus Propertii. Quale sit Pharmacum Prometheū. Itē Promethei Theſſali historia, nec non de Argiuo Rege Lacyde. Cap. XXII.

Iſceptatum diu inter eruditos arbitror, Qui Propertium atterunt lectione asfidua, super illis Versiculis ex libro secundo, ad Tullū, Vbi de Cynthia quæritur, quæ in Baiano secessu, notissimo Vitiurum diuersorio, in alterum uidebatur amorem suum corruisse, ex quo indignanter Poeta, arque ob id do-

d

lens acrius, illuc erumpit.

Inuidiæ fuimus, num me Deus obruit? an quæ
Lecta promethei diuidit herba iugis.

Sum admiratus, Virum alias doctissimum, & oleo multo, multaq; opera bene, atque adeo insigniter dere latina meritum, eum conuiuentem transiisse locum, nec suppetisse, quid peculiaribus afferret, etiamſi multus sit harum rerum conquisitor. Sed inter tor uigilias, semel, atq; itegre obrepſiſſe Somnum, minus fortassis mirandum. Vegamota omni Vesica, contenderim Eruditum Poetam significasse, ex herba pharmacum, quod Prometheus Apollonio argonauticon tertio uocauit. Cuiusmodi foret ea, nec edocere quidem superſedit. Scribit autem natam primo ex cruore, ac sanie in terram stillante, dum Promethei Ierur Aquila rostro lancians in Caucaſo depaſceretur. Eius inquit flos prominet Cubiti mensura. Colore corycio affimilis Croco, Caule gemino. Radix sub terra Cra uidetur recens incisa. Succum nigricantem eſſet tanquam Phagi. Nec uim item tacet, Si inquit, Proſerpina re diuina noctu peracta, hoc Corpus linias, ferro nullatenus oblædi poteris, neque item ignis incendia sentire. Hæc nimirum ubi legiſſet Propertius, Carmini inſeruit, Ceu medicamēto eodem ita Cynthia mens in eum obduraſſet, ut nec igneos Amoris afflatus perſentiſceret, Et nullos poetæ æſtus curaret. Hæc nos obſeruata illatebrare non ſuſtinuimus, publicam materiam fecimus non uellicandi libidine, tanquam conſerta manu in ius uocemus, Neque enim theoninum dentem ſubinde ſtringere, Chriſtiani hominis puto, Sed iuuandi conſilio, expendant modo Claſſici omnes, Sed Cenſura miti, hoc eſt citra Liuorem. Si probarint, Calculum non abnegent. Sin minus, allata ratione, nec ipſe unquam reſormidabo, aut nares hoc nomine contraham, patiarq; uel utrunque Andabam uideri. Poſteaquam uero de Prometheo ſatis multa congeſimus, ſubnotemus illud quoque, quod ex Ioanne grammatico nouimus. Fuiſſe ab ſuperiore diuerſum ex Theſſalia Prometheus quendam, Quem cum Lacydes interficere uellet, & tum forte iſphyamate laboraret, tuberculum eſt id ſurunculo maius, rotundius, atque planius, tranſuerberans enſe perſanauit. Eodem modo inquit, Smicynthes Nicanora Ehippo percutiens ſalutare intulit Vuluſ. Et Seneca de beneficiis ſecundo, Tuber tyranni, quidam ferro diuiſit, qui ad eum occidendum uenerat. Theſſali Promethei meminit Plutarchus in Commentatione, qua commonemur, quo quis modo ab inimico poſſit iuari, Sed Lacydem nō nominat ibi, nominat autem extra hitoriam mox paulo, docetq; fuiſſe Argiuorum Regem Coma delicatum, & inceſſu quoq; molliorem.

Scripti, & Voluntatis Quæſtio triplex. Quid æquum, & bonum. Quintilianus enarratur. Leſbia regula. Item Polycleti Regula. Cap. XXII.

i

Nter alia haud parum multa, quæ in dicendi artificio ſolent ſeſe ueluti obices, & moramenta legentibus ingerere, eſt & illa Scripti, & Voluntatis frequentiſſima etiam inter Iureconſultos Quæſtio, Vt Iuris pars non minima uideatur inde pendere, ſicuti eleganter ſcribit libro Oratoriarum inſtitutio

m 4

Propertius locus E
quus Libij primus

num septimo Fabius. Eius Quaestionis uis trifariam tractari fere potest. Nam est, ubi Scriptum, & Voluntas ambiguitatem habent. Siquid in lege sit appositum obscurius. Alterum genus est, In quo pars altera scriptum aduocat, altera uoluntatem. Quomodo ab uoluntate stemus aduersus scriptum, amplius exequitur idem Quint. Sed exemplo item appositum, Peregrinus inquit, si murum ascendit, Capite puniatur. Cum hostes murum ascendissent, peregrinus eos depulit, petitur ad supplicium. Contradicitur, quaeritur q, an ne seruandae quidem Ciuitatis causa liceat moenia conscendere? Ergo Aequitate, ac Voluntate pugnantur. Tercium genus est, Cum in lege aliquid inuenias, quo non obfcura coniectatio fiat, Conditorum legis diuersa, atq, aduersarii opinentur, sensisse. huc usq, Fab. Sed caetera, quae hic continentur, nec molestam, nec reconditam interpretationem habent. Sed quod dicitur, Acquitate pugnandum, nos torquebat aliquantulum, uidebatur q, omnino res uberius explicanda. Nam & ex multis Quintiliani locis tolletur obscuritas, & Aliis quoq, Scriptoris, qui Studioforum lectionibus teruntur, opem tulerimus aliquam. Sed ad hoc praestandum non fere illustrior Aristotele occurrit, qui abunde nos instruat, Quid sit, quod Aequitatem crebriter, ac bonitatem dicimus. Nec oberit illud iactatum uulgo, Vni testis, nec Caetoni quidem credendum, quando non occurrit, aduersum ituros aliquos. Lego igitur apud illum libro de moribus quinto, Id ab Graecis Verbo uno exprimi ἐπὶ ἀρετῆς, quod nos Aequum dicimus, & bonum. Consentaneum inquit, est, dispicere, Aequitas, & bonitas, quam rationem habeant ad Iustitiam. Neq, enim omnino est idem, nec genere item prorsus diuersum. Nam eximie quandoq, approbantes adnectimus id, Ex aequo, & bono. Sed si rursum rationem dispicere pergās, absurdi nescio quid sese ostentat. Si praeter Iustum aliquid sit bonum, & aequum, quod laude dignum censeas. Nam aut iustum res eximia non est, Aut bonum, & Aequum, non iustum, Sed aliud, aut utrunque eximium, & idem est. Caeterum rectissime omnia constituta, nil q, in iis pugnant est. Quippe Bonum & Aequum cuiusdam Iusti emendatio est, non tamen ab eo dissentaneum. Gignit autem ambiguitatem. Quoniam bonum, & Aequum iustum est quidem, Sed nō id tamen, quod ex lege est. Sed quod legem corrigit, emendat q. Ratio uero huius hinc colligitur. Lex omnis uniuersalis est. Verum ea saepe rerum natura est, ut de iis uniuersim praecipi nec possit, nec debeat. Vbi igitur necessarium est uniuersale praecceptum, nec recte asserri potest, Lex id complectitur, quod plurimum est, nec eam fallit tamen, in quo deficiat, nec ideo non rectam dixeris. neq, enim peccat Lex, Sed rei natura, quae praecipi capax non est. Quando ergo uniuersalis est Lex, Vt uenit autem quod uniuersale non sit. tunc summa dicitur ratio, Vt quae conditor legis ui rerum cogente, ommisit, expleatur emendatione, quod nec ipse legis auctor abnuat, si adsit. Haec igitur est boni, & Aequi natura, legis emendatio, qua quippiam fuerat onustum propter uniuersale. quaedam enim sunt de quibus lex ferri non potest. Itaq, decreto opus est, nam indiffiniti indiffinita est regula. Cuiusmodi est in Lesbio in aedificandi ratione Regula plumbea. haec ex Aristotele. Vnde plura paulo mutuari, & transponere collibuit, quo ex summi philosophi placitis res tota notior fieret, nemo q, non dehinc Vitro, quod dicitur, sidonio, & Electro lucidius sciret, quid Aequitas, & bonitas sibi uelint in maximis auctoribus. Vsurpat simplex plebecula crebro Aequitatem, nec tamen, quid dicat, opinor satis intelligere. Quod autem de Lesbio dictum regula est, Scire amplius oportet. Lesbios plumbea uti regula, quae super lapides posita per eorum inaequalitatem flectatur facilius, Siquidem adeo duros in illa insula esse lapides memorant, Vt ob naturam minime sequacem scalpum non fere recipiant. Igitur eius ratione regule inter adificandum, Lapidum mensu quoquo modo concepto, iunctura, atque colligatio mutua minus reddebatur impedita, rectior q, surgebat structura. Erat & Polycreti regula, Cuius meminit in libro de optima constitutione Corporis Galenus. Et Medici Temperatam, ut ipsi dicunt, Complexionem aiunt esse, ueluti Polycreti regulam, ad eam quippe Sanitatis regimen disponitur. Item Aegritudinum curationes, Cibi, potus q, ratio, nec non pharmacorum. Porro quod ad Aequitatem spectat, ad id ipsum facit, quod Moderatus Columella scribit Agri colationis primo. Nec sane inquit, est uindicandum nobis quicquid licet, nam summum Ius summam Crucem putabant, nec rursus in totam remittendum, Cum uel bona nomina non appellādo

non appellando fieri mala, foenerator Alphius dixisse seuerissime, putetur.

CThesei honores Athenis. Semnæ Deæ quæ sint, Item quid Semneum. Theseis quid. Comæ barbæq; primitias offerre cur institutum. Tondendi species. Penice Coma. Galericalus. Relicinus. Replaudere frontem. Trepterus, & Pentheterius Capillus qui dicatur. Pnyx quid. Ceroplastæ. Ceras pro Coma. Cap. XXXII.

Heseum, qui primus Athenarum urbem constituisse uidetur, cum uicatum prius habitaretur Attica, Quamuis Quatrubrem credatur Accius appellasse Athenas, quod ex quatuor Urbibus foret conflata, honoribus multis, ueluti tanti Viri attonita Virtutibus, profecuta posterior ætas est. Mortuum siquidem sacrificiis, ut heroem, censuit honestandum. Asylum quoque ad eius tumulum curauit dicandum. Quod puto, Theseum dicebatur. Vnde est Aristophanium illud in Equitibus, καὶ ἵδου μοι δοκᾷ εἰς τὸ Ἰησοῦν, ἢ πῶν σελῶν Ἰεῶν. Sedere mihi uideo ad Theseum, aut ad Deas Semnas, idest Erinnyas ex attica loquendi consuetudine. Semne uero Monasterium est, uel quasi ueneratione dignum, aut magis, quia Secreta, & inaccessa loca uocant Semna. Apud Lycophronem tamen etiam turpitudinem habet ea dictio. Sed ad rem. Thesei templum, & Erinnyarum asylium habebat, quoniam ex eo reuelli nullus poterat supplex. Quid quod auctores passim approbant, octauum mensis diæta fuisse Theseo sacrum, Sicut Numenæ diæ, qui primus est, septimusq; Apollini, quartus erat Mercurio sacer? Erant eiusdem honori festa Thesea, in quibus dabatur populo Cornigium, & Conuiuia celebrabantur. Frequens item Tonsum nomen est Theseis, ab illo producta. Etenim inoleuerat mos Vetus, ut qui Exephebi essent, Capillum, & Barbam fluminibus, & Apollini primum tonderent, Quem Curotrophon uocabant. Sicut apud Homerum Achilles facit, Et in Theseo a Plutarcho est repetitum, eo argumento, quod ex humecta, feruidaq; natura constant animantium incrementa. Delphos itaque profectus Theseus Comæ primitias obtulit Deo, anteriore Capitis parte abrafa. Nam alii temporum Comam offerebant, alii posteriorem, ut est apud Pollucem. Priora Capitis tondendi more Abantas primum usos, auctori Homero credimus. Quemadmodum ediuerso Thracas quosdam appellatos scimus Acrocomas, qui antias in frontem muliebriter dimitterent. Nam Euboicos Opisthocomas uocari solitos, Polluci assensumur, quia Comam per terga fusam alerent, Qualis fere Hæstorea. dicitur Coma, ut auctor Timæus est, Sicuti Procotta uocatur, ubi anteriores nutriuntur Comæ, quia Corotis apud Doros dicitur Caput. Quamuis alii ante frontem Capillos dici Procottam putent. Est & tondendi species dicta Cepus, qua frons excolitur. est & Scaphium, Vt Aristophanes significat in auius. Est & indecora prorsus, ac Cinædica tondendi ratio dicta Mœrchus, qua infamatur in Comædiis poeta Cratinus. Cuiusmodi fere apud Martialem Epaphæresis, etiam si pro tonsu simpliciter quidam intelligi Epaphæresin malunt. Penicem Comam dicimus institiam, non ueram, neque congenitam. eandem & Procomion recte uocaris, atque item Entrichon. At Latine Galericulum, Tranquillo astipulante in Othonis Vita. Relicinam in Alexandro frontem ubi in floridis laudat Apuleius, Capillitio denudatam intelligit, & ueluti relictam. Replaudere frontem, esse uidetur percutiendo frontem capillos reicere, quod assolet in luctu. Capillus porro resecus Deorum honori, Trepterus dicebatur, idest θρεπτήριος, puto, ab Luctu ita nuncupatus, quod usitatus foret moris in Græcia, per luctum comam recidere, alio tempore omni connutrire, nisi ubi uigore ætatis præcisus, offerretur Deo Capillus, ut iam comuimus, quem inde quoque Trepterium nuncupari solitum coniectamus, nam & Treptra connutricionis dici collata præmia, cõpertum est. Illud obiter adnotarim, Pnycen ad Comam pertinere nihil, quando eo nomine Consilii locus significatur Athenis. Alii concionem eo nomine intelligi malunt, ab hominum frequentia, & densitate deflexo uocabulo. Meminit in Theseo Plut. & Contra Ctesiphontem Aeschines. Verum latinis codicibus ma-

xime uitatis. Ceroplastæ a' nonnullis Comæ ornatores uocantur, quoniam Ceras etiam fit Coma, quod indicat Homerus, dum Parim *κέρᾱλλον* dicit. Sed & apud Sophoclem *ὀρθόκρινος φρίκη* nuncupatur, id est horror pilos surrigens, uelut *ὀρθόκρις*. Sunt & Cæroplaitæ, qui cæram exercent, Sed tunc Cærocæ *κηροπλάται* scribuntur. Pnycen, de qua diximus, putant aliqui regionem ad Acropolin, antiqua comparatam simplicitate. Vbi Archæ refecti haberentur, id est Principum electiones, seu Comitia. Proinde tumultum popularem, & Cócionum fluctus dici Pnycten ab Comicis. Obiter ac parerga uelut opera adiciamus, Primate Sedem nuncupari solitam *πρωτον θύλον*, id est primum Lignum, & in iudiciali Statione Cathedram primam. Verum quæ Iudicum Sellis insisterentur, dicunt Pfiathia.

Π Pyrrhi Votum. Sanitatis præstantia. Antiochi fomnium ad id, Pythagoricum item institutum. Socratis comprecatio insignis. Aurum esse Sapientiam. Argentum uero naturalium notitiam.

Cap. XXIII.

Yrrum, qui Epirotis imperitauit, qui q; post Alexandrum rei militaris prudētissimus est adiudicatus, ferunt, ubi immolaturus templa inuiseret, nō Regni amplioremodum, non de hoste Victoriā præsignem, neq; item gloriam illustriorem, aut diuitias, & id genus alia, quibus mortalium pleriq; attoniti inhiant, Sed Sanitatem modo a' Diis comprecari solitum, Ceu parte hac bene constituta, prosperius cessura uiderentur omnia. Nam si toto sinu sese affundat Fortuna afflatus, absit autem Valetudo recta, nullum illinc profluit emolumentum, quod iuuat. Propterea Antiochum cognomēto Sotera, prælio cum Galatis congressurum legimus, in quiete arbitratum, Alexandrum sibi assistere, monere q; Vt prius quam in aciem milites produceret, non aliud proponeret illis signum, quā *ὕγαινειν*, id est bene ualere, quod cum is non neglexisset, nobile de hostibus Victoriā est affecutus. Scimus porro Mandatorum Librum ab Imperatore dari solitum, in quo præceptum primum erat de sanitatis cura. Pythagoras quoque in epistolis non alia est usus consalutatione, quā ut iuberet *ὕγειν*. Id institutum & Pythagorici mox seruauerunt, ueluti Animæ, Corpori q; nil amplius congrueret, hoc q; uno hominis bona uniuersa comprehenderentur. Quin & Symbolum, quo inter compares uerentur, dicebatur *ὕγειν*, id est sanitas. Socrates uero in Platonis Phædro sic Votum concipit. Amice Pan, & alii, qui locum hunc colitis Dii, date mihi, ut intus pulcher efficiar, & quæcunque extrinsecus habeo, intrinsecis sint amica. Diuitem autem solum Sapientem existimem. Tantum uero mihi sit auri, quantum nec ferre, nec ducere queat alius, nisi Vir temperans. Hoc est philosophi præclarum uotum. hæc oratio ad Deum insignis. hoc documentum cunctis infigendum mortalibus. Quid enim sollicitius petendum a' Deo, quā bonum? Sed cuiusmodi nam bonum? Certe ut eum ipsum, summum, inenarrabilem rerum Conditorē aliquo modo cognitione pertingere ualeamus. hæc uera est Sapientia, hoc bonum Verum. hoc præter eum, qui uere Sapiens est, ne mo contribuerit. Sed nec alius acceperit, nisi intima pulchritudine nitidus, expurgatis scelerum fomentis. Immo uero, quem incomparabilis illa bonitas, insita pietate, Sapientia dignum præstiterit, id est talem effecerit, Vt lumen illud ferre paratus sit, resecta omni uitiorum per Virtutem labe, perturbationibus q; omnino conticescere iussis. huic ita affecto Pan, & Dii omnes, hoc est Summus ille parens, conditor q; rerum, ac ministri eius omnes ita aspirant, ut aurum micantissimum non abneget, id est diuinitatis notitiam impertiantur. Posteaquam Corporea nec tumultuant, nec menti obstreperunt amplius. Hoc illud aurum est omni censu maius, quo ab Hebræis Aegyptios fuisse spoliatos, sanctæ produnt literæ. Etenim si auri nomine Christianæ ueritatis assertores diuinorum cognitionem intelligunt. Vt Argentum symbolice scientiam rerum a' Deo conditarum signare tradunt. Porro in Apocalypsi Ioannes Theologus, & diuinitatis intus, & sine pari contemplator, ac ut sic dixerim, a secretis, Vbi aurum ignitum censet emendum, non aliud opinor, quā ipsum hoc, de quo diu uerba facimus, intelligendum prudentibus reliquit. Sed & Magicum illud aurum infanti oblatum Christo non alium habuerit sensum.

Adorationis

Adorationis præstantia, & necessitas. An Bestiæ cælestia uenerentur. Votum quinq;
rebus perfici. Caput XXXV.

Ostea uero q̄ non temere quidem, Sed cōsilio certo huc producti sumus, Ve
Votorum meminerimus, quibus infinitam, latēq; exuberantem Dei bonita/
tem suppliciter apprecamur, quod per monumenta facit, bona nobis pergat
contribuere, nequeo temperare mihi, qn ex Vetēg philosophog id cotu feli
gam, Quog cōmonemur placitis Deo tota ui exhibendum adoratiōis cultū,
quo euidentius multog, q Christi cōsecratores se pñitent, & prædicant, & caua uerba, ac
in modum Veficag tumentia buccis trutinant inflatis, Sed lingua tenus, & factis pcul, pui/
cax retundat impietas. Imprimis uero mihi se Iamblichus ingerit Sacerdos magnus, & præ
cellens Porphyrii discipulus, a quo pñitum scimus in libro de mysteriis, Voto, adoratiōe q;
Sacrificium pfectius fieri, & absolutius, & totam demū religionē effici firmiorem. Ea quog
re eximiam cōflari animag, & Dei cōnexionē. frequens item adoratio alit intellectum, &
pñcit, Animā ad diuina suscipienda admodū efficit ampliōrē. Diuina nobis apit, hac Lumī
nis diuini insuescimus splendori. Cælestis augetur amor, quod q; in animo diuinū est, succē
dit acrius, furrigē, extergit q̄cqd maculosum, q̄cqd est animæ hostile. Spem elargit eximiā
fidem pñciendo circa Lumē. Postremo adoratio frequens Deo nos familiares facit, atq; ut
plane dicā, discipulos. Certe ab Deo, ceu fonte perenni manāt omnia, nil tam tenuē, aut pu
fillum, quod eius ope cōperias destitutū. Vnitas diuina exuberat in omnibus. Ea stat omne,
q̄cqd est. Sed ut ab illa profluit, ita refluat in eandem Circulari quodam, & intimo motu.
Alias opis indigum tota ui præcipitaret in interitum. hæc nos ratio ad piām puocat adora/
tionē, qua cum deo, abs quo pñdiuimus rursus coniungamur, & ut sic dicam, coalescamus.
Propterea diuine Porphyrius, Qm̄ inq; Dei filii dicimur, & sumus, Sed in hac mīdanā
magnitudinis portione, ueluti in exiliū quoddā amandati, & in Tullianū quodāmodo intru
si, suppliciter, ac summis addecat uiribus adorare, Ut ab hisce educti tenebris, & teterima
fede, unde pñdi, Pñem latissime repetamus. Certe cum uniuersi partes simus, uniuerso p/
culdubio indigemus, Sigdem ipsa ad totū pñferio partibus salutē præstat. Quod si Virtutis
expetis ornamēta, Eum uenerare, q̄ totius Virtutis est princeps. Qui, n. est Vnitas uera, bo/
na, Id ipsum, quod expetis, impñt bonū. Si Corporeū insigne quodpiā pñctaris. Ei te su/
biice. Illi Vota pñce, Cuius immēsa uis Corpora omnia creat potētē, & salubriter pñinet.
Qui essentiā præstat, utiq; præstat & salutē. Hoc ipsum nobis dicat historia, ex qua edoce/
mur. Indog Brachmanas, Persag Magos, Veteres Græcog Theologos omni pede diuino
cultui, & Votis intendisse. Quippe cū sit a Brutis dissitū humanū genus, pñtaneū est, ac
pñsus necessariū, dissitā, ppriam, a Bestiis sequestratū unā aliquā habere pñctionem, in cu
ius participatum inferiorēs nō ueniant astantes. hunc uero esse Sermonē, non recte putaris.
pleraq; n. in brutali uita extant sermonis uestigia. Neq; item Rōnem q̄libet. Nam adiūz ra
tionis in bestiis femina multa, quod opeg, & Vitæ cōprobat modus. Speculatio item quæ/
dā, & naturalīū pñtia nobis uidet, cū illis quadatenus esse cōis nā & remedia norunt. Cibos
distinguit, futura prælagiūt, ingruētia uitant solertissime, etiā si natura duce in hisce potius
uideant niti. Vna uero est Diuinitatis Cōtēplatio. Cultus unus, q̄ extra hominē reicit oīa.
Neq; pñā in passum astantia Deum suspicant, aut sciunt. Peculiaris homini est in Naturæ
principem Deum mētis excitatio, quō etenim spectet ipsa hæc tam præsignis, tam regia hu
mani Corporis ad supā excitatiōē. Quod si ex Plinio obicere pgas, & Brutorum aliqua cæ
lestibus reuerētia cultum exhibere, Inferam, non exacte ad Vēg omnia narrari ab id genus
scriptoribus. Quāq; ex Platonicog doctrina possum coarguere, Bestias aliud q̄dvis face
re potius, cū cælestia honorare uident. Aut si honorāt, nescire tamen qd agāt, Vel si sciunt,
Eas item intelligentiæ, ac immortalitatis uideri participes, quod est ab omnium fere cōsen
su disparatum, respit q; Epicureum quiddam. Cui generi, si modo non sit obdurata fron
te, ferulas adhibuisse, non superuacaneum censetur. Vēg, ut unde diuertimus, illuc demū
reuerentur, Putant ex adiutissimis nōnulli, Cultū absolutū, & nulla ex pte cessantē, qnq;
maxime pñci rebus. Primū inquit, nosse oportet eū ipsum, quē colere destinaris. Mox qua
rōne cultum hunc adhibere, sit necesse. Secundo loco summag exercitatione Virtutū, Casti

tate, integritate, mentis puritate, ac sanctimonia excussum, depuratamq; uitam Diuinæ uitæ, quantum ratio patitur, coaptare, assimilatione religiosa. Tertium locum ex his habet cōtactus iam augulior, quo diuinam essentiam fere attingimus. Quarto loco diuinum uestibulum ingredimur iam. Postremo Vnitatem animæ nostræ propriam Vnitati diuinæ insinuamus penitus, atq; connectimus. Demum prius quam ad alia transeamus, Illud utiq; admiratione dignum, & festo plausu excipiendū, quod Homerus tantæ Verustatis poeta duo potissimū in homine insigniter est ueneratus. Tum quod mente ornatus foret, Tum quod coleret Deos, Sic enim Vlyssē commendat.

ὅσπῳδὲ μὲν νόον ἴσι θεοῶν, πῶδὲ δ' ἰγὰ θεῶν
δὲ Λακε, οἱ δ' ἄνδρῶν ἐγὼν ἔχουσιν.

Scribit tamen Theodorus magnus, explorando curiosius singula, liquido compertum, Mētes quidem, & Animas præcipue, Sed & quicquid omnino est, excepto uno, adorate, item atq; uouere. Nempe inquit Proclus, cuncta precantur, hymnosq; concinunt ad ordinis sui duces. Sed alia quædam intellectuāli modo, alia rationali, alia naturali, alia uero sensibili, unde enim putamus Plantas illas, quas heliotropias nominant, ad solis motum Solem uersus moueri? Selinotropias uero ad Lunam uerti? Sed Vir tantum bonus ut in legibus Plato doctus, Deū decenter, feliciterq; precat. Postremo inquit Iamblichus, Adoratio, eiusq; Virtus nūc sacrificiū anteq, nunc medio inserit, Interdum finem complet sacrificandi.

¶ Volutatio in Cœno apud Plin. quid sit. Cœtoma, Patos, Conisalos, Conisfra, Pandare, Canthelii qui sint. Item locus Plin. expensus. Bibendi Leges. Conuiuiorum præfecti. Oratii locus declaratur. Amyssillare. Commodi historia. Item tertii loci perpenio in Plinio. Pauli prætorii historia. Quid admouere obscenæ imaginem Principis. Vini ordacei proprium. Pinon uinum, Et Bryton, ac Parabia. Cap. XXVI.

Linus historia naturalis Volumi. XIII. supercilio, utsolet, censorio Vinolētiā detestans, Ad hæc inquit, pertinent peregrinæ exercitationes, & uolutatio in Cœno, ac pectorosa Ceuicis repandæ ostentatio. Sum memor dū adolefecis adhuc, natus uix dum annum tertium & uicesimum enararæ nobi le opus Antonio Boldo Rhodigii præturam gerenti, Viro in literis satis exercitato, Quæsisse ex me per literas Veronensem quendam, qd super eo loco nō apto adnotum fenerat, Vel qd minus picipibat ipse, Vel ut ingeniū meū pichitaret, & doctrinam. Respondi tum p tpe, quæ occurrebant, nunc eadem, sed excultiora, multoq; locupletiora hic apponere est uisum, tum ut p uirili psum, tum ne peat, qd laboriose olim fuerat excogitatum. Igit Volutatiōē in Cœno intelligo Luctatorū meditationes, in quē sensum duxit me primū Valerius Martialis lib. vii. in Philenē, & putrilululēta de palefra Vncti uerbere uapulat Magistri. Accessit mox & Senecæ astipulatio, apud quē ita legim⁹. Nō adducor inquit, ut in numeꝝ liberaliū artū Pictōres recipiam, nō magis q̄ statuarios, aut marmorarios, aut ceteros Luxuriæ ministros. Aeq; Luctatores, & totū luto, ac oleo pstantem sciētiam expello ex iis studiis liberalibus, Et nequa oīno subfit hæsitatio. expendant quæso Plinianæ obsecritatū scrutatores, Quæ ad eā rem aptissime Lucian⁹ scribat, Cui⁹ Dialogus est, Anacharsis, siue de Gymnastiis, Qui adeo ad Plinianū accedit sensum, ut p̄sus ab eo quodāmodo uideat⁹ mutuatus. In ei⁹ igit Sermonis initio ita positū inuenias.

ταῦτα δὲ μὲν ὁ σόλων, ὅπως ἐνεκα οἱ νόοι τοῖσιν· οἱ μὲν αὐτῶν πᾶσι παρ' ἐκὸς μὲν ἀλλήλους ὑπερκελίχουσιν· οἱ δὲ ἀγχις, καὶ ἀνγίχου καὶ ἐν τῷ πᾶσι οὐκ ἀποφύγονται καλινδύμενοι ὡς περ οὖν. Hæc inquit, ὁ Solon cur nam iuuenes nostri faciant. Alii complexi mutuo se supplantant, hi præfocantur, Illi uerberantur, & Cœno sese immittunt, uoluntanturq; perinde ac sues. Porro & Cæroma nouim⁹ dici Oleū, quo perungerent Athletæ, ad robur adiiciendum mēbris, adhibito quodam terræ genere. Sunt qui Paton dici putent Cœnum Cæromati. i. oleo, ut ipsi interpretantur, permixtum. Cui si Sudor accesserit, Conisalos attice dicatur, sicuti auctor probat Galen⁹. Patin pro Conisalo fere accepisse, Eustathi⁹ animaduertitur, nam Conisalum pro puluere intellexit Homerus, ubi ait, ὑπὸ θροσὶ κονίσαλος ἄρουρ' ἐκ' ἡλίου. i. sub pedibus excitabatur puluis pellofus Conisfram pro palefra positam inuenimus, quia Conis sit puluis, quod significat Eustathi⁹. Quamq; erat Atheniensium item Deus Conisalos. Strabo, Nam inquit, Priapus Hippius non nouit, & Orthanæ, & Conisalo, & Thychoni, & eiufmodi Atheniēsiū deis per similes est.

similis est. Quæ autem peregrinæ dicantur à Plinio exercitationes, minus puto habere difficultatis, Quando auctore Thucydide, scimus, Omnium primos Lacedæmonios Corpora in gymnasio nudasse, atq; oleo perfudisse. Et M. Tullius libro. ii. de Oratore scriptum reliquit, Gymnasia delectationis, & exercitationis gratia primum ab Græcis instituta. Vbi uero ait, pectorosa Ceruicis repandæ ostentatio, Intellego membrorum conformationem in palaestra significari, Imprimisq; Collum procerius, quod in eo exigebatur maxime, uel Satyro attestante,

Et longum inualidi collum Ceruicibus æquat

Herculis, Antæum procul a tellure tenentis.

Sed & Martialis in distichis id ipsum ap-

probat illis uersibus.

Hæc rapit Antæi uelox in puluere draucus,

Grandia qui uano colla labore facit.

Pectoris quoq; latitudo roboris indicium est uel maximū, Nam in Tironibus Vegetius primo de re militari, id item exegisse uidetur. Sed et erectam Ceruicē nō tacuit. Repandus uero non retro patenter signat, nec reflexum, unde Repandistrum concinnauit Pacuius, qđ dure, Quintiliano teste, Sarcina item Pandati dicuntur, qui oneribus nimis succum bunt fere, & incuruantur. Plinius de Apibus. totę q; onusta remeant sarcina padate. Item lib. XVI. Arbores, siue trabes pandati scribit, quæ incuruantur, cæduntq; ponderi. Cuius contrarium palmæ faciunt, quæ in diuersum renitendo fornicantur, Veluti A sinorum gen^o id, Quos Canthelios Xenophon dici scribit, sicuti in monumentis Sudæ relatum scio. me/minit & Polybius, qđ & in percipiendi hebetior eo dicatur nomine. Catheton uero, id est καθετων dicunt perpendicularum. Catheter autem, seu καθετης chirurgicum est instrumentum, imagine quadam. S. literæ, quod per Vrethram intrusum Vrinam prolicit. Cæterum posteaquam nodum hunc satis implicium, non ut Alexander, ferri adminiculo plane exoluius, addamus & abudanti, quod in eodem Capite legitur haud ita multo post. Alius inquit, quantum alea quæserit, tantum bibit. Concisa oratio, & impedita, sed Pliniana, Cæterum hoc sensu. Alii inquit, tot exiccant pocula, quoriniunxerit Cōiuii Dominus, qui talorum fortuito iactu eum fortiebatur Locum. propterea Oratius, Nec regna uini fortiore talis. Quin ex eo dicebantur Modiperatores, seu bibendi imperarent modum iusta Conuiualis leges, sic enim appellantur. Magistros Cicero uocat. Græci καταλῆς, hoc est Reges. me/minit Legum septimo etiam Plato, necnon in Cœnis Macrobius. Decreta porro Conuiualia, quæ uocant νόμος, diligenti seruabantur scito. Sed quænam erant ea? Apud Græcos inquit Cicero lex in conuiuiis obtinetur. Aut bibat, aut abeat. Erat & Cautio conuiualis, πίντε πίντε πείτε πίντε, ἀμα τὴν ἡμέραν, bibe quinq; bibe tres, bibe quatuor Cyathos. Apud Romanos uero Bibendi ars hisce fere constabat legibus, quod Plinius obseruauit, & docuit, non labasse sermone, non leuatum uomitione, non altera Corporis parte, plurimū haussisse uno potu. plurimum præterea addidisse aliis minoribus. optima fide non respirasse in hauriēdo neq; expuissse, nihilq; ad elidendum in pauimento summum, ac postremum potum ex uino reliquisse. Hæc Plini⁹, quæ eo gratius apposuius, quoniam quod extremo loco adiectum est, Oratio multum infert lucis Carminum. ii. quem locum conuiuentes pleriq; transiliunt, in aurem, ut aiunt, utranque sopiti.

Absumet hæres Cecuba dignior

Seruata centum clauibus, Et mero

Tinget pauimentum superbo,

Pontificum potiore Cœnis.

In eo autem, quod Plinius dicit, optima fide non respirasse in hauriēdo, scitu dignum est, id Græce admodū uenuste uno exprimi uerbo ἀμυστ, quo significatur, inter bibendū ne fuisse qđem oclufum os, aut tracta labra, Sed capaciter haussisse, aut magis quasi ἀποπνῆσι, quod indicat, sine respiratiōe, Vnde etiā producit uerbum ἀμυστ⁹, eo modo bibere, qđ nos latine nec inepte Amythillare dixerimus, qñ & Oratianā legimus Amythidē. Celberriū illud est, Cōmodū Cæsarē in solitudinib⁹ & Aestuariōibus, quas Agonias dicūt Græci, ingens peculū dulcis uini solitum haurire ἀμυστ. In quo à præsentibus id in Conuiuiis frequens succlamatum fuit. πῶσαισ. i. uiuas, Sed amphibolice pñuntiatum, Grammatici cōtendunt pinde ac dicat, complexi uiuendi modū. i. morere. Est & tertius locus Capite eodē habēs, & ipse inuolucris aliquid, ubi Plinius ait Vulgoq; ueritas attributa uino est.

Sed inferi luminis non parum tertio de beneficiis Seneca, Vt adagium uulgo frequens preteream. Vinum & cum pueritia, & sine pueritia ueridicum est. Sub Tiberio inquit Cæsare fit ita accusandi frequens, & penè publica rabies, quæ omni Ciuili bello grauius togatam Ciuitatem confecit. Excipiebatur ebriorum Sermo, simplicitas iocantiū. nihil erat tutū. Omnis scruendi placebat occasio. Cœnabat Paulus prætorius imaginem Tiberii habens in gēma. Matellam poposcit. Id factum Maro ex notis illius tps uestigatoribus notauit. At Seruus eius, cui nesciebantur insidie, Ebrio anulum extraxit, cum Maro Conuiuas testaretur, ad motam esse imaginem obscœnis, & iam subscriptionem componeret. hæcenus ex Seneca, & quidem pluscula, tum ut Plinium illustraremus. Simul ut obiter perciperent studiosi Luuenes, qd esset Principis imaginē obscœnis inferre. Porro Val. item Martialis locis aliquot nūc figurate, nūc apertius illoꝝ tempoz infecta scelus qbus poculo, & uino extorquebant hæreditates, & testamentorum falsę sub signationes. Obiter id enotabimus, mirum esse, qd in Libro de Ebrietate Aristoteles prodit, Vino ordeaceo temulentos pronos modo decumbere, aut supinos, quod in aliis haudquaqu fit. Vinū id genus uocat Philosophus inibi Pinō, id est πινος. Sunt q etiā Bryton, ut in Triptolemo Sophocles. Sed & in Lycurgo Aeschylus. Verum ex radicibus item concinnari Bryton, Hellenico credimus. Hecateus in Europe periodo auctor est, Pæonax ex Ordeo Brytum haurire, ac ex milio, & Conyza Parabiam.

¶ Quam habeat rationem id frequens in libris, Non esse infundendum Lenti unguentum. De Odoribus aliqua nō ingrata. Item quid sit Odor. Dryinos animal. Cap. XXVII.

On esse promiscendū Lenticulæ unguētum, ex Varronis satyra Gellius adnotauit. monuerat diu antea in epistolis ad Atticū M. Tul. sed & eo adhuc antiquior philosophus Aristoteles, in Commentatione, quæ de sensu est, & sensu li ut Athenæum prætereā. Dignum uero arbitratus nosse exactius, quæ nam foret eius sententiæ ratio, siquidem sublebat, inesse quippiam latentis doctrinæ. Adii nostri temporis Lynceus, Qui summo conatu interpolatum Gellii codicem restitueret adorti sunt. Cæterum nil ibi compertum, quod sitim expleret. forte illi, ut q essent ingenio acri, doctrina exultiore, hæc tanq̃ tenuia nescio quæ, ac nugalia, uel scholica contemperint, ac uelut Piscium filii, quod aiunt, aquosa petierint. At ipsi fordescentes, quasi Reguli, & Scorpiōes, aridissima quæq̃ cōsectamur, & quod infra classem simus, ac notæ uilio ris nil opinamur negligēdum, quod inscitum, & latens frontem cogat perficere, nullo p̃fectu. Igitur omnem, quod aiunt, lapidem mouēdo sic cōperi. Odorum Species esse duas. Alteram quidē saporis rōne, Cui gratum, ingratumq̃ inest quidem, sed per accidens, hoc est non quatenus eiusmodi odora sunt, Sed quoniā odor eoz̃ nutrimentum significat. Est. n. odor quædam, ut sic dicam, passio nutrimenti, sicut & Sapor, Si quidem per qualitatem eā aptum, & congruum sibi alimentum e' lōginquo percipiunt animalia, Sicut coniunctum p̃ Saporem. Ex quo animaduertimus, Odores id genus saturis minus esse oblectabiles, At esuriētibz mirifice. Nam nec Cibaria ipsa nō indigi appetimus, quo colligimus liquido, Hocce odores alimētū tantum rōne oblectare, aut ediuersō. Altera uero Odorum species per se dicitur. Nāq̃ oblectant simpliciter, & per se, nullo nutritionis intuitu. Eiusmodi sunt florum odores, bi quippe nullam conciliarint appetentiam. Quin immo si Cibariis inferantur, inamœnar reddunt ea, prorsusq̃ aspernabilia. Quoniam odorata hæc fere sunt saporis non boni. Propterea inquit Philosophus, scite admodum, & ex Vero dixit Stratis in Euripidem inuēdus, Si Lenticulam decoquas, unguentum ne indideris. Situ porro dignum id quoque, Odores hosce, qui per se Odores a' Physicis nuncupantur, esse rationabilis naturæ infimæ, hoc est humanę proprios. Eos enim homo dedit solus, iisq̃ afficitur plurimum. Quo nomine, quantum ad hoc, Odoratus in nobis inter animantes omnes præstantior, exquisitiorq̃ est. At in altero Odorum genere a' Brutis longe excellimur. Euentus autem ratio est, Vt contemperetur Cerebri frigiditas. Id enim in homine maius ex Corporis analogo, quàm in cæteris. Cerebrum deniq̃ suapte natura frigidum est. ob id & Sanguis, quem exiguae, ac prætenues uenæ complectuntur, tota facilitate frigus concipit, propter quod ex cibo resolutæ exhalationes fumidæ, & arcem illam scandentes, ex loco frigore

et frigore densiores factæ rheumatismis plerumque præstant argumentum. ad quæ amolientia uel aliquo modo mitiganda Odores imbecillitatis naturæ natura memor suggestit. Quod si Odores hi Cerebrum uidentur quandoque oblaedere non parum, ex indiscreto provenire modo, certum est. Nam si iusto plus id incaluerit, fit inde redundans resolutio, quæ mox in fert nocumentum. At qui alimenti rationem habent, odores sæpius multo Caput infestant, ex humectationis nimietate, aut siccitatis. Sed dicat aliquis, Tu quidem de Odoribus satis multa, Verum ecquid edoces, quid demum censeamus esse odorem? Nam sunt, qui Odoris nomine fumidam intelligat exhalationem, quam acri, & terræ communem uolunt, veluti mediam inter ea, cum sit quid resolutum ab sicco terrestri Aere, non pertingens subtilitatem. Nam & Heraclitus literis mandauit, Si omne, quod est, in fumum resoluatur, Nabis facile cuncta discernentur, quia uniuersa in Odoris rationem uenirent. Aliis uero magis placuit, Odorem dici humectam euaporationem. i. aqueam humiditatem resolutam. At aliis Vtrumque. Sed amplius inspicienti, nihil horum profecto tradi recte uidebitur. Nam si Odor fumidum quiddam sit, Quonam pacto in aqua fiat fumus? Atqui in aqua odores percipi, certe opinor liquere. Si uero euaporatio dicatur humecta, relinquetur intelligendum, sentiari Odores per effluxum quendam, quod item de Coloribus pronuntiatum est, Sed utrumque perperam. nam utrumque colligit, Sensum effici odorum, & Colorum contactu. Adde quod odoratum Corpus, & uisibile plane imminueretur, & demum effluxu assiduò resolutum periret. Quod dictum paburdum foret, præsertim cum distita longe sub sensum ueniat tum uisus, tum odoratus. Effluxus nempe qua ratione in tam longinqua terrarum producat? Ceterum id astruendum uerius, contingere hoc per spiritalem medii immutationem, Siquidem ligido constat, Humectum, quod in spiritu est. i. in aere, quodque in aqua pati ab Euchyma siccitate. Atque ita odorandi comprehendere rationem. Nam Aer item humectationis est particeps. Alicubi tamè Aristoteles non inficiat, odorem esse fumidam exhalationem, Sed non ita, quæ sit ipsa odoris essentia, quod secundo de Anima falsum conuincit. Longius. n. diffundit odor, quæ sit ipsa odoris essentia, Sed id sentit, quæ hæc sit causa, ut sentiat odor, quæ ab calidis profluit, quo fit, ut calidis temporibus, & locis flores maioris esse odoris pernoscant. Sed Vt obiter adnectamus aliquid, Non ignorandum omnino, esse in Quercuum radicibus animal ad pncipem adeo potens, Vt suppersu tantum excidat Pedum cutis, intumescantque insigniter crura tota. Id uero etiam mira bilis, Sigs mederi uelit, Manus itidem excoquant. Quod si interimere adoria quæpiam, pessimo infici odore, Itemque odorari aliud nihil. Quod utique cunctanter appofuissim, ni ab auro graui relatum scire Paulo Aeginita quinto *ισχυρὸς ἀπορυμνέσας*. Nomen uero Animalis *ἀνίμω*, ab loco, ubi uisitat fere.

¶ Grati animi exempla, Alexandri, Socratis, Furnii. Interim Archelai historia. Ingratitudinis foeda fugillatio. Actio ingrati Athenis contra Senecam. Hirundinæ significare ingratum. Miliius Macedonici historia. Cap. XXVIII.

Lexandrum Macedonem Ingentis spiritus terrarum principem legimus, inter alia haud parum multa, quibus eum natura, extra quam mortales alios, excoluerat, hone flaueratque. Et Cælo quodam modo inseruerat, Virtutis, & laudis felici magnitudine, Idemdem magna sua gloria solitum prædicare, a nemine se unquam benigne fuisse exupatum. Magnū id, & præclarum. Sed quod in participatū admittat, & alios. Verum itidem magnos, præcellos, omniū capaces. Archelaus Rex, is, qui in Solis deliquit, rege naturæ ignarus, & pauore attonitus festinatus occludi Regiā impauit, & quod affolebat in magno plerumque more, Comam filio decuti iussit, Socratem impensè rogauerat, ad se iret. At ille, seu per eam figuram, quæ in sermonibus erat ei per familiaris, seu animo ferio, negare perexit. Eius beneficio futurum se auctiorem, Cui paria facere non quiret. Sed age aduocetur ad hoc decus rerum Italica Virtus. Furnius Vixit Augusti temporibus. Pater eius cum Antonio stipendia fecerat. ob id iure belli hostiliter Augusto erat offensior. Adit imperatorem filius. Patris ab eo uitam deprecatur. ignoscit ille, tunc Furnius, hanc Vnam Cæsar habeo iniuriam tuam. effecisti, uiuerem, & moreter ingratus. & festo plausu excipiendam uocem. & præsignem animi sublimitatem.

effecisti inquit, uiuam, & moriar ingratus. Quod esse potest tam amplum gratitudinis indicium, quam nulla ratione sibi satisfacere, & dantis beneficentiæ imparem se perpetuo fateari? At si æqua lance rem totam uoluerimus expendere, paucissimos eius notæ reperias. Et enim quousquisq; gratum agere nouit. Hic quia se uel Codro nobiliorem putat, aut congeflas suscipitopes, & deniq; quod publicum fere hominum est uitium se sua q; miratur, amat, nec nouit perdere, quicquid contuleris in solum computat bonum q; si non & ultro deberi sibi opinetur, quod accipere sustinuerit. Aliū auditas transuerfum rapit, natum q; inde illud sæpe iactatum, nil esse iucundius, quam capere. Sed & inuidia quandoq; in Ingratitudinis album nos transcribit. malum certe uehemens, & importunum, quo in digytos mittimus, non quantum rationibus nostris ex amici largitate accesserit. Sed num idem in alios, aut eo amplius contulerit. Gregarius miles inuitus facit, ut Coronam det ciuicam, quod in quadam oratione Cicero testatur, & se ab aliquo seruatum fateatur. non quia turpe sit, profectum in acie hostium manibus eripi, nam id accidere nisi forti uiro, & pugnantis comminus non potest. Sed onus beneficii reformidat, quod permagnum est, alieno debere, quod parenti. Quod si est Omnium Virtutum mater Gratitude, quoniam ex huius profluit fontibus in Parentes pietas, in Patriā charitas, in Deos religio, inter homines amicitia. In educatores, & Magistros ueneratio. Certe colligendum, quod ad Atticum M. Tullius scribit, Ingratis omnia inesse uitia. nil tam inhumanum, tam ferum, tam immane, quam committere, ut beneficio non dicam indignus, Sed uictus esse uideare. Hinc opinor factum, Vt natura ipsa ad id nos prouehente, Ingratos nemo non uel Vatiniانو prosequatur odio, si q; saculta addit, & pariat ratio, primo quoque tempore ultum eat. Veluti sint tum beneficentiæ, tum Communes tenuiorum omnium hostes. Nec fere alia ingrato irrogatur pœna. Crimen est passium quidem, & quo nullum frequentius, nusquam tamen punitur, Vbiq; improbat. Odisse contenti ad Vitorem reiciimus Deum. In Declamantium scholis creberrima fuit Ingrati actio. In urbibus uero præterquam in Macedonia si Seneca credimus, nullibi. Nos tamen in latina historia obseruauimus, Athenis item aduersus ingratos actio nem fuisse constitutam. Quod significat opinor, & Pollux Onomastici octauo. Sed curiam ingrato ex formula non agimus? ne quod beneficium est, incipiat esse creditum. Et ne Gratitude honestissima res incipiat honestatis nomen amittere, necessitatis iugum subeundo. Alioqi & anguli omnes actionibus obstreperent eiusmodi. Pythagoras ablegandos, reiciendosq; ingratos, ex Plutarchi interpretatione, symbolice nouissime uidetur, ubi precipit, sub idem tectum non admittendas hirundines, quoniam ingrati, ac parum firmi symbolum auis ea credatur habere, nam & in Rhetoricis ad Herennium edocemur, amicitia minus firma similitudinem ab Hirundinibus duci oportere. Succurrit prius, quam hinc digredimur, dignum, quod memoretur, ingritudinis exemplum. Erat Macedonum Regi Philippo manu promptus miles, experta uirtutis multis sæpe bellis, sed quo se præclarius gessisset, eo frequentius a peritissimo duce, qui in tractandis militibus egregius esset artifex, ad prouocandam audaciam auctorabatur, frequenter etiam, ac insignite donatus. forte is ex naufragio exutus omnibus, uix etiamnum spiritum ducens errabat consilii inops. Eum conspicatus Macedo quidam benigne amplexatur. iubet bene sperare, semiuuium in Viliam suam perducit, fouet accurate. Lectulo cedit quoq; nec patitur quicquam frustra ab eo desyderari. postremo digredientem uiatico etiam instruit, summum murantem identidem, non sentiat ingratus. parem rationem faciam, liceat modo mihi Imperatorem meum adire. Venit ille ad Philippum, miseriam suam exponit, Sed hospitibus benignitate reticet, nec satis. miserantem illum inducit impudenter quidem, sed milititer, donet sibi Macedonis cuiusdam agros. At is non alius erat, quam ille ipse hospes, Qui tam inhumaniter, & fere omnibus exutus, nil dissimulando, per epistolam sacri seriem Philippo insinuat. excāduit is, nec ualens tam insignem sæuitiem decoquere improbissimo homini stigmata iniuri iussit, restituto in integrum priore Domino.

¶ Virgarum apud ueteres usus eximius in sacris, & Vaticiniis. Pyrethi magi, & Pyrethia septa. Dinon, Locus. Diuinaculorum species. Qui Specularii, Capnomantes. Saliatores. Palmicum augurium. Vaticinia ex piscibus. De Myrica scitu digna. Item de Rhabdus. Poemata

chis. Poemata uirgæ apta. An Virgas in Dracones potuerint Dæmones mutare. Quæ sit
Acæna, item Sceptum oistrea rhabdota, & arhabdota. Cap. XXIX.

Irgas in rebus diuinis eximii cuiusdam usus fuisse Veteribus, ex plerisque conie
ctare licet. Nam qui Persicos ritus diligentius animaduersos literis manda
runt, Illorum Magos, qui sacrificiis præficiuntur, Carnes super myrto, & lau
ro positas tradunt subtilibus uirgis adurere, mox oleum lacte, melleq; promi
xtum conspergere, ac comprecari, fasciculos ex myrica pertenuis manu tenē
tes. Cappadocia Magos suos ingenti numero Pyrethos uocat, Sicut septa quæda Pyrethia,
in quorum meditullio surrecta ara, ubi inextinctus seruetur ignis, flantq; itidem comprega
tiones non sine myricinis Virgis. Sicuti in Scythia quoq; ubi Vaticini traduntur plures, sa
lignis uirgis diuinatio concipitur, quas dissoluant, ac separatim singulis humi constrictis, ua
ticinantur, interim uirgas prehendentes, componentesq. Narees uero, quos esse Andro
gynos putat Herodotus, Tiliam scindentes trifariam, digytisq; implicando, ac resoluen
do præcūnt futura. Siquidem diuinatio, quæ malis iniungitur Dæmonibus, Vt aliud agentes
hoc item subnotemus, foliorum intendit crepitaculis. pomorum dispicit semina. in sublime
iactata bacilla suspēctat. Cortices, Nomina, Imagines, Phialas, Specula, unde Specularios
dici, apud quosdam comperi, & id genus alia mille scrupulosius obseruat. Adeo ut Capno
mantes quidam ex re ita dicti, tradantur ex fumi dissectione super aras futura captare, pro
pterea Papinius, Thurea nec supra uolitant altaria fumo, Atq; item Saliatore referantur
a nonnullis, Qui salientes oculos intuiti, odorantur præsagium. Meminit rei ipsius in Ama
ryllide Theocritus, ἄλματα ὀφθαλμός μιν ὀφείλει. Salit mihi dexter oculus, quāquam Pla
tus in supercilio id obseruauit. dicitur uero Augurium id Palmicum, de quo Posidonius scri
psit, ab Oculi uibrata subsultatione, quæ res dicitur græce πάλμν, Nam apud Galenū,
& Aeginetam Paulum medicina tertio, dicitur & κρησάει παλμός, idest Cordis tre
mor. Sed & Satyriasis a Paulo eodem esse traditur αἰσίοπαλμος, idest Pudendorum sub
sultatio, Quæ Vasorum spermaticorum consequatur inflammationem. Id uero ni sedet
malum, in Vasorum eorundem mox præcipitur πάλμν. Esse uero affectionem raram,
Quæ & mulieribus contingat. Fuere in Lycia quoque, ex piscibus uaticinia qui captarent,
eos Ichthyomantes uocant Græci. Ligneis obeliscis cum assis carnis, pane quoq; & ma
za in aquam proiectis. Locum, in quo ista transigantur, Dinon appellat Artemidorus Geo
graphiæ decimo. Sed redeo ad diuerticulum. Apud Nicandri interpretem in Theriacis ita
legimus, ad uerbum pene tralata sententia. Apollo inquit, Vaticinos sanxit myrica præ
nuntiare mortalibus futura. propterea insignem fruticem hunc Nicander Martin uocat id
est Vatem. Quin & Magi item Scythæ myricino uaticinantur ligno. etenim in plerisque locis
Virga præsagunt, quod in primo compositionis tertiæ Dion quoque confirmat. Sed & in
Lesbo Apollo myrica ramos tenet, qua ratione Myricæus quoque est cognominatus. Et
Archæus prodit, quandoq; in Somnis uisum Deum illum myrica ramo decorum. Et Me
trodorus rettulit, antiquissimam esse plantam myricam, nam Aegyptii in Iouis pompa co
ronantur myrica, Sicuti apud Medos Magi. Porro ad rationem Virgarum spectat il
lud quoque, Recitatores Homerici Camminis Virgam solitos tenere, unde illis Rhabdu
chorum cognomen adhæsit, qua ex causa Virgæ apta Apuleius in floridis poemata ui
detur dixisse, quāquam & eodem nomine dicerentur, qui ludorum Spectatores composi
te reprimere, Gymnicis enim ludis præciebantur, quos uocabant Brabeutes, uel, ut
Plato, Brabeos. Item Mastigonimi, & Rhabduchi. Fuerunt & suæ Lictoribus romanis uir
gæ nam & hi Rhabduchi sunt, quibus fores pulsarentur, quando Pompeius intraturus Po
sidonii sapientiæ professione clari domum fores percuti de more ab lictore uetuit. Quod
Plinius scribit, & antea Liuius significauerat, Et comprobatur Papinius, Et multa pulsantur
Limina uirga. Quidam præterea, quod in sanctis obseruatum literis adnotauius, Virgas
coloris uarii in Aquis recondebant, quo potum ducebantur Oues, Vt inibi salientibus arie
tibus, ex earum intuitu conciperent Oues uariantis laniti foetus. Sed euentus eiusmodi na
turalis qui uerit reddi ratio. At quid sit dicendum ibi, cum Aegyptios Magos Virgas uertis
se in Dracones, legimus? Hoc naturæ ratio nulla prorsum admiserit, Quoniam Corporea

materia Dæmonis non subiicitur potentæ, quantum ad transmutationem ipsius ad formã. Quod tertio de Trinitate Augustinus docuit. Non est putandum inquit istis transgressoribus angelis ad nutum seruire hâc uisibilibus rerum materiam, Sed soli Deo. Verum & ipsa dictare ratio uidetur, nam in Compositis ex materia, & forma, materia per se non fit neque item forma, sed totum simul, immo q; totum transmutatur in totum, ut ex toto aere fit totus ignis, quando aeris fit in ignem conuersio, sicuti in libro de generatione Auctor Aristoteles est. Effectus porro assimilis agenti est. Et in eo præexistit saltem uirtute. Proinde ex materia, & forma confiatum naturali produci nequit, nisi ab itidem composito. Angelus uero forma est simplex, propterea solus Deus præstare hoc ipsum potest. Verum id non utiq; inficiabimur, potuisse Dæmonas, celeritate incredibili uirgis emotis, serpentes earum loco subiicere, uel aliunde allatos, uel agentis naturalis uirtute ibidem genitos, præsentium ocularos perstringendo, quod præstigiatorum Acceptacula cõprobant. Adde quod abeuntibus sensibilibus phatasmata remanent, & imaginatiões, sicuti, ii. de anima proditum ab Aristotele, scimus, & inde ex motu locali formarum sensibilibus remanentium in Virtute phantastica cum humoribus, in quibus sunt, ut in subiecto, apparent aliqua, quæ non sunt. Quare in libro de somno, & uigilia, Idem inquit, Descendete plurimo sanguine ad principium sensuum, simul descendunt formæ in imaginatione conceptæ, atq; ita demum fit, ut quæ nõ sunt, uideantur, quemadmodum Somniantibus contingere, scimus omnes. Qua ratione possunt & Dæmones humores commouere interiorum, exteriorumq; sensuum atq; ita ad organa formas aliquas inducere, perinde ac extrinsecus occurrerent, non solum dormientibus nobis, Sed uigilantibus quoq;. Vt sic putemus aliqua extrinsecus uel esse, uel fieri. Quæ tamen nec sint, nec fiant. Qua ratione puerfa immundorũ spirituum subtilitas, & infatigabilis fraus eludens spectatorum uisus, Virgas in Dracones deformatas potuit præterdere. Nam & demonum eorundem illusionibus seductæ mulieres quandoq; se cum Diana credunt non æternis horis equitare. Potest ratio item afferri alia, inesse rebus corporeis per omnia elementa occultas quasdam seminarias rationes, Quibus cum data fuerit opportunitas temporis, & Casus, prorumpunt in species debitas suis modis, & finibus. Quamobrem Angeli, uel Dæmones dici non possunt, qui talia efficiant, Animalium creatores. Sicuti nec Agricola segetum, quamuis norint præbere quasdam uisibiles opportunitates, & causas, ut illæ nascantur. Cæterum quod isti faciunt uisibilibus, hoc ipsum Dæmones incognita nobis, aut in uisibili ratione. Solus uero Deus Creator est. Approbantur aliquo modo, quæ hactenus sunt prodita nobis, sententia doctissimi Interpretis Auicennæ, apud quem ita legimus, Excantationes naturaliter effectum non habent, nec uim omnino ullam demutandi hominis sanitatem in ægritudine. Quod qui arbitrantur, ipsi semet excantare uidentur, Imaginatione corrupta. Vno tamen modo posse hoc euenire, fatendum est, si diuinæ celsuræ maiestas ita adnuat. Ego inquit, Deo fauente, nec fortilegum assis facio, nec incantaminibus pollëtem, qui inuitum, nolentemq; tollere digytum cogat. Quinimmo nemo unquam me adiit, qui ueneficio se circumuentum diceret, quem non absoluerim ab excantationis imaginatione. Cæterum postquam de Virgis multum, diuq; scribimus, impingamus auctarii loco quipiam, Lenones in Scenam prodibant amiculum gestantes floridum, & Virgam, quæ dicitur Arescon. Erat & prioribus Acæna dicta Virga exagitantis bobus accommodata, sed et eodẽ modo metiendis agris instrumentum dicebatur pedum decẽ ut scribit Apollonii interpres, ab Theffalis excogitatum, ex quo & Callimachus, ἀμφοτέρων κέντρον ἔσαν, καὶ μὴ σκάρειον. Cum stimulum signat, dicitur etiam Bucentrum. Acæna agros metiri in Aegypto exorsus est primum Theffalus quidam, nomine ab re indito, quia cognoscentibus singulis agri sui modum, sublatae sunt cædes, unde nũcupata Acæna quasi σπέρσον αὐτὸς τὸ κέντρον. Hinc & pelagida uocauit Acenam Apollonius argonauticon tertio, ueluti ab Pelagidis comperitam, idest Theffalis. Sceptrum uero ab uirgarum ratione haud ita distitum est. Id signum ueteribus censebatur Imperii, siue regni, necnon Orationis, & Iustitiæ quoq; proinde Agamemnoni late imperitanti datur, Sed & concionanti Telemacho, Verum etiam Achilli. Qui iniuria item affectus per Sceptrum, uelut Iustitiæ iurat symbolum, quâquam pro baculo etiam uili capitur quandoq; Sceptrum. Sicut in Odyssæa apud Homerum, palam fit. Aureum fuisse Apollinis Sceptrum, comminiscitur Iliados primo Poeta idem, quoniam Soli sacrum.

factum creditur metallum eiusmodi. Sicut Lunæ argentum, ex abundanti uero in uocabulo. habetur, ab ἀργή, quod signat innitor. proinde ἀργή, ex dorica lingua proprietate legimus apud Pindarum. Illud Silentio minus prætereundum, ex Athenæi monumentis. Esse inter ostrea, quæ dicantur ὀστρεώδεις, perinde ac dicamus Virgata. Alia item, quæ uocemus ἀργὴ ὀστρεώδεις, idest minime uirgata. non inuenit Aristoteles quoque, Sed ὀστρεώδεις πεφηνισμένον interpretatur Theodorus.

Philosophum uerum esse Dei amatorem. Philosophiam non contingere absq; mathe-
si, Sed huius item finem esse intelligibilem contemplationem. Mathematicæ unde dicantur.
Quid Dialectica apud Plat. Insuper de Geometria scitu digna. Philosophiæ laus. Quid
Pulvis eruditus quid Abacus. Locus Persii declaratur. Capitulum in Columnis partes.
Stereobatæ quid. Alueolatus. Abax. Abacion. Cap. XXX.

Philosophum uerum Aurelius Augustinus scribit, non temere haberi alium,
quàm Dei amatorem, quia Sapientia Deus est, per quem facta sunt omnia,
sicut diuina auctoritas, ueritas q; monstrauit. Sed diu antea Platonem sanxis-
se animaduertimus, Boni finem esse secundum uirtutem uiuere. Quod illi de-
um cōtingat, Qui deum norit, & etiamnum inuitetur. nec enim alia de cau-
sa quis dici beatus potest. Itaq; si ametur Deus, hoc esse uel exactissimum philosophandi ge-
nus. Pythagoras autem, & cum eo multi, qui illo duce purius excitasse mētem uidentur, am-
plissime astruxerunt, absq; mathematico quadriuo haud facile philosophiæ apicem cōtin-
gi, nec posse uerum percipi. propterea qui illud neglectui habuerit, cogitare subinde debet,
se philosophari haud recte, Quoniam Mathematicæ disciplinæ subsellia quædā sint, ac ele-
menta, uel gradus, quibus conscendantur altiora. Eas uero sic appellatas Anatolius putat,
quod cum cæterâ disciplinâ deprehendi, uel non docente aliquo, possint omnes, Mathē-
matica sub nullius cognitionem ueniant, nisi præeunte aliquo, cuius solertia succidantur ue-
preta, uel exurantur, & superciliosa complanentur. Vnde & Mathematicum in anima, sicut
Theoreticum nuncupat in moralibus Plutarchus. Equidem & M. Tullius Mathematicos
in magna rerum obscuritate, recondita arte, multiplici q; ac subtili uersari scribit. Sunt qui
ex Demonstrationum firmitate dici Mathematicas, opinentur. Cæterum initio Geometria
præcipue, & Arithmetica in Mathematicarum album a Pythagora sunt aduocata, quod
ad omnem scientiam, omnem q; disciplinam capescendam has cum primis accommodas
perpexisset. Hinc illa festiua Vox socratici Aristippi profluxit, opinor, qui ex naufragio
in Rhodiorum litus maris impetu, & Ventis assilientibus cum foret excussus, ac inibi ma-
thematicas formulas esset intuitus, gaudio gestiens profiliuit, & bene sperare comites iussit,
quoniam uestigia hominum noscitur. Sed enim mathematica speculatio ad cogitationis
acumē a Platone suscepta est, quia surrigat animum, & ad rerum diuinarum intuitum ac-
cipientis exacuat. Quamobrem inquit Alcinoüs, nisi finis istius gratia mathesin expetere
pexerimus, omnis nostra indagatio recasura in nihilum est nudior Leberide, ac Cinclo pau-
perior. Etenim abiis, quæ sensui manifesta sunt, ad ea, in quæ sola mentis inenarrabilis cele-
ritas, & diuina uis penetrare potest, assurgere decet. Nam mathematicas speculationes uel
luti præludium quoddam ad diuinorum perpensionem statuere conuenit. Arithmetica qp-
pe, ac Geometria, & qui eas colunt, essentiam ipsam uidere desyderant, ueruntamen circa
illam fœmariæ quodammodo uidentur, conferant quamuis ad id. Iccirco disciplinas eas,
nec Scientias quidem esse appellandas putauit Plato. Dialecticam uero utiq; quia ab Geo-
metricis suppositionibus ad prima principia confurgit, & inde quàm Mathematica, effica-
cior est, nam circa diuina, æterna q; uersatur, imo q; præposita mathematicis ueluti arx quæ-
dam censeatur, ac reliquorum custodia. Quod nequis forte miretur, quoniam hæc non præ-
stet, quæ uulgo noscitur Dialectica. Scire conuenit, Metaphysicam facultatem, quam &
primam philosophiam uocant, Dialectices nomine a Platone celebrari. Quæ Logica uer-
tat, tanquā instrumentum, hæc enim circa dictiones, conceptus propositiones, syllogismos q;
uersatur. In cuius non esse consensendum gyris, atque Mæandris, tanquam apud Sireni-
oscopulos, traditum est. Metaphysica uero, ut Plotinus inquit, de omnibus tractans non

opinioe, sed scientia errore, qui circa sensibile accidit, uacans, intelligibili prorsus adhæret, circa quod ipsum diligenter agit, falso posthabito, nutriendi animam in ipso Veritatis Cam/ po. Sed ut ad Mathematicas redeam, Omnibus quidem ueluti leuigatissimo, ac nitidissimo speculo, insunt, refugunt quæ Veritatis intelligibilium uestigia quædam, atque idola. Verum Geometria adest hoc imprimis iusta Philonem, quæ initium est, & tanquam cætera/ rum metropolis. Hæc enim sensibilibus inhærentes, agglutinatos quæ auellit assidue, seducit quæ ad intelligibilem, æternam quæ naturam, Cuius contemplatio sit philosophiæ finis. Pro/ pterea Platonem scimus Eudoxo, Archytæ, Menæchmo quæ uertisse uitio, quod ad organa mechanica Solidi duplicationem auocare contenderent, quoniam sic Geometria bonum periret denuo ad sensum relabentis, nec asserentis, uendicantis quæ sibi æternas, incorpæas quæ substantias, In quibus cum sit Deus, perpetuo Deus est. Quæ ratione concipiunt aliqui di/ ctum à Platone, Deum maxime γεωμετρικὴν hoc est Geometria intendere. Quanquam super iis uaria pro ingeniorum captu excogitari queunt, nec enim erudite minus afferri etiâ id potest. Nam sic Lycurgus quandoque dicitur, Arithmetican analogiam, ut Democrati/ cam, & turbuletam e Lacedæmone excussisse, Geometricam uero paucorum potentie mo/ deratæ, ac Legitimo regno congruentem induxisse. Siquidem Arithmetice æquale nume/ ro distribuit. Geometria uero ratione, ac pro dignitate, nec omnia promiscet, Sed est bono/ rum, malorum quæ discretio insignis, Velut hanc itidem geometricam analogiam rebus adhi/ bet optimus rex. Deus, quam Iustitiam nuncupamus, & Nemefin, abs qua commonemur Iustum præstare æquale, non autem æquale iustum. Nāque, quam uendicant plerique, Aequa/ litas iniustitia uidetur maxima. Cæterum ut ad philosophiam quoque, unde exoriri sumus, re/ deamus tanquam postliminio, Hæc est Virtus ea, quæ ut Theophrastus inquit, nos in alie/ nis locis prohibet uideri peregrinos, uel necessariis amissis, amicorum inopes. Sed quæcūque adierimus Ciuitatem, ea nos amplissime donat. Hæc adeo uitæ dux est, ac uitiorum expul/ trix, sicuti à M. Tullio proditum nouimus. Vt si hanc, uel ex Conuiuiis exigendam censæs, amplius longe peccaris, quàm si Lucernam restinxeris, hæc siquidem sublata, Boni, ac mo/ derati nihil deteriores fient. At inscitia, & inconcinnitate cum Vino societatem inuenti/ bus, ne aureus quidem Palladis Lychnis gratum, decens quæ conuiuium præstiterit. Quo no/ mine præsignes multi in una hac quasi tabernaculum uitæ suæ collocarunt, ueluti plane sit benefactorum omnium mater, ac benedictorum. Ex huius præcipue admiratione Alexis poeta mihi ita scripsisse uidetur. Athenienses maxime omnium ideo uideri laude dignos, quod reliquorum in Græcia leges à Liberis præstari alimenta parentibus cogant, Athenis uero non utique omnibus, Sed iis modo, qui Liberos artibus erudissent. Proinde nec ignobilis auctor Vitruuius maximas parentibus gratias se testari scribit, qui illum ingenue educandum, instituendum quæ censuissent. Sed & Architecto suo idem auctor, quod relatu condignū est, præstare philosophiam scribit, ut animo sit magno, nec tamen Arrogans, sed potius facilis, æquus, fidelis quæ sine auaritia, quod est maximum, nullum enim opus citra fidē, castitatem quæ uere perfici posse. Ne item cupidior sit, nec munuscula capet, Sed cum grauitate dignitatē tueatur bonæ innixus famæ, hæc enim philosophia præscribit. Vt taceam inquit, rerum na/ turalium disertationem, quam Physiologia nuncupant. Porro ex iis, quæ hæcenus de Geo/ metria protulimus excellentia, latius iam, opinor, patet, quid ita de natura Deorum libro secundo Cicero Geometricum puluerem eruditi epitheto censuerit honestandum, in quo prifici Geometria formulas delinearent, Sicut Arithmetices organum Abacus erat. Quam ab honore Pythagoræ Pythagoream appellabant mēsam, ne in multiplicationibus, & par/ titionibus, & in podissimis unquam fallerentur, excogitatam, descriptam quæ, quod eo gratius adnotauimus, ut Persi carmen fieret notius. *Sic ut prima propterea finit*
Nec qui abaco numeros, & secto in puluere metas
Scit risisse Væfer. Est & in Columnarum capitulis, quæ puluinata cōformantur, Abac/ us, pars quædam, in qua & Volutæ sunt cum Lineis, quæ Catheti nuncupantur. Nam ca/ pituli portionem supremam uocant Cymatium, quod ipsum & proiecturas habet, quas di/ cunt Græci ἐκδοράς. Sunt in eodem qui nominantur Puluinorum Balthei. Illud ex abun/ danti sit, quod adnotasse nil obfuerit, Parietes, qui subiiciuntur Columnis, & onera excipi/ unt, nuncupari Stereobatas, Quibus mox superponuntur Stylobatæ, super quos demum
disponi

omnis locus de 11 de
ma. 11. 11. 11. 11.

j. locus. 11. 11. 11. 11.

disponi Columnas, artis est. Verum Stylobatæ ita exquantur, uti habeant per medium adiectionem per Scamillos impares, nam si ad Libellam dirigantur, Alueolati oculo ostenduntur. Abax uero, & Abacion inter coquinaria recententur Vasa. Apud Cratinum legimus βαλάνων ἀβασκαί. Sunt & Aleatorum instrumenta eodem nomine.

¶ **Servitutis malum.** Qui dicerentur Stigmatæ, ac Literati. Nicanor cur dictus Stigmatas. Equi Coppatæ, & Samphoræ. Trasippion. Samii literati. Samæna quid. Cauterium, Encaustum, Grammatica pocula, Serui pileati, Coronati, Apolides, Insularii, Originarii, Ascriptitii. Caput XXXI.

Eruitatem esse omnium malorum postremum, non modo bello, sed etiam morte fugiendum, ab celeberrimis auctoribus pronuntiatum est. Spinosa uita est, & multis obicibus præpedita, quoniam, ut inquit Imperator, Libertas incomparabile pretium est. Contempnibilis quoque, nam & iure civili Serui pro nullo habentur, nec caput habent. Immo uero etiâ miserrima. Etenim quid miserius, aut infelicius, quam addici alicui, qui & Vitæ, & necis in te habeat potestatem, & siquid acquiras, Domino acquiras? Sed & uates nobilissimus libro Odyssæa septimo & decimo ita canit.

ἦ μιν γὰρ τ' ἄρα τίς ἀπαύνηται ευρύοισι Ζεὺς
ἀνέρος, ἐν τ' ἄν μιν κατὰ δέλιον ἦμαρ ἔλθοι.

Quibus dimidium ei Virtutis perire confirmat, quem seruilis obuallari necessitas. Inde factum puto, seu premente ui, cum qua ne dii quidem, sicuti dicitur, pugnarint, siue educatione praua, seu utroque potius, ut parte plurima Serui de prima malitiæ, ac Vasticæ nota sint, & habeantur. Quod furciferi appellatio indicat, & quia malis moribus homines, & lingua proterua, ab hoc fere genere Vernaculi nuncupantur. Hinc dira excogitata supplicia ad reprimendam asfuantis mali, & incrementis audaciæ uim pronuntiam, nimio plus crassantem, ac in domini perniciem subinde asfultantem. Quæ cum materno lacte Vitorum, ut sic loquar, segetem hausisse uideri potest. Hinc Stigmatæ, siue Stigmatici appellati, quibus ob insignem flagitium notis inurebatur Corpus, & frons imprimis, sicuti commemorat Seneca, unde inscriptos uultus nominat scitissime Plinius, & Thraciæ notæ in puerbii adductæ. Quæ illis gentibus nobilitatis loco censeretur, ut auctor Herodotus est, prætulisse frontem notam punctis. Quæ, quia literarum formam quandoque ostentarent, non Stigmatæ modo, quod Nonius est interpretatus, Sed & Literati quoque ita inusti dicebantur. Nam quod Nicanor Alexandrinus grammaticus ut proditur a Græcis, festiue Stigmatas est cognominatus, non ex seruilis foeditate natum, Sed quod anxie sollicitæque lubricationibus aliquot στίγμῃς conscripsisset, id est de punctis, siue distinctionibus, quibus utimur in scribendo. Morem uero literas inuendi etiam in equis agnoscere uidet Aristophanes, qui in nebulis Coppatiam inde Equum nominat, Cui inustum esset κ. Sicuti Samphoras siue Sapphoras, quibus σ. Etenim σ. et ι, inusta uocabant σῶν. Coppa uero est numeri figura, compacta ex κ & σ. hoc modo 5. signat autem nonaginta. Etiam si Coppatiam quidam interpretati sunt quasi κόπποντα, quod est ungula terram excauantem. Vero propius est ab insigni ita nuncupatum, quæ ratio etiam Bucephalos fecit. Qua in re obiter, & in transcurso illud adnotandum, fuisse Trisippion ueluti rotulam quandam publica nota, quæ candens malis equorum imprimebatur. Auctor uero Eustathius est, Iliados rhapsodia decima, elemētum Cappa quibuscum dici Coppa. Sicuti Sigma Dorienfes dicunt σῶν, Quod docuit Athenæus quoque. Porro ad inustæ frontis notas allusit Plautinus Olympio, cum ait, Si hic literatus me finat. Quin & Literatos Samios dici in Babylonis significari ab Aristophane, comperit nobis est, in quorum frontibus Athenienses, sicuti scribit etiam in Pericle Plutarchus, stigmata inuulsissent. Vnde iactatum uulgo, Samiis neminem esse Literatiorem, etiam si hoc inde effluxisse malunt aliqui, quod in Samiorum Rep. Arist. scriptum reliquerit. Illos quandoque Tyrannis oppressos, inopia Ciuium, Seruos quoque ad publicam admisisse curam. Vel quia in Samo quatuor & XX literæ sint compertæ primum. Sunt qui Samæna notam illi inustam uelint. Est uero Samæna nauigium dictotum, hoc est bixeme rotundum conca

num, ac in uentris similitudinem formatum, ut mare percurrere, & celeriter cōuerſi poſſet. Cuius auctor extiterit omnium primus Samiorum tyrannus Polyocrates, unde etiam dici Sa-
manam, interpretatur Plut. Alii Samanam numiſſima intelligunt. Quoniam uero de Inu-
ſtionibus agimus, Scire oportet, ferramentum, quo id fiat, ab re appellari Cauterium. Nam
in Plut. moralibus lectum eſt, Cyrenæorum tyrannum Nicocratem poſt multa crudeliter,
& nefarie perpetrata, portis quoq; cuſtodes appoſuiſſe, qui mortuos, dum efferrentur, gla-
diolis confoderent, & Cauteria admouerent, nequis per fraudem uiuus elaberetur. Hinc
illud ex Septimii Florentis apologetico, Riſimus inter ludicras Meridianorum crudelitates
Mercurium mortuos cauterio examinantem. Sed & Cauterium dicitur, quo putridæ Car-
nes aduruntur, & ulcera, ex quo & Hieronymus, putridæ carnes ferro curant, & Cauterio.
Inde Cauteriatæ Conſcientia Apoſtolo Paulo, ueluti Cauterio, ſiue Cautere ambaſta. Sci-
ti digna ſunt obiter, quæ ſcribit Auicenna Cap. XXIX. ſen quartæ primi. Cauterizatio in-
quit, perutile medicamētum eſt. iuuamentum in eo præcipuum, ne ſerpat uitium, quod cor-
ruptum eſt, ac in membro retentum, reſoluit. Sanguinis fluxionem inhibet, oblaſas partes
reſouet leniter. Cauterium, ſi aureum fuerit, cēſetur præſtantiffimum. Cuius ratio eſt, Vtibi
attēſtatur doctiſſimus Interpres, quoniam Aurum mitius urit, quin urēdo fouet leniter inſi-
ta uirtute. Vulnus, quod inde fit, celerius coit. Porro min⁹ terroris aſſert aurum, quàm can-
dens ferrum. Demum ſunt & ſua Piſtoribus Cauteria in ea pingendi ratione, quam uocant
Encauſticken. Latine Inuſtariam dicimus, coloribus inuſtis, & Ceris igne reſolutis. Vnde
factum uulgo, ut Librarium atramētum dicatur Encauſtum. Cauterii eiufmodi commemi-
nit Iureconſultus Martianus titulo de fundo inſtructo. Sed, ut ad Seruos redeam, Quos di-
ximus appellari Literatos ab literis fronti inuſtis, ſicuti Illiteratum, tacitumq; conſenſum
appellat eleganter Gellius, qui non ſit propagatus ex decreto conſcripto, aut lege. Eoſdem
& Cælatos quandoq; legimus appellatos. Grammatica pocula ex fontibus profluunt eiſdē,
Siquidem, ut ſcribit Athenæus, quæ literis forent inſignia, ſic nuncupabantur. Cuiuſmo-
di illud, in cuius ambitu uerba legebantur hæc, *Διὸς ἱερὸς ποτήριον*, id eſt Iouis Seruatoris.
Capuæ Grammaticum fuiſſe poculum legimus Dianæ ſacrum, ex q; Homeris concinna-
tum Carminibus. Apud Achæum tragicum Grammatici mentio poculi eſt. Seruis præ-
terea apud Græcos Comam nutrire nefas habebatur. Dulocratiam ſanxiſſe uidetur Caius
Imperator, permiſſa paſſim Seruis licentia, Dominos, ſiquid uellent, accuſandi. unde ingēs
illata orbi terrarum calamitas. Pileatos Seruos Sabinus accipit, Quorum nomine uenditor
nihil præſtaret, quoniam emptores iam oculis perciperent, quod nam foret Mancipiorum
genus. Sub coronis uenire dicebantur, qui in bello capti uenundabantur coronati. Inſula-
rii & Apolides ab Iureconſultis dicuntur uiles Serui, ac peſſimi, ſine Ciuitate, & in inſulas
deportati, & in publicum opus, aut in metallum dati. Cæterum, quia in naturali hiftoria
queri non ceſſat Plinius, Agrotum cultus, ad damnatas manus, & inſcriptos recidiſſe uul-
tus. Sciendum eſt, quod equidem adnotatu dignum mihi eſt uſum, In Canonicis decre-
tis Seruos colendis agris deſtinatos nuncupari, tum Originarios, tum Aſcriptitios. Sed Ori-
ginarios dici proprie, Qui ex Aſcriptitiis nati ſunt in ipſo ſolo, ſiue fundo, ut Codice de
Agris, & Cenſibus, Lege. Colonos. Libro XI, & Eiufmodi ſine gleba, quam coluerunt,
uendi nequeunt. Aſcriptitii uero ſunt, qui per XXX annos fuerunt in ſolo. Qui duobus
modis ſunt, aut præſcriptione, aut duplici conſeſſione, per ſcripturam bis factā, in qua Do-
mino fundi promiſerint, ſe nunquam inde diſceſſuros. hos etiam Partiaros quidam uo-
cant. Seruos item Liberoꝝ loco agris colendis adhibitos, Appianus docuit Ciuium
bellorum libro primo.

Lodouici

LODOVICI CAELII RHODIGINI IN ANTIQVAVRM LECTIIONVM
LIBROS AD CLARISSIMVM PHILOSOPHV, ET MEDI-
CVM, HIERONYMV RVBRVM, PATAVINVM
PRAEFATIO QVINTA.

Etus, quam tibi nusquam interpellatam pro uili exhibuimus, obseruatia ex
gere, immo, ut *εμφατικώτερον* dicam, efflagitare impēsus est uisa, ne in mi-
scella hoc genus pragmatia innominatum te omnino praeiterem. Equidem
u
ne mentiar, iucunda mihi recordatio subit necessitudinis inter nos susceptae,
cum in Patria tua, ubi Animi, ingeniiq; cultum sum indeptus, agerem. Mira
me dulcedine perpetuo mores tui exactissimi, summaq; conditi suauitate peruinxerunt ita,
Vt Spectrum & Animi, & blandissimae Orationis tuae infixum altius haerit. Homericum
illud de Nestore ingerens assidue, *ὅς δ' ἄρ' ἡλώσσης μέλιτος γλυκύων ῥέεν αὔδῃ.* Accedit Do-
ctrina singularis, Lectio incredibilis, Ingenium subactissimum, exercitatio immensa, Graece
pprietas atq; ac patrie pitia summe admiranda, Et qua expleri neq; Animus ardeatq; tu-
endo, Perspicias in pensitandis ægritudinibus prudentia, & diuinandi per certa tamen, ac
nunquam fallentia magnopere naturae indicia, donum præcellens. Quo nosti *πάντα πάντα
παρ' ἑσόμενα, πρὸς ῥέοντα.* Legitimi primum ista sunt Medici, De quo diditari, ac recini idem
tidem illud possit Elogium, *ἰατρὸς ἀνὴρ ὁ μὲν ἀντάξιός ἑσται.* Hac demum omnia, nō me,
Qui sum *σκῆψ' ἕναρ,* uulge ait, Sed in humanis rebus eminentissimum quēq; sic in tui nomi-
nis amorem, ac Venerationem dulcissime proliciunt, Vt nil æque gratum sibi opinentur, q̃
tua perfrui familiaritate, atq; interim affluentissimis Sapientiae tuae aquis rigari. Agnosce ce-
lestem animi tui fecunditatem, Excogitasti, præter ista, quae immensa sunt, & rationem ali-
am, qua uel potentius tibi homines conciliare non desinis. Mira effulget in te Liberalitas,
mirum impetendi omnibus, Quae adsunt tibi, studium, nec supellethili quidem Librorū
pretiosissimam parcendo. Quae sane rara Auis est. Alia nunc mitto uolens, Quam munifice
mihi haud ita pridem Paulum Aeginetam pudore quodam, rustico pene, expetenti com-
modo dedistissimo neq; hac contentus fini, Galenum adieciisti. Quam alte putas mihi infi-
ra hæc Explicari facile haud potest, quam me transtusum rapiat tua hæc diuina Virtus, eo
quidem exosculanda magis, quod a plerisque, ne dicam omnibus, Libri hoc genus in san-
ctaria intruduntur, immo contumulantur, quid enim aliud sunt, quam *βιβλιοπαράφω,* Sed
liuore sordidi, tantumq; non felicitatem omnibus inuidentes. Quamobrem ita me tibi de-
uinctum putes, uelim, ut qui maxime. Sed & mea omnia, etiam si pŷrica, & uelut Quisqui-
lias, tibi, & tuis omnibus expositissima, experiare tantum, Me haud fuisse mentitum,
dices. Vale.

LODOVICI CAELII RHODIGINI LECTIIONVM ANTI-
QVAVRM LIBER VNVS, QVI QVINTVS.

Regibus olim Vrbes fuisse obnoxias. Pœmanor, & Pœmanorium quid. Rex cuiusmo-
di esse debeat, uel Princeps, aut Magistratus. Cic. nodus explicatur. Anax cur dicatur Rex.
Anastoria milesus cur. Diopos quid, & Adiopos. Caput primum.

NITIO Rerum, memoriae proditum est, Vrbes græcas Regio imperio,
quod tum sanctissimum existimabatur, fuisse subiectas. Sed nō ut apud bar-
bararum gentium plerasq; crassatione tyrannica, Verum iusta legum sci-
ta, ut inquit Dionysius, et patrium morem. Eratq; omniū clarissimus, Qui
iustissimus, legumq; studiosissimus. Neq; enim huius maiestatis fastigium
popularis dabat ambitio, Sed spectata iter bonos moderatio. Quod Home-
rus quoq; significat, Cum ius dicentes, & fas constituentes Reges uocat.
Vlyssēm uero, Vt mirissimum patrem, fuisse scribit. Sed Plato item homericō more Regem
Pastorem uocat, nam & apud Aeschylum composito nomine Pœmanor dicitur, sicuti &
subiectus Grex, Pœmanorium. Quin Ciuilem potius Virum Plato nuncupat, q̃ Regem.
n 4

Innuens nimirum, adeo humanum, ac mitem, si fieri posset, esse debere. Vt inter Cives uideatur esse conciuis, ut ita dicam, Prudentia, Iustitia, Cura potius, quam alio quouis excelsu superior. Brutis liquidem, non ratione pollentibus hominem naturam prælatum intelligimus, sicuti scite admodum colligit Gregorius, Quia ita dicitur Genesios nono, Terror uel ster, ac tremor sit super cuncta animalia terræ, & super omnes Volucres cæli cum uniuersis, quæ mouentur in terra. Omnes pisces maris uestræ traditi sunt. Præter naturæ rationem effertur quippe, ac tumescit, Qui sibi aduersus æqualem deposcit Imperium. Proinde inquit, Antiqui Patres non Reges hominum, Sed pecorum fuisse Pastores memorantur. Homines quidem uniuersos æquales produxit natura, Sed pro meritum rationis Alios alius iusta utiq; Dei dispensatio, sed occulta præponit. Vt humana formidine peccare metuit, qui diuino minus exterritur iudicio. Verum timoris huius nomine inflari haud quaquam addeceat. In quo non propria est affectanda gloria, Sed Subditorum quærenda Iustitia. Certe maiorum hæc consuetudo fuit, ut Sacerdos Rex effet, ac Pontifex, nam Regibus expiandæ cædis munus incubuisse, ex historia scimus. Cæsari inquit elegantissime Seneca, Cui omnia licent, propter hoc ipsum multa non licent. Omnium domos illius uigilia defendit. Omnium Otium illius labor. Omnium delicias illius industria. Omnium Vacationem illius occupatio. Ex quo se Cæsar Orbi terrarum dedicauit, sibi eripuit, & Syderum modo Quæ irrequieta semper cursus suos explicant, nunquam illi licet nec subsistere, nec quicquam suum facere. Quin hoc ipsum est, quod obscurius significat M. Tullius in Epistolis ad Q. fratrem, Sic te inquit, ita uiuentem intuebuntur Græci, Vt Quædam Ex Annalium memoria, aut etiam Cælo diuinum hominem delapsum putent. Porro Xenophon ille, Cuius aureum flumen quibusdam scabris, & turbulētis obicibus retardare Cicero dicitur, Cyrum suum, ut sanctitatis antiquæ typum, & exemplar examinatissimum effinxit, neq; enim ille talis fuit, sicuti Platoni credimus, id ipsum in legibus statuenti, a M. demum Tullio confirmatum in Epistola ad Q. Fratrem didascalica. Sed singularis faciendæ philosophus effigiem quendam Iusti imperi conceperat animo, & eminentissimi principis, quæ summam grauitatem cum singulari comitate coniungeret, hanc ille sub persona Persici Regis exprimentam potissimum censuit. adeo q; scopum attigisse uisus est, aut Scopi Vmbilicū uerius, Vt Africam Scipionem, quicum spolio ex tertia orbis parte raptō, celeberrimum, non temere legamus eum librum de manibus ponere solitum. Neque enim uulgaris, aut exulcatæ Virtutis est, Aliis bene imperare, siue id imperium perpetuum sit, siue certis circumscriptum annorum curriculis. Proinde dictum ab Aristotele est ex Biantis sententia, Magistratus Virum ostendit, eo quidem impenitus, quia alienum bonum Iustitia est, Virtutum sola. Sic ad alium, & in communi Magistratus geritur, de quo quidem uberius primo de rep. a Platone disferitur. Eius uis est, ut præsit, præscribat q; quæ recta, & Vtilia, & coniuncta cum legibus. Vt enim populus præfuit Magistratus. Ita Magistratibus leges. Verè q; dici potest, Magistratum legem esse loquentem. Legem uero mutum esse Magistratum. Lex porro simul cum mente diuina orta creditur. Itaq; uera Lex, & princeps, apta adiubendum, uetandum q; ratio est recta summi Dei. Sicut doctissime a M. Tullio colligitur. Facilitas uero, & humanitas Principis, ac Magistratus præcipue sunt Virtutes, Itaq; Macedonum Regem Philippum rerum gestarum gloria longe post a filio relictum, legimus, facilitate autem, humanitate q; adeo antecessisse, ut alter semper magnus, Alter sæpe turpissimus deprehendatur. In romana historia aduertimus Tribunitiæ domus fores non interdū, non item noctu solitas occludi, ceu plane portus quidam, ac refugium celebre, quo indigentibus semper, & facile paterec aditus. Istuc ipsum si præfides Viri uniuersim præfent, saluberrima quadam dubio procul consurget administratio. Nam & in septem Sapientum Conuiuium præcipua dignum laude putat Solon tum Regem, tum Tyrannum, si ex monarchico principatu Democratiam Ciuibus suis comparet. At Bias cum uere Principem opinatur, Qui Patriis legibus, institutis q; subiecerit se primus. Beatum esse Regem censuit Thales, cui datum foret consensescere immori q; natura ad id ducente. Anacharsis uero adiecit, Si solus fuerit prudens. Sed respicit tyrannicum omnino Spiritum, quod a Cleobulo prolatum est. Si inquit, nemini assistentium satis fidat, Præsignem pietatem facit ac perinde felicem. Pittaci scitu digna sententia, Si inquit, non illum timeant Cives, Sed illi. Cæterum Chilonis magnopere

nis magnopere attendendum Oraculum, quo pronuntiatur summa omnia, & immortalia Principi legitimo esse concipienda. Et rectissime profecto. Quippe Iustitia Legis utiq; finis est, Lex uero Principis opus. Princeps imago Dei est, uniuersa dispensantis, gubernantis q;. non Phidiaz industriam requirens, non Polycleti, non Myronis, Sed ipsum semet in Dei similitudinem effingens, Virtutis opera simulacrum expingens, conformans q; omnium plane decentissimum, & aspectu iucundissimum, ac Deo maxime conueniens. At qui Vocis horrore, aspectus truculentia, morum difficultate, ac solitudine Principatus tumore aulte ritatem q; exprimunt, nil sane ab Colossis distare animaduertuntur, Qui extrinsecus heroi cam aliquam, aut diuinam præferentes speciem, intus terram habent, aut saxa, uel plumbum quoque. Nisi quod hoc genus Statuæ ponderibus libræ rectitudinem seruant immobilem, nec quoquam proclinantur, adnuunt' ue. At imperitus Princeps fluctuat sæpe, quatitur q;, ac circumagitur. Addecet Imperantem profecto esse ueluti Regulam, aut Canonam, Qui ad rectitudinem cõpositus, & nullo flexu uitiat, Cætera appositus, coaptatus q; dirigit ac similia reddit sibi. Consimili item ratione Præsidem oportet seipsum prius componentem, ac imperium intus ordinantem, sic concinnatis moribus, Cives sibi reddere perfecti miles, neq; enim succidentis est, lapsitantis q; alios dirigere, aut incipientis edocere, aut inculci ornare, uel exordinati ordinare, uel imperare, qui obedire nesciat. Cæterum plerique ex incitiis primum, atque præcipuum Principis opinantur bonum, nemini fuisse. Et Persarum Rex omnes præter Vxorem, quam imprimis pro imperio coercere oportuit, Seruos arbitrabatur. At inferat aliquis, Quis igitur Imperantem compersurus imperio est? Lex nempe mortalium, immortalium q; Regina omnium, ut Pindarus inquit, nec ea libris omnino, aut comprehensa tabulis, Sed animata intus ratio, cohabitans perpetuo, ac in statione parata, nec animam ducatus destituens inopem. Persarum Regi, sicuti accepimus, præsto' erat ex intimis Vnus aliquis, huic destinatus muneri, Qui mane confusgentem ita commoneret, ἀνάστα δ' ἐκασπιδί, καὶ φρόντισε περὶ ῥαγμάτων, ὡς αἰ φροντίζειν ὁμὰς σπερματόσθις ἡδὲ λαοί. Consurge Rex, & ob negotia, quæ te obire, uoluit Meforomades. At solers Imperator intus habet hæc, & huiusmodi pleraque dictantem. Inde fit, Vt re felli magnopere dignus uideatur Anaxarchus, Qui, ut Arrianus prodit, Consolaturus Alexandrum Vino, & Iræ, consultoribus pessimis succumbentem, Per februm, ut uideat, hominians ipse, uel morbo arreptus phrenitidos Hippocratis uinculo destinandus, Antu Alexander Sapientes inquit ueteres ignoras, ideo assidentem Ioui Iustitiam fecisse, Vt quid ab Ioue decretum, sancitum q; foret, id iure factum uideretur? Ita magni acta, & gesta Regis primum quidem ab ipso Rege, deinde ab aliis iusta censenda sunt. Sed mea utique sententia, si approbentur ista, ut ab Sapiente, ac uere prorsum enuntiata, bone Deus, quantum inde erumpet malorum? qui Calamitatum laxabitur finus? Documeto sit is ipse Alexander, Quem ita philosophi præcepto imbutum proditit memoria, ad id uestaniæ productum, ut iam diuinos sibi deposceret honores, nec satis, Nam, ueluti bel latorem Fortunæ flatibus nimio plus elatum mortalis naturæ dispuderet, non Philippo iam se natum, Sed Ammonem potius, credi uolebat. Quid illa Vestis mutatio, & in Persicos mores degener transiuit? quantum hic turpitudinis, quam sæda maiestatis fugillatio? Quæ uero Macedonum indignatio? Cæterum quid ita insinuas Anaxarche, assidentæ Ioui Iustitiam? immo uero, si coniectatio me non fallit, non assidet Iustitia Ioui, Sed ipse Iustitia est, ac fas ipsum, & legum uetustissimus omnium, ac perfectissimus. Ita certe ueteres prædicant, edocent' q;, absque Iustitia ne ipsum quidem Iouem recte posse imperare. Ea uero iuxta Hesiodum incorrupta Virgo est, pudoris, ac castitatis, Vitium q; contubernalis. Proinde Reges item ἀδολοίους, id est Castos, Venerabiles q; nuncupare Poetæ solent. Hinc ergo colligendum, Regiam facultatem esse sublimem, præcelsam, multis Virtutibus circumseptam, conspiciatam q;, curis innumeris anxiam, & omnino uitam censeri laboriosissimam, si incumbentem oneris magnitudinem recte metiaris, geras q; pro ratione, ac dignitate. Proinde Seleucum dicere solum sci mus, Si satis norint homines, quam operosum, quam q; molestum, uel modo tantarum rerum adeo numerosas epistolæ aut scribere, aut legere, diadema proiectionem neminem excepturum. Quin & Philippus in regione speciosa castrametatus cum audisset,

futuram ibi iumentis pabuli inopiam, & Hercules inquit, cuiusnam modi Vita est nostra Si ad Afellorum occasionem uiuēdum nobis est? Certe Anax ueteribus Rex dicebatur, quod Plutarchus tradit, & repetit Eustathi⁹, quia Anacos dicitur Medela, quod illis Subditorum cura incumbat. Dioscuros autem, idest Castorem, Pollucem q; ab nauigatium cura primos omnium ita inuenio nuncupatos. inest utiq; uocabulo diuinum quiddam, proinde excellētiā completimur eo, quod Euripides itē significat. *ἄναξ, θεός γὰρ θαλάσσης καὶ ἐπὶ χερσίν.* Est proprium quoque nomen Anax, Sic enim Caeli, ac terræ nuncupatur filius, de quo Milesus dicitur Anactoria. Inuenio item Reges, siue Duces recte Diopos nuncupari, quod cōmonstrat Aeschylus, Sicut Adiopi uocant, q Principe carent. inflectitur uerbum ab *διέπω*, quod est ordino. Aelius Dionysius Diopon accipit *τὸν ναυφύλακα*, idest nauis inspectorem, custodem ue, *ἀπὸ τῆς ὀπίω, τὸ βλέπω.* Porro apud Veteres, Qui rerum moderamina suscepissent, iidem & Auguriorum erant non imperiti. Vt enim sapere, Sic & diuinare regium censebatur. Diopos etiam Epiplus dicitur, idest *ἐπίπλης*.

¶ Regum reuerens in Oriēte cultus. De Indicorum Regum luxu, ac tumore. Item Persarum. Grypos cur ament Persæ. Item quem intelligamus Pyrrhorum. Cap. II.

Egium ergo nomen sanctum ubiq; sed in Oriente Venerationis præcipuæ. Regum ibi maiestas eximia, confluentibus ad nomen barbaris. Quem q; fecundis rebus reuerentiæ cultum exhibuere, Vel in aduersis præstant constantissime. Quo factum animaduertimus, Vt inani tumore, ac nimia insolentestates felicitate pleriq; totis, ut aiunt, cuneis in multam prouherentur absurditatem, sibi q; uendicarent, Quæ humanæ imbecillitatis oblitos facile coarguerent. Indici Regis Luxuriam, quam tamen Barbari magnificentiam interpretantur, Gentium reliquarum Vicia facile transcendere, hinc perspicui potest. Siquidem ubi uiuendum se publice præbet, apparent argenteis thuribulibus ministri per plures conspicui. Iter uniuersum, quo uestatur, Odo rebus uaporatur. Ipse aurea gestatur lætica, margaritis hinc inde propenduntibus. Amictus auro interlucet, ac purpura. Læticam obmuniūt Corporis custodes, Et tamis cantillantibus auiculis, quas ita de more imbuunt, ut inter seria instrepant cantu. Regiam auratæ suffulciunt Columnæ, auro uita cæлата obambiēte. Inter hæc Auium, quibus præcipue oblectantur, argenteæ nitent effigies. Regia nulla non hora uolentibus patefcit. Vbi Capitis curæ, ac ornamento incumbit, Tunc admittuntur Legationes, & redduntur populis iura. Odonibus persfluunt liti pedes. Siquando in uenationem prodire collibuit, Feræ Leporariis oclusæ inter pellicum Vota, & cantus transfixæ conficiuntur. hic illis non contemnendus Labor. Si longior incumbat expeditio, Curru uestantur, Quem instrati auro Elephantēs ducant, affectantibus agminatim Pellicum Læticis. Subsequitur & Regina, sed seorsum, nec minore luxu. Vbi somni tempus appetit, Regem uino grauem, dormitantem q; cubiculo infertunt Pellices, noctium Diis patrio ritu aduocatis cum cantu. Iam uero quid superbam Persarum Regum molliciem memorem? Adoratio his erat peculiare bonum. citra hanc non facile ad Regem patebat aditus. Illum quinimmo uidisse quādoq; augustissimum censebat. Quoniam is sub maiestatis specie semper fere latet. At magnus Agesilaus, quod Xenophō scribit, Vt semper spectaretur, gaudio exiliebat, cum turpiter agenti tenebras conuenire, arbitrarē. At honesta: uitæ lucem longe plus ornamentis asserit. Porro Persarum Regibus illa maxima incumbit cura, Vt terrarum orbem, maria q; depopulentur omnia, præsuaues dū uenantur potus, glisceras, adipatas q; dum conquirunt dapes. Mox uero dissentisic, & ado bruti, mirum est, quo studio moliantur soporē. Vni plures adsunt Vxores. Per uices Regē adire, mos illis est. Cultus Regis luxuria præcipue erat insignis. Purpureæ tunica medium albo intexebatur. Palla uero picturata erat, Aureis accipitribus uelut rostris mutuo se petentibus. Zona succingebatur aurea, sed muliebriter, ab ea propendebat Acinacis, Vagina gemmata. Capitis insignie a Persis nūcupari Cidarin, animaduerto. ambitid cerulei coloris fascia, albo intermicante, & Pontifex tamen, inquit Hierony. Cidarin habet, & nomen Dei gestat in fronte. Curram affectabantur armatorum decem millia, hastis argento coruscantibus, Spiculis etiam auro præfixis. Siquando mouenda forent Cacta, Super Regis tabernaculum

tabernaculum, quod Augustale dicimus, conspicua omnibus promicabat Solis imaguncula, Crystalli inclusa globo. Cum progredi cœpisset agmen, Ignis, quem ipsi sacrum, æternumque uocabant, argenteis altaribus præferebatur. Sicuti apud Græcos irrobora uerat mos, Vin prima staret acie Vates laureos gestans ramos, & corollas, quem uocabant Pyrrhophorum, Cuius meminit Pollux, & in Sudæ monumentis relatum inuenies, quoniam lampada item præferret. Eum iure belli uiolasse, summum habebatur scelus. Est eo item nomine instrumentum prunis ferendis destinatum, quod etiam Pyranon uocant. Ignem curant insequantur Magi, Magos trecenti sexaginta quinque Iuuenes puniceis uelati amictulis. ita tot erant, quot in anno dies. Mox erat Ioui sacer currus, quem albi traherent Equi. post quos insigni magnitudine uisebatur Equus Solis, sic enim dicebatur, Equorum moderatores aureis uirgis ornati, albis item Vestibus uisendos se præstabant. Aderant post Vehicula auro cæla ta, & argento. Insequantur, quos Persæ Immortales uocant, decem millium numero. ante omnes barbaros hi luxu prædiuite honestabantur. Torquibus inter eos aureis exculti quidam incedebant. Auro distincta Vestis decorabat alios, tunicis manicatis quidem, sed gemmarum specie ornatis. Ab iis constituebantur, quos Regis cognatos uocabant, quindecim millium numero. foeminas dices, ita ornamentorum luxu, ac deliciis diffusebant, Doryphoræ uocabantur, ueluti Satellites. Regis Currum anteibant regio insignes cultu. Currus latera Deorum simulacris erant decora, Auro, argentoque confatis. Iugum gemmis collucebat. eminebant ex eo Simulacra duo aurea, Cubiti mensura, interiacente expansis alis Aquila, materiæ eiusdem. Cyrum Persarum Regem grypum fuisse memorat idest adunco naso. proinde in Ciuium præceptorum ratione Plutarchus, & alibi, eo habitum homines Persis mire gratos fuisse scribit. Nam & Agrestes Boes Epigrypos esse dicunt Græci, idest ridu leuiter adunco.

¶ Proditorum fœda taxatio per exempla decurrens historica. Cilicum prauitas. Quid Cilicifinus, Ifangelia, Epangelia. Scapha, σκαφῶρη, Scaphalos. Caput III.

P

Roditori nil unquam fidum esse debere, pronuntiatum historica grauitate à T. Lilio est. Id & exemplis aliquot exploratus fit. Cilliconta quendam legimus, Prienesibus patriam prodidisse Miletum, Id nobilissimo cuique non modo odiosum, sed & tenuioris fortunæ hominibus. Fuit Lanus quidam Theagenes nomine, Syrius. Adierat Cillicon Carnes empturus, At dissimulato Theagenes odio, Vt qui toto animo illi satisfactum cuperet, Carnium portionem porrigit, tanquam, quod superflueret, abscessurus. Illo autem manum proferente, Elatam copida Lanus impiegit, resecta que manu, addidit generosius dictum, hac inquam abhinc Ciuitatem prodes nullam. Sunt ex Græcis, qui Cilliconta istum ita cognominatum putent, quia Cilicum prauitas, & scuitia infametur passim, quando Achæus illi proprium fuerit nomen, addunt fuisse Meropis filium. Certe historicus Theopompus per uolentiam editam eadem Cilicifinum uocauit. Copis autem, sicuti forte scrupulum iniicit Verbum latinis auribus haud ita frequens, hic esse uidetur Lanii culter. Quod tamen Cur tius Copidas interpretatur recuruos gladios, quadam falcis imagine. Inter instrumenta sacrificalia Pollux Sphagidas enumerat, & Copidas. Porro circumsertur ad hanc maxime rem faciens bracteatum Antigonem dictum, Qui Proditores tantisper, dum produnt, amare, ubi prodidissent, odisse dicebat. At Cæsar in Thracem quendam Proditionem sibi placere, inquit, Proditorem minime. Plutarchus scribit. Rhimotalcem Thracum Regem, Qui ab Antonio ad Augustum transferat, solitum illi inter pocula societatem per tulantius exprobrare. Id cum ægre ferret Augustus, propinans ex accumbentibus cui dam, Ego inquit, προδοσαν φίλῳ, προδῶντι δὲ καὶ πωλῶν. Proditionem quidem amo, Sed proditorem non laudo. Lathenes, qui Philippo Olyndum prodidit, que rebatur, se ab illius amicis, Vt Proditorem infamari. Ei Philippus Macedones inquit, natura rusticiores sunt, ac rudes, & Scapham dicunt Scapham. Est autem naucula nomen Scapha. At σκαφῶρη Vulpes est. Scaphalos uero dicitur ἀγλιντήρ, idest Haustor. Adnotandum uero illud scitu hercle dignum, Ifangeliam, idest ἀισαγγαλίαν dici accusatio

nem, iudiciumq; quod in proditores intenditur, uel omnino leſe maiestatis reos, Quorum crimina Legibus non continentur, unde & *πρὸς ἀγροφῶν δημοσίων ἀδικημάτων* dicebatur Ifangelia. Quam tamen sanciebat Ifangelitica Lex. Agebantur uero hæc uel in Senatu, uel in Concione. Ifangelia meminit Demosthenes quoq; Epangelia uero dicitur, cum quis accusatur, quod præter leges concionetur, aut temp. capeſſat. Obiter item ſciendum, fuiſſe Agraphii crimen, ubi quis ex tabulis publicis ante perſolutionem ſuum expunxiſſet nomē. quam rem Demosthenes ſignificat, & Docent præterea plures. Alogii crimē eſt, cum ratio nem quīſpiam reddere neglexerit in magiſtratu geſtorum.

¶ Canterii notio multiplex. Compluiatæ Vites. Pedatæ, ſeu Characatæ. qd Charax, & quid Tradux. Senecæ locus illuſtratur. Canterino ritu ſomniare, quid. Cap. IIII.

Anterium Varro ſcribit de re ruſtica libro ſecundo, equum dici, cui exempti teſtes ſint. inde appellatum, quod ſemine careat. Idipſum fere Pomp. Feſtus comprobat. Sūt qui opinentur, Vocabuli etymon inde trahi, qd Canterio de/teſtari moſ eſſet, per unius demutationem elementi. Ab Equi porro ſimilitudine Canterios item dici uolunt, quibus ſubiectis, materiarii fabri runcinis, id eſt ferris maioribus arborum moles ſecant. Eos impolitioreſmo, & ruſticior Caballos uocat, Sicuti Runcinos minores equos, ex runcinarum, ut putant, origine. Nam Plauto de runcinare uerbum poſitum pro diſſecare, diſſipare q;. Quāquam non me fallit, quibuſdam id amplius arridere, Vt ſit Runcina leuigandis lignis inſtrumentum accommodum, quod Vulgus ſimplex Planulam dicat. Eſt & in Vitibus Canterius, Iugum ſimplex, cum depoſitis haſtilibus, ut Columella ſcribit, adneſtuntur ſingulæ per tranſuerſum perticæ in unam ordinis partem. Id fere Plinius quoq; prodit, Sed amplius Compluiatæ dicit Vites, Vbi Iugum eſt quadruplex, ab Cauis ædium compluiuis ſimilitudine ducta, atque item nomi/ne. Nam pedatas intelligimus adminiculo ſultas. Si uero breuiores palmites ſarmento iunguntur inter ſe ſunium modo, ex hoc arcus funera dicuntur. Pedatas etiam Characatas appellamus, quia Charax græce pedamentum eſt, ſiue Ridica. Ruſticum quoq; uulgus Characios uocat pedamenta uetera. Traducem uero nominat Galli, cum diuerſarum arborum obuuii palmites alligatū uno conciliati uirgultorum comitatu, aut cum in uiduam arborem tranſilem faciunt. Ex hac uero ruſticarum rerum ratione Animarum traducem uocari a Terulliano Apollinari nouimus, Vt ſicut Corpus ex corpore, Ita Anima naſcatur ex anima, & ſimili cum brutis animantibus modo ſubſiſtat. Canterioloſ in Cepinis, id eſt Ceparum ſationibus apud Columellam inuenies forma deminuta pro munimentis quibuſdam Ce/parum, ne Thalli earum uentis proſternantur. ſicuti in Rapinis etiam Canterios, cum operiuntur Rapæ, ut a pruinis femina defendantur. Canterios item in Architeſturæ ratione nominat Vitruuius libro quarto, Vnde Canteriatum teſtum, ſicut Aſſerulatum quoq; dictum inuenimus, nam quaternata karula aliud eſt. Vulgus quoque craſſiores, & robuſtiores ramos Cáterios ſolet dicere, nil deluxato admodum Verbo. Ridicula eſt enarratio cuiuſdam Plautini Interpretis, qui claritate maxima caligans, Canterium apud Senecam libro Epiſtolarum XIII. pro Vehiculo accipit, Vbi ait Seneca, Canterio uehebatur, hippoperis quidem impoſitis, ut ſecum utilia portaret. Cum paulo poſt ſe ipſum interpretetur Seneca. O quantum inquit, erat ſeculi decus. Catonem uno Caballo eſſe contentum, & ne toto quidem partem enim ſarcinæ ab utroque latere dependentes occupabat. Gallicos Canterios, ut uiliores, agnoſcere uidetur Plautus, quando in Aulularia ita ſcribiſ. Ego faxim, Multi pretio q ſuperant Equos, ſiēt uiliores Gallicis Canteriis. Cruciatem Canterium Aufonius item dicit, quem Tortorem uulgus appellat. Et Nonius interpretatur. Cæterum illud lōge remotius, & ex intimo Literarum penu ab ingenioſis erutum, In quo enarrando non ſioli quidam, aut Elementarii, quod ſerendum foret, Sed Clauſicus, & primi nominis Candidatus longe fallitur, & apinas neſcio quas, & tricas imprudēter effundit in Plautinis ergo theſauris ita poſitum eſt. Certe hæc mulier Canterino ritu aſtās ſomniat. Adagium hoc recoditū ab doctiſſimo Comico in mulierem concinnatum eſt, quæ ē ſi aſtare, uigilare, reſe q; ſenſibus uti uidebat, tñ, qd Nēnias quaſdā ſiculis gerris uaniores eſſatuebat, ut Menēchmo uidebat, ſomniare,

batur, somniare, ac dormire eam dicit equino ritu. notissimum quippe, dormire equos stantes. At Somniare eos, locupletissimum testem habemus Aristotelem, sic de Animalium historiis libro quarto scribentē. ἔτι δ' ἐν παντί ζῶν φαίνονται ὁ μόνον ἀνθρώποι, ἀλλὰ καὶ ἰπῶσι, καὶ κύνας, καὶ εἰδές, ἔτι δ' πρόβατα, καὶ αἰγας, idest Somniant etiam manifesto non homines solum, Sed etiam Equi, Canes, & Boues, quin etiam Oues, & Capræ. Cæterum Apulianus enarrator non ab Canterio Canterinum deflexit, Sed ab Cantharo Cantharinum deducit. Versiculo lepidissimo planè luxato, illo intellectu, ut ipse comminiscitur, fœminam somniantem aflare ritu Canthari, uasis Vinarii, Qui ea forma figuratur, ut rectus astat, consistat q̄. Ego uero Canthari eam esse figuram, non omnino abnuerim. Somnias uero etiam Vasa, non dum uideor didicisse, quod si ad formam modo, positum q̄ respektatissimus Poeta, nil insipidius, aut exculcatius proferri ab eo potuit. Canterinum uero a Canterio recte inclinari, comprobat Columella. Quod Caballum a Seneca dici subnotauimus. aduertenda est Hieronymi sententia, Vt statim inquit, cernamus tias galeis, Caballos equis cedere.

¶ Canthari etymon unde ducatur. Item notiones plures. Scarabeorum species. Chrysolomelonthion quid. Plinii locus declaratur, Item Aufonii. Cap. V.

Antharum dici a Romanis Scarabeum, ex paulo politioribus neminem ferè arbitror latere. Vnde uero sic dicatur, sint fortasse, qui scire expetant. Igitur, nequid eorum desyderia remore, Ex animalis generatione factam animaduerto nomenclaturam. Canthona Græci Asinum uocant, idest κάθονα. Oron autem semen, Et quidem Scarabei proprie. Sic uero progigni animal produunt, Vbi Cantharus Asini retimenta, quæ Onidas nuncupant, & orbiculari fere uisuntur figura, offenderit, insilit, ac pedibus prouoluens interim genitale urinum effundit. Vnde enascitur uermiculus, qui mox sit Cantharus. Sed operæpretium studiofis futurum arbitror, Si ad id spectantia Aristotelis uerba subiecerō, Simul ut eius infestis species aliquot obiter noscitur. αἰδὲ μολοθέν, inquit, ἐκ τῶν σκαλῆκαν τῶν ἐν τοῖς βελίσις, καὶ τῶν ἀνίσταν. οἱ δὲ κάθονα ἐν κυλίσι κόπρον, ἐν ταύτῃ φαλὲν ῥοπατὶ τὴν χειμῶνα καὶ ἐν τῇ βελίσι σκαλῆκαν, ἐξ ὧν γίνονται κάθονα, idest Melonthæ, siue Scarabei uirides, Qui & Galle tucæ item uocantur, oriuntur ex uermibus fimo bouis, aut iumentis creatis. Canthari autem idest pilularii Scarabei, iuxta Theodori tralationem, in fimo, quem uoluunt, conduunt per hyemem, paruos q̄ uermiculos pariunt, ex quibus ipsi procreantur. Idem philosophus paulo ante Carabos nominauit, Quos latine Scarabeos tauros dicere licet. Chrysolomelonthion reperies in Aristophanis Comœdia, Cui titulus Spheces. Quod inquit Interpres, paruulum est animal, flauo coloris, Canthari præferens similitudinem quandam. Id. pueri innexo pede mittunt in sublimē. Scarabeorum genus grande, Cornibus prælongis, bifidus, quæ sunt dentata forcipibus in Cacumine, cum libuit ad morsum coeuntibus. Lucanum uocat Nigidius. Fullonem appellant aliqui Scarabeum, albis guttis distinctum. Illud sciendum, a pilularum illa uolutione, quam esse Cantharis familiarem præmonuimus, inoleuisse adagium Græcis in eos, Qui castigati sapius, nihil proficiunt, Sed quod pertinaciter femel arripuerunt, pertinacius fouent. Cantharus pilulam. Quod enim est animal ingenitum, nulla prorsum arte uiceris. Sunt præterea Canthari nauigia quædam, Nam & in Comœdia Græca ita legimus, ναξιστοῦ κάθονος, idest in naxo confabricatus Cantharus, Quippe de Insularum nominibus sæpe nauibus imposita reperias nomina. Etenim κινδύος γὰρ quandoq̄ dicuntur naues, quia in Cnido compingerentur. Cercyron q̄ a Cercyra, quæ Corcyra est, uocantur. Parona item idest πῶρανα a Paro. Vnde forte obtinuit, ut Nauium gubernatores passim ita dicantur. Fuit & in Attica portus Canthari nomine celebris. Cæterum occurrit mihi parte ista Plinii nodus haud illotis, quod dicitur, pedibus transiliendus. Illi propterea lucem inferemus, Vt hoc item nomine plenius bonarum literarum candidatos demerear, Siquidem homo homini Deus, Vt uersiculo græco comprobatur uideo. Plinii uerba sunt hæc ex libro octauo. Bos inquit, in Aegypto numinis uice colitur. Apin uocant. Insigne ei in dextro latere candicans macula Cornibus Lunæ crescere inci-

pientis.nodus sub lingua, Quem Cantharum appellant. *Quæritur amplius inter eruditos, quid sit, quod ait, nodus, quem Cantharum appellant. Sed enim obscuritatem tollit Porphyrius ille doctissimus, Et quia de nodo agitur, præclare enodat, quod plerisque scio hæc nus latuisse. Igitur in libro, qui est de abstinentia Carnium, Scarabeum inquit, animal rerum diuinarum indotti abominantur, Quod Aegyptii summopere uenerantur, animatam Solis effigiem putantes. Lunæ præterea Taurum dedicarunt, quem Apin nuncupant, nigrum præ cæteris, & signa Solis, atque Lunæ habentem. habet enim ex Sole Luna lumen. Solis symbolum est Coloris nigredo. nam & Solis ardor nigriora reddit humana Corpora. Et qui sub lingua est, Scarabeus. Lunæ uero Coloris diuisio. Adiciit in libro de Iside Plut. quod neutiquam prætereundum fuit. Ita Cantharos pilulam excrementitiam sensim in aduersum protrudere, Sicut contrarium mundo Sol cursum agat. dum ab occasu in exortum fertur. Et quia scribit ibidem Plut. Cantharos omnes esse mares, quod approbat, & Porphyrius, Et Græci item alii, apud quos ita lætitamus, *κάνθαρος θήλυς ἔχειται, ἅμα τοῖς τῶν ἄρσενος γυναικῶν*, idest Cantharus foemina non fit. Sed mares omnes gignuntur. hinc succurrit, ut Ausonium opera nostra iuuenius, nubilo difficultatis excusso, quo multos poetæ illius studiosos interpellari non ambigo. Est Epigramma scitissimum in Marcum quendam emasculatorem. *Quærit lepidissimus poeta ex Pythagora, Cuius placita sunt trā fire animam in diuersa Corpora, Quem putet futurum ab ultimo fati die Marcum Pullarium, Qui erat, ut ipse ait, Peruerfæ ueneris postico uulnere fossor**

Lucilli Vatis subulo, pullo, premor, Respondet Pythagoras.
Non Taurus, non Mulus erit, non Hippocamelus,
Non Caper, aut Aries, Sed Scarabeus erit.

Hoc est, qui foemininum perpetuo excratus est congressum, Sed pueriles tantum amores est confectatus. non emigrabit moriens in animalia, quibus uterque inest sexus, Immo Scarabeus fiet, in quo genere non uisitur foemina. *Qua ex causa etiam Pullaria scienter a Poeta dictus est, Siquidem Puer, qui obscene ab aliquo amaretur eius, a quo amabatur, Pullus uocabatur, quod Festus scribit. Vnde Qu. Fabi⁹, Cui Eburno cognomen erat, propter candorem, quod eius natis fulmine icta foret, Pullus Iouis appellatus est. Erant & XX. Viti cognomento Pullarii, Qui auspicia coloniarum deducendarum causa haberent. Sed horum alia ratio est. Illud postremo adnotandum uice Prouerbii a Plutarcho in Symposiacis esse pronuntiatum, Ridiculos uideri, qui in Conuiuuiis innoxias auersentur Voluptates, Sicuti *οἱ κάνθαροι τὰ μύρα*, idest Canthari unguenta. Dignum relatu id quoque ex eodem Plut. in libro *πρὸς τὴν ἐνθὺ μίαν*, idest de iucunditate. Illud inquit amplius tranquillitatem conculcit, Quod Veluti muscæ Speculorum leuore dilabentes scabris inhaerent, ac ulceribus in superficie corporum erumpentibus affiguntur. Sic & plerique feliciam, iucundorumq; obliuati tristitia redeunt, & quæ memoria uulnus refricent. Immo uero Cantharos imitantur, Qui apud Olynthum in regionem quāpiam, exre Cantharolethron cognominatam, sese coniciunt, cum inde mox nequeant explicari, immoriuntur.*

¶ *Quæ sit Prouerbii ratio, Delphini Vis in terra. Delphin instrumentum. Delphinis, Delphax, Delphacium, Delphinius Apollo. Item de Delphine plura. Plinius explicatur.* Caput VI.

ON Græcæ sacundia auctor, ut uidetur, haud spernendus omnino, sicuti ex Plut. accepimus, eiusmodi adagium posuit. *Δελφίνος ἐν χερσὶν εἶναι*, Delphini in terra uis. Id in eos promptum uidetur, qui quod nesciunt, iudicant, & in quo minus ualent, toto conatu petunt, nec se intra pelliculam continent, supra crepidam aliquid ambitiosius affectantes. Delphinatorum celebritas utiq; memorabilis, eadeo ut ocyor uolucres, acrior telo credatur, & ut Aristoteles inquit, *ἅπαντων δοκέειν ἐν χειρὶ ζῶων τάχιστα, καὶ πᾶν ἐνὶ χερσὶν, καὶ πᾶν χειρᾶν, καὶ ὑπὸ χερσὶν ὅλων μεγάλων ἰσχύος*. hoc est omnium uidetur animalium uelocissimum non Aquatiliū modo, sed & terrestriū. superfluit etiam malos nauigiorum maiorum. Cæterum

Cētes tam stupendę agilitatis animal terrę tamen contactum non patitur. Quin inuectum in harenam emoritur confestim. Verum de Delphine mox plufcula, interim, quę se ingerunt, appingemus ne dilata mox excidant. Delphis itaque, siue Delphin, ut docuit Aristophanis interpres, instrumentum est nauticum, tum plumbeum, tum ferreum, quod in bello nauali pendens ex antemna, Vbi se ostendisset occasio, in hostiles naues demittebatur, depromendi causa. Erat autem animalis figura compactum, unde & nomen. Thucydides libro septimo Nauem Delphinophoron uocat, ex qua propenderet Delphin eiusmodi. meminuit & Pherecrates. Iulius Pollux Delphina pro parte nauis accipere uidetur, cum ait, Carinę affixum dicitur Phalcis, siue Lesbium, aut Clitopodium. Cuius postrema pars ad proram uergens, Parembolis, Sub qua Embolum, quo nomine quidam rostrum intelligunt. Medium uero inter Proembolida, & Embolum Stira, idest Carina. Super Embolum stat inquit, Delphis, quando nauis fuerit Delphinophoros, nisi quis Pollicem quocq; de instrumento sensisse uideri malit. Nostis tamen temporibus Celocium altius surrectum rostrum recuruum uulgos nauticum Delphina appellat. Delphinida poculorū mensam uocat in Lexiphane Lucianus his uerbis, *ἡ τέχνη δὲ ἐκαστοὶ παρὶσὶν ἐπὶ τῆς θαλάσσης ἱστέρας*, idest pocula uero omnimoda iacebant in Delphinide mensa. hęc Porphyrio latine Delphicam uocauit, cum in Sermonibus ait Oratius, Et Lapis albus Pocula cum cyatho duo sustinet. Iuuenalis item significauit. Et recubans sub eodem marmore Chiron. De quo tamen loco quid sentiremus, alibi expositum est. Delphax uero est Porculus lactēs, ut ostendit Epicharmus, *δέλφακος ἴδις ἐλλαντοῖς οὐλάσας*, ducto uocabulo ab Delphys, quę uox apud Pollucem Vulua est, unde & Adelphi inquit, dicuntur fratres, qui ex uulua p. odierint eadem. Quę etiam hystra dicitur. Sed proprie ex hoc Delphax fœmellam signat, ueluti quę Delphyn habeat, idest uulua. Delphacium sunt qui uulgo temporalem dictum Sucni intelligunt. Delphinium Athenis, inquit idem Pollux libro octauo, Dicasterium erat, idest Statu iuri dicendo, ab Aegeo constructum. Iudicium in eo primum Thesi factum est, dum interfectos quidem a se latrones fateretur, sed iure diceret interfectos. Septa in Delphinio ab Plut. item nominantur. Appellatio inde uidetur fluxisse, quia Apollo ibi coheretur cognomento Delphinus, Quoniam Castalio cretensi Coloniam deducenti is fuit obtulit ducem, Delphini præferens imaginem, Qui & nauem præcesserit usque ad Crofiam sinum. Vnde & Delphi quoq; dicti, qui locum ab illo munitum tenere. Colebatur Delphinia item Diana, ut in Theauris Iulii Pollucis obseruauimus. Extat Plutarchi Commentariolus, in quo quæritur, terrestria prudentiæ amplius sibi uendicent, an Aqatica. Ibi Delphini cognomentum Apollo non inde profluxisse scribit, quod is in Delphina deformatus Clafsi ducem se præstitisset, Sed quod Delphinem eniserit, quem consecuti Cretenses Cirrhā sint delati. Porro Vlysses in Clypeo Delphinis prætulisse insigne, auctor Stesichorus est. Zacynthii, ut Critheus prodit, rationem protulere huiusmodi. Quod illapsum in mare Temachum subiens Delphin incolumem præsterit. Quo beneficio Pater, uelut remunerans, id in clypeo habuerit insigne, & signatorio quoque insculpsit annulo. Delphino præterea, produnt naturę periti, adeo motum esse familiarem, genuinumq; ut standi, interquiescendiq; nescius eundem Vitę fortiaur finem, quem & agitationis. Sicubi uero fomno sit opus, euolat in summum, moxq; resupinus sensim ad ima deferri se patitur. Ad terrę autem contactum uelut experefactus resilit denuo stridens, rursumq; rationem inuit eandem, Quietem sibi hoc modo permixtam motioni machinatus. Delphiniscum Aristoteles paruū uocat Delphina, Sicut Cicero diuinationum primo Paniscum paruū Pana, & Satyriscum paruū Satyrum. nam Canonica est Græcis diminutionum formula istiusmodi. Exciderat penē, quod minime fuerat silentio inuoluendum. Scribit Diuus Thomas, Delphinum esse futurę tempestatis prognosticum euident, Vbi in maris superficie frequentius se uibret, & quodammodo colludat, Siquidem hyemali procella ingruente, ab imo maris consurgunt exhalationes, quę hyemi fomenta suggerunt, tuncq; calor excitatur in Delphinis, quoniam uero calidi propria est agitatio, inde contingit, id animal crebrius erumpere, ac sese ostentare. Ex quo illud est in historia naturali, Delphini tranquillo maris lasciuientes flatum, ex qua ueniunt parte præagiunt. Item spargentes aquam. Item turbantes tranquillitatem.

¶ Ludorum origo. Spectacula an noxia moribus.

Cap. VII.

I

Vdos scenicos Voluptatis ergo, & ad crugandam matutinā, ac striatam frontem compertos esse primum, scribunt pleriq; Et Polybius auctor est, Arcadas, quod erant uita austeri, & duri, quo Ciuium animos mitigarent, ludos excogitasse, Quos postea qui dimiserint, ita animis obduruisse, ut tota Græcia execrabiles haberentur. Nostri fere in iis religionē intelligere maluerunt.

Nam & Augustinus Inquit scenici, spectacula turpitudinum, & licentia Vanitatum non hominum uitii, sed deorum iussis instituta Romæ sunt. Et apertius alibi, Ingrauescente pestilentia, Ludi Scenici auctoritate Pontificum Romæ primitus instituti. Cæterū quacumq; ex causa fuerint producti primo, nil esse perniciosius morum integritati, putat Seneca. Quippe Turba omnis utiq; animo grauis, & noxia. nec enim, quos extulisti, mores unquam refers. nemo non rubiginis aliquid, aut imprimit, aut nescientibus allinit. Verum nil omnino damnosius, quàm spectaculis assidere, quando per Voluptatem facilius, ac procliuus obrepunt uitia. Quid me inquit, existimas dicere? auarior redeo, ambitiosior, luxuriosior, inimo uero crudelior, & inhumanior, quia inter homines fui. Et quod illo loco M. Cicero Ludos spectare, hypofolœcum putat. Cæterum est Plutarchi Commentariolus, Quo edocemur, quo quis pacto animaduertat, se in Virtute proficere. Inibi post multa haud præclara parum, assertur hoc quoq;. Qui inquit, iam magno profectu sunt, nō ex Orationibus modo, & libris utilitatem aucupantur, Verum ex Spectaculis quoq;, & ut semel dicā, ex omnibus. Quod ab Aeschylō factum legimus, & pleriq; aliis, Siquidem cum apud Isthmum Pythæarum, idest Pugilum certamen spectaret Aeschylus, cognouit ex duobus concertantibus alteri uehementi impacta plaga, ab uniuerso theatro maximum edi clamorem. Cum tamē percussus nil admodum quereretur. Id admiratus Ionem Chium, qui forte alfabat, leniter rangens aduertis inquit, quā efficax meditatio sit, & Consuetudo? Plagis affegatis non clamat, clamant Spectantes.

¶ De Scena, & Scenopægiis. Scenographia. Ichnographia. Orthographia. Megalographia, & Scenicis locis. Quid Thymele, & qui Thymelici. declaratur Plautus, & Vitruuius. Qui actores primarum, aut secundarū partium. Machina scenica. Martialis locus illustrat. De Proscenio, & Strophia. Antistropho. Epirrhemate. Paregoremate. Cap. VIII.

I

Cenam scribit Cassiodorus, eam dici Theatri portionem, quæ inter duo pro tendat commua, q̄q̄ prius non fere aliud Scena erat, quā ueluti tentorium ab rusticis inumbrationis causa excitari solitum. Sicut in naui puppi Scena est Triarcho structa, & in Hebræorum ritu Scenophegia celebrant, ducta origine ab Mose, A quo de Aegyptiōg seruitute liberati sub tabernaculis id genus in solitudine agebāt. Græci tñ Scenopægia scribunt, rōne etymologica id monstrante. Iosephus Iudaici belli lib. ii. ppter Scenophegiōg feitos dies populū ascendisse Hierosolymā, auctor est. Scenographia in Architecturæ rōne est frontis, & lateq; absceditiū adumbratio, ad circiūq; centz omnīū Lineaz rñsus. Sicut Ichnographiā uocat Circiū, regulēq; usum, unde inq̄ Vitruuius, capiunt formaz in solis areaz descriptiones. Nā Orthographia est erecta frontis imago, modiceq; picta rōnibus opis futuri figura. Megalographia uero pictura est, Simulacra Deoz continens, seu fabulaz expositas explicationes, aut Troianas pugnas, Cuiusmodi apud Poetā nobilē admirat Trojan⁹ princeps. Scenaz genera tria repio, Tragicū, Comici, Satyricū. Tragica Scena pformat Colūnis, & fastigiis, signisq;, ac regalibus instruit reb⁹. Comica priuatoz adificioz spēm habet, & menianoz. Satyrica ornat arboribus, spelūcis, mōtibus, rebus agrestibus aliis, in Topiarii opis spēm. Scena histriōnū erat ppria, ut inq̄ Pollux. Orchestra aut Chori, In qua erat Thymele, siue Pulpitum id esset, siue ara. hinc Vitruuius lib. v. Ampliorē habet Orchestrā Græci, & Scenā recessiorē, minorēq; latitudine pulpiti, qd Logeū appellant. Ideoz apud eos Tragicū, & Comici actores in Scena pagunt. Reliq; aut Artifices suas p Orchestrā prestant actiōes. Itaq; ex eo Scenici, et Thymelici græce sepatim noiant. Et in Symposiis Plutarch⁹, Alia qdē ad Thymelē, & Orchestrā reieciimus. Hoc libētius apposui, qā in obseruatiōib⁹ suis Vir doctissim⁹ nō satis tenuisse uidet, q dicerent Thymelici, Quoz mētio est Iurecōsultis quoq; Digestis de his, q notant infamia.

infamia etiam si maxime uitiat codicibus. Sed et in *Canonicis decretis* relatam uocem cō meminimus. Atq; hinc item *Plautinæ* obscuritati in *Amphitryonis* prologo lux affertur plurima. Siue ambissent qui palmam histrionibus, siue cuiquā artificī. Porro & in uetere Græcorum auctore ad uerbum ita legimus, *Gymnica certamina parēt Elei, Thymelica Corinthii, Scenica demum Athenienses*. Quod si quis horum subsultat, peccat ut ue, plagis eum afficiat *Lacedæmonii*. hoc uero obiter dictum festiuus est ob *Diamastigofin*. i. *Disflagellationem Spartanis* in solēnibus etiam festis celebrē. *Heortasticē* Græci dicunt. Sed enī quia cœpimus, *Latinæ* linguæ delicias pro uirili parte iuuenus. Idem *Plautus* sic paulo post scriptum reliquit, *Vt Conscitiores fierent histrionibus, Qui sibi mādassent, delegati ut plauderēt. Qui uē, quo placeret alter, fecissent minus*. In nodi huius *Gordiano* impeditioris explicatione hærebunt forte *Plautinorum* *Salium* studiosi pleriq;. Ego autem amota *Vesica* omni, paucissimis *Ciceronis* uerbis nubilum hoc *Plautinæ* fabulæ facilitate tota illustrabo. Sic enim in *Verrem* scribit actione prima, siue diuinatio dici debet illa. *Vt in Actoribus inquit, græcis fieri uidemus, sæpe illum, qui est secundarum, aut tertiarum partium cum positaliquanto clarius dicere, quam ipse primarum, multū summittere, Vt ille princeps quāmaxime excellat, Sic faciet Halienus, tibi seruiet, tibi Lenocinabitur, minus aliquanto contendere, quam potest. Persona uero primarum partium, Vt ne hoc qdem tacitum præterea, intelligitur, quæ sæpius actu ingreditur, Cum habeat Comœdia actus quinq;. Secundarum uero, quæ minus, minus q; pcedit. Ex quo & Terētius, Primas partes qui ager, is erit Phormio. Plautinum porro sensum adiuvat item *Oratius* in *Epistola ad Lollium*.*

Vt puerum sæuo credas dictata magistro

Reddere, Vel partes mimum tractare secundas.

Qua in parte *Porphyrio* inquit, *Secundarum partium Actores omnia summissee agūt. Sed, ut ad Scenam reuertamur, Illud sciendum, Loca in Scena ad ornatum comparata Vitruuium scribere, a Græcis Periactus appellari, ab eo, quod in his locis machinæ essent uestitiles, quæ cum aut mutationes fabularum sunt futuræ, seu Deorum aduentus, cum tonitruis repentinis uersentur, mutant q; species orationis in frontes, Sicuti apud Plautum. Sed qd hoc? quā ualde tonitruū? Di obsecro uestram fidem. Verbum autem id *Periactus*, accusandi casus est multitudinis numero, hoc est *περίακτος*, a uerbo *περιάγειν*, quod circūductio nem signat. Vitur eo uocabulo *Plut.* in *Libro*, quo scrutatur, bellicis rebus illustriores fuerint *Athenienses*, an *Sapientia*. Sed pro ipis accipere machinis uidet. Ita enim scribit, *καὶ μηχανὰς αὐτῶ σκηνῆς περίακτος*, idest & *Machinas a Scena Periactus*. Sed & *Græci* ita produnt, *Ceraunoscopion Periactos* est alta. apud *Athenæum* *Sellas Periactos* obseruauim⁹. *Bronteum* uero machina sub scena, hoc est amphora calculis plena marinis, *Qui* in *æneū* deiiciebantur *Vas* ac circumacti sonum efficiebant tonitru perisimilem hinc & in nostris *teris Pomp.* festus ita scribit. *Claudiana tonitrua appellabantur*, quia *Claudius* pulcher instituit, ut post *Scenam* *Lapidum collectus* ita fieret, *Vt uerorum tonitruum similitudinem imitarentur*. *Ceraunoscopium* propter eos, qui græce nesciunt, altior intelligitur machina instar *Speculæ*, ex qua fulminum iactus exhibebant. Crade autem in *Scena* *Pegmatum* erat species ad ficulneæ arboris imaginem, quā *Craden* uocant *Attici*, in *Comica* tantum *Scena* producebatur *Crade*. Nam *tragica* admittebat proprie dictam *μηχανήν*, idest *Machinā*, in qua monstrabantur *Dii* aut *heroes* in aere, ut *Bellerophon*tes, & *Persei*. Sunt qui *Craden* interpretentur hamum illum *æneum*, seu uinculum, quo uincti tenerentur, qui ita penderent. Inducebantur uero in *Tragoediis* *Dii*, qui repente commutatis rebus, fabulæ finem imponerent. Propterea *M. Tullius* de natura *Deorum* primo. *Vt Tragici Poetæ cum explicare argumenti exitum non potestis, confugitis ad Deum*. Et *Aristoteles* primo *metaphysices*, *Anaxagoras* inquit, mente sic utitur, ueluti tragico quodā *Deo*, *Qui* repente monstrari solet. *Parapagisma* uero ad *Scenæ* rationē pertinet nihil, est enim eo nomine *Canon*, aut organi species *Astronomici*, quod significat *Vitruuius*, *Parapegmatum* disciplinas nuncupans, quibus *Syderum occasus*, & *tempestatum* compertiantur significatus. Erat tamen & supra *Scenam* quod dicebatur *Theologium* in surrecto, in quo *Iupiter*, ceteri q; comparerent *Dii*. Vbi uero ex imo in altum rapiendus erat aliquis, sicuti ab *Aurora* *Memnon* rapus memoratur, quod *Quintus Calaber* secundo *relictorum* ab *Homero* significat. *Ma**

chinam: quæ id præstatur, dictam inuenio Geranon, de qua mihi uidet' intellexisse Martialis Epigrammatum primo.

Raptus ab it media quod ad æthera Taurus harena.

Non fuit hoc artis, sed Pietatis opus.

Aeoras autem. i. *ἀόρατοι* uocabantur intentos uehementer, quibus sustinerentur, qui per aerem ferri uidebantur, heroes, aut Dii. Eccyclema pegmatis erat species, subiectis rotis, quo circumacta, quæ intus acta fuissent, spectatoribus, ostendebantur. Scamforia uero machina, quæ uocant Acrobaticam, est, cum ita fuerit collocata, ut ad altitudinem tignis statutis, & transfuerariis colligatis, scandatur tuto spectandi causa. Buleuticum dicebant Theatri partem, Senioribus assignatam, Sicuti Ephebicus dicitur, ubi spectant Ephebi. Hemicyclium quoque secundum Orchestram locus erat, de figura sic cognominatus. Eius erat usus, ut locum aliquem a Ciuitate seiuñctum monstraret, uel etiam in mari natantes. Quædam dum & Stropheum in quo exhibebantur ad diuinitatem tralati heroes. Vel etiam in bello, aut mari perfundi fato. Fuerunt et Charoniae Scalæ, Ex quibus Idola, seu simulacra destinabant. Charonia uero porta ad Theatricum usum facit nihil. erat ea in Nomophylacio Athenis, per quam dñati ad ultimum ducebantur supplicium. Charoneum item dicebatur. Scenam nonnulli interpretant medianam Theatri portam. Parascenia uero ab utroque latere spatia. Nam Proscenium ante Scenam locus erat, parapetasmaque siue Velum, aut item Pulpitum. Vnde per adagium scitisimum Proscenia dicimus, quæ speciosa extrinsecus uidentur, cum mira intus lateat fœditas. sicut Meretricula quædam, ut scribit Athenæus, Nanniū nomine, Proscenium est cognominata, quæ uestium, & auri cultu plurimo speciosa uidebatur, cum exuta foret uel turpissima magno eorum errore, qui animi fœditatem intelligere maluerunt. Hæc item, si Sudæ credimus, facete dicta est Capra, quod Thalli cuiusdam Cauponam facientes bona deglutisset, tanquam germina hædis in pastum obici solita, Quæ Thallios Græci uocant. Meminit Apollodorus in tractatu de Scortis. Sed & Antiphanes lucubrione eadem. Episcenium autem dici uidetur recte superior Scenæ pars. Vitruuius de Scena apud Alabandenos ab Apaturio concinnata in minuscule Theatro, quod illi Ecclesiaterium uocant. Præterea inquit, supra eam Episcenium, in quo Tholi, Pronai, Semifistigia, omnisque tecti uariis picturis fuerat ornatus. Adiciamus porro ex Græcorum grammaticis excerpta, Quæ nostra hæc adiuent scitamenta, & Coronidem Capiti huic appingant. Igitur Chorus inquit, Comicus in Orchestram inducebat, quam nunc Logion dicimus. Et cum hypocritas. i. Actores alloqueretur, Scenam spectabat. Abeuntibus uero histrionibus ad populum puerbatur. Et hæc uocabatur Strophæ. Erant autem Iambica tetrametra. Mox Antistrophon accinentes rursum tetrametra adiciebant. Erant ut plurimum sedecim Carminum. dicebantur uero hæc Epirrhemata. i. *ἐπιρρηματα*. Vniuersalis autem Chori transitus uocabatur Parauasis, quod ab legitima statione in aduersum theatri prospectum transgressio fieret, fiebat id, ubi quid differere cupisset Poeta extra subiectum argumentum sine actoribus per chorum, quibus prædictis, conuerteretur is denuo ad priorem stationem. Paregorremata. i. *παρηγορηματα* nuncupabantur, ubi quid intus ageret Chorus, quod tamē in theatro exaudiretur. Sicuti Ranarum Chorus apud Aristophanē. Iam illud leuioris operæ, dici eleganter Excuneatos, Qui a fedilibus exclusi, facto toto theatro, stare coguntur. Stadium pro Theatro quandoque positum apud Græcos, scimus.

¶ Theoricæ pecuniæ quæ sint, & Stratoticæ. Stratis & Crastæ quid. Deliastræ. Item q Theori, & quid Theoris. De Salaminia & Paralouaibus. Item quid Achana. Qui Colacrete. Plur. locus explicatur, Inibi quid Palintocia. De Manduce. Caput IX.

¶ Erum quia in res Theatricas, & animum remissiones incidimus, adiciamus porro, quæ non inutilia comperta nobis sunt, præsertim ex Græcorum doctrina locupletissima. Igitur Theoricam pecuniam inuenimus appellari, quæ foros nobis & sedilia in spectaculis comparamus, quia the illorum idiomate dicat' spectaculum, quod hypothesi in Olynthiacas Demosthenis orationes prima Libanius significat, explicatur & in orationis eiusdem enarratione. Vnde & illud excerptimus,

illud excerptimus. Moris fuisse Athenis, ut Respublica duos elargiretur obolos, Alterum pauperiores comparandis sibi alimentis impendebant. Alter Theatri architecto erogabatur. Neq; enim lapideo utebantur theatro ea tempestate. Propterea Demadem dicere solitum accepimus, Theoricam id genus pecuniam esse Democratiae glutē, Et Laconem Vige, sicuti uidetur, rerum haudquaquam imperitū, uehementer falli Athenienses, qui ludis tantum impenderent studii. Et quæ in Classis, exercituumq; apparatus forent absumenda, in theatricas erogaret uoluptates. Hinc in rebus græcis Theoricorum sæpe Archon memorat. Pecunia hæc ex Ciuitatis parabat̃ prouentibus. Quæ quod prius ad bellicos usus contributebatur, ut inquit, post alios etiam Harpocratio, Stratiotica dicebatur. Propterea Plutarchus doctē, ac eleganter ait. Socrates Cibos, potusq; uitandos docet, qui nulla indigentia pellicunt, lacescuntq;. Verum quæ ex iis sentitur iucunditas, ordinanda est, ac necessitati subiicienda. Sicuti inquit, faciunt, Qui ex Theoricis Stratioticas conflant pecunias. Stratis uero ad hunc usum facit nihil. signatur autem eo uerbo semisiccum scœnum, Iumētis gratissimum. Id & Craftem uocant, unde profluxit *κρᾶστις* uerbum. Theoricorum meminit in philippicis Demosthenes. Cæterum Pericles primus uidetur popularem aucupatus gratiam ex Stratioticis Theoricis constituisse Ciuitatis prouentus, ne iure spectandi Tenuiores priuarentur. Theori uero, idest *θεωροί* interdum quidem Spectatores dicuntur, Sed etiā Qui scitatum oracula mitterentur, quod docuit Pollux, multiq; præterea ex Græcis. At qui Delum proficiscebantur, etiam Deliasæ uocabantur idest *δελιασάων*. Sed uniuersim quoque Qui diuinarum rerum curæ præficerentur, hoc intelligebantur nomine, quoniam *ὡρῶν* dicunt *τὴν φροντίδα*, Vt apud Hesiodum, *ὡρῶν γὰρ τ' ὀλίγα πλεῖστες κηέων τε ἀπορέων τε*. præterea qui ad publicos mitterentur Conuentus, quos Panagyras Græci uocant, quales quino quoq; anno celebrari solitos Libro VI. Herodotus scribit. Et qui ad sacra certamina, sic item appellabantur. Nauis autem, qua ucherentur, Theoris dicebat̃, idest *θεωρίς*, Quas ab Atheniensibus in Delum mittebatur quotānis ex Thesei uoto, Sicuti in Phædone Platō meminit. In quo id dignum scitu, eodem Platoneteste, tum urbem lustrari solitam, & de nemine capitale fumi consueuisse supplicium. Scribunt Aristophanis Interpretes, Athenis naues duas publico fuisse destinatas muneri, Paralum, & Salaminiam, ex quibus Salaminia euocatas ad iudicium subueheret, Paralus uero aueheret Theorias, idest ad rem diuinam Delphos, aut alio missa. Vas autem, in quo recondentur eorū cibaria, qui ad theorias mitterentur, Acana uocabatur, quāuis non desint, qui eo nomine perficā intelligant mensuram. Sicuti apud Ægyptios erat Artaba, Quæ caperet medimnos Atticos *με*, idest quadraginta quinq;, sicuti testis Aristoteles est. Artabā tamen Libro primo Herodotus mēsuram intelligit perficā capaciore, Attico medimno tribus chœnicibus atticis. Inuenio itē Colacretas dici, qui pecuniæ præfessent, quæ ad res diuinas erogaretur, nam & Androtion scribit, Delphos potentibus Theoris argentum a Colacretis numerari solitum. Custodiebant & hi pecuniam, quæ iudicibus cōtribueretur, ut adnotatum a grāmatico Aristophane est, Sed omnino Ciuium pecuniarum Quæstores erant. Postremo Theoricam uiam nominat Pollux, qua Theori, ut arbitror, ad oraculum pergerent Apollineum. Exiis, Quæ de Theoris protulimus, puto, explicat̃ amplius Plutarchi obscuritas in causis, ultima libri parte, ubi Peloponnēsiū Theoriam in Delphos per agrum megaricū profectā scribit interpres latine reddidit, Solēnes Spectatores, errore, ni fallor, nō despicabili. Sicut omisum est ibi quoq; uerbum, quod græce est *παλαθὺν*. Sed hoc forte ex librariis prorepfit mendū. Obiter uero est Palintocia fœnoris iam p̃soluti a Creditoribus repetitio. Quod fecisse Megaresenses constat, Qui tyranno excusso insolescentes plebiscito cauerunt, ut a fœneratoribus usuræ, quas p̃soluissent prius, repeterent. Quæ res ex factō dicta Palintocia est. Apud Romanos quæ in Spectaculis absumeretur pecunia, Lucar dicebat̃, quoniam Lucog̃ p̃uentus, qui plures circa urbem dicati diis erant, in ludos erogaretur. Scribit Pomp. Festus Manducem dictam olim fuisse in pompa antiquorum effigiem, inter cæteras ridiculas, formidolosasq; ferri solitam, magnis malis, ac late dehiscentem, & dentibus miculose infremuentem, de qua dixerit Plautus, Quid si ad Ludos me pro Manduce locem, quapropter clare crepito dentibus. Quā & Iuuenalis significasse uidet̃, illis uersib⁹. Tandemq; redit ad pulpitā notū Exodiū, Cū Personæ pallentis hiatū, in Gremio matris formidat rusticus infans.

¶ Engastrimythi qui sint, Et Pythones, Aut Engastritæ. Et Engastromantes, extra q̄ opinatus Hermolcos sit. Iacobæ Rhodiginæ hystoria. Emaculatur locus in Canonicis decretis.

Caput X.

Lutarchus in Commentatione, quæ est, Cur Oracula defecerint, fatuum inquit, ac omnino puerile censendum est, arbitrari Deum ipsum, perinde, ac Engastrimythos, olim Eurycleas, nunc uero Pythonas nūcupatos, insinuant se Prophetarum corporibus, ore illorum eloqui. Hactenus Plur. Qui uero dicantur Engastrimythi non cōstat fere. Hermoleos Barbarus, Qui ex Plinio balbutientem dēserit barbaricē, se arbitrari scribit, Eos, qui in uaticinio peluibz utant, dici a Græcis Engastromantes, Quæ uox ab Engastrimytho non ita disparatur, quoniā inquit, Gaster genus est Vasis, Cuius formā alii aliter accipiant, quod tamen etiā nūm nomen uulgo seruet, & Gasterium item dicat Aristophani, Apud Aristophanis interpretem ita lego in Comœdia, cui titulus σφῆκας. Eurycles inquit, Engastrimythos, celebre nomen Athenis indeptus est, ut qui per assistentem Dæmonē uera prorsum uaticinare, proinde Engastritæ, ac Euryclitæ diuinaculi omnes ab hoc appellati Eurycle, qui id primum fecit. Cur uero Engastrimythi uocentur, aperit liquido Poeta ipse, cum ait.

*μυνομένης τὴν ἡ ἐγκλίτης μαντῆαν, καὶ δαίμονα,
εἰς ἃ Μοῖρ᾽ αὖ γαστέρας ἐν δῖος, καὶ μωδὸν ὅτ' ἄλλ' ἔχουσα.*

Imitatus inq̄ Euryclis uaticinium, & mentem, in alienos ingressus Ventres Comica multa effudit. In his de Vase ni fallor, intelligi haudquaquā potest. Adde quod in Canonicis decretis, Causa XXVI. Q. tertia, Ventriloqui dicuntur, qui Engastrimythi a Græcis appellantur. Sunt qui per errorē hunc Euryclēm dictum uelint, ἑταρξίμυθον, cum scribendum liqueat, Engastrimython. Accedit Sudæ itē auctoritas, Qui Engastrimython exponit Engastrimantin, quem nūc inquit, Pythona uocant nōnulli, Sophocles Sternomantin. Plato autem Euryclea ab Eurycle Vate. Philochorus in tertio de Vaticiniis etiam mulieres uocat ἑταρξίμυθους. Id neq̄, ut fabulosum risu excipiendū putet testatum uolumus, tēpstate hac, immo uero hæc prodente me, fuisse in patria mea mulierculam humili loco, Iacobam nomine. Ex cuius Ventre immundi spiritus uocem, prætenuem qdem, Sed tamen, ubi uellet; dearticulatam, & prorsus intelligibilem. audiui ipse, Sed & innumerī alii, non Rhodigii modo, uerum et tota fere Italia. Quando futuri auida Potētum mens sæpe accersitam Ventriloquam, ac omni exutam amictu, neq̄ fraudis occultæ lateret, inspicere, ac audire cōcupiuit. Cincinnatulus Dæmoni nomē erat. hac ille appellatione gestiens inclamanti subinde respondebat. Si de præteritis, aut præsentibus scitaretis, quæ recōditissima forent, responsa dabat sæpe mirifica. Si de futuris, semper mendacissimus, Sed & inscitiam suam nō nunquā murmure incerto, uel bombo uerius ignorabili rectegebant. Hosc ego pprie dictos Engastrimythos puto. i. Ventriloquos, quāquā eo nomine apud Græcos intelligi simpliciter uidetur, Qui Dæmonis aflatu aliquid præfigerent. Quod autē de Pythonibus ex Plur. attulimus, mēdum tollit ex Canonicis decretis, Causa XXVI. Quæst. III. simulq̄ uerbi obscuritatem, ante nos minus percepti. Nam Helenum & Cassandram pythonicos Eustathius uocat, quia essent καὶ οὗτοι τοῖς δαίμονι. i. Dæmonibus obnoxii.

¶ Purpurata meretrix, Babylon cur dicatur a Hieronymo. De Babyloniorum moribus pluscula. Lucretii locus explicatur. Aureus Babylonis Calix qui sit apud eūdem. Cur mors purpurea. De Purpurario infectore digna scitu.

Caput XI.

Irabamur haud ita pridem, cum scitissimas, & multisariam doctas beati Hieronymi Epistolas euoluēremus, quid ita Vir sanctissimus, & propterea maxime uerax Babylonē purpuratā dixisset meretricem. Cum inquit, apud Babylonem uersarer, essemq̄ purpuratæ meretricis Colonos. Diu hoc, anxieq̄ ex hystoria quæsitū. Tandem diſtinctionem ex Plutarchi scitissimi, tum philosophi, tum historici lectione aucupari sum uisus. A quo sic memoriis proditū obseruauimus, Xerxem Persarum Regē q̄q̄ in Babylonios excanduisse uehemētius, q̄ ab eius dū au, auspiciisq̄ desciscere forent ausi. eoq̄ nomine comparato ingenti exercitu, cum expugnata Vrbe

gnata Vrbe insigniter Victoria esset potius, ut rebelles animos, nec satis in fide constantes reprimere, ulcisceret' q; imperasse traditur, in reliquum uti arma ne ferrent, sed psallere, tibis uterent', Scorta alerent, Cauponæ indulgerent, ac sinuosis tunicis induceretur, hæc nus Plut. apud alios ite sic ferme legimus, Babylonis mulieribus morem fuisse causa quædam cum hospitibus turpiter permisceri, turba, & cultu plurimo ad illos cômestibus. Qui vero admittebat, posito sup genibus argeto, q̄tum uideret', mulierem mox longe a sano abductam inibat, id' q; argentu' Veneri fuisse sacrum. Hæc nimiru probarint satis super' q; Cur purpurata dicat' Meretrix Babylon. Addunt' & illa Nil admodu fuisse moribus eius Urbis corruptius, nec ad irritandas immodicas uoluptates instructus. Babylonios, in unum præcipue, quæ' q; Ebrietatis, uelut appendices sunt, fuisse procliuiter effusos. Fœminar' ite Cômunia celebratû initio modestum, cõpositum' q; fuisse habitû: mox tanq̄ nero incaluisent, summa exuere cõfuisse amacula, sensim' q; pudorem profanare. Postremo etiã eo adduci imputentia, Vt ima Corporu' reuelare non erubesceret. putet forte aliquis, danati, infelicit' q; pudoris p̄stibulas ista solitas ppetrare. Immo uero nobilissimæ cuiusque matronæ decora hæc habebantur, quæ perditæ essent mores, id porro abunde arguerit. Comitatæ arbitrabantur Vulgati Corporis uilitatē. Tradunt Auctores grauissimi, Macedonicu exercitû Asiæ domino, tanti Ducis nomine illustrem, inter tot, & tanta flagitia diebus modo quatuor, et triginta saginatum, euictu' q; ad ea, quæ insequabant' discrimina, adeo ignauiore fuisse futuru, si hoste habuisset, Vt post tot tam ampla gloria deuictas gentes, tot terraru spatia sub macedonicas leges redacta mature perire potuerit. Porro nequis frustra ex diuicfo hæc in unum cõgesta, opinet', Ad hæc omnino Libro de rerum natura quarto respexisse Lucretiū contenderim, ubi amoris nocumenta colligens ita scribit.

Adde, quod alterius sub nutu degitur Aetas.

Labitur interea res, Babylonia hunc.

Languet officia, atq; ægrotat fama uacillans.

Nam quod asseri potest de Vestibus plumario, & polymitario opere illustribus, qñ auctore Plinio, Colores diuersos picturæ intexere, instituit maxime Babylon. mihi sane Platonis legibus, qd' dicit', magis friget ni forte per trabem meâ, ut dicitur, festucâ uideo alienam. Sati id, grauius' q; multo, si sensum ita concipias, Amori, libidini' q; mancipatos in eam labi feciditatem, ac famæ dispendiū, in quod magno dedecore ilapsa Babylon est. Illud uero obiter testatum uolumus, loqui nos de Babylone, quæ in Assyria est, Quoniã altera quoq; in Ægypto Babylon est. Assyriam condidit Babylon sapientissimus, ut memorat', Medi fihus, non, ut uoluit Herodotus, Semiramis, Quando duob' annor' millibus eâ Ciuitatis huius inædificatio antecessisse uidet', diligenti chronicoz supputatione. Ægyptiæ Babylonis Stephanus meminit, atq; Strabo, & Ptolemæus. Sed Strabo eam magis Arabiæ cõtribuit. Vnde & Arabu lingua Chairu illam uocant, quæ Vox nō aliud nobis indicat, q̄ Babylonē. Eam uero condidere ex antiqua Babylone profugi qdā. Apud Babylonem porro festu agi solitum, scribit Xenophon, in quo Babylonii oēs uniuersam noctē biberent, & lasciuis carminibus, saltationibus' q; indulgeret. Cuius occasione celebritatis a Cyro captâ olim Urbē, idē testat'. Pelles Babylonicae sunt apud Iurecõsultos inter Species ad uetigal pinētes. Calix Babylonis aureus uice Adagii usurpatur a Hieronymo, Multa inquit, de p̄fectione dicuntur, ut q uolumē philosophi nesciunt, sub Martyris nomine bibant de aureo calice Babylonis, meminit elegantissime ite Ambrosius quodā loco, Ille inqt, apud me primus, q omniū p̄ditissimus. Ille meus est, q suus non est. Ille mihi gratior, q sibi negor. Calix aureus Babylonis in manu mea inebrians oēm terram, Animo meo biberunt omnes gentes. In sanctis quippe literis Meretricule Versutioris typum habet Babylon, Quæ gentibus aureo poculo inscitiam p̄pinit, unde scelerum mox agmen p̄micet, & errorum inexpugnabilis acies. Verum quia purpura exorsus sumus desinamus in eandē, auctari adiciētes q̄piâ, quod de Græco suggerat' penu. Mortē Homerus non semel purpureâ dicit' quærēt, arbitror, Studio si, cur sic. Erunt qui sanguinariâ interpretentur, uel nigrâ quoq; Sicuti κύμα σφαιρόεν, Sed quæ una modo inferatur plaga purpurea dicit' recte, Velut & Ælianus scribit, ictu tantum uno a Porphyreis. i. purpurariis uiuentē cõteri purpuram, ut inde præstatiū profluat κύμα. Dignu ictu, quod de Purpurario traditū infectore legimus. Qui uisus fraude agere in

tingendi rōne cum eo noſe, ut tum res erat, ad ultimū duceret ſupplicii, iocis etiānum ſu-
perſeſſe locū arbitratuſ ad Homericum illud potiſſimum adiecit animū. τὸν δ' ἔλαβε ὄρθου-
ρας θάνατος, καὶ μοι παρκατεῖν. i. Cepit uero hunc purpurea mors, & Parca fortis. Id tamē
ſic a Theocrito pronūtiatum ſapiente Viro, Athenæuſ ſcribit, cum legeret Episto-la qua a
Chiis purpuram petebat Alexander. Porphyrio purpura dici latine ualet. Nam grādio
res quādā Mnē nocant, ueluti dicas Minæ pretium exequātes. Eadem rōne Polypia dicū-
tur Polypī parui. Sic & Sepidia parua Sepig.

¶ De Aurea apud Babylonem arcula. Item de miræ naturę loco apud Seleuciā. De Au-
bus, quas uocant Deorum linguas. Item de Babylonis aliqua. Caput XII

T quoniam in Babylonē incidimus, quo locupletiores dimittamus Studioſo-
rum aures, ſiquis tamē harum auſcultationū ſcitor, ut ſic dixerim, eſt futurus,
e Adiciamus item quæ Vetus nobis Lectio ſuggerit, et a ppoſito diſſentanea
non ſunt. Si quidem apud Babyloniam in Apollinis templo auream mirę ue-
tuſtaſ arculā quę compertam legimus, ex qua conſciſa ea uis peſtilentis,
ac pernicioſiſſimi aeris ſeſe profuderit. Vt diſſilatus non eos modo, qui aderant, uenenola,
ac lætali infectoſ tabe conſiceret, Sed peſtifera, incredibiliq; poteſtate craſſatus longe, la-
teq; etiam Parthoſ afflaret. Id proſum cenſerem dictū incredibile, ni Ammiani Marcelli
ni Lectio compar nobis miraculū ſuggereret. Prodit enim hic M. Antonii, & Veri tempor-
bus, apud Seleuciā poſt directum templum, & perlatum Apollinis ſimulacrū Romam fuiſ-
ſe a militibus inuentum anguſtum forami, quod priuſ Chaldeorū uates occluſiſſent. Eoq;
militari auiditate reſerato, Lætiſerum, atrocemq; adeo exiliuiſſe Vaporem, ut funeſtum ma-
lum, ac teterimum a Perſarum finibus in Gallias uſq; furens ſit debaccharum. Sed quoniā
miranda percurrimuſ, Nec illud ignoratum uelim, ad Regiam baſilicā apud Babylonem,
Magoſ tecto aureaſ alligaſſe aliteſ quatuor, Quas illi Deorum linguas uocabant, Et ha-
uiſſe quidem uim, ut animoſ multitudinis in Regis beneuolentiam, conciliatu inenarra-
bili aduocarent. Quod etiam ſi caput hominiſ ſupergrēdi uideſ, non tamē ut abſurdum,
forte quibuſdam uideatur reiicendum. Nam imprimis grauiſ auctor Iosephuſ, quendam
ſe Eleazarum uidiſſe teſtatur, Qui inſpectante Veſpaſiano, & filiis, annulo ad nares Mania-
ci adaſto, eum euſſigio liberant, proſtiteruſq; Salomonem inſtituiſſe Carmina, qubuſ ægri-
tudineſ mitigentur. Quod uero ad Babylonioſ attinet, unde exordia diximuſ, Illud haud
quaquam relatu indignū, quod de græco penu eſt, Babylonioſ uenatibuſ affluetoſ, Vbi in
ſolitudine deprehenderetur, nec cibaria percoquendi eſſet occaſio. Cruda Oua fundæ im-
poſita, uertigine aſſidua tandiu rotare conſueuiſſe, donec coquerentur. Babylonice porro
Ciuitatiſ ualitatiſ illo argumēto maxime comprobat politicoꝝ tertio Ariſtoleleſ. Quod
capta quandoq; ab hoſtibuſ Vrbe, tertio demum die uix id perſenſerit pars ultima, Babylo-
niſ poſtremo laudi datum ſcio, quod in ædibuſ contignationum quatuor habitarent. Sicu-
ti Orator Ariſtideſ, Romanos ex aſſentatione dixit, maximas domoſ maximis impoſuiſſe
domibuſ, Dionyſiuſ tamen in Panegyricorū rōne, teſta πειρώματα καὶ ἐφόρα apud Ba-
bylonē ab Herodoto memorari ſcribit, quod ſignat, contignationum quinque, aut ſex. Scire
tamē oportet, Libro primo Herodotum ſcribere, trium, aut quatuor contignationum.

¶ Demoſtheniſ excellētia, & moſ. De Crico multa Quæ ſit annulariſ ratio. Quid He-
ſtor, Cricote Sphæra. Item Circite, Porcoſ, & Porce, Dextrocheria, ſiue Dextrariola, Pſel-
lia. Puellæ Ephēſiæ hiſtoria. Caput XIII.

E moſthenem illum omnium, qui fuerunt, quiq; mox ſunt futuri, in eloquētia
maximū, ita eruditorum pleriq; laudare ſibi permiferunt, ut diceret, aliorū
d quidem monumenta ſemel in uita perlegiſſe, abunde pulchrum, ac fortuna-
tum uideri oportere. Illum uero, tāquam unicū, ac ſingulare naturæ opus,
non ſemel qdē legendū, Sed eatenuſ inherēdū, ut quantum humani ir-
geniū ratio patitur, illiuſ coloreſ, ſaltem Polypodis modo, aut Chamæleōtiſ exprimamūſ,
effingamūſq;.

effingamus'q. Sed enim hic tantus, tam'q incomparabilis Oratorum antesignanus, & pla
ne Coryphæus pessimo tamē interit exitio. Scribit qppe Eratosthenes, Virum hūc in Cri
co petuissu, Quod esse Brachii gestamen, qdam interpretant, præsidio ultimog casuū con
sueisse Venenū gestare inclusum, quod etiā hauserit intrepide, neq indignū tanta uirtute
a Macedonibus pateret, hinc natū, Vt qd speciem qd extrinsecus habet, et oculos aspectu
incūdo allestat, Intus uero pnicē seruat euidentissimā, Cricū dicamus Demosthenis. Quid
uero sit Cricus, nō aliēdū fuerit, explicare pluribus. Lysias qdem aduersus Andocidem im
pietatis reū, Rhopton in Ianua id appellasse uidet, qd nos Cricū dicimus, iis fere uerbis,
ἐν οὐκὸν τὸν ἰσχυρὸν ἐκ τῆς ῥοπῆς τῆς ἰερᾶς. i. ad sacru Rhoptū destinauit Equū, meminit in Am
phiarao Aristophanes, & rerum Græcarū octauo libro Xenophon. Coronem Homerus ap
pellauit, quis sit & Corone arcus extremū, atq; itē summa uirilis mēbris pars. Iulius itē Pol
lux scribit, Quam Coronem Homerus appellari, dici quoq; κόρακη. i. Coruū, nam & Co
rone Cornicem signat. Cricum Theodorus Annulū interpretat, secūdo Aristotelis de ani
malū historiis, ubi sic græce scriptū est, οἶον κρίκος χαλκῶς λεπτὸς. i. inqt interpretes, ut Annu
lus æneus tenuis. Theophrastus quoq; Libro de Stirpibus quarto, Cricū p annulo usurpat,
Plinio interprete, etiā in græcis codicib' modo impressis inueni, Cricum scribi, nō Cricū.
Et Sudas, Ancilia inquit, sunt κρίκοι τῶν ἀλυσίων. i. annulī. Catenariū. Nostri recentiores An
nularum rōnem appellauere, quā Ptolemæus Cricoton aptissime nūcupat, Quæ forte non
alia sit, q̄ quæ latine Decussatio dicit, Vñ Plinius, Ducant deinde aliq̄ dūc linæ in decussis
oblique. Decussandi uocabulo uti Vitruuius, apud quē est itē Decussatim perducere, qd
est per integrā longitudinē diuidendo, ac dissecando trahere, ab numeri denarii perfectiōe
Vocis proprietate deflexa, unde & decumanus Limes, & decumanus fluctus, hinc literam ξ
decussatam, præstatam'q obelo. Legimus talētum significare, quod nota ea numeri sexage
nariū indicet. Et Aphricanus talentū omne pondo LX. tradit. Vbi uero argonauticon ter
tio scribit Apollonius, τῆς σωκράτης κορώνη, locū eum explicās Interpres Corone inqt. i. iugi
Crici. Homerus itē Iliados XXIII. ὡς δὲ κρίκος ἐπὶ στήθεσσι. i. Cricū autē Hestori iniece
runt. Quid uero sit Hestor, docet Pollux. Zygodesma inqt, dicunt, qbus Iugū temoni pium
git. Clausus aut, Cui inuoluunt Zygodesma, uocat Hestor. Apud eundē Cricos ferreos di
ci Libro V, in retibus animaduerto. Cæterq; neq; scienter omittā quo miscella hæc nra elu
cabratio instructior fiat. In monumentis Gellii auctoris & doctissimi, & exculptissimæ elo
quentiæ, Cricotē legimus appellari Sphæram, quā Eruditiores intelligi uolunt pertusam.
Quāq; Leontius mechanicus Sphæra κρικῶν dixit, hoc est circuloq. Apud quē itē inuenies;
Hemicriciū meridionale, pro semicirculo, & infra Cricū nūcupat meridionalem. Vt nulla
prorsum reliqua fiat ambiguitas, qn Cricū nūc annulū nūc circulū recte interpretemur, qua
les sunt, quibus cōpingit Sphæra, Quæ ænea a Martino uocatur Circite. Sed & qbus pte
xiē Thorax, nā κρικα τὸν θώρακα legimus. i. Cricotū thoracem, quē ἀλυσίδων τὸν interpretant,
idest hamis uelut Catenatū. Est suus quoq; in hasta Cricus, quem Inscitiores Cuspion dicti
tant quo adnectit firmitus Cuspis ligno. Porcen nūcupat Homerus, Vt qdem scribit Orus,
ὡς τῆς ποδείχεν. i. ab cōtinendo. Orion plausibilis putat, si a' πέρας inflectatur. Nam Por
cos etiam apud Platonem in Sophiste, Septem est, quo cōclusi pices haud facile euadunt.
Sunt qui Cyrton interpretent, Sed perperā, Vt ex Platone liquet, dicit Porcos, quia ample
xetur, occludat'q; ingreditur piscē. i. ὡς τῆς ποδείχεν. De Porce ficit inuenio, esse Cri
come ligno, cuspid'q; continēdæ aptissimum. Sunt & Crici nōse Brachiorum ornāmēta,
Qualia fere Dextrocheria sunt in Iulii Capitolini historia scribentis, Maximinū Pollice ita
uasto fuisse, ut Vxoris Dextrocherio uteret pro annulo. In Libro Iudith, quædam scribitur
induxisse sibi Sandalia, assumpsisse Dextrariola, & in aures, Quæ non alia sunt, quā Dex
trocheria. Quæ uero circa manuum Iuncturam ferunt præsertim mulieres, quā uocat Græ
ci καρπῶν, unde & in Carpum mittere manum Medici dicunt, sicut alias docuimus, ubi
Arteriæ motus, ac pulsus prætentant, ea in quā ornāmēta Pericarpia nominant, et Echini,
Ophis, Pfellia, Chelidones, Bubalia. Et quoniam Pfelliorum incidit mentio, nō inepte for
sitan fecero, si et historiam adiecero breuissimam, Galatarum Rex Brennus, cum depopu
laret Asiā, Ephesum, cū exercitu uenit, ac in Ephesiæ puellæ amatoris incidia laqueos.
Ea uero congressuram sepollita est, insuper & Ephesum proditura, si Pfellia sibi, & mun

duis contribueretur muliebris. Adnuit Barbarus, ac militibus imperauit, in eam conficerent, quod haberent, aurum, quo auarior puella adobruta perit. Sicuti prodidit rerum Galaticarum primo Clitophon. P. felliorum meminit Athenus, ex margaritis solita confici prodēs quandoq. Porro quod ad Cricos attinet, Illud adieciſſe non fuerit opinor, parergon, ne quis Sciorum interim probationem requirat grauiorem, recenſeri inter ornamenta Cricos, Auditor politicorum ſeptimo Ariſtoteles eſt. Vbi edocet, in quibuſdam locis legum finem eſſe propoſitum cum, Vt Ciuitatibus dominentur finitimis, inde q. multa ſanciri, quibus ad bellicam uirtutem excitentur homines, καθὼς ἐν καθ' ἑκάστην πόλιν, τὸν ἐκ τῶν χρημάτων λόγον λαμβάνειν. ὅσους ἀν' ἑσ' αὐτῶν ποιεῖται ἑκατέκαστος. hoc eſt, ut apud Carthaginenſes ferunt, Cricos ornatum accipere pro expeditionum numero, in quibus ſtipendia fecerint. Dignum ſcitu & illud, Cricos Compediti eleganter dici a Græcis, & a Plut. in Cauſis, ex quo & Valerius Martialis Annulos nuncupauit.

¶ Demosthenis ſententia de moleſtiis, quas ſubire neceſſe eſt, ſi Remp. capeſſas. Itē de Demosthene pauca. Caput XIII.

d Emosthenem item, ut & hoc ſubſignemus & nonnulla ſcitu non indigna, Athenis profugum, memoria proditum eſt. Fortunæ turbinibus inſradum, adeuntes Iuniores a Reip. cura impēſiſſime conatum auertere, cum diceret, Si dux uia initio proponerentur, quarum altera ad Suggeſtum feret, ac Cōcionem, Ad euident exitum altera, præuideat autem aliquis, quæ in Ciuili/um adminiſtratione occurrunt mala, Quam atrox inuidia, Quæ ſubeunda certamina, Quibus criminibus obnoxia Vita. Præſtare nimirum, id inire iter, Cuius exitus mors eſt. Quod illud non eſſe fruſtra Vaticinarum, docuit infeliçiſſimus finis. Si quidem ob ea, quæ Orator in Rep. geſſerat, miſſo ab Antipatro Archia quodam, qui fugientem retraheret, ac in Neptuni templum, quod eſt in Calauria inſula, ſe ſe pieciſſet. Cœpit humane Archias multa diſſerere, monens, poſſe illum ſibi omnia de Antipatro polliceri. Nec hiſtorio inquit Demosthenes, unquam perſuaſiſti & Archia, nec nuntius nunc perſuadebis. Ad hæc illo iam commotiore, ac uultu ininabundo, & irato, Demosthenem terriſſante, πῶν ἐφ' ἡλέγες, πῶς ἐκ τῆς μακροδυνικῆς ἱστορίας, hoc eſt, nunc Macedonici tripodis reſponſa pateſfacis, mox q. ita in/terit, ut pauloante monſtrauiſſus.

¶ Tripod Delphicus fuerit ne Vas, an qd aliud. Tripodis notiones plures. Magi/ des menſæ, Epidorpiæ. Microtrapezi. Tetrapus quid. Inſtans tempus dici futurum. Cillibantes qd ſint. Dorides item quid. Item Dory, & unde. Caput XV.

q Voniam uero tripodis facta mentio eſt, operæpretium me facturum opinor, ſi quæ ex mutis, quod dicitur, magiſtris didicimus, in medium attulerimus, ut labores noſtri proficiant omnibus, eo quidem amplius, quod non fere/inter grammaticos conſtat, quid Tripodis nomine intelligendum ſit, ubi de Oraculo agitur Delphico. Quidam in literis clariſ, Tripodem ſcribat, ſiue Cortinam fuiſſe uas pulueribus plenum, ex quo pſans ſpiritus Phoebadibus uaticinii præberet poteſtatem. Ego uero pluribus auctoribus contenderim, ac euidentius probaui, Tripodem illum Delphicum haudquaquam fuiſſe uas, Quando Ariſtophanis Interpretes Pythiam tripodi inſidentem uaticinari ſolitam ſcribunt in Pluto, Par/tem q. eam, in qua federet, uocari holmon, unde a Sophocle Apollo dicatur Enholmos, Quin & Vates dici Enholmides quodam genere uidentur, ratione eadem. Quamquam eſt & Holmos

& Holmos coquinae usibus accommodum uas, & holmeus orbicularis lapis, ad quem le gmina cadantur, & alia quædam. Vbi uero in Equitibus Aristophanes ait, *ἐπιλεμνονας ἑρμῶν*, Interpretetur inquit, in tripodibus sedebat Promantis. Et Strabo Auctores inquit, certi memorant, diuinum ipsum domicilium profundam, & curuam esse Spelun cam, non admodum lato ore patentem, Vnde auram quidem referri sacro aiunt, efflante numine. Excelsum autem hostio imminere Tripodem, quem cum Pythia uates inscende derit, hausto diuinationis spiritu, Dei responsa referre, & metro, & oratione soluta. Am plius in Libro de mysteriis Iamblichus, Sibylla inquit, in Delphis duobus modis fuscipie bat Deum, Vel per Spiritum quendam tenuem, igneumq; qui erumpebat alicubi ex ore antri cuiusdam, Vel sedens in adyto super sedem aneam, habentem tres, aut quatuor pe des, & Deo dicatam, & utrobique diuinum se spiritui exponebat, unde diuini ignis radio il lustrabatur. Lactantius Grammaticus super eo Papinii uersu, qui est Thebaidos primo, Sal ue prisca fides tripodum. Tripos inquit, species est Lauri tribus radicibus, Apollini conse crata, propter triplicem uim diuinationis. Est & mensa Apollinis tripos corio Serpents Pythonis tecta. Sed quid pluribus agimus in re confessar' aduocetur tamen & Diodorus, post quem pudeat in manifestis ambigere. Etenim bibliothecæ, sexto & decimo Volumi ne sic propemodum scriptum legimus. Vatem inquit, unam cōstitueret, mox & substruxe remachinam, qua consensu uaticinari tuto' posset. habebat illa Bases tres, unde & Tripo dis nomen inditum. Tripodeni porro' dici mensam Libro secundo comprobatur Athenæus. Nec tamen abnuerim, uerbi huius notiones esse plures. Quippe Iulius Pollux de Vocabu lis rerum quinto Libro inter aurium ornamenta Tripoda recenset, putatq; a figura esse im positam appellationem, Sicut & Homerus *τρίπῳδα ἔρματα* nominauit, ut trium pupilla rum imaginem præferentia. Sunt autem hermata latine Inaures. *γλῆνν* uero pupilla, aut etiam oculus ipse. Libro autem sexto idem Pollux. Erant inquit, mensæ quædam primæ, secundæ, tertiæ, & Tripodes, gbus superiacebat. Nominis item meminit Hesiodus. Quas uero imponimus, ut collibuit, & tollimus Trapezas. i. mensas, nunc Magidas uocant, quo nomine utitur Sophocles quoque. Magidis præter Plinium meminit Paulus Iureconsul tus, Sed ita ut eo nomine tabulerium accipiat Interpretes, aut Schacherium. Trapezas item pro appositis cibariis inuenies. Epidorpiæ uero trapezæ uidentur fuisse omnium postre mæ, quibus inferrentur bellaria. Sunt & qui uocentur Microtrapezi, quibus parua paratur mensa. Sunt in eodem auctore Libro X. Scelithria, quæ inquit, sunt parui Tripodes. Nam fella quædam thessalica dicebatur Tetrapus, opinor, de pedum numero. Et alibi, Obsoniis subiecta mensa recte dicitur Tripus. Vt apud Aristophanem, & Xenophontem *ἐν τῇ ἀνακτορῇ*. Apud quem sunt & Tripodia. Quod uero Tripodi superimponitur eti am Cyclos dicitur, & Holmos, quoniam inquit, & Delphici Tripodis Epithema, Cui Pro pheta insidet, uocatur Holmos. Tripodis autē empyri, quo apud ignem uterentur, media Homerus *Γαστέρα* uocauit. Apud quem etiam pro Vase Tripum dici, liquet ex eo uersu, *καὶ τὶ ὅδ' ὁ πῶνεντα δῶν, καὶ εἴκοσι μέτρων*, hoc est, Et ansatum Tripoda duagæ & XX met furarum. Hunc autem tripum inter funebres certaminis præmia Achilles proposuit. Alio qui non iis modo, qui fortiter quippiam fecissent, Sed & Poetis in uictoria Tripoda con tribui, honestissimum censebatur. Quando Hesiodum Homero deuicto, eum rettulisse, proditum memoriæ scimus. Factum uero id in Amphidamantis laudatione. Ad quem bello peremptum celeberrimus quisque ex Poetis certatim celebrandum Chalcidem con fluxerat, fuerat autem is bello præclarus, ut qui Eretriefes multum, diuq; infestasset. Quod in septem Sapientum Conuiuium Plut. scribit. Dabatur & iis Tripus, Qui Dythyrambicum carmen cecinissent, ad imitationem apollinei Tripodis ut qdam sunt interpretati. Memora tu dignum, quod Hesiodicæ aspidis Interpretes scribit, Tripoda item dici Cratera magnum trum fere pedum, Qui nunc inquit, barbare uocat *ἄρτεξ*. Sunt qui Epistatē interpreten tur Tripoda anei, Qui Chytropodis uicem impleat. i. ollæ pedibus fultæ. Quamq; eo noie quidam Vulcani imagunculam figlini operis intelligere malunt, Quæ focis assisteret. Vel etiam lignum oblongum Coracas habens, unde coquinaria propenderent instrumēta, me minit in Auibis Aristophanes, & explicat Interpretes. Omnino ita distingui Tripodas aut

maduero, ut dicantur alii ἐμπυρῆσαι, aut αἰθρονες, ab ignis usu, & ad hoc ipsum comparati. Alii autem Anathematici, ornatus gratia domibus dicati, uel templis, prout ignibus immaculati, intacti q. Proinde ab Homero etiam Apyri nuncupati, etiam si hos intelligunt nonnulli, qui necdum ignibus sint admoti, Æthonas uero iam flammis succesos. Apud Archaum sunt Apyri Tripodes Vino dicati, uelut crateres. At in quibus calefiebant Aqua, Loe, trochoi, ex quibus aliqui dicebantur ὠπέντες, idest Ansati. Tripoda musicum organum a Delphici Tripodis similitudine nuncupatum, multi scribunt, ac triplicis citharæ usum præbuisse. Relatu dignum est, quod in Musica Martianus scribit, Tripoda trini cursus præfagia polliceri, hoc est, Extantis, Instantis, Rapti. Qua in parte commonendus est Leætor accuratus, Instantis dici de futuro, non de præsentis, sicuti Philosophorum modo scholis extritum est. Mos autem Veteribus frequens fuit, exculpendi in Tripodibus Epigrammata. Id quod nec tacuit Gellius, cum ait, Hesiodū, atq. Homerum aliquo tempore eodem uixisse, Epigrammatis argumento probari, quod in Tripode scriptum fuerat, quem in monte Helicone posuisset Hesiodus. Hæc uero repetit Gellius ex Varronis libro de imaginibus primo. Et Priscianus scribit, legis se epigrammata in tripode uetustissimo, Qui in Xeropho fuisse Byzantii. Scribit Suda Xerophon dici a quibusdam Thema, Et Tripoda Thematii. Scien dum præterea, quod a Tripode non ita distitum est, Cillibantas fuisse apud priores triū crurum ligna quædam, quibus in prælio fatigati scuta imponebant. Id quod clarissime mōstra uit Aristophanes, τὰς κυλῖβαντας οἷον παλὴ τις ἀσπίδος, quod est, Scuti Cillibantas feras δ Puer. Inde forte natum illud Varronis tradentis, Mensam uinariam rotundam quadoq. apellatam Cillibantum, ut etiam in Castris, quāquam aliud sentit ipse, & nos alibi comemimus. Porro ut ad Tripodem redeamus, Scribit Apollonius argonauticon quarto, Iasonem cum in Illyricum appulisset, ut ab Hyleis nauigadi rōnē edoceret, dono illis dedisse tripoda, Cuius hoc fuerit fatum. Vbiq. foret is, Ciuitatē nunq. hostibus cessurā in prædā. Et quia hoc capite de mensis fuit mēto nobis plurima, Addamus præterea illud auctariū, quod scribit Ælius Dionysius, Mensas quasdam cognatas dici Doridas, ἀπὸ τῆς δόρυ, quod signat polire, unde etiam inflectit δόρυ, quo nūc hasta significat, nūc simpliciter oē lignū, etiam in arboribus, ut ἡ γὰρ πόρῳ τῶν ἀνέλυθεν ἐκ δόρυ γαίης.

¶ Delphici oraculi quæ tradant initia. Eiusdem deficiētis rōnes. De Tirefiæ itē Oraculo.

Caput XVI.

Oftea q̄ satis, super q. de Tripode differuimus aptissimum opinor fuit, in se
 ruisse huic potissimū loco, Quæ auctor Diodorus bibliothecæ sexto & deci/
 mo Volumine de oraculi delphici primordiis p̄denda censuerit, quādo id to
 orbe terrarū festo p̄cursu celeberrimum intelligi uoluere priores. Igitur fuit
 inq. Secretio quædam iis in locis, Vbi postea constructum Adytum est. Illuc
 forte cōpascentes arrepererūt Capræ, q̄ Valtæ tū ibi solitudines forent, nec omnino inco/
 lere Delphi. Quæ uero ex iis in hiatum despectare cōpisset, euestigio mirabiliter exultās
 lasciuire, ac uocē p̄fus dissonā emittere. Id cum amplius admiraret Pastor, ut sunt homi/
 num ingenia pleriq. latentia scrutandi auida, accessisse tradit, mox q. eodē affectū mō, quo
 Capræ prius. Sed in sup. futura quoq. præcinere cōpisse. Re uero latius uulgata, accurrisse
 multo plures, qui oēs cōsimiliter, afflati coniectationē præbuere, Oraculi uim ex terra esse.
 Ceterum q̄a temulenti spiritui, quem ἄδμα uocant σαιμόνιν, pleriq. interirent, Visum
 fuisse, Vatem unā altituerē, quæ citra reliquorū noxam panderet futura, ad id uero etiā Peg
 ma fultureret, quo in scenso secure uaticinaret. Habebat id Bases tres, propterea Tripodis
 nomen est sortitū, hætenus Diodorus. Id uero Oraculū sup̄titione uana, & hominū insci/
 tia, multo q. amplius immundorum uasriciis Spirituum illuc euectum est, ut nō omniū mō/
 do gentium fieret affluxus, Sed passim præpotentium quoq. Regū ac Principum Populorū
 dona mitterent opulētissima, Vt inde Delphici maxime celebrent Thefauri. Et Aphe
 torias opes, ut immensas, præsignes q. certatim memorent Græci. Nam ab edendis Ora/
 cuis Ap̄hētorā dici Apollinem nouimus. Lego in Græcorū Thefauris, Parnasum quædam
 omnium principum Oraculum adisse delphicum, unde sit monti adoptatum nomen, etiā
 si Larnasum prius dictum produnt alii, quod Deucalionis arca, quam λάρνακα uocant, illuc
 fit delata.

fit delata. Super Oraculo delphico Verba Ciceronis sunt diuinationum priore Libro, Ter-
 re inquit, uis Pythiam Delphis incitabat. Naturæ Sibyllam, an nō uidemus, quā sint uaria
 terrarum genera? ex quibus & mortifera quædā pars est, ut Anfancti in Hirpinis, & in Asia
 uidimus Plutonia. Aliæ peracuta ingenia gignunt, aliæ retulā, quæ omnia fiunt ex Cæli ua-
 rietate, & ex disparili aspiratione terrarum. At libro secūdo idē M. Tullius, Euanuisse aiūt,
 uetustate uim loci eius, unde anhelitus ille fieret, quo Pythia, mente incitata, ederet Oracu-
 la. Sed cum de ui agatur non naturali solum, sed etiam diuina, quo tandem modo euanuit
 Vetusitas inquit, Quæ Vetusitas est, quæ uim diuinam cōficere possit? Quid tam diuinū,
 quā afflatus ex terra mentem ita mouens, ut etiam prouidam rerum futurarū efficiat? Cæ-
 terum Oraculi uanitatē cum multa alia, tum Demosthenis illud coarguere uidetur. Qui
 Pythiam dicebat *ὁ λαοὶ τῶν ἐν*. i. quasi cum Philippo facere, quod eō spectabat, Vt eā a Phi-
 lippo corruptam diceret. Plutarchus in Libro de Oraculis, quæ defecissent, Delphici oracu-
 li Originem eandem fere facit, quam Diodorus, Sed adiicit, Pastorem illum, qui omnium
 pnceps ex afflatu sit uaticinatus, Coretā fuisse nūcupatū, Et mox definitis uaticinæ pti-
 rōnes allaturus, Plurimas ait, in terra contingere mutationes, uarietates q̄ rerum, Quando
 & multis locis metalla defecisse, manifestum fit. Lapis Carystius mirandæ fuit apud pri-
 res naturæ, quā *ἡμαρτὸς* erat. i. netilis, aptus q̄ duci instar lanæ, lin'ue. Confiēbantur in
 de Chiromaetra. i. mantilia, Item Retia, reticulā q̄, Quæ ubi sordes contraxissent, coniecta
 in ignem candori suo citra ullam omnino noxam restituebantur. Viētrix q̄ illa omnium uis
 Ignium aliquid tandem nacta erat, in quod ius nullum haberet. At nunc inquit, euanuere
 omnia hæc, Vix q̄ in metallis uisuntur uelut Ines, aut prætenues, qui intercurrant, Capilli.
 Eiufinodi porro & in manticis pneumatibus. i. Spiritibus uaticis coniectanda sunt. Neque
 enim æterna est eorum uis, quæ senii plane sit nescia. Verū & ipsa mutationibus obnoxia
 censi debet. Probabile nanq̄ fit, Imbres nimios quandoq̄ potestatem eam restinguere,
 plerunq̄ & fulminum casu dissili. Præcipue autem terra motibus agitata permiscere ima
 potest, & meatus occurrere prorsum. Næ et in Orchomeno cum atrox debaccharē pestilē-
 tiæ malum, pleriq̄ hominum uis qdem crassantis morbi absumpsit. Sed & Tirefi defecit
 oraculum, quod & nūc uelut feriatum conticefcit. Oraculi loca dici inuenio Mâtea, & Ana-
 Æora. Anacea uero sunt Dioscurorum festa.

¶ Quam esse ex Inimicis utilitatem maximam censuerit Plut. Inimicum esse Vulturi as-
 similem.

Caput XVII.

Citum est ac memorandū imprimis, quod a Plutarcho Viro doctissimo, &
 prudentissimo, in q̄ disciplinis auctoritate graui relatum animaduertimus in
 Cōmētarioli, quibus quis rationibus iuuari ab inimico possit. Primum inq̄,
 omnium mihi uidetur, Quod est ex inimicis maxime noxiū, id si modo at-
 tendas, effici utilissimum posse. Inimicus siquidem peruigili cura rebus in-
 diatur tuis, uitam q̄ ambit hinc inde, ansam quæritans, nec inspecat per quercum modo,
 Sicuti olim Lynceus, nec per lapidea, uel testacea, Sed per amicos, per seruos, per familia-
 res uisuros, adeo efficax est, expeditus q̄ eorum, quæ uel facias, uel consulēs, explorator,
 inspector q̄. Præcipue uero siquid delinquas, inhæret affixus, scrutat' q̄. Et profecto Vultu-
 rum exprimere uidetur mores hi quippe tabida tantum consensantur cadauera. Nam pura,
 benē q̄ habentia ne sentiunt quidem. Consimiliter Inimicū uitę modo lates mouet. Ægra
 illum excitant, ac quæ computruerint. Ad hæc adnuunt hæc cōtrectasse gaudent, hæc con-
 uellunt, Qui te odiose insensantur. Inde uero eximia, ac præcellens profluit utilitas, si ista ue-
 ritus, explorate, pēnsiculate q̄ tibi perpetuo intendas, te obserues, nequid incuriose, incir-
 cumspecte q̄. Sed prospicienter omnia dicas, agas q̄. Vt ueluti in accuratore dieta, Vitam
 præstes incufabilem, inculpatam, ab omni q̄ sequestratam uenenosiore morfu. Qui enim
 sic affectiones reprimat, sedat q̄. Et, qua maxime pollemus, rationem uelut in Specula con-
 tinet, metu, prouidā q̄, & sagaci cura, meditationē p̄cipit, & ppositū æquabilem transigen-
 di uitā, ac omni pcul abiunctā crimine. Id enim prorsum in hoc usu euenit, qd' Ciuitatibus
 ptingere certū ē, Quæ hoste uicino assidue inest. Hic siq̄ ingruēs terror ad moderatio-
 nē redigit, Cōcordiam p̄ciliat, Sanā q̄, ac recte ualētis Reipublicę amorē inducit. Eodē mō

inimicus infestior uel nolentes ad sobrietatē reuocat, in desidiam labi nō pmitteat aut negle-
ctum, efficit q; assuetudine ista, Vt tanq̃ in statione quadam positi *ἐν τῇ ἀναμώρῃ τῶν εὐα-
δῶν*. i. in Statum infonem, ac prorsus Theonini Dentis nesciū. Quibus. n. Homerici illud
altius infecerit, ac, ut sic dicam, fuerit ad manū, *ἵκεν γὰρ οὐκ ἐπὶ φίλος, πρὶν αὖ μοιο πεπαίδης*. Læ-
tari utiq; Priamus posset, rursum q; Priami filii. Auertitur inde longius q; abducunt ab iis,
quæ inimicus late naso crispante uideatur excepturus. Mirum est, q; proficiat in summā uitæ
studium hoc, & æmula concertatio. Celeberrimū est Nasicæ Scip. apophthegma. Quibus/
dam. n. astruentibus rem Romanam nunc demū obfirmatā, stabilem q; uideri, Carthagi-
ne funditus euersā, & ut ait ille, impacto mœnibus aratro, Immo uero inq̃t, nunc pericula/
mur maxime, qñ nec quos extimeſcamus, nec quos erubescamus reliquos nobis fecim⁹. Ad
de præclarum Diogenis documētum, ciuile imprimis, ac philosopho cōdignum, Quonam
pacto ulciscar inimicū? Si bonus inquit, honestus q; ipse fias, Inimici æquos probari qui ad/
uertunt, torqueri non cessant. Si cōmendari Canē. Si elaboratos, excultos q; uideant agros,
si pulchre florecentē, congerminantem q; spediēt hortulum, ingemunt. Quid faciuros pu-
tas, Si iustum te cōprobes Virum, Mentis integræ, bonū, Verbis probum, factis purum, ui-
ctū moderatū, p̃fundo perscrutentem, utile ait, mentis sulco, unde prudens egeminat Cō-
siliū? Si inimicum male habere cupis, non impudiciā subſtrac̃e uirilitalis, nō molliciē op-
probraris, non fuccurnitalitē, nō id gen⁹ alia pleraq;. Ceterū esto ipse sciens, temperatus, Ve-
rax, aduentibus q; perhumane utaris, ac iuste. Quod si ad proba euectus fueris, id sit præci-
puæ curæ, Vt ab iis, quæ coarguis, abducas te longius, Introspecte animam, putrida circum/
specta, neq; insulſuret illud tragicū, *ἄλλαν ἰατρὸς, αὐτὸς ἑλκεσφόρων*, Aliorum medicus, Ipse
ulceribus scater. Si incitiam forte tibi in altercationibus obicerit, intende discendi ardorē,
allabora eo procliuius. Si timidum appellarit, uirilem exacue promptitudinem. Si ut lasciuū
inceſſerit, atq; intemperantem, exterge ab anima, si quod latenter inoleuit titillantis uolū-
ptatis uestigium, memor semper, nil foedius reciprocante Crimine. Sicui turpiter, ac inho-
neste agenti incurſisset Plato, abiens, se q; intuens dicere solebat, *μὴ τοι ἀρ' ἐπὶ τοῦ βέλους*, an &
ipse talis? Qui inimici conuitia patitur insigniter inde iuuari poreſt. Nā dicere solitum An-
tiſthenem accepimus, reuocandis ad bonam frugem uel amico esse opus ingenuo, Vel ar-
denti, acri q; inimico. Alter enim recte monendo, coarguendo alter, increpando q; auertit
a uitio. Genus autem hoc remedii tanto uideri præſtantius debet, quod ut nūc est, Vbi fidē
ti opus audacia est, Amici *ἰατροφώδεις*. i. graciles uoce se præſtant. Sicubi adulatio intercur-
rar, impendio loquaces, & obſtreperi, uel tinnuli quoq;. Vbi admonēdus amicus muti pror-
sum. Proinde ab inimicis audienda ueritas, quam negligit amicitia. Nam & Telephus me-
dicinam inuenit ex hoste. Et qui theſſalum Promethea perimere cogitabat, p̃ſanauit abſcef-
ſui, quod Phyma uocat, patefacta uia. Ita proſecto est, inimicus *ἐστὶ ἄμειδος διδοὺς κηλός*, id est
gratuitus Magiſter, ac ſine minerali, ſemper ex eo diſcere aliqd licet eorum, quæ nos late-
ant: ac eo quidem impenſius, quod plura longe, ac ſæpius præſentit, perſpicit q; inimicus, q̃
Amicū profeſſus, qñ ut Plato ait, *τυφλῶται τὸ φίλον πρὶν τὸ φιλεῖν*, occæcat amor in
eo, quod ames. Odium uero ſerē garrulitati adnexum, implicitum q; est, ac *ἀνυποφωτιστὴν*,
id est ſatagit alienarum rerum. Hieron ex inimico audiuit primū, ſibi ſœtere animā, quam
obrem cōmōtor, quid ais Vxor, cur non cōmonuiſti? At illa, ut quæ modesta foret, pura q;
quoniā inq̃t, ita uiris omnibus olere opinabar. Poſtremo id cogitandū, Agricolarum peritiſ-
ſimos tradere, Allium, & Cepas bonitate proficere, ſi roſis uiolis q; appllantentur, quod in
eas acrimonia, et quod olidū est, ſecernat. Eodē ipſi modo inimicū ex p̃pinq̃uo patiamur,
quo feliciter agente, cōmoueamur, exacuamur q;. Ac ita conſurgamus, ut ex æmulatione cō-
nitamur pari induſtria p̃fungi, Aut etiam ſublিমiorē nobis locū uēdicare. Quod ſi malis ar-
tibus euadatis nobis ſuperior uel gratia, uel honoribus, equo id animo patiēdum, immo eo
amplius noſtra ipſorum integritate lætandū. Si quidem quod intra, quod q; ſupra terram
aurum eſt omne, in æquilibrio Virtutis ſtare nequit, Sicuti a Platone diſtū grauiffime eſt.

¶ De Vulturibus adnotata quæpiam. Cur Cauſidici dicant Togati Vulturii.
Item Imperatores paludati Vulturii. De Vulturum odoratu, & Odoris ratione.

Caput XVIII.

Vulturem

Vltrem animalium omnium innocentissimum, Hermodori Pontici sententia pronūtiavit, Quia nil prorsus attingat eorum, quæ ferant homines, plantent, alant. Animantium præterea nullam interimat. Volucris quoque uel mortuis abstineat, quodam cognationis intellectu. In Auguriis certe auis præstantissima Vultur habebatur, quod Hercules comprobavit, necnon Romanæ Urbis primordia manifestum faciunt, forte quia rarissime Vulturius conspicitur, & in de oblatu aliquid semper creditur portendere. Aut quia, sicuti fabulantur Ægyptii, & in Hamero Ambrosius uidetur approbasse, Vulturii omnes fœminæ sunt, Ac ut Zephyro arbores, Sic illæ Euro gravidæ sunt. Imo certa, & firma inde signa fieri, uerissimum est. Verum quia animans hæc Cadavera iam tabida summe affectat, & rapit auidiissime, ex quo & Cautullus, Lingua exerta auido sit data Vulturio. Propterea quodam loco Apuleius, Causidicos, & Oratores forenses probroffis inceffens uerbis, quod eis, ut Columella dixit grauissimè, concessum sit in medio foro latrocinium, Togatos nominauit Vulturios. Ut quibus præuaricari, Reos prodere, Vendere aduocationes, & sanguinaria rapacitate homines excarnificare, frequentissimi sit moris. Sicut M. Tullius pro Sextio, Vulturios paludatos appellauit Gabinium, & Pisonem Imperatores, qui pretio nudinarent omnia. Porro & rōne eadem Salibus suis Plautus inseruit Vulturios p. Talis in Curculione. Ut enim Vultures Carniuori sunt, & rapto uiuunt. Compari modo & Tali uoratores ita sunt, ut dispoliēt ex toto Aleatorem, atq; ut plautino item uerbo utamur derūcinent. Memorabile est, quod Tomo de Ideis primo, Vbi πρὸς ἀνθρώπων τοὺς λόγους differitur. Hermogenes adnotauit quoddā appellare solitos Vultures, τὰ φρεσὶ μίχχης. i. animata sepulchra πρὸς δὲ τοῖς ἄσπερ εὐλοῖς ἡ γὰρ τοῖς σφραγίσταις πρὸς μάλιστα ἀν, τὰ φρεσὶ γὰρ ἐμίχχης ἵδρι γὰρ πρὸς λέγεται, ἐν πρὸς ἀπὸ μάλιστα ἀξίῳ, καὶ ἄλλα βιάται μίχχοντα πρὸς μάλιστα. i. Apud subligneos uero hosce Sophistas plura inuenias utiq;. Quippe Vultures dicitur Sepulchra esse animata, quibus sunt ipsi maxime digni. Et frigidiora his alia non pauca. Illud uero neutiq; prætereūdum, quod ex Hieronymo compertum nobis est, Vulturē, cum cœperit oua cedere, quippiā ex indico tractu afferre, quod est tanquam nux, intus habens, quod moueatur sonūq; subinde reddat. Id uero si bi ut apposuerit, multos fœtus producere. Sed unum tantum remanere, Qui immusculus apleriq; dicitur. Mafurius uero Pullum Aquilæ eo nomine intelligit, prius quā albicet cauda. Vulturum odorandi uis mirifica ab Auctoribus traditur classicis, nam & in Magia significat Apuleius. Si uero inquit, naribus nidorem domesticum præsentit, Vincit idem sagacitate odorandi canes, & Vulturios. Cui enim Cani, Cui Vulturio Alexandrini Caeli quicq; ab usq; Æcusium finibus oboleat? Scribit Diuus Thomas per quingenta millia passuū ab Vulturibus. Addit Hieronymus, etiā ab Aquilis præsentiri Cadaveris putorem. Sed & eo amplius. Illuc autem usq; Odorem, uel corporalem euaporationem ptingere, prorsus absurdum, præsertim cū sensibile medium immutet undiq; scōdum eandē distantia, nisi præpediat. Neq; enim sufficeret ad tantū spatii occupandum, etiā si in humidā resoluereēt euaporationē integrum Cadauer, Quando certus, ac præscriptus est refractionis terminus, ad quē naturale Corpus peruenire potest, Qui est raritas ignis. Sed nec huiusmodi odore Cadauer noscitur sensibilibiter immutari. Proinde dicendū, quod & alibi hoc opere attigimus, ab Odorabili resoluī qdē posse humidam euaporationē, Sed eam tamē nō produci ad eum terminū, ubi odor percipiat. At ipsū medium spiritaliter immutari ultra q̄ cōmemorata euaporatio possit peruenire. Sunt & q̄ futuram stragē præfensione quadā mire p̄cipi, tradit. Quin & ingruētis mali certissimū haberi præfagiū, ubi exercitū Aues insequantur eiusmodi. Cuius rōnem scrutari, difficillimum cēsuit Albertus, ni Stellæ potestate occultiore fieri, collibeat credere. Coruus equidem ipsum hoc q̄q; factitasse, compertum est. Quod autem Albertus idem scribere Aristotelem tradit, Vulturis nidum nunq; esse uisum, Id uero perspicue falsum est. Quod amplius liquebit, si quis Sextum de historiis animalium adierit librum. Propterea Vulturum nidos in Germania uisitari frequētes, facile impetrarit fidem. Porro de Vulturis scitus admodum narratur Apologus aduersum fœnore sese illaqueantes. Vulturius quidam uehementer agitatus uomere amplius cœpit, simulque etiā queri, ac sese afflictere, quod intestina eiectione uideretur. Pax sit rebus inquit alter, non est, quod ægro sis animo, neque enim tui euomis quippiam. Sed Cadaueris portiones, quod nuper

conscidimus. Eadem rōne fœnore adobrutū non agros se uouunt, distrahuntq; proprios, Sed fœneratoris, quem iis dominum præfecerunt.

¶ Quid sit quod Monogrammos Deos dixit Epicurus. Quod solidum Corpus. Et quæ Mathematica Corpora. Aphyæmeretices cur. & Euthyoriæ. Polygrammi.

Caput XIX.

¶ Ibero Libro de natura Deorū secundo Epicuri sententiā exagitatū sic fere scribit, Non sunt Dii inquit, his corporibus, ut aut Casus, aut ictus extimescant, aut morbos metuant ex defatigatione membrorum. Quæ uerens Epicurus Monogrammos Deos, & nihil agentes commentus est. Quæsitum inter doctissimos in Veterum literarum tractatione diu multumq; uersatos, qui nā dicantur Monogrammi, aut quid eo uerbo intelligi uoluerit Epicurus. Ego uero pro uirili bene consultum omnibus cupiens, quæ mihi uetus lectio suggerit, promam gratissime, expendet mox candidus Lector, Siq; ad stomachum facient, percoquat ac citra liuorem finat ire in Corpus. Siqua minus arriterint, transiliat, putetq; nos fuisse homines. Monogrammos igitur ex monumentis Marcelli inuenio dici, homines macie prætenues, ac decolores, strigofosq; ac incuriores, quæ nuncupatio uidetur ex Picturæ ratione inflexa, Quæ Linearis dicitur, ut ex Plinii doctrina percipi licet, quod prius, quam coloribus corporetur, lineis ad umbram fingitur. Probat porro Nonius Lucil. auctoritate, Cuius sunt uerba, Vix uiuo homini, & monogrammo. Cæterum ex iis non omnino quidē elucescit Ciceronis nodus, ad intellectum tamen aditus aperitur, Qui plenus fiet, Si placita Epicuri de natura diuina exploratus nouerimus. Quæ ab Anthropomorphitarum hæresi haud ita disparatur qui rustici simplicitate Deum habere humana membra arbitrantur. Vnde & appellationem sortiti creduntur. Omnium inquit, animantium formam uincit hominum figura. Deus autem animans est. Ideo ea profecto figura est, quæ pulcherrima sit omnium, quoniam Deos beatissimos esse constat, beatus autem esse sine uirtute nemo potest, nec uirtus sine ratione constare, nec ratio unquam sine hominis figura. Hominis igitur specie esse Deos confitendum est. Nec tamen ea species corpus est, sed quasi corpus, nec habet sanguinem, sed quasi sanguinem. Addamus porro, ut perspicua magis tota res fiat, Quod aptissime concipit Mathematicis. Omne Corpus, quod solidum est, ac Stereon Græci uocant, triplici constat dimensione, longitudinis, latitudinis, profunditatis. Ex his tribus, Lineæ ductu una confurgit dimensio, quam longitudinem dicimus, citra latitudinem ullam. Planities uero, quam Epiphaniam uocant, longo, latoq; distenditur, alto tamen caret. Soliditas uero perficitur, si illis altitudo accesserit. Cæterum id magnopere aduertendum, quod Corpus quodlibet superficie quidem cluditur, tanquam termino. hic uero terminus quamuis circa Corpus sit, incorporeus tamen intelligitur. Est enim hæc incorporea natura prima, nec tamen pure, quando non nisi circa corpus appareat, propterea etiam si Superficiem à Corporibus res non sequestrat, Intellectus tamen ipsum hoc facit. Hæc superficies sicuti terminus Corporum est. Ita terminatur & ipsa lineis, quas suo nomine Grammas Græci dicunt, Punctis uero finiuntur lineæ. Deniq; Corpora hæc sunt, quæ Mathematica uocant. Ex his uero iam dilucere arbitror, Cur Deos non habetis corpus, sed quasi corpus, Vt acute delirabat Epicurus. Etiam Monogrammos nuncupari. Nam nec superficies, quæ Lineis connectitur, corpus est, sed quasi Corpus, quia citra corpus non est. Sic & monogrammos pictura, quasi superficies quedam concipi debet, quoniam non est corporata coloribus. Qui profunditatem imaginibus, tabulisq; addere uidentur. Qui porro emaciati supra modum sunt, & pellucidi quodammodo, ut quibus nulla adesse carnis uideatur altitudo. Rectissime profecto & hi Monogrammorum insignuntur cognomine. Dignum relatu id quoq; in Græcis obseruatum monumentis, & ab Apollodoro proditum, Meretriculas quasdam fuisse Aphias. i. Apuas cognominatas. quod minutulæ forent, albæq; oculis gravioribus, nomina eis fuere Stagonion, & Anthis, Ex eadem causa in libro de Meretricibus Nicolstratida dici Apuā cœpisse, scribit Antiphanes. Alioqui & Apuas auctore Chrysippo, Athenis ob rei affluentiam nimiam esse dictabant πτωχὸν ὄψον, idest mendicorum obsonium. Quoniam uero de grammis, idest Lineis actum

neis actum nobis est. Obiter, ex quo abundanti subnotandum, Euthygrammas apud Vitruvium dici rectas lineas, ex quibus Geometria Circini tradit usum, equo facilis ædificiorum in Arcis expediuntur descriptiones, normarum quoque, & librationum, & linearum directiones, *ἡθρογίαν* Græci, æque semper meantem cursum uocant. Polygrammos Melanuros uocat Aristoteles, atque item Melanogrammos ab Linearum multitudine, uel nigricie, quibus interfinguntur. Hæc de Græcis fere sparsim, intercisæque. Nunc ad Musicos diuertamus.

¶ Musices laus Cur data hominibus. Rursum a quibus studium eius sit derivum.

Caput XX.

Vmmam eruditionem, & animorum institutionem longe præclaram esse in neruorum, uocumque cantibus sitam, a Græcis semper fere creditum est. hinc legimus Epaminundam Græciæ principem fidibus præstantissime cecinisse. Proinde, sicuti cômeminit M. Tullius, Themistocles cum aliquot annis ante in Epulis recufasset lyram, est habitus indoctior. Sed & Lycurgus, quauis durissimas Lacedæmoniis suis leges iniungeret, Musices ramen studium egregie uidetur amplexatus, Quando ipsam hanc natura parens impertuisset animaduertitur, quo transmitti laborum onus molestissimum procliuius posset. Remigem, ut Fabius inquit, Cantus hortatur, & singulorum fatigatio quilibet se rudi modulatione solatur. Pythagoras, & qui deinceps studia consecrati sunt eadem, Mundum ipsum non citra musicas rationes cõcinnatû, coaptatumque argumentorum subtilitate colligere sunt uisi. Quin & artium ueluti præstantissima diuinis se inferuit rebus, & quod testatum quoque Ptolemæus reliquit, numinibus placandis adhibetur. Plato etiam esse gentibus contributam putat musicâ ad præclaras quoddam, præstantiusque opus. nam cum sit cõcinnitatis inter frequentamenta uaria præcipue artifex Musica, non ideo a Diis data, ut ad delicias cõuertamus, & aurium pruriturum, sed ut, quod animæ consonantiam turbat, & harmoniam, huiusce uoluptatis delinimento sedari, ac ad ordinem redigi valeat. Cæterum & grauissime Pindarus, *ὅσα δὲ μὴ παρέλκει ζῆλος, ἅτ' ἔχοντα ἑσάν περὶ δὴν ἀίοντα*. Quæcunque non amat Iupiter, uocem auerfantur Pieridû. Proinde Socrates iam senex institui lyra non erubescerebat. Thebis porro Pindari statua uisitur nulla, uisitur autem inquit Athenæus, Cantoris Cleonis, in cuius sinum, Thebas Alexandro diruente, cum fugiens quidam aurum immisisset, rediis anno trigesimo post iam Thebis frequentibus, cum fide totum recuperauit. præclara est Comici Eupolidis ad musices præconium pertinens sententia, qua negotium esse sancitur *ἐσθλὸν καὶ κακὸν ἴσον*. i. profundum, flexuosumque, propterea in hyacintho Anaxilas Musica per deos inquit, perinde ac Libya, semper per quotannis nouam quâpiam feram parit. Magnus eadem iuxta Citharædum Theophilum, stabilisque thesaurus musica est, mores enim instituit, componitque, ac mollit Irarum ardores, quod uel Homericus abunde Achilles significat. Quo fit, ut insignitus barbarâ quorundam feritatem mirari non desinam, Quos inauspicatissimis etiamnum dictis Artem nobilissimam insectatos nouimus. Nam Scythicum Regem Ateam, Scythicam plane feritatem, & barbaram inscitiam respicientem, memoriae proditur, Cum captiuum Iſmeniam, tibi bicinē illum celeberrimum, quem Bœotios complures Ischiadico diuexatos morbo modulis suauioribus, persanasse tradunt, tibia incinere iussisset, acillum cæteri suauitate demulsi summa prosequerentur admiratione, laudibusque efferrent plurimis, & uerissimis, Incultū barbarum iureiurando identidem comprobasse, Equestrem hinnitum sibi uideri incundiorē, modulationemque. Verum in Barbaro, & hoc quidem Scythæ, Vox huiusmodi minus forte mira. Quid uero Spartanis facias? Quando Zeuxidami filius Archidamus, Cum nimio plus admiraretur quidam Citharædum, Vini quoque eius laudaret, & præstantissime inquit, quod nam bonis Viris præmium statues, Cui tantū aridet Citharædus. Rursum cū ex assistentibus quidam intulisset, Psalter eximius hic est. At inquit, apud nos bonus Cantor, bonus Cupediarius est. Ceu nil prorsum interfit, Cupediis ne ac lautitia scilicet Voluptas, An modulatione ex organis sono. Quin & Gentis eiusdem Demaratus, ubi Psalter inaudisset, subiecit, *ὁ κακὸς φαίνει τοῖς μὴ φλυαρεῖν*, nō male mihi uidetur nugari. Emeropes Ephorus Phrynidis musici duas ex nouem fidibus ascia abscidit, insulturnans *μὴ κακὰ γὰρ τὴν μουσικὴν*, ne mulsicam depræuas, Eudamidas, cum Cantor quidam mire placuisset, Ac scitarentur nonnulli

cuiusmodi ei uideretur, μέγας inquit, καὶ ἡλικυτὸς ἐν μικρῷ πράγματι, demulso magnus in re minuta. Postremo cum Lyræ Conuiuio intulisset quispiam, dixit Spartiata, ἔλακνον δὲ τὸ φλυαρεῖν, non est laconicum nugari.

¶ **M**usicæ studium esse omnibus insitum. Eius initia uideri tria. Gigni tamen præcipue amoris potentia.

Caput XXI.

m Vñca uero capi omne, quod uiuit. Inde colligitur Platonici, Quoniam cælestis Anima, qua uniuersitas anime, originē sumpsit ex musica. Certe ex Strabonis doctrina didicimus, Elephantes cantu mulceri, & tympanorum sono. Erin Symposiacis Plut. scribit, Brutorū pleraq; deliniri, affici q; plurimū musica. Sicuti fistulis Ceruos. Vbi uero saliantur Equæ, Nomon incini solitum, quem uocent Hippothoron. Cantu uero Delphinæ moueri, testis locuples est Pindarus. In homine autem peculiaris adesse uidetur ratio, Quia modulatio sonus in Corpus musicæ memoriam deferat, cuius Anima in Cælo fuerit conscia, ppter ea nullū ferē haberi tam immite, tam asperum pectus, quod non oblectamentorum talium teneatur affectu. Afferit illa quoq; Peripatetici insitum esse omnibus, oblectari naturalibus motibus, cui sint argu-mento pueri, qui uix dum nati modulis permulcentur, omnino propterea delinuntur numeris, quia ratum, ordinatum q; computandi modum habent, mouent q; nos pro sua æquabili ferie ordinate. Indiciū uero id maximum, esse ordinem ex naturæ ratione, quod cum ordinatē laboramus, bibimus, comedimus q; naturā, Vires q; nostras seruamus augemus q;. Consonantia igitur ea imprimis causa demulcere potest, quia sit permixtio, siue contempe-ratio contrariorum apte inter sese coeuntium, & proportionem custodientium. Mufices autem principia esse tria, deprehensum ab Eruditioribus est, Mœrorem, Voluptatem, ac Enthusiasim, idest numinis asilatum. Dolores siquidem mirabili quodā modo, & lapsu lubrico uocem ad modulos inflectunt luctuosam, flebilem q;, quo nomine in Epilogis Rhetoras, & in fletu Actores sensim animaduertimus modulari pronūtiatiōē. Quod effluerescens item gaudium efficit uberius. Afflatus autem fatidico spiriū eatenus externari, & ab naturæ consuetu reuelli spectamus, Vt etiam futura ratione pandant metrica. Verum enim uero si Amor potestatem amplius in apertum promas, explices q; pro dignitate, liquebit luce clarius, nullam prorūm affectionem æque ac cantum, & musicam nos prouehere iucunditatē. Ex quo inuulgatum id apud græcos, Cuius Symposiacon primo meminit Plut. *μουσικὴν δ' ἀγαθὸς διδάσκει, ἢ ἀν' ἀμωσος ἢ τὸ πρῶν*, idest Musicam docet Amor, & si fuerit indoctus prius. Amor siquidem industriam exacuit, est q; planē artium inculpat magister. Et proinde Plutarchi eiusdem interpretatione, Plato *παντὸς εὐμ ἱπταρχεῖν* nuncupat. Vt qui intentatum relinquat nihil, & sese inserat omnibus, καὶ γὰρ δάλον παῖ τὸν σιωπλὸν, idest Silentii cupidum ad garrulitatem producit. Iam uero desiderium, refina, ueternū q; pigriorem excitat mirifice, ac de Cessatore acrem facit, & ad omnia præcelemem.

¶ **M**elorum genera tria. Modos esse uarios p morum dissimilitudine. De Dorio, Phrygio, Lydio. Ionico, Quæ quis in ratione musicæ excogitarit primus. De Calaminis Insulis. Oratiū locus explicatur. De Elegorum inuentore. Fistularum genera. Cap. XXII.

s Cribit autem in harmonico Cleonides, nec omisit Boetius, Et ab Aurelio Macrobio reconditissimæ scientiæ Viro, naturalium secundo traditum sci-mus, ut Aristoxenum præteream, & ex eius diagrammate Vitruuium, Melorum tria esse genera, Enharmonicum, Diatonicum, Chromaticum, Sed ex iis, quod principe loco positum, nimis intrusa, nimis q; recondita difficultate desertum exoleuit. Tertium mollicie insita infamiæ nota non caruit. Medium uero, idest Diatonicum mundanæ musicæ doctrina Platonis ascribit. Nec tamen defuere. Qui mollius illud, enarratiū q; ut sic dicam, genus toto affectarent pede. Cuiusmodi Agathon tibicen memoratur. Illud nimirum constat, Musicos modos Gentium uoculis distinctos, designatos q;. Et enim quo unaquæq; gaudebat pro morum ratione, eodem modus ipse censeretur nomine. Delectationem utiq; similitudo conciliat. Hinc nata Phrygia, Lydia, Doria

dia, Dorica modulatio. Phrygium modum etiam barbarum appellat Porphyrus. Eius proprium est, ut inquit Lycianus, Entheon. Lydii uero Bacchicum, Dorii honestum & graue. adiicitur a plerisque Ionicum, quod floridum intelligunt, ac iucundum. In rebus seriis. Pricos inuenio Dorium adhibuisse, non Phrygium, neque Lydium. Quare cum quid lætius, ac iucundius uel dicendum, uel optandum esset, ab Dorio dicebatur, in Phrygium. Verum tamen quid Cassiodorus super iis prodat, attendendum magnopere, Dorius inquit, prudentiæ largitor est, & castitatis effector. Phrygius uero pugnas excitat, uotum furoris inflamat. Æolius Animi tempestates tràquillat, Somnum quæ iam placatis attribuit. Lydius intellectum obtusis acuit, & terreno desyderio grauatis cælestium appetentiam inducit, bonorum operator eximius. Ex iis uero lux multa Quintiliano inferitur, scribenti in materia declamantium poni tibicinem solitum, Qui cum sacrificanti phrygium cecinisset, ac ille adus esset in furcrem, fingebatur accusari. Lydiam tamen Harmoniam Plato Libro de Republica, plurimum reprobatur, quæ acuta sit, & Lamentationibus accommodata, Prima enim eius constitutio fletus, lamentationis quæ causa facta est. Nam Aristoxenus in primo de musica, Olympum tradit, in Pythonis sepultura cecinisse tibia secundum Lydium modulum funeralia. Hæc politicorum octauo Arist. de Lydia mixta etiam comprobatur. Compositam uero, & mediocriter afficere Doricam rettulit. Phrygiam distrahere Animum, & rapere. Quamobrem non recte uideri Socratem in Republica admisisse modulationem. Subdolum, & Subphrygium uocat Arist. idem in Questionibus encyclicis, astruens ea in tragicis non esse Choricis. Subphrygium uidetur dici modice remotum a uero naturali quæ phrygio. Mixolydius item modus commiserationis est, ac Tragicæ congruus. Hunc Sappho inuenisse prima traditur. Damon uero Atheniensis, ut plerique consentiunt, remissam reperit Harmoniam, Quæ Mixolydio contraria est, Iados autem perfinilis. Sunt qui Lydiam modulationem ab Cario Iouis, & Torrebiæ nymphæ filio primum repertam uelint, Qui cum forte erraret, incidit in paludem, quâ mox de matris nomine Torrebiam iussit appellari. Vbi, cum nymphaeum, quas et musas interpretantur Lydi, ut auctor Stephanus est, præ suas inaudisset cantus, edidit, atque item reliquis insinuat. Memorique proditur id quoque, In Torrebiæ palude, seu Lacu, quem dici item Nymphaeum uolunt, esse Nymphaeum Infusas, quæ Tibiarum cantu in ambitum motentur, propterea quæ Calaminas Vocari a Calamis, Atque item Saltare, quoniam in Symphoniæ cantu adictus modulantum pedum mouentur, ut Plinius scribit, tamen si a Calaminis distinguere uidetur. Clonas elegit Poeta, & Epicus tibicinicas regulas, & concentus constituisse memoratur primus, Sicuti Terpan der Citharædicas leges princeps omnium peruestigasse narratur. Elegias, heroica item Carmina Polymnestus Colophonius. Sunt tamen qui Elegum carmen primitus enuntiatum tradant, a Naxio quodam Theocle furente, siue is fuerit Eretrienis. Et inde ab Oratio dictum in arte poetica ex hac opinione inter Græcos inconstantia, Quis tamen exiguos Elegos emisit auctor, Grammatici cantant, & adhuc sub iudice lis est.

Olympus phryx tibicinicam primus ad Græcos intulit, & Dactylos Idæos, Mydæ Regis temporibus, & Tibialem inuenit Legem, quæ Polycephalos dicta est, forte non diuersa a Nomo, quem Xynauliam, siue Synauliam uocant. Ea uero est, Cui Tibicines duo incidunt idem, Aut certe, ubi Cithara, & Tibia concentum faciunt. Fuit autem Olympus hic Marsiæ discipulus, & αὐλῆτικὸς νόμος scripsit, & θρηνητικὸς, id est tibicinicas leges, & Lugubres. Tibia uero usum Hyagnim primum uolunt, Aut sicuti Apuleius inquit, primus in canendo manus discipinauit. Primus duas tibias uno spiritu animauit, primus dextris, & laeuis foraminibus acuto tinnitu, & graui bombo concentum musicum miscuit. Porro sunt, qui Apollinem non Citharam modo, Sed etiam Tibiam inuenisse tradant. Cui rei argumento sit Simulacrum Deli, Cuius dextra teneat arcum, laeua gratias sustineat, quarum singulae singula musicæ instrumenta manibus gestarent, Vna Lyram, Tibias altera. Media Fistulam ore teneret. Puerum præterea, qui Laurum tempicam Delphos inferebat, Tibicen pone affestabatur. Et quæ ex hyperboreis sacra mittebatur, non sine tibiis, fistulis, Citharis fuisse memorantur. Sunt autem fistulae, quas Syringas uocant, generis non unius. Est enim quæ dicatur Monocalamos, a Mercutio inuenta, Sicut a Sileno Polycalamos, a Marsia

Homerij locus in
ma. Paris.

Cerodetos. Scire conuenit tamen, Syringos notionem esse non unam. Quippe est quando appellatione ea in Rotæ foramen iniecta portio axis intelligatur, *Quin* & foramen ipsum. Meminit Sophocles, *κένος δ' ὕψ' αὐτὴν ἐσχάτην στήλην ἔχει, ἐχρηστ' αἰεὶ σφίσι.* Oblongior item fossa dicitur Syrix, Sed hæc repositorium quoq; Synten uocant inter Græcos, rem, idest *σφίγην*. Syntum esse uas tradunt plexile, in quod coniciantur fici, Sed Hyri- scum pronuntiant Alii. Syriam pro crassiore accipiunt indumento, pinguiore q; a' *σούρη*. Vel quod in Cappadocia, quam Syris contribuunt, confici solet. Symæa in Lacedæmo ne certamen erat, præmio proposito, quod ex farina, & melle nuncupant Symæam.

QUÆ musica probis admittenda moribus. Item quæ instrumenta censerī improba de beant. Magadis. Quintilianus declaratur de Spadicibus. Hypospadii, Tibiæ, Paſtides, Bar- bitos, Psalterium, Naula, Nabras, Nablifæ, Pandurifæ, Cæmbalum, Sambyce.

Caput

XXIII.

Æterum iis omiſſis, forte præſtiterit, Ariſtotelica ſubtexere placita. Melorum inquit, diſtinctionem, *Qui* in Philoſophia uerſantur, eam afferunt, Vt aliam dicant moralem, Aliam effectiuam. i. *πρακτικὴν*, Aliam uero *ὑποθετικὴν*, hoc eſt abſtractiuam. Proinde tibiæ in diſciplinam recipiendæ non ſunt, nec aliud artiſcioſum instrumentum, ut eſt Cithara. Verum quæ auditores efficiūt bo- nos, Tibia proſus moralis non eſt, Sed magis *ἀγκυρα*. i. concitatrix. Adde quod & Ser- mone uti prohibet, Faciem deformat ita, ut ne a' familiariffimis quidem pernicioſis. Pro- pterea apud Plut. Alcibiades inquit, filii Thebanorum cum diſputare neſciant, egregie ti- bis utantur. *Quin* & a' Pallade idem inquit Philoſophus, non alia magis cauſa abiectas ti- bias, q̄s illa repperat, ut ipſe uult ex fabula, quam *ὁ δὲ τὴν ἀγκυρομένην τῷ ποσὶ πάρε*. i. ob fa- ciei deformitatem. Tibiarum conſuetudo cœpiſſe uidetur poſt medicas uictorias, cum Græ- ci iam de ſe magnifice ſentirent, deſita uero Athenis diſciplina ea, Alcibiade auctore, cum percrebuiſſet, ab illo abiectas, infractas q; tibias pudefacto deformitate oris, Quod in Com- mentario Pamphilæ nono, & uiceſimo ſcriptum fuiſſe adnotatum Gellius reliquit. Impro- bata item ſunt & instrumenta alia, Vt Paſtides, quanquam apud Pollucem ſcribitur Pyſti- des, apud Plut. item alicubi. eſt uero organum dichordon, ut ſcribit Sopatrus. hoc idem cū Magadie arbitrat Sappho. Ariſtoſtenus diſparafſe uidet, cum ait, Magadin, & Paſtida ſine plectro uenire in uſum pſalmo tatum. Scribit Anacreon, eſſe Magadin pſalticum orga- num, a' Lydis excogitatum, unde eſt apud Theophilum *μαγαδίζεν* uerbum, quod Maga- dide uti ſignat. Alicubi tamen Ariſtoſtenus, auctore Athenæo, pro eodem uidetur accepit ſe. Sūt qui Paſtide uſam imprimis Sappho tradāt. Organa hæc liquido diſtinxit Diogenes tragicus, atq; item Philis Delius in ſecundo de muſica. Magadin nuncupatam credit Du- ris a' Magdie, qui ſuit genere Thrax. Magadin eſſe Pſalterium, putat Apollodorus. Sed & Barbiti, & quæ ad Voluptatem tendunt, Heptagona, Trigona, Sambycæ, poſtremo, quæ chirurgicam depoſcunt ſcientiam, omnia reiiciuntur, hoc eſt peritam manuum geſticulatio- nem. Euripides eos coarguit, qui Lyra in poculis utuntur. Ad iram enim inquit, potius, Lu- ſtum q; adhibenda muſica eſt, nō inſuper cantu adderet ſoluere. Qui iam uoluptatibus diſ- fluunt. Fabius quoq; muſicam reiicit ab Oratore ſuo, quem perfectum concipit, & format. Quæ in Scenis effœminata, quæ q; impudicis fracta modis ſit. Item pſalteria, & Spadicæ, etiam uirginibus probis reſcanda ſcribit. Verum quia in Quintilianum impiegiſ, & lo- cus hic, quem aduocauimus, adhuc faceſcit negotium multis, non ſatis percipiētibus, quid ſibi uelint Spadices hac parte, cum ſcribat Gellius, Spadica eſſe auulſum e' palma termite cum fructu. Atque item Libro ſecundo, eſſe punice coloris ſpeciem. Nam & enarrator Ma- ronius, Vbi Georgicon tertio Poeta de Equis ait, Honeſti Spadices, Glauci q; Spadices inq; Phœniciatos uocant. i. profeſſos myrteos. Verū ut ambigere tādē deſinant, ex The- ſauris Iulii Pollucis nubilum omne tollemus. Sicuti etiam teſtati abunde ſumus in gymna- ſio Patauino, cum Oratorias inſtitutiones Prouincialibus magno numero explicaremo. Nam inter organa muſica Spadix ab illo reponit Libro quarto, Vbi ita ſcribit. Interea, quæ pulſantur, eſt Lyra, Cithara, Barbiton, quod ipſum & Varymiton dicitur ab Anacreonte

excogitatum

excogitatum primo. Vel, ut Pindaro placet, a Terpandro, ut efflet Paſtidi Lydiæ *αὐτὸφθογγος*, Chelys, Pſalterium, Phoenix, Spadix, Lyrophœnicium, Clepſiamb⁹, Pariambus, Iambyce, Scindapſus, Epigoneum. Hypoſpadii ad Spadicas nil pertinent, Sunt tamen eo nomine, quibus ab ortu *ἄρθερα*, id eſt Vrinæ meatus demiffior eſt, ſub eum, qui dicitur Canis. Pſalterium uero, quod improbaffe Fabius uidetur, ſicut & M. Tullius de reſponſis Aruſpici, cum, alio modo etiam Naula dicitur, unde Naulia quoq; deducantur diminutiua forma. Nam Ouidius ita cecinit de Arte Libro tertio.

Diſce etiam duplici genialia Naulia palma

Vertere, conueniunt dulcibus illa modis.

Quæ quidem mire congruunt Verbis Quint. Naulæ uero meminit etiam Philemon, ut reſert Pollux, Et Sophocles *ἡναῦλα κυκτοῖσι, ἡ λυρα φίλα*. Nabras legitur apud Athenæum, quem excogitarint Phœnices primi, unde & Nabliſtæ, ſicut Panduriſtæ, a Pandoro, uel Pandura, quam ex marina Lauro compingunt Troglodytæ. Sunt tamen, qui a Pſalterio Naulia diſtinguant, Quando Pſalmi concentu, & modulis inſtrumenti eius caneantur, et in magno myſterio magnum Prophetam eodem uſum, prodit hiſtoria. Alexander Cytherius, ut tradit Iuba, Pſalterium primus impleuit Chordis. Pſalterium etiam latine organi dici, nihilominus Conuiuiis inferi ſolitum ad libidines excitandas, Ambroſius auctor eſt. Id comprobaffe & Macrobius uidetur in cœnis, Libro tertio. Pſalterii meminit in Sympoſiacis Plut. quidam Laudatorum item uocant. Videtur decem chordis fuiſſe inſtrudum ex illo Prophetico, Conſitemini Domino in Cithara, In Pſalterio decem Chordarum pſallite ei. Hinc forte Polyphthonga uocauit ea in moralibus Plut. Quo in loco etiam Tribonai inter Muſica recenſet inſtrumenta, id eſt *τρίβωνα*. Pſalmum proprie Græcorum ſcientiſſimi ex Grammaticis Citharæ interpretantur ſonum. Octauiani eſſe muſicum inſtrumentum, de Chordarum numero ita ex hebraica tralatione nuncupatum, ſuper Pſalmos ſcribit Nicoſus Theologus. Lyrophœnica Sambucem nominat Athenæus, ac fuiſſe Ibyci poetæ Rhegini inuentum, tradit. Fuit & Crembalum Organum, unde *κρεμβάλιον* uerbum, eo ſonum elicere indicat. Sambyce uſam primo Sibyllam, produnt aliqui, a Sambyce quodam inuenta, unde & nomen. Eſt uero Organum id Oxyphthongon, quo tetrachordo Parthi ſint uſi, ac Troglodytæ.

¶ Fabii locus ex primo Libro explicatur. Vocis figura triplex. Dicrotos. Vocem quædam dici Dendryazufan. Dordadiſſans Pulſus qui.

Caput XXXIII.

u

Erum quia Fabii nodum paulo ante exoluimus, & ſermo de Muſica eſt, age locum haud paulo implicatiorem Auctoris euſdem explicare pergamus alterum. Sunt autem Quint. Verba ex libro primo hæc, Sit autem Lectio niriſ, & cum ſua uitate quadam grauis nec proſæ ſimilis, quia Carmen eſt, nec tamen diſſoluta in Canticum. De quo genere inquit, optime

C. Cæſarem prætextatum adhuc accepimus dixiſſe. Si cantas, male cantas, Si legis, cantas. Hæc niſi quæ altius introſpexerit, & ad exactiorem libram reuocarit, non ſatis proſecto nobiliſſimi Auctoris Senſa penetret. Cupiat q; apertioribus, ut dicitur, tibiis enarrari. Quare, quod nobis muti inſinuarit Magiſtri, quod & in aliis fecimus, faciemus q; iam hinc appingemus. Sic igitur legimus, Vocem omnem aut eſſe *συνεχῆ*, quæ Continua, Aut *διασπαστικὴν*, quæ dicitur cum interuallo ſuſpenſa. Et continua quidem eſt, qua loquētes, uel proſam orationem legentes Verba percurrimus, Feſtinat enim præpropere q; tunc uox eſt, nec hæret in acutis, aut grauiſſis ſonis, Sed celeriter omnia conneſcit, expediēdis q; ſenſibus, exprimēdis q; ſermonibus continuæ uocis uſus operatur. Diaſtematice autem, ſive interuallata eſt, quam canendo ſuſpendimus. In qua non tam ſermonibus, quàm modulis inſerimus. Eſt q; Vox ipſa tardior, & per modulandas uarietates quoddam faciens interuallum, non taciturnitatis, ſed ſuſpenſæ ac tardæ potius Cantilenæ. His, ut Albinus auctum, & auctor comprobatur Boetius, additur differentia tertia, quæ medias uoces poſſit

includere, cum scilicet Heroum poemata legimus, neque continuo curfu, ut prosam, neque suspensio, segniori q̃ Vocis modo. Vt Canticum. Scribit in Lexico Rhetorico Ælius Dionysius, a Phonascis uocem quandam dici *δενονάζειν*, idest amœnam, ut uolunt alii qui, est utique *δενονάζειν* sub quercus, aut arboris cuiusuis umbram humiliter confugere, quod ante inuentas domos fecisse ueteres constat, signat id item uerbum, in aquam merfari, oculi q̃. Nec sane miradum, ex arboribus ad Vocis rationes Vocabuli factam translationem. Quando et apud Medicinę peritos ab Animalibus ad Pulsus indicia conformantur quandoque dictiones. Nam inquirunt, Si Arterię motus non perfeueret continuus, Et intercisus a celeritate transcat in tarditatem, aut ediuerso, *ἀνίσταχης* appellatur pulsus hic, idest Inæquiuolox. Quod si interuallatus conquiescat, ac mox coiorat uelocior, *διδυμίζων* uocatur, idest Dordadiffans, Quę nuncupatio de Animalis producta in curfu natura est. Si uero a diastole recurat, prius q̃, quàm omnino contrahatur, rursus percutiat *ἀφών* .i. tactum, *διχροτος* uocatur, a percussu geminato. Nam & Diacroton dicit Biremę, Ex humanioribus ignorare potest Nemo. Plura sese ingerunt multo, Verum, ne hæc quoq̃ modum excefferint, ut parerga, uehementer sum ueritus. Sed illud non præteritum in tanta Musices mentione, moleste, opinor, feret nemo, Canentem Cycnum a paucissimis auditum, etiamsi uulgatior fama tenet, ingruente fatali momento, *ἀλφρονόπικτον καὶ φρόνιόπικτον εἶναι τὸν κύκνον*, idest Voce, cantu q̃ præcipue præstare Cycnum. Auctor tamen primo Varię narrationis Ælianus est, audisse quandoque se canentem Cycnum. Sic enim ait, *ἐπὶ δὲ ἄφροντος κύκνου ἤκουσα*. Quoniam uero animal sit *αλλοθόνι*, Græci κύκνον uocant eius melos. Appendix autem illud erit, ab Aristotele Cycnum uocari *γαλῖ πειδο*, καὶ *πυλῖ πειδο*, quia plures producat, & speciosos factus.

¶ Musica triplex. Organorum item musicorum distinctio. De Lyrio, & Loto.

Caput XXV.

Vnt porro e' celeberrimis auctoribus, Qui Musicam esse triplicem tradant, Mundanam, Humanam, Organicam. Et Mundanam quidem ex Cylorum concentu inenarrabili deprehensam astruxere, necnon ex Elementorum nexu mutuo subtilitatis immensę. Sed & mira temporum uarietas id ipsum iuuat argumentum. Quo enim pacto fiat, Vt tantorum orbium rotata uertigo tacito, silenti q̃ feratur ambitu, etiamsi nobis minus audientibus, mirada sonorum transeat iucunditas? hanc Plato asseruit. Hunc consecrati omnes approbarunt. Nec Boetio displicuit, etiamsi sæpe Aristotelico. Humanam uero musicam facile perceperis, si in te ipsum, quod Perfus inquit, descendere incipias, & miraculum diuinum amplius expēdas. Etenim quę uis alia spiritali Vigorem mentis compotem, mortali ac terrenę com pagi fermentat, adglutinat, continet, ad præscriptam perducit metam, nisi coaptatio quędam, & ueluti grauium, leuium q̃ uocum, quasi unam efficiens consonantiam temperatior? Quid Animę potestates tam dissilaneas, & compugnantes sæpe cōspirare facit, Quam ex rationali, & rationis impote ui conflari, Aristoteles sensit, & docuit? Quid uero Corporis elementa conciliat, aut rata, firma q̃ fermentatione continet partes? Quam uero Organicam nuncupant, Ea iam ad instrumenta spectat, Quę uarietatis summę pro ingeniorum capiti artifex peritia excogitauit. Hęc uero aut intentione perficiuntur, Vt Nervorum contemplato tractu. Aut Spiritu, ut Tibiis uel his, quę aquę constant ratione, aut percussione quadam, Vt in his, quę uirga ærea feriuntur. Quę neruis intenduntur, Cruomena uocant, ut Enchorda, uel etiam *ἐνταπτε*, & Profoda, idest *πρόσσωδο*. Quę Spiritu inflantur, Pneumatica dici ualent, uel, ut Plutarchus, *ἐμπνευστά*. Sicut quę p̃pellit aqua, Hydraulica. Etiā si in Architectura sua ite sunt *πνευματικὰ*, & Hydraulica instrumenta a Crete sibio excogitata primum, Vt Vitruuius scribit, Et est a Plinio repetitum naturalis historię septimo. Citharę cantus Citharodia nominatur, Sicuti Tibiæ Aulodia, Lyre Lyrodia. Citharis uero Citharodici cantus etiam Profodias appellauit. Ex Gramaticis Theauris illud est, a Lyra dici Lyrion, forma diminuta, ut a Thyra Thyrion, a Come Comion, idest uiculus. Erant & Loti Tibiarum genus Epithalamium, Vt illud in Epigrammate,

λατοὶ ἄχλιν,

Alias Thebanis negotium faceſſunt Auſtores Græci, ut micropsychis, ac Gulæ mancipiſtis, ut qui Thria concinnarent, ac Enarſilochos, & Hallantas, necnon Schelidas, quibus etiam Mardonium exceperere cum Perſarum quin quaginta. Tibiarum reſpoſitorium uocant *χαλτῖον μου*, & *στέλιον*, nam Crupezia tibicinum ſunt calciamenta.

¶ Nomos in Muſica quid. Nomorum ſpecies. De Orthio nomo 'pluſcula. Caſtorum melos. Laconici Regis mos. Carnii moduli, Carnia feſta. Carna Dea. Auguſtini locus poſitatur, de Iano. Caput XXVII.

Egimus præterea ſubinde in Muſica dici Nomos. Id uerbum haud ita imbutis, perpolitis q̃ parere difficultatem poteſt. proinde ſciendum, in Carmine, ac Cantilena Nomon ſignificare qualitatem Vocis, ac moderationem, quæ uel remiſſiore uel acutiore utimur. Eandem itaq; Cantilenam duobus tribus uel nomis modulantur muſici. Ratio autē nominis ea eſt, Quia græce Nomos lex eſt. Veteres autē prius, quàm literas ſcirent, leges cantabant, ne eas obliuioni man darent, quod temporibus ſuis in more Agathyriſis fuiſſe, Ariſtoteles ſcribit. Ergo primas poſteriorum Cantilenarum eodem appellarunt nomine, quo omnes uocabantur ſuperiores, Terpanarii Nomos celebrant Græcorum ſcientiſſimi. Alii a Gentibus denominationem trahunt, Vt Æolius, & Bæotius, Ab Rhythmis alii, Vt Orthi⁹, & Trochæus. Alii a modis ut acutus, & Terraædus. Alii ab ipſo, & amaſio, ut Terpanarius, & Capion. Orthios dici ui detur, quod extensus foret, ac robuſtus. *ὀρθιον* græci dicunt in altitudinem ſurrectum. Orthia tamen Phalanx dicebatur, quæ procederet in cornu, profunditatem habens longitudi ne maiorem. Dianam Orthiam Seruius faſcelidem intelligi uoluit, ut quibuſdam placere, animaduerto. Orthiam tamen inuenio in Apophthegmatis Plut. in Cuius ara caderentur pueri, qui dicunt Bomonica, quanquam in Lycurgo, Augurii nūcupauit aram. Sudas nūc Orthion Legit. Orthrion quandoque, quibuſdam nomen inſectentibus a dilaculo, quod uocat *ὀρθρον*. Quæ de Orthii etymo prius appoſuimus a Gellio comprobari uidentur. Vbi ex Herodoti Libro primo, ſuper Arione fabella reperta, illum ſcribit, impletro a nau tis, ut canere liceret Carmen illius caſus conſolabile, tunc quod Orthrion dicitur, uoce ſub latiffima cantare. In quo aduertendum obiter, in Septem Sapientum Conuiuiu Plut. ſcri bere, adortum Ariona Nomon pythicon concinere pro ſua, & nauis ſalute. Pollux uero Tibia ſonum Orthion dicit. unde inquit, Orthios nomos. Polymneſtus Orthiorum Poeta celebratur. Nomi huius meminit in Libro de Regno Dion. Nomon hūc ad belli ardorem excitandi uim habuiſſe, ſcribit Euſtathius, nam concinente Timotheo, uelut furens ad arma proſiluit Alexander. Significat ipſam hoc uel Homerus Iliados rhapsodia undecima. Caſtorum melos laconicum erat, quo utebantur in præliis, ut fortiter, & audenter agerent, mortem q̃ contemnerent, Sicuti Plut. abunde teſtatur. Quin & rex ante quàm pugnas inſerret, rem diuinam muſis faciebat, quo & oratione, & memoria imprimis digna promerent. facinora. Carnios item modulos legimus quandoq; Conſtabant hi, ut uidetur, neruis plu ribus, nam Timotheum Carniis id genus deditum modulis Ephorum unus, arrepto gla dio, interrogauit, ex utra parte neruus abſcinderet, qui ſuperſeſſent ad ſeptem. Carnia uero feſta item erat Sparte, ut puto, Apollinis. Quæ etiam Carnius dicebatur. militaris uitæ im aginem ea præſerebant. In nouem locis, quæ ſciades dicebantur, ab umbræ ſceniæ ſimilitudine noueni epulabantur Viri, diebus nouem. Inuenio apud Græcos, Carneæ primum uiciſſe Terpanandum. Hinc certe nuncupatos ſcimus Carneonicas. Carneorum deniq; men tio eſt Herodoto Libro VII. atque item octauo. Carnios Sacerdotes fuiſſe apud Sicyo nios, auſtor Euſebius eſt. Praxilas ait, a Cranio nominata Iouis, & Europæ filio, quem a mauexit Apollo. Alcman a Caraneo troiano. Demetrius a *κάρναι*, quod eſt *τελειται*. Siquidem Menelaum memorant, ad Trojanum bellum profecturum feſta hæc uouiſſe, ſi rem perſiceret. Carna uero Dea erat in Latina hiſtoria, quam uitalibus humanis præſeſſe credebant. Ab ea perebatur, Macrobius inquit, ut Iocinora, & Corda, quæ ſunt intrin ſecus uiſcera, ſalua conſeruaret. Huic templum dicauit Brutus, quia Cordis beneficio pu blicum ſtatim emendaſſet. Hæc eſſe Cardinis deam intellexit ſexto Faſtorum Ouidius. Et Iunias Calendas,

Iunias Calendas, quas uulgo Fabatias dicunt, quia fabæ adultæ diuinis adhiberentur resibus, illi sacras ueteri tradidit ritu illis uersibus.

Prima dies tibi Carna datur, Dea cardinis hæc est.

Numine clausa aperit, claudit aperta suo.

Iani porro cum hac concubitu celebrat idem Poeta. Quod ignorasse Augustinus uidetur, quando diuinæ Ciuitatis septimo ita scribit, De Iano non mihi facile quicquid occurrit, quod ad probum pertineat, & forte talis fuit, ut Innocentius uixerit, & a facinoribus, flagitiisq; remotius.

¶ Arcadum studia in musicis. Virgilii locus enarratur ex Bucolicis. Artificum musico- rum uituperatio ex Plut. Aristotelis sententia ad id ipsum. De Stratonico Citharædo iucundæ lectu.

Caput. XXVIII.

m

Vficam, si ueram expendas atq; legitimam, uniuerfis hominibus conferre plurimum, constans bene sentientium opinio est. Arcadibus uero inquit Polybius, & necessaria maxime. Proinde ita receptum moribus apud eos est, ut non pueros modo, Verum & Adoloscens, ac iuuenes ad XXX usq; ætatis annum ea disciplina imbuendos curent, cum sint aliqui difficilis uitæ homines austeriorisq; Cantu et Choreis Libero patri ludos pœlebrant, singuli pro ætatis ratione. Deniq; Vita omnis id genus Cantionibus, studiisq; impeditur. Cæteras artes apud eos ignorasse, nulla prorsum ignominia est. Musicam nescire nemo potest, quia necessario discitur. Eius imperitiam sateri, illic turpissimum est, nec id lasciuæ causa, uel delictarum, Sed ut labores assiduos in colendis agris, & Vitæ præterea duritiem atq; asperitatem, & austerior res mores ex Cæli tristitia quadam puenientes, hac quasi dulcedine remolliant, ac contemperent. Huius autem rei argumentum ingens ex Cynethensibus est. Qui cū instituta maiorum peruiacacius aspernari cœpissent, in eam breui feritatem abiire, Vt in nulla Græciæ totius Ciuitate scelera maiora, aut crudelitatis exempla ederentur imitatoribus. Ex iis uero, quæ ex Polybii historia subsignauimus, dilucere manifestius opinor, cur Vates Mātuanus in bucolico ludicro subinde in Cantilenæ mentione Arcadas plurimis esset laudibus non defatigatus. Vt etiam ita enūtiat, Solum cantare periti Arcades. Et rursum, Arcades ambo, Et cantare pares. Certe Musica particeps disciplinæ est, Vt præclare docuit Aristoteles, Item ioci, et rationis otii degendi. At enim Cantores, & Citharædos sunt qui *Carabos* uocent, hoc est uiles, & opus illud non putent Viri, nec sobrii, sed Iocantis, argumentum, quod Perfarum, Medorumq; Reges per alios id tractantes, Voluptatis sunt participes. Præterea de Diis ita opinamur, ueluti Iupiter ipse nusquam cōcinat, aut Cithara utatur, secūdum poetas. Porro, ut Plut. scientissime docuit, Contemplari optima semper debemus, ne contemplerum solum, sed nutriamur quoq; Hæc uero sunt in operibus, quæ a Virtute proficiuntur, Quæ aspectu ipso emulationem quandam, & stimulos ad imitandum iniiciunt. In reliquis uero etiam si admiratio inest, tamen sæpe contrarium euenit. Operi namq; afficimur, eius auctorem contemnimus, Vt in Vnguentorum, ac purpuræ ratione. His enim oblectamur, At in festores, & unguentarios sordidos ducimus. Ex quo Sapiens id censetur Antisthenis, Qui cum Ismeniam optimum audisset haberi tibicinem, At homo neq; est, inquit, non enim, qui probus foret, Tibicen esset. Et Philippus, cum accepisset, filium suauis quodam loco cecidisse, urbane est obiurgatus, non ne te pudet, inquit, quod tam bene canere scias? Satis enim, superq; est Principi Viro, canentibus aliis, audiendi superesse otium. Idem & in plebisq; aliis obuenit, neq; enim quisquam ingenuus Adolefcens, cum Pise Iouem esset intuius, Phidias fieri cōcupiuit Aut Iunonem Argis Polycletus, aut Anacreon, aut Philemon, aut Archilochus, etiam si eorum opera summa sit admiratione profectus. Verum enim uero his, quæ contra musicam promittuntur, occurrere facile est, Si Aristotele tradente, disciplina acris, quousq; illi opa danda sit ab iis, qui ad Ciuilē uirtutem erudiunt. Et quæ Melodia, quæ Rhythmi sint perdiscendi, quibus item instrumentis utēdum. Nam in eo utiq; refert plurimū, estq; in iis obiectionū solutio. Clarum quippe est, nō oportere disciplinam eiusmodi impedimento esse cæteris operationib⁹, neq; ad res bellicas, ciuilesq; corpus efficere inutile. Quod erit utiq; si in illa nō elaborabunt usq; ad pœrtationē, neq; admirabilia pœstabunt, & supbia, Sed eatenus, ut gaudere ualeant pœctu probō, & Rhythmis. Vnde item percipi

*Virgilium loc. dicit. P.
Ecloga, 2. ubi dicit,*

licet, quæ ad Musicam institutionem recipienda organa. Cæterum in hac musicæ pragmatia Lepidum succurrit Stratonici Citharœdi scœmma, quo Propin Rhodium profecit facitissime. Erat is Corpore procerus, arte Citharœdica non bonus, & Corpore inferior, scitâtibus uero nonnullis, cuius nam modi foret is, nullus inquit, malus, grandior, Pifcis. potestrem uero hoc adiectum ob infantiam hominis est. fuit quippe Stratonico ingeniu aliorum qui in numerato semper, ducta uel hinc coniectura. Habuit in Ludo noue musarum imagunculas, & Apollinus. Discipulos autem duos modo. Cum quæssisset ex eo quidam, quot ei forent discipuli? Cum Diis inquit, duodecim. Lufit idem in Citharœdum, qui diceretur Bos, Lyra non peritum ualde, nam ubi id inaudisset, olim inquit, dicebatur *ὄνερ λύρας*, nunc uero *βῆς λύρας*.

¶ Cani remigibus solitum. De Chryfogono modulatore. Tranquilli locus explicatur. Quid Suffertum, & differtum. Intus canere, ac foris quid. Catieni qui sint. Item quid Struthifare. Seruius explicatur de Titis Columbis. Caput XXIX.

Icero in Verrem quodam loco ita scribit. Ab hac præfectus Antonii quidam Symphoniacos Seruos abducebat per iniuriam, quibus se in classe uti uelle dicebat. Quæri forte potest, quid sibi parte hac Cicero uoluerit, pinde paulula ex Asconio subnotauimus. Sciendū inquit est, cani Remigibus per Symphoniacos solitum, & per assam uocem. i. ore prolatam, & ut in Argo naui p Citharam. Nisi inquit, quia in classe dixit, intelligere uelimus. Ad hoc Symphoniacos capi solere, ut in classe pugnantibus classicum canant. unde ipsi Tubæ Classici nomen impostum. Porro Ciceronis Sensus iuuat item plurimum, quod in græca lectū historia est. Quip per refert Duris Samius, In Alcibiadis naui ab exilio redeuntis Chryfogonum fuisse quendam modulatore, Qui tanta arte Remigum manus dirigebat, Vt cum illi remorum pulsū cum Chryfogoni cantu coniungerent, iucundam audientibus redderent harmoniam. Cæterum & in hac mentione musicæ occurrit mihi Locus item Tranquilli in Nerone. Media inquit, in Orchestra frequenter populo epulatus, si paululum subbibisset, aliquid se sufferti tinnitum græco sermone promisit. In cuius nodi explicatione hæsit Lynceus Interpres, & in Solœcium foedissimum coniecisse Auctorem latinissimum uidetur. Quod si Seneca uerba uel aduertisset, uel expendisset exactius, facilis ei fuisset enarratio. Sicigitur naturalium primo scribit, Præterea cum dicitur tibi, Nubem sole esse Suffertam, non dicit, colorem illum immixtum esse uelut duro corpori, ac stabili & manenti, sed ut fluido & uago. Suffertam nubem hic accipio interfusam, aut illustratam. Ex quo liquet, Tranquilli sensum esse illum, Cantaturum se clarius aliquid, aut quod græci dicunt, *πικρόν*, idest densum quippiam, ac fucci plenum. Nam & differtum pro pleno legimus tum apud Oratium, tum uero apud L. Florū, Qui de Cleopatra ita scribit. Quod ubi desperauit a principe, seruarius q se triumpho uidit incautiore nacla custodiā in Mausoleū se (Regū sepulchra sic uocat) recipit. Ibi maximos, ut solebat, induta cultus, in differto odoribus folio iuxta suum se collocauit Antonium. Sed & Seneca in Consolatione ad Albinam, Iumentorum inquit, corpora differta, & coacta pinguescere. Quin in Quæstionibus rursum, Erant. n. pinguis, & diffusa Corpora ex longiore otio. Erit ergo aliquid sufferti plenius paulo quippiam, & succulentius. Cæterum quia latius iam de musica indagare uaria scrutati sumus, iam commodū est inde resiliare, ne Concinnitatis studio, Inconcinna nimium, & absurda prorsum ista fiant, Quando erunt, qui opinentur, tam longis non fuisse incinendum tibiis. Quare si et paucula modo adiecero, coronidem apponam. Cum canant Citharistæ, manus utriusq; officio pfuni, quippe plectro dextra utitur, & hoc est foris canere, Chordas uero sinistra carpunt digytis, quod uocant intus canere, Quoniam quæ sinistra sunt, sæpius interiora dicunt, ut apud Virgilium, Dum pro ram ad saxa suburget Interior. Et apud Sallustium, Intraforas prima Asia Bithynia est. Intus apud Plinium in terrarum situ loca statuantur, quæ in mediterraneis fere sunt. Sciendum tamen, Comitum exteriorum uideri ab Oratio dictum, a sinistris affectantem, sicuti etiam approbat Acron. Oratii Versus hi sunt.

Qui quauis peritius erit, sine gente, creatus,

Sanguine

Sanguine fraterno, fugitiuus, ne tamen illi

Tu comes exterior, si postulet, ire recuses.

In sanctis porro Literis adnotatū & illud, Dextrum dici uisum pro interiori. Sinistrum p̄ exteriori. Catienos postremo pro cantoribus usurpasse Oratium, scribit Porphyrio, a Cantore nobili appellatione deflexa, Catienis mille ducentis Mater te appello, clamantibus. Qui uero stridunt potius, quam canant, ἄρῳ ἦεν græce dicūt, quod latine enuntiare licet, Struthissare, ex passerum uoce, qui Struthi uocantur, uerbo deflexo. Passerculi uero creduntur πῆλιν, idest Titissare, ex quo Titis corruatur, ut scribit Ælius Dionysius, auiculæ species, aut etiam quis quælibet minutior. Hinc arbitror illustrari egregie Seruī in bucolico Ludico interpretantem Titos dici Columbos non latine quidem, sed multorum autoritate tanquam latine, Titos uero Columbos dici interpretor ex passerum salacitate, qui folent πῆλιν. nam & apud Persium pro Libidinosis Titos accipimus. Est & uerbum huic affine ἥλιν. Sed est id uespertilionum proprium, nam ἥλιν, uocem exprimit aperiusculam, unde & inflectitur Trygon. Inuenio Titigonion esse item animal paruum Cicadæ per simile. πτυβίλιν, ut ne hoc quidem prætereamus, hoc est Titybissare, dicitur de perdicibus quibusdam, Sicut cæteri postea dicuntur κικαβήλιν, unde apud Comicum κικαβέν, aduerbium.

¶ Principum, priuatorumq; mollius sibi indulgentium exempla. Qui sint Blacæ. Item Blacénomion. De Apicio scitu digna. Caput XXX.

Aximos quandoq; duces haud ita reformidasse delitias, exemplis aliquot manifestum fit, Nam postulatus prodicionis Chabrias cum Iphicrate, increpabatur ab eo, quod in tāto discrimine gymnasia nihilominus inuiferet, nec nō constitutis horis pransitaret. At is quid inquit, aliud, Te quidem squalidū, & cibi inopem, me uero pransum, unguentatumq; Athenienses periment. Hic uero est Chabrias is, quem dicere solitum, prodit historia, formidabiliorem uideri Ceruorum exercitum Leone duce, quam Leonum, ductante Ceruo. Item illos optime exercitum ducere, Qui res hostium bene, sollicitq; exploratas habeant. Vitellii patina luxu notabilis est. Eam principatu suo seferentiis CC. condidit. Sed faciendæ fornax in Campis ex ædificata est. Vnde Patinarum paludes obiecit Vitellio a Consule Mutiano, graui p̄bro. Nā quid Heliogabalum memorem? Cuius mores retegat abunde unum eius didum, quo Rerum pretia Orexin esse Conuiuiorum pronūciat. Pingi se iussit, Vt Cupediarius, Sepalsarium, Popinarius, hic porro non nisi unguento nobili, aut croco piscinis infectis, natus nit. Iam Domitius apher Nemaufensis clarus Orator, Neronis temporibus ex Cibi redūdātia in quadam cœna, mox Spiritum effudit. Aristodemum tyrānum apud Cumas in romanis antiquitatibus Dionysius auctor est, Mollem fuisse cognominatum. i. μαλακόν. Id uero cur sic, uarie traditur. Sunt qui opinentur, inde irrepsisse cognomen, quod quandoq; parum Vir fuisset, ac pudicitiam turpiter substrauisset. Alii uero ex miti natura. Nō desunt, qui ex hostili admiratione appellationem profluxisse uelint, Siquidem a Barbaris nuncupatum μαλακόν, quo uerbo intelligatur ἀντίπους. i. puber, quoniam id ætatis cū coætaneis etiamnum comantibus, Quos inde Coronistas uocant, in bello aduersum barbaros manu promptus apparuerit, & consilio, ac prudētia illustris, quibus is maximi principatus fundamenta iecerit. Perfarum Rex Ver agebat Sufis, hyemem in Babylonia, Æstatem in Media. Cuiusmodi uero in reliquis foret hic, Vt libera, ita facilis coniectatio est, propterea magnus Agesiāus regiam eleuans potentiam, quo inquit, maior me est is, si nō & iustior? Natarum Babylonis Satrapen æg, ac Sardanapalum deprimit Plut. de quo Arriani historia est. Iuxta Anchialum fuisse Sardanapali monumentum, ac statuam, manibus in specie plaudentium coaptatis, eo titulo. Tu hospes bibe, uescere, Lude, nam cætera humana ne hoc quidem digna sunt. Hæc uero pronūciare uidebatur ipse, uelut sonitum intuens, quem crepantes manus ederent. Hunc Græci πῆλινεν dicunt, quod signat tota uita mollē, euirātūq; Alexandri uinolentiam nemo non nouit. Arrianus conat' tueri. Q. Curtius approbat, Qui & Conestantis exercitus licentiam taxans præclaram adiecit sententiam, Eximiam gloriā sæpius Fortunā, quam uirtutis esse beneficium, Quando ne epulantes quidem, & sopitos

mero aggredi ausus est hostis, haud fecus bacchantium, eiulantiumq; fremitu perterritus, quam si preliantium clamor esset auditus. In Præceptis item sanitatis Plut. Vini in Alexandro nimietatem agnoscere uidetur. Hæc uero in præstantibus adnotata ingenii minus miram faciunt Priuatorum, & prætenuis Fortunæ hominum fluxam, fractamq; Vitam, Cuiusmodi fuisse memoratur Artemon, Cui delitius lasciuienti etiam Periphoreti cognomen adoptatum, quod circulatorilem nobis indicat, quoniam lætica circiferretur, & ueluti e manibus hinc inde sustinentium penderet, de quo insuper memorabile est, quod proditū Græcis scio, Metu fractum, atq; stupidum tēporis plurimum intra domus septa se p̄tinuisse, duobus Seruis æreum scutum supra eius caput sustinentibus, nequid ex superioribus forte iriret. Siquo autem casu egredi cogeretur, Lætica tecto adoperta gestabatur. Sūt qui hoc genus delicatos, molliculosq; Blacas nuncupent, Quamquam & eo uocabulo fatui quoq; intelliguntur, a pisce prorsum inutili ac Siluro persimili, dictione inflexa, quæ ne Canis qdem attingat. Alii Blaciam propè Cumen esse regionē uolunt, Cuius etiā Aristoteli mentio sit. Erat item in Alexandria Vētigal, quod Astrologi persoluerent, Blacennomion nuncupatum, quoniam eos fatui modo adire soleant. Porro qui obeundis negotiis nimio plus delident, & quadam mollicie torpent, dicuntur *ελακκίην*. Damascius, *καὶ παροξύνων τῷ λόγῳ ὅτι ἐν ἔργῳ ἐλακκίονται*. Eadem notione utitur Aristophanes Pluto, Enarratoribus quoq; astipulantibus. Sed in hac censura quem Apicio antefcremus? Huius pollucibiles cœnas supercilio Stico conuellsit Seneca. Sed & Græci Opfophagi cognomento insigniunt. Auctores habeo, Traiano in Parthis agenti, cum multorum diēū itinere abesset a mari, Ostrea recentia miro ingenio seruata Apicium summisisse. Hic in Cinturis Galliæ uel apud Minurnas, ut scribit Athenæus, ni mendum exemplarium est, magnam pecuniā uim profudit, dum Squillis auide uescitur, quæ illic habentur maxime. Sed & in Alexandria Astacos magna conquirens cura, cum audisset, in Libya Squillas quoq; capi prægrandes, ne diei quidem unius moram sustinens in Africam festim trāsmisit. Quod ubi salum comperit, execratus prouinciam, ita regredi institit, ne unquam terras attingeret eas, Et de Apicio quidem ex Græcis hæc. Cæterum nequem fallam, quo nā pacto esse idem hic Apicius queat, quem etiam nepotum omnium altissimum gurgitē Plinius feuerissime dixit? Certe in Consolatione ad Albinam, ut iam perfuncti fato meminit Seneca, Cuius & paulo plura subsignauimus uerba, tum quia iucundam complectuntur historiam, tum ad reuellendā hac parte Græcorum inficitiam, etiam si Athenæus quoq; sentire id ipsum uidetur. Apicius inquit, nostra memoria uixit, qui in ea Vrbe, ex qua aliquando Philosophi uelut corruptores luētutis abire iussi sunt, scientiam Popinæ professus, disciplina sua seculum infecit. Cuius exitum nosse, operæpretium est. Cum Sestertium millies in Culinam congestisset. Cum tot cōgariaria principum, & ingens Capitolii uētigal singulis cōmestationibus hausisset, ære alieno oppressus, rationes suas tunc primum coactus inspexit, Superfuturum sibi Sestertium cēties cōputauit, & uelut in ultima fame uicturus, in Sestertio centies si uixisset, Veneno uitā finiuit. Commeminit Apicii eiusdem Epistolarum XV idem Seneca, insimul & P. Otauii inter Gulæ proceres maxime insignis, & quod mirum imprimis est, ipso item Apicio in Muli licitatione, quem Cæsar Tiberius uendi iusserat, superior unde inquit, inter suos ingentem est gloriam consecutus. Deniq; ab Apicio propagatum in Coquos cognometum, ut Apiciani dicerentur, quadam philosophorum imagine, auctor est Septimius Florens.

¶ De Pandæia, & Maza. Item de Amazonibus scitu dignum. Quæ, & quibus in locis Edulia haberent præstantissima. Lesbia farina. Gigartum. Fugorum nomina. Mycenæ unde. Ciboria, Colocassium.

Caput XXXI.

Andegiam Græci uocant adiciāle conuiuium, ac ganeatum, dubiumq; & omnifariam obsoniis differtissimum. Id nos Excuratum, Gliscrumq; dicere possumus, & Saliare. Sunt tamen qui eo nomine intelligi malint, ad quod, Vbi uescerētur publice, commeantes passim domo portionem quisq; ferrēt, in medium tamen, quod attulissent, collaturi. meminit Aristophanes, *ὥς περ* inquit, *μάζα, καὶ πανδοσία*. ut maza, & Pādēgia. Maza uero eius poetæ Interpretes *συνφών* *ἔργον* exponunt,

ἄρτον exponunt, id est rigidum Panem, quo nomine quidam eum uolūt intelligi, qui uulgo nautico ufui maximo est, & biscoctum nuncupat plebecula, fuisse tamen præstantioris edulii speciem ex Adagio Græcis pertrito coniectare licet, ἄρτος μάζαν. Supra mazam, in eos, q̄ diffuſerent delitiis, apud Lucianum ἄρτος μάζαν uerbum inde flexum inuenio, quod est Luriosius agere, delicatius q̄, ac diuitiis abundare. Mazam putant ex farina, oleo, & aqua cōfici solitam. Sudas etiā ex Lacte, unde mox paulo nata & Mattya est, dicta q̄ eo nomine præstola omnia edulia, ut scribit Athenæus. Theocriti interpres in ὁ δειπναρὸς, Maza inquit, νεομάλκτον, καὶ νεοφύρκτον ψώμειον, id est bucella recens. Maddam pronuntiant Megarenſes. Est Mazæ species Athenæo dicta Cardamyle, etiamſi topicum quoq̄ nomen id est. Amazones pro pauperioribus, tenuiori, promiscuo q̄ utentibus uictu apud Græcorum ſcientiſſimos reperias, ueluti, qui mazam non habeant. Sed & Amazones ipſæ poſſent uideri inde appellationem ducere, Quod nec Eustathio diſplicet, quoniam Lacertis, ac teſtudinibus, & id genus feris alerentur. Quamobrem etiam Sauromatidas, ſiue Sauropatidas nuncupatas uolunt, quia σάωρος, id est Lacertas conculcent, ac ueſcantur, quanquā alii quod in Sauromatica Scythia habitarent, dictas ita opinantur, quod Stephanus tradit. Sed & Eustathius Sauromatas Amazonum connubio inſignes reſert. Ex hoc uero dilucere poteſt, quo ſenſu proverbium id enuntiant Veteres, ἀμαζόνων ἄσπρα, id est Amazonum Cantilena, in quo non tam mulieres intelligo, quā pauperes ſimpliciter, quibus mos eſt opulētiōres frequenter conuellere, ac lautos præcipue, in neceſſariorum inopia ſæpe ipſi conſtituti. Mazā porro, ut a diuerticulo repetatur fabula, pro re tenui, uili q̄ uſurpare in moraliſus uidetur Plut. καὶ ἐκ ἔστιν ἐν μάζῃ καὶ φακῇ τὸ ὕψιστον, non eſt in maza, & Lente iucunditas. Legimus Sopatrum quandoq̄ Eretriam Euboeæ Ciuitatem appellaffe λαυκάλφρον. i. candida inſignem farinā, quoniam indidem Mazæ proferrentur præſtantiſſimæ. At Archeſtratus colore quodam poetico, inclytam ſcribit Leſbon ætherea niue candidiorem farinam ferre. Si q̄ farina ueſcantur Dii, Illuc ac coemendam pergere Mercurium, quippe aliam omnem uictu præ illa uelut γήρρα. Signat id uerbum acinos uuæ, aut etiam punici mali. Ea uero contereſtes Ruſtici cum Caricis uorabant, meminit Ariſtophanes. Rhombum, Pauonem q̄, ſiue etiam Pauum, inter delicatiſſima habuit edulia Veterum Luxus, id ſignificat ad Lucilium Seneca. Num inquit, eluſians ſaſtidis omnia præter Pauonem, Rhombum q̄ ambitioſa non eſt fames, contenta deſinere eſt. Quo deſinat, non nimis curat. Inter delitiis recenſet Plut. Sumen, & Italicos fungos. Placentam famiam. Niuem in Ægypto. Fungos Græci, ut obiter adſit inſtituti aliquid Mycetas uocant. i. μυκτας. Sed addunt etiam γαγενές. i. ex terra genitos, nuncupantur ab eiſdem Mycæ genere itē maſculino. Lucernarum fungi eodē intelliguntur nomine. Signatitem Myces enſis manubrium, ſicuti apud Herodotū liquet, unde & Mycænas nuncupari credunt, quod ibi a Perſeo ſint condita Mercurii præcepto, ubi excidit gladii manubrium. i. Myces. Fungum uero cōmunius Vocant Græci Amanitem. i. ἀμανίτην. fungi ſpeciem eo nomine Paulus accipit, cum ait βωλίται ἀλαβέστεροι καὶ ἄπιοι καλὸς ἐμφυέντες. οἱ δὲ ἀμανίται δινύτερος εἰς πάξας. Murenā ex freto, & Tairēliā in pretio fuiſſe prioribus, ſcribit Pollux. Placebat Thynnus tyrius. Ceſtreus ex Sciatho, Hædus ex Melo. Aut ex Ambracia, uti eſt apud Gellium, Cōchæ uero pelorinæ. Vnde forte non men indeptæ, quæ nunc uocantur Pelorides, Quas tamen a magnitudine dictas, putat Athenæus. Teuſion ex Afræ. Mænides apud Liparā. Rapæ apud Mantineam. Ctenes autē Methymnæi. Galeus Rhodius. Pſetę eleuſiniæ. Apuæ phalericæ. Triglæ, ſiue Muli Ionici. Anguillæ ex Bœotia Copaidæ, quāquam in Ægypto grandioribus quæ uocantur Baſilicæ. Sicut in Sicilia Plotæ. Raphanides thaciæ. Caſeus cythnius, & Siculus. Saſ tragafæus. Eſt autem in Epiro locus Tragafæ, ut inquit Stephanus. Ab Tragafæ quodam, Cuius honori Sal ibi ut haberetur, contribuit Neptunus, & inde Haſſius cognominatur cāpus. Tragafæum in Troade Salem intelligit Athenæus, Cui cum ueſtigal iniunxiſſet Lyſimachus, euauit, mox dempro, ſuccreuit. Ciboria in Ægypto laudantur in Faba Ægyptia, quod in Georgicis ſcribit Nicander. Ægyptiæ fabæ radix Colocaſium dicitur, quāquam apud Syconem fuit Colocaſia Pallados templum. Eſt tamen Ciborium etiam poculi genus. Libro quinto Athenæus Cibiorum folia nominat, & flores. Sed noſiam ab hoc genus in dagine reſilire, optimum eſt, ne Gulæ mancipatis ſomenta curioſius, ſollicitius que con-

quifuisse uideamur. Qui terra pascuntur, & mari, Quorum uentri, ut inquit Plinius, nauigatur ad Phafim. Quo nomine, ut Seneca grauiffime dixit, Animalium, non hominum habendi numero funt. Quidam uero abdi in Ganeis etiam mortuorum. Viuit enim is, qui multis ufui eft, Viuitis, qui fe uitur. Qui uero latitant, ac torpent, fic in domo funt, ut in Conditorio.

¶ Documenta frugalitatis per exempla hiftorica. Ventri mancipatos effe uelut Anti-
podas, dicit q Lychnobios. De Acilio Buta, & Deorum Cœnis. Opfartyci libri qui funt, &
Opfartyfia. Caput XXXII.

n Equeo temperare mihi, quin hoc potiffimum loco fubneftam, quæ mihi ad hoc fpectantia maxime ex hiftoria comperta funt, Lyfimachum memoria prodit, Cum fuiffet in Thracia prælio uictus a Dromachete, ac fiti fere encdus, fe, exercitumq; hofti permiffiffet, iam fiti expleta, & Dii inquit, quam puſillæ uoluptatis gratia in feruitutem me ex tanto Rege conieci. Cato ſenior, cum Populi Romani luxum cenforie coargueret, difficillimum effe dicebat, Verba uentri facere, qui aures non habet. Sed & illud parte hac memorabile, Dignum nota cenforia effe uifum Scipioni Africani iuniori Adoleſcetem, qui in Carthaginis oppugnatione cum ſumptuoſiorem inſtruiffet Cœnam, ſimul ex melle appoſuerat libum in Carthaginis formam cinnatū, iuſſeratq; per luſum, ut factio impetu, perinde ac in præliis fieri aſſueuit, μελιπικρον diriperent, fic enim placentiam uocabat, tanquam ex melle concretam, fermentatamq; Quæren- te autem eo, quod nam ob ſuum peccatum equus adimeretur, Quoniam inquit Scipio, me prior hoſtium Urbem diripuiffi. Et magnus Ageſilaus Thafiorum delicias reiciens non de- cet inquit, fortia meditates, Voluptates hoc genus admittere, Quæ enim feruile delinunt ingenium, ab homine libero aliena funt. Eundem legimus a facietate, ac ebrietate ſemper æque abſtinuiſſe. Somno uſum, non ut domino, Sed ut gerendis rebus obnoxio. In calori- bus uero, & frigoribus ita ſe geſſiſſe, Ut ſolus omnibus ueretur anni temporibus. Timotheum Cononis Legimus a Platone conuiuio exceptum concinne admodum, & frugaliter, et, ut inquit Ion, ἀφαιμαίνους ἱερῆς, id eſt menſis non tumefaciendos, quas Somni per- quætur puri cum ſumma Corporis tranquillitate, ſolitum dicere, Eos, Quos Plato exciperet, & in diem inſequentem bene habere. At noſtris Antipodibus optime tranſmitti credi- tur Vita, ſi nec orientem Solem ſpectarint, nec occidentem. Quid enim aliud quam Anti- podes ſunt ſaginæ mancipati, qui ad faces, & cereos uiuunt, dum inter pocula tranſiguntur noctes, Somno impenduntur Dies, Lucis, ac tenebrarum ordine peruerſot de his putes Vir- giliū dixiſſe.

Hoſq; ubi primus equis oriens aſſauit anhelis,
Illic ſera rubens accendit lumina Veſper.

Hoſ tu exiſtimas, inquit Seneca, ſcire, quemadmodum uiuendum ſit, qui neſciunt, quando-
timent uero hi mortem, in quæ ſe condiderunt: ita, n inſaulti homines, quàm nocturnæ aues
ſunt. Licet in uino, unguentisq; tenebras ſuas exigant, non conuiuantur, ſed iuſta ſibi fa-
ciunt, mortuis certe interdū parentatur, horum utiq; Corpora, qui ſe tenebris dicarunt, ſœ-
da uiſuntur. Quippe ſuſpectior illis, quàm morbo pallētibus, color eſt, languidi, & emaricidi
albent, & in uiuis Caro morticina eſt. Inter hoſce Lucifugas, & Lychnobios, ueluti ad lacer-
nam modo uiuos, in reliquum mero, & ſomno ſepultos, Aciliū accepimus Butam præto-
rium, cui poſt patrimonium ingens conſumptum Tiberius paupertatem conſententi ſero in-
quit, experrectus eſt. Prælaudas uero opiparasq; Cœnas Oratius Deorū uocauit Cœnas il-
lo uerſu, O noctes, Cœnæq; Deum, perinde ac non deſit ambroſia, non item nectar. Propre-
rea M. Tullius ſumma laude dignos Viros ambroſia alendos pronuntiat. Opfartycos de-
uicq; feliciores fingendis uerbis Græci Libros dicunt, quibus condiendi præcepta continen-
tur. Sicuti artificium id genus Opfartyſiam, In qua pleriq; Cenfus uel ampliores, uti Sphæ-
ras habent, hoc eſt pilas, Sicut dixit Alexis.

¶ De Voluptate, Lætitia, Gaudio, quibusq; diſtinguantur finibus. Voluptatem non effe
bonum. Qui maxime Voluptates amplectuntur. Caput XXXIII.

Voluptatis

Oluptatis notionem esse duplicem a Seneca accepimus, publicam unam, qua hilarem animi affectionem demonstramus, Alteram, qua esse uitium coligitur. Sic & gaudium Sapienti modo contingere astruimus, Quando non aliud est fere, q̄ animi elatio bonis suis uiribus q̄ fidentis. Vulgo tamē ita loqui insueuimus, ut magno nos gaudio affectos dicamus amicorum literis. Itē dem & in rebus aliis, a quibus tamen magnā quandoq; ac inexpectatē proueniunt impro speritates, quo nomine gaudium nec est, nec debet dici, Quoniā gaudio adnexa ppetuitas est, quā contrarii nescia est. Propterea cum ab omnium maximo Poeta dici audis, & mala mentis gaudia, scito id quidem diserte enuntiatum, parum tamen proprie, Quando quod Gaudium est, omnino malum esse nequit, Poetā tamē satis est uisum, publica uocabuli notatione, quod uolebat, explicare. Id autem erat, Homines rerum caligine circūfusus malo suo lātari plerumq; Cētes quo p̄spectus, exploratiū q; Voces istas suis oclusas finibus, ac ueluti pomœriis internoscamus, Lætitiā dico, Gaudiū, ac Voluptatē, Attēdēdā magnopere arbitror Platonis distributionem, Qua Philosophus is in mentem, Sēsūm q; Animam disparauit, Ac mētē q̄dem Lætitiā ascripsit, & Gaudiū, Sēsibus autē Voluptatē m̄cipauit, Prior illa duo etiā discerniculo quodā dispescuit, Quod cū laude semp sit gaudiū, At in uitium qnq; labat lætitiā. Est enī hęc Animi elatio quādā boni cuiuspiā pręsentia, Quā si moderationis mensurę limites uē transiliat, reprehensionis morsum nō euadit, repressā uero, ac suis metita modulis laude nō uacat. Gaudiū autē esse iucunditatē fancit, quā de contemplationis, aut Virtutis cuiuspiā maiestate profluat. Propterea in Libro de pulchritudine, cū de celestī. i. uera differeret uita, ali animū scribit cōtemplādē ueritatis usū, & gaudere. Inde fit, ut apud eūdem gaudiū mētis nūcupari alimoniā, obseruauimus. Quin & p̄templatiōis prēmii esse illā ipsam poetico inuolucro sepe significatā Ambrosiā. At inde emanis oibus abfolutū numeris Gaudiū Nectaris nōie, quod & ipsum immortalitatē rōne etymologica ex primit, recte a prudētiōribus intelligi. Sed & ante Platonē Mercurius, homini a Deo cōtributam autumat rōnem, ut eum suspitionibus, ac rī q; pquiramus indagine, Sēsūm, ut cognoscamus. Intelligentiā, ut cognoscētes gaudeamus. Voluptas uero ita ab eodē Platone finit, Ceu titillans, pręsuauis q; in Sensib' motio intelligi debeat, quā inde p̄surgere statuit, ubi indigētē paria faciat. Quippe necessitas appetētiā conciliat, ac ex absentia dolorē. Satisfactio iucunditatem Sensibus inducit. Hanc uero uoluptatē omnib' damnatā calculis ex bono albo expungit, sequestrat q; eo maxime argumēto, Quod, sicuti quā calori admoenē, incalefcunt dubio p̄cul, Ita cui adsit, assistat q; bonū ipsum itē euadere bonū, p̄sentaneū est. Verū enim uero Voluptatis pręsentia in bonā frugē euadere neminē, p̄spiciū fere uideri, qn̄ & rōnis impotes ferē fufius, uerius q; q̄ nos Voluptatibus titillē, lasciuianē q; Quārū nullā tamē inde p̄ficere comperias. Adde quod, quo hebetior q̄q; est, ac natura imbecillior, immo uero infictior, inspicitior q; Eo amplius uoluptate perfruit. At obsecro te, q̄ ab rōne dissentaneū, q̄ oīno absurdū, ignauissimo cuiq; largius, q̄ frugi hominib' q̄ bonū sit, obuenire? Hinc diuine ut oīa, ad Dionysium Plato scribēs, Voluptatē maximo esse hominibus detrimētō statuit, inscitia porro parere, in gētinē quoq; ac stultitiā, & petulantia. Propterea quod in sensib' late pollet, dominatur q; Qui Satellitū instat, imo uero Subfessōq; asidue nōisq; captare uident' interitū, in p̄funda Corporis aiām, eius q; rōnale lumen intrudentes adobruētēs q; Qn̄ sic affectē nec auras suspiciunt clausē tenebris, & Carcere cæco. Animū Voluptariū, Emollitū q; delitiis, ac earū delinimētis, ueluti unco tractū, non Tarentinus modo Architas, Sed & Plato ptufo rimulento q; p̄similem Vasi p̄didit, qm̄ crasset in infinitum p̄cupiscentia, nec explēdi ulla sese ostentet rō. Verū alii etiā Euripi incōstantissimis fluxibus, refluxibus q; ut Epicharmus & Socrates, q̄ uoluptatiū uenenū immo effera titillantū rabies mō reciprocantis undā nullo fine affluat, refluat q;. Illud uero Mercurii cuiusnā modi est, q̄ p̄pheticū, ut sic dicā, q̄ diuinū? Qui mēte uiuit, Immortalis Dei uitā agit, Qui uero Corpe, ac Sensibus Bestiāq;. O p̄clage, O plausibile intellectus nostris lumē, Si eius adminiculo, & claritate diuinitatis oīa iēstabiliter supeminētis Œmulos nos facit. Rursum o dirum, inauspicatū q; teterrimi carceris cōmerciū, Si ad caliginem densiorem a cælesti splendore sequestratos reuocat, in terrenam mēstat naturam originis obitos pręcellā, deniq; brutū circūponit Animæ infra lunā diuinissimā omniū. At inserat hic forte aliquis, nō

omnes utiq; Voluptates uideri dignas, qbus nigrū affigastheta, quando & honeste aliquē sunt, ac probē. Scribit utiq; Plut. in Commentariolo, An Seniori accedendū ad Remp. eius modi capeffentes administrationem pulcherrimis, maximisq; perfrui uoluptatibus, quibus compar et item, Deum aut solis, aut præcipuis lætari. Sunt autē hæ, quas ex honestis actionibus prouenire, manifestum est, Quippe si pictor nobilis Nicias tantum artis suæ lætabat operibus, ut uelut sui oblitus ex famulis scitaret subinde, an esset usus balneo, itē q; an foret pransus. Si Archimedes tabulæ, geometricisq; intentum figuris ui abductum pungebant far muli, Et is in Ventre obuncto Schemata delineabat. Si Canus tibericum, dum ueteretur atq; Longe maiorem sibi afferri uoluptatē dictabat, q̄ cæteris, quando & mercedis loco duceret, quod audiendi patientiam præstarent, An non aduertimus, quā uberes, quā q non paruas sibi ex Virtute, ac præclaris actionibus uoluptates comparēt præstantes Viri? Quorum animæ non aureis Euripidis alis, Sed Platonis potius, ac cælestibus augustiores, elatioresq; gaudio euadunt uberrimo. Interrogatus Epaminondas, quidnam ei iucundū in uita maxime obtigisset, Quod inquit, parente utroq; superflite, Leuētricam retulerim uictoriam. Cæterum quæ in mente constituitur iucunditas, quē q de Virtutum promitur excellentia, non Voluptatis nomenclatura, Sed Gaudii a Platone censetur. Peripatetici uero hæc itē recte dici Voluptates opinant, unde liquet, nominum sæpe, non rei esse inter margini nominis Conditores disceptationem. Quod si postremo sollicitus exquirat quispiam, quo nomine tam uehementem Voluptatis pruritum Sēbis ingenerarit natura? Respōdēdum, Vt huius uelut fomento amplius ad uitæ necessaria munia excitemur, ac lubentia pro uehaurum quadam. Sed cur nam expletam indigentiam consequitur uel penitentis moror, uel satietatis onus? Nempe, ut inde cōmoniti nō ultra necessitatem quicq; admittamus, qd naturę mox inferat nocuentū. Iuuenes omnino ad Voluptatē propensiores pernoscunt, quoniam eorum præcipue augefcit corpus, & ad p̄gruā sibi p̄fectionē toto tendit conatu, unde maximis uehementissimisq; agitur motibus, ac quellit, indeq; et maiori opus est medicina, proinde remis, uelisq; Voluptuosa consēctant. Idipsum fere Melancholicis usuuenire, cōpertsissimum est, q̄ bilis atræ ui assidue contabescit corpus, & ex hōmoris eius siccitate uehementiore arrodit, propterea q; in Voluptates secunt procliuius. Sed & cūctis p̄p̄ hominibus insitū maxime, Voluptates amplectari. Quoniam aetatis exordio mente quodam modo sopita, Sēsis tantum utimur, illis obsequimur, eor, ut sic dicam, dictata amplexantes. At hi Veritatis naturā, & inde p̄fluens gaudiū assequerunt. Quia uero Sēsuū suauitas eius, quomens alitur, Gaudiū umbra est quædam atq; imago, decepti similitudine, illo procul relicto, hanc consēdamur, huic totis, quod aiūt, cuneis hæremus affixi. Et q̄q̄ auditio ribus iam ingerat sese rōnis lumen, nihilominus receptam, inueteratamq; sectamur consue tudinem, diu nanq; Sēsis credere, & eorum motibus obsequi didicimus. Mos uero altis nixus radicibus, irrobortatusq; aut uix, aut omnino exolescere nequit.

¶ Crates quo pacto repercussit Voluptarii cuiusdam diditū. Cur Cibus deterior, si gratus sit, plus profit, quā probus, sed ingratus. Caput XXXVIII.

Visse quēdā Plut. scribit, Qui Voluptatū laqueis irretitus, ac delitiis adobrutus ita etiā sibi scribere permisit, τῶν τ' ἐχθρῶν ἐστὶν ἡ φρονιμὴ, καὶ ἐπιθυμία, καὶ μετ' ἑαυτοῦ τῶν ἐπιθυμιῶν. Quorum is ferme uerborum sēsus est, sibi deniq; reliqua fieri, quæ gulæ indulisisset, aut cōparasset per iniuriā uel in amore suauia p̄cepisset. Aduersus uero hæc Philosophū Cratem ita rescripsisse, τῶν τ' ἐχθρῶν ἐστὶν ἡ φρονιμὴ, καὶ ἐπιθυμία, καὶ μετ' ἑαυτοῦ τῶν ἐπιθυμιῶν. Quib' illa repercuties innueret, supelle sibi quæ uel p̄didicisset, uel cura, studioq; tractasset, ac cum musis honesta imbibisset. Cæterum quia de Voluptate multus est nobis iam Sermo, Prius quā inde stilum subducā, terpes Galen' enarrās, nō esse ob id solū ita agēdū, Vt male habētū titillationi, & q̄si qbus dā lasciuicis gulæ inuitamētis obsequamur, & illeccationi subblādiamur, Sed et, q̄ futurus sit quā maxime tum utile, tum salubre. Quicqd enim suauiter abligurimus, & pro delectamento habemus,

mento habemus, condere Venter, & stipare, necnon percoquere facile potest, contra defugere, ac reculari tetra, infuauia q̃, Quippe quę aut nauseas, inflationē ſe, aut fluctuationes p̃concincent. Itaq; ſæpenumero accidit, ubi paulo deterior cibus ingeritur, ſed iucundus, & voluptarius, & cuius ſubit prolubium eſitandi, ut non inſuper maneat deterior, Sed interdum probior euadat.

¶ De operis huius uarietate ex diuerſiſſimis cōcinnata. Scytham agere, quid ſit. Panis genera, & instrumenta. Megalartus. Megalomazus. Caput XXXV.

Tqui erunt fortaffe, quibus ſectura hæc noſtra monſtri cuiuſdam uideatur ſi militudinem præferre, quando nūc ad Philoſophos diuertamus, nunc & me dicōs amplexemur, ſæpius noſtrates aduocemus ad partes, cum noſtrates dico, etiam Gręcos intelligo, Qui humaniora hæc percoluere ſtudia. Ita profecto eſt, ex diuerſiſſimis Artium bonarum Antefignanis racemationem facere, ſiue Spicilegium, nobis propoſitum eſt, ſic tamen, ut qui in monſtris conuiſitur, nunc ter, & aſpernabilis, nunc ridicularius abiit aſpectus, nec citra cenſus, delectus q̃ noſtri ultimi manum. Varietatem conſectamur maxime, qua Lectione multa elanguētiſ Lectoris detergatur faſtidium. Scythas interim putemur agere, πρὸς τὴν ἀφρονοτάτην νομὴν μετακινῶντες, id eſt ad lætiora pabula idētidem demigrantes. Vbi cumq; ſe oſtentarit, quod cum iucunditate aliqua hoſce libellos inſtrudiores, fertiliores q̃ ad nouam ſobolem, & frugem lætam in ſtudioſorum ingeniis producendam ualeat efficere, præcerpemus. Vt ſit inoculationum quoq; ueluti agmen non amœnum modo, ſed & gratum imprimis. Verum iam inter ſari deſinamus, agamus q̃, quod inſtat. Panis inuenio non unū fuiſſe ueteribus genus. Quādo ſunt imprimis, Quos Zymitas dicunt, quibus aduerſi ſint Azymi nuncupati. nam nominiſ etiam meminit Plato. Erant & panes nuncupati Obeliæ. Alii Cribanitz, aut etiā Canchrydiæ, dicuntur aliqui Apiritæ. Panis bucellam nunc Plomon uocant, nunc Enthelin. Nam Ariſtophanis interpres, Enthelin pſomon exponit, & ἀκολον, id eſt panis fruſtum. Pityrias uero panes uiliores intelligunt uelut furfuraceos. Nam triticeos appellant Pynos. Inter quos habentur Sitanii ex quadrimetri tritico. Charifiſum uero Placentæ putant ſpeciem. Apud Egyptios in acutum conformati Panes Calliſtei uocabantur. Sicuti Orindam Æthiopes ex Orindio concinnatum dicunt, Seminis id in Æthiopia peculiare genus eſt, Seſamo perſimile, Orthoſtates autem ſacer intelligebatur panis. Fuere itē Naſti panes, Quos item Naſtos uocāt, ex melle, ac uuis paſſis, & aromatis aliis conſecti, cuiuſmodi ſunt, q̃ nūc in Natiuitatis feſto paſſim utimur. Sunt tamen qui eo nomine recentem intelligant, & calentem panem ex oleo, meminit Ariſtophanes Pluto. dictum uoluit, quia denſior ſit, conſtipatior q̃, nil proſum leuitatis habens, aut inanitatis, ἀπὸ τῆς νόσσεσται ἀετνύμεσι. Lycophron περιὲν ἀν κρεττήσιν κακὸν δὲ πόσῳ λ' ἴθω. A' Naſto uero dicti Naſtophagi, qui eius eſitandi prolubio tenentur. Sed & Naſtocopi ex eodem corruuntur fonte, uidetur q̃ ita dici panis eius cōſectores. Sicuti apud Platonem in Gorgia Artocopi uocantur, Quos Artopæos nūcupant. Erant & Mazæ quædam ſacræ Amphiphones appellatæ, Quas Dianæ offerebant Munychiæ ardentes per ambitum faces affigentes. Sicut panes Obelias Dionyſio inferrebant, qui ex hoc uocabantur Obeliaphori. Obeliæ uero dicti, quia Veruculis quibuſdam conſtiparentur, quos Obeliſcos uocant, uel aſſarent, aut quia obolo uederent. Pelani uero communes erant Diis omnibus, ita a figura nuncupati. Eſt enim Pelanos nunc apta ſacrificio Mola, nunc etiam circa os cōcretior Spuma, ut apud Euripidem in Orefte. Sed & ſuccoſa Lachryma modo thuris gummi denſata. Eſt item eo nomine Obolus, Qui Vaticinantibus erogaretur. Fiebant Pelani ex pepale, id eſt tenuiſſima farina, quod Didymus ſcribit. Boues item iis adnumerant, ſic nuncupati, quod cornua haberent præfixa, inferrebantur Apollini, Dianæ, Hecate, & Lunæ. Selænæ. ἰ. σελήνη ſex erant, ſeptimū ſequēbatur Bos. At quæ dicitur Melittura, Trophonio. Digniſſimum uero ſcitu, mortuis hæc fere ſolita tradi, Melitturam, quæ Cerbero obiceret. Obolum, quē caperet Charon, Coronā, quæ ſignificaret, Vitæ certamina exāclata. Myſile, quē Canibus obiceret, dicebat panis, ᾧ & Myſilē uocabat forbitiōis gr̃a excauati panē. Collyra dicti minuti panes, q̃ dari pueris ſoluerent. Alicubi tñ Collyria dicūt Lalaḡia. uñ & κολλυρίων uerbū, quo in ſartagine Lalaḡioꝝ p̃coctio ſignificat. Sūt

qui ita etiamnum scribant, Erefionem fuisse Oliuæ ramum lana coronatum, propendens
 bus omnifariam terræ fructibus, nec non placentis Collyris, quem uirens ætate ferret Puer,
 affigeretq; pro templo Apollinis in Pyanepsiis (festum id Apollini sacrum). Fuere item Ga
 ioli, & Lagunculi dulcioris panes a Gaio, & Lagone pueris. Phacinus panis a lente uide
 dici, quia uocatur φακὶν, aut φακὶν, unde Phacosus Demon, & Bulbophace apud Chy
 sippum. Collabi panes dicebantur similitudine quadam Collaborum in Cithara. Sunt au
 tem Collabi dicuntur epitonia, idest Clauiculi, quibus circumnectuntur fides, quos etiam
 Collophas dicunt, quos ex colli corio confici solitos legimus, quam partem eodem nuncupa
 bant uocabulo, quoniam inde fieret glutem, quod Collan græci uocant. Colix item panis,
 quem Subcinericium interpretantur quodam, Aristophanis tamen interpres in batrachis, ubi
 Poeta ait κολικὸς, exponens inquit, ἡ ἀέρας, ἡ ἐνταρα, idest aut panes, aut Interanea. Inde
 & Colicophagi dicti. Quos autem Græci Bomilios dicunt, ex latinis nonnulli Quadratos
 intelligunt, nam sic ab Romanis dici, Auctor probat Athenæus. Blomon tamen apud illos
 reperio pro panis fragmento unde & panem ὀκτάελλωμον dixit Hesiodus, uelut octo frag
 mentorum. Inter Mazas porro Diis sacras erat & Hygiea, idest ὑγιειά, quo nomine pro
 prie significatur Sanitas. Sunt & Mazæ plures usibus modo humanis dicatæ, ut Anthema,
 Thridacine, Oenutta, quæ ex uino subigebatur. Dandalis. Cardame. Placëtarum item spe
 cies comperio plures Pyramunta ex tritico, Sefamunta ex Sefamo. Æglen inter Placentas
 fuisse, auctor Pausanias ē, phbat & Cratin⁹. Est itē Ægle sacrificiū, qd' in Delphos mittebat.
 Quinçt' resseran⁹ iact⁹. Fuit & Cotyliscus, Thrymmatides quoq;. Nā Crepis ex melle pfiçie,
 & farina. Itrion ex Sefamo placenta est, ac melle. Teganites in Sartagine coq̃t ex oleo. Ela
 phus placëta ē in Elaphebolis pfiçia solita ex Sefamo, et farinæ flore. Choria ex melle, ac lacte
 Cibaria fuere. Pessā apud Coos placëtulæ sunt. Myllos inuenio Syraculis subigi in Thesio
 phoriis ex Sefamo solitos, melle q;. Erant autem muliebria Ephebæa. Placëtarum deniq;
 genera sunt Tarentinum, Crasianum, Siculum, Clustrum Plicium, Guttatum, Montianū,
 subigitur id ex uino, Caseo q;. Crustum tabonianum. Mustacia ex Ocnomelite conficieban
 tur. Spira caseo constabat. Habebantur & Tyrocofcinon. Coptoplacus. Pācarpia. Polton,
 Pyanion. Quia uero de Itrio facta mentio est apud Galenum ita lego, Qui fumofum ructū
 percepit, fateatur, se a Cœna placentam nidore plenam comedisse, Quales sunt, Quæ ex
 oleo, & Itris, & Aliis huiusmodi concinnantur. Probabantur & Sania placenta. item
 Philoxenia a Leucadio compertæ Philoxeno. Conos ex uuis fiebat passis, & Amygdalis.
 Echinus item inter placentas recësetur apud Athenæum. Sicut Escharites apud Rhodios,
 in panis & Placentæ medutillio. Cui grata est Placenta, nuncupatur Philoplacuntos. Po
 stre mo sunt & in sanctis nuncupati literis Panes propositionis, quia sic super mēsam dispo
 nerentur, inquit Nicolaus Theologus. In hebræo Panes uocantur facierum, ut sic dicam, q̃a
 ut Rabi Salomōn auctor est, figura erant quadrata, altera tamen parte longiore, cuius extre
 mitates in surrectum replicarentur. Alii rotundos, globatosq; fuisse tradūt et imo dictos fa
 cierum, quia ex utraq; parte consimiles forent, neq; enim in furno coquebantur, sed in uasis
 ad id peraccommodis. Dicebatur et Mensa propositionis. Sed cur sic, ex Bedæ uerbis elici
 clarius pōt, sup exodi Cap. XXV. ubi scribit, & pones sup mēsam Panes ppositiōis. Bene
 inq; Panes ppositiōis uocant, q̃a semp debet patere Sermo salutis cūctis fidelib⁹, nec unq;
 deesse oportet in Ecclesia uerbū solatii. Dicūtur & Panes primitiarū, Regum quarto. Thia
 gones in Ætolia dicūtur Deo panes dicati. Arcam Panariam uocat Aristophanes Sipyam.
 Instrumentum uero subigendæ farinæ concinnum apud eundem uocatur Mastra, Arto
 pteum est coquendi panis officina, Item instrumētum ipsum, in quo percoquitur, quod &
 Artoptam uocant. Plathanos uocant in quibus effingūtur Panes. Cardopum mastram in
 telligunt, quam & Magida dicunt. Aliis tamen Cardopos arcam signat panariam. Erat &
 Apomastra. Scytale, Cyprus apud Cleonem Melopæum Libro secundo. Sicut apud Hip
 ponadem Iamborum primo, Hemicypros. In hoc præterea usu Codomeum, & Telia, &
 Scapha, necnon Crefera, & Creferion. Apud Boeotiæ Solum præstantes fieri panes con
 fueros, accepimus, unde & Cereis megalarti, & megalomazi Statua erecta colebatur. Cō
 similiter uero apud Mesapios in Iapigia, Vbi etiam fuisse Rex Artos dicit. Sed & festa no
 mīue Megalartia, de panis magnitudine appellatione ducta. Celebres erant & panes dicti
 Agelzi, Apud

Agelai. Apud Syracusios uero Ceres colebatur *σπιδ*, ut scribit Athenæus, ob *σπιδ*, idest frumenti curam, fertilitatem uē. Quod ad placentas attinet, de quibus satis multa, Vehementer adnotanda est Matronis cuiusdam Parodia,
πῶς αὐτῇ περτα πολυκύντος ἐὶ τὸ θείας ἀποχόμῃ,
ὡς ἔμην δῖος μὴ χεῖλιν, δῖος δὲ σωματὶ εἶν.
γαστήρ δ' ἄβρηκτος, χέλεον δὲ μοι ἡτορ ἐνεῖν,
 Idest quo nā pacto a placentis ipse diuina abstineat? Non si mihi labia forent decem, decem item ora. Infrangibilis porro Vēter, æneum quoq; inesset Cor.

¶ Panem ex omnibus difficilis esse percoctionis, Carnem non ita. Cap. XXXVI.

Ostea uero q̄ affatim panis genera executi fumus, q̄tum nostra paruitas tulit, ex multiuga græcorū auctorū lectione, Auicennæ placita subnotare, nō incōcinnum omnino fuerit, nec ut iidem dicunt Græci, ἀπροσδιόνυν. Igitur secunda primi, Panis inquit, impedimentum, ubi non percoquat Venter, maximum cēferi debet, Carnis uero non ita. Ex hoc inquit Interpretes, id passiū inaudimus, Differtionem utiq; omnem esse incommodam. Verum quæ ex pane fiat, pessimam. In Stomacho quippe refidet diu, onere imprimis molesto, quod si non concoctus satis, deniq; dilapsus fuerit, Hepar præfarcit ac Meseraicas. Caro autem maiorem ducit cum humano Corpore similitudinem, proinde ex ea minus prouenit nocumēti, & Hepatis, aut Meseraicarum præfartio leuior, ac curationi minus, minusq; obfistens, imbibētibus membris longe procluius ob cognationem quandam, Carnis succum, q̄ panis. Tatiani hæretici de Carnis abstinentia dicti sunt Eucratici. Vnde Eucraticæ apud Hieronymum.

¶ Felicitatis humanæ inconstantia. Timothei historia ad id. Ciceronis obscuritas illustratur, ex Epi. ad Atticum. Caput XXXVII.

Elicitas inquit Seneca, res est inquieta, ipsa se exagitat, mouet Cerebrum nō uno genere. Alios in aliud irritat, hos ad impotentiam, illos in Luxuriam, hos inflat, illos molit, & totos resoluit. Quinimmo si uerum facere iudicium uolumus, ac repudiata omni Fortunæ ambitione decernere, mortalium, ut inquit Euripides, nemo est felix. Proinde ut ex Plinio uerba mutuemur, abūde, atq; indulgēter Fortuna decidit cum eo, Qui iure dici non infelix potest. Suppetūt in hoc exēpla mille. Illud hic appofuisse, operæpretium fuerit, tum quia scitu iucundum, tum quia insimul nodus ex Sexto Epistolarum ad Atticum explicabit, ni fallimur, egregie. quem, cum Parauii cum librum Provincialibus auditoribus meis interpretarer, ut conuiuens, transilueram, testatus tamen, nusquam me, quod ad eam historiam pertineret, comperisse. Nunc ex Vlpiani græci Rhetoris monumentis loci eius enarrationem aucupabimur, Simul & Humanæ leuitatis tumorem reprimemus, edocentes, quo tandem spes nostras deceat collimare, ne a Scopō seiuncti, uelut umbra uagemur. Igitur ut a Cicerone ordiamur primum, eo quem præsignauimus, loco ita græce scriptum reperias τὸν δὲ ἀπελβύσθων αὐτῷ, ὄντι ἐμὸν νῦν μὲν τῷ κἀνάνος παρὰ δὲ κἀνδὲν ὁλοκλήρως πεφροντικῆναι, hoc est, Libertum autē eius, Cononis cognominem patri nihil omnino curasse. In hūc scopulum impactus est Lembus. In eo qd aliis obuenerit, non statuo, neq; enim Cuminum ferimus, Vt maledictis, & Linguae procacitate lactiores proeuntis hūc nostris lubricatiunculis cōquiramus, ne improbe item faciamus, si in alienis subinde ostentare ingenium uelimus, lacerando, cōuellendoq; quāquam id publico bono nō reiciamus quandoq;. Verum ne diutius legētū desyderia distineamus, Is ita refert, cuius testimonium pauloante aduocauimus, Timotheus Atheniēsi Dux fuit, Cononis pater, initio uel fortunatissimus, si quis alius, memoriæ siquidem p̄ditur, ad quod cunque mitteretur bellum, facilem ac perinde certam rettulisse uictoriam. Vnde factum est, Vt a Pictoribus non aliter per Picturam exprimeretur, quā ut dormiens, assistente ei muliere, quā Fortunam intelligi uolebāt, quæ retia ferret, & id genus instrumenta alia, Venationibus accommoda, hoc figmento prudentioribus insinuantes, pro eo fortunā omnia

peregrisse ipsum uero nil prosum aliud, quam dormitasse. Cæterum ubi is grauius hæc, molestiusq; ferre cœpit, asserens audacius, suæ ipsius Virtuti, & ingenio perspicacis Victorias omnes acceptas referri, par esse procul Fortunæ aura sequestrata, Indignata Dea dicti tumore, nūquam postea Timotheum ex hoste potitum uictoria. Plutarchus parte quadam ipsa hæc item comprobatur iis fere. Timotheus inquit, fortunatus habebat Imperator, Quo nomine extimulati quidam non citra liuorem Ciuitates expungebant, sponte se in Cyturum insinuantes. Vas est id piscatorium illo altius confopito. Ad quæ Timotheus eludens, Si tanta inquit uel dormiens conficio, Quid excitatum me facturum putatis? Scribunt nonnulli ex Græcis amplius, in Paupertatem eum recidisse. Quin dum secundiore uteretur Dea, solitam se illi Fortunam subinde offerre. Timotheum deniq; Cononis patrem cōmostrat Pausanias quoq; ne refectarius aliquis aduersum ire meditetur. Timothei turrim celebrat Aristophanes Pluto. Hæc nimirum grauius commonent, quotquot ex Voto cogitata omnia citra pulueris tactum conficiunt, ne nimium sibi fidant, Sed uolubilem felicitatis humanæ inconstantiam ante oculos proponant, Scientes eiusdem esse numinis utraq; paginam facere, uel potius nostra omnia esse in motu, nil solidum, nil, quod eodem diu permaneat gratum, quoniam usq; ad ludibria, Mundi pars non uilis, homines quatinus Fortunæ fallo, nullaq; non hora occurrant, Qui Lethargum patiantur, communem, ut ille ait, delusum metum morbum. Quid quod omnis uita supplicium est. In hoc profundius inquietusq; proietti mare alternis æstibus reciprocum nunquam stabili consistimus loco, pendemus, & fluctuamur, & alter in alterum allidimur.

Felicitatem ueram ex Deo esse. Opinionem de Deo esse omnibus insitā. Tripliciter, confendi ad Dei cognitionem. De Prophetis, item de Christo scitu digna.

Caput XXXVIII.

Roinde altius, generosiusq; esse excitandum animum, ni undiq; inficitæ caligine circumfusi lapsistamus, liquet opinor, quæredumq; quod sit homini proprium bonum, ne, quod historicus inquit, Vitam sicuti peregrinantes transeamus, sitq; præter naturam Corpus uoluptati, Anima uero oneri, Sigdem bono, no suo constant omnia. Vitæ cōmendabile fertilitas facit, Sapor Vinū, Velocitas Cernū, Iumenta dorso fortia sunt, quia illorū unus hic usus est, Sarcinas ferre. In Canes sagacitas prima est, si peruestigare debeat feras, Cursus, si consequi, Audacia, si mordeat. In homine uero quid optimum est? Nempe inquit Seneca, Ratio, hæc antecedit anima, Deum sequitur, hæc recta, & consummata felicitatē hominis impleuit, Quam Erichthonium illum, mirandæ Vetustatis Vig, Dardani ex Batea filium, ne suspicatum quidem esse, cōtenderim. Eum tamen omnium hominum fortunatissimum antiquissimi ex Græcis pñuntiant. Consummata rō Deum habet scopum, in quem cogitationes omnes, & actus dirigit, quādo illuc tendit noſter conatus omnis. Ab illo seiuncti bulla euadimus, & siquid bulla comperitum imbecillus est. Natura humana inquit Iamblichus, nec rōnem qdem, Orationem uero deo suscipere potest sine Deo, nedum diuina opera absq; illo ualeat implere. Est quippe imbecillus adeo, et hebes prorsum, ut nullum nullitatis suæ remediū habeat, nisi quandam diuini luminis portionem, desuper influentem, absq; ea nil omnino a nobis diuini perfici potest, Deus est omnia, potest omnia, implet omnia semetipso. Nos autem ad diuinitatem uelut Ludus, Quod si in Deo bonorum omnium essentia, perfectioq; continet, ac prima potestas, primumq; bonorum principium illic est, merito Sacerdotes soli. Et qui similiter Superis se dederint, atq; legitime unionē ad illum fuerint consecuti, bonorum omnium principium atq; finem studiose psequunt. In hoc utiq; statu & ueritatis contemplatio adest, & intellectualis scientiæ consummatio. Atq; una cū Dei cognitione cōuersio quoq; ad nos ipsos, nostrisq; agnitio comitatur. Quāobrem Idea felicitatis est ipsum cognoscere bonum, Sicuti Idea malorum est utiq; ipsa Boni obliuio, & fallacia circa malum. Hinc Platonici dūtor agnitionis Plotinus Malum inquit, animæ est, alienis. i. caducis hære, bonum uero domesticis, atq; cognatis, ex hoc item illud est, Mihi uero adhærere deo, bonum est. Propterea scienter Mercurius, Est inq; hominis mensura ante omnes Religio, quam sequi bonitas, eademum tunc uidet esse perfectā, si etiā cupiditatem omnium alienarum rerū despectui habeat Virtute

beat Virtute munita. Vnusquisq; pietate, religione, prudentia, cultu, & ueneratione Dei clarescit, quasi oculis uera ratione perspecta, & fiducia credulitatis suae eatenus inter homines praestans, quatenus astra reliqua Sol luminis maiestatis agnoscere precellere. Adiciit hic calculum quoque grauissimum, & plausibilis maxime Pythagorae sententia, quem dicere solitum accepimus? ὅτι ἐβλάπτει γινώσκων πρὸς τὴν θεὸν ἐκείνους. i. accedendo ad Deum effici unūquēque optimum. Adde publicum humanae Reip. consensum. Ex tot inquit M. Tullius, generibus nullum est animal, praeter hominem, quod habeat notitiam aliquā Dei. Ipsis porro in hominibus nulla Gens est, neque tam fera, nec tam immanis, quae non, etiam si ignoret, qualem Deum haberi deceat, tamen habendum sciat, ex quo efficiat, ut is Deum agnoscat. Qui unde ortus sit, quasi recorder. Sed & alibi idem Cicero, quā sub aliena persona, Quae gens inquit, est, aut quod genus hominum, quod non habeat sine doctrina anticipationē quandam Deorum: quam appellat Epicurus Prolepsin? Equidem quantum coniectare licet, triplici nos calle potissimum ad tantae duci pietatis cultum animaduerto, primo quidem naturali hac, quam diximus, sagacitate, quam immensa illa nobis prouidentia infudit. Postea uero etiam rationibus Philosophicis, ex ipso aedificii ordine, Architecti prouidentia comprobantibus. Prophetis demum Verbis, atque miraculis. Haec uero Christianae Veritatis confecta toribus assunt munifera, desunt Gentibus, Veterū superstitionibus, aut erroribus potius animam in euident praecipitium trahentibus, irretitis, obuolutisque. Taceo uetustiora, taceo & noua: quae utraque Virorum maiestate praecellentium in diuinis rebus coruscant latissime, quorum commonitionibus, minis, exhortationibus, miraculis personant omnium aures, quando praepotens ille Spiritus diuinus animas illas sanctiores in nostra emolumenta prouexit altius, & illarum enuntiatione rege excellentium stupēda referauit arcana. Quid uerbis humanis ineffabilem, immo nec mēte quidem cōprehensibilem Christum hic memoremus? aut Christianorum ingerā auribus? Aliorum sit munus hoc tam amplum, tam extra hominis captum. Illud modo subtexamus, Ipsum hunc, quem lapsae naturae restitutorem, Dei filium praepotentis, Deum ipsum agnoscimus, Veneramur, colimus, quibusdam ueluti lineamentis a Platone prius, mox & a Platonici praesignatum, ac obscurius delineatum, Prophetam igitur Legis latorem quidem, sed diuinum Platonici putant, Qui ut habeat talis oporteat eum manifestis quibusdam miraculis ad homines diuina prouidentia mitti. Quē sane Prophetā humani generis ducem diuinum Plato, & Auicenna cognominant. Nam huc demum tendit Platonicum illud in Libro de regno, Sicuti Bestia nequeunt a bestiis feliciter sine homine duci. Ita neque homines ab homine sine Deo. Probat insuper Auicenna, Animam quidem prophetica lege, uirtutēque imbutam a diuina solum prouidentia mitti. Corpus autē ad Animam Prophetā suscipiendam idoneum disponi a Deo, non tantum proxime, sed per Animas Caelorum motrices tanquam per ministras, ac etiam per Caelos ipsos, quasi per instrumenta Dei. Sed nunquid reficemus, quod quarto Legum Plato diuinissime uidetur Vaticinatus. Deus inquit, omnium nobis est mensura, multoque magis, quis, ut ferunt, homo est, quod exponens Platonici nobilis, Si Deus aliquis homo est. i. Si quando fiat homo, ut ferunt, Oracula. s. Prophetarum. Ceterum quo ritu, quā ue exilabatione excipienda est sceleratissima Luciani impietas, Qui nos irridens aegerime fert, qui Graecorum Deos abnegamus, & ἀνισκολοποιμένους θεῶν προσκυνῶμεν, id est cruci suffixum Sophistēm adoremus, & ex illius praescripto uiuamus. Nec a Trinitatis diuinā in fanda alibi abstinere suppositioe. Sed abunde Graeca natio, quid de eo sentiendum foret, sanxisse uidetur. Blasphemi conflatu cognomine. Vege exitus eo amplius, quoniam a Canibus fertur conscissus homo foedissimus, loquentia multa, at Sapientiae minimae. Quanto pium magis, quanto religiosius ita statueret, ut sciamus, primum esse Dei cultum, Deum credere, deinde maiestatem illi suam redde re, & cum maiestate bonitatem, sine qua nulla maiestas est. Scire illum esse, qui praesidet mundo, qui uniuersa, ut sua temperat, Qui humani generis tutelam gerit, Qui coercet, castigat, penas pro noxa irrogat. Iustis premia elargitur aeterna. Vis Deum propiciari, inquit Seneca, bonus esto, satis illi coluit, qui imitatus est. Porro quod uides omne, quo caelestia, & humana conclusa sunt, Vnum est, membra sumus Corporis magni. Natura nos cognatos edidit. Haec nobis amorem indidit mutuum, & sociabiles fecit, ex illius institutione minus est nocere, quam laedi. Iste uersus in ore sit perpetuo, sed & in pectore. Homo sum,

humani nihil à me alienum puto.

¶ Salutaris omnes esse in Religione tantum. Cecropis inuenta, Religiones falsas, & superfluitates omnes esse Astrologia, & Sydenbus profluxisse. Lucretii locus declarat.

Caput XXXIX.

Vamobrem reiecta omni uestigia, Sic cum Aurelio Augustino cludamus par
tem hanc, Religionem esse eam, quæ uniuersalem continet Viam animæ li
berandæ, quoniam nulla nisi hac liberari potest. Hoc est Canonicum iter, quod
unum ducit ad regnum non temporali uestigio notabundum, Sed æternitatis
firmitate securum. Hoc inquam augustissimum iter doctissimus ille Porphy
rius quæsiuit quidem, Sed non repperit, non reppererunt, & alii quædam rerum naturæ capaces Vi
ri, quos præcætulit ætas, etiam si singulari studio, & solertia inenarrabili ista consecrarent,
Christi pretiosissimus Sanguis effusus referauit. Et credentibus incôparabiles thesauros, Pa
trum nostrorum memoria incognitos, etiam quæ in infantili simplicitati patefecit. Comparetur
nunc Christiano statui Principis Augusti illa passum, certatim quæ ab auctoribus celebrata fe
licitas, quæ nunc demum deprehendetur? quæ pusilla, quæ nulla prorsum? Ipse sibi tamen nimis place
bat in ea, plausibiliter sibi ablandiebatur, Si quidem cum Caium ex filia nepotem in Arme
niam mitteret, cōprecatur ferunt à Diis, Comitæ illi Pompeii beneuolentiæ. Alexandri au
daciæ, suam uero ipsius fortunæ. At Cecropa Veterum plerique mirantur, Quod omnium primus
Iouē appellaret. Simulacra repperit, aram statuerit, Victimæ immolarit, cum ante illud nemo
ista inter Græcos pertraxisset, aut agnouisset omnino. Sed tempore Conditione miseram, Sed inceptâ
uanitatē, stultitiæ dux, ignorantie magister à doctissimo quoque plausu excipitur festo. Auctor
uitæ ridetur. Sed quoniam de religione agimus, Illud sciendum amplius, Religionum exortum, &
uarietatem, esse quæ Sydenbus acceptam referant, quæ urbibus, & quincis propria, peculiari quæ
potestate præsideant. Ex rege uero cælestium studiosis plerique ad eas, quas uocant conjunctiones
magnas Planetarum superiores, referre maluerunt. Saturni præsertim, atque Iouis. In qua senten
tia esse Arabas animaduertit, & Latinos ite multos, Qui illorum præfati uestigia sunt. Pro
lemæus uero Apotelesmaton Libro secundo, Asiaticos scribit, quæ exortum spectent, ac Meri
diem, Veneri, Saturno quæ rem diuinam facere, quæ trigono subint aridæ qualitas, hoc est
Virgini, Tauro, Capricorno quibus dominant Venus, & Saturnus. Rursus quæ inter Meri
diem habet, & occasum, Veneri summe, ac Martem colere, quoniam humectet subiciant
triplicitati, cuius cum Marte Mercurium, ac Veneri præfides fecit. Atque ita deinceps reliqua
subtexuntur. Iam uero & Manichæorum hæresis, quæ liberum excutit arbitrium, non aliunde initia
ducit, quæ ab Astrologis fata astruentibus dissertationibus. Ex Astronomiæ porro sinu pro
fluxisse Superstitionum omnium uanitates, locupletissimus auctor Varro testatur. Geoman
tiam Astrologia itidem adoptat, quæ eiusmodi doctrinam profitentur. Iam et Magiæ clauis côm
moratur Astrologia. Nam quod de Chiromanticis dicemus? A quibus excogitatos scimus in ma
nuum Volis montium supercilia septem, quæ cælestes præferant Planetas. Ceteræ hæc omnia esse
acuta potius delyrametæ, & Vanissimas uanitates, quæ documenta Vitæ usibus concinnata,
nemini non arbitror liquere. Nos tamen eo imprimis consilio recensimus, Ut Lucretii locum
aperiremus, Qui libro de natura primo, Religionem destruere uolens ita scribit.

Humana ante oculos fœde cum Vita iaceret,

In terris oppressa graui sub Religione.

Quæ Caput à Cæli regionibus ostendebat.

Horribili super aspectu mortalibus instans.

Primum Graius homo mortalis tollere contra

Est oculos ausus.

¶ Hominum pectora debuisse fenestrata fieri ex Apologo. Hominum prauitas. Et cur
traditum, Animas transire in bestias.

Caput XL.

Abulas, quarum nomen falsi professionem indicat, aut tantum conciliandæ
auribus uoluptatis, aut adhortationis ad bonam frugem gratia, repertas esse,
legimus. In hoc genere, quod posterius est, multas sæpe, ac pericundas alte
ro, quod dicitur, oculo percurrimus. Sed eam, in quam proxime recidimus,
dum ista cōmentamur, nullo modo præterire possumus, quod instituto no
stro bellissime

stro bellissime cōgruat, ferunt ergo Mythologi, Mineruam, Neptunum, Vulcanum de Ar-
tis peritia inter se amplius disceptare cōpisse. Atq; inibi quidem Neptunū periclitandi cau-
sa effinxisse taurum. Mineruam uero Domum substruere adortam, a Vulcanō esse expres-
sum hominem. Eius Certaminis arbiter erat Momus. Is diligenter singula cōspicatus, quid
in quoq; uitio uerterit, operā nō est referre, in homine utiq; id acculauit, debuisse architectū
Vulcanum pectus eius effingere fenestratum, ut sic eo plane recluso, ac parenti, omnibus
perspicuum fieri posset, quid sibi uellet, quid meditaretur. Verā ne promeretur, an secus.
Fabellā autem huius lepidissime cōcinnatā documentū illud mihi prae monstrare uideat' sci-
tissime, quod est a M. Tullio positum in quadam ad Q. Fratrem Epistola. Multis inquit,
Simulationum inuolucris tegitur, & quasi uelis quibusdā obtenditur unius cuiusq; natu-
ra, frons oculi, Vultus persaepe mentiuntur. Oratio uero sapissime. Sententiam eādem So-
crates item comprobauit de Fenestrato pectore, puto ex id genus Apologo, ne inquit, oc-
cultiores delitescerent Sensus, Sed ad considerandum paterent, Quoniam hominum effu-
gies habent ferarum animos, ut inquit Seneca. An non hercule, sicuti Plinius scribit, ex ho-
mine homini plurima sunt mala? Cetera animantia in suo genere probe degunt. At diuinū
hoc animal, & miraculum quoq;, quod saepe repetimus, & suo probatum loco est, ueneran-
dum, atq; adorandum, nunc apta ui, sepius fraude mutuo arietare, ut sic dicam, non cessat.
Nec homini tantum homo lupus est, cum qui sit nō nouit, Vt Plauti uerbis abutamur, Sed
& quanto notior, tanto etiā sauior, & immanior. Cuius absurditatis quam esse aliam ratio-
nem opinemur, quā quae ex Aristotelis oraculo promittit' Homo inquit, Vt perfectione sit
scepta, animantium cunctarum optimus est, Sic a lege, ac Iustitia seiunctus, omnium efficiē
pessimus. Dedit quidem optimus ille Parens rerum Animis nostris igniculos quosdam, &
quasi scintillas ad omnem uirtutem percipiendam. Ceterum igniculos eos malis mori-
bus, opinionibusq; deprauatis, Vt M. Tullius auctor est, sic extingimus, ut nūquā lumen
ingenitum appareat, quod si eos adollescere liceret, ipsa nos ad beatam uitam natura perdu-
ceret. Nunc uero, simulatq; in lucem editi, & suscepti sumus, in omni continuo prauitate, et
in summa opinumionum peruersitate uersamur, ut pene cum lacte nutritici errorem fluxisse ui-
deamur, Vt merito Lucretianum illud possit probari,
O miseras hominum mentes, O pectora caeca,
Qualibus in tenebris Vitae, quantisq; periculis
Degitur hoc aui, quodcunque est.

Porro ex hac hominum serina in alterum rabie saeuiendi, atq; item omnisfaria male uiuen-
di libidine prorsus bruta, natam opinor infamen illam de animarum transitu positionem.
Quoniam Timaeus pythagoricus nobilissimus in Libro, quē de Mundo, & Anima scripsit,
quem postea imitatus est Plato, Migrationem in bestias inquit, induci falso ad terrorem ho-
minum impiorum, Vt pene saltem formidine, & specie absurda, immani q; a uitis, inqna
mentis q;, quibus candori Animae labes inuritur, retraherētur, proicerentq; in bonam fru-
gem. Sed & Pythagoras, a cuius placitis haec imprimis uidentur inualuisse, id ipsum ita si-
gnificauit. Si depositio inquit, Corpore, liberum ascenderis aetherē, eris immortalis Deus,
non ultra mortalis. Orpheus quoq; in ipso Mercurii terrestri hymno, κακίτου νάϊον αὐτὸν
σεσφρον οἱ μὲν ἀνθρώποι, idest Cocyti habitans irremediabilem necessitatis uiam. Sed nec Aegy-
ptiorum Sacerdotum scientia omnino probari reuera demigrationem animarum eius
modi tetram, formidolosamq;. Quinimodo ad ferinum, uel heroicum Animae habitum re-
ferendam, opinantur, quando apud eos hominis nuncupatione Animus modo intelliga-
tur, Quod aperuit Mercurius Aegyptiorum Pontifex maximus, Qui, cum emigrationē eius
modi ritu poetico descripsisset, adnexuit Legem diuinā nō permittere Animi humani in
bestias transitum. Quinimodo poenas statuit sempiternas impiis animis in mundi huius in-
firmis elementorum gradibus. Agit quoq; gratias Deo, quod bonos Viros aeternitati conse-
crarit. Item dicit usque adeo coniungi mentem Deo, ut erroribus ex eo non implicet' ampli-
us. Zoroaster quoq; in Libro, cui titulus, μαχησις λόγων τῶν ἐπὶ ζαωράσσει μάταιον, Zoroaster in
quam, abs quo omnis ueterum Theologorum sapientia manasse creditur inquit, σὺν γὰρ
ἐκείνων θῆρες χερσὶν οἰκίσσονται, hoc est tuum, Vas habitabunt bestiae terrae, Quod si intra nos be-
stiae sunt, intra quoq;, non extra de homine in bestiam, ac ex bestia remigramus in hominē.

Cæterû nec defunt, Qui ista sic interpretetur, Vt Animarum, quæ similem brutis duxerint uitam, aliæ inter alias bestiarum turbas diuerfentur, Quod ipsum Platonis doctrinæ ualde pſentaneum putat Olympiodorus, Quoniâ Plato animas purgatiffimas inter deos cœſuerit uerſari, Impuras aut inter ſepulchra reuolui, quo fiat, ut Vmbris qñq; terreamur, quippe cû Corporei quippiam circa ſe contraxerint, ſicut & in ſe. Vnde fieri Plato uult, ut uideri qñq; poſſint. Ex priore autẽ ſenſu ſi habitum intelligamus, nõ ſpecie. Arbor erit apud Platone, q nutritioni deditus, die, noctu q; torpebit. Miluus, qui raptu uiuet per concupiſcentiam. Leo, qui egregie militabit. Draco, qui crudeliter in genus humanum debacchabit. Homo, qui ciuilitate uiuet. Heros, qui naturalia ſcrutabitur. Dæmon, qui mathematica. Angelus, q diuina, talis enim fit animus, qualem induit habitum. Ex quo in Phædro Socrates, Ego inquit cõſydeſco, utrum ipſe ſim beſtia Typhone multiplicior, an diuinius animal. Porro quid in iis Aurelius Auguſtinus ſenſerit, Quid uel Porphyrius, Qui ſcire cupit, legat Ciuitatis diuinę librum decimum. Plato autem figurate metamorphoſes iſtas in Timę parte poſtrema ſub Pythagorica perſona poetico quodam excuſu pſequitur. Iamblichum certe rõnalem animam pudit in Brutum præcipitare. Quanto cauſatius nos Chriſtiane Veritatis cultores hoc genus nugamentum retunderemus, illius pphetici memores ppetuo, In circuitu impij ambulabunt, ueluti ita dicat, impietatis inquiri oportere, ſiq; ambitus eiufmodi, & demigra tiones enixius tueri contendat. In quam decuriam alioqui philoſophus nobilis, & inter Platonice Sapientiæ ſedatōres facile princeps Plotinus tranſcribi ſe nescio quo modo patitur, dignus qui cum Timæo potius ſtipendia faceret, ac ubiq; Triariũ ageret, nec Rorariũ qñq;.

¶ Fidei cõmendatio præcipua. Qui dicant Palimboli. Theſſala perfidia, Thaffalæ alę, Theſſalus Equitatus. Rhombus qd. Trapezia. Theſſalica portio quid. Capanica, Capane. Pharfalorum, & Boætorum uoracitas.

Caput XLJ.

Vnam Pompilium memoriæ proditum eſt cum Romanæ Iuuentutis bellicoſos, acres q; ſpiritus, & ferocietates, ut ſic dicam, animos, in cuſſio Deorum metu remollire, ac retundere cuperet, Otium primum Fidei templum pſtituiſſe, illam q; Romanis, Plut. auctore, maximum eſſe iuſſurandum demonſtraſſe. Proinde cum ad id ſacrarium flamines bigis, curru arcuato. i. obſecto deſuper, ac uelut fornicato uehi iuſſiſſet, manu quoq; ad digytos uſq; inmolata rē diuinam facere uoluiſſet, ſignificantes ſymbolice fidem tutandam eſſe, ac eius ſedem in dextris eſſe ſacratam. Quod Plinius ſcribit, & Ariſtophanes quoq; in fabula, cui titulus, Nephelę, ſignificauit, Sed & Plethon Gemiſtus rerum Græcarum Libro II Manus porrectio μέγιστη πίστις, i. maxima inter Perſas cenſetur fides. Quin & M. Tullius nullam rem ſcribit, uehementius continere Remp. q fidem, Quoniam, ut alibi ait idem, eſt iuſtitiaẽ fundamentum fides, Iuſtorũ Corda inquit Ambroſius, meditantur fidem. hæc porro, tradente Seneca, ſanctiſſimũ humani pectoris bonum eſt, quod nulla neceſſitate ad fallendum cogitur, nullo corrumpitur præmio, Vre inquit, occide, nõ prodam. Sed quo magis ſecreta quæret dolor, hæc illa conder altius. Eſt autem, ut Cicero finit, fides dictorum, cõuentorum q; pſtantiæ, & Veritas. Propterea Plato inq; fidẽ eſſe in reddẽdis pecuniis depoſitis, uel in Sepulchris erigendis Iuſtitiam. Silius item Italicus præconio poetico ſic fidem cõmmedat, Iuſtitiaẽ cõſors, tacitum q; in pectore numen. Hæc tamen quãuis præcellens, quãuis Ciuiſis Societatis glutinamentum firmiſſimum, & ferruminatio, ut ita dicam, inuicta, nonnullis, immo uero plurimis, bonum q; ſi non omnibus ita prorfum fluxa eſt, ita cenſetur nulla, ut nil rariuſ ſit reperire, quàm incorruptæ Veritatis hominem. Inde in Plauti Bacchidibus Adoleſcens ille, Satin, ut quem tu fidelem habeas aut cui credas, nescias? Sed & rurſum Poeta idem, atq; adeo Fabula eadem, graphice ſubſultantem amicorum ſynceritatẽ eſſingit hiſce uerſiculis. Multi more iſto, atq; exemplo uiuunt quos cum cenſeas Tibi amicos, reperiuntur falſi teſtimoniis, Lingua factioſi, incertes opera, ſubleſta fide. Subleſtam uero fidem Marcellus friuolâ intelligit, ac leuem. Cuiuſmodi uiſtur in iſiis, quos ηφαλιμὸς λῆξ, Græci uocant, & in cõmentariolo de Liberorum inſtitutione meminit Plut.

Sicuti

Sicuti *παλιμβολία* Agathias posuit in libris. Dicuntur autem eo nomine inconstantes, & perfidi, unde tritum illud apud Græcos, Scytharum est, palimbolum se præstare. Homerus *ἡμοπρόσολον* uocat. i. nūc huic, nūc illi inhaerentem. Quales ferme coarguuntur Thessali, nec id utiq; in latinis literis, quod risu forte exciperet Græci, Supercillii studiosiores, Sed ob seruatum id meminimus apud Demosthenem imprimis. In cuius clynthica prima ita scriptum inuenio, *ὅτι τοὺς Θεσσαλῶν, πάντες γὰρ ἔσονται μὴ ἐν ὅντις οὖτοι, καὶ ἂν πῶς ἀνθρώποις*. Postea inquit Thessalica. Hæc enim infida qdem erant natura, & semper utiq; omnibus hominibus. Conabar, q̄tum mihi uaria lectione suggeritur, tam fœdē, tam q; p̄brosē inuultionis causam proruerē. Demum ex Vlpiani Rhetoris monuentis ita ferme commoniti sumus, Thessalos ut infidos, antiquitus fugillatos, aut ob Medæ historiam: quā ab Iafone circumscriptam, q̄ Thessalus erat, Poetæ tradunt, Vel quia tempore Peloponnesiaci Belli in ipsa acie ab Atheniensibus ad Lacedæmonios ordinibus mutatis, Thessali transfugerunt. Sicuti Thucydides quoq; auctor est. unde natum Prouerbum, ut Thessala fides de uana dicatur, & fluxa, Quæ in ratione uirtutis nihil omnino habeat pensi. Quod Euripides item in nūit, *παλαιοὶ γὰρ ἴσαν, ἂν δὲ ἔσονται Θεσσαλοί*, hoc est multi qd̄ erant, Sed infidi Thessali. Quin Aristophanis item astipulatu id ipsum comprobari posse uidetur a quo amplius *ἀνθρώπων* appellatur, Quo nomine signari animaduertunt Plagiarii, qui liberos homines in Seruitutem redigunt, & distrahunt. Thessalorum deniq; improbitatē nō tacuit hystoria; parēs Herodotus, Qui Libro IX. ita refert, Thessalos adeo nō pœnitebat eorum, quæ hætenus egerant, ut et multo studiosius Persam inducerent. E' quibus Thorax Larissæus, & Xerxes fugientem deduxerat, & tunc Mardoniiu propalam inducebat in Græciam. A Philostrato quoq; taxatur egregie Thessali in Critia Sophiste, Similis inq; Thessalis euasit, apud quos *ἡγεμονίαι, καὶ ἡγεμόνες, καὶ τυραννίδες ἐν ὅντις ἀσπάζονται*. Qui tamen inquit, Sapientiam nō negligebant. Sed *ἐλαφρότητα*, idest Leontinum Gorgiam amplexabantur. Eodem modo & Æoles ut fraudulentis infamabantur, quod Idillio primo adnotauit Theocriti Interpres, unde factum opinat̄, ut *ἀεὶ δὲ* signet decipere, ut apud Hieroclem, *μὴ δ' ἀόλιζε αὐτοὺς*, ne circūscripseris ipsam. Sed redeo ad diuerticulum. Illud ad mores pertinet nihil quod Thessalicas alas inuenimus dictas in antiquis auctoribus, de Chlamydybibus, quibus uterent Thessali, nam utriq; Anguli projecti eminebat quadam alarum similitudine, Quales fere nūc habentur Gallicæ uices. Vnde Eupolis in Maryca *ἐν Θεσσαλίᾳ σκεῦος*, idest Thessalicae circum uestiti sumus. Cæterum ne in totum uidear Thessalos insectari, operæpretium fore opinatus sum, quod ex diuersis captauimus, apponere. Igitur Q. Curtius gestorū Alexandri Libro tertio, Thessalos Equites, Arcananas, & Ætolios inuictā esse dicit bello manū. Er in Meneone Plato Thessalos scribit inter Græcos fuisse illustres tum equitatu, tum diuitiis. Polybius quoq; auctor grauis Thessalicos Egtes conferto prælio insuperabiles esse p̄firmat. Quos tamē si per partes attentaueris, lacerare, carperē q̄ facillimum sit. Legimus præterea, Aciebus ad Rhombi similitudinem formatis Thessalos primos esse ufos. Iafone, ut ferūt, auctorē, Vt quæ sint ad omnes usus accommodatiores, Equites enim hac Forma constituti uerte/ re sese in quēuis p̄spectum possunt, minime q̄ uel a tergo, uel a latere capi. Est uero Rhombus quadrilatera figura, quæ tamen rectiangula non est. Sicut Rhombojdes, quod in cōtra rium collocatas lineas, atq; angulos habet æquales, non autem rectis angulis, neq; lateribus æquis continetur. Præter hæc uero omnes quadrilateræ figuræ Trapezia, hoc est mensulæ nūcupantur. Inferus apud Theocritum esse magicum instrumentū uidetur Rhombus. Corymbum ab Atheniensibus quidam putant dici, Apollonii Interpres Rhombum esse rotulam dicit, quam Loris diuerberantes circumagunt, atq; ita sonum inde eliciunt. Quidam etiam Didymon uocant Rhombum dimidiatum, in re militari, etiā transformatum in triquetrum, Cuneum, seu Rostrum uocamus. Acie cuneata Scythæ utunt̄, & Thraces, Quin & Macedonas ufos inuenio, Philippo suadēte. Inustam porro Thessalis animaduertuo Voricatitē notam, propterea in Lamia Crates, *τετμήνη Θεσσαλικὴς τετραμήνη*, idest trium longitudo Cubitorum incisa Thessalico more. Nam Carnium porciones facere grandiores, Gentis eius erub proprium. Quando & carnē *Θεσσαλὸν τμήτων*, idest thessalica incisam, Philærus dixit in Lampadophoris, Quin & Thessalicam Enthefin de magna pronūtiabant. Capania uero Aristophanes, uelut amaxia dixit, idest plaustralia. Qm̄ Currus Thessali

ἡγεμόνας dicunt. Quamvis est item in Curru uirga quædam dicta Capane. In Gymnasio Cy labare apud Argos, de Scheneli filio sic nuncupato, uisebatur Palladis Simulacrum, inquit Pausanias, quæ Capania dicitur, idest ἡγεμονία. Pharsali inter hos incessebantur præcipue, quod significat Mnesimachus, τῶν Φαρσαλίων ἡγεμόν τις, ἡγεμόντος δὲ ἀπὸ τοῦ ἡγεμονίᾳ, idest Pharsalorum uenit aliquis, ut mensas uoret ipsas. Turpitudinis eiusdem insamantur La be in græcia item Bæotii, ut auctor comprobat Polybius historiarum uicesimo. Et qui eos, uelut Vasa dixit, Quæ fortita uocem non aliud eloquantur prorsum, ni quantum capiant singula.

¶ Magiæ species esse plures, quoque disparentur discerniculo. Item Pharmacia quæ intelligatur. Magiæ nomen unde fluxerit. Virg. Locus explicatur.

Caput

XLII.

Vi accuratius introspicere ista enixi sunt, Magiæ Species duas deprehenderunt. Altera infans est, ac immundorum spirituum commercii inauspicata. Reliquam si pensitatus explores, dispiciasque, non fere aliud est, quam naturalis philosophiæ apex. Priorem illam non magnopere Magiam, sed Goetiam uocant Græci, incantationibus, & carminibus nefariæ curiositatis arte compositis concinnatam, quam honestiore uocabulo etiam Theurgiam nuncupare audet, Sed discerniculo tamen quodam, Vitilicitis artibus deditos, Cuiusmodi excogitasse Zabulus memorat. Alteros intelligi damnabiles uelint, Quos & maleficos appellant uulgo, horum enim esse Goetiam proprie dicunt, de qua concinnantur Libri, quos imprebata lectio nis appellat iureconsultus Vlpianus, protinusque esse corrumptos statuit. In quod forte genus ueniunt Pistaciolæ ad ægritudinem conscriptæ quamlibet. Laudabiles uero Alteros, quibus Theurgiam deputant, quamuis utrique ritibus sint Dæmonum fallacibus obstricti, sub Angelorum nominibus. Nam & Porphyrius quandam quasi purgationem animæ per Theurgiam, cunctanter tamen, & pudibunda quodammodo disputatione promittit, reditum uero ad Deum hac arte præstari cuiquam, inficiatur omnino. Quibusdam uero consecrationibus theurgicis, quas Teletas uocant, idoneam fieri, atque aptam susceptionem Spirituum, & Angelorum ad uidentes Deos arbitrat. Quæ uero proprie Magia nuncupatur perfectæ creditur, & summa scientiæ potestas, Quando Persarum lingua est Magus, non fere alius, quam diuinorum interpretes, & cultor. Goetiam omnium placita legum exterminant, execranturque. Magiam festo plausu Sapientissimus quisque excipit, ueneratur, & colit, ut quæ altior sit, sanctiorque Philosophia, ex qua præsignis profuatur literarum claritas. Pythagoram, Empedoclem, Democritum, Platonem quoque hanc Equis, uelisque cōquisiuisse, nauigatione suscepta non longiore modo, Sed & periculosa, constans opinio est. Huius ueluti Parentes celebrant, Zamoixidem, quem postea sit imitatus Abbas hyperboreus, Zoroastrem, non quem uulgaris recipit opinio, Sed Oromasi filium. Plato certe in Alcibiade aperit testatur, non aliud sibi uideri Zoroastris Magiam, quam diuinorum scientiam, atque cultum, qua inuabant Persarum Regum filii, ut ad mundanæ Reip. imaginem, suam & ipsi Remp. administrare, distribuereque cōdiscant. Propterea M. Tullius in diuinationibus, Ne minime apud Persas regio potiri fastigio scribit, qui prius magicam non imbibebit scientiæ. Hæc naturalium consensum, quem significantissimi Græci οὐρανοί, θύαι uocant, indagine scrupulosa dum rimatur exploratus, intersparfas mundo potestates rerum, alioqui quasi illatebratas, in naturæque quodam modo sanctariis reconditas in apertum ita producit, ut perillecebras mutuas, Quæ Magorum ἰνυγίς nuncupantur, & cognationem quandam miracula confurgant maxime mira, non utique Magia ipsa artifice, Sed natura potius, Cui se hæc mutuas copulando apte consensus ministram exhibet, Quibus disparatis, disiectisque, ac, ut sic dicam, diuacatis cessant illa, & ueluti in Sinu maiestatisque parentis interquiescunt, donec cōciliator, excitatorque accesserit opportunus. Quem non alii deprehenderis, quam Magum, reconditissima quæque diuinorum operum exactissime Speculantem, prominentemque illa in actum scientiæ augustioris profunditate, cuius ignarum uulgus pullatum, Carpit, quod nescit, conuellit, quod singulari dignum ueneratione censetur. Quando ecclesiasticos doctores plures

flores plures hanc nouimus amplexatos. Hanc deniq; Magnus Albertus ita approbasse cō
peritur, ut sequeretur, & periclitando multa se deprehendisse, non erubescat non inficiari.
Goetia maxime probantur insignes Ægyptii, quod præcipue Dæmonum ibi uiguerit cul-
tus. Magia uero præcellunt Æthiopes, & Indi, quia ea mundi portio herbis, aliisq; ad eum
usum peraccommodis maxime scatet. Porro hanc Magiæ distinctionē ab Hieronymo itē
significatā, coniectare licet ubi ad Paulinum scribens, Apollonium ait, Tyaneum fuisse ma-
gum, sicuti Vulgus, siue Philosophum, ut aſtuebant Pythagorici. Denique ad inuieu-
dum, adorādumq; Christum uenisse Magos, Veritas testatur Euangelica, Eos opinor, im-
pium fuerit, omnium suffragio damnatis illis adieciſſe, Quando & Interpres quidam non
maleficos ibi, sed Chaldæorum Philosophos monuit intelligi oportere. De Goetia suspi-
cor in Libro de mysteriis Iamblichum intellexiſſe, Vbi ait. Quæ fascinati imaginamur, præ-
ter imaginamenta nullam habent actionis, & eſſentiæ ueritatem. Eiuſmodi nanq; magicę
finis eſt, non facere ſimpliciter, ſed uſq; ad apparentiam imaginamenta porrigere. Quo-
rum mox nec uola, quod dicitur, compareat, nec ueſtigium. Goetiam inuenio ab incanta-
tionibus dici quoque ἐπωδῖν, id eſt Epodem, quaſi tu Excantatricem nuncupes. Nam &
quæ cauſarios excantat pueros, ſolet appellari Epodos. Polybius Epodes, & Goetiæ iun-
ctim commemorat. Apud Græcos hanc tradi nominum diſparationem obſeruauimus. Eſſe
quidem μαγείαν boni ad bonum aliquod dæmonis aduocationem, Cuiuſmodi fuerint Tya-
nei Apollonii Vaticinia. γοητεία uero mortuos excitare, unde etiam a luctibus ſit nuncu-
pi, id eſt ἐκ τῶν γόων, Qui ad ſepulchra edi aſſueuiſſent. Pharmacia autem, hoc
eſt φαρμακεία, ubi philtra porriguntur eſu haurienda, uel potu. Quæ omnia ex Medis
ſint comperta, & Perſis, unde & Magiæ nomen uideri conſtat pot eſt. Perſas nanq; Ma-
gusæos nuncupant, Sed μαγίαν indigenæ pronuntiat. Cæterum ut parte hac, ueluti arbitrer
honorarius inter diſſultantes ſententias iudicium meum proferam, Theurgiam ab Auguſti-
no reiectam, animaduerto a naturali magia non diſcrepare admodum, Quando in diui-
nationibus Cicero ſcribit, In Perſis augurari Magos, & diuinare, congregariq; in ſano cō-
mentandi cauſa, atque inter ſe colloquendi. Et quod grauius multo eſt in Libro de Sacrifi-
cio, & Magia Proclus, dum hanc naturaliū Sympathiā, cognationemq; & ut interim Cō-
pationem dicam, laſſime monſtraret, etiam numinum aduocatione uti ſolitos Magos per
huiuſmodi rerum conſenſum, tradit, ex quo Artis liquet infamia, quod numinis appella-
tione prætenta, ad Dæmonum uaftramenta reclinata impeditiſſimis & ipſa erroribus obre-
tita minus perſpicaces præcipitaret in interitum. Proditur literis a Græcorum pleriq; fuiſ-
ſe Paſcetem quandam inter magicæ uanitates conſecratos primæ notæ, Eum tradunt ex-
cantaminum potentia conſueuiſſe diſſertiffimum repente Cōuiuium diſcubituris præmon-
ſtrare, mox ubi collibitum fuiſſet, omnibus euaneſcētib; ita ut omnino parati uiſeretur ni-
hil. Siquid pretio comparafſet, id agebat, ut erogati numi in ſuis comparerent loculis, elu-
ſo Venditore. Numam quoq; Pompilium eiuſmodi præſtigiis quandoque operatum legi-
mus. Sed & Pythagoram item illum doctiſſimum id ridiculum ſaciſſaſſe, ut quæ collibuſ-
ſet, ſanguine perſcriberet in Speculo, Moxq; literis ad Lunam Orbis pleni obuerſis, ſtanti
a tergo, ut in Lunæ exaratas diſco, commonſtraret. Sunt item qui ſcribant, Ephēſios ha-
buiſſe notas quaſdam, & magicas uoces, quibus adhibitis, ſemper fierent Voti compo-
ſites, quicquid attentatiffis, iis quoque uſum eſſe in rogo Crœſum auctor Euſtathius ſcribit.
Illud ſciendum denique, non naturalia ſolum recondita ſcrutari Magos, uti eſt id, quod ſi
quem Succinea indueris ueſte, Alterum uero paleari, ilico mutuis copulabuntur nexibus.
Verum & Verba, quæ uim inſitam profundentia trahere ualeant. Multa etiam, quæ ab his
trahi poſſint. Et illa quidem Viro, hæc autem ſcōminæ clam adhibentes formam ad Vi-
rum rapiunt, ad motus quandoque & quæ ſeiuungere ualeant, Velut Nauatæ ita ferrum cum
magnete ſuſpenſum librant, Vt rapiatur ad Vſam. Ruſſumq; alio inſcientes raptum di-
rimunt eiuſmodi. Verbis porro præeſſe Mercurium uolunt, Cantibus Phœbum, Ex-
cantationibus Mercurium, & Phœbum ſimul. Hæc uero copioſius non inargute, aut
incallide conſecrati ſumus. Sed Vt Maroni lucem inferremus aliquam Libro quarto.
Hæc ſe Carminibus promittit ſoluere mentes,
Quas uelit, Aſt aliis duras immittere curas.

Qui sint habitus poribus forma p̄signes. de Phaone pluscula. Itē de Sappho pauca. Ca. XLIII
E Pulchritudine alias ex Platonicis museis ampliter. Nunc ex historia quē
gerunt sese haud quoque preterisse. Forma imprimis apud Græcos uisenda, et

d amabili fuisse Alcibiadem ferunt. Inter Romanos uero Scipionē. Demetriū
cognomento ὁ Λιογκητὴν, boni quoque huius plurimū uendicasse sibi. Alexan-
driū fuisse formosum traditur. Sed ἀπεργμόνας. Cæterum & formidabile
quiddam forme inerat eius. At pluchros arguere Homerus uolens arboribus assimilat fere,
ὅς δ' ἀνέσχετο μὲν ἔργον ἴσος. Hominū quoque pulcherrimū fuisse prædicant Phaona, Quem inter
Lactucas occularit Venus. Sunt qui prodant Portitorē fuisse hunc, eo quod se fouisse artificio.
Ad hunc transmissura Venus cum appulisset quāque, grate excepta ab eo est, etiāsi, quæ nam
foret, prorsum infcio. Transportata uero, quō uellet, Dea Homini Alabastrū unguētū obtu-
lit, Quo is cum se obliuisset, Omnium euasit formosissimus. Atque eo nomine a Mitylenæo-
rum mulieribus ardēter appetebat. Vñ factū, ut aduler demū deprehēsus iugularet. Ama-
tum a Sappho, sciūt Omnes. Quæ Poetria fuerit Scamādronymi filia. Cuius sapientiā ad-
miretur etiā Plato. Fuit & in Lesbō Sappho altera, Vexmeretrix, haud Poetria.

Æginetica potentia, primum quod in ea Insula numos uideri cufos. Cap. XLIII.
a Eginetas inter Græcæ Gentis Principes quāque fuisse præcōspicuos, proditū mo-
nētis est, felici quadā tempore feracitate, opportuna, cōmoda quod indepti
multa. Nam & Nauali potētia uiguere plurimū. Omnino quod maximi censēba-
tur, Quin & in Persicis rebus, propriā ostentantur Virtutē. Quo noīe præmiis
quoque, ἀριστῶν quæ uocant Græci, ornati egregie sunt. Omnium uero principes numū cadere
adorti sunt. Nā & ab eis νόμισμα nūcupat ἀργυρίον. Illud adiciamus amplius ex Pausaniæ
Thesauris, Afopi filias a Philiatis tradi Corcyram, Æginam, Theben, & a Corcyra quodē,
ac Ægina Insulas nuncupatas, Quæ prius Scheria dicerentur, & Oenone. ἰ. αἰών. A The-
be autem, Quæ sub Cadmea est, Ciuitatem indeptam nomen.

**Qui nā fuerit in Veteri historia Maris, Qui quod Equum inscenderit primus. Italiæ
frequentia. Caput XLV.**

i Taliam omnium principes inhabitasse ferunt Ausones indigenæ, seu αὐτόχθον-
es. At Vetusissimū fuisse Marin quēdā noīe, Cuius Antica Corporis huma-
na prorsum uiderētur. Postica uero Equa omnino. Nā & Nomen ipsum idē
ppemodū pollere, quod apud Græcos ἰ πωμυγῆς, idest Equo immixtus. Vide
ri aut potest, Equū inscendisse primus, & freno inhibuisse, atque argumēto eiusmodi διφύης
creditur, Eudē quod et uixisse fabulant annos cētum ac tres & uiginti. Teritē mortuū reuixit
feter. Sed enim simile ueri mihi haud fit, in Varia historia inquit Ælianus. Italiā porro terrā
Gētes incoluisse plures, quod regionē quis aliā. Idem p̄dit Auctor. Cuius rō promat ex tempe-
raturæ præstantia, Regionis uirtute, Aquarū copia, & oīa serēdi potestate, Quod περικόρον si-
gnificatē dicī. Necnō Pascua facilitate, Quæ ἀσέωντον appellant. Adiacēte porro Maris bo-
nitate præsigni. Portuū quoque numero suppetēte, hinc inde fluminū magna ui interluente.
Qua rerum maiestate tantū nō diuina, recēseri quāque in Italia solitas inuenio Ciuitates mille
centum Sexaginta sex.

Lufu nec abstinuiffe Viros quāque laude multa præsignes. Cap. XLVI.

Erculeū Virum, ut fere creditur, multæ uirtutis, nec gloriæ minoris, traditum
Veteribus est. Intentissimam Certaminibus obeundis curam, studium quod lusi-
h bus, quadam quod animi quasi feratiōe solitū laxare, remittere quod. Nec Iouis, &
Alcmenę filium puduisse cum puerulis colludere, & quidem sæpius. Quod
amplius insinuat Euripides, apud quē Ipse hic Deus, Sicuti Vexeribus est uisum, ita pronun-
tiat, πούλω, μεταβόλως γούρ πῶων ἀείθιλω, dicere uero hæc animaduertit afflicte habēs pue-
rū. Sed & ab Alcibiade quāque deprehēsus Socrates est cū Lamprocle etnū infante colludēs.
At Magnus Agesiāus cū filio arūdinem, Qui puerulis suus est mos, uelut Egraturus infcē-
debat, Cum quod a Quopia rideret, Renidens Tu inquit, sile nūc quod factus uero Pater Patrib⁹
itidē enūtiato. Sed Græce sic, νῦν μὲν σῶπα, ὅταν δὲ γένηται πατήρ, αὐτὸς τότε ἑξαγορεύσας πρὸς
τὸς πατέρας. Ceterū uel p̄cipue Ciuilib, Philosophus quod Vir Tarētinus Archytas cū pueris
de famulatio lusus agitabat, plurimū uero iis, dū Cōniuiā agitaret, oblectari afflueuerat.

Lodonici

LODOVICI CAELII RHODIGINI IN ANTIQVARVM LECTIÖNYM LIBR9
AD MAGNIFICVM BARTHOLOMAEVVM PAGELLAM VINCENTI
NVVM, EQVITEM CLARISS. PRAEFATIO SEXTA.

Vm multis iā annis Vincetiā forte appulisset, ac nōnnull9 p̄silio, & p̄cibus Plinⁱ nū M. Tullii Oratiōem pro Milone, ac Homēz quoq; p̄teriti effem̄i auspicatus, post quotidianas enarratiōes, uti assoler, plurimus erat inter Ciues tuos ad p̄me doctos, atq; ita ut admirationē parerēt, de māsuetiorib' musis sermo. De rōne dicēdi, cui p̄ci p̄ue uidebant affici Quāstiones p̄p̄debant haud somniculose, Quā sua sunt Loca acumi na, Inferebant & Physica interdū, ac miscellā p̄sum siebant disertationes. Verū sicubi de Poetica ageretur excellentia, Esse quidem in Ciuitate tua non paucos, qui in Carminum ratione summe placerent, asseuerabant pleriq; Ac uerum ipse experiebar, Sed te unum in eo ita eminere, ut Ingenii aptitudine, ad id quodāmodo facti, & rerum etiam reconditarum scientia, accedente etiamnum incredibili studio, Veterum quoq; paucissimis cederes. Hāc cum audirem, ineundē tecum familiaritatis ardore quodam corpi sum uisus, Mox q; omni um compos, uti es benignus imprimis, ac magnificus uere, posteaq; de studiōū ratione diu fabulati sumus, iam digrediens atq; admirationis plenus, Plinii Cācilii infusus rauri illud mi hi, Magna s̄saum fama praecessit, maior inuentus est. Quāobrem ex eo te sum egregie fem per ueneratus. Cāterum ubi Venetias appuli, Chalcographis Nostra hāc, qualiacunq; ty pis ducēda traditur⁹, Atq; in Diui Marci uestibulo mihi forte occurrisses, integrata mox ue tus necessitudo est, ac multorum dierū p̄gressibus iucundissimis audior facta, Vt deniq; mo rum s̄sauiate demulctus illuc proruperim, Vt te Virum utiq; in omni Vtū usu eminentissi mum in partes laborum meoz aduocandū cēfuerim. Quod & facturum me, tibi sum polli citus, cum Animum periclitarer tuū, Et renūcipsa praesto, Vt iam hinc scias, si uis uenerit, omnem meam operam, & quicquid deniq; sum, esse ornamentis tuis omnibus dicatissimū, Quod cum Virtutes tuā praecellentes exprimit, tum singularis, qua me p̄feg uideris, bene uolentia. Cui qd' possumus, id demū repēdimus, haud ignari, eā spēdescere in Aio tuo sim plicitatē, ut non tam muueris amplitudinem spēdes, q̄ egregiā p̄tribuetis uoluntatē. Vale.

LODOVICI CAELII RHODIGINI LECTIÖNYM AN
QVARVM LIBER VNVS, QVI SEXTVS.

¶ Hebręoz doctrinā triplici calle incedere, Talmutico Philosophico, Cabalistico. de Ca bala scitu digna. Cardinaliū in nostra religione ratio. Scapi Cardinales qui. Cap. I.

Æterum, posteaq; de Magia, ḡrum fat esse adiudicauimus, perscriptum no bis est, nō absōnū fuerit, hic potissimū de Cabala Hebręorum aliquid sub neſcere, quādo & undecunq; doctissimus Picus in nostris literis aliqd de ea p̄mere adortus est oium princeps. Obseruauimus igi' triplici calle Hæ bręoz doctrinam incedere, Quippe aut ad Talmuticos recurrit, aut ad Philosophos, aut ad Cabalistas. Talmutica h̄æresis initia ducere animad uertit' non uetusta admodū, ut quā annis paulominus ducētis post Christi ab Hebræis ad uersum nos cōsarcinata deprehendatur. Qui uero Philosophicis rōnibus Bibliā arcana ex plicare adorti sunt, princepe inter eos Ægyptio Mose, Auerrois tempora nō praecedunt, a Cuius interitu aguntur plus minus anni trecenti, ac triginta. Tertia superest Cabala oium uetustissima, & Verax imprimis, Quādo ab optimo max. Deo Moyſi infinuata, constans opinio est. Aliis mox ipsū Moysem idoneis maxime patefecisse. Initio siquidem in mon te accepisse legē duplicem, Literalē, Spiritale q;. Priorē ex Dei mādato cōscripsisse, eam q; populo esse impetitiū. Alteram uero minime, Sed Sapientibus mō septuaginta numero cō munita. A quibus postea cāteris ad id itē destinatis uoce tātum sit tradita. Vnde & Ca balā nomē exortū, quod gēis illi⁹ uocabulo Receptionē signat, q̄a per successiōū gradus citra literarū omnino monumenta ulla seruaretur incolumis. Sequētī tamē tempeſtate & hāc ipsa sunt libris cōprehēſa mysteria, in qbus pleraq; omnia fere haud nostrē fidei dissen tanea cōperiunt: qm̄ ante Christi cōcinnati tradunt, liberis ab oī affectiōe animis. Porro q̄a iter arcana Cabalē sciētia uetustis tpibus hēbat, Inde apud hebręos inoleuit, ut qcqd mi nus extritū, passiū q; sit, Cabalē noīe ſanciat, In uniuersū tñ Sciētias duas eo uocabulo ho nestasse animaduertunt. Cōbinandi artem, quā Alphabetariā uocant reuolutionem. Alte ram uero, qua Rerum superiorum uires explicantur, Quā & Magiæ naturalis pars uidetur

suprema. Sed & tota res perturbata mox apud Hebræos est, emergentibus nonnullis, a' maleficis nihil admodum disparatis, Qui Calibastarum nomen sibi uendicet præcipue, ac Dei nomina tenere se imprimis prædicent arcana, Virtutibus q' pollere, quibus in Dæmonas ius habeant, & miracula item ualeant perficere, immo & Christum non alia ratione, quam qua ipsi utantur, tam admiranda sæpe fecisse. Astruunt insuper ueram, genuinam q' esse Cabalam hanc, quæ Moysi dicatur a' Deo tradita. Quod uero magno illi Prophetæ Deus sumus mysteria retexerit, quæ continerent lege, astipulari uidentur multa, Sed imprimis illud Efdre propheticum. Apud quem de Moyse Dominus loquens, Enarraui inquit, ei mirabilia multa, & ostendi temporum secreta, & finem, præcepi ei, alia palam faceret, alia apud se haberet in arcanis. Porro & Magnus Origenes explicans illud Apostoli Pauli, Primum quidem, quia credita sunt illis eloquia Dei, Considerandum inquit, quia non dixerit Literas esse creditas, Sed eloquia Dei, unde percipi licet, Aliud esse præter literis comprehensam legem Iudeis contributum, quæ Dei eloquia nuncupet Paulus, Quæ prorsus non aliud dixeris, quam Cabalam ipsam, idest Verissimam legis interpretationem, de ore diuino emanatam. Seniores autem LXX quibus arcana Solis communicabantur, Consiliarios mirabiles nuncupat Origenes, Locum quorum habere putant in nostra religione Cardinales. Postremo Secreta id genus Efdre temporibus in libros septuaginta pro Doctorem numero redacta comperio, post restitutionem a' Babylonica, ut fertur, captiuitate per Cyrum, Verito Efdra, ne perirent dilapsa, disiecta q' Hebræorum, ut affloret, gente. Illud uero ex grammatica ratio ne adiecisse nil obfuerit, dici Cardinales, quia quicquid est in re qualibet præcipuum eo nomine nuncupatur rectissime, nam & in foribus Scapi dicuntur Cardinales, quibus sustinentur, reguntur q' imprimis. Scapoz meminit Vitruuius, Inter duos inq', Scapos Tympana sint. Impagibus distributiones ita fient.

Species numerorum plures, ex græcis, Latinis q' cogesse auctoribus. Chelonia, quid. De Obolis, seu Obelis, quid Obolostates. *αὐὰ ζῶν*, Statera, Themastinus, Cibdela, Cibdelia. Sacellii qd. Trapezitarum Thema. Caput II

Vm curiosus græcorum quæpiam uersaremus monumenta, in numerum genera quædam incidimus, Quæ quia Latinis auribus parum frequentia sunt uis, pergratum me studiosis facturum opinatus sum, Si hic Commentationibus inseruissem, addendo etiamnum ex latinis non nihil, ne hac parte mutilla, ac quasi asymbolæ uideantur. Igitur Lego imprimis Peloponensium numerum fuisse quandam ab inculsa animalis forma, Chelonem. i. Testudinem nuncupatum. Nā Obolum Eupolis Callichelonum appellauit, ueluti testudinem dicas pulchram. Hinc emanauit illud, *πάντες τὴν καὶ τὴν ὀχλὸν νικῶντι χελώνη*, quod est, Virtutem, ac Sapientiam testudo superat. Chelonia uero sunt in ratione tollendorum onerum, quæ in quadristigno, quo loci diuariant, figi solent, ut in ea conuinciantur. Sacularum capita, ut uersentur facilius, proxime capita uetibus infixis. Apud Athenienses uero numerus erat bouis sculptura, & nomine insignis, a' Theseo institutus primum, Plut. tradente, uel ob Marathonii taurum, uel ob Minois ducem, uel quod ad Agricolationem perlicere uellet Ciues. Eius ab Homero ite fieri mentionem putat, cū *ἐν τοῦ βω* dicit *ἐνναεὶς*, idest nouem bouum. In Draconis legibus multa irogabatur ita, ut soluerent decabozum, Et in Delo præconem ita pronuntiare in theoriis solitum tradit, Torboues datum iri. Vnde pietatū a' plerisq', Bouē Deliorum esse numū uerius, q' Atheniensium, Vt cunq', certe hinc iactatū nouimus, ut quicq' pecunia corrupti causam silentio pdant, quod fecisse tū oratores alios, tum uero Demosthenē, subnotauit historia, dicamus, *βόσ ἀπὸ γλώσσης βέβηκεν*, idest Bos linguam incendit. Ex qua loquendi figura facetissime Aristophanes, *ὅτι ἐπὶ βουαὶς κέρμασι τὴν ἐν τοῖς*, idest os Rheorum obturans stipe. Nūcupabant porro Numerorum species quasdam Athenienses Triobolum, & Dyobolum. Sed Dyobolis Noctuz signum erat cum Iouis facie. Nam Tetrobolum duas habuisse noctuas, compertissimū est. Hemiobolum uero dimidium oboli erat, unde & Hemioboliza dicunt, quæ id pretium non transcendunt, ut in Batrachis auctor Aristophanes est. Obolum etiam Phollem dici animaduerto, nā Pholides squammæ sunt tam in pifibus, q' etiā anguibus, unde & Pholidotū squammatum dicunt. Apud Homerum Eustathio

merum Eustathio astipulante Obolus & Obelus pro eodem accipi uidentur, idest coquinariorum instrumento, quod in summo sit exacuminatum, & sagittæ modo, quæ ῥέλος dicitur, inferre plagam ualeat. Propterea sunt qui Obelos Sublas interpretentur. Photius patriarcha monumentis prodit, Obolum inde nuncupatum, quod uetus Atheniensium ex ære numus obelisci imaginem præferret. Quoniam uero Oboli sex manum implebant, ut scribit Eustathius, idest τὴν ὀβολίαν, inde Drachmam nuncupamus, etiam si nunc manum non impleant Oboli sex. Ab Obolo denique Obolostatem dicimus minutulum, fœneratorem. Erāt et quadrantes Obolorum, quæ alii Dichalca, nonnulli Trichalca dicunt. Apud Aristoteli in Cæsei mentione Trophalidas legimus Obolixas. Sunt autē Trophalides Theodoro formagines. Sciendum uero, Mnam, idest Minam effectum libræ, tum Numi nomen, cuius dimidium appeller Hemimnæum. Herodotus Libro V Pentadimnū ptulit. Sicuti Lyfias Icosimnum. Stater aureus mnam æquabat. Itaque cum Pentaſtaterum legimus, pentamnū intelligimus. Est & numisma Stater apud Aristophanem Pluto, *κατὰ τοὺς αἰ. δι. δ. ἀπὸν τὸν ἴον* παρ' ὁ μὲν, hoc est, Stateribus Serui ludebamur par, impar. Hoc enim obiter ἀπὸ παρ' ἴον dicitur Græci, cum manu astragalos, siue Talos occultantes, aut nuces, aut pecuniā Colluoris uaticinium requirimus. Quidam tamen eo uerbo pilæ lusum accipiunt, uel, ut in consuetudine dicitur, *ἔλυναι, καὶ ἀνὰ ἔλυναι*. Dicitur & Statera, præter notionem publicā, lignum, unde uindito fune, & alligata mula currus trahebatur, ex similitudine quadam, quippe Stateræ præfert imaginem. Erant & Darici Stateres, Sicut Philippei, & Alexandrei, Qui omnes fului erant, hoc est aurei. Philippeorum etiam Liuius meminit, Ab V. C. Libro tricesimo, & tricesimo nono, Sed & Oratius, Retulit acceptos regale numisma Philippos, necnon in Bacchidibus Plautus, Ducentos numos aureos Philippos dabint. Daricos scribunt adæquasse pretium eius, Qui ab Atheniensibus dicebatur, Chryſos, idest Aureus. Alii drachmas argenti habere uiginti, prodidere, ut Darici quinq; Mnam faciant argenti. Dicit uero Darici nō a Xerxis patre Dario, Sed ab antiquiore altero. Aurea numismata uetera, uel etiam argentea gemmarum uicem implere, Pomponius scribit. Atheniensem præterea Numisma erat Corintheum. Id Euriſides Parthenon uocauit, idest Virginem, quod Palladis imagine foret inscriptum. Vnde Eubulus in Anchise Palladis polon nuncupat, idest pullum. Etiam si esset ite Corinthiorum numus Polos, Pegasi habens inſigne. A Partheno numo eleganter festiuū effingitur Adagium de pſicomumis Scottillis, Vt Parthenon amare dicant. Dignū uero scitu est, Rhetorem Dionysium, poetamq; cum Atheniensibus fuadere foret adortus, quæno uteretur numo, *χρῆσθαι* idest æneum cognominari cepisse, atq; ita Veteribus aduocari. Fuit & minutuli species numismatis Comma, proinde facetissimus Comicus Sycophantam felle conspergens ait, *ἐννοεῖ τὰ φωνηρὰ κρηματός*, quasi tu dicas moneta non probæ, cuiusmodi loquendi figura Vulgo Rhodigini mei utuntur. Danacem uocabat item nominationem, quæ Charonti porrigerent paludem Stygiam transmissuri. Cuius etiam sit mentio in charonte apud Lucianum, meminerit in Psyche fabella Apuleius, atq; item in Collectaneis Plut. Byzantiorum numus ferreus erat, Sicut & Spartæ, Cuius pondus magnum quidem erat, pretium fere nullum, aceto insuper uihebetata. Vnde numum Spartanū per Paræmiam enūciamus de re conatus magni, emolumenti nullius. Numi ferrei meminit Aristoteles oconicon. II. necnon Stannæi, & Ænei, Dionysius Siciliæ tyrannus, Syracusanus perpulit etiā Stanneo uti. Aristoteles item in Tarentinorum politia, Illos scribit, uſos numo, in quo Taras esset Neptuni filius, Delphino uehens. Et in Agrigentinorum ite Rep. cuidā irrogatā mulctam Litrarum triginta, pedit. habet uero Litra Oboli Æginæi pretiū. Decalitur Stater erat Corinthius, obolorum decem. Tetracina attica legimus apud T. Liuium duobus locis. Qui etiā Cistophoros nominat. Quorum antea meminerat pro domo sua M. Tullius. Sed & in epistolis ad Atticū, An Cistophoro inquit, pompeiano iaceamus? Sunt q; digestorum Libro XVI. Titulo depositi, lege Publica, Cistophoros putet reponēdos, ubi mendose legantur mō Cistrophinati. Illi quoque nō ptemiserim, Phedona arguū signasse numos pmiū, a qbusdā tradi. Q & Libro octauo scribit ite Strabo. Oboli Erichthoniū Atheniēsiū, et Lyciis Xenophanes Lydis hoc attribuit. Naxii uero Aglosthenes. At in Apologetico Septimius Florus Saturnū principē numos signasse, pedit, atq; ideo Ærarii præfidē crediti. Mitylenæi Sapphus imaginē numis insculpebat. At Homæi Chii, a quo et numū nomē accepit. Sicuti

Strabo docuit. Afis uero puegæ Delphini insidentem Dardanis Gallogæ pugnam. Aspendii palæstas. Rhagini leporeæ. Cephallenes Equû, Thasii Perfen, Argiui murem, Troezenii tridentem, quia illic religiosissime Neptunus colitur, Plut. tradente. In quibusdam Græcorum monumentis ita inuenio, Pompiliû Numâ ex ferro, & ære primû cudisse numismata, Quæ ex proprio Auctoris nomine sint Numia appellata, cum ante illum scortea, & ostracina pecunia impleter ufum. Quod a Tranquillo fuisse literis traditum idem producit Græci. Legimus tamen alicubi, Populo a Numa Congiarium datum, Affes ligneos, & Scorteos. Numi scortei meminit item Hieronymus. Sed & Donatus ad hunc sensum illud enarrat Virgilianum, Taurino quantum possent circumdare tergo. Scribunt tamen græcæ linguæ scitissimi, Numum non esse Romanæ pecuniæ nomen, Sed græcum, eorum, qui sunt in Italia, ac Siciliæ collimitio, Quoniam Epicharmus in Chytris uerbi eius mentionem faciat. Et Aristoteles Tarentinorum numisma proprie dici Numum tradidit. A dulcetina numisma ta reperiio dici Paratypa, Et Paracharagmata. Qui uero id cudunt genus, uocari Paracharactas, Parafemos item numos notæ appellari eiusdem ex oratione contra Aristocratem liquet. Sic uero nuncupatos ferunt, quod a Numulariis ita subsignarentur, Vt improbitas fieret manifesta. Hinc apud Demofthenē pro Ctesiphonte Rhetor figurate dicit Parafemus. Argentum factum in historiis sæpissime leditamus, id esse uidetur, paratû, non rude, sed elaboratum, cælaturû, nam quæ absoluta, parata, sunt, facta eruditioribus dici solent, Sicuti apud Martialem, Tu factam tibi rem statim putasti, distinguif tamen a Signato, quod ex Seneca cognoscimus de beneficiis primo, Libentius donabo argentû factû, q̃ signatû. T. Liuius Ab V. C. libro XXXIII. Cautum erat, quo ne plus auri, & argenti facti, quo ne plus signati argenti, ac æris domi haberemus. Apud eundem etiam illatum infectum argentum quandoq; obseruauimus. Apud Paulum, Octauenus ita diffinit, Infectæ materiæ pondus, Signatæ uero numerum, factæ autem speciem dici oportet. Assaria pro obolis posita legimus, nam & Assen pro re minima apud Ciceronē pro Quintio adnotauimus. Assen inquit, sese negat daturû, nisi prius de rebus, rationibus q̃ omnibus Societatis decidisset. hinc illud paromiodos in Carmine obsecro. Non assis faciunt, cunq; recta. Cui consimile illud Catullianum, Non pili faciunt Cohortem. Eleganter item Seneca, Emas, non qd' opus est, sed quod necesse est, quod non opus est, assen carum est. Scribit Alicarnasensius Dionysius in Menenii multa, assen fuisse æneum numisma libralis ponderis. Plut. quindecim milliû assium multam Camillo irrogatam refert, qui numerus inquit, ad argenti rationem mille, ac quingentas constituit drachmas. Nam Assis argenteus erat, & hic ex decem æreis Denarius uocabatur. Libræ pondus æris inquit Plinius, imminutum bello punico primo, cum impensis Resp. non sufficeret, constitutumq; ut Asses sextantario pondere fererentur. i. duarum unciarum, pretio tamen libræ unius seruato. Sicut Annibale urgente, Vnciales facti, & Semunciales lege Pappiana. Sextantarios Asses non tacuit item Festus. Sextium denariû dici, Ledit est, quia in sex uncias, hoc est sex obolos, ut ait Celsus, diuiditur drachma, quæ latine uocetur Denarius. Sed quod Plinius ait in Assen sextantario quinq; partes lucrifactas. Ita intelligendum, ex assen uno librario sex fuisse factos, qui tantumdem ualeret, Dipondiû item assen, idest duarum librarum quandoq; fuisse appensum, scimus. Caiani asses uidentur dici a Caiis inscriptis. Inuenio alicubi apud Græcos nuncupari νοβία χυμματα, idest nothias pecunias, hæ uero sui generis non sunt, Sed ita appellantur, quæ ex paternis bonis contribuuntur Nothis, idest Spuriis. Erant uero drachmæ ad summum mille, meminit contra Aristocratem Demofthenes. Sed & apud Aristophanem uideor Legisse quippiam. Sic & Hyphonia pecunia uocatur Domestica interfecti alicuius erogata a cædis auctore, ne suum persequantur ius, meminit Legum sextodecimo Theophrastus. Porro nec omittendum uidetur, Numum, ac Denarium exigui admodum fuisse pretii. Quod Varro Terentius ostendit apertissime, Vbi Columborum par Coloris boni, boni q; feminis uulgo uenire solitû ducitis numis, aur etiâ q̃dringetis denariis, scribit. Obseruauim⁹ apud eruditissimos, Sagittariû dici numisma Persicum, a notæ genere ita nuncupatum, hi autem non alii erant, quam Darici, auctore in Apothhegmatis Plut. Ex quo celebre manauit in posteros Ageilai dictû, se ex Asia pulsum triginta millibus Sagittarior. Cû Persæ Rex ea numorū summa corruptis p Timocratē Atheniēsis, effecisset, Vt is de quincia decederet, qd' & in puerbiû uenit, deiis,

uenit, de iis, quā pecunia de gradu deiiciunt, qua nil non expugnat. Nam Macedonū Rex Philippos dicere solebat, nullā prorsus uideri inexpugnabilem arcem, in quam onustus auro Afellus summitti posset. In Germania scribit Tacitus, Serram fuisse numi notam, unde & Serrati dicebantur. Illud præterea sciendum, numis quādoq; apponi solitum numerum, quo colligere pretium, quam notam Æram uocabant. Lucilius hæc est rō peruersa, Æra numeri est subdusta improbe. Nec me fallit, Astrologos non recentioris modo, Sed Veteres quoq; ut Ptolemæum & Theonem, tēporis initium, quale foret natiuitatis Christi, uel aliud illustre principium, quo supputationes incipiunt, Æram item uocare. Tenedius numus in ueteribus memoris uel celeberrimus est, Quoniā Tenedius Rex olim sanxisset lege, ut Mœchis utriq; si deprehenderentur, caput securi præcideret. quā legem in filio quoq; rigi de seruauit. Quare in numo illic percussio custoditū, Vt a parte una Securis ab altera facies duæ ex Cervice una prodeuntes signarent. Illud uero suppondii loco adieciisse, non obseruit. Sacellum capi pro marsupio, quod & Balatium uocant Græci, Vnde & Balantiotomi apud Aristophanem, Qui de Zona propendentes crumenas præcidunt. Ab Sacello Sacellarios inflecti animaduertimus. Trapezitarum Thema in Plut. moralibus nō semel inuenio dici de pecunia apud Numularios deposita. Nam & Thematisimū in Architedandi rōne positum, Stationem interpretantur, quæ decorem operibus parit. Veluti cum Ioui, fulguri, Soli, Lunæ, Cælo hypæthra. i. subdialia constitui debere templa proponimus, At Mineruæ, Marti, Herculi dorica feueritate, nullis admodū delitis. Veneri Floræ, Proserpinæ, fontium nymphis lasciuia Corinthiorum, florida q; exornatione cum foliis, Volutis q; Iunoni, Dianæ, Libero patri Ionica mediocritate. Epithema uero additamentum signat. Thesis autē est Præstantis in philosophia Viri *παραδοξος ὑπόληψις*. i. opinio admirabilis, Sicuti Antisthenis illa, *ὅτι ἔστιν ἀντιλήψιν*. Quæ si obrepit in plures non inurbanos, iam *αἰσχρὸς*. i. Sedita nuncupatur. Sed inter pullatos, Gregales q; *κρινὴ ἔννοια*. Cibdela item uocant, numismata oblesæ, & adulterata, dicuntur sic, quasi *ἄπο τῶν ἁλῶν διδύλακται*. i. a Chiis corrupta, uitiata q; per literæ soni pinguioris demutationem in exilem. Cibdeliam etiam argēti sordes nuncupant, figurate uero etiam imposturam, sicut *κεδνὸν ἄλγος* imposturam facere. Æris appellatione Aurum item cōtineri, Vipiano credimus. Policam numismatū artem esse, tradit Plato, unde Numismatopolica res dicitur quandoq;.

¶ Symbolica Simulacrorum additamenta enarratur. Seneſus anguiū, siue Leberis, aut Syphar. de Testudinis Carne. Epicrotos quid. Caput III.

Æstudinem nō modo Numismatū fuisse notā, quod paulo ante astruebamus, Verū etiā Secreti, ac Silentii Symbolum, ex ueteri nobis lectione, tanquā cella quadā proma affatim suggerit. Hoc enim argumēto Heliētib⁹ Phidias Venere fecit, quæ testudinē calcaret, opertius implicatus q; cōmonstrans, Esse muliebris decoris, ædes custodire, ac Silentium. Vxoriū qppe ornamētū est, aut cū marito, aut p marito loq. Nam & Ægyptiis mulieribus inde uti calceis, nō fuit patrii moris, ut ita domi se pertinere, quodāmodo cogerent. Cæterq; Phidias solemter prudentiam indicat illud quoq; Quod Pallados Simulacris Draconē apponeret plueuerat, ueluti amba ge tacita innueret, Virgūculas puigili cura indigere, ut pudor castus seruet, illibatus q; Per uulgatum autē, Ædiū, Adytos, Oraculoꝝ, nec nō Thesaurorū custodiæ præfici Dracones. Sed & Salutis, Æsculapii q; simulacris id ipsum subiciiebāt animal, Vt in Symposiacis Macrobius scribit, Solis argumento, & Lunæ, quo salubri temperamēto humanis præstat corporibus, ut uelut infirmitatis pelle deposita, ad pristinum reuireſcant uigorem, sicut reuireſcere Dracones uiſunt, pelle sequeſtrata, quā nūc Seniū, nūc Seneſcutē appellat Plinius. Leberida græci. Callimachus in Hecale ēt Syphar. Symbolica uero id genus multa in Veteribus imaginibus curiosos deprehēdat lector. Nā in Creta Iouis simulacrū pñingi, exculpiue, aut ex are duci solitū accepimus, *μυλῶν δῶτα*, hoc est aurib⁹ nullis. Quādo Principē Virg, & oībus late dominantē audire addeceat neminē, Sed id demū pſeq, qd dicitur rōnis exantē, & iustitiæ nufquam præflorata integritas. Adiciamus porro, quod sit Capiti huic auctarium, Obseruatum nobis de testudine illud etiamnum quinto halieuticon ex Oppiani Interprete, Testudine inquit, si quis uestatur, deglutiat uel *παλιμύως*, multum inde iuuari. Si uero *πρὸς κάρπον*, læſionem fieri manifestam, enata inde Parocemia, *χελώνης κρέας ἢ φαγόν*, ἢ *μὴ φαγόν*.

γῆν. Testudinea carne aut uescendum, aut non omnino uescendum. Paucitas Strophos facere narrat, id est Tormines. Copia uero detergere, atq; expurgare. Illud obiter adiecerim, Epicroton dici pautam, & complanatam terram, ubi incubet Testudo.

C De M. Euangelista, & Antonio Anachorita. Vatiens historia, qui sinistra manus digytos absciderat. Scuti gestatio. Infertorium quid, & quid Telamon. Item Hostorium. Pliniana Lectio asseritur. Item de Porpace, & Ochano. Nicij scutum. Pelta amazonica.

Caput IIII

Arcum Euangelistam Dei electum post fidem, Hieronymus scribit pollicem sibi amputasse, ut Sacerdotio reprobis efficeretur. Sed & Antonium Anachoritam ne allegaretur Episcopus, Laëam sibi auriculam ferro præsecuisse legimus, nata inde theologis quaestione ambagiosa, Liceat ne cui seipsum admutilare. At in literis nostris Cn. Varienum prodit historia, Qui sinistra manus digytos, ne bello italico militaret, absciderat, bonis publicatis, æternis uinculis puniendum, Senatusconsulto esse sancitum. Vsu uero scuti eo facto is se priuasse uidebat, quod sinistra manu capi solitum, Ælianus testis est, Qui ait, Scipionē ostentanti afflabre scutum militi dixisse, non in Laëa, Sed in dextra homini romano spem ponendam. Cleomenem uero Spartanorum Regem docuisse tradunt, Clypeum non ex annulo suspensum, Sed Brachio infertum gestare. Et Plinius Libro tricesimo tertio, Qui annuli usum primus instituit, cum dantier fecit, Laëus q; manibus, ac latentibus induit, cū si honos securus fuisset, dextra fuerit ostentandus. Quod si impedimentum potuit in ea aliquod intelligi, etiā infertorii usu argumentum est, maius in laëa fuisse, qua scutum rapitur, hætenus ex Plinio. Hærmoleos tamen undecunq; Vir doctissimus eum locum ita restituendum opinatur, Vt nunc Confertoris usu, nunc Sertoris reponat, lectione publica (Quam tamen nō ut Idiographā semper probamus) expuncta, & uerbo eo bellatorem intelligat, ut in iure manu confertum apud Ciceronē, & Gellium, nam & Desertores a Scuti reiectione Rhypaspides græce nominantur. Sed qd si in Plinio luxandum, mutandum ue est nihil? Vt Infertorium accipiamus Scuti lorum annuli uice inter quod, & ipsum scutum infertamus manum. Vnde apud Virgilium, Clypeo q; sinistra infertabam aptans, Vt ea sit Vocis huius desinentia, quæ in hostorio est, & Amatorio. Signat autem Hostorium radium, siue instrumentum, quo raduntur mensuræ, unde etiam prouerbium, Sine radio cumulare, seu absq; hostorio, quod est affluenter, & ultra mensuram congerere, Plautus, Dii, Deæ q; omnes tantam nobis lætitiā, tot gaudia sine radio cumuletis. Infertorium Græci Telamona uocant. Vt apud Homerum Iliados secundo, ἰσρώσει μὲν τευ πλακῶν ἀμφὶ στήθεσσι, καὶ πόδες ἀμφιβρότης, quāquam uidetur Poeta idem operis eiusdem Libro XXIII. Ensis Lorum etiam appellasse Telamona. Vt sic, unde propendet Scutū, etiam dicatur Telamon. Sed & Linamenta præcepta Vulneribus peraccommoda Herodoto dicuntur Telamones, uel fasciola potius, quibus oblata membra obligari solent. Nam Vitruuius Imagines hominum columnas ædium fulcietes, aut ipsa ædificia, Atlantes dicuntur græca uoce, Latina uero Telamones, Nam Seruius Grammaticus scribit, Nilum latine Melonem dici, Atlantem Telamonem. Id cur ita, ignorare se, Vitruuius ingenue fatetur. Omnino duplex in scuto uisus nunc Lorum, altero pedit ab humeris, Alteri insertat manus de priore apud Homē forte rectius intellexeris. Nā & Iamblichus ita scribit, ποδὲ βαλὼν δὲ ποδὲ πᾶς χεῖρας αὐτὸς πλακῶνας προσήλκας τὴν κλίην. Certe Eustathius in Homeri enarratione, Telamon inq; est Latius Lorum, quo fert scutū, unde & ἡ κρηπίς dicitur. i. Anaphoreus, ἀπὸ τῆς ἀναφέρειν. Iulius Pollux Onomastici septimo, Sindon inq; ægyptia qdem est, signat autem opertorium, quod nunc Microfisci dicimus. Est & alicubi Telamon Sindonites. Idem libro quinto Telamoniam uocat Latius Lorum clauis suffixum, quo Venatorii Canis Latera præmunijuntur. Sciendum porro Infertorium ipsum dici item Porpaca, siue is foret annulus, siue annulo quid simile, quod Homeri tempora non nouerant, nam etiam Porpax annulus uocatur. Sed non qui digytis gestetur. Præfert hoc Epaminondæ historia, Qui Campestrē, planam q; regionem belli esse dicebat Orchestram, quam nemo quiret obtinere, ni manum porpaci infertasset. Vocatur item Ochano, quo circūagi in orbē Scutū posset, propterea templis quandoq; dicata sine Ochani

sine Ochanis scuta legimus, ne ad belli usus detraherentur. Nam & Eustathius Ochanon τῆς ἀσπίδος κερῆτιμα interpretatur, ἀπὸ τῆς ἔχνης, alibi Ochanum cum Porpace idem facit. A' Caribus Ochana videntur excogitata primum, Nam Carica dicuntur, unde est Anacreontis illud, καρικαρχὸς ὁ λείων. Sicuti Caricas dixit Crisitas Alcæus. Fuit quoque ueteribus scutum Læseium, quod Anaphorea non habebat, Sed in medittullo iugum. Sunt qui eo nomine scutum intelligant oblongum, Aut breue, corioque confectum crudo, & proinde pilosum, ex quo sit etiam nomen, quasi λακκον. Sed addit Herodianus tegumenta corporis omnia, quæ manu sustineantur Læua, dici Læseia. Illud obiter dictum hoc loco sit, Nicia scutum ab auctoris celebrari, quod esset auro, & purpura splendidum. Amazonicam pel tam Xenophon scribit, hederæ folio fuisse confimilem, Sed & Coracinum in Nilo piscem dici quoque Peltam inuenio.

¶ De Gemoniis Gradibus, Et cur sic dicantur. Item de Gradibus Castoris, & Aureliis. Locus Ciceronis explicatur. Suppliciorum genera plura. Cap. V.

Emonio gradus diritate supplicii in Romana historia infames, ex paulo elegantioribus, neminem puto latere. Nam M. Claudium, quod foedam cum Coris pacem fecisset, hostibus deditum primo accepimus, factumque eius rescissum, libertatem adeptam, mox et Spiritum extinctum. Corpus contumelia Carceris, & detestanda Gemoniarum Scalarum nota foedatum. Dicti Gemonii gradus, quod locus esset gemitus, & Calamitarum. Nam quod aliqui augurantur de Gemonio auctore, parum conperi. Gemonios gradus apud Plinium inuenies libro octauo. Cornelius item Tacitus, tunc inquit, confossum, collaceratumque, & abscessu capite truncum Corpus Sabini in Gemonias trahunt. Gradus, uel Scalæ dicebantur, quantum coniectura ducor, quod surrectus foret locus, ac gradibus quibusdam conscenderet. Sicuti apud Græcos assidui Gradus erant, de quibus ad Q. Fratrem Cicero, Deinde inquit, eius opera repente a Græcostasi, & Gradibus clamorem satis magnum sustulerunt. Eum locum Patauii Provincialibus Scholasticis cum explicarem, dixi, mihi intelligendum uideri de Gradibus Castoris, auctoritate Ciceronis maxime, Apud quem in oratione pro modo sua sic legimus. Cum uero inquit, gradus Castoris conuelliisti, ac remouisti, tum ut modestetibi agere liceret, homines audaces ab eius templi aditu, atque ascensu reppulisti. Aedem uero Castoris, siue Castorum, fuisse in foro, ex Plinio liquet, ac cæteris. Videntur tamen & in foro Gradus Aurelii fuisse, ut ex oratione pro Flacco esse manifestum potest. Hoc nimirum est illud, quod non longe a gradibus aureliis hæc causa dicitur. ob hoc crimen hic locus abs te Læli, atque illa turba quaerita est. Sed & pro Cluentio apertius, Gradus illi Aurelii tum noui, quasi pro theatro illi Iudicio ædificati uidebantur, quos ubi accusator concitatis hominibus complebat, non modo dicendi ab Reo, Sed ne surgendi quidem potestas erat. Verum ut ad alia pergamus, scribit Plutarchus Galbæ caput multifariam caesum, & omni contumelia affectum, si ille postremo in eum locum abiectum, in quo eos necant, quos Cæsares supplicio dedunt. Vocatur inquit, locus Sestritium. In Græcis tamen Codicibus scriptum inuenio, σισέτριον, quod non aliter latine inaudias, quam Sestertium. Tarpeia inquit idem Plutarchus, uocat Capitolii saxum, è quo deturbari Sontes, moris est. Hinc Oratius Sermonum primo, Tunc Syri Damæ, aut Dionysi filius audes Deicere e saxo Ciues? aut tradere Cadmo? Eum uero locum exponens Porphyrio, Tribuni pl. inquit, damnatos de saxo Capitolii precipitabant, adiciitque, fuisse Cadmum notæ crudelitatis Carnificem. Etiam si Cadmo legunt alii, uinculi genus eo intelligentes uocabulo. Quanquam multiplex est in Græcorum doctrina eius uerbi notio. inter alias ea maxime aridet, quod sic dicebatur reticulatum Cadisco, rum operculum Coli imagine quadam, desuper latum. infra angustius, ne immissa suffragia dilaberentur. Metellum Plinius scribit, a Catinio Labeone, tribuno pl. ad Tarpeium esse rapum, ut precipitaretur, meminit & Lucretius. Carcer, & horribilis de Saxo iactus eorum. Vtbera, Carnifices, robur, Pix, Lamina, tedæ.

Quo in loco etiam Tunicam signare uidetur, quam dicunt moleſtam, quia ignium alimen-
tis illita, & intexta, ut Seneca docuit, ac mox ſuccēſa cruciabiliter obuoluit nocētes am-
bebat. Vngula item tormenti genus erat. Cuius meminit Cyprian⁹, Eusebius atq; item Ter-
tullian⁹. Apud quem Afcias, & Runcinas inter instrumenta ſauiticiæ diligens lector inueni-
et. Rotæ tormentum Germanorū fere peculiare cenſetur. Ita tamen, ut eius meminerit Ari-
ſtophanes Pluto, ἐπὶ τῆς ῥοχῆς γὰρ διὰ δ' ἐκείνους ἐλόντων ἐπείν, & πῶλον ἔρχεται. Rotæ
torqueri te illic, neceſſe eſt, ut exculpatur, quod perpetam feciſti. Inibi Interpretes adnota-
runt, Seruile id fuiſſe ſupplicium. Alioqui Rotæ inferuntur noxii, & membratim rotarum
conuulſi radiis lentitudine mortis maximo cruciati perimuntur. Cētronas inuenio poſitos
pro ſuribus manuſtariis, Quoniam, dum in quæſtione haberentur, ſtimulos, quæ uocant
Centra, illis admouere mos fuit, unde Centrotypi uocantur, qui ſtimulis equos exagitant,
Aurigæ. Quoniam eſt & Centron Straguli genus ex diuerſis conſarcinatum, quod Lumē-
tis iniicitur, ex quo item ex diuerſis cooprata, concinnatæq; compoſitio Centron nuncupa-
tur, quod genus ſunt Homero centra. Nos Centonem dicimus, ſimplex plebecula Celonē,
dictione paululum modo luxata. Sunt qui Centronis nomine Coniuratorum intelligant,
quod ſit ueluti Centropyos, Auctōr Ariſtophanis Interpres in nebulis. Fiducias accipiunt
pro tormento, quo ab tortore Sōtes ſuribus, alligatis manibus a tergo, torquentur uulgo.
Eius certatim meminerūt omnes, Seneca, Fabius, Cæteri. χυμπίος a græcis dicitur ge-
nus id cruciamenti, aut compar. Saxi adobruere, Macedonici moris erat. Apud quos item
Coniuratorum cognati omnes deuotis capitibus, ad ultimum petebantur ſupplicium. In
Perſide Nocentum ueſtimenta, & Tiaras auellunt, cæduntq;. Illi uero ubertim flentes ap-
precantur, deſinant. Hyſtrichis item erat inter instrumenta, quibus diſcuterentur nocentes,
uidetur ex ſetis ſuillis flagellum fuiſſe, unde & conſlatum eſt nomen, quaſi ex ὑάων ῥεχών.
Duo imprimis ſupplicii genera fuiſſe apud antiquos Romanos inuenimus. Aut enim pūe
bantur morte maiorum, qui capitalem fraudem admiſiſſent, hoc eſt pendentes ſurca nudis
corporibus, & ad mortem uirgis caſi, ut interpretatur Tranquillus in Nerōe, aut ad ſcalas
Gemonias trahebantur, hoc eſt inſerto Gutturri unco producebantur in harenā, ubi poſtea
pendentium crura frangebantur, & igni iniecto ardebat. Sicuti in Claudio Suetonius com-
memorat, Et Nero exercuit in Chriſtianos. Quibus ardētibus in uſum luminis eſt uſus. Do-
mitianus etiam faces per obſcœna immitti iubebat. Cæterum id ampli⁹ animaduerſiōe di-
gnum, Supplicium morte maiorum a Cicerone in Piſonem intelligi, cum ſecuri Caput præ-
ciditur. Morem autem uerberandi, & de condemnatis ſummum ſupplicium ſumendi, e Græ-
cia manaſſe ad Romanos, Auctores habemus certiffimos. mox uero Porcia lata lex eſt, ſicu-
ti Cicero in quadam quoq; oratione inuuit, Et leges item aliæ paratæ, quibus exilium dāna-
tis permittebatur. Verberaſſe, aut necaſſe Romanum Ciuem, impium cenſebatur. Nam &
pro Q. Ligario M. Tullius ſignificat, Externorum eſſe, morte dammare. hinc celebres hi-
ſtorici ſcribunt, Syllam primum Romanorum eſſe inuentum, Qui morte mulſtaret. Sunt
qui in metallum damnantur, Quiq; in opus metalli. Interſitium modo in uinculis eſt,
Nam qui in metallum damnantur, grauioribus premuntur uinculis, inquit Vlpianus,
itemq; refuſa ex opere metalli in metallum damnantur. Ex metallo grauius coercentur.
In Calcarium quoq; & Sulphurariam damnantur aliqui. Verum poenæ hoc genus metalli
item ſunt. In miniſterium metallicorum ſœminæ damnari ſolent in perpetuum, uel ad tem-
pus. eodem modo & in Salinas, & ſiquidem in perpetuum, quaſi Seruæ conſtituuntur poe-
næ. Sunt & qui in ludum damnantur uenatorium. Vltimum ſupplicium mortem ſolam in-
terpretamur, inquit Celfus. Caſtigatiōem fuſtium, Virgarumq; ſupplicium inuenio docte,
ſcitæq; Fuſtuarium dici. meminit eius uocabuli Seru⁹ Aeneidos ſexto. T. item Liuius Ab
V. C. libro quinto, fuſtuarium inquit, meretur, Qui ſigna relinquit, aut præſidio decedit.
Polybius auctōr eſt, in libro de tribus politis, duo imprimis Suppliciorum genera fuiſſe in
militiæ diſciplina, Decimatiōem, & Fuſtuarium. Fuſtuarium quidam fuſtigationem inter-
pretantur. Modeſtinus quoq; Iureconſultus inter poenas militares fuſtium caſtigatiōem re-
cēſet. Fuit qui fuſtuarium apud Ciceronem interpretaretur pro eo, qui flagris cedit. Sed id
quàm recte, uiderit ipſe. Hūc utiq; Virgatorem a Plauto dici, legimus. Calliſtratus Iurecon-
ſultus, digeſtis de poenis, inter ea, quæ corporis coercionem continent, fuſtium ammonitio-
nem,

nem, flagellorum recenset castigationem, uinculorū uerberationē. Marcellus sentire uidet, Liberum cædi fustibus, flagellis. Seruum. Scopare in fustium, uirgarum; q; ammonitione usurpat simplex. Vulgus. Quo tamen etiam scientissimus, ac eloquentissimus utitur Hieronymus, cum in Esaię tralatione ita scribit, Scopabo Babylonem in Scopā terēs, dicit Dominus exercituum. Dignum uero scitu est, Scopam dici a Græcis κἀρμαι. Coremia, ἀρὰ τῷ κορμῷ, quod Scopare, ornare; q; nobis indicat. Vnde illud apud Aristophanem elegantissimum, μὴ κἀρει τὴν ἑλμάδα, nescopes Græciam, idest ne in desolationem redigas. Sic enim loquebantur antiquiores Græci, ubi imprecatione acrius uti uellēt. Sicuti apud Menandrum, ἐκκορθεῖς οὐρανὸν, idest ample perea, destruaris; q; congruit aptissime cum Hieronymi tralatione. Porro Cratis item supplicium inuenio apud priores. Id fere erat, cum q; deiectus in aquā, crate superne iniecta, faxis; q; congestis mergebatur. Anchoram item ferream scribit Plut. solitum fuisse Pausaniam ceruicibus eorū, quos crudelius castigaret, subnectere, ac totum diem ludibrio stare coegisse. In puteum præterea demergi cōsueuisse, qui cruciabiliter punirentur, ex Plautino penu licet agnoscere. In quo & Laminas ardentes adnotauius, Quarum etiam Gellius meminit, & Eusebius. Neruū appellabant ferreū uinculum, quo im pedirentur Pedes. Plautus eo quoq; Ceruices uinciū ait. Hinc apud Gellium Catonis festiūum adagium. Priuatorum fures in neruo, & Compedibus atatem agunt. Publici in auro, & purpura uiuuntur. Icrion Græci instrumentum uocant, quo cruciabantur Martyres. q̄q; pro patibulo item positum inuenio. Cæterum illud memoria dignum, quod est apud Thucydidem obseruatū, Cōsueuisse Athenienses Cenotaphiis eorū, q; infelicitur decubuerāt, q; q; in Attica sepulti non erant, Icrion apponere. Sunt q; ea uoce significari tabulata putent, aut etiam surrecta omnia, atq; etymiratione aspirationem addant. Vnde Icriopoi dicunt, q; circa forum tabulata compingūt. Paratilmos supplicii genus erat, quod pauperioribus in adulterio deprehensis irrogabat, siq; dem ditiores pecunia se redimebant. Inopi expilabat sedes. unde & nomen, nam παρατίλμασθαι euelli signat. Erat eorundem Aporaphanidos quoq; cum in anum intruderent Rhaphani, aut qd eiusmodi, ut est apud Catullū. Tympana in Aristophanis Pluto, Ligna sunt, qbus caderent nocentes. Vbi etiam Cyphon nominat. Id uero ligneum erat uinculū, siue, ut nūc, etiam ferreum. Vulgus Berlinam uocat. Quidam etiam κλοιὸν dicunt, aut Calion. Vnde improbis quoque Cyphonis adhæsit nomen. Et Cyphonism⁹ pro supplicio. Quāq; est item in curru pars dicta Cyphon. Velut sub ea Virgæ Hypocyphonia uocant, & Cyllobantes. dicūt Cyphon ἀρὰ τῷ κύφῳ, idest a Capitis proclinatione, nam & incuruati dicunt Cyphalei. Sed Cyphella nubes appellant ab occultandi potestate, quia cæli adimant aspectum, quasi Crypella παρὰ τὸ κρύπτειν. Apud quosdam ita cautum animaduerto, Vt qsq; per audaciam legum placita risui habuisset, diebus uiginti in Archiuo uinctus Cyphone perseueraret nudus, melle, ac Lacte delibutus, Vt apibus, muscis; q; esset pabulū. dilapsis uero iis, muliebri induit ueste deturbaret in præceps. Aulam uero dicebant Locum, quo ducerent damnati. Quem mox Iuniores ἀρχαῖον, idest Archiuū appellare cœperint. At siq; mortem sibi adiuuisset, moris Atheniensiu fuit, manum, quæ hoc peregrisset, abscondere, ac seiunctim a Corpore humo contegere. Abigcos Vlpianus scribit, cum durissime puniuntur, ad gladium damnari solere.

¶ Furum supplicia diuersa. De Dracone Legulatore. Furū species aliquot. De Læce, ac Licio. Item de Laro, Larco, & Sacculariis, & Balantiotomis. Cap. VI.

Voniam uero in digyτος quodammodo Suppliciorum, quibus usos ueteres comperimus, genera mittere est uisum, non in scitum, improperum; q; fortasse fuerit, etiam constitutas furibus poenas exequi, quas pro morum consuetudine diuersis in locis fuisse uarias accepimus. Siq; dem Draco, quem sanguine, non atramento leges conscripsisse, proditum est, Qui; q; omniū Princeps Atheniensis populo tulisse easdem memorat, Qualecūq; admissum foret furtum, mortis poenam irrogauit Auctori. Hūc ferūt in Theatro apud Aeginam præfocātū, sepultum; q; petasos, uestes; q; omnifariam coniectent⁹ in eū uniuersis. Mox & leges antiquatas, abolicas; q; non qdē decretis ullis, uerū tacito, illiterato; q; cōsensu. Solon factus & ipse Legumlator,

mitioribus pœnis adortus morum emendationem, Dupli pœna uindicandum, sanxit. Decemuii pro furorum imparitate dispariles induxerunt Suppliciorum metus. Quippe manifestum furem, quod & Caius repetit digestis ad legem Aquiliam, tum demum necari indulerunt. Sed clamoris tamen testificatiōe, ut Caius inquit, si tenebrarum beneficio sese in facinus insinuaſſet, aut Luce quoq; Si telo se tueri ausus foret, quo euaderet. Ceteros id genus, si liberi forent, uerberibus subiecerunt. addictos ei, unde furtum factum foret. Si Serui, a Verberibus etiam de saxo dari in præceps permiserunt. Pueros impuberes Ad Prætoris arbitria reiecerunt. Qui & factam noxam fanciret. Erant uero furta, quæ per lancem, Liciumq; concipi dicebantur. Puto, quia Qui in alienam domum expilandi proposito ingrederetur, Sicut Qui Magistratibus præministrabant, Lictores Licio præcingebatur. Lancéq; ante oculos obtinebat, propter matrum familias, aut uirginum præsentiam. Liciis uti in ueneficio, ueteris fuisse moris, abunde Maronis ex bucolico ludicro Carmen comprobatur, implicandæ, obturbandæq; mentis gratia, sicuti Liciis implicatur Stamé. In hoc furum genus perinde uindicatū, ac in manifesti furti reos. Cæterum & hæc mutata cū temporibus, interpolataq; pœnarū sanctio, Quoniam in manifestarū furem Quadrupli constituta est actio. Manifestum furtum intelligi uoluerit priores, ut auctor Masurius scribit, quod deprehende retur, dum perpetraretur, hoc est, ut Græce dicam, ἐν αὐτοφώρῳ, siue ἐπ' αὐτοψῆς, idest in furto ipso, & in oculis. Sic enim reponendum apud Vlpianum digestis de furtis, ubi tempus inſcitia dictio græca obliterata pernoſcitur. Faciendi furti suis intelligitur, cum perlatum est, quo ferri coeperat. Furti concepti, item oblati pœna tripli est. Scitu digna sunt, quæ Vlpianus scribit, Si Vxor inquit, alicuius furi opem tulerit, furti non tenebitur, sed rerum amittorum. Quia uero non esse unum tantum modo genus fuge, liquet, Inueni, Quæ aris clām affidentes, ut oblata suffirentur, Bomolochos appellari tradant, quasi βομολοχοὶ λογώντις, idest circa altaria delitescentes, insidiantes ue. Quanquam & eo nomine dicuntur mendicabula in templis suppliciter cortogantia stipem, atq; item Tibicines, & Vates rebus diuinis adhibiti. Sed & Scurræ Bomolochi figurate dicuntur, Qui ue depicabiles, uilissimi q; possunt Lucelli causa etiamnum illa pati, quæ nec Sarmætus iniquas Cæsaris ad Menſas. Larum Comici pro furacissimo usurpant quandoq; nam est auis Laros uoracis natura, rapacisq; Sunt qui fulicam eo nomine accipiant, ut inde etiam Larius nuncupet. Larus de Auitii eius copia. Larum Theodorus Gaium interpretatur, Cui sit Color κωνιδενός, idest cinereus ut scribit Aristoteles, qui etiam Laron nuncupat λακόν, idest album. At Cæpphum idest κέπφος fulicam reddit Theodorus idem. Laros autē Vas intelligitur, in quo feruntur Carbones. Depeculatores hoc est, qui publica interuertunt, Vocant iidem Molgos, & Amolgos a mulgendi consuetudine, quod dicitur ἀμύλγῃ. proinde ex aphæresi curare, facite dicti. Sunt in hoc genere & qui Balantiotomi græce nuncupantur, uelut Marſuphorum incisores. meminit contra Ctesiphontem Aelchines. Adducet inquit illum, ueneficum Balantiotomū, q Rēp. incidit. Hos forte Saccularios recte dixeris, ex Asconio.

¶ T. Liuii locus emendatur ex primo, ubi legitur, Lex horrēdi criminis erat. Item locus Plinii enarratur, de arbore suspensio eligenda. Cap. VII.

Ed enim quia de Suppliciis copiosius agere collibuit, fraudi non erit, opinor, Si ad Lacæos T. Liuii fontes diuerterimus, uiciatis, interpellatisq; codicibus latini opem pro uirili. In primo siquidem Ab V. C. sic ferme scriptum reperimus. Lex horrendi criminis erat, Duumuii perduellionem iudicent. Quam lectionem sciolis, ac male feriatis plerisque, quorum min⁹ intercutanea eruditio superficialia modo rimatur, ac discutit, plausibilem uisum iri, nō ambigo. Arridet enim pulſato circulo demum, quod obuium, quodq; ut dicitur, ex triuio est. At qui penſiculatus ex pendenti loco uerbi, criminis, reponendum uidebitur Carminis, quod respicit uetustatem, & eruditionem habet classicam. Legum siquidem dicebantur carmina nō crimina. Quod non constet, ad anchoras recurrendum, hoc est Veterum auctoritas aduocanda, qua maxime aduersus peruicaces stemus. M. igitur Tullius in Oratione pro Rabirio Posthumo ad hūc modum scribit. Nāq; hæc tua, quæ te hominem dementem, popularemq; deſectant. I, Liſtor, colliga

æt̄or, colliga manus, quæ non modo huius Libertatis, mansuetudinis q̄ nō sunt, Sed ne Ro- muli quidem, aut Numæ Pompili. Tarquini superbissimi, ac crudelissimi Regis ista sunt cruciatus Carmina, Quæ tu homo levis, ac popularis libentissime commemoras. Caput ob nubit, Arbori infelici suspēdito, hæcenus Cicero, qua in parte ne obrepere quæm suspicio potest, quātumuis in utraq̄ aurem dormias, Legendum esse criminis. Sed & de Oratore primo libro ita exaratum adnotauimus. Vt totum illud, uti lingua nuncupasset, non in duor̄ decim tabulis, quas tu omnibus bibliothecis anteponis, Sed in Magistri carmine scriptū uideretur. hoc uero loco Carmen signare præscriptum aut sententiam siue præceptum conie- ctamus. In quam notationem reperiās item de lege Agraria libro secundo. Sed & T. Liuius, Ab. V. C. libro XXXIX. Concione aduocata, solēne Carmen precatōnis fari prius quā populū alloquantur, Magistratus solere, auctor est, Sed & libro primo, Sua item Carminā Albani, suū q̄ iusiurandum per suū Dictatorem, suos q̄ Sacerdotes peregerunt. Et paulo ante, Quæ longo effata carmine non op̄e est referre. Sed utiq̄ de Carmine nō esse mi- randum, Afconius Pædianus facit, qui Verficulū pro uerbo, quod insolētius est, usurpaf se deprehenditur, cum ita scribit, tribus uersiculis enim ait, Accepi, dedi, reliqui, neq̄ uero mendum putet exemplarium. Id ex Cicerone est, Verrinarum tertio. Audistis quætoriam rationem tribus uersiculis relatam. In Epistolis uero ad Brutum, si crefert, breues tuæ litem, breues dico immo nullæ, tribus ne uersiculis his temporibus Brutus ad me? Cæterum quia in Suspendio Arborem infelicem nuncupat Veteris Carmē legis apud Liuium, & Ci- ceronem, Ad eam allusisse Plinius apertissime mihi uidetur, cum in præfatione naturalis hi- storie dicit, Ceu uero nesciam, aduersus Theophrastum, hominem in eloquentia tantum, ut nomen diuinum inde inuenerit, scripsisse etiam fœminam, & Prouerbiū inde natum, Suspendio arborem eligendā. In nodi huius explicatione cæcutire multos, palam est etiam si non insint Platonici nemi, aut Bæotia ænigmata, nec ex Vulturū nidis expositio pe- tenda foret. Siqui ergo hæcenus exudarunt in eo, iam opinor, desinent Saxum uoluere. fer- lices autem Arbores, ne hoc relinquamus inenarratum, Cato dixit, quæ fructum ferunt, In- felices, quæ non ferunt. Plinius auctor est, Infelices existimari, damnatas q̄ religione, quæ neq̄ feruntur unquam, neq̄ fructum ferunt. At Veranius de Verbis Pontificalibus, felices inquit, Arbores putantur, Quercus, Aesculus, Ilex, Sapinus, Fagus, Corylus, Sorbus, Ficus alba, pyrus, malus, Vitis, Prunus, Cornus, Lotus. Tarquinius uero priscus in Ostentatio ar- borum sic ait. Arborum, quæ inferum Deorum, auertentium q̄ in tutela sunt, eas infelices nominant, Vt quæ baccam nigram, nigros q̄ fructus ferunt. Cæterum nequid omnino dis- similem, potest ex Plinio ipso item Prouerbii ratio erui. Quoniam apud eum ita legimus, In Aulocrene Platanus ostenditur, ex qua pependit Marfia uictus ab Apolline, Quæ iam tum magnitudine electa est, Sed in eadem naturali historia legimus, Canes supplicia annua pependisse, inter ædem Iuentutis, & Sūmani in furcas Sambuceæ arbore fixos. Quin & ali- bi idem auctor Pyrrhi legatum facete lusisse scribit, in austriore gustu Vini, merito matrē eius pendere in tam alta cruce. Adiciamus uero & damnandi ritum, de quo sic breuiter Se- neca, Ascendit Prætor tribunal. noxiæ post terga ligantur manus. fit a' Præcone Silētiū. Adhibentur deinde legitima uerba, canitur ex altera parte clasticum.

¶ Plautini loci expositio de litera longa, quam Suspendiofi faciant. Cruciarī q̄, & Cru- ciantes, item Crucium. De Cruce scitu digna. Cap. VIII.

Orro in hac suspendioforum mentione non parer̄gon fortasse fucrit, ampli-
 P us aperuisse Plautinum Scirpum, in quem ueluti Latitans aquis saxum ple-
 rosq̄ iam impactos scio. Sic uero Staphyla anus inquit, Neq̄ quicquam meli-
 us est mihi, ut opinor, quā ex me ut unam faciam literam longam, Laqueo
 collum mihi quando obstrinxero. Scitum hoc uideri adagium potest, & aper-
 tum satis in eos, qui præpostere commoriuntur, præcluso, ut inquit Plini⁹, spiritu, cui quæ-
 reretur exitus. Cæterum sunt, Qui eius rationem parum, ni fallor, & scienter, & explorate
 intropexerint. Literam enim longam. L. dici uolunt, Sed hebeti prosum iudicatu. Dicant
 enim Viri doctissimi, quo probent argumento, pendet̄em hominem amplius, quā ubi suis

constat uestigijs, eam exhibere figuram. mihi utiq; parum liquet, nisi forte caligamus in sole. Quin doctius fuerit interpretamentum, ac perspicatius, Si ad T, literam græcam Plauti nos Sales retulerimus, Quoniam qui pendet eam plane reddit imaginem, Suspendiosi de functo obtinente uicem lineæ ex superiori parte in imam productæ. Trabes uero, unde laqueus destinatur, transuersam Elementi portionem fingere uidetur. Id ur ad hunc modum coniectemus, doctissimus facit Lucianus. Qui in libello, cui titulus est, *ἡ κηφονηται*, id est Iudicium uocalium, ad disquisitionem literam hanc uocatam a' Sigmate, ita coargui fingit, ut quæ furatinnam exerceret, & aliena uiolenter inuaderet, ex plerisq; dictionibus pulsa litera, σ. in cuius locum ipsa se nullis comitiis suffecerit. proinde uideri dignam, quæ in id cōtolleretur supplicium, quod ipsius exprimeret figura. Ea uero est crux, ac furca. Nam & Tau gallicum positum inuenies pro cruce apud celeberrimos auctores, quam ad eum construere modum Galli consueuerant, Et Hieronymus super Marcum Tau inquit, litera salutis signū demonstrat, & crucis. Immo uero & Crucis nomen Græcum, quod est *σταυρός*, non aliunde uidetur appellationem duxisse quāquam Grammaticis aliud uideatur. Video inquit Seneca, istic Cruces non unius quidem generis, Sed aliter ab alijs fabricatas. Sunt qui capi te in terram conuerso suspendant. Alii per obscœna stipitem agunt. Alii brachia patibulo explicuerunt. Cruciarios uero idem uocat Seneca, qui tolluntur in Crucem, Sicut Cruciatī as pœnas Sidonius Apollinaris. Cruciarios facitissime Plautus discipulos crucis appellat, Qui & Patibulati dicuntur. Sed Crucium uinum insuauē nominatur, & nimio plus austerum, aut asperum. Cruciantes equi apud Poetas creduntur fere, Qui tortores ab Grammaticis, & uulgo dicuntur. Scitu dignum illud quoq; est, Didymon Xylon a' Græcis exponi p eo, quod Romani furcam uocant, ueluti ex duobus modo lignis constaret, nam Didymon geminum dicitur. Præterea Supplicij huius Vlpianus commemorat, digestis ad legem Iuliam, de Sacrilegijs, Sed & Callistratus digestis de pœnis, Summum inquit, Supplicium esse uidetur ad furcam damnatio, item uiui concrematio. Porro quia de Cruce mentio est, non grauemur promere hic, quæ imprimis Studioforum digna auri bus arbitramur, ex monumentis excerpta clarissimis. Siquidem traditum ab Arabibus est, Crucis figuram uideri cæteras, quotquot sint, præstare. Quoniam Superficies prima Cruce describitur. Sin enim imprimis longitudinem habet, atq; latitudinem, primaq; hæc figura est, & omnium recta quam maxime, constansq; rectis angulis quatuor. Effectus uero Cælestium maxime per reftitudinem angulorum, radiorumq; refultant. Tunc enim Stellarū potestas præualeat, quando Cæli quatuor habeant angulos, uel Cardines potius, Orientis uidelicet, Occidentisq; & mediū utrinq; Cæli. Sic uero dispositæ radios ita coniungunt in se inuicem ut Crucem inde constituent. Propterea esse Crucem Veteres dicebant, tum Stellarum fortitudine factam, tum earundem fortitudinis susceptaculum. Ideoq; habere summam in Imaginibus potestatem, ac Vires, & spiritus suscipere Planetarum. Quæ opinio ab Aegyptiis initia duxit, confirmataq; uel præcipue est, Inter quorum Characteres Crux erat insignis, uitam eorum more futuram significans. Proinde figuram eiusmodi Serapidis pectori insculpebant. Adicit Hieronymus, Aues in furectum se attollentes crucis exprimere figuram, quod adorans homo, & natans item facit, Sed & nauis antenna cruci assimilata, sufflatur. Scribit porro Suidas, Theodosio Imperante, cum æquarentur Solo Græcorum templa, in Serapidis sacratio Hieroglyphicas esse compertas Literas. Quæ Crucis præferrent formam. Cæterum quod ad Crucis pertinet excellētiā, apud Aegyptios ante Christum humanæ Salutis auctorem inenarrabilem, non tam muneris Stellarum testimonium fuisse contenderim, quam Virtutis præfagium, quam a' diuinissimo Corpore fuerat acceptura. Nec illud omiserim, Diuina, ut equidem reor, agente ui, fuisse in adoratione ueterum Crucis item figuram summæ religiosam, Quoniam in ueneratione supplicij, dum ori dextram admouerent, Indicem super pollicem residentem, quod & tempestate hac fere a' plerisq; fit, exosculabantur. Quod Plinius quoq; significasse uidetur. In adorando inquit, dextram ad osculum referimus, totumq; corpus circumagimus. Et in Apologia item Apuleius. Si sanum aliquod prætereat, nefas habet, adorandi gratia manum labris admouere. hinc factum opinantur, ut Hebræi iuxta linguæ suæ proprietatem Deosculationem ponant pro ueneratione. Quod aduersus Rufinum Hieronymus testatum reliquit. Lego denique Christianos quandoq; Sarmen-
tios, &

tos, & Semaffios probrofe nuncupatos, quod ad fupitem dimidii affis reuincti Sarmen-
tis circumiectis amburentur, quod in hac fuppliciorum pragmatia compertum preteri-
re non fuit Confilii.

¶ Elementa Virtutum effe duo, Spem honoris, Poenæ metum. De Inferorum fuppli-
cis digna Scitu. Quomodo patiatur Anima, ex Platonicoz doctrina. Maronis Loca
explicantur duo. Caput IX.

Vo uero effe ueluti Elementa Virtutis ab Philofophiæ studiofis traditum, fci-
re uideor. Honoris Spem, ac Poenæ metum. Illa quippe ad honefta ftudia ala-
ciores reddit. hic deprauatos impet^{us} hebefcere cogit, tardiores q; facit ad ea,

d quæ a rationis libra uifuntur femota. hinc ad terrorem increfcentis audaciæ
poenarum genera octo legibus fânciri, M. Tullius fcribit. Damnum, Vincula,

Verbera, Talionem, Ignominiam, Exilium, Mortem, Seruitutem. At Summus ille Parens
Deus, A quo in hanc Mundi partem uniuerfitatis mediâ emiffi fumus, Vt hinc inde rerû
ab eo productarum ordinem, excellētiam q; exactiffime contemplatî, humilem, debitum q;
Venerationis cultum auctori exhiberemus, Aeternitatis præmiû ex formula fua uiuenti pro
pofuit. Abeunt uero ad Brutorum immanitatem, & Senfibus mancipatam naturam for-
midabiles Inferorum cruciatus perpetuitatis dîritati adglutinosos. Cæleftis illa hilaritas
quæ, quantâ ue cenferi debeat, abunde Gregorius pauciffimis uerbis infinuaffe pernoſcit,
Vbi ait, Nec oculum uidiffe, nec ascendiffe in Cor hominis, quæ diligentibus fe præparaue-
rit Deus. Inferorum uero fupplicia quis uel audeat, uel queat omnino eloquentiæ, uel inge-
nii amplitudine pro meritis explicare? Mira eft illic, Sed tamen uera poenarum ratio, quod
Auguftinus inquit. Spiritus incorporeos Corporei ignis tormento conflidari, quæ nam ra-
tio dabit naturalis? Nifi quod eadem, quæ noſtris corporibus certis numeris Animas adne-
xuit potentia, etiam fpiritualem uim poenis ignium indeficientibus alligare ineffabilibus po-
terit modis. Cæterum libet parte hac cum Veteribus Theologiæ studiofis confabulari, Qui
& ipfi fuperiis aliqua fibi prodenda cenfuere. Adeunda uero præcipue Platonis arcana, in
quibus ftupenda fepeprehendas. Animum intemperatum, dum etiamnum agit in cor-
pore, talem effe Veteres fânciunt, ut confopitam in eo rationem intelligât, uel affectui pror-
fum mancipatam, unde ineluibilis ad Corporea uergens concipiatur habitus, Qui in natu-
ram euadat quodammodo. Proinde hunc graphice appingēs Orpheus ita canit, ἀρχαῖος
τῶν θεῶν πύλαι, καὶ αἴθρῃς ἀνέγρων. Frangi nequeunt Platonis portæ. intus agit populus So-
mniorum. De animo ita affecto grauiffima eft ex feptimo de Rep. Platonis fententia. Dor-
mire illum in hac uita, & quidem profundius, ac prius quam omnino expergeſcat, demigra-
re. Poſt obitum uero etiamnum altiffimo premi fopore, Quin & Inſomniorum abſurdiſſi-
ma exterreri ſpecie, quam rem ſub Tartari nomine intelligi uoluit. Quam philoſophi ſentē-
tiam aptiſſime Platonius Poeta inuolucro, quīs obſcuriore, Aeneidos ſexto expreſſit, cum
Inferorum Veſtîbulum, ac ingreſſum primum deſcribens ita canit.

In medio ramos, annoſa q; brachia pandit
Vlmus opaca ingens, quam ſedem Somnia uulgo
Vana tenere ſerunt, foliis q; ſub omnibus hærent.

Animus ergo hic nimio Corporis amore exardeſcit, propterea terreno hoc dilapſo, protin⁹
alterum ſibi ex uaporibus itidem elementalîs naturæ conflat, compingit q; Sed & ad eare-
noluitur, affectu perſeuerante, ad quæ procliuiſ ante ferebatur. Corpufculi uero eius ea de-
mû eft figura, quales fuerint mores, qua ratione fortaffis intelligenda foret in famis illa quo
rundam in beſtias commigratio. Sicuti uero in uita Carnis ſenſerat paſſiones, ita & Corpo-
ris illius paſſiones animam ſentire, arbitratuſ idem Plato, Sed eo etiamnû acriores, quo eſt
id purius, Verum ratione non eadem. Sic etiam ex doctozibus noſtris aliqui haud ignobil-
es philoſophi, inueſtigare uolentes, quo modo incorporea anima igni poſſit affici corpo-
reo, dicunt, poſtea quam carne ipſa exuta eſt, ſenſitiuas remanere potentias, & ut Auguſti-
nus inquit, omnes Senſus uiuaciter retentari. Aliorum ſententia eſt, ab Anima non forma-
ri Corpus eiufmodi, nec per ipſum afformari Senſum, Sed diuina poteſtate ita ſanciente,

Scitis Platonem

Poenæ genera
legibus fânciri
Cæleftis ad terrorem
ineffabilibus

Orphici locus in

Paſſiones dixit Cori

animam, quæ sese prius corpore adobruerit, Aqueo elemento, uel Igneo ita destinari, alligariq; ut obnoxia, scruiq; conditione indignationis plurimum inde concipiat, ac dolore conuellatur. In Statu hoc comminiscitur Orpheus furias tres, Ex quibus Tisiphone Animam infestet ex Corpore. Megara lancinet ex odio, imaginarii q; mali conflictatione formidolosa. Allecto perurat propter imaginarii boni cupiditate. Has porro furias excitari ab Vtioribus Demonibus, Vt atrocis q; horribilius q; exagitetur Anima, Platonis sententia est, Sed quam comprober etiam Plotinus, ac antea constituerat Orpheus, a quo hymno proprio Dæmona ultorem magnum celebrari nouimus. Denique primas Intemperantis animæ perturbationes persimiles uolunt Phrenetorum tumultibus, aut bile atra exagitatum, uel etiam dormientium turbulentis, formidolosis q; somniis. Sed & eo amplius Impiis animis terribilium fallax occurrat imago, Quando alendi potestas nulla ibi est. Vacant externi Sensus, nullius omnino rei sese ingerit distractio, nec lenimenta præsto sunt ulla. Sola reliqua fit furens phantasia, ut Plato uult, aut phantastica rationis imperium. Cui inuolutæ, formidabiles q; ostentantur imagines, Vt ruentis quandoq; cæli speciem concipiat, nunc dehiscitis terræ uoragines tetras, se q; in ima barathri uiolenter mergari. Etiam flammantes ignium globos arreptentes, Aut feruentium scaturigines aquarum, uel Vastarum molium deuolutiones, ruinas q;, quibus iam iam conterenda subiiciatur, Et, quod omnia excedit, a Dæmonibus truculenti, sæui q; aspectus raptari, ac passim discerpi. Catera q;, quæ Phantasia furentis dicere impetus potest, Malus q; Dæmon, ut Mercurio placet. Adde, quod deliciarum, quibus in uita intemperantius perfrui assueuerat, atrox habitus subiens exulcerat, excarnificat q;, tum cupiditate, tum desperatione potiendi. Hæc Saradanapalum muliere corruptiorem a pellicum amplexu reuellit ratio. dispescit a mensarum luxu Tantulum, a congestis Midam retrudit opibus. Propterea in Gorgia Plato, Idem mihi uidetur circa Animam, cuncta enim in ea apparent, cum corpus exuerit, tam quæ ex natura, quam quæ ex affectibus inerant, quæ ob rei cuiusque studium homo contraxit in animam. hinc ni fallor, aperitur egregie Platonici Maronis locus alter ex Sexto eodem. Quæ gratia currum, Armorum q; fuit uiuis, quæ cura nitentis Pascere equos, eadem sequitur tellure repositos. Caterum nequid relinquatur, quo legentium præpediri possit animus, Sciant, a Plato nicis in separatis animis Phantasiam dici sensum intimum, quem in uehiculo ætherico, & Aereo constituunt, Sed cum perturbatione in Aereo proprie. Vel Peripatetico intelligamus more, præsertim Auicennæ secuti doctrinam, affectum, habitum q; potentia rationalis, quem Sensibus obsequendo contraxerit, ad corporea reclinatum perturbationes, in materiam q; uergentem.

¶ An possit anima Ignibus torqueri. An Corpus amburi perpetuo, nec tamen interire. Laricis natura mirabilis. Item Salamandræ, & Carbonum, Palarum, & Formicæ. Caput X.

Ed non deerunt fortasse, Qui argumentorum acuminibus diluere ista conantantur omnino, quoniam probabile non fiat, Animam, si est immortalis, perpeti, aut sentire dolorem posse. Quippe si ob merita puniatur, non erit abique doloris sensu, & proinde etiam morti obnoxia, Quod si morti non esse locum colligas, illatio illa consequi uideatur, Ergo nec dolori, propterea nec esse quidem patibilem. At Stoici astruent, Animas utiq; mortis interuentu aboleri nullatenus posse. Impias tamen quoniam uitiorum, scelerum q; inquinantis labem contraxerint, euadere cuiusdam naturæ mediæ inter mortalem, Immortalem q;, & habere imbecillitatis quippiam ex Corporeo contactu, ex quo inluibilem coneeperint fucum, dum Sensuum Lenociniis obsequuntur uelut mancipatæ. inolefcente itaq; labe miris modis, ut Poeta nobilis ait, eiusmodi reddi animas, ut non extingui utiq; ualeant, quoniam ex Deo proflexerint. Cruciatibus tamen obnoxias fieri ob terrenam, quam sibi affricuerint labem, quæ peccatorum inusta illecebris, Sensum doloris attribuit. Quod si quærat quispiam, qualis omnino censendus sit ille Ignis, qui mirandam potestate Spiritalia, Corporea q; exitu nullo exurendi citra consumptionem facultatem habeat. Respondetur,

detur, uidet talem, ut nullius indigus alimenti, nulla sumi permixtione in obscuritatem quandam crassescens uiuat perpetuo, uigearq; aquarum modo fluida ui. Cremer in super, accrescat mirabiliter, Vt quantum ex corpore perituum æstimes, mox repositum, initalatumq; ineffabiliter, animaduertas. Vt perenne sibi sufficere pabulum uideatur. Quod poetica fabulofitas suspicata, Titii iecur Vulturi æterna suggerens alimenta confingit. Nec tamen in omne Corpus flammis eiusmodi datum ius, asserere debemus, nam quos præcellens incoquit Virtus, & Iustitiæ maturitas in æthera purgat apertum, omnino creatantis potentia expetere censendi sunt. Sed urgent nos, infestantq; peruiaciores pleriq; ceu naturæ consonum haudquaquam sit, Vri citra perniciem corpus aliquod, etiam si apud Aristotelem comperimus, esse animalia, quæ in ignibus uiuant. immo uero siquo casu uolent, intermori protinus. Iam & feruentium aquarum scaturiginibus ita uermiculus innasci plerunque, exploratissimum sit, ut alibi ducere uitam nequeant, Sed male ferri adhæc inferunt, si maxime detur, rem sic habere, non tamen ista uiuere perpetuo, nec ullo intermori exagitari dolore, quoniam indidem etiam uegetent. Mihi uero a naturæ rationibus abire longius uidetur, Vegetari, quam cruciari rebus eiusmodi. Mira prorsum res est, igneis flammarum riuis obuolui, membra perpetim depascentibus, Et superesse tamen, ni mirabilis foret ignium molibus adobruta uiuere, nec tamen inde dolere. Quod si impetrant ista fidem, Cur non & illa? Certe miraculum naturæ est id quoque, Laricem non solum ex succi amaritate uehementi a Carie, tineæq; non noceri, Verum nec flammam recipere, nec ardere perse, nisi, ut saxum in fornace ad incoquendam calcem, lignis uratur aliis, nec flammam ideo sic quoque recipit, nec carbonem remittit, sed spatio longiore uix comburitur, quod sit minima ignis, & Aeris temperatura. Cognitum id summa Cæsaris admiratione apud Larignum opp. ex arboris copia nuncupatum, quando ignibus obuallata turris superfuit citra nocumentum. Sed & Quadrigarii adnotatum annalibus est, oblitam alumine materiam, succendi non posse, Quod esse uerum, a Sylla in Archelaum bellante comprobatum est. Nec illud argumentum alius cuius fuerit momenti, Omne, quod dolet, etiam mori, Siquidem dolet anima Corpore utique maior, nec moritur tamen. Quare quod in hac colligimus nunc, reperietur tunc in Damnatorum Corporibus. Quid, quod Animæ proprium est dolere, non Corporis, etiam si ab corpore doloris emicent sintullæ? Sicut enim Viuere, ac sentire dicimus Corpora, quia Animæ potentia hæc influat uires. Ita & in dolendi ratione astruendum, quoniam Corporis dolor esse ab anima tantum potest. Quam ob rem si inde mors colligeretur futura, quia interueniat dolor, aduersus animam efficacius multo sic colligeretur, quia eius sit dolere proprium. Quod Aurelius comprobat Augustinus, a quo etiam refelli Platonicos nouimus, Qui ex terrenis, moribundisq; Corporibus assultare in animam perturbationum agmina colligit, Cum tamen fateantur iidem, Animas ab omni Corporis labe repurgatas dire nihilominus agi cupiditate, qua rursus incipiant in Corpora uelle reuerti. Possit uero humanum corpus æternis sufficere cruciatibus, ut amburatur citra detrimentum, doleat sine interitu, non uideri impossibile prorsum debet, non Salamandra modo arguimento, quam Auctores eminentissimi in ignibus uictrare produunt, Esseq; tum terre / streum, tum marinam, ut ex Paulo didicimus. Sed & tot montium plerisque in locis ab æuo ardentium, globosq; flammarum subinde eructantium, quos tamen non deficere, animaduertimus. Carni uero humanæ uim præstabit eandem ille ipse, Qui tot, & tam miranda in rerum produxit natura. Qui Pauonis carnibus potestatem indidit occultiorum, qua putrant nunquam, quod se experimento didicisse, Augustinus scribit. Qui Carbores, rem fragilem adeo, ut nullo negotio conterantur in pulcrem, dissidenturq; tanta insigniuit firmitate, ut nulla humectationis copia uitentur, aut annorum sentiant damna. propterea q; limitibus ita substratis, aduersus rapacem, auidamq; crassantis Vicini fraudem. Expende rerum naturæ Sympathiam, Antipathiam nec spreueris. Non in multa te dimitto, Paleas ad libram reuoca, Illas infusa putes frigiditate Niuium rigorem seruare illiquefactum. Ni eisdem præcelerem pomis cocturam induci genuino calore, liquido perspicias. Quis in formica título animali, ac tam nullo uaticinam expectatit præfensionem? At qui Aclianus inq; fame ingruente εἰς ὁλόπῃν πρὸς τὸ ἄσπετον

¶ An Ignis Dánatoꝝ supplicis destinatus habeat aliquintermicantis luminis. Cap. XI.

Váritur porro, si tam atrox Impioꝝ cruciatibus destinatur Ignis, Si'ne inibi lumen quoqꝫ. Quádo id esse proprium elementi uidet'. Quod si admittas, cōsequens erit, habere tamen Damnatos Spiritus, unde quadantenus tormento leniant diritatem, Siquidem lux imprimis iuctūda est, acuita gratissima. Sed enim absurdum omnino, & a' diuinæ fāctionis integritate seiuñctum, Vitæ adobrutos flagitiis, & bonis semp infestis, Deo nulla non hora rebelles post mortem læti qppiam fortiri, quo sceleratæ mētis æstum, uel momēto mitescere sentiant. Proinde uero ppius fit, Siquod ibi interluceat lumē, Calamitatū cumulo id accedere magis q̄ lenimēto, Nam lucis munus alioq̄ lætissimū, sãpe itē dolorem potest immēsum parere, siq̄d aperiat, quod nolis uidere. Sic igitur statuendum, terribimas illas tenebras intermicare ingrati luminis qppia. Quo patefiant, quæ exulcerent uehementius. Propterea moraliū ix. Gregorius illud Iob exponēs, Vbi umbra mortis, & nullus ordo. Infern⁹ ignis inqꝫ, ad lenimēta nō lucet, lucet autē ut magis torqueat. Nā Cōsefectores, cōplicesqꝫ flagitioꝝ Improbī flāma nō strāte uisuri sunt, quoꝝ g̃ra sese facinoꝝ prauitate adobruerūt. A' Nicolao itē Theologo ea dē fere statuit, atqꝫ inde dici cēinibi tenebras exteriores, qñ in mēte colligunt' eē interiores.

¶ Inferi an sint. Veteg: in eo disceptantes sentētia. Augustini mox decreta. Cap. XII.

Sse autem Inferos, cōstanter asserit Christiana Veritas, Ex Veteribus omni/no pauci. Plinius qdem, ut in plerisqꝫ, hēresi deprauata, sustulisse eos uidetur, Si ulli inqꝫ, essent inferi, eos iam refodissent auaritiæ manus. M. quoqꝫ Tullius cū alibi, tum in Oratione pro Cluentio, falsa esse, quæ de Inferis tradunt', indubitanter astruxit, Sed & in consolatione ad Martiam Seneca, Illa inqꝫ, quæ nobis inferos faciunt terribiles, fabula est. Lucretius libro de natura tertio non alibi esse Inferos statuit, quā in hac Vita, sic enim ait, Atqui Animarum etiā quæcunqꝫ Acherunte profundo Proditæ sunt esse in uita sunt omnia nobis. Sed & apud Ouidium Pythagoras. Quid styga, quid tenebras, & nomina uana timetis? Plutarchus in libro de iis, Qui ferius a Deo puniunt', quēdā ita narrātē inducit, esse Adrastiam Iouis, & Necessitatis filiam, Iniustoz omnium p̃sidem, ulticem' qꝫ. Cui ministri ad sint tres. A' qbus in Corpore qdem crucient', puniantur' qꝫ aliq. At q̄ grauiora perpetrarint, hosce post mortē iudicio tradi ab Dæmone. Qui uero scelestissimi, atqꝫ immedicabiles fuerint, Eos ab Erinnye ex ministris Adraſtię tertia, maxime fera, immittit' qꝫ in obscurę quēdā et qꝫ referari nequeat, locū intrudi. Socrates uero apud Xenocratē a mago quodam Gobia se accepisse ait, Opin. & Hecærgon tabulas Aeneas ex hyphoreis attulisse, qbus cōtinere' in Corporis solutiōe, Animā in occultū sub terrā migrare locū, in quo Iunonis sit regia, haud Iouis angustior aula. Quippe cū terra mūdi mediū teneat. Vestibula uero Plutonis puñcie claustris, Aeneisqꝫ Catenis undiqꝫ uinciri, Illū q̄ istareferet, fluuiū Acherotē prius, mox Cocytum excipe, Quibus trāscursis, oporteat Ad Minoem, & Rhadamātū duci, in eā regionē, q̄ Veritatis Cāpus cognominet'. Mercurius uero sic ferme sc̃abit, Cū fuerit Animæ a Corpore facta discessio tunc arbitriū, examen' qꝫ meriti eius trāsiliet in summi Dæmonis potestātē. Is qꝫ, si delictoz illitā maculis, uitisqꝫ oblitā uiderit, desup ad ima deturbās p̃cellis, turbinibusqꝫ aeris ignis, & Aquæ sãpe discordantibus trader, Atqꝫ inter cælū, & terrā mūdānis fluctibus in diuersa semp æternis poenis agitata raptabit', ut in hoc obsit animæ æternitas, qd' sit immortalis sentētia æterno iudicio subiugata. Ergo ne his implicemur, uerendū tantūdem, cauēdū qꝫ esse, cognosce. Increduli. n. post delicta cogent' credere, non uerbis, Sed exemplis, nec minis, Sed ipsa passione poenarum. hætenus Mercurius, Quem neqꝫ forte irridēdū censeat, quod in cæli, terræqꝫ meditullio suppliciorum statuere uideatur locum, Sciāt, Inferorum regionem, & ignis æterni sedem esse opinationis incertissimā apud Christianā Veritatis assertores. Quādo maximus Doctor Augustinus ita sibi scribere permisit. Iudicatis quippe iis, Qui scripti non sunt in libro Vitæ, & in æternum ignem missi. Qui

ignis

ignis cuiusmodi, & in qua mundi, uel rerum parte futurus sit, hominem scire arbitror neminem, nisi forte cui diuinus Spiritus ostendit. Tunc figura huius mundi conflagratione peribit. Cæterum ardent uel maxime in hoc proposito, quæ exsecras secundo Augustinus idem scienter adnexuit. Siquis putat inquit, Animas Corpore genatis locis corporalibus contineri, cum sint sine corpore, non deerunt, qui faueant, & Diuitem sitientem in loco corporali fuisse, contendant, Ipsam quæ animam omnino Corpoream, propter arentem linguam, & stillam de Lazari digito cupitam. Sed melius est dubitare de occultis, quam ligare de incertis. Diuitem in supplicio, pauperem in refrigerio esse, non dubito, Sed quo modo intel ligatur flamma Inferni. Sinus Abraæ, & huiusmodi, Vix a mansuetis, a Contentiosis nunquam inuenit. Apud Esaiam legimus prophetam, unicuique proprium, quo torqueatur, Ignem ascribi. Ambulate inquit, in lumine ignis uestri, & in flamma, quam accendistis. At inquit, Origenes secundo *πῶς ἀπὸ τοῦ*, iis indicari plane uidetur, Peccatorem ipsum sibi proprii ignis flammam succendere. Nec in incendium aliquod antea destinatum demergi. Eius uero materiam, escam quæ, ac pabulum peccata esse uidentur nostra. Quæ ab Apostolo Paulo Ligna dicuntur, Item fenum, & stipula. Cenendum uero sicuti in Corporibus cibi exuperantia, uel qualitate diuersa febrium suscitantur incendia pro fomitis modo, Ita & in Animis, ubi Vitiuorum incentiua labem aggreſſerint alius, malorum effereſcit cumulus, diram sibi, tetram quæ supplicii progignens flammam. Cum admissorum facinorum historiam ante oculos posita intueantur. Et ipsa sibi testis Cōscientia propriis agitur stimulis in pœnarum ardorem formidolosæ. Mali acerbitas non ferenda uel hinc coniectari certius potest, quod plerumque mori præstat, quod diutius liuore macerari, ira identidem incendi, tristi mœrore contabescere. Illis uero, quæ Augustinus, ut cunctanter, ita & Sapienter astruit, adnecti potest ex Græca natum petulantia, Qui cuiusmodi rerum incertitudine ducti fabulosa, quæ de inferis dicantur, arbitrati omnia, Mendacii cuiuspiam uanitatem diluere uolentes incinunt, *τῶν ἐν αἰσῶν*, id est id fere tale haberi, qualia quæ de Inferis iactentur. Certe magnus Plotinus peccantes grauius animas Dæmonum cruciari præfectura tradit. Orpheus id ipsum confirmat, & Iamblichus.

¶ Platonis sententia mirabilis, euāgelicæ personæ ueritati, de Inferorum pœnis. Cap. XIII.

P

Lato, quem cæteris omnibus Christianæ ueritati facit propinquiorem Aurelius Augustinus, Herum quendam Pamphilum surrexisse conſingens, de Inferis illum multa, miranda quæ explicantem inducit. Ac primo quidem, ut post Corporis interitum Anima cum plerisque aliis in Dæmonicum quandam peruenisset locum, In quo terræ duos agnouerit hiatus, totidem quæ superne in Cælesti regione exaduerso. Inter hiatus uero eiusmodi sedentes Iudices, Qui ubi Animas iudicassent, Iustos quidem ad dextram superne per Cælum ascendere iusserint, in anteriori parte signa eorum, quæ iudicata forent, ferentes. Iniuſtos contra ad sinistram inferius, Omnium in uita gestorum a tergo signa habentes suspensa. Vidisse porro per utrumque Cæli, terræ quæ portam, Animas lata sententia abeuntis. Per alias item duas ex terra quidem ascendentes animas puluere, squalore, macie quæ confectas. Et cælo autem alias nitidas descendentes, Videri quæ dixit, Animas undique uenientes, tanquam longæ itineratione defatigatas libenter in prato, quod ibi est, tanquam celebri in conuētu recumbere, ac se inuicē, quæcūque mutuo se noscitant, salutare. Esse autē illud mille iter annorum. Quoscūque uero aliis iniuriam intulisse, constaret pœnas sigillatim pro quolibet decies reddidisse, hoc uero per quodlibet annorum Centenarium esse, quasi hæc humanæ uitæ sit meta. Ut animæ decuplam iniuriæ redderēt pœsionem. Rursum quæ siq̃ beneficia fuerint aliqua elargiti, Iustitiam quæ, & pietatem coluerint, eadem pœsione præmia reportare. Aiebat præterea, Ardium se uidisse, ac tyrannos, sed & priuatos nonnullos, quæ magna perpetrassent scelera, quos ascensuros se propemodum confidentes hiatus ille minime permittebat, Sed horridè mugiebat. Aderant illic Viri fortes aspectu ignei, qui cum mugitum subito perpendissent, hos seorsum rapiebant, manibus quæ & pedibus, & ceruice deuinctis, prosternebant, excarnificabant quæ, & secus uiam quādam ad exteriorem partem raptatos tribulis lacerabant. Hæc

ex Platone uellicatim, ne longius abiremus, excerpta collibuit hic potissimum subnectere, quod insint Euangelica ueritati pleraq; minime dissentanea.

¶ **Mentis aestuatio grauior ne sit, q̄ afflictio ex igneo pueniens torméto. Cap. XIII.**

¶ **O**lent Christiani Patres Quæstionem agitare, Vermis ne supplicium Animæ grauius lancinet, conuellat q; An Ignis, nequem uero insolens dicendi modus suspensum diutius habeat, Vermis appellatione putant Conscientiæ remorsum, ac uellicationem quandam, perpetim nos infestantem, ac perpetratu facinoris comonentem, Quam ideo sic nuncupandam censuerunt, Quod ex peccati putrilagine confurgat, Sicuti computrescete caduere, succrescunt inde Vermiculi. Hunc uero mentis æstum Ignis ultionem longe exuperare, sic ferme colligunt. Doloris inquit, acerbitas tribus maxime capitibus ppenditur. Primum est, magnitudo adnexi mali. Sequens est, Potétia recte, apte q; parata, instructa q; ad eius mali patiéntiam. Postremum est, arctus, uehemens q; cum potentia eiusmodi affligentis, & exulcerantis mali nexus. Hic maximum, quo excarnificetur Anima, malū est perfectionis priuatio, carentia q; ad quam erat apta, & nata. hanc uero damnata certissimā pcepit Anima. Ea sic apprehensa, maxima eua dit Calamitas, bonæ ipsius Animæ dispositioni lōge infestior, q̄ ignis actio. Quado affectio ni eiusmodi paratior animaduerti, q̄ igneis tormētis, neq; n. a. natura aptitudinem habet Ignis, qua conflitetur Spiritalis potétia, nisi ut diuinæ organum Sanctionis. At Spiritale malum affligere animam p se, & immediate potest. Coniunctio autē, ac nexus exuperantiam habent insignem. Qm̄ p intellectum apprehensio longe cooritur acrior, q̄ quæ p Sensum. Vermis poro hic Animæ præsentius sese ingerit, q̄ ignis. Neq; n. Corporea illabi animæ sic queunt, Ut spiritalia. Quod uero illi est præsentius, quod q; cognoscit pfectius, acrius ualidius q; etiamuō coniungi, censendum est. Proinde moralium q̄nto decimo Gregorius Clibanum intrinsecus ardere scribit, eiusmodi mētis æstuationē Clibani uocabulo significans. Cuius ignis, utpote oclusus, flagrantior multo, & urēs grauius intelligi debet. Adde quod Spiritalis iucunditas Corpoream longe excedere agnoscit. Nam sicuti Bernardus in Epistola ad proprios parentes scriptum reliquit, gustato spiritu, necesse est desipere carnem, affectanti caelestia terrena non sapiunt, æternis inhianti fastidio sunt momentanea. Illa uero poena grauior, infestior q; est. Quæ maiori opponitur delectationi, propterea cum sit Vermis Spiritale supplicium, amplius, odiosius q; igneo tormento etiam colligi debet.

¶ **Memoriæ excellentia. Item de Reminiscētia. Memoriæ uel intensæ, uel remissæ ratio. Quint. & Maro declarantur. Cap. XV.**

¶ **M**emoria, necessarium maxime uitæ bonū, & Thesaurus eloquētiæ ac tanquā lumē aliquod, res est ex omnibus partibus animi maxime delicata & fragilis, in quam primū Sencūsus incurrit, Sæpe q; ut Plinius inquit, deficere tentat, & meditat, uel quieto corpore, ac ualido. Somno quoq; serpente computat, ut inanis mēs querat, ubi sit loci. Immo uero hinc Adagioni occasio data, ut eū, q̄ memoria sit nulla, Sepulchrale gisse dicamus, Nec Sepulchra legēs, inquit apud Ciceronem Cato, Vereor qd̄ aiūt, ne pdam memoriā. his. n. ipsi legēdis redeo in memoriā mortuorū. Est pfectio huius potētiæ natura mirāda. Subito uetusta ex lōgiore interuallo reuocata ingerunt sese, atq; exhibēt, interim spōte, interim id ipsum agētibz nobis ac meditantibz, Sæpe & intergescētibz. Excidūt qñq; p̄xima inhærent affixa, quæ uetusta sunt, hesternorū obliuio, acta puenit ē in digytos mittimus. Qd̄ requieris, altius illatebrare se, atq; recodere aiaduertit. mox aliud agenti reddit se, atq; offert. Nec manet semp memoria. Sed aliqui ueluti postliminio redit. In q̄busdā aialiu ppe nulla. Ceruatio quis in fame mandēti, si respexerit, obliuionē cibi surrepe aiunt, digressumq; aliud querere. Inter nos uero q̄busdā tāta, ut nihil nō iisdem uerbis reddat̄ auditū. Hāc in se ipso eatenus florenter excelluisse scribit Seneca, ut nō ad usum modo sufficeret, Sed in miraculū usq; pcederet. Nā duo millia notum inquit, recitata, quo ordine erit dicta, referebā. Ducētos quoq; Versus abulmino incipiēs recitabā. Docilitatis ptes

cilitatis partes sane¹, ut ex Græcis tradunt aliqui, tres uidentur, Anchinoæ. i. Solertia, Memoria, Oxytes. Est autem memoria eorum, quæ quis didicit, conseruatio. Oxytes mentis intel-
ligitur celeritas. Anchinoæ uero, ubi ex iis, quæ didicimus, etiam quæ non didicimus, uena-
mur, quam Fabius mentis agitationem uocauit. Aristoteles sexto moralium Anchinoæ ab
Eubulia, id est cōsulandi præstantia diuersam facit, Quoniā sit Anchinoæ Eustochia quæ/
dam, id est coniectandi excellentia. Memoriam uim admiratus M. Tullius, in signe putat diui-
nitatis argumentum. Quid est inquit, illud, quo meminimus, aut quam habet uim, aut un-
de naturam? nō est certe nec cordis, nec sanguinis nec Cerebri, nec Atomorum. Anima sit,
Animus, ignis uel, nescio. nec me pudet, ut istos, nescire, quod nesciam. quicquid sit, iurare
esse diuinū. quid obsecro te, terra ne tibi, aut hoc nebulofo, & caliginoso cælo, aut fata, aut
concreta uidetur tanta uis memoriam? An capacitatem aliquam in animo putamus esse, quo
tanquam in aliquod uas, ea quæ meminimus, infundantur? absurdum id quidem, qui enim
fundus, aut quæ talis animi figura intelligi potest? aut quæ tanta omnino capacitas? An in
primi quasi ceram animum putamus? & Memoriam esse signatarum rerum in mente uesti-
gia? Quæ possunt uerborum, quæ rerum ipsarum esse uestigia? Illud uero ex Philosophorū
Scholis dignum relatu quoq; Memoriam esse aliud, & aliud Reminiscenciam. Nam est &
in Brutis memoria, unde & prudentiam quoq; habere, in philosophia prima colligit Aristo-
teles, Verum imperfectam, sicut & memoriam. In hominibus enim tantum est Reminiscē-
tia. Ea uero est discursus rerum cum ratione ab uniuersalibus ad particularia, & a remotis
a Sensu. Vel indeptio, ac recensio eorum, quæ in se memoria seruat memoriam plerūq; ue-
getandæ gratia. Sexto naturalium Auicenna scribit Cognoscere aliquid sibi fuisse, quod iam
sit abolitum, in homine tantum est, & in rationali uirtute. Memoria Virtus ex quorūdam
sententia duplex uidetur, facile percipere, diu retinere, illud ex humectis contingit natura. hoc
ex sicca. inde euenit, ut nonnulli facilius discant, q̄ percepta custodiant. Alii uero secus, ut
ad humiditatem uergunt, uel ad siccitatem. Et propterea Aristoteles, οὐ γὰρ οἱ αὐτοὶ ἀπὸ
μνημονικοί, καὶ ἀναμνηστικοί, ἀλλ' ὅς ἐστι τὸ πολὺ μνημονικώτερον ἢ οἱ βραχυτέροις. ἀναμνηστικώτεροι δὲ
ἀνταχθῆς, καὶ ἐμμελέεις. hoc est, non in eisdem memoria uiget, ac reminiscencia, Sed plurimū
ingenio tardi memoria ualēt, Dociles autem reminiscētia. Cuius ratio est, ut inquit Thomas,
quia diuersæ hominū habitudines ad Animæ operationes ex diuersa proueniūt Corporis di-
spofitione. Videmus autē ea, quæ difficulter, ac tarde impressionē recipiūt, ualide, perseueran-
terq; candē custodire, ut est lapis. Quæ uero nullo admittant negotio, haud p̄tinaciter reti-
nere, uelq; tota facilitate remittere, ut cera, aut aqua. Et quia nil prorsum aliud memoria est, q̄
pceptorū retentio p̄stans, Inde est, quod hebetiū adminiculatio, firmiorq; memoria est.
Acutoq; uero, ac Velocium imbecillior, ac magis lubrica. Cæterę in iis Reminiscencia longe
præcellens. Galenus post Hippocratē summus Artis medicæ, in Microtechnē, Cerebrę te-
nuitatis p̄tempata esse Memoriam somitē, causamq; præcipuā arbitrat̄. Quā crassiore parte
illa, obrepat obliuio, Quia humectiore item hebefcāt Sēsus, Sicciore autē euadant liquiores.
Potro² Auicēna itē sexto naturalium tradente, egregia illis suppetit memoria, Quorū Animæ
multis non distrahunt motibus, nec puellit cogitatio. Quæ ratio plane³ efficit, ut Pueri, q̄uis
humectioris sint naturæ, p̄tinaciter tñ retineāt, quæ imbibierint. Simul & ppter motus uehe-
mentia, ut adicit Beatus Thomas. nā & quæ miramur, amplius memoriam adglutinant, affi-
gunturq; admirant̄ aut ferē oīa Pueri, ut qbus noua sint, ac insolita. Hoc uero est, quod si-
gnificat Quintilianus, ubi natura esse nos tenaciores ait eorum, quæ a teneris annis imbibimus.
Contra uero in Senioribus, redundante humoris ui, contingit memoriam esse nullā.
Sed & timentibus excutit̄ memoria, propter frigiditatem humores congelantem, quibus
coētib; p̄fescētib; q, nulla recipi impressio potest. Quod aut Aristoteles ait, esse Me-
moriā pręteritorū tantū, Quā quæ adsint, uel sentire dicamur, uel scire, Aduertēdū est, id ad
p̄ceptionē nostrā referendū uideri, q̄ sensimus prius, uel p̄cepimus, siue præsens id sit, siue
non. Etenim recordari possumus non eorū modo, q̄ iam naturā p̄fesserint, Sed Suppositum
quoq;. Sicut & sui ipsius meminisse aliqis dicit̄. Vnde illud est Virgilianū, Nec talia passus
Vlysses, Oblitus uel sui est Ithacus discrimine tāto. Augustinus, ne hoc item tacitū præterea
mus, modo esse memoriā scribit Animū, Modo Ventrem animi. Cuius Aula sit ingens, &
oppidoquam admirabilis. Idē nūc Memoriam cauernas nūcupat, nūc antra, uel etiā Sinus.

¶ Reminiscētiā quibus rationibus induxerit Plato. Item de Memoria quāpiam.
Caput XVI.

Voniam præcedentis libri fine de memoria proliabauimus nonnulla, quæ le-
gentibus futura & Voluptati rebamur, & emolumēto, Reminiscētiā quoq;
breuiter attigimus. Quod uerbum *ἀποκάλυψις* nescio qui, ut culpatus esse
opinatur nouitatis duræ, ac illepidæ hac præsertim significātia. Nūc subiit,
facturum me non absurde, Si Platonis eminentissimi Philosophi sententiā
hiscē adnotamentis subtexuissē, Quā exagitant plurimum Peripateticæ Scholæ, explo-
dunt & Christiani Patres. Quibus nos & parte hac, & reliquis omnib⁹ calculum adiciamus
nostrum, id demum asserturi, quod ab illorum Scitis ne latum quidem unguem fuerit abiū-
ctum. præfati tamen id, Si quis eius Philosophi Sensū, rationes q^{ue} amplius libret, explorati
us q^{ue}, risu haud quāq^{ue} uisum iri dignas, quod ex truiuo suspicantur pleriq^{ue} philosophiæ myste-
riis semiinitiati, neq^{ue} hoc nomine condigni satis, Qui tantū Virum Censuræ suæ supercilio
tument, oneroso q^{ue} subiiciant. Verum resectis iis, Videamus, Quid de Reminiscētiā apud
illum astruat Socrates. In Philebo igitur, Motum cōmuni Corporis, & Animæ passionē fa-
ctum recte appellari Sensum putat. Sensus uero conseruationē dici aptissime Memoriam. Ve-
rum ab hac discrepare Reminiscētiā, eo q^{uo}dē præcipue, q^{uo}d quōties quæ cū Corpore pas-
sa est Anima, eadē sine corpe in se ipsā resumens animaduertit, tūc reminisci eā asseramus.
Quin etiam quando memoriæ passā iacturā, deinde uel sensu, uel disciplina monente eā ite-
rum reuocatin se ipsā, Reminisci putatur. Sed & in Phædro apertius paulo, Oportet inq^{ui},
homine intelligere secundū speciem, ex multis procedentē Sensibus in unū ratiocinatione cō-
ceptum. hoc autem est, recordatio illoq^{ue}, quæ olim uidit anima nostra cū Deo perfectā, & il-
la despiciens, quæ nunc esse dicimus, & ad id, q^{uo}d uere est, sursum reflexa. In Phædone por-
ro fusius astruit, Disciplinā nostrā non esse aliud, q^{uam} Reminiscētiā, Quia uixerint Animæ
ante Corpus. Duabus uero præcipue rōnibus dogma hoc corroborat. Prius q^{uo}dē, q^{uo}d recte
interroganti, sæpe uera de iis, quæ nunq^{ue} didicimus, respondemus. nec uero fieri ullo modo
posse, ut a pueris tot regē, atq^{ue} tantæq^{ue} infinitas, & quasi consignatas in animis notiones, quas
ἐννοιαὶ uocant, habereemus, ni animus ante, quā Corpus intraret, in regē cognitionē uigu-
isset. Cū Notionē dico, siue Prolepsin, intellige ex Boetio in topicis, Intellectū quendā, &
simplicem mentis conceptionē, quæ ad res plures pertineat a se inuicē differentes. Deinde
quoniā ex notitiā cog^{no}, quæ sentiunt^{ur}, subita quadā abstractione in notitiā ascendimus Idearū,
Ceu cognoscēdo hæc æqualia in ipsius æqualitatis cognitionē. Vbi cognoscimus defi-
cere hæc ab illis, atq^{ue} adniti similia fieri, Cum q^{uo}d id agamus p^{er} oēm uitam, necesse est, Ideam
ipsam ante ortū nos habuisse. neq^{ue} n. perfectæ rei notitiā subito ex impfedis accepimus. Cæ-
terę adnectamus iis, Quæ Vir doctissimus aduersus Platonis calūniatorē lib. iiii. ingeniose,
ap^{er}tē q^{uo}d, ac, ut Græci dicunt, *ἐπιβόλος*, scribit Bessario, Vt intelligamus Philosophū hunc
Reminiscētiā assertionē non frustra esse adortū. Ratio inq^{ui}, reminiscendi, aut recordandi
illa Platonis p^{er} Generationē non contemnēda est, ut aduersarius putat. Quis. n. mortalem,
atq^{ue} æternā statuens animā, & longe ante corpora præexistentem, negare possit, eam scien-
tiā plenā esse? & regē omnium intelligibilium species in sese habere? obliuisci autem eaq^{ue}, cum
corpori univ^{er}sū ob nimium materiæ fluxū. Rursum q^{uo}d doctrina, & studio, atq^{ue} exercitatioē remi-
nisci, nec nisi p^{er}fecta iam ætate fluxu materiæ uel cessante iam, uel potius resfluente. Nā &
philosophus Arabs Auerrois Agentē intellectū, quē unicū omnibus, & immortalē tribuit,
censet omnium specię semp^{er} plenissimū esse, semper q^{uo}d adeptū esse, Sed quatenus corpori cō-
iunctus est, per uaria phantasmata uarie intelligere, q^{uo}d etiam aliquando q^{uo}dē intelligere,
aliquando uero minime. Nec fanē Aristoteles ipse ab huiusmodi opinione Reminiscētiæ
longius abesse uidetur. Quippe uerba illa ex septimo physicor^{um} ad hunc etiam Sensum ac
commodari possunt. Vt. i. omnibus sedatis passionibus, siue affectibus prauis, sublati⁹ q^{uo}d im-
pedimentis incipiat Anima scire, & sapere. Scientiæ primæ acquisitio inquit, non est gene-
ratio. Scire enim, sapere q^{uo}d dicimus eo, quod quærit, & confiteri Intellectus, ad quiescen-
dum autem nulla est generatio, nulla enim mutatio est. Tabulæ autem illa similitudo non
ad simpliciter esse Intellectus referenda est, Sed ad Corpoream operationem, ad quā
intellectus

intellectus perinde se habet, ac tabula, in qua nihil sit scriptū. nihil enim cognitionis phantasmatare possidet, sed in potentia est ad cognoscendum per phantasmata. Aut ad Scientiæ primæ acquisitionem per quietem, & constantiam Intellectus illa tabellæ ratio referri debet, Quam Reminiscentiæ nomine Plato significat. Nam respectu quidem speciei ipsius referus semper scientia est Intellectus, neq; aliter Aristoteles, quàm Plato hac de re sentit, quod & Auerrois comprobatur Commento quinto, super tertio de Anima Libro. Porro uixisse ante corpus Animas, Origenis dogma est, cum sæpe alias, tum *πρὸ ἀρχῶν* tertio confirmatum. Platonici Decreti meminit & Boetius, Quod si inquit, Platonius multa personat uerū, Quod quisq; discit, immemor recordatur. Sed & Hieronymus significat, ubi ait, Philosophorum scitis contineri, Discentias esse Reminiscencias. Quin naturalium primo Macrobius, Si animæ inquit, memoriam rerum diuinarum, quarum in Cælo erant conscia, ad corpora usque deferrent, nulla inter homines foret de diuinitate diffensio. Sed obliuionem qdem omnes descendendo hauriunt. aliæ uero magis, minus aliq. Hinc est, quod quæ apud Latinos Lectio, apud Græcos ἀνάγνωσις uocatur, idest repetita cognitio, quia cum uera discimus, ea recognoscimus, quæ naturaliter noueramus ante, quàm materialis influxio animas inebriaret. Ea namq; non uidet Animus, cum repente in tam insolitum, tamq; perturbatum, ut Cicero inquit, domicilium immigrauit. Sed cum se collegit atq; recreauit tum agnoscit ea reminiscendo. Quoniam uero Platonis Reminiscentiæ satisfecimus, Adiciamus de Memoria illud quoq; Pythagoreos tradi, uegetandæ, exercendæq; memoriæ gratia, quod quoque die dixissent, audiuisent, egissent, uespere solitos commemorare. Quod a M. Tullio item relatum scio. Plutarchus uero in Commentariolo *πρὸς τοὺς ἀκούσαντες ἀπορίας*, nil prius memoria exercendum in pueris, scribit, quod ea sit eruditionis *τομή*, idest pro ma quædam cella, Thefaurusq;. Quo argumento confictum Veteribus, Musarum matrem dici Mnemosynen.

¶ Puteal quid sit apud Persium, & Oratium. Statio dicta *ἐν φρεσίν*. De Puticulis, Puteariis, Terræ Coriis. Perpenditur locus Senecæ in Thyeste. Cap. XVII.

Vid sit Puteal apud Persium, & Oratium, non fere uideo inter Grammaticos consistare. immo commentitia a plerisq; afferri in album, & quæ anchoram ne sacram quidem habeant, qua subsistant, & conuellentium reflatu cōtemnant. Nos quod ad eam rem indagine uaria uenati sumus, iam hinc promemus. Si Poetarum prætexuerimus Versiculos, & fluctuantes Interpretum sententias. Persius igitur sic, Si Puteal multa cautus Vibice flagellas. Alter uero sic. *Μουσῶν ἀπὸ πικρῶν* l. 4 Forum, Putealq; Libonis, Mandabo siccis. Audio quosdam scribere, Puteal Prætoris tribunal, Subselliumq; esse. Acron refert, esse locum, ad quem conuenirent fœneratores. Porphyrio sedem fuisse Prætoris prope Arcum fabianum, ita nuncupatum, quia a Libone illud primum tribunal, & Subsellia collocata fuerint. Est qui interpretetur dici Puteal, quod ibi creditor debitor dans bona, tanquam in puteum mittit. Ego uero in Veterum libris comperio, In Comitio in gradibus ipsis ad Læuam curiæ fuisse Aditi Naui Statuam, Capite uelato, quo in loco is Cotem nouacula disciderit. Qui locus, inquit Dionysius, uocatur a Romanis Putcus. Vbi ara est subterranea. Cicero autem in diuinationibus, Cotem inquit, & illam nouaculam defossam in Comitio, supraq; impositum Puteal accepimus. Est uero Puteal, Sicuti apud Iureconsultum obseruauimus, Pomponium, digestis de actionibus Emp. & Vend. quo putei operiuntur, hoc est ueluti umbella quædam, aut Petasus, qualem pyramidibus impositum, Plinius scribit, Qualisq; in Patauino uisitur foro concinne fastigatus, præterq; plumbeis inductus tabellis. Inibi uero Iudicia exerceri solita, neminem pato latere, cum locus is in comitio foret, Quod inde appellatum Varro scribit, quod illuc coirent Comitii curiatis, & Litium causæ. Puteal hoc non omisit item Ouidius, Si puteal, Ianumq; times, celeresq; calendas. Et Oratius item alibi, Roscius orabat, sibi adesses ad Puteal cras.

Inuenio in Græcorum Thesauris, fuisse in Attica iuri dicendo Stationem, siue Iudiciale forum, Quod diceretur ἐν φρεῖτι, idest in Puteo. In eo causæ Reorum agitantur, qui Cædis inuoluntariæ semel accusati, rursus sponte admissi facinoris iudicium subirent. Erat uero in mari locus is, & forma iudicii inusitata. Naui illuc uectabatur Reus, ex qua etiam Causam dicebat Ita, ut nauquam terram attingeret. Immo nec ullis Anchoris nauigiū licebat in frenare, nec pontem mittere. In Exquilis præterea, uel ultra potius, Vt Varroni placere, ani madueto, Romæ locus publicus erat, quem Puticulos uocabant, quoniam illic esset Sepulchrum misere plebi. Quod in sermonibus Oratius significat, & Acron exposuit, nam eo in loco Vstrinas fuisse Publicas, scribit Porphyrio. Antiqua uero Sepulchra in puteorum morem solita excuari, non latuit Pomp. Festum, unde & inflexum Puticulogæ nomen, liquet, ni conieceret quis, quod inibi computrescerent Cadavera. Putearios uero a Plinio dici Puteorum excuatores, multos scire arbitror. Eos Græci φρεαρύχους uocant, aut etiā φρεαρύχτας. Phillylius Drama cōcinnauit, Cui titulus Phreorychi fuit. Apud quē obseruatum est, Putearium instrumentum dici Tereusin. Organon, quo ex puteo hauritur aqua, Cælonium inuenio appellatū. Ciconiam quidam latine dicunt. Puteos aperire, positū eleganter apud Iureconsultos pro excuare. In puteorū autem aperiendorum ratione Coria terre obseruari solere, præcipiunt Eruditores, quo uerbo testoria, & Statumina quædam crassiora, quibus item alia, & alia sub sunt, significari, certum est. Nam in Parietum structura Coria dicuntur Vitruuius. Quæ circulus pullatus plebeia uoce Curfus nuncupat. Postremo in hac Puteorum mentione adnotanda est Strabonis historia. Qui Danaï filias scribit summam solertia apud Argos adinuenisse Puteos, Cū Ciuitas ea in loco iaceret arido, testate ipsū Græco uersū, ἀργὸς ἀνυσσεν ἐν δανάει· ἵστον ἄργος ἔνυσσεν. Argos agsuacū Danaæ struxere redundans. Hoc uero non utreconditum huic loco impeginus. Sed ut opem Senecæ ferremus, Quem etiam in Icuionibus, quæ uel infra plebeiam sunt eruditionē, quod pudendum est, implicant potius, quam explicant quandoq; Interpretes. Est in Thyeste uersiculus hic, Timent q; ueterem nobiles Argi sitim. Inibi Interpres, Veterem sitim, neiterum tanta ueniret ficitas, quanta fuit tempore Phaethontis. Ex errato tam futili coniectare iam quilibet potest, quid deniq; in eiusmodi exchartabulis studiosus lector sperare possit, eatenus si laetis gallinacei haustum subinde promittunt, & quoniam de puteis mentio est, tanquam ἀγαμέμνονα φρεῖτα.

Agessilaum recte legi apud Lactantium inter Plutonis cognomen. De Orco, & Orcinianis, Horcinus. Cur Sūmanus. Item de Apolline, & Plutone plura. Agyieus columna. Agyiades aræ, uel Therapnæ. Cap. XVIII.

Lactantius inter Christianæ Veritatis assertores eloquentia maxime illustris, diuinarum institutionum primo sic scriptum reliquit, Ergo illud in uero est, quod regnum orbis ita partiti, sortitiq; sunt, Vt orientis imperium Ioui cederet. Plutoni, cui cognomen Agessilaos fuit, p̄ occidentis obtingeret. Eo quod plaga Orientis, ex qua lux mortalibus datur, superior, Occidentis autem inferior esse uideatur. Sic ueritatem mendacio uelauerunt, ut Veritas ipsa persuasioni publicæ nihil denegaret. De Neptuni forte, manifestum est, cuius regnum tale fuisse dicimus, quale M. Antonii, cui totius oræ maritimæ potestatem Senatus decreuerat. hæc uenit ex Lactatio. In cuius uerbis nil nō elegans, & excusum. Non desunt tamē de doctoribus loquor. Qui uililigerit, interpellatam q; lectionem arbitrati, uelut munus fundi suburbani instar studiofis allaturi. ubi scribit Auctor, Plutoni fuisse Agessilaos cognomen, disuncta prorsum nihil, ut ipsi censent, dictione, pro Agessilaos substituunt, reponunt q; Agathilyum, ueluti bona soluentem, Aut Agelastum, quod tristem nobis indicat, ut qui rideat nunquā. Horum ego studium in propaganda bonarum artium eruditione ita laudo, ut etiam admirem. Eiusmodi curam si studiosissimus quisque ita affectaret, ut imitaretur, bene utiq; de literis barbarico asultum magna parte concussis, demutatisq; sperādū foret. Modo id infusurari patiemur, Lynceo quidem minutissima quæq; expenderent, Verum pensiculator suo uterentur iudicio, nec ita amarent, Vt si usus, ac ratio sic ferant, allidere nequeāt. Cæterum redeo ad Lactantium,

stantium apud quem nil uideri interpolandum, aut Obelo confodiendum, mox liquebit. Sed asterisco illustrandum potius. Inter cognomenta igitur Plutonis etiam Agefilium fuisse, norunt, opinor, qui græca solertius paulo rimantur, nam necui in hac re aqua hæreat, & Tenediorum libertatem securi præcidamus tenedia, apud Callimachum legitur, *φοιτῶσι μέγ' ἄν κ' ἀγασθῶν*, hoc est ad magnum tendunt Agefilium. Quem locum exponentes Græmatici, & Methodius imprimis, etiam etymiratione id comprobant, *ἔρηται δ' ἐκείνου, πικρὸν τὸ ἄγαν τὰς λαῶς ἀρχει γὰρ τῶν βασιλέων*. sic nūcupatur, quod populos ducat, est enim Mortuorum Imperator. Iam hæc apertius narrantur, quam ut hæsitanti locus omnino reliquus fiat, nisi quis optet *ἐς οὐρανὸν τοξεύειν*, quod est in Cælum sagittas excutere, aut ex harena funiculum necere. Verum adeo refractarios non arbitror, ut ordiantur, quod Plut. inquit *πινισκῶν καὶ τιμῶν*, id est Vmbra metiri, Quādo in dipnosophistis Athenæus ab Aeschilo Plutonem dici Agefilium scribit. Ad id porro inferni regis cognomentū allusisse uideri potest Attellanarum Poeta, ubi ait, Orcus uobis ducit pedes, quo significat, admodum iam lineas, & letifera ingruere pericula. Quod obliq; in Romanum Senatū quādoq; pronuntiātū legimus, Cui Nero, tanq̃ Orcus, infestissimus erat, eumq; ordinem sublaturū se quādoq; de Rep. crebrius interminabatur. Orcum uero dici Plutonem, puto, nemine laetetur. Nam inde M. Tullius consceleratissimum Verrem, omnis diuini, humaniq; iuris corruptorem, Qui sacra publica, priuataq; hostiliter depredaretur, ac in omnem ætatem, & sexū indiscriminatum debaccharetur, Orcum alterū appellauit, Sed & Orcius Thefaurus p̃ Cætonio, hoc est inferno ab Eruditis dicitur, Sicuti Næuius epigrammate attestatur illo, quod sibimet uiuens concinnarat, Itaq; postq̃ est Orcio traditus thesauro. Obliti sunt Romæ latine loqueri. Orci tamen legebat Minutianus Cæcilius in libro de Orthographia. Ex hac item doctrina Valerio Martiali Orciniana Sponda pro Sandapila ponitur, siue Phetretro. Sunt tamen, q; non ab Orco. i. Plutone, Sed ab *ἐργος*, quo Septum significatur, Quod & Orca na dicitur, ab *ἐρύω*, nomen id deducāt, & Capulū, siue Thecam ex impolitionibus lignis, aut etiam uiminibus contextam, compactamq; autement signare. Quod si est, aspirabimus primæ. Martialis uersus hi sunt, Vocet beatos, clamitetq; felices, Orciniana qui ferunt Spōda. Orcinos libertos Iureconfulti ipsius testatoris interpretantur, Qui iam sit in Orci familiaris scriptus, & in peculio Proserpinæ connumerandus. C. tamen Orcinius Rom. ciuis in oratione pro Cluentio est apud Ciceronem. Orcum ab Vrgendo dici, Pomp. Festus asseruit, quod in interitum omnia præcipit. propterea de eo Claudianus, O maxime noctis Arbitrer, Vmbrarumq; potens, cui nostra laborant Stamina, Qui finem cunctis, & Semina præbes. Sed & Papinius, O cunctis finitor maxime rerum, At mihi, Qui quondam causas, elementaq; noram, Et Sator. Nam & Ouidius, Tendimus huc omnes, hæc est domus ultima cunctis.

Sunt qui Thyndrum iam grandiore Horcinum uocent. maximū uero Cete. scribit Archastratus prope Samum capi Thyndros uisenda magnitudine, quos Horcinos uocent quidam. est autem Thyndrus uelut marinus Sus, quando glandibus pinguefcit. laudantur in eo, quæ Hypogastria uocantur. Porro cum Plinius naturalis historię secundo scribit, diurna fulmina Ioui a Romanis ascribi, Nocturna autem Summanum, Sicuti & quarto Ciuitatis diuinæ comprobatur Augustinus quoq; Intelligit item eo nomine Plutonem ex Martiāo de nuptiis Philologiæ libro secundo, quem ita nūcupant, quasi summum Deorum manium. Summanum in fastigio Iouis Opt. Max. de Cælo tactum fuisse, in diuinationibus Cicero scribit. At Plautinus ille Curculio, Quia inquit, Vestimenta, Vbi obdormuerim ebrius, summano, Ob eam rem me omnes Summanum uocant. Summanus quinam sit Deus, addubitate uideatur Ouidius, Cum fastorum sexto, XIII. Calendas Iulias templum illi sacratum scribit. Reddita, quisquis is est, Summano templa feruntur Tunc, cum Romanis Pyrrhe timendus eras.

Plutarchus in libro *περί τῆς ἐν Ἀλλοῖς*, quod equidem scitu arbitror dignum, Apollinis nomine summum accipit Deum, Qui unus sit, ac simplex, ac propterea dici Apollinē, quasi multitudinis nescium. Nobis enim aggregatio ex diuersis, & omnifaria, ac uelut panegyrica, peculiaris est. Quod est, unum esse oportet. Proinde, Phœbum item nuncupant, uelut

purum, syncerum' q; hoc nanq; Veteribus indicat Verbum id, unde & Theffali Sacerdotes diebus nephastis αὐτὸς ἐφ' αὐτῶν ἐξώδια τεύοντες φοβονομέσθαι dicunt, idest ipsos exodia secum atterentes puritatem consequi. Vnum quippe syncerum est, mixtione autem unius cum altero pollutio confurgit. Esse porro immutabile, Quoniam mutabiles, & Corruptio suum agnoscat Deum, uel Dæmona potius, Inter quos diuersitatem, nominum præcipue colligi argumento. Alter enim Apollo nūcupatur. Pluto reliquus, Ille Delius, hic Aidoneus. Ille Phoebus, hic uero Scotios. Apud illum Musæ, ac Mnemosyne, apud hunc Lethe, ac Silentium. Ille Theorios, & Phanæus, hic autem νυκτὸς ἀδ' ἰδ' αὐτὸς ἀργαλῶσι τε ὕπνα κίοντες. noctis æternæ, ac inertis Somni dominus, Sed utriusq; interstitium graphice Stesichorus hisce uersibus exprimit, quibus inuicem eatenus dispescuntur, diuancanturq;. Quātum Hypanis Veneto distat ab Eridano. Alterum enim lusus, cantusq; amare scribit. Alteri curas, & suspiria forte obuensisse.

μάστιγας πομπῶν αὐτῶν ἀλλὰ μολπὰς ἀπέμεινεν.

Κὴ δ' αὖτε φανερὸν αἰδὺς ἔλαχε.

Apud Platonem Prouidentiam diuinam ad separatas animas præcipue pertinentem Pluritonis nomine significari putant, Quæ puras animas bonorum suorum perpetuis illecebris rapiat adeo perueniatq;, ut nostra hæc haud repetant amplius. Probat autē Plato, Animas penes Plutonium ideo arctissimo, gordianoq; implicatas uinculo teneri, quoniam amatorio implicentur affectu. Quem esse cæteris omnibus potentiorum nodum, in Conuiuiis, & legebis cōprobat Philosoph⁹ idem. Apollinē deniq;, ut Alexicacū, colere ante ianuā, ueteris fuit moris. Certe Agycius Columna dicebat inibi surrecta, fastigataq;, ei sacra deo. Sicuti arē quoq;, quas Agyiadas, quidam Therapnas nūcupāt. Est autē Agyia, quæ cōmuni locutionis proprietate ἑὺμνι uocatur, idest Vicus. Scitu dignum illud quoque, apud Eleos cultum quandoq; Apollinem Opophagi cognomento, uelut Gulonem dicas. Eius meminit Polemo, in ea, quæ est ad Attalum, epistola.

¶ Quid sit apud Varronem Postulio.

Cap.

XIX.

Æterum illud obseruationis non utiq; incuriosæ, Quod apud Varronem de lingua latina libro primo sunt, qui Postulionem dici Plutonē credant a postulando. Varronis uerba, si q; requirat, apposui. In eo loco dehisse terram, & Id ex Senatus consulto ad Aruspices relatum, esse responsum, Deum Maniū Postulionem postulare, idest Ciuem fortissimum eodem mitti. hætenus unde decunq; doctissimus Varro. Qua in parte, quod bona uenia dictum uelim, Siquis amplius ab opinione ista standum putat, Ego utiq; lōge aliter sentio. Neq; enim expositio hæc ullis auctoritatum tibicinibus, ut ita dixerim, fulcitur, obfirmaturq;, ad eas uero, ut ad Anchorā sacram in studiorum hoc genus ratione sæpe decurrimus. Sed ne sim lingua largior, quā re. Conabor a' paucissimis animaduersam difficultatem ita explicare, ut ne cæci quidem possint ab recto reuelli. Igitur apud Varronem libentius Postulationem legerim, quā Postulionem, nisi quis per cōfessionem ita Veteribus solum pronuntiarī contendat. Nam quod aliqui Stulionem legere uidentur, ni mendum exemplarium est, ratione caret, nec absurdū minus, quā si Sambucam Caloni aptaueris. Est autem Postulatio piacularē sacri, quod fieri antiquitus consueuerat, ad aueruncandam Deorum iram, facto prodigio aliquo, quod expiandum, procurandumq; foret. Id, nequis ambigat, auctore M. Tullio comprobatur. Eo nanq; uerbo in quadam oratione bis est usus, in ea, quam prætexitimus, notione, prius sic. Exauditus in agro propinquo, & suburbano est strepitus quidam reconditus, & horribilis fremitus armorum, de eare scriptum est, Postulationes decretas esse Ioui, Saturno, Neptuno, Telluri, Diis cælestibus. Audio, quibus diis uiolatis expiatio debeat, Sed hominum ob quæ delicta, quæro. Alibi uero idem Cicero sic Mouet me etiam in hac caritate annonæ, sterilitate agrorum, inopia frugum Religio telluris, & eo magis, quod eodē ostento Telluri postulatio deberi dicī. iis opinor, luce clarius patet, q; sit Varronis sensus, quæq; Lectio uera, degustent modo hæc, regustentq; bonarum literarum studio, tātum adfit natus aliquis, ut est apud Oratium, fatebuntur, nos recte odoratos, Nec nostra nos sine riuali amare,

amare, aut plumbeo gladio aduersarium adortos iugulare. Nam historiam comparem, ac uerbum pene idem in utroq; auctore omnis ambiguitatis nodum exoluere, Opinor. Omnibus & Lippis notum, & tonforibus esse. Sed ut plenius legitime in literariam fe palęstram insinuantibus fauentes promereamur, Addamus & grammaticam ratięm, Quę ipsa multum uidetur illatura lucis. Dicitur a' Postulando Postulatio, Quoniā turbata Sacri cuiuspiā, aut ludorum ratione, Vbi quid parum explore, curiosę uē obliissent, aut in re diuina, quid omiffum ex ritu foret, per ostenta, quę mox paulo insequerentur, uidebatur numen honoris instaurationem postulare. Id ita habere Festi quoq; confirmatur doctrina, consimilia ferē tradentis, Fulgura inquit, trium generum sunt, Postularia, Pestifera, Peremptalia. Postularia uotorū, aut Sacrificiorum spretam religionem desyderant. Pestifera mortem, aut exitium denuntiant. Peremptalia superiorum fulgurum, portentorumq; significationem permunt. Cecinna quoq; Seneca tradente, Postularia interpretatur fulmina, quibus Sacrificia intermissa, aut non rite facta repetantur. Quod autem interpretari uidetur Varro, Postulio nem esse Ciuem fortissimum, non ita accipiendum, tanquam hoc plane significet Verbum id, quod absurdum foret, Sed ea fuit Aruspicum explicatio, a' quibus respōsum erat, Deum Manium requirere expiatorium quidem sacrum, quod est Postulatio. Inde adiectum, cuius modi esset futurum id Sacrificii genus, quā uē hostia portentofos foret hiatus procurādis. Hęc ad obscurissimi loci illustrationem excogitata nobis. Quod si ex politioribus quispiam exactiore fultus ingenio, lectione q; multipliciore instructior aduersum hęc quod promat, excogitare, dabo manus, gratias q; testabor. Sciolos autem ex triuio nil moror, quibus Myrothecia hoc genus putent. arident amplius nugalia, & psyrica. Sed nil mirum, Similem nanq; habent labra Lactucam.

¶ Opportunitatis in actionibus necessitas. Itē de causa agente, ac fuscipiente. Ingenioq; diuersitas unde sit. De Fortuna, & Fato. Item q; de Cleanthe, ac Xenocrate. Cap. XX.

Inguis actionibus inquit Proclus, aliud conuenit, aliud q; tempus ad hoc, uel illud perficiendum. Eiusmodi uero tempus est actionis cuiuslibet opportunitas, tanquam bonum, atq; finem agentibus afferens, & efficiens. Quapropter Pythagorici primam quoq; causam, a qua omnibus bonum adest, opportunitatem nominauerūt. Quippe cū omnibus, ut perfecta sint, largiatur, Omnia deniq; sic coaptantur, dum Causę quidem Perficientes ad perficiendū promptissimę sunt. Susceptura uero ad participationem expergiscuntur, & illę rursus potentia porrigunt perfectientem, hęc autem potentiam aptitudinis a natura susceperunt. Duplex enim potentia est, altera quidem agentis, Altera patientis, Et illa mater est Actionis. Hęc uero perfectio nis est susceptaculum. His uero exacte perspectis soluitur actitata inter doctores de Ingenio diuersitate quęstio. Vnde q; enascatur maior in uno, quā in alio profectus. Admirantur pleriq; eximiam in Platone ingenii fertilitatem, ac uim omnium capacem. Et recte illi quidem. Verum quę nam tantę felicitatis excogitari fomenta possunt? Primū illa ipsa, quam dicebamus, Perficiens, Agens uē Causa. hęc autem ex summā Sapientię profluit Præceptore. maxima hęc, & præcellens ad capeffendum ingenii cultum opportunitas. præsto est & altera, Temporis fœcundissima in doctrinis felicitas, qua non fere alia feracior, siue excellentium Virorum copiam, siue monumentorum species. Cæterum Platonem ipsum necdum attingimus. In hoc præstantis Ingenii triplex afferri causa potest. Humana, Naturalis, Diuina. Humana ex lege prouenit, educatione, consuetudine. Quod ad educationem attinet, Pueros Impuberes, a Medicis certatim, & Philosophis obseruatum, si affatim distenduntur cibis, nimium q; Somno indulgeant, hebetiores inde euadere, ac tardiores, Quin & Corpora fieri improcera, deterius q; multo adolefcere. Id quod Varroni adnotatum quoq; in Logistorico est, Quę Capis inscribitur, aut de Liberis educandis. Naturalem elementorum præstat, Alimentoꝝ q; diuersitas. Attigit hanc & Proclus, ubi necesse ait, conspiratu miro congruere naturam, Intellectum, Causas item diuinas. has uidet triplices intelligere, ex Deo, Dæmone, fato. Putat quidem Plato, ut a postremo ordiamur, Cæli diuersa a diuersis tum Stellis, tum Diis, idest Angelis regi. Sed & identidem

terras diuersis subesse uel Dæmonibus, uel Angelis inferioribus. Quin & Cælestium rerum studiosi Terræ plagas Cæli Zonis, Vrbes ascendentibus accommodant signis. Propterea Ingenii uim ex Cælo item esse, ac Stellarum positu, & configuratione, colligunt. Spiritus uero superiores nostris influere Spiritibus, eo maxime probari argumento uidetur, Quod Corporum supernorum potestate, nostra subinde euidenter agitentur. Quod si Spiritus illi in nostros agunt, agunt insuper & in Corpora. Corporis uero humani affectu, undecumq; fiat, eatenus redûdat in animam, quatenus tam comparato, quàm naturali affectu sese mergit in corpus. Porro uim omnem, atq; Virtutem, ad nos demanâtem a Superioribus in bonum tendere, astruunt Eruditiores. Verum Complexionis, siue constitutionis, Naturæ, Educatiôisq; uitio corrumpi. Hinc Saturni grauitatem in tristitiam, parsimoniam, rigiditatēq; labi. Martis magnanimitatem in audaciam temere sese periculis obiectantem. Mercuriale industrium in uasfricias, ac Vernilitates. Veneream charitatem in libidinem sordam. Dæmonum uero rationes ita distinguunt, Vt Supremorum esse comprobent contemplâdi uirtutem. Medianorum actionis solertiam. Infimos ad concupiscentiæ bonum nos allectare. Verum iis omnibus posse nos tum recte, tum perperam uti, & proinde consequi mox uel bona, uel mala. Socrates inquit Proclus, cum Alcibiade oportune ad idem concurrat, huius opportuni congressus Dæmon bonus causa extitit, opportunitatem Socrati conueniendi determinans. Verum qui ad hæc cælestia parum adhibent, Quoniam sub Cælo tanquam causa uniuersali & Bæotiæ suæ enascantur, atq; item Attici philosophi, Proprias peculiar/resq; in unoquoq; causas censent perpédédas, quibus singularis, & eminens acceptus referatur profectus. Eptimum quidem quod Animam fortitus sit bonam, Sed non a Cælo, quando immortalis est, ac incorporea, Sed a Deo. Porro nō defuerit bene constituti Corpus, Quod ita affectæ Animæ subseruiret, ac organa præstaret artifice peraccommoda. Id a Cælo tanquam communi causa prouenit quidem, peculiaris tamen a Parentibus. Quod philosophari, auditiones obire, meditariq; proposuerit Plato, ex animo, Corpore, auditio proprio id initia ducit. Quod magni fuerit profectus, industriæ imputandum. A fustis illi nō benignius astrum, Sed ingeniū fertilius, perspicacius, tenacius, nec a themate cælesti, Sed ex Dei profusa largitate. Socrates Sapiencia clarus, illud, quicquid esset, non natalitis syderibus, Sed assilenti numini acceptum rettulit. Isocrates, sicuti produs Græci, cum quidam ei Parens filium exhiberet, scitareturq; quidnam ei necessum arbitraretur. *ἡ δὲ φωνὴ ἔφη, ὅτι οὐδ' ἴδω, καὶ οὐδ' ἴδω*, idest Penna, seu Stilo esse opus inquit, ac mente. Cæterum si locum hunc ex Platone, Platoniciq; Quos esse classici adprime reor, assiduosq; peregrinos, forte nō aberrarim⁹. Scribit Plato, Deum, & Fortunam, atq; Artem simul cum Deo humana omnia gubernare. Id ita interpretantur, Deus in omnibus per omnia mouet omnia. Mouet mûdi Sphæras, Quarum cōcursus fatum alicubi, At quarto legum Fortunam nominatur. hinc Causa uarij circa externa, corpora q; contingunt. Mouet item Animas, Lumen inspirando mentibus, unde Ars non speculandi solum accendit, Sed agendi. Ab arte tandem dispositio externorum, & Corporis proficiscitur, quamobrem a Deo cûcta dependent. Qui, ut apostolus Paulus asseruit, Omnia in omnibus operatur. Aduertendum uero illud, Quodcumq; illa cælestium causarum ratio ita digeritur, Vt artem exculcatam exuperet, dicia Platonici fatum. Vbi uero sic, ut uincere inertem, desidiofiumq; eualeat, rursum a Solerti, *ἄρην* uocq; uinci, Fortunam. Vtrobique uero diuinam statuunt prouidentiam, quæ ad finem agat sibi soli notū, quæq; uniuersa modis contemperet occultioribus. Porro illud Silentio haudquaquam inuoluendum, a Platone in Timæo, atque in Menexeno quoque tradi, Regionem atticam esse ingeniorum fertilitati præcipue accommodam. Panætius eius rationem in aeris reiecit temperaturam. Longinus ex loci qualitate putat euenire, permixta ex multis, atque occulta. Origenes, Qui Timæum est interpretatus, Cælestibus ascribit aspectibus, atq; influxibus. Qm̄ octauo de Rep. Plato scribat, Cælestes quosdā circuitus esse causas fertilitatis, ac sterilitatis tum Corporum, tum animarū. Proculus uero, ac Porphyrius, Animam mundi putat alibi alias Vires imprimere, ac pecuniaria quædam uelut hospitia parare. Tum Deos Varios ea illustrare loca. Vbi ergo rationalis Anima propriam elegit Vitam, si forte locum sortita fuerit, qui optate iam Vitæ dissentaneus non sit, tunc in ea summam continere excellentiam. Quæ Martiam elegit Vitam, Si plagam a Marte illustratam indispicat, fortitudinis

fortitudinis fastigium consecuturam. Proinde in Timæo Platonem scribere, Atticam regionem a Pallade afflatam Sapientiæ, ac magnanimitati congruere militari. Et quinto legum ait idem, Localium Deorum afflatum, atque item Dæmonum maximi ad ingenii, morumque rationes esse momenti. Requirit uero & Aeris temperaturam, nequod præcipue causæ impedimentum sese obiecerit. Decrescere uero ingenia & miratur Seneca, & dolet. Nescio inquit, qua iniquitate, & ad malum pronitate naturæ, eloquentia se retro tulit. Quicquid romana facundia habet, quod insolenti Græciæ aut opponat, aut præferat, circa Ciceronem effluit. in deterius quotidie data res est, siue luxu temporum. nihil enim tam mortiferum ingeniiis, quàm Luxuria, siue cum præmia rei pulcherrimæ cessarint, tralatit est omne certamen ad turpia, multo honore, quæstusque uigentia, siue fato quodam, Cuius maligna in omnibus perpetuaque rebus lex est. Ut ad summum perducta rursus ad infimum uelocius etiam, quam ascendere, relabantur. In hac ingeniorum mentione, festiua se mihi ingerit historia ex Plutarchi commentariolo *παρὰ τὴν ἀνέκην*, Cleanthem, & Xenocratem, cum ex Scholasticis hebeti maxime uiserentur ingenio, nec tamen eo nomine relanguescere impetu quo ad prociendum tendere semel adorti essent, ab Iocis in tarditatem suam non abstinuisset. Cum se per similes dicerent *ἀνέκοντε βραχυπρόμοις, καὶ πανακρίαις χαλκαῖς*. hoc est Vasis angustis oris, ac aneis tabellis, quod uix quidem dictata perciperent, ad retineret tenacius. Auditor uero Herodianus est. Ad Orientem omnes fere mortales esse ingeniiis acerrimis. Multa porro de iis Galenus. Sed nos uel plura forsan iusto congestimus.

¶ An in abiuncta Anima superfit memoria, uel Sensus.

Cap. XXI.

Nima rationalis e' Corporeis uinculis auolâs seruet ne memoriam aliquam, uel quorum hic fuerat conscia, uel saltem suorum, Quæstione fuerit non indignum omnino. In ea puto non addubitatus Peripateticos cum Aristotele suo, quin nullatenus reminiscatur. Verum decimo de Rep. Plato fateri lii/ quido animaduertitur, Animas, quæ hic familiaritate, aut omnino cognitio/ ne aliqua iunctæ fuerint, rursus separatas sese recognoscere, mutuaque consalutatione, ut sic dicam, amplexari. Sed & Auicenna in metaphysicis auctor est, Animas tam beatas, quam miseras, ubi hinc demigrarint, non exolescente protinus, quem conceperant, habitu, posse per imaginationem eadem illa uersare, quæ amplius adnexæ Corpori imaginabantur. Rursum in epistolis, ac legibus Plato Abiunctis Animis rerum nostrarum sensum relinquit non nullum, insuper & curam. Approbat id ipsum in libro de Animorum immortalitate Plotinus, Sed ad temperamentum quoddam negotium reuocat. humanarum rerum illis superesse tantisper curam, dum ad corporea proclius lubentia restincta penitus aboleatur. In eo quippe Statu Animam tanto ardore, ac ui rapi ad diuina, Ut nostra hæc illam prætereant, aut si uideat, nil aduertere minus, quam id a se agi. Id ipsum puto & a Platone non abiungi decretis. Nam quandoque recordari animas probat, Quandoque inter nos, illasque profluere Letheum facit. Inter Veterum Theologorum placita, & illud est, ab nostris item comprobatum, plerisque animis non loco eodem diuersorum dispensationem prouidentia potius, quam affectu esse a Deo contributam. Plotinus adiicit, publice, ac frequenter uaticiniis, ac id genus beneficiis, plurimis hominibus fuisse adiumento. Verum enim uero, ut in philosophicas amplius excurramus amoenitates, non est omnino ambiguitatis minutæ. An in Sensitiua Anima potentia sensoria actus post Corporis interitum reliquus fiat. Nam quod est Animæ, ac Corpori comune, in abiuncta relinqui non ualet anima. Omnes autem Sensitiuæ potestates, uel potius earum operationes promiscuæ sunt Corpori, & animæ. Igitur consecutio manifesta. Id uero inde præcipue liquet, Quoniam potentia sensitiua in actum nulla promittitur, nisi per organum corporeum. Porro de Anima primo Aristoteles Animam, corpore in corruptionem abeunte, neque reminisci scribit, neque amare. Id uero & de aliis potestatum Sensoriarum actibus intelligendum, Quod si est, colligitur liquido, Sequetur animam in potentia cuiuspiam sensitiuæ actum non prodire. Verum responderi potest, Sensitiuæ potentia actum esse duplicem. Exterio rem, qui non nisi per corpus promittitur, quem non superesse in separata anima, liquet. Interiore rem alterum, quem per se exer/

ceat anima, retineatq; etiamnum abiuncta. Hoc autem uidetur potissimum dogma plato-
nicum, In cuius mysteriis sancitur, Corpori animam adnecti perinde ac perfectam substan-
tiam, nullam in parte a Corpore dependentem. Verum coniungi, sicuti Motor mobili con-
iungatur. Quia uero nil mouet, nisi quod mouetur, Et principium moues seipsum mouet,
In anima duplex agnoscitur motus, Alter, quo mouetur ab ea Corpus. Alter, quo seipsum,
qua ratione in anima appareat uidendi actus primus, prout seipsum mouet. Reliquus uero
in corporeo organo. Aristoteles autem de anima primo ista diluere nititur, probans Ani-
mam haudquaquam seipsum mouere, Sensoriasq; potestates esse coniuncti solum. Quem
ex Theologis Beatus Thomas secutus, Actus sensitiuæ potentia colligit nullo pacto in se/
questrata Anima reperiri, nisi forte ut in remotiore fonte. Cum uero in libro de Spiritu, &
Anima, Augustinus dicit, Animam ex corpore demigrantem ex Imaginatione, concupisci-
bili, Irascibiliq; potestate pro meritis dolore affici, uel oblectamento, negabunt ex Aurelii
officina cum profluxisse Commentariolum. Vel si concedant maxime, Sic tamen explicari
oportere, Veluti ex iis, quæ per imaginationem, & id genus facultates alias in Corpore ad-
miserit Anima mox eo exuta uel bono afficiatur, uel malo. Quod ad memoriam attinet,
hanc duplicem tradunt. Quandoq; enim intelligi, Vt positionem Sensitiuæ partis quæ præ-
teritum concernit tempus, qua ratione Memoria actus in anima non relinquitur. Ex hoc
enim Arist. ait, corrupto corpore, Anima non reminiscitur. Altero modo est Memoria ima-
ginis pars ad intellectum pertinens, ut ab omni temporis abstrahit differentia, cum nec præ-
teritorum tantum sit, sed extantium quoq; instantiumq; sicuti Augustinus scribit. Hæc ue-
ro Memoria uis in animis etiamnum separatis conperitur. Consimiliter Amorem, Gaudi-
um, tristitiam bifariam dispararunt. Sunt enim interdum Appetitus sensitiui affectiones,
quæ in Anima non supererunt, quoniam absq; certo Cordis motu perfici nequeunt. Inter-
dum uero inaudiuntur, ut Voluntatis actus, quæ in parte est intellectus compote, quo modo
ab anima demigrante minime fecernuntur. Augustinus in libro de agenda cura pro mortu-
is fatendum est inquit, nescire quidem mortuos quid hic agatur, dum agitur utiq; postea ta-
men ab eis audire, qui hinc ad eos moriendo pergunt, nec prorsum Omnia, Sed quæ me-
minisse permittuntur etiam Isti. Et quæ illos, quibus hæc indicantur, oportet audire, pos-
sunt & ab Angelis, qui rebus, quæ hic aguntur, præsto sunt audire aliquid mortui. Ac ne
quis ambigat, referuntur item hæc in Canonicis decretis, Causa XIII, Q. II.

¶ De Menta. Mintha Nympha. Mintho. Quæpiam aduersus Hermolaum. Retrimenti
tiæ sculentia nomina plura. Dyfcalii qui finit. Cap. XXII.

Entam, siue uti pronuntiant Græci, & scribunt, Mintham tradit Oppiani In-
terpres & λιδυρικῶν tertio a Mintha quæ nympha fuerit, appellatū uideri. Du-
as uero esse species, Syluestrem, & quam uocant Hedyosmon. Cocyti uero
m filiam tradit fuisse Mintham, Quæ ubi inaudisset amari a Plutone Proserpi-
nam, indignata eo nomine, constanter illi se præponere ausa est, diditans, si
inferos peteret, inimiciter infestaturam. Quo puellæ timore commotior Ceres Persepho-
nes mater Mintham exculcās ἐς τὴν γῆν βεβήκονταύτην, id est in malam deformauit her-
bam huiusmodi. Ex qua fabella Oppianus Mintham uocauit κληντὴν νύμφην de Inferno
Cocyto. Plura apud Interpretem. Cōmeminit iis fere Strabo quoq; octauo libro. Ad Ori-
entem inquit prope Pylum mons est nobilis cognomento Minthes, Quam fuisse Plutonis
pellicem, tradunt fabulæ. Eam cum dolo circumuenisset Proserpina, in hortensem Metam
demutasse, quam pleriq; Hedyosmon uocant. Itaq; iuxta montem extat Plutonis templū,
frequenter a Macistiis cultum. Relatu non indigna sunt, Quæ Aristophanis Interpreteres ab
iis diffisa non longe commemorant super eo poetæ Versiculo,
μινθώσμεν ἢ δασπὸς ἑράως, τὴν εἶνα, Id est Stercore linemus nares, perinde ac hirci.
Minthon inquit, Alii hedyosmon, Alii uero Iynga uocant. Vt comperimus in comica di-
ctione. Putant nonnulli in Sterquiliniis enascentem florem dici Mintho, quo mire affici-
antur Hirci. Apud quosdam inuenias, Caprarum retrementa dici Minthon. Vbi uero frigo-
ris uitio corripiantur Hirci, Pfygmon uocant. Consueuere Pastores excrementis id genus
ad sternuta mentū

ad *sternutamentum* eliciendum, nares oblinere. Odoris id aspernabilis ciet *scditas*, & me detur malo. Sunt tamen Qui humanas ex cibis superfluitates eo nomine significari putent. In hac eo libentius diuertimus, Vt Hermolai Barbari bilem educeremus, moleste ferentes, ausum fuisse quendam prodere, Minthon quandoq; uocatam Mintham, idest Mentam, cū tamen id & a Græcis subnotatum sit, Vt monstrauimus, nisi quis foede uiciatū putet exem plarium. Illud modo mirum, quid ita Oppiani Interpres Mentam dixerit *κακὴν βοτάνην*, idest herbam malam, cum scribat Plinius, Mentam grato mensas odore percurrere in rusti cis dapibus. Nisi quod ante coitum mulieri appositam inhibere conceptionem, scribit Dio/ sco. Repperi inter Græcos, Qui Mintham accipiant *θύμον*. Quæ uox cepam nobis indi/ cat *syluestrem*. meminit Aristophanes Pluto. *ὦ Μαλὰ δὴ τὸ δῶσθαι ταυτὸν θύμον φερόντες*. Est item Grammaticus, qui opinetur, Calaminthum nuncupari *ἀγρίον ἰδύσμενον*, idest syl uestrem mentam, quam cum moesta Ceres uidisset, execrata sterilem fecit. Audarium au/ tem adiecero illud, quoniam Ciborum superfluitates attigimus, Hominis retinenda dici Spatilen, quanquam & hoc nomine coriorum nuncupantur frustula, seu recisamenta, quæ a Coriariis, Sutoribus ue abiciuntur. Boum uero Boliton, a fini Onida, & Onthon. In bo/ bus tamen intelligere Onthon Homerus maluit. Suis Hypeleuthron uocamus. Ouium Oi ptoton. Caprarum etiam Spyrida, & Spyriathiam. Murum Mysceledra. Apud Paulum obseruauimus Discoelios, idest *δυσκοιλίης* uocari, quibus difficulter Alius it.

¶ Otii, ut perniciosi detestatio. Remissionem tamen aliquam uideri necessariam. Qui/ bus otium sit utile, quàm negotium. De Aug. L. Drufo. Turanio, Serulio Vatia. Quod sit honestum Otium. Caput XXIII.

Ppium Claudium crebro memorare solitum accepimus, negotium populo Romano melius, quàm otium committi, non quia ignoraret, quàm iucūdus esset tranquillitatis Status, Sed quod animaduiceret, præpotentia imperia rerum agitatione ad Virtutem capefendam excitari, eubrarique nimia quie/ te in desidia, & uelut marem quēdam relabi. Quo nomine Strenuam, Agenoriam, Stimulam industriæ Deas excogitauit Priscorum sedulitas. Et sane quàmuis negotium & retum quiddam, & aspernabile uideatur, quod hominum fere captus a la/ bore proclius ad delinimenta sit, Ciuitatis romanæ disciplinam intra limites suos conti/ nuit. Blandæ appellationis quies, Illyricæ pacis argumento, calamitatibus immensus adi/ tum referauit, & tantum non corrasis, quibus tanti imperii increuerat moles, clarissimis moribus, Vitiâ obrepere plurima. Quæ ex causa proditum memoriæ est, deuicta Cartha/ gine terrarum illa orbis æmula, cum qua toties ingenti discrimine dimicatum armis erat, adeo ut propiores periculo, quàm uicti, Victores fuerint quandoq;. Q. Metellum identi/ dem dixisse, nescire se illa uictoria boni plus, an mali Reip. intulisset, Quoniam ut omnia late pacando adiumentum habuisset plurimum. ita reiecto Annibale formidabili hoste, ad cuius nomen Romana pubes exhorresceret, tantarum memoria cladum, quæ obductum, senescensq; refricaret malum, insigne nocumentum infixisset. Eius quippe in Italiam transitu superatis Alpium iunctis cælo iugis, relanguescentem, ac consopitam quodam/ modo Romani populi Virtutem excitatam, proindeq; eximie uerendum, ne tam acris æmuli terrore liberata, in eundem relapsa somnum periclitaretur. Huic uero prægnis Viri bracteata sententiæ fuccinere illud Senecæ uidetur, Infirmis animis hostem esse Se/ curitatem. Et Q. Curtius ait, Otii uicia negotio discuti. Idem alibi scribit, Otia esse rumoribus ferendis aptissima, quæ ne aleret Alexander, mouisse in Indiam refert, semper bello, quàm comparata uictoria clariorem. Traditum quoque a Philosophorum pru/ dentissimis, *ἀνυσμεν πρόγναι καὶ περισσουργὸν εἶναι ἐπιμέλειαν καὶ πόνον*, idest curam, diligentiamq; a laborem imprimis rem esse perefficacem, quæq; plurima ad exitum perducatur. Propterea recte Theffalus quidam interrogatus, quinam in Theffalia cense/ rentur abiectissimi, a bello inquit, feriati. Quæ ratione a Romanis institutum, proditur memoriæ, ut Ciuilibus diei initia a noctis medio ducerentur, ut Solis exortus esset quidem

operis initium, tempus, quod præcedit, apparatus impenderetur. Quippe paratos, instruktosq; obire negotia oportet, non inter obeundum instrui, apparariue. Sicut Myson Chiloni respondisse fertur, cum hyeme Thrinacia, idest uentilabrum pararet. Duces equidem multos, ac Reges bello fuisse illustriores accepimus, quàm pace. Attalum Eumenis fratrem otium soluit, & pax longior, adeo ut saginæ traditus Imperii onus in Philopœmenem ex familiaribus unum deriuaret, Ita ut festiua iter Romani ex Asia uenientes subinde interrogarent, Ecquid gratia apud Philopœmenem Rex ualeret. Lucullo paucos reperias ductando illustriores. At ubi is in desidiam abiit, nimisq; inactiuam uitam, & omnis expertem curæ, perinde ac Spongia, tranquillitate in tabem resolutus, & *ἐνερгодὲς*, idest mortificatus, Callistheni ex libertis uni omnium cura delegata, opinionem præbuit, uelut ab eo potionatus foret, ac magicis circumuentus excantationibus. Xerxis pater Darius rerum difficultate seipso fieri prudentiorem dictitabat. Scythia uero Atlas figuando esset ab omni negotio feriatu, nil admodum se ab Hippocomis, hoc est Equisulibus disferre, asseuerabat. Senior Dionysius a quodam interrogatus, superesse ne otium, melius ominare inquit, nec superfit unquam. Arcus utique frangi, ac dissilire intensior assueuit. At animaid ipsum patitur remissior. Nil æque apud Gymnosophistas laudare se Apuleius scribit, quàm quod torporem animi, & otium oderunt, quin posita mensa, prius quàm edulia apponantur, Conuenientes illuc Adolescentes prærogat Magistri, quodnam a lucis ortu ad id diei bonum fecerint. Quin & Ciceronis quoque testimonio liquet, nos ad agendum esse natos, Idq; appetere animum semper, Vt qui nulla conditio ne quietem semperiternam pati possit, quod in primis puerorum ætatuus manifestum fit. Excitatur tamen quandoq; Otio uigor, & omnis tristitia, quæ continuatione pertinacis studii adducitur, hilaritate discutitur. Si paulum demulceatur Animus, & iucundus, honestisq; laxetur illeccationibus, Etiam si Animi remissionem esse ueluti amissionem dicebat Musonius. Nulli tamen inquit Seneca, intermissio manifestius proderat, quàm Latro in Porto, Quoties ex intervallo dixerat, multo acrius, uiolentiusq; dicebat. Ingenii lassitudo non minor est, quàm Corporis, Sed occultior, Vt fertilibus agris non est imperandum, Cito enim exhauriret illos nunquam intermissa fecunditas, Ita animorum impetussiduos labor frangit. Legum conditores festos ad hoc ipsum instituisse uidetur dies, ueluti necessarium laboribus interponentes temperamentum. Magnos item Viros inestruas sibi diebus certis ferias dedisse legimus. Asinium Pollionem Oratorem nobilem nulla cura post decimam retinuit. Quidam medio die interuixerunt. Quin & apud Romanos, nouam relationem post horam decimam fieri uetabant. Poeta item Græcus cecinit, Aliquando & infanire iucundum est. Sunt porro, quibus otium melius, quàm negotium committitur. Quosdam reperias ita bile feruidos, ut iram in potestate minus habeant, & ad temeraria uerba qualibet indignatione prorumpant. Quidam Vrbinitatem non reprimentes lætiferis non parcunt Salibus. hisce uero quies negotii longe optabilior, Augustus Cæsar, qui plura, quàm ulli unquam obuennisse feliciter tradunt, non definebat quietem sibi precari, & uacationem a Repetere. Idem enim q; repetebat, Aliquando se uidetur sibi. Linius Drusus, uir acer, & uehemens cum mala Gracchana mouisset, execratus inquietam a primordiis uitam dictitabat, uni sibi, ne puero quidem unquam ferias contigisse. At ediuerso nonnullos uideas, qui pati otium nequeunt. Turanias fuit exactæ diligentiae Senex, Ei post annum nonagesimum procurationis uacationem ultro C. Cæsar indulserat. At is moleste ferens, componi se in lecto, & uelut exanimem a circuncstante familia plangi iussit. Lugebat domus otium Domini Senis, nec finiuat ante tristitiam, quàm labor illi suus restitutus est. Cum tamen a quinquagesimo anno Lex militem non legat, A Sexagesimo Senatorem non citet. Qui uero in Consumationem dignitatis per mille indignationes erumpunt, quid aliud, quàm in titulos Sepulchri laborant? Cæterum quod demum statuimus honestum otium, quod uelut expertendum imprimis? Soli omnium inquit Seneca, Otiosi sunt, qui Sapientiæ uacant. soli uiuunt, nec enim suam ætatem tantum bene tuerentur. Omne æuum adiiciunt, nisi ingratiissimi sumus. Illi clarissimi sacrarum opinionum conditores nobis nati sunt. Ita est, Otium sine literis mors est, & hominis uiui Sepultura. Sed uidendum amplius, quales deniq; sint hæc literæ, Quid enim

enim ambigas, esse plerisque, Qui operose nihil agant, Quia inutilium literarum studii detinentur. Hic uero Græcorum imprimis morbus est, ut fusinde querere pergant, quem numerum remigum Ulysses habuisset, ac id genus innumera alia. Præclara, & ad hoc ipsum maxime spectans Fabiani sententia, qui addubitare se dicebat, an satius foret, nullis admodum studiis, quam iis implicari. At qui uelut timidum animal, atque iners metu oblituit, Iis sibi non uiuit, Sed quod est turpissimum, Ventri, Somno, Libidini. Vatia Serulius diues prætorius, nulla alia re, quam otio notus consenuit, quin ob id unum felix habebatur. Nam quoties aliquos A sinii Galli amicitia, quoties Seiani odium, inde amor merjerat. Exclamabant homines, O Vatia solus scis uiuere. At is latere sciebat, non uiuere, diciq; ab Viliam prætereuntibus uere proxtum poterat, Vatia hic situs est. hætenus Seneca. Quanto autem dispicienti recte satius est, Anaxagoræ propositum in spectanda ueritate anxium, laboriosumq; uerbo, req; perpendisse. Id quod Epitymbium testatissimum facit, Quod & apposui, Nequid forsan Studiosorum desyderia remoremur.

*ἰθαδ' ὁ πλεῖστον ἀληθείας ἐπὶ τῶμα πεύσεις
οὐραίνου κόσμου, καὶ τὰ ἀναγκαῖα.*

Quin & aras illi dicatas nouimus, Quarum uisetur inscriptio nunc quidem *νοῦ*, idest Mentis. Nunc uero *ἀληθείας*, idest Veritatis. Illustriora multo hæc, & Hominis propria omnino. Alias somnolentia marcescentes Brutum induimus. Quo quid foedius diuinam præsertim gestanti imaginem torpore sic turpiter collutilatam extra uitæ præscriptum? Sed somnulosæ Aspidis uim sentimus pleriq; omnes, bonumq; si non & amamus.

¶ Cur olidum Veternum Catullus dixerit. De Veterno inibi, necnon de Cataphora, & Comate, ac Caro, Grauedine, Coryza, Catarrho, Brancho, Arterica Affectione. Item qui Arthrici. Elephantiasis. Cap. XXIII.

Ostea uero quam ducente stilo, in male feriatorum torporem ignauum, ac turpiter deficientem producti sumus, succurrit, in re leuicula feramus opem Poetæ Catullo, calculis omnium docto, & emunctæ naris. Carmina explicitius enarranda sunt hæc.

Nunc eum uolo de tuo ponte mittere pronum.

Si potest olidum repente excitare ueternum, Et Supinum animum in graui delinquere ceno. Inauctuosum hominem, ac marcore quodam languidum taxat liqui do illis uersibus Catullus. Sentiant id Enarratores. Quando Maronianus Interpretes Vetrini nomine hydropisim intelligendam putat, quæ nimio plus homines reddidit pigros, & ignauia marcescentes, unde & pro desidia quandoq; positum innenias. Probus etiam pro graui accipit Somno, quem Medicorum Scholæ uocant Lethargum, si marcor sit, ac, ut inquit Celsus, inexpugnabilis dormiendi necessitas. Nam Seneca Veternum animi eruminos dixit ad Lucilium scribens. Vsurpauit & Aufonius elegantissime, Pelle soporiferi Senium, nubemq; Vetrini.

Atque alacri mediam carpe uigore uiam.

Sed & Seneca item, Ego nec redigo ista ad legem dialecticam, & ad illos artificii ueteris nosissimi nodos. Sed ad Catullum, Sentiant inquam hoc Interpretes, Sed cur olidum dixerit, parum attente obseruarunt, etiam si Delio natatore non indiget res, quam tota facilitate soluit Aristoteles, Vbi in Odorum ratione querit, Cur Alæ omnium maxime partium nostri Corporis male oleant, & respondens posse fieri putat, quod omnium minime respirare possunt, nam locis eiusmodi odor malus contrahi maxime solet, quoniam putredo quiete interioris qualitatis consistit. Siue quod immobiles, inexercitataq; habentur. hætenus Arist. Ex cuius uerbis perspicuum opinor, fit, Cur cessantem, ac torpidum hominem dixerit Olidum. Porro, ut excultius addamus quippiam, Veternum Græci Nothroteta uocant, ex humecta prouenire materia, inter medicorum placita est. Sicuti Caros, idest Sopor, & Lethargus fiant ex frigida. Si aliquando inquit Galenus quarto de Affectis locis, Tota anterior afficiatur Cerebri pars, Supremum ipsius Ventrem cōsentire,

necessarium est, atque Cogitandi etiamnum præpediri, uitariq; actiones. Proinde qui ita affectus est neque Sensus, neque motionis munere fungitur. Spirandi tamen facultas haud quaquam læditur, Vocaturq; affectio hæc Caros, idest Sopor. Si uero adeo uehementer spirationem opprimat, Vt quis uel magno conatu uix spiret, Apoplexia nominatur. Est & sua mox paulo morituris *καταφορά καὶ ἀναστροφή*, idest in Somnum collapsus, & uellectum insensibilitas. Cataphoricos somnos intelligere Paulus uidetur, *βαθὴς*, idest profundus. Cataphoram tamen Galenus in libro de Comate in duas partitur species. Vtriusque proprium, ut oculos surrigere nequeant, Sed grauentur mox, & collabuntur in Somnum. Verum altera species profundum habet soporem, ac diuturnum. In altera uero Vigilia est, imaginatione frequenti obturbante, ac interpellante Somnum, ita tamen, ut surgere nequeant. Vtrunque dicitur Coma. Catochen recentiores Medici uigilantem dicunt Soporrem. Catalepsi uero dicitur Occupatio. In his posteriora Cerebri infestantur. Verum ut in Sopore clauduntur Palpebræ, Ita in Catalepsi apertæ perseuerant. Caros porro, de quo diximus, non Soporem modo signat, Sed pro Ebrietate item ponitur, & qualibet Capitis grauitate, etiam ex percussione, cum efficiuntur uelut attoniti. Quin eum, qui honoribus nimis externatur quodammodo mente ac stupet, *καταρρέμειν* Græci uocant. Apollonius aргonauticon. ii. Caron uidetur *σκόπῳ*, idest uertiginem intelligere, *καρὸς ἔμμελμαρ* *καλῶς πορφεύρος, αἶαν δὲ πύρις ἰδὲ κινεὶ φέρεσθαι*. hoc est, Vertigo ipsum comprehendit nigra. terram uero putabat circumferri. Caroticas uenas appellat Galenus in libro de Iuuamento anhelitus, quæ in collo sunt. eas si quis comprimat, corruit homo dormienti affinis, Sequiturq; Corporis totius immobilitas. Earum item mentionem Aristoteles facit, de animalium historis libro tertio. Et qua scinduntur primum, Sphragitidas appellari scribit, idest Ingulares, ut Theodorus uertit. Cæterum de iis facta nobis alibi mentio est. Illud uero homericum, *ὡς ἔμμελ ἐν καρὸς ἀλῶσι*, hoc est, æq; ac Carem ipsum æstimo, Sic enim quidam legunt, diuersum ab hoc sensum habet. declarabitur tamē, Quid enim attulerit no cument? Tanti inquit, facio, quanti mercenarium. Primi siquidem mortalium Cares mercede coeperunt militare, ac proinde, ut uiolores, passim infamari coepti. Porro & comper tam Mandragoræ Grauedinem alicubileges pro torpore marcido, & Capitis grauitate immolenta. Quod ipsum & Plinii comprobatur auctoritate, in Mandragoræ mentione libro XXV. Alias uero est Grauedo humoris e Capite fluctio, unde Grauedinosi dicuntur. Coryzan Græci uocant, Paulo Aeginita interprete libro tertio de Medicina, Si uiscosi, crassiq; humoris in nares uis decubuit. Cataxrhū, si *φάρυγξ*, idest fauces infestantur, ac Thorax, & Palatum. Vbi uero in Larynge, & Arteria sese causatio ostētat, & in gutture *ἐν ἐρώχον*, ut inquit Paulus, Nam Arthicum, Seu uerius Arthricum Cicero intelligit Articulorum, quæ *ἄρθρα* uocant Græci, morbo laborantem. Etenim apud Paulum libro tertio. Ischias, idest *ἰσχίος* esse dicitur Arthritidis species. Ab eodem Podagra nuncupatur affectio, & Arthritica. Exarthrema uero, idest *ἐξάρθρωμα* dicitur *ἐκπτώσις ἄρθρου ἀπὸ τῆς δικέας καλότητος, ἐπὶ τὸ ἀσύνδεσ*, idest Articuli a cavitare propria dilapsus ad insuetum locum, Vnde *προσθηκὴ παρὰ πόδιν ἐστὶ κίνησις*, idest propositus præpeditur motus. Cæterum Ischias, & Arthritica, ac Podagra magnitudine modo distinguuntur. Caulis uero, & locis *πρωτοπαθῶσι* Idem sunt morbi, Ex Pituita siquidem gignuntur plurimum, Nerosq; afficiunt, quibus neſtuntur Articuli, motunq; indispiscuntur. Ischias tamen, idest *ἰσχίος* in Ischio, idest Coxarum progignitur uertebro, Verum ad talos usq; pertingit quandoq; sicut Elephatis ex pituita prouenit crassa, & bile atra, quæ *ἐλεφαννώδης* maxime est. hi uero humores cutē reddunt ferinam, Quando & hinc nata nomen Affectio est, Galeno tradētē, Efficitur namq; durior Cutis, crassiorq; Vt Elephanti corio prorsum uideatur affimilis. Verum de Afectionis huius ratione Paulus Aeginita libri quarti, cap. primo plura. Apud Galenum esse Corpus quoddam cartilagineum secundum asperam arteriam legimus, quod Bronchion appellatum tradit, alicubi etiam Bronchon. Porro ubi ingens oborta est inflammatio, uel Erysipelas uel Abcessus, Arteriarum pulsum cum dolore sentimus. Cum aliqui citra dolorem, pulsare, ad solas pertineat Arterias. An & hæc dici aliquo modo Arterica possit Affectio, disceptabunt Medicæ Rei Periti.

Item de

¶ Item de ratione Otii pluscula. Domus optima quæ nam sit.

Cap. XXV.

Vamuis affatim pauloante de Otio tractarimus, congestis, quæ ad manum, ut dicitur, fuere, A diici non incite tamen & ista possunt, Draconem, cuius iâ facta nobis mentio est, celebrem apud Athenas Latorem legum, eos, q Otii damnati forent, capite censuisse multandos, hinc factum reor, Vitillum Orotor Demades non atramento, uerum sanguine leges condidisse, diceret. At in quibusdam Gentibus Otium, non in ultimis habitum laudibus, inuenio. Siquidem auctor Herodotus est, Apud quosdam Thracas Otiosum esse pro honestissimo iudicatum. Agriculatorum uero pro præemptissimo. Et amplius inquit, inter eos hi sunt insignissimi mores. Si ueritem e bello, & rapto uiuere, pulcherrimū, & punctas esse notis frontes, nobilissimū cenfebatur. Insuper ex Lycurgi institutis illud eximie laudat, ut pulcherimares, ac beatissima, Quod Ciuibus suis Otii copiam peperisset, & ubertatem. Cautū enim ab eo est, neq omnino quicquam uulgarium artium attingeret. Proinde cum Athenis quidam iudicis forte interesset, audisset q, Otii multæ obnoxium quædam moestum incedere, & ab amicis reduci. Qui & ipsi rem ægre, ac inique ferrēt, Ex quo piā institit quærere, Quinā foretis, Qui liberalem subiisset multā? Ceterū prius, quā uela parte hac cōplicemus gradū ad alia facturi, Plinii Cæcili, ac Plutarchi sentētias, uelut cōiuentes non transiliemus. Ex quibus prior Minutius quædam monēs, longe præstare uacū esse, quā ineptis implicari laboribus, Satius inquit, est, ut Attilius noster eruditissime simul, & facetissime dixit, Otiosum esse, q nihil agere, qualē ferme sensum expressit Val. Martialis, Est, nō est, quod agas, Attale semper agis. Idem Plinius lib. V. Copiosum otii altius uocat, & pinguius. Plutarchus in septem Sapientum Symposio, Inieciū scribit Sermonē, Quā maxime felix domus foret. In eo uelut in symbolum, qsq quod sentiret, protulit. Ac princeps Solon, Optimā sibi domū uideri pronuntiavit, in qua pecuniæ forent bono cōparatæ modo, nec earū custodes haberent infidi, nec erogatis, subsequeretur poenitentia. Bias eam censuit optimā, in qua p se Dominus existat talis, Cuiusmodi extra est ex lege. Thales uero, ubi Otio pingui Dño perfrui licet. Cleobulus, si plures multo sint, q Dominū ament, q reformident. Pittacus eā prætulit, quæ tū necessariis, tū redundantibus supflueret. Chilon administrationi regis domū oportere esse assimilem statuit. Nā Lycurgū ferunt, cū summonuisset qpiā, Democratiā induceret, intrulisse, hanc prius in domo ipse constitueret. Illud postremo memoratu dignissimū, quod erit auctariū, P. Scipionē, q prior Aphricanus est appellatus, dicere solitum, scripsit Cato, Qui fuit fere eius equalis nunq se min⁹ otiosum esse, q cum otiosus, nec minus solum, q cum solus. Magnifica uero Vox inqt M. Tulli⁹, & magno Viro, & sapiēte digna, quæ declarat, illū & in otio de negotiis cogitare, & in solitudine secū loq solitū, ut neq cessaret unq, & interdū colloq alterius nō egeret. Idē Cato dicere solebat, nō min⁹ Otii q negotii clarorū uiroꝝ rōnē extare oportere. At ediuerso Galba dictabat, Neminē otii sui rōnē reddere cogi.

¶ De Halyce, siue Hale, quam Pandiculationem latine dicamus, uel Anxitudinem, aut etiam Anxietatem. Gelliana restituitur lectio. Item de Oscitandi ratione. Quæ dicantur Oscitationes apud Papinium.

Cap. XXVI.

Vm a studiis nostratibus in Medicorū Scholas nup diuertissem, in multa Scientiarū congerie non defuit, quod excerptū, bonis q cōmunicandū omnibus ingereret sese. Cuiusmodi hoc, quod mox delineabimus. Esse tum in sanis, tum maxime in affectis, ac iam decumbentibus, Quam Halcen Hippocrates uocauit, Pleriq uero etiam Halen, Latine Anxitudinem possumus interpretari. Sunt qui Pandiculationem malint. Ea uero est, cum quis toto corpore extenditur. Inter sanos igitur Halcen dicunt, Cum præsentia subinde stomachamur, ægre q ferimus, & ab actione una, ac negotio ad negotium demigramus. Idem Anxios esse ægros animaduertimus, qui accubitus non perferentes figuras cuariant. Quia semper præfens aggrauat eos. Hoc uero illis obtingere potissimum, deprehensum est, Quibus in ore Ventriculi, quod nos abutentes uocabulo sæpe Stomachi nomenclatura consueuimus in-

figlire, humoris aliqua propria qualitas continetur, Ventrículo infesta, Quæ tamen nec re-
dundans est, nec in uentriculi fluitat cavitare, Sed tunicæ eam imbibere. Hinc a' Græcis
ἀλύνει positum pro ἐν ἀλῇ διασπορῇ, idest anxitudine obturbari moleste, quamvis etiam
læteri signet, ut apud Homerum. Et Sophocles ita scribit. ἔπε μὲν δ' ἀλύνει. Quidā ita di-
stinguunt, ut aspiemus primæ, ubi gaudium exprimas. Quod si molestiam, contraria obli-
gnemus nota. In notione utraque psilen seruauit Didymus. Ex atticæ uero linguæ proprie-
tate est, utrobique statilem admittere. Ex hac mentione commonemur, ut Gellii codicem re-
stituumus in integrum, deluxatum fœde, nec ab eruditorum quopiam animaduersum. Ita
enim in perulugatis exemplaribus enotatum libro XVI. inuenias. Cap. XII. Item halucina-
ri factum scriptit Cloatius Verus, ex eo, quod dicitur græce ἀλύνει. Vnde Lucum quoque
esse dictum putat. G. litera in. C. conuersa. Tu uero expuncta dictiōe nihili & cassa, quæ est
Lucum, substitue, ac reponere Elucum, ubi uero scribitur, mutari. G. in. C. Scribe, a in e, con-
uersa. Si quidem Elucum dicimus, qui illam sentit Animi tarditatem, & stuporem, qui hali-
cinantibus plerumque usu uenit. Id ita esse, ut astruimus, ex Pomp. Festi auctoritate liquet. In
litera E. sic prodentis. Elucum significat languidum, ac Semisomnium, uel, ut alii uolunt,
halucinatore, & nugarum amatorem, siue alonem, idest externo uino languetem, quem
Græci ἑωλυν dicunt. Porro, ut ab diuerticulo repetatur fabula. Primo Canonis apud Aui-
cennam lego, Halycem contingere ob superfluitates, quæ in musculis coeant, ideoque a' So-
no frequenter euenire. Quod si affluētioris fuerit humor, fieri inde horripilationem, ut in-
terim sic appellem, putat, & tremorem. At si nimio plus redundarit, etiam induci febrem.
Oscedinem quoque esse affectionis huius speciem tradit, prouenireque in mandibularum mu-
sculis, & thoracis. Ea si recte ualentis imprimis citra causam acciderit, esse ait malum. præfer-
tim si frequens fuerit, quia matriciæ significatur exuberantia, & Corporis febricitatiōis pro-
pinqua dispositio. Oscitatio probatur, quæ a' digestionis affluēt obuenire, inde enim su-
perfluitatum in musculis aggregatarum expulsio significatur. Halyces interdum conciliat
frigus, atque Oscitationes. Eo namque præfarciantur Cutis pori, seu meatus, quæ ratio sub cu-
te fumidos compescit Vapores, quos per Halycem, Oscitationemque protrudere satagit na-
tura. Quamobrem etiam Cutis densitas id ipsum producit, quod frigus. Sed & resolutio-
nis paucitas. Nec non excitatio a' Somno immatura. Galenus libro in sententias Hippocra-
tis septimo, Oscitare inquit, sicuti & Pandiculari, contenta aliqua in musculis, per quos ta-
les sunt motus, quos Pandiculationes, ac Oscitationes nominamus, uel humiditate statuo-
sa, uel spiritu uaporofo fieri, est a' nobis demonstratum. Horror autem prauis humoribus
per cutem currentibus accidit. Illud operæ leuioris fuerit, Oscitationes dici a' Papinio ne-
gligentes compositiones, & halucinantis animi partum. Quoniam fluxæ, atque apertæ se-
curitatis, & uagi animi indicium sit Oscitatio. Sed & Cicero, Adde inscitiam pransi, poti,
Oscitantis ducis. Oscitantes in Andria Terentii interpretatur Donatus, securos, nil proui-
dentes. Halicæ autem mulieres fuerunt, Quæ in Aegeo contra Argiuos, & Perseum cum
Dionysio depugnarunt, mortuæque in prælio, apud Argos tamen adeptæ monumentum
feruntur, Quod dicitur γυναικῶν τάφος, a' quo non longe χάλκειον abest. Quod
Veteris artificii Statuas sustinet. Fuit & Halica Ciuitas, unde Halica oratio in Epidauriorū
Stelis, Quibus Aesculapii continebantur medicamenta.

¶ An probabile sit, Labi e' Cælo Stellas.

Cap. XXVII.

Væstitum sæpe non in plebe uulgaria modo, Sed inter classicos quoque, ac
primæ notæ Conditores, Sicne, uti uidetur, Stellarum e' Cælo casus aliquis.
q quam rem adcredidisse Poetam nobilem suspicari possumus, dum Geor-
gico primo ita canit,
Sæpe etiam Stellas, Vento impellente, uidebis

Præcípites Cælo labi, noctisque per Vmbras
Flammæ longos a' tergo albescere tractus.
Sed quod grauius multo est, Euangelica ueritas Mathæi XXIII. Cadent de Cælo Stellæ.
Ioannes item Theologus Apocalypseo sexto, Stellæ de Cælo ceciderunt super terram, si-
cut fuscis

cut ficus emittit Groſſos ſuos, cum a Vento mouetur. Cæterum abſurdiſſime dici iſta, & præter naturæ rationem, quis abnegat? Nam qui Philoſophiæ ſacraria ſaltem a lumine introſpexerit, Illud ignorare non poteſt, Copus cæleſte nullum, aut partem omnino aliquā prolabi e Cælo poſſe. Quia ex Ariſtoteliſ aſtipulatu primo Cæli, Sublimia nec graui ſunt, nec corruptioni obuia. Quælibet uero Stella aut eſt pars globi, in quo eſt, aut illi cognatum corpus, incluſum q̃, in quo ſit Lucis accumulatio præſignis. Nam ſecundo Cæli ſic Sancit Philoſophus, Eſſe Stellas luminis aggregationem. Ex quibus colligi licet, uaniſſimum eſſe, Syderum admittere labem aliquam, aut Cæleſtibus interitum ingruere. fulgor ille immortalis eſt, ac inconcuſſus, ni deſtituimus naturæ capacium uirorum ueſtigia. Aeterna eſt inquit Plinius, cæleſtibus natura intextentibus mundum, intextu q̃ concretis. Sunt qui opinentur, Eſſe ignis ætherei *ἀπὸ τοῦ αἵματος* quasdam, ideſt deſluxus, qui obtingāt, ubi uehementior Ventus ſcandat altius, & inde ſecum auferat, quod Stellarum præferat calum, dicatur q̃. Aſteroides. Aut, ſicut idem refert Plinius, ſi tamen creditur, Sydera nimio alimento tracti humoris igneam uim abundantia reddunt, cum decidere putantur. Vt apud nos quoq̃ luminibus ac cenſis liquore olei notamus accidere. Tropologicam eſſe putat Auguſtinus locutionem, cū labi de Cælo Stellæ in Sanctis dicuntur literis. Nam inde dici interpretantur apud Euange liſtam, quia lumine uidebantur intimo priuari, ingerente ſefe amplius coruſcante claritate alia. Sunt qui ad conflagrationem referant futuram, in qua Calore, ac ſiccitate præualentibus, ita igneſcent ſuperiora, ut rumentum de Cælo Stellarum ſpeciem ſint præbitura.

Impoſtura non utédum. Glauci hiſtoria. Item de Glaucō Caryſtio, de q̃ Sciamachia, & Chironomia, & Sciagraphia, Coryco, & Scarphiſmo. Cap. XXVIII.

Hryſſipi illius Stoicorum olim maximi apophthegma celeberrimū eſt. Qui ſtadium cucurrerit, eniti, & contendere debere, quam maxime poſſit, ut uincat. ſupplantare eum, qui cum ceter, aut manu, uel qualicunq̃ aſtu depellere, nullo modo debere. Sic & in uita ſibi quenq̃ petere, quod pertineat ad uſum, non iniquum eſt. Alteri diripere, ius nō eſt. At ſi fronte attendamus, quotum quenq̃ reperias, Qui philoſophi præclari placita ſanctiſſima fronte attrita non tranſiliat modo, Sed exulceret plane, ac proterat. Quot ſimulationum inuolucris tegit, & quaſi ueſtis quibuſdam obtendit, uniufcuſq̃ naturæ notifiſſima eſt ad hoc præcipue ſpectans M. Tullii ſententia. Frons, oculi, Vultus perſæpe mentiuntur, Oratio autem ſæpiſſime. Nec tē peſtatis noſtræ prauitatem diſcutio nunc, qua omne in præcipiti uitium ſtetit. Vetera retexere lubet amplius, ut interim ab iis, quæ anxium exulcerant, auocetur animus. Scribit in commentatiōe de iis, qui ſerō a numine puniuntur, Plut. ad hūc fere modum, Qui autem in tyrannide, & conuinationibus homines immolarunt, ſicuti Apollodoros. Aut qui amicorum intercepte pecunias, Velut Glaucus Epicydīs, puto, nulla ducebantur poenitentia, nec ſe oderant, aut perpetrati facinoris conſcientia lancinabantur. Ego uero, ſi dicere licet, Nec hominis, nec Dei caſtigatiōe egere impioſ contenderim. Verum ſuppliciiſ ſufficere ipſorum Vitam, flagitiōrum immanitate corruptam, labefactatam q̃, & turbulentam imprimis, ac fluctuantem. haſtenus ex Plut. Qui uero fuerit Glaucus, quem hac parte conuellit, deformat q̃ Philoſophus iſte, aut quo deniq̃ modo furti, ac mali doli ſe alligat, ſaſturum me operæpretium reor, ſi quantum ex Herodoti, ut aiunt, hiſtoriæ parentis lectiōne ſummenatus indagine certa fuero perſecutus. Fuit ergo Spartanus ciuis Glaucus hic, cum aliarum Virtutum laudibus præcellens, tum uero Juſtitiaæ imagine una uel præſtantiſſimus, hac tam celebri, tamq̃ conſtanti permotus fama Mileſius quidam pergere Spartam contendit, adiit q̃ Glaucum protinus, inquiring ad eius ſe bonitatem fruendam contuliſſe, ſpectandam q̃ Juſtitiam, quæ uniuerſam peruagata Græciam, dilapſa item in Ioniam foret. Proinde apud animum ſuū ita coniectāſſe ratiocinando. Ioniam qdem, uel præcipue diſcriminibus eſſe obiectā. Pelopōneſum mari undiq̃ conſtipatū, obuallatam q̃ fere tutiſſimā uideri, ac ab omniſ piculi pcella ſeiunctā, quo noīe ita cenſuiſſe, Cēſus ſui dimidiū in pecuniā redactū numeratū, penes eū deponere. Propterea tu inq̃, haſce pecūias cape, ſimulq̃ notā hāc. cū qua ſigs argentū repetiturus aduenerit, tuq̃ fuerit bonitatis, omnia cū fide reſti-

tuere. Pecuniam ea ratione suscipit Glaucus. Postea annis aliquot interfluentibus, Mileſii eius liberi enaigant Spartam, Glaucum adeunt, depositum repossunt. At is humani ingenii more inficiari, atq; homines superbius repellere, ac demum uolo inquit, amplius meditari, siquid accepi, bona restitutus fide. Sin minus, nostris moribus lege agam. Itaq; quanto abhinc mense huc reuertamini, cenſeo. Discessere illi, ut qui pecuniam prorsum inuincit tam opinarentur, se q; actum agere. Interim petit Delphos Glaucus, deum consulit, præſtet ne horco, hoc est iurcurando pecuniam interuertere. Pythiam uero hiſce propemodum uerſibus reſponſum ex adyto contexuiſſe accepimus.

Glauce Epicydides, equidem expedit ad breue tempus.

Sic horco uiciſſe, interuertitſe q; numos.

Deiera, & Euorcum quoniam manet exitus idem.

Aſt horci natus, qui nomine, qui manibus, qui

Nullis est pedibus, rapide uenit, uſque adeo dum

Conuoluens omnem perdat prolem q; domum q;

Cum sobole Euorci. melius ſed poſtea agetur.

Hiſ uero auditis, Glaucus territ⁹, & expauidus inſtitit ueniã petere. Cui Pythia, idẽ pollere inq; Deum tentare, & facere. Tum is Mileſiis ntegram pecuniã non qdem ſponte, ad inſitiã bonitate, Sed oraculi reſponſo atrociori compauidus reſtituit. Quod autem Vates fuerat interminata, prorsum euenit nam Glauci domus ex Sparta radicatus eſt extrita. Inuenio in Græcorum monumentis, fuiſſe item Glaucum Caryſtium pyſtam, hoc eſt pugilem, cororatum quinta & uiceſima Olympiade. Quem etiam Pythia ter uiciſſe ſerunt, Iſthmia decies, toto corpore generoſum qpiam oſtentantem. Hic quandoq; agrum coluit, cum q; caſu eueniſſet, ut ab Aratro excideret Vomer, Is manu uice malei uſus Vomerem facile reſtituit. Id ubi conſpicatus eſt Pater, Illum ratus in certaminibus fore inuiſum, Olympiam duce re perexit, in pugilatu decertaturum. Is uero, ut qui rerum cuiuſmodi foret inſolẽs, ab aduerſariis conſiciebat plagis, iam iam q; ſuccubens deficiebat. Inclamauit proſiliens pater, Perſcute, qua aratrum, hoc ille ut ſtimulo concitatus, irruens q; uiolẽtius, ceu capto impetu, ad uerſarium afflixit. Ei mox erecta Statua eſt habitu, figurã q; cum umbra pugnatũs. Quod ſoret Glaucus manuum agitatione, ac motu inſuperabilis id græce ita enuntiat, *σκιμαχῶντος* & ὁ ἀνδρὶς περὶ ἧς τοι ᾄμα. Nam apud Græce peritos Sciamachia umbratilis diciſe pugna, quæ etiam in prouerbium abiit, *ἐπὶ τῶν ἀλυσκῶν*, hoc eſt de iis, quæ ſecinequeunt. Sciamachia uero à Galeno, & Paulo Medicinæ primo, inter exercitacionũ genera recẽſet. id & in præceptis Sanitatis comprobatur Plutarchus, *Qui σπαιρὶ ζοντος* nominat, id eſt pila ludentes, & *σκιμαχῶντος*. Sed in libro de loquacitate ſcribẽdi ſtudium Sciamachiã elegantem nuncupauit, quo etiam garriendi pruritus ſedari, exinaniri q; poſſe putat. Sunt q; Sciamachiam interpretentur eam armorum meditationem, quã dicat ſemidoſtum uulguſ, uerbo deluxato, Scrimiam, Et Sciamachi ſint, q; eo modo ſe exercent. Ad quod reſeri poteſt, quod de Glauci diximus ſtatua. Maniſteſtum facit, quod aſtrui⁹, cum libro quarto de Monomachis in Conuiuium etiamnum decertantibus mentionem habet Athenæus. Celtæ inq; ex Poſidonio ad menſam *μονομαχῶν*, in armis quippe exercitati *σκιμαχῶν*, & inuicem *ἀνδροχέρει ζοντού*. quandoq; etiam uſq; ad uulnera progrediunt. Inuẽtam à Mantineis Monomachiam, eruditis placet. Sicuti Hoplomachia quoq; nõ ita à Sciamachia diſſidentem. Argumento eſſe. Stolum bellicam, & ueterem armaturam dici Mantiniam. Acrochirismum ſere pugilatum interpretantur, ita enim nuncupari creditur, quod ſummis exercentur manibus, citra complexum. Nam & ſummum manus dicitur Acrochirris. Meminit in ratione exercitii Paulus libro primo, *Qui & δὲ τῷ κερύκε* exercitium nominat. ſollem intelligit aliqui. A Sciamachia haud ita longe diſſitam uolunt Chironomiam, quam Taſtici hoc eſt Lanſtæ doceant. cuius etiã meminert Baſilius oratione quadam. Et Glauci, de quo diximus, Græci ſcribunt, fuiſſe, *ἐπὶ τῇ ἀφ᾽ ὅτερον τῷ χρόνῳ μέν*. hoc eſt Chironiã cõmodiore, Sed Fabius legem geſtus interpretatur Chironomiam libro primo, & manu quidem ea proprie dicitur, Sed per catachreſim & ad alia membra relationẽ habet, nam legimus, *ἐχειρόνομισι τοῖς σκέλεσιν ὁ ἰπποκλέδης*, id eſt geſticulatus eſt pedibus Hippocles, unde accuſatus inuulgatũ id, iactatũ q; ingeſſit, *ὁ φρονὺς ἰπποκλέδης*.

non curat

non curæ est Hippoclidæ. Sed urbanus longe illud Comici Antiphanis *ἐκ ὁρᾶς ὀρθῶς* τὰς χειρὶ τὸν βῆκλον. nonne uides manibus saltantem Bacclū? At abusione hoc genus mirari non decet, ut quæ sit uel frequentissima, ut cum Chiropedas manuū dicimus uincula nam pedum proprie Peda est. Est & sua Pictoribus Sciagraphia, uelut umbris modo cōstans pictura, quod uocant *σκιγραφίην*. nam & Apollodorū sciagraphum legi apud Græcos, & meminit Eustathius. Veluti *σκιωγράφον* dicas. Nam & *σκιωγραφίαν*, sunt q̄ *σκιωγραφίην* interpretentur. Hic porro Apollodorus Pileū gestabat rectum, pictura nobilis, Id quod ex operum dilucet inscriptionibus, *μυροῖσι τὰς ἑλπίδας*, ἢ *μυροῖσι τοῖς*. Audiarum deniq; sit illud quoq; Nam quia Philosophorū oratio tanquā umbra est, ac ænigma, hinc Scariphismos festiue dicitur ab Aristoph. nam Scariphos festucam signat, & Sarmentum, aut graphida potius.

¶ Impostorum historia complurium. De Dionysio tyranno, Pythio, Galeno Imper. Cleomene, Lyfandro. Personati qui sint, & Plani. De Phelo, & Malthie. Locus Apulei restituitur. Caput XXIX.

Voniā uero in Impostores incidimus, Quib⁹ fraus domestica est, scaturiūt q̄ ueribus doli hoc genus mali, lepide opinor, fecerimus, Si eorum aliquot dare nomina cogemus, ut cum adiumento iucundior lectio fiat. Ingerit uero se in hac censura omniū primus Dionysius tyrannus, a quo festiuit Citharædo impostum fuisse, in cōmētariolo, *πρὸς τὴν ἀκρίαν*, Plut. scribit. Cui mire gratū in spectaculis quibusdam multa se elargitū Dionysius est pollicitus, qui tamen frequenter die erogauit nihil, ut q̄ se abūde gratiā retulisse diceret. *ὁ γὰρ ἔφη, χρόνον δι΄ ἑαυτοῦ δέων, ποσὸν ἔχεις ἐλπίδων*. quanto enim tempore oblectasti canens, tanto etiā sperans es oblectatus. factum hoc moraliū. ix. Aristoteles prodit, cum is cecinisset in nuptiis scitissime, docet q; haud quaquā par pari repensum, quoniam alter, quod uolebat, accepisset, Alter eo, quod sperabat, esset frustratus. At Pythii uasiciam nonne scita illa quidem, & lepida prorsus, uerum illiberalis, ac Ciuiū Viro indigna? Eam Ciceronis uerbis recte exponemus. C. inq; Cānius eques ro. nec inficetus, & satis literatus, cum se Syracusas oriandi causā cōtulisset, dictabat, se hortulos aliquos uelle emere. Id cum pcrebuisse, Pythius quidam, q̄ argentariam faceret Syracusis, dixit, uenales qdem se hortos non habere, Sed licere uti Cannio, si uellet, ut suis. Et simul ad Ccenā inuitauit in posterū diem. Cū ille promississet, Tum Pythius, ut argentarius, q̄ esset apud omnes ordines gratiofus, piscatores ad se cōuocauit, ut ante suos hortulos postera die piscarentur. Ad cenam tempore uenit Cānius. opipare paratū erat cōuiuuium. Cymbaz ante oculos multitudo. pro se qsq; quod coeperat, afferebat. At pedes Pythii pisces abiiciebant. Tum Cānius quæso inq; qd est o Pythi, tantum ne pisciū, tantū ne Cymbarū? Et ille qd mirum inq; hoc loco est, q̄cqd Syracusis est pisciū. hic aquatio. hac uilla isti carere non possunt. Incensus Cānius cupiditate, contendit a Pythio, ut uideret. Grauari ille primo. Quid multa? impetrat. emit homo cupidus, & locuples tāti, quanti uoluit Pythius, & emit instructos, nomina facit, negotiū cōficit, inuitat Cannius postera die familiares suos. Venit ipse mature. Scalniū nullum uidet. nullo ibi folere piscari, audit, delusum se recte aduertit. Stomachatur, Sed qd faceret? Nondū Aglius protulerat de dolo malo formulas. Est autē dolus malus, cum aliud simulatur, aliud dicit. hoc q̄ faciunt, Omnes p̄fidi, Improbi, malitiosi sunt. Hæc Cicero. Illud uero relatu admodū iucundū, qd in Galeni Impatoris lectum uita est, Gemmarius qdam Vitreas gēmas, ut legitimas, ueras q̄ Impatoris Vxori magno pretio uēdiderat, mox dilucescente fraude, irata mulier, ac indignatiōe furans hominē ad suppliciiu repositabat. Eum uero rapi iussit Impator, Vt cōscindendū Leonibus confectū obiecturus. Stabat miser in collimitio mortis præpallidus, ac terrore pfusus. At is Caponē immitti mādauit. cum q̄ tam ridiculū euentū mirarent omnes, Per Præconē edixit, Imposturā fecit. Imposturā est passus, atq; ita dimitti hominē iussit. Cleomenes Spartanus dieg septem inducias, quas *ἑννεαήμερος* uocant, cum Argiuis inierat, mox confopitos p̄ætionum fiducia, nocte ab illis tertia inuadens alios quidem contrucidauit, alios capti uos abduxit. Cum perfidiæ insimularetur, noctes iniuriando minime additas, est ca-

uillatus. Quin & quicquid calamitatis hosti sit illatum, a' Diis, hominibusq; comp obari, Sed enim hac factum impietate creditur, ut argiua excideret ciuitate, ob quam foedera exculcarat, a' muliebri reiectus turba armis instructa, quæ templis detraxerant. Mox uero & mente externatus gladiolo arrepto, semet dissecare coepit ab imis orsus pedibus, & ad letalia progressus, ridens interim, ac gestiens. Lylander eorundem Rex Spartanorum, cum ut Cauillator, & Sophistes uasferim⁹ dolo pleraq; obiret, atq; eo nomine male audiret, ut Hercule prosum indignus, Ridens quo inquit, Leonis non pingat, Vulpis affluenda pellis est. hoc uero genus homines recte Personatos dixeris, q; officiis, futelis'ue, aliud omnino, quam sint, præferunt hominibus sublinentes ora. Qui'q; ut Seneca eleganter ait, Personam malunt, quam faciem. Sunt inter hos qui dicantur Plani. Gellius putat in M. Tullii oratione p Cluentio, Planos esse Sycophantas, sicuti apud Laberium quoq;. Alii Planos, non sycophantas, delatores'ue accipiunt, Sed Scurras, nec hoc quidem simpliciter, Sed certos, & sui generis Impostores, Decollatores'q;, a' fallendo nominatos, ut docuit Athenæus. Inter hos maxime memorabilis Pantaleon, Qui decessurus utriq; filio impofuerit, seorsum iis prododo, qua parte domus infodisset aurum, quod nusquam erat. Scurra cuiusdam Plani in Epistolis lepide commemorat hinc uersibus Oratius.

Nec semel irisus triuiis attollere curet   Fracto crure Planum, licet illi plurima manet
Lachryma, p sanctum dicat iuratus Osirim   Credite, non ludo. Crudeles tollite claudum.
Quare peregrinum uicinia tota reclamet.

Vsurpant Municipēs, ut sic dicam, mei Phelum quandoq; pro malo, deceptore'q;. Id uero uetus uerbum est, ac Græcum, Siquidem apud Menandrum φῆλος exponitur ἀπατεωτής. i. impostor. Sed & apud Antiphontem Phelomata dicuntur fraudes. φῆλος apud Aristophanem sicum signat immaturā quidem, sed quæ maturitatis speciem præbeat. Cuiusmodi etiā Olynthum fere' dicunt, nostri Grossos multitudinis numero intelligunt, uti quibusdam placet, errore manifeste. Rursum qui nil firmum meditat', nil stabile, unum'q; dicit, mox aliud facit, Malthes nuncupatur. Sed & emollitum lorum eodem dicitur nomine, ac mox figura te id Malthigæ quoq; conuenit cognomen, de quo fortasse Apuleius sensit in Magia, ubi uasfricia insignes recensens ait, Quis Palamedes, q; Syphax, quis deniq; Eurybates, aut Phrynondas talem excogitasset? Omnes isti, quos nominaui, & siqui præterea fuerunt dolo memorandi, si cum hac una Rufini fallacia contendantur, Malthæ prosum, & Buccones uidebuntur. Legitur tamen in peruulgatis codicibus Machi. Machli quidem apud Græcos impij appellantur, & perditj, quos πάτρες dicunt, quasi infaluabiles. Sed ad sensum Apul. nihil. Legimus in Græcorum commentariis, Schetlium recte dici eum, qui petitionibus adnuat quidem, uerum mox præstet nihil. Sed eo item nomine intelliguntur natura infestiores, rigidiores'q;, & qui dicuntur αὐθίγες. Verum & qui multa perperus est, dici Schetlios ualet. Qui q; nimio plus satagit, nec inhiberi potest, uidetur'q; ὀργυρῶς, idest concitatus, & præferuidus extra quam oporteat. Cæterum scire conuenit, esse quandoq; fraudem bonā, quando Aeschylus ita inquit, ἀπείτης δικαίως ἐκ πάσης τῆς διδός, idest fraude iusta non abstinet Deus. Succinit Herodotus quoq; ἐνθα χρεὶν λέγεται λέγανθαι, λέγανθαι, idest Vbi dicere mendacium oportet, dicatur. Sic cum laude Vlysses fertur dolosus, uel, ut græce item δόλιος. Qui uero fraudibus expositi sunt, ac negotio prope' nullo, infesta simplicitate decipiuntur, Ori a' Comices uocantur, ex Auis natura, quæ cum imitatrix sit, inde ab Aucupibus facile capitur.

Urbana quorundam Vasfricia. Exemplum ignoti Patris. De Asinario, & Pericle. Fraudum synonyma. Cap. XXX.

Vnt tamen nonnulli, Quos urbane Vafros potius dixeris, quam perfidiosos, uel fallaces. Veluti Patrē, Cuius nō prodit nomē historia, Qui ubi animaduertit filium nobilioris puellæ illaqueatum amoribus, ad eam uesana rabie ferri, lepido mendacio furentem repressit imperum, indulgentius Scorti uulgatoris concubiti illi permisso, quo euestigio restinctus ardor est præarbidus, & exhausta libido in Veneta crassandi deposuit conatum. Alexandro uero Macedoni cum rediit Sors

dita Sors esset, eum, qui primus occurrisset interimeret, Vbi quendam præ se agentem A fel lum uidit, arripi hominem ex oraculo confestim imperauit. At is iam iam iugulandus intel lecta mortis ratione, proclamauit, Anteambulonem suum, non se, peti ex responso, Quan do is obuiam latus esset prior. Proditur memoria, Periclem Atheniensium principem uim pecuniæ non parum sub proditiōis conditione Cleandro, & Plisanaði Lacedæmonio rum Eporhis erogasse. mox cum administrationis rationem repeteret Ciuitas, nolens Vir prudētissimus se, simul & Lacedæmonios deformare, ascripsit *ἐς τὸ δὲν ἀνίστασθαι*, quo utiq; significabat, bono publico erogatam pecuniam. Sciendum uero fraudes pluribus exprimi uocabulis apud Græcos, Strophas enim dicunt, Hypostrophas, Paralogismos, Paragogas, Phenacismos, Sophismata, Goetias, Paraphoras, Sceuorias.

¶ Consilii rationem esse præstantissimam. Eubulia, id est bona Consultatio quid sit.

Caput XXXI.

Onsilium apud Platonem Socrates in Theage, seu in libro de Sapiētia *ἱερὸν* esse dicit, hoc est sacram rem. Polybius ab Euripide dictum sapientissime scri bit, Cōsilium magnam uincere militum manum. hoc est, ut Græce dicamus potius, *σοφὸν ἐν βάλαιμας τοῖς πολλοῖς χείρως νικάει*, Et apud Homerum Aga memnon, si decem affuissent Nestori similes, facile se urbe hostica fuisse po titurum dicit, Nam & Domitius Corbulo Dolabra, id est sensu hostem uincendum dicta bat. Cæsar uero idem esse sibi consilium aduersus hostem, quod Medicæ artis peritis cōtra Corporis uitia, morbosue, fame potius, quàm ferro superandi. Eadem ratione Paulum cō memorare solitum accepimus, Imperatorem Senem morib⁹ esse oportere. Cum innueret, prudentia crassandum, & maturitate, ac moderationibus semper inhærendum consiliis. Nā Africani uox clarissima, & quod dicendum sit, Principis terrarum populi Imperatore di gna. Cum eum, ut parum pugnacem quidam incesserent, Imperatorem inquit, me Mater, non bellatorem peperit. Fabius quoq; noster rem esse in Oratione præcipuam, Consilium scribit, quia uarie, ac ad rerum uertitur momenta. Quid enim si præcipias Imperatori, quo ties aciem instruat, dirigat frontem, Cornua utriq; promoueat, Equites utriq; pro Corni bus locet? erit hæc quidem rectissima fortasse ratio, quoties licebit. Sed mutabitur natura lo ci. hinc dictum scientissime a Seneca est, Consilia rebus aptantur. Res nostræ serunt, immo uoluntur, ideo Consilium nasci sub die debet, Sed hoc quoq; tardum est nimis. Sub manu quoq; quod aiunt, Consilium nascatur. Huic respexit qui totidem sibi Megabyzos optauit, quot essent *τῆς τοιαύτης κακίας*, id est in malo punico grana. Aristoteles uero moralium sexto, Videndum inquit, est, *ὁ βέλεια* quid sit. Vtrum Scientia aliqua, an opinio. An *διτοχία*. bona Coniectatio, Et scientia quidem non est, non enim querunt homines, de quibus sci unt, Qui uero consultit, querit, ac ratione discurret. Sed nec Eustoquia, hæc enim sine discursu, & subito fit. Consultatio uero longi temporis est, *καὶ φασὶν, πρῶτῃ μὲν δὲν ταχὺ βρῶ λαν. ἔντα. βουλεύεσθαι δὲ βραδέως*. hoc est, longo quidem spatio consultandum, at ubi con sulueris, mature facto opus esse. Rursus aliud Anchincea est, siue Solertia, aliud Eubulia. Est enim Coniectatio quædam Solertia ipsa. Neq; item Eubulia est dicenda opinio aliqua. At quoniam qui male consultit, aberrat, Qui uero recte, haudquaquam, patet, Eubuliam ef se directionem quandam, non scientiæ, non opinionis, nam Scientiæ non est directio, cum absit error, Opinioni uero directio Veritas est, Verum nec sine ratione est Eubulia. Reli quum igitur est, ut sit Cogitationis. hæc enim non dum assensio est, Siquidem opinio non quæstio est, Sed iam assensio quædam est. Qui autem consultit, dubio procul, seu bene id agat, seu perperam, querit aliquid, & cogitat, Sed Eubulia est consilii directio quædam. proinde querendum prius, quid Consilium sit, & circa quid. Est uero Eubulia directio se cundum utilitatem, & secundū id, cuius opus est, & ut, & quando. Eubuliæ fines duo sunt, simplex, id est felicitas, Et Particularis. Cum uero prudentū sit bene consulere, erit utiq; Eu bulia directio secundum utilitatem ad finem. Cuius prudentia Vera existimatio est. Eubu liam uero latine quidam Cōsultationem bonam transferunt, Alii etiam Promptitudinem. De quibus autem Consultatio fiat, plura Ethicorum tertio, atq; item magnorū moralium. ii. Digna uero relatu Sophodis sententia est ex Electra, *βελὴς γὰρ οὐδέντις ἐχθρὸν ἡσυχίας*, Id

significat, nil consilio malo ininicitus. Putat Seneca, ubi quid fugiendum, quid uē appetendum sit, uelis scire, ad bonum summum, & propositum totius uitæ respiciendum. Illi enim consentire debere, quicquid agas, neq; enim disponet singula, nisi cui iam uitæ suæ proposita est summa. Ideo peccamus, quia de partibus Vitæ omnes deliberamus, de tota autem nemo. Plutarchus ait, Tempus esse Consiliorum datorem optimum. Scribit Eustathius celebrem apud Græcos fuisse Paræmiam, ἐν νυκτὶ βραδὴ, idest in nocte Consilium, unde inq; Nox Euphrone nuncupatur. πρὸ τοῦ δὲ φρονέειν ἡμῶς ἐν αὐτῇ, quod bene tunc sapere contingat. propterea Euripides. νυκτὸς ἐν μακρῷ χρόνῳ ἐφρόνισσι, idest in longo noctis tempore cogitatur. Huc & iactatum Homeri spectat illud, non oportere consulentem aliis Virum noctem dormire perpetem, quod is παρνήχον βραδὴν dicit.

¶ Qui sint apud Senecam Ordinarii Gladiatores, & Postulatiui. Restituitur in Intergrum Senecæ Lectio. Item de Proxenis, & Parariis, Alfoxenis, Doryxenis. Cap. XXXII.

Eneca epistolatum ad Lucilium primo ita scribit, Nunc omisissis nugis, mera homicidia sunt. nihil habent, quo tegantur, ad ictum totis corporibus expositi, nunquam frustra manum mittunt, hoc pleriq; ordinariis paribus, & postulatiuiis præferunt. Quid nī præferant? non Galea, nō scuto repellitur ferrum. Omnia ista mortis moræ sunt. Hactenus Seneca, Quæsitum uero diu inter Eruditos, Quænam sint hic Ordinaria paria, Et quæ Postulatiua. Sunt qui Ordinarios dici Gladiatores putent, Quia sit, ut Festus inquit, Ordinarius homo, scurra, & improbus. Qui ster in ordine Prætorem aduentum, uel quia minime ordine uiuit. Vlpianus Iureconsultus digestis de iniuria, & famosis libellis, multum interest inquit, qualis Seraus sit, bonæ frugi, Ordinarius, dispensator. An uero uulgaris, uel mediastinus. Postulatiuios intelligunt Supposititios, Qui recentes sessis subiiciebantur, de quibus Martialis, Hermes supposititius sibi ipsi. Sicut & Pararii histriones, qui parabantur post mimos item sessos. Ego uero amota uelica omni & ampullis, sesquipedalibusq; uerbis sequestratis, Ordinarios accipio Gladiatores gladiatorum imprimis peritos, suoq; apparatu, & ritu instructos, Qui digladiaturi producerentur Spectatorum uoluptati, Quiq; ex constitutione, uel consuetudine exhiberi soliti erant. Sicuti Ordinaria onera sunt Iureconsultis, cum fundus quotannis tantum præstare domino, uel Principi debet. Extraordinaria uero, quæ præter morem, ex inopinato inducuntur. Et Seneca libro de Ira tertio, Dedit mihi præturam, Sed Consulatum speraueram, dedit duodecim falces, Sed non fecit Ordinarium Consulem. Sic ergo & Ordinarium Gladiatorum apparatus in historia quandoq; legimus. Nam & Iustum, ac legitimum Gladiatorum Spectaculum appellauit in Claudio Suetonius ex formula, rituq; ordinario datum. Est & Iudex, qui Ordinarius dicitur, eum uero intelligunt, qui iure suo, uel Principis beneficio uniuersaliter iurisdictionem exercere potest. Item cui uniuersitas Caesarum commissa est, Et qui a Collegio eligitur, & a Superiore confirmatur. Est item Ordinarius legatus in provincia super decretum, Et hi duorū sunt generum, Quidam enim administrationem habent. Alii uero non habent, iudicant tamen. Postulatiuios porro Gladiatores intelligo, Qui postulante populo, præter Ordinarios, & consuetos exhiberi Principis benignitate cōsueuerant. Id significat Tranquillus in Domitiano, cum ita scribit, Præterea quæstoris muneribus, quæ olim omisissa reuocauerat, ita semper interfuit, ut populo potestatem faceret, bina paria e suo ludo postulādi, quæ nouissima aulico apparatu induceret, Sed apertius, Extraordinarium Gladiatorum Spectaculum idem appellauit in Claudio, Sed & Martialis epigrammaton primo rem fere totam ita expressit. Dum peteret pars hæc Myrimum, Pars illa Triumphum,

Promisit pariter Cæsar utraq; manu.

Porro apud Senecam non Parariis lego, quod de Eruditorum decuria præcipit quidam, Sed paribus, ut uetus, & noua præfert lectio, & est perspectius, Sic enim in historis Gladiatorum memorantur paria. Sicuti ex proxima Tranquilli aduocatione liquet. Nam Pararii apud Senecam de beneficiis libro secundo, non fere alii sunt, quàm Proxenetæ, hoc est mediatores, ut Apuleii uerbo utamur, conciliatores, intercessoresq; inter emptorem, uenditoremq;

torem'q;. Quidam inquit, uolunt nomina secum fieri, nec interponi Pararios, nec Signatos aduocari, nec Chirographum dare. Et Controuerfiam tertio, Vt dominicæ libidini pararium faceret. At qui uocantur Proxeni, quorum crebra est Græcis historicis mentio, nō fere alii erant, quàm hospitibus excipiendis præfeti, Qui ex Ciuitatibus aduentarent, propterea Ciuitatum Prostatæ dicuntur, & Phrontistæ. Proxenia uero nuncupat munus eiusmodi. Proxeni appellationem post Homerum irrepsisse, Eustathius scribit, Eligi porro' solos uel a populo, uel a Rege. Inde Herodotus tradit, Spartanis fuisse decorum Regibus, quem uoluissent, demonstrare, Qui Proxeni functionem obiret. Sed amplius parte hac aduertendum, Obseruatum esse apud Aelium Dionysium, dici quidem Proxenos Ciuitatis hospites uniuersæ, ad quos diuertant Legati, ab eisdem'q; ad populum producantur. Aftoxenos uero, qui ex maioribus quidem oriundi ciuibz, peregrini habentur nihilominus, cuiusmodi in Lydia Agamemnon. Doryxenos autem esse, qui belli occasione aliquorum hospites fiunt. At sunt & qui uocentur Idioxeni, hos intelligimus, qui priuatim, ac per se iura subeunt hospitalitatis. Idem fere, quod Aelius Dionysius, de Aftoxenis sentit Pausanias, Sed Glauci exemplum profert apud Corinthum. Doryxenum interpretatur ex hoste Amicum, cuiusmodi Glaucus & Diomedes, quiq; Captiuus liberâdis Legati munere fungatur. Scimus illud quoq;, metaphora pereleganti eum, qui cuiuspiam uel boni, uel mali causam præbeat, dici Eius ipsius rei Proxenum, ueluti hospitio susceptam ad alios mox transferre.

¶ Consumati Gladiatores qui dicantur. Aperitur Plinii difficultas. Item qui Samius Gladiator apud Ciceronem, contra aliorum sententiam. Item Consumatum petitiones, Compositiones, Commissiones. Cap. XXXIII.

N hac uero Gladiatorum mentione non improbum fuerit, aperuisse Plinii nodum ex octauo naturalis historię, ubi de Elephantorum Spectaculis diffrens deniq; sic infert, Postea pugnauere singuli Principibus Claudio, & Neroni in consumatione Gladiatorum. Quæ sit Gladiatorum Consumatio in auctore doctissimo, arbitror plurimus diu, & anxie quaesituros. Ipse iis uerbis intelligo Gladiatores ueteranos, Qui iam artis usu diuturno occaluissent, Vel si placet, Rudianos etiam. Sic enim Prisciano Interprete, dicuntur, Qui Rude Donati gladiaturam desinunt, & publice alimenta capiunt. Cicero in Philippicis, Tam bonus Gladiator Rude tam cito accepti? Hos uero interdum ad sanguinarias pugnas retrudi solitos, uel pretii inuitamento allici, Suetonius auctor est, Tiberium Cæsarem id factitasse, memorans. Consumati uero Gladiatores dicebantur emeriti, Sicut milites Consumatos appellari quandoq; animaduertimus. Iulius Frontinus Stratagematon quarto, Curius, cum uictis ab eo Sabinis, ex Senatusconsulto ampliaretur ei modus agri, Quem Consumati milites accipiebant, Gregalium portione contentus fuit, malum ciuem dicens, cui non esset id, quod cæteris satis. Seneca uero in libro de breuitate uitæ, Quosdam inquit, cum in Consumationem dignitatis per mille indignationes erupissent, misera subit cogitatio, ipsos laborasse in titulum Sepulchri. Samium porro' gladiatorem apud M. Tullium Thufculana secunda Interpretantur Eruditi, Vt proprium Gladiatoris nomen, fortassis ab Infula Samo nominatum, Vt Serui dicunt Cappadoces, Getæ, Dauī. Cæterę qui amplius Ciceronis uerba excusserit, liquido comperiet, doctus aliquid ab eo significatum. Quo uero expendi liberius sententia possit utraque, exscripsimus indidem pluscula. Quis inquit, mediocri Gladiator ingemuit? quis uultum mutauit unquam? quis non modo stetit, uerum etiam decubuit turpiter? Quis cum decubisset, ferrum recipere iussus, collum contraxit? Tantum exercitatio, meditatio, consuetudo ualeat. Ergo hoc poterit Samius Spurcus homo, uita illa dignus, locoq;, Vir natus ad gloriam, ullam partem animi tam mollem habebit, quam non meditatione, & ratione corroboret? Hæc Cicero, In quibus neminem puto, etiam Leberide cæciorem, non coniectare subesse quippiam subcutaneæ, latentisq; eruditionis. Ego igitur Samium arbitror appellatum frontis inuictæ, ac, ut Plinius inquit, inscriptæ, Vel certe uulneribus crebris conscissæ, ac cicatricosæ. Quoniam Samiorum frontibus, Sicuti in Pericle docuit Plut. Athenienses Stigmata inuessere, Vnde & Samii dicti literati. Super qua re

affatim alibia me disputatum, commemini. Nisi quod Samnis legendum uidetur potius, nam est id Lucilii Carmen ex quarto satyrarum, Vti a Nonio aduocari scimus in Verbo Spurcum. Id quod ne ceruicofior quis cōminisci me putet, in rem præsentē eūdi proptius. Eferminus fuit flacco ore, una equidem Samnis, Spurcus homo, uita illa dignus, loco q̃ Cum Pacidiano componier, optimus multo Post homines natos gladiator qui fuit unus. Meminit rursus Cicero de optimo genere dicēdi. Verum ut in aliqua quodammodo par erga excurramus, Inaudias quandoq; Gladiatorum Petitiones dici. Scito Impetus uerbo eo proprie gladiatorios dici. Cicero, Quod ergo tuas petitiōes ita concitatas, ut uitari nullo modo possint, parua quadam declinatione defugi, & ut aiunt, corpore excessi. Componi item Gladiatores dicuntur, ubi in harenam depugnaturi producantur. Quintil. libro secundo, Quia sepe Gladiatores sub eodem magistro eruditi inter se componuntur. Et Cicero ad Cælium, Quid tu, hoc tibi mandasse existimas, ut mihi Gladiatorum compositiones, ut uadimonia dilata mitteres? Dicuntur & Commissiones. Nā & Oratorum quoq; ac Poetarum leguntur Commissiones ubi in mutuum prodeunt certamen in Spectaculis. In Commissione poetica Papinium fuisse olim coronatum accepimus. Commissiones Prætorum pro editionibus ludorum intelligimus.

¶ Quinquennium Neronis unde duci in adagium ualeat. De Nerone pluscula.
Caput XXXIII.

Laudium Neronem, quem Plinius alteram faciem generis humani uocat, Quem q̃ pedibus genitum Parens eius prodidit Agrippina, Tranquillus scribit, a pietate Imperii exordia fecisse, Quoniam Claudium apparatusissimo funere clatum laudauit, consecrauit q̃. Memoria Domitii patris honores maximos habuit. Matri summam omnium rerum publicarum, priuatarum q̃ permisit. Primo etiam Imperii die excubanti Tribuno signum dedit, Optimam matrem. Ex Augusti præscripto Imperatorum se, professus est, neq; liberalitatis, neque clementiæ, nec Comitatis exhibendæ ullam occasionem omisit. Senatorum nobilissimo cuiq; Sed a re familiaris destituit annua salaria, & quibusdam quingena constituit, Et cum de supplicio cuiusdam Capite damnati, ut ex more se subscriberet, admoneretur, quā uellem inquit, nescire literas. Agenti Senatui gratias respondit, cum meruero. Talem se initio principatus præbuit Nero, exiturus mox in præaridam feritatem, & sæuitiem incomparabilem. Inde Traianum Imperatorem eminentissimum scribit Sex. Aurelius solitum dicere, Procul distare cunctos Principes Neronis quinquennio. hinc Prouerbii uice usurpare eleganter hoc ipsum possumus, cum eos coarguere uolumus, Qui se a principio mites quidem, & præter modum tractabiles præstant, paulo q̃ mox erupturi uidentur in barbaram truculentiam. Quod Neroni euenisse, cum celeberrimis monumentis testatissimum fecere Priscorum ingenia, quæ nobis lucem peperere, Tum Alexander Aegæus, peripateticus philosophus, & Neronis eiusdem præceptor, dicto uerissimo comprobauit, Qui illum uideri pronuntiauit πῶλον αἵματι περιφύλλον, id est Lutum sanguine subactum. Cui tamen sententiæ lepide quidam succinuit, κακὸν μαθητὴν κακὸς ἀδιδάσκαλος, id est malis discipulis peiores Magistri. Auctores tamen sunt, Nerone mortuo, non defuisse, Qui per longum tempus uernis, æstiuis q̃ floribus tumulum eius ornarent, ac modo imagines prætexatas in rostris proferrent, modo edicta quasi uiuentis, & breui magno inimicorum malo reuerfuri, Vnde irrobasse opinionem illorum contenderim, Qui Neronem resurrectorum suspicati sunt, futurum q̃ Antichristum. Alii uero putarunt nec occisum quidē, Sed substractum, ut putaretur occisus, & uiuum occultari in ætatis uigore, qua fuit, cum crederetur extinctus, donec tempore reucleretur, & resituitur in regnum. Sed hæc ut Ialemo frigidiōra, & quæ uel Thermas possint Neronianas refrigerare, ut Martialis abutamur Versiculo. Ciuitatis diuinæ libro XX. irrisit Aurelius Augustinus. Seneca non sine adulationis suspitione, Neronem Cæsarem, ut aliarum uirtutum, ita ueritatis præcipue amantissimum, ad inuestigandum Nili caput

caput misisse, scribit. tam enim in eo mendacium est manifestarium, quam in Plauti Comœdia Mœchus. Sed enim uetus est, ac paræmiodes, Gladiatorem, Cui in numerato ingenium sit, in harena Consilium capere.

¶ Hominum quorundam natura mirabilis. Senecæ locus perobscurus illustratur de Passieno. Caput XXXV.

m Irari succurrit quandoq; quàm mira hominum ingenia effinxerit sæpe natura parens, nec ad fabulosa nunc respectamus, quæ copiosius persequuntur Poetæ, nec nô ex historicis, Quos Poetis affines imprimis nouimus, Verum quæ Auctores grauissimi summa fide, quod inter cognitores uerarentur, prodenda censuere. Senetio inquit Seneca Suasoriarum primo, fuit Ingenii confusi, & turbulenti. Is cupiebat grandia dicere, adeo ut nouissime huius rei morbo & teneretur. & rideretur. Nam & Seruos nolebat habere, nisi grandes, & argentea uasa non nisi grandia. Eo demum peruenit illius infania, ut Calceos quoq; maiores sumeret. ficos non esset, nisi Mariscas. Concubinum quoque ingētis Staturæ haberet. Omnia demum grandia probabat, Vnde ei cognomen impositum. Senetio namq; uocari Grandio cœpit. Nam & cum diceret, summis infistebat digytis, quo grandior uideretur. Ophioneum Messeniorum Vatem, Pausanias scribit, semper à natali statim die luminibus captum, & priuatim, & publice uaticinia peregisse. Id mirabilis multo, post uehementiorem Capitis dolore uidere cœpisse, ac mox relapsam ad cæcitatem denuo. Jam uero & Latro Portius, quâquam Orator grauis, nec citra suauitatem, bone Deus, quàm fuit in omni re nimius. Quippe nec remittere studia sciebat, nec petere. Vbi se ad scribendum concitasset, iungebantur noctibus dies, & sine interuallo grauius sibi instabat, nec desinebat, nisi deficeret. Rursus cum se remiserat, in omnes lusus, & iocos resoluēbatur. Cum uero se Syluis, & montibus traderat, Omnes illos agrestes in syluis, ac montibus natos laboris patientia, ac uenandi soletudine prouocabat, & in tantam sic uiuendi perueniebat cupiditatem, ut uix posset ad priorem consuetudinem retrahi. Id cum se reuocasset, tantis uiribus incumbebat in studium, Vt non tantum nihil perdidisse, sed multum acquisiuisse desidia uideretur. Memoria huic Viri natura quidem felix, Sed plurimum adiuta etiam arte, nunquam illa, quæ dicturus erat, ediscenda causa relebat. Edidicerat, cum scriberet. Dicebat ita, ut in nullo unquam uerbo eum memoria deceiverit. Historiarum omnium summa notitia. Iubebat aliquem nominari Ducem, & statim illius gesta cursu reddebat. Adnotatum in Chronicis est, M. Portium Latronem duplicis quartanæ tēdio manum sibi admouisse, atq; ita functum fato. Messalla exatissimū Vir ingenii, & Latini sermonis obseruatissimus, cum audisset Latronem declamantem, dixit, sua lingua disertus est, quibus ingenium concedens sermonem obicere illi uidebatur. Cum porro Latronis discipuli non audiri desyderarent, Sed audire modo contenti forent. Initio contumeliæ causa a deridentibus Auditores uocabantur. mox in usu esse uerbum cœpit, & promiscue pro Discipulo poni. In Aristotelis relatum monumentis inuenio, Vt de Mithridate taceam, a quo excogitata Antidotus Mithridatis dicitur, Puellam cœpisse initio paulatim uenenis innutriti, consuetudinemq; in naturam abiisse, utiis perinde uesceretur, alereturq; ac consuetis cibis reliqui. Adicit, fuisse puellæ Cor caloris inops. præterea meatu prætenues, ita ut digestionis uis insigniter demutaretur haustum uenenum prius, quàm Cor pertingeret. Ipsam uero educationis ratione uenenosam euassisse, ut Sputo, ac quouis humore alio perimeret appropinquantem, euestigio etiamnum expirantibus, Qui cum ea coissent. Vt iam miremur minus, Anates ponticas edundis vulgo uenenis uicitare. Scribit Aicenna, tempestate sua uixisse hominem, quem fugerent uenenata Omnia. morientibus omnibus, quæ forte mordicus eum apprehendissent, inde nil omnino læsum. Cum uero grandior admotus foret Serpens, bidui quidem induxisset febrem, cæterum defecisset ipsum. Auctor magnus Albertus est, in Colonia Agrippina puellam se uidisse, quæ in trimata parietibus arreperet araneas uenatura, quas uoraret. Eo q; cibi genere oblectata insigniter aleretur. Admirationem Græcis, Romanisq; de se Matreas peperit, exiis unus, qui dicuntur Plani. dicebat, seram a se nutriti, quæ ipsa semet uoraret, Vt uel nunc anxie

scrutentur multi τὸ μικρόν μεγάλον τί ἐστίν, id est quæ nam sit *Matreæ fera*. Sed illud mirabilius longe, quod monumentis Theophrastus prodendum censuit, fuisse Philinum quemdam, tota uita, qui nullo situfus potu, uel cibo, præterquam lactis. Nā Anchimolus, & Moschus apud Helidem Sophistæ tota uita hydropotæ perhibentur fuisse, ac fisis tantummodo Ventris defæderio satiffecisse, nec ea tamen re quocquā imbecilliores, nisi quod ab eis ter adeo profunde batur odor inter defudationem, ut in balneis ab omnibus magno studio declinarentur. Affuit Druso Tiberii filio Medicus uini capacissimus, cum id admirarentur uniuersi, deprehensus est ante potum Amygdalas præmandere amaras quinque, atq. sex. Quod agere prohibitus ne minimo quidem suffecit potui. Gallus Vibius tam magnæ fuisse eloquentiæ narratur, quâ postea infantiæ. Cui hoc accidit uni, ut in Infantiā non casu incidere, Sed iudicio perueniret. Nam dum Infanos imitatur, dum Lenocinium ingenii furorem putat, quod assimulabat, ad uerum redegit. In Labieno tanta, & tam impromiscua memoratur libertas, ut libertatis nomen excederet, & quia passim omnes lacerabat, Rabies uocabatur. In hunc primum excogitata est noua pœna, Effectum enim est per inimicos, ut omnes eius libri comburerentur. Quæ res inusitata fuit, & prorsus mira, supplicium de studiis sumi. Eam contumeliā Labienus non tulit, nec superstes ingenio suo esse uoluit, Sed in monumenta maiorum suorum se ferri iussit, atque ita includi, ueritus credo, ne Ignis, qui non mini subiectus erat, sibi negaretur, nec tantum finiuit ipse se, sed sepeliuit. Cassius Seuerus Labieni amicissimus, cum ex Senatusconsulto libri eius cōburerentur, nunc inquit, me uiuū nri oportet, qui illos edidici. Seuerum Imperatorem Herodianus scribit, iter facere solitum sine intermissione, neq. festos dies, neq. labores ullos magnopere curasse, algoris, atq. æstus iuxta patientem. Sæpe etiam per altissimos montes hyeme sæua, niuibz e' cœlo ingruentibus, iussit aperto capite, ut milites ad alacritatem, patientiam q. laborum re ipsa cohortaret. Quāquam hic ipse omnium item princeps duritiam, atq. asperitatem uidit, tolerantiam q. laborum, disciplinam q. omnem ac Ducum reuerentiam subuertit, inhiare pecuniis, & multitudinis colere militibus infusæctis. Ipse uero auaritia supra omnes Imperatores maxime insignis est habitus. Zenonem Athenæus scribit, ingenio amarulū fuisse, & aduersus familiares præracundum, quod si hilarius se inuitasset, mitis euadebat, blandus q. cum suauitate. Quodam uero diuersitatem admirante, sibi, quod Lupinis, euenire respondit. Qui aqua præmoliti, edulcati q. amaroze secreto, suaues efficiantur. Ediuerso quodam inuenias hilares nimium, acris amatores cuiusmodi uocant Græci οὐλογῶδες, qualem fuisse Syllanum non tacere Græci quoq. quando mimis, & Gelotopœis multa est elargitus, quin & Satyras concinnasse Comœdias fertur. Tirynthios uero uniuersum Philogelos fuisse, ac grauiores inutiles negotiis, Theophrastus scribit. Messala Coruinus Orator ante biennium, quā moreretur, ita memoriam, ac sensum amisit, ut uix pauca uerba coniungeret, ad extremum uero enato circa sacra os ulcere, inedia se cōfecit. Bithon, inquit Paulanias, Taurum huius meritis gestabat, qua admiratione statua quoque apud Argos dignus est habitus. Nam Ladas mortales cunctos pedum celeritate est supergressus unde & apud eosdem statua est ornatus in Veneris templo, Quam νικηφόρον dicunt, Id ab Hypermetra positum memorant iudicio liberata, Quod intenderat Danaus, quia ex præscripto Lynceum non peremisset. pactum uero iudicium in regione, quam uocant κριτήριον. Asconius Pædianus historiarum conditor, anno ætatis tertio, ac septuagesimo caprus luminibus, duodecim postea uixit annis, maxima apud omnes auctoritate. Sed nos in explicanda hominum natura, quæ mensum excedit publicum, recte opinor, fecerimus, si nodum apud Senecam Gordiano uel implicatorem enodamus. Sexto Controuersiarum ita legimus, Oscus non incommode dixit, Sed ipse sibi nocuit, dum nihil absq. Schemate dicere cupit. Oratio eius non figurata erat, sed praua. Itaq. non inurbane Pacatus Rhætor, cum illi Massiliæ mari occurrisset, schemate illum salutauit, Poteram inquit, dicere, aue Osce, ipse ab Eloquentia multum aberrat, natus ad Contumelias omnium ingenii ininungendas. Nulli non imprecissit aliquid, quod effugere non posset. Ille Passieno, prima eius syllaba in Græcum mutata, obsœconum nomen imposuit, declamatori subtili, sed arido. hætenus Seneca. quid uero hūc innuatur uerbis, perobscurum est. Coniectura ipse ducor, Vt Phisienum putem appellatum, ueluti esset mentulatus follis. Nam phylan dici follē norunt omnes, Sinos uero mentula est, quod

Aristophanis

Aristophanis docet Interpres, unde Sileni deflexum nomen est. Et *συναμαρουμένη* dicitur, quæ cum Viro congredditur. Smindyrides Sybarita luxu, & felicitate diffusus annis plus minus uiginti, nec orientem se uidisse Solem dicebat, nec occidentem. At ipsum hoc Lynceus tota fere uita sibi contigisse Ponticus prædicabat Hestius, dum eruditioni incumbere auidius. Citharoedus Stratonicus interrogante quodam, qui in Pamphilia omnium forent pefsimi, Phælitias respondit. At cunctorum hominum Sidetas, idest *σιδήτας*. Philetas Cous in poetica nominis non postremi Corpore adeo uescio, imbecillo q̃ fuisse narratur, ut pedibus plumbeas adnecteret pilas, necubi a Vento percelleretur. Lynceum, & Idæ fuisse Aphareii filios, Pausanias scribit. Sed Lynceum iuniorem. Hunc Pindarus ea fuisse uidenti excelsa lentia scribit, *ὥς καὶ διὰ τελέχους δεῖδωται θρουῶν*, idest ut etiã p̃ Queruui stupites spectaret.

¶ An Cato solus quater, & quadragies causam dixerit semper absolutus. De Archilochi poetæ interfectoris. Plinii locus declaratur. Cap. XXXVII.

Linii naturalis historia septimo singulari grauitate nobilem Græcæ, Romanæq̃ Gentis censuram peragens, Inter bona alia, quæ summo in omni usu
 p Viro Catoni primo affulsere, Eius fuisse proprium scribit, quater & quadragies eas causam dixisse, nec quæquã sapius postulatam, & semper absolutum. Nobis uero infra classem tam excellentis Auditoris placita pro lege quidem sunt, fueruntq̃ perpetuo, iure enim tanto nomini assurgimus, sine quo fluctuabunt literæ, ueluti infesto mari Ventis pulsata nauis. Quod tamen uaria lectitando compertum nobis est, pro mimus in album, non obstrigilandi ratione, Sed iuuandi. Scribit in celeberrima oratione, quæ in Demosthenem dicta est, Aeschines, Aristophontem apud Athenienses quandoq̃ a uisum gloriari, quod nonagies quinquies accusatus semper euassisset. At nō Cephalus ille antiquus, qui maxime popularis est habitus. Sed contra gloriabatur, quod cum plura decreta, quàm quis sui temporis Orator scripsisset, nunquã fuisset accusatus, quod contra leges decreuisset. hæc Aeschines. Quod uero & infra paulo idem scribit Plinius, Archilochi poetæ interfectores Apollo arguit Delphis, Quæsituros arbitror Plinianæ lectionis studiosos, Quos nam significet hac parte Auctor breuissimus. Nobis autem exploratum est, Oenomaum inter Græcos scriptorem non ignobilem. Eusebio referente, ita ferme prodidisse. Quare qui Archilochum occidit Archias, a templo quasi scelestus, exire ab Apolline iussus est, musarum enim amicam occiderat. Sunt ex Græcis Qui a Calonda interemptum Archilochum prodant, cui cognomentum fuerit Corax. Id q̃ in bello, ubi Mars est communis, perperatam. Quem cum reiceret Pythia, suppliciter apprecatum, ignosceret, quando hæc sint bellorum fortes, adiecisse porro, ad id se difficultatis redactum, ut uel facere, uel pati, necesse fuerit, proinde obsecrare, ne sibi uitio uerteretur, si suo ipsius Dæmone uiueret, esseq̃, quod se amplius execraretur, quia uiueret, quàm quod illum peremisset. Super iis commotus miseratione Deus hominem petere Tænarum iussit, Vbi *τῆσις*, idest Cicada Sepulchrum uiferetur. Atq̃ inibi Thelesicliæ pueri placare manes. Quæ omnia cum rite is obisset, Dei reclinauit iram. Fuit uero Archilochus præcellens quidem Poeta, siquis auferat *αἰχροποιεῖς καὶ τὸ κακὸν ἔχουσιν*, idest obsecrantem, ac uerbosum uiuulentiam. Inde apud Ciceronem in Epistolis ad Atticum, amarulenta, felleq̃ conspersa multo, immo deficiat, Edicta uocantur Archilochia.

¶ Exemplum ignotum cuiusdam, Qui plagis feruentior cooriebatur in concubitum.

Caput XXXVIII.

Ominum naturam extra reliquorum modum admirantibus succurrit exemplum raro alias auditu euentus. Siquidem non multis abhinc annis Vixisse quendam in Veneris ingenii stupendi maxime, quodq̃ uix imperet fidem, ex aduratisissimis compertum est, Qui quo pluribus affectus fuisset plagis, eo impetuofius, audientiusq̃ in concubitum ferebatur præceptis. fuit omnino mira res, nescires, utrum affectaret auidius uerbera, an coitum, nisi quod illorum mensu libidinibus Voluptas constabat. proinde extentis se precibus dissagellari exposcebat, pridie, quam

id pateretur flagello aceti asperitate obdurato, quod si Cōuerberator lentius agere foret uisus, uelut extimulante rabie, conuictis incessabat, nec factum sibi satis arbi:rabatur, ni inter cædendum sanguis sese ostendisset. Vnus opinor, mortalium inuentus, qui eodem impetu in supplicium ferretur, ac delitias. Quiq; inter tormenta Sensuum titillationes, ac æstuantem pruritum uel expleret, uel incenderet. Quodq; nec mirum minus est, non latebat hominem flagitii inuisitata species, seq; in eo execrabatur, ac sibi ipsi erat infestus. Cæterum consuetudine deprauata amplius præualente, utebatur uitio, & improbat. Irroborat uero ea, radicesq; egerat alius, quod ita foret affuetus puer, communicata stupri fœditate inter æquales plagarum allectatione. Documento inde præsigni, quantum moribus inolefcendis educationis ratio possit.

¶ Arcem facere ex Cloaca, Lapidem e' Sepulchro uenerari pro Deo, quid sit. De Menecrate medico, & Callipide. Dicelictas quid, & Dicelon. Itē Empusa, & Hecateæ. Quid item Bolitos. Calopodes qui. Callipædas cur dicant Senes. Item uocabula plura de Callia scitu non indigna. Cap. XXXVIII.

Rcem facere ex Cloaca per prouerbum illi dicuntur, Qui rem haud ita magnam plurimi faciunt, amplexantur, in oculis ferunt, ac mirantur. Cui con-

a simile adagium alterum, Lapidem e' Sepulchro uenerari pro Deo. Vtrunque positum apud M. Tullium in Oratione pro Plautio. Nunc uenio inquit, ad illud extremum, quod dixisti, dum Plautii in me uerbis meritum extollerem, me arcem facere ex Cloaca, Lapidem e' Sepulchro uenerari pro Deo. Succurrunt exempla ex historiis plurima eorum, Qui in id genus uitii reciderunt. Menecrates medicus, cum afsectos quosdam, ac pene conclamatos, uel casu, uel arte in integrum restituisset proindeq; a nonnullis subblanditiis Iupiter cognominaretur, Elatior iam is hoc nomine, sibiq; nimio plus placens eodem cognomento insolentius ipse quoq; uti cepit, in idq; tumoris effe productus, Vt ad Agesilaum illum magnum, & Spartæ Regem sic quandoq; sibi scribere permisit Menecrates Iupiter Regi Agesilao salutem dicit. Qui reliquis haudquaquam perfectis, Sed hominis leuitate protinus irrisa, ita propemodum rescribi iussit. Rex Agesilaus Menecrati sanitate dicit. Sunt ex Græcis, qui prodant, Siquis morbo sacro laborantes curaturus adiret, iureiurando prius adigere solitum, Incomunitati restitutos ipsum Seruorum uice secuturos. Et sequebantur illi quidem, Verum Hercules habitu alius. Alius uero Mercurii. Hominis uanitate animaduersa, uocari ad cenam, cum Diis propriis Philippus Macedo iussit, ac uenienti altiore, augustioremq; mensam apponi, in qua esset erectior ara, proinde cum inferrentur fercula, suffumigationes multæ, ac Libationes fiebant, donec Iupiter nouus ludibrium aduertens, magno omnium risu inde se proriperet. Themison quoque Cyprius Antiochi Regis delitias, Hercules dici uolebat, eoq; nomine rem sibi diuinam fieri patiebatur, aderatq; ipse Leonis pelle instratus, Arcum item ferens Scythicum, & Clauam. Huic quod de Menecrate diximus, affine illud quoque Agesilai eiusdem, quo Vrbanius Callipidis illius gesticularii celebrati tumorem repercutit, ac infolens depressit Supercilium. Erat is Callipides Tragediarum histrio, non mediocriter quidem uelut etiam saltatricula Dionysia inter Græcos homines clarus. Verum ipse eæ re plurimum se mirabatur. Itaq; ubi primum Agesilao Regi occurrit, arrogantius aliquanto salutauit, & subinde illi se ostentabat, inter altantes sese intrudens arbitratu fore, ut comiter, ac benigne a Rege exciperetur. Verum cum is grauioribus intenderet, ac ne Callipidem respiceret quidem, Non admodum inquit, nosse me uideris o Rex, nec qui sim, inaudisse? Tunc renidens Agesilaus, an non es inquit, Callipide sille Dicelictas? hoc autem nomine Mimos uocant Lacedæmonii, nam δεικνλον Idolum signat, siue Simulacrum, aut etiam imitamentum, Vt in epigrammate εἰς τὴν παραφάρου δεικνλον εἰσορκῶν. Putat quidam id uerbum de Iouis statua dici proprie, quasi δεικνλον, Sed per abusum de aliis itidem. Nonnulli quod ad incutiendum terrorem immititur, Dicelon appellari credunt. Verum hoc genus terribilamenta dici a Græcis Hecateæ nouimus, quod ab Hecate immitantur, Sicuti produunt Apollonii Interpretes, quam inde a formidinis incussu etiam uocant βερμῶν. Nominantur

item

item Empusæ a' Dionysio, ubi de Iaspide inquit, ἐγθρὰν ἐμψύσσει, καὶ ἄλλοις ἐρίωλοις, hoc est contrariam Empusis, & Idolis aliis. Esse uero phantasma dæmoniodes, quod sese infelicibus ingerat, multifariam q̄ demutet formam, ac se meridie plurimum ostendet, cum inferis parentat'. Sunt qui eisdem cum Hecate statuunt id quod ἐν πυγμυρίαις significat Arifophanes. Nominis ratio est, ut Eustathio placet, quia uno incedant pede. Verum nec defunt, qui alterum interpretentur habere æneum pedem, & inde appellatam Empusam. Quod in Batrachis Arifophanes expressit, ubi de Empusa Xanthus ita pronuntiat, πύρι γούρῳ λάμπεται ἅπανι τὸ πρῶτον, καὶ σκόλος χαλκοῦν ἔχει. hoc est igne micat tota facies, & crus æneum habet. Cui respondens Dionysius, νῆ τὸν ποσειδῶ καὶ τὸν ἔκτρον βορίπταν, id est per Neptunum, & alterum Asininum. Inibi Interpretes inquit, Ex hoc quidam Onocolon uocant, Nam Bolitonon asininum signat. Boliton enim afellorum proprie dici retrimēta putant. Sed & Boum superfluitates ita uocantur. Quod uero Boliton pnuntiam Attici, Reliqua Græcia Boliton. Agnoscunt Vocem Latini quoq̄. Siquidem Pomp. Festus inde inflexum uerbum Bulbitare putat, quod signet puerili stercore inquinare. Callipidis πόρο' in libro de Poetica meminit Aristoteles, ubi etiam prodit, appellatum quandoq̄ Simia gesticulosiorem, quam obrem pronuntiatio ea tam elegans, & arguta, tam q̄ omnibus Artibus absoluta numeris eum proculdubio tardiozem, & gradus quodam modo testudine reddebat, ac longi, ut ita dicam, subfelli, & multarum uelut nundinarum. quæ res Prouerbio locum fecit, quod eo libētis relatum a' nobis est. Quoniam Viros alioqui eruditos cunctanter id audio interpretari. Fuerunt & Callipidæ populi ultra Borysthenem, quorū libro duo decimo meminit Strabo. Eos ad Hypanum Herodotus statuit. Callipēdas fieri Senes, est apud Lucianum, quod Senes quidem puerum sapiant, Sed in conuiuiis plusculum se inuitantes, ac facti hilariores etiam pulchri pueri sibi uideantur. Calopodas deniq̄ dicimus non nunquam boni, feliciq̄ pedis homines, & Seruos præcipue, quos & interdum καλοπαῖδους uocamus, ueluti prosperioris augurii. Quod uero ad Callipidem etiamnum attinet, Auctor est Duris Samius, Illum in Alcibiadis nauī fuisse, qua is ab exilio reuehebatur, ense, hasta, cæterisq̄ armis, quibus uti in certaminibus solent, peregre instructum. Vex enim uero, ut cepimus. Corollaria non destituamus appingentes qbus audior abeat harum studiosus Lectorum, in quibus nialumus Vbertatem nimiam, q̄ inopiæ exuccæ ariditatem. Calidia. i. καλὶδία inuenio esse Cypris intestina. Nam Calidya barbaricum est indumentum. καλῖους Græci uiliiores dicunt domos. καλῖον uero, accentu iuncula primam uendicantē, Catellum indicat, & bacillum, Sed & Carcerem comperi καλῖον nuncupari. Quin etiam Lignum uinciendis nocentibus. Callæi siue καλῖμαι dicuntur Gallinaceorum barbae, & præterea πᾶν περὶ φρεσὶς χρώμα, id est Quicunq̄ Purpure affimilis color. Sunt, qui Varia eo malint uerbo intelligere. Apud Aegyptios legitimus etiam χρώμα καλαῖνόν. Inferæ lanæ interdum καλῖαι nuncupantur. Quod uero in Græcoḡ literis lectū est, καλῖαισ'. περὶ ὁρῶν. i. Calliæ defluūt pēnæ. In Calliā pronūtiatur quēdam, Meretricibus confectandis paterna q̄ dilapidauit omnia. Hinc facere dicebat a' Scortillis deplumat'. Calliā quoq̄ p̄ Simia iuenio positū, ex Attica loq̄ndi formula, Quæ δναχέρη τῶν ὀνομάτων δύσφημότερον προσέειπε.

¶ Parentum cultus. De Amphinomo, & Anapia. Tollitur ex Seneca obscuritas. A' qui bus uiolati Parentes.

Cap.

XXXIX.

X Platonis adytis præter innumera alia, quibus homines proficiunt in diis cum in iis, quæ ad doctrinæ rationem spectant, tum uero ad mores. Illud quoque sciūssimum, immo uero etiam sanctissimum, nec a' Christianis ueritatibus placitis dissentaneum, obseruasse nos commemorimus. Vism nec parenti, nec Patriæ inferendam. Sunt enim, sicuti ab Euripide proditum est, Patrum Anima filii, nec id in homine tantum, Sed & in animalibus cūctis, Vt Tyaneo placuit Apollonio. Nam in epistolis ad Atticum M. Tul. εὐργαν φυσικὴν εἶναι πρὸς τὰ τέκνα scilicet hoc est aduersus Sobolem genuinam, naturalem q̄ putari beneuolentiam. Verum quid iucissimū parentibus debeatur a' bene institutis filiis in Brutis quoq̄ maximus ille Conditor rerum Deus insignibus indicis præmonstrasse uidetur, Siquem, ut Auctor Ambrosius est, Ciconia romano usu pia uocat, quod Pulli parentibus iam Senio p̄fectis, nec alimenta sibi pquirere satis ualentibus, in retributionem mutuā, tacita q̄dem, Sed alta naturæ ui in id p̄pel-

lente necessaria summo studio, quod in homine rarum est, suggerunt. Veruntamen inter nos quoque affectus is adeo facer, adeo imprimis Opt. Max. Deo nonnunquam censetur requisitus, gratus q̄, Vtin Græcorum monumentis perpetuo Siculorum Iuuenum Pietas celebrata efflorescat. Hi uero sunt Amphinomus, & Anapias, A quibus, Riuous ignium uo mente Aetna in Agrum Catanensem, Parentes humeris elatos, & incolumitati redditos, constans inter Græcos opinio est, ac Strabonis astipulatur auctoritas, de quibus obscure Senecam in Libro de beneficiis tertio mentionem facere arbitror, Vicere inquit, Siculi Iuuenes, cū Aetna maiore ui peragitata in urbes, in agros, in magnam infusā partem effudisset incendium, uexerunt parentes suos, discessisse creditum est, ignes, & utrinque flamma recedente, limitem adaptum, per quem transcurrerent Iuuenes dignissimi, qui magna tuto auderent. Meminit & libro sexto, sed eadem obscuritate, hoc est citra ullam nomenclaturam. Nam quæ de Aenea suo prodidit maximus Vates, ne ficta indoctoribus uideantur, ab eodē comprobantur Seneca, & inter historicos cum alii retrulisset inueniuntur, tum Applanus Alexandrinus, Abs quo & illud traditum scio, Oppium ex Senectute debilem in sæuo triumphualis proscriptionis turbine, Cum, ut manere liceret filium deprecaretur, humeris ab eo elatum, donec extra portam tutum sisteret, ac postremo nunc agendo, nunc deferendo in Siciliam peruexisset incolumem. Antigonus, cum ingenti prælio superasset hostem, præmium belli ad Patrem transtulit, & imperium illi tradidit Cyprî. Hoc est planè Regnum, & quidem præpotens, nolle regnare, cum possis. Est profecto sacra Parentum maiestas, & omnino proxima Deo. Propterea moralium octauo ita uerissime Aristoteles tradit.

τὸ δαιμονίων γὰρ ἡ φιλία ἐπιτηδεύει, οὐ τὸ κατ' ἀξίαν. οὐ δὲ γὰρ ἐστὶν ἐν πόλει καὶ ὅτι περὶ τοὺς θεοὺς τιμᾶς, καὶ γονέας, οὐδέ τις γὰρ τὴν ἀξίαν ποτ' ἀν' ἀποδοῖν. hoc est, Quod fieri potest, amicitia requirit, non quæ ex dignitate, cui in omnibus paria facere nequimus, Sicuti in Dei, ac Parentum honore, quibus pro meritis nemo unquam retribuere. Quid uero potissimum tanti beneficii ratione deuinctus filius, & planè auctoratus parentibus debeat contribuere. Idem Philosophus eminentissimus ita finit, eiusdem scientiæ libro nono. Videtur quoque Parentibus alimenta maxime suggerenda, ueluti hoc debeamus, cum q̄, ut simus, ipsi argumentum præstiterint, honestius quoque, eare illis mutuas operas reddere, quàm nobis ipsis allaborare. honor item impendendus eis, quemadmodum Deo. Comprobat ex parte Lex uetus, quæ sancitur, Vt Liberi Parentes alant, aut uiuanciant. Sed & Homerus ita canens, οὐδὲ τοκάδ' ἐθέληται φίλοις ἀπέλιναι, μαινοβάθος δὲ οἱ αἰών. Nec nutritionis uices resoluit Parentibus caris. breuis autem factus est æui. Extat & Græcus ad id Senarius.

ἡ νεανίας βίωσις γυροβοσκίαν τοὺς γονέας. Viues diu, si uergentes in Senium parentes connutrieris. Paternæ dignitatis indicium quoque id uel maximum, Quod literarum parens Homerus idem Iouem, quem Deorum intelligi principem uolebat, Patrem nuncupat, tantumquam confimiliter afficiatur in filium pater, ac summus ille, & uerissimus parens Deus in humanum genus. Et pro Sylla M. Tullius Parentibus grauitatem contribuit, filiis uero suauitatem. Quanquam, quod perabsurdum est, Perfarum gentes legimus, perinde ac Seruis, abuti solitas filiis. Charitatis paternæ illud equidem signum est euident, Quoniam, ut Politicorum tertio Aristoteles scribit, Patrem filiis regnum non relinquere, si possit, arduum est. καὶ μέγας ἀρετῆς, ἡ κατ' ἀνθρώπινον φύσιν, id est eminentioris Virtutis, quam pro hominum captu. At Deiotarus, cum plures suscepisset liberos, omnes, excepto tantum uno, iugulauit, quo, qui superfuturus erat, potentior fieret, & maiestatis augustioris, ratione impia, & barbara, immo planè Galatica. Solon ē septem Parentibus unus, siquid Parentes non enutritisset, Eum censi ignobilem statuit, & Obscurum. Nam, ut Cicero quadam oratione scriptum reliquit, cum sit Pietas uirtutum fundamentum, Patrem Filius, ut Deum uereri debet, & colere, neque enim multo secus Parens liberis est. Quod si audiatur, filium patri causam necis præstitisse, quis id ferendum putet? Portentum, atque monstrum est certissimum, esse aliquem humana specie, ac figura, Qui tantum immanitate bestias uicerit, ut propter quos hanc suauissimam Lucem aspexerit, eos indignissime luce priuari. Cum etiam feras inter sese partus educatio, & natura ipsa cōcilet. Inde in Declarationibus Quint. Maximum omnium scelus uocat, Paricidiū, Quod nomina sacra poluit. Illud uero Romuli præcellens institutum laudari eximie solet, Qui cum paricidæ nullā statuisse

statuisset Pœnam, homicidium tamen omne Paricidium nuncupari uoluit. Quod hoc impium, atq; nefarium, Illud autem impossibile esse duceret, fieri tamen posse, post conditam Vrbe annis sexcentis L. Ostius portentosi ingenii homo, & proruptæ audaciæ docuit. Qui omnium primus patrem necasse narratur. Annalim prætorem, tonantibus bellis ciuilibus, cum is proscriptus apud clientulæ secure lateret, prodidit filius. Et, nequid desit, eo nomine a sanguinariis Triumuiris Patris bona accepit, præterq; Aedilitatem arripuit. Verum diuino iudicio agente, ab eisdem, quos immiserat patri, cum uinolentus domum repeteret, est peremptus. Ardieum Pamphilæ tyrannū annis iam fessum parentem, & insuper natu maiorem fratrem occidisse libro de Rep. X. Plato auctor est. Narratur & Perhæborū Rex Triopas tam efferatæ crudelitatis, ut ne filius quidem Carnabas eam facile concoqueret, quin immo necato parente, acceptisq; tyrannoctoniæ, idest tyrannicidii præmiis, in Troa dem secesserit, atq; inibi a Troe expurgatus Zeliā condiderit. Succurrit Paricidii exemplum, cui comparari non possit aliud. Artaxerxi Persarum Regi ex Pellicibus centum quindecim filii fuisse, tres iusto matrimonio suscepti, Darius, Ariarates, Ochus. Ex iis Dariū extra Persicum morem, ubi Rex tantum morte mutatur, per indulgentiā Pater Regem uiuus fecit. Cæterum Darius post noua pietatis paternæ exempla, nouum & ipse aliquid, immo inauditum ausurus, interficiendi patris consiliū cepit, Sed audi, quod omnem excedat admirationem, Cōmunicato tam nefario proposito cum quinquaginta fratribus, non est inuentus, qui aduersum ire conaretur. Causa paricidii, uel ipso tamē paricidio scelestior, Aspasiam Vxorem habebat Artaxerxes. Ea quoq; ut sibi cederet, efflagitauerat Darius, promiserat indulgentissimus Pater, Sed mox pœnitentia ductus, Solis Sacerdotem illam legit, quia perpetua ibi castitas foret necessaria. Hinc filii irritatur impietas. In patrē cooritur, Sed auct sanctibus, credo, Diis flagitii magnitudinem, frustratus euctu, pœnas paricidii inauspicatissimam cum complicitibus numini, paternæ maiestatis ultiōi, dedit, reuocatis ad supplicii quoq; infelicibus Liberis, & Vxoribus. ne tam abominandi sceleris ullum prorsus effugium extaret. Trogus item scribit, Theſſalonice ab Antipatro filio, cum uitam per ubera materna deprecaretur, fuisse occisam per summam immanitatem. Ab Euandro item occisum fuisse patrem, quidam prodiderunt. Ptolemæum certe Polybius scribit, Philopatera cognominatum ex facinoris crimine, quod Patrem uita exuisset. Adeo multi non ingratitude solum, quod est maximū omnium uitiorum, ut inquit Fabius, nomen illud sacrum uiolare non uerentur, Sed etiam sanguine, omnium post deum maxime sacro, animam suam feedare non compauescunt. Fuit & Ptolemæus cognomento φιλαμήτωρ ut Pausanias scribit, ἡ γὰρ χλασμός, idest ludibrii causa, quod eum insigniter odisset Mater, adeo ut, quamuis natu grandiozem, principatu prohiberet.

¶ Apud gentes aliquas cædi ex more Parentes, ac mox uerti in Cibum. Platonis scita de Parentum cultu. Cap. XL.

Ed quid singulos miramur? Mos quarūdam Gentium celeberrimus est, Vt Senio i. cōfectos Patres Filii perimant, Et quod omnem supergreditur feritatem, eorū item Carnibus uelcantur. Fingere nos fortasse putet aliquis. Id tamen historiæ parēs Herodotus de Indis rettulit, ac Massagetis. Quam uero a Veterum Romanorū institutis tam impiū facinus est dissentaneū? apud quos cautum scimus, Vt qui sacramento non tenerentur, hostem prælio uti ne lacefferent. Quod & Catonis epistola cōprobatur ad filium, Veluti præmonstrarent, ne hostem quidē interfici oportere, nī adigat summa, & ea legitima necessitas. Propterea & Chryſantam colaudauit Cyzus, quod hostem interfectorus iam elatū in eadem gladium reuocasset, quia ἐνακαλήτην. i. receptui cani interim inaudisset. Sed in faustis, & pollutissimis animis suo sceleris relictiis, ad iucundiora relatu ueniamus, Subtexamus q; piis peccatoribus diuini Platonis super patria ueneratione placita sanctissima, ex libris legum repetita. Ergo inquit, fas est, Parentibus prima, & maxima debita, omnium antiquissima debitorum persolvere. Putare enim quisq; debet, omnia, quæ possidet, eorum esse, qui genuerunt, & educarunt, ita ut illis hæc omnia pro uitis ministrare debeat, primū quidē externā bona, deinde etiam Cor

poris. postremo, quæ ad animum pertinent. Verbis quin etiam per totam uitam parentes maxime uenerari decet. Leuium enim, uolatilium'q; Verborum grauissima imminet poena. Nam omnibus præposita est Nemesis, Iudicii Angelus, huiusmodi inspector omnium. Oportet itaq; iratis, animum'q; exultantibus cedere, seu uerbis, seu rebus id faciant. Quod si ista exactius seruauimus, digna a' Diis, Cæteris'q; natura nostra superioribus præmia referemus, plurimum bona cum spe uiuētes. Hæc Philosophi placita qui exploratus, certius'q; imbiberit, in eam opinor, sententiam pedibus ibit, ni Galatam altius hauserit, Lemnio etiamnum scelere imbutus, Nulla eloquii facultate, nulla præstantis ingenii solertia exprimi posse, quam laudabile, quam omni excipiendum plausu, festis'q; uocibus, siquem inaudias Parentibus obsequentissimum filium, & in eo uno contumacem, ne beneficiis uiuatur. Quod esse certamen omnium speciosissimum, quis ambigat in quo fessis, etiam si ad triarios res redeat, subinde tamen restituenda sit acies, succlamandum'q; felices, qui uicerint, felices, qui uincuntur.

¶ Nemesis & Leda diuersæ sint, an una, eadem'q;. Quid Nemesis apud Aristotelem, Quid item apud Platonem. Nemesea festa, A draſtia. Cap. XLI.

Olent inquit diuinarum institutionum primo Laetantius, mortuis consecratis nomina immutari, credo, ne quis putet eos homines fuisse. Nam & Romulus post mortem Quirinus dictus est, & Leda Nemesis, & Circe Marica, Et Ino posteaquam se præcipitauit, Leucothea, Mater'q; matuta, & Melicertes filius eius, Palæmon, atq; Portunus. In iis apertissime comprobatur auctor hic, Nemesein a' Leda minime uideri diuersam. Aufonius tamen quodā tetrasticho disparauit, Istos tergemino nasci quos cernis ab Ouo, Patribus ambiguis, & matribus asseueratos. Hos genuit Nemesis, Sed Leda puerpera fouis. Tyndareus pater his, & Iuppiter, hic putat, hic scit. Fabellæ ratio, quia paulo obscurior est, ad hunc fere modum habet, tametsi alieno, quod aiunt, Choro memet uideor inferere, quādo nil tam ab instituto, ac in quē collimamus, Scopo dissentaneum, disſitum'q; quam fabulosa consecrari. Cæterum nemo tam serius, nemo tam matutinus, ut non renideat quandoq;. Igitur Nemesein cum deperiret Iuppiter, ut a puella admitteretur, nequibat impetrare. Ad dolos ergo amatorie conuersus, Iussit Venerem in Aquilam deformari. Ipse Olorem induit, mox'q; ut qui Aquilam nimis metueret raptim se proripere coepit, ac uelut compauidus latebras querens, in puellæ deuolat gremium. Quæ nescia, quantus insideret miseræ Deus, illum placide, ac gestiens excepit, Sed uiuimini euestigio in foporem uertitur, eam tum nimis opportune cōprimit Iuppiter. Actis deniq; mensis parit illa Ouum, Quod auferens Mercurius Spartam detulit, ac sedenti Ledæ in gremium proiicit, ex quo nata fertur Helena, Quam Leda ut filiam habuerit, aluerit'q; materno confouens affectu. Hæc ipsa Quin etiam Pausaniæ confirmantur auctoritate, Cuius uerba Latine facta hæc sunt, Græcorū inquit, opinio est, Nemesein Helenæ matrem esse. Ledam Lac præbuisse, atq; educasse. Idem scribit, Nemesein Coronam gestare, in qua & Corui, & Fortunæ parua insignia contineantur, Sicut in manuum altera fraxineus erat ramus. In dextra uero Phiala, Aethiopibus insculptis. Cuius rei rationem se minus tenere, Pausanias item fatetur, tantum addit, Nemesein fuisse Oceani filiam. Hesiodus uero in Theogonia de Nemese sic cecinit,

Τί κτε δὲ καὶ νέμεσις, πῶμα θνητοῖσι βροτοῖσι Νύξ ὀλοή, id est

Nemesein genuit mortalibus nocumentum hominibus Nox pernicioſa. Qui Carnina cōcinnaui Cypria, quisquis is cenſeri debet, Helenæ quidem matrem fatetur Nemesein. Sed dum eam consecraretur Iuppiter, in piscem quoque deformatam prodit. Cæterum extra Oleas satis. Hisce uero operæ leuionis in alienum reiectis forum. Ipsi ad nostram conuertamur harenam, Protinus'q; Quæ altius requirunt examen, hic appingamus. Scribit quodam loco Plutarchus, Aristotelicos putare, Urbanas esse Perturbationes, siue Affectiones malis dicere, Nemesein, & Misericordiam. Siquidem nata indignatio ex Improbis

Improbiorum prosperiore successu Nemesis inquit uocatur. Sicut Misericordia est, cum boni extra rationem calamitatibus conflictari, & turbinibus atteri, inter q; saxum, ac scutum altituti uidentur. Aristoteles uero moralium secundo, ad uerbum fere ita scribit. Nemesis autem, idest indignatio media est inter Inuidiam, & εὐχάρεια, idest peruersum gaudium. Versantur utique circa uoluptatem, & dolorem, proueniētes ex iis, quæ proximis obueniunt, ὅμην γὰρ νέμεσις τῶς λυπῶται ἐπὶ τοῖς ἀναξίως ἀπορρήτουσι. hoc est, Nemeticus siue Indignabundus, ut dicamus, quo modo possumus, moleste fert, cum indigna alicui prosperitas est. Inuidus hunc excedens in cunctis turbatur, & moleste fert. ὁ δ' εὐχάρεια ῥήματος ὁσούτων ἐλπίεται τῶς λυπείσθαι, ὡς τε καὶ χαίρειν. Epichærecas autem tātum abest, ut doleat, ut letetur etiamnum. Eadem fere in primo quoq; magnorum moralium idem Philosophus prodit, adnecit q; νέμεσις τὸν εἶναι ἐκαινετόν, idest Indignabundum uideri laude dignum, & in secundo Rhetorico ait, ἀνίκεται δὲ τῶς ἐλπίει, μόλις μὲν ὁ πολὺς νέμεσιν, idest Misericordiae opponitur quidem maxime indignatio, angiquippe felicitate indigna quodammodo aduersum est. Sed & affectio utraque ex bonis profuit moribus. Verum diuertamus parum ad Platonice Sapientie sacra, excerpturi inde, quod reconditum, nec in triualium exchartabulis proculcatum studiosis emolumentum, simul & Voluptatem allaturum opinamur. Diximus Capite præcedenti ex Platonis uerbis, Nemesis esse diuini iudicii Angelum. Amplius, Hunc præesse nobis, uelut Iudicis superioris Vicarium, Platonici tradunt, Qui a turpibus deterreat, honestorum, ac Virtutis conciliet amorem, obsequentes q; nec contumaciter tacitis eius illestationibus aduersum euntes blanda confoeat mentis tranquillitate. Obluctantes uero assiduus idem terretur turbinibus, erigat q; fluctibus, conuellat subinde, ac rapret. Angelus hic, ubi renidens aridet, Gratia nomen indispiscitur in præcæ Sapientie monumentis, Vbi uero formidabilis, infestus q; lancinat, diuexat q; Furia nūcupatur. Vtrinq; porro triplicem intelligunt temporis ratione, in tris abeuntis partes, quibus uel fœcunde lætamur, uel affligimur misere, Quod fati complexitur modum, & Parcarum ordinem trifarium. Angelum hunc Orphei theologia præcipue, ubi Superbos infestius comprimit, obturbat q; Nemeſeos cognomento insigniendum putat, Quoniam summi Viri, & rerum naturæ capaces monstraturi, Superbia malum esse maxime omnium bonitati diuinæ dissidentium, quæ utique Superbis obfistit, humilibus uero dat gratiam. Id genus hominum tumētium non solum diuina censura, ut uitia reliqua, Sed etiam indignatione puniri tradiderunt, proprium q; ad id effinxere nomen, Nemeſeos appellatione celebratum. Eius meminit & Demosthenes, nam oratione quadam νεμεσις παυδίου Nemeſea nūcupat, idest νέμεσις, festum q; id fuisse interpretantur, quo uita functis parentaretur. Quæ de Nemeſi protulimus, mire Poeticæ lectionis studiosos iuuabunt. Nam sæpe nugamenta uideas ab Interpretibus afferri non apud Græcos modo, ut in Hesiodi enarrationibus, Sed & apud Latinos, ut in Catulliano carmine. Aut Tritonis hera, aut Rhannusia uirgo. Celebre est, & ad nostra hæc præcipue p̄tines Leonis Byzantii scōma, quod in Gibbosii effudit, qui Oculorū eius imbecillitatem fuerat cauillatus ἀνθρώπων ἐφ' ἡ πόλιν ἀνεδίδξας, ἐπὶ τῶς νότον φέρων τὴν νέμεσιν. humanā inq; affectionem obiciis, cum in tergo feras ipse Nemeſin. Adraſtiam deniq; ac Nemeſin pro eodē numine accipiunt quidam. Multi diuarcandas putant, inquit Pausanias. Ab Adraſti infleſti Adraſtiam credunt, qui ex septem superſtes solus, rursum in Epigonis filium amisit solus. Alii a Myſo deducunt Adraſto templi auctore primo. At melius est, inquit idem, quod nil proſius eam euadit, idest ἀποδιδόσκει.

¶ Iræ incontinentia cur damnanda minus, quàm Cupiditatum. De quibudā Patrem euerberantibus, raptantibus uē.
Cap. XLII.

Risotelis summi in omni scientia Viri, libros, Qui de moribus sunt, adire quandoq; solemus, & quidem uoluptate summa, mirifica in his sciētia est, mirabilior, & ad bene uiuendum institutio, Qui est illorum librorum præcipuus finis. Inter alia, quæ maturam habet frugem, uel hoc nuper excerptimus, ὃν κ' opinor, ἀποφραδισιν. Incontinentia inquit Iræ minus turpis est, q̄ cupiditati.

Nam quod rationem audit, minus turpe, quàm quod nullo modo audit. Ira uero talis est. Nam quemadmodum ministri, qui ueloces sunt, prius quàm expleatur imperium, excurrunt ad exequendum, Sed interim peccant. Canes quoque ante quàm perlexerint certius, sit ne amicus, qui uenit, modo strepuerit, irruunt cum latratu. Sic & ira propter calorem, & uelocitatem naturæ audiens quidem, Sed non omnino exaudiens præceptum, properat ad ultionem. Ratio enim, seu phantasia iniuriam, uel contumeliam ostendit. Ira uero tanquam ratione concludens, quod repugnandum sit, statim infurgit. Porro quæ cognitionem cum natura quandam habent, proculdubio minus sunt damnanda. Hoc uero habet Ira, ut manifestum fit ex generationis successione à Parentibus accepta. Sic enim quidam se excusabat, quod Patrem euerberasset. Nam & ipse inquit, Patrem suum conuerberauit. Et ille rursus suum, Quin & filium ostendens, & hic inquit, ubi in Virum euaserit, me quoque flagris cædet. hoc enim gentile nobis est. Quidam præterea raptabatur à filio, cum quod Ianuam perductus foret, *πινυδάμ ἐκέλευε, καὶ χορ αὐτὸς ἐλκνυδάμ τὸν πατέρα μέχρις ἐν ταύται.* hoc est, Desine fili, nam & ego Patrem inquit, hæcenus.

¶ Parentes esse Iouis Simulacra. Gentium quarundam truculentia in Parentes. Paricidarum supplicii ratio. Pas, Pappas, Ma, Mammia, Pappæus Iupiter, Papisfare. Cap. XLIII.

Vamuis à Veteribus proditum sciamus, & à Proclo repetitum, esse Parentes *ἀνάλεκτα ἢ πόντων πατρὸς διός*, hoc est Idola, Spectraque Patris omnium Iouis. Rursusque, Qui in Deorum simulacra impios se præstiterint, in Deos ipsos, quorum imagines sint, impietatem regerere. Mira tamen sunt, quæ de hac re prodit historia, etià si non excidit, quid hæc paulo ante elucubratum nobis sit. Legimus siquidem Caspios, gentem immanem, & feram, Parentes in clusos fame necare, cum iam ætatis annum septuagesimum exceßerint. tolerabile tamen id putant nonnulli, quia fit illorum moribus conueniens, cum Scythicum sit. Sed multo etiam minus magis quod Bactriani faciunt, Scythicum uidetur. Eos Onesicritus scribit, Qui iam Senio, morboque confecti sint, uiuos Canibus apponere, ad hoc ipsum de industria enutritis. Quos illarum Gentium uocabulo Sepulchrales uocent. Bone Deus, quæ sunt hæc hominum potentia, Quibus dulcissima illa naturæ cômmemoratio despiciatissima est: mores ne dicere hos oportet, an uerius monstra execrabilia, nec sine cunctatione promenda? Rident male de literis meriti Plinium prodigiosas hominum figuras confectantem, Cui non tam facile sit Naturæ à præscripto suo recedere, quàm Homini nulla non in parte subinde monstrificum aliquid promenti, quod tum magnitudine, tum absurditate uix inueniat fidem. Sapientissimè inquit M. Tullius nostri maiores fecerunt, Qui cum intelligerent, nihil esse tam sanctum, quod non aliquando uiolaret audacia, Supplicium in Paricidas singulare excogitauerunt, Vt quos natura ipsa continere in officio non potuisset, magnitudine poenæ maleficio summouerentur. Infusi uoluerunt in culeum uiuos, atque ita in flumen deiici. Sic enim uolebāt eum hominem e natura auferre, atque eripere, ut repente Cælum, Solem, Aquam, Terram adimerent, Vt qui eum necasset, unde ipse natus esset, & careret his rebus omnibus, ex quibus nata esse omnia dicuntur. Noluerunt feris corpus obicere, ne bestiiis quoque, quæ tantum scelus attingissent, immanioribus uterentur. non sic nudos in flumen abicere, ne cum delati essent in mare, ipsum polluerent, quo cætera, quæ uiolata sunt, expiari putantur. Cæterum quod de bestiiis hic, & flumine Cicero inquit, amplius perpendendum. Nam digestorum libro XLVIII. Ad legem Pompeiam de Paricidiis, Iureconsultus Modestus ita scribit, Poena paricidii more maiorum hæc instituta est, Vt Paricida uirgis sanguineis uerberatus, deinde Culeo infusus cum Cane, Gallo gallinaceo, & Vipera, nec non etiam Simia in mare profundum proiciatur, hoc ita, si Mare proximum sit. Alioqui Bestiis subiciitur, secundum Diui Adriani constitutionem. Martianus titulo eodem, supplicium statuit Paricidis, quo teneantur danati lege Cornelia de Sicariis. Id erat, ut Marcellus inquit, In insulam deportatio, & omnium bonorum ademptio. Sed, solent inquit, hodie Capite puniri, nisi hoc nefestiore loco positi fuerint, quàm ut poenam sustineant, humiliores enim solent uel Bestiis subici, Altiores in Insulâ deportant. De Culeo Paricidarum Imperator Institutionum quoque, de publicis

de publicis Iudiciis fere cum Cicerone sentit, nisi quod & ipse ferales uocat angustias, tormentum inclusarum bestiarum, siue ferarum, Sed nos Caput hoc si Sententiis grauioribus, & quibusdā præterea pauculis cluserimus, non admodum aberrabimus. Scribit sacundissimus Sacrarum literarum Doctor Hieronymus, Parentibus neminē posse reddere, quod debeat. Humilitatem eiusmodi oblatam hominibus uiuendi spatia prorogare. Parentū nomen ab opt. max. Deo eatenus diligi, ut se ipsum Patrē iusserit dici. Salomonis sententia nobilis est, Contumeliis afficiens patrem, & contemnens Seneclam matris, confundetur, & in opprobriis erit filius derelinquēs paternæ disciplinæ custodiam. Maledicenti Patrē, & Matrem extinguetur Lumen. Et pupillæ oculorum eius tenebras uidebunt. Machabæus filius Matti mortē suadenti seruiuit, & durum imperiū gratanter excepit, uno tantū uoto, ne Genitricem offenderet. Sed inter diuina dei lege educatos hoc quid mirū? Illud ex gentium historia nō sine stupore narrat, Antigoni secūdi Demetrius parens a Seleuco iure belli abductus fuerat captiū⁹, misit interim ad filiū is, uti suis ne crederet ullis literis, qm̄ foret a Seleuco cōpulsus scribere. Cæterę firmo præsidio Ciuitates teneret. At singulari pietate filius, his nil admodū intendens, ad Seleucū exarauit ipse, Illi se libenter regno cessurū, præter q̄ obsidē futurum se, modo Patrem abire liberum iubere. At Imperator Hērīcus dehonestus, deculpatus⁹ q̄ scelere nefando Henricum Patrem ad Vitæ ultimū secdo macerauit Carcere. Postea uero quā m̄ de Parentibus abunde multa congeessimus, quæ hinc inde sumus aucupati, adnectamus ex Grāmaticorum sacellis aliquid, quod Iunioribus usui sit legisse. πῶς inquit infantili allocutione Pater nuncupat⁹, qui mox p̄ Anadiplasiā factus sit πατήρ. Sicuti μά dicitur mater, unde & Μάμια. Scribit in Bithyniacis Arrianus, consueuisse Bithynos montium cacumina conscendere, ac Iouem Pappam p̄salutare, atq̄ item Attin. Auctor quoq̄ Herodotus est, a Scythis Pappæum Iouem dici. Ex quibus elicitur omnibus, inesse uerbo diuini q̄ppiam. Pappazin. i. πατῶν πατήρ, ut est apud Homēg. uel Pappisfare. i. πατρῶν πατήρ, quod Comicis aridet amplius, est infantium more, blande q̄ Patrē appellare.

¶ Ciceronis nodus explicatur, tradentis, Mari, quæ uiolata sunt, expiari. Enarratur & Catullianum Carmen. Cap. XLIII.

q
Vod autem paulo ante ex Cicerone rettulimus, Mari cætera, quæ uiolata sunt, expiari putantur, ambiguitatem puto habet nec contemnendam, Scio q̄ nō paucos in eo corrugatuos frōtem. Quid ergo ad eius obscuritatis illustratiōnem prominus? An doctissimum credimus Oratorem ad id alluisse, quod scribit Aristophanis Interpres super eo Comici uersiculo,

τῶν μὲν αὐτῶν ἐπὶ βάλασσαν ἤρομεν, ἔπειτα τοῦ μὲν.

Hoc est, primo quidem ad mare ipsi produximus, mox & lauimus. Mos erat inquit, Verberibus illic καθαίρειν τῶς ἀφωσπομένους, id est expiare pollutos. Homerus, καὶ εἰς ἅλα λυμὰ ἔβαλλον, id est & in mare sordes reiciebant. Quin Platonem item ferunt, in Aegyptum ad Sacerdotes, & Prophetas se conferentem, ut illorum Sapientiæ placita perdisceret, Secum habuisse Euripidem quoque, Quem morbo implicitum, posteaquam est maris aqua incolumitati restitutus, Sacerdotum opera, Mox id uerbis ita testatum, βάλασσαν κλύει πόλιντα τ' ἀνθρώπων κρημνῶ. Cuncta mortalium mala proflus abluuit mare. Verum ut addubitatio eximari omnis, siqua etiamnum reliqua sit, Ad purificatiōem scribit Proclus, Sulphur adhiberi, & maris aquam. Meminit Iliados primo Eustathius Euripidis sententiæ, cuius usum non perdidit Vir meo iudicio alias eruditus, nam fluctuantibus uerbis Poetæ Sensum perlicet, nec assequitur tamen, ut qui in lubrico sistere nitatur gradum. Ex iis, quæ promissimus, liquere amplius potest. Sed & opera eadem enarratur Catullianum Carmen ad Gellium, de profano quodam, & incesto, quod inscite nimis, ac ofuscitanter aut prætereunt Interpretes, aut nesciunt.

Quid facit is, Patrum qui non finit esse maritum?

Ecquid scis, quantum suscipiat Sceleris?

Suscipit o' Gelli, quantum non ultima Tethys,

Nec genitor nympharum abluuit Oceanus.

¶ **Deus summus qua colendus ratione. Itē Dei filii, Ac Cælestes Dii. Dæmones quoq.**
Cur Numeris indita Deorum nomina. Cap. XLV.

P Orphyrus philosophus singularis libro secundo de Sacrificiis, & Diis, atq; Dæmonibus, Sapienti esse notissimum, scribit, malos quidem Dæmonas animalium oblectari uictimis, in q; eis futura portendere. Deum autem id genus sacrificio haud quaquam egere. Qui sane adorantium perpendit mores, id præcipuum, maxime q; omnium sibi gratum sacrificium existimans, redum, inconcussū q; de ipso iudicium, & rebus aliis. Apud cælestem, diuinam q; naturam eximia oblatio est, Mens pura, & a perturbationibus seiunctus, disparatus q; animus. Ne quod Aristoteles inquit, illis cōuulsis, lancinatis q; Carmina proferamus Empedoclis. Hinc Plato, ad decere bonum Virum ait, rem diuinam obire, atq; interesse sacris, in quibus rursum malos inaniter allaborare testatur. Idem Porphyrius alibi, Deum summum silentio puro, puris q; de ipso intelligentis rite colendum, præcipit. oportere namq; coniūctos, similes q; Deo iam effectos nostram hanc ad Deum eleuationem, uelut sacram uictinam Deo dicare. Filii autem eius, Qui & intelligibiles Dii sunt, Laudem iam ex ipso quoq; sermone putat adhibendam. Scitu uero præcipue dignum est, Veteres illos, Sanctos q; planē Viros uelut primitias numinibus ex contemplatione quoq; ipsa dedicasse, cu attestarentur, illam nobis superna contributam largitate. Cuius usus ad salutem uerā sit omnino necessarius. Proinde Pythagorici, cum in Numerorum, Linearum q; sciētia plurimum uerfarentur, ex iis aliqua etiam esse Diis dicenda censuerunt. Et ex Numeris alium quidem Palladem, Alium uero Dianā, Alium Apollinem, Rursum alium Iustitiam, alium Temperantiam, ac similiter in figuris. Porro Diis, quos intra cælum constitutos cernimus, siue ii sint errantes, siue nullo serantur errore, Inter quos Solem, Lunam q; ueneramus Principes, commode sacri ignem posse, arbitratum dem Porphyrius. ueluti rem cognatam, Quæ uero mandat Theologus, magno pere censet seruāda, ut animatū omnino Diis immolemus nullū. Sed usq; ad finem, & mel, terræ q; fructus, atq; flores. Animata uero Dæmonibus congruere, siue boni sint ii, siue mali. Cæterum quā attentē, quā religiose, quā q; ex destinato Deum comprecari addeceat, optime omnium monstrasse Pythagoras uidetur. Cum ueneris inquit, in templum, ad ora, neque aliquid interim, quod ad uictum pertineat, aut dicas, aut agas. Ex itinere præter propositum non est ingrediendum templum, neque orandum, neque etiam si propē uelut ibulum ipsum transieris, Nudis pedibus sacrificia, & adora.

¶ **De Hippolyto quædam haud ingrata. Quis Pythia instituerit primus. ἱππολύτος**
quid. Item Rhachia. Cap. XLVI

d E Hippolyto Thesei filio in ueteribus memoriis pleraq; tū fabulosa, tum Veritatis haud infcia cōperit, opinor, uel paulū modo literis imbutus Quæ mihi se de Græco penu ingessere nup, iā hinc pgam ceteris cōmunicatū. Lego igit, apud Træzenios huic fuisse dicatū lucum, & in eo templū non absq; Simulacro, & qdem uetusto, Ad Diomedē referri oīa hæc Qui, & princeps Hippolyto rē diuinā obiecit. In Træzene autē Sacerdos est Hippolytus, cū Vita progat Sacerdotiū, & anniuerfaria celebrant Sacra. Moris est illud quoq; ut ante nuptias puellē reſectos illi offerant crines. Necatum, Eqs distrahētibus, nō arbitrant. Cælestem Heniochū, nec aliū putant. Id qd honoris grā illi ab Immortalibus tributū uolunt. Quin a Diomede astruit eodem Apollinis templū ἐν ἑκατηπείῳ inibi esse dicatū, quod in reditu ab Illo euasisset tempestatē, qua Græcorū afflicta sunt opes. Principē quoq; Pythia instituisse certamina. Est in Træzenio agro ad mare pgentibus κόπρις. i. oleaster, ἱππολύτος ab illis nuncupatus. Sigdem quæcūq; sterilia dicunt Træzenii Rhacha. ἑρπύλλον uero cognominant, Qm implicitis eo habenis, euerfus sit Hippolyti currus. Alioq; ἑρπύλλος dicit Græci θυμωτάτος. i. facile mutabiles, Sed & Torques, & in Manibus Pfellia. Vbi uero Lucianus ait, ἡ ἐλπίς καὶ ἡ ἀνὰ πορφυρῶν, καὶ ἑρπύλλον χρυσοῦν. i. uel Candyn sperat purpureū, & Streptū aureū, fuit q annulum interpretaretur. Rhachia autē dicit. petrosus locus, præcipue litus.

Super Gorgia

¶ Super Gorgia & Protagora paucis adnotata quæpiam. De opinione dignum relatu.

Caput XLVII.

d E Gorgia Leontino, & Sophiste Protagora in Veteribus memoriis pleræq; obseruata nō incuriose, adnotauimus, Vex ea nūc trāponere, nō est cōsiliū. Sunt enim pertrita plerisq; & in nulla nō diatriba recantata sapius. Quod tamen Eliani monumēta p̄xime uoluēti se ingessit ad Ceritū tabulas reiecit se nequeo, aut tanq̄ νόστιν, dispunctū cōfodere, Qui mos in Carminis Homericæ perpenfione Veteribus Criticis fuit, Vt quos nō probarent Versus, de familia tanq̄ diminutos capite, summouerent. Igitur olim inquit, Inter Græcos opinione, ac gloria celebres habiti Leontinus Gorgias, & Protagoras, Ceterū a 'Sapientia planē aberāt tātum, A Viris q̄tum deficere aduertimus Pueros. Proinde dilucet, arbitror, sapius opinionē nec accurate introspicere, neq; item audire. Ex quo falli eam crebriter, usuuenit, Et nunc q̄dem ad gratiam dicere, uel facere, nūc etiam mentiri. Sed hanc partem græce sic Elianus, εἰκοὶ λόγος πῶς ἡ δόξα μὴ πῶς τὴ ἀκρίβεις μῦθε ὁραῖν, μῦθε ἀκύνειν. ἐν δὲ τοῖς καὶ πολλὰ σφάλλεται, καὶ τὰ μὴ ὑποταχέειν λέγειται, τὰ δὲ ἀδύναται.

¶ De Suadelæ facello apud Sicyonios, de q̄ Apollinis templo ibidem. Ægiale, quæ & Sicyon, unde nominis indepta rationē. Diana παῖς. De Lyceo, & Hypermestra. Pyrfos, & deriuata.

Caput XLVIII

i A statum prouerbiū modo inter Græcos animaduerto, ἄλλ' ἐν πειθεῖς ἰερόν ἄλλα, πλὴν λόγος, eo fere sensu, Præter Orationem non esse Persuasionis Sacellū aliud. Ad hæc, quæ nobis ex Græcorum Viretis floridioribus præcepta, ut se interlegendum obtulere, non censui differenda. Sunt uero hæc, Apud Sicyonios παῖς Sacellum causa eiusmodi fuisse excitatum, etiāsi nullum uisere Simulacrum, Cum Pythonem Apollo, & Diana peremissent, Ægialeam petere insisterent, ὑποβοσῶν ἐν τῷ, idest ut expiarentur. Cæterum ubi inter eundem exterriti forent uehemētius, eo fere loco, Quem ex euentu φόβος dixere, hoc est Terriculum, In Cretam diuertunt ad Carmenæora. Mox autem in Ægialenses crassari morbus cōpit. Cōsulci cecinerunt, placari oportere Apollinem, Dianam q̄. At illi Pueros septem, ac formice fexus toridæ Virgines ad fluuiū emisere Sytham suppliciter Deum, Deam q̄ apprecantes, Qui leniti iis Acropolin, quæ tunc erat, serunt repetisse, Locus q̄, ad quem adiere primum, Suadelæ Sacellum habuit. Insequentibus quoq; annis idem seruatus supplicandi ritus, In Apollinis festo flumen Sytham petentibus pueris, Deos q̄ad παῖς sacellum adducenribus, mox uero reducentibus ad Apollinis templum, Quod in foro uisitatum quandoq; fuisse, Auctor Pausanias est. Vetustum uero a Procto extructum fabulantur, Quod inibi puellæ furorē desierint. Memorantur & hæc, Lanceam, qua Suem confecerit, inibi a Meleagro dicatam. Vbi etiam Mariæ tibias appensas tradunt. Verum incendio postea orto, cōsumpta periere oīa. Sed mox templum cum Statua reparauit Pythocles. Quæ uero antiquitus Ægiale nuncupabatur Ciuitas ab Ægialeo, Qui Autochthon comparuit ibidem primus, Sicuti memorat Sicyonii, & est a Pausania repetitum, tempestate infecuta Sicyon dici cōpit de Regis nomine, Quem ex Attica ascitum Lamedon sibi Generum adoptarat filia illi Zeuxippe tradita. Fuit apud Argiuos ad Regionem, quam uocant ἁλῆτι, Diane sacellum cognomento παῖς. Id ab Hypermestra excitatum, proditur memoriæ, cum in Iudicio Patrē reieciisset, a quo illi facefcebatur negotium, quod Lynceo peperciisset, extra quam proposuisset is. Visebatur inibi Æneæ quoq; Statua, Ænea. Nec longe aberat Hypermestra ipsius, ac Lyncei monumētum. Sed & Hypermestraz Amphiarai matris. In hac uero mentione dignum relatu, Quod Poetarum Enarratoribus obfuerit nil, Ab Argiuis quotannis festum agi, quod πυρφόιν uocent, idest facem, Quoniam emensi periculum a Danao Lynceus, & Hypermestra facibus consecuta salutis ē longinquis speculis signa prætulerint. A Lynceo item Lyncea Regio nuncupata, Quam mox Lyrcō incolente Abantis filio notho, Lyrcæam quoque nominarunt. Pyrfon uero, nequid prorsum, quod frontem contrahat, reliquum fiat, nūc facem dicunt, nunc quæ facibus dantur signa, uel Ignibus quo uis modo. Sunt etiam Nympha, Pyrfanides quæ dicuntur, idest πυρφόινες, Pyrfophorum Vas nuncupant grandius,

II

Cui succensa imponerent ligna. Signat & λαμπροφόρον. Pyrolophos. i. πυρλόφος Lora uocant ab uulstatis rescia coriis.

¶ Lampadum festa Athenis. Qui sint Lamprophori, & Lampimones. Lampias. De Lampria, & Panathenais. Caput XLIX.

Ampadum siue facum Certamina fuisse Atheniēsisbus tria, uideor obseruasse in Libris, tribus dicata festis. Quorum sunt nomina, Panathenaea, Hephestia, Promethea. Scribit uero Ister, Atheniēses primum faces Vulcano fecisse, ignis primitus reperti ratione, ac mortalibus communicati. De Prometheo id comperi amplius, Quod obseruauit Pausanias quoq; Effe utiq; in Academia dicatam illi aram, Vnde Lampada succensam gestantes currendi in Urbem initia aspicerent. Certaminis lex est toto cursu inextinctam seruasse facem, Siquidem cum flamma perit Primo & Victorię spes. Præto autem secundus est, Cui si itidem extinguatur, eo reiecto, subitertio ac deinceps. Nemini, primum Victoria relicta, Si oib; Lampadū interextincta euauerit flamma. Hęc breuiter præflorasse ex ueteribus memoriis, nullum fuerit dispendium opera. Quando iis non parum Sensa iuuant Poetarum. Quorum non uulgaria eruditio sæpe Carminibus inserit, Quæ haud facile assequare, ni librariam suppellectilem diurna uersaris manu, nec nocturna minus, uel ultra satietatem, Vt scias Elementarios, uel ἀνάλφαιβους quoq; nullo posse concoqui stomacho, dum sibi Hercules Cothurnos inducut subinde, & in harena haudquaquam sua collidunt. Verum ut superpondii non desit aliquid, Apud Aristophanem λαμπροφόρος animaduerto dici λυχνόφορον, idest Lychnum gestates, Ita enim scribit, ἰ γάρ ἀνέβης ἄσπερ λαμπροφόροι ἄντες, ἀπὸ κικύφα μιν. Lamprias Plutarchi Cheronei filius πινυκῶν conscripsit, idest Indicem eorum, quæ literis mandata a Patre forent in Græcâ, & latina historia. Lampias uero nunc Sol dicitur, nunc Lumē. Lamprimon, idest λαμπρέμων splendide indutum significat. Sed illud forte retulisse præstiterit, Panathenæorum celebritatem ab Erichthonio Vulcani inductam primo, Cum uicatim disiectum Atheniensem populum in Ciuitatem euocasset, Quod insequētib; annis amplius implicuit Theseus. Dicta prius ferunt Athenæa, duobus generibus, Erant siquidem, quæ celebrarentur δὲς πέντε μηνῶν, idest quinto quoq; anno, Quæ etiam Magna nuncupantur. Erant & quæ quotannis repetrentur.

¶ Quo pacto Thebanus Ismenias Persarum Regem adierit Legatus, nec adorauerit tamen. Quibus muneribus affici assuerint ab eodem Legati. Dorophoria quid.

Caput L.

Ismenias Thebani factum, Vt sapiens, & prorsus græcum circumfertur imprius, & laudatur. Legationeungebatur is pro Patria ad Persarum Regē. Eo ubi uentum, Vt admitteretur enixius operam dabat. Thraustes erat militum Tribunus, simul & admissio Magister. Qui ad Ismeniam intuens, ac reuidens uultu per interpretem Nobis inquit, & Hospes patria Lex est, Vt Regis congressum affectans non prius confabulandi fiat compos, quam illi cultei exhibeat adorationis. Quod si per te ipsum grata tibi functio est, opportunum, accommodumq; est, iam te legi satisfacere, Id si reculas, me alicet opera utare, Et tibi, etiam si adorationem aspernare, negotium omne effectum dabo. Quinimmo inquit Ismenias, ducas me, percipio. Vbi uero ad conspectum Regis peruentum, mox annulum detrahēs sibi, ad illius clam proiecit pedes, ac inde celeriter proclinatus adorantis specie, illum arripuit. Atq; ita Cōsiliuaficia & Regi paria facere est uisus, Et suæ Gentis instituta transgressus minime est, dedecus eiusmodi haudquaquam ferētis. Quo factum, ut omnium abiret Compos, quorum nomine uenerat Legatus, Immo est de more quoq; donatus amplissime, Siquidem undecunq; adessent Legati, muneribus affici a Rege assuerant. Ea uero fere genus hoc erant, Vnicuiq; Argēti signati, Quod ἐπισμῶν nuncupant Græci, babylonium Talentum, Phialæ argenteæ talentorum duorum indicatura. His accedebant PSELLIA item cum ACINACE, ac TORQUE ἑρεπῶν uocant. Nec Medica decrat Stola. i. μηδική στολή, Quam dicunt Dorophoriam.

Lodouici

LODOVICI CAELII RHODIGINI IN ANTIQVAVM LECTIOMVM
LIBROS AD VENERANDVM BAPTISTAM EGNATIVM,
VENETVM ORATOREM CLARISS.
PRAEFATIO SEPTIMA.

Vm forem Chalcographis mox paulo libellos nostros Antiquarum Lectionū iam affectos formis excudendos traditurus, necdum Venetias appulsiſſem, **c** Vix q; te, Vir doctiſſime uisum alias ſemel, aut bis omnino, de facie noſſem, fama tamen celeberrimi nominis permotus mecum ipſe conceperam, per Epistolam Operi iam ad Umbilicos perducto, mittendo q; manu inſertam tuæ beneuolentiæ auſpicia captare, Vt q; eſſes eiſdem, quibus nos, initiatus Literarū ſacris, nec liuidulę mentis labecula, uti aſſolet, ac cecinit Heſiodus, uel minima litus dicereris obſcurior. Quo ſane argumento rem mihi, quod dicitur, proſus factam, non diſſicilis erat Coniectatio. Sedenim poſtea quā tecum in ampliſſimo Diui Marci foro ſum congreſſus, Eam tibi adeſſe interiorum literarum Scientiam animaduerti, Eam, quod egregie ſum ad miratus, quando nil rarius, Animi tui ſynceritatem, & minime in aliena gloria corrugatam frontem, & quod ſequens eſt, probitatem, præſigni iunctam diuinorum curæ perſpexi, Vt quod niſu haud ita magno petebam prius, & opera, ut ſic dicam, parerga, nūc ὅλως τῷ ποδί, immo & animi tota ui putem uendicandum. Quin etiam meum hoc inſtitutum abs te diſcediens retexi ſtatim, ac tu, quo ſoles, Vultu liquide ſereno mihi adnuce es uiſus. Accipe igitur mi Baptiſta Lodoici tui munuſculum, non phyſicum omnino, Quoniam pro uirili tuæ Virtutis gloriam circunferimus, in q; æuum protollimus, ac bonarum artium ſtudioſis uidemur oſtenſuri, eſſe, quod noſtris gratulentur temporibus, Quæ Viro multa in literis claritate, & moribus exactiſſimis fuerint cælitus inſignita. Momenti nec minimi, aut tralatitii illud quoq; Viſum iri me, dum priuatim operis mei partem tibi nuncupo, dico q; ac ad legendum laceſſo, ex Doctorem decuriis neminem unum reiieciſſe, etiamſi Perſius eſt iſ. Nec proſum, quod ille fecit, Tarentinis, uel Conſentinis ſcripſiſſe. Quod & Lucubratiolum noſtrarum initio ſum uiſus abunde, prolixęq; teſtari. Sed Accio idem quod Titio ius ſit apud me. Ipſe uero ſic ſtamas uelim, Eſſe me tibi tam deditum, quā qui maxime, proinde ſiqua in re tuis rationibus opera noſtra fieri melius poteſt, omnem me ſubituru alē uel ſumma alacritate, iam hinc certius tibi pollicearis, licet. **Vale.**

LODOVICI CAELII RHODIGINI LECTIOMVM ANTI
QVAVM LIBER VNVS, QVI SEPTIMVS.

¶ Veterum ſacrificia cuiuſmodi fuerint. Quid proprie Thyſia. Lucos colendi, & arbores quæ ſit ratio. Qui immolarit animalia primus. Semnæ Deæ. Victimarum probatio. Molæ ratio, ſeu Prothymatis. Paraſiti qui. Epifition, Epifion, Chernips. Callimachi Ætia. Vocabula plura ad rem diuinam pertinentia. Ritus ſacrorum uarij. Hippades quid, & Appiades. Plinii locus diſcutitur. Caput Primum.

p Oſtea uero quā in ſacrificulos ritus uolentes incidimus, rem latius exequemur, flores modo rerum, quod & in cæteris facere conſilium eſt, præcerpentes. Thyſiam putat Porphyrius, dici proprie, quæ ex herbis fiat Diis, litationem, Siquidem initio rerum, quæ Cæleſtibus oblata ſint ſacra, non myrthas ait fuiſſe, non Caſias, non item Crocum, Sed herbam uiuentem, ueluti terrenæ potentiæ progerminantis primitias quaſdam, manibus offerrebant. Quippe Arbores ante animalia fuiſſe a terra productas. Herbas uero etiānum ante Arbores ipſas. Igitur Ex herbis integras quaſdā ſumentes cum folijs, & radicibus, ac fructu ſimul præcremabāt, ea q; exha-

latione, ac summo Diis litabant. Quamobrem ab ea, quam facerēt, exhalatione, Quam Thy-
miasin Græci dicunt, Thyfia quoq; deflexa est. Proinde sanguinarium cultum non recte ea
nuncupatione censerī. Ex iis porro fontibus propagatum contenderim, Vt Arbores quos
ueluti numinum censerentur templa. Et simplicia rura prisco ritu Deo præcellentem ar-
borem dicarent, nec auro uel ebore fulgentia Simulacra ueneraretur magis, glucos. In qui-
bus & silentia adorarent ipsa, puto, quia Summatem Deum silentio, ut præteximus, ado-
randum prisca censuit Theologia. Eo certe progressa res est, ut tum numinibus suis dicatæ
arbores perpetuo feruaretur, tum alicubi, ut apud Indorum plerofq; numinum colescentur
uice. Quin & Syluanos, Faunosq; & id genus numina alia Syluis perinde ac Cælo attribue-
rēt. Apud Athenienses quoq; aram fuisse, Paufanias scribit, quā uocabant *διδύμια*. i. Iouis
eximii, ubi animatū sacrificabat nihil. Sed *πύμαστα* mō. i. bellaria apponētes, Vino prsum
abstinebat. Hic uero ipse cultus, quo cælitēs Victimæ cruore placatos uolumus, hominum
putat iniquitate post multo irrepsisse. Miserationem, Lachrymas, atq; luctum, germini-
bus terræ deflorescentibus, offerre diu Veteris fuit instituti. Melissea Cretensium Regē Di-
dymus scribit, omnium principem Diis sacrificasse, ac ritus nouos, sacrorumq; introductisse
pompas. Cuius filia Amalthea, & Melissa Iouem puerum Caprino lacte fœuerit, ac mel-
le, unde datus fabulæ locus. Melissa uero prima Sacerdos Matri magnæ a Patre p̄stituta, ef-
fecit, ut eiusdem Sacerdotes semper Melissæ nūcuparentur. Proditum uero a nostris est,
Animal occisum primo a Martis filio Hyperbio, Bouem a Prometheo. Hinc uti asselet, Vi-
ctimam enata superscriptio, & suæ sacrificiis dictæ leges. Vitulum probari, si articulum
suffraginis cauda contingat, breuiore non litari. Vitulos item ad aras humeris hominum al-
latos non fere litare, Sicuti nec claudicante, nec aliena hostia Deos placari, nec trahente se
ab Aris. Cæsarem uero Tranquillus scribit, religionem huiusmodi contempsisse, ac prori-
piente se Victimā, nihilominus prospere pugnassee. Vlcerosam uictimam sacris non adhibe-
bant, nam nec de cælo seruabant ulcerosi Augures, Quod sit ulcus diminutio corporis
putat, atq; pollutio. Græci moris erat, Tauros qdem explorare farina apposita, Capros uero
ciceribus. Nam si gustare abnuissent, concipiebant inde haud ualere satis. Capras uero etiā
frigida aqua. Nec omnino secundum naturæ modum se habere, quod inter libandum iace-
ret uelut immobilē. Græci fuit id quoq; si cælitibus rem obirent diuinam, sic hostiæ collū
refringere, ut Cælum spectare cogeretur. Quod si ad inferos sacra spectarent, terram in-
spiciēs immolabat, quod priore diximus loco, nūcupat *ἀδύθυον*. i. retro trahere. Coxas por-
ro cum inguinibus, Cnissa, quam & Cnissarion dicunt. i. pinguedine operientes combure-
bant, censebatur enim pars hæc pretiosa imprimis, tum incensus ratione, tum quia indidē
se promit genitale semen. Apud Delphos nullum reddebatur oraculum, ni ab imo tota pr-
sum uictima contremuisset, atq; inter immolationis ritum membra omnia uibratīs forent
agitata, neq; enim, ut in aliis, sufficere Capitis commotionem, Sed omnibus oportere parti-
bus quati cum tremore, ac crispante sono. Animalia sacris non incōgrua Vocant Græci Ar-
tia, & Atomia. i. integra, insecta q; item *μὴ ἐμπερα*, idest non decurtata, immutata uē. Solon
uero *ἐμπερα* nūcupauit *ἀφελῆ*. Sacrificiorum autē alia (Vt nec hoc prætereamus) dicebāt
tur Epitheta, quod relatu equidem censui dignum, Quæ patria non erant, Sicut item festa
Epitheta, uelut dicas adiecta, apposita q; meminit in Arcopagitico Iococrates, nam & quæ
Arcopagita iudicabant, ac patria non erant, eodem censebantur nomine, quod ex Lysia
manifestum sit, Qui etiam Epithetas nūcupat epithetas in oratione contra Thrasylbulum.
Sed non alias intelligit, quām quæ cuipiam dentur ad alium perferendæ, nam dicere moris
erat, *ἐπέθηκεν ἐπιστάλιν*, idest dedit, ut apud Demosthenem. Sed ad rem. Alia Doropho-
rica nūcupabantur. Alia Apolytrotica. Alia Dialectica. Item quædam Apoplectica. Sūter
quæ Athyta uocantur idest *ἄνθη θυσιῶν*, idest sine sacrificiis. Ad quæ Plautinum illud
respicit, Sine sacris hæreditatem sum adeptus offertissimam. Quæ uero ante sacrificium
fieri consueuerē, Prothymata uocantur, Vt est Vaporatio Thuris, ut id genus primi-
tiæ quæcunque, ut Siligo, uel etiam Placentulæ. Prothymata dicunt *ἐλοχύνται*, idest ordeū
sale conspersum, qd ante sacrificium aris infundebat. Erat aut auguriū futuræ frugum ferti-
litas, uel ut diuinæ bonitati gratos se ostēderent, qd desitis glandium cibus ad mitiorē per-
uenissent uictū. In quo usui defecuisse primo ordeū, Vetus opinio est. Vnde illi nomē
Græcos,

Græcos. nā dicūt Crithē, *πρὸς τὸ στερεῖναι*, qđ eo comperto a Brutis discerni homines, ac sequestrari sint uisi. Dicebant ordea item Olæ, unde & Vlę, qā integre uorarent, necdū molendi usu cōperto. Insupergebat quoq; Sal nō ppter naturalē modo fertilitatē, & repetitam in alimoniis gratiā, Sed amplius, qā sit amicitia: symbolum, unde & hospitibus apponitur añ cibos alios, quo innuit amicitia: firmitas, etenim durationis causa corpori pleriq; pernoscit Sal. Aut ga uelut ex Aqs Sal multis, & fusilibus coit solidum qđdam, & unū. Sic ex diuerso cōuenientes coalescant animis. Libabat & uinum, qñ & ipsū clementioris initium habet uictus. Id erat merum, ut significet mētis integritas a dolo & mendacio seiu-genda. Sacrificium plēnū, perfectum q; ex Sue putabat cōstare Tauro, Hirco, Ariete, Vocaturq; Trittys, Sed Atheniensibus Sue tantum p̄stabat, Ariete, Hirco, Sicuti apud Romanos Solitaurilia ex Sue, Oue, Tauro. Profodia dicebant, quæ adducerentur Diis sacrificia, aut Pompam etiā, *ἀφ' ὧν προσέζων*, idest a Prouentibus. Sed & eo nomine Poemata intel-ligunt a Lyricis concinnata, quæ in Deorū Panagyres dicerent. Hypeccaustria uero apud Solos Palladis erat Sacerdos, Sic nūcupata, quod pleraq; auertendis malis sacra obiret. Hy-peccaumata igni uocat alimenta, necnon Perturbationū fomites *πρὸς τὸ ῥυπαρεῖν*, a suburendo. Crithologos apud Opuntios inuenimus appellatos, quia in uetrum sacris plu-rimus erat Ordei usus, quod Crithen dicunt. proinde colligendis sacrificiorum huiusmodi primitiis præfectum sic nominare instituerūt. Erant porro ibidē Sacerdotes duo, alter quo-rum, quæ ad Deos, Alter quæ ad Dæmonas pertinerent, obire solitus. Apud Delphos Ho-siōtera uocabant, q hostiā immolare. Sunt uero ibi quinq; Quos Hofios dicunt. i. Sanctos pios uē, ii per omne tempus cū Prophetis perficere multa cōsueuerant. Phafelitas in Pam-philia Legimus, pisciculis sale p̄ditis placare Deos consueuisse. Imprimis uero Cabro Deo salamentis item diuinā rem peregrisse. Scribit Demetrius Phalereus in cōmentatione *πρὸς ὁρμηνείας*, Egyptiorum esse moris, Septem uocalium modulata enūtiatione Deos collauda-re, hoc q; esse illis Tibiarum, ac Citharæ loco. Ioannes Cræmaticus in Hesiodi commenta-rio *σπονδῶν*, idest Libatio inquit, est Vini affusio in id, quod immolat, Thyos aut intelligitur thymia, quo nomine Aromata nuncupant. Ea Thucydides *ἀγνά θυμματα* uocat. i. sacri-ficia pura, cuiusmodi Thus, Myrrha, Veluti impura censent, quæ sanguinariā habent effu-sionē cum animalium cede. Prope Afopum Dearum uisebatur tēplum, Quas *σεμνάς* dicūt Athenienses, Sicyonii Eumenidas, Quarū diem festum annis singulis agunt die una, Oues imolant utero gestantes, mulso libant, & floribus utūtur pro Coronis Pausanias auctor. Vi-tinamarum Carnes Theothyta dici inuenio, id ualeat, Deo immolata. Moris autem fuit ex le-gis præscripto, ut a re diuina redeuntes domesticis ex sacrificio portunculam proferrent. Qui colligendo præficiebantur sacro frumento, ut prodidit Crates, Parasiti antiquitus sunt nūcupati. Hinc et Locus, in quo id recoderet, Parasition dictū, Ut uero nunc Parasitus ap-pellatur, prodidisse primum ab Alexide, putat Carystius Pergamenus. Sed & apđ Epichar-mum mentio est. Quin ante omnes Parasitum induxisse Homerus animaduertit, quem appellasse *ὄλιον ἑλαπινυῖν* uidet. i. Amicum mensalem. Veteres Poetæ Parasitos dixere Colacās. i. Adulatores. Alexis duo Parasitorum genera facit. Commune unum, alterum uero Semnoparasitum dicit, ex Satrapis, ducibusq; Vtrisq; tamen unum incumbere Adulan-di studium. At Sinopeus Diodorus sacete admodum Artes reliquas non a Diis, Sed a sa-pientibus excogitatas Viris dicit, Verum Parasiticam esse Philii Iouis inuentum. Sunt quī Parasitos item Epistios nuncupent, dicūtur aut eo nomine, Qui cibi modo gratia subferui-unt, laborant uē, nam & Epistia uocamus, quæ in alimoniam dantur. Epifion uero est mu-liebre pudendum. *ἐνύστρον* appellant, q citra ullam mercedem Ciuitati operam præstat. Sicuti Sitocoros inutilis intelligitur, ac frustra connutritus. Ad Sacrorum porro morē per-tinet illud quoq; Expurgati solitos adeuntes in spersionibus aquæ, in quam Torrem ex al-tari ubi rem diuinā obissent, prius restinxissent, Quæq; Chernips diceretur. Orgeones di-cuntur, qui deorum honori, aut Heroum cōueniunt, nam *ὀργιάζειν* sacrificare est. Vel quia *ἐρέγασιν τὸ χεῖρε*, idest protendunt manus, uel etiam quia in Orgadibus & nemoribus sacra obirent. Sunt aut Orgades montanæ regiones, et incultræ. Hippadas legimus quandoque dicta sacrificia Athenis, quæ mitterent, qui uocabantur *ἵππεις*, idest Equites. Nam Atheniensis populi tres erant partes, Pentacosioedimni ab agrorum, quos colerent, mē-

su ita nuncupati. Equites potentia inferiores sic dicti quod, si usus ita ferret, equos alere sin-
guli possent. Thetes autem i. *ἤντης* tertium tenebant ordinem, qui ad magistratus non ad-
mittebantur quidem, a Iudiciis tamen, & concionibus non reiciebantur, ut nō deesset o-
mnino, unde alii possent. Illud monitos hac parte rei Latine studiosos uolumus, expendant
Lynceo, quod dicitur, an huc retorqueri Plinianum illud ex XXXVI. Libro possit, Ento-
chi Appiades, & Hermerotes. Quid Appiades sint, nec dum sibi compertum, ingenue fa-
tetur Hermolaus. Hippidas uero esse Statuas mulierum Equestres, Cuiusmodi Amazonū
fuerint, quæ inortalium primæ scandere equos sint ausæ, sicuti Orator p̄didit Lysias. Quid
uero si Hippadas legendum alitruas, & illam sacrorum pompam ab Entocho pictura ex-
pressam intelligas? Appiadas Deas apud Ouidium Legimus Libro de arte amandi tertio.
His Venus e' templis multo radiantibus auro,

Læta uidet Lites, Appiadesq; Deæ. Et rursum De Remedio amoris Libro secundo.
Turpe Vir & mulier iuncti modo, protinus hostes.

Non istas Lites Appias ipsa probat.

Appiadas dici Deas interpretantur Grammatici, Venerem Pallada Pacem Concordiam,
Vestā propē Cæsaris forum erectis earum templis, nūcupari uero sic ab Aqua Appia, quæ
in idem deducta forum esset. Nam epistol. familiarium tertio M. Tullius periocum ad Ap-
pium scribens, id q̄ me inquit, quoniam tui ita uis puto non inuita Minerva esse facturum,
quam quidem ego si forte de tuis sumptero, non solum Pallada, Sed etiam Appiada nomi-
nabo. Hippardium uero fera est, ab equo nomen sortita. Deniq; ut nimio plus tamescēs re-
percutiamus Caput, pauca adiciamus modo. Philothytas uocari interdum Superstitio-
fos aliquos, nullo non tempore diuinis rebus incumbentes, ut hac ratione fiant citra nocu-
mentum. Magnam fecit iacturā Græcia, magnam & nos post illam, interceptis aut uetusta-
te, aut temporum incuria Callimachi Ætiis, quo opereis multorum, quæ ad sacra pertine-
rent, ac id genus aliorū causas ingeniose rimabatur, quod ex Veterum aduocationibus li-
quet amplius. Sed quod est apud Varronem, Vetusitas pauca non deprauat, multa etiā tol-
lit. Addamus illud quoq; Vlochyas accipi a' nonnullis non prothymata, qd̄ diximus, Sed
ipsa potius uasa, ex quibus Vlæ fundebantur. Vlas uero a' partis nomine, quod adnotauit
etiam Dion, misellum intelligunt ex ordeo, & Sale materiam.

¶ Sacrificia esse uelut medicamenta. An Deo contingat affectio aliqua, nobis adoran-
tibus. An necessaria sit eius, quem colas, cognitio. Quam partem Spectare adorantes debe-
ant. Mutilatos a' sacris acceri. Plinius illustratur. Telos quid, & Teletē. Ebrietas in sacris p-
missa, unde dicatur *μεθύειν*. Telesphorus. Engastrimythus. Caput II.

Acrificia Heraclitus inter Philosophos ueteres non incelebris, medicamenta
nuncupare solebat, quoniam præpotentis pharmaci uice a' morbis animā, ex-
purgant, in hac generatione concretis. Sed ingerit se questio theologumena-
trastantibus, An res diuinas obcuntibus nobis, Deo cōtingat affectio aliqua,
Porphyrius qdem suspicabatur, nō Dæmones modo, Sed Deos quoq; passio-
ne affici nonnulla, quoniam inuocationibus moueantur. Iamblichus arbitrat. Deos, non
quia inuocentur, moueri ad impertienda hominibus bona, Sed sponte nos ad bonum pro-
uocare, nobisq; inuocādo cōuersis occurrere ultro quippiā monstrantes, elargiētēs q;. Sup-
plicationes porro Animū Diuino aptū influxui efficere, Qui tum ultro, tū facile pueniat, p-
pter diuinā amicitia oīa cōnectentē. Quod si a' benefica Deorū cura, cū a' clarissimo Solis
lumine, abeamus longius, densioribus nos statim tenebris circumfundi, tuncq; irator dicū
nobis Deus, Quē tunc demum credimur remollire, si suppliciter ad eundem conuertamur.
Lenimentum id genus Deo affectionem inferit nullā, Immo a' perturbationibus sequestrat
animum. At enim inferat aliquis Quid si, quod colis, ignores? Porphyrii, quem iam aduo-
camus sæpe, sententia est, Diuinorum cognitionem, perspicientiamq; rem censerī procul-
dubio sacram. Inficitiam uero, atq; caliginem proflus prophanam. Putat hæc propemodū
uera Iamblichus item. Verum operationem religiosam longe arbitratu intelligentiæ ante
ponendam. Quippe solam hanc censerī perefficacē ad comparandam animæ cum diuina
natura Dei

natura Deificam unitatem. Siquidem Sacrorum, quæ recte, ritèq; præstentur, eam esse potentiam, Vt etiam si minus ea noueris, pio tamen persequaris affectu, nihilominus efficacis/ sima fieri. Neque enim per intelligentiæ claritatem connecti nos Deo. Alias nemo nõ philosophiæ imbutus mysteriis diuinæ, ac deificæ compos fieret Vnionis. Tam illud Veteris fuit Superstitionis, quod in Asclepio Mercurius scribit, Deum adorâtes, si medius affluerit Dies, debere in Austrum conuerti. Si uero dies sit occiduus, in occasum. Si se tunc primum promat Sol, Exortiuâ esse Spectanda. Magorum plures uitæ præsentis uelut mancipia, bonisq; inhiantes corporeis, Corporea excogitarunt sacrificia, uotâq; uiuis Stellarum corporibus, Vinoq; mundi Corpori accommoda, consecuturi inde, quæ expetere præcipue. Platonici Mundanis Diis sacra obeunt corporea. Superioribus segregatam putant dicandâ esse sanctimoniam. Principi uero segregatissimam. Quod & Appollonio Tyaneo comprobât scimus. Quo autem ritu, quâ ueritatis pietate adorationem obire legitimam in gratiarum deceat actione, is operis eiusdem fine exequitur uenustissime. Et Libro Enneadis gntæ primo Platonius Plotinus. Verum adiciamus Superpondiū aliquid, prius quàm ab hisce digrediamur, ac Plinii locum illustremus, Quando Libro naturalis historiæ septimo M. Ser/ gium scribit, de rebus strenue a se gestis orationem habuisse, cum a Sacris arceretur, ut de/ bilis. Quippe in nostra item religione magnopere seruatum, sciunt omnes, citra Superioris laxationem mutilatos, deminutosq; Corpore Sacris non facile admoueri. Id ipsum & Ve/ teribus cautum monet declamationum quarto Seneca. Vbi de Metello inquit, Sacerdos in teger fit. Metellus Pontifex, cum arderet Vestæ templum, dum rapit Palladium, oculos per/ dit, Sacerdotium illi negatur. Et mox contra Metellum, Sacerdos non integri corporis qua/ si mali omnis res uocanda est. Hoc in Victimis notat, quanto magis in Sacerdotibus Sed & Libro antiquitatum secundo Alicarnaseus Dionysius Sacerdotes a Romulo Lectos scri/ bit, genere excellentes, simul & Virtute præstantes, nec tamen inopes, aut Corpore ulla ex parte trunco. Illud porro nec omittendum in mentione ista, Cuius auctor Herodotus est, Libyci potissimum fuisse moris, in templis ululare, quod tamen proprium fuisse mulierum opus, innuit Idem, ab illis uero in Græciam pagatum. Amplius item, largiusq; rei diuinæ causa inuitare se, credebatur fas, unde & μέθυεν inflexum Aristoteles putat, quod ebrii fie/ rent μέθη τῶ θυέν, id est post sacrificium. Quin Dapes, & Conuiuia dictabant θύωας, ab θύος, & θύως, uelut deorum gratia uino amplius indulgendum foret. Telos item pro sacrificio positum inuenimus. Teletas uero tum mystica, tum maiora dici festa nouimus, quoniâ non citra grandiore impensam fierent, τέλει namque impendere est, unde & qui multa profundunt, dicti Polyteles, qui pauca, Euteles. Telephorus autem ad Teletas pertinet nihil, Colebatur a Pergamenis, ut Deus, ἐκ τῶ μυστηρίου sic nuncupatus, Quem inquit Pausa/ nias, A celson dicunt Epidaurii, Euameriona Sicyonii. Sunt qui τέλεισθον Vatem inter/ pretentur perfectum, Aut etiâ Engastrimythos, de quo alibi plura, dici & Telephorus ua/ let opportune fruges producents.

¶ Lachrymarum ratio. Plinii Locus declaratur. De Oculorum Câtis, & Thalamo eorundem. Item Metopa quid. Caput III

Achrymæ in hominis ratione non apud simplex modo uulgus, & pullatum circulum, Sed apud eruditissimum quenq; singularis sunt admiratiõis. Nam Plinius ille doctissimus, de quo persuasissimum est, Indoctos esse, quibus ille non sapit, cum de oculis ageret, ita proendum putauit. Hinc illarum miserico/ diar lachrymarum hinc fletus, & rigantes ora riuui. Quis ille humor est in dolore tam fœcundus, & paratus, Aut ubi reliquo tempore? Proinde non absurde fecerimus. Si in Medicorum diuerticula, ut sæpe alias, parte quadam deflexerimus, non altiore modo do/ strina, Sed & Varietate, ut alibi interfati sumus, legentiū animis plurimum allatura iucun/ ditatis. Cum igitur confiter propemodum, non esse aliud lachrymas, quàm aquosum humo/ rem ab oculis profluentem, quam habeat is rationem, amplius scrutandum. Sic autem cõ/ perimus. In secunda, tertia, & quarta digestionem humoris supfluitates aquosas fecerunt sem/ per, Siquidem in hepate concoctionis secundæ potestate Aquositas gignitur. Eius magna

pars contruditur per emulgentes Venas ad Rhēnes. Percolata inde a sanguine, ac sequēstrata per meatus, Qui Vritides nuncupantur, in Vesicam delabitur, ac egeritur denique. Quicquid uero subfluit cum sanguine, ut sit eius uehiculum, fertur cum eodem ad Venarum extrema, quæ oculis pertingunt, & inde est Lachrymarum materia. Contingit id ipsum & Cibi perfectione tertia, cum sanguis conuertitur in humiditatem primam de secundis, fit & in postrema, cum humiditas prima de secundis transmutatur in secundam, & tertiā. Obiter tamen sciendum, in concoctione ultima duplicem secerni superfluitatem. Altera quarum crassior sit, unde proueniant, quæ in corporis superficie uisuntur Sordes. Et insuper narium mucus. Aurium quoque marmorata, Subtilis altera, Quæ quandoque in Vaporum, in Sudorem alias modicum, tenuemque dilapsa commutatur, nec non oculos scādēs lachrymis argumentum præbet. Semitas uero duas Anatomici deprehendere per quas ad oculos Lachrymæ surrigantur. Priore loco Venas statuunt, quæ in fronte sunt, & temporibus ad oculos productæ. Deinde esse intestinos meatus, qui eodem protenduntur, quanquā monstratur & callis tertius Quia profluens humiditas in nares per Ossium foramina in oculi desinentia, corruatur in illos. Verum ut hæc liquidius percipiantur, Sciēdum est, duos esse in Oculis angulos, Quos in Medicorum Isagogico Canthos nūcupat Galenus. Et Paulus Æginita in Oculorum uitis Libro tertio. Auicenna Almacheni, Tempelate nostra Medice artis studiosi Lachrymalia. De iis primo de Animalium historiis Aristoteles ita scribit, *ἡ μὲν δὲ τῆς βλεφαρίδος μέρος τῆς αἰνῆς καὶ κατὰ, κατὰ δὲ δὴν μὲν πρὸς τὴν ἐνὶ, δὴν δὲ πρὸς τοῖς κατὰ τοῖς*, idest Pars communis superioris, Inferiorisque palpebræ Canthus est, quem duplicem uterque habet Oculi. Alterum iuxta nasum. Iuxta tempora alterum. Canthorum uero radices inuenio Encanthidas dici, uel Epicanthidas. Cæterum qui prope nasum adiacent, Rhantes nuncupantur, ab humoris inperione, aut *ῥινοῦ*, idest Page, uelut lachrymarum fontes quidam, Canthos domesticos Medici uocant. Anguli uero in tempora uergentes Syluestres a Neotericis dicuntur, Paropie a Græcis, aut uerius Parotie, quod ad aures proclinentur. Nam Paropia nuncupari nouimus, quæ oculos eorum ambiunt Coria. Sunt præterea in Palpebris iuxta hosce angulos foramina quadam, Utilitas quorum inter cætera est, humectare palpebras, indicio est humectatio ibi perpetua. Porro, ut quarto de Utilitate partium scribit Galenus, per foramina, & meatus Nasi, qui in Cithis sunt, egrediuntur superfluitates, ab Oculo ad nares effusæ. Illis uero Spiramentis superiecta est neruosa Caro, quam uocant Medicorum Scholæ Lachrymarum frenum, Quoniam eo, uelut obice, ab exitu repellitur, ac uelut suffrenatur humoris illuc deflua redundantia, cogiturque in nares delabi. Quod si abscondatur, aut casu aliquo minuatur, perennis fit Lachrymarum fluxus. Palpebram Græci *βλέφαρον* uocant, Ut scribit Oppiani Interpres, idest *ὀμματαφύλλον*, uelut dicas oculare folium, *παρὰ τὸ φάρος, καὶ ἡ μάστις εἶναι τὸ βλέφαρον*, quod oculi indumentum sit. Tarsos uocant, unde se promunt Pili, dicti Blepharides, & ubi coeunt Palpebræ, Cavitatē, qua coniacet Oculi, Thalamum appellari tradit, metaphora honesta de thalamo domestico, quem hoc statuūt ordine, ut primo habeatur loco Septum, idest Hercos, ubi locantur Portæ, mox Aula est inde Achusa, quæ est porticus peristyllos, Soli expōita, unde & nomē, postea est Prodomus, mox Domus, & Thalamus. Spatium, quod inter iacet oculis ratione consimili Metopa nuncupari ualeat. Quando Opas Græci Tignorū, & asserum cubilia uocant. Nostri Caua, & Columbaria, Sicut quod inter duas opas est, Intertignium, id Metopam dicunt illi.

¶ Quæ sita non illepidā super Lachrymarum item ratione. Miscelli historia. Myria quæ dicantur.

Caput IIII

Æterum hac parte curiosior forte quispiam quærat, Cur a domestico angulo potissimum Lachrymæ fluant? Ratio uero non alia est, quam in poris, siue meatibus, qui illuc frequentiores feruntur, & latiores. Verum enim uero non omiferim hac parte illorum sententiā, Qui audacius astruxere, Lachrymas in angulis quidem se ostendere, prorumpere tamen ex spiramentis duobus in fine pilorum, qui e Palpebris promicant, Quorum unum in superiore sit gena. In inferiore alterum prope domesticum angulum. Hinc arguta in medium pilis assertio, Lachrymas ex ira, aut tristitia, uel huiusmodi ægritudine alia per inferius redundare Spiramentum,

Quia Cordis

Quia Cordis ea sint accidentia. Quæ uero alia profluunt ratione, superiore habere meatum, quia euentus causa fit de Cerebro. Ex iis uero, quæ iam copiosius affluximus, Alexandri quæstio faciliorem recipit intellectum. Cur inquit, moerentes, & lætius ridentes lachrymantur? Moerentes utiq; meatum, siue pororum densitate extrudunt, quod in ipsis est humectum, ἡ γὰρ λύπη καὶ πένθος δρᾷζεται τῶν πόρων, hoc est, tristitia enim frigiditatem facit, & pororum densitatem. Gaudentes uero ratione diuersa raritate, atq; laxitate eorundem humida effundunt. Quod si Spiramēta fuerint perangusta, nec lætitia, nec moerore ciere lachrymas potest. Expositor uero noni Libri Almanforis, Lachrymas quasdam esse uoluntarias dicit, aut ex Tristitia, dum fit Cerebri confictio, & inde humecti a quosī expressio. Aut ex Lætitia, per quam fit Cerebri laxatio, & meatum, indeq; humoris effusio, dum uidelicet circūfunditur calor ad totius circūferentiam, & potissimum Cerebrum scandit. Sunt tamen inquit, & Lachrymæ quædam ultimam consequentes debilitatem omnium Oculi uirtutum, & Cerebri, ac omnino Corporis reliq. Sed propinquis moritihæ plurimum eueniunt, ac deploratis, nec ab expellente profluunt Virtute. Verum ab humoris grauitate ad inferiora nutu suo uergentis, detentoria etiamnum facultate labefacta, ut Galenus interpretat apud Hippoc. De his crebra mētio in Prognosticis, & Aphorismis, siue Sententiis Hippocratis, & in Libro de Regimine acutorum. Porro a Curiolis ite quæritur, Quidnam sit causæ, Quod qui Equo cedunt, quo contentius cursum arripit Equus, eo procluius lachrymas fundunt. Et qui pedibus item, eo magis, quo se uehementius intēderint. Huius uero ratio euidentis est, Aer nanq; occurrēns frigidus est, frigus autē Lachrymas mouet, Quippe præhabendo, constipandoq; Carnē, exprimit humore. Nisi q; id alstruat amplius. Calor sudore elicit, τὸ δὲ δρᾷζον inquit Aristoteles, ἵσθαις ἔστι, διὰ καὶ γίνεται. Ἐπὶ δερμασί τοις ἀμφοτεράτω, καὶ ἀλυσίς ἐστι ὁ μοῖος, hoc est, Lachryma autem Sudor quidam est, quapropter a concalescentione utrunq; mouet & Sudor, & Lachryma, Salsaq; pariter aut bo sentitur. Calore uero motus sine dubio efficit. Dicat aliq; hoc item ictus rōne puenire. Vt. n. aduersi siatus oculos perturbant. Ita ēt q; se obiectat Aer, quo q; pretentius equū agit, aut currit ipse, eo magis ictu quodā molli euerberat, ac ferit, quo, ut Lachrymæ pmanēt, effici meatibus oculorū laxatis appulsu eiusmodi. Omnis. n. ictus uim aut secādi habet, aut colidendi, & ptondendi, Alyattem Regem ferunt quādoq; Biantē ex septē Sapitētibus unum accessiuisse. At is philosophico supcilio tumēs, & Regiā fortunā tantū nō despicatū habēs, τῶν φησὶν ἀλυσίη κελεύει κρόμνα ἐδίδειν. Ego inq; Alyati mando Cepas comedere, quibus illi fletum esse imperatū, interpretant Eruditi, Nam & apud Aristophanē quærit ille ex Dionysio ἢ εἴ τι καλὰς, curfles? Respondetis κρομμύων ὁ σπέρμασμα. i. Cepas olfacto. Cepas uero acriter mordere oculos, & ciere lachrymas, notissimū, nā & Crōmyon inde apud Græcos nomē habet, ὡς τὴν κέρων ποιῆν συμμύων, quod pupillam cōprimi cogat. Huius uero rō est, inquit Peripateticorū pnceps, quia quod Lachrymas moueat, mordax esse debet, humidū quoq; & lentū, quas ubi res ēt Oleū lachrymas excutit, quis Leniter mordeat, Subiens. n. irreptans q; suam ob lentitiā, atq; tenuitatē dolorē mouet, ac perinde humorē tabificat. Cepe uim eiusmodi sanē habet, ut quod & humore, & uapore sit calido, tenui, & lento. Itaq; admotū eo, quod Vapor eiusmodi est, humor q; tenuis cōmeat, Lachrymas mouet. Cumq; edit transmissa respiratione, itidē facere pōt. Allium uero calidū qdē est, & acre, et humoris aliquid pntēs, Sed Lentū nō est. Itaq; Lachrymā mouere nō pōt. In rōne Lachrymæ obseruatū illud quoq; est, Quas ex mœstitia pfundimus, fere calidas esse, Quas uero ex oculorū morbo, frigidās. Quippe quod incoctū, crudūq; est, frigidum sit, necessariū propemodū est. Calidū uero, qd cōcoctū. Langorē uero omnē ex cruditate pficisci, nullū dubiū est. Qd cū Lachryma cruda in iis sit, Qui ualitudine oculorū laborāt, nō immerito frigida est. Hinc Medici Sudorē frigidū argumētū esse grauioris morbi pietāt. Calidū cōtra decretoriū esse, & salutarē. Cū. n. uacans materia multa est, satis a calore intimo pcoq non pōt. Itaq; frigida esse, necessariū. Cū uero pauca est, plene a calore uidēta pcoq. Morbos autē uacātis materię copia puenire, manifestum est. Præterea neq; per incuriam, qd ad rōnem hanc spectet, transiliam, Id quoq; in Literis inuenio, In timore Lachrymas non fieri, Quia repente humores, ac Spiritus retrahantur ad Cor. prorumpere autem in Ira iam augescēte ex agitatione uehementi, & commotione, ac humorum expansione ad exteriora, cum magis, ma-

gisq; diffunditur Calor. Porro ubi inconniuentibus oculis quippiā contuemur hæremusq; in uno fixi obtutu, plerumq; sese promunt Lachrymæ, oculo ut credūt, intentione nimia debilitato, & nō nihil tum a Lumine, tum ab obiecto læsa acie, deniq; musculis diu ita fixis, atq; protensis, facilius est humori exitus. Ridentium deinde lachrymæ frigide videntur, quæ Calor tum maxime per faciem diffunditur, prorumpentes uero lachrymæ, cum aliquanto minus habeant caliditatis, dum manant, frigide omnino videntur. Violentorum Lachrymas iucunditatis afferre plurimum, liquet, ratione maxime illa, quod euidentis Ebris fit lenimentum, si copiosius effundant redundantem in capite humorem, Cerebrum quippe Vini oppletur uaporibus, ac eo nomine molesto item grauatur onere, quod profusus Lachrymis, fit subinde leuius, & inde Voluptas in fletu uiolentis iucunda. Ad Lachrymarum rationem non nihil spectat illud quoq; ex historia, Quæ de Miscello est, Cui redditam ferunt ex Adytis fortem, Conditurum eum Ciuitatem, ubi in Serenitate ipsum excepisset Pluuia. Id nunquam futurum, coniectatum ab eo est, ob rei absurditatem, Cum tamē in Italiam apulisset, ac maxima cœtus fluctuaret incertitudine, ascedisse illi pellicem uberius fletem, moestamq; Id conspicatus Miscellus, finem habere oraculum suspicatus, Ciuitatem conde re adortus est. Illud postremo auctarium fuerit ex Eustathii thesauris, quæ digna lætū sint, dici a nonnullis *μυρία*, si penultima accentu iunculam seruet, *αἶψά τῃ μυριάδι*, quod Lugere est, unde *μυρίαν*, quo Aquarum signetur strepitus, & inde Clauthmyrismus.

¶ Oculi Vitia. Cur in Occipito non sint oculi constituti nec Collum nobis datum uersatile. Aulopi qui sint. Aula item. Auli, Aulones, Pseudaula, Opuntii qui. Pthsis in Oculo qd, & Atrophia, & Mydriasis, Amaurosis, Amblyopia, & Alia id genus. Bulbus oculi. Distichiasis. Coracinus unde. De Aprorum, Ceruorumq; Lachrymis. Cap. V.

Vanquam de oculorum ratione alibi copiose, ac nunc quoq; uellicatim disseruimus, nihilominus ubi se dignum obseruatione quippiam, dum mutos cōsalutamus magistros, ostentat, quin id publico bono mox excerptamus, face/re nequimus. Sicut & hoc Imprimis, Esse Tuniculæ oculi, Quæ dicitur Rhagoides, Vitium, Quod Proptofin. i. *πρόπτιον* uocant tanquam Procidetiam, erosione proueniens, aut scissura Ceratoidis. Id si minutum sit, ac Musca Capiti per simile *μυοκέφαλον κεφαλον*, idest nuncupatur Myiocephalon. Si maius paulo, Acini Væ amplitudine, *ταφύλωμα*. Si maximum, Vt uel Palpebræ super excident, *μύλον*, idest Malum. Quod si obdureseat calli imagine, tunc uero etiā *ὄλος* cognominatur, idest Clauus. Sed nec illud contemnendum, ex Auicennæ Interprete primo Canonis. Ambiguitatem inquit, forte moueat studiosius rerum naturam expendētib; Cur nostri Corporis Artifex in occipite itidem Oculos non censuerit collocandos, Vel saltem Collum attribuerit uersatile, quod in Græc uisitur, ac Ciconia. Cæterum hæc uix effici potuisse, ex partium proprietate conici potest, Siquidem Oculi naturam esse humidam, Vidēdi exigebat ratio, & p/inde neruos itidem ipsius a parte Cerebri præmolli initia ducere, necessarium fuit, his uero aduersa Capitis effe rationis contrariæ, nemini ambiguum. Dura siquidem esse oportuit, p/pter Nucam, & Neruos motibus destinatos indidem oriētes, quamobrè colligi manifesto, Opticos inde neruos duci, minus potuisse. In Colli uero circiactū nō parum discriminis affuturum, amplius perpendenti patet, minimo momento uertebra luxata. Propterea firmi/tatis consilium in Artificis mente uim habuisse maiorem. Id ipsum duodecimo de utilitate particularum significat & Galenus. Sunt & ad Oculos pertinentia, quæ citra rationes phycas de Grámaticis mutuemur. Oppianus haliecticon primo Piscium quosdam *αὐλωπες*, idest Aulopus nuncupat. Interpretes exponit, *ἐχθρὸς ἀπὸ τῆς ὀφθαλμοῦ δίκην αὐλῶν*, idest oculos habentes oblongos quadam tibiariæ imagine. Cuiusmodi Pagurorum Oculi sint, nec non Astacorum, quibus proprium est, forinsecus oculos obtrudere inspeḡandi causa. Verum est, quod adnotemus parte hac fusius, ut quæ astruuntur, ampliter, ubertimq; percipiant, qui modo non sint Analphabeti, sicuti dicere consueverunt Græci, Aulam nuncupari animaduero primo Locum, qui perlatum habeat. nam hoc nomine semper apud Homerum Hypathra, idest subdialia intelliguntur. Vbi esset Hercei Iouis ara. Aulos uero dicitur

Tibia, per

Tibia, per quam item comseat Spiritus. Sed & figura quęlibet in rectitudinem productior uti est stadium, & Sanguinis e' naribus torrens. Fuit Athenis quoq; sacri quidam Aulones, meminit cum Philocho Thucydides Libro quarto. Aulas porro nūc pro Regiis usurpamus, quod ante fe loca habeant subdialia, & ampla. Pseudaula, quę ueram mentitur aulam, Sicuti Pseudoportus sunt, uelut cæci quidam portus. Ratione eadem nūcupant' Pseudoporticus. Et omnia demum, quę ad imitationem fiunt, ac temporarium præbent usum, non principalem, id sibi cognomētum asciscunt, quod ex Vitruuiliquet Architectura. Ex eodem uero Oppiani Interprete illud item est, Coracinum piscem dici *παρά τὸ κερὸν τὸ μέλαν*, i. a uocabulo nigredinem significāte, unde etiam trahatur Corax, idest Coruus, Qui tamen ætatis initio minus nigricans est, cum cælesti rore pascitur, ut scribit Cassiodorus, & propheticus perdocet psalmus. Vel *ἀπὸ τῆς κινήσεως τῆς κόρας*, idest ab Assiduo pupillæ motu. Cæterum illud grauioris operæ fuerit, quod dum ista commentaremur, ex Plutarcho ingessit se nobis ex Libello, in quo euentuum nonnullorum rōnes promittuntur naturales, Vnde inquit, fieri putandum est, Quod Aprorum Lachryma dulcis agnoscutur, Ceruorum autem amarulenta, salta' q; An in calore, ac frigiditate causa statuet' frigidæ utiq; naturæ Ceruus est, calidæ uero Aper, & Ignæ, proinde fugæ mandat ille præsidium, in Inuadentes sive hic præcep, quo præcipue tempore fundit Lachrymam, plurimo nanq; seruire rapim fuit ad oculos promente, hinc dulcescit humor inde profusus. Empedocles uero, sanguine turbato lachrymam extrudi ait, ut ex Lactē serum. Quoniam uero innati caloris ui Aprorum sanguis nigricans est, asper q; Ceruorum autem tenuis, & aquosus, congrue, quod in ira, aut pauore secernitur, in utriq; uisitur tale. Opuntios facete positos inueni pro monoculis, aut etiam cæcis, ab Opuntio quodam prauitatis notæ, quem ita affectum ferunt. Digna uero, quæ non prætereantur, ab Æginita Paulo Medicinæ tertio monumētis prodita, Phthisis inquit, est Pupillæ affectio, angustioris factæ, debilioris q; ac etiam rugosioris. In qua paulo maiora sese ostentant obiecta. Ratio autem ex condensatione est, ob siccitatem proueniēte. Differt ab ea, Quæ nuncupatur Atrophia, Siquidem arctat pupillam Phthisis, Alit Oculum totum Atrophia tum minorem præstat, tum humiliorem. Quod si latior multo natura li habitu euadat Pupilla, præpedit q; omnino uidendi actū, aut parte plurima, Vt minora etiam uisuntur obiecta, Mydriasis appellatur mali genus. Causa eius est, *παρὰ τὸ μακρὸν ὑγρὸν τῆς*, idest redundans humectatio, *ἀμαυρώσεως* est perfectum fere' Visus impedimentum, citra oculi affectionem manifestam, *ἀμβλυόπια* est Visus hebetudo, ex Latente proueniens causa. Habet in Oculis malum item Quod *χρημῶν* uocant, Cooritur id, Cum inflammatione nimia Palpebrarum utraq; ita conuertitur, Vt uix integatur Oculus, Album q; nigro fit surrectius, ac rubet. Inuenio & Psorophthalmiam, idest *ψωροφθαλμία*, Quæ dicit' *κνησιμῶδης τῆς βλεφάρου* *ψωρίσεως*, idest pruriens Palpebræ affectio scabiosa. Prouenit ea ex falso, nullo q; humore. Nam Sclerophthalmia est durities Oculi, ac *δυσκίνησις*, idest difficilis motus. Chalazion. i. *χαλάζιον* in palpebra *αὐτῆς ὑγρὸς σκωπῆς*. i. otiosi humoris multitudo, uelut grando parua, Madarosis. i. *μαδάρωσις* uocant, ubi ex Palpebris defluunt pili. Milphosis. i. *μύλφωσις* eadem dicitur Affectio, Quam Smegmata tollunt Calliblephara. Encanthida nuncupant, cum maioris anguli, seu Canthi caruncula excrescit iusto amplius. At ubi deminuit, Rhyada uocant. Præterea est Strabismus. i. *στραβισμός* Oculorum uitium in iis, Qui Strabones dicuntur. Id ita finitur, *σκαρπιδῶδης τῶν κινήσεων τὸν βολῶν μὴν ὁρῶν*. i. *θεσις*, idest Musculorum affectus ex Connessione, Bulbum mouentium. De Bulbo autem alibi ita lego, *ὅταν αἰνετοὶ φύσιν τέλεις τὸν βολῶν ἐκινήσῃσι*. i. Vbi naturales palpebrarum pili Bulbū pun-gāt. Fit autem huius rei apud Paulum mentio, ubi de Diffichiasi agitur, Quæ dicitur pilosus succretio præter naturam in palpebris. Nec sane mirari oportet dici in oculo Phthisin, qđ attrigimus pauloante, Cum sit in Pulmone uerius affectio hæc, & Thoracæ *ἰδίῃ τὴν ἐμπύην τῶν*. Sed ab Hippocrate dicitur item *ἰσχακὴ ὡς φθίσις*, Quæ prope sacrum concipitur os. Appellatur quandoq; *νεφρική* item *φθίσις*.

¶ A dnotatur error Interpretis Plut. Super Piræi Lema. Inibi quid Lema, quid Gramiæ, Glamon. Cronica Lema cur, præter Græcorū sententiam. Cur Athenienfes Tettigophori. Diipolia. Buphonia. Cronium mare cur Libadium. Caput VI

Egebamus nuper Plutarchi apophthegmata, idest Sententias per brevis Regum, Ducumq; præcellitum, Inter alios de Pericle ita ibidem enotatum aduertimus. *ἡ κάλυψις δὲ τὸς ἀθηναίους τὴν αἰγίαν, ὥς περ ἡ λήμνη ἀφαιρῆν ὅς περ αἰεὶ*

1

idest Athenienses iussit a Piræo Æginam eximere, perinde ac lippiditudinē. Ita namq; græci Codices præferunt, *λήμνη*. Interpres autē eius libri, aut in locum impactus uitiatum, aut inscitia uocabuli deceptus, *λήμνη* legit, & interpretatur, nec *ἀφαιρῆν*. Sed *ἐφορῆν*, ita enim transfert. Iusserat autem Athenienses Æginam quasi Piræi portum existimarent, ac tuerentur. Quam sententiam ne somniasse quidem unq; Plutarchus Enatam arbitror uiro non indocto ex uerbo non admodum trito difficultatem, proindeq; insyncerum arbitratum codicem ita interpolandum censuisse, ut non Lema, sed Lymena legeremus, quo certe coarguitur, Lema planē cronica, ut Græci dicunt, eius oculis fuisse præpeditos, Nam & in Dipnosophistis Athenus Demadem oratorem scribit, solitum dicere Æginam esse Piræi Lemam, Samū autē Ciuitatis *ἀπὸ πύργου*. Quid uero Lema sit, iam hinc ordinarī explicare, quo uerior nostra possit cenferi sententia. Est igitur Lema τὸ πρὸς πηγάς δάκρυον, ὅπερ ἐπιπύρην βλάπτει τὸς ἐφθαλμούς, idest concreta Lachryma, quæ uisidens, oculum obledit, Senum lachryma crassior existens, Lemas grandiores facit. Quidā eo nomine lippiditudinem accipiūt, & oculorum fordes. Vnde uerbum *λημνῶν*, quod significat oculis laborare, quāquam Heraclides Soranus *λημνῶν* dicit τὸ ἀπολουτικὸς ἐλέπειν, hoc est uoluptarie intueri, & uelut oculis deglutire, Sunt qui ita finiant, Lema cōcretum est in oculo album humidum, quod hebetudini præuium est. Quidam ex recētionibus grana parua interpretantur, sicca, durāq; in oculis quæ uisitantur. Quas Gramias etiam uocemus, *ἢ ἐξ ἀρεστάς* lippitudinem. De Gramiis ita in Pōp. Festi monumētis inuenias, Gramiæ oculorum sunt uitia, quas alii Glamas uocant. hinc Glamon, qui Lema uitiatos oculos habet, & Glamynos apud Sophoclem, Gramiosi item apud Nonium Oculi. Sed & uulgo Gramum pro mōsto inaudias. Illud obseruandum amplius, Sudam, & Aristophanis Interpretēs Cronicas Lemas putare dici de antiquis, Quoniam Cronia nuncupentur uetustate prærancida, & insipida, prorsumq; fatua. a Croniis. i. Saturnalibus, festo perantiquo. Qua loquendi figura utitur Aristophanes plerunq; Vt cum ait, *ἀρχαῖα καὶ διπλοῖα καὶ τῶν αἰώνων, καὶ κληῖς βασιλείων* Antiqua & Diipoliade & Cicadarum plena, & Cecidæ buphonorum. Nam Diipolia sunt Iouis festa, quæ & Diasia uocātur, Sic & Buphonia intellige festum uetus, quo post mysteria celebraretur per bouis immolationē, unde & nomen clatura. Sed & Iouis Poliei sacerdos, inquit Pausanias, Buphonus est nūcupat. i. βαφόνος. Bupharum uero terram dicunt, quæ arari facile potest. Nam pharos aratio est, Sed & Bouis Epitheton. Quod ad Buphonum attinet, Inuenio in Literis, Erechtheo imperāte Athenis, primum ab eo in Iouis Poliei ara immolatum bouem, quo peracto securi relicta, mox se e regione Buphonus proripuit. At in iudicium uocata Securus est, ac absoluta, Idq; quotannis ut fieret, seruatum traditur. Quod uero Cicadarum plena ait, intellige item, Sapere uetus statem, quoniam Atheniensium Vetusissimi capillis adherentē implicantis τῶν αἰώνων. i. Cicadas aureas, Vt eo argumento Autochthones esse se probarent, Sicut creduntur Cicadæ. Meminit Thucydides. Inde & Tettigophori nominantur quandoq; quasi Cicadiferi. Sed ut ad Lemas cronicas redeamus, Quid si eo uerbo non antiquas interpretere, ut uelle uidentur Græci, Sed congelatas, concretasq; Sicut Cronium in Septētrionibus mare dicitur, puto, non quia antiquum, quid enim insulsius? Sed concretum, auctore Plinio, a frigoris argumento. Cuius præsidem Saturnum faciunt celestium rerum studiosi. Apollonius argonauticon quarto Adriacum mare Cronium dicit. Sed a Crono. i. Saturno, ut inquit Interpretes, quem habitasse Italiam, Omnibus & Lippis notum, & tonsoribus. Sunt tamen, quoniam Cronium apud hunc Poetam, Sed Chronium putent scribendum, per chab Insula, quæ uocetur Chronia. Cronii maris & Eustathius meminit, Post Scythas inquit, qui mari Cronio uicini Caspium accolunt, Vnni sunt, quos Simocatus historiarum conditor a Persis uocari Turcos existimat, ad orientem Vnum spectantes. Cæterum parte hac non tam quid sentiam, profero, q̃ studioforum ingenia promouco, ne aliorum fiducia in utranus aurē sibi dormire permittant, Sed noua excogitent semper, nec ingeniorum fertilitatem quo ceu senescenti deesse putent, Sed multo sapius curā. Cronos certe pro ineptiis, fatuitatibusq; usurpant

usurpari græcis notum est. Limon uero aliud est, q̄ Lema, nam eo nomine dicitur humectus locus, herbosus q̄. i. pratum, quod communis Lingua Libadium uocat. Quod autem Piræi Lema diceretur Aegina, facit id nobilitas Insulæ, quæ maris imperio posita est, & cū Atheniensibus amulatione certauit. Inibi primo signatum a Phidone argentum tradunt. Quin Rhopon. i. miscellam negotiationem Aeginçam dicimus mercaturam.

¶ Fascibus iunctis Securibus, usos Consules extra Urbem modo. Submittere fasces qd.
Caput VII

Voniam moderationem esse animi uirtutem saluberrimam fere constat, qđ mentes nostras impotentię ac temeritatis incurſu transferas ferri non patitur, unde laus oritur egregia. Neq̄ enim gloria exigua est, aut cuiuslibet operæ, felicitatē fortiter ferre. Hinc Valerium publ. tradunt historici, Plebi Ro. gratificaturum, libertatis q̄ tunc primum auspantis solidiora iacturum fundamenta, abstulisse a fascibus secures, & futuris post se consulibus morem tradidisse, q̄ multis custoditis annis est, ac ad tempora sua seruatum, Dionysius scribit, Vt cum extra urbem essent Consules, uterentur securibus, intus uero fascibus modo ornarentur, qđ Max. quoq̄ Val. intelligi uoluit, inuidiosum scribens Magistratus fastigium ad tolerabilem habitum eē deductum, dum fasces securibus uacuefecit. Porro T. Liuius refert, eundem cum prodisset in Cōcionem, fasces summisisse populo, quod ipsum Oratoriarum institutionū tertio Quintilianus repetit. Ex quo elegans prorepsit adagium, ut cum manum damus, & herbam quodammodo porrigimus, uinci q̄ nos plane fatemur, Summittere fasces dicamur, Astipulan. te M. Tullii testimonio quo lumine uel uno illustrant nostra omnia, Sic enim scribit in Bruto, Cum enim in maximis Causis uersatus esses, & cū tibi ætas nostra iam cederet, fasces q̄ summitteret, subito in Ciuitate cum alia ceciderunt, tum etiam ea ipsa, de qua disputare ordimur, eloquentia obmutuit. Quod si quis ambigat, qd omnino sit, fasces summittere. Ipse ita interpretor, non surrectos tenere, ut solebant prius Lictores, ut uisendos eos preberent, ostentarent q̄ ad terrorem incrementis audaciæ, Sed deprimere, & ante pedes quodāmodo deiicere. Significant id uerba Liuii sequētia. Gratum id inquit, multitudini spectaculum fuit, Summissa sibi esse Imperii insignia, confessionem q̄ factam, populi q̄ Cōsulis maiestatem, uim q̄ maiorem esse. Summittere signa legiōis deiicere est, ac tollere. Iulius Frontinus Stratagematon quarto de M. Curione, & seditiosa legione, Nullis precibus ab eo impetrari potuit, ne signa eius summitteret, nomen q̄ aboleret, milites autem in supplementū Legionum distribueret. Summittere arma item apud Senecam in Libro de Vita beate uitate, Vtrum ne statim percussus arma summisseris, an in statu, & in gradu steteris. Ad hoc pertinet uerba item Plinii naturalis historiæ septimo. Cn. Pomp. inquit, confecto mithridatico bello, intratus Posidonii Sapientiæ professione clari domum, fores percuti de more a Licore uetuit, & fasces Licorios Ianuæ summisit is, cui se Oriens, Occidens q̄ summiserat.

¶ Maiorem Consulem apud Plinium quem intelligamus. Itē qui Prætor maior. Et maiores Flamines. Balbum solum ex peregrinis non triumphasse. Caput VIII.

Linus Libro naturalis historiæ septimo, Fuit inquit, & Balbus Cornelius maior Consul, Sed accusatus, atq̄ de iure uirgarum in Iudicum Consilium missus, primus externorum, atque etiam in Oceano genitorum usus illo honore, Quem maiores Latio quoq̄ negauerunt. Res est Leuicula in auctore nobilissimo, Quē deniq̄ Maiorem dicamus Consulem. Nequis tamen tyrocinium uix dum professus impingat, aut ex inscitia Boliti ut dicitur, pœnam debeat hisce libellis inferemus & hoc. Maiorem igitur Cōsulem dici solitum, enotauimus, penes quem fasces forent. Hi uero in antecessum Seniori cōtribuebatur, Vt Plut. & Max. quoq̄ Valerius prodidere. Lex tamen Julia priori ex Consulibus fasces sumendi potestatem faciebat, Cui plures forent liberi, quod si par numerus fuisset utriq̄, tum præferebatur maritus, quod si in eo quoq̄ inuenirentur compares, Annorum utiq̄ uel legis eiusdem ratio inibat. Solitos tamē audio, Quod diximus, qui lege potiores essent, mensis primi fasces collegis concedere na

tu grandioribus, aut nobilioribus, uel si alterum inirent consulatum. Aut certe Consul maior, qui priore loco renuntiatus esset, nam & Liuius Ab V.C. XXIX. Libro Scip. priorem Consulem a Centuriis omnibus dictum scribit. Et Cicero in Pisonem, Me cūda Italia Me omnes ordines, me uniuersa Ciuitas non prius tabella, quā Vocē priorem Consulem declarauit. Quem uero nunc Maiorem, nūc priorem nuncupamus Consulem, Virg. etiam in signem dixit. Vt q nullius sit doctrinē inscius, & uetustatis usq; ad anxietatem obseruator.

Ipse Quirinali trabea, cinctu q; Gabino
Insignis referat fridentia limina Consul.

Prætorum quoq; maiorē in Romana historia solitum dici, accuratus Lector inueniet. Is uero Vrbanus intelligi debet, nam cæteri minores erant. Quos tum peregrinos, tum Prouinciarum Prætores appellatos scimus, sicuti Digestis de origine Iuris latius edocuit Pomponius. In quem sensum accipio illud ex oratione pro lege Manilia. Nam cum propter dilatio nem comitorum ter Prætor primus centuriis cunctis renuntiatus sum, facile intellexi Quirites, quid de me iudicaretis. Erant & Flamines maiores Patritii generis, Minores autē Plebei. Cæterum, ut de Balbo quippiam leuiter, ac quod de Cane dicitur in Ægypto, gustus modo, protinus q; ad alia stilum propinquam, hic est Balbus, quem Cosmographia tertio Triumphalem uocat Strabo. de Quibus uero triumphari, Plinius non tacuit Libro quinto. Cap. V. quod uero inibi scribit, unum omnium curru externo triumphasse, & iure Quiritium donatum, Scire conuenit, M. Perpennam natione Græcum, Romæ Consulatu esse adeptum, ac de Aristonico rege triumphasse, propterea eum insectatus Val. M. Perpen næ inquit, nomen adumbratum, falsus consularis. Caliginis simile imperium, caducus triumphus aliena in urbe improbe peregrinatus est. Sed & Ventidium Basium Picentem genere, loco humili de Parthis, quos tribus fuderat præliis primum omnium triumphasse, auctor Tranquillus est, Sed & in noctibus artibus repetit Gellius.

¶ Duodecima hora ædificare, quid. Horarū ratio. Hori annales. Lucianus declaratur. Horoscopa. Heliotropia. Gnomon, uel Vmbilicus. Diopi, Diopertes. Gnomonice apud Gellium qd. Astrologiæ partes. Dioptræ quid. Astrolobii inuentio, & partes eiusdem. Apotelesmata.

Caput IX.

Erum quia in Parthos incidimus, non differemus, quod nunc uel iucundum scitu ex historia sese nobis obiecit. M. Crassus Parthis inhians opibus, exercitu instructissimo aduersus eos mouens, cum per Galatiam duceret, Deiotarum Regem extrema iam Senectute confectum, nouam tamē ædificare urbē comperit. Quod cum mirari satis nequiret, scommate in illum ita lussit, Quid hoc inquit rei est, duodecima iam tibi tantum non instat hora, & nouam nihilominus Urbē ædificare pergis? Ad ea renidens Deiotarus nec tu inquit, Imperator satis matutinus, ut res habet, in Parthos moues, Annum siquidem sexagesimum tunc agebat Crassus, grandiorē tamen præ se ætatem ferebat. Ex hac historia scitior pinnari Adagio potest, Vt qsq; Achærotiamus, ut ille ait, & in peculio Proserpinæ iamiam connumerandus, quid magnificum, & præcellens struit, duodecima illum hora edificare, commoliri uel facetofo sale didicimus. Vt qui iam ad Vitæ peruenerit umbilicum, ad motis omnino lineis, de futuro tamen, quod fallacissimum est, multa sibi pergar polliceri, etiam si diuerticulo uti eodem potest, quo agricolas ueteres usos, commemoramus, Qui interrogati, quibus fererent, non dubitabant respondere, Diis immortalibus. Porro quod ad horas attinet, ut tollatur, siquis inest apud in cultiores nodus, aut grithus, Duodecima intelligitur Diei ultima. Sicut naturalis historiæ se cundo, Vndecima hora est, quæ nūc diceretur tertia, & uicesima. Sic enim Plinius scribit, Augusti uerba referens de Sydere crinito. Id oriebat inquit, circa undecimam horam diei, clarum q; & omnibus terris conspicuum fuit. Etenim Solaria apud Antiquos in horas tam diei, quam noctis temporales, non Æquinoctiales diuisa proponebantur, ut singuli dies, noctes q; horis continerentur duodecim. Vnde apud Cosmographos, Sextam horam pro meridie positā inuenies. Hinc Vitruuius Architectus Solstitiales horas uocat in Cancri signo, amplissimas intelligens, Sicut ediuerso Brumales appellat horarum breuitates. Cum uero æqualia sunt Spatia in Ariete, ac Libra, Æquinoctiales. Ex qua ratione Val. quoq; Martialis

Epigrammaton

Epigrammaton XII Æstiuam horam pro longissima posuit, etiam si Domitius Æstiuam accipit, datam relaxationi animi, & uoluptatis plenam.

Ora pŕice breui poteris donare libello.

Hora nec æstiuæ est, nec tibi tota perit.

Plautus uero in Pseudolo hybernâ horam pro breuissima ponit. Sicenim apud illum Si mo ait, Credo equidem potesse te Scelus, Massici montis uberrimos fructus quatuor ebibere in hora una, Pseudolus uero respondens ait, hyberna addito. Horas autê has sic inæquales uocant Græci *καίρηδες*. Nos Temporales, seu Vulgares, de quibus Ptolemæus plura, & Theon. Sunt, ex recentioribus præsertim, qui Planetarias etiam nuncupant, Quoniam singuli planetæ dominantes inferiora hæc disponant singulis horis inæqualibus. Quæ ex causa & Naturalis posse dici arbitrantur. Alterum uero horarum genus Aequinoctiales uocant, hoc est, ut Græci dicunt, *ισομελές*. A quibusdam et horologii nuncupatur hora, uigesima quarta pars diei naturalis, Quæ in sexaginta distinguatur minuta. Ab æquabili uero Aequinoctialis motu dictæ sunt Aequinoctiales horæ. Nam singulis hoc genus spatii Aequinoctialis gradus quindecim emergunt, ex qua obseruatione horarum huiusmodi prodit argumentum. Quam rem nostræ tempestatis notis, & interuallis graphice præmonstrari in horologiis uidemus. Inueni tamen inter nostratium literarum non omnino postremos pŕeffores, qui monumentis suis prodere sint ausi, in sex horas lucem, & in totidem solitos noctem distribuere ueteres, arbitror in errorê lapsos, Quia Higinus Astronomicon quarto ita scriptum reliquit. Priores inquit, Astrologi, cum omnes res ad duodecim partes reuocarênt, Ut menses, & horas, & latitudinem signorum ita & signa, per quæ res omnes significarênt, duodecim esse uoluerunt. Cæterum auctoritate ista, quæ hoc non probat, tam facile in tendiculam, siue tenuis, ut Plautus ait, collabi, parum fuit perspicacis, & diligentia supioris. neq; n. uerbis illis reuincitur, de naturali potius, quàm de artificiali intelligendum die. Illud quoq; pariter hæc, ut conueniens, minime transiuerim, Ad horas porro Iunii ac Iulii longissimas referri illud Virgilianum posse ex Georgicis, An ne nouum tardis Sydsus te mensibus addas, Aureliû quoq; Macrobiû scribere scimus, Solê ab Aegyptiis Horæ dici, unde et horarum nomenclatura deflexerit, cum ex illius motu orbis moderante reliquos temporum distinguantur interualla. Est tamen Horus annus quoq; quia horas continet, idest conuersio nes. Ex quo dictæ Horographiæ. Quæ descriptiones sunt quotannis factæ eorû, qui in Cinitatibus sunt. Verum quid esse dicemus illud Luciani? Cyrus inq; antiquus Persarum Rex, *ὡς δὴ λίσσιν οἱ περὶ τὸν καὶ ἑσπέρων ὥρον*, hoc est ut monstrant Persarum, & Assyriorum Hori. Inuenio in Libris euigilate concinnatis, nec dilutæ, aut uulgariæ auctoritatis, Horum quendâ trimestrem Annû instituisse, eoq; Ver, Æstatem, Autumnum, Hyemê Horas, & annû Horum dici. Et Græcos annales Horos. Eorum Scriptores Horographos. In Træzeniort hystoriis narratur illud quoq; Horum apud eos natum primo, ac regnasse, Terram ab eius et nomine Horæam dici coeptam. Mihi, inquit Pausanias, esse Ægyptium nomen uidetur Horus, nec Græcum omnino. Althepum Neptuni filium regnasse post Horum memorat, a quo & Althepia sit Terra cognominata. Quin & imperante eo, disceptatum de regione a Neptuno, & Pallade re autem ambagiosa, promiscue ut illam haberent, Iouem imperasse. Quo nomine Palladem colunt Poliada cognomento, & Stheniada. Sicuti Neptunû *βασιλιάς*. Sed & Numi fusciam habent, & Pallados faciem. Hemiorion inuenio apud Græcos pro horæ dimidio. *ἡμώριον*, Sicut Hemipharium Vestis dimidium signat. Hemithoracium eadem dicitur figura. Hemicanici uero sunt, qui dimidia capitis parte laborant. Cypron legimus mēsurę genus apud Alcæum, cuius dimidium Hemicypron dixit Hipponax. Porro in noctibus atticis Horâ reperias pro Dea Quirino iuncta, Quâ Hersilium Ouidius intelligat metamorphoseos quartodecimo, cum ita canit.

Hanc manibus notis Romanæ conditor Vrbs

Excipit, & priscum pariter cum Corpore nomen

Mutat, Horam q̄ uocat, Quæ nunc Dea iuncta Quirino est.

In Veterum monumentis obseruatum & illud, Vasa dici Horoscopa, quibus commonstratur horæ, Quæ & Heliotropia uocitata interim comperiuntur. Si Solis & umbrarum ratione constent. Porro notationem genitalis horæ Horoscopon quoq; uocat. Quod quinto ci

uitatis diuinæ Aurelius Augustinus scribit. Vnde illud prodiit Persianum, Geminus Horoscope Varo productus Genio. Et uerbum Horoscopare, quo utatur Manilius, & signa Horoscopantia apud Firmicum. Solis uero Umbilicus est, quem Gnomonem item appellamus, & Sciatheran, Cuius umbra internoscuntur horæ, unde & ipsa umbrarum rô Gnomonice dicta, ab Anaximene Milefio inuenta. Qui item primus Sciathericum excogitatum ostendit Lacedæmonæ, uel, ut Alii, Anaximander. Hinc Architecturæ partes ita concipit Eruditorum Schola, Vt una dicatur Ædificatio, Altera Gnomonice, Postrema uero machinatio. Est & Canonium mechanicum Gnomon, & Geometrica figura, & Dioptrici organi pars, & Astronomici. Erant & Athenis Magistratus dicti Gnomones. Quin & accuratæ diligentia homines, ac prudentiæ dicti Gnomones, *ἀπὸ τῆς γνώσεως*. Nam inde etiam Scientes dicuntur Gnomici & Gnostici, At Doxasticus Opinator dici ualeat, qui et falli plerumque potest. Sed illud ne utiq; prætereundum, dici ab Aristotele Gnomonas dentes, quibus lumentorum in ternoscitur Ætas. Hinc & Aboli nuncupati Equini pulli, qui nec dum id genus dentes miserunt. Apud eundem de historiis animalium sexto, Sic Lipognomones dicuntur, quorum andentium ratione mitti in digytos amplius non possunt. Qui & Agnomones dicuntur Iulio Polluci, quod iam exciderit Gnomon. Exiis ferme arbitror innoscere, Quid sit illud Gellii ex primo noctium Atticarum, Quoniam inquit, Geometriam, Gnomonicam, Musicam, ceterasq; item disciplinas altiores *μαθημῶτα*. Veteres appellabant. Id ut fiat ite planius, Astrologiæ pars est Gnomonice, quæ Solariorum discriminatis umbris horas Veruto, siue Gnomone pernotat, Sicut alia pars Meteoroscopice, quæ eleuationū differētias, Astrorumq; exquirit distantias, nec non multa uariaq; alia ad Astrologiæ inspectionem tendentia perdocet. Tertiā pars Dioptrice nominatur, Solis, & Lunæ, cæterorumq; astrorum distantias huiusmodi internoscens instrumentis, Inter quæ Astrolabii est inuentio, quam Ptolemæo Synefius attribuit. Cuius partes, Vagina ipsa continens tympana, in quibus Æquinoctialis, Tropiciq; describuntur Circi, Quiq; alternis Horizonti sunt Anaphorici, tum supra tympana, quæ uocatur Aranca, designatur in qua Zodiacus, & clara quadam Sydera cernuntur, ut per noctem quota sit hora, quotumq; temporis momētum, reperiamus. Hæc eo item fufius, uberiusq; perfecti sumus, ut intelligeretur Plinii Locus ex secundo naturalis historia. Medium esse mundi totius terram haud dubiis constat argumētis, nam nisi in medio esset, æquales dies, noctesq; habere non posse,prehenderunt & Dioptra. Præterea Dioptris libratur aquæ, nec non turrium elonginquo concipitur altitudo. At Diopteres diuici speculatores uidetur, qui & Prophylaces uocantur, est ite Diopter Oeconomus. At Diopos dicitur Enoptes. i. Curator nauis & inspector, nam Diopas inter Aurium ornāmēta recenseri nouimus. Deniq; Veteres umbris enotasse diurnas horas in Gallo item comprobatur Lucianus, *οὐκ ἔστις ἐπισκοπῶν ὑποσέπειν τὸ εὐριχθὲν ἔν.* hoc est, perpetuo adnotans quot deniq; pedum foret Linea. Illud hic obiter adnotandum succurrit, Astrologorum responsa dici Apotelesmata. Sed & libri circunferuntur Ptolemæi Apotelesmaton, quos modo Quadrupartitos uocat. Eustathius in Iliados primum, Apotelesmaticæ Sapientiæ quosifitatem nil reliquisse scribit, quod Planetarum non subiecerit potestati. Idem alibi Concionis appellat Apotelesma. Sed & illud obseruauimus iactatum uulgo, non oportere prorsum res diiudicare *ἐκ τῶν ἀστρολογημάτων*.

¶ Tria uideri necessaria Genethliaci. Horoscopi enotationem pene haberi impossibile. Caput X.

Enethliacos seu Mathematicos ut plerumque dicere malis, uel Ærulfatores uen⁹ qui aures uerbis alienas ditant, suos ut oculos distendant numis, traditū in coram libris est, si cælestium rerum scientia præcinere debeant futura. Tria impèssissime obseruare oportere. Primum horam illam initialem, quæ in lucem uitalem e bulga matris promptit infans. Vel quiduis aliud, super quo Vaticinium concinnandum, fieri sit cœptum. Mox Cæli statum, Syderumq; positum, ad ipsam illam horam subtiliter applicitum. Postremo quid eiusmodi ratio Cælestis, Sydereæq; medietetur, agarue, argumentis inerrantibus, aut experimenti certitudine perinde ac ungues norint suos.

sint suos, necessarium præcipue est. Duo hæc, ultimo posita loco in disquisitione non reuocamus, alterius loci id, ac temporis. Quoniam uero paulo ante de Horoscopo item facta nobis mentio est, quæ incertus hic, & fluctuans, nec ullis probioribus fixis radicibus, paucis hinc retegatur. Et illud in confesso fere est, Genethiacum minus posse ipsum illud, quo quis nascitur momētū, tenere. Primum quia necessarium foret, prodeunti infanti præsto esse Astrologum. Astrolabio recte instructum, quo cælestis euestigio percipitur mensis, hoc uero ne fiat, plura obturbant. Sæpe tenebræ nocuentum, & interpellatio. Quædā Cælum nubilū, interdum & hominis inopia absentia uel. Sed demus horum nil officere, ni Astrolabium ipsum tanta fuerit arte, peritia uel cōfabricatū, ut nusquam subsulter, ac ne in minimo quidē fallax cōperiat, Voti esse neque compos Astrologus. Organū uero id genus omnibus absolutum numeris aut raro, aut nunquā inuentum. Proinde quæ ratio partilis horoscopi inconstans sit, fere necessarium. Adde quod exponenti horam, qua sibi natū putat filium, adeo fidendū nō opinatur Mathematicus, ut apud eum eiusmodi tēpus æstimatū dicat, aut Suspectū, quā uidelicet cōiecturis suspicionibus uel agendum ubi certi nihil afferatur. Quid, quod horologia, Solaria quæ sæpe ueritati non responsant, quod si maxime faciāt, Media tamen horarū momenta nō tā aperire nequeit Cōsulētes, quæ nesciunt. Nec illud omiseris, Mathematica ratio sub Solis demersum horas auspicatur. Vulgus tenebris sese intendentibus, quod euenit sæpe, prius Solem Orizontem transgresso, præsertim si eum signa gestent obliqua, Quæ cū moram in occasu trahant longiorem, prius quā densus coeant tenebræ, nōnunquam noctis intergra hora absoluitur.

¶ Sacrare caput cum bonis quod. Enarrať T. Liuius. Zoanas quod uocemus, aut Xoana. Item quid Zanes.

Caput XI.

Narrabamus nuper T. Liuii summi historici librum Ab V. C. secundū, incidimus quod in eum locū Qui est de Valerio Publ. Ante omnes inquit, de prouocatione legem tulit aduersus Magistratus, ad populum, sacrandū, cū bonis capite eius, quægni occupandi Consilia iniisset. Scrutabatur, quid esset, Sacrare cum bonis caput. Si. n. eruditorem sensum ex recondita historia prorsus dum non putes, frigidior Platonis legibus fiet eminentissimi auctoris sententia. Quis. n. Cōsecrationis metu a Regni affectatione deterreat? Aliud ergo scitis, doctus quærendum. Comperimus igitur, omnem, ut aiunt, lapidem mouentes, apud Alicarnasem Dionysium de Clientum, & Patronorum iure ad hunc modum Libro romanarum antiquitatum secundo. Communiter inquit, Vtriusque neque pium, neque fas erat, accusare se inuicem, nec contra testimonium dicere, nec suffragium aduersum ferre, nec cum inimicis adnumerari, quod si quid horum quis fecisse argueretur, lege prodicionis tenebatur, quam Romulus sanxerat, deprehensum autem si quis uellet occidere, pium erat tanquā Iouis inferni hostiā. Inde enim Romani, quos uellet hac pœna mori, Eorū Corpora Deorū cuiuspiam, præcipue quæ manibus dicebant. hæc Dionysius. Quod si curiosior aliquis, & amplius introspicienti, excutiendū quæ putet historiam hanc, & nosse cupiat, Quid ita, Diis dicatos occidēdi, cuiuslibet pontificiū foret, Id utique ex Dionysio perlici nequit. Nos aut ita obseruauimus. Cætera quæ sacra uiolari fuisse nefas, Hominem uero sacrum occidere fas. Eius ratio hæc. Veteribus is erat Deorū metus, & obseruatiā, Vt illis sacrū, dicatum quæ animal prorsus in suis finibus eē haud paterent. Sed ad Deorū abigeret loca, quibus id sacrū foret. Animas uero huiusmodi sacratorū hominum. Quos *ἱεῖρας* Græci uocāt, Diis debitas omīo existimabāt. Sed eas in Cælū mitti a se posse, & ad Deos, ad quos iam prinerēt, alia rōne nulla uidebant, nisi corpe uiuatas. Igitur primo quoque tempore, ut irent, Eiusmodi hominem interficēdi cuiuslibet erat arbitrium. Morem hunc uetus stans prudentissimus Maro expressit in Halefo, de quo paulo mox oporetur ita scribit, Iniecere manum Parce, telis quæ sacrarūt Euandri, In quo item diuini, humani quæ iuris proprietatem esse executum, adnotauit Macrobius. Quippe ex manus iniectione mancipium designauit. Et Sacrationis uocabulo diuini Iuris obseruantia impleuit. Ritu præterea hūc Sacratum legum nomen insinuat, Quas inde nuncupatas Pompeio Festo credimus, quod siquis aduersus eas fecisset, sacer alicui Deorū esset cū familia, pecunia quæ. Sacratæ legis mētio est apud T. Liuium in Tribunorū creatione Libro secundo. Sed idē Libro quarto, legem sacratam apud Volscos, & Equos uim fuisse maximam scribit cogēde militiæ, meminit & non

Narramus hunc

no Libro. Cæterum q̄a paulo ante Zoanas dici hosce homines significauimus, Prætereun-
dum illud minime duximus, Seruium Æneidos Commentario quarto ita prodere. Delu-
brum inquit, etiã lignum simulacrum dicimus, A' libro. i. raso ligno, quod græce *ζῶαν*
dicitur. Alii Xoana malunt scribere, sicut Apollonius argonauticon quarto, *ἵδον αὐτομάτῃ*
ξῶαν ἔνι ἰσθμόντο αἰμακτι. hoc est, uel quando Automata Simulacra fluant exudantia cru-
ore. Et Sudas Xoonon Statuum interpretatur, & Idoli, *ἀπὸ τῆς ξῶας*, ut inquit Eustathius, atq̄
Zodion. i. animal paruū. Xanion inter cognaria est instrumēta Polluci. Nā philosopho Pla-
toni ars filandī Xátice uocat'. Fuere in Olympia Iouis simulacra, Quæ ab Indigenis uocare-
tur *ξῶας*, forte q̄a *ζῶν* dicit' Iupiter. Excitata uero tradunt' ex multatitia pecunia, Quæ foret
Athletis irrogata, Qui largitione corruptis, aduersariis, aut quia intra præscriptum tēpus, uel,
ut Græci dicit' *κατὰ προθεσίαν*, nō aduenissent, Agonē olympicū ꝑumelia habuisse uisi
forēt; Eupoli Theffalum ferūt primū Subiisse multā, quod aduersarios ꝑyctas erogatis de
liniuisse numis. Dānati & q̄ pecunias acceperissent.

Sacri epithetō uarie adici reb'. De Sacro pisce. Gellii codex emaculat', & explicat'. Ca. XII
Via uero de Sacri uocabulo mentio nobis est, Id cōmonēdi sumus, qđ Apol-
lonii Interpretes memoriæ mādant, super argonauticoꝝ primo, in eo Po-
et uericulo, *ἱερὸν δὲ φασὶ λέγειν*, *καὶ ἐπὶ πέτρῃ*, idest Sacra etiãnum dicit' Petra
hæc, ꝑ Euphemismū inquit. Magnæ sigdem affectiones *ἱερὰ καὶ κελεύει*. i.
sacræ, pulchræ q̄nūcupant'. Sicut Erinyas Eumenidas dicit', & pestilentem

Lepram Sacrū morbū. Vt apud Callimachū, *Ἰαυδομεροὶ δ' ἱερὸν φασὶ λοῦν*. Vñ & in nostris
litteris apud Maronem Sacra dici famē, ꝑiectamus, Sic & Tripodas sacros ꝑ magnis, de græ-
ca dicendi figura, nā & *ἱερὸν ἰχθύν*, magnū piscē interpretant' Glossographi, uti Iliados rha-
psodia decima ꝑdit Eustathius, Et auctōr comprobat Athenæus, q̄uis Pompilū qdam ētin
tellexerint. Plutarchus in Cōmentariolo, quo studiose querit', Vtris maior inist prudentia,
terrestribus, an aquaticis, Anthiam piscem inqt, Homerus, *ἱερὸν ἰχθύν dixit*, & magnū qđ
intelligunt nōnulli, Veluti Sacrum os magnū intelligimus, ac sacrum uim Alcinoi. Epilepsi-
am grauem morbū, *ἱερὰ* uocant. Aliis uero magis placet cōi rōne *τὸν ἄφετον, καὶ ἱεμενον* in
terpretari, tanq̄ meruit dicas, dimissū q̄ sicut sacrum dicimus Bouē. Quidā Ellopa ma-
lunt accipe, inuentu. n. rarus est, nec capi facilis, apparere aut circa Pamphiliæ saepe. Plures
de Anthia dici uolūt, quod ubi cōpertus is fuerit, nulla ibi inueniat' bestia malefica, quo no-
mine innatare securos Spongothetas. i. Spongiatōres, siue Vrinantes, hæc Plutarchus, a
quo nō dissulat de animalium historiis nono Aristoteles. Plinius uero, Certissima est inqt,
securitas uidisse planos pisces, quia nūquā sunt ubi maleficæ bestię. Qua de causā Vrinātes
sacros appellant eos. Versus aut' Homeri de sacro pisce, quos aduocauit Plut. Legūtur Ili-
dos sextodecimo, *ὥς ὅτε τῆς φῶς*

Γένηται πρόβλην ἡ κελεῖ μένος ἱερὸν ἰχθύν
ἔκ πόντου θύραζε λίνο κρηνοῖσι χελκῶ, ὡς ἔλλαε.

Auctōr Athenæus est. In Telchiniaca hystoria, q̄q̄s eius fuerit Conditor, Sacros dici pisces
Delphina, & Pompilū. Essē uero hūc Erotici animal, Vt qđ ex Vranio cruore simul cū Ve-
nere credat' natū, Nō Neptuno modo casū, Sed & Samothracū diis, quo argumēto, Epope-
us piscator, cū ab huius piscitii captura, esitationē q̄ abstinuisset minus, ab irruētē Ceto deuo-
ratus perit. Extat Corinnæ Poemation, quod tamen an eis officina ꝑdierit, ambigunt
multi, in quo Pōpili metio est, Qui Nautis cōseat' felix. Sūt q̄ ex hoīe deformatū piscē Pom-
pilū opinent', qđ scribit Apollonius Rhodius. In Berenice Theocritus Leucum piscē Sacrū
dicit. At in Galathea Callimachus Chrysophryn. Cæteg in hac sacri piscis metione, succur-
rit, restituanus Auli Gelli codicē ex secūdo noctiū Atticarum, Vbi de aspirationis rōne dis-
ferēs. Atq̄ inqt, id uidēt' fecisse studio, & exēplo linguæ atticę satis notū est, Atticos *ἰχθύν*
ἱερὸν. i. piscē pauperē, multa itidē alia, citra morē gētium grēcicę cæterarum, inspirātis primā
literā dixisse. Ego malim hac parte *ἰχθύν ἱερὸν*. i. piscē sacrum legere, ex iis quæ adnotauimus
hactenus, nam nequis inde diuersum aucupetur argumētum, tralatio illa nihili prorsum fa-
cienda est, neque ex Gellii officina est, Sicuti neque item aliæ. Additam uero sacri piscis ap-
pellationi statilem potissimum coniecto. Vt uocis firmitate, ac robore ipsam rei exprime-
rent excellentiam, quando & inde sacri adiectio facta est, ut præmonuimus ex nonnullis
sententia,

sententia, sic & Anchoram dicebant sacram, ut præcellentē, peropportuna q̃. cuius est mē-
tio frequens Luciano. Piscis sacri meminit Eustathius, ubi ait, annotatum grammati-
cis, hieræa corrivere primam, at cū dicimus *ἱερὸν ἰχθύν* produci. Aut si ad stomachum Lynce-
is minus hoc facit, Suppungendo disparate Legas, *ἰχθύν, ἱερὸν*. Vt duorum exempla nomi-
num apposita intelligamus, Quæ a Græcis aliis p̃silem admittentia, apud atticos crassio-
rem agnoscant notam. Ius autem ex Carmine homericō notissimum. Est sententia
quoq; tertia, quæ & aridet amplius, ut Venior, cōgruentior q̃, Vt legamus *ἰχθυήρον*, & fla-
tilem recipiat. Cui ante q̃ posita inspirant fere Græci. Signat autem id uerbum piscari-
um, nam & Aristophanes *πανκλήντος τὸς ἰχθυήρας*, idest Scutellas appellat piscarias. Consi-
militer *πῶς* Spiritum admittit inter *α* & *ω*. De quo more mentio est Athenæo quoq;. Il-
la uero Gellii uerba, Inspirantis primæ literæ, non ad Atticos refero, Sed ad Græciā po-
tis, Quæ dictionū iniitiis aspirare consuevit, mediis rarenter, proinde aspiratio dicitur ab il-
lis *φίλαργος*. De Sacro autem offe in hominis ratione dicta a nobis plura sunt. Illud adii-
ciam nunc, Est qui coniectent, non tam de magnitudine fluxisse nuncupationem, quam
quod Diis offerri solet. Ex quo & Menæder, *οἱ δὲ τὴν ὀσπρὺν ἔκταν θύγοντες*. Quod de mor-
bo sacro attulimus, nil est, quod disflutantes miremur sententias. Quando nec desunt, qui
appellatione eiusmodi sacrum intelligant ignem. Heraclitus uero Arrogantiam sacrum nū-
cupauit morbum, Vel quia præstantissimus quisq; ea imprimis peste implicetur, Vel q̃ ul-
tima rerum linea, mors asserre medelam ualeat. Sacra uia Athenis idest *ἱερὰ ὁδός*, cuius in
Apologia meminit Isæus. Vt Pausaniā præteam, Erat, ut inquit Harpocratio, qua Mystæ
pergebant Athenis Eleusina. Polemo integrum concinnarat librum de Via sacra, Cuius est
Cratinus mentionem habet. Romæ item Sacra fuit Via, ut Liuius quoq; notatum reliquit,
Caput eius erat a Serenīæ sacello, ducebat q̃ in arcem. Sacra quoque mēsisbus ea illuc fe-
rebantur, per q̃ eam Angures ex arce profecti solebant inaugurare. Pomp. tamē Festus im-
mo sacram dici putauit, quod in ea ictum sœdus sit inter Romulū, & Tatīū, Quod & Dio-
nysius fere comprobat. Sacra quidem dixit Homerus Theben. Sed nec ea magis, q̃ Ciuitas
qualibet appofito eiusmodi ualet ornari, quod intus qui sunt, custodiat, quæ res cense-
ri di-
uina debet. proinde Homerus Eos, qui noctu excubūt in castris, *ἱερὸν πῆλος φυλάκων* nuncu-
pat, & alibi sacros dicit muros. Sic & in Odyssæa Sacram dici Troiæ ciuitatē adnotauimus,
& sacra terrā apud Sophoclē. *ἰ. γὰν ἱερὰν*, Quin & Sacrilegi loco cense-
re, qui struendæ cau-
sa domus, Ciuitatis mœnia sit demolitus. Sacrum diem positū apud græcos legimus p̃ par-
te ea, quæ a matutino tempore porrigitur ad meridiem, quo tempore Diis caelestibus rem
diuinam obire, uetustissimi moris fuit. Manibus operabantur, Sole iā uergente in occasum.
Sacram Tiresmē Demosthenes philippica nuncupat quarta, cum ait, *καὶ τὴν ἱερὰν ὁρὰν τῆς
χώρας ὡς τοῦ ἔχοντος*. Glossographi Paralum intelligunt. Lego Sacras triremes pluribus
distinctas cognominibus. Paralon. Salaminiam. Antigonida. Demetriadem. mittebantur
ad Imperatores hæ, & ad id genus usus ceteros. Ceterū quia scribit Thucydides, Ad Alci-
biadē missam ab Atheniensibus Salaminiam, Videt̃ nauis hæc solita ducere, qui accenserē-
tur ad iudicium. Paralus autē Sacris destinabat̃, de qua forte intellexit et̃ Plato in Phedonis
principio. Vtranc̃ harū & bello nauali paccommodā significat Thucydides idē, Libro ter-
tio. A salaminīū facete nūcupat in Batrachis Aristophanes *ἀσθαλάττων*. i. maris Imperitū,
uel a' nauis hæc, uel a' prælio circa Salaminē gesto. Sed & Tiresmē sacra Smyrnæi mense no-
uēbri mittebant̃ *εἰς ἄγωνα*, ut in Polemone Philostratus inquit. Eam Dionysii Sacerdos sol-
uentem dirigebat, gubernatoris uice. Sacra quoq; bellū reperiis in ueteribus memoriis, &
apud Eustathiū in secūdum Iliados thapsodiā. Id uero nō dicē, q̃a magnū, uel execrabile,
ut Impolitiore fortasse alig, & uetustatis infrequētes cēfuerint, Sed quia pro delphico ge-
sūm oraculo a Lacedæmoniis aduersum Phocenses est, q̃ id sibi uēdicare satagebant, Athe-
nienſibus quoq; ad partes uocatis. Meminit historia prima Thucydides *λακεδαιμόνιοι
δὲ μετὰ ταῦτα τὸν ἱερὸν καλέμαυν πόλεμον ἐστράδουσιν καὶ κρατήσαντες τῷ οὐ φιλοφεί-
σας, πορεύσαντες δὲ λαφύς*. Eius uero belli quæ fuerit origo, docebit quinto Politicorum Ari-
stoteles. Gesserant tamen Athenienses iidem alterum prius bellum, quod & ipsūm Sa-
cri cognomento est insignitum, contra Boeotios pro Phocensibus. Quibus illi Oraculi
ius auferre nitentur. Vnde & *πόλεμος φονικὸς* dicebatur, ut in Messeniæciis rebus Pau-

sanias scribit. Historiam uero sacri belli qui nosse plenius cupit, Plethone adeat. Is enim hystoriarum secundo id explicat copiose, meminit & in Libro declaris mulieribus Plutarchus. Sed enim quia non semel aduocationem nobis praestitit Thucydides. Quid est, quod Conditor nobilissimus Terram quandam uocat sacram, & Aoriston libri primi fine? Obseruauimus ex Graeco penu, Terram inter Megara, & Athenas antiquis dictam fuisse Sacram, quod Deabus, quas Eleusinas uocabant, foret dicata, quam etiam, quod inculca profus iaceret, ἀόριστον appellat Historicos, Vt quae nullis foret distincta collimitis, ἀόριστος. n. est μη ἔχουσα ὄρους, μη δὲ ἀπειρομένη, ἢ γὰρ ἀπειρομένη ὄρους ἔχει, ἄπερος μερισμένη, hoc est, Aoristus uocatur terminos non habens, nec fata. Quae enim feritur, limites agnoscit suos, ut quae confusanea non sit, Sed partiliter distributa. Sacerdos uero dicitur quidem graece Hierus, id est ἱερός, ut apud Homerum χυρὸς ἱερός ἀπὸ Μανος. Sed & eonome intelligitur quandoque is, qui extorum inspectione futura uaticinatur, ut apud eundem, ἀλλ' ἄρα δὴ τινα μάντιν δεύομεν, ἢ ἱερεῖα. Sacra uero decreta cum dici audis, Amphictyonica intellige. Nam & sacri confessum non temere dici alium obseruauimus, quod Amphictyonum, de quibus Strabo multa. Quonia uero de Sacris diu iam commemorauimus, non transiliamus Scitu, ac obseruatione dignum, Eisdem initiatos sacris scite admodum, atque concinne dici consueisse. Qui unanimiter, & conspiranter ad scopum nituntur eundem, ac umbilicum. apertius hoc fiet, Si T. Liuii uerba subiecero ex XXII. Condita Urbis. Nam Plebeios inquit, nobiles iam eisdem initiatos sacris esse, & contemnere plebem, ex quo contemni desierint a Patribus, coepisse. Illos sacra, praeter id, quod astruximus, etiam dici creditur ob sacrificiorum frequentiam. Arguere to esse possunt festa quoque inibi celebrata olim, Ilicia. i. πα ἱ λικια. Ex calamitati uero crebrius tate profluxit religionis nexus, dictante prouerbio ἀεὶ λίγ' ἡμεῖς, Illo adfunt semper mala.

¶ Helenes, & Eriphyles Segmenta dominis fuisse exitalia, perinde ac Equus fuerit Seianus. Caput XIII

Elphici oraculi nobilitatem in terra Cræcia nemo non nouit, opulentissimum id erat, quando illuc confertim a Regibus & populis praepotentibus congeriebantur dona, unde Delphici Thesauri Auctoribus celebrati. Latere aureos d centum & uiginti a Cræso dicatos ibidem uisitari solitos, scribit Plethon. Sed & Antiquae nobilitatis foeminas Helenam atque Eriphylem pretiosa Segmenta eidem affixisse templo, compertum habemus, siue Alcmaeon fuerit, ac Menelaus, si cuti auctor Athenæus est. Quae quia sacrilegas admoventibus manus, aut omnino ausis gestare pessimum peperere exitium, Prouerbi sibi locum uendicant, non secus ac Tolofanum aurum, itemque Seianus Equus apud Gellium. Historia uero ita habet, sicuti nos perdocet Plethon. Bello sacro Delphica pecunia, & quicquid ibi pretiosius erat, magna parte cessit in praedam. Inter reliqua uero ipsa haec, de quibus diximus, Segmenta, Quae duorum ex Phocensibus Ducum, Qui id bellum gerebant, Vxores, ut est muliebre ingenium, auide oblata arripere, protinusque collo, circundedere, ut ipsis tum est uisum, ornamenta praefignia, Vt mox docuit euentus, interitum exitialem. Ea siquidem, Cui Helenes monile obuenit, turpiter praestituto Corpore, pudicitiae iactura, & famae dispendio, quae bene sentietibus uita quoque comparatur, penas facinorosae perpetrati luissetur. Alteram uero crudelior exceptit perniciēs, Nam furētis filii uerordia tectis iniecto igni, uiua exusta est, Plutarchus in Sermonede iis, Qui ferius a numine castigantur, Aristonem fuisse appellatum scribit, cui obtigerit Eriphyles ornamentum, Tyrannis contribuentibus. Itemque fuisse Oetæum, & Xenagogum. i. peregrini, mercenarii, quod militis ducem, Cuius deinde filius aduersus matrem indignatione concepta, domum succenderit, omnibus, qui intus agerent, incendio consumptis. Monilis a Vulcano Veneris delitiis concinnati, Hermione mox traditi, deinde Thebanis Reginis, quae omnes pessime interierint, & Postremo ad Eriphylem peruenierit, Thebaidos secundo fabellam concinit Papinius.

Ornatus Argia geris, dirumque monile,
Hermiones, longa est series, Sed nota malorum
Prosequar, unde nouis tam saeva potentia donis.

¶ De Auibus,

¶ De Auibus, quæ dicantur Scopes, obseruata quæpiam ex Græcorum monumentis.

Caput XVIII.

Copes inquit Plinius, nominantur ab Homero, Auium genus, harum satyr/cos motus, cum insident, pleriq; memoratos non facile conceperim mente. Neq; ipsæ iam aues nascuntur. Carmen Homeri, qd significat Plinius, Ody/sæ quinto sic habet.

σκάπες ἱρμύεστε, τανυγλωστότε κερῶναι.

Iactatum tamen Athenæus scribit, Auem hanc saltandi studio capi, nam & inde Saltatio/nis genus dicitur Scops. Duo esse genera inuenio, nam alii nuncupantur Scopes. Alii Ai/scopes. Sunt qui apud Homerum Copas legere malint, q Scopas, & Aristotelem sic núcu/passe. Comparere autem hos ppetuo, nec esse esui. At qui se Autumno diebus ostédút duo/bus, aut uno, in mensam uenire. Sunt ex Græcis, qui Scopas Bubones interpretéter. Sudas nocturnam esse Auem dicit. Alexander, sicuti Theocriti Interpres inquit, τὰς σκάπας σκί/pit, ἀκ ἐκ τῆς τοῦ σκάπης ἐννοῦ τῆς φωνῆς, quod est, Scopas esse uoce inamœna, insuauisq; propter/reaq; apud Homerum recte scribi σκάπας ἱρμύεστε. Hanc autem Callimachus scribit, uocē edere, perinde ac ἐκασκῶπας (scilicet), idest cauellantem, lacescentemq; unde & Aui esse factum nomen. Nisi ab Aue potius effingi uerbum malimus, quod certe comprobatur Athenæus. Ty/rannion uero esse Scopas pdidit Nycticoracas, dici q; tanq; σκάπας, ἐν σκάπῃ ἔχοντες τὴν ὄψιν, quod in tenebris utiq; canant. Scopas Theodorus Afiones interpretatur, sicut ἀεισκῶ/pας Sempersationes.

¶ Quid sint apud Græcos Scolia. Inibi adnotatur lapsus Interpretis Aristophanis.

Caput XV

Colia Græci interpretantur συμποσίων ἀσματῶν, idest Conuiuiales cantilenas, quarum meminerit Symposiacon tertio Didymus, Atq; item Horus. Sic ue/ro nuncupari Etymologici tradūt, quod, uinolenti iam καὶ σχολίως ἔχοντες τὰ αἰσθητήρια ἔλθουσιν, idest, tortuosis, hebetibusq; ac reuulsis sensibus ea concināt. Nonnulli ex aduerso fieri nomenclaturam coniectāt, siue per oblocutionem, quam dicunt ἀνύφρων, quod minus obliqua forent, aut tortuosa, quod Scolii uocabulū indicat, Sed facilia, Vt quæ in conuiuuiis canerentur. Id reprehendens Aristophanis Inter/pres in Vespis, Poetæ Comœdia, Quæ mali sint nominis, inquit, uerti quidem ad ἀνύφρο/ν, idest ad p̄superiorem appellationem, Sed non ediuerso. Hoc uero, quod græci homi/nus pace dictum uelim, nec probe traditum ab eo est, & liquido falsum deprehenditur. Siq; dem in Ipsi literis est, Holosteon dici herbam, quasi totam ossæam, cum tamen præmol/lis sit, ac omni prorsum duritia carens, de qua qui plura nosse cupit, adeat XXVII. nam/ralis hystoriæ Plinii. Et Hieronymus Parcas dici, quod nequaquam parcant, auctor est ad/dit Eumenidas appellari, quod non sint benignæ, nam & uulgo Ethiopas uocamus Argē teos, Verum Interpreti calculum adiecerint hæc. Scolia uero Meliti celebrantur ab Erudi/tis, Quæ Carica haberent aulemata hoc est intentiones flebiles. Tyrannion commentariū concinnauit de Scolio metro, Caio Cæsare rogante. Libuit pauca subscribere ex Timo/creontis Scolio, quod is in Plutum. i. Diuitiarum Deū effudit, exordio tali, ὅφρα δὲ τυφλὸς πλάττει ἐν γῇ, κατ' ἐν θαλάττῃ, κατ' ἐν ὑπέρῳ φρονέμεναι, ἀλλὰ πάρεστι νότιος ναῦν, ἢ ἀχέροντα, εἴς σὲ ζοῦ πάντ' ἀνθρώποις κινῶσι. i. Vtinam & Cæce Plute nec in terra, nec in mari, nec in continen/te apparuisses unquam, Sed Tartari perpetuus fuisses incola, & Acherontis. Ex te nāq; oīa hominibus mala. Scitu uero dignum est, ad Scolii huius imaginem cōpositum a Pericle in Megarenfes decretum, μετὰ τοῦ κατ' ἀρχαῖς, κατ' ἐκ θαλάττης, κατ' ἐκ ὑπέρῳ μετέχεν. Scoliorū me/minit Symposiacon primo Plutarchus. Sed & Admeti Scolion Athenis celebratum, in Le/xico Pausanias scribit. Id q; ab Alceo cōcinnatum, alios tradere, quosdam uero a Sappho. Fuisse q; etiam, q; Praxilla Sicyoniæ esse opus crederent. Eius uero Scolii initium erat hoc, ἂν μὴ τὸ λόγον δὲ ἐπὶ τοῖς μεθύουσιν, τὰς ἀγαθὰς οὐλίας. τῶν θειῶν δὲ ἀπὸ χεῖρας, γινώσκει, ὅτι θειῶν ὀλίγα χεῖρας. Admeti o Amice ratione percognita bonos, & generosos ama. Timidos autem missos fa/cias, sciens optime, Exigam esse timidorum gratiam. Respicit uero Scolion Alcestin gene/rolam mariti fata subeuntem, Admeti autem patrem obire prorsum recusantem.

CEmaculatur, exponitur q; Ciceronis locus in Epist. ad Fab. Gallum de Cepio.

Item cur ibidem Sardinia pestilens dicatur. Aquarioli qui sint.
de Salacone plura. Caput XVI.

Icero ad Fabium Gallum septimo familiarium Epistolarum scribens, Amo inquit, uoluntatem, Sed pauca de re, citius opinor, olim non omnibus dormio, Sic ego non omnibus mi Galle seruo. hæc Cicero. In cuius Loci enarratione Deus bone, in quæ delyramenta procurrant, qui locum mendosum, ne suspicantur quidem, nec omnino remotiorem uidentur odorati historiæ, quamuis a Grammaticis quadantenus illustratam. Igitur meo periculo, fremant licet nostrates Lyncei, Ciceronis studiosi sic legent, atq; interpretabuntur. Amo uoluntatem, Sed pauca dere. Cepius, opinor, olim non omnibus dormio, Sic ego non omnibus seruo. Senfus autem hic, Cepius inquit nisi memoria labor, olim dicebat, non omnibus dormio. Nam Pomp. Festus ad Verbum fere ita scribit. Nō omnibus dormio, natum uidet a Cepio quodam, Qui Pararchenon dictus est, quod dormiētem simularet, quo impunitus Vxor moecharetur. Cuius etiam Lucilius meminerit. Ad quem sensum illud satyricum interpretatur Grammatici, Doctus & ad calicem uigilanti stertere naso. In quo tamen loco sunt, qui Vigilantem nasum pro sonanti, & rhonchis obstrepero accipiant, nulla huius historiæ habita ratione. Quoniam in milite Plautus quoq; festiuit, & scite admodum ita scribat, An dormit Sceledrus intus? non naso quidem, nam eo magnum clamat. Legimus uero & in, Græco penu pertinentem ad hoc ipsum historiā. Quippe Mœcenatē conuiuius exceperat Cabas quidam, ut uidetur, ridicularius, procedente potu, ubi ex nutibus, renutibus q; in Vxorculæ amorem prolapsus uidit Mœcenatem, ad q; illum procliuius adlubescere, Caput, ceu dormiturus proclinauit. Accedente uero imprudentius Seruo, ac Vinum Sustollente, placi de infufurrauitis *κακώθυμον, ἃκ οἷδα, ὅτι μόνον κακῶθυμος εἶναι*. i. Infelix, an ignoras, q; a Soli Mœcenati dormio. Porro Aquariolos inuenio dici, qui Vxoris stupra æquo animo patiuntur. Apuleius in Magia, Hiscæ auditis, Exacerbatus Aquariolus iste Vxoris suæ, ita ira extulit, ita exarsit furore, ut in foeminam sanctissimam digna cubiculo suo diceret. Aquarioli autem Festo dicuntur mulierum impudicarum fordidi adscelæ. Aqualiculum uero de Vetre dici, indicat illud Hieronymi, Alius tumentis aqualiculo mortem parturit. Quod autem Tigellium Epistola eadem patria sua pestilētiorem dicit Cicero, Ad Sardiniam quidem referendum putant, Sed pestilentem intelligunt propter Salpugam formicæ genus uenenatum, & Sardoniā herbam. Ego ad aerem noxium referri oportere contendem, quod ut credam, facit L. Floxus, cum ait, Sardiniam pestilentem sortitus. Sed & Val. Martialis eleganti epigrammate hoc ipsum comprobatur aptissime.

Nullo fatalo loco possis excludere, Cum mors

Venerit, in medio tybure Sardinia est. Sed & Silius Italicus etiamnum apertius, ut hæsitasse iam pudeat.

Serpentum tellus pura, ac uiduata ueneno,
Sed tristis cælo, & multa uitiata palude.

Ad ea uero, quæ de Salacone dicuntur epistola eadem amplius sciendum, Salaconem fuisse Autolyçi Patrem, molliculum quendam, & delitiis diffluentem, propterea in Vespis Aristophanes, *συφρόντι θευσαλακωνίῳ*. Sed & in quadam epistola Menander ad Glyceram, *οἷσα γὰρ μετὰς σωθῆναι ἀδυνάτα, ἃς ὁ μὴ ἐλθὼντες μετὰ φῆας, καὶ σαλακωνίαν καλεῖται ἐπὶ θάλασσαν*, hoc est, consuetam mihi imbecillitatem nostri, Quam qui me minus amant, delitias uocant, & Salaconias. Aristoteles in Rhetoricis a delicato disparare Salaconem uidetur, nam Diuini mores exprimens, Eos esse ait Trypheros, idest delitiosos, & Salaconas. Et trypheros quidem ob delitias & felicitatis ostentationem, Salaconas autem & Solacos, quia insueuerint omnes circa id, quod amant, immorari, quod q; admirantur, ac putare eisdem cæteros affici, quibus ipsi. Quidam porro deflexum inde Verbum *σαλακωνίαν* exponunt *τὸν πρῶτον ἀίχρως κινῶν*, idest Sedem parum decore agitare, quod nos Ceuere dicimus. Id & *σωλοπρωκωπία* dicere Aristophanes uidetur, *σωλὸς* enim dicunt uitiosum, fluxum q;.

Insequentis

¶ Insequenti ad Gallum Epistolæ enarratio. Magistrum pro Dictatore inibi positum.
Caput XVII.

T quia in Ciceronis Epistolas peruenimus, in quibus pleræq; reconditam habent doctrinam, proinde q̄ illotis, quod dicitur, non adeunda pedibus, subtexemus insequentium Literarum obscuriora nonnulla, Quæ Delium requirere natatorem imperitiis forte uident, lucem q; pro uitili inferimus. Sed heus tu inquit, manum de tabula. Magister adest citius, quam putaramus. Desinamus inquit, Cæsarem laceßere, discriminis haud parū ingruit ab eo, qui præterq̄ fueramus opinati, Et præcinctura monere uidebatur, dictaturam arripuit. Vnus deniq; est omnia, is q; est sine prouocatione magistratus, nec usquam præsidii spes, nisi in cura parendi. Sum Veritus ne si libere, ac Catonis more mentem nostram regere perexerimus, in Catonium contrudamur, idest in euident præcipitemur exitum. Id ipsum scripserat ad Ciceronem Gallus, ut stilo parceret, nec Cæsarem irriterat. Hoc etenim illa uerba significant. Videris enim mihi uereri, ne si istum habuerimus, sic enim Legendum est, idest, Si Cæsarem profciderimus, & Epistolarum argumentum ab eo duxerimus, rideamus *χαλωπε σπερδόνον*, idest dum illum ridemus, ipsi peramus. Quod uero Magistrum pro Dictatore accipiamus, forte ridiculum Sciolis haud ita multa uersantibus uideatur. Cæterum scribit Seneca, Eum, quem modo Dictatorem dicimus, & in historiis ita nominari lectitamus, apud Antiquos Magistrum Populi uocatum, & id in Libris adnotatum auguralibus, præterea esse argumento, quod qui ab illo nominabatur, Magister Equitum erat, & dicebatur. Porro T. quoque Liuius Dictatorem refert moderatorem, atque magistrum Consulibus appositum. Sed de finibus item tertio Libro de Sapiente, Rectius inquit appellabitur Magister populi, is enim est, Dictator, quam Sylla, qui trium pestiferorum uitiorum, Luxuriæ, Auaritiæ, Crudelitatis magister fuit. Recte ergo Cicero ait, Sed heus tu, manum de tabula, magister adest. Quod eum habet Sensum, ne hoc quidem fortassis recte scribo, non esse distringendum Stilum in Cæsarem, nam si hoc fecisse, significarimus, Verendum esse, ne libertas nimia fraudi sit, acin mortem tradat. Siquidem Catonium pro inferis recte poni, ex Laberio comprobauit Gellius, nocturnum Atticarum Libro sexto decimo, etiam si inter fordida, obsoleta q; ac maculata, id esse uocabulum putat. Nec eo uerbo esset usus Orator, nisi de industria ex obscuritate iocum captasset. Quod uero est in Epistolæ calce, ita legendum est, Vrge igitur, nec transuersum unguem, quod aiunt, a Stilo, is enim est dicendi opifex, atque equidem aliquantum iam etiam notis assueto. Ego inquit, ad syntaxin, & compositionem totum me dedi, festino q; ita, ut mihi ipse otium ne gem, A Stilo. n. idest a scribendo, & de ingenii fertilitate quippiam promendo ne minimū quidem reuollor, quando assiduitas exercitationis dicendi copiam maximam parit. Confirmat Sententia hæc Ciceronis præcepto ex primo de Oratore, Caput autem est inquit, quod, ut uere dicam, minime facimus, est enim magni laboris, quem pleriq; fugimus, quam plurimum scribere, Stilus optimus, & præstantissimus dicendi effector, atq; Magister. Quæ omnia repetens Fabius Libro decimo. Vt laboris inquit, sic utilitatis etiam longe plurimū affert Stilus. Nec immerito M. Tullius hunc optimum effectorem, ac magistrum dicendi uocat. Cui sententiæ personam L. Crassi in disputationibus, quæ sunt de Oratore assignando, iudicium suum cum illius auctoritate coniunxit. Quod uero ad Cæsarem ista referunt Enarratores, plane ridiculum est. Illud uero, nec transuersum unguem, intellige, nec minimū quidem a scribendo recedo, sequestro q; ut ne unguis quidem, aut digyti latitudinem excedam, Frequentissima inter eruditos dicendi figura. Plautus in Aulularia, Si hercle tu ex isto loco digytum transuersum, aut unguem latum excesseris. Cicero in Epistolis ad Atticum, A recta confidentia transuersum unguem non oportet discedere. neque est a marmorariis facta tralatio. Sunt enim hæc uelut ægri Somnia. Cæterum de iis satis, super q;. Cum enim leuicula sint, & mediocri forsan uel ingenii, uel Doctrinæ, abunde studiis satisfactum poterat uideri, digyto ista monstrasse. Sunt grauiora multo in Epistolis familiaribus, Quæ aequalore obsita iacent. Ea nitore suo pro tempore conabimur restituere.

*Dictator dim magister
populi, notus est.*

¶ *Diætæ* notio multiplex. *Echinus* quid. *Diætæ*rum cognonima *Varia*. Itē quid *Zeta*. & *Zeteta*. Defenditur a *Calumnia* *Hermolaus*. *Sigma* quid, & unde. *St*, syllaba *Silēctii* nota, *Trigon*. Caput. XVIII.

d *Iætām* pro uiuendi modo, ac lege capi, cum alia multa indicio sunt, tum id, qđ auctore *Celfo*, *Diæterice* medicina inde est appellata, & *Medicorū Scho* lę uulgo regulam uictus *Diætām* uocant. Notio alioqui dictionis eius *Græcis* non una est, Siquidem dicitur ἡ οὐδ' ἐνδείκνυται μέγαν τροφὴν, id est diem singulorum alimentum, *Diarium* latine dici ualeat. *Diætā* item, *Iudicium*, ut τὴν τῶν ἐγκλημάτων διακρίνει πρὸς τὸν ἑκάστου ἀλλοις. Criminum digtam aliis permitte. Digteſe tamen ab iis differebant, qui dicebantur *Dicaſtæ*, hoc est *Iudices*. Nam arbitros quidā putant recte *Diætetas* appellari, de iis plura *Pollux* Libro VIII. Horum erat *Echinus*, nunc æneus, nunc & opere figlino, in quem testium dicta coniciebantur, quanquam & interna uentris eo dicuntur nomine, ut inquit *Eufstathius*. Sed & freni pars quædā uocatur *Echinus*, sicut quod *Circa* mentum est nuncupatur *Pfellium*, quod ori inferitur, *Chalinus*. Cuius medium est *Henium*, post in ambitu *Daſtylii*. *Echini*. *Triboli* quos mandit *Equus*. Sunt itē *Echini* circa manus carpum ornamenta, Sicut *Pericarpia*, & item *Pfellia*, ac *Bubalia*. Inuenio *Echinum* itē recte dici partem in *Capitulo* *Doricæ* Columnæ. *Craſtitudo* quippe eius trifariū distribuitur. Vna enim portio est *Plinthus* cum *Cymatio*. Altera *Echinus* cum *ānulis*. Tertia *hypotrachelio* contrahitur Columnæ. Sed redeo, unde sum digressus. Est & *Diætā* locus domi, ubi tantum uersamur, nullo negotio, aut usu. Alii *cœnationem* etiam eo nomine accipiunt, unde & *Diætarii* ministri dicantur *Diætæ* deferuientes. Ut apud *Iureconsultum* *Vlpianū* de fundo instructo, Quamuis sint & ea appellatione fures, Qui aliena cœnacula furadī gratia penetrant. *Diætis*, quod equidem scitu dignum arbitror, nomina uaria imponi a Veteribus solita, obseruauimus. Nam *Tranquillus* *Hermecum* appellatam fuisse Digtam pronuntiat in *Claudio*. *Alexander Rom. Imperator*, Ut auctor *Lampridius* est, in *Palatio* *Diætās* struxit nomine *Mammæas*, quas inquit, imperitum uulgus hodie ad *Mammam* uocat. *Lucullus*, *Plutarcho* tradente, *Diætām* habuit *Apollinis* cognomento celebratam. Vbi summo impendio parabantur *Conuiuia*. Inde illa eius *Vox* cantatissima, Cœnatur in *Apollinæ*. Sed enim & *Diætā* dicitur locus in quem arbitri conueniunt, Qui, ut notauimus, dicuntur *Diætæ*. Sicut *Zeta* dici ualeat locus, in quo *Zeteta* obseruantur. Erant enim eo nomine *Athenis* Magistratus quidam, ad quos referebantur, Qui reip. aliquid deberent, nec soluerent. Cæterum haud satis mirari ualeo doctissimorum quorundam institutum, Qui *Theonino* dente iuuentem in *Hermolaum Barbarum*, per quem barbaricas uiliginis sibi deter sit nobiliss. historia naturalis Conditor, *Zetæ* uocabulum petulanti cachino explodere pergunt, aucupantes nescio quid inditum, incitum qđ ex *Prisciano*. Proinde pro *Zeta*, & *Zetecula* Digtam, & *Diæteculam* reponere sibi permittunt. Sed rogo uos optimi Viri an excidit *Lampridium*, & *Apollinarem* *Sidonium*, & alios præterea eadem ufos uoce? Illorū recensere uerba non est *Consilium*, Sed rogo inquam, quid uos denique in nomine isto adeo exagitat? An quod *Zeta* est nomen literæ, nec aliud, ut *Veteranus* uester putat, significare creditur fere? *Missos* facio reliquos, tecum signa confero Vir doctissime, neqđ enim nati ad uenenasumus, neque hoc nomine uendibiliorem me facio, aut gloriolæ statum capto. *Zeta* inquit, litera est, ergo nil signat aliud? male colligis amice. An nō *Diætetem* recte a *Diætā* flecti conſideris? si inficiaris, uide quæſo, ne tui in te agminatim impetum *Græci* dent. Si annuis. Cur non rōne compari *Zetetem* a *Zeta* inclinari concedis? Si uocabulum forte nō agnoscis, Et reum peregrinitatis faciendum putas, lege quæſo *Iulium* *Pollucem*, Qui ueluti inquisitores quosdam ληντοὶς facit, quoniam τὰ λαμβάνοντα αὐτῶν, id est quæ latitaret, scrutabantur. Lege item *Sudam*. Sed condonamus ista. Audi alia. *Sigma* an non est litera? est. Signar ne aliud? Si heres ipse subiiciam. Lego non semel apud *Lampridium* *Sigma* pro *Diætā* positū, siue *Stibadio*, siue *Cœnatione*, unde suspicant? *Eruditi* *Legedū* apud *Martialē*. Accipe lunata scriptum testudine *Sigma*.

Oſto capit, ueniat quisquis amicus erit. Et alibi.
Septem *Sigma* capit, Sex sumus, adde *Lupum*.

Porro' unde

Porro unde nam coniectamus appellationem eam profluxisse? Erunt ex Politioribus, Qui a Græci elementi figura dici putent, nec forte ab umbilico aberrarint multum. Consimiliter & Zeta uideri potest appellata, Si quæ Hermolaus scribit, minus appetentiam ocilant, quæ tamen mihi summe probatur. Verum si de Zetetarum Loco sit mentio, a Polluce nõ reuellat, & ab inquirendi uocabulo produci Zetam fatebor, unde mox & Zetetes. Nisi q̃s cenationem quoq; ab huius imagine dici, suspicari malit. In fragmentis Cæcilii Minutiani Apuleii de Orthographia, nequid dissimulem, Dietam comperi etiam Ziætam dici. Sed dum ista commentaremur, etymon Sigmatis alterum subiit animus. Et pro ingenii capto Sigma dici posse uidebam ab eius Elementi titulo, Qui foribus superpositus foret, qua nota discubituris silentium indici uidebatur, Vt a Conuiuio surgentes, Siquid forte licentius oblocutus foret quispiam, uolentes obliuisceretur. Notissima est Plinii censoria querela ex quartodecimo naturalis historiæ, Alii inquit, mortifera loquuntur, rediturasq; per iugulũ uoces non cõtinent, quàm multis ita interemptis? Vulgoq; Veritas iam attributa uino est. Val. item Martialis odisse scribit memorem cõpotorẽ. Quod & Lucianus, Plut. q; in Symposiacis rettulere, *μολὸν* inquit, *μὴ μολὸν συμποτῆν*. Sed de tota re alibi sic. Accedent sine felle ioci, nec mane timenda

Libertas, & nil, quod tacuisse uelis.

De Prasino Conuiuia meus, Venetoq; loquatur,

Nec faciant quæquam pocula nostra reum.

S. uero literam habere Silentii notam, ne pluribus quidem probandum reor, Quando taciturnitate impetrare cupientes lingua sonum eiusmodi, uelut sibilum, affirmamus, Quæ & ab hoc ipso græce Sigma creditur appellata *σπῆρ τὸ σῆμα*. Veteres tamen Latini. s. & t. t. si mul agglutinantes effingebant St, syllabam, quæ sola, ut Verrius inquit, sine uocali compacta uidetur, qua & in Phormione Terentius situlus. Non is obsecro es, quem te semper dicunt? St, quid has metuis fores? Ianuis autem illicet, ut sic dixerim, inscriptiones appingis solitas, Ex Seneca uidemur obseruasse, cum ait, Vbi Audierint ista. Audient istic hortulos, & inscriptum hortulis, Hopes hic bene manebis. Quod si loca huiusmodi de posita, de q; si uera dici, plausibilis uidet, Siquidem in suo, cuiusq; luco, ac Fano est, sequi, quod amplius ariserit. Scire conuenit, Veteres in ædificando uaria figurarum scitamenta captasse. Quod ut non miremur, Trigon facit. Qui locus triquetrum. i. triangulo schemate strui consueuerat. In quo item Pilæ lusus exercebatur, inde quoq; trigonalis nuncupatæ. Iulius uero Pollux, Trigonum esse Dicafterium dicit, cum ait, Celebrata Dicafteria, Heliaæ, Trigonum, Cuius meminit Diarchus. Medium Parabystum, & maius Parabystum. Porro Trigoni mentionem faciens Grammaticus quidam, Trigonum inquit, dicafterium est, forte quia Schema te foret triangulari. In hæc diuertisse fertilitatis causa, nõ stomachabitur Lector candidus, Quippe in id omni incumbimus pede, ut nostra hæc, si aliud nõ sit, exucca, instructuosaq; & quod dicitur, Agrippa infœcundiora saltem non deprehendantur.

¶ Olearum species aliquot. Emblemata quid. Iudicium in Areopago primum. Tollitur ex Plinio obscuritas. Thalsia, Syncomisteria, Haloa, Thalos quid, & Thaloophori. Latantii grammatici Locus restituitur. Trophæa prima ex olea. Agrippæum quid. Cap. XI.

Grippum uero, nequis uerbi insolentia motus, Caput protinus scabat, Sudas syluestrem oleam apud Laconas ait significare. Eam Græcog; alii nunc Agtie læam uocant, nunc Cotinum, Et Gadiræ Insulam quoq; inde Cotinusam dici inuenimus, quod hinc arboribus abundet locus is, quæ rem Cosmographus docuit. Nam ciuitatum pleræq; ex causis huiusmodi cognometa traxere, Vt in Attica Myrrhinus a Myrtorum, quas Myrrhinas dicunt, frequentia. Rhamnus item a Rhamnis, Cerasus quoq; in Ponto eadem est ratione nuncupata. Si uero syluestri olæ do mestica inferatur, sient, quæ uocantur Cotinades. In quo obiter scitu dignum, Urbana omnia syluestribus insita dici Emblemata. Apud Vlpianum, digestis ad exhibendum, Emblemata phialæ omnino aliud est, meminit Plinius quoq;. Sacram oleam legimus appellari Moziam, nonnisi inde ducto, quod esset Palladi consecrata, ex qua oleum etiam daret uin-

centibus Panathenæa. Nam a cæde Morias dixere, quam Moron nuncupant, *perempto* Halirrhothio, quem necasset Mars, Neptuni filium, quod uim intulisset Alcippe, Vt scribit Pausanias, quam ex Agraulo Cecropis ipse filia sustulerat. Id q; in Areopago iudicium Capitis primum narratur peractum. Eius meminit historia prima Hellenicus. Id & Plinius significauit Libro septimo. Sed ut solet, breuitatis inuoluit tenebris. Insequentibus item temporibus ex materna cæde subiisse iudicium Orestem ferunt, absolutum q; Pallados ἀπαίσ excitaſſe arum. Dignum relatu, fuisse, in quibus Rei Accusatores uel conſiſſerent, ἀργέτοis lapides Vnum ὄβερος dicunt, ἀναδιδάσκον alterum, idest iniuriæ, Impudentiæ q; In propinquo sacellum erat Dearum, quas Athenienses ἀμνᾶς dicunt, Erinnyas Hefiodus in Theogonia. Quibus esse in Capite cum crinibus Dracones, Aeschylus commētus est princeps. Sunt Qui ita distinguūt, Vt priuatas Oleas dicamus Ελεᾶς, publicas uero Morias. σικκῶν idem cum Moria putant. Alii Moria stipitem σικκῶν dici uolunt, quod & finilius uero est, quia ita scribit Rhetor, ἑτέροι δὲ αὐτὴν ἐλάαι, ἑτέροι δὲ αὐτὴν σικκῶν προσαλαβῶν. Saci uero huius in Apologia commemorat Lyſias. Porro oleæ quædam Callistephanī dicebant, quod cum Suda scribit Aristophanis Interpres, Cuius ramis coronarentur in Olympia Victores, sicuti astipulatur Theocriti Interpres ὁ δὲ σικκῶν, non autem Cotino, idest Oleastro, ut qui dā interpretati sunt. Quanquā eius sententiæ est etiam Plinius necnon ex doctis item plebiq; Est enim proprii generis Callistephanos, de qua Aristoteles ita ad uerbum fere in Pantheo. Olea est inquit, uocatur Callistephanos, huius folia contrario modo se habent, quam in aliis, extra siquidem, non intus albet. Ramos mittit, ut Myrtus, ad Coronas peraccommodos. Eam in Olympia plantasse Hercules memoratur, unde Athletis dent Coronæ. Est apud Hiliſſum fluiuium Itadiis. f. circumuallata muro magna q; ptingentibus militata multa. Scribunt Græci, Herculis clauam fuisse ex Oleastro, quam apud Sardoniem is repperisset, Quinetiam depositam in Træzene apud Mercurii statuam, quem πολλύγοι uocant, progerminasse denuo, ac superfuisse tempeſtate sua oleastrum, prodit Pausanias. Sunt & apud Pollucem olearum genera hæc, Drypetes, Halmades, Nectrides, Cotinadas Trambelos uocant Pherecrates, dicebantur & Phauliæ. Quas uero nunc Thlaſtas nuncupant, Comici Pyrenas dicunt, Thlaſtas tamen etiam apud Aristophanem comperias ἐν νηοῖς. Thalos inquit Theocriti Interpres, apud antiquos dicebat omne germinans, Archilochus, ἔχουσα θαλόντ μοῖρ᾽ ἐνὶ στήθεσσι, & Homerus, θαλόντ δὲ ἴφροισι φρονίαν. Athenienses autē per exochen quendam de Olea dixere. Sunt & in Cepis Thali apud Agriculturaliōis Magistros, quo nomine stipites, folliculos q; intelligunt, quibus Semen continetur. Thalophoros dicebant, qui in Panathenæis oleæ ramos gestarent. Quod munus proprium erat Senum, & inde comicis Salibus nulli rei utiles, præterq; ferendis Thalīs, Thalophori item festiuiter nūcupati. Meminit eius moris Cratinus, nec tacuit Pherecrates. Dicæarchus in Panathenæico id munus etiam uetulas obuisse scribit. Thalyſia uero primitiæ dicebantur, quas subuectis iam fructibus ex agris, perſoluerent Diis, ut denuo uirescerent, progerminaret q; in campis omnia, quod uocant θάλλει, Eas Rhetorum pleriq; etiam Syncomiltēria a comportatis frugibus nūcuparunt. Agebatur item festum tempore eodem Cereri sacrum, & Dionysio, uti Pausaniæ testatum monumentis est, dicebatur Haloa, idest ἁλῶς, Vt putat Philochorus, quia tam in Areis præcipue moras ducant homines, quas dicunt ἁλῶς. Erat Panis quoque Thalyſius, qui ex nouis frugibus conficeretur primum. Sed ad institutum redeo. Quæ remanent, pressis Oliuius uocant Stemphyla. Sicut in uuis dicuntur Peripsymata. Sed uerborum sæpe proprietatis audacitate turbatur. In hac Olearum mentione succurrit, opem fere Laſtanticus grammatico in Librum Thebaidos duodecimum, super illis Poetæ uersiculis, Mite nemus circa, cultu q; inſigne uerendo, Vittatæ laurus, & supplicis arbor Oliuæ. Supplicis arbor Oliuæ, inquit, per quam pax petit supplicando, & in secundo diximus, hæc ab Atheniensibus Refionem dici, a Græcis autem reliquis Diriteron. Portenta uerborum plane sunt hæc, quæ si excitetur a Sedibus suis Laſtanticus, nec agnoscat, nec percipiat, Ipse ita emendo. Erefionem dici ab Atheniensibus, a Græcis autem reliquis Hiciteriam. Et. n. Erefione, idest εἰρησίῳν ramus Oleæ Lana implexus, arborum fructibus, quæ Acrodrya uocant, circumpendentibus, ante Ianuas ædium poni erat solitus in honore Apollinis. Eius historiam

historiam pluribus exequitur in Equitibus Aristophanis Interpres, & qui ab eo mutatur, alii plures. Hunc item ramum a supplicationis usu Hiceteriam uocabant, hinc in Plauto Aristophanes, Video in ara sedentem quempiam *κατηρίαν ἐξάρχου μετὰ τὸν προσέχον*, Hiceteriam tenentem cum puerulis. Scribit in Artibus Dionysius, in Oleæ laudibus illud mento recenseri, non modo quia sit Palladi sacra, Sed quod Veteribus ex ea constituebantur Trophæa, quodq; sit Victoriæ symbolum. Nam & Neptuno superato, hac primum Dea est coronata. Ad ea porro, quæ de Moris Oleis pauloante concinnauius, hoc item Idagine uaria ex Græcorum numerosiore sylua sum uenatus. Fuisse in Arce Oleas Athenis Palladi sacras, quæ dicerentur Moris. Ferunt autem Halirrhothium Neptuni filium eas adortum excidere, quoniam inuicta Olea, Vrbs Mineræ fuisse adiudicata. inter cædendum uero aberrasse, ac securim sibi inuicem impigisse, atq; inde decubuisse. Ex quo argumento adoptatum Oleis cognomentum. Vel quia quisquis Oleas possideret, portionem, quam *μέρος* uocant, Panathenæis inferret. Quando Ceramum Olei capiebant Victores. Agrippæum uero in Ceramico Theatrum, in Alexandro Sophista apud Philostratum, ad Agrippam arbitror attinere omnino nihil. Olearum proma. i. *πρώμα* legimus apud Lysiam, intelligunt Eruditi fructuum dilapsum, uel arboris casum.

¶ Nexorum status. Qui dicerentur Nexi, & qui Obæratī. Nestendi ratio. Interibi Iusti dies qui sint. De Atheniensium Sifachthea, & nouistabulis Caput XX.

Viapud Veteres romanos æs alienum fecisset. Idq; cumulatū usuris foret, abducebatur a Creditore, non in seruitium, ut sæpe, Sed in Ergastulum quoddammodo, & Carnificinam. Et quod grauius multo est abducebantur item filii, immo etiānum Nepotes, quod Dionysius scribit, & obscure significat Liuius. Siquid contradicerent, seruilitur euerberabantur, obstita erat squalore uestis, foedior Corporis habitus, pallore, ac macie perempti. Ad hæc fere proluxa barba, Capilli q; esserabant speciem oris, uix ut noscitantur in tāta deformitate. Hi sunt, quos in historia Nexos sæpe dici audimus. Nam qui conflasset quidem æs alienum, nec tamen a Creditoribus in uincula essent abducti, Obæratī modo dicebantur. Nesti uero dicebantur, qui Creditoribus traderentur. Liuius, Deinceps & qui ante nexi fuerant, Creditoribus tradebantur, & necebantur alii. Et alibi. Nexu uincti, soluti q; se undiq; in publicum proripiunt. Implorant Quiritium fidem. Cæterū peropportune opinor, ac putiliter fecerimus, si hac parte amplius temporum illorum mores fuerimus executi. Quando, ut uidetur, non in reponēdis modo officiis, Sed & in cæteris quoq; uitæ, ac negotiorum partibus, præsertim, quæ ad mutui rationem spectant, plurimi esse faciendam fidē, Veteres sanxere, proinde q; perfidio suo terguierant Debitori, ac sæpius fraude agenti, eludenti q; non mediocris irrogata poena. Exigendæ igitur mutuatitiæ pecuniæ hæc ferme inibatur ratio. Confessi, ac debiti iudicatis triginta dies dabantur, conquirendæ pecuniæ causa, quam dissoluerent. Eos uero Dies Iustos appellare. Decemuiris collibuit, uelut Iustitium quoddam idest iuris inter eos interpositionem quandam, & cessationem, Sicuti Gellius eleganter interpretatur. Quanquam & in ratione belli Iusti dies dicebantur continui triginta, quibus exercitus imperato, uexillū rufi coloris in arce ponebatur, quod Festus, & Macrobius adnotarunt. Deinde, nisi dissoluerent, ad Prætorem trahebantur, & ab eo, quibus erant iudicati, addicebantur. Neruo quoq; aut compedibus uinciebantur. Hæc enim ferme uerba legis erant. Aeris confessi, rebus q; iure iudicatis XXX. dies Iusti sunt. post deinde manus iniectio esto. in ius ducito. ni iudicatum facit, secum ducito. uincito aut neruo, aut compedibus, quindecim pondo. nō minore, aut, si uolet, maiore uincito. Si uolet, suo uiuito. ni suo uiuito. Qui eo uinctum habebit, libras farris in dies dato. Si uolet, plus dato. Erat autem interea ius paciscendi. Ac nisi pacti forent, habebantur in uinculis dies sexaginta. Inter eos dies trinis nundinis continuis ad Prætorem in comitium producebantur, quantæq; pecuniæ iudicati forent, pronuntiabatur. tertius autem nundinis capite poenas dabant, aut trans Tyberim peregre uenium ibāt. Id porro horrendum, & ab omni prorsum humanitate, & Romanorum mitiore ingenio sequestratum. Quod & Septimius Florēs memorat in Apologetico, Etenim si plures for-

Napi
Obæratī

Exigendæ mutuatitiæ
pecuniæ modus
iustitiam
iusti dies
iustitium

rent, quibus reus esset iudicatus. secare, si uellent, atq; partiri corpus additi sibi hominis permittebantur. Ipsa legis uerba censui apponenda. Tertiis inquit, nundinis partis secanto, si plus, minus' ue secuerint, sine fraude esto. Ex hac uero alieni æris ratione, quo persæpe in opes adobrucebantur, usura multiplici omnia arrodente, ac uelut tæbe pestifera ad corpus item correpente, nascebantur quandoq; Nouarum tabularum decreta per summam, in exu perabilem q; necessitatem, ac Diomedeam quodammodo, ut dicitur, expressa Patribus. Ea proinde M. Tullius labefactionem fundamentorum Reip. uocat. Cum pecunia creditæ obæratîs condonantur, & nouæ mox cooriuntur Tabulæ, quibus nomina contineantur noua. Et alibi Cicero, Tabulæ nouæ quid habent argumenti, nisi ut tu emas mea pecunia fundum, cum tu habeas, ego non habeam pecuniam? Et Seneca appellat rem perniciosissimā beneficiorum nouas tabulas. Fit item in Epistolis ad Atticum mentio rei huius. Luceius inquit, M. Fabii queritur apud me per literas, summum esse periculum, ne culpa Senatus his decretis res ad tabulas nouas perueniat. Ridicula est Grāmaticorum Vanitas, apud Sallustium Tabulas nouas pro picturis accipitum, quo nil absurdius nec dici, nec fingi potest. Cæterum haud quamquam dissimulandum, Ciuitates maximas quandoq; hoc æris alieni laxamentum, ac remissionem non usquequaq; horruisse. Athenienses Solone statuerunt, hoc ipsum admisisse. Sciunt paulo Eruditiores. Legem q; qua statutum id est, dictam Sifachtheam, hoc est, *οὐκ ἔστιν ἔκδοσις*, quod significat, illius lingue uocabulo oneris leuationem. Nā Sifachtheam sunt, qui cribrum interpretentur, quo in frumentis uacantia fecernuntur. *παρα τὸ σῆμα*, quod est concutio, ut Chæroboscus. Sed eam legem ad Aegyptiorum imitationē Diodorus institutam scribit apud quos sancitum erat, Ut eorum corpora, Qui Ciuitatibus bellico usu additi forent, a Creditorum uiolentia libera essent. In bona tantum illi ius haberent. Eodem inquit, modo sanxit Solon, ne ob usuras Corpora Ciuium nederentur. plurimi enim per summam inopiam fœneratoribus, inquit Laertius, corpora sua exponebant, ac super his fœnerabantur. Sifachthea hæc Chreocopia item dicitur, quasi debitorum abscisso. Ex quo Solonis amici quidam Chreocopiæ ex debiti retentione sunt appellati. Cū enim ii Solonem mentem percepissent, præoccupantes multas pecunias fœnori acciperent, agrum q; ex iis maximum astute comparauerunt. Ex quo & Solon nō minima est aspersus infamia, uelut iniuriæ particeps. Mox tamen tanquam eo nomine diis gratias agerent, institutum sacrificium Sifachtheam item appellarunt.

¶ Tabulæ, & Codices accepti & Expensi. Aduersaria quæ sint. Iuuenalis locus declaratur. A pocha quid, & Antipocha. Item de Nexis. Cic. locus explicatur. Prytanæa, siue Sportulæ quid. Caput XXI.

Abulas, de quibus paulo ante facta a nobis mētio est, Cicero pro Roscio Commodo accepti, & expensi appellatione distinguit, Si tabulas inquit, C. Fannius accepti, & expensi profert suas in suam rem suo arbitratu conscriptas, quo minus secūdum illas iudicetis, non recuso. Apud eundem, atque adeo eo dem loco Codex accepti, & expensi nominatur. Sed id aduertendum amplius, Quæ apud eundem Ciceronem dicantur Aduersaria. Hæc uero non aliud fere uident, q̃ Libelli, in quibus negotiantes per singulos dies scribimus, quod damus, uel accipimus, relatu postea in Codices accepti, expensi q; aut in tabulas. Significat hoc Ciceronis uerba. Nimium cito ait, me indagare de tabulis, Non habere se hoc nomē in codice accepti, & expensi relatum, confitetur. Sed in aduersariis patere pretendit usque eo ne te diligis, & magnifice circumspicis, ut pecuniam non ex tuis tabulis, Sed aduersariis petas? Aduersaria dici arbitror, quod aduersa parte etiā scriptis implerentur, & per transferium quoq; nam negligenter admodum conficiebantur, quia debebantur statim. Etenim menstrua erant. Tabulæ uero æternæ, Aduersaria deniq; parui temporis memoriam. Tabulæ perpetuæ existimationis fidem, & religionem amplectebantur. Hæc sunt deiecta. Illæ in ordinem consecræ. In iudicium Aduersaria protulit nemo, Codicem protulit, Tabulas recitauit. Aduersaria huiusmodi a Satyro nobili significata intelligo, Versu illo, Et Longi relegit trāsuerfa diurni. Quod Interpretes nō uiderunt. Morem hūc ex transferio quandoq; subnotadi in Epistolis etiam seruatum

feruatam Cicero Ad Atticum Libro quinto præmonſtrat. Nunc uero inquit, uenio ad tráſuerſum illum Epistolæ tuæ uerſiculum, in quo me admones de ſoxore, quæ res ſe ſic habet. Aduerſaria ſerè ac Calendaria idem accipimus, quando & iniis ſingularum menſium rationes referebantur, dicta ſic, quod ſingularum Calendarum nomina præſcriberentur, me minit Scæuola digeſtis de Statu liberis. Item Seneca, Calendarium uerſat, ſit ex Domino procurator. Calendario præpoſitum, inuenies apud Aphricanum Iureconſultum, Calendarium uero Sacrificium, quod Calendis obire, moris fuit, dici legimus in ueteribus memoriis. Sed & rônariū inuenias pro Libro, in quo uel tractatū, uel geſtarū rē rōnes cōprehēdant, ex quo & apud Marcellinum Rônarius apparitor, Qui rônariū pſicit, ac rōnibus præeſt, Quē Rōcinatorem nuncupauit Columella. Rationibus inferre apud latine, ac ex formula loquētes, eſt in Rationario perſcribere, quid cui ſit erogatum. Dignum uero ſcitu, eſſe in hoc itē uſu, quas uocat Apochas, quæ ſunt, ut iis probetur ſolutio, fatente creditore, ſibi ſatiſfactum. Ideo q̄ debitori traduntur, Interſtitium ſit tamen, Vt ſcribit Vlpianus, inter Acceptilationem, & Apocham, quoniam Acceptilatione omni modo liberatio contingit, etiam ſi non ſit perſoluta pecunia. Apocha uero non alias, ni ea ſit erogata. Antapochā ſunt qui chirographum interpretentur, quod Creditori conficit Debitor, ſatendo a ſe quid ſit perſolutum. Antapocham intelligunt alii, Chirographum, quo ſe obligat aliquis, ac ſe debere fateatur. Apocham Græci ἀποχὴ dicunt, quo nomine quandoq̄ ſignificatur Receptio. Quod uero ad Nexos item attinet, Inuenio, obligationem omnem apud Veteres, quæcūq̄ per as & Libram fieret, Nexum fuiſſe nuncupatam. Id q̄ neſci ſolitus dici, quod eo modo obligaretur. Innuit hoc & in topicis M. Tullius, ubi ait, Abalienatio eſt eius rei, quæ mancipi eſt, aut traditio alteri nexu, aut in iure ceſſio. Nexus inquit Boetius, eſt quædam iuris ſollemnitas, quæ fiebat eo modo, quo in institutionibus Caius exponit. Ad hoc ipſum reſpicit Ciceronis illud de Oratore Libro primo, Nexorum iura in Cauſis uerſantur Centumuiralibus. In cuius tamen Locī enaratione mira proferri delyramenta, Sciunt, qui huiuſcemodi elegantiarum non ſunt omnino imperiti. Nexum quoq̄ as uocat pecunia, quæ per nexum obligatur. Dicitur et Laqueus nexilis Apuleio. Sed & Nexilis item ueſtis, Cuius ſuit uſus ante textiliū inuentionem, ut apud Lucretium non Somniculoſus obſeruabit Lector. Nexilis ante fuit Veſtis, quàm textile tegmen.

Cæterum doctioribus hæc forte operæ uidebuntur leuioris, proinde ne γὰρ ἐπεὶ, i. eſt ter ræ interanea ſtudioſius uidear conſectari, ſtilum reprimam, illud modo adieciſſe contētus, Pecuniam apud Græcos ab Ἀτόρε, ac Reo conſtituendi gratia Iudicii contributam, depoſitam q̄, Prytanea nuncupari, Quæ a Romanis Sportulæ ſignatur nomine. Cæterum, qui ſuccubiſſet, omnia reſolvebat, Ea uero in publicum cedebant, aut Iudicum mercedem, ex quo & ipſas iuris dicundi Stationes Theſes quandoq̄ appellatas, legimus. Prytaneorū meminuit Iſocrates ad Callimachum.

Explicatur Quintilianus de Oris multiplici uitio. Anaſtomofis quid. De Bato. & Batologia. De Ouidio ſcitu digna. Item de Chærephonte. Et Eretrienſibus, ac Alciabiade. Fringultire quid. Caput XXXII.

Imprimis, inquit Oratoriarū institutionum primo Quintilianus, Vitia, ſiqua ſunt, Oris emendet, ut expreſſa ſint uerba, ut ſuis quæq̄ literæ ſonis enuntietur. Quarūdam enim exilitate, uel pinguitudine nimia laboramus. quæſdam, uelut aciores, parum efficitur, & aliis non diſſimilibus, ſed quaſi hebetioribus permutamus. Quippe ε, literæ, qua Demotheſes quoque laborauit, Lambda ſuccedit. hæc Fabius. Scimus uero duo eſſe imprimis Oris uitia, quorū altero peccantes, Iſchnotetas uocat alibi Fabius, cum gracilis eſt nimium, & tenuis literæ enuntiation, Alterum uitium Plateaſmum appellauit idem a uocis, ut opinor, pinguitudine. Quo modo qui loquitur, & Curioſus gutture utitur, λαρυγγίζων græce dicitur. meminit pro Cteſiphōte Demotheſes. Verum ut luculentior, expreſſior q̄ fiat eminentiſſimi auctoris enarratio, ad Ariſtotelis uireta diuertendum, Abs quo lingua peccantium, turbide q̄, & adhæſe loquentium tres fieri ſpecies animaduerto, ἰχνοφωνός, ἰαυλός, καὶ ἡμίς, hoc eſt, Iſchno-

phonos. Traulos. Pfellus. Est utiq; Traulus, siue Blæsus, qui literam aliquam exprimere nō potest, eamq; non quantlibet, Sed certam. Pfellus siue Balbus, qui in enuntiando, literam præterit, aut syllabam. Ischnophonum sunt, qui latine dicant Hæsitantem. Vitium est inquit, *ὅτι τὸ μὴ λῶσαι τὸ πᾶν σιωπᾶσαι τὴν ἐπὶ τῶν συλλαβῶν πρὸς τὴν ἐπὶ τῶν, idest ex eo, quod cito syllabæ syllabam cōnectere minus possit. Quæ utiq; omnia ex imbecillitate proueniāt, neq; enim intelligentiæ sumministrare lingua potest. Cum uero quasi in recessu oris uox audir, Cœlostomia nuncupatur. Anastomosis autem ad præsens negotiū spēbat nihil, idest *ἀνὰ στόμα, Est autem eo uocabulo Medicis adaptio, Vt cum Venarum ora clauduntur. Sed a Diuerticulo fabulam repetamus. Remotis autem uititiis, emendata cum suauitate uo cum explanatio ὁρθόπειρα uocatur. Et quoniam cum Quintiliano nobis res est, ne id quidē amplius explicare grauemur, Quod ait, esse perfonos uitia oris, quæ scripto monstrari non possunt, Vt est Totacismus, & Lambdacismus. Scribit Diomedes, esse Totacismus, cū I, litera ultra iustum decorem enuntiatur. Idem & in Lambdacismo intelligit, cum L. sonoproferatur plenior. Inuenimus tamen aliter a Martino Libro qnto uitia hæc finiri. Esse quippe Metacismus, cum uerborum coniunctio M. literæ assiduitate colliditur, ut si dicas, Mammam ipsam amo, quasi meam animam. Lambdacismus uero, ubi L. plurimum dissonat, ut si dicas, Sol, & Luna lucent luce alba Lactea. Totacismus, uti si enūties, Iunio Iuno Iouis iure irascitur. Polyigma uero est, ubi S. Litera crebrius geminatur, Sosis in Solario foieas farciat suas. Inter eos, qui in memoriis ueteribus lingua fuisset præpedita mororant, Legimus & Batum, a quo Cyranas in Aphrica conditas serunt quem adeo fuisse ischnophonum tradunt, ut ab eo defluerit uerbum *ἰσχυρίζεσθαι*, quod in signe pnuntiandi signat impedimentum in iis, qui uocis uix sint compotes, nisi a sono malimum conformatum id, Vt *ἰσχυρίζεσθαι, τὸ πᾶν ὁρᾶν*, Vt uerius de Vitio sit homini enatum cognomētum. Quanquā est & Batus, siue Batis mollioris pisciculi delicatioris uel species unda Batidocopi appellati Ophophagi, & Gulones. Fuit & Poeta Batus ineptior, qui dñ Simulacra & Statuas uersibus, achymnis celebraret, mensum excedebat legitimum, eandemq; sæpè canticam cantilenam recinebat, Quod iterationis uitium, & nimietatis inde etiam Batologia nuncupatur. Quo & Ouidium laborasse, Seneca scribit. Propterea Montanum declamatorem, sententias suas repetendo corruptentem, dum non est cōtēntus unam rem semel bene dicere, Scaurus inter Oratores Ouidium uocare solebat. Qui & ipse nesciat, quod bene cessit, relinquere. Cum Polyxena esset adducta tumulo Achillis imolanda, Hecuba dixit, Cinis ipse Sepulti In genus hoc pugnat. Poterat esse contentus, adiecit Tumulo quoq; sensum hostem, neq; hoc contentus addidit item, Æacidae fecunda fui. Aiebat Scaurus nō minus magnam Vir tutem esse, scire desinere, quā scire dicere. Et quoniam de Ouidio agimus, aduertendum item, in quo ab eodem taxetur Seneca in naturalium questionum libris, Vbi Diluuii excutiē ratio. Illud inquit, Poetarum ingeniosissimus egregie pro magnitudine rei dixit. Oia Ponto sunt erat, decrant quoq; littora Ponto, nisi tantum impetum ingenii, & materiæ ad pueriles ineptias reduxisset. Nat Lupus inter Oues, fuluos uehit unda Leones. Non est res fatis sobria, lasciuire, deuorato orbe terrarum. Et nequis parum apte agglutinata hæc a nobis putet, Ad ea Quintilianum respexisse contenderim, dum Libro decimo, lasciuire in heroicis suis Ouidium scribit, & esse nimium ingenii sui amatorem. Simul quia frigida est, & puerilis in Scholis affectatio, ut ipse transitus efficiat aliquam utiq; sententiam, & huius uelut præstigia plausum petat, a quo non abstinet Poeta hic, quem tamen necessitas forte excusaret, res diuersissimas in speciem unius corporis colligentem. Illud obiter adnotarim, In Cæcili Minutiani Apulei fragmentis obseruatum, Annis septem in exilio consumptis functum esse fato Ouidium, Cal. Ian. qua die T. quoque Liuius decesserit. Structum item illi a Barbaris per multas lachrymas Tymbon ante Ianuam. Auētor Idem Minutianus est, Coruinum ab Ouidio appellatum fuisse Ibin ex Anis foeditate, cui uentrem rostro purgare inisicū sit, et hoc ex Callimachi imitatione. pulsum quoq; in exilium, quod Aug. incestum uidisset. Sed ut a diuerticulo redeam⁹ ad fabulam, Chærophontem lego Socratis per familiarē fuisse *ἰχθυόφωνον*, & quia simul nigricantis erat coloris, interfulso pallore, Nyctærida cognominatum, quæ uox nobis Vespertilionem indicat, atque item pyxinon, idest buxēū. Hic uero est Chærephon is, cui respondisse Pythiam serunt, *ὧπὸς σφοκλῆς, σφώπετος ἀνθρώπος, ἀνθρώπων δὲ πάντων σωκράτης***

των σωκράτης σωφροσύνης, idest Sapiens quidem Sophocles, Sapientior uero Euripides, At omnium sapientissimus Socrates. Eretrienſes porro inſeſſuntur apud Eruditos, quod Literarum, crebrius, aſperiusq; inculcarent, Sicuti in Alcibiade Lambdacifmus adnotari ſciamus. Hic eſt, de quo iactatum legitur, Alcibiades duos non tulerunt Athenæ, neq; item Lyſandros duos Sparta. Arius apud Catullum, mirifico uelut prurit, ſtiletum uocalibus, tum conſonantibus inſerebat, quod Poeta teſtatur epigramma nobile. Poſtremo Fringul-tire ex Apuleii doctrina præpedite eſt, ac obſcurius uerba enuntiare. Nam in Magia ſic ad-notauimus ſcriptum. Qui eloquentiæ patrocinium uulgo proſtitetur, etiã honeſta dictu ſor-dide blaterat, ſæpe in rebus nequaquam difficiliſſibus fringulit, uel omnino obmutefcit. Et iterum, Audiſti priuignum meum uix ſingulas ſyllabas fringulſcientem. A' fringilla uerbum deſlectit, putat Feſtus. Eius uero auis querula eſſe uidetur uox. Nam & Martialis ait. Nunc ſturnos inopes, fringillarumq; querelas Audit.

¶ Bambalio qui dicitur. Item quid Catapeplaſmenon, quid Apodos, Alcibiadis Bal-buties, Lamyri notiones. Blæſi qui dicantur, & Arguti. Caput XXIII.

Erum quia in linguæ uitia, ſtilo ducente, recidimus ante, quàm inde digredia-mur, ſummonere cū alia, tum illud quoq; non eſt uſum omnino incurioſum,
u Quod ex M. Tullii officina eſt. Nam iſt philippica tertia M. fundum neſcio quem, nullo numero, & proſus contemptibilem cognominatum ſcribit Bâ-balionem ab hæſitantia linguæ, & ſtupore cordis. Sed & Franciſcus Phile-phus Vir certe non poſtremæ literaturæ, Actum græce, tum latine perpolitus, Poggium his fere inſectatur. Audio tamen eſſe inquit, quosdã Hermaphroditos, qui & pueri ſint, & puellæ. Eosq; non ſolum ita gigni naturæ ſolertia, Sed etiam arte hominum. id qd' de Pog-gio Bambalione, ac de aliis nonnullis accepi. Appellationis uero ignominioſæ hinc proflu-xiſſe ratio uidetur, quoniam denſiorem mutarum in uerbis concurſum deſtantur græci p-pter eum, quem uocant iſti Pſelliſſimum, ut in meſo paracimeno εὐδυνα. Sic & in uerbo πύρματι ueriti Cacophoniam, ab uſu id tempus abdicarunt, quia βραβόων κόμπων effu-ciat, idest bombo perſimilem ſtridoris ſonum. In quem luſit facetiſſime Cantus βομβο-λοβομβοξ, idest Bombalobombax, unde factum Bambalioni nomen opinamur. Eſt & Lin-guæ uitium quoddam dictum Catapeplaſmenon, Cum ſimplicis uocis naturâ pleniori quo-dam ſono circumlinimus, Quoniam ſic appellatur Cantus tibiarius, quæ præclufus, quib⁹ clareſcunt, foraminibus, recto modo exitu grauiorem ſpiritum reddunt. Cæterum, quod ait Libro undecimo Fabius, quale nam eſt? Vox inquit, ultra uires urgenda non eſt, nam & ſuf-focata ſæpe, & maiore niſu minus clara eſt, & interim elifa in illum ſonum erūpit, Cui Græ-ci nomen ab immaturo Gallorum cantu dederunt. Interrogatus olim uir græce, latineq; ſci-entiſſimus Politanus, quæ nam foret ea uox apud græcos, reſpondit, ἀπωδὸν. Eſt enim inquit, Apodos uox etiam ea, quæ neq; choro, neq; ſidibus cōcordat. Sed hoc profeſto uix cohæret. Eſt enim, Apodos communis uox cantibus omnibus abſonis. Sic enim lego in Græcorum monumētis, ἀπωδὸν μέλος ἢ καὶ ἀρίστον, ἢ τῆς ὁδῆς ἀλάνηριον, hoc eſt, Apodon melos eſt, quod non placet, & a cantu eſt abiunctum, alienumq;. Veruntamen dicitur etiã Apodon ἢ κακὸν ἦχος, idest ſoni mali. Quiddam igitur necdū intelledū, & magis propriū uidetur Fabius innuere. Nā neq; Cloſmos ſatiſfacit omnino, quātvis ea ſit Gallinacea uox. Quam obrem amplius quærendum cenſeo. Illud uero Euripidis nequaquam prætereundū hic eſt, ſcribentis, quandam Alcibiadi in dicendo balbutiem fuiſſe, quæ uoci illius ſplendo-rem, & Sermoni gratiam afferre uidebatur. Ariſtophanes quoq; comica feſtiuitate ſic illū in comœdia balbutientem inducit, Celnis Theolum caput adulatoris habentem. Porro ſci-tum dignum & illud, Quibūdã non ex balbutie tantum, Sed etiam ex mordacitate quadã cognomenta eſſe facta, Sicuti Antigonum legimus appellatum Doſonem, Ptolemæum ue-ro Lamyrum. Eſt ſiquidem Lamyruſ loquax, & ſine ratione audax. Lamyrum quoq; mare appellari inuenimus, ueluti dicas, multum, & denſum. Lamyrum item facerum dicunt, & amœnum, unde illud, λαμυρεὶς θυμῶσι πυκνὰ γέλα. Sed & quæ ſtuporem quandam iniiciūt, Lamyra dicuntur, nam Propinationes Lamyras nuncupatas ſcimus. Cæterum quia Lucu-

bratione præcedenti Traulum interpretati latine sumus Blæsum, nequis argutor imperi-
tiæ forsan eo nomine coarguere nos tēter, Ceu nesciamus plane, quid Blæsus sit, Auctores
præterea habemus, Blæsum a' plerisq; paralyticum dici. Alii Blæsum accipiunt, cui in exte-
riora sunt obuerfa crura, & prorsum affimilantia. λ. literā, quo ex uitio Lambda dicta Etio-
nis Vxor, Cypseli Corinthii mater, dicitur q; Blæsus ἡ βεβλαμμένος ἡ ἴσιν πᾶν πολὺν. Rha-
bus autem denominatur, cui modo contrario se habent crura, intorsum uidelicet obuerfa,
de iis aliqua item apud Pollucem. Argutos intelligit Probus, qui prærapide, multumq; lo-
quantur.

¶ Balbutie ratio ex Galeni doctrina. Incontinentes lingua apud Hippocratem quæ sit. Itē
qui dicantur ab eodem Muti. Caput XXIII

Inrantur opinor, pleriq; unde nam pueniant euentus huiusmodi, miratus sum
aliquandiu & ipse, nec prius desii animo, ut iterum sic loquar, fluctuare, quam
multa hinc inde uersando, cum Galeni sacra introspicere adortus essem,
m Voti compos aliquo modo feri sum uisus. Quæ uero ex lectione id genus cō-
perta mihi, iam hinc promere pergā in hoc album. Sicuti inquit, λελλί-
ξῶσαι, idest balbutire, linguæ uitium est, non uocis, Sic & σαυλίξεν, Si non queat illas
articulate uoculas lingua, quæ per t, & r, literas effertur, enuntiare, q̄lis est ipsa hæc Trau-
losis, & affines aliæ, Trechi, Tribi, Trachy, Trochos, Trypheros, & id genus complures,
In eiusmodi quippe Lingua primoribus dentibus obfirmetur, & amplificetur, oportet. Si
uero infirmior est, connititur deterius, proindeq; t, & r, Literas nequit dearticulare. Sed in
t, & l, defectit. Cæterum usuuenire potest ipsum item hoc, quia sit aliquo modo breuior.
tunc enim non queant dentes primores concentu suo linguæ breuioris idum excipere, ac
struatur senem conformare. Verum hoc rarenter contingit. Illud frequentius, Vt hume-
tior, ac mollior lingua non libere in uerba prorumpat. Quæ temperatura pucis Balbutiē
inducit. Idq; parte ista contingit, quod & in Ambulandi usu, nam aut nullo pado ingrediū-
tur, aut tirante, & uacillante gradu, non plene absoluitur incessus integritas, Siquidē cru-
ra teneriora, molliora q; sunt, quo nomine obfirmari, conniti q; ualide nequeūt. Id ipsum &
adultioribus euenit quandoq; Vt si sermocinando laborauerint, balbutiant, uelut ii, qui ti-
biam diutile animauerint. Et quibus uires ex morbo sint debilitatæ. Sicut & quibusdā, qui-
bus lingua est uehementer excicata. Verum siccitas tanta nulli inesse potest, qui habitū fer-
uet naturalem, atq; ideo solius humiditatis immodicæ est casus in iis, qui natura balbutiūt,
id linguæ detrimentum, cum eius muscoli firmiter nequeant stabili. quod eis potest acci-
dere uel propter suam, uel propter neruorum imbecillitatem, quos uidelicet a Cerebro fu-
scipit. Quare & Ebrii aliquando balbutiunt, tum quia multa humiditate perfunditur Cere-
brum, tum etiam quia ab ipsius multitudine linguæ pergrauatur. Cōtingit igitur iis, q; sunt
balbi natura, alterum horum, aut Cerebrum habere humectum, uel linguam, uel utrunque.
Porro & illud non ignorandum, Incontinentem dici ab Hippocrate Linguam, quæ infir-
ma est, ita ut non possit integre uocem dearticulare. Aut immobilem, & omnino resolutā.
Ex eiusdem doctrina hoc quoq; excerptimus, Mutos quandoq; ab uno accidēte notissimum,
quæ est uocis interceptio, appellari eos, Qui nullum alium motum seruāt secundum ele-
ctionem, uel nihil omnino sentiunt. Iacent autem eodē modo, quo Apoplectici sine sensu
pariter, & motu. Hippocratis uerba id ipsum astruentia ex Sententiarum septimo subieci.
Quibus Cerebrum aliqua ex causa concussū fuerit, necesse est, statim mutos fieri.

¶ Vocabula plura ad Linguam pertinentia. Glossematicum qd, & Glossematarii. Dio
medes explicatur. Quintilianus suo restituitur nitiori. Scholia, Scholiastæ, Solenistæ. Lingua
lati tubuli. Caput XXV.

Inguam Græci uocant γλῶττα, Aglotton apud Aristophanem, loqui non
ualentem interpretantur, uelut Elinguem dicas. Sophocles tamen eo nomi-
ne Barbarum appellauit. Epiglottis, inq; Pollux, simplicis uocis est organū,
Lingua autem articulata. Siqui uero linguam habeant, nec loquantur tamē,
Epiglottidis

Epiglottidis uitio id putatur obuenire. Si uero perperam, ac difficulter loquatur, oblata lingua est. Turbinator linguae pars uocatur Proglottis. Caruncula uero, qua connectitur inferiori parti oris, nuncupatur Hypoglossis. Qua gustus potentia inest, Cephaline. Vtroque autem linguae sinus, & Cavitates Cheramos appellant. Quidam etiam Parasyra, Glossogalteras Comici lingua sibi uictum comparantes dicunt. In tibiis item Glotta est. γλωτταν τα πενήν dicere uidetur Eustathius fere uulgarem, uernaculam uel, ubi ait, ex iis cōfinit sibi τα πενήν γλωτταν Paramacheron, dixerat enim antea Paraxiphida signare Enchiridion. i. Gladioli, qui adiacet Ensi, unde etiam uel Homero interprete, nuncupatur Paraxiphis, quoniam παρ' ἐξί φρεος μέγα καλὸν αἰὲν ἄσπετο. Glottocomion uas est linguis recondendis peraccommodum. Glossocomion tamen pro loculis, & Marsupio apud Plutarchum obseruauimus. Sed et ligneam thecam reliquias aptam reponendis eodem dicunt nomine. Est et sua Calciamentis Glotta, ut apud Isæum Socraticum, Sed & Poeticas uoces Glottas dicebant, unde Aristophanes, πρὸς ταῦτα λέξον, ὁμήρου γλῶττες ἢ καλὸντα κάμμβος. Aristoteles in Libro de Poetica. Oē inquit, nomē aut proprium est, aut Glotta, aut Metaphora, Aut ornatus, aut factitium. Aut extensum, aut sublatum, aut permutatum. Et proprium quidem dico, quo utantur singuli. Glottam uero, quo ceteri, proinde liquet, posse idem nomen esse proprium, & glottā, uel non in eisdem. Quippe Syginon apud Cyprios proprium est, nobis autem est Glotta. Et mox paulo idem Aristoteles, Nomina inquit, dupla Dithyrambis praecipue congruere. Glottas autem Heroicis. Dionysius in artibus Thucydidem scribit, propriū in conscribenda historia characterem excogitasse, non pedestrem omnino, neque item metrum, Sed ex utriusque concinnatum. Ac in uerborum delectu tropicam, & glottematicam, ac praesam adfuisse dictionē pro cōmuni, consuetāque. Et mox, Glossematica inquit, Est praesca, ac obscuriora multis sunt fere ἀκριβής, καὶ ὁ περιλογισμός, καὶ ἡ περισπῆσις, & consimilia. Inde Glossographi nuncupati. Sicuti cōmeminit Eustathius, ubi ait, Hippotes. i. eques capitur quandoque ex Exule, ac profugo, ut Glossographi sentiunt. Hi uoces id genus obscuriores enarrant. Latini Glossularios, atque item Glossematarios dixere. Quo fit, ut Glossematicus Fulgēsius aduocetur a Grammaticis. Et Diomedes genera locutionum quinque facit. Rationale, Artificiale, Historicum. Glossematicum, Cōmune. Glossemata Quintilianus minus uisitas interpretatur uoces, in quibus Grammatici non postremam requirit diligentia, Nec me fallit, eū locum a quibusdam aliter & legi, & enarrari. Sed ipse Dionysii praecipue cōmunis, autoritate, ita reponendum censeo, quod & in plerisque Codicibus adnotatur. Sed & alibi primo Libro Quint. Posse a Puero interpretationem linguae secretioris. i. quas Graeci γλώσσας uocāt, dum aliud agitur, edisci, tradit. Hinc propagatum opinor, ut plerique etiam ex politioribus, Glossas pro interpretatione qualibet accipiant. Scholia item sunt interpretamenta, unde & Scholiastae inflectuntur, qui in eo scribendi genere exercentur, uulgo Postillatores dicitur, ab otio deflecti uidetur Vox. Nūcupatur idem uel Hypomnematis. Homericos Scholiastas Legisse apud Eustathium uidemus. Ex figura sunt eadem Solenistae. Sed ii sunt, qui Solenes (genus id Oistreorū est) uenantur, colliguntque. Nam Philoxenū quandam nuncupatum animaduertimus Solenistam, id est σωληνιστήν. Quod primo Solenotheras fuisse perfcatorque, mox Demagogus, postremo etiam Tyrannus. A lingua denique Lingulam dici, de flecti, non fere lateat, hinc, quod scitu dignum est, Lingulatos legimus tubulos ex parte altera, ut alius in alium inire, cōuenireque possint, Veluti Linguae praeferentes Schema.

¶ Ex Lingua propagari plerumque bona, saepe etiam mala. Silentii, & Sermonis praeparatio laus praecipua. Loquacitatis epodos. Heracliti factum scitu dignum. Item de Zenone. Piscitio cur abstinuerint Pythagorei. Ellopes unde. Caput XXVI.

Egyptiorum Regem periclitandi gratia, cuiusmodi foret in Pittaco prudentia, proditum memoriae est. Integri animalis Carnes ad eum transfusisse, perentem, secerneret inde, quod optimum censeret, rursumque quod pessimum. At is unani modo linguam eximens ad eum referri iussit symbolice innuens, atque opere, In ea Corporis portione ingentium saepe bonorum latere fomites, nec deesse tamen, si prodiga sit, & infrenis, maximarum cladum organum. Hinc apud

Euripidem Ino audaciæ astruit, Tenere se tacendi tempora, atq; item loquendi. Sed & qui generose, insigniterq; ac omnino regie imbuunt, tacere discit prius, mox uero loqui. Proinde Antigonus Regem ferunt, scitante filio ex eo, Quando conclamari ualæ iuberet, non aliud respondisse, quam Veritus ne es, solus canentem tubam ne audias? Ita qui Principatû reliquus erat, Secretum cõmittere nõ est ausus. Solum monuit, in procindû foret, ac tacitus expectaret Imperium. Idem fere et Metellus Senex, instante siquidem quopiã, et eius modi quid efflagitante, Si inquit, tunicam huius arcani consciam arbitrarer, cuestigio exutus concremarem. Equidem sicuti Monas, idest Vnitas suos minime limites egreditur, Sed omnino unum persequerat, manetq; unde & Monadi nomen inditum, Dyas uero. i. dualitas principium est differentiæ indefinitum, statim enim a se deficit, duplicatione in multitudinem abiens. Consimiliratione Sermo ab uno, primoq; non recedens Arcaneus est, ac dicitur. At si alteri communicetur, iam famæ ordinem subit. Nam Poetæ nobilis ἐπεὶ πρὸς οὐρανὸν. i. uerba esse dixit alata, uolantiaq;. Nauem quidem uentis abreptam anchoris infrenam ad rapiditatis heberandam uim. Sermo ex ore, uelut portu excurrens, Stationẽ nanq; ciscitur nullam, neq; ut Græci dicunt, ἀγκυροβόλῃ. i. anchoræ iactû. frustra succinueris Cõmunem futilium Locutorum ἐπὶ πᾶσιν, dum uerbis humidis, & lapsantibus defluunt, Hæc nemini dixeris. Sile, apud te sint ista. Sacris Silentii mysteriis initiari præstitit, ac altius cõtemplari, quanto maiore prosequamur admiratione, anpliusq; amemus, Sapientiores arbitratî, Verbis parentes, & ut Græci expressius dicunt, ἡσυχίας καὶ ἑραυλίας, q; hosei et frenes, quos raptari temere uideas, dum Sensuum effutunt inuolucra, & Verborum instrepunt uoluminibus, ac Vocum turba. At illorum præparcus, substrictusq; sermo Verbis est modicus, Sensu late sese fundit, & expatiatur, hosee admirans Plato ita laudat, Vt acerrimis esse iaculatoribus persimiles dicat, ἑλα καὶ πικρὰ καὶ σωεστὰ ἀμείβει φεγγαμένους, hac ratione Spartan suos Lycurgus a pueris Silentio insuescere cogebat, Hinc laus celeberrima, Sicuti ferrum attemperat Celtiberes, ubi in terram defoderint, ac redunt, terrestresq; absterferint, Ita & Laconicum sermonem nullis opertum corticibus, omnibusq;, quæ supfluant, resectis, eam habere temperaturam, ut rerum modo uim efficacius persequatur, ex primisq;. Adde quod Pythii Apollinis templo non Iliada, non Odyssæa, non Pindari prænas inscribere Amphictyones, Sed cognoscere te ipsum. Nihil nimis. Fidei iussio præstõ est nocumentum. An non & Apollo ipse in responsis affectator erat breuitatis? inde certe additum Loxiæ. i. obliq; cognomentum putant, quod loquacitatem, & uerborum colluuiõẽ tota ui reclinaret, magis, q; ex obscuritate. Immo uero & qui Symbolice, nullo profluum uocis usu, quæ res depolcat, enuntiat, præsigni laude prosequimur, & admiratione. Sicuti qd ab Heraclito quandoq; factitatum accepimus. Cum enim extensis eum precibus rogarent Ciues, Sententiam suam proferret de Concordia, inscendens eminentiorem locum. Aquæ frigidiæ calicem sibi protinus afferri iussit, in quem ubi farinæ aliquantulum inpersisset, permiscere amplius Glachone (Species herbæ est) cepit, moxq; hauriens, ne uerbo quidem factõ, inde se proripuit, prudentibus intelligendum relinquens. Si uilioribus ac obuiis acquiescerent, nec omnino gliscera, sumptusq; affectarent immodos, pacem habituros interfe, atq; concordiam. Silentii uero ex Zenonis dicto laus ite præclara est. Regios Legatos Athenis conuiuio exceperat quidam adhibitis etiamnum Philosophorum plerisq;. Cum autem, ut affloet multa hinc inde diceretur, Zeno interim tacitus singula obseruabat. Tum Legati festiuit subblandientes, atq; propinantes etiamnum, de te uero inquirunt, Regi quid enuntiare iubes? At is recte inquit, Senem a uobis perspectum Athenis, Qui inter pocula seruare silentium possit. Vnde est illud, Qui custodit os suum, custodit animam suam. Qui incofyderate loquitur, sentiet mala. Loquendi temeritatem nõ cordis modo peruigili cura, Sed & Dentium excubiis in ore collocatis circumscripsit natura, obsepsitq;. Laudi est facundia, inanis uerborum sonitus, nulla subiecta sententia, nec scientia, uitio non caretul maximo. nam ἀρχαῖον στόμαχος, idest oris effreni postremum infelicitas occupat. Anarcharis in Conuiuio apud Solonẽ consopitus ita decubuerat, Vt sinistra cõprimi pudenda uiderentur, Os autem dextra, quod freno ualentiore indigere linguam opinaretur, recte utiq; conieciãns. Quando non facile tot recensueris homines, Qui Venereorum intemperantia calamitates sibi contraxerint, Quor Ciuitates, Principatusq; arcanorum defolauit enuntiatio. Hinc a Sapientibus

Sapientibus coniectatum, dicendi quidem homines esse nobis magistros, Tacendi autem Deum nos habere præceptorem. Quando in sacris mysteriis q̄ fauere linguis iubemur. Pro inde Simonidis sententiæ firmiter in hærendum, quem dicere solitum accepimus, ὅτι λαλῶ/ *ἢ μὴ, πολλὰ μὲν μετένοος, σωπίσας δὲ δόξατε* .i. locutum esse penituit sæpe, tacuisse nunquam. Hinc & Pythagoricos Athenæus scribit, Animantes quidem reliquas attigisse, uerū moderate, quasdam etiam immolasse. Pisces autem nec gustasse omnino Echemythia. i. si lentii ratione. Quippe Silentium esse opinantur diuinum quiddā. Pisces uero prorsum sine uoce animaduertuntur, uel parcemia suffragante apud Lucianum, cæteros q̄. Quin eiisdē argumento rei Ellopos dicere pisces poetis mos irroboraui, ueluti Illopos, nam Ἰλλοποι prohiberi, exui q̄ signat, Ops uero significantiam habet uocis. Sunt uero Ellopes Theodo/ ro Accipenserēs.

¶ Pudicitiae commendatio. Patauinorum laus. De Cornelio Sacerdote Patauino.

Hyperoum quid.

Caput

XXVII

d Octissimi Viri sententiam esse, Hieronymus scribit, Pudicitiam imprimis eē retinendam, quoniam ea amissa, omnis ruat uirtus, & in ea decoris muliebris enitescat principatus. Hęc pauperem commendabilem facit, Diuitem extol lit, deformem redimit, exornat pulchram. Viros quidem cōsulatus illuſtrat, effert in æternum nomen Eloquentiæ claritas. Militaris gloria, & ex deuitis gentibus Arreptus triumphus parem quodammodo Deo facit. Multa porro sunt, quæ in geniorum fertilitati nobilitatem adoptent præſignent. Per propria mulieris Virtus Pudici tæ censeſtur. Hęc Lucretiam Bruto æquauit, nescias an etiam prætulerit, quoniam Brutus non poſſe feruitutem pati, a foemina commonitus edidicit. Hęc æquauit Corneliam Grac cho, hæc parem alteri Bruto Portiam fecit. Notior eſt Marito ſuo Tanquil. Hierophantas quoq̄ Athenienſium Cicutæ forbitione caſtrari ſolitos legimus. Et poſtquā ſurrecti in Pon tificum amplitudinem fuerant, Viros eſſe deſiſſe. At nullis cicutis Antiochus tertius Virū tamen agere nō ſuſtinuit. Qui conſpicatus Dianæ Sacerdotem forma præcellentem, conſe ſſim Epheso abiit, ne ſenſum illecebroſa uiolentia tranſuerſum raperet, quippia exprimis, quod caſtum minus, minus q̄ ſanctum foret. Ceterum inter Virtutis huiuſce claritates adeo præſignis, adeo q̄ gemmis, & omni auro pretioſioris, etiamſi in plerique enituit, Quas tamen Veteribus præferas, Patauinis, inuenias haud ſane multas. Caſtitas Loci, & Seueri tas tantum non incomparabilis abiit in prouerbiū etiā Antiquis. Quis enim non legit uel illud Val. Martialis ex XI. Epig.

*Myriatis in Par
Mulieribus com*

Tu quoq̄ nequitias noſtri, Luſus q̄ libelli

Vda puella leges, ſis patauina licet,

Quod ſiquis inuide nimium ſolers eſt, ac lepidiſſimo poetæ credendum minus opinat, Is quæſo Plinii Cæcilii ex primo Epistoſularum aſtipulationem audiat, Qui ubi uniuerſam trā ſpadanæ Italiæ partem ut multum uerecundiæ ac frugalitatis antiquæ retinētē collau daut, deniq̄ ait de puella quadam, Habet Auiam maternam, Serranam Proculam e Muni cipio patauino, noſtri loci mores. Serrana tamen Patauinis quoque Seueritatis exemplum eſt, Siquidem apud Spartanos diu obtinuiffe legimus, Vt aperta facie uirgo, at conſuela nuptæ in propatulo uiſerentur. Cuius eam Charilaus reddebat rationem, ὅτι τὰς μὲν κόρας ἀνδραγαθὸν εὐρεῖν αἰεὶ, τὰς δὲ γυναῖκες σὺν ἐν τὰς ἡγεμονίας, i. deſt Quoniam Virginibus Viros ſibi p ſpicere, neceſſarium ſit, Mulieribus autem, quos compararint, cuſtodire. Obſeruatum & il lud, Chalcedonias mulieres eum ſeruaffe morem ut ſi in alienos uiros, & magiſtratus po tiſſimum incidere, dimidium retegerent faciei, Quæ a Viduis coorta conſuetudo prore pſit & in cas, quæ iundæ uirgines forent. Sed nec in foeminis modo ſe patauina Virtutis ex tulit altitudo. Nam ut Thraſæ patauini philoſophi ſanctam moriſ granitatē Cornelio Tar

cito, Martiali, Cæterisq; celebratam omiserim, Ac summa præcellentes doctrina, & eloquētia Viros præteream. Scribunt Platonicis scientissimi, Esse quādam Animi Vacationē, Quæ ab admiratione fiat, qua Sibyllæ, ac Pythiæ Sacerdotes, cum Iouis, aut Apollinis intimum irrupissent Specu, ac prorsum esse ibi cæleste numen, animo constanter conceperint, in eū abire Stuporem solitas diuinæ maiestatis ueneratione, Vt Sensuū, ac Phantasie, rationisq; omnino conticescente uī, tota mens in Deum uisa confurgere, in de q; angustior, futurorum scientia instrueretur amplissime. Quamobrem Cornelium Patatinum Sacerdotē, loco nobilem, religione uenerandum, Vitæ castitate persanctum, repente altius mētē surrecta, proclamasse, in mutuam cædem Exercitus coorientes spicari se, pugnariq; mox, ac deinde alios cedere, alios urgere, cædem fugam, tela uolantia, prælii instaurationem, gemitus, Vulnera, perinde ac in re præsentī uersaretur ipse, deniq; uociferatum, uicisse Cæsarem. Ita affectos fuisse Corybantas, Orpheus scribit. Eodem & Vatinii genere præcelluisse Carthaginiensem Albigerium legimus, Quem scimus, quicquid egisset quisque, aut omnino cogitauisset, Dæmonibus afflantibus, respondisse. Id quod uix impetraret fidē, ni eiusmodi se uaticiniis interfuisse pluries, grauis auctor Augustinus testatum uoluisset. Hæc de Ciuitate nobilissima prolubasse nos, haud mirari cōuenit. Illi, quicquid sumus in literaria quasi negotiatione, post Deum opt. Max. & parentum curam acceptum ingenue referimus, Illic bonam ætatis partem educati, imbutiq; tum græce, tum latine. Mox uero & Prouincialium stipendiis profutendi munere perfundi. Quin & hæc, qualescunq; Lucubrationes nostras, ibidē in Fortunæ domo, siquid & hoc ad rem facit, condere auspici sumus, quas & diu iam ab solutis materiā fecissemus publicam, ni bellorum intonante grauius fragore, Studiorum curam interpellatam uehementius retrudisset dimicatio de Capite, ac librorum supellectile toties subuenda. Proinde *ἀντιπαρρησια*, id est uicem rependimus, ut possumus. Certe loci memoria dulcissima æstuationem mentis lenit sepiissime. Hyperorum deniq; Thalamum, Vt paucis diuerticulum repetamus, Græci interpretantur *δίσταρ*, Virginibus destinari a Veteribus solitum, ut custodirentur tutius.

¶ Chiorum castitas eximia. De filiabus Erechthei. Ciceronis locus illustratur. *Leocoræ* puellæ quæ sint. Item Macaria. Caput XXVII.

Egimus uero in Græcorum monumentis, maximum quoq; temperantiæ muliebris argumentum prodisse ex Chio, Quoniam neq; adulterium, neq; illegitimum concubitus, si credimus, ullum ibi accidisse unquam fere, proditū memoriæ est. Mos præterea inoleuerat ibidē uetus, Vt Virgines sacrorū statutis temporibus in unum omnes coactæ per aliquot dies una uersarent, Quas earundem amatores facti item agmine in sequebantur, quo ludentes eas inter se, ac saltantes conspicerent, noctu autem eodem agmine singularum domos ingressi, Parentibus, fratribusq; quæcunq; factū opus esset, administrabant. Eueniebat uero sapius, Vt eandē plures amarent, Sed amore tam sancto, atq; modesto, ut cum primum tradita Viro puella foret, repente omnes inde resiliirent. Illud deniq; proditum monumentis duodecimo philippicorum a Theopompo est, consueuisse Athenienses inter sacrificandum Chii, & sibi spera precari a Diis. Sed de Chio item Eupolis hæc, *αὐτὴν ἑὸς καλὰ πόλις*. Cæterum ut racematio hæc quippiam uariantis habeat amoenitatis, explicemus interim M. Tullii nondum ex primo Thufculanarum quæstionum, in quem impactus Interpres cōiueit. Itemq; ex Oratione pro Sestio, in qua sic ferme legimus. Mortem, quam etiam Virgines Athenis, Regis Erechthei filia pro patria contempsisse dicuntur. Ego uir consularis, tantis rebus gestis, timerem? Meminit & de finibus quinto, uerum sub eodem obscuritatis inuolucro. Inuenio igitur Erechthei filias primum per quamdam Exochen *παρθένας*, hoc est Virgines nuncupatas, & sex fuisse numero, Protogeniam, Pandoram, Procrin, Creusam, Orithyiam, Chthoniam. Ex iis Protogenia, & Pandora pro Regionis salutē iugulandas se obtulerunt, ingruente Bœotio bello, immolatas uero ferūt in pago iacintho, unde & Virgines hyacinthides sunt cognominatæ, Sicuti Phanodemus testatum reliquit, atq; item Phryniuchus non præterit. Sunt ex Græcis, qui ex Apolline, ac Creusa Iouem memorent natum, quæratio effecit

nio effecisse traditur, Vt Athenis Apollo coleretur Patrous.ueluti Progenitorum unus. Si cuti Iupiter, item eodem colebatur cognomento, sed causa diuersa. Nunc illud obiter adnotatu dignum, Erechtheum hunc ex terra editum præbuisse argumentum, Vt Athenienses, quibus is imperitarit, terra item geniti censerentur, ac nominarentur *αὐτόχθονες*, Sicuti docuit etiam Plato, proindeque eius rei symbolum, *πέπλος*, idest Cicadas aureas solitos gestare, dictosque eo nomine Tettigophoros. Etenim eiusmodi traditio animalis eius origo. Cuius rei testis quoque locupletissimus extat Thucydides historia prima. Et nos antea commeminimus. Demosthenes in funebri oratione mentionem puellarum habet, Hyacinthidas ut prætexuimus, docens cognominatas. Et quia ibidem Leocoræ, item nominatur, Amplius sciendum, in græca historia Sacellum Leocorium nominari frequenter. Eius memorabilis ratio traditur, Quodam tempore ingens annonæ caritas Atticam uehementius premere coepit. Consultata oracula cecinere, malorum finem non defuturum, Si immolaretur puella. Tunc publico bono permotus Leos quidam, Orphei filius, Sicuti nonnulli interpretantur, filias Ciuitati immolandas exhibuit Phasithean, Siue ea sit Praxithea, ut est apud Elianum, Theopen, Eubulen, Quæ tanto beneficio inopiæ nata exitum, Pietatem Patris Puellarum consecrationis honore putauit rependendam, structo facello, quod ab ipsius nomine, necnon a Puellis, quas Græci *κόρα* dicunt, Leocorium est appellatum, meminit Strabo, Thucydides, Cicero de natura Deorum tertio. Demosthenes, Audierunt inquit, Leontidæ fabulis celebres Leocoras, ut eas obtulerint *σπράγαν τοῖς πολιταῖς ἑκάστης τῆς κόρας*. Cicero, quod ad Erechtheum spectat, Illum scribit cum filiabus numinum uice coli. Sunt qui id putent factum, quod diximus antea, bellante aduersus Eumolpum Erechtheo, qui cum se futurum uictoriam competentem accepisset, si filiam immolasset prius, Communicata re cum Praxithea uxore, illam mactauit, Cuius in Erechtheo meminit Euripides. Erechtheum, & Erichthonium Libro temporum pro eodem accipit Eusebius, Quem etiam scribit primum Quadrigas iunxisse, Sed in Græcia tantum, nam apud gentes alias iam tum fuisse, certissimis per bari argumentis potest. Propterea Virgilius.

Primus Eichthonius Carrus, & quattuor ausus Iungere Equos.

Macariam quoque Herculis filiam pro incolunitate publica se deuouentem magnifice ab Atheniensibus eisdem funeratam accepimus. Eius in Hippia sic commeminuit Plato, Macariæ Herculis filiae ad expiandum scelus sacra facito, profanæ enim sunt o Socrates huiusmodi questionibus.

De Leonibus non indigna relatu adnotata quæpiam. Leoni mortuo barbam uelle re, quid, Martialis Locus exponit. Diomedis filiae cur dicerentur Equæ. Charopii oculi, & Raui, qui sint, Atque item Helicopes. Alcæa quid. Prouerbia ex Leonibus conformata. Caput XXVIII.

1 Eonem animal notissimum, inueni inter grammaticos græcos, qui dicerent, a uidendi potentia nomen esse adeptum, *παρα τὸ λῶν, τὸ θεῶν*, quod sit fera uisus acutissimi. Sicut in Libro, quem ad Herodotum scripsit, Manethon tradit, nec unquam omnino admittat Soporem. Sed hoc aliis uidetur per absurdum, neque enim esse aliquod animal, cui perpetua sit uigilia. Quod ipsum

Aristotelis doctrina prorsum comprobatur. Forte inquit, ut Dorcades apertis oculis Leo conqueiscit. unde irrepsit sententia, illum nunquam dormire. Leonis oculus, utique peragus est. At incumbens oculo pellis longe minor, quam, ut oculum totum ualeat obtegere. unde fit, ut oculis apertis, somno frui videatur. Ab hoc animali formatum adagiū, scribunt Græci, Sed & Latini certatim *λέοντα εὐρεῖς*, hoc est, Leonem radis, de iis, qui factum impossibilia tentant, aut non citra periculum. Propterea Plato, sicuti commemorauimus etiam Philostratus, idem esse dixit, Leonem radere, & Thrasymachum *συνεφεκτέν*, hoc est, calumniis circumuenire, ad quod alluserit Epigrammatum decimo Martialis illis uersiculis.

Quid uellisset uelut Ligella Cunnum.

Quid busti cineres tui laceffis?

Quare si pudor est, Ligella noli

Barbam uellere mortuo Leoni.

Martialis Locus

Cæterum cur deniq; Poeta doctissimus partem in muliere, quæ honeste nominari haud potest, Leonem cœsuerit appellandam, quod erat explicandum imprimis aut non tradidit. Aut ineptia scilicet gerris, ac diphthera uaniores proferuntur. Quas ex Diametro a sensu legiti-
mo disparari contenderis. Sunt enim qui ideo dici opinentur, quia mirum in modum Leo-
ni fœtet Anima, quod Plinius, & Aristoteles scribunt, Vel inquit Domitius, quod placet,
Proverbium est, cum uolumus aliquem excitare, qui moueri non potest. Sed boni consulat
Eruditi, Siquid præter opinionem acutissimi Interpretis in medium protulero, neq; enim bi-
bliotaphi sumus, Sed quicquid Lẽctione uaria compertum nobis est, gratissimo animo in li-
teras mittimus publico studioforum emolumento, Iudicent uolentes, Sed citra Liuorem.
Nec Suffenum agere me putent, prius, quàm rem amplius introspexerint. Legimus in Ni-
candri theriacis ad hunc modum.

Διέως κε γ' ἡρήνοιο δὲ λήδιν' ἔργασ', ὅν τε λείοντα
ἄ' ἰολεὺν αὐδὲ ξανθὸν περὶ σικλὸν φολὶ δασί.

Eum Locum doctissimus Interpres enarrans inquit, ad uerbum fere tralatæ sententia. Est
Cenchreas oblongus serpens, maculosus quem etiam dici Leonem asserit Nicander, uel
ex uariantibus squamis, aut ex generositate, aut quia rectam gestat caudam, & se ea dif-
gellando excitat in pugnam. Vel quia mordet, et hominis sanguinem exorbet. Quæ ipsa &
Leo facit. Ex iis animaduerto, acutissimum, simul & doctissimum Poetam muliebri puden-
dum Leonis nomine festiuit appellasse, quoniam & ipsum coitus audivit, Sit honor auti-
bus audientium, subinde masculorum sanguinem exugere non definit. Vrinam siquidem
genitalem esse concoctum sanguinem, plures tradidere. Et Satyrus innuit.

Accipiat sane mercedem sanguinis, & sic

Palleat, ut nudis pressit qui calicibus anguem.

Mortuum uero dixit, quoniam ætate iam uideretur emeritum, & ad uenereus usus hebes,
ac frigidum. Hæc porro tetra libido Diomedis filias in Thracia Equarum nomine celebres
facit, ut quæ turpissima aduentantes uocasse sint dicat, quanquam interim a Patre solitos,
intelligere maluerit Eustathius. Verum, ut ad institutum redeamus, Scribit in physiogno-
mia Aristoteles, Leonem inter alias animantes Maris ideam esse sortitum optimam. Os enim
habere magnitudinis iustæ, faciem autem, Vt sic interim appellem, magis quadratam, non
offeam ualde. Superiorem maxillam non prominentem, Sed inferiori comparem, χερσὶ
τοῖς ὀφθαλμοῖς, ἐγκοίλως, ἢ σφόδρα πλεονεχέας. ἵτε ἄνθρωποι, idest Charopos o-
culos, concauos, non ualde rotundos, neque admodum proiectos, Glaucos oculos splende-
scentes dici, hoc est Charopos, Apollonii Interpres pbat. Theodorus Charopos in Aristo-
tele Libro primo fuluus interpretat. Rauam lupam apud Oratium de oculorum colore di-
ctam interpretantur, quia Rauus Color fuluus sit, sed nigroris habet aliquid. Proinde Ra-
uos oculos Charopos recte dixeris, quando & Porphyrio Rauum esse fuluū dicit. Adnotā-
dum uero illud etiamnum, Helicopida puellam dici ab Homero, quæ sit μελάνι φθαλμός,
idest oculis nigricantibus, quam etiam Helicoblepharon dicimus, quod autem Heliconi-
grum significet, comprobat Eustathius, Et qui Aesclepi fluminis aqua dixit, helicotaton hy-
dor. Sed & apud Homerum Helicopes nuncupantur Græci, quod uarie pro ingeniorum
captu interpretantur. Sunt qui ad nauigandi peritiam referant, Vt sint ἐλκυσσίνες πρὸς κώ-
πας, idest Circumflescentes remos. Vel quod Helicem inter nauigandum obstruat. Putant
alii dictos Helicopas, uelut Axiotheatos, idest spectaculo dignos, & qui hominum ora in se
conuertant. Sunt qui ad oculorum referant celeritatem, qui frequenter, prout necesse fue-
rit, huc illuc conuertantur. Et quia de oculis multa regeßimus in hocce libello, Addamus,
& Lepidum Pontani Iocum, Qui facetissime Domunculam uerius Democulam dici a
Macronilla solitam fingit, quod qua die primum est ingressus quidam oculum amisit. Ve-
rum hæc in parerga excurrentis sunt, Illuc redeo, unde diuerti. Quoniam uero Plinius
scribit, Leonem conuerberando se cauda, stimulando q; in prælium excitari, Sciendum est,
ex hoc facto dici eam ab Eruditissimis Alcæam. ὅτ' ὅτ' αὖ τῆς εἰς ἀλκὴν ἐπέπαιε, quod
eius incitamento ad fortitudinem exuscitetur. Homerus, ἄρ' ἔμιν παλιν εἰς τὴν καὶ ἰσχυ-
ρὰ μορτῆρα, ὅτε μάλιστα ταυ. Callimachus absurde etiam in Musca Alcæam pefuit. Vra uero est
pro cauda dicitur, ποτὲ τ' ἄρ' ἐν, quod custodire est. Vel εἰς τὸ ὀφείναι ἑαυτὰ πάλιν εἰς τὴν ἀρ-
qua parte

Quia parte ea se concient animalia, ut Leo, Taurus, Canis. In Comico Lexico non in Leo nemō intelligitur Alcæa, Sed in Equo itē, & Boue, & id genus aliis, quę, ut adiutorio, utitur cauda. Scribit Nicephorus in Astrolabi structura, Cor cælestis Leonis dici Basiliscum. Qui uero in Caneis Leonem curam gerunt, Leontocomi appellantur. Ex ungue Leonem describere, per adagium dicimus, cum certionibus argumētis quippiam demonstrari significamus, uero a proprietate apertissima. Plur. in Libro de Oraculis, quę defecerant, Admirantibus uero qui aderant, Demetrio autem ridiculum statuēte, a tam minutis rebus adeo magna uenari, nec iuxta Alcæum, ex ungue Leonem describere, Cleombrotus ait. Leonem bracteatum Seneca intelligit, peregrinis exculum ornamentis, & naturali destitutum generositate. Quoniam gloriari nemo, nisi suo debet. Apud eūdem adagium subnotauimus alterum, quod quia perelegans est uisum, apposuius. Magnis telis magna portenta feriunt. Subula Leonem non excipit. Iam uero illud notius, quā ut a me explicetur pluribus, Bembinetem apud Poetas Leonem dici Nemeum, a Bembina Nemeæ uico. Παναγίς, ἡμεκτε Ζήρειον βεμβινήτω λέντος.

¶ Chimæram allegorice tres indicare Rhetoricæ partes, Vel item Vitiū multiformem uim. Echidna item quid. Caput XXIX

Ncidimus nuper in Hesiodicæ Theogoniæ Interpretes. Scitu digna peraq; ingesserunt se nobis. Ergo & inde Spicilegium fecimus, ne nobis tantum, & multis, quod dicitur, incineremus, atque hinc commentationibus conspiceremus, Vt quisque exegit Locus. Nunc illud enotamus, Chimæram sensu allegorico tres Rhetoricæ partes indicare, Dicanicum, siue Iudiciale. Panegyricum seu Demonstratiuum. Symbuleuticum, uel Deliberatiuum, Vt Leo Dicanicum præferat genus, quod exteret, ac elingues quodammodo exaduersum dicentes constituit. Chimæra uero, idest Capra Panegyrici obtineat typū, quia lasciuat lætius tum qui dicit, tum etiamnum, qui audit. Symbuleuticum genus Draconis esse aiunt, quod Varium imprimis sit, ac πολυτροπον, idest multarum conuersionum, & longiore ad persuadendum orationis tractu utatur. Monstri uero mater ab Hesiodo dicitur Echidna, quam non esse aliud uolunt, quā ποικίλον ἔν, καὶ πολυτρόπον, idest uariam, multiformem q; mentis uim, Aut longiorem, & πολυλίχον, idest multiplicibus implicitam spiritus artem, Chimæra iustar ignis euomentem globos. Cæterum pro ingeniorum tamen captu, sunt qui uarie admodum Chimære figmentum ad ueritatem reuocent, nam ut missa faciamus alia, Est qui ἰθικὼς esse Chimæram putet uitiorum quandam uarietatem, ac multiformem, perinde ac Chimæra est, uim, quam perinuit Bellerophon, idest Vir bonus, prudens q;, qui Bellerophon nuncupatur, uelut malorum occisor, nam ex dialecto, bella ra nocantur mala, idest πῶ βέλιχα. Rhetorices initia ex Corace propagata, Sciunt Omnes. Hic præpotens fuerat apud tyrannum Hieronem. Quo uita functo, cum eandem requireret potentiam Corax, uideret q; populum ἀπαθὲλον, καὶ ἀτακτον, nec Tyrannidem ulterius pati. In Concione orationis artificiosæ rudimenta depromptit.

¶ Prudens Simonidæ commonitio. Pausaniæ Lacedæmonii tumor. Caput XXX.

Oierant forte in Symposium idem Ceus Simonides, & Lacedæmonius Pausanias, Institit a Simonide is efflagitare, Quippiam promeret graue, & quod omnino Sapientiam resiperet, Qui ridens μέμνησ inquit, αὐθροωτος ἐν, idest Esse te hominē, ne exciderit tibi. Spreuit id euelligio Pausanias, esse q; prorsum nihil, est opinatus, tumidor iam, in q; Medicos proclibiter degenerans mores. Ac sibi nimium placens, & altiora meditans, Quod Regi foret hospitio iunctus. Forfan & Vino satis permulctus. Verum posteaquam omnium inops in Chalciceo se occlusum animaduertit, fame, quod miserum est, mori

turus paulomox, Tunc demum refipiscens, Simonidæ dictum perpendere amplius coepit, Sed ita, ut inter æstantis animi conuulsiones ter in eam prorumperet uocem, ὃ ἐστὶ καὶ μέγα δ' ἄρα ἦν γῶγος (ὧ, ἔγω) δὲ ὕπαι ἀνίστασθ' αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ἐγῶ, idest & Cee Hopses magnum igitur quiddam Oratio erat tua, Sed præ amentia esse nil, ipse opinabar. Cæterum hominis non ferendam Græcis, & Spartæ imprimis elationem retegic abunde parum prudens eiusdem factum, Quippe fufus Perfarum copiis apud Plateas, Apollini Tripoda dicaturus Carmen addi iussit, Cuius ea fere Sententia est, Græcorum se ducem, extrito Barbarorum exercitu, Tripoda Deo tali nomine obtulisse. Sed græce sic,

Ἐ μὴν ἀρχηγὸς ἐπεὶ σφατὴν ὤλεσε μέδων

παυσανίας, φοῖβος μὲν ἀπ' ἤνκε τόδε

Pausaniæ tamen continentiam in mulierem Coam, ad suos remissam proflus inuolatam; admirari se, ac laudare, in Laconicis rebus Pausanias fatetur. Simul quod a contumeliis in Mardonii defunctum temperarit.

¶ Agrigentinorum Luxus, & Teretinorū, necnō de Cyreneis paucula. Vini apud Græcos species. De Myrite, ac Polio imprimis. Vinū cur Græcis dicat *οἶνος*. Vini utilitas. Oenisteria quæ intelligant. Oenopipas qd, & Parthenopipas. Caput XXXI.

Grigentinos Plato uitæ medicus, & ductor longe clarissimus cum intueretur Sufrustiones, ut plane dicam, insanas impendio excitare magnifico, ac com
a pari modo glicera, & adipata instruere cōiuiua, dixit, τὰς ἀκροατὺς οἰκονομῶν μὲν κελί, ὡς αἰεὶ βιωσόμενος, ἀπ' πένει δὲ, ὡς αἰεὶ πένεισθόμενος, idest Agrigentinos ædificare, ac si uicturi perpetuo forent. Item q; conuiuari, uelut semper morituri. Eosdem Timæus prodit, Lecythis quoq; & Xyltris usos argenteis, etiam q; Lecticas ex ebore habuisse totas. Tarentinis inueterati fuit moris matutinis se poculis illa inuitare, Vt iam frequentiore foro, temulenti plane uiserent. In tantum porro delictarū producit Cyrenæi sunt, Vt Legum conditorem habere Platonem concupierint. Qui tamen illogedemerat ignauiam, & ἄρ' ἔτι μὲν indignos habuit, quibus obsequeretur. Calculum adiciit iis in Marica Eupolis quoq;. Verum ne Græcos qdem a delitiis fuisse procul, dilucet argumento uel uno, mixtum quippe unguento uinum bibere non erubescabant. Dicebatur autē id Myrites. Cuius & Comicus meminit Philippides. Vina apud eos præcipue celebrata fere habentur hæc, Pramniū, quod Cereri fuit Sacrum. Chium, Thasium, Lesbium. Erat in iis, quod a re γλυκὺ nuncupabatur. Creticum, Et apud Syracusanos Polium Coum, & deniq; Rhodium. Id non prætereundum utiq;, Grammaticæ uideri assertionis, Πολὺν. id est nuncupari uinum album. Accentu uinculam reuocat ad penultimam Aelianus, & πόλιον scitabit. Quin appellatum sic opinatur ab indigenæ Regis nomine. Et quia in Vini mentionē incidimus, etiam si alibi forte profluentius Veterum scita rimabimur, non sepositis Medicæ Scientiæ professoribus, Interim adiciamus Illud Platonis ex Cratylo, dici a Græcis Vinū οἶνον, ὅς τ' οἶνος ἦν ἔνν' ἐμπαυλῶν, Quod ex iustimatione, ac opinionū uanitate mētem operat. Vel ἀπὸ τῆς οἰνίσσεως. id est ab emolumento. Quod illud cōprobat Homericum, οἶνός τε αἶμα πίνω. id est Juuamen senties, si biberis. Nam & cibaria dici οἶνά τε nouimus eadem etymiaratione. Iis calculum adiciit Poeta Cyprius,

ὃ γόντοι μελέλας θεοὶ ποτίνων ἄριστον

θιντοῖς ἀνθρώποισιν, ἀποσκέδάζει μελέδοντα, Vinū δ Menelæ fecerūt Dii, curis dissipadis uel p̄stissimū. Pergit deinde, Bene sentientibus ingratia tantū ppino pocula, Sanitati primum, Amori alterum, ac Voluptati. Tertium deniq; Somno. Quod ubi hauserint Sapienter Vocati, mox domuitionem capeffunt. Quartum non utiq; nostrum opinor, Sed iniuriæ. Ceterum addatur & id auctarium, οἰνίστρια, idest Oenisteria fuisse Libationis genus iam iam pubescentibus perfamiliaire Athenis, Siquidem prius quā μὲν μαλὸν, idest demissiorē præciderent comam, Vini mēfura in Herculis templum illata, prolibantes, conuenientibus potum exhibebant. οἰνοπίπας pro temulēto dicitur Græcis, πικρὰ τ' ἀπ' ἐγῶ, Quod sugere sūgnat. Sic & apud Homerum dicitur ἡροδονοπίπας, Virginū spectator, uel etiam deceptor.

¶ Absurdus quorundam amor aduersum inanimator. Quos amauerint

Bruta.

Caput

XXXII.

Amorem

Morem esse utiq; rem præcipue miram, & a maioribus ductam initiis, q̄ suspi-
 cetur omnino, uel sciat Plebs uulgaria profluentis alicubi monstrabitur a nō
 bis. Interim, quæ in hoc proposito ingerunt se absurda, & quæ nequeas mira-
 ri satis, transposuisse, ab re omnino haud est uisum, Quando suis nō cōtēta
 limitibus affectio hæc, uelut effrenis, longius rapitur aliquāto, uel usq; in stu-
 porē. Ostentat uero in censura præsentis oīum princeps, & quidē Rex, terrę etiamnū, ac ma-
 ri grauis Xerxes, a quo insigniter amatam Platanū, Multorum literis proditum, nō me salu-
 lit. Sed A adolescentis honesto loco Athenis nati amor longe clarior. Erat prope Prytaneū
 Simulacrū *ἑκατὸς τῶντος*, idest Fortunæ bonę. Id amare seruientis ille cœpit, Mox q; in asse-
 ctionē id genus familiarem ita erupit uesaniā, ut amplexaretur arctius, ac blandius saui-
 retur. Demum desyderio extabescens, ac uelut cœstro concitus, & plane furens, In Sena-
 tum pergit ire, atq; inibi extentis precibus rogat, fieret sibi Statuæ potestas, uim pecuniæ
 grandem uicissim paratus erogare. Consultus uero ita Senatus decernit, non uideri ē ciui-
 tatis dignitate negotiationem illiusmodi. Adolecens rei atrocioris ictus grauitate, ad Sta-
 tuam, ubi uinculis cupidinis distinebatur Animus, celeriter se proripit, Illam tæniis mul-
 tis perornat, Corona quoq; iniecta, & cultu item alio indicaturæ non parauit circumposui-
 to, ac re mox diuina obita, desyderium, ut uidetur, non ferens manum sibi inter affluen-
 tius manantis Lachrymarum riuos admouit. Illa uero irrationalis naturæ miracula sunt.
 Quippe Glaucen Cytharistram adamauit Canis, Siue is fuerit, Quod arridet aliis, Ari-
 es, ut etiam Anser. Apud Ciliciæ Solos Xenophontis puerū dilexit Canis item, forma præ-
 cellentem. Sparte Adolēcentē Graculus, Quē *κρολόν* dicit Græci, Sed Monedulā Theodo-
 rus rettulit. Hęc uerius hoc recessisse Loco uolui, Vt Plinio affertor uenire, Cuius aucto-
 ritatē dilui audio a Superciliosis nescio qbus, ac bñ pransis, etiā q; unguetō delibutis, dū Scri-
 ptori nobilissimō, ut mēdaciōq; parenti, sic n. dicere pmittit sibi, subinde Colaphū ducit.

¶ Vestium delicias, & stimulatū contemptū uideri Superbiæ indicia. Diogenis ad id
 & Socratis auctoritas. Quid præstet Philosophia. Caput XXXIII.

Nter cætera, Quę scienter admodū ptulit, nec citra Salis gustū, apophtheg-
 mata Diogenes, recenseri apte possunt illa quoq; præsertim quia Vitæ docu-
 mēta suggerūt, Quę sui oblita sæpius, inani tumescit opinione, nec suo se me-
 tiri modulō ita ibuta, ita q; auctior facta unq; fere ualet. Is inq; Diogenes, egre-
 gius ut uidet, humani ingenii æstimator, cum Adolēscētulos spēsisset Rho-
 dios sumptuosos admodū quæstitos, & delicate Ridēs *τίσος ἐφ' ἑτῷ* in, Supbię primum in
 dicia inq; sunt hæc. Mox, cū & Lacedæmoniis forte occurrisset, Quibus substrictior tunica,
 citra q; humeros desistens, cuiusmodi *ἑφομίδες* uocant Græci, pfamiliaris est, nec uilior mō,
 Verum & sordēs multo sæpius, *ἄλλος ἑστὶν οὗτος τίσος*, Altera inq; Supbię species ista. Cæ-
 terū nec a Diogene modo sœde pscilla Hominum nimio plus ostēatio frequēs, & interim
 excipiēda risu, Sed & Vanitatē id genus rexit graui supcilio Socrates, Cui insolētiōr est ui-
 sus Antisthenes, Qui rōne inusitata, sed nō sine uasfricia Lacerā indumētī portionē uisenti-
 bus nunq; nō ingerebat, Captans indidē præcessi animi, & quę mortaliū pleriq; oēs uel ad
 stuporē mirantur, despiciētis opsonē, Proinde morū Cēlor grauiissimus, *ἡ παύσις ἐν γαλακτί*
το μένος ἡ μῆρ, Nō desines inq; amplius te nobis, curiosus q; ornare? Quāto p̄stabilis id,
 Quāto q; exosculandū magis, Quod de Eretriensi lectum Adolēscētulo est, Qui diu Ze-
 none usus præceptore, cū in patriam, uelut postliminio rediret, scitante uehementius Patre,
 Quid demū ex Sapietiē haussisset fontibus, cōmonstrabo inq; At Pater indignabūsus hoc
 noīe, ueluti opa plane perisset, ac impēsa, cū intentaret plagas, clementer filius, & q̄te in
 solētiā ferens, Ipsum hoc inq; ex Phię rettulit p̄tubernio, ut Patris Irā possem p̄coquere.

¶ Quis monstrificus partus, Quo Leo est natus. Caput XXXIII.

N Co insula, rarum dictū, apud Vetere auctore, fidei integrę, & grauitatis nō di-
 lute legimus, mōstrifica, & ideo mira præcipue, ut Vix nō fida uideat, & de In-
 genio Græciæ afflatu producta, ratione, de Grege Nicippi Ouem, nō rixu na-
 turę Agnū, Sed Leonē peperisse. Prodigiale id, ut erat, uisum multis, Siq; dē Nicī
 po tyrannidē portēdit, Quā mox is est cōsecutus. Cū edito mōstro priuatū adhuc ageret.

¶ De Galetē formoso quidem, Sed moribus adprime probis. Caput XXXV.

Egi Ptolemæo, ueteri, ac etiamnum Platonico more, Gratiſſimum fuiſſe
 z adoleſcentulum Galetem nomine, ex Græcorum nouimus hiftoria. Erat
 is forma ſpecioſus, decensq; cumprimis, Sed enim animi ppoſito, ac ſen-
 ſu ſpecioſior multo, decentiorq;. Quod & Ptolemæi elogio teſtatur etiã
 factum eſt, Qui eximiam illius admiratur probitatem didicit ab ſubinde,
 δὲ ἀγαθὴ κεφαλὴ καὶ καλὴ μὲν ἐστὶ πρόσωπον δὲ ἡ γέννησις αὐτοῦ. δ. Amicum Ca-
 put ex te quidem nullum quandoq; malum in quempiam eſt proſectum. Sed Bona utique
 multis, & multa conciliaſti. Contigit forte Adoleſcentē cum Rege in Equo expatiari, Qui
 quosdam procul ad ſupplicium duci cum foret intuitus, Non inſuper habens illorum cala-
 mitatem, ad Ptolemæum conuerſus δ. Rex inquit, Ex quo, Dæmone miſerorum bono,
 Equis uehentes huc producti ſimus, Age ſi uolenti eſt tibi, ſubditis calcaribus aduolemus
 euſtigio, Infelicibus futuri, Velut Dioſcūri, ac Soteres, & Paraſtæ, Sicuti nunc pari illos
 nouimus, Vt Qui ſalutem impertiantur, & in Calamitate ſalutari præſidio ſint. At Ptole-
 mæus probitatem exoſculatus, et miſericordem animum, ac eo nomine lætior. Illos dimitti
 protinus imperauit, Et re hac, tanquam philtro delinitus, in Adoleſcentis amorem multo
 factus propenſior eſt.

¶ Munuſcula haud ſpernenda. Perſarum Regis mos in iis. Horæa. Troximi. Horæ,
 Prodiſci Liber. Horæpollo, Oratius. Caput XXXVI.

Sſe animi præceſſi, ac proſum Regii, munuſcula, uel ab infimæ fortunæ
 hominibus collata, communicatæ ue, non aſpernari, Verum erugata, & re-
 e nidenti fronte potius excipere, cum pleriq; Sapientium documentis, tum
 exemplo ingenti ab uide inſtruimur, commonemur q;. Lectum quippe eſt,
 Lege apud Perſas eſſe ſancitum, ſeruatum quoque pertinaciſſime, Vt quã
 docunque in Perſas pergat Rex, Pro facultate Vnuſquiſque cum mune-
 ribus ſalutatum eat. Ferunt autem, Vt qui Agricolationi ferme intendant, Neclaboris ui-
 carios ſibi quærant, Cuiuſmodi αὐταγῆς nuncupant ſignanter Græci, nil pretii grandio-
 ris, Qualia multa plerunq; per iniuriam cõparantur, & cõtumeliam, Sed Bouem hic, Alius
 Oues, Sunt qui frumentum, aut Vinum. Dicuntur uero Hæc Dona. Quod ſiquem, uti aſſo-
 let, amplius premat penuria, Lac proſert, aut palmas, Caſeum quoque, uel id genus primi-
 tias alias ut ῥακτοὶ ὀρεῖα, ideſt maturas fruges. Nam & Troximos Vuas intelligimus,
 Quæ eſui ſunt. Horæa uarie accipiunt Græci. Sic enim nuncupant interdum tempore ſuo
 collectos fructus. Nam & quæ uigent, ac pulchritudine non carent, ſic item dicitur. Sed &
 Sacra Horæa ſunt καὶ ὄρεα (αὐτοῦς μὲν καὶ), ideſt opportune obita. Tamen ὀρεῖα θύειν, eſt
 frugum offerre primitias. Dies quoq; feſtus eadem dicitur appellatione. Non temere præ-
 tereundum illud. Prodiſci librum nobilem fuiſſe ueteribus, Cui foret titulus ὀρεῖα. In quo
 Herculi occuſiſſe comminiſcebatur Virtutem, & καὶ καὶ, ideſt Vitioſitatem, Quarum
 utraq; illum alleſtaret ad ſe, Qui tamen illius cum laude perpetua ſudores cenſuerit anti-
 quiores, quàm huius inanem ad tempus Voluptatum fruitionem. Horæpollo Grammati-
 cus ex Ægypto nobilis fuit, arte clariffimus, nec ullo ueterum Theodoſii tempeſtate gloria
 inferior. At Leuioris operæ illud, Oratium a Græcis ſcribi ὀρεῖα. neque enim aſpi-
 rant primæ.

¶ Olympici Certaminis in Græcia, Quæ tradantur initia. Item ad id ſpectantia pluſcu-
 la. Hellenodicæ qui. Caput XXXVII.

Lympica Certamina fuiſſe Veteribus Græcis celeberrima, nemo a ſtudiis ſe-
 riatuſ adeo eſt, Vt eum iſta poſſint latere. Quæ uero tradantur initia, & uelut
 o incunabula rei clariffimæ ſorte nec omnibus tritum. Propterea Quæ mihi cõ-
 perta ex Libris ſunt, huic protinus parti impingam, ne uidear ἀκνηδώντος. Cũ
 ex Saturno, & Rhea natus foret Iupiter, Idæis Daçtylis, Quiſdem & Cure-
 tes ſunt,

tes sunt, Infantis commendata cura est. Ex Cretæ uero Ida Venisse in Olympiâ eos, constât tenet fama, Herculem uidelicet, Peonæū, Epimedem, Iasium, Idam. Interim Herculê, Vt qui foret omnium natu maximus, colludentem ad Currendi certamen fratres prouocasse, ac Viâtozem ex eis Coronasse κοτινῆ λαδῶ, idest olcastri ramo, etiam si non excidit quid a me alibi sit perscriptum. Arboris uero eiusmodi suppetebat copia, Vt folia quoq; ad cuban dum subfisterent sibi. Ad Græcos autem ex Hyperboreis usq; ab Hercule 'Olcastri arbor rem tralatam memorant, Qui dicantur ultra Boream habitare. Ita ergo ad Idæum Herculem faci huius Agonis primæ referuntur origines, Quæ & ab eo sint Olympia nūcupata. Quinto autem quoq; anno celebrari instituisse, Quod fratres quinq; numero forent. Sunt & qui eodem in Loco Iouem de principatu cum Saturno memorem decertasse. Post Oxy lum Regem, cum defecissent Olympia, demum ab Iphito instaurata traduntur. Ac Currē di certamen propositum primo, In q; eo Heleum Corœbum uicisse. Olympiade mox quarta & decima accessit & Diauli agon, Et Pisæus Hypenus est coronatus. Octaua & decima Pentathli & Palestræ restituta memoria est. Tertia uero & uicesima Pythi, idest Pugilibus proposita præmia. Olympias quinta & uicesima Equorum uidit cursum, Quos πελῆας, idest perfectos adultos uel dicunt, ac curru Victor pronuntiatas Pagondas est Thebanus. Ab hac porro, Olympiade octaua, Pancratistæ in puluerem prodire, Ac item Equi κέλῆς τε. Pueris cursus, & Palestæ proposita comperio præmia Olympiade septima & tricesima. Quin & iidem Pythæ Quadragesima primum Olympiade creduntur admissi. Postea bellicæ meditationis gratia, armatorum, Qui uocantur ὀπλίται, probata concertatio quinta & sexagesima Olympiade. Synoris idest συναρίς, quæ duos habet Equos πελῆας, admissa fertur tertia & nonagesima Olympiade. Mox nona & nonagesima Curui admotis etiam pullis Equis placuit certare. Concinnata postea item Pullorum Synoris, nec displicuit κέλῆς pullus. Ad Pancratium deniq; etiam Pueris admissi. Fuit Apenes, idest ἀπῆνῆς item cursus, Sed & Calpes. Hæc uero Equam habebat, Sed ita, ut extremum cursum Anabata, hoc est Sessores ipsi desiliendo, apprehēsis manu habenis ut docuit Pausanias, perficerent. Quod inquit, uel ad mea seruatum tempora est. Apene autem ἡμιόνης ἢ ἰππων ἔρχε, idest Mulas Equorum loco iungebat. De Agonothetis uero, ac Certaminum præsidibus sic ferme uideor obseruasse. Iphitum utiq; solum Agonē poluuisse. Olympiade uero quinquagesima Sorte capti duo Viri sunt ex Heleis, Quibus Olympiorum iniuncta est cura. Diu numerus hic seruatus. Postea Hellanodicas habere placuit, Quorum tribus Equorum cursus incumbere cura. Totidem Pentathli erant ἱππῆται, ideli. Inspectores. Certamina uero alia procurabant reliqui. Adiectus non multo post & decimus Agonothetes. Denique duodecim facti Hellanodica, quod Heleorum totidem forent Tribus. Sed parte agri Arcadico amissa bello, Tribuum imminuto numero, ad Octo relapsi sunt. Rursumq; ad denarium aucti perseuerarunt. Lucus Ioui sacer Altis nuncupatur. Nam & Pindarus Olympionicem Virum celebrans locum uocat Altin. Structum uero Iouis templum, ac Simulacrum de manubiis, bello Pisæis superatis. Simulacri auctor Phidias, testantur id ipsum Epigrammate, pedibus adscripto, παρθένος καὶ μέλας ὕψος, ἀθηναῖος μὲν ἐπὶ ποταμῷ. Templum struxit Libon indigena. Tegula non utique coctilis est, Sed ei persimilis, Cuius inuentor Byzes fertur Naxius. Perfecto Simulacro, dicitur Phidias Deum comprecatus, Si absolutum ex animo uideretur opus, Signo id quopiam aperiret, confestimq; de Cælo tantum oleum tradunt, qd & infundunt. At in Acropoli, quæ in supilio est, & pinde parida, Pallados, quâ Parthenon uocant, eburnæ Statuę pdesse multū credi, Aquæ inspersione, Memoriam porro traditur, Populneis modo Lignis in Olympici Iouis sacris uti, fas putasse Helecos. Nam in Græciam Hercules ex Theprotide ubi apud Acherontem fluium nascitur plurima, attulisse creditur primus, atq; lignis eisdem Iouis obisse sacra. Ex historia porro hac uidetur Homerus λαῶκιν nuncupasse ἀρχαῖον. Fuit apud Aram Olympici Iouis ἄγωνῶν δέων item ara. i. Deorum ignotorum. Sed & in locis eisdem agnoscebatur Mercurii Enagonii ara, & καὶ ῥῶ. i. occasionis. Quâdo & ab Ione Chio concinnatus est καὶ ῥῶ hymnus, Quē fingit natu minimum filiorum Iouis. Erat & Locus, Quē uocat Γαῖ. i. γαῖον, in quo & γῆς, hoc est Terræ ara. Quanquam & antiquitus fuit etiam γῆς μαντεῖον, Quem in

telligimus Vaticinandi locum. Et quoniam Oleastræ & hic, & alibi facta nobis mentio est, Amplius aduertendum, Pausaniam scribere, in Olympia fuisse Cotinon. i. Oleastrû, Quæ diceretur ἐλαια καὶ Μισέφρονος, unde darentur Coronæ Olympia uincentibus, Nymphisq; adoptatum cognomen Callistephanis, Quorum uiseretur inibi ara, Sicuti in Carceribus Io uis, quem uocant μαιράνην, Quod norit omnia, Quæ contribuant Parcæ, Quæq; nō per mittatur ex fato. Videtur & Hippodromi pars inibi nuncupata Embolus, ubi steterit Mar tis Hippii. i. Equestris ara. Sed & Pallados Hippia. Nam alibi Iuno item dicitur Hippia. Embolum inueni et pro pudendo positum. ἐμβόλιμον elegantem admodum pro nothis, reiectisq; carminibus, ac uelut infortitiis accipiunt Grammatici, Quoniam & Menses, ac Di es Embolimos nuncupamus intercalares. Apud Heleos in Prytaneo Heliatorium fuit, si ue Cœnaculum, Vbi Olympionicas conuiuio excipere, moris fuit. Intra Altin fuisse item Pœcile porticus dicitur, Quæ & ἰχθὺς nuncupetur, Quoniam clamanti septies res psonset Vox.

¶ Dentes ne, an Cornua dici in Elephantis debeant. De Alce fera, & Æthiopis Tauris.
Caput XXXVIII.

Væ in Elephantæ Cornua fere nuncupantur, Auctores eminentissimi dicere malunt Dentes. Sed enim quia, quæ in literis comperta mihi, non fusterit in fan daria intrudere, non temperabo hac parte, Quin tralatam Pausaniæ doctissimi hominis sententiam artium bonarum sedatoribus mox proferā, Qui argumentis aliquot pervincere connititur, Cornua rectissime profecto nuncupari, Dentes minime. Primum inquit, astruentibus diuersam opinionem perpendenda diligentius Gallicæ feræ natura, Quam uocant Alcen. Spectadi & Tauri Æthiopici. Alci utiq; in superciliis adnascuntur Cornua, Sed Maribus modo, Nam fœminæ prorsum eo ca rent adiumento. Æthiopici uero Tauri e naribus cornua proferunt. Quæ cum ita sint, Cui nam fiat admiratio insignis, Cum ex Animalis ore pmi Cornua uideat, audiatue? Sed sup petunt & argumenta hæc. Cornua utiq; per annorum periodos corrupta decidunt, A c rux / fum succrescunt, protuberantq;. Probant id Cerui, probant & Dorcades. Verum Elephã tis itidem contingit. Dens uero adultiori præsertim excussus quâdo suboriatur? Aut ubi nã renasci compertum? Vel si Dentes sunt qui ex ore proferuntur non cornua, qua nanã rōne progeminant denuo? Adde quod ignibus indomiti ferme habentur dentes. At Boum & Elephantorum cornua in re hac sequacis maxime sunt naturæ. Nam ignis ui, utcumq; colli buerit afformantur. Hippopotamis, Suibusq; ex inferiore mala Dentes prorumpit exerti, Quos χαυλιόδοντες appellant. Ex malis item sese promentia spectamus Cornua. Elephã ti scito itaq; ex temporibus proflire cornua, atq; ita extrorsum reflecti. Id quod non q̃a au dierim, commemoro, Sed in Campania in Dianæ sacello Elephantis cranei pro arbitrio rum contemplatus. Id ite comperi. Nec sane mirandum nam & in aliis Elephas a reliquo rum natura insigniter disparatus animi aduerti potest, tum forma, tum mensu.

¶ Quæ sit ratio Prouerbii, Leonis fit. De Thucyde non ingrata quæpiã. Item de Leonibus paucula, & de Ammone. Ecphrasis quo a Diegemate differat.
Caput XXXIX.

St in græca facundia celebre Adagium in omnes, Qui rugationis frontis, & Catoniana seueritate, quandoq; tamen matutinam exporrigūt grauitatem, ac comes se præstant solito hilarius agentes, ἐγὼ λασκον ὀλέων, idest risit Leo. Pronuntiatum id in Cōditorem nobilissimum Thucydidem. Qui Cylonii scelus explicaturus consuetu apertius, & intellectu nemini non obuiò narra tionem contexuit. Quo nomine Technographus illam mirari non desinit, edificandamq; summa cura Iunioribus præcipit, Vt facilitatem eandem, siue ut Græci dicunt, οὐ φέμεται sti lo ualeant exprimere. Scribit Aphthonius, Nihil quidē in rebus esse Oracione præstantius, rursum in Oracione nil Thucyde sapientius. Siquidem Herodotus in historia Voluptatem habet,

¶ Cur fameſcentibus craſſeſcant Pedes . Item famis Euentus alii ſcitu periculun/
di . Plauti loca duo explicantur . Quæ ſint Alima , & Adipſa pharmaca . Qui diu
uixerint citra ullum omnino cibum . De Phlegmate Plura .

Caput

XLIII.

Eſiodi Carmen in Ergis eſt , quo in fame plurimum craſſeſcere , aut extume/
re pedes ait ſi enim ſcribit , quantum recoło .

h

μή πο κακὸν χειμῶνος ἀμικρὴν κατὰ μέγεθος
Συλὴν τῶν ἰν , ἀπὸ τῆς δὲ πικρῆς πόδα χειρὶ τῶν ἰν .

Eum locum explicans Proclus Diadochus fameſcentium inquit , modi maio/
ris pedes fiunt , reliquum uero attenuatur corpus , forte quia deſideant otioſi , Sed & natu/
ralis afferri ratio poteſt , ut Plutarchus ait . Siquidem cibo extrinſeco intus indiget calor ,
ut perſeueret , Si uero priuetur , craſſari in corpus non deſinit , ex eo quippiam ſubinde auel/
lens . Verum ex imbecillitate , quod ſibi aſciuerit , percoquere nequit , atque imperfectum ,
crudum q; dimittit , quod uero incoctum eſt , ima petere , conſentaneum eſt , atque inde pe/
dibus craſſitudinem inducere , Rurſum q; ſuperna Corporum , quæ q; in medullis ſunt ,
ubi redondantior uiget Caloris facultas , attenuari . In Quæſtionibus encycliciſ comparia/
fere¹ Ariſtoteles tradit , Cur inquit , uel cibo ueſcentes uitioſo , uel fame laborantes diutina/
pedibus intumeſcere ſoleant ? An utriſque per tabem , conſumptionem q; hoc accidit ta/
beſcunt enim & qui eſuriunt , quia nullo penitus ſouentur alimento , Et qui uitioſe ue/
ſcuntur , nam eo , quod aſſumpſerint , perfrui nequeunt . Hippocrates uero Epidemiarum
ſecundo , In oppido Aeno ſcribit , iis , qui ob famem leguminibus ueſcebantur , crura eſſe
debilitata , quin & Eruo utentes poplitum fuiſſe exceptos dolore . Quia uero de fame agi/
mus , ut alii eius aperiantur euentus attendenda uehementer Senecæ uerba , Quibus inquit ,
Stomachus ſuſpectus eſt , proceſſuri ad res agendas maioris negotii , bilem cibo tempe/
rent , quam maxime mouet fatigatio , ſiue quia calorem inedia conuellit , ac nocet ſangu/
ni , curſum q; eius , uenis laborantibus , ſiſtit . Siue Corpus , quia attenuatum , & infirmum ,
incumbit animo . Certe ob eandem cauſam iracundiores ſunt ualitudine , aut ætate ſeſſi .
Fames quoque , & ſitis ex eiſdem cauſis uitanda eſt . Exaſperat enim , & incendit animos .
Vetus dictum eſt . A Laſſorixam quæri . Aequæ autem & ab Eſuriēte , ac ſitiente , & ab
omni homine , quem aliqua res urit , nam ut ulcera ad leuem tactum , deinde etiam ad ſu/
ſpicionem tactus condoleſcunt . Ita animus affectus minimis offenditur . Ex iis , quæ ſcien/
ter proſert Seneca , lux , opinor , Plautinis Salibus infertur non pauca , cum in Amphitryo/
ne ita ſcribitur , Vetuſt adagium , fames , & mora Bile naſum conciuunt . Quod autem in Cur/
culatione Plautus idem hoſce ſcientiſſime uerſus apoſuit ,
Os amarum habeo , Dentes plenos . Lippiunt ſauces fame .
Ita Cibi uacuitate uenio laſſis laſcibus .

Medicæ artis placita uelut aliud agens lepidiſſimus Poeta inſeruit . Siquidem primo Ca/
nonis Auicenna ſcribit , cibo non eſſe dandam operam , niſi ubi quis optare cœperit , quod
ſi inferbuerit auditas , nece ſit ex uitio , quod Temulentis euenit plerunque , aut faſtidien/
tibus , non eſſe comedendi differendum uotum . Quoniam famis patientia nō puris opplet
Stomachum humoribus . Idem fere² quarto Almanſoris prodidit Raſis . Euentus autem
ratio eſt , quia a Meſentericis , & Venis Hepatis interim periculiunt humores . Nam tercio na/
turalium facultatum Galenus , Si uenter inquit , eſſe inanis cogitur , a Venis , quæ in Meſen/
terio habentur , ac Hepate , pabulum ſibi deliget . Et mox . Proinde ante cibum laudatur Vo/
mitus famem perpeſſus diuturnam , ne illatus cibus , ac putridis permixtus facile corrumptur .
Quod uero uſuuenit Stomacho , id ipſum & in partibus aliis cōieſtare licet , nam pabulo de/
ſtitus Calor intus hincinde prolicet , unde pſoueatur , regerente ſemp natura , quod minus
cōmodum eſt . Illud nec omiſerim hoc loco , quod eſt in Medicorū Scholis iactatū , & ab Aui/
cenna non neglectum . Si cibi cōcidat appetentia , aut ualidius inaugeſcat , ingruentem ſignifica/
ri Cauſationē . Nā illud enectū ppe³ Oris Stomachi Senſum indicat , propterea inanitatē nō
animaduerti , Vel qā mēbra ex Stomachi ore nil admodum eliciant , uel qā Corpore non

z

flat resolutio. Super qua re sexto morbi Galenus Capite XII. plura (ut solet) cōquirit acute. Orexis autem uelut Canina humectationes uehementius expressas indicat ab humore ace-
scente in Stomachi ore, Aut nimiam Corporis resolutionem, ex qua cibi continua exoritur
necessitas, quod Galenus idem significat Cap. eodem. Plutarchus in Symposio septem Sa-
pientum, *ἄλιμα & ἄσθη* nuncupat pharmaca, Quæ famem obrepere, ac sitim prohibe-
ant. Nā est et Alimos herba, quam gustantes famescere nesciunt. Illyrios ut famelicos inces-
sui Comœdia uetus, Vt qui aruo non studerent, Sed piraticæ. Memorabile uero, quod in
recentiore obseruatum historia est, fuisse quandam, qui biennio continuo nil prorsum uel
comederit, uel biberit. Probabiliora faciunt hæc, quod de Animalibus septimo Albertus
scriptum reliquit, fuisse foeminam, quæ sine cibo dies quandoq; uiginti transierit, Sæpe
uero & triginta. Virum quoque Melancholicum se uidisse testatur, Qui sine cibo septem
perseuerarit hebdomadas, alternis tantum diebus aquam exorbentem. Adiuuat hoc ipsum
Alicenna Phlegmatis argumento, quod si copiosius fuerit, posse effici putat, ut sine cibis
diutius agamus, quoniam ipsum alimenti subeat uicem. Hoc itē sanis hominibus posse con-
tingere, non abnuit. finit quoque, Effle Phlegma incoctum Sanguinem. De eo non præter-
mittam, quæ in Græcorum obseruata Commentariis sunt. *φλέγμα* inquit, οὐ λέγεται
πρώτον ἀπὸ τροφῆς, πρῶτον γὰρ ἀπὸ τροφῆς τὸ αἷμα, τὸ δὲ φλέγμα πρῶτον τῶν ἀπέπτων. ἔστι δὲ
καὶ ἄλλα ἄπειρα. ἀπὸ γὰρ φλέγματος, μεταβάλλεται οὗτος χυμὸς πρὸς τὸν σωματικόν. ἔστι οὖν
οὐχ ἀπὸ τῶν πρῶτον, ἀλλὰ τῶν ἀπέπτων. Inueni quoque Phlegma, qui interpretentur *φλό-
γα*, idest flammam, πᾶρά τὸ φλέγειν. A quo & Phlogomata uocentur etiam perustæ
in panibus partes. Phlegmone autem, siue φλεγμονὴ definitur ὁ γῆκος πυρῶν, συμβαίνει πῶν
ἐπὶ τὸ ἀδυνάσαι μέρος τῶν ὑγρῶν. καὶ τὴ πᾶρά φύσιν διεκαστα φλεγόντων τὸ πῦρ. Quæ
uero φλεβονῶν nuncupant Græci, Ea plane nugalii intelliguntur. Verum flores modo
rerum proliantibus hæcenus in hæc excurrisse, satis superq; fuerit, ne Iliada contexamus.

Gulæ detestatio. Epaminundæ historia. Frugalitatis laus. De Spartanis. Aegyptiis,
Magis, Gymnosophistis. De Prophetis item in Creta, Diogene, Triptolemi præce-
ptis & Porphyrii Philoxeno, & Gnathone, necnon de Philofcys, Philobotryis, Phi-
lomelis, ac Melomachia. Cap. XLV.

Ippocrates ille Medicorum longe clarissimus in Sententiarum libro, quas
Aphorismos Græci uocant, ueluti detestatus Gulam, meditatorum Latri-
narum, Crassa docet, ac obesa Corpora, quæ crescendi mensuram impleue-
rint, nisi cito ablatione sanguinis minuantur, in Paralyfin, & pessima mor-
borum genera recidere, & proinde demptionem uideri necessariam, ut rur-
sum habeant in quæ possint crescere, Quando in eodem statu natura Corporum manere
nequit, Sed crescat semper, aut decrescat, necesse est, nec uiuere animal, nisi crescendi ca-
pax. Galenus porro Hippocratis eiusdem doctissimus Interpret, Sicuti Hieronymus item
commeminit. Athletas, quorum uita, & ars Sagina est, in exhortatione medicinæ, nec diu
inquit, posse uiuere, nec sanos esse, Animasq; eorum ita nimio sanguine, ac Adipibus quæ
si Luto inuolutas, nihil tenue, nihil caeleste, Sed semper de Carnibus, & uisū, & Ventris
ingluuie cogitare. Quinimmo auctor idem Galenus apud Hippocratem est, fatta conce-
ptacula potione, cibatu uel dehiscere quandoq; aut uernaculum atq; intimum calorem præ-
focari abundantia, atque extingui, ac consiliscere, Sicuti arguunt immortui derepente
Athletarum nonnulli, Qui ad immodicam Saginæ mensuram peruenerant. Epaminun-
dam legimus Corpulentioribus, & adiposis adeo se præstitisse infestum, ut quandam eiul-
modi protenko Aqualicū ab exercitu summouendum censuerit, ratione quoque addita,
quod eius uenter uix tribus, aut eo pluribus obtegi scutis ualeret, adeoq; prominere, ut pu-
denda oculis subicere nequiret. Ipse uero adeo prætenui, ac præparco fuisse uisū nar-
ratur, Vt a Vicino ad Coenam uocatus, ubi bellariorum cum obfoniis ganeatis, & un-
guentis confectis apparatus, abiens Ego te inquit, rei diuinæ operam dare opinabar,
non de contumelia cogitare. Hinc celebrata Veteribus Mensa necessaria, quam tenuem,
& frugi

& fruginoſebant intelligi, & quæ naturæ modo explet deſyderia, quam ad panem, & aquam Seneca produxit, Vt nil ſit neceſſe Saliaribus diſtendi epulis, nec tantum uora-
re, quantum uix alterius diei nox percoquat. Quando nil prorsus ita animum adobruit,
ut oppletus Venter, atque exæſtuans, huc, illucq; ſe uertens, & in ructus, uel crepitus uento-
rum effluſione reſpirans. Legimus quoddam morbo articulari, & podagræ humoribus labo-
rantes proſcriptione bonorum, ad ſimplicem menſam, & pauperes cibos redactos conualuiſſe. Sed & Diogenes tyrannos, & ſubuerſores Urbium, bellaq; uel hoſtilia, uel ciuilia nō
pro ſimplici uictu olerum, pomorumq; Sed pro carnibus, & Epularum delitiis aſſerit exci-
tari. Quippe incini audias paſſim, *ἐὶς οἰκὸς ἄνθρωπος ἀνύγειν οὐκ ἔστιν*, ideſt Vnum au-
gurium optimum, Cœnæ opem tuliffi, nec Euripidis illud aduertimus, *ἐν πάλημονότοις κύ-
πτει, ἐν πεινῶντι δ' οὐ*, ideſt Satiæti præſto Venus eſt, fameſcenti haudquaquam. Nam
antea dixerat Achæus, *πεινῶσι γούρ ἡ κύπτεις παρὰ*, ideſt amarulenta fameſcentibus Ve-
nus eſt. Cæterum, quod utiq; mirari me plurimum fateor, Ille Voluptatis aſſertor Epicurus
omnes libros ſuos repleuit oleribus, & pomis, uilibusq; cibus aſſerit eſſe uiuendum. Vetus
ſententia eſt, difficile eſt, immo impoſſibile, delitiis, & uoluptatibus affluentes non ea co-
gitare, quæ gerimus. Contra naturam eſt, copiis uoluptatum ſine uoluptate perfrui. Plato-
nici, & Stoici in templorum lucis, & porticibus uerſabantur, Vt admoniti auguſtioris ha-
bitaculi ſanctitate, nihil aliud, quàm de Virtutibus cogitarent. Scribit Xenophon in libro de
Rep. Lacedæmoniorum, Lycurgum cibi tantum maſculo habèdum cenſuiſſe, ut nunquam
grauaretur crapula, & indigentiam ferre expertus ſciret. Quinetiam ad ſalubrius degendū,
& ad ſtatus proceritatem magis id alimenti cōducere, arbitratum eſſe, quod gracilia corpo-
ra, quàm quod lita cibo efficeret. Ex obſoniis porro apud Spartanos lus nigrum maxime
probatum eſt, Cuius gratia quendam ex Ponti regibus, memoriæ proditum eſt, Coquum
emiſſe laconicum. Inde iure guſtato, cum eſſet offenſus, placide ſubintulit is, o Rex, hoc
certe iure homines in Eurota loti utuntur obſonio. Qui, ubi modice biberunt, domum abe-
unt abſque ſacula. Iam inquit Hieronymus item, ex quo multa in Caput trāſpoſuimus hoc;
necui delicatior noſtra uideatur doctrina, ut qui pugnant iſtus de muro uideamur dicta-
re, Ægyptium quoque ſacerdotum mores præparci in uictu, & contemplatione dicta-
mens in ſtuporem uſque à Chæremone Stoico narrantur. Eos enim ſcribit, negotiis omni-
bus, curisq; reiectis, ſemper in templo fuiſſe, & rerum naturas, cauſasq; ac rationes ſyde-
rum eſſe contemplatos, mulieribus nunquam ſemiſcuiſſe, nunquam cognatos, & propin-
quos, ne liberos quidem uidiffi, ex eo tempore, quo cœpiſſent diuino cultui deſeruire. Car-
nibus item, & uino ſemper abſtinuiſſe, immo uero etiam pane raro uſci ſolitos, ne onera-
rent Stomachum. Quod ſiquando comederent, ſonum pariter hyſſopum ſumebant, ut eſcam
grauioreſ illius calore decoquerent, Oleum tantum in oleribus nouerant. Quid lo-
quar inquit, de uolatilibus, cum Ouum quoque pro carnibus uitauerint, & Lac? Quorum
alterum Carnes liquidas, Alterum ſanguinem eſſe dicebant, colore mutato. Cubile eiſdem
ex foliis palmarum, quas Baias uocant, bidui, triduiq; inediam ſuſtinebant. Sunt qui mo-
numentis prodant, Ætate, qua Pygmalion regno potiebatur in Oriente, necdum Car-
nes in Epulas fuiſſe admiſſas. In ſanctis literis Carnium eſus, & Piſcium poſt diluuiū mo-
do uidetur cœpiſſe, poſt id nāq; ita præcipitur omne, quod mouetur, & uiuit, eſit uobis in
cibum. Porro ex tribus Magorum generibus apud Perſas, Primos, qui etiam doctrina, &
eloquentia præcellant, præter farinam, & olera aliud nihil proſuſus in cibum recepiſſe me-
morant. Gymnoſophiſtarum apud Indos duo produntur genera, auctore Porphyrio, Al-
terum Brachmanas dicunt. Samaneos alterum. Quos adeo continentię ſtudioſos prædicat.
Vt pomis modo, modo Oryza, aut farina tantum alantur. Additur rei miraculum, Vbi eos
adierit Rex, Veneratur, ut Deos, illorum precibus pacem regno conciliari opinatus. Digna
porro relatu, quæ inſuper de Samaneis idem ſcribit Porphyrius, Eos huius Vitæ tempus,
tanquam neceſſariam quandā Seruitutem naturæ miniſtrantem, inuitos tuliſſe, ſtudiſſeq;
Animas a Corporibus ſoluere, ac cum proſpere corpus ſe habere, ſentirent, ſæpe nihilo ad
hoc urgente, e uita ſolitos egredi, Hos domeſtici obitu beatos exſtimatebant, quiq; illis ſu-
pereffent, deſcebant, ut infelices. Euripidis teſtatum monumentis eſt, Quos uocant
Iouis Prophetas in Creta, non carnibus modo, Sed & coctis omnino abſtinuiſſe cibis.

A' Xenocrate tria celebrantur Triptolemi præcepta in Eleusina Templo. Honorandos parentes. Venerandos Deos. Carnibus abstinendum. Quid hic Diogenem amplius memorem, quem Græcia ἡμετέριον dicitabat perinde ac tu dicas, Diatri uictus, quod de Craſſino minus penderet, & in præſentem modo horam ſibi cottogaret cibum? Illud ſcimus omnes, a' Porphyrio illo ſcientiſſimo concinnatum eſſe librum aduerſus edentes Carnes. Hic eſt, qui mentem ſanctam, & Animam perturbationis expertem optimas Deo eſſe primitias, pronuntiauit. Item corpus pinguefactum Animam quoque in eſuriō nem cogere a' Vita prolapſam felici, redditam etiamnum corpoream, ad idq, quod diuerſum eſt, deflexam. Tam uero inquit, Si ne minimis quidem alimentis indigeremus, tanto ſe liciores eſſemus, quanto magis & immortales. nunc uero in hoc mortali uiuentes, Adhuc etiam nos, ut ita dicam, mortalioreſ latentereſ efficimus, dum Corpus adaugemus, atque, ut Theophrastus inquit, dum τροφικόν, i. eſt plurimum neceſſitudinis animus cum corpore contrahit. Democrates ait, uiuere imprudenter, intemperanter, impie, non tam male uiuere eſt, quàm diu mori. Prodiſt hiſtoria, & meminit in libro τῶν ἑρμηνείων Plutarchus, Aegyptios Ventrem mortuorum eximere, atque mox in Sole aperire, ut omnium peccatorum cauſam. Boeotios non alia magis ratione fatuos, pingues ac rudes, & ἀνοήτους, i. eſt Brutos ab Athenienſibus dici, quàm propter ἀνιδρυαίαν, i. eſt edendi inſeplebilem auaritatē. Philoxenum Eryxidis, & Gnathonem ſiculum, Plutar. ſcribit, Gulæ proceres, immo uero extremos, ac perditos homunciones, cupedi uorōſq, infamari literis, quod conuiuiis adhibiti emungere ſe in Paropſides, ſiue pultaria ſoliti eſſent, ut abſtinentibus cæteris, ſoli epulis ampliter fruenterent uel ad diſtentionem obſarcirentur uerius. Philoxenum uo cāt nonnulli Philichthyn. Ariſtoteles etiam Philodipnō. Quod de Gruis collo in Philoxenum reſertur, Melanthio Clearchus contribuit. Sunt qui Cytherium ſcribant Philoxenum Poetices non ignarum cenafſe quandoq, apud Dionyſium, ac, ut illi animaduertit Mulum apponi magnitudine uſenda, ſibi uero minutulum neſcio quem, arreptum protinus admoſuit auribus. mirante Dionyſio, In manibus inquit, Galathea eſt, uolui quæpiam de hoc ſciari, At iſi iuniorē ſe reſpondit, quàm ut ſcire quæpiam poſſet. Verum, quia ſit iam magno natu, ſcire multa, qui ſit appoſuit tibi. Qua urbanitate ſolutus in riſum Dionyſi⁹, multo ceſſit illi. Philoxeni paraſiti meminit Athenæus, Pternocopida cognominatum prodens. Qui cœna quadam ubi atriore in inferi panem animaduertit, ne multum inquit, appoſueris, ne tenebras forte inducas. Porro ſicut Philoxenus Philichthys eſt cognominatus, ita nec deſunt, qui Platonem quoque Philoſycon nuncupent, quod ſicis grate uelſceretur. Nam & quidam dictus Philobotrys eſt, quoniam Vuis afficeretur inſigniter. Velut Philippus, & Alexander Philomeli uocantur, a' Pomis, quæ auide eſitarent. Quin inuentis propè Baby lionem optimis, edita ab Alexandro Melomachia eſt, onuſtis nauibus.

¶ De Tyrorariſcho apud Ciceronem quid ſentiendum. Quid Tarichopoleum, & Tarichopola. Quid Cremathra, Et Epifodia. Saperda. Cap. XLVI.

Icero in quadam ad Pætum epiſtola, Quam mihi inquit, Tyrozarichi paſi nam narraſſe facilitate mea iſta ferebantur antea. Nunc mutata res eſt. Quæ ri ſcio inter eloquentiæ Ciceronis candidatos, quid uerbum non admodum frequens apud latinos ſibi uelit, tam hic, quàm in Epiſtolis ad Atticum. In uenio apud Græcos dici quidem Tarichos Salfamentum. Sudas tamen Carnem intelligere mauult ſale conſperſam, addito etiamnum etymo, τὰ ἐν τῷ ὄρεϊ ἐξ ἡμῶν εἰς ἡμῶν, quod eliquetur inde tabes Gari modo, nam Ichor tabes eſt, ac cruor. Id fuiſſe annonæ uilioris, ut credam, ſacit Ariſtophanis Interpres, Cum in Comœdia cui titulus eſt, ἱππῆς, i. eſt Equites, ita ſcribat. ὅπου τὸ τερεῖχ παλῶν, αὐτὶ τῷ ὅπου τὰ ἀπὸ τῶν παλῶν. Vbi inquit eſt Tarichopoleum. Hoc eſt, ubi tenuia uenduntur. Tarichos phrygium, & Gadiricum eſt apud Eupolin in Marica. Iulius Pollux Ægyptia addit, & Sardo quoque. Sed & Tilti Tarichos dicitur ab eodem, & λεπιδωτὸν, Quod ſquammatum intelligit. Quod ſeuile cibarium fuiſſe, monſtrat Comicus Plato, καὶ περιττὸν ἄμκ, τίτου τερεῖχες πρὸς τῶν οὐκ ἔχουσιν. Ex iis ducor coniectura non tam, ut Monitorum pleriq, eſt uſum, a' Caſco

Cafeo duci Tyrotarichum, quam a loco, ubi conficeretur, moxq; Romam subefferetur, uti ex Hispania, & locis aliis. Nec me fallit, Apicium scribere, quiquis is est, Patellam Tyrotaricham ex quocunq; falso uolueris, coques ex Oleo. ex ossibus & Cerebella cocta, pulpas piscium, Iecuscula pullorum, Cafeum mollem exaldatum, hæc omnia calefacies in patella. Apud Philippidem, Eustathio referente, legitur, τρυφὴ καὶ παρίχους, Vbi auctor idem probare nititur, Tarichos neutro id genere, ut apud Menandrum ἐπίπασσας ἐπὶ τῷ παρίχους ἄλλας, idest Sale inperfi tarichos, & masculino apud Aristophanem. παρίχων τοῦ ὄντος ὡς ἄλλων, idest Tarichum abluens hunc. Horæum tarichos inueni apud Pollucem libro septimo, siue Horatarichos, Sicuti etiam Tarichopolas, Quos latine Salarios dixit Martialis, hoc est qui Salsamenta uendunt. Philotarichos legitur quandoq; & Zomotarichos, sicut Elephantinum tarichos. necnō Homotarichus. Quia uero Obsfonia attingimus, id oporere argere nil obfuerit apposuisse, Cremathram dici Vas in quo Obsfionum reliquæ condantur, dictam, quia suspensa in alto habeatur. Eam Aristophanes etiam Talarum uocatit, quamquam eo nomine Calathus intelligitur rusticanus, ex salignis uirgis contexti solitus. Adiciamus ex abundantia postremo & illa, Eorum, quæ ad mensam usum parantur, Alia quidem ordinem habere necessarium, Vti Vinum est, Panes, Obsfonia, Stragula item Vestis, ac mensæ. Alia uero ἐκτετακτα dicuntur, idest Introducta Voluptatis gratia, Vti Cantilænæ, Gelotopoei, hoc est risum mouentes, & id genus alia complura, Quæ si affluant, oblectant utique, Si non adfini, nec ualde quidem desyderaris. Saperdam esse ponticum obsfonium, Athenæus libro tertio scribit, unde innotescit amplius, cur a Persio dicatur, Saperdam aduehe ponto. paulo post idem tradit, a quibusdam Coracinum dici Saperdam, qui in Mæotide habeatur optimus. meminit Saperdæ Aristophanes quoq; in Holcadibus.

*Sapij locus Myths
Saperdam quinn.*

¶ Niuem perfusam mulso quid appellarit Domitianus. Capillorum colores unde sint. Canicie ratio. Caput XLVII.

Omianum Imperatorem inauspicatissimum, quem libidine furem scribit Sextus Aurelius, eiusmodi scdum exercitium Græcorum uocabulo Clis nolent dixisse, memoriæ proditum est, Sermonis tamen nec inuentantis siuiffe, nec non dictorum notabilem. Vellem inquit, tam formosus esse, quam Metius sibi uidetur. Et cuiusdam caput uarietate capilli subrutilum, & incanum perfusam niuem mulso dixit. Quod festiuiter admodum, & urbane in eum est prolatum, qui iam ætatis grauioris ianuam pulsaret, & inde canesceret, liquore uitali longæuitate, ut interim hoc utamur uerbo, siccato humore autem uitio, ex quo frigore procreato, exuberantius emergente, quo fit, ut inalbescent Cani, quoniam colore humoris imitentur, unde alimenta trahunt. Quippe, sicuti scienter primo Canonis docuit Auicenna, Capilli nigrorem caliditati acceptum referimus. Ex adustis enim humoribus nigricans confurget Vapor, eandem in pilis exprimens qualitatem. Subalbidus color frigiditatis indicium est. in eum enim colorem frigoris opera uergit humor, & qui contolluntur inde Vapores, albicant. At Citrinitas, & rubedo æqualitatem præferre uidentur imprimis, idest temperatam constitutionem inter adurentem calorem, ac frigus. Albedo autem frigiditatem indicat, ac humiditatem immodicam, Sicuti Canicies Aut uehementiorem pccitatis uim. Veluti Vegetabilibus obtingere, deprehensum est, ubi exarescant. ex nigredine siquidem, aut uiore in albedinem emigrant. Ipsum uero hoc uisuenire homini nequit nisi in exitu persicantium ægritudinum. Etenim Pili substantia attenuatur, rarefcitq; eius humidum uiscosum, unde peruius redditur, & transparent. Caterum quidnā esse causæ dicamus, cur inter animantes adeo numerosas, adeoq; discretas hominem solum canescere, cernamus: quam non ignoro, Plinium scribere, id etiam in Equis uisum. Rerum naturalium peracuti confectatores ita ferme astruunt, Animantium plerisque ἐν ἁπλῇ τῇ σίτῃ, idest deciduum quotannis esse pilum, Vt Equo, & Boui. Nonnulla uero hoc quidem non habere, Sed esse βραχύβια, idest breuis temporis, ut Oues, & alia quædam, Quorum pilus, utpote non senescens, canescere nequit. At homo nec deciduum gerit pilum. Et μακρόβιος est, seu longæus, propterea cōsenescit, καὶ ὑπὸ τῷ χρόνῳ πολύντου, idest ætate canicie pirahit. Insup & cetera

animalia parum cerebri, id q; minus humidum habent, ut calor ad concoquendum sufficiat. Scribunt tamen Physiologorum nonnulli, uisum quandoq; hominem, cui ex toto Capilli defluerat, Causam febre amplius præstante, exiccâdi potestate, nec reddita sanitate omnino, succreuerunt pili, quod poros, ac meatus pilorum occupasset frigiditas, quibus præfatis, obspatis q; Capillo non paruit exitus. Argumentum huius erat præcluda cutis instar speculi nitentis. Qua ratiõe nec in locis a Pfora occupatis, promere se pilus ualet, quoniam arescente putrido humecto, meatus præcluduntur, frigore crassante. Verum ne uideamur Plinium insectari, auctorem in nostris literis eminētissimum. Illud non negligendū, Equos canescere, comprobari Aristotelis doctrina. tertio de animalium hystoriis, & quinto de Generatione. Cæterum quia Canicies illa rarior est, minus q; propria, nec clara admodū, ideo solum hominem canescere, traditum est. In Equis tamē etiam ratio afferri potest, quod os, in quo cerebrum, tenuius, quā cætera, per magnitudine habent. Argumentum est, quod ictus in eo loco periculosus est. Vnde illud homericum, *ἰνὰ τε ῥίχες ἰσπὼν κρανίω ἐμπεφύκει σιμάλιστα δὲ καίριόν ἐστι*. hoc est, qua Setæ hærent capiti, letale q; uulnus præcipue fit equis. Cum igitur præ tenuitate ossis affluat humor, & per ætatem calor deficiat, pili isti canescit. Ruffi uero celerius, quā nigri. Nam & Ruffitas, hoc est, *πυρρότης*, quasi imbecillitas pili est. Imbecillimum autem quodq; senescit celerius. Sunt qui putent, Aristoteles inquit, Caniciem esse ariditatem quandam, Sed hoc perperam esse traditum, indicio est, quod pili, q; pileo, uel integumento quouis operiuntur alio, celerius canescunt. Flatus enim putredinem prohibent. Operimentum autem flatus arcet. Porro pilum, ut herbam, exiccata non albefcere, argumento id est, quod pili nonnullis cani ilico oriūtur. at nullum oritur aridum. Mul ti etiam in extremitate albefcunt, in ultimis enim, ac tenuissimis calor minimus habetur. Ceteris uero animalibus, quibus pili progignuntur albi, natura, nō affectu id euenit. In iis enim causa coloris cutis est. Alborum enim alba cutis est, nigrorum nigra. Vario rum, permixto rum q; partim nigra esse cōspiciūt, partim alba. At in homine cutis nulla causa est. Qui enim sunt albi, admodum nigros habent Capillos. Ratio uero est, quod homo omnium maxime tenuem cutem habet pro magnitudine. Itaq; nihil ad pilos mutationem cutis ualet. immo præ sua imbecillitate ipsa mutatur, & uel a Sole, uel a flatu redditur nigrior, nec pili tamen mutantur. Cæterum nec prætereunda parte ista Grammaticorum diligetia, Qui Xantham siue flauam in Achille comam Caloris, & Iracundiæ argumentum habent, quoniam eiufmo di fere sint Xanthocholi, id est quibus dominatur bilis flaua. Verum & flauus dicitur Mene laus, quem tamen haudquaquā Acrocholum intelligunt, sed mitem, suauem q; ac proinde mollem bellatorem. Xantham porro Comam etiam Pyrrham dici, palam est, Vnde insie ctatur Pyrrhichus. Dicitur & Pyrsa. Item Aetha, id est *αἰθήρ*, ab Aethos, quod ardentem signat. unde apud Lycophronem Comætho id est *κρομαῖος*. Xanthi tamen Capilli Solare quidam habent, Pyrrhi uero flammeum. Sciendum tamē est, Caniciem, quæ morbo cōtin gar, non senio, effici ratione cutis. Nam eo uitio Corporis, quod Leuca dicitur, siue Vitili go, pili efficiuntur albi. Cuius causa est, quod e cute exeunt pili. Si uero ægrotat cutis, exte nuata q; est, pilus quoq; ægrefcit. Aegritudo autem pili canicies est. Aetatis uero illa canicies est ex inopia, & exilitate calor. Omnis enim ætas labitur in frigiditatem. Quibus uero hominibus natura pilorum parum calida est, plus q; humoris subit, calor proprius nequit cō coquere, atq; ita putrefcit humor calore aeris ambeuntis. fit enim putredo ex calore. Sed nō suo, natui q; putredo autem et aquæ, & terræ, & quorumuis eiufmodi corporum fieri po test, quamobrem etiam terreni uaporis putredinem nouimus, Quæ *δυσία*, id est Situs uo catur. Etenim Situs caries terreni uaporis est. Itaq; in pilis quoq; alimentum tale ubi nō con coquitur, putrefcit, atque ita efficitur ea, quæ Canicies appellatur, quæ alba propterea est, ex Aristotelis doctrina, quod & situs cariosorum fere albus est. Cuius rei causa est, quod multum aeris continet. Omnis enim uapor terrenus uim habet aeris crassioris. Situs enim quasi respondens pruina existimatur. nam si Vapor se efferens cōcrefcit, pruina est, sin pu trefcit, Situs. Quamobrem apposite admodum per tralationem in Comœdis Poetæ cum morfu ita enuntiant, ut *πᾶς πολὺς γῆρας δυνώτα, καὶ πάχυνν*, id est Caniciem Senectutis situm, atq; pruina uiocent. Porro argumentum illud euident, quod pleriq; per ægritudi nem pili canuerint, mox Valetudini restituti nigruerint, quod ipsum Auicēna item docuit secunda

secunda quarti, tractatu. ii. de conualescentibus. Recte utiq; dixerimus, Morbum esse aduentitiam Senectutem. Senectutem uero esse morbum naturalem, quare morborum nonnulli idem faciunt, quod Senectus. Sed nec ægitudine solum incanescere hominem contingit, uerū etiam repentino mortis discrimine, quod euenisse compertum est cuidam e rupe pendenti, dum accipitrū pullos scrutaretur, interimq; funes, quibus sustinebatur, dissilissent. Contingit præterea & diuturno mœrore. Sed & Canos item prudentiæ nomine quosdam dicimus, uti adnotauit Eustathius. proinde inquit, tyrthenus Tarcon, & Cycnus Troia/ nus ætatis primordio statim memorantur cani.

¶ Cur ab Homero Senes dicantur Poliocrotaphi. Crotaphos quid. **Suturarum Capitis ratio.** De Caluicie præterea, & Canicie. Rhaphides quid. Cap. XLVIII.

Værit Alexander Aphrodiseus, peripateticorum scientissimus, qua ex causa Homerus summo ingenio, summaq; doctrina Vates τῶν ἀνθρώπων πολιοκροτάφους ἐκάλεσεν, hoc est, homines dixit Poliocrotaphos, quod significat, in temporibus Canos. Hoc autem inquit, ex eo credimus provenire, quia ut plurimum inde Canicies exoritur, quandoquidem primores Capitis partes posteriores sunt humediores, καὶ φλεγματικότεραι, idest longe magis pituitosa. Crotaphon intelligit Aristoteles partem oculis interiacentem, auresq;, & uerticem. dicitur Crotaphos, quod & institutum adiuvat, quoniam κρηναὶ τὸν τάφον, uelut mortis sit prænuntia. hinc Theocritus, ἐκ τοῦ κροτάφου πλόμυκα πάντες γαργαλῶσι, idest ex temporibus omnes sumus Senes. Sed inquit Macrobius, Si pars anterior humidior est, cur Caluitium patitur, quod non nisi siccitate contingit? ratio est, quia partes priores Capitis fecit natura rariores, ut quicquid superflui aut fumei flatus circa cerebrū fuerit, euanescat per plures meatus, unde uidemus in fœtis defunctorum Capitis uelut quasdam Suturas, quibus Hemisphæria, ut ita dixerim, Capitis illigantur. Eas uero ut doctius teneamus, Sciendum est, totum quidem Capitis Os dici à Græcis Cytos, constare uero id commissuris, quas iidem ῥαφῆς uocent, idest Suturas, quæ Serratæ sunt. Aliqui etiam Stephanitidas, aut Rhaphoides, & Lepidoides. Sunt autem Commissuræ Cranei Interceptæ numero, ut ferè creditur, quinque. Ex quibus nonnullas intelligi ueras uolunt, certasq;, quoniam ab extremis ad intima directe producantur per integram ossium spissitudinem, quod scribit Conciliator. Incertas uero nec ueras, aut fallaces, ut Conciliatoris eiusdem utamur uerbo, accipiunt, non quia ad intima non perueniant, quod per errorem adcredidisse Mûdinus uidetur, nam in Craneo uehementer arefacto penetrare eas, liquido deprehensum est. Sed quoniam, ut priores, directe non penetrent, nam quod extrinsecus ab imo exorditur, intus definit superne. Veluti os subiecto incumbat Ossi, atq; ita ferruminetur utrūq;. Nam & significatius nono de Utilitate particularū Galenus Agglutinationes uocauit. Primam uero ex legitimis, certisq; Coronalem uocant, quoniam in ambitum porrecta Coronæ præferat imaginem. Sequentem uero a figura sagittam uocant. habet hæc Capitis mediana, initium ducens ab osse anteriori, pergens ad Os dictum Lâbdam, hoc modo — C. coronalem quippe contingit, pergitq; mox ad Verticem, Quod Auicenna scribit. Suturam tertiam Lambdæ uocant, à Græci elementi figura. Estq; in parte postrema, quam Puppim uocant. Subiacet ei Cerebri uentriculus posterior. Porro Suturas non ueras esse duas statuūt, inter ossa Capitis lateralia, atq; præcipua, & Offa petrosa, quæ superiacent eis, coherentq; corticis imagine quadam. Eas Galenus etiam Squammosas nuncupat, & esse Parallelas probat, idest à Sagitta æquidistantes. addunt nonnulli etiam a Coronali. Hæc Suturas quinque Medicorum Scholæ obseruant præcipue. Adnotarunt & alias, sed obscuriores, quibus colliguntur Offa Capitis omnia supra collum. Ita ut uniuersæ fiant duodeuiginti. Sed enim parte hac uberius, fusi⁹ q; magni Auctoris persequamur placita. Ossium inquit, compositio duplex, Aut enim ad motum est, diciturq; ἄρθρον, Aut ad firmitatem, ac uocatur σπάρταρασις. Huius species tres, ῥαφῆς, ὀμφασις, γόμφωσις. Et, Offa quidem Capitis compacta Suturis sunt. Inueniuntur hæc quinque plurimum, σπάρταρα per Sinciput, idest διὰ τῆς ῥεφῆως τοῦ. Obolizæ per uerticem. λαμβουσιδῆς, Quæ in Occipite, idest διὰ τῆς ἰνίον. Crotaphizæ, seu

temporales duæ. Cranii Offa septem. Occipitis unum. Verticis duo. Temporum totidem. Frontis unum. Polymorphi item unum. Gomphosis dentium est, quia infungunt. Symphyfis uero aliorum. Pauciores esse Suturas in mulierum Capitibus, obseruatum est. Addunt & confpirationes haberi, quæ ratione doloribus capitis amplius infestari, minus se egerentibus Cerebri superfluitatibus, Quæ præcipua est Suturarum utilitas, Vnde & Capitis offe pertuso, maniacos plerumq; Sanitati restitutos, legimus. In Platæensi strage perficum caput repertum, Herodotus scribit, nulla prorsus Suturarum commissura. Cui Aratus succinere uideatur, *πολλὰ δ' ἀρκυφές κεφαλὰ πάγκαυτ' ἀνθρώποις*, idest Caputum pleraq; hominibus citra Suturas compacta sunt. Arrianus Aethiopum Capita Suturis nullis esse laxa, prodidit. Sed ad rem, Quibus illi meatus fuerint ampliores, humorem siccitate mutant, & ideo tardius canescunt. Sed non caluitio carent. Occipitium etiam si est siccius, nunquam tamē caluitio deformatur, Quoniam eius siccitas non ex uitio, Sed ex natura est. Ex ea uero siccitate Caluitium fit, quæ per malam temperiem, quam Græci ἀκρασίαν uocare solent, contingit. Vnde Capillo crispi, Qui ita temperati sunt, ut capite sicciores sint, tarde canescunt. cito in Caluiciem transeunt. Qui uero Capillo sunt rariore, non eo facile nudantur, nutriende humore, quod Phlegma uocatur, Sed fit illis cita Canicies. Porro scitu dignum id quoque, Caluiciem quandoq; ex cognatione prouenire, quod Alexander scribit, Sicuti Podagra, & morbi alii ex nobis natos frequenter excipiunt. Ex eodem quoque illud non omiserim. Canos non solum albicare, Sed quandoq; fieri *χρυσάεις*, hoc est, fuluos, *ὅταν συναντικυχθῇ ἡ λευκώδης ῥαλὴ τῷ φλέγματι*, idest ubi flaua bilis permixta Pituita fuerit. Sic enim Lecithodes transfertur, quando Lecithus est Qui Luteum. Quoniam uero dici a Græcis Suturas diximus *ἑκφές*, Sciendum, Rhaphidas aliud esse omnino, nā sic pisces uocant, quos & Belonas dicunt, Vt tradit in Commentatione de piscibus Dorion, meminit Epicharmus insigni distinguens appposito, nam Oxyrhynchos appellauit, idest examinati rostri.

De Phalacro, & Phalantho. Quid Phalacræ, siue Calueta. De Caluitio plura. Item de Spadonibus. Caput XLIX.

Aluum Græci Phalacrum dicunt, ueluti qui habeat *τὸ ἄκρον φαλόν, δ' ἐστὶ λακόν*, quod uerticem habeat albicantem. Phalū enim albū uocant, *ἀπὸ τῆς φάος*, tanquam luminosum sit, multumq; habeat claritatis. hinc & eundem Phalanthum appellarunt, quod albus Capillus ueluti flos sit. In Iulii Pollucis monumentis est, Anaphalantias quoq; Sed hunc Anasilum interpretantur, hoc est, capite incompto. Nam inquit, Phala est ornatus quidam, a Luce ita dictus, unde & Galeæ Phalus nuncupatur, pars ante frontem. Cui prænitentes clauī assignantur, ut speciem afferant, Caluitium ipsum Phalacroma uocant. Legimus in Theauris Stephani, Phalacras inde dici uertices montis Idæ, ubi Planta nulla uisitur niuium magnitudine, ac Geliciidii. Quin inquit, montana omnia satis, fruticibusq; nuda Phalacras recte dixeris. Latine dici Calueta possunt. Vel, ut Columellæ placere animaduerto, Glabreta. nam & Caluatam uineam lego apud Catonem, & Plinium, in qua uites quidem sint, Sed paucæ admodum, & raræ, ut in Caluitio capilli. Caluari quoque, & Caluescere in Columella posita inuenies, pro rarefcere. Sed redeo ad Caluos. Est inquit Plinius, in Capillis aliqua terrarū differentia. Quippe Myconii carentes eo gignuntur, unde & Caluos omnes Myconios didimus, auctore Stephano, Sed commemorat Strabo. Est uero Myconus Cycladum una de Mycononuncupata Aenææ, ac Rhyus filio. Scribit Herodotus in Melpomene, siue historia quarta, inter Scythicas gentes esse quosdam, qui sub excelsorum montium radicibus incolant. Eos ab ipso natali Caluos esse, tam mares, quam foeminas. Esse item simis naribus, & ingenti mento, proprio quodam oris sono, Scythicam gestantes uestem, ex Arbore uidentes, Cui nomen sit Ponticum, Cuius magnitudo eadem, quæ fico. fructum esse sabæ per similem. Verum refectis iis, aliquid scitus promere pergamus. Querunt Scientissimi, Quid ita Spadones Calui effici nequeant. Ratio autem duci uidetur inde, quod Cerebri multum obtineant, quam rem eis contingere, hinc manifestum est, quia rem ueneream nō agunt, *ἢ γὰρ γυνὴ ἐστὶν ἀπὸ τῆς ἐκκεφάλου χερσὺς*, hoc est, Semen labi perspinam e Cerebro

rebro uidetur. quam opinionem secutus item Hippocrates est, in libro de Aere, & Aqua. Nam præcisus uenis, quæ post aures sunt, induci sterilitatem credidit, quod Seminis materia plurimum a Cerebro sit. Quemadmodum uicesima tertii ab Auicenna quoque expositum scimus. Indicio est, membri illius, & oculorum quoque ex coitu imbecillitas. Eadem ratione Boues Estomiaz, idest exethi cornua gerere maiora uisuntur. Insuper ob id quoque Pueri, necnon mulieres Caluitium nesciunt. Sic autem fancit de toto negotio Auicenna. Mulieres inquit, & Castrati non caluescunt, Et Mulieres quidem, quia sint humectæ plurimum. Castrati uero perfrigidi, Vt minor calore in eis fiat humiditatis resolutio. Amplius in Euratis quod transire in barbam debuerat, in Capronas abijt, in Muliere barba non succrescit, pororum, ac meatuum angustia. Scribit Hippocrates sententiarum libro sexto, Spadones nec podagra laborare, neque caluos effici. Super cuius loci enarratione paucula Galeni doctissimi Interpretis uerba subsignare uoluimus, ut obiter moneamur inde, quàm euident sit morborum ratio in uictu parum ordinato. Spadones inquit, dempti testes similes mulieribus reddunt. Igitur eæ quemadmodum non caluescunt, Ita Spadones nil eiusmodi sentiunt. Cæterum ut podagra castratos non tentet, temporibus Hippocratis uerius erat. nostris non insuper ratum est, ob inertissimam desidiā, & improbam facietatis lasciuia. Collibuit porro nec præterire, Quæ omnium in rebus naturalibus maximus exaranda sibi censuit. Calui inquit, omnium maxime homines aperte efficiuntur, Quod genus affectionis generale quodammodo est. Nam & Plantarum aliæ semper frondent, Aliæ frondem amittunt. At Aues, quæ certo tempore se abdunt, & latent, pennas amittunt. qualis affectus in hominibus Caluitium est. Cum enim paulatim & frondes, & pennæ, & pili defluant, ubi uniuersim hic affectus euenit, uocabula accipit hæc, Caluescere, Defrondescere, Depennescere. Causa huius affectus inopia humoris calidi est, qualis præcipue est humor pinguis. Quare Plantæ, quæ pingues sunt, fronde perpetua uident. Præterea homines suis ætatibus huiusmodi æstatem quoque agunt, quam obrem nemo ante quàm coire incipiat, caluescit. Sed a Veroneo coitu id potius euenit, scilicet iis, qui eo sua natura sint propiores, quod Cerebrum per se utique frigidissimum, rei ueneræ usu etiamnum frigidius fit. Causa uero ut quæ latent, rursus pennas recipiant, quæque frondem amiserint, denuo frondescant, Caluis autem nunquam redeat pilus, quod anni tempora illis mutationem corporis magis afferunt. Itaque pro temporum mutatione uicissitudo gignendi, amittendi quoque sequitur, ut animalia pennas, pilos quoque, Plantæ frondes aut dimittant, aut recipiant. At uero hominibus per ætatem euenit, Ver, Aestas, Autumnus hyems. Itaque cum ipsæ ætates non permutantur, fit, ne affectus, qui ob eas accidunt, permutantur, quāquam similis causa est. Porro sunt, qui putent, quibusdam hominibus Caluis quidem, si frequenter coeant, succrescere pilos. Cuius rationem asserit Albertus de Animalibus tertio. In homine eiusmodi calorem fuisse primo uelut fopitum, & humido detentum uisoso, Coitu uero humido arescente, Calor uelut exolutus uinculis, fit inde potentior ad humorem resoluendum, & pilum generandum. Verum ratio hæc parum forte propria auribus uidebitur excultis. Postremo impacturi pragmatie isti coronidem adiciamus illud Bionis perelegans, non minus molestum esse Caluis, quàm Comatis pilos uelli. Nam ut sciens Seneca inquit, Errat, qui putat animosius detrimenta Diuites ferre. maximis, minimisque corporibus par est dolor uulneris.

¶ Pancratiaestæ qui proprie dicantur. Quintiliani locus explicatur. Item plura de Certaminum generibus, & ad ea pertinentibus uocabulis Cap. L.

¶ Quintilianus Oratoriarum institutionum secundo ita scribit. Peritus non si docendum Pancratiastem susceperit, pugno ferire, uel calce tantum, aut ne xus modo, atque in his ictus aliquos docebit, Sed omnia, quæ sunt eius certaminis. Mira, ut audio, inter Grammaticos disceptatio est, Qui dicatur proprie Pancratiaestes, quod uel sit Certaminis genus Pæcratium. Ego nuper In Aristotelis tres de Rhetorica libellos cum incidissem, ex eorum primo aucupari certissimum uisus, quid in re ambagiosa statuendum denique sit. Adeo ut Philosophi uerba appositissime Quintilianum interpretari uideantur. Agonistice inquit, siue Certatina, Corporis

uirtus magnitudine constat, Vi, & celeritate. Celer nāq; robustus est. Qui uero pedibus diu ac citissime mouetur, Dromicus est, hoc est Cursor. Qui aduersarium premere, ac retinere ualeat, Palesticus, idest Luctator. Qui uero plagas impingere potest, *παγκράτης*, idest Pugil, ac percussor. Qui duobus his præcellit, Pancratiasticus. Qui his omnibus, Pentathlus. hæc enim Aristoteles. Ex cuius uerbis luce opinor, clarius innotescit, Qui deniq; ex Fabio elici Senfus debeat, Sed *καὶ τὸ φεῖδω δῖλλε*. Iure consulti uerba ad legem Aquiliam. Siquis inquit, in Colludatione, uel in Pancratio, uel pugilatu, dum inter se exercentur, alius aliū occiderit. Idem fere & Gellius, cum ait, Diagoras filios tres habuit, unum pugilem, Alteram Pancratiastem, tertium Luctatorem. Idem alibi, Oportet animo esse intento, ut sunt Athletarum, qui Pancratiæ uocantur, qui ad certandum uocati, proiectis alte brachiis, confluunt, Caputq; & Os suum manibus oppositis, quasi uallo præmuniunt. Cæterum nec si gnificanter ex Verbis Gellii unquam deprehendas quod quidam rentur, quid Pancratiatum sit. Non ebullierunt ista in Lynceorum, nedum Triualium, & Apalestorum ad hoc genus commentariis. Verum quæ ingerunt se nobis, allidere, aut præfocare non sustinemus, quam tacunque instet inuidia, Quam plurimum allaturaturam scio, Sed utinam nobis superfluitibus, Ut Dentem dente arrosisse dolenter sentiat, quando, ut dicitur, Came opus est, si satur esse uelis. Sed nos scopas solutas suo linquamus Liuri, in doctrinis, quasi in præstigiis mirificas. Sudas intelligi Pancratiastæ uoluit Athletas, *πύκτας* q; *χερσὶ καὶ ποδὶ πυκτομαχοῦντας*, idest manibus, pedibusq; in pugilatu decertantes. Sunt enim *Πύκται* qui & *Pugiles*, quosq; *Aristoteles*, uti prænotauimus, & Pollax ab usu percutiendi *Plecticos* uocant. Autolyci Pancratiastæ statutam in Prytaneo stetit, Auctor Pausanias est. Pydarum arma *Πιλæ* sunt, quas *Sphæras* dicunt, unde *Sphæromachia* nuncupata, & uerbum *σφαιρομαχέειν*. Inter eaitem sunt & *Myrmeces*, & *Lora*. Nominatur & in hoc usu *Sciamachia*, Sicut & *Acrochirinus*. Sicyonium Sostратum, Pancratiastem, scribit Pausanias, *Acrocheritem* esse cognominatum, quoniam fummis manibus correpto aduersario, confringens non dimittebat prius, quam deficientem sensisset. De Glauci statua habitu *σικιμαχοῦντος*, quoniam erat is, utingit Pausanias, *ἐπιτηλειότατος τῶν ἐστὶ αὐτῶν, χειρὶ καὶ ποδὶ πυκτομαχέειν*, alibi plura. Sunt & qui uocantur *Pammachii*, Veluti Plato Euthydemum nūcupauit. *Videntur* esse, qui & *Pancratiastæ*, nam *Pammachion* pro *Pancratio* legimus quandoq;. In literis nostris *Pentathlum* Festus interpretatur *Quinquentum*, Sicut *Quinquentiones* *Pentathlos* dicimus. Sed & *Athletæ* *Liuius* *Quinquentiones* appellauit. *Pentathlos* uero intelligit *Festus*, qui se artibus quinque exercebant, Iactu disci, Cursu, Salu, Iaculatione, uel cæstru, ut habent alii, & Luctatione. Paulus Iureconsultus digestis de *Alex* lusu, & *Aleatoribus* *Senatusconsultum* inquit, uetuit in pecunia ludere, præter quam si quis certet hasta, uel pilo iaciendo, uel currendo, saliendo, luctando, uel pugnado, quod *Virtutis* causa fiat. Sunt apud *Græcos*, qui octo statuant *Certamina*. Stadium, Diaulum, Dolichum, Hoplitem, Pygmen, idest pugilatum. Pancratiatum. Palen, idest Luctam, & Alma, idest Saltum. Quod ad hunc postremo loco positum attinet, Partem unde proficiebant, *εὐκτήρα* uocant, idest *Bateria*. Saltandi mensura dicebatur *Canon*. Terminum autem nuncupabant *τὸ ἐσκαμμένα*, id ualeat, ac si effossa dicas, unde & in eos, qui metam transiliunt, concinnatus *Adagio*, *πῆλ' αὐτῶν τὰ ἐσκαμμένα*, idest saltu sulcum transimittere. *Pentathlorum* iaculum dicebatur *Apotomeus*. Diaulum intelligebant, cursum duplicem, obeundi scilicet Stadium, ac moræ egrediendi, proinde *Aristophanis* Interpretes locum, qui *Stadia* contineat duo, nomine eo intelligit, aut mensuram cubitorum. .i. ducentorum. Dolichus uero sæpius est repetitus cursus. Aut ubi septem currunt. Nam *Stadiodromi* duo tantum erant. Hoplitem cursum intelligimus armatum. *Addamus* porro' superpondii quippiam, quod linguæ supellectilem faciat instructiorem, cultioremq; *Athletæ* præmium recte *Athlon* nuncupari, Sicut quæ *Melico* contribuntur, *Sostra* dixeris, & *Soteria*, ac *Iatrea*. Doceti uero, *Didascalia*, *Didacta*, *Militi*, *Aristea*, *Epinicia*, *Niceteria*. *Chirotechnæ* autem, idest *Artifici*, *Epichera*. *Nuntio*, *Euangelia*, & *Menysstra*. *Quippiam* ferenti, *Comistra*. *Benefico* *Charisteria*. *Altori* *Threptia*. *Paleasticam* porro' *Artem* *Theſeus* excogitauit primus, Nam post eum coorti *Paleſtræ* Doctores, prius enim magnitudo tantum spectabatur, & robur, Quo *Cercyon* in *Bœotia* *Hospites* conficiebat in loco, quem *πυλίστρα καὶ κρήνη* uocant.

Caluisti

¶ Caluissii Sabini memoria prope nulla. Grammatici *Analectæ* qui sint. Item *Analectides* quid, & *Analecta*, & *Apodectæ*, uel *Apodectæi*. Cap. LII.

Aluissium Sabinum hominem sanè diuitem, ita fuisse memoria nulla, scribit Seneca, ut illi modo Vlyssis nomen excideret, modo Achillis, modo Priami, quos tam bene nouerat, quàm pædagogos nostros nouimus. Nihilominus eruditus uolebat uideri, Quamobrem Compendiarium excogitauit. Magna summa Seruos emit. Vnum, qui Homerum teneret. Alterum, qui Hesiodi. Nouem præterea Lyricis singulos assignauit. postquam uero hæc illi familia comparata est, cœpit conuiuias nexare. habebat ad pedes hos, a quibus subinde cum peteret uersus, quos re ferret, Sæpe in medio uersu excidebat. Suasit illi Satellius Quadratus, stultorum diuitum a z rofor, & quod sequitur, Arrifor, & quod duobus his annexum est, derisor ut Grammaticos haberet *Analectas*. Erat enim in ea opinione, ut putaret se scire, quod quisquæ in domo sua sciret. Et perinde etiam posset. Idem Satellius illum hortari cœpit, ut iudicaretur, hominem ægrum, pallidum, gracilem. Cum Sabinus respōdisset, & quo modo possum, uix uiuo. No li obsecro inquit, dicere, non ne uides, quàm multos Seruos ualentissimos habere? hæc uenit Seneca. Apud quem si quis folicitius inquirat Quos nam arbitremur dici Grammaticos *Analectas*, Eos ita nuncupari contenderim, Qui lectione multa exercitati, memoria sint firmi, missi ma, & indubitata, ut quicquid unquam legerint, uel audierint, fere habeant ad manum, & in numero, quoniam *ἀναλέγεται* significet Græce ἀναμνησθῆναι ἔχειν, καὶ ἐννοεῖσθαι, idest firmiter tenere, ac concipere. Vel quia memoriæ subsidium, & ingenii domino essent futuri. Sicuti *Analectides* dicuntur, quibus ex Xylino Lino, uel quauis materia, tanquæ puluillis consistant Scapulas prominentes puellæ, ut uideri habitiores possint. Quod Ouidia num carmen liquido comprobat, quod ita habet. Conueniunt tenues scapulis *Analectides* altis.

Angustum circa fasciæ pectus eat.

Analecta in Epigrammatario poeta sunt reliquæ sub mensa, quæ qd colligi debeant, id sunt fortitæ nomē, quīs et p instrumētis ad id ipsum destinatis, qdam interpretari maluerint. Martialis. Colligere longa turpe nec pudet dextra *Analecta*, & quicquid Canes reliquerunt. Et alibi. Otia sed scopis nunc *Analecta* dabunt. Erant Athenis *Apodectæ*, Qui tributis, Collationibus, & omnino uestigalibus præerant, quæq; in iis ambigua forent, iudicio discernerebant. iis ab excipiendo inditum uidet nomen. Sed & *Apodectæos* uocabant, qui frumenta metirentur. Hoc ideo non tacui, Si forte cui *Apodectas* dici grammaticos, Non *Analectas*, arideat magis.

¶ A quibus traditum, Polypos sua sibi brachia erodere. Quid *Cotyledones*, & unde. Item *Acceptabula*. Sepieum quid. Adulatorem esse *Polypo* similem. Quid *Tholus*, & *Pritaneum*. Caput LII.

Olypum inquit Plinius, brachia sua rodere, falsa opinio est. Id enim a Congris euenit ei. hoc ipsum et Athenæus scribit, a quo relatum scio, Alcæū quoq; ita tradidisse, ἑδωκ' ἑμῶντων, ὡς πολύπους. Id & Phæreocrates sensit. Hæc uero si quis laus tractari expetat, Sciat primum quidem, a Paguris Polyphi brachia erodi, Aristotelem scribere. Inter eos uero, quorum sententiâ reicit Plinius, esse Poeta Hesiodus uidetur, Qui, ut Græci interpretantur, Eledonem Polyphi genus eo uersu intellexerit, qui in Ergis legitur, fere in fine. ὅτ' ἀνόςτος ὃν πόδα τέλει. dic'q; Eledonem uolunt. ἀπ' οὗ τῆς ταυτὴν ἑλεν, quod ipsa se rodar. Ita ut. λ. in nomine perinde, ac uacans legatur. Monocotylon eam dicit Aristoteles, idest simplici *Acceptabulorum* ordine sustentam. Sed & Oppianus in halieuticis Hesiodi comprobatur sententiam, hyeme prodens suis uesti pedibus Polypos, illis uersibus, Ἄλλ' οἷον γλαυκὴν ἐνὶ πόδι, ἥντε σάκκον πῆξεντες διένυνται τοὺς πόδας, ἥντε σάκκον Ἄμφορας.

Coluopodas certe hinc polypos conspici, Ioannes Grammaticus adnotauit. Auctor quoque in uaria historia Aelianus. Polypos ad uorandum quæcunque oblata, esse uehementes, & insuperabilesque, adeo ut pastu mutuo ne abstineant quidem. Et in maioris *θήκη*, idest laqueos, retiaque incurrens minor eius esca fiat. Porro ut aliqua non incuriosæ ad hoc pertinentia hincinde præcerpamus, habet, inquit Aelianus idem, Polypos hic unam modo Cotyledonem. Estque *ἡπλώσις*, idest Septem pedum. Cotyledonas exponunt Eruditiores *τῆς πολυπόδος πελεκάνης*, idest Polypi Acceptabula, siue Cirrhos, aut, ut Ouidius flagella.

Deprehensum Polypos hostem

Continet, ex omni demissis parte flagellis.

A Cotyles similitudine, ut inquit Eustathius, est autem genus Vasis Cotyle, & manus cauitas, unde & lusus quidam dicebatur *ἐν κοτύλῃ*, idest in Cotyle. Cotila uero animalia dicuntur garrula, idest *κωλύα*. Sicut Agrammata uocantur, quorum uox nullis exprimi literis ualeat. Antiphilus Byzantius Helicas uocauit eo uersiculo,

πλέκωμεν βρύθην ὀκτανόπους ἑλίκης.

Cotyledones dici uidentur, ut item inquit Oppiani Interpres, *διὰ τὰς ἐπικαμένους τοῖς ποδὶ καμὸς κοίλας, ὅν κοτύλας*, quod Concaue capillis incumbant, uelut Cotyle. Sed inquit Aristoteles de Animalium historiis quarto, *ὁ μὲν οὖν πολυπόπος καὶ ὡς ποικίλως χειρὶ χεῖνται τὰς πελεκάνης*, Vtitur inquit, Polypos uice pedum, ac manuum Cirrhis, siue, ut Theodorus transtulit, Brachiis. Sciendum uero, Sepiæ, Lolligini, Lollio Capillamenta inesse quædam. Nam partes duræ, ac solidæ intus per dorsum, & corporis prona continentur, quas non eodem appellanti nomine, nam in Sepiis Sepicum dicitur, In Lolliginibus Gladio lum, seu Xiphos. Acceptabula apud Plinium Trebius Niger in polyporum ratione accepit se uidetur pro caliculis Vrnalibus peluium modo. Vnde apud Senecam sunt Præstigiatorum Acceptabula, hoc est Vascula, seu Caliculi, quibus astantium oculos fallendo præstringuunt. Dicunt & Acceptabulum Heminae quartam partem, idest drachmas quindecim. Sui & in Corporibus Acceptabula pro Pyxidibus, ut Anatomici uocant, quibus Coxendices infinguntur, circaque ea uertuntur Ossa Coxarum. Hinc sæpe in Plinio legimus, Ossa ex Acceptabilibus, ab Accipiendo uidentur Acceptabula dici, quæ Græci *ἐξυβασκα* uocant, Quo nomine Vasi sunt Aristophani in auibus. Quidam uero Acetabulum scribunt, c. simpliciter. Sicut & Acetarium, ab accipiendo item dictum, pro horto, quoniam, ut inquit Plinius, expedita res, & parata semper foret, etiam si non desunt, qui pro herbis uirentibus, quas e oleo Sale, ac aceto initio mensæ esitare consueuimus, id uerbum accipiant. Verum illius scitius paulo, ac remotius, Ora Vasorum, ad uterum quæ ueniunt, Aphorismorum quinto ab Hippocrate Acceptabula nuncupari, ex quibus Secundæ pendent. nõ sicuti arbitrantur plerique, adnatas ipsis Carnes Adenosas. Nam & demuliebribus passionibus primo, Si Acceptabula inquit, plena fuerint pituita, Menstrua fiunt pauciora. Et de naturalibus primæ Praxagoras, Acceptabula sunt ora uenarum, & Arteriarum, quæ ferunt ad uterum, Sed in deo ad Polypos. Basilius ille magnus in commentatione, quam de Gentilium librorum lectione continauit, scite admodum, & docte, Polypum uocat Adulatorem, Cuius uerba mollia ferunt interiora Ventris. Nam, ut inquit Polypos ad speciem subiecti soli colorem permutat, Confimiliter & Assentator ad Voluptatem audientium uariabit sententiam. Aristoteles Polypi atramentum uocauit Tholum, si dici tamen atramentum potest. Sed & in Sepia Tholus, dicitur, & in mollibus, in ea, quæ Myris dicitur, ut Philosophus idem scribit. Accentum recipit in ultima, quæquam enotatius aliter inuenis in Aristotelis codicibus. Nam Tholus si paroxytonon fuerit, Orbicularem signat domum, in qua epulari Prytanæ consueuerant. Prytaneum dicebatur proprie, quod in ea triticum seruaretur, quod dicunt Græci *πυρὼν*, quasi *πυρὸς ταμείον*. Dicitur uero Tholus *ἀπὸ τῆς ποδὸς*, idest a circumcurrendo, Inflediturque sub forminio genere, de qua re & Pollux libro octauo. Tholia uero Cista esse, operculum habens Tholoides, siue testudinatum, Ex Thesauris eiusdem. Polypi tholum esse subrubrum Athenæus prodit in ea parte, quæ dicitur Mecon, supra uentrem.

☿ Panthæ singularis Virtus, Muliebris sexus commendatio. De Anemissia, & Abat Rhodiogæ

Rhodorum. Spartharum, Romanarum'q' laus. Item Gallicarum, ac Persicarum. Item de Thracum foeminis, & funebribus mulierum orationibus. Cap. LIII.

h Ieronymi sanctissimi, simul et eloquentissimi uiri sententia præclara est, Vir-
tutes non sexu, Sed animo æstimari oportere. Id si qua in foemina uerum iu-
dicari & potest, & debet, Hæc Panthea est, Nec imprudenter me aliquis, aut
parum pie censuram hanc peragere criminetur. Neg enim nūc Christi sacra-
ria introspicimus, in quibus enitescunt diuiniore animæ, & præfulget cæle-
stis clementia. Meminerint modo legentes, uersari nos in priscorum literis, & inde præce-
pere flosculos rerum amœniores, quibus uel fatigatos oculos blande retinere ualeamus. Er-
go fuit Panthea hæc, Vt scribit Xenophon, & ex parte commemorat Hieronymus, Abrada-
tæ Vxor, nobilis Viri, & in bellicis rebus periti, quod q' maximum reor, Perlarum mox Re-
gi Cyro imprimis cari. Ad Cuius manus uenerat Panthea Captiua, Castris Assyriorum ex-
pugnatis. Aberrat tum Abradatas, Vt qui legatiōe fungeretur apud Bactrianorum Regem.
Ara spæ Medo afferuanda interim tradita Panthea est, Qui singulare, ac præcipuum reddi-
dit ei Pulchritudinis testimonium, simul et probitatis. Cum apud Cyrum affirmasset, nec-
dum esse ortam, aut omnino inuentam tota Asia tantæ præstantiæ mulierem, Sed ipsa pri-
us reddiderat sibi. Nam cum magno natu quidam, ut bono animo esset, hortaretur, quoni-
am etiam si pulchrum, præsignem'q' Virum antea habuisset, Nunc maximo Regi, Cui nec
forma, non statura quidem, Sed præcellens, nec Virtus deesset, destinanda foret. id Vbi illa
percepit, Scires sibi foemineam cessare inconstantissimam imbecillitatem, non regia fortuna
erector facta, non libidinis titillationibus delinita, profundius se in luctus dedit, Pepl'o q'
a summo usq' discisso, miserabiliter seipsam complorans, eiulansq', quod quem præcipue
amabat, cuiq' uni se natam uolebat, eo foret caritura, consistebatur. Cæterum affuit Virtu-
ti fortuna, & Votis subscriptis castissimis. Eam quippe tantam, talemq' magno animo inui-
sere neglexit Cyrus, ne interim a gerendarum rerum cura muliebri uenustate mollius auo-
caretur. Verum & ipsa mox Venientem Abradatam Virum illi conciliauit, Cum accessit
Cyri religionem, temperantiam quoq', & in ipsam explicaret commiserationem. Quibus
permotus Abradatas, quid igitur inquit, mihi faciendum censes, quo & pro te, meq' ipso
Principi eminentissimo satisfaciām? Quid aliud inquit Panthea, nisi ut enitaris, similem te
illi præstare? Ea perspicue intelligens Abradatas, profecturus mox in Aciem, O Iupiter in-
quit, optime, maxime, da mihi, ut appareā & Vir dignus Pãthea, & dignus amicus Cyro.
Cætæq' ubi acri cōmisso prælio, strenue pugnatem illū occubuisse, audiuit Panthea, posteaq'
flewit uberius, Quæ summa uirtute, & q'tum sexus is capie, summa prudentia ætatem trans-
miserat, non expectanda ulterius Fortunæ ludibria censuit, Verum Acinace, quem diu para-
tum ad eos usus habuerat, seipsam confecit, Capite super Viri pectus recubens, ut e' Iugu-
lo profluens sanguis Mariti uulneribus infunderetur. Quibus uirtutibus id est ad posteros
consecuta nomen, ut clarissimis monumentis subinde celebrata, in æuum sese illusterrime
propagaret, Vt intelligamus, quamuis eius uideatur sexus proprium, domi se continere,
quod in quadam Declaratione Quintilianus ait, & Leuibus officiis affigi, Et passim ut ani-
mal indomitum, & impotentis naturæ, foemina coarguatur, promere se tamen nonnunquā
in ea imbecillitate tantam rerum excellētiam, Vt Viros quoq' quantumuis peregregios de-
cere possit, Vt in Timoclia probat Aristobulus, & in Thisbe Theopompus. Artemisiam mi-
rari non desinunt Græci, Quæ irruentes Rhodios classe exuerit. Insulam quoq' domuerit,
erecta in urbe Rhodo Statua, quæ Ciuitati stigmata uideret' inurere, quē locū obseptū mox
Abaton dixere, quoniam trophæa mouisset, religio est. Romanarum quidem mulierum la-
us ea præsignis est, Quod illis Numa pudoris adiecit plurimum, curiositatem remouit. So-
brietatem docuit. Tacere, ac abstemias prorsus esse, neg de necessariis rebus absente uiro,
quicquam eas loqui affluefecit. Nam cum mulier quandoq' propriam causam in foro dixis-
set, misisse Senatum, memoriæ traditur, Deos consultum, quidnam ea res Ciuitati porten-
deret. Quoniam Vlpiano tradente, A' Ciuilibus officiis, & publicis foemina remouetur.
proinde Iudices esse non posse, nec magistratum gerere, nec postulare, nec pro alio interue-
nire, nec procuratrices existere. Idem alibi Corporalia inquit, munera foeminis ipse sex' de/

negat. Calphurniæ improbitas Iudicibus permoleſta Ediſto cauſam dedit, quo cauetur, ne poſtulare ſcæminę liceat. At ediuerſo Spartani mulieres audaciores dicunt fuiſſe, in q̃ ipſos Viros imprimis uiriles, ut quæ domeſticis negotiis dominarentur, tum in publicis ſententiã dicerent de maximis rebus, & auctoritatem haberent. Nec me fallit, in politiis Ariſtotelem ſcribere, illas mollior uiuere ſolitas, ac fuiſſe in omnem licentiam diſſolutas. Itaq̃ inquit, ne ceſſarium in tali rep. diuitias haberi in pretio, præſertim cum fuerint Viri mulieribus obno- xii. Gallorum mulieres inter infeſtas Ciuiſis furoris acies auſæ ſe immittere, nũc lachrymis, nũc precibus ita illoſ animos flexere, ut diſſenſiõe obliterata, pacem coixæt, ac Societatem. Omnes q̃ citra ullam cædem ad propria reuenterentur, unde apud eos inoleuerat mos, diu- tiſſime ſeruatus, ut cum de pace, bello q̃ conſultaretur, mulieres item adhiberentur. Si qua præterea, ut fit, inter ſocios incidifſet controuerſia, mulieres intererant arbitæ. Quamob- rem dignum memoria id eſt, ſœdus, quod cum Annibale Galli inierunt, in hanc ſermẽ ſen- tentiam percuſſum. Si quis Gallorum iniuria ſe a Carthaginenſium aliquo affectum quere retur, Eius rei Carthaginenſium Magiſtratus, aut Imperatores, qui in Hiſpania fuerint, Iu- dices eſſe debere. Sin Carthaginenſium quiſquam ab ullo Gallorum iniuſti quippiam paſ- ſus eſſet, Gallicas mulieres de ea re iudicium facere. Porro in bello, quod contra Aſtyagem gerebatur, cum Perſarum Acies impreſſionem hoſtium ualidiorem ſerre nequiret, iam q̃ lo- co cederet, Matres, & Vxores eorum obuiam ſeſe tulere, orãtes in prælium redirent. Cum- ſtantibus ſublata ueste, obſcœna corporis ingeſſere, rogitan- tes, num in Vteros matrum, vel Vxorum irrumpere cogitarent? Hac illi caſtigatiõe repreſſi, ueluti denuo bellicum ceciniſ- ſent, aciem inſtaurauit. Ob quod facinus præſigni uictoria potitus Cyrus, lege cauuit, Vt ubi primum Perſarum Rex Urbem ingrederetur, Mulieres quotquot adeſſent, ſingulos Au- ri numos a Rege acciperent, Sed Ochus Rex cum uitiis aliis, tum Auaritia præ cæteris inſi- gnis, Urbem ſæpius circumuectus, nunquam eandem inire uoluit, mulieribus ne cõgiarium moribus receptum impertiretur. At Macedo Alexãder bis eam Ciuitatem ingreſſus toties quoque mulieribus erogari numos iuſſit, nec contentus, prægnantibus duplicari munus im- perauit. Apud Thracas nec ſœminis quidem ſegnus eſt animus, ſuper mortuorum Corpora uirorum interfici, ſimulq̃ ſepeliri, uotum habuere eximium. Et quia plures ſimul ſingu- lis nubere, moris fuerat, Cuius id demũ foret decus, apud iudicatu- ros magno certamine di- ſceptabatur. moribus id cont-ribuebat, inde lætitiã ſingularis in uictoria. Huius præterea ſe- xus honori & illud Romana maietas imptita eſt, Vt in clariffimarum ſuneribus Epitaphii dicerentur. Quod item ex Virtute natum, ac pietate eſt. Siquidem cum mittendum ad Del- phicum Apollinem munus eſſet ex Camilli Voto, nec foret auri tantum in Urbe, Mulieres ſponte corporis ornamenta contulere.

¶ Iunonis templum in Olympia. Agon, quem uocabant Heræa, ſiue *Ἡραία*. Pallas
narcæa. Diana, Laphria, Triclaria. Cap. LIII.

Nter alia memoranda præcipue, Quæ apud Helin Peloponneſi tum uen- ſtam, tum nobilem Ciuitatem, fuiſſe narrantur, Non in poſtremis audio cele- brari a Scriptorum adiutariſſimis Templum Iunonis, Quod Scillitici ex Tri- phylia ſtruixiſſe creduntur, oſto ſere annis poſterius, quàm Heleis imperare exorſus eſt Oxyſus. Quinto quoq̃ anno Iunoni Peplum contexebant Mulie- res decem ac ſex numero, Quæ ipſæ Agoni præſidebantur, quem dixere *Ἡραία*. Currebãt Virgines ætatis utiq̃ non unius, Prodiabant principes natu omnium minimæ, Sequebantur Grandiores paulo, poſtremis, quæ cæteras anteirent ætate. Currebãt uero ſic, Demittebat illis Coma. Tunica ſubſiſtebat paulum ſupra Genua. Dexter utq̃ ad pedus retegebatur hu- merus. Stadium olympicum erat curſui deſtinatus locus, ſexta tamen parte dempta. Viſto- riæ præmiũ Oleagina fuit corolla, & Bouis portio Iunoni immolata. Certaminis uen- ſtatem ad Hippodamiam produciunt, Quæ Pelopis adepta coniugium, ſic Iunoni gratam ſe oſtenderit, Sex & decem allec- tis mulieribus, cum quibus *Ἡραία* ſtatuerit prima. Tuncq̃ uiciſſe Chlo- rin Amphionis filiam. Afferuntur & alia, quæ huc proſtrum ſpectant, Sed an- buſtis Græcorum codicibus, in lubrico haudquaquam luſtabimur. Illud apertius omnino, ac certius,

ac certius. A' Mulieribus eisdem duos esse constitutos Choros, Alter quorum Phiscoæ dicatur, Hippodamiæ alter. Phiscoam a' Dionysio amatam memorant, natum q' inde Narcaum, Qui bello clarus Palladis Narcææ templum excitauit. Nam sæpe a' Templorum cōditoribus, uel iis, Qui simulacra erexissent, Diis ueterum adoptabantur cognomina. Sicuti in Arce Patrensiū Quo colebatur Diana, de Phocenſis Laphrii nomine, Statuæ auctoris, Laphriæ indepta cognomentum est apud Calydonios, Quod & apud Patrenſes obtinuit, illuc tralato Simulacro, Inde & λαφρία festum quoq; nuncupatum. Sunt, qui Deā ita malint dictam, quod eius μύρω ἐς οἶναι tandem Calydoniis factum foret ἱεροφύργει. Fuit in Achaia item Dianæ templum Triclaræ, cuius festum καὶ περὶ νύχας, idest Peruigilium celebrabat' quotannis, cum hominum immolatione, ex numinis indignatione enato sacrorum ritu, Quod in delubro Melanippus, & Comætho turpiter amore uicti coissent.

¶ De Thrasybulo Vate, Qui ex Cane primus Vaticinia conceperit, Quæ de Sue quoq; eliciant Cyprii. Caput LV.

Nter Vaticispiritus Viros, Qui celebre apud Veteres sint nomen indepti, Comperio in Heleorum historia Iamidas, de Iamo quodam nuncupatione propagata. Inter hos unus egregie memoratur Thrasybulus, prædicti onibus multis sanè illustis, Quo nomine est Icone quoque in Olympia insignitus, In quo Galeotes, idest Mustella, quāquam alii selem interpretantur, ad dextrum arreperere humerum aduertitur. Assistit & Canis, uerum intercisus, ac secur patefaciens. Quod sanè quā mirum est, Siquidem ex Hædis addiuinatio, & Agnis, ac Vitulis esse agnoscitur utiq; perantiqua. Quin & Suillis item extis uaticinia cōcipere, Cypriorum putatur inuentum. Canibus ad id Qui utendum putarit, non fere, Pausanias inquit, comperitum ad hoc æui est. Videtur tamen Thrasybulus hic in eo item animali insolens excogitasse quippiam, Quo Vaticia multiplicior fieret, ac adminiculatio Sciētia. Iamuni uero, de quo diximus, Apollinis fuisse filium tradunt, Cuius meminerit etiam Pindarus.

¶ Polydamantis robur prodigiosum, atq; eiusdem interitus. Cap. LVI.

Eonem in Nemea fuisse ab Hercule peremptum, poterat sanè fabulosum uideri, Sed præsto ex historia Polydamas est, A' quo itidem in Olympo feram id genus magnitudine uisenda, & robore, confectam, & quidem inermi prorsum, inobsepto q; prodidere syncerissimi ex Græcis Conditoribus. Ad id uero prouectum audaciæ ferunt, Herculis modo æmulatione. Adicitur quoniam & miraculum alterum, Nam idem hic Leonis domitor Boum ingressus armentum, inibi Taurum magnitudine insignem, ac præcipue ferum conspicat, Ex posterioribus alterū arripuit pedem, retinens q; pertinacissime, ferocientem, ac impetu prærabido proflientem non dimisit prius, quam indignabundus, ac furens tandem in Polydamantis manu χαλῶν, idest Vugulam reliquit. Narratur & illud, Quadrigas tota ui concitatas constanter retinuisse, altera modo manu retro curru apprehenso. Hac tanta fortitudinis fama perpulſus Persarum Rex Darius, Artaxerxis filius, sed nothus, Virum Nuntiis crebris, ac pollicitationibus magnificis Sufa pellicuit. Quò is cum uenisset, mox de iis, Qui Immortales a' Persis nuncupantur, tres conspiratu uno nitibundos ex prouocatione arma inaduersum ferentes contricidauit solus. Testatissima sunt omnia hæc ex eius Statua cum Epigrammate in Olympia. Cæterum, Qui plerunq; Viribus nimium sese efferentes exitus manet, Quem q; est Vaticinatus in Carmine Homerus, & Polydamantem excepit. Siquidē, quod dicitur, suo est ipsius gladio iugulatus. Casu quippe cum aliis Combibōibus quibusdā in Specu æstus ui flagrantissima sese commodum coniecerat, forte ita euenit, Demone non bono utiq; Vt montis apex conuulsus haud dubiam inspectantibus ostentaret ruinam, & quidem proximam, Inde reliqui, cum malum ingruens, præsentissimum q; præcepissent, euehigio fugæ præfidiū mandantes, citatissimi ex mortis sese faucibus proripiunt. At Polydamas, ut qui fato destinatum nesciret exitum reclinare, substitit solus, ac ruentis molem saxi manuum futura

conatus reprimere, Ponderis uasitate mox oppressus, ac contritus interit. Similis pro-
sum fiducia, & Crotoniatem perdidit Milonem, de quo, præter nostros, plura Heliacorum.
secundo Pausanias, Qui a Lupis eum scribit conceptum, Quod genus feræ apud Croto-
niatas scateat uel maxime.

¶ Quo pacto Alcibiadem concionari metuentem Socrates excitat. Cap. LVII.

Vam formidolosum sit, habendæ Orationis causa in concionem prodire, mul-
torum, opinor, exemplis abunde innotuisse, Quando Populi conspectum nō
ferentes Pleriq; metu perfusi, ac rubore inexpugnabili, capite conuelato, ra-
ptim sese propicientes inde, domesticas petiere latebras. Nonnulli etiam per-
culsi uehementius silentium sibi indixere perpetuum. Propterea Alcibiadem
ferunt meticolosam adeo subiturum aleam, hæsitasse amplius, animi æstuatione fluctuan-
tem. Eum ita affectum cum intueretur Socrates, Adolescentis mentem surrigere altius cu-
piens, atq; excitare, Sic ex eo infisit quærere, An non inquit, δ Alcibiades συνέστημιον ἴλ-
lum, siue Sotorem ducis contemnendum? Cum aduisset, Rursum An non & eum, Qui in
coetibus Præconino se confouet munere? cum nec id inficietur, Non ne & σκνωδῶρα φαν-
ait Socrates, Qui pelles consuit? latente id quoque Alcibiade, Quid igitur An nō ex iis con-
flatur omnibus Atheniensem Populus? Quos ergo singillatim despicabiles opinaris, ne con-
euntes reformidaris quidem, Sed Græce sic, καὶ ἐπὶ πάντων καὶ ἑνὶ καὶ ταφρονέει, καὶ ταφρονέει
ἀεὶ καὶ τῶν ὑποστρέψαντων μεγαλοφρόνως.

¶ Neminem unum posse in omnibus paria unicuiq; facere. Alexandri, & Equi ab Apelle
lex picti exemplo. Cap. LVIII.

On posse Virum unum omni in re omnes implere numeros, & ad cuiusq; ani-
mum respondere, nobili, & perinde memorando instrui exemplo, Nam,
cum apud Ephesum Macedo Alexander suam ipsius effect intuitus imaginem,
Quam dicunt Græci, de filo corporis, pro uirili ab Apelle expressam, ef-
figiatamq; οὐκ ἐπὶ πῆνσε καὶ τὴν ἀξίαν τῆς γραμμῆος, idest pro picturæ nō lau-
dauit meritis. Forte uero interim Equo inducto, & ad pictum Equum mire adhinniente,
tanquam uerum planè, ac spirantem, δ Rex inquit Apelles, ὁ μὲν ἵππος ἰσχυρὸν γραφικῶς
πῆρσε, καὶ τὸ πολὺ, idest Equus, quàm tu, expressior multo est, ac Veritati pximior. Fuit Apel-
les Colophonius quidem, Verum δέ σαι, idest adoptione Ephesius, Pamphili Amphipoli-
tæ discipulus, Sed antea Ephori etiam Ephesii, Pythii filius, Ctesiochi frater, Qui & ipse
pingendi artificio fertur nobilis. Cuius fuisse Apellem, inter nostrorum placita est.

¶ Quibus indicis Persæ Magi sanguinarium Ochi Regis ingenium deprehenderint.
Caput LVIII.

E Persæ Magis, Quod & alibi cōmonuimus, existimant Pleriq; ut Sapiētī-
bus planè, totq; ac tanta prsum tenentibus, Quot, & q̄ta scire, fas est. Quin
& Vaticinii esse cōpotes, nōnullis, & qdem insignibus cognitū expimentis.
Aliorū nunc obliuiscor uolens, Quod de Ochi Persæ Regis imiti, & p̄inde
sanguinaria præfagiuerē natura, haud quāq; censui differendum. Quando ra-
tione quadā mira feritātē in Subditos agrestem, ac, ut Græci significanter dicunt, τὸ φονικὸν
αὐτῶν. i. cædis audium ipsius deprehendere ingeniū sunt uisi. Sigdem Artaxerxe patre ex hu-
manis emigrante, Vbi arripuit imperium Ochus, Ex Eunuchis Quēpiam Regi præcipue
familiarem, assidentemq; propinquissimē, Iusserunt Magi, amplius, accuratiusq; obserua-
re, Mēsa apposita, Quid ex paratis apprehenderet primū. Et is qdem, quod iussus erat, stre-
nue præstabat, Regi intēdens euigilate. Cōmodum ille iam decubuerat, Ac dextra qdē gla-
diolū arripuit potissimū. Altera uero Panē, Qui magnitudine fuit præcipua, Ei cū Carnes
impouisset, concidebat ac uestebat large, incessanterq;. Ea ubi audissent Magi, διὰ τούτων
ἀπορήσαντες συμβῶσαν, idest p̄ secretiora id genus signa duo qdē prædixere, Anni temperiē,
ac frugum copiam, Et multorū cædem, exilia, & Damnationes, nil magnopere mentiti.

Lodouici

LODOVICI CAELII RHODIGINI IN ANTIQVARYM LECTIOMVM
LIBROS AD DOCTISSIMVM MARCVM MVSVRVM
CRETENSEM PRAEFATIO OCTAVA.

Vdio, quome cunq; uertam, primæ notæ Viros tuis obstreptentes laudibus,
Quod & summam in te Nobiles, Infimi, Medii probitatem experiant, nec
a humanitate, iucundissima omnibus, disciula. Nam quod ad eruditionis penu
multifariam cumulatam spectat, Ita demum celebratis, Ita q; nulli non occur
ris admirabilis, Vt spectatam Gentibus uniuersis Græciæ tuæ Sapientiā, &
facundiæ dulcissimam uim reuocare ab inferis pramortuam, & quæ omniū uicissitudo est,
quodam uelut fato pridem ita adobrutam, contumulatam q; Vt in terra Græcia diu quæsi
ta uideatur Græcia ipsa, deniq; dicaris, atq; ingenii præstantia eatenus confouere, id q; in Ita
lia nostra, ut plures nunc cooriantur, Qui græce sciant, quàm lustris centum proximis. Gra
tulor tibi doctissime Musure, Gaudeo mihi. Est quod bene speremus. Opera tua uel exadif
fima Veterem πολυμαθῆναι uideo breui suo nitore restitutum iri parte plurima. Vtinam ue
ro τοιοῦτοι σοὶ δέησι, συμφορὰς ἀμυνεῖς εἰν ἄχαλῶν, Vel momento, nimio plus coalita barbaries if
set pessum æquata solo. Properari passim ad te summo studio etiam a Veteranis in re lite
raria animaduerto pleriq; editæ q; iam ætatis, Quos ferunt motos, demulctos q; eloquen
tiæ mira ubertate, ac reconditarum scientia rerum captos Te, uelut Callistratum, relicta eti
amnum cum Platone suo Academia, magno profectu consecrari cepisse, Sic q; etiam te ob
seruanter audire, ac celebrare, perinde ac cælo demissum aliquem Arbitrū, Interpretem q;
Sibyllæ oraculorum. Id illis, opinor, non Scholica expriment nugaliam, Sed remotior doctri
na, ex intimis tuarum Gentium eruta Museis. Cui tradentis accedit illa χάρις ἀφ' ἧν, omni
gratior, cultior q; Venere, Quæ q; una Athenæ magis atticæ sunt, ac recalciscunt, quæ cōse
nuerant, Græciæ Vires ὡς περ τὴν λεβητὶ δ' ἐκβαλοῦσαι. Nec absit incomparabilis facilitas,
qua scite sic, & affeuerate, quod dicitur, præmandis, Vt ex te audita, tantum q; non digesta
celeriter abeant in Corpus. Inde nimis Qui te discantem audiunt, consilescunt extra mo
dum uniuersi, ac obstupefcunt attoniti, delinimentis aurium ad intima demanantibus. Qua
propter editurus iam elucubratos mihi pridem Antiquarum Lectiōnum libellos, In quibus
forfan, non ut in decursibus ludicris, & simulacris præliorum uoluptariis, distincta fuerint
omnia, cōpta q; Væ laboriosissime congesta nō defunt, & pcuriose, Vt παρὰ μωρὰν nil,
aut subsultans, q̄tum Vnius hominis opera effici ualuit, efflueret, Nō permisi mihi inhono
ratum te pertransire, Cum tot, tanta q; abs te in nostrates proficiantur. Quo itaque pluri
mum possumus, ἀντιπαλαργού μὲν, tuum q; nomen, q̄q; ex se, propriis quoq; monumentis ce
leberimū, in memoriā damus, ampliora multo præstituri, Si ὁβίτος affloret ἀχαιῶν. Vale.

LODOVICI CAELII RHODIGINI LECTIOMVM ANTI
QVARYM LIBER VNVS, QVI OCTAVVS.

¶ Mulieres in doctrinis celebres. De Corinna, Item Erinna, Nec non de aliis alio gene
re præstantibus. Caput Primum

Ec intra hosce uirtutum limites se continuit muliebre ingenium. Quin na
turalium quoq; scrutatiōi se inferuit. Ac Arete eatenus item progressa est,
n ut filium etiā institueret. Qui inde appellatus est Antistippus cognomento
μακροδιδυχέας. Latheniam quoq; Mantineam, & Axiotheam Phliasiam
Platone usas præceptore, proditum est, ornatu interim uirili auditorium
ingredientes. quod Dicæarchus scribit. Iam uero Damæ, quam Pythago
ræ filiam memorant, ingenium, & doctrinam in exponendis paternis sen
tentiarum inuolucris quis non nouit? Aspasiæ item nomen, ac Diotimæ, & Thargeliæ, ut
ex Luciano comperimus, sola illustrauit Philosophia, Quando nec imbecillis alioqui sexus
abea eliminatus agnoscitur. Quippe Plotinum Platonicum nobilem mulieres aliquot Sa
pientiæ studio frequentasse memorantur. Corinnæ uero an obscura esse gloriā potest, quæ
&

in Lyrico certamine Pindarum quoq; nouem Lyricorum principem *exuperasse tradatur* Eam fuisse Thebanam memorant. Sunt qui Tanagræam malint. Achelodori, & Procratiæ fuisse filiam constat, ac Myrtidis discipulam. Muscam quoq; Lyricam fuisse cognominatâ, non fere ambiguum est. Epigrammata item scripsisse ac Lyricos nomos. Sed & Thespîam Corinnam ueterum celebrant monumenta, & auctor Pausanias nō prætermisit, quam alii Corinthiam credere malunt. Corinnæ, ut sapientis in Poetica, meminit Eustathius. Erinna Teia, uel, ut alii, Lesbîa, aut Telia (est enim prope Cnidû infula parua Telos, idest *τῆλος*, quod ex Eustathio est) Carmine item illustri censetur, Scripsit Elacaten, hoc est *ἑλασάτην* æolica Lingua, & Dorica uersibus trecentis. Condidit epigrammata quoque. Decem & nouem annorum mortuam Virginem ferunt. Carmina eius homericam consequi maiestate, traditum est. Sapphus cōtemporanea fuit, ac, ut nōnullis placere animaduerto, amica. meminit Eustathius in nauium Catalogo apud Homerum. Repetit in temporibus Eusebius. In Erinna elegans est apud Græcos Epigrâma, Cuius hi duo sunt postremi Versus.

Σαπφὸς δ' ἑρὶννης ὅσων μέλεισιν ἀμέναν

ἑρὶνκα σαπφούς τῶσων ἢν ἐξαμέτρῳ, Id est quanto Erinna in Lyricis Sappho præstantior. Tanto Sapphus gloriam Erinna Hexametris præcellit. Vtriusque Poetriæ mentio item Propertio est Elegiarum secundo.

Et sua cum antiquæ committit scripta Corinnæ,

Carminaq; Erinnæ non putat æqua suis.

Fuit & Charixena Crumatum poetria, Cuius meminit uel Comicus Aristoph. fuit et Thea no apud Locros in Lyricis præcellēs. Celebratur item Mæro, p̄dito in Neptunum hymno. Apud Athenum est Agallis Corcyrga illustri arte grāmatica, quæ inuentionem pilæ ascripsit Nausicaæ, Sicyoniis alii. Quidam etiam Lacedæmoniis. Telefillam cum in aliis, tum in Poetica illustrem celebrat Pausanias, ut quæ apud Argos ante Veneris templum statua sit insignis. Cassandra uero Priami non doctrina quidem, Sed uaticinio, ut uidetur, illustris, etiam apud hostes in Lacedæmone templo fuit insignita. Sed nec Romana Virtus ab hoc rerum decore abiungitur, quando Cornificiæ celebrantur Epigrâmata. Sorore eius hæc Cornificii narratur, qui subinde fugientes milites, Galeatos lepores appellare consueuerat. Quid hic referam pertinax quarundam propositum in seruando uirginitatis thesauro, uel quod non minus est, uiscendo uiolatum, præfloratum? q̄ Milesias Virgines septem legimus, gallico furore cuncta uastante, nequid indecens ab hoste paterentur, turpitudinem morte declinasse. Nicanor uidis Thebis, atque subuersis, unius uirginis captiuae superatus amore est, Cuius expetens coniugium, & uoluntarios amplexus, Quod utique in illa fortuna debuerat Captiua habere inter optatissima, Sensit pudicis mentibus pluis uirginitatem esse, quàm regnum, & propria interfectam manu flens, & lugens amator tenuit. Auctores habemus, Aliam item Thebanâ uirginem, quam hostis Macedo uiolat, dissimulasse paulisper dolorem, & uiolatorem uirginitatis suæ mox iugulasse dormientem, præter q̄ cum gaudio se quoque interemisse. Verum quod ad decus item hoc quodammodo pertinet, Apud Gymnosophistas Indorum quasi per manus huius opinionis auctoritas traditur. Buddam principem dogmatis eorum e latere suo uirginem generasse, Sed & Sapientia principem non aliter natum Platonem opinantur, quàm de Virginis partu, Peridione matre Apollinis oppressa phantasmate. Cæterum nec imperiis abstinuisse foeminas, Vetus testatur memoria. Gens fuit Indorum Pande sola regnata foeminis. Vnam Herculisæus uirgenitam ferunt. ob id q̄ gratiorem, regno donatam præcipuo. Ab ea deducentes originem imperitauit trecentis oppidis. peditum CL. mil. Elephantis quingentis. iam & apud Mæroen quoq; foeminam Candacem nouimus regnasse, quod nomen mox & in Reginas alias propagatum. Quid, non ne a Chronicis relatum scimus, Ioannam Anglicam solam a condito æuo specie Viri Pontificatum Romæ inuadere ausam? immo uero & unum ex familiaribus, Qui solus rem tenebat, ad Concubitum admisisse, & inde grauidam etiam in summo dignitatis fastigio peperisse. Factum hoc Salutis anno octingentesimo quinquagesimo tertio. Fuit & in Thracia Mulierum portus ad Leosthenem finum memorabili causa ita cognominatus. Nam Phedalia Byzantis uxor Stroebeum uiri sui fratrem, cum Ciues ab essent, Vrbi struentem infidias, coacta foeminarum manu, ad eum usque Locum insectata fuderat.

fuderat. A simili Virtute denominata in Aegypto item *γυναικάπολις*, idest Muliebris Ciuitas, quod in monumentis Stephani ex Aristagora relatum est, qui Platone fuit haud ita iunior. Apud Telseffum Arrianus scribit, Mulierum, puerorum q̄ uaticinia habita ueteribus praestantissima. Sed & Dardanum scribit idem ex Samo profectum Teucrorum Regis filias duxisse uxores *νικῶ καὶ βατεύαν*, idest Nefo, & Batiam, ex priore natam illi filiam uaticinam nomine Sibyllam, ex qua in uaticinatrices omnes fit propagatum nomen, ob Theophoriae cognationem quandam. Hypæpas mulieres fuisse pulcherrimas, traditur, Est uero Vrbs Hypæpa, quæ a Tmolo descendentes occurrit, ad Caïsri campestris, nomine imposito, quia fit sub monte, qui Aepos nuncupetur, sita, ac dicata Veneri. Meminit Ouidius de Arachne.

Orta domo parua, paruis habitabat Hypæpis.

Postremo, ut uela demum complicemus. Scribit quodam loco Plutarch⁹. Eandem esse Virutem Virorum, mulierum q̄. Leontius Gorgias putabat Mulieris non formam, Sed egrum nomen, atque famam debere apud quamplurimos esse uulgatam. Nec sum nefcius Thucydidem scribere, Eam esse optimam, de cuius laude, ac uituperatione quamminimus apud externos Sermo habeatur. Auditor est Aristoteles in Oeconomicis, nec uestimentorum nitorē, nec auri magnitudinem tantum habere momenti ad mulieris præconium, quâsum modestia ualeat, & approbati mores, Ex quo & Propertius Veteres laudans, Non illis studium uulgo conquerere amantes.

Illis ampla satis forma pudicitia.

¶ Frigidam suffundere, apud Plautum quid sit. Lauare possum pro eo, quod est, probringerere. A tergo uarii qui dicantur. Caput II.

Lauti ex Cistellaria uersus hi sunt. Ita nostro ordini
Palam blandiuntur. Clam, si occasio usquam est, frigidam
p Subdole suffundunt. Viris cum suis nos solere prædicant.
Suas pellices esse aiunt, eunt depressum.

Quæritur a Grammaticis non incuriose, quid sibi parte hac uelut Poeta doctissimus, cum ait, frigidam suffundunt, & nonnulli forsitan ad prouerbium referant, quod est, Hæret aqua. Verum hoc parum perspicacis fuerit, immo uero semotus nihil potest uel dici, uel excogitari, quando a Poetæ genuino, ut sic dicam, sensu per diametrum, ut aiunt abiuncta sunt ista. Erit qui translationem putet ab Equis factam, quos ut excitemus, frigida plerumque conspergimus, de quibus mentio est Vlpiano, digestis de iis, qui notantur infamia. Cæterum, quia de frigida mentio est, parum calet sententia hæc. Certe non superflua est Poetæ huius eruditio, Sed intercutanea prorsus, & quæ uulgaria specie læpissime fallat. Frigidam suffundere in Plauto dici accipio per Paroemiam, pro describere, hoc est mordere, ut Ciceronis utar elegantia, & proscindere. Vsurpat id pullatus, ac rudis, nec sapientis politus curus noster, Lauare pileum frequenter enuntians, pro fugillare, pro profosisq̄ uerbis incescere. Verum ne ridicula fiat anchora hæc, Si plebeia, casta q̄ innitatur auctoritate, Ut sacra sit, & censeatur, Aduocandi ad partes sunt ueteres Auctores, quibus uelut bicinibus robustis nostra nobis constet doctrina. Igitur Aristophanes Pluto, *πλῶν μέποιον ἐν ὁμοῦ τοῖς ἀνδράσιν*, idest me inter tot homines proluens. Exponunt Grammatici, *ἡ γοῦν ἐγενεαδίξεας, ἡ αἰχμῶνας*. hoc est probro me afficis, & dedecore, tot altantibus Viris. Sed amplius, Pollux Vniuocorum septimo, *πλῶν*, idest lauare, pro *λοιδορεῖν*, idest conuictari exponit, & alterius nomen obtreffare. Quod uero dicitur. Id genus homines, Qui præsentibus arident, blandiuntur, plausibiliter efferunt laudibus, Absentes autem perfidiose conuellunt, & lancinant appellari post tergum uarios, recte admodum dicitur, Quoniam fit in Lexiphane apud Lucianum, *ὁ κατὰ νότον ποικίλλας*, quod prorsum signat, a tergo uarium.

¶ Tres modo inuentos ex rationis præscripto uiuentes. Hominem esse Scyllam. Quo
& 2

rundam efferata libido. De Concubitus ratione.

Caput

III.

a

Selepiodorum, memoriae proditum est, Athenis inita in Syriam peregrinatione eo consilio pleraque adfisse Ciuitates, ut mores hominum perspicere. Cæterum in tota periodo illa tres modo comperisse, qui modeste, ac plane ex formula uiuerent, Ilapium apud Antiochiam philosophum. Lao-diceæ uero Maren, omnium eius ætatis iustissimum. Item Philosophum Domn-num. Scio, incredibilis uideretur historia, nisi Heracliti lachrymæ succurrerent. Qui in publicum prodians ubertim flebat, cum uideret circa se tot millia male uiuentium, immo uero male pereuntium. Ita profecto est, Quotus qui que reperitur, quem titillatio Corporis non irretitum ducat? quem uoluptas, Vt de aliis nunc censura non peragatur, adobrutum, præfocatumque non comprimat, quamuis eam esse pecoris bonum, a grauiusis traditum auctoribus sit? Ita inquam est. Homo Scylla est, de qua Vates celeberrimus ita cecinit.

Prima hominis facies, & pulchro pectore Virgo

Pube tenus. postrema immani corpore Pristis,

Delphicum caudas utero commissa Luporum.

Prima hominis pars rationalis Anima. huic committitur inutilis caro, & fluida, & receptandis tantum cibis habilis, ut ait Posidonius. Virtus illa diuina in lubricum definit, & superioribus partibus uenerandis, atque cælestibus Animal iners, & marcidum attextitur. Quodque horribilius est, captiuam ducit rationem. Plurimis corpus uoluptatis est, Anima oneri. Quanquam illud natura, ut quandam uestem, ac uelamentum circumdedit, Animo. Ex hac Voluptuaria officina mirum est, quanta se promant fœditatum agmina, Quæ libidinum turpido. Nam, ut Antonium Caracallam cognomento præteream, efferati adeo pruritus, ut Nouercam Iuliam ducere Vxorem sit impulsus. Quam uero etiam dictu absurdum, in quo tamen fuisse laudatum Diogenem, scribit Plutarchus? Quem publicitus solum refert pudenda perficere, cum diceret etiamnum, Vtinam pariter Venustis latratus possem atterere. Sed quid leuia confectamur? Hostius obscenitatis princeps usque in Scenam productæ. Diues avarus, libidinis præferuidæ, Augusti temporibus, tam uirorum, quam foeminarum audis. Fecit quoque eius notæ specula, quæ imagines longe maiores redderet, Vt Digytus Brachii mensuram & longitudine, & crassitudine excederet. Ea ita disponebantur, ut cum Virum ipse pateretur, omnes admittant sui motus in Speculo uideret, ac deinde falsa membri ipsius magnitudine, tanquam uera gauderet. Quia & in Balneis Draucorum habebat delectum, & apta mensura legebat Eriasmulator. In omnibus inquit Plutarchus, magnum, diuinumque illud Empedoclis sum arbitratum, ut inuestigari μηδὲν ἄλλο, id est a malignitate, uitioque esse ieunum. Laudabam quoque ut non ingrata, nec ἀφιλόσοφα, id est a philosophia seiuncta illorum uota, qui comprecarentur integrum, purumque a Vino, & Venere annum transigere, ut sic temperantia, continentiaque Deum uenerarentur. At Cui murini, Laetauri inexpleriles proculcata ratione, ac corporis manipata proluuio nil in uotis grauius habent, aut frequentius, quam ut se libidinum Veneris fœditatibus adobruant, quorum efferata rabies, ut ille ait, ne Capiti quidem parcat. Cæterum in hos plura fortassis alias, interim ex Veteribus memoriis, Et Aristotele imprimis proruamus aliquid, quod amplius ad prociuum tendentibus arideat. Quippe agitata scimus non inutilem omnino ambiguitatem, Quidnam sit causæ, quod bibendi, edendi, aut id genus alia faciendi cupiditate minus distiterunt. Concubendi uero desyderia penitus occultamus. Siquidem perperione dignum imprimis est. Sed enim profecto scimus, Rerum quidem plurimarum cupiditates esse necessarias, & nonnullas ni expleantur, interimere. ἡ δὲ τῶν ἀφροδισίων ἐκ περιουσίας ἐστὶ, id significat rei ueneriæ libidinem superfluere, ac esse abundantiae indicem. Nec me fallit præter Celsum Aeginetam Paulum Medicinæ primo, Concubitus pleraque recensuisse emolumenta, Vt qui Sauritatem inaniat primum, Corpus alleuet, præstetque uirilium, Animi laxet rationem præpeditat, Iram molliat intemperantem, proptereaque Melancholicos, Siquid aliud iuuare insignter,

arque alio

atque alio furentes modo ad prudentiam reuocare, Ac deniq; pinuitosis prodesse ægritudi-
nibus. Cornelius Celsus Concubitus inquit, rarus etiam Corpus excitat, frequens soluit.
Paulus sic, Coitus intemperans Corpus reddit ἀραιότερον, ὑπερότερον, ξηρότερον, καὶ ἄδε-
νέστερον. Sed cur nam suavis adeo res est concubitus? Et necessitate ne impelluntur ad con-
cumbendū Animantes, An rei cuiuspiam gratia genus hoc libidinis datum est? Suauissime
utique concumbimus, Vtinterim Alberti rationes prætereamus, quoniam aut toto ex Cor-
pore semen profluit, ut aliqui uolunt, Aut quia, quamuis non toto ex corpore, tamen per
eam partem se promit, in quam meatus omnes, uenæq; omnes applicentur, & coeant in
uas seminarium inuolutum. Cum igitur Voluptas similis in libidine, atque in prurigine sit,
efficitur pariter, ut corpus gestiat uniuersum. Prurigo autem, uel, ut græce dicam, κνησις
ἥδ' ἐστὶν ὕγρ' ἔξωδος πύθματόδους, ἐγκατακλεισμένου παρὰ φύσιν, id est prurigo in-
quam iucunda est secessio humoris spiritosi, inclusi contra naturam. Genituram uero esse
item secessionem eiusmodi ad rem naturalem, constat. Suavis autem tum ex necessitate,
tum rei cuiuspiam gratia concubitus est. Ex necessitate inquam, quod uia omnis pertinens
ad rem naturalem suavis est, Si modo a Sensu percipi queat. Rei uero cuiuspiam gratia est,
Vt ortus sit animantium perpetuus. Facit enim uoluptas, ut Animantes ad coitum ardenti-
us excitentur. Oblectatio enim propria operationes corroborat, & diuturniores, ac melio-
res facit, ut quarto Ethicorum Aristoteles scribit, Et Auicenna uigesima tertiæ. Voluptas
inquit, prouocat ad spermatis emissionem festinam. Quendam certe legimus libidine con-
citatum uehementius, illatum Mutoni uulnus ne minimum quidem sensisse. Sed quia in
Auicennam incidimus, Repeto nunc memoria, quod nono de Animalibus idem prodit,
Extensius duplicari in femina cōcubitus Voluptatem, quia præter feminis motum, & Ori-
fici Vuluæ, ut tralatis utamur uerbis, in sugendo nascitur quoque oblectatio, Vulua ipsa di-
uersimode mota. Quod & Galenus significat libro quarto de Accidenti & morbo. In uul-
ua uirtus appetendi fortis est, natura siquidem præpotens est in eiiciendo, & admittendo
semine, nimio utique desiderio, & delectatione. Est & parte ista Gentium differentia non
nulla. Auctores Græci sunt, Lesbios fuisse ueteribus infames, ut malos prosum, quando ab
iis & corruatum est λεβιάζεν uerbum, quod signet Oris iniquationem foedam, uti
Aelius scribit Dionysius, & meminit Octaua Iliados rhapsodia Eustathius. Esse herbas
quasdam Theophrastus scribit, & repetit Athenæus, quæ uel ad septuagesimum coitum
uim præstent, sed ita, ut demum secernatur sanguis, & Philarchus ab Indorum Rege mis-
sa Seleuco scribit, quæ mire coitum prouocarent, uel etiam sedarent.

¶ Cur Viri hyeme, Mulieres æstate Veneris sint auidiores. Item de Concubitu plura,
& uocabulis ad eum spectantibus. Item de Oratio. Meretrices publicis quis instituerit pri-
mus. Pandemus cur dicatur Venus. Hæteræ meretrices cur. Hæteridia quæ dicantur. Hal-
teres qua componerentur figura. De aue Erodio. Cap. IIII.

Iros Plinius scribit, auidiores Veneris hyeme, Fœminas æstate, ab Hesiodo
proditum. Carmen Hesiodicum ad hoc pertinens, id esse arbitror, quod in
Ergis, parte, quæ ad finem uergit, ad hunc modum legitur.

Ὅστις χειμαρῶδες εἶδη
μακρόταται δὲ γυναικες ἀφαιρόνται δὲ τ' ἀνδρες
εἶσι, ἐπεὶ κεφαλὴν καὶ γούνατα σείρειν αἶε'

Digna uero scitu, quæ Ioannes Grammaticus in eius loci enarrationem adnotanda cen-
suit. Mulieres inquit, æstate omnino traduntur Lasciuiores, ac in Venerem prosum luben-
tiores, quod cum sint perhumecta natura, & frigidiore multo, quàm Viri. Solis ui, & æ-
stus rapiditate ad temperiem rediguntur, eliquato, digestoq; quod ex humectatione super
fluebat. Quo fit, ut concubitus sint appetentiores, & ad id opus etiam temperatores, Vi-
ris longe imbecillioribus, quippe quibus innata ficcitas anni tempore plurimum auge-
scat. At hyeme contraria omnia sunt. Nam humectatione ad temperiem reuocantur,
Mulieribus in affectionem diuersam abeuntibus. Quæ omnia etiam magnus comprobasse

Albertus uidetur. Ver autem Vtrisque Venereorum æquilibrium præstat. hoc est, ut Græci dicunt, ἰσομερίαν. Cæterum ita Isomeriam omnino intelligendam, ut sciamus, οὐκ ὁμοίως, idest in decuplum amplius affectari a foemina concubitum, quam a Maribus, præsertim si uero gesser, tunc enim conceptum semen neruos mouet, & inde confectionis ardor innascitur. Quin obuensis austro genitalib' mire afficiuntur libidine. Cornelii Celsi ex primo de medicina sup tota re placita hæc sunt. Cōcubitus inquit, neq; nimis cupiscendus, neq; nimis pertimescendus est, Rarus corpus excitat, Frequens soluit. Cum autem frequens fuerit, non numero, Sed natura, ratione ætatis, corporis q; scire licet, eum non inuitile esse, quem Corporis neq; languor, neq; dolor sequitur. Idem interdiu peior est, noctu tutior. Ita tamen, Si neque illum cibus, neque hunc cum uigilia labor statim sequitur. Item alibi, Tolerabilior per Autumnum concubitus, Aestate in totum, si fieri potest, abstinendum. Cliniam uero Pythagoricum dicere solitum accepimus, Tum adeundam mulierem concubitus causa, ubi noucentis exponere te destinaris. Zopyrus medicus apud Plutarchum in Symposiacis Thaletis festiua utendum elusione tradit, quem cum importunius ad nuptias infestaret Mater, ita eluisse ferunt, οὐπω καὶ οὐκ ὥς κῆτερ, necdum opportunitas est o Mater. Compari modo & ad Venerea inquit, affici debemus, Vt decubitus succinamus, necdum accommodum est. Idem & a somno excitati, οὐκ ἄπ' αὐτοῦ, iam effugit occasio. At respondens Socrus, Athletica esse huiusmodi putat, & Cottabissim olere, ac Creophagiam. Sophocles uero senescens maxime lætabatur, quod eiusmodi euasisset Voluptatis allecationes, ὥσπερ ἄγριον, καὶ λυγρὸντα διασῶν, idest ut ferum, ac prærabidum dominum. Oratium Poetam aliqui nobilissimum libidine adeo præferuida fuisse ferunt, ut Cubiculo etiamnum uteretur Speculato, quo se coeuntem intueretur. Porro ut a Grammaticis aliquid interim mutuemur, Lasciuos Græci ὑγροὺς uocant, idest humidus, quoniam inquit, ex humida natura confurgat coeundi auditas. Vnde & Poetis occasione datam, Venerem confingendi ex mari conceptam, ut Hesiodi Theogoniae Interpretes scribit, Vnde & Aufonius,

Orta salo. suscepra solo. patre edita Cælo,

Aeneadem genitrix hic habito alma Venus.

Miseriam idem, idest μισήριαν, in Venereis intemperiem dicunt. Cui toto anni tempore quodammodo sufficere homo potest, ex complexionis caliditate, & alimentaria copia. Vti Physicis placet. Spectoma inquit Aristophanis Interpretes, sonus est, quem concubitus facit, nam & ἀσπυλλοὺν coire dicunt, παρὰ τὸ πλέκεσθαι, idest a complexu. Sunt qui ad Venerea procliuem etiam Læspodiam uocent, quanquam & eodem nomine fuit Atheniensium dux, Cuius meminit Thucydides quoque, Qui, quod uitiatu esset cruribus, Veste utebatur Talari. Quod fuisse Barbarorum proprium, scribunt Græci. Quoniam uero paulo ante ὑγροὺς pro lasciuis dici adnotauimus, Succurrit ad id amplius comprobandum, Epigramma apud Delphos positum,

ὑγρὸς καὶ ὑπερβὸς βασιλῆος ἄγχι μ' ἀνέθηκεν,

Idest Lasciue, ac delicatæ Agis Rex me dedicauit. Quippe Agidis uxorē Timeam uitiatæ Alcibiades ferebatur. In hac porro libidinis prægmatia ingerendum studiosis illud quoq; Solonem primum, ut scribit Philemon, Emptas Iuuentuti meretriculas comparasse, Vt fusio illic, egesto q; libidinis impetu, quid turpius cogitare desisterent. Quin Veneris, quam Pandemum uocant, primus item, Nicandro auctore, sustruxisse templum memoratur ex Prostitutarum Capturis, Vnde liquere Cognomenti rationem arbitror. Nec me fallit tamen, esse, qui Pandemi Veneris in Veteri foro sacellum putent constitutum, appellatione deflexa, quod illuc populus conflueret uniuersus. Fuit & Pandemus Meretriculæ nomen. Scortilla uero Hetæras uniuersim amicitie nomine Græci nuncuparunt, Vel quia sit id Veneris cognomen apud Athenienses, ut quæ amicos, amicas q; socialiter congreget in unum. At cum in Magnesia celebrari Hetæridia legimus solita, non ad meretrices referendum, Sed quod princeps omnium, coeuntibus Argonautis, Iason Ioui Hetæridio sacra obuiuit. Cæterum immolat Hetæridia Macedonum Rex quoque. Halteres uero, idest ἄλτῆρες, de quibus Martialis, Halteres agili rotat Lacerto, & meminit Aristoteles in Quaestionibus encyclicis, Aliud omnino sunt. Figura erat Circuli dimidium oblongioris, nec rotundationis absolutæ

nis absolutæ, Ita prorsum afformabantur, Vt Manuum inferi possent Digyti, uelut per Scuti Ochana. Quod ad Pandemum attinet, de quo diximus, Sciendum, Auctore Paulo, Morbos dici Pandemos, idest πανδημους, Qui in plures simul crassantur, Qui ut Communes sunt, Ita ex causa item proueniūt publica, ciborum, aut Potus prauitate. Item id genus aliis. Illud uero ab instituto non diffitum omnino est, Erodium esse autem, quæ in Coitu sanguinem exudet, qua ex causa argumentantur impositum nomen, ὅτι τὸς ἀδρῶι. Nam Ear quandoq; sanguinem dici. Ciconiam putat Sudas, aut Ciconiæ similem, dictamq; quod in paludibus uerfetur, quasi Elodiō. Fulicam trāssert Augustinus. Ardeolam Theodoros, sicuti λευκερόδιον albam Ardeolam. Nec ignoro, Claudium philosophum aduersus Grammaticos aciem dirigere. Meminit Auis Iliados Rhapsodia decima Homerus. Eam uero insidiis struentibus peraccommodam, scribit Hermon omine prospero. Verum in tam multis, Quæ de Veneriis commentamur, non prætereamus exemplum castigatæ libidinis. Quippe Iunior Dionysius, cum se in Locrensiū Urbem contulisset, per summam licentiam Ciuium Virgines puellas accessitas, uel ad satietatem contuprabat. Mox uero Vltoris uinuinis, cum foret excussus principatu Dionis opera, Tunc enim uero ira inflammati Locrenses Vxorem Dionysii, & filias prostituere arreptas primum, innumeris quidem affectis ludibriis ab iis percipue. Quorum Virgines polluisset Pater. Postea uero quam pro arbitrio illudere miseris, Inde, Acubus sub Vngues crudeliter impactis, peremere. Nec iis satis sibi factum arbitrati, Ossā quidem carnis denudata in mortariis attriuere, Carnes uero omnibus propofuere deglutendas, diris in eos imprecationibus, Qui supersedissent. Reliquiis denique in mare disiecit.

¶ Cur Claudii salaciores. De eorum dem uirtutibus. Item de Alexandro. Gellii locutus excutitur. Caput V.

q

Væsitum a naturalium ambiguitatum studiosis multum, diuq; quid nam sit, quod obseruatum fere est, Claudos esse salacissimos, adq; usum uenerios implendos præpotentes. Quod & Amazonum Reginam Antianiram respondisse ferunt, ἄριστοι χωλὸς ἀφ᾽ αὐτῶν. optime Claudus inquit, Quod rettulit Theocriti Interpres. Sic autem peritissimos ratiocinari animaduerto.

Quilibet ex hominibus denfiore pilo, ut etiam Aues, ad uenerium usum promptior est, calor, humorisq; copia. Vtunque enim ad concubitus pernecessarium est. etenim calidum fecernit, Humidum uero fecernitur. Eadem uero ratione Claudii salaciores sunt. In eis quippe alimenti parum ad inferiora διὰ τὴν ἀπερίαν τῶν σκελῶν, Hoc est, ex uitio crurum delabitur, ad superiora uero profertur plurimum, et in semen concernit. Theocriti Scholiographus inde natum in Claudos disterium putat, quod domi tota die desidentes perpetuo fere ueneris intenti agant. Cæterum ne putet quis in Lasciuia modo abire claudicatem, & nil prorsum uirtutis in id genus hominibus fieri reliquum, Androclidam Laconem legimus, debilem crure, ac inutilem, cum bellatoribus se immiscuisset, ac præsto ibidem fuisset, qui prohibere niteretur, quod parum robustus uideretur, intulisse grauiter, ac animose, in aciem assitui oportere. Qui de prælio cogit, non de fuga. At Mater Claudum filium mittens in prælium, τέκνον εἴπαι κατὰ βῆμα ἀρετῆς μέμνη. Fili inquit, per singulos gradus memento Virtutis. Et Romanus Cocles, cum ei Cruris uitium obiectaretur, per singulos inquit, gradus admoneor triumphi mei, digna uox Liberatore Principis terrarum Populi. Quippe pertinax occupatio Pontis aduersus hetruscam uim grauius assultantem, eam illi contraxerat calamitatem, cui tamen non defuit obtredator. Idem fere in Patrem Philippum Alexander Magnus pronuntiasse memoratur. Nam cum in Triballis Corais esset debilior factus lanceæ percussu, ac eiusmodi angeretur incommodo, Confide inquit, Pater, ac prodi in apertum, ἵνα τῆς ἀρετῆς κατὰ βῆμα μνησκένῃς, quod est, ut per gradus singulos in Virtutis memoriam redigaris. Hæc uero in Libro de Alexandri Fortuna plurimum laudibus efferens Plutarchus, philosophicæ mentis germina esse contendit, & quodam nuininis afflatu ad honesta properantis, & supra corporis deminutiones suæ

& 4

recte. Quo inquit, pacto ipsum mox arbitramur propriis exultasse uulneribus singillatim, dum uictarum gentium reminisceretur, & captarum urbium, & in deditionem acceptorum Regum. Cum cicatrices haudquaquam occultaret, Sed ut Virtutis inscalpas circumferret imagines? Obiter uero expende quas candido Lector, ex pauculis his de Plutarcho transpositis, quam recte T. Castritius Apud Gellium atticarum noctium libro secundo, Salustium incesseuerit. Qui Sertorium scribit, Corporis dehonestamento latant maxime solitum, quod inde gloriae quaestus, atque compendium profuisset clarissimum. Nā quod Historicis nobilissimum a Demosthenis aemulatione excidisse uideri uult, insulsißimum est, ac hominis Aticisationem nimio plus ostentantis. Cur enim non ex propria dicamus sententia Salustium potius ea duxisse conscribenda, quam Demosthenis imitatione? An sumus sub Rege, nec sibi se quis uendicat? An ad Græcorum praescripta & dicimus, & facimus? Quam Vanitatem in pluribus sequitur & Macrobius, dum Virgilianam uellicando claritatem, Græcos tanquam in sinu Mineræ ac Mercurii & natos, & educatos, miris effert praconiis. Ego uero, si modo libera cōiectatio est, nec cogitasse quidem historicum super eo Demosthenis loco contenderim, cum ea proderet, non quia Græce nesciret, qui fuit doctissimus, ut in illa ingeniorum fertilitate, ac felicissimo temporum statu, Sed quia proprii ingenii uiribus ferebatur, & eminentissima, qua pollebat, Eloquentia, praesertim cum & ipsa diceratio, ut Corpore deminuto non fere quicquam simpliciter lætetur. Verū exultet mirifice Virtutis imagine expressius inscalpta. Quotus enim quisque uel Gregarius miles non gessit passim suas uidentibus ostētare Cicatrices, ut inde Strenuus comprobetur, & fortis imprimis bellator?

¶ Apollonii castitas. Theodori placita absurdissima. De uoluptate gustus, & tactus. Sciatiophiæ qui. Cur Venerorum affectio adeo censetur pudenda. Polia, Peolæ qui sint. Cur sicutum, Passeribus subuectari Venerem. Veneris simulacrum triplex Thebis, Vrania, Pandemi, Apostrophæ. Cap. VI.

Pollonium Tyaneum, quem unice mirantur plerique, ac, quod dictum quoque absurdissimum est, comparem Christo, siue mores contempleris, siue miracula, facere non compauescunt, laudibus effertur celeberrimi auctores. Qui iuuenilibus quoque annis incientia Venerorum, & titillationes subinde lancinantes, uellicantesque ita represserit, contuderitque, ut praesignis in eo castitas noscitur. a qua nunquam ab eo reclinatum delictumque sit.

At Theodorus, quem ideo nuncupatum esse Deum memorant, quod cum illum Stilpo percunctatus esset, putasne Theodore te id esse, quod diceris? atque is adnuisset, Deus ergo inquit, es? id cum grate quoque accepisset, Subridens Stilpo, O fatue ratione compari & Cornice te esse fateberis, Hic inquam Theodorus Furto inquit, & adulterio, sacrilegio quoque, cum tempestiū erit, dabit operam Sapiens. nihil quippe horum turpe natura est. Sed, si auferatur uulgaris ex hisce opinio, quæ stultorum, imperitorumque plebeculae conflatæ est, Sapientem publice absque ullo deprehensionis rubore Scortis congressurum. Hæc sunt nobilia Philosophi huius placita, quibus quid inhonestius? quid spurcius ualeas excogitare? Hæc si audire animum induxerimus, Iam non homines, Sed Chimæ omnes ambulabimus. Siquidem libidinosus Iuuenis tanquam Leo furens non parcat matri, non parcat fororibus, & tanquam Capra humorem quandam foetidum exudat, & a facto, & a conscientia sceleris, tanquam a Draconis cauda conuerberatur. Nec immerito Veteres illi sanctissimi Viri, Scires non iurasse in Epicuri uerba, aut Aristippi, Voluptatem omnem, quæ ex sensibus, quos ueluti Satellites a natura datos Animæ, traditum est, quæ immodice capiatur, turpem atque improbam existimant. Sed enim quæ nimia ex gustu, atque tactu est, eam uero rerum omnium foedissimam censuerunt. Eosque, qui duabus istis belluinis voluptatibus sese dederunt, grauissimi uitii uocabulis Græci appellant ἀκολούτως, id est Libidinosos, & intemperantes, uel ἀκατάς, id est incontinentes, Sed & Sciatiophias, uelut in umbra delicatis connutritos, nam & Vmbratilis uita, mollisque Sciatiophia recte dicitur. Insuper Voluptates istæ duæ Gustus, atque tactus, hoc est Libidines in cibos, atque in Venerem prodigæ, solæ sunt hominibus cum Bestiis communes, immoque in pecudum, ferorumque

ferorumq; animalium numero habetur, quisquis est hisce ferinis uoluptatibus peruinctus. Nam reliquæ humanæ naturæ creduntur propriæ. Quod Aristoteles doctissime sensit, & est a Gellio eleganter repetitum. Sed & Augustinus, Quod inquit Iræ opera aliarumq; affectuum, in quibusq; dictis, & factis non sic abscondit Verecundia, ut opera Libidinis, quæ sunt genitalibus membris, quid causæ est nisi quia in cæteris membra Corporis non ipsæ affectiones, Sed cum eis consenserit uoluntas, emouet, quæ in usu eorum omnino do minatur. Nam quisquis uerbum emittit iratus, uel etiam quenquam percutit, non posset hoc facere, nisi lingua, & manus, iubente quodammodo uoluntate, mouerentur quæ mem bra etiam cum ira nulla est, mouentur nihilominus eadem uoluntate. At genitales corporis partes ita libido suo iuri quodammodo mancipauit, ut moueri non ualeant, si ipsa defue rit, & nisi ipsa uel ultro, uel excitata surrexerit. hoc est, quod pudet, Hoc est, quod intuen tium oculos erubescendo deuicit, magisq; fert homo spectantium multitudinem, quan do iniuste irascitur homini, quam uel unius aspectum, quando iuste miscetur Vxori. Postre mo qui ex intemperanti Veneris usu pereunt dicuntur Peolæ, media producta, quia Pe os signet pudendum, siue Veretrum, ut apud Aristophanem in nebulis, οὐδὲν γὰρ πᾶν ἢ τὸ πῶς ἐν τῇ διέξει. Polia uero Iureconsultis esse uidetur equinum armentum. Extat & moribus congruum Plutarchi illius doctissimi apophthegma, non ita ab instituto disti tum, Quæmadmodum inquit, Illorum semen, Qui se ad coitum intemperantes præ stan, infœcundum, ut plurimum, & sine fructu est, Sic & loquendi intemperantia ora tionem inanem, atque stolidam reddit. Nec absolum est Distichon id, haud omnino in uenustum, quisquis fuerit auctor, Balnea, Vina, Venus corrumpunt corpora nostra.

Sed Vitam faciunt Balnea, Vina, Venus.

Illa uelut auctaria adiecero, quia Sit Passer ὄρνιθον ζῶον, idest Libidinis animal ef feratæ, quosdam ex Græcis adnotasse, Passeribus uescentes Epicataphoros, idest procli uiores in uenem fieri. Ex historia utique passeribus subuehi deam, cecinit etiam Sappho. Passeres demum Elei Diritas uocant idest Δειρίπτερος. Δειρίαν apud Spartanos conuitiari si gnat, Nam & Δειρίος dicuntur Conuitiatores, Sed Δειρός tumulus est, & accliuus locus. Apud Aeginitam Paulum Medicinæ primo, inter passeris inuenio πυρίπτερος. Sunt qui Pyrgitis dici Cretenses interpretentur, nam πυρίπτερος herbæ traditur species. In Thre mibus pars quædam & Pyrgion nuncupatur. Vtique in Græcis auctoribus στενοὺς fi nitur, quandoque στενοφύεις, καὶ λάργος. Cæterum in hac Spurcarum mentione libidi num scitu, ni fallor, dignissimum est, Apud Thebanos Veneris Simulacra fuisse ueritate miranda, Vt Quæ ab Harmonia credantur dicata, Cognominibus etiamnum additis, Quæ ut huic potissimum impingantur parti, Ordo rerum exigere imprimis uidetur. Vnam ergo Venerem Vraniam honestauit insigni, Amoris ratione puri, synceri q;, & a Corporeis proxi mum disparati. Pandemum uero dixit aliam, de qua paulo ante, idest πόρνη μὲν, ἐπὶ τοῖς μέγιστοις, hoc est ob communem Generationi destinatum congressum. Tertiam denique ἀποστροφίαν uoluit cognominari, Velut plane præpotentem apprecaretur Deam, ἐπὶ τοῖς μέγιστοις ἀποστροφίαν, καὶ ἔργον ἀποστροφῆς τὸ γένος τῶν ἀδελφῶν ἀποστροφῆς, idest ab impiis operi bus iniustisq; desiderijs humanum auerteret genus.

¶ Corium pro Corio, quid sit. Item Ludere de alieno corio, unde ortum ducat, Necnon satisfacere de Corio. Cæstii historia. Plauti locus explicatur. Cap. VII.

Orum pro Corio, Prouerbiū est, quod ex sacra pagina excerptum du ximus, ex libro Iob. In cuius capite secundo ad uerbum ita legimus, Cui re spondens Sathan, Pellem ait, propelle, & cuncta, quæ habet homo, dabit pro anima sua. Parcemia est, cum rei carissimæ parentes, quod uilius est, Fortunæ subiicimus. Nam eum locū ita explicat Nicolaus Theologus, Pel lem propelle, idest Vitam alterius corpoream, ut suam ipsius tueatur, faci le contemnet. Et alter Interpretes. Sape inquit, dum ictus contra oculum uenit, manum op ponimus, ut ea potius pateat, quam pretiosissimum membrum lædatur. Commeminit eius

Ioci Hieronymus quoque ad Iulianum. Ex hoc uero loquendi more profluxisse arbitror Adagium alterum, Ludis de alieno Corio. Vtitur eo in græcica, seu Milesia fabula Madaurensis Apul. etiam si non ignoro, aliorum trahi dicti eius rationem a doctissimis Homi nibus, Vt eos taceam, qui disciplinæ Grammaticæ inauditiunculas tum rudes, tum inchoa tas obiectant modo, ac uelut puluerem inspergunt. Est & Adagio tertius originis eiusdem, De Corio satisfacere, cum quis ob illatam iniuriam flagris conciditur. Quod ut perspectius Lector studiosus agnoscat, pluscula ex Seneca duximus subscribenda, tum quia ad præsens negotium faciunt, tum ob doctrinam historicam. Cæstius inquit, homo erat nasutissimus, Sed nullius ingenii, & Ciceroni etiam infestus, Quod illi non impune cessit. Nam cum M. Tullius Ciceronis filius Asiam obtineret, homo, qui nihil ex paterno ingenio habuit, præter Vrbanitatem, Cœnabat apud eum Cæstius. M. Tullio & natura memoriam demperat, & Ebrietas, siquid ex ea supererat, subducebat. subinde interrogabat, qui ille uocaretur, qui in imo recumberet, Et tamen compluries subiectum nomen Cæstii excidisset, nouissime Ser uus, ut aliqua nota memoriam eius faceret certiore, interroganti Domino, quis ille esset, qui in imo recumberet, ait, hic est Cæstius, qui patrem tuum negabat literas scisse. Afferri protinus flagra iussit, & Ciceroni, ut oportuit, de Corio Cæstii satisfecit. Hæcenus Seneca, Sed & ad eandem sententiam Plautinus Epidicus Corium se perdidisse ait. Nam inquit, Vbi Senex senserit, sibi data esse uerba, Virgis dorsum despoliet meum. Cæterum in Amphitryone cum scribitur, Eius ornamenta, & corium uti conciderent, Corium accipiunt co riaceam personam. Ipse malim fustigationem intelligere. Nam & alibi Plautus, Faciet tu um corium maculosum magis, quàm nutricis pallium.

¶ Prodigiosa libidinis mulierum exempla. De Cyrene meretricula. Myonia quæ di catur, & Myoxia, ac Ipos. Myri pulsus. Item de Sphingibus, & Sphinctis. De Casaluadi bus, & Saluaccha, & Casaluio. Celosta quid, & Casorides. De Tyrrenorum Mulieri bus. Nympha in genitalibus quid sit. Caput VIII.

Nate annos plurimos, inquit Hieronymus, cum in Chartis ecclesiasticis inuarem Damasum Romanæ Urbis Episcopum, & Orientis atque Occi dentis Synodis consultationibus responderem, uidi duo inter se paria ui lissimorum e plebe hominum cōparata, Vnum, qui uiginti sepelisset Vxo res, Alteram, quæ uicesimum secundum maritum habuisset. Et extremo si bi, ut ipsi putabant, matrimonio copulatos, summa omnium expectatione Virorum pariter, ac feminarum, post tot rudes uter utrum prius efferret. Vicit Maritus, Et totius Urbis populo confluente coronatus, & palmam tenens, adoransq; per singulos sibi acclamantes, Vxoris multinubæ pheretrum præcedebat. Hæc Hieronymus. Verū nec re latu iucunda minus fuerint, quæ alibi idem recensuit. Audiui inquit, Domino teste, non mē tior, Quædam muliercula, cum infan tē nutrit expositum, & stillaret cibos, ac Nutricis fun geretur officio, cubaretq; cum ea paruulus, Qui usq; ad decimum annū iam peruenerat, Ac cidit, ut plus quam pudicitia patitur, se mero ingurgitauerit, cessāq; libidine obsecra to tibus infantem ad libidinem duxit. Prima ebrietas alterius noctis, & cæterarū deinceps con suetudinem fecit. necdum menses duo fuerant euoluti, & ecce femina intumuit Vetus. Mira utiq; ista sunt, & quæ uix impetrent fidem, ni a Sanctissimo tradita Viro puderet non credere, Quando & Petronius Arbiter efferatam mulieris libidinem exequis, ac prostitu ti pudoris. Eius ipsius ita uerba contextit. Lunonem meam iratam habeam. Si me unquam meminero Virginem fuisse. Nam infans cum paribus inquinata sum, & subinde, prodeun tibus annis, maioribus me pueris applicui, donec ad hanc ætatem perueni. Porro in Suda relatum monumētis inuenio. Et apud Aristophanis Interpretem, nec desunt Subscriptores alii, Approbatoresq; fuisse Scortum quoddam nomine Cyrenem, Qui cadum cognomen sit, *ὠδὴς, ὑπερβολῶς*, tanquam tu dicas, machinamentorum duodecim, quoniam in Ve nereo usu duodecim excogitasset modos, quibus Inscensori iucundius redderetur libidinis proluuium. Sed & Altra quandoq; dodecamechana item cognominata, obseruauimus. Auctor Aelianus est, mulierem libidinis portentosa ab Epicrate dictam esse Myoniam, de notissima

notissima muris salacitate, qui dicitur *μῦς*, unde & Murum loca uocant Myopias, ut in uaria historia Aelianus, & Myoxias. Sed eorundem laqueus dicitur Ipos, ut prodit Eufathius, a nocumenti ratione, nam ἰπῶ Lēdo signat. Sunt inter Pulsus, qui *μυοῦρίοντες* uocantur, & Myuri, de figurarum ratione, quæ in acutum desinunt, tralato nomine. Ex iis uero, qui perpetim minuuntur, nec desinunt, ad immobilitatem prorsus recidunt denique. Hoc autem genus *ἐκλείποντες* nuncupant *μυοῦρους*. Qui uero desinunt, duplex habent interstitium, Aut enim initam semel paruitatem seruant perpetuo, Aut increscunt denuo in priori æqualem magnitudinem, uel minorem, uel maiorem quoque. Hosce uero *παλαιοφροῦντες* dicunt *μυοῦρους*, idest recurrentes Myuros. Arbitrantur nonnulli, posse Myuros dici, ex similitudine Caudæ Muris, idest *τῆ μὲς*, Vel *μυοῦρους ἐκ τῆ μείουσαι* *ἀπὸν οὐράς*. Sicut Inter pulsus, qui uocantur *χυματόδεις*, idest Vndosi, Qui minuuntur, *σκολιμίζοντες* nuncupari solent, idest Vermiculantes, *σκολιμὸς* *πῶς* *προσενκῶτες*, idest Vermiculari similes incesui, Quem excipere solet *ὁ μυρμηκίζων*, idest formiculus, Quo non est minor alius. Sed redeo, Vnde sum digressus. Fuere item Scottilla, quæ Sphinges nuncuparentur, nam & molles Sphindæ appellantur, quod prodit Sudas. Sunt & *Μετρετρίκα* Casaludæ cognominatæ hoc argumento, quod absentes sibi aduocent. reiiciat præsentēs Amatores. Sedet uero assidue in domicilio, & uolentibus faciles se præstat. Meminit Eius uocabuli in Equitibus Aristophanes. Suspicio a Municipibus, ut sic dicam, meis uerbo paululum deluxaro, hæc Casalinas dicitari nunc, quo tamen nomine intelliguntur minore turpitudine Corpus in uulgas dantes. Nec mirari utique oportet, allinuntur seculis plerumque nescientibus ab ultima uetustate repetita uocabula, quod in aliis comprobatur a me, scio. Nam, quod passim Scottilla Vacchas nuncupamus omnes, non ne ex antiquitatis profuxit sinu? In Comœdiis quippe Aristophaniis non incuriosus Lector comperiet, fuisse Athenis celebres præcipue, ac, ut Græco utamur uocabulo, *βαυμαζομένης*, & forma exuperanti meretriculas, Cynam, & Saluaccham. Casaurium etiam, siue Casalium pro impudicarum loco inuenimus, Qui Athenis fuerat in Ceramic. Sed & apud Lycophronem *κλάσσι*, idest Celosta pro lupanariis posita inuenimus. Sunt qui ab indeco ornatu meretriculas dici Læcastrias opinentur, quippe *λα*, intendit, *κάζειν* uero ornare est, quæ ratione dicuntur item Casorides, & apud Antiphanem Casoritæ. Ab eodem uerbo inuenimus, qui & Casaluada inflecti putent. Certe inde *κασιλάειν* conuatiari est. Ex Lege Theopompus refert, ut scribit Athenæus, Tyrrenis mulieres fuisse communes, quæ corpori studenter impensius, exercebantur quæ eum Viris nudæ, neque enim illis turpe censebatur hoc. Connasse uero cum iis, in quos incidissent propinando item pro arbitrio, fuisse quoque Vini capacissimas, Sed & forma conspicuas. Porro prominent emuliebri interfœmineo caruncula, quam uocant Nympham, Ea excrescit plerumque ad turpitudinem usque, ut nonnullæ arrigant etiam, quod dicunt *ὀρθιάζειν*, ut coitum quæ, ut Paulus inquit, incitentur uelut mares. Egyptiorum esse morem Galenus scribit, carunculam eiusmodi in Virginitibus præcidere, *διὰ τὸ προκῆπεν ἐπὶ πολὺ*.

¶ Dierum obseruatio apud Romanos. Qui dies Postriduani. Hefiodica ratio de diebus felicibus. Item Astrologorum placita, & Christianorum. Interibi cur Mensis dicatur Bos, aut Vitulus. Cælestia obseruantes maxime fuisse infelices.

Caput

IX.

INTER superstitiones alias, quibus delusa tenebatur Gentilitas, Dierum rationem non fuisse obseruationis sopitæ apud Romanos quoque, animaduertimus. Quibus Electionis maxima incumbere cura, si aliis ipsi inferrent bellum. Nam illatum propulsare, salutem, ac dignitatem tueri, quacumque die ius, fasque arbitrabantur. quo enim pacto obserues, ubi nec Electionis facultas supersit ulla? Ergo Dies postriduanos, ut ad omnia infaustos, ominososque præcipue reclinados, Veteres putauere. Hos uero ab omni diuitate etiā Atrios fuisse nuncupatos, post alios & Macrobius prodit. Sunt qui etiam Cōmunes uocent, uelut ad molliendam uocabuli diuitatem. Nostrates Plebei, Quibus sæpe allinit aliquid uetustas

deluxato uerbo, Aegyptiacos etiam nūcupant, ab Aegypti, opinor, uanitate proclinato no mine. Eorum Augustinus menauit, & in Canonicis decretis non est pratermissum. ἀπὸ φράσδε. Græci nuncupant, perinde ac si nefandos dicas. Ex quo & festiue Lucianus Apophradi similem posse dici hominem insinuat, moribus ferum, Corpore non integrum, mollem, perituum, nullis non adobrutum flagitiis, ac tanquam occusaculum abominandum, atque aueruncandum. Quid ita uero hi censerentur nimis improperi, atque, ut sic dicam, inactuosi, Innominales q; infelicibus pugnis referri acceptum oportere, idem inuait Lucianus. Quod ipsum & Cellius annalium libro quintodecimo, & Cassius Hemina testatur reliquerunt, prodentes Senatum iussisse, ut ad collegium Pontificum de his religionibus referretur. Pontifices q; statuisse, Dies postridie Calendas. Nonas. Idus atros habendos, Vt dies hi neque præliares, neque puri, neque Comitiales essent. Cæterum nec atro die parentare, fas arbitrabantur, quia tunc quoque Ianum, Iouem q; præfari, necesse est, quos nominari atro die non oportet. Ante diem quoque quartum Calendas, uel nonas, uel Idus tanquam inominalem plerique uitabant. Certe ante diem quartum nonas Sextilis clade Romana Cannas esse nobilitas, constat. Sunt & sui Nauticis suspecti dies, Martii Primus, Septimus, Quintusdecimus, Septimusdecimus. Decimusnonus, & Vicefimusqntus. Aprilis, Quintus. Sextus. Duodecimus. Vicefimus. Februarii, Sextus, Duodecimus, Quintusdecimus, Decimusseptimus. Decimusnonus. Et uicefimus. Ethos quidem inuariabiliter obseruant. Astruunt q; hisce fere diebus maximas in mari mutationes contingere, uel ad tranquillitatem, uel ad tempestatem, proinde in re ambagiosa, ac incertitudinis multæ, tutius arbitrantur nauigationi superfedere. Cæterum extat Poetæ Hesiodi lucubratiuncula, qua is pro ratione temporum, & Superstitionis inuolutæ, Dierum alios comprobbar, amplexatur q;. Reicit alios, ac uelut emortuos transilit. Quartas omnes laudat. reprobat quintas, in quibus uagari furias adcredidit, Et perituros depocere ad supplicium, insinuat, Quod numerus is Iustitiæ sit proprius, Quod Pythagoreorum contineri arcanis nouimus. Tres uero sunt, Quibus Iouis adoptat nomen, Vt Mensis principi. Quarto item ac Septimo. Sic enim profecto scribit.

Ἄλλ' ἰδὲ γὰρ ἡμέραι εἰσι διὰς πρὸς παντίεντος,
πρῶτον ἔνν, τετράς τε, καὶ ἑβδόμη ἰσὺν ἡμέρη.

Et ἔνν quidem, ut inquit Proclus uocat Numeniam, idest diem primam, quam & principem statuit loco, ueluti Arithmeticæ congruam. Et est numerorum princeps Monas, idest unitas. Et omne principium esse, ac censerī diuinum, inter Platonis placita sancitur.

Quartum amplexatur porro, ut qui muscas complectatur rationes, Eam scilicet, quæ uocatur διὰ τεσσάρων, & Epitritos, tribus nanque si adicias unum, quaternarius confurgit. Item quam διὰ πέντων uocant, siue Diplasion. Duo nanque geminata quaternarium constant. Necnon quæ δις διὰ πέντων nuncupatur, quando duplicata quaternitis octonarium conficit. Septimum uero, quia ex sola cooriatur unitate, nec duplicatus intra decada progignere numerum possit. Porro & hunc præcipue laudat Hesiodus ex Procli sententia, ueluti Apollinis Genethlion, quod eo crederetur natus die, ex quo ab Atheniensibus item colebatur laurum gestantibus. Sciendum uero, Mensē principis diei ratione ab Orpheo nuncupari μονοήμερον μῶχον, idest Vnicornem Vitulum. Cuius rei meminit super Iliados primum Eustathius. Siquidem mensis simpliciter, ut generationis effector, Bos appellatur. Quod uero habeat tunc primam substantiæ domesticæ ἐκφρασην, Moschos, idest Vitulus, uel, ut inquit Eustathius, διὰ τὸ νύξεν ἀνὶ ἐφῶς ποσσὶ. Cæterum ratione compari ab Hesiodo totus peragitur mensis ad trigessimum usq; diem, quem ab eo laudari, Proclus inquit, quia sit in eo Lunæ coitus, Quem Veritatis arbitrabantur imaginem. Cui Vnitas consecratur. Sicuti mendacio multiplicitas. Propterea insinuat Poeta, esse tunc operum inspectionem opportunam, Sed & familiæ, tum Cibaria contribui debere. Quam rem Latini nuncupare Dementum solent. Tunc cessabant ab opere, Sicuti & fornicam tempore eodem ferari, obseruatum fere est. Nobis cætera persequi, tum superuacaneum est usum, tum etiam uerbosius. At Qui Chaldaei olim nuncupabantur, & Genethliaci, Augustini temporibus, Sicuti scribit ipse libro de doctrina Christiana primo, & Confessionum quarto, & in libello de natura Dæmonum. Mathematici, &

tici, & Planetarii, nunc Astrologi passim uocantur, Quandoq; in sacris literis Diuini. E' Cælo dierum felicitatem, & horarum petendam putant. Nam inter eos non incelebris auctor Albumasar, quanquam sapissime fabulosus, Qui Luna inquit, Ioui coniuncta cum capite Draconis, Deo supplicauerit, quicquid petierit, proculdubio impetrabit. Nec Albumasari desuit astipulator, Quando Petrus Aponensis hac se hora a' Deo scientiam petiisse, scribit, ac mox insigniter profecisse. Verum enim uero per Mosen Deus opt. Max. ita nos commonuit, Gentes augures audiunt, & Diuinos. Tu autem a' Domino Deo aliter es instructus. Iam illud Hieremiæ quis non nouit? A' signis Cæli nolite timere, Quæ Gentes timeant. Augustinus uero in Enchiridio scienter, simul & uere, Ipsam temporum obseruationem, ut hæc fausta, illa infausta putemus, ad magnum dixit pertinere peccatum. Quod in Canonicis item relatum decretis est, Causa XXVI. Qu. VII. Illud uero Moseos, Posita Sydera in signa, & tempora, non signa inquit Augustinus idem, quæ obseruare, uanitatis est, Sed uitæ usibus necessaria, qualia Nautæ, Agricola, & id genus artifices obseruant. Quo in loco, & Basilii inspectionem eiusmodi occupatissimam dixit esse uanitatem. Ambrosius etiam inutilem, & impossibilem. Chrysostomus uanam, falsam, ridiculam. Sed mitto Auditoritatum tibicines. Illud utique omnem apud me admirationem excesserit. Si uera sint Planetariorum præcæta, Qui fieri potuerit, eos potissimum in rebus necessariis perinfelices, qui deridiculum temporum obseruationem, ac momenta singula tam euigilate miserunt in digytos, Quin ediuerso Fortunæ afflatu benigniore uos, Qui Vanitate artis reiecta, prudentiæ tantum, atque rationis luminibus innitendum censere. Zoroastri scientiam inter ueteres Theologos quis non nouit? Fuit is & Cælestium rerum peritia usque ad Magiam, ut uolunt quidam, pernobilis. At eundem a' Nino uictum bello, & occisum, enotatum annalibus est. Pompeium hisce diuinaculis præcipue mancipatum, non tacuit historia. At bone deus, quàm miser exitus, quàm non populi romani dignus principe. Contra Cæsar ista exculcabat, ridebatq;. Lata tamen, quod ad bellorum attinet rationem, illi affulsere omnia, Prostratas, occisione occisas hostiles uidit copias, & mox se Terrarum principem. Propterea recte Magister Gentium ad Galathas, Cap. IIII. Dies obseruatis, & menses, & tempora, & annos, timeo Vos, ne forte sine causa laborauerim.

¶ Cur temporum uarietas ex emerfu, uel occasu fixarum stellarum assignetur a' rei rustici, uel nauticæ Doctõribus. Cap. X.

f Ed quærat aliquis, quidnam causæ astruamus, Si e' cælo ista non sunt, Quæ cælestium rerum studiosi mire consecantur, & asseuerant, Quod qui rusticæ rei, simul & nauticæ præcepta condere auspicati sunt, crescentibus operibus per occasum, & ortum stellarum fixarum temporum uarietatem, atque momenta præsignant, ac uel Digyto subinde cõmonstrant, Sicuti Arcturi, Vergiliarum, Hyadum, & id genus aliarum. Id uero hac parte credendum constanter, hæc stellas in temporum ratione non indigitari, ut sic dicam, quod ipsarum uel cauendos moueant influxus, uel exoptandos. Quando nec Astrologorum placita hoc continent, In quibus lectum est, Per se illas nullarum omnino esse uirium, nisi in Cardinibus asstantur. Sed ut indoctis, illiteratisq; Signa sint, quibus tempora internosci ualeant. His uero indi-
ciis, quæ ab emerfu Stellarum, uel occasu petantur, nullum est conspicuum magis, aut per-
fuerantius

¶ Dierum Criticorum ratio, ex Medicorum doctrina, & Galeni imprimis. XI.
Caput

i Nstant tamen acriter Medicorum Scholæ, Galeno principe, Crisimos dies, siue Iudicatorios, aut Decretorios dicere malis, Aut etiam Criticos, quam sunt & nomenclatura eadem Grammatici, Eustathio tradente, qui Poemata ad examen uocant, iudicantq;, nam Cyriæ dies, idest κύρια, præstituta ad quippiam agendum simpliciter dicuntur. Sicuti Cyriæ quoq; sine

diei adiectione ulla. Crifimos inquam, Lunæ acceptos referri debere. Libroutique, Qui de id genus creticis diebus est, tertio Galenus geminam statuit Lunaris influxus rationem. Altera quarum a Solis potestate demanet, Lunæ foenerantis lumen. Reliqua de signis profuat, per quæ quot mensibus commect Luna motu proprio. Mox uero ex Planetariorum insert decretis, in locis oppositis, atque quadrangulis magnas a Luna commotiones excitari, quod tam in habitudine eius ad Solem, quàm etiam ad Signa, nititur comprobare. Ac ad Solem quidem, Quoniam cum sit Luna Dichotomos seu dimidio velut orbe cæsa, quam etiam Diuiduam Periti uocant. Fit autem in quadrangulis fere locis a silentis Lunæ die. Rursus q; cum Panseline uisitur, siue Orbis absoluti, quod in aduerso cõtingit, atq; Dia metro, Aetris modum, & tempestates permutes insigniter. Ad Signa uero ratione ista, Vt Quicquid inchoatum fuerit Luna, dicamus, Taurum permeante, semper mutatio continetur, ubi eadem in Leonem diuerterit, aut Scorpion, aut Aquarium, Quæ uisuntur loca Tauro tetragona, uel aduersa. Aegyptiorum porro dogmata calculum adicere Galeno pernoscuntur, Quibus sanciri nouimus, Si in cuiuspiam genitura, Arietem, exempli causa, insederint feliciores stellæ, quod in ortum prodiit prospere habiturum, quoties Taurum, aut quadrata signa, uel opposita peragrarit Luna. Ediuerso autem, si infelices. Hinc conuenit Galenus, Creticorum dierum causam fieri euidentissimam. Esse uero præcipuos putat, Septimum, & Quartumdecimum, Quoniam perueniat septima die ad signum ab illo quartum, quod tenuit, inchoante morbo. Decima uero quarta ad oppositum signum. Cum seipsem & uiginti diebus, & triente signiferum obeat Luna, Malas etiam commotiones his fieri diebus, astruunt Medici. Sexta, Octaua, Decima, Duodecima, Decimasepta, Decima octaua. Sextæ diei malitiam Tyranno comparat Galenus. Sicut Septimam Regi. A dnotatu uero dignissimum, quod secundo *ἰατρικὸς παραχρῆμα* asseruit Hippocratis, sententia Paulus Aeginita, Inter Crifimos dies esse, Quos *ἡσθητικὸς* nuncupant, Quoniam Contemplationi futuram subiciant in aliis Crifin, Veluti cum Quartam dicimus *τὴν ἰατρικὴν ἐν τῇ ἐβδόμῃ προδιδόναι κρίσιν*, id est futuram die septima præmonstrare *κρίσιν*, Dum sudores quospiam, uel humiditates alias, uel id genus peculiaries proliciter inaniuntiones, aut significationes non factas prius. Cæterum ne, quàm par est, abeamus longius, iam parte ista complicanda forent Vela. proinde an ista Veritatis habeant responsum, & rata, indubitata q; censenda sint, an, ut Vanitatis multum prætendunt, nisi uelut sint excipienda, Libra fuerit aliorum. Nam etiam doctissimus undecunq; Picus abunde opinor, opere Luculento, Vnde mutuamur plerunq; Astrologorum commenta elusit. Illud Certe negligentius non transiuerim, ueluti sub Mandragora consopitus, Septenarii uim esse in rebus sæpe miram, Vbi nullam proflus Lunæ, aut Solis potestatem suspicari possumus, Velut in Aegritudinum Periodis, nam septimo die, ut acutè, ita diuturnæ, uti Auctor comprobat Auicenna, Sæpe septimo mense, septimo anno, quarto decimo, Vigesimo primo solent terminari. Contingunt hæc quidem, Sed occulta proprietate, conditione rerum illarum, quibus ista plerunq; usuuenire solet. Ita enim natura comparatum, Vt, quod nec tacuit Galenus, per dies impares acuti moueantur morbi. Qui uero Lentiores, diuturniores q; per pares. Lunaris uero rationis ne uerbum quidem Hippocrates fecit. Sed ordinem hunc ad numeros refert, naturæ in plerisque mire gratos, Quod Comelius Celsus adnotauit. Auicenna, cum in eius rei mentionem incidisset, Ambagiosa esse omnia, & ambiguitatis multæ confessus plane est, Atque argumentum id genus a Medendi cura sequestrasse est usus. *ἡμέραν παννυχῆν* apud Prophetarum Principem intelligi uoluit Iudicii diem, & Pœnarum rationem æternâ. Cum uero *ἡμέραν* dici audis *οἷα*, Cibaria intellige mortalia, & terrena planè. Postremo sunt & sui in naturæ historiis felices in mari dies, Alcyonides nuncupati, de quorum numero mira inter Græcos disceptatio coonit, Quinque modo eos statuente Simonide, cui calculum adiciit Aristoteles. Samio uero De magora septem. Nouem autem Philochoro. Aliis denique etiam quatuordecim. Fuisse porro Alcyonei Gigantis filias Alcyones, Pausanias prodiit, Phthoniam. Athen. Methonen, Alcippam, Pallenen, Drimo, Asterien, quæ a Patris obitu ex Pallenes pro montorio in mare se præcipites dederint. Verum ab Amphitrite in Anitiam gentem sint cooptatæ. Ita ut mares Cerylli dicantur, Qui consenscentes, inquit Pausanias, a foeminis

a'foeminis gestantur. Non recipere statilem in prima uerbum Alcyonas, auctor Eustathius est, etiam Canone subiecto. Cleopatram fuisse ob matris luctum Alcyonem cognominatam, alicubi uideor legisse, Ab Alcyonum morte ducta nominis ratione, Sed ita, ut Alcyon de aue dicatur, Alcyone de Cleopatra.

¶ Midam, & Themistoclem sanguine taurino hausto interisse, atque eius rei quæ afferri possit ratio. Thrombi quid. Ciceronis locus explicatur de Themistoclis Liberis.
Caput XII.

Idam illum Veterem multa quoque temporum fabulofitate inuolutum, obte-
ctumque, Qui ficti argumenti mos est, in libro de superstitione Plutarchus scri-
bit, contracta ex Somniorum diritate Animi aegritudine, cum formidabilis af-
fectio augetur in dies, nec mali ullum profus promeret se alleuamen, de-
niq; fatalem diem sibi adiuuere destinasse, ac Tauri sanguine copiosius hau-
sto, cõcessisse ab humanis. Huius uero interitus commemorat in libro temporum Eusebius,
sed nimis concise, qui mos illi est, nimisque inarticulate. Frequens historia est, Themistoclem
gestorum rerum claritate ab utriusque Linguae auctoribus certatim memoria commendatum,
ratione compari decessisse. Cum Athenis profugus ad Xerxis filium Artaxerxem diuertisset,
ac honestissime exceptus, Graciam se illi subacturum esset pollicitus, mox uero ampli-
us re perpensa, facti poenitentem, aut, quod malunt alii, cum despondisset, Simulato Dianæ
sacro, quam Leucophryn uocant, itidẽ largius immolati tauri cruorem ebibisse, atque ita ex-
tinctum, propterea Aristophanem in Equitibus scribere, *βέλτιστον ἡμῖν διμα τῶν θηρῶν τῶν*
ὁ θεὸς πολλοὺς γὰρ θάνατος ἀφ' ἐπὶ τῶν περὶ. Præstat inquit, tauri sanguinem haurire, Siquidem
Themistoclis interitus eligibilior. Quid ita uero Taurinum præcipue cruorem in cõsciscen-
da sibi morte optarint, Illa uidetur ratio, quoniam, ut auctor Plinius est. Huius animalis celerime
sanguis coeat, atque obdurescat, Ideo esse pestifera potu maxime. A quo denfcent in Stoma-
cho Thrombi, ut inquit Paulus. Sunt uero Thrombi præteri sanguinis partes. Nã & Sal cras-
sor eodem censetur nomine. Saluator autem exudasse narratur Sanguinis Thrombos. Por-
ro Taurinus sanguis recens *δυσπνοιαν ἐπιφέρει καὶ πονηρίαν*, idest Anhelitus difficultatem,
ac praefocationem infert, cum spasmo præualido. Obseruatum utique est, In animalium quo-
rundam sanguine uisitari corpuscula quædam, pilorum imagine, oblonga. Quæ res terre-
stris exuperantiæ uim indicat. Inde incallescens Sanguis eiusmodi perseverat diu. Atque ita af-
fectum animal iracundum fere euadit, ac indignationis repletissimum, & audacissimum.
fili namque id genus uelut prunæ inardescunt, quod in Sue agnoscimus. Sed in Tauro præci-
pue, indicium est coagulatio uelox, quod terrestris efficit qualitas, calore fugato cum hume-
ritate ui. Illud uero parte ista non fuerit uacantis operæ opinor, Si M. Tullium in quadam ad
Brutum Epistola apertiore reddiderimus. Quamquam inquit hæc quidem sententia non
magis mea fuit, quam omnium, in qua uidetur illud esse crudele, quod ad Liberos, qui ni-
hil meruerunt, poena peruenit, Sed id & Antiquum est, et omnium Ciuitatum, Siquidem eti-
am Themistoclis filii egerunt. Quæsitum amplius est, & in eo ipse aliquandiu minus quid
afferrem, constitutum habui, Quinã fuerint Themistoclis liberi, quando rara de iis, quantum
compererim, aut sectione obseruari non incuriosa, tam in Græcis, quam etiam latinis aucto-
ribus mentio fit. Mox uero, cum omnem, ut dicitur, fumiculum excuterem, inueni tandem,
quod proferri in medium posset. Legimus namque Neoclem, & Demopolim Themistoclis fi-
lios quandoque incognobiles uenisse Athenas, adortosque in certamine epitaphio uim suam
ostentare, cum Victores apparuissent, nec quæ forent satis noscitur, corollis esse insignitos,
Et Neoclem quidem Dolichum uicisse, Demopolim autem Stadium. Post certamen uero
pæpucos factos tantum non a Paternis inimicis esse lapidibus adobrotos, cum Atheniensium
memoriam refricuissent super legibus, quæ aduersum Exules forent sancitæ. Sciendum uero
amplius, in Menone Platonem tertii Themistoclis filii mentionem fecisse, de quo, quia mi-
rum est, quod refertur, Philosophi uerba subici. Audistin Themistoclem filium suum Cleo-
phantum in equestri facultate strenuum effecisse? Adeo ut Equis rectus insisteret, reclususque
ex equo iacularetur. Cetera quæ multa pferret stupida, in quibus ille diligenter erudiri cura-

uit, Sapientem q; in singulis, quæ præceptores eruditi callebant, effecit. Ipsum uero Themistoclem sunt, qui Abrotōi meretricis prædicēt filium, quod in libro de Vinis illustribus Amphicrates prodidit, quāquam Euterpen nuncupauit libro rerum Græcarū tertio Neanthes.

¶ Super Pherecyde adnotata pauca. Item q; de Patria Syro, Et locis aliis uoce Corognatis, Ac Vocabulis scitu non indignis. Cap. XIII.

Pherecydem philosophum haud incelebrem phthiriasi consumptū, frequens memoria est. Ad eum grauius affectum cum uisendi gratia Pythagoras discipulus aduenisset, ac *πῶς δυνάηται*, idest quonam pacto haberet, effert sciscitantus, immittens Digytum per Ianuam *χρὸς θύλας*, Ex corpore inquit, palam est. Quod & Parmenides apud Philosophos mox est factū. Sed ita, Vt de

teriora fere indicentur. De hoc extat Q. Sereni Carmen.

Sed quis non pauca Pherecydis fata tragœdi?

Qui nimio sudore fluens, animalia tetra

Eduxit, turpi miserum quæ morte tulerunt.

Qui Pherecydem hūc Syrium appellatum putarunt a' provincia Syria, facile Strabonis, & certatim Græcorum fere omnium auctoritate coarguunt. Quādo insulam Syrum patriā habuit, quam esse unam Cycladum statuunt, proxime Delon. Stephanus Ionicam esse insulam docuit in Acarnania, & Gentile nomen inde produci, Syrius. meminit libro duodecimo Strabo. Syrna uero Caria Ciuitas memoratur, a' Podalirio condita, qui, cum in Cazia a' Caprarum Pastore seruatus ad Damæthum Regem foret perductus, Eius filium nomine Syrum testō delapsam, misso ex utroque brachio sanguine, perlanauit quod Rex admittens Genes sibi optauit, Cheroneo illi tradita, In qua Podalirius mox duas condiderit Ciuitates, de Vxoris nomē clatura alterā Syrnē, Reliquam uero de Pastoris, a' quo fuisset incolam is factus. Gētile inde nomē Syrnus. Est & Insula Scyrus p c. & γ. de qua Poeta nobilis. Armiger Automedon. Vna' omnis Scyria pubes.

Meminit libro quinto Nicolaus, habitatam antiquitus a' Pelasgis prodēs, atq; Caribus. Est & Scirus p c. & i. in Arcadia locus prope' Parthasios, Vnde appellati Sciritæ. Sed erat in Attica item Sciron, & Petræ quoq; Scironides a' Scirone, uel dictus a' Scironidibus Sciron, Vt factum loco nomen sit ab Heroe Sciro, Ibi resedisse meretrices, proditur memoriæ. Sciraphion locum dicebant, in quem Aleatores conuenirent. Scirophoros uero interperantem signat, ac lasciuum. Sciritæ apud Lacedæmonios procubitores erant, Qui obseruabāt, nequis noctu extra Phalanga progrediretur. Sciritæ quoq; primi inibat pugnam. Meminit historia septima Thucydes, Sciritas in cornu sinistro semper constitui solitos, prodens. Eorum item rationem tradit in libro de Lacedæmoniorum rep. Xenophon, & libro quarto pædiæ Cyri. Scira porro festum erat Mineræ, quæ dicebatur Sciras. Cuius mentio est Straboni quoq; Scirophorionis, idest Martii XII. quāuis alii Cereris tradant, & Proserpinae. In eo Erechthei Sacerdos Vmbellam ferebat albam, Quæ uocatur Sciron. Sūt qui scibant Palladis Sacerdotem, ac Solis cum Sciro ex arce prodire in locum, quem dicunt Sciron. Vmbellam ferre solitos, Qui uocentur Eteobutadæ, ii fuere nobiles, & pillustres Athenis, a' Bute facerdotem propagati. Ex qua familia producebantur Sacerdotes, id uero symbo lice apud illos institutum, dum quēq; summonerent tacite, tempus ædificandi, & testum aliquod sibi usufruendi iamiam appetere. Scirada Mineruam dici, Philochorus in secundo scribit, a' Sciro Eleusinio Vate. Praxion item Megaricorum secundo, a' Scirone, qui Salamina incoluit. Sciros præterea uocari lego, fordes, & Spurcitas Cafes. Sicuti Eupolis comprobatur in Chryfogone. A' qua similitudine, quicquid est inculcatum ualde, *ἐνισπυγῶδες* dicitur Græcis. Dicunt & Hepatis affectionem Scirioma, quod curationem nescit, quāquam Sciriomata, & Sciros latine durities interpretantur. Doctiores. Sed & fragmenta, quæ ex oporibus deiiciunt Marmorarii Sciri quoq; dicuntur. Assulas Vitruuius uocauit. Sicut in ligno Schidia, nam Epichidion Cuneum appellant. Simile quiddam molæ in Vinis gignitur, in uentre, inquit Plinius, Sciron uocant. Sciron item pro Gypso positum inuenio, unde & Scira terra pro alba dicitur quandoq;.

Muliebris

¶ Muliebris Commercii detestatio. Densus quid. Ciceronis locus ex secundo de Oratore suæ restituitur luci. Mulieres ab Olympiis excludi solitas. Plinius illustratur de Liuiâ.

Caput

XIII.

Vlterius illecebras esse mundo maiores, inde acute admodum, ac scite, non nulli collegisse sibi uidetur, quod Herculem, quem mundi magnitudo vincere non potuit, Libido compresserit. In cuius pugna tanta quæ illa Virtus, adeo quæ cuncto terrarum orbe percognita, Vt Hercules monstrum malleus prouerbio quodam passim, & plausibili consensu celebretur, defudarit atque succubuerit. Et Cato Senior impotentem mulierum arrogantiam accusans, quæ dominari fuderet Viris, Omnes inquit homines Vxoribus imperant, Nos omnibus hominibus. At Vxores nobis. Quod ipsi fere ante dixisse Themistoclem, testatum monumentis est. Prima profecto castæ mentis tentamenta, Labesque prima femina est, Quæ, ut a Sanctissimis Viris perditum memoriæ scimus, Noxium genus est, Ianua Diaboli, Via iniquitatis, Scorpionis percussio, cum admoventur stipula, accendit ignem. Flammigero igne perculit femina consueti pariter habitantis. Exurit fundamenta mentium, Ego inquit Hieronymus, ita censeo, Si cum Viris habitent feminae, Viscarium non deest Diaboli. Mentes uel ferreas a Libidine peruiinci, perdomarique, cognitum fere experimentis est. Cur enim Gentilium Fabulæ narrant, Sirenum cantibus nautas in Saxa præcipites actos? Eas Palæphatus in Libro incredibilium primo non alias fuisse scribit, quam meretrices, Quæ nauigantes blandis uenienis pellexerint in fraudem. Huius uoluptatis incentiuis, & Omphales ueneficiis magna mortalium pars delinita præceps abijt in uulnus. Omphalon, Græcorum Lingua, Vmbilicum dicit. At in Vmbilico dominatur libido mulieribus. Lege quoque diuina succinente, Non est præciuis umbilicus tuus, uelut insinuet, non esse amputatum, ac resectum peccatum. Nam & Vuluam produunt, illic catenatam constringi. Vnde & Epinephridia eodem loco firmâ dis foribus opponuntur. Virorum autem in Lumbis Luxuria statuitur, Gregorio tradente. Rectissime mihi dictum uidetur, Non posse toto corde cum Domino habitare, Qui fornicarum accessibus copulatur. Scribit in prouerbis Salomon, Mulierem foueam esse profundam. Et Propertius festiuiter.

Sed uobis facile est uerba, & componere fraudes.

Hoc unum didicit femina semper opus.

Ac facite Plautus quandam inducit optantem feminam in Milite, quæstuosam, Cuique sapiat Pectus, Nam Cor non potest, quod nulla habet. In Persarum gente sicut ingeratur, uideri cum femina focordiore, *denos est pectus*, idest Densus censetur insignis. Est autem Densus iniuria, unde apud Sophoclem *denos* uerbum. Ceterum ut alia desint, Illud Tiresiæ quale est: Qui electus arbiter, ut aiunt, ab Ioue, ac Iunone de Amoris quantitate contendentiis, Tres amoris uncias in Viro, nouem in femina pronuntiauit. Sed & Paucius flens Ario uicino suo ait, Amice arborem habeo in horto meo infelicem, de qua prima Vxor mea se suspendit, postmodum secunda, iam nunc tertia. Cui Arius miror te in tot successibus lachrymas inuenisse, & iterum, Dii boni, quot tibi dispendia Arbor illa suspendit. Et tertio, Amice dede mihi ex arbore illa, quos seram furculos. In hæc diuertisse, non alienum iudicabit, quisquis aduerterit, illatam a nobis lucem multam uerbis M. Tul. ex secundo Libro de Oratore, Quæ, quod sciam, ad hanc diem nemo est interpretatus, etiam si acutuli, ac minuti Doctores, Qui se *τεχνικὸς* uocant, multa sæpe conantur, Argutiores frigiduli. Salsa sunt etiam inquit, quæ habent suspensionem ridiculi absconditam, quo in genere est illud Siculi, Cui cum familiaris quidam quereretur, qui diceret, Vxorem suam suspendisse se de ficu, amabo te inquit, da mihi de ista arbore, quos seram furculos. Eadem fere & apud Quint. Libro VI in Iocorum ratione. Postremo illud Catonis bracteatum est, & nulla non hora repetendum. Si absque femina inquit, posset esse mundus, Conuersatio nostra non esset absque Diis. Metellus Mario respondit, Cum eius filiam prædiuitem, forma nobilem, genere claram, fama felicem ducere nollet, Malo esse meus, quam suus. Cui Marius immo ipsa erit tua. At ille, immo Viri oportet esse Vxoris. Liuiâ Viri suum occidit, quæ nimis oderat. Lucilia suum, quem nimis amauerat. Illa sponte miscuit Aconitum, hæc de-

?

cepta furorem propinauit pro amoris poculo. Variis nempe incedunt semitis *Fœminæ*, quibus errent anfractibus, quibusq; deuinctæ sint Viris, Vnus tamen est exitus, Vna omnium uiarum meta, Vnicum Caput, & Conuentus omnium diuersitatum malitia, *Fœminæ* natura, inquit Aristoteles proprium est, ἡ φιλολοιδόρον, καὶ μεμψιμοίρον, idest conuitiandi cupiditas, & querula natura. Vsurpatur tempestate nostra elegans pœroemia, Verba quidē uideri fœminea, Facta uero planē esse uirilia. Id autem uetus fuit Græcæ Gētis Adagium, quod ex Eufstathii thesauris liquet, γυναικῶν μὴ ἡ δαλὴν, ἀνδρῶν δὲ τὸ πρῶτον, idest dicere mulierum est, At Virorum facere, Proinde proditum monumentis est, Ægyptiorum Regem Sesostrin, ubi imbellem nimis, ac momenti proflum nullius gentem, & ut Greci dicūt, ἀμαχανῆ, idest citra pugnam, & ἀκονῶν, idest citra puluerem ad leges redegeisset suas, sunt etis Stelis, siue Cippiis insculpi iussisse γυναικῶν αἰδοῖα, idest uerenda muliebricia. Circumferuntur & Sententiæ duæ, quas Senecæ ascribit attulatio publica, quāuis refragentur Docti, Vtquēque, huic proposito apte consentiunt. Aut amat, aut odit mulier, nihil est tertium. Et rursum, A aperte cum est mala mulier, tum demum est bona. Ad muliebris porro naturæ rationem forte illud pertinuerit quoque, Sacrorum Legibus cautuni, sicuti Lactantius Grammaticus scribit, ne Olympicis se certaminibus spectandi gratia Mulieres infererent. Propterea Thebaidos primo Papinius, Exclusæq; expectant premia Matres. Sed & Menæder Rhetor, In quibusdam inquit, Panegyricis conuētibus non ferē uisuntur mulieres, Vt in Olympia, proinde inter laudandum impense obseruanda hæc. Et Pausanias Heliacori primo quæsitum scribit ad pœnam Pherenicen, quod Olympicorum tempore Alpheum amnem transire foret ausa, quod illis diebus capitale erat fœminis, Pisirhodum secuta filium, Quem tamen Euclea uocauit Valerius, Nam quod ibidem scribitur, Berenice, mendum exemplarium est. Typœum uocant montem, Ex quo præcipitarentur mulieres, a' quibus neglectui habita Lex foret. Callipatiram inuenio tamē apud Pausaniam, Quæ qm̄ Gymnasticis fessellerit habitu, Lata in reliquā lex, uti in certamen nudi prodirent Gymnasta. Ignotum uero Callipatiræ, quod Patrem, & fratres habuisset Olympicas. Geronthas in Laconia esse ciuitatem nouimus, inibi fuit Martis templum, & nemus. Annuiuersarium item celebrabatur festum, In quo a' Nemore procul arcerent mulieres. Quod autem de Liua magnum secutus duces prodiidi, ambiguitatem tollit ex Plinio historiæ naturalis septimo, Vbi de Augusto ita scribit, Hinc Vxoris & Tiberii cogitationes, suprema eius cura. Nidolo Liuiæ peremptum Augustum, a' Sexto quoq; Aurelio proditi scimus. Quia uero Mulieri genuinum est, rareret bene facere, ac liquid forte dignum laude prompserit incessanter id ipsum repetere, ac nulla non hora ingerere, cōformatam inde Adagii speciem, Eufstathius scribit, παντὶν ἐπεινὸς, ὥς περὶ ἀνδράσιν, γίγται. Teipsam laudas, perinde ac Aftydamas Mulier. Tāquam effœminatus hic, indecentiusq; παλαιολογῶν consueffet, idest de se dicere. Deniq; cecinit Hesiodus, & est a' Pausania repetitum, Muliebris sexus primū comparauisse Pandoram.

¶ Ad meretriculæ nutum succensam ab Alexandro Persopolin. De Phryne nonnulla, Et cur dicta in maxillis Lecythum ferre, contra Sudæ sententiam. Item cur diceretur Sestus. Item Saperdion, & Clausigelon nuncupatas Phrynes duas. Itemq; feminarum fugillatio. Caput XV.

Ed nec tempero mihi, quin huic potissimum parti appingam, quod ex historia suggeritur appositissime. Id quāuis nonnulla infamia nota bonumq; finō & maxima, Alexandrum Macedonem conspersurum est, tamē æque prodendum nobis, ac Veteribus est proditum. Quando Princeps is, ac Regum amplissimus Indolem animi prope cælestem, qua Regum antiquorum maiestatem Longe post se reliquit. Illam præterea in periculis subeundis incomparabilem prope mentis crecæ magnitudinem, In rerum tantarum mole celeritatem quodam igne uolucrem, In cæteris item fidei sanctitatem, clemētiā, & ut omnia uno complectar uerbo, Regiam Virtutem, Iumenq; micantissimum foedissime Vini appetentia non ferenda conculfit, inquinauit, ac adobruit, etiam si non me fallit, Arrianum oratorie ista tueri adortum. Verum quod

Marj locus in fine
libj Octauj.

rum, quod dicitur, αὐτὸς αὐτὸν, αὐλῆ. Ipse semet concinit, aperit q. Siquidem cum Perfe polin Regiam nobilissimam totius orientis Persarum regum cepisset. A qua prius innumerae gentes iura petierat, quæ q. tot, ac tatorum Principum fuisset Patria, ac præsignis Græci Gentis terror, & quæ decemmillium nauium classẽ commoliri eualuisset, Exercitus tãtos cogere, ut iis uice maris Vastissimi irruentis uniuersa coobrueretur Europa, Quibus q. rerum naturæ facies mutaretur, actis in planum montibus, aut perfossis, constrato etiam nũ mari continentis modo, & mores quadantenus pati coactõ, Ad unius meretriculæ, & eius quidem temulentæ, nutum, temulentus ipse succedere sustinuit, Vt momento deflagraret opulentissima Vrbs, tanta uastitate, Vt eius ne extarum quidem uestigium fuerit, ni Araxis fluenta præmonstrarent, Conuicinia mœnibus alluerat. Thais ea fuit, Quæ mero sexuidum Alexandrum sic adorta narratur, Vt illum diceret, maximam apud Græcos initurũ gratiam, Si Persarum Regia conflagrasset. Nec maius quicquã esse in uotis apud eos, quorum Vrbes, crassantibus Barbaris, æquatæ solo fuerant. Mirum profecto fuit, non puduisse tantis rebus gestis clarissimum Regem, Scorto, quod etiamnum in caluisset mero, de tantimoliminis opere diffante sententiam, Omnium primum Regiæ subitiere facies, illa interim præfatum, Quin imus ultum Græciam, & Vrbi faces subdimus? Postea Phrynen miramur, non Hyperidis actione, quanquam admirabili, Sed conspectu corporis, quod illa speciosissimum alioqui, deducta nudauerat tunica, periculo liberatam, Interposito mox decreto, ne quis misericordiæ captandæ gratia Epilogis uteretur. Hæc uero est, de qua ita Propertius canit.

Nec quæ deletas potuit componere Thebas

Phryne, tam multis facta beata Viris.

Commeminit in præceptis Sanitatis etiam Plut. eam dicere solitam prodens, ubi iam consenuisset, ac flaccida toto foret corpore, τὴν ῥύμα πλεόνος πωλεῖν θέλει τὴν δόξαν, idest pluri fecem uendere ex opinione, quam de ipsa concepissent homines. Hanc deniq. dixere Græci lecythum habere in malis, quod exponens Sudas ad faciei rettulit tumorem. Credo quia sit Lecythus capacissimum uas. Ego ad formæ elegantiam referendum contenderim. Vt illam intelligamus naturalis specie præsignem, accersitam commendationem, & peregrinis haud magnopere nugis congssiuisse, Quando Lecythum Plinii Cæcili testimonio, & M. Tulli in epistolis ad Atticum pro Orationis etiam splendore, ac excussam scribendo cura nouimus accipi. Erat enim oleo dictum Vas, Lecythus. Sed & Vnguentis quoq. Memorabile est, pictura nobilissimum Appellem Veneristypum, quam Anadyomenen uocant, a Phrynes insigni pulchritudine mutuatum, Cum ea in Eleusiniolorum Panagyri, spectate uniuersa Græcia, speciosissimum nudasset corpus, quod alias fere nunquam fecisse memoratur, ac soluta coma descēdisset in mare. Cæterum ex eodem, ut sic dixerim, Archetypo Praxiteles quoq. Cnidiam dicitur Venerem conformasse. Scribit Apollodoros Phrynes fuisse duas. Alteram quarum Clausigelota cognominarint, Alteram uero Saperdion. Herodicus celebratam Rhetoribus Phrynen σισὴν, idest Sestum uocitatam, tradit, quod attaminaret, despoliaret q. adeuntes, σίβην attaminare est. Cum Auarior quispiam subblandiẽs diceret, Aphrodisium Praxitelis es, At tu inquit Phryne, Amor Phidiæ. Demum libet lucubratiõni huic, quam uidemur ducente stilo, in fœminas declamasse, quas tamen alibi summis concelebrare laudibus non expauimus, inferere breue quiddam ex Græcorum Sanctariis, non bonas lacerando, Sed a malo malas deterrendo.

Θησαυρός ἐστὶ τῶν κακῶν καὶ καὶ γυνή,

θηρὼν ἀπάντων ἀγριότερα καὶ καὶ γυνή.

Οὐλοῦσθαι καὶ πύρ, καὶ γυνή, τέλει κακῶ.

Thesaurus est malorum mulier mala.

Feris omnibus immittit Mulier mala.

Mare, Ignis, Mulier, mala tria.

ἡρώδης Græci κατὰ γυναικῶν μόρια, mulieres dicunt, quibus concreta sint genitalia uel morbo, uel natura.

¶ Quid sit, more Candidatorum Cæsaris quippiam agere. De Candidatorum ha-

bitu. Expurgatur a uirio Plut. tralatum Problema. Quid Chithon, & quid Peplus. Cádida tum uarie accipit apud Eruditos. De Candida item Tyronum toga. Et quid Coitro. T. Liuii Locus emaculatur.

Caput. XVI

Nter cæteras sedes, e' quibus ridiculorum ratio promitur, esse quoq; Amphiboliam, neminem latere puto, ex iis præsertim, Qui literas paulo literatiores attentarint. Ea uero esse imprimis acuta, ac ut belle, & literate dicta laudari, tradit M. Tullius Libro de Oratore secundo. De iis & Fabius Libro VI. Jungitur Amphibologiæ inquit, Similitudo, ut L. Galba, qui pilam negligenter petenti, Sic inquit, petis, tanquam Cæsaris candidatus. Nam illud petis, ambiguum est. Se- curitas similis. Hinc aptissime commonemur, Candidatum Cæsaris recte dici per Adagio- nis formam de quocunq; sopite admodum, & per summam fiduciam ac securitatem animi negotium aliquod obeunte. Quod quem Candidatum Cæsares confouedum suscepissent, Is proflus tanto præfulsus tubicine, oppilatusq; supine, ac omnino negligenter prehensaret homines, rem sibi factam, animo concipiens. Imperatores uero hoc influuisse nonnunquam efficere, docet in Augusto Tranquillus. Quoties inquit, Magistratum Comitibus interesset, Tribus cum Candidatis suis circuibat, supplicabatq; more solenni. Porro dicebantur Can didati, quod Magistratum petitori in toga candida id agerent. Nam & in Senatu Oratione Cicero dixit in toga candida, in Consulatus uidelicet petitione. Et T. Liuius libro ab V. C. quarto. Placet inquit, tollendæ ambitionis causa, Tribunos legem promulgare, necui al- bum uestimentum addere petitionis causa liceret. Plutarchi problema de hac ipsa re in huc modum Latii iure donatum extat. Cur inquit, Candidatos moris erat in ueste hoc facere? ne toga? Sic enim scribit Cato. An forte ne Ciuēs largiendo corrumpant, argentum sine se rentes? An illud magis, Quod imperio dignos non genere, non diuitiis, non gloria, Sedul- neribus, ac cicatricibus iudicabant, quæ quidem ut ab iis, quos ambeido prehensabant, co- spicerentur, sine toga ad petendum descendebant. An quemadmodum in accipiēdo, ro- gando, se omnibus submitiendo, Sic Corpus nudando, ac seipsum abiiciendo populum ca- prabant? hæc uero Plut. Id modo mirum, in quo summonitos legentes uolumus, ex Tra- latione Plutarchum scribere, sine toga descendere Candidatos ad petendum consueuisse. At in Græcis codicibus enotatum inuenias, ἵθις ἢ τὸ ἱματίον τῷ τοῦ ἀντιπαραστά. Quod nostris uerbis non fere aliud sonat, quam moris erat hoc in ueste obire absq; tunica, quod sensui Auctoris congruit magis. An a tralationis scopo aberrat Interpres in re minutula, non discussio nunc, forte mendum fuerit exemplarium. Nequis uero suspicetur pro Togæ ste dici Chithon, Scribit Sudas esse Vestem prætenuem Chithona, siue Hypocamison. Ex- ponunt alii, esse simplex, ac tenuē indumentum ex Lino, addita etiamnam etymologia, π- ῆρ ἐν ἡρεσίᾳ τοῖς σώμασι, quod infundatur Corporibus, initiatuq;. Vnde apud, Home- rum μάλα δ' ἐν ἡρεσίᾳ χιτῶνα, id est mollem autem induit tunicam, quæ omnia diligenter adnotauit Eustathius in Iliados primum. Quanquam & nomenclatura eadem significatur Thorax. Ex quo & apud Poetam eundem Achæos Chalcocithonas eleganter nouimus ap- pellari, tanquam dicas æneis præmunis tunicis. Astruunt porro Chithona a Pepto diffin- gui, quoniam sit proprie mulierum Peplus, Virorum autem Chiton. Sicuti idem scribit Es- stathius, unde & βαβύπεπλοι, & ἡμέπεπλοι nuncupantur mulieres frequentē epitheto, & Crocopeplos aurora. In Hippolyto tamen Euripides etiam in Viris peplum intelligit, & ubi Melampeplum inducit Tyndarum. Et peplis Orestem obiectum scribit. Verum nec ex lino tantum ueteribus concinnabatur Chiton, Sed ex Lana quoq;. Cæterum ne foris, quod dicitur, nimis interim uideat sapere, nostris mantice insertis, quæ in tergo est, a diuerterio lo fabulam repeto. Quare sciendum, a Campi consuetudine hac inoleuisse, ut qui rem qui- piam toto affecet pede, ac omnibus, ut aiunt, Cuneis, Eius item rei illum eleganter Can- didatum dicamus. Quintilianus Libro XII Maius enim opus atque præstantius, ad quod ipse tendit, Cuiusq; est, uelut Candidatus. Hieronymus etiam fidei candidatum dixit. Can- didatus gloriæ, ac immortalitatis in Plinii Panegyrico. Libertum porro Icelum scribit in Galba Tranquillus fuisse summum equestris gradus candidatum. Et Seneca hominem di- cit multarum rerum Candidatum. Et quidem recte. Nam & Fortūq; nuncupantur Comi- tia apud

tia apud eundem, Cuius etiam pluscula apposui uerba, tum ob gravitatem sententiæ, tum ob doctrinam. Hoc est inquit, mi Lucili egregium, nihil petere, ac tota Fortune Comitæ trāfire. Quam putas esse iucundum, tribus uocatis, cum Candidati pendeant, & alius numeros pronuntiet, Alius per Sequestrem agat, Alius eorum manus osculis conterat, Quibus designatus contingendam manum negatus est, Stare otiosum, & spectare illas nundinas nec ementem quicquam, nec uendentem. Ad hosce Suffragiorum mores obiter spectat & Aufonius illud ad Gratianum, nihil cum Sequestre deposui. Cū distributore nil pepigi. Porro legimus extra Candidatos Cæsaribus etiam quosdam, qui dicerentur Candidati Principis. De his Vlpianus primo Digestorum de Officio Quæstoris ita scribit, Sane nō omnes Quæstores Provincias fortiebantur. Verum excepti erant Candidati Principis, hi etenim solis libris principalibus, & Epistolis in Senatu legendis uacabāt. Quoniam uero, ut in Magia Apuleius scribit, Eruditissimi Iuuenes laudis gratia primum hoc forēsis operæ rudimē tum subibant, ut aliquo insigni indicio Ciuibus suis noscerentur, qui mos incipientib⁹ Adolecentulis ad illustrandum ingenii florem apud antiquos fuerat concessus, Togā item candidam, qui hoc facerent, Tyrones induebant ipso tyrocinii die, Sic enim appellabant, cum eloquentiam auspicarentur in foro. Eam togam Cicero puram uocauit, Scribit enim ad Atticum, in Tyrocinio filii Ciceronis togam illi puram dedisse Arpini. Eodem modo & historia naturalis octauo Plinius, Tanaquil inquit, prima texuit rectam tunicam, qua simul cum toga pura Tyrones induuntur, nouæq; nuptæ. In quo tamen loco sunt, qui astringunt, Tyrones indui ea solitos, cum sacramento militiæ obstringerētur. Nam & Vegetius rei militaris primo, Candidatos intelligit milites principales, Qui priuilegiis muniuntur. Reliqui inq; Munifices appellantur, quia propter munera facere militiam cogantur. De Toga tyronum candida intellexisse Poetam Satyricum, placet Eruditionibus, Cum blandi Comites tota q; impune, Suburra

Permissis sparisse oculos iam cādidus umbo. Dicitur uero Umbo, quoniam gabinio habitu recurrentis ad humerum sinistram uestis Umbonis uicem representat. Nā & Apuleius, sub dextrum latus ad humerum leuam recurrisse, umbonis uice deiectam laciniam partem, scribit. Sed enim prius, quā inde reuellamur, rectissimum erit in hac Cādidatorum mentione T. Liuii locum ex libro ab V. C. tertio restituisse in integrum fœde per in curiam interpolatum. Ita enim in Decemuirorum mentione scriptum inuenias, Deiectis honore per cōcionem duobus Quintiis, Capitolino, & Cinnato, Lego per Coitionē. Id q; M. Tullius ex Epistolis ad Q. Fratrem auctoritate cōstipatus. Quod scribis, te audisse in Cādidatorum Consularium coitione me interfuisse, falsum est, Eiusmodi enim paciones in ea coitione factæ sunt, quas postea Memmius patefecit, ut nemo bonus interesse debuerit. Et simul mihi committendum non fuit, ut his coitionibus interesset, quibus Messala excluderetur. Alibi quoq; idem Cicero Memmii coitionem uocat. Erat autem Coitio conspiratio seu fœderatio, quæ inter Candidatos plerūq; fiebat, quod significat in Oratione item pro Plancio idem M. Tullius, Dubitatis inquit, quin Coitio facta sit, cum Tribus plerasq; cum Plotio tulerit Plantius? Nam & coire societatem in oratione pro Quintio eleganter dicitur. Socium tibi in huius bonis edisti Quintium, plura non dico. Cum eo tu uoluntaria societatem coibas, qui te in hereditaria societate fraudarat.

linij bonus le

Coitio

De Roscii histrionis excellentia, & Proverbio inde nato. Caput XVII

Osium esse in Scena, scitissimum adagium est in eum, Qui undecunq; Sit in sua perfectus arte, ductum id a Roscio histrione, quem ob summam artificii peritiam Cicero delicias suas discitare solebat, Quin & Pomp. Festus Roscios prodit in omnibus perfectos dici, quod Roscius sit unus in arte comœdica perfectus iudicatus. Et Cicero in Bruto, Volo id Oratori inquit, contingat, Ut cum dicturus surgat, significetur a Corona silentium, deinde crebræ affectiones, multæ admirationes. Risus, cum uelit, cum uelit, fletus. Ut qui hæc procal uideat, etiam si quid agatur, nesciat, At placeretamen, Et in Scena esse Roscium intelligat. Sed & de Oratore Libro secundo, Quamquam soleo sæpe mirari eorum impudenti

am, Qui agunt in Scena gestum, spectante Roscio. Quis enim se commouere potest, Cuius ille uitia non aduertat? Et hæc quidem fuerit Histrionis celeberrimi omnium, quos non rimus, in agendo gloria. Quid laus illa præclara ex animi producta uirtutibus? Non ne inquit, clarissimus Orator, ut ignis in aquam coniectus continuo resingitur, & resingeratur, sic referuens falsum crimen in purissimam, & castissimam uitam collatum statim cecidit, & extinguitur. Roscius Socios fraudauit, potest hoc homini hæc hære peccatum? Qui mediussidius, audacter dico, plus fidei, quam artis, plus ueritatis, quam disciplinæ possidet in se. Quæ populus Ro. meliorem uirum, quam histrionem esse arbitrat. Qui ita dignissimus est Scena propter artificium, Ut dignissimus sit Curia propter abstinentiam. Proinde quod Scenicus foret, non contemptibilior uideri debet, neque enim, ut in Cœnis quoque Macrobius comprobauit, Histriones inter turpes tunc habebantur, quamuis ex Aristotele secus in notis artibus Gellius senserit. Illud uero indicio est, quod L. Syllæ adeo carus hic fuit Roscius, ut annulo aureo ab eodem Dictatore donaretur, Tanta præterea fuit tum gratia, tum gloria, ut mercedem diurnam de publico mille denarios sine regalibus acciperet. An non & M. Tullius elegantissima oratione Populū Ro. obiuirgauit, quod Roscio gestum agente, tumultuaret? Quin id constat certissime, Oratorem eminentissimum contendere cum ipso histrione solito, Vtrum ille sapius eandem sententiam gestibus efficeret, An ipse per eloquentiæ copiam sermone diuerso pronuntiaret. Quæ res illuc Roscium prouexit, ut librum conscriberet, quo eloquentiam cum histrionia compararet. Denique Cicero idem in oratione pro P. Quintio, Roscii præstantia locupletissimum testimonium reddidit, cum ait, Videri Ore durissimo, qui præsentem eo gestum agere conaretur. Qui uero cum ipso contenderent, eos etiam siquid antea recti, aut uenusti habere uisi sunt, id amittere. Meminit huius & Fabius cum alibi, tum Libro undecimo. Roscius inquit, citator, Aëtopus grauior fuit. Quod ille Comædias, hic Tragedias egit.

¶ Pepli notio multiplex. Mastellinus color. Item de Pallade, allegorice, Curq; Stratia dicatur, & Glaucois. Item Athena, & Hippiæ, & Nica. Peplographia in Epistolis ad Atticum, quæ intelligi debeat. Caput XVIII.

¶ Voniam pauloante Pepli mentionem fecimus, Sed breuiter admodum, ac cōcise, Ut omnibus plane satisficiamus, qui amplius sibi uocabuli eius notio nes expetent enarrari, adnectemus porro, quæ indagatiōe uaria sunt deprehensa nobis. Igitur Lactantius grammaticus, Siue is sit Luctatius, Vti nonnullis placere animaduerto, auctor est, Peplum dici Vestem candore eximio, aureis distinctam clauis, sine manicis, Quam Vestitores deorum Simulacris iniiciebant. Peplum uero primum instituisse Athenienses, texebatur matronarum manibus, intraque triēnium numinibus offerebatur. Sed Mineræ imprimis. Quod Homerus item significat. Et Seruius Grammaticus Peplum finit esse pallam foemineā, Mineræ consecratam. Quod si uera sunt, quæ Lactantius scribit, rectissime profum Vestis ea Mineræ dicabatur, quando Candor diuini bonitatis simplicitatem, exuberantiamque præmonstrat. Auri intermentis splendor summæ, atque intimæ illius Sapientiæ uim fulgurantē tacitis uideat ambagibus fingere, iis præcipue, Qui Platonicę Theologiæ arcana non illotis (quod auctor) pedibus adire. Nam ut in Sacra iis illis Neptunus prouidentiam naturalem, Ita Pallas prouidentia significat intellectualem. Vnde & græce dici ἡ Ζῆνις uidetur quasi Athreia de præuidendi potestate, quæ uis Mythici sic dictam putent, quod de Iouis capite profufluxit integræ puella ætatis, nec ubera fugere fuerit necesse, quod ἡ Ζῆνις dicunt Græci, & scribit Eustathius. Quia uero rei militaris præses credebatur Dea, dici item Stratia, Velut a Caribus cultum quandoque Iouem Stratiū, Herodoto credimus. Ophthalmidos Mineræ tēplum struxit Lycurgus, excussio ei oculo ab Alcandro, ut scribit Pausanias. Porro hanc ipsam Pallada describit Platonicę diuinitatem potenter, simul atque sapienter tum cælestia exornātem, tum quæ sub cælo sunt, ædificantem, Inter astra præcipue Arieti præidentem, & Æquinoctialis circuli ducem. Vbi potissimum uigere putant motricem Vniuersi uirtutem. Arbitrat Homericus Interpret, Peplum concinna, proindeque grata distinctum uarietate, multiforem prudentiæ rationem

nā rationem indicare. Propterea tantę compos Vlyſſes Virtutis πολύμητις quandoq; dicitur, nunc etiam πολυμήχανος, & multiplicis doli ſciens. Quod autem Ipſam ſibi Pallada concinnaſſe peplum, fabuloſitas aſtruit poetica. Id uero indicare intuenti acrius ῥ̄ τῆς φρονήσεως αὐτάρκης, ideſt ipſam ſibi prudentiam ſufficere. Auſtor Allegoriarum in Heſiodum, iure dici tradit, ex Iouis uertice enatam eſſe Pallada. Quoniā inquit, ab experientia ſeſe prudentia promit. Illa uero ex Senſibus, Qui in Capitis ambitu conuiſuntur. Et paulo poſt idē, Pallada inquit, Glaucopin uocant, ὅς τὸ λαμπρὸν καὶ περὶ βλεπόν τῆς ἀφ' ἧς, quod illuſtris Virtus ſit, atq; conſpicua. Illud op̄e leuioris, quod tamen non prętereundum cenſuit Euſtathius, Perimam Ægypti mulierem quampiam ſedentem texere adortam unde inq̄t, Pallados ſedentis ſtatuum commentī ſunt. Glaucopin putat idem non tam q̄a glaucos haberet oculos appellatam q̄ de formidoſo aſpectu, quoniam & Glauci dicantur Leones regii, ideſt βασιλικοί, Et Poetarum quidam Dracones uocet Glaucopas. Proditum uero me moriæ a' Pauſania eſt, fuiſſe A thenis Pallados Statuam glaucis oculis, ex libyca, ut ipſe interpretatur, fabella. Illis ſiquidē perſuaſiſſimum eſſe, ex Neptuno, & palude Tritonide natam Deam, atq; eo argumento glaucos illi oculis contribui, uelut etiā Neptuno. Diſta eſt, inquit Pauſanias, Minerva ὕληα. Item Ergane apud Ælium, ideſt ἐργάνη, quod cognomen Athenienſes excogitarunt primi, Pauſania teſte, ſicuti. ἀκώλως ἐργάνη. Hippium legimus Mineruam apud Iſaum, ideſt Equeſtrem, quod Currum inſtruxerit prima. Eam uero Mnafæas Neptuni filiam prodidit, ac Polyphes Oceano genitæ. Colebatur Athenis item Mineruæ νίκης Simulacrum, ἀπ' ἧρον, ideſt ſine alis, habens in dextra malum punicum, In ſiniſtra Galeam, quod in primo de Acropoli Heliodorus ſcribit. Sed de myſtico Pallados ſenſu alias forte commodius. Interim Peplum pro curruum peritromate recte poni, Homerum habemus auctorem.

ἡ μάχη ἐν μεγάρῳ οἱσι λυμῶνος ἐνδυνεῖ δ' ἔφρη
καλοί, τρωῶν περὶ γῆς, ποτὶ θυγείης ἀμφὶ δὲ πεπλῶν

ἐπ' ἡγῶνται,

Sed & alibi Homerus idem Pepli nomine inſtrata συνδονοειδῶ Equorum intelligi uoluit, aut Curruum ad puluerem prohibendum. Nam Pandarus currus ſuorum peplis decoros fuiſſe refert. Sed & Troadas uocat ἡ λυκασιπέπλων Iliados ſexto,

λὺκασιπέπλων Ἰωάνω, καὶ φωκάδης ἐλκεσσιπέπλων.

Donatus auctor eſt, Peplum eſſe Veſtem ad ſacrorum ritum pertinentem, quāuis inquit, Alii eſſe dicant Scutum modicum. Dicitur tam maſculino, quān neutro genere, quod Laurentium negaſſe, miror. Plautus, Nūquam ad Ciuitatem uenio, niſi cum inſertur Peplum, Illud grauius, Peplum item dici Velum Panathenæicae nauis, quam quarto quoq; anno honorī Pallados inſtruebant, ducta item pompa a Ceramico ad Eleuſinum, quod ſcribit Ariſtophanis Interpres. Vocant autem Peplum inquit, ὅς τὸ ἀραιὸν εἶναι. Hoc eſt, quia ſit prætenuis. In eo quoque Enceladus Gigantum unus, a' Pallade necatus, intexebatur, & annis ſingulis, ut quidam ſcribūt, in Panathenæorum pompa ferebatur. Plato in Euthyphrone In magnis Panathenæis Peplum pictum in arce ſuſpendi ſolitum ſcribit. In Apuleio autem Muſtelatos legimus Peplos, de muſteli coloris ſimilitudine, qui ſubliuidus eſt, ac lentiginosus cuiuſmodi in Veſtibus comparet cruore cōmaculatis. Sed & nos eius coloris Sericum, Vt uulgo iam loquimur, rafum diſtrahi paſſim ſcimus. Theocriti Interpres in Syracuſiſ περιοντείδης, ῥ̄ πεπλῶν interpretatur, ideſt Peronatriada eſſe Peplum, ac indumentum, quod primo fuccigerent, nam & inde nuncupari παρὰ τὸ περιονιδίον, ab inſubulatio ne. Sunt Auctores, ex Victoria quadam ab Athenienſibus inſtitutum Peplum, in q̄ eo, qui fortiter feciſſent, expingi conſueſſe. Cuius rei non oratoribus modo mentio eſt, Sed et Comicis, quod prodidit Iſæus. Repetit Harpocratio. Euripides in Hecuba, ἡ περὶ Μάδου ἐν πόλιν πᾶς καὶ λλιδὸς ἀθανάτων ἐν κραδίῳ πεπλῶν ἐξ ὀφθαλμοῦ ἤματι πᾶν. Ad hoc forte pertinet ænigmaticum illud ad Atticum in Epistoſis Peplographiam Varronis tibi probari, non moleſte ſero, a' quo adhuc ἡρακλείδην illud non abſtuli. Eſt uero pepli deſcriptio. Auctor tamen Porphyrius eſt, conditum ab Ariſtotele commentarium, cui titulus foret Peplus, in quo Dum exrequebatur genealogias, & nauium quoq; numerum ad Troiam profeſſet̄ur, quin & in ſingulos duces epigrammata, diſticha plurimum, præterquam in Aiace. Eſt item Peplus frutex Dioſcoridi, Libro quarto, Sicut etiam Peplis, quā Hippocrates Peplion uocauit,

Pepli etiam Plinio mentio est Libro uigesimo septimo. In primo Epigrammatum inuenio Bacchum appellari *νεβριδὸς πεπλον*, Carmen, si quis forte requirat, subscripsi.

ΝΟΥΠΕΛΙΟΝ, ΝΟΜΕΟΝ, ΝΕΒΡΩΔΑ, ΝΕΒΡΙΔΟΣ ΠΕΠΛΟΝ.

Peplis fibulam addere in pectoris summo, Doricum creditur inuentum, proinde muliebrem uestem Dorida nuncupat Herodotus, quæ fibula partem alioqui hiantem subnederet. Eius modi namque Veterum mulierum gestamen erat. In Caria tamen linea frequentior fuit tunica. Et quoniam de Pallade uenati pleraque fumus, Illud obiter attigisse, nil puto, obfuerit. In Acropoli, Quæ olim diceretur Polis, Simulacrum fuisse Mineræ, Quod Cælo delapsum, fama tenet, Vt tradit Pausanias. Propendebat Lychnus aureus, Callimachi opus. Eum ubi oleo implefent, eundem anno circumacto diem obseruabant, Nec interim deficiebat Oleum, etiam si interdiu, noctuque colluceret Lychnus, Lino Carpasio constabat Ellychnium, seu *βρυκάλις*. In id enim ignibus nullum omnino ius.

¶ Cur tantopere Sensibus afficiamur, atque oculis præcipue. De oculorum uitis.

Qui dicantur Peti. Cur Spadonibus oblectatur Visus, & frequenter cocuntibus. Cap. XIX.

Culos esse humani corporis partem pretiosissimam, ut qui lucis usu uitam distinguant a morte, rectissime a summis auctoribus dictum opinor. Sed cum

o tacito nature consensu expetant homines scientiam, inde etiam affectio quedam summa, quod Synefius approbat in sensus omnes exoritur, Quos etiam nullo usu, non possumus non plurimum amare. Imprimis uero uidendi uirtutem.

Neque enim agendi modo gratia, Sed & acturi omnino nihil, huic Sensui præcipue afficiamur, Cuius ratio est, ut primo Metaphysices Aristoteles prodit, *ὅτι μάλιστα ποιᾷ γινώσκειν τὴν ἡμῶν αὐτῇ πᾶν ἀσθένειαν, καὶ πολλὰς διηλοῖ διαφορὰς*, hoc est, quoniam ut cognoscamus aliquid, ex omnibus maxime Videndi Sensus efficit, pluresque rerum ingerit differentias. Verum enim uero uni tantum homini deprauari eos, a magnis item traditum Auditoribus est, inde quoque cognominibus exortis. Strabonum, Lucinorum, quibus parui utrinque oculi. Et Petorum, quibus oculi leniter declinantur, & cum uenustate. Vnde etiam Veneri Petos attribuitur oculos, quod uitium quidem sit, Sed non aspernabile, non inamabile. Nam ita legimus in Carmine obsceno, Quisquis eius credi Auctor debet,

Minerua flauo lumine, Venus peto.

Oratius quoque

Strabonem appellat Petum pater,

Ipse lasciuus etiam intelligo, & ignea quadam mobilitate præceleres, ac ueluti uolantes.

Vitiantur & alio modo Spadonibus, suntque hebetiores, ac uidendi acumen, quod uocant Græci *ἡβουσία*, magna parte perit. Vitiari quidem *τοῖς ἀφροδιτάξις*, id est re uenerea utentibus, minus utique mirum. De Spadonibus amplius uidendum. Nisi dicamus, Alteris quidem ob libidinem, Alteris ob excisionem plus iusto partes superiores exci-

cari. Quod perspicuum in iis est, quorum opus exquisitius administratur, humoribus enim deorsum ductis, superiora siccari, necesse est. Id autem concubitu fieri, nimirum patet. Spadonum autem crura intumescunt, & Alui faciles sunt, *ὥς καὶ τοι μεστραμένα τῇ ὑγρῇ*, id est utpote cum deorsum humoris copia seuocet. Profecto in oculis humidum, subtile aqueum necessarium est, in eo namque uisibiles Spiritus attenuantur. Et oculus ipse natura humectus est. Nam in Libro de Sensu, & Sensui Aristoteles, & quinto de animalium generatione, Oculum sapere naturam aquæ tradit. Ob quæ coitu frequentiore, aut alia ratione arefactis superioribus, Oculi proprium, quod humore uigebat, immutari necessarium est. Et Spiritus ignei, qui & ipsi multi sunt motus, hebescent, nisi humore foueantur. Arefcit autem Cerebrum quoque libidinis intemperantia, quod feminis fermentum inde parte plurima profluat, quod præter Hippocratem in Libro de Aere, & Aqua, uti diximus, etiam Auicenna primi uicesima significat, præcis enim uenis, quæ post aurem sunt, tolli coitum, Seminis profluvio impedito. Amplius, quod ad Eunuchos attinet. Acumen uisus fit per Spiritus uisibiles, calidos, Subtiles, lucidos, nam & animalia calida, bene digerentia uisui præstant, Vt Aquila. Spiritus autem hi calidi Virtute tales efficiuntur. Id uero auget, conferturque per refractionem, quæ in testiculis fit, ex qua totum corpus calefit, & irradiatur. Sic ut in maiori mundo repercussis radiis solaribus calefcit uniuersum, & illuminatur. Quam obrem in

obrem in Spadonibus cessante refractione, abscessis testibus, non calefcit corpus, nec Spiritus subtiles, ac mobiles generantur. Sed contrarii potius, hinc digestione item laesa, caloris inopia, humores generantur terrestres, aquosi, nitrosi, ac graues, immo q; ad inferiora procliuus, inde fit celebratus in Spadonibus pedum tumor. Ab oculis porro, qui dicuntur *ὀφθαλμοί*, inclinatur uerbum *ἐνοφθαλμοί*, quod georgicum est uocabulum, inquit Eustathius, dici Latine solet, Inoculare. Enophthalmismos tamen pro Spectaculis dici, aduertimus. *ἐφθαλμός ἐκπλέως* nuncupatur Regis explorator. Sed & cui adest auctoritatis plurimum, ac potentis, Regis itidem appellatur Oculis, Cuiusmodi sunt, Quos Satrapas nominamus, Per quos a Rege explorantur omnia. Sicut alios dici scimus *ἐκπλέως ὄπτη*. Aures Regis. *ὁ πῆλκα* uero. i. opteria, dona sunt Sponsę cōtributa in Anacalpyteris. Quę quid sint, alibi fusum edisseremus.

¶ De Neruis opticis Qui sint, quauē cocant ratione. Cur simplex obiectum quandoq; duplum uideatur. Caput XX.

Nter alia, quibus uidendi perfectio constat, Sunt & Nerui ab Anatomicis dicti ab eo, quod præstant, Optici, hi a Cerebro ad Oculos producantur effigie imprimis Elementi graci X, uidenturq; in contactu se interfecare ad crucis modum, Sed acrius solertiusq; inspectanti haudquaquam fit. Cæterum a Cerebri exorientes lateribus ad eundem pertendunt locum, donec coniuncti ita, ut meatus qui antea duplex uisitur, unus, & communis fiat, mox uero discapedinati resiliunt, & diuariantur, Ac qui a dextris Cerebri Nerui initia ducit, dextrum item oculum petit. Qui uero a Læua, itidem Oculo insinuat laeua. Verum, nequis risu forte ista putet excipienda, ueluti explore minus prodita, Auctor nobis huius doctrinæ Galenus est Libro de utilitate particularum decimo. Sed & hæresin eandem confectatur Auicenna. Quin & rationem hanc se omnium principem eruisse, aluit Galenus. Siquidem a rerum id natura excogitatum sagacissime, ne Sensibile utroque haustum oculo uideatur geminari. Quod dubio procul obtingeret, ni, ut inquit Auicenna, Visibilium simulacra in communi coirent conceptaculo, atque ita utriusq; oculi unum fieret deferens. Vnde Strabonibus euenit, ut geminata putent se intueri omnia, ubi pupillarum altera uel surrigitur altius, uel plus iusto mensu deprimitur, Quia pereat tunc meatus relictus, do ad Opticorum coitum, acciditq; ut uisibilis rei forma prius quam illuc pertingat, uelut sufflaminata in obliquis angulo subsistat. Atque ita per neruum flexuosum transiens non æque perueniat ad communem locum, ac quod recto fertur in cessu. Scribit porro Auicenna ex Opticorum illo congressu profluere & adiumentum alterum, quoniam Spiritus uisus, altero oculorum oblato, totus delabitur ad reliquum, qui inde roboratur mirifice, & ualidior promitur in actum, quod alterum claudentibus oculum manifestum fit, Eo siquidem nomine, Qui patet, clarior fit consueto, & in obiecto apprehendendo potentior, Ex impetu quoque Visui Spiritus latiore facto meatu. Nam & si pupillæ alteri contingat uitium, altera patentior fit, ac maior. Cæterum ingeret se forte quispiam ad id, quod astruximus, cur obiectum simplex, uti geminum quandoq; a nobis spectetur, Sonum quidem Aure uttaq; immittere sese, nec tamen unquam audiri duplum. Quod ipsum & in Odorandi ratione proferri potest. Ambiguitati uero ex doctrina Galeni sic ferme occurri potest. Quod obiectum, non uideri simile. Quippe Visus obiecta per rectam lineam a sensitiuo organo percipiuntur, Quod in sonis non fit, neq; item in Odoribus.

¶ De Antistiti Mineruæ barba apud Pedasenses quæ ingruens malum præfaret. Cur feminis non adnascatur barba. Cretensium mos, Berberi quid. Caput XXI.

N monumentis ueterum Græcorum legimus, Esse super Halicarnassum Pedasenses, apud quos illud mirum solitum contingere, memoriæ proditum fit, Ut quoties Amphitryenibus, qui circa eam urbem habitant, aliquid aduersi certum intra tempus est euenturum, tunc Antistiti, quæ illic Mineruæ est, grâdis barba nascatur. Quod ab Aristotele repetitum quoq; scio. Quam rem bis

apud eos accidisse, compertum est. Naturalis autem ratio id plane auerſa uidetur. Quod Macrobius quoq; ſcribit. Siquidem Caloris inopia eſſe cauſa creditur, cum muliebre corpus, ut Viri pilis non obſideatur, Calorem enim eſſe dicunt, qui pilos creet. Quamobrem & Eunuchis deſſe, quod eorum natura frigidior ſit. Porro in Corpore humano illa potiſſimum partes obſepiuntur pilis, quibus maior ſuppetit caloris facultas. Lęue autem eſt mulierum corpus, ueluti innato conſtipatum frigore, quando algorem comitatur denſitas, leuitas denſitatem. Quod uero citius admonentur generationis, natureq; infirmioris eſt, Vexilia poma celerius miteſcunt, robuſta ſerius. Pręterea frigiditatis argumentum euidentius eſt. Viros longe diutius in generando perſeuerare, q̃ in pariendo mulieres. Nam uis eadem in frigidiore corpore extinguitur celerius in Calidiore amplius producit. Quod ſi frigus Aeris tolerabilius ferūt, quā Viri, facit id ingenitum frigus, Similibus enim ſimilia gaudēt. Proinde minus mirum, Muliebre ſequeſſe barbam, Vt monſtrificam, meticuloſi aliquid ingruentis diſum haberi præſagium. Quin & ſimplex uulguſ noſtrum Adagium ſibi parte iſta nō inciſite, neq; ineleganter effuſit, ſceminam barbitio obſeptam eminus ſalutandā eē, uſurpans. Medicę tamen doctrinę dogma eſt, ab Ariſtotele comprobatur, ſubſiſtente menſtruorū, Quę Gynęcea uocant, & *μενστρον*, id eſt Catamenia, redundantia, nec nō Seminis, Mulieribus quandoq; barbam contingere. Quod in Viduis caſtitate præſignibus ſe uidiſſe, Aui cennę Interpres ſcriptum reliquit. Sed & Princeps teſtatur uoluit Tertiū uiceſima prima, tractatū tertio. Cap. item uiceſimo ſexto. In hac uero Barbitii mentione illud obiter enotaſſe, nil puto obſcurit, inoleuiſſe patrium quandoq; in Creta morem, ut Barbam, & Capillos Magiſtratus ſummitterent. Proinde, cum ab Appio proconſule, cum quo in Cretam Sabinus iuerat, in theatro Gręci poſtulare inſtituiſſent, ut Sabinus maximum magiſtratum gereret, Surrexit Sabinus, & ſilentio manu factō, hunc magiſtratū inquit, ego Romę bis geſſi, bis enim reus cauſam dixerat. Gręci non intellexerunt, Sed interpretati petebant, ut illū honorem Sabinus tertio gereret. Id obiter item ſubnotari, In hiſtoriis legi quandoq; Berberi. Id uero ad Barbam facit nihil. Eſt autem Indorum uocabulum, quo Margaritifera Offreum illi ſignificant. Sicuti auctōr Euſtathius eſt, meminit etiam Athenæus. Et quoniam a Pallade orſi ſumus, in eandem deſinamus, Cuius in templo apud Sicyonios ad portam, Quę dicitur Sacra, ſtruſto Epopei conditoris monumentum, & in propinquo Dei, quos *ἀνδρες* dicunt. Apud quos omnia ſiunt, quę faciendę Gręci arbitrat̃ur ad mala aueruncandę, id eſt *ἐς ἀποτροπὴν ἡγεῖαν*. Fuit apud Argiuos Palladis ſacellum *ἀφροειδὸς*, a Diomede ſtruſtum, Quod ei apud Ilium bellātī tenebras, caliginemq; ab oculis deterſiſſet Dea. Eſt apud Eleos Pallados ſacellum *μυκρὸς* cognomento, Quoniam quādoq; deſiciente Iuuenum turba, Deam comprecatę mulieres ſint, ſimulac cum Viris congreſſę forent, conciperent. Voti compotes, regionem in ſuper uocabulo Gentis patrio, *λαὸν* nuncuparunt, ac fluiuium *λαὸν* aquam.

¶ Quot exigantur ad Videndi rationem. De Diaphano, & lumine. Cur Sol Mundi oculus. Caput XXII.

Volta inquit Priſcianus Lydus in Theophrasti enarratione de Sēſu, in uisū uarietas accidit. Siquidem uidetur extra prodire, propterea quod circa ſenſibile agit extra locatum. Quin etiam aliquid a re uidenda ſuſcipere, quia uidelicet illinc aliquid patiatur. Iam uero Diaphanum, atq; medium traicere uidetur utrinque, tanquam & perſiciens lumine, & commenſurationem exhibēs intervallo. Certe obiectum ſenſibile nimis materiam reſipit. At ſenſus ſpiritualis admodum eſt. Itaq; per ſe haudquaquam coire queant ad ſentiendū actum perſciendū. Sed opus eſt medio quodam uelut ſpirituali, quod inuicem iſta conciliet. Hoc quidem circa omnem ſenſum ſpecies quędam eſt. Circa uiſum uero, tanquam excellētīſſimum, ultra ſpecie opus eſt Diaphano in ſuper, atq; lumine, quibus materiale prorſus ſpirituali accommodetur. Putat Priſcianus idem Iamblichum ſecutus, Sicuti Iulianus quoq; in Libro de Sole, Diaphanum eſſe non in Æthere ſolum, Igne, Aere, Aqua, Vitris, Sed & in terra ipſa, compoſitisq; corporibus omnibus, id quod alibi quoq; attingiſſe me ſum memor. At Iulianus ex Phœnicum & Iambichi

& Iamblichi doctrina, Lumen esse purum actum ab actu diuinæ intelligentiæ per cūcta porrectum. Diaphanum uero actus eiusmodi esse uehiculum, & id quidem incorporeum, neque permixtum Corporeis qualitatibus, quamuis per ea diffusum omnia. Idem significat expressum per omnia Lumen a Platone de Rep. Libro decimo positum. Visibilia per primum visibile, idest Lumen, visibilia fiunt. Ideo q; & uisus omnes per primum uisum. Quoniā uero quæ hic disiuncta sunt, apud superos sunt unita, coniectare possumus, idem esse primum visibile, primum q; uisum, idest præcipue Solis Lumen. Quo argumento uidetur Orpheus Oculum mundi Solem uocasse.

¶ Ignem splendorem inesse oculis quo modo probet Platonici. Item qua ratione fiat Visus ex Platonis doctrina. Caput XXIII.

Porro sicuti Cor mundi Sol suo ambitu lumen per q; lumen Virtutes suas inferioribus affundit, Ratione cōpari in Corporibus nostris Cor motu suo quodam perenni proximum sibi sanguinem agitans, ex eo spiritus in totum corpus, per q; illos Luminum scintillas membris insinuat, singulis quidem, Sed oculis uel maxime, ad surrectas utiq; ac prominentes Corporis partes, spiritus leuitate insigni scandente præcipue, eius q; lumine per oculos inde, qui perspicui sunt, atq; omnium partium nitidissimi, uberius promicāt. Inesse uero Cerebro, & oculis Lumē aliquod, etiam si exiguum, animalia multa, quæ noctu uident, argumento esse possunt, quādo in tenebris eorum coruscant Oculi. Sed & quodā modo cōtortis oculis circulum quēdā lucidum intus plane intuemur, Quin & Plinii monumentis testatissimum est, Tiberio Cæsari eam fuisse oculorum naturam, ut expergefactus noctu paulisper haud alio modo, quā lucē clara contaceretur omnia, paulatim tenebris sese obducentibus. Id ipsum & mihi quandoq; obtigisse, Deo teste, non mentior. Augē micantes oculos celebrat Apollonii Interpretis. Sed & Grammatici nostri Glaucos dici Equos interpretātur felineis oculis, idest quodam splendore perfusus. Augusto adeo enitescēbant, ut si intentius aliquem esset intuitus, cogeretur is, ceu splendoris nimietate caligaret, uultum submittere. Sed in Timæo item Plato Visus rationem expōitur, Ignis inquit, illius, qui nō urit quidem, Sed illuminādo suauiter diem inuehit mundo, participes oculorum orbes Dii fecerunt. Intimum siquidem nostri corporis ignem huius ignis germanū, syncerum q; per oculos emanare uoluerūt. Itaq; cum diurnum lumen applicat se uisus radio, tunc ea duo inter se similia concurrentia, atque commixta, quo oculorum acies diriguntur, ibi in unius iam domestici corporis coharēt speciem, ubicunq; uidelicet tam intimi, q; externi luminis sit concursus. Totum igitur hoc propter similitudinem, passionem eandem sortitum, cum quid aliud tēgit uel ipsum ab alio tangitur, motum huiusmodi ad corpus omne, per q; id ad animam usq; diffundens sensum efficit, qui Visus uocat. At postq; in noctem discesserit cognatus ignis, Visionis euanesceat radius. Nam in Aërem sibi dissimilem erumpens permutatur, atq; extinguitur, cum nullam habeat cum proximo aere, utpote ignis splendore carente, naturæ communionem, Idcirco uiderē definit, fomnum q; inducit.

¶ Aristotelis rationes aduersus Platonis de Visu placita. Caput XXIII.

Aristoteles uero in Commentatione, quæ de Sensu est, ac Sensui gradū parans ad diluendam Platonis Sententiā, Veteres Philosophos scribit, de Sensibus aliqua tradere orfos, ex Elementari rōne, Cuiusmodi Sensoria forent, esse scrutatos. Quoniam, uti primo de Anima disputatum latius est, Simile a simili arbitrabantur percipi. Ex quo Animam quoq; de Principiorum comminiscēbantur naturā, ut hoc nomine omnium cognitionem consequi posset, ut quæ cōfōrmis foret omnibus, Siquidem communicare in principiis omnia. Consimili porro ratione, quoniam Sensus corporea item percipiant omnia, Eorum modū elemētis attribuerē adorati sunt. Ac terræ tactum omnino assignarunt, Gustum uero Aquæ, quia per humectā sentiant Sapor, Aeris autem Auditum, Visum postremo Igni. Quia uero sit inter aerem, & aquā

quoddam medium, aere quidem densius, Aqua uero tenuius, quod Vaporis, aut fumi nomine intelligi uoluere. Odoratus Sensorium illi ascribendum putauere, Quoniam ex fumida quadam euaporatione sentiatur Odor. Quo autem potissimum argumento esse Ignis participem oculum, putarint Platonici, inde arbitratur Aristoteles factum, quia, ut paulo ante commemorauimus, rationem minus peruiderint, cur Oculo cōpresso, ac moto uehementius, promi ex eo uideatur igneum quippiam, præcipue si forinfecus obtendantur tenebrę. Cæterum non ignis ratione contingere hoc ipse putat, Sed quoniam quicquid abunde leuigatum, deterfum, q̃ politius est, ex suæ naturæ proprietate quendam habere fulgorē animaduerterit, non eiusmodi tamen, qui medium actū lucidum ualeat efficere. Proinde, cum nigricans in oculi medietullo perpolitum maxime fit, mirum nihil fit, si & nitorem contineat corporum eiusmodi affinem. Sed unde nam fieri astruemus, Quod si celerius agitur oculus, fulgorem percipit. Si uero quiescat, non ita? Respondet Philosophus idem, hoc ideo obuenire, quia præceleri motu oculi, quod unum, simplex q̃ est, euadat quodammodo duplum, Vnum siquidem, ac idem subiectum est, Pupilla uidens, ac fulgens, Quatenus uero splendescit, foras nitorem promit, quatenus uidendi facultatem habet, illum percipit, ac cognoscit, ueluti forinfecus illabatur. Nam, ubi celerius mouetur oculus, nigricans ad exteriorem transfertur locum, in quē pupilla fulgorem emiserat prius, quā omnino deficiat is, excipit q̃ perinde ac extrinfecus illatum, quo fit, ut aliud censeatur, quod uidet, aliud, quod uidetur. At si tardior fuerit motus, euanesceat prius coruscatio, quā illuc delabatur pupilla, ubi exire queat. In tenebris uero ista præcipue fieri, illa ratio est, quoniam luminis copia leuigatorum corporum splendorem tenuem admodum, atq̃ exiguum absorbet quodammodo, cogit q̃ euaniendum fieri. Quod autem una, cum Empedocle tradit Plato, effici uisum per luminis ab oculo emissionem, perinde ac a lucerna, Id eē omnino uanum, autumat Philosophus, quando si ita foret, deberemus etiam in tenebris uti oculis radio inde promicante ad medium illustrandum idoneo. Verum quod infert Plato, restingui radium offensantibus tenebris, uanius multo est. Quæ enim extinctio esse luminis potest? extinguitur siquidem humido aut frigido Calidum, & siccum, ut in prunis uisimus, & flamma, Sed neutrum in lumine recognoscimus. Quod si est, ac ob debilitatem latet nos, interdiu claritatis excellentia perire debuerat, Aut in aqua, uel item in glacie. Quippe ignita corpora hæc omnino patiuntur, Sed in Oculorum lumine nil prorsus eiusmodi fit, inde coniectatio certa, Platonicam rationem minus Veritate subnixam ruere.

¶ Aristotelis sententia de Visus ratione. Item quid Dieche. & quid Diosmos, Ac Diagonios linea.
Caput XXV.

¶ Eterum quid de ratione uidendi sentiat Aristoteles ipse, iam ex Interpretatione Themistii secundo de Anima promere aggrediar. Plane inquit, Color rem esse ea natura, ut actū perspicuum moueat, illud indicio esse uel firmissimo potest, quod colores uehementer prope admoti neque uideri, neque inter nosci queunt, Mouet ergo Color perspicuum Aerem, Aer ad usque oculū continenter pertēsus aspectum mouet, & uulnerat. Quod si nullus esset usus interstiti Aeris, per quem Color ueheretur ad sensum, summa ratio esset, quā obrem colores quanto propius accederent, imminerent q̃ oculis, eo clarius, & exquisitius cernerentur. Proinde perperam Democritus censuit, qui diceret, Si inane esset hoc omne, per quod cernimus spatium, fore, ut acutus & probius omnia uiderentur, quod prorsus impossibile est. Nam obtutus passio quadantenus, & affecto sensu contingit, non quidem a colore, qui cernitur, alioqui impositus, & adiunctus pupillæ præsentiretur, Sed quod reliquum est, ab Aere illo, & perspicuo, quod interpatet. Quā obrem nedum acutius, Sed nihil omnino uideri posset in Vacuo, quia nihil in eo intermedium haberetur, quod primo ipsam affectum, tū deinde ipsum oculorum Sensum afficeret. Idem in sono idem in odore contingit. Neuter actū sensum exercet, Sed per medium aerem, a quo subinde Sensum impellūt. Sed qua Strepitus ad auditum prouehitur, quidam Aristotelici interpretes Diechen appellarunt, quasi Personā dixeris, quā uero Odores, Diosmon, ac si Perolatiam uocaris, quod Veterinæ sint, ac Vehiculares Odoris,

lares Odoris, ac Soni. Diagonios uero Linea intelligitur Vitruuio ab Angulo ad angulum perducta. Et Libro quarto in Capituli Corinthii ratione, Abaci inquit, Latitudo ita habet rationem, ut quanta fuerit altitudo, bis tanta sit Diagonios ab angulo ad angulum. Verum, nequid diffimulem, Auctor quidem Prospecliuæ Aristotelis dogma infecutus, Mathematicos scribit, Statuentes, Visum fieri per radios ab oculo promicantes, inaniter conari. Sed enim Alchindus de aspectibus, omnino docet aliud. Et magnus auctor Augustinus in nuere uidetur. A nimæ potentiam in oculo aliquid efficere, quod a Sapientiæ studiofis nec dum sit peruestigatum. Alioqui & qui Platonem euertere conituntur, quandam ab oculo radorum effusionem admittunt plane, qua Videndi perficiatur ratio, animalium argumento, quæ ita oculorum nitore medium illustrant, ut colorum perceptio nō lateat ea.

¶ Cur quædam collucere in tenebris uideantur. Miracula quorundam ex se lumen fundentium.

Caput XXVI.

Ofigenes Alexandri præceptor tertio uolumine de uisu, rationem afferre conatus est, quam obrem aliqua collucere in tenebris uideantur. Flammulenta inquit, hæc quadantenus naturam ætheris, & quinti Elementi participant, ea cognitione fieri, ut admotum sibi aerem, aut perspicuum aliud Corpus il luminent. Quod autem id maxime noctibus faciant, rationem esse, quia tum maius lumen ab sit. Alioqui euenire interdiu, ut exiguum eorum lumen quasi exoleat, & offundatur in magno. Noctu ergo cum resurgent, Aerem proximum, & circumfufum leuiter subluant, non ita, ut alia item possint uideri, Sed ut sola se uendicent a tenebris. Atque hoc facit exilitas portiois eius, e qua proficiscitur, manatque lumen nam & ipse quoque ignis, quamuis splendorem suum latius, & diffusius mittat, adeo, ut afferat etiam alia, tamen si re motior sit, caligant oculi in cætera, ipse ad conspectum sui uix sufficit. Verum quia in hac prouecti sumus, non ineptum fuerit, obiter illuc diuertisse. Proditum monumentis est, periculo ingenti circumuentum in India Magnum Alexandrum quodam prælio, coccuffis armis, uisum Barbaris lumen fundere, monstro se ante illum ostentate. Tiberii Equus ore uidebatur flammigare, dignitatis futuræ omine prospero. Theoderici pater ex corpore toto scintillas dicitur profudisse. Id ipsum & de se prodidit Sapiens quidam, Ita ut scintillantes flammæ hinc inde profilirent, etiam cum sono.

¶ Cur Seminis contingat in Sopore profusio, & Arrestio. Concubitoris officere nuditatem pedum. Clinopale nudipedalis quæ sit, Item de Nudipedalibus sacris.

Caput XXVII.

Onfians opinio est inter eos, qui naturalium rerum secreta rimantur, & enotatum ab Aristotele, scimus, Corpus, quod concubitorium sit, calidum intus, atque humidum esse debere, cuiusmodi fere per Somnum potius contingit, quam per uigiliam. Ex quo etiam celeriter, ac sine corporis agitatione *οι ξενοεισιν* *γινονται*, id est Seminis in quiete fluxus fiunt, quod Vigilantibus non citra laborem fere contingit. Simul autem fit, ut & reliquum corpus tale existat, ac pedes item humidiores sint, atque calidiores. Indicio est, quod, cum dormimus, pedes obtelescere solent. Vt qui una cum internis partibus ita afficiantur. Hinc quoque amplius innotuisse opinor, cur sit, quod in Sopore obtumescant genitalia, quod festiuiter Salibus suis & Martialis inferuit. Verum nuditas pedum, quam *ανυποδησιον* uocant, e contrario agit, *εγκαυει* *ποδες*, *καὶ ψυχαι*, hoc est ficit, atque refrigerat. Proinde quodammodo impossibile est, aut equidem perdifficile, rem obire uenerem, nisi pedibus calidis. Ni forte quis reperiat, usque eo feruentis naturæ, ut pedibus nuditas, & frigidatio calidum redudat ad temperamentum reuocet. Quia rone quædam Portulacæ Veneris præferre, prodidit. Sicuti secundo Canonis docuit Auicenna. Suppetit & doctrina Hali super *περὶ* Galeni, in signorum tractatu, tradentis, in præferendis corporibus cum aliis calidi circumstantiis generandi uim dissolui, ac semine proflus euanescere. Porro ex his liquet, tum docet, tum non illepide, hebetiorem Veneris usum, flaccidumque, etiam si conatus sit multus, posse dici Clinopalem nudipedalem. Sic enim recte pedum illam intelligi

mus nuditatem, Verbo quidem non efficto nūc à me primum, Sed à Tertulliano prius, atq; Hieronymo. Sic enim ab iis Sacra nuncupari obseruauimus, quæ colerent Iudæi nudis pedibus, sacco incubantes, & uolutati in cinere, ut ad Paulam idem Hieronymus scribit, exiit uanissimo Phariseorum, primum quoq; cibum Lentis accipientes. Iosephus Iudaici belli Libro II Beronice scribit Reginam, ut Deo uota solueret pro salute, Hierosolymas uenisse, & pro more patrio hostiis cæsis, capillisq; de rasis nudipodem antetribunal stetit. In libro temporum ab Eusebio mandatum memoriæ est, apud Lacedæmonios sacra nudipedalia primum acta, Cum regnaret Romæ Tullus Hostilius. Sed & in Pythagoræ symbolis adnotauimus, Nudis adorandum pedibus, sacrificandumq;.

¶ Austri, & Aquilonis proprietates non indignæ relatu. Cur Boreas dicat Alpinus à Virgilio. Plauti locus expenditur, ex Epidico. Caput XXVII.

Quilonem Ventum à Vehementissimo, ac præceleri uolatu in latinis literis nuncupatum, eleganter ab Hieronymo Scopariarum appellari aduertimus, tanquam diffidando perpurget quicquid temere in uis obiacet, simulq; conueruat etiamnum puluerem. Ediuerso Austrum ab eodem reperio dici Pinernam pluuiarum, Quoniam esse notum pluuiæ conciliatorem, indicio nomen est, quod ab humoris ratione ducitur. Quamquam non me fallit, Plutarchum in Platonis Quaestionibus scribere, Inferiorem Mundi ordinem dici Neaten. nam & Inferos quædoq; nuncupari νετρεους, quandoq; etiam ινερους, Atq; inde ductam Noti appellationem, Quia spiret νετρεος, & ινερους, hoc est ab infimis incomptisq;. Simul & Poetarum carminibus patet latius, quam, ut probandum uideatur pluribus, nisi quod Hippocratis sententia præteriri nequit, tradentis Aphorismorum tertio, Austros hebetare auditu, caliginē obducere corpora diffundere, ac pigriora facere, itemq; caput aggravare. Quod si tempus Aquilonium fuerit, rufes, fauces, aluos duras, difficultates Vrinæ dolores horribicos costarū, & pectorum accidere. Eum uero locum explicans Galenus etiam rationes rimatur. Austri inquit natura calidus, atq; humidus est, At hæc ex toto caput opplet, proindeq; Sensuum opificia madefaciunt, caputq; aggravant Porro si neruorum fons, & origo madet, Circa ingrediendi ministeria corpora pigriora tardioraq; redduntur atq; etiam perfectus homo exolutionem. Contra ubi tempus Aquilonium est, Corpora conspiciuntur contentiora, mobiliaq; & ad audiendum purgatiora euadunt, fauces tamen duræ efficiuntur per Aquilonios Cæli habitus, quia arescunt, refrigerantq;, nec secus ficciora Aluus deiecit, ob temperamenti conditionem, in habitum tendentem ficiorem, de qua corpus reficcatur uniuersum esculentorum humorem ad sese impensius trahit, difficultates prætereæ Vrinæ accidunt ob Vesicæ noxam, quam traxit ex frigidityte per Aquilonios flatus, Nāq; exāguis, & frigida est, Ea ipsa Aquilonis frigiditas thoracis dolores concinnat. Porro & illud natura comparatum est, ut simus αἰ τοῖς βορρæοῖς βρωτικότεροι, ἢ ἐν τοῖς νότοις. hoc est, spirantibus Aquilonibus Cibi audiores simus, q; austris. Aquilonis enim frigidiore sunt, frigidum uero concoctionem adiuuat, eo quod per accidens Antipastifasin efficiat, ut ex octauo physicorum manifestum est, ac calorem corroboret interaneum cum humido, Vnde perficitur digestio. Id tamen parte hac obseruandum, Ita experientia magistra Sapientibus compertum, Si frigiditas nimia fuerit, eam ad intima Corporis penetrare, unde conficiendi imbecillitas enascatur. Inter Macrobii uero placita & illud est ex naturalium secundo, Ventū, qui per meridianum ad nos Cardinem peruenit, id est Austrum, ita in origine sua gelidum esse, ut apud nos commendabilis est blando rigore Septentrio. Sed quia per flammam torridæ Zonæ, ad nos com meat, admixtus igni calefit, & qui incipit frigidus, peruenit calidus. Neq; enim uel ratio, uel natura pateretur, ut ex duobus æquo pressis rigore cardinibus dissimili tactu flatus emitterentur. Nec dubium est, nostrum quoque Septentrionem ad illos, q; australi adiacet, ppter eandem calidū peruenire. Et austrū Corporibus eoq; geuino auræ suæ rigore blandiri. Peripateticis tamē αὐτοπάτηρον, i. absurdius uidet, πρὸς κατὰ χειρὸν μέν. i. Perustā Mūdi portionē pmeare Vētrū. Quærat hic forte quispiā, equid expressius, doctiusq; in medium pmamus. Quid ita eminentissimus Poeta, Æneidos quarto, Boream dixerit

grederentur, quod uoluit Interpres, Sed quia, ut Dionysius iquit, præter ignem Arcana erant quædam in templo Deæ sacra, quorum neque Pontifices cognitionem haberent, neque Virgines. Quod & Silius carmine comprobatur, Libro punicatorum tertio, Et Vesta secreta feramus. T. Porro Lilius Ab V. C. Libro quinto in Camilli oratione, Quid inquit, de æternis Vestæ ignibus, signoque, quod Imperii pignus custodia eius templi tenetur, loquar? Hæc imo accuratus sum confectatus, ut intelligeremus amplius illud Papinii ex quarto Sylvarum.

Donec troicus ignis, & renatae Tarpeius pater intonabit aulae.

¶ Ignis cultus apud Varias Gentes. De usu luminum in nostra religione. Cur Homo tantum utatur igne.

Caput

XXXVI

9

Vod uero ad ignis cultum, & Vetus pertinet ritus, Lectum in Plut. monumentis est. Persis in Græcia occisione occisis, Consultantibus respondisse Pythium, Ioui, in cuius tutela libertas sit, patriam esse dicendam, nec prius re diuinam faciendam, quam uniuersæ regionis igne extincto, ueluti a Barbaris uiolatus si foret, purum ex Delphis uelut a communibus Laribus, accensum intulisset. Chaldaeos quoque numinis uice Ignem coluisse, Græci quidem scribunt, addita Lepida fabella Sacerdotis Canopi. Sed Hieronymus quoque, & Nicolaus Theologus comprobant Geneseos Cap. undecimo. Verum & historia proditum, Darium cum Ducibus, propinquisque agmina in armis stantium circuisse, Solem, & Martem, sacrumque & æternum ignem comprecaturum, ut illis dignam uetere memoria, fortitudinem inspirarent. Legimus & in Grecis illud item, a Medis, & Assyriis barbaricis contribui eiusmodi elemento honores, non religione utique, Sed formidine uerius nocentissimæ, omniaque absumptis rei. Scribit Porphyrius, quod & alibi arbitror, a me relatum, Diis, qui sunt intra Cælum, siue cursu quodammodo pererrantibus, siue non errantibus, Quorum ducem esse Solem primo, deinde Lunam existimandum est, commune sacrari ignem posse, quasi rem cognatam. Sed de nostra item Religione ut aliquid hisce nostris laboribus inferamus, Per omnes siquidem orientis Ecclesias quando legendum Euangelium est, accedunt Luminaria, iam Sole rutilante, non utique ad fugandas tenebras, Sed ad signum lætitiæ demonstrandum. Vnde & Virgines illæ euangelicæ semper habent accensas Lampades suas, & ad Apostolos dicit, Sint Lumbi uestri præcincti, & lucernæ ardentes in manibus uestris. Et de Ioanne Baptista, Ille erat lucerna ardens, & lucens, Vt sub typo luminis corporalis illa lux ostendatur, de qua in Psalterio legimus, Lucerna pedibus meis Verbum tuum Domine, & Lumen Semitis meis. Addamus & illud scientissimum, Hominem, quoniam cælestem, atque immortalem animal sit, Igne solum uti. Qui nobis in immortalitatis argumentum datus est, quia ignis ex cælo est, Cuius natura quoniam mobilis est, & sursum nititur, Vitæ continet rationem. Cætera uero animalia, cum tota sint mortalia, tantummodo aqua utuntur, Quod est elementum corporale, atque terrenum, Cuius natura, quia item mobilis est, Sed deorsum uergit, figuram mortis ostendit, proinde nec Cælum pecudes suspiciunt, neque religiones sentiunt, quoniam ab his usus ignis alienus est. De Lampadum ratione in sacris, alibi, opinor commemoramus. Nunc addimus illud quoque, Cultum apud Græcos in Achaia, Dionysium cognomento λαμπτήρ, id est faculam. Cuius festa dicebantur Lampertia. Nam facies noctu ad templum ferebatur. Vini crateribus passim tota constitutis ciuitate, Lampiter autem, siue λαμπτήρ nunc faculam signat, nunc Pharum, unde nauigantibus Signa proponunt. Porro, ut ad ueteres reuertamur, Inuenio apud Eruditos, ignem inter honores augustales fuisse. Sic enim legimus apud Herodianum in Commodo. Quod consilium suum ad Martiam rettulit, unam ex suis concubinis, cui scilicet plurimum deferrebat, ac prope Vxoriam eam loco habebat, Sic ut præter ignem, omnes honores, uelut Augustæ tribuerentur. Verum ut adiiciamus item, quod, quamuis satur Cōmuna non aspernetur, Scribit Hesiodus, igne succenso, domum lætiorem uidere, & honorabiliorem,

αἰσθημένου δὲ πυρὸς χαρρότερος οἶκος ἰδύσθαι.

✱ 4

Illud ex Pausaniæ monumentis est, Ignis inuentionem ex Argiuorum sententia non in Prometheus referendam, Sed Phoroneum uerius, Qui eum princeps Mortalibus communicauit. Sed redeo ad Vestam, de qua supersunt adhuc scitu dignæ Platonis excerpta imprimis.

☞ Syderum radii in terræ Centro incendium excitari. Item qui dicatur Vestalis ignis, & quid Vesta. Caput XXXVII.

Vod ergo ad Vestam item attinet, ac in meditullio a Pythagoricis locatum Ignem, Illud amplius animaduersione dignum, Immensam caelestium magnitudinem, Virtutemq; ac motionem efficere, Vt omnes omnium syderum radii terræ molem, quæ quasi punctum est, momento, facillimeq; usque ad Centrum recti penetrarent, id quod Astronomorum plerique omnes alitruunt, ibiq; ut Pythagoreis placet, atq; Platonis fortissimi sunt, tum quia recti undiq; centrum tangunt, tum quia in angustum collecti sunt cuncti, quorum uehementia, materia ibi terræ ficca, procul ab humore amota prorsus accenditur, accensaq; extenuatur, atque dispergitur per meatus undiq; & incendia efflat pariter, atque Sulphur. Cæterum Ignem hunc ualde Caliginosum arbitrantur, & quasi incendium quoddam expers Luminis. Sicut in Cælo extat expers incendii lumen, Ignis autem inter caelestem atque infernum, lumen cum feruore coniungit. Putant autem Ignem e Cælo flantem, Ignem esse Vestalem. Quippe sunt, qui Vestam esse terræ uelint Vitam, numenq; quod ex Plotino paulo ante rettulimus, Ideoq; Vestæ templum Veteres in medijs Urbibus construere solitos, ignem in medio collocantes perpetuum.

☞ Vesta unde inflectatur, Quæq; sint eius Verbi notiones. Paristia quid, & Baunus, necnon Banaufus. Vnde dicatur Clibanus. Inibi Dionysius & Suetonius declarantur. Caput XXXVIII.

T uero ex grammatica ratione mutuemur item aliquid, Ilego, Vestam, hoc est ἑστία (sic enim enuntiant Græci) παρὰ τὸ ἑσθάναι inclinari, quod i ἑσθάναι signat, quia domos prima ædificauit. Vel quoniam ubiq; coleretur, Simulacraq; eius sedentis habitus truerentur, παρὰ τὸ ἑσθάναι. Sed domos quoq; Veteres Hestias dicebāt, aut Histiās, ut apud Homerum. ἱστῖαι ὀδυσσῆος ἀνύμενος. Et Euripides

ὄνομα ἑστίαν ἔσθον ἑστία.

Quin Conuiuium quoque appellatur Hestia. Proprium uero Atticorum, Hestiam enuntiare, Ionum uero, & Dorum Histiām. Vnde & Paristiam dici legimus ignis locum, quæ Peloponenses Baunum uocent, ex quo inflectatur Cribanus, tanquam κριβῆς βανός, unde & Cribanoti panes in Cribano cocti, qui & Clibanus dicitur. Sed & Banaufum indidem producant, quo nomine Artifices ueniunt, qui ignis adiumento opus cōficiunt proprium. Bonus uero Mercurii filius in Acrocorintho Iunoni sacellum excutauit, Vnde Buanæ Iunonis cognomen propagatum. Aneftios dicitur, qui sine Laribus est, uel, ut apud Hesiodum, iniustus. Hinc est metaphora apud Plutarchum elegantissima in Sermone πρὸς τοὺς πολυθηλιασθῶντας ἱδρῶς ἑστία οὐκ ἐργατὴς, idest mōrum Vestam propriam habentes nullam. Eos namque incescit, quibus certum non est Vitæ institutum, Sed Polyppidis more, ut est apud Theognin, uarie permutantur, nuncq; philologos se profitentur, nunc uenandi confectantur studia, nunc Comotationibus indulgent, aut etiam Scortilla dare, non arbitrantur turpe. Hinc apud Dores, & Æoles Hestiopámon dicitur Domus principis, ac Dominus, qui ab aliis Steganomus uocatur, a nonnullis etiam Nauderus, Sicut hō spiti pretium etiam Naulum. Ex thesauris porro Iulii Pollucis obseruauimus, Aram quoq; sacrificalem dici Vestam, proprie tamen eam, quæ in Prytaneo fuisset, ubi ignis inquit, seruabatur inextinctus. Vestam pro ara recte poni, docuit etiam Xenophon rerum græcarum Libro secundo.

Libro secundo. ἀκούσας τῶντα ὁ Θεράμενης ἀνέπρόσθεον ἔδωκε τὴν ἱστίαν, audiens hæc Thera-
menes profuit in Vestam. Sed, ut manifestius eo nomine Aram intelligeremus, subiu-
git mox paulo, οὐκ ἄνηνός, ὅτι οὐδὲν μοι ἀρκέσει ὁ δὲ βαμὸς, non inficius inquit, sum, Aram
hanc nil profuturam. Hinc uero lux inferitur Dionysio Halicarnaseo antiquitatum II. Vni-
cuq; inquit, triginta Curiarum Vestæ collocata, Vbi sacrificabāt Cuiq; Sacrificulos earum
fecit. Et iterum, Num uero suscepto imperio, proprias nequaquam mouit Curiarum ue-
stas. Hoc eo copiosius docuisse uolui, ut plenius Tranquillum intelligeremus in Tiberio sic
scribentem, Coactis, qui ea tenebantur Superstitione, religiosas uestas cum uestimento o-
mni comburere. Nam doctissimus Interpres Vestes legendum putat. Alter uero Vestas qui
dem legendum suspicatur ex Dionysio, Sed quid Vestæ sit, non satis constitutum habet, cū,
ueluti augurando, nunc focos, nunc sacrificalia instrumenta appellari Vestas pronuntiat,
auctore nullo. Ad arcem præterea locabatur Prytæneum, & Ciuitatis Vestæ, apud quā cō-
uiuio excipiebantur publice uenientes Legati, quī q; ob Virtutem digni alimentis haberetur.
Quæ supersunt in hac re minus exculcata, nouum iis initium dabimus.

¶ Supplices solitos in Vestæ, id est Lare sedere. Adnotantur inibi Interpretum
Plut. errores. Ephestius qui sit. Item cur dicatur Vestæ. Terræ Epithera aliquot
explicantur. Plut. codex emaculatur, & cur Terræ dicatur Clitæ. Per-
farum supplicum mos, Item q; plura ad idem spectantia.
Caput XXXIX.

i
Iud uero, quod enotetur hoc potissimum loco, dignum prorsus est, Ve-
stam pro lare capi quandoq; unde ἡ κέτην τῆς ἱστίας, id est Supplicem
Vestæ, legimus apud Plut. in Commentatione de Mulierum Virtutibus,
Quem locum non percipiens Interpres delrayamenta effudit. Siquidem
tangitur ibi supplicantium ritus, quem in Oeconomicis non prætermisit
Aristoteles. Primum inquit, inter Virum, & Vxorem statuendæ leges, ut
cesset iniuria, Sic enim nec ipse iniusti quippiam patietur. Id namq; communis inducit Lex,
Sicuti a Pythagoricis sancitur, ὡς περὶ κέτην, καὶ ἀφ' ἱστίας ἡγάμενην, id est Velut suppli-
cem, & a Vestæ, hoc est Lare ductam arbitra Vxorem, ut nullatenus inferatur iniuria.
Sed & Argonauticon quarto Apollonius,
τὼ δ' ἄντα, καὶ ἀπαιδοὶ ἐφ' ἱστίᾳ ἄϊξαντες
ἰ' αὐτὸν ἥ τε δὴ κη λυγροῖς ἡ κέτην τέτυκτοα.
Eum uero locum explicantes Interpretes, Lege inquirunt, sancitum erat, Vt Supplices apud
Larem federent taciti. Verum quid riuulos consecramur, cum Homerica adire fluentia li-
ceat, a quibus, Ceu fonte perenni, Vatum pieris orantur aquis? Ita uero Odyssæ septi-
mo legimus, Alcinoi domum Vlyssæ ingresso.

ὡς ἐπὶ νηὶ ταρτάρῳ ἐξέβη ἐπ' ἰθάκῃ ἐν κρήνῃ.
ταρτάρῳ, οἷον ἀπὸ πάντων ἀνὴν ἐλθόντο δὲ σὺν πᾶσι.
Sensus uero Homeri est, Sedisse in foco Vlyssæ, stupentibus, qui aderant, omnibus. Quin
& Halicarnaseus Dionysius, Martium Coriolanum patria profugum, Aetii Tullii Volscorū
principis supplicem factum scribit, sedentem ad focum. Id ipsum & a Themisto-
cle factitarum quandoq; Vbi testularum exilio multatus, etiam ab inimicissimo, Cu-
ius adisseret Larem, religiose seruatus est, frequens Græcorum prodiit historia. Plutar-
chus in Causis græcanicis, Vbi inquit, Cur nam Tanagræi ante Urbem locum ha-
berent, quem uocarent Achilleum, Huiusmodi supplices appellauit ἐφεστῖους, id est
Ephestios, tanquam in Vestæ, hoc est lare sedentes dicamus. An uero locum eum sci-
enter iure latius donarit Interpres, coniectabunt Eruditiores. Ephestios etiam quandoq;
Autochthonas Ciues, sue indigenas interpretantur Græci, Et Eustathius inquit, E-
phestius dicitur, qui Urbem incolit, & Vestam habet, qua ratione Epicuri, id est Au-
xilares Ephestii non sunt. Sed Ephestios item Deos, Penates intelligunt. Porro nequid
scius præteream, In Libro Allegoriarum Hesiodicæ Theogoniæ inuenio ἱστίαν, id est

sic fere' apparebat, Vt Carnium minas absumeret decem, Panum Choenicas quatuor, Vini hauriret ²⁹⁸. Cuiusmodi uero censeatur uerbum hoc, aut quam capax mensuræ id genus, alibi, opinor, hoc opere explicabitur amplius. Illud Corollarium fuit, Voracitatem, uel, ut Plautino utamur uocabulo, Saburrationem dici a Græcis *κ' ἀνοργισμῶν*, idest Adepagias. Apud Athenienses tamen, & Bæotios, Equos pleniores, perfectiores ue Adepagos comperi nuncupatos. Argui autem Cibi capaciōres eo uerbo homines intelligunt, Verum & Gymnasticos quoq. At honesta metaphora hoc nomine Lysias *ἐν πελοπόλεω ναῦν* appellauit, idest quæ perfectam, plenam q. exigat mercedem. Nam & Nautas legimus apud Auctores dici *ἐν πελοπόλεω*. Ni malis Adepagon nauem intelligere impendii multi. Certe Adepagos obseruauimus de magnis, perfectis q. dici. Adepagi plures ab Eliano in digyrtos mittuntur quodammodo, Inter quos Pityrea recenset Phrygem. Cleonymum, Pisandrum, Charippum, Mithridatem Ponti Regem, Timocreonem Rhodiū Athletā, & Poetices studiosum. Eryfichthona Myrmidonis, Qui inde & *κλάδων* sit cognominatus. Alcmaæ uero Poeta ipsum se fatetur *πολυβορώτατος*, idest uoracissimum.

¶ Coronidem appingere, quid sit. Coronidis notiones aliquot. Item quid Corone. Martialis locus declaratur. De Asterisco, & Paragrapho & Diploma. Ad umbilicum perducere quid. De Umbilico terrarum plufcula.

Caput

XLI.

Oronida imposuisse, Adagium est, significans ultimam rei manum admotā, nec affectum opus, Sed prorsus completum, finitum q. Siquidem Coronis est quandoq. montis uertex, aut structura summum, quandoq. uero, quod in fine libri ponitur, Vnde est Adagionis origo. Quod in Libro de Alexandri fortuna manifestum Plut. facit. Dionysius inquit, Philoxenum poetam in Latomias coniecit, quod cum illi Tragœdiam a se concinnatam recoquendam, emendam q. tradidisset, totam is *ἀπὸ τῆς ἀρχῆς μέχρι τῆς κορονίδος πάλιν ἔλαβεν* idest ab initio ad Coronidē usq. circūscripsit. Veje, ut qcqd ad id pertinens nobis cōpertū est, persequamur, Et Sectarū summū ita uocat, Vt cū dicitur *κορονίς τῆς σφίδου*. Signat & naus puppē, quod sit in apice, curuatum rostrum, unde & Homerus *καὶ νηυσὶ κορονίαι*, quod exponunt, cum nauibus flexas habentibus summitates. Alii etiam nigras eo nomine intelligunt, Eustathio Interprete, ad earum interstitium, quæ uocantur *μυλὸ πάροις*, idest milto rubentes. Est q. Coronis deminutum a Corone. Quæ uox animal signat quandoq. quod Appion Larum esse credidit, hoc est Fulicam, & Æthyiam, idest Mergū. Alii Cornicem interpretantur. Interdum uero Cricum hostii, hoc est annulum, Sicut illud *χρυσὴ δὲ πέλεκυ κορώνη*. Diocimus & Coronen in arcu, hoc est summum cornu, & incisionem, ubi neruus fedet. Vnde inquit Eustathius, bonum rerum finem Auream Coronen prouerbiū dicit. Inueni & id nomen positum pro uirilis membri summitate, unde est, *ἐδδξέ τις τὸ αἰδοῖον αὐτῆς ἄχρι τῆς κορώνης περὶ χῶσσε*. Coronis autem est item species ficus, quam & Coracium uocant. Quod Fici similes Coruis uideantur colore. Coronis uero in libri calce apponi solita, fere hanc præfert figuram. J. nam Aristophanis Interpretes scribūt, esse lineam breuem utiq. Sed ab inferiori parte flexam. Ex iis uero amplius Martialis Carmen illustratur ex Libro decimo.

Sinimius uideor, fers q. Coronide longus

Esse liber, legito pauca, Libellus ero.

Hinc est illud Plut. elegantissimum in Sermone, qui est an Seni administranda Resp. Qui uero inquit, Ciuilibus actionibus, & certaminibus innutritum non permittit ad facem, & Vitæ Coronidem progredi, prorsum ingratus est. Obseruatum in Pausaniæ monumentis, Deam quoque in Sicyonia Coronidem coli, Cuius tamē Simulacrum peculiare templum habeat nullum, Sed cum Sacrificii appetit tempus, Id in Palladis transferunt sacra, honore q. profequuntur. *κορώνη* uero non animal modo est, quod diximus, Vnde illud Paræmiodes in eos, qui tum grauius, tum nocuenti inferentia plurimum toto petunt conatu, *κορώνη ὅτι σκυρπίον*. Sed & nomine eodem Corona signatur species, Quin & *τὰ πάλαι*

ῥῶν ῥήματα, idest rotundatæ figuræ. Coronidas dicunt proprie βλαστήματα, idest Germi-
na. Sunt & de Violis contextæ Corollæ. Coronium appellari Bouem quandoq; adnota-
uimus μνησθῆναι ἐργοντα κέρατα, idest Lunata habentem cornua. Sed & κόρωνος dicitur
Taurus, idest ὀρθόκερος. Fuit in Pelopóneso ad Pamifi flu. dextram Corone Ciuitas, a
Bœotia Coronis sic appellatione ducta, uel quod mœnium fundamenta defodientibus æ-
nea sit inuenta Cornix, Cuius forte argumento rei in Acropoli, æneum stabat Pallados si-
mulacrum sub dio, Cornicem manu tenens. Non prætereamus, quod Hephæstion scribit.
In Aristophania editione Asteriscum, cuius imago uelut stella est, modo apponi, ubi metra
uariant. Vtūtur uero inquit, in Dramate tribus modis Coronidis signo, Primum quidem,
cum histrionibus abeuntibus subsistat Chorus, Vel uice uersa, choro emigrante, remaneant
Histriones. Vel quando locorum commutatio in scena fit. Paragraphum uero adhiberi
ἡσυχία πρὸς ὅσους ποιεῖται μαθηδία, in Iambicis & Choricis inter Stropham, & Antistrophum. Pa-
ragraphi autem nota dicitur in Longum protensa linea, uelut punctum in summo habens
hoc modo. —. Cui fæpe apponitur & nota, quam uocant διαπλῆν. i. diplam, quæ Trigoni
figuram præbet obliqui citra basin, ad hunc modū. <. Paragraphen. i. παραγραφὴν in
ter poeticos tropos recensent Grammatici, ut scribit Eustathius, id uero est, cum præceden-
tia complentes ad alia transitum paramus, ut apud Homerum, ὥς οἱ μὲν τὰ πῦνοντο κατὰ
στράτον. Coronidem uero duplicem obseruauimus, aut enim Epodica est, si post Diplam
constituitur. Aut Proodica, si alteram ipsa præcedat Diplam. Cæterum quod Græci Co-
ronida impingere dicunt, Latine ad umbilicum perducere non minus recte dicitur. nā Poe-
tæ elegantissimi, cum exactum opus significant, ad umbilicos se uenisse, scribunt. Ora-
tius in Epodo, Promissum carmen Iambos Ad Vmbilicum adducerem. Quem locum dū
exponit Porphyrio, ita scribit, Ad umbilicum adducere pro finire & cōsumare opus, posuit
Oratius, Quia in Libri fine ex Ligno, aut osse Vmbilici solent opponi. Et ab Eustathio Bul-
læ quoq; interpretantur apud Homerum Iliados λ, thapsodia. In quem sensum & Mar-
tialis quarti libri finem ita clausit.

Ohe iam fatis est, Ohe libelle,

Jam peruenimus usq; ad Vmbilicos,

Tu procedere adhuc, & ire quæris. & alibi idem Mart.

Nigri pagina creuit Vmbilicis. & Papinius Sylluarum quarto.

Noster purpureus, nouusq; charta,

Et binis decoratus Vmbilicis.

In quo tamen commonendus est studiosus Lector, hanc quoque eloquendi rationem
a Græcis uideri profuxisse. Nam in primo Epigrammatum hoc inueni de Heracliti tene-
bris tetrastickum, Cuius is ferme est Sensus, non esse festinanter ad Vmbilicū Heracliti euo-
luendum librum, quoniam perdifficile iter sit, & tenebræ adsint intensiores. Quod si My-
stes affuerit præmonstratur, claro fiet illustrior Sole. Carmina, si quis exigit, hæc sunt.

μη ταχὺς Ἡρακλείτης ἐπὶ ἀμφαλὸν ἔλκεν βίβλον

τ' ἀφ' ὧς, μάλα τοι δύσβατος ἀστραπιδίος.

ὄρεται, καὶ σκότος ἐστὶν ἀλάμπτον. ἢν δὲ σε μύσῃς

εἰσετάγῃ, φανερὸς λαμπρότερός ἑλίσσῃ.

Vmbilicos uero in Libris opinor dici, quod in medio ponerentur, nam quicquid est in ali-
qua re medium, recte Vmbilicum appellari. Quippe ἐμφαλὸς κασιδός, idest Scuti Vm-
bilicos interpretatur Eustathius, bullas quasdam, sic enim scribit ἐδάλας πιασ. quæ or-
natus gratia adderentur, in meditullio præcipue. Hinc apud Homerum, κασιδὸς ἐμφαλό-
εσσα, uelut Vmbilicata dicantur Scuta, Ex Vmbilici animalis imagine. Verum inter pi-
fces, qui a Græcis Cochliæ dicuntur, Vmbilicos uocamus. Argumento est item Parnafus
quoque, quem Vmbilicum dixere terrarum, Quia Vmbilicus fit in homine medius. Quo-
rum tamen utrumque falsum esse, Varro scribit. Quoniam neque locus is sit terrarū medi-
us, neque Vmbilicus fit in homine medius. Attamen Pollio Vitruuius Libro Archi-
tectonicæ tertio id ipsum confirmat. nam si inquit homo collocatus fuerit supinus, mani-
bus, ac pedibus pansis, collocato centro in umbilico eius, circumagendo rotundationem,
utrarumq; manuum, & pedum digyti linea tangentur. Cur uero diceretur mundi medius

Parnafus

Parnafus ex iis, quæ prodidit Strabo, coniectare licet. In medio nãq; inquit, uniuersæ quodammodo Græciæ & intra, & extra Isthmũ, immo & totius Orbis consilire uidebatur, unde & Telluris umbilicum appellabant, fabulam addentes, quam fingit Pindarus, referens, ab Ioue duas dimissas Aquilas, in eo coisse loco, unam ab ortu, reliquam ab occasu. Quidam uero dixerunt Coruos, Aut etiam Cygnos, ut in Libro de Oraculis, quæ defecerant, Plut. etiã tradit. Sed & in templo quispiam monstrabat Vmbilicus, pendentibus ornatus uittis, Cuius, argumento fabuloso, incumbebat Aquilarum imagines. Et Plut. innuit, fuisse ibidẽ locum, qui diceretur Omphalos, idest Vmbilicus. Pausania testatur thesauris est, Vmbilicum Delphicum ex alio structum lapide, quem ἐν μέσῳ γῆς πάλαι εἶναι λέγουσιν οἱ θεολογοί. Verum & in Carmine obsceno, quisquis eius fuerit auctor, id ita confirmatum animaduertimus.

Pallas Cecropias tuetur arces,
Delphos Pythius, Orbis umbilicum.

Creten Delia, Cynthiosq; colles. Sed & Onidius ait,

Te meus ante omnes genitor dilexit, & orbe

In medio positi caruerunt præside Delphi.

Papinius quoq; Thebaidos primo,

Audiit & medius Cæli Parnafus, & asper

Eurotas. In quo tamẽ loco Lactatius grãmaticus post fabellã Aquilarũ expostitã, Vel medius inquit, Cæli, qm̃ Catadysmi tpe, aquæ fuerat discrimen, & astris. unde & Lucanus.

Hoc solum fluctu terras mergente, Cacumen

Emicuit Pontoq; fuit discrimen, & Astris.

Dantes uero Poeta non aspernabilis purgatorii Cantu secundo, Hierusalem eẽ Orbis umbilicum uidetur innuere. Quod in psalmodum expositione comprobatur Cassiodorus, nam canit Propheta, Deus operatus est salutem in medio terræ. Sed Nicolaus theologus mediã habitabilis intelligere maluit. Alibi etiam Legimus, & requieuit in Corde terræ. At Iosephus Libro tertio, belli Iudaici, Hierusalem Iudeæ mediam uult.

¶ Vocabula plura ad Vmbilicum spectantia. Omnia, & Omnia quid. Omphaloessa unde dicatur. Ambones qui. Infantem per umbilicum nutrire. Vmbilici notiones aliquot. Quid Croca. Caput XLII.

Cribit uero Julius Pollux, Quod est in uentris medio concauũ, dici Omphalum, idest Vmbilicum, & Mesomphalum. Qui uero ei circumiectus est, locum uocari Gangamon. Vmbilici medium Acomphalum. Nã Epomphalum est quod Vmbilico incumbit, Mesomphali uero sunt Placentæ quædã. Omphalotomon obstetricem uocant, quæ umbilicum infantibus præcidit.

Sicut instrumentum, quo id præstatur, Omphalister dicitur. Attici Omphalon item dixere imum fici. Pellem uero umbilicum ambeuntem Graem uocant pleriq; quia corrugata Se nectus sit indicium. Nicander in Alexipharmacis Arcton omphaloessam uocauit, ἀρκτον ὀμφαλόεσσαν ἐν κέντρῳ. Quem locum enarrans Interpres, Omphaloessam φάρμακον intelligit, ueluti dicas nutriciam. nam inquit, etiam Ceres Omphnia dicitur, ἡρώς ὀφνιος, uelut non ab Omphalos, qui est Vmbilicus, Sed ab Omphnã sit flexum nomen. Sunt autem Omphnã triticum melle rigatum. unde & Callimachus, ἐν δὲ θεῶσιν ὡδὶ φλογὶ καὶ μέν ὀφνιος. Sunt & Omphni Cereales fructus, ut qui spirandi causa sint. ἀπὸ τῆς πνέειν. Quamquam & Omphnia manus quandoq; dicitur pro diuite. Sed & Omphnia nubes magna, & auctior. Nisi quis Omphaloessam etiam ab umbilico inclinata uoce, nutriciam recte interpretetur. Quando, ut Aristoteli placuisse uideo, Aufeunt in Vtero infantes per umbilicum. Eius uerba subieci, αὐξάνονται δὲ τὰ ζῷα πάντα, ὅσα ἔχει ὀμφαλὸν, ὅς τῃ ὀμφαλῷ, Augentur inquit, Animalia cuncta, quæ umbilicum habent per umbilicum. Quod etiam Anaxagoræ placuisse, ac præterea cõpluribus Cælorinus auctor est. Quamq; Diogenes, & Hippon existimarunt, esse in Aluo promines quiddam, qd̃ infans ore apprehendat, ex q; eo alimẽtum ita trahat, ut cum editus est, ex matris uberibus.

Sunt, qui Omphaloeffam Creticam exponant. Nam est Omphalos Cretæ locus, Calimachus, πῶς ἐστὶν αὖτ' ὁ ὀμφαλός. Sed & illud indeest.

ὁ ὀμφαλὸν μετέπειτα πόδιν κελύουσι κύδωνες. Ab eo loco Omphalites gentile nomen est, ut inquit Stephanus. Est & suus Theſſaliæ Omphalus, siue Omphalion. Est itē in re militari Vmbilicus. Siquidē Phalangis Dichotomia, idē in æqualia ſectio, Os uocat, & Vmbilicus, ut inquit Ælianus. Ab aliis Oraros dicitur, & Synoche. Partes Phalangis κάρατα uocantur, idēst Cornua. Sed ſiniſtrum dicitur & αὐρά, idēst Cauda, aut Peſ, ut Æliano eidem placet. Dextrum uero Cornu uocatur Caput quoq;. Qua uero longitudo ita ſecatur, Oris, & Vmbilici nomine utimur. Nicandri Interpretis in Theriacis ἔξω hoc eſt Etron intelligit Geniculum, aut Vmbilicum in ſerula. Sed proprie inquit, Etron eſt poſt Vmbilicum locus. Ex Medicæ rei profeſſoribus eſt, Exomphalos dici omnes, quibus promineat Vmbilicus. Vegetia in iis obſeruari diſcrimina. Quosdam enim Pneumatomphalos, idēst, πνευματομφάλως nuncupant, Alios Enteromphalos, nonnullos deniq; Hydromphalos. Illud præterea non omiſerim, Calculos frequenti motu in maris litore rotundatos, quos latini Vmbilicos uocant, ut eſt apud Ciceronem de Oratore Libro ſecundo a Græcis, ut nos commonuit Ariſtoteles, in mechanicis quæſtionibus, appellari Crocas. Quærit enim quid ſit, quod in litoribus ex lapidibus, aut teſtis grandioribus fiant, quæ uocant Crocæ. Idē Ariſtoteles de Animalium hiſtorii Libro ſexto, Vmbilicos pro poris accipit, & meatibus in partu, & generatione piſcium. Ambones uero ad Vmbilicos ſpectant nihil. nam eo nomine loca intelliguntur ſupercilioſa, montanaq;, dicuntur & uocabulo eodem Ollarum ſummitates, Labraq;. Illud grauius, dici Stoloni ὀμφαλώδη, idēst Vmbilicarem appendiculam, in Ouis imperfeſtis adhuc in parte acuta. Quæ ouo amplius increſcente, obtenditur latius, atque minuitur, perfectaq;, Mucro exitum complet. Legimus porro Stolo dictum quoq; in animalibus Caudæ tenorem, ut interpretatur Theodorus. Nam Ariſtoteles ait, Caudis quandoq; ineſſe longiores pilos, ſi Stolos fuerit breuis. Vt Equis, Alias uero breues, Si longior ſit Stolos, ut bobus, forte Caulem rectius dixeris, Sicuti Pennarum Caules nuncupantur Plinio.

¶ Item de Embryii nutritione in Vtero Embryum coherere utero, ſicuti Plantis ſuſtus. An Embryum ſit animal. Pſacala, Pſacaluchi, Nennus, Sannas. Caput XLIII.

Osſea uero, quàm infantilis alimenti, paulo ante facta nobis mentio eſt, & miſcellaneam in hiſce libellis doctrinam conſectamur, operæpretium me ſaturum opinatus ſum, Si flores aliquos ad huiusce Corollæ nexum ex Medicorum amcenioribus hortulis præcerperimus, quibus inſpectantium exhilarentur obtutus, & rerum fragrantia non nihil afficiatur Anima. Igitur Galenus inquit, Communes quædam Venæ ſunt, mammis ac uteris, quæ, ubi parum habuerint ſanguinis, gracies quidem mammas oſtendunt, inedia uero nonnunquam ſectum perimunt, nonnunquam uero ad excretionem excitant partumq; commouent. Nam in Libro de natura foetus Hippocrates, Alimentum inquit, atq; audio a matre ueniens, non adhuc infantii ſufficiens, ubi meſes decem præterierint, & auſtior fuerit foetus. Perlicet. n. a. ſanguine ad ſe id, quod dulciſſimum. Simul autem & Lactis parte aliqua fruitur. Vbi uero hæc illi rariora fuerint, & iam Infans molem Corporis habet plus cibi requirens, quàm illud, quod adeſt palpat, & membranas interſcindit, ac initium partus matri aſſert. Proinde Sētentiarum Quinto Hippocrates idem. Mulieri inquit, Vtero gerenti ſi mammæ graciles reſpente fiant, abortit. Ex eiſdem porro ſcholis & illud eſt. Foetus Vtero necti quemadmodū fructus ſtirpibus iungantur. hianq; in iſſis primordiis generationis debilioribus capulis, nexibusq; continentur, proinde que tota delabuntur facilitate, ſi uehementior incubuerit uentus, poſthac autē diſſicilius a plantis reuelluntur, Sicuti rurſum, ubi iam pleniorē adepti maturitatem ſunt, ſponte, nulla extrinſecus craſſante ui, deſluunt. Conſimiliter de foetu aſtruedum. Quippe ubi primum inſinuatum Vulvæ Semen eſt, Si agitari uehementius uel animo, uel corpore mulierem contigerit, minimo reſcinditur, ſoluiturq; modulus is, quo conſtata ſocietas erat. Idipſum uſu itē uenire cōpertū ubi iam maturuit foetus. At tēpore intermedio, in q; poſt principiis Firmior eſt coalitus, ac propemodū inſeparabilis cōplexus, quo

plexus, quo nomine Validiores grauida commotiones citra foetus læsionem perpeti ualeat. Confixos uero esse in Vtero Puerulos, inter Varronis placita est, Capite infimo nixos, in su perna pedibus prorectis, non ut Hominis natura est, Sed ut Arboris. Qui quandoq; tamen præter rationem conuersi in pedes prodeant in lucem, diductis passis q; brachiis, Matre inde oblaſa inſigniter. Cuius fanè periculi deprecandi gratia Carmentibus Statuæ duabus ſurrectæ ſunt Romæ. Alteri quarû Poſtuerſa nomen fuit, Alteri Proſa, de recti, peruerſi q; partus poteſtate, ac nomine. Ad ea uero, quæ ſuperiore pcinnauiſmus Capite, adici etiã illa poſſunt, quæ de Philoſophorum placitis Libro quinto Plut. ſcribit. Democriti dogma eſſe atq; Epicuri, Embryum in utero per os connutri, propterea editum in Lucem ad mām, mas ore conſeſſim arrepre, eſſe quippe in utero item ubera quædam, e quibus alimentum ducat. Stoici per inteſtinum, & Vmbilicum. Alcmaeon per totum corpus illabi putat alimētum, quia ſit perinde, ac Spongia, in quam eliquetur ex cibo, quod alēdi uim obtineat. Embryum uero eſſe animal, arbitratuſ Plato, motus argumento & nutricationis, quæ utraq; in Vtero contingant. Stoici non eſſe animal colligunt, Sed Vteri partem, ueluti fructus Plantarum dicimus partes, quæ a maturitate deſſuant. Sicut Embryum quoq;. At Herophilus motum ei relinquit phyſicum, Sed nō utiq; ſpiritale. Motus autem organa eſſe neruos, & tunc demum animal euadere, ubi profuſum aeris attraxerit quippiam. Foetū deniq; iam ſigurato, Platonici putāt, inſundi uitam a Sphærarum animis, Anima q; totius, Ad idem ipſa matris anima ſimul cum uirtute paterna interim conferente, per quam uitam, uelut Eſcam rationalis trahat. Anima ad corpus, ipſam q; ad ſe uitā contrahat quodāmodo, Sub actu q; pſeruet, ducat q; ſuo. Sed qm̄ huc puecti ſumus, ducto exordio nouo, ſpatiēmur quadātenuſ cum ueteribus Sapiētibus, Si illud cōmonuerimus antea, Embrya quandoq; nūcupari Pſaſcala, Sed et nuper editos infantes. Vnde apud Sophoclem Pſacaluchi matres appellantur. Ita comperias uerba plerunq; non adeo multis cognobilia ob infrequentem apud auctores uſum, Cuius eſt modi Nennus, quæ uox *ἡγεύ* indicat. i. matris fratrem. Apud Cratinum Sannaſ fatuum indicat. Vnde & Sanna uerbum latinis frequens, puto, deſluxit, etiām ſi a narium ſonitu Grammatici opinentur ductum.

¶ Embryo quando infundatur Anima. Cur per Cancrum Anima deſcendere, Per Capricornum aſcendere dicatur. In quam primum Corporis partem inſinuetur Anima. De Animis duabus in homine.

Caput XLIIII

q

Værat hic ſolentior aliquis, ne hoc, quod dicitur, Catone contentus, quādo nam aſſundi animam corpori cēſeamus? Poſtea q; Semen intra formandi hominis monetur locatum, quod a toto Viri Corpore, ut ſcientiſſimis ex Platoniconum ſchola placere animaduerto, deſluxerat, traxerat q; ſecum a Viti anima formatricem uim, eius potentia diebus ſerē quinq; & quadraginta ſic eſt aſſectum, ut ſex primis diebus, lac euafferit, folliculo genitui circūiecto ex membrana tam tenui, qualis in ouo ab exteriore cluditur teſta, quod a Phyſicis deprehenſum eſt, nec tacuit in Libro de natura pueri Hippocrates. Nouem ſequentibus ſanguis. Duodecim aliis Caro, decem & octo reliquis fuerit figuratum, tunc Anima creatur, & inſunditur. Scribunt Platonici, & in naturalibus non prætermiſit Macrobius, Capricornum, Cancrum q; dici a Phyſicis Solis portas, Quia in utraq; obuiante Solſtitio, ulterius Solis inſinibear accēſſus. Per has itē portas Animas de cælo in terras meare, ruſſum q; de terris cēleſtia repetere. Pro inde q; hominum unam dici, Alteram uero Deorum. Hominiſus dici Cancrum, quia per hūc fiat ad ima deſluxus, Diis uero Capricornū. Quia illac poſtliminio cēleſtibus Animæ reſtituantur ſedibus. Ex quo inter Pythagoræ placita cenſetur & illud, a Lacteo circulo initia ducere Ditis imperium, quia inde delabantur animæ in mortalitatis naturam. Zodiacū uero Lacteus circulus duobus interſecat locis, qua Cancer, quāq; Capricornus eſt. Propterea & primā naſcentibus Lactis offerri Alimoniam. Cæteri quod ex intimo doctrinæ Penu Auctore eruit Macrobius, acri dignū ppēſione eſt, Quippe Plutonis, qd aiunt, galea optum quadātenuſ, ab impolitionibus opinor, minus percipi ualeat. Quamobrem falli nemo ita debet, Vt deſcenſum, aſcenſum q; hic accipiat ſecundum ſitum, Sed quia Luna Crancrī do

mina Generationi proxima est. Saturnus uero dominus Capricorni remotissimus. Ideo per Cancrum, idest lunarem uegetalem q; instinctum descendere Animas dicūt. Per Capricor num uero, idest per Saturnum, intellectualem q; instinctum ascendere, Saturnum enim Pri sci mentem uocat, Qua sola petūtur superiora. Adde quod Capricorni, Saturni q; sicca Vir tus, dum ad intima spiritus contrahit, atq; colligit, ad contemplādum assidue prouocat. Lu naris autem humor spargit, & dilatat, & circa sensibilia animū distrahit. Illud porro & ob seruatione dignum, Animam, quam esse medium rerum statuunt, iussu Dei, quem esse Mū di centrum uolunt, in punctum cordis medium, quod est Corporis cētrum, infundi primo, mox per uniuersa corporis membra propagari, Quando Curzum suum naturali iunxerit ca lori, per Calorem spiritui corporis, ac per hunc humoribus inferuerit, postremo q; mēbris per humores. Solutis uero mediis iis agridudinum uiolentia, statim se Anima cum suo illo curru colligit quodammodo, refluit q; in Cor, unde primū effluxerat. Cordis extincto ca lore, quod erat illius uehiclei susceptaculum proprium, Cor deserit tandem, suo illo uehic lo comitante. Principem tamen Animæ uim in Cerebro, Virilem, atq; irascibilem in Cor de, In Iecore Concupiscibilem esse sitam, Nemini non, inquit Galenus, persuasum est. Nā & uulgo iactari sic propemodum nouimus, cum Fatuum inaudimus Cerebrum non habe re, Timido, & pusillanimi Cor deesse, Tityo autem Iecurerosum, Non Poetæ modo ca nunt, Sed fingunt & Pictores, Sculptores q;. Sed enim prius quam reuellamur inde, non prætereamus, quod Mercurialibus contētum literis prodidit Iamblichus, Duas hominem animas habere. Et esse quidem unam ab intelligibili primo, atq; ipsius Opificis potētie par ticipem. Alteram uero ex circuitu caelestium nobis inditam, in quam & Anima diuinorum speculari irrepit. Sed animam a' mundis in nos descendentem, Mundorum quoq; cir cuitus sequi. Quæ uero ab intelligibili ueniens intelligibiliter adest, genericum circuitum supereminet, atq; per eam & a' fato soluihur, & ad intelligibilem Deum ascendimus, & re ligationem habemus ad æterna tendentem, propterea nō esse arbitrandum, Omnia insolubi libus necessitatis uinculis, quod fatum nominat, colligari, Quādo habet anima principium in se proprium, quo ad intelligibile sese cōferat. Ex hac uero doctrina elucescit opinor, am pliùs, Cur Poeta maximus Æneidos qnto cecinerit, Animæ q; umbræ q; paternæ. De Vm bra uero alibi plura, unde uberius hic illustratur locus.

¶ De Prouerbio, quod est, Diphilo Diphilus tardior. Quot Diphili, & Qui, ac un de, Qui uē dicantur Dii. Caput XLV.

Nefges, & extra modū pigros in obeundis, quæ semel fuerint iniuncta, Pro uerbium est elegantissimum, Diphilo Diphilus tardior. Vtitur eo M. Tullius ad Q. Fratrem Libro tertio. Apud Herum ingt recte erat, In Maniliano of fendi Diphilum Diphilo tardiozem. Sed tamen nihil ei restabat præter bal nearia, & ambulationem, & auariam. Videtur Architectus fuisse Diphilus tardissimus in perducendis ad finem susceptis operibus. Qualis ille fori Augusti. In quem operis expeditionem diu trahentem salsum id prodit Imperatoris dictum, Vellem & Cas sius forum meum accusasset, quoniam multi Seuero Cassio accusante, absoluebantur. Ad hunc Diphilum uideri possit alluisse Iuuenalis illis uersibus, Non est romano cuiquam locus hic, ubi regnat Protegenes aliquis, uel Diphilus aut Erimanthus. De quo tamen idem Cicero non satis ad gloriam dixisse uidet. Columnas neq; rectas, neq; eregione Diphilus collocarat, eas scilicet demolietur. Aliquando perpēdiculo, & Linea di scet uti. Nī malleus Satyrum ad Poetam Diphilum respexisse, Cuius in prologo Casinæ meminit Plautus, & in Adelphis Tertiū. Sed et Aristophanis Interpres in nebulis, in Bœ dam philosophum a' Diphilo integrū fuisse pinnatū Poema, scribit. Aut ē ad tragedium uerius Diphilum, de quo illa sunt in epistolis ad Atticum, Apollinaribus Diphilus tragœ dus in nostrum Pompeium petulanter inuectus est. Nostra miseria tu es magnus. Eandem uirtutem istam, ueniet tempus, cum grauius gemes, totius theatri clamore dixit. Hic ue ro Diphilus, sicuti Callipides, ob artis peritiam uidetur in gesticulando fuisse morosus & tardior,

& tardior, unde irrepfit Adagium Ciceroni, quāquā aridebit forte amplius id, Diphilum seipso tunc tardiozem effectum. Dios uero idest τὸς δῖος, Eustathio tradente, Homerus Ioui amicos intelligit, idest δῖο φίλους, unde inquit cōcinnatur Diphilio nomē. Verum Di usitem est, q̄ inter homines Iouis quadā imagine præcellit, nā & Clytemnestra Dia quoq̄ dicitur pulchritudinis ratione. Sicuti ob magnitudinē mare dium, & dia Charybdīs.

¶ Linguz uirulentæ taxatio. Ocimum ferere, aut Cuminum quid. Cimbices qui. Antipathia quarūdam rerum mira. Maumeth sententia præclara. Quid Brutum faciat. De Sillis pulchra. Cur philosophorum Museum Timon appellarit Talarum. Sileni unde.

Caput

XLVI.

Bdalam Sarracenum scribunt nonnulli, interrogatum, qd̄ in hac quasi mūda na scena admirandum maxime spectaretur, nil uideri homine præcellentius, respondisse. Cui sententiæ illud Asaph Prophetæ succinere, manifestum est, Dii estis, & filii excelsi omnes. Quo magis mirum est, plerosq̄ Mortalium ita breuissimos Vitæ annos transmittere, ut cum in honore essent, Brutis, & Iu mentis insipientibus se maluerint assimilare. Mitto cætera. nō ne qdam homines ad uenera nascuntur? Atra hominum, ut Plinius inquit, Ceu Serpentū, lingua uibrat, tabes q̄ animi contrectata omnia adurit, culpantium omnia, Ac dirarum alitum modo tenebris quoq̄, & ipsarum noctium quieti inuidentū gemitu, quæ sola uox eorū est, ut inauspicatarū animantium uice, obuii quoq̄ uetēt agere, aut prodesse Vitæ. Nec tamē ullum aliud abominati spiritus præmiū nouere, quam odisse omnia. Nil uero facilius Apuleius inquit, q̄ lingue rabies, & uilitas morum. Altera ex aliorum contemptu. Altera ex sui, nā uiliter semetipsū colere, sui contemptus est. barbare alios insectari, audientium contumelia est. Et pro Plantio Cicero, Nihil est tam uolucæ, q̄ maledictum. nihil facilius emittitur, nihil citius excipitur, la ticus dissipatur. Sed & in sacro adnotatum eloquio ē, Omnis, qui detrahit fratri suo Homici da est, Homicida in regno dei partem non habet. In hoc pestilentū uirus scite conformatus Adagio est, Vt Ocimū dicatur ferere, cum pniciosus se, Carptorū Vituperonum q̄ subducti supercilii uibrat identidem Spiritus, cuius nocentissimi non aliud ferē opus est, q̄ cuiusq̄ fama proficendere, & teterimi uenenī luridā tabem affigere, qua plurimū uita deflorescit, parantur rebus exitia, & mentium quoq̄, ut sic dicam, exuruntur intima, quando nihil est, qd̄ sordidus Dens, & felle non lita, sed macerata uox non concutiat. Adagi ratio est, quoniā, ut Plinius inquit, nihil Ocimo fecundius, cum maledictis, ac probris ferendum præcipiūt, lætius proueniet. Qua ratiōe & q̄ male imprecantur, dici possunt Cuminum ferere. Id. n. q̄ ferunt, precant, ne exeat. Eo uero usus est prouerbio Sophron, ut Demetrius Phalereus scribit, *κῦμαλον παρρησιᾶς*. Sed & in Symposiacis Plutarchus, imprecationibus, conuitiis q̄ feri Cuminum approbat. Sicuti Apium lætius prouenire tradit proculcatū, extritū q̄. Idem Plutarchus alibi ita scribit, Qui uero liberalē, magnificum, gratiosum q̄ Cimbica uocat, & cuminū, facile risum mouent. Sunt autem Cimbices, q̄ & Micrologi. i. minima quæq̄ plurimi facientes. Quod uero ad Ocimum item spectat, Est rerū quarūdam Antipathia mirabilis, inquit in Symposiacis Plut. Elephas furens Ariete uiso, gescit, ac conflasscet impetus. Vi peram sistit fagi ramus, si admoueat. Taurus ferus, si ficui destinetur, remouitur. permo uet omnia Electrum, aduocat q̄, præter Ocimū, & quæ fuerint oleo perlicita. Coluber nudū hominem timet, operimentis iudutū persequitur. Serpens, si semel calamo percutiatur, interit, Si iterum, confirmatur. Brumali fydere infirmior etiam a Soricibus insectatur, quo argumento ante hyemem parat circa se, quibus uestantur illi, & parcant. Verum, ut ad maledicos redeamus, Inueni in literis, Id genus homines uirulentos, exitiales, caniculas q̄, & so la inuidia, ac dicacitate, uel uerius, aspidum lingua cognobiles, recte dici Libitinas, uelut in star Libitina, Defusorum præsidis Deæ, quā *ἐπιτιμῶσαν* Græci uocat. Apuleius in floridis. Sigs igitur ex illis Libitinis splendidissimo huic auditorio, uelut quædam macula sese immiscuit. Nec me fallit. Aconem in Oratium illud, Multa q̄ pars mei uiabit Libitinā, scribere, Esse Libitinam lectum, quo mortui efferantur. Sed de Venere epitymbia Libitinā dicit, Auctor Plutarchus est. Plauti ex Pœnulo scita sententia est, in maledicos cōcinnata, Illic est thesaurus stultis in lingua situs.

Vt quæstui habeant male loqui melioribus.

Fuit & Medius quidam ex Alexandri adulatoribus, ac uelut Hexarchus, & Sophistes Coryphæus in optimum queng. Hic alios hortabatur, calumnias in quemuis audacter confiterent. nam etiam si inquit, uulnus perfanarit, in quem morsum infixeris, nihilominus cicatrici cosus conuifetur locus. Cæterum ne lingua nostra sit gladius acutus, meminerimus Archilocho libros ob dicacitatem solam, & ingenii uirulentiam a Lacedæmoniis urbe sua interdictos, ne illorum lectione quippiam de ueneno honestis illorum moribus instillaretur, quando ad benedicendum natus homo est, non ad infingendū atrocis linguæ uibrantem aculeū optimo cuiq; non ad inspergendam factis alienis labem. Meminerimus quod Maumeth, Si cuti a multis appellari aduerto, habuisse in ore perpetuo narratur. Qui a diuina lege receptus, Brutum euadere, neg. n. plantam cortex facit, Sed stupida, & nihil sentiens natura, neg. Iumenta corium, Sed Brutus anima, & Sensibus mancipata. Nec Cælum orbiculatū corpus, Sed recta ratio. Neq; item Corporis sequestratio Angelū efficit, Sed Spiritalis intelligentia. Veg. & qui se lingua petulantissima conuelli sentit, nō ruat in ultionem præceps paria repēsurus, Cæterum illud Senecæ subinde repetat, Quid stultius homine uerba metuente? Elegeranter Demetrius dicere solebat, eodem loco sibi esse Voces imperitorum, quo Ventre red ditos crepitus. Quid. n. inq; mea refert, sursum isti, an deorsum sonent? Quanta dementia est timere, ne infameris ab infamibus? Sed & M. Tullii commonitio nec prorsum ab instituto dissulat, quæ est in oratione pro L. Murena. Saltatorem inquit, appellat falsò L. Murenæ Cato, maledictū est, si uere obicitur, Vehementis Accusatoris. In falso, maledici Conuiuitia toris. Quare non debes arripere maledictum ex truiuo, aut ex Scurrarum aliquo conuitio. Verum ne si ulterius furo progressus, uidear forte *ἐκ τῶς ῥαυτοῦ ὀρεχθᾶναι*, idest extra chorum saltare, comprimam stilum, ad alia demigraturus, quæ ului sint legisse, & Voluptati nō neglexisse, Si auctarii tamen adiecero quippiam. Illud enim aduertendum, maledicta cum risu recte Sillos dici. Erat autem Poematis species comici, Qui id persequebantur Sillographi nuncupati. Initium ex Homericæ uidetur doctrina propagatum, Vbi subsannatur Therfites, conuelliturq; qui in Principes dicacitatis plurimum exerebat. Sillos optime fertur scipisse Xenophanes. Est inde conformatum uerbum *σιλᾶναι*, eo modo dicaciter ludere. Sed & Silenos hinc corriuari, scribunt Græci. Apud Aelium Dionysium est aliud item uerbum, *σιλῶν*, quod est in contemptu, & oratione dialyrtica leniter oculos alio transferre. Timon apud Athenæum dicitur Sillographus, qui Musæum appellauit etiam Talarum, Philosphos, qui inibi cōnutrissentur inceslens. Est autem Talarus ex uiminibus, qui contextitur Calathus, & in quo coagulatur Caseus. Veluti alerentur ut in Panagro pretiofæ Aues. Sile nos dici, Pausanias putat, *τοὺς ἡλικίαι τῶν σατύρων προήκοντες*, idest inter Satyros natu grādiores. Quos ex Euphemi historia extimi maris insulas incolere, prodidit, Satyridas nomine, Caudasq; habere Equinis haud minores multo. Esse uero mortales Silenos, ex Sepulchris conici posse, idem scribit Pausanias Heliacorum scēdo, Nam inquit, in Hebræorum item regione fuit Sileni monumentum.

¶ Sup Aesopum fabulatorem excerpta paucula nō illepidā. Quid Aenos. Quint. Loc^o explicat. Cur dictus Aesopus. Logopœus q dicat, & qd Logos. Logacēdica metra. Itē Mythos.

Caput

XLVII.

Efopum ē Phrygia fabulatorem, haud immerito sapiētem esse existimatum, Gellius scribit, cum quæ utilia monitu, suafuq; erant, non seuerè, non impetiose præcepit, & censuerit, qui Philosophis mos est, Sed festiuos commentus Apologos, & delectabiles, res salubriter, ac prospicienter animaduertas in mētes, animosq; hominum cum audiēdi quadam illecebra induxerit. Sup hoc uero Aesopo lepidam apud Philostratum fabellā comperimus, quam & apposuimus. Fuit quandoq; pastor Aesopus, fortēq; in propinquo Aedis Mercurii Greges curabat. proinde cum foret ad Sapientiæ studia procliuior animo, eius adipiscendæ ergo, non definebat Mercurio uota concipere. Facitabant id ipsum & pleriq; alii templum frequenter adeuntes, ac multifaria Deo pro facultate offerētes munera. Aesopus, Vt qui pauper foret, Laetis tantum non magnum libabat modū, fauis quoq; insuper oblati, & id genus aliis haud multis. Forte,

tis. Forte ita euenit, Vt Sapientiam singulis pro ratione meritorum distributurus accederet Deus, Cum q; huic philosophiā adnuisset, illi dicēdi pitiam esset impius, Alicui uero etiā cēlestium regē scitiam, aut Musicas item modulatiōes, nec omīssa pangēdoꝝ Carminū uenustate, Animaduertisset autē, Aesopū se post habuisse cui nil esset gratificatus, memor fabellę sibi in Olympo etiānū infantulo a' Deabus Horis lepidius enarratę, de Boue quadā, & Solis armento, ad hanc ipsam rem facultatem Aesopo est elargitus. Ex quo illi mox arte cōtributa multiformi fabellę cōcinnandę, tantus in Apologis euasit, q̄rum omnes agnoscimus, agnouerat & Tyaneus Apollonius, Qui accōmodatiora ad Sapientiam eius Viri lepidiora figmenta est arbitratus, q̄ Poetę Cōmēta, quę de Diis, Heroibꝫ, ac magnis Viris parum decora, minus q; ad bonā frugē ille cōstantia edunt in uulgus. Apologi uero Aesopē, ut inq̄t Fabius, ducere animos solent, pręcipue Rusticōꝝ, & Imperitōꝝ, q; & simplicius, quę fida sunt, audiunt, & capti uoluptate facile iis, quibus delectantur, consentiunt. Et Oratius in Epistolis, ne in Poemate quidem humilem usum huius generis putauit illis Versibus, Olim quod Vulpes ægroto cauta Leoni

Respondit, referam. In hoc uero cōmonendi sumus, fabellę, quę Aesopę dicant, Originē ab Aesopō nō demanasse, quādo eaq; primus uidetur auctor Hesiodus. Vbi uero libro q̄nto ait Quintilianus. αἰνον Gręci uocant, & αἰσποποιῶντων, & ut dixi, λόγους μυθικούς, Sciendum est, Aenon differre a' Mytho. i. fabula, q̄a Aenos, ut Aristophanis Interpretes produnt, non pueris concinnat, Sed ad Viros dirigē, nec Consolatoriū modo est, Sed paræneticus quoq; admonet. n. & docet, quod Hesiodum fecisse, animaduertimus. Aenon sunt q; Apologum interpretentur, item Prouerbiū quādoq; Aesopica ridicula, & Sybaritica legitimus apud Aristophanē in Comœdia, Cui titulus σπῦγκες. Ad Aesopū uero laudem p̄tinet, quod in libro de breuitate uitę Seneca scribit, Non audeo inq̄t, usq; eo te producere, ut fabellas quoq; & Aesopeos logos, intentatum romanis ingeniis opus, solita tibi uenustate cōnectas. Sunt porro, uti nos Hephestionis cōmonet Enchiridion, λογασιδιὸν μετὰ δακτύλικα, Quę in regionibus aliis oībus Dactylos habēt, postremā uero Syzygiā trochaicā. Pręcipuum inter hæc censet, Quod ad dactylos duos trochaicā habet syzygiā, Dicitur Alcaicum decasyllabum,

καί τις ἐὼ' ἑξαπταῖων οἰκῆς. Et quoad tres, Vocatur περὶ ξίμλειον.

ὡ δὲ τῶν θυρίδων ἑκατὸν ἐμβλέψουσας, παρθένη τῶν κεφαλῶν, τοῖ δ' ἐνερθε, νύμφα.

Est Logædicon quoq; in Anapæsticis, quod Bacchio finit. Pręcipuū uero, Si post quatuor pedes, Spondeo primo, & Iambo, inferat Bacchius. Archebulū ab Archebulo dicitur Poeta Thebano, qui eo usus plurimum est. adhibuit & Callimachus.

ἀ γότῳ θεὸς, οὐ γούρ ἐπ' ὄρε δ' ἄρα τῶν δ' ἀέθεν. Ethoc ab Anapesto qdem, a' Spōdeo autem νύμφα οὐ μὲν ἀστρίαν ὑπ' ἀμφ' ἴδεν. Ab Iambo,

εἰλώπερα. ἄρτι γούρ οἱ σκελὰ μὲν ἔννα. Hęc adieciisse uolui propter ea, Quę nobis di-

cta alibi de Vitio, Logodia sunt. Porro ex Gręcis sunt, q; Aesopum hūc reuixisse fabulante, quod Comicus item Plato significauit, quod ipsum de Tyndareo, Hercule, Glauco traditū scimus. Nec illud præterierim, fuisse Aesopum omniū fere turpissimū, nec Thersitę, qdem Homericō saltem cōferendum, nam, ut alia taceā, fuisse nigerimus prodit. unde illi factum nomen putant. Quādo Aesopus, & Aethiops idē fere p̄significat. Illud fortasse ambiguitatē mouerit nōnullis, unde sit, quod Aesopū qñq; λογασιδιὸν dici inaudimus. Vex, ut inq̄t Eustathius, sciendū amplius, Logon interdum Veteribus accipi solitum p̄ fabuloso sermone, pinde Logopœus idem est, q; Mythographus. At Posteritas Mythō fabulis modo reliquit, Logon uero quotidianę fermocinatiōi, Quāuis Homer⁹ Mython simpliciter pro ofone accipiat. Cui⁹ rei in q̄busdā uestigia seruant, nā Paramythiā dicim⁹, & Paramythicas ofones.

¶ Atheniensium aduersus rebelles sanguinaria Decreta. Cap. XLVIII.

Theniēsem populū aduersus eos, Quos a' ductu auspiciis q; suis deficientes cōperisset, inclementer ne dicā sanguinariē se gessisse, ex Gręcis notū historicis est. A' gbus, & qdē Attici noīs studiosis, mandatū literis, scimus, Decreto sanctum, Vt Aeginetis, sic caperent, Manus abscindere dextra Pollex, Quo ne gestare utq; hactā possent, Possent autē remis inter nauigādū planē uti. Mi-

τυληος uero ἰβωλόν. i. indiscriminatim, uel cū Puberibus iugulari statuerunt, & Cleone qdem auctore, Cleareti filio. At Samiorum frōtes, si eos adepti forent, inscribi uel, ut Græci dicunt, στίγμα ἡγοῦντο τῶ προσώπῳ. Stigma, seu notam esse uoluerunt γράψαι, idest notam. Et hoc inq̃r Aelianus, Athenarum Psephisma est, ἡ ἐξελόμην δὲ αὐτοὶ πρὸς ἀθήνησιν καὶ κυρδοῖσιν πρὸς ἰθνηταίαν ἀγῶνισαι τὸ ὄφθαλμὸς ἀθηνῶν καὶ ἐλαδὸς ἑκὼς ἑστῆς καὶ οἱ ἱλλήνων θεοὶ πόλεις.

¶ Qua rōne Sospolis Deus coli ab Heleis sit cœptus. Bacchi miracula, & festum Thyia.

Caput

XLIX.

Amónicas illusionēs, Quibus Priscoꝝ hominum rudis simplicitas irretita, oblaqueata q̃ in præcepta data est, Vt falsis mancipata religionibus adoraret, quod nesciebat, alicubi opinor, non negleximus. Nūc non itidē omitemus, Quod inter legendum opportune ingerere se, est uisum. Mouerant quādoq̃ aduersum Heleos magnā uī Arcades, Exiuerant exaduersum illi quoq̃ exercitu haud cōtēmnēdo. Comparuit tūc Mulier Vberibus Infantem alens, Vt tum est uisum, Quin eundem uero se gestasse, asseuerabat, Adiens uero Heleōꝝ Duces, Somno monitā dixit, Infantem illis oblatum uenisse, futurę belli focium. Vera locutā arbitrati Helei, nudū Infantē hostiante omnes in principiis obiciunt, Interim impetum dabant Arcades Qui cōsertim nitibundi, cum proruentes intra teli iactum uenissent, Iam quidebat Infans prius, Draconē induerat, Territi spectaculo tam metuculofo, ac formidabili Arcades, acinde ordinibus turbatis, mox sese dispalati in fugam coniecere. Illos uero insecuti Helei cū magna cæde infignem rettulere uictoriā. Reuerfis autem ex hoc euentu Deus est factus σωτήρ, Quæ cum præmōstrat Vox, Qui Ciuitati salutem attulerit. Sacellū ibi potissimū est excitatum, In quē locum a prælio intrussisse se Draco erat uisus. Veꝝ & inibi quoq̃ Ilithyia ara erecta, Ceu ab ea p̃ducus ad hoīes Sospolis De⁹ foret. Effingi p̃sueuit puerili specie, Chlomyde stellis distincta, manū altera κέρει τῆς ἀμαλθείας sustinēte, Q d'apud Aeginiā habet Fortuna. Est apud Heleos miraculū alteꝝ, Nam in Bacchi festo, quod θύων nuncupant, iulati templo Lebetes tres noctu sponte implentur uini, foribus accurate occlusis, obsignatis etiam, ne fraudem suspicari quis possit. Quin Andrii quoque quotannis eiusdem solenni die spontaneum ē templo scaturire Vinum, prædicant.

¶ De Plutonis templo apud Heleos, Q d' annis singulis semel tantū recluderet. Cap. L.

Pud Heleos inter cœtera uel numerosissima Deoꝝ templa, fuisse itē Plutonis πλούτων. i. Septum, & Delubrum, memoriæ prodit. Id uero quotannis semel modo apiri, uetustissimi fuit moris. Nec tamen ita patens ingredi quēq̃, putabat fas. Cur uero ab Heleis honores indeptus sit diuinos Pluto, Sic fere explicari animaduerto. Cum Hercules militari manu aduersum Pylios effret profectus, Illi præsto fuisse Pallada Heleam, belli, ac laborum sociam. Sed & Herculis odio micissim ad Pylios Plutonem uenisse, Quod etiam ab illis coheretur eximie. Iis uero altipulati Homerum quoq̃, A pud quem in Iliade sic scriptum inuenias.

Τηβηδ' αἰδώς ἐν τῇσι παλαιοῖσι ὤκω δὶ σὺν,
ἔν τε μέν ὧν τὸς ἀπὸρ δῖος υἱὸς ἀνδροχόου
ἔν τε πύλῳ, ἐν νεκρῶσι βαλὼν ὀδύνησιν ἔβωκεν.

Helei itaq̃ Plutonem, ut ipfis beneuolum, & Herculis inimicum templo honestarūt. Quod per annum semel pateat, Quoniam unus itidem homini est ad inferos descensus.

¶ Timothei snia de frugi Vidus cōmoditate. Platonis in re eadē cōmendatio. Cap. LI.

Rugi uidus, & præparci quæ a Prudentissimis p̃manēt emolumenta, ni fallor, alibi sum curiose satis p̃secutus, Nūc, quod se ingerit, exemplū clarissimū præterisse nequeo. Quippe genus hoc plurima grauius p̃mouent saepe, q̃ ex Philosophoꝝ Scholis, quæ p̃ferunt cōmētā. In memoriis ergo traditū ueteribus, Timotheū Cononis Atheniēsiū uel memoratissimū Ducē, reliquis q̃nq̃ sumptuosioribus Cœnis, ac Impatoriis epulatiōibus, exceptū Cōuiuio a Platone in Academia. Cum q̃

nia. Cum q̄ non fuisset id Missuum numero magnificū, nec ullo magnope apparatu conspiciū, Sed simplex plane, ac *μοσικῶς* ῥοσιννατū, Reuerfus ad suos Timotheus late insufur rauit, ὅτι αἱ παρὰ δολάπων δειννότες καὶ τῇ ὑστερίᾳ ἡγλῶς διαγασσιν, hoc est, Quos cœna exceperit Plato, In posterum etiā bene habere. Quin ex hoc etiam adiposas, gancatas q̄ infestari, ac persequi epulas destitit. Quoniam posterius nil oblectent omnino, Vt quas onerosa, crudior q̄ consequatur percoctionis molestia. Proditur literis illud quoq̄, haud ab eo, quod prætenuimus, ita dissultans, Timotheum eundem die, Quæ infecuta Symposium est, forte Platoni obuium intulisse eleganter admodum, & scite, ὑμεῖς δολάπων δὲ δειπνέτε τῇ μᾶλλον εἰς τὴν ὑστερίαν, ἢ εἰς τὴν παρούσαν, idest Vos quidem δ Plato in sequentem magis diem bene cœnatis, quā in præsentem, extantem q̄.

¶ Quæ sit ratio Cereris Nigræ apud Phigalenses. Simulacri eiusdē absurditas. De Cabiris.
Caput LII.

Tiam si opis instituti initio certissimū nobis p̄positum fuit, fabulosa minus cōsestari. Vix tamē stilo interdū ualeamus tempore, Ita se ingerūt uel a' celeberrimis e Græcor̄ enotata Auctoribus. Sed & eo p̄cluius ei modio admittunt inep̄tā, ut amplius tempore illoꝝ retegat uanitas, Quæ usq̄ ad ludibriū falsis Deoꝝ sacris mutoz̄ addicta, & illaqueata, uel luce Solis nitidissima caligasse animaduertunt. Sic igit̄ in literis uideoꝝ cōperisse, Prope Phigaliā Arcadiæ urbem, stadiis plus minus XXX. Mōtem fuisse Elainō noīe, Ac in eo Cereris sacz̄ Antz̄, Quam *μελαινὴν* cognominant. i. Nigrā, Pullatam uē (Quantū & apud Thespias templū fuit *ἀφροδίτης μελαινίδος*) Deæ cū Neptuno p̄gressum, Sub Eq̄na specie celebrant Thelpusæi. Vez̄ nō indēnatū Phigalēs Equū uolūt, Sed quam dicūt Arcades *Ναουαν*. Quinimo indignatione in Neptunū p̄cepta, Præter q̄ Proserpinæ raptū p̄ternatā, sibi pullā induxisse Vēstem, ac in speluncā sese insinuante, diu postea nō esse uisam. Vez̄ corruptis frugū pluribus, ac crassan latius in hofes pestilentiē ui tabida, Deoꝝ q̄dem nulli superat p̄iectatio. Vbi latitaret Ceres. Vnū Pana, dum uenādo hūc, illū montē obit, forte ingressum Specu, Deā ibi esse p̄spicatū, Qui & mox Ioui insufurrarit. A' quo *μῦθον*, hoc est Parcē illuc euectis missā. Ab eis uero demulcat Cererem Iram desisse, ac tristitiam ualere inuisse. Causis q̄dē hisce affrunt Phigalenses Antz̄ illud uideri sacū Cererī, Atq̄ Simulacrū inibi p̄secrasse, habitu q̄dem in petra sedentis, ac Cætera mulieri p̄simile, præter caput, quod cū coma erat eq̄num, adnexis Draconum, & feraz̄ id genus item Iconibus. Tunica ad talos demissa. Delphis manu sustinebatur, Columba uero altera. Cur autem sic effigiem Simulacri censuerint affirmādam, facile opinor, Sagax Vir, nec imperitus rerum, bonus q̄ discusserit, coniecitari uē. Cereris autem & Antri sic quodam responso meminit Apollo, cum Phigalēs Deum adiūssent, *Ἀργεῖος ἄζανες, βαλανκάρηι, οἱ Φιγαλίαν*
Ναυσιαδῇ, ἰσσολεχὲς θείου κρυπτήριον ἀέρον.
Cererē porro, & *κῆρυ* Tegeatz̄ *καρπαφόρους* nūcupāt. Fuit & in Agro Thebano Cereris Caberiz̄ templū, Sicuti Cabiroz̄ quoq̄, Veneratiōis multaz̄ in locis illis. Quippe Indignatio eoꝝ credebatur inuitabilis, hoc est *ἀπαράτητος*, ut Græci dicūt. Nam pessimum interiissi exitio memorat q̄sq̄s templo sacrilegas admouere manus nō effugerit, Id quod insignib' præcipue docemur exemplis. Fuisse inibi Ciuitatem, Ac Homines, Qui dicerent Cabiri, proditum est. Quorum unus fuerit Prometheus, Ad quem peruenerit Ceres.

¶ Festi ratio, quod Platenses Dædala uocent. Statuas antiquitas solitas dici Dædalas.
Caput LIII.

Ædala esse festū Platēnsibus, in Græcor̄ obseruatū Thesauris est. Cur uero sic, etiā si ad fabulas relabi uidemur, nihilominus explicabiē. Nā & priscæ uanitas sup̄stitionū hæc plane, ut uera agnoscit. Ferūt ergo Iunonē Ioui sacā irationē, Q̄d illi erat admodū familiare, in Euboeā secessisse. Ioui ut par erat, cū p̄molesta cecidisset res ea, Nec ulla rōne, ut rediret, posset p̄ficere, incertus animi tātus Deus ad Citharonē p̄git, a' Quo mōti credit̄ adoptatū nomē, Erat in apud Platēas & potētia p̄spicius, nec ullo sapiētia inferior. Qui, ut erat sagax cūprimis, Inopē p̄silii

Iouem ita pgit cōmonere, ex ligno statuā sibi curaret pformari. **Quam in curru apte pstituta** uestibus ēt uariis, pgruis q obuelatā duceret, passum in uulgis distēctis rumusculis, tanq' Aso pi filiā afciscat sibi Platæam Vxorē. Paruit oibus Iupiter, Iam q lignea Vxor nuptialiter cō pra uectaba' cum Parochis. At prēfererat id Iuno, Etenim qs fallere possit amātem? aduo lans q p'tinus, ac Nouæ nuptæ indumētā sœuius p'cepens, fraude agnita, & Spōsali Simu/ lacro in risum soluta, & hilaritatē cū Ioue suo mature placatior in gram rediit. Quo ex facto Numinū obseruantissimi Platæenses festa dehinc instituire, Dædala, Quod Veteris fuisset moris, Xoana dicere Dædala. Septimo quoq; anno agebant ea ferē. Sed *μυχα* nuncupa ban' *ὁμολοξα*. Nā erat *μυδαλα* itē, ad quæ sexto demū & uicifimo anno ēt Bocoti cōue niebat. Tot.n. annis intermissa Celebritas fuerat, fugatis Platæensibus. Platæas dici uolunt ab Afopi fluminis filia Platæa. Grauior historia Regem mauult Afopum intelligere.

LODOVICI CAELII RHODIGINI IN ANTIQVAVM LECTIONVM
LIBROS AD CLARISSIMVM IVRECONSULTVM CAROLVM
RHOINV, REGIENSEM PRAEFATIO NONA.

Racellēs tua Virtus, noīs iūsta celebritati, Q d' datū iam in oēs pene terras est, ac singularis, quam in me, mea' q oīa prætulisti ppetuo, Beneuolētia exi/ gere actius uidebat. Ne ab instituto, Quod uolētis nobis iniūximus, Te ulla rōne, uelut præteritū, abiungerē, dispararem' ue. Nā cum singulos nostri Su/ doris cursus delectissimis Viris p'secrare sit ppositū, Iam q; uelut Stadiodro/ mus, spatii dimidiū uidear emēsus ac mēte, oculis q; Oleas signare, Turpissimū oīno mihi futūge aīaduertebam fore, Si indictū te, innominatū q; pgerem transilire. Ego uero Carole doctissime nō, ut oblitus, in hunc te locum p'tuli hactenus, Ceu in cōp'erdinū planē. Vig p'icerem emīnētissimū, & Oīum quorquorū sunt, aut fuerūt, uel (libet.n. certissimā. Animi p'mere piecturā) futuri mox paulo sunt, Iurecōsultum lōge clarissimū, disertissimū q; , Sed quod scire, Sūmū illud agens puidētia nobis inexplicita, & Sapiētia inenarrabili Homi/ nem suū, Quem sacrum esse uoluit diuinitatis numisma, in Mūdanā huius quasi Scenā me diano interuallo astituisse p'spicuū. Vt cūctaq; se Animantiū uelut Regem agnosceret, ac pr sus, tanq' Deum humano in Corpore hospitantē. Te uero in summo humanaq; re; Sciētiæ magnitudine, & eminentis ingenii felicitate surrectum fastigio stare palam sit, Quādo non est qdem totius Ciuitatis oraculū Domus tua, Quod de Iurecōsultis dictū ueteribus est, Sed uerius orbis terraz; uniuersi, Delphicis sortibus multo certius adytum, prater q; dēpta Responsorum tortuositatē obliqua, & plerūq; incōiectabili, ut futurorum caligine obuolu/ tam mire inscitiam ad disq'sitionem non protraham, Haud absurde, opinor, Huius nostri lu dicri metā fere' medianam sacro nomini tuo destinandā duximus. Quoniā sicuti est Homo nitidius optimi maximi Dei Simulacrū, Ita & nunq' laudata faris Virtutū tuaz; magnitudo præsignis, Ac mox examinatissima ratio plane' *ἀκμαῖον* ὄν, Nature rōnalis te quasi ty/ pum facit, & Icona uere spirantibus delineatā, ductā q; coloribus, ac in meditallo stantem, Ex qua pitissimus q; p'ficiat artifex, Et in quā collimare omnes, par sit. Si modo ex formu la, & præscepto uiuendū est, nec Brutum malum induere. Cæterz; Quib' de causis in no strum hunc te uelut puluerē obseruanter admittimus, ut Scientiæ tuæ thesauris, & Ingenii lumine quādoq; forsan me collabētem (Homines.n. sumus) præsulficres, & arctū aūctori/ tate, Quam esse maximā, fallit neminē, Circi spatia p'ficere animosius cōpelleres, Iisdem fa me' ipsis longius uideor sum moueri. Etenim unde mihi ea ingenii felicitas, & doctrinā, ut Quæ dicant, te exeat nō indigna? Temeritati meæ accessisse ipsum hoc item uideri potest. Qui te legū sanctissimaz; arcana rimantem, ac seuerissimā, quod aīūt, trātina p'pendentem libelli huius opz; leuioris, & farina pr'sum plebeia subacti, nūcupatione interpellare, immo etiam laceffere sum ausus. Sunt hæc qdem uera p'pmodum. Sed apud eos modo, Qui Ani mi tui candorē, & nitissimū ingeniū, ac humanitatē, inter reliquas dotes tuas præcipue mī ram, norūt minus. Audaces ista nos ad te colendū faciūt. Quod siqd tamen delingmus, & lege agēdū putas, Vt iam hinc sciant omnes, forz me non reclinare, Si Reum peragis ad na turā tuā clemētissimā prouoco bonitatē. Ad quam, opinor, A postolos non abnues. Vale.

Lodonicī

LODOVICI CAELII RHODIGINI ANTIQVAVM LE-
CTIONVM LIBER VNVS, QVI NONVS.

Vocabula, quibus Oculorum explicantur partes. Item plura de
Oculorum tunicis, & humoribus, & uititiis.

CAPVT

PRIMUM.

E OCVLIS, Etiam si abunde multa secundo libro, & alibi quoque re-
censuimus, nihilominus varia discutientibus, uersantibusque ostentant
se pleraque, non citra dispendium Studiose Iuuentutis que preteriri que
ant. Propterea ad eundem scopum sepius non ueremur collimare, ut
subinde excussa sagitta, & umbilicum quandoque contingamus, & Nu-
merus non defuisse cum delectu curam, liquido comprobet. Igitur in
Oculi meditullio nigricans Cora dicitur, siue pupilla. Eius nitor Glee-
na, idest *γλῆνη*, ambiens circulus quandoque *χαμῶδης κυκλοτερής*, idest orbicularis uoca-
tur linea, quandoque uero etiam Iris. Albicans totum Sphendone appellatur, itemque Logas.
Sed & Cyclopiion, idest *κυκλώπιον*. Oculorum portiones Chitonas, idest tunicas nun-
cupant Medicorum Scholæ. Sunt autem hæ quatuor numero. Extima Ceratoides dicitur,
albida est, solida, nec scissuram facile recipiens, nervosa quoque, Chondrodes, crassior, pel-
lucida. Subest tunica alia Rhagoides, siue Rhogoides ab Acini similitudine quadam,
densa ea est, sanguineaque. Tertiam uocant Phacoide, & Crystalloide, necnon Hyaloide.
Quarta nuncupatur Arachnoides, tenuissima, uelut Aranea. Sic enim, ut Celsus Cornelii
us adnotatum reliquit, ab Herophilo nominatur. Oculorum uero Caua dicunt Conchos.
Hætenus ex Græcis fere. Cæterum operæ pretium est, his attexere, quæ ex Iunioribus O-
ptices, studiosi nonnulli prodenda censuerint, dum amplius approbare connituntur, quam
opero se natura diuersarum rationum corpora necessario effinierit ad Oculi constitutio-
nem. Quippe inquirunt, Glacialis humor, quo præcipue uidendi potentia uiget, mollissi-
mus est, affectionibus imprimis obnoxius, quia aqueus sit, ac delicatæ compositionis, ali-
astenuitati Spirituum uisusorum, a Cerebro demanantium ineptior fuisset. neque item
per immaterialem essentiam, depuratumque Species exciperet. Quarum percipi nequit ta-
ctus, nisi a prætenero, ac subtilissimo Corpore. Quod corruptioni, oblesioni que fieret ma-
xime obuium, ni obuallatum pluribus, loriatumque denique ab occurfantibus facile præ-
muniretur. Emachinata igitur primum natura est Tunicam extimam, Quam Consolida-
tiam Neoterici appellant Robustam, pinguem, qua oculi constitutio uniuersa confouea-
tur præstantissime. Albam intelligunt, qua tamen nec totus obtegatur Oculi. Sed quod
in eo albicet tantum, ne eius pinguedine præpediatur Visus. Hac maxime frigus defenditur,
quod in libro de Sensu, & Sensili comprobatur Aristoteles. Verum si insigniter se rigor in-
tenderit, etiam Organum uisus intercipi, Annibalis argumento liquet. Huic subesse tuni-
cam uolunt, quam nos diximus Ceratoide, idest Corneam, ut uulgo appellant, quoniam
pellucet, ut Cornu attenuatum, quo sit Speciebus, ut ita interim loquamur, peruia.
Tertiam tunicam uocant Vueam, denigroris argumento, ut obscuretur in ea humor, in
quo uisus facultas uiget, quod ni fieret, non ostentarent se in eo Species, Visum enim com-
stipat obscuritas, nec expandi finit. Nam & Vesicæ retrinente inspectu Medicæ facul-
tatis periti nigram opponunt uestem. Adicit humor quoque fuscado roboris quippiam.
Conspatæ densitatis tunicam intelligunt istam, ne laxioribus sese meatibus inclusus hu-
mor promat, habere tamen anteriori parte orbicularem pupillæ meatum, qua se uisibili-
um insinuent Species. Intra uero tunicam hanc humorem statuunt albidum Onorum al-
bugini consimilem, ac pelluentem, Vt per eum liberius commeent obiectorum spectra.
Sed & Glacialis eo subinde humectatur, ne eum ambiens tela siccitate obledatur. Hic au-
tem omnium intimus humorum est, glaciei affinis maxime, humectusque, ut affici a luce pos-
sit, non perspicuitate solum, sed etiam innatæ complexionis ratione. Tenuis præterea, ut mo-

tui facilius exponatur. Densus item aliquo modo, ut figi, fisti q; in eo simulacra queant, alias euanida perirent. Hunc uero bifariam distribuunt, Vt sit portio anterior, quæ Sphæræ capacioris pars est, & toti oculo concentrica, & ab anteriore uisus æquidistans particula. Est item posterior portio, quam Vitream uocant, fouentem, alentemq; Glaciælem. Hicce uero circuncincta tunica est pertenuis, quam Araneam dicunt. Porro hæc Optices ratione, tres omnino habentur in oculo humores, Tuniculæ quatuor. Sed Anatomici alii subtilius ista scrutati, quod in Libro de Elementis scribit Auicenna, Primo quidem Veam a Pia matre ducere initia, contendunt, Sicuti a dura matre Corneam, Sunt autem iis nomini bus ambeunt Cerebrum tuniculæ duæ. mox Septem statuunt tunicas, quibus Oculi confurgat compages. Primam faciunt Coniunctiuam, siue Consolidatiuam. Corneam bifariam partiuntur, Anteriorem putant Corneam uocari, Interiorem Scleroticam. Consimiliter Veam item secant, ut pars anterior Vea dicatur, Posterior Secundina. Id ipsum & in Aranea fit, Anteriorem appellant Araneam, posteriorem Retinam. Verum nec Celsi placita prætereamus. Arachnoides inquit, media subsedit, eoq; cauo continet quiddam, quod a Vitri similitudine ὕαλον Græci uocant. Id neque liquidum, neque aridum est. Sed quasi concretus humor, ex Cuius colore pupillæ color uel niger est, uel Cæsius, cum summa tunica tota alba sit. Id autem superueniens ab interiore parte membranula includit. Sub his gutta humoris est, Oui albo similis. a qua uidendi facultas proficiscitur, Crystalloides a Græcis nominatur. Dignum uero scita est, Glaucoma oblationem nuncupari humoris huius, quem Crystallinum appellauit Cornelius, ubi in glaucam demutatur qualitate. Sicuti provenit Suffusio, quam Hypochysin Græci uocant, ubi denset, coitue humor, quem inter Corneam statuunt, & Crystallinam portionem. Est item in Oculis uitium Lagophthalmus, ueluti Leporinus intelligatur oculus, qui in sopore non occluditur. Dicitur uero Lagophthalmus, ut Celsus Libro septimo significat, ubi curatione adhibita, plus equo cutis exciditur, ita ut oculus contegi nequeat. Nam si palpebra inferior minus furrigitur, sed pendens hiat, nec cum superiore coit, Vitium facit, quod eodem auctore, Ectropium uocant.

¶ Cur sit oculus Globatæ figuræ. Nullum esse corpus omnino perpicuitatis experts. Inde posse Lycas uidere per parietem. Cap. II.

Ed cur nam parentis naturæ sagax, ac prouida cura orbiculares contribuit oculis? Gentilis quidem Auicennæ interpretes non contemnendus, Esse oculum circumacta, globatæq; prodit figura, Quia inter omnes hæc præcipue impedimenta, & quicquid se ingerat noxium, reclinare potest. Mathematici solertius re perpenſa, Oculum non fuisse æturum quantitati capiendæ col ligunt, si non sit rotundus. Quippe si pupilla, per quam immutatur, non esset sphærica, non perciperet nisi æquale sibi. Lique uero id, quoniam Visum perfici con tingit per lineas rectas super eum Orientes perpendiculariter, quarum concursus sit in oculi centro. Quod si esset superficiei planæ, non ingererent se perpendiculares, nisi a superficiei æquali. Id ut amplius innotescat, Traditur in mathesi a nonnullis, Radium a medio riori ingredientem medium densius frangi ad perpendicularem, ut acquirat fortiorem situm. In Sphærica uero figura sola est perpendicularis linea, quæ ad centrum tendit. Proinde cum orbicularis sit oculus, a quacunque parte occurrant radii, ubi oculo insinuantur, quia id est densius medium, franguntur ad perpendicularem, id est diriguntur ad Centrum pupillæ. Quod non fit in quadrata figura, neque enim in hac perpendicularis Linea tendit ad Centrum, Sed dirigitur in rectum, si obliqua fuerit, propterea a centro declinans radius ab Oculo minus percipi ualet, quod in subiecta pater figura.

Oculus Quadrangulus.

Additur præterea rotundationis & illa ratio, ut celerius uisu apprehendi multa ualeant, quando globosius summa inest reuolutionis facilitas. Quod uero & Philosophi astruunt, & Mathematici

& Mathematici rationibus comprobant, non fieri uisum, nisi per medium diaphanum, quia species non multiplicentur, nisi per diaphana corpora, quorum subtilitas congruat formis multiplicandis sine materia, & materialibus conditionibus, ut quantum ratio patitur, oculo imprimantur. Dignum illud relatu imprimis est, Cum omne Corpus suscipiendæ aptum sit cælestis corporis influentiæ, certum est, nullum corpus omni carere perspicuitate, cum sit communis cælestibus, & inferioribus. Hinc uero fieri putant, ut densitas nulla transitum inhibeat uirtutum, & spectrorum, quamuis nos lateat, propterea Lycas tradi per medium uidere parietem.

¶ Gentibus singulis suos esse mores. Arcadum ritus. Lycæus Iupiter. De Aegyptiis adnotantur paulo plura. Propertius declaratur. Anaphorum, & Allactum quid. De Caribus pauca. Pharaon apud Aegyptios quid sit. Caput III.

Entibus singulis, atq; adeo urbibus suos esse mores, suaq; instituta, suamq; ad disciplinarum studia procliuatatem, fere notissimum arbitror. Sed & Menander rhetor in Epidicticorum ratione, Mitylenæos Citharœdia plurimum solitos gloriari, eaq; re sibi imprimis placuisse, scribit. Sicuti tibi arum modulis Thebanos. Alexandrinos uero arte grammatica maxime præcelsuisse, itemq; Geometria, & Philosophia. Statuaria præcipue Athenienses gloriam sibi uendicarunt, ac pictura. Crotoniatis extulit medicina. Aeginetas, & Hermopolitas fuisse Athletas perinsignes, monumentis traditur. Arcadas Glandibus uesci, docuitorum Rex Pelasgus, perseuerauitq; diu plerisque Diætæ ratio hæc, inquit Pausanias, Adeo ut Lacedæmoniis sic quandoq; responderit Pythia,

Ἡολλοὶ ἐν αὐβησίνδε βαλάντιον ἀνέφερες ἔσσαν,
οἷον ἀποκωλύουσιν, ἐπεὶ ἔστιν οὐτὶ μέλει ὦρα.

Quin & ἡελύβας idest Tuguria excogitasse fertur primus Pelasgus idem, ac ex Pellibus indumenta, Quibus & in Eubœa, ac Phocide usi plurimum tenuioris Fortunæ homines. Lycæon eiusdem filius Iouem dixit Lycæum, & Lycæa instituit primus. Is autem Agon fuit. Cum uero Ad Lycæi Iouis aram puerum immolasset, & sparsisset cruorem, in Lupum creditur deformatus. Quod uerum arbitratur Pausanias, ex Deorum indignatione aliqua. Sicuti ex hominibus quandoq; efficiuntur Dii, Velut Aristæus, & Cretenfis Britomartis. Nec tamē inquit, Post Lycæonem in perpetuum factus aliquis dicitur Lupus in sacris, id genus, quoniam decennio exacto, si homine interim abstinuisset, ad rationalem statum dabatur reditus. Sic & in Sipylo monte in faxum deformatam ferunt, Nioben, atque æstiuo tempore etiam lachrymas fundere. Mitiores Arcadibus uictum induxisse, Arcas dicitur primus, ac Panis docuisse rationem, actextendarum Vestium, & Lanificii quoque. Dianam coluerant antiquitus Arcades cognomento Hymneam. Sicuti & Cedreatin in Cedro procera Simulacro statuto. Apud Pheneatas dicebatur Diana ὀρεππι, Ab Equarum inuentione, Quas amiserat Vlysses, Qui & Equestris Neptuni statum erexerit, Sed non ex ære inquit Pausanias, Aeris fundendi arte, necdum comperta. Quam, simul & Statuas cõflandi excogitasse feruntur primi Rhæcus, & Theodorus Samii. Ammianus Marcellinus auctor est, Medicis ad commendandam artis auctoritatem suffecisse, Si dicerent, se Alexandria eruditos, tanta erat loci dignitas, & æstimatio. habuit siquidem Alexandria omnium liberalium disciplinarum Scholas, unde arbitror natum, ut per exochen Alexandria nuncuparetur πῶλιν idest Ciuitas. Sicuti Asty dicebantur Athenæ peculiari ratione, propterea scienter Apuleius Eruditos appellat Aegyptios, Sicuti Iudæos superstitiosos, Nabatheos mercatores, & fluxos Vestium Arsacidas, & frugum pauperes Scythas, & Odorum diuites Arabas. Quin & ab Aurelio Macrobio dicitur mater artium Aegyptus. Flauius Vopiscus Aegyptios scribit esse Versificatores, Epigrammaticos, & ad Cantilenas publicas propensos. Aegyptiorum porro arcanam Sapientiam abudē testari uidetur suscepta illuc excellentium uiroꝝ peregrinatio, ut in illorum literis uere literatis, interioribusq; mysteria pnoscerent. Aegyptios quoq; nonnulli pdunt ex Græcis, omniū primos Solem, & Lunā Deos putasse; & qd ambitu

æterno circumagi, ac currere uidebantur, inde etiam *Σελς* nominasse, *ἐκ τῆς Σελς, καὶ ἰέναι*. idest a cursu incessu q. Plato tamen in Cratylo hoc ipsum pñficus Græcorum attribuit. Cæterum illi Solem Osirin, Lunam Isin nuncuparunt. Nec id relatu indignum, quod idem nos commonet Plato, Apud quem Socrates in Phædro Audiui inquit, circa Naucratim Aegypti priscorum quendam fuisse Deorum, cui dicata sit auis, quam Ibin uocant. Dæmoni autem ipsi nomen Theuth. Hunc primum numeros, & supputationem, Geometriam, Astronomiam, necnon Talorum lusum, & Alearum inuenisse, atque item Litteras. Quibus temporibus imperitarat locis illis Thamus. Verum enim uero quis adeo ueterum memoriarum infolens, Vt Aegyptiorum non norit astutias, & ad fallendum soles ingenium, & Vastrum? Aeschylus neutiquam ignorasse uidetur. *Δεν οὐκ ἀπέκριντο μηχανὰς αἰγυπτιῶν*, idest ad nestendum dolos imprimis idonea Aegyptus. Theocritus quoque *ἐν ἀδωνιαῖς οὐσῶν, οὐδὲ τις κρημενὴς δακλείτου τὸν ἰόντα παύσῃ πρὸν αἰγυπτιῶν*. Subfessor nullus uenientem lædit, obrepens Aegyptiace. Legimus in Commentario Alexandrini belli, esse Alexandrinos fallaces, semper alia cogitantes, alia simulant, & ut Ammianus inquit Marcellinus, ad singulos motus sunt exandescerentes, controuersi, & repositos acerimi. Flauius item Vopiscus Aegyptios esse scribit Ventosos, furibundos, iactantes iniuriosos, auidos q. nouarum rerum. Vnde Aurelianus prudentissimus Imperator præcepit Saturnino, Cui limitis Orientalis ducatum dederat, ne unquam Aegyptum uideret. Ad hæc uero Propertium respexisse contenderim illis uersibus.

At nos e nostra te sæua fugabimus Vrbe.

Cum Tyberi Nilo gratia nulla fuit.

Sed & Imperator Adrianus ad Seruanum Consulem literis exaratis, Aegyptum totam se didicisse ait, esse leuem, pendulam, ad omnia famæ momenta uolitantem, & mox esse homines eos scribit, seditiosissimos, uanissimos, iniuriosissimos. Et Q. Curtius Aegyptios ut gentem uanam infamat, nouandis, quam gerendis rebus aptiorem. Sed pulcherrime omnium Libro tertio Artianus Propertii reteggit sensum inuolutum alias. Memoriam proditum est, inquit, naturam situs, munitionem q. regionis Alexandrum admiratum in Nomarchas plures Aegypti præfecturas. Nomos uocant, diuisisse. haud tutum esse ratum, imperii uniuersæ Aegypti curam Vni modo iniungere. Ac mihi quidem uidentur Alexandri consilium Romani esse imitati, nam eadem ducti ratione instituit, ut nemini ordinis Senatorii provincia Aegyptus, Sed equestri tantum uiro decerneretur, ac magis fulciretur præfidiis. Aduuat & in Consolatione ad Albinam Seneca. Loquax inquit, ac ingeniosa in præfectorum contumelias prouincia Aegyptus, in qua etiam qui uitauerunt culpam, non effugerunt infamiam, uelut unicum sanctitatis exemplum suspexit, & quod illi difficillimum est, cui etiam periculosi Sales placent, omnem uerborum licentiam continuit. Pulcherrimum uero illud est, Aegyptios antiquitus ea obisse munia, quæ nunc in Italia Baiuli ex Longobardia plurimum propagati, Quos Municipales mei subinde uocant Græco quidem uerbo, Sed paululum modo deluxato, Βασιζας, quos Græci βασιζοντες dicunt. sonat id nostro uocabulo portantes, ac gerulos, quia oneribus uacent serenidis. Aristophanes in Batrachis, quod dicimus, hisce comprobatur.

*Δυσκοι μὲν εἰσὶν ἄνθρωποι, καὶ περὶ δὲ νόω,
αὐτὸς οὐκ αὖ ἀρῶντ' οὐδ' ἐκαστὸν ἁγῶν ἥσιν.*

Currus imposuit duos, ac mortuos totidem,

Quos nec Aegyptii quidem tollerent centum.

Hinc sæpe in ueteribus memoriis læditamus, dici Aegyptios ἀγροφόρους, idest Onerum gerulos, nunc item πλινθοφόρους, quo uerbo ii significantur, qui lateres gestant humeris. Vel certe Anaphora adhibito, seu Allactio. Erat uero eo nomine lignum utrinque cauum, quo gestarentur onera. Allactum dici puto, a tralatione, quæ fiet a fatigatis de humero in humerum. Aliqui Amphicyrtum malunt appellare, quod signat, utrinque gibbosum. Nostros confimile fere lignum, quo mulieres a flumine aquam gestant, utrinque æqualibus uasis propendentibus, ac ne dilabi possint, clauiculis lignis sufflaminantibus, eleganter Baiolum nuncupant de gestandi ratione. Sciendum uero, Caras

uero, Caras ueteribus appellatos fuisse Seruos, quod facitandis operis capturas conquirere confueſſet ea gens uelut omnium nata Seruitio, qui mercenaria proſectaffent ſtipe. Quod uero ad Aegyptios attinet, Scitu dignum illud quoque, eos a Dione *φιλότιους* nuncupari, idest in uinum proclius, ac philopotas, quoniam apud eos comperta primum tradatur Vitis, in Plinthine Ciuitate, quod Hellenicus ſcribit acinde factos uiolentos. Sunt qui ſcribant, excogitaram ab eiſdem ex Ordeo potionem, Vt Vini inopes inde ſibi uoluptatem conquirent, quando & hac oblectantur ita, ut canant etiamnum, ſaltem q, obeant q, omnia ebris conſueſta, eo tamen interſtitio, quod qui uino externantur, in faciem, inquit Ariſtoteles, ſeruntur. Qui uero Crithinum hauſerint, Caput reſupinant. Vinum quippe *ἡγεμόν* eſt, aggrauat q, Caput. Crithina potio Carotica cenſetur. Violentia Aegyptiorum argumentum euident, Braſicae, uelut ex lege, praeguſtatio in Coena, quoniam Amethyſtum ſit remedium id, hoc eſt, ebrietatem reſumat. Quod efficere creditur eiſdem quoq, ſemen. Illud addimus, Hecataeum ſcribere, In Aetolia inuentam primo Vitem, quam quia *διώου* dicerent Veteres, inde Vinum nuncupari *διώου*. etiamſi ab Oeneo putant alii, in Cratylum item alii Platonem ſtatuent. Inuenio, Aegyptiorum Reges quandoq, Paſtores fuiſſe nuncupatos, propterea quod in ſacra hiſtoria lectum obſeruauimus, Ioseph, & fratres eius in Aegyptum deſcendiſſe in principio Paſtorum. Quandoq, uero, Quod Manetho Aegyptiorum Sacerdos prodidit, Pharaones. Erat enim dignitatis nomen id, Sicuti Auguſti appellatio apud Romanos. Memoriae traditur illud quoque, Bocchorum Aegyptii iura conſtituiſſe, qui fuit ex Aegyptiorum Dynaſtis unus, ſub quo agnum locutum tradunt, iis ſere temporibus, quibus apud Albam editi ſunt Romulus, & Remus.

¶ Cuiusmodi fuerit Aegyptiorum Sapientia. Et cur Viri praestantes illuc potissimum enauigarent. De Matheſi pauca. Caput IIII.

Via uero paulo ante Aegyptiae Gentis Sapientiam ſum uisus auctoritatum tibi bicinibus praefultus efferre plurimum, illud minime diſſimulandum, Inter claſſicos noſtrates eſſe, qui opinentur, Chaldaeos, item q, Aegyptios fuiſſe ingenio parum ad Sapientiam facto. Propterea falli debere neminem celebrata ueteribus, etiam q, Platoni, Aegyptiorum Sapientia, & Chaldaeorum, quando praestantis ingenii Viros aliquot ad eos non alio nomine tranſmiſiſſe, exploratiſſimum eſt. Caeterum celebre id, atque diuinum Sapientiae nomen de ſola Cegrimoniarum, & diuini cultus ſcientia uideri propagatum, Quoniam apud optimum queng, item q, Philoſophiae addiſtos, quod & in Epinomide comprobatur Platoni nouimus, pro comperto eſt, Summam Sapientiam in religionis aſſertione plurimum uerſari, Proinde, cum circunſeretur paſſim, conſtans q, uigeret opinio, eius rei apprimè peritos Aegyptios, tanto ſtudio a magnis Viris ſuſceptam illuc enauigationem, ut tanti arcani, ſiqua fieri poſſet, compotes euaderent. Id, ut uerum ſciamus, libuit, pauca ex Mercurio ſubnectere. An ignoras inquit, o Aſclepi, quod Aegyptus imago ſit Caeli, aut, quod eſt uerius, tranſlatio, & deſcenſio omnium, quae gubernantur, atque exercentur in Caelo, & ſi dicendum eſt uerius, Terra noſtra totius mundi eſt templum, & tamen, quoniam praescire cuncta prudentes decet, iſtud uos ignorare, fas non eſt. Futurum tempus eſt, cum appareat, Aegyptios in caſſum pia mente diuinitatem ſedula religione ſeruafſe, Et omnis eorum ſancta ueneratio in irritum caſura fruſtrabitur. E' terris enim ad Caelum eſt recurſura diuinitas, linquetur Aegyptus, terra q, quae fuit diuinitatis ſedes, religione uiduata, numinum praefentia deſtituetur. Haecenus ex Mercurio. Iamblichus uero illorum religionem non ſere aliud, quam ſuperſtitionem fuiſſe conſtituit magna ex parte, in malorum Daemonum cultu praecipue debacchatos perdocens. Quae res ampliffime Gentium earum ruditatem coarguit imprimis. nam ut hebetiſſimus quiſque eſt, ita facillime Superſtitionum uanitatibus mancipatur. Quas ingenium uegetum doctrinae nitoribus defecatum, excultum q, praecipue auerſatur, alii dirq. Adde, quod praeter Idololatriam inſaniam Mathematicis maxime incubuiſſe homines illi pernoſcuntur. Ad quam rem proleſtabat eos regionum illarum benignior tractus, patentibus late Campis, ac noſtibus ſerenitate perpetua, ſyderaſi contemplatio, nitentiſſi

bus. Eo proclivius auido ingenio Viros præcellentes ad se perlicuerunt. Nam & in epistola ad Pherecydem scribit Thales in Aegyptum se cum Solone commēasse, studio Sacerdotum inuifendi, & Astronomos. Quin & ab eisdem se Geometricis imbutum, non inficiatur. Constantissimum uero illud est, Naturalis, primæq; Philosophiæ, quæ suis nixa rationum radicibus demonstratur, nil unquam ab Aegyptiis acceptum, aut Chaldæis, quando eius Scientiæ aut expertes omnino, aut parum in ea progressi, & quod dicitur, primoribus modo labris pręgustasse deprehēduntur. Quod si alicubi tradit Auerois, apud Chaldæos olim perfectam fuisse Philosophiam, non de iis intelligendū quorum circumferuntur monumenta. Sed id Hæreseos continet uanitatem, Quæ mundi æternitatem astruēs, Scientias rerum abolitas sæpius intercidisse opinatur, denuoq; in emersum sese prompsisse. Nec Abraam uir diuinus omnino Chaldæus comprobatur, creditur'ue. Quod si maxime sit, Platonis succurrit bracteata sententia. Inter malos si quis cooriatur non malus, eum uero esse egregie bonum. Nequis autem Mathematicarum nomine Suspiciendas putet Gentes eas. Scire oportet, Matheseos studia apud Veteres inter Puerorum rudimenta esse connumerata. Porro eiufmodi fere deprehenduntur hæ disciplinæ, ut a limine aut paulo interius consalutata in Philosophia profecturis multum afferant adiumentū, quod si in illis diutius moradum gyris, aut etiam confenscēdum ducas, non gradus tibi ad altiora pares, Sed lapsum stuas, quoniam inde errorum scaturigines sese frequenter ostentant. Cui rei calculi adicisse Aristotelem, non fallit Peripateticos paulo politiores.

¶ Cuius sit rationis Prouerbiū ab Aegyptiorum templis productum. De Silenorum imaginūculis. Caput V.

Ecdum ab Aegypto digredimur, Succurrunt adhuc quæpiam interiorem redolentia, & genuinam doctrinam. Adagium est scitissimum in antiquis literis, Aegyptium templum, de eo, qui forinsecus, & in iis, quæ sub aspectu cadunt, perpolitus est, & mirum in modum uenustus, ac elegantiæ omnis per studiosus, intorsum uero intercutibus madeat uitiiis, & sit plane monstrificum quiddam, & inauspicatum, Quales ferme recte dixeris foeminas Corpore quidem prænitidas, & ut sic dicam, illices, omniq; decore uifendas, Anima uero foedissimas, & promiscuis flagitiis agminatim obfessas, ac uelut lorica circumuallatas, Ceu strumam dibapho contegant. Qua specie nil puto inamœnuius, nil quod mensum rationis absurdius transiliat. Etenim absoluta numeris omnibus censei pulchritudo debet, ubi duo ista conueniant, & societatem cœcant, nulla solubile ui, Animalis uirtus, atque præstantia. Tum Corporis concinna linearum, colorum, membrorumq; compacta, beneq; constituta proportio. Alias mutilata pulchritudo est, nam & Porphyrius Dæmones, quorum animi iniqui sint, Corpora item habere deformia pronuntiat. Esse quoque naturaliter intus bona, statuit Plotinus, quæcunque sint extrinsecus uere pulchra, quippe ex exterioris formæ perfectione, atq; seminariæ rationis uictoria super materiam prouenit externa formositas. Prouerbiū autem ratio est, Quoniam Aegyptiis templa substruere erat moris, marmore antiquis artificum manibus elaborato surgentia, Auro splendida, picturis mollioribus egregie ornata, summa colorum uarietate distincta, omni demum cultu nitida, Sed quod præcipuum fuerat, Si Deum requisisses, Cuius exquisito honori tantus impensus fuisset labor, bone Deus, quam ridicularium inuenisses, quàm prorsum a rationis dictamine, ac præscripto distitum, & sequestratum. Simia erat ea, Aut Ibis, aut Hircus, aut id genus aliquid. Apud illos quidem mihi sticos ista forte sensus habent, nobis tamen, ut profecto sunt, ridicula sunt. Sicinquit Seneca, Isti, quos ut felices suspicimus, Si non qua currunt, Sed qua latent, inspectamus, miseri sunt, fordidi, turpes, ad similitudinem parietum suorum extrinsecus culti. Non est ista solida, & sincera felicitas. Crusta est, & quidem tenuis, falsa iis circumposita sunt bona, Animi inanēs, ac uelut longo, fallaciq; delusi somno. Auro, argento nitent, intus boni nihil est. At quibus recta placet, nō fulgent extrinsecus. Bona intorsus obuersa sunt. Sic mūdus exteriora præmpsit, Spectaculo sui lætus. Intus omne posuit bonū. Sic & in Platōis symposio Alcibiades Silenis Socratem putat p̄ similem, quod intorsum longe foret alius, quàm præferrent

extima

extima. Siquidem fuere imagunculae quaedam Sileni ita prorsum concinnatae, ut discludi possent. Sed occlusae ridiculae nescio quae ostentabant, Aptae ac explicatae augustius numinis praeferebant Idolum. Ab iis uero, quae de templis Aegyptiorum diximus, diffident non ita, quae de Nannio proscenio meretricula prodit Antiphanes, & repetit Athenaeus, Ea siquidem cultus, exquisitiusque aureis fulta ornamentis formosae grataeque puellae speciem praeferebat, Verum exuta turpissimae nota non caruit. Vnde proscenii irrepsit cognomentum, super qua re falli tamen nonnullos, aliubi, opinor, subignauimus.

¶ Olympiadis apophthegma scitum de Pellice. Itemque alterum in eum, qui formosam quidem duxerat, Sed non illibati nominis. Cap. VII.

P Hippum Macedonem proditum monumentis est, Thessalicam mulierem amasse ardentius. irroboraat inde opinio uehemens, ueneficis circumuentum ab ea Philippum, atque ita eius mentem praepediri illaqueatam, demulctamque, Qui mos in Thessalia nimio plus frequens erat. Id cum eidem inaudiverit Olympias, mire optabat, quandoque in potestate sua habere mulierem.

Cum se ostentasset occasio, accersiri ei iubet. Quam ubi est conspicata forma praefignem, loquendi non imperitam, prudentiae haud proflus expertem, χειρίποιον εἶπεν ἢ δ'λυμῶν ἴς, αἱ διαβολαί. οὐ γὰρ ἐν αὐτῇ τὰ φέρονται. Valeant inquit Olympias, intentatae calumniae. Tu quidem in te ipsa ueneficiorum uim habes. Eiusdem porro Olympiadis alterum, & scitum utique circumfertur Apophthegma. Duxerat adolefcens quispiam praestanti quidem forma puellam longe conspicuam, Sed quae parum integra fama, male audiret. In hoc inquit, sopita proflus ratio est, caecusque animo fertur, ac stupens. Neque enim sibi eate nus indulsisset, ut oculorum iudicio ducendam putaret Vxorem. Quippe non digytis, non item oculis deligere mulierem addecet, Quod scititant plerique, rationem incuntes, non quidem quo modo illa sit cum eis uictura, Sed quanti ueniat.

¶ Prouerbum, Extra Leucoparyphus, Intus Holoporphyrus. Vocabuli utriusque cum plerisque aliis explicatio. Caput VII.

P Rouerbum perelegans usurpari a Graecis, animaduerto, Extra Leucoparyphus, Intus uero Holoporphyrus, in eum, qui Vestibus quidem frugi utatur, nec ullo maioris impendii furo inebriatus, Intus tamen, id est animo luxu diffusat ad delicias usque uel Alexandrinas, Ac totus etiamnum inter Catastros sit, ac Delphiticos cinædulos, Quando additamenta sunt haec, & uelut Corollaria efferefcens luxuria. Sumptum id, ac propagatum ex historia. Cum Antipatrum quidam laudibus efferent, quod esset apprimae frugi, ac uictu praeparcus, & admodum auferus, ἐξάδην inquit Alexander, αὐτοπαῖρος λινοπαῖρος ἔστι, τὰ δὲ ἑσθλὰν ὀλοπάρφους, id est Antipatri quidem extima leucoparypha uiuentur, At intima holoporphyræ sunt. Dici autem a nobis Leucoparyphus potest Albis indutus uestibus, Siquidem est Paryphe uestium contextus. Nam ἀπάρφους inde pretiosae, ac multa munditia, & circumspecte, compositaeque amicti nuncupantur, & Locupletes. Mentio eius uerbi cum apud alios est, tum in Luciani uita. Paryphes apud Pollucem, & Paraluges indumentum appellatur attestam utrinque habens purpuram. Id uero ab Ionibus dicitur Pachyales. Sed & in tunicis uirgae purpureae uocantur Paryphi. Vnde & in latinis literis Virgatae uestes, & apud Poetam Aeneidos octauo, Sagula Virgata, quae haberent in Virgarum modum deductas uias, in quo tamen allusum Seruius putat, ad Gallicam linguam, qua Virgae diceretur Purpura. Virgilii uersus est.

Virgatis lucent Sagulis, tum lactea colla

Auro innescuntur.

Holoporphyrus uero signat totum purpureum. Sicut Holofericam uestem legimus, Ex serico contextam totam. Xenophon Candyn uocauit Holoporphyrion. Est autem indumentum Persicum Candys. Archippus in plato etiam Platypophyra nuncupat Vestimenta. Sicuti Stalaria apud nostros quandoque dicitur purpura.

¶ An mores Massilienses in Plauto recte pro euiratis dicantur. De Massilia paulo plura.
item quæ sit nominis ratio. Cap. VIII.

Mores Massilienses in Plauti Cassina, sunt qui molliculos, effeminatorios q; in-
telligent, ex Athenæi doctrina, abs quo proditum est, Massilienses adeo libi-
dinibus remollos, fluxos q; olim fuisse, ut morsum prouerbiale non euase-
serint. Recte ne id à Græco homine in literas promptum sit, nõ discutio nunc.
Vnum scio, Ciuitatem eam Seueritatis eatenus acrem fuisse custodem, ut Mi-
mis nullum prorsus aditum in Scenam daret, quorum argumenta plurimũ actus continent
Stuprorũ. Omnibus quoq; Qui religiõis simulatiõẽ causam inertia quæreret, portas omni-
no p̄clusas haberet. Scribit Corneli⁹ item Tacitus, Massiliã Agricolaꝝ focero fuisse sedem ac
magistratũ studioꝝ, Ciuitatẽ græca comitate, & puinciali parsimonia mixtam, ac bene cõ-
positam. Victus porro frugi, atq; modestiã Massiliensiu illud non minimum argumentum
est, quod Strabo inq̃t, Dotẽ illis amplissimã centum fuisse aureos, Ad Vestem qnq; Ad mũ-
dum aureũ qnq; amplius uero nullo pacto licuisse. Studia præterea bonæ artium adeo in
ea urbe exculta, Vt nobilissimus qsq; ex Romanis pro attica pegrinatione, eo ad capefces-
das disciplinas, & ingenii cultum magno numero p̄fluerent. Galli quoq; accolaꝝ, gens alioq;
fera, & barbara, pronis animis ad Massiliensium imitationem quandoq; se cõposuerint. Me-
morabile illud est, quod grauissimi Auctores, p̄didere, Aristocraticum qdẽ illoꝝ fuisse prin-
cipatum, Sed omnes legum æquitate superasse. Senatores eorũ Timuchi uocabantur, idest
Honore p̄diti, dignitas eum habebat finem, quem Vita. Sed Timuchus nemo erat, cui Li-
beri non forent. Leges Ionico more publice proponebant. Auctor porro T. Liuius est, Ab
V. C. libro XXXVII. Massiliẽses in eo honore, & in ea dignitate apud Romanos fuisse, ac
si medium Græciæ umbilicum incoluissent. nõ. n. sonum modo linguæ uestitum q; & habi-
tum, Sed ante omnia mores, & leges, & ingenium syncerum, integrum q; a contagione Ac-
colarum seruasse. Propterea Maximus quoque Val. prisci moris obseruantia, caritate populi
Ro. Massilienses præcipue conspicuos fuisse prodit. Sed qd ista confectamur diutius? Vni-
us M. Tullii auctoritas pro Flacco, Græci hominis morsum retundit, reuincit q; Massiliæ in-
quit, disciplinã, atq; grauitatẽ non solũ Græciæ. Sed haud scio, an cunctis gentibus antepo-
nendam iure dicam, quæ tam procul a Græcorum omniũ regionibus, disciplinis lingua q;
diuisa, cum in ultimis terris cincta Gallorum gentibus, barbariæ fluctibus alluatur sic Opti-
matum consilio gubernatur, ut omnes eius instituta laudare facilius possint, quàm æmula-
ri. Cæterum iis iam refectis, illud Læduros nostra hæc, quocunq; prodeant Genio, commo-
nuisse præstiterit, Massiliam inde appellatiõis traxisse causam, Quod cum forte illuc Phocẽ-
ses classe appulissent, Vidit Gubernator Piscatorem, quem uocant Græci ἀλις, ptinus q;
μῦσαι ἐκέλευσε πῶς ἀπὸ γαίης χενίον, idest religare abterraneum iussit funem. quippe μῦσαι
Lingua æolica destinare significat. Quod Timæus tradit. proinde ἐκ τῆς ἀλλείας καὶ τῆς μῦ-
σαι dici Massiliam. Sed Græci Massaliam enuntiant, unde Gentile nomen Massaliothes.
ex quo apud T. Liuium forte L. Terentius Massaliota. Isocrates in Archidamo scribit, Pho-
censes Magni Regis dominatum fugientes coloniam deduxisse Massiliam. Cui sententiæ
calculum adiicit Aristoteles quoque.

¶ Vestitus quam esse addecat rationem. Veris, aut Pauõis cognomina quibus adhære-
ant. Vestimenta initiatorum quæ dicantur per Parcormiam. Item de Atheniensium myste-
riis. Quid Mysteria, & quid Mytæ. item Mytile, & Thronon. Vestium repositoria. Rhi-
scus quid, Caput IX.

N uestitu, sicut in plerisq; omnibus, mediocritatem esse optimam, ut omnia
ferẽ, ita hoc quoq; rectissime M. Cicero uidetur dixisse. Nam si modum exce-
deris, ut Læbo nimis, amoeno q; cultu, & magnifico impendio saturatas Indu-
nias, & quales luxu perditæ, fluxa q; excogitarunt ingenia, sublustri, grato q;
uibrantes splendore, & quod grauius est, diuersas quoq; & coloribus affectes
multifariis Gallicis calciatus, non declinabis facile liuidi dentis scommata, quæ apud Lu-
cianum

cianum consimiliter lectitamus, *ἑαυτῶν καὶ πᾶν ὁ πᾶς*, Quod nostris ferme uerbis sonat. Jam Ver adest, & unde nam Pau? Sed & Tragicas Simias Veteribus per Conuitium celebratas, nō lōgus inde reuelli nouimus. Omnis siquidem cura plerisq; de Vestibus, Si bene oleant, si pes, Laxa pelle non folleat, nam digyti annulis radiant, Capilli calamistro rotantur. Historica uero lectio insigne ad hoc nobis documentum suggerit. Legimus nanq; Lacedæmoniorum regem Lylandrum, Cum Sicilia tyrannus Dionysius magni impendii uestimenta ad eius filias trāsmittenda curasset, dantis munificentiam esse aspernatū, addito elogio, ne inq; ob ista minus aliquo modo uenustæ uideantur. Grauiissima est ad hoc ipsum pertinens Quintiliani sententia ex libro octauo, Cultus concessus, atq; magnificus addit hominibus, ut Græco uersu testatum est, auctoritatem, At muliebris, & luxuriosus non corpus exornat, Sed detegit mentem, Et in *Odyssea* Homerus

ἔκ γὰρ τοῦτων φάτις ἀνθρώπων ἀνκυβαίνῃ *ἑσθλῇ*, Quibus significatur, ex Vestibus ornamentum, ac nomen hominibus plerūq; comparari. Quod si diuerso prætenuem, nimisq; uilem affectatis uestitū, Cuiusmodi sunt, quæ Triunaria uocant Græci, Aut ut fordidus, uel ut Vanæ religionis assimulator spectaculo, & risui inimicis eris, uel etiam ut extreme pauper, inops, Ius passim contemptibilis fies. Ex hac ratione in Græcorū doctrina producitur Adagium, Vestimentum Initiatorum, de iis, quæ attrita prorsus sunt, Ac diffultū uetustate, nullaq; temporum uicissitudine uariantur, Sed eadem sunt forensia, eadem & Triclinaria. Vicem quoq; Straguli præstant eadem, bonumq; si non & lecti. Adagii rationē ex mutis, quod aiunt, Magistris hanc didicimus. Mysteria apud Eleusinem terræ atticæ duorū generum celebrabantur, Magna, & parua. Cereri sacra erant magna. Proserpinæ parua. posterius recepta sunt hæc. Quin & ratio ferme ista traditur. Ab Atheniensibus petebat Hercules, ut initiari liceret. Lex id uetabat, qua cauebatur, ne peregrinis impertirētur mysteria. At illi & Viri præcipuum admirati Virtutem, & omnium capacem animum, Simul etiam amicitia permoti, quæ uetus fere Ciuitati cū eo intercedebat, Simul quod Iouis filius esset, dicereturq; negā abnuerent, cui nil negatū uellent, rōnem inierunt, qua nec legi derogaret quippiam, Et nihilominus compotem Voti Herculem facerent. Protinus nanq; parua instituerunt mysteria, Quibus & illum initiarunt. Verū obseruatum in iis, Vt quam quis, dum initaretur, uestem forte gestasset, eam ne unquā exueret, donec uicta tempore omnino feret ingestibilis. Hinc datus Adagio locus, Quod & nostrates Rhodigini exprimere uolentes, ubi quem ita ornatum conspiciantur, ut ueste eadem fori munia obeat, domi sedeat, hyemē iuxta, atque æstatem cum ea, uelut laborum socia transmittat, Eum Sanctorum imagunculis, quas subinde in sacris ædibus expictas conuissimus, perfimilem esse dicant, Quod illis Diuorum Vestitores indumenta nunquam demutent. Sūt inter Classicos Græcorum auctores, Qui scribant, Vestimenta id genus, in quibus foret quis initiatus, moris fuisse, templis oblata dicare. Quod Melancthi quoq; auctoritate, ut tibicine fulcitur, in libro de mysteriis, *πᾶσι μὲν ἐκ τῶν θεῶν ἀνθρώποι καὶ τὰς σαρὰς τοῖς μύσταις ἐν αἷς τύχαιεν μυσθέντες*. Porro parua, quæ diximus, mysteria erant, uelut *προεισθαρὰ καὶ προάγνοις*, magnorum mysteriorum, idest prælustratio quædam, ac præuia depuratio, Et nequid incuriosius omitam dignum hīc memoris, Ex Stolis eiusmodi Initiatorum, Quidam etiam Puerulorum fascias magna religionis opinione conficiebant. Verum, ut leuius aliquid adnectamus, quod saturo Conuiuiæ colluere dentes possit, uel etiam linere, quāquā ex Academia forte ansatus ueniens quispiam nostram hanc sedulitatem, nonnunquam leuioris operæ aliquid hinc inde corradentem, risu excipiet, ac nos plerunque *ὀμφαλίζον* cauillabitur. Tamen, utcumque sit hoc casuum, non tam superciliose, ac cenforie ista concinnamus, ut inopi in nostra mensa non uacet accubitus, memores, ab Heraclito dictum quandoq; in Casulis etiam esse Deos. Igitur Vestium repositoria Græcis plura sortiuntur nomina, nam sunt Cheli, & Cistæ, Cistides, Phascoli, idest *φασκαλοι*, apud recentiores item Rhiscus, quo etiam utitur Terentius. Et exposuit Iulius Pollux. At Phrygium esse nomen, putat Donatus, quo cista significetur pelle contecta. Est & apud Menandrum Candytalis. Verum perfica uidetur, in usum a Macedonibus producta primū. Zygastra inueni apud Xenophontem. Tholia esse uelut Cistam memorat, Cuius sit operculum Tholoides, idest testudinatum. Apud Xenophontem repperi eūdem Vestium Marfipos, *ἐν ἀνκυβάδι*. Porro ut uagemur amplius,

sunt myſteria arcana quædam ſacra. Latini Secluſa uocant. dicta Myſteria, quod ea *ἀεὶ μυσταῖς πρὸν ἔσθαι*, hoc eſt, Occludentes oportet intus cuſtodire, nec cuiq; explicare. Myſtes uero dicitur Myſteriorum peritus, aut q; docet. Sunt q; eo nomine diſcipulum interpreſentur. Myſtile uero aliud eſt, q; eo uocabulo Panem Græci dicunt, quæ Canibus obiciunt. Noſtri, ut Sex. Pomp. auctor eſt, Canicas uocant ex fare fureſures, a' Canū cibo. Sunt q; Myſtilem panē interpretentur excauatū, ſorbitioni accōmodum, *μύσλον* enim concanū dicunt, quod maximo aſſimuleſ muri, q; ubi libido occiperit, *μύστω καὶ συναλλάττω*, ideſt obliſcit occluditur q;. Myſtron item legitur quandoq; in græcis auctoribus, unde in Conuiuiuo Macedonio lautitia exuperantiſſimo, ſingulis decumbentium aurea fuiſſe oblata dicuntur Myſtra. Hinc & Myſtropolæ, q; id genus diſtrahunt, uendunt q;. Quod uero ad Veſtes attinet, a' quibus hic defluxit Sermo, Legi apud Græcos, Veſtes floridas, ac uariiegatas inſigniter dici a' Cypriis Throna. Quanquā a' Theſſalis eo nomine intelligitur animalia uarietate diſtincta, maculoſa q;, ideſt *πεποικιλμένα*. Aetoli autem Throna dicunt *τὰ φέρματα*, quod Clitarchus ſcribit. Cui in pharmacentria ſuccinit Theocritus. *ἔσειλιν ἡνὲ λαβύλα τὴν τὰ θρόνα παύδ', ὑπὸμαξον*. Homer' autē *τὰ ῥόδα*. i. roſas eo intellexit uocabulo *παρὰ τὸ ἄνω θέειν ἐκ τῆς γῆς*, quod ſurſum e' terra currant. Thronos uero Caſthedra ſignat cū Hypopodio, ideſt ſcabello, a' Verbo *ἐρίσκαδαι*, q; federe indicat. Nam *καλὸς* ſedes item eſt, ſed inſtructor, cultior q;. Vilis autem quæ Diphros nuncupatur.

¶ Veſtium genera plura, quæ uariis de cauſis ſortita appellationem ſunt. Batrachium, color. Oratius illuſtratur. Caput X.

Nter indumentorū autem appellationes, quas eſſe prope innumeras, cōſtantiffimum reor apud illos, q; paulo plura leſcitarunt, ac ſunt in ſtudiis, quod de Origene, ac Didymo traditur, Chalcenteri, & Adamātini, Inueni pleraq; de nationum propagata nominibus. Nā ecce in ueteri memoria cōperimus Tarantiniū. Id uero proculdubio de uſu, de q; Tarētinorum delitiis proſulixit Amiculū. Erat item quod diceretur Creticum, quo Athenis ſoliti uti Regem, proditur. Fuit & tunica quoq; Sardonica, Quæadmodum & Sicula. Nam Therazū a' Thera opinor, uel a' ſerarū imaginibus quæ uocant *θρηά*, uarium erat. Phrygiū uero indumentum habebatur mulieribus dictum. Fuit & Lenæ quoddā genus, *ἀνδροειδὲς* uocant, quam poſteriores etiam Epigraphon dixere. Sicut eius Artiſces Deuterurgos nuncuparunt. Significauit ueſtem hanc in Bacchis Lyſippus. Cuius uero gentis fuerit hæc, parum comperi. Illud exploratius, Caſiorū Inſulas eſſe paulo plures per ambitum Carpatho, quod monumentis Strabo prodidit, unde frequentiffimum tempeſtate noſtra defluxit Caſiæ uel ſis nomen. quam eſſe uſui maximo ſcimus Græcis militibus, Quos Græco uocabulo paſſim Stratiotas uocamus omnes. Caſianam uocari ab Euſtathio de montis Caſii nomine, minus fallit græce nō imperitos. Diphthera paſtoriciū creditur ex pellibus indumētum. Scribit tamen Herodotus, Ionas Byblos dicere Diphtheras priſca conſuetudine, quod aliquando byblorum penuria, hoc eſt papyri, pellibus uterentur tum caprinis, tum ouillis. Sed & Barbaroz; multos item in pellibus ſcriptitaſſe. *βαίτας* uero etiam Diphtheras uocari, auctores habemus uel opinatiſſimos. Eſt etiā notior uulgo Byſſacæna ueſtis. Eius ratio nominis a' Byzacio de manauit, unde & Byzacenus in Aphrica ager, Byſſacænus a' Stephano appellatus, Sicut regio Byſſacia. Quanquam nec deſunt, Qui Byzātium etiam ſcribant, & populos Byzantæ, Quos cū Herodiano Gyzantas appellat Herodotus. Proprie Circumpadanorū Veſtes fuisse pullatæ, ſicuti parte plurima etiam noſtris uiſuntur temporibus. Id ex Plutarcho comperit nobis eſt, in Sermone, qui eſt de iis, Qui ſerius puniuntur diuinitus. Neq; enim inquit, Thracas approbarim, quos etiam nū tempeſtate iſta in Orphei gratiā mulieribus ſtigmata inutere, ſcimus, neq; item Eridani accolas *μελασφοροῦντας*, ideſt atratis utentes ueſtibus ex Phaethontis luctu. Pellenicæ autem Lenæ nomen ſibi uēdicant plurimum, Adeo ut præmiū uice Athletis proponerentur uincentibus. Id fieri ſolitus interpretantur, *ἐν τοῖς ἡραῖς*, hoc eſt Iunonis feſtis. Alii cum Hermæa, ideſt Mercurii feſta in Pellene Achaicæ celebrarentur, Epathlon id genus contriui ſolitus, tradunt. Vnde facetiſſime in Auiſbus Ariſtophanes

stophanes, de eo, q̄ Vestib^o utebat^r attritis admodū ut possēt de balneo cogitare p̄ducēdo.

μὲν δὲ πᾶσι περὶ τῶν διανοήσεων,

An inquit, recta Pellenem euolare cogitas? Nam

& ante pauloq̄n eiusdem ordinis hominē, Indigere eū hirundinibus multis pronuntiat.

ἀδῶν δ' ἔοικεν, οὐκ ἔστιν χελιδὼν,

quo significabat, Verno illum indigere tepore,

quo multe se proferant Hirundines. In quo ad Paroemiam allusum est, *μία χελιδὼν ὅσον*

οὐ ποιῶ. Hirundo una uer non facit. meminit Aristoteles moralium primo. Chlānam dice

bant Vestem, quam Tunica iniciebāt, nos Lēnam dicimus. Ex iis aliæ sunt Aploides, idest

simplices, ut apud Homerum *χλαῖνας ὄλαι.* Aliæ autem duplices. Has uero Attici Aplā

gidas dicūt, & Diplafidas, & Dibolos. Ex tunicis alia uocabatur Amphimafchalos, quæ Li

beris congrueret, ab axillis ita cognominata. Heteromafchalos Seruitiis diabatur. Erat &

tunica dicta Orthostadios, qua utebantur non cincta. Illud hic obiter subnotarim, ne dilat

tum forsan excidat. ubi Homerus ait Chlānam *περιώνιστο,* exponens Eustathius, pero

nis, idest fibulis, inquit, quas & Combina dicimus, colligauit. Sunt qui Combymata pro or

namentis accipiant. Inuenio in Græcorum Thesauris, Naucratis in Prytanæo Coniunia

solitos agitare in Genethlis hoc est, natalitiis Vestæ, quam Prytanitida dicunt, necnon in

Comæ Apollinis Panagryi, Stolis indutos candidis, quas etiamnū Vestes nuncupant Pry

tanicas. Illud apud Iosephum uideor obseruasse, Sacerdotibus modo Versicolore uti indu

mento, lege fuisse permissum. Sunt qui prodant, id genus solitum admitti ab iis, Qui cæle

stia uice numinum uenerarentur. proinde Leuitici decimonono. Veste, quæ ex duob^o texta

est, non indueris. Inter Vestes mulierum proprias, erat Diploidion, Hemidiploidion, Cata

stidos, quo utiq; nomine tunica uenit animalium figuris intexta, aut floribus, nam & in no

stris literis belluata quandoq; legimus Stragula. Inter tunicas recensetur & Peplus, ut apud

Xenophontem, quāquam apud hunc obseruauimus etiam Viris congruere Peplum. Nam

Armenium scidisse Peplos scribit. ni dicamus, Barbaros Vestibus plerūq; femineis gaude

re. Sunt qui Eanon eundem putent cum Peplo. Sunt qui dispescant ita, Vt nullis distinctis

uarietatibus Eanos intelligant, Peplos uero accipiant uariiegatos. Quod autem indumentis

aliis etiam iniiceretur Peplus, ex Mineræ utique peplus libera, ut inquit Pollux, cōiectatio

est. Perinesa uocabant indumenta, in quorum extremitatibus assuta circumcurreret Purpu

ra, Insulæ quadam imagine propterea id forte Anaxilas etiam *νήσον* uōcauit, idest Nefum,

sive Insulam. Othonem apud Homerum album interpretantur Amiculum ex Lana utiq;

non ex Lino, prætænuæ. Fuerunt tamen, qui eo nomine præcandidum Episcoporum, &

eius loci Sacerdotum amiculum intelligi recte putent, id plebecula, nobiles q; certatim Ro

chetum dicunt. Homerus.

λ' ὕλινγε δ' ἄργυρνήσι καλυψάμεν ὀθῶνσι, idest confestim uero candentibus amicta Othonis.

Sunt & Vestib^o plerūq; de Colorib^o p̄ducte, Alurgides, Porphyrides, Phœnicides, Batrachides.

Et sunt hę quidem uiriles, Ex quibus Batrachida sunt, q̄ floridam intelligant uestē. Sic

de colore nūcupatam, Batrachos certe Rana est. Batrachion uero coloris species, quo ante

excogitatas personas, faciem obungerent. Propterea Oratius,

Quæ facerent, agerent q; peruncti scibus ora.

Est item Aeginiæ Paulo Batrachos sub lingua infantili potissimum tumor *φλεγμονώδης,*

idest cum inflammatione. Batrachium, & Phenicum fuisse Atheniensibus Dicaetæria, auctor

Pausanias est, de coloribus appellatione ducta. Muliebria illa censebantur indumenta, Cro

cotus, idest *κροκωτός.* Crocotion. Paralurgides. Omphaciton. Cui tamen colori arsiisse

Alexandrum quoque traditur. Fuit & Indumentum Hydrobaphes, quod mox etiam Pfy

chrobaphes dictum, apparet. Erat Cilliū item Coloris species, quem postea Onagrium uo

carunt, nam Cillon Doreas Asinum uocant, & Asinarium Cillantera. Phæus color & niger

affines admodū sunt. Phæum tamen ex albo, & nigro concinnatum uolunt pleriq; Myiō

item nuncupatum, quod in libro de morali uirtute confirmat Plutarchus, testatur, & primo

de Ideis tomo Hermogenes. De Piſtorum coloribus scribens Pollux, Colores inquit, sunt

Andricelon, Ostreon, Prasinson, Crocojdes, Cyaneus, Cinabari, Xanthus, Phæus, Phlogoleucus,

Leucophæus. Hunc uero postremum intelligo Phæum, in quo plus paulo infit albi

cantis qualitatis. Sicut Phlogoleucum flammeum quidem, Sed alboris habētem plurimū.

Perſarum gestamina erant, Candys, Anaxyris, quam & Cyrbasiā dicunt, & Cidarīn, ac

bb

Homerij locus in 1ª Poetica

Pileum. Sed Cádiz quidem Regis erat Haliporphyros. Cateroq; modo purpureus, quādoq; ex pelibus confuebat. Est item Capryis Persarum tunica manicata. fuit & Persicae gentis Candyses. meminit Aristophanes. Myoton, idest *μυωτόν* Armeniorum fuisse dicunt, ex nubibus contextam indigenis, aut eius animalis figura uarie ornatam. Massiliensium erat Chortæus. Velut Rhiza Thracum. Babyloniorum Caunaces. Mandyæ uero Phrygum similis habebatur. Cuius meminit in Iphigenia Rhinthon. Mandyan sunt qui etiā Lozicium nuncupant, idest *λωρίκιον*, quod penulæ genus foret, quæ se, ut Loricæ, munirent. Latini Mantellum dicunt. Apud Seras hoc est *σῆρας* sunt proprii generis Vestes ex animalibus, quod *σῆρα* uocent Græci, Indigenæ aliter omnino, Magnitudine duplā, quā Cantharus maximus. Alias Araneis persimile, in Arboribus quæ dicuntur texere, nam & par est pedum numerus, octo utique. Iis domunculas construunt Seres, æstate, ac hyeme accommodas. Animalium opus filum est pedibus obuolutum, ac prætenue. Aluntur annis plurimum quatuor, cibus *ἐκ τῆς ἐλῦμον*, idest ex Pannico est. Anno autem quinto, neque enim illis uita prodior, Calamus obicitur uirēs, Qui omnibus creditur animalibus mira gratus suauitate. Cibo id genus ampliter saburrata mox rumpuntur, dissiliuntq;. Sic uero immorienti bus, in utero plurimum *τῆς ἀρπιδόνος*, idest texturæ comperitur materiæ. Insula *σπῖρα* Pausanias inquit, in intimo est rubri maris sinu, Sunt, quia fluuiū, Quem dicat *σπῆρα*, effici Insulam probent, uti a Nilo Delta. Seras aliis in Scythia constitutibus, tradit ad Indos uergente. Postremo æstiuam uestem Theristron dicimus, & Theristron. Sicut hyemalem Chimastrum. Homerus Alexamenon appellauit. Quam uero Syriam uocant multi, hanc Autocopon dixere Comici. Mitram Homero posteriores Tæniā esse dicunt, quæ obliget Caput, siue fasciā malis dicere. uñ & Mitrophori nūcupent. Ex Euripide manifestū liquet. *μίτρας ἀπὸ τῶν θυμῶν ἐξάγει τοὺς ἀνδράνας.*

Apud Herodotum quoq; est, *μίτρας καὶ τελέχες*. Sunt & qui sic finiant, ex fasciis horariisq; concinnatas corollas dici Mitras. a Miton uero, quod filum est, inclinatur Mitra. Est eodem quoq; nomine Zona, quam soluere narratur primum parentes, dicantq; Dianæ, nato indicii cognomento, ut appelletur *λυσζώνη*. quo nomine etiam Athenis templum uiscebatur consecratum. Mitram certe incorruptam dicit Apollonius, ubi constat etiam nūm pudicitia, uirginitasq;. Sed & Tæniā dici uidetur eadem, unde Tæniopolis apud Eupolin, interprete Athenæo, pro ea, quæ muliebres distrahit Zonas. est & Tæniā piscis prætenuis.

¶ Lacides Vestes quæ sint, ac item Pilares, & Spira, & quæ dicerentur Pilæ. Cur Tauri Phoeniceis irritentur, contra Domitium, & quæ sit eius rei ratio. Problematum genera. Aufonius, Virg. & Ouidius declarantur. Thyfani, Crofi, Tapetes. Strotæ. Cap. XI.

Estes porro uetustate dilabentes, ac laceras uocauit Aristophanes in Comœdia, Lacidas, nam & Lacifia græce cissuram nobis indicat. Sunt qui Spira etiam uocent, idest *τῶ σπῆρα*. Vnde Spiropoles, etiam si melius est item indumentum quandoq; Spiron, nam est & militaris ordo Spira. Latini id genus Pilares dicere Vestes possent. Quod Martialis significat, cum Epigrammatum secundo, de Toga sua, quam pertritam, conscissamq; intelligi uolebat, ita scribit.

At me, quæ passa est furiosi cornua Tauri.

Noluerit dici quam Pila prima suam.

Erant siquidem, ut Sex. Pomp. scribit, Pilæ uiriles effigies, atque item muliebres ex Lana, Quæ compitalibus suspendebantur in Compitis, quod esse Deorum inferorum putarent, quos uocat Lares, Quibus tot pilæ, quot capita Liberorum, Seruorum, mulierum circa compita habitabant, ponebantur, ut essent iis pilis, & Simulacris contenti, uiuisq; parcerent. Hisce uero imaginibus nullius omnino pretii Vestes circūponebantur. Proinde pannosos etiā quandoq; Martialis Pilas uocat, Vt Epigrammatum decimo, in Laurum.

Sed qui primus erat lusor, dum floruit atas,

Nunc postquam desit ludere, prima pila est.

Sunt & in ratione ædificiorum Pilæ quoque, ex quarum uidentur genere Anterides, Siue Erifmæ, quæ pcurrunt ab imo, mox gradatim contrahuntur. Antes uero quadraturæ sunt, ex quo

ex quo Antæ uocantur quadratæ Columnæ. Virgilius.

Iam Canit effectus extremos Vinitor Antes.

Cæterum quia de Pilis Sermo est, Astruit Poetæ illius acutus Interpres, ut de eo meum semper fuit iudicium, & bene doctus quoq; etiam si nasutiores multi, subditis equo calcari bus, laxis habenis toto in illum feruntur impetu, & alius genuinum insigunt, Ab hac pilârû similitudine Vestes, quæ in Spectaculo tauris obicerentur irritandis, Pilas item fuisse nuncupatas, quod a Tauris peferentur, tanquam effigies hominum. Vel inquit, Pilæ dicebantur, quod in globum & Lutoriæ pilæ speciem conuolutæ iactabantur, quâquam rudis antequitas, ut Pædianus auctor est, homines e' stramine formaret ad eum usum. Postea inquit, Luxus in tantum auctus est. Ut Vestes etiam purpureæ obicerentur. Quod duodecimo Metamorphoseos significasse Ouidius quoque uidetur, cum ita canit.

Haud secus exarsit, quàm circo Taurus aperto,

Cum sua terribili petit irritamina cornu,

Phœnicias uestes, elusa'q; uulnera sentit.

Sed ut nos ex multiuga lectione cultius aliquid aucupemur, quod ingeniosus Enarrator minus aduerterit, Cuius fiducia haud quaquam in aurem utraq; dormiendum, Sed peruigila te semper excutiendi Poetarum Sensus, quibus ille multum intulit claritatis, cum alioq; Heracleti tenebris obuoluti, plurimis iacerent incogniti, & insciti. Subest semper fere intercutanea eruditionis aliquid, quod non nisi Lynceo conspexeris. ueluti in eo, quod ait, nimio luxu institutum, ut Phœnicæ uestes conicerentur ad Taurorum irritatiōem. Id uero minus ueritate connititur, nam ex natura rerum oborta consuetudo est, Quam & Iurecōsultus Virpius digestis de furtis non ignorasse uidetur, cum ait, Cum eo, qui pannum rubrum ostēdit, fugauit'q; pecus, ut in fures incideret, furti actio est. Quod ut uerum scias, Audi quid doctissimus ille Plut. in oratione, qua connubialia contexuit præcepta, ad hoc ipsum pertinere memoria mandanda censuerit. Qui Elephantis inquit, se admouent, Vestem claram non gestant, nec puniceam, Qui Tauris, quod huiusmodi coloribus illa animalia maxime esserant, Sicuti Tigres in tantum aguntur furem sonitu tympanorum, ut semetipsas dilaniant. Feles olfactu odoramentorum perturbari, & furere traditur. Idem porro Plut. in libro de Alexandri fortuna, liquidius etiamnum Tauros Phœnicæ irritari, efferari'q; scribit, Elephantis uero albis. Verum ut ex nostris item literis doctrina corroboretur, Apud Senecam libro de Ira tertio ita reperio. Quod accidere uidet animalibus mutis, idem in homine deprehendes, friuolis turbamur, & inanibus. Taurum color rubicundus excitat. Ad Vmbra Aspis exurgit. Vrsos, Leones'q; mappa prorit. Omnia, quæ natura fera ac rabida sunt, consternantur ad minima. Porro & Ceruus rubræ pennæ aspectu terreti non ne & Aufonius comprobatur illis uersibus?

An cum fratre uagos dumeta per auia Ceruus

Circundas maculis, & multa indagine pinna?

Id & Seneca significare uidetur libro de Clementia primo. Si feras inquit, linea, & pinna cōclusas contineas iubeas'q; telis incessi, tentabunt fugam per ipsa, quæ fugerant, proculcabis'q; formidinem. Sed & in Georgicis, libro tertio cōmeminit Virg. ubi de Ceruis ait,

Puniceæ ue agitant pauidos formidine pennæ,
Quem tamen locum inscitissime explicari, animaduertes etiam ab iis, qui fimbrias expandunt, & ostentui sua habent omnia, & pectus suū bibliothecam rentur. Sed & Ouidius eadem inscitia labe inuoluitur magis, quam explicatur Metamorphoseos. XV.

Nec formidatis Ceruus includite pennis.

Quod si curiosior aliquis horum euentuum amplius rationem perquirat, Cum Alexandro forte respondebimus, Problematum nonnulla esse prorsum ambiguitatis expertia. Neque enim dubitandum putabit aliquis, cur uolucris plumas tribuerit natura. Quippe, ut iis foueantur uestimentorum loco, datas, liquido patet. Quædam uero ἄντα παντελὸς, ἢ δὲ μόνον γάρματα. hoc est, solutiōis expertia omnino, ac Deo tantum cognobilis, Qui horum constituit essentiam. Dubia enim quæstio est, quāobrem γὰρ ἀλλ' ὅμοιοι μὴ ἀλλ' ἄλλ' ἢ πλάκται, ἢ πτερὰ αὐτῶν, γλῶσσιν, idest titillati alas, aut plantas, aut latera ridet. Siue qua de causa audientes aliquos atterentes marmora, aut secantes, aut fridentes, aut ferrum liman-

tes dentibus eueffigio inhorrescunt. Vel cur magnes attrahat ferrum. Electrum paleas. Leo Gallum metuat. Coturnices Helleborum comedant hominibus letalem. Ex hoc genere sunt, quæ a Medicis ἰδιότης ἀρῶντος λέγονται, hoc est occultæ appellatur proprietates. Quod autem suum uniuscuiusq; occultum est, id parum habet, cuius reddi causa possit. Male enim quidam horum solutiones subitaneas efficiunt, valde inutiles, nec fidem, facientes. Aiunt enim Struthocamelum ferrum non proprietate ulla, sed potius calore concoquere, quod profecto infusum est. Leo namq; cum hoc ipso animali feruidior sit, non tamè ferrum conficit. Sunt & suæ Philosophis occultæ proprietates. Immo uero etiam Grammaticis, Quæ ποιητι uocantur, συνημιόμενα τοῖς γράμμασι, idest ex usu adnotatæ. Tertium uero genus est Problematum, quod medium tenet locum, & ad cognitionem habendam minime ambiguum est, & solutioni subiicitur. Quod ergo de Tauro propositum est, esse inter ἰδιότης ἀρῶντος, manifestum uideri potest, nisi quod Auicenna primo Canonis ita prope modum scribit, Aestimationes inquit, humores permouent. Quippe Sanguinem agitat rubentium rerum intuitus. Quare cum, cui e' naribus profluere Sâguis assueuerit, uetamus rubens quippiam amplius inspicere. Ratione eadem Albertus scribit, ad prælium Elephâtes excitari. Consimile narratur fere de Stymphalidibus miraculum. Quas Hercules sagittis impetiuiffe dicitur, Sed ab eo interemptas, abnuat Camirus Pifander. Aues esse dicuntur ἀσφοδέοι, Quæ tamen Crotalorum abigantur tinnitu. Plurimas haberi in Arabia desertis, tradunt, Leonibus, ac Pardali non mitiores. Aucupatum prodeuntes inuadūt, ac rostris conuulserantes interimūt, perforatis etiamnū æneis, ferreisq; munimentis, Quod si Phloi nam induant uestem crassiore, obluatur ea demum, obfistitq;. Immo perinde, ac uisco fixa inherant rostra, tenenturq;. Earum magnitudo fere, Quæ Græum. Similitudine Ibin exprimitur, Sed robustiora illis rostra, nec adunca. Porro apud Stymphalum Dianæ uisebatur Stymphaliæ templum, Et in tecto Stymphalides Aues ex ligno compositæ, afformatæq;. Arabia putantur uernaculæ, atque inde ad Stymphalum deuolascit. Quod uero in uestibus quandoq; Thyasinos dici legimus (nam & Homerus Aegida nūcupat Thyasnoeslam) Anubrias intellige, quas item Brossos nominant, uel Crossof, Si per omicron scribatur, nam κροσσοι uocantur hydrophora uasa, idest aqualia. Sunt autē Thyasini schismata, idest Scis suræ quedam, unde apud Pausaniam Arethysani, idest Martis Thyasini. Crossofium etiam pro Cratere accipit Sophocles, apud Lycophronem, & ceteros aqualia intelliguntur Vasa, cuiusmodi forte Lagyni sunt, & Xestæ. Dicuntur Crossof a κροσ, & per concisionem κροσ σι γnat id infundo. Tapetes uero inter Vestes utique non sunt, Verum ea nomenclatura certi generis Stragula intelliguntur, uel nominis argumento, proculcationē indicantis idest ἀπὸ τοῦ παλίου. Amphitapetas putat Aelius Dionysius ex utraque parte hirsutæ præsignes. hos item Amphimallus intelligit Pausanias. Iis porro diuersi, quos Heteromallus uocant, idest una modo facie hirtos. Omnino Tapetas dicunt μελλογούς, idest uillosos. Quibus infernendi incumbit functio, recte uidentur dici Strotæ græca ratiōe, Nam apud Persas leguntur βασιλικοί στῶτες, idest Regii Infratores.

¶ Cur Aesculapio Gallum debere se apud Platonem, Socratem dicat. Aduersus Lactantium adnotantur paucula. Caput XII.

Astantius diuinarum institutionum libro tertio, Socratem incescit, Qui in Platonis Phædone familiares rogauit, ut Aesculapio Gallum, quem uouerat, pro se sacraret, Timuit inquit ne apud Rhadamanthum reus uoti fieret ab Aesculapio. Dementissimum hominem putarem, Si morbo affectus interisset. Cum uero hoc sanus fecerit, est ipse insanus, qui eum putet esse sapientem. At ego o' Lactanti non te quidem dementem dixerim, cum & prudenter, & doctè scripseris non parum multa. Sed Socratem, ut temporibus illis, bene cordatum hominem contenderim. Cuius uita ut Christianæ sanctitatis imago quædam laudat a Scientissimis. Te uero Platonis sensum haudquaquam affectū, id argumento est, Quod quæ obuelatis traduntur figuris, nec nisi allegoricis enarrationibus unquam intelligenda, Ipse, ut simpliciter dicta, accepisti, oblitus, ut uidetur, sententiæ illius. Nunquam futurum Platonem,

Platonicum, Qui allegorice Platonem non putet intelligendum. Nisi forte Aristotelico more in Platonis uerba, non in sensum opertum, & profundiora signa intulisti, Quando & Sanctissimo doctore Thoma in paraphrasi de Anima comprobate, refellit Aristoteles Platonem suum hac potissimum ratione. Sed attendendum inquit, nō id improbari, quod Plato senserit, Sed quod uerborum ostendat consuetudo. Hoc fuisse tibi propositum Vir doctissime, ac de Christiana ueritate optime merite, malim egdem credere, quam lapsum tam fæde, tamq̃ pueriliter. Etiam si in eandem recidit sententiam in Apologetico Florēs Septimius. Quid uero illis inuolucris sibi Plato uoluerit iam nunc ex Platoniorum sententia promere adorari. Prisci Aesculapio medico, Phœbi filio Gallum sacrificabant, Diei, Solisq̃ nuntium, idest Diuinæ beneficentiæ morborum omnium curatrici, Quæ diuinæ providentiæ filia nominat̃. Cui diem, idest Vitæ lumen se debere fatebantur. Eiusmodi medicum in superioribus Socrates perquiri iusserat, morborum Animi curatorem. Præterea Priscorum oracula tradunt. Animas remeantes in Cælum Pæana, idest triumphalem Cantilenā Phœbo canere. Reddit ergo Deo uotum, ut alacer Pæana canens cælestem repetat patriam. Scratius uerba in ultima Phædonis parte hæc sunt. O Crito, Aesculapio Gallum debemus, quem reddite, neq̃ negligatis. Pensitent ista libra acriore Studio si omnes non arbitrabunt̃, alienæ famæ conuellendæ gratia, nobis perinde ac de curru garriētibus, hæc euigilata, Sed Veritatis ratione, & nequid diffitear, Platonice doctrinæ propensiore studio, Cui, propter illud Symbolum *θεῶν ὄψ*, tam afficimur, quam qui maxime.

¶ De Gallinaceis excerpta pleraq̃ non incuriose. Cur ante lucem canant, curq̃ Aues dicantur Persicæ. Caput XIII.

Voniam uero in Galli mentionem incidimus, ut non absq̃ scenore hoc sit factum, & auctario, ut melius possumus, legentes dimittamus onustos, nec tamē ab instituto, & iis, quæ paulo ante prodita nobis sunt, abeamus longius, aut extra Oleas, ut aiūt, feramur, & nascitur quispiam in nos regerat illud uetus, Bene proflus, bene, Sed quoniam istud tam bene? Veterum sententia freuens fuisse uidetur, Gallo uim omnia, quæ degluerit, conficiendi adesse, p̃pterea in Vespis Aristophanes, *ἡ λευκόνος μέφαστα καὶ λαιὸν ἔχει.* idest Galli me Ventrem habere dicebat. Id uero enarrantes Grammatici, Galli inquit, Calore uentris feruentissimo cuncta percoquant. Quoniam uero Plinius scribit, Pergami omnibus annis spectaculum Gallorum publice edi solitum, ceu Gladiatorum, Siendum est, id & Athenis facitari coeptum, ut auctor Aelianus est, a Themistocle superatis Persis. Adicit & in Sermone, qui Anacharsis, seu de Gymnastis inscribitur, Lucianus, Coturnicum magno studio, non Gallorum modo certamina ibidem spectari consueuisse. Seueri quoque filios Herodianus scribit, dissidere solitos puerili primum certamine, edendis Coturnicum pugnis, Gallinaceorumq̃ conficiendis. Proditur item memoria, Socratem Iphicrati duci animos adiecisse, cum ei præmonstrasset Gallinaceos coram Callia pennis, ac rostro dimicantes. Quam utilitatem agnouit & Chrysippus in libro de Iustitia, dum Gallorum emulatione inici nobis ad fortitudinem stimulos, & subici calcaria p̃didit. Iucundum uero est, quod obseruatum hac parte non recte habemus. Gallinaceis mox compugnaturis allium in cibis obici solitum, quo acrius deceret. Ex quo facetissime in Veteri Comœdia *ἐμπροσθεν ἑνός*, idest alio pastus, quod Scodron uocant, pro uehementi, ac nimis in pugnam proclui dicitur quandoq̃. Auctor uero idem Plinius est, Gallinaceos excitandis in opera mortalibus, rumpendoq̃ Somno, a natura genitos. Scrutantur autem multi, Cur nam uni fere animalium sic ante Lucem datum, canere. Aliquot eius rei affert pro ingeniorum captu rationes solent. Nam, ut hinc potissimum exordiamur, super ea re lepidissima ex Luciano fabella affertur, quam & tralatam ap̃posui. Fuit quandoq̃ Aletryon Iuuenis, hoc est Gallus nomine, hic Marti usque adeo familiaris est factus, ut cum eo subinde comestaretur, foretq̃ amorum illius cōscius. Sicubi ergo ad Venerem itaret Mars, aderat comes Aletryon. Quia uero suspectum præcipue habebat Solem, ne rem conspicatus, Vulcano renuntiaret, pro foribus excubare adolecentem iubebat, significaturum, ubi comparuisset Sol. Forte ita euenit, ut consopitus excubias proderet

Adolescens, fieret q; speculatio cæca, ac superueniente clam Sole, Mars, Venus q; complexi deprehenderentur, in utranque, quod dicitur, aurem Alectryonis fiducia decubantes. Fatus uero certior Vulcanus Catenis prætenubibus utrunque mox illaqueat, obretit q;, quas ad eum usum diu antea erat commolitus. Sed emissus deniq; e uinculis eiusmodi Mars, in Alectryonem prorsus fit cōmotior, nec prius ira deferbuit, quam in eius nominis auem de formari malefidum custodem, atque ita, ut crista uiferetur celsus, sicuti cum hominem ageret, galeam gestarat. Verum ex antiqui admissi memoria, ut se Deo expurgent, illati q; dāni formulā, fatisciant. Hæc Aues morem perpetuo seruire, diu ante ut præciant, ubi mox oriturum præferent Solem, ne lux obrepat incautis. Sed enim, ut ab iocosis ueniamus ad Seria, Scribit in diuinationibus M. Cicero, Democritum hīc ferme causam adortum explicare, Cur ante lucem concinant Galli. Depulso inquit, & in omne corpus diuiso, ac modificato cibo, Cantus edunt quiete satiati. Qui quidem, ut ait Ennius, silentio notis fauent faucibus, rursum cantu, plausu q; premunt alas. Sunt uero qui Salacissimæ auitiæ naturæ acceptum referri astruant oportere euentum eiusmodi. Nam cantu significari Veneris appetentiam, inde est argumentum euident, quod ante quam usui uenerio sufficiant, cōticecunt. Esse porro in more Auib; nonnullis, ut procliuatē, & lubentiam ad initum quolibet præeant cantu, cum alibi comprobatur Plinius, tum ubi ait, Perdices fœminas concipere superuolantium afflatu, sæpe uoce tantum audita Masculi. Contingere autem Galli naceis, quod fere cæteris usuuenire, compertum est, Vt peracto cibo, refecto per quietem corpore, ac inde maxime uegeto, libidinis titillentur pruritu. Interuulsus autem Somnus, ac identidem repetitus, cantus frequentia causam facile suggesserit. Lepidum porro Aristophanis poetæ commentum est in fabula, cui titulus *ὀρνίθες*, Gallum quandoq; impetasse Persarum gentibus, quo argumento etiam Persica dicatur auis. Atque eo item nomine Cyrbasiam, & Tiaram gessit rectam, quod Regibus tantum licebat, Clitarcho tradente. Adeo uero præpotens, ac formidolosum fuisse illud imperium, Vt nunc quoque Auib; id genus in diluculo præcinentibus, profiliant ad opera omnes, ceu multam ueriti. Est huic Aui, quod equidem relatu dignum censui, amoris intellectus, & quod miremur, in hominem. Auctor quippe Nicander est, Secundum, qui Pincerna regius fuit in Bithynia, A Gallo amatum eximie, cui nomen foret Centaurus. Quanquam alibi etiam ab Anserē puerum amatum prodit Clearchus in Eroticorum primo. Nomen pueri Theophrastus non tacuit, Amphilochem appellatum tradens, ac genere Olenium. In Leucadia Virginem eatenus adamauit Pano, ut ea fundā humanis, commoreretur. In arce porro Heleorum Pallados Galeæ insidet Gallus, ex pugnacis, opinor naturæ argumento, Sed, inquit Pausanias, Minervæ sacram arbitrari, quam *ἐργάτω* uocant, possumus Auem hanc.

¶ An sit in Verbis omnino uis ulla. Cur q; in sacris plerunque barbaris uterentur uocibus. Caput XIII.

Væstio diu agitata ueteribus est, insitne uis aliqua uerbis, certa quadam enuntiatis formula. Equidem Christianæ ueritatis cultor qui possit inficiari, quando Princeps ille rerum, ac Summi Patris filius, Ex uero Deus uerus præfatione Sacerdotis breuissima seuocetur, eliciatur uel a Cælesti sede Cui simile quiddam & Præcorum uana superstitio aut habuit, aut credidit, Quando & Tullium Hostilium Pisonis tradidere monumenta, ex Numæ libris, eodem operatum sacro, Iouem elicere Cælo, quem & inde Elicium uocabant, quod in fastis cecinit Poeta nobilis, conatum, cum parum ex formulā quadam obisset, de cælo ictum, atque cum domo deflagrasse. An non & Olenum Calenum uatem fortunam Romanæ imperii astuta interrogatione depeculari adortum, frequens prodit historia Porro an non scimus, Verbis aliis Impetrantem, Aliis Depulso rem, aliis uero Cōmendantem solitum precationem peragere? Quin & ueteri ritu, nequid Verborum præteriretur, aut præposere enuntiaretur, consueuisse de Scripto præire aliquem. Cur uero, inquit Plinius, primum Anni incipientis diem lætis precationibus inuicem faustum ominamur? Cur publicis lustris etiam nomina uictimas ducentium prospera eligimus? Cur & fascinationibus adoratione

adoratione peculiari occurrimus? In duodecim tabulis non ne excantatas legimus fruges, & mali Carminis incantationes? Non pauci & Serpentes recantari posse, putant, contra hi q; Marforum cantu etiam in nocturna quiete. Sed, utcumq; iudicet de his Vita. Illud utiq; mirari me plurimum, fateor, Cōtexi etiamnum tempestate nostra ab id genus Maleficis ex cantamina quædam uerbis prorsum ignorabilibus, constans q; opinio est, efficacissimum esse modum eum, nec demutare ullo modo esse fas. Quæsitum hoc olim quoque & a doctissimo Porphyrio, quid ita uerentur Sacerdotes plerumque nil significantibus nominibus. Quæstioni, ut quæ aduersus Gentiles scribit Beatus Thomas, nunc omittam, nititur occurrere Iamblichus inter Academicos cognomento diuinus, Astruens nomina eiusmodi nobis prorsum incognita, inscita q; habere tamen apud Deos notiones suas. Nam & quorundam significata nos esse affectuos, diuinitus intellectu eorum insinuat, Esse nihilominus modum in eis significandi ineffabilem. Si uero quæritur, cur inter diuinorum nomina, Cæteris Barbara anteponantur, Illa affertur ratio, Quia sacrarum Gentium, uelut Aegyptiorum, Affyriorum q; totum Dii Sermonem approbauerunt, tanquam sacris maxime congruentem. Propterea inquit, communes dictiones, modos q; loquendi arbitramur cognatæ ad Deos dictioni, orationi q; adhibendos, præsertim quia antiquior, primus q; extitit modus hic loquendi. Et quoniam prima nomina diuinitus acceperunt, dum ea cum propria lingua miscerent, tanquam cum familiari, consentanea q; illis uoce contemperantes, Ita nobis seruanda perpetuo tradiderunt. Adicit porro, non eandem prorsus mentem seruare nomina in aliam tralata linguam, Sed esse singulis gentibus propria quædam, quæ aliis uocibus significari nequeant. Quod si maxime interpretari possint, non tamen eandem permutata seruare potentiam. Habere insuper nomina barbara multam Emphasim, idest insinuationem, demonstrationis q; efficaciam. habere & concisam breuitatem, minimum uero ambiguitatis, & uarietatis, multitudinis q; uerborum. Propter q; omnia hæc Superis conguere maxime. Denique concludens, ritus Adorationis antiquos conseruandos esse ait in tactis, Si quidem eorum demutationem fuisse causam, cur debilitarentur Vota, Quando Graeci natūra rerum nouarum audi, & præcipient, instar q; nauis faburra carentis, nil habentes obfirmatum, ac stabile, non custodissent ab aliis accepta, Sed deluxissent subinde, ac multa demutassent. Barbaros uero, ut sunt moribus graues, ac firmi, in eisdem perdurare sermonibus inconcuscos, proinde q; esse Diis amicos, & gratas offerre orationes, quas nulli unquam ratione quapiam permutare sit fas.

¶ Aethiopum nigredinis, & uibrati Capillizatio. Interibi quid sit, Resolui in terram, & aquam. Item de Pedibus, Vnguibus, Dētibz, Semine Aethiopum. Refellitur Herodoti opinio. Tauri Aethiopici, quid dicuntur Rhinocerotes. Caput XV.

Ethiopum nigriciem omnino exultioni, & superficiali calori, qui nō in Cor de resideat, Sed in extremis supernet, Alexander putat ascribendam.
 a Cui rei argumento illud esse, Populos eos, cum æstuosissima incolant, timidos item esse, ac efforminatos. Scythas uero, qui in gelidissima sunt regione, albos esse, & animosos. Quod ipsum etiam Gallis fere usuuenit, Quibus in Corde, ac Iecore naturalis subsistit calor, ac nidulatur, nec ad exitum se magnopere promit. Indicio est cutis candor. Inde ferme prouenit Euentus quoque is, Vt febricula inferescens Aethiops plurimum commoriatur, quod insito ardore, & consequenti siccitate contingere, exploratissimum est. Fit namque in eis *ὡς περ ἀποσπέρματος*, idest uelut Reelementatio, ut interim ita dicere permitamur. Et huicmodum, quod in eis perexiguum est, absumptum, ac exhaustum, reliqua item ad exitum perducit Elementa. Calidum quippe alimenti fugit inopia. Caliditatis profligatione cooritur frigiditas. Adoritur Siccitas, & crassatur humiditatis eiectione, quo nomine extincta corpora sicca euadūt, & frigida. Ex quo & literarum parens Homerus, cum sciret, duo quidem Elementa diffrugere, *ὡς λεπτομέρη, καὶ κοινότερα*, idest ut tenuium partium, ac leuissima, Duo autem in extinctis corporibus reliqua fieri, non absurde inquit, *καὶ ὅμοις μὲν πάντες ὑδαρὰ γαῖα γίνονται.*

Hoc est uerum quilibet ē uobis aqua, terra q; fiat, siccitatem, & frigiditatem dicens. Au-
 relius uero Macrobius naturalium primo, A' terra inquit, usque ad Aquam Spatium Ne-
 cessitas a Phisicis dicitur, quia uincire, ac solidare creditur, quod est in corporibus lutulen-
 tum. Vnde inquit, Homericus Cenfor, cum Græcis imprecaretur, Vos omnes inquit, in ter-
 ram, & aquam resoluamini, in id dicens, quod est in natura humana turbidum, quo facta
 est homini patria concretio. At Plutarchus in libro de Homeri uita, Xenophanes inquit,
 Colophonius Aquam prodidit, ac terram prima esse rerum principia, id opinor, ex illo Ho-
 merico trahens, Resoluamini in terram, & aquam. Significat enim resolutionem in ele-
 menta, ex quibus constant uniuersa. Homerico utitur testimonio Hippocrates quoque,
 cum ait, συνίσταται γὰρ ἑωάνῃ φύσις ἀπὸ τούτων τῶν ἁρμμένων, καὶ τελευτᾷ κατὰ τὰ ἐ-
 ρμμένα. ἐς τὸ αὐτὸ, ὅθεν περ συνίσταται, ἐκέρχον, ἐνθαύτα καὶ ἀπερχόμενον. ἀλλὰ καὶ ὁμοίως ἔφη,
 ἂν μὲν μὴ πάντες ὕδαρ καὶ γαῖαν γινώσκουσιν.

Meminit in Medicinā ἐπιστολῇ Galenus quoque, docens constare Hominem non ex Ele-
 mentis ipsis, ἀλλ' ἐκ τῶν ἀναλόγων αὐτοῖς. Cæterum ne ab Aethiopibus abeamus longius,
 us, Eadem Caloris uis efficere prorsus uidetur, Vt Aethiopum uibratus sit crinis, Scytharum
 uero, ac omnino in Septentrionalia reclinantium promissus. Nam aërafactus Capil-
 lus reflectitur, atque incuruatur. Sicut & alia. Etenim primo Canonis Auicenna, feruida
 inquit, habitationis loca Capillos nigrore inficiunt ob uehementem Vaporum fumida na-
 ture aduersionem, Ex quibus progigni Capillos constat. Vibrari autem contingit eo pla-
 ne modo, quo & uisulata Coria. Porro & feruoris, siccitatis q; redundancia imbecillior
 fit percoquendi cibi facultas, Abundanti uero facta resolutione, humectationis quoque fa-
 cultate detrita, præmaturum contingere Senium, necesse est. Quippe consensescere anno
 tricesimo Aethiopum Gêtes, liquet, quas & meticulosas scimus ex numerosa Spirituum re-
 solutione. Verum ut ex quinto de Animalium generatione consequimur, & ex Galeno,
 Complexionum secundo, Capillorum crispitudo euenire plurimum ratione duplici uide-
 tur. Altera est, quam exposuimus caloris uis, ac siccitatis. Altera est de meatuum tortuosita-
 te, per quos egrediuntur. Vt enim hi dispositi sunt, ita & Capilli emergentes afficiuntur.
 Contingit hoc quandoq; ex Vaporis item debilitate, ac Cutis duritie. nam erumpens Ca-
 pillus adeo tenuis est, ut se minus ualens tolerare corrugetur, contrahatur q; quod filo con-
 tingit, si ui per arctum transeat. Sed uibratio hæc haud fanē decora est. Verum Caloris ra-
 tio eadem efficere item creditur, Vt Aegyptii, Aethiopes q; blæsis sint pedibus. Nam quem
 admodum ligna, ita etiam Corpora Animantium deprauari a' Calore solent, quod in Ca-
 pillis probauimus. Crispitudo uero ueluti Pilorum blæsit as est. Porro' unum uidetur mi-
 rum. Cum sint, ut uidemus, nigerrimi Aethiopes, & compares habeant ungues, Cur nam
 eorum dentes non candidi modo sunt, Sed quam cæterorum candidiores? At si acrius
 intueamur, nulla prorsus admiratio fit reliqua. Vngues etenim nigricant, quia cutis etiam
 nigra est. Et ex cute ungues proueniunt, hoc est ex nutrimenti superfluo, terrestri, delato ex-
 terius ad Cutem, unde denigrantur quidem, sicuti nutrimentum Carnis, & Vapor nigri-
 cat, ad cutem foras attractus, caliditate Solis adurente. Nectamen inde credendum, super-
 fluitates omnes eiusmodi in hominibus esse nigras. Quod falso' de generali femine ad credi
 disse Herodotus uidetur. Semen enim omnium album est, Spiritus admixtione, ut docuit sciē-
 ter Aristoteles. Nam Genitura spuma est, spuma autem alba est. Quod nec antiquos Homi-
 nes latuisse uidetur. namq; Deam, quæ rei ueneriæ præest, ab ea ipsa facultate Aphroditem
 nominant. Dentes uero ideo candent, quia albescere illa solent, quibus uis Solis humo-
 rem detrahit, dummodo nihil inficiatur. Exhalat enim redundans humor, congregatur ue-
 ro, & condensatur purius humidum. Quo modo Ceram albescere cernimus. Cutem uero
 superinficit Calor ex aduersione humidi ad ipsam attracti, nec euaporantis, atque ab exhal-
 atione alterius impuri. Dentes minime. Sed totus eorum humor in Vaporem a' calore con-
 uertitur, atque exhalatur. Quod fit item in Ossibus defossis. Hæc enim ratione eadem albio-
 ra sunt. Porro, ut locum hunc cludamus quandoq; Sciendum, quia de Aethiopibus men-
 tio est, Aethiopia item dici Lydiæ regionem quandam, a' qua Dianam uolunt Aethiopi-
 am appellari, uel quod, cum apud Aethiops ageret, eam Apollo abduxit. Alii uero παρὰ
 τὸ αὐτὸν defecti putant. Eandem putantes, quæ & Luna, ut Callimachus. Aut quia fit He-
 cate, quam

cate, quam semper facibus esse instructam, creditum est, & Eratosthenes prodit. Illud fuerit uelut Corollarium, Quod in Bœotiiis rebus se uidisse Pausanias monumentis prodidit, Tauros Aethiopicos, ab euentu nuncupatos *ῥινοκέρας*, idest Rhinocerotas, in summa na re singulos cornu habere, Sed & super id alterum, haud sane magnum. In capite uero ne initio quidem ullum omnino comparere. Sunt Qui eodem quoq; nomine in Aethiopia proprii generis Aues intelligant. Narem certe *ῥίνα* dicunt Græci. Rhinô uero pellem nuncupant, & Scutum. Rhineæ sunt nigriores Caricæ. Rhinobolos inueni pro Ventis positos. Rhinen uocant auro fundêdo aptum instrumentû unde *ῥίνα τεχνιότηχονον* legimus qñq.

¶ Allegorice quæpiam de Atlâte, ac filiabus, ex Græco penu præcepta. Maia, seu Mæa, idest *μαία*, quàm uarie usurpetur a' Græcis Auctoribus. Cap. XVI.

Egebamus nuper interpretamenta quædam in Hesiodum, a' Ioanne gram matico non omnino infcite, aut absq; genio concinnata. Ex iis paucula hæc, propter eos, qui poetis acrius inuigilant, & unam inde sibi apposunt pal mam, præcepimus. Atlas inquit, Axis est, hemisphærium utrunq; diuiduû faciens, dispescēs q; quod supra terram, quod q; infra est. Iapetum uero Pa trem Cælestem intelligimus motum. Quippe initis rerû Corpore hoc, &

mundana mole confusanea, partium ordine indiscreto, Aerem contigit motum fortiri ce/ liorem, atque ita Hemisphærium utrunque disparari, & omnino in artus digeri. Atlantis filias celebrant Poetæ Pleiadas, Hyadas q;, & alstra item reliqua, quod post molis uniuersæ digestionem, secretionem q;, cœperint Alstra uisitationem facere. Columnas uero conti nere memoratur Atlas idem,

ἂν γὰρ αὐτὸ καὶ οὐρανὸν ἀμφοῖς ἔχουσιν.

Has non fere esse aliud interpretamur, quàm Polum utrunque, Boreum, Notiû q;. Sunt qui scribant, eidem filias fuisse duodecim, & filium Hyantem, quem in Libya peremerit Ser pens. proinde quinque ex Sororibus fletu, ac mœrore contabuisse, quas mox in alstra transulerit Iupiter, Quæ sint, & dicantur Hyades, Quarum legantur apud Hesiodum nomi na. Phæolæ, Coronis, Cleia, Phæa, Eudora.

Νύμφαι, ἃς ὑδάτος κατέλυσεν φιλῶν ἄνθρώπων.

Proclus uero Diadochus in eundem Hesiodi locum, Septem tradit Atlantis filias Pleia/ das, Celæno, Steropen, Meropen, Elestram, Alcyonen, Mæam, Taygetam. Cæterum non esse has aliud intelligit, quàm *δωδεκάμοις ἀγγελικῆς τῶν ἐπὶ τῆς σφαίρας*, idest Angelicas se/ ptem Sphærarum Vires, & Cælæno quidem Saturniæ Sphæræ. Steropen Iouis, Meropen Martis. Elestram Solaris. Alcyonen Veneris. Mæam, siue Maiam Mercurii. Taygeten Lunæ. Illud operæ leuioris hic plane adiecero, *μαίαν* Græcis nunc Patris, Matris q; Ma trem signare, Qua uoce, ut Patria passim utantur Patauni, pro Amita, Nunc etiam Nutri cem, Ac eam, Quæ medelæ causa Parentibus assistit, Quæ q; Umbilicum præcidit, Quam *οὐμφιλοτόμον* etiam nuncupant. Est & *πρεσβυτέρης πρὸς πρεσβύτην ἱμμητική*, idest ho nestia aduersus Aetate grandio rem allocutio.

¶ Qui dicantur super Chœnice sedere, ex Pythagoræ symbolo. Quid Chœnix, Chœnicides. Plemnæ, Chnoæ, Plema, Torma, Enalata, Hamaxedonia. Decla rantur item Pythagorica quæpiam. Interibi de Sole inuisibili ex Platone, necnon de Patre, ac filio, & mundi Anima. Cheniscus. Aries phryxi. Taurus Europæ.

Caput

XVII.

Ythagoram illum sapienissimum, ob id q; præcipue tanto dignum nomine, quod eo se indignum perpetuo existimari, multa, & præclara reliquisse præ cepta, legimus, Sed symbolice admodum, & operte. Reliqua nûc ad discuf sionem non reuoco. Quæ ad præsens negotium faciunt, adducentur ad partes, præsertim, quæ in aliorum commentariis non rebulliunt. Nec quen quam hoc nomine incessimus, quod inhumanum est, Quando & M. Tulli us primæ adeo inter latinos notæ Serapionis partem uix mille simam affectum se, non eru bescit fateri, & id ad Atticum scribens. A dagium nobile est in eos, qui parum secundum bo

minem uiuunt, plurimumq; obbrutescunt, bonumq; si non in plantas quoque abeant. Super Chœnice sedent. Est uero Chœnix, ut hoc explicetur primum, Latine quam Semodium dixeris. Positum uero id uocabulum apud Herodotum libro sexto. Regibus inquit, Spar-
tæ ad cœnam non euntibus mittuntur binæ Chœnices farinæ, & Vini singulæ Cotylæ, idest Sextarii. præsentibus dupla dantur omnia. Lectum in Athenæi monumentis est, Cor-
inthios eo felicitatis proectos, ut Seruorum myriadas sex, & quadraginta possederint, ex
quo Pythiam arbitrantur Chœnicometras appellasse eos. In Plutarchi Symposiacis, Ho-
mochoenicas positos inuenio pro iis, Qui eidem accumbunt mensæ. Grammatici Modio
Chœnicas octo & quadraginta contineri scribunt. Cuius numeri sexta pars octo habet, cu-
ius dimidium, idest quatuor dicitur Tetrametrum, & Hemiectus, idest Sextæ partis dimi-
dium. Sunt & in Rota Chœnices, quas Plemnas item uocant, idest Modiolos, Syringas
quoque, idest foramina, quibus Axis inferuntur summa. Inuenio Chœnoas etiam dici, uelut
monstrat Sophocles. Dicuntur uero Plemnæ, idest *πληναι*, quoniam ab Axe imple-
antur. Plemas uero undas accipiunt in Oceano præcipue, unde fit Plemyra, idest inunda-
tio. Nam apud Athenæum est Plemochœ figlini species. Nec illud reticetur, quoniam ex
cursus hoc genus studiosis arisuros, spondet Animus, Plemnæ rotæ uocari quoque Tor-
mam. Suam habent & Cretenses Tormam. Cui qui præficitur, Tormarches nuncupatur.
Pausanias erudite uerbum inde cōcinnauit *ἐκτορμέν*, quo significatur excursus præter id,
quod deceat. Postremo, qui rotam prohibent exire Clauiculi, uocantur Enalata, idest *ἐνύ-
λαττα*, quæ item Hamaxedonia recte uocitaris. Sed ut ad institutum reuertamur, Quid
multi in huius enarratione Symboli in medium contulerint, ne Asymboli plane uenirent,
recensere non uacat modo. Publica materia est, in rem præsentem ire, omnibus licet. Equi-
dem, si extra quàm Plutarchus, tantus in literis literatis uir dispicere potuerit, Aut alius qui
uis, excogitare quippiam nefas omnino censeretur nec debet, nec potest, profundius aliquid, &
a prioribus, etiam si illorum nominibus semper assurgimus, necdum perspectum, in eo tam
inuoluto, tamq; modo gryphi contexto symbolo latere contenderim. Id demum innote-
fecit, Si Sensum alterum produxerimus, Quem Viri de literis benemeriti ingenium soler-
tissimum, & Platonici initium sacris non improbauit. Præcipit ergo Auctor clarissimus
primo, ne super Semodium sedeamus, eo nimirum nomine non utique cibaria, nec quid e-
iusmodi concipiens. Sed rationalem Animæ partem signans mystice. Ea enim potentia,
tanquam Chœnice nunquam fallente, omnia metimur, iudicamus, examinamus, mittimus
in Digtos. Propterea ne ignauo, ac torpenti otio, & resina, ut ille ait, pigriore, cauendum
insinuauit, tacitis uelut ambagibus, præsignis Philosophus, ratiois actum remittentes amit-
tamus etiam, Sicuti Musonius dicebat. Quin dialectica exercitatione, ac regula dirigamus
assidue, & excitemus. Præterea, inquit Pythagoras idem, Ne aduersus Solem emingamus,
aut inter sacrificandum ungues refecemus. Innuens occultius postquam per moralem phi-
losophiam præfluentium Voluptatum illecebras refecuerimus, ac uelut eminxerimus, &
Vnguim præsemina, tanquam acutas iræ prominentias, & Animorum aculeos excu-
serimus, mente sedata prorsum, ac depurata diuinæ demum rei intendere. Ut sic demum
Contemplationi nos ipsos addicamus, mancipemusq;. Cuius pater, ac Dux merito dici-
tur Sol. Siquidem ante hunc, quem uidemus, Solem, Plato alterum in Mundo cogitat in-
uisibili, Imaginem Dei patris primam, uerumq; filium. Hoc ne quis forte male feriat
risu, & quidem Megarico per inscitiam excipiendum putet, Ceu in hoc Philosopho pro-
babilia hæc non sint, De Patre, ac Filio recondite, ac diuinitus in epistola ad Hermiam Pla-
to sic propemodum scribit. Vtendum est nobis pacto, & lege certa, testando Deum re-
rum omnium ducem præsentium, & futurorum, ac Ducis, & Causæ patrem Dominum.
Qua in parte doctissimorum sententia est, Per omnium Ducem, Mundi Animam intel-
ligi, quæ, quia sit motus principium, per triplicem temporum gradum omnia explicet.
Vbi uero Patrem dicit, & Dominum, Summum Deum, ipsumq; Bonum significari. Me-
diam uero inter hæc diuinam Mentem inferi, quoniam ita repetat, Ducis, & subnectat etiā
Causæ. Nam apud Platonem sæpe Regis nomine ipsum indicatur Bonum. Causæ uero ap-
pellatione Mens. Ducis deniq; Anima. Et quoniam Causa Mentem signet, Ideo asstrunt
Platonici, Intellectum ipsius Boni filium Mundi Architectum proximum extitisse. proinde
in Epinomide

in Epinomide Plato, diuinissimum Verbum mundum uisibilem exornauit. Sed & Platonius Philon in libro de Causis, Conandum inquit, est imprimis ad ipsum Ens, id est, de quo dicitur, Ego sum, qui sum, ascendere, Aut saltem ad ipsius imaginem, sacratissimam q̄ rationem, Verbum q̄ primogenitum. Porro per eiusmodi rationem atque uerbum fieri omnia secundum Heraclitum, & Platonem, Amelius item Platonicus asserit. Quanquam Alogii hæretici Verbum negant esse Deum, spreto Ioannis apostoli euangelio, & Apocalypsi. In iis uero monitos omnes uelim, Platoniorum nonnullos Dei Patris filium Deum per substantiam a Patre, quod Ariani faciunt, discernere. Sed enim Iamblichus Aegyptiorum aduocat mysteria, in quibus Patris, & Filii ratio constituitur diuersa, Sed eadem conceditur Substantia. Extat & Mercurii mysterium nobile, Primus Deus, & unus primi pater est Dei, quem gignit in solitaria sui permanēs ipse unitate. Est autem exemplar filii, Qui nominatur Suimet filius, & Suipater, atq; Vnipater. Deus uere bonus. Ille enim fons est Idearum. A quo utique uno per se sufficiens Deus se ipsum explicauit in lucem, propterea per se sufficiens nominatur, Sui q̄ Pater. Est enim principium, Deus Deorum, Vnus ex uno, suaper essentiam omnem, principium q̄ essentia. Quia uero de Choenice disertatum diu est, Hic postremo bonarum literarum Candidatos uelim commonitos, ne falli quis paulo inficiori possit, Cheniscum ad Choenicem pertinere nihil. Sic enim grece & scribitur, & enūtiatur, *χηνισκος*. Dicitur uero ea nomenclatura nauigium, Anseris imaginem præferens in fummo, quem uocant Græci *χηνις*. Quæ ratione Illud item Phryxi *χρυον*, idest Arietem interpretantur Eruditi, Sicuti Europen qui rapuit Taurus, apud Lycophronem non aliud fuerit, quam *ταυρόμορφον πτόμα*, idest Tauri forma præsignis nauicula. Quin in Libya fuisse nauigia legimus, quæ dicerentur Cnii, ac Tragi.

¶ Quo sensu accipiendum illud Pythagoricum. Stragula obuoluta seruari debere. De Plotino obiter. Item q̄ imaginem Dei annulo non incalpendam. Cap. XVIII.

Ed nos ad Pythagoram reuocemus gradum a tantarum rerum incomparabili excellentia, quarum contemplatione caligat mens, rapitur q̄ transuersa, ueluti altioribusmersa tenebris. Est ergo Pythagoræ Symbolum aliud, Stragula conuoluta habeto. In hoc uero, ut in reliquis occultissimum lateat, ac enigmaticum sensum, nemo est, qui nesciat, Sed quo is pacto e latebris, & Heracliti antro sit euocandus, non fere est, qui in literas promat.

Ego uero scientissimum Philosophum Stragulorum nomine inferiores Animæ uires intellexisse, contenderim. Quoniam rationi in Capite ueluti in arce constitutæ subiiciantur Straguli quadam imagine, quod obuolutum seruari debere præcipitur, quoniam irascibilis, ac concupiscibilis potentia comprimens ita est, ac retundenda penitus, ne dissecta, proficiens q̄ aduersus rationis, tanquam Principis, imperium confurgat. Vel Sententia non ita longius abeunte, Stragulorum nomine Corporeos Sensus accipe, qui obuoluendi sunt, idest conuertendi, ut Plotinus inquit, ad Vtens hoc est, ad ratione pollentem Animam, quæ plerunque raptâ transuersim ita affici debet, perinde ac corpore non utatur, dum confurget alius, inferius q̄ Cælo caput, ac alias tumultuantes Sensus conticescere cogit. Quin & anima ad hunc affectum modum, dolet, distineri se corporeis uinculis tandiu, quod fecisse Plotinum Porphyrius scribit, adeo ut Imaginem sui nullam, aut Statuam effingi, uel duci ære, aut ratione alia pateretur. Ad quod ipsum Symboli partem alteram spectare, prudentibus probari facile potest. Ita enim habet. Stramentis surgens collige ipsa, figuram q̄ confunde. Porro quid aliud per morum disciplinam meditatur, quam ut Animam a Corporis sequestremus affectu? Quid per speculandi compotem scientiam aliud perquirimus, quam ut a Sensibus abducamur longius. Propterea totum hoc philosophandi genus esse mortis meditationem, grauissime prorsum dixit Plato, & est ab Aurelio Augustino adnotatum, & M. Tullius non est oblitus. Hoc ipsum denique Zoroastrem Veteris Theologiæ auctorem eminentissimum significasse arbitror, cum esse alatam Animam comminaretur, ac confractis alis labi in corpus præcipientem, rursus q̄ lætius plumantem, ac de tuo factam uolucrum superna repetere. Quid si non aliud innuat Symbolum id quoque

ex fontibus eisdem, Dei figuram ne inscalpas annulo? Quod ipse sic ferme interpretet. Quoniam & sine cortice nare didicimus, nō esse Animam, quā imago Dei est, ex Platonis doctrina, merlandam in corpus, quo planē, uti annulo Gemma, animā uis contineri uideatur, nec mancipandum Sensibus. Illud uero ex historia nos minime fallit, quandoq; Capita lem admisisse fraudem, qui Principis imaginem numo, uel Annulo inscalptam latrinæ, aut lupanari, uel etiam obloconis, ut enotatum a Seneca est, intulisset. Ad quod si Pythagoricū id respectare, contenderis, nimirum in prætenuem, labantemq; reclinabis parietem. Et per sonam tibi induces, faciem minime.

¶ Delphorum Ciuitatem dici Pitho. Pythium quā multis habeatur locis. Pytheum quid, & qui Pythii. De Pythico nomo plura. Item de Pythone, quem uocant Delphinem, Delphicum oraculum fuisse prius Terræ, ac Neptuni. Hexametrum qui cecinerit primus. Item pluscula ad Oraculum Delphicum pertinentia. Apollinis cognomina aliquot. Cur homo dicatur Phos. Phodes quid. Cognitionis esse innatam nobis cupiditatem.

Caput

XVIII.

Ytho, Vt pristina item respectemus interpellata præsepia, Ciuitas erat in Phocide, Cuius incolæ dicerentur Delphi, unde est, *πυθὶ ἐν Φωκίδι*. Fuit & in Creta Pythium, in Gortynæ meditullio, Cuius incolæ dicti Pythies, ubi & Apollinis uisebatur templum. Erat & suum Macedonibus Pythium, ubi & Pythia fiebant. Porro Pythium prope Astacenum sinum, unde Pythiani dicti, & Pythiana pocula. Pytheum uero dicebatur Oraculi locus. Nam Sparte Pythios inuenio nuncupatos, qui Delphos ad consultanda oracula mittebantur. Qui item publice cum regibus pascabantur. Non negligendum uero illud, fuisse item Pythicum nomon auleticum, Cuius partes quinque ex ratione expugnati ab Apolline Draconis Pera, Cataceleusinus, Iambicum, Spondeum, Catachoreusis. Pera quidem, idest *πεῖρα*. Dei consilium habet, effectus dignus congruens uel certamini locus. In Cataceleusino Draconem prouocat. In Iambico pugnat, in quo & instantur tubæ, quæ Salspica uocant Crumata. dicitur & Odontisinus, idest Dentium Arietatio, & fremitus. Quod Draco faciebat, cum Sagittis impeteretur. Spondeum uero uictoriam significat. In Catachoreusi Epinicia, idest celebritas ex comparata uictoria ab Apolline continetur. Sunt qui aliter distinguant, & Anacrusin uolunt esse Certaminis præludium. Amperam uero primum certandi periculum. Cataceleusinum certamen ipsum. Iambum autem, & Dactylum Pæana, qui eius modi efficiatur Rhythmis uictoriæ gratia. E' quibus alter hymnorum sit proprius, Iambus autem obloquiorum. Syringes uero belluæ deficientis langorem imitantur, efficiuntq;. Inuenimus, qui scribant, uolentem fuisse hominem Pythonem, Draconis cognomento, qui dum sagittis debellaretur, inter adhortandum proclamasse Apollinem ferunt uel Lato nam, ut Macrobio placet, *ἰὲ πικρῶν*, idest immitte feriendo, unde inoleuerit mos, ut conferturi aciem sic Pæanis celebrationem clamitent. Sed & Apollo Atheniēsis opem Dei aduersus Amazonas implorantibus, Verbis iisdem inuocari semet auxiliatorem, hortariq; præcepit. Illud non omiserim, Delphinem nuncupari ab Apollonio libro argonauticon secundo, Draconem ab Apolline consecutum. Cuius etiam Vericulos apposuit.

ὅς ποτὲ περὶ αἶν' ὑπὸ λειράδι περινοσσοῖ

Δελφίνην πύξιν πελῶριον ἐξενέριξεν.

Id ipsum uero Interpres item comprobauit, additq;, a quibusdam masculino genere pronuntiarī, ab aliis fœminino, quod inquit, melius est. Quod autem Delphines uocaretur, Qui delphicum custodiebat oraculum, Leandrus dixit, & Callimachus. In hac uero Delphici oraculi mentione adnotandum uehementer, Proditum Veteribus, Oraculum id fuisse *γῆς*, idest Terræ. Ac Daphnida promantin, idest prædiuinatricem, Quæ Nympharū una fuerit prope Grecos olim circumlata sunt Carmina, Quibus fuit titulus Eumolpia, Musæi credebatur opus. In eo traditum, auctor Pausanias est, Neptuno, ac Terræ oraculum fuisse commune. Ac Terram quidem per se responsa dedisse, Neptuno ad id subseruisse Pyrcona, idest *πύρκωνα*. Sic enim habet Carmen,

ἀν' ὕδατος

Αὐτίκα δὲ χροῖνις σπῶν δὴ πινυτὸν φάτε μῦθον,
 Σαὶ ἔπε πύργων ἀμφίπολος κλυτοῦ ἐννοσσοῦ.

Insequentibus porro annis Themidi Oraculum esse datum, ferunt. A' qua mox dono accepit Apollo, Calauria Neptuno uicissim tradita. Quin & constans tenet fama, Proman/ tin fuisse principem Apollini Phemonoen, Quæ Hexametrum quoq; cecinerit prima. Ceterum Boeo, idest βοῖα indigena mulier, Hymnum quæ apud Delphos concinnauit, Ab Hyperboreis esse constitutum cecinit oraculum, Ex quibus ὠλῆνα, idest Olena uaticinatu esse primum, ac primum quoq; Hexametrum cecinisse. Carmen ita habet,

ἐνθάτοι θύμησιν χρυσήριον ἐκπέλεισεν
 φαίδης ὑπερβορέων παγκρατὲς, καὶ δῖος ἄρμυρς,
 ὦλῆν, ὅς ἐγένετο πρώτος φάειο προφάτης,
 πρώτος δ' ἄρχαίων ἐπὶ νὰ πικτύνει ἀοιδός.

Et mox hymni fine,

Parnasum, a quo nuncupatur mons, fuisse Cleodora filium tradunt Nymphæ. A' quo ite παρνασία νάπη, idest Parnasius appellationem trahit Salsus. Volantium præterea Anium adiuinationem eius quoq; ferunt inuentum. Corycium antrum a nymphæ Corycia dictu uolunt. a' Cuius filio Lycoro Ciuitati factum Lycoriæ nomen fit. Ex Lycoro Hyamus na/ scitur, Cuius filia Celæno Delphum ex Apolline concepit, A' quo nuncupati Delphi. Sunt qui indigenam memorent Virum Castalium, Cuius fuerit filia nomine Thyia, Quæ Dionysio consecrata primum, Deo celebravit Orgia, & Bacchico afflatis numine nuncupationem fecit, ut ab ea uocentur Thyiades. Castaliam aquam poti quoque dulcem, a' Castalio dictam tradunt, Aut a muliere indigena, Quam Acheloi filiam intelligi uoluit Panyasis. Ita enim de Hercule scribit,

ἄρνησον νιφόνεττι θεῶς διὰ ποτὶ παρῆγες,
 ἵκετο κατὰ λῆιν ἀχελαιῖδος ἀμβροτον ὕδαρ.

Sciendum porro ex Græcorum Doctrina (Sunt enim & nobis cæca quodammodo testimonia, non Iureconsultis solum, Quæ absentia ingeniorum monumentis sententiam posteris suam dicere non desinunt) Videri Apollinem non plus uatem, quàm Philosophum, quando & huic rei argumentum facile suggerant Dei cognomēta. Dici siquidem ab iis, qui nunc primum mularum initientur sacris, Pythium a discendi usu, atque interrogandi, quod πῦθ ἵκεσθαι uocant. Delium uero, & Phanæum, ubi Veritatis quippiam interlucere incipit. Ifmenium autem ubi comparata scientia est cum loquendi facultate. Horum denique cum scientiæ facultas in actum promittitur in simul disertando, philosophando q;. Apollinem porro eundem ὁσελεγκτόνα βον Græci autumant, quod Oraculorū monstrant pleraq; eiusdem quippe est, soluere ambiguitates, ac facere, quam rem eo rettulimus gratius, Vt eum nō ear- tenus imperium censeas, quàm uidetur nostrorum nonnullis, Qui ita pronūtiati, Soluat Apollo. A celsum Apollinem apud Heleos eundem Pausanias putat, quem Alexicaon dicant Athenienses. Nec mirum ita ex sciendi, uel discendi potestate cognominari Apollinē. Quippe Plutarchus ille doctissimus Vitam homini putat εἰς γινώσκειν ὑπὸ θεοῦ δοθῆναι ad cognitionem a Deo esse contributam, Quoniam cognitio non gloriam solum parit, Sed Virtutes in actum producit. Nam si latitasset Themistocles, Xerxem non reppulisset Græcia. Sed & hominem ipsum Græcos Veteres non aliunde magis φῶτα nuncupasse, a lumine, quod uocant φῶς, quàm ob insitum, ac præualidum cognitiois amorem, quo inder- scimus, ut cognoscamus, cognoscamur q;. Etiam si non me fallit, Grammaticos scribere, dici φῶτα de loquendi usu, q; sit homini proprius παρὰ τὸ φῶς, τὸ λῆπει. eius sententiæ Theo- logus etiā stipulari uidet. Phodes uero. i. φῶδης macula dicunt rubentes in cunibus ex ignis ppingitate nimia inducti. Ceteræ & Animā ipsam ex Philosophis nonnulli esse substan- tiale lumē statuere. præcipuo argumēto id pietati, qd ex oibus inscitia maxime auersatur, ac cōpauescit Aius obscuræ q;, & tenebris obuoluta refugit summa ui, ac pturbat inde. Sic aut amabile putat lumē, ut nil ex iis, quæ nobis incūditatē natura pciliat, & gřam, magnopce tra illud expetat. Qui uero inscitū, ignorabilem q; se facit, tenebrarum alumnus, & Vitam ipsam κενεταφῶν, idest citra cadauer sepulchrum faciens, quod sit editus in lucem, græ- ne, ac molestum arbitrarī uidetur, atq; inde se remis, uelut q; abdicare. Quæ cum ita sint qd plurimum cognitionem parit, aut quid demum cognobiles nos ipsos facit ualidius, Latius q;

quàm ipsa Scientia? hac siquidem principe se unusquisque potest Tollere humo. *Victor* q
Virum uolitare per ora. Etiam si plerisque græcanicum illud arideat saepe, *λάδι βρώσας*,
ad quod alludens Oratius,
Nec uixit male, qui natus, moriens q se felicit.
Illud ex abundanti demum adiecerimus, quoniam multa de Apolline præstruximus, Dicit
hunc ueteribus Latonæ filium, quam intelligi noctem uolebant, ex qua tanquam matre gi-
gni Sol uidetur, quod significat Sophocles, & interpretatur Eustathi^o. Dicitur uero Nox La-
tona de obliuionis ratione, quæ consopitis obuenire consueuit. Additur Iupiter pater, quo-
niam fati pars quadam Apollo est, ac uelut *μεικρός ἑδης* id est particularis Iupiter, uel quia
in Aeris, & Cæli feratur ambitu, Quorum utrumq Iouem dicimus. Adiciamus illud quoq
Vlion dicit Apollinem apud Milesios, & Delios, sicuti cōmeminit Geographus, quod Hy-
giasticum indicat, id est medendi potentem, quippe *ὄψλαν* signat recte ualere, sicut Diana
nuncupatur Artemis, quod *ἀρτεμίδας*, id est incolumis præstat. Apollinem denigrante
uocant eadem *μουσῳτήνην*, qua & Dionysium *μελπομένην*, ut auctor Pausanias est.

(C De Cambyfis uestania, & morbo sacro. Qui dicerentur Caberi Dii, & Pattaici. Ana-
thes pueri. Cabareni, Cabus, Cabæsi. Item de Vulcano delibata paucula. Aphtha quid. VI
piani Codex perpenditur. Caput XX.

Ambysem Perfarum Regem ab ipsis natalib⁹ graui admodū laborasse mor-
bo ferunt, eum quidam Sacrum nominant. pinde q multa sæpe fecisse, quæ
uel infimæ Fortunæ uirum dedecere, nedum tantum Principem, nam cu-
ius Corpus adeo infestaretur, Eius ne mens quidem magnopere constabat.
Hinc enim pleraq per uestaniam facta memorantur. De Prexaspe quandoq
scitari perexit, Cuiusmodi me Virum inquit, arbitrantur Persæ, aut qui nam de me Sermo-
nes ab eis insituntur? Tunc is omnia inquit illis arident plurimum, te mirantur, tibi ap-
plaudunt. Sed unum nequeunt non improbare, quod Vino largius, quàm pro dignitate in-
dulgeas. Ergo inquit Cambyfes ira præferuidus, mentiti sunt prius, cum in Senatu rogan-
te me, ecquid uideret Cyro patri adæquandus, respondere, Cyro uideri me aliquanto præ-
stantiorem, Cui adesset illius omnia, prætereq Imperio adiciissem Aegyptum, & Mare.
Quo tempore a Croco illam quoque dici sententiam, sum memor. Mihi qdem o Rex hoc
uno saltem Cyro patre inferior uideris, quod necdum tibi eiusmodi sit filius, Qualem te is
& genuit, & educauit. Cæterum dispice o Prexaspes, ipse ne, an uerius desipiant Persæ.
Etenim Si filii tui in uestibulo residentis media cordis, nil frustrato istū, sagitta confixero,
euidens fiet argumentum, Vana esse, quæ garriant Persæ. Sin aberraro, delirare me puta-
to, ac nil ementiri Persas, protinus q arcu arrepto, ac sagitta in destinatum excussa locum,
profiliens gaudio dissecari puerum iussit, ac se artifice dextra egregie collimanum ostendēs,
an non inquit, fides inde tibi sit, haudquāquam me desipere? Cæterum & illa furentis pla-
ne hominis indicia item uel manifesta, quod templa, leges q ludibrio habeat. Nam cum
Aegypto foret potius, Vulcani templum ingressus multo derisu eius Simulacrum est infe-
ctatus. Erat autem simillimum iis diis, quos Pattaicos uocabant Phœnices, uel ut aliqui scri-
bunt, Patacos in triremium proris circūferri solitos, Pygmæorum quadam imagine. Erat
& in Aegypto Caberorū templum, quod citra fraudem, Sacerdote excepto, ingredi nemo
poterat. id etiam irrupit Cambyfes, ac per multam iocorum licentiā Simulacra ibidem ere-
cta cauillans omnia exussit. Confructa uero, confabricata q & hæc ipsa erant eodem fere
mensu, quo & Vulcani Statua. Porro disclusis item Conditoriis, mortuorū inspicere cada-
uera, maxime duxit uoluptati. Verum de Cambyse satis, super q. Quod de Caberis facta
mentio est, Sciendum, esse qui *καβήρους* Dæmonas interpretentur, quamuis sint & Ca-
berii populi inferioris Asiæ, quorum sit Ciuitas Caberia, ut inquit Stephanus. Erant & in
Bœotia Caberii, ut Pausanias libro nono. Cabarni Cereris sunt apud Patios Sacerdotes.
Cabus uero, id est *καβος* frumentaria est mensura. Vnde Cabæsos dicimus, Qui expleri
nequeunt. Pherecydes scribit, ex Cabera Protei filia, & Vulcano tres Caberos, totidem q
nymphas Caberidas esse ortas, & utrisq templa esse dicata. In Lemno uero, ac Imbro Ca-
beros

beros præsertim honori habitos. Erant & Teletæ Caberorum in Samothracia, Eorum nomina etiam Mnæscas apposit. Sūt uero quatuor numero, Axieros, Axioceſſa, Axioceſſos. Sed per hos intelligi putant, Cererem, Proſerpinam, Plutonem. Adiciunt & Caſmilum, quæ ſit Mercurius, quod ſcribit Dionyſodorus. Dici uero Caberos putant alii a Caberis, qui ſunt in Phrygia montes, quoniam inde ſunt tralati. Sunt qui duos tantum Caberos initio fuiſſe tradant, maiorem quidem natu Iouem, Et Dionyſium iuniorem. Memorabile uero eſt, quod de Caberorum narratur Teletis, Iis ſiquis fuiſſet initiatus, quantalibet mare occupafſet hyems, euadebat, quod de Vlyſſe proditum memoriæ eſt. Hac item ratione diſſidentibus ad Troiam Græcis, Agamemnonem facile Seditionem conſopiſſe, cum in uentris ambitu Porphyrida haberet, id eſt purpuream Taniam, quam eo loci iis imbutos ſacris habere, moris erat. Apud Amphiſſam Locrorum Ciuitatem Telete fiebat *αἰκκων πῶς*. Eos aliqui Dioſcuros intelligunt. Alii Curetas. Sunt qui etiam *υπερβόρος*, Vti auctor Pauſanias eſt. Quod uero de Pattaicis item Diis commemorimus, Sciendum eſt, Horum ſcribere, dici Pattaicum, ſiue Pattacum quaſi apatacum, extrita de principio litera, quæ adimi in pluriſq; aut adici quandoq; ſolet. Sicuti a Memphiticis dicitur Vulcanus Phthas, Sed in græcorum doctrina etiam Aphthas. Sunt & ſuæ Medicis Aphthæ. uerum ea intelliguntur oris ulcera, quibus præcipue inſeſtuntur Infantes. Vnde Aphthiphum corriuari placet Eruditis, quem eiſmodi uexet affectio. Atq; ita reponendum in Gellianis codicibus libro quarto, et Apud Vlpianū, digeſtis de Aedilitio edicto, ut ſic deniq; redeat in artus luxata lectio. Quæſitum eſt, inquit Iure conſultus, An balbus, & blæſus, & Aphthiphus, iſq; qui tardius loquitur, & Varus, & Varicus ſanus ſit. Et opinor ſanos eſſe. hæc uero Vlpianus. At ſi ſunt Oris ulcera Aphthæ, quæſo qua nam ratione Vicerofus fuerit ſanus? Sed audi Aeginetæ Pauli ſententiam Medicinæ primo, Adnaſcitur inquit, Infanti Vlcus, quod dicitur Aphtha, tribus generibus, Vnum ſubalbidum eſt, Aliud ſubrubens, Tertium uero nigrum, ut Eſchara, Peſſimum hoc, καὶ βαρυντικόν, id eſt maxime mortiferum. Porro uidetur inibi Iure conſultus locutionis, & linguæ prauitatem attingere. Quo ſit, ut, ſi diuinae permittitur, malum Athyrophonum, uel Athyrotum ſubſtituere. Quibus ſeſtinata nimis in loquēdo celeritas ſignificetur. Incommoda forſan & hæc, ſed minus.

¶ Qui nam fuerit Hyperbolus Athenis. De Saxo, quod Hyperbolum uocant. Hypobolus ager qui, Et Aſtiſtos. Caput XXI.

Hyperbolum Chremidis filium, Charonis fratrem, prauitate, ac uerſutia in ſalendo præſignem fuiſſe ſerunt. Lucernas quandoq; factitauit uenditq;. Sed nec ſinceriter, nec citra fraudem, plumbum immiſcebat æri, quo ponderoſiores factæ maius demererentur pretium, alioqui & peruerſiſſimis aſt moribus. Hic tamen poſt Cleonis potentiam ductare populum Athenis adortus eſt. Primus, ut aiunt, ex infima nota gradum illum adeptus. Cum Nobiliores uereri populus cœpiſſet, ne Democratiam ſoluerent, demum & ipſe teſtulis eſt labefaſtatus, ut commemini libro octauo Thucydides, non timore aliquo potentia, uel dignitatis, Verum ob prauitatem, & Ciuitatis dedecus. In Samum proſeſtus inimicorum inſidiis interit. Ac deſunctus eius Culeo inſutus in mare eſt præcipitatus, quod ſcribit Theopompus. Hyperboli meminit Antiphō ad Nicodem. Andocides de eodem ſic ſerē prodit. De Hyperbolo quidem dicere erubeſco, Cuius pater, inſcripto uultu, etiamnum in Argyrocopeo, ita uocant, ubi cunduntur numi publice ſeruiuit. Matrem uero uenditaſſe panem ſerunt. Inceſſitur porro Hyperbolus, ut litigioſus imperitus, *ὀλιγαῖς*, id eſt Qui ſerō diſcere exorſus ſit. Præterea, quod ſcitu equidem arbitror dignum, Hyperbolos dicebant lapides, quibus ad Ceruicem religatis, conſcelerati in profundum demergebantur, Ariſtophanes, *ἄρα μετὰ τὸν ἐπὶ βαράθρον ἐμβαλὼν, ἐκ τῶ λάρνις ἐκ κρημάτων ὑπὲρβαλον*, id eſt tollens ſublimem in barathrū deturbabo, appenſo ex ceruice Hyperbolo. Hyperbolum uero, quod nec ſcitu indignum eſt, agrum dicebant Creditoribus obnoxium, lapidis indicio, uel Columnæ proinde de eo ſic pronuntiabant *ἐστὶν αἰμα τὸ χωρίον*, id eſt ſignatus eſt Ager. Nam huic diuerſum Aſtidum uocabant, id eſt *ἄστικον*.

¶ De Hyperboreis, Arimaspiis, Abari. Arimphæis, necnon de medicamento, quod dicitur Rha ponticum. Caput XXII.

Yperboreosq; ungueta, & pollucibiles dapes, ut in locis illis, post quas euidenter consequatur exitum, in prouerbum uenire posse, animaduerto ex historia.

H Quippe ponē montes Rhiphæos, ultra quaglonē gens felix, si credimus, quos Hyperboreos appellauere, annofo, ut Plinius inquit, degit æuo, hoc est annis mille, ut alii produnt, & rettulit Strabo. Ibi creduntur esse Cardines mundi, extremiq; Syderum ambitus. Viritim, gregatimq; discordia ignota, & Aegritudo omnis. Mors non nisi satietate uitæ, Epulatis, delibutisq; Senibus luxu, ex quadâ rupe salientibus. Hoc illis sepultura: genus beatissimū. Antimachus eosdem cum Arimaspiis Hyperboreos facit. Quos esse uiros Scytharum unoculos, Herodotus scribit, ita nūcupatos, quia illarū Gentium uocabulo Arima unū signat, Spu uero Oculum. Sed quod mixtū fit, uidetur Auctor idē alibi fabulosum arbitrari. Qui tamen uersus quosdam Arimaspeos nominat, ab Aristeo cōditos Procōnesio, Sicuti Strabo item scribit. Qui etiam putat, ex Scythica forte historia Iulios Cyclopas ab Homero tralatos. Damastes uero in libro de Gentibus, ultra Scythas, inquit, Ise donas incolere, Super hos Arimaspos, ulterius esse Rhipæos montes, ex quibus flet Boreas. Vbi sint etiam perennes niues. Post hosce montes Hyperboreos pertingere ad mare. Hyperboreos tradit Diodorus, Græcis quidem omnibus, Sed Atheniensibus præcipue, atque Deliis societate, ac beneuolentia fuisse iunctos. Præsto' est & in historia hac miraculum aliud. Nam Abarin hyperboreum ferunt, Sagittam per orbem terræ circumtulisse, nihil omnino nescientem. Hunc Abarin Seuthæ filium, non ignarum literarum, oracula scripsisse, traditur, Quæ Scythica nuncupentur. Et Nuptias Hebri fluminis, A pollinis aduentum ad Hyperboreos, ratione metrica. Abs quo Sagittam acceperit, quam diximus. Huius & Gregorius Theologus commemorat in Epitaphio ad magnum Basileum. Narratur & in regionibus illis Arimphæi haud Hyperboreis dissimiles, quibus, ut Hyperboreis, sedes sint nemora. Alimenta bacca. Capillus iuxta foeminis, uirisq; probro datur, ritas clemens. quo non mine etiam sacros haberi, inuiolatosq; esse etiam feris accolarum populis, necipios modo, Sed illos etiam, qui ad eos perferunt. Illud obiter adnotauerim, quia de Scythia mentio est, Esse Rha Scythiæ flumiū, de quo inditum sit medicamini præstantissimum nomen, quod Ammianus scribit, nam Rha barbarum, uel ponticum nuncupatur. Aut etiam Rheon. Pōtica radix inquit medicina primo Paulus, *υγλέρτου ἐπιχρόγιος ῥα*.

¶ A mari habitandū procul. Maritimos mores dici de impuris, fordidiisq;. Cap. XXIII.

Lato in libris de rep. fugiendum esse mare, censuit, pinde ac improbitatis magistrum. Nam ut ab eo quisq; maxime remotus sit, ita optime Rempublicam administraturum. Mare attingentes, inquit Strabo, deteriores effecti latrociniari coeperunt, & hospites maculare, Quandoquidem multis impliciti, in eorum luxuriā, & lucra fordida, societatemq; auaritiæ dilapsi sunt. Hinc factū, ut Maritimi mores ex Adagio pro pessimis celebrentur, ac fordidiis.

Coniugalis amor quatenus progredi debeat. Coniunx dicatur, An Coiux. Pulchritudo triplex. Amor item triplex. Concubitus ab iis excludi. Platonis apologia. Laus Amoris. In quibus uituperef Plato, curq; eum Satonē, non Platonē nūcuparit Quidā. Cap. XXXIII.

Extum in sententiis scripsisse, auctor Hieronymus est, Adulterum esse, quisquis in Vxorem suam ardentior est amator. Quippe in uxorem alienā omnis amor turpis est, in suam uero nimius. Sapientis est, Vxorē amare, sed iudicio, non affectu. Libidinis pruritus rōnis examine reprimendi, nec præcipites ferri in concubitus debemus, foedius nihil, quā Vxorē amare perinde ac adulteram. Venit in mentem historia, cuius auctor Seneca est. Qui a se cognitam quandam restatur, ornatum Hominem, Qui exiturus in publicum fascia uxoris pectus alligabat, & ne momento

momento quidem præsentia eius carere poterat, potum q̄ omnino nullum sibi, nisi alterius prægestatum labris, Vir, & Vxor hauriebant, alia item pleraq̄, nec inepta minus facientes, in quæ improuida uis affectus erumpebat. Origo quidem amoris honesta erat, Sed nimietas deformitate non carebat. Nil autem referre arbitramur, quàm honesta causa quis infanti ar. Quæ uero Vxor dicitur, etiam Coniunx nuncupatur, sciunt id uel *εὐαλόφιστος*, Sed inquit Cæcilius Minutianus Apul. in libro de Orthographia, sunt qui scribant, Coiux citra alium omnino n, à Coeo. Aliis addere unum placet, & Coniux dicunt, Sunt qui duplex, ut sit Coniunx ex opinationis uarietate in Verbi deductione. Sed illa grauiora, In Platoniorum Sanctariis obseruatum nobis est, Amorem non fere aliud esse, uel dici a recte duntaxat sentientibus, quàm pulchritudinis desyderium. Pulchritudinem uero triplicem statuit Plotinus, cum non aliud omnino sit, quàm ex plurium concinnitate coorients gratia. Hanc si in Animo perpendas, ea nimirum ex uirtutum splendore uenusta est. Si in Corporibus requiras, Coloribus, lineis q̄ mira coalescentibus congruitate decus conflabitur gratissimum. Sed nec sonorum modulata iucunditas pulchritudinem respuit. triplex Pulchritudo Sensus tres habet subseruientes. Triplicem uero imperitiam Amorem. Radios ex Animæ claritate uibrantes interior mentis percipit Oculis. Corporea autem gratia Corporeus perfruitur Visus. Musica uero Cōsonantia Aures permulcet solum. Iam hic tactui locū non superesse, facile colligimus. Qui hunc insuper ad pulchritudinis exigit perfruitionem, Brutum respicit, hominem exuit, ratiōne allidit. Qui enim in tactu usus pulchritudinis? Vna est, quam senti as ex fœdo attritu, uoluptas, Sed nec alio magis rationis expertia titillantur? Quid, quod hæc pulchritudini prorsum diuersa colligitur? An non fatemur præseruidum Veneris impetum ad intemperantiam prolicere? Intemperantia uero non ne inconcinnitas quædam est? In concinnitas porro non ne deformitas? qua quid pulchritudini aduersum magis? Valeat igitur libidinis incentiua, secernatur, fugetur procul intempestiua titillatio ab Amoris Platonici honestissima integritate. Hunc ille asseruit in Symposio. retulit & Plotinus Platonis magnum affectorem. Qui ergo fere Dicerarchum possumus parum recte, parum q̄ prudenter Platonem Theoninum infigere dentem conatum, quod extra rationis modulum, & prudentiæ præscriptum amoris habenas laxasset? Virtuti, honestati, rebus diuinis præfigi meta nulla potest. terminos ista nesciunt, nullis circumscribuntur pomeriis, quo progrediare audius, eo cumulator inde promicat laudum nitor, & perfectio plausibilior. Quam concipit Plato, & mox generosiore foctura, ex feracissimo promit ingenio, e Cuius fontibus ambrosia iucundior manantibus nil fœdum, nil sese profert non illustre, non magnificum, & quod Vetus Pythagoreorum symbolum, *τὸ θεῖον* non sapiat. Nam ut iuxta Theognin, e Squilla non prouenit rosa, non item hyacinthus, Ita ex Platonici museis nil omnino profluit, quod nānias redoleat hibericas. graua omnia, sublimia, nitida, Sed quæ Delium sæpe requirant natatorem. Nam Heracliti tenebras nulla non ingerit pagina. Sed ad diuerticulum redeo. Suffragari porro Amoris præstantiæ Gentium quoque multarum Consensus uidetur. Quippe Athenas aduertimus, Vnde Scientiarum uelut fluentia in orbem terrarum effusa, Academiæ gymnasio nobile Pallados quidem numini dedicasse, Ceterum inibi quoque Amor Simulacrum ita excitasse, ut res diuina utrique perageretur. Multis præterea Venerationi Erotidia sunt, Sicuti Atheniensibus Panathenæa, Eleis Olympia, Rhodiis quæ uocantur Halia. In sacris porro popularibus uniuersim fere honorabatur Amor. Ante congressum cum hoste Lacedæmonios Amori sacra obisse, palam est, Ceu salutem demum, ac uictoriam unus is pariat. Quod ipsum ex parte in Creta item factitatum. Sicuti auctor Socraticus est. Iam apud Thebanos sacra quæ dicitur Cohors ex Amanibus conflatur, Amatis q̄. Amori autem Gymnasio dicato, Samii, Sacra, quæ obeunt, uocant Eleutheria. Platonici Phædrus Magnum esse Deum Amorem comprobant, apud Deos, homines q̄ mirandum, cum propter alia multa, tum propter eius originem. Amor certe omnibus ad omnia est ingenuus. Quod Dionysius Areopagita, in libro de diuinis nominibus ex Hierothei sacellis sic explicat, Amorem siue diuinum, siue Angelicum, siue Spiritalem, seu Animalem, aut naturalem dicas, insitiam quandam intellige, commiscentem q̄ uirtutem, quæ superiora quidem ad inferiorum prouidentiam perlicet. Aequalia rursus ad socialem sui inuicem communionem conciliat. Ac postremo infima quæq̄ proleat, ut ad sublimiora, potentiora q̄ conuer

tantur, immo ueluti fomite quodam igneo amplius succensa resiliat. Quoniam uero exten-
te Platonis uidemur Apologiam suscepisse, amplius aduertendum, tanto Viro nec defuisse
inter Græcos, qui κακολογίασ', idest maledicetiæ, dicatitatisq; illi notam uelint inuolam.
Quando & Gorgias, cum in Dialogum sibi Cognominem incidisset, ad familiares conuer-
sus dixisse fertur, ὡς καλῶς οἶδ' ἀλάττων ἰαμβίζειν, idest quā bene Plato nouit proscin-
dere. Damnatur item ut κακότης, καὶ φιλοσύζης, idest moribus prauis, & gloriolæ capta-
tor. Antisthenes quoque uiulentia in eundem effusa, esse Sattonem pronuntiavit, non Pla-
tonem, edito item tituli eiusdem dialogo. forte α' σαῖα, quod onero signat, tanquam hu-
meros præferret oneribus gestandis natos. Eloquentiam nemo non admiratur, quis enim
eo in dicendo uberior? Iouem certe autumant Philosophi, si græce loquatur, sic loqui.

¶ Amor apud Hesiodum quid. Amoris Parentes diuersi. Spartani amatores. Vulgaris
amoris uituperatio. Qui sit Anteros. Cap. XXV.

Hesiodus uero in Theogonia primo quidem factum cecinit Chaos, mox Ter-
ram, & Tartarum, deinde prodiisse Amorem affirmat. Eum uero locum al-
legorico, & proinde receditiore Sensu Quidam interpretatus, Amorem in-
quit, intelligo non Veneris filium, quo enim pacto nasci hunc concipiamus,
matre necdum producta? Verum Amorem accipere antiquiorem alterum
oportet. puto autem esse hunc instam unicuique eorum, quæ sunt naturalem uim, causamq;
qua esse expetit unumquodq; hoc quidem intellectu, Illud autem Sensu, idest τὸ μὲν νοερός,
τὸ δὲ αἰσθητικόν. Et Amorem quidem ex Chaos, & Terra natum fabulatur Hesiodus. At Si-
monides ex Venerē, ac Marte. Acusilaus ex Noctē, ac Aethere. Alcæus ἐκ τῆς ἑρίδος, καὶ ἐν
φύρῳ. ex Lite, ac Zephyro. Sappho Veneris, & Cæli filium prodit. Alii etiamnum aliter.
Nam & Olen, idest ὠλεω Lycius, Qui peruetus hos Græcis hymnos concinnauit in Ilithy-
iæ hymno illius filium Amorem facit. Inter Deos omnes Amorem præcipue Thespienfes
colant. Sed & qui in Hellesponto sunt, Pariani. Quod uero ad Platōici Amoris pertinet San-
ctitatem, qui totus fere τῆς ψυχῆς erat, οὐδὲ τῶ σώματος, idest Animæ, non utique corpo-
ris, Inuenire est in ueteribus memoriis, Lacedæmonios eandem hæresin esse consecratos.
Nam inde sunt celebrati in bello militares ordines ex amatis, amatoribusq; cōstiti, quos cū
Macedo Philippus conspiciatur, conspiratu tacito nitibundos, animam omittentes prius,
quā demigrant loco, aut mouerentur gradu, male inquit, sit iis, Qui hocce putant, tur-
pia uel facere, uel pati. Ex iis porro fontibus est item Afranii illud, Amabit Sapiens, Cupi-
ent cæteri. Amor autem formæ, inquit aduersus Iouinianum libro secundo beatus Hierony-
mus, rationis obliuius est, & infantiæ proximus. Turbat consilia, altos & generosos Spiritus
frangit. Inde & Plautinus amator in Cistellaria. Nullam mentem animi habeo, Vbi sum,
ibi non sum. Vbi non sum, ibi est animus. Diuersum autem Amori Deum Veteres Antero
ta nuncuparunt, ut est apud M. Tullium, de natura deorum tertio, Ex Venerē, ac Marte na-
tus inquit, Anteros dicitur. Ante Academiam ingressus Amoris excitatam fuisse arā a Cha-
mo Atheniensium primo, Epigrammate astipulante, Pausanias scribit. In Ciuitate uero An-
terotos uisebatur ara, Quam μετόικων dixere ἀλλόθνημα, idest Inqlinis dicatam. Quoniam
Atheniensis Meles Timagoram peregrinum hominem amore ardētē aspernatus, Vt se à
petra in præcep̄s daret, imperauit. Quod cum is, ut qui in omnibus adolescenti obsecutum
ueller, Animæ etiamnum prodigus impleffet largiter, Tanta subit Meletem poenitentia, ut
ex eadem ad imum se mitteret. Vnde factum, Vt Anteros Timagoræ ἀλάττωε, idest Vltor
credideret τῆς μετόικους νομίζῃ. In Heleoe Gymnasio, ea parte, quæ dicebat' καλῶς, sta-
bant Amoris, & Anteros Icones, Sed ἔρας palmaceum tenebat ramum, Quem auferre
niteretur Anteros. Atheniensēs namq; & Helei Anterota agnoscunt, ut numen. Verū in iis
iam complicanda sunt Vela, quoniam ἄλλος οὐνός, ut dicitur, idest Satis queruus, aut uer-
us, ut Cicero inquit, ἄλλος σπουδής, satis studii, Quod ad Amorem attinet, alibi ad partes
reuocandum. Sed illud differendum haudquaquā fuisse in Achaia Ciuitatem Argyram no-
mine, ac fontem quoq;. Et in propinquo flumini Selemnū, ab Adolescente dictū, Qui
Argyræ Nymphæ oblaqueatus amore, ac desydxio extabescens sit a Venerē in eum desor-
tatus.

matus. Vnde Selemni aquam id adeptam laudis ferunt, ut ea ablutos amore liberet tam Viros, quam foeminas. Quod si est, inquit Pausanias, omni auro pretiosior est Selemni aqua.

¶ Insanix causa ex atra bilis uitio. Effectus porro uarii humoris eiusdē, quo ad mores.
Caput XXXIII.

Gitaui diu mecum, quānam foret huius intemperiei ratio, qua homines sæpe ita a rationali abeunt sensu, consternanturq; prorsum, ut mira quædam, ac stupenda cōtingere illis, animaduertamus. Comperi deniq; parte plurima hosce effectus admirabiles adeo, tāq; omnino inopinabiles, Bilis atræ, quā Melancholiam uocant uitio provenire. Quid uero hoc nomine sit Prudētioribus intelligēdum, insinuat Galenus libro de interioribus tertio, Phlegmaticos inquit, seu pituitosos humores intelligo absolute, quibus humiditas, & frigiditas dominatur. Melancholicos uero, quibus frigiditas, & siccitas. Propterea Aristoteles, Atra autem bilis inquit, non per summam, sed naturam penitus frigida, si modum excedit, hominem facit attonitum, ut obtorpentem, aut anxium, aut formidolosum, cum materia eiusmodi, scādat Cerebrum, ut Galenus idem approbat plane, & in Sententiis Hippocrates, Si mœstitia, & metus longo tempore tenet, Atra bilis in uitio est. Et super eodem loco Galenus idem, Constat inquit, quosdam insanos euasisse ob iracundiam horridam, excandescētiā uē, aut tristitudinem atrocem, & immanem, quia corpus perpeffum ad hos affectus idoneum, paratumq; fuerat. Et Auicenna primo Canonis cum multa absque causa sese ostentant tristitia, humoris adu sit euacuatio necessaria, ne in Melancholiam dilabatur. Si uero humoris admodum incalēscat, Securitate animi, Cantilenasq; parit, & mentis alienationem, ac ulcerum eruptionem, & alia pleraq; generis eiusdem. Bilis quippe atræ ferri instar, quando multum ad frigus intenditur, friger ad summum, quando contra ad calidum ualde reclinat, decumbitq; calet ad summum, quod mirum uideri non debet. Siquidem uidemus calcem illi similem aqua perfusam feruere statim, atque exurere. Quod si uictu quotidiano redundet, mores nihil immutat, Sed morbum melancholicum tantummodo creat. At quibus habitus natura talis constiterit, mox his multa, & uaria morum genera exoriantur, Velut alius aliam habitus intemperiem sortitus est. In quibus enim multa, & frigida bilis est atræ, hi stolidi sunt, & ignaui. In quibus permulta, & calida, hi periti, & ingeniosi, Amasii, propensi ad omnē excandescētiā, & cupiditatem. nonnulli etiam loquaciores. Multi item, quod ille calor sedi mentis in uicino est, morbis Vesaniæ implicantur, aut instinctu Lymphatico efferrēscunt. Quos, ut Paulus inquit, ὑπερθεστικὸς νύκνυον (Nam ὑπερθεστικὸς dicitur furens, & πνιμικός φόρος. At Enthusiasm' est, cū Anima ex Deo illustrat' tota) Ex quo Sibyllę efficiunt, & Bacchæ, & omnes, qui diuino spiraculo infligari creduntur, Cum id non morbo, Sed naturali intemperie accidit. Proinde M. Tullius, Aristoteles inquit, eos etiam, qui ualitudinis uitio fuissent, & Melancholici dicerentur, censebat habere aliquid in animis præfagiens, atq; diuinum. Maracus Cuius Syracusanus poeta etiam præstantior erat, dum mente alienaretur. Sunt qui scribant, Mulierem illiteratam, dum atræ bile agitaretur, Latine loqui consueuisse, cessante uero ægritudine, non quiuisse. Quod autem ex habitu melancholico effici Aristoteles opinatur, ut sæpenumero angamur, & animo succumbamus, Alias securitate gestiamus, multi etiam præ morore mortem sibi laqueo consciscant, Auicenna prima tertii causam se horum effectuum ignorare, fatetur ingenuē. Quod ipsum & Serapio facit, q; Tamen bilem atram, rem adeo diram, adeoq; meticolosam uidetur putasse, ut a malo Dæmone eius impetus excitari confiteatur. Et Auicenna sapiens non negat. Archælaus Macedonum Rex atræ bilis habitu sibi maiorem in modum confidebat, & nunquam non Spei plenus erat. Macri inquit, tertio de locis affectis, siue de Interioribus, Galenus & Nigri, ac Hirfuti, & quibus latæ sunt Venæ, apissimi censentur. Vt huiusmodi in ipsis humor cumuletur, sitq; interdum, Vtruso colore Homines affatim in melancholicam temperaturam recedant. Post hos uero Flauii, Idēq; si uigiliis, multisq; fuerint laboribus innutriti, sollicitudine addita, & Vidus tenuitate. Melancholiæ genus tertium dici Paulus ait, φυνεστικὴ, καὶ ὑπερθεστικὴ ex inflammatione hypochondriorum circa stomachum.

¶ *Exempla Infanzie maxime mira. Lucretii furor, & Accus delirium inopinabile. Item Pisandri.*

Caput

XXVI.

Ed & illa magis utique miranda, Imaginatio corrupta, & præter naturam, nec unius speciei. Quosdam inuenias inquit Galenus tertio de Interioribus, siue de affectis locis, Qui se putent figlinum uas, quamobrem contactum hominum, & omnino propinquitatem expauescunt, nequò modo communiuntur, decurruntur ue. Alii Gallum conspiciat, prius, quàm edat cantum, alas excutere. Ipsi quoque consimiliter brachia motitant, mox & canunt. Sunt quos perpetuo timor percellat, ne mundum fulciens Atlas, seruans q; lassescat, is q; feratur in præceps, & omnes una pereant ruina. Proinde fugam semper meditantur, ut, si fieri possit, sese extra mundana claustra proripiant. Et cuidam prædiuiti famem timenti, inquit Celsus, subinde falsæ hariditates nuntiabantur. Timor, tristitia, Vitæ præsentis tedium, odium quoque hominum esse uidentur Melancholicis communia omnibus. Amare mortem, non ita. Attamè plerosq; inuenias mire exoptantes eam. Hippocrates Melancholicorum accidentia duobus clusit, timore, & mentis corruptione, qua quicquid uident, odio habent, & tristes semper ui sunt, & perterriti. Nam sicuti tenebrosa loca plerunque timore perfundunt, Sic & Bilis atra mentis loco se circumfundens pauorem inducit. Alienationes uero, quæ in febribus per sæpe eueniunt, fieri creduntur ex colligatione Cerebri cum aliis membris, non ex ægritudine in eo concepta. Propterea eiusmodi nec Maniacos dicimus, nec Melancholicos, nò item Phreniticos. Est enim alienatio hæc accedens acutissimæ febris, proueniens ex uaporis calidi multitudine, Cerebrum scandentis. Habet enim Stomachus cum Capite Sympathiam. Cuius ratio est in neruo magno, qui a Capite ad Stomachi os protenditur, quo fit, ut præter alia membra id ipsum Stomachi os ampli⁹ sentiat. Sed redeo ad Insanorum inusitatam speciem, Qua in parte non est Euagoræ Cyprii Regis repentinus furor latius explicandus. T. Lucretium in Libro temporum legimus, amatorio quidem poculo in delirium abiisse, Verum ita, ut interuallata, intersecta q; insaniam Carminibus concinnandis, libris q; spatium daret, Quos ad obelum, & unguem reuocatos Cicero postea detulerit. Mox tamen ægrius ferens sibi manum admouit. Sparsum taceo, quem scribit Seneca inter Scholasticos insanum, Inter insanos Scholasticum. Minyæ cuiusdam filias eo percas furore legimus, ut humanis uesci carnibus appeterent. Immo etiam filios ad eam rem sortirentur, ac Leucippam Hippasum filium, quem petierat Sors, Laniandum exhibuisse. Est Mania, siue furor item, ubi leuissimis de causis mortem Quis sibi pergit consciscere. Quod Cleonæo factum Timanthi est Pancratiastæ, Qui cum Athleticam desisset, Virium tamen tentamenta capiebat, Arcum ingentem quot diebus intendens. Caterum peregre profectus receptam intermisit meditationem. Reuersus postliminio, cum se itidem experiretur, non ualens amplius arcum intendere, in succésam uiuum se pyram immisit. At Cleomedes Astypalæus pyctæ, cum in pugna Iccum peremisset, ac eo nomine ab Hellenodicis foret damnatus, & exutus uictoria, tristitudine insaniuit. Reuersus Astypalæam pergens in Puerorum Diatribam, sub uicis, quæ testum fulciret, Columna, Pueris q; ad Sexaginta attritis, A Cuius ad supplicium quæ sitis in Pallados facellum defugit, ac in κιβωτίον, idest arcam sese intrusit, qua mox conscissa, nusquam est compertus. Apollo super iis consultus respondit, ὅσας τὸν ἄνθρωπος κλειρώμενος ἀστυπάλαιας, οἷον θυσιᾶς πινέτω μακρὴν βιωτὴν ἰόντα.

Cæterum Acco, Cuius apud Plutarchum mentio est, in Commentario de Stoicorum prædictatibus professæ insanie mulier, præcipue mira inter omnes est, Qui a Communi sensu sequestrati adeo dementant, ut Apuleii uerbo utamur, adeo q; obbrutescunt, ut nullatenus uice hominum sint, mentis illo uigore diuino interextincto. Fuit igitur Acco eius delirii, ut cum se amplius contempleretur in Speculo, Sicuti in Epitome Paroemiarian Tarzæ, ac Didymi relatum inuenio, Imaginem suam perinde, ac mulierem alteram alloqueretur, inueneret, summurmuraret, arderet, interdum comminaretur, promitteret, subblandiretur, & quicquid confabulantes solent, numeris omnibus impleteret. Nec satis. Argumentum uel sanie constantis alterum, Scribunt Alii, etiam clausos nonnunquam Spongia ueluti malleo impingere

impingere conatam. Expinxit & suis Pisandrum Vefania coloribus, Qui terrore maximo perfundebatur, necubi Animæ suæ occurreret, a qua uiuus esset destitutus. Verum nec trā filiamus hac parte mirum præcipue exemplum Vinolentiæ, raro alias percognitæ. Auctor Timæus est, fuisse Agrenti domum quandam cognomento *Spigæ*, idest Tiremem, euentu tali. Adolescentes aliquot illuc conuenientes Conuiuium hilarius agitabant, Mox, uti affolet, cum incaluisse uehementius, ita decussi mente sunt, Ita q̃ externati, Vt in Trirēmi se opinarentur constitutos, mari q̃ altius undabūdo, hyemem ingruere atrocem. Proinde, uelut naufragium ueriti, tanquam egestis, quæ intrus forent, nauigium facturi leuius, Vasa omnia, & quicquid mero feruidis occurrebat, in Viam, ceu in mare festinantius iacta re adorti sunt. Accurrentibus hinc inde, qui proiecta diriperent. Insequenti die, ubi affuere Magistratus, factum coarguentes, cum illi necdum satis edormissent, respondere, se mortis metu præoptasse, quæ in naui forent, disperdere, quam fluctibus deuorari. A mirantibus mentis Stuporem uniuersis, Qui inter eos uidebatur natu grandior, Ego o Viri Tritones præ formidine infra Thalamos me coniciens in imo iacui. Cū q̃ amplius delyrare animaduerterentur, dimittuntur ab ignoscēte Magistratu, commoniti modo grauius, Cauerent in reliquum inuirationem eiufmodi brutalem. At illi, uelut gratiam fatentes, Si iniquunt, feruati ex tam procellosis undis portum fuerimus assecuti, inter marinos Deos uobis, ut Seruatoribus in patria statuas surrigemus.

¶ De ratione item Delirii, ex Medicorum doctrina. De Imaginofa, & nocuentis Imaginandi potentia, necnon Cogitatuæ, & Memorialis. Quorū modis dicatur Phantasia. Cuius locus explicatur. Cornelio item Celfo lux inferitur. Cap. XXVII.

Aeterum ingrediamur parumper Medicorum Scholas, non ut transfugæ, Sed ut exploratores, præfloraturi, quod hæc Lectiones adiposiores, ac fuculentiores faciat, Vt lubentia ipsa lubentiores, ut Salibus Poetæ nobilis interim utamur, ad legendum nostris initiati Teletis adlubescent. Auctor Auicenna est sexta primi, Animalem Virtutem duas continere potestates, Apprehensiuam, & Motus compotem. Apprehēdendi uim bifariam item distribuit. Aut enim manifesta fit Apprehensio, ut cum Sensu aliquid percipimus, Aut claudestina, & latens. De hac uero Galenus, & Medicorum plerique agentes, quantum ad sanitatis pertinet custodiam, & ægritudinum curam, trifariam modo distribuisse contenti, Imaginandi uim statuere, qua Sensibilia apprehenduntur omnia. Item Cogitandi facultatem, siue discernēdi, quæ faciēda a non faciēdis discernit. Sequitur postremo Memoræ potestas, quæ præterita nobis suggerit. De iis igitur tertio morbi Galenus agens, de q̃ Accidentibus earum, ab Imaginatione ducit exordium, ac eis esse nocuentū unum putat, qui dicatur Stupor. Aliud Quod Congelatio, Aliud Alienatio. Nocuentorum uero discretiæ potētie aliud dicit Ablatio, sicut Amētia. Aliud Diminutio, ut Stultitia. Aliud Corruptio, ut Desipientia. In memoriali autem potestate, aut destructiue inest Actionis, ut in Lethargia, Aut deminutio motus, & uocatur Infania. Est & aliud, quod Infaniam item dicitur. Nam alienatio duobus modis fit. Aut non bene imaginamur, aut parum recte recordamur. Porro Imaginandi potentia oblædi sola potest, incolumibus aliis, Sicuti Theophilus Medicæ artis perito contigisse nouimus, Qui, cum decubisset æger, in angulis domus occinētes arbitrabatur adesse Tibicines, Cantores q̃. Cum q̃ conualuisset, integra mente narrabat omnia, quæ in ægritudine concepisset. Vnde liquido coniectatum, Discretiui uim, ac memorialem gradum tenuisse, Imaginatione tantum oberrante, ac extra quadrum, quod aiunt, promota. Nam & discernendi potētie modo inferri nocuentum potest, Ceteris duabus Lineam non mouentibus, memorabili cuiusdam exemplo, Qui Romæ oculis ædibus, de fenestris Vasa transeuntibus ostentabat, Sciscitatus, an alliceret? Cæterum, quia unumquodq̃ suis appellabat nominibus, manifestum fit, Memoriam, Imaginationem q̃ minime oblædas fuisse, Cogitandi, seu discernendi potestate deminuta, quoniam quid faciendum foret, parum dispiceret. Nam & postremo scitari perexit, An etiam Puerum præcipitaret, annuentibus q̃, confestim impexit. Huic uero diuersam, dum puerum

ageret, Galenus expertum se affectiōem prodiit. Nam, cum per Aestatem febris quateretur ardore, ex cubili prominentes atro colore festuculas uidere se opinabatur, Vestes quoq; floccorum plenas. Quos cum subinde carptim colligere adniteretur, Et ex astantibus dixisset Amicus quidam, Videtis ne hunc iam floccos conuellere, ac congregare festucas? Aduerti inquit, Quæ dicerentur, Nam Ratio mihi prorsum cōstabat. Et recte inquam dicis, proinde aduersas amplius, ne in Phrenetios dilabar malum. Scribit porro Thucydides pestilentia quadam atrocius crassante, Infectos ea tantam obrepisse omnium inscitiam, Vt Parentum, Amicorum, & Suimet obliuiscerentur. Sciendum præterea, Phantasiæ nomen uarie caput a Philosophis, tum a Medicis. Est enim quandoq; Phantasia Intellectus, uel rationis deprauatio, uel cogitationis, proinde a communi iudicio deuio simplex uulgu Phantasticos nuncupat. Nam & tertio Interiorum Galenus, Affectio inquit, quæ dicitur Phantasia, nil aliud est, quam Intellectus corruptio. Est item Phantasia Phantasticæ uirtutis operatio, scilicet motus a sensu secundum actum factio. Ita namq; ab Aristotele, secundo de Anima describitur. Tertio dicitur Phantasia de Thesauro, seu uirtute Animalis formarum susceptorum prius in Sensu communi, custode. Ex iis uero, quæ latius persequi collibuit, dilucet, opinor, Catulli Sensus illis uersiculis.

Non est sana puella, nec rogate,
Qualis sit. Solet hæc imaginofum.

Nam & Cornelius Celsus indidem mutuari lucem potest. Quippe tertio medicinæ libro Phrenetios Species exequens, Tertium inquit, Infaniæ genus est, Cuius Species duæ sunt, Nam quidam imaginibus, non mente falluntur, qualem insanietem Aiace, uel Orestem Poetarum fabulæ ferunt. Quidam animo desipiunt. Nam quod lepidissimi Poetæ sensum ad Speculationem reuocant nonnulli, aut Laruas nescio quas concipiunt, Aegri somnia censenda sunt, quæ inter ipsas quoque ineptias euauerint. Lego in ueterum monumentis, Thralyala eo percipi furore solitum, ut Piræum ingrediētes naues suas arbitaretur, proinde abeuntes, remigrantes q; ingenti applausu excipiebat, quod si qua naufragium fecisset, nil inde mœoris concipiebat. Hunc fratris cura ubi a morbo absoluiisset, narrabat nunquā se uixisse iucundius, quam furoris tempore, quoniam abesse tristitia, Voluptas fufin ardiret. Dignum uero relatu, Imaginosos id genus homines dici passim Byzaros, credo, ab inconditis moribus populorum, Qui in Ponto dicuntur Byzares, ut inquit Stephanus, meminit Valerius Flaccus, Byzares q; uagi. Sunt & in eo terrarum situ Macrones quoque, quos ab Eubœa Colonos arbitrantur, unde & nomen, quoniam Eubœa quandoq; Macris sit nuncupata, quod Dionysius Chalcidenfis significat. Alii uero dici Macronas putant, quia apud eos plures comperiantur Macrocephali, idest Capitis iusto longioris, Vt apud Persas Grypos inuenias pterofq; idest adunci nasi. Ex hac doctrina, cuius auctor mihi est Apollo/nii Interpres, demanasse puto, Vt hebeti iudicatu, rudes q; homines Macarōas dicitur simplex plebecula, Cui sepe imprudēti allinitur qppiam ex uetustatis Colore succulento.

¶ Delirium quandoq; ex imbecillitate contingere. Triplex Delirii species, cum risu, Studio, & agresti mentis ardore. Ecstasis. De Catacopis, & Enthusiasmo. Mammacuthis, & Diuinaculorum fraude.

Caput

XXVIII.

u Erum, ut Incudem eandem subinde, quod dicitur, porro tundere pergamus, Apud Galenum item legimus ex Hippocratis doctrina, Mentis commotionem quandoq; ex defectu contingere, quo manuum, ac pedū tremores. Hæc siquidem membra propter potentia ipsa mouentis imbecillitate infirmas habent motiones, ita & Cerebrum uacillat, delyrum q; euadit, quo nomine nec uehemens admodum id unquam existit Commotionis genus. Sed mediocre, & ut q; piam dixerit, ioculari, nugatorium q; & uelut puerile, ac facetum. Solet enim Hippocrates ioca, & nugas uocare Insaniam mediocrem, quasi festiuam, non mordacem, nec serio usurpatam. Quod uero ex defectu nonnunquam contingat desipientia, suggerit argumentum Hippocratis Aphorismus, Qui septimo libro insertus ita legitur. A Profluuio Sanguinis desipientia, & Conuulsio, malum. Idem Hippocrates alibi, Delyxia inquit, quæ cum risu accidunt,

accidunt, tutiora sunt, quam quæ serio. Nullum delirium Galenus ait, citra periculum est, attamen cum risu minus habet discriminis. Quod enim furibundum, & efferum, & agresti quodam mentis accidit ardore, maximo cum periculo est. In meditalio autem utriusque est, quod cum studio est, Serium; q̄ Delirium. Omnia uero Deliria cerebrum accidunt affe-
cto, siue per sese, siue per cōsensum, & affectum communem. Differunt autem inuicem per causas ipsas efficientes. Si enim calore consilit Delirium duntaxat, citra nocuum succum, si mile quodammodo ei est, quod ex ebrietate cōtingit. Si flaua bile, cum studio infestat, quæ si crementur crematur, utiam ad bilis atræ naturam accedat, Insania fit satis furiosa. Plur-
tus, tria & ipse genera uidetur agnoscere, Melancholiam, Phrenetiam, Paracopen. Sunt qui hanc Deminutionem interpretentur. Nam Idem alibi Plut. Catapopos furore percitos in-
telligere uidetur. Ecstasim idest *ἐκστασιν* Galenus finit *ὀλογομένον μανίαν*, idest Insaniam perpetem. *ἐκπληξίς* ab eodem dicitur *διανοίας ἐκστασις*, idest Cogitationis stupor, ex re pentina conflatione extrinsecus adueniente. Enthusiasmus est quidem mentis stupor, Sed ex illustratione diuina. Mammacuthum inuenio quandam fuisse sola illustrum fatuita-
te, sicuti fuit & Melitides, unde apud Aristophanem *κακῶν τὸς μαμμάκουθι* dicuntur, idest hiantes Mammacuthi. Hinc factum opinor, Vt homines id genus quandoq̄ Mamalucos di-
camus. Gyrgathum uero lectum dicebant, in quo mente deuii, & Spiritibus afflati immun-
dis uincti distinerentur, uersarentur q̄. Vnum ueteris imposturæ, ac uana superstitionis do-
cumentum præterisse hac parte nequeo, Halicaccabi radicem solitos bibere Vaticinandi
callescentes, quod furere ad confirmandas superstitiones aspici se uolebāt. Quia uero Insania
persequimur species, uenit in huiusmodi pragmatiam Gynæcomania. uenit & Ortygomā-
nia. Doxomania. Ornithomania, & id gen^o alia plura, cum quis in re quapiam debacchatur
precipue. Blennum Græci, idest *βλεννὸν* ignauū dicunt, & fatuum. Est & *βλέννα* apud
illos *μίξα*, idest mucus. Sed per *π* scribere malunt Alii *πλέννα*. Nec præteratur illud
hac parte, tribus a' Gythio stadiis in Laconia lapidem stetisse illaboratum, in quo cum sedif-
set Orestes, cessasse a' furore, Pausanias scribit ac propterea inquit, ex dorice linguæ pro-
prietate dicitur lapis Iupiter *ἱερῶν τας*. Ab hoc uero haud ita disparatum illud quoque,
Esse Spluncam in montibus supra Nonacrin, Ad quam furentes Præti illas defugerint.
Sed mox arcanis quibudam sacrificiis, ac purgationibus eas in Regionem, cui nomen *λον-
σῶν*, perduxit Melampus, ac perfanauit in Dianæ templo, Quam ex euetū *ἡμεράσιν* nun-
cuparunt Clitorii. Sūt hi Arcadiæ Populi, & Clitor fluuius, Qui in Aroanium influere nar-
ratur. In quo flumine reperiantur pisces Pæcillia, quibus sit Vox Turdorum assimilis. Sed
sunt, qui parum constanti fide id proditum uelint. In Arcadia porro' pergenti ex ciuitate,
quam *μερόλην* uocāt, Messeniam uersus, Dearum occurrit templum, Quas, & Regionem
simul templo circumiectam, *μενίαι* nuncupant. Eas Eruditi Eumenidas interpretantur.
Illuc item furore correptum peruenisse Orestem ferunt. Quin & a' templo haud longe fuis-
se Supercilium, in quo uiseretur *δεκτῆλον μῆμα*, idest Digyti monumentum, Quod fu-
roris ubi ibidem Digytum sibi Orestes arrosum uorasset. Quo facto, Eumenidas illi se albas
ingessisse, cum prius nigro colore occurrerent formidolosæ. Ac ita demum respicere cœpif-
se. Vnde & Ace, idest *ἄκη* dicitur loc^o, ubi adhibita primū medela est. Apud Potnias Bœo-
ti Ciuitatem fuisse Puteum, Legimus, Ex quo si aquam hausissent Equi indigene furoris
ui concitabantur. Illud porro' adiecisse nil obfuerit, Herculem insaniam uehementius agita-
tum, cum uel Amphitryonem interfectoris uideretur, lapide a' Minerua impacto, esse con-
fopitum, ac lapidem *σφραγιστήρα* nuncupatum. Verum fecunda in gente Meneni, ut Ora-
tius inquit, uersari diutius, abutentis otio fuerit. Id itaq̄, quod sequitur, perpendisse maius
operæpretium fit.

¶ A' quibus traditum sit, Ingeniosos Melancholicos esse. Ac quæ sit eius rei ratio. Bilis
atræ species.

Caput

XXIX.

p

Lato in libro de Sciētia Ingenio pollere eos precipue scribit, Qui furore quo-
dam percipi, atque concitari soleant. Democritum quoque prodidisse, ani-
maduertimus, Vt quisq̄ ingeniosissimus sit, ita maxime quati furore. Quod
ipsum & in Phædro approbati uidetur, ubi enotatum inuenias, Poeticas fo-

cc 4

res frustra absque furore pulsari, quāquam haud ambigo, diuinum quendam intelligi afflatum ea parte a Platone. Verum nec eum ipsum naturæ rerum periti astruent contribui, nisi Melancholicis. Sed & Aristoteles, Quoscumque in quavis facultate præstantes melancholicos extitisse pronuntiavit. Vt me inquit Cicero, non poeniteat hebetiorem esse. Cæterum cur ita contingat, hoc est, quod diu, & anxie quærimus. Nam sunt, quibus Aristoteles parum satisfaciatur. Affciantibus semper ingeniorum acuminibus quiddam adiposus, plenius, diuinius. Proinde imbuti ipsi utriusq; Philosophi mysteriis, præcipue tamen Platonici, Medica quoque artis claritate illustres, tam abditæ quæstionis inuolucra, fulti etiam ope diuina, sic ferme explicare aggrediuntur. Vt primum quidem Melancholiam, idest Bilem atrā esse duplicem contendant. Quarum alteram medēdi scientiam professi Physicæ, idest naturalē dīstent. Alteram uero aduertiōe contingere, asseruerent. Et Physicæ quidem non fere aliud uolunt, quā mē densiorem, sicciorē q; Sanguinis portionem. *μετακινουμένην* uero, idest Aduertam in quatuor species partiunt. Aut enim naturalis melancholiæ aut sanguinis purioris, aut bilis, aut pituitæ falsioris combustionē concipitur. Ex aduerti iudicio, & Sapientiæ nocumenta inferuntur, dum enim exardescit humoris, crematurq; furorē concinnare solet, & concitationem commoliri. Sicubi uero restingui contingit, eo quod subtilius est, clariūse, euanescente, Vnāq; modo fuligine uelut fidentē terra, Stolidi concinnantur, & Stupidi. Hunc uero habitum Melancholiam dīstent propriæ Amentiamq; atq; item Vecordiam. Solam uero Bilem atram, quæ Physicæ nuncupatur, iudiciū confouere, atque Sapientiam, compertum est. Nec tamen id cēseri perpetuum debet. Nāq; si sola sit, ab omni sequestrata admixtione, nigricante nimium, densaq; mole, Spiritibus fuscēdinem iniicit, Animo terrorem, Hebetudinem Ingenio impertitur. Si uero simplici commisceatur pituitæ, cum frigidus obstitit circum præcordia Sanguis, Crassa quadam frigentis naturæ ui, ignauiam conciliat, & Torporem. Oportet autem atram bilem, neque paucam esse adeo, ut Sanguis, Bilis, Spiritus ueluti Suffrenatione deficiantur, unde Ingenii prouenit inconstantia, & memoriæ fluxus. Nec rursus exuberare adeo, ut ceu molestos succumbentes oneri, a marcore uix excitari posse uideamur. Proinde necessariū omnino, quantum eius patitur ratio, esse eam præueniē. Tunc enim absque nocumento forte largior etiam minus admittitur, etiam si in bilis fuerit æquilibrio, quod ad pōdus attinet. Exuberet itaque Bilis atra, uerum subtilissima, nec tenuioris pituitæ circumfusis desit humor, ne inarescat omnino, fiatq; durior protinus. Non tamen usque promisceri pituitæ uolumus, præcipue si largior ea fuerit, & frigidior, ne inde algorem contrahat. Sed bili, sanguiniqu; ita promisceatur, ut ex tribus unum confurgat Corpus, dupla sanguinis ad reliqua duo proportionē compositorium, Vbi octo Sanguinis partes, duæ bilis, duæ item bilis atræ portiones existant. Accendatur quadantenus a duobus illa Bilis atra, accensa q; fulgeat, non uratur. Hoc significasse illud Heracliti uidetur. Lux sicca, Anima sapientior. Spiritus ex hoc humore creati primo quidem subiles sunt. Etenim sub angustioribus atræ bilis eiusmodi compressi meatibus, uehementiore ob unitatem calore imprimis attenuantur, perq; arctiores expressi meatus, subtiliores erumpunt. deinde calidiores similiter, atque eadem ratione lucidiores. Tertio agiles motu, actione uehementissimi. Quarto item stabili solidoq; humore iugiter emanantes actioni diutissime seruiunt. Tali autem Animus noster obsequio fretus, indagar uehementer, persequerat inuestigando diutius. facile quæcunque peruestigauerit, inuenit, clare perspicit, syncretē diiudicat, ac diu retinet iudicata. Obiter uero hic legentes commoneo, Cholera non, ut Vulgo, pro bile, Verum pro Intestinorum affectione a Medicis capi, duobus generibus apud Hippocratem. Alteram enim *ύγραν* dicit, idest humectam, de qua ex Paulo facta nobis mentio alibi est. Alteram uocat *ξηραν χολέραν*, hoc est, siccam Cholera. eadem productam ratione, ac causa, & in eisdem, At citra Ventris solutionem, & Vomitus, uel ut Galenus ait, *ἐνδυ βύσις καὶ λίσσος καὶ ἐμέτων*. Sunt, Qui ita fiant, *χολέρα ἐκ χειρὸς καὶ ποδῶν ὅς χαρδὸς καὶ ἀπὸ τοῦ ὅς γάρματος ἐκ τῶν*. Dicitur inde Cholera quoq; Fistula, uel Canalis, quo uibratore tegulis defertur a qua.

¶ De Cicadis Acanthis, & Achetis, Cercope, ac Calamæo. Cur Cicadarum aliæ canant, Aliæ

Aliæ minus. Aliæ item de Cicadis non ingrata, & ex Platone fabella repetita. Cap. XXX.

Icadas qualdam inuenio in Græcorum libris uocari Acanthias, non quia, ut Sudas inquit, Species sit hæc Insecti illius, Sed Epithetò est obseruantis inter Spinas, quas illi Acanthas uocant. Sicut etiam Achetas non Cicadæ species est, Sed Epitheton ἀφ' ὧς ἵκταιν, hoc est a Cantu, ueluti Argutam dicamus. Stephani monumenta præferunt, ab Athamanum urbe in Aetolia, quam Acanthon dicunt, nuncupari Acanthias Cicadas, Quæ quoniam am fere' consileant, Ut Simonides attestatur, inde receptum, ut qui non loquantur, eo fere' exprimantur nomine. Vnde est illud Hermolai Barbari, Μαλὺ διuinатор uideri, quàm Aetoliæ Cicada, cui displicet, meminerit, Aristarchum non alia magis ratione Vatem existimatum, quàm quod Libratorum, aut Vetustatis in Homero uitia uel cum famæ periculo scrutari uoluisset. Sunt ex Græcis præsertim de Grammaticorum Decuria, qui manifestum putent, masculas Cicadas canere, quæ apud Hesiodum dicantur Achetæ. Esse uero nutum foeminarum genus, quæ nuncupentur Tettigoniæ, documento etiam nobili, Foeminis præcipuum ex silentio adest ornamentum, unde sit illud, γυναιξὶ κόσμον ἡ σιγὴ φέρει. Conferre ad idipsum, & Lusciniarum foemellarum ἀμελῖς, idest Cantus priuationem. Auctor Pausanias est, Cicadam maximam nuncupari Achetam. At ἐλάχιστον πεπύγον, idest minimam cicadulam dici Cercopen, idest κεράων, etiamq; Calamæum. Quæ sit post hanc, Titigonium, forte a Verbo τίλλω, de quo alibi hoc opere facta nobis mentio est. Sed cur nam Cicadarum aliæ canant, mutis quodammodo aliis? Nemp, ut quinito de Animalium historiis Aristoteles ait, ὁμοίως δὲ ἐντε τοῖς μικροῖς, καὶ ἐν τοῖς μεγάλοις ἄλλη ἀποφαινοῖται εἶσι τὰ ὑπὸ ἡμῶν δι' ἄδυντες, οἳ δὲ ἀδυνατοῖν ἔχοντες οὐκ ἔδυναν. Sunt inquit, quæ canunt, præcinctu diuiduæ, siue maiores, siue minores sint. Quæ autem non canunt, indiuiduæ constant. Sed planius in libro ποδὶ ζῶν καὶ βατόν, idest de morte, & uita. Habent inquit, animalia id genus pleraque Diazoma, idest præcinctum, cui insitus est Spiritus, Is quandoq; foras mouetur, quandoq; uero ediuerso, unde contingit nunc eleuationem fieri, nunc depressionem eiusce pelliculæ. Cum enim exit Spiritus, attollitur, sicut ingrediente, deprimitur. Perinde enim Insectis portio ea mobilis est, ut in Spirantibus Pulmo, & in Piscibus Branchiæ. Porro pellicula concussa faciunt sonum. Sicut in Calamis Pueros interduum uidemus fascitare. Quibus prætenui folliculo indito, sonum eliciunt. Sic & Cicadis, quæ canunt, calidiores enim sunt, & imo spiritalis motus maior, ut interpretatur Thomas. Proclus uero Diadochus ὁτιπῆς inquit, ἀδελφὸν ὑπὸ ταῖς ἡρώσι τέλειαν ἔχοντων, καὶ τὸν ἔχον ἐκπύπων, idest Canit Cicada seipsam atterens sub alis, atque ita sonum emittens. Plinius ex Aristotelis doctrina, Vocem non habere, scribit, nisi quæ pulmonem, & arterias habent. Idcirco & Insectis sonum esse, non uocem, intus meante Spiritu, & incluso sonante. Verum alia murmur edere, ut Apes. Alia cum tractu fridorem, ut Cicadas. Quia uero hoc genus intus habere sonum uisitur, hinc Enceladum Insecti speciem appellari, astruunt Grammatici, Vniuersim uero Bombycia uocant Quidam, a bombo, ut opinor, Sicuti ab incisuris Entomia, idest Insecta. Scribit Theocriti Interpres, dici Cicadas quandoque Aethalionas παρὰ τὸ ἀθεῖναι ὑπὸ τοῦ ἡλίου, idest quia a Sole amburantur, Concinnare enim tum, ubi Cauma fiat, idest inardescat amplius Calor. Fuit & ab hoc animali ueteribus concinnata comminatio, χειρόθεν οἰπέσις ὑμῖν ἔσονται, idest A terra uobis concinent Cicadæ. significatur enim Agri uasistas cum arborum excisione. Verum sic allegorice pronuntiatum uehementius, grauiusq; putat Demetrius Phalereus. Quæuis sua est Orationis concinnitas. Propterea & symbola ob breuitatis affimulationem, efficaciora multo, ac grauiora censeret. Quod enim breuius proferat, multorum suspicionem præstat. Porro lepidam ex Platone Cicadarum fabellam haudquaquam hic transgredi debemus. Apud quem Socrates in Phædro astruit, In meridie non dormiendum, ne inquit, a Cicadis rideamur. Nam quos uiderint agentes, ut oportet, Illis præmium tribuunt, quod Deorum concessione traducere ad homines possunt. Fertur enim hocce olim Homines fuisse ante Musas. Natis inde Musis, cantuq; monstrato, illorum nonnullos Voluptate cantus usque adeo delinatos fuisse, ut Canentes cibum, potumq;

negligerent, imprudenterq; perirent, ex quibus deinceps Cicadarum genus sit propagatū, munus hoc nactum a Musis, ut alimonia non indigeat, sed absque cibo, & potu, quando uixerit, cantet. postea uero ad musas proficiscatur, quam quis hic musam colat, renuntiaturum. Ergo Terpsichore renuntiantes, qui præcipue illam in Choreis, cœtibusq; celebrant, eam ipsis propitiā reddunt, atque itidem aliis pro sua, cuiq; Venerationis specie.

¶ Nil uideri absque luce. Colores uariari pro lucis diuersitate. De Columbarum collo. Lucretii locus declaratur. De Iridis Coloribus, & Apparentiis, quas uocant Symphas.

Caput

XXXI.

Athematicæ disciplinæ, ac naturalium rerum studiosi, nil uideri absque luce, proinde nec discerni colores quoq; absque luce eadem, ualidis argumentorum comprobant rationibus. Astruitur & illud, ut consequens, Corporum colores apud uisum diuersos euadere pro lucis diuersitate super ipsos orientis.

Nam in claritate mediocri turbidiores plerunq; uisuntur, in illustri uero clari scintillant. Argumentum euidentius, in Solis deliquo Colorata omnia, insita priuari uenustate. Liqueat id amplius in Columbarum mire splendentibus pennulis, quas in earum collo conuissimus, namq; etiam si unius sint coloris, uariis tamen aspectibus uarie illustrata sub differenti specie oculis exhibent sese. Cuius ratio est, quia mouendi uim a luce color suscipit, quo uero amplius ab illa mouetur, amplius & ipse mouet. Imbecilliores autem colores esse in intensioribus, sicuti imperfectum in eo, quod perfectum est. Ideoq; pro lucis complemento esse coloris completi gradum in mouendo. Quod autem de Columbæ pennulis astruximus, Sciendum, quosdam existimare, diuersos re ipsa esse inibi colores, diuersasq; suæ perficies ex diuersarum partiōibus pennularum radiates. Verum disertissime superius libro de rerum natura secundo Lucretius hisce uersibus commeminit.

Qualis enim cæcis poterit color esse tenebris,

Lumine qui mutatur in ipso? propterea quod

Recta, aut obliqua percussus luce resulget.

Pluma columbarum quo pacto in Sole uidetur,

Quæ sita ceruices circum, collumq; coronat.

Namq; alias fit, uti claro sit rubra pyropo.

Interdum quædam sensu fit, uti uideatur

Inter cæruleum uiridis miscere Smaragdos.

Sed, ut plenius Lucretii Sensa referemus, ubi rectam appellat lucem, & obliquam, Astruit Mathematici, Solis lumen aut primarium dici, aut Secundarium, aut Tertiarium, & deinceps. Et Primarium quidem intelligunt, Vbi incidentiæ sunt radiosæ. Secundarium, uel accidentale, in loco illustrato ab incidentia eiusmodi, quæ oblique per omnem partem medi diffunditur, ut est Cubiculum totum. Tertiarium, cum ex ipso cubiculo lucem recipit locus alius, aliqui opacus. Columbini colli submutantis colores meminit Hieronymus aduersus Ioannem Origenis confectatorem. Columbarum inquit, colla ad singulas conuersiōes colorem mutant. Sed & Martianus de nuptiis Philologiæ, Arcefilas inquit, Collum intuens columbinum dubitat, Siquidem hac pmutos uarietatis incertitudine, amplius astruere ἀνιστάμενον cœpit, id est incomprehensibilitatem. Sed & Nero Cæsar disertissime, ut primo naturalium questionum Seneca tradit,

Colla tiberiæ splendent agitata Columbæ.

Quo tamen uersu legi cōmodius Cytheriæ potest, Sed Syllabæ mēsus nō nihil refragat. Meminit & Academicorum. ii. M. Tullius, Neq; uero hoc loco expectandum, ut de remo inflexo, aut de collo Columbæ respōdeam. nō enim is sum, qui quicquid uidetur, tale dicam esse, quale uideatur. Et rursum, Nam & in remo sentio non esse id, quod uidetur. Et in Columba plures uideri colores, nec esse plus uno. Quod ad Syllabam attinet, uariatū in ea comperias, Vti Metamorphoseos quintodecimo, Armigerumq; Iouis, Cythereidasq; columbas.

Sed enim, ut ad Colorum ratios regrediamur. Aduertendum amplius, esse Colores in Corporibus ex

poribus ex Elementorum refractione coorientes, quibus compinguntur. Hosce uero haudquaquam speciem uariare ex Lucis ui, Quin Album semper sit album, & Nigrum nigrum, nisi quatenus intenduntur uel remittuntur. Sunt & Colores, quos Apparentias dicunt. Recentiores, Aristoteles primo de generatione *συμφάσεις* appellauit. Vtin Iride, Vbi uisitur Color rubens albedo permixtus, quia materia est rara, & radius Solaris fortior. Cōuissimus autem Solis lucem fere coloris eius. Quod si densior fuerit materia, & imbecillior radius, resilit obscurus, ac nigricans color, qualem in nubibus cernimus. Colores autem intermedii, Cuiusmodi Cinericius est. Fiūt ubi materia denset minus, et Radius sit aliquāto fortior. In Vrina porro subinde mutantur colores, Si in Solari radio inspeketur, prouenit autem id exuarietate lucis Solis, Qui cum in motu perpetuo sit, nunc unum ostentat, nūc aliud, propterea Medicorum periti in luce temperata dispicere malūt. Quod rursum ad Irim spektat, Prædicant Rusticiores, Ostentante se inibi colore rubro, albedo adiuncto, haberi fertilitatis prognosticum. Ratio uero est, quia, cum rarior sit materia, facile peruincitur a Sole, ut inde Pluuiæ iuges, aut largæ consequi nequeant, quæ plurimum Vbertati Seminum officiant. Sed ratum, & quodammodo decretorium hoc censei haudquaquam debet.

¶ Quid foret Robur in Carcere, & quæ dicantur digna Robore. Iuuenalis locus, & Propertii alter explicatur. Item Vocabula nonnulla ad Carceris loca pertinentia.

Caput

XXXII.

Archerem scribit Cicero in L. Catilinam libro secūdo, uindictam nefariorum, ac manifestorum scelerum maiores nostros esse uoluisse. Et T. Liuius Ab V. C. libro primo Ancum Martium refert, Ingenti incremēto rebus audis, cum in tanta multitudine hominum, discrimine recte, an perpetam facti confuso, facinora clandestina fierent, Carcerem ad terrorem incrementis audaciæ media urbe imminentem foro ædificasse. Nec satis. Siquidem humana rabie latius etiamnum serpente, crassanteq; in ipso etiam Carcere, formidoloso, diroq; aspectu locus alius requiriti cepit, quando quotidiana, & proinde leuia remedia parum efficacia noscerentur. Robur edidere nomen, quo maleficum genus hominum præcipitabatur, sic nuncupatum, quod ante arcis robustis includeretur, Sicuti Sex. Pomp. fragmenta nos perdocent, & significasse Plautus deprehenditur, cum ait, Ego Vos ambo in robusto carcere ut pereatis. Hinc facinora magnitudine rara nouitate dira, & inauspicatissima, Robore digna magnis Auctorib⁹ appellari solēt. Q d' uidet Auleius confirmasse in Oratiōe disertissima ut Augustinus dixit, de Magia. O mirum inquit, Commentum. O subtilitas digna Carcere, & Robore. Sed & Maximus Val. exemplorum priscorum libro sexto, de robore quosdam præcipitatos scribit. Non desunt, Et quidem multi æris Homines, qui illud Iuuenalis, Horrida quale facit residens in codice pellex, Quicquam ad hoc pertinere aucupentur. Et cæcos doctores nugæ, ineptiolasq; halucinatione ridicula, effusæ meras pronuntiant, cum Satyrus dubio procul Codicis nomine *συμβολικὸς*, & operte Robur intellexerit, in quod meretricula iam magno natu ob perpetrātū scelus fuerit impacta, atq; inibi nendo uitam sustentare solita sit. Veræ hæc commenta etiam si uera maxime forent, nimisq; coacta sunt uixq; doctrinæ & acuminibus cohærentia Poetæ illius. Quid, qd' si intenderis, oppugnante nullo, æquant solor? Quid, n. mi nus facere mortua potest, quā nere? De Carceris robore præcipitabantur nocentes, ut præpositæ probant auctoritates, non in custodia detinebantur. Quod uero ad huius opinionis fulcimentum, & uelut Tibicinem aduocatur Propertius, Id totum nil esse intello, Sed & alii intelligent, quod ut fiat facilius, & Syncerius, Versiculos Poetæ subtexemus.

Et grauiora rependit iniquis pensâ quassillis

Garrula de facie siqua locuta mea est.

Nostra'q; quod Petale tulit ad monumenta Coronas,

Codicis immundi uincula sentit anus.

Primum rogo uos Exuditi omnes, Qui non ad Aristophanis modo lucernam euigilastis,

Sed Cleantis quoque, & quod Fabius ait, in sudata ueste durastis, fulgines lucernarum bibendo, ad prociendum tenditis, quodnam est hic Robore dignum crimē? Deinde quo iure Zelotypa mulier Ancillam minus ad animum respondentem in publicę pœnæ locum intrusit? Quonam modo præterea duæ sententiæ cohærent, nec dissimilitudine dissulant? Quæ me impensius inquit Cynthia, laudauit, dat pœnas, & pensâ grauiora cogit perficere. Petale, quia Coronas tulit ad monumenta, impingitur in præcipitii locum publicum. Ex trita mihi ista uidentur. Qui intriuit, totum exedat. Et Quas faber struxit Compedes, ipse ferat, sicuti iactatum prouerbio est, & meminit Aufonius. Vex, nequis in hisce libellis Rhodium putet Sacrificium, definamus aliena grauius, aut infectanter conuellere, neque enim propostis nobis obstrigatio ulla est, nec Doctorum hominum dispendio gloriolas inanes captamus, monitos tantum Legentes uolumus, quid fenserint Alii, Quid uel ipsi promamus in album, *ὁμοῖος ἐπιδόξῳ* (ovres, idest non idem opinantes. Candore eodem, ac simplicitate, sicuti lapsi fuimus, reuocent ad libram, quoniam hominis est in pluribus conuiuere. Nā & ipsi nostra quoque allisuri uidemur (neque enim ita nos amamus, aut miramur, ut nesciamus perdere) sicuti potior se ostentari ratio. Et cum riuali, & sine riuali posteritati allaboramus. Redeo igitur ad institutum. Est prouerbium quoque scitissimum compar priori, Sed ambiguitate, & signficatu remotiore festiuus, Thesaurio dignus, in eum, q̄ teterimo supplicio flagitiis adobrutus sit differendus. Docent Plutarchi monumenta, Thesaurum fuisse Domicilium subterraneum apud Messenios, neque auras, neque lucem exterius excipiens. Nec ullę Carceris fores erāt, Saxo immani intruso occludebatur. In quem cum magnus Græciæ Imperator Philopœmen fuisset impactus, mox hausto ueneno interiit. Hic est obiter is Philopœmen, Quem Græciā post eximias antiquissimorum Ducum uirtutes, perinde ac extrema Senectute filium, in lucem produxisse narratur. De quo item nobile est Romani cuiusdam Elogium, fuisse hunc inter Græcos postremum, flaccescēte iam illa Animorum ingentium, ut assolet, fertilitate. Sicuti & Brutum pronuntiauit quidam Romanorum ultimum. Legimus porro apud Plutarchum eundem, Spartani Carceris locum fuisse Decha-da nuncupatum, In quo ultimo destinatos supplicio strangulari, mos fuit. Id uero nocturno tempore solitum fieri, Libro quarto Maximus docuit Valerius. Tale ferme apud Romanos erat Tullianum, locus in Carcere, ubi paulum ascendisses, ad Læum circiter pedes XII. depressus humi, cum muniebant undique parietes, Atque Insuper Camera lapideis fornicibus uincta, Sed inculca tenebris, odore fœda, atque terribilis facies eius erat. In Tulliano fuisse Lentulo fractam Gulam, in Catilina Historicus scribit. Apud Spartanos item locus erat Cæadas nomine, ut apud Siculos quoque, in quem maleficum genus hominum coniciebant. Apud Persas Domicilium fuit cineribus refertum. Illud uero scitu iucundum, Apud Aethiopas moris fuisse, nocentes aureis catenis uincire. Inuenio & Orygmata dici loca, in quibus scelerati excarnificarentur. Xenophon rerum Græcarum libro quinto, Ananæum uidetur pro Carcere accepisse, Sicuti Isæus quoque. Et *ἰργμοφύλακας* pro Carceris præfecto. Callisthenes uero, ut docuit Harpocratio, Anagæum accipit, hoc est Cœnaculum supra terram. Quidam etiam pro uitili membro capiunt, quod sit necessitatis commercium. Pentefyrincon in Carcere fuisse, Pollux scribit, lignum, & item Sphalon, Sicut tympanum inter Carnificis recenset instrumenta. Videtur & Strophæi, quem Mercurium intelligit, Statuam in Carcere coli solitam, insinuare.

¶ Carceris genera. Quid Ceramus, & Ceramicum flagellum, & Domus. De Labyrintho, Baratro, Latomiis, Latomis, Latypis, Lithurgice, Lithotriuiçe, Cauea, Tulliano, Libera custodia, Chaxonia Ianua. Item de Metœcio pluscula. Xenocratis historia.

Caput

XXXIII.

c Arceris genera ueteribus tria fuisse inuenio, Vnum, quo immodesti, & parum exculpi compellerentur, ut noctu a doctis condocerent, & bonarum Artium professoribus, quæ ad bonos mores, & uitæ modum pertinerent. Alterum, quo ære alieno impliciti, & qui Carceris tēdio ab inita Vitæ petulantia absterrendi sunt, detinerentur. Tertium, quo immanibus præsignes flagitiis, Cælo,

nis, Cale, & hominum coetu indigni. Vitiis, ac uitæ turpitudine defamatifsimi, ac prope diem plebendi, tenebrisq; & Pedori addicendi intruduntur. Carcerem Cypri Ceramoni uocant. Id & Homerus testari uidetur Illados quinto, Vbi Martem scribit, ab Oto, & Ephialte in uincula coniectum.

Χαλκῆς δ' αὖ καράμῳ δέδωκε τριταΐδεος μῆναις.

Idest decem ac tribus mensibus Aeneo in Ceramo uinctus iacuit. Eruditiores tamen eo ideo obllam accipere malunt. Et quia Ceramæ dicuntur item figlina, inde Ceramicum flagellum pro Ostracismo positum. Athenienses uero, qui mitibus nominibus, & mansuetis rerum tristitiam obtegere consueuerant, Urbaneq; minuendo, uim atque atrocitatem lenire, Carcerem Domum nuncupabant, Sicuti Tributum Coordinationem Ciuitatis. Sūt qui Labyrinthum quoque nil aliud, quàm Carcerem fuisse tradant, in quo non foret incommodi quippiam, nisi quod qui afferuabatur, effugere non poterat, unde & Labyrinthum dici putant, quia λᾶ fit particula uocum intendens notiones, & βύειν obturare signet, ac claudere. Ex quo & Labyrinthos pro flexuoso positum idest λαβυρινθώδης. Tralatum & in Nugaces nomen, πικρὰ τὸ πολλοῖς κύκλοις λόγων χεῖρδιαι. In hoc illud obiter adnotandum. In Plutarchi monumentis proditum, Non uideri simile ueri, Minoeum Atheniensium Iuuenes, tribuit nomine ad se quotannis missos perdidisse, Sed ad ministerium potius subseruasse sibi. Ex quibus propagati multi, & Cretensium habiti numero Delphos quandoque sunt missi, Proinde Bottæorum filias generis memoriam colentes, festis diebus concinere assueuissent, ἴωμεν εἰς Ἀθήνας, idest eam Athenas. Barathrum Athenis siue ut enuntiant Alii, Berethrum, locus erat profundior, putei modo, in quem nocentes deturbabant. Eius superiora dura quidem erant, ac rigida, infima uero laxa, & mollia, ut descendentes facile demergerentur. Abusus uidetur dictione hac in Philippicis Demosthenes, ut inquit Harpocratio, & pro perniciē tantum ex tralatione posuisse. Barathra tamen proprie Cataractas uocant, & excauata loca, in quæ demergantur flumina πικρὰ τὸ βάλειν, ab aquarum ingressu, uel quasi βεβαῖται, quod ex cauitate peruia non sint, nec adeunda. Sunt q; cœnosa eo noīe loca intelligit. Iam uero Latomias Syracusanas quis non nouit? Eas a Dionysio crudelissimo tyranno factas, Cicero auctor est, in Verrem libro septimo. De iis Cicero idem alibi ita refert, Latomias Syracusanas omnes audistis, plerique nostis. Opus est ingens, magnificum Regum, ac Tyrannorum. Ex Saxo totum est, in mirandam altitudinem modo depressum, & mulierum operis penitus excisum. nihil tam clausum ad exitum. nihil tam seipsum undique. Nihil tam uacuum ad custodias nec fieri, nec cogitari potest. In has Latomias, si qui publice custodiendi sunt, etiam ex cæteris oppidis Siciliæ, deduci imperantur. Latomias dici Carcerem Syracusis Siculorum lingua, Pædianus auctor est. Locus est Sabini apud Senecam Controuersiarum quinto. Ne inquit, quenquam uestrum decipiat nomen ipsum, Latomiæ illæ minime lauta res est. Sed & Polemo Sophistes ut est apud Philostratum, cum Lapidofo articulorum morbo infestaretur, Medicis subinde inferebat, perfoderent, cederentq; Polemonis Lithomias. Extat obiter apud eundem Herodis de eadem re id peritum, Vesci oportet, manus non habeo. Eundem est, pedibus careo. Dolendum est, tum uero manus adfuit, & pedes. Fuisse Spartæ quoque Latomias Plinius significat, cum eorum Angustias Aristomenem Messenium euasisse scribat, Vulpium aditus secutum. Erant & Romæ pope Tullianum, Vt Varro meminit, Qui & Tullianum dictum ait, quod fuerit a Tullio Rege additum Carceri. Quod tamen pro quolibet carcere posse capi, Apuleius docet. Porro id uehementer animaduertendum, pronuntiarī ex Græca ratione Lithotomiam, & latine dici Lapidinam, & Latomiam quog; Quin & Latomion unde λατὸμῶν μακρομεναιον, ubi exciditur marmora. ex quo & Apollinis marmarini templum apud Carystum, quia λᾶς signat Lapidem per concisionem a λᾶσθ, uti in magno obseruati Etymologico est, & λίαν incido. Nam & Latomi dicuntur Lapidæ, ut scribit Eustathius, qui etiam Latypī uocantur. Latype uero est, quod a lapidibus abraditur, sculpedo ne excutitur. Ceteri autem Iures consulti loca sunt, unde effodiuntur Cotes. Signat tamen λᾶς & fluuium, atque item Ciuitatem, quamuis a Stephano dicatur λᾶς potius, meminit Lycophron, καὶ λᾶν παρῆσις. Ab ea occupata Dioscuri appellantur Lapla. La uocauit Hom. εἰς λᾶν ἄλγαν, εἰς λίπην. Lithurgice uero, & Lithotrice ad præfens propositum pa-

rum faciant. Nam illa ad eos, qui in metallis lapides cædunt, pertinere videtur. Lithotrixi-
celapides excolentium, elaborantiumq; est, ad operum ornamenta. Fuit item Carceris spe-
cies Cauea, nam & Seneca inquit, Itaq; effoeminatissimam uocem illius Rhodij existimo,
qui, cum in Caueam coniectus esset a tyranno, & tanquam ferum animal aleretur, Suaden-
ti cuidam, ut abstineret a cibo, Omnia inquit, homini, dum uiuit, speranda sunt. Liberas
custodias legitimus in historia, cum Viri magnæ existimationis non in uincula coniecti, Sed
domi apud Ciues custodiebantur. Inter Carceris Ianuas fuit & quæ nuncupatur Charo-
nia, qua producebantur, qui ultimo supplicio essent afficiendi. Vocabatur & Nomophyla-
cii Ianua. Sunt quilocum Athenis, ubi Carcer foret, Metœcium, hoc est *μετώριον* appel-
latum contendant. Quod uero relatu arbitror non ingratum, Auctor Harpocratio est, Me-
tœcum dici utique inquilinum, aduentitiumq;, Qui in alienam emigrat Ciuitatem manen-
di proposito. Metœcium autem Drachmas duodecim significare, quas quotannis persolue-
re cogebantur id genus homines. Quod Eubulus significat. Ifæus uero innuit, Viros qui-
dem drachmas conferre duodecim consueuisse, Mulieres autem sex. Id q non contulissent,
abducebantur ad Ciues, conuictiq; uenum ibant, quod contra Aristogitonem Demosthe-
nes testatur. Cogebantur & naues inscendere Inquilini, Sicut in Philippicis a Demosthe-
ne item adnotatum est. Illud uero obiter quoque subnotasse, nil officiet. Inquilinos etiam
Scapheas a Comicis quandoq; nuncupari, quoniam in pompa Scaphas gestarent, unde &
Scaphephori nuncupantur quoque. Sed & eorundem filiz uasa gestabant aqualia, &
præterea *σκαφιδίων*. Meminit legum decimo Theophrastus. Scribit in uitis decem Rheto-
rum Plutarchus, Publicanum quandoq; Xenocrati manum iniectisse, ac ducere conatum ad
Metœcium. Illum uero a Lycurgo liberatum, ductumq; in Carcerem Publicanum, ut qui
quod minus deceret, facere adortus foret, quod cum in maximam Lycurgi laudem cessis-
set, Mox occurrens illius filius Xenocrates, *celeerrime* inquit, Parenti par pari relatum, nam
quod mihi suppetias benigne tulerit, passum ab omnibus celebratur. Cæteras denique Car-
ceris species apud Lacedæmonios est, quæ creditur Spelunca quædam, unde sit etiam no-
men, quippe Cæti uocantur Rhochmi, idest Scissuræ, quas efficiant Terræmotus. Sunt
tamen qui Cautitates id genus nuncupent *καὸς*, idest Coos, unde Homerus feras Oresco
os appellet, quod prodidit Strabo, & ab Eustathio relatum, scio. Erat apud Corinthum
eo nomine Carcer, quo fures custodiebantur, & fugitiui. In Ceadam, inquit Pausanias, a
Lacedæmoniis coniciebantur, Qui ob insigne facinus uidebantur plectendi. Nam & il-
luc contritus Aristomenes, euasit tamen, aditus Vulpium secutus, Quæ Cadauera confecta
bantur, Quod docuit Pausanias, nec omissum a Plin. est. Sed Aristomenem hunc in Insu-
la Rhodo apud Genex Damagetum ex morbo esse functum fato, Idem pdidit Pausanias.

¶ Qui Commentariensis, & Phylacti. Obiter de Corniculariis pauca.
Caput XXXIII.

Ed nec illud per incuriam transiliamus, uideri in nostris literis Commentari-
ensem dici Carcerariorum præfectum, atque recognitorem. Ita enim ab Im-
peratore subnotatum aduertimus, Codice de iis, quos tenet Carcer inclusos.
Id inquit, aperta diffinitione sancimus, ut aut conuictos uelox poena subdu-
cat, Aut liberandos custodia diuturna non maceret. Iubemus, ante trigesi-
mum diem semper Commentariensis ingerat numerum Personarum, uarietatem delicto-
rum, Clausorum ordinem, ætatemq; Vincitorum. Meminit Vlpian^o digestis de poenis. Nec
pari inquit, Præfides debent, Optiones siue Commentarienses damnatorum pecunia abu-
ti. At Digestis de lure fisci, aliud omnino Commentariensis est, nam Paulus inquit, Quoti-
es apud fiscum agitur, Actorum potestas postulanda est, ut merito his uti liceat, ea q; ma-
nu Commentariensis adnotanda sunt. In sanctis item literis uideor alicubi uerbum hoc le-
gisse. Fuit apud Cumæos magistratus, quem Phylactum nuncupabant. Eo qui fungeretur,
reliqui qdem tēpus Carcerem asseruabat, nocturno autē pūctū, in Senatū ueniēs Reges ma-
nu apprehensos educebat e curia, quos tādū detinebat, donec de eorū impio clam Senatus
sniam pntiāffer, iūste ne agerēt, an fecus. Q d ad Cōmentariēsem attinet, scribit Prædia-
nus, Accūs

nus, Accensum nomen esse ordinis, & promotionis in militia, ut nunc inquit, dicitur Princeps, uel Commentariensis, aut Cornicularius. Quidam Commentariensem intelligunt, qui commentariis præsit. Græci nomen id suis literis exscribentes, Commentarios pronuntiant, ac eos interpretantur dici in legibus, qui commentaria conscribant, & in Criminum iudiciis subseruiant. Sunt & qui nunc inquit, Chartularii uocantur. Cornicularium uero obiter sunt, qui putent Corniculis militantem, Sicuti a' Cornu dicti Cornicines. Equites tamen ob insignem operam Corniculis a' Pappio donatos, & Armillis, T. Liuius scribit. Cornicula uero gemma, ut nunc dicuntur, ad hoc nil spectant, quæ inde ita nuncupari uidentur, quia inter Onyces Cornea quoque uisatur uarietas. Tribuni Cornicularium dici inuenias Strategematon tertio apud Frontinum. Et Valerius scribit, Lectorio a' Tribuno Ple. Cominio diem dictam, quod Cornicularium suum stupri causa appellasset. Adiutores Corniculariorum legimus apud Iureconsultos.

¶ Cornicem albam prope' Rhodigii moenia uisam. Item de albis Coruis. Cornicis festum. Coronistæ. Coronismata. Hirundinum festum. Cap. XXXV.

¶ Olent Rhodigini mei perelegans usurpare prouerbium, ubi rarèter quid admodum, & fere' nunquam obtingere uolunt significare, dicunt enim perinde esse infrequens, ut sit alba Cornix. Ceu fere' non uisatur Auitii id genus albicans. Cæterum scitu, commemoratu'q; cōdignum est, quod'q; hinc noitis intextatur commentatiunculis, Visam temporibus meis, dum ista proderem, duorum fere' Stadioꝝ Spatio a' Patriæ mœnibus, Post Diuæ Mariæ templum, quod per uetustum stadio ferme' ab Vrbe seiungitur, Cornicem albam, Capite nigricante, sicuti cæteris, Alarum apicibus in rubedinem uergentibus. Nec erat expressus Candor, Sed Liuens aliquo modo. Fuit ea mensibus aliquot omnibus conspicua, non parum multis, ceu plane' uisenda res foret, ob insolentem speciem, ad Spectaculum confluentibus. Inter quos ipse quoque, ut protinus monumentis insererem, quod unum supererat æstantis animi, & qd' dicitur, Rosam, quæ præterisset, anxie conquirentis lenimen. Quin & nonnullis abiit res ea in prodigium, Quod post eam uisam, loco nunquam fuisset pax, tumentibus tunc perniciosissimis bellorū procellis, ac latius crassante fertilicentia, quo Italici fundamenta in multorum perniciem atrocissime quatiebantur, debacchante Occasu in Venetum Imperium, dira cladium magnitudine, & Olygiis, ut Græci distitant, malis, tot'q; præclarissimarum Urbium funeribus, adeo attenuatum, concussu'q; ut diu nutas uastissimam cōminaretur ruinam. Porro, quod a' proposito diffentaneum non est, Scimus Coruum quoque candido nitore conspicuum, quandoq; a' Britannorum Rege missum dono Siciliæ Regi Alphonso. Contigit res ea memorabilis, Calisto Pontifice Christianæ Reip. summa moderante. In ueteribus autem memoriis obseruatum, Bacotia Thracum impetu, & bellico furore deuastata, redditum iis, qui stragibus superfuerant, ex intimo Specu Oraculum, ibi sedem firmatos, ubi Coruos albescentes conspicati forent. Id uero in Thessalia mox factum ad Pagæticum finem. Illorum namq; oblati aspectibus sunt, Soli qui dicebantur sacri Corui, Quos uino madentes pueri gypsolitos emiserant. Eiusmodi quæpiam & in Athenæi Dipnosophists comperta nobis sunt, libro octauo. Extat Ammiani nobile Distichon, breuitate, ac elegantia scitissimum, Cuius is propemodum Sensus est. Facilis multo esse, Coruos reperisse albos, uolantesq; Testudines, quàm Rhetorem ex Cappadocia probioris notæ.

ὁρῶντες ἐν λαλοῦσι κόρακας, πῖνυσι τε χαλῶντας
ἐυρεῖν, ἢ δοκίμασι ἐν ὄρεσιν καὶ περὶ δόκῃ.

Sed & Perdicem albam, item Passeres, & Vrsam quandoq; uisam, & Coruos, Arist. scribit. Illud adiciamus ex abundanti, quoniam Cornicis facta mentio est, apud Rhodios festum, (sive ludicrum foretid) solitum celebrari, in quo Cornici aggregatio fieret quædam ordei, & id genus rerum aliarum, unde id, καὶ τῇ κορνίᾳ περὶ θῖνος φέρεται σπυρί, id est Cornici Virgo fert ficos. Qui uero eiusmodi præessent curæ, dici Coronistæ inuenio, Sicuti in libro de nominibus Alexandrinus commemorat Pamphilus. Quæ ab eisdem præcinerentur, Coruismata uocabant. Eiusmodi quippiam & Hirundinibus in eadem fiebat Insula, ut est apud

Theogni tertio de Sacrificiis, quæ in Rhodo celebrarentur. Id uero *χελιδνίζειν* dicebāt, quod ita concinerent, *ἤλαθε, ἤλαθε χελιδνὸν κελεύς ὠρεας ἀγρουσα, καὶ κελεύς ἐναιαυτὸς*, id est Venit, uenit Hirundo pulchras ducens horas, & annos pulchros. Quoniam uero & Coruorum facta mentio est, ex abundantia adiiciam illud, Nycticoraca, id est nocturnum Coruum dici item Cicumam. Sicuti qui græce est Byas, apud nos Bubo nuncupatur. Sunt qui Otum dicunt Nycticoraca. Hieronymus Noctuum.

¶ Digytorum ratio ex Auicenna. Eorundem quoq; nomina ex Polluce. Inibi quid Scimallissare. Caput XXXVI.

Igytorum rationem multi quidem cum Galeno de utilitate partium primo præclare sunt executi. Sed & primo Canonis Auicenna. ex quo paucula mutauit, qui mos noster in legendo est, præcæpendi, quicquid scitu non ingratum ingerit sese, huic loco impegimus. Igitur Digytis inquit, naturæ sagacis decreto tria modo officula compactum, modularèq; adnexa, sunt attributa. Ne si plura paulo forent, sequeretur quidem in ratione motum adiumentum aliquod. Sed imbecillitatis nocumentum adesset insigne, in apprehendendo præcipue. Quod si pauciora tribus forent, firmitas utique esset conspicua. Verum fieret motuum ab eo, quod necessarii est, diminutio. Quos amplius exigit ratio, quam robur mensum transcendens. Interior pars carnosa est, ut sit portio ea uelut molle stratum, cæteris digytorum partibus. deinde ut suauis cedat iis, quæ apprehenduntur arctius, nec ulla prorsum consequatur oblesio. Extima uero destituta carne sunt, primum, ne inutile accederet onus. mox ut armorum uicem in feriendo præstaret pugnus. Pollex uero, inquit Princeps, omnium existit Digytorum Iustitia, quippe sicuti Iustitiæ munus est, unicuiq; quod suum est, reddere, Sic & suum Pollicis uidetur, Digtis cuiusq; actionem iuuare ac dirigere, ac æquivalentem omnibus utilitatem imperituri. Quod & quartodecimo de Animalibus Auicenna idem comprobatur. Articulus Digytorum Scytalidas uocant, uel ut Aristophanes, Phalangas. tres sunt hæc digytorum cuiq; præter Magnum, duabus modo compactum. Nomina digytorum apud Pollucem sunt hæc, Micros, id est paruus. Paramesos qui sequitur, ὁ τῶν ἰσχυρῶν ἀνακέκλεται, & ab illis appellationem sortitus. Mesos, id est Medius. Post Lichanos. Reliquus Antichir, aut Megas. Et αὐλῆσις quidem, ut inquit Galenus, διὰ τὸ ὅλην τῇ χειρὶ ἵσθαι αὐτὴν διακινῆσαι, quod toti equi polleat manui. Lichanon ἀπὸ τῆς χεῖρος, idem arbitrat, nomen indeptum, id est ab usu, credo ἀπὸ τῆς λαίχειν, quod signat lingere. Quidam hoc nomine medium accipiunt. In Pedibus iidem habentur digyti. Sed non iisdem appellationibus, quia nec eundem præstāt usum. Ab Atheniensibus qui medius est, Catapygon item dicitur. Significat ea uox Scortū, & Cinædum. Illud neutiquam prætereundum, σκιμαλίσσειν, id est Scimallissare, apud Græcos esse proprie, cum digyto pertentamus, ecquid Oua Gallinæ conceperint, quāquam & uerbo utuntur eodem, ubi pollicem medio applicantes plagā inferimus, ludibrii causa. Sed & protenus offensantes contumeliose digytum medium recte dicimus σκιμαλίσσειν. Ridiculum uero, quod in moralibus Plutarchus refert, Quosdam consueuisse Digytorum nomina perdiscere, atque Alexicacorum uice, id est mala auertentium, uti in terroribus, tacite unumquēq; dinumerantes. Ante Regiam Alcmenæ Herculem parituræ, stetit digytis perstinatim implexis Lucinam, quo partum præpediret, narratur a Mythicis, elusam uero ab Ancilla Galanthide, quod Alcmenam diceret peperisse, quibus mox auditis, illarecesserit, ac statim leuata partu sit Alcmena. In Græcorum Theauris animaduerto, Thebis habitu muliebris stetit Igonas, dici a Thebanis Pharmacidas, Venisse autem Iunōis monitu Mulieres Alcmenæ parturienti moram iniecturas, uerum Sophismate lepidō a Tiresiæ filia Hi floride abactas. Sunt porro in manibus, pedibusq; παρὰ φύσιν, id est Agnationes, ubi superfluens adnascitur digytus ratione materiæ exuperat. De qua re sic Plinius, Membra animalibus agnata inutilia sunt, sicut semper sextus in homine digytus. Quod ex illo forsitan Aristoteli co uideat sumptum libro de animalium generatione quarto. Quibus autem habere gemina contigit genitalia, alterum Maris, Alterum Foeminæ, iis semper alterum ratum, alterum irritum redditur. Ipse uidi Bononiæ quendam de plebe inopem fenis in manu utraq; digytis immo

tis, immo in pedibus quoq. Superflus digytus inter Ausicularem, Annularemq. interstitus agnoscebatur, magnitudine ad reliquos respōsum, mobilis præterea, & ad omnem usum, ut affolet, accommodus. Manus insigni erant Latitudine, nil præterea, quod decreet minus. Hoc eo adnotasse libentius uolui, Vt sciremus decretorium non esse, agnata membranūtia haberi, & irrita. Alioq. apud Paulū Æginitā legim⁹, Ex digytis, q. πᾶσα τοῦ σώματος dicunt, Alios esse carnosos oīno, Alios ossa habere, & unguēs qñq. Horū aut aliæ Articulis p̄deant, A' Scytale Alii. Sed hi p̄sum ἀκίνητοι, hoc est immobiles sunt, Ceteris mobilibus qñq. ¶ Animalibus cūctis inesse Rōnis, Orationisq. uim, ex Porphyrio. Itē de Apollonio Tyaneo quæpiam.

Caput XXXVII.

Orphyrus in literis ueteribus doctissimus Libro de Sacrificiis tertio, asserere se opinionem scribit tum ueram, tum etiam Pythagoricam, Omnem. s. Animam Sēsis, & Memoria præditā, esse rationalē, habereq. Rōnem, & Orationem interiorem, exterioremq. quā inter se loquātur Animalia. Quorum uerba non discerni a nobis, nihil mirum sit, cum Barbarorum etiam mutorū sermonem minime discernamus, neq. tam loqui, q̄ indistincte uociferari putemus. Addit, si credēdum sit Antiquis, atq. illis, qui Patrum nostrorum, & nostro tempore extierūt, Esse, qui dicāt, se audire Sermonē Animalium, atq. intelligere, Sicuti apud ueteres Melampus, & Tiresias, ac Thales, Nuper uero Apollonius Tyaneus, Quem dicūt in Amicorum cœtu, cū audiret Hirūdinem aliis nuntiare, A sinum prope urbem onustum cecidisse, triticumq. humi diffusum, declarasse audita, idq. ita fuisse compertum. Subiūgit, Aristotelem, Platonē, Empedoclem, Democritum, aliosq. Qui ueritatē de Animalibus perscrutati sunt, participationem rationis, orationisq. in animalibus comperisse. Illud uero hic obiter legentes mōitos uolo, Philostrātū Libro quarto, Apollonii historiā illā de Intellectu colloqui Auiū, aliter narrare. Neg. n. Hirūdinē, Sed Pasterculum fuisse scribit, In alis item diuersus est alio quo modo, Ita tamen, Vt sentētia fere sit eadē. Sūma uero hæc, Omnia esse nil aliud, q̄ Vanitates, & imūdoq. Spiritū fallacissimas p̄stigas. Quis nescit, Apolloniū hūc Magica solū fuisse insignē? Siquidem ut aptissime colligit Eusebius, aduersus Hieroclē, Qui Philostrātū Euangelistis præponebat, non modo inter Deos, admirandosq. Viros locum non hēt, Sed ne inter Philosophos qdē ab aliquo reponitur. Quamuis reperiam, A' quibūdā, ut Deū fuisse cultum. Et simulacrum eius sub Herculis Alexiaci nomine constitutū, ab Ephesiis fuisse honoratum. Qui Magū fuisse hunc hominem, ambigit, Philostrātū legat, quamuis omnium, qui unquā historiam conscripserint, mendacissimum. Acrius rerū pondera perpendat, Veritas interlucebit, ēt si immensa caui spirant mendacia folles. Neq. tamen inqt. Eusebius, hodie quoq. defunt, Qui expertos se dicant, eius nomini inuocato magicas iēsse Virtutes, ad sup̄stitiosa qdā pagēda, Quibus eqdē nō facile adducor, ut fidē aliqua ex pte p̄stādā putē, q̄ ex harena mihi plane funiculū nēctere uident. Quæ si quis p̄bare pōt, is mihi nec nare, nec omnino literas p̄didicisse, aut primoribus saltem prægustasse libris, censetur.

¶ Qua ratione Animam exui alis, traditum sit, aut easdem reparare. De quatuor Paradisi fluminibus.

Caput XXXVIII.

Orōastrem, abs quo omnis ueterū Theologorū sapientia demanasse credit, memoriæ prodiderūt Chaldæi qdam non indocti homines, solitum dicere, Alatum esse Animam, fractis uero alis, in Elementa ferri præcipitem, tum illis succrescentibus, ad Superos reuolare. Hoc & Pythagoricum dogma est, imo uero ēt Platonici, a magno imprimis Plotino cōfirmatū, Libro octauo Enneadis quartē, de Animę descēsu in Corpa. Frangunt aut alæ, siue interuallunt, Vbi inclinatio uegetalis naturę intēdit ad Corporea gubernāda. Et postq̄ ab incolumi, innoxioq. habitu melioris p̄uincię gubernādę longius aberrauit Aīa, qualis qdē habitus penes ipsam totius Aīam, ut platonice dicā, uigebat, hinc & sciētē quē fregisse alas didicite, uelut Adagio possum⁹, qñ diuinis omisiss, aut neglectis, quę sola uere sunt, imagines seq̄, & umbras, hoc est somniat in sensib⁹, terrenis tñ intētus, nil magnopere suspiciat. Q. d. Proci cōprobat doctrina. Vbi tres eē p̄dit Cōuersionis species. Quis. n. ad aliqd se deter⁹ p̄uertit, dū a p̄fēctiōe p̄pria labit. Vel p̄surgit ad meli⁹ p̄pter p̄p̄riū uirgē uigorē, actionēq. naturalē. Vel ressedat ad seipsum propter cognitionē sibi consortē, mediāq. speciem motionis. Cōuersio

dd

quidem erga deterius, passio quædam est Animæ alas abiicientis, & in obliuione iam posita sui ipsius, simulatq; altiorum. Conuersio uero & ad se, & ad melius, non solis competit animis. Sed ipsis quoq; diuinis. Sicuti nos Parmenides docuit. Sed & Synesius erudite ad modum, optima inquit, in Animis affectio, uel habitudo Spiritale uehiculum leuius efficit, abstergitq; habitudinis deterioris profunditatem. Tractibus nanq; naturalibus aut attollitur in sublime ob caliditatem, atq; siccitatem. Idq; apud Platonem Alarum assumptione signatæ, & apud Heraclitum significat idem, Splendor siccus, Anima sapiens. Aut crassefecit, humescitq; Spiritus, unde immergitur terræ secessibus naturali pondere delitescens, expulsiuq; in subterraneam regionem. Zoroaster porro, abs quo exorsus sumus, qui non Æsopum modo, ut dicitur, attriuit, Sed omnis Literaturæ interioris penitissima ingressus uidentur, rescisi posse dilapsas perdocuit, ac constrictas alas, ex cõditorioq; ac spelunca emersum patere, ubi cõpeditus distinetur. Animus, dum agit, ac utitur sensibus, Si ex fluëtis quatuor, quibus inquit Paradisus Dei abluuit, & irrigatur, hauserimus nobis salutare aquas. Adiecit & singulorū quasi nomēclaturā. Eius inquit, quod ab Aquilone profluit, nomen interpretari Rectū ualeat. Quod ab Occasu, Expiatio. Quod ab ortu, Lūmē. Quod a meridie, Pietas. Id uero est, inquit Plotinus, Si quodam reminiscentiæ munere ad Entia præmāda faciamus exoridū, Gregorius porro profluētū ex Paradiso Amnium tropologicam exponens rōnē, Quatuor fluminibus inquit, de Paradiso egredientibus terra commadescit, Quia solidum nostræ rationis ædificium Prudentia, Temperantia, Fortitudo, Iustitia cõtinent. His enim quatuor uirtutibus tota boni operis structura confurgit. Quatuor flumina Paradisum rigāt, quod dū his quatuor uirtutibus Cor affundit, ab omni delyderiorū Carnalium estu temperatur. Idē & Tertio decimo diuinæ ciuitatis Libro, Aurelius Aug. scribit. Sed addit, Paradisum esse uitam Beatorū. Ligna eius, omnes utiles disciplinas. Et lignorum fructus, mores Piorum. Et Lignum uitæ, ipsam bonorū matrē Sapiētiā. Et Lignū Sciētię boni, & mali, trāsgressi mādari experimentum.

¶ Non uerba Platonis attendenda, Sed Sēsūm. Quæ sint Animæ alæ. Quid in eis dē Auriga, & Equus geminus. Columbę geminæ apud Virg. qd sint. Caput XXXIX. Æterum, de quo necdū uerba fecim⁹, Querat hic aliq; quas nam in Anima intelligere Alas aut possim⁹, aut debeam⁹. In quo doctos omnes cõmonitus uolumus, Nihil eē, quod nos uocabula in Platone, uel hereseos eiusmodi Auditoribus turbent. Rudis. n. inq; Dionysius Areopagita, & temerarij hominibus est, non uim rei attēdere, Sed uim facere uelle uocabulis. Solent. n. de nominibus altercari, qui non diuinas res exquirunt, sed sonos uerborū sedant, & aurij tenus ea recipiunt, quę mente uoluate recto, pioq; iudicio debuissent. Igitur, ut ad rem ueniamus, Geminas alas accipio geminū instinctū mēti ingenitū ad supna Animū eleuātum. In intellectu qdem instinctū ad diuinū uerū. In Volūtate instinctū ad diuinū bonū pro uiribus puercentem. His uero remissis, e Cēlo labi Animam, Pythagoricis placet. Aut plinius, Animę alas Contemplatiuam intelligamus Virtutem, atq; itē moralē, quas Veritatis, diuinarumq; rerū cõtemplatione, ac intuitu recuperet, quæadmodū terrenorū appetitione atq; caligine amiserat. Porro apud Optimū maximū Poetam diuini operis Libro sexto, Colūbas geminas, ad aureū ramū inueniendū duces, nō aliud, q̄ hasce alas esse præderim, quibus cõnitētib⁹ erigim⁹ mēs ad Sapiētiā, Auri noīe sēpius significatā. Sed & a Venere mittit⁹, q̄ amor diuinorū eximius alis præstat alimēta, qbus surrigimur, mox & in Deū trāsimus. Quā rē illa significāt, Tollunt se celeres, liquidiūq; per Æra lapsē Sedibus optatis gemina sup arbore fidit. Addamus præterea & Platonis inuolucra in Animā item ratione, quæ si accipienda simpliciter putes, nec ultra Apium, quod dicitur, quippiam introspexeris, anilia eum putes delyramenta contexere. Vbi ergo Philosophus is Vires Animæ distribuit, ac secar in partes quodammodo, Rationem quidem Aurigæ uocabulo Prudentioribus monstrat. Appetitum uero geminum Equi indicant gemini. Appetitum quidem rationis compotem Equum bonus. Appetitum eiusdem impotem Equus malus. Animum autem, quādiu integer, & alatus sit, sublimē ferri, Plato uult, & diuino aspectu frui. Postea uero quā alas amiserit, defertur, quoad solidum aliquid nactus fuerit, tum terrenum corpus subentem constitutere Animal mortale, atq; immortale. Alii itaq; & Augeri Animæ alas, dum pondus sibi cōiunctum

iunctum sublime tollit ubi genus Deorum incolit, bonitateq; & Sapientia, & pulchritudine præstat. Minui uero, & perire, dum uiciis Animus deprauatur, arque degenerat, bigarum auersus prauitate.

¶ Vehicula animæ tria. Item quid Animæ Idolum, & quid Vmbra. Maronis locus exponitur. De Sensibus Ætherei corpusculi mira. Caput XL.

Exum enim uero, quia in Veterum Theologorum scita de Animi ratione incidimus, placet, parumper sepositis aliis, quæ plurima sese ingerunt, in easdē excurrere amoenitates, nec id tamen frustra, Sed ut Platonici Maronis profundiorē scientiam, cimmeriis adobrutam tenebris, promamus in lucē, Si cuti ex Platoniorum doctissimis accepimus, Ex quibus pleriq; Animam tri-

bus uti uehiculis produnt, Primo quidem immateriali, & simplici, idest cælesti. Secundo materiali, & simplici, idest Aereo. Tercio materiali, atq; composito, hoc est ex Elementis quatuor constituto. Et primo quidem uitā infundere rationis impotem, Sed mortis nesciam. Secundo irrationalem item, Sed longæuam, quæ uidelicet, composito corpore aliquādo dissoluto, ad certum supersit tempus in simplici corpore. Tercio deniq; uitam & rationē cassam, & unā cum dissoluto corpore dissoluendam. Porro in prima uita Vehiculo communicata Sensum esse communem, atq; imparibilem. In secunda patibilem, atq; cōem, idest per uehiculum uniuersum, sensum pariter uniuersum. Deniq; in tertia sensum diuisum pariter, atq; patibilem. Vehiculum primum intellige Æthereum corpusculum, acceptū ab Æthere, Immortale indumentum Animæ, naturali quidem figura rotundum propter Ætheris regionē, Sed in humanā effigiem sese transferens, qū humano insinuat corpori, rursusq; ubi exiunatur, priori restitutum figuræ. Hoc uehiculum Zoroaster *πνεύμα* uocat, i. Spiritum, quapropter tenuissimam, & splendidam puritatem est quasi non Corpus. Quod tamen per se nimio corporis Elementalī affectu adeo fordescit, ac grauatur, ut Caliginem contrahat elementalem, Quam Animæ Vmbra Prisci Theologi nuncuparunt. Actum uero uicissim, quem edit Anima in Corpusculum huiusmodi, Animæ Idolum. Id uero in nobis geminum intelligunt, Alterum quidem ab anima nostra, Alterum uero ab Anima mundi. Et non frū quidem ab Anima nostra separari nequit, Sed ab effectu uacare. Mundanū uero ab anima nostra reuelli, ac disseci omnino ualet. Porro probabile putabant Veterum Theologorum scientissimi, Animas hominum uiolenter pereuntium, quos *βιοπαύτους* uocat, quippe in expiatis, uehementius diuexari perturbationibus. Possē quin et hostes insectari inimicis, Cui fomites non suggerat modo humana indignatio, Sed diuina item permittat Nemesis, nec desit Dæmon. Superesse uero in Anima sensum, antiqua Sapientie uestigia insecutus, nec tacuit Maro noster, simulq; ultionis audiam affectiōem, & Aerei usum corporis. Quid enim sibi uelle aliud putamus id,

Et nunc magna mei sub terras ibit imago.

Equidem ut qui assatim Platonici imbutus foret sacris, Imaginem rōnalis Animæ esse putat primā illam sentiētiā naturā. Sed inerat curiosior q̄spiam, & medullas item rerū ingeniose scrutatus, Cur magnā pronuntiat imaginē? Nempe quia reliquorū est fons Sensuū, Cōmuniūq; Sēsus. Et magno p̄terea utitur Corpore. s. Aereo. Quod qdē huic insinuatū quodammodo sit angustum. hoc uero exutū explicatur in amplū, Elemētū id aerei naturā exigēte. Porro Oībus umbra locis adero, Dabis improbe pœnas. Imaginē ab Vmbra distigui, significat, Si qdē ēē Imaginē statuit, in Aereo Sēsū corpore. At corpus aereū Aīæ umbrā. Sicuti crassius hoc, & hebetius terrenūq; corpus Carcerem nuncupauit, Vitam uero in hoc proficūtem ab Anima, quia sit Animæ ipsius actus, Imaginem et uocat, Plotinus & Simulacrum, Quæritq; nonquid Anima hinc abeūte, pereat Simulacrum. Et non perire quidē astruit, Sed de sinere ulterius Imaginē effc. Placet si qdē non Plotino solū, Sed & Numenio, nihil usq; uitæ perire, quia Vita sit qdam æternitatis, idest primæ intelligentiæ splēdor, & idissolubile uinculum uniuersū. Attamen separare hoc Homerus uidetur in Hercule, Simulacrum eius ad inferos demittens, Ipsum uero inter Deos adnumerans. Vtrūq; siquidem uerbis obseruat, & quod inter Deos, & quod apud Inferos diuerſetur, diuisit igitur. forte uero, inquit Plotinus, Sermo sic erit probabilis, quippe actiua Virtute præcellēs erat Hercules, existimatus quoq; ob probitatem esse Deus, Siquidem Actiōni mancipatus, Contemplationi nō utiq;

Alioq totus apud Superos statueretur. Sed inde nimirum & apud Superos est, Et aliquid eius interim est apud Inferos. Disparationem uero hanc significasse item Ennius uidet, Si cuti a' Lucretio de rege natura primo cōmemoratur. Acherusia inquit, tēpla fingit Ennius, Quo' neq; perueniant Animæ, neq; Corpora nostra, Sed quædam simulacra modis pallentia miris.

Verum prius, quàm ab hisce lucunditatibus Platonice abeamus longius, Addamus præterea fecretiora quædam ex sacris eisdem. Actum uiuificum animæ in Vehiculum, hoc est æthereum corpus, Animæ Idolum appellari diximus. Sed illud sciendum, Opinatos fuisse ueteres, inesse huic Idolo Phantasie uim rationis minime comitem, & confusæ. Eius modi item Sensus, ut Visus per uehiculum totum sulum propagetur, propagetur & Auditus. Sed Sensibus iis haud ita perfrui multos, neq; item sapius. Inesse uero illis eam potestatem admirabilis naturæ, Ut Sphærarum tacitus alias Concentus perfentiat. Auditui sub iiciatur & uox Dæmonica, Visui obuia sint & Corpora, Si abiuncta quadantenus terreni, & proinde crassioris sarcina Corporis, in æthereum sese Anima corpusculum seuocarit. Si quidem Mercurii filium Tatium rite, recte q; Sacris expiatum proditur, exclamasse illico, age re iam se in Corpore mortis nescio, tralatū q; altius miranda præcipue, & intueri, & audire. Quod approbans Mercurius, id ipsum usque uenisse sibi testatur. Sunt qui monumentis prodant, nec tacuit Platonius Olympiodorus, Tyaneum Apollonium Eorundem potestate Sensuum, cum in Vrbe ageret, tanquam de illustriore Specula, quæ in Ægypto fieret, prospectasse, atque item enuntiasse. Sed hæc uiderint illi. Quædo quid fallacissima possent Dæmonum ingenia, quibus præpedita tunc humana Mens distrahebat, omnes nouimus, Quibus, mundo in uespertinum uergente, cælitus micantissima Christi lux affulsit. Arbitratur Plotinus Intellectum primum esse, Essentiam primam, a' quo, & in quo sint Intellectus alij, non solum per Ideas, uerum etiam per proprias, ut ita dixerim, existentias intellectuales Animæ, secundum intellectualem sibi propriam facultatem, etiam dum sunt in Corpore. Si cuti Lineæ a' Centro ad circumferentiam usq; perductæ non discedunt a' Centro, dum circumferentiam contingunt. Hinc effici uult, Ut Intellectus Prophetæ, hominis q; abstracti, etiam si in oriente tantum esse uidetur, prospiciat tamen, quæ & in occasu gerantur, Quia Intellectus omnes in se inuicem, & ubiq; sunt, Quandoquidem sunt semper in simplici Mente diuina tota semper ubique præsentē.

¶ An sit Philosophandum. Omne genus Scriptorum excutiendum. Aristoteles cur diceretur Anagnostes. Philosophiæ laus. Caput XLI.

On ambigo, minime defuturos, qui nostrum hoc institutum Timoniano dēte incessant, Vel etiam Vatiniano prosequatur odio, Et eos p̄cipue, Qui sunt istiusmodi amœnitatum rudes. *οὐκ ἀνίσχοντες*, hoc est, auerculacionum exortus. Vbi ad hunc modum in intima Philosophorum sacra, & Platonico-
rum imprimis diuertimus, Quorum symbolum esse proprium nouimus *τὸ
βασιλ.* Vel quod, ut M. Tullius ait, quibusdam, & iis quidem non indoctis Viris totum hoc displicet philosophari. Neoptolemus uero ille Ennianus philosophari sibi ait, necesse esse, Sed paucis. Nam omnino inquit, haud placet. Quam sententiam Gellius interpretatus, gustandum dixit, de philosophia, non in eam ingurgitandum. Forte quod non sit nostrum *ο* nus, nec iis humanioribus studiis magnopere rerum illa subtilitas congruat. Ego uero, qui ex Platone didicisse uideor, Philosophi officium esse, diuina tenere, humana gubernare, prius enim diuinum, id est absolutam ipsius Boni naturam per Sapientiæ claritatem contemplatur, deinde ad id Bonum, uelut ad finem humanas operationes dirigens, humana dispensat, non paucis, quod & Cicero quoque non abnuuit, philosophandum arbitror. Nec cursum id genus librostranseundos, præsertim si ueram quis Philosophiam infilat, non palliatam, non *ἐκ τῶν κοινῶν*, id est ex barbitio, non fucatā, non quæ populari aut ræ rationalis Animi generosam mancipet diuinitatem, ut nil esset, nisi gloriolas inanes, nil capet tumens, nisi rumusculos secundoiores. Nec tam præclara rerum scientia ab hisce studiis floridioribus sequestratur, nisi quis bene, recte q; uiuendi rationem, quod per absurdum

peraburdum foret, uelit ab Oratore auferre, cū eiusmodi rerum doctrina, sine qua mancus sit, ac prorsus inutilis, nō garrulum quendam fingamus eum, & nil aliud, quā strepētum sine more Graculorum, obturbantem, proflantemq; quicquid in buccam uenerit. Sed uti-
nam uel frequētius, immo uero semper pręstare id ipsum possemus. Egdem pro uirili ab an-
tiquitatis nostrę uestigiis nusquam uel latum unguem reuellar. Scimus profecto, cum uete-
ribus omnibus usitatissimi fuisse moris, Vt omne Scriptoriū genus excuteret, nullas, quas
posset, Cōmentationes illeatas, intactasq; pręterirent, Tum Aristoteli uel imprimis, Qui
ex nobili lectionis multiuigę, uariatisq; curę a Platone Anagnostes nuncupatus, tanq̃
Lector foret infatigabilis, & *χαλκέντερος* plane, ut Gręci dicunt, ac finitor inexplēbilis.
Quamobrem, cum angustę omnino mentis sit, intra unam se porticum, aut Academiam
cōtinuisse, pergamus hisce uarietatibus, & doctis secessibus hosce libellos excolere, Vt, siqs
fuerit eorum Genius, nitidiores, ac suo more ungentati ueniant in manus hominum. Nec
Philosophiæ nomen exhorrescamus, Quando hæc est uerus germanusq; *τεράσματος*. i. Au-
ribus insignitus quatuor, quo nomine eum Gręci Interpretantur, Qui multa uisū concepe-
rit, multa & auditu. Nam, ut Aristoteles docuit, & non tacuit Plut. & ante eum Theopha-
stus, Primę notę Virum addeceat, quę sunt, contemplari, Rursūmq; obire, quę oportet, cō-
gruāq; Vitę hominis sunt. Proinde Plato, ingentibus quibusdam, admirandisq; bonis le-
gitimorum Philosophorum animos reertos esse prędicat. Ac post corporis mortalis interi-
tum, diuinis epulis uesci, Veritatisq; Cāpum cum Diis una circūlultrare. Idq; ex eo potissi-
mum promereri, quod in omni uita deſyderio Scientiæ diuinę flagrauerint. Inſcitia uero
adobrutos iis comparat, qui uitam omnem in subterranea quadam spelunca tranſegerint.
Seneca porro ad Philosophiam confugiendum monet, quod eiusmodi literę nō apud bo-
nos modo, Sed & apud mediocriter malos Inſularum loco ſint. Scitū quoq; Luciani illud,
detornatumq; ac uelut ex Oraculo propagatum, Philosophicis myſteris nō initiatis, ideſt
τοὺς ἀφ' ἁλόςφους, ut inquit Plato, dici *ἐν τῷ σκότῳ ὀρεχάσασθαι*, hoc est in tenebris ſaltare.
Hęc deniq; non euentita nobis ſuggeret in Salo Fortuna, ut ille ait, medicamina, quibꝯ
plerunq; longinquitas, & ignorabiles Gentes Auctoritatem conciliant, Sed quę citra diſſi-
mulationem dici recte poſſint. *ἑὸν χεῖρες*, ideſt: Deorum manus. Quanquam Deſamat s
homines, ac Erraticos, incolasq; Ganearum ſordentium, & demortuos quodāmodo no-
men ſæpe ſibi uendicare ſanctiſſimum intuemur dolenter, Cum tamen Harmodii, & Ari-
ſtogitonis nomina ne unquam Seruis indere liceret, decreto Athenienſes cauerint.

¶ Heroum quid ſit. Expenduntur apud Thucydidem Loca duo. Heræum qd. De Cra-
niis, & Cranone, Epicrano, Olecrano, & de Herophile, ac Sibyllis. Cap. XLII.

Agnæ uirtuti Heroum excitare, Veteris fuit moris. Id & Acrifio fuiſſe poſitū,
Apollonii Interpreter ſcribit. Sed & Leocorium, quod Athenis erat, Heroum
item dicebatur. Significari autem eo nomine monumentum, putat Eruditio-
m
rem, uſitata & latinis auribus dictione. Plinius Libro decimo, Quam ob cau-
ſam Incole, quod uocat Heroum, in eo loco fecere, appellatum Iouis, & Vir-
ginis, Androgei aram Paulaniſ ſcribit, in Attica *Ἡρώων* dici. Polion uero in Leſbo locus,
inquit Stephanus, ubi erat Tātali Heroum. de Vlyſſis Heroo penes Lacedæmonios, apud
Plutarchum in Cauſis hiſtoria eſt, Sed in ratione Ciuiliū præceptorū ſcribit Idem, Thea
genem Heroa coenafſe Epitaphii cuiuſdam. Thucydides quoq; hiſtoria tertia, Platæenſiū
a Lacedæmoniis obſidionem deſcribens, & quorundam eruptionem per hoſtium munimē-
ta, inquit, pergebant autem conſerti Thebas uerſus *ἐν δὲ ξυλῆσθες ἀν' ὁπλον τοὺς Ἡρώων*, quę
uerba non aliud nobis reddunt, quā dextra habentes Androcatis Heroum. At Laurētius
tranſtulit, Iunonis templum ab Androcate ædificatum. Quod ſiquis putat Heroum ſigni-
ficare Iunonis templum, fallitur. Sed doctiſſimus Interpreter legiſſe uidetur, non *Ἡρώων*.
Sed *Ἡραίων*, qui lapſus equidem proliuiſ eſt, ac lubricus. Eſt uero Heræum pla-
ne Iunonis templum. Quis enim neſcit, Iunonem dici Heram? Sed & eiudem feſta
dici Heræa inuenias, ſicuti Mercurii Hermæa. Nam Muſea Muſarum ſunt. Iouis Diaſia,
& Pandia, Cereris Demetria. Sed ad Heræum redeo. In Verſiculo tamē illo ex Ennio apud
dd 3

Ciceronem de officiis primo,
 Vos ne uelit, an me regnare Hera,
 Pro fortuna dici Heram interpretantur. dicūt & gratiam significare, atq; itē auxiliū. Dicūt
 item Græci *Ἥρα* (ω), idest regalis uita, quoniam sit Iuno *ἡ βασιλική*, quod de Eu
 stathii doctrina est. Fuit in Thracia quoq; *Ἥρα* (ον τέρης), idest Heræus murus, sic uero dice
 batur locus quidam, Cuius in philippicis commemorat Demosthenes. Hiera uero ad præ
 fens institutum nil facit. Ea ex Aloe concinnatur, ut statuit Galenus, Quam nonnulli Picræ
 quoque appellant. Heræum item stare Pausanias inquit a Mycenis stadiorum quindecim
 spatio, in humiliori montis Eubœæ loco, de Asterionis filia sic nuncupati, Prope quem flu
 at, Quæ dicitur Eleutherii Aqua. Ea uero, quæ sacra obeant, uti *περὸς κοινότητα*, idest ad
 expiationes. Herophile Sibylla fuit, Quam Græci Iouis, & Lamiae Neptuni filiam tradunt,
 Quæ mulierum prima cecinerit oracula. Quo in genere fuit apud Cumæos *Θυα*, Apud
 Hebræos Sabba, ut prodit Pausanias, Beroſi, & Erimantes filia. Phaënis apud Chaonas,
 Apud Dodoneos Pelia, idest *πέλειαι*, Nam & hæ uaticinio fuere insignes, Sibyllæ ta
 men dictæ non sunt. Verum, ut ad Thucydidem redeamus, Vt Vallē comprobari lectio itē
 possit, illud facit, Quia in eisdem locis Libro eodem sanum Iunonis Historicus statuatur. nec
 uideri potest Interpres imperitia lapsus. Cum Libro Secundo, ubi ita græce scribitur, *καὶ
 τὰ ἱερὰ καὶ τὰ ἡρώα πάντα*, Basilicas latine pro Herois reddiderit. Nec dissimulandum ta
 men uideri quandoq; Laurentium in aurē utranq; dormire, Sicut libro Quinto ubi Thucy
 dides ait, *καὶ ἡγετοῦσαν αὐτοῦ ἐν κρανίῳ τῆς κεφαλῆς*, Ipse Cranio interpretat. Ver
 tices, Cum tamen, licet unitatis numero, Cranion esse Cephalenæ ciuitatem, cōstet uel au
 thore Stephano. nam Cranon in Thessalia est, Quamuis & Cranon alterius sit Ciuitatis no
 men, in qua duos modo Coruos repperiri ppetuo, Callimachus scribit in admirabilibus,
 & Theopompus, Qui, ubi alios progenuerint, abeunt ipsi, compares ibi relinquentes. Craniō
 uero Græce tum locum signat, tum Caput. Sed Valla forte maluit latine, q̄ semigræce Ci
 uitatis nomen exprimere, etiam si hoc fieri magnopere nō debeat, nec foleat. Credamus tñ
 id iure factum, quando Tralator inter graues censeri pōt, ac auctoritas non conuelliendā,
 Cuiusmodi appellant Græci *κρανίον*, tanq̄ dicas, non mouendos. A' Crano connectit
 elegans dictio Græcis Epicranon, quod Colūnæ caput significat. Sed apud Euripidē ēτ *κρά
 νιον* siue reticulum, aut Vittam, cum ait *ἐπικράνον κεφαλῆς*. Olecranon uero inter
 pretantur Ancona, idest Cubitum.

¶ Sepulchrōrū religio. Plinii locus explicatur. Gentium in sepeliendo ritus. Cap. XLIII.

Epulchra uiolasse, summum esse prioribus habitum scelus, indicio pleraque
 sunt. Nam ea quidem proxime accedunt, ut opera putentur publica, quando
 s religioni commendantur. Vbi Corpus demortui hominis cōdas, inquit Lex,
 Sacer esto. Hinc illud ex secundo naturalis historiæ Plinii, Terra nos a' reli
 qua natura abdicatos tum maxime, ut mater, operit, nullō magis sacramen
 to, q̄ quos nosque Sacros facit. Sed & in Numa Plutarchus Mortuos appellat sacros,
 quorum sacra sint Sepulchra, quod & Græcorum Sententia comprobatur, Qui enuntiant
 subinde *ἀνύματα καὶ κείνη*, Non mouenda monentes relinqui oportere, quod & in prouer
 biale cēssit usum. Id post alios testatur in amatorio Sermonē Plutarchus. Proinde nul
 la ferē tam efferata Gens, quæ non habendam Sepulchrorum rationem fenserit, præter ne
 scio quos Lotophagos, quos ex ultima p̄dicat barbarie suos in mare defunctos abicere, pa
 rum interesse affuerantes, humo'ne, an aqua, an igne dissoluerent. Albani etiam curam
 mortuorum agere, nefas arbitrabantur. Sabæi corpora defunctorum, æq; atq; Stercus du
 cebāt. Quin etiam Reges in Sterquilinia reiciebant. Troglodytæ mortui ceruicem pedi
 bus alligabant, & raptim cum risu, & Iocis efferebant, nulla q; loci habita cura, mandabant
 terre. Ac ad Caput Cornu caprinū affigebāt. Diserte Mecænas dixisse putatur,
 Nec tumulū curo, Sepelit natura relictos. Alte cinctū putes dixisse, habuit. n. inq; Seneca,
 igeniū & grāde, & uixit, nisi illd fecūdis cinxisset. Veg. hos ut imanitate, ac barbaria notissi
 mos nemo non uituperandos, execrādosq; cēsserit, longe etiā magis Scythas, quos moris
 erat, inter

erat, inter epulas honoris causa mortuos uorare. Nec tamē Scythiis omnibus id fuisse in more, Auctor Herodotus est historia quarta. Fuisse & qui Canes nutrent in Hircania, quib⁹ uita funtios uorandos obicerent, proinde etiam sepulchrales dictos, docuit Strabo. Illud uero hac parte præstabilis forte uidebitur, Ex lege XII tabularū, Vestibulum, aditumq; ad Sepulchrum ufucapere, non licuisse. Sanctum quoq; lege scimus, ut grauis irrogaretur multa, Siquis bustum uiolasset, aut ex Sepulchro columnam deieccisset, fregissetue. Apud Athenienses Sepulchrorum tanta cura fuit, ut etiam peremptos bello siquis dux honestare sepulchro neglexisset, Capite plecteretur. Macedonibus item, sic tradito more, ut uix ullum militiæ tam solenne munus esset, quàm suos sepelire. Apud Hebræos lege cauebatur, ne hostem insepultum quidem relinquerent. Vlpianus Iureconsultus, 'Sepulchri inquit, uiolati actio infamiam irrogat. Paulus quoq; ita scribit, Rei sepulchrorum uiolatorum si corpora ipsa extraxerint, uel ossa eruerint, humilioris quidem fortunæ summo afficiuntur supplicio, Honestiores in Insulam deportantur, aut relegantur, aut in metallum damnantur. Caius tamen ait, Sepulchra hostium religiosa nobis non sunt. Ideoq; lapides inde sublatos in quēlibet usum conuertere possumus, nec Sepulchri uiolati competit actio. Scribit Appianus, in ter præcipua, cur legem Agrariam recufant Diuites, fuisse, quod impium ducerent, monumenta Maiorum ad alienos transire. Etiam si Pomponius scribit, Dominis fundorū, in quibus sepulchra fecerint, etiam post uenditos fundos adeundorum sepulchroge esse ius. ἀποτάφους eleganter uocant Græci, Qui maiorum Sepulchris sint exuti. Veterum autem Sepulchra in agris fuisse, cum multa comprobant, tum quod Vlpianus scriptum reliquit, Diuī Adrianum poenam statuisse aureorum quadraginta in eos, Qui in Ciuitate Sepulchrum fecissent, quam fisco inferri iussit. Et in Magistratus eandem statuit poenam, qui id passi forēt. Quin & publicari iussit Locum, & inde Cadauer transferri. Relatum tamen in Chronicis, Traianum intra urbem solum omnium, & in foro sepultū, cum morbo apud Iasurię Seleuciam interiisset. Sed ducibus etiam datum, ac postens, Plut. scribit, ut in foro sepelirentur. Postremo in hoc uetustatis iucunda subit recordatio. Stabant maiorum Sepulchra lineamentis astructa exquisitissimis, non deerat Columnarum copia, splendebant crustationes, nitescabant & Signa, ac tabulæ, Spectabantur ducti ære, aut marmore Vultus artificio per eleganti.

¶ Item de Sepulchris pluscula, & Sepeliendi ritu. Iniectio Glebæ quid. Virgiliū locus explicatur. Caput XLIIII

E Sepulchris uero apud Solonem non fere comperiuntur plura, quàm neq; ea dealeat, neue alienum inferat, statuta itē poena, siquis Bustū, columnamq; uiolari, aut deiecerit. Postea uero propter Sepulchrorum amplitudines, quę in Ceramico uisebantur, sanctum lege est, nequis Sepulchrum faceret opere suo, quàm quod decem homines effecerint triduo, neue Hermas liceret imponi, nec de Mortui laude, ni in publicis Sepulturis, nec per alium, nisi per eum, qui publice ad eam rem constitutus foret, dici licebat. Verum mox ubi increuit luxuria, Spectariq; ea coepit Sepulchrorum magnificentia, quæ Romæ uisebatur frequens, Demetrius legexit, ut ante lucem efferrētur, & nouis Sepulchris etiam statuit modum. Nam Super terrę tumulum erigi Columellam iussit, quæ trium Cubitorum mensum non excederet. Aut mensam, aut Labellum. Mensarum meminit etiam in decem Rhetorum uitis Plut. Isocratis Sepulchro inculptum Arietem tradens cubitorum XXX. in quo esset Siren cubitorum septem, ratione symbolica, prope item fuisse mensam, quæ Poetas haberet, ac eiusdem præceptores, in quibus et Gorgiam astronomicam inspeçantem Sphæram, & Assistentem Isocratem. Columnarum in Sepulchris morem scribunt quidam, Nobilioribus modo fuisse contributum, quo eorum fastigium cæteris eminentius significaretur. Columnarum ratio inquit Plinius, erat attolli supra cæteros mortales, Quod & Arcus significat, nouitio inueto. Hoc uero Sepulchraliū Colōnarum genus a stando σπῆλαιον uocant Græci, minores uero et Stelidas. Sed & σπῆλαιον Hercules nuncupari in Græcog; monamenti obseruauimus. Nostri Stantes appellant Pilas. Verum & alicubi Plinius excitatas scribit Stelas literis incognitis.

dd 4

Plato legum duodecimo, nullum in loco fœcundo, & agro ad cultum parato fieri, ſtruiue Sepulchrum iubet. Verum is inquit, locus corpora defunctorum recipiat, Qui ad cœtera in utilis, & ad id tantum commodus, uiuentibus nil proſum inferat nocumenti. Neq; enim a' Viuis, minus item a' Mortuis Terræ matris fœcûditas præpediri debet, Sepulchrum porro extrui uetat alius, quam Viri quinq; diebus totidem excitare poſſint, Lapides non maiores, quam ur poſſint defuncti laudes quatuor ſolum heroicis uerſibus editas comprehendere. Quos, ut Cicero inquit, Longoſuocauit Ennius. Sepulchra magnifico illuſtria impendio, ex admiratiõe Maſolei monumenti a' Romanis dici Maſolea, ſcribit Pauſanias. Qui & Helenes mulieris indigenę apud Solymos Sepulchrum fuiſſe tradit præcipe admirandum. Antiquiſſimum Sepulture genus putat Idem M. Tullius, quo apud Xenophontē utitur Cyrus, redditur enim terræ Corpus, & quaſi matris operimento obducitur, quo ritu ſepultus ſit Numia Rex, Sepulta & Gens Cornelia, Donec e' patriciis Corneliiſ ſpmus Syl-la cremari uoluit, talionem opinor, ueritus, cum C. Marii reliquias apud Anienē ſitas diſſipari iuſſiſſet. Sepulchrum ante non eſt, quam Iuſta facta, & Corpus incenſum. Humatoſprie dicebant, quos huntus iniecta contegeret. Eum morem Ius pontificale confirmat. Nā prius quam iniecta Gleba eſt, locus, ubi crematum corpus eſt, nihil habet religionis, iniecta gleba tumulis, & humatum eſt, & Gleba uocatur, ac tum deniq; multa religioſa iura cōplectit. Ex hoc uero ritu copioſius explicato enarraſ amplius Maronis locus ex ſexto Æneidos in quo plus iuſto inareſcunt Interpretes.

Eripe me his iniucte malis, aut tu mihi terram

Iniice namq; portes portusq; require Velinos.

Quod autem Seruius ait, abſente Cadauere, fieri ſolita, quædam ſolennia ſacra Exponebatur quidem in legibus a' Cicerone, Verum ita laceri circunferuntur codices, ut Delio non ſolum natatore opus eſſe uideatur, Sed amplius ipſo M. Tullio. Ad hæc porro reſpicit Orationum illud,

Quāquam ſeſtinas, nō eſt mora longa, licebit,

Iniecto ter puluere, curras,

Hinc & Græci Sepulchra dicūt νεκρὰ hoc eſt, Eria, ut Theocriti Interpres ſcribit in pharmaceutria, *ταρὰ τὴν ἐπιταφίαν τοῖς νεκροῖς ἔργον* id eſt ea quæ mortuis iniiciatur terra, quā uocant Eram. Monumentum inquit Florentinus, Res eſt memoriæ cauſa in poſterum prodita, quod ſi corpus, uel reliquiæ inferat̃ur, fiet Sepulchrum. Ægyptios legimus, præſigni magnificentiæ conſtruere Sepulchra conſueuiſſe, quanquam in domorum ædificatione incurioſi admodum forent. Siquidem Sepulchra defunctorum domos ſempiternas, quoniam apud inferos infinitum ſit tempus, uocant. At Domos ipſas, uelut diuerſoria opinantur, argumeto uitæ breuioris, ac momento tranſeuntis. At Theodoro philoſopho cum mortem Tyrannus comminaretur, & ſepulchri iacturam, habes inquit, cur tibi placeas. Hemina fan guinis in poteſtate tua eſt, qui Cantharidis uim es aſſectus. Nam quo ad Sepulturā, O te ineptum, ſi putas mea intereſſe, ſupra terram, an infra putreſcam. Thyeftes apud Ennium luculentis fanē uerſibus execratus Atreum, Sepulchrum eſſe portum Corporis arbitrat̃ur, & in eo mortuum requieſcere. Inde, ut eo careat frater, extentis optat precibus. Condiunt Ægyptii mortuos, & eos domi ſeruant, Perſæ cera circunlitos item condiunt, ut quamma xime permaneant diuturna cadauera. Magorum mos fuerat non humare corpora ſuorum, niſi a' ſeris eſſent ante laniata. Aſſyriorum ſepulchra Regum in paludibus pleraq; paluſtribusq; in locis fuiſſe condita, traduntur. Moris quoq; ueterum fuit, pluribus locis Excellentiū Virorum monumenta ſtruere, Quæ res ambagioſam admodum efficit hitoriā. Mortuum in ſicilia Anchifeſ cecinit Maro. Pauſanias in Arcadia defunctum ſcribit, & eiufdē Sepulchrum ad montis radices uiſitatum quandoq; Anchifiā quod uocant prope' Orchomenon. Nec fuiſſe in nauibus cum Ænea, Verum adueniſſe *ἡρώτα πρὸ φραίντινα*, Illuc prope' Laconiam filio appulſo.

¶ Ritus item Gentium ad idem ſpectantes. Ratio Juſtorum, quæ defunctis exhibentur. Vidi liquores apud Papinium qui ſint, & cur comburerentur cadauera.

Caput XLV.

Poſtea quā

Ostea quàm abunde multa de Sepulchris cōgesta nobis sunt, adiciamus carptim & de Sepeliendi ritu, quamvis & hunc paulo ante paucis attigerimus, **Tot autem pene** esse modos, quot Gentes, non fere obscurū est. Apud Gerros (Scytharum hi populi sunt) Vbi Rex perfundus fato est, Defūctum eius capiunt incertum, aluo euulsa, atq; expurgata, quam Silere cōtuso, & Thymiamate, Apii q; semine, & Anesi cum expleuerunt, resuunt denuo, Plaustrū q; imposito, ad aliam protinus emigrant gentem. Eum uero, qui excipiunt, eadem agunt, quæ Regii Scythæ. Aurē decidūt, Crinē circūton dēt, Brachia circūcidunt, Frontē, nasum q; p̄sautiant, Sinistrā manū sagittis traiciūt. Mox idē ad populos alios, q;bus uiuens imperatit, Cadauer transfertur. Deniq; conculcantes, Concubinarum aliquam, p̄frafta gula, simul sepiūt, Sed & Pincernam, Coquum, Equi agafonem, ministrū q;, Item qui fuisse a Nūtiis, nec non Equos, & omnium primitias. Rursum q; anno circūfacto, hæc obeunt, Quinquaginta ex ministris, q; nō alii sunt, q̄ Scythæ ingenui, strāgulāt, totidem q; interimūt Equos, Alios uero Scythas, cum decesserunt, proximi in plaustris collocatos ad Amicos circumferūt. Eos illi excipientes Epulum cadauer comitantibus præbent. Mox peractis diebus quadraginta, humo mandant, Capite exinanito, abluto q;. Perfarum in luctu mos est, detondere in lugubri ueste Cōiuges, ac Liberos. Apud Indorum Sapientes occupare diem fati pulchrum, Viuos q; cremari se iubent, immo & coronati more, ac lege Indorum hymnos ac laudes deorum concinunt, documento præclarissimo, quàm potens, quàm ualida, quàm q; insuperabilis sit humana Mens, cum quid agere constituit. Quibus autem segnis ætas aut incommoda ualitudo est, expectatam mortem pro dedecore habent, nec ullus Corporibus, quæ Senectus soluit, honos redditur, Inquinari putant ignem, ni Spirantes recipiat. Hermione inquit Geographus, Ciuitas est non ignobilis, in qua iactatum diu, breuissimum inde ad inferos esse descensum, quo nomine defunctis non erogari naulum. Ethnicorum porro moris erat, diebus nouem mortuos flere, unde & Nouendialium sacrorum enata consuetudo, Dei Cultores, inquit Strabus, septem diebus exequias celebrant. Vnde Ecclesiastici XXII. Luctus mortui septem dies, Luctus autem fatui omne tempus uitæ eius. Septenarius quippe quietem significat. Vnde septima dies Sabbatum, idest Requies dicitur, Celebrant ergo septimam diem mortuorum, optantes illos cum Domino conuiuiscere, exanclatis uitæ huius ærumnis impanibilibus. Dicit quoq; illud potest. Sicuti tertia dies mortui agitur a fidelibus, ut Anima, quæ est triplicis naturæ, requiescat, Ita septimus celebratur dies, Vt Anima corpori reconcilietur, quæ carne illiciente peccauit. In Septenario enim tria sunt, & quatuor. Ternarius pertinet ad Animam, quæ Irascibilis, & Concupiscibilis, ac Rationalis est. Quaternarius ad Corpus, quod ex quatuor confurgit elementorum potestatibus. Azanen Arcadis fuisse filium, Pausanias scribit, quo moriente, Certamina sint proposita primū, præcipue uero Hippodromiam. i. Equorum cursum. Ab hoc Azane dicit Azaniam uolūt regio/nem. In Chronicis Eusebii legimus, Constantini Vicenalia Nicomedie acta, ac sequenti anno Romæ edita. Apud Hieronymum eiusdem nominantur Trincenalia. Sed ad mortuum ea nihil. Sic enim celebritas nuncupari uidetur, quæ tum uicesimo, tum tricesimo Imperii anno peracta est. Ita tamen, ut uel Defunctis accommodari possint uocabula. Parentheses Græci περισκηπτὰ uocant, & προδεσς, ὑναρτα, idest nona, τετρακονταδς, idest tricesimas. Sed & Necysia, ac Genesia. In hac uero tam multa funerum mentione, per incuriam minime prætereundum, Illud Papinii ex Syluarum secundo, in Glauci Epicedio, Quid Cilicum flores, quid munera Graminis Indi? Quod q; Arabes, Phari q;, palam est, Vidi q; liquores

Arfur: in Lauere comam.

Ab Eruditis omnino aliter, quàm suspicetur Domitius, enarrari, Nam uerbum Vidi, a Vi deo inflexisse plane uidetur, Cum potius epitheton de loco factum, cēseri possit, & debeat, a Syria Vrbe Vida, propterea de Styraçe intelligendum, de qua Plinius, & ceteri. Paræbasium in Arcadia inuenio fuisse monumentum, iis, qui in bello aduersus Cleomenem ceciderāt, dicatum, nomine adoptato, Quoniam παραβασίων ἐς αὐτὸς, idest fœdera cum eis est transgressus Cleomenes. Inde & Paræbasius cognominatur Cam pus. Sed ultimo non prætereundum illud loco uidetur, Veterem fuisse græcis morem Ca/

dauera comburendi, quod a Septétrionalibus diu item seruatum, animaduertimus, Exu-
fionis uero ratio affertur non una. Aliis opinantibus, Quod in nobis diuinum est igneo ue-
luti uehiculo ad superna subuectum cælestibus inferi, subsidere, quod terrenum est, Alii in
eo purificationem quidam intelligere maluerunt, quoniam sit Ignis ἀγνιστικὸν quiddam
idest expurgandi uim habens, nam & purgationes, quas Catharmos uocant, non citra ignē
fiebant, quod significat Euripides, ubi Clytemnestræ corpus igni deputatū scribit. Sed fen-
tentiam priorem in Scyllæ rogo approbare uidetur Lycophron. Et præterea Indorum Gy-
mnosophistæ. Comburendi morem ab Hercule conditum, male concipiunt quidam, exusto
Argio Lycimnii filio, relatis modo ad patrem ossibus, quem incolumē se restitutum, fuc-
rat pollicitus.

¶ Qui fuerint Metelli Macedonici filii apud Plinium. Item apud eundem Diadematis
legendum sit, an Dalmaticis.

Caput XLVI.

¶ Vod autem Libro septimo Plinius scribit, Macedonicum Metellum a' quatu-
tuor liberis illatum esse rogo, uno prætorē, tribus Consulāribus, duobus triū/
q phalibus, uno Censorio, quæ singula quoque paucis contigere, Quæsitū an-
xie inter doctissimos quoq; Qui nam fuerint hi Macedonici filii, Et inde illa
celebris nata disceptatio. Diadematis paulopost legēdum sit, an Dalmaticis.

Et Hermolaus quidem, Cui multum debent latinis Candidati, Diadematis penultima
productiore, Legi oportere suspicatur, tum ex uetere lectione, tum quod Inter Metellos fuis-
se Diadematos quosdam, Cicero auctor sit. Vetus quidem lectio plurimi apud memomen-
ti est, Sed ea indiget interpretatione, aut alterius saltem Auctoris calculo. Nā Ciceronis au-
dioritas nil uidet certi afferre. Beroaldus uero & ipse de literis nostris optime meritis, Dal-
maticis astruit reponendum, uetere expuncta lectione. Ita q; cum Plinium proferet, diis
hominibus q; fauentibus, suis distasse auditoribus, Quoniam Pēdianus a' L. Metello suba-
ctos Dalmatas scribat, & in Epitome Liuiana significetur id ipsum. Sed Hominis ingeniū
demiror, & consuetam illi in re literaria diligentiam appello. Vnde enim augurari potest
ex A' sconio, & Epitome L. Metellum dalmaticum eius fuisse Metelli filium, de quo agit Pli-
nius? Ab uno ex Metellis superatos Dalmatas, uidetur omnes scire. Diadematu uero Eius,
de quo negotium est, Metelli fuisse filium, ambigunt pleriq; Sed nobis, opinor, ducibus per-
plexitas tolletur omnis, & Pliniana lectio male interpolata suo restituta nitore clarescet am-
plius. Ego Diadematis defendo apud Plinium. Sententiam uero hanc suffulcit, tanquam
Triarius apprimē nobilis, in Libro de Romanorum fortuna Plutarchus, Fortunam inquit,
magnifice extollit Cæcilius Metellus Macedonicus, Senex a' liberis quatuor elatus Consu-
laribus, Quinto Balearico, L. Diademato M. Metello. C. Caprario. hæcenus Plut. Vbi ue-
ro ipse L. Diademato, reposui, Græce ita habet, Ἀδνίκου ἡγεμονίᾳ, Vnde opinor, ambigui-
tatem omnino tolli. Quin lectio uetus minime sit confodienda. Siue is L. Metellus Dalma-
tas uicerit, Siue alius prænomine eodem.

¶ De Aleis Campis, an recte Vacui transferantur. Obiter περὶ ποιμαίνουσας. Alea quid, &
Epialos febris quam habeat rationem. Aleus mons, Halea Pallas, Halea certamina, &
Halotia.

Caput XLVII.

¶ Leios campos Strabo prope Mallum, & Magarfa constituit meminit & Pli-
nius in Ciliciæ situ. Græce dicuntur ἁλνίκα πεδία mentionem facit in Belle-
a rrophontis fabella Homerus. Expofuit Eustathius. Et ab Errore quidem nun-
cupatos interpretantur, quia ἁλᾶδωι græcorum lingua errare fit, quoniam
per eos aberrarit primum excussus Pegaso Bellerophontes. Inuenitamen in
ter nostros, qui Campos uacuos latine sint interpretati, ceu plane Epitheton foret id, non
loci proprium nomen. Id quā recte, uiderint ipsi. Certe consimile est, quod paulo ante de
Craniis retulimus, Non debuisse autem ita latine enūtiari, illud esse argumēto uidet, Qd
non defunt ex Græcis, Qui Aleios dici Campos putēt non ab errore, ut fere creditur, Sed
ab oppido

ab oppido, quod Alas nuncuparetur, adduntq; inter Pinarum, & Cydnum amnes colloca-
ri. Sed amplius Hermogenes *πρὸς διόδοτον* quarto tomo, ubi agitur *πρὸς παρρησίαν*, quā
esse finit Orationis uenustatem ex uocum similitudine, diuersa tamen notione, ut apud Xe-
nophontem, *πείθει τὸν πεδίον*, mox Homeri adducens carmina de Aleis campis, subiun-
git, esse usum Poetam *παρρησίαν*, ob uocum consonantiam, quippe inquit, Aleium est Io-
ci proprium nomen, *ἀλλὰ* autem uerbum, *ἀλείων* uero participium. Homeri Carmi-
na hæc sunt.

ἦτοι ὁ κρηπιδίων τὸ ἀλῆιον οἶος ἀλλῶ

ὅν σιν μὲν κρηπιδίων, πρὶν ἀνθρώπων ἀλείων.

Aleium interpretantur Quidam, *ὅκ' ἐρ' ἄλῆα, τὸν τέστι στοφώρα πίδα*. Vel *χωρὶς βοσκυμῶν*
των. Auctor Pausanias est, Aleium esse montem Arcadiæ prope Mantineam, sic ab erro-
renuncupatum *πῆρ' ἑσας*. Fuit apud Tegeas Pallados Haleæ delubrum, Quod struxer-
at Haleus. Hinc certamina dicta sunt quoq; Halea, nā Halotia nūcupata credūt, Quod in
prelio Lacedæmoniorum multos abduxissent Captiuos. *ἀλέων* uero teporem Græci dicūt,
Vnde & *ἱππῶν* nuncupant febrem, *παρὰ τὸ ἱππῶς ἀλειῖνεν*, quod clementer exalfaci-
at. Vel uocatur Epialos, uerbo a mari tralato, Quod *ἵππων μὲν φαίνεται, χαλεπὸν δ' ὑπέρχει*,
idest mite quidem uidet, re autem difficile est. In humanis utiq; Corporibus Phlegma hy-
lodes, idest *υἰαλὸς* omni est alio frigidius. Id si redundet nec putrescat tamē, Cita febre
inducit frigus, Quod recalescere nequeat. Si computruerit ex toto, inoritur febris, quā uo-
cant *ἀμφιμερὴν*, Si ex dimidio, Ea, quæ *ἱππῶν* nuncupatur. Sunt ex Græcis, Qui eo
nomine frigus putent intelligendum, qd febrem præcurrat. Dignum uero, quod non omit-
tatur, in Galeni Lectum monumentis, Qui in Melancholiæ rationibus *μελαγχολία* inquit,
causa est Bilis atra, qui humor *ψυχρότερός ἐστι καὶ ξαφρόνως*. Propterea sic affecti sunt *ψυ-
χοδῆες*, tristesq; suspiciosi prorsum *καὶ μετὰ θρωποι*, ac solitudine gaudentes, ueluti Bellero-
phon, mox autem, quæ præteximus, Homericæ subscribuntur Carmina.

¶ Qui dicantur Mandragoram bibisse. De Mandragora paulo plura. Obiter de
Orationis asperitate. Et quid Cataphora.

Caput XLVIII

Andragoram bibisse, docte, ac eleganter ii uidentur posse dici, Qui uelut a
spide icti somniculosa, nimis desides sunt atque ita quodāmodo a sensu diffi-
m ti, abiuncti q; ut excitari non queant. Auctor mihi Demosthenes iprimis, Cu-
ius ex Philippica quarta uerba subieci, *ἀλλ' ὅς δ' ἀνεγερθῆναι δύναμειθα, ἀλλὰ
μικροσκόρον πεποιμένοι, ἥτι φάρμακον ἄλλο τοῖσιν ἐοίκας μὲν αἰσρώσεως*. Hoc est,

Verum nec quimus excitari, Sed confimiles hominibus uidemur, Qui Mandragoram, aut
id genus pharmacum aliud biberint. Qua in parte obiter enotandum uidetur, Hermoge-
nis illud primo de Ideis Tomo, esse uerissimum, ubi *πρὸς κραχύτην* agit, difficulter
admodum in Demosthene *καθαράν κραχύτην*, idest puram repperit asperitatem. Nam
ut eam leniret, seipsū intermiscendo, id est consecutus. Sunt enim Notiones asperæ oēs,
ubi inferior superiore loco positum incescit, aut uerbis quoquo modo illi se iniuriū præ-
stat, nec id dissimulante. Cuiusmodi foret, Si ita enuntiasset Orator, iis, Qui Mandragoram
hauserint, aut quod eiusmodi medicamentum perfimiles estis. Sed ut eo, unde sum digres-
sus, stilum reuocem, Sic item in Timone repperi apud Lucianum, *πῶς γὰρ καὶ βάρβαροι
μικροσκόροι καὶ βίβλεις, ὅς ἐπε τὴν ἐπορκῶντων ἀκρίαν, οὐτὲ τὸς ἀδικούντας ἐπισκοπεῖς*, Quo-
nam inquit, modo o Iupiter tanquam Sub Mandragora dormis, qui neq; peierantes audis,
neq; Iuris uiolatoes aduertis? Idem quoq; Lucianus iter magnificas Demosthenis laudes,
ab illo inquit, solitos excitari Athenienses, uelut ex Mandragora dormientes. Ratio uero ē,
Quoniam, ut ex Græcis aliqui scribunt, is fructus hypnoticus est, qui significatur Somni co-
ciliator. Plutarchus in Symposiaciis, Somnum quippe fieri putant frigiditate. Quamobré
hypnotica pharmaca parte plurima uim habent *ψυχτικῶν*, idest frigefacientem, Cuiusmo-
di effe dicitur Mandragora. Quin obliuionem item creditur inducere, unde ille ait, *καὶ φρ-
νέται τὰ λὺν τὸν μικροσκόρον ἐκ πεποκῶς*. Idest multum uidebitur haussisse Mandragoræ. Et
Plinius, Mandragoræ folia grauedinem asferunt, etiam olfactu, quanquam mala in aliis ter

ris mandantur. Nimio tamen odore obmutescunt ignari, potu quidem largiore etiam moriuntur. Vis somnifica pro uiribus bibentium. Media potio Cyathi unius bibitur & contra Serpentes, & ante sectiones, uisionesq; ne sentiantur. ob hæc satis est aliquibus, somnum odore quæsisse. Sed & Dioscorides Syluæ medicinalis Libro quinto, τὰ δὲ μῆλα ὀσπρανὸν μέλαινα, καὶ ἰδιὸν μέλαινα κερρωτοῖσι, καὶ ὁ ἐξ αὐτῶν χυλὸς, πλεονεκτεῖται δὲ καὶ ἀφ' αὐτοῦ πηκτα. Poma inquit olfactu, & esu Carotica sunt, consimiliter & eorum succus. Copiosior etiam mutos reddunt. Mandragoram Pythagoras uocauit ἀνθρωπομορφον, tanquam humanam effigiem præferat, nam R. adix homini simillima est. Quod Auicenna quoq; prodidit, & uulgo fere ita uisitur. Propterea Columella.

Quamuis semihominis uel sano gramine foeta
Mandragoræ pariat flores, mœstamq; Cicutam.

Zoroaster Diamonon uocabat, aut Archinen. Romani etiam mala Canina, Aliqui & Circeam, quod philtis credatur res peraccommoda. Mandragoram feminam Thridaciam nuncupant. Marem uero Norion. Scribit Magnus Albertus, Mandragoram sic hominis figuram præferre, ut sexus, & aliorum accidentium differentias ostendat. Super Mandragora porro historiam legimus relatu non iniucundam apud Iulium Frontinum, Strategematon secundo, Annibal inquit, missus a Carthaginensibus aduersus rebellantes Aphros, cum sciret, Gentem esse auidam uini, magnum eius modum Mandragora permiscuit. Cuius inter uenenum, & soporem media uis est, tunc prælio leui commisso, ex industria cessit, nocte deinde intempesta, relictis intra castra quibusdam sarcinis, & omni uino infecto, fugam simulauit. Cumq; Barbari occupatis Castris, in gaudium effusi medicatum merum auidè haurissent, ac in defunctorum modum strati iaccrent, reuerfus cepit eos, ac trucidauit. Postremo id item memorabile, Mandragoram, si applantur Vitiibus, ita uim infundere, ut inde in festum uinum bibentibus Cataphoram inducat, idest collapsam in soporem, Quamquam nec ignoro, esse suam Oratoribus quoq; Cataphoram. Nam Hermogene tradente de inuentionibus tomo quarto, Dicitur τὰς longior Spiritus productio, Quæ inter acculandum Cataphora nuncupetur. Quippe etiam in Apologiis esse Tasis potest. Cataphora non potest.

¶ Externo bello intestinum sæpe restingui. Scorionis Dacorum Ducis historia ad id aptissima. Caput XLIX.

Nimaduersum id, enotatumq; ex lectione historica, Quospiæ, inter quos naturalis esse coniunctio debeat, ita sæpe inuicem dissidere, seq; immaniore quodam modo iurgiiis afficere dissultantes, ut rixa quoq; euasura breui in prælium uideatur. Eos tñ, si in alieno malo spe pstitura, nimis temere, nimisq; improspicietè audeat qs inuadere, sic fere usuuenire, cõpertum est, ut ab intestino auertitur diffidio, coalescentes animis, conspiratu mirabili coorientes irruentem incautus aduentitium Hostem pessimo perdât exitio. Suggestuntur ad hoc ex ueteribus memoriis exempla plura. Documentum unum præsigne imprimis præterisse nequeo. Fuit Scorio Dacorū dux, ut uidetur non malus, nec a rerum dispicientia omnino abiunctus, Is, cum sciret, dissociatū quidem armis Ciuilibus Pop. Ro. non tamen, occasione inde arrepta, lacessendum, extrinsecum arbitrabatur, quāquam imperita uulgi temeritas non deesset multa, & præclara minantis, Quoniam, uelut ex specula prospectans, cõciperet posse obtingere, ut bello externo ingruente, domestica restinguerentur incendia, & Voluntatum coalitu in idem tēdētium, funestior peregrinis infligeretur clades. Popularem uero animos lepidè repressit, reprehenditq; Canes siquidem duos ipsis inspectatibus commisit iisq; mox acrius, ac perinimiciter compugnantibus, Lupum ingessit. Eum uero illi, ommissa protinus inter se ira, ut communem hostem alacriter inuadentes psecere. Quo exemplo ingenii perspicacis Dux, & in coniectadīs rebus solertissimi, ab impetu Romanis profuturo Barbaros inhibuit. Quibus id prope solēne semper fuit, ut bellum externū discordia excitaret intestina. Rursumq; auerteretur hæc, hostili malo ceruicibus imminente.

¶ Canum Millus, atq; inde Prouerbum. Item Canum Ornamenta alia, seu munimenta. Caput L.

Venaticis

Enaticis Canibus Collare munimenti causa addi solitum, quo retundi Lupo-
rum impetus posset, nouimus ex Grammaticorum Glossemat, & Pompeii
præcipue Festi, inter Glossularios non ultimi nominis. Qui id etiã uocan Mil-
lum scribit. Sed M. Varro rerum rusticarum Libro secundo dicere Meliũ ma-
luit. Is Millus ex Corio concinnabatur, ferreis confixus clauis. Inde factum, ut
quicquid præsidio nobis est, prouerbio quodam id esse munimento pronuntiemus, perinde
ac sit Millus Cani. Poetæ Armillatos uidentur appellasse Canes ex hac ratione, quoniã Mil-
lus sit iis Armillarum uice. Apud Græcos Deræambus est latum corium ob Canis collum.
Dicitur & Perideræum, atq; item Perideris. Xenophon in Libro de Venatione ita scribit,
Canum ornatus sunt, *ἀγρία, ἰ μάντις, στελμονία*. In quo illud aduertendum, Quas Xenophon
Stelmonias uocauit, id est fascias, quibus Canum latera præmuniuntur, Pollux Telamonias
dixit.

¶ Augurium Canarium. De q; Sacro, quod Caniculæ fieret. Cur immolarétur Canes.
Canis, oculum habere quid. Item de Cynomyia, Cynocephalo, Aristogiton Ca-
nis, Cynæpodes. Caput L I.

Anarium in antiquis libris dici augurium, obseruauimus, Cui agendo consti-
tuerentur dies prius, q̃ frumenta uaginis exirent, & ante quàm in uaginas p-
uenirent, a Cane ducto uocabulo. Siquidem Rutile canes, id est non procal
a rubro colore immolabantur, uti ait Atteius Capito, Canario sacrificio pro
frugibus, deprecandę fauitiæ causa Syderis Caniculæ. Legimus in Græcog
monumentis, Exurente qñq; Cycladas insulas. Cane, atq; inde sterilitate multa, ac siccita-
te consecuta, Qui in Ceo habitabant, ex Oraculo Aristæum Apollinis, & Cyrenes filium
accerfuerunt. Aduenitis, ex Arcadia secum quibusdã ductis, Templum q; Iouis erexit, Quẽ
uocauit Icmæum, quasi tu Pluuium dicas. Canem quoq; reb⁹ diuini operatus placauit, Ce-
is q; legem instituit, singulis annis eiusdem seruarent exortum cum armis, ac eidem re obi-
rent diuinam, ex quo Argonauticon secundo Apollonius,
καὶ δ' ἐπὶ νῦν ἱερῆς ἀνθρώπων προσέροι δεῖξαι θυηλάς.
Cur uero placandis Caniculæ ardoribus immolarentur Canes, nulla, quod sciã, idonea red-
ditur ratio, nam & Ouidius fastorum quarto ita canit,
Pro Cane sydereo Canis hic imponitur ara,

Et quare fiat, nil nisi nomen habet.

Alioqui inuenio, Canem fuisse uictimam expiationibus peraccommodam, quo nomine a
Lupercis quoq; sacrificiorum adhibebatur ritibus, & Græci homines ad expiandum Canes
adhibere soliti sunt, immo q; in plerisq; locis Periscylacisimi seruabatur. Sic enim uocabant,
quæ ex Canibus res diuina fiebat. Festum uero ipsum recte a Canum cede nominari Cyno-
phontis potest. Cuiusmodi apud Argos celebratum uidetur quandoq; Proserpinę item Ca-
tulos cum cæteris purgamentis efferunt. Adnotatum in Pausania thesauris, In Phœbæo,
(loci id est nomen) Vtranq; Epheborum portionē Eñyalio, Quem interpretantur Martē,
Canis immolare *σύντατος*, id est Catulum, Vt qui Deorum fortissimo Victimam fecer-
rent ex mitioribus fortissimam. Cæterum nullos inquit, ex Græcis Catulo facere animad-
uertit, Colophonius modo demptis, Hi siquidem *πρὶ ἐνοδίου* furum immolant Catellam.
Sunt uero nocturna Colophoniorum sacrificia. Quid sit autem Enodios in Pausania, for-
te nonnullis uideatur nebulosum. Lego Enodiam dici quandoq; Dianam, etiam si Venato-
ria item nuncupatur Enodia, Mercurium Enodion quoque appellat. Signat porro Eno-
dium, quod in uia est. *ἐνοδίων* uero pro Enotiis capiunt, quia tumescant Aures. *ἐνὸ δῶ* est,
cum dicimus, in opere significamus, & uita, ac fide. Illud fuerit auctari uice, quod ex thesau-
ris Pollucis adnotabimus, Canis inquit oculum habere dicitur is, qui nimio plus impudens
est. Id uero ex homerico profluit fonte, Apud quem Iliados rhapsodia prima sic legimus,
κύνος δὲ μῆκος ἔχον, κραδίη δ' ἰσάφεια,
Id est Canis habens oculos, Cor autē Cerui. Et alibi Homerus idem, *κύναν ἀνασθίς*. i. impu-
dens Canis, Sicuti Cynomyia pro impudentissima dicitur, compacta dictione a Cane, qui
impudens est, ac Myia musca, qua nil fere audacius, Homero quoq; assipulante. Sed & Cy

nocephali cognomentum, quod cum aliis, tum uero Pericli adhæsisse, legimus, non fere aliud, quam impudentiam, & rapacitatem signat. Aristogiton uero Cynidmachi Canis ex audacia cognominabatur. Equos porro quospiam Cynepodas fuisse nuncupatos inuenimus. Cynanche item de Canis uidetur natura profluxisse, De ea etiam si Secundo libro, uerba fecimus amplius, Nunc tamen Æginitæ Pauli subtexuisse placita ex Libro Medicinæ tertio, non fuisse omnino παράρρηον. Igitur Synanche conflatur inquit ex inflammatione musculorum, Qui sunt ἐνδὸν τῆς φάρυγγος, idest intra fauces. At Parasynanche eorū, qui extra. Modo item compari, Qui intra λάρυγγα sunt musculi, idest Guttur uel Arteriā si inflammatione infestari occæperint, Cynanchem producent. Sicuti Qui extra, Paracynanchem. Communis uero omnium affectio est ὁρθόπνοια, καὶ πῶτος μεταδυνασιν, Cynanchicos præterea in Paulo eodem ita affectos dici, obseruatum est. Galenus intima infestatem Colli κυνάργην dicit. Synanchem uero ad extima nuere amplius, Immo & ἤτων πνίγην, esse & ἡτὸν κινδυνώδη.

¶ De Canum generibus adnotantur plura, de quibus eorundum rabie, & Diui Bellini templo in Rhodiginis paludibus. Cypsele, Cypselides, Cypseli. Caput LII.

Ossea uero quam in Canum pragmatiam incidimus, non grauibimur pluscula, quæ hinc inde aucupati sumus, huic potissimum loco impingere. Canes igitur imprimis generosas aduertimus Laconicas, Arcadicas, Locridas. Ceticas. unde & Ouidius, metamorpheseos primo.

Vt Canis in uacuo leporem cum Gallicus aruo

Vidit, & hic prædani pedibus petit, ille salutem.

Ibericæ item celebrantur, & quæ uocantur Carinæ, idest καρίναι, Creticæ, Molossicæ, Ereticæ, Orcanæ, Indicæ. Legimus porro nuncupari Canes quosdam Pyllicos, puto, ab Achaicæ ciuitate, ni Cypselicos malis, quādo est in Arcadia munitus Locus Cypseli, Cuius apud Thucydidem mentio sit historia quinta. Est & in Thracia nominis eiusdem adiacens Hebro Ciuitas. Nam Cypsele, idest κυψέλη uasis est, aut mensuræ species. Cypselidas uero aurium dicunt marmorata Cypseli sunt, quos etiam Apodas uocant Hirundinibus similes. Porro sunt Elymæi Canes à populis in medietullio Badzorum, & Hyrcaniæ, Castorii autem, & Menelaides, & Harmodii à dominis appellationem traxere. Illud minus prætereundum, prodidisse quosdam, Laconicas antiquos esse ex Vulpibus natos, & Canibus, quo nomine appellari etiam quandoque Alopecidas. Sicuti Arcadicæ ex Leonib⁹ credunt prouenisse, unde & Leontomiges dicunt. Indicarum Sobolem prodit Aristoteles etiā ex Tigris factam. At Nicander Colophonius ex Canibus Aethæonis Indicos scribit propagatos, Quæ à rabido furore resipiscentes, Euphrate transmissi, in Indos usque aberrarint. In parte Indorum, ubi regnasse Sophites memoratur, & Gentem esse Sapientia præcipue insignem, nobiles ad Venandum traduntur Canes, qui quæ latratu abstineant, cum uidere feram, Leonibus maxime infestis. Iucundum relatu id quoque, Chaonidas, & Molottidas proletradi eius Canis, quem ære monesio ubi cōstauit Vulcanus, immissa quoque Anima, Ioui de dit dono. Is uero Europe, Hec Minoi, Minos Procridi, Illa uero Cephalus esse uoluit munus. Eius hæc fuit natura, ut uitari non posset, ubi insequi occæpisset. Sicuti Teumesia uulpes fuisse narratur incomprehensibilis. Quæ ratio utrunque deformauit in Lapidem. Sunt quoque Chaonidas de Chao inter Luporum genera memorato, progenitas suspicentur, atque inde nuncupatas. Creticos Canes in duo genera distribui, animaduerto. Alios enim Diaponos dici audio, Alios uero Parippos. Et illis quidem in uenando gloria plurima, noctes etiam addunt labori, sæpe quoque feris affidetes dormiunt, mox orta luce depugnant. Parippi uero cum Equis curere consueverunt, tanta quoque arte, ut neque præcedant unquam feræ, nec subsequantur. Reperio ite quoque paludes, quæ ad meridiem sunt, esse Canes, qui dicantur Cynamolgi. Quibus Lacubulum cibus gratissimus, Eorum cum Indicis bobus certamina Ctesias celebrat. Pyzhi Canis custodia Domini longe clarissimus, & quia in defuncti quoque rogū affluuit. Hesiodo in terrefecto assidentes Canes etiam Auctores cædis coarguere latratu. Honori defuncti Canis Ciuitatem constituisse Magnum Alexandrum, Theopompus scribit. Nobilis est Atalantæ canis Aura

Canis Aura nomine, quam cum Calydonia Sus peremisset, Bruto sepulchrum indigenæ struxere. Sicut in Heleſponto, quod uocant Cynolema, Sic enim intrepertari liber, ne fabulosa cōſectari uideamur. Geryonis Canis Gargitios nomine, Cerberi frater, ab Hercule cæſus in Iberia quoq; monumentum habet. Actæonis Canum apud Æſchylum nomina hæc, Corax, Harpyia, Charon, Lycitas. Nam Hippocætaurus Xenophontis fuit Canis. Sicut Lethargus Hippāmonis. Qui etiam cum Domino ſepultus dicitur, teſtante quoq; Epigrammate, quo ſignificatur, Hippammoni fuiſſe Equum nomine Podargum, Canem uero, ut diximus, Lethargum, Seruum porro, qui diceret Babes. Sed Epigramma ipſum appoſuiſſe præſtiterit.

Λιγὸν μὲν ἰπποδάμων ὄνομα ἐν, ἰππὸς δὲ πόδα γρας.

καὶ κυνὶ λίθοεργος, καὶ δερὰ ποντὶ βάλει,

Dicuntur uero Lethargi Canes clandeſtine, tacite q; adeuntes, ac morſum inſigentes, unde Adagium in eos, Qui ironico ingenio, & ad diſſimulandum aptiſſimo, deniq; exarnificat, & letali ueneno Animam quoq; lancinant. Syagrum dicit Sophocles Canem, qui Suum uenationi ſit aptiſſimus. Eſt & proprium nomen Syagrus Herodoto. Item Philarcho. Sunt qui agreſtem ſuam Syagrum intelligant. Apud Lynceum Syagria legunt quoq; Aſchedorum Siculi Syagrum nuncupant, ſicuti meminit Aſchylus. i. ἀσχεδῶρον. Apud Theocritū eſt in Daphnide, ac Menalca Lampurus Canis nomen, ex ratione albicantis Caudæ, ut inquit Interpres, uel a pertuigili cura, & ſolerti cuſtodia, παρὰ τὸ λαεῖν, καὶ ἄρῃν. i. a uidēdi, ſeruari q; diligētia. Vel quoniam ſit Vulpi aſſimilis, quam Lampuron uocant. Videtur & Acalanthis nobiliſſimi Canis nomen, unde illud eſt Ariſtophanium,

Λιγὸν, οὗτος ἐπεγομένη τυράχνη τίκεται.

Acalanthis feſtinabunda occæcatos pavit. Quidā tamen eo nomine Aues intelligunt, quas nonnulli Baſilicas nūcupant. Fuit & apud Locros φυλὴν κύων, id eſt Ligna canis. Sed ea habet hitoriam. Quippe Locro cuidam reddita Sors eſt, ibi Ciuitatem conderet, ubi Canis lignea morſum ei infixiſſet, quo nomine, cum ad Alterum enauigaſſet maris litus calcauit κυνὸς βράχον, id eſt vulſum. Inde, cum ſuſpicaretur finem habere Oraclum, Ciuitates condidit, quas Locri habent Ozolæ. Catenarium Canem legimus apud Senecam, Sicut apud alios Lucernarium. Dignum uero relatu, Quod in Hecataei Lectum monumentis eſt, fuiſſe in Tænarō Serpentem meticuloſum, quem dixerunt ἄλως κύων, id eſt Platonis Canem, quoniam morſum euſtigio inſequeretur mors, ueneni poteſtate uiolenta. Eum tamen ab Hercule ad Euryſthea fuiſſe productum, unde irrepreſent Cerberi fabella. Quem princeps Homerus dixit ἄλως κύων. Caninam mortem Græci difficilem intelligunt, quoniam difficile Animam efflare deprehenſum ſit animal hoc. A quo etiam, prouerbiū eſt, δὴ γὰρ κυνὸς λυτῆς ὄλος, quod eſt noſtris uerbis, Rabidi Canis morſus. In eos, qui infecti ipſi malorum congressu, Alios itidem inſiciunt. Etenim recepta opinio eſt, & expoſita a Luciano, Nō modo rabie agitari, & aquam expauere, quos ita affectus Canis momorderit, Sed & ipſos item retinere uim, eundem imprimendi morſum, atq; ita deinceps fieri Hydrophobicus omnes, hoc eſt timore Aquæ concipere. Ut fiat quadam rabidorum Catena. Lucianus, καὶ οὗτοι οὖν οὐκ οὗτος αὐτὸς ἐν θυμῷ τὸς δὴ καὶ τὸς πολλῶν ἄνθρωπων, μεταδιδόναι ἡ αὐτοὶ τὸ δὴ γὰρ. Scribit Homerus, A polline peſtem Græcis immittente, Mulos primum, & Canes concidiſſe. Id uero exactius interpretantes Eruditi, ex Odorandi præſtantia factum, conieciunt, Qui Senſus adeo in Mulis præcellat, ut dereliſti alibei uel odore ſolo redeant in ſemitam, proinde huiusmodi tabidam uim concipere facilius, Præcipue q; Canes purum imprimis Aerem exigentes, Sed & inter hos albi di eo amplius, quoniam coloris eius Corpora, quā nigra, ſintriſiora, atq; laxiora. Illud neuiquam negligendum, Canes, ubi mire in Venerē ferunt, dici σαρξάν, Sicuti Sues κατρίξιν, Vaccas παυρίην, Equos ἰππομηνίην. i. Equire. Vnde productum in ſœminas Libidinoſas conuiſum ab uno animalium modo. Ægri tudines Canum præterea tres uideor præcipue comperiſſe, λύτλη, hoc eſt rabie, Podagra, Cynanchē. Verum Rabies fanari difficulter poteſt. Podagra non omnino medicinam neſcit. At Cynanche, ſue Angina euidens promittit exitium. Porro quicquid Rabidus Canis momorderit, interit certiffime. Homo tantum euadit, Sed uix. Ariſtoteles uero Libro de Animalium hitoria ſeptimo, Canes inquit, tribus Laborant uitiiſ, Rabie. Angi-

na, podagra facit Rabies furorem, & quæ momorderint, omnia rabiunt prius homine, Sicuti & legit, & interpretatur Nicolaus Leonicensus. Intereunt Canes hoc morbo, & quæ morfa sunt, prius homine. Scribit septimo de Animalibus Albertus, iam se hominem uidisse, cui in brachio morsum infixisset rabiens Canis, anno autè septimo post Cicatricis locū intumescere cœpisse, atq; intra biduū intensisse. Auicenna quoq; quorūdam sententias aduocat, Quod dicerent, post duodecimum a' morsu annum in rabiem aliquādo incidere nōnullos. Quod uero serius, q̄ cætera Animalia tabificam rabiendi uim perferant Homines, efficit id Naturæ dissimilitudo. Nam et in contagiosis morbis, homines ab hominibus, & Sanguine cōiunctis inficiuntur facilius. Ceterum Rabies Canū Syrio ardēte, pestifera imprimis homini est, atq; ita morsus letalis A quæ metus, uti Plinius inquit. Ad morsum uero unicus esse remediū, & quidem oraculo quodam repertum, idem scribit Radicem uidelicet syluestris Rosæ, quæ Cynorrhoda appellat'. Nobis uero suppetit potentius adhuc medicamē, Sed & ipsū cælitus petim. Est in Rhodiginis paludibus Diui Bellini templum, miraculorum frequentia celeberrimū, & affluxu hominum etiam notissimū. Erectæ Edis causa fere publica est, Pulsus is Diuus Patauii, crassantibus nobilibus pleriq; quod feruieris, sanctus q; q̄ ab illis probari posset, Episcopū ageret, insectantibus q; inimiciter A duerfariis in palustre agri nostri Solum, qundecim milibus passuum Rhodigio distās diuertit, Cum manus Hominum euassisse uideret, Canum rabiem nō euasit, a' quibus euestigio cōuulsus, discerptus q; mox in Diuorum Indigitamēta relatus templum in illis emeruit locis, in quo & arca marmorea ferreis oclusa cancellis, latet sanctissimū eiusdem Corpus. Templi uero ex necis genere ea cælestis est proprietates, Sigs clauem sibi quæsierit, qua Edis Valq; recludatur, ac ea candente, quicquid rabie agitari orsum sit, attigerit, præsensissimū est remediū, & nunquā nō uerum. Timoris uero Aque, *υδροφοβικον* uocant *πλῆθος*, causa ex Eruditorum ingenio affectur non una. Sunt qui opinētur, immoderatam superuenire ita affectis corporibus siccitate, humecto substantiali penitus demurato. At Rufus in Melancholiæ speciem euadere sentit morbum hunc, Veneno humorem id genus assimilante. Scimus autem ex Melancholicis Alios alia meture. Sunt, qui arbitrentur, Canis, a' quo impadus sit morsus, imago nem, ab iis concipi in aquis, atq; inde cōpauescere. Postremo autem ante q̄ huic Capiti Corionidem impingam, Succurrūt aliqua item, Id prius ex historia, quod apud Noftrates etiamnum durat. Apud Bactrianos uulgo prouerbiū usurpari solitū, Canem timidum uehemētius latrare, quā mordere, Altissima quæq; flumina minimo sono labi. Porro dicitur Græcis *κύων* de Cane, ut docuit Eustathius, *πλεονάζειν κύων*, quod amare nobis indicat. Cyneam uero cum legis, pellem fluuiatilis intellige Canis, quam Capitis tegumento Galeæ uice Veteres adhibuisse, palam est, inde seruatum, ut p Galea dicat Cynea, Cynulchos uocat, qui secum ducant Canes.

¶ Conditionem filiæ quærere qd sit apud T. Liuium. Item q; de Vindiciis plura. Ephe/sis quid, & Eccletus. Martialis explicatur, necnō Quintilianus de Assertionē secunda.

Caput LIII.

Narrabamus pauloante in Patauino gymnasio Prouincialibus auditoribus nostris consensu petiti multorum, librum T. Liuii Ab V. C. tertium, ubi est indicit locus, Qui est de Appio decemuiro, A quo Vindiciæ secundum seruitutem decretæ sunt, dum Virginiam puellam ardentius, & occæcato animo deperiret, Cuius Sponsus Icilius in hæc, affectu nimio, & indignitate rei prorupit, Virginis inq; uiderit de filia, ubi uenerit, quid agat, hoc tātum sciat. Si ipse huius uindiciis cessit, Conditionem filiæ quærendam esse, me uindicantem Sponsam in libertatem uita citius deferet, q̄ fides. In hunc scopulum ubi impēgimus, locum uideri perobscurum in tersari sumus, posse tamen, Quantum ex Iureconsultorum non incuriosa lectione aucupamur, sic ferme explicari, Paulus siquidem digestis de Diuortii, lege prima sic subnotatum reliquit, Dirimitur Matrimonium diuortio, morte, captiuitate, uel alia contingente Seruitute utriusq; eorum. Hinc Icilius innuebat, fore ut Sponsalia dirimeretur cum Virginia, Si pater superedisset a' Vindiciis secundum libertatem, quoniam Sponsam, quæ ad Seruitutem recidisset, non esset ducturus, proinde q; Conditionem illi alteram esse quæredam. Simul & allusisse

& alluisse uideri potest ad uerba solēnia Sponsalium discutiendorum. Quorum meminīt Caius titulo eodem, lege secunda. Item inquit, in Sponsalibus discutiendis placuit renūtiatōe interuenire oportere. In qua re hęc uerba pbata sunt, Cōditiōe tua nō utar. Sicut in re pudici comprobant hęc, Res tuas tibi habeto, Res tuas tibi agito. Et hoc erat Vxori nuntium remittere, ut in Epistolis ad Atticum Cicero. Vxor inquit, Cæsar nūtium remisit. Nī si quis putet, Immo dixisse Iciliū, querendam filiū cōditionem, quoniam ut Paulus idem astruit, Digestis de Regulis iuris, Quod attinet ad Ius Ciuile, Serui pro nullis habentur, nō tamen & Iure naturali, quantum enim attinet ad hoc, Omnes homines æquales sunt. Inde & Caius ait, Cum Seruis nulla est actio. Propterea Paulus scribit, libertatem esse rem inestimabilem. Verum quia de Liuiο agimus, ut in hoc quoque nobilissimum Conditorum rerū opera nostra, qualiscūq; sit ea, iuuemus, Quę sint Vindicię, item explicabimus, eo quidē gratus, quoniam halucinationes multorum in eo intellexisse uidemur, quas eodem, quod dicitur, oleo expunctas, obliteratasq; reluemus. Positum uero uerbum id apud Iurecōsul- tos quoq; & Pomponium digestis de origine Iuris, lege secunda. Vbi Vindicias pro Sen- tentiis quidam interpretantur, cum Vindiciarum nomine nil prorsus aliud intelligamus, q̃ assertionem, quā si a Seruitute ad libertatem foret, Vindicię secundum libertatem dicebā- tur. Si uero a libertate in seruitutem, Vindicię secundum seruitutem pronūtiabātur. Liui⁹, decreuisse Vindicias secundum seruitutem, & in legibus XII Tabularum, Dare vindicias secundum libertatem, est pronuntiare, uel decernere assertionem eiusmodi. Et, ut apertius tota res percipiat, & illustrentur in Liuiο tenebrę, Cimmeriis quandoq; atrores. His uin- diciarum est, inquit Aconius Pedianus, cum litigatur de ea re, Cuius apud Prętorem incer- tum est, quis debeat eē possessor, & ideo, qui eam tenet, dat prędes litis uindiciarum. Aduer- sario, quo illi satisfaciāt, nihil se deterius in possessione futurum, de qua iurgium sit. Sunt au- tem inquit, Prędes, satisfactores locupletes pro re, de qua apud Iudicem lis est, ne interea, qui tenet, diffidens causę, possessionem deteriores faciat, testā dissipet, excidat arbores, & culta deferat. Hoc uero est, quod perobscure Liuius significat, cum inq̃, Cum staret Affec- tor puellę, ut uindicaret, Sponsoresq; daret, atq; id ipsum agi, diceret Icilius, sedulo tēpus terens, dū pręterirent Iternuntii missi in Castra, manus tollere undiq; multitudo, & se q̃sq; paratum ad spondendum Icilio ostendere. Pręterea sentētiā hanc adiuvat & Boetius ex topiorum Commentario primo. Vindex est inquit, Qui alterius causam suscipit uindican- dam, ueluti quos nunc Procuratores uocamus, unde Lex Ælia Sentia, Assiduo Vindicē af- fiduum esse iubet. Dicitur & in aliis quoq; rebus Vindex, Liuius Libro tertio, Volsci, & E- q̃ coniunctis exercitibus Latinum primum agrum populati sunt, deinde postq̃ nemo Vindex occurrebat, ad mœnia Urbis Romę accessere. Porro subit in hoc proposito, ut manum prę- beam Valerio Martiali, Epigrammatum primo, Cuius uersiculi morem hunc Vindiciarum continentes conuelluntur magis a Grammaticis, q̃ enarrantur. Scribit ad Quintianū, quē libellorum suorum facit Assertorem, ne darentur quodammodo Vindicię secundum Serui- tute, quoniā Fideiūsus, ut ipse dicit, Plagiarius illos recitabat pro suis, rogatq; ut det prę- des, se Dominum nihilo deterius in possessione futurum. Quę omnia iocose, festiuiuerq; de Iudiciorum more tralata, Carmini Poeta inseruit. Eiusmodi uero id est.

Commendo tibi Quintiane nostros,
Nostros dicere si tamen libellos
Possum, quos recitat tuus Poeta.
Si de Seruitio graui queruntur,
Assertor uenias, Satisq; pręstes.
Et cum se Dominum uocabit ille,
Dicas esse meos, manuq; missos.
Hoc si terq; quaterq; clamitaris
Impones Plagiario pudorem.

Illud autem Quintiliani ex Libro Oratoriarum institutionum quinto, huic adnexum quo- dammodo est. Nam de Pręiudiciis agens, ea in tribus uersari generibus astruit. In rebus, In iudiciis ad ipsam causam pertinentibus, aut cum de eadem causā pronuntiatū est, Vm reus deportatis, & Assertionē secūda. Sed & Libro undecimo, Succurret, etiam si apud alios Iu-
cc

dices agetur, ut in secunda assertione, aut in Ceterum naturalibus iudiciis duplicibus. Eleganter uero a Græcis tralatio hæc a foro in aliud forum dicitur Ephesis. Extat Demosthenis oratio, Cui titulus Ephesis, dicitur item Eccletus. Quæ uero sit hic Assertio secunda perobscurum est, Ego ad Veterem manumissionum morem id spectare contenderim. Scribit enim Maximus Valerius, Athenis institutum memorabile seruatum, ut ingrati tudinis conuictus a Patrono Libertus libertatis iure exueretur. Ab eodem item refertur, Massilienses tris in eodem manumissionis rescindi permisisse, nec quarto errori subueniendum putasse. Sed & Romæ solitam quandoque adimi libertatem, Testatum in digestis, Libro XL. Nimirum malis unam, eandemque intelligere apud diuersa tractatam tribumalia. Auctores secundi apud Vlpianum digestis de Euictionibus Fidei iussores intelligunt. Iudicium uero aduersus ingratos Libertos, & uelut a Patrono deficientes, Apostasium dicebatur, uel ἀποστασίος δίκην. Eius comeminit Lysias ad Aristodemum, Et in Atheniensium Rep. Aristoteles. Erat & Apostasium aduersus peregrinitatis reos iudicium.

¶ Thargelion .i. θαργελίων mensis quod sit. Thargelia festa. Thargelus olla. Sextum Thargelionis diem fuisse Græcis auspiciatissimum. Thargelia Regina. Cap. LIIII

Hargeliona esse quidem Græcis Mensē, haud fere ambagiosum est. Qui uero sit is, non constat magnopere. Sunt qui Februarium putent, ac Interpretetur, Aprilem malunt Alii, Quos, etiam si non later, quam difficilis hæc censetur ratio, In qua multum defudasse Theodorus animaduertitur, probabiliora dicere contenderim. Quippe Apollini facris, & Dianæ censetur. Quod Thargelia comprobant festa, Ollaque Thargelus dicta id est θάργελος, In qua percoquebantur fructuum primitiæ Apollinis honori, Qui apparebant iam. Dicit θαργελίων putatur, ratione etymologica, Quia sol ἥρπει τὴν γῆν, id est terram excalfacit. Ceterum illud grauius multo, Dicem, qui est Mensis huius ἱσταμένον, uti dicunt Græci, sextus, habitum, prosperiore euentu rerum, Veteribus non Atheniensibus modo, sed & Aliis auspiciatissimum, quemque Lapillo prorsum numeres meliore. Illud uero felicitatis argumentum sane primum, & magnum quoque, Quod Hominum sapientissimus eo in uitale prodidisse lucem Socrates narratur. Inde & Perfarum afflictæ potētia est. Quo nomine receptum Atheniensibus est, τῇ ἀρχοπέτρῃ capras trecentas immolare. Voti Militæ damnato. Rursum apud Platæas prælio nobili superata Gens eadem, hoc ipso die. Cuius item donum sit apud Mycalen comparatum decus. Quin & Persis esse fatalis quodammodo Dies hæc uisa. Quando ea quoque ab Alexandro, Darii traduntur concisæ opes. Sed & Alexandrum eadem edidit ferunt, & ex humanis item concessisse. Illud auctarium sane fuerit, Thargeliam, genere milesiam, forma, & Sapientia conspicuā, Quæ annis triginta apud Thessalos est posita Regno, demum ab Argiuo, quem uindictam habebat, necatam, memoriæ prodi.

¶ Solere interdum Homines plerisque nimis quam leuiculis rebus stulte operam impendere feriam. Aque inibi Platonis decretum. Prius de Atechnia, Caco technia, Ματατεχνια. Caput LV.

Nter ea, quæ disertatione multi iuga, ingenioque excusso imprimis de ratione dicendi a Studiosis tractari solent, illud item aduerto minus neglectum, Nul lam utique esse artē, Quæ res Græcis dicitur ἀτεχνία, Quando nullis communiti præceptis, nulla prorsum doctrinæ uel adminiculatiores plerique, quæ modo impetus tulit, aut dictauit necessitas, eunt præcipites. Quibusdam id arti sit etiamnum, Ut Artē faterentur quidem, Sed malam, Dicendi potestate sapius Ingeniis deprauatis in labem tralata multorum. Esse uero & ματατεχνία, non improspere forsitan, καὶ ἀσώτως conieciarint aliqui, Quam Inanem Artis imitationem interpretantur Eruditores, Sicubi laboris infumitur plurimum, operæ pretio nullo. In quam sane De curiam transferuntur, Quibus inter Declamantium sudores Vita atteritur uniuersa. Profect se ipsum hoc in aliis quoque, nunquam non se ostentantibus, Quis horæ pereant bonæ, Comperto

Comperto etiam, Qui Ciceris grana per longius missa iteruallum citra frustrationem in a cum infereret, Quod contemplatus Macedo Alexāder, ut qui esset ingentis, ac generosi spiritus Rex, Hominis uanitate irrisam leguminis eiusdem modio censuit donandam. Sed enim more iam nobis recepto in pluribus, ad Partem hanc Platonis graue decretum non prateramus. Fuit Cyrenaeus quidam Anniceris Equorum agitatione, ac Curruum numio plus sibi placens, & quod consecutione quadam adnexum huic est, eius rei molestus quandoq; ostentator. Quo nomine in Academiam ueniens Platoni gestiebat nimis quamaui de inanes flans Glorias, artificii sui uim, ut ipse rebatur, miram ingerere, cōmostrare q; Jun ita igitur Curru, nunc inspectante Eo, pro artis modo, & ratione procurrebat, Nunc repente, scite admodum, & prorsum apte, resiliens, circumactis Equis recurrebat, Ac subinde progrediens, remeans q; Artificii curulis numeros implebat plane omnes. Cursu ita contempto, Ut eandem in procursu, recursu q; omnino Orbitam, Græcis dictam ἀρματόροχον, teneret moderamento nunquam fallente, Id aliis, Vti addecurit, mirum accidebat. Atenim Philosophus Plato, inani eius, ac uacatē damnata sedulitate, Conatū eiusmodi criminabatur, inquires, ἄλλα τὸν ἔστι, τὸν εἰς μικρὰ οὐ τὰ μεγάλων, ἅξια τοῦ αἵματος τοῦ φρονήσαντος κρείττονος, ἀλλὰ τὸν μέγαν πῶς ἀποδείξει, πᾶσαν γὰρ αὐτῷ τὴν δαίμονα ἐκείνην ἀποδείξει ἢ ἐνέγκει ἢ ἐλατρεῖν τὸν ὄντος θαυμάζοντα δικάων, id est fieri nequit, Eum, qui in parua sic, & nulli prorsum rei tantum impendat curæ, Grandioris quicquam moliminis solícite, ac prospiciēter attentare, Omnem Quippe Ratiocinii uim, ac intelligentiā illis fere impensam Quæ solidam cōtinet, ac ueram admirationem, habere neglectū, necesse propemodum est.

¶ Gallinaceorum Athenis compugnantium in Theatro Spectaculum, Quæ q; tradantur eius rei initia.

Caput XLVI

Allos compugnatuos Athenis cōmitti solitos, alicubi, opinor, in Latinis rellatum literis est, Et nos aliubi, Sed stricim cōmeminimus. Quā uero rationem habeat res ea, paucioribus forsā notū. Ego autem sic comperi, Eufis, su g gatis q; Persarum Copiis, Lata ab Atheniensibus lege, sancitum, ut publico Theatri spectaculo in pugnam producerentur Gallinæ, per diem annis singulis. Rei uero leuiculæ prima specie, hæc traduntur primordia. Cum aduersus Barbaros Ciuitatis uires produceret Themistocles, sorte concertantes, in q; mutuum coorictes pñicem, dum strenue ac gladiatorio more inuicem se rostris fodicant, Gallos est cōtemplatus, Necid Acerrimo, & Ingenii solertis Imperatori insuper Spectaculū fuit, aut otiosa pugna, Siquidem aduocatos in concionem milites sic protinus hortari, atq; in prēlium cōpit incendere, At inquit, nō pro Patria utiq; decertant hī, neq; item pro patriis Diis, aut Heroibus, Sed nec de gloria diuicatio est, aut de libertate, Vel Liberosum salute, Sed quod alteri succumbere, ac superbas pati Victoris leges neuter animus inducat. Cum a Themistocle uerhemētius prōnuātiarent Hæc additis, quæ tempus exigeret, aliis pluribus, Ita coorte, Ita q; animati Milites sunt, Vrin hostem summa prouētes alacritate nobilem inde sint uictoria indepti, Eius q; monumentum rei seruatum mox quotannis, Ut ex p̃lo irritati, memores q; ueterum gestorum, ad id genus plura excitarentur Virtutis opera.

¶ Fluminū simulacra uarie nūc humana, nūc Bubula ex primi specie p̃fueuisse. Ca. XLVII Voniā Poetæ multa illustres fabulositate in fluminū mētiōe, Quasq; colibitū fuerit illis imagines circūponit, ac uelut graphice delineātes cōformat, Visum ad præsens, Quæ mihi suggerit historia ex fustitiōe ueteri, Studiosis cōmunicare, Quo in poeticis fiant quasi Mæandris adminiculores. Com p̃tū igit illud imprimis, Nō solū diuinis cultos honorib; fluuios, Sed & Ionas illis, ac simulacra dicari frequēter p̃fueisse, Verū nō modi unius, Siquē ἀνθρώπων μορφῆς. i. humana cospēcie effingere Nōnulli, Quibus Bubulā alii effigiē induxerūt. In iis Erasimus est. Eurotas itē apud Lacedæmonios. Afopus apud Sicyonios, ac Phylasios, Apud Argiuos Cephissus. Hominis figurā præfert Alpheus, Cephissum Atheniēses hoīem monstrant utiq; Sed ita, uti promāt se nihilomin⁹ Cornua. Syracusani & Anapū in Sicilia forma insignitū eadem. Cyanē uero fontē fœminea circūuestiunt specie, Crimnissum quoq; & Telnissum humanā honestari facie legimus. Pueri speciem formosioris adamarunt Agrigentini in co/

gnomine Citerati fluuio, Qui & apud Delphos dicatē ex Ebore Statuæ fluminis ascribere nomen, At Pueri nihilominus Simulacrum erat.

¶ Discordiarum primordia inter Platonē, Aristotelem q, Sūmates Philosophos, nō ex æmulatione inortam, Verum ex Vitæ potius ratione dissimili. Caput XLVIII.

Nter Aristotelem, Platonem q, haud conuenisse satis, ex Ingenij monumen-
tis, quæ ignorasse nemo fere pōt, palām fit. Odium, quod ex æmulatione au-
dissimum est, literarū & gloriæ rōne exortū posset uideri, Sed a Grecis p̄ditū
secus, animaduerto, Qui Platoni offensiorē factū Aristotelem uolūt, Quod
eius Vitæ cursu oblectaret min⁹. Quippe curiosi⁹ circūuestiebat Aristoteles,
calciabatur q, Quin & Comā contondebat itē delicatius. Istiusmodi uero a Platonis aberat
grauitate plurimū. Annulis digyri nitefebant onusti, Et in hoc sibi placebat nīmiū. Inerat
& in facie *μεγαλὰ* quædā i. irridēdi studiū. Et importunior nec aberat proguacitas, Quæ ipsa
& mores coarguebat. Omnia uero hæc a Philosopho abhorre in signiter, fallit p̄sus Ne-
minē. Proinde cū ea intueretur Plato, rarius hominē admittebat. Pluris autem longe Xeno-
cratē faciebat, & Speciosp̄pū, Cæteros q, cū qbus præter alia libēter, ac sæpe p̄fabulabatur, de
Philosophicis semp arcanis p̄mens q̄ppia, Quo illi abiret nūquā nō doctiores. Fusius uero
ista, & latius in Varia exegē historia Aelianus. Paucula hæc nos mō p̄æceptissimus Plato-
nicē dignitatis studio, Simul & Ingenij admiratiōe humani, In quo Virtutū eminētissimā
rū qñq; sese promunt Germina, Sed & Vitia inolefcūt insignia. Quā utiq; societatem adeo
diuersam posse coiri, uix impetraret fidem, ni exemplis hinc inde scaturitibus abunde com-
moniti, uel inmaniora multo cōpauescere interdū cogremur, Adeo nihil nō audet inenar-
rabilis hic Proteus, Omnia trāsformans sese in miraculorum. Super Aristotele uero illud
amplius dignū memoratu, Cū iudiciū ueritus Athenis profugisset, Scitante ex eo Quopiā,
Cuius nā modi uideret ei Atheniēsiū Ciuitas, *περιστάλη ἐρη, ἀλλ' ἐν αὐτῇ ὄχνηται ὄχνηται
ἐρασκε, συνην δ' αὖτ' οὐκ ἐκ.* Symp̄phantas nimirū innuens iusto plus inibi progeminatis. Rur-
sum querēti, Quid ita Athenas destituisse, *ἐπὶ τῇ βέλτε, ἀπεκρίνατο, ὁ θνητὸς οὐδ' ἐξ ἀμετῶν
εἰς φιλοσοφίαν.* Ne, respondit, in Philosophiā bis delictū eant Atheniēses, *τὸ πᾶσι συνεκράτες
πᾶσι. ὅς ἀντιπρόστατος καὶ ἄνθρωπος ἐστὶν αὐτῶν κινδυνεύει.*

¶ Sileni ac Midæ p̄gressus. Terrā haberi Cōtinentem extra Orbem nostrum. De q in ea Ci-
uitatibus, & Hominum moribus. Caput XLIX.

Heopompum, inter Græcos historicos non incelebre, prodit in uaria histo-
ria Aelianus, mandasse Literis, Midā Phryga, & Nymphæ filiiū Silenū mutuis
qñq; usos cōgressibus. Erat qdē Silenus Deo natura inferior, Hoīe tñ melior,
Si utiq; immortalitatis etiānū cōpos. Et plurimis utiq; citro, ultro q; dictis, Mox
& Midæ sic effabulatur Silenū, Europā Asiā, & Libyā quoq; esse insulas pla-
ne, Vt quas ambitu cōplectat Oceanus, Haberi autē extra Orbem hunc Eā, Quæ sola sit Cō-
tinēs, Cuius q; sit infinita magnitudo. Esse uero inibi Animalia p̄grādia, Sed & Hoīes am-
plitudine ad nos dupla, Vitę quoq; spatii mensu cōpan. Quin & plurimas, maximas q; Ci-
uitates, Legibus oīno, & Viuēdi institutis nostris haudquāq; similibus, Verū inter eas præ-
cellere duas præcipue, inuicē prorsum diuersas. Alterā dici Machimon, *ἀσπεβ* aut. i. Eufe-
seben Alterā, Cuius Incolæ p̄petuā ducant pacē, diuitiis affluētibus, Qñ ex terra succrescāt
fructus citra cultū omnino ullum. Neq; uero sercēdi illis curā incūbere. Perseuerare porro⁹ sa-
nos, καὶ ἀνθρώπους, i. sine ægritudinū molestia. Demigrare deniq; Vita ridibundos, & hilares
usquequaq; Adeo uero sine ambiguitate iustos esse, Vt ne Dii qdē indignū opinent⁹, eos
uel frequenter inuiseire. At q; Machimon incolant, Esse pugnaces, & nasci armatos ac bellū af-
fidue gerere, Collimitaneos plurimū euertēdo, Quippe Gētium multarū esse cōpotē Vnā
mō Ciuitatē. In ea cēseri Hominum myriadas ducētis haud pauciores. Quos nō absump-
tint bella, morbis plane p̄ficiunt⁹, Sed prarū id est. Intereunt uero in preliis faxis p̄cussi, aut
Lignis, nā ferri ictū nō admiserint. Auro, argēto q; abūdant eatenus, Vt sitibi Aurū uilius, q
apud nos ferrū. Hofce uero in nostrū qñq; orbem adortos enauigare, ad Hypboreos appu-
lisse, Quos cum inaudissent, Nostrorū hoīum fortunatissimos, Ab illis, Vt uiles, cēsp̄retos,
ac humiliter, fordide q; agentes, Propterea q; ulterius p̄gere neglexisse. Ceterę id mirabili⁹
multo, Esse inibi Hoīes item Meropas noīe, Quorū Ciuitates & multę sint, ac insignes, Vi-
sitari autem

strari aut in Regionis parte ultima Locū, Quem dicāt Anostū. i. *ἀνοστόν*, Hiatū p̄similē, Sed nec tenebris obtentū, neq̄ itē lumine. Aerē uero incubere turbido, insyncero q̄ suffusum rubore. Flumina circūluere duo, Vnū Voluptatis dici, Tristitiæ, ac Mæroris Alterum. Vtriq̄ adnasci Arbores magnitudine, qua proceriores Platani. Hasce eius potestatis fructus p̄ducere, Vt q̄ gustarit, indefinites affundat lachrymas, demū q̄ sic intermoriat̄. At Voluptarias Arbores diuersum efficere omnino. Nam pomo uescētes Desyderia prorsum alia desunt, anteaq̄as quocq̄ ætates denuo repetentes, Siq̄dem Senectā exuere primū, ac uigorem induere, per q̄ quosdam, uelut gradus, effectos luuenes transire mox ad pueriles annos, ac demum infansiliter commori.

LODOVICI CAELII RHODIGINI IN ANTIQV ARVM LECTIONVM
LIBROS AD VENERANDVM FRANCISCVM PILVMNVM
RHODIGINVM IVRIS PONTIFICII SCIENTISSI
MV M PRAEFATIO DECIMA

Icui ab ineunte ætate, quā esse prudentia Senum p̄souendam, adminiculandam q̄, traditum est, ita inhæsi, ut addicerem me totū, ueluti Ridicæ cuidam
s firmiori, Tu is es Frācisce, Parens optime, sit enim hæc tui p̄fatio uerissima, Ad quem in angustiis lætioribus q̄ meis rebus cēfui defugiendū p̄petuo, Ne, quod Adolescētiē cōmune uitii est, in lubrico p̄stitutus per inscitiam a ratio-
nis rectitudine abirem longius, Quod ex Homero didicissem Puer *παιδίον δ' ἀνδρῶν φέρει*
ἑσπερίαν. Tu uero rerum diuturniore usu prudentissimus, clementissime amplexatus, per inde ac filium, es, nullo unquā reclinato incōmodo. Nec id cōsiliis modo eminētissimis, si-
diffimis q̄, Sed opera quocq̄ uel amplissima, ut ædes tuas nunquam mihi occlusas fenserim. Nec illud repetō nūc, quā me sēp̄ tum apud Prætores, tum apud Cives nostros ingenuita-
te, nullo prorsum Liuris fūco sordida celebrandum, etiam q̄ ultra meriti rationē extollen-
dam, sis arbitrat̄us. Et sunt hæc q̄dem Mentis p̄p̄e diuinæ germina, Reminiscētis q̄, Quid nam Victuri gignimur, ordo q̄s datus. Quamobrem immensa sunt, quæ tibi a me hoc no-
mine debeāt̄ur. Nec aliud fere apud Animum meum sollicitius, aut anxie magis diu perpē-
di, q̄ urationem inire aliquam, Quæ tibi me, & si nō gratissimū, Quod nostri calculi mo-
dus non patitur. At non ingrātū omnino præmonstraret saltē. Verū omnē, quod aiunt, funi-
culum mouēt̄ illud se demum nostræ obtulit imbecillitati, Vt hisce cōmētatiūculis nostris,
Si modo tantæ rerum excellentiæ futuræ pares sunt nomen tuum, mihi nunquam non uicē
quodāmodo numinis habitum, in perpetuitatis memoriam darem, Vt ubiq̄ latine lin-
guæ sonus fuerit non infrequēs, Mortales intelligant uniuersi, quā clemēt̄, quam q̄ offi-
ciose mecum egeris, quam q̄ hoc uno nomine, nō tibi modo, sed & tuis omnibus debeam,
si uolo is esse, Qui ut essem, adnissus p̄petuo sum. Tuæ uero partes sunt, Quæ pro uirili offe-
rimus, lætiorē fronte excipere. Tenuia quidem forsā sunt, Sed beneficia te non fœnerati,
certo scio. Quod si laxius mecum ageret Fortuna, & Votis euentus responderēt, munificē-
tius multo, grātius q̄ tractāre. Nunc te marmoreum pro tempore fecimus, Superunt for-
san & Alij, Qui aureum te constituent. Vale.

LODOVICI CAELII RHODIGINI ANTIQV ARVM LE-
CTIONVM LIBER VNVS, QVI DECIMVS.

¶ Spartanorum mores explicantur. Item de Pueris Bomonicis. Lactantii grāmatici locus restituit̄. De fœminarū nuditate. Quibus furari honestū, Cardaces q̄. Quint. illustrat̄.

Caput Primum.

1 Acedamoniū Remp. plurium, monumentis celebratam, habuisse p̄p̄e clara, & eximia pleraq̄, cum multa alia argumento sunt, tū illud imprimis Quod Plato ille, quem diuinum omnis nuncupat Antiquitas, q̄s non do-
cendi solum, sed etiam dicendi fuisse agnoscitur, esse q̄ etiamnum Magi-
ster optūus, Libros de legibus non aliter concinnari, q̄ ut in eos conge-
ce 3

ret, quicquid singulari prudentia institutum, sanctum/ue competisset in Cretēsi Rep. Spar-
tana q; necnon Atrica, quam nouam dicunt. Quoniam prodat Timæus, ante ingētem ter-
rarum inundationem fuisse Athenas alias tum in Græcia, tum in Ægypto, quas a Pallade
conditas, educatas q; uult. In quibus ea fuerit gubernationis forma, quā in Libris de rep. sit
Plato complexus. Scribit tamen Rhetoricorum primo Aristoteles, Quibuscumq; Ciuitati-
bus res muliebris male habeat, Sicuti Lacedæmoniis, uideri iis fere dimidium abesse felici-
tatis. Mira certe sunt, quæ prodit hystoria. Lege siquidem apud eos sanctum erat, Vt senior,
si forte Vxor esset ei floridior, apta q; etiamnum tollendæ proli, & iuandæ patriæ, delectū
ex Iunioribus quempiam, moribus præcipue exploratis, probis q; postea ad eā admittere.
Quam ubi is generoso impleffet seminio, quod inde natum foret, educaret, ut conceptum,
natum q; legitime. Quod si quis Vxorium onus, ut molestum grauaretur, nimis q; impedi-
tum, ingenuæ tamen prolis dēcyderio obmolliretur, Tunc licebat, Si quam is fecundam
generosam q; animaduocasset, adducto prius in eiusmodi sententiam Viro, eam querendæ
prolis gratia adire. Nec id ex propalata, subtrata q; passim natum pudicitia uideri potest,
quod q; id genus fœminæ ad Veneris probubia forent procliuiores. Legimus quippe pau-
culam quandam interrogatam, Quid nam marito datura dotis foret, respōdisse, Patriam
pudicitia. Altera uero, cū quæreret ex ea, an cū Viro coisset, minime inq; Sed ille mecum.
Quadā porro, cum fuisset clam cōpressa, fœtum q; perdidisset, sic nulla emissâ uoce, se con-
stantē, ac tolerantē, præstitit, ut eliso pceptu, reiecto q; Parentes, alios q; latuerit proximos.
Quippe doloꝝ magnitudinem, quibus, ut aſſolet, lancinabatur subinde, concullebatur q;
uicit ignominia timor, tantum erat uel in muliebri ingenio tolerantia robor, Vt nō imme-
rito uideatur Oratius cecinisse Carminum primo,

Me nec tam patiens Lacedæmon.

Nec tam lanisæ percussit Campus opimæ.

Nā, ut inq; Aemilius Probus, Lacedæmoniōꝝ moribus summa uirtus in patiētia statuebat.
Seneca scribit, Lacedæmonios Consueſſe Liberōꝝ suorum Indolē experiri publice uerberi-
bus admotis, illos q; adhortari, ut flagelloꝝ ictus fortiter perferrent, Item lapioꝝ, ac semia-
nimes rogare, ut perſeueranter uulnera præberent uulneribus. Quā rem copioſius exequit
Lucianus in Sermone, q; est de Gymnasiis. Et ſignificat Thebaidos quarto Papinius, Et
Oliuiferi Eurotæ Dura manus. Expoſuit & Laſſantius grammaticus, Gentis in eo crudeli-
tate taxata. Cretum quidem leges inq; Cicero, item q; Lycurgi laboribus eruditi iuuetu-
tem, uenando, currendo, eſuriendo, ſitiēdo, algendo, aſtuando. Spartē uero pueri ad aram
uerberibus ſic accipiuntur, ut pleriq; ſanguis e uisceribus exeat, nonnunquam etiam, ut cū
ibi eſſem, audiebā, ad necē, Quorū nō modo nemo exclamauit unq; Sed ne ingemuit qdē.
Hoſce pueros Seruius grāmaticus Bomonicas ueluti dicas, ſuper aris de Victōria cōtēdē-
tes, appellari ſcribit, meminit & Laſſantius ſup octauū Thebaidos; Sed codicibꝝ fœde inter-
pellatis, nam ſcribit modo, Suominicæ. Cōcertatio autē ea, ut ide teſtat, Diamaltigofiſ no-
cabat. Hoc eſt Diſſigellatio, q; plura poſſet uerbera ſuſtinere. Plutarchus in Lycurgo pue-
roꝝ multos inq; in ara Augurii caſos uerberibꝝ mori uidimus. In Aprophthegmatis laconi-
cis, In ara Orthia: Diana: id ſoliū fieri ſcribit. Cui Sentētiæ ſuccinit & Papinii Interpres,
Hinc in Plauti Captiuis feſtiue Lacones leguntur Plagipatidē. Sed n. q; de Orthia Diana,
& Diamaltigofiſ facta nobis mentio eſt, Remotiora quæpiā, nec in triuiis recantata hinc iā
ſubnectere ppgamus. Nam ita in Græcoꝝ mihi cōpnum Theſaurus eſt. Primū in Laconia Li-
mnaum Locū eſſe Orthia: ſacrū Diana: Eius Simulacrū id eſſe memorat, Quod ex Tau-
rica eſt ab Oreſte & Iphigenia tralatū. Qua in re pbabiliora uidentꝝ aſtruere, q; Athenien-
ſes, Qui in Braurone relictū uolunt. Sed Sactōꝝ eos poſt alia pleraq; coarguit Ritus, Siqui-
dem Aſtrabacus & Alopecus, A quibus id compertum primo eſt, mox dilapſi in ameniā
ſunt. Paulo poſt Limnæ, & alii quidā, Diana: cum rē diuinā obire adorti eſſent, in diſſidū
primo, poſt & in mutuas proruperunt cades. Multis uero in ara peremptis, Reliquos, q; ca-
lamitatis ſupſuerant, in orbi abſumpſere. Reddita cōſultantibꝝ inde Sors eſt, αὐτὰρ ἀνὰ πῶ-
τος τοῦτο ἀνὰ πῶτος, id eſt ſanguine humano arā eſſe cruentandā. Propterea imolari cœptus,
Quē obtulit Sors, Dignec Lycurgꝝ imolationē ad Epheboꝝ Diſſigellationē trāſtulit, nā
ſic cuore humano oppletꝝ ara. Simulacrū ipſū, Quod exhibet Sacerdos, utpote perexigū,
leue eſt.

leue est. Quod si uel formæ, Vel dignitatis ratione minus se conuerberādo sciant Pueri, Tunc mulieri effici onerosius creditur, atque ingestibile. Dīaniam uero non Orthiam modo nuncupant, Verum & *λυδοσκολον*, Quoniam in Virgultorum, Quæ dicunt *λύγες*, densitate comperta memoratur, Quæ Simulacrum circumplexa *ὀφθαλμοῖς*, idest rectum illud stantebat, Vnde & nominis profluxisse ratio uideri potest. Sed institutum repeto. Si illud adiecero, In Arcadia non longe a Stymphalo Dionysii fuisse templum, Cuius festū *εναι* nuncupant. In quo ex Delphici Apollinis responso disflagellētur Mulieres. Præterea Qui Græciæ formam Rerum publicarum dederunt, Corpora Iuuenum firmari labore uoluerunt. Hoc Spartiata etiam in fœminas trāstulere. Quibus magis Palæstra, Eurotas, Sol, pulvis, labor, spulititia est in studio, quā fertilitas barbara. Puellas ergo assuesfaciebant non minus, quā pueros, & uersari nudas, & quibuscum in sacris saltare, & canere, præsentibus, simulque astantibus Iuuenibus. Propterea Propertius quoque quadam Elegia ita canit.

Multa tuæ Sparte miramur dona palæstræ,

Sed mage Virginei munera gymnasii.

Quod non infames exercet corpore laudes,

Inter Ludentes nuda puella Viros.

Saltationem uero hæc, siue id genus alteram significasse Iuuenalem eo Versiculo, Qui Lacedæmoniū Pædæmate lubricat orbē, Putat in Libro de Orthographia Cæcilius Minutianus Apul. Ac legēdum Pædæmate, prioribus Syllabis diphthongū recipiētibus, ga sit utrobique apud Græcos. & uerbo eo plane saltationem innui. Cæterum hac parte illud obiter legentes monuerim. Platonem quoque libro de Rep. quinto, non improbasse mulierum in Gymnasis exercitia, quoniam omnium operū natura compos sit Fœmina. Voluit quoque, ut non Puellæ solum, Sed etiam Anus nudæ cum uiris ludarentur, Et quæcunque exercitationes Viris contribuantur, easdem mulieribus dicit esse tribuendas. Et quia res abfurda profluxit uidetur, Ipsius Platonis uerba subieci. Nudandum igitur inquit, Corpus erit mulieribus, quandoquidem pro Vestibus uirtutem induent, Communicandumq; in bello, & omni alia Ciuitatis custodia. Qui uero nudas niserit mulieres, ratione optimi cuiusdā ita nudatas, inanem circa ridiculas nugas carpens Sapientiæ fructum, neque quid rideat, neq; quid agat, intelligit. Sed redeo ad Viros, Scribit Libro tertio Quintilianus ad hūc modum. Minus Lacedæmone studia literarum, quā Athenis honoris merebuntur, plus patientia, & fortitudo. Rapto uiuere quibuscum honestum est. Hæc uero imperitioribus sub obscura uideri, haud ambigo. Ideo aliqua a nobis afficiētur luce. Sic uero apud Plutarchū, in Apophthegmaris obseruauimus, Spartanorum moris fuisse, Literas modo pro necessitate discere, Reliquarum uero disciplinarū nil omnino admittere, nec homines magis, quā libros. Erat autem illa ipsis disciplina, Vt honeste parerēt, Labores cōstantissime tolerarēt, Pugnandūq; aut uincerent, aut interirent. Ob quod, cum Athenis Rhetorum quispiam Lacedæmoniiū imperitiū obieciſſet, respondit Pausaniæ filius Plistonax, recte dicis, Soli nanq; Græcorum nīla uobis mali didicimus. Scribit tamen in Protagora Plato, Antiquissimum apud Græcos, & plurimum Sapientiæ studium in Creta, & Lacedæmonia extitisse. Ac Sophistas inibi plures, quā alibi uſquam repertos, dissimulare autem solitos, ac imperitiā præterdere, ne Græcos alios superare Sapientia deprehenderentur, ac ad idem studium accenderentur. Et mox paulo addit, Lacedæmonios optime ad Philosophiam, & Sermones esse educatos, etiam si a principio rudes uidentur, uerum eiaculari statim magistri momenti uerba contorta, breuiq; uehementis modo Iaculatoris, Cuiusmodi ornamenta, Viri tantum sit absolute docti. Quod uero ait Fabius, Quibuscum rapto uiuere, honestum, De Spartanis item intelligentiam. Apud quos Irenes sunt, & Melirenes Irenas uocat, quoniam animum ferendum a pueris excedere. Melirenas uero nati grandiores inter pueros. Itē igitur pueris præscribit ne quicquam unquam sine Magistro sumat, quicquid quidem, & libenter, in minoribus uero elata, quæ omnia furto, quæruptu, quod si quis per incuriam deprehenderit, flagris inſigniter affligebatur, cum negligenter inepteq; furari uiderentur, furantur item, ut Xenophon tradit, ex cibariis quicquid ualent. Hæc uero negotiationis, & tam mobile retegit exemplum. Cum Leonis, Canulum quidam surripuisset, ad inuestigandum

inducit

ec 4

pallio, eiusque uentrem unguibus, & dentibus fera discerperet, latendi studio, pertinaciter silentium seruare ita perexit, ut inde interiret. Persis item uidetur lege permissa fuisse furta. Nam qui raptio uiuerent apud eos, Cardaces uocabantur, Quia Carda uirile, ac bellico sum signat. Apud Pausaniam Cardaces pro militibus accipi uidentur. a Caribus uerbum esse propagatum, scribit Eustathius. Apud Aelium Dionysium, impios homines dici Cardacas, obseruauit. Esse enim mercede militantes Barbaros apud Theopompum, Simpliciter uero inquit, Persæ quemlibet fortem, furacemque Cardaca uocant. Cares primos mercede militasse, auctor Pausanias est. Tauros Scythas Herodotus scribit in Melpomene furandi licentia sibi uictum comparare, atque item ex bello. Refert Gellius, apud ueteres Ægyptios, quod genus homines constat & in artibus reperiendis solertes cum primis extitisse, & in cognitione rerum indaganda sagaces, furta omnia indiscriminatio fuisse licita, & proinde citra ullam noxam poenam uel. Sed & Poeta nobilis Aeneidos nono, de Latinis ita canit.

Caniciem galea premimus, semperque recentes

Conuestare iuuat prædas, & uiuere rapto.

Sed quod paulo ante ab eodem de Latinis eisdem pronuntiatur,

Durum a stirpe genus, Natos ad flumina primum

Deferimus, sauoque gelu duramus, & Vndis.

Videtur item de Spartanis tractum moribus. Nam, ut Seneca nobis auctor est, libro Suasurum primo, Omnibus sua decora sunt. Athenæ eloquentia inclytæ habebantur. Thebæ sacris. Sparta armis. Ideo Euerotas amnis hanc circumfluit, qui pueritiam indurat, ad futuram militiam patientiam. Sed illud aduertendum, Esse auctores, Qui prodant, non Aqua Infantibus, Sed Vino ablui a mulieribus solitos, experimētum quoddam ipsum habitudinis ita facientibus. Etenim dicunt huiusmodi rerum periti, Aegritudinibus obnoxios, admoto meo, debilitari, ac resolui. Qui autem sit ualitudinis obfirmare, amplius acueri, ac obstitare habitum. Illud uero neuitquam prætereundum, Lacedæmoniis fuisse morem, Lambda in Scutis gestare, *εις τοιράσημον*, idest notæ insignioris gratia, ex principe nominis litera, uelut charactere, se ipsos præmonstratibus. Sicut Messenii M. Litera nota se cognobiles præbebant. Eupolis, *ἔξεπλάκην ἰδὼν σίλβοντα τοὺς λάμβδα*.

¶ Laconicæ magnanimitatis exemplum ex Xenophonte. Cur Spartani dicti quandoque Ophiidiri. Item Spartam fuisse alterum Græciæ oculum.

Euerotas, Sparte, Lacedæmon, unde appellationem

traxerint.

Caput.

II.

¶ Ostremo Virtutis Laconicæ, ac magnanimitatis singulare apud Xenophontem libro rerum Græcarum sexto, argumentum nobis suggerit, quo Ciuitatis eius magnifici Spiritus facile omnium oculis subiicitur. In Leuærica pugna a Thebanis prostrata, excisa, attritaque profusum Lacedæmoniorum gloria est, nam ab ea uix amplius emerfere. Accepta igitur tam insigni clade, Sux cuique aduenit Calamitatis nuntius, At quorum propinqui cæsi in prælio fuerant, in publicum se proripiebant nitidi, & hilares, aut, quod æque magnum est, hilaribus similes. Quibus superstitibus fuerant necessarii, hi fere in ludum se dantes, domi continuebantur, Rari admodum priuatos lates egredi. Et ii quidem ultra fidem tristes, & fronte nimis corrugata, & demissis oculis, diceret omnibus exutos, Solum denique exilii causa uertere. Illud item nequeo præterisse, Obseruatum a me in Græcis literis, Lacedæmonios quandoque a Pythia nuncupatos *ὀφιοειδούς*, eius appellationis ex historia ueteri hanc promouunt rationem. Quadam tempestate Serpentum multitudo mira in Laconia succreuit, & inde Annonæ caritas est incredibilis, coactique indigenæ Serpentes in escam humanam uertere, unde nomenclaturæ nouæ data occasio. Quod in admirabilium relatione Aristoteles scribit. Idem Libro Rhetoricorum tertio, Metaphoras esse quatuor insinuant, addit Et probari

probari imprimis, quæ dicatur *κατὰ ἀγκλοῖαν*. Cuiusmodi fuit de Lacedæmoniis Lep-
tæ dictum, non negligendum, *τῶν ἑλάνθων ἐπερόφθαλμον γατομένην*, idest Græciam factam
Vnocolam, Sed & Pompeius Trogius Athenas, Spartam q̃, ceu duo Græciæ lumina cele-
brat, miratur quæ. Sed enim apud Leuctra Spartana Virtus attrita corruit, in nihilum dila-
pta fere, infesto numine, si credimus, ob scelus admissum in Scedasi puellas, Molpiæ, & Hip-
po, Vti a Pausania relatum scio, etiam si ex Plut. alibi Miletiam scripsimus. Meminit quo-
dam responso etiam Apollo, Quod sic habet.

*ἀνδρῶν τέ μοι σκιδνύται μέλει, καὶ ἀλλήλων δόδες,
καὶ μοι τῶν σκιδνύον μέλει τὸν θυάρεν δῆα κοῦρεν.*

Cæterum in hac tam fusa de Spartanis mentione, adiiciamus, quæ apud Græcos inter le-
gendum præcepta nobis. In regione ea principem regnasse Lelega indigenam, Vnde sub-
iectis adoptata nomēclatura. Ex eo Myleta natum memorant. Cuius fuerit filius Eurotas,
Hic stagnantis per regionē aquas dioryge, hoc est fossa perduxit in mare, unde flumini ori-
go, & nomen. Perfunctō sine liberis Rege, Principatum excepit Lacedæmon, Qui Iouis
dicebatur filius, Spartam Eurotæ filiam Vxorem is ascivit sibi. Initio Regni primum qui-
dem a se dici Lacedæmonios iussit. Mox & conditæ Ciuitati Vxor is indidit nomen. Sicut
ab Amycla eius filio Amyclas tradunt nuncupatas. Vbi Hyacinthi Amyclæ filii uisebatur
monumentum, A pollinis subiectum simulacro.

**¶ Qui sint apud Appiani Interpretem Aptatores. De Harmostis pluscula. Har-
mosteres, Harmostyni, Item q̃. Qui dicerentur Episcopi, Agonii dei. Ago-
nia, Agones, Angones, & Phylacæ. Ciceronis soluitur nodus ex epi-
stolis ad Atticum. Caput III**

Erumpimus, quam a Sparta digrediamur, addenda & scita nō indigna ple-
naq̃, explicandus q̃ imprimis Appiani Alexandrini locus ex Libro quarto
Ciuium bellorum, ubi sic fere legitur. Tribunus P. Titius legem protu-
lit, Consulatum sub præsentium Triumvirorum constitutionem in quinque
nium uacare, Antonij, scilicet Lepidi, & Cæsaris, Qui pari modo ac Con-
sules illum obtinerent, hos quispiam Græcorum Aptatores commode di-
ceret, Quod Lacedæmonij Reip. subiecta disponentibus imposuere nomen. Haftenus Ap-
piani Interpretes. Quos uero Aptatores dicat, quæ uel foret eius magistratus uis, Scio ambi-
gui q̃ plurimis uisum iri. Proinde Harmostas ipse intelligo. Eos ad subiectas Ciuitates mit-
ti solitos cū magistratu, scribit Harpocratio. Et ante retulit Eratosthenes in uoluminibus
de bonis, malis q̃. Sed meminit Demosthenes quoq̃ pro Ctesiphonte. Sunt qui interpre-
tentur, Harmostas apud Spartanos præfuisse arcibus efficiendis, & Ciuitatum instaura-
tionibus. Cæterum hæc ad Appiani sensum parum congrua uideri possunt. Propterea am-
plius querendum. Auctor uero est Halicarnaseus Dionysius, Corrupto ciuili ornatu in
Græcorum Ciuitatibus, coactos fuisse nonnullos in Vrbes iterum Tyrannicas, Regiæ q̃
potestates inducere, nominibus uelantes decensioribus, Vt Theffali Archos, idest Prin-
cipes, Lacedæmonij Harmostas, cum formidarent, Reges eos, & Tyrannos appellare.
Iis iam opinor, mira insequitur Appiano Lux, Sed & Isocrates in Panegyrico id ipsum pla-
ne confirmat, ubi sic scripsit in inuenio. *ποσῶν τιν' ἀπὸ τῶν τῆς ἐλάνθωνος, καὶ τῆς αὐτῆς
νομίας, ὅς τε πάλαι καὶ τυραννίς ἐστὶν, τοῖς δὲ ἀρμόσαι κατέχουσιν, ἐν αἷσι δὲ ἀναστατοῦ γὰρ
ναί.* Hoc est, tantum uero absunt, ut fruatur libertate, suis q̃ uiuant legibus, Vt hæc qui-
dem a Tyrannia sine oppressa. Alias Harmostas occuparint. Aliæ uero Solo sint adæqua-
te. Harmosteres autem Lapides dicuntur in eodem Liminis loco commode coaptati.
Harmostyni uero Sparte compescendis mulieribus suere Magistratus, quo ornatus age-
rent. Porro in Scholiographis græcis ita lego. Quos ad sibi subditas obnoxias quæ Ciui-
tates mitterent, Atheniensis spectatum, quid in quaque fieret, Episcopos fuisse uocatos,
ac Phylacas. Hoc uero eo apposui libentius, ut nodus explicaretur M. Tullii, ex septi-
mo epistolarum ad Atticum. Vult inquit, me Pompeius esse, quem tota Campania,

& maritima Ora habeat Episcopum, Ad quem delectus, & negotii summa referatur. Extrat & Leonidæ Epigramma in Mercurium, ubi eum Episcopum nuncupat ad hunc modum.

τὰν αἰών ὀνομάς μοί ῥιγος τὸν ἐπίσκοπον ἐρμῆν

ἔτσι, ἀπολίω θυδύνα μὲν φύλακας.

Scipionem item Africani a Senatu missum esse Episcopum Gentium, Regumq; Plutarchus scribit. Episcopum & Scopon pro eodem fere accipit Eustathius præpositione redundante, sicuti in uerbo ἐπισκόπος, & plerisque aliis, Verum inquit, uidendum amplius, Episcopum ne, & Scopon etiam ὁπῆρα dicere liceat, quod uocabulum apud Sophoclem positum scimus. Arcadius Iureconsultus Episcopum intelligit pani, & cæteris uenalisibus præfectum, quæ ad quotidianum spectent uictum. Certaminum præfides inuenio apellatos nunc Ephoros & Epoptas, nunc et Episcopos. nam Agonios deos Legisse apud Platonem uidemus. Agonia tamen est Græcis ἀγωνία καὶ ἀγωνισμός, idest Liberatorum, & Generandi exors facultas. Vnde apud Aelianum, διεφθαρτο ἡ νεολία, καὶ ἦν ἀγωνία καὶ μέντοι καὶ γυναικῶν καὶ τῆς ἀγῶνης τῆς τελευτῆς. Cæterum & in Sanctis quandoque literis obseruasse uidemur, ἀγῶνους ῥοάς. Pro iis, Quæ uita sanctis proliabantur. Quorum esse sterilitas agnoscitur propria. Nam & γὰρ ἀγῶνία dicitur nonnunquam in ueteribus libris, Quam sæpe Numinis incusserit indignatio. Quod scibi ἀγῶνία scriptum inuenias. Tunc quæ ad Ludos, & Certamina spectant, significantur plane, Quoniam & Epithaphii leguntur Agones. Sed Angones tela sunt Gentium plerisque peculiaria. Denique ut institutum repetat paucis. Episcopi Dianæ τεύχεα legimus fuisse in Helide, quod Aristarchum diceretur. Id cum expilasset Sambicus cruciabiliter per annum in quaestionibus habitus interit, nata inde Paræmia, Sambico grauiora pati.

¶ Laconici breuiloqui commendatio. Item de Orationis breuitate excerpta ex Phalereo plerique. De Clauibus, & Laconico ferro, Caput IIII.

E Laconum breuiloquio carptim ex Platone facta nobis paulo ante mentio est. Nunc illud amplius, quod uaria scrutando excerptimus, Ac primū quidem succurrit, Veteribus id fuisse in Græcia percelebre, facilius multo esse philosophari, quàm Laconum sermonē imitari. Suppetit hitoria ad id non iniucunda. Disceptantibus Lacedæmoniis cum Argiis de finibus, Verbosiores paulo epistolam illi Spartam misere, minitantes, plurima se illis detrimenta illaturos, ni cederent. Lacedæmonij, ut quibus nil fere prolixa oratione foret odiosus, Porro & illorum uanitatem non pili facerent, nil fere aliud scribendum consueverunt, quàm uerbum unum, αἶψα. Id uero nostro sermone signat, Si, ueluti infusarent, Si eualeueritis, ista exequemini, quæ nunc turpidius promittitis. Proditum & id memoriam est, interrogatum Charilaum, Cur pauca admodum leges sanxisset Lyongus, responsum dissi, ὅτι πολλὰ λέγουσιν ὁλίγων καὶ ὁ μὲν ἔστι ῥοαί; pauca dicentibus legum item paucitas sufficere. Suggestur denique ad hæc, quod scribit Plato in Alcibiade secundæ de Spartæ uirorum hominum prudenti oratione. Nam ostensurus in uoto non habet, uel illud bonum esse petendum, nisi quis prudentiam fuerit consecutus. Sed simpliciter bonum: a Deo quædogi ita redditam sortem tradit. Hæc dicit Ammon, Placeat sibi magis Lacedæmoniorum benedictionem, quàm reliquorum cuncta Græcorum sacra. Benedictione uero inquit Plato, nullam prosus aliam Deus mihi dixisse uidetur, quàm illorum orationem: permulct enim illa & cæteris differt. Demetrius quoque Phalereus τοὺς φησὶν, Colon breuius, ac paucis multa comprehendens graui putat, ac uehementius, pithè inquit Lacones βραχυλογοῦν in primis, hoc est Breuitatis studiosi. Imperiis quoque cōcisa, adducta, & Oratio præcipue, agruit. Erglibet Demetrius Seruo monosyllabus est. Productior uero Oratio tractus supplicatū lugentium, & primus. Sed & Senes infusa imbecillitate μακρολόγοι. Ilmpendio sunt loquaciores: Breuitatis Laconicæ ex Epistolio illud proferet exemplum, Lacedæmonij Philippo, Dionysius Corinthus, Certe habet breuitas apophthegmatica imprimis, & Ghomologeti, Breuiloqui, quod in ardo

morabile est, quod ad hanc sententiam Cleomedes scribit in Libro de Contemplatione orbium cælestium, Perfarum Regem, cum Arma Græciæ intulisset, ita disposuisse homines a' suis per stationes Athenas usq; ut quæ a' se in Græcia gererentur, significari Persis, uoce per Stationarios excepta, possent. Eam uero uocem, proditum historiz est, huiusmodi exceptione progressam, quadraginta octo horis a' Græcia in Persas peruenisse. Non omitendum, Mediolani Principē, Veredarios item habuisse in Italia, Qui dispositi per modica intervalla celeritate inenarrabili alius ad alium literas perferebant. Obiter uero illud Legentes commonuerim, Phryctia dici in Libro de mudo ab Aristotele (Si modo ex illius officina prodiiit Liber hic, Id quod Doctorem aliquot inficiantur plane) Speculas quasdā prominentiores, Ex quibus ostentatæ faces e' longinquo significarent, quid in quaq; regione factum esset noui, adeo ut die una, quid in tota Asia fieret, Rex facile perciperet. Phryctos uero id genus faces uocitant, In quis sunt & Obeliscolychni nuncupati. In Plutarchi monumentis relatum inuenimus, Opionas, & Tessenarios dici eos, qui nuntiorum, ac Speculorum fungantur munis, ni mendum exemplarium sit. Verum, ut ad Angaros reuertar, Sūt ex Græcis, cui id uerbum non pro operario tantum accipiant, ac ministro, Sed pro Achthophoro item, siue Baiulo, unde & Mulos quandoq; Angaros dici, ex approbatissimis Auctoribus compertum nobis est. Angariam quoq; Sicuti iam attigimus, inuoluntariam uocant necessitatem, & quod uiolenter iniungitur. ἄγγελος οὐκ ἔχοντα onera ferre dicunt, permutatiōe, ac uicissitudine quadam, uti Orion scribit. Est ἄγγελος ἄδελφός uerbum aliud, utitur eo in Sy cyonio Menander, Id uero indicat, non solum ad onera ferenda cogere, Sed quilibet hoc genus necessitatem. Quos itē recusantes cogimus, ut nobis sint Itineris duces, Angaros recte dixeris. Angara uero etiam ipsos Stathmos, hoc est mansiones, ac diuersoria, in quæ Angari, hoc est Tabellarii peracto diei penso, diuertant. Angones uero tela sunt magnitudinis medicæ. Nā & in Sarmatia fuit Vrbs, & amnis Agarus, unde Agarico radici datum nomen, fere creditur.

¶ Ficulneum lignum cuiusmodi sit. Fici folia cur dicantur Thria, Curq; ficus arbor amara ipsa, fructus tamen prædulces gignat, & cur nō iaciatur fulmine. De Caprificaliōe Ficorum interim genera plura, & in iis de Puerorum ludo. Cap. IX.

Iculneum lignum notē est asperitatis, atq; amaritudinis. Sed & folium ex Scabrie dictum a' Græcis uidetur. ἑλκισ. Ligno item copiosior inest succus, in de exultum grauem profusus, & acutum reddit fumū. Quod facitissime Aristophanes exprimit in Comœdia, cui titulus σφῆκας. Id & Aristoteles problemate quodā comprobatur. Proinde ab Eruditis agitur questio, Qui fiat, ut Arbor amarissima fructū producat prædulcem ac pinguedinis multæ. Adeo ut Ananias Iambographus etiam σῆκος τῶν φρούτων ἁπάντων, id est Auro pronuntiarit esse Ficos meliores. Accedit admirationi, quod inter frugiferas arbores Ficus modo est ἀνάνδιος. i. flores non emittit. Quod uero nec de Cælo tangitur, Id utiq; uel amaritudini acceptum referri oportet. Id genus quippe non attingunt fulmina. Quod Vitulus comprobatur marinus, atq; Hyæna. Ratio autem propositæ ambiguitatis illa esse nōnullis uidetur. Quod Arboris dulcedo, quantacunq; sit, in fructum fecernatur, proinde, quicquid reliquū fiat in ligno succi, in amaritudinem degenerare. Id uel Hepatis præcipue argumento patet, quod ipsum dulcissimū est, quod seculentum, quodq; biliosum est, in locum unum sequestrato, ac quodammodo percolato. Inesse autem Ficui Succi bonitatem, quam Euchymiam dicunt, eo probant indicio, quoniam adnata illi Ruta dulcor euadat, & chymi mollioris, ceu indidē deliquata iucunditate, Ni diuersum magis astruat quispiam, Ficum uidelicet, dum alimentum sibi conciliat, eximere, quod acre, quodq; amarulentum est. In Paro Insula Ficos rubentes uocant Hemonias. Leucæneon Ficum dicitur albam. Cydoneas ficos, hyemales itelligunt Achæi, Præcoces recte Prodromos dixeris ex Theophrasto, forte Protericas quoque, nam & Seleucus ita ficum genere quodam nuncupat, maturius promentem fructus. Ischadas uero Atticas fuisse prædulces, testis est Dion, & rettulit Theocriti Interpretes in Daphnide. Sed & Ficum quandam ibidem quoque fuisse Sacram nuncupatam, adnotauimus, Non superstitiosis argumento, Sed gratiæ, ac communicationis mutui, ut in inanimatorum exem-

plo in bonorum participatum ceteros item admittamus. Quando & Romani fuit moris, Lucernam minime extinguere, ut uolentes perfui possent, ipsis nihil indigentibus. Græci præterea, Athenienses q̄ imprimis Ficos maturitatis falsam præferentes speciem φάλαγγος uocant, hoc est Phelacas, quia Phelomata dicantur imposturæ, deceptiones q̄ nam & φηλᾶν decipere est. Hinc & uerbo parum luxato, qui mos imperitæ plebis est, pleriq̄ uulgo p̄ fraudibus Phedolias usurpât. Eas ficos Lacones Oecadas dicunt. Alioqui ficos ante quam maturefcant, Olynthos iidem Græci. Nos dicimus Grossos, Sed non multitudinis tantum numero, quod quidam tradiderunt. Quâdo & Mattius apud Macrobiū in scribit, In milibus tot ficos non uidebitis Grossum. Tertio decimo naturalis historię Plinius de Ægyptia ficu, Sed Grossus eius non maturefciť, nisi incisura emisso lacte. Sunt inter Græcos, qui ita distinguat, ut primum sit Olynthus (quâquam apud Eustathium bis Olonthon inuenio scriptum, uno quidem loco, sed & alibi eodem modo) mox Phelax, inde Sycon. i. ficus, postremo Ischas, unde & forma deminuta Ischadia nuncupâtur, παρὰ τὸ ἰσχεῖν, quia ulterius fieri prohibeatur augmentum Autumnali hora. Pleriq̄ eo nomine aridas intelligunt ficos, & attenuationis argumento dici Ischadas putât, quâquam & Tragemata omnia eo quoq̄ uocabulo signari credunt Aristophanis testimonio in fabula, Pluto. In nostris literis nōnulos inuenias, qui aridam ficum Caricam dici putent, Cum sit tamen fici species Carica, Plinio tradente in Syria. Et in Caria ficum eiusmodi copiose enasci, Strabo auctor est. Coroneos est ficulnæ arboris species, meminit Aristophanes, quâ etiam Coracium uocant, id est καρᾶκειον, quia fructus Coraci, id est Coruo sit affimilis colore. Massas ficorum uocant Παλασθας. Festius est antiquitatis mos, in hac mentione non utiq̄ prætereundus. Consueuisse Luſitâtes puerulos in sublimē ficos, seu Ischadas, uel uicinos iactare, mox q̄ hiantes ore excipere. Ischades attice probabatur, ut diximus, præcipue nam & Aristophanes ait, ἄδιν γὰρ οὐκ ἔστιν ἰσχαδῶν, nil dulcius Ischadibus. Et Indorum Rex Amitrochates per epistolâ ab Antiocho mitti sibi Ischadas flagitauit. Persarū quoq̄ Regi indidit pergratas fuisse Ischadas, scribit Dinon, etiam si apponi modo consueſſent, quæ imperio obnoxia ferret regio. Erant in iis Ægilides pulcherrimæ, ab Ægila tribu appellatione ducta, nam Chelidonias uocabat Erythromelinas. i. nigricantes, rubentes q̄. apud Theopompum Tithrasia laudantur itē. Sunt & quæ Brigindarides dicantur, barbære quidem, Sed quæ bonitate præcellunt. Ischadas Iulius Pollux ita distinguit, ut alia recēs dicatur, Alia uirens, Itē uetus, & sicca, Item q̄ sale condita. Comici etiam Ischada nouere κοτῆν. Nouellæ autem ficus Sycares dicitur, quâuis & adultas quidam eo nomine intelligant. A gestem ficum uocat Erincon. i. Caprificum. Erineon, ut ex Pausania thesauris percipilicet, Græcorum nōnulli Olynthum dicūt, Tragum autē Messenii. Id quod symbolice significauit Apollo Aristomeni, & Theoclo Vati de salute consultantibus respondens.

ἔς τε φάρος πῖπται νέσθης ἐλκιδόρον ὕδαρ, ἀνέλε κροσσὸν ἡνίορον. Erat autē Neda flu. Cuius uisunt fontes in Lycco mōte. Tragus uero nō Hircus intelligebat, Sed Erineos arbor in Aquâ Nedâ p̄na, ac foliis humorē quodā modo haūens. Vnde a Theoclo coniectatum, ingruere Messeniis factum. Erinei fructū dicunt Erinon, ut est apud Aristotelem, & repetit Eustathius, quem etiā ficubus circum appendunt, Pausania tradente, ut ficos contineant, quod uocant ἐρινάδην, uel οὐκάειν, Nid arideat amplius, quod Libro XV. Plinius scribit de Culicibus in Caprifico enascētibz. Quorum meminit secundo de historiis plantarum Theophrastus, & in Causis itidem secundo Libro. Verum & circum appensio illa ipsum hoc, ut coniectare libet, Significat, nā puluis, & Caprificatio hoc quoq̄ præstat, ne fici decendant humore tenero absumpti. Nascunt uero Culices ex Caprifici pomorum granis, quæ etiam in aliis frumenta nostri uocant, Cenchramidas Galenus, ex quadam Milii similitudine. Auctores habeo, lacteum in ficu humorem dici Opon, id est ὀπὸν. Sed & eodem signatur uocabulo, ramis agglutinâs folia humecta uis, unde producatuſ Opora. Sunt qui arborum lachrymam significare Opon autumant. Verum ea nomenclatura nuncupatur proprie, quo concreſcit Lac, Coagulum. proinde qui sic denset, coit q̄ Caseus, Optas uocatur. Philosycos dicitur, cui plurimum aridēt fici. Quos arbitrantur nonnulli uelut Daces purioris uitæ, mansuetioris q̄. Quando ἑρᾶς οὐκὴν Athenienses nuncupant, ficum sacram, locum inuuentes, ut putant, aliqui, ubi ea sit nata primum.

nata primum. Sed & fructum *ἡγμετήριαν* uocant, Hoc est Hegeterian. Quin & Veterem, primum q̄ fuisse Atheniensibus cibum inde, scribit *Ælianus*, Sicuti Arcadibus glāde uesci, antiquissimum fuit, Tiryntiis uero iis, Quas uocant *Ἀχρεῖδες*. Indis autem Calami *fo*lennes fuere in mensa, Carmanis Palmæ, Mæotis Milium, & Sauromatis, Persis Cardamii, ac Terminus. Callistrathias Ficos reliquis præstare omnib⁹ in Vrbe Roma, credit Athenus. Opias Caseus ab Euripide uocatur ficus succo dēfatus. Inueni & Ischadas Chelidonias, quæ etiam Chelidones nuncupentur, meminit Athenus. Ficorum custodes Sykori re dē dicuntur, id est *συκαροί*. Quia uero eius arboris folia diximus *θράκα* uocari, hinc Græci, Quis dedit ore rotundo Musa loqui, *θράξεν* dicit folia id genus colligere. Ficorum Animalia apud Aristophanem Psenes dicuntur, & Cnipes. Trasiam uero nō Acerum modo Ficorum putant, Sed ex calamis intextam tabulam, in qua refrigerant. Plantaria eiusmodi Ficeta nos, at Græci *συκίδες* nuncupant. Postremo illud uacantis operē non fuerit utique, Caprificationem dici a Plinio, cum macie corticis astringēte se ex ægritudine, iusto q̄ plus uitalia arboris comprimente, perpetuis incisuris diducunt, ac ueluti cutem laxant. Id quod esse salutare, commonstrant Cicatrices internato corpore explete. Sed cur nam remediū genus dicitur Caprificatio? An a Caprifici similitudine, quæ muros prorumpens tumida pro filit? nam & Martialis calculum adiicit, Marmora Messalæ findit Caprificus. Et Venuste per metaphoram Persius,

Et quæ semel intus

Innata est, rupto Iecore exierit Caprificus.

Ni a similitudine Culicis malis, q̄ in Caprifico enati ad Ficos euolātes ora aperiūt eaq̄, qđ ipsum & Caprificatio dicitur, quod si est, facile quorūdam uanitas coarguit. Sycon esse dicunt *σικωνομακτὴν ἔλκος* in oculis, & sede, id & Sycaminon uocāt, Sed proprie Sycamina dicunt Mora, ut Paulus inquit. Nec utiq̄ dissimulandum, Esse ex Doctioribus, qui, etiā si hēstiter, non Caprificationem, Sed Scarificationem arbitrentur legi oportere in Plinio. Postremo, ut sine radio cumulētur omnia, Obseruatū in literis est, Propē Cephissum a Phytalo Cerecem hospitio suscepit, Quæ honoris ergo plantam Fici mox illi cōtribuerit, Qđ in facillimo monumento Epigramma abunde testatur, Quod ita habet,

Ἐνθάδ' ἄναξ ἥρας φύταλος ποτὶ δ' ἔατο σελήνῃ
Δάμψαν, ὅτε πρῶτον ὁ πώρωτος νεορπὸν ἔφωεν,
ἢ νῦν ἔραθ' συκλῶ, θνητὸν γένος ἔξενο μάξει
ἔξ' ὅδ' ἡ τιμὰς φυτάλου γένος, ἔχεν ἀγῆρας.

In locis haud ita distitis uisebatur & Cyma liti facellum, siue is Heros fuerit, siue *κυνάμους*, id est Fabas seminarit primum.

¶ Quos dicamus Inaffectatos Capillos, Affectatos uel. Item de Capillorum ornatu, plu scula. Quæ dicantur Focalia. Caput X.

E Capillorum ratiōe alibi assatim disertatum a nobis est, Nihilominus quæ ad id spectantia inter legendum sese ostentant, conuerremus, quod dicitur, cum puluisculo, cum q̄ ipsis manipulis, modo occurrent relatu non indigna, neq̄ enim minutias, Quisquilias uel cumulatius exhibere legentibus, consiliū est, etiam si quādoq̄ signa, fascēs q̄ summittimus. Ut omnibus suppetat, qđ præcerpant, sint q̄ nostri libelli uice Delphici gladii. Igitur Capillos nulla decoris affectatio ne excoluto inuenio in classicis Auditoribus appellari in affectatum Capillitium. In Apologico scribit Apul. Capillos sese habuisse non amœnos, ac delicatos, nec ad Lenocinium decoris promissos, Quales Affectati dicuntur, ubi anxia quadam cura frangunt in gradus, colūt q̄ studiosius a Cincinnatulis et Trosulis, Qui, ut Seneca tradit, sollicitiores sunt de Capitis sui decore, q̄ de salute, Qui inter Speculum, pectinē q̄ occupati sunt, qui uel concinniores esse malūt, q̄ honestiores, Qui Remp. turbari suam minus curāt, q̄ Comā. Lego præterea curiosum huiusmodi Capillitii cultum dici Comoticon genere tam masculino, qđ neutro, nam Comotria Empectriam signat, quæ muliebres adiuuat delicias impicando, excollendo q̄ uenustius. Comos ornatus est, cum arte quadam succiduntur Capilli detondent ff

tur'q. Cosmotica medicamenta Capillis uenustandis excogitauit nimia Medicorum sedulitas. Qualia ab Archigene composita, memorię proditum est, quibus docet flosos, & Crispos capillos fieri Salis spuma, intermixta Myrrha. Galenus quoq. medicus aliqui grauis Cosmotica recenset, quibus nigriceat Capillus, aut in Candorem perducatur, uel euadat ruflor, Quin cōmemorat etiam, uidisse se mulieres complusculas immodica affectati Capillitii defunctas curiositate, cum caput huiuscemodi medicamentis letifera frigidityte uexassent. Est & Comotriō muliebre instrumentum apud Iulium Pollucem. Scribit Ambrosius in Hexamero Libro sexto, Comam esse reuerendam in Senibus, uenerandam in Sacerdotibus, terribilem in bellatoribus, decoram in Adolescentibus, comptam in Mulieribus, dulcem in Pueris. Tolle arboris comam, Arbor ingrata est, tolle humani capitis capillum, tota pulchritudo flaccescit. Presto est Ouidiana id comprobans sententia.

Turpe pecus mutilum, turpis sine Gramine campus,

Et sine flosde frutex, & sine crine caput.

Sed & Apule

ius, Mulierem etiam uenustissimam, si capillitio nudetur, licet illa cælo deiecta, manū edita, studiis educata, licet in quā Venus ipsa fuerit, licet omni gratiarum choro stipata, & toto Cupidinum populo comitata, & balteo suo cincta, cinnaa fragrans, & balsama rorans, si calua processerit, placere non poterit ne Vulcano quidem suo. Quāobrem Galericulum cōsunt nonnulli ex alienis capillis ad uelendam Caluitii deformitatē, ubi fuerint natio Capillorum nudati flore. Id appellari inuenio Capillamentum. Oratius etiam Caliedrum dixit. Græci Phenacen, *φαινάκεν*, quod decipere est, quod uerbum etiam apud nostrates uulgo durat, ut Phenacillare pro imponere usurpent, decipimus autem, *δίζω ἐνέπλωσαν τῆς κόμης*, id est ex aduentitia coma. Ex Canonicis uero decretis illud est, Mulieri datam esse comam tum operimēti gratia, tum ad subiectionis memoriā, Proinde si qua religio nis causa crines sibi amputarit, anathema iudicatur. Capillare Martialis accipit pro unguento ad capillos excogitato illis uersiculis,

Non erubescit murice aureo nobis

Diuidere mœchæ pauperis capillare.

Capilliamam uero rutam idem appellasse uidetur de herbarum, florum'q. capillamētis. Sūt qui ferrum, quod uibrandis Capillis candescit, apud Oratium Focale appellatū putit, Sermonum secundo.

Quæro, Facias ne, quod olim

Mutatus Polemon, ponas insignia morbi,

Fasciolas, Cubitale, focalia, potus ut ille

Dicitur ex collo furtim carpisse coronas.

Ego uero longe aliter sentio, nam id uerbum Focalia nō a Foco deflexum puto, Sed a fauibus inclinatū potius, dici q. eo nomine Colli ornamenta, quod significant etiā Acron, atq. Porphyrio, quanquam ægritudinis remedia uerius appellarent Focalia, quod item inuit Porphyrio, & monstrat apertissime Quint. Palliolum, sicut fascias, quibus crura uel fiuntur, & focalia, & Aurium ligamenta sola excusare potest Valerudo. Hæc Martialis item innuit.

Qui recitaturus circundas uellera collo

Conueniunt nostris auribus illa magis.

Sed & in distichis.

Quod lana caput alligas Carine.

Non aures tibi, sed dolent Capilli.

Parthorum esse scribit Seneca, Capillum effundere. Germanorum autem iungere. Scytharum spargere.

Capillos dici a Græcis *κίχας*, inde deriuata pluscula. Strangalides qd. Philippi dicitur in eum, qui inficiebat Capillos.

Caput XI.

q

Via uero græce Capilli dicuntur *κίχες*, inde appellatos comperimus Trichachas, Qui assidue uersentur in præliis, ueluti assidue concutientes, ac motantes cristas, in quibus plerumq. Capillorum quadam imagine pendentes equinae setæ, unde illud, Crista q. hirsutus equina. Trichachas tamen Hesioidus intelligere maluit, quoniā Cretam populi tres habitant, Pelasgi, Achæi,

Dores. Vt

Dores. Vt

πάντες γὰρ τριχάϊνες καὶ λανταί, ὅντινα τριχάϊν, γαίαν ἐνὶ πόλιν ἐδίδουσαν. Idest Trichaeices uero nuncupantur omnes, quoniam procula patria terram diffribuerunt trifariam. Porro Trichina uocant Iidē ex pilis, aut setis cōtexta. Trichides quoq; pisces, qui etiam Thrissā dicuntur, ut putat Aristophanis Interpres, a Capillis appellationem trahunt, quod pratenia habeant ossa. Hinc etiā Trichiae, ut inquit Pollux. Quo uero hi distinguantur pisces, docet de historiis qnto Aristoteles. Ex Phalerica inquit, sunt Arades, ex iis Trichides, ex gbus postea Trichia. Theodorus Trichidas interpretatur Sardinas. Trichias uero Sardas. Est & Trichia Mammarum uitium, pilarem uocant morbum. Vbera enim tota fungosa ita sunt, Vt si poculo forte pilum hauserit Mulier, dolor moueatur in mammis, qui non sedat, donec pilus uel pressus exeat sponte, uel cū Lacte exuggatur. Nā Strangalides globuli intelliguntur, quoties humor non concoquatur, nec exeat, sed redundet. Hac parte notandum & illud, in Doctorum indagine a Marcello subnotatum, Tricas dici Latine, dempto, atque extrito afflatu. Vnde inflectatur Tricinum pro tardo, & impedito, uel exucco, ut sunt Capilli. Hinc apud Varronē Tricinus quæstus, & Vber iuicem opponuntur. Tricas Hieronymus pro tēdiculis accipit, a claqueis, Quas Impostor fauissimus struat, Quas nunc Diabolum inquit, necēdere credis tricas? quas parare arbitrans infidias? Quia uero de Capillorum medicaminibus facta paulo ante mentio est, Succurrit ab historia exēplum haud aspernabile, Cum Macedo Philippus ex Antipatri amicis quendam adlegisset Iudicem, mox q; aduertisset, ab illo Barbam infici, & Capillum, cunctigio amouit hominem, addito elogio, Qui in pilis infidus est, qualem in negotiis remur futurum?

¶ Veneris Caluæ, atq; item armatæ ratio. Qui nam ex mulierum Capillis funes nexue/ rint. De Venerē item pluscula. Caput XII.

N hac uero Capillitiū mentione ingerit se, qd Laetantius monumentis prodidit, Venerem cognomento Caluam apud Romanos in religionis cultum uenisse, ea præcipue tempestate, qua Vrbe a Gallis ambusta, cum obsidione arētius premere Capitolum, iam q; ad extrema foret uentum, ex Mulierum capillis aliarum rerum inopia, Tormenta cōnectere sunt cōpalsi. Qua in parte amplius adnotandum, A Carthagenensium Mulieribus factitatum id quādoq; ut Capillos sibi rescuerint, implicandis funibus ad machinag in bello usum. Auctor uero mihi eius historia Plutarchus est, in Sermonē, quem de scēnōre concinnauit. Adicit uero irridēs Laetantius, turpius id Romanis contigisse, quā si armatam Venerem cōsecrassent, quod fecisse Lacedæmonios, frequens prodit fama. Vbi Messenio bello armati ipsi cū armatis mulieribus indiscriminatim, & passiuo, ut ita dicam, concubitu permixti sunt. Alioqui in Libro de Romanorum fortuna idem refert Plut. Spartiatas dicere, Venerem ubi Eurotam transfrenat, Speculum abicere, ac Cestum. Hastam uero arripere, & insertare Scutum, Lycurgo sese componentem. Armatæ Veneris meminit Fabius, atque item Pausanias. Extat & de ea re Leonidē Hexastichum. Scribit Julius Capitolinus in Maximinis, tanta fide Aquileienfem contra Maximinum pro Senatu fuisse, Vt funes de Mulierum capillis necerent, neruoz facultate defecit excutiendis sagittis. Historiam quoque aliam de fune ex Capillis mulierū concinnato rati protrahendæ, pluribus exequitur Pausanias. Apud Heleos Veneris Vranæ templum fuit, Cuius simulacrum pede altero testudinem premebat. Simulacrum uero alterum etiam Hirco infidebat. Dicit autem Venerem uolunt Pandemum, idest πᾶνδμον. Horum quæ sit ratio, aliis coniectandum, relinquere se, Pausanias tradit. De Testudine alibi bene me collimasse, opinor.

¶ De Affectione, quā Medici, Capillitiū dicūt. Itē Desuuii Capilloz ratio. Cap. XIII.

St & Affectio quædam medicæ rei peritis, Quam uocant Capillitium, obuenire enim quādoq; compertum est, ut cum Vrina crassa caruncula exigua, aut ueluti Capillamenta exeant, et præcipue candida. Quid uero corpusculum ff 2

la eiusmodi per urinam tantæ longitudinis reddidit, ut nonnulla ad Cubiti dimidium extenderentur. Id uero ita contigit, creditum, Quoniam abligurisset in integro anno prius Orobum et Fabam, ac Cascarum partim multum nouellum q, Partim uero etiam inueteratum. Nec fecius Alii quoque, quibus cum urina eiusmodi promittuntur capillamenta, crassioris succi cibariorum uescientes id ipsum sunt perpeffi, proinde humore id genus uisito in Rheumibus, Capillis perfimiles Substantiæ generantur. Modus porro curandi Causæ huic, rationi q pato cinatur plurimum. Nam ab extenuantibus medicamentis, simul cum humectiore uicū ita affecti Sanitati restituntur, sunt q suæ spontis. Carunculae uero exiguae Substantiæ Rheumum indicia sunt, Capillamenta uero nequaquam, non enim Rheum ad eiusmodi substantiæ speciem exsolui queunt, Resoluta uero, & erosa uesica, Squamulae promunt sese. Si cuti auctor probat Hippocrates. Obiter uero ex eisdem Scholis est & illud, Capilli defluuii summam Alimenti inopiam indicare, atque interdum fortassis succorum labem. Sed & in iis, qui tabe infestantur, si quod despuunt, nares offendat in ignem iniectū, & defluant Capilli, letale arbitrantur. At in defunctis cur augescunt Ungues, & promittuntur Capilli, forsitan inquit Libro secundo de dubiis Animæ Plotinus, quia Corpus animatum non illiusmodi, Sed Calefacto corpori simile ē, post Animæ demigrationem superest in eo ad breue uitale uestigium quasi sub Lumine calor, Calor inquam naturalis, Spiritus q aptus motibus.

¶ Felicitatem esse rem diuinissimam. Virum bonum, felicem q, cur Quadrangulum dicamus, & Tetragonum. De Fortuna quippiam. Caput XIII.

Eterum sententia grauissima est, Si aliud quicquam sit, Deorum munere hominibus datum, par esse, felicitatem quoque inter ea recenseri, quoniam præstantissimum quiddam est in humanis rebus. Et nobilissimum effectum, consentaneū est, a causa produci nobilissima. Quod si a Deo esse hanc maxime inficiari placeret, quia per uirtutem, & disciplinam quandam, & exercitatio nem proueniat, Diuinissima tamen uideatur, necesse est. Nam Virtutis præmium, finis q, optimum quiddam, & diuinum, beatum q creditur. Hic autem est felicitas ipsa, Virtute nobilior. Quoniam uero Felix uel semper, uel maxime omnium agit, contemplatur q, secundum uirtutem, fortunam q fert optime, ac per omnia omnino decenter, Hinc natum, ut hunc uere bonum, sine q uituperatione totum teretem atq, rotundum, ut inquit Oratius, Quadratum item, siue Quadrægulum appellemus. Sic enim græce dicitur, ὡς αὐτὸ τετράγωνον ἀντὶ κύβου. de quo ille ait, Sapiens uno minor est Ioue. Sed & Sextum dicere solitum accepimus, Iouem plus non posse, quam bonum Virum. Hic longe ab eo diuersus, quem publicis uerbis designamus, ut cum Candidatos omnes Viros bonos dicim⁹. Hic primæ notæ innumerabilibus constat laudibus, quod etiam Fimbriæ Licinii suspensa sententia facile indicat, Et in moralibus Plutarchus, Viri boni nuncupantur modo, dicuntur q, sicuti Hippocentauri, Gigantes, Cyclopes, Inculabile autem opus, integrum q, Virtute, citra q labem, non facile reperias. Quod uero de Quadrato præteximus Viro, ut liqgidius innotescat id, paulo altius ex literis interioribus tota repetenda res est. Quadratum igitur reperio dici scienter in numeris, figura, corpore. Numerum quadratum intelligi uolunt Eruditi ex seipso in seipsum resultantem, ut quater quatuor sedecim constituunt, etiā quaternitas ipsa numerus est perfectus. Vi enim in se numerum complectitur denarium, ultra quem non proprie est numerus. Nam reliqui ultra, qui dicuntur numeri, priorum sunt replicationes. Continet autem denarium hoc modo, quia habet quatuor, tria, duo, unum, quæ simul colligata denarium manifesto faciunt. Figura item quadrata perfecta est, continetur enim quatuor lineis æqualibus, quatuor quoq, æquales habens angulos. Corpus quadratum perfectum etiam intelligitur, ut est Cubus. Habet enim sex superficies quadratas æquales, quarum unaquæque quatuor habet lineas, & quatuor angulos, & quomodoq, iaceat, semper rectus stat, eodem se modo habens, quia portiones omnes æquales sunt. Cōsimiliter uir bonus, ac felix semper eodē se habet modo, & Virtutum potestate, quibus insignis est, retinet in omnibus æqualitatem quandam. Est igitur Felix numerus quadratus, quoniam, ut partes quadrati numeri similes sunt, ac æquales, Sic & Viri boni operationes in quacumq;

in quacunq; re, ac fortuna semper erunt similes, & mediocritatem illā Virtutis semper sexuantes. Et, ut numerus quaternarius continet in se omnem uim, & perfectionem numeri, Eodem modo Vir bonus, & felix complectitur Virtutis perfectiones omnes, quibus bene, & recte utitur in quacunq; fortuna. Est item felix ut Quadrata Figura, & ut quadratum, qđ lineis constat quatuor æqualibus, totidemq; rectis angulis. Neque enim uir bonus uarius est, nec mutari a fortuna ualet. Sed æqualis semper est, ac rectus. Est etiam ut Cubus, quia in quacunq; fortuna inflexus perseverat, unde consequens fit, ut a Vituperatione seiungatur, nec omnino quid faciat indecorum. Sed generose, ac constanter se in quolibet Fortunæ afflatu habeat. Hic uero est Vir ille, quem Plato in Protagora diuinum uocat, & sacratissimum. Cauendum inquit, primo est, nequid in Deum uerbo, aut opere aliquando pecemus. Deinde, nequid aduersus diuinos Homines. Deus quippe nimium indignatur, quoties quispiam illius similem improbat, aut probat dissimile. Dei uero similis est Vir bonus, Neque uero lapides, ligna, aues sacra existimes, Hominem uero nequaquam. Immo sacratissimum omnium est Vir bonus, prophatissimum contra Vir malus. Sentētia autē de Vir rotetragono est apud Aristotēlem moralium primo, Sed & Rhetoricorum tertio. Verum ex Simonide eam est mutatum, Quod in eodem Protagora testatur Plato, Qui in Carmine quodam ad Scopam Creontis Thessalici filium, Difficile esse ait, Virum uere bonum fieri manibus, pedibusq;, ac mente tetragonum, idest fadrangulum, absq; uituperatione fabricatum. Meminit auctoritatis huius Damascius quoq;. Quoniam uero de felicitate plurimus nobis Sermo est, Quam a Fortuna contribui, uulgo receptum fere est, Sciendum, ex eo argumento, Principem omnium Bupalum Fortunæ Simulacrum fecisse, Polum in Capite habens, & Manuum altera sustinens Amalthææ cornu. Sed & Pindarus post alia, Quæ de Fortuna canere permisit sibi, etiam *φρέπλον* nuncupauit.

¶ Quadratum Corpus quod sit. Quadrata compositio. Quadrati uersus. Quadratum agmen. Quartarii. Caput XV.

Via uero de Quadrato facta mentio est, adnotandum illud quoq;, Quadratum corpus apud Celsum medicinæ secūdo, uideri esse, quod sit stature media. Corpus inquit habilitissimum Quadratum est, neq; gracile, neque obesum, nam Longa statura, ut in Iuuetute decora est, Sic matura senectute conficitur. Gracile corpus infirmum, Obesum hebes est. Columella de Canibus scribens, Probatur inquit, quadratus potius, quam lōgus, aut breuis. Item de Gallinis. Sint Matrices robusti corporis, quadratę, pectorosę, magnis capitibus. Ex qua similitudine Quadratam quoq; compositionem inuenias apud Quint. Libro secundo, Quę lenis inquit, & quadrata, Sed uiriliter tamen compositio. Et in Oratore M. Tullius, Sic minime animaduertitur delectationis aucupium, & quadrandę orationis industria, & mox paulo, Quin rē digeret omnis fere in quadrum, numerumq; sententias. Quadratos itē uersus a classicis Auctoribus appellari obseruauimus, nam Aulus Gellius noctium Atticarum Libro secundo, Aesopi apologum scribit, a Q. Ennio in satyris scite admodum, & uenuste, uersibus quadratis esse concinnatum, Quorum duo postremi sunt, quos habere cordi, & memorie, ope rapremum putat, Sunt autem hi.

Hoc erit tibi argumentum semper impromptu situm,
Nequid expectes amicos, quod tu per te agere possis.
Idem Libro quarto ex Ennio eodem uersum hunc aduocat, quem numero quadrato compositum scribit, ex Libro, cui titulus erat Scipio.

Qui propter Annibalis copias confederant.

Acron quoq; Oratianus Interpres Versiculum quadratum dicit,

Scribere uersiculos amore percussum graui.

Quadratorum item uersum meminit libro tertio Diomedes. Sunt qui interpretentur Iambica quadrata, quæ octo Iambis constant. Quadratam postremo Structuram intelligunt, quæ continua, sit nullis sectionibus interpellata. Quartarii sunt Festo, Muliones mercenarii, qui quartam partē quaestus assequabantur. Quadratum Agmen legimus apud Historicos frequenter, ac T.

Luium imprimis. Cuius nam modi foret id, uarie exponitur. Interim illud Senecæ perplacet ex octauo Epistolarum. Sextium inquit, cum lego, Virum acrem, uerbis græcis, Romanis moribus philosophantem, mouet me imago ab illo posita, Ire quadrato agmine exercitum, ubi Hostis ab omni parte suspectus est, pugna paratum. Idem inquit, Sapiens facere debet, Omnes uirtutes suas undiq; expandat, ut ubicunque infesti aliquid orietur, illic parata præsidia sint.

¶ **Q**uadrantaria Clytemnestra apud Cæciliū quæ intelligenda. Cap. XVI.

T illa Quadrataria Clytemnestra libro Nono, apud Fabium qualis nā, aut quæ est? Locus est ex professo obscurus, & atriore allegoria, siue Enigmatē obuolutus. Suspicio, a Cæcilio, ex cuius officina id manauit, impudicæ eo nomine Clytemnestram significari. Hoc ut sentiam, adducor M. Tullii auctoritate, Qui in Oratione pro M. Cælio ita scribit. Nisi forte mulier potens Quadrantaria illa permutatione familiaris facta erat Balneatori. In

quo uidetur quidem Orator innuisse pretium perfolui solitum ab ingrediētibz balneum, propter illud Oratium.

Dum tu quadrante lauat

Rex ibis,

Et Iuuenalis ad eandem sententiam.

Cædere Syluano porcum, Quadrante lauari.

Tamen rem turpem altius intuentibus insinuasse uelatis uerbis internoscitur. Siqui de Quadrantes fuisse Prostitutarum pretium, capturam uē, a Plut. commonemur in M. Tullii uita, sic prodente, A dolescentem quēdam in Clodii Sororis loculos pro argenteis numis quadrantes immisisse æreos, quo nomine delusa puella Quadrans est cognominata ex concubitus pretio.

¶ **C**ybelen uideri a Cubo nuncupatam. Cubus unde, & quid. Item quid Cybe, ac Cybelis, & Cybele. Matroa. Matragytes. Caput XVII.

Vbum Cybelcio numini dicatum, scribit Martianus Capella, inde q̄ *ἐξ ἧς κύβη* Deam ipsam appellationem duxisse. Cubum finiunt Græci, Qui in ambitu basin habeat, aut etiam calculum omnem tetragonum. i. quadrangulum. Apollodoros *ἐξ ἧς κύβη* insinuat uerbum putat. Qui p̄ in caput saltare *κύβη* dicunt. Nam Cyben siue Cuben Caput interpretantur. Cybelis uero etiam bipennis dicitur. Hinc & Aurium foras mem Cybele. Ab inclinatione igitur Cubum nuncupat, quia facillime prouoluitur, ac uelut in caput salit. Cybelen uero esse matrem magnam, Sciūt omnes, unde Matroa, idest *μητέρα* dicebantur illius sacra, & Matrizin est ea obire, inde & Matragytes. Pythagorā memoria proditur, eius q̄ hæresin secutos, Cubicis rationibus præcepta uoluminibus esse cōplexos. Constituisse q̄ Cubum CCXVI uersuum, Eos q̄ non plures tribus in una conscriptione esse oportere, putauisse. Hanc autem similitudinem ex eo sumpsisse, Quod is numerus uersuum (uti cubus) in quencunq; sensum infederit, immotam efficiatibi memoria stabilitatem. Græcorum quoq; Comici Poetæ interponentes choro canticum, diuiserunt spatia fabularum, ita partes cubica ratione facientes, ut intercapedimibz leuent Actorum pronuntiationes. Est uero in numeris Cubus, cum omne latus eiusdem numeri æqualiter in se soluitur, sicuti fit, cum ter terna ducuntur, atque itidem ipse numerus triplicatur. Cubum porro in Geometria principem inuenisse Archytam, in Rep. testatur Plato.

¶ **E**x diuersis Cæli habitibus diuersos euadere hominum mores. Persarum ritus. Quintiliani locus emaculatus declaratur. Lucanus item illustrius enarratur. Perses quid sit. Persi thea. Pasitheia. Persus piscis. Persinus. *περσος* in Veteribus libris quid sit. Caput XVIII.

i Nter Platonis placita, quæ haud parum multa norunt, qui Vastissimum illi doctrinæ pelagus enauigare, fauentibus Diis, hominibus q̄ non expaueat, Illud item obseruauimus, scienter admodum, ac uere dictum, Ex uariis Cæli locis, aspectibus uē diuersas ingenerati morum *ἡρώεις*, siue contemperaciones,

Quo argumento

Quo argumento in Græciæ tractu indispicēdis disciplinis uideri aptiores multo, quàm alii bihomines. At qui in Phœnicem uergant, Ægyptum uel, cum landæ pecuniæ, idest, ut græce dicam, πρὸς ἀργυρίων, mire credi sagaces, ingenio ad id præcipue facto. In furorem uero, Iran, q̄ procliues, ac lubricos, quotquot Barbarorum innutriti bellis cōperiuntur. In nūt hoc ipsum uel Comicus Aristophanes edocens, Immanendum esse τὸ πῶς ἐπὶ τῶν αἰσίων, idest moribus locorum propriis, atq̄ uernaculis. Retegit & id iactatum apud Græcos, τὸ μὴ καὶ χεῖρα, quo fere commonemur, instituta diuersa pro locorum uarietate esse, ueluti legem. Quæ peregrinos haudquaquam deceat allidere. Mores quippe, Sicuti Plantas, ad regionis habitum, qualitatem uel habere responsum, liquere opinor. Proinde facturū me ope rapretium, arbitror, Si quæ historica mihi Lectio suggerit, cumulatius hinc inde flores præcerpendo, Moreti cuiusdam imagine, lecturis hæc, qualiacunq̄, exhibuero. Sed nec ab instituti operis consilio dissita pragmatia est, nequis forte nasutior Cœnotimon dentem imprimat, ὥς coarguens τὸν ξένον, ceu peregrinetur mens, abeat q̄ a proposito longius. Quippe nullis circumscribimur cancellis, excursus in quælibet liber est, nec angustiore pomœrio cludi nos patimur. Necessaria deniq̄ Oratoribus cognitio hæc, quod post alios docuit in Epidicticorum ratione Menander Rhetor. Vbi scrutandum præcipit in Laudum prolubatione, Cuiusmodi censeatur Gens uniuersa, an sit doctrina præcellēs, ut Græci. An legibus, & iustitia insignis, Vt Itali. An illustri fortitudine, quales fuisse Gallos, & Pæonas, comperitum est. Igitur, ut inde auspicemur primum, Persas Strabo auctor est, de dubiis rebus unio iam hilariores consultare. Reges augustioris uice numinis uenerari. Verum nec statuas erigere, nec templa construere, non aras. Mos genti est, editissimis quibusq̄ consensu montibus, Ioui hostias immolare, Vniuersum uero Cæli ambitum Iouem arbitrantur. Soli item rerū diuinam obeunt, ac Lunæ. Sed Telluri quoq̄, & Igni, & Aquæ, ac Ventis, quibus quæ bernantur folis. Eisdem, inspiciente quopiam, uomuisse, aut Vesicæ retrimēta reddidisse, summum nefas. Perfrui uoluptatibus omnibus student uehemētius. Liberorum disciplina tenario perficitur numero, Vt Equos agitare perite, Sagittas doctius excutiant, Denique Vera loqui fiant, uelint q̄. Ante quinquennium, aut quadriennium, ut Straboni placet, nī fuerit alterubi interpellati codices, in Patris conspectum non admittit filius, urbi in ter educationis munia, sicuti assolet, fuerit interceptus, minore doloris sensu cōuellatur Pærens. Quæ fecisse, turpe sit, ea nec dixisse, honestum. Mendacio nil foedius, Turpe cuiquam debere, Sed & in flumē urinam profudisse, aut spuisse, uel omnino manus abluisse, Fluitius siquidem colunt religiosissime. Natalitiam Cœnam quotannis apponit Rex. Dicitur persi co uocabulo Tishta. Græce uero τέλει. Eidem quoque annis singulis ebrietas semel permiffa. Cum Mithræ diuina res peragitur, Saltat etiam nū, Afaticis aliis abstinentibus die eiusmodi. Verum, sicuti Equitare, ita & Saltare discunt Persæ, modulanti genis morionē corporis robori conferre plurimum, arbitrati, Quod septimo historiarum scribit Duris. Indorum Regi largius se inuitasse, summum nefas. At Persici Regis luxum id itē parte plurima retegit. Capiti siquidem imponebatur insigne, quod, ut prodit Dinon, ex Myrrha parabat, & Labryo. Est uero odorata Labrys, & Myrrha longe pretiosior. Lectulus porō Regius sic ferme concinnabatur, ut Capiti incumberet Pentacina habitatio, in qua perpetuo feruarentur Auri talenta quinque millia. Dicebatur uero ædificium id βασιλικὸν προσκεσάλειον, idest regium Puluinari. Rursum pedibus adiacebat Triclinon, in quo recōdita haberentur argenti Talentā tria millia, Nuncupabatur Locus βασιλικὸν ὑποπόδιον, idest regium Scabellum. In Cubiculo supra lectum aurea uitis stabat, gemmata idest λιθολάμντος, racemis item propendēibus ex Lapillis pretiosissimis. Nec longe Crater aberat aureus, Samii Theodori opus. Aqua fuit in Persis itē aurea cognomento, ex qua Rex modo potaret, ac inter filios natu maximus, aliis protinus morte mulctatis. Vxores ducere quamplures, receptus mos est. Verum & pellices alere non pauciores, atque id quærendorum liberorum gratia, & Sobolis propagandæ. Quando & Reges quotannis præmia in eos conferunt, quibus maior filiorum numerus. Inter Persica indumēta et Calasir inuenio pulcherimam omnium. Erant etiam, quæ Aftæ nuncupabantur Vestes, ita contextæ, ut miliaci graniauream per totum præferrent imaginem. Cidaris uero eisdem fuit Capitis indumen-

tum. Quod Crobylum Athenienses dicunt, Cordylen Cyprii, Quanquam nomine eodem Capitis item dicitur ex plaga tumor. Scribit Berdesanes Syrus, Legem fuisse Persis, qua Filias, Sorores, Matres quoque in connubii iura admittere, non duceretur impium, ominosum ue. Quod Strabonis item comprobant monumenta, Et Septimius Florens repetit. Ex qua historia illustratur, simul & emendatur Quint. locus libro tertio, Vbi ita fere scribitur, Etsi quod est exemplum deforme posteritati traditum, quale libidinis, Vt Perses in muliere Samia instituire ausus dicitur primus. Legendum puto, in Matre sua, uel in matre, & filia. Vel, si placet, Samia intelligatur proprium nomen. Perses autem (Sed non hic, ut opinor) antiquissimus fuit Persarum Rex, a quo & cognominati Persæ. Quem Medæ filium Stephanus intelligit, quamvis Herodotus scribat Libro historiarum septimo, a Perse Iouis & Andromedæ filio, Persas dici, Cum Cephenes dicerentur prius a Græcis, ab Accolis nero Artei. Porro Magos quoque censuisse, Sotion libro XXIII. scribit, iustum uideri cum filia, & matre congressum, Ex quo etiam Catullus, Nascatur Magus ex Gelli, Matrisq; nefando Concubitu, & discat perficium auspicium.

Nam Magus ex matre, & gnato gignatur oportet, Si uera est Persarum impia religio.

Quod uero Lucanus hoc ipsum etiam Parthis attribuat, forte Plinianū illud respexerit, ex Libro sexto. Persarum regna, quæ nunc Parthorum intelligimus, inter duo maria, Persicum, & Hyrcanum Caucasius attolluntur iugis utrinque per deuexa laterum. De sinu uero Persico alibi Plinius idem, Perse Rubrum mare semper accolluere, ppter quod is sinus Persicus uocatur. Ratio uero ex Strabone elici posse uidetur. Etsi adhuc inquit Persæ regnant, proprium habentes Regem. Viribus tamen sunt longe inferiores, & Parthorum Regi adhaerescunt. Carmen Lucani ad id spectans, quia a d manum est, subieci, ut uolentibus item præsto sit.

Parthorum Dominus quoties sic sanguine mixto

Nascitur Arsacides, cui fas implere Parentem.

Nec ignoro Q. Curtium scribere libro septimo, in Naura regione cum Parentibus stupro coire, moribus permixtum. Illud mirum magis, a Chryippo proditū ἐν τῷ τῶν προδικοῦν congressum cum Matre, Filia, Sorore parum prudenter uitio uerti. Ad hæc nimirum respicit Ouidianum illud, Gentes tamen esse feruntur, In quibus & nato genitrix, & nata parenti Iungitur, & pietas geminato crescit amore.

Æmylius probus, & Plut. auctores sunt, apud Athenienses fas fuisse, Sororem in matrimonium capere. Verum, nequid omnino, quod mihi lectione compertum sit, dissimulem, Lego apud Græcos, Lesbios fuisse in ueneris foedissimos, adeo ut ne capiti quidem parcerent, σμαρὶ μαλ' ὑπομένοναι, idest ore inquinati, quod Theopompus significat, Et meminit Stratis. Hanc Foeditatem illi excogitarunt, ac in muliere experti sunt primum. Ad quod forte Fabii respicit Senfusus. Sed & Lesbiam musicam intelligimus corruptam, scurrilemque, Quoniam Lesbii Phrynis in eam se præstiterit. Nata inde Paræmia, κατὰ λέσβους ὥδον. Adiciamus postremo, quod obiter inquit sese, πέρων dici interdum κυβελή πικρὸν βόλον, idest Cuborum luctum quandam. Perisiteam inuenio Venerem nuncu pari. Pasitheam scribit Sudas, & esse tantummodo Deæ nomen tradit. Apud Plut. id compertum quoque. Sed & alibi opinor, commemorasse me. Persus etiam piscis est, in mari succrescens rubro. Persinon Ephebum interpretantur. Illud Grammaticæ rei studioso moneo, Legi quandoq; in ueteribus Libris πέρως, Id uero ad Persas attinet nihil, Si gnatur autem πέρως αἶ. nec aliud fere.

¶ Non esse Legem ueram, quæ ad optimum non perducat. Lex quid. Cur in numis na referantur leges a Veteribus. De Minoe, Dracone, Zaleuco. Legum nullam esse bonam ex Gnosticorum sententia. Legum laus, & Cur Platonis leges frigeant plerisque. Caput XIX.

Sed enim

Ed enim prius, quàm ad ulteriora pergamus, quæ haud parum multa superfunt, quærat hic interfatus quispiam, Legem ne arbitremur ueram, legitimam'q; adeo inauspicata, improspera, impia'q; uel præcipientem, aut quod paulominus est, ferentem? Ego uero neutique. Vt qui sciam, traditum a me alias, Legem esse Pindari sententia, Deorum, Hominum'q; Reginam. Rursum'que esse legis finem Iustitiam. Legem Principis opus, Principem Dei uniuersa exornantis spirantem imaginem. Quam obrem ubicunque Principum institutiones, aut Ciuitatum ueræ non sunt, hoc est ad optimum ratione certa non dirigunt, Legis haudquaquam uideri nuncupatione, sacro'ue dignas titulo. Quinimmo decreta dici uerius, Edicta'ue, ac instituta. Siquidem lex uera, Lex bona est, æterna item, & mutationis prorsum nescia, immo & eadem ubique. Si modo uera. Nam quæ ingeniorum afflatu subinde locis, temporibus'q; interpolata distinguitur, & Prothei modo formam euariat, neutiq; Lex dicenda est. Legem ex Platonis scientia sic ferme possumus finire. Lex est gubernandi ratio, formula'q; uera, finem ad optimum per cõmoda media nos perducens, transgredienti pœnam, parenti præmium præfigens. Quæ quæ summo est bono, ac rursus in idem refluit, Hinc Veteres legum Latores, earum inuẽtio nes esse diuini muneris arbitrati, in diuerforum Numinum uim referre adorti sunt, Veluti Zoroaster Bactrianis, Persis'q; leges tradens in Oromasin. Trismegistus Ægyptiis in Mercurium. Charondas Carthaginiensibus in Saturnum. Draco, & Solon Atheniensibus in Minervam. Maumeth Arabibus in Gabrielem. Zamolxis Scythis in Vestam. Plato Magnæsiis & Siculis in Iouem, & Apollinem. Minos Cretensibus, ut uulgator fama tenet, ac Parthasi monumentis traditur, in Iouem eundem Eusebius tamen, A Platone falsum esse id, peruinci tradit. Sed uerum comprobatur Politicorum secundo Aristoteles, meminit & in moralibus. Sed & Eusebius mox paulo, Minos inquit, leges, ac fora constituit. Verù etiã primo legum Plato ipse non abnuere uidetur. De Dracone obiter scitu nō indignum, quod Rhetoricorum secundo Aristoteles scribit, Ex nominis ratione duci quandoq; argumentum, ut in Draconem Nomotheten, Non esse hominis leges, Sed Draconis plane. Et apud Euripidem Hecuba uirulētius illud in Venerem iactat, Recte prorsum dici Aphroditen, quod ἀφροδύτης ἀρχὴν ἵστα, idest insipientiæ princeps Dea sit. Sed redeo ad leges. In ciuitatibus inquit Plut. alia ad honestatem pertinent, Quædam & ad necessitatem. Honestorum uero omnium illud multo maximum est ἀνομιὰ, idest legum bonitas. Necessariorum autem ἀπορία, idest rerum affluentia. Lex inquit M. Tullius, uinculum est ciuitatis, Libertatis fundamentum, fons æquitatis. Mens, Animus, Cõsiliu, Sententia Ciuitatis posita est in legibus. Vt Corpora nostra sine mēte, Sic Ciuitas sine lege suis partibus, & neruis ac sanguine, & membris uti non potest. Legum porro ministri Magistratus. Legum interpretes Iudices. Legum denique omnes iccirco serui sumus, Vt liberi esse possimus. Propterea Qui Locris leges constituit Zaleucus, cum sanxisset, nequis amis oblectus Senatū ingrederetur, posteaquam urente bello armatus, Senatū adiit, exclamauit quidã legem soluit Zaleucus. At is conuersus non soluturum quidem, sed corroboraturum pronuntiã uit, mox'que cum gladio ipsu se tradens uitam abruptit, quæ transgredienti sanciebatur pœna. Legem esse omnium diuinarum, humanarum'q; rerum notitiã, statuit Chrysippus. At Demosthenes, Lex inquit, est, Cui omnes homines decet obedire, præsertim quia lex omnis est inuentio quædam, & donum Dei, ac Sapientum dogma. Ciuitatis compositio. Differt autem a Psephismate Lex, Quoniam ψήφισμα ad tempus est, siue πρὸς καιρὸν. Lex autem perpetua est, καὶ πρὸς ἀπαντὰ χρόνον. Postremo uelut Aucarium, adiiciamus & illud ex Seneca. Legem oportere esse breuem, quo facilius ab imperitis teneatur, uelut emissã diuinitus uox. Iubeat, nō disputet. Nil mihi uidet frigidius, nil ineptius, quàm lex cum plegomenis. Hinc iactatum forte Platonicarum Legum frigus. Gnostici uelut ex Platonici accepimus, Vt peruincerent, boni prorsum nihil esse in mundo, nullas astruebant uel naturæ, uel hominum leges esse bonas, & quæ dicantur Virtutes, esse nihil.

¶ Ad Meridiem uergentes cur timidi. Ad Septentrionalia audaces. Italiæ situs laus ex

quisita. Diagramma quid. Diagraphe. Diagrapharius. Diagraphus. Germano/
rum mores. Caput XX.

Ed enim, ut ad Hominum mores regrediamur, iam illud opinor, apud be-
ne sentientes constat, Qui exustas a Sole mundi partes incolant, ita calo-
ris exuberantia in extimis torreret, ut intima frigoris pluvium concipiant.
Proinde insigniter ad timiditatem degenerare, & effoematiorem natu-
ram. Quo nomine Seruituti fere' micipati omnes animaduertuntur, Dila-
bitur enim intus calor, meatibus corporum laxatis, & quodammodo
hiantibus, Syderis propinqui intemperantia. Argumento est cutis nigricans, educti forinse
cus infiti caloris copia. At qui rigentia mundi, pruinis, gelu'q; torpentia terunt, nimio plus
audacia præcellunt. Caudentibus Corporum extimis, Vtrique tamen inhumani, sen'que.
Cælestium rerum studiosi aliquot, Saturno acceptam referunt meridionalium timidita-
tem, uitam'que æui contrariis, Sicuti Martis planetæ Septentrionalium ardorem belli-
cum, & Animi præstantiam, Quando iis Sydera eiusmodi influere, ac præsidere, exuperan-
tius uideantur. Cæterum medianæ regiones hinc calore, hinc frigore temperatæ, ad ha-
bitum'q; imprimis congruum reuocatæ, tum prudentiora promunt ingenia, & sapientio-
ra, Tum imperiis præcipue adnata, facta'que. Cuiusmodi fere' Italiæ situm uideri,
Vitruuius opinatur. Sed & rerum probatur argumentis, Nanque temperatissimæ, ad
utranque partem, & Corporum membris, & Animorum uigoribus pro fortitudine sunt
in Italia gentes. Quippe, ueluti Iouis stella inter Martis feruentissimam, & Saturni fri-
gidissimam media currens temperatur, Eadem ratione Inter septentrionalem, meri-
dianam'que ab utraque parte mixtionibus temperatas Italia, & inuictas habet laudes.
Proinde consiliis Barbarorum refringit uires, forti manu Meridianorum cogitationes,
Etiam si ex acuto seruoere mente expeditus, celerius'q; mouetur. Velut ad Arctum uer-
si ex infusi cæli crassitudine, ac ob Aeris obstantiam humore refrigeratæ stupidis pene
noscentur mentibus. Quod ex Serpentinibus Brumali sydere torpētibus perspicuum fit. Ad
notatur & Interstitium illud in meridianis finibus ex altitudinis breuitate ad mundum Vo-
ces inaudiri prætenues, & acutissimas. Ad extremos septentriones sub Cæli altitudine gra-
uiores, Spiritibus uocum humore oppletis. At quæ mediana incolūt Natiōes, ut in diagrá-
mate musico, medianæ uocis sonum in sermone præferunt. Est autem obiter Diagramma
quandoque Geometria Quadrangulis, siue Titulis delineata. Sed & Libri item inscriptio
sic nuncupatur. Sunt qui Diagramma Edictum interpretentur, aut decretum, διαγραφὴ
autem Compositiones dicuntur, & pacta. Intelligitur tamen id uerbum quandoq; καὶ ὑπὲρ
διαγραφικῶν πινάκων. Diagrapharium utiq; eum dicunt, Qui publica repetit, idest δ' ἄπαντα
τῶν τοῦ δημόσιου. Est Diagramma etiamnum merces, quam ex præscripto quis capiat, Sicuti
præfinire solitos accepimus Aediles, Quantum Capturæ nomine acciperet Meretricium
Quælibet. Sed & ingruente bello, cum ratione Censui Ciuium singulis præscribebatur,
qd' offerendum foret, Diagráma nuncupabatur. Nā & Diagraphus rei huic dispiciendæ præ-
positus est appellat⁹. Sed nimis a diuerticulo iam repetenda fabula est. Ne in parenga nimis
diu excurramus, etiam si amplius renident interdum. Nos itaq; omiſſa generis cura, Specia-
tim, quæ superant, exequamur. Auctores sunt, Germaniæ incolæ esse immanes animis,
atque corporibus, & ad insitam feritatem uaste utraque exercere. Prius quàm pubertatem
attingant, plurimum opera nescire, corporum nuditate gaudentes. Diuturnam esse
illis pueritiam. Virilitatem ingressos Saga denique admittere, aut arborum contegili-
bris, etiam si obrigescant hyemali sæuitia, uel paruis Rhenonum tegumentis, magna sic
quoque parte corporis nuda. Adeo'que Viribus attribucere multum, Vt ne Latrocinii
quidem parcant, ceu maximo robori, maximum item ius præsto' sit. In tanta tamen fe-
ritate, quod præcipue mirum est, esse Hospitibus benignos, necnon Supplicibus paca-
tos. Carnibus nesci fere' crudis. Deorum loco eos modo habuisse, quos cernerent, a
quibus'q; beneficia sentirent. Solem, Vulcanum, Lunam. Venationibus studere pluri-
mum, ac rei militari. Fœmineum congressum ante uicesimum annum appetisse, parum
apud eos

apud eos decorum. Fœminis tamen illic auctoritas plurima. Memoriae proditur, quasdam acies inclinatas iam, & labâtes a Fœminis restitutas constantia precum, & monstrata cominus captiuitate. Inesse quinetiam sanctum quiddam, ac prouidum arbitrantur, quo nomine consilia nec abnuunt. Veledam legimus, Stationem imperii Vespasiano tenente, numinis loco habitam. Sed & olim Auriniam. Propterea in syluis Papinius. Captiuae q; preces Veledae. Scribit Herodianus, Germanos censi natandi peritia, ut qui tatum in fluminibus lauentur. Esse uero imprimis pecuniae auidos, nunquam que non auro pacem Romanis cauponari solitos. Appositissima uero, quae ad hoc ipsum pertinentia scribit Seneca. Si mul autem & Vitae peraccommoda, Quid inquit, Germanis animosius? Quid in cursu acris? Quid armorum cupidius, quibus innascitur, innutriuntur q; Quorum una illis cura est, alia negligentibus. Quid induratus ad omnem patientiam? Hos tamen Hispani, Galli q; necnon Asiae, Syriae q; molles bello Viri, ante, quam legio uisatur, cedunt, ob nullam rem aliam opportunos, quam ob iracundiam.

¶ Pannoniorum mores. Britannorum. Gallorū. Martialis explicatur. De Braccis, & Anaxyride, ac Campestribus, & Rhemeni tela. Caput XXI.

Annonios quidē feroces intelligi Papinius uoluit in Syluis.

Pannonius q; ferox, arcu q; horrenda fugaci

Armenia,

Herodianus uero auctor est, eius regionis homines esse quidem corporibus praualidis, atq; proceris, & in pugnam, caedem q; paratissimis. Verum ingenio pingui, & hebeti, quam obrem haud facile sentire, siquid agas, dicas ue astute, ac subdole. Vbi ue

ro apud Tibullum legimus Testis quoque fallax Pannonius, rebellem intelligunt. Extant Ausonii Elegia scitissima in hanc concinnata gentem.

Armiferis alui, quos ego Pannoniis.

Et alibi,

Saluere Augustum iubeo, natum q; patrem q;

Imperiis grauidas qua seco Pannonias. Mira porro est Gētis ei⁹ in Victu Lautitia, mirū & in adiendo ingeniū. Sūmi, infimi, medioximi coquēdi artē sagaciter tenēt. Vsurpat ab eis Adagium, Extra Pannoniam non est Vita, aut si sit, non tamen esse ita. Plerosq; eorum ad literarum studia peracutos aduertit, cum Patauii Prouincialibus profiterer. Affectant praecipue studia haec nostratia, audiendi porro audissimum omnes, Studendi non ita. Vestium in patria neglectus, In Italia non usquequaq; incuriosi. Gentes porro non paucas animaduertimus conciliandae formae gratia, subinde herbarum succis ritu perpetuo corpora sua linere. Fœminarum id inter barbaros proprium. Apud Dacos, & Sarmatas etiam Mares corpora narrantur inscribere. Plantagini simile Glastrum in Gallia uocatur. Eo Britannorum coniuges, Nurus q; totum obnates corpus quibusdam in sacris nudae incedunt, Aethiopum caetorem sic imitatae. Sed & Britanni omnes eodem inficiuntur Glastrō, quod, ut Cæsar inquit, Cæruleum exhibet colorem, ut ea ratione horridiores hosti sese ingerant in praeliis. Vnde commonemur, ut doctus interpretandos monstremus Val. Martialis uersiculos, quam sint Interpretes suspicati. Leguntur uero hi Libro undecimo.

Claudia cæruleis cum sit Rufina Britannus

Edita, Cur latiae pectora plebis habet?

Germanos item Cæruleos dici ab Oratio nouimus, quod ad caesios oculos referri posse, animaduerto. Nam qui sub Septentrionibus agunt, tradente Vitruuio, immanibus sunt Corporibus, Candido colore, directo Capillo, & rufo, caesiis oculis, sanguine multo, quoniam ab humoris plenitudine, Caeli q; refrigerationibus sunt conformati. Qui uero Ad aërem accedunt meridianum, breuioribus uisuntur Corporibus. Colore Fusco. Capillis uibratis. Oculis nigricantibus. Cruribus inualidis. Sanguine exiguo. Britānos praeterea Capillo ufos pmissos, caetero corpe abrafo curiosius praeter Labrū superius, frequēspedit hystoria. Britānos, ut hospitibus feros, incessit Oratius. Vxores habuisse, tradit, denos, duodenos q; inter se cōes, scēpue q; cū fratib⁹ Fratres, ac cū liberis Parētes. Nati inde iis ascribebant, a qb⁹ Virgo ad ducta primū. Leporē, Gallinā, Anserē admisisse in mēsam, maximū nefas. Alere tñ ita nō

abnuabant, Sed animi tantum gratia. Delectum, ac tributa, iniuncta q̄ imperii munia obis/ se haud grauate, modo abesset iniuria. Hanc enim ægre patiuntur. Audaciam temere pro/ ruentem, & cum Salutis, ac uitæ neglectu Celticam nuncupat Aristoteles, nam, ut Strabo inquit, præter uim, & audaciam nullum ad prælia adiumentum habent. Gallos scribit Ci/ cero, Iurifurandi, ac Deorum religione nulla commoueri. Nam cæteri inquit, pro religio/ nibus suis bella suscipiunt, Galli cōtra omnium religiones. Quinimmo & cum Diis immor/ talibus bella gessere, quando & celebre in terris, ut tum res erāt, impetu hostili Delphicum oraculum inuadere sunt ausi. Si quando uero metu perciti propiciandos Deos arbitrantur, humanis hostiis templa foedant. Auctor tamē Strabo est, Gallos esse simplices, ac nulla mo/ rum malignitate. Propterea Martialis,

Et tumidus Galla credulitate fruar.

Q̄ ad Stoliditatem referit Alii. Et Cæsar Galloꝝ p̄silia ut subita incescit, ac repēta. Sed & Gallos omnes admodū deditos religionibus tradit. Verū q̄ affecti morbis sint grauiorib⁹, aut periculis infestentur, aut pro uictimis homines immolare, aut se immolaturus uouere, quod nisi pro uita hominis Vita hominis itē reddat, non posse Deorum immortalium nu/ men placari, arbitrentur. Fuisse quoq̄, Qui staturosa haberēt Simulacra, quorum contexta uiminibus membra Spirantibus complerent hominibus, quibus subiecto igni, crudeliter in clusi exanimarentur. Hominem præterea diuinationi destinatum in tergo sciri, eis ipso impatientia, afflictiandū q̄ modo uaticinia concipiebant, quosdam etiam sagittis confige/ bant, patibulo etiamnum in sacris ædibus suffixos. Gallorum & illud proprium, a Dite pa/ tre se prognatos arbitrarī, quo argumento temporum spatia metientes non dies, ut cæteri, Sed noctes mittunt in digytos. Apud Sotianos Gallorum gentē mos uetus irroboraui quā doq̄, Vti sexcentos circa se Rex habeat ex Prudētoribus, quos dicant ipsi uerbo patrio Si Iodunos, Id Græce ualet *ἰδὺν ἀνδρῶν*. Regi conuiuiunt hi, ac commorantur ipsis ita coop̄a/ tibus, proinde uestitu utuntur eodem, ac uictu, Sed & potestate. Commorantur autem, quicumq̄ Regem interceperit Casus, adeo q̄ id obeunt uolentes, ut qui timidus subterfuge rit, necdum sit inuentus. Gallorum porro est, uestes ferre intonsas, bibliothecæ sexto Dio/ doro tradente, uariū q̄ coloris Braccarum nomine, de quibus notissimū est illud Taciti Cor/ nelii, Cecina uersicolori sagulo, Braccas barbarum tegmē indutus. Togatos alloquebatur. Apud Ouidium Ponticos populos braccis aduersus frigoris iniuriam uti solitos, legimus, Pellibus, & laxis arcant mala frigora braccis.

Scribit Mela Pomponius, Sarmatas braccatos totum corpus, & nisi, qua uidentur, etiā ora contegere. Apud Hieronymum, & Ambrosium pro femoralibus sicuti uulgo, dici comperi es, quæ aliqui tum Succintoria, Tum Campestria, ut apud Oratium, nuncupantur. Penula solstitio, Campestre nivalibus auris.

Meminit Vulcatus Gallicanus in Cassii uita. Et M. Cato quandoq̄ Căpestri sub toga cin/ ctus processisse, ab Asconio traditur. Aurelius Augustinus Ciuitatis diuinæ Libro quarto/ decimo, Campestria inquit, Latinum uerbum est, Sed ex eo dictum, quod Iuuenes, qui nu di exercebantur in Campo, pudenda operiebant, unde qui ita succincti sunt, Căpestratos uulgus appellat. Anaxyris inquit Eustathius, signat, quod Romani Bracion dicunt. *ἔκ τῆς ἀνακρίσεως*, demutata σ, litera in ξ. quod usuuenire quandoq̄ probant Gram/ matici. Alibi Eustathius idem, idest Iliados secundo, non Bracion, Sed Bracam scribit. Di gnum relatu in Gallorum mentione illud quoq̄, esse inter Gallos, qui dicātur Rhemi, a q̄ bus propagatum Telæ genus tenuitate præstantissimum, quod ab illis modo, luxata parū dictione, decurtata ue, Rhemenſe dicatur passim, quāquā et in laudis participatum textino eo reliqua item admissa Gallia.

¶ Cur Hispaniæ subterranea incolere dicatur Plutos. Cur q̄ in ea Campos finxerit Ely sios Hom. Hispanorum mores. Caput XXII.

- h Hispaniæ uero felicitatem insigniter admiratum Posidonii Oratoria quadam eloquētiā ui sese lati⁹ expādētē, tradidisse ferūt, Hispaniæ subterranea nō isēmū, Sed Pluton ipsūm. i. Opulētiā Deū inhabitare, Tāta ē in eo terræ tractu metal lorum fecunditas.

lorum fecunditas. Immo uero & literarum parens Homerus opum eius prouincię gnarus imprimis, nec Virtutum aliarum nescius, In ea Elysiū effinxit Campum, & piis dicatā sedem, ad quam uaticinans Proteus Menelaum cecinit emigraturum. Hispanos autem ipsos esse ingenio inquieto, auideo q; in nouas res. Propterea ab Historicis relatum scio, Hispaniā omni alia terrarum parte esse reparando bello aptiorem, partim quidem locorum, partim uero hominum ingenii. Quamobrem prouinciarum utiq; prima inita Romanis, quę Confinentis sint, postrema omnium ductu, auspicio q; Aug. Cęsaris demum perdomita est. Hispanum porro fuit punctum magis, quā cęsum hostem adoriri, proinde q; gladii uti breuitate habilibus, mucronatis q;. Sicuti uero Gallis supra umbilicū nudis depugnare moris erat, Ita Hispani linteis, prætextis purpura tunicis, candore miro fulgentibus, in bella pergere consueuerant. Atq; hæc quidem uniuersim de Hispanis. Iberorum uero iacula multis hamis ferreis fuisse inserta, ex historia nouimus. Ferini uero prorsum, ac deprauati harum gentium mores fuere, quando non abnuebant, ex Lotio, quod intra cloacas asseruatū diutius fuisset, lauacra comparare. Retrimētis denique contusis dentificia sibi, atque coniugibus quærētes. Id quod in more Cātābris fuisse, iis q;, qui in collimitio sint, compertum est. Humi cubitare, non Iberis modo insitum, Sed & Gallis. Verū Micrologia Iberorum propria est, ut Phylarchus scribit, res nanq; minimas plurimi faciūt, & auaritię studio semel tantū die cibum capiunt, quam rem *μωροσύναν* Gręci uocant. Sunt & Hydropotę, & in tam auido ingenio uestibus tamē amiciunt uel pretiosissimis. Taceo quod M. Tullius Aphros; Hispanos, Gallos ut immanes deformat, ac Barbaras nationes. Sed hoc generis est. Calle eos omnino esse & *θεός*, hoc est sine Deo, prodit. Celtiberis ignoto Deo, Collimitaneis q; in Aquilonem uergentibus, rem diuinam, Luna uisitationem plenam faciente, obuentibus noctu ante fores, cum perugilio, & tripudiis. Auctor Artemidorus est, Mulieribus monilia fenece gestare consuetum, E quibus in Verticem surrectos Coruus itidem ferreos decumbere in frontem longius, ut propendens inde uelum Umbellę uicem præstet defendendo Soli. Mundus hic summe illis pretiosus. Apicem alię, pedali mensu protollunt, Comam q; apte circumducunt, Galerico atri coloris superiecto. Cum gererētur in Cātābria res, filios, ne fierent hostilis præda, & ludibrium, Matres contrucidarunt. Quin & Puer, cum Parentes compediti asseruantur cum Germanis, confodit omnes. Promiscua uero hæc Gallis, Thracibus, ac Scythis. Mulieribus & illud proprium, opere rustico sumptum suum exerce/re. Puerperę Viris, ipsarum uice decumbentibus administrant. Infantem editum in fluminis abluit ripis. Prodit memorię, in Liguria quoq; exactis mēsis, quādā mercede fodietem doloribus incumbētis partus conuelli cępisse, cum q; urgeretur actus, paululū se subduxisse, atq; enixam mox laborem repetisse, ne Captura periret, pro re nata puerulo pannis obuoluto, quem inuenisse crederes, non peperisse. Quod ne fabulosum quis putet, Auctor M. Varro est, In Illyrico sæpius id ipsum usuuenire. Sed & inibi Virgines passim Venere uti, ac quibus cum libuerit cōgredi, & c quibus uelint, sibi Liberos quærere. Barbaricę Amentię, agrestis q;, ac truculentę immanitatis euidēs hinc argumentum, Cantabros quippe ferunt Iuris hostium factos, ac Patibulo affixos, in tanta supplicii diritate nihilominus per se ferunt aggestientes, pæana concinere. Eiusdem quoque gentis illud est, Viros Vxoribus dotem numerare, filias q; ex asse instituere hęredes. Lusitanorum ingenia infidiis apta traduntur, ac uersatilia. Inspecis humanis extis futura coniectant, Dextras Captiuorum præcisas numinibus obtulisse, piū illis præcipue. Hydropotę imprimis. i. Aquę potores, Qui montana incolant, Frōte mitris culta pugnam ineunt, Hircus in epulis gratus maxime. Bastetanus permutatio in more est numorum loco. Ægyptiorum item ritu, Ægrotos producit, Vta præterentibus, quos cuiusmodi quippiam infestaret, aliquid salutaris opis afferatur. Degere hęc moribus Callectos ferunt, Astures, Cantabros, uniuersim denique ad Pyreneia iuga.

¶ Myforum mores, item Thracum, Qui dicantur Abii, & Aliorum quoq; populorum ratio. De Getis nonnulla. Item q; de Oprheo non indigna scitu, & Tereo. Caput XXIII.

Yfos legimus Deorum cultui adeo mancipatos, ut esitandis Animâibus eximie abstineant, quo nomine etiam ab eis pecora declinari omnia. Viuendi ratio illis in melle, Lacte, Caseo. Ex diuinorum autem cura, & pacato genere uitae Deicolae uocant, & Capnobatas, idest fumi consensores. Obiter illud incundum scitu, perraro in Mysia reperi Afinos, quibus recta sint Ilia, inde nato Adagio, ὁσπρὺν ἡσθητῶς, ἡσπρὺν ἡσθητῶς, idest Ille fractum habens. Sunt & in Thracia, qui omnino a muliebri congressu abstineant. Propterea Citistas nuncupari, ueluti Creatores. Sicuti interpretantur quidam. At Eustathius, ubi Homerus Athenas uocat Ἀθηναίους, exponens inquit, uel bene conditas, uel quae bonos haberent Polistas, idest peditores. Quos Cititas uocat Tragœdia, extrita. s. litera. Sanctos item censer, ac omnifariae compotes libertatis. Ex Vitae autem modo dici ab Homero Abios, ceu a uita sequestrati possint uideri, cum mulieres nesciant. Qui hominum status sit quodammodo diminutus, ac semiplenus. Sed ab Antiphonte Abii dicuntur, qui multum possident uictus, uelut Homerus Axylon regionem dicit Polyxylon. Possunt etiam Abii appellari diu uiuentes. Item qui legibus utuntur, & Politia, aut qui arcubus non utitur. Trausorum in Thracia Gens natos Liberos se se afflictiâs deficit, quod magnis in uita malis occursuri in lucem emandentur. Perfundito humanis per summam hilaritatem ueteri more contumulat. Alicubi singulis Vxoress adfunt plures, uiuendo inter eas certamine, Si Viro contingat hominem exuere, quam is dilexerit plurimum. Victoriæ praeium mors, & commune conditorium, reliquis miseriam insigniter deflentibus. Virgines non asseruare, sed promiscue, ut collibuerit, cum Viris cōgredi, Thracum moris est. Vxorum cura uel præcipua, quas a Parentibus magna ui æris sibi psecunt. Otio praeui præclarum, Agricoltatione contemptissima prorsum. Rapto sibi uictum conciliasse, honestissimum. Thracas esse in Venerem præcipue procliuess, illis uerbis testatur Ouidius, de Tereo metamorph. VI agens, & Philomela.

Digna quidem facies, Sed & hunc innata libido
Extimulat, pronumq; genus regionibus illis
In Venerem, Et flagrat uitio, gentisq; suoq;.

Orpheum Thracia, prodiit memoria, Teletas Deorum excogitasse primum, Itemq; Scelerum expiationes, Morborum medelas. Prætereaq; Iræ diuinæ aueruncationes. A mulieribus concepium ferunt, Quod illarum Viros abduceret. Cum sibi Vino audaciam quæsisset, Vnde institutum etiam Viris ut in reliquum uiolenti in aciem prodirent. Sunt qui de Caelo ictum memorent. Quod mysteriorum aperiret arcana iis, Qui prius minime in eius rei uenissent participatum. Non desunt, Qui defuncta Vxore in Thesprotidis Aornon autement uenisse, Vbi olim fuerit νεκροταῖον. Cum uero Eurydices animam euocasse ad credidisset, & cōsequi, animaduerso errore, ipsum sibi manum admouisse, cum doloris uim percoquere nequiret. Memorant Thracas ad Orphei Conditorium Lusciniâs suauius concinere, ac grandius. At Qui Pieriam tenent Macedones, ac Ciuitatem Dion, a Mulieribus percemptum arbitrantur. Certe ex Dio Montem petenti Columna occurrit, Cuius ἐπίθρημα sit Lapidea Hydria, Qua Orphei ossa contineantur, Vti ferunt Indigenæ, Tralata ad se a Libethria, ciuitate in Olympo, Quam euerterat funditus Torrens nomine Sys. Edito prius Dionysii ex Thracia oraculo, fore, ut pessimo interirent exitio Libethrii Λαὸδ οὐὲς, cum Orphei ossa inspexisset Sol. Quod euenit, Hominum affluxu Columna euerfa, ad Pastorē in somno suauiter canentem audiendum properantium. In Thracia regnasse Tereum, uulgatior fama tenet. Magarenses putant circa Megaridis nuncupatos fontes. Arbitror, Paulanias inquit, & suppetit coniectura multiplex, Daulidi super Cheroneam imperasse, plerag enim Helladis olim occuparunt Barbari. Perpetrato autem in Philomelam scelere, ac Ictyn, sibi manum consciuit Tereus. Constructum uero illi sepulchrum, & Sacra instituta annuissaria, In quibus ordeii loco calculis utantur. Atq; inibi comparuisse primum Epopa Auem, ferunt. Nam & mulieres in auiculas deformatas, fabulantur. Quoniam Hirundo, & Luscinia lugubre quiddam concinant, & querulum. Getas carnibus non uesci, constans opinio est, & tradit Posidonius. Ex Pythagoræ uero decretis instituti origo est. Quando Zamolxin Getam Pythagoræ seruiss, & ab eo Scientia cælestium rerum amplius imbutum, certior

butum, certior fama tenet remeantem q̄ mox in patriam Regni participem factum, atque ex præfagiorum claritate Deum quoque creditum. Illud hac in parte obiter non reticuerim, Myſiam quandoq̄ legi Cererem, Sicuti eius templum prope Pallenem Myſeum. Sed hæc ad regionem pertinent nihil. Quando a Myſo quodam ſic dici Deam, comperio, Qui fuerit Argius Patria, Quique Cererem exceperit domo. Celebrabatur ſeptem diebus feſtum, Sed tertia excedebant templo Viri omnes, Remanebāt Mulieres, pulſis etiam Canibus mafculis. Sequenti die redibant Mares cum multis iocis, ac Scommatis.

¶ Scytharum inſtituta. Vnde dicantur Scythæ, Anacharſidis inuenta. De Scythicis calciamentis, & Perſicis. Daurorum ſeruile nomen unde propagatum.

Daulis quid, Daulis unde.

Caput XXIIII.

Cytharum pleriq̄ cōmunia eſſe omnia, præter Enſem, & Cyatham, a multis proditum ſcimus. Inter promiſcua uero, tanquam ex præſcripto Platonis, eſſe item Vxores, Liberosq̄. Æſchylus etiam Æquitatis Seruatores dixit Scythas. Multi & ſimpliciſſimos arbitrantur, minusq̄ in malum proclius. Gentis eius integritatem Anacharſis, & Abaris abunde uidentur comprobare, Sed & pleriq̄ alii generis eiufdem. Anacharſidis ſapientiā ex inuentis ab eo facile indicari, Multi alſtruunt, quando folles excogitarit primus. Anchoram bidentem, & figuli Rotam, quod tamen ultimo poſitum loco eſt, minus recte dictum uidetur, quoniam figuralem orbem antiquior illo etiam Homerus nouit. Nec ignoro tamen, Apuleio in Magia Scythas dici focor diſſimos. Eos omnium principes Communibus uſos legibus, Clearchus ſcribit. Mox nō in feſti modo, iniuriisq̄ in Mortales omnes euafere, Verum & in miras dilapſi delitias ſunt ex omnium affluentia. Illuc uero immanitatis proueñi, Vt cunctis, ad quos accederent, nares præciderent. Ab hiſce porro Apoſcythiſmum dicimus Cutis in Capite cum Capillis abſciſſionem, Iudicii cauſa, quod illis quandoq̄ calamitatum magnitudine contigiſſe, animaduertimus. Scytharum proprium, Lactis gratia, Seruos occigere, Scythas eſſe iracundos, no minis argumento comprobari poteſt, quando non aliunde gentis appellatio protluxiſſe creditur, quā *αἰὲς ἦν οὐκ ἔδου*, quod iraſci ſignat, quāquam nō later, ab Herculis filio Scythæ, nūcupatos, tradi a Plerisq̄, abs quo, Herodoto auctore, Scytharum propagati Reges. Scythicas uero apud Alcæum, Calciamenti genus inuenimus. *συνήγουσι ποδὸς πέδιλοι*, meminit & Stephanus. Sicuti Laconicas albas apud Athenæum, & Perſicas in Ariſtophane legimus quandoq̄. Sed mulieribus tantum congruere, interpretatur. Et Amyclaidas apud Eulſtathium, in Amyclarum inuentas urbe, & ab Alcibiade Alcibiadas. Sunt inter Scythas prope Hyrcaniam, quos uocant Daas, a quibus pleriq̄ Daurorum ſeruile Athenienſibus nomen corriuatum, fabulantur. Id Straboni probabile non ſit, ob inſignem Locorum intercapedinem, qua Græcis nullum cum illis gentibus fuiſſe commercium, coniectat. Pro inde cum ex Locis, unde uectarentur, Mancipia nomenclaturam ducerēt, ut Lydi, Syri, Geræ, propius uero eſſe, a Dacis nūcupari, quando & hos quoq̄ olim Dauos uocitari ſolitos arbitrat. Sunt uero hi ex aduerſo Germanię, ad Iſtri fontes. Nam Daulis omnino aliud eſt, ſignificat enim denſum, quod Pauſanias interpretatur. unde Daulidi nomen poſitum, coniectat Eulſtathius, quod denſa arboribus forent circūiecta loca. Idē tñ Libro decimo Pauſanias, a Nympha Daulide nūcupari Ciuitatē mauult. Sunt q̄ a Tyranno Daulio. *δούλος ὑπὸ πινυ*, eſt apud Æſchylū. i. denſior barba. Daulū ēt dicunt femuſtū lignum. Erat itē apud Argos feſtum Daulis, in quo fuit imitatio pugne Proeti in Acrifiū. Geras autem ſunt qui ad pōtum conſtituant in Solis exortū reclinatos. Daas autē, et Daſas appellatos ſuenio. Getarū inquit Stephanus, Lex eſt, manib⁹ defuncti uiri Vxores maſtare. Scythiſ porro, et Sarmatis peculiare, Equos eunuchos facere, qm̄ ſic euadant mitiores, habent autē non magnos admodū, At acres præcipue, pernicesq̄. nūquamq̄ non rebelles. Nulla populis colli mitia, nullæ domus pabulo, & pecori, non aruo ſtudent, in pluſtris agūtēre, unde & Hæmaxoborū prorepiſt appellatio. Tympana curribus imbrī, & hyemi defendendæ appinguntur ex Corio, Iuſtitiam colunt non legibus, Sed inſita Ingenii promptitudine. Furti crimen apud eos longe grauiffimū, Vt quibus immunita ſint oīa, & facile uolētibus expoſita.

Auri, & argenti odium ad cæterarum gentium amoris æquilibrium. Amicitia illis ex ferarū pellibus, aut murium, Alias Vestium usus ignotus. Hinc illis alieno facile parcitibus consu mata, excussa q; morum sanctitas. Ibi expeti diuitias, ubi earū Vfus præponderet. Et, quod non desinas admirari, Apud illos amplius naturę infita vis pollet, proficit q; apud alios examinata Sapientiæ documenta. Illud etiamnum admirabilis, Vnum modo Scythicum genus a condito æuo exterarum Gentium iuga nescisse. Roma nã q; illos arma, quibus omnia concutiebantur, audisse potius, q; sensisse. Darium temere as fultantem, fœdissime reiecerunt. Cyrum uel cum manipulis, quod dicitur, deleuerunt. Alexandri ducem Sopyriona ita prostrauere, ut ne Pyrrhophorus quidem reliquus fieret. Quippe Corporis robur illis excellens, Sed animi magnitudo excellētiōr, nil sibi ex bello præter gloriam quærentis.

¶ Atheniensium mores, ac inuenta præclara, & curi idem Autochthones dicti. Cur Cecrops duplicis naturæ, Romanorum grauitas. Caput XXV.

Ed ad mundi portionem literarum claritate, ac Sapientiæ fama perillustrem, a qua in cæteras gentes quasi corruata traditur humanitas, si stilum retraxe ro, multa sese mihi agminatim ingeret rerum nobilitas, quæ se carptim explicari, & Canis Egyptii imagine quadam, uti est apud Elianum, uelut fugiendo, non facile patiatur. Verum ista exequi ad plenum, non est nostri instituti, Vt quibus ppositū, Non passim noīa dantes Sacramento rogare, Sed delectū agere ita, ut cultę sint, ac uiribus præsignes Copię potius, q; numerosa multitudo graues. Propterea Ionicam silentio inuoluemus molliciem, Et Choreis, deliciis q; macipatos Animos. Nec non Boetiam ruditatem, ac Thebanam Suem. Athenas conspicio, fulgurantis eloquentiis cuiusdam, & Sapientiæ exquisitiōis augustius sacrarium. Quo nomine Abblidicantes De magogi Reliqua dixere, Græcis cōmunia omnibus, At quę in Cælum prouehat homines, uiam solos scire Athenienses. Redditum illis quādoq; oraculum legimus, Tāto cæteris eos fore excellentiores, Quātum aues alias præcellat in nubibus Aquila. Eius Ciuitatis in excolenda uita eximiam curam Inuenta præclara apertius commostrat. Illi siquidem acceptum referunt Auctores celeberrimi Lanificium, Oleum, Vini usum, Arandi, ferendi q; frumenta glande uescentibus præmonstratū rationē. Vnde & Autochthonas esse cognominatos, scribit in theologumenis Apollodorus, quoniam terram primi colere adorti sint, Meminit Demosthenes in oratione πρὸς τὴν πρῶτην περὶ τῆς πόλεως ἀπορίας, μόνον γὰρ τῶν πάντων αὐτοχθόνες ὕμεις. Quin et illius Regem Cecropem nō alia magis causa naturę duplicis fabulosa narrauit Antiquitas, quàm ex Cōnubii ratione excogitata, Sicuti multis placet. Pueros ab initio statim ita erudiebant, ut nandi usum ἐπὶ τοῖς ναυμαχίαις .i. pp naualia bella, & literas cōdiscerent. In plerisq; tamen a linea deerrasse tam nobilis Ciuitas agnoscitur. Nam munerum, & lucri inexplēbilis ardor ita incessit, ut iactatum uulgo sit, Atticum uel morientem manum porrigere. Aristophanes in nebulis Atheniensium impudētiam infamat item, cum ait, in facie comparet ἄνθρωπος ἑλέστος, idest Atticus aspectus. Dicuntur quandoq; ἡσυχῆ καὶ χάλας .i. Adulatorum Adulatores. Celebratur & a Comico eodem Atheniensium Dysbulia, idest δυσβουλία, quod est Consultatio mala, proinde etiam Eupolis, ὁ πόλις πόλις, ὡς ἀνθρώποι μαλὴν ἡγεῖσθαι φρονεῖς, Quibus inuuit, esse quidem Athenienses felices, uerum non sapere multum, uel dispicere. Factum id Neptuni indignatione fabulantur, At regessisse Mineruam, Vt male consulta nihilominus feliciter caderent. Proditum tamen clarissimis Auctori bus, scio, Athenienses publicis consiliis diuinos quosdam Sacerdotes, quos Mantres uocāt, adhibuisse. Nam & Lacedæmonii Regibus suis Augures Assessores dabant, quin & Senibus, Sic enim Cōsiliū nuncupant publicum, Augur intererat. Athenienses porro Plutarchus scribit, tum ad iram, tum ad misericordiam fuisse lubricos, ac suspiciones arripere celeriter, quàm edoceri per quietem, maluisse. Solitos item laudantibus arridere, cauantibus haud sane molestos, ad opem quoq; humillimo cuiq; ferendā promptiores. Auctor in Oratione pro P. Sestio M. Tullius, Athenienses longe a Romanorum grauitate fuisse diuinos, Quoniā in Vrbe Romana orta grauitas, & magnitudo animi uideretur. Quidam uero ex Græcis præcipue, Athenas dixerunt Græciæ museū, idest μουσεῖον, Pindarus etiā culmen firmā

culmen, firmamentum'q; hoc est ἑριστα. Thucydides uero ἡ μάδος ἡ μάδω, idest Græciæ Græciam. At Pythius Vestiam Græcorum, & Prytaneum. Qua loquendi hyperbole templum Constantinopolitanum excellentiæ incomparabilis κόσμος κόσμον appellare sibi permisit, quæ res mundi mundum indicat. Ex Acropoli, & Propylæis, inquit Pausanias, ἡ βαλῆ λασκα ἔστι σύννοστος, idest mare conspicuum est. Ac inde Ægeus se in præceps dedit, cum re deuntes Thefei uela esset intuitus nigra. Mox uero Ægei substructum Heroam ab Atheniensibus est. Illud obiter adiecerim ne pereat, aliqui nil offerunt, quod Elius scribit Dionysius, Ab Atheniensibus ditissimos nuncupari Heniochos idest Aurigas, ἀρμυλῶ το φάντος, idest curules equos alentes, quem ordinem fuisse Axiologon dicit, idest Auctoritatis plurimæ. Fuere tñ in Attica Aexones dicacitate insignes adeo, maledicæq; uirulentia, Vt αἰέτω ἡβέδωτα figuratum inde uerbum sit, quo signetur potissimum intoleranda mordacitas. Si cuti agrestis item nota Sphettii in hæsit in Attica eadem, unde infamatur Sphettius Chærephon. Verum Urbis Romanæ nulla maior laus, quàm quæ a nobili Græcorum nata Auctore est, Qui Orbis Epitomen dixit esse Romanæ. Nam cæteris hominibus romana præstitisse ingenia, M. T. scribit.

¶ Cretensium mores, nonnulla de Spartanis. Item de Aegina. Lero. Ceo.

Caput

XXVI.

Ransmittendum uero paulum in Cretam Insulam, Eam prodit Aristoteles, uideri natam, & factam, Vt Græciæ totius principatu persequi queat. Mari siquidem adiacent fere Græci omnes. Hæc autem in alto sita, cunctis quodammodo incumbit, quando hinc sese ingerit Peloponnesus, Illinc ostendit Asia. Quamobrem Legum Latori inter prima illud fuit, ut nil præstabilius astrueret, quàm si ad Libertatis rationem constituitur Ciuitas. Cretensibus Reip. claritatem Spartanæ Ciuitatis instituta retegunt, illam plurimum imitata. Agricoltationi Spartæ deseruiuit, Quos uocant Elotas. Cretenses ad eundem usum adhibent, qui nuncupantur Periceci. In Creta Puerorum habebantur Conuentus, qui Agelæ appellabantur, idest Greges. Virorum autem erant Cōuiuia dicta Andria Syssitia, idest Viriles Sodalitates. Spartæ uero Phiditia, quæ tamen ipsa olim, ut in Creta, dicerentur Andria. In iis utiq; infimæ fortunæ homines indiscriminatim cum honestioris, ampliorisq; loci Viris de publica alimonia parem consequebantur portionem apud Cretenses. Scribit Athenæus, Conuiuatiibus duas fuisse deitinas domos, Vnam quarum dicerent Andrion. Alteram, in qua dormirent Hospites, Coemeterium. In Andrio duæ primæ constituebantur mensæ hospitibus destinatæ, propterea q; Xenicæ nuncupatæ, mox sequebantur reliquæ. Serui muneri huic destinati uocabantur Calophori, Ab Aliis etiam Xylophori a ferendis lignis. Ephori uiscebantur Spartæ, ueluti quidam Tribuni plebis, quinque numero. In Creta uero Cosmi, sed numero plures, de cem nanque creabatur. Potestas utriusq; magistratus compar. Senatus in utraq; Rep. similis. Sed illum Cretenses uocant βουλῶ, idest consilium. Regiam uero potestatem ab Insula excusam, in iis, quæ ad bellicum spectant usum, ad Cosmos reieciere. Phiditia Lacedæmoniorum eo distita ab Andriis animaduertuntur, Quod apud illos uirum præscriptum quipiam exigebatur, Quod qui perferre superfedisset, a Rep. reiciebatur. Liberalius in Creta citra illam exactionem indifcrete omnibus alimenta publicitus suggeruntur. Cretensium uero illud peculiare, ut in participatum omnium Seruos admittant, Gymnasis solū, armisq; interdicat. Epharmiotas dici in Creta Seruos legimus. Fuit & inibi, qui appellabatur Mnœus Cœtus, eo ferme loco, quo fuere Thessalis Penetæ. Ampharmiotas lego apud alios, Sic uti a fortitione Clarotas item nūcupatos. Plurimum item laudis eorumundem meditationes assequuntur, quippe ab ineunte ætate sic laboribus innutritiuntur, & armorum usui, ut ad capeffendam fortitudinem, audaciamq; mire proficiant. Saltatio illis, quam Pyrrhicam uocant, a Curete præmonstratam, non sine belli peritia est, quādo in armis ea peragitur. Navigandi solertia illis quoq; prima, nato inde, ut Straboni credimus, Adagio, Sigs Iron agat imperitum, Cres nescit pelagus. In masculis amoribus ita ferme agunt, Vt ui amatum abducant, nullis usi persuasionum circumductibus. Qui inhibere coarctantur, turpitudinis labe non carent. Amorem conciliat non tam forma, quàm roboris præstantia. Et amasium qui

gg

dem κλυδὲς dicunt, idest Illustrem, Amantem uero Philēthora, idest Ardentem. Legiti-
ma autem illis hæc sunt, si credimus, citra ullam prorsus foeditatem. Nec eam inficias hac
parte, Eius Insula Homines a Veteribus multis deformari, proscindi q̄ conuictis, ut qui p̄-
uerissimis forent moribus, improbitate, perfidia, mendacio, ignauia perinfignes. Cuiusmo-
di fere Æginitas fuisse, cōpertissimum est. Sed & Lerios quoq̄. Vnde illud Phocylidæ Elo-
gium, Lerii mali, nō unus quidem, Alter uero minime. Sed uniuersi, excepto Procle, mali.
In Ceo Insula Lex lata olim, uti Menandri quoq̄ suffragio comprobatur, Qui recte uiuere
nequeant, turpiter ne uiuunt. Significabatur autem, Sexagenario maiores Aconito uitam
 finire oportere, ne reliqui cibariis deficerentur. Cretensium tamen in Liberorum educatio-
ne Laus ea circumfertur insignis, Quod libera cōditionis Pueros cogebat primum, Memo-
riæ leges commendare, non citra melos concinnatas, Vt ex musica uoluptate afficerentur,
Ac illæ sic deficerentur procluius, Ne quandoq̄ iniuste si egissent, in Inscitiam crimen re-
fundere pergerent. Mox uero Deorum hymnis animum adiciebant. Postremo præstantiū
Viro- rum perficebant Laudes opinor, Vt omnium imperita Ætas, exemplis eblanditū-
bus, ad Virtutem amplius incederetur. Illa obiter adieciſſe, nil obſeruit, Olerum esse in Cre-
ta Ciuitate, unde Oleria dicatur Pallas, & Oleria festa eidem dicata. Cretomartin uero
idest κρητὸμαρτιν colunt. Quæ Carmes filia fuerit, & Iouis, quæq̄ cursu delectetur, & ue-
natione, Dianæ grata imprimis. Eam cum amaret Minos, insequeretur q̄, Illa fugiens in re-
tia capiendis demissa piscibus se præcipitem dedit. Sed Deam fecit Diana. Eandem colunt
Æginetæ quoq̄, comparuisse ipsis opinati, Sed ἀφάιν cognominant, Sicut Cretenses
δικτύαν. Quo tamen cognomine Diana quoque significatur, ut in laconicis rebus a Pau-
sania proditum scimus.

¶ Albanorum, qui ad Caucaſum sunt, mores. De q̄ Seruis, qui apud Eos Sacri nuncu-
pantur. Caput XXVII.

Lbani, qui ad Caucaſum Iberiæ adiacent, Corpore prægrandi, nec inuenu-
sto perhibetur, ingenio minime fucato, aut subdolo. Numerum quoq̄ pluri-
mum imperiti, Vltra centum numerando non progrediuntur. Sicuti nec pon-
dera norunt, aut mēſuras, neq̄ item Belli, Ciuitatis, Agricoltionis ullo mo-
do gnari. Armatur tamē, exeunt q̄ in pugnam, Sed Armeniorum more. Lin-
guarum apud eos uarietates sex & uiginti. Aranearū apud eos Virus cogit ridibundos emo-
ri, interdum etiam flendo, nimio suorum deſyderio. Dii apud eos Sol, Iupiter, Luna, Sed
hæc præcipue. Sacerdos eius post Regem primas habet. Sacris præest Seruis. Sacrę item re-
gioni. Peruorum pleriq̄ numinis afflatu uaticinantur. Præcipuum ex iis inerrantem Syluis
sacra peruinētū Catena Sacerdos annuis epulis sumptuosius faginat, mox ad immolationē
p̄ducit. Cui ad id muneris destinatus hasta sacra per latus cor traſſigit, tum ex labentis mo-
do concipitur uaticinium. Apud Albanos plurimus Senectuti honos. Deſunctorum uel me-
miniſſe, apud eos ſcleris loco. Cum quibus tamen pretioſa inſodiunt, inde Genti paupe-
tas ſumma.

¶ Maſſagetarum mores. Item Tapyrorum, Baſſianorum. De Phigaleis pulchra.
Caſpiorum q̄, ac Derbicum item ritus. Caput XXVIII.

Aſſagetarum ritus eximiam præferunt contemplantibus admirationē, Deos
omnes deſpiciunt. Vni modo Soli rem diuinā obeunt, equo immolato. Sin-
gulis ſua ſunt coniugia, Sed & cum alienis congreſſus, Verum nec clandeſti-
ni, In propatulo id ſit, Suſpenſa e' curru Phæetra. Eximium apud eos mortis
genus, Si iam magno natu fructillatim diſſecentur, ac interſiti. Quiaſſi carni-
bus, mixtim uorētur. Morbis tabeſcentē interiſſe, calamitatis cenſetur genus. Proinde ei-
us modi in Laniatum, ueluti impij, abiiciunt ſeris. Pedestri, Equeſtri q̄ militia præſignes. Au-
ma illis Arcus, Gladius, Thorax cum ſecuri ænea. Aureis ſuccinguntur Zonis, Gladij Dia-
demate cultis. Aurea & Equorum ornamenta. Argento carent, & ferri rara illis copia. Ae-
ris, Auri q̄ metallis ſecundiffima regione. Inſulares uero exuti feminio radicibus uictitant
herbarum, & fructibus non urbanis, Indumenta ex Arborū Libris, Potus illis expreſſus e'
pomis, quicunq̄

pomis, quicunque esse potest, succus. Quibus in palustri loco sedes sunt, piscitio aluntur, integumenta corporum e Phocarum coriis confluunt. Adiacent Hyrcanis Tapryi. Genti mos est, Vt susceptis liberis, aliquot, Vxores aliis irem habendas, quærendæ prolis gratia, trāsmittant. Sicuti Catonem Portum Hortensio indigenti Martiam esse impetitum, Veteri Vrbis more, post Alios cecinit et Lucanus. Vinum his adeo gratum, tradit Bæton, qui Alexander fuit *Βυκκτισης*, in Libro de Itineribus eiusdem, ut eo, perinde ac unguento oblinerentur, quod ipsum comprobat Ctesias quoque. Insuper & *δυναστέας*, idest iustissimos esse prodit. Sed de Barbaris minus fortasse mirum, Quoniam Phigalei (Messenii adiacenti hi) Vino eatenus adlubescunt, Vt nō alibi quam in Cauponis habitent. Hospitibus domos eloquentes cum Vxoribus, Hostilibus tubæ ne in Somno quidem sonum perferētes. Hos ut in moribus contineret, belli tempore Imperator Leonides, non alia consequi ratione potuit, q̄ structis inibi Cauponum tabernaculis. Id qđ de Byzantiis prodidit Alianus. Supioris sententiæ Paufania auctore Locupletissimo. Bactrianorū efferatos mores explicās Onesicritus, quamuis non omnino Geographus nobilis assentiatur, Senio iam fessos aut etiam morbo implicitos Canibus obiectari prodit, diu ad id opus destinatis, quos & proprio Gentis vocabulo Sepulchrales nuncupent. Caspiorum pietas illa præcipua est, Parentes, haud secus ac feras immanitate conficius, oclusos, & artius asseruatos fame necare, præsertim Vbi se puagesimum emensi annum fuerint. Sunt & qui ita scribant. Quisquis eam transcendit annorum metam, in solitudine astitui, Alios rei euentum e proximo curiosius inspicere. Si quidem quem aduolantes Aues unguibus, ac rostris concerpserint, violentius ex Sandapila diripientes, felicitatis argumentum arbitrantur. Si a feris, aut Canibus conuellatur, non ita. Quod si a nullo attingatur, desistent perinde ac infelicitissimum. Derbices delicta omnia etiā minima, ultimo digna supplicio censent. Tellurem Deam agnoscunt. Rebus diuinis fominum nullum adhibent, Sed nec in mensam admittunt. Septuagenario gradioris iugulat, aduocato ad epulas proximo quoque. Vetularum carnibus non vescuntur, præfocatas modo condunt. Sicuti fatalis aduenit ante præstitutam metam dies, itidem sepeliunt,

¶ Medorum, & Armeniorum ritus. De Anaitide Persarum dea pleraque non ingrata. Ciæronis locus explicatur pro lege Manilia.

Caput XXIX.

Edorum mores cuiusmodi fuerint, Persæ illos plurimū imitati, præcipue declarant. Operimenta corporum illis sunt, Tiara, Cittrās, Pileus, Manicata tunica, Anaxyrides. Stola, quā Persicam nuncupant. Equitandi solertia, Sagittæ excutiendi studiosa exercitatio. Cultus. Regum adoratio non aliunde, quam ex Medis propagata. Medicorum Regum est, Vxores multas sibi quære. Quem morē incolas item montium seruare, aliosq̄, proditum est, intra septenarium substituisse numerum, nefas. Mulieribus quoque decorum, Viros habuisse quamplures, paucitas deformat, & infelicitatis creditur genus, præcipue si quaternarium non exceperint. Qui ad aquilonia reclinat magis, Ob locorum tenuitatem ex frugiferis arboribus sibi alimenta conquirunt, ex toltis amygdalis panibus comparatis. Poma itē persicant, teruntq̄, inde globantur in massas. Vino utitur, quod ex certo radicū genere prolicuerint. Vescuntur & ferarum carnibus, Nam mitia pecora negligunt. Armeniorum mores Medicis persimiles. A quilonia eius tractus mire niualia sunt. Proditur memoria, per montana pergētes repente ita grumis niuium adobui, ut nusquam emineant, Exerunt illi hastilia, quæ ad eum usum comparantur, tum ne præfocentur, commeante aliquo modo Spiritu, Tum eo signo ab insequentibus opem implorantes, sapeq̄ ita euadere incolumes. Prognuntur ex niue item animalia quæpiam hirta Pilis & rubida, Quoniā & ipsa nix uetustate rubescit, quod ex Aristotele est, quinto de Animalium historiis, Apollonides Vermes nūcupat, Theophrastus uero Terebines montanas. In quibus concipiatur humor uel in potu gentibus illis gratus. Prodit quodam loco Homeri Interpres nobilis Eustathius, Inibi quandoque rubentes uisitari niues, quod loca illa sint *μυλτόν*, hoc est Miltos scateant, siue minio, unde exhalationum uis inficiat Nix. Quæ ratio item Sanguinis copia largiore effusa, rorem reddere cruentum quadantenus potest, Quod apud Troiam factum quandoque, significat Homerus, cum

ἡμετέρας αἰματώδεις dicit, id est cruentum rorem. Armeniacam Vestem Theffalicam intelligunt, hoc est talares tunicas. Quas in Tragœdiis etiâ Aetolicas appellare, moris est. Longiores autem uestes gestare Theffalicum putant, ex situ frigidiorē ad Borœā spectantē. Vnde & Scenici cultus prorēpsere. Armenios a Phrygibus propagatos, prodant nonnulli, & propterea τῇ φωνῇ πολλὰ φρυγίαν, id est Linguae sono Phrygem agere. Persici Diis immolant Medi, Armeniis q̃. Sed hos Anaitidem colere imprimis, fama est, ita more condito, Vt uel nobilitate præstantes eius ministerio dedicent filias, quæ inibi Corporis pudicitia in nūlgus data, uelut inde augustiores factæ, mox traduntur Viris, nemine non coniugia id genus alacriter admittente, tanta sæpe humanis animis oboritur caligo, concepta semel peruersissima Religionum uanitate. Huiusmodi quippiâ de Lydorum Mulieribus prodit Herodotus, quæ passim substratæ amatoribus, hospitali eos plerumq̃ benignitate cōsueant, ac donis afficiunt pluribus longe, quàm excipiant ipsæ. Eum tamen haberi delectū, Vt in turpitudinis fœdera condignos modo admittât. Quod de Anaitide Perfarum Deâ diximus, Sciendum amplius, Sacrarum festa quæ dicuntur, eius numinis honori esse dicata, quando & sacer illi dies uocatur Saca. In iis uero turba Virorum iuxta, & Mulierum miscellanea largius uina ingurgitare afflueuit, uel usque ad Stuporem. Celebratis ratio ex historia est, Quod Cyrus per temulentiam Sacrarum copias ad internitionem deleuisset in Castris, quæ diffusa uino, simulata fuga, reliquisset ipse. Iucundum relatu est, Statuam ex Auro solidâ primum in Anaitidis templo positam, quod Annales prodidere, quoniam esset illis gentibus numen eius sacratissimum, direptam Aedem ferunt, cum bellaretur in Parthos ab Antonio, uulgata inde fama, eum, qui Violare templum, sacrilegas admouendo manus, ausus fuisset primus, Oculis esse captum, membris q̃, ac ita denique expirasse. Propterea cum Bononiæ a Veterano coena hospitali, scitari Augustus institisset, uerâ ne essent, quæ iactarentur uulgo, Respondit, Eius nūc maxime cruorem exhauris Imperator. Ego enim ipse sum. Et quicquid mihi est, ex ea constat præda est. Deam hanc sunt qui Dianam interpretentur, Quam a Lydis eximie coli, Herodoto credimus, & Pausaniz, in Laconicis rebus. Sed Strabo etiam ab Armeniis insigniter suspici prodit, præcipue Zeleciæ regione. Nam fuit etiam Armeniæ regio Anaitis, proinde hanc a Ciccone significari Deâ, puto, cum pro lege Manilia, Romanos Tigranis regnum ingressos, Barbaris suspicionem præbuisse, scribit, Quod sanis locupletissimi, & religiosissimi diripiendi causa, in eas oras exercitū adduxissent.

¶ Cappadocum mores. Cappa triplex pessimum, quid. Cur præsignia tam uitio, q̃ probitate, dicantur Cappadoca. Heptacometarum ritus, & Mosynoecorum, inibi quid Mosynos. Item de Tibarenis. & Stathmiis. Caput XXX.

Appadocū mores parum excussos, parum q̃ ex fide habitos Veteribus, arguimento est, quod Sudas scribit, Iactatum uulgo, ὅτι καὶ τριπλὴ καὶ κίκα, triplex cappa pessimum, Quo gens deformatur triplex, Cretum, Cilicum (nam inde etiam frequens Græcis uerbum est, κικλίζεν, quod est astute, maleficę q̃ circūuenire, Sicuti ἀνυπὸπλίζεν) denique Cappadocum. Sed & idē καὶ τριπλὴ καὶ κίκα, pro malo interpretatur. Irepsit inde forsā simplici plebeculæ ut præsignē cuiuspiam prauitatem manifestius, plenius q̃ præmonstrare gestiens, usurper frequentius, Esse illum ex Cappadocia. Sed & in Laudem enuntiatur quandoq̃ id ipsum. Forte quoniam in Cappadocia, cum quandoq̃ Equina defecissent armenta, moniti Apollinis oraculo indigne ab Argento usque Seminium petiere. Vnde succreuerint longe præstantiora. Agrigētini uero Equitū gloriam, Pindaro astipulante, Sacra Græciæ certamina indicant. Sumq̃ indidem Seruitia item proba mitti solita interpretentur. Est & plausibilior ratio alia, quam inferemus mox. Enotatum annalibus est, cum in ea gente Regium genus interextinctum perisset, Senatū, populum q̃ Rom. cōcessisse, ut sui iuris, liberi q̃ dehinc Cappadoces forent. Atenim Principes re uniuersa amplius perpensa, enixissime libertatem, quam concouquere nequirent, recusare insisterunt, Orare q̃, ut Regem habere liceret. Romani rem nimio plus admirati, Extare, quibus dulce illud, insitum q̃ Libertatis nomen forderet, reculerent q̃, quod non cæteri modo Mortales, Sed cuncta Animantia uitæ sæpe dispendio summa expectant ui,

na expectant ui. Liberum illis permisere, Vt quando libertatem pati non possent, Regem, ut collibisset, constituerent. In Cappadocia optimos fuisse Artopæos, scribit Athenæus, Sicuti & in Phœnicia, Lydia q. Cappadocius panis mollis intelligitur, Cuiusmodi in Cappadocia fieri consuevit. Eum Syri Lachman uocant. Heptacometas inuenio dici Barbaros quospiam ad Ponti regionem, Eos Scythicum montem incolere, Stephanus putat. Cydis iam hunc intelligit Strabo. Agrestis naturæ exuperantia hi præcipue celebrantur. Nonnullis eorum super arbores degentibus. Aliis uero in turribus. Vnde & Mosynœci quoq; nuncupantur. Quippe Mosynos turres dicunt. Sunt ex Græcis tamē. Qui Mosynos pro lignis malint domibus accipere, Sicuti Apollonii Interpretes. Ad quod alluferit Poeta ipse, cum inhabitare illos dicat, *ἰλνυσσας γῆν*, idest nemorosam terram. Sicuti animalium septa, recta q; dicuntur Stathmi atque item Zoostasia, & omnino agrestes domus uocantur Stathmi. Apud Homerū in Odyssæa, pars Ianugeta nuncupat, Parastada appellauit Tragicus Poeta. Sunt & in historia Stathmi, quos intelligunt Loca quieti præstituta iter agentibus. Allagas uocant alio uocabulo. Sic interualla Locorum supputari Stathmorum numero aduertimus. In eodem Mundi situ habentur & Tibareni, nam Tibarenida terram nuncupat Argonauticon secundo Apollonius. Iustissimos dicunt hos. Nec prius prælio congressi cū quopiam, quā diē, Locum horam ex fide hosti denūtiarint. Memorabile est, quod Nymphodoros scriptis mandandum, censuit, Si quando pepererint inibi Mulieres, Viri in lectulis decumbunt, ut Puerperæ apud nos, Illis curiose Vxoribus præministrantibus. Tibarenos Ephorus scribit, Lusum amplexari imprimis, ac risus, quod in iis maximam felicitatis partē arbitrentur constitutam. Mosynocorum e' Lignis desiliendum in peregrinis prætereuntes assultatio sanguinaria Gentis truculentiam amplius infamat. Quin & in tam alta barbarie sceleris tamen intellectus est. Nascitur in Heptacometarum arboribus mellis genus medicati. Eius uirus haustum stupidos facit, externat q; Mentem. Hoc genere tres Pompeii cohortes ad internitionem contrucidasse illos, constat, in festis animis eiusmodi potum propinantes.

¶ Indorum ueterum, ac Recentiorum ritus. Arbor Tala. Herculem coli ab Indis Gigantis nomine. Philosophorum genera duo. Animam qui primi immortalem afferuerint, De Columbibus Melinis, & Nymphis Meliadibus. Caput XXXI.

Indos ueteres ante, quā in eos expeditionem inisset Liber Pater, non aliis fere cultos moribus fuisse, perhibet Historia, quā Scythas. Nullæ ergo illis domus, nullæ urbes, nec immortalium Deorum templa erāt. In plaustris tras mittebatur uita non alia, quā nomadica, nulla sacrorum cura. Non aliunde intuebantur corpora, quā ex occisarum in uenatu f. rarum pellibus. Alimenta suggerebat Arboris cortex, quæ illarum gentium uocabulo Tala nuncupatur, In cuius fastigio prodeunt uelut cucurbitulæ agrestes, Cuiusmodi in palmis cōiisuntur. Nec nō ferarum incocta Caro. Diu uero post commeante illuc cum exercitu Libero Patre, Et inq̃dicatæ urbes sunt, sancitæ Leges, templa quoq; structa Diis. Vini item ratio, ac ferendi præmonstrata illis. Armorum scientia tradita, Sed & unguentorum, ac satyricæ saltationis quæ Cordaca dicunt. Herculem quoq; Indiam appetisse, constans fama tenet, & auctor probat Megasthenes. Proinde ab illis coli religiosius, uerum Gigantis nomine. Iustitia inibi adeo sancta, Vt proditum monumentis sit, Indos exteras gentes nunquam bello appetisse, neq; parum iusti interim admitteretur. Sepulchra illic defunctorum honori nulla. Quando Vir tus, & Vitæ integritas propagandæ memoriæ amplius sufficiat. Memorabile illud est, Indiam esse prorsum Seruitutis expertem, nemo enim ibi uel indigena, uel externus seruitutē feruit. De Lacedæmoniis, Si Helotas modo exemeris, id ipsum quoque narratur. Indos in seipsum distribui species proditum scimus, principe loco Philosophis constitutis, quibus una tantum sacrificula incumbit cura. Interim uero & diuinacula, quando uis hæc non alii fere cōtingere creditur, quā Sapienti. Siquem præfagia ter frustrentur, Silentii perpetua multa irrogatur. Secundo loco Agricoltionis periti, tam a cæteris ferati, ut inter congregientes acies uolantia tela, amorum strepitum nihilominus omnis expertes curæ iniuncta sibi munia obeant, nec laceffantur uel minimo. Insequitur hosce Pecoris magistri. Mox & Opif

res. Infitores ue. Quinto statuunt Loco bellandi Peritos, & Armis tantum innutritos: Ab iis uisuntur, quos dicere Episcopos recte possumus. Horum uero muneris est, quid in qua geratur parte, peruigili cura explorare, ac mox Regi insinuare, uel Magistratu fungentibus. Sicubi regia absit potestas. Mentientibus multa irrogatur grauis. Sed necdum deprehensus proditur quispiam. Postremo habentur, *Qui* Iustitia culti imprimis, ac sapientia super. *Repetum* Rege, uel Magistratibus capita conferunt. Per connubia porro genera promiscere, nefas, in sua se pellicula, intra quod modulum proprium continere se, cogitur unusquisque. Philosophia tantum neminem discludit. Mores Gentis priuatim relatu haud indigni. Carbas talarius corpora conuelantur. Soleis praemuniuntur pedes. Caput linteis globatur. Inaures propendunt, si opulentiores sint, Elephantini. Sed aureis ornamentis nec lacerti carent, nobilioribus praefertim. Capilli cura non negligens, detondent tamen rarius. Mentum quoque illis intonsum, facie reliqua speciosius leuigata. Sed illud anxie inficitur, nec fuci uniformi genere. Furti se alligasse, scelus apud eos nefarium. Literas prorsum ab Indis ignorari, plerisque proditur. Proinde legibus usos non scriptis, ac memoriae praesidio cuncta distribuisse. Alicubi tamen reperio in Sindonibus ab illis scriptitatum. Verum Elementis haudquaquam peregrinis uti. Simplicitatis, ac parsimoniae argumenta plura. *Lis* apud eos rara. Testibus non indigent, aut oblatione ulla. Fide plurimum tractantur omnia. Nec domui afferuandae curiosius intendunt. Vinum nesciunt, praeterquam diuinæ rei causa. Potus illis ex Oryza. Ex ordeo fere cibis. Sunt qui Indos esse Philoenos, idest uini amatores eatenus prodant, ut Calano moriente, praeter Gymnica, & Musica ab Alexandro proposita Certamina, etiam Acratoposie, idest meraci potus sit institutum. In quo primas occupanti Taleum foret praemium, Secundas autem minæ triginta. Tercias decem. Mortuos uero inibi statim quinque & triginta. Mox etiam sex. Qui plurimum bibit, ac uicit, Meri Choas persicca uit quatuor. Nomen homini Promachus. Sed hunc cur miremur cum ab hoc adit laudis ne Philosophi quidem abstinerint. Quando tyranno Dionysio in festo, quod Choes dicitur, Auræ corollæ praemium ei proponente, qui Vini choam hausisset primus, Insigne id Xenocrates arripuit. Sed Indos repetamus. Incolumitatem exercitio quaerunt, & perfrictionibus. Adhibetur Strigiles ex Hebeno praecipue corporum expolitio. In qua deprehenduntur curiosiores. Superstitio illa in sacris plurima, non iugulandi, sed Victimis praefocandi. Nequid deminutum honori diuino cedat. Indos uero hosce imprimis Deos exintine uenerari, Iouem pluuium, Gangem flumen, & Indigetes Genios. Si a Rege abluantur Capilli. Festa dies agitur, mittuntur quoque dona amplissima, gestiente unoquoque opes suas cextatim ostentare. Sunt qui a Sapientibus eorum Deos credi putent, quicquid colere adorti sint. praecipue quoque Arbores. Quorum oblatio Capite expiatur. Luna cursu tempora metiuntur. Nec ut plerique, orbe Syderis pleniore, Sed ubi curuari coepit in Cornua. Indos philosophos sunt qui bifariam partiantur. Ut alios Brachmanas nuncupent, quos & Brachmas uocant. Alios uero Germanas. Brachmanum placita esse, Vitam praesentem credi oportere, ueluti conceptum uitalem. Mortem uero egressum ad ueram felicem quæ sit uitam, qui recte fuerint Philosophia imbuti. Propterea meditatione multa ad mortem instrui. Item Mûdum habere tempus initiale, tendere quoque in interitum. Esse quoque globatum forma. Deum quoque uniuersorum opificem, moderatorem quoque per cuncta meare. Mundi exorsus esse ab humectationis elemento principe. Rursum quoque praeter Elementa quatuor, quintam haberi naturam, unde Caelum promicuerit, & tot, tantorum quoque Syderum praesignes, collucentes uel oculi. Chaldaeos, & Indorum Magos Humanam Animam esse immortalem, primos omnium tradidisse. Pausanias monumentis prodidit, Quos multi praeterea Graecorum sint insecuti, imprimis autem Plato. In philosophiae communionem Vxores non admittere. Ne si improbios paulo natura comperiantur, Arcana rerum prophanas infundant pectoribus. Si uero ad bonitatem facte, ne a Viris discludantur, diuertant quoque. Siquidem quibus Voluptas, dolor, mors cõtempribiles fiant, non facile seruitutem concoquere. Hoc genus esse Diis amicum, Hierocles scribit, Soli quoque desponsos praecipue. Ab omni quoque abstinere Creophagia, idest Carnis cibum, uictum quoque. Agere item uniuersum tempus Hypethrios, idest subdiales, ac Veritate amplectari praecipue. Lineis contegi amiculis, Quæ certo nentur e lapidis genere, ignibus inuicta. Sed quæ nec perpurgentur aqua, Verum ubi Sordes insederint, inflamam coniecta splendent. *descent. Ex*

descunt. Ex Germanis uero censeri eos honore præstare, Qui Syluicolæ dicantur. Vini, Venis, ac omnino humanioris uictus expertes. Ab iis proxime coli Medendi peritos. Quorum Philosophia circa humani corporis contemplationem distringatur. Verum non alium peti medicamenta fere, quam ex uictus ratione. De Indis illud amplius, Mulieres aliqui pudicitia celebres, Elephanti tamen pretio oblato, Amatoribus pudorem subternere, nullo inde præfloratæ famæ dispendio. Quin laudi facinus ducitur, quod tati earum forma cefatur. Nuptiarum ritus non fere alius, quam ut ubique fere dotis Lenocinium abligatur omne. Virgines cum esse nobiles cœperint, in publicum a Parentibus producantur. Accurante, ut affolet, multitudine, libera illis datur optio, e Iuuenum turba Virum sibi seligendi, quem uirtute aliqua insigniter præstantem putet. In Indis porro traduntur enasci Columbarum, ut Aelianus inquit uariæ historiæ primo, *καλιναι την χροαν*, idest melini coloris, de quo Hermolaus aliqua. Sunt tamen & Nymphæ dictæ *μυλινάδες*. Nam astragali etiā *μυλινάδες* dicuntur. Indos fuisse hominum primos, probabile Pausanias habet, Si arescente mole terrena, Solis ui enatum prodiit humanum genus. Fuisse item cæteris longe proceriores, uel Oronis argumento, Qui Indorum generis est creditus, Oraculi Clarii testimonio, Syris consensibus, Cadauere comperto in Oronis fluuii alueo, cubitorum undecim, & amplius.

Capitulum Taxilitarum mores perabsurdi in filiarum nuptiis. Carmanorum ritus.

Caput

XXXII

Ed enim, quæ de Taxilitis memorantur, etiam si perabsurda prorsum, & quæ uix impetrent fidem, a plerisque censentur, nihilominus tam honeste prodi, a nobis posse adiudicauimus, quam prodita sunt, Auctori præsertim graui, & cui pæmodum dispudeat non adcredidisse. Esse uero in dici tractus Urbem Taxilam, ex Strabone, Stephano, cæteris fere, notissimum. Inibi ergo Fortunæ tenuioris homines, inopia premente, filias habetes illocabiles, ut quoquo possint, foras tamen obtudant, ætate florem attingente, producas in foro statuunt, incinentibus tubis, Clasticisq, quibus alias cani bellicum, moris est, affluente passim multitudine, Adeunt propius Puella Corporis postica reuelat, ingeritq, mox & antica. Si hac ratione non displicuerit, nubit. Traditur & illud, Functos fato Vulturbus obiectari. Sed & Vxores in multorum uenire participatum. Carmanis id ineffe peculiarare, scribunt Græci, Vtin Conuiuiis percussa faciei uena, profluentem inde cruorem uino commisceant, atq, propinent, Amicitia finem statuentes, sanguinem gustasse mutuum. Mox uero unguentis caput collinere, reperiendi Vini exhalationibus.

Capitulum Sogdiorum Iuuenum admirabilis Animi magnitudo.

Caput

XXXIII

Ogdianam esse regionem, tradunt Cosmographi, prope Bactrianos, Curius Incolæ dicantur Sogdii, uel etiam Sogdi. Esse uero Locorum plerique inculta, & habitatoribus uacua. Cuiusmodi fuerint Incolarum mores, uel uno reteri argumento facillime potest. Cum in eo sita res gereret Mace, do Alexander, producti ad eum sunt Sogdii ad XXX fere numero Capitui, ut facile apparuit, & nobilitate præstites, & Corporis robore haudquaquam iter postremos. Iusserat eos ad ultimum abduci supplicium Rex. Id ubi animaduersum ab eis est. Putares emissos uinculis domesticum repetere solum, maxima alacritate pæana patrum, adhibito & Modulatione Corporis motu, more Choreas ducentium, recinere adorti sunt. Renuntiatur id Alexandro. Qui mirabundus, superesse cuiquam tantum animi, tantumq, elate mentis, ut mortis horrorem non compauesceret, scitari ab eis perexit, quæ nam lætitiæ tam importunæ, tamq, inopinæ ratio foret. At illi non alia inquit, ratione gestimus, quam quod terrarum Principis imperio fatalem, destinatumq, sibi eent subituri diem. Quacumq, occasione alia moreretur, consueta cæteris perturbatione sortem oblatam fuisse laturos. Nunc, ut sortes addcet, mortem esse sibi in Votis, Proindeq, can-

tu, Lætitia q̄ lasciuire. Tum tanta animi magnitudine uersus in Stuporem Rex, Cupio inquit, nosse, an sit Vobis optabilis uita citra ulla inimicitias meas? At illi, nunquam inimicos egimus, Verum nos cum hostiliter inuaderes urens, uastans q̄ omnia, hostiliter occurrimus uim repressuri. Quod si benignitate potius, quam diuexatioe, certe nobiscum perixeris, dabimus operam, ne officiorum uicissitudine superemur. At Rex, Verum quibus obfidibus pollicitationis obfirmatis? Vitam inquit, quam contribuieris beneficio tuo, fidei, constantia q̄ pignori obiciamus, reddituri, quandocunque reflagitaris. Hicse uero illi conditionibus emissi, quam dederant fidem, obstinatis animis egregie præstiterunt, Populares suos synceriter Macedonibus cõciliantes.

¶ Assyriorum ritus. Distinguantur ne a Syris Assyrii. Syrorum item mores, & Phoenicum. A quibus inueta primum Astronomia, Arithmetica, Geometria. Iamblichus, Adad, & Adargatis. Virgo cæleste signum. Chalcidica pocula. Siritis quid. Sirtum, Sirtus, Sirticiui.

Caput XXXIIII.

Syriorum mores magna ex parte Perfici sunt. Illud peculiare, Vt ei negotio destinati Triumui, integritate conspicui, & nobilitate præstites ea maxime ratione iam maturas Viris puellas coniugio peruinciant, Nam productas palam, conuocata per præconem multitudine, locare se eas uelle, pronuntiant, rem q̄ peragunt, ut quæq̄ dignitate præcellit, ita elocantes principe loco. Babylon uero, quæ fuerat Assyria Caput, cur ab Hieronymo purpurata dicatur meretrix, & de mulierum eius loci impudicitia, subtrato hospitibus pudore, alibi opinor, uberius explicatum. Mos uero Genti ille peruetus, Aegrotos in Viis proponedi, exgredi q̄ a prætereitibus, An morbo id genus remedia norint. Etenim nemo tã improbe malus fuit, Qui scirens non grate impertiatur. Coma illis haud sane magna. In manu insignis Scipio est, prominet e fastigio malum, uel rosa, aut Lilium, uel omnino eiusmodi quippiam. Mortuorum Luctus inibi, qualis ferme in Aegypto. Defunctus eorum melle conditur, & cera. Assyrios præterea in præliis Capita ferreis præmunire galeis barbarico plenas ritu, ut penetrare eas, non usquequaq̄ fuerit promptum. Clypeos porro gestare hastas q̄, & pugiones Aegyptiis persimiles, clausas ite lignas ferro indutas, ac Lincos thoraces, auctor Herodotus est. Sed addit, Syros a Græcis nuncupari. A Barbaris Assyrios in quibz uisuntur & Chaldæi. Porphyrio, & Acron, Quæ nunc inquit, Syria est, olim Adiectione syllabica uocabatur Assyria. Stephanus Babylonium tractum Assyriæ nomine intelligit, quâquam & Assyrios alteros statuit, quod Xenophon item primo rerum græcarum facit, Syris adiectis. Distinguit & Strabo, & alii plures. Syrorum Gêtem esse natura Leuem, obseruauimus ad q̄ nouâdas res p̄lium. Est & Ludis, celebratibus q̄ adeo deditu genus, Vt Antiocheni, quoq̄ & maxima, & felicissima Vrbs est, toto fere anno tũ in Vrbe, tũ in Suburbis nō aliud impensius, rarent, quàm ludos, & festa. Historiarum quoq̄ sextodecimo Posidonius, Syrorum incessens delicias, oleo perungi eos, pretioso arguit, Lini q̄ unguentis, diei partem maximam in Grammatibus (sic autem communes uocant p̄conationes) cibis saburrari, & potu. At M. Cicero, qui fuit Oratoris pater, Romanos Syrorum uenaliu esse dicebat similes. Nam ut quisque optime græce sciret, ita esse nequissimum. In Syria inquit Vlpianus digestis de Censibus, a quartodecimo anno Masculi, a duodecimo Fœminæ usq̄ ad LXXV. tributo obligantur. Syros præterea Fortunam impensius colere, Pausanias tradit, Cuius Simulacrum apud Orôtē cōcinnarit Sicyonius Eutychides. Sunt & Syri ad ioca, & Cauilla imprimis factu genus. Sed & cultui diuino non incuriose mancipatũ. Proinde in Syluis Papinius. Quod ramis pia germinat Damascus. Incessit tamen Syrorum Gens, ut Mortalium audissima, sicuti Hieronymus inquit, necnon Vasticia nimis solers, attestare id ipsum Adagio ex Sudæ monumentis. οὐροί ποδὲς ποινίγες. Hoc est, aduersum Phœnices Syri, ubi Versuto imponere fatagit Versutus, Sunt enim in Syria Phœnices quoq̄. Fuere item Syri quandoque in hortis operosissimi, quod Plinius scribit, producta inde parœmia, Multa Syrorum olera. Phœnicum laus peculiaris in nauigandi præstantia, & purpurarum piscatu, quando tyriam

quando tyriam præstare cæteris purpuram perhibent. Sidonii uero muneris a' nonnullis creditur Arithmeticæ ac Astronomiæ excogitata ratio. Quoniam nauigantibus utraq; perac commoda. Sicuti Geometriam ad Aegyptios reiciunt, ob Agrorum mensus idetidem necessarios, nunquam non collimitis pereuntibus, Nili exuperantia oblimatis metis. Traditur illud quoq; Vetera de Atomis placita a' Mocho Sidonio propagata primum. Deum uero Assyrii, quem summum habent, ac maximum uenerantur, Adad uerbo Gentium illarum proprio, nuncupant. Significat autem non aliud fere, quam unum. Adiciunt & Deam nomine Adargatin, siue ea sit etiam Atergatis, Quod alibi indicabitur. Omnia horum numinum potestati subieciuntur, opinantur, Solem interpretati, Terramq;. Argumento esse, Quod Adad Simulacrum infigne radiis cernatur proclinatis, seu Virtutis cælestis uehiculum illi sint in Terrenam adnuentes molem. Schematismo autē diuerso Terræ, seu Adargatis Imagunculæ confingebantur, in sublime radiis surrectis. Quod cælesti affluxu progerminet cum ita plane de terreno, uelut fermento. Commeminit Deæ item Bassus in Commentario, Quod in Germanici Phenomena concinnauit, Vbi de Erigone mentio est, Cuius sit Leonem inter, Libramq; domicilium. Virginem inquit, dici Cererē, arbitri sunt pleriq; Spicarum, quas tenet indicio. Alii Adargatin malunt. Sunt qui & Fortunam, Quoniam sine Capite astris inseritur. Obiter uero Sciendum, a' Nigidio figulo iuxta M. Varro nem doctrissimo, Virginem dici Iustitiam, uel Aequitatem. Ex Chalcide porro Syriæ ciuitate, a' Moni co Arabe cõdita, propagatus creditur Iamblichus, philosophiæ mysticis copiose imbutus. Illud obiter adnotari, ambigere Eustathiū ab utra Chalcide ducantur pocula dicta Chalcidica apud Comicum. Syriasis ad Syros pertinet nihil. Est enim eo nomine Cerebri inflatio, & Panniculorum, quos uocant *μυγγας*, Auctor Paulus. Sirrum nuncupant subterraneam fossam, idest Cuniculum, *λακκων* item dicūt. Sed & excauatio, in quam Semi na deponunt, eodem censetur nomine. Vbi recõdantur in subterraneis frumenta, Sirros intelligit etiam Varro. Sir in Illyrico Ciuitas *πολύνηρος*.

¶ Arabum ritus maxime miri. De ratione Veneni scitu nõ indigna pleraq;. Item de Viperis pulchra. Caput XXXV.

Arabum mores præcipua digni admiratione. Primum fratres honore filios anteire, traditur, quia natu grãdiores sint. Omnium bonorum participes Con sanguinei sunt, Qui tamen cæteros etate præcedit, Dominus exiit, censeturq;. Communis item Vxor immo uero una omnibus. Ingressurus ad eam baculum ante fores deponit. Moris enim est, ut baculum unusq; gestitet. Eo uiso, reliq; congressui parant. Illa tamen cum Seniore noctes agere, dicitur. Cum matre coisse, haudquaquam censetur impium. Deprehensum A dulter mors euestigio consequitur. Hic uero non alius est, quam aliunde genus ducēs. Relatu iucundum in hac mentione, quod sequitur. Erat filia Regi mira specie insignis. Erant & Mares filii numero quindecim, Quorum singuli ardentius Sororem amabāt. Propterea q; nõ desinebant per uices ad eam uentitare. Afiduis uero illa congressibus delassata, Lepido cõmento eludere omnes adorta est. Bacilla sibi parauit, nihilo ab eorum bacillis discrepantia, Cumq; unus ex fratribus forte digrederetur, arrepto, quod deposuisset, baculo. Cõsestium illa compar subiecit. Id uidentes ceteri ab ingressu temperabant. Ita aliquandiu a' Venereis facta res. Sed cum forte Omnes in foris coissent, id intuitus ex eis quispiã Sororis gressum petit. Verum bacillo ante fores animaduerso ex more, Cum fratres alios agere in foro, sciret, Adultero dari operam, cõiectans, pergit inde trepidus, & ira ardens ad Patrem, qd uideret, quid pro uero afferret, nuntiat. Indignabundus, & minarum plenus accurrit, baculum uidet, ingreditur, innocentem repperit filiam. Adiciamus porro, quod notandum cõsuevit Vlpianus, Arabum plerosq; in prædia Inimicorū Lapidibus aggerere cõsueisse, quo significabant, interituros malo Leto, qui ea colere adorti forēt, infidiis illorum, qui scopulos posuissent. Quo fit, ut nemo audeat, crudelitatem ueritus insidiantium. Id inquit grauitur persequi solēt Præsides ad poenam usque Capitis. Dignum scitu, In Arabia Vim Balsami ma-

gnam subnasci. Amare porro Viperas tum Arboris succum, quo alantur plurimum, Tum etiam Vmbra. Vbi uero Arabibus appetat tempus Balsami succulentum. excipiendi huius morem, Scytalas fert unusquisque duas aduersum Viperas, Quippe inuicem iis allisis, sono illas abigunt. Interficcille nanque cauent cum primis, Balsamo sacras opinati. Quod siquē forte mordicus apprehēderint, fit Vultus, perinde ac ferro illatum, Sed Veneni timor nullus. Quando Cibis pastę odoratis Viperę Virulentiam letalem alias, mitiore permutant potestate. Infignem quippe uenenis molliendis, uel accendendis uim habent alimenta. Siqui dem in Phœnicia compertum, uel halitu modo truculētoris Viperę perneccari hominem. Quod Radicum illic succrescentium potentia creditur fieri.

¶ Nabateorum mores. Nabaten uocari ex Adulterio conceptum. Reges apud Homerum solitos sibiipfis subservire. Caput XXXVI.

Abatzos esse felicium Arabum gentem, omnibus arbitror notissimum. a Nabate quodam sic nuncupatam, Gręci scribunt, diciq; Nabaten ex adulterio conceptum. Horum Continentiam laudibus efferunt celeberrimi Auctores. Necnon cumulandis, asseruandisq; diuitiis curam exactissimam. Illud admiratione non caret, Multam dici publice iis, Qui rem aliquo modo decurtarint, imminuerintue. Augescentibus opibus, honor est Domino exq̄situs. Rara inibi Seruitia. Ministeria ex cognatione frequentiora, Vel sibi unusquisque minister est. Quo more ne Reges quidem expertes serunt, A quibus identidem parari dicuntur Conuiuia. In iis plura duodenis exicasse pocula, ignominiosum. Rex ibi auctoritatis adeo dilutus, ut non sibi modo, uerum & aliis interim administret. Cęterum & Homericus Reges eius quoq; modi comperiuntur, ex quo item αὐτοδράκοντι inueniuntur, id est sibi ipsis subservientes, quando Priamus etiam ἰνωχέι, id est aurigę. Achilles cōcidit carnes, Icit foedus, immolatq; Agamemnon. Meminit Libro primo Athenęus. Nabateorum sustructiones impendio pretiosę. Vrbes nullis communite moribus uiuantur. Summa enim regioni pax. Equorum, quibus carent, uicem implent Cameli. Persuasa facta Corpora retrimitię sordis Loco illis sunt. Regium cadauer, ut rite cōtumeat, in Sterquilinia deieciatur. Sol illis sacratissimum numen. In Arula res illi peragitur diuina, quam in ara excitant.

¶ Ægyptiorum inuenta. Et eorūdem ritus. Calasiris quid. Laura locus deliciarum. Dulcis cubitus apud Sardin. Caput XXXVII.

Uidero de Ægyptiorum ingeniis, deq; eorum doctrina sentiendum uideretur, abunde alias executi sumus. Nunc nihilo secius proliabimus quępiam eiusdę gentis peculiaria, nequid per incuriam transiliamus, uelut cōnuentes, quod nostros libellos adiutum eat. Igitur Quia in artibus repertiendis solertem fuisse Gentem eam, & in cognitione rerum indagāda sagacem, multi prædicant, compertum in Literis id primum, Ab Ægyptiis ex cęlestium rerum scientia, & obseruatione Anni rationem excogitatā primo. Inde portio nes duodecim, quę de Lunę nomine Menses nuncupantur, distributam. Gręci quidē fuit moris, tertio quoq; anno, ut fieret aptior temporum responsus, mensem interiicere, quē In tercalarem dicimus. At Ægyptii, re uniuersa, uti uisum est, comperta certius, Singulis quidem mēsum tris dierum attribuentes Decadas, euoluto deniq; anno, quinq; etiamnum su peradiiciunt dies. Traditum porro, Duodecim Deorum rationem ab Ægyptiorum scientia Gręcos ad se corruisse. Proximos item Deorum excitasse aras, p̄stasse simulacra, ac tēpla cōstruxisse. Quin & Animaliu effigies Saxi insculptas ostendisse. Quę ad gētis mores spectāt, & instituta a cęterorū ingeniis distita lōge cōperiunt. Nā taceo illud, Vetę Ægyptiorū alimēta ab herbis petita, palustriq; caule, eaq; quā Agrosin uocat, Vnde irreptimos eadē Diis supplicandi. Mox uero ad piscitiū trāsisse, ac nōnullos ad Carnes, pelib^{us} ad integumenta

gumenta Corporum relictis. Sicuti ex Arundinibus atterebantur Domus: Aegyptios Hecateus Artophagos nuncupat, Qui Cyllestis uescerentur. Proditum a Sacerdotibus est, a Mercurio deinde Artium, Discipularumque excogitatos modos. Ceterum ferri hec possunt, illa admiratione non carent. Tenet quippe fama, seminas inibi negotia obire, Cauponam exercere, ac id genus alia pleraque peragere. Viros autem domi se continere, quae alias muliebris censetur muneris, tractantes. Onera item capitibus gestare, Virorum est. Humeris autem seminarum. Vesicae retrimenta reddunt Foeminae stantes, Viri sedentes. Ciborum su perfuitates intra domestica confecta excernuntur. Vescuntur in propatulo, uisq. Sacerdotium nullum adit Mulier. Virile habetur id. Maribus Parentes alendi necessitas nulla. Filiius autem summa. Scribunt non uti nos, a sinistro in dextrum pergentes, Sed ediuerso. Praedicant tamen ipsi, Nos in sinistrum produci, Se uero in dextrum. Literae eorum bifariae sunt, Sacrae, ac Populares. In Deorum cultum praeter ceteros studio feruntur exuperantissimmo. Virilia circumcidere, non dissidentur, Sed rationem promunt, ut mundiorem sint. Sacerdotum tota leuigantur corpora, omni prorsum decusso pilo, nequid sordium se proferat in re diuina. Amicula Linea sunt, Calcei papyracei. Aliis uti nefas. Aegyptiorum Dii uniuersim quidem Isis, & Osiris, quem Bacchum intelligunt. Seorsum uero & Alii plures. Nam apud Thebas arietina facie coli Iouem, traditur, quod Herculi sese ita uisendum praebuerit, ut Arietis detruncati pelle corpus obseperet. Quia uero Iouem Aegypti Ammonem dicunt, inde Ammoniorum, Quos Aegyptiorum, atque Aethiopum colonos prodire, cognomen celebratum, simul & Oraculi apud eosdem uulgata fama. At Medesii inter octo deos Pana connumerant, quos priores duodecim illis opinantur. Eius Simulacrum caprina praefert faciem. Crura uero hircina sunt, non quia talem arbitrentur eum, Sed Veritatis arcasum mystico adumbratur uelamento. Aegyptiace uero Pan dicitur Mendes, quo nomine Hircus item designatur, quaquam est quoque in Thracia ciuitas Mende, uel Mendis, ut est apud Apollodorum, unde Mendaeum uinum. Sunt & in Sicilia prope Palicos Medae. Suilipetoris apud Aegyptios deestatio summa. Argumentum euidentis, Siquis transeunter ut lomodo bellum attigerit, uel effugio cum indumentis omnibus in flumine abluatur. Propterea inibi Subulcis interdicitur templis uniuersis, Nec per connubia quisquam cum eo generae affinitates conciliatur. Animal id nec Diis immolatur ullis, praeterquam Libero, ac Lunae. Nisi ubi plenam uisitacionem illa facit, Liberum enim tunc sacrificium est, nec Suillam carnem a mensa reiciunt. Maximus apud eos Senecluti honos. Vestes non aliae magnopere, quam Lineae, circa crura ambitu extremo fimbriatae, quas Calasirias uocant, quanquam ibidem Calasiries item Pugnatores uocantur. Sicuti etiam Hermorybies. Laneas uestes intulisse templo, profanum. Scelus item, inuolutum iis cadauer condidisse. Aegritudinum ibi non unus est Medicus. Suus est unicuique morbo destinatus. In funeribus is irroborauit mos, ut decedente aliquo, Caput sibi muliebris familia, & uultum deformet Luto, excurrat deinde per Urbem, ac se plangat. Conuerberantur & Viri renudatis pectoribus. Salinarius mox codiciendum traditur Cadauer, cum odoribus, tum etiam Sale. Muliebre corpus domi diutius assuetatur, ne Veneria foeditate a Salinariis inquinetur, quod experimento cognitum quadoque est. Vnguenta Aegyptiis, praesertim in palustri solo, ex Silicypriorum fructu, ipsi appellant *κικι*. Cogebatur Aegyptiorum unusquisque destinato Magistratui, quo se arctificio tueretur, palam facere, Quod si quis ementiretur, morte luebatur mendacium. Eam Legem ad Athenienses quoque tralatam a Solone, auctor Diodorus perdidit. Postremo nec illud silentio inuoluendum, In numerosa Aegyptiorum Regum serie, madatum literis, etiam Foeminas quodque regnum tenuisse. Ganeata eorumdem cibaria literis comedarum multati, Sed palam facit historia potissimum, qua proditur memoriae, aduersus Persarum Regem Ochum expedito cum exercitu irruisse Aegyptium Regem, moxque a Persis superatum. Cum ab Ocho tractaretur humane mensae adhibitis, ridere perexit persicam lautitiam, ut tanto principe indignam proflus. Ac si collibeat inquit, nosse, Cuiusmodi esse deceat felicium Regum mesam, imperato meis olim Coquis, Coenam parent Aegyptia. Cum aduissset Ochus, tristissimaeque plurimum id genus condimenta, Malu male inquit, o Aegyptie dispant te Dii. Qui hisce neglectis uiliore affectasti dapes. Fuit apud Alexandrinos Loc^{us} Laura noie, i quo uinum, quae ad delicias spectaret, uisebatur fore. Sicuti fuit apud Samios Laura quoque, Polycrate

tyranno struete, Vt apud Sardis qui est, Dulcis cubiti exhiberet imaginem, Lydorū impij mis molliciem amplexatus.

¶ Aphrorum ritus diuerfissimi. Necnon de Carthaginienfibus. Ammon Iupiter unde. Parammon Mercurius. Gorgia quid. Gorgones Animalia. Boues retro pascetes.

Caput

XXXVIII.

a Phricam esse hominibus fecundiffimam, auctor probat Herodianus, proin de Gentis diuerfiffimæ in eadem, & moribus maxime miris. Nobis omnia confectari, non est consilium, cum delectu curiofo, quod hætenus fecimus, pauca ex strue cumulata præcerpernus. Aphricam M. Tullius omnī uocat prouinciarum arcem, natam ad bellum contra Urbē Romanam gerendum.

A dyrmachidas ad Ægyptum uergētes eisdem fere uti moribus accepimus, quibus & Ægypti narratur imbuti. Vxoribus in utroq; crure armilla inest ærea. Caput insigniter comatū. Siquos, uti affolet, pedunculos ceperint, præmordent, ac mox abiciunt. Virgines iam maturas Viro astitunt Regi. Quæ præcipue illexerit animum, præfloratam dimittit. Nasamum singulis de more adfunt Vxores plures. Cum quibus uel palam congređi receptum apud eos est. Prius Scipione prætento. Nuptiali cæna discumbentium singulos, adit Noua Nupta Veneris gratia. Congrediuntur illi, domo allatum donum contribuentes. Sicubi iurifurandi ufus ueniat, concipitur id per Viros, qui olim apud eos plurimo Virtutum splendore enituerint. Affusis precibus ad maiorum monumenta, futurorum scientiam aucupantur incubantes manibus. Fidci sanctio maxima, iniucem sibi idem propinasse poculum. Cuius si inopia fuerit, e cinere idem petitur argumentum. Scatet feris Gatamantum situs. Tenet confans fama, auerfari eos hominum commercia, immo uero etiam aspectum fugitare. Arma illis nulla. Quando nectueri quidem se audent. Macas memoria proditi est, summa Capitis curiosius deradere, relictis in meditallo capillis, quos succrescentes circumtendunt eadē cura. Possent uideri Sacerdotes nostri ritum inde mutuati Nisi quod Capitis Corona ex Romanæ Ecclesiæ institutione regnum præfert, quod in Christo expectatur. Capitorum uero decussio temporalium indicat bonorum depositiōem. Gnidanum Vxores fimbriarum copia perstreperunt, pretium id concubitus est, quo pluribus quæq; uisat excultat. eo plausibilior eius forma cæsetur, ceu quam adamarint innumerī Machlyes comam in occipitio connutriunt. Aufes uero Capronas e fronte demississe, gaudent. A Virginibus honorari Mineræ, quam indigenam arbitrantur, certamen editur quotānis, Arma Lapides sunt, fustesq; Siqua exitu decesserit, falsa censetur Virgo. Quæ omnium præstantissime depreliata est, a cæteris græca condecoratur armorum facie. Subuehiturq; curru per Tritonidis ambitum paludis. Putant uero Mineruam Neptuno prognatam, & palude eadem. Coargutam uero grauius a Patre, indignabundamq; inde adoptandam se Ioui insinuasce. Promi seuus porro illis, ac ferarum prorsus more passiuus cum mulieribus congressus. Troglodytas Æthiopum inenarrabili pedum celeritate mirantur rerum Cōditores, Non articulationi illis Vox. Verum qualis in Vespertilionibus inauditur, Stridor. Cibus non aliunde, quam ex serpentibus Lacertisq; ac omnino reptili genere. Libycum uero institutum id item est, Vt Quos in uenatione, uel pugna Elephantes attriuerint, magnifice sepeliant, ac Hymnos præterea concinant. Quorum id sit argumentum, ἀθανάτους ἀνθρώποι εἶναι τοὺς ἀντιπαύλους λεγόμενους ἡμεῖς ὁμοῖα, id est Viros esse bonos, Qui tam atroci bellæ exaduersum steterint. Quod Mors gloriosius comparata ἐνθάδε sit τῷ θαπτομένῳ. Atlantes propriis carere nominibus tradunt, solos hominum, quod nobis compertum sit. Hofse memorant orientem execrari Solem, ac omnisfariam ingerere conuitia, quia ipsos perurat, & inuilem reddat regionem, calor exuperantia ambustam. Aphris porro pastoribus mos ille uetus est. Quadrimis filiis Verticis Venas, aut ἐτ Τέπος. Lana quæ Succidā dicimus, adhibita in urere, Cōpescēdis e Capite fluctionibus. Propterea q; inter oēs p̄fperiore uti se putat ualentem. Ac re uera eiusmodi cōperiuntur. Quod si amburēdis uenis forte Spasmo corripiant Pueri, inperfam Hirci urinam, præsentissimū malo remediū, arbitrantur. Aphras mulieres super Vestē nudas gestare Caprarū pelles fimbriatas, ac rubrica litas. Vnde apud Græcos defluxerit Ægidis appellatio. Quadrigarū item morē indidē in Græciā demanasse, p̄dunt.

Sepeleudi

Sepeliendi ritus a' Græca non ita abiungitur consuetudine. Rifu non caret, quod in more Nasamonibus est, Qui sedentium habitu mortuos astituant, id ipsum & inter moriendum curiosos attendentes, ut Sedentes expirent. Ammon celeberrimum est Libycis numē, Cui de Pastoris nomine, a quo illi primo erectum Simulacrum est, appellationē factam, in Mesiensi rebus auctor Pausanias est, Sicuti Babyloniorum Belus ab Ægyptio quodam Belo creditur nuncupatus. Scitu uero dignum, dici nō Iouem modo Ammonem, Sed & Ammoniam Iunonem. Quin & Parammon Mercurius colebatur in Libya quoq; Sed ita, Vt Helei in Peloponneso eisdem pariter rem obisse diuinam memorent. Maxyes in parte Capitis dextra comam enutrit, in sinistra decutunt. Minio linunt corpora, se q; a' Troianis propagatos, fabulantur. Oblinuntur colore eodem Zygates, quibus ex Simiis alimēta sunt. T. Liuius perfidiam Pœnis attribuit, quam uel punica maiorem in Annibale fuisse, scribit. Cicero calliditatem, Sicuti numerum Hispanis. Robur Gallis. Artes Græcis. Italis Sensum. Romanis pietatem, ac Religionis Sapientiam. In Floridis Apuleius Carthaginem miris effere laudibus, inibi Pueros omnibus imbui disciplinis, scribit, quas & ostendent Iuuenes, doceant Senes, Esse porro Carthaginem eius provinciae magistratam uenerabilem, Aphricam caelestem, Camenam Togatorum. Carthaginiensium uidentem uictur non citra probrum Ennius tunicatam dixisse, Quoniam primum tunica non uteretur Romani, mox substrictam admiserint, breuem q; citra humerum desinentem, quā uocant Exomida. Carthaginiensium item mores incescit Plutarchus, ut amarulentos, tristes, subditis graues, in terroribus haudquaquam generosos, in Ita peragrestes, ac feros, pertinaces in iis, quæ semel complicita sint, ad lusum, & gratiam immites, asperos q;. Illud hic obiter subnotatam, Esse in Libya Gorgonas animalia *κρίνα βλήποντα*, idest despectantia semper, Quibus creduntur agrestibus familia, aut Vitulis, sicuti quidam uoluere. Pestilēs iis est oris halitus, quippe intereunt mox afflata omnia. Sed nec innocentior ab oculis radius manans, ubi conculsa, quæ a' fronte in oculos propendit, Coma, spectant aliquid. Cognitum id a' Marii militibus aduersus Iuguram bellantibus. Esse item in tractu eodem Boes Hopisithonosis. i. retro pascentes, id experimentibus cornibus, quæ adnuunt, proclinantur q; in ima, Gorgia, idest *γόργεια*, ad Gorgonas pertinent nihil, nam dicuntur eo nomine Dorienfis histriorum Personæ.

¶ Clepsydræ notiones plures. Hydrologium quid. De Clepsydris item.

Caput

XXXIX.

Æterum relictis deniq; Gentium moribus, Quos miscellanea quadam ratione, ac promiscua, ut se inter legendum obtulere, præteximus, ad institutum, ueluti postliminio redeamus. Atq; illud attingamus primum, Clepsydram dici quandoq; Astronomicum organum, horas metiens. Clepsydris inquit, Martianus, Lunæ magnitudo cognoscitur. Hydrologia uidetur appellasse Cleomedes in tractatu, de caelestium Orbium contemplatione, quibus Solem diemetebantur. Pausania uero auctore, scimus in uertice montis Ithomes Arcis Messeniensis, Vnde Ithomæ dicantur festa, Iouis *ἱερὰ μέρη* honori dicata, Fontem fuisse, nomine Clepsydræ, in Arifinoen fontem alterum influentem, credo, quia quandoq; exundet, quandoq; deficiat. Fuit & in Arce Athenis eodem nomine fons, ita nuncupatus, quod flare incipientibus Etesis impleatur, flaccescentibus autem, definat, p̄simili fere ratione, qua Nilus. Legimus & Metichen Scortillum Clepsydræ cognomen tum sibi adoptasse, cum ad Clepsydræ concubisset, ac uniuersa defluxisset aqua. Euboli quoque Poema dictū legimus Clepsydræ, quod Auditor prodiit Athenæus, Dipnosophistarum Libro tercio ac decimo. Qui Clepsydræ æqualitatem custodiret, Ephydor dicebatur. Quia uero est horonomicon Vas Clepsydra, hinc præfinito dicentes, ad Clepsydræ id agere, pronuntiamus. Hinc Cicero, Cras ergo ad Clepsydræ. Clepsydræ graphice Apuleius expingit. Clepsydræ auscultationes inuenimus apud Philostratum, quibus Adrianum tyrium ascriptum refert, ab Hero de Attico, tãquam rei maxime arcanæ. Item Pausaniam Cappadocæ unum ex iis fuisse scribit, qui Clepsydræ participes forent, quos inquit, *ἀσκλητρῶν*, idest Sittentes. De Clepsydræ porro ratione in Encycliis Quæstionibus Aristoteles.

C Vocabulum Lutra quàm uarias recipiat notiones. Da Lutrphoris, & corruptis a Lutra ditionibus. De Aquinariis, Aquariis item, ac Ceteris Lusis, & Arione Equo. Nept. & Cereris eiusdem fabella.

Caput. XL.

1

Vtras sunt qui in nostris literis aquas immundas dici a Græcis interpretetur, opinor inde adductos, quia Sudas *λούτρον* exponit *ἡ ἀπὸ λούτρου ὡς ἔμπροσθεν*. Sunt & Lutræ fibrorum e genere, quas nunquam mari accipimus mergi. Hasce uero etiam Lytras, Varrone auctore, dicimus, quia radices arboris succidat, quamuis possit uideri etiam a Luendo Lutra nuncupari, quod aquis se luter, quoniam Enhydrys græce interdum nominetur. Elytron uero crustam dicunt pennas superueientem, quasi uagina inclusas, ut in Scarabeis, nam inde Anelytra dicuntur, quæ detectas habent pennas, uti Apes. Luntæ uocantur Aues, quæ Lauandi usu non carent, Sicuti Coniflicæ merlantes se puluere, uelut pulueratrices. Lutra Græci genere neutro etiâ Balnea dicunt. Sicuti etiam Lutronas, ut Xenophon. Balnei uero Aquam Lutron, ut Aristophanes *ἐν ἑρώται*, noua etiam Comœdia Lutræ. Inuenio & Lutrphorum appellari, Qui nouis nuptis lauacra deferrebat. Athenis quidem ex Callirhoe, aut ex Enneacrurno, Alibi uero undecumq. Puerum genere propinquisum eo fungi solitum munere, scribunt Nonnulli. Fœminam uero in eo usu intelligere uidetur Pollux. Quin & in Veneris templo apud Sicyonios Virginem, quæ annuo fungatur sacerdotio, Lutrphoron dici, Pausanias scribit. Nymphica item Lutra fuisse dicta, reperio. Erant & sui defunctis, Qui cælibem transmississent uitam, Lutrphori, idest Pueri hydriam tenentes, qui super monumentum astituebantur. Lutra uas item apud Latinos. Vnde Elutrium Vellus apud Plinium, quod de Vase in Vas tralatum est, quod transuolare item dicitur, sed rarius. Elutriare lintea ex Laberio apud Gellium, pro lauare positum uidetur. Sicuti Labandria, quæ ad lauandum sunt data. Putant ex Eruditionis aliqui, a Lutra dici Elutriare uerbum. Id uero est Os Culei. Vnde & Lurcones capiculus homines. Apud quosdam Luter uas est, quo miscetur aqua uino. Eius commemorat Hieronymus in Iouinianum. Et quoniam de Aquis mentio est, Aquarios lego nuncupatos Hæreticos quosdam, qui aquam offerebant solum in calice sacramenti. Apud Ciceronem in Epistolis familiaribus a Cælio concinnatis, uidentur esse Aquarii, qui aquam circumferunt uenalem. Nisi ego inquit, cum Aquariis & Tabernariis pugnarem, Ciuitatem Vetrinus occupasset. Iuuenalis, Veniat conductus Aquarius. Aquaria provincia in Cicerone aduersus Vatinius, Cura est Quaestoris præfecti mercibus, quæ mari, uel omnino aquis subuehantur, nequid exportetur. Sed et publicis aquis præfici solitos quosdā, scimus. De quibus quæ sit Senatusconsultum factum, ut cum eiusrei causa extra urbem forent, Lictores binos, & Seruos publicos ternos, Architectos singulos, & Scribas, & Librarios, Accesos, & Præcones totidē haberet. Hosce dici quandoq. Aquarum Curatores animaduerto, interdum & Aquarios. Iulius Frontinus. Ille Aquariorum tollendus reditus, quem uocant Pūctam. Et mox docet, fuisse quendam, qui appellaretur a Punctis, Pertinebant & ad eādem aquarum rationem, qui uocabantur Villici, Castellani, Silicarii, Tectores. Sed hæc ferme Ministeria erant. Alibi Frontinus Aquariorum fraudem nominat, quos aquas ex publicis ductibus in priuatorum usum deuinareprehendisset. Super quare Cælii Rufi edita quoque legebat Oratio, Cui titulus fuit de Aquis, Vbi Aquariorum dolo, irriguos agros, tabernas, conacula perpetuis salientibus coarguebat instructa. Vnde illustratur Cælii eiusdē Locus, de quo diximus. Quia in parte mirari quis potest Interpretum uanitatem, sepius in uado hærentium aut prora illi fa, uel suppressa etiam nū nauis enatantium. Agminaria uasa apud Pomponium iureconsultū ab aqua deducunt, ut sint ad ablūdās manus instrumēta. Quæ escario argēto pteineri putat. Scribit Herodotus historia prima, Agminaria duo Apollini delphico fuisse a Creso oblata, aureū argēteumq. A Græcis *ποδὲρον τήρια* nuncupari uident. A quāle cū aqua, ubi in Curculione Plauti legimus, notionem arbitror manifestam. Aquarium in Pomp. digestis de seruitute rusticorum prædiorum esse locus uidetur, unde ducitur aqua in fundum nigrum. Sunt & Aquilices apud Callistratum. Lusiam, idest *λουσίαν* inuenio cognominatam Cererem in Arcadia apud Thelpusam, Quod olim ei quærenti filiam congregi concupisset Neptunus, id ut uitaret Dea pudica in Equā se deformauit. Dolo per cognito, Deus

Equum

Equum induit, ac mox Cererem adiit. Quæ initio factum tulit permoleste. Inde ira desita, Ladonis aqua expetiuit relui. Hinc producta cognomenta duo, Nam Erinys nuncupari cepit, Quoniam indignari apud Arcadas ἐρινύειν dicitur. Ex ablutione uero Lusia prorepit appellatio. Sunt, qui Lusia ibi Simulacrum non Cereris esse coniectent, Sed Themidos, toto, quod aiunt, Cælo aberrantes. Ex concubitu eo natam ferunt puellam, Cuius nomen non initiatis enuntiassent, nefas arbitrabantur. Natum item Equum Ariona. Quæ ratione Hippion Neptunum Arcadas putant cognominasse primum. De Arione hoc intellexit, se in Iliade Homerum uolunt,

ὄν δ' ἔμελλεν μετόπισθεν ἀρίονα διόν ἑλαύνειν,
ἀφ' ὧσιν τε καὶ ἴππων, ὅς ἐκ Δεῶν γένος ἔσται.
εἰς Ἀφρακὸς ἐφθύγαν ἐκ θεβείων ἄμακτα λυγρὰ
φίρον βωὶ ἀρίονι κυανοχρότῃ.

Sed & in Thebaide sic legimus.

In Arcadia interluit Gortyna uicem fluminis initio Lusius cognomento, quod natum ibi Iouem abluerint, mox & Gortynius, Cuius aqua creditur omnium frigidissima.

Alopecia morbo unde factum nomen. Hydrocephalæ affectiōes. Quid Alopecium. Alopecades. Vulpio. Vulpis fraus. Scolios. Cerdo. Cynalopex. Cinados. Bassarus. Bassæ. Alopeconefus Apollo Epicurius. Caput XLI.

Lopetiam, morbum inde dici, Galenus arbitratur, cum alibi, tum apud Hippocratem sententiarum Libro sexto, quia Vulpina sit affectio, Quod approbat itē Paulus Æginita, Libro tertio. Vbi in humano capite areas & glabriæ Capillus deciduus facit. Idem erat Ophiasis. Sed hæc a Serpēte, inquit Galenus, cui sublimis est, nominis rationem ducit. Ex fucci prauitate utraq; res confurgit, quemadmodum & Madarosis. i. glabritas. Plura in Corneli Celsi de medicina Libro sexto. Cæterum quod in græcis monumentis ad hunc usum cōperī, minime dissimulandum. Est inquit, Pathos Psiloticum, hoc est decutiens pilos morbus, Alopecia dictus ex proprietate urinae animalis eius. Vbi enim Lotium id fuerit assutum, euestigio infructuosus efficitur. Locus arefcens herbis, nec succrescentibus nouis. Morbū hunc inuenio ἀλωπεκίαν dici quoq;. Verum, uberius ut ista prosequamur, Circa Cutem Capitis, inquit Galenus, sese promunt Affectiōes hæ, μελιχρίς, Meliceris, Atheroma, idest ἀθήρωμα. In extimis uero Alopeciafis. Sunt & Hydrocephalæ affectiōes. Earum species nouimus quatuor, Aut enim coit aqueus humor in Cerebri medulla, & panniculi, Aut panniculum inter, ac Os, Aut inter Os, & Pericranium, Aut in Ossis, & Cutis medio. Pericranos inquit in Libro, Cui titulus, ὕπρι ἀκριβοί, Galenus, est pellicula neruosa totum complexa Cranium. Verba ipsius hæc, περικρανὸς ἐστὶν ἡ μὲν νευρώδης, περιεληκρὸς πᾶν τὸ κρανίον. Ambeunt uero Cerebrum Panniculi μίνιγγες dicuntur. Eos finitidem σώματα νευρώδη, καὶ ἀπὸ τῆς νευρώδης. Lego Alopecia item Vulpium Lustra recte dici. Alopecades uero Vaser est. Vulpionem non strates uocant, & in Apologetico Apul. nam Cicero de Officiis primo, Fraudem Vulpem lustræ attribuit. Vim Leoni. Proinde Lacedæmonius Lyfander, cum ei uitio uerteretur a non nullis, quod fraude subinde agere uideretur, Quo inquit, Leonis peruenire pellis non pot, Vulpinam affuisse, haud dedecuerit. Huiusmodi uero uasticie insignes homines, ac panurgos ex interpretatione Procli Diadochi Scolios uocat Hesiodus. i. tortuosos, obliquosq;, ubi ait σκολιὸν ἰθύνα, Hoc est, Scolium dirigit castigando, & ad simplices reuocat mores. Vulpem porro dici item a græcis Cerdo, notissimum arbitror, a Cerdosyne, quæ astutia est, maxime Fallens. Sed & Cerdos astutiam indicat uulpinam, Aristophanes in Comœdia, Cui titulus ἰππῆς, ὀδύσσας κερδὸν, πολὺν ὄφρην. Hoc est, dolosam Cerdo, multisciam. Philostratum quandam lasciuuiscule se ornantem idem Aristophanes uocauit κυανόπικρον, idest Cynalopeca, ex cane, ac Vulpe concinnata dictione, Nisi ad Cynnamm scortillum referre malueris. Cinados tamen inquit Theocriti Interpres, Vulpes nūcupatur, παρὰ τὸ κυανέωδες ἀκινδύνος, idest ab impudenti motu, uel quia dolose motetur, Meminit pro Ctesiphonte Demosthenes. Sunt qui eo nomine seram quilibet intelligant. Alii patuū animal genitalia nunc proferens, nunc retrudens, quod Aristophanii Interpretes adnotarūt,

refert Harpocratio, Cinadion dici a Siculis Vulpem. Est item apud Sophoclem Cinados. Eo quoque nomine Naui Menelai gubernatorem nūcupatum, Pausanias scribit, Cuius fuerit monumentum in promontorio, Quod in Laconia uocant, *ὄρος γυλάων*, idest A fini maxillam. In Sudæ Lectum monumentis est, Vulpem apud Herodotum nūcupari Bassarum. Bassæ autem locus est in Cotylio monte prope Phigaliam in Arcadia. Vbi celebratur Epicurii Apollinis templum, nato inde cognomine, quod in pestilenti morbo tulisset opē. Quæ ratione ab Atheniensibus dicitur Alexicacus. Alopeconesus uero insulæ nomē est uelut inquit Stephanus, helleponticæ Cheroneſi Ciuitas, inde ex Oraculo adepta nomē, ut ibi Athenienses Ciuitatem conderent, ubi Vulpium Catulos comperissent. Est & Alopecia insula Straboni Libro decimo.

¶ Asciam cruribus illidere quid. De Antiphonte, ac Dionysio. Dolabella ne dicas, An Dolobella. Caput XLII.

Sciam cruribus illidere, ex Apuleii doctrina per paroemiam dici de iis uideri, qui ipsi sibi mala accersunt, impingitque aut sponte, aut per temeritatem, quod genus nimio plus frequens est. Sæpe etiam per libertatis experientiam, ad quod scita hercle, & digna, quæ non prætereatur, ex Philostrati Sophistes suggeritur nobis historia. Siquidē Dionysio Sicilia tyranno amplius scrutante, Vbi terrarum exquisitius haberetur, Es, Respondit Sophistes Antiphon, ut erat ingenii extemporalis, semperque in numerato, Optimum se nosse Athenis, ubi erede starent Harmodii, et Aristogitonis statuae. Fuerant uero hi tyrannicide, Innuebat Antiphon, esse itidem Dionysium ab eiusmodi hominibus dignum, qui contrucidaretur. Verum dicacitas tum petulās, tum nimia homini male cessit, ac inter alia euident peperit exitium. Asciam nonnulli etiam Dolabram dici rentur, Vnde inclinetur Dolabella, ut secūda syllaba prorsum habeat a, nō o, ut fere uulgo receptū est, Quod Cæcilius Minutianus Apul. in Libro de Orthographia monumentis prodidit.

¶ Craterem Helenę habere prouerbiū formam. Nepenthes homericum quod nam sit. Pista medicamina. Epipasta, Christa. Item Nepenthes auscultationes. Cap. XLIII.

Raterem Helenę apud Philostratum eundem prouerbiū forma enuntiatum, animaduertimus de iis, Quæ nobis æstuationem mentis leniunt, sollicitudinem sedant, molliuntque, & dissenato animo, ac fronte erugata, exporrecitæque, curarum obliuionem inducunt. Ita enim in Sophistarum Vitis, in epistola ad Antoninum legimus cōscriptum. *τὴν φρόνησιν τὸ πλεῖστον ἡ πόσις, καὶ τὰ ἀρχαῖα καὶ τὰς γυναικας, ὡς περὶ ὁ κρατὶς τῆς ἐλπίδος τὸν ἀνὴρ πλὴν φαρμάκων.* Qualis uero fuerit Crater hic, uerbis potissimum Plinii, ex XXV. naturalis historię percipi facile quædantenus potest. Homerus inquit, primus doctrinarum, & antiquitatis parēs gloriam herbarum Aegypto tribuit. Herbasque Aegyptias a Regis Vxorē traditas suæ Helenæ plurimas narrat, ac nobile illud Nepenthes obliuionem tristitiæ afferēs, & ab Helena utique omnibus mortalibus propinandum. Porro sunt ex diligentioribus, qui rimati exactius, cuius nam modi foret pharmacum id, ex quibusque pœnnaret, suspicati sunt, esse Buglossam. Propterea quod de ea sic prodiderit Galenus, *καὶ τοῖς οἰνοῖς ἐμβαλλόμενον διαφραγνύει ἀπὸ γίνεσθαι,* idest Vino iniecta hilaritatem inducit. Medicamenta uero hoc genus dicebantur Pista. i. *πίστα*, iuxta Æschylum, quod ebiberentur, uelut *ποτόν*, uel *πότιμα*. Erant & quæ uocarentur Epipasta, quoniam inspergerentur, postremo & *χρησά*, quæ Litū proderant. Tres uero hæ Pharmacorum Idę Homero celebrātur imprimis. Dignum item relatu, quod enotatum reliquit Philostratus idem, Antiphontem illum, qui a persuadendi potentia Nestor est cognominatus, Nepenthes auscultationes promittere solitum, quando nullas tam atrox est, infestusque dolor, Cuius uellicationes ciuili eloquentia non lenire modo, Sed excutere et quirit. Ex quo arbitror Plut. scribere. Ab Antiphôte excogitatā *τῆς ἀλγῆς τὴν πόσιν*, idest attem Alypiæ, quæ uox tristitiæ carentiam indicat.

¶ De Archytæ

¶ De Archytæ tabella, seu Platage. Item quid Crotalum, & Crotalus. Crocala. Coca/ lia. Ascari. Lumbricorum species. Ascarophori, Ascarides. Cirix. Tænia. De Platonion quæpiam non inscita, & Telephyllo, ac Anemone. Caput XLIIII.

Rchyta tabella in Græcis plerumq; auctoribus celebrata, quem habeat usum, egregie Politicorum octauo, præmonstrasse Aristoteles uidetur, ad uerbum fere ita prodens. In simul inquit, necessarium est, Pueros re quapiam distine ri, exerceri uel. proinde Archytæ tabella recte admodum, & scite fertur exco/ gitata. Exhibent enim pueris eam, ut eius detenti lusu, nil eorum, quæ sunt do mi, oblādant, comminuūt uel. Quando insitum pueritiæ, nusq; quiescere. In quo tñ etiam atq; etiam commonendi sumus. In codicibus Græcis ita adnotatum reperiri. καὶ δὲ τοὺς παῖδας ἔχειν τινα διατεταμένην καὶ τὴν ἀρχύτου πλατυγὴν οἰεσθαι γινώσκειν καλῶς. Vbi Phi losophus hic Platagen dicit, Quam Arretinus Tabellam nobis reddidit. Id cur, nōdum cō/ peri, nisi quod buxam quandoq; fuisse Platagen, ex Leonidæ tetrasticho, Vbi πεινέην no minatur πλατυγὴν, animaduerto. Sic autem habent primores uersus.

ἔνθεν μόνοι σπράσαν, ἐν κρόταλόν τε θλαστολῆς

ἐρεμὴν ταύτην πεινέην πλατυγὴν.

Græci tamen finiunt, esse instrumenti speciem Platagen sonori, & obstreperi ex ære. Vnde illud, ὁ δὲ πλατυγὴν χαλκευσόμενος ἐπασσόγῃ. Sunt qui putent Platagen esse æneum Crotalum. Apollonius eius mentionem facit,

χαλκῆν πλατυγὴν ἐνὶ χειρὶ πινάσων,

δοῦναι.

Crotalum uero doctissimi interpretantur calamum scissum proprie, ac studiosius comparatum, ut efficere sonum queat, si quis uerset manibus. Vnde & masculino genere Crotalus dicitur, qui lingua est expeditiore, ac uoce sonātī, & prope tinnula loquaci quoq; sicuti Eustathio credimus, Qui ex testa, Ligno, ære conninari solitum scribit Crotalum. In ueni, qui Crotalum intelligant instrumentum Musicum, quo in Deorum cærimoniis utant̃ Aegyptii, & a uerbo Græco inflectant κρούω, quod pulso est. quāuis non desint, qui pro plastro resonanti accipiant. Quidam Annulum interpretantur ex ære, qui ferreo quatiatur baculo, unde illud ex Poetica officina.

Coppa Syriasa Caput graia redimita mitella.

Cnispum sub Crotalo docta mouere latus.

Dicuntur & quibusdam fluminum calculi, lapilli uel Crocala. Nam Cocalia, idest κακόλια sunt inter animalia, quæ testa conteguntur. Sicuti Limaces. Sunt qui Crotala dici quoque Ascaros putent. quāquam & Sandalia quædam eodem censentur nomine. Ascarophoron uero φορτηγὸν interpretantur, idest onera ducentem, gestantem uel. Ascarides autem, ut in pærga excurramus protinus, Galeno sunt Lumbrici minores Vermibus similes. Nam qui oblongi uiuantur, lati q; uocantur κέρει. Quod assimiliunt κέρει. Nuncupant̃ ratione compari & πεινέην. Sunt & Lumbrici rotunda specie, ac σπιθαμαῖσι, aut etiā maiores. Lumbricos uniuersum ἐλμίνθους appellant. Cirix uero seu κέρει inde no minis rationem habent. Quoniam Cirias uocant Græci Infittas, Sed & Zonas, quibus res uiuuntur lectuli. Aristophanes Auibis, οὐδ' ἂν χειρὸν πένοντα κέρει γ' ἔχω. Dicitur Ciria item σπαργάνωσις, idest fasciatio. Cæterum, ut ad Platagē redeamus, Eam fuisse pueri tiæ dicatam, in Symposiaciis testari Plutarchus uidetur. Si autem inquit, dare non oportet, ueluti pueris interquiescere nescientibus, hastam, uel Ensem, Sed Platagen, & Pilam. sicut temulentis ferulam tradidit Deus, leuissimam, mollissimam q; ut feriat qdem, uerum non lædant. Hinc Adagii forma obrepit non inscita, ut arbitror, aduersum eos, qui prudentiæ inopia, aut ingenii obtusa quadam hebetudine, uel etiam, ut sæpe ætatis uitio repuerasunt, ueluti q; ad lusu redeunt pueriles. Hosce enim ad Archytæ Platagen eleganter reci disse pronuntiamus. Eam uero fertur Archytas excogitasse primus, unde & appellatio du/ da. Platonion uero inquit Pollux, nuncupatur Crotalum, Sistrum q; quo utuntur Nutri ces, dum lenire Infantes cupiunt, qui difficiliter consopiantur. Addit, Amantes quoq; pla/ tagonia iustitasse. Hoc uero Græci quidam interpretantes ita accipiunt, Esse Platonionum Papaueris, & Anemones herbæ folia, ἀπὸ τῶ πλατάσσει, ἥ γων ἔχειν, idest a' sono, quem

hh

collifa faciunt, iis siquidem periclitabantur. Ecquid Amasii suis foret grati, effect' q' affectus
mutuus. Siquidem Pollici imponentes ea, & Indici, mox collidebant, quod si ꝑ crepuissent,
amari fe augurabantur. Sin minus, ut frustrati ingemiscebant. Id ipsum uero plane signi-
ficat Theocritus hisce uersibus.

Ἐγνων πρὸς ὁμοίμην μεμνημένου, εὐφράνεις με.

Α' Μ' αὐτως ὁ παλὼ ποτὶ πάλαι ἐξεμαράνθη.

Α' Μ' αὐτως ἀπαλῶ ποτὶ πάχει ἐξεμαράνθη.

Id est Cognoui uel prius, quando periclitante me, an amare abste. neq Telephyllo info. nit collum. Sed uane niolli in brachio conflaguit. Vbi Telephyllo Poeta illius Interpretes esse autumat Papauerisramum, cuius foliis intra manum collis, ex sono, ut dixi mus de Amore coniectabant, dictum q' putant, quasi ἀνέλατον, quod amorem pramon fret. inde putant, qui non per u, sed feri, scribendum astruant. Alii putant esse ἐλίσσον, ut μινδός κ' ποποδον ἀνέλατον τεύχλαρα. Apud Aristophanos Enarratores in Equitibus, inue nit Verbum ἀπ' αὐτῆς signare peculiariter, finis fraz platagonem imponere, mox q' dextra impa'cta, sonum elicere. Quod autem de Anemone commemorimus, Scribit nonnulli ex Græcis, Ex Adonidis sanguine prognatam. Sosibius ait, apud Laconas esse Anemonias, quæ uocentur Phanides. Nî δ' αὖτις fuerit reditus, quo Pila signatur Lulus.

¶ Athenodori, & Philostrati iudicium de Iulio Polluce.

Cap.

XLV.

Thenodorum legimus, cauillatum genus dicendi, minus alis subnixum radicibus, Iulium Pollucem esse ueluti Tantalum hortos, dicitare folium, rem mihi delictu leuiculam, & momenti non magni, quæ esse aliquid uideatur, cum fit nil fere. Sed & Philostratus de eodem ita sibi scribere permittit. Pollucem inquit, Naucraticam ambigo, doctum ne appellem, An imperitum. An quod fatuum forte uidebitur doctum pariter, & indoctum.

Byzantii Laus præcipua. Byzantios fuisse οινόφλυγας, idest Vinolentos. Macedonis
Philippi dictum præclarum. Cap. XLVI.

Cap.

XLVI.

Yzantium Thraciæ Ciuitatem perillustrem, Vniuersq; linguarū monumentis
celeberrimam, Sors delphica uel præcipue extulit, quæ scitanti**bus** Mega-
rensisib**us** ad eam pertinens reddita ferme sic est.

b

Οἱ λβιοὶ οἱ χείνιν πόλιν ἀνέρες οἰκήσουσιν

Λ' κτῆς θρηϊκῆς ὑψὸν παρ' ἄκρον σόμα πάντου.

Felices uero futuri pronuntiantur Viri, Qui thracii litoris Ciuitatem habitabunt ad Pondos. Quâquam non me fallit, Byzantios ita quondam a Græcis cœuelli, ut Acolaſti dicantur, iſdeſt intemperantes, quippe quiſi Venerem ferrentur præcipites, & uinum. Quod in uaria hiſtoria recenſuit Aelianus, Illos plurimum in Caupona ſolitò uerſari prodens, Proinde ἐκ τούτων inquit, ἐξεſτινὸν, ὅτι καὶ πρὸς ὄπληα, καὶ πρὸς πλεῖστον ἀμολατὴν ὡς τῶν τοιούτων διήκωντα βυζάντιοι. Narratur illud quoque, cum uehementius obſidione premeretur Byzantium, necin mœnibus contineri tamen. Ciues poſſent, quod in Tabernas ex more diuerterent uiniarias, Leonides eo rum dux ad Mœnia excitari Cauponas, imperauit. Quo effectum Sophiſtate eſt, Vt in officio contineretur Byzantii. Approbantur uero hæc Diomonis quodæ auctoritate, Subſcribere & Menander uidetur, ubi ait, μεθύουσ τοὺς ἐκ τῶν ποσὶ πότρυ βυζάντιοι, ὁλμῶνται τῇ ψύξει. Illud adiecero obiter, Arguius item, ac Tignathios, & Illyricos quoque, ut Vini cupidiore, a grauiſſimis Græcorum inceſſi plerumque. Denominatum uero Byzantium creditur a Conditore Byzante. Vel quod ductor Clauſis quidam fuerit Byzes nomine. Diu autem poſt Conſtantinopolis nuncupata, & noua Roma. Felicitati, ac pulchritudini Ciuitatis Macedonis Philippi calculas plurimum item ſuffragatur. Auctor quippe in Sophiſtarum hiſtoria Philoſtratus, Ductanti aduerſus Byzantios inſtrudiffimas Copias Philippo Leonem Sophiſtem obuium fe ingeſſiſſe, atque ſcitari inſtituiſſe, Quid tibi inquit, factum o Imperator, quæ ue noſtra extulimur inimicis nos prius

nos proutis armatus? At Philippus quoniam inquit, Patria tua, omnium speciosissima Ciuitatum, in suos amores me facile pellexit. Proindeque ad deliciarum mearum portas appropero, Signa illarum. Sed inquit Leo, A matores, qui redamari postulent, armis minime crafantur, neque enim bellica, Sed musica experunt organa, Qui amori student. Citharocodus Stratonicus esse Byzantium dicebat Græciæ *μεγαλῶν*, idest Subalæ. Sicuti Rhodios esse prædicabat albos Cyrenæos, & Procorum Ciuitatem, cum illos animaduerteteret Spatalonas, & Thermopotas, idest fluere delitiis, & calidum haurire. Heracleam uero Androcorinthum, Leucadios putres Corinthios. Ambraciotas autem Membraciotas.

¶ De Pythagora enotantur pluscula. Item quibus argumentis comprobetur fuisse Magus. De Boue, Empedoclis. Caput XLVII.

Pythagoram philosophum, Quem ut diuinum uirum suspicit, & admiratur Plato, ea fuisse Sapientia legimus, ea mentis acie, nunquam non collimante, insuper & Animi bonitate, ut Consulentes nunquam falleret, Salubria semper forent illius monita. Hinc effluxit appellatio nobilis, ut Pythagoricus diceretur Tripus, tanquam uera nihilo fecius, quam Apollo, effari consuefceret. Cæterum inde quoque, diuino quodam afflatu, Viro ipsi inditum nomen, Aristippo tradenti credimus. Sed & augurem fuisse, lectum est, ac uaticiniis ab eo auctoritatis plurimum adoptatum. Verum enim uero nil tam exquisitæ affirmatū, nil adeo amussitate, aut graphice concinnatum, compositum, elaboratumque cura peruigili. Cui rubiginis non affricetur aliquid, aut loliginei succi labecula fordiorum allinatur. Etenim comperiti nobis, Qui Viro alias Coryphæo propemodum, Magicæ uanitatis crimen inustum uelint. Ea seu uera sint, seu falsa, hisce nostris Cōmentationibus adglutinasse, uisum operæ preptium est. Timon Phlasius, Sicuti auctor Plutarchus est, ita super hac re sibi scribere permisit. Pythagoramque tuere magum, Qui nomine flagrans Pergeret eloquiis homines captare uenustis.

Proditur item memoriæ, cum superuolantem susurraminibus magicis excantasset Aquilā, ita deduxisse, ut mitem redderet, ac prorsus cicurem. Ad hæc si quando Gallum gallinacēum plumantem candidius comperisset, ueluti fratrem, si credere libeat, amplexabatur, amabatque. Legimus id quoque, fuisse Viriā quampiam feritate conspicuam, magnitudine inusitata, quæ uisentibus modo horrorem incuteret. Eam uero Vir hic accersit, demulscamque apud se aluit. Mox dimissurus, ueluti conceptis uerbis, iureiurando, ut sic dicam, adegit, nulli Animantium cunctarum, damno, oblesioni uel futuram. Abiens illa in syluas se coniecit suas, summaque fide, quod inter homines quoque perrarum est, in quod adiuuata recesserat, præstitit. Hinc forte Pythagoricam Necromantiam per literarum numeros, & Lunæ solitam exerceri, recensuit Aug. Narratur certe Pythagoras idem, Bouem ubi prope Tarentū conspexisset fabaciam segetem morficatim corruptentem, tum etiam proterentem pedibus, Bubulco insinuasse, Bouem moneret, frugibus parceret. Ridens Busequa, Ego inquit, Bouatim non didici. Tu, qui uidere Scholarum id genus experiens, obeas uicem meam. Euestigio Pythagoras auribus sese admoouēs sui artificij quæpiam innummurauit. Res adidit mira, obediētissimus Bos, ut ab eo, qui amplius sciret, edoctus, lacerare mox segetem destitit. Quin etiam in futurum eiusmodi pabulo abstinuit. Sed & bubulum desit obsequium, factusque de rurestri colono ambulator Vrbanus, Tarenti placide consenuit, de manibus hominum uisitās, Vt solida demum, ac plena admiratio fiat. Veg, ut ista iam refeceamus, Pythagoram, proditur memoriæ, cum noui quippiam excogitasset in Geometria, Musis Bouem immolasse, quod inquit apud Ciceronem Cotta, non credo, Quoniam ille ne Apollini quidem delio hostiam immolare uoluerit, ne aram sanguine conspergeret. Ceteræ auctor idem M. Tullius est, tantum existimationis apud suos esse adeptum Pythagoram, Vt, siquid affirmarent in disputando, cum ex eis quæreretur, quare ita esset, respondere non uerentur *αὐτὸς ἔφακ*. Hoc est, Ipse dixit. Ipse autem erat Pythagoras. tantum opinio præiudicata poterat, ut etiam sine ratione ualeret Auctoritas, quæ obest plerumque discere uolentibus. Desinunt enim suum iudicium adhibere. id habent ratum, quod ab eo, quem pro-

hh 2

bant, iudicatum uident. Obiter uero illud adnotarim in Græcorum commentariis obseruatum, *ἐκένον*, & *αὐτὸν* capi pro nominibus propriis. Nam & Homerus Thein inducit sic dicentem, *Ἰππεῖ μὲν κένος ἄνθρωπος μέγας ἰδός*. Et apud Aristophanem *αὐτὸς* dicitur de Socrate. Scribit in *Magia* Apuleius, Pythagoram proxime Metapontum, in Italia litore, quam Succisuum Græciam fecerat, cum a piscatoribus Euericulum trahi animaduertisset. Fortunam eius boli, siue iactus emisse, ac pretio dato, mox irretitos pisces mitti iussisse. Id cur factum a Viro Philosopho, superfedet Apuleius explicare. Plutarchus in *Sermone*, qui est, Quo quis pacto etiam ab inimico iuuetur. Fieri solitum uideri uult, ut per ea tacitis, uelut ambagibus insinuaretur, a crudelitate abstineretur semper, & moderationi insensendum, plus habendi resecta cupiditate. Pythagoram uiuum fuisse a Cylonis exultum, Plutarchus idem prodidit. Factum hoc Laertius scribit in Milôis Crotoniatæ domo, a quodam, quem in disciplinam admittere abnuisset. Scitu uero dignum illud, ex Pythagoræ instituto propagatum, Empedoclem quandoq; ubi Olympia uicisset Equis, Quod animatis ex præcepto abstineret, ex Myrrha, Thure, Aromatibus aliis Bouem concinnasse, quem ad Panagyrin conuenientibus distribuerit, quod Paroemiæ quadam imagine usurpata nobis potest in iis, quæ de Saccaro passim coaptari, conformariq; animaduertimus.

¶ Mineruam cur Lacedæmonii Chalcioecum uocent. T. Liuii, & Plutarchi codices emulantur. Chalcopus, Chalcotypus. Caput LXVIII.

Chalcioecum fuisse Pallados cognomentum Spartæ, certatim Græci fere omnes tradidere. Id cur sic, uideri ambiguum potest, ac indagine certa perquirendum. Ne uero inficior quispiam diutius quæsitum ear, Quid ex nutis, quod a iut, mihi compertum magistris sit, pergam hinc promere. Dictam igitur sic Glossularii interpretantur, uel quia domum haberet Aeneam, quam uocant *ἀἰκν*, Aut quia ex Eubœa Chalcidenfes Fanum construxerunt. Templi eonominie meminit Acmylius Probus, in id Pausaniam confugisse memorans, atque inibi interisse, Matre etiamnum principe, audito filii scelere, ad occidendum illi egressum lapides ingerente. Meminit & in Parallelis Græcis, Romanisq; Plut. in *historiæ* eiusdem explicatione. Sed & in Commentatione, quæ est *πρὸς ἀδελφούς*, Hoc est, de Loquacitate, addita item historia altera Tēpli spoliati, & Lagœnæ inanis ibidem ab expilatoribus relicte. Quin & nono uariæ narrationis Aelianus, Et in Laconicis rebus Pausanias, Qui eandem Poliuchon esse arbitratur, idest *πολιούχον*. Templi substructionem a Tyndaro institutam primo tradit, Mox & filios perficere adortos non quiuisset, destinatis ad opus Aphidæorum spoliis. Cæterum multis annis post perduxisse ad Umbilicum Lacedæmonios, ex ære Simulacro conflato. Cuius auctor fuerit Gitiadas Vir indigena, Qui & cantica cōcinnarit doricæ, & præterea in Laudem Deæ hymnum. Porro esse inibi quoq; alterum Palladis templum, Quam dicunt *ἐργάνων*. Quin ad sinistra Chalcioeci erectum item Musis sacellum, Quod non clangentibus tubis, progrediantur in prælia Lacedæmonii, Verum tibia, Lyra, Cithara præcinentibus. Sed ad rem, Taceo nanque in dextris Chalcioeci eiusdem Iouis Simulacrum plane omnium antiquissimum, Quæ Aenea habeantur. Hisce uero sulti Auctoritatibus, Quis calculum adicit Græcorum Schola uniuersa, commo nemur, ut T. Liuii codices temporum iniuria decurtatos, & Librariorum inficitia maculosos extergamus, & genuino restituamus candori. Ita enim libro trigesimo quinto. Ab V. C. scriptum passim lesitatur. Aetoli circa Chalcioetem, Mineruæ id est templum æreum cōgregati cæduntur. Reponendum censeo, Chalcioecum, expungendum, Chalcioetem. Cōsimile irrepfit in Plutarchi libros mendum, Apud quem in Agidis, & Cleomenis uita sic legitur, E Regibus Agis quidem in Asylum, quod Chalcichon uocant. Cleombrotus autem in Neptuni templum confugit. Substitue, ut in Liuii, Chalcioecum, erasa ditione nihili, & adulterina. Mentio Aedis huius in Plutarchi eiusdem Apophthegmatis est frequens. Chalcodontis fanum in Attica recenset idem in Theseo. Chalcopus Erinnyis firma dios, infatigabilisq; Chalcotypus plaga est illata ferro. Erat & *χελκὸς βάλαμος* apud Argiuos in subterraneo ædificio, Eum struxerat custodiendæ filiæ Acrisius, Quod scribit Pausani

as, At

as. At demolitus fertur Penilaos tyrannus. Sed & templum quandoq; delphicum ex ære factum, Græci scribunt. Quin & Romæ forum magnitudine quidem fuit insignis, Sed imprimis, quod æneum esset tectum. Propterea non mirandum magnopere, Aeneam fuisse Aedem Pallados.

¶ Chalceum quàm multa signet apud Græcos. Chalcea festa. Exchalciare uerbum. Chalceati dentes. Orichalcum, Chalcenterus cur diceretur Didymus, & Bibliolathas. Co-
dones quid sint. Caput XLIX.

Halceum uero, idest *χαλκῆον* plures apud Græcos recipit notiones, quandoq; enim Ahenum signat, aut ex ære uas quodlibet, nam & in plerisq; Italicis locis id genus uasa dici nunc quoq; audias Chalcedra, quasi a *χαλκός*, quod æs indicat, & *ἕδωρ* aqua, sit dictio compacta, ueluti Aqualia significatur conceptacula ex ære ducta, conflata uel. Eodem porro nomine & fabri nuncupatur æraria Officina. Dignum uero obseruatione, lapsum uideri fœde Polyhistore Libyrorum tertio, dum ea appellatione in Libya Cuietatem intelligit. Neque enim, ut inquit Libro duodecimo Polybius, ulla eius nomenclaturæ in eo mundi fit tu Cuietas est, Sed sunt inquit, *χαλκουργεῖα*, idest Aeriæ fabricæ. Porro Chalcea festa quædam erant, Quæ nonnulli uocant Athenæa. Alii etiam Pædemum, quoniam ab omnibus celebrarentur, quanquam mox a Cerdonibus tantum, aut Operariis, & Fabris præsertim, ut refert Harpocratio, & Apollonius Achaenus. Quo argumento prodidere quidam Athenienses primum Aetariam fabricam exercuisse, quod scribit Eustathius. Fuit & Menandri fabula titulo Chalcea. Scribit Phanodemus, non utique Mineræ sacram fuisse Chalceorum celebritatem, Sed Vulcano. A dictione autem Græca, quæ Chalcos est, Lepi de quidam uerbum concinnarunt Exchalciare, quod est ære spoliare, ac numos auferre. Lu sit facetissimè quispiam in Voranum Q. Luctatui furacissimum Libertum, què cum deprehendisset Numularius numos de mensa subtrahentem, ac in Calceos sibi infarciens, belle inquit, te Numularius exchalciauit. Chalceatos dentes ex hac item ratione legunt nonnulli apud Plautum. Chalcenterum inde appellatum tradunt grammaticum Didymum ob insatigabile studium, Sicut a Demetrio Troezenio, ut scribit Athenæus, dicebatur Bibliolathas, ex uoluminum numerositate, quæ incredibiliter concinnasset, quando fuere tria millia super quingenta. Illud libenter adnotarim ex Interprete Aspidis Hesiodicæ, Orichalcum esse uideri æneum metallum, idest Chalcoma, quod in montibus enascatur. Aiunt alii, quorum est Philoponus, esse materiam metallicam quidem, Sed ære pretiosior, quæ inquit, modo non comperitur. In Pomp. Sexti fragmentis lego, Quosdā etiam Aurichalcum enuntiare, Veluti dictione ab Auro, & ære connexa, concretæ uel, quoniam Auri præferat colorem, proinde inueni, qui uulgo dici Ottonem, opinentur. Quin ita quoque in Plauti fabula Pseudolo adnotatum repperi, Di Immortales Aurichalco contra non carum fuit Meum mendacium. Græci utique *ἀργυροχαλκον* pronuntiant, correpta princeps Syllaba. Hinc Codonas ex Orichalco legimus. Sunt autem Codones idest *κωδόνες*, quos Vulgo Sonalios uocamus, ex Equorum phaleris propendentes plerunque. Et in Epigrammate *ἀργυροχαλκον λάλα κύμβαλα*. Hoc est ex Orichalco garrula cymbala. Sed & Columnas, idest Stelas indidem conflatas quoque obseruauimus. In India nasci Orichalcum, scribit Diodorus Bibliothecæ tertio. Strabo Cosmographiæ libro tertio & decimo, & ab eo mutuatus Stephanus. Apud Andira inquit, Lapis reperitur, qui exustus transit in ferri uim. Mox cum terra quadam *καμινθιεύς*, idest in fornace concoctus *ἀποσείη ψαμμίον*, stillando Pseudargyrum exudat. Dein, si æri promisceatur, fit Orichalcus. Apollonii Interpretes argonauticon quarto, dici Orichalcum opinantur, *ἀπὸ ἑλέου ὑπὸς γαιῆς μένον ἀργυρῆς*, idest ab Orio quodam inuentore. Apollonius, *λαμπρὴν δ' ἐπὶ βουσίην ἀργυροχαλκῷ φανεύει, πάλιν δ' ἀπὸ δόσσα καλὰ βροπτα*. Orichalcum metallis omnibus fuisse pretiosius, coniectat Seruius grammaticus, Plautinum illud aduocans ex milite, Ego istos mores Orichalco comparem.

Aristoteles ἐν πελαγῆς abnuat Speciem metalli huius comperiri usquam. Plerosque enim suspicatos nominari Orichalcum quidem, Cæterum haudquaquam esse, Verum & hoc de iis unum censeri, quæ prodita temere sint.

Æ Aes cura Græcis χαλκός dicatur. Aeris inuentio, & auctoritas. De Combe puella. Lesche quid. Aeneum uinculum cur pro perpetuo. De Adamante paulula. Telephia uulneta, & Chironia. Cyfoleches. Caput L.

Es autem Græci χαλκὸν dicunt, uti præstruximus. Eius uerbi etymon afferri uarium solet, opinatis quibusdam inde corriuari, quod fortitudini sit accōmodum, quā χαλκὸν uocant. A diecta crassioris soni litera ex lingua doricæ proprietate. Ioannes Grammaticus in commentario in Hesiodum, a Chalybium gente insecit, ut dicatur Chalcos, quasi Chalybos. Apud eos uero in

Scythia populos primitus inuentum traditur Ferrum, proinde q̄ Chalcon id nuncupauere, nam ante ferri usum Aes memoratur compertum. Propterea id Ferro nomen impositum. Quod Eustathius quoque significat. Et cum apud Homerum legimus χαλκὸς ἔργος non utiq̄ Aeneum interpretantur, Sed ferreum, ex ueteri more appellatione propagata. Quod uero armis uterentur æneis prius, non ferreis, Astipulatur Hesiodus eo uersu, χαλκὸς δ' ἐργάξοντο, μέλας δ' οὐκ ἔστιν ἀνέρος.

Aere laborabant, necdum ferrum erat nigrum. Sūt qui ferrum putent per appositi formam dici χαλκὸν, παρὰ τὸ χεῖν τὴν ἀλκὴν, quod fundat, dissipet q̄ interemptorum uires. Chalcida Eubœæ Ciuitatem arbitrantur appellatam nonnulli, quod ibi primum ærariæ fabricæ memorentur compertæ. Quamquam alii, quod Eustathius scribit, a Combe puella Chalcidis cognomento, Alope filia, duci uocabulum putant. Cui Aeneæ armaturæ inuentionem ac ceptam referunt. De qua intellexisse Ouidium arbitrantur Metamorphoseos septimo.

Adiacet his Pleuron, in qua trepidantibus aliis,

Ophias effugit natorum uulnera Combe,

Quam Iamben transtulit Planudes, uti meminit Cæcilius Minutianus Apuleius. Aerarios porro fabros in Lemno Insula fuisse plures, comperio, Qui omnium primi Aeneæ commoiti tela, Sinties hinc uocitati traduntur, qua uoce nocumentum Græca ratione signatur, nata inde fabula, exceptum a Lemniis lapsum de Cælo Vulcanum. Quod referūt alii ad eos, Qui crebri uisuntur in Insula Ignium Crateres. Chalcē Eustathius purpuram interpretat. unde appellari Chalcantem coniecat, ut qui profunde uaticinia conciperet, quamquam & ab æneo colore fingi potuisse nomen, nō inficiatur, quē tamen purpureum intelligit. Apud Aristotelem est inter pisces nomine Chalcis, quem Aericam reddidit Theodor⁹ ab aliis dicitur etiam Zygnis. Aes porro in sacris, & exantationibus magnam habuisse ueteribus auctoritatem, ac uim, scribit Theocriti Interpres in poetæ Pharmaceutria, propterea q̄ in Lunæ deliquis adhiberi solitum, καὶ ἐπὶ τοῖς κατεργαμένοις, purius enim cæteris habebatur, καὶ ἀπλαστικὸν τῶν μασημάτων, idest pollutionum expiatorium. Inde eo utebantur in purificationibus uniuersis, ut in libro de Diis scribit Apollodorus. Et Sophocles in Tragedia, cui titulus Rhizotomi, idest radicum Sectores, Medeam scribit herbas secantem succos in cados refudisse æneis, Herbas uero æneis subsecuisse falcibus, Ex quo & Virgilius.

Falcibus & messæ ad Lunam quærantur ahenis

Pubentes herbæ nigri cum lacte ueneni.

In his uero potissimum sacris Aeneæ adhiberi Vasa Macrobi⁹, solita scribit, quibus delinire aliquos, aut deuouere, aut denique exigere Morbos uellent. Sed & Carminius libro de Istia secundo. Thufcos æneo Vomere in condendis urbibus usos, in traiectionis eorum sacris, se inuenisse scribit. Quin & Sabinorum Sacerdotes æneo cultro attonderi cōsueuisse. Aenis porro sonos, ceterum potentissimam, multis rebus Græcorum uetustissimos adhibuisse, palam est. Cur uero æris dissono crepitu deficienti Lunæ auxiliarentur Antiquiores, quod & Manilius significat, Sed & Ouidius.

Te quoque Luna traho quamuis temerata labores

Acra tuos minuunt, Alexander etiam rationem affert eiusmodi, Aes & ferrum inquit, quantant

quantum Mortales, quod inde abigi Demonas, creditum sit, quo tempore Sydera hæc uim suam ad terras non perducant, quæ & hominibus profit, & improbos retrudat Dæmonas. Moris huius meminit T. item L. iuius Ab V. C. XXVI. Campanorum inquit imbellis multitudo, cum æris crepitu, Qualis in defectu Lunæ silenti nocte fieri solet, edidit clamorem. Et, ut Plinium præteream, etiam Thebaidos sexto Papinius, Procul auxiliantia Gêtes Aera crepant. Porro addamus, quod scribit item Ioannes Grammaticus, Aerarias fabricas quædæ Lefchas nuncupari, quoniam Pauperiores hyemali præsertim Sydere illuc caloris gratia se conferrent, ac, ut affolet, nugari plurimum consueuissent. Sicuti Romæ in furnarias domos, ex quo Oratius,

Balneolum Gabiis, Romæ conducere furnos.

Propterea Hesiodus,

πορρ' ἵθι χαλκρον θῶκον, καὶ ἐπ' ἀλῆα λέχην.

ὅρα χαμῆρειν. Vbi Aerariorum sedes prætereundas monet, ac nugas arationis tempore. Seniorum porro congressum consultandi causa, Tragicus quidam, Eustathio referente, σύγκλητον λέχην nuncupauit. Erat Spartæ, ut prodit Pausanias, Lefche κροτανῶν. Sunt autem Croatani Pitanaurum portio. Pitana uero fuit Tribus. Nam & Menelaum Pitanatem legimus, unde & Græcorum exercitus Pitantes dicitur quandoq; & πικρανῆτις ἀνών, In Pitana celebratus. Est uero Lefche, idest λέχην nunc confabulatio, nunc nugæ. Dicebatur & publicus locus, in quo uersarentur πωχοί, idest Mendici inuicem garrientes. Signat & Conuiuuii destinata publicitus loca, idest ἀεμιστήρια, seu Conacula. Item Sermones, inibi qui haberentur. Deniq; tepentia loca dici eo modo ualent. Fuit apud Delphos Castotis fons, a Nympha sic dictus parnasia. Super Castotida uero ædificium, Quod a Delphis Lefche dicitur, a disertationibus, quæ ibi fierent, & multa eiusmodi fuisse in Græcia testari Homerus uidetur in Melanthi iurgio cum Vlyssæ,

οὐδὲ θελεις δὴ δὴν χαλκῆιον ἐς δῶμον ἐλθεῖν,

εἰς ποῦ ἐς λέχην, ἀλλ' ἐνθάδε παλλὰ γυρόμενος.

Lefcheos uero, idest λέχως de bello scripsit Troiano, In quo, una cum Auctore Cypriorum Carminum Aeneæ Vxorem facit Eurydicen, tradentibus aliis Creusam, Quam Auctore Pausanias, Deū mater, & Venus liberarint a Græcis. Sed & in plerisq; aliis a cōmuni diffidentia Lefcheos. Nam Castandra gratia uenisse Corcebum, & a Neptolemo peremptum, multi tradūt. Hic autē a Diomede mauult. Lefchas apud Plut. inuenies in Lycurgo, cuius uerbi notio ex iis, quæ diximus, pietati libere potest. Aeneum uinculū p ppetuo accipiunt Poetæ, quoniam, ut inquit Porphyrio, Aeris metallū rubigine non cōsumitur. Oratius, Diductosq; iugo cogit aheneo. Cuiusmodi Adamantina item dicuntur, tum quia sit ferri species Adamas, Vt nonnulli Hesiodi astruunt Interpretes, tum lapidis insita densitate ignibus, ac ferro inuicti, quāuis plumbo, & Leonis, Hirci q; sanguine molliatur. Aeris porro auctoritatem indicat illud quoque, quoniam ærea cuspidē, siue etiam ferrea Telephum inasse Achilles perhibetur, unde natum Adagium Eustathius scribit, ὡς ὁ φρύσος καὶ ἰάσεται. Quod qui uulnus intulit, ille idem perfanabit. Qua in parte illud obiter quoque subnotandum, Vulnere, quæ malignitatis præferant multum, dici πλῆθει καὶ ὀδυνῶν, Vt quæ salutarem Achillis manum requirant. Veluti & Chironem dicuntur δὲ γὰρ ἴθι, idest quæ medicam uix recipiant curam. Et Chironem aliquem respectare uideantur, Vt inquit Paulus Medicinæ quarto. Quod uero de Lefche diximus, id neutiquam prætereundum, dici Cyfoleschen Cinædologum, idest Sermonem turpem. Nam ueteres tam Cylsthon dicebant, quam Cyson, Sicuti Auctor probat Eustathius, Iliados rhapsodia octaua. Legodē nique, poculis Aeneis ufos esse priores, ac præcipue, qui diuitiis præstant, unde & eorum repositoria Chalcothecas uocabant. Verum id ex auri, argenti q; paucitate fieri solitum, inuenire Athenæus uidetur. Nam Macedonum Rex Philipppus Phialium nactus aureum, id puluino subiectum semper habebat.

¶ In Cubiculo Nola, quid sit in Oratoris Quintil. Institutionibus. De

Tintinnabulis. Iassæorum historia.

Caput

LI.

Vilius Pollux Onomastici ad Cōmodum Cæsarem libro sexto, Loquacis synonyma, ut lectio suggerebat multifaria, congerens in unum, denique sic ait, Ahenum ex Dodone, Iliade longiora garriens, Alcini apologus. Arabius tibicen.

hh 4

Corcebus a quo ut
Venia sentitur.

men dederit. Deinde, cum foret Eunuchus, adulterasse tamen Consularis Viri Vxorem cre-
ditus, subiit eo nomine iudicium, ab eodem postulatus. Adeo libidinis etiam erat præferui-
dæ. Postremo principi Adriano factus offensior, nihilominus inde nullo affectus incom-
modo superiuit. Quæ Laus Imperatoris est uel maxima, Qui ex æquo discipletaret cum
eo, quem iure suo posset exuere. Ex quo illud sic a Philostrato enuntiatur, βασιλῆς δὲ
κρείττων, ὅτε ἡρώδης ἀσπίδι χέρον, ἢν ὀργάνον κρατῶν, idest Præstabilior censetur Rex, Si infer-
rioris iræ indignationem comprimat. Effœminatæ porro, ac degenerantis naturæ in
Phauorino illa se promunt indicia manifesta. Nuda barbitio facies, uel magno natu, etiam
Senio ultimo iam appetente. Vox in super acuta, & tenuis. Qualis fere Eunuchorum natu-
ra pernoscitur. Omnes siquidem Agoni, hoc est Seminis expertes, ut Pueri, Mulieres, De-
crepiti. Spadones Oxyphoni sunt, idest acutæ uocis. Viri autem grauis, & βαρὺφωνοι, ut
Græci dicunt, Quod Antiquitatis, & Literarum parens Homerus hisce uersibus monstret
se uidetur. In quibus de Virili, muliebriq; uoce, ita canit, quamuis aliud agere uideatur.

τῷ δὲ βαρυσυνέχοντι παρὶς αὐτοῦ πόντιον μήτηρ
ὅφρ' ἂν κακὸς αἰὶν, καὶ ἄλκιος ποσειδὼς ἔσται.

Huic autem grauitur gementi asstitit Mater uenerabilis,
Acute uero lamentabunda, caput sui apprehendit filii.

Alibi porro idem Poeta Seniores Cicadis comparat, quæ animalia sunt plane' ἐξέφωνα.
Cæterum effectus hic manifestus utique. A ratio non forte obuia. Plutarchus quidem
præcisè nimis, & obscure contingere ista scribit, διὰ τὸ λεῖπρον τῆς πνεύματος, hoc est, ex
Spiritus tenuitate. Verum ista fuerant enarratiis promenda in literas. Nam sicuti linea,
cæteraq; tenuia dimensionem duntaxat unam sortiuntur, Crassa uero pleraque plures ob-
tinent, Ita Vox etiam tenuis unam dimensionem habuerit. Vnum autem efficere, ac mo-
uere facilius est, quàm plura. Ergo, cum prædicta illa Spiritum habeant imbecillum, non
nisi parum Aeris moueri ab illo spiritu potest. Minimè autem est, qui dimensione con-
stat una, quem tenuem esse, uocemq; talem ab eo proficisci, necesse est. Vox autem acuta,
quæ tenuis est. Igitur qui prolifico semine carent Vocem hinc merito reddunt acutiorem.
Virirubusti, quoniam Spiritu ualeant, multum Aeris incitare queant. Quod cum multum
sit, tarde mouetur, Vocemq; efficit grauiorem. Motu enim ueloci, & tenui uocem reddi
acutam, constat iam. Porro qui natura sunt calida magnam emittere uocem solent, quia
multum in his Aerem, frigidumq; inesse, necesse est. Caloris enim uis facile ad se & Spiritu
tum trahit, ac Aerem, eoq; amplius id agit, quo amplior est, Vox autem magna, tum ori-
tur, cum aeris multum agitur, Vtq; acuta, cum celeriter. Sic grauis, cum tarde. Adde
quod sublati testibus, tentio quoque meatuum laxatur, sicuti in fidiculis, & stamine, sub
latis pòderibus, quæ Textrices Græco uerbo λαῖς, idest Læas nuncupant. Laxatis uero iis,
principium, quod moueat uocem, eadem ratione laxatur. Testium siquidem natura meatu
bus adnexa seminalibus est, qui meatus ex uena tendunt. Cuius ex Corde origo est. Iuxta
ipsam principium, quod Vocem mouet, Quamobrem meatibus immutatis seminalibus
ætate, qua excernitur Semē, pars illa item immutatur, qua immutata, Vox etiam mutatur,
maribus maxime, Sed & foeminis, quanquam obscurius, quod quidam dicunt σπερμαίνων,
idest hircire, ubi inæqualis mittitur Vox. Galenus uero ἐπὶ τῆς τέχνης, tractatu de Si-
gnis, Causam uocis magnæ, uel paræ, non uidetur in caliditate, aut frigiditate retin-
uisse, Sed amplitudini asperæ Arteriæ potius magnam ascripsisse, & insufflationi tamen
uehementiori. Paruam uero angustiiis eiusdem. Et in libro de Voce in eandem refert Ar-
teriam acutæ, grauisq; Vocis rationes, Arctum enim iter acutam, Amplum, & spatiosum
grauem uidetur efficere. Angustia siquidem, & expansio causam præbent Acri, ut uelo-
citer, aut tarde moueatur. Verum, nequid uideatur contrarium, Sic statuunt Eruditio-
res, Vocem magnam effici utique a caliditate primo, & mediate Aerem plurimum agi-
tante. Postremo autem, atque immediate ab Asperæ Arteriæ amplitudine, ac uehementi
insufflatione. At Magnitudo, & paruitas Vocis, inquit Galenus, non fit ex caliditate fem-
per, neque præcipue. Sed per accidens. Est & Platonici eruditi super eadem re sententia,
Quæ Scitamentis hoc genus congruit plane', Cur inquit, ita acutæ sint uocis Eunuchi, ut
sape mulier, an Eunuchus loquatur, nisi uideas, ignores? Id uero ex supflui humoris abun-

dantia effici, respondendum. Ipse enim Arteriam, per quam sonus uocis ascendit, efficiens crassiores angustat uocis meatum, & ideo uel foeminis, uel Eunuchis Vox acuta est, Vitis autem grauis, In quibus Vocis transitus habet liberum, & ex integro patenter meatum. Nasci autem ex pari frigore in Eunuchis, & Foeminis parem penè importuni humoris abundantiam, etiam hinc liquet, quod utrumque corpus sæpe pinguescit. Certe Vera prope si militer utrique grandescunt. Septentrionalium, inquit Albertus, & foeminarum Vox euidet acutior, quam meridionalium ob pulmonis molliciem, & Arteriarum, quæ arctior item intelligitur. Molliorem certe uocem facit Organorum humiditas, debiliorem pulmonis imbecillitas, ac resolutio. Aegrotantium acutior Vox, quia Siccitas ardet meatus, uel etiam ex intemperantia frigiditate, aut forsitan ex opprimente humiditate. Sed cur nam eueniat Eunuchis, ut sint ἄσπερος, idest glabri, perinde ac mulieres? Hæ utique frigoris uel densa corporis habent spiramenta. Si quidem obstitat, arctatq; frigus, proinde non ferè pilis ad exitum meatus patenter. Eunuchi porro, utpote humidi, & ualde redundantes. Nam hac de causa locorum pleraque nimia humoris exuperantia adobruta, rursumq; nimis arefcentia, aut Saxosa, & Caluosis consimilia, uelut Græci dicunt, εὐκατά τοῖς φιλανθρώποις, herbas haud quaquam proferunt. Illud quoque non indignum quaestione, opinantur Eruditi, unde nam sit, Quod Eunuchis Venerii prolubii incentiua interextincta haudquaquam iuuat, Verum sæpe amoribus irretiuntur, quod de Phauorino astruximus. Nempe multis, cum pubescerent, subsecuti testes sunt, aut elisi, & quodammodo ἡμιτελεῖς εἰσὶν ἀνδρῶν, idest Eunuchi quidem sunt, sed non pleni. Et qui Hepate sunt natura feruentiore, aut genitalia uasa possident capacia, Vsum quidem imaginantur, concipiuntq; Sed non perficiunt, nec Voti euadere compotes queunt, quoniam Verenda ipsa efflaccuerint. Qui enim tumescere facit Spiritus, emarcuit, qui a Semine ortus per seminales meatus ferebatur ex eis partibus, quæ circa lumbos habentur, Vt in pueris seminales occæcantur meatus. Illud ex Græcis obseruatum, Quibusdam in bello præ formidine intercepti uocem. Proinde Menelaum laudare Homerus uolens, ut minime formidolosum in bello βῶν ἀχαιῶν appellat, ut qui uocem nullo minueret terrore. In Oratore demum Tragædox Vocem exigunt Eruditi, sicuti acumen Dialecticorum, sententias Philosophorum, memoriam Iureconsultorum.

¶ Super Vocis ratione adnotata plucula, deq; Soni, ac Vocis interstitio. Pollucis obfcuritas illustratur. Tertiata uerba quæ intelligantur. Caput LIII.

Edenim, quia de Voce mentio est, non grauabimur peripateticas Scholas ingressi amplius de eadem ratiocinari. Primas igitur, ac principes Sonorum differentias acumine, ac grauitate tradunt constare. Quæ appellationes ab iis, quæ tanguntur tralata, Sonis accommodantur. Vt enim quod in mucronem fastigiatum est, momento penetrat, Quod uero hebetius, retusiusq; est, Non ita, Sed cum mora, & segniter. Consimiliter uibrata Vox, & acuta auditum peruellit, ac fodicat. Grauis obrundit, ueluti trudendo. Euenire autem utrumque celeris, aut tardi ratione motus, liquet. Hinc etiam percipi illud potest, a lanigatis corporibus, latioribusq; acutiorem promissionum, Quoniam ab iis celerius agitur Aer, celeriusq; diffusit, unde & Auditus ualide citòq; laçessitur. Videtur autem nō esse aliud Sonus, quam elisus Aer, passusq; Aer autem ipse duplex. Alter, qui inter collisâ deprehensus profilit. Alter, qui ab hoc incussus primum, mox successu motus ad Sensorium euadit. Hoc uero id est, quod inaudimus. Interstitium uero illud seruadum magnopere, Dicit in Animantibus tantummodo Vocem, quod Inanima esse uocalia nequeant, ni metaphorice abutaris proprietate, ut si Organa nuncupes uocalia, quod iis quodammodo affirmari uerba, & efingi alloquia uideas. Sed nec Animalia cuncta recte uocem habere pronuntiaris, Quando exanguibz Vocis nulla suppetit facultas, Sicuti Insectis, & iis, quæ crusta integuntur. Nam ea, quæ concentum etiam pmere sentiunt, ut Cicadæ, quam habeant rationē alibi edocimus. Tribus porro Vox, Sonus uegitare planè uidet. Primū est, qd Plagâ incutit, Mox cū ea ipsa incutitur, Tertio statuitur loco id, in quo hæc aguntur. Aerem sane in utroq; haberi, necesse est, quāquam non eodem modo in utroq; Nam ad Vocem elidendā non omnis ac commodari

cōmodari Aer ualet. Sed solum spirit⁹ is, quē anhelitu reciproco promimus, aduocamus⁹. Huius uero munia duo, Veluti etiam linguæ. Quam promptis naturæ tum Viûs necessitæ tipficiendæ, & saporibus præguſtandis, quod omnibus fere⁹ animantibus adeste⁹ quimus. Tum uero ad locationis articulatâ rōnem, qd⁹ ad Vitæ excellentiâ pñet, & uni modo inter cūda Homini cōtributum. Nā hinc Pſittacen *ἀνθρωπολόγος* dici comperimus ab uno loquendi usu. Propterea in Timœo ita scribit Plato, Verborū autē effluxio, ministrâ Prudentiæ, effluxionum omnium optima est, atque pulcherrima. Ratione eadem in Spiritu reciproco duplex recognoscimus naturæ propositum, & Scopum quidem unum habet intimi caloris Refrigeratio perneceſſaria. Alterum uero Sermonis conformatio, ac uocum dearticulatio, in mille abiens uarietates, non perneceſſaria quidem, Sed ad infinitos mortalium usus insigniter accommoda. Anhelitus organum Guttur est. Huiusmodi igitur nunc admissus nunc remissus Aer, Arteriæ destinato allisus, Vox est. Quamobrē tussis, & id genus Soni plures, ubi irrauerimus, quanquam eiusdem concipiuntur partibus, a⁹ Vocis definitione abiunguntur, quoniam consilium abest, & Animi certa intentio. Esse namq⁹ Vocem finiunt, Sonum ex significandi proposito editum. Præmonſtrat autem Vox omnis aut agritudinem naturalis affectus, aut Voluptatem. Qualis est Brutina Vox. Aut ea, quæ Hominum necessitates exigunt, infinitis propemodum uocabulis inuicem disparata. Membra respirationi destinata sunt, Lingua ea, quæ fistulis duabus interiacet, nunc conniuent, nunc resurgens. Tum Arteria, Quæ ad Pulmones pertingit. Ex iis uero lux inferitur opinor, Iulio Polluci, secundo Onomastici sic scribenti. Epiglottis est simplicis organum uocis, Lingua uero Articulatæ. Scribit porro Galenus in libro de Voce, Exufflationem esse qdem Vocis materiam, effici tamen eam, commisso thorace ab Intercoſtalibus musculis, Quibus nihil agentibus, Animal Vocis priuatur usu, Nam cum ex alto prolapsus foret quidam, afflicto Dorſi initio, tertio die exiguum admodum Vocem emisit, At quarto prorsum obmutuit, reſolutis simul cruribus. Verum nec Spiritationem amittebat, neque difficulter ſpirabat. Quoniam Intercoſtales modo Nerui affecti erant omnes, Nullis omnino Vocis particulis affectionem ſentientibus. Sunt autem hæc uniuersim quidem Guttur, per partes uero Carthilagineſ tres, quibus accedunt Nerui a Cerebro demissi. Et Ligula, quam uocāt Epiglottida. Illud obiter adnotarim, dici quādoq⁹ Verba Tertiata, quæ imperfecta enuntiantur, & lapſitantiā, Vbi uix tertia proferuntur, intermediis deuoratis pauoris opere.

¶ Sonus quo modo illabatur auribus. Cur Quali figura Aures, & Lingua. Item pleraq⁹ Muſicæ conſonantiæ organa. Caput LIIII.

Radunt uero Phyiſici, quod equidem adnotandum hac parte, etiam atque etiam est uiſum, Sonum in Orbicularem figuram multis gradatim amplificatam circulis ad Aures peruenire, non aliter, quam in Stagno ex iactu lapidis ab alto Circuli multiplicantur ad litus. Themistiſtus etiam in libris Aristotelis de Anima paraphraſi ſecunda ita ſcribit. At Aer, qui primo inſonat, non abiungitur ſic, ut ad auditum ipſe accedat, Sed proximum ſibi, & continuum aerem commouet, atque hic ſubinde alium excitat eo modo, quem in fluctibus ceruimus. in quibus alter alterum trudit, & pulſus obiter ſequentem inſpellit. Hinc Vitruuius, Mouetur inquit, Vox Circulorum rotundationibus infinitis, uti ſi in ſtante aqua lapide immiſſo, naſcantur innumerabiles Vndarum circuli, a Centro creſcentes, & quamlatiſſime poſſint, uagantes, niloci interpellari anguſtia, eo tamen interſtitio, quod in aqua Circuli æqua planicie in latum mouentur. Vox etiā in latitudinem progreditur, & altitudinem gradatim ſcandit. Conſentum uero ex grauib⁹, acutis q⁹ conſtat, uelut unam formam, & hanc rotundam quidem, Sed Qualem illabi auribus, arbitrantur Platonici innutriti Scholis. In qua quidem octaua Vox quaſi per acutiorem uerticem, Vocis primæ latitudinem ſibi continuās ex ſe ipſa, atque prima unam iam conſtat Vocem. Atq⁹ ſicut Oculi Qualem rotunditatem, tanquam unam uidet figuram, quamuis hinc latam magis, inde minus. Sic Auditus Vocē ex graui, octaua q⁹ reſultantem hauit, tanq⁹ unam, ab amplo quodam p̄ſundo, quaſi in acutam ſublimitatē Oui inſtar gradatim ſeſe, ac ſuauius attollentē, hinc itē

fieri opinantur, ut & eiusmodi quasi figuram audiendi instrumento natura tribuerit. Similem q; instrumento loquendi. Et Ars præterea similem, quoad fieri potuit, Musicis instrumentis. Ea certe consonantiora sunt, Quæ ouali figuræ propinquiora.

¶ Calastri pueri, qui sint. De Carneade, & Antipatro. Calamouos qui dicitur. Quid unde. Antiphona quid. Psithyrissare. Arteria Caput LV.

Et quia de Vocum ratione ex Philosophiæ sacrariis, quæ uisa sunt, abunde præcepimus, Nunc quæ tum historia, tum Grammatici suggerunt, promiscue adiciantur. Vt uel pullato circulo non desit, ex quo supellectilem sibi cõparet. Lectum igitur in Veterib; memoriis primum, Esse in Aphrica fontem Zamen, ex quo Canoras effici uoces Varro ille doctissimus prodendum censuerit. Sed nec Vitruui; ignorauit, tradēs, Quæsitos a regibus ad id muneris pueros. Quos etiam Calastros nuncuparint, uel, ut alii codices præferunt, Catastlos. Carneadem Plutarchus scribit fuisse μεγαλοφωνότατον, idest maximæ, ac sonantissimæ uocis. Antipater uero Stoicus eam Vocis magnitudinem cum nec posset, nec uellet assequi, aggressus Antilogiarum concinnare libros, cognominatus & ipse μεγαλοβόας est, idest Calamo uociferans. Cum in Auribus tenuis quidam obtinnit Sonus, dicitur id Græce ψιθυρίαν, idest Psithyrissare, παρὰ τὸ ψιθῖν ἑνταῦθα δύραυς, ἔχουν ταῖς ἀκοαῖς, ut inquit Theocriti Interpres, quod signat tenuiter moueri in Audiēdi Ianuis, nam & pauloante idem Auditor, ψιθῖν ex posuit pro λεπιδέν, idest attenuare. Vnde sit apud Homerū ψιθῖς, idest Pias quæ signat κατὰ λεπίδι τῆ ὕδατος ἐκβολῇ, idest guttatim factam humoris erogationem. Improprie tamen etiam de Arborum susurro dicimus Psithyrissare. Arteriam uero, qua commeat Spiritus per Diastolen, aut Systolen, Albertus dici opinatur, ueluti arctam Aerisuiam. Sed homini Græcæ doctrinæ ignaro facile ignoscendum. Arteria peregrina dictio est, proinde etymon latinum nequit admittere. Illi ergo, quorum genuina Vox est, ex Aetis nomine, hoc est, ἀπὸ τῆ αἰέρος καὶ τῆ γῆς, quod seruare indicat, Inflexi uerbum, ac compingi tradunt. Genere neutro usus est de rerum natura quarto Lucretius, ubi an sit corpea Vox, latius perquirat. Versiculi ei; sunt hic, In qb; correpte, nō ut uulgo assolet fere, tradim enūtiat penultima. Corpoream quoq; enim uocem consistere fatendum est, Et sonitum, quoniam possint impellere Sensus. Præterea radit Vox faucis sæpe, facitq; Asperiora foras gradiens arteria clamor. Adnotemus & illud doctiuscule a Plutarcho positum in Sermone de Oraculis, quæ desiderat. Nam quia Græci φωνὴν dicunt Vocem, Inde ἀέριφωνα futurorum dicuntur ab eo, quæ facta pauloante, uentura mox uelut digyto, ac uocis perfunditione quadam præmonstrant. Emandatus inquit, a Mardonio est ad Amphiarai oraculum Seruus scitatum super iis, quæ administrarentur. At is per quietem putauit, Dei ministrum sibi assistentem primo qdem uoce repellere, ceu abesset Deus, mox uero, ut minus obsequentem manu etiā obtrudere. postremo pertinacius persequerantur lapidem bene magnum in Caput impiegisse. ταῦτα δ' ἦν ὡς περ ἀντίφωνα τῶν πολλόντων, idest Hæc autem erant, uelut futurorum Antiphona. Superatus namq; Mardonius est, Regis administro Græcos ductante, a lapide idus cecidit. Dici opinor Antiphona, quoniam res Vocis munus implemēt. Sicuti ἀέριος æqualis Deo intelligitur. ἀέριος pollex, manui æquiualens reliquæ.

¶ Scruta quid sint, & quid Scrutaria. Enarratur Oratius.

Cap.

LVI.

uiri bonus de p Epistola.
rima opta. Ad Mardonium.
fuerit inuicem aff
m. dicitur tunc p. m. m.

Stapud Oratium in Epistolis Versiculus hic, Vilia uendentem tunicato scruta popello.

Scruta Verbum rarum est, quando id Latinæ elegantiae studiosi haud se re præter paucos admodum, admittendum censuerunt. Sed cuiusmodi sit uerbi eius notio, rarior etiā nunc est, infrequentior q; qui se scire profiteatur.

Nam Acroni, & in aliis ite pagæ curioso satis, super q; uisum est dicere, Scruta uulgus Scruas uocat.

tas uocat. Aliter Scrutum est fractum miliū. Sūt qui pelles aut intestina interpretentur. Ego uero amota omni Vesica, quæ gloriolas captantibus nimio plus familiaris est, eo uerbo Veteramenta omnifaria significari puto, quæ cum usu iam detrita sint, pretio item deminuta cēsentur. Hinc significanter ab Oratio Vilitatis appositio expressa, præmonstrataq; sunt. Ex qua origine factum, ut Scrutaria dicantur uilissima quæq;. Quod ut sentiam, Lucilius facit apud Gellium Noctium Atticarum libro tertio.

Quid ni & Scruta quidem ut Vendat Scrutarius laudat, Perfractam strigilem, Soleam improbus dimidiatam.

Sidonius item Apollinarius uocabulum in Centurias allegisse uidetur. Nunc inquit, friuola quædam, nunc ludo apta Virgineo Scruta donabat. Quo in loco sunt, qui Imagunculas pueriles operis dulcissimi Scruta posse accipi, augurentur. Ad hæc, quæ de Scrutorum significancia pronuntiauius, plane allusit Apulei⁹ fabulæ Græcanicæ Libro quarto. Enimvero Vos bonæ frugis Latrones inter fusta parua, atque seruilia timidicule per balneas, & in cellulas reptantes, Scrutariam facitis.

¶ Super Mæandro, & Protagora relatu non indigna quæpiam. Magorum sententia de Diuinis rebus. Item de Sophistis plauscula. Ancalidophori. Ancalides. Phaceli. Caput LVII.

• Aeandrum Protagoræ Patrem adeo opulentiā, & omnifaria rerum copia præcelluisse, scribunt ex Græcis nonnulli, ut Xerxem Persarum Regem, a quo mox Græcia concussa est, & domo & donis excipere ausus sit, qua occasione illi insinuatus, Protagoræ filio Magorum congressum impetrauit, Quando Persarum Magi in doctrinæ participatum non temere quæquam nisi iussu Regum admittunt. Vnde is de ratione diuina falsam, immo inau spicatissimam traxisse opinionem uidetur. Siquidem quodam loco ita exordiri ausus est. De Diis utrum sint, an non sint, nihil habeo dicere. Quo argumento pulsus ille ab Atheniensibus est. Magicum uero dogma est, ut Philostratus putat, Clam quidem rem diuinam obire, Palam uero Deum abrogare. Quo facto quid excogitari insolētius queat? Nisi quod causa, propter quam ita faciunt, longe execrabilior, tumidiorq; est. Neque enim uideri uolunt, Si qua in eis Virtus enitescat, a diuina ui, uelut ex fonte perenni in riuiolos corriuari. Qua sententia quid omnino infantius, quid magis Brutum sit, non magnopere dispicio. Primus hic Protagoras mercede traditur, docuisse. Quæ res, inquit Philostratus, uituperari nec potest, nec debet. Quæ enim impendio aliquo nobis constant, gratiora demum ueniunt, quoniam, ut inquit etiam Hieronymus, putent gratiæ merces, dictus tamen inde est, λόγος ἐμμενδός, id est Oratio mercenaria. Primum item hunc Sophistam cognominatum accepimus. Hoc uero nomine dixerunt Veteres, ut Græci scribunt, non modo Oratores præsignes, & summa dicendi copia perillustres, Sed & Philosophos quoque, dictione non usquequaq; infantes. Nam & Plutarchus auctor est, Sapientes a nonnullis etiam Sophistas nuncupari. Sicuti & apophthegma testatur illud, μὲν ὁ σοφιστὴν, ὅστις οὐκ αὐτῷ ᾧσος. Odi sapientem, qui sibi sapiat nihil. Et Aristarchus Theodææ pater, Olim uix septem fuisse Sophistas, pronuntiauit, mox tantam eorum scaturisse multitudinem, ut pullatam exuperaret turbam. Sophistarum tamen Artem, perinde ac in Patrem, in Gorgiam referimus. Sophistices uero, quæ secunda dicitur, principem ferunt Aeschinem. Qui, tametsi, ut *ῥητορὶς ἰδὼς, καὶ ἀνεμῖνος*, hoc est, Vini appetens Voluptarius, ac remissior incessitur, Primus quoque inter Sophistas creditus est, *θεῖος λόγος*, hoc est diuine dicere. Nostri sic distinguunt, Vt Rhetor sit, qui literas docet, atq; artis traditor est Eloquētiæ. Sophista uero, apud quē dicēdi exercitium discit. Orator q in causis priuatis, & publicis plena, & pfecta utitur eloquentia. Sed de Oratoris, & Sophistæ interstitiis Cicero in Oratore plura. Attingit & in cōmentariolo *πρὸς ῥητορικὴν* Plut. Plato autē Sophistas uobis oīa phtētes inducit, iactabūdus gloriosos, temerarios insup & Auaros. Nec illibatæ primum uirtutē, Sed Sequioris. Nam & in libro de Platonis definitionibus Speusippus, Sophistam esse

dicat Iuuenum nobiliū atq; diuitum mercenariū Venatorem. Hofce Plato, quāuis omnia profiteantur, nihil profum scire conuincit, Vt maleficos item insectatur, atque ueneficos. Philosophos nāq; arbitratur, qui studiosius Veritatem affectentur, operis tantum ipsius inuita, ac perperatione. Sophistas uero intelligit, Qui opinionem modo affectent, opinio- nis ipsius amore. Hos item amarius inaccessens Seneca, Illos mihi inquit, Circulatores So- phistas, qui Philosophiam honestius neglexissent, quā uendunt, in faciem ingeret. Sunt inter Sophistas, Qui ab Aristotele in prooemio Rhetorices ad Alexandrum Parii nun- cupantur. Aristophanes in Nebulis Sophistas accipit pro Mathematicis, iis q; qui de Subli- mibus disertationes instituunt. Alias uero inquit Interpres Sophistas intelligimus τοὺς πω- λισμένους, idest Exuditos. Porro scribit Gellius, Protagoram insyncerum quidem fuisse Philosophum. Sed acerrimum Sophistarum. Adolescentem quoque uictus quærendi gratia uesturas onerum corpore suo fastidisse. Sudas quinetiam scribit, fuisse prius φορβέ- σακτὴν, quod signat Onerum Gestatorem. Et in quadam epistola Epicurus Phormopho- rum uocat, idest Sportuligerum, & Xylophorum. Cuiusmodi homines dicuntur Ancalido phori, sicut Asini quoque Ancalidas ferentes, idest Ligna Vlnæ mensura. Nam & graui- lignorum onera apte colligata, Phaceli uocantur, quando sic Thucydides scribit, φο- ρούτης ὕλης φακέλας. idest ferentes materiæ Phacelos. Mirum uero id de Protagora, si Patre diuite, ac etiamnum inuidioso est natus.

¶ Pythii hominum ditissimi historia, de q; Vxoris eiusdem non uulgari prudentia.
Caput LVIII.

Voniam Mæandri opes attigimus, succurrit tempestatis eiusdem Vir alter Pythius nomine, Cui se tota ui sic denique Fortuna insudit, Vt residens Ce- lænis, Vrbe in Phrygia, natione Lydus, Atys filius, Persarum exercitum ter- ræ, mari q; grauent, Ac Xerxem quoque hospitio excipere ausus sit, & qui- dem exuperanti magnificentia. Quin adeo superfuit illi Animi magnitudo præsignis, & pecuniæ uis immensa, Vt insuper ad belli usus, & Stipēdia pol- liceretur. Sed non hic primum Viri sese raro alias audita largitas prompsit. Quippe Dario ante Xerxis patri auream elargitus fuerat Platanum, & ex eadem quoque materia Vitem. Quanlibet Generosum Principem tam munifica, tam q; inenarrabilis Benignitas, uel usq; ad aras, & ultra deuincire abunde potuerat. At in Virum hunc exerta tamen Barbari Re- gis barbara, efferata q; Sæuities est. Si quidem natu maximum ex Pythii Liberis, cui petebat mulieris immunitas, medium discindi iussit Xerxes. Eius q; discissi dimidium ad uia dextrā, reliquum ad sinistram locari, & illac demum Copias pertransire omnes, Lustrationis ima- gine quadam. Fuit & Pythio singularis prudentiæ Vxor. Ea lepido commento Viri in fini- tam cupiditatem, auro congerendo compescuit. Cum enim is totam fere Ciuitatem refo- diendis thesauris attereret, adeo ut non temere ibi aliud rerum obiri posset, Plerique uero etiam laboribus uicti interirent, Iussit Sagax mulier omnifaria, quibus duci imprimis Mari- tum sciebat, consilii cibaria ex auro. Aberat tum Pythius, Aduenienti igitur aurea appo- nitur mensa. Insuper ex auro omnia. Is necdum Cōsiliū gnarus, nec quō tenderent ista per- ciptiens, elegantia rerum oblectabatur, mox quæ forent esui, flagitat inferri, At proba Vxor aurea item obsonia pergit inferre. Stomachanti iam, & esurire se, amplius inclamanti (sa- mes nāq; & bilis nasum conciunt). Quæso inquit illa, ne excandueris, & pax sit rebus. An non sentis Pythi præunius Auri studio in Ciuitate omnia iam perire, Agri q; colendi studium penitus destitutum? Quin intereunt item homines. Quod si pergis, quid aliud in escam cessurum sit, non uideo. Quid plura? salubri commento Pythius respiciens Auri quidem studium non remisit omnino. Alius enim auuiditas inhæserat, Sed quintam modo Ciuitatis partem in opere continuit. Hunc Pythium accepimus, imparē dolori, quo mi- sere ob immanem Filii necem a Xerxe, conflictabatur, cum paulo molliore animo foret, nec satis ad esset roboris ad iudicias secundum libertatem, quando nemo potest inuitus sentire, in monumentum se coniecisse, quod ipse tumuli uertice excitaret. Atq; inibi flebiliter, quod supererat

fupererat uitæ, compleffe, Summittente illi diebus fingulis cocta cibaria Vxor, Cui principatus moderamina per manus tradiderat.

¶ *Hiftozia* Paridis paulo remotior, de q̄ inter Deas iudicio, & Dardano eiusdem filio.

Caput

LIX.

E Paride alleſto inter Deas de formæ præſtantia certantes iudice, Varia pro ingenii captu afferri folere, Vel inter eos, qui ἀγοαῖος nuncupari ſolent, & ſunt, ideſt Vulgares, uiles q̄, non me fallit. Nunc illud iure latius donabinus, **d** Quod, diſt iſta pderemus, ex Græcorum theſauris interluxit. Parin uidelicet hunc Priami filium educatum Patris iuſſu in loco, quem Amandrum dixere, mox uero & Parion de ipſius nomēclatura, tribus ſerè annorū decadibus. Atq̄ inibi cū natura ingenioſus foret, nec ad doctrinarum ſtudia ineptus, Græcis imbutum diſciplinis. In quibus ubi haud parum promouiſſe eſt uſus, Etiam Veneris Laudes, Oratione edita, proli bavit. In q̄ ea Palladi, ac Iunoni præſtare contendit. Quando ut uidetur, Deæ nomine Cō cupiſcentias eſſe intelligēdas ſignificabat, atq̄ uoluptates, Sicuti meminit Athenus quoq̄, Vnde mala omnia ſefe Mortalibus agminatim, ac fluēti exaſtuantis more affundant. Atq̄ hinc fabellæ occaſionem datam, inter diſceptantes Deas captum Iudicem, datum q̄ Veneri malum, ideſt Victoriā. **Quin** & Paris idem atq̄ in eandem hymnum ceciniffe narraſ, quem uocant Ceſton. Belli uero primordia hinc prorēpſiſſe, quod euolutis iam ſpatiis annorum XXX. A Patre accerſitus, emiſſus q̄ ad rem diuinā obeundā, cum Spartam apuſiſſet, Helenam rapuerit. Ex qua Dardanum ſuſceperit filium, quod Dionyſium Scyto/ brachiona, monumentis ſerunt prodidiſſe. propterea In Homeri Iliados Rhapsodia tertia ſcriptum reperiri, ἄγονος ἦναι, ἀγαμος τ' ἀπολίδαι, ideſt ſine ſemine eſſe, & citra nuptiæ a mori, Vt Schema ſit προῦς τερον, Prius enim ducitur Vxor, Mox prolis ſuſceptio conſequitur. Eſt enim Agonos, qui Aſpermus, ideſt ſine ſemine, ac filii, quāuis exponant Alii μὴ γέννηθεις, ideſt non natus. Sunt autem Hecſtoris ad Paridem uerba.

¶ *Senectutem* imbecillē euadere ob Adoleſcentiæ intemperantiā. De Gorgiæ ſenio præiuridi.

Caput

LX.

Ilonem Crotoniatem, memoriæ proditum eſt, cum iam Senex eſſet, Athletas q̄ ſe in curriculo exercentes ſpectaret ſuos lacertos amplius intueri cōpiſſe, illachrymantem q̄ dixiſſe, Athi quidem iam mortui ſunt. Verum inquit Cicero, non tam iſti, quā tu ipſe nugator, neq̄ enim ex te unquam es nobilitatus, Sed ex lateribus, & lacertis tuis. Et poſt multos item uerſus, Iſta ipſa inquit, deſectio uirium Adoleſcentiæ uitiiſ efficitur ſæpius, quā **Senectutis**, Libidinoſa enim, & intemperata Adoleſcētia effortum corpus tradit Senectuti. **Cyrus** quidem apud Xenophontem eo ſermone, quem moriens habuit, cum admodum Senex eſſet, negat ſe unquam ſenſiſſe Senectutem ſuā imbecillioiorem factā, quā Adoleſcentia fuiſſet. L. uero Metellus poſt C. onſulatum Pontifex Max. ita bonis uiribus extremo ætatis tempore fuiſſe narraſ, ut Adoleſcentiam non requireret. Sed enim omnes ſere Corporis robore, Senſium integritate, Ingenio uegeto, memoria firma exuperaiſſe Gorgias Leontinus uidetur. Itaq̄ produci in Adagium Gorgiæ Senectus ualet, de optima, nec annis exoluta, quæ q̄ uiſcens omnium præſtantia ſemper quodammodo pubeſcat. Quæ omnia fuiſſe in eo Viro, Græca memorat hiſtoria, etiamſi ætatis annum attigiſſet octauum ſupra centefimum. Fuit uero Charmantidæ filius, Empedoclis diſcipulus, Præceptor Poli Agrigentini, Item Periclis, & Iſocratis, & Alcidasantis. Traſymachii, & Gorgiam omnium primos arte quadam uerba iunxiſſe, auctor eſt in Oratore M. Tullius. Hic porro Gorgias, ut eſt apud Platonem, de omni re, quæcunq̄ in diſceptationem, quæſtionem q̄ uocaretur, ſe copioſiſſime diſcurum, profitebatur. Iſ q̄ princeps ex omnibus auſus eſt inuentu poſcere, qua de re quique uellet audire. Ei quoque tantus honor habitus eſt. Quod ſoli, ut Delphis non inaurata, ut cæteris, Statua, Sed aurea plane ſurrigeretur. Quod de Oratore libro tertio commemorat Cicero. Gorgiæ alterius meminit libro nono Quintilianus.

¶ Aetatum humanæ uitæ distributio. Fabulam ætatis peragere, apud Cic. quid. Vitæ metram quam statuunt plerique. Caput LXI.

T quoniam ingessit se nobis Senectus, succurrit, ut nonnulla de Aetatum distinctione promamus in medium, eo quidem proclivius, quod mirum est, quam non omnino super ea re consentiant Auctores. Quippe doctissimus Varro, & *πολυγράφος*, quinque ætatis gradus æqualiter putat esse divisos, ac unumquęq; præter extremum, in annos quindecim. Propterea sectio prima annum quintumdecimum attingens Pueros habet, ex puritatis ratione ita nuncupatos. Secunda ad tricesimū porrecta Adolefcētes, ab incrementi notione nomen indeptos. Iuvenes sectionem faciunt tertiam ad annos quinq; & quadraginta. Quibus inde appellatio facta, quod in bellicis usibus Reip. adiumento forent. Et inde huiusmodi ex Catalogo esse dicuntur, Sicuti ultra Catalogum, qui iam militiæ habentur inepti. Ad ænorum decada sextam Seniores perveniunt. Reliquum vitæ tempus Sectionem habet quintam. In qua qui agunt, iam uocantur Senes. Ex hac Varroniana Aetatum distributione commoneor, scite admodum, & congruenter Vitæ tempora fabulis comparari. Nam & Cicero, Qui hic senquit, Auctoritatis præmiis splendide usi fuerunt, si mihi sunt usi fabulam ætatis peragisse, nec tanquam inexercitati Histriões in extremo actu corruisse. In fabulis uero Actus seruari quinque, non arbitror esse, quem fugiat, Quando nec Persona quinque egressa ultra exire potest. In quo attente animaduertendum, ubi, & quando Scena uacua ab omnibus sit personis, Vt in ea Chorus, uel Tibicen audiri possit, Id enim cum uiderimus, Ibi Actum esse finitum, debemus agnoscere. Hippocrates, sicuti libro de die natali prodit Censorinus, se ptem Aetatis constituisse gradus deprehenditur, ac primum quidem anno septimo terminasse, Secundum quartodecimo, Tertium duodeuicesimo, Quartum tricesimo, Quintum duodequadragesimo, Sextum sexagesimo primo, Septimum ad Vitæ coronidem protendit. Solon decem fecit hebdomadas. Staseas addidit etiam unam duas, & plenioris vitæ spatia annis quatuor, & odoginta metitus est, quod præscriptum si quis transmittat, idem illi usuvenire, quod Stadiodromis, & Quadrigis ultra destinatum procurrentibus. Hætrusci uitalem mensum hebdomadibus finiunt duodecim, quod Varro scribit. Astrorum peritus Dioscorides anno centesimo uitam circūscripsit, Cordis ratione, quod in anniculo mensum habeat drachmarum duarum, in Bimo quatuor, inde procursu pari in annum quinquagesimum. A quo decemcēta supputentur ad æquilibrium, quæ ambitu peracta, ad metram redeant eandem. proinde non superesse spatia, uisceris eius dilapsu. Quam hæresim fuisse item Aegyptiæ gentis, Plinius scribit. Galenus in libro, Cui titulus, *ὅροι ἰατρικῆς*, Aetates statuit omnino quatuor, Ex quibus primam facit *πῶν νέων*, idest Iuuenum, Secundam *πῶν ἀκμαζόντων*, idest uigētium. Tertiam *πῶν μέσων*, idest Mediorum, Postremam *πῶν γερόντων*, idest Senum. Iuvenes postmodū esse ait temperatura calidos, humectosq; Veri præcipue affimiles. In Vigore constitutos calere simul, arescereq; Aetatis modo. Medios esse pronuntiat frigidis, ac siccis. perinde ac Autumnus est. Sunt uero humecti cum frigidityte Senes, *τῶ χειμῶνι παραπλήσιοι*. Efflorescit in Iuuenibus Sanguis. In uigentibus *ἔσθ' ἡ ζωὴ*. In mediis *μέλαινα*, In Senibus *τὸ φλέγμα*. Ethæc caloris intimi ratione omnia.

¶ Aetates humanas Planetarum consequi rationem. Martialis, & Apuleius declarant, nec non Oratius. Philosophorum placita, & Auicennæ de Aetatibus. Item de Fabula ætatis. Vocabula plura, quibus Aetates a Græcis distinguuntur. Caput LXII.

Ilud uero cōcinne admodum huic parti appingeretur ex Procli inter Philosophos haudquaquam postremi doctrina. Aetatum ordinem sequi ordinem uniuersi. Quippe princeps ætas Lunarem consequi potestatem animaduertitur. Tunc enim ex Nutritiua, Vegetaliq; degimus potentia, & in utrisq; porro humecta uis præcellit. Secunda Mercurialem, quando Literarum, Citharæq;, & Luctæ, ac deniq; consimilium nobis studium ingeneratur. Et Arithmetices impietis, ut auctor probat Ptolemæus. Immoq; forsan decantatum, Negotii illum præesse, ac lucro.

lucro. Inconstans porro Sydus traditur, ac omnino eiusmodi, quale id, cui adhæserit, cum benignis benignum, exitiale cum exitiabilibus. Tertia Veneream, quando obturgescit membra feminibus, & ad genituram protinus incitantur. Qua in parte sciendum amplius, Vbi lasciuientie pruritus, & Venerio prolubio nimis appropereetur Coitus, præmatüre item barbaram promi, quoniam concubitu augefcit circa Rhenes infitus, genuinusq; calor, quo fit ut affluentiis summa Corporis Vapores scandant, quæ est pilorum materia, Vnde illustratur Martialis illud libro undecimo.

Inde tragus, celeresq; pili, mirandaq; matri

Barba. Adiuuat & Apuleius in Magia. Inuestem pueræ accepisti, Vesticipem ilico reddi disti. Quarta Solarem, tunc enim regnat vigor ætatisq; perfectio properat, Aetasq; media. Ut vero Sol fons luminis, & Cæli oculus, ac Mundi mens, ut priores dixere, Consimiliter Iuuenilis ætas flos Vitæ delibatus. Mars porro Virilitati dominatur, planeta calidus, et siccus, ac præparans ad robur. Sexta ætas Ioui subicitur, quæ prudentiam, & uitam actiuam, ciuilemq; desyderat. Septima Saturnum respicit, in qua naturæ consentaneum, a generatione lequestrari, & a corporeis abiungi, alteram, & incorpoream affectando Vitam. Nam decrepitos inuadens Saturnus implet naturæ suæ malis, frigiditate, pigritia, & tristitia querula. Sedenim nec illud omittendum, Ratione admodum diuersa præfici Infantibus, dum gestantur utero, Planetarum, ut sic dicam, uultus, Quoniam primo conceptionis mensi Saturnus præesse narratur. Iupiter secundo. Tercio Mars. Sol quarto. Venus quinto. Sexto Mercurius. Septimo Luna. Rursum uero octauo Saturnus. Nono Iupiter. Inde quoque par tus fieri improperos coniectant mense octauo, At nono optimos. Verum ut postliminio redeamus, Philosophorum placita præferre uidemus, Tres tantum dici ætates, Incrementi. Statu. Diminutionis. Quod ex Aristotele aucupantur, tertio de Anima, sic faciente. Necessè inquit est, Omne, quod generatur, augmentum habere, ac statum, & decrementum. Sed idem Philosophus in libro de moribus sentire diuersa deprehenditur. Auicenna autem prima primi. Cap. de Complexionibus, Aetates inquit, omnes quatuor sunt. A dolencia prima est, ad annum fere producta XXX. Secunda uero Consistentia nuncupata, uel Pulchritudinis ad annum fere quintum post trigessimum. Consequitur inde diminutionis occultæ tempus, quæ Senectus nuncupatur, ad annum fere Sexagesimum. Subest mox Aetas, quæ ad manifestum nos interitum præcipites agit. In qua qui diutius perseverat, dicitur *νῆμα* *ἰσχυρὸν*, idest Nymphis æquæuus. Suppartitur inde Adolefcentiam in minuties alias, Quas qui expetit nouisse, & locum habet, ac quem adeat, Auctorem. Sciendum uero, Aetatum conuentus non ubiq; nec semper haberi eisdem, Sed euadere diuersos pro Complexionis ratione, aut Sexus, uel etiam regionum, ac terrarum situs, Cæli quoq; & Vicus temperamenti, & aliorum plurium. Nam sexto de Sanitatis regimine, Galen^o, Stato inquit, Annorum numero Aetates circumscribere nequimus, quod tamen quidam faciunt, nisi Latitudinis modo, Nanq; pubertatem auspicantur aliqui anno quarto decimo, alii anno adiecto, aut etiam alio modo, Et quibusdam decrementi exordia contingunt, mox ab anno tricesimo. Aliis quinque accedentibus. Proinde signate Princeps in ætatum distributione aduerbium fere adiciere solet. Porro, quia de fabula Aetatis mentio facta nobis paulo ante. Ad idipsum Apuleiana facit ex libro Floridorum tertio concinna sententia. Deinde inquit, regressi ad populum renuntiauerunt, Philemonem Poetam, qui expectaretur, qui in theatro factum argumentum finiret, iam domi ueram fabulam consumasse. Enimvero iam dixifferebus humanis ualere, & plaudere. Adiuuat & ad Lucilium Seneca. Quo modo inquit fabula, Sic Vita, non quandiu, sed quam bene acta sit, refert. nihil ad rem pertinet, quo loco desinas, quocunque uoles, desine, Tantum bonam clausulam impone. In hac uero Aetatum mentione, ac pragmatia uehementer adnotandum, quod scribit Magnus Albertus, Virilem ætatem, ac Senum præcipue insigniter arescere. Cui rei argumentum suggerat membrorum durities, & laxior cutis, ac corrugata, quod frigiditas efficit, cum siccitate. Quippe laxat hæc. contrahit in rugas illa. Frigidum enim complicat confringendo. Ex iis porro liquere arbitror, Cur sit in Epist. ab Oratio enuntiatum, Nigros angusta fronte Capillos. Quo Iuuenilis indicatur ætas. Ex Græcorum autem doctrina comperimus, nomina sic per incrementa distingui, Ut sit primo *βῆταρος* statim natus puer, mox *παιδίον*, ubi iam inces

cules illi Plestrum impiegit letiferum.

¶ De Tityris, Silenis, Satyris, Quæ sit nominum ratio. Bacchus cur dicatur Phleon, Item Cognomina alia. Caput LXV.

Vi cum Dionysio per tripudia, & festos lusus pleraq; terrarum obiere, nunc Satyros nuncupant, Quandoq; & Tityros, puto, de Cantuum lasciuia, Quæ περιπαικτα dicunt, Quibus id genus duci magna parte, animaduertitur. Satyros autem ἐκ τῆς σατυρίαι, uocitatos opinant. Nam Sileni appellantur ἐκ τῆς σιλαίνης. Quod & alibi attigimus. Sillon autem morsum cum lusu uocant ingrato, infestius q;. Silenis indumenta fuisse ἀμφιμαλτοὶ χιτῶνες, idest utrinque uillosæ tunicæ. Quod tacitis uelut ambagibus plantadi ex Dionysio Artem innuit, ac item Palmitum consipationem. Quia uero apud Veteres φλέην multum fere fructum, idest τὸ πολυκαρπείον indicat, Hinc factum, Vt Dionysium dicerent φλεῖναι. Quin eundem Protrygen appellarunt, & Staphyliten, ac Omphaciten, Sed & modis item aliis sane diuersis. Tityrum sunt, Qui Aucemitem interpretentur, Aut Calamum quoque. πτυφένες dicitur certe ex Calamo tibia.

¶ Diuersi Populorum mores, breuib; ac miscella enotati opera. Qui nunquam riserint. De Ceo Sene Canicem coloribus obscurante. Cap. LXVI.

Tiam si paulo ante Gentium diuersarum mores, ut sese inter legendum ingesserant, præcepimus, enotauimusq;, Tamen Quæ rursum occurrunt allidere, aut præfocare, nequimus, Sicuti illud est, Stagiritis fuisse legem, Quam prorsum, uerèq; opinatur Græcam in Variis narrationibus Aelianus, ὅτι καὶ τοῦτον, καὶ λαμβάνει. Quod non posuisti, ne tollas. Sed & Bibulum tantæ Virum integritatis ac abstinentiæ accepimus, Vt siquid intereudum ei fuisset alieni oblatum, omnino intactum præteriret, οὐ γὰρ ἔγχετο τὸ ταυτοῦτον ἄλλοις, ἀλλὰ καὶ ἀσκήμα. Ceus eius modi non inuenta forent, Sed Iniustitiæ germina. Lucanis lege Sanctum, scimus, Nequis Sole occaso, diuertentem Hospitem exigeret, Quod si fecisset, κακοφύνειν agebatur Reus, atque eo nomine multam subire, prorsus necessum erat. Dardaneos sub Illyride ter tatum modo in Vita balneis operam audio Solitos dare, Nuptiarum, & Partiois tempore, ac deniq; Mortis. Indis omnino fœnus ignotum. Quin & maximum inibi nefas Iniuriam uel facere, uel pati. Proinde nulla illis Syngrapha, nullum depositum. Sardoæ lex est, Senescerent iam Parentes sustibus letaliter a filiis cedi, ac mox contumulari. Turpe siquidem arbitrant, multo confectum Senio superesse diutius, Cum in pluribus aberret Corpus, annis festum deniq;. Illustrius uero multo Institutum illud, Quo peraguntur ἀγῶνες θύκαι, idest Otii Iudicia, Quæ subirent temere, ac citra Vitæ propositum agentes. Sicenim exprimebatur illis, Vt unde alerentur, Magistratibus approbarent. Berbicæ dicuntur ipsi quoque, certam Aetatis metam transgressos perimere, Viros quidem imolantes, Mulieribus autem præfocatis. Lydæ mulieres prius quam Cōiugia inirent, Corpus in uulgum dabant. Iunctis si deliquissent, uenizæ Spes nulla. Atheniensibus pridem inoleuerat, Vt si forte Homini occurrissent insepulto, Terræ mandarent, gleba iniecta. Sed ita, ut Exortum spectarent. Rursum & illud seruatum diu, Ne Bouem, Cuius opera, uel aratro, uel curru uterentur, omnino imolarent, ὅτι καὶ οὗτος ἐστὶν αἰὶνὸς ζωῆς, καὶ τὸν ἐν αὐτῇ ζωῇ καὶ τῶν κοινῶν κοινωνῶς, idest Quoniam & hic Colonus sit, ac laborum quoque nostrorum particeps. Persarum mos est, Cibis expleri prius, ac ut Plautine loquamur faburrari, Mox potui, & Propinationibus indulgere largius. Quo etiâ tpe ueluti in hostem depugnaturi, Vestes exuunt. Illi uero Hominum mores comerti peculiare, Clazomenium Anaxagoram risisse nunquam, inmo ne risus quidem uestigium omnino ullum prætulisse. Huic quoq; rei inimicatum insigniter Aristoxenum ferunt. Quin & Heraclitum, ὅτι πάντα τὰ ἐν τῷ βίῳ ἔλλαυν, idest Quæ sint in hominum uita, fietu prosequeretur omnia. Nec illud a moribus hominum abiungitur expingendis, Siqui dem facta nostris nos plerumq; coloribus suppingunt. Ceus Quidam narratur Lacedæmonia uenisse, iam utiq; æui maturus, Verum elatior impendio, & confidens quantumuis, Insuper canescens caput inficere conatus, annos obscurabat, Ita uero affectus, cum in Concio dem prodians peregrisset, Quorum causa uenerat, exurgens Archidamus Lacedæmoniorū

Rex, ὡς ἂν ἐφ' οὗτος ὕμνος εἴπωσι, οὐ μόνον ἐπὶ τῇ ψυχῇ τὸ ψάδους, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῇ κεφαλῇ ποδαφείη. Et quid nam inquit, salubre dixerit hic, Qui non in Anima modo mendacium circumfert, Verum & in Capite?

¶ Zeuxin spectatum Helenam a se pictam neminem admisisse, ni erogata prius stipe, Quo nomine appellata est Meretrix. Epicuri dictum nobile, Videri felicem, Cui Vitæ suppetant necessaria. De Pecuniæ cura difficili. Cap. LXVII.

EuXin pictura nobilem, inter cætera eius Artificii, haud parum multa Quæ circumferuntur, & Hominum desyderia uix explent, Helenam quandoq; ab eo expictam ferunt, Cui tantum sane attribuerit, Vt non temere, nec Quenlibet, ac, ut Græci dicunt, ὡς ἐτυχ, spectatum admitteret, Ni ἔντοι ἀργύριον, idest propositam pecuniæ quantitatem erogasset. Quo expressum nomine Græcis est, Vti, Heracleote sic mercenariam stipem ab adeuntibus, ac uelut manuarum æs corrogante, mox Helenam dicerent illam ἐπαίρειν, idest Meretricem. Cui plane captiua sibi, prostituto corpore, ab inuisentibus turpiter quæreret. Lepide sic, ut interpretari libet, deformato item Artifice, Vt qui audius Quæsticulum corradere. Id quod prudentissimus quisq; facile aut spreuit, aut neglexit. Nam tātus ille Voluptatis assertor Epicurus, Cui Ioue sempiternus de felicitate in certamē uenturæ, asseuerabat, Si Maza modo suppeteret, ac Aqua. Scires Gargetii Senis hæresin aliud præscribere omnino, quàm prætendunt Verba. Ceterum quod ad numariam pertinet curam parerga uelut opera. Id itē suppingemus, Ab Adiuuatiſsimis proditum monumentis, ὡς πρὸ ἐχθρὸν λαβὼν μὲν ῥαδίον, σωτὴρ ἐν δὲ χαλεπὸν, οὐ πῶ καὶ τὸ γυμνασιον. Quod est, Sicuti Echinum utique cape, facillimum est, Retinere difficillimum, Ita & Pecunias. Sententiæ huic succinit fere^{re} Anaxagoræ illud ἐν τῷ πρὸς βασιλέα, γυμνασιον χαλεπὸν σωτὴρ εὐφραδαι, χαλεπώτερον δὲ φυλακὴν τοῖς τοῖς δουλεύειναι, idest Pecunias cumulare, arduum est, Verum custodire difficilior multo. Nec relatu indignum, Quod grauis Auctor imprimis prodit Archilochus, Quancum non citra consuetum illi ἡκατόμβῃ μόν, Numos sæpe, uel minutis hinc inde corralis, nec sine sudore cōparatis τῷ Λαίῳ εἰς πόντον γυμνακὸς ἔνταρ ἐν κατάρχειν, idest In prostitutarum delabi interanea frequenter.

¶ Animos halucinantes malis edoctos sæpius respiscere. De Hierone, Ptolemæo Secundo, Phrage, & Damocrate Palæstrita. Caput LXVIII.

Ominis prudentiam Fortunæ indulgentia nunquam non remissioem, laxiorē q; malis sæpenumero ad se redire, ac ut sic dicam, in numerato, & prociuctu stare, non Sanctis modo testatum literis, Quarum est scopus inconniuens Veritas, Sed & nobilibus exemplis aliquot, palam factum. Ex iis aliqua attigisse, interest plurimum Vitæ, Vt inde edocti a linea identidem non aberremus, Sed in harena uersemur nostra, idest ex formula uiuamus, ne alioqui in decuriam trāscribamur non tam male uiuentium, quàm male pereuntium. Igitur proditum Memoriz est, Siciliæ tyrannum Hierona fuisse prius & priuatū, & plane omnium præcipue in concinnum, inelegantem q; & agresti porro natura incōciliabilem, ferum q; ac prorsum a fra tre Gelone nil diuersum. Sedenim posteaquā ægritudine implicito a publicis curis indulta uacatio, feriari q; abunde licuit, febre interpellante, Hominum factus elegantissimus est. Si quidem quod uel inuito, recusanti q; otium ex morbo impertiebat, εἰς ἀνάσταντα κατὰ πειθαρχίαν, idest doctis impendere disciplinis adortus est. Quamobrem iam suæ sponis, ac prorsum cōualidis Simonide utebatur Ceo, ac Thebano Pindaro, nec non Bacchilide, ὃς δὲ γὰρ ἄνθρωπος αὐθραγγής. Ipsum hoc & Ptolemæo Secundo usufruuisse, compertum est. Quin Auctor item Plato est, Phragen non alia magis ratione sacris initiatum Philosophiæ mysteriis, Quam quod ἡ νοῦς ἐκείνη εἰργασαὶ αὐτὸν τῶν πολιτικῶν αὐθραγγῶν ἐς τὸν πῶς ἐστὶ ἀσέβητος, idest familiaris Aegritudo a Ciuium cura ipsum abducens in Sapientiæ amorē coniecit. Quod si est, Nimirum extētis optanda Votis tristior Valetudo Critiæ fuerat, & Alcibiadæ, ac Pausaniæ insuper Lacedæmonio, Et compluribus id genus aliis. Porro & Palæstæ

Palesten legimus Damocraten pedibus ægrum, ut si qua effici posset, morbum discuteret, Certamina adiisse sacra, Eo q̃ productum denique, Vt in Stadio Lineam sibi circumduceret, Aduersariis iussis, extraherent ui, si possent. Neque unibus uero, abiit demũ coronatus.

¶ Super Electra adnotantur paucula, Quæ dicta prius Laodice sit. De Gyge, qui mulieris primus ἀνδραγαθός. Necnon de Alcimi Lydorum Regis felicitate. Interim & Xanthi memorantur duo, Poeta, & Historicus. Cap. LXXIX.

x Anthum fuisse Melorum Poetam, puto, omnibus notum, Qui Græca paulo uberius attredarunt. Ab eo autem præter cætera id item proditum memorie est, Electram Agamemnonis, non ea utiq̃ initio fuisse nomenclatura. Sed dictam Laodicen. Quippe Agamemnone perempto, nupsisse Aegistho Clytemnestram, Qui & principatu sit potitus, Electram uero, ut quæ neglectui foret, consensuisse Virginem, Quæ ex causa ab Argiuis id esse nominis sortitam, διὰ τὸ ἔχειν ἁγνὸν, καὶ μὴ περὶ φθορὰν λέγειν, idest Quod Viri experts fuerit, nec lecti experiens. Fuit & non incelebris rerum Conditor Xanthus patria Lydus, Qui & Voluminibus quatuor Lydiaca fertur complexus. In eorum secundo id quod haud relatu indignum opinatus sum, Gygen omnium Principem scribit, dum Lydis imperaret, γυναικας θυνούχους, idest mulieres Eunuchas fecisse, ὅπως αὐτὸς καὶ ἄλλοι καλοῦνται, idest ut illis perpetuo iuueniliter florentibus uti ualeret. Cæterum amplius memorat Xanthus idem, Lydorum Regno potitum quædam Alcimum, Qui & præcipua fuerit insignis pietate ingenioq̃ mitissimo. Proinde Stationis eius tempore uniuerso Lydis altissimam cōtigisse Pacis tranquillitatem, & diuitias quoq̃ affluentissimas. Et ita quidem, ut intrepide ageret uniuersis, omninoq̃ citra insidiarum ullum metum, uel, ut Græce dicam, ἀδελῶς καὶ ἀντιστασιαστικῶς. Id eo adnotauit bibentius, Quod inde Adagionis speciem posse aptius conformari, palam est. Vbi quis ἐν ἀπορροαίᾳ καὶ ἀνταρροαίᾳ διαγῆται.

¶ Qua ex causa prædicent Delii, Philosophum non incelebrem Syrium Pherecydem tam tetro, tamq̃ exitiabili peremptum fato. Caput LXX.

f Vper Pherecyde, Quem ferunt Pythagoræ doctorem, alibi hoc opere commentati sumus, Nunc & ad id Quæ ingerunt sese, haud infuper habebimus, ut locupletior fiat lucubratio. Igitur scribunt Celeberrimi Græcis Conditoribus, In Morbi, ut sic dicam, propylæis ab eius Corpore deliquatum similem Visco calidum sudorem, mox & ferinum quandam, Postremo succreuisse Pediculorum sobolem dixam, qua colligatis Carnibus contabuerit. Sed antea conspectu horrorem incutiente, familiarium reclinare cōsuetudinem coepit. Vbi uero accessisset Quispiam, ex eo, ut haberet, sciscitaturus, ἀλλὰ τῆς ὁπῆς τῆς κατὰ τὴν φύσιν ἀνέλεστο τὴν δόκτυλον, ψιλὸν χειρότατα τὰ σπέρκος, ἐπύλεγεν, οὐτὼ δεικνῶσαι καὶ τὸ πᾶν αὐτῷ οἶμαι. Hoc est per se nua peruiam portunculam digyto immisso, iam carne prorsum renudato addebat, Corpore reliquum compari affectum modo. Memorare autem Delios ferunt, consueisse, Apollinis indignatione Philosopho tetram adeo incussam plagam, Quod tumidius, insolentiusq̃ Cum Discipulis in Delo sedens multa quidem de Sapientia sua ostentasset, Verum & id reticere nō quisset, Nulli unquam se Deoq̃ immolasse, Nihilq̃ minus iucunde sibi ad id temporis actos Vitæ annos, Nec citra omne incōmodum minus, quam Qui Hecatombas subinde oblatum eant. Quo dicti tumore, uel leuitate potius, Quam κουφολοῖαν uocant, grauissimam rependisse poenam, probabile prorsum fieri.

¶ Herculeas Columnas prius Briarei nuncupatas. Epaminondæ paupertas, & magnanimitas Perfarum Regis munera spernentis. Cap. LXXI.

e T Aristoteles quidem tantus in doctrinis Vir, leuicula tamen quæpiā in libris non reformidasse, animaduertitur, Quando Herculeas scribit Columnas prius fuisse Briarei nuncupatas. Nam inquit, posteaquam ab Hercule perpurpurgata Terra est, & Mare item, Comparuitq̃ omnino is in genus hominum beatus

ficus, Briarei monumenta nulli prorsum rei esse, arbitrati Pleriq; In Herculem loci appellationem facile corruarunt. Caterum etiam si nec huiusmodi negligenda usquequaq; duco, Nihilo fecius multo illud grauius, Vitæ q; commodius longe, Quod Græca uersanti nuper compertum mihi est, Epaminondæ Thebanorum Principi, tantum q; non Græciæ totius, Vnum modo affuisse indumentum, & quidem rude, ac pertitum, addo etiam sordescens satis, Quo nomine si quando expurgandum Fulloni traderet, Interim uestis inopia alterius Domi se continebat. Quamuis autem a re familiari sic haberet, nihilominus a Rege Persarum uim Auri haud parum ad se transmissam non admisit. Quo fit, inquit Aelianus, Vt spuētis Animus maior lōge, amplior q;uideatur, quā Dantis. At quia ex fide parum forsitan promi hæc a nobis, opinabuntur Aliqui etiam Serii, Super tota re Historici uerba subscribam. Cui, opinor, in rem adducti præsentem haud colaphum ducent, ἐπιμνησθήσεσθαι ἅλα, ὅτι βροτὰ καὶ αὐτῶν οὐ πῶντα· εἴ ποτε δὲ αὐτῶν ἐδίδκην εἰς νικαφθῆος, αὐτὸς ὑπὲρ αἰὸς οἶκος δ' ἰὰ περιαν' ἐτάρου· ἐν δὲ τούτοις τῆς περιουσίας ὧν; τῶς πῶσων βασιλεὺς πῶντα αὐτῶ πολὺ χροσίον, οὐ προσήκει, καὶ εἴ τι ἐπὶ τοῦ, μεγαλοφρονέστερος ἢ τῶς διδόντες, ὁ μὴ λαβῶν.

¶ Hominum ingenia tyrannica, uel mitia facile plerunq; coniectari. De Pericle, ac Gelone, Item de Dionysio Posteriore. Catapultæ inuentio. Cap. LXXII.

Vppetit ex historia plerunq; uel tyrannica Hominum ingenia, Vel mitia imprimis, & popularia spectare. Id ipsum & mihi nuper usuuenit Græca uolenti quæpiam. Quippe animaduerti, Athenis Prætura dumungeretur, Periclem, inter alias uel hæc censuisse statuendâ Legem, Vti Parète natus Quis foret Ciue utroq; in Reipublicæ participatum haudquaquam admitteretur. Caterum tumor hic plane, nimio plus sibi applaudentis illuc erupit demum, Vti in eūdē grauior expetere Nemesis. Etenim cum ei duo essent Liberi, Paralus, & Xanthippus, crassante publicitus sæuo pestilentia malo, uterq; est absumptus. Quamobrem fobolis legitimar, ac solenni conceptæ toro inops Pericles, reliqui habuit nil prorsum, nisi, ut Spuriorum præsentia superseditum, Sed Reip. ipsius sanctio expertum, æstuantem leniret animum. At Cōtra, si Gelonis expendas Animi altitudinem, & in Siciliam uniuersam benignitatem eminentissimam, Quis non illius alissam uelit Animi elationem, Huius uero bonitatem raterenter uisam alias, amplectetur, excolletur q; Hic Quippe Victis Carthaginensibus apud Himeram, & Occidione occisis, factus Siciliæ totius Compos, exuperanti Mentis magnitudine in forum pergens nudus alacriter pronuntiauit, Siculis se principatum resignare. At illi ore confono succlamantes, id se non admissuros, asseueranter prædicarunt, Vt qui populares eius, gratissimos q; mores diu antea forent picirati, diuersos longe a Monarchico Spiritu intolerando plerunq;. Argumento eius facti est, In templo surrectum Specie nuda Simulacrum. Sed & rei gesta testimonium dicat Epigramma. Quam Virtutem si promerescisset Dionysius Posterior, etiam si multa Principatus propugnationi comparaffet, Catapultam quoq; excogitaffet primus, Tyrannide uiolenter Dionis opera excussus, Nō omnium inops infelicitate, quod Vitæ supererat, ac turpiter transmississet, hebetiore etiamnum uisu ex meri intemperantia, Sicuti a Theopompo proditi monumētis, sciunt Poliores paulo.

¶ Philippum uictoria elatum, ne unquam fieret Rationis impositus, Iniunxisse Puero, maxime ingressus diceret, Homo es Philippe. Caput LXXIII.

Osteaquam apud Cheroneam Macedo Philippus Atheniensium profligauit opes, felicitate nimia efferrī aliquantulum cœpit, Sed ita, Vt rationis tamen limites nec transcenderet, nec proculcaret. Proinde ad Iniustitiam, aut Victorum ludibria, & Subiectoꝝ iniurias, nec dilaberetur. Id ne fieret quādoq; Vti sunt plerunq; Hominum ingenia in peius mutabilia, Sic propemodum cavit, Nam ex Pueris uni Muneris id modo iniunxit, Vt ad Solis exortum ingressus inclamaret, Meminisset, Homine esse se. Id ab eo postea adeo seruatum, ferunt, Vt aliquā omnino uel progredieretur ipse, Vel familiarium quempiā, aut Alioꝝ Regis operam requiritum admitteret, Quā quot diebus Puer intonauisset ter, ὁλίγη, ἀλλ' ὅμως ἐν Λονδίῳ

LODOVICI CAELII RHODIGINI IN ANTIQVAVM LECTIOMVM
LIBROS AD DOCTISSIMVM IVRECONSULTVM ZACHA
RIAM RHODIGINVM PRÆFATIO VNDECIMA.

I Viliū unquam, Doctissime Zacharia, grauior incubuit cura Patriam demerendi, ac Ciues suos omnes, Ego plane eum esse me, possum profiteri, Quando Veterem Atheniensium *quoniam* infecutus, traditis obliuioni omnibus, reiectisq; Animum quæ repetita valent exulcerare, ac magna parte obductū uulnus refricare, Non desino pro Virili utroq; propagare in æuum, Vt iam hinc cuncto terrarum orbi, qua modo, Romanæ linguæ sonus pertingat, palam fecerimus, Esse in rerum natura Rhodigium, Quod ad hanc diem (nec dici tamen arroganter uelim) Cimæriis obuolutum tenebris latuerat penitus. Eadem porro Animi simplicitate Cuiq; nonnullos duxi Scriptis meis (Siquis tamen eorum futurus est Genius) illustrandos. Nam Antifisti reuerendo Ioanni Mariæ Mattarello secundum nostrī, ut sic dixerim, certaminis stadium censui dicandum. Exigebant id Mores eius excultissimi, Doctrina singularis, Et quam sustinet honestissime, Dignitas clarissima. Exigebat, immo efflagitabat, ut significatius agam, Sanguinis coniunctio, & Larium fere communium, peruetita quidem, Sed tamen prædulcis memoria. Nunc autem in necessitudinis ratione sentire sum uisus aurem mihi denuo peruelli, & insulsurari grauius, Viri me nō boni subiturum crimen, Si Zachariam meum ab iisdem manantem fontibus præterisse sustinerem. Ego uero Iureconsultorum Scitissime toto feror animo in tui nominis gloriam, Si modo is sum, Qui tibi in maximo doctinæ fastigio diu iam cōstituto ad laudem aliquid possum adiacere. Quoniam, dum in Romana profiteris Academia, tuarum Virtutum splendorem ipse uniuersis abunde patefacis, Veterum placita Sapientium in faciendis legibus promodo in lucem nitidissimam. Adeo ut obfcuritatis nubilo amplissime discusso, & Squalore omni deterso, in potestate omnium, Quite utuntur Doctore, quod mirum est, siquid aliud, omnino comperiantur. Equidem parum perspicaces illi esse mihi uidentur, Siqui Solilumen afferre contendant, Sedenim consanguinea huc me affectio trāsuersum rapit, Vt quantulacunque ex libellis nostris promi gloria potest, Eam lætissimo uultu tecum ueniam participatum. Tantum abest, Vt Mentium hyfricarum approbem uirus, Quo contacta extabescunt omnia, dum alienæ derogando famæ, Quod sanguinarium est, Scientiam in se profundiore probare hominibus uolunt, etiam si nocturnis oculis nunquam non caligare uel luce nitidissima pernoscantur. Sed Libitinas facio missas. Illud grauius multo reliquum fit mihi, Vt amanter, extenteq; doctissime Zacharia obtestari, non desinam, Quæ de myrothecis nostris, Qualiacunque comperiantur, nunc primum in odores sparguntur, & laboriosissimis euigilata curis publicum tandem indispiscuntur, munuscula boni consulæ, putesq; non quidem magnitudini sacisactum tuæ, Sed ab imbecillitate nostra, id demum, quod eualuimus, munificētissime oblatum.

Vale.

LODOVICI CAELII RHODIGINI ANTIQVAVM LECTIOMVM LIBER VNVS, QUI VNDECIMVS.

¶ Odiestrem partus cur ræto uitalis.

Caput

Primum.

Vm pauloante astrueremus præficia Cælestium rerum Peritis nō Aeternitibus modo Planetas, Sed & Infantibus prius, quàm promantur in lucem, quāquam, ut prætexuimus, ratione disparili, Adiectū id quoc, Odiestrem partum ideo non fere cenferi uitalem, quia Saturnum habeat Episcopum, Cuius frigiditas, ac siccitas Vitæ plurimum contrarię sint. Adnotādū uero nūc, Esse inter apprimē doctos, Qui astronomica ratione elisa, aliud, quod sequantur magis, excogitant. Siquidem Embryon sæpe mense septimo, ab Vteri conceptaculis egressum affectare, ac in id colluctari plurimum, uerum conatu excidere, atq; interim fatigatum effici imbecillius. Quod si nec

dum refectis uiribus, octauo rursum eundem petat conatum, oblaſum frequentius intermo-
ri. Hippocrates ſummus medendi artifex, qui tam fallere, quam falli neſcit, oneroſam mo-
leſtam q; ac perſiſſilem eius menſis geſtationem autumat, tum matris ratione grauiter
aſſectæ, tum Vteri incommodius ſe habentis, ac quodammodo ingeſtibile onus reſpuen-
tis. Proinde ſi ſe oſtentet partio, dupliciter inde Vterum geſtantes uexatas, & a ſœtu pro-
deunte, & affectione propria, inſigniter imbecillitate urgeri. Vnde conſecutione probabili
ſœtum item oblaſum raro non emori. Alicubi tamen, quod huic Sententiæ calculum adi-
cit, Corpore uegeto ſcimus, ac ſucculento, robuſto q; Prægnâtes octauo etiam promere ui-
talem ſœtum, Id quod in Hiſpania uſuuenire, ſcribit Auicenna, & in Aegypto Ariſtoteles.

¶ Fabulam fieri quid ſit. Vitam noſtram eſſe item fabulam. Platonis de Spe Apo-
phthegma. Caput II.

Abulam fieri eleganter, doctè q; uſurpamus pro eo, quod eſt, muniſ uitali-
bus perſungi, & abire, ut Plautus inquit, in Communem locum. Perſuſa-
f tyrici Poetæ id Auctoritas comprobat,
Indulge Genio, carparamus dulcia, noſtrum eſt;
Quod uiuis. Cinis, & manes, & fabula ſies.

Hoc uero ex illo Oratiano apparet profluxiſſe,
Iam te premet Nox, fabulæ q; Manes.

Quin facere luſiſſe putatur Quidam, non omnino malus, nec imperitus, Viuentes etiam/
num fabulam eſſe. Quando uti fabulæ nec uera inſunt, nec uerſimilia, Compari mo-
do Vita noſtra nec Veritatis quicquam, nec certitudinis habet, niſi illud, quo certius ni-
hil, Hominem bullam eſſe. Sed multo magis Senem, ut M. Varro ait. Ex quo rediſſime ui-
detur Euripides, οὐκ ἔστι θνητῶν, ὅστις ἐξεπίσταται, τὴν αὐτοῦ μάχουσαν ἐβρίσασθαι, quod no-
ſtris uerbis ſonat. Mortalium nemo eſt, qui craſtinum ſibi audeat polliceri. Et, quod grauius
aliquanto eſt, οὐ βίος ἀλωδὸς ὁ βίος, ἀλλὰ συμφορὰ, Hoc eſt, Vita non uere Vita eſt, Sed
Calamitas. Sicuti Euripides idè ſubnorauit ſententialiter. Vnde & Palladas ſcite.

ἀακρυχάν γένεσθαι, καὶ ἀακρυχέας ἀφθνήſκειν.

ἀακρυχοὶ δ' ἐν πολλοῖς τὸν βίον θύειν ὄλον.

ἢ γένος ἀνθρώπων πολυδὲ κεντὸν ἀδυνέει, αἰκλόν,

ἐνδόμενον καὶ τοῖς γῆς, καὶ διαλυόμενον.

Lachrymans ſum natus, Sed & lachrymans morior.

In lachrymis uniuerſam comperi uitam.

O' genus hominum lachrymoſum, debile, miſerabile,

Tractum in terra, ſolutum q;.

Nos tamen opinioni illecti uanitate, nobis q; blandius ementientes, Spes conſouemus ina-
nes, quod ad præſentem attinet Vitæ Statum, nec Philoſophum audimus eminentiſſimum
Platonem ſubinde inſufurrantem τοὺς ἐλπίδας ἐξηγοῦντες ἀνθρώπων ἀνέμους εἶναι. Quam
ſententiam iure Latii ſic donamus, Spes eſſe Vigilantium Somnia.

¶ Maronis locus ex primo Georgico, Septima poſt decimam felix. Lunam humeſtare,
non areſcere. Tetradiſtæ qui ſint. Caput III.

Rat in manibus nuper Maronis Georgicon liber primus, eo gratior nobis,
quod Columellæ teſtimonio Poeta hic, ut in aliis ſummus, Ita & Agricola
tionis diſciplinam Carmine potentem fecit. Quo nomine eū pleriq; omnes
bene literati, ad probi q; obſeruant, ueluti τειμένων ἱερῶν, idè Templorum
ſacra. Ita eſt doctrina multifarius, & morum ſanctitudine præcellens. Inibi
ergo hoſce uerſus legebamur, Vbi Lunarium ratio dietum pertractatur.

Septima poſt decimam felix, & ponere uites,

Et prænoſ domitare boues, & licia tela

Addere. Quæſitum diu, & anxie in Eruditorum Scholis, quid ſit, quod Poeta nobi-
lis ait, Septima poſt decimam felix, Sequius multa quidem aſſert, Sed quia dictorum ratio
nes minus

nes minus protulit, Posteris amplius quærendi curam iniecit non mediocrem. Nos ergo, quæ apud Cælestium rerum Peritos obseruauimus, hinc iam attexere pergemus. Illud autem traditur primum, Lunæ calorem esse imbecillum prorsus, Adeo ut nequaquam ita unquam augeat, ut siccitatem queat inducere. Caterum ad humectationem usque modo progredi. Vnde & illud consecutione quadam manifestum, pro luminis copia, & ex eo etiam caloris, corpora humectari. Consimiliter ad defectum tendente lumine, humectationis detrimenta fieri, & caloris. Sciendum & illud, Lunam priore dichotomia excelsa, cere plus, atque humectare, quam sequenti, ratione, ut prætexuimus, augeſcentis, aut decreſcentis luminis. Ex iis deprehendere Periti rerum, increſcentis Lunæ spatia esse Plantationibus uel decretoria, quoniam humoris exuperantia Semen madefcens celerius uendicit incrementa. Vbi uero deteritur lumen, Cædi optime materiam, quæ arescat tunc, attenuatur. Propterea nec carie computrescat. Quamobrem apud Maronem cum Septima post decimam nominatur, neutiq; decimam septimam intelligi posse, quamuis id non abnuat Interpretes. Hanc siquidem ponendis Vitibus incommodam censei, prope in confesso est, ob luminis detrimenta. Verum probabilius id, aut Septimam significari, quæ sit post decimam prima, & melior, idest quartamdecimam, quæ dies comprobari omnium calculis potest, Luna tum plenam faciente uisitationem, Aut dies collaudasse duos, credamus Poetam Agricolationis peritissimum, Septimum, ac decimum, Sed hunc eo amplius. Septima utique Luna dimidio orbe cæsa conuulsit. Decima amphicyrtos, idest utrinque gibbosa. Et utrobique humor affatim, calorq; radicibus affundi facile potest. Quod uero Septima decima die subuectari in aream fruges, Poeta Hesiodus prodit, non aliunde uideri naturam potest, quod item ex Procli interpretatione liquet, quam quod a circumacti Lunari orbe protolluntur fere. Ventorum afflatus euentillandis frugibus peraccommodo. Ad rem forte illa, nil admodum attineant, Sed enotasse prius, nil obfuerit, quod positum a Plutarcho scimus, Aegyptios fabulari, eadem die Osiridis interitum esse peractum. Pythagoreos uero Antiphraxin eam diem mathematica ratione nuncupare, & abominari impiis. Terraditis denique a Græcis uocari Vitalaboriosos, ac multis occurrentes turbibus, conflictatosq; crebris Fortunæ assultibus, ab Hercule ducta uocabuli ratione, quem quarta natum Luna ferunt. Sunt qui Coitionem eo nomine intelligant familiarium iuuenum.

¶ Sententia triplex de Lunari lumine. Quibus probetur rationibus Lunam repercuti fulcem non propagare. Caput IIII.

N hac Lunæ mentione subeunt obseruata in Veteribus memoriis digna relatu uel præcipue. Scribit enim Architecturæ nono Vitruuius. Sed & in libro de Orbium Cælestium contemplatione Cleomedes, inter Berosi placita contineri, Corpus Lunæ pilam esse dimidia parte candidam, Alteram Ceruleam. In Coitu uero Solis ardore corripitur, conuertiq; partem eius candentem proprietate quadam naturæ luminis ad lumen trahendi, quo quidem tempore nostri Auerſam dicant eam, quæ enim non uiſuntur, quæq; latent, iam nunc cupantur. Plinius, In coitu utique non cerni, quoniam haustum omnem lucis auerſa iterum regeat, unde acceperat. Cum uero plena fuerit, ut conspici tota possit, Aduerſa. At Græci per Diametrum hæc, & dimetientem lineam obiecta appellare solent. Ceruleam uero, Hoc est inferiorem eius partem, quia candens non sit, propter Aeris similitudinem obscuram uideri. Eandem porro sententiam in Deo Socratis exprimit Apuleius. Sunt qui Lunam a Sole illustrari autument, Vnde & nothum eius lumen uocant. Canillus; Verum per refractionem illuminare aerem, quod usuuenire in Speculis conspiciamus, splendentibusq; argenteis laminis, siue Argyromatis. Hæc duas sententias in psalmorum enarratione cum rettulisset Augustinus, Difficulter inquit, perspicui posse, utra demum sit uerior. Extrat & sententia tertia, Misceri eius lucem propriam solari lumine, achuiusmodi fieri, haud utiq; carentem ipsam affectu, nec uelut Corpora solida, splendida, micantes habentem splendores, illuminantemq; aera repercussu, exceptis a Sole radiis, quos deinde ad nos regeat a Sole alterata (Vt sic interim dicere permittamur) tali temperamento præui habens ful-

gorē non primo qđem, & per se, Vez per participationem. Hāc opinionem Eruditi saniorē interpretantur, quā sit ea, quā Lunam asserit per reflexionem illuminare, regeſtis ab ipsa fulgoribus. Quod a' luminosis fieri corporibus, quando sunt solida, animaduertimus. Quod uero impossibile sit, Lunam repercussu Lucem propagare, hisce opinor, fere' rationibus Cleomedes idem comprobat. A' Corporibus solidis non est quidem impossibile, reflexionem fieri, non item ab aqua. Cui ipsi inest densitas quādam. At a' raris corporibus refractionem fieri nequit, Qui enim fiat, ut ab Aere, aut Igne repercussus efficiantur, Cum eiusmodi tam extorsum, quā introrsum radios admittant? Sicuti Spongias oppleri aqua, animaduertimus. Adde, quod qui ex refractione sese promittit splendor, prætenus est, ac se're nullus. A' Luna uero non terra modo collustratur, Sed & Mundi uniuersa. Cum regeſtus lucis ne duorum quidem stadiorum mēsum superferatur. Liqueſt id in Speculis, & id genus aliis. Quod Si lunari amplitudini acceptum referri oportere, contendat quispiam, Sciāt uero is, tam in paruis, quā uastioribus lucem regerentibus analogi rationem haberi consimilem. Porro' si Luna repercussu collustraret, neque cum in Cornua sinatur, neque item dichotomos, uel diuidua terræ lucem infunderet, Quando quæ reflexu illuminant, ad rectos angulos lucem promitt. Proinde orbe pleno, ad occidua, Solem q' ipsum fiet lucis reflexio. Lunæ uero mediana tantum terræ splendorem affunderet, Orbis uniuersus minime. Quippe ex medittullo tantum recti angulus radius ad terram promitti potest. Quod uero ab Orbe toto collustratur terra, euident inde sumi argumentum potest. Nam ubi emergere primum ab Horizonte incipit Curuatura, proiectantur ad terram radii, Deuexis partibus Cælum, non terram spectantibus.

¶ Lumen esse Cælestium Virtutum uehiculum. Cur a' nobis longius abeat Sol. nec Luna eundem præferat Schematismum. An item a' Planetis illustretur, uti a' Sole.

Caput

V.

Sse uero lumen Cælestium uirtutum, & quidem omnium ueluti uehiculum, in Meteorologicis libris Auicenna scribit, & comprobat Albertus in libro de Somno, & uigilia. Inde ambiguitas haud contemnenda exoritur, Si ita sit, ueluti propemodum assentimur, Cur nam stater temporum cardinibus longius abeat a' nobis Sol, nec Luna eundem præferat Schematismum assidue.

Hæc uero qui æqua lance pensitarit, summa diuini examinis ratione dispensata comperiet. Siquidem terrena fragilitas Cæleste bonum, quamuis inenarrabile pati diutius nequisset. Promde diuinæ providentiæ inconniuens acies hyemali sydere longius Solem abduxit, ut noctium humecta opacitate reficeretur terra, exustione alias primo quoque tempore peritura Mortalium usibus, & Animantium cunctarum, nam & sicetiamnum perit parte haud contemnenda. Eadem uero diuinitatis dispensatione, nec perpetes, eosdemq' Solis ad nos profundit radios Luna, Sed nunc parcius, nunc uberius pro Schematismorum ad Solem euariatione. Quæ ex causa neque item proprio admodum est condecorata lumine. Quod si in disquisitionem euocet quis illud quoq', An Lunari syderi lucem foverent Planetæ item alii, Sicuti Sol, asseueranter astruendum, non foverare, quod Silentis Luna ratio dicat, quem Coitum uocant, quo penè destituitur luce, quia splendoris de Sole haustum habeat nullum in aduerso nobis disco, futura non adeo lucis inops, siquid a' Planetis mutaretur.

¶ Item de Lunari lumine. Cur Selene. Cur in Dianæ facis faces, & cur tergemina Diana, & Hecate. De Geryone paucula. Hecatompodon. Hecatombæum. Manides.

Caput

VI.

Vnam uero de Solari fonte haurire, uel nominis etymo coniectat Eruditorum schola, nam Selenen dici, quod lucem nouam habere perpetuo uideatur. Adiciunt calculum & Dianæ sacra, quæ uocant Artemia, in quibus et hoc argumento gestantur faces. Quia uero triplicem faciat uisitationem Luna, Cum surgit in Cornua, & falcata dicitur, cumq' diuidua est, & cum Orbe circumacto, Hinc propagatum autumant, Poeticum commentum de Triformi Diana. Unde

na. Vnde Sit & Mazonis illud decātatū Grāmaticis, diuerſe q; p ingenioꝝ captu expoſitū, Tergeminam q; Hecaten, tria Virginis ora Diana.

Quod exprimens Aufonius in ternarii numeri Grypo, inquit,

Tergemina eſt Hecate, tria Virginis ora Diana.

Verum in viciis loci enarratio-

ne, ut nil priſum diſſimilem, Varia, ut dixi, pmutantur a Studioſiſ; p inuentorum ratioe. Sunt enim, qui Hecaten ibi tergeminaſ; dici opinentur, quia ſit, ut ſcribit Orpheus in argonau-

ticis, trium Capitam, Eam liquidem *ἡστροκόφρον* inde appellat, ita quod dextrum Caput ſit Equi, Siniftrum Canis, Medium Hominis agreſtis. Eſſe quoque Tartari filiam, eiufdem comprobatur Carmen. *ταρταρόπουλος ἡστροκ.* Ex quibus Seruium coarguere nituntur,

iterationem eſſe ibi tradentem. Nam etiam ſi Hecaten dici Proſerpinam, ſæpe inuenias, Tamen intelligi quandoq; ſeparatum numen. Putat alii, quia multi Hecaten cum Iunone coniungunt, Vt ſit eadem Iuno, Diana, & Proſerpina. Ex quibus Hecate, ut eſt apud Luca-

num, commune efficiatur numen, Iccirco, ne alterutrum Poeta damnaret, utruq; dixiſſe. Nam eſſe item, Qui Hecaten Perſeo Titane, & Aſterie Latonæ Sorore progeneratam ſerāt.

Cui elementa ſubiecerit Iupiter, fecerit q; Cælo, Hærebo q; potentem, ut cecinit Poeta nobilis, Vnde etiam Hecaten dictam voluit Heſiodus, a multiplici uidelicet poteſtate. Aiunt & illud Græci, Terniones, id eſt *τρεῖς ἡνιόχους* apud Inferos cenſeri admodum, Vt qui ſint

Hecates numini conſecrati. Cui item argumento compari Trigla piſce rem diuinam fieri, et ſurgiri in triuiis Simulacrum, quod, ut inquit Aniſtophanis Interpres, Luna, Diana, Heca-

teidem crederetur numen. Cui Sole occiduo, uice ſacrificii cœnam mitterent Ditiores in Neomeniis, quam fameſci pauperes diriperent, uorarent q;, a Dea factum id cauillantes.

Quod ad Triglam attinet, ſic in Euſtathii monumentis legimus, Trigla inquit, ex ueterum ſententia Dianæ creditur ſimulacrum, quatenus ut Cilix poeta aſcribit, ſic dicitur, quoni-

ter anno gignat. Luna uero tertio poſt coitum die manifeſtam uiſitationem facit. Heca-

ten in Bœotia præcipue coli ſolitam, ſcribit Theogoniæ Heſiodi Interpres. Dicit autem Heca-

ten *αὐτὴ τὸ ἡστροκόφρον ὀνόματι*, quod uniuiſuiusq; prouidentiam gerat. Nam quicquid in terra uiſitur, ac mari, ſato ſubiici, Quod ut numen uenerentur plerique omnes. Hecatom-

phonia ex Lege immolari a Meſſeniis ſolita, in Septem Sapietum conuiuium auctor Plut. eſt.

tantum ex hoſtibus centum interemiſſent, ut inquit Pauſanias. Id ſacrum obiit Ariſtome-

nes Ioui *ἰσχυρότατος*. Verum ad præſens negotium nihil, Sicut nec Hecatompodon, quod fuiſſe Pallados templum autumant, omnibus lateribus pedum omnino centum. Id & Par-

thenon dicitur plerique. Neque item Hecatombæon, qui Athenienſibus menſis erat, So-

liſacer, Cuius quia tunc magnus ſit curſus, inde Tempori factum nomen, quando Nume-

rus ſignare magnitudinem aduertitur plerunq; quod probant Hecatombæa. Menſis hic Cronion dictus Veteribus quoque a ſacrificiis, quæ Crono fierent, id eſt Saturno. Sed ad

rem. Theagenem quendam domi Hecates ſimulacrum, quod Hecatæum uocant, adeo ſu-

perſitioſe coluiſſe, Græcorum monumentis adnotatum eſt, Vt nuſquam omnino profer-

ret pedem, ni id conſuluiſſet prius. Hecate demum Mænida putant immolari, quod ſit qui-

buſdam mania, id eſt furoris cauſa. Vtiſ, qui dicuntur *μανιαστὴς ὄρνειν*. Antiphanes certe

Mænidas uocat Hecates cibum. Eſt autem notiſſimus piſcis. Quanquam ſunt & Leuco-

manides. Boacas nuncupant Quidam. Alibi Poeta idem Mænidas, & Triglas Helenæ di-

xit cibaria. Mænis a Theodoro dicitur Alec. In Apuleii magiæ Apologia prima obſerua-

tum illud quoque. Ad Magorum Cerimonias aduocari Mercurium conſueſſe, Carminum

uocorem, & Animi illicem Venerem, ac noſtium conſciam Lunam, & manium poten-

tem Triuiam. Ad malignos certe Spiritus, loco mouendos, diuinationem q; per mortuos

explendam, Ptolemæus in quadripartito conferre putat cæleſtem harmoniam, quando Lu-

na fuerit magiſteri domina, colat q; Iouis ædes, Sagittarium, uel Piſces. Quod uero paulo

ante de Lunæ Schematiſmo triplici protulim², apud Heſiodicos Enarratores comperimus

illud item, Ad credidiſſe pleroſque, Geryonem tricripitem, hoc eſt, *τρίκεφαλον γηρονόον*,

non eſſe alium, quàm Lunam. Sed alii ea fabula ſignari prodiderunt hyemale ſyduſ. Alii

tempus ipſum, in quo præſens, præteritum, inſtans, ueluti tria cenſeantur capita. Poſtremo,

ad triplicem Lunæ mutationem quot menſibus prouenientem Calendarum, Nonarum,

Iduum q; diſtributionem referri oportere, contendunt Auctores eminentiſſimi.

¶ Septem ab aliis dici Lunæ permutationes. Quid Phafis. Iugum dici de Libra. Ciceroni inibi explicatur. De Diana. Quam uocant Agroteram, & Endymione. Cur Lunæ appellatione Mundus significetur.

Caput

VII.

Vntautem, q̄ discantes curiosius septē faciāt Lunæ p̄mutationes, eas q̄ dicāt Phafes, quo uerbo utit̄ in libro de mēfibus Theodorus quoq̄. Sed & Aristoteles Meteororū primo, in Cometarū ratione. Euenit inquit, hoc Mercuri Stellæ, *διὰ τοῦ το μικρὸν ἐπιναβαίνεν, πολλὰς ἐκλείπει φάσεις*, idest, quia parum a Sole abscedit, multas relinquit Phafes. Sed & paulo ante Anaxagoræ refert, ac Democritum dixisse, Cometæ non esse aliud, quàm *σύντροφον τῶν πλεονῶν ἀέρας*, hoc est, ut uerbo uerbum reddam, coapparitionem errantium Stellarum. Quam est apud Pollucem, Phasin dici delationem eorum, Qui in metallicis, aut Emporiis aliquid peccassent, Vel etiam in Vestigalibus, Vt qui publica usurparent. Ac omnino Phasis dicitur cuiuslibet occulti criminis apud Magistratus demonstratio. Meminerunt uerbi huius Dinarchus, & Demosthenes. Præterea siquid Orphanorum tutores in domorum elocatione fraude agerent, eius denuntiatio facti recte appellabatur Phasis, ut Lyfias comeminit. Sed ad Lunam redeo. Primam in ea Phasin statuunt, cum exoritur, emergit uē a Sole. Et Corniculatio dicitur, aut Corniculans Luna. Ea uero a Græcis figura Menoides nominatur, Sicuti Martiano propemodum credimus, Vnde Lunata Conchyliā dicantur Plinio. Sunt tamen, qui emergentem primitus Lunam Arcticoen nuncupent, mox Menoides. Postea est Dichotomos, hoc est, dimidio orbe cæsa, uel Diuidua. Porro Amphicyrtos, quod est, utrinque gibbosa. Inde Panselene, siue Plena. Rursus q̄ Amphicyrtos, ac denuo Dichotomos. Demum luminis uniuersitate priuatur, cum Silere intelligitur. Ex hac Schematisformarum diuersitate subinde euariante in Sanctis literis legitimus quandoq̄, Per Hiericho, quod uerbum Lunam indicat, Mundum significari, quia ueluti Luna, in continua sit transmutatione. In iis postremo, quæ de Luna diu commentamur, nec Ciceronis quidem nodus ex diuinationum secundo prætereūdis silentio est. Qui paulo impolitiorebus, uelut fusilamen molestius, iniicere morulam potest. L. inquit Tarutius Firmanus Romani, in iugum cum esset Luna, natam esse dicebat. Iugum hic Libram accipe ex Solino in Polyhistorē, Et Græcis prætera, Qui Scorpii priorem partem, *ὤψα* dicunt, idest, lugum. Deniq̄, quādo Diana eadem cum Luna est, Transmittentibus Hiliſſum terræ Aticæ fluuium, unde Hiliſſidae nuncupentur Musæ, occurrit, Pausanias inquit, Regio, Quam dicunt *ἄγρως*, Vbi fuerit Dianæ *ἄγροῖα* templum, quod inibi uenatā primo Deam fabulantur ē Deo profectam, quo nomine Simulacrum arcu erat insigne. Lunam denique ab Endymione amatam fabulantur, atque inde filias esse susceptas quinquaginta. Vero similis fit, inquit Pausanias, Vxorem illi fuisse Asterodiam, siue Chromiam, uel etiam Hyperippē, Natos q̄ ei Liberos, Epæum, Aetolum, Pæona, puellam Euryccedam. Ab Epæo autem dictos uolunt Epæos, quibus imperauit, a Pæone Pæonas ad Axium fluuium. Fuit Aethlii filius Endymion. Eius sepulchrum Helei ostendunt. Heracleoræ, qui ad Miletum sunt, in Latnum secessisse prædicant, ubi Endymionis agnoscitur Adytum.

¶ Memoria matutina, quæ intelligi debeat Quintiliani locus explicatur. Rursum de Memoria ui plucula.

Caput

VIII.

Emoriam matutinam dici quandoq̄ inandias, nec aliam prorsum intelligi q̄ quæ firma, constans q̄ sit, ac eorum, quæ semel apprehenderit retinentissimā. Siquidem syncerius, coherentius q̄ agglutinantur, quæ proferēte se die, percipiunt. Quo iam auctiore subsultat Virtus ea, hebescit q̄. Nec id aliam magis ratione, quàm res turbata, uti assolet, sese ostentantiū, ingrentium q̄. Proinde recepta obſcurata q̄ etiā inter politiores opinio est. Iustiores percipiendis, quæ tradant, a natura uideri magis factos, quoniam omnium pene ignari cōperiunt. Etenim quidam imbuti aduentitia mox non æque hausta recipiunt. Sed Seniores item amplius uegeta mente pollere, traditum est. Ex iis uero, Quæ de Aristotelis fontibus in hocce libello continuimus, facile Quintiliani locus explicatur ex libro institutionum Oratoriarum primo, scribentis, Natura nos tenacissimos esse eorum, quæ rudibus annis percipimus. Ceterum

id exade

id exacte obseruandum tamen, Pueros admodum, ac Senes item iam prouectiores, ideo memoria minus pollere, quod in motu incessanter, ac perpetim agant. Et illi quidem ex genuino crementi officio, At hi decrementi damno, deminutione uel. Suppetit & in Pueris ratio quoque illa, quod annis aliquot Nanis perfimiles animaduertunt, Quos præcipue fluxa esse memoria, hebeti q, non fere latet. Sicuti omnes, quibus Superiora Corporum uas stitate nimia cum reliquis portionibus responsum non habent. Si quidem in hisce Vis Sensus primatis onere premitur inutili, ac ingestibili, propterea in tam obesa, & crassa materia designari, aut exprimi formæ rerum non possunt, Sed quasi frustrantur, & dissiliunt Plagæ. Nec initis modo imaginibus præduri, & spissi Sensus resistit, Sed si quas ob insignem earum pulsum admiserint, hauserint uel, non ita uidentur admittere, ut cum reminisci uolunt, facile ad Imperium subeant, aut recto itinere ad conditum sequantur. Verum quia in memoriarum mentionem uolentes incidimus, non inutile fuerit in Peripateticorum sacra diuertisse parumper, in quibus affatim potentia hæc rationalis Animæ ad examen, libram q, reuocatur. Ergo ex Aristotelis interpretatione Themistius inquit, Præterita modo, dilapsa q, iam ad memoriæ thesauros pertinere. Nam extantia Sensui subiiciuntur. Instantes uero spem confouet. Semper uero Animus, quoties meminisse uult, Hoc autem est, ad imagines conuerti eorum, quæ perceperit olim, necessario adhibet dilapsum tempus. Hinc fit, ut cum aliquis meminit quippiam, dicat huius se ante hæc aliquando aut sensum, aut intellectum habuisse. Hinc in libro de Oraculis, quæ defecerant Plutarchus Esse Diuinationi Antistrophon Memoriam scribit. Dum præterita, uelut præsentia asseruando facit. Quippe sunt uniuersa, Simul & dilapsa pereit, Veluti fluctu auferente cuncta. Ipsa uero hæc Animæ facultas perinde ac occurrans non existentibus iam Phantasiam circipit, ac Essentiam. Est igitur Memoria non Sensus, non Imaginatio, non Intelligentia, Sed alicuius horum habitus, aut affectio, cum tempus adiungitur, quo facta impressio est, & derelictum in Anima Spectrum est. Vnde consequens illud est, Animalibus iis memoriæ adesse, quæ Sensum, & notitiam temporis habeant. Nec meminisse parte Animæ alia, quam Sensuali. Nam qui in præcipitum alias abierit Afusus, Si rursum ei occurrat locus, in memoriæ reuocabitur statim, se alias in ima dilapsum. Eo tamē discerniculo disparatur ab Homine Bruta, Quod non solum se uidisse, aut quandoq, audisse, commeminit rationale Animal, Verum etiam extantis temporis spatia ab elapso secernit. Brutis uero illud modo suppetit, se nunc corrue re, aut olim eē in præceptis delata. Rursum Homo recordari se, animaduertit, Quod Brutis adeest haudquaquam. Inter Animantes uero memoriæ facultate pollent imprimis, quibus expurgatio, absolutio q, Imaginatio est, Cuiusmodi pernoscentur Apes, & Columbæ. Obluioni autem obnoxia, quibus uis ea offensior, turbulentior q, est. Sicuti usuenire Ver mibus liquet, ac Muscis. Si quidem in ea parte Animi statuenda memoria est, in qua Imaginationis potentia uiget. Quoniam uero in Sensu principe Simulacra rerum insita sunt, Princeps autem Sensus in quibusdam mollior, dilutior q, habetur, In quibusdam rigidior, Item aliis in motu est, Aliis quiescit. Neesse est, Simulacra in eo condita eundem consequi, imitari q, rationem. Hinc illa numerofo discrimine Ingeniorum uarietas. Desultoria, & fragilis in paruulo Memoria est, ut præstruximus, ex iugi motu. In iis, qui ætate media sunt, quæ constant, adulta q, dicitur, quia statu indeclui, temperato q, exigunt, firmissima, & tenacissima est. Sicuti uero in profluentem impressus signatorius annulus imprimit nil, obfignat q, Ita illorum memoria conseruare nil potest, Qui aut Aegritudinis uiolentia, aut ætatis fluxu agitatione raptantur continua. In iis item memoriæ uis nulla fere, quibus durissculi, & inflexibiles Sensus, ac corneoli quodammodo sint. Qui enim fiat, ut annuli impressionem recipiat Lapis? Illud uero reticendum haudquaquam, quod in Consolatione comprobatur Boetius, & non inficiantur Platonici nonnulli, a Sensibilibus non imprimi formas in Anima, tanquam a Sigillo in cera. Verum sicut sunt in Anima naturales substantiæ uires, Intellectus, Ratio, Imaginatio, Sensus, Ita rerum quoq, cognoscendarum rationes habet, quasi uires effectuales. Vbi igitur aliquid meditatur, se ipsam ex naturali uirtute in actum naturale circumcidit ipsum educit, Quod si attentius meditatur, & diutius idem, in hoc ipsum se ualentius conformat, id q, est meminisse, Hinc & facilius reminiscitur. Si formæ inquit Plotinus, refiderent, consideratione ad reminiscendum nequaquam indigeremus.

Reminisci quid sit. Aliud esse, iterum discere, Aliud Reminisci, ex Placitis Aristotelicis. Et qui in Reminiscendo Solocismus. Pauca de Platonis Reminiscencia ex Procli doctrina. Animā non esse Tabellam literis uacuum. Caput IX.

Reminisci uero, ex Aristotele idem Themistius ait, est ex aliquo uestigio conseruato, & incolumi referre se incognitionem eius, quod memoria excidisse uideatur. Disparatur uero apud Peripateticos Reminisci ab eo, quod est iterum discere. Siquidem qui reminiscitur, ab ipso se mouetur, & ex principio quodam incolumi, & manente intus. At qui addiscit, ex præceptore mouetur. In Reminiscendo id usuuenire quandoque solet, ut cum nominis alicuius meminisse uolumus, in affine aliud deerremus. Poinde oberrantes, ueluti Solocismum admittimus, Vt si Leophanis reminisci studeas, & in Leosthenem deflexeris, Solocismus est. Ad ea uero, quæ alibi adnotata nobis sunt de Platonis Reminiscencia, attexamus & Procli comprobationem. Disciplinas inquit, esse Reminiscencias illud confirmat, Quod enim respondentes ex seipsis, omnia dicant, maximum est Reminiscencia signū. Animas uidelicet rationes. Sermonesque ex se ipsis promere, atque solo fuscitante quopiam indigere. Neque esse tabellas uacuas literarum, quæ extrinsecus figuras accipiant. Sunt enim semper inscriptæ, & ipse Scriptor est intus. Neque tamen omnes inscripta legere possunt, Vel quod inscripta sint, cognoscere, Quippe cum ob generatam obliuionem oculus earum sit sordibus circumfusus, atque ipsa obliuione in perturbationes inciderint. Opus modo est, auferre, quod oblatrappositum, innotescetque tum demum, Verum esse Platicum illud, Animam omnia nosse, Soloque indigere quodam ad respondendum extrinsecus incitante.

De Attico Herodis filio memoriæ nullius. Scip. Apophthegma in Appium, Itē Themistoclis. Cur Musæ Iouis, & Mnemosynes filia. Qui Amnemon in Cnido. Musa quid sit, ac unde dicatur. Themistoclis dictum de Memoriæ Arte. Lethe fons ad Trophonii Specu. Item alter Mnemosynes dictus. Caput X.

T quoniam de Memoria satis multa non citra delectum congestimus, Illud minus reticendum opinamur, quod & ipsum in eundem dirigit Scopum. Atticum Herodis Sophistæ filium præter ingenii hebetudinem, ac stoliditatem, ita fuisse memoria nulla, ut ne Elementorum quidem nomina perdiscere, aut retinere unquam potuerit. Cui infortunio ut mederetur Pater, Quatuor & uiginti pueros, coæuos, & à literis cognomina singulos habentes cum filio, simul educabat, ut hac saltem ratione illi insiderent. Suppetit in tractatu hoc, exemplum item aliud, quamquam dissimile. Petebat Appius Claudius Censuram cum Scip. Africano, a quo deleta Carthago est. Vt uero fauorabilior fieret, memoriam quoque ostentando, nominatim a se populum Ro. salutari prædicabat, cum Is omnes fere ignoraret. At Scipio illudens Vera inquit, narras. Ego enim non ut multos cognoscerem, Sed ne ab ullo prorsus ignorarer, sum adnixus. Illud uelut Auctarium adiecero, ad ea, quæ alibi sunt enotata nobis, quod Proclus Diadochus in Hesiodicis enarrationibus scribit. Musas ideo tradi Iouis filias, & Mnemosynes, Quia ad procinctum in literaria uelut pelēstra tendentem necesse sit, νοητικὸν εὖναι, καὶ μνημονικόν, id est intelligendi, percipiendi que potestate atque item retinendi præcipue pollere. Iouem autem contribuere τὸ νοητικόν. At Mnemosynen τὸ μνημονικόν. Quæ uoces a Mneme producuntur, quo uocabulo memoria significatur, Vnde & Amnemon in Cnido nuncupati, sexaginta delecti ex optimatibus Viri, uelut Episcopi, ad quos de maximis rebus referrent. Dicebantur uero Amnemonones διὰ τὸ ἀμνημονεῖν, quia in iudicium non uocarentur. Aut certe uelut πολυμνήμονες, id est memoriosissimi. Musam interpretatur Eustathius, Animæ cognitionem, quæ diuinum sit quiddam, secundum Animam item. Id sensisse Homerus uidetur, cum λέων dixit, ἀπὸ τῆς λέων, id est a cognitionis celeritate. Ab Indagine uero dici Musa uidetur. Quippe ex Sapientum sententia, gnostices copiarum mater est indagatrix Inopia. Adiciamus id quoque, Themistocli cum artem memoriæ polliceretur Simonides, siue is alius fuerit, Obliuionis inquit, malle, nam meministi

mini etiam quæ nolo, obliuisci non possum, quæ uolo. Verum iam receptui canendum. neque enim de memoria propofita nobis commentatio est. Illud modo adiecisse, non fuerit uacantis operæ. Apud Trophonii Specu fuisse fontem, Qui diceret Lethe, cuius aquam haurirent descensuri, ut omnium irreperet obliuio. Rursum alter item erat, Quem *μνησκόπης*, idest memoriæ uocabant, ut hausta inde aqua, omnium recordarentur, quæ uidissent.

¶ De Scopeliano Sophiste pleræq; non indigna relatu. Vitam esse Vigiliam. Tranquil-
li historia illustrat. Vites in Asia haberi, phibitas ab Impatore Domitiano. Cap. XI.

Copelianum Sophisten uel præstantissimum, Philostratus scribit, a' Liuidis quibusdam, & dentis rubiginosi, ac male seriatas hominibus ex eo fuisse ordi-
ne summotum, quod intemperans foret, καὶ διςυραμβόδης, hoc est dithy-
rambicum tumorem oratione proflaret. Id parum recte ingenio facû dissimulo
esse inustum, nititur comprobare, & perficit plane, quod intendit, ac inter re-
liqua Scopeliani præfignia nocturnum illius studium summis effert laudibus. Eum liquidè
ἀνθρώπων *ἀνθρώπων* fuisse, commemorat. Hoc est inter Mortales omnes Somni parcissim-
um. Solitum q; subinde scitum illud proferre, ὃ νῦν, σὺ γὰρ δὴ παλαιὸν σφιδᾶς μέγας
μέγας δὴν, idest Onox, tu quidem Sapientiæ diuinæ obtines plurimum. Narratur sæpe a'
Vespera in diluculum lucubrationem protulisse, quo nomine scitissimum inde promi adar-
gium potest. Vt Scopeliano more dicamus eos libris inuigilare. Qui summe lucernarum fu-
ligines hauriit, & inexplēbilit. Ac minus iusto Valitudinem cum somno computant. Ele-
gantissimum est illud Plinii Cæcili de Auunculo, Repeto inquit, me correptum ab eo, cū
ambularem. Poteras inquit, has horas non perdere. nam perire omne tempus arbitrabatur,
quod studii non impertiretur. Quid illud ex historiæ naturalis præfatione, Dum ista mus-
tamus, pluribus horis uiuimus. Profecto enim Vita uigilia est. Aristoteles uero scientissime,
ut omnia, de Animalium generatione libro qnto, Somnus inqt, talis sua natura esse uidet,
ut uiuendi, & non uiuendi interliminium sit. Et neq; omnino sit, qui dormit, neq; non sit.
Viuitur enim potissimum uigilia propter Sensum. Et Plato de legibus septimo, ἡγεμόνων
γὰρ οὐδὲς οὐδὲς ἄλλος, οὐδὲν μᾶλλον τοῦ μὴ ζῶντος. Nullus inquit, confopitus indicaturē cu
iulpiam fuerit, non magis, quàm qui iam hominem exiuit. Et facete Plur, Etiam si breuissi-
ma sint hominum uitæ spatia, nihilominus Sopor præterea, ueluti Publicanus, didimium au-
fert indidem. Hinc natum & Aristotelicum id ex primo de moribus, οὐδὲν ἀκαρτέον τὸ ἥμε-
ρον τοῦ βίου τοῦ εὐδαίμονος τῶν ἄλλων, idest felices nil admodum a' cæteris diuersos fieri
Vitæ didimio. Proinde scienter Plinius quoque in Vinolentos censorie declamans, Interea
inquit, ut optime cadat, Solem orientem non uident, ac minus diu uiuunt. Et, quoniam ad
manum Vigilæ sunt, Succurrit nunc Senecæ id ex Epistolis prouerbiale, Ad faces, & Cere
os uiuere, de luxu perditis hominibus. Vita quorum in contrarium circumagitur. Lucifugæ
infames, ac Lynceobii, Quibus res sordida est, trita, & uulgari uia uiuere. Sed postliminio
redeundum. Proditur memoriæ, Scopelianum in declamationibus, in quibus Darius effin-
geretur, aut Xerxes, tanto impetu, ac uehementia solitum dicere, Vt ex Polemonis affectu-
toribus Quidam eum, ut furentem, ac omnino debacchantem scommate urbanus laceffi-
uerit, τυμπανίζαν illum dicendo. Cui Scopelianus Tympanizo inquit, Sed Aiæis scuto.
Dignum scitid quog, quod Græcorum monumenta præferunt, Edixisse quândoq; Impe-
ratorem, ne in Asia Vites haberentur, quoniā Vini ubertate, seditionibus agitari uideretur,
Legationem publicam uisa tum res exigere, Virum q; tum prudentia præfignem, tum uero
in dicendo minime infantem, Sed qui foret uelut Orpheus aliquis, aut Thamyris. Igitur
omnium suffragiis huic muneri præfignem Scopelianus. Qui tanta eloquentiæ ui, atque
dexteritate iniunctam obiit provinciam, Vt non solum id consequeretur, quod erat Car-
put, necui fraudi foret, plantasse Vites, Sed insuper, ut poena irrogaretur, Qui eo munere ab-
stinuisset. Quin & ornat° donis honestissime dicit ab Impatore. Hæc eo libentius sum exe-
cutus, quoniā ad ea pñent, quæ Tranquillus memorat in Domitiano, ab eius Enarratoribus
prætermissa. Ad summā inqt, Vini ubertatē, frumētī uero inopīā, existimans nimio Vinearū
studio negligi arua, edixit, neq; in Italia nouellaret, ut q; in prouinciis Vineta succiderent.

relictâ, ubi plurimum, dimidia parte, nec exequi rem persequeratur. Apolloni⁹ uero Tyanens ex hac historia, Eunuchum fecisse terram Domitianum, conquestus est, quod alicubi a me item subnotatum scio. Scopelianum uero fuisse Apollonio synchronon, siue contemporaneum, multa quidem patefaciunt, sed Apollonii præcipue adhuc ipsum Epistolę, Quem sub Nerua item floruisse, Græca testantur monumenta.

¶ Hominem censerî prudentissimum, quia sit Capitis non magni modi. Inibi quæ sit congrua Capitis uel magnitudo, uel figura. Cur magnis Viris caput aperire, moribus receptum sit. Hippocratis imago pileata. Cap. XII.

Væstitum ab Eruditissimis est, quidnam causę sit Quod Animantium prudentissimus Homo sit. Id aliqui Capitis paruitati ascribendum, censuerunt. q mini mum enim id in homine ad reliqui corporis proportionem, Et qui ea parte deminuta sunt, esse ferme Prudentiores, compertum est, quàm qui grandiori, quos μεγαλοκεφαλους uocant Græci, Sicut illos μικροκεφαλους, q habitu corporis sunt contrario, Nisi forte probabilius fiat, quia sit prudentissimus, ideo tale ei contri butum Caput. Ceterum hac parte illud minime dissimulandum, prodi monumentis à Gale no medicę professionis post Hippocratem principe, libellis iis, quorum attitlatio est ψυ κροτέχνη, hoc est parua Ars. Caput paruum esse signum proprium malę formę Cerebri. Quo in loco Enarrator Hali Rhodoan causam quoq; ascribit, Constrictionem, coarctatio nēq; Ventriculi Cerebri, ex qua Spiritus animalis libere non ualeat expatiari, addita quoq; eorum imbecillitate, quæ inde producuntur. Etenim, si exigua sit radix, uix inde prodire ali quod magnum potest. Proinde inter dissidentes Eminentiſsimorum sententias, ita statuen dum uidetur, Caput paruum ab Aristotele laudari, quod ossium, & ambeuntis Carnis, aut Cutis mole nō extuberet, quod genus fere in Brutis uisimus, quæ propterea Capitis quoq; sunt demissi. Quod significat Aristoteles de partib⁹ quarto. Solus inquit, Homo Animaliu omnium erectus est, quoniam eius natura, atque substantia diuina est. Officium autem di uini est, intelligere, atque sapere. Quod non facile foret, Si uasta Corporis moles affideret. Pondus enim tardiores reddit & mentem, & Sensum communem. Quãobrem concreto ne, ac pondere grauiore opprimente, Corpa uergere in terrã, necesse est. Et mox Quãobrem inquit, Bruta hominibus sunt dementia. Etenim inter Homines Pueri Viris, & inter Vi ros Pomiliones mente deficiunt. Cuius rei causa, quod principium animi admodum diffi cile motu, corpulentum q; in iis est. Caput uero, quod intus exigue capax sit Cerebrum obli dit, ac proinde uituperabile censetur, de q; eo Galenum intellexisse, euidenter comprobat ra tio. Accedit & Ioannis Alexandrini in Hippocratis Epidemias Commentatio, in qua ita le gimus, Caput paruum semper malum esse, Sicut & paruū pectus. Hoc enim ideo malum, quia Pulmonis domicilium est, accordis, quæ membra latius exigunt spatium. Oclusum enim angustius Cor minus motatur, inde q; præfocatur naturalis calor, ac debilitatur, unde indigestio consequitur, & Superfluitatum accumulatio. Capitis uero laxior requiritur capa citas, quia multarum est uirtutum conceptaculum. Sensitiuarum uidelicet, quæ præcipue sunt. Et motum præstantium. Si enim amplum fuerit Cerebrum ad Capitis proportionem, manifestum est, Calorem naturalem bene agere, magnis quoq; sphondyliis magnis item pectoris Ossibus, quę oblique à Sphōdyliis exordiantur. Hinc uitalium uirtutum optima prouenit cōstitutio, & mox Corporis totius cōnutricatio per accōmoda. Porro primo Ca nonis Auicenna, Orbiculari figura esse tornatum caput, uideri uult, tum capacitatis ratio ne, tum ut noucentis minus occurrer. Esse tamen quadantenus oblongum, Quoniam neruorum ex Cerebro propagines per longitudinem constituantur. Extumescere item uer ticibus geminis, ut illis ueluti Superciliis prominentibus, præsentius suppetat neruis nutu men. Sed & Galenus eam Capitis esse statuit figuram optimam, quæ orbicularis sit, ac ex parte utraque pressa leniter. Et rotūda quidem, quoniam ea figurarum sola capacissima est. Aut quia ex Cælo infusa nobis est rationalis Anima. Scribunt Platonici, Deos Capitis figu ram ad mundanę rotationis similitudinem compegiſſe. In eo q; duos illos Animę diui nos circuitus interlocaſſe. Ac esse membrum corporis diuinissimum, & reliquorum facile princeps.

principes. Cui totum corpus connexum Diis subesse, ac parere iusserint. In Platonis Timæo id obseruati certe est, Caput quoq; dici non principale solum, Sed etiam totū in Corpore. Reliqua enim solum, ut Capiti seruiant, adiuncta esse. Proinde colligunt Periti, Hominem contemplationis gratia esse natum. Qua forte sententia in Veteri etiam disciplina inoleuit, Virtute aliqua, uel nobilitate, aut dignitatis amplitudine conspicuis Viris aperire caput, consensurgentium comprobetur, Quamquam eius rei rationes alias Plut. Plinio q; placuisse, non ignoro. Certe diuinissimo in nobis membro diuinitus emittentem in aliquo præstantiam reuerenter, & religiosa quadam obseruantia excipere, congruentissimum fuisse, arbitror, quando, non corporea, non fluxa, & instabili nostri parte caeleste donū honore prosequimur, Sed mente, quæ, ut Lactantius scribit, ac prius docuerat Plato in summo Capite collocata, tanquam in arce, sublimis speculatur omnia, & contuetur. Pilei denique umbra cū Hippocratis imagines contegebantur, ut significaretur, quammaxime custodiendam partem illam, in qua, tanquam Domicilio princeps Animi residet, & intelligendi pontificium positum est. Etiam si nobilitatis id haberi argumentum, nonnulli ex Græcis interpretantur.

¶ Cur Capite deminuti fere impetuosius sint. Cephale unde corriuetur. Aram potentiarum Animæ esse in Capite. Quod & Olympus dicitur, & Triton. De Tritogenia plura. la. Virgili locus de Olympo Omnipotente. Caput XIII.

D ea uero, quæ hæcenus de Capitis modulata ratione diximus, uehementer faciunt & quæ in Librum de Sensu, & Sensui ad hunc fere modum prodidit Beatus Thomas, Caput inquit, ac Cor situ opposita sibi inuicem sunt, ut Cerebri frigiditate huius contemperetur calor. Inde uero fit, ut paruo capite homines secundum membra aliorum proportionem impetuosius sint, ac uiolenti, Quippe cordis calore non satis per Cerebrum reflexo. At in dispositione diuersa affectio item prouenit contraria. Capitis paruitas, inquit Medicinæ primo Paulus Aegineta, præ Cerebri constitutionis peculiare indicium est. Magnitudo autem non utique necessario bona. Nam si Cæli, regionis q; ampliore ui, materiam probam assatum artificii ingenio suggerentis, id obueniatur, Indicium utique bonum. At si sola materia copia, οὐκ ἀρκούν. Sedenim quia satis, super q; Philosophiæ sacrariis Caput inferimus, clathris nil admodum officientibus, mutuemur & a Grammaticis aliquid, quæ nostra ipsorum harena est. Scribit Oppiani Interpretes Cephalen, idest Caput dici πικρὸν τὸ κεφάλαιον, quod arescere signat, quia inaruerit pars ea, ut quæ ossæ plurimum sit. Apollo dorus uerbi etymon rimatur, ut ἀκεφάλιον profluat, quod est opertio, quoniam sit Cerebri integumentum, ueluti κεφάλιον ὑπὸ τοῦ σκελετοῦ. Alii uero, quod inibi καταιπνέφειν, quasi καταιπνέφειν, de luminum uidelicet interlocatione. Aut ἀκρίπαι, quod indicat nobis spiro, quia sit diffusionis locus. Vnde & domi, qui perflatum haberet, locum uocabant Cepum, idest κήπον. At id eruditius multo, Quod ex Ioannis Grammatici commentario in Hesiodum obseruauimus super eo uersu, οὐδ' ἀθανάτους διεκρίπνεν ἢ θελον. neque inquit, animales potentes, & affectiones colere uolebant, puta κρατεῖν θυμῷ, idest Iram comprimere, ac remollire. Et mox. Ara inquit horum Deorum, idest animalium potentiarum est in Capite locus, ubi rationalis residet facultas. Nam & Euripides inquit, οὐκ ἔστι περὶ τοῦ ἐν ἡμῶν λόγος, καὶ βωμὸς αὐτοῦ ἐστὶν αἰσθησώσου φύσει. Suadela facillum nō est aliud, præter Orationem. Ipsius autem ara est in hominis natura. Idem quoq; Interpretes alibi. Olympus Cælum est, & uniuersus mundi ambitus, quod undiq; colluceat. Sed & Cæli quadam similitudine Sphæroides hominis Caput, in quo est τὸ ὁλοκαμπὲς λογιστικόν, idest hinc inde emittens rationis facultas, Olympus dicitur. Sed & in primum Iliados Eustathius οὐρανὸν apud Homerum ab Antiquis pro capite accipi scribit, proinde Pallada e' Cælo fingi descendisse, quæ amplius intumescens Achilles Iram comprimeret. Minerva autem inquit, est ἡ παρὰ τοῦ ἀγγέλου. Tritogeniam Democritus allegorice Prudentiam interpretatur, ut scribit Eustathius idem dictam sic, quod ab ea oriantur tria, Bene cogitare, Bene dicere, quæ sis meditatus, demum q; bene persequi cogitata, dicta q;. Et q; de Olympo facta mentio est, Scribit Cæcilius Minutianus Apuleius Olympum etiam dici Iouem, unde Næuius,

kk

Panditur interea Domus altitonantis Olympi.

Ex quo Virgilius Omnipotentis Olympi, Quod si est, falluntur, Qui legendum arbitrant, Omnipotentis Olympi. Nam & Ennius ait, Deceffit Olympius antro. Illud uero in Græcorum cōmentariis extritum, & in Hesiodi Aspidē ab Interprete relatum. Caput ab Aeolibus dici ἑρφέω, unde Tritogenia Pallas, ut uolunt Aliqui, quod ex Iouis Capite sit nata. Verum & in eare mira est opinionum diuersitas. Sed lepidum inde prouerbum non reticebo, quo filius optatur Tritogenes, nequaquam uero Tritogenia, quoniam sint puella: ἄλυστοι παῖδες, idest impense multæ. Sic uero sonat Græce παῖς μοι ἑρφέωνος ἐν μὲν ἑρφέωνος. Τὴν ψῆν autem, idest ἑρφέων, nuncupant Græci, Quam Frictionem nos. At μωρὸν διακρίμματα femorum intertrigines intelligunt.

¶ Super Lydorum inuentis, & mollicie adnotata paucula. De Lydio ornato, & Masturbatione, Alexæ, & Tesserarum, ac Pilæ lusus Inuētores. Necnon auri, argentei q; numi. De Caryce, & Candaulo cibis. Caput XIII.

Ydos omnium primos Caupones, institores q; extitisse, aliquot ex Græcis memorie cōmēdarunt, necnon Alexæ lufum, & Tesserarum excogitasse. Item pi
læ, & id genus alia plura. Sed & aureum quoque, argenteum q; numum principes ferendum curasse. Sunt qui scribāt, Cylum Lydis superatis, ademisse arma, & talares gestare uestes iussisse, quo nomine remollitos Cauponariam facitare cœpisse. Lydium certe ornatum pro molli, & parum uirili in Iconibus accipit Philostratus illis de Pelope uerbis, ἔσχαται δὲ ὁ μὲν τὸν λυδίον τε καὶ ὁ βραδὸν ἑόπον. Lydorum porro illud etiamnum peculiare, meridianis horis turpiter manibus indicare Talassionem, Vt ficerent sine Fœmina mariti. Vnde & Lydum uolsim legimus a' Plauto dici. Super quare aliubi aduocata nobis plura. Lydos improbitatis primas rettulisse, adnotatum a' Græcis est, Aegyptiis gradu secundo constitutis, Caribus autem tertio. Legimus item Lydam gentem, uel cūprimis Auguriorum, omnino q; Diuinationum superstitionibus fuisse mancipatam. Deformat prouinciam eandem M. Tullius pro Flacco. Quid porro inquit, in Græco Sermonē tam tritum, atq; celebratum est, quam si quis despiciatui ducitur. Vt Nysorum ultimus esse dicatur: nam quid de Lydia dicam? Quis unquam Græcus Comœdiam scripsit, in qua Seruus primarum partium non Lydius esset? Quod de Alexæ lusu diximus, sciendum, ab Eustathio proditum κυβέαν, idest Cuborum lufum, & παρθέαν idest Pessorum a' Palamede fuisse excogitatum apud Troiam, etiam si ad Aegyptios id referunt quidam. Quâuis apud illos non tam παικτικὴ, idest Luforia foret ratio hæc, quàm Philosophica, & ex intimis eruta doctrinæ cōcepta culis. Amplius de Lydis competum nobis, Andramyten Gentis eius Regem omnium primū fœminas ἀνορχισται, idest Eunuchas fecisse, eisq; Eunuchorum uice usum, quod in secundo rerum Lydiarum prodidit Xanthus. Lydorum denique emollita improbitas illuc progressa fertur, Vt alienas Vxores, Virginesq; in locum producentes, quem a're Agneona uocant, omnes constuprarent. Vnde tyrannidem assēcuta Omphale, Stupratarum una illas ulciscens iniurias Seruis Dominas prostituit in loco eodem. Quem rei atrocitatem mollientes Lydi γυναικῶν uocant ἄπωνα, idest mulierum certamen, & γαλκὴν ἄπωνα, idest iucundam, & dulcem lufam. Carycem, ganeatum cibum excogitarunt hi. De quo multa, Qui Opsartyca scripserunt. Alterum item genus Candaulum dicebant ex elixa carne, ac pane, Casco q; phrygio cum Anetho, & pingui iure.

¶ Quam Late pateat Animæ rationalis imperium in Corpus. Vnde sit grauidarum mollicies, & Appetitus absurditas. Cap. XV.

N hac Lydorum mentione succurrit, quod Auctor Herodotus' prodit, plures q; præterea ex eisdem haurientes fontibus, Croesi filium naturali impedimento mutum, repente uiso Patris periculo, uocalem euasisse, atque exclamasse, homo ne perimas Croesium. Quin & in reliquum quoque tempus fuisse Vocis competem articulata. Id multis scio uisum in præter historicam fidem,

fidem, ac ex Græca prolatum uanitate. Verum consyderanti mihi rationalis Animæ uim, potestatem q̄ in terrenum hoc, hebes q̄ corpus, nil profecto uideri incredibile debet. Nam inde certior est Exuditissimorum coniectatio, Animam esse formam excellentissimam, ac subsistentem per se, nec peregrino adminiculo, ac uelut substrato indigentem. Quando manifestum sit, tam præsigni in corpus imperio non pollere formam, quæ per corpus existat. Quam uero procliuè humanum corpus deprehendatur ad Animæ obsequia, inde modo coniectari potest, quod cæteris collatum terrenæ seculentiæ modum continere non magnum, & eum quidem prætenuem. Defecationum autem elementorum partem uberio rem, Vt pro cælestis Animæ præstantia conceptaculum item compingeretur, quantum ratio patitur, æque præstans. Argumento est, Viros ingenio præsignes sapius esse molliculos carne, præmacros, & ualitudine nonnunquam parum secunda. Hinc Platonis illud ex Timæo. Potuerat inquit, Deus tam solidum corpus hominis concinnare, ut nocumento forinfecus occurrenti minus foret obnoxium. Sed mollius efficere præoptauit, quo effectus contemplationi paratius. A dñe itaque porro, Animi præpotētis motiones proprium corpus quandoq̄ resolueret, ac dissolueret. Sed cur item ex animantibus cunctis homini tantum Ritus est datus, dare similiter & Lachrymæ? nempe ex potestate, quam in corpus habet Anima. Sed age, Affectus, qui phantasiam consequuntur, dispiciamus. Sunt uero hi quatuor numero. Appetitus, Voluptas, Metus, Dolor. Qui ubi uehementius se intenderint, non corpus modo exagitant proprium, Sed & peregrinum afficiunt nonnunquam. An non liquet, quam ardentes, euibratos q̄ motus Irarum ætus concient in corde? quo titillati lecur libido permulceat, immo uero & pulsus afficiat, emutet q̄? Nam ex uibratore eius assultu medicæ professionis solertissimus Erasistratus Antiochi in nouercam Stratonicen amorem deprehendit. Vnde apud Galenum agitata quæstio est, si ne pulsus aliquis Eroticus. Rursum & Maleficorum ex nocendi auiditate Oculis fixis obtutibus non ne præmolles fascinare infantes creditur? Quid uero prægnantium desyderiis apertius? Quis sæpe in utero gestatorum commaculatur caro, inuritur q̄ tenellis expetita rei nota. Eius tamen rei, simul & fastidientis stomachi ratio sic a Physiologis reddi solet, Quod conceptu inito, & proinde mensibus repressus, saniosus sanguis intra Venas cohibitus, & ad Stomachi uillos redundans, ac Hepar nauſeam concinnat, & Cibi fastidium, absurdarum q̄ appetentiam rerum. Nec prius naturalis restituitur appetitus, quam sanguis eiusmodi in Vbera copiosius coeperit corrui, Stomacho liberato. Quid, non ne in usu Venereo Cogitatio utriuslibet animo transuolans effingere similitudinem existimatur? Quæ ratio, ut Plinius inquit, plures in homine, quam in cæteris Animantibus diuersitates producit, quoniam uelocitas cogitationum, Animi q̄ celeritas, & ingenii uarietas multiformes imprimit notas, cum cæteris Animalibus immobiles sint animi, & similes omnibus, singulis q̄ in suo cuiq̄ genere. Produnt tamen nonnulli, & in Animalibus alba nasci, ex genitoribus alba imaginatibus. Sicuti relatum de Pauōibus est. M. Tullius uero Thufculanarum primo, Similitudo magis apparet in bestiis, quarum animi sunt rationis expertes. Taceo & quosdam gulæ, uentri q̄ mancipatos ita sæpenumero ganeata quædam cibaria concipere animo, ita iamiam deglutire, ut saluam suam consimili sapore inficiant. Quam uarii lætitiæ consequuntur euentus? Quam multos ita expirasse legimus? Sed & nonnullos leuatos item morbo? Quantum uero efficiat dolor, quem fallit? Iam Pueris, quandoq̄ & adultioribus potione amara necdum ori admota, Linguae tamen humor infici amaritudine præsentitur, quam rem uehemens efficit imaginatio. Qua ratione nonnullis & aspectu aliquo, & auditu stupent Dentes. Quin & sanguinem humanum si spectent effusum aliqui, Spiritu intercepto, nimio miserationis affectu, sæpe collabuntur. Ad Timor quam efficax quâdoq̄ animaduertitur? Ex præalitis desipientes speculis ita nonnunquam caligine offundimur, ita deficiunt Vires, ut metu exuperante cor ruamus præcipientes. Timore subito non trepidat modo Cor, & subsultat, uerum & arriguntur comæ, ac intercipitur Vox, Sæpe uero & Vita, aut affectiones consequuntur tum graues, tum diuturnæ. Sed & usuuenire compertum, ut timore præsigni morbi etiamnum discutiuntur, cuiusmodi singulus, & Quartana febris. Quod si formidini uehementissimæ uehementior accesserit auiditas, mirus sæpe promitur inde effectus, quod in Croesi filio patuit iam. Plura ex ratione Physica congeri in unum poterant. Sed nos hæc ex occurſu, & succi-

sua quodammodo opera miffitamus. proinde in noſtram reflectemur deniq; harenam.

¶ **Exempla hiftorica ad idipſum.**

Caput

XVI.

X hiftoria uero promi aliqua ualent, quibus inenarrabilis, nec ſine ſtupore uis Animæ in corpora quædam ubertim explicatur. Nam, ut præteream, quod Auicenna ſcribit, fuiſſe quendam, qui, cum uellet, corpus ſuum paralyſi oblaðebat, nec a' noxiis feriebat Animalibus, niſi cum ea ipſe cogere, quæ tamen mox, ut ſic demum impleatur admiratio, intermorentur. Scribit Aurelius Aug. fuiſſe quosdam, qui aures pro arbitrio mouerent, uel ſingulas, uel ambas ſimul. Item qui totam Cæſariem capite immoto, quantum Capilli occupant, deponerent ad frontem, reuocarent q; cum uellent. Illud uero admirationem fere' excedit omnem, Quosdam repertos, qui eorum, quæ degluſiſſent incredibiliter plurima, & uaria, paulatim contrectatis præcordiis, tanquam de ſacculo, quod placuiſſet, integerrimum proferrent. Iam nec illud abditum, Nonnullos uoces Anium, Pecorum q; & aliorum quorūlibet hominum ſic imitari, atq; exprimere, ut niſi uideantur, diſcerni omnino non poſſint. Nonnulli ab imo ſine pudore ullo ita numerosos pro arbitrio ſonitus edunt, ut ex illa etiam parte cantare uideantur. Idem Auguſtinus expertum ſe refert, Quendam ſolitus ſuadare, ubi uellet, Notum etiam eſt, Aliquos flere, cum uolunt, ac ubertim etiam lachrymas profundere. Narratur præterea Præſbyteri cuiuſdam Reſtituti nomine ſtupenda naturæ uis. Is, ubi collibuſſet, rogabatur autem frequenter, ut faceret, ſe auſerebat a' Senſibus, & iaccbat ſimilis mortuo, ut non ſolum uellicantes, atque pungentes minime ſentiret, Sed etiam ſi igne ambureretur admoto, ſine ullo doloris ſenſu, niſi ex uulnere poſtmodum, perſeueraret. Non obnitédo autem, Sed non ſentiendo immotum ſeruafſe corpus, eo probabat argumento, quod uelut in deſuncto, nullus inueniebatuſ anhelitus. Hominum tantum uoces, Si clariuſ loquerentur, tanquam ex longinquo, ſe poſtea audiſſe, referebat.

¶ **Quid ſit Imaginatio, ſiue Phantafia. An cum opinione coniungatur.**

Caput

XVII.

Edenim quia de Phantafia paulo ante facta nobis mentio eſt, ac ne ſciunt Plerique, quid Phantafia ſit, Breuib; afferam, quid in Peripateticorum diſciplina ſuper ea re contineatur. Sicuti in Themiftii paraphraſi tertia de Anima obſeruauimus, Vbi ſic fere' adnotatum legitur. Nam & Hic noſtra hæc, cuiuſcunque ſint modi, *ἐποφύγει* plerunq; ideſt inſtruit, apparat q; uberi, ut ſic dicam, Viatico. Imaginatio eſt motus Animæ, quem Senſus in actu poſſitus creat. Cæterum, quoniam uiſus Senſuum omnium acerrimus, præſtantiffimus q; eſt, Inde Imaginatio Viſi, & Viſionis nomen accepit, & Phantafia dicta ex argumento lucis, ſine qua cerni, & uideri non poteſt. Animalium quoque uita, actiones q; magna ex parte uiſis reguntur. Propterea quod in iis imagines diu hæſitant, & ſimillimæ perpetuis Senſibus ſunt, In hoc tamen diſtinctio illa ſuccedit, quod alia uiſis ducuntur, quia uim nullam ſuperiorem hac habent, ut Bruta. Alia, quod plerunq; accidit, ut nobiliorem potentiam aut morbus interceptat, aut Somnus impediatur, neceſſe eſt, Imaginationem ſequantur, ut Homines. Plato ſenſiſſe uidetur, Imaginationem nihil aliud eſſe, quàm ſentire aliquid, & illud ita opinari eſſe, ut ſentiantur. Ariſtotelem ſecuti Imaginationem cum opinione non ſemper coniungi, demonſtrant, Quoniam ſit Imaginatio quaſi quædam impreſſio, & neſtigiū Senſus, non complexio opinionis, & Senſus. Nam remos ſi mergas, uidentur in fracti, primum q; id Senſus iudicat, deinde Imaginatio ſequitur. Sed opinio, quæ Viſis obſiſtit, utrunque coarguit.

¶ **Ventorum finalis ratio quæ ſit, de q; eorundem materiali cauſa. Flatum a' Vento diſtare. Aeolipilæ quid ſint. Empedoclem dictum fuiſſe Colyſaneman.**

Caput

XVIII.

Index

Nter alia, quæ ingenio singulari, doctrina nequaquam extrita, uel Plebeia promptis in literas Auctor Seneca, illud insigniter obseruandum ingerit se modo de Ventorum ratione, quod & apponam, Sed ipsius maxime uerbis ob elegantiz concinnitatem, & Sententiarum iucundam grauitatem. Ergo Vetus inquit, dedit Summus ille rerum Artifex ad custodiendam Cæli, Terrarumq; temperiem. Ad euocandas, suppressendasq; aquas, Ad alendos satorum, atque arborum fructus. Quos ad maturitatem cum aliis causis adducit ista iactatio, in summa cibum attrahens, & ne torpeant, permouens. Dati quoque Venti ad ulteriora pernoscentia. Quippe fuisset imperitum animal, & sine magna experientia rerum Homo, Si circumscriberetur natalis Soli sine. Dedit item Ventos parens Deus, ut comoda cuiusq; regionis fierent communia, non ut Legiones, Equitesq; gestarent, Nec ut perniciosa Gentium arma transfueherent. Haftenus de Ventorum causis finem completentibus ex Seneca. Cæterum, cum sit Exhalatio duplex, Vt Aristotelica nos placita commonent, Nec omisit Albertus, Vna quidem Vapida, & humecta, Altera uero fumida, & arida, Earum neutra sine altera inuenitur, At simul ambæ. Verum a dominante, atque exuperante altero Totum appellatur. Quæ itaq; plus humidum habet exhalatio, ea pluuiæ aquæ principium est. Quæ autem plus aridi, principium creditur, & causa, materiaq; Ventorum, reliquorumq; flatuum. Proinde ita finit Albertus, Vetus esse Vaporem terrenum, Aeris superiora transcendentem, & Aerem ipsum fortius percutiendo impellentem. Porro sicuti non omnis, utcunque fluat aqua, Fuius dicitur, Sed qui fluendi principium fontem habet, Ita nec flatus quidem omnis Ventus nominatur, Sed sui fluxus, tanquam fontem, habens principium. Nam ex terra suspirationes Flatus quidem sunt, quoniã flât, nec tamen Venti sunt dicendi. Auctor idem Albertus est, Ventum omnem fieri ex Vapore frigido, & sicco. Austrum uero esse calidum non exhalationis natura, Sed loci. Sunt qui Ventorum materiam esse opinentur calidam exhalationem, aridamq;. Nec tamen uideri calidos Ventos, quod Aerem moueant, qui multo, & frigido Vapore offertus agnoscitur. Ita nanque e corpore prorumpens flatus prope os calidus, cum longius abierit, frigidus ob eandem euadit causam. Omnis utique exhalatio tam arida, quàm humida ob intestinum calorem euaporat, ac superna petit. Sunt itaq; qui Ventum esse finiant Aeris fluentem undam, cum incerta motus redundantia. Nasci uero cum humorem feruor offendant, Cuius impetus uim exprimat spiritus flantis. Argumento esse, Aeolipilas æneas, causas, quibus insit punctum angustissimum, quo aqua infundatur. Hæ uero ad motum igni prius quàm incallescant, spiritum concipiunt nullum, At ubi feruere cœperint, mox euident profilit flatus. Addunt idem & Ventorum proprietatem miram in Lesbos fere, apud Mitylenem obseruatâ. Vbi austro flante, ægrotant homines, At Coro tussunt. A Septentrione in integrum facile restituntur. Verum frigore urgente, in angiportis, plateisue consistere nequeunt, quoniam parum prouident ab Architectis positum sit oppidum, magnifice alias extructum. In quod uitium ne dilabi inter ædificandum Athenienses possent, Andronici cura Octogonos excitata turris est marmorea, Collocata in lateribus singulis Venti Imagine contra suum cuiusq; flatum. In turris demum uertice Metallis præsto erat prominètia, superincumbente Tritone Aeneo, dextra uirgam intendente, Quæ flantis Venti Imaginem indicaret, Nam ita Libratus stabat Triton, ut circumagentem perpetuo spectaret Ventum. Cælestium rerum scientia imbuti, Stellarum potestate contingere ista contendunt. Euocari siquidem, protolliq; Ventos ab Oriente Solisui, Iouia autem potentia a Septentrione, Lunari ab Occasu, Martia a Meridie. Sed & Signa Ventos prolicere. Sicuti triangulum igneum Orientales. Triangulum terrestre Meridionales. Aereum triangulum Occiduos. Triangulum aqueum Septentrionales Ventos. Quin & ratione ea de Elementis Triangulorum nomenclaturam esse enatam in Signifero. Ex eisdem scholis est, Libram dici Ventorum signum, quod Sole in ea constituto, ubertim meridionali Vento suppeditetur exhalationum materia. Notissima quoq;, quantum ad hoc, Aristotelis sententia ex Meteororum secundo, ὅτι ἄλιος καὶ πνέουσι, καὶ σμυφερόντα τοὶ πνέοντες. Quod est, Sedat Sol, & concitat flatus. Tenuis enim ac debiles exhalationes ui redundantis caloris reprimat, atque tabefacit. Verum in libro, quem de Ventis concinnauit, plura de iis Theophrastus. Equidem cunctanter apponendum,

quod sequitur. Verum tam prodūm nobis, quā proditum Veteribus est. Legimus Empedoclem quandoq; nuncupatum Colysaneman, idest *κολυσανέμαν*, quæ Vox cum indicat, qui Venti inhibet flatum, nam cum Agrigentini Vento infestarentur uehementiore, illum auertisse Empedocles dicitur, circumpositis Vrbi pellibus A sinorum innumeris.

¶ Ventorum species aliquot, Vulgo haud ita notæ. Apogæa retinacula, seu Epigæa. Amusium Organum. Strobilus quid. Pallas Anemotis. Sardinia cur pestilens. Sardo herba. Plesistius Ventus. Plesignathus Panis. Physignathos. Caput XIX.

Aeterum præter celebratam omnibus fere Ventorum rationem uniuersam, Sciēdum est, Quosdam naturæ peculiaris quibusdam dominari locis, ex quibus proflatus initia indispiscuntur. Nam, uti nos edocet in libro, cui de Mundo titulum apposuit, Aristoteles, Qui ex humecta perflant terra, Apogæi nūcupantur, Quos matutino imprimis spirare, Theophrastus p̄dit uapore refrigerato, Quāq; & nauium retinacula quædam dicunt Apogæa, seu Apogea, idest *ἐπὶ γαλα*. Sicut etiam Epigæa. Qui uero ex Sinu quopiam euaporant, Eccolpias appellauere. Qui ex mari ipso, dici a nostris Altani solent. Cum iis proportionem habent aliquam ex fluuiis, Stagnis q; confluentes. At qui discissa, concepta q; prouolant nube, Si disculsiōnem crassitudinis in sese contorserint, *τυφῶνες* a Græcis, a nostris Turbines uocantur. Sin autem minus densi, Ecnephiz. Fiunt hi, ut Aristoteles inquit, Vere quidem, Sed autumnō imprimis. Apud Gellium libro noctium Atticarum decimo nono ita legimus. Quin Turbines etiam Crebriores, & Cælum atrum, & fumigantes Globi, ac figuræ quædam nubium metuentæ, quas Typhonas uocabant, impendere, imminere q;, ac depressuræ nauem uidebantur. Plinius etiam prodit ad hunc modum. Repentini flatus maiore illati pondere, incursu q;, Si late sicca ruperit nubem, procellam gignunt, quæ uocatur a Græcis Ecnephias. Sin uero depresso sinu artius rotati effregerint, sine igne, hoc est sine fulmine, Vorticem faciunt, qui Typhon uocatur, hoc est uibratus Ecnephias. Et mox. Quod si maiore depresso nubis erupit Specu, sed minus lato, quā protella, nec sine fragore, Turbinem uocant, proxima quæq; prosterntem. Idem ardentior, accensus q; dum fuerit, Præster uocatur, amburens contacta pariter, ac proterens. At enim flatus, qui cum aqua tumultuose profusa inhorrentes, & fragosi feruntur, Exhydriæ ab Aristotele dicuntur. Quicunque uero in rectum proflant, Euthypnoi nuncupantur. At qui in sese refluunt primordia, Sicuti Cæcias, Reflexi flatus. Ex Violentis autem flatibus Catægis est, desuper pulsans cum fragore. Thyella, hoc est procella, flatus est cum tumultu ualido efflans, ex q; improuiso interflandum, profultandum q; uehementer stridens. Lælaps autem, & Strobilus est flatus reuolutus ex inferno loco sursum uersus. Est tamen & Strobilus nux pinea. unde illud, *καὶ τὰν τοῦ μανελὸς ἐκ τρυβλίων*. Sed Carcini item Poetæ filios lego Strobilos nuncupatos, Concinnato inde prouerbio per Ironiam, felicior Carcini Strobilis. Strobili quoque sunt Lima cæ, ac Marini Ceryces. Terræ autem Anaphysema, hoc est cum tumore efflatus, ex imo flatus est, uel effractione uomitu terræ sese, eruptione facta, attollens. Qui cum reuolutus fertur, multum quoque secum affert æstum, Præster terrestris appellatus. Sicuti Aristoteles monuit. Quod ut exprimeret Apuleius. Anaphysemata inquit, Græci eos nuncupant Spiritus, qui de fundo, uel hiatus terræ explosi ad superna maris solent deuenire. Hi cum maiore uiti torti sunt, fit procella, quæ Præster a Græcis nomen accepit. Seneca Præster inquit, est igneus turbo. In hac porro Ventorū dispensatione illud haud quāq; omittendū, Ventos quādoq; (Quod diximus) sibi ipsis aduersos spirare motu quodā reciproco, Sicut Qui inde appellant Palimboreæ, ueluti Retrogrados dixeris Boreas. Putat Theophrastus ista puenire locorum, montium q; prominentia, Quibus occurrentes flatus, cum nequeant transilire, necessario percussu resiliunt. Sicuti in Macedonia usuuenire, obseruatum est. Vbi Boreas Boreæ aduersus diffare, animaduertitur, montium superciliis, & Olympi imprimis, atq; ossa reiectus. Ventum prosperius flantem homerice dicas utique *πλάσιον*, idest uela implentem. Sicuti Panem quispiam protulit *πλάσιον*, idest maxillas obfarcientem. Ad quam Imaginem conformatur & Physignathos, idest inflans buccas. Amusium comperio dici

perio dici Ventis reperiendis excogitatum organum. In agro denique Sicyonio Ventis frustratam fuisse aram, inuenio, Sacrificii more noctem unam occupante modo quotannis, Sed & in fossis quatuor arcana fiebant quædam placandis a Sacerdote truculentioribus Ventis, Qui & Medææ, uti ferunt, ἐπωδὸς adhibere, idest excantationes, solenne habebat. Apud Mothonen quoque Peloponnesi Ciuitatem, Pallados fuit templum ἀέμωπιδός, Diomede Simulacrum dicante, Quod ante id Violentiores loca ea Venti insigniter obladerent, haud tempestiue satis perflantes, Qui mox fufus Deæ precibus, desierint, nullumq; deinceps Calamitatis genus Incolis indidem enatum. Vnde cognomen Minerua est adepta. Illud hac parte nequaquam subticuerim, quod nostram adiuuat interpretatio nem, alibi depromptam in literas de Sardinia pestilenti. Nam Pausanias inquit, Eius Insularæ aerem esse θαλερόν ὡς ἐπὶ πικρῇ νοσώσῃ, idest turbulentum fere, ac morbosum. Cui rei ansam inquit, præbent concrescens Sal, & Graues Austri, ac Violenti. Nam montium altitudo Boream repellit, retunditue. Idem porro Pausanias herbæ Sardosæ mentionem faciens, quam Selino similem dicit, ac mortem cum risus specie afferre, nasci q; in ambitu fontium præcipue, Subdit, Inde Homerum, ac Posterios Sardonium risum nuncupasse τῶν ἐπὶ οὐδενὶ ὕμνῳ,

¶ Super Polemone enotata quæpiam. Manu Solæcisum facere quid. Quintilianus illustrat. Varus pergæus. Pelargi cognomen. Item quid Typos, & Tyrbe. Cap. XX.

Olemonem fuisse apud Græcos Sophisten haud ingratum, minimeq; infantem, satnotum ex Gentis eius monumentis, reor. Succurrunt ex ea historia, quibus uelut floribus nostri Libelli lætiores fiant. Celebrabantur Smyrnæ Olympici ludii, Præsidebat Polemo, Tragicæ forte actitabatur, Inibi insulsum Actor cum δ Jupiter exclamasset, manum in terram protendere perexit. Rursum cum diceret, δ ἄ, in Cælum suspectabat, manum eodem intentans. Demiratum uero hominis imperitiam Polemonem ferunt, ex theatro se protipuisse insusurrantem, οὐτος τῇ χειρὶ ἐβλόιμισε, Quod est, manu hic Solæcisum fecit. Hoc uero eo appofui gratius, Quoniam Oratoriarum Institutionum primo Quintil. Ingestu quoque nonnullos putasse, scribit, Solæcisimi uitium inesse, Cum aliud uoce, aliud nutu, uel manu demonstratur. Huic Opinioni inquit, neque omnino accedo, neque plane dissentio. Sed ad Polemonem redeo. Erat itidem Smyrnæ fluxa mētē, & moribus Adolefcens. Suppetebant affatim diuitiæ, Intemperantis naturæ Magistram nequissimæ. Varus nomen fuit homini, quâquam erat & alter Varus Pergæus Sophistes, quem a forma nasi Pelargum uocabant, idest Ciconiam. Sed hic, de quo nunc agimus, Assentatoribus nunquam non erat obseptus. Quorum ueneficiis corruptus imbiberat animo, esse se Omnium formosissimum, staturosissimum, Arte quoque, & robore in palæstra omnes antecellere. Immo ne Musas quidem suauius cantillare. Quin & Sophistas quoque plerosque dicendi uix exæquabat opinione sua. Nam & declamatorium attētabat forum. Id uero agentem frequentabant, quibus scænorii pecunias erogaret. Siquidem Vfuris perfolutis ascripturi, declamantem audisse. Inter eos fuit quandoq; etiam Polemo, qui tamen mox auscultatione eius modi abstinuit, Quo nomine, cum æs alienum minus dissoluere, Instabat Adolescens importunius, Typos illi subinde intentans. Erat id iudicium, quo iis interdicebatur foro, qui Creditoribus non paria facerent (Tyrbe autem obiter festum Dionysii est in Agro argiuo, ex Pausaniæ Thesauris) Ea molestia perpulsus Polemo, ac præterea multorum stimulus, ad audiendum hominem pergit. Insulse declamabatis, Sed ex more. Negotium nimis diu protendebatur. Finis comparebat nullus. Barbarisimis, & Solæcisimis perstrebebāt Omnia. Tum stomachabundus Polemo exiit, ac prætentis manibus Vare inq; Typos præfer. Quibus Vir eruditus, innutritusq; eloquētiæ disciplinis palā faciebat, malle se iudicii subire, quàm id genus ineptias ineptissimas pati diutius. Hunc item Polemona proditum memoriæ est, Viventem adhuc suo ipsius iussu contumelatum, quod articulari morbo, quem Arthritida illi dicunt, Violentius infestaretur, Iacentemq; in Conditorio identidem inclamasse, ἐπαγε, ἐπαγε, μη γὰρ ἰδοίμῃ σιωπῶντα ἡλίος. Obducas inquit, obducas. absit, ut tacentem

kk 4

me intueatur Sol. Rursumq; flentibus ubertim amicis, cognatisq; Date inquit, mihi corpus alterum, & mox emigrabo. At prius cum subinde a Medicis dissecaretur, infusurrabat illud, ἐκτίνατε τοὺς πολέμους λεωμέας, excidite Polemonis Latomias. Quod ad typos attinet, illud ex abundanti adiecero, Esse demonstrationis genus, quod Græci τύπων uocant, idest formas, & ὑπογραφάς, idest descriptiones. Nam finitiones Horismos dicitur. Fuit & Veteribus Festum, Quod dixere τύποις, quâquam & eo nomine Plagas intelligimus. Sicut τύπης Percussor dicitur. Nā Typias uocatur τῶν τῷ χειρὸς ἢ τοῦ ποδὸς.

¶ Manum in Aetolis habere ac mentem in Clodidis, quid sit. Aetolorum furta. Aetoli Epitheton, quid sit, & unde. Clodia. κλωπιδαι. Caput XXI.

St Aristophanis Poetarum facetissimi Comœdia, cui titulus ἱππῆς, idest Equites. In ea Cleon remis, uelisq; profcinditur, Inter probra alia, quibus eius infamatur Vita, illud item est. Vbi Cleonis manus esse in Aetolis scribit. Mentem uero in Clodidis. Sed rectius, commodiusq; fuerit, Græca subtexuisse uerba Quæ sollicitius forsan Studioſorum regrent aliqui.

τῷ χεὶρ ἐν αἰτωλῶν, ὀνοῦς δὲ ἐν κλωπιδῶν.

Quid uero sit in Aetolis manum habere, Poetæ Interpretes appositisime explicant, & meminit Eustathius, Cum in Sordis extremæ hominem, semperq; in petendo paratum, ac nil nisi rapinas meditantem, Ut qui nil suauius opinaretur, quàm accipere, dici interpretantur. Ioci autem gratia ex uerbi Græci notione consurgit, nam αἰτὴν petere signat. Sed & qui Ethnica scripsit, Aetolum esse Epitheton, quandoq; scribit ab αἰτὴν. Quod uero infertur, in Clodidis fuisse mentem. Urbanissime item in depeculatore pronuntiat, quando κλοπὴ furtum indicat. Urbanitas uero elicitur inde, quia Clodidæ in Leontide re censebantur tribu. Dum ergo signari loca uidentur, mores Impostoris, ac nefarii hominis scitiis, occultisue reteguntur, Comicoq; insperguntur felle. Faciunt ad hæc, quæ apud Athenarum legimus obseruata. Aetolicum fuisse rapere τὰ τῶν πύλων, idest res eorum, qui prope sunt, νῦν δὲ καὶ τὰ πόρῶν, idest nunc, & quæ remotiora. Clodia uero, idest κλωπεία Saltationis fuit Species, meminit Theatricorum quarto Iubas. Dignum scitu, κλωπιδαι Græcis dici, clam, taciteq; idest ἄφωκῶς, facere quid, uel loqui, aut furari.

¶ Pterophori apud Plutarchum in Othone qui nam intelligendi. Item quid Ptera, aut Pteromata. Peripteron. Pseudoperipteron. Pterophori Sacerdotes. Caput XXII.

P Lutarhus in Othonis uita Iam inquit, nuntiabatur, Vitellium Imperatoris dignitatem, atque potentiam sibi uendicasse, καὶ πτεροφόροι σωεχὼς ἐφοίτων, καὶ ὡς προχωρεῖν ἐκείνῳ φράζοντες. Hoc est, & Pterophori assidue adueniebant, illi subinde accedere quippiam afferentes. Verbum id Pterophori quid sibi uelit, non satis tenuisse Interpres animaduertitur. Ego Curfores, Tabellariosue eo nomine intelligo. Quoniam Dionis historia pro-

dit, Eos peregre proficiscentes surrectas in Capite pennas gestare consueuisse. Cui sententia adiicere calculum id Satyrici Poetæ creditur,

Tanquam de Catas aliquid, toruisq; Sicambriis

Didurus, tanquam diuersis partibus Orbis

Anxia præcipiti uenisset epistola penna.

Est & Pterophoros in Septentrionibus ad Rhipæos montes nuncupata regio, ab assiduonimis casu, pennarum quadam similitudine, quod Herodotus significat, & a Plinio relatum scio. Sic enim barbara, incultaq; Scytharum gens opinatur, pennas esse oppletum Aërem, proindeq; non patere in longinqua prospectum, neque item transitum. Pennas uero πτερά uocant Græci, quâquam sunt etiam Ptera, uel ut est apud Vitruuium, Pteromata in templis muri duo, ut Strabonis quoque monumentis comprobatur, ad altitudinem eorum utrinque confurgentes alarum uice. Meminit Plutarchus quoque, Sed & Plinius in Mausolæ mentione. Leges item Peripteron ædem, quam circulatam intelligunt. Hinc & Pseudoperipteron

pseudoperipteron non prætermittunt Architecturæ magistri. Inuenio item Ptera, idest *πτερά* neutro genere dici Babylonis arcem. Nam est in Medis Ciuitas Pterion. In Si-
nope autem Pteria. Signatur & Pterophori nomine *πτερος ὁ ὑπερπτερόν*, uel ex eadem
pennarum ratione, hoc est *διὰ τὴν ἐν ταῖς λέφοις ἡέρωσιν*. Sunt in Aegypto Sacerdotes
sic quoque nuncupati.

¶ Plutus diuitiarum Deus, cur Cæcus effingatur. Herodis Sophistæ munifica, & pro-
inde mirabilis natura. Chalcidiffare. Auaritię improbatio. Aloadeq̃ dicant. Cap. XXIII.

Luton esse diuitiarum deum, & quidem cæcum, neminem puto, qui nesci-
at, Cui saltem eius nominis Comœdia apud Aristophanem non sit inco-
gnita. Plutarchus uero Auctor est, emanasse celebratum illud, in una omni-
um, quę sub Sole sunt, Urbium Sparta seruari diuitiarum Deum & cæcum,
& iacentem, ut picturam inanimatam, ac immobilem. Quod ibi uidus fa-
cilitate, & communi cœnandi instituto efficeretur, Ne furto diuitiæ concu-
liarentur, uel potius, ut ait Theophrastus, honori haberentur. Nam ut taceam, quod pru-
denter Seneca inquit, multum esse, Diuitiarum contubernio non corrumpi, & affluentis
bus hinc inde diuitiis, uitiorum fomitibus, animum seruare inconcussam. Certe, ut Philo-
stratus inquit, non sunt tractabiles diuitiæ, debentq̃ inter ardua, & difficillima quęq̃ con-
numerari. Qui enim diuitiis, ut sic dicam, inebriantur, non desinunt subinde iniuriis se
præbere. Et in magna, amplaq̃ Fortunæ laxitate cæcutiunt. Quod si opulentia adhibe-
retur utendi ratio, reciperet iam uidendi usum Plutus. Quod Sophistę Herodi factitatum,
scimus. Apud quem minime luminibus captus diuertisse uidetur is Deus, quando bono-
rum affluentiam ad liberalitatis usum contulit. Quod sciret *τὴν φιλαργυρίαν μικρόπλιν
εἶναι πόλιν καὶ κλάσ*, idest Auaritiā esse totius uitiositatis Metropolim. Quæ res illi, ut taceā,
quod eum Rufus Perinthius Græcorum nuncupabat Linguam, & Orationis Regem, im-
mortalem apud Posteris gloriam comparauit. Amicos siquidem ampliter confouebat.
Ciuitates, Gentesq̃ inopia adobrutas subleuabat. Erat enim hic Thesaurus illi accuratissi-
mus, multis bona sua impertiri. Addebatq̃, congruere imprimis non abutenti diuitiis, Indi-
gentibus opem ferre, ut definant indigere. non indigentibus item, ne forte quandoq̃ indi-
geant. Inconsultum uero diuitem, ac sordidum, cumulandisq̃ pecuniis immorientem, esse
mortuum prædicabat Pluton. Thesaurus porro, in quos nullo fine congerantur opes, Plu-
ti Carceres uocabat. Eos, qui sepositam pecuniam uice numinis colerent, Aloadas esse dice-
bat. Qui cum in uincula Martem coniecissent, eidem mox rem diuinam obire perexerunt.
Postremo elegans est apud Græcos uerbum *χαλκιδίζειν*, idest Chalcidiffare, quod signat
audius pecuniæ inuigilare, quoniam eiusmodi fuisse Chalcidenfes feruntur.

¶ Diuitiarum usum quem esse deceat. De M. Antonio, Ptolemæo, Bione. Diuitia-
rum genera duo. Caput XXXIII.

T Græcus quidem hic recte admodum, & syncriter, exq̃ mortalium usu
imprimis. Sed & apud Rhabirium Poetam M. Antonius persancte, cum
Fortunam suam ad alios emigrantem ingemisceret, Hoc habeo, quod concu-
dedi. Illud inquit Seneca, quod suspicis, quo te diuitem quoque, ac poten-
tem putas, quandiu possides, sub nomine sordido iacet, cum donasti, bene-
ficiū est. Propterea Notissimus Poeta,

Extra Fortunam est, quicquid donatur amicis.

Quas dederis, folas semper habebis opes.

Diuitias ueras docet Aristoteles dici eas, quæ necessaria uitæ suggerunt, & utilia ad Ciuita-
tis, & domus societatem. Iis siquidem sufficimus ad bene uiuendum. Esse diuitias non ue-
ras, quarum acquisitionem *χρηματικὴ* nuncupant, idest pecuniariam. Hæ uero dicuntur
infinitæ, nec uerę quoniā appetitum nō explent. de quis item intellexisse Solon uidet. Sicu-
ti cōmeminit etiam in libro *πρὸς φιλοπλουτίαν* Plut. *πλούτου δ' οὐδὲν τέμα πεφρασμένον
ἐσθλόν καὶ ταύ.* hoc est, Diuitiæ nullus est constitutus finis hominibus. Nā diuitiæ, quę neces-
sariæ

his rebus constant, finitæ sunt. Extant autem Organa Oeconomici, & Politici. Iis enim utuntur ad domus, & Ciuitatis administrationem. Diuitias ueras ex naturæ fontibus principia ducere, palam est, Alteras uero minime. Adhæc autem Epicuri illud spectare, Non latere arbitror, Si ad naturam uiues nunquam eris pauper, Si ad opinionem, nunquam diuitias. Exiguam Naturæ desiderat, Opinio immensum. Etenim sicuti prudentissime Seneca scribit, Congeratur in te, quicquid multi Locupletes possederunt. Vt priuatum pecuniæ modum Fortuna te prouehat, auro tegat, purpura nectat, & eo deliciarum, opumq; perducatur, ut terram marmoribus abscondas, & non tantum habere tibi liceat, sed calcare diuitias. Accedant Statuæ, ac picturæ, & quicquid ars ullæ luxuriæ elaborauit. Maiora cupere ab his discas. Naturalia desideria finita sunt. Ex falsa opinione nascuntur, ubi desinant, non habent. Nullus enim terminus falso est. Plato autem de legibus quinto, Diuites ualde, simulq; probos esse, arbitratum impossibile, proptereaq; nec felices. Et mox Pecuniarum inquit, cura ultimum honoris teneat locum. Hinc illud Ptolemæi laudatur eximie, Qui apud amicos conitare assuetus, sæpe etiam dormire, si quandoq; illis reponeret, Vasa commodo ab eisdem summere non uerebatur, Stragula item, ac id genus alia plura, quod ipse in domestica suppellectile nil admodum præter necessaria haberet. ἡμᾶς τὸ πλουτίζειν ἔναι βασιλικώτερον. Nam ditare, quàm ditari magis uideri regium, asseuerabat. Quid, quod immodicæ diuitiæ, sicuti docuit Apuleius, uelut ingentia, & enormia gubernacula facilius mergunt, quàm regunt, quod habeant irritam copiam, noxiam nimietatem. Denique is plurimum habet, qui minimum desiderat. Quippe Animus est, qui diuites facit. Pecunia ad Animum nihil pertinet. Aurum, Argentum, magni, leuatiq; mensurarum Orbis terrena sunt pondera, quæ amare nequit syncerus, ac sui memor Animus. Rem familiarem largam, & uberem populo elargitus est Crates. Diogeni, & Antistheni pera fuit, & Baculus, quod Regibus Diadema. Proinde iucundum Bionis illud, Qui cum apud Theognin legisset,

πᾶς γὰρ αὐτὸς πένη δὲ δυνάμενος οὐτέ τι ἐπιτί,
οὐ θ' ἐργῶν διαβάσσει, γὰρ ὧσα οἱ οὐδέ τι.

Paupertate quisquis premitur, nec dicere,

Nec facere quippiam ualet. obligata siquidem lingua illi est.

Quo inquit pacto ipse inops tantum nugaris, deblaterasq; aduersum nos? Diogenes Diuitem indoctum esse. Quem asseuerabat uellere aurato. Caterum in hoc uis scitissimum est illud Oratii ex Epistola ultima.

Quid Vici profunt, aut horrea? Quid'ue Calabris

Saltibus adiecti Lucani? Si metit Orcus

Grandia cum paruis, non exorabilis auro?

¶ Carthaginensium, & Homeri sententia de Diuitiis. Eulogiæ quid. ἐνδὲ. Eua mons. De Solone. Themistocle. Timotheo. Pelopida. Item de Pluto Cæco, & Phryne. Aphnii facellum. Thesaurum recondendis pecuniis structum a Minya primum. Tirynti monia. In Adulteros Lex prima. Caput XXV.

Arthaginenses uero, ut docuit Aristoteles, non optimos solum, Sed & ditissimos cenfebant Magistratibus admouendos, ueluti arbitrantur impossibile, Eum, qui egestate premeretur, recte, synceriterq; magistratum gerere, aut quietem optare. Diuitias porro esse Deorum donum Homerus canit.

καὶ θεῶσι δόσαντες ἀνθρώπων καὶ τέχνης κρονίων, & rursus

τῶν δ' αὐτῶν νέμει ὄλβον ὀλύμπιος ἀνθρώποισι.

Sed & Solon diuitias inquit, habere quidem cupio, per iniuriam uero consequi nolum, subsequitur. n. mox supplicium. Inter L. Metelli felicitatis argumeta id recenset, Pecuniâ magnâ bono modo inuenuisse. Insulas collustrâs Themistocles pecuniâ hinc inde corrogabat. Adit & Andrios, urgensq; infestius duos inquit, ad Vos afferro Deos, Vim, & Suasionem. At illi nec minus festiue, Duos quoq; apud se, & magnos qdê residere Deos, intulere, Paupertatē & Impossibilitatem, Qui numos illi erogari, phiberent. Succurrit & in mēione ista lepida eadē, nec inutilis

nec inutillis historia super Citharcedo Timotheo. Agebat is apud Archelaum, Sed cum spe aliquanto parcius ab eo donaretur, non desinebat illum lacerare. Quin succinens quandocumque Commation illud, *οὐ δὲ τῶν γυμνῶν ἀδύρῳ ἀνδρῶν*, Tu autem terræ filium Argenti laudas? Intendebat in Archelaum. At is seitiuiter, *οὐ δὲ ἀνδρῶν*; Tu autem petis? Nec minus scitu incundum id est, Eulogias dici munera, quæ Prælati offerant subditi, & quæ sacra petentes concilia deferant Præsbyteri. Dicunt uero Eulogiæ, uelut benedictiones plane sint. *ἀλλ' αὐτὴν οὐκ ὀβριθεὶς* Vox Bacchantium est, unde Eua Messeniorum mons est nuncupatus. Pelopidam uero scribunt Eruditi, Cum ab Amicis incusaretur, quod pecuniæ cogendæ, rei imprimis necessariæ, parum curiosus foret, Per Iouem respondisse, necessariæ, Sed Nicomedi huic. Erat Nicomedes claudus, ac mutilus. Illud postmodum adiciamus, quod non ingratum in Symposiaciis refert Plutarchus. Vbi diuites incessit Domicilia comparantes triancontactina, & eo etiamnum ampliora. Horum inquit Conuiuia Panagiarcho uerius, quam Symposiarcho indigere uidentur. Plutum enim arbitrantur Aplutū, ac Cæcum uere *καὶ ἀδύρῳδον*, id est citra decursum, ni testes fortiaur plures, Sicuti Tragœdia Spectatores. Nam & nobile scortum Phryne, atque eo nomine prædiues, mœnia Thebana substructuram se, pollicita est, modo ascribi paterentur Ciues, *ἀλλ' ἄνθρωπος μὴ κατέσκηπεν, ἀνέστη δὲ φρύνη*, id est Euerit Alexander quidem, Sed restituit Phryne. Illud uero non infuper habendum, in Tegeatum agro esse Montem Cresum nomine, id est *κρησσίων*, in quo fuerit Aphnii Sacellum. Nam ubi cum Aerope congressus est Mars, ueluti memorat Tegeatæ, Natus inde Aphnius Matri nihilominus inhæsit, partui quâuis immortuæ, ac ex uberibus ui naminis paterni multum, copiosumque Lac suxit. Qua ratione in Deos translatus Aphnios, id est Diues, fertur nuncupatus. Thesaurum recondendis pecuniis, Hominum primus struxisse Minyas traditur. Fuit hic Chrysa filius ex Chrylogenia nati, & Neptuno, A quo nuncupatos ferunt Minyas, Quibus imperitarit. Hic præterea Minyas diuitiis creditur cunctos anteisse Mortales. Miratur Paulanias, in Celebrandis Pyramidibus Græcos historicos multum operæ impēdisse, Thesauri huius præcipue memoria digni, nullam prorsum fecisse mentionem. Sicuti nec Mœnium apud Tiryntum. Minyæ filius Orchomenus fuit, unde Orchomenii nuncupati. Ad eum Vir Argius uenit Hyettus post Molui cadem, in Vxoris adulterio deprehensi. Is ab Orchomeno Regionis parte accepta, Omnium primus in adulteros Legem sanxit. Quam postea sit imitatus Draco Athenis.

¶ Lapidem Lesbium in funestas admitti domos solitū, de Herode, ac Lucio, item Marco Imperatore. Caput XXVI.

1 Lesbium lapidem esse subtristi aspectu accepimus, ac nigricante, quo nomine in funestas quandoque uenisse domos, ex Philostrati quoque historia condiscimus. Ab eo namque proditum est, Herodem Sophisten, diuitiis perillustrem, ex luctu forma domus submutata, parietum ornamenta florida tum uelis nigricantibus, tum lapide Lesbio induxisse, ex quo emerfit facetissimum Scommma Lucii cuiusdam, Sapientis quidem Viri, Sed Herodi etiam per familiaris. Is ergo Pueros conspicatus Rhaphanidas, hoc est radices sic Græcis nuncupatas perluere, quæsiuit, cuius nam foret ea cœna. Audiens uero, Herodi eam parari. Atqui inquit, Rhagillæ Herodes iniurius est, qui alba uescatur rhaphanide in funesta, & pullata domo. Quæ illi renuntiata eatenus infederunt, ut mox domesticas tenebras, & parietum, ut sic dicam, nubila discerneret, ne ludibrio studiosis, & magnis Viris fieret. Fuit alioqui Lucius is naturæ, ut uidetur, paulo mordacioris, ac liuidæ. Marcus Romanorum Imperator Sextio Philolopho utebatur familiaris ex Boeotia. Inuisebat per sepe illius domum. Romam nuper uenerat Lucius hic. Ex occurssu institit scitari, quonam, aut cur pergeret. Respondit Imperator, *καλὸν καὶ γαστρικόν τι τὸ μαυρῶναι*, pulchrum etiam Senescenti discere. Peto Philolophum Sextium perceptorum, quæ necdum edidici. Tunc Lucius prolata in Cælum manu, & Iupiter ait, Romanorum Imperator, iam appetente Senio, gestans librum, qui pueris mos est, Præceptorem adit. At meus Imperator Alexander annum secundum & tricesimum agens mortuus est.

¶ Nobilitatem in Astragalis gestare, quid. De Herode item. Astragalus quid, & Astragalifis. De Talorum figuris, aut numeris. Diagrammifmus. Grammaz, seu Linez. Caporum inuentor. Caput XXVII.

Obilitatem in astragalis habere, ex Adagio uidetur recte dici de eo, Qui generis præstantia tumens, nulla ipse propria nititur uirtute, cum præstet tamen ingenium excoluisse, in quo uera sunt Stemmata, & genuina hominis excellētia, Sicuti a Platone summo Philosopho comprobatum, scimus. Nam in pedibus nobilitatis insignia, si aliud adsit nihil, gestare, odiosa tantum est, & inanis ostentatio. Nec eiusmodi hominem ab Imagine, quam scientissimus Artifex concipit, uel, ut Græce dicam, *ἡμῶν τῶν θεῶν* expinxerit, magnopere distingui, censendum est. Propterea prudenter admodum Socrates ille in Apuleii floridis, cum Adolescentem uisisset diutule tacentem, Dic aliquid inquit, Adolescens, ut te uideam. Sic enim hominem uoce, uti si glinum sono pernoscescimus. Quod Platonem quoque dicere solitum, ferunt. Sed ad promeritū redeo, Cuius ex historia ratio est. Erat Herodi Sophista, Cuius facta nobis mentio est Rhegilla Vxor nomine. Eam obpeccatum haud ita momenti magni, iussit a Liberto Alcime, donte cædi. Forte tunc gestabat utero, agebaturque a conceptu mensis iam octauus. Igitur hominis imprudentia ingestis in Ventrem plagis, non ferens mulier iniuriæ uim, immaturo partu, naturæ cōcessit. Eo nomine postulatæ cædis Herodes apud Romanum Senatū ab Vxoris Fratrem. Nomen Viro Bradeas fuit. Is maiorum claritate longe princeps esse, nec minor nobilitatis ostentator. Argumentum generis erat in Calceis Epiphryion menoides eburneum. Id significat fibulam corniculantem, qualis ferme figura in Luna est, cum tenuem uisitationem facit, uel etiam paulum crassescit. Prodiens igitur is paratu magno ad peragendum Reum, de Causa quidem pauca fere, aut nihil. In laudibus uero propriis etiam nimius, immo uero totus. Cum multa iam de familia perillustri emugisset homo imperitus, Scommate illum excepit Herodes, tu inquit in Astragalis nobilitatem gestas. Est autem Astragalus latine Talus. Plinius de Polycleto. Fecit & talis nudos ludentes, Qui uocantur Astragalizontes. Et sunt in Titi Imperatoris atrio, quo opere nullum absolutius, plerique iudicant. Dicuntur & Astræ, Sed a Poetis tantum, ut Scribit Pollux, Sicuti Aristophanes etiam Astrichos uocauit. Sunt & in Columnarum Spiritus partes dictæ Astragali. Sicut Torus, atque item Scotia, seu Trochilus, Et Supercilium, necnon Plinthus. Dignum relatu, quod in Aristotelis primo Rhetorico enotauius, talorum ludum dici Astragalifin, Sicuti etiam Sphærisfin pilæ nuncupat ludum. Sed & Cybian, & Pettian, idest *κυβίαν καὶ πεττίαν*. A *σφίρειν* est talis ludere apud Callimachum, ut probat etiam Auctor Eustathius. In ludendo autem Tesseris utebantur tribus, Talis uero quatuor. Id quod in diuinationibus Cicero commouit, & ex ea obseruatione Val. Martialis.

Non sum talorum numero par tessera, cum sit

Maior quam talis, Alea sæpe mihi.

Nec illud indignum sciri, in Talo figuras in cadēdo nicem habuisse numeri. Monada enim significans uocabatur *μόνα*, idest Canis. Canicula uero & a Persio dicta. *Σύμπερι* Scire erat in uoto damnosa canicula quantum

Raderet. Propertius autem Canes nuncupauit eo uersiculo, Semper damnosi fuisse ludere Canes.

Hic iactus etiam Chios dicebatur. Cuius uero, qui & Hexites, Senio est. Binarius, & Quaternarius numerus in talis non erat, ut in Cubis, hoc est Tesseris. Quin & in Talario ludo nomen quidam Stefichorius dicebatur, qui non alius erat, quam Ostonarius, quoniam eius Poetæ Conditio magnifico extructum impendio, ex octonis, ut Pollux inquit, costabat omnibus, angulis uidelicet, Columnis, Gradibus. Fuit in Himera Siciliæ ciuitate, Alii in Catania scribunt. Euripides uero numerum continebat quadragenarium. Quoniam uidetur unus fuisse Euripides præfectorum quadraginta post XXX. Tyrānos Athenis exactos. Fuit uero in Tesserarioludo Midas iactus, & quidem fortūatissimus. Tesserarii ludi species fuit Vexibus Diagrammifmus a uerbo *γραμμίζειν*, adhibebant, ut inquit Eustathius calculi *τετραγώνου* albi, tū nigri. Meminit Philemō, *μετὰ δὲ διαγραμμίζειν, καὶ βύβαν*. Sed ludū hūc *Γράμας* item dicit,

hæresis. t. pilæ ludus.

item dicunt, idest Lineas. Cubicum lusum a' Palamede inuentum, Pausanias scribit.

¶ Cur Lunulas gestarint in calceis Romani ueteres. Nobilitatem nil prodesse, ni adfit Virtutis meditatio. Terræ filii qui dicantur. Caput XXVIII.

Pud Romanos, auctor Plutarchus est, omnes, qui nobilitate præstarent, Lunulas in Calceis solitos gestare, unde & Lunata pellis Martiali, & apud

a Satyricum Poetam,

Appositam nigræ Lunam subtexit Aluta.

In id argumentum rationes afferuntur plures, Illa interim arrisit plurimum.

Etenim huic instituto affuisse uideri potest nobile antiquitatis documentum, tacitis uelut ambagibus commonentis, non inolescendum, nec prosperiore successu efferendos animos, inconstantia rerum semper memores, qua humana conflitantur. Cui argumentum præbeat Luna, Quæ primo quidem ex obscuro prodeat, Mox splendido refulgens nitore uisenda confurgat facie. Sed cum iam clarissimam præferat Candoris speciem, rursum consenscens deflorescit. Donec ratione quadam reciproca in nihilum denuo redeat. Cæterum ab instituto non alienum omnino, & ad uitæ mores eximie pertinens, quod Lycurgum prædicare solitum accepimus, Qui Ciuibus suis identidem comprobare adnitebatur, nil profuturam illis nobilitatem, & quod ab Hercule uiderentur propagati, nisi ea facerent, meditarenturq, quibus ille hominum summus euasisset, Catulorum etiam argumento, quos eisdem prognatos Parentibus educationis dissimilitudine moribus etiam longe diuersis ostentabat, Cum Lucernarius foret unus, alter Venaticus, & qui generosos Spiritus alunt laboribus innutritus. In hac uero nobilitatis mentione, adieciisse superpondui quippiam, non fuerit onerosum, opinor, eo quidem amplius, quod multi nominis Viri ac primæ quodammodo notæ non omnino doctis auribus paria fecisse uidentur, dum Terræ filios pro ignobilibus asseueranter exponunt, & prædicant. Quando uel una Fabii reuincantur auctoritate ex Oratoriarum Institutionum libro tertio, Multum inquit, Auctoritatis affert uetustas, Vt iis, qui terra dicuntur orti. Quod uero ex Iuuenale affertur, Vnde fit, ut malim fraterculus esse Gygantis, Potes ad Pygmæos referre, qui & ipsi terra editi ferantur, quod indicat Philostratus in Imaginibus, In Herculis mentione, abs quo perempto Antæo, consilio inito, aduersus Herculem irruisse Pygmæi traditur, fratris mortem ulturi. Antæus quippe Terra natus memoratur. Quia uero ex Quintiliani uerbis Terra orti uidentur dici, quorum genus aboleuit uetustas, inde Lux Ouidio inferitur Metamorphoseos primo.

Iupiter e' terra genitam mentitur, ut Auctor

Designat inquiri. Scribit in Apologetico Florens Septimius, Terræ filios distitari uulgo, quorum sit incertum genus. Sicuti Ignotos item, aut ex inopinato apparentes de Cælo superuenisse, dicunt. Sedenim Cælum, & Terram, inquit Matrem, ac Patrem honoris gratia, uenerationisq, recte appellarit unusquisque. Sunt qui terræ filios sæuos dici, ac immanes homines putent, Quando & Callimachus immanitate, ac truculentia præsignes feras terra prognatas intelligi uoluit. Legimus porro, quod ab Instituto diffitum non est, Præstantissimos Virtute, Prudentia, Viribus Iouis filios a' Poetis dici consueisse, Sicuti ab omni seiunctos humanitate, uelut marinis editos fluctibus, Neptuno fuisse adoptatos. Scribit tamen Cæcilius Minutianus Apuleius, in libro de Orthographia, Ignobiles, ac quorum ignotetur genus, Terræ filios a' Ciccone, & aliis nuncupari.

¶ Vocabula plura de rebus conformata, quæ gestantur. Item ad id pertinentia alia. De Hypomochlio, Veste ferreo, & Lingula, Sera. Veditarius quid, & Mochlos, Mochlia, Exholcysmus. Phragma. Caput XXIX.

a Erfabamus nuper Thesaurus Iulii Pollucis, ex iis ueluti cella quadam proma, hæc deprompsimus, quibus Grámaticorum supellex instructior fiat. Hydrophoros dici, quia aquam subuehant. Xylophoros, qui ligna. Hylophoros,

qui materiem . Plinthophoros, qui Lateres. Pelophoros, qui coenum, aut etiam uinum. Phryganophoros, qui farmenta. Positum id nomen in quadam Lyfiæ Epistola. Apud quem est & Xylophoria. Ex eadem sunt forma, Coprophori, qui finum, aut sterqus ferunt. Nam Comicus Plato Ventrem Copragogum dixit. Sunt & qui umbellam gestitent Scia dephori. Sicut Lampadophori, qui faces. Phalangas dicunt, quibus Baiuli ferendis utantur Oneribus. Ea Plato, ut idem auctor est Pollux, ἐν δὲ κελευμένῳ Sceuophoria nuncupat. A Phalangis certe Phalangarios appellari, animaduertimus, Quos esse quandoq; Hexaphoros, Interdum Tetraphoros tradunt, quod Architectonicæ decimo repetit Vitruuius. Vectis autem ferreus dicitur, quo Onus aliqui uel multis immobili manibus, unius pressione hominis protollitur. Quod Vecti subiicitur Hypomochlion ab Aristotele dicitur in Mechanicis. Corrupte apud Vitruuium legitur Hypomodion. Pars Vectis, quæ onus subit & Hypomochlio incumbit, Lingula uocatur. Dicit Hypomochlio uidetur ex ἁπλῇ Græca præpositione, sub nobis significante, & μόχος, quæ Vox indicat planè Vectem, quo utuntur plerumq; parietum perfossores. Inueni, qui Seram quoque nuncupent Organum, quo ad aliquid mouédum utamur. A Vecte inflectitur Vectiarius apud Vitruuium. Ipsum inquit, Torcular si non Codeis torquetur, Sed uestibus, & prælo premitur, quadraginta pedum longitudine pñstatur, Ut sit Vectiariis spatium expeditum. Sceuophora item a Græcis uocatur, quæ latina historia Impedimenta dicere consuevit. Baiulorum merces Comistrum appellatur, & Phoretum, etiam Phorion. Sunt & Clitellæ Ehippia quædam, quæ Iumentis imponuntur Dossuariis ad onera commodius gestanda, Vulgus, detorto a Græcis uocabulo, Baftos nuncupat, nam βαρύνωντας pro Baiulis dici ab illis, alibi hoc opere adnotatum, non excidit. Quoniam uero de Mochlo facta mentio est, Sciendum, dici a Galeno Mochliam ossis tralationem ex eo, quod est præter naturam in id, quod ex natura est. Sicut Exholcysmus est Ossis tralatio ex superficie in profundum. At Phragma, ex profundo in superficiem.

¶ Inuidiæ detestatio. Quid Inuidia. Prouerbum, Aegypto Scythia non inuidet. *ἐπὶ σκάνια* ridicula. Caput XXX.

Inuidia nullum esse perniciosius crimen humanis ingenuum mentibus, a magnis proditum Auctoribus, scimus, Sed Basilio imprimis. Hoc uero etiam in Inuidioso minimum infert molestiæ, Præcipuum tamen, & intestinum inuidi malum est. Nam sicuti rubigo ferrum. Ita Inuidia animum hominis, ubi insita est, consumit, ut dicere solebat Antisthenes. Et uerius, ut Viperas tradunt aliqui, Ventre, in quo genitæ sunt, corroso, nasci, eodem modo Li uor oppressum exedit Animum. Propterea & Q. Curtius Inuidios homines nil esse aliud scribit, quàm ipsorum tormenta. Est enim Inuidia ex proximi commodo proueniens dolor, Originem ex Superbia ducens, sicuti interpretatur Augustinus. Ea uero est propriæ amor excellentiæ, unde huic affectioni fomenta suggeruntur. Sed illud in hac peste prorsus pestilentissimum, quod liuidus mentis æstuationem grauius distrahentem nemini audeat omnino aperire. Sed defixus hærens uno obtutu, ut Virgiliano abutamur uersiculo, non uellicatur modo, Sed lancinatur, ac demum excarnificatus tantæ solitudinis rationem comprimit, credo, diuino iudicio protinus irrogante supplicium. Ita enim intolerabilius uritur dum fateri erubescit, Inuidiæ se stimulis exagitari. Secundis a micis rebus ingemiscere, fratris Fortunam uideri nimiam. Est enim huius mali proprium, ut Gentilis sui unusquisque æmulus sit. Verum ex gentilibus quoque ne ignotis quidem inuidet aliquis, At notioribus tantum, uicinisq; Aut eodem quæstu, Alia uel similitudine coniunctis, ut Coætaneis, Propinquis, Fratribus. Et sicuti ærugo præcipua est frumenti calamitas, Ita Inuidia intestinus etiam Amicitia morbus. Inter hos furor hic execrabilis sæuit, & de bacchatur. Inde datus apud Eruditos prouerbio locus, Aegypto Scythia non inuidet. Quando in dissimiles, & quos nunquam nouerimus, non exerit uirulenta rabies. Quæ apud quosdam adeo uidetur abominanda, adeo nulla prorsum ratione ferenda, ut Inuidos

uidos putent etiam solo aspectu nocere, ut bonæ etiamnum habitudinis corpora, quibus illi inuideant, extinguatur, aut eorum relanguescat nitor, & omnis proficiat gratia. Perinde ac perniciofa mali uis, & radius pestifer ab oculis profluat, quo mortale corpus inficiatur ac grauius oblatatur, uel usque in tabem. Adeo naturæ gignere in toto corpore, & quorundam oculis quoque uenena placuit, nequid usquam mali esset, ut inquit Plinius, quod in homine non reperiretur. Quanquam non me fallit, eiusmodi sententiam a grauissimis uulgarè putari, & anicularum fabulis persimilem. Caterum scire conuenit, Aliud plerunque Christianæ ueritatis assertores statuere, quàm a priscis Viris proditum sit. Ego uero, quantum ad doctrinam pertinet, quam hisce libellis inspergimus, plurimum Veteres confector Nullius addictus iurare in Verba magistri,

Quo me cunque tulit tempestas, deferor hospes.

Sed redeo ad Inuidos, Quorum inauspicata, infelixque natura, Sicuti Plut. sensit, & docuit, Optimum quæque uirulentia sua infestatur. Sed imprimis, quem summo nisu ad Virtutem se proripientem intueatur. Quo nomine Themistoclem ferunt, cum etiamnum adolescens foret, nihil splendidum a se fieri, inde coniectare solitum, quod inuidos adhuc nactus non foret. Etenim quemadmodum Cantharides lætioribus frumētis, & uiridioribus innascuntur rosas, Sic & Inuidia eos arrodit præcipue, qui boni sunt, quique ad gloriam Virtutis crassantur uia. Obseruatum tamen, Felicitatis magnitudinem, ac Splendorem sæpenumero Inuidiæ uirus retundere, atque interextinguere. Neque enim credibile est, Alexandro, aut Cyro inuidisse quempiam imperitantibus iam, & cunctorum dominis. Sed ut Sol eius umbram, supra cuius caput asstitit suis aspergens radiis, aut prorsus extinguit, aut longe minorem reddit, Ita & Felicitas, cum magnam nacta altitudinem fuerit, & supra Inuidiæ caput asstitit, splendoremque insperferit suum, eam attenuat, expellitque. Sed nec miseris inuidet aliquis. Vnde præclare a Sophiste dictum accepimus, Inuidos homines libenter commisereri. Sciendum præterea, Inuidiam duntaxat esse hominis, & aduersus hominem. Neque enim inter feras inuidia fuerit, Vt quibus nullum sit de felicitate alterius iudicium, neque gloria titillentur, aut dedecore moueantur, quibus rebus incrementa inuidiæ subiici, palam est. Sunt qui Oculorum affectioni liuorem persimilem faciant, & rectissime quidem. Illi quippe pelumen clarius ferre nequeunt, & ad omnem splendorem caligant, Quod est item Inuidiæ proprium. Cuiusmodi uero sint Inuidiæ faces, graphice Onidius exprimit illis uersibus, Pallor in ore sedet, Macies in corpore toto.

Nusquam recta acies, liuent rubigine dentes.

Pectora felle uirent, lingua est suffusa ueneno.

Ritus abest, nisi quem uisi fecere dolores.

Dignum scitu illud in hac mentione, Veteres ferrarios fabros ante fornaculam solitos Ridelularia quæpiam appendere, Inuidiæ auertendæ gratia. Ea uero dicebantur Bascania.

¶ Quem Aegyptium Sophistam intelligamus. De quo Proteo allegorice pluscula.

Caput

XXXI.

Aegyptium Sophistam ex prouerbio adnotauimus posse dici de eo, qui suspens habeat uitæ rationes, semperque aliunde pendeat, hoc est ex astantium iudicio. Nam, sicuti a doctissimis traditum scimus, Nihil omnium est, quod fugere Sapiens æque debeat, quàm ad ostentationem uiuere ac populares curas sequi. Quod plerisque omnes Philosophiæ sectatores fecisse, Hieronymus adeo uidetur comprobasse, ut illos gloriæ Animalia nūcuparet, & auræ popularis uilia mancipia. Vera autem ratio eatenus uitæ dux est habenda, ut, etiam si uniuersi reclamant homines, nil eorum mutetur, quæ recte semel fuerint instituta, etiam si infamiam, uel periculum pro recte factis subire, dimicareque pro aris, focusque, necesse sit. Qui uero imbutus, innutritusque secus est, nil ab eo differt, quem Aegyptium appellauimus Sophistam, Qui arbor fiebat, & aqua, & fera, & postremo quicquid collibuisse, Siquidem Iustitiam laudibus effert, modo id ex animo audientium esse, intelligat. Quandoque uero ratione eadem uitupere itidem permittit sibi, modo Auditori (etiam si turpiter) arridere iniurias animaduertat.

tat. Atque, quod Assentatorum est proprium, ut Polypus ad speciem Subiecti soli colorem permutat, ita & ipse ad uoluptatem audientium sententiam nunc hoc, nunc illo dictabit modo. Sophisten uero hunc Proteum intelligunt Auctores magni, Sicuti Hydram Plato, & repetit Eusebius, Callidissimum item fuisse generis eius hominem. Sunt qui putent Proteum esse Veritatem ipsam, quæ quia latet, ac alta premitur rerum caligine, ideo traditum a Mythicis, Senem Proteum in antro obdormiscere. Porro ipse hic in uarias transit effigies, & ut Poeta omnium maximus scienter canit, Omnia transformat sese in miracula rerum, Ignemq; horribilemq; feram, fluuiumq; liquentem. Siquidem dum ratione ducitur Ingenium ad Veritatis indaginem, Variæ tunc cooriantur rerum formæ, Quæ Veritatis speciem ostentantes, animis nostris fallaciarum nubila obiectant. Multa enim putamus uera, ac bona, quæ non sunt. Itaq; Protei conformatio imaginum falsarum rationem cõtinet, quibus deludimur. Sunt enim qui in Voluptate summum statuunt bonum. Hanc per Suem exprimi concipimus. Alius explesse iram, crudelitatis conceptraculum, inter optanda maxime opinatur. Tunc in Tigridem demutatio recognoscitur. Draco autem eorum nobis errores innuit, qui terrena pulchritudine felicitatem metiuntur. Inuenias, qui ambitione, & superbia. Id exprimit Leo. Nam flamma etiam in typum habet. Fluuii liquentis nomine intelligo eos, quorum sententia Animæ post mortem Corporam tribuit nihil. Sed uita hac fluxa, & inconstanti, qua singulis momentis in decliue, hoc est ad interitum ducimur euidentissimum, totum metiuntur hominem. Verum quo plures ingerunt se nobis obices, eo instandum acrius, & toto, ut Græci dicunt, pede eatenus intendendum obnixius, donec suæ se figuræ reddat ambagiosus Proteus, ut Veritas demum illucescat. Quam magno, et excellenti ingenio Viri enixe peruestigare adorti quidem sunt, Sed conatus omnium cessisse in irritum, res ipsæ perdocent, cederentq; etiamnum, ni Saluator præpotens Christus ex sacris æterni Patris fontibus tanti arcani prompsisset oracula. Nec frustra a M. Tullio nuncupatis expetitum uotis sciremus, ut tam facile posset uera inuenire, quàm falsa conuincere. De Proteo Herodotus item historia prima, & post eum alii quoque plures.

¶ An credibile sit, Silentem Lunam aliquid in nos agere. Qui dicantur Icadistæ. Athe-
næi locus declaratur. Caput. XXXII.

q Væstum a doctioribus naturæ arcana rimantibus, tum ut sic perfectius ingenium expolirent, tum ut Posteris se uixisse testarentur, Si ne a Luna de fluus effectus aliquis, dum silet, dumq; in coitu est, quando lumine nullo, aut sanè minimo, uirtute quoque esse prætenui, aut prosum nulla, probabile uideatur. Certe si intimo non omnino exiit splendore, quod alibi sentire Cleomedem, adstruximus. Defluere inde aliquid, consentaneum est.

Inter Galeni tamen Placita reperimus, Lunam eo Schematisimo, quod Interlunium appellamus, nil omnino suæ uirtutis affundere. Proinde apud eum consurgit mensis dierum numero sex & uiginti, addito etiamnum semisse. Tot enim diebus insigniter, nec uanum nobis Lumen insinuat, absumpto fere triduo, dum Solis radios subit, donec in emersum properans, consuetum induat habitum. Dicit tamen non improbe potest, Lunari ui tunc affici aliquo modo inferiora hæc, Quatenus dum agit nihil, subdusta luminis potestate, nocumetum affert nonnullum, Quæ incrementum adepta adolescentiæ uim impertitur, largius alendo, ac succulentius amplexando. Postea uero quam de Luna satis multa ex diuerso congestimus Farraginem, ut sic dicam, adiuuabit nostram illud quoque, si Epicureos docuimus a Græcis, & Athenæo præcipue Dipnosophistarum libro septimo, *ἐκ τῆς ἰκαδίστης*, id est Icadistas nuncupari, Quoniam Icadæ colerent, Quas intelligimus ferias Epicuri nomine institutas mensibus singulis uicesima Luna, qua natus credebatur is, Quem superstitione adeo uenerabantur, Vt Vultus gestarent per cubicula, circumferrentq; secum. Immo uero, ut quinto de finibus Cicero scribit, non in annulis modo, Sed & in poculis haberent. Feriarum mentio quoque est libro operis eiusdem secundo,

Adulationis

¶ Adulationis malū. Quid Cercopiffare. Quæ Climacides. Adulatorum Appellatiōes diuerſæ. Crocidiffare qd. Carphologia. Tylæ. Crocylia. De Dionyſii Adulatoribus, & Antigoni. Adulatorū cognomina plura. Colax unde, & item Cœlia. Clymenus pro Plutone. Caput XXXIII.

Dulationem perpetuum eſſe malum Regum, quorum opes aſſentatio ſæpius, quàm hoſtis euerterit. Q. Curtius ſcribit. Abs quo proditum itē ſciimus, Id eſſe natiōis Siculæ uitium proprium, Germanum q. Cynicum Diogenē ſcite admodum, & uere ſolitus dicere, accepimus, κρείττον εἶναι ἐς κέρους ἀπειθεῖν, ἢ ἐς κολακίης, id eſt præſtare ad Coruos redigi, quàm Adulatori bus exponi, quoniam illi Morticina modo conſeſcentur, hi etiamnū uiuos, bonos q. lania tu peſtifero excarnificare non deſinant. & Anaxilas dixit, Adulatores eſſe diuitum σκώλ λικος, id eſt Vermes. Monet Seneca, Adulatoribus non eſſe præbendum latuſ, qui artifices ſint ad captandos ſuperiores. Habere enim hoc in ſe naturale Blāditiā, ut cum reſiciant, etiam placeant, Sæpē q. exclusas nouiſſime recipi. Remedium tanti mali eſt, noſſe laudari. Et alibi Seneca idem, Pro ſua quēq. portione aduſatio iſtatur. Dicamus, Vos quidem dicitis me eſſe prudentem, Ego autem uideo, quàm multa inutilia concupiſcam, nocitura optem. Adulatorum porro guttur dicitur in Pſalmo Sepulchrum patens. In præceptis Cī uilibus Plut. ſcribit, Demetrii Adulatores indignum putaffe, quo illum opinor, arctius illa quearent, ac compeditum tenerent, Cēteris Regium nomen impertiri. Nam Seleucū Elephantarchen nuncupabant. Lyſimachum uero Gazophylaca. At Ptolemæum Nauarchū. Agathoclea Neſiarchen. Idem alibi Plut. Nil intentius cauendum, quàm Adulatores monet, Quoniam nullum ſit pernicioſius genus, quod q. in præcipitium ſeſtinantius Iuuentutem agat. Quippe Parentes, ac Liberos radicibus exterunt. Relatu dignum eſt, κροκιδίζειν uerbum Adulatoribus congruere, Vbi ſubblandiendo floccos, pilos q. ex Veſtibus legunt, Quos uocant Græci κροκιδας, Item γνάφαλα, & τύλας. Ex quo elegantiffime Galenus Phrenetios ſigna commoſtrans, eſſe in Iis inquit, ſtultam Manuum iactationem, καὶ κροκιδισμόν, καὶ κερφολογίαν, id eſt Crocidiffimum, ac Carphologiam, id eſt ſeſticarum collectionem. Crocylia uero Ciuitatis eſt nomen. Scribunt græci κερκαπίζειν eſſe adulatorum uerbum item proprium, tralatione tñ a Brutis ducta, quæ caudā motantia, quam dicunt κέρων, ſubblandiri aſſueuerint. Id uero noſtris literis Cercopiffare dicitur recte. Fuiſſe Iuniori Dionyſio Adulatores legimus plures, quos etiam pleriq. Dionyſiocolacas nominant. Hi primum ſe non acute admodum uidere, aſſimulabant, quia ſic aſſiceretur Dionyſius. Expuenti quoq. faciem obiciebant, quam is conſpueret, nec ſatis, Superfluitates oris collambebant etiam, quæ enomuiſſet, melle dulciora uideri, aſſueuerantes. At Apollonphanes Antigoni adulator, Illius dicebat fortunam ἀλεξανδρείζειν. Sūt qui ex adulandi geſtu. Adulatorem nunc Paranchoniſten, nunc Schematothecen nuncupant, quoniam ſit propemodum Proteus quidam. Pſomocolax legitur quandoq. in ueteribus libris. Eſſe is uidetur, qui panis, ac bucellæ gratia, quam uocant Pſomon, fuſim abſublanditur. Qui uero etiam plagas pati poteſt, Pſomocolaphum opinor, recte dixeris. Nā & Colax indidem ſibi nomen uendicat, quoniam cibum etiam Colon uocent. unde & Bucolos. Quin Cœlia quoque, id eſt uenter hinc originem ducit. Cyprias uero mulieres aſſentandi artificio pemobiles, cum in Syriam tranſmiſſent, Climacidas legimus nuncupatas, quoniam acclinate currum inſcēſus Regum Vxoribus gradum ſtruerent, ac uelut Scalam arrigerent, quām uocant Climaca. Eſt item Schema, quod dicunt Grammatici Climaca, & Climacotō. Dicitur uero pulchritudinis Schema, panegyricis plurimū orationibus accommodatum. Clymenum uero coli cum audis ab Ermionenſibus, non aliū, Pauſania tradente, accipias, quām Plutonem. Nam & inibi uiſebatur hiatus, per quē eduxiſſe Cerberum Hercules memoratur. Dici autem Clymenon interpretantur, ὅτι πάντας πρὸς καλῆται ἐς ἑαυτὸν, quod ad ſe accerſiat omnes. Vel. ἅπὸ πάντων ἀκούμενος, id eſt Quem audiunt omnes. Eſſe quoque Plutonem hunc, teſtatur Epigramma de Orpheo concinnatum.

ὅς καὶ ἀμείλι κλοῖα βαρὺ κλυμένοιο νόμου
καὶ τὸν ἀμείλιχον θυμὸν ἔθελε λύειν

C Vitz diuturnioris, breuioris q; rationes ex Philosophorum Scholis, Item de ratione
Maris, & Fœminæ in plantis, Atq; inibi Plinius illustratur. Caput XXXIII.

Ongioris, aut breuioris uitæ discrimina esse bifaria, proditum ab Eminētis/
simis est. Sunt enim Animalia quædam, quæ uitæ comperimur lōgioris p
1 totā speciem, Sicut Homo, diutius enim uiuit hic, quā Equus. Alia uero
sunt, quæ inter se differunt. Nam inter homines sunt, quorum spatiosior ui/
ta est, quod ipsum duabus de causis contingere potest. Altera promitur ex
complexionis ratione. Ex regionum diuersitate altera. Qui in regione agunt calida, & hu/
mida, uel temperata, proculdubio longiora sortiuntur uitæ spatia, sicuti Aristoteles arbi/
tratur, quā qui in frigida. Præterea, qui sanguinei sunt, annosiores degunt. Existunt .n.
calidi, & humidi. Quibus uitam consistere maxime deprehenderunt Scientissimi. Melan/
cholicis uero ratione diuersa commoriuntur uelocius. Neq; credendum magnitudinē Cor/
poris, uel paruitatem esse diuturnioris uitæ causam. Equus enim breuioris est uitæ, quā
Homo, & Insectorum multa sunt ἐπετηα, hoc est annum tantum tempus degentia.
Neq; item Plantæ animalia exuperant uitæ longitudine, Quando inter ipsas annuæ sunt
pleræq; Neq; item sanguine prædita superant exanguia, Quoniam Apes multa præcel/
lunt, quæ sanguinem habent. Nec rursus Exanguia Sanguineis diuturniora. Etenim, quæ
Malaca uocantur, Epetia quidem sunt, Sed sine sanguine. Neq; in terra degentia iis, quæ
in mari. Nam ex terrestribus multa uix annum implent. Et in mari quoq; pleraq; sunt uitæ
breuioris. Nam mollioris, durioris q; testæ Animalia breue admodum durant tempus. Ve/
rum, ut ratio euidens promatur effectus huius, Ita omnino coniectandū uidetur, Vt Vete/
rum prætereamus sententiam, statuentium, fellis priuationem uideri longioris æui argu/
mentum. Omne animal est calidum, & humidum, & quod sit calidum, hinc peruincitur.
Omne enim uiuens alimento indiget. Alimento in principio contrarium est, in fine si/
mile. Vnde necessarium uidetur, Id a principio aliquo intrinseco commutari. Hoc autem
non aliud est, quā calidum. Proinde omne uiuens caliditatem habet, Sed calidum sine
humido nequit consistere. Hoc enim est proprium calidi subiectum. Propterea, quod ui/
uit, utrunq; habeat, necesse est. His enim Vita constat. Senectus uero, quæ corruptiōi pro/
xima est, frigida est, ac sicca. Amplius uero corrupta iam, & mortua. Porro quia Senescē/
tia excicantur assidue, ac necessaria. Siquidem calidum assidue in humidum agit, ac diue/
xat illud, simul q; se ipsum. Nam humido corrupto per accidens, & ipsum flaccescat, neces/
sum uidetur. Vitæ longioris causa agnoscitur prima. Si genuina humectatio talis fuerit, ut
non facile arefcat, exateratur q; ab intimo calore. Proinde pingua longioris uitæ sunt. Nec
facile putrescunt. Illud enim pinguedinis proprium, ut partes agglutinet, quia uiscidi
habet multum. Et inde Aeris quoq; plurimum, pingue enim aerium est. Aer autem sic se
habet ad aquam, & terram, ut Ignis ad omnia elementa. Qui illorum respectu imputesci/
bilis est. Itaq; & Aerem respectu aquæ, & terræ nescire putredinem, certum est. Deinde si
humectum hoc non pingue solum, uerum cum calore compari fuerit copiosum, conseque/
tur ratio secunda diuturnitatis uitæ. Nam si humidum proportionem non habet ad cali/
dum, largitate sua, & redundantia illud præfocabit, uel ipsum concrefcet. Propterea inq;
Aristoteles, ὅμοιοις τὸν αἵματι τὴν ἐξ ὁδοῦ καὶ τὸ πρὸς, Id est duæ enim causæ sunt, quantum
& quale. Quod est, multum esse quidem, Sed non extra proportionem. Qua ex causa in/
quit, Homo diuturnitate uiuendi multa præcedit animantia. Quibusdam uero animanti/
bus humidum inest pingue. Inde q; duo proueniunt. Nam eiusmodi humectum non exio/
catur facile, quod iam diximus. Rursus nec facile frigescit, cum pingue Aerium sit. Aer u/
ro calidus; quod uero calidum est, non fere concrefcit, Immo q; nec pinguitudo. At in qui/
bus fuerit aquaticum humidum, uitæ proculdubio sunt breuioris. Tale enim humectum
crassius est, frigidius q; Immo q; etiam concretioni obnoxiiū. Cæterum ex iis, quæ iam so/
bis exposita sunt, euidentius illa permoscuntur. Cum sit genitale Semen superfluitas dige/
stionis tertiæ Etenim calidum percoquens plus sæpe digerit, quā ad nutritionem ui/
deatur necessarium, & augmentum, id q; Superfluum sit Semen, Quæ frequentius coctis,
breuioris sunt uitæ, & maturius Senectute conficiuntur. Nam cum superflui eiusmodi in/
temperantia

temperantia coitus egestum fuerit. Id demum emittitur humidum, qđ nutrimento destitutum a natura fuerat, Vnde exiccatio consequit. Inde fit, ut Muli equos exuperent iuuen di diuturnitate. Item qđ uniuersim Fœminæ Mares, quia plus hi egerāt urinæ genitalis, qđ & in Passeribus perspicuum est. Alioqđ cū sit Mas calidior Fœmina, & uitam longiorē sortiri eum, non dissimile ueri est. Quam rem & in Plantis intelligimus, etiā si improprie Masculus, & Fœmina dicuntur in iis. Masculus siquidē proprie est, qui in aliquo generare potest. Fœmella, in qua generari potest, Quā rōne Masculus, & Fœmina eē in plantis nō queunt. Ea tamen distinguunt appellatiōe, qđ quādam illis insint Masculorum proprietates, & Fœminarū. Nam quia Masculus maioris est Virtutis, ut plurimū, quā Fœmina, Ideo Planta, cui maior uis adest fructus promendi, masculi indepta nomē est. Cui autē minor, Fœminæ. Hæc uero ideo executi sumus, Vt Pliniana eruditio amplius innotesceret. Sic. n. naturalis hystoria Libro tertio decimo legimus. Arboribus, imo potius omnibus, quæ terra gignit, herbisqđ ēt utrunqđ sexum esse, diligentissimi naturæ tradunt. Cum tamen Aristoteles libro de Animalium generatione primo, Marem a Fœmina non separari in iis scribat. At Dioscorides sylvæ medicinalis Libro secundo, Anagallidis inquit, species duplex, floræ differens. Quæ enim cyaneum habet, Fœmina dicitur, Quæ phœniccum, Mas.

¶ Cur Sexus uterqđ minus in Plantis distinguatur. Cur Iupiter dicatur Mas, & Fœmina. Cur Herceus Iupiter Oculorum trium. Arbores in quo similes habeantur Insectis, & quo differant.

Caput

XXXV.

Æterum quia huc producti sumus, cum Platonis ita possumus contēplari. Masculina uirtus, & fœminina. i. generadi, & concipiendi, quæ in Animalibus sunt discretæ, coniunctæ in plantis sunt in eodē plantæ corpore, ob hoc dūtaxat, quia natura plantæ ita est inserta cōmuni naturæ, sicuti Plantæ corpus cōmuni corpori. Vis autē masculina, & fœminina ad naturā pertinentes coniunctæ sunt in uniuersali natura, quāuis in aliis separatæ. Sicut Visus, ubi perfectus est, uim perspicacem habet, cum illuminante coniunctam. Similiter Intellectus. Sic Orpheus naturam, mūdānūqđ Iouem marem appellat, & fœminam eodem modo & Mercurius. Hac ratione Aeris Animam Iouem, Iunonemqđ appellant. Animam terræ non solum Cererem, atqđ Vestam, Sed etiam Plutonem cū Proserpina coeuntem. Sic uero hæc allegoriā habent. Veluti & illud, Iouem tribus insignē oculis, Quorū unus modo foret in fronte, reliqui uti assolet. Priamo fuisse Patrium Deū. i. πατρίων in Aula hypæthro. i. subdiali portione, ad Cuius arā, capto Ilio, defugerit, Quod Pausanias scribit. Eius Simulacrū est mox Argos tralatū a Sthenelo Capanei filio. Triū oculorum rō Prouidentiam cōtinet triplicē. Nam Cælo imperare creditur. Sed & apud Inferos ab Homero ὁ τριόψυχος dicitur, καὶ τριὸν ὀφθαλμοῦν. At Æschylus Euphorionis etiam in mari Iouem uocat. Sed a diuerticulo repeto fabulam. Coniunxit uero natura sexum utrunque in Arbore, quia nequit hæc ad aliā coeundi gratia progredi, Quāuis alibi præualeat alter, tuncqđ appropinquare plantas, necesse est. Verum quia in uitales rationes uolentes incidimus, id obiter insertum, huic parti atteximus. Plantas eatenus consimiles Entomis uideri, quatenus ut Entoma, siue Insecta, interciscæ uiuunt. Eius ratio inquit Thomas, reddi potest, quoniam eis insit Anima actu quidem una, potentia uero plures. Hoc tamen differre deprehenduntur, quod Entoma præcisa, confecta qđ uiuunt quidem, Sed nō per diu. Cuius ratio euident. Nam si perdurare diutius deberet, Organa illis diuersa forent necessaria. ut Os, & Stomachus. Quod, non fit. Neqđ enim habere possunt in qualibet corporis portione principium, quo nutrimentum admittant, Immo qđ nec perseverare dissecta diutius queunt. At Plantæ reciscæ uiuunt diu, quoniam in qualibet ferē parte potentia, & Virtute germen habent, ac radicem. Hoc uero in nodis fit, propterea durant, quia trahere alimentum ualēt, Gignunt quoqđ, cū germinandi insita sit Vis.

¶ Climactericos annos a Ptolemæo haud quaquam probari.

Caput

XXXVI.

II 2

Cribit uero in noctibus Atticis Gellius, obseruatum in multa hominum memoria, expertumq; Senioribus plerisq; omnibus Sexagesimum tertium uitæ annum cum periculo, & clade aliqua uenire aut corporis, morbiq; grauioris, aut uitæ interitus, aut animi ægritudinis. Hunc item annum appellat tradit, Climactericum. i. Gradarium, uel Scansilem. Cuius mentionem quoq; in Epistola ad Caium Nepotē Augustus fecerit. Proinde Vitæ breuiorū unum id esse argumentum, colligunt ex Doctionibus pleriq; Siquidem auctor Iulius Maternus est, propterea sexagesimum tertium annū ætatis præcipue uideri periculis insignē, Quoniam numerus uterq; septem & nouē, Qui decretorii, maleficiq; sint, & ad uitam succidendam pollētes, in unum quasi confluant. Nouies. n. septē, & septies nouem sexaginta tres efficiunt, & ob id Climactericus præcipue annus is uocatur, quia a Septimo incipiens Vitā hominis quasi per gradus quosdam agat. Ita & quinquagesimus quartus, & alii minores Climacterici nuncupantur, quoties aut per Septem, aut per nouem confurgunt. Ad ipsa porro hæc respectare Senecæ illud uidetur ex septimo de Beneficiis, Sic inquit, in hoc studio multa delectant, pauca manent, licet nescias, quæ rō Oceanum effundat, ac reuocet, Quare septimus quisq; annus ætati signū imprimat. Cæterū illud grauissime adnotandū, aliusq; oīno mēti imprimendū, Summis qdem Viris rationes hæc numerales arrisisse plurimum, Propterea q; plurimū uoluminibus insertas. At Astrologorū Princeps Ptolemæus, atq; in ea decuria prudentissimus ex asse placita eiusmodi reiecit, atq; allisisse, animaduertitur. Quādo sua se dogmata perscripturū pollicitus, id se præstaturū ait, non per partes, & numeros in efficaces, & causæ rationem non habentes, quæ superflue multi, nulla ad persuadēdum ratione, fabulantur. Nam cum Numeros dicit, Dodecatemoria significare deprehēditur. Et qui Climactericos annos ex numerorum obseruatione sola faciunt, Vt Enneadicos, & Hebdomadicos.

¶ Quibus constet Sanitas, quibus uel confurgant Morbi. Cur tam Longæui ante diluuium. Cur Cynii Macrobi. Mellis præstantia in producenda uita. Democriti Historia. Caput XXXVII.

Anitatem, Alcmaeon scribit, Isonomia contineri, Hoc est æquabilitate facultatum quarundā, Humecti uidelicet, Calidi, Sicci, Frigidi, Amari, Dulcis, et id genus aliarum. Quod si Monarchia se in his ostentat aliqua, tunc uero cooriri Morbos, & Mox consequi interitū. Diocles ægritudinū plurimas innasci ex elementorū in corpore Anomalia scribit, καὶ τὸ ὑπερσχηματισμὸς. Erafistratus in alimenti copiam, & Cruditates, corruptionesq; Morborū causas reiecit, quippe moderationem & αὐτάρκειαν, id est Sufficientiā esse Sanitatem. Stoicorum Scholæ calidi defectu obrepere Senium autumant. Æthiopas anno tricesimo consensescere, Asclepiades arbitrat ex ambustione Solari. Nā frigoris ratione diuersa, in Britannia ætatis anno centesimo ac Vicefimo Senii cōtingere. Obstipari siqdem in iis locis corpora, obseptumq; feruari genuinum calorē. Qui euanescat in Æthiopibus, Solis uel laxatis eorū corporibus. Sed Cur nam adeo longæui ante uniuersalem terrarū inundationē Homines fuisse narrant? A Christianis Theologis eius rei rōnes promūtur aliquæ, Corporibus quippe bñ compadis Parentum primorū, tam longæ ætatis beneficiū præcipue ascribendum, rentur. Quæ Complexionis bonitas quo abierit longius, eo degenerarit magis. Consequēbas & Vidus moderatio insignis, Necnon Alimenti præstantia. Cui a Diluuiō multū accesserit prauitatis, quā dilutiora euaserint omnia, Terræ itē ex Oceani salsedine uberi fertilitate corrupta. Superpetebat porro Principibus illis Viris omnifaria Herbag; Fructuum, Lapidumq; sciētia, Quibus produci uitam in immensum salutarī temperamento, ac inenarrabili ope tūc potuisse, non fere dissonum uero est. Aderat & benignior, clementiorq; Syderum aspectus, Quæ morus rotata uertigo annorū serie numerosa demutarit. Sed affuit imprimis Sapiētiæ diuinæ providentia Sagax, inculpabilisq; ea maxime rōne mortalīs naturæ incrementa procurantis. Auctor Athenæus scribit, Cynios, Qui Corsicam incolāt, idē esse Macrobios, siue Polychronios malis dicere, hoc est Longæuos, quā mellis cibo utantur assidue, quod apud

apud eos habetur copiosius, Et interrogatus Democritus, quo nā pacto sanum quis possit agere, Si interna inquit, Melle rigaris, Oleo aut extima. **Quin** Pythagoræ confectionum mensa pane constabat, melle q̄, Sicuti prodit Aristoxenus. Ille uero ipse Democritus, cum ingruerent Thesmophoria, ne domum funestaret, rogatus dies aliquot Vitam produxisse dicitur sola mellis anaphora, idest Euaporatione, quāquam ali calentium panum odor, re id factum maluit. Alioqui melle oblectatus assidue Philosophus is in annum centesimū nonum q̄ fati distulit diem.

¶ An mors ulla dici naturalis possit. Naturale non uno intelligi modo. Fatum capi pro natura. Virg. locus explicatur.

Caput XXXVIII.

Voniam uero in Vitæ uel contractæ; uel productionis contemplatione diu iam uersamur, inferamus & quæstiunculam forte doctrinarū mysteriis nunc **q** primum initiatis futuram non omnino iniucundam. Si ne Mors ulla, quæ dici recte naturalis possit. Ac esse quidem, Præclaris, Magnisq̄ Auctoritatibus suffulciri, ac comprobari ualeat. Nam primo Canonis Princeps, Et hæc est inquit, naturalis Mors, cuiq̄ indiuiduo destinata ratione complexionis primæ ad meam, quam suapte ui continet ad intimam humectationem conseruandam. Idem apud Aristotelem, in Libro de Morte, ac Vita non incuriosus Lector comperiet. Sed & primo de Sanitatis moderamento Galenus, Cap. Primo, Dnas esse naturales Corruptiões scribit, quas productorum Corporum nequeat ullum euadere. Altera est, quod arefcimus perpetuo. Aliteram substantiæ effluxus incessanter genuini caloris ui conficit. Verum enim uero argumentari aduersum hæc modis aliquot planè licet. Ac primum quidem, Quod Aristotelis testimonio in moralibus, Est ultimum terribilium Mors, Proindeq̄ haudquaquam naturalis, quippe, quod Naturale nuncupatur, amicū quippiam, & conueniens insimul amplecti uidetur. Porro si dicitur Morbus Corporis habitus contra naturam, quanto id de Morte constitui probabilius potest? An non Vitam dicimus naturalem? id si est, Mors contra naturam erit, uelut cōtraria. Deinde si præter naturam Senectus, eo amplius Mors ipsa. Deniq̄ si esset homini Mors ulla naturalis, esset nimirum secundum naturam, aut ratione formæ, aut ratione materiæ. Si quidem informam, & materiam Natura distribuitur, ex secundo Auscultationis physica. Verum et forma non contingit Mors, cum sit immortalis Anima. Non item ex materia, quoniam & hæc ipsa perseverat eadem sub utroq̄ transmutationis termino. Cæterum, ut ambagiosæ quæstionis discutatur nubilum; Scire oportet, non uno tantum modo dici Naturale. Nam quandoq̄ Vt artificiali oppositum, itelligi, necesse est. Cuiusmodi est ex materia, & forma coaptatum corpus, quæ naturæ dicuntur, quod in se habet motus, & Status principia, Sicuti legitur in secundo de Auscultatiōe Physica. Alia item ratione nūcupatur Naturale, ut aduentitio obiectum, Siue post generationē comparato, quod moralium secundo innuit Aristoteles, Cum ait, Nullum eorum, quæ naturaliter existunt, aliter insuescere. Tertio modo dicitur Naturale, quod rei necessarium est, Cui naturale traditur, Ad eam q̄ materialis, formalis, aut finalis causæ habitudine possidet. Qua ratione Medicorum peritissimi, Res naturales septem prodidere. Quarto modo Naturale aliquid itelligimus, quod cuiuspiam congruit, ut sit, uel ut conferuet. Sic enim esse naturalem Equis Auenam pronuntiamus; Et Locum Locato. Postremo Naturale est, quod necessario rei naturam consequitur, cuius est. Ita quod in ea existentia suæ principium habet. Huic uero naturali Violentum exaduerso constituitur. Qua ratione; ut est Meteororum quarto, Putrefactionem esse naturalem colligimus, Ambustionem uero uiolentam. **Quin** in Libro de Marasmo Senium a Galeno secundum naturam constituitur. Nec tamen inquit, Sicuti nutritio, & cremētum. Sūt enim hæc Naturæ opera. Senium uero non opus, Sed affectio consequens necessario. Quādo, Animantium nulla in lucem prodit uitalem Senectutis nescia. Proinde secundum naturam obuenire statuitur, Vt quæ necessario consequatur omnia, quæ a natura dispensantur. Quo sanè modo & Mortem esse naturalem, colligi potest, Quæ inest Homini ex materia Physica iam potestibus Animæ subseruire amplius nequeunte. Quam quidem materiam esse corrupti

bilem scimus, nec manere eandem sub utraque transmutationis meta, Sicuti manere Hylen, Prudentissimi naturæ rerum comprobarunt. Hanc uero moriendi naturam etiam Fatum dicimus. Nā & quito Auscultationis Physicæ Aristoteles Fatalē nūcupat generationē, quæ ritu fiat Naturæ. Hinc Virgiliani Carminis discutitur nubilū ex quarto *Æneidos*. Nam quia nec Fato, debita nec morte peribat.

Quippe quod secundo loco positū est præcedentis expositio uidetur, qui mos est Virgilio uel frequentissimus. Quid enim est Fatalis mors aliud, quā debita, & naturali proueniens discrasia?

¶ Aphetica in Cælo quæ dicantur ab Astrorum Peritis, & qui Apheta, item Aphetæxia quæ sint. Caput XXXIX.

i Nter alia, quæ haud parum multa suis complexi uoluminibus sunt eius aduinationis Sedatores, quæ de Syderum ratione concipitur, Si modo concipi ulla potest, Obseruatum nobis id quoque, quod & arripimus, quando labor hic noster plane miscellaneus est, ac, ut sic dixerim, congestitus. Esse in Cælesti templo Loca quædam, Græco nuncupata uocabulo Aphetica, Carcerum imagine quadam, quas uocant Apheterias. Dicuntur uero sic, quoniam inde uitale auspicemur decursum. Sicuti Aphetas item appellauere annorum distributores, Quos ex Apheticis Locis putant, quodam uelut afflatu, procursum in Vitam elargiri, perinde ac a linea Certantes emittuntur Quadrigæ. Esse uero Aphetas Ptolemæi obseruatio arbitratum Solem, Lunam, Horoscopum partem Fortunæ, & Prædominantes in illis locis erraticas Stellæ. Illud uero ex Literis est nostratibus, Aphetas quoque dici Magnesiæ Ciuitatem, factō inde nomine, quod in illis locis Herculem liquerint Argonautæ. Appellat & eodem uocabulo locum prope Athenas, ubi Xerxis primum infelicitè conuersa sit classis. Aphetæria uero genere neutro Machinas obsidendis urbibus accommodas signant.

¶ Super Hermogene ex Græcis deprompta, quædam periucunda. Caput XL.

i Ngeniorum illud præcox genus non temere unquam peruenire ad frugem, dictum est a grauissimis Auctoribus. Id si alias unquam, in Hermogene deprehensum maxime est. Cui uix dum pubescens uim ingeni miram, & doctrinam minus peruulgatam, neque ex Triuio, quod aiunt, Naturæ indagini adnexa curiosiori ingessit, adeo ut natus annos Duodeuiginti artem concinnarit Rhetoricen, quæ non citra admirationem, omnium atteritur manibus. Nec indignum putarit Philosophus Musonius declamātem præsentia sua honestare. Immo uero nec Marcus Imperator, ad quem extant uerba illa, Sicuti auctor Philostratus est, Venio inquit, ad te Imperator Pædagogo indigens Rhetor, Quem etiamnum Ætas moratur. Quo nomine a Marco munifice dimissus est. Cæterum ipse hic ingeniosus adeo, & ultra ætatem disciplinis imbutus, expolitusque, Agens quartum & uicesimum annum mente lapsus est, nulla euidenti causa, propterea Antiochus Sophistes ita in eum est cauillatus, *ἰσχυρὸς ὁ ἔμπαισι γὰρ ἐνδὲ γέροντι παῖς*, Quod nostris uerbis est, Hermogenes inter pueros Senex, Inter Senes puer. Quod & in Prouerbum duci potest, de iis, quorum ingenia cōcitata primo, & Vegeta deflaccescunt mox, ac ueluti Bulla euanescent. Fuerunt & qui Urbane iocarentur, uere appellasse Homerum *λόγος ἡρόωντος*, Quod eos ueluti pennas abieceret Hermogenes. Vixit quidem diu, Sed ut unus ex multis. Memorix proditum est, Mortui corpore dissecto, Cor hispidum fuisse repertum, Sed & magnitudine uisenda.

¶ Proœmio male uti, quid sit, Item de Philagro Sophiste. Caput XLI.

P Roœmiis male uti, tralatīōe pereleganti de iis dicitur, qui negotium, quod propriam obituri, iniuria, & quæ Conatum præcedunt, minus uident, aut curant. Sumptum id ex Attici Herodis uerbis, quibus Philagrum Sophistē reperiit. *δοκῆς καὶ φησὶν ὁ λόγος προοιμαῖς ἔσθαι*, uideris inquit, mihi proœmiis non

miis non bene uti. Illum nero iis coarguebat, quod parum accurate Auditorum beneuolentiam uenaretur, Quam esse constat, ueluti Proœmium declamaturæ, & sese ostentaturæ. Fuit Philagrus hic, Cilix patria, Lolliani auditor, Sophistarum uehementissimus, Sed & maxime iracundus. Narratur quandoq; dormitanti auditori pugnum in malam impegisse. Natura porro difficilis erat, & minus tractabilis, quæ res nec ipsum fefellit, Nam scitanti amico, quid ita non placeret ei filios tollere, Quoniam inquit, nec mihi ipsi placeo.

¶ De Aristide Adriano. Qui dicantur Vomentes. Scommma in Philippum.

Caput

XLII.

Ristidem patria. Adrianum ex Myfia, Eudæmonis filium, proditur, dicens di copia, & ui expressisse Marco Imperatori, ut Smyenam motu terræ ac hiatibus labefactam, & funditus pene euerfam restitueret. Cum monodia hoc est oratione querula, & flebili frequens eliceret Suspirium, mox uero etiam lachrymas, ac demum intulisset, *ἐλφουροι ἐρήμην αὐτὴν κατεπένεον*. Hoc est, desolatam perfiant Zephyri. Erat quandoq; in Ionia Imperator Marcus, necdum Aristidem nouerat. Euocatum ergo ad se ita interrogare perexit, Quando inquit, te audiemus? Hodie ait ille, proponas, cras uero audias. *ἔγωγε ἐσμὲν τῶν ἐμύντων, ἀλλὰ τῶν ἀκριβούντων*, hoc est, non ex uomentibus sumus, Sed ex eorum numero, qui accurate dicunt. Vomentes uero intelligebat, qui extemporaliter uterentur Oratione. Ad quam cum minus ipse procliuus foret Natura, ut affolet, rem totam, ut inquisitam, aspernabatur, irridebatq;. Hic porro Aristides scommmate Philippum laceffere, non expauit, cum Arimaspos *μονομήκτες*, idest Vnuculos illi cognatos dicitaret.

¶ Vomentes item qui dicantur. Pomp. Scommma in Marcellinum. Vomitus ratio. Gortabiffare. Lecanion. Lebetion. Scapha.

Caput XLIII.

Ed enim scitu non iniucundum, Vomentes dici non hosce modo, de quibus facta nobis mentio est, Verum & luxu item diffidentes eodem intelligi uerbo, ut qui repletionem nimiam uomere sæpius cogantur. Scitissima est Pompeii ad hoc ipsum sententia. Nam diffidente illo apertius iam cum Cæsare, Marcellinus ex iis unus, qui essent ad honestiorem locum a Pompeio producti, cum in Senatu proscindere grauius coepit, ut qui Cæsaris partes, mutato consilio, foret. Quo nomine commotior Pompeius, Non ne erubescis inquit, & Marcelline, dum honeste minus de meis rebus loqueris? An excidit, opera mea ex muto te. Vocalem factum, *ἐκ πεπικτικῆς ἐμπετικόν*, hoc est ex famelico quoq; Vomitem? Certe qui audius in Dies epulis distenduntur, & ultra, quam genuinus Stomachi calor perficere queat, ifarciuntur, aut quotidianam cruditatem Laconicis excoquant, aut Vomitu leuant. Aut Cathartici extrudunt. De Vomitu, primo Canonis Auicenna, Cum inquit, Vorandi assiduitate repletio superfluxerit, Aut eius, quod est in Stomacho quispiam inundauerit motus, ad Vomitum est festinandum. Sed & alibi Princeps idem Hippocrates inquit, Vomitum collaudauit quot mensibus per biduum non intercisum, Ut sequenti educatur, quod priore haud quiuierit. Hac autem ratione Sanitatis pollicetur securitatem. Sed frequentius hoc agere, arbitratum malum. Nam & Rasis quarto Almanforis, Vomitus inquit, admitti frequenter haudquaquam debet, inde nanque Stomacho insigne inferitur nocumētum, quippe cuius Virtus destruitur. Rarenter si fiat, approbatur uel Galeni auctoritate, quarto de utilitate particularum. Sed & Rasis idem post nimiam Cibi ingestionem fieri suadet, Alias durum esse ait. Alibi uero Vomitus temperant, hæc recenset emolumenta, Imprimis expurgari Stomachum scribit, Digerendi facultatem effici auctore, Corpus detergi, ac nouari, Caput cum Sensu leuius fieri, Refidui acui. Plinius undecimo Naturalis historiar, Vomitiones inquit, homini ad hæc in remedium excogitatæ, frigidiora corpora faciunt, Inimicæ oculis, maxime autem dentibus. Cornelius Celsus medicinar primo, Vomitus quotidianum ei, qui ualere, ac Senescere optarit, reiciendum commonet, Nam & Asclepiades in uoluit.

mine de munda sanitate Vomitus excludit; offensus puto eorum consuetudine, qui quoti-
die refectando uorandi facultatem moluntur. Nam plerique, ut cenforie queritur. Seneca,
uomunt, ut edant, edunt, ut uomant. Epulas, quas toto orbe conquirunt; nec concoquere
dignantur. Et alibi idem Auctor, *Quid enim oro te liberalia habent isti leuini Vomitores*;
quorum corpora in sagina. Animi in macie, & uenieno sunt. Plutarchus porro, Vomitus,
& Alui ductiones medicaminum ui, esse scribit. *μικρὰ πικρὰ μὲν τῶν τροφῶν, ἰδὲστ mal-*
la repletionis solatia, Certandum; q̄ potius ὁ Ἀποποσις καὶ κοπτήρις, ἰδὲστ aqua potu, ac in-
edia, decurendum πρὸς κλύσιν, ἰδὲστ ad Clysterem. Medicamenta uero esse, ueluti
Ecbolia & Phthoria, quibus intemperantes muliercula partum abigant, ut impleantur de
nuo, & Veneriis perfruantur delitiis. Emetica uero censentur, idest ad Vomitus propensio
ra, quæ sunt *ἀγρύπνη, ἰδὲστ pectoris Lat.* Ex Grammaticorum uero Thesauris illud est,
Bene potos quosdam uomere consueffe. Id nonnulli, *κατὰ βίαν*, dicunt, siue Cotabiffare,
Vas eiusmodi negotio accommodum dicitur Lecanion, item Lebetion. Sed & Scapham
nuncupauit in Anagyro Aristophanes.

¶ Nil prorsum corpori indulgendum uoluptatis nomine. Carcerem instruere, quid sit.
De Platone. Pythagoreis, & Plotino, & Agefilao. Caput XLIII.

Lato non minor bene uiuendi, quam Sciendi magister, tantum inquit, Cor-
pori indulgendum, ut Philosophiæ ministerium præstare possit. Nā & Apo-
stolus Paulus ille celebratus magister gentium, Non oportere ait, nos promi-
dentiam aliquam corporis habere Voluptatum nomine. Quoniam qui cu-
riosius, intentius q̄ illi uacant, Animam uero, Cuius est imperare proprium,
despectui habent, nil admodum ab iis diuersi uidentur, Qui ut organa quam optima habe-
ant, summo studio conquirunt. Artem uero, cuius gratia comparantur, negligunt. Quam-
obrem inquit magnus ille Basilii, Ratio diuersa potius seruanda. Nam castigare corpus,
& compescere illius impetus, ut immanem quandam belluam, oportet, & eiusdem aduer-
sus Animam temerarios motus rationis habenis compescere. Nec Voluptatibus frenare/
mittere, Animæ curam prorsus abiiciendo, ne instar Aurigæ, impetu Equorum, & uiolen-
tia rapti feramur in præceps. Proinde Pythagoram ferunt, cum audisset quendam ex fami-
liaribus, cibis, exercitationibus q̄, ut pinguis fieret, curare, dixisse, Non cessare illum mole-
stiores sibi carcerem instruere. Quæ res cedere in proverbium potest de iis, Qui teterissimi
mancipii, ut sic dicam, saginæ intenti nil omnino suspiciunt, uel prospiciunt. Sed proni,
uelut pecora, terrena modo meditantur, & cogitant, tanquam quod supra nos est, nostræ
omnino curæ non sit, optime q̄ cum illis decidat Fortuna, Si numerosis, & fumantibus pa-
tinis titillatur relanguescens appetitus, distenditur Venter. Sardanapali obuoluuntur plu-
mis. Anima uoluptatum congerie remollita fatiscit, neq̄ uenit in mentem, Platonem, cum
Corporis habitudine uteretur nimium prospera, quæ ueluti Vitis luxurians foret refecan-
da, Academiam insalubrem Atticæ locum delegisse, quæ quod redundans, nimium q̄ sen-
tiebat, loci intemperie supprimeretur. Quid, quod peritissimi ex Medicis astruant, Summā
corporis ualitudinem esse periculofam? Ita profecto est, Corpus hoc animi pondus, ac
pœna est, premente illo, urgetur, in uinculis est, ni Sapientiæ studium accesserit, et illum re-
spirare Naturæ rerum spectaculo iusserit, ac a terrenis dimiserit ad diuina. Equidem maio-
res sumus, & ad augustiora geniti, quam ut corporis nostri mancipia simus, quod non ali-
ter inspicere decuerit, quam ut arctius libertati nostræ obiectum, circumdudum q̄ Valli,
ac plane Loriculam. Cuius habitaculi ueneficiis imbuti, ac deliniti, ut Porphyrius scienter
& sensit, & docuit, altiore hic opprimimur somno, propterea diuina contemplaturis ab-
stinentiam ab Animalibus necessariam arbitratur. Quando, & Veterum Sapientum ple-
riq̄ omnes summa declinabant cura, quicquid animam arctius Corpori adnecteret, ac, ut
sic dicam, ferrum inaret. Vnde notissima Pythagoreorum expetita Solitudo, ac templo-
rum, lacorum, ue inhabitatio, Et quorundam etiam celebrata occæcatio, nequid usquam
foret, quod Contemplandi suauitatem interpellaret, Tantum aberant, ut Corporis saginæ
uacarent attentius, quæ Carcer obsepitur durior. Temperare nequeo mihi, quādo huc pro-
duci

ducti sumus, *Quin* Plotini Philosophi sæculo illo singularis sententiam ad hæc maxime facientem, huic inferam loco. Auctor siquidem Porphyrius est, Virum hunc summa Sapientia pudore quodam affici solitum, quod Anima eius esset in Corpore. Proindeq; quibus esset ortus Parentibus, neque etiam qua patria oriundus, æquo animo narrasse. Idem quin immo tantopere indignabatur, effigiem corporis tradere Pictoribus, & Plastris exprimendam, Ut cum Amelius obsecraret, ut imaginem suam pmitteret effingi, Quasi uero inquit, non satis hanc imaginem ferre sit, quam Natura nobis ab initio circumdedit, etiam censet imaginis huius imaginem diuturniorem insuper Posteris, ut opus spectaculo dignum, relinquendam. Scribit Xenophon, quod proposito nostro uehementius inhæret, Agesilaum illum magnum, & Spartanorum Regem, Corporis imaginem sibi statui summa ui abnuisse, cum id ei gratificatum ferre nonnulli. Cæterum Animi elaborare monumenta, nunquã destitisse, cum ita conciperet, illud Statuarius, hoc suum ipsius esse opus. Rursumq; id esse Locupletum, hoc autem Bonorum. Meminit historiæ in quadam ad Luceium Epistola etiam M. Tullius. Sed redeo ad Plotinum, Cuius morientis uerba literis plane aureis, & siquid auro reperitur etiamnum pretiosius, perscribenda, quia quid nostrum cuiq; meditandum, obeundumq; sit, summa ueritate præscribunt, non duxi per incuriam transmittenda. Nam, cum iam iam foret Animam adurus, perexit ad eum inuisendum Eustochius, Sicuti ab eodem relatum sibi, Porphyrius scribit, Habitabat is Puteolis. Adhuc inquit Plotinus, te expecto, atque equidem iam adnitor, quod in nobis diuinum est, ad diuinum ipsum, quod uiget in uniuerso, redigere, Spiritumq; his uerbis emisit. Quamobrem, omne studium adhibere, ut Corpori quam optime sit, Hominis esse uidetur, seipsum ignoratis, nec intelligentis, Oraculum Viri magni, Non esse hominem, id quod uidetur. Nec cuiusmodi sit honesti facies, quæ si oculis cerneretur, ut in Phædro docuit Plato, et est a M. Tullio repetitum, mirabiles amores excitaret Sapientiæ.

C Homo uerus quid sit ex Platonicorum sententia. Duas esse quodammodo in nobis Animas. Caput XLV.

Vanius autem maiore sit opus Sapientia, ut quisque nostrum, quid tandem ipse sit, perspicere ualeat, & ex unguibus, quod dicitur, agnoscere, præsertim quod singularis, necessaria uidetur Mentis expiatio. Sine qua, uelut lippitudine crassiore obseptis, obstipatisq; oculis uiuens Solis lumen pati nequimus, Ita naturæ intima pertingere, prorsum impossibile. Expiationum uero illa efficax imprimis, Voluptatum, quas Sensus perniciosi Satellites prætendunt, contemptus. Tamen in præsentia pro uirili promere iam enitar, quæ mihi Platonicorum magistra lectio suggerit, ex qua uelut cella quadam pro ma, mira sæpe nobis sufficit rerum excellentia. Igitur Hominem uerum inquirunt, non esse corpus, illud argumento est, quoniam hoc utimur, ut instrumento. Neque item est Vita Corpori propria, & adnexa, addicta q; quando hæc nobis est cum Brutis quoque communis, & quia nonnunquam huic ratio ipsa, per quam ipsi sumus, aduersatur, & imperat. Non porro quiddam ex corpore, & eius Vita propria conflurgens, Hoc enim est Animal. Non denique ex Anima rationali, & uiuente irrationali coniunctum, quoniam ex indissolubili, & dissolubili unum confici nequeat. Sed Hominem esse animam, idest Substantiam incorpoream rationalem, ex diuino quidem intellectu existentem, in se uero consistentem. Corpori autem non inhærentem, Sed potius assistentem. Atque ipsa sui præsentia, uitam hanc in corpore producentem, ex qua & corpore compositum Animal appelletur. Vita autem huiusmodi Animatio, & uiuificatio dici debet, Communi tamen Licentia, Illam quidem Animam dicimus primam. Hanc uero secundam. Atque a prima, eiusq; Viribus Secundam, Viresq; eius oriri. In prima quidem a intellectu ratio, a ratione Imaginatio proficiscitur. In secunda Vires quoque tres præcipuæ sunt. Imaginatio, idest Communis Sensus quidam. Deinde Sensus exterior in partes quinque diuisus. Postremo potentia genitalis, quæ & Natura uocatur, generationis, augmenti, nutritionis origo. Porro non esse Animam compositi partem, in Libro de Bea

titudine significat Plotinus, ubi ait, Animam non esse coniuncti portionem, testatur ipsa eius a Corpore sequestratio. Vbi separationem intelligimus duplicem, unam per moralem Philosophiam, qua se a perturbationibus corpori sensientibus segregat. Altera per contemplatiuam, qua se a Sensibus, & imaginatione seungit. Debet uero Philosophus, ad utramque rationem instrumentum hoc conuertere, ut ei libentissime pareat. Et rationem ipsam ab hoc usu seuocare, quoad fieri potest, ad contemplandum.

¶ Hominem ab Aliis finiri ex Anima, Corpore q; concinnatum. Homo interior, & exterior qui sit. Caput XLVI.

T qui dicat aliquis, uideri quidem hæc acute satis, solerte q; excogitata, esse tamen præter communem hominum conceptum, quâdo, ut Augustinus scribit, non totus homo, Sed pars melior hominis Anima est, At cum est utriusq; coniunctum simul, tunc demum consurgere, consilari q; hominis nomen. Quod tamen & singula sibi uendicent. Siquidem communi quadam loquendi lege, illatum conditorio hominem pronuntiamus Corpus tantum intelligentes, Rursus q; ad caelestia tralatum, aut in Barathri supplicia intrusum, dum Animam modo significamus. Cui rationi, seu consuetudini calculum adiicit etiam Scriptura, Animam interiorem appellando Hominem, Corpus uero exteriorem. Cui duo plane sint homines, cum simul utriusq; sit homo unus. Significare obscurius hoc ipsum Eustathius quoq; animaduertitur, ubi *αὐτὸς* inquit, idest ipse, nunc quidem dicitur de Anima tantum. Nunc de Corpore uel mortuo; ut apud Homerum, *αὐτὸς δὲ ἑλὼρικ τῆχε κινέσσι*, Nunc uero & de utroq; idest homine composito. Proinde perpendendum amplius, qua ratione dicitur Homo ad imaginem Dei factus. Et esse item terra pronuntietur, *denuo q; in terrâ abiturus*, dici namq; illud rationalis Animæ intuitu palam fit acrius inspectanti, *qualem Deus insufflando, uel, si contumodius dicitur, inspirando indidit homini, idest hominis corpori.* Hoc autem Corporis ratione, *Qualem hominem ex puluere finxit Deus.* Cui & animam est impertitus, ut sic concinnaretur animale corpus, idest Homo in Animam uiuentem. Varro item ille doctissimus, cum animaduertisset, in hominis Natura duo esse quædam, Corpus, & Animam, addubitauit primum, an hominis appellatione intelligi tantum Anima deberet, cui ita foret Corpus, ut Equi equus, An Corpus tantum aliquo modo se habens ad Animam. Sic uti ad potionem poculum. Mox uero hominem non Animam solam statuit, non item Corpus, Sed quod ex utriusq; consurgit. Proinde summum hominis bonum, quo euadat Beatus, ex utriusq; rei bonis constare.

¶ Adam, & Eux allegorica ex Platonice significatio. Caput XLVII.

Erum nec uacantis operæ fuerit, atrexisse huic potissimum loco, qua ratione Mosaisca doctrinam, & uelata mysteria Plotinus, Origenes, & Ammonius per allegoriæ acumina secretiora sint interpretati, etiam si facta nobis alibi quoq; mentio est. Astitunt enim primum Personas duas, hominem ipsum, quasi Adam, & humanum aial inde emanans, atq; degenerans, quasi Eux, quæ ex consopito Adam tracta narratur. Quoniam Animal ex se tunc propagat Anima, qñ ex priore inter caelestes uigilia ad Naturalia labens, diuinorum q; oblita iam dormit, & somniat. Proinde tunc affundere uitam corpori dicitur, Eux nomine significatâ, Quæ & prius errore deuto prolapsa, illius deniq; suffragium impetrat. Quamobrem cum esse traduntur duo in carne una, duas uelut in corpore uno Animas recte accipi posse, arbitrantur. Verum hæc sint illorum placita. Nos ne latum quidem unguem a Christianorum patrum scitis reuellimur.

¶ Arguo scuto dignus, prouerbium, quam rationem habeat præter Zenobii sententiam. Sagma quid, Defenditur Lectio in Lactantio grammatico. Scutum sacrum. Caput XLVII.

Arguo

Rgiuo clypeo dignus, dicitur ex Paroemia, ut Zenobius scribit, de eo, qui eximia ob generositatem Veneratione sit dignus, id quod ex Argiuorum veteri more propagatum, quo honestioribus pueris contriueretur honoris, ut Scutum gestantes pompam ducerent. Ceterum quæ fuerint eius rei initia, non fere traditur. Ego tamen omnem, quod dicitur, Lapidem proruens uideor

aliquid eruisse certius, quod & protinus hisce libellis ispersi. Legimus uero, fuisse Argiuorum Regem Enhippum felicitatis miræ, Cuius clypeum, qui apud Græcos insigniter rem gessisset, accipiebat, ut per urbem incedens honestaretur. Vnde obrepserit in ignauos pro uerbium, Cuius etiam meminerit Callimachus. Mentio item & Regis, & Scuti est apud Papinium Hisce uersibus. Celsam subeuntibus arcem.

In gradibus summi delapsum culmine templi
Arcados Enhippi spoliū cadit, Æreus orbis.

Porro in hac Scuti mentione addamus & aliud, quod usui sit legisse. Scuti thecam dici Sagma, testimonio Aristophani Interpretis in Comœdia, cui titulus, ἀχαρηής. Super eo Poeta uersiculo,

ὡς γοργόν ἐξήγαγεν ἐκ τοῦ σάγματος.

Quis Gorgona excitauit ex Sagmate? Nam Sage inquit, idest σάγμα, Scutum indicat. Vnde & Panfagia dicatur Panoplia, idest armatura. Sagmatis meminit etiam Sophocles.

ἡμίσις τένχη δ' ἐν ἡελίοις σάγματα.

Meminit & Lactantius grammaticus in Thebaidos nonum. Corytus theca inquit, arcus Solius. Sicut Pharetra sagittarum, Sagma Scuti. Quem tamen locum uelut repastinaturus Quidam, ex puncta lectione tum uetere, tum etiam uera, ut constat, Sacconiam reposuit, errore manifestario. Sagma inuenies & apud Pollucem Onomastici septimo. καὶ σάγματος λύσον, & τῆς ἀπείδος. Sed & Libro decimo Sagmata lumentorum ex quorundam sententia, Phlippicorum quinto inueniri scribit. Sed & Leuitici quintodecimo, Sagma super quod fedit, immundum erit. Quo nomine uel Sellam interpretatur, uel instratum, quo mollior fiat Sessio, Proinde in hebræo Equitaturam haberi. Est apud Arrianum Scuti sacri metio, quod de Palladis templo cum detraxisset Alexander, eo semper prælato, prælia inibat. Ilud uero ex historica superpondium fuerit. Ostentabat Aphricano iuniori Adolefcens quidam affabre compactum scutum, & exquisitius expictum. At is decet inquit, Romanum uirum in dextra magis, quam in sinistra sitam Spem putare.

¶ Iouem Lapidem iurare apud Gellium quid sit. Ciceronis Locus explicatur ex Epistolis. Caput XLVIII.

Ellii ex primo noctium Atticarum Verba hæc sunt, Iouem inquit, Lapidem, quod sanctissimum iusiurandum est habitum, paratus sum ego iurare, Virgilium hoc nunquam scripsisse. Quæsitum memini ex me a doctissimis Iuuenibus, dum Patauī ista musitaremus, quid sibi uellet Lapis Iupiter apud Gellium auctorem perillustrem, & facundiæ haudquaquam extrita, obuia quæ. Respondi tum pro tempore, arbitrari me, Loci eius nubilum Sexti Pomp. enarratione discuti clarissime. Apud quem legissem, Iuratos per Iouem Lapidem tenere filicem solitos, eiusmodi fere uerba enuntiantes, Si sciens fallo, qui me despicit, salua urbe, ac cæ quæ, bonis eiiciat, ut ego huc Lapidem. Ad quam uerborum conceptionem amplius, perstitatus quæ insipienti, alluisse M. Tullium, liqueret, Epistolarum familiarium septimo, per maximam Interpretum halucinationem. Ita enim Scriptum inuenias. Delitiæ uero tuæ no-

ster Æsopus eiusmodi fuit, ut ei desinere per omnes homines liceret. Is iurare cum cœpisset, Vox cum defecit in Loco illo, Si fallo sciens. Meminit T. Liuius Ab V. C. Libro primo & Vicesimo, Ea quæ inquit, ut rata sciret fore, Agnum Læua manu, dextra Silicem retinens, si falleret, Iouem, ceteros quæ precatus Deos, ita se mactaret, quemadmodum ipse Agnum mactasset, & secundum precationem caput pecudis Saxo elisit. Sed & alibi T. Liuius idē huiusmodi Iurifurandi formulā latius exequitur. Verum, siquid etiamnum subsultare uidetur apud ingenia lectionis multæ, & id genus quæstiunculis perexercitata, audiāt quæso Polybium ira subscribentē. Ergo inquit, Carthaginienfes Deos patrios iurati sunt. Deinde Romani, per Lapidem secundum uetustissimum ritum, Martis, Quirini quæ numinibus ad-

Ciceronis Locus E
prim. de Nij. Epist. p

ditis, Iusiurandū præstiterunt. Ritus uero Lapidis fuit huiusmodi, Fecialis sumpto in manibus lapide, postquam de Fœdere inter Patres conuenerat, Hæc uerba dixit. Si recte, ac sine dolo malo hoc fœdus, atq; hoc iusiurandum facio, Dii mihi cuncta præstent felicia. Sin aliter aut ago, aut cogito, cæteris omnibus saluis, Solus ipse peream, uti Lapis hic è manibus meis decideret. Nec plura locutus, manu Lapidem excussit.

Hastarum Auctoritatem fuisse ueteribus religiosam. Hasta pura, et Præpilata quæ sit. Hastam, & Caduceum mittere. Caducei ratio, quid Cerycium, & quid Ceryces. Seneca declaratur. Præconum species. Caput XLIX.

Astas, in ueteribus memoriis legimus, Regū Fastigii insigne Diadematis loco fuisse, quas dixeret Græci *σκήπτρα*. Nam & a rerum origine Deorū immortalium uice cultas, obseruatū item est. Ex cuius ritus memoria diu quoq; custoditum, ut Deorum simulacris adderentur. Hinc lectum est, esse in Sicilia urbem, cui nomen Aegion, Antiquissimā quidem, & Dearum religione celeberrimā, Quæ Matera nuncupentur. Quarum Simulacris tum Meriones, tum Ulysses Hastas affixerint, in scriptis etiamnum dicantium nominibus. Scribunt Apollonii Interpretes, Caneum adeuntes compulisse per Hastam iurare, Cui, neglecto Deorum cultu, preces fundebat, rem quoq; faciebat diuinam. Quippe factus elatior, ut scribit Eustathius super Iliados primum, quod Neptuni munere ex puella Vir esset factus, præterea q; in uulnerabilis, & ut Græci dicunt, *ἀσώτος*, in fori meditullio furectam fixit Hastam, proq; Deo censi iussit. Et in T. Liuii Historia Ab V. C. Libro quadagesimo Lectum est, nuntiasse Pontifices inter prodigia alia, Hastas motas. Curitin quoq; Iunonem dictam tradit ab huiusmodi Hastæ latione, quæ lingua Sabina Curis diceretur, quod Sex. Pomp. refert. Vnde a Priscis institutum, ut nubentium caput Hasta comeretur, quam Cælibarem nūcupabant, quod sint in Iunonis tutela Matronæ constitutæ. Eius certe Sigillum in Pilo sublatum Plut. tradit. Qui auctor item est, Lanceam in Regia positam fuisse Martis nomine insignem. Lancea quoq; donari solitos, qui in bellis acriter, strenuèq; pugnantes laudem meruissent. Id immo institutum Sex. Pomp. refert, quia Hasta summa armorum, & Imperii erat. Quamobrem & Captiuos sub ea solitos uenire, quos Græci *δρακόντους*, καὶ *δρακόντους* uocant. Siciniam Dentratum Plinius scribit, fuisse donatum Hælis puris duodeuiginti. Hastam puram Grammatici intelligunt sine ferro. Id enim fuisse præmium apud maiores eius, qui tunc primum uicisset in prælio, sicuti scriptum in Libris de Gente Pop. R. o. Vnde Poeta nobilis,

Ille uidet pura Iuuenis, qui nititur Hasta

Donatus puram quidem accipit sine Ferro, Sed addit, Pacis id esse signum, non belli. Præpilatas inuenimus Hastas dici, quæ Ferreas habent Cuspides, quasi Præferratas, quanquam & Præpilatum sit quoq; quod Ferro utiq; caret, Sed in Mucronem tamen est exacutum, ut Locustarum cornua, qui bus natant. Ruidum pilum in Plinio accipiunt Eruditi non tam, quod Ferrum non habet, quàm quod asperum, impolitumq;. Cheroneos legimus ex Diis omnibus colere præsertim Sceptrum, Quod Vulcanum affabre fecisse, Homerus scribit, datumq; Ioui, A quo diu post ad Agamemnonem peruenierit. Appellat autem *δέν*, idest Hastam. Templum quidem publice nullum ei dicatum uisebatur, nihilominus quot diebus res illi fiebat diuina, apponebatur & mensa omnifariam carnibus, ac Bellariis onusta. Alexandrum Phærum prodit Historia, Hastam, qua Polyphranem auunculum interemerat, consecrasset, additis etiam Corollis, & tanquam Deo rem diuinam fecisse. Legimus fuisse Verus Adagium, quod ex Pausaniæ monumētis est, Hastā, & Caduceū mittere, Quod ē, ut arbitror, pmittere, ut pro arbitrio q; bellum ineat, siue et pacē amplexet. Docet id Polybius Libro quarto, Quod cū inq; Rhodii intellexissent, propositū suū ad finem pducere cupientes, Legatū ad Byzantios Ardicē misere, ac cum eo Polemodē cū tririmem tribus uolentes, id qd in prouerbio est, Hastam simul, & Caduceū Byzantiis mittere. Aut de iis dicatur, qd hortantur quidem, sed interim et minant. Vel qui pacem utiq; ostendunt, Sed bellū mox inferunt. Scimus præterea Carthaginenses, cum Bellū uellent, Romam Hastam misisse.

Caduceū

Caduceum uero esse Pacis infigne, Caduceatorum quoque nomen demonstrat, Sic enim uocantur, qui ad pacem mittunt Legati. Qua uero forma Caduceus foret, Ita in Græcis auctori-
bus adnotatum inuenimus. Cerycium inquit, Lignum erat rectum, utrinque duos cōtinentes
Serpentes iplexos inuicem ita, ut se mutuo, & exaduersum intuerentur. Quales illi uocant
ἰπὲρ πρὸς ἄλλας. Ferunt id Caduceatores, & inde illis iniuriam intulisse, maximū habebat
nefas. Et rectum quidem lignum *συμβολικῶς*, & operte Orationis rectitudinē significat,
Serpentes uero impliciti Castra castris iuncta nobis innunt occultius. Quibus se, dissiden-
tes conciliatura uolūtates, Orationis inferit Virtus. Sed de Caduceo aliqua item in mede-
di ratione Plinius, plura Macrobius in cœnis. Ceryciū uero, neque græca offendat dictio,
Caduceum plane signat. Nam esse id Legatorum gestamen, finit Pollux, quādo & Mercu-
rii uirga dicitur *κηρυκὶν ἔχουσα*. quāquam & Cerycia uocant præconiū, seu Caduceatorum
mercedes, qui nuncupant Ceryces, Habebant uero hi generis nō unius. Nam alii mystici
erant, sic dicti à Ceryce Mercurii filio, & Pandrosi Cecropis filia, Fuisse hos Athenienses
proprii generis, tradit multi, & Munus eorum minus fuisse uulgare, coniectatio certa est. Nā
& Seneca scribit, Nō uis nisi Consul, aut Prytanis, aut Ceryx administrare Remp. Cerycū
honeste meminit, in decem Rhetorum uitis Plu. Fuere Certaminū item præcones. Alij et in
pompis, qdam Venalium quoque. Ceryciū porro et præconium signat. Dicerem plura, sed
alieno loco satis multa, nisi quod Eustathii sententiam præterire nequeo tradentis, Cadu-
ceatores, aut Cerycas fuisse *ἀσύλας*, idest nefas fuisse a quoque uiolari, quod crederent *ἑὸν
χῶρος*, idest diuinū genus ex origine, quā præsuximus, Proinde in Odyssea Ulysses explo-
ratoribus comitem adiecit Ceryca, *διὰ τὸ κούλον*. Achilles uero Cerycas Iouis nuncupat
nuntios, & hominum, quā sacrificiorū quoque ministerio adessent. Athenæus quin et Coqui-
nariam exprimens dignitatem, eius esse argumentum Cerycas Athenis scribit, Qui & Co-
quorū, & Buryporum haberet ordinem, Quod prodidit Clidemus protogoniæ primo. Ce-
ryca item dicunt Græci, Nos Buccinum.

¶ De Auctionum Hasta, & Magistris. Cicero, & Fabius explicantur. Item Locationū,
& Salutis Hasta. Caput L.

Via uero dicebat Romæ auctio Hastæ, res uel imperitis notissima, cū publi-
ce Ciuium bona distraherent, hinc refrixisse Hastam eleganter pronuntia-
mus, cum desitum tandem significamus, cessatumque uel a Magistratu uiolē-
to, & sordido, aut tyrannica rabie defæuendi in miserorū bona. Nam & M.
Tullius eloquenter, & scite, Hastam Cæsaris refrixisse, dixit. Sed & Hastam
sperare Scelerati, ac perditī homines dicunt, Qui ciuium affectant bona. Sicut Hastam ui-
brare dicunt, Qui sanguinariū huiusmodi consēctant auctionem. Cicero de Officiis secun-
do, Dum homines perditī Hastam illam cruentā & meminerint, & sperabunt. Quā P. Syl-
la cum uibrasset, Dictatore propinquo suo, Idem trigesimo, & sexto anno post a sceleratio-
re Hasta non recessit. L. uero Sylla, quantū uobis suggerit historia, addidit & uocē itoleran-
bile. Nam cū posita in foro Hasta, Ciuium bona uenderet, prædam suā se uendere, sæuissi-
me didicabat. Proinde Hastam huiusmodi Perticam quoque tristem nuncupari animadu-
ertimus. Apud Tertullianū in Apologetico Hastarium dici legimus, Vēditionē id genus, In
Hastario inquit, Vestigales sumus. Nec illud parte ista omittendum, Ut obscurissimum Ci-
ceronis, & Quintiliani locum aperiāmus, Magistros dici, qui bona sub Hasta uēdunt. Vn-
de id in Epistolis ad Atticum Libro primo. Vnā agebant cæteri Creditores, in quibus erat
Lucullus, & P. Scipio. Et is, quem putabant fore Magistrum, Si bona uenirent, L. Pon-
tius. Et Libro sexto, De possessionibus hereditatum, & possidendis bonis. Magistris faci-
undis uendendisque ex edicto, & postulari, & fieri solet. Ex iis inquam infertur lux Verbis
Fabii Libro sexto, de Iocis, Peruenit res inquit, usque in Aenigma. Quale est Ciceronis in Ple-
torium, Fonteii accusatorem. Cuius matrem dixit, dum uixisset, iudum. Postquam mor-
tua esset, Magistros habuisse, Dicebantur autem, dum uixit, infames Fœminæ ad eam con-
uenire solitæ. Post mortem bona eius ueniebant, quanquam hic ludus per translationem
dictus est. Magistri autem per ambiguitatē. Hactenus ex Fabio. Ad hosce porro Magistros

forte respexit M. item Tullius, ubi ait, Heus tu manum de tabula, Magister adest, in familia-
ribus epistolis, Etiam si nō excidit, quid alibi præceptum a me sit. Cæteri obseruauimus
& illud, Hastā in classicis auctoribus non de auctionibus, uenditionibusq; modo dici, Sed
& de locationibus, quæ publice fiant. Vnde assueti Hastæ appellati eleganter, Qui ea con-
ducere consueuerunt. Docuit hoc. T. Liuius Ab V. C. uicesimo quarto libro. Cum Censo-
res inquit, ob inopiam Aerarii se iam Locationibus abstinerent Aedium sacrarum tuēda-
rum, curuliumq; equorum præbendorum, ac similibus rerum, Conuenere ad eos frequen-
tes, qui hastæ huius generis affluerant, hortatiq; Censores, ut omnia pēinde agerent, lo-
carentq; ac si pecunia in Aerario esset. Cornelius Nepos in Attici Pomponii Vita, de hac
item intellexisse uidetur, ubi ait, Ad Hastam publicam nunquam accessit, nullius rei neq;
Præs, neq; Manceps factus. Quin & Ouidius, Libro quarto de ponto.

Aut populi reditus positam componet ad Hastam,

Et minui magnæ non finet urbis opes.

In Quintiliani uero declamationibus Hastam Salutis dici inuenies, de frumenti uenditiōe
in fame, ac penuria non ferenda. Sed si semel inquit, ponis Hastam Salutis, & Redempto-
res Vitæ admittis, & nos admone, melius uendes.

¶ Hastici ludi, siue Xystici. De Xysto, & deriuatis inde, De Aeganea, & Ancyle, ac
Gæo. Item plura ad Hastas pertinentia. Necnō quid rectis, aut infestis Hastis uenire. Pha-
lanx quid.

Caput

LI.

h

Asticos uero Ludos, quos in Latina quādoq; historia lectitamus, græce con-
tenderim appellari Xysticos. Velut & Gladiatores quoq; Xysticos nuncupa-
tos, scimus, quod Hastili uterentur, quod *ξυστή* græci uocant, quanquā &
eo nomine dicitur Locus, in quo exercentur Athletæ. Xysti pro telo memi-
nit Arrianus, Xystis inquit, quæ prælongæ Hastæ sunt, corneis aduersus rei-
la, quæ Palta uocant, utebantur. Xystarchum uero pro Gymnasiū princepe legimus. Nun-
cupatur quandoq; Dromos Xystos, idest cursus Xystos, ut in Aristæ Orpheo, *ὅν μοι πα-
λάστῃ καὶ ἀρόμῳ ξυστὸς πάλω*, idest erat mihi palastra, & Dromos Xystos propē. Xe-
nophon, in Oeconomico Xystum pronuntiauit simpliciter, *ἐν τῷ ξυστῷ περιπατῶν*, qd
est, si in Xysto obambulare. Xystida uero tunicam interpretantur talarem, muliebre. Alii
tragicum putant indumentum. Sunt qui prætenuem uestem eo nomine accipiant. Est
& Xystis alio uocabulo dicta Stengis. Hoc est Strigil. Legitur id nomen apud Epichar-
mum & Diphilum. Ambitus item Gymnasiū apud Helidem totus dicebatur Xystus, Quo-
niam Hercules Amphitryonis exercitii gratia quotquot succrescerent Spinæ, singulis die-
bus *ἀναξύνειν*, idest eradere consueuerat, sicuti auctor Pausanias est, Heliacorum secūdo.
Intra eum uero ambitum ē alter, quem a Figura uocant Trigonū. Quin est tertius quoq;
Cui nomen a mollicie loci *μυλθα*. Ad Gymnasium id Via erat, quā ab Exploratorū silē-
tio *σιωπῇ* nuncuparunt. Erat & Dianæ sacellum *φειλομέραντες*, ex Gymnasiū propinqui-
tate Dea cognominata. Aeganeam scribit Eustathius Iaculi Leuioris esse speciē, *ἀπὸ τῆ
ἡρακλῆϊδος*, quod longius mittatur. Vel quod Ancyle ex pelle concinnaret caprina, qppe
capram uocant *αἰγῶν*. Signat uero Ancyle Iaculi ansam, quam uocant: *λαβὴν*, Est tamen
Ancyle item iaculum quoddā, Vnde Ancylistæ, qui eo utunt. Apud Lycophronem Sigy-
mnum Iaculi genus est. Apud Pausaniā Gæus, siue Gæū dicitur telum oīno ferreū, aut em-
bolium *ὀλοσίηρον*. Mesancylon nominat Euripides, & forte idem sit, qd Ancyle. Si gy-
mnum uero Siginnum Apollonius scribit, Dicuntq; eo uerbo signari alicubi parua Pelta-
ria. Est item Ancyle cubiti curuatura, & Poculi genus, Cottabis accommodum. Vñ apud
Æschylum Cottabos legimus Ancyletos. Vt uero ad Hasticos redeamus, non ineptam so-
ret, eo item uocabulo Equestres ludos intelligere, Quorū nunc usus est multiplex, & sæpe
Hastis concurritur, & dicuntur uulgo Clostra, quod Clausuris obsepianur tempora-
riis, Sicuti Veteribus Euripos, siue Nilos; ut in Legibus Cicero scribit, circumducere
moris fuit. Quoniam uero de Hastis mentio nobis plurima est, Hastæ Præconis inse-
ctari, non aliud fere arbitror, quā curare, ut bonorum sub Hasta uenditio fiat. Ci-
cero de Lege agraria, Iubet eos agros uenire, quos Rex Mithridates in Paphlagonia,

Ponto,

Ponto, Cappadocia^q possederit. Num obscure uidentur propè Hasta præconis insectari Cn. Pomp. exercitum, qui uenire iubeant eos ipsos agros, in quibus nūc ille etiam bellum gerit. In Philippiis uero cum Tabulas dicit ab hasta, non alias intelligit, quàm emptio- nis sub hasta factæ. Sunt & Hastæ gramineæ Ciceroni item Actione in Verrè sexta, In qui- bus inquit, neq; manufactum quicquam, neq; pulchritudo erat ulla. Sed tantum magnitu- do incredibilis, de qua audire fatis eēt, nimium uidere plus quàm semel. Hastarum reposi- torum Homerus Syringa uocat Iliados decimo nono. Iulius Pollux Dorothecen. Alii etiam Dorodochen. Hasta postremum uocatur Sauroter, quāquam eo nomine sunt, qui itelligunt Locum item, in quo reponatur Hasta. Medium uero etiam Ancyle appellat. unde ἀγκυλίζεν uerbum, uel ἀγκυλίσεισθαι. Lignum Iaculi ipsius a quibusdā dicitur Sty- rax. Alii ea uoce intelligunt hastæ partem, quam manu tenemus, & affigitur terræ. Styra- cion dicitur a Thucydide, συρακίω inquit, ἀσυνίς χρησάμενος ἀντὶ ἐκλάνου ἐς μάχην, quod est, Styracio usus Iaculi pro Balano ad Vestem. Iulius uero Pollux ita. Hasta iquit, prominens αἶχμη uocatur, idest Cuspis, & Epidoratis, & Styra. Apud Eustathium ita obseruauimus. Styra inquit, Plantæ species est, unde sunt iacula Styracina Corneis consi- milia. Postmodū sunt, eodem tradente Polluce, Hastilia quædam Naumacha, teste etiam num Homero, ea uero prælonga erant. Acinaces Arrianus scribit, esse hastas perficas. Idē tradit, Equitibus hastas macedonicas pro Barbaris Mesancyliis datas. Gæsa sunt Gallorū propria tela, Sicut Sarissæ Macedonum. Germanorum Frameæ. Sed & fortes Viros dici a Gallis Gæfos, adnotatum a Seruio est. Gæfatas tamen appellari ab eisde mercenarios mi- lites, Plutarchus auctor est. Porro illud item haud negligendum, quod & Parœmia for- mam habet. Rectis, an proclatis hastis uenio? quod est, Amicum ne uultis, an hostē? du- ctum uero id ex historia. Lysander siquidem cum Bæotiorum agros peruasurus foret, quæ fuit ab illis, πότερον ὁρῶνς τοῖς ὄρεσι, ἢ κεκλιμένοις διατρέβηται τὴν χώραν αὐτῶν, idest Surrectis ne, an insectis hastis per ipsorum agros iter faceret? Hastarum uero usus agno- scitur duplex. Aut enim e manu utimur, & uocantur Anchemalæ, uel Oreæ, Nam ὀρέξαι signat, manu percutere. Aut mittimus, sicuti quæ dicuntur a uibratione Palta, idest Iacu- la. Contus utrunq; implere usum potest. A quo & Contobolia dicitur, Velut etiam Saris- faq; item Hyssus. Stadia uocatur pugna, & στυάδην pugnare, ubi cōminus certatur. Vnde & Anchemachi nuncupantur, qui ita pugnant, seu hasta id faciant, seu Ense. Non igno- randum tamen, Veteres Lignis, Corynnis^q idest Clauis depugnare consueuisse, quæ ra- tio militum Phalangibus nominis causam præstitisse creditur. Siquidem Ligna nuncupā- tur Phalāgia. Argumento est, quod ex materia compactas sustructiones etiam Phalangas uocitamus, & inde forsan Phalangia nuncupata, quæ e trabibus telas contextunt. Et quæ nauibus subiiciuntur Hermata, idest sustentacula, dicuntur item Phalangia. Ad digytos quin etiam uerbum id reuocat Aristoteles. Nam qua flexus constar, Condylus inquit, ap- pellatur, qua non flectit, Phalanx. Addamus de hastis illud quoq; Effe qui hastæ cuspidē, quam terræ infigimus, ab Homero quandoq; etiam Vriachon, nuncupatam, ab Aliis Cro- tphon, uel Grosphon. Verum de iis satis iam, super^q, ad alia deniq; faciendus gradus.

¶ De Isthmo. Prouerbiū, quod est, Isthmum perfodere, quam rationem habeat.

Papinii locus ex quarto Syluarum explicatur. Qui adorti sint rerum naturæ fa- ciem hic, aut alibi mutare. Isthmi notiones, & deriuata. Caput LII.

Ngustias, unde procedit Peloponnesus, Isthmon dici nemo non paulo po- litior nouit. In eum Locum inquit Plinius, irrumpunt e diuerso maria, om- nem^q ibi lancinando uorant latitudinem, donec contrario incurrit æquorum tantorum in quinque millium passuum intervallo, exesis utrinq; lateribus, angusta cervice Pelopōnesum contingat Hellas. Corinthiacus hinc, illinc Saronicus appellatur Sinus. Lecheæ hinc, Cenchreæ illinc angustiarum termi- ni. Multos historia prodit, Spatium id adortos interfundere ut nauibus pateret nauigabi- lis meatus. Memoratur uero imprimis Demetrius Rex, Dictator Cefar, Vt Tranquillus etiam Auctor est, C. Princeps, Nero Domitius. Verum quia omnium conatus non

in irritum modo cessit, Sed & exitu infausito id fuisse inceptum, compertum est, Quia, ut inquit in rebus Corinthiacis Pausanias, diuinitus constitutis rebus manum inicere non licet. Siquidem Gnidios Isthmum interdiceret adortos Apollinis deteruit Oraculum, Inde nata elegantis Adagii ratio, Vt qui improspereus, & inauspicato rem quampiam conatur, commoluntur, q̃q̃ Isthmum perfodere prædicetur. Quod uero ad Demetrium spectat, Illud perpenſione dignum amplius, fuisse a quibusdam proditum Literis, Eum ab Archi testis, ne propositum exequeretur, deteritum. Quod cum illi metarentur, renuntiaſſent, Sinus Corinthiaci mare esse altius, quam quod ad Cenchreas, Itaq̃ intermedium si inter ciceret locum, uniuersum ad Æginam transitum, cum ipsa pariter Ægina, & proximas Insulas demersum iri. Porro nec nauigationi Alueum futurum habilem, ob affluxus rapidâ Varietatem, qualis in Euripio uiseretur. Ex historia uero huiusmodi amplius commoneor, quo Sensu enuntiarit in syluis Papinius de Via Domitiana.

His paruus, nisi deuiaz uetarent,
Inous frera miscuisset Isthmos.

Sed nec me fallit, uerbum Deuiaz, quod Sensui præcipue congruit, ac Historiæ, ab Interprete acutissimo expungi, pro q̃ eo reponi Lechiæ, nec syllabarum mensu offendi se significat. In quem uelut Scopulum impactus Hermoleos, ut est in re Literaria Lynceus, atque optime de re latina meritis, Verbum Cenchreæ substituere mauult. Sentit & ipse hoc nõ omnino accommodum, Sed minus putat habere morulæ, quam id Domitii. Ego nil immutandum contenderim, quando sic illibatioꝝ prolucitur Sensus. Quod sicut amplius am det nouitas, Historiæ nihilominus inhærendum, non inficiabitur, quisquis citra Liuioris la beculam sibi ipſa expendere permittet. Sed ad institutum redeo. Memorabile uero id quoq̃ est, Herodem Atheniensem, cuius alibi quoq̃ commemorimus, uel sæpe tot, tãtis q̃ fuisse diuitis instructum, & quod omnia excedit, tanta fuisse animi magnitudine, ut quamuis plurima passim non tota modo Græcia, Sed in Italia quoque opera edidisset, quæ Viro haud dubie immortalitatem comparatura uidebant. Tamen altior, & iniquis Animus nil se dignum perfecisse opinabatur, Quoniam Isthmum non perfodisset. Splendidum siquidem arbitrabatur, Continentem abscindere, Maria diuersa cõiungere. Ambitum sex millium, & uiginti Stadiorum, tot enim fere nauigando conficiuntur, in breue conicere. Affert ille quidem hoc, Vt magnificum, & illustre, Verum ut posset, ab Imperatore nõ aus impetrare, destitit, peritus ne uitio illi uerteretur, uelut id animo agitant, Cui ne fuisset quidem Nero par. Dignum relatu id quoq̃, Conſimili conatu excidiſſe Nicanorem Seleucum, Qui perfodere excogitauit spatium a Bosphoro cimmerio ad Caspium mare, quo tempore a Ptolemæo Ceraunio sit interfectus. Esse uero id interuallum CL. mil. prodidit Claudius Cæsar. Idem studium in mutanda rerum naturæ facie Ægypti Reges agita uit, ut nauigabili meatu profcinderet interſtitium a Rubro mari ad Nilũ, qua parte uocat Delta, Sesoſtri onium principe id tentare adorto, inſecuto mox Perſarum rege Dario. Deniq̃ Ptolemæus fossam eduxit latitudine pedum centum, altitudine triginta, usque ad fontes amaros. Vltra deteruit inundatiõis metus, excelsiore tribus cubitis, ut Plinius scribit, mari Rubro comperto, quam terra Ægypti. Quod uero ad Isthmũ attinet, abs quo ex orſi sumus, Scribit in tertium Sententiarum Hippocratis Galenus, Tonsillas esse locorũ ad Isthmum attinentium inflammationes. Per Isthmum uero oportet, inquit, intelligere partem illam, quæ Os, & Gulam interiaceret, quæ per metaphoram quandam ita nominatur ab iis, qui proprie dicuntur Isthmi. Sunt autem angusti quidam terræ transitus inter duo maria sitæ. Isthmum uero Grammatici inde trahunt, quia Isthmata sint τὰ ἐν ἰσθμοῖς, hoc est gradus, est enim βάσιμος τόπος, id est inter duo maria meabilis Locus. Illa uero ex Thesauris Iulii Pollucis sunt, Guttur propter angustias dici Isthmum, ex quo portioẽs utraq̃ Positæ Paristhmia apte uocantur. Sed & alibi Colli recẽſens ornamenta, Quæ Collo inquit, circumponuntur, Peritrachelia uocantur, & Perideræa, Item Deræa, & Hypoderia. Sicut Hypoderides, Isthmia, Plocia, Stomia, Malacia. Porro nec illud ignorandum, Isthmum, ubi angustam terram signat, quam duo lancinant maria, Aulam quoq̃ nominari. Sicut quandoq̃ etiam dicitur ἀμμοκλήξ, & ἀμφοτέρωθεν. Nam Portheion, siue fretum Aulona item uocant, ac Euripum.

¶ Equo

¶ Equo Sophocleo similis, prouerbium quid inferat. Item Damiani, & Sophoclis historia. Caput LIII.

Quo Sophocleo similis, adagium in eos est, qui ætate fessi, & imbecillo corpore, Animi tamen uigorem seruant etiamnum. Philostratus in Damiano Sophista καὶ εἰδὼν ἂν διὰ τὴν ποικιλίαν τῷ σοφοκλέω ἴππῳ. Et uirum inquit, uidi persimilem Equo Sophocleo. Sed & mox infertur ratio, καθὼς γὰρ ὁ φῖλινος δὲ κῶν, καὶ ζῶσιν ὁρμῇ ἐν ταῖς παλαιαῖς ἀνεκτῆτο, idest Languidus quamuis ætate uideretur, tamen Iuuenilem in studiis refouebat impetum. Erat autē Damianus hic, de quo hæc Philostratus dixit, Ephesus, summo loco natus, opulencia magna, &, quod oīa exuperat, diuitiis bene utebatur. Fuit præterea eloquentissimus, Adeo, ut Soteri, Soti, Phædri, & Cyri Ludibria uerius Græcorū fuerint, Quam Sophistæ digni, de quibus mentio fiat. De Sophocle uero, qui iam senio confectus infania a multis accusabat, ut Plutarchus scribit in Libro, qui est, An Seni administranda Resp. Copiosè q. M. Tullius Sophocles inquit, ad summam Senectutē tragœdias fecit. Sed cum propter studium in re familiarum negligētior foret, Postularus a filiis est, ut, sicuti more Romano, male rem gerētibus Patribus interdicti bonis solet, sic illum, uelut desipientem, a re familiari remouerent Iudices. Tum Senex dicit, eam fabulam, Quā in manibus habebat, & proxime scripserat, Oedipū Coloneum recitasse Iudicibus, quæfissèq; num illud Carmen desipientis uideret, τοῦ καὶ σῶν τῷ μέλῳ φανέντος, ut inquit Plut. προτίμωθι μετὰ κρότῳ, καὶ βοῇ τῶν παρόντων, idest cum id apparuisset admirandū, plausu, & clamoribus astantium pmissus est. Velut cygneū nescio quid, & solito dulcius uicina morte cecinisset. Satyrus uero, ut ē apud Aristophanis Interpretem, Sophoclis apologiam huiusmodi fuisse, prodit. ἐμὲν ἐμὶ σοφοκλῆς, ἔπαρκα φρονῶ. εἰ δὲ παρκαφρονῶ, σοφοκλῆς ἔκ ἐμὲ. Si Sophocles sum, non desipio. Si desipio, Sophocles nō sum. Quod autē de Equo dictū Sophocleo est, arbitror in eo allusum ad Tragici cothurni maiestatem, q̄ sit ueluti Equestris, Comicæ humilitatis rōne. Vñ in arte poetica Orat. Et tragicus plerumq; dolet Sermone pedestri.

Vel quia Poetæ furoris diuini afflatu perciti uicem Equi implent, Equitis uero insidēs nūmen, siue is Apollo sit, Seu Musa, Siue quiuis alius. Nam & in Sibylla, hoc ipsum seruauit Poeta nobilis. Ea frena furenti

Concurit, & Stimulos sub pectore uertit Apollo.

¶ Coloneus Oedipus cur dicatur. Colonos fuisse in Attica duos. Eurysacion qd. Colonarii Colonitæ. Colonarium quid. Interim & de Equo Sophocleo. Caput LIIII.

Æterum ingerit se difficultas haudquaquā ex triuio, & quam Lyncei nostrates, etsi trans parietes prospicere sibi uidentur, non explicuerunt satis. Quid ita Sophoclis tragœdiæ titulus sit factus, Oedipus Coloneus. Sunt q̄ a loco sentiant fieri uocabuli corruationem, Sed ubi nā gentium reperitur is, Aut cur sic dicat, parum doctæ, parumq; exacte perpendisse, animaduertitur. Id nos, ut id genus alia pleraq; ex Scientissimorū Pomœriis proferemus. Igit̄ apud Pausaniā ita primum legimus. Hac regiōis inq̄t, parte apparet Timonis turris, qui solus nouit, nullo pacto fieri posse, ut q̄spiam Beatus sit, nisi aliorū Hominum p̄suetudinem declinarit. Ostēditur ē Agger, Qui καλῶς ἴππιος, idest Colonus Equester dicit̄. In quē primum Atticæ locum Oedipodem uenisse, aiunt. Nam & inibi uisebat Equestris Neptuni ara. Necnō Minervæ itidem Equestris. Heroū præterea Pirithoi, Thesei, Oedipodis, Adraisti. Porro Onomastici septimo Iulius Pollux, Duos fuisse Colonos scribit, Quorū alter diceret̄ ἵππος. i. Equus in quem confugerit Oedipus. Ad q̄ forte puerbium respectat, quod de Equo Sophocleo p̄texuimus, eo qdē procliuus, si inibi quoq; habitauit Sophocles, quod in q̄nto de finibus Cicero significat. Alter uero in foro erat Colonus apud Eurysaciū, quoq; conuenirent Mercenarii, Colonitæ sunt nūcupati, Sicuti meminit Hyperides. Eurysacion interpretatur Harpocratio Neptuni templū. Nī mendū exemplariū est. Nā id Aiācis malunt alii intellegere, q̄ Eurysaces diceret̄ a scuti magnitudine. Est uerbū id apud Sophodem quoq; Colonus uero hic forēsis dicebat, siue Agoræos Colonas porro, & Colonos. i. καλῶς terra

m m

rum supcilia, aut ét promontoria uocant Græci. Oedipi Colonei meminit in Magia Apuleius, Sed codicibus insigniter interpellatis. Fuit & Sparte locus, Pausania tradéte, Qui dicitur Colona, exaduersum Ioui Ambulio, & Palladi Ambulia. Inibi uisebatur ité Dionysii *καλονάτω* templum. Colonariam uero conditionem in Canonicis decretis, distinctione LXXXVII. Et apud Iureconsultos, eam accipio, quæ ad rem rusticam tractâtes pertinet.

in apta. Carolij ad Titul. rursus
um apt. dicitur in iuribus, Mitteri
rursus. L. VII. Famil. apta.

Vñ & Colonarios in Epistola Cælii humiliores intelligimus Homines, forte q; rusticanas tribus. Nolo te putare inquit, Fauniū a Colonariis præteritū, Optimus quicq; nihili cum fecit. Sic. n. uidetur Legendum. In Epistolis ad Atticum, Colonariū esse arbitror uestigial, quod pro re pendere rusticā. De aqua ductu inqt, probe fecisti, Colonariū uide, ne ullum debeamus, quanquā audio, eam illic cōmutatam esse Legem. In eundem sensum dixit Cæsar Libro Ciuium belloq; tertio. Et q; ab Oedipo exorſi sumus, illud item opera uelut parrerga huic parti impingamus, Fuisse apud Thebas fontē, Oedipodiā cognomēto, Quoniā ibi cædis paternæ cruore abluisse Oedipus. In propinquo Hæctoris uisebat monumentū, ex oraculo illuc offibus ab Ilio tralatis. Adnexū & illud, Esse prope Thebas locum, Qui dicitur *οὐρα ἀργήνης*, Quoniā cum Polynicis cadauer tollere neqſset, illud protractum in ardentem Eteoclis coniecit pyrā. Nec me fallit, aliter Pausaniæ sententiā a Domitio tralitam. Super illud Satyricum, Syrma uel Antigones. Verū Pausaniæ uerba sunt hæc. *καλὸν τὰ δὲ ὁ σύμποιος ἵστος σύμκα ἀργήνης. ὡς γὰρ τὸν τῆς πολυνίκης ἀρετῆς οἱ προσημασμένην νεκρὸν ἀνιμῆς ἐφάνητο ῥαπῶνι, διότι περὶ ἐπὶ αὐτὸν ἐλκεν αὐτὸν, ἐς δὲ ἐλκεστέ, καὶ ἐπὶ βαλὼν ἐπὶ τῆς ἐπὶ κλέος ἐξημμένην πυρᾷ.* In ea porro parte singulari certamine cognouisse Polynicem, ac Eteoclem, significat idem auctor, mutuisq; se uulneribus confecisse. Vbi & Menœcei extabat monumentum. Et Herculi lunonem Lac præbuisse Iouis fraude, putat Thebani. Haud longe demum sub Dio Hercules stabat *οἰνοκαλῆς* cognomento, qm̄ Orchomeniorū Cercyibus Nares amputasset, Qui uenerant tributa repetituri.

¶ Hippon apud Græcos dictiōes intendere, Hippobinus, Lastaurus. Cillones q; sint. Plura ab Hippos deriuata. Polion. Prophoros, & Acoſte quid. Item Lochia. Caput LV.

T quoniam Equi facta mentio est, subnotabimus hic protinus nō nulla ex suppellectile Grammatica. Quæ curiosius Verborum sectatur proprietates, Vocabula prouit hinc inde, quibus locupletior, instructorq; fiat loquendi rō. Qm̄ igitur Equum Græci *ἵππον* dicunt, animaduerto id nomen multifariā p̄dire in usum Doctōr. Nam scite admodum, & docte Hippobinū usurpāt p̄ eo, Qui meretricio amore debacchetur, aut q; inexplēbiter Venerea cōſectetur, quem Latinorum nonnulli ét Lastaurum dicunt. Sed Græce tamen, ut ex Athenæo liquet. Nam eo uerbo Pomp. Leneus nobilissimo historico uelut neuū inuſſit. Id uero signare hominē libidinis ualidē, in Libro de Grāmaticis, & Rhetoribus auctor Suetonius ē. Vocabuli rō hæc, quia Græcorū lingua *λαῖ* dictiōes intendit. Taurus uero est pudendorū pars, Sicuti adnotatum a Galeno, scimus. Necnon a Quintiliano. Eam sup Oscheo positam Eustathius iterpretatur, Quāquam est & apud Trœzenem nomine eodem fluuius, ex Quo Tauria nominatur apud Sophoclem Aqua. Alii Lastaurum dici putant, quasi *λασιόταυρον*, quod Hippido sit pudēdo, ut idem Eustathius astruit. Nam Lastaurocaccabum apud Chrysippum in Libro *περὶ καλῶς, καὶ ἰδνῆς*, Legimus esse delicatioris edulii genus, uti est apud Athenæum. Vt quod sit Libidinis incentiuum, Sicuti apud eundem leguntur *ἡποβινῆ πῶντα βραμαστὰ* ratione eadem. Est & Las Viri proprium nomen, Cuius ab Achille interempti, quē ambiniſſe Helenam ferunt, uisebatur monumentū in Areño Laconia, ut scribit Pausanias. Lastarnos Quidā malunt scribere, ut sint *οἱ περὶ τὸν ὄρεον διασείας, καὶ πόρνοι πνίς ὄντες*. Cillones uero apud Ciceronē in Salustii, Cinædi sunt, ac turpiter ceuētes, q; Cillere motiatur est, Sed ad Hippobinum redeo. Inuenio id nomē positum in Aristophanis Batrachis, Cuius fabulæ Interpreter a Lasciua id duci scribit, quoniam in Magnis rebus *ἵππον* Græci accipiant. Sicut *ἵππο πορνος*, Cinædus dicit Magnus. *βινεῖν* autem signat coire. Vnde illud in Epistolis ad Pætum. Cum loquimur terni, nihil flagitii dicimus, At cum bini, obscōrū est. Hinc & Seuius, hoc est *σεβίνος*, ducitur. Quod nomen est apud poetam Platonem. Porro Hippon dictiōes augere, ex Galeno quoq; didicimus, Qui septimo simpliciā Phar macorum Auctor est. Hippom arathron dici fœniculum Syluestre ab isigni magnitudine.

Id uero

Id uero dici recte, Diofcoridis auctoritas comprobatur, Nam tertio Libro syluæ medicinalis, Hippomarathon inquit, Romani uocant fœniculum erraticum. Est autem Marathron, sœniculus Syluestris grandior. Sed & Hippofelinum eodem mō a magnitudine nuncupari uidetur. Cui sententiæ affipulatur Diofcorides idem. Est aut Hippofelinum, qđ Olus atrū Romana uocatur lingua. Cronippum præterea Græci nuncupant magnas nugas. Cronia namq uidentur esse nugalia oīa, & prærandida quoddammō. Sed de hac uoce non sunt hic ingerenda plura, ne plane fiat, quod Græci autumant, Iouis Corinthus, dum idē subinde inculcando repetimus, Quāuis non ignorē, esse apud Platonem bis, ter uē dici, qđ pulchrū est. Hippicum uero esse mensuræ nomen, nouimus, Plutarcho docente, Sed cum inq̄t, nec perennibus fluuiis, nec lacubus quibusdam, nec uberibus fontibus regio abundaret, & pleriq Atticorum puteis uterentur manufactis, Lege statuit Solon, ut ubicunq publicis puteus esset, intra Hippicum homines uterentur. Est aut Hippicum quatuor Stadorum distantia. Orica inga cum legimus apud Æschinem *οὐ τὸ πρὸς τῆς πόλεως προσβίαιος*, de mulis dici interpretantur, Quos appellari Oreas, Auctor cum Aristophane Homerus est. Hippalectryō dici uidetur Staurosus Gallus. Putant aliq eē marinum Animal, etiamsi in rerū id Natura compertum quandoq, abnuant Philosophia imbuti Pleriq. *ἰπποπόροισιν*. i. Equorum nutritionem, quod ea res magno constet impendio, apud Spartanos inter execrationes usurpari solitam, scimus ex Græcorum libris. Nā & Aristophanius ille Senex ita queritur, *ἄλλ' ἂν δαῖκαμαι δέλακος δὲ λεν δακρό μελὸς ἔσθ' τῆς δαπάνης, καὶ τῆς φάρτης*. i. nequeo miser dormire, me nāq mordicus lancinat impensa, & præsepe. Archidami Spartanorum Regis filia, Mulierum prima, inq̄t Pausanias, Equos alere adorta est. Primāq curru adepta uictoriam est in Olympicis. Eius Heroum uisebatur in regione, quā de Platani copia Plataniatā uocāt. Philostratus in Hippodromo Sophista. Olympiodoro eius patri gloriæ ascribit, Qđ Hippotrophia cunctos præcelleret Theffalos. Hic uero est Hippodromus, ut obiter aliqd subnotemus, Qui Homerum dixit Sophistarum patrem, cum Nicagoras Tragoediam esse matrem, pronuntiaffer. Et rursus Homerum eūdem uocē, Æschylum uero Spiritū appellauit. Hippostasium esse uidetur equorū stabulum, Sicuti Boum Bustasium. Nā & Equū ab Armeno sequestratum iam, & Stabulo, ac Præsepi applicitum, Græci elegatē Staton. i. *στατὼν* dicunt. Ordeo dum connutritur Equus, *ἰπποστῆσαι* pronuntiat. Qm ut interpretatur Glossematarii, A costen Ordeum uocat Nicāder. Sed apud Theffalos cibaria, & alimēta omnia nuncupari A costas, traditum ueteribus est. Sunt qui apud Homerū Iliados Rhaphodia sexta legant *ἰπποστῆσαι ἑδὲ φάρην*. exponantq, fordidatus in stabulo. Nam γαῖος. i. Goetus sordes indicat. Esse uero Equum Animal Philolutron, ac Philydron. i. balneoq, et Aquæ expetens, Auctor probat Aristoteles. Taraxippum inuenio nuncupari Heroū Myrtilo a Pelope structum, In quo & rem diuinam illi obierit, Vt perpetrare cædis iram leniret. Nominis ratio est, quod in eo loco Myrtili arte iniectus sit Oenomai Equis terror. Sūt, qui ab Oenomao id solitum peragi fabulē. Quidam inibi ifossa aliqua a Pelope, sibi ab Amphione tradita Thebano, Quibus non Oenomai modo exterriti sint, Verum exterreatur omnes, illac transeuntes Equi. Fuisse uero Ægyptii putant Magicæ peritū Amphiona, propterea petras illi in Thebarum mœnibus sustinēdis uisas obtemperare. Sicuti Orpheo ratione eadem feræ obediuerūt. Fuit & in Istmo Taraxippus Glaucus, Quem peremissent Equi. Illud obiter adnotari, Marmaca omnium primū uenisse Hippodamiæ prociū, Anteq alios ab Oenomao necatum. Eius Equas tradunt uocatas Partheniam, & Eriphā, Quas cum ingulasset Oenomaus, iussit sepeliri. a Parthenia uero impositum fluuii nomen. Est & alter Harpinales, a Ciuitate Harpina, quā inhabitari Oenomaus, sic a matre nuncupatam. Illud postremo non negligendū, Videri Apud Plutarchum dici Hippocentaurum pro Equitatore præstantissimo, & prorsum inexuperabili. Ipse iquit, se ait perneciter currete, illum aut uolare. Se cōmode in Equo uehere *ἀλλὰ ἔπρος ἰπποκένταυρον ἴσται*, quod est, Sed qđ ad Hippocentaurum hunc Ampyx aurata dicit catēna Setas uinciēs Eqnas in frontis ambitu. Vnde & Martis Equi Chrysampyces Homero dicunt. Sunt & q eo nōse Reticulum itelligant muliebre. Equas in partu uacare admodū purgamentis, scribūt Naturales. Ea uocat Aristoteles Lochia. Nam humor cruentus, aquosusq intra membranas contentus, qbus obuoluitur Embryon, Prophorox dicit, est & Polion. i. *πολίον*, quod ante

partum emittit Equa. Propheres uero dicitur re ipsa Iuuenis, Aspectu tñ senex. Cui contra rursus dicitur Sclerus.

¶ Quæ dictiones itē Græcis amplitudinis significantiā habeant. Aeginza mercatura. qd Rhopon. Rhopes. Rhopographi. Strabo illustratur. Item Virgilius. Aeginzum pro magno. Rhoptron. Aetnæum pro magno. Sic & Parnasium. Pammocosium. Gargara. Carcinus unde.

Caput

LVI

Edenim eiusdem Linguae proprietate in rerū quasi uastitate exprimenda, nō Hippos modo in uerbis, quæ ex pluribus conflunt, suggerit menti amplioris significatiæ notā, Sed & pleraq; comperiunt alia, usum eundē in magnis Auctoribus iundim implentia, ac separatim. Quippe grādiōra qñq; Aeginza dici animaduertimus, Quod ex Talenti rōne productum, Grāmatici coniectant, Quod in ea insula exuperabat Atticum. Quāquā non latet, Venaliū onera nūcupari ēt Aeginza. Vnde corruati, qui dicunt Aeginzopolā, hoc est ἀγιναιοπόλις, mercū id genus Venditores. Nam est ibi factum emporiū, ob insitam loci sterilitatē hominibus maritimam negotiationē obeuntibus. Vnde inqt Strabo, Rhopon multimodis rebus constan- tem, Aeginzam dicimus mercaturam. Sic. n. Græci sancunt, Rhopon. i. ῥῶπον signare πῶπολλον φόρον. i. miscellaneum onus. Hoc eo libentius apposui, qā Strabonis tralatio sub- sultat. Dicunt & Rhopes syluosa plantā. Vñ & Rhopographi nuncupant. Vulgus nauti cum Rhopon nunc Gropon dicit, ut reor, dictione luxata, mos imperitis est uel frequen- tissimus. Rhopen uero, & Rhipei dicunt Græci momētum, uel istum, aut Oculi motum. Rhoptra apud Archilochum petaura dicunt laqueorum, siue Scandalethra. i. flexuosa li- gna capiendis feris, uel auibis. Porro Aetnæum itē pro magno reperies in Libris Auctori- tis non dilutā. Vñ & Cantharus Aetnæus magnus intelligit apud Aristophanē in Come- dia, cui titulus ἀρνύ. De montis Aetnæ magnitudine. Vel qā Aetnæi Equi habeant pre- celeres, & in currendi certaminibus inclyti. Ex qua rōne, Virgiliū quoq; fratres appellasse Aetnæos, simile ueri est. Cōsimiliter apud Aristophanem eundē in Comœdia, cui titulus ἀρχαῖος, dicuntur ἀνδρακες παρὰ κρίσις. Quem locum enarrans Interpres, Parnasiū ex mo- re pro magno fatef posuit. Ab harena quoq; quā uocant Psammon, dictio cōfigurata ē, Pammocosius, quæ pro immenso accipi numero uidet. Nam Eupolis ὀχρὸν γένος, Spe- ctatores appellat Pammocosios, numerosos intelligens. Verbū aut cōsa, est numerorum definitia post centum. dicunt. n. Diacosia. Triacosia, Tetracosia, & deinceps. Sic ēt Gar- gara pro multitudine excellenti posita inuenias, Sicut apud Aristomenē ἐπὶ βοῶνδαι, Intus nobis sunt Gargara, positum id uerbū apud Sophronē quoq; Et in tragœdia legimus, Pe- cuniarum gargara. Quin Carcinum, quæ uox Cācrum signat, hinc duci opinant Eruditio- res a pedum multitudine. Quāquam a Capitis motatione, ita dici putant alii, quasi Car- cinos quidam sit.

¶ Quos dicamus Equos Lycospadas, Lycos frenum, seu Lupatū, Lycopodes qui, Ly- max, Lymara, Item Phasiani Equi. Et Nefzi, Hippona, et Onoscelis, Et Hippo, Equus pri- mus. Centrineces, Encentrides qui, Peroriga. Plinii locus perpenditur. Cap. LVII

Ignem uero obseruatione censuimus, & quod huic potissimū Loco adglu- tinemus, Dicit a Græcorum scientissimis Quosdā Equos Lycospadas, id est λυκοσπίδας. Id uerbum quā habeat rationem, ambiguum, & tenebris ali- quo modo obuolutum, Scio uisum iri, quando est haud ita frequens. Ego ue- ro Etymon duplex comperisse uideor. Alterum est de freni genere, quod Ly- con uocent. Nostri Lupata dicunt. Nam & Georgico tertio Virgilius, Nāq; ante domandā Ingentes tollent animos, prensi q; negabunt Verbera lenta pati, & duris parere Lupatis.

Quo in loco Seruius, & qui ab eo mutuati sunt plures, esse Lupata tradunt frena asprum, sic de Lupinorū dentiū similitudine nuncupata, Quos esse inæquales confet, Vñ & mos infingat summi nocuenti. Hoc uero frenorū genus Eqs adhiberi præferuidis, ac ser- ciētibus, sæpe q; ob insitam animositatē rebellibus ut retundatur impetus, hebescat q; ge- nerositas nimia, moris esse, nemo non nouit. Sicuti ēt Lycon dici Lupum, Vñ Lycophilos pro suspecto ponitur, & Latenti, ut est apud Aelium Dionysii, & Menander ita scriptum reliquit.

reliquit. *λυκαλάτοι μὲν εἰσὶν αἱ δὲ λαλαί*, idest suspectæ quidē conciliationes sunt. Nam & Lycophos pro tenebroso positū inuenimus, aut pro crepusculo, qñ Lupi color cinereus est, Nec nigredinem præferens intensiorem, qđ inqt Eustathius. *Lycæ* Diana: templū apud Troezenios fuisse ab Hippolyto excitatum, Auctor Pausanias ē, Qui tñ eius rōnem cogno-
menti ignorare se, fatetur. Sed ex Macrobio aucupari, opinor, licet, Vbi differit, Cur Apol-
lo dicat *Lycigenetes*, ac *Lycos*. An templum Lapis uisebatur Sacer dictus. In quo Troeze-
norum Viri nouem a Cæde materna Orestē ferūtur expiasse, adhibitis cum expurgationi-
bus aliis, tum aqua ex fonte, quem *ἵππε κρήνη* dicunt, Nam & hic apud Troezenios mō-
stratur, Pegafo terram inibi pulsante, scaturisse. Fuit apud eisdem an Apollinis sacellū lo-
cus, quem Orestis Scenā dixere, quod nō dū is expiatus, nemine eū recipiente, ibi diuersa/
retur. Adobrutis uero in propinquo purgamentis, enatam Laurum memorant. *Lymax* ad
Lycos pertinet nihil. Nā est eo nomine apud Phigaliā fluui⁹, in Arcadia. In quem purgami-
na, sordes q; piecerint Nymphæ, cum Iouē peperisset Rhea. Sordes aut Græci ueteres *Ly-*
mata uocauerunt, uel Homero teste, cum ait, *λυματίζεσθαι*. Dicuntur & *Lymaces* petre-
æ. Sed redeo ad *Lycospadas*. Sunt q; malint *Lycospadas* inde dici, quod q; pullina ætate in
Lupos inciderint, Si periculū euadant, insigniter bonitate proficiant, ac pernitiæ. *Catæx*
perpensione dignū, Cur nam eiusmodi casum consequatur Euētus hic. Nisi dicamus, ideo
credi uehementiores effici equos ab ea impostura, qm̄, ni fuissent Natura tales, haudqua-
quam dilabi eualuissent. Neq; n. prudētem euasisse *Vlyssē* dictitamus, *Cyclope* declina-
ro, Sed ideo declinasse, quia foret prudens. Equos uero ad sonum quēlibet, uel minimū cō-
pauescens expressius Græci *ἰσοφθαλμοί* nuncupare solent, ditione compacta a *ἴσος*, q;
est Sonus, & *ὄλος*, timor. Quod uero in eiusdem Linguae monumentis legimus quādoq;
Lycopodas, ad equos ea res omnino pertinet nihil. Nam ea uoce Tyrannorū satellitiū fere
significat. Erant uero hic corpore uegeto, & animo præsigni Iuuenes. Vocabuli rō est, q;
pedes Lupino circumtergerent corio, Aut q; in Clypeis Lupi gestarent insigne. *Phasianos*
Equos inuenimus ab eius auis iusto insigni, Vel qm̄ ad Phasin Equi habeantur pulchritu-
dine præstantes. *Nesæos* Equos nuncupat Herodotus, qui prægrandes nascerentur in Ne-
sæo Medicæ regionis Campo. Sic. n. Stephanus ēt scribit, *νισαίων πεπλον*, pudendo cuius/
dam errore, qui eo uocabulo significari insulares est opinatus, Meminit & Locī, & Equorū
Arrianus quoq;. Sed & in Legibus Plato, ut Strabonem præteream. Equos Gregales Græ-
ci *Phoroadas* dicunt. i. *φορβάδες*, Domesticos uero *Trophias*. i. *τροφιάς*. Nā *Empyri*
intelliguntur, quos Suppuratio infestat, Quæ inter Equorum recenset morbos. Sicuti *Cri-*
thiasis. i. Hordeatio, & *Lymphaticus* morbus, quem dicunt *νυμφιάς*. In quo ad tibias so-
num quies contingit, fronte demissa, quod uocant *νεπωπιάν*. Sunt inter Equos qui uocē-
tur *Athletæ* & *Agonistæ*, item *Hodæporici*, & *Pōpici*, Quos itinerarios dicere potes. Por-
ro & *Stratiotici*. i. *Militares*. Digna uero Scitu & illa, Equum prominentibus oculis *Exo-*
phthalmū dici, Sicut *Cœlophthalmū*, q; cōtrario affectus mō est, cuius in recessu cauo ocu-
li sunt. *Chelidon* ungulæ diciſ concauitas, Sed & in Canibus eodē mō. Est & *Chelidon* su-
pra cubitū pars. *Chamelas*. i. *χεμνλὰς* uocat Xenophon ungulas pleniores, carnosas q; ci-
tra cavitatem. *Cirfos* nuncupant, q; adnascunt Equorū tibiis. Pedes anteriores *Prosthios*
appellant, Cæteros uero *Opisthios*. *Pedum* Virtus *Eupodia* uocat. *Ephippeion* esse inter/
stantur *Sellam*. *Ephippion* uero est currentium equorū certamen. Legō in *Plutarchi* paral-
lelis, *Fuluuium* quendā mulierū odio Equā solitum inire, Vñ uenustior enata puella sit, quā
dixere *Hipponā*. Sicuti *Ephesus* Ariston ex *Asinæ* initu formosam p̄genit *Onescelin*, qđ
admirabiliū secūdo Aristoteles scribit. Nam *Onochelom* *Christianorū* Deū qdam intelli-
gere maluerunt, auribus *Asininis*, altero pede inungulato, librū gestantē, togatum q;. Nā ē
Asinum Caput uice numinis colī a Iudæis solitum, *Cornelius Tacitus*, mendaciū, ut *Se-*
ptimii Florētis utar uerbis, loquacissimus p̄didit. Quod in Arabia siticulosa dep̄hensi, *Ona-*
gris ducibus, p̄ducti ad Aquæ scaturigines sint. Sed inter Græcos quoq; nois haud obscu-
ri *Damocritus* aureū *Aselli* caput a Iudæis cultum, nō tacuit, nec ritū quidē Sacrorū negle-
cto, Septimo quoq; anno p̄ginum hostem perducī assueuisse, scribens, ac *νεπη λειψή*. i.
frustillatim concitum necari. *Stabuli* uero Deā *Apuleius Hipponē* uocari tradit, ut placere
Doctioribus animaduerto, qđ pleriq; *Hipponā* & legunt, & interpretantur, Vt est apud Ter-
mm 3

tullianum, Sic & apud Iuvenalē Legunt, Iurat Solā Hippo, & facies olida ad præsēpia pīctas, ea nimirū forma, qua Dido, & Manto, pro Didonē, & Mantonē dicimus. Illud minus omiserim, Neptunū a Mythicis appellatū tradi Petrarā, quod olim sup saxo cōsopitus Vīnam p̄fuderit genitalem, Vñ enatus sit Equus primus, quē dixere Scyphio. Laetātius uero grāmaticus, in Thessalia terrā tridentē p̄cussam scribit, a Neptuno, ex quo, mirū dictū, p̄luerint Equi duo, Scyphios, & Arion, idē nata Thessalicorū Equorū p̄stantia. Quia uero Equitandi artē. i. τὴν ἵππων primus excogitarit Neptunus, inde factū, opinat Pausanias, Vt dicat ἵππιος, potius q̄ causa alia, Qñ & in Equorū certaminibus Homerus p̄ Hippium Neptunū iurare Menelaū fingit. Sed & qui Hymnos scripsit antiquissimos Pamphus Neptunum dicit ἱπποῦ δότης. i. Equorū datorem. In hac deniq̄ Equorū mentio, illud ex Homero addidisse, offecerit nihil. Centrineces nūcupari Equos Centro obediētes. Cētra uero inq̄ Eustathius, sunt quæ Encentrides itē dicunt. i. inhærentes calcaneo stimuli, quibus excitari Equos nouimus. Ichthyocentru est fuscina. Erāt & suæ furibus Encētrides, quos p̄ parietes obrepebāt, uelut fastidisse Corœbus dicit. Apud Pausaniā. Deniq̄ Perorigā dici inuenio, eum q̄ Equos admittit, eo. n. adiutante, Equa alligata celerius inquit, nec Equi frustra cupiditate impulsī semen eiiciunt, Quo fit, ut apud Pliniū Libro VIII Cap. de Equis rectius forsan Peroriga legatur, q̄ Auriga, ut mō legit, Quem ab Equa laceratū scribit. ἵππον ἀγίον. i. Equum Durium Epei op⁹, fuisse Pausanias interpretatur, machinam muris dissoluentis, Cuius æneum simulacrum in Acropoli fuerit.

¶ Prouerbiū De Corintho superciliosa, quam habeat rationē. Corinthi felicitas. Aes Corinthium cur pretiosum adeo.

Caput

LVIII.

Trabo nō Historicus mō p̄signis, Sed Philosophus quoq̄, & Mathematicus adeo celebris, & peruulgati noīs, ut eum Thessalonicensis Eustathius p̄ quādam Exochē Geographi noīe p̄sape significet. Is inq̄ Strabon post multa de Corintho cōmemorata Libro VIII, demum ita scribit, Ciuitas ipsa Corinthiorū amplissima diu fuit, & opulentissima, Siue Viros innumerabiles ad Ciuile regimē peritissimos, Siue eximias Opificū artes aio uertas. Ager aut nō admodū telluris bonitate pollebat. Quipe q̄ obliquus foret, & asp. Vñ superciliosam Corinthiū uocat uniuersū, & cessit i uulgare puerbiū. Corinthus supciliis, curuitatibusq̄ laborat, Cuius ēt meminit Eustathius. Eius adagii mentionē faciens Quidā Græce, Latineq̄ doctissimus igennē satis fateat, nō se uidere, ubi nā uisū esse possit, nisi inq̄, quis detorqueat ad Hoiem intra tābile, aspero ingenio, & sibi ipsi nāqualē, parumq̄ sibi cōstantem. Ego uero aliud spectasse Prouerbiū p̄ditore p̄mū, ptenderim. Nā q̄ nō p̄sequit Ager reliquā suæ Vr̄bis felicitatē, inde dicti uim Straboni manasse ptenderim. Qñ nil est tā diuitiis istructū, tamq̄ artib⁹, & uirtute p̄clarum, Nil postremo in humanis rebus adeo numeris oīsbus absolutū, quin aduersi aliquid, & ip̄osperi protinus isit, & affricet Mortaliū rubigo, & Fortunē, ut sic Loquar, Liuor, liuidissimus, qd̄ ueluti labecula, ac uerius nubilū, Letitię isuscat Splendorē. Quāob̄re ubi Corinthum dicimus superciliosam, id qd̄ meo iudicio inuimus, Oīa utiq̄ inesse, quæ & placere, ac possint ēt fastidientē allectare. Verum esse aliquid unū, quod offendat qd̄atenus, qm̄ nil sit ex omni parte beatū. Ex iis uero, ni fallimur, & nostra ita amamus, ut nesciamus p̄dere, p̄spicuum iam est introspicienti exactius, Adagii uis quo tendat, & qd̄ uelit sibi. Qd̄ siqs in studiis adeo insolens est, ut Corinthiorū nesciat felicitatem, Is Homēx cōsulat Qui Iliados secundo Corinthū diuītē uocauit, ἀφρονέτε κόρινθον, Qd̄ tñ ex Geographi sententia ad Emporiū inibi cōstitutum refert Eustathius. Nā & Thucydides Græciæ emporiū uocat Corinthū. Audiat & L. Florū ita scribentē. Corinthus Achaię caput, Græciæ decus, inter duo maria Ioniū, & Aegæū, quasi spectaculo expōsitā. Et ista, ubi ruinas eiusdem felici breuitate trāscurrit. Quid signorū? qd̄ Vestitiū? qd̄ ue tabularū raptū, incensum, proiectū est? Quātas opes Victor abstulē, et cremarūt, hinc scias, Quod q̄cqd̄ Corinthiū zis toto orbē laudat, incendio supfuisse, cōperimus. Nam & Aeris notā p̄iosiorē ipsa opulentissimæ ur̄bis fecit iniuria, q̄a incēdio pulsus plurimis statuis, atq̄ Simulacris, Aeris, auri, Argētīq̄ Venas in cōe fluxere. Hinc Æra Ephyreia celebrata Virgilio, quib⁹ cū uehementius caperet Argēstus, ēt dici Corinthiarius cepit. Traditū porro in fabulis est, qd̄ repetit in Epidicionum rōne Menāder, De Corintho, et Istmo Solē, Neptunumq̄ cōtendisse. Sicuti de Athenarū Ciuitate

Ciuitate cū eodem Neptuno Mineruā. Et qđ pluribus agimus in re cōfessat M. Tullius. In Rullum, Deinde agrū optimū, & fructuosissimū Corinthiū uenire iubet. Nā quod in Græcæ gentis cōtēptum dicere Philippius solebat, habere se κλέος τῆς ἱΜακίδος, ut Paulaniæ testatū monumentis est, Cum in Eubœa Chalcidē p̄sidio teneret, In Isthmo Corinthū, in Thessalia sub Pelio Magnesiā, præsens forsan iūctum nil iuuerit, Significabat autē Philippius Ciuitates eas esse, uelut Græciæ clauē, ac ὁμωνήματα ἡμετέρας τῆς ἱΜακίδος. Cæterum iam in alia demigret Stilus.

¶ Iouis Corinthus, Prouerbiū, quē hēat sensum apud Philostratū. Quæ dicat̄ Anacalypteria, Et Encalypteria, Encalymmata. Epicalymmata. Edna. Operia. Diaparthenia. Necrocorinthi qui sint, & quid Defunctus. Mortuale, Morticinum. Caput LIX.

Orro' qđ de Corintho nobis mentio est, p̄gamus porro attexere Adagiū alterum ab eadē productum Ciuitate, Ita. n. habet, Iouis Corinthus. Id uero quod enuntiatur sensu, enarratū ampliter a Suda nouimus, & Aristophanis Interpretē, ac plerisq; aliis. Sed & in Literis latinis alicubi expositū, non ituricorū sū Lector inueniet. At qđ dissonum qđdā apud Philostratū ab horū seminata deprehendimus, Vt quæ mox afferent, clarius, & apertius innoteſcant, totā Græci scriptoris sententiā, quæ ad p̄sens negotium spectat, tralatam huic Loco ſeremus, Moxq; qđ ipse statuat, nō grauabor pluribus explicare. Iudicabunt uolentes, neq; n. sine puocatione sunt hæc. Ergo ita habet, Antipatro inq̄t, Qui tum Imperatori ab Epistolis erat, audius affectate, filiam, quæ fuerat ei forma haud sanē cōspicua, Hermocrati in matrimoniu tradere, Nō censuit is arripiendam felicitatem eiusmodi. Immo nuptiarū conciliatrice instāte acrius, ac Viri potentiam memorante, Doti inq̄t, Magna non seruiā, neq; Socris supbia. Cum uero etiā iuncti Sanguine ad nuptias omnino propellerent, Quod Iouis Corinthū esse putarent Antipatrum, non cessit prius, q̄ ab Imperatore accersitus Seuero, puellā sibi iungi passus ē. Quo tempore scitante ex eo Familiariū quodā, qñ eēt Anacalypteria præbiturus, Urbane inq̄t Hermocrates, immo uero Encalypteria, posteaq; ita deformem sum ducturus. Cæterū Mox paulo ē dimisit, quod neq; oculis foret grātā, nec mōribus cōmoda. Hactenus ex Philostrato. Iam neminē arbitror ita hebeti iudicatu, ēt si ferē sit elementarius, cui nō p̄spicue pateat, nihil eorū, quæ Græci in Literas misere, cum Philostrati sententia cōgruere, & proinde aliud q̄rendum. In quo ne amplius fatigentur Bonarū Literarū studiosi Iuuenes, quibus hæc, qualiacunq; summis tamen laboribus congesta p̄cudimus, Ego Iouis Corinthum hic intelligo felicissimū quendā Hominem, ac p̄potentem, uirgula qđdam oblatū diuina. Quiq; tanto Imperatori, q̄ uicenuminis coleret, ab Hominiibus, ēt ip̄mis carus. Nā, sicuti tradunt Mythici, cum Aletes Corinthus esset potitus ex Iouis Dodonæi responso, uideretq; nobilem, ac p̄ualidam Ciuitatē subiectā sibi, Eam Iouis appellauit Corinthū, Vnde irrepfit Prouerbii rō apud Philostratum. Et nos in id genus rebus uti cōcinne possumus. Suda tñ alicubi ab hoc sensu non ēt omnino deuius, Cum scribat, Iouis Corinthum esse Parcemiā de iis, Quibus quandoq; lætius arriſerit Fortuna, Mox uero non ita. Vt uero plenam præstemus operam, & Historici nubilum discutiamus, Sciendum est, Anacalypteria in Philostrato dici munera, Quæ Vir, & domestici, arque Amici Sponsæ contribuebant, cum primum reſecta uiſendam se præberet. Nam apud Græcos ἀνακαλύπτειν reuelare est, & Anacalyptis reuelatio est. Hæc ab alijs Theoretra item dicta inuenimus. Encalypteria uero facētissime uidentur dici, quæ dentur, cum Puella obuelata nolit uideri, quod sanē congruit deformi. ἀκαλύπτειν enim integere est, & obuelare. Vnde & Cancronum loculoſa opercula, rugoſa q̄ Epicalymmata uocant πτυχάδα, Anacalypteria uero Edna item dicuntur, & Operia, Proſphthencteria quoq; Agias uero Comicus etiam Diaparthenia, quoniam διαπαρθέναι deuirginare ſignat, ut uerbo utamur Recentioribus ſrequentissimo. Anacalypteria poſtremo donorum nūcupatur dies. Scitu Præterea dignum & illud in hac Corinthi mentione tam multa νεκροκορύνειος, idēst Corinthiorum defunctorum uocari in Historia Signā ſicilia, quæ Corintho euerſa Romam impleuere, Quoniam ex reſclis ſepulchris eam exciperent prædam. Obſeruandum & illud, νεκρόν dici Latine Defunctum, hoc eſt Cadauer, Quod Hieronymus Mortuale, Morticinumq; uocauit.

Plinius, Vt qui Latissime rura metatus fuerit, ultra q̄ famam exegerit accolae, quota terrarum parte gaudeat, uel cum ad mensuram Auaritiæ suæ propagauerit, quam tandem portionem Defunctus eius obtineat. M. Tullius Sepulturam quoq; nuncupauit, ut cum ait, Ilam insepultam Sepulturam, Emortualem diem Plautus appellare uidetur, in quo q̄s mortuus est. Illud postremo subnotandum, de Corinthi nomine confingi Græcis uocabum *ἡν δούλειαν*, quod scortari signat, & Lenocinari, id est *μυζοποτινῶν*.

¶ Super Heraclide scitu digna quæpiam de Græco excerpta penu Lepidum Ptolemæi factum.

Caput

LX.

Vltos ingenio, & ui percipiendi, quæ tradantur, anteire aliis, notus est, q̄, ut fit pluribus probandum, Sed & illud a Quintiliano traditum, non præterit nos, Neminem reperiri, qui sit studio nihil consecutus, Id equidem nõ argu-
mentis modo ualet comprobari, quia multum facit in qualibet quantula-
cūq; sedulitas, Sed exemplis quoq; Quæ nobis passim Historia suggerit. Reliqua missa facimus, Heraclidæ tantum commemorasse collibuit parte ista, Cuius in studiis disciplinarum cura mire ab Auditoribus prouehitur. Erat uero hic natione Lycius, hebeti ingenio, & ad politio-rem cultum ineptissimo. Tamen sedulitate, ac Lucubrandi, fuligines q̄ Lucernarum bibendi, & in sudata ueste durandi laboribus, ac proposito pertinaci id demum est assecutus, ut a magnis Auditoribus dignus sit habitus, Qui inter facundiæ studiosos recē feretur. Immo uero etiam elegantissimus, atq; eloquentissimus appellaretur. Quod eo mirabilis contingit, quod cum, ut *πολύφαγος* .i. Voracem notat Historia. Relatu iucundum est, quod ei uisum fuisse, proditur memoriæ, Siquidem re ipsa edoctus esse nihil, quod ipso-
bus uolentis labor, & pertinax non peruincat, Librum concinnauit, Cui titulum fecit, *πῶς ἐκώμεν*. i. Laboris laus. Forte ita euenit. Obambulabat quadam Die, eum q̄ Librum manibus gestans apud Naucratiū (est ea Ægypti Vrbs) Ptolemæo factus obuius est, facundiæ studioso & ipsi, Ab eo q̄ interrogatus, quidnam esset id, quod prompsisse in Literas uidebatur, respondit *πῶς ἐκώμεν*. Caput Librum Ptolemæus, ac facetissime primo elemento, hoc est, π, expuncto, abrado q̄ ita, ut reliquum fieret *ἄνω ἐκώμεν*. Quod non aliud profecto est, q̄ Afini præconiū. Accipe inquit, & legelaudis nomen, articulationem q̄.

¶ Qui maledicta leniter tulerint, Antigonus, Philippus, Augustus. De Demochare, qui dicebatur Theristes.

Caput LXI.

Logium Vetus est, & nulla non hora iracundis istis, ac tumebus ingendū. Esse imprimis Regium, male audire. In ea re ob isignem Animi moderationem plerofq; eximie laudatos, neminem, puto, fallit, Qui paulo humanior sit. Nos, quæ ad manum sunt, exempla non præteribimus, uelut conu-
uentes. Imprimis uero sese ostentat Antigonus, cui tantum supersuit animi, modo uelis, omnia supergredientis, Vt uel manipulares petulantius lingua utentes leniter sit passus. Incumbebant illi Regio tabernaculo, nec sibi temperabant, quin, quod periculo-
sissime q̄dem, Sed libentissime persequuntur Homines, q̄ non continent redituras per iugulum uoces male de Rege suo existimarēt, & loquerent. Ex proximo exceperat omnia Antigonus. Quippe interiacente modo lineo, ut sic dicam, pariete, excanduiſſet alius, Protinus q̄ ultimi supplicii terrore persufos abrupi iussisset Homines. At is comiter, ac sedate Abite inquit, longius, ne obloquentes forte obaudiat Rex. Id em itinere nocturno, & præmo-
lesta ob conui alitudinem uia ubi milites ægre ferētes animaduertit, palam q̄ illi improspe-
ra omnia imprecātes, adire eos perexit, qui p̄cipue uoragine impliciti distinerent. Cum q̄ eos explicuisset, nec esset ab eis percognitus, Execremini inquit, Antigonū, quos in Hæce coniecit difficultates. Ei uero, qui inde uos extraxit, bene p̄ceminī. Affulsit et patientiæ Vir-
tus, instrumentū ad tutelam regni polarum, Philippo Regi. Siquidem per benigne Atheni-
sium Legatione audita, demum iam iā remigraturis Ecq̄ inquit, nostis, quod a me grati-
in Ciuitatem uestram proficisci ualeat. Aderat forte Demochares, ob nimiam, et procacem
linguam cognominatus Theristes, Is ergo excipiens, Si te inquit, Suspendendis commone-
cat tam intempestiuum, tam q̄ atrox responsum Legatorum reliquos, exorta q̄ oīum cum
fremjta

fremita indignatione, molliter Philippus Nuntiate inquit, Atheniensibus, multo elatiores videri, qui ob animi impotentiam hisce non abstineant, quam qui impune dici permittat, ac iniuriæ insolentiam facile concoquant. Historicus Timagenes Augulum, Vxorem, Domum universam procacius, impudentiusq; profciderat in Libris, ac dicaciter lapidauerat. Monuerat Imperator, ut facile appareret, illi non imperasse Iram, moderatus lingua utere tur, pergenti etiamnum, ac liberius Naturæ indulgenti satis habuit, domo sua interdicere.

¶ Constantiæ bonum. Leuitatis fœda suggillatio. De Animi mobilitate. Defultorium ingenium. Fortunæ appellationes diuersæ. Caput LXII.

Vi officiorum rationem in obeūdis Vitæ munus, Quidq; deceat, & aptum Personis sit, Temporibus, Aetatibus, exactissima cura sibi scrutandum, cœsue runt, tandemprehendisse sunt Viti. Nil esse, quod tam deceat, q̄ in omni re gerenda, consilioq; capiendoseruare constantiam. Nanq; ita quoq; Natura cōparatum, ut quisquis se aliquid ordine, ac recta mente complexum confidit, uel iam gestum, si Obtrectetur, Acriter tueatur, uel nondum Editum, si Interpelletur, sine ulla cunctatione ad effectum perducatur. Hæc cum ita profecto sint, & Calculis omnib⁹ passim, & fœde damnetur. Leuitas ipsa sine ampliacione, quando uel plebeculæ imperitiæ eiusce turpitudouiti plane liquet, Natum adagium est, Vt Defultorium nuncupemus ingenium, quod mobile est, uarium, ac omni tipula leuius, facileq; momentis horarum ad te nuissimum quēq; afflatum in diuersa transiliens instar foliorum, Quæ, ut Poeta iquit, Mobilibus uentis arida facta uolant. Ægri proprium est, nihil diu pati, & mutationibus, ut re/mediis uti, Semper præsentibus est infesta leuitas, Quæ eo pressius, enixiusq; cauenda, q̄ Natura humanus animus agilis est, ac ad motum pronus. Mobilis inquit Seneca, & inquietamens homini data est, nunquā se tenet, spargitur, & cogitationes suas in nota omnia, & ignota dimittit, uaga & quietis impatiens, quod non miraberis, Si originem inspexeris. Ex cælesti nanq; descendit Spiritu, Cælestium autem Natura semper in motu est. Quod uero ad defultorium attinet, felix quoq; Capella de nuptiis Philologię primo, Defultoria Fortunæ leuitatem nuncupasse uidetur, Ita. n. scribit, Tūc etiam omnium garrula puellarum, & contrario semper fluibunda luxu, leuitate pernix defultoria gestiebat. Quam alii sortem asserunt, Nemesisq; nonnulli. Tychen quāplures, aut Nortiam. Quam uero rationem habeat dictum hoc, pergam iam explicatius enarrare.

¶ Defultoria Equi unde, & qui dicantur. Iulii Pollucis codex uindicatur a' uitio. Amphippi qui sint. Item Hamippi, & Prodromi. Caput LXIII.

Defultoria Equos uideo dici a' desiliendo. Nam, ut Sex. Pomp. scribit, Paribus Equis, i. duobus Romani utebant in p̄lio, Vt sudante altero, transiret in siccum, Nā & Paratiū dicebat es, quod Equibus duplex pro binis Eqs dabantur. Iulius uero Pollux Libro Onomastici primo Equitū species recēdens, ita scribit, Hippotoxotæ, Doratophori, Contophori, Hypaspistæ, Sceuophori, Hippagogi, Anhippi. Hi uero duos habebat Equos. Alter ab Altero trahebatur, ita demū exercitatus militibus, ut in alterum nullo negotio trāsire possent. Sed in iis Pollucis uerbis labes extergenda est. Siquidem nō Anhippi, Quæ uox signat sine Eqs, Sed Amphippi, Legedum est. Impegimus sape in eum scopulū, Mendum irrepsisse, manifestū erat. Quid substineret, non facile peruidebamus. Deniq; lapsitantibus, conuinentibusq; manū quasi p̄bu it Elianus, Qui de Phalange differēs, q̄ Antistomus dicat, a' duplici frōtis, seu oris obiectu, quasi Occeps, ita instituta, ut mediis tergis inter se oppositis cōstet. Ita deniq; insert, Valer inquit, hoc instituti generis potissimū contra Barbaros, Qui loca amni Istro uicina incolūt, Quos Amphippos cognominant a' mutatione Equorum. Ex alijs. n. Eqs in alios trāsire cōsueuerunt. Traditum hoc & a' Suda in parte, quæ est de uoculis rei militaris. Sed Hamippos item dictos quandoq; aduertimus, & ita forte scripsit Pollux. Sed eo uocabulo pedites cum Equitibus dispositos, accipiunt. Thucydides, ac Xenophon, quos Philochorus Prodromos dicit. Cassiodorus tū in Epistolis, Equi inqt, Defultorii sunt, p quos Circēsiū ministri missus denūtiat exituros. Illud uero pte hac cōmonēdi diligēter sumus, Aliud oīno defultorem uideri, Aliud, Defultorium Equū. Nā illud ad Hōiem utiq; spectat equos alētem, docētemq; Qui dicant Defultorii. Docuēt nos id Varro. Terentius, in Cui⁹ Libro de rusti

cis rebus secūdo ita Legimus, Itaq; peritus belli alios eligit, alit, ac docet, Aliter Quadrigarius ac Desultor, neq; idem, Qui Vectorios facere uolet. His astipulari Linius quoq; uidetur Libro A. V. C. Tertio & uicifimo, Numidis inquit, Desultorum in modum binos trahentibus Equos inter acerrimam saepe pugnam in recentem Equum ex fesso armatis transulare mos erat, tanta uelocitas ipsis, tamq; docile Equorum genus est. Quin & eum, q; ceterat, recte Desultorem dixeris, Quod comprobat Vipianus digestis de Præscriptis uerbis: Tuq; Desultor in his cucurris, & uiceris. Cicero autem ait, quasi Desultoribus in quadrigarum curriculum incurreret. Desultorem porro designat Elegiacū illud scientissime pinnatum: Est etiam Aurigæ species Vertumnus, & eius

Transiit alterno Qui leue pondus Equo.

¶ Equitum Species plures. De Curribus bellicis, & Certaminum sacrorum ratioe. Nomina armorum, quibus Equi muniuntur. Subsellares quid, Catalogi libri, & Tactici, Selma Sellium, Selmides.

Caput

LXIII.

N hac uero rei militaris mentione addamus & aliqua, Legentibus futura nō ingrata, Qua in parte illud fuerit primum, Equites quosdam ab Alexandro institutos, quos a duplici genere pugnae appellabant Dimachas, Et hi quidem ex Equo pugnant pitissime, Vbi uero exigeret necessitas, & foret Regio Equitatu inepta, Cuiusmodi Græci uocant ἀγχιπῶν, Mox desilientes ex Equis congredebantur, Ut Pedites, ne omnino forent ἀπὸ μαχῶν, idest pugnae expertes, & Lydium paterentur incommodum. Idem Alexander Agmen pubescentium puerorum triginta millium numero, Epigonos appellabat. Hi uero Barbari erant Macedonicis instructi moribus. Dicuntur Epigoni uelut posterii, Nam & Thebanorum Epigoni Leguntur aduersus Thebas excitasse bellum, Quos non fuisse alios Eusebius scribit, quam Intersectorū posteros. Libyes ex Curribus pugnant, Sicuti apud Homerum Heroes, Hic enim nouisse Monippos non uidetur, Sic. n. uocant uno depugnantes Equo. Qui uero Iugum subeunt Equi, Zygii nominantur. Qui latera stipant, Pareori, penultima extense pronuntiata (Etia si Dionysius discrepare quadantenus uidetur) Et Parasyri, ac etiam Siraphori, item Siræi, Sicuti eorum habentur Siræ, ac Pareoniæ dicuntur. Duobus modo Equis ad Curram adhibitis, Heroes depugnasse, in Iconibus Philostratus scribit, etiam si Hector audacia præstans quatuor uteretur. Vestibula hæc, seu Iumenta Græci uocant ἄγχιπῶν, In quibus præsto Auriga est, pugnat Parabates, aut aliud quid facit etiam propter synodiam, ut inquit Eustathius Eum Plato Anabatam micraspida uocauit, Homerus Iliados ἄνδρ' ἔβαν, ἀνδρ' ἔβαν πρὸς βατὰν, ἰνὸς ὄρε, Idest Currū inscenderit Parabatæ, ac

Aurigæ. Dionysius Libro VIII Parabatæ p Aurigis accipit, Quos Athenienses Apōbaba-tas uocabat. Aristophanis Interpres Currū inscendere solitos scribit, Hophæ, & Parabatæ, Ac id genus currus a Theseo excogitatos primū. Porro Egnatus ipse Hippicū dicit a Græcis. Verum ex Armaturæ genere diuersa sortitur nomina, Siquidem alii sunt Equites Cataphracti, Alii Acataphracti. Cataphractus intelligi eos uolo, qui non solum sua corpora, Sed etiam Equos lorica undiq; muniunt. Hos scribit Vegetius esse quidem a uulneribus tatos, Sed propter armorum impedimenta, & pondus capi summa facilitate. Et Q. Curtius Equitibus tradit, Equisq; Persarum tegumenta fuisse ex ferreis laminis, serie inter se conneris. Sunt & qui dicantur Chrysophalari, aut etiam Argyrophalari, Cuiusmodi in Ludis produxit Antiochus, qui Epiphanes quidem se se cognominat, Sed ex gestorū rōne et Epimanes a fure. Ex Acataphractis uero alii Hastati hñtur, Alii Feretati. Hastati, q; manus pferunt, & cōminis Hasta decerant, Quoq; Alii scuti gerunt, & ὑπερσφόνι uocant, hoc est Scuti. Sine Scuto alii Hasta ipugnat. Hi noīe speciali Hastati uocant, et Cōtati. Feretati Egtes ii dicuntq; eminus solēt dimicare. Quoq; alii Iaculis utuntur Alitarcu Iaculant. Quos Tarēnos uocant, Arcu utuntur, Qui Egtes sagittarii, & a nōnullis Scythæ et uocant. Tarētinorū duo faciūt gña, Alios nāq; suo noīe Tarētinorū uocat, q; elōginquo iaculati puerunt Alios Leues, qui pugna cōminis subeunt. In sacris uero certaminibus duo erant certandi Equis genera, Synorides, & Celetes. Synoris erat biga e duobus Eqs, non pullis, sed adultis, q; post e pullis quoq; iuncta est. Iuueni tamen apud Aristotele in Libro de mundo, et in bello ufos

ulos Synoride. Celetes singulari currebāt Equo, Quē Monatora ēt Græci uocāt, ut ē apud Aristophanis Interpr̃tē, Accesserūt & alia duo Calpe, & Apene. Calpe trahebat Equa, Sed ita, ut extremū cursum Anabateꝝ, hoc est Sessores ipsi desiliēdo, apphenfis manu habenis, p̃ficerent. Apene mulas iūgebat. Cāpion porro cursum uocabāt nō rectū, nec simplicē. Sed flexiones habentē, q̃s uocant *καμπός*. De Synoride Aristophanis Interpres in nebulis ita. *αὐτοῦ ἵπτος ἴσθι*, ē Currus nō plenus, Sed ex duobꝝ iunctus Eqs, quē nūc Diphro uocamꝰ. Quā q̃ eo pprie dicūt nomine in Curru ps, ubi cū Parabate uerlat Auriga, Vñ ēt inclinatur, q̃si *δυσκόπος* .i. duos ferens, Auctor Eustathius. Falcatas uero in bello Quadrigas esse unicū nonnullaz gentiū auxiliū, multiplex p̃dit Historia, & Q. Curtius nō p̃termisit. Ut uero ad Egtes redeamus, Scribit Arrianus, Hipparchiā dici Alam, q̃ gngētis, *ἵππας* q̃ duodecim cōstaret Equitibꝰ. Idē & quosdā Egtes in Alexandri exercitu Sarisphoros appellatos tradit, Sicuti & nonnullos, q̃ dicerent Amici. Necnō Alam Egrum, quā dicat Agema, q̃q̃ & de Peditibꝰ dici *ἄρματα*, idē testat Arrianus. Laphytas porro, & Centauros fuisse nobiles Thesfaloz Egtes, Palēphatus scribit incredibiliū primo. Apud Homēz Hippocorystas sunt, q̃ in terptē in Galeis egnas habentes fetas. Sed ἴσθι Eustathius, si ita foret, Hippocorystas dicere debuerat, q̃ forma Corythaices nuncupant, & Corythæolos appellat Hector. Est ἴσθι Hippocorystes, q̃ & Hippiocharmes. i. *ἵππιος χαρμης*, Hoc est ex Equo bellator, qm̃ *χαρμης* dici pugnā, nemo non nouit. Astraben esse Asinū interpretant, nōnulli, aut Mulā. Quidam *ἰπποδύμων* oē. i. Iumentū, quo subuectent Homines. Dicūt & Astrabe in Ephippiis Lignū, quod manu cōtinent sedentes. Sūt q̃ dossuarium Mulū Astraben nūcupent. Astrablatē uero aurigā. Aut Norophorū. i. dorso ferēs, ac gerulū Iumentū. Podostrabe aut Vcnatoz est instrumentū capiendis feris cōcinnum. Equinas ungulas a Strygis aqua solas non perūpi, Pausanias scribit. Qui obiter Illud addit quoq̃, Sibi nō satis esse constitutū, An eo ueneno perierit Alexander. Deniqꝝ prius, q̃ hinc reuellamur, subnotemus & illa, q̃ auidas ētrm̃ ex plere aures ualeāt, Equos qppe armis p̃muniri, sciunt oēs, Sed eoz noīa, ni fallor, notā pau cissimis. Igitur quā a fronte ppendent, Prometopidia, Quā ab auribus Parotia, Pareia, q̃ maxillas p̃falciant, appellari debent. Prosternidia uero, q̃ Pectus. Parapleuridia, q̃ lateribꝰ obiacent. Parameridia, q̃ femoribus. Solet ea uulgo Coxalia nuncupare. Paracnemidia tibiꝝ apponi p̃sueuerunt. Illud itē huic parti attexerim libēter, Equitantū adminicula, qbus pedes inserunt, ut Sessio fiat cūmodior, & Staphas nuncupat inficiū uulgo, ab Auicennaz Interpr̃te, primo Canonis dici Subsellares, q̃a sub Sella propendeāt, Ut docti iterptant. Mōner aut inibi Princeps, nō oportere Subsellares, aut pedū integumēta esse iusto arctiora, qm̃ eis mēbri motus lōge facilius arcere ualeat frigus. In Græcis auctoribꝰ sic ferme uidetur cōperisse, Selma positū pro Cathedra, uñ Sellū inclināt. Propterea Nauis. *Ναῦς* dicūt. i. *Ναῦς*, ut est apud Theocritū, q̃ sedilia hēat accōmoda, Sunt q̃ funes dici Selmidas pronū tinent, & Naues nuncupari Eufemos, q̃ apte rudentibus sint instructæ. Deniqꝝ Libros, in qs descripta militum nomina seruarentur, Catalogos dici a Græcis, alicubi obseruauimus. Sicuti armorum Magistros uocari Tacticos.

¶ De Aeliano Sophista quādam inuulgata minus. De Socrate, & Aglaio P̃fio
phidio. Caput LXV.

Elianum Sophistam (ut protinus eo a nobis ornetꝰ cognomēto, Cui ex ingenita modestia, & prudentia p̃spicaci ipse imparere se, ut Romanaz grauitatis
a Virum decuit, p̃petuo affueuerat) proditū memoriæ est. Cum minus sibi uirium, ac uehementiæ, uel Spiritus adesse, nō esset nekius, q̃, ut declamatoriam palestram calefaceret, in qua desudarent quidem multi laudē referrent perpauci, Ad Syntaxes, & ad prōmendū quippiam, quo se uixisse, apud Posteror testatissimum faceret, se totum intrusisse. Quod quidem usque ad stuporem implese, narratur. In dicendo Apheliam maxime affectauit, Quam nos simplicitatem dicimus, quā q̃, uti p̃dit Fabius, simplex & inaffectata habet quendam purum, qualis etiam in Forminis amatur, ornatum. Nicostrati uenustatem expressit, Ad Dionis tonum respicit, quandoqꝝ. Huic olim occurrit Lemnius Philostratus librum indignanter, & concitate lectitāt. Institit quærere, quidnam foret sub incude, Elaborauimus inquit, Gynnidis accusationem (Sic. n. Tyrānū uoco) Qui paulo ante Romano Imperio isaniæ labē inuulsit mox turpitudi

ne. Cui Philoſtrat⁹ grauiter admodū, Admirarer inq̃t, ipſenſus, Si uiuentē accuſaſſes. Sigdē ſupſtitē tyrannū laceſſere, Viri opus cēſeo, functū uero ſato, Cuiusq̃. Cēdit hoc in proter bium, Cuiusmodi & Plinianū illud ex p̃ſatione Naturalis hitoriz. Cū mortuus, nō niſi lar uas luſtari. Porro illud de Eliano uelut ſuppondiū addamus, Quod in eo uiro nō parū ad mirationis habet. Quippe p̃dicare ſolitū ferunt, nunq̃ ſe extra Italiā peruagatū. Nauē nunq̃ inſcendiſſe. Mare nec nouiſſe q̃dem, quo noſe in magna erat auctoritate, uelut patrii moris ſtudioſus imprimis. Conſimilia iis ſunt, quā a Socrate narrātur in Platonis Phædro, Vbi illo dicēte, O admirabilis Vir abſurdiſſimus q̃dam uideris, ac hoſpitū, nō incolā ſimilis, q̃n nec ſines noſtros tranſiſſe unq̃, neq̃ extra moenia ipla egreſſus uideris. Mox Socrates ita, I gnoscas optime Phædre, Nam diſcēdi cupidus ſum. Agri uero, & Arbores nihil docere me poſſunt, Sed Homines, qui in Vrbe uerſantur. Cognata iis ſere, quā itē de Aglaō Pſophi dio prodita memorię ſunt, Quem ēt, ſcitante Gyge, tunc ampliſſimo terrarum rege, Apol lo ſelicem pronuntiauit, Qui ſenior in anguſtiſſimo Arcadiæ angulo parū, Sed annuo ui ſtū large ſufficiens p̃dium colebat, nunquā ex eo egreſſus. Atq̃, ut ex uita genere mani feſtum eſt, minima cupiditate minimum in Vita mali expertus.

¶ Antipatri præſtantia in ſcribendis Epistoſis, Deorum p̃ceptores q̃ dicantur, Mos re ſerēdū in Deos. Faſtigium decernere q̃d. Antigoni hitoria. Laſanophorus q̃d ſit. Ca. LXVI.

Ntipatrum Hierapolitanum ſcribunt ex Græcis nōnulli, adeo in Literis p̃ſci bendis p̃celluiſſe, ut in ea re nō tēmere excellentior repiatur alius. Fuit hic Se uero Impatori ab Epistoſis, Cuius ēt res geſtas uidet hitoria cōplexus. Sed Epistoſa p̃prium erat Viri opus. In ea ſplendidū q̃dam inſonuit. Nec a deo Impatoris dignitatis recedebat. Perſpicuitas ſerat Sētentię iūcta ma gnitudini. Aſyndetorū, quā nos diſſoluta dicimus, iucūditas mira. Etenim ea ip̃rimis Epi ſtolam illuſtrant. Fuit Seueri eiūſdē ſikiorū item Præceptor, Propterea dū laudibus eū me ritis optimi Iuuenes onerarent, ſubinde Deorū p̃ceptore nuncupabant. Quæ res & in pro uerbiū trahitur, Vt q̃ſq̃ Principum, aut Optimatum ēt Liberos inſtruit, Is Deorū dicatur inſtitutor. Nā & Ariſtophanes *μουσιπαιδιστής* dixit Regia cōiunia, hoc eſt Beatorū epu las. Non ſerē eſt, q̃ neſciat, ex adulatione natū, Vt Impatores perinde ac Di, haberent, co lerētū q̃, Euſtathius tñ in Iliados primū, ex ui benefica, aut p̃claro inuento intelligere ma luit, Vā inquit, Cæſar apud Romanos primus, uiuens q̃ Dei nomē eſt fortis. Sed & eiūſ dem filius Auguſtus. At inq̃t in Apoſegetico Tertullianus, maledictū eſt, ante Apotheoſin Deum Cæſarē nuncupare. Auguſtus ne dominū q̃dem ſe dici patiebat. Eſt. n. hoc Dei co gnomen. Nouimus tamē ex Appiani Alexandrini hitoria, Tempa Iulio Cæſari, ueluti Deo publicis ſtatuta decretis. Atq̃ inſup commune ipſi, Clementiæ q̃ conditū unum. Et q̃ Lu cianus ille Blaſphemus cognomento, q̃ nec Diis, nec Hoibz pepcit uti Laſtantius inq̃t, cū riſu q̃nq̃ Auguſtum Deū nuncupat, Plutarchum habemus auctorē, Lyſandro itē, Sed pri mo Græcorum templa fuiſſe erecta. Cyro Mortaliū primo adoratiōis cultum fuiſſe delatū, ſcribit Amianus, Quā humilitatē Perſæ poſtea ſeruaſit, et Medi, Q̃ n ut Curtio ēt credim⁹, iter Deos recēſuere Reges, tāq̃ maiestas Impii Salutis ſit tutela. Cōſecratū quoq̃ uiuū, ſen tientē q̃ accipimus Apollinis iuſſu, & Iouis Deorū ſummi, uti tū cregitū eſt, aſtipulatu Eu thymū pythā, ſemp Olympiæ uidorē, & ſemel uidū. Amplius de Dictatore Cæſare ſic pro pēmodū Trāq̃llus, Ampliora ēt humano faſtigio decerni ſibi, paſſus eſt. Sed aureā in Cu ria. Et pro Tribunali theſam, & ſerculū Circēſi pōpa, templa, aras. Simulacra iuxta Deos, puluinar, flaminē, Lupercoſ. Meminit & in Philippiſ M. Tullius iſdem ſere uerbis. He roſdianus auctor eſt, in Seueri Apotheoſi extructum fuiſſe ſuggeſtum, lignis ingentibus cō pactum, ſpecie quadrangula, æquis lateribus in faſtigium formam. Quod extrinſecus intextis auro ſtragulis, atq̃ eboris ſignis, uariis q̃ erat picturis exornatū, Intrinſecus uero poſitum eſt minutum tabernaculū. Tertium q̃ item, ac quartum ſemper ſuperiore cōtractius, poſſis eius Aediſicii formam cōparare turribz iis, quæ in portubz exſtruuntur, naues noſtrum igne dirigentes. Quas uulgo Pharos nuncupant. Porro cum legimus, faſtigium Imperato ri decretum, intelligendam etiam arbitrantur dignitatem humano faſtigio celliorem, aut templum faſtigio inclutum, uel ēt conſecrationem, quā & *ἀποθέωσις* Græci uocant. Nec apud

apud Romanos tñ, & quos diximus, putet aliquis hunc consecrandi morem improbatum increuisse. Reges maximos, ac potentissimos legimus Virtutis admiratione, aut muneri, uel artium repertarum in Deos fuisse relatos. Nam & M. Tullius non solum perfectus Orator, Sed et Philosophus, nō dubitauit dicere, Deos, qui publice colerētur, homines fuisse. Qua ratione filiam omnium optimam, doctissimamq; approbatibus Diis immortalibus, in eorum Cœtu locatam, ad opinionem oīum Mortalium pollicetur consecraturum. Est uero huic loco peraccommodum, & scitu hercle dignum, quod lectū de Antigono est. Quē cum ex Adulatione, quā pestilens, & uirulenta nulli non rei iducit tabem, Hermodotus in Poemate Solis dixisset filium. Non hæc iquit, de me sentit Laſanophorus. Veluti obscure insinuans, cum alimentis egeam, cum inde retributa fiant plura, subinde egerenda, mihi sane mortalis uideor, nō Dei filius, aut Solis. Sigdem est Laſanophorus, q matulā domino subiicit, Laſanū qppe Viros est, Sicuti foeminarū trulla Scaphiū dicitur, ueluti Pollux scribit, Eupolidē secatus. Laſani meminit Oratius,
Te pueri Laſanū portantes, Oenophorūq;.

¶ Cur multis rebus sit contributum Dei nomen. Iuuenalis locus perpenditur de Pecunia Dea. Veterum de Deo placita. Deum inuenire esse impossibile. Caput LXVII.

Aeterum nec homini solum sacri nominis participatio facta est, & contributus honor, Verum uti Augustinus iquit, etiam diuinis muneribus. Nec utiq; quod Deos ea crederēt, Sed quoniam sciebāt, nemini talia, nisi aliquo Deo largiente, concedi. Quorum Deorum nomina non inueniebant, earum rerū nominibus Deos appellabant, quas ab eis sentiebant dari, aliqua inde uocabula inflectentes. Veluti a bello Bellonam nuncupauerunt, non Bellum. Item a Cunis Cuninam, non Cunam, a Segetibus Segetiam, non Segetem, a Bobus Bubonam, nō Bouē. Vel etiam nulla uocabuli declinatione, ut res ipsæ nominantur, ut Pecunia dicta est Dea, q dat Pecuniam. Hic uero illud obiter subnotandum. Aëris Deum ex Varronis spicilegio ab Augustino dici Aesculanum, Proinde Admiratione uideri dignum pōt, quid ita Iuuenalis sibi scribere sic permiserit.

Eti funesta Pecunia templo,

Nondum habitas, nullas nummorum ereximus aras.

Verum enim uero quem nam dicere Deum uerum oporteat, parum Veteribus constituisse uideo. Nam Milesius Thales, qui omnium ptimus Naturalia exactius scrutari est ausus, Aquam esse dixit, de qua nata omnia sint. Deum autem esse Mentem, quā ex aqua cūcta formauerit. Pythagoras uero Deum esse Animū credidit, per uniuersas mundi partes, omnemq; Naturam comitantem, atq; diffusum, ex quo omnia, quā nascūtur Animalia, uitam capiant. Anaxagoras auctor est, Deū esse infinitam mentē, quā per seipsam mouetur. Cleantes, & Anaximenes Aethera dicunt esse summum Deum. Ex quo & Virgilius.

Tum pater omnipotens fecundis imbris Aether

Coniugis in gremium lætæ descendit, & omnes

Magnus alit magno permixtus corpore foetus.

Aristotelem putat Laſtantiū diffidere secum, ac pugnātia & dicere, & sentire, in summā tamen Vnam Mentē in mundo præesse testari. Parmenides commentitium quiddam Coronæ similitudine effecit. Stephanem appellat, continentem ardore lucis Orbem, Qui cingit Cælum. Quem autumat Deum. Alii etnum aliter. At Cotta ille apud M. Tulliū, Roges me inq; quid, aut qualis sit Deus, Auctore utar Simonide, de quo cum quæsiuisset hoc idē Tyrannus Hiero, deliberandi causa sibi unam diem postulauit, cum idem ex eo postredie quæreret, biduum petiuit, cumq; sapius duplicaret numerum dierum, admiransq; Hiero quæreret, cur ita faceret? Quia quanto inquit, diutius cogito, tanto mihi res uidetur obscurior. Hinc Plato semper fere diuinus Deum putat indictum, innominabilem, & ut ait ipse, ἀγένητον ἀνατολεῖον. Cuius naturam inuenire difficile est. Si inuenta sit, in multos eam enūtiari nō posse. Platonis hæc uerba sunt. Ἰδὼν δὲ γεννῆσθαι, ἢ παύσθαι, νοῦν (scilicet δὲ ἀνάγκη) ἴδω, idest Deum qdem inuenisse haui facile est. Intellexisse aut, impossibile. Sed Mox de Platonis dogmate plura. Nunc quia liber hic extumuit satis, ne fiat Elephantinus, aut Iōgas uideamur condere Iliadas, Coronidem impingemus, daturi Mox initium nouum. Si il

Iud item adiecero ex Theologicæ ueritatis Myrothecio, Dei substantiam, Sicut est, ne Angelorum quidem ullum peruidisse. Propterea in Sanctis Literis, Regi autem seculorum immortali, inaccessibili. Et rursus, lucem habitat inaccessibilem.

¶ Alexandrum appetiuisse, dici se Deum, Lacedæmoniorum prudens in eo Decretum. Antigoni communitio ad filium. Caput LXVIII.

On frustra dictum a Veteribus, animaduerto, Auctoritatis non dilata Viris, Secundas res Sapientium animos fatigare, At probare aduersas. Siquid ex-
 n ternant quandoque Fortunæ afflatu pspere Viri alias magni, & Cælo quodammodo pares. Misos nunc facio ceteros, Alexandri magnitudinem, & omnium capacem animum quod non nouit. At is Dario iam excusso, et Persarum Regno, Præter quod tot, tantarumque Gentium principatu potitus, ueluti felicitate multa ebrius, sapere supra Hominem cepit, Ac sibi denique uideri Deus. Quo nomine datis ad Græciæ Ciuitates Literis, ridicule satis institit petere, Decreto publicitus ipsum statueret Deum. Et Quæ minus ei imperita fuerat Natura, Ab Hominum expectare instituit, non est uertus. In eo igitur Alia Alii decretis approbarunt. Lacedæmonii uero sic, *ἡ περὶ ἀλέξανδρος βόλαιται θεὸς εἶναι*, esto Deus, idest posteaquā esse uult Deus Alexander, esto sane. Porro sum laconice, ac patrio more, Alexandri stupidum tumorem coarguentes. Quāto demum prudentior, ac circūspedior Antigonus, Qui filium intuitus Subditis uiolentius utentem, ac superbior, *ἐκ οὐδὲν ἔργου ὁ παῖς, τὴν βασιλείαν ἡμῶν ἐνδεξον εἶναι δεξιάν*, idest Anignorans de fili, Regnum nostrum non fere aliud esse, quā seruilitatem gloriosam?

¶ De Titorni Busequæ incredibili robore. Itemque de Milone paucula. Vñ natus Adagio, Alter hic Hercules. Caput LXIX.

Vm memor alibi a me Crotoniatæ Milonis factam mentionē, Nunc de Græco penu id se ostendit, Quod & arripimus. Fuisse Busequā Titornū Cor-
 s pore staturosus, Viribus pcellentem. In eum ubi incidisset Milo hic Crotoniates, Virium fiducia elatior, ac sibi placens pcupiebat, uisa proceritate insigni, illius periclitari robur. At is non sine Ironia, posse nil se magnū, asseuerabat. Mox tñ in Euenū descendens, reiecta Veste, p magnū arripit lapidē, Quem primo quē ad se praxit, Inde & ppulit, bisque, ac ter ipsum hoc effecit, postea fustulit, Sed nō ultra genua. Demū humero impositū ad quinquaginta fere tulit Crgyas. i. Vnas, pieciēque. At Lapide Vix emouebat Milo. Cæterū eo nec contentus Busequa pgit in Armentū, Stansque in medio ferocissimi oīum, maximique Tauri pedē corripit, furentemque, ac idē se proripere ad nitentē frustra retinet pstantissime. Nec satis, Quinimo manu altera Prætereūns forte Tauri alterius pedē apphendit audacissime, ac cōprimat ferociter. Id cū tuisset Crotoniates, in Cælū manibus sublati, *ὁ Ζεὺς, μὴ τῶν ἡρακλῆων ἡμῶν ἐπερὶ παρῶν*. i. O Iupiter ingrat, An altere pfeminasti nobis Hercule hūc? Hinc denique Prouerbiū demanasse p mordia, mōrāt, *ἄλλος ἄνθρωπος ἡρακλῆς*, Hic alter Hercules. Titornū fuisse patria Ætolū, p didere Nonnulli.

¶ Periandros fuisse duos, Miltiades tres, Sibyllas quatuor, aut decem, Bacchides tres, Quos educauerint Bruta. Appellis dictum de Protogenis Ialyffo. Caput LXX.

Vm inter legendū, excerptū quod p cisa quædā mihi se igefferint, breuitate cōpari nostris hisce Cōmentationib⁹ duxi inferenda. Ne, quod aliquo mōdo relatu dignū est, si ptereat, ex formula dāni illati mecū agant φιλομαθῆς, nil ætates granius, quā πολυμαθῆς dici ualeāt, & sint, quā nil dulcius, quā oīa scire. Illud igit fuerit primum, Quod *πικίλης ἱστορίας* undecimo non ptermisit Ælius nus, Periandros fuisse duos, Sapiētia illustrē unū, Sed Tyrānide altere. Miltiades uero tres. Sibyllas quatuor, Erythræā, Samiā, Aegyptiā, Sardianā. Sunt quæ sex itē adiciūt, Inter quas Cumarā, Iudæamque. Bacchides postmodū tres, Ex quibus unus tradat Hellen. i. Græcus mō. Alius Atheniensis. Tertius denique Arcas. Præcerptum illud quoque, Cyrum a Cane educatū, a Cærua Telephum, Auges filium, & Herculis. At Neptuni, & Tyrus Peliam ab Equo. Quin Alexandro item Priami Vrsam alimēta suggestisse, adnotatum est. Sicuti Aegistho Thyestis, & Pelopie Capram. Nec illud præteritur, Nobile pictura Protogenem annis uix septem celebratam oībus, Ialyffi Imaginem absoluisse. Quam ubi est ptemplatus diu Apelles, primum quidem stupentem ferunt obmutuisse, iopinam admiratū excellentiam, Mox uero

uero intulisse, καὶ πόνος μέγας, καὶ ὅτε χυλὴ τῆς γυναικὸς τῆς χειρουργίας ἢ χεῖρες. ἢ ὁ ἀνὴρ εἰ τίχῃ, ὁ πό-
νος αὐτῆς τῷ οὐρανῷ φαύσει, idest Et Labor magnus, & Chirurgia artifex Gratia. Quā si Vir
hic affequetur, Tum uero Caelum contingent plane Labores eius.

¶ Quos ab Infimo gradu ad maximū dignitatis fastigiū euexerit p̄terior Fortuna. Inter
ibi Quid Tymbalus, & Tymbades. Necnon Catapontistes. Oecotropis q̄ sit. Cap. LXXI.

Iris plerūq; haud ita nobilitate insignibus Fortunæ secundioris afflatum, si
ne ullis Imaginibus etiamnum, sic affuisse, Nos cōmonet Historia, Vt Virtute
sua facile Maioribus p̄luxerint, Ac ignoti antea, Inde aliquo haberi nume-
ro exorsi sint. Quis. n. nescit, filium Histaspis Dariū Cyri φαρσφόρεον fuisse
se? Nam postremus illi ὁ μόνος, ab Alexandro uictus, ēt Licetorio functus
dicat munere. At Macedonum Rex Archelaus Simiche natus Serua deformat. Auum Phi-
lippi Menelaum in Spuriis defuisse, memorant. Sicuti eius filius Amyntas Aeropes dicitur
Seruus. Perseus, Opes cuius afflixit Æmylius Paulus, Fuit qd̄ Argiū genere, Ac Ignor-
bili prognatus Patre. Eumenen inopi editum Parente ferunt, ac Tymbalo. Nā & Tymba-
das nuncupant Pharmacidas mulierculas ἀπὸ τῶ πῶδὲ τοὺς τύμβους ὅς τις ἴσεν, καὶ τὰς νεκρῶς
ἀκροποικίλιν, idest Qm̄ Sepulchra oberrēt Mortuos demutilatur. Antigonus Philippi,
Qui & ἐτερόφθαλμος, idest Monoculus erat, Inde q; Cyclops itē cognominatus, αὐτογῶς
fuit, Hoc est, artificio se p̄ponebat. Latrocinia uero exercuit ēt Polypchō. At Themistocles
Barbaros Qui nauali bello supauit, Qui q; solus Oraculorum responsa nouerat discutere,
Thracia natus matre est. Phocion χρηστὸς cognomento, Patre fuit, Qui δολοφῶντες .i. Cor-
chlearia cōficeret. Demetrium Phalerea fuisse apud Timotheū, & Conona, p̄ditur me-
moriz, hoc est fuisse οἰκόφρων. Quo nomine Græcis significatur, Qui Parentibus, seruitu-
tem Qui feruierint, est editus. Nā esse οἰκέτης potest, Qui αἰχμαλώτος .i. Captiuus. Epa-
minondā obscuris prognatum Parentibus, ignorat Nemo. Sicyoniorum Tyrannus Cleon
fertur, & κατὰ ποντίσιν, idest Pirata fuisse prius, Qui non præda contentus, Captos
etiamnum in Mare dat præcipites.

¶ Diogenis Apophthegmata duo, In Demosthenem unum, In Spartiatam alterū. Sci-
ta quoq; Aristotelis commonitio ad Medicum, A quo inuisebatur Æger. Caput. LXXII.

Iogem ferunt Prandii cā in Cauponam qñq; diuertisse, Mox q, cum p̄ter-
euntē foret conspicatus Demosthenē, inuitare ad idem perexisse, Eo autē mi-
nus obtemperante, Erubescis & Demosthenes inq; Cauponā ingredi? Atq;
Dominus tuus hic quot diebus obuersat, Populum innuens obscurius, Qm̄
multitudinis Serui fere sunt δημόιοι, καὶ ἥλωρες. Cū uero Spartiata qdam
Laudibus efferret Hesiodicū Carmē, Quod in Ergis Legit,

ὅστις αἰ βῆς ἀπόλοιτο, εἰμὶ γέγωνεν κακὸς εἴη,
Idest Nec pereat Bos utique, Ni affuerit Vicinus malus. Audiens Diogenes καὶ μὴν μεσσί-
νιοι, καὶ οἱ βῆς κυτῶν ἀπολώλασι, καὶ ὑμεῖς αὐτῶν ἐστέ οἱ γέγονες. Atq; inq; & Mesenii periere, &
Eorundē Boues, in uicinia Vobis constitutis. Quippe Mesanā bello affligerāt Lacedæmo-
nii. Quod disertissime amplius p̄sequitur Pausanias. Sed q̄a Excellentis Viri sententias ap-
posuimus, non insup̄ habeamus scitū hercle, ac Philosopho congruens ip̄imis Apophthe-
gma Aristotelicū. Nam cū iaceret grauiter affectus, ac eū inuifens Medicus Quæpiā man-
daret, μήτε inq; Aristoteles, ὡς βουλόμην τε δεῖν πνεῦμα, μήτε ὡς σκαπανέα, ἀλλὰ διδάξασθαι πρῶ-
τον τὴν αἰτίαν, ὥς τις ἐξ ἑστέ μοι πρὸς τὸ πείθεσθαι διδάσκων ἐν τάπῳ μηδὲν χωρὶς αἰτίας προσ-
φέρειν. Ne mihi perinde, ac Bufflequæ, aut fossori Medicam adhibueris manū, Sed reddita
oīum rōne prius, dicto audientior es habiturus, Vt q̄ citra cān̄ nil te p̄ferre, iam docueris.

¶ Socratis Apophthegma, de Alcibiadæ muneribus. Item in eum, Qui diceretur ma-
gnum quippiam expetere, arduum q; factū. Necnon de Otio. Caput LXXII.

E uero longius a Philosophia seiungamur, Proditū memoriæ, scimus Qñq;
multa iam nocte a Cœna domū sese commodum recipiētem Socratē, Quos
dam Adolescentiū imtemperanter, ac lasciuie crassantiū plerūq; perterrefa-
cere adortos, cū esse uenturum præscissent, Illi ergo p̄ tenebras igeffere se ar-
mati facibus, & Erinnyum cultu reliquo, Id conspicatus Socrates, nil admo-
dum compauidus, quod eos sciret, aliis itidem solitos illudere, Otio abutētes, placide pro-

sum subsistens, Quærere ex eis coepit, Vt ex aliis item in Academia pserat, aut Lycio. Succurrit & alterum eiusdem Animi plane inuicti exemplum. Cogeretur ambitione quadam in Socratem munera Alcibiades, Eoq; admirata multitudinem Xáthippe, ac indicaturá, digna opinabat, Quæ a Socrate non respuerentur. Atis & nos inq; ambitioe tenemur quapiam. Ambitiose ista mittit Alcibiades, Itidem Nos ambitiose non admittimus. Circúferetur Socratis eiusdē dictum aliud, nec pclarum minus, Cui cū fuggesisset Nescio qs, Arduum uideri admodum, Id conseq, Quod concupisceret Quidam, ἀλλὰ μᾶλλον ἔστιν ἐφ' ἡμῶν ἐπιθυμῶν τὴν ἀρχὴν, At maius fuerat inq; initio ne optasse qdem. Ab eodem quoq; memorari solitum, accepimus, ἀρχὴν εἶναι ἐλευθερίαν ἀδελφῶν, idest Esse Libertatis fratré Oniū, Argumento esse, prædicabat Indos, Persas q; Qui & forissimi censeantur, & Liberi cum primis. Esse autem utrosq; otiosos præcipue πρὸς χρηματικόν. At Phrygas, Lydosq; operi maxime intentos, Scrututis malo premi assidue.

¶ Super Eurydamante pytha, Et notæ dicacitatis Homine Zoilo adnotata de Græco penu quapiam.

Caput

LXXIII.

Vibus contigerit hominibus disparatum a reliquorū mensu, utq; ingenium, alibi hoc opere non negleximus, Nunc Quæ occurrūt exempla duo, ad Tabulas, quod dicitur, Ceritum non reiciemus, Sed ut ineant ptinus suffragia, permittere, in animo est. Fuit Pythes nobilis Eurydamas, Cyrenæus patria, Inter certandum forte, Quem ualidū nactus fuerat, Dentes ei Plagarum ui, & frequentia excusserat Aduersarius. Cui ne spectaculo Animum adderet, proindeq; insuperabilis coarctet, Omnes deuorabat. Qua ratione ad illum ne minima quidem facti suspicio peruenit. Zoilum, Qui in Homerum, Platonem, Aliosq; cōplures acerbe, uirulenterq; stilum distrinxit, fuisse Amphipoliten, accepimus, ac Polycratis auditorem, Qui aduersus Socratem accusatorio spiritu Orationem concinnarat. Zoilum uero serūt cognominatum κύνα ῥητορικὴν, idest Rhetoricum Canem. Habitu fere eo fuit, ut Barbam quidem amplius promitteret, Capite uel ad Cutem derafo, Indumentum nec Genua contingebat. Dicendi cura erat ei uel maxima, Sicut Odii quoq; ac cum plerisq; inimicitiarum, Cumq; Ligua foret uirulentus, ac unum quengq; proscinderet audacius, Quidam uero sanè illiteratus ex eo institit quærere, Vt quid procliuiter adeo alienam Laceratum famam pergeret, Quod inquit, ποῦ δὲ καὶ καλὸς βελόνητες, ἡ δυνάμει, idest male facere cupiens nequeo.

¶ Scitum Dionysii responsum, Quod relictum a Parente Imperium nequisset scire.

Caput

LXXV.

E Dionysio Posteriore facta iam aliquoties mentio nobis est, Illud huic suppingam parti, scitu non hercle idignum. Annalibus adnotatum cōperi, Dionysium, & Philippum Amyntæ congressos quādoq;. Cumq; hinc indē multa forent pronuntiata, uti par est, Demum illuc prouectus est Philippus, Vt ex Dionysio amplius quæreret, Qua esset factum ratione, Quod præclarum adeo, illustremq; a Patre acceptum Principatum nequisset asseruare, eo excussus ab Inimicis. Ad ea Dionysius non infcite prorsum, nec illepide, ὅτι τὰ μὲν ἄλλα μοι κατέλπειν ὁ πατήρ, τὴν δὲ τῶν ἡμετέρων ἐκτίσασθαι, καὶ διεφύλαξεν, ἐκέλευ, Quoniam inquit, Alia quidem reliquit mihi Pater, Fortunam uero, Qua hæc sibi quæsierat, custodieratq; non utiq;.

¶ Mesonis assumulatus furor, ne cum Atheniensium reliquis Siculā iniret expeditionē, Quod Astrorum peritia futuram prænouisset afflictionem.

Caput

LXXVI.

Nauigaturis in Sicilia belli causa Atheniensibus, Classe iam istructa, Ex CATALOGO erat Vnus item Astrorum peritus Meson, Qui, cum ingruētium uim malorum Artis beneficio, uelut ex specula eminentiore, pspicaret, missionē quoquomodo quærens, ne in itam obiret militiam, Cum in irritum cederet Conatus omnis, Demum insaniam assimulauit, ac multa, ut sibi fidem compararet, dixit, fecitq;. Inter alia etiam domui, quam inhabitaret, faces subdidit. Quibus sanè omnibus adducti Bello Præfecti, uerum arbitrati furorem, dimittendum censuere hominem, uesania percipit, ac debacchantē plane, felicius longe, quā Vlysses olim, Quē ingeniose, solerterq; deprehenderat Palamedes. Mesonis assimulationem, & quidē Athenis, dispicere quiuuit nemo.

¶ Diſta

¶ Dicta uel facta, Quorundam scitu digna, Quæ ex diuerso, miscella uelut opera, sunt in unum congeſta. Caput LXXVII

Lexandrum Imperatorem nobiliſſimum fuiſſe ira præferuidum, indicio multa utiq; fuerint, Sed & Ariſtotelis commonitio prudens, Qui illum conſpici-
 a tus omnibus, ac per omnia ſuccēſentem, per Epiſtolam ſalubriter ſic perexit admonere, ac remollire, *ὁ θυμὸς καὶ ἡ ὀργὴ οὐ πρὸς ἴσους ἀλλὰ πρὸς τοὺς κρείττονας γίνεται, σοὶ δὲ ἀλλοῖς ἴσος*, ideſt Furor, & ira non aduerſus æquales exerūtur, Sed in meliores, præſtantiores q;. At tibi ex æquo ſtat utiq; prorfum nemo. Cercidas ex Arcadia Megalopolites, cum iam conclamatus, ac in Proſerpinæ peculio adnumeratus decūberet, ad ſuos cōuerſus, Iucunde ſe a Vita demigrare pronūtiavit, Quod Animo concepiſet, mox paulo Ex Sapientibus quidem cum Pythagora congreſſurum ſe, Ex Hiſtoricis cū Hecætæo, Ex Muſicis cum Olympo, Ex Poetis cum Homero. Inter hæc autem Animā egreſſe, proditit memoriæ. Palaton *ζωγράφος*, ſiue Pictor, cum Homerum deſcriberet, Illum quidem uelut Vomentem exprimebat, Poetas uero reliquos per ambitum aſtitutos *ἐμνημειωμένας ἀνυμνέοντας*, ideſt Quæ reieciſſet Is, abſorbentes. Clifthenem ferunt Athenienſem Oſtraciſmi, Seu Teſtularum rationem omnium principem induxiſſe primum q; eiſdem damnatū ſuffragiis. Pindarus nouem Lyricorum Princeps Cum Thebis in Poetarum ueniſſet commiſſionem, per Auditorum inſcitiam quinq; a Corinna fertur uictus. Claſſem coegerat aduerſum Thurios, inſtructam q; ducebat Dionyſius. At uehemētior coortus Boreas naues diſceſcit omnes, attriuit q;. Quo tāto permulcti beneficio Thurii Boreæ, uti Deo, facta peregere, Inſuper q; in Ciuitatis Iura cooptarunt, Domo itidem illi comparata. Vt mi nuſ iam mirandum accidat, dici ab Athenienſibus Ventum hunc *κρησίν*, ideſt Affinem, A Paufania etiam Megalopoliten.

¶ Zaleucum filio inſiſſe alterum ex oculis erui, Alterum ſibi, ut lata a ſe de Adulterio ſeruaretur Lex. Adulterii poena apud Gortynam. Caput LXXVIII.

Aleucum, de quo aliubi pauca cōmentati ſumus. Inter alias ferūt, Quas Locris conſtituit Leges, ſanxiſſe illam quoq; Vt quiſq; deprehenderetur Mœchus, poenas lueret, excuſſis oculis. Hoc, ſicuti uidetur, ut ſanguinarium, cū improbaret Dæmon, *Ælianus* inquit, præter opinionem, præter q; Spem, In Auctorem regeſſit primum. Nam, ubi Zaleuci filius Adulterii eſt conuictus, Ex Paternis ſandionibus præſtitutum ſubire ſupplicium cogebatur. Quod ne irritū fieret, poſtea q; ſemel erat cōplacitum, Qui ſanxerat, poenæ ſibi partem irrogauit, ac uelut partiaro Legis corroborauit integritatem. Nam filio excuſi oculum iuſſit, At ſibi alterum. Quod ſic exprimit *Ælianus*, *ἡ πόλις τῆς ἐτέρας τῶν τῶ παιδὸς ὀφθαλμῶν, αὐτὸν δὲ τὸν ἐαυτοῦ, ἵνα μὴ ὄνεια νόμος τυφλωθῇ τελευτῶς*. Apud Gortynam deprehenuſ Adulter ad Magiſtratus producebatur, ſi fuiſſet cōuictus, Lana coronabatur. Qua re illi plane mollior opprobabatur natura, effeminatior q;. In reliquum præterea Ignominioſus erat imprimis, & Reipublicæ in nullo particeps.

¶ Silentii bonum ex Græco Dyſticho, & Gnathanz meretricis hiſtoria lepidiuſcula. Caput LXXIX.

E Silentii bono, quantum q; inſitæ præferat prudentiæ Lingua præparca, Et Nos alibi commentati ſumus, Et Græcanicum quidē illud amplius patefacit,
 d *ἀρετῶν ἐπὶ πῶν γλώσσῃ σφρηγὶς ἐσὶ κλειδίον, κρείωνος γὰρ ἐπὶ πῶν, ἢ κατὰ τῶν φυλακῶν*.

Verum & ad ipſum id Lepida conſert hiſtoria, Etiaſi decora non ſatis eſt; Quæ inducitur Geſta res. Ex Hellesponto in Atticam uenerat Amator Quidā, Gnathanz Scortilli fama illi pelleſtus, Cum q; admiſſus cōmodū accubiſſet, erat inter pocula loquaci or impendio, ac plane, ut Græci dicunt, *φορῶνός*. Id mirabunda Mulier, Cupiens q; ſinem, Sic illum adorta fertur, An non ab Hellesponto proſectum te dicis, cum aduiſſet Is, Et quo inquit pacto Ciuitatum illic primam ignorare uideris? Scitante autem eo, Quæ nā

n n

foret hæc Sigeum respondit Gnathæna, καὶ ἐμμελὲς ὅτι τὸ ὀνόματι καὶ παλαιῶν αὐτῶν, idest apte admodum, & concinne ex nominis ratione Silentium illi suadere est uisa.

¶ Prudens Olympiadis apophthegma, quo Alexandri tumorem repercutit, diuina sibi querentis in Vita. Caput LXXX.

Lympiadem Alexandri matrem, prodit Historia, Cum inaudisset, filium diu-
 tius Sepultura honoribus exutum iacere, uelut neglectum, Grauius eo nomi-
 ne in doluisse, scietem q̄ inter crebra suspicia inclamasse altius, miserabilius q̄,
 οὐ τῶνον, οὐ μὴ θρηνῶν μετὰ ἐν βαλὸ μύθος, καὶ τὸ ὄνομα παλαιῶν, τὴν δὲ τῶν κατὰ
 Διῶτα, καὶ ἰσὺν πολλῶν ἀσθράστοις μετὰ ἐν ἔχουσ, γῆς τε ἄμα καὶ τὰ φῆς, idest O fi-
 li Tu quidem Cælum tibi uendicare satagebas, hoc q̄ unum festinabundus habere opus ui-
 debare, At nūc, Quæ cæteris ex æquo communia omnibus censentur, ne iis quidem potiri
 uales, Terra, & Cōditorio. Qua sane ratione uisa Olympias est, non imprudens, nec infci-
 ta mulier & suam ipsius commiserari fortunam, & filii tumorem coarguere.

¶ De Insula Samo, & in ea feris, quæ dicantur Neides, Et Hirūdine alba. Aesopo. Hæ-
 modice item Midæ uxore, Cum æis prima Quæ numos cudit. Mœchorum suppliciū apud
 Lepreos quod fuerit. De Lucania, seu Samothracia, & Thespiensibus, Et Magnetum malis
 ac Insula Icaro, & Piscium excellentia, Ac Georgio Trapezuntio. Cap. LXXXI.

Voniam publico bono nil legimus fere, qn aliquid subinde præcerpamus,
 Et separatis Capitibus perscribi multa nequeunt, concisa nimis, ac deminu-
 ta. Proinde in unum regeſcēda parte hac duximus, Ne disiecta, uelut q̄ dispa-
 lata pereāt. Igitur Lego primum, Insulam quidē Samum initio fuisse Incolis
 uiduam, desertam q̄. Cæterum succreuisse inibi fexarum uim, Quarū audire
 tur intolerandus, uelut Barritus, Dicebantur μίδης, hoc est Neides. Nuncupatā prius Sa-
 mum etiam Parthenon, Mox & Dryufam. Apparuisse in Samo item Hirundinē quandoq̄
 albam, Perdice haud minorem. Aesopum præterea inuenio Logopœum fuisse Thraca ge-
 nere, Conditione Seruum, manu tamen ab Idmone missum, ac Xantho seruasse prius. Hæ-
 modicē scribunt Veterum pleriq̄, Phrygum Regis Midæ Vxorem tum forma fuisse cō-
 spicua, tum uero Sapientia, & artifici ingenio præstitisse plurimum, Siquidem Cumæis
 primam cudisse numos. Leprei, Quos deprehenderint adulterātes per triduum uinctos cir-
 ca Ciuitatem ducunt, Mox toto Vitæ tempore contemptibiles habent. Quod mulieribus itē
 dem fit, Nisi quod hæ diebus undecim in foro stare coguntur discinctæ, & tunica circum-
 uestitæ pellucida. Sicuti Romæ in publicum egredi togatæ cogebantur Mœchæ, Quod ap-
 probat Martialis illis Versiculis, Vt Oratium præteream cum eiusdem Interprete.
 Telim uiderat in Toga Spadonem,
 Damnatam Numa dixit esse Mœcham.

Lucanos, uel, uti enuntiant Græci, λαμνὲς esse ferunt φιλοξένους, idest Hospitibus affi-
 ci plurimum, insuper & Iustos censeri. Apud eos regnasse quādoq̄ Lamiscum, Cui tertius
 a Magno digytus in pede Lupinus fuerit. Samothracen qñq̄ dictam olim λαμνίαν, ὅτι
 ἔλκεν ἔναι, idest Quod albicet. Mox a Thracibus habitatam dici cœpisse Thraciam,
 Quibus item deficientibus Samii superuenientes Samothracen fecere. Magnetæ pluribus
 confidatos infortuniis, Suffragari Archilochus uidetur, ubi ait, καλὰ θαλάσσιον, οὐ τὸ μέγιστον
 πῶν ημεῶν. Icarum Insulam ab Icaro mox cognominatam prius inuenio solitā dici ἰκαρίαν
 σπιν, de Piscium excellentia, Qui caperentur inibi. Apud Thespienses turpe cēsebatur, At
 tem didicisse, uel Aruo studuisse, Propterea illorum Paupertas tum frequens, tum insignis
 præcipue. Nec illud reticero, Georgium Cretensem, Qui Trapezuntius dici maluit, con-
 ditis Voluminibus, Platonis uitia expendisse plura. Quo argumento sit Cnotimon nūc
 patus, Atq̄ Erinnyis item. Quo modo est a Bessatione insigniter proficius.

Lodouici Cæli

LODOVICI CAELII RHODIGINI IN ANTIQVAVM LECTIÖNVM
LIBROS AD MAGNIFICVM COMITEM, AC EQVITEM IO/
ANNEM MARIAM GVIDONEM FERRARIENSEM
PRAEFATIO DVODECIMA.

Voniam Liber hic, Qui est saturus nostri laboris duodecimus, ab inenarrabili diuinæ maiestatis ratione orditur, in qua Veterum Sapiētum ingenia mirē halucinantia, multiplici errore oblecta se torserūt, Quod necdum Veritatis arcanum, intimis oclusum penetralibus, in Lucem ab itelligibili productum Sapiētia foret, facturum me operapretiū, arbitratum sum, Quādo mutua nobis necessitudine peruinātos, Certum est, in singulis nostri operis uelut Propyleis, amice cōsultare, Si ad libelli huius partes te aduocaro potissimū. Quippe Sicuti Balbi Balbos intel- ligunt, ac amant, Ita & a Diuino cultu non prauitate ulla reuulsus Vir, Orationi imprimis, Quæ Deum uel exprimit, uel rimat, cum primis affici p̄suevit, fronte insigniter exporrecta. Tu uero Ioannes Maria Nobiliū scientissime, ac Sciētum nobilissime sic Christianæ ueritat̄ assertorē te ubiq; p̄stas, Vt Vitæ cura innocētissimæ, & Religionis reuerētia uel Reli- giofissimis esse quoq; integritatis exemplar singulare uideri possis. Nam etiāsi Conspicuos, uel Iunior Magistratus gessisti, In quibus, quod Guidonū claritati cōsentaneū fuerat sane, eam p̄tulisti grauitatem, Vt seueritas p̄dulci temperata comitate, Iustitiā non utiq; rigi- dam, aut ulla ex parte immitē a Caluo, quod dicitur, ad Caluū Ciuitatibus exhiberet, Sed nel damnatis amabilem, Nihilominus a Publicæ rege molestia magnam partē abiunctus, & tibi quodāmodo uiuēs, Nec magnope, Quod Græci dicunt, ἐξω βλεπων, Intellectua- lem potentiā ad id, quod Vere est, per momēta surrigis, Verā arbitratum felicitatem, ab Ho- minis ueri uestigiis non abire longius. Nec tibi Equestris dignitas, aut qđ dicaris, & sis Co- mes, ut Doctrinæ Ciuiilium dogmatum insignia p̄tereā, Nec in quā ista tibi animos tollūt, Quod sane agnoscimus in plurimis, Sed mira in oibus benignitate ita mores attemperas, Vt perhumanū te, faciemq; sentiāt mediocres Viri, Summi ēt hac, quā sustines, persona di- gnum, opinentur. Sunt p̄clara ista qđem, Sed Fratris nō absōna Virtutibus, honorū serie cōstipatis, nō absōna uniuersæ Domus Guidonum amplitudini tum Ferrarie, tum Mutinæ, unde oriundi estis, Sed & in aliis Italiæ locis p̄cipuis. Quāobrem habebit Liber hic, opi- nor, quod sibi placeat. Nec id, quia Umbilicis exeat auro nitefcētibus, Sed quod in uestibu- lis suis p̄clarum cernat stare uelut Herman, Sed nō utiq; ἀκωλον, Quin undecunq; amul- sitatū, p̄clarumq; Qui sit fortiter Libitinas reiecturus nasutiores, ac fordidum dētem, ne uirulētus infigi ualeat morsus, Quo cōuulnerata plerunq; exarescūt omnia. Quod ut facias, Vir clarissime, puelim utiq;. Sic enim fiet, Vt gratam tibi, quātulacunq; ea est, Sedulitatem hanc nostram, & in te, tuosq; omnes propensissimā uoluntatem, fuisse intelligam. Nec ipse immemor uideberis in ita olim in Patria mea inter nos amicitia, Quam uno ductu pro uiu- li perpetuo & foui, & auxi. Nec ipse aspernari es uisus. Quod superest, Viuas, opto, diu fe- lix, & Lodouicum tuum ames. Vale.

LODOVICI CAELII RHODIGINI ANTIQVAVM LE/
CTIÖNVM LIBER VNVS, QVI DVODECIMVS.

¶ Prolepsi, id est de Diis anticipationem Omnium esse Mentibus insiram. Cur Deo summo Solem persimilem dicat Plato. Caput Primum.

Quidem consideranti mihi amplius rationē hanc, quæ de diuinis est, ue- lut ex Oraculo promptum uidet, quod apud M. Tulliū prius, mox & a Se- neca comprobatū, legimus, Omnibus de Diis esse insitā opinionē. Nec ē Gentem ullā adeo extra leges, moresq; p̄dictamque Deos aliquos opinio- ne nō cōcipiat. Notionē hāc ipsa nobis impressit Natura, & sine doctrina inest anticipatio quædā diuinitatis. Hęc uero est, quā Epicurus πρόληψιν dicit. i. anteceptā Animo rei quādā informationē. Cæterū ubi ad summū, ac principē oīum Deum, Quē Græcanatio τὸ θεῶν nūcupat, hoc est, Bonū ipsum, humana Mēs audacius

affurgit. Siquid scrutando attentius, & perpendēdo lance examinatissima differēdo defini-
re pertenter. Cum inenarrabilis amplitudo illa, & infinita maiestas humani animi oceptus
omnes longissimo a se interstitio relinquat, nedum Sermo ullus illuc eualet pertingere,
ad id deniq; rerum excellentia caligans diuertit, ut Similitudines querat, & exēpla. Qua-
tione etiā Plato *ἡ ἀγαθὴ*. i. de ipso bono differere, adortus, Dicere qd esset, nō est ausus,
Quoniam humanā potestatis mensum tantā claritatis excedat splendida mis. Illud modo
latius indagando est affectus, ut quod inter obiecta Sensuum præcipue nitidū præclarum,
immēsum, admirabile animaduertisset, illi Simillimum astrueret. Hunc uero esse Solem no-
luit, per cuius similitudinē humanā imbecillitati gradū præstari ad nō cōprehensibilia qua-
dantenus, est opinatus. Proinde a' Sapientibus receptum fere, Principi summo illi, ac inesa-
bili prosum nulla surrigi simulacra debere, Sicuti Diis aliis constituisse Veteres, cōpertum
est. Quando, ut sciēter Plotinus inquit, neq; cognitionem, neq; intelligentiā illius habem⁹.
Loquimur tamē de illo, ut Parmenides, & Dionysius ait, per negationes, q̄ta relatiōes. Sū-
mum genus scientiæ est, inquit Cassiodorus, scire, Deum tanta præstare, q̄ta humanus Sen-
sus non ualet attingere. Lumen infinitum ab intellectu creato perspicī nequit, ni gloria lu-
men accesserit. Nam ut se habet Noctūq; oculus ad Solis lumē, Ita Intellectus noster ad ma-
nifestissimā in natura. Nec me fallit tamen, Cottam illū Ciceronianū dicere, multas se arbi-
trari Gentes, sic immanitate efferatas, ut apud eas, nulla Deorum suspicio sit. Quid Diago-
ras inquit, *ἄβιος* qui dictus est, postea q; Theodorus, non ne aperte Deorū naturam sustu-
lerūt? Nam Abderites qdem Protagoras Sophistes temporibus illis uel maximis, uelut ali-
bi quoq; cōmemoratū est, cum in pncipio libri sui posuisset, De diis neq; ut sint, neq; ut nō
sint, habeo dicere, Atheniensū iussu urbe, utq; agro est exterminatus. Libri q; ei⁹ in p̄cione
cōbusti. Cæterq; qd est a' me cōprobatū pauloante, in Libro de mysteriis ita p̄firmat Iambli-
chus, Añ oēm inq; rōnis usum inest naturaliter inſita Deorū notio. Et alibi, Esse Afæ inq;
est quoddā intelligere. f. Deū, unde depēdet. Porro' esse nostrū putat, Deū cognoscere, q̄a
præcipuū Animæ sit Intellectus, In quo idē est esse, qd intelligere diuina adū ppetuo. Sed
& Plutarchus, Deos inq; opinat⁹, q̄q; bene sentit. Galen⁹ in Libro de Philosophi historia
Dei inq; notione habemus ex pulchritudine operū illi⁹, et excellentia. Propterea & Euripi-
des, *ἀστὴρ δ' ἐν ἄστρον πόνιμα τέκτονος σφῆς*, idest Stella in Cēlo Varietas sapiētis fabri.

¶ Quā absurda prioribus Deorū uarietas. Deus ignotus Athenis. Dei sūmi descriptio. Cæ-
lestia qui primum adorarint. Vnde dicat Theos. Cælestia an uiuāt. Apomyus lup. Spodi⁹
Apol. Gratiarum sacra.

Caput II.

Tqui ipsum hoc numē immēsum, inenarrabile, angustissimū, oēm q; humanz
mētis captū excedēs, ex ipsa hac maiestate p̄celsa rursū est, q̄tas, quāq; absurdas
interdū ambages in Mortaliū Animis peperit. Nā ignotis etiā Diis fuisse Athe-
nis erectas aras, Philostratus scribit. Meminit Laertius quoq; in Epimenide,
ut Pausaniā taceā, *ἡ μάχης πρὸς ἀνθρώπους*, ad Phalerū *θεῶν ἀγνώστους βωμούς* statuētē. In Ca-
nonicis uero decretis adnotatū ab Interprete est, Apostolū Paulū, cū eiusmodi *ἀγνώστους*,
titulo notissimo, Ignoti uidelicet Dei, in quo uiuimus, mouemur, sumus, altius intonuisse,
Quē uos ignotū dicitis, Ego prædico. Hūc Plato, sicuti ex Speusippo didicim⁹, ita describit,
Viūēs imortale, p̄seipsum ad beatitudinē sufficiēs, Essentiā sempiternā ipsius boni causam.
Addit ex Platonis eiusdē sentētia Apuleius, Incorporēū, Aperimetron. Beatū, Beneficū,
Oīum Patrē, Optimū, nulla re indigentem, cuncta p̄ferentē. Esse uero innumeros qdāpro
didere. Nā & Chrysippus, quē Stoicorū Somniorū uaserimū interpretē Epicureorū nuncu-
pat Schola, magnā p̄gregat & ipse ignotorū Deorū turbā, atq; ita ignotorū, ut eos ne p̄celsa
qdē informare, ut ille ait, possimus. In Sicynia ēt *ὕγιαι*. i. Sanitatis simulacrū celebrat
cultū, adnotauius. Quod uix tñ cōparebat, passim illi a' mulieribus Capillis dicatis, quos
Deæ honori refecare, moris illaz est. Ambeūt & Babylonē Vestis Telamones. Quin Ha-
culem in Olympia rē diuinā obeuntē, Cū muscarū multitudinē infestare, Ioui sacrificasse
& *πομύα*, protinus q; ultra Alpheū Muscas esse abactas. Sed & Helei tidē Ioui Apomyio di-
cunt q̄q; immolasse. A pollinē cognomento Spodiū Thebis cultū, animaduerto, Cuius ara
ex Sacrificiorum cineribus foret p̄struā. Vñ nata cognominis rō. Gratiis Eteoclem ferunt
Andrei, & Euippes filiū, Sicuti a' Bœotiis memorat⁹, Hominū primū rē diuinā fecisse, Qui
bus esse

bus esse tres itē placet, ēt si nomina nō tenēt. Gratias haberi qdem duas. Inter Lacedæmonioꝝ placita est. Quas nūcuparit Lacedæmon κλειτὴν καὶ φαινήν. Tres sunt apud Atheniēses ad Acropolin, Vbi & arcanā multis Teleten agūt. Has in Theogonia cecinit Hesiodus, esse Iouis, & Eurynomes filias. Nomina uero hæc facit, Euphrosynen, Aglaiā, Thaliā. Antimachus Aegles filias pñtiat. Et Solis. Gratiaꝝ simulacra Veteribꝰ nō fuere citra indumēta, inqꝛ Pausanias, At posteri nescio cur, nudas pingere, ac sculperē adorti sunt, Antiquorū rōem putant. Democritꝰ duos ēē Deos opinatꝰ Penā, & Bñficiū. Sicuti i Acrocorintho fuisse p dicit Pausanias. Neceffitatē facellū, et Violētię. Sed igredi inqꝛ putatꝰ haud legitimū. Multas itē gētiū per foetidos iurare cibos, p dītū est. Siqꝛ Cepas, Allium qꝛ inter Deos iure iurādo habet Aegyptus. Harpocraté quoqꝛ habuit eadē, & Cynocephalum, siue Anubim. Quorū imagines digytis gestare, moris ēt Romani fuit qñqꝛ. Scitu dignū id quoqꝛ, Olīm primos, q olim Aegyptū occupauerant, cælestia fuscipe, atqꝛ adorare coepisse, notū serenarū beneficio, & qā plurimū sub dio agerēt, ita exigente mundi situ eo. At Plato in Libro, cui titulus Cratylī est, de recta nominū rōne differēs, Videntꝰ mihi inqꝛ, Gręcoꝝ pñsci Deos solos putasse eos, Quos ēt his tēporibus Barbaroꝝ plurimi arbitratꝰ, Solē, Lunā Stellās, Terrā, Cēlū. Et cū hęc omnia ppetuo in cursu ēē, pspicerent, ab hac natura τὴν θεῶν, hoc est, currēdi, θεῶν. i. Deos nominasse. Nec miꝝ id uideri admodū debet, Præsertim si Veterū Sapiētū in iis placita curiosius discusserimꝰ. Nā Cælestes Sphęras habere Animas nō Platonici mō, Sed oēs ēt Peripatetici pñtēt. Id ipsum & secūdo Cēli docet Aristoteles. Rursus septimo & octauo Naturaliū, secūdo de Aīa. Vndecimo Diuinorū. Theophrastꝰ quoqꝛ eiusdē discipulus Libro de Cælo. Sed & Auicenna, & Algazeles summope cōfirmarunt. Augustinus Aureliꝰ in Enchiridio. Et Thomas aduersus gentes Libro secūdo tradūt, Nihil q̄tum ad Christianam doctrinā spectat, interesse, Cælestia corpa Animas habere, uel nō habere. De Elementis pñtat apud Platonicos. Ambigūt rectiores Peripatetici. Porro cælestia uiuere, esse qꝛ aīata Astro nomici auctores pcedunt. Ptolemęus præsertim, & Abumafar, & Zaeles. Quod & Hali cōfirmat, illos deridēs, qui uiuere cælestia diffidāt, & hoc Ptolemæū secutus. Idē Aratus arbi tratur, & Manilius. Deniqꝛ Theophrastū dicere, scimus, Nō ēē Philosophū, q cælestibus ab neget uitā. Quin Orphei Theologia Sphęrarū Aīas ita partiē, Vt cuilibet geminam ptribui at uim. Vnā in cognoscēdo posita, Alterā in Sphęrę corpore uiuificādo, atqꝛ regēdo. Ergo in Elemēto terræ illam uim Plutonē Orpheus noiāt, hanc Proserpinā. In Aqua Oceanum illā. Hāc Tethyn. In Aere fulminantē Iouē, ac Iunonē. In igne Phānetā, & Aurozā. In Anīma Sphęrę lunaris illam Bacchū Licnitē, hāc Thaliā musam. In Anima Mercuriū Bacchū Silenū, & Euterpē. Veneris Lysiu, & Erato. Solis Trietericū, & Melpomenē. Martis Bassareum, atqꝛ Clīo. Iouis Sebastū, & Terpsichorē. Saturni Amphietū, & Polymniam. Octauę Sphęrę Perictioniū, et Vraniā. In Anima uero Mundi uim priorē Bacchū uocat Eribromū, Secūda uero Musam Calliopē. Singulis porro Musis unū præficit Bacchū. Qm̄ is symboli cos & opere diuinæ cognitiōis nēctar prudētioribus monstrat. Vēz enim uero neqꝛ, uelut in utraqꝛ ppositi aurē, prætereamus, Hebręos obseruauimus solos ex omnibꝰ pia, sancta qꝛ p̄lyderatione primū Elemēta, & quæ ab Elemētis cōposita sunt, Solem similiter, & Lunā, ac Stellās reliquas, & Cælū ipsum nō solū Deos nō esse, Verū etiā Animæ penitus exptia, iudicasse. Nicolaus quoqꝛ Theologus in Geneseos caput primū, Corpa inqꝛ cælestia inani mata sunt, & sine sensu, ex Damasceni doctrina. Augustinus itē loco eodē, Solet quæri inquit, Vtrū hęc luminaria sola sint, An habeant rectores Spiritus, & ab eis uitaliter inspīrentur. Sicut p Animas Animalū carnes animant. Sed de tam obscura re nil temere credēdū. Alii uero, quę dicantur de hominis Animo, ad Cæli quoqꝛ animum posse transferri, opinantur. Et esse illū cælestē Hoīem. Nam: & Timpus prodit, temperatos animos nostros ab Opifice Deo in eodē cratere, ex iisdem qꝛ elemētis cum cælestibus Animis. Inde uidēdū, astruētibus Eruditīs, ne nos illorum Seruos uelimus, quibus nos fratres coaptauit Natura.

¶ Diuinorū inscitia ubi exorta primū. Deorū multitudo ex Varrone. Itē Deū ēē unū, nomina plura. Stator unde dicatꝰ. Quid Amum. quid Phtha, & Ofiris de Melisso itē, & Melissa, ac Iunone.

Caput III

a Tenim curiosior aliqꝛ, neqꝛ, quod diciē, hoc pñtentus Catone, inisset protinus, urgeat qꝛ infelicius, ecqꝛ compertius, exploratius qꝛ in literas mittere aggredia

uu 3

mur, Qui nā primi Potentiam omnia supeminentem, Longe, late q̄ infinita naturę germi-
na ppagantē uel diffimulare coeperint, uel mox ēt prorsum nescire multa pobruti rez cal-
gine. Mihi uero multa diu uersanti ex Arabū Gētibus tantę infcitiz, malī q̄ plane pragiosi
primordia, & in proximos quosq; crassantē primo labē, inde latius profudisse incēdiū, uide-
tur, quo uniuersus fere deflagarit Orbis. Chananæos uero in eo terraz situ Sacrę statuit
literę, iam inde a Cham uno ex Noe Liberis corruatos. Cui cum ob impietate diras extulit
set Pater imprecationes, nullis etiānum is imbutus diuini cultus rationibus, raptim a Parē
tere uulsus in Arabas secessit. Vnde mox diuinitatis infcizia inibi irroborata primū, in plures
data. Hinc q; numerosa Deoz series pro cuiusq; libidine, aut cōmodo eatenus extumuit, Vt
Varro Terētius Deos ad calculum reuocet ab hominis exorfus pceptiōe, initiali exordio a
Iano deducto, numerum q; ad decrepiti prouehat metas. In qbus astituit Nēniā, quę in Se-
nū recinat funebribus. Inde uero in digyros mittit Deos alios, qui nō ad ipsum qdē ptineant
Hoiēm, Sed ad ea, quę sunt hoīs. Quo in genere Viſtus est, ac Vestitus, Porro & quę Virę
uſibus necessaria, pręmonſtrant in oībus, Quod sit cuiusq; munus. Quin & municipales in
Italia legunt Dii Sicuti Cruſtulinorū Deluentinus. Narnienſiū Viridianus. Aſculanorū
Ancharia. Volſcinenſiū Nortia. A deo colebat unusq; qd quod uolebat, Vt nō pincius mō,
sed & ſuus eſſet unicuiq; Ciuitati Deus. Præſto tamē ſunt, q noīa qdem eſſe fateant plura,
Deum tñ unū. Sic nō aliud eſſe Naturā, q̄ Deum ipſum interpretant. Hoc eſt, toti mūdo, &
partibus eius inſertā diuinitatis rōnem. Iouē quoq; optimū maximū nobis ipſum hunc inge-
rere. Quin & Statorē quoq; Quē ſic appellatū prodūt Hiſtorici, q̄ poſt Votoz pceptionē,
nūcupationem q; fugientiū Romanorū ſteterit acies. Sed id rectius multo, & uero pſonum
magis, Principē illum, & uniuerſalē Architeſtū Deum dici Statorē; quod ſit bñficio eius
omnia. Fatum itē ſi hunc dixerimus, nō aberrarimus. Nā ſi eſt fatū implexa cauſaz ſeries, Il-
le eſt Oīum cauſa princeps. A qua ppendēt reliquę. Deniq; tot excogitari cognomēta que
unt, Quot eius recognoſcimus munera, ne nunc Indigitamēta excutiamus oīa. Nā & in Li-
bro demyſteriis Iamblichus. Opifex inquit, Intellectus, q & ueritatis eſt dominus, atq; Sa-
pientia, quatenus in generationē pgrediens, occultā latentū rōnum potentiā traducit in lu-
cem, Anum ægyptiaca lingua uocat. Quatenus aut ſine mēdacio pagit oīa, Et artiſicioſe
ſimul cum ueritate, Phtha nuncupat. Græci uero hūc Vulcanum nomināt, artiſicioſum dū
taxat cōſyderātes. Quaten⁹ uero effector eſt bonoz, appellat Ofiris alias q; dēnominatiōes
habet, propter potētias actiones q; differētes. Illud tñ parte iſta haudquaquā tranſmiſerim,
Quod a Didymo p̄ditū ſcimus in libris enarrationis Pindarię. Meliſſea Crētīſiū Regem
Diiſ primū rem obuiſſe diuinā, ac ritus nouos, Sacrorum q; pompas introduxiſſe. Huius por-
ro filias Amaltheā, & Meliſſam, Quę Iouē Puerū caprino lacte, ac melle cōnutrierint. Vn-
de datum mythicis locū, pſigendi aduolaſſe Apes, atq; os puerile ſucci blandiſſimi liquore
colluiſſe. Meliſſam uero magnę Matri Sacerdotē fuiſſe inſtitutā primā. Vñ ppagatū mox,
Vt qbus eiufdē iniungeret Sacerdotii functio, Meliſſę itē diceretur. Sed nō utiq; pratercū-
da Aeliani admirato eſt, prodētis, Barbararū Gētīū Sapientiā uideri laude dignā, Quando
nulla prorsum *ἐξ ἀδότη τοι ἐξέπαισ*. i. eo producta eſt, ut Deū negaret, aut oīno ambigeret,
Sit ne Prouidētia ulla, an temere ſerant oīa. In quā ueſaniā dilapſos nouimus, Euemerum
Meſeniū, Diogenē Phryga, Hippona, Diagorā, Soſiam, Epicurū. Illud non negligendum,
Poeticā quod inſtruit enarrationē, Temenū Pelasgi filiū in Arcadia Stympthalū habitāſſe
antiquā, Atq; inibi Iunonē ab eo educatā, & Deę Sacrū inſtitutū triplex ex triū rōne cogno-
minum. Siqdem Parthenon uocauit Puellā adhuc. At Ioui nuptā *τῆλεων*. i. Adultā. Diſſi-
dentem uero cū Ioue, ac Stympthalū denuo repetentē *χώραν*. i. Viduā. Apud Menalū fuiſſe
dicūt *ἀγαθὸς νόος*. i. Boni templū. Id referēdū ad Iouē Pauſanias ſuſpicatur. Quoniā *ἀγαθὸς
ὁ νόος οἱ θεοὶ εἰσιν ἀνθρώποις, ἔδνς δὲ ὕπαιρος θεῶν ἐστι*. Panos praterea ſacellū Locis aliquot
excitatū, Legimus, Eſſe quoq; Qui opinent, Eiufdem eſſe pontificii Hoīum uota ad eū
pducere, Quin & Scleſtis p dignitate, ac meritis rependere. Sed & olim eſſe uaticinā,
traditur itē. A fuiſſe uero illi *προφῆτιν* Erato Nympham, Quę Arcadi Calliſtus fuerit in-
ta. Prope Lycofurā eſſe dicunt montes Nomii, In qbus & Panos nomii ſacellū, *Μελιά-
μύλων* uocat Locū, quod inibi fiſtulę melos cōpererit Pan. Montibus ſactum nomē pu-
tant ab eius Dei Paſſionibus. Etiāſi a Nympha credūt Arcades. Fuit & in Parthenio mon-
te Panos

te Panos delubrum. Vbi & Testudines conficiendis Lyris peraccommodas haberi, proditiſ memoriz eſt, Quibus tamen pareſcit, Quod Pani ſacras opinetur. In hac uero Deoz uſio- re Pragmatia, Nec illud neglectū habuero, Quod eſt ab Oenomaio traditū. Triginta millia Deoz in Orbe terrarū fuiſſe culta, Quod & ipſum & Vates aſſeruerit Heſiodus. Hinc obrepſiſ ſe opinor, petulantius in blaſphemias præſuppoſitis, Vt aliſia quodā modo patientia, ſadu- ros ſe quippiam triginta millia Diabolorū nomine, nō citā irūpietate pronūntient. Trecentoſ itē fuiſſe Veteribus Ioues adnotatū a Varrone eſt, ac a Septimio Florēte repetitum.

¶ Platonem, & Platonicos nōnullos ſentire, Vnū modo eſſe Deum. Cap. III

Ed rurſum obuiat ſe quiſpiā, & qm̄ a Platoniciſ tam reuelli neſcimus, q̄ nolu- mus, quærat ſollicitius, quid nā parte hac illoz Coryphæū Platonē ſenſiſſe, opi- nemur, qd̄ ue cæteris inſinuemus de tāto aſtruendū Philoſopho. Ego uero, ut qui norim elogium illud ſæpe repetendū, Paucaliſ mō mutatiſ, Platoniciſ pla- ne Chriſtianos fore, Nam & Auguſtiniſ Sapientiæ pfunditatē admirat⁹, Neminē eo Phi- loſopho propius religioniſ noſtræ pulſaſſe metas ſcribit, Obſeruafſe uideor, ab Eminentiſ ſimo quidē Viro plures ſæpe noſari Deos, neq̄ nō tā Deos intelligi, q̄ diuiniſ, angelicoſ q̄, ac cæleſtiſ Dei miniſtroſ. Nā Angelos nō fuiſſe Platonē incognitoſ, aſtipulaſ & Florenſ Septimiuſ in Apoſogetico. Siq̄dem in Parmenide, ac Timæo Vnicū, & per ſeipſum eē ſan- cit Deum. Inſecuti uero Doctoz ſueſtigia ſingulari ingenio, Eloquētia nō incurioſa Plato- nici multi Vnū mō eſſe Deū, rōne triplici probare conitunt⁹. Primo inqunt, q̄ ſumma eſt Vnitat. Nam ſi quodlibet ſummū eſt unicū, qd̄ magis unicū eſt, q̄ ſumma Vnitat⁹. Eſt etiam unus, quia eſt Veritat. Sūma enim Veritat una eſt. Nā ſi duæ ſummæ Veritateſ eſſe dicant⁹, Aut una earū habet, q̄cqd̄ habet altera, aut nō. Si priuſ dat⁹, Vna eſt, nō duæ. Si ſecundum eſt, neutra eſt ſumma. De eſt. n. iſti illud Veritateſ, quod in illa eſt. Et illi quod eſt in iſta. Itē unus eſt Deus, q̄ ſumma ē Bonitat. Sūma q̄ppe Bonitat, q̄cqd̄ boni reperiri uſquā poteſt, cōplectitur. Quod ſi duas induxeris Bonitateſ ſummaſ, q̄cqd̄ boni eſt in una, eſt & in altera. Alioqui neutra eſſet ſumma. Et ſecundū Boni ipſiſ natura unum ſunt, nō duo, neq̄ eſt aliqd̄ aliud illiſ admixtū, præter Bonitateſ natura, q̄ ſummæ nō eſſent, Sed inqunt. Vnū itaq̄ ſunt oīno. Propterea Manichæiſ, Gnoſticic⁹ & Philoſophiſ aſſentendū nullo mō eſt. Duos eſſe Deos aſſuentiū. Quoz alter ſit bonoz oīum auct⁹, Alter uero maloz. Nam ſi- cut Deus, qui Bonoz eſt auct⁹, ſummū Bonū eſt, malitotiuſ expetſ, Ita p̄trariuſ ſummum malū, omni bono priuatū. Hic igitur neq̄ ager q̄cquā, neq̄ cognoscet, neq̄ uiuet, neque erit oīno. Siq̄dē eē, uiuere, cognoscere, bona, expetēda q̄ ſunt. Vnū igit oīno ſit rerū p̄ncipiū, Et uoceſ Vnitat, Quia p̄ excellentiſſimā ſimplicitatē ſupeminet oīa. Veritat, q̄ p̄ducend⁹ eſſedat oībuſ. Bonitat, q̄ producta ad ſe reuocādo, præſtat & bñ eſſe. Atq̄, ut tradit Ioan- niſ Apoſtoli theologia, Theologoz oīum diuiniſſimi, Quē Platoniciſ Ameliuſ libētē am- plexaſ, Vnitatē uocato p̄ncipiū, Veritatē p̄ncipiū rōnem, Bonitatē deniq̄ p̄ncipiū rōna- liſ amorē. Cæterz, poſtea q̄ parte hac ſatiſ, ſup⁹ euagati ſumus, cū Mercurio ita Coronidē impingamus. Sanctuſ Deus pater oīum. Sanctuſ Deus, Cuiuſ uolūtat a' p̄priiſ implet⁹ por- teſtatibuſ. Sanctuſ Deuſ, qui tuiſ familiaribuſ innotefciſ. Sanctuſ eſ, quē nūq̄ creauit natu- ra. Sanctuſ eſ, oī poteſtate ualidi⁹. Sāctuſ eſ, oī excellentia maior. Sanctuſ eſ, oī laude me- li⁹. Excipe uerboz Sacriſcia ſancta, ab Anima, & tibi dedito corde manātia Ineffabiſ. Sō- lo ſilentio prædicāde ab eo, Qui fallaciā uerę cognitioni p̄trariāſ declinauit. Annue, Cor- roborā me, Atq̄ huiuſ gratiæ participet effice eoſ, q̄ in ignorantia uerſant⁹. Ipſe Pater eſ ue- nerād⁹, Homo autem tuuſ ſanctitate unā tecum potiri exoptat, cum poteſtatem illi omni- um arbitriuſ q̄ conceſſeris.

¶ Sup Memnoniſ Sepulchro & Statua ex Græciſ adnotata pluſcula, unde Iuuenaliſ illuſ- ſtrat⁹, de Rhodio Memnone, ac Pato, Dipaltuſ, Euheli, & Memnonidibuſ. Item quid Apaltia. Suſa cur dicantur. Caput V.

Emmona poetiſ cantatiſſimū nemo non nouit. Comperta nobiſ nōnulla de eo ſunt, iſ plane adnumeranda, quę præcipue digna admiratione ſunt in naturę cōtemplatione. Vel et quæ fidē rei nouitate uix impetrant. Ac de Memnoniſ, quidē Statua mox paulo. Interim Sepulchrum eiuſdē pergamuſ illuſtriuſ faci- te, hiſce memoriſ inſpergendo, Quę grauiſ auct⁹ Iſephuſ prompſit in literaſ. Cuiuſ hiſto-

ria, quæ minus inuoluta mendacio est, in cuiusq; Aium facile, quod subnectimus, præirepere. Quod ita habet. Esse Ptolemaida Galileæ Ciuitatē montibus hinc inde sita obmunitā, cōuallatāq; Siqdem A meridie Carmelo stipatur. A Septentrione uero, quæ uocatur Incolæ Scalā Tyriorū. Ab Vrbe duorum fere Stadiōrum interstitio fluuiolus offert se Beles nomine. Eius in propinquo Memnonis est Sepulchrū, Cui adiacet locus oīum admirationē dignissimus. Ea est Species Vāllis circūdata in orbē, Quæ uitream harenā emittit; Alioq; & singulare miraculū adest. Cōmēant illuc numerosi nauē genus terrę auctūri. Sed q̄cqd inde egestum fuerit, repletur mox. Eadē semper Campi facies. Produunt Peritiorēs, Ventorum id opa cōtingere, Qui ex circūiectis superciliis diffusū suggerat metallum. Nec tamē uno ibi est miraculo naturā p̄tenta. Quicquid aliunde p̄gesseris harenā, transit euestigio in Vitrum. Quod si ultra loci Margines fuerit denuo proiectū, in habitū priorē eadē redit celeritate. Illud porro nō negligendū, Quod ad Memnonis spectat Sepulchrū. Nā in Troade id statuit Strabo. Ita enim libro tertiodécimo scribit. Vltra Eſapi hostia tumulus quidā occurrit, in quo uisitur Memnonis Sepulchrū eius, qui Tithoni filius fuit. Qui proximū ēt Memnonis uicus. Dicat aliquis, Memnonē eum, de quo Iosephus, ab hoc fuisse diuersum. Nam & Strabonis eiusdem monumēta Rhodiū habent Memnona. Qui fuerit Perfici dux, & Hērmiā Eunuchum circūscripserit. Qui Platonē, Aristotelēq; dedisset operam. Mox uero principatū ēt potius. Vel id Memnoni forte obuēnisse, quod & claris plerūq; Viris, Quibus imaginaria Sepulchra multis in locis admiratione uirtutis q̄nq; excitata fuisse, obseruauimus. Nam Strabo idē alibi, Memnon, inquit, Sepultus dicitur circa Paltum Syriæ iuxta flumen Bandam, Vt Simonides ait, Paltum uero Syriæ Ciuitatē agnoscit etiam Stephanus. Vñ sit Gentile nomen Paltenus, uti a Damasco Damascenus. Sed est itē Paltum telis genus Arriano libro primo. Meminit Xenophon. Vñ apud Sophoclem Dipalтус. Dicitur & παλόντιος, pro fulmineo igne. Strabonis auctoritatē suffulcire Plinius quoq; calculus uidet, sic ferme. Libro sexto prodētis, Aegyptioq; bellis attrita Aethiopia est, uicissim imperitando, Seruendoq; clara & potens, etiam usque ad troiana bella Memnone regnante. Et Syriæ impitasse eam, nostroq; litori ætate Regis Cephei, patet Andromadē fabulis. Porro de Memnonis statua in Basaltæ lapidis mentione Plinius idē ita scribit. Nō ab illis inquit, illi narraſ Thebis delubro Serapis, ut putant Memnonis Statua dicatur, quæ quotidiano Solis ortu p̄actum radiis crepare dicunt. Philostratus ēt in Iconibus. Memnon inquit, in Aethiopia deformatus est in lapidem nigrum, sedētis habitu. Solaribus radiis statua ubi p̄tingitur, uelut plectrum incidens Sol in Memnonis Os, elicit inde uocē. In Toxari Lucianus prodit, Demetriū Sunieum peregrinationē obisse in Aegyptū, ut Pyramides spectaret, ac Mēnonē. Quod illas inaudisset, quāuis altissimas, umbrā tñ nō iactare. Memnonē uero ad exorientē Solem inclamare. Strabo ibi se affuisse scribit cum Aelio Gallo, & amico rū multitudine, ac militū. Circiterq; horam primā sonitum audiuisse, siue a basi, siue a Colosso, siue a circumstantibus de industria factum. Id enī inq̄t, haudquaquā affirmarim, cum propter incertā causā oīa magis, subeat, ut credam, q̄ ex Lapidibus sic cōpactis, cōcinnaſis ue crepitum edi. Pausanias miratur in Megarēſium mœnibus lapidē, quem siq; calculo p̄cuſſiſſet, nō secus inſonaret, ac Lyra. Sed multo me inq̄t, maiore admirationē affecit Aegyptiorum Colossus, Qui Thebis Aegyptiis est, postquā Nilum traieceris. Vidi. n. ad hoc usq; tempus Statuam sedentē iuxta eum locū, quē Syringas uocant. Eam pleriq; Mēnonem dicunt. Quem ex Aethiopia profectum in Aegyptum uenisse arbitrantur, Ac Susa usq; Thebei Memnonē negāt, Sed quēdam populārē suū esse aiunt, Cuius ea statua sit. Audiui etiā, qui hanc Sesoſtri statuam tribuāt. Quā Cambyſes mutilauerit. Reliquū corpus fedet, καὶ ἀνὰ πῶτον ἡμέρας αἰὶ ὄροντος ἡλίου βοᾷ, καὶ τὸν ἥλιον μάλιστα ἐκείσσει ὡς καθάρεσθαι, ἢ λύσασθαι παρὰ τὸν ἥλιον. & quotidie inſonat oriēte Sole. Quē sonitū similē dixeris diruptæ chorde in Lyra, uel Cithara. Legimus porro Tyaneū Apolloniū uenisse q̄nq; in Memnonis templū, Dēq; eo Damin ita rettuliſſe. Auroræ filium fuisse Memnonē, Occubiſſe uero non apud Troiā, Quo etiā neq; uenisse illum satis p̄ſtet, Sed in Aethiopia, cū regnaſſet apud Aethiōpas per generationum q̄nq; ſpatium. Ipſos tamen Aethiōpas, quādo lōgiſſimæ ſunt uitæ extra Mortalium reliquorum p̄ſuetudinē, quaſi in adoleſcentia Memnonē lugere, quāq; in ætatis promi funeribus ſoleant, facere. Locum præterea, ubi erectum ſteterit tēplum, antiquo ſoro cōſimilem

confimile fuisse. Cuiusmodi uisebatur multa in uetustissimis Ciuitatibus, Vbi etiãnum Columnarũ extant fragmẽta, & paucorum uestigia quedã. Porro Sedes, ac Mercum Simbula crã. At Memnonis statuat A dolescẽtis impuberis imaginem referre. Esse autẽ exiitro lapide confabricatam, & ad Solis radios conuersam, utroque pede solum attingentem. Ereãdas autem manus sedi intiti, Hominis surgere uolentis similitudine quadã. At Oculorũ, & totius oris habitũ quasi loquentis esse hoĩs. Vbi uero Solis radio percutitur, quod matutino euenit, Tũ utiq; summam parere admirationẽ. Loqui enim tunc perhibent, ubi primũ ad illius os radius peruenierit. Nam splendentẽ oculi, lætiq; ad Solem expositi sunt, ueluti eorum, qui ualde Solis aspectum tolerare possunt. Quos Græci *ἠελίοις* uocãt, Hoc est Eu helios. Scribunt itẽ ex Græcis nõnulli, Memnona apud Ilium Aethiopibus quidem præfuisse, Aethiopem tũ non fuisse, Verũ apud Persica Susa, & fluuiũ Choaspẽ Gentibus illis inperasse. Argumento autem esse, quod a Tithono Memnonis Patre Susa dicantur condita. Vel, ut alii, a Memnone potius. Dictã uero Vibem a Liliorum copia, quã Gentium earum uocabulo dicantur Susa. Sed illud etiamnum euidẽtius, Suorum arcẽ a Memnone Mẽnonium uocari. Susios item Cifios appellari. Quia Memnonis matrem Cifiam uocet Aeschylus. In Pausaniẽ monumentis lectum est, Memnonem Aethiopum quidem fuisse Regem, non tamen ex Aethiopia Ilium uenisse, Verum a Persicis Susis, & Choaspẽ, quẽ sibi subiecerat loca. Nam sunt Auctores quoq; quotannis aduolare Ilium ex Aethiopia Aues, Et cõfigere ad Memnonis Sepulchrũ, Quas qb id Memnonidas uocent. Hoc idẽ quinto quoq; anno facere eas in Aethiopia circa Memnonis Regiam, exploratum sibi, Crematius tradit. Ex Memnonis cineribus apud Troiam interempti natas Aues, cecinit Ouidius, nõ suppresso item depugnandi more, Ita enim scribit Libro tertiodecimo.

Præpetibus subitis nomen fecit Auctor, Ab illo
Memnonides dictæ, cum Sol duodena peregit
Signa, parentali moritura mœre rebellant.

Memnonidum item Auium mëtio Pausaniã est, illas in Mẽnonis chlamyde picta expressas memoranti Apud Delphos. De Mẽnonis porro statua, Satyrus quoque hisce cõmeminit. Effigies Sacri nitet aurea Cercopitheci
Dimidio magicæ resonant ubi Memnone chordæ.

In cuius Loci enarratione, allatis modo, quã prodit Strabo, Interpretes mira sese inde expe diunt breuitate. Bibliothecis item tertio Diodorus, a Theutamõ, tunc Asiã imperãte, missa ad Troiam Aethiopum decem millia scribit totidemq; Susianos, cum ducẽtis curribus, Memnone duce. Qua tempestate Pater eius Tithonus Persarum gesserit Satrapiã. Sed & nonnulli Idam uocant Memnonis matrem. Inuenio item Memnonas esse Aethiopum Gẽtem, quam, ut Auctor est Polyhistor, Agrestem interpretant, Sed tamẽ pugnacem, ac difficilem. Quod uero de Rhodio Mẽnone, Cuius etiã meminit Arrianus, nec tacuit Q. Curtius, paulo ante protulimus, Sciendum amplius, Vocem eius memorabilem uideri præcipue dignam, quã utriusque linguẽ monumentis certatim celebretur, maximo documẽto, debere stipendia faciẽtes lingua præparcos, manu largiores esse. Is siquidem, cum aduerfus Alexandrum summa ui bellum gereret, Quendam de Alexandro obloquentẽ, ac multa perim peritiam, Tum etiam assentandi studio differentem cum inaudisset, eoq; nomine commo tior foret, Quod maximus Imperator ab inertissimo, ac prorsum, ut uidetur, gregario mili te proscinderet, Hominem acrius lancea percussit, & mox, Ego te inquit, alo, ut pugnes, non ut Alexandrum petulantia tua sordide incessas. Illud uero superpondium fuerit, Quod a Græcorum Grammaticis exaratum subscribemus, Memnona, & Sarpedona Iouis filios ad Troiam interisse. Tanto autem a Diis honore affectos, ut ferente legem Patre, funeris diem luctũ, & Ieiunio celebrarent. Quod Comici ueteris auctoritas illis comprobatur uersiculis, Vt protinus Legentium demereamur assensum græca, uti aiunt, fide.

Ῥομαῖοι δ' ἡ μὲν ἀγόντων τῶν θεῶν ἐπιστάται,
ἡ δὲ αὖ περὶ τοῦ μὲν, ἡ τὸν μέμνον, ἡ τὸν σαρπηδόνα
ἐπὶ νῆσσι δ' ὑμῖν, καὶ γέλῳ τε.

Sæpe inquit, nobis Diis apastiam ducentibus, Vbi lugeamus Memnona, uel Sarpedonem, Prohibetis Vos, & ridetis. Apastia uero, quod scitu reor dignũ, signat nobis Ieiuniũ. Quã

do *παρὰ* dicit, q cibo operā dedit *παρὰ τὸ πῶ*, quod ē *παρὰ* uel ci indicat. Vnde irrepfit inficiā plebeculā, ut passim pro Cōuiuio Pastum usurpet. Et saginatos Anseres, ac id genus cetera fere consimiliter nuncupet.

¶ Prouerbiū, quod est, Numerare nouit, quā uim habeat. De q Arithmetice occultiore. Caput VI.

Venzoaris Viri Babylonii, & scientiæ recōditæ, Verbu fuisse p̄claru, & sensus profundioris, Abumasar auctor est, Scire omnia, et nosse tractus eum, qui Numerorū scientiā teneat. Quod immo dici opinādum est, q̄ p̄fiscis ingeniis, Quē nobis rex multarū lucē peperere, a uulgari, & exculcata rōne sequestrata, abiuncta q̄ Philosophandi per Numeros cōsuetudo fuit. Eā uero cū a Theologis excusam, accepimus. Tūc imprimis nō neglectam a Pythagora, & Aglaophemo, Platone, ceteris q̄ id genus cōpluribus. Sed & in Epinomide ab ipso traditū Platone, nouimus. Inter oēs liberales artes, & theoreticas scientiās p̄cipuā, & maxime diuinā uideri Numerorū scientiā. Cēteq̄ id cōprobari qui pōt. Si eam numerādi peritiā accipias, In qua uel negotiātū, ut negotiosissimus q̄q̄ est, ita p̄stat imprimis? Quid. n. p̄ter ceteros illi notū? Scientiā oīno fuit hęc, extra q̄ pleriq̄ uel opinētur, uel sciāt. Certe mira. Immo q̄ nostra tēpestate minas p̄ritā. Quināmmo occlusa adeo, uelut sanctius arcanū, ut qualis sit, ne suspicemur qdā, aut uix attingant pauci. Quod neq̄s ambigat, Scitatur Plato, Cur sit Homo Aīal sapiētissimū, suppingit mox respōsum, Quia inq̄, numerare nouit. Et rursum in Epinomide, Opus inq̄, est Numeris nō iis, qui corpus habēt, Sed q̄ oēm parīs, imparis ue generationē atq̄ Virtutem, quā ad pficiendam, cognoscendam q̄ rerū naturā cōferunt. Proinde nos adagiū p̄struimus, quo in eum uti possumus, q̄ oībus calculis credat̄ undecūq̄ scientissimus, ac prope p̄fectiōe omnifaria eminētissimus. Meminit & in Encycliis questionibus Aristoteles, Cur inquit, homini potius, q̄ cuiquā ex ceteris Animantibus credendū est? An q̄, ut Plato Neodi respondit, Homo solus oīum aīantium *ἀπὸ τοῦ αἰνῶτος πνεύματος*. Hoc est nouit numerare? Quēlo cum, sit uenia uerbo, Philosophus qdam interpretatus, dū nihil aliū suspicāt. Id modo dici inde, opinat̄, Quod is sit rōnis aētus. Qui enim numerare scit, disciplinis imbibēdis non uidet̄ impar. Insuper ratione p̄dito amplius fidendum, quia p̄ter eam, dū talis est, ope ratū nihil. Vel inquit, qm̄ pendit acrius, bonum, malū q̄ metiens. Sed nos in sanctis item literis legimus, Deum omnia in numero, mēsurā, pondere p̄fecisse, quē ipsa & Plato aperte significat, Dum numeros, mēsuras, solida in medium adducit. Sed per numeros intelligi uult ipsas rerum naturalium species, formas q̄ substantiales, quas etiam Aristoteles numeris comparat. Per mēsuras autem certas, instrumētales q̄ figuras, uel magnitudines speciebus certis accommodatas. Per solida deniq̄, atq̄ uires significat qualitates, quæ & cum molibus penitus protenduntur, & p̄stant motionibus, actionibus q̄ momentum. Ex hac item occultiore facultate scribit Aurelius Macrobius, Numerorum certam, constitutam q̄ rationē Animas sociare corporibus. Qui numeri dum supersint, p̄seuerat corpus animari. Cum uero deficient, arcanam illam uim solui, quā societas ipsa constabat. Et hoc esse, quod Fatum, & Fatalia uitę tempora uocemus. Vnde sit illud doctissimi Vatis, Exple bo numerum, reddat q̄ tenebris. Hinc item probabile est, Veterum Sapientum curam pronuntiare non dubitasse, Animam esse numerum se mouētē. Hoc Pythagoricū esse decretū, auctor Plutarchus probat Libro de iis, quæ Philosophis placeāt, quarto. Sed adiicit, *ἀριθμὸν αἰετὶ τῷ νοῦ περιχλωμῶσθαι*, id est numerū pro Mente accipere. Esse quoq̄ in Animis numerum, scribit Plotinus libro Enneadis quintę primo. Non enim inq̄, moles sunt primi naturæ, neq̄ ullæ magnitudines. Crassa. n. hęc posteriora sunt, Quæ Sēsus existimat entia, Iam uero nec in feminibus hoc ipsum humidum est, quod æstimatione dignum censetur, Sed quod Sensibus non apparet. Id autem Numerus est, Atq̄ ratio. Est item in Intellectu primo Numerus Idearum ratione formali inter se differentium. Si modo per eas intelliguntur, & sunt formæ rerum re ipsa discrepātium. De qua re, si nostrū esset onus, dicere plura, Sed alieno loco satis multa. Illud Boetii multū ad hęc ipsa facit, cū ex mathematicis Arithmetica p̄cipi primū tradit, qm̄ matris quodāmodō ad ceteras obtineat portionē. Tū uero q̄ hanc ille huius

hâcille huius mûdanæ molis p̄ditor Deus primû habuit suę r̄cinationis exēplar, & ad hâc cuncta constituit, quæcunq; fabricatē rōne p̄ numeros assignati ordinis inuenere p̄cordiam.

¶ Pythagoræ placita de Monade, ac Dyade. Item de Pari, Impari q;. Cap. VII.

Ythagorâ igitur Legimus opinatû in numeris maximâ esse uim. In eos q; referēda omnia, Syderû ambitus, & Aialium p̄ductiōes. Duo itē fecisse principia, definitâ unitatē. Alterû appellâdo. Reliquû indefinitâ dualitatē. Sed illâ bonorû. Hanc malorū exordiû, & cām esse dicebat. Vnitatis siq; natura insita circûferētia tēperat, Animis Virtutē, Sanitatē corpibus. Domibus, & Ciuitatib; pacē, & Aforsû gignit p̄spiratû. At Dualitas diuersa omnia. Aeri hyemē cōtribuit. Ais malitiâ, ægritudines corpibus. Ciuitatibus seditiōes, & domibus dissidia iducit. Oē siq;dem malû ex disparili in/orit uolūtate. Hinc ex p̄sequētibus numeris parē qdē demonstrauit indigû ac deficientē, atq; imp̄fectû, Imparē uero plenû, ac p̄fectû. Etenim pari p̄mixtus uim suâ seruat p̄petuo, cōdup̄licatus uero eūdē gignit. Ita ut fœcûdus sit, habeat q; principii uim, diuisionis ipse nescius, unitate semp in eo redūdante. Par uero imparē p̄ducit nūq; Neg; est indiuisibilis. Proinde Homerus quoq; quē p̄fundior nulla præteritisse uidet doctrina, Vnitatis naturâ in boni quīdem portioē cōstituit, In mali uero dualitatē. Nā bonû ἐνείκῃ sepe dicit, & ἐνείκῃ affectû eiûs modi. Cōtrario autē mō δύνῃ uocat afflictionē, ac diuexationē. Et Supis imparia qdē semper p̄tribuit. Inferis uero paria. Nā Nestor Neptuno imolat ἐννεάκις ἐννέα ταύρους. Achilles uero Patroclo paria offert omnia, ἵππους μὲν ἑκατὰ, δὲ δούκας δὲ τῶν μεγάλων ἄρῃς ἑκατὸν ἑκατόν. Plurimum uero ternario utit̄ numero. Item quinario, ac septenario. Maxime uero nouenariio, Vt τοῖσ' ἐννέα πόντος ἀνέσταν. Et alibi, καὶ ἐννεάροι γὰρ τοῖ γα.

¶ De Nouenario numero. Virgillii locus explicat̄ ex Æneidos primo. De Helicone musico organo, De Musis pulchra. Febrium species. Caput VIII.

Ed cur nā est numerus hic p̄fectissimus? nempe q; est ab impari primo q̄drat⁹, & impariter impar in tres distribuit triadas, siue maui, trinitates dicere. Quarum itē quilibet in tres diuidit unitates. Qua in parte admonēdi studiosi sunt, Illud uehemētē obseruandû, Q; in literis latinis a paucissimis aīaduersum, miror. Nouenariû numeꝝ præcipue Veterib; p̄ multitudine q̄libet positû, Sicuti p̄bat Nicāder. Qui duos hñtem aculeos ἐννεάκωντος uocauit, Q; aculeorū nouē. Sed & alibi in quodam genere Scorpionû, qbus septē insunt Sphondyli, dixit, σφόνδυλοι ἐννέαδεσμοι. Nam Enneadesmos uocat sphondylos, uolēs signare polydesmos, ac si dicas multarū cōmissurarû, aut colligationû. Idipsum in P̄reconû Enneade ap̄d Homerū Iliados secūdo adnotauit Eustathius. Sed & in nouē bellatorib; Hectori obiectis. Ad quā Græcorū doctrinā Optimû maximû Poetâ respexisse, cōtēderim. Cū ait, Et nouies Styx interfusa coercet. Sed & cū Æneidos primo ita de Timauo flumine sibi canere permisit, Atq; intima tutus.

Regna Liburnorum, & fontem superare Timai,

Vnde per ora nouem uasto cum murmure montis

Itmare proruptum, & pelago premit arua sonanti.

Nā cū Timauo septē ora contribuant alii, nōnulli et nouem, ut Pomponius, Alii etiâ octo.

Vnde & multifidum et appellauit Timauû Val. Martialis Epigrammatum octauo.

An tua multifidum numerauit Lana Timauum,

Quem prius Atrifero Cyllarus ore bibit?

Propterea doctissim⁹ Auctor in opinionû fluctu nouenariû sibi numeꝝ cēsuit maxime usurpandum. Vt interiorû literarū, sicuti frequētē solet, quippiâ operi inspergeret, qd̄ illotis, ut aiunt, pedibus ingrediētes maleferiat qdam, aut transiliūt, aut impingūt. Eodē mō & Oratianû illud ex arte poetica intelligendû, Nonû q; prematur in annû, q̄q; lectiōe interpolata, decimû pleriq; legūt, & interpretent̄. Quod si ad decadis p̄fectionē referas, concog; potest. Astipulat̄ & Theon Arati Interpres doctissimus, q; super eo Poetæ uersiculo,

χειμῶνες μέγα σῆμα, καὶ ἐννεάγηρ καρόνη,

Ennea inqt, pro multis poetice accipiēdum, ἥντιν ἡ πολύγηρ καρόνη. Nouenarius inqt Hesiodus, Musarū dies est, Heliconiadû. Hic siq; numerus inquit Græci, ἡσάμις ἵσος ἐστὶ, & bonus in oībus, aptus q; Heliconiadibus, sic nūcupatis, nō quia ab Helicone sint, Sed q; ut in Ptolemæi musica lectû ē, Organum habet̄ musicû, qd̄ Helicō dicūt, In quo nouē quædam

chordæ sunt, quæ tres sunt τρεῖς τριώνων, uel Epitriti, Tres aut Diapente, seu Hemiolii. Tres aut δὲ τριώνων, seu diplasi, Quas & nouē appellarunt Musas. Categ id obiter quodā modo parte hac sciendū, Musis in Helicone rē diuinā obisse Otii, & Ephialtem primos, Sacrum q̄ illis montē dixisse, Quas tres mō intelligi uoluere, Meletē, Mnemen, Aæden. Nouem postea fecit Pierus Macedo, Nominibus, quæ nūc habent, impositis. Sūt q̄ nouē fuisse Piero filias putent, Quibus eadē, quæ Musis noīa indiderit. Ad Nouenarii, deniq̄ rōnem forte spectat illud quoq̄, Februarii species p̄mū q̄dem esse duas. Quippe aut σαιενχες dicitur, uel Synochos, Quæ Cōtinua. Aut δὲ γλῆπελα. i. internallata. Huius apud Veteres discrimina p̄noscebatur lex, Vt sentit Galenus, ἀμφημερὴς, Quæ Quotidiana. Τριήμιος, quæ Tertiana. τεταρτημιος, Quartana. πεμπήμιος, Quintana. ἑβδομήμιος, Septimana. ἑνκαταμιος postremo, dice re quā possumus Nonanā, Sunt uero etiānum febres dictæ ὀλύντης. i. erraticæ, quæ ordine crassant nullo, ἀλλ' ἀνεταστάτως γίνονται. i. citra stabilitatē sunt. Periodus autē est ἐξ ἑπτασάκων καὶ ἀντισάκων ἐννοσημίου χρόνου. i. ex intensiōne tēpus in morbo, & remissiōne.

¶ De Monade. Cur q̄ ea ad Deum referat. De Ternario item, ac Quaternario. Triembolum quid.

Caput IX

T qm̄ ipsa nos rō in numerorū uirtutes p̄iecit, Nō fuerit ab instituto sciendū, quēdā porro fufius hinc inde, ueluti amœniores quosdā flosculos, ac diuerticula nō ingrata legētibz, Quos alioq̄ nouitatibus excitari scio, cōgessisse in hunc præcipue locū, in quo Arithmetices uim p̄libamus, Ac, ut ab uno exordiamur, qd̄ est in hoc genere primordiū, dicitur q̄ a Græcis μονάς. i. Vnitas. Cōpētū nobis est, mā rē credi, & Fœminā, Parē itē, atq̄ Imparē, nō numez, Sed fontē, & originē numerorū, Zaratam uero Pythagoræ doctore, Dyada numerorū dixisse matrē, Monada uero Patrē. Proinde inter numeros p̄stare, q̄ monadi p̄cipue assimilent. Esse quoq̄ Monada hanc initiū, finem q̄ oīum accepimus, neq̄ ipsam finis, aut p̄ncipii sciētē. Referti uero ad Deū, eius q̄ intellectū a sequentiū numero rez, & potestatiū sequestrare. Qui qm̄ in unū dispersa cogit, inde et dicitur ἑν. Monas uero appellat, ὅτι πάντων φθορομένων, αὐτὸς μόνος μένει, καὶ ὅτι μόνον ἔχει ἐν τοῖς αὐτοῖς ἐκλάμψαι, ut inq̄ Ioānes Protospatharius. Diez Hesiodi Phyc⁹ Interpres, Dicit inq̄ Monas, qm̄ tēdētibus in corruptionē oībus, Solus ipse p̄seuerat, Et qm̄ in suis habet firmitatē p̄siliis. De Ternario uero qd̄ hic exequamur potissimū. An Illud imprimis Trinitatē Pythagoricos Philosophos rez oīum mēsurā esse uoluisse. Credo rōne illa, quod summus rerum Opifex ternario numero uniuersa dispētat. Immo uero etiā res ipsæ numero eodem terminari pernoscentur, ad quod respiciēs Poeta nobilis, Numero inquit, Deus impare gaudet. Si quidē ineffabile illud agens creat primo singula, rapit mox, ac deniq̄ p̄ficit. Singula quoq̄ imprimis ab illo perēni fonte effluunt, dum nascuntur. Deinde in eundem refluunt, dum originem mox suam repetunt. Postremo perficiuntur, ubi in suum redierint principium. Id ipsum uaticinatus Orpheus Iouem principium medium, & finē uocauit uniuersi, principium, ut producit, mediū, ut producta retrahit ad seipsum. Finem, ut redeuntia p̄ficit. Sed in Cōuersiōe hac trinitas obseruat mira, Qm̄ in ea Mercurius primū obtinet primum, animos p̄ rōnem ad sublimia reuocās. Secūdum Venus, peruifum ad supna p̄liciens. Postremū Phœbus, id ipsum efficiēs p̄ auditum. Et Mercurius q̄dem ad ipsum p̄cipue p̄leat bonum. Ad Intellectū Venus, in quo radians p̄noscit pulchritudo prima. Ad Aiam uero prouocat Apollo. Cuius est harmonia peculiaris. Hinc Regē illū uniuersorū bonū, pulchrū, Iustū, quod sapius a Platone significat, possumus nūcupare. Bonū inq̄, dum creatiōne obit. Vbi allicit, pulchrū. At iustum, quatenus p̄ cuiusq̄ meritis p̄fectionem elargitur. Pythagoricos itē Plut. scribit, Vnitatē folitos Apollinē nūcupare. Dyada uero Litē, et audaciā. Triada autē Iustitiam. Cū. n. Iniuriæ illatio, aut p̄pessio p̄ defectū obuēniat, aut excessū, inferis iis Iustū ad equalitatē, retrahens. Adnotatū a Grāmaticis illud quoq̄, Numez qm̄ hunc p̄ multitudine capi. Vnde Triembolum pro Vitili pudendo inuenimus positum, Vt quod iniici sapius queat. Est eo item nomine nauis, Quando Nestoris nauem Decembolum dixit Æschylus. Sed illud grauius multo, Principem Dei tribus coli, Adoratione, Thuriis sacrificio, Hymnis. Et id utique ter ex totidem Hemisphærii p̄ctis, mane, Vespere, meridie. Proinde Legibus fanci p̄lerisque, nouimus, Exortum ab adorantibus spectandū, Quod est Pythagoricis obseruatum, Nec spreuit Christiana Veritas. Trismegistus ad meridiem conuersus

ridiem conuersus ad ipsum obibat. Moses, Iudei que ad occidua. Ratio inde promi potest, quod ab oriente motus est diurnus, At Planetæ, quos esse Ptolemæi doctrina statuit, uelut Cælestium signorum Animas, ab occasu Vertiginis sumunt initia. Sed uiuificū Lumen a meridie per circuli redit obliquitatē. Adoratio reuerentiæ cultum exhibet. Thus suauissimæ cognitionis diuinæ distributionē cōplectit. Hymnorum suauitas Cælog referet percentū, Vt Pythagorici sancti, nec tacuit Mercurius. Vel Substantiæ harmoniā separatæ in Laude intellectuali, Vt Peripatetici. Quid porro de numero dicā quaternario potestas ei⁹, ut sit miranda, illud potissimū facit, Quod sensu tacito Gentes fere oēs præcipuū Dei nomē quatuor modo literis enūciant, quæ res citra diuiniorē afflatū nō uidet potuisse ptingere. Nā quem nos Deū nūcupam⁹, Aegyptii Theut. Persæ dicūt Syre. Magorū disciplina Orsi, unde profu- xit Oromafis. Iam apud Hebræos Gētē celebre est quatuor uocaliū Dei sacrū nomē, quod inde Tetragramaton dicūt, & Alia uoce exprimit, quæ Adonai est, quæ apud eos tñ Adnī scribit. Significat autē Dñm nostrū. Græcis uero Θεός appellat, Arabibus Alla. Iesu autem Salutare gētibus nomē ab Angelo accepim⁹. Porro Quaternariū Pythagorici numeꝝ oēm uocabāt, Quoniā numerus denaria pficiē multitudinē. Denari⁹ uero est quaternarii cōpositio, pinde totū numeꝝ τετρακτιών uocabāt. Ex eo & Turisuradi religionē sibi fecerāt. Vñ il- lud, Ita per Quaternitatē Aīæ nostræ tradētē perennis fontē naturę. Nā & qternitate Aīam cōstare arbitrabant. Esse. n. Mentē, Sciētā, Opinōē, Sēsū. Oīa porro quæ sunt, qterna- rius numer⁹ piūxiſſe, ac colligasse uidet. Elemēta. Numeros. Horas āni. Aetatu cōpagines. Deniq; dici nil post, quod a numero quaternario, tanq̃ a radice, ac principio nō depēdeat. Cuius cognitio Pythagoreis ab ipso tradita Pythagora est, p quē etiā iurabāt, ueluti iurare per Magistrū deceat, obseruantia, ac uenerationis rōne, Qui quaternariū ipsis numerū tra- didisset. Qui nō utiq; Deus fuerit Immortalis, nō Heros, Sed Vir similitudine Dei prædit⁹. Porro τετράς. i. quaternarius omnis facer est, ac solidus, Nā quæ pſistunt, omnia ex puncto pducta primū sunt, Sigdem punctū fluens lineā facit, Linea Epiphaniā. i. superficiē. Super- ficies solidū, quare perfectā habet Tetras, & quæ colat digna. Dicit nāq; & Harmonia ha- bet. n. Epitritū, Quaternarius. n. ad ternariū Epitritus, ad binariū duplex, unde & Diplafius est, Habet & tetraplasiōn eius symphonie, quæ uocatur δὲς δὲς παρὰ τὸν. Quatuor. n. Vnitaris sunt Tetraplasia.

¶ Quinarij numeri potentia. Cur Sensus tantum quinq; Et quæ præcellāt Sensibus. Pem- pazin quid. Pempobolum Pentadactylus. Pentasublon. Triobolum. Cap. X.

Vinarij uero potentiam ex Sciētissimis pleriq; admirati, multa in seillum ob- seruare prouiderunt, aut a Quinarij habentibus prodiisse, quales sunt ho- minū manus. Immo q; nec iniuria diuinū cēseri, ac merito Diuinitatē, Mer- curio q; imprimis eē dicatū. Ex Veterū doctrina illud ē, numeri huius uim tanto haberi quaternario augustiorē. oīa enim animatū inanimatū præcellētius credatur. Nos id certe obseruauimus, solū hunc numerū omnia, quæ sunt, quæ q; uident eē, cōplexum, animaduerti. Esse autē diuinus intelligibilia, uideri esse Corporalia oīa, seu diu- nū corpus habeāt, seu caducū. Sic ergo numerus simul oīa & supera designat, & uocēda. Aut. n. Deus summus est, aut ex eo nata Mens, in qua species rerū q̃tine, platonici dogma est. Aut Mūdi Anima, abs qua reliquas animas, seu ex fonte, pfluere tradūt. (Platonice sem per loquor, neq; n. nūc Christianæ ueritatis dogmata promimus, Sed Veterum placita pſe- damur, quæ instituto nostro scribendi suggerūt argumētum) Aut cēlestia sunt usq; ad nos, Aut terrena natura est. Quinq; porro Viuentiū traduntur genera, Principem locū sibi uen- dicante Deo, Sequentibus mox Dæmonibus inde Heroibus, quarto autem loco cōstituitis Hominib⁹, ultimo Brutis. Quin & Animę potestates sunt q eodē terminēt numero. Prima enim uis Threptica est, siue Vegetatrix. Secūda Sensuū potēs. Tertia Epithymetica, seu con- cupiscibilis. Sequitur mox Thymoides. i. irascibilis, inde Logicon. i. rationalis facultas. Ad de quod, sicuti Aphrodiseus Alexander docuit, Si tamē ex illius officina liber is prodiit, qd non uidet, qm̃ eius Philofophi haudquaquā in pleriq; resipit hęresin. Eorū numerus, quæ sub Sensum cadunt, quinarij est. Vnde factum quoq; ut Sensus item dūtaxat quinq; sint. Quod ad sensibilibus naturam Sentiēdi quoq; instrumēta sint. Tactus sigdem aspera expe- riunt, & leuia. Nec non dura, molliā q; quæ solidorū qualitates sunt, Gustus dulce, & amare,

ac falsum. Quæq; in humidis sunt, id genus alia, & siccis, Olfactus qd bene, & male olet. Quæ in euaporationibus inueniunt. Auditus, Sonituū, & fragorū est explorator, quæ in Aeris collisione uersant. Visus colores discernit, qui in tenuissimo, & Aetheris lucidissimo Spiritu sunt collocati. In qua qdem ratioe Sensuū illud obiter adnotabimus. In Cane uim odorandi esse præcipuam. In Aquila uisum. In Protogeuste, indicio Animalis gustum. In Serpētibz, et quibusdam Auibz tactum. In Apris auditum, uel, ut Græcus præfert codex, in Anseribus. Quintas porro esse fugiendas, Hesiodus præcipit, quod inquit græci Interpretes, allegorice signat, Nuptias multas. Quinarius. *ν.χ.μ.ω.ς* dicitur, ex binario nāq; pari confurgit, & impari ternario, dicitur & numerus hic *δίκην*, idest Iustitia, quia denarium ex æqui libro secet. Quinta porro natas Erinnyas ferūt, quæ plus habendi desyderia castigāt. Pem pazin, idest *πεντάζειν* est per pentadas, idest Quiniones numerare, nam Æoles *πέντε* dicunt pro *πέντε*. Vnde & Pépobolum ueru, cui quinque sunt ad affandum ordines, quod & Pentadastylum dixeris, & Pentasublon. Cum æorū autem qui Aeoles sunt, inuentū id est, Nam cæteris in usu Triobola fuere.

De Senario numero. Et quæ Numerorū partes dici iure possint.

Caput XI

Enarii uero numeri uim id puto abunde declarauerit, quod Mosaica Sapientia, a nemine unq; laudata satis, eo numero Mūdi genesin absoluit. Sed & Pythagoras Senarium numerum genesi nuptiisq; accommodari probat. Vnde & Gamon appellauit, quoniā eius partes iuxta positæ ipsum gignant, similem q; reddant genitum genitori. Numerus porro Senarius, uti Augustinus scribit, primus completur suis partibus. i. sexta sui parte, & tertia, & dimidia, quæ sunt unū, duo, tria. Quæ in summā ducta sex fiunt. Hinc Plutarchus Gamon dici scribit, propter Paris, & Imparis commixtionem. Partes autem in hac consideratione numerorum illæ dicendæ sunt, Quæ quotæ sint, dici pōt. Sicut dimidia, tertia, quarta, & deiceps, ab aliquo numero denominatæ. Neq; enim, exempli gratia, quia in nouenario numero quatuor aliqua pars eius est, ideo dici potest, quota eius sit. Vnum autem potest. Nam nona eius est, Et tria posunt, nā tertia est eius. Coniunctæ uero istæ duæ partes nona, scilicet & tertia. i. unū, tria, longe sunt a tota eius summa, quod est Nouem. Adnotanda porro Augustini item grauissima sententia. Numeri inquit, ratio contēnenda nō est, quæ in multis Sanctarū Scripturarum locis, quanti æstimanda sit, elucet diligenter intuentibus. nec frustra in Laudibus Dei dictū est. Omnia in mensura, & numero, & pondere disposuisti.

¶ Multiplex Septenarius notestas. Cur ante diem septimū Infanti nō imponeret nomē. De partu Septimestri, item Octim. Et de Saturno paucula. Caput XII

Equitur inde Septenarius numerus, quē maxima ingenia mirari nō cessant. Sigdem totus impar numerus primus ternarius est. Totus par quaternarius, ex quibus duobus confurgit Septenarius. Ideo pro uniuerso sepe ponit, Sicuti est, Septies cadet Iustus, & resurget. i. quotiescuq; ceciderit, non peribit. Quod non de iniquitatibus, Sed de perturbationibus ad humilitatem perducantibus intelligi debet. Et Septies in die laudabo te. Quod alibi alio modo dictum est. Semper laus eius in ore meo. Et multa huiusmodi in diuinis Auditoribus reperiuntur, in quibus Septenarius pro cuiusque rei numerositate poni solet. Propterea eodem sepe Sanctus signat Spiritus. Hinc est illud propheticū, Augustino Interprete, Eloqa domini, eloqa casta, Argēum igne examinatum, probatum, repurgatū, septuplū. Et in Euangelio Lucas scribit, de Magdalena septem profluuisse dæmonia. Quo fit, ut homericū illud ad hunc ferme sensum interpreter, etiam si Strabo grauissimus auctor aliter & sensit, & docuit.

ἥ τις μάχης δεινὰ καὶ τέρψις οἷον ἄλκον.

Quod est ex Virgiliana tralatione, Oterq; quaterq; beati, Qui tunc opetiere, Vt fit, quod græce dicitur apud Thucydidem, & Ælius Dionysius interpretatur, *πενταπλάσιον ἀνέσθησαν*, Quod est omnino, prorsumq; periit, sine *πενταπλάσιον*. Nam sic dicit *πενταπλάσιον*, ut & *ἑπταπλάσιον*, idest septies. Meminit quidem loci huius Vir reconditissimæ scientiæ Macrobius, Sed

συμβολικῶς adeo,

συμβολικῶς adeo, ne tenebrose dicā, Vix ut auribus, quantumvis mordaci lotis aceto, fatiffa-
ciat. Septenario præterea summum rerum opificem Deum maiorem in modum delectari,
hinc licet coniectare. Quod septem apposuit Cælo uagantes stellas, Quas Planetas dicūt,
quoniam *προποδίζεσι, καὶ ὑποποδίζεσι, καὶ ἀκροποδοῦν ἀπὸ τῶν οὐρανῶν τρέφει*. Nam ἀπὸ τῶν
rās sunt, ut duodecim Zodiaci Animalia, quæ ordinem norūt proprium. Nec uideas unq̃
Cancrum ante Leonem, nec hyemalia signa æstate collucere, Vt Hesiodicus Interpres scri-
bit. Sed & quem suas esse delitias uoluit, Hominem ita moderatus est Deus, Vt & concipi
hæcratione posset, & perfici, & adolescere, & confirmari. Et demum huiusmodi omnia ad
hūc ipsum redegit numerum septenarium. Quin Veteribus etiā numeri huius obseruatio
magna, ut auctor Aristoteles est. Si quidem nato Infanti ante diem a' natiuitate septimū no-
men non imponebant, ueluti prius non uideret omnino uitalis. Apud alios inuenio tamē,
decima id Athenis die solitum factitari, quando congregatis tum consanguineis, tum ami-
cis, peracta re diuina, splēdidum parabatur Conuiuium, quod uocabāt *δευτέρην ἑστάνουσι*. Nā
quinto a' nato infante die Amphidromia agebatur, qua manus expurgabant, quæ obstetri-
cis munere fuerant perfunctæ. Cursu q̃ ad focum ferebatur Puer, mittebantur q̃ a' propin-
quis Polypodes, ac Sepiæ, munerum loco. Sed illud amplius, quod ad homines pertinet
nascendos, Semen, quod post iactum intra horas septem nō fuerit in effusionem relapsū,
hæsisse in uitam, pronuntiatur. Quin & Semen idem intra formandi hominis monetā lo-
catum folliculo obambit genitui artifex natura septimo die quoq̃. Quod Hippocratis per-
ceptum experientia est, a' quo edocta mulier eo a' conceptu spatio, saltu folliculum id genus
excessit. Sed & per dierum hebdomadas incrementi infantilis, adolescendī q̃ corporis ra-
tionem concipiunt regē naturæ Periti. Quærit Alexander, unde fiat, quod *ἑπταμηνῖδες*, idest
Septimestres infantes sint *ζῶνται*, idest Vitales. *ὀκτομηνῖδες*, siue Octimestres minime, nā
& inde, ut ex Græcis item aliis didicimus, septenarius numerus uocatur *ζωόγινος*, quod eo
spatio prodeat e' bulga matris uicturi Infantes, magis q̃ insequētī mēse. Subdit uero Alexā-
der, Septenarii perfectione ita euenire. Vt Pythagoræ probatur testimonio, & consentiunt
Arithmetici, nec inficiant' Musici. Esse uero Octonarium imperfectum, & inde censerī Vi-
tæ ominosum, inhabilem q̃. Edi porro' Septimestres ob ualidissimam in uulua informati-
cem uim, quam is *δύναμιν ὀκτακτιστικῶν* græce dicit, Quæ utilem, ac moderatum sanguinē
comperiens, foetum celerius explicat in Vitā. Sciendum tamen, natum quandoq̃ Infantem
octauo cōceptionis mēse nocte sub Saturno stationario, statione prima in Sagittario ascen-
dente, Semianimum quidem, adhibitis tamen remediis opportunis refectū, coalitū, quod in
multos annos prorogasse uiuēdi spatia. Vt sciamus rationē illam a' Saturno ductā ab Astro-
rum peritis, uti alibi cōmeminimus, non perinde cēseri efficacē, perpetuam q̃. Nā & Astro-
logorum pleriq̃ In Indico tractu, Saturno subiectum quem faciūt, esse fatent' Vitas uel lon-
gissimas. Vtiq̃ Peripatetici, ac Medicinam professi aliunde, q̃ a' Saturno, octimestris partus
rationes petunt. Aristotelicum certe illud est ex quarto de Animalīū generatione, Qui octa-
uo mense nascuntur, & si minus, tamē possunt uiuere. Septimo præterea mēse Infantes den-
tire, cōpertū est. Anno septimo immutare, Pubescere annorum hebdomade secūda, in uiri-
litatem tertia exire, quæ ipsa & incremento in longitudinē coronida impingat. Sicuti quæ-
ta etiam in latum. In quinta roboris summa fit auctio, quod seruet Sexta. Septima deterat,
quis per momenta. Proinde ab hac annorum serie a' militiæ laboribus esse feriatis licet. Po-
stremo esse numerum hunc Apollini Sacrum, Plutarcho credimus.

¶ De Octonario. Vbi Octimestris partus uitalis. Exterricinei qui sint. Epitoca. Gellius
illustratur. Parcarum nomina. De Ilithyia, & Telepho. Octonario signari Iustitiam.

Caput XIII.

Octonarii uim, & quidem uitæ auspiciis uel inauspicatissimā iam attingimus.
Sciendum tamen, foetus eiusmodi in Ægypto non fere intermori. Tralati-
tium quippe in ea prouincia & octauo gigni. Asclepiades itē auctor est, Na-
xias mulieres *ὀκταμηνῶν*. Octimestria edere puerperia, uel Iunonis munere,
id illis gratificantis ob Dionysii beneuolentiam. Vel quia Bacchus ipse sic
creditur natus. Quo nomine Naxum nuncupari Dionysiam, Quamuis de Vinearum ferti

litate appellari ita, magis Plinio placeat, nam & in ea fons uino fluere tradit, quod sit præ dulce. Apud nos uero si peperit prægnans octauo mense, & intermoriatur factus, matrem quoque subinde morituram certissimo, ut putant, præfagio uaticinantur. Quin si concubuerit mense octauo Parens, fiet Infans oppletus Lentoris mucosi, & cute fœda. Cæsonia octauo mense genitam, quæ fuit Vxor C. Principis, prodit historia. Hic illud obiter adnotauero, Exterricineos nominari Fæsto ante tempus natos, tanquam eos mater exterrita aluo eiecerit. Græci ἄλτρομύους uocant, ueluti fallentes in mense. Sicut Epitoca eleganter, quibus iam pariendi instat tempus. Quia porro Partus octimestris non fere uitalis est. Putat Cæcilius Minutianus Apul. Parcisi tribus fæsta nomina hæc, Mortuam, Nonam, Decimam. Quod si est, Gellius illustratur egregie, simul & falli eos dilucet, Qui pro Morta uel mortua Mœrā substituunt. Ilithyiam sunt qui Ἰλινειν dicant, ueluti eadem sit cum Parcisi, auctore Paulania. At Ilithyiam Tegeatæ, Cuius & templum in foro habent, & Simulacrum, ex historia dicunt ἐργασιν. Nam cum Nauplio filiam tradidisset Haleus, mandans in mare præcipitem mitti. Illa dum in perniciem duceretur, in genua procubuit, atque ita puerum enixa memoratur, Vbi postea Ilithyie delubrum est excitatum. At produnt Alii, patre inscio, Augem peperisse, ac in monte Parthenio infantem Telephum esse expositum, Cuilac præbuerit Cerua. Cæterum illa tamen octonarii laus uel præcipua, quod eo apud Pythagoricos Iustitia significatur. Cum enim Iustitia sit æqualis pro cuiusque meritis distributio, Ciuitatisque solidum fundamentum, iuste per octonarium describitur numerum, Qui & solidorum primus est. Primusque omnium in numeros ita soluitur pariter pares, hoc est in bis quaternos, ut nihilominus in numeros, æque pariter pares diuisio quoque ipsa soluat. i. in bis binos. Rursusque quæ æqualitate resoluitur, eadem quoque contextitur. Nam bis bini bis octonarium constituunt. Hinc Orphei institutum amplius propagatum per numina octo iurant, sicubi diuinam obtestari Iustitiam uellet. Eorum uero nomenclatura hæc. Ignis, Aqua, Terra, Cælum, Luna, Sol, Phænes, & Nox.

¶ Denarii numeri potestas. Cur dicatur Decas. Et cur eo nomine dicatur Mundus. Cur in supplicii denario numero utatur Plato. Virg. explicatur. Decatonos. Decatcutç. Decatologi. Icoftologi. Decaduchi.

Caput XIII

Denarii uero numeri excellentiam multa equidem declarant. Illud utique mirum, quod est ab Aristotele proditum, cum alibi, τὴν Auscultationis physicę textio. d Omnes homines tam Barbaros, quam Græcos præscam seruasse consuetudinem perpetuo ad decem usque numerandi. Neque enim censeri fortuitum debet, uerum ex naturæ fontibus propagatum, quod semper fiat, atque item ubique. Id uero numeri huius absolutam indicat qualitatem. Continet quippe hic numerandi genera uniuersa, uti par, Impar, quadratum, quadrantale, siue cubum. Longum, planum. Primum cõpositum. Denarius porro fons est, ac principium. Quippe qui ex uno, duobus, tribus & quatuor cõstet. Nec illud reiiciendum, dedisse nobis in manu digitis eum numerum ipsam rege Naturam. Vna tamē gēs Thracum narratur ad quatuor modo numerandi seriem terminare. Quoniam amplius ritu puerorum nequeat meminisse, nec fere usum habeat rerum multarum. Denarium porro Decada Græci uocant, quasi Dechada, quod omnem in se numerum recipiat. Atenim Pythagorei Decada etiam Mundum uocabant. Quod eo numero sit compactus. Constat enim Sphæra, quæ dicitur Aplanes, & Planetis septem, Elemētari natura. Postremo Antichthone, quo tamen nomine, quod mirum est, intelligebant illi Lunarē Sphæram, quia ut terra Lunam umbra hebetat, Ita Solem Luna nobis adimit plerumque. Adde illud item, Ex numeri huius religione quadam, & obseruantia, moris fuisse Veteribus, ut Iustissimi quoque fidei comparandæ gratia Dextras iungerent, quia sic denarium præmitterent numerum. Nec illud negligendum, Platonem ad delendam culpam numero uti Denario, Centenario, Millenario. Cuilibet siquidem uoluptatis gradui suppliciorum decem cõtribuit. Ita enim oblæx maiestati diuinæ rependi, omnino par fuit. Adde, quod sicut Beatitudinis gaudia Iustitiæ humanæ dolores exuperant. Sic miseræ cruciatus Iniustitiæ nolo præter. Denarii porro rationem continere & Centenarius uidetur. Sed & millenarius. Nā & hi uniuersi

& hi uniuersi cēsentur. Quoniam ex denario uniuerso pſurgunt Proinde numeri, quos Vni uerſos dicimus, purgationi, & emaculandis dicantur animis, ut Labes ex peccato inuſta, cō cretaq; proſum eluenda ſignificetur, ut candidiſſima Aeternitatis luce perfrui ualeamus, Quæ depuratum modo, exterſumq; nitidius admittat Aethereum ſenſum, atq; aurai ſimplicis ignem. Propterea reconditoris Sciētiae Poeta nobilis Platoniorum myſteriis ampli ter imbutus, Ita pronuntiat,

Centum errant annos, uolitantq; hæc littora circum.

Et alibi ad eūdem ſenſum.

Mille rotam uoluere per annos.

Adnotatum quoq; a Theologis noſtris de cem Virginum appellatione in pagina euangelica Vniuerſitatem ſignari Contemplantiū, Quia ſit numerus hic digytus primus, ac numerorum Limes. Adiciendum uero illud opere Leuioſis, Decatonēs dici, & Decateutas, qui decimas exigūt. Vnde apud Abydenos Decateuterium legitur, quod naui habebatur genus. Decatologi ſunt qui Decatonēs, *ἐκατοβόλοι* uidentur, qui Viceſimas colligunt. Qui ſane inter probroſos recēſentur, quos *ἐκατοβόλοι* nuncupant Græce Periti. Decaduchi legitur ſæpe in græca hiſtoria, & apud Lyſiā. Quippe Decem Viri exactis triginta Tyrānis, Remp. Athenis adminiſtrarūt. Eorum unus qſq; dicebatur Decaduchus. Meminit Iſocrates ad Callimachum.

¶ Ex numeris qui dicantur Lineares. Plani. Solidi. Numerus quid. Qui numerus dicatur potentia, & qui actu. Digytus in numero quid. Item Articulus. Caput XV.

Orro in Pythagoreorum myſteriis, & Platoniorum quoq; triplices inuenio numeros, Lineares, Superſiciales, ſiue Planos. Solidos. Et eſſe Lineares quidem, quos ſola metitur Vnitas, quaſi punctum, ut binarius, ternarius, quinarus. Solus enim attenditur proceſſus, nulla habita ratione deductionis numeri in numerum, ad linearum modum, unam habentium dimensionē tantum iſteſt longitudinem citra latitudinem. Hoc uero fit, cum dicimus, Vnum, duo, tria. Planos autem intelligimus, qui ex numeris, quaſi lateribus multiplicantur, ut adnotatū eſt Geometriae octauo, uelut Senarius ex bis tribus fit, uel ter duobus. Ex Planorum autem numero eos Quadrāgulos, & Aequilateres appellamus, Qui ex numeri alicuius ductu in ſeipſum conſiſciuntur. Sicuti quaternarius ex bis duobus. In æquilateres autem, qui ex ductu numeri minoris in maiorem, cuiuſmodi Senarius fit ex duorum in tria deductione. Dicimus & Oblongos, qui ex ductu numeri admodum minoris in numerum longe maiorem conſiſciuntur, ut eſt Denarius ex deductione duorum reſultans in quinq;. Solidi uero ſunt, qui ex reductione, atque deductione numeri alicuius in ſeipſum efficiuntur, inſtar molis ſolidæ in trinam quaſi producti dimensionem, ut bis duo, bis octo, ter tria ter, uiginti ſeptem, quater quatuor quater, Sexaginta quatuor. Numerus autem, quoniam de hoc iam diu diſſerimus, ſicuti decimo Metaphyſices traditur, una dicitur meſurata multitudo. Septimo autem Geometriae finitur, multitudo ex unitatibus aggregata. Numerorum uero alius eſt potentia, ut Vnitas. Eſt enī omnis numerus potētia, Sicuti aptiſſime colligit Boetius. Alius uero actu. Vt ceteri. Adhuc numerorum alius dicitur Digytus, Alius Articulus, Alius cōpoſitus, ſiue commixtus. Digytum appellant numerum omnem denario contentum. Articulus eſt numerus omnis, quem poſſis in denas partiri partes æquales, nullo redundante, ut decem, uiginti, triginta. Cōpoſitus numerus ex digyto, et articulo conſtat, ut quatuordecim, quindecim. Quadratum numerum octauo Geometriae intelligit Euclides, qui quatuor equalibus continetur lateribus. Vt Quatuor, Octo, Sexdecim.

¶ De mediis duobus Arithmetico, & Geometrico. Plutarchi illuſtratur obſcuritas.

Caput XVI.

h Æc habui de numeris, quæ ex diuerſo congeſta noſtris inferere libellis. Illud hinc non ita cenſebitur abiunctum, quod peripatetica ingreſſi pomœtia præcerpſimus. Igitur Ariſtoteles moralium ſecundo ſumma, ut ſolet, ſubtilitate, ac edocenter tamen, morales aſtrues uirtutes eſſe mediocritates quaſdam, mediocritates inquam non rei, Sed reſpectu noſtri, Medium eſſe duplex ſignifi-

cat, Rei scilicet atq; Rationis. Hoc est medium Arithmeticum, & medium Geometricum. Taceo nunc de medio musico, Medium uero ex parte rei est id, quod adamussum æquipera-
tum, & in Librili perpèsus æque distat ab utroq; extremo, est q; idem apud omnes, & hoc
Medium dicitur secundum rationem, uel proportionem Arithmetica. Sicuti senarium nu-
merum consistere in medio dicimus inter duo & decē. Quia sicut sex excedunt duo in qua-
tuor, Sic a Denario in quatuor item deficiunt. Medium uero rationis, & respectu nostri nō
ita se habet, nec est idem apud omnes. Et consistit in proportionem geometrica, hoc pacto. Si
cut se habent sex ad quatuor, Ita ad nouem. Non est autem medium inter quatuor & no-
uem, ut æqualiter excedat quatuor. Et excedatur a nouem. Sed habet æqualitatē secū-
dum geometricam proportionem, & rationis similitudinem, Quia sicut Sex cōtinet totum qua-
tuor cum dimidio, Sic continetur a nouem, quæ dicitur proportio Sesquialtera. Eius exem-
plum est apud Philosophum eiusmodi. Si uesti duobus panibus est parum omnib⁹, decem
uero nimium, Medium non erit, conueniens cuiq; sex panes comedisse, quod foret rei me-
dium. Sed medium sumetur id, quod erit cuiq; conueniens, ut eius requirit complexio. Hoc
uero est respectu nostri medium. Ita ut non res, Sed nos termini mediū ipsius. Idem
& Geometricum dicitur. Hinc uero lux infertur plurima Plutarcho symposiacion secundo.
Vbi Conuiuii improbare Dominum uidet, qui in Epularum ratiōe Arithmetica spectet
mediocritatem, nō Geometricam. In Conuiuium pergit unusquisq; inquit, proprium affer-
rens, Ventrem, quem non explet æquale, Sed quod satis est. Tollitur & nubilum ex Libro
πορὶ μιανθλῶν, Solon in Politicis rationibus inquit, edocens, ex Aequalitate Seditiones
non produci. Turbulenter admodum est uisus Arithmetica, Democraticamq; inducere
analogiam. Cum geometrica debuisset potius. Comprobantur item ipsa hæc a Proclo,
ut interim & Platonico respectemus. Est inquit, Iustitia causa pulchritudinis, & pulchra.
Est autem duplex Iustus, Vnum quidem in contractibus, quod Arithmetica p̄seruat equa-
litatem. Alterum uero in distribuendo uersatur, in geometrica cōsistens æqualitate. Vt quæ
admodum differunt inter se Personæ, Itidem differant inter se distributa Personis.

¶ Cauillum super litera μ , qua Dionysio concionis habendæ facta potestas est. Quid Mo-
rologia. Quo sensu dicatur, Sortitus es $\pi\acute{o}\mu$, præter Græcorum interpretamēta. De
Dionysio Seniore pluscula. Item de Iuniore pauca. Dionysocolaces qui, &
Alexandrolaces. Caput XVII.

Yracundis uetustum inoleuisse morem legimus. Vt prodituri in cōcionem lit-
rarum notis designarent. Illæ uero ducebantur sorte, Ac ubi quis literam suā
foret indeptus, alloquēdi populum potestas ei fiebat. Ritu ergo necdum exo-
lescente, cum Dionysius etiamnum priuatum ageret, sortitus est concionis
habendæ ius per literam μ . Quo nomine quispiam despiciatui, opinor, illum
habens, ac nihili Hominem arbitratus, nullius ue aut ingenii, aut facundiæ, mox intulit. $\mu\omega$
 $\rho\lambda\omicron\gamma\alpha\varsigma\ \delta\iota\omicron\nu\acute{\iota}\pi\epsilon$; Id si interrogandi nota legis, acutior fiet intellectus, eo sensu, & tu garrien-
di potestatem sortitus es? Est enim profecto Morologia fatua loquacitas, & insulsa. Nā Mo-
ri dicuntur Stolidi, ac fatui, hianti ore, qui et Mammachuti nuncupent, unde & Morari pri-
ma producta, legimus apud Tranquillum, pro infanire. Respondit Dionysius eludēs scom-
ma, simulq; ad fortitionis literam alludens, $\mu\omicron\nu\alpha\rho\chi\acute{\iota}\sigma\tau\omicron\ \mu\epsilon\lambda\iota\ \delta\iota\ \epsilon\pi\omega\tau\epsilon$. Monarchico igitur inq̃,
potiemur principatu. Veluti elementum id non morologiæ, ut ille cauillabatur, uel concio-
nis faceret potestatem, Sed plane monarchici Imperii futuri mox præfagium foret. Sicuti
etiam obuenerit. Nam haud ita longa intercapedine, habita concione, Prætor a Syracusani
est designatus. Qui fuit ad Tyrannidem gradus peraccommodus. Sunt ex Græcis, $\kappa\upsilon\epsilon$
 $\epsilon\lambda\alpha\chi\epsilon\varsigma\ \pi\acute{o}\mu$, id est sortitus es literam M. Esse in stultos adagionem arbitrentur. Ego ex histo-
ria, quam prætexui, malim deis dici, Qui interim contemptibiles nescio qui, & ex multis
esse creduntur, Mox tamen tum Vafricia ingenita, tum Virtute, nominis sibi paritū clarita-
tem. Siquidem Dionysium hunc, qui Senior fuit, non insulsum quēdam fuisse, aut memis-
se, & prudentiæ inopem, multa sunt utiq; argumento. Illud uero Animum minime segnem,
Sed erectum, & multorum capacem, facile indicant. Nam adeptus iam Tyrannidē, coortis
in cum

in eum Syracusanis, cum arctius ofidione premeretur, Amplius q̄ instarent Amici, facesseret suadentes abdicatus imperio. Ne haud ita multo post factus hostium potestatis contrucidaretur usq; ad Eorum ludibria. Forte ita euenit, ut interim iugularetur a Coco bos, quē momento prolapsus intuens in mortem Dionysius, ad amicos conuersus inquit, nōne des forme est, mortem adeo celerem, & ut sic dicam, tranfualantem expauescentes tantum, talē q̄ relinquere principatū? Illud in eo uiro præclarum sine dubio, Pulsis Sicilia Carthaginiensibus (Neq; enim cum quolibet hoste res fuit) occupato q̄ totius Insulæ imperio, cum graue otium regno suo, periculofam q̄ desidiam opinaretur tanti exercitus, ne remollirentur animi, Sed laborum assiduitate augesceret mentis uigor, Italiae principatū affectare cœpit, protinus q̄ traiecit copiis, in Græcos, qui oram incoherent, crassari adortus est, Illis que mira felicitate iugum subactis ferre, ulteriora semper appetere pergebat. Breui q̄ profecisset multum, Ni irruentibus in Insulam Carthaginiensibus, reuocatus, insidiis denique suorum impetitus occubuisse. Memorabile est, quod prodidere Annales. Eo bello Carthaginienses, cum se literarum Græcarum commercio proditos sensissent, ac quicquid fuisset ab ipsis de cœtū, Dionysio significatum, Senatusconsulto cauisse, nequis postea Carthaginiensibus aut literis Græcis, aut Sermoni insuesceret, studeret uē. Scribit Politicorum quinto Aristoteles, Dionysium hunc infectando Daphnæum, & alios Ciuitatis præpotentes, ac principes Viros, dignum esse habitum, cui crederetur Tyrannis, cōiectantibus omnibus, susceptas cum illiusmodi uiris inimicitias esse popularitatis indicium. Circumferuntur in Græcorum literis Dionysii huius dicta aliquot præclara, Et memoria, uti arbitror, dignissima. Audierat, a filio, cui principatum destinabat, Ingenui Viri Vxorem adulteratam, ob quod irationi factus, institit quærere, nunquid a se id genus quippiam perpetratum sciret? Tu inquit is, pater Tyranno non es prognatus, Ego memini me Tyranni filium. Nec tu inquit Pater, principes Liberos relicurus uideris, ni flagitia eiusmodi desieris. Rursum ingressus ad eundem Dionysius, ubi est conspicatus uim magnam aurei, & argentei operis, intonuit altius. *ἄξιόν ἐστιν ἐν ἡμεῖς τὸ πρῶτον, οὐκ ἀσπῖρας ἀδὲ Τυραννίδεσσι, nec omnino eiusmodi in te quippiā inest.* Quādo extor, & tam pretiosis, quæ a me suggerunt, poculis neminem prorsus inde tibi amicū conspico. Erat ei affecta iam ætate Mater, Quæ cum intempestiuus nouas appeteret nuptias, Vis inquit, legibus asserri potest, naturæ non potest. Illud porro non imprudentis Animi indicium, Quod cum sceleris conuictos grauius plesteret, Eos, qui Vestes suffurarētur, quos uocant Lopodytas, permittebat illesos, non quidem ut impunitate cresceret audacia, & aleretur, augesceret q̄ flagitiū, Sed ut ea ratione Syracusanos a comestationibus, & ebrietatibus, quibus nimio plus distinebantur, abduceret. Illud uero uasri, & plane Tyrannici. Cum a duobus se adolescentibus conuitiis proficissum, inaudisset, Vtrumque uocari ad cœnam iussit, Eorum alterum intuitus multa per uinolentiam leniter deblaterantem, Alterum sub quibusdam quasi magistris se castis poculis exhilarantem, Illum quidem, Vt qui nil eēt formidolosus, Sed uinc dicatior fieret, dimisit. Hunc uero iussit interimi, Vt qui cogitato, & præmeditate, & consilio certo hostilia diceret, & si offerretur occasio, etiam facturus uideretur. Dionysium uero Iuniorem usque ad oculorum insigne uitium mancipatum uino, Theopompus scribit. Quin diebus quandoq; nonaginta nusquam interpellatam ebrietatē, in Syracusanorum politia tradit Aristoteles. Ab hoc nuncupati Dionysocolaces, Qui sub blandiendi causa nil se eorum, quæ apponerentur, uidere ita ementiebant, Vt ab ipso Dionysio ductari manu gessirent. Cæterum & Id genus homines Alexandrocolaces mox nuncupati, a magno, ut fere creditur, Alexandro appellatione propagata.

¶ Cuiusmodi foret mos sortiendi per literas Athenis. Item inter Athletas. Qui dicatur Ephedrus.

Caput XVIII.

Voniam uero præcedētis Capitis initio sortitionis per literas facta nobis mentionio est, nec ambigimus, rem multis fore obscuriorem, quā ut facile illius assequantur intellectum, Iam hinc, ut qui satisfactum omnibus uelimus, at texere pergemus exemplum, unde nubilum superioris sententiæ discutiat. Ex eo enim coniectatio exit facillima, Cuius nam modi Syracusanorum fuerit institutio

tutum. Athenis ergo plura fuisse Dicaſteria, hoc eſt Stationes ius dicentium, compendimus. In aliis expendebantur, quæ *φονεῖ* Græci uocant, ubi ageretur de Vita. In aliis Ciuiles tractabantur Lites, hoc eſt, *πρὸς δημοτικῶν*. Vnicuique Stationi de Elementorum ſerie ap- pellatio indebatur. Erat enim quæ diceretur Alpha. Et quæ Beta. Item Gamma. Et dein- ceps, uſque ad litteram κ. Quippe decem fuere Stationes. Ianuæ porro uniuiuiusque coloris rubri ſuperpictum erat Elementum, ex quo nomen loco foret. Quotquot erant Athenis, q- iudicialibus fungerentur muniis, pro Stationum ratione pugillares habebant ſinguli. In q- bus exaratum ſeruabatur tum ipſorum, tum Stationis nomen. Habebant & Virgulam inſcri- ptam pariter. Vbi igitur iudicandi appeteret tempus, In forum cōmeabant omnes Iudices, Coniectisq- in Vas ſortibus, Qui fortitus mox foret eam, quæ præferret Alpha, in Stationē pergebat eius literæ cognominem. Atq- deinceps ſerie eadem. Quod ſiquis ad iudicandum nulla ſortitionis habita cura, perexiſſet, grauis irrogabatur multa. Cum uero forent Athe- nis decem omnino Tribus, ex omnibus ſeligi Iudices, mos inroborarat. Ex unaquaque ergo quinque ſecernebantur, illuſtriſſimus Quisque. Ex quibus unus modo iudicaret, quem ſors ſelegiſſet. Celebratur & a Luciano conſimilis fere inter Athletas, Pancratiſtas q- ſortitio. In Argenteam inquit Calpin, id eſt urnam coniciebantur minutulæ ſortes ſaba nō amplio- res. Eo ſemper ordine ſeruato, ut binis eadem inſcriberetur Elementi nota. Pro Athletari numero ſortibus item auctioribus. Cum impenderet certandi tempus, prodibant ex Athle- tis ſinguli ſortem eduſturi, nec inſpectandi productam ius erat, Quando id prohiberet aſſi- ſtens Maſtigophorus. Peraſto autem orbe, Ambiens Alytarches inſpectabat Sortes, atq- ita diſpenſabat, Vt qui Alpha eſſet fortitus, cum eo componeretur, qui eandem eduxiſſet lite- ram. Atque ita deinceps Homogrammi certaturi prodibāt. Fieri uero ſic, moris erat, Si cer- taturi pares fuiſſent. Quod ſi quinque, aut ſeptem, Coniiciebatur in Vnam ſolitaria litera, quæ Antigraphon, ſiue Antigramma non haberet. Qui uero eam eduxiſſet, reſidebat expe- ctans, quandiu certarent alii, congreſſurus mox cum fatigatis uigens ipſe, atq- integer uiri- bus. Quod ſane uel feliciffimum cenſebatur. Dicebatur uero hic Ephedrus, id eſt *ἔφεδρος*. Quæ Vox apud Sophoclem indicat nouiſſimum.

¶ Potentiam ui quadam inſita Sapientiam cooptare. De Ioue, Saturno, Pallade.
Athenſum quid. Sais. Singa. Zoſteria Pallas, Zonæ appellatione quid intel-
ligatur Veteribus. Caput XIX.

Etus inter Græcos adagio eſt, & a Platone non prætermiſſus, Sapientum cō- greſſu Principes ſapere. Cum id amplius mecum expenderem, animaduerte- bam profeſto id ex diuiniore quodam promptum oraculo. Quando intima quadam ui Potentia magna Sapientiam ſibi geſtiat adglutinare. Præfert id primum inenarrabilis diuinæ potentie ſplendor ſapientiſſimus. Natura taci- tis uelut ambagibus inſinuat, perdocent id ipſum & Artes. Atq- in Deo quidem inſolubili, ut ſic dicam, ferrumine duo hæc ineffabiliter coaluiſſe ab æuo, fabuloſa etiamnum edocet Theologia Iouis, atq- Promethei occultiore inuolucro. Illius ſiquidem nomine Potentiam, Huius uero Prouidentiā intelligi oportere, deprehenſum a Peritoribus eſt. Sed & utriusq- rei indicia ſefe promunt in natura. Quippe ſpectatur ubiq- poteſtas mira ordini adnexa mi- rabili, quadam proculdubio Sapientie imagine. Quod ipſum & in artibus conuiſimus. In quibus eniteſcit primum Ingenii, Memorie, atque uoluntatis facultas nobiliſſima. Nec in ferior affectatur Sapientie uis, in actionibus ſeriem promens compoſitiſſimam. Ex iis uero omnibus id colligitur deniq- Potentium, Sapientumq- ueluti nexum quandam ita conſe- ci oportere, ut inde naturalis cooriri neceſſitudo uideat. Si quidem Sapientia, ſi ſummonea- tur, auoceturq- a potentia longius, prodeſſe quam pauciſſimis queat. Hæc rurſum ab illa ſi ſeligatur, nocumenta indidem emanantia per pauci ſint euafuri. Inſinuant id & cæleſtium rerum ſtudioſi in Coniunctionum, quas ipſi magnas dictitant, ratione. Siquidē Iupiter Do- minus eſt, Saturnus uero Philoſophus. Qui ſi coaptentur, mirum eſt, quam præclara moli- antur. Illam uero perbeatam Plato neceſſitudinem cenſet. Quam Sapientia conciliat, atq- potentia. Quod ſi in Anima una conſpiret utraq- Illam uero arbitratuſ feliciffimam. Quā rem ſignificare

rem significare Pallas animaduertitur, quando una est belli potens Dea, & artium sciens. Vnde & Athenęum pro auditorio positum inuenias. Hieronymus, Quādo omne Athenęum Scholasticorum uocibus consonabat. Pallados tamē *Ἀσπιδόμορος* templum fuisse in Laconia, legimus. Sed id, quia ibi Amazones progredi ulterius defuerūt. Pallas Phœnicum lingua dicitur Singa. Ægyptiorum autem Sais. Quo sane argumēto reuincunt, Qui ex Ægypto, non ex Phœnicia Cadmum aduenisse, contēdunt. Nam Thebis extabat Pallados simulacrum, Cui foret nomen Singa, nequaquam uero Sais. Dicatū autē id a Cadmo, astruit Thebani, & scribit Pausanias. Illud item obiter adieciſſe, nil obfuerit, Simulacra apud Thebanos stetitſſe Pallados *Ἰωσφίδας*, quod inibi arma ceperit aduersus Eubœos, & Chalcodontem. Quippe Veteribus *Ἰωσφίδας* signat *ἐνδύειν τὸ ὄπλον*, idest arma induere. Nā & Homerus, ubi Marti Zona similem facit Agamemnonem, non aliud Zone prorsum no mine intellexit, quā armorum apparatus.

Epilogus præstantissimorum Regum ex Veteribus memoriis. Plut. codex emaculat Macedonibus fuisse cautum legibus, ne Trophæa constituerent.

Caput

XX

Vi in re militari, aut rerum publicarum administratione cū illustri laude uerfatī sint, Complures, opinor, in ueteribus memoriis comperiūtur, At qui Regium indepti fastigium insignem inde sibi gloriam pepererint, Eos nō admodum multos, animaduerto. Ex Persarum quidem gente præclarum agnoscedum Cyrus. Nec minus Histaspis filium Darium. Siquidem intra priuatum uterq; prognatus modulum, uirtute extimulante, ita demū proferre Caput est ausus, ut Regalem non expauescentes amplitudinem, tāta se ipsi maiestate non indignos cōprobarint, quanquam euentu dispari. Quando Darius annis iam fessus, nullos assultantis Fortunæ re flatu sentiens placide hominem exiit. At Cyrus armis innutritus, & bellicū spirās, in Masfageras dato impetu, prælio uictus occubuit. Dignum uero scitu est, Darii monumento inscriptum, *ἡ δυνάμει καὶ οἶνον πίνειν ἔχων, καὶ τὸν φέρον καλῶς*, idest & Vini haurire poterā plurimum, & pulchre etiamnum ferre. Adduntur ex eodem Mundi situ tres item memorabiles, Xerxes potens adeo, pollensq; ut Hominis specie crederetur Iupiter humanū genus exciuisse ad excitandam ē sedibus suis Græciam. Artaxerxes porro duo, Alteri quorū cognomen factum Macrochir, ueluti Longimanus, Quod manuum altera foret ei oblōgior. Alteri uero *μνηστήρ*, idest memor. In quo submonendi sunt studiosi, mendosam uideri latinam historiam, in qua legitur quandoq; Memnon pro eo, quod est, Mnemon, facili, ac lubrico lapsu. Eum uero Iunioris Cyri fuisse fratrem, legimus apud Græcorum plerosque, Qui ea in re maximam rettulit laudem, quod non ipse modo passim adire se uolentibus facilem præstabat, Sed legitime item Vxori id iniunxit, ut intesto, nullisq; obsepto aulis curru uestaretur, quo indigentibus promptior fieret, ac paratior aditus. In fuga uero quandoq; apparatu eius direpto, Cum aridis modo ficis, ac pane uesteretur ordeaceo, Cuiusmodi inquit, Voluptatis expertem me Regalis fecerat affluētia? Hunc fuisse Darii, & Parisatidis filium, produnt Chronographi. Macrochiri laudem peperit insignem decentissima Corporis amplitudo, quam belli decora non pauca augustiorem fecere. Tene fama, Non fere in ter Persas compertum manu fortiorem. Primus Venatiōis Legem sanxisse narratur, Vtq; bus affatim Vires præsto forent, ac uoluntas, iactu primum in feras assultarent, quod Græci *πρωτοβολῆν* dicunt. Viri ingentes, generososq; spiritus illud reteggit præcipue. Fuerat ei Catæmistēs, idest Cubicularius Satibarzanes nomine. Hic ab eo inſtitit petere iniusti quippiam, quod triginta millibus, Daricorum fuisset corruptus, quos ei pollicitus is fuerat, pro quo petebatur. Id cum explorete perdidicisset Rex, Eandem summam confestim erogari a Quæstore iussit. Addito elogio longe clarissimo. Accipe inquit Satibarzane, His mihi per euntibus, nihilo sum deteriore loco futurus, At si tibi benigne adnuero, plane iniustior. In ter Macedonicæ claritatis fastigia enitescit imprimis Philippi gloria præcellēs. Sed magni Alexandri, Qui Patris stationem excepit, Virtus uiibrans latius, instar fulguris coruscantis præstringit oculos. Cuius Viri peculiaris laus, Orbem terræ communem omnium Patriā

fecisse, Cuius Arx, praesidiumq; Castra forent ipsius. Qui & cognatum arbitraretur Optimum queng. Alienigenas vero tenebrarum alumnos, & flagitiis adobritos. Primus ex Europæis, ut inquit Pausanias, Elephantos habuit, Porc, & Indis superatis. Eo autem humanis perfuncto, Inter reliquos possedisse plures memoratur Antigonus. Affuerunt & Pyrrho Epirotæ, capti in prælio aduersus Demetrium. Vnde iniectus Romanis legionibus terror. Sed Alexandrum repeto, Quem eminentissimum terrarum Regem insignia dehonestarunt Vicia, Viniq; audivitis imprimis, Adeo ut ex uiolentia biduum sæpe obdormiret in tegrum, Quod in Ephemeride ipsius Cardianus attestatur Eumenes, Vt Diodotum prætearem, & in Dipnosophistis Athenæum Libro decimo. Iactatū paulominus prouerbio loco, ἀλεξάνδρος πάλιν πέποιθας τῷ βασιλείῳ. Alexandrum bibendo Regem præcellis. Certe ex ebrietate Veneris usus hebetiore ei fuit, Quod Theophrastus probat, Et in epistolis Hieronymus rettulit (Græcus hic, & notissimus auctor fuit) Vinolentorum porro semen dilutius euadere, ab Aristotele in Physicis quæstionibus uidetur didicisse. Proinde ualeat Arrianus, qui coniecturis rem toto, quod dicitur, Cælo notissimam nititur expurgare, ac conuolare etiamnum. Delitias porro Alexandri, & ingenium ἀφόρητον, ut Græci dicunt, idest in tolerabile ac φρονικόν, idest in eadem procliue, immo uero melancholicum, amplius qui expendisse cupit, Athenæi adeat Librum duodecimum. Illud forte mirum historiam tanti Principis uersanti contingat, Nullum omnino uel Darii afflicdis opibus, uel fufis, fugatisq; Indorum exercitibus numerosis, fuisse ab eo excitatum Trophæum, Qui mos Græcorum fuit celeberrimus. Cæterum scire licet, Macedonum Regibus cautum lege, ne facerent. Nā cum Caranus quandoque propinquum Barbararum Gætium Regem Cisseum retulisset, ac ex Argiuorum institutis Trophæum constituisset, uictoriae monumentum, Veniens ex Olympo ferocior Leo id euersum disiecit. Inde sancitum, ceu id plane ominosum foret, ne quis in reliquum Macedoniae Regum erexisse Trophæum uellet. Tanquam res ea Inimicitias indicet ἀσφαλάς, uelut dicas irreconciliabiles. Pyrrhi quoque Epirotæ illustris fama est, Qui uehemens, ac imperatoriis imbutus Virtutibus, semigræcam uindicaturus Ciuitatem cum totius Epiri uiribus, Thessaliæ item, Macedoniæq; ac ad eam etatem in cognitis Elephatis, terra, mariq; cum populo Romano bellaturus in Italiam transiit. Celebris est Dionysii Prioris gloria, de quo iam, quæ uisa sunt, prægustauimus. Fuit is manu promptus, & fortis, Et quod in ea Fortuna perarum est, minime libidinosus, non luxuriosus, nō auarus, nullius rei denique cupidus, præterquam singularis, perpetuiq; imperii, atque eo nomine immittor, crudeliorq;. Namq; Marfiam quēdam ab ipso potissimum ad altius euectum fastigium ea tantum causa interemit, Quod is per quietem iugulare se Dionysium existimaret. Eo deniq; formidinis est progressus, ut cultros metuens tonsorios, candente carbonesibi adureret capillum. Quin & tondere filias docuit, a quibus tamen ipsis etiam ferrum remouit, instituitq;, ut candentibus Iuglandium putaminibus barbam adurerent, & Capillū. Sed in tam nobili censura quis tam patiens, ut concoquat, Si Romanos principes transmissero tacitos? Etenim ardentem, & concitatum Romuli animum quis non nouit in arripiendo regno, et Ciuitate condenda, abs qua uelut cælesti arce iura mox terrarum orbis peteret? Quam artifex in Tullo ingenium? Qui romanæ iuuentutis robur animasse est uisus, addita rei militari disciplina, ut ratioe instructa Virtus exaceretur. Quid Mithridatem hic memorem, tot, tantarumq; Gentium principem, ut annis quadraginta a uictore terrarum Populo, cum eo sit bellatum. Ac uix uelut ariete triplici, deniq; sit æquatus solo, ac principatu, uitaq; pariter excussus, Syllæ Cornelii felicitate, Luculli uirtute, postremo magnitudine Pompeii? In hanc uero censuram adeo grauem minus forte admittendus uideatur Ptolemæus Ægypti Rex secundus, grauis quidem, & doctrinis, si quis alius, imbutus, uerum deliciarum emollitus contubernio, mox eatenus mente creditur excussus, ut se perpetuo uicturū opinaretur, diceretq; a se uno immortalitatem inuentam. Verum mox infestante podagra, Ægyptios intuitus ad fluuium incuriosius discumbētes, O me miserum inquit, ex iis saltem uis qui non fuerim.

Philosophos, qui Imperia arripuerint, crudelius illiteratis rem administrasse.

Caput

XXI.

Sed enim

Ed enim quia Dionysii, de quo carpsim, uellicatimq; diximus, filium etiā Philosophiæ studiosum fuisse, a' grauissimis proditum Auctoribus est, Et nos pauloante, ex Platonicorum fontibus, ut sæpe, humore corruato, Potentiam mire sibi cooptare Sapientiæ salubritatem, astuximus, Subit recortatio eorum, quæ a' Socrate differuntur libro quito de Iusto. Sic enim p/fecto ait, Nisi Philosophi Ciuitatibus dominant', Vel hi, qui nunc Reges, Potentesq; dicuntur, legitime, satisq; philosophentur. In idemq; Ciuilibus potentia, & philosophia concurrant, neq; quod nunc fit, a' diuersis hæc tractentur ingeniis, Nō erit Ciuitati, Vel, uti mea fert opinio, Hominum generi ulla malorum requies, neq; prius hæc Resp. quā uerbis exposuimus, Orietur pro uiribus, & lumen Solis spectabit. Hæc quidem Socrates. Cōfirmata porro a' M. Tullio, cum alibi, tum in Epistola ad Q. Fratrem didascalica. Hæc coniunctionem inquit, potestatis, et Sapientiæ salutis cēfuit Ciuitatibus esse posse, Princeps ingenii, & doctrinæ Plato. Verum enimuero, si oratorie licet in partem utranq; quæ probabilia sunt, asserere, Quæso quonam hæc pacto uideri possunt uera? Nam etiam si rationibus abunde colligi queat, ita rem habere, Obluctantur exempla tamen pleraq; ac ueluti reclamant, & quoquo te ueteris, agi rem lanceis, quod dicitur, argenteis coarguunt. Nam quot quot ex Philosophorum progressi Scholis Tyrannides arripuere, crudelius, auarius, immaniusq; eas exercuisse comperiuntur, quā ignari prorsus literarum. Patriam libertatem obsecro uos, quanta feritate Atheniensis Ariston, Epicureorum innutritus scholis oppressit? Annō ante illum etiam Critias? Quiq; cū Critia Philosophiæ mysteriis sunt initiati? Quid uero de Pythagora dicam? Quid de illis ipsis Septem Sapientibus, aliisq;, Qui maximarū rerum pondera subire adorti sunt, non ne imperio ufi crudelissime deprehenduntur. Athenionis ex Athenæo nimio plus apud Athenienses crudelitas mithridatico innotuit bello. Nec Lyfiæ Tarfensis tyrāni ex philosophorum Scholis latet. Quem cum Stephanophorū allegisset Patria, idest Hercules Sacerdotem, arreptum semel imperium non abiicit tyrannum agens ex professo. Qua hominum sæuitia sanguinaria commotus Demochares, siue is fuerit Crates, lepide fertur dixisse, Sicuti ex thymbra lanceam nemo concinnarit, Ita nec ex Socrate inculpatum militem. Hinc in historicis commentariis scribit Carystius, a' Lyfimacho exactos toto regno philosophos, Verum quid Lyfimachū dico? Alcium, & Philiscū Epicureos Romani exigendos censuere. Sectæ eiusdem Cōplices omnes Messenii. At uniuersum Philosophos Antiochus. A' Sophocle quodam per decretū ex Attica pulsos eisdē, accepimus. Proinde in eum a' Philone Aristotelis familiari concinnatam nouimus orationem, Demochare rursum Apologiam excogitante. Romani quoq; Sophistas, ut Iuuentutis corruptores, longius summouendos censuere. Nam eleganter Anaxippus, Sapere quidem uerbis Philosophos, Re autem uideri prorsum ἀνοήτους, idest rudes, fatuosq;. Et ille ait, nil esse Philosophis ἀλογόφωνον. Proinde ambiguum uidetur, ac suspicionibus plenum, Virtutis ne gratia, an coacti paupertate, & rerum gerendarum impotentia Sapientiæ sacris imbui perexerint, ut quaecunq; possent, inde inopiæ, humilitatisq; lenimen uenarentur. Dum uero Diuitibus, ac principibus Viris inultas acerbus calumnias uolunt, id agere non tam eorum infolentia animaduertuntur, quā inuidiæ stimulis exagitati. Quamobrem, quibus ita Theoninum impressere dentem, quosq; pestilentis naturæ ueneno inspergere adorti sunt, Sapientius longe, atq; secundum hominem magis illorum latratus risu exceperere, liuori suo, & tabidæ dicacitati miseria relicta. Porro nec ab hisce dissentaneum est, quod ab Eudemonida prolatum legimus. Qui, cum Philosophum audisset differentem, Solum Sapientem uideri Imperatorem bonum, Respondit, Dictio quidem admiratione digna, ὅτι λέγεις ὁ ἀριστοὺς ἀγαθός. Hoc est, Qui uero dicit, Tubæ clangorem ne inaudiuit quidem.

¶ Tyrannos raro consensescere, Amicorum inopia potius, quā Auri.

Caput XXII.

¶ Erum quia Regiam ingressi sumus, & nos hinc inde flosculos præcerpimus, Cur nam Tyrannum senem, aut incurienta morte pereuntem rarissimi me conspiciantur Mortales? Sit hoc huiusce pragmatæ auctarium, Quod ut largiamur copiosius, a' magno Viro faciēda Versura est, Is erit Dion,

oo 4

Cuius uerba ex Epistola ad Dionysium tyrannum suppingere collibuit. Et mihi inquit, de Euripidis tragicodia illud subit mentem. Te, rerum quandoq; usu ita ferente, ut Vir tibi assu- stat huiusmodi, optatum impensius. Meminisse item uolo, & Tragicos alios, ubi Tyrannum aliquem inducunt pereuntem, hæc illi uoces attribueret, Heu pereor miser nullis ful- tus amicis. Auri uero inopia male perire aliquem, nullus adhuc rettulit Poetarum. Ex iisdē porro fontibus illud item a Sapientissimis summe comprobatur. Non Auri fulgorem in mi- fera Mortalium uita rarissimi, non Adamantem, non Argenteas mensas. Quæ apud homi- nes censentur præcipue, ita conuicere, neq; latifundia, aut culta pingua tatum ualere ad Vi- tam, quantum Virorum mens bonorum conspirans, consentiensq;.

¶ Regium esse, ne tenuia quidem aspernari. Apologia aduersus superciliosos Vitiliti- gadores. Mnaseam cur Veteres Salpam cognominandum censuerint. Spartanorum Sacri- ficia prætenuia.

Caput

XXIII.

Rtaxerxem Persarum Regem legimus, summa prudentia, & morum graui- tate præditum. Quod mirum in Gentibus illis uideri potest, adiudicasse non uerbis modo, uerum & ipsa re, nil minus esse amplitudinis regis, parua si of- ferant. Ite excipe, q̄ magna. Quæ summi fastigii creditur contribuisse. Nam cum illi obequitanti Mercenarius, & uilis, ac imperitus quidam, ut cui aliud eēt nihil, Aquæ utraq; manu e' proximo hauritam flumine obtulisset, Non pe- dē suppositille q̄dem, Sed hilaris, ac renidēs excepit. Quippe qui non rei, quæ dabatur, uel inopia, uel usu, Sed alacri dantis uoluntate gratiam metiretur. Hoc mihi nunc collibuit in- terfari, propter fastosos istos subnixæ ambulantes, quibus Alabastrus unguenti putere quā doque solet, A' quibus scio, uitio nobis uersum iri, quod tanto studio ubertatem consecē- mur, & inepta sortasse, aut Græcula, cum recondita, retrusa q̄ debuerimus, & idicā, quæ ex Cimmeriis uiderentur euolata tenebris, & in album elata. Nobis uero, quod sæpius te- statum uolumus, ista, ut sic dicam, Conuasio Valaria omnia excutiēs, plurimum arridet, necdum nostri nos pœnitet. Nam & Mnaseam, qui pægnia concinnauit, a Familiarib⁹ ex argumenti uarietate Salpan inuenimus cognominatum, quod piscitii genus id uarium præ- cipue conuiscitur. Quin & depascisci mortem cupimus, modo quæ cōcepimus animo, ad de- stinatā publico bono metam prouehantur, Quo nomine uelut Caduceo uel inter Hostes abunde præmuniti poteramus uideri. Vt ne suspicemur quidem, Nos οὐκ ἐν δόξῃ τὴν Σώ- φησιν. Sed norint item censorio tumentes supercilio, Lycurgum Spartæ Legum latorem celeberrimum, Non ideo creditum Cælestibus inithicum, uel rei diuinæ parum studiosum, quod tenuissima Ciuib⁹ suis sacrificia instituisse. Immo uero factum ea re esse, ut expedi- tius, faciliusq; & inde frequentius quoque rebus diuinis intenderent, Quod mola tamen falsa litarent. Si minus suppeterent thura. Hoc ego argumentum nostra hæc, qualiacunque, ueluti Xeniola quædam, & literarii stipendii primitias bonis Iuuenibus duxi offerenda. Le- gant, si ad stomachum faciunt. Sin minus, remittant, Sed citra bilem. Quanquam non pa- rum sum ueritus, ne sæpe occurrent, quæ uel politissimos fatigent, ita omne studiorum ge- nus attentamus, quæ non a limine modo salutauimus, Sed & Cauædium ingressi non tras- fugiendi proposito, Sed explorandi, Vt inde præuertamus, concoquamusq; pluscula, ut q̄ Sortem fieri ex usura, didicerimus abunde. In hæc quandoq; diuertisse, uitio ne fuerit, pro- pter Catonum censuram seueriorem, & Tragedias nōnunquā importuniores. Quibus ad Venena prorsum natis, uelut excantamine funestius euibrato, frugum Germina conflacce- scunt, intereuntq; abominando Spiritu perniciose cuncta afflante.

¶ Super omnem Irin, Adagio quid sit. Iridis rationem esse admirabilem. & cur Thaumantis credita filia. Item appellationes eiusdem uariæ. Ac cur dicta Arquis Dæmonis. An in ea sint clementiæ diuinæ præsagia. Item de Cataclysmo, siue Ablutio, & Conflagratione, siue Ecpy- rosi. Cataractæ Cæli ruptæ quæ intelligātur. Demum de Columba indice subsidentium Aquarum, ex Plutarcho.

Caput

XXIII.

Cum Philostrati

Vm Philostrati Iconas euolueremus, præfloraturi, siquid se ostentasset dig-
 grum, quod hisce libellis operæ leuioris, si spatiosa Legum Volumina
 c spectentur, aut Physica perpendantur acumina, uel primæ Philosophiæ
 sacram intueamur altitudinem, Protinus inpergeremus, ac, ut sic dicam,
 inocularemus. Inter cætera non citra genium illud se nobis ingessit, quod
 & apponam. Pasiphaes Vestem in Neapolitana illa porticu diuinum
 quiddam enituisse, *ἡ ἰσὶς τοῦ παύλου ἱρι*, hoc est super omnem Irin. Id quod Adagionis
 formam habet, de Veste splendida, coloribus uariantibus, ac omnino contexta pretiosius.
 Siquidem Iridis colores esse inter naturæ mira, neminem præterit. Quando & Plato inde
 creditam scribit, Thaumantis filiam, quod admirationis inferat plurimū, quod rettulit Plu-
 tarchus quoque. Sed illud maximo esse argumento potest, A' Pictoribus formam eiusmodi
 di, speciem uel colorum exacte necdum exprimi quisse. Tum quod a' similibus adeo auspi-
 cantur, ut indiscreti uideantur colores, Qui tamen desinant in diuersissimā. Tum etiam qđ
 Iridis colores in substantia sunt peruia, ac diaphana. Quam rem æmulari nulla queat Ars,
 quæ terrestri materiæ colores appingit. Est & res hæc in aliquo nominum ambitu. Alius
 enim Irin dicit. Arquum uarium alius. Sunt & qui Arquum Demonis, idest Intelligentiæ,
 uel Sapientiæ. Astruunt qđ, esse in eo diuinę clementię præfagia, Quę mundo cladem igni,
 uel aqua non uideatur illatura, Quod inibi rubens uisatur color, Qui confit ex humido in-
 flammato, quo significetur, humectam naturam non præualere, Cum Ignis in Arquu suam
 præferat uim. Cæruleus uero color, qui & ipse indidem uisitacionē facit, constat qđ ex aqueo
 indigesto, Igneam uim haud ita præcellere, uidetur præmonstrare. Addunt illud quoque,
 Irin apparere nunquam, nisi, ubi partim differenari, Partim humoris persistat densitas. Se-
 renitatem uero ex calido provenire, ac sicco, Quod igneæ congruit Virtuti. Humoris den-
 sitatem ex frigido, humecto qđ, Quę Aquę proprietas est. Hęc uero natura diuersa cum simul
 fiat, Victoriā in æquilibrio positam, plane insinuant. Sunt uero ex Theologis, nec Philo-
 sophiæ ignaris, Qui inundationis uniuersalis, Quam prælicenter Abluium dixit Labe-
 rius, aut Conflagrationis causam naturali provenire ratione non posse, contendunt. Immo que
 esse ridendos, Cataclysmum attribuentes Planetarum humidorum coniunctionibus in si-
 gnis pluuiialibus. Sicuti Ecpyrosin Planetarum calidorum in calidis signis. Potest quidem
 inquiri, diluuiō terrarum inundari portio, tota terra nō potest, præsertim excessu adeo mi-
 ro, Vt quindecim cubitis excedantur montium uertices. Quod antiquitus factitatum, noui-
 mus. Nam & Aristotelis auctoritas astruit hoc ipsum Meteororum secundo, Vbi ait, Si ter-
 ræ pars mari adobruatur. Alteram ediuerso retegī, ac arefcere. Totam uero terram latere
 sub Aquis, uideri impossibile. Si naturæ duntaxat rationes consecramur. Sanctę literę Inun-
 dationis illius uastissimæ causam efficientem in diuinam reiciunt Virtutem. Materialem in
 Oceani aquas. Ecce inquit Dominus, adducam aquas diluuii super terram. Et alibi, Rupti
 sunt omnes fontes Abyssi magnæ, & Cataractę celi apertę sunt. Hoc est fenestrę Aerei
 Celi, in quo generantur nubes, & pluuiā. Vbi uero optimus maximus Deus ait, Arquum
 meum ponam in nubibus, Et erit signum foederis inter me, & inter terrā, Intelligenti Scit-
 pturarum Periti, Signum uocari ad placitum ex diuina institutione, Quoniam Artifex ille
 maximus ita disposuerit, Vt esset Iris attestatio foederis ipsius cū Noe post diluuium, Quo
 in reliquum terra non foret peritura. Fuerat ante cladem illam Iris, Sed non ut signum. Ne
 luti si cogites lapidem immobilem diu, & neglectum, Mox factum distinctionis alicuius, si-
 gnum. Strabus inter Sacros Interpretes non negligendus de Iride sic ferme prodit. Arquus
 duos habet colores Cæruleum, & Igneum. Qui duo exprimūt iudicia, Vnum Aquæ, quod
 præterit, Alterum ignis, quod Venturum creditur, seculi fine. Quamobrem Cæruleus co-
 lor extrinsecus. Igneus uero introrsum uisitur. Dignum uero relatu, quoniam de diluuiō fa-
 cta nobis mentio est, in Plut. monumentis legisse me, Columbam ex arca emissam indicū
 Deucalioni præbuisse, subfidentium aquarum, & cessantis hyemis.

¶ Affectionum, quæ in Aere fiant, ratio duplex. Item Videndi ratio per lineas. Re-
 mus cur in aqua uideatur fractus. Iris quomodo fiat, & eiusdem colorum
 distinctio. De Ophthalmicis non nihil. Caput XXV.

Erum in Philosophorum scholas iam diuertendum, apud quos unguenti facile plus reperias, quàm apud nostrates olei. Primum quod a Plutarcho fit at uersura. In Cuius libro de iis, quæ Philosophis placeant, tertio, de Iridis ratione sic propemodum legimus, Eorum, quæ in sublimi fiât, quæ *ποσει* Græci uocant, Nos dicere Affectiones possumus, Alia per hypostasim, siue Substantiâ effici, Cuius est modi imber, Grando, id genus alia plura. Alia uero *κατ' ἐμφασιν*, idest ex apparitione, Quam primo de generatiõe Aristoteles Symphasin uocat. Nam & nauigantibus nobis, moueri Continens uidetur. Est ergo per Emphasin Iris, Quam purpuream Homerus dicit, hoc est, *πορφύρεον ἶριον*. Sed & ex Mythicis nonnulli habere eam Tauri Caput, fabulati sunt, ac *ἀναρροφῶν*, idest exugere, absorbere quæ flumina. At quo nam modo fiat Iris? Visus inquit Plutarchus, aut per lineas effici rectas, aut flexas, aut refractas. Per rectas quidem, ut in Aere, aut *ἐξ τῶν λίθων τῶν ὁρατῶν*, idest per lapides perspicuos, Tenuium siquidem hæc omnia sunt partium. Per flexas lineas in aqua. Vi quippe flectitur uisus ob densius aquæ Elementum. Quæ ratio efficere creditur, ut inibi Remus flexi, fractiue speciem præbeat. Aut quia in aquâ demissus per naturæ pellucidam raritatem enatantes remittit a suo corpore fluêtes imagines ad summam aquæ planiciem, quæ inibi commotæ infracti speciem oculis ingerunt. Tertius uidendi modus in refractis est, Sicuti per Specula, Cuiusmodi est Iridis affectio. Humecta enim itelligeda est Euaporatio in nubem transmutata, Inde sensum in pusillas, humectantes quæ aspergines, uel, ut græce dicam, *ἐς μικροῖς παλιδες νοτίζουσας*. Cum ergo Occasum Sol petierit, Exaduerso eius Irim spectari necesse est. Cum uisus incidens in aspergines refringitur, Vt Iris fiat. Sunt autem aspergines *ἀσμάκτος μωροῖ*, non figure forma, *ἀλλ' ὡμακτος*, Sed Coloris, Habet quæ primum puniceum, Aliud Ostrinum, purpureum uel. Tertium Cyaneû, & Prasinum, siue Cæruleum, & uiridem. Iridis exemplum suppetit in Inferioribus. Siquis eregiõnera dioxu Solis aquam ore conceptam effiet, ac aspergines ipsæ *ἀνέκλυσαν*, idest refractionem admittant in Solem, Ibi iam effectam Irim comperies. Nec minus, qui Ophthalmici sunt, ita afficiuntur, Vbi in lucernam intenderint aciem.

¶ Item quæ requirantur ad Iridis effectum. De quodam, qui imaginem ante se propriam uidebat. Caput XXVI.

Æterum Meteororum tertio prodidit Aristoteles, Vt contingat Iris, requiri prædesam nubem, ante quam altera sit nubes rosida, Quoniam in nube concipiat Iris quadam speculi similitudine. Rosida Solis radium transmittit. Densa repercutit. Sic in Speculo fit per uitri perspicuitatem, & plumbi spissitudinem. Effigies corporum inquit Albertus, naturæ uel effingi in aere possunt humecto, & in aqua eodem modo, quo imagines rerum sunt in rebus. Et quia humiditas persimilis Aeris humiditati, & Aquæ defluit in oculum infirmum, inde fit, ut similis effingatur imago quâdoque in Oculi humore. Propterea scribit Aristoteles, Cuidam ex uidendi infirmitate cõtigisse, ut Idolum suum aduersa facie ipsum præcedere, arbitraretur. Sed hoc inquit, eueniebat, Quod radius uisus ad ipsum repercutiebatur. Adeo enim ex morbo imbecillis erat, Vt speculum fieret propinquus Aer, nec posset omnino penetrare.

¶ An Lunaribus radiis effici possit Iris. Plinius emaculatur. Caput XXVII.

Rin Lunaribus radiis confici non posse, Veterum nonnulli sunt opinati, Credo, quia difficilis sit observatio. Aristoteles fieri posse non inficiatur, Sed Luna modo plena, & ea in occasu, uel ortu posita. Et amplius, annorum spatio quinquaginta bis tantum. Id quod nulla ratione dici, argumentantur Eruditores. Immo eodem anno bis uisam nocturnam Irim, experientis probant. Quin & in Aquilone, Luna in meridie constituta, nec utiq; plena.

utiq; plena. Sed ea phasi, quam alibi Amphicyrton docuimus appellari. In tantum fallitur Plinius, Qui noctu fieri pernegat, Quamuis inquit, Aristoteles id p̄dar aliquando uisum. Quod tamen fatetur, non nisi tricesima Luna posse. Irrepsit turpe m̄dum in Pliniania uerba, Qui enim scribi potest, tricesima Luna? Cum Aristoteles, ἐν τῇ περὶ αἰθέρας prodiderit. Quod est, in plenilunio. Id autem quartadecima Luna contingere, interpretantur Eruditi. Et perdocet ratio ipsa. Arati quoq; Interpres Theon, Anaximenis recensens opinionem suā per affectione huiusmodi. Et noctu inquit, fieri astruit. Sed perraro, Quoniam non semper sit plenilunium.

¶ Rotundationis in Iride ratio. Item Colorum. Cur Hesiodus Irin dixerit *πολύωρον*
ἡνυμὸν ὕδατος. Caput XXVIII

p Vt at quidem Aristoteles Irin neq; circulum esse, neq; Semicirculo maiorem, Sed uel semicirculum, uel semicirculo minorem. Quamquā Hesiodus maiorem intelligit. Verum rotundationis ratio duplex, tum ex subiecto, tum ex efficiente causa. Ex subiecto quidem, Quoniam id est rosidus humor, Qui globosa quidem effigie est, sed pyramidalis. Certum enim est, omnia grauiā descendere ad angulum. Porro ex Sole quoq; luminosus radius pyramidis exit figura. Cuius superior tantum arcus in semiglobo rotationis commemorata effingit, tum etiam quia est Sol nubibus altior. Est quidem Iris *τεῖχος*, hoc est colorum trium, ut inquit Arist. quāuis eē quoq; quatuor possint. Causa uero Ordinis colorum est, Quia in rosido humore portio aliqua est sumidi uaporis, & pinde leuioris, & scādentis altius. Inde q; superior in Iride color, rubens uisitur, ac dicitur uinosus, & puniceus, qui sit radio tangente superficiem rotunditatis nubes. Puniceum quoq; apparet lucidum, & album, per atrum si spectetur. Crassum uero aqueum rosololum descendit, grauitatis natura. Proinde inferior, exteriorq; color uiret. Aer autem humefactus, ac spissus in meditullio est. Ac imo cæruleus color ibidem albo intermixto. Aer autem is sæpe uniformis est. Et hinc tres tantū uisuntur colores. Interdum euariat, Ita ut quatuor appareant. Sunt qui putēt hosce colores a quatuor trahi elementis, Vt ex igni rubēs sit in summo. Ex terra uiridis in imo. Ex Aere lacteus, Ex Aqua cæruleus. Ex Colorum certe multiplicitate uidetur Hesiodus *πολύωρον* Irin dixisse, id est multi nominis aquam.

¶ Observationes item super Iride plures. Maronis locus explicatur. Nec non Plauti, ac Propertii. Caput. XXIX.

n On omittendum hic rusticanum p̄sagium, & uulgo celebratum. Si fuerit color rubens in albedo, significari fertilitatem. Cuius ratio est, Quia color is fit ex materię raritate, ubi radius Solis fortius agat. Rara autem materia facile a Sole resolui potest. Quo eueniente, non infeq; queunt pluuię iuges, Quis plurimum impediunt fertilitas solet. Ceterum hoc perpetuū nō est. Porro sunt, qui Aristotelem ea ratione Arqueus tantū duos posse apparere, literis autem tradidisse, Quod in eadem nube, ac materia eadem non queat diuisio multa fieri subtilium, & crassarum partium rorantium. Sed calor fortis, & minus fortis facit in diuersis, & distantibus partibus diuisiones duas, & raro plures. Probabile tamē habet Albertus, tres, & aliquando plures posse contingere. Qui etiam putat, in hyeme, Sole in meridie posito, Irides duas posse apparere ex opposito situ, etiāsi raro id p̄tingit. Paruas utiq; & uelut incumbētes terrę in ortu, uel occasu. Sed cur (Id Quod Philosophicis imbuti sacris constanter astruunt pleriq;), Etiāsi admittit Seneca) non sit in meridie? cum tanta sit declinatio Solis ad Aquilonem, quanta ad meridiem. Qua ratione ita ibi distinguūtur climata, sicut hic, Quamobrem necessario fiet in meridie quoq; Iris per demonstrationē per spectiuam. Ideo colligunt Eruditi, fieri quidem, Sed a nobis nō uideri. Nā nec Irin uidet ferē aliq; ultra tria milia passuū. In Vespere autē, & meridie omni tēpore anni pōt apparere Iris in opposita nube. Illa porro obseruanda, Irin nunquam fieri ascendente nube, Sed ad

imum uergente, Illo enim modo non rorat, Sed cum defluit. Oportet item nubem a' uento quiescere. Alioqui planæ non fierent partes perspicui. Nec imago Solis in roratione concipi posset inquieta. Euanesceit primo quoq; tēpore Iris, quia generatio eius est in materia iam deflua. Quippe ubi primo eleuatur Vapor, Diu perstat prius, quàm frigore expellatur calidum eleuans, Et densetur in nubem. Vbi uero iam nubes est, diu perseverat, nec statim resident partes, ut conuertantur in aquam. Verum ubi id obuenerit, non diu post insequitur pluuia. Quia uero concipitur Iris in portionibus Aquosæ nubis, quæ iam ad ima feruntur, tam diu apparet, donec appluat iam, quamobrem deficit mox. Hac de causa uel imperiti eadem hora ingruere præfagiunt pluuiam, qua sese ostentat Iris. Quæ ubi euanesceat incipit, Vertitur in pallorem, uisunturq; in nubibus Virgæ intermixtæ, descendentes, quia tunc defluit roratio per guttas grandiores. Quod de Pluuia diximus præfagio, Lucem infert opinor, Virgiliano uersiculo, Et bityngens Arcus, Georgicon primo. Quem locum per incuriam pleriq; negligunt. Meminit etiam Seneca naturalium primo. Quâquam inquit, non easdē, undecunq; apparuerit, minas affert. A' meridie ortus magnam uim aquarum uehet. Vincti enim non poterunt uehementissimo Sole, tantum est illis uirium. Si circa occasum refulsit, rorabit, & leuiter impluet. Si ab ortu, circa ue surrexerit, serena promittit. Ex iis etiā clarius se aperit Plautini Sales ex Curcutione de Anu Vini Vas exiccante. Ecce autem bibit arquis, pluet credo hercle hodie. Item apud Elegiacum poetam legimus.

Cæruleus pluuias cur bibit Arquis aquas?

¶ An recte dicatur Iris caua nube concipi. An Iridis Colores sint ueri. Cap. XXX.

Vod autem Irim statuunt Plerique, esse imaginem Solis caua nube conceptam, Id uero a' nonnullis rerum naturæ peritis perspicue refellitur ob incongruitatem eorum, quæ contingerent, si ita detur. Nam & Possidonius esse nubem Solis speculum scribit. Irim uero Solis imaginē in Speculo cōfufam. Id si ita est, debet se imago illa ingerere nostris obrutibus ex profundo nubis per tantum interstitii, quantum ab occidente est ad Ortum, hoc est a' Sole ad nubem, quæ Speculum dicitur Solis. Id uero esse falsum, euidenter comprobatur experimentum. Cum sapius uisatur Iris longe ante nubis superficiem, in qua apparet. Qui enim rerum naturam scrutantur sollicitius, experti sunt, Alterum Iridis cornu uisitacionem facere inter obseruantis aciem, & montem haud ita seiunctum, distitum'ue, aut propinquā arborem, a' qua longo intervallo absint nubes, In quibus item resulset. Inde autem ita fieri, coniectant, Quod montem, arborem'ue iisdem infici coloribus, sit obseruatum. Quod uero astruunt, Veros non esse Iridis colores, Meras esse nugas, fatendum est. Si Peripareticos audire scientissimos uolumus. Cum enim Lux omnium sit colorum hypostasis, & substantia formalis, & constituat colores intinctis radiis in perspicuo denso, Constat, ibi uerissime inesse colores, ubi eiusmodi lux tingitur in perspicuo Aeris humidi, uel rorationis descendētis, Eo namq; modo Iris colores concipit, Et ideo ueri sunt censendi, tanto naturæ artificio, ut eos consequi nulla queat Ars, Cum transitus internosci haud possit, Qui in sequentem uertantur, nullo medio, Sicuti Boetius adnotauit in Musicis item contingere. Ex quo recte Quidius.

Qualis ab imbre solet, percussis Solibus Arquis

Inficere ingenti longum curuamine Cælum,

In quo diuersi niteant cum mille colores,

Transitus ipse tamen spectantia lumina fallit.

Quod uero ingerunt Pythagorici, ideo non uideri colores ueros, quod non pmaneat diuaniusimum esse, aiunt. Id enim obuenerit, certissimum est subiecti ratione. Quod in dilapsu est constitutum. Alioqui colligemus, ueriores uideri hominē uitæ diuturnioris eo, Qui cōmoritur statim productus in lucem. Quod quis non uideat esse absurdissimum?

¶ An Ex Irinde Odor accedat uel Terræ, Vel Arboribus. In Oriente cur odoratio con-

surgant. De Aspalatho, & Rhamno.

Caput XXXI
Sed & parte

Ed & parte hac sciendum illud quoq; Veteribus esse creditum. Terram hali-
tum quendam præsuauem emittere ex eo loco, in quem cælestis arqus decu-
buerit. Id nequis fingi a me putet, Verba eminentissimi Auctoris ex Libro na-
turalis historię decimo septimo subnectam. Quod si inquit, admonendi su-
mus, qualis sit Terræ odor ille, qui quæritur, Contingit sæpe etiam quiescen-
te ea, sub occasu Solis, in quo loco cælestis Arqus decubuerit capitib⁹ suis. Et cum a siccita-
te continua immaduerit imbre, Tunc emittit halitum illum suum diuinum ex Sole conce-
ptum. Cui comparari suauitas nulla possit. Cæterum scitu item dignissimum est, quod emi-
nentissimus Philosophus super iis est commentatus. Terra inquit, cum feruet, atq; inuritur,
quod ediderit principio, bene olet. Etenim quæ parce humido quendam in modum reca-
luerint, odorata redduntur, humor enim calore concoqui, potest. Hinc quæ ad Orientem
spectant, odoratoria exurgunt. Irin uero efficere hoc putant, Quoniam sine aqua effici nun-
quam potest. Cum uero materies immaduerit, calore q; interiori concoxerit, respirare iam
incipit. Vaporem q; interius conceptum emittit. Nec uero aquam nimiam accessisse opor-
tet. Eluit enim, atque extinguit. Calorem ab igne injectum. Quæ autem post Arquum eue-
niant, semper ferè mediocres sunt. Hæc qui non suspicantur, cum causam nullam reperirēt
insignem, Iridi effectum contribuerunt. Quod uero alibi Plinius scribit. In quocunque su-
tice curuetur Arqus cælestis, eandem, quæcunque sit Aspalatho, suauitatem Odoris existe-
re. Sed in Aspalatho inenarrabilem quādam. Ex eodem ita cōpertum nobis Aristotele est,
Nec omnes Arbores, nec semper aliquas odorē ita acquirere, palam esse. Sæpe enim Arquū
cælestem constitisse, nec tamen Arbores odoris spirasse quicquam. Quod sensum moue-
re posset. Causa uero ad Arquum per accidens referenda est. Præsertim si Arqus ipse nul-
la est natura, quæ fixa, & permanens sit. Sed obtutus tantum refringendi affectio, & appa-
ritio. Prouenit autem Odoris affectus ille, non qualitercunque se materies habeat. Neque
enim in uiridi, neque in arida, Sed in exusta post aquam, quæ Arqui superuenerit, certam
reddi suauitatem odoris, Pastores referūt, præcipue ubi Aspalathus, aut etiā Rhamnus est.
Aut id genus alia. Quorum flos suauiter oleat.

Iridis notiones aliquot. Radix Marica. De Melino colore. *κωνιζεν* qd. Iris pro arquū
unde dicatur. Aquarium dici de Iride. De Arquato morbo non nihil. Caput XXXII

Erum ut in Grammaticorum etiam diuertamus hortulos, quando & ibi Dii
sunt. Nequis proutinus obiciat, Ollas ostentari a Nobis, Sciendum est, Iridis
nomine nonnunquam placentæ intelligi speciē. Sed & lapides cristallini ge-
neris. Et aromaticam item herbam, quæ a Romanis dicatur Radix Marica,
Ab aliis etiam Cōsecratrix. Ab Ægyptiis uero Nar. Eius etiam commemorat
Plinius. Sed, ut auctor est Dioscorides, a similitudine cælestis Iridis appellatio ducta. Flores
enim habet mira distinctos uarietate, tum enim pallent, aut alben. Tum melinum præferūt
colorem, Quem Luteum interpretantur. Quod ex Plinio euidentissimum, ac Dioscoride.
Quamuis etiam a Melo Insula pro candido accipiat Plinio, Plutarcho, cæteris. Nec igno-
to Seruium Georgicon tertio, Giluum colorem Melinum interpretari. Giluum uero sunt,
qui ex Palladio cinericium accipiunt. Virgilius.

Glauci q; color deterrimus Albis,
Et Giluo. In Iride inquam uisuntur ex floribus alii purpureo nitore. Alii Cyaneo, hoc est
Veneto. Cuiusmodi Græci dicunt *αἰζη κωνιζοντα*. Est & fluminis nomen Iris, ut apud
Apolloniū, *ποταμὸν ἀγχι ἄρσεν Ἴριν*. Cum pro arquū accipitur, trahitur a uerbo *εἶπεν*, quod
dicere interpretamur, Sicuti in Cratylo comprobatur Plato. Quoniam in Iride præfagia con-
cipiantur hyemis, uel serenitatis futuræ. Non quia Serenitatem Iris faciat, Sed quoniā eius
causa, est item Serenitatis interdum causa. Est & pupillam ambiens circulus nomine eodē.
Sed de eo affatim alibi. Inueni etiam Qui Irin signare Philosophiam autement. Iam huic
capiti coronidem fueram impasturus, Cum Arati uenit in mentem prodentis, Irin geminā
esse pluuiarum euidentis prognosticum, eo uersiculo.

ἡ διδύμη ἐξωσσε δὲ μέγαν ἔγανον Ἴρις.

Cōfirmat & illius interpres Theon. Cum inquit, multa fuerit nubium cōstipatio, ex priore Iride Altera fit circumscriptione cōsimili imbrem portendens plurimum. Nec illud præter miserim, quod est ab Hesiodi Interprete adnotatum, Irin dici quoq; *προφρικὸν λόγον*, ab *ἔγω*, quod est dico, uti prænotauimus, uidentes enim, admirantes q; Oratiōe proferimus. Irin postremo a Seneca dici Aquarium, adnotasse uidemur, A' Virore, qui in Iride uisitur. Arquatū dici morbum regium, cōtendunt Grammatici, de quo est illud Hieronymi notissimum, ille putrefactus morbo regio Cadaueri superuiuit suo. Sed comprimam stilum ne ab erudita Iridis disertatiōe exorsi turpiter atrum desinamus in piscem. Et succinat aliquis, *ἡ Πηρος ὠστρεν*, Parturit Larus.

¶ Super Phrygii, ac Pieriæ amore adnotata pauca, de q; indidem nata Paroemia. Caput XXXIII.

Ythen genere perillustrem tradunt Historici celeberrimi, Vxorem duxisse Iapygiam, Ex q; eo matrimonio natam illi filiam Pieriam nomine. Erat prope' P iuge bellum Myntiis aduersus Milesios, Sed non *ἐκέρυκτον*, idest citra Caduceatoris officium, Quippe stas temporibus patiebantur Milesii Illorum mulieres ad se rei diuinæ causā cōmeare. Inter eos, qui Myntem incoherēt, erat hic, quem diximus, Pythes. Eius Vxor cum filia, Dianæ celebritatem, ut obiret, quam nocant Neleida, Miletum perexit. Ibi tum Phrygius ex Nelei Liberis natus maior, Pieriam conspicatus, eius q; forma incēsus, amare uehementer puellam cepit. Qui q; est amantium affectus, cupiens illi gratificari, institit quærere, quid nam ei iucundissimum a se posset præstari. Prudens puella, & quod in Viris rarissimum inuenias, etiam pia, Id uero sibi omniū longe gratissimum respōdit fore, Si daret operam, ut quam sæpissime, multis q; comitibus Miletum conueniendi potestas fieret. Animaduertit Phrygius, nil futurum Pieriæ gratius pace. Proinde Milesiis in concionem euocatis, confestim de finiēdo cum Myntiis bello, de q; ineunda cum eisdem amicitia uerba facit. Placet res omnibus. Componitur pax. Inde euentu tam felici, tam q; iucundis exorso initiis, apud utrunq; populum Pieriæ nomen celebrefuit. Adeo ut mulieribus abierit in Adagium res, Vt in Votis illarum id esset antiquissimum, Sic se amari uelle, Veluti Pieriam Phrygius adamasset.

¶ Amor cur apud Platonicos dicatur Dēmon. Et cur admirandus. Amoris principium quale sit. Caput XXXIII

Via uero in Amorem uolentes incidimus, etiamsi non me fallit aliubi nos ēē de ea re commentatos, succurrit nunc, aliqua item ex Platoniorum arcanis promamus in hoc album, præsertim cum sciamus, Phædrum Platonice *laudibus Amore* grauioribus efferre adortū, pñūtiassē, Magnū uideri Dēmona. q Siq; amatorius ordo, Vt Platonius docuit Proclus, causa puerfionis est rebus oībus ad diuinam pulchritudinem, atq; formam, sequentia omnia ad illam reuocans, ei q; connectens, connexa q; consumans, replens q;. Dum diuini luminis profluentes inde dotes per omnia radiant. Quippe medium replet ubiq; inter illa, quæ appetunt, & quæ appetuntur. Ipsum quidem, quod est amandum, gradum sibi uendicat primum. Amans autē gradum tertium ab amato. Amor deniq; usurpat inter utrumq; medium, implēs meliore deterioris. Dicitur quidem & admirandus, quādo id amat unusquisq; cuius admiratur pulchritudinem. Ac Dii quidem, siue, ut Christiane loquamur, Vltamundani Spiritus, & Astra matutina diuinum amant decorem. Corpoream uero etiam gratiam Homines, quæ sita men ad supereminentem, ac inenarrabilem illam gradus unus, qui & primus. Nam, ut docuit sciēter Plorinus, Siquis amatorii affectus principium ponat, antiquam ipsius Pulchritudinis Animis appetitiōē, cognitiōē, notionē, & quādā sine rōnis actū cognatiōis pceptiōē. Is a' Veritate causæ, ut arbitror, non aberrabit. Nepe q' turpe est, id naturæ est, Deo q; contrariū. Natura. n. spectans Pulchrum agit. Spectat autē determinatū. Quod qdē in boni ordine collocatur. Indeterminatum uero turpe est, ordinis q; contrarii. Quin in amoribus uenerem

ueneream appetentes mixtionem in pulchro quodam procreare percipiunt. Penes illos uero, qui ab hoc pulchro in superni Pulchri reminiscētiā reuocantur, Pulchrū hoc, uelut imago diligitur. At penes illos, qui minime recordantur, ob affectionis ignorātiā, nostra hęc uera creditur Pulchritudo. Ac si temperati sint, inita cum hoc Pulchro familiaritas uitio caret, Lapsus uero intemperantium in Veneream mixtiōem est peccatum. Hinc apud eundē Platonem improbat uehementer Pausanias, Siquis generationis Auidior contemplationē deferat, aut generationem prāter modum cum fœminis, uel contra naturā ordinem cū masculis prosequatur. Aut formā corporis pulchritudini animi prāferat.

¶ Venus duplex quā sit. De'q; Amore gemino. Vraniam Venerem qui adorti colere Primi sint. Caput XXXV.

q Via uero humanis Animis gemina inest uis (Habem⁹ enim & intelligēdi, & generandi potentiam) Vires hęc duas esse in nobis Venerem duplicem, deprehendere Platonici scientissimi, quas & Amores gemini comitentur. Equidem ubi humana species Venustius concinnata ingerit sese nobis, Mens nostra, quam esse in nobis Venerē unam statuimus, & quidem superiorē, eam, tanquam diuini decoris imaginem, amplexatur, & suspicit, per q; huius quandoq; uestigia ad illud arripit, struit q; gradum. Generandi uero facultas, quę altera dicitur Venus, pulchritudinis illecta radiis, ac permulcta formam illi perfimilem gestit effingere. Quamobrem utro biq; Amorem recognoscimus. Sed cōtemplatur unus, generare Alter cupit, atq; expingere, quod decentissimum animaduertit. Amor uterq; honestus, ac probandus, quando uterq; diuinam consecratur imaginem. Nec me fallit, Eruditos in mente diuina pstituisse Venerem primam, Cuius quidem mentis essentiam uocant Saturnum. Vitam Iouem. Intelligētiā Venerem. Alteram uero in mundi Anima. Quā ut superna percipit, dicitur & ipsa Saturnus. Vt Cælorum motricem habet potentiam, Iupiter. Vt inferiora generat, Venus. Natā sine matre priorem illam, sine materia Plotinus interpretatur. Cælum uero patrem Deum intelligunt summam. Secundam Venerem ex Ioue natam tradunt, & Dione. Quod est ex potentia, qua Sphærę perpetua rotantur uertigine. Matrem Dionem materię commercium intelligi uolunt. Vtrunque Venerem Comes affectatur Amor. Mentis quippe diuinę intelligentia insito rapitur amore ad Dei pulchritudinem percipiendam. In Mundi Anima prolicit item amor ad pulchritudinem eandem in Corporum serie effingendam. Hęc uero significare Plotinus animaduertitur, cum Platonis sententia Duplicem esse Venerem dicit, Alteram quidem cælestem, Cęli stirpem asseuerans. Alteram uero ex Ioue prognatam, & Dione, humanorum coniugiorum ducem, hęc ipsa comminus attingentem. At illam sine matre, & ante coniugia, quoniam nuptiæ in Cælo non fiant. Hęc de Venere gemina, & Amoribus totidem habui, quā dicerem, ex profundiore, quā uel sciat, uel suspicetur pulchritudinis Circulus, proruta doctrina, nequis superfluo conari Platonem arbitretur, dum tāto studio in Amoris laudes fertur, perinde ac sit Corcyreum flagellum. Ex Pausanię uero monumentis non negligendum illud utiq; Astyrios omnium primos Vraniam Venerē adortos colere. Quos sint infecuti in Cypro Paphii, & ad Ascalonem Phœnices. A quibus didicerint mox Cytherii. Sed & Athenis Vranix Veneri fuisse surrectum templum, Idem comprobat Pausanias.

¶ Cur Amor Heros dicatur. Item Eros. Necnon Amoris commendatio.

Caput XXXVI

u Erum ut a Campi puluere, & a Palo, quod dicitur, ad tabernaculi umbracula, hoc est ad leuiora multo reclinemus, Scribit Plotinus, Amorem Heroa dici, forte quoniam ἀπὸ ὁράσεως, hoc est a uisione substantiam habet, quando & Amor, qui affectio est, ab hoc habet instinctum. Amorem porro Græci ἔρωτα uocant, quia, ut Plato inquit, εἰσπεῖ hoc est in fluit extrinsecus per oculos. Quamuis etiam in Phædro ἀπὸ τῆς ὀψιμης, id est a robore, ac uehementia dici Erota, Socrates putet. In quo libro & illud inuenias, Quosdam tradidisse,

Amorem dici a' Mortalibus ἔρωτα uolatilē. Ab Immortalibus autem ἄφρονα. i. Alatiū quendam, propter uolandi necessitatem. In Symposio Socrates asserit, se nihil præter amatoria scire. Phædrus uero maximorum bonorum causam esse Amorem, pronuntiat. Nec se inuenire, qd melius accidere possit Adolefcenti, quàm optimus amator, Aut amatori, quàm amatus optimus. Et esse quidem quod, quæ a' pueritia per omnem uitam ducere illum debeant, in rebus turpibus Verecūdiā, honestis Studium. Hæc autem nobis neq; dimitit, neq; honores præstare citius possunt, ac melius, q̃ Amor, neq; absq; his duobus aut Ciuitas unquā, Aut priuatus præclarum aliqd, & magnificū perficere poterit. Nec ullus adeo Ignauus est, quē Amor non inflammet ad Virtutem, diuinumq; reddat, Vt Viro fortissimo pareuadat, Nā quod Homerus inquit, Vim, furoremq; a' Deo qbusdam Heroum inspiratum, hoc Amor amantibus efficit. Quin etiam pro Altero mori Amantes soli eligunt. Nec Vini titum, Sed Mulieres quoq;.

¶ Semiramidis Sepulchrum. Auaritiæ suggillatio cum Philippi apophthegmate. Item plura de Semiramide. Quæ sit Derceto, seu Atergatis. Itē Astarte. Quæ dicantur Manica. Mannos. Mannophoros. Maniacia. Gatis Regina. Caput XXXVII.

Emiramidem Orientis Reginam, & mulierum omnium, Quam ex historia ad nos perlata notitia est, longe celeberrimam, quamq; cum Cyro præcipue admiratus Alexander fertur, quod in illis & magnitudo Animi, & rerū claritas plurima emicuisset, Legimus, Cū sibi iam magno natu monumētum, in quo perfūcta humanis recondederetur, strueret, inscriptionem eiusmodi exculpandam curasse. Quicumq; ex Regibus pecuniæ inopiam senserit, Conditorio recluso, summatim, quicquid uisum fuerit. Id cum pellegisset Darius, Vt q; Auri foret audior, Sepulchrum iussit recludi, Sed in eo pecuniam quidem inuenit nullam, In eas autem incidit literas, ἐν μὲν κελεύς ἡ δὲ ἀνὴρ καὶ χρηματῶν ἀπαληψὸς, ἀπ' ἀνὴρ κερῶν θήκοα' ἰκύνεις. Quod est, Nī malus Vir fores, & pecunia prorsum inexplebilis, non utique Mortuorum loculos moueres, exprobatione lepida in sacram Auri famē, ut eminētissimi Auctores dixeret. Quædum uetita scrutatur, Per mare pauperiem fugiens, per saxa, p Ignem, dum ipsa sibi uidetur inops, Dum recondere gestit, quo non perfruatur, Sed custodiat, sæpe conatu excidens ridiculam se præbetrediens inanis, renudata modo auuiditate, in immensum uela pandēte. Etiam si nunquā non austrum percellat, & operam ludat, Si naturæ pomœria angusti sunt ambitus, quibus facile paria necessitatibus facere ualeamus. Sed efferatam hanc habendi cupiditatem amariorius percussit Philippus quoq; auarum nactus Medicum, & indefinenter efflagitantem. Pars est in Corpore, qua collo adnectitur pectus, Ea dicitur græca uoce κλεις, idest Clauis. Forte prælio quodam conuulneratus eo Loci fuerat Philippus, curabaturq; ut assolet, Qui eoungebatur munere, cum expleri muneribus non uideretur, insurrexit Imperator, λαμβανέ οσα βούλει, τίτω γὰρ κλεινέχης. Cape inquit, quantumlibet, quando Clauem habes. Sed ne prorsum feramur παρὰ μέλους, quod aiunt, idest extra Cantilenam, Semiramidem Deæ cuiusdam Dercetus fuisse filiam, fabulosa prodit historia. Eius templū fuerat ad Ascalonem Syriæ Ciuitatem, apud Stagnum piscibus plenum. Eam Plinius prodigiosam uocat Atergatin, quod esset facie hominis, at corporis reliqua in piscem desinerent. Fecit, Venerem factam Deæ illi obuiam quandoq; Adolefcentis speciosi amorē iniēcisse, Cui permixta Derceto filiam conceperit. Quam pudore ducta mater in desertis locis, ubi Aues forent plurimæ, exposuerit. Quæ, connutrita puella, causam etiam nomini fecerint. Quippe Syroꝝ lingua Semiramis Auitium signat. Atenim dolore percita Derceto ex facti turpitudine, in lacum se præcipitem dedit, deformataq; in piscem est. Quo nomine piscitii abstinencia sanctissime a' Populis illis colebatur. Et hinc Atergatis quoq; nuncupata, Quoniam illarum Gentium uocabulis, Ater priuationem dicat, & Gatis piscem. Nam & Libro sextodecimo Strabo auctor est, Atergatin a' Barbaris dici, quæ sit Athara, quamque Ctesias uocauit Derceto. Et Cornutus eandem, cum Rhea esse putat. Lego præterea, Ἀφροδίτη Deo, quem summum, maximumque uenerantur, Adad nomen dedisse, Cuius interpretatio nominis est Vnus. Qui non alius fere sit, quàm Sol. Subiungunt eadem Deam nomine

nomine Atergatin, quam esse terram opinantur. Omnem uero potestatem duobus his attribuant. Extat autem apud Tarfensem Antipatrum in commentario de Superstitione, uisus, qui traderent, Gatida Syrorum Reginam Oplophagon, idest Gulæ mancipatam earum, ut per edictum denuntiaret, nequis ἀπεργατίας, idest sine Gatide piscitio uesceret. Perinscitiam uero plerique eandem dicere Atergatin, & abstinere pisculentis. Reginam tamen Atergatin agnoscit Mnaseas immitem, quæ piscibus abstinere iusserit reliquos, quoniam eo cibo ipsa insigniter caperet. Hanc a Mopso Lydo in mare præcipitam, Xanthus scribit, cum Ichthye filio, & a piscibus deuoratam. Nec me fallit, Astarte quoque fuisse in Syria Deam, ut Aelianus Auctor est, ac in Apologetico Tertullianus. Sed eam esse Venerem quartam, quæ Adonidi nupserit, manifestum M. Tullius facit, de Deorum natura tertio. Quam in re addubitalse Virum in literis clarum, admiratione non caret. Sciendum tamen, Augustinum in libro Iudicum Astartem non aliam putasse, quam Iunonem. Porro inueni in Græcorum ueteribus memoriis, Semiramidem, postea Nini Vxor sit facta, sic illum despexisse, ut extensis ab eo precibus cõtenderit, Vel diem modo unum in regia sella sedere permitteret, Diademat cultam, obeuntemque Regium munus iuri dicendo, sanciendoque, quæ uiderentur. Cum adnuisset Ninus, omnesque dicto audientes esse, imperasset, perinde ac sibi, tum illa Satellitum ingenia, & promptitudinem periclitans, moderate admodum initio uti imperio est uisa. Ut uero nil omnino aduersantes est conspicata, ac strenue, quæ forent iniuncta, persequentes, mox comprehendi Ninum iussit, ac in uincula coniici, atque inde interimi. Semiramidis item honesta Plutarcho mentio est. Præclara inquit, censetur in Assyria Semiramidis facinora. Magna item in Aegypto Sesostris. At Phryges, uel nunc illustria, admirandaque Manica nuncupant, ob Manin ipsorum Regem uetustissimum bonitate, ac potentia perinsignem. Eum uero a quibusdam etiam Masedem uocari. Dicitur & Mannos colli ornamentum, unde Mannophori nuncupantur Maniacia habentes, idest aurea Peritrichelia. De Semiramide nouimus & illud, Ab ea institutum esse, imperasset, perinde ac sibi, tum illa Satellitum ingenia, & promptitudinem periclitans, moderate admodum initio uti imperio est uisa. Ut uero nil omnino aduersantes est conspicata, ac strenue, quæ forent iniuncta, persequentes, mox comprehendi Ninum iussit, ac in uincula coniici, atque inde interimi. Semiramidis item honesta Plutarcho mentio est. Præclara inquit, censetur in Assyria Semiramidis facinora. Magna item in Aegypto Sesostris. At Phryges, uel nunc illustria, admirandaque Manica nuncupant, ob Manin ipsorum Regem uetustissimum bonitate, ac potentia perinsignem. Eum uero a quibusdam etiam Masedem uocari. Dicitur & Mannos colli ornamentum, unde Mannophori nuncupantur Maniacia habentes, idest aurea Peritrichelia. De Semiramide nouimus & illud, Ab ea institutum esse, imperasset, perinde ac sibi, tum illa Satellitum ingenia, & promptitudinem periclitans, moderate admodum initio uti imperio est uisa. Ut uero nil omnino aduersantes est conspicata, ac strenue, quæ forent iniuncta, persequentes, mox comprehendi Ninum iussit, ac in uincula coniici, atque inde interimi.

¶ Quæ sint Septem Orbis terræ celebrata Spectacula. Quamque in iis euariet historia. Capitolinus Iupiter, Qui Corypheus. Diana Coryphæa. Caput XXXVIII.

¶ Edenim quia eiusdem foeminæ opus fuisse narrat, mirabilis Obeliscus, longitudine Centum & quinquaginta pedum. Latitudine uero spissitudineque quatuor & XX. ex Armeniorum montibus lapide exciso, qui ob rei excellentiam uia nobilissima Babylone excitatus inter septem miranda connumeratur. non inepte fecerimus, quoniam Bibliotaphi non sumus, Et Promos illos sordidos, ac tenaces auersamus, quibus Condum agere, in summa Votorum est, Si quæ de Septem illis Orbis terræ celebratis Miraculis, etiam si otiosis parte plurima, inertibusque, comperit sunt adnotata nobis, huic potissimum parti suppinnerimus. Ergo in eum uenit ordinem Dianæ imprimis Ephesiæ templum. Inde Mausolæum, hoc est Mausoli sepulchrum. Colossus Solis apud Rhodios. Iouis Olympici Simulacrum, quod Phidias fecit ex Ebore. Muri Babylonis, Quos excitauit Regina Semiramis. Pyramides in Aegypto, Ipse hic, de quo diximus, Obeliscus. Cæterum Studio si amplius comonendi, Ex Veteribus non omnes eadem sensisse, Nam ex iis, quæ recensuimus, aliquo ex puncto, sunt, qui Cyri Regis Archium substituant. Quod arte prodiga Memnon sit confabricatus, illigatis auro lapidibus. Si cuti Cassiodorus scribit. Inueni, Qui Urbis Romæ Capitolium hisce infererent miraculis.

PP

Nam & apud Corinthios supra Theatrum Iouis erat Sacellum, Quod Romana uoce *πρωλίου διος* dicebatur. Sed inquit Pausanias nuncupari Græce *ἱεροφάνιος* ualet. Verum & apud Epidaurios in montis Apice Dianæ uisebatur sacellum, quam uocat Coryphæam, Cuius quodam Cantico meminerit Telephilla. Adeo'q; euariati hitoria, Vt in libro, quo n' matur exatè Plut. Prudentiora' ne Terrestria sint, an Aquatica, Cæraton Apollinis aram ἐν τοῖς ἐπὶ τῷ καλουμένοις δαμασι ὑμνούμενον, scribat, idest inter septem spectacula celebratam. Sed & penfiles Babylonis hortos in hanc censuram Plerique admittunt.

¶ Byssina uerba, quæ intelligantur. Quid in Oratore præcipuū. De'q; in Oratione Magnificentiæ, & Splendore. Quid Epiphonema. Virg. illustratur bis. Cap. XXXIX.

Arysatini Cyri, & Artaxerxis matrem dicere solitam, accepimus, Regem, qui prompte, nec animo timidiore concionaturus foret, debere byssinis uti uerbis. Id cum amplius dignum obseruatione esset uisum, Scrutabamur accuratius, quid nam altissimi sensus Mulier complecti ea sententia uoluisset. Ac illud quidem non inepte ex Eruditorum albo uidemur eruisse, Byssina uerba dici, Quæ sublimitatem habeant, ac magnificentiā, nitorem quoque, & auctoritatem. quando hæc pars est, quæ popularem exprimere fragorem potest, ac efficere, ut dicentes laus pleguat insolita. Etenim quid aliud fuisse credimus, cur Populus Romanus In causa Cornelii admirationem non acclamatione tantum, Sed etiam plausu cōfiteretur? In ea profecto, quod Fabius ait, Maximus omnium Orator non fortibus modo, Sed etiam fulgentibus armis est præliatus, Nec id unquam esset affecutus docendo Iudicem tantum, & utiliter demum, ac latine, perspicue'q; dicendo. Optimus inquit M. Tullius, est Orator, qui dicendo animos audientium & docet, & delectat, & permouet. Docere debitum est, delectare honorarium, at necessarium permouere. Hi sunt, quos exhorrescunt homines, quos stupent dicentes. In quibus exclamant, quos Deos inter homines, ut ita dicam, putant. Qui distincte, qui explicite, qui abundanter, qui illuminare & rebus, & uerbis dicunt, & in ipsa Oratione quasi quandam numerum, uersum'q; cōficiunt. Sed quærat forte quispiam, quid nam in Oratione splendidum proprie dicamus, aut magnificum. Nā & libro tertio Quintilianus Verborum magnificentiā non ualidius astruit affectandam suaforias declamantibus. Et libro quarto, Tribus inquit, narrandi uirtutibus adiungit quidam Magnificentiā quam *μεγαλοπρεπείαν* uocant. Hanc uero mox uidetur Fabius intelligere supra modum se attollentem Orationem. In Rhetoricis ad Alexandrum in ratione generis demonstratiui Aristoteles ita scribit. Congruet autem laudibus, nominibus etiam multis circa unū quodq; uti, & splendidam facere Orationem, atque magnificam. At Fortunatianus, Quæ sunt inquit, uerba splendida? quæ natura sua nitida sunt, quæ copulata facilius claritatem suam ostendunt. Vt Quadrirēm, quam in Salo fluctuantem reliquit. Sed hæc magnificentiā ingit, atque magnitudo non omnibus est accommodata locis, Quoniam sunt quædam partes causæ, quæ uerba humilia desyderant. Vt latet in Scalio tenebrosis Cominius. M. Tullius libro de Oratore secundo Genus dicendi in Crasso magnificum fuisse dicit, atque præclarum. Et septimo notitium Atticarum Gellius Magnificum in Vlyse apud Homerum, & Vber dicendi genus admiratur. Subtile in Menelao, & Cohibitum. Mixtum in Nestore, ac moderatum. Demetrius Phalereus in libro *πρὸς ἑρμηνείαν*, agens de Characteribus, Magnificum tenui contrarium statuit, propterea'q; illi non permisceri. Mox uero magnificum item Logion dici autumat, Ac tribus consistere, Sententiā, dictione, necnon compositione commoda. Synthesis autem magnifica, calculum quoque Aristotelis adiciēte sententiā, est Pæonica. Pæonis uero species duæ, nam unus Procatacticus nuncupatur, cuius primæ syllabæ extenditur, corripuntur tres insequentes, ut *ἡγεῖσθαι* &c. Alter uero Catalecticus, priori antistrophus, Nam primæ corripuntur syllabæ tres, postrema produciore, Vt *παραλῆσαι*. In Orationis autem magnificæ Colis a' procatactico exordium Pæone, ac consequi Catalecticus debet. Prorsum'q; ita distribuendum, ut a' longis ducatur initium, & desinentia fiat in eadem. Siquidem natura longis inest præcellens quiddam. Et quod scitu dignissimum est, Compositionis *δυσπραγία*, hoc est asperitas Orationi plerumque magnitudinem

mdinem conciliat, Vt apud Homerum totius Eloquentiæ Auctorem eminentissimum, *ἄλλο δ' ὁμῆρος αἰὲν ἐφ' ἑκλῶσι χαλκοκορυστήν.* Sed apud Maronem quoque, Fremet horridus ore cruento. Epiphonema quoque, quod esse *Ditionē* exornantē de/ scribere licet, in Oratione uel magnificentissimum, arbitratur idem Demetrius. Nam alia sunt, quæ enuntiationi subseruiunt. Alia ornatus gratia inferuntur, Vt apud Poetarum Coryphæum, quem male feriati multi non enarrant quidem pueris suis, sed inuoluunt, impli/ cant, conuellunt. Etiam si in sua se illum potestate habere deblaterant sæpissime. Tantæ molis erat, Romanam condere gentem.

Omnino quæ uidetur Epiphonema Triglyphis diuitum p̄simile, ac purpuræ latorum. Est enim ipsum quoque in Oratione diuitiarum indicium. Denique etiam Poetica quandoque magnifi/ centiam in dicendo respiciunt quandam. Caterum hæc non tam imitatio fuerit, quàm Me/ tathesis. Nam & siquid a Poeta mutuet Thucydides, proprietate quadam circumspectus suum uideri facit. Etenim Homerus Cretæ uolens magnitudinē exprimere, *πρὸς ἑβύρων* uo/ cauit, Thucydides uero honestum putat Vnanimiter sentire Siculos, *γὰρ ὁ πῶς μῆδ' καὶ πρὸς ἑβύρων*, idest unius existentes terræ, ac circumfluxæ. Vbi idem utique, Sed tamen diuer/ sum dicere uidetur, quoniam non tam respicere magnitudinem creditur, quàm Concordiæ quoque. Magna profecto res est, ac præcellens, apposite, sciteque ornasse orationem, & quæ paucissimis omnino cōtingat, Reliqua huius palæstræ etiam multis. Hoc illud est, quod ad/ mirationem parit. Quamobrem recte Cicero quadam ad Brutum epistola. Eloquentiā in/ quit, quæ admirationem non habet, nullam iudico. Aristoteles quoque eandem maxime petendam putat. Sed ornatus hic esse Virilis debet. Cincinnis enim offendimur, & fūco. Nam & unguentis minus diu oblectamur summa, & acerrima suauitate conditis, quàm iis moderatis, Quin laudatur magis, quod terram, ut Cicero inquit, quàm quod Crocum ole/ re uideatur. Nisi quod in demonstratiuis sterculos omnes, uelut institor quidam Eloquentiæ, captabit Orator.

Byssina uestimenta quæ sint. De Phæo paucula obiter. de quo Lineis, seu Camisis. Amor/ gina uestimenta. Caput XL.

Aeterum illuc iam reclinandum, Cur Byssina dicantur uerba, de quibus latius iam disertasse uidemur. Byssina uestimenta ex Græcis quidam interpretantur dici fūco herbæ infecta, quæ dicatur Byssus. At Pollux Onomastici septimo, Lini genus accipit Byssum apud Indos. Leuitici Capite XXVI. Cortinas præcipit Dominus de Byssis fieri retorta, & hyacintho, ac purpura, coccoque bis tincto, Variatas opere plumario. Esse uero Byssum inibi testantur Interpretes, Lini genus candidissimi. Vnde Apocalypsis XIX. Byssinū. n. Iustificatiōes Sanctorū sunt, Et Prouer/ bium XIII. Byssus & purpura indumentum eius. Est & nomine eodem pretiosior La/ na colorem præferens auri, ac nitorem, uti uisum plerisque. Byssum apud Elidem modo na/ sci, Pausanias scribit, ac nullibi præterea in Græcia. Tenuitate nec esse Hebræa inferiorem, uerum esse flauam minus. Plinius decimo nono, Auesstino inquit, Lino principatus toto or/ be, proximus byssino, mulierum maxime delitiis circa Elin in Achaia genito, quaternis de/ nariis stipula eius permutata quondam, ut Auri. Byssi meminit & Philostratus iis fere/ Homines inquit, qui secundum Indum flumen habitant, lineis amictuntur uestibus, etenim Linum in agris plurimum nascitur. Calciamenta gestant ex Byblo, siue papyro. Nobiliores bysso induuntur. Byssum uero ex arbore nasci ferunt, quæ basi quidem populo sit p̄simi/ lis. Folis uero Salici. Nam ab Indis legi ex arboribus linum, auctor scribit Arrianus. Id cum uidisset Apollonius, lætatus plurimum est, *ἐπειδὴ εἶκε φαιῶ σίβαν*, idest frugi amictum Phæum, quoniam referre uidebatur. Diximus alibi, Phæum tradi colorem in nigri, albi/ que meditullio. Inesse uero lugubre quiddam apparet. Nam Antiochus cognomento Hierax, ubi fratrem, quo cum de regno certauerat, interemptum credidit, purpura posita, Phæum sumpsisse indumentum dicitur, auctore Plutarcho. Sordidos etiam Panes Phæos nuncupa/ uit Alexis. Byssinæ porro Vestis commemorat Hieronymus quoque, quæ adhæreat corpo/ ti, & ea utantur Sacerdotes, ut habentes Vestimentorum pulchritudinem, discurrant nudo/

rum celeritate. Byffinas uero hafce Lineis militaribus confimiles arbitrat, quas fermone uulgato Camifias uocent, quibus conueftiti milites, & ad curfum expediti, & ad prælia peruibrando iacula fint præceleres. Cum aptæ habeant mēbris, & aftriæ Corporibus. Erant & Amorgina ueftimenta Byffinis fere fimilia. Meminit contra Timarchū Aefchines. Sed Eupolis quoque, & in Lyfiftrate Ariftophanes, Eft enim Lini fpecies Amorgis. Erant uero indumenta hæc *πλυτελῆς*, ideft impenfæ multæ.

¶ Indi Sagittarii exemplo commoneri nos, quàm fit famæ parcendum. Indorum Sagittæ Quanta, Quales uē habeantur ex hiftoria. Caput XLII.

f Amæ difpendium quanti omnino faciendum fit, præfertim fi audior ea fit, in q; hominum animis diu iam irroborarit, multa opinor, perdocent abudē, Sed exemplum tamen unum ex ueteri memoria ui quadam ampliore mentibus affigere uidetur. Fuit inter Indos Sagittator eximius, de quo percrebuerat fama, fagittas ab eo tanta peritiam dirigi, uti uel per annulum tranfarent. Forte Vir hic ad Alexandrum captiuus eft perductus, ea tempeftate, qua is Imperator aduerfus eas Gētes proferebat imperium. Cum q; hominis gloriam inaudifset, Optauit, fe præfente oftentari artem. Renuit ille. Indignatus Alexander rapi eum iufit, ac interim. Dum uero ad fupplicium duceretur, Conuerfus ad milites, Ego inquit, per multos dies artem excutiendi fagittas defieram, Nec minimum quidem in eo exercebar, Proinde ueritus, ne ob infuetudinem uoto exciderem, recufauī, quod iniunxerat Imperator. Cum Alexandro nuntiata forent ea, mitti hominem eueftigio iuffit, multis q; etiamnum donis affecit, Animi altitudinem miratus, mori præoptantis, quàm uideri opinione minor. Tela uero, quæ Indus excutiât Sagittator, effe Arrianus fcribit, trium prope cubitorum, ferri q; tanta ui, ut non clypeus non Thorax, Non aliud quicquam summæ firmitudinis, & quam ualidum obfiftere, obfudari uē queat, fi ab Indo fint emiffa. Quintus Curtius duorum modo cubitorum Sagittas facit, ni alterubi mendum, interpellatum q; fit exemplarium.

¶ Qua ratione inficerent fagittas Scythæ. De q; eorundem more in fagittando. Tollerit ex Plinio obfcuritas. Arabas item, ac Indorum nonnullos tingere fagittas ueneno. Cur Galli Sagittas Helleboro collinant. Toxicum unde. Caput XLII.

2 Tqui in hac Sagittarum mentione illud non erit utique ab instituto diffitum, & ut Græci dicunt, *ἀποσθόνουσι*, Si Plinium aliquo modo illuftrauerimus, in Cuius intellectu nunquam non concifo nimis, atque detruncato mire Centones farciunt Plerique, Quos tamen Si audias, putes Sibyllæ folium recitari, ita fibi placent, ita applaudunt, Veluti planè rem ipfam acutigerint, quod Plaut⁹ ait. Igitur morem fuiſſe Scythiſ peruerterem ſcribit, Sagittarum aciem tingere uiperina ſanie, & humano ſanguine irremediabili ſcelere. Nam mortem ilico aſſert, etiam leui taſtu. Operæpretium uero eſt, adnotaſſe, qua ratione barbari illa immanitas genus id conficeret, Nam ſuppetit eius rei memoria ex Græcis monumentis, præcipue q; Ariſtotelis in admirabilem relatione. Obſeruabant ergo Scythæ Viperas, ubi iam peperiffent, Sic enim captas diebus aliquot liqueſcere ſinebant. Mox ubi compertuiſſe uiderentur ſatis, In Ollam ſanguinem hominis unius totum infundebant, adobuebant q; in Sterquilinio, Vaſe diligenter obturato, Vbi uero & hic contabuerat, eximebant, Sumentes q; quod ſupernataſſet iam aquoſum, Saniei q; uiperinæ promiſcentes, ita letale conficiebant Venenum. Et Scythæ quidem ſagittis plurimum utebantur. Nam in Exampræo, qui eſt inter Borifthenem, & Hypanin locus, Ahenum fuiſſe dicatum, Herodotus ſcribit, Sexcentarum amphorarum capax, ex aculeis modo ſagittarum conflatum. Sic enim Ariantem Regem Scytharum iniuiſſe numerum, allata ab unoquoq; ſagitta una. Legimus porro, Dario Perſarum Regi a Scythiſ Caduceatorem cum id genus muneribus miſſum, Aue, Rana, Mure. Sagittis quinque. Quæ Gobryes e ſeptem unus, qui Magos ſuſtulerant, ita conieſtanter eſt interpretatus. Ni Perſæ effecti, Vt Aues, in Cælum ſubuolaffent. Aut ueluti

ueluti Mures, terræ ima subiissent. Aut perinde, ac Ranæ desiliissent in paludes, Scytharum Vim non euasuros sagittis adobrutos. Quin & Scythica narratur Supellex, Iugum Bouum, Aratrum, Sagittarum pharetra. Quibus cum amicis utantur, & aduersum inimicos. Adici & quo uestantur, Currus potest. Sunt enim *δωικαι*, hoc est domibus nullis. Qua in re uel nimium sibi placent. Quod Solari quadam circumuectentur imagine. Arabas quoque solitos inficere ueneno sagittas, ex Thesauris Iulii Pollucis obseruatum nobis est. Sed & alicubi periclitantur in India Alexandri exercitū, prodit historia, imbutis uirulenta sanie gladiis, ut idū, uel leuissimo intirent percussi, quāquam mox per quietem herba Alexandro monstrata, quæ remedio præsentissimo tantæ cladi obuiam iret. Gallos adnotatum est, Helleboro Sagittas collinere, quod iis in uenatibus transfixis feris, multo Carnes efficiantur teneriores ad epularum usum, Recisis tamen, abiectisq; quæ uulnus ambeunt, propter Hellebori contagium, etiamsi eo aduersus Zenonis decreta stilum districturus Carneades supna Corporis repurgasse narratur. Scribit Paulus Aeginita, Toxicum uideri nominatum, quod eo a Barbaris inficerentur Sagittæ, quas dicunt Græci *ἰεξόματα*.

¶ Qui dicantur Computatorum digytis similes. Orōtis historia, Scirpum dici uitiose, At Scirpum recte. Digytorū gestu supputasse Veteres. De Iano paucula. Cap. XLIII.

Rontem Artaxerxis Persici Regis Generum legimus, quādoq; indignatione quadam a Socero damnatum, ac honore deiectum, Cum se contemptibilem animaduerneret, ac esse ludibrio inimicis, solitum dicere. Principum amicos uideri consimiles Arithmeticorum, seu Computatorum digytis. Nā sicut hi computando nunc Myriada qui numerus decem millia continet gestu conficiunt, Nunc uero monada, id est Vnitatem, Pariter & qui Regibus sese insinuant, modo pollent plurimum, suntq; omnibus conspicui, fumos uenditantes, a multis frequentantur, obseruantur, coluntur. Plurimorum etiam uitam a Principe deprecantur. Mox uero, qui Fortunæ mos est, Quæ recte Dinos nuncupatur, & quasi pilas homines habet, ut ille ait, deuoluti in imum derisui sunt omnibus. Quiq; quamplurimis opitulantur, uix iam se tueri queunt, audiunturq; subinde Voces, Nunquam, siquid mihi credis, amaui hūc hominem. Quod enim Fortuna, eodem & pronus hominum fauor proclinator. Proinde ex historia Proverbii elicere Schema possumus, Vt Regum familiares *νῦν μὲν τὸ πᾶν λαοκρίνους, νῦν δὲ γούλακτες*, id est Qui nunc omnia possunt de se promittere. Nunc uero minimum, dicamus esse Computatorum Digytos. Sedenim quia mos hic, ut est, uideri obscurior potest. Et plane Scirpus quidam (etiāsi barbare Scirpū dicere Nōnulli Aenigma permittunt sibi, mendosis Gellii codicibus in tendiculum impacti. Scirpos esse Festus scribit, saxa aspiora) Amplius, fufiusq; tota res claritati ad mouenda est, núbilo difficultatis excusso. Eo quidem procluius, quod multis, ut dicitur, mutuas trademus operas. Nam & perobscure pro Magia Oratione secunda Apuleius, Si triginta inquit, annos pro decem dixisses, posses uideri pro computationis gestu errasse, quos circulare debuieris, digytos aperuisse. Plinius quoque Auditor est, Ianum a Numa Rege dicatum digytis, ita figuratis stetit, ut trecentorum sexaginta quinque dierum nota per significationem Anni, temporis, & Aevi se Deum indicet. Super quo interim adnotatu non indigna sunt, quæ a Græcis in hunc usum deriuauimus. Quippe Ianuarius esse inquit quadriformem Statuam propter conuersiones quatuor, quas *ῥοπαῖς* uocant. Sed alios eum ita effingere, ut dextra clauem teneat, ut temporis principium, & anni reclusorem, & patulcium, Atque custodem, aut Scutum. Alios uero in dextra. *τ.* habentem. In Sinistra uero *ξ.* quia non alius sit, quā annus. Ex quo Longinus, quasi æonarium interpretari conabatur Ianuarius. Illa uero nota. *τ.* trecentos signat. *ξ.* uero sexaginta. At. *ε.* quinque. Obseruanda & quæ scribit Hieronymus, Qui triginta inquit, digytorum coniunctione molli, Sexaginta uero superiore digyto depresso signari. Porro centesimum numerum de sinistra transferri ad dextram, & iisdem quidem digytis, Sed non eadem manu, quibus in læua, significari. Proinde Nicarchus facete in Vetulam nimio plus uiuacem, quæ annis etiam Ceruos transcenderet, ita ludit, ut iterum iam sinistra computare annos scribat.

ἡ φάος ἀθροιστὶ ἐλάφρου πλείν, ἢ χειρὶ λαῶν
 γράσσει ἀριθμῶσαι δυντερον ἀρξαμένη.

In Apologetico item Florense Septimius, Multis inquit, instrumentis cum dygytorum supputatoriis gesticulis assidendum est. Scribunt Euāgelicæ paginæ Interpretes Marthei XIII. Triginta referri ad nuptias. Sexaginta ad Viduas. Centum, qui numerus iam est in dextra, ad Virginitatem. Sedenim quo planius, cumulatiusue percipi ipsa hæc per Digytos computatio queat, ad uerbum subiiciemus, quæ doctissimus Christianæ ueritatis cultor, literis Beda mandauit.

¶ Quo Digytorum gestu Veteres supputarint.

Caput XLIII.

Ubi inquit, unum dicis, minimum in læua Digytum inflectens in medium palmæ arcum figes. Cum autem duo, secundum a' minimo flexum ibidem impones. Cum tria, tertium similiter inflectes. Cum dicis quatuor, item dem minimum leuabis. Cum dicis quinque, secundum a' minimo similiter eriges. Cum sex, tertium nihilominus eleuabis, medio duntaxat solo, Qui Medicus appellatur, in medium palmæ fixo. Cum septem dicis, Minimum solum supra palmæ radicem, cæteris interim leuatis, impones. Iuxta quem cum dicis octo, Medium. Cum nouem, Impudicum eregione compones. Cum decem enuntias, unguem indicis in medio figes arcu pollicis. Cum uiginti, summitatem impudici inter nodos Indicis, & Pollicis arcu figes. Cum dicis Triginta, Ungues Indicis, & Pollicis blando coniunges amplexu. Cum dicis quadraginta, interiora Pollicis lateri, uel dorso Indicis superduces, ambobus duntaxat erectis. Cum quinquaginta pronuntias, Pollicem exteriore arcu instar Græcæ literæ gamma curuatum ad palmam inclinabis. Cum sexaginta, Pollicem, ut supra, curuatum, indice circumflexo, diligenter a' fronte præcinges. Cum dicis septuaginta, Indicem, ut supra, circumflexum, Pollice in longum extenso implebis, ungue illius duntaxat erecto trans medium arcum Indicis. Cum octoginta, Indicem, ut supra, circumflexum, Pollice in longum tenso, implebis, ungue uidelicet illius in medium Indicis arcum fixo. Cum dicis nonaginta, Indicis inflexi unguem radici Pollicis erecti infiges. Et hos quidem numeros læuæ gestu ita enuntiare, idem Auctor colligit. Deinceps conuersus ad dextram, Cum inquit, Centum significas, eodem utaris modo, quo in læua decem monstrabas. Ducenta in dextra, quo modo in læua uiginti. Eadem ratione & cætera usque ad nonaginta. Item mille in dextra, quo modo unum in læua. Duo millia in dextra, quo modo duo in læua, & reliqua usque ad nouem millia. Porro decem millia cum dicis, læuam in medio pectoris supinam appones, digytis tantum ad Cælum erectis. Cum uiginti millia dicis, eandem pectori expansam late superpones. Triginta millia cum dicis, eadem prona, Sed erecta, Pollicem Carthilagini medii pectoris immittes. Quadraginta millia cum dicis eandem in umbilico erectam supinabis. Quinquaginta millia cum dicis, eiusdem prona, sed erecta pollicem umbilico impones. Sexaginta millia cum dicis, eadem prona femur læuum desuper comprehendes. Septuaginta millia cum dicis, eandem supinam femori superimpones. Octoginta uero millia, eandem pronam femori superimpones. Nonaginta item millia, eadem lumbos comprehendes, pollice uerso ad inguina. At uero Centum millia. Ducenta millia, & deinceps usque ad nongenta millia eodem, quo diximus, ordine in dextra corporis parte complebis. Decies autem Centena millia cum dicimus, ambabus inuicem confortis manibus, digytos implicabimus.

¶ Quintiliani, & M. Tullii auctoritates prædictis accommodantur. Et Iuuenalis quoque in digytos mittere quid. Item in digyto mori.

Caput XLV.

h Nec de ratione Canonica supputandi hac parte, ubi se maxime ingessurum casio, pertractare collibuit, Tum ut Vetus rationis mos in ea re notior esset, uel Circumforaneis, & pullato circulo. Tum uero ut enucleatis malis, & doctius perciperentur, Quæ maximi Auctores, uelut alii agentes agere. Quale

gere. Quale est Fabii illud ex Oratoriarum institutionum libro primo. Si Aëtor inquit, non dico, si circa summas trepidat. Sed si Digytorum solum incerto, aut indecoro gestu a' Computatone dissentiit, iudicatur indoctus, Vt vulgatum Iuuenalis illud præteream, Atque suos iam dextra computat annos.

Ex hac porro ratione illud est, quod sæpe legimus, In Digytos mittere, pro eo, quod est, accurate supputare. Hinc & illud in Epistolis ad Atticum ex libro quinto, Præsertim cum Senatusconsultum modo factum sit, ut puto, postquam tu es profectus, in Creditorum causa, ut Centesimæ perpetuo scenore ducerentur. Hoc quid interfit, Si tuos Digytos noui, certe habes subductum. Verum & illud non reticuisse, Candidi opinor, fuerit Animi, etiamsi uidebor Plerisque, Desultorius in Quadrigarum curriculum incurrere, uti est apud M. Tullium. Veruntamen quod nil obest, concoxisse perfacile fuerit, Aut transiuisse, Sicut minus ardeat, quando nulla hic Echinoxorum asperitas. In Digyto mori, nil omnino ad computandi Canones facere, Sed de Animalibus intelligendum id, quorum genitalia, uel corporis partes aliæ opportunæ, digytis ueneno litis contactæ mortem inferunt. Cicero pro Scauro, libertus Patronum nõ occidit, Sed duobus digytulis gulam obliuit. Plinius, Sed antiquorum curam, diligentiamq; quis possit satis uenerari? Cum constet, omnium uenenorum occysimum esse Aconitum, & tactis quoque genitalibus sceminini sexus Animalium, eodem die inferre mortem. Hoc fuit uenenum, quo interemptas dormientes Vxores a' Calphurnio Bestia, M. Cæcilius accusator obiecit. Hinc illa atrox peroratio eius, In digyto eas mortuas.

¶ Aegyptium Iudicem Sanctum intelligi. Iustitiæ laus. Stachane quid. Agesilai, Philippi, Antigoni exempla. Caput XLVI.

Egyptium Iudicem si quis Adagionis Schemate integrum intellexerit, Sanctum, nihil præmio, nihil metu a' Iustitiæ semita digredientem, & plane a eum, quæ uocant Græci ἀδελφον, Qui gratiæ nihil prosum tribuit, Estq; ut ab excessu non temperem, Iustitiā ipsa iustior, & uel Stachane æquior. Est autem Doribus eo uocabulo Trutina, Cuiusmodi haud ita multos comperias, Quando hæc rara uis est, Non aberrabit utique is a' uero multum. Suggestūt quippe nobis Veterum monumenta, Aegyptiis Regibus ex præscripto Legis antiquæ moris fuisse, Iudices mox futuros Iureiurando adigere, Nefi Rex quidem iniusti quippiam iniunxisset, a' Virtutis medio declinatuos, nec lineam omnino, quod dicitur, moturos. Quæ res omnium censetur excellentissima, quando neque Hesperus, neque Lucifer ita nitet, sicuti Iustus Vir, ut dixit Euripides. Nam & Theognis Iustitiam continere Virtutes omnes comprobat. Sed & Magnus Agesilaus, cum Asiaticos animaduerteter, Persarum Regem ex assuetudine magnum nuncupare, Quonam inquit is, maior me est. ἔμμη δικαιοτέρος, καὶ σωφρονέστερος, idest ni iustior est, ac temperatior. Idem interrogatus, Fortitudo ne præstaret, an Iustitia Fortitudine inquit, nil opus foret, Si iuste ageremus omnes. Proinde etiam Plato, in omni sermone suo de Repub. proposito infundendum animis Iustitiæ amorem aduertit, sine qua non solum Resp. Sed ne exiguus quidem Hominum cœtus, nec domus parua constabit. Ire uero ad Iudicem, inquit Aristoteles, est ire ad ipsum ius. ὁ γὰρ ἀμείνως βούλεται εἶναι ὁ δὲ ἄδικον, Quod est, Iudex esse debet, uel uti animatum ius. Hoc est Sanctus inadulabilis, inexorabilis, erectus, terrificus. Et in Legibus Cicero Magistratum esse scribit, Legem loquentem, Legem uero mutum magistratum. Illud utique parte hac eximie admirandum, Non fere quæquam esse, moribus tam efferatis, tamq; omnino barbaris, qui in ea re præcellere, non existimet longe pulcherrimum, & uel Biante Priensi iudicare præstantius. Suppetunt in hoc exempla plurima. Nobis cum de lectu seruandus est modus. Machætas causam agebat apud Philippum. Intendebat is minus eis, quæ dicerentur. Dormitabatq; interim. Mox aduersus Machætam pronuntiavit. At ille uociferans, & rei indignitate intonas altius, Prouoco inquit. Tum Philippus iam uigilantior, Sed & commotior, & ore ferio, Ad quem obsecro tes? Et Machætas ad te inquit, Sed uigilantem, intendentemq;. At is excitatior etiamnum, & ad se amplius rediens, cum audisset, iniuria affectum Machætam, Non rescidit quidem iudicium, Sed iniunctam ipse

PP 4

exoluit multam. Idem, cum deprecaretur Harpalus, ut Crateta familiarem, ac Gentilem suum Qui iniuriarum esset postulator, iudicio liberaret, Atque ita, ne tamen illi remitteretur multa, Eum inquit Philippus, rectius est, quam nos ob ipsum, male audire. Antigoni quoque illud memorabile. Nam asserente quodam, esse Regibus honesta omnia, & iusta. Per Iorem inquit, Sed Barbaris. Nobis uero ea modo honesta, quæ honesta, & iusta, quæ iusta. Sed Græcита. ναὶ μὰ δ' ἄ' ἔπ'εν, τοῖς τῶν βαρβάρων. ἡ μὲν δὲ μόνα καλὰ, τὰ καλὰ, καὶ μόνα δίκαια, τὰ δίκαια. Aristidem dicere solitum accepimus, quod ex eo quæreretur, ἢ ἐστὶ τὸ δίκαιον, quid est iustum, τὸ μὴ ἐπιθυμῆν τῶν ἀλλοτρίων, id est aliena non appetere.

¶ Iustitiæ astruitur excellentia, & difficultas. Cur Iustitia bonum dicatur alienum. Et cur alicubi dicat Arist. Iustitiam esse quiddam exiguum. Caput XLVII.

Tqui non præclarissima tantum in numero, serieq; Virtutum Iustitia est, Sed insuper & cognitu difficillima. Nec utique citra rationem in ordine potestrema cæsetur. Nam cum dicatur multipliciter, & sit aliquo modo tota Virtus, & quasi aggregatum quiddam ex uirtutibus cunctis, quæ a moribus appellationem ducunt. Merito consentaneum uidetur, ad scientiam eius percipiendam nosse prius Virtutes alias. Hanc uero legitimam statuunt Iustitiam, perfectamq; (De ea, quæ in actione uersatur, loquor) Nā, Cōtemplatiua longe præcellit. Illa utiq; Virtus perfecta imprimis censenda est, qua Vti Vir bonus potest, non in se modo, Sed & in alium. Equidem Virtus habētem perficit. Quod si insuper Virtute eiusmodi, & in alios uti queat, gradum certe perfectionis non parum sibi uendicabit Virtus ea. Accedit enim illi, quod summe arduum censetur, Recte in alios agere. Lōge siquidem sua facilius dispensat unusq; q; quā aliena. Proinde aridet pleriq; oībus Biātis apophthegma, Seu, ut Sophocli placuit, Solonis, Magistratus Vigæ ostēdit, uel ut Græce dicā, ἀρχὴ αὐτοῦ ἀεικνυσί. Nā est Magistratus administratio quædam ad alium, id est ad cōmune bonum in Societate ciuili. Hinc & Iustitiam dici audies alienum bonum, Quoniam boni ratio alterius, & humanæ, Ciuilisq; Societatis bonum respicit, in idq; tanquam in Scopum collimat. Vnde & M. Tullius in ea Virtutis splendorem esse maximum scribit, Ex qua & iuri boni nominentur. Cuiusq; merito Iureconsultos Sacerdotes dixeris, Iustitiam namq; colunt. Boni & æqui notitiam profertur, Veram utiq; affectantes philosophiam. Si modo hæc non præstent Verborum tenus, factis procul. Est illa quoq; Iustitiæ laus.

ἡν ὁρῶς δ' ὁδοῦ γινεῖ μετόπισθεν ἀρέων.

Hanc Plato nunc Iustitiam nominat, nunc uniuerse Virtutis nuncupatione complectitur. Sed & Fidelitatis in signem uocabulo facit. Verum ubi, ei a quo possidet, utilis est, Beneuolentia quoque dicitur. At cum foras spectat, estq; Speculatrix fida alieni emolumenti, Tum uero Iustitiæ nanciscitur nomen plausibile. Præterea Seneca, Me iustum gratis esse oportet. Tota cogitatio priuatis commodis, quam longissime aduersa sit. Immo uero sæpe iustus esse debet cum infamia, dum clauum rectum teneat. Tuncq; si sapiamus, mala opinio bene parta delectet. Necessarium uero inquit primo Rhetorico Aristoteles, Virtutum eas censeri maximas, quæ quamplurimis sint emolumento, ac eo quidem magis, si est Virtus δωκεῖς δωρητικὴ, id est benefica facultas. Proinde iustus, fortesq; præcipuis prosequuntur honoribus. Quando in pace quidem Vna. In bello Altera multum afferre adiumentum & solet, ac potest. At enim alicubi apud Aristotelem, & quidem libro eodem, Inuenias dici quandoq; minutum quippiam esse Iustitiam. Sed ad Vulgare Apophthegma id uero relationem habet, quando iactatur passim Momenti esse non magni, probum esse quempiam, Nī etiam eiusmodi censeatur. Propterea plausibilior Aeschyli sententia, οὐ γὰρ δοκεῖν αἰεὶς, ἀλλ' ἐν μὲν δέλα, id est nō uideri quidem, Sed esse optimus, allaborat. Ad eandē fere sententiā Et pro Plancio M. Tullius, Equidem primum, ut honore dignus essem maxime, semper laboravi, Secundo, ut existimarer, Tertium mihi fuit illud, quod Plenisque primum est, Honos. Ex iis illud plane consequitur, ut ad institutum redeam, neq; de Calcaria, quod aiūt, in Carbonariam demigrem,

migrem, Nimirum esse deterrimum. Qui ad se ipsum, & ad alios utitur prauitate. Sed Herodotum illud notissimum,
 ἡγοῦμαι κέρδι' ἶσα ἔτησιν, idest Lucra mala damnis censerī æquipollentia.

¶ Iustitiæ legitimæ finitio. De Iustitia particulari, de q̃ eius partibus, Distributiuæ, & Commutatiuæ, siue Correctiuæ. Vnde dicatur Diczum, & Dicastes. Nec non Meridum siue μέσον Vnde ducatur. Dice, idest Iustitia cur Iouis filia. Qui dicantur Chirodicae.
 Caput XLVIII.

i

Vititia uero hæc legitima, & Vniuerso Virtutis nomine insignis, Sicuti nos Peripatetica instruit disciplina, sic ferme finiri consuevit. Habitus electio- nis compos in iis, circa quæ plurimum obuerfatur Vir bonus ad Legum fir- missimam custodiam, publici boni ergo. Verum haud omnino ignorandū, præter Iustitiam hanc Vniuersam, esse & peculiarem quandam, Quæ Vir- tutis censeatur pars. Quam dicit Philosophus ἡγοῦμαι μέρος δικαιοσύνης.

Sicuti est Iniustitia aliqua, ut totius Vitiositatis pars (ut interim hoc cum Cicerone utamur uocabulo) Versatur autem hæc in plus appetendi libidine. Porro Iustitia quidem vniuer- sa, & hæc, quæ particularis dicitur, Sunt utique ad alium, Sed non eodem modo. Est enim legitima ad alium, idest ad Rempub. Particularis uero ad alium, idest ad hūc, uel illum par- ticularem Hominem. Eius uero definitio talis erit, Iustitia particularis, cum sit etiam Vir- tus ad aliū, Est habitus cū Electiōe in præfinitis rebus, Cuius sunt modi, Honores Pecuniæ, id genus alia externa bona, tribuens cuiq̃, quod suū est. Iniustitia uero tota, cum sit uitium ad alium, est Electiōis habitus transgrediēdi Leges detrimenti communis, & sui commo- di gratia. Iniustitia uero particularis est Electiōis habitus circa præscriptam materiam, su- mens, quod suum non est. Cæterum Iustitiæ particularis, & Iusti illius, quod secundum eam est, Vna traditur Species, quæ Distributiuæ nuncupatur, agitq̃ in honoris distributio- ne, uel pecuniarum, & eiusmodi, quæ inter eos diuidi possint, Qui in ciuili uersantur socie- tate. Altera species Commutatiuæ nuncupata, siue Correctiuæ morum, & commertiorum, a Philosopho διορθωτικὴ uocatur. Verum & hæc bifariam distribuitur, τῶν γὰρ σωκλ' λαγμάτων τὰ μὲν ἐκούσια, τὰ δὲ ἐκούσια, idest Commertiorum alia sunt uoluntaria, Alia Inuoluntaria. Voluntaria, uelut Emptio, Venditio, Mutuum, Fideiussio, Commodatum, Depositum, Locatio, & huiusmodi. Nūcupantur uero Voluntaria, quia principium eorum uoluntarium est. Inuoluntariorum autem alia Clandestina sunt, hoc est λαθροῖα, ut Fur- tum, Incestus, Veneficium, Dolus, Fraus, Dolosa necatio, Falsum testimonium. Alia Vio- lenta, ut Verberatio, Nexus, Mors, Rapina, Orbatio, Conuitium, Cotumelia. Iustum distri- butium est medium aliqua rationum similitudine, Habet enim Personarum rationem. Iustum uero Correctiuum in Arithmetica consistit proportionē, quoniam personas non perpendit, Sed ipsam modo rei inæqualitatem, qua res rem excedit alteram, ac ad æqua- litatem nititur reuocare. Nil enim refert, Bonus ne malum expilarit, an contra. Sed damni interstitium spectat modo Lex, ac ut æquis utitur, Iniustumq̃, quod & iniquum, æquare conatur. Nam inter hæc medium est Aequum, quod iustum dicimus. Medium inquam in- ter damnum, & lucrum. Proinde ubi controuersa res est, ad Iudicem itur, idest ad animarū Ius, ut significatur prius est. Ac ad medium. Ex quo & μεσότητων uocant nonnulli, idest Mediatorem, ut sic interpretemur, ueluti iustū assecuturi, si mediū assequant. Quin & me- dium ipsum ex etymi forma dici creditur, πᾶσα τὸ τὸ μέρος ἶσα ἔχει, qd̃ eius partes æqua- les sint. Vnde & Mesites nuncupet̃ ὁ μεσάζων, qui mediator est. Iustum quoq̃ ipsum pro- pterea δίκαιον uocatur, quia δίκαιον ἴσιν, idest duatim, ut sic dicam, & diuisim fiat. Tanquā dicamus δίκαιον, hoc est bifariam diuisum, uel diuidens. Eadem ratioe & Iudex ipse Di- castes, quasi Dichastes a diuisione nuncupat̃. Veluti totum aliquod diuidat in partes æqua- les. Grammatici quoq̃ δίκαιον, uerbi uim aliquo modo intuiti ex notatione, Seu Etymolo- gia, quam in Topicis Cicero Veriloquiū posse trāsserri, putat. (Nā id ipsum Græci uocabuli interpretamentū innuit plane) Meminit & primo Oratoriæ institutionū Fabi⁹ arbitranē dici πᾶσα τὸ δύο ἔχειν, quoniā Dice, hoc est Iustitia partes fecernat duas, Quam ut obiter, &

quod Græci dicunt, *παρὰ μέλος* aliquid inferamus, Virginem credi, scribit Proclus, quoniam dicasticum genus esse deceat *καθαρὸν*, idest integrum, purumq. Cuius sit Virginitas symbolum. Dicit porro & Iouis filiam, quia Nomothetes sit *κηρυκός*, ueluti Princeps, Imperatorq. uniuersorum. Hesiodus,
ἢ δὲ τε παρ' ἑνὸς ἐστὶ δίκη, δῖος ἐκ γαλατρῶν,
 Idest Virgo Iustitia est, prognata Ioue. Sed & illud subnotasse, nil obfuerit, quando in Hesiodum incidimus, *Qui Chirodicas eleganter eos nuncupat, eodem Proclo interprete, qui τῇ δυνάμει τὸ δίκαιον, τῇ δὲ τῶν χειρῶν ὁρίζουσι.* Idest manuum iustum finiunt, mediaturq. uiolentia adhibita. Carmen Hesiodi de ferreæ ætatis hominibus subieci,
Χειροδίκαι, ἔτερος δ' ἐτέρου πόλιν ἐξαλαπάξει.

¶ Repassum Pythagoricum destruitur. Gratiarum in Urbibus templa quam habent rationem. De Numi usu, Et nota. Permutandi Consuetudo apud Veteres. Cap. XLIX.

Idetur autem quibusdam *τὸ ἀντιπασιδός*, hoc est, repassum, siue contra passionem, uel, ut latinus loquar, Talionem esse simpliciter. Ut Iustum. Sicuti asstrunt Pythagorici. Voluntq. & *τὸ ῥαδιμαίνηνος δίκαιον*, idest Rhadamanthys iustum innuere hoc ipsum. Si patitur, quæ fecit, ac eodem, quod dicitur, poculo bibit, Thermerii quadam supplicii imagine, Iustum est Iudicium. At dissona hæc Varie comperiuntur, quod Philosophus comprobatur. Nam si in magistratu constitutus plagam intulerit, referre haudquaquam liceat. Quod si Magistratum quis pugno oblaserit, non uicissim percuti modo debet. Sed insuper & supplicio affici. Porro quod in commutando secundum similitudinem rationis, & non iuxta æqualitatem, continet, seruatq. Ciuitatem, Est Iustum correctiuum Commertiorum. Id ipsum & Talio meditatur, quippe quæ Iustum sit, emendationis compos. At Iustum simpliciter non utique, ueluti assertio monstrat Pythagorica, nec secundum æqualitatem, Ut oculum pro Oculo, & manum pro manu, Sed eo modo, quo præstruimus. Siquidem seruatur Ciuitas, cum retribuitur, rependiturq. ex rationis similitudine. Ut si quis quem malo affecerit, Idem ex rationis libra a Lege referat. Quod si bonum, item bonum, & gratiam. Proinde moris fuisse antiqui nouimus, Ut in Urbibus gratiarum substruerentur templa. In Iustitia denique commutatiua semper quidem rei æqualitatem ad rem adesse oportet. Verum actionis, passionisue haudquaquam Quod inferre Talio uidetur Pythagorica. In permutationibus uero præsto est communis mensura, ex hominum nata institutis, non naturæ ui. Hæc autem Numus est, qui rebus mensuram infert, ac æstimationem. Estq. medius quodammodo, *πάντα γὰρ μέτρεῖ*, idest cuncta metitur. Ac rerum pretia inæqualium ea mensura ad æqualitatem reuocantur. Quia uero ex Lege est, non natura, proinde Numi prorepsit appellatio a Nomo, idest lege. Estq. ut Aristoteles inquit, *δὸν ἐγγυητής*, tanquam Fideiussor. Ante cuius inuentionem rerum fiebat permutatio, & res metiebatur indigentia. Id uero Troianis temporibus factitatum, Homero credi conuenit, quâquam & ipse miratus aurum æstimationes rerum ita fecit, Ut centum Boum arma aurea permutasse Glaucum scribat, cum Diomedis armis nouem Boum. Ex ea porro consuetudine Multa Legum antiquarum pecore constabat etiam Romæ. Lusit nos præterea quosdam eo esse usos more, Strabo auctor est, atque item Albanos. Scribunt ex Græcis nonnulli, Quadrupedibus maxime permutationes constituisse, qua item sit effectum ratione, ut mox inuento Numo pecudis imprimeretur nota, Sed Bouis maxime. Refert Pollicorum primo Aristoteles, Commutationem initio cœpisse ex eo, quod est secundum naturam, quod alii plura, quàm necesse sit, Pauciora haberent alii. Quoad uero ipsis sufficeret, necessarium erat, permutationis inire rationem. Sicut inquit, adhuc faciunt Barbarorum nationes multæ, alia pro aliis dantes, recipientesq. Est autem hoc genus indigentiae supplementum ex naturæ præscripto, ad patrimonium audius faciendum nihil admodum spectans.

¶ De Iustitia interna, & Iniustitia. An sibi quis iniuriam faciat. Ac sitne ad seipsum Iniustitia. Plato, Aristotelesq. pugnare uidentur.

Caput L.
Cum uero

Vm uero inter potentias Animæ Alteri proprium sit Ius imperare, præsi-
dereq; inferiori potentia, Quæ illi, si recte agas, & secundum hominem ui-
uas, deseruit, Putabat Plato, ubi ista contingant, ut ueluti in arce constituta
Ratio titillantem retidat appetitum, ne fiat animal hoc Typhone multipli-
cius, Iustitiam oriri, Quoniam Vis utraque habeat, quod suum ipsius est.

Contraria uero si fiant, ut sæpe, Et appetitus deiectam, excusamq; gradu
rationem imperitantem obternat, obculcetq;. In iustitiam tum uero nasci, arbitrabatur,
& inæqualitatem potentia ad potentiam. Cum sit illa concordia quædam, Consonan-
tiaq; concentuum omnium suauissima, potentia ad potentiam, Et perfectiois ad perfectio-
nem. Proinde Vir Sapientissimus sic colligebat, non modo fieri posse, ut sibi quis iniuri-
am faceret, Sed nullas quin immo iniurias, nisi a se ipso fieri. Quod ipsum Dialogo pro-
prio comprobasse Chrysostomus animaduertitur, Neminem astruendo, nisi a seipso La-
di. Platonis uero illud frequens est, Nemo iniuriam patitur. Omnes iniuriam agunt, Nam
si fiat iniusti quippiam ab aliquo, tunc Is, cui infertur, non patitur iniuriam, Sed ille inferens
sibi ipsi asciscit iniuriam. Siquis enim fortunis exiit, non patitur iniuriam ille quidem,
quid enim erat, quod suum diceret? In Animalibus utique bonis sentiri iniuria potest. Sed
hæc, nisi a seipso fieri nequit. Quod si est, nemo prorsus iniuriam ab alio patitur. Facere
tamen possunt omnes, seipsos oblædendo. Nec aliam Plato iniuriam intellexit, quam qua
rationi aufertur, quod suum erat, id est Imperium, quod Appetitui contribuitur, Cuius alio-
qui fuerat obsequi, Ut factus aliquo modo rationis particeps, suam consequatur perfectio-
nem. Quisquis uero turpia persequitur, Animæ candorem obnubilando, Is nimirum si-
bi ipsi, Platonica ratione, iniuriam insigniter infert. Cæterum Aristoteles multis astruere
conatus est, Neminem sibi iniuriam facere. In quibus Platonis uidetur placita resellere.
Sed ipse de Ciuili differit Iustitia, Quæ plane ad alterum est Virtus. Sed internam Iustiti-
am profundius, quam uideatur nonnullis, intelligebat Plato, Quæ causa externæ item est.
Quod forte nec inficiabitur Aristoteles, Quoniam ab eo proditum scimus, Amicitiam sui
ad seipsum uideri esse causam Amicitia, quæ est ad alterum. Quamobrem Platonica sen-
tentiam plausibiliter, ut præclaram, & plane diuinam, excipiendam omnibus, censeo.

Quibus Iusti cognomē sit adoptatum. Inibi Aristidis historia. Propertius explicatur,
De Helicis, & Pedalis Indis. Laudum Iustitiæ epilogus. Silentium in Iudicio quid. Pla-
tilocus explicatur ex Amphitryonc. Caput LI.

B hac uero præcelsa Animi Virtute, Ut Iudææ gentis Pontificem, Oniæ
filiū Simonem præteream, Cui diuini cult⁹ sollicitior cura, & in Ciues pa-
rior clementia Iusti cognomentum asciiuit. Atheniensem legimus Aristi-
dem passim *δικαιον* solitum dici. Ceu plane cunctos eo insigni antecelle-
ret, Quando & solitudine plurimum oblectaretur, Societatesq;, quantum
posset, declinaret, Quod diceret, Amicorum potentiam persæpe ad iniuri-
am hortari. Id uero cognomentum a nullo Regum, Vel Tyrannorum quandoq; usurpa-
tum, adoptatumq; nouim⁹. Sed Urbium dici expugnatores, Fulmina, Aquilas, Accipitres,
id genus alia plura ingenti applausu concupisse, animaduertimus. Memorabile uero, quod
ei Viro usuuenisse, compertum nobis est. Cum illum Athenienses, apud quos puniebatur
Virtus, testularum exilio, quod *Οστρακισμὸς* uocant, Multare destinasset, adiit eum ho-
mo quidam *ἀγράμματος, καὶ ἀγραμμος*, hoc est illiteratus, & agrestis, qui testulam teneret,
iubebatq; Aristidis nomen inscribi. Rogauit is, Ecquid Aristidem nosset? negauit ille, ad-
diditq;, nil sibi aliud in eo uiro, quam Iusti cognomen esse molestum. Tacitus Aristides
scripsit, quod rogabatur, & hominem dimisit. Hic est Aristides, cui tantum tribuit Pla-
to, Ut præ cæteris, Qui clarissimi Athenis florere, solum eum existimatione, ac laude, præ-
terq; admiratione dignum, censuerit. Apollo quoque Dicæus est quandoq; dictus, id est Iu-
stus. Quoniam cum Thebæ ab Alexandro caperentur, aurum a fugiēte sinu eius conditum,
cælum diu, ac seruatum sit, Sicuti meminit Plinius. Sed & Menander Comicus Poeta
δικαιον γένιον, id est iustam terram denominat, quæ tantundem reddit, quantum accepit,

*anij latus in Elegia ad
athiam: cuius insitum qd
ego nunc nuptas*

Sed & eo amplius. Ad quam doctrinam respexisse Propertium arbitror.

Quarum nulla tua fuerit mihi Cynthia forma

Gratior, & tellus hoc ita iusta finat.

Sed & Equam Pharfaliam iustæ cognomēto insignem legimus, quod admiffario similem
foetum ederet. Naturæ siquidem ratioe aliæ sibi. Alię marito similes generant. Heleos uero
ut parum Iustitiæ affectatores incessuit Lacedæmoniorum Rex Agis. Nam cum pleriq; lau
dibus eos extollerent, quod Olympicos ludos ampliter cōcelebrarent, Quid inquit, mirum
faciunt, Si annorum quatuor curriculo die uno Iustitia utantur? Cum q; illi pergerent laudi
do etiamnum, *ὦ inquit, θαυμαστόν, εἰ περὶ ἑκάστη καὶ λὸς καὶ λὸς χρόνῳ τὴν δικαιοσύνην.* quid mi
randum, Si pulchra re Iustitia utantur pulchre? At ex Indis Qui Pedalii uocantur, nil fere
in sacrificiis aliud a' Diis immortalibus exposcebāt, quām Iustitiam, arbitrati, Omnium pla
ne' compotes se futuros, si eam modo unam forent consecuti. Quæ si animo inseritur, Sapi
entiæ nomen uendicat. Si in corporibus sese promat, prosperior dicitur Valendo. Si e' do
mibus Caput proferat, Concordiam uocant. Si in Ciuitate celebretur, Pacis tranquillo ex
colitur nomine. Si enitescat in Mundo, Prouidentia nuncupatur. Adiciamus illud deniq;
Silentium in Causis, Iudiciisq; intelligi, cum nulla prorsum promit se coniectura Veritatis
dispiciendæ, unde ferri possit Sententia. Id Quod indicat Plautinū illud ex Amphitryone,
Iacent Rationes, Silet Iudicium, quid dicam, nescio.

Allusum autem uideri potest ad Ampliationis morem, cum in tempus aliud diffinditur Iu
diciū, Super qua re plura Pædianus. Cæterum de re perillustri nimis longum loquimur,
ad alia igitur demigrandum.

¶ **I**ram in puniendo præcipue reprimendam. Cotys Thracum Regis exemplum. Nec
non Augusti. Iræ scæda sugillatio. Microlypus qui sit, & Crypsicholus. Crypsinus.

Caput

LII.

Ram semper quidem, sed in puniendo præsertim esse cauendam, a' maxi
mis pronuntiatum Auctoris est. Neq; enim Ira concitatus ad sumendum
supplicium pergens, medium seruare poterit, quod in nimis, parui q; est me
ditullio cōstitutum. Et a' Peripateticis est summo opere comprobatum. Illud
uero egregium prorsus, Si, Qui Reip. gubernacula moderantur, legum se
maxime similes esse uelint. Hæ nanq; ad puniendum non itacūdia, Sed æq
tate ducunt. Id cum naturæ profluētioris benignitate quadam (Nam doctrina id obtigisse,
ne suspicandum quidem est) Optime teneret Cotys, Thracum, opinor, Rex, quod esset na
tura prærapidus, ac ad Iram esset uentior, ad ultionem proinde etiam præceps, præcipue q;
Imperiosus, & immitis in Seruorū delictis, Cum pretiosiora essent ab Hospite dono ei obla
ta Figlina, cælato opere, tornatiliq; ratione conspicua, Sed tamen prætenuia, fractionis q;
iniuriæ peropportuna, Offerenti quidem gratum se præbuit, ampliter illum muneribus af
ficiendo. Cæterum mox uasa contriuit omnia, facti protinus ex fide ratione reddita. Quod
uereretur, ne per incuriam ministros peccantes ea in re sæuius, amarius q; uerbis conc
deret. Propterea exemplo nobili, Adagionis comminisci figuram possumus, Vt Cotys Fi
glina identidem præferuidis intendamus, insufuremus q; quos uelimus commonitos, pro
rumpentem indignationis ardorem ex nimio Irarum æstu reprimendum prudētia quodā,
ut interim sic dicam, sufflamine, uel cum dispendio. Causis q; præcipue, ac ueluti fomitis
occurfandum, quibus tacite stomachari contingit, ac labris dētes impingere. Quod ipsum
insinuauit egregie Augusti ingenium perspicax, cum apud Vedium Pollionē cœnaret. Cui
ius Seruorum unus ubi forte CrySTALLINUM allisisset, ad ultimū rapi supplicium Vedius per
turbator iusserat. Verum quod supplicium? bone Deus, Murenis iam iam erat obiciēdas,
Quas in piscina depascebat capacissima. Nec luxuria fuit ista, Sæuitia erat. Euasit ad Cæsa
ris pedes dilapsus Puer, non quidem mortem deprecaturus, Sed mortis genus, hoc est, ne
esca fieret. Miratus crudelitatis inusitatam speciem Cæsar, dimitti euestigio Pueæ, impanit.
Et Vasa eius opis conteri uniuersa. Imprimis uero piscinā cōpleri, oblimari q;. Huiusmodi
autē Animū obiter, minutulis sufferuefactū rebus Microlypū Græci uocāt, q; frenū mondeat
nunq;, & in fœmēto semp fere sit. Qui uero Irā dissimulat Crypsichol' dē, Sicut q; mœtē cæ
lat dolose,

Iat dolose, Crypsinus. Quid porro tumore seruido turpi? Quid ue minus ex rōnalis nature dignitate ualeat uel dici, uel excogitari? Sed, ut agamus liberius paulo, Quid infaniæ similis? Irā qdem dixit Ennius, Infaniæ initium. Quidam e' Sapientibus, breuē infaniā. Quippe Cato etiam Senior Iratum ab Infano non alio distare, astruebat, quā tempore. Color, Vox, Oculi, Spiritus, Impotentia dictorum, atq; factorum quam habent sanitati partem? An non id Plutarchi nouimus ex Symposiis, Canes uehementiore aduersum feras concepta Ira, quandoq; occidere? Vt scias, inquit Seneca, Non esse sanos, quos Ira possidet, Ipsum intueri habitum. Flagrant, emicantq; Oculi. Multas ore toto rubor est. Labia' quatiuntur. Dentes comprimuntur. Surgunt Capilli. Stridet spiritus. Gemitus, mugitusq; ut parum explanatis uocibus. Sermo præruptus, & complosæ sæpius manus, & pedibus pulsata humus. Fœda uisu, & horrenda facies deprauantium se, atque intumescantium. Nam & Hippocrates morbos uideri grauissimos scribit, in quibus sibi longe dissimilis ægrotantis facies euadat. Quid turpitudine illa, quam non digna homine, quem ut Animalium principem suspicimus, ueneramurq; Quod dum contemni nos arbitramur, in omnes iræ faces intendimus, nec homines modo, sed & Bruta. Sicuti is, de quo Plutarchus scribit, in libro τῶν ἀπορρητόν. Qui eum percussurus, a quo agebatur A sinus, cum is subinde inclamasset, ἁθναίος εἶμι, Atheniensis sum, effervescente amplius ira, sustibus asellum adortus, identidem cum bile, & minis, ut Plautus inquit, Acacidinis, uociferabatur, οὐ μὲν, οὐκ εἰ ἁθναίος. Tu quidem Atheniensis non es.

Quæ pro Ira dicantur apud Plutarchum a' Gryllo in Brutum deformato. Quæ rursum aduersum ea excogitari recte ualeant. Iræ medicamen optimum esse moram. Perturbationum uitorem posse Deum dici.

Caput

LIII.

Ram tamen qui laudibus efferre conentur, nec desunt, de Philosophis loquor, In quorum quandoq; Scholis iactatum scimus, Quod est a' Plutarcho item adnotatum, fortitudinis ὁν βαρὺν τὸν θυμὸν εἶναι, καὶ σύμφορον, idest Iram, furoremq; esse uelut tincturam, ac solidatiōem. Propterea feras in certaminibus incredibile robur promere, Quod hanc adhibeat merationem, synceroremq;. Nobis rationis frenum, uelut Vino aquam, promiscetibus, ac proinde in discriminibus plerūq; stupere. Audias & illud, esse Iram τῆς ψυχῆς σύμφορον ὅπλον, idest Animæ genuinum scutum. Ethæc quidem apud Plutarchum a' Circe in Brutum Gryllus deformatus. At enim M. Tullius inquit, non desyderat Fortitudo aduocatam Iracundiam. Satis est instructa, parata, armataq; per sese. Nam isto quidem modo licet dicere, Vilem uiolentiam ad fortitudinem, Vilem etiam dementiam. Quod & Insani, & Ebrii multa faciunt uehementius. Illa quidem ex Rhetorum sunt Pompa, Qui Indignationum impetus nunc Animorum appellant Ardores, nunc Virtutum Cotes. An nō absurdum plane, & a Vero dissentaneum, Non posse fortem Virum, nisi stomachabundum Virtutis suæ opera promere? Gladiatorium forsan hoc fuerit. Atqui literarum, & omnis antiquitatis parens Homerus non quidem gladiatorie, Sed multa alacritate bellicis sese discriminibus offerentem Aiace inducit. Non arbitrari fortitudinem debemus, quæ rationis pomcerio circumscribi se non patiatur. Nisi forte putes, quæ uehementer, acriter, animose fiant, Iracunde fieri. Nos tamen Iratos plerunq; exisse de potestate pronuntiamus. Id si interpretari libeat, non ne de Consilio dices, de ratione item, ac mente? An non luademus Iratis, colligant se? Id uero an censemus aliud, quā palantes, dilapsasq; Animi Vires reuocare ad signa? Hinc scitum illud Charilai Lacedæmoniorum Regis, Cui cum se ingereret audacius, insolentiusq; ex Seruis unus, Quos Helotas uocant. πρὸ τῶν σῶν inquit κατέκτανον τὸν ἐμὸν ἀρχιόμαν, hoc est per Sios, idest Geminos interemissum te, ni irascerer. Huc spectat illud quoq;, quod deseruescentem nuncupamus Iram, cum residentem animi ardorem, Qui rationi obliuiscitur, significare uolumus, Id ipsum uero dilatio comparat, & morula, quæ caliginem menti sese obtendentem discutiat, aut rarefcere modo densitatem cogat. Hinc Illud T. Liuii. Dare spatium Iræ. Hinc & Athenodori philosophi documentum, quo, ut a' Plutarcho accepimus, ita Cæsarem Augustum instruxit. Cum te Cæsar Ira

cœperit, Nil prius dicas, uel facias, quàm ipsa quatuor & uiginti elementa literarum Græcarum ipse tecum percurreris, memoria q̃ recensueris. Vt sic concitatio illa, quæ momento fa est, mente alio traducta, parui temporis interiectu emollita relanguescat. Hoc ipsum & a' Sex. Aurelio proditum, memini. Porro & tacitis uelut ambagibus obligati, substricti q̃ securibus Romanorum magistratuum fasces præmonebant, quod initio adstruximus, lente ad irrogandam poenam pergendum. Iræ denique sceditatem bracteata M. Tullii sententia reteggit in Epistola ad Fratrem didascalica, dum monet intentius, Iracundiæ obfistendum, cum q̃ ea maxime animum moueat, tum esse diligentissime linguam continendam. Quid, quod primo Canonis Auicenna Nutrices optat, Animi perturbationibus minimum obnoxias, præcipue q̃ iræ, timoris, tristitiæ immunes, quando complexionem ista corrumpant, inde q̃ uitiatum affundatur Infantibus lactis alioqui salutare alimentum. Bis uero, aut ter iram comprimenti palam fit, id ipsum, quod Thebanis, euenire, Qui superatis quandoq̃ Lacedæmoniis, qui ad id temporis inuicti credebantur, nunquam postea illis prælio cessere. Iræ autem solutio prima, tanquam Tyranni, est, Imperantem non audire. Sed & Vrbanius tumescenti insufurrandum, quod Infantibus Nutriculæ, ne fleas, & statim capies, *μὴ πῶδὲ, μὴ δὲ βόα*. Ne festines, ne clames, & mox fient, quæ uis, & melius. Adde, quod Perturbationum Viτόrem posse immortalium Deorum numero ascisci, de rerum natura libro quinto Lucretius est auctor.

Hæc igitur qui cuncta subegerit, ex Animo q̃
Expulerit dictis, non armis, non ne decebit,
Hunc hominem diuum numero dignarier esse?

¶ Peripateticorum placita pro Ira. Lentitudo quid, & Lenti qui dicantur. Fortitudinis adulterinæ species. Autolecythi qui sint. Fortitudo syncerior quæ dicatur. Cap. LIIII.

Tqui rursus Peripateticorum scientissimi Perturbationes, quas alii extrandas putant, non modo esse naturales contendunt, Sed & utiliter a' natura datas, rationibus colligunt. Iracundiam quoque laudibus effecerunt pluri/mis, Et Cotem esse Fortitudinis astruunt, Nec ullam prorsus uim inesse huic Virtuti, ni Ira exciduerit. Vt uero sciamus habeatne generosi in se aliquid Ira, Liberas uidebis Gentes, quæ iracundissimæ sint, Vt Germanos, & Scythas. Oratorem denique non agentem modo, Sed & patrocinantem sine Iracundiæ aculeis non satis uehementem arbitrantur. Adiciunt quinimmo, si non adsit, uerbis tamen ac concitatore motu effingendum, Vt ardens Oratoris actio Ira inflammet Auditores. Viri quoque esse negant, qui irasci nesciat. Quam q̃ Lenitatem latinis dicere mos est, uitioso Lentitudinis nomine appellatur. Nam obiter est hæc latina uox, & erudita, Quod dum Epistolæ ad Atticum profiteremur Patauii, abunde testati sumus, magnis fulti auctoritatum tibi cinibus, quibus in studiis hisce nostratibus stare omnia uidentur. Etiam si cuidam ex Veteranis, tum secus est uisum, Qui risu satis inurbano nostram sententiam in Scholis excepit. Velut more latine loqui tentantium in uenalibus, in uocis halucinatus proprietate forem. Cæterum alienæ parcamus famæ, Cuius dispendio gloriam querere, esse pusilli animi, & iacentis, opinamur. Sit is in Eruditorum albo, uel omnium calculis, & uiuat felix. Cicero in Epistolis ad Q. Fratrem, Omnino inquit, non irasci, non solum est grauitatis, Sed non nunquam etiam Lentitudinis. Inde in Epistolis ad Atticum Lente ferre, uidetur positum pro eo, quod est, æquo animo perpeti, quicquid contingat. Credas inquit mihi uelim, ne minem adhuc offendi, qui hæc tam Lente, quam ego sero, ferret. Vocabuli ratio inde uidetur profluxisse, quia Lentis legumento qui uestuntur, Aequi animi sunt, auctore Plinio, Et am si non me fallit Aeginitam Paulum libro primo scribere, *φικνὴν εἶναι κακόν τιμον, καὶ μὴ λαγχαλικήν*. Sed & alibi, Hominis morsum præcipue noxium tradit, Si a' Ieiuno impingat ore, & ab eo, Qui legumina pridie, & Lentè imprimis admiserit in cibū. Certe Lentos didimus, qui affectibus non mouentur, ac uelut æquanimitate torpentes stupent, Propertius,

Hostibus eueniat Lenta puella meis.

Et Martialis.

Tu spectas hyemem succincti lentus amici,

Proh scelus

Proh scelus, & lateris frigora tuta times.

Gellius noſtium Atticarum libro ſecundo, Tum Plutarchus lente, & leniter, quid autem inquit, Verbero ego tibi uideor irafci? Laberii quoq; illud ex Compitalibus ipſum hoc uidetur approbare, Nunc tu lentus es, nunc tu Sus q; de q; fers, ideſt quod accidit, non magnipendis, ac propemodum ἀλικφορέας. Videtur item ex iis, quæ protulimus, lentitudo eſſe, quam Græci uocant ἀργησίαν, ideſt Animi affectionem, quæ Ira uacet. Iniraſcibilitatem dicere quidam permiferunt ſibi. Ne priuſ illoꝝ uocib⁹ cedat omnino latina res. Cicero de Oratore lib. ii. In quo Ego, nō quo libenter audiā, ſed q̃a cauſam nō libet̃er relinquo, nimiū paties, & lētus exiſtimor. Veꝝ, ut opinor, latius patet Lētitudo, quā illa Græcoꝝ ἀργησία. Lentis uero cruribus eſſe Himantopodas, ſcribit, Mela Pomponius. Tu interpretare, Loreis, ex nominiſ quoque etymo. Sed in hac excurriſſe, non fuerit aquam inaniter conſumentis, aut Arabiam ſeminio cauam, ut Lucianus inquit, conſpergere adorti, Vt diſcendi auidos miſcella rerum ſciendarū turba expleamus. Ne ſint latinarum uocum infrequentes. Redeo ad Peripateticorum placita igitur, imprimis q; Ariſtoteliſ, in quem pene uidetur eſſe collatum, quicquid eſt capax humanum genus. Quæ iuſto forte plus conuellere Cicero, multi q; prætereā, Stoici præcipue, conantur. Nam & Senecæ Stoicorum acutiſſimi nota ſententia eſt. Ira non acuit animum ad res bellicas. Nunquam enim Virtus uitio adiunanda eſt, ſe cōtenta. Philoſophuſ ergo Moralium tertio, poſteaquam Fortitudiniſ uerā rationem eſt excutiuſ, Species quinque reſcenſet adulterinæ fortitudiniſ, atque improprie. Primo ſtatuit loco eam, quæ Ciuiſ dicitur fortitudo, Cum ſuſtinent pericula Ciueſ metu pœnarum, & Inſamiae, ac honoris cupiditate. Huiuſmodi facit Homeruſ fortes aliquot, ut Diomedem, & Hectorem. Id Quod ex Carminibuſ conieſtari ſubieſtis facillime ſic poteſt.

πολυδάμειος μοι πρότερος ἐλεγχέειν αἰσθίσει.

Polydamas me coarguet primuſ, & Diomedes,

ἐκτοὺρ γὰρ ποτὲ φίσσι ἐνὶ φρέσιν ἀγορεύων,

τυδείδης ὡς κ' ἐμῶ.

Hector enim quandoq; diceret apud Troianos concionabundus, Tydides a me. In hoc item ſunt gradu, Qui a Magiſtratibuſ compelluntur. Secūda porro Species Virtutiſ eiufdem conſtat peritia quadam, in bellicis præſertim rebus, quamobrem Socrates in libro, qui Protagoras inſcribitur apud Platonem, cenſebat fortitudinem eſſe Scientiam. Eiufmodi ſunt in bello militeſ. Tertia ſpecies prouenit ex Ira. Videntur enim forteſ, qui per Iram, Veluti Feræ percuſſoreſ impetunt, Quoniam & forteſ iracundi ſunt. Impetuoſiſſima quidem reſ eſt, ad pericula capeſcenda Animi concitatio. Vnde Homeruſ, δαίος ἐμβαλε θυμῷ. Robur inecit animo, Et rurſum Homeruſ idem, καὶ μένος θυμὸν ἔγαγε. Ira concitauit animum. καὶ οὐκ ἴδ' ἀνὰ ῥίνας μένος. Impetueſ per nares acceſ ſubiit. καὶ ἔξεσεν αἷμα, inferbuit Sanguis. Quæ omnia ſignificare uidentur, Animi concitationem, & impetum. Forteſ uero propter decuſ faciunt, Sed adiunuat eoſ Ira. Non eſt autem Fortitudo, Si dolore, aut ira concitati in periculum deferantur, nihil præuidenteſ eorum, quæ incurrunt. Eo nanq; modo & Aſini forteſ nuncuparentur, quando ne uerberibuſ quidem a pabulo abigi pſeꝑe queunt. Inſuper & Mæchi ob libidinem multa audent. Proxime autem ad eam, quæ ſecūdam naturam eſt, accedere uidetur Fortitudo, quæ per Iram fit, Si modo electionem, rationem q; ante ſuſceperit. Superſunt uero & duæ Fortitudiniſ Species, Quarum altera ex fiducia ſui naſcitur, Cuiuſmodi uocant Græci δόλιπιδες. Spei ſemper bonæ, dum periculi deſlagrat ardor. Ab hac nec abeſt procul reliqua, & poſtrema, quæ per ignorantiā contingit. Et de impropria quidem Fortitudine hæc enuſ. Quem autem Vere fortem ſanciat Philoſophuſ idem, ad priorum Intellectum faciliorem, Erit arbitror, operæ pretium ſubieciſſe. Fortiſ Vir impauiduſ, & extriliduſ eſt, animo q; ſubnixuſ, eminenti q; ut Homo, quamobrem timebit, ut oportet, ac uti dicat ratio, tolerabit. Decoris honeſti q; gratia. Hic enim eſt Virtutiſ finiſ. Qui igitur quæ oportet, & cuiuſ gratia, & quando, & ut conuenit, ſuſtinet, ac metuit, & audeſt, iſ fortiſ eſt. Inuenio in Græcorum doctrina, Autolecythoſ, ideſt ἀνὸ ληκύνθους dici ſtrenuoſ, paratoſ q; ad omnia obeunda uel patiēda. Quamquam pauperem eo uerbo intelligere malunt alii, Vt qui poſſideat aliud nihil, quā Leucythoſ. Vel ad erogandam pecuniam procliueſ, quæ Lecythiſ contineretur. Forte & Autolecythi dicantur αὐτουργοί, qui per ſe omnia procurant, ac faciunt.

¶ Diluuntur obieſta, quæ in Peripateticos concinnantur. Iram duobus perpēdi modis. Fortitudinis rationem bifariā diſtribui. Affectiones ex homine tolli nō poſſe. Cap. LV.

D ea uero, quæ Peripateticæ obiiiciuntur Scholæ, reſpondebit luculēter ipſa, ſui Ariſtotelis innixa uestigiis. Irā conſyderari, perpēdi q̄ poſſe prout in ceſſu eſt. Item q̄ ut eſt in mediocritate. Si accipiamus eam, ut eſt, in exceſſu, Tunc non dicimus eſſe cum fortitudine. Sin uero modo ſecundo. Tunc eſſe Affectionem aſtruimus non ſine regula, & rationis gubernaculo, iungi q̄ cū operatione forti pulcherrime poſſe. Ideo q̄ Philoſophum dixiſſe, Iræ motionem eſſe naturaliſſimam, Si q̄ congruum accipiat finem, ac electionem, futuram fortitudinem ueram, uel fortitudinis operationem. Eſt enim appetitus natura procliuſ, ut ſeſe Rationi obſequentem præſter, Etiam ſi non rationalis per eſſentiam. Proinde ex Ira produci affectus ualet a ratione conformatus, compoſitus uē. Ex quibus colligi perſpicue poteſt, recte ſenſiſſe Philoſophum, eo tamen addito, Fortitudinis ratioēs uideri bifariam diſtribui. Aut enim eſt fortitudo in tolerando, Aut in aggrediendo. Priori autem Ira nullo modo eſt opus. Alteri uero præcipue, ſed moderata. Iram porro non habere, dictum Veteribus eſt, qui Mentem nō habcant. Ira legum præſidi neceſſaria, Ciuitatis moderatori peraccommoda. Aufer a Rege Iram, iam non Imperio tantum rebelles experietur popularium animos, Sed & momento de principatu periclitabitur. Immo uero, & Cuius hunc eripe affectum, Cui nō fuerit cōtemptibilis a quo nō circūſcribetur, expilabitur, protrudetur q̄ Iam & apud Gellium Taurus, Vt aliorum inquit, Omnium, quos latini Philoſophi Affectus, Affectiones uē, Græci uocant *πάθη*. Ita huius quoq̄ morus Animi, qui cum eſt ulciſcendi cauſa ſæuior, Ira dicitur, non priuatio utilis eſt, quam dicunt *σέσησις*, Sed mediocritas, quam *μεσότης* nuncupant. Melanthium quoq̄ dicere ſolitum accepimus, Iram, non uideri grauem, quæ migrare mentem faciat, Sed quæ domo excludat omnino. Quæ uero in diuerſum præcipi, & colligi argumentis ſolent, de Pythagoræ, atq̄ Zenonis fontibus uidentur manare. Qui perturbationes aſſerunt omnes exinaniri poſſe, perſanari q̄ omnino, ueluti Cauſariæ Animæ partes, nullam q̄ fibrā, aut uitiorum radicem in homine omnino reſidere, meditatione, ac Virtutum exercitatione aſſidua. Quod proſecto eſt, inquit Hieronymus, tollere hominem ex homine, & in corpore poſitū, eſſe ſine corpore. Propterea ſcienter quadā Satyra Oratius, Nam uitis nemo ſine naſcitur. Optimus ille, Qui minimis urgetur.

Verior & Apoſtolica ſententia. Miſer ego homo, q̄ me liberabit de corpore mortis huius. Video aliā legē in mēbris meis repugnantē legi mentis meæ, & ducentē me in captiuitatē. Nō enim quod uolo, hoc ago. Sed quod nolo, id operor. Quin & Procliſentētia eſt admirabilis. An non ſtupendum eſt inquit, Animam immaterialiter in rebus materialibus uiuere, & in caducis incontaminatam ſe alicubi conſeruare? Terrenus locus Circes eſt diuerſorium. Amplius Animæ in generatione conſtitutæ perſimiles ſunt peſtilentem regionem habitantibus hominibus. Vbi uero extra generationem agunt, Eſſe ueluti prata incolētes, Plauto ſcribit. Ariſtotelicam doctrinam adiuuat in libro de morali Virtute Plutarchus, Affectio num principia eſſe tradens *συμφυτα, οὐκ ἐπιεσώδια*, id eſt ingenita, nec aduentitia. *ὅτι δὲ ἀνεγείρεται πάντες πάντοι, hoc eſt, nec extirpanda omnino.* Et mox paulo, Affectus prodeſſe ait, Si Rationi comites ſe præbeant. Sicuti fortitudinem intēdit Ira, ſi moderata ſit. Sed temperamentum id genus riſu excipiunt Stoici, Quid ſi inquirunt, ſanum uoces leuiter febricitantē non eſt bona Valitudo Mediocritas morbi. Sic inquires, dicitur imperturbatus Sapiens, Vi Apyrina uocantur, non quibus nulla duricia eſt granorum, Sed quibus minor, falſum eſt. Non enim diminutionem malorum in bono Viro intelligi uolumus, Sed euacuationem.

¶ Ex Voluntate Affectionum qualitates præcipue pendere. Apathiam item non eſſe huius Vitæ. Caput LVI.

h Ominem uero, Cuiusmodi eſſingunt Stoici, Græco uerbo dicunt *ἀσπαγνῆς* *ζῶν*, quod eſt, nulla peccati labe pollutum, qui ſit plane aurum putum, & ut Ariſtophanes inquit cum Herodoto proriſus Colophonium. Intereſt inquit Aurelius Auguſtinus, qualis ſit uoluntas hominis. Quia ſi peruerſa eſt, perſoſ habebit

fos habebit hos motus. Si autem recta est, non solum inculpabiles, uerum etiam laudabiles erunt. Voluntas est quippe in omnibus. Inimmo uero nil aliud, quam Voluntates sunt. Et rursum idem Augustinus. Illa, quæ ἀπαθής Græce dicitur, quæ si Latine posset, Impassibilitas diceretur, si intelligenda est, In animo quippe, non in corpore accipitur. Vt sine affectionibus uiuatur, quæ contra rationem accidunt, mentemque perturbant. Bona maxime, atque optanda est. Sed nec ipsa huius est Vita. Non enim qualicūque hominum Vox est, Sed maxime Piorum, Sanctorumque. Quos uitæ integritas præstat omnino, quod dicitur, πῶς λίου ἀνοστέρους, idest nautico mundiores clauo. Si dixerimus, quoniam peccatum non habemus, nos ipsos seducimus, & Veritas in nobis non est. Propterea diuine M. Tulli⁹ in Oratione pro Marcello. Nulla est inquit, tanta uis, tanta copia, quæ non ferro, ac Viribus delitit, frangi que possit. Verum Animum uincere, Iracundiam cohibere, quæ semper est inimica consilio, Victoriæ temperare, Aduersarium nobilitate, ingenio, uirtute præstantem non modo extollere iacentem, Sed etiam amplificare eius pristinam dignitatem. Hæc qui faciat, non ego eum summis Viris comparo, Sed simillimum Deo iudico. Scribit Plutarchus, Iram nusquam continere, Imperiti esse hominis, atque intemperantis. Vbiq; uero, difficillimum. Quibusdam etiam uideri impossibile. Quando Perturbationis huius uelut propriū persæpe sit, quod uelit, emptum morte persequi. Monet tamen nos propheticum illud, Irascimini, sed nolite peccare. Motus animi, inquit Cassiodorus, in potestate nostra non est, Sed Dei gratia temperare possumus. Proinde quod consuetudinis est, permittit. Quod culpa, prohibet. Præstantius censetur, inquit Augustinus, Irâ uincere, quàm Ciuitatē expugnare.

De Mediocritate, deque excessibus Iræ. Iracundorum species tres, Et naturalis eorum dem causa. Iræ uocabula. Caput LVII.

Aeterum introspiciamus denuo peripateticū Musæū, præcepturi inde, Quæ horum libellorum studiosos, siqui tamen erunt, dimittat instructiores. Ergo inquit Aristoteles, Mansuetudo, siue πραύτης, mediocritas est circa Iram, Cumque medium, itemque fere extrema sint anonyma, hoc est sine nomine, Medio utique Mansuetudinem attribuimus, ad defectum, qui item sine nomine est, declinantem. Excessus uero ὀργηλότης, hoc est Iracundia dici potest. Affectus autem est Ira, idest ὀργή. Nam Iracundia est habitus excedens. Qui igitur pro quibus oportet, & contra quos oportet, irascitur. Ac præterea, ut oportet, & quando, & quanto tempore, laudatur. Mansuetusque hic erit. Defectus autem, siue ἀσχημία est, siue quodcunque, tandem in uitio est. Nam qui non irascuntur in quibus oportet, ἡλίθιοι esse uidentur, hoc est Stupidi. Etenim qui non irascitur, nec sentire quidem uidetur, neque dolere. Atqui perferre contumelias, & suos negligere, seruire est. Iracundus celeriter succenditur, tum in quos non oportet, tum pro quibus non oportet, & amplius, quam oportet. Verum & confestim desinunt, qui sic afficiuntur, quod est in ipsis optimum. In iis uero, Bilis fulua prædominari uidetur. Quæ cum acuta, & subtilis sit, Ob insitam caliditatem facile succenditur, surrigiturque, unde inonitur ultionis uotum. At qui nulla prorsum aguntur Ira, frigidi perferuntur, atque humidi, quia fulua, & atriore carent bile. Excellenter autem acuti sunt Acrocholi, & ad omnia, Quibus summa est Bilis, unde & nomen habent. Inter hos sunt, quos uocant πικρούς, Nos interpretari Amarulentos possumus. Difficulter hi placantur, & plumbeas, diuturnasque feruant Iras. In iis uero fulua bilis permiscetur atræ, proindeque illis constantior Ira est. Siquidem eam comprimunt. Vt autem in se ipsa digeratur, indiget tempore. Sunt & inter Iracundos species tertia, Qui non expleantur facile, nisi uiso inimici sanguine. Hoc genus appellant Græci χελεπούς, Ex latinis plerique Acerbos. Hosce uero plane Melancholicos tradunt, quod Bilis uigeat in eis atræ. Quæ quia frigida est, & sicca, crassiore materia, quæ hanc facile dissoluatur, diutius perseverat. Quod si amplius inquirat aliquis, Cur tres tantum Iracundiæ prodantur Species, Responderi potest, Oriri affectionem hanc, Sanguine circa Cor effervescente. Esse uero eum feruorem triplicem, constat, Subtilem, Crassum, Mediū. Sicuti ex iis, quæ præstruximus, coniectare perspicax ingenium potuit. Apud Homerum, quod Eustathius scribit, affectio hæc quatuor sortitur nomina. Est enim quandoque apud illum θυμός,

χόλος, Menis, idest μῆνις. Et κότος. Sed eo tamen interstitio, ut dicatur proprie Menis immanens Ira. unde & inflexum nomen ἀρχὸ τῷ μένεν. Cum Cholos, Orge, Thymos perturbationis indicent initia, Etiam si obseruatio non est perpetua.

¶ An uerum sit, Hircos pati facile, ipsis intuentibus, foeminas iniri. De Hyæna insuper scitu digna. Confirmatur Plinii historia de Vipera partu. Cap. LVIII.

Ncideram nuper in Aeliani Commentaria, Quæ haud ita inscite is condidit παρὰ ζῶων ἰστορίας, auide, Qui mos est meus, ac sitiēter arripui ac uolui præcepturus, quæ uui foret legisse. Inter cætera, quæ se primo libro ingessere, fuerunt &, quæ huic impigere Capiti, uisum protinus est, Pugnam pro foeminis Hircos inire, perinde ac pro formosis mulieribus, aduersum Hircos. Ratione compari Tauros acius in id genus alios cooriri, Velut Arietes item Ouium causa. Hæc non eo subnotasse uolui, tanquā ex Heracliti forent antro plane deprompta, Aut indita prorsum, inscita'q;, Sed quod inaudisse uideor, ex Recentioribus nonnullos, haud ex asse ἀμούσους, Sed uti sentio, bene doctos nōnunquam, Causam eruere conatos, Quid ita, Quorum Vxores corpus inuulgent, Hircorum appellatione deformemus passim. Inde factum uaticinari, Quod Animalium Soli, uti putant, Hirci sui generis foemellas ipsis intuentibus, iniri, facile concoquant, omnino'q;, quod dicitur, susq; deq; ferant, nec in prælia cōsurgant ad Corollas, ut interim sic dicere permittar, decertaturi. Id quā uerum sit, nequis Si byllæ folium prolutum arbitretur, perspicuum iam, uel unius auctoritate Aeliani nō diluta, nec proleteria opinor. Apud eundem obseruatum est illud item, Hyænā si hoc anno Marē conspexeris, Eandem insequenti foeminam agnosces. Si foeminam nunc posterius Marem conspiceris. Venire etiā in Veneris utriusq; participatum, inire' quicissim, ac iniri, quotannis sexu immutato. Ceu Animantis natura Caneum re præmonstrat, ac Tiresiam Veteribus celebratis. Sed quia mira prorsus historia est, recte, ac operæpretium me facturū censeo. Si Auctoris Verba subiecero. τὴν ὕμιναι τῇ τε μὲν ἀρένῃ ἢ δεσποῦν, τὴν αὐτὴν εἰς νέωτα ὄψι θῆλιν, εἰ δὲ θῆλιν νῦν, μετὰ ταῦτα ἀρένῃ, κοινονοῦσι δὲ ἀφροδίτης ἐκτέλει, καὶ χοινοῦσι τε καὶ χοινοῦνται, ἀνὰ ἕτος πᾶν ἀμέλουσιν τὸ γένος· οὐκ οὖν τὸν κανέα, τὸν τειρεσίην ἀρχαίους ἀπέλεγε τὸ ἔσεν ἰούρη, οὐ κῦμποις, ἀλλὰ τοῖς ἐργοῖς αὐτοῦ. Aduertendum porro, historiam Plinii de Vipera, ab Aeliano item libro primo comprobari plane ad Verbum. Adeo si Auctoritatibus agas, controuersa res est, Vix Qui diuersa sentiūt, ab expimēto stare se, dicūt.

¶ Animal Thoa esse Homini amicum præcipue. Canum fides anxia in Niciam Venatorem. Caput LIX.

Sse Animal, quod θῶα nuncupent, non ex Aristotele modo, ac Plinio notissimum, Sed astipulatur & Theocritus. Cæterum censerī id uel humanissimū, præcipue'q; homini amicum, ac, uti dicunt Græci, φιλοφρόνιστον, nō ita multi prodidere. Lectum tamen quandoq;, Si forte in hominem inciderit, reuereri, ac uelut obseruanter suspicere. Amplius, Si a' feris aliis circumuentum senferit, tum uero accurrere protinus, opitulari'q; pro uirib'. Sed quod ad Brutorum in nos beneuolentiam attinet propensioem, Traditum a Veteribus scio, fuisse Inter Venatores quēpiam, nomine Niciam, Qui, ut assolet, Venandi ardore, studio'q; concitior, dum improspicienter, imprudentius'q; feras immisiss Canibus, infectatur, urget'q;, in Carbonariā forte delatus fornacem præceps est. Id uero intuiti Canes neutiq; abstiterūt, Cæterum ganientes primum quidem per fornacis ambitum, Domini, quod facile appareret, charitate, desyderio'q;, ac rugientes moras ducebant. Demum uero adeuntes, leniter, obseruats'q; tantum non, mordicus apprehensa ueste, pertrahere ad locum enitebantur, ueluti opē inde occupantes quampiam Domino, fide summa, Quæ uel in homine rarior pernoscitur. Id autem intuitus Quidam, & quod erat, suspicatus plane, cū suboleret, nō frustra sollicito adeo, anxie'q; concurrere canes, Ducem insecutus factum deprehendit, exustum'q; in fornace spigantem Niciam, re prorsum coniectata ex iis, quæ in ignibus uisebantur reliquæ.

Ingenio

¶ Ingenio præfignes esse plurimum iracundos, imbelles q. At Grauirate, fortes, Sed indociles, obliuiofos q. Vnde q. horum promi effectuum ratio ualeat. Cap. LX.

E uariis hominum affectionibus, Quæ πᾶσι dicunt Græci, de q. ingenii ratione uel amplioris, uel minoris aliubi opinor, astatim pro re nata differui mus, aggestis, Quæ hinc inde olim præflorauimus. Nunc præterisse nequeo Platonis Sententiam graphice positam, scite q. in libro de Scientia, Quæ q. illustri enuntiata perspicuitate est, nullo indigere interpretamento mihi est uisum. Eam modo exscripsisse, satis, super q. fuerit. Est admodum inquit, arduū, Hominem cōperisse ingeniosum, Qui insimul Mansuetudinis, ac Modestiae exors non sit. Quippe ad hanc diem eiusmodi neminem uixisse, aduerto, Vel etiamnum esse nunc, cui naturæ Genius ita affulserit, Vt boni sit compos utriusq. Siquidem acumine qui insignes sunt, Callidi item, ac memoria illustres, & docilitate, nunquam non iracundi sunt, ac contentionis auidi, Nec raptantur fecus, ac Nauigia retinaculorū prorsus expertia. Hosce item furore quodam præstare dixeris uerius, quàm fortitudine. Sedenim q. ad Grauitatē natura facti sunt, eam q. unā rem habent, ueluti scopum, Si se ad ingenii cultum dent, & Doctrinam sibi pergant induere, Hi uero hebetiores comparent mox, & nescio quomodo desidiosī, obliuionis quoq. nubo identidem se obtendente. Id quod a Platone sancitum, uel Aristotelis ualet calculo cōprobari, Qui Thracas esse adeo ingenio tradit oblato, & memoria propemodum nulla, Vt ne Quaternarium quidem numerando queant transcendere. In iis tamen robur, & ad belli munia promptitudinem singularem haud desideraris. Hanc uero uarietatem adeo uariam, immo contrariam interim, Cæli defluuiis forsā rettulerint acceptam Astrorum non imperiti. Quando & Iulium Maternum sic fere nouimus prodidisse, Quædam inquit Gentes ita a Cælo formatae sunt, Vt propria sint morum unitate perspicuæ. Siquidem immanis feritatis crudelitate crassantur Scythæ. Itali sunt regali semper nobilitate præfulgidi. Galli stolidi. Auaros esse Syros ferunt, Acutos Siculos, luxu diffuere Asiaticos, ac Voluptatibus deliniri. Hispani dicuntur elata iactantiæ animositate præpositi. Nec ignoro tamen, esse, Qui in hoc Auctore putent Loquentiæ multum, Sapientiæ parum.

¶ De Vulcani templo apud Aetnam Sicilia, de q. Canibus ingenii mirandi discernendis, Qui caste, pie q. Accedant, Aut scelere imbuti salutatum tamē eant Deū. Cap. LXI.

Pud Aetnam, Qui notissimus est Sicilia mons, Esse Vulcani templum fertur honore multo, Circūiectum est templo Septum, Sacra item uiuantur Aurores, Necnon peruigil, & inextinctus Ignis, Vel uti a Græcis dicitur, ἄσβεστον πῦρ, καὶ ἀκοιμήτον. Templum asseruare, ac lucum traduntur Canes, Qui bus mirum præcipue insitum ingenium creditur. Quippe Adeutes, Si caste modo, ac pie, ut q. addecet, id agant, permulcent, ac abbladiuntur, illis q. perinde, ac beneuolis aggregantur, & planē familiaribus. Quod si manibus non puris, scelere q. aliquo pollutior templum inuiſat, uel lucum, irruunt mordicus, Lacerant, conuellunt q. Cæteros ex coetu aliquo remeantes lasciuiores, intemperantiores uel insectari modo satis, super q. habent. Euentus rationem si sollicitius perquiras, ac Veterum conspectis superstitionis uanitatē, Cælitus omnino fieri, putabitur. Si me audias, Immūdorū Spirituum fallaciosa acceptam sedulitati referes. Quando unum illis studium, in tendiculam per momenta rationalem Animam præcipitasse, Vt quo illi iustissime discrantur, Eodem & Nos Paterni, diuini q. luminis exortes Catonio includamur teterimo.

¶ Cereris templum apud Hermionenſes celebre, uel miraculo, Quod præferocem Tau rum ducat ad aram Vetula Sacerdos obediētissimum. Item de Canibus in Palladis templo, Quod in Daulia est. De Panos templo in Arcadia, & Muscis auolantibus ex Olympia, & Leucade. Necnon de Diana in Icaro Insula. Caput LXII.

a De eandem potro fraudem, & imposturam peruersissimam spectat illud itē, quod inferam mox, Cererē ab Hermionenſibus eximia coli ueneratione, peragi q. sacra prorsum μεγαλοπρεπῶς τε καὶ σβαραῶς. Festum uero Chtho

nium nuncupari. Ferunt ergo, Boues magnitudine uisenda, & ferocia ad aram ex armento facile agi immolandos à Cereris Sacerdote, Quæ uetula plerumq; est, ac uiribus prætenais. Super qua re Carmina circūferunt apud Græcos, Quæ & apposui, Auctore eorū Aristode.

Δάμκτερ πολὺν ἔχερπε, σὺ γ' ἐν σκελοῖσιν ἐναργής,
καὶ παρὲρ χερσέων, ἐν πὶ μέγα κρίνεσαι
ἔρμενδουσι, τὸν ἐξ ἀγέλης γούρ' ἀφείδη ταῦρον,
ὃν τοῦ χαίρουσιν αἰνέεις οὐδὲ δέχοι,
τοῦτον γρῶς σείχουσαι μόνη μόνον οὐαῖος ἔλκει
τὸν δ' ἐπὶ βωμόν δ' αὖ' ὡς ματέρει παῖς, ἔσπεται.
Ἐν τῷ δὲ δάμκτερ, σὺν τῷ σθένος ἴλαος εἴης,
καὶ πάντων θάλλοι κλέρος ἐν ἔρμῳ.

Cæterum & in Daulia esse memorant, Iliados Mineræ templum. In quo alantur Canes, Quibus infitum plane sit, perinde ac ratione quadam, Aduentatibus subblandiri Græcis. Barbaros autem, ubi se ostentarint, latratu insectari. Est in Arcadia locus nomine Aula, ubi olim uisitatum est Panos templum, constanti fama, Omnibus, quæ illuc defugerint, Ani malibus, haud dubie præstari salutem. Quippe si ea insequantur Lupi, subsistunt protinus, ubi ad eam uentum partem est, nec ingrediuntur omnino, Quod defugientia illuc putet Deus, uelut Supplices Quosdam, *δαίμονος ἄτων αἰνὰ*. Et Quia ex ueteri superstitione Animalium miracula consecramur, & anquirimus curiose, Addamus illa quoq; In Olympiæ cognitum hoc annorum plurium experimento, Inguente Certaminum, & Panagryris celebritate, Muscas inde omnes ad ulteriorem Alpei ripam sponte, uelut Mulieres affertentur, auolare. Porro in Leucade, ubi in Promontorio eminentiore Apollinis stat templum, Quem Actium nuncupant, Futura inibi, ut affolet, Panagryri, in Qua, & honori diuino editur Saltatio, Bouem Muscis immolare, fuit receptissimi moris, Quæ illius distentæ cruore conseltim credabantur euanesce, hac uelut mercede amplius delinitæ. Ac, ut significanter dicunt Græci, *δευσιθάει*. Cum omnino Pisæ animaduernerentur *ἀδελφάδοι*, & proinde probiores quoque. Ut quæ Dei reuerentia quadam, non Mercedis uel, Iustitiæ opus inirent, & quod addeceat imprimis, Si modo ibi erat Deus, Ac nō spurcissimus Demonarches, Miseriorum mentibus ad fatietatem illufurus. Sicuti in Icaro insula quoque, in qua Dianæ Templum fuerat, Cum q; nimio plus scaterentibi agrestes, & præpingues Capræ cum Dorcadibus, ac Leporibus, Si uenari cupiens, a Dea rei pontificium esset comprecatus, pergens inde præda onustus reuertebatur, captis, quæ concupisset. Quod si petere superfedisset, inanis prorsum fiebat Venatio, in super & in eum expetebat audacioris conatus poenæ. Cæterum illufiones hoc genus, seu Indigitamenta credere malis, idest excantamina, seu ueneficia, persequi diutius, abutentis plane otio fuerit. Proinde iis præteritis, alia disquiramus auditu iucundiora, & gratiora scitu.

¶ Quadruplex loquendi figura, Veteribus obseruata Grammaticis, Prisca, Latina, Romana, demum q; Miscella, siue Mixta. Caput LXIII.

Vi amplius, pensitatus q; indagine scrupulosa loquendi uarietates discutendas sibi in commentariis proposuere. Rationem eam uideri quadrifariam plane distributam, pronuntiauerunt. Quippe nonnulla in Veteribus libris priske dicta, animaduerti. Latine aliqua. Necnon Romane. Demum q; esse Miscellam omnino figuram quandam, Mixta quæ sit, ac dicatur. Priscam uero intelligunt, Qua Iano Synchroni, & Saturno, ac mox etiam paulo probe cum suis fabulati sint. In qua pleraq; multo obscuritatis núbilo circumuoluta, pressa q; pernoscantur, desitis iam uocabulis, proinde q; intellectum facile non admittentibus, Cuiusmodi fuisse Carmina, Quæ nominantur Salaria, coniectare licet ex pauculis, quæ super sunt, uelut reliquiæ. Latina loquendi figura creditur nūcupata, quæ uterentur in Latio, cum rebus potiretur Latinus, & Præterea, Hethrusci Reges. Quæ sanè forma Decemuirorum scriptæ sint Tabulæ. Sed huius pars ulla uix subsistit innoxia Quod rettulit Sex. Pompeius. Romanam deniq; dicendi rationem intelligunt, Quæ in Plauto efflorescit, Neio Actio, Pacuio,

Pacuvio, Marone, Catone, Sifenna, Antiate, Valerio, Cæsare, M. Tullio. Miscella demum figura intulit se, ubi iam audire Imperio, data q̄ pessum Romana libertate, Gentibus cōmunicata Ciuitas diuersissimis est. Ex quarum uelut uoragine, loquendi synceritas concussa imprimis in barbarum fere dilapsa sonum, sapere Gothicum coepit, & omnino peregrinum. Vt rarerent se promat, quem pure Romanum dicas, non Ciuitate donatum. Miratur tamen & Fabius, Ofce plurima in Auctioribus inualuisse, necnon Sabine, ut de Gallicis taceam, Cum & Punica ostentent se nonnunquam.

¶ Morbo atrocius crassante, Vel etiam citra oblationem manifestariam, Nonnullos se in Puteos deiectasse. Caput LXIII.

Træ Bilis effectus præcipue admirabiles abude alias psecuti sumus. Nunc ab illis haud diffica prorsum ingerunt sese, Quæ Artis medicæ Summates Viri, ac plane Coryphæi obseruata literis mandanda censuere, Hippocrates, & Galenus, Aegrotos si uiolentius crassans Morbi uis debacchetur, & atrocior inardescat febris, arctius uideri uinciendos, Quod ita affecti complures perunque se peremptum eant, nec id ratione singulari, Comptis etiam, Qui in aquas præcipites se dent, Quod esse factitatum in ea, Quæ Atticam depopulata olim pestilentia est, Multorum approbatur calculo, Et Lucretius Carmini inseruit, Multi præcipites Lymphis putealibus alte, In fluuios partim gelidos Ardentia morbo Membra dabant, nudum iacentes Corpus in undas. Mirum certe est, Quod a Recentioribus est item proditum, haud ita pridem In Lugdunensi Gallia contigisse, Vt citra ullum Corporis incommodum, Quod quidem apparet, crebriter Mulieres in præaltos se puteos demersum pergerent. Sed feminas forsan imbecillior excusarit Natura, & semper fere peregrinabunda Mens. Quid Philosophis facias Viris, Quibus etiam familiarem aduertimus affectionem huiusmodi, Non alia ratione Florantino Laurentiano proxime consumpto? Ad hæc pro Ingeniorum captu a multis multa proferri consueisse, non latet, Defluio Cælestium Corporum acceptam referentibus Plurisq̄ atrocioris mali uim, Aut in diuinam etiamnum iram, Id quod Veteribus arriserit, inani oblaqueatis Superstitione. Sunt forsan, qui & hoc ipsum in Melancholiam reiciunt, A qua hoc genus plura concinnari solere, alias commonuimus. Mibi sane, Vti sunt, ista omnino accidunt admiranda.

¶ Qui dicantur Citharædi pisces, Quæq̄ nominis habeatur ratio. De Polypo item, Qui sua sibi uoret brachia, Cirrosq̄, Quod negant Alii. Caput LXV.

Sse in Erythræo mari Piscem, obseruauimus, forma quidē latiore, ad Bu- glottæ modum, uti aiunt, Squammis haud ita scabris, si attingas, colore suffuluo, Lineis nigris, a Cauda usque ad Capitis summam corpore interposito, Vt tentarum fidium suspicari imaginem possis, Vnde Piscis adoptatum Citharædi nomen. Zona præcingitur crocea, Vertex uariis distinguitur coloribus, nigrum aureo interfluente fulgore. Narrantur & Citharædi alii σικροι hoc est pidi. Quippe uisuntur Purpurei fere, per interualla lineis discurrentibus aureis. Commemoratur in mari eodem Pardalis, plurimum & colore, & orbicularibus picturis, hoc est, τὰ κύματα περιφερῆ montanæ assimilis. Cæterum in hac Piscium, aut Belluarum mentione, Quoniam, Sicuti Philoctetes olim, ut est apud Ciceronem ad Trebatium, diuersa inuissimus, uagamurq̄, Adnotandum amplius, quod prodidit Aelianus, in Animalium Pragmatia, Polypum esse uoracissimum, hoc est, φάγειν πάντα, & struendis insidiis uafferimum, Quod si defecerit Venatio, suis ipsius uestitur Cirris, succrescētibus mox, quæ fuerint absumpta.

¶ Ceruum a Philadelpho ita educatum, Vt Græcæ linguæ sono infuisceret, intellige-

ret'q; Meropis Auis Pietas singularis. Luscinia ambitio. Ciconiarum pietas. Cur easdem Pietaticultrices dixerit Arbitr Petronius. Caput LXVI.

Bferuatum apud eundem Aelianum id quoque est, Ptolemao Secundo, Quem & *φιλάδελφον* dicunt, Cerui Catulum dono datum quandoq; Educatum autem ea praeipue ratione, Vt ei praefectus curae Graeca ipsum modo uoce alloqueretur. Cum Idiomatici insueuisset Brutum, Loquentem intelligebat perspicue. Quamquam irroboraasset Vetus opinio, Indicæ sonû Vocis a Ceruo tantum percipi. Scribit idem Auctor, Meropa Auem esse Ciconiarum iustissimam, Quod educandis Parentibus Senium haudquaquam arbitretur expectandum, Sed ipsum id agere protinus uolatus celerioris compotem. Quo coniectatum, Inter cunctas esse Aues tum iustissimam, tum uero piissimam. Scio, mirabunt plures, Quia praeter fidem dici, constanter forsitan asseuerabunt. Mihi in naturæ contemplatione nil occurrit incredibile, Quando & Charmidem Massiliensem commentatione non indignum esse opinatum, animaduerto, Lusciniam non Musicæ studiosam modo, idest *φιλόμουσον*, Sed & *φιλόδοξον*, idest gloriam ambitiosius captare. Siquidem in solitudinibus si concinat, Simplicem omnino cantum edere, apparatu nullo, Velut sibi modo canentem. Quod si Auditoribus non excidat, praesto q; sint aliquot, Tum uero praedulcem imprimis, uariumq; edi concentum, Quippe intellectu certo *πακέρως ἐλίψεν τὸ μέλος*. Id quod ab Homero quoque illis uersibus coniectatum, probabile fit, *ὥς δ' ὅτε πεινδάρειον κούρη χλωρὸς ἀνδρῶν καλὸν ἀέθισι ἔαρος νέον ἰσταμένοιο δεισιδρόαν ἐν πετάλοισι καθεζομένη πεκυνόισιν, ἥ τε θαμὰ φωνήσασα χεῖρ πολὺν χεῖρα φανέν.* Sed quod de Merope diximus, Quam inter Ciconias recēset Graecorum pleriq; Vt aliarum item non hic pietatem subiciam, Sciendum, uideri ad hæc respectasse Petronium Arbitrum, Vbi Pietaticultricem nuncupat Ciconiam illis uersiculis, Quos & apposui. Ciconia etiam grata peregrino hospita Pietaticultrix, Gracilipes, Choralistria.

¶ Apum nomina plura. Mellis genera non citra admirationem. In Myconio Apes non haberi. Vocabula plura ad idem. Plastides. Cephenes. Sira, Sirenæ. Melissa. Melissia, Melissæus Iuppiter. Melitea Lintea. Caput LXVII.

Nter Apes, inquit Aelianus, Alias nouimus, Quæ sint, & dicantur Duces. Quædam *σειρήνες* nuncupant, idest Sirenæ. Aliquæ uero *ἐργοφόραι*, Sunt & quæ Plastides. Cephenas, idest *κηφῖνας* abundare imprimis Nicander scribit. In Cappadocia obseruatum prioribus est, sine ullis fauis confici ab Apibus Mella. Feruntur uero ea crassitudine, qua Oleum. Apud Trapezuntem in Ponto defluere ex Buxo eadem, accipimus, odore gratia, & quæ bene ualentes *ἐκφρονας* faciant, ac amentiam cōcinnent. In Media item ab Artoribus mella stillare, Sicuti cecinit Euripides in Bacchis. Apud Citheronem dulces a ramis guttas manare. Verum & in Thracia mel item arboreum suppetere, proditum scio. Sicuti in Mycono Apes haberi nullas, & si inferantur, emori. Apes porro dicitur quandoq; *σειρήν*, idest Sira, Aut certe Apum domuncula. Est & eo nomine Auiculæ species, & Indumenti quoque prætexnis. Sed Sirenæ itidem pellucida uocantur Amicula, idest *σειρήναι*. Sunt Qui *κηφῖνας* interpretentur Apes masculas *ἀπρόκτους*, Sed & Musca sine aculeo, idest *ἄκυντες*, steriles q; dicta interdum Cephene reperitur. Melias item pro Apibus reperias nonnunquam, Sed sunt eo nomine Hausta quoque. Melissa nunc est Apes, nunc pro Obolo ponitur, Qui Drachmæ partem habet. Dicuntur & Mystides eo uocabulo. Nam & Melissæum cognominatum legimus Iouem. Melissia uero *Αλευρία* sunt. Melitea cum audimus Lintea, idest *μελίτεια ὀδόνια*, non a melle fit continuatio, Sed ab Insula Melite.

Lodouici

LODOVICI CAELII RHODIGINI IN ANTIQVAVRM LECTIONVM
LIBROS AD PETRVM ANTONIVM, SYLVESTRVM, RHO/
DIGINVM, COMPATREM AMANTISSIMVM
PRAEFATIO TERTIADECIMA.

h Ieronymus parēs tuus Petre Antoni, Ciuis, Sigs alius, uel optimus, Et Sena/
tor p̄cipue illustris, Quod publici boni, priuatis rōnibus reſectis, eſſet mire
ſtudioſus, ſepeq; nō citra diſpendiū, Ea me in Patriā a literaria peregrinatiōe,
uelut poſtliminio redeuntē beneuolētia, & pietate eſt amplexatus, Vbicunq;
ſeſe uel Dignitatis, uel Rei augēdæ oſtentaffet occaſio, labore p̄ſum nullo re
clinato, Vt dū uixit, nō ſecus a me coleret, q̄ ſi Vitalis huiuſce lucis, poſt Opt. Max. Deum
Cā mihi fuiſſet prima. Sed & cū fatalis ei adueniſſet dies, palām funebri orōne, quā ἡμιπρὸς
dicūt λόγος, p̄ceptū ex obitu dolorē, teſtatiſſimū apud Oēs feci, Quod & p̄ſtantis
Ingenii Viro exutam intēpeſtiuius Patriā aſaduertiſſem, Et me, nō qdē Amico, Qd' ipſum
foret tñ uel grauiffimū Vulnus, Sed Parente optimo plane orbatū, Virulentia, ac peſtiferis
Quorūdā ingeniis inermē expoſitū ſentirē. Quo ſanē factum, Vt lachrymis ueris, ſpiranti
busq; inter Crebros ſingultus, ſubinde interpellātes, Oratoriū munus implere uix licuerit.
Vitæ illius integritas, Mox formula exactiſſima, Ingeniū minime ſubdolū, nō fucatū, non li
uore ullo unq; obſcurius nil a me aliud eſſagitare eſt uiſum. P̄ſtitimus uiuenti, qd' eualui
mus, p̄ſtitimus etiā humanis ſuncto, P̄ſtamus nūc quoq; Qd' h̄rēt infixi pectore Vul
tus, Verbaq; Nec placidā mēbris dat cura q̄tē. Nō is ſum Petre Antoni, Qui adulari ſciā,
Nec ſi ſciā maxime, uelim. Notior eſt Parētis tui Virtus, q̄ Vt hic ſubblandiendi ſtudio eſſe
poſſit locus. Niſi qd' importunius forſan diu iā obductū uideor uuln' refricare. Sed. n. Qui
es ipſe tāti h̄ares Viri, et Aemulus ægro aīo ueniā, opinor, nō inſiciabere. Qñ ut es ingenio
uel p̄cipue in numero, & multo rege uſu pitus, ignorare nō potes, Reipublicæ n̄æ incuſ
ſam belloq; funeſto tumultu plagā, & alio ſup aliud accedēte malo, ita oīa p̄ſum p̄cuſſa, ut
late iā ruinā minent' p̄cipitē. Nec fere' ſit, Qui tātē cladi p̄ſilio, uel prudētia obuīa eat, Se
nioribus fere' abſumptis oībus, Quoq; grauitate, ac ſentētis ſtabat Ciuitas n̄a. Nā haud ita
diu a Parēte tuo p̄ſuncto, craſſante ſæuius fortuna, raptus eſt Antonius Fulginas, Egregius
Ciuis, & Catonianæ cuiuſdā ſeueritatis, Raptus & Andreas Caſalinus medēdi ſciētia nobi
lis, & qd' prius eſt, Philoſophus, uti ſentio, p̄clarus, ut Vitē librā hic exactiorē nō p̄gā memo
rare. Quib' ſanē uulnerib' Reip. impactis, uel mixari quis pōt, tam diu ſteſiſſe nos. Niſi qd'
ſuppetit tñ ex diuiniore fonte, quo æſtuantem animū leniamus, Qñ ſeſe naturæ argumēta
pleraq; ita p̄munt ex te Cōpater amatiſſime, Vt iam nūc p̄cipere libeat, futuſq; te mox nulla
in parte, ētſi arduū id eſt, Parēte inferiorē, Sed talem quoq; ut peſſum euentia n̄a Ciuitatis
fundamēta in integrum reſtituas p̄ſtantis ingenii maturitate, nunq; nō p̄ſpedāte lōgius,
p̄æproperæ leuitatis temeritate allifa. Vt in te (libet. n. iam nūc uaticinari) Quæ ſua ē Sene
ſcentiū affectio, Ennianū illud p̄pediem regeſi Elogiū poſſit, Vnus homo nobis cunctando
reſtituit rem. Quod ut facias, etiam atq; etiā rogo, Hæc erit tibi ad æternā gloriā Via, Hæc
iere certatim Romanog; ac Græcog; pleriq; Proceres, Hæc nunc caeleſti paſſu incedas ipſe,
ſeſſis ſubueniens rebus, Quando ἔς θιανὸς ἀρίστος ἀμύνεσθαι πῶδ' ἡ παῖς Vale.

LODOVICI CAELII RHODIGINI ANTIQVAVRM LE/
CTIONVM LIBER VNVS, XVI TERTIVS DECIMVS.

¶ Vbi affectus mouere non permittantur Oratores. Quintiliani ſententia perpenditur.

Caput

Primum.

¶

Voniam uero p̄æcedentis uoluminis ſine, quantum noſtra paruitas tulit,
de Ira commentati ſumus, Quam eſſe cæcam Veteſ' teſtimonio pronūtia
uit Chryſippus, ὅτι πολλὰς οὐκ ἔα ὁρᾶν τοὺς ἐκφανῆς, ideſt quoniā p̄ſape
nec maniſeſta qdē p̄ſpici ſinat, Succurrit illud Quintiliani ex ſecundo Ora
toriæq; inſtitutionū libro, Athenis Aſtores mouere affectus uetari p̄ſueſſe,
Ex quo uiſum q̄buſdā, Orādi artē quodāmodo fuiſſe recifaſ, Sed et li. vi.

99 4

Athenis etiā inq̃ p præcōem mouere affectus phibeat Orator. Libro item decimo in De mosthenis, Ciceronis q̃ compositione, Salibus, & Cōmiseratione, qui duo plurimum affectus ualent, uincimus. Et fortasse Epilogos illi mos Ciuitatis abstulerit. Vt uero ita rem habere propemodum credamus, in libro de morali Virtute Plut. facit. A quo proditur, in Aristocratica administratiōe Rhetoras Magistratuum iussu uetitos *παλαιῶν*, Hoc enim utitur uerbo, ex eiusce linguæ fertilitate, quod est Affectiōes ex Iudicium Animis prolicere, Quoniā *ῥήται ἀθέλῃαν ῥοπήν ὁ ἀπαθὴς λόγισμός ἐπὶ τὸ δίκαιον*, idest inclinatione serpit recta citra affectum perpensis ad id, quod iustum est. Quod si accesserit Affectio, quod aridet, quod q̃ urit, pugna intendit aduersus iudiciū, deliberandi q̃ uim. Lucianus uero in Sermonē, cui titulus Anacharsis, siue de Gymnasiis, Hoc ipsum in Areopago irroboraſſe tradit, Vbi Cædis pagebant iudicia, Vt siq̃ de re dicat, patienter, ac æq̃ auribus dicētem ferat Senatus. Quod si captandæ beneuolentiæ p̃cinnarit aliq̃s Proœmiū, Vel extrinsecus *ἀκούει*, ἢ *λέγουσιν*, idest miserationē elicere, Aut indignationē excitare coorat, Cuiusmodi haud pauca aduersum Iudices cōminisci Oratores solent, Progrediens Præco silentiū euſtigio impetrat, apud Senatū diutius nugari nequa q̃ p̃mittens, aut dicendi ui rem obuoluere, atq̃ implicare, ac uelut Retas obiiicere, ut transacti negotii seriem nudā ex fide spectare possint Areopagitæ. Ipsum hoc & primo Rhetorico significat Aristoteles, In Ciuitatū plerisq̃ phiberi Oratores astruēs extra rē dicere. Sicut inq̃, in Areopago, & recte id q̃dem. Neq̃. n. Iudicis peruertere mētem oportet, Indignationem concitantes, uel inuidiam, uel omnino miserationē conciliantes. Perinde. n. est, ac si Canonē, seu Regulam, qua in operum directione sis uſurus, obtorquere, ac inflectere incipias. Apsinus uero in Proœmioꝝ præceptis, captandæ miserationis præmonſtrans rationes, ambiguitatis iniicere uidetur aliquid. Athenis inq̃, Si Oratorio fungamur munere, ex Iudiciis, rebus q̃ gestis Cōmunē hunc locum instruemus. Misericordiæ ara excitata apud uos est, cōmunis q̃ omniū humanitatē, beneuolentiā q̃ esse uideſ Dea. Exinde q̃ apud Omnes insignē adepti laudem elis. Moris in Areopago seruati meminit Onomasti octauo etiam Pollux, Nequem possessione sua Dominū interuertamus. Sed mitiores forte affectus permittebantur quandoq̃, Vehementēs, & ardore quodam concitati haudquaquam. Aræ Misericordiæ Athenis, meminit Pauſanias quoque, Sicut Pudoris, Famæ, Appetitionis, idest *ἐμύης*.

¶ De Apathia. Dyspathia. Metriopathia. Propathia. Sympathia. Antipathia, & id genus plerisq̃ aliis. Procataſtica causa quæ fit. Caput II.

i
 Illud uero ad Grāmaticam p̃tinet supellectilem, esse Apathiam aliud, Aliud Dyspathiam. Item q̃ Propathiā, quāquam est et Metriopathia. Et Apathiā q̃dem intelligi iam docuimus, Impassibilitatem quādam (si dicita latinitatis patiat̃ decor) quam esse agreſtem, nimis q̃ p̃fecto durā etiam ex Philoſophis nonnulli sentiūt, Vt quæ tum Impossibilis sit, tum etiam inutilis. Tollit enim Amoris mutui beneuolentiā, qua maxime Vita p̃stat, & Societatis humanæ ratio. Rursum uero extra modum angī, & in luctus abire nimios, Iam non naturæ id fuerit, Sed deprauatæ cuiusdam opinionis. Proinde scitum est, appositissimum q̃ Cratoris illud ex Academia, Non ægrotare quidem primum inquit, sit. At Si contigerit, ad sit Sensus aliquis, Seu disſectur quippiam, seu conuellatur. Si quidem Anodynnon hoc, idest nil dolere nō sine magna immanitatis mercede contingit in Animo, Stuporis in corpore. Quamobrem ut dedecet Prudentes Dyspathia, quam doloris Impatentiam interpretamur, Sic & Apathia. Hoc. n. *ἀπαγκών καὶ ἀπρωδός*, idest durum, ferinum q̃. Illud autem *ἐκλελυμένον καὶ γυναικωπρεπές*, idest molle, solutum q̃, ac foeminæ accōmodum. Metriopathia uero haudqua q̃ improbada, reiciēda uē. Quæ moderatam in pturbationibus rationē amplexat̃, & conſinet. Est & ſua Medicor̃ Scholis Propathia. Sic uero nuncupant *προαίθεσιον*. i. p̃tensionem quādam. Neq̃. n. tacite, surtim q̃ obrepūt egritudines oēs, sicuti Hesiodo placuisse, ai aduertere licet. *ἔπει φωνὴν ἐφέλετο μὴ ἔπει ζῶς*, idest quoniam uocem prudens abstulerit Iupiter. Sed earum plurimæ Proangelos, idest p̃nuntios habent, & Prodromos, siue Præcursores, ac Præcones, uelut cruditates, & in concordā

concoctæ materiæ superfluentiam, & motus pigriores, quâ uocant *δυσκυσία*. Grauitas quippe onerosa, laborq; inquit Hippocrates, spontanei Morbum prænuntiant. Incentiua item uitioꝝ Propathe dicunt recte, uelut Antepassiones, quibus carere censet impossibile, nam ea oium titillat aîos, & inde præcauere Cogitationû sagittas cõmonemur, Et naturę Domin⁹ in Euangelio, De Corde inquit, exeunt cogitationes malę. Protopathiam inuenies alicubi apud Galenû, uelut primariâ dicas Affectionē. Sicuti Idiopatiam quoq; .i. Affectionē ppriam. Si oboriat, inquit Galenus, ab Ulcere ingēs Panus, cū inducta in ulcere cicatrice, pmanet etiam Panus, uel in suppuratâ inflammationem trāsîens, uel in durę tumorem, quē Chœrada. .i. Scopolum appellant, Nemo primarios dixerit huiusmodi morbos, Qui ob alium præcedētem pgerunt. Et q̃a uberem cõsectamur doctrinā, Et Medicā rem a' Limine salutamus, Sciēdū omnino, a' Propathia diuersas cēseri Causas in Aegritudinibus, Procatarticas dici solitas. Sūt. n. hæ rei q̃dem effectrices, uerū separatæ, sicuti morsum q̃ infixit Canis, Scorpius'ue, ac Solis exustio febrem pducēs. Synœtica uero causa intelligit̃, Quæ præsens præsentē custodit affectionē, fouetq; ut in Vesica lapis, Qui nō causæ modo rōnē habet, Sed & affectus. Est item *προνοούμενον αἴτιον*, quod a' Procatartico instruit̃, Vel quo præsentē, *ἀποτέλεσμα* quoq; .i. effectus adest. Sed redeo ad institutū, Sympathia quoq; apud Veteres nō Græcos modo, sed & Latinos inuenias. p p̃sensu quodā, q̃ plerūq; inter res cõiisit̃, Vt cum Lucilius ait, Luna alit ostrea, implet & Echinos, Muribus fibras, & pecu addit. Eadē quoq; quę crescente Luna gliscunt, deficiente contra defunt, exucta'q; sunt. Quāq; est & in quibsdam Antipathia, nā Cepe, Plutarcho tradēte, decedēte Luna reuirefcit, ac pgerminat. Inarefcit aut̃ adolescēte. Proindeq; Pelusiotas Cepis abstinere, q̃a solæ ex cūctis olerib⁹ ptra Lunę aucta, & dāna uices minuēdi, & augescendi, sicuti repetit etiā Gellius, habeat contrarias. Procatarticas rursum in morbis causas intelligunt euidentes, quæ extrinsecus adueniant, uelut Initiales. Id enim Græce sonat *προηγερτικὴν*.

¶ De mōstro mirabili edito in Rhodiginis agris. De Piscīū, & Ranarū pluuiā. Cap. III.

Xscribentibus nobis ista, & elimatius, leuigatiusq; pcinnantibus, quæ pridē Patauī dederamus in l̃tas, editum in Patrii foli Vico, Cui Sarzano nomē est, magnitudinis inusitatæ monstrū. Dignares est uisa, quam hisce libellis insererem, eo q̃dem p̃cluius, qm̃ flagratē intestinis discordiis Italia, & innotatē alius belloꝝ pcella, quæ iam aliquot annis late uastitatē dedit, Vice prodigiū habitū id est. Is uero Infans fuit biceps, multa in eo mira. Primū quadrimestris magnitudo, mēbra omnia cum p̃ceritate r̃sum habentia, absoluta, amuffitataq;. Facies utraq; similitudinis p̃p̃e indiscretæ. In Capitibus crines aliquātō longiores, ac nigricantes. Inter utrūq; caput ex collimitio humeroꝝ tertia furrigebat manus. Sed quæ aures longitudine nō excederet, nec integra uisebat omnino. Reliquū Corpus p̃sum bene cõpactum, ac citra ullā macule fœditatē. Nat⁹ est q̃nto Idus Martias, Anno nati Verbi Milleesimo q̃ngētesimo quarto ac decimo. Postridie allatus Rhodigiū est. Quia uero uisenda res erat, placuit mitti ad Hispanos Ducē, Qui in pximo Vicaria Regis fungebatur potestate. Id uero ut citra putredinis timorē posset obiri, Exenterare præmortuū, necesse fuit. Inibi ergo mixt aliud, Cor q̃dem simplex, ut assolet, At Iecur duplex, sicuti & Lien. Verū in hoc genus monstris mira q̃dem, Sed naturalis tñ a Peritis regē afferri ratio solet. In quibsdā uix, Sicuti quod Athenæi relatum monumētis est, Piscibus pluuisse nōnunq;. Factū id in Cheroneso ēt legimus, & triduo utiq; continuo. Sed & in Pæonia, & Dardania Ranarū pluuiā cōtigisse, p̃dit Eustathius tāta multitudine, ut Domus opplerentur, nedum Viæ. Nec aduersus mali uim usquam salutare compareret auxilium, præterquā in fuga, quādo nec Aq̃s, nec cibus uti licebat, irepentibus, insilientibusq; Ranis in omnia. Quod ad Infantem attinet, Illud amplius sciendum, Vnum nē, an plura sint per coagmentationem, quod monstrificū prodit animal, Iudicandū est ex principii ratione, nā si Cor pars eiusmodi est, quod unū Cor habet, unū animal est, quod duo, animal item duplex, coalitum propter conceptuum coniunctionem.

¶ Sup Agathocle adnotata quępiā. Curq; is Graculus sit cognominatus, Itē Triorches.

Plutarchi labecula collinitur. De Buteone Aue. Gracchus, & Pulcher an flatilem admittat. Mihi cū flatili scribendū. Philomelam dici, non Philomenam. Caput IIII.

Gathoclem Sicilia tyrannū, q tam moderate, tam q fortiter uideret pspiciore
tulisse Fortunā afflatum, ut sine fctili ope nō fere unq cōnaret, Ac misceret
a opes paupiem q simul, uti de eo cecinit Ausonius, Aetatis primordio ab emi
nētissimis pditū historicis est, forma, & corporis uenustate præminentem,
diu uitā stupri patientia exegisse. Proinde Timæus, & ipse historiae p̄ditor, il
lum dicit, κατὰ τὴν πρῶτην ἡλικίαν κοινὸν πάρον, idest primæuo ætatis flore Scortū p̄mi
scuū, impudentissimo cuiq; expositū. Item mox καλοῖαν nūcupat καὶ ῥιόρχην. Est autem
καλοῖος Graculus, sup quo facetissimus extat Ciceronis iocus, Nā a Pharsalica pugna cum
aufugeret P̄ōp. dicēte Nonio quodā, Superste etiānum Aglas septē imō q necdū esse despō
dendū. Recte inqt, moneres si cū Graculis depugnandū foret. Triorches uero, Auditoribus
Plinio, & Aristotele, de aialū historiis lib. ix. Genus Accipitris est, a numero testū sic nūcu
pati, Cui principatū in Auguriis Phœmonoe dedit, Eū Buteonē Romani uocarūt, Familia
etiā ab eo cognominata, Cū p̄pero auspicio in Ducis nauī sedisset, ut Plinius scribit. Ego in
gēte Fabia id fuisse cognomentū, accipio. Nā ab Vrbe p̄dita lib. XXIII. T. Linius M. Fabiū
Buteonē noīat. Meminit & in Fabio Maximo Plut. Sed ibi mēdum, opinor, inoleuit, Nam
scribit mō Fabius Bulco. Deniq; Buteonis Oratoris mētio est Senecæ Cōtrouersiaꝝ libro
II. Triorchē apud Aristophanē inuenimus in Comœdia, cui titulus σφιγκας. Vbi poetæ illi
us Interpretes nil amplius ascribūt, q̄ ἐστὶ δὲ ὁ ριόρχης ὁρνεύει. Est aut Triorches auis quē
dam. Sed & in monumētis Sex. Pomp. ita legas, Buteo genus auis, quæ eo se alit, quod Ac
cipitri eripuerit. Vastitatis q; est causa in his locis, quæ intrauerit, ut Bubo, a quo et credi
appellatur Buteo. Proinde ex hac auis natura uideri pōt Tyrānus cognomentū traxisse. Nisi
qs malit ab efferata libidine, Nā egressus Agathocles pubertatis annos libidinē a Viris trā
stulit ad fœminas. Tradit̄ item, cū esset p̄fundus fato, Vxorē querulā scilicibus modis illud
subinde ingessisse, τί δ' οὐκ ἐγώ, τί δ' οὐκ ἐμέ σύ; Quid non ego tibi, Quid tu nō præstiti
sti mihi? Catex cur dictus καλοῖος, idest Graculus? An ob latrocinia, & furacē naturā? Huic
soli Aui inqt Plini⁹, furacitas auri, argētī q; præcipue mira. Monedulā quoq; inde dictā Grā
matici interpretant̄, quasi monetulā, qd̄ furripiat monetas. Quāq; sunt Coliæ item pisces,
dicti Theodoro Monedulæ. Agathoclē uero latrocinis incubuisse ante Tyrānidē, historia
testis est. Inde q; cōcedentē Syracufas diu sine fide fuisse, qm̄ necin fortunis, qd̄ amitteret,
nec in uerecūdia, qd̄ inqnaret, habere uidebat̄. Sedenim q̄uis in omne facinus semp fuerit
p̄mptissimus, non tñ usquequaq; malus erat. Nā & manu strenuus fuit, & in p̄cionibus p̄fa
cundus est creditus. Quo noīe ab Aemulis, & inimicis Graculus itē uideri pōt appellatus.
Veluti loquax magis esset, q̄ eloquens, uti de Atilio Palicano p̄nuntiātū nouimus. Dicit̄. n.
καλοῖος ἂ καλοῦεν, qd̄ tumultuari nobis indicat, Eustathio tradēte, qā sit auis obstrepa, tu
multuatrix q; idest θορυβητική, καὶ κραυγαετική. Nā & eadē rōne Gracchū apud Romanos
cognominatū, legimus. Quāuis apud Varronē obseruatū sit, Gracchū ideo nūcupatum, qd̄
eti Mater Mēsi bus XII. in utero gestasset, qā legitimū pariēdi tēpus esset suppressa. Proinde
ex Iuniorib⁹ Quidā et bene doctus, Sine flatili scribendū censuit. Qd̄ tñ, ni fallimur, forsan
coarguit paucissimis Quintiliani uerbis ex Oratoriaꝝ institutionū primo. Nā de aspiratiōe
differēs inqt, parcissime ea ueteres usi, et in uocalibus. Cū Aedos, Ircos q; dicebant. Diu de
inde obseruatū, ne p̄sonātibus aspiraret, ut in Graccis, & Triūpis. Horū sensus uerborū q sit,
perspicue, opinor, patet. Nā Gracum, Triūpum q; olim fuisse innuit scriptitatū, Sed id nō
fuisse perpetuum, Quis rogo uos studiosi omnes nō puidet. Triūpum ne Tempestate no
stra scribimus, an Triumphum? Triumphum profecto, Sed & Gracchum cōsimiliter, nam &
in Græcis monumentis ita scriptitatum inuenimus, γράκχου. In Catholicis tamen Probi
sic adnotatum animaduertimus. Quidam putant Inchoare didi, imperitissime, nam neque
post. c. litteram. h. latina uerba regunt, exceptis nominibus tribus, pulcher. Orchus. Lurcho.
In tantum falluntur, Qui Pulcer & scribunt, & enuntiant. Quam tamen scribendi ratio
nem insequi uideretur Cæcilius Minutianus in Libello de Orthographia, quāquam insigni
ter mutilato, decurtato q; ac prorsum Vetustatis, & incuriæ uulneribus confosso. In quo &
illud adnotauimus, Mihi cum flatili scribendum, ut disparetur a Vocatio Mi. Sed ad insti
tutum. Pusillos

tutum. Pusillos item statura *καλαίους*, idest Graculos dici consueſſe, in Ariſtophane uideor obſeruafſe. Nam & Auis hæc minutula eſt, ut quæ tota fere pennis conſtet. Et quoniam de Orthographia mentio facta nobis, nec illud obiter negligendum, Quod publicum ferè peccatum eſt, Philomelam dici, non Philomenam, ſuffragante Pauſaniæ auctoritate, qui *Φιλομήλαν* dicit.

¶ Nominum ratio recta quæ ſit. Item nominum interpretatio plurium. Onomatotherè g dicant. Allantes, Allantopolæ, Salſicopolæ. De Briſeide, ac Chryſeide. Caius unde dicitur. Geſus Bos qui ſit. Caput V.

Nter alia, quæ diſertiſſime apud Platonem, & ſcientiſſime quæruntur, Nominum quoq; rationem in magna eſſe nouimus quæſtione. Id uero eſt, *φύσει*,
i *ἢ θεσει*, quod eſt natura'ne, an poſitu uim ſuam habeant. Placet autem illi, poſitione quadam conſtare nominum reſtitudinem, Sed non temere tamè, & ut obigit, Verum poſitionem ipſam de naturæ penu arbitratu promi.

Neque eſſe aliud nominum reſtitudinem, quàm naturæ ipſi conſonam impoſitionem. Scitumq; ac ad unguem factum putat nominum Conditorum, Qui per nomē exprimat rei naturam, Quippe rei organum eſſe nomen, Nec forte oblatum, Sed naturæ congruum, Vt quod res diſcernat, & indicet naturam. In Grāmaticis item Commentariis Nigidius Figulus ſolicite admodum, & aſſeuerate Verba eſſe naturalia magis, quàm arbitraría colligit, ſeſtuit quoq; inferens, ac lepidè, Vos cum dicimus, labias ſenſim primores emoueri, ac ſpizitum, atq; Animam porro uerſum intendi. Cum uero Nos, Neq; proſuſo, intentoq; ſtatu uocis, neq; proiectis labris pronuntiarí, Sed hæc quaſi introſum reflekti. Propterea facturū me operæpretium arbitratu ſum, Si parte hac potiſſimum, quid in ea re mutis ex magiſtris compertum nobis ſit, appingere adortus fuero. Quādo & apud Græcos huiuſce rei pleriq; Studioſi illuc prouecti demum ſunt, ut etiam Onomatotheræ dicerentur, idest uelut nomenclum Venatores, noua ſibi conſarcinantes uocabula, rerum intuitu proprietatem. Cuiuſmodi fuiſſe uidetur Siculus Dionyſius, Qui Virginem uocabat Menandru, quia *μὲν δὲ τὸν αἰόνα*, idest manet, expectatq; Virum. Stylon uero, idest Columnā Menecratem, quoniā manet, continetq; Murum autem conceptacula, rectè dici Myſteria coniektabat, quia mures ſeruent, quod *μυρεῖν* dicitur. Idem etiam Bouem nuncupabat Garotan. Porcum uero Iacchū. Alexarchus quoq; Vranopolin qui condidit, nomina ſibi conformauit, nō audita multis. Nam Gallum Orthouoan dicebat. Drachmā Argirida. Chœnica Hemerotrophida. Sic & Artic^o Herodes lignū, qđ inferi^o Rotis, Trochopedā nūcupauit, cū p accliuia uektareſ, Aliis Epochleca uocantibus. Anchorā Sophocles etiā Iſchada nominauit, qm nauem ptineat. Sed nos eo qđem gratius iſta cōplectimur præcipue, Quoniā a Fabio pditum, ſcimus, Scrutaturum mille Præceptorē acrem, atq; ſubtilem Origines nominū, Vt quæ ex habitu corporis Ruſos, Lōgosq; fecerūt. Vbi erit aliud ſecreti^o. Vnde Syllæ, Burri. In quo præter ea, quæ ex Macrobij Coenis circūferunt omniū excarthabulis, & Gloſſematis, Studioſus cōmonēdus Lector eſt. Eſſe, Qui Sillā dictum putent a Silo naſo, q eſt ſurſum uerſus, & repandus. Sed nō ignorandum, a Græcis pariter, & Latinis Syllā p y Græcū ſcribi, quod ex monumētis Sudę pſpi cū eſt. Plutarchus tamē ita pdit, Ex Corporis quoq; habitu denominatiōes rite imponi ſolent, Vt Silli, Nigri, Ruſi. Veget etiam Cæci, & Clodii. Sed & apud Græcos a forma imponi cognomina inuenias, ut Phyſconē, Cirrippū. Phyſcā illi uocāt inteſtinū craſſius, in quod farina inferciat, & Caro, ſiutq; q dicunt Allantes. *παρὰ τὴν ἀόλυσιν τῶν κρεῶν*, a Carniū congeſtione. Vnde Allantopoles, q etiam Salſicopoles uocatur, uenditor id genus ſarcimilis. Cirrippum uero ab Equis, & Cirro colore dici, animaduerto. Cirrum uinum legas ſapi cule apud Dioſcoridem, & alios. Cirrū ſuluum interpretantur, idest *πυρρὸν*, aut etiā igneum. Senecam Caſſiodorus putat inde duci, quoniam cui primo cognomētum id impoſitū, canus ſit natus, Sicuti de Numa Pompilio lectum eſt, Ad quod alluſiſſe Virgilium credūt. Agnoſco crines, incanāq; menta

Regis Romani.

¶ Quin etiam Tyrrhenum, a quo Tyrrhenia nūcupata, ab ineunte pueritia incanuifſe, traditur fabulis, Sed ad egregiam Indolem id Strabo referendum putat. Caium inuenio in Græcorum monumentis appellatum ab Italis, & Tarentiniæ Mercenarium, aut etiam rudem Hominem, ac plane Brutum, quia a *βρῦ*, quæ terra eſt;

deriuetur *χίος*, & *χίος*. Nama' *αία* inflectitur *αίος*, unde Bos *αίος* dicitur, uelut Colonus, & *χαλζήται* dicti Galatæ, qui patria excidentes terram quasiere, quam incolerent. Panfam uero idem Cassiodorus ab *expansis*, & porragineis Capillis. Nervum a' sonitudine uestigii, Murenam a' Neruofo corpore, Galbam a' colore lurido dici opinatur. Est enim inquit, Galbeus Passeris nomen, Luteis pennulis. Suetonius uero ambigi scribit, cur id Sulpitiæ Gentis factum cognomentum sit. Quidam enim putant eum, qui sit primo ita nūcupatus, inde appellationem duxisse, quod oppidum Hispaniæ frustra diu oppugnatum, illitis demum Galbano facib⁹, succenderit. Alii quod in diuturna ualetudine Galbeo, idest remedio lana inuoluto uteretur assidue. Nonnulli quod præpinguis fuerit, quem Galbam uocât Galli. Vel contra, quod tam exilis, quam Animalia, quæ in Aesculis nascuntur, appellantur q⁹ Galbæ. Quod de Galbeo remedio Tranquillus scribit, Sciendum, tradidisse alios, Galbeum, siue Calbeum dici armillas, quibus uterentur Triumphantes, quibus q⁹ ob Virtutem, ut Festus inquit, donarentur milites. Galbana uero uestimenta erant delicatiorum, quæ a' uiris gestari, mordaciter taxauit Satyricus Poeta.

Cærulea indutus scutulata, & Galbana rafa.

Inde apud Martialem Galbanatus, & Galbini mores pro mollibus, & supinis. Nam tunicâ Galbinâ a' colore dici uolunt, Eius in Aureliano meminit Flauius Vopiscus. Buccones appellatos credunt, Pompeio Festo tradête, a' Buccarum magnitudine, Sed alii Bubones scribere malunt. Lappam ab inculto capite appellationem duxisse, tradunt. Suram a' Surarum nerofitate. Halam a' foedo oris halitu. Capellam a' Capillorum hirsutie. Fenestellâ a' Caluitie. Columellam a' proceritate. Aruinam a' pinguedine. Pergulam adulteri esse cognomê dicunt, Qui mariti aduentu lauerit in pergula. Mammulam, quod foret papillofus. Nasicq⁹ nomen dedit obuncus nasus, Leccæ meretricius amor. Massam dicunt furem significare. La miam porro uoracem. Antigonum quēdam Macedonum Regem Gonatum fuisse cognominatum accepimus, forte a' Genuū magnitudine. Astynomus dici uidetur Ciuitatis Lex. Fuere tamē Athenis Astynomi decem, quinq⁹ in Piræo, Totidem in Vrbe. Ad eorum curam pertinebant Pſaltriæ, ac Tibicinæ, Sed & qui uocabantur Coprologi, Et id genus alia pleraq⁹. Verum id amplius aduertendum ex Eustathii fontibus corruatum, & Literatoribus diu non percognitum, Astynonien nuncupatam Chryſæ filiam, ab Homero dictam Chryſeida, Sicuti Briseida uocat, quæ fuerit Hippodamia. Erant uero Brises Chryſes'q⁹, ut est in ueterib⁹ traditum Chorographis, fratres. Ex quibus Brises Pedasum incoluit, Chryſam uero Chryſes, Quorum pater fuit Ardyſ. Sisyphus idem esse Veterib⁹ animaduertitur, qui & Theopſophos. Siquidem Deos in Peloponneſo Sius dicunt, & ratione Aeolica Syphos dicitur Sapiens, quem Sophon enuntiat communis lingua. Hūc fabula tradit Mortem in uinacula coniecisse, immisſam, quod Aſopo Aeginæ filiæ raptum a' Ioue significasset, quod ad pacatum Sisyphi imperium putant referendum. Forte uero & Aescodyna excogitauit primus, idest dolorem ſedantia, ac morborum antipala, ut Græci dicunt, quia Aegritudinibus obſtudentur. Cothonias nuncupatus creditur Thynnotheræ filius, idest Thynnos uenātis, seu expiſcātis, quoniâ Gobios Siculi Cothonas dicūt, & in Halicuitico Numenius Cothos.

¶ Nomina item a' Virtute, Felicitate, Moribus, ac Variis producta Euentibus. Lamys quid. & Diadema. De Achille plufcula, & Patria eiufdem Phthia. Venox unde. Caudex, & Codex. Caput VI.

Orro a' Virtute quidam cognominataxere, ut Euergetes, & Philadelphus, Auctor est Strabo, ne sine Capite, quod aiunt, rumufculos corrogare uideamur, odorari'q⁹, Quâdo, ut nunc est, non exarmatos licet cum Sciolis naſutioribus pedem conferre. Ptolemæum ex Aegypti Regibus Philadelphum uocitatū, cognoscēdaz regē fuisse pſtudioſum, & ex inſita corpori imbecillitate noui aliqd ſemp ſcrutari ſolitū. Quo ſe, & improſperâ oblectaret ualitudinē. Philadelpho huic in principatu ſucceſſor fuit Euergetes, cū ipſe poſt Ptolemæū Lagi, q⁹ Alexandro ſuccederat, obtinuiffet impiū. Inter Aegypti Reges fuit & ſecūdus Euergetes, quē Phyſconē dixere. Fuit & Ptolemæ⁹ *νεαννίδης* cognomēto. i. fulmē, ex pmpitudine, audaciâq⁹, ut tradit Paniaſ. A' felicitate qdā etiam cognomina ſibi aſciuerē, Sicuti teſtaſ Eudemonis appellatio.

Qua Baſſum

Qua Bassum secundum fuisse ornatum, uetus testatur Historia. Vnum tamen hominum ad id aui felici sibi cognomen Syllam asciuisse, Plinius auctor est, Ciuili sanguine, ac patriæ oppugnatione adoptatū, quod q̄ Metelli pii fuisset amicus, Sicuti Plutarchi apophthegmata testant, & qđ Athenas non delessent. Scribit Alexandrinus Appianus, Imaginem Syllæ, ex auro equestre ante Rostra collocatā, addita ab Adulatorib⁹ inscriptioe eiusmodi, Cornelio Syllæ, Imperatori fortunato. Sic enim inquit, assentando appellabant, Quod in hostes felicititer depugnasset. Quod ab blandimenti genus, stabile mox cognomentum est consecutum. Sed ex decreto idem Venustum se appellari, uoluit, Quæ nuncupatio a felici non ita uidetur dissentanea. Mores etiam pleriq; extra iam dictos, uarias contribuere appellationes, Sicut mordacitas Ptolemæo Lamyræ cognomentum inussit. Garrulum enim Græci Lamyrum uocant. Sed & Comem, facerem q̄, & oblectabile, ac amicum, item stupendum, ut in Epigrammate.

βροτολογὸς ἕως τοῦ πυρίπνοα τόξα βάλμαι.

καὶ λαμβροῖς ὀμμασι πυκνὰ γελᾷ.

Atheniēsis Diotimus Chone, idest infundibulum est cognominatus, Quoniam eo appposito Ori, incessanter infusum hauriret uinum. Fuit & Oenotrorum Ciuitas Chone, Cuius libro septimo meminit Strabo. Dicta uero est, quoniam Aegyptiace Chonen uocant Herculem, a quo in Italiam aduentante dicti creduntur Chones. Xenarchus Rhodius, uti meminit Euphorion, ex bibacitate, quam Polyposian dicunt, Metretes est cognominatus. Anticyram meretricem inde nuncupatam serunt, quod cum mentis emotæ, furentibus q; discurberet, Vel quod medicus Nicostatus moriens Hellebori uim ei magnam reliquerit, aliud præterea nihil. Antiochum ex Macedonū Regibus quēdam fuisse Dosonem cognominatum legimus, quod multa promitteret: pauca impleret, nam ὥσω futurum est a Verbo δίδωμι, Ceu diceretur Antiochus Dabo. Cuiusmodi fuisse uidetur Atheniēsum Imperator Chares. Cuius miræ inter Græcos pollicitationes sunt uel frequentissimæ, idest αὖ χερσὶν ὑποχέειν, Quibus multi aureos se in Olympia staturos, Latæ conieciabant, Sed ita, ut nunquam non ara se captasse, mox animaduertent. Catilinam sunt, qui a fellandi foeditate nuncupatum credant. Focam Voracem signare arbitrantur. Perpenna dici uidef is, qui sit Larido deditus, quo nomine caro intelligatur falsa, Macrobio tradete. Camillum a Cadmo duci arbitror, Nam id fuit quādoq; Mercurii Epitheton, unde inflectitur Cadmius apud Lycophronem. Euētus quoque multorum cognominum præstare causam, Nam & Metellorum quendam constat Vittatum dici consueisse, quoniam, cum ulcus haberet, diu frontem uirta ligatus processit in publicum. Sicut Diadematus quidam est item nūcupatus a Diadematis usu, quod a Vittato discrepat non multū. Sed de hoc alibi facta nobis mentio est. Dicitur autem Diadema βασιλικὸν ἑνδύμα, idest regium gestamē. Exponitur pro fascia candida. Quæ Regum capitibus obligabat, Quod insigne regium inuenit primus, Autore Plinio, Liber pater. Coronam Lauream fascia candida præligatam cum quidam Caesaris statuae imposuisset, Tribuni pl. detrahi coronæ fasciam, & duci in uincula hominem iussunt. Alexandrum Magnum legimus, quandoq; sibi Diadema detraxisse uulneri obligando, quod in fronte acceperat Lyfimachus. Quam rem portendisse illi regnum, ferūt, Quod & mox sit consecutus. Adnotatum quoque in Ammiani Marcellini monumentis est, Inuidiæ Pompeio datum ab Obrectatoribus, quod fascia obligatum crus circumferret Vlceris causa, Veluti rerum nouarum affectationis præsagium foret id. Quin Fauonius amare non desit incescere, nil admodum referre, qua in parte Diadema gestaret. Ex hoc præterea more p̄diti Senecæ bracteatum illud, Fasciam solue, multum sub illa mali latet. In Gente Turcarum reliquias etiamnum antiqui moris seruari, palam est. Metellum uero Celeris cognomen esse indeptum, obseruauimus, quoniam paucis diebus a Patris obitu funebres ludos, & gladiatoria munera celeritate admirabili exhibuerit. In Gête Claudia fuit, Qui Caudex nuncuparet, ut scribit Seneca, qđ Romanos induxit prim⁹ nauē p̄scendere, nā pluriū tabularū p̄textus Caudex dicif. Sed & Codices tabulæ sunt, Ex quo & Codicarias antiq̄ naues dixere, quæ Cōmeatū subuehūt. Achillē scribit Euphoriō uideri nūcupatum, qđ nō Chilo. i. Cerealibus cibus primū sit p̄nutritus, Veg. ex infantia medullis animalīū, Mox & Carnib⁹ uenatu cōparatis, cū illi foret pædagogus Chirō. Chili mētio itē Xenophōni est, ubi ex Castris

abiisse milites scribit διὰ χιλόν, ueluti frumentarū dicas. Sunt qui Eustathio tradente, dici Achillem opinentur, quod bello uictis tristitiam immitteret. Alii quod Ilienſes mœrore conſecerit, Quo etym argumento, L. ſimplici ſcribédum, arbitrantur, ſuccinēte uel Ana logi ratione, Nam Oleus dicitur, & Baſileus. Illud obiter ſciendum, Achillis patriam dici Phthiam, quæ nunc Pharfala, a Phthia muliere, uel a Phthio Neptuni filio. Phthiæ puellæ meminit Aelianus, quam cum amaret Iupiter, formam demutauit in Columbæ ſpeciem. Scitu uero dignum illud eſt, a magni nominis Auctoribus prætermiſſum. C. Fabium colle gam in Cenſura Appii Claudii, Cui cæco mox cognomen factum, Venocem fuiſſe nuncu patum ob indagine ſolerti conquiſitas Appiæ aquæ uenas, Quæ M. Valerio Max. P. De cio, Coſſ, inducta in Urbem eſt, appellatione ab Appio eodem conciliata, Fabio ſe ma giſtrato abdicante.

¶ Super Euripide, & Archelao paucula, Et Cylone. Pulchritudo cur mire afficiat unum quenq;. Omne pulchrum eſſe item bonum. καλόν unde dicatur, Diotima præceptum. Quintiliani locus illuſtratur. Pulchritudinis Species. Caput VII.

Vripidem Tragœdiarum poetam nobilem, Et Scenicum Philoſophum, uti ab Athenienſibus iactatum, ſcimus, Archelao Regi ſola uirtutis admiratione fuiſſe per familiarem ferunt, adeo ut in Conuiuium, ubi aureo Scypho donari ſe a Rege Quidam frugis nō ſatis bonæ amplius deprecaret, Puero in nuerit Archelaus, Euripidi poculum traderet. Cum q; is uideretur etiam atq; etiam admirari, οὐ μὲν γὰρ ἔπειν, αἰτῆν, οὐδὲς δὲ λαμβάνειν ἄξιός ἐστι, καὶ μὴ αἰτῶν. Tu quidem inquit, qui petas. Hic uero quāuis non petens, dignus eſt, qui capiat. Ardebat Euripides Agathonem formoſum, uenuſtum q;, Sed iam adultiorem, nihil ſocius amplexabatur arctius amatiſum, ſauiabatur q;. Conuerſus ad Amicos Archelaus, ne uos inquit, ulla teneat admiratione, πῶν γὰρ καλὸν καὶ τὸ μετὸ πάρεν καλὸν ἔστι. Pulchrorum etiam Autumnus pulcher eſt. Id uero in pulchritudinis dici applauſum uidetur, Vbi tener quiſpiam eximium prætulit formæ ſplendorem, Eundem q; non adeo deſloratum, ætate quāuis paulo grandiori, cuſtodit excellenter. Præclara equidem res, ac ſummis efferenda præconiis, Vt quæ nulli non ſcienti ſtuporem iniiciat, quantumuis efferato alioqui, Neminem non ad amandum alliciat. Nam & huius admiratione Cylon ſtatua honeſtatus ænea eſt, ut Pauſanias coniectat, quāuis tyrānidem affectaſſet Athenis, unde celebratum hiſtoricis, ac Thucydidi præcipue κυλῶνιον ἔργος. Sed unde nam iſtud fiat? Ducimur ne, ut Veneriæ affectioni deſeruire formam exactiorem opinemur? Abſit, etiamſi plerique in eam ſœditatem feruntur præpites. Et Euripides, arbitror, collabebatur. Sed quid nos afficit tantum? Principio eſt quiddam primo intuitu blandius ſenſui ſe patefaciens, id q; animus apprehendēs, familiariter q; agnoſcens ſuſcipit iucunde, & quaſi accommodatiſſimum approbat, & amplectitur. At uero in turpe ſi incidat, ſeſe recipit, & uelut abhorrens ob diſcordiam, reſpuit, reſilit q;. Exiſtens nimirum Anima id, quod naturaliter eſt, ac prope, & ſecundum Eſſentiam in rerum ordine præſtantiſſima, quandoq; aſpexerit cognatum quiddam, cognatū q; ueſtigium, congratulatur, & ſtupet, Reſertur q; in ſe ipſam, ſui q; recordatur, atque ſuorum. Anima nemper rationalis proxime pendet ex mente diuina, Et pulchritudinis Ideam ſibi illinc impreſſam ſeruat intus. Cui quod congruit, tanquam ſibi, patri q; cognatum libenter amplectitur. Congruit autem ea in Corporibus forma, quæ ad ipſam Ideæ normam examiſſum compoſita eſt. Omne uero Pulchrum inquit Proclus, etiam bonum eſt, Pulchrum amabile ſuapte natura eſt, quandoquidem externa pulchritudo diuinæ pulchritudinis imaginē ferens, eſt amabilis, primo q; aſpectu ad ſe mouet animos, quod confirmatur in Phædro. Re enim uera καλόν, ideſt pulchrum dicitur, ſiue διὰ τὸ καλῆν, quia prouocet animas, ſiue διὰ τὸ καλῆν, ideſt quia permulcet intuentes. Certe ſecundum naturam eſt amabile, quo fit, ut ad pulchrum Amātem ducere Amor dicatur. Quicquid autem eſt amabile, eſt & appetibile, quando eſt Amor appetitus quidā etiā uehemens. Omne uero appetibile boni itē eſt, aut boni faciē præſtat. Demonſtrant uero in Meno eſt a Socrate, Fieri aō poſſe, ut q malū, quale ſit, nouerit, ipſum appetat. Appetibile itaq; omne bonū eſt, Ac ſiquidē appetibile ſit principaliter

sit principaliter, Bonum quoque principaliter erit. Sin minus, Apparens appetibile. Quod igitur est bonum, est & pulchrum. Quamobrem Amatoribus precipit Diotima, Vt post oculum transferant. Atque inibi amatorum Animæ oculum uehementer exercent. Deinceps uero ad Intellectum, Ibi quoque præcipuam, diuinamque Pulchritudinem late dominantem speculantur, tanquam ipsum re uera pulchrum in Anima uigeat. Nam quid sit in nobis Virtute, & scientia pulchrius? aut quid rursus ignorantia, & uitio turpius? Quoniam uero pulchritudo intellectuale munus creditur, Inde solos allicit cognoscentes, cognoscentes in qua siue intellectualem potestate aliqua, siue uisu, siue auditu, Qui Sensus Rationi plurimum subseruiunt. Et quia citra cognitionem, quæ illustrare iudicium ualet, ingenerari Amor nequit, Hinc aperitur latius illud Quintiliani ex primo Oratoriarum Institutionum. Id inquit, imprimis cauere oportebit, ne studia qui amare non dum potest, oderit, & amaritudinem semel præceptam etiam ultra rudis annos reformidet. Duplex porro Pulchritudo est, Incorporea, & Corporea. Et quemadmodum Corporea rursus est duplex, Altera quidem in his, quæ uidentur, Altera in his, quæ audiuntur. Sic & Incorporea duplex, In Intellectu una, In Anima uero reliqua. Intellectualis lucis Pulchritudo præcipue ab ea, quæ uidetur in lumine, uelut imagine, nobis representatur. Pulchritudo rursus Animæ in harmonia quodammodo constituta, ab illa, quæ auditur, harmonica pulchritudine, tanquam imagine, rite refertur. Verum sicuti Oculus, ut Solem uideat, debet esse, fieri quoque Solaris, Sic tu ipsam inspecturus Pulchritudinem, quæ diuinus ipse Intellectus existit, Sequestra te à materia. Sensum seclude. Abdicā interim rationem quoque, Intellectualis esto, atque intellectus primo tu, deinde diuinus.

¶ Quo pacto à Corporea fugiendum pulchritudine. Qui plurimum terrena mirentur, & ament. Caput VIII.

Ossibuit autem ad hæc pertinentia insigniter magni Plotini uerba subscribere, Quæ & diuina sunt, & Christianæ religioni consentanea imprimis, quando Equi, Vt dicitur, acarnici instar hic inter Platonis sectatores longe supereminet, nec tæto nomini indignantur cæteri, uelut Nani assurgere. Hic ergo, ubi uelut ex augustiore oraculo, Corporea hæc esse differuit imagines, & umbras, & uestigia, Esse quoque ad id fugiendum, Cuius hæc simulacra sunt, Altius iam intonas, Abeamus inquit, hinc amici in patriam dulcem confugientes. Sed quænam fugiendi ratio? & qua uia ueneficia Circes, & Calypsus deuitabimus? Hoc quidem, & si perobscura, Vlyssis fabella significat, quæ illum fingit manere nolentem, quauis spectacula illi oculis iucunda occurrerent, ac cætera, quæ Sensus oblectant, promitterentur. Patria uero nostra ibi est, unde uenimus. Ibidem quoque Pater. Quænam igitur classis? & quæ fuga? Haud sane pedibus est fugiendum, Pedes enim ab alia in aliam passim ferunt terram. Neque rursus Equos ad uehendum, neque naues ad nauigandum huius gratia parare debemus. Immo uero hæc cuncta dimittere, nec prospicere quidem, Sed uisu corporis clauso, alterum pro hoc uisum assumere, atque fuscitare. Quem habet quidem omnes, utuntur uero pauci. Oculis autem intus est ratio contemplatrix. Intellectus autem Animæ proprius est huius oculi lumen. Intellectus uero diuinus est luminis huius lumen. Ipsum denique bonum est lux, Pater quoque lumen. Anima itaque cum oculum ab exterioribus prorsus auertit, Subito ad intima conuertit lumina, atque lucem. Euadit quoque non luminosa solū, Sed lumen. Animæ uero inquit Proclus, quæ obperuersam educationem à superno decidere lumine, alioqui amatoriam naturæ naturam, in pulchritudinis incidentes Simulacra, ex pulchritudinis ueræ ignorantia corporeas admirantur formas, & amant. Sicuti enim apud Plotinum defluxus mentis facit astutiam, Atque Sapientiæ portio lapsa Sophisticam producit, Sic & Amoris munus in peruersum prolapsus susceptaculum, uitam efficit intemperatam, atque tyrannicam. Diuinorum contemplatores inde nunquam discessuros, astruit Plotinus. Iamblichus, & Porphyrius Animos etiam nostros ad similem posse beatitudinem peruenire, significant. Hinc in sacra lectum pagina est, Non commouebitur in æternum, qui habitat in Hierusalem, & Beati qui habitant in domo tua Domine, in seculum seculi laudabunt te.

Platoniorum laus. Pulchritudinis commendatio, cū Mulierularum fugillatione. In uenalis illustratur. Certamina de pulchritudine. Tenediarum Venustas præsignis. Chryso phori mulieres quæ intelligantur. Item certamina muliebris Temperantiæ, & Oeconomiz.

Caput

IX.

Tqui, Plini⁹ ait, magna pars studiorum amœnitates quærimus. Tu uero, dicat aliquis, subinde nescio quos permolestos obices, ac uelut moramenta ingeris, quæ multa transcurrendi auidos nimio plus sufflaminare, ac præpedire uideantur. Equidem non eam inficias, rapi nos interdum transuersos illius scientiæ sublimitate, simul & secretiore rerum dignarum cura. Sapi⁹ enim ea Schola ^{θεσφ} quiddam, hoc est diuinū. Quo afflata mens, uix a⁹ Lectione reuelli potest. Ceterum iam ad historicam conuertemur lucunditatem, Atq; illud appingemus primum, Vt teres Pulchritudinem adeo admiratos, Vt Gorgonem propter eximium Vetustatis decus, mentis inopes, ac proflum stupidos reddentem spectatores, in faxa eos deformare, fabuloso confinxerint inuolucro. Huius porro boni ea Barbararum Gentium animos contemplatio cepit, Vt earum plerisque tantæ sit maiestati Corporis ueneratio, Vt magnorum operum non alios capiores putet, quam quos eximia specie donare amplius naturæ potentia inenarrabilis dignata sit. Quin & formosiori occurrisse cuipiam, omen censebatur præstantissimum. At deformi, inauspicatissimum. Nam & Imperator Adrianus ex Mauri occursum, ingruere sibi extrema, cœcepit. Ad quod spectare Iuuenalis illud Satyricū, facile prætenderim, Et cui per mediam nolis occurrere noctem.

Illud item Apuleii ex Apologia secunda iactatur plerumq; Virgo formosa, & si fuerit oppido pauper, Tamen abunde dotata est. Affert quippe ad nouum Maritum Animi indolem, Pulchritudinis gratiam, floris rudimentum. Iam illud homericum quis non legit? ^{Ἕκτωρ ἄλως ἄριστος} Hæctor forma præsignis. At cum dicit Idem, ^{Ὀμήρου ἄλως ἄριστος} Ὀμήρου ἄλως ἄριστος, id est o'male Paris, specie præcellens, Tacitis uelut ambagibus innuere uidet, a fugillatione foeda haud esse procul, quibus Pulchritudine speciosius bonum adsit nullum. Tâto fœdioribus Mulierularum plerisque, Quibus unum modo est institutum, una cura, Corpus excolere, ac longa formam quærere desidia, Ornare crinem, & alienis Capillis turritum uerticem struere, ut inquit Hieronymus. Nam & inde Plautus duas esse res scribit, quæ nunquam satis exornari possunt. Nauem, & Fœminam. Apud Tenedum Troianis adiacetem Insulâ, esse omnium, quotquot sint, mulieres speciosissimas, in Asiæ Periplo scribit Nymphodorus. Alicubi & de muliebris pulchritudine certamina legimus propolita, Sicuti in Ceres Eleusiniæ festo prope Alphœum, Vbi Victrix Herodice apparuerit primo, At quæ in Certamen prodeunt mulieres, Chryso phori nuncupantur. Idem apud Eleos sacritatum, Theophrastus scribit. Peragiq; iudicium libatione solenni consueuisse. Arma quoq; fuisse Victorum præmia, quæ Palladi mox dicarentur, ut Leuſtrico placet Dionysio, Victorem tæniis augustiorem factū deducentibus ad templum amicis, pompæ quadam imagine. Adicit Myrsilus, Coronâ darimyrteam consueuisse. Illud multo clarius certamen, quod in quibusdam institutum locis de muliebris Temperantia, & Oeconomia, Idem nos docuit Theophrastus, præcipue uero inter barbaras Gentes.

De Euripide quæpiam haud inuenusta, de Græco penu præcepta potissimum.

Caput

X.

Voniam uero Euripidis facta pauloante mentio est, Succurrit nunc, quod apud magnum Auctorem de eodem obseruatū parti huic adglutinabimus. **D**ignum quippe scitu est, Euripidem Oris graueolētia laborasse plurimum. Quam Græci uocant ^{τὴν τῆς σωματικῆς δυστολμίας} τὴν τῆς σωματικῆς δυστολμίας. Id ei obiectum quandoq; a Decamnicho Archelai aulico. Excăduit Poeta maledicto grauius, quam opinaretur quispiam. Sed est gen⁹ irritabile Vatum. Querelas apud Regem deposuit. Is uero, ut qui Euripidem amplius amaret, illi q; afficeretur plurimum, Decamnichum permisit, In quem pro arbitrio plagis defœuaret. Qua tā insigni iniuria accepta, Bilem non subſtrinxit Decamnichus, Sed in Archelaum crassantibus Ducem se præbuit, ac necis illius causa extitit grauiſſima. Porro de Tragœdiæ ratione in libro de Poetica Aristoteles differens, Cuius sit proprium, in aduersam definere Fortunam, Hoc Euripidi testimonium reddidit. Hinc inquit,

inquit, maxime nobis licet coniectare, In certaminibus, scenisq; pulcherrimas, exactissimasq; eas uideri Tragedias, quæ ita dirigantur. Et Euripides, tamen in aliis non concinna utitur Oeconomia, atque dispositione, Est tamē Poetarum omnium tragicissimus. Apud Græcosim ab ordinis prauitate dici inuenias, *εὐρίπιδος τὴν τέχνην ἀειπίστην*. Fuit uero Euripides hic Mnesarchi, quem Mnesarchidem uocant alii, & Clitus nobilissimæ sceminæ filius. Quidam uero, ut Theopompus, & in nostris literis Maximus Val. Poetæ matrem *Λαοκοπώλιν* fuisse, prodūt, idest olera uenditasse, imprimisq; Scandicem, sicuti commemorat Plinius, & Aristophanes in Comœdia, cui titulus *ἰππείας*, astipulari uidetur. Quin & Euripidem ipsum *σκανδικοπώλιν* inuenias cognominatum. Scandia uero in Cytherorum Insula nauale fuit, Quod ex Pausania discimus. Legitur & *σκανδικα* Galeæ species. Ferit natum Euripidem die, quo Xerxem Persarum Regem Græcia nobili prælio uicit, Qua ex causa putant nonnulli sic nuncupatum, quoniam in Euripo depugnatum sit. Picior fuit prius, mox Prodic Sophistæ auditor. Moribus fuisse narratur iniucundus, & tristis, subinde si gens terram obstituto capite, Cuiusmodi homines *σκυθρωπούς* Græci uocant. Hinc certe *μυσαγλῶς* est nuncupatus, ueluti, qui risum foret exosus, Creditur quoque in mulieres odio fuisse præcipiti, & inde dictus Misogynes, siue, quia natura esset talis, abhorreretq; a mulierum coetu, Siue quod duas habuerat Vxores simul, Cum id, Decreto ab Atheniensibus factum, ius esset, Quorum matrimonii cum pertedisset muliebri sexui bellum indixit, Cuius rei in Theſmophoriis quoque testis Aristophanes est. A Canibus denique proficissum interisse, fere omnes tradunt, ad Locum Bormiscum, de montis Bormii nomine appellatum in Macedonia. Canes eas scribit Stephanus, nuncupari ab Indigenis Esterincas, Sed ab Homero trapezeas, hoc est

κύνιας (τραπεζίας) πυλωρούς

Iliados. χ. De Poetæ Sepulchro, morte obita, euari at historia. In Macedonia id statuit Plinius. Monstrari Athenis, Pausanias scribit, Sed *κλῆρον*, nam inquit, *τέθαπται ἐν μακεδονίᾳ*. Strabo etiam in Argiutorum foro, & Palinthum quoque nuncupatum refert, Sed Cenotaphium fuisse postremum hoc item, facile peruenitur, quando de Macedonico historia constantior agnoscitur. Tragedias adortum scribere tradunt natum annos duodeuiginti. Adicit Philochorus in tetra quadam Salaminis spelunca solitum scriptitare. Porro Euripidis excellentiam in poetica, id prisca ætate attestari est uisum, Quod mortuo iam, & condito in Macedonia prope Arethusam, Sepulchrum eius tactum de Cælo est. Eo mirabilius uisum, Quod ad id æui Mortalium contigisset nulli, exta quam Lycurgo, Quem diis Carissimum, piissimumq; intelligi uoluere Annales. Euripides porro tantæ auctoritatis Ciceroni fuisse memoratur, Ut singula eius uerba singulas esse sententiæ existimauerit. Sicuti illud a Platone itē repetitū, *ὅς οἶδεν, τὸ εἶναι μὴ ἐστὶν ἔθελον, τὸ κατεθελὼν δὲ εἶναι*. Quis nouit, an Viuere qdē sit mori. Mori autē uiuere? Lucianus Sophocleus uersus putat plus habere grauitatis. Euripidi inesse leuius quiddam, Tanquam omnino tragici Cothurni princeps sit Sophocles, ut qui plane excoctus sit, plusq; medullarum habeat, quam Corticis. Euripidis porro illud est, Solem auream esse glebam. Postum uero id in fabula Phaethonte, quod ab Anaxagora insinuatum uideri potest, qui lapidise Sole casum prædixisse narratur. Postremo adnotatu non indignum, Euripidem per nultima pronuntiarum producta Sidonio Apollinari, illo phalægio, Orchestrā quantū altē Euripidis. Apud Ionem quoque id ipsum inuenias, *ἔχει μελαμπέλας ἀνθρώπου ἀνάλασιν*. Sunt q; corripant tum Græce, tum latine, Ut in eo, Nulla ætate tua Euripides monumenta peribunt.

¶ Persarum legati quo pacto ab Alexandro dimissi. Soles duos, neque item Regna duo patitur Mundus.

Caput

XL

¶ Alexandrum Macedoniæ principem, & Orientis debellatorem tradit historia, dum orbis terrarum affectaret imperium, ingentis animo Persarum Regi Dario indixisse bellum. Quo tempore is audaciam Iuuenis reformidans, simulq; uirtutem Admiratus præcellam, nec sane publicam, ob idq; sibi tantalem quodammodo præfagiens, Quibuscunque modis incumbens exitum

EE

euadere commoliebatur, missisq; ad hostem Legatis, primum auri uim magnam illi obtulit, Alia item eximia. Quod uero potissimum, Asia imperium portionibus æquis cum eo se diuisurum repromissit. Ea cum forent audita Parmenioni, inter Alexandricum præpositi, Accepissim inquit, Si Alexander essem. Et ego per Iouem inquit, Si Parmenio forem. Iussit uero Legatos Dario ita renuntiare. Neque mundum Soles duos, neque Duo summa Regna, saluo terrarum statu, cōcoquere posse. Id uero ex eminentissimi Regis, omnium a pacis, æstuantisq; angusto in limite mundi magnifica prolatum sententia Prouerbii faciem habet, ac ueteri confirmatur apophthegmate bracteato, quod & passim iactatur, Regnum non patitur duos, propter illud Poeticum, Omnisq; potestas Impatiens consortis erit. Nam, ut est apud Ennium, Nulla sancta societas, nec fides Regni est. Solem uero duplicem quo pacto terra patiat, quæ multis partibus ne unum quidem ferre ualeat? Præsto sunt clarissima nature indicia. Cur enim partitis uicibus anni brumalis abscedit? Nempe ut notium opacitate terras reficiat, exulturus haud dubie, & sic quoque exurens quadam in parte, tam excellens est eius magnitudo, tam incomparabilis uis. Quo argumento Hipponi philosopho irripit, Sicut in fabula, cui titulus *παιρόνται*, Crates scribit, Ut ueluti furnum esse Cælum diceret, Homines uero Carbones.

☉ Solis descriptio, & cur dicatur Phaethon. De Eridano. Ouidii locus restituitur. Solis magnitudinem non recte metiri Epicurum argumento oculorum. Virgilius illustratur. Diiscus quid, & Abacus. Caput XII.

Ydus uero hoc tantæ, ut sic dicam, maiestatis Plato, quod Speusippus edocuit, ita definire, uel describere uidetur. Sol Cælestis est ignis, qui solum ab ortu ad occasum ab eisdem aspici potest, animal sempiternum, astrum animatum, diurnum ac maximum. Certe ab insigni claritate nobili epitheto ab Homero illustratur & Sophocle, *ἥλιος φαέθων*, id est Sol Phaethon, quæquam & Solis filius, Sicuti commemorat Pausanias quoq; Quæ & Eridanum antea uocatum nominamus, Quæ & fluminis est appellatio in Italia, Thessalia, Attica, Vt putat Cæcilius Minutianus Apuleius, Vnde eorum retegitur uanitas a quibus Carme interpolatur Ouidianum. Eridani in Attica Hilißum influentis meminit Pausanias quoq; Sed ad Syderis redeo maiestatem, Quæ quoniã Veteribus credita est diuina, Proinde religiosius, dum percutitur scædus ab Agamemnone, aduocatur apud Homerum, ut scæderum custos, & inspectrix omnium. Hinc Bithynos scribit Arrianus, Iudicia ex aduerso Solis exercere sedentes consueßse. Atenim sunt, qui tam amplæ potestatis Sydus oculorum metiantur argumentis, & animi coniectura scrutentur. Sed uanitas multis coarguitur indiciis. Immensum esse constat, Plinius inquit, quia Arborum in limitibus porrectarum in quotlibet passuum millia umbras paribus iaciat interuallis, tanquam toto spacio medius. Epicuri Scholæ sunt, quæ statuunt ea magnitudine esse Solem, qua uidetur. Cæterum non peruidisse illos, quanta inde consequeretur absurditas, admiratione dignum. Si enim inquit Cleomedes, in Cælestium orbium contemplatione, tantus sit Sol, quantus apparet, Profecto multæ simul in ipso magnitudines erunt. Siquidem exoriens, & occidens maior uidetur. Porro non apud omnes eodem exoritur tempore. Nam cum sit globata specie Terra, Alias apud alios oritur, & occidit, & medium Cæli tenet. Quamobrem cum accidat, eundem apud alios oriri, & apud alios in medio Cæli existere, simul & maior, & minor fiet. Maior uidelicet, quibus oritur, minor quibus est in medio Cæli hora eadem, quod utique in eo absurdissimum plane censendebet. Forum namq; effectuum ratio ea præmittitur. Scientiis suis. Maior inquit, nobis Sol exoriens, & occidens uidetur, & minor in Cæli constitutus medietullo, Propterea quod in Horizonte per aerem densiorem, & humidiores ipsum uidemus. Eiusmodi namq; est uisus terræ. Aer. In medio autem Cæli, quia in puriore cernimus, emissus ab oculis ad ipsum radius non reflectitur, quod in alio contingit situ. Argumentum sunt, quæ in aqua uisuntur, grauidiora, corpulentioraq; Nam, & ex puteis altioribus Sol conspectus id ipsum patitur. Eisdem porro rationibus colligitur, Cur in medio Cæli Sol constitutus nobis uideatur propior. Oriens uero, aut Occidens remotior. Hac siquidem Aeris efficit qualitas, In humidior

re nāq; crassiore q; conspectus longius abesse creditur. Per purum uero intervallo uidetur propinquiore. Proinde inquit Posidoni⁹, Si fieri posset, ut per parietes alia uel solida corpora, ut de Lynceo prodit fabula, Sol conspiceretur, Multo amplior se nobis ingereret, & ampliore distare intervallo crederetur. Visum porro insigniter falli, indicio esse potest Colorum subinde in Sole mutatio, quod aeris affectio facit. Adde, quod cum a montis cacumine occidit, aut oritur, præfert nobis speciem cacumen tangentis, Propterea doctissimus Poeta, Jam q; iugis summæ surgebat Lucifer Idæ, & alibi, Tibi deferit hesperus Oetam.

Solis Corpus, orbem q; inuenio Discum quandoq; dici, Quāq; uocabuli huius notiones uariæ sunt admodum. Nam est eo nomine orbiculatus lapis, quem exercitii gratia iactare solebant plerumq;, quod si ferreus fuisset, ut docet Eustathius, nūcupabatur Solos. Vnde apud Vitruuium Statuas in foro surrectas, legimus, Discos tenentes. Idem alibi scribit in horologiorum ratione, Hemicyclium excavatum ex quadrato Berosum inuenisse. Scaphē, siue Hemisphaerium Aristarchum Samiū, Qui etiam Discum excogitarit in planitie, idest Aream, non cauo ambitu, sed plano. Est & nomenclatura eadem Vas apud Dioscoridem, Lenticulam latine posse dici, arbitrantur Eruditiores. Pro lapide corriuatur *αἶψά τῃ δὴ κα*, quod *καλὰ λέν*, idest iactare signat. Obseruatum & illud, Solis latitudinem scienter Abacum dici, eadem, qua Discus notione.

¶ Falso Epicurus opinari, Astra cū oriuntur, accendi. Cū occidāt, extingui. Cap. XIII.

Equitur & delyramentum alterum ex eisdem propagatum scholis, Quippe talpis cæcior Epicurus, Qui tamen unus, primus q; hominum ueritatem inuenisse uideri uult, Astra, cum oriuntur, accendi, cum occidunt, extingui astruit, perinde ac si quis diceret, cum homines conspiciuntur, nasci, cum non uidentur, mori. Quo quid absurdius? Potuit certe uel sola fulgore clarissimo Luna commenti uanitatem retundere. Quo enim modo extincto in occasu Sole, fulget ipsa noctu? aut quo modo deficit in umbram incidens terræ antea splendicans, aut quo pacto egressa umbram rursus nitet, non existente super terram Sole? Aut quam ratione Sol tam eximius, tam q; omnium maxime mirus, ubi extinctus fuerit, denuo renascitur? Arbitror hispanica fabula delinitur, hanc alteram profudisse uanitatem, Ab illa siquidem gente demanauit, Solem in Oceanum mergi, cum q; mergatur, quasi candens ferrum sonum edere, Propter quod & Satyrus dixerit.

Audiit herculeo stridentem gurgite Solem.

Hoc uero qui fieri possit? Cum portio Cæli qualibet ex æquilibrio a terra distet? Hæc sunt, quæ sacra Epicuri Scientia excogitasse memoratur, exagitata abunde, exhibitata q; Cleomedes in eo, quem paulo ante aduocauimus, libro. Verum nos ab iis iam ad iucundiora distu stilum conuertamus.

¶ Solis præcipuæ Laudes. An satendum sit, Solem calere. An Cælum sit igneum.

Caput XIII.

Olem quippe ipsum Plato ipsius Boni conspicuum filium nominauit. Credit quoque esse Solem perspicuum Dei Statuam in hoc templo mundano ab ipso Deo positam. Hunc Veteres, ut Plotinus ait, & Plato enuntiat prius, uenerabantur, ut Deum. In Sole prisca Gentium Theologi omnia Gentium numina collocarunt. Quod quidem Iamblichus, & Iulianus, Macrobius q; testantur. Deniq; quisquis non uidet, Solem in Mundo imaginem esse, Vicarium q; Dei. Is certe noctem nunquam considerauit, nec Solem suspexit exorientem, neque item illius animaduertit munera, nec Areopagitæ Dionysii monumenta unquam adiit. Hic, ut disertissime scribit Plinius, Cæli tristitiam discutit, atq; etiam humani animi nubila serenat. Hic suum lumen cæteris quoque Syderibus fœnerat, præclarus, eximius, omnia uident, omnia etiam exaudiens, ut princeps literarum Homerus credidit in uno eo. Nobilissimus quoque ueterum Theologorum Orpheus ita canit.

EX 2

ΚΛῆσι μάκαρ, πεινδὲρ κὲς ἔχον αἰώνιον ὄμμα.
 Τίτ᾽ ἄν χρυσαυγῆς, ὑπερίων οὐρανίον φῶς.
 ὄμμα δικαιοσύνης, ζωῆς φῶς, ὃ ἐλάσσι πε
 μάστιγι λυγρῇ πεδάσσειν ἔρχεαι δῖωνων,

& paulo post.

Idest Audi beate, æternum habens omnia intuentem oculum, Titan, aureo nitens fulgore, Hyperion, Cæleste lumen. Iustitiæ oculus. Vitæ lux. O' Equorum agitator, flagello stultulo quatuor horarum agens currum. Theologi Veteres, Proculo tradente, dicebant, Reginam omnium Iustitiam e medio Solis throno per cuncta propagari, omnia dirigentem, ueluti Sol ipse omnium sit moderator. Iamblichus ex Aegyptiorum doctrina sic ferme colligit, Quicqd adsit nobis boni, adesse Solari potestate, uel ab ipsa tantum, Vel etiam si ab aliis, Id quidem uel a Sole absolui, uel a Sole per alia. Est quoq; Sol Elementarium Virtutum Dominus. Luna Virtute Solis domina generationis. Ideo Albumasar per Solem inquit, & Lunam omnibus uim infinuari. Moses Cælestium dominum in die Solem arbitrat. Nocte Lunam, quasi nocturnum Solem. M. Tullius Solem ueneratur, ut ducem, & principem, ac moderatorem luminum reliquorum. Mundi mentem, & temperationem. Heraclitus fontem Cælestis lucis nuncupauit. Physici etiam Cor Cæli. Id enim in Aethere Sol est, quod in animali Cor. Cuius id proprium, ne unquam cesser a motu. Sunt & qui Aetheris Oculum nuncupent Solem. Sed & Centimani Briarei nomine hunc ipsum nonnulli ex Græcis intelligunt q multis uelut manibus inferna disponat, efficiat q. Nam & Ar chimedem, qui a Græcis de ingenii fertilitate *πολυμήχανος* nuncupatur, quoniam uno impetu numerosas excuteret sagittas, ab iis, quos percussisset, *ἐκπτόχαιρα* cognominatū sciimus. Pleriq; ex Platonicoꝝ Scholis in Sole Mundi animā constituisse uidentur, Quæ Sphæram Solis totam implens, per globum illum quasi igneum, tanquam Cor, effundat radios, ueluti spiritus inde per omnia, Quibus uitam, sensum, motum uniuerso distribuatur. Hinc forte promunt se Astronomorum placita, Sicut Deus solus Intellectualem Animam nobis tribuit. Ita sub Solis modo influxu eam mittere, idest quarto duntaxat mense post cōceptum. Porro ex Solis potestate, quæ diem cum nocte librat tunc, Circulus ab Ariete productus in Libram Mineruæ, idest Sapientiæ, Iustitiæ q; circulus apud Aegyptios nuncupari solet. Sed nec temperabo mihi parte ista, quin protinus plausibile ingeniorum inuentum appingam Quippe excogitatum solertissime est, in Sole enitescere imaginē diuinæ Trinitatis miram Imbi siquidem tria quædam uisitari, distincta pariter, & unita. Primum quidem naturali animaduertitur ipsa fecunditas, Sensibus nostris profum occulta. Deinde lux eiusdem manifestā, ex ipsa manans fecunditate, ipsi q; æqualis semper. Postremo est ab utroque propagata Calefactoria uis, penitus utrisque par. Caterum parte hac ex Platonici disertissimi doctrina commonendi diligenter sumus, Non eundem inficias, Cælum, Solem uel esse calidum, Sed uerius negandum, esse urens. Nec dicamus, Solis lumen sola repercussione calefacere, Sed sola comburere. Nam Lunæ radii repercussi nihil calefaciunt, cum in ea uirtus (sicuti plerisque uisum) aquea dominetur. Calefaciunt autem Solis radii salubriter pro ignea Solis, uiuifica q; natura. Quod si ingerat aliquis, motu tardiore minus calefacere Lunam, Tarditatem emendare propinquitās potest, Vt aliquo modo calorem asferre possit ipsa quoque, Si repercussu propagatur calor. Si uero Aestum esse Ignis dicant genuinum, Occurrendum, quo minus alienæ promisceatur materiæ, eo urere minus. Astruendum uero plane, esse Lumen ignis proprium. Quippe quo purius, eo lucidius. Largitur calorem, at non largitur lumen, utpote ingenitum, & proprium. Etenim si abeat Ignis, abit & lumen. Vbi uero ait Plotinus, potissimam ignis actionem esse calefactionem, Intellige Ignis elementalis, commixti q; actionem. Nam præcipua Cælestis ignis actio ea est, quæ cælestis animæ præcipuam refert actionem, idest Intelligentiam. Est porro Cælestis ignis æqualis, q; tus, & Astroz; naturæ accomodatus præcipue. Dogma deniq; Platonici est, nec ab Astrologis improbatū, lucem in Cælo esse Sensum. Proinde radios passim ex luce prætere, singula persentire est, Sentiendo q; facere, & faciēdo sentire, Quando nil uel sub terra latet, quod non sentiat inde, latentibus ubiq; radiis. Alioqui non generarentur etiam sub terra Calestia. Erunt fortasse, qui motus argumento, Igneum minime uideri Cælum, colligere mitantur, Quoniam in ambitum circummagatur, Igne in surrectum tendente, Sed attendant obsecro

obsecro rationis fallaciam. Si Celi pars aliqua (Demus enim posse hoc perfici) a toto seclufa, diuulsa q; in mundi situ aliquo constituitur, Repente in arrectum sustollitur ea, patriam mox repetitura, quāquam Cælo circumagi sit proprium. Nam & terra, si a Centro externa ui aliqua seuocetur, ad ima protinus naturæ suæ nutu reclinabitur, Etiam si propria sit ei Quies. Motus rectus, ubicunque reperiatur is, non tam intimus, genuinus q; est, quam reditus in naturam. Adde, quod Ignis, cum suapte ui mobilis perpetuo sit, Necessario in orbem mouetur, Nam hic finem omnino nescit, quod in recto nequit contingere.

¶ Cælum item esse Ignem. In quo tria sint, Calor, Lumē, Vitalis humor. Tollitur ex Plinio obscuritas, item Martiano, & Aristophane. Obiter de Argento, Quod Viuum dicunt.

Caput XV.

Ælum porro esse Ignem, colligi ex Platone tota, quod dicitur, facilitate potest. Nam ubi Mosaisca mysteria sic habent, In principio creauit Deus Cælum, & Terram, Plato ait, Deum primo Ignem fecisse, ac Terrā, Ignem ni mirum intelligens præcipue Cælum. Nam in mundi fabrica utrunque pendit extremum, uidelicet Structuræ medium, siue Centrum, Et circumcurrens Cælum, Cuius ambitu reliqua contegantur omnia, Nam cætera Horum gratia intersita animaduertuntur. Sed aduertant quæso, studiosi omnes, quæ mox subnectentur, Vt Plinii, & Capellæ Felicis locus Gordiano implicatior nodo explicetur latius, dum a Platoniorum uestigiis, ne unguem quidem latum reuelimur. Totam utique Celi molem eē calidā, liquet, Quia Ignis tota est. Id quod Sublimitas coarguit, Mobilitas, & Lumen, Calor quoq; quāquam occultus, omnia confouens. Calor autem amplissimus spatium nullam patiens uiolentiam familiarem habet humorem. Nam sicuti Cæli Anima Vita conitat, & Intellectu, ac motu, Sic & in Cælo tria recognoscuntur hæc, Calor tanquam Vita, Lumen, intellectus uice, Vitalis humor, perinde ac in Anima Vitalis motus. Nec sane aliud esse humorem censueris, quā agilitatem quandam ad motum. Proinde Cælestis ignis non esse modo colligitur calidus, Sed humectus insuper, idest liquidus, fluidus, agilis, atque lubricus, & lenis, ac blandus. Nam siccitas nō fere citra rigiditatem fuerit, & quidem asperior, Cuiusmodi etiam acrius induxerit frigus. Auerroicū illud ex libro de Cælo Platonis calculum adiciere creditur, Cælestia nulla frigus inferunt, Sed calorem omnia. Quæ uero frigus conciliare opinemur, ea esse, quæ caloris inferat minus. Sententiam huiusmodi comprobant fere Abraham, & Auenazra, Statuentes, Saturnum dictitari frigidum, qui calorem inferat nostro remissiore. At Vitruuius mathefeos non imperitus esse Stellarum alias temperatas scribit, Alias feruentes, etiam q; frigidas ea ex causa, quod ignis quilibet superna petit. Quo fit, ut Sol Aethera superiorem radiis exurens candentem efficiat, Martis argumento. Saturni uero Stella, quod est proxima extremo Mundo, tangit q; congelatas Cæli regiones, uehemens inde frigus concipere creditur. Sed hæc ille uiderit. Cælestis uero proprietatis, Si quod in rebus nostris exemplum aliquo modo ualeat excogitari, Non temere fuerit aliud, quā Argentum, quod ab indefinente motu uocant Officinæ Viuum, In quo uegetus calor cum humore multo, sed tenaci motum ingenerat quietis nescium. Quod si subtiliorem, & diaphanam, lucidam q; adhibueris naturam, habebis & Cælum. Ex iis iā opinor, infertur Lux multa Plinii uerbis ex naturalis historiæ secundo uolumine. Esse innuermas ei effigies Animalium, rerum q; cūctarum impressas. Nec, ut in Volucrum notamus ouis, læuitate continua lubricum corpus, quod clarissimi Auctores dixere tenerum, argumētis indicatur. Martianus uero Felix Capella Lunarem inquit, Circulum ingressa Virgo conspicatur globosum quoddam, tenerum q; corpus, & superni roris læuitate compactum, instar Speculi prænitentis. Sed in Timæo item Plato, Lenem præterea inquit, hunc globum extrinsecus undiq; expoliuit, Nec immerito summa cum equalitate tomauit. Ex humoris uero Cælestis similitudine, qui agilitatem signat, ut antea est expositum, Aristophanes Nebulis Socratem irridens illum ita inducit loquentem, ἄλλ' ἢ γὰρ βίᾳ ἔλκει πρὸς αὐτὴν τὴν ἡμέραν τῆς φρονέως, idest Sed ui inquit, terra ad se pertrahit humorem curæ. Vbi Interpretēs ἡμέραν .i. humorem τὸ νοητικὸν intelligit τῆς ψυχῆς, idest Animæ intellectualem potentiam. Sed cur sic, Id uero dicere superfedit.

¶ Peripateticæ rationes, Solem, Stellâs q; non esse igneas.

Caput XVI.

c *Æterû, quia diu iam Platoniorum rimamur arcana, introspicimus parum/ per & Peripateticorum pomceria, quæ multum tempestate nostra & nomi/ nis, & auctoritatis indepta late dominantur, & in naturæ maiestate princ/ patum sibi uendicant. Promenius autem, quæ a' Magno Alberto secundo Cæli comprobata, nouimus, Caliditatem uidelicet, ac Lumen nō uideri ido/ neas causas, Cur Sol, & Stellæ dicantur igneæ. Neque enim Caliditas prouenit semper ex proprietate naturæ, Sed ex motu interdum, Et aliquando ex radiorum reflexione ad locum unum, ut in quibusdam manifestum est Speculis, Et probat Euclides in Perspectiux tracta/ tu. Porro luminosa corpora sunt multa, quæ tamen esse ignea, non audeas astruere, ut con/ tingit in putrefacta quercu. Quinimmo Igni accidit quoque non lucere, si simplicior fuerit, ac purior. Sicuti euenire, Alexander scribit, in locis prope Aethiopas. Adde, quod nō ubiq; calorem motus inducit, Sed in iis duntaxat corporibus, quæ a' motu dissolui queunt per par/ tium attritum. Quia enim partes dissoluantur, rarefcent amplius, quàm formæ Aeris uel aquæ, uel terræ congruat. Inde ad ignem disponunt, & calorem. Si uero Corpus fuerit eius/ modi, ut motu dissolutionem non recipiat, quale est Cæleste corpus, tunc nec calor ualet, nec ignis induci. Motus autem ad hæc p̄ficienda nōn alius est, quàm localis, & præcipue mo/ tus is, qui est quasi uita quædam existentibus omnibus. Cuiusmodi est Cæli motus. Proin/ de q; uiuifica qualitas est calor. Letifera frigus, quia abscindit, & sistit motum. Quanam ue/ ro ratione Astrorum motus calorem gignat, secundo Cæli sic statuit Aristoteles. ἡ δὲ θερμότης inquit, ἀπ' αὐτῶν, καὶ τὸ φῶς ἴσχυει καὶ παρεκκρίβουμένου τῷ αἰέρος ὑπὸ τῆς ἐκέναν φο/ ρῆς, πέφυκε θερρὴ ἢ κίνησις ἐκπιροῦν καὶ εὐλα, καὶ λίθους, καὶ σίδηρον, ὀλιγοτάτονον δὲ τὸν αἶρα. Hoc est, Calor autem ab ipsis, & Lumē gignitur, Aere in cessu illorum attrito. Aptus enim natura motus est incendere ligna, lapides, ferrum, & Aerem eo magis. Patet porro, quod dicimus, ἐκ τῶν φερομένων βελῶν, id est ex sagittis impetu excussis uehementiore. Sic enim incenduntur, ut καλιδέσθης, id est plūbeæ laminæ colliquefcent. Quod tamen ipsum non ita accipiendum, tanquam sagitta excalfacta aerem quoque ita afficiat, Sicuti uidetur intel/ lexisse Simplicius, Sed diuersum potius, ut inquit etiam Thomas. Nam excalfactus Aer mo/ tu, sagittam ita incendit. Quod Alexander & sensit, & docuit. Sed hoc in Stellis usi uenire nequit. Neque enim illæ per Aerem feruntur, Sed in Sphæra longe ab Aere sequestrata. Ideo q; non incenduntur ipsæ, nec calefcent ullo modo, tum etiam quia externam non reci/ piunt impressionem. Aer uero circulari subiectus Corpori calefcit necessario ex illius præce/ leri motu, quo non ignis modo illi proximus concitatur, Sed Aer ad eam usque partem, quam pertingunt Montes, Vt ex Cometarum motu datur intelligi, Quod ex Meteororum primo colligitur. Ne uero caloris sit æqualitas quacunque anni parte, Causa in Sole est eui/ dens, tum quando inscendit is Hemisphærium nostrum, tum quando altiora Zodiaci scan/ dit, fit q; Capitibus nostris propior. Cum uero Aristoteles ait, Ab Astris gigni Lumen, non intelligendum, inquit Thomas, de Lumine ignis generari ex motu, Cæterum de lumine, quod a' Stellis producitur, quaten' Entia sunt actu lucida. Duplex ergo inquit, causa est ca/ loris ex Cælestium corporum ui in inferioribus. Altera ex Aeris motu tantum, quem efficit Cælestis corporis ambitus. Causa uero reliqua est Lumē, quod quidem excalfaciendi nim habet, quia est qualitas Actiui primi, alterantis, ut hoc utar uerbo, hoc est Cæli. Direxer' q; producit qualitatem primam Corporum inferiorum, Quæ est Calor. Quia uero solare lu/ men exuberantius est, inde fit, ut ab eo potentius proueniat Calor. Reliqua uero ex propor/ tione, Adeo ut Lunæ lumen etiam excalfaciat. Cui sententiæ subscribit Aristoteles, ubi de Aërialium partibus disputat, Noctes ingens in plenilunio esse calidiores ppter Lunæ Lumē, unde contingat, Pilces ad Aquarum commearē superficem. Sed comprobat & Amice/ na, ubi plus fit luminis, ibi uero plus esse & caloris. Hinc Hippocrates ait, Aerem nocturni Stellarum luminibus subtiliorem fieri, & calidum aliquantum, generationi q; & Vitz & comodatum.*

¶ Beffarionis ad idem sententia. Qui sint Antifi gradus. Anthion quid. Solis inter Pla/ netas locus.

netas locus. Cur Solis frater Titan. Meganira. Despoena, idest *ἡσπωνα* Quæ sit. Virgilii locus declaratur. Limbum pro Zodiaco accipi. De Lyceo mote pulchra. Iupiter ubi, & a quibus sit educatus. Agno fons, mixandæ naturæ. Lyceus Iupiter. Mithra. Mithriaca sacra.

Caput

XVII.

Exum ab hisce altioribus ad humiliora remeandum, Si prius Bessarionis ap-
posuero sententiam, Viri meo quidem iudicio, scientissimi, ac disertissimi, &
■ in Platonis rebus summe exercitati, Non relictis porro pauculis, dignis cu-
ra. Is igitur libro primo aduersus Calumniatorem Platonis ita scribit. Et si
inquit, Cælum Plato ex Igne constare affirmat, quatenus, scilicet uisibile est,
& ex terra, quatenus tangi potest, Stellarumque ex omnibus quatuor elementis compositas. Nō
tamen hæc ita esse existimat, Vt quæ generationi, & corruptioni obnoxia sint, Corpus im-
mortale constituat, Sed ex Igne Cælum esse, quia Corpus æthereum lucidum est. E' terra,
quia Sensui occurrit. E' mediis, quia Mediorum præcipuam recipit rationem. Quod ne Ari-
stoteles quidem inquit, inficias iret, Cælestia scilicet corpora constare ex his summatibus
elementorum, Quando & ipse Cælum esse statuit uisui, tactuique obnoxium, Quod anima-
tum quoque, & Animal esse, ut Plato censuerat, in libro de Cælo affirmavit. Nos enim in-
quit, perinde ut de animalibus istis consideremus. Hæc tot, tantaque de Sole, Cæloque ha-
bui, quæ dicerem, ut Studiosos hisce humanioribus implicitos studiis cogeremus quodam
modo uolentes altiora quandoque suspicere, nec pati uitam sordescere situ quodam poetica
rum fabularum, Quas ipsas nec profundius excutiendas opinantur, quāuis sub illis inuolu-
cris sæpe lateant sensus mirandi. Sed in iis hebetius ita plerumque consensescunt, ut inde
auulsi nocturnis oculis cōspiciant cætera, Quod minus profecto facerent, Si discere aliquan-
do potuissent, quæ genuina sint eius sciētia, quam Humanitatem uocant. Nos exequemur
reliqua propositi, Si illud item monuerimus, Hipparchum, & certatim fere Veteres omnes
Gradus eos, in quibus Sol constitutus dies diebus, & noctes adæquat notibus, Antifios nun-
cupasse, ueluti dicas, exaduerso æquales. Anthion uero aliud est, nam eo nomine nuncupa-
tur in Bœotia Puteus, ubi a' Proserpinæ raptu sedisse Cererem ferunt, Vetulæ imagine præ-
lata. Quo nomine uelut Argiua a' Celei filia⁹ deducta ad matrem est. Putei Auctor Pam-
phus, idest *πῦμφος*. Nō longe, a' puteo uisebat Meganiræ facellum, quam fuisse Celei uxo-
rem, ac Triptolemi matrem, Græcis credimus. Sed & illud obiter adnotarimus, Limbum
apud Varonem scite præfus de Zodiaco dici, Cum in Menippæis Satyris inquit,
Per quam Limbus pictus bis sex signis
Stellimicantibus, Altus in obliquo æthere Luna
Bigas acceptat Posthumi, Cui Seplasia foetet.
An uero inter Planetas medius collocari Sol debeat. An mox Lunam consequatur, agitatū
diu inter cælestium rerum studiosos, & Philosophos quoque. Aegyptiorum placita a' Lu-
na principem fanciunt. Mediana illi Syderi ascribentibus Chaldæis, quod ipsum & Ptole-
mæus statuit. Theon uero probabilius habet, Supra Lunam statim locari, & id, nec a' Præ-
ceptore Ptolemæo, quem enarrabat, Veritus dissentire, quod Plato comprobat, & Aristo-
teles. At Moses Aegyptius situm Planetarum, & ordinem incertissimum uideri pronuntia-
uit. Sed nos, quod polliciti sumus, Cælestibus relictis, nostræ memores infirmitatis terrena
pergamus expédere. Proinde adiiciamus ex Pausaniæ Thesauris illud quoque, Titana credi-
tum Solis fratrem, Regionem ad Afopum, sicuti ferunt Indigenæ, habitasse primum, Et ab
eo dictam Titanen. Verum, uti ego, inquit, censeo, Vir sagax fuit Titan, & Temporum An-
ni obseruator diligens, Et quando auctiora Sol faciat semina, & Arborum percoquat fru-
ctus, Ac proinde Solis frater habitus. Vnde coniectatio euident, Cur Astra Titania dixerit
Maro. Titanas omnium princeps ad Poesin Homerus induxit, ut Deos apud Tartarum.
Ex iis Anytus commemoratur Vnus, A' quo educatam ferunt *ἡσπωνα*. Propterea apud
eius Simulacrum stabat armati præferens Schema. Hanc *ἡσπωνα*, seu Dominam uene-
rantur cum primis Arcades, Neptuni astruentes filiam. Cæterum pluribus est Cereris co-
gnomen *ἡσπωνα*. Quo tamen & Proserpina honestetur. Ad Quod Poetam nobi-
lem respexisse contenderim illo uersiculo,

Hi Dominam Ditis Thalamo deducere adorti.

Certe in Arcadicis rebus Pausanias scribit, In templo, Cereris statuam dextra facem gestare, Alteram uero iniicere ἐπὶ τὴν δεξιὴν, Quæ & ipsa Sceptum, Cistam q; in gubus habeat. Templi porro parieti affixum stetit Speculum, In quod intuens initio quidem se aut parum, aut omnino nil spectaret, Dearum plane Simulacris conspicuis, atque item Throno. Ad sinistram Templi τῆς δεξιῆς montem statuunt Lycæi, Qui & Olympus dicatur. Arcadum plerique ἱερὰ καρυφὴν, idest sacrum nuncupant uerticem, Puto, quoniam inibi esse educatum Iouem, Eorum Mythicis est obseruatum. Argumento esse locum, Qui inde uocetur κρυία, ad sinistra Luci Apollinei, cognomēto Parrhasii, idest παρρησίου. Nymphas, Quæ Iouem educarint, fuisse, Thisoam, idest θεϊσάω, Et Nedam, & Agno, idest ἀγνώ. A qua & in Lycæo fons appellationem ducat, Cuius ea fuerit olim uis, Vt re diuina ibi a Lycæi Iouis Sacerdote curiosius peracta, & fufis precibus, Quemo q; ramo leuiter aqua commota, mox densior surrigatur Vapor Nebulæ affimilis, quæ non multo post effecta nubes, aggregatis item aliis, largos demittat imbres. Miracula in Lycæo suppetunt alia quoque, Esse inibi Iouis Lycæi Lucum, quem si quis, lege spreta, ingreditur, annum superuiuere nequit. In eo item Animalia, nullam proflus umbram iaciunt. Quod q; apud Syenen Syderis Cancri primas partes Sole fit obtinente, perpetuum ibi est. Solem deniq; Persæ Mithram dicunt, Cuius Simulacrum Leonis ritum præferebat, cum Tiara, manu utraque bubula premente Cornua. Quo argumento in Thebaide Papinius, Ad sis o' memor hospitii, Iunonia q; arua
Dexter ames, Seu te roseum Titana uocari,
Gentis Achemenæ ritu, Seu præstat Osirin
Frugiferum, Seu Persei sub rupibus Antri
Indignata sequi torquentem Cornua Mithram. Sed & in Philologia
Nuptiis Martianus
Te Scrapin Nilus, Memphis ueneratur Osirin,
Diffusa sacra Mithram.

Hinc certe Mithriaca dici Sacra animaduertimus, Quæ homicidio polluisse traditur Commodus Antoninus Imperator. Ea in antro obiisse, moris fuit. Educto cornibus ex eo Bone, Quem mox, ut Mithræ uictimam immolarent, per Hymnorum modulatos concentus.

¶ Grafum ne pertulisse quidem quid sit. Et quid Grafus, & Grafon. Tragæus, & Tragoschalos. Cur sub Alis Odor malus. Cur Pedes foetent. Cap. XVIII.

Lexandrum apud Arbelas totius Certaminis aleam cum Persis subitum, pleriq; ex Amicis adeuntes grauius milites accusabant, qui in tentoriis sermones sererent, depaciscerentur q; nihil se hostilium spoliolum in Regiam relatuuros, Sed sibi ea omnia uendicatuuros. At is læte, quæ dicerentur accipiens, prospera inquit, nuntiatis. Vincere cogitantium ista sunt consilia. Cum uero hostiles copiarum myriadas uiderentur centum excedere, hoc est decies centena hominum millia, Idemdem Alexandro ingessere milites, ὁ βασιλεὺς θάρρει καὶ μὴ φοβέου τοὺς πολλοὺς τῶν πολεμίων. αὐτὸν γὰρ ἡμῶν τὸν γράον οὐχ ὑπομένουσι. Confide Rex, neque pertimescas hostium multitudinem, Ipsum enim Grafum nostrum non perferent. Hinc nata Parcemia species, Vt qui primo funduntur impetu, sugantur q; prius, quam intrateli iactum ueniant quodammodo, ne Grafum quidem dicantur pertulisse. Sicuti Pharmacem fecisse, significauit Cæsar, Cum illo uicto, ad Amicos scriberet, ἔλθον, εἶδον, ἐνίκησα, Veni, Vidi, Vici. Grafum uero dicunt Græci fatuum quidem, Sed eo item nomine, ac primum utique Lanarum sordes in Ombus appellant, quod genus etiam Oesypen uocant, ut apud Dioscoridem. Quâquam & succida Lana ita dicitur. Est & Grafos ἡ τῶν μαχάλων δύσωδια, idest Odor malus, qui sub Alis fit. Vnde & Grafon, idest γράων dictus odoris mali. Hinc illud Parcemiodes, γράωνι μὴ ὀφείλου, Grafoni ne uiscenseas. Tradunt aliqui, Grafona etiam signare uiride Ordeum, πικρὰ τὸ γράω τὸ ἴδιον. Quia uero

Quia uero Alarum Odor nunc Hircus latino uerbo, nunc Tragus item Græco, sed idem significante nuncupatur, Aristophanes in fabula, cui titulus est, *ἀλκωνίς*, Tragasæum uocauit male olentem, & alia fabula Tragomafchalos eisdem dicit. Quærit Aristoteles, *διὰ τί ἡ μὲν ἄλλη δύσωδός ἐστιν τῶν τῶπων*, idest cur Alæ omnium maxime partium nostri corporis male olent? An inquit, est, quia omnium minime respirare possunt? Malus autem Odor locis huiusmodi contrahi maxime solet, quoniam putredo quiete interioris qualitatis, idest humectæ materiæ, ad corruptionem paratæ consistit. Etiam si partes illæ sint rarefactis, quod pilorum indicat multitudo, ut Sententiarum quinto meminit Hippocrates. Caterum, quia immobiles maxime, inexercitatæq; sunt, superfluitatum multarum ibi conceptaculum fit, quæ crudæ, incoctæq; odorem producant malum. Quippe Odoris mali causa cruditatis quædam excrementi est. Quamobrem Sudores etiam aliqui quandoq; ita olent. Proinde in plantis, quia siccatæ, & Calidæ sunt natura, humor non est feculentus, Sed expeditius concoquitur. Inde & Animalium nullum bene olet, excepta Panthera, quoniam cruda sint excrementa, & foetida. Legimus porro septima quarti Auicennæ. Quosdam opinatos, tetrum alarum Odorem ex quibuscumque Seminum reliquiis, quibus gignimur, produci, quæ locis iis infederint cutem subeuntes. Verum Peritioribus ratio hæc parum efficax uidetur, Quod Seminis proprium sit, conuerti in melius. At obiciat aliquis, foetere tamen pedes, quauis perpeti agitentur motu. Agitantur illi quidem, sed obsepti, obuallatiq; amplius operimentis, ut quod superfluit, euanesceat minus. Denique terrestris humecti grandior copia illuc demanat. Quod esse corruptioni maxime, obuallum, liquet.

¶ Cur Odorem malum augeat Calor. Item cur præcipue Odoribus capiuntur homines. Inspirationis opus duplex. Odori percipiendi quid necessarium. Caput XIX.

T quia de Odoribus agimus, ingerat hic forte curiosior aliquis, Vnde nam fiat, quod quæ male olent, tetrius oblædunt, cum calent, quam cum frigent. Ea uero est Odoris natura, Nam Vapida res est, quæ calore confit. Motus enim quidam est. Calor autem motandi præcipuam habet uim. Nam frigore concrefcit humor, & fit immobilis. Adde, quod frigus concipientia inum petunt omnia. Ediuerso autem in summa calor furrigitur, similiterq; uniuersim Odores, tum quia in Aere constituuntur, Tum quia qui eos percipit, Sensus, in arrepto, uelut specula est. Siquidem Cerebri conceptaculis sese insinuans Odor sensum mouet. Sed illud iucundius in quæstionem uenerit, Cur ex omnibus Animantibus Homines miram ex odoribus persentiscant uoluptatem. Id uero inde putatur effici, quod Cerebrum nos maius habeamus, & reliquis aliquanto humectius. Propterea Odorum illuc ascensus hyperbolen eam, hoc est frigiditatis excessum, & humectationis ad mensum reuocat rationalem. Fit autem affectio hæc per spiritus attractionem, quantum ad homines attinet, scandentibus eo modo odoribus ad Cerebrum ipsum, Quia calor igneus, quo resoluntur Odores, eisdem præstat leuitatem quandam, ut superiora perant, Vnde cõsequitur in membro illo sanitas quædam. Odori siquidem inest calefaciendi uirtus ob calidum igneum, unde producitur, atq; item resoluitur. Proinde uidetur Natura in duo maxime opa Inspirationem instituisse, Quorum alterum, & id utiq; operosius, Euentatio est caloris intimi, alias exusturi omnia. Nam & Platonici ideo Pulmones esse productos scribunt, molles atq; uentosos, & instar fistulæ cauos, & Spongiæ similes, ut Cor iræ ardoribus nonnunquam exestuans aliqua saltem refrigeratione mitigaretur. Proximum est Odoris perceptio, Ad quam si cuti ad Auditum, & Gustum corpore aliquo intermedio est opus, Per quod ad sensum prouehantur Odores differentię. Sed & elementa eadem odoratiui præseruire uidentur, quæ uisui, et auditui, Aer uidelicet ac aqua. Nam Aquatilia quoq; odorari, certum est. Et sicut in uisui ipsi cuius cõis quædam q̄litas in Aere, et Aqua cognoscitur, Ita in Odoratu alia q̄litas in elementis eisdem promiscua continetur, quam dicimus Diosmon, idest Perodorian, aut Transodorian, ut interim sic loquamur, Inuenias id uerbum apud Theophrastum. Cuius & nos aliubi mem-

tionem fecimus. Ea uero est potentia ad sensorium transfuehens, quod odorum est. Sensorium autem non naris est utiq; *ἀλλ' ἡ μεσοδὴς τῆς ἐγκεφαλίου ἀπόδος*, idest Verum seposita Cerebri portio mammarum imagine quadam. At de hac re plura mox. Nam & Albertus Cerebri anterioris extremum esse duabus mamillarum papillis consimile, prodidit, in quibus sit Odorandi potestas.

¶ Cur odorandi sensorium in homine retusius, hebetiusq; sit. Caput XX.

Ec illud utique ambiguitate caret, Quid nam sit, quod sensum hunc Homines tardum habent, ac laceffitum, Siquidem Animalia plurima exquisitis; n quā nos, & sagacius olfaciunt, Vt ex terrestribus Canes, Ex Auitio Vulturii. Euentus autem eiusmodi hæc afferri ratio potest. Siquidem Organum Sensus requirere cum sensibili proportionem uidetur, Nam uti Odor ex calido provenit, & sicco, Ita ad bonitatem Instrumenti odoratus exigitur uictoria calidi, & sicci. Sed homini Cerebrum, in Cuius uicinia olfactus est, datum omnibus aliis maius, perpenſa præsertim Corporis proportionem, Quod & comprobat in libro de Animalibus Aristoteles. Cum uero id sit humidum, & frigidum, in se animaduersum, inde nimirum fit, ut in eo odorandi perfectio præpediatur, nihilq; fere Odorabilem percipiat, Nisi quod excellenter possit oblectare, aut affectionem inducere diuersam.

¶ An Odoribus suffici alimentum queat. Ouidii locus explicatur ex primo de Ponto. Caput XXI.

Ippocrates Auctor artis Medicæ summus, Quiq; bene sentientibus perinde ac Lynchnuchus est, siue Laterna per literarias semitas iter facientibus, Ne Ceteri modo Capitulum scandenti, Vt est apud Tranquillum, Lynchnuchos ab Elephantis gestatos putes, Is inquam Hippocrates, in libro de Alimento sic scriptum reliquit, Quicunq; citissima indigent adiectione, humidum Remedium resumendis uiribus optimum est, Vbi autem adhuc otioſe, perodoratum. Pythagoricorum uero sententia fuit, Odores etiam ad nutritionem conferre. Veluti etiam aliam qualitatem eiusmodi attrahendo. Id minus recte pronuntiatum, nititur Philosophus comprobare. Videmus etenim inquit, Cibus ex pluribus compositi elementis. Simplicia enim non nutriunt, Et Animalia, quæ indidem nutriuntur, ex quatuor sunt compacta elementis. Ex iis autem unumquodq; nutritur, ex quibus constat, ut est in primo de generatione adnotatum. Argumento sunt ciborum retributa, Conceptaculis quorum intra animalium corpora partes à natura sunt contributæ. Nam in plantis protinus, quicquid uacantis materiz est, extruditur, Sicuti manifestum facit Gummi, & id genus alia. Quod si elemento simplici impleri nutrimentum posset, Nil prorsus redûdaret, quia partium nulla esset disparitas. Inde colligitur, ex Odoribus nullum posse alimentum præfari. Nam cum sint qualitates per se, non possunt nutriendo constitutere substantiam. Quod si sit Odor fumosa exhalatio, uel Vapor, ut Veteribus placuit, adhuc ratio perſtaret, quoniam utrunq; ad Actis naturam pertineat. Porro Spiritus quidem uel Cerebrum petit, uel pulmonem. In his uero locis non esse alimentorum conceptacula, unde reliquo corpori distribui pro ratione portuuncula ualeant, notissimum fere est. Huic enim muneri Stomachum natura præscripsit. Proinde apertissimum uideri, Nihil odoribus nutrizi. Quos tamen sanitati conferre plurimum, Sensus perdocet. Plinius uero naturalis historiæ septimo, ad extremos Indiæ fines ab Oriente, circa Gangis fontem, esse Astomogem gentem prodit, sine ore, toto hirtam corpore, quæ frigidum uestiatur lanugine, uiuatq; halitu tantum, & odore, quem naribus trahant. Nullum illis cibum, nullum esse potum. Tantum radicum, florumq; odores uarios syluestrium malorum, quæ secū portant longiore itinere, ne desit Olfactus. Grauiore paulo odore haud difficulter exanimari. Hæc etiā Strabo ex Onesicrito mentionē facit libro. xv. Sed quæ id fere putabulofum, Nō grauabimur hic subicere Platonici sciētissimi, & Medici doctissimi sententiā. Legimus

Legimus inquit, in calidis quibusdam regionibus, ac plurimo passim odore flagrantibus multos gracili corpore, & imbecillo Stomacho, quasi solis Odorib⁹ ali. Forte quoniam ipsa natura loci, tum herbarum, & frugum, atque poniorum succos ferme totos redigit in Odores. Tum Corporum humanorum humores illic resoluit in spiritum. Cum igit^r uterq^{ue} odor uidelicet, ac Spiritus sit Vapor quidam, & simile simili nutriatur. Nimirum & Spiritus, & Spiritalis homo plurimum odoribus accipit alimentum. Nutritum uero quaecunq^{ue} id sit, per odores, siue fomentum apprime Senibus, & gracilibus necessarium est, Quo defectum alimenti solidioris, atque uerioris utcunq^{ue} compensare possumus. Spiritum uero odoribus nutrir, argumento est, Quod Vinum odore plenum spiritum subito recreat, quē cetera uix tandem possunt reficere. Propterea primo de Ponto ita cecinisse uideri Ouidius potest. Et iam deficiens sic ad tua uerba reuixi,

Vt solet infuso uena redire mero.

Cuius rei cum Seneca meminit etiam Plinius, Quāquam nec latet, ex se uinum fomēti plurimum suggerere. Vaporem uero illum, in quem cibi cocti deniq^{ue} transferuntur, Ideo appellamus Odorem, quoniam & Odor ubiq^{ue} Vapor quidam est. Et hic tractus intus ex alimentis uapor nisi spiritui quodam odore placeat, uix ullum præbet illi alimētum. Quam obrem ualde probat^r Auicenna, cum ait. Corpus quidem dulcedine, Spiritum uero quadam aromaticitate nutrir. Galenus porro Hippocratem secutus, Spiritum non solum odore putat nutrir, Sed Aere, Aere inquam nō simplici, Sed potius opportune permixto. Tria demum Spiritus animalis fomenta traduntur præcipua, Aer purus, & luminosus, Odorum delectus, & Musicæ. Iam uero Alexander, & Nicolaus peripatetici cum Galeno concludunt, Spiritum uitalē, & animale mideo nutrir tum Odore, tum Aere, Quoniā uterq^{ue} mixtus est, atq^{ue} conformis, Et utrunq^{ue} haustum præcordia penetrare, atq^{ue} inibi percoqui, temperari q^{ue} ad uitam, perq^{ue} arterias diffundi. Vterq^{ue} autem coctus iterum nutrit Spiritum, ut aiunt, utrunq^{ue}, Præcipue uero animale. Pisciculos multos aqua nitidissima nutrir tradunt. Ocimum eodem modo. Mitto quibus elementis Chamæleontem, & Salamandram nutrir, nonnulli ferant. Olympiodorus Aristotelis affert historiam, In qua fatetur is Hominem a se usum, qui Aere modo nutrire, & Sole. Quibus in Phedone per similia Plato conscribit, & nos alibi opinor, in hocce Libello regressimus.

¶ Odorata Suffitionis utilitas mira. Ignēs odoratos pestilentia occurrere. De Agrone Medico. Et Lindo specie aromatis. Myrrha cur Aegyptiac dicat^r Bal. Caput XXII.

Ed nec ista modo emolumentum, quod insigniter nobis adest ex odoribus, patefecerint, Sed amplius quæ ex Veteri comperta nobis memoria sunt. Si quidem cum Aer, quo utimur plurimum, & in quo maxime obuersamur, Nō eadem semper sit ratione dispositus, nec idem seruet contemperamentum, Sed nocturna densat humectatione, & proinde corpus premat, & Animæ tristitiam inferat quandam, ueluti nebula circumfusam grauiore, Aegyptiæ morem gentis animaduertimus fuisse, ut e lectulis se proripientes mox Resina suffirent corpus, ut sic aerem expurgarent disgregatione, & innatum corpori spiritum aliquo modo tabescentem odoris uehementi refouerent. Rursum meridie Syderis ui ex terra Vaporationem exhalantem myrrhoe retunderēt thymiamate, Dissipat enim, ac disicit caliditas aeris turbulentiæ circumiecti. Nam & Medicæ artis scientissimi pestilenti affectione grauius crassante, Ignium crebritate malo occurrant, Quod iis rarefcere credatur aer. Id quod consequitur largius, Si odoratiora urantur ligna. Cuius est modi Cupressus. Iuniperus. Piceæ. Sed & Agrona nobilem medendi scientia summe laudatum ferunt, quod Athenas magna pestilentia ui sauius infestante, Affectuorum plerisq^{ue} salutarem intulisset opem, accessis in proximo ignibus. Myrrham porro Aegyptiorum uocabulo Bal dici, obseruauimus. Id uero dissectionē indicat plane. Obiter adnectamus illud quoque, quia diu inter odores uersamur, Apud Athenæum reperi, Lindum esse Aromatis speciem, Quod etiam agnoscit Eustathius.

¶ Qua ratione audiant, odorentur^r ue, quæ Sensoriis eiusmodi non sunt prædita. De Pi

scibus, Qui in clamat ueniunt.

Caput

XXIII.

Erum haud inepte fortasse uidemur facturi, Si hoc maxime loco tradere & discutere adorti fuerimus, quod decimo naturalis historię Plinius proponit quidem, Sed in expositum reliquit. Forte quia non erat operis instituti causa iudicare dubias. Pisces quidem inquit, auditus nec membra habent, nec foramina. Audire tamen eos, palam est, Vt patet, cum plausu congregari fens ad cibum consuetudine in quibusdam uiuariis spectetur. Et in piscinis Cæsaris genera Pisci um ad nomen uenire. Olfactum quoq; iis esse, manifestum patet. Quippe nō omnes eadem esca capiuntur, & prius quam appetāt, odorantur. Hęc ad uerbum fere comprobantur ab Aristotele de Animalium historiis libro quarto. Ab Auicenna item uolumine quarto. Sed quod ad Auditum spectat, etiam Lucianus meminit in Sermonē de Dea Syria, Cuius hęc fere sunt uerba, οἱ τοὶ δὲ καὶ οὐδὲν μακρὰ ἔχουσι, καὶ ἔρρανται καὶ λεόμενοι, hoc est, Nomenclatura item eorum est, & uocati, in clamat q; aduentāt. Et in Epistolis ad Atticum Cicero, No stri autem principes digito se calum putāt attingere, Si Muli barbati in piscinis sint, qui ad manum accedant, Alii autem negligant. De Odoratu uero & Sudas, approbans etiam Cōchylia odorari. Illud utique mirum, cum astipulante Aristotele, Auditus, & Olfactus mulum contineant membrum manifestum. Quod enim tale uideri potest per loca narium, id non ad Cerebrum usq; transeat, Sed partim obseptum, & cæcum mox definit, Partim ad Branchias fertur. Quin & Insecta quoq; tam pēnata, quā non pennata procul sentiant ut Mel Apes, & Culices dicti Muliones, Quod nisi odore agnoscerent, nunquam e' lōginquo sentirent. Sulphuris item odore genera Insectorum multa intereunt. Ad hęc Formicę Origani, Sulphuris q; puluisculo insperso, suas relinquūt Cauernas, alio q; demigrāt. Sed unde nam ista contingant? Certe inquit Themistius ex Aristotelis sententia, alium sensum habere, non possunt, quo odorentur, quā odoratum. Sed asserendum est, quo nam pacto olfaciunt, Si non respirant aliqua. Videtur ita q; in sanguineis Sensorium odorandi esse diuersum ab eo, quod in Insectis habetur. Et hercle ut Animalū quorundam Oculi præduri, cuiusmodi uocant Græci σκληρόφθαλμα, operculo, & folliculo carent. Proinde exerti, inconniui q; sunt. Sed statim nullo diductu incidentia, & occurrentia contuentur. Cum aliorum oculi genis & palpebris utantur, ceu uallo quodam uisus munimento q; prominente. Eo q; nisi nictentur, & conuiueant, cernere nō possunt. Ita & Odoratus Insectis, Piscibus q; promptus, atq; expositus est, ut Visus duos oculos habentibus. Vnde munere eo sine naribus, & Olfactione funguntur. At respirantibus ad opertus, & conditus est, Qui ubi halamus, adaptatur, panditur q; ampliatis uenarum, meatuum q; itineribus, quod iis ferme uerbis Aristoteles de Sēsū, & Sensili exposuit. ἀλλὰ τοῖς μὲν ἀναπνεύουσι τὸ πνεῦμα ἀφαιρῶν τὸ ἐπὶ τῇ κεφαλῇ, ὡς περὶ πνεῦμα. ἀπὸ οὗκ ἀποσπένεται μὴ ἀναπνεύοντι. τοῖς δὲ μὴ ἀναπνεύουσι ἀφαιρῶν τοῦτο. Sed iis inquit, Quę respiratiōe utuntur, flatus ipse surrigit, quod insidet, ueluti operculū. Quod ni fiat, non percipiunt. At quę Spiritus reciprocatione non utuntur, nil eiusmodi inest. Propterea inquit Themistius, si quis diligenti subtilitate id exigat, Respiratio non est causa odorandi, Neq; dehiscencia palpebrarum uidendi, Sed adaptandi meatus, q; odoratu obtemit.

¶ Ambiguitates in Odorum ratione plusculę. Interibi enarratur Martialis. Stilam uertere quid sit apud Oratium primo Sermonum.

Cap.

XXIII.

Æterum prius quā ab hisce digrediamur odoribus, non inepte uidemur facturi, Si quæpiam adhuc ex ueteribus thesauris delibatum, carptim q; degustarimus. Multi opinor, experientia magistra didicere, Et nos quandoq; perferimus, florum Odores, καὶ τῶν θυμιαμάτων hoc est Suffimentorum suauis e' lōginquo olere. Cum in propinquo alia herbam potius redolent, Alia fūmū. Miratus diu sum eiusmodi eūctum, Ambigens q; sæpe mihi Virgilianū Carmē ingessi, Felix, qui potuit rerum cognoscere causas, Deniq; cū in Cōmentatiōes quāsdā Ausonris inter Philosophos celeberrimi, ad id genus quæstionū ptinētes incidissem, hęc fere rōnē cōperi. Caloris uis ostare Odoꝝ naturā, Quippe Odorata oīa calida esse, Vt uero calidissimū quodq; est, ita & maxime leue. Proinde puchi lōgius potest, ac synceriorē subiectare odorē rem suam,

rem suum a cæteris cum foliorum odoribus, tum fumi, id est Vaporis aquei depuratum ab iunctum q; qui odorem affectari videntur, Cum quo terrestris quoque prouehatur portiu cula, quæ odore celerius Sensum afficiat. Nam infito crassamento calidum inibi potentius agit, Verum interstitio longiore uicta flaccescit euanida, calore deminuto, Quamobrem Sensui ingeritur Odor materia defecatiore. Quod uero amplius agitata Odoramenta plenius afficiant, ratio euident, Quoniam mota plus aeris, quam quiescentia replent. Quo nomine celerius Odoris potestas Sensum pertingit. Acrius autem frigoris ui infestitate, minus, minus q; Odoramenta perferimus, quoniam hebescit, retunditur q; tunc Aeris motus, quo inuehuntur. Est enim frigus *καὶ συσπικρόν*, id est consistere facit, & contrahit. Sed nunquid ferendam censemus opem Valerio Martiali, Cuius hi fere sunt uersiculi? Quod bis murice Vellus inquinatum,
Quod Ieiunia Sabbatariorum.

Scribit siquidem doctissimus Poeta, Bassam peius oluisse, quam Ieiunia Sabbatariorum. Id cur, non attentarunt Interpretes. Ne, sicuti uisum forte est, arcem facere ex cloaca, aut la pidem e Sepulchro uenerari pro Deo existimarentur. Mihi loci huius Eruditio nõ obuia uidetur, nec exculcata, Sed intercutanea, & grauis, Quam Circulus pullatus nescit. Sed com primam me, Ne, quod aiunt, admouere Arietem uidear, aut ostentare, ac captare lites. Græ cum Adagium est, *πρῶτος ὄζει*. Ieiunium olet, de eo, Cuius sceteat anima. Obseruatum nanq; est, Ora hominum, Qui nil dum esitarint, Grauius olere. Ventre siquidem inani, minus q; agitato, Aer factus calidior spiritum, excrementa q; pituitosa immobilitate sua putrefacere potest. Calidiorem autem effici, argumento est, Quod uel sitim parere Ieiunium potest. At ubi ederimus, ciborum odore hebescit prior graueolentia, aut interexinguitur. Sed enim ex Medicorum item myrotheciis mutuemur aliquid, quod lecturos blande moretur scitamentis haud aspernalibus prorsum. Elegantissima est, & breuitate amabili Hippocratis sententia. Menses duci Aromatum suffitu, quæ sæpe inquit, ad alios usus recipiuntur, nisi caput tentarent. Eum locum qua solet, subtilitate perpendens Galenus, posteaquam docuit, cur menstruorum subsistentium affectioni aromata succurrant, quæ coniuuantes discludunt conceptaculorum clausulas, & materiae crassamentum extenuant, Mox ita infert propemodum. Concinnare capitis dolorem Aromata omnia, tum usus commonet, tum insinuat rationis examen. Siquidem excalfaciendi potestate prædita, omnia Caput pertentant, aggrauant q;. Quippe nutu suo superna calor appetit. Cum uero huiusmodi sit uersim Aromatum genus, ac potissimum Cassiæ, Costi, Cinamomi, Amomi q;, Ambiguitatis nubilum discutit inde facillime queat. Quod uero Hippocrates idem alibi ita prodit, Si mulier non concipit, & scire placet, an concipere possit, Veste obuolutam suffies infra. Nam si odor transmitti per os ad nares uidebitur, Non esse sua culpa sterilem, cognosces. Galenus In his inquit, solis nequaquam efferuntur odores suffitionis subeuntes, quibus confusum, obseptum, occæcatum q; Os uteri est. Tale uero nequaquam censetur ad sobolem fuggerendam accommodum. Nam & aliubi Hippocrates, Quæ frigidos, spissos q; Vteros habent, non concipiunt. Quoniam uero sæpicule Poeticos excutimus Scrupos, admonitum uolumus Scientissimum quemq;, nil esse in hoc Scriptorum genere per incuriam transilendum, Quod Virum lectionis uberrimæ Politianum, dum ageret etiamnum in humanis, commonuisse, sat notum est, Cum diceret, Oratianum illud ex Sermonum primo perperam a male feriatis enarrari, Sæpe Stilum uertas, iterum quæ digna legi sint Scripturus. Neque, te ut miretur turba, labores Contentus paucis Lectoribus.

Nam inquit, Stilum uertere, est inducendi, expungendi q; causa, Stili partem exacuminatam surrigere, qua scribimus, Altera, quæ retusior est, aut latior, proclinata, & Scriptis delendis impacta. Quippe Hieronymus quoque meliorem Stili partem uocat, Quæ peiora de Auctoribus confodiat, eradat q;.

¶ Vbi nam sit Odoris Sensorium. Martialis illustratur. Vocabula plura ad Odorem spectantia. Oletare quid, Caput XXV.

Vm primum Canonis Auicennæ relegeremus multa inde præcipientes, quæ in hosce libellos, ut se ostendunt occasio, regessimus, Placitum est, quandoq; Interpretis spatiosa adire uireta, ut adiutum irent illa quoque elucubrationes nostras. Inter alia nec sane pauca, ingessit se, quod instituto nostro uisum est adminiculari, Aristoteles inquit, duodecimo de animalibus,

Naribus insitum odoratus organum arbitratur. Galenus uero, & medicinæ professi omnes Sensorium hoc in parte Cerebri antica statuunt. Nam octauo de utilitate particularū odoris inquit, Sensorium prope Craneum uidetur constructum in uentriculis Cerebri anterioribus, uaporosum continentibus spiritum. Sed & ipsum id in libro de Sensu, & Sensili non inficiatur Aristoteles, forte eorum oblitus, quæ prodidisset alibi. Euidens autem argumentum, non inesse naribus odorandi potestatem ullam, Quod illis si admoueantur Odorata, nequaquam percipi ualent, nisi ad superna prouehantur, quod Spiritus reciprocantis ui contingere, secundo de Anima commentatur Philosophus. Spiritu enim retento, etiam si infertur naribus odor, Sensus perfici nullus quiuerit. Verum post tot, ac tanta de Philosophiæ prompta sacrariis, iam & Grammaticam instruamus supellestem, Ne, uti ferunt, a cum uidear excussus, & a præscripto longius proripi. Quāquam Scytharum more sæpius ad laetiora cursuram pabula. Scribit M. Tullius Epistolarum ad Atticum libro secundo sic, Quāquam illa tua horridula mihi, atque incompta uisa sunt, Sed tamen erant ornata hoc ipso, quod ornamenta neglexerant, & ut mulieres, ideo bene olere, quia nil oleat, uidebantur. Ad hæc uero Martialem parte aliqua respexisse, palam fit amplius intuenti.

Posthume non bene olet, qui bene semper olet.

Id uero ex Arbitro esse, Hieronymus testatur, ubi ait, Cinnamulos Pueros, & calamistratos, & peregrini muris olentes pellicula, de quibus illud Arbitri est. Non bene olet, qui semper bene olet. Situm sentire dicuntur, quæ nimis inueterarunt, & redolent mucum quendā. Id Dioscorides appellat Apophoram *ἀρωπώγειν*, Quod ex Plinio agnoscas licet, Libro duodecimo. Sicuti apud Theocritum, ni fallor, *γλυφάνου προσέθεν* dicitur, quod sculpturam respicit etiamnum. Ozanica in Dioscoride uidentur esse Olfactoriola. Ozas tamen dicunt Onagrorum coria. Sed & apud eundem pluscula obseruauimus præfens negotium inuariantia, Sicuti illud *ἀρωμαλίζεν*, quod Aromata redolere signat, ut nardum *καρδίζεν*. Nam *ἐλμυρίζεν* est Salis gustum habere. *μελανίζεν* nigricare. *καυκαλίζεν* ad Coralii uergere colorem. *οινίζεν*, uinum respicere. *ροδίζεν* rosam. *κρυλίζεν* hircum. *κασίζεν* Casiam. At *χυνσίζεν* est in auri colorem reclinare. *πικρίζεν* piper sapere. Obolere uero in malum capitur, Semper enim de tetro, & illiberali odore dicitur fere, Vt Plauti mortellaria manifestum facit, Oboluisse allium Germana illuuiis. Oletare in Veterum doctrina esse uidetur, Olidum facere, manifestius ex Lege id fit, qua subnotatum aduertimus, Ne quis aquam oletato dolo malo, ubi publice salit. Siquis oletarit, Sestertiorum decem milliū multa esto.

Pustulas in naso, & Ionthos quid signare coniectarint Veteres. Quid Ionthos, & unde. Amantium blandimenta aduersum amatos, Caput XXVI.

Vperstitionis antiquæ uestigia in Græcorum commentariolis pridem obseruauimus, quæ & Varietatis gratia, quam anxie nimis, ac solícite affectat plerumq; humanus Animus, huic loco suppingam. Moris est inquiri, nonnullis, quæ naso adnascuntur Pitydracia (Est autem eo nomine pustula durior, acuta, & subalbens) nūcupare mendacia, quæ fere sint Mēdaciloqui argumenta. Sed & ad ipsum id spectat, qd lectum quoq; est, Siculos p̄suisse, Ionthos, q se se parte eadē ostētent, *λέυκας* appellare, id est Vanos, mendacesq; q id genus homines per ea naturæ indicia plane significarentur. Sunt autem Ionthi in hoc proposito, quos latine Varos recte dixeris. Vocari autem sic arbitrantur, uel quod ætatis flore protuberent, aut ab Onthos, quæ res finem indicat, quia faciei sint dehonestamento, quod *ὀνθιλύειν* dicitur. Scendum tamen primum prodeuntes pilos Ionthos quoque solere nūcupari, ratione notis ab *ὀνθί* deflexa, & *ἀνθιν*. Illud uero, quod Plato scribit, & recensuit Plutarchus, non tantū superstitionis fuerit, aut obseruationis supfluentis, q Amatorii prorsum ebbiādimēti, qd

nineo

in Animatibus quibusdam, Quæ socialiter vivunt, quædam Regiminis huius conspicitur proportio, veluti in Apibus, nec id tamen rationi imputandū, Sed Naturæ institui a summo Regente inducto, Qui & ē, & dicitur Auctor Naturæ. Quāobrem id Regi, Principi q̄ Viro dispiciendū imprimis, ut regno ita demū sibi præsidendū, opinetur, Sicuti corpori præfideret Anima, & amplius, velut Mūdo Deus. Quæ si quis uehementius excusserit, Alius q̄ mēti opīnatus fuerit infingenda, & quodāmodo inurenda, pernoscet illud excellentissimū. Tū in seipso Iustitiæ amorē ardentius accēsum iri, dū subinde repetet secum, ad id prouectum se, ut præcellit illius Agentis uice iudicium exerceat in principatu, Tum autē suborietur Māfuetudinis, & Clementiæ lenitas, dum singulos ipsi obnoxios perinde habet, ac Corporis sui membra, Cogitabit q̄, Id solum fulmē, Quod Iupiter mittit, Placabile esse, p̄niciosum id, quod deliberauit, et, ut Seneca inq̄t, aliis quoq̄ Diis auctoribus, misit. Quia Iouem i. Regē prodesse ēt solum oportet. Nocere, non nisi cum pluribus uisum est. Perpendet illud quoq̄ in Græcorum literis iactatum, A Capite primū computrescere piscem. Quo significat obscutius, Principem Virū insigniter turpem, Mox dare labem in plures. Huic. n. non magis latere contingit, q̄ Soli inter tot collucentes Syderū oculos. Vna est clemētia, quæ ex Virutibus oībus præcipue Hominem addecet, q̄ humanior nulla est. Neminem tū insignitius, illustrius ue conspicuū facit, q̄ Principem Virum, q̄q̄ contemperamentū id esse adhibendum, non latet, uti nec promiscua sit, ac Vulgaris, & deplorata ingenia a Sanabilibus non distinguat, Nec rursus abscissa. Talē se Ciuibz suis p̄stare Princeps debet, Cuiusmodi de poscat Deum sibi. Et quod Parentes faciunt, nunc obiurgat, nōnunq̄ blāde, q̄q̄ et minaciter se gerat. Ad decretorium stilū accedat rarius. Tūc demū ultima experiri decuerit, cum cetera fere sint conclamata. Sed uno cludā uerbo, Sciat Princeps esse se Reip. suæ Animū, Illam uero Corpus. Quo nomine apud eum L. Tubulo, Qui apud Luciliū amarulente, ut Rapinator, Impius, Sacrilegus q̄ proscindit, et id genus aliis esse nullus potest Locus.

¶ Prouerbiū ratio, Platano similis. De Platano pluscula, & Plataniſto. Obiter Qui dicitur a Persis Immortales. Herodotus, & Curtius declarantur. Melophori qui sint. Mallophoros. Caput XXXI.

Hemistoclem Athenarum Principem, Cuius operam, Ingenium q̄, ac prudentiam summā non paruis in rebus, nec raro experta Græcia est, produnt Auctores grauissimī, posteaq̄ amplissime patriā est promeritus, solitum tñ se p̄ius conuicio a Ciuibz incessi. Vñ illius præclara circūfertur sententia, *πικρὰ τῶν ἀπὸ τῶν ἀρχαίων μὲν*, Quid eis negotium facessitis, qui uobis fuere benefici? Se quoq̄ subinde Platano consimilē p̄dicabat, ad quā decurrerent, quos infestaret imber, Mox uero serenitate reddita, uellere ab eisdem, interim q̄ conuitiis proscinderetur. Ex historia igit̄ produci adagiū forma potest, Vt dicat̄ is Platano assimilis, Cuius opera quāuis necessārio sæpius utamur, nihilominus insita quadam prauitate, illum eūdem in commodis Liberi, habemus derisui, conuellimus, perditum quandoq̄ ēt cupimus. Mox tamen necessitate deprehensi expertam repetimus uirtutem. Sane congruenter de ratione foliorum Platanus electa potissimum, Quā prouerbio usurparemus, q̄ Arbor ea umbræ grā tñ ex alieno petita orbe est iis, q̄ dicunt̄ *σκιόφοβόι μὲν*, Sicuti de Historiis q̄to Libro Theophrastus perdocet copiose. Nam Caius Princeps ēt in Platano Veliterni ruri, Tabulata cuius, Laxis q̄ ramorum trabibus scamna patula miraculo fuerant, Epulatus est. Eam q̄ coenam appellauit ille Nidum. In Lydia prodit Herodotus, Xerxē competisse Platanum, Quam ob pulchritudinem aureo donauerit monili, tuēdam q̄ Viro delegauerit in mortali. Quā in parte adnotandum obiter, ut eum locum salebrosū quadantenus in potestate habeat quilibet. Non ideo dici ab Historico Immortalem Virum, Quia plane nunq̄ moreretur, Quod credere, Insulsiſsimū foret, Sed intelligi ex iis unum opinor, qui in militiā delecti ex Persis numero decemmillia, dicebantur Immortales. Qm̄ si quis eorū aut Nece, aut Morbo numerum minuisse, confestim substituebat̄ alius, nec unquā plures erāt, pauciores ue Decemmillibus. Erant item præcipuo iter omnes cultu decori, & iidem omnium p̄stantissimi. Hac opera iuuabit̄ & Q. Curtius Libro tertio, ubi ita legitur adnotatū.

Proximi inq̃t, ibant, Quos Persæ Immortales uocant, ad decemillia, Cultus opulentiæ Bar-
baræ, non alios magis honestabat. Illi aureos torques, Illi Vestem auro distinctâ habebat,
Manicatasq̃ Tunicas, Gémis et adornatas. Memoriz produt ex Græcis nonnulli, τὸς ἁδ' ἰ-
νέσσε, Hoc est Immortales istos Theodosio impante redactos in nihilū ab Ardaburio. Ex
hisce uero Immortalibus Viris, mille seligebant optimus q̃sq̃, Melophoros uocabat, Q̃
hastis præfixa gestarent aurea mala, Doryphori erant hi, Hoc est Satellitis fungebant. Mal-
lophoros aut Cereris ē. cognomentū in Megaride, Quod ab iis uidet̃ impositū, Qui Mor-
taliū pruni Oues cōnutrire cōeperint. Sigdem Lanā dicunt Græci μαλόν, Ex quo & Idā
μομαστιν uocarūt, uelut πολυπρόβατον .i. Ouibus abundantē. Similitudinem quādam cū
Persæ Immortalibus habuit apud Gallos Equum Ordo, Quē uocabulo Genis pprio Tri-
macresiam illi uocabāt, Nā Equum dicunt Marcan. Sed ad Platanum redeo, Inuenio Xer-
xem eunde auream sibi Platanū fundi iussisse, Quæ antimimos foret. i. Amatā, eslingeret,
leniretq̃ Aestuationē mentis ex illius absentia. De Platano in Theriacis Nicader ita scripsi
reliquit, σφαίρην δὲ περὶ λεχέας πλατάνοιο .i. Sphæra quoq̃ torum p̃bentis ætate Platani. In-
ter pres locum eum enarrans, Illud δὲ περὶ λεχέας pro umbrosa posse accipi, tradit, Q̃ m̃ laus
sima sint eius Arboris folia, ut opacissime cōtegant Aestiuo tēpore, Vel inq̃t, q̃a torus ex nu-
merosis foliis confici abunde possit tempore eodē. Addit illud quoq̃, Platani fructum esse
Sphæria q̃dam Trachea. i. Orbiculos asperos, p̃pterea a' Nicandro dici Sphæra. Ex iis ue-
ro, Quæ prodit Interpres hic, agnoscas licet, Vera item esse, Quæ Græci scribunt, dici Pla-
tanum, siue Platanistum a' Latitudine, q̃d sit πλατύνω Mos. Platanistum tñ sunt, q̃ a' Pla-
tano per diminutionē, p̃ferri putent, Cū paronymon, siue denominatiuū sit uerius, nihil pri-
mitiuo amplius, minus ue significans. Porro si diminutū foret, exire debuerat in σκος, Si-
cuti Calamifcus Pyrgifcus, Satyrfcus. Platanistum pro Platano apud Homē diligēs Le-
ctor inueniet. Fabulosa plane sunt, quæ primo de Animalium Naturis scribit Aelianus, nec
citra cūctationem promenda. Ait. n. Noctuas mira q̃da ingenii solertia a' Ciconiis submo-
ueri a' nido longius, Platani frondibus ingestis, quarum contactu torporem p̃trahant No-
ctuæ, ita, ut oblætionis quippiam inferre deinceps nequeant.

¶ Adagia duo a' Cupressō producta. Oratii locus illustratur. De Cupressō nonnulla. De
Pinu Herodoti perpenditur sententia. Sphæria quid. Caput XXXII.

Hocion Athenienfis, quē nemo uel ridentē uidit, uel flentem, Cū ciuitatem
intueret a' Leosthene p̃cipitatam in bellū, dum libertatis sp̃e, & Imperii cōi-
pit illa tumidius Verba eius Cupressis cōsimilia sibi dicebat uideri, Q̃ m̃ pul-
chra quidem forent, ac sublimia, Cæterum fructū omnino carerēt. Sed enim
cum initia cedere prosperius essent Vifa, Immolarentq̃ Euangelia oēs, hoc
est, rei diuinæ ex felici nuntio darent operam, Interrogatus, an ita rem gestā uellet, πῶς
χ. οὐ μὴ δὲ ἐφ' αὐτῶν. πρὸς ἑκάστου δὲ ἐκείνου. i. gestam q̃dem uelle sic, Illa tamen malle decre-
ta. Ex his Adagium producit de iis, quæ speciosa q̃dem uident, Inania tamē sunt, & nul-
lum prorsus emolumentū præferētia. Nam Arbor hæc, uti docuit Plinius, natu morosa, fru-
ctu et supuacua est, Baccis torua, folio amara, odore uiolenta, ac ne umbra q̃dem gratiosa.
Est et ab hac arbore Prouerbiū alteq̃, Cupressum simular, de Pictore malo, et Imperito ut
exposuit Porphyrio, qui aliud prorsus nihil expingere norit, Quod in arte poetica signifi-
cat Oratius.

Sed nunc non erat his locus. Et fortasse Cupressum

Scis simulare, quid hoc ē si fractis enatat Expes

Nauius, ære dato, qui pingitur.

Sed cur nam electa Cupressus, Quæ potissimum prouerbio locum faceret? Nempe (quod a'
Doctioribus incuriosius p̃termissum, miror) q̃a, ut Plinius scribit, trahebatur etiam in pictu-
ras opere Historiali, Venatus, Classes ue, & imagines rerū tenui Folio, breuiq̃, & uirenti
superueftiens. In Arcadiā apud Psophidem Cupressi cernebant proceritatis tantæ, ut pro-
pinquus adumbraretur mons. Eas non excidebant Alcmaoni sacras arbitrati, Nūcupant
ab Indigenis νύμφαι, id est Virgines. Alcmaonem uero necata illuc matre, de-
latum Argis fecunt. Memorabile est, quod Historia secunda Thucydides prodir, Aras fuisse
se ex Cupressō,

Horatij locus in
mte Pothion

se ex Cupresso, quibus eorum efferebant ossa, qui in bello fuissent Cæsi. Quem Locū exponēs Enarrator qdam, id solitum fieri astruit, *ὅτι τὸ κοινὸν εἶναι*, Quod putredinē Arbor nesciat. Confirmat id fides historica. In ea nanq; materie pter cæteras Arbores nitor maxime ualet æternus. Et simulacrū Iouis in arce ex Cupresso durauit, a condita Vrbe Sexcentesimo, Sexagesimo primo anno dicatum ad Plinii tempora. Cupressum Indi prope iter Aromata uenerant, & merito id qdem. Laudent q uelint, Amoniā Chiam, & Cyrenaicam, quā esse æternam pdicat Theophrastus. Verum Nitore, Robore, Magnitudine, Restitidine, Perēnitæ, Quā illi Arborum cōparabimus? Cariē, & Venustatē penitus nihil sentire Cupressum, affirmant, & Rimā sponte haudquā cōcupere, Quā ex cā Plato Leges publicas, atq; Instituta in sacris ponenda cēsebat, tabulis Cupressinis, Quod futuras forte putabat æterniores, q̄ æreas. In Assyria ex Cupressis mō cōpingi Naues, Auctor Aristobulus est, ac repetit Arrianus, reliquæ materiæ inopia summa. Cupressum uero Creticam, ut pstantissimā laudat in Symposiaci Plut. Sicuti ē Isthmiam Pinum. Porro sicut in Platano esse Sphæria superius adnotauimus, Ita & in Cupresso Dioscorides appellauit. Sphæria inq; cōcisa, & in uino hausta Sanguinis conferunt anagogæ. i. eiectioni, seu excretioni, ac dysenteria. Plini⁹ Latine Pilulas reddidit. Locupletum deniq; ac nobiliū mō funeribus adhiberi Cupressum solitam, Lucanus testari uidetur.

Et non plebeios Lucius testata Cupressus, Et est a Laetio Grammatico Thebaidos quarto relatu. Illud admiratione nō caret, Herodotū scribere, Vnā solamq; Arborū Pinū recifam non succrescere amplius, Verū interire funditus, uel, ut ipse ait, *πανόλεθρον*. Nata inde Parcemia, Vt exteri dicant Pinus mō, Quæ prorsum iteridat. Cum manifestū fiat, Piceā, & Cupressum id ipsum pati, Sed & pleraq; alia, nisi forte cognitionē aliquam inter hæc Arbores intellexit, ppter ea q uno Pinus noie accipiēdas, constituit. Quod ad Piceā attinet, Sciendū, Eustathio tradetē, id Homerici *ἐχθαλὸς* inde profluxisse, ac p mortifero interpretari, et si ad amaritudinē referunt alii.

Oratio concisa, breuisq; an pstantior sit. De Phocione, Catone, Demosthene, Pericle, M. Tullio, T. Liuii, & Aliis. Caput XXXIII.

Primum uideri Orationis genus, Quo paucis multa sapienter, grauitérq; significat, a plerisq; ex doctissimis traditū, scimus. Idē nāq; Sermoni congrue re, quod numis, Qui eo pstantiores credunt, quo Materia pauciore, ptiū amplius cōplectant. Id ueterū nonnulli approbarunt mirifice, Sed Phocion ptiū, Cuius Oratio uerborū paucitate pressior, erat pbreuis. Multa uero sententiarū magnitudine, ac grauitate. A deoq; huic uni erat itentus, ut qnq; Theatro iam pleno, cum obambulare cogitabundus, dicente quodā, *σκηψμένῳ τοῖς ὄφθαλμοῖς*, uideret o Phocion cōsyderationi intentus, Bñ coniectas inq; dispicio nāq; ecquid possim eximere ab iis, quæ apud Athenienses sum uerba facturus. Secuti sunt hæresim eandē & pleriq; alii non oīno Infantes. Sicuti in Latīna eloquētia Gracchi, In quibus Vmbrā recognoscit, & qsi color opacæ uerustatis, & Senior quocq; Cato, quē Romanū Demosthenem nuncupatū, Auctor M. Tullius est. Quemq; ætatis suæ eloquentia non contentū id iam tū facere adortū, diluget, Quod diu post implent Cicero. Sed pfecto est utiq; custodienda hæc, Si causæ rō permittat. Alioq; uti doctissime Plinius Cæcilius inq; Prauaticatio est, trāsire dicēda, puaricatio est, cursim, et breuiter attingere, q̄ sunt inculcanda, infigēda, repetenda. Nā plerisq; longiore tractu uis qdam, & pondus accedit. Vtq; corpori ferrum, Sic oratio nō idū magis, q̄ mora animo imprimis. Hoc fuit Demosthenis p̄siliū, quē si eloquentiæ uelut typum dixeris, meo qdem Iudicio, a ueritate aberrabis nō multū. Hoc itē Periclis, quē a Cælesti eloquentia cognominatū Olympiū, Plut. scribit, et Plini⁹ meminit. Aristophanes uero ita laudauit.

ἡ σφραγὶς ἐβρόντα, ξυγκινεῖτε πάντα, Fulgurabat, tonabat, p̄miscebat omnia. Eupolis uero *πρὸς τὸ τοῦ περὶ τῶν ὑποκρίσεων. ἡ δὲ τῆς λέξεως ἔκστασις, καὶ μόνος τῶν ῥητόρων τὸ καὶ τὸν κατέλατ τοῖς ἀκροαμένοις.* Ad hoc inq; Sua dela qdam labiis subsidebat eius, Sic demulcebat, ut Oratorū solus aculeū audientibus relinq̄ret. Vt quē non clamator aliq; ad Clepsydra latrare docuisset, sed Clazonenius Anaxagoras summa imbuiisset rerum scientia. Ac ut nostros inopia pterisse nō uideamus, Quid Cicerone, quē extra oēm ingenii aleā positū Plinius admirat, & Quint. optimū dicēdi ma

gistrū pnūtiat, Hieronymus in Latini Eloquii arce stetit, p̄fitef, qđ Largius: Quid Affin-
tius? Quæ aquarū fluentia adeo exuberant: Quod pelagus exundat Latius: Quod Fulmē-
brat impetuosius: Raptare Iudicē credas, īuoluere, p̄cipitem agere, p̄culcare, nec īcendere
auditorē modo, sed ipsum p̄tes ardere. Animorū deniq; quendā credas Deum. Quicqđ
li uiolentiæ obfistit ruenti, ac renitit, supra humanū captum est, ac censef. Late in eo crassit
uis Demosthenis, renidet Platonis copia, ab blanditur, allecat, afficit, Iocatica iucunditas.
Nec Lysia subtilitatē frustra desideraris, aut acumen Hyperidis, Æschinis sonitū, Aphica
ni grauitatē, Vel Lenitatem Lælii. Vt tanto ferri minus possit Largii Licinii liber, Qui p̄-
digiose Ciceromastix inscribebat. Quæ in aliis enituere singula, oīa in uno efflorescunt,
& qđem summa, Vt fœnum ceteros, uti aiunt, arbitrari possis. Postea sunt, q̄ mihi efferat lan-
dibus Salutii breuitatē. Taceo quod Seneca scribit, Salutio uigente, amputatas sentēti-
& uerba ante expectatū cadentia, & obscurā breuitatē fuisse pro cultu, quā rarē Vir fragili-
tatis Aruntius sitimitatus in iis Libris, qbus punici belli Historias est cōplexus. Est illa plu-
sibilis utiq; addo ēt, Quod grauissimi Auctores dixere, Immortalis. Quid tñ illi cum occu-
pato Iudice neq; ad hunc uisum Thucydide ualde probarim. Et qm̄ Magna noīa conuelle-
re uidemur, qbus assurrexisse, honestius multo fuerit. Ea ipsa est M. Tullii sententia. A quo
alibi quoq; ita p̄ditum, scimus. Breuitas inq; Laus est interdū in aliqua parte dicēdi. In uni-
uersa eloquentia laudē non hēt. Eiusdē tñ illud est, In Historia nihil ēē pura, & Illustri bre-
uitate dulcius. Alioq; & amplitudo illa Patauini Historici lactea, et redundās, ita q; legentē
sæpe afficiens, ut stupore quodā adobruat pene, alere longe pinguius ingenia mihi uidet.
Adeo ut, Sicuti in Pictores ille ait, q̄ nescirēt manū de tabula, Oculos a lēctione reuellere ne-
queas. Ita dicendo adumbrant omnia, & exprimuntur graphice. Vbertas illa p̄dulcis, Et
Austera tñ, nec decocta, Nitida sine labore, ut de Theophrasto Seneca scribit, efflorescens
quoq; nec assusa nectare mō, Sed quodā Circes, quā Deam itelligi uoluit literarū Princeps
Homerus, delibuta ueneficio est. Abire cupis, retinet blandis amoribus inenarrabilis facun-
diarū uastitas, q̄ tñ uasta non est, Sed cōpta honestius, culta p̄fiosius, expolita diuinitus, nullū
fucus puerilis, aut pigmetā inania, nullū uibratior cincinnus. Nō ades, prouocat p̄gustata &
mœnitas, Sirenū cantibus longe potentius, Quas sūrdus demū Remex p̄transisse narratur,
Istam odore modo p̄ceptam nec cæcus qđem neglexisse possit. Jam qđ de eruditōe dicat
Quæ in eo uno adeo scatunit subinde, adeo exultat multifaria, adeo ingeniosissimū queng
aure bene uaporata, Mox & acriplota aceto, recōdita re, scientia laceffit, ut eo ipso anno,
quo ista cōmentabamur, exp̄ssum auditoribus meis sit, qbus opera illa Patauii p̄stabat, qui
bus q; haudquaq; foret cornea fibra, plus se ex uno in T. Liuium dictato referre emolumētū,
q̄ ex Salutii decem, quē succisuius diebus, hoc est festis enarrabamus. Scripsit & Dialogos,
ut sit aliqd Auctarii uice, quos nō magis Philosophiæ adnumerare possis, q̄ Historiæ. Con-
cinnauit & ex professo Philosophiā continētes libros. Sed ista paḡ forte institutū iuuerint.
Exciderat pene, Quod minus dissimulandū fuit. Putat in Arte Dionysius, Esse dictiōne ali-
quā, cui mira īsit dulcedinis, ac iucunditatis uis. At pulchritudinis nō ita. Rursusq; Sæpe
repperit Ofonem pulcherrimā, Quæ tñ iucunditatē illam p̄dulcem desyderet. Cuiusmodi ē
Thucydidis Phrasis, & Rhamnusi Antiphōtis. At in Cresia Cnidio, & Socratico Xenophonte
suauitatē illam sentiri qđem abunde, abesse tñ quadantenus pulchritudinis gratiā.
At Virtutē utranq; insigniter in Herodoto enitescere. Hoc ipsum siq; re exactius p̄p̄ta, &
excussa, de Salutio statuatur, & T. Liuiio, Scopi umbilicū, puro, recte collmans attigerit. Qđ
ad Salutii attinet, Id in eo p̄signi admiratione dignū, nullū nisi loco positum fere, ac tanq̄
in uermiculato emblemate, uti est apud Lucilium, p̄spici structum Verbum. Sed. n. Scriptori
egregiū non Næuo aliquo, aut crepundiis, quod aiunt, Sed toto corpore inspectasse, ac ex-
pendisse p̄stiterit. Scribit Seneca Controuersiæ qnto, Præcipuā esse qđem in Thucydide
breuitatis Virtutē, uinci tñ q̄nq; a Salutio, & in suis illum castris cædi, Quod in sententiis
græca sint, Quæ saluo sensu, detrahas, Quod in Salutio iterdum nequeas. Quā rem T. i. q.
Liuius, ut q̄ Salutio esset inigor, ut translatam, corruptam q̄ uitio uertebat, arbitratus pos-
se a se facilius Salustium uinci, Si a Thucydide uictus foret p̄us. Alibi uero Seneca idē hoc
Patauino historico testimonium reddidit. Vt eum dicat Candidissimum maximi cuiusq;
ingenii æstimatorem. In tam multis uero, Quæ de T. Liuiio attulimus, Sciendū in Epistola
quadam

quadam ad Ioānem Boccacium scripsisse Franciscum Petrarcham, Ignauia Legentium cōtigisse, uti Liuiana Historia sit in Decadas distributa. In eas n. inqt, Nō ipse, q scripsit, Sed fastidiosa Legentium desidia diuifit. Nec defunt, Qui calculum adiciant. Me uero Decadibus præpositæ præfationes in diuersum trahunt.

¶ Admirabilis in Phocione Natura, Item Cynico Diogene, Aristodemo, Socrate. Caput XXXIII.

Sic in plerisq; Hominibus mirandam pfecto, stupendam q; Naturam q; Naturam, neminem arbitror paulo humaniorem, q nesciat. Nam, ut Phocionē taceam, quē ruri, ac Militiæ nudo semp icessisse pede, ni illum hyems atrocior ad calceos cōpulisset, proditū memoriæ est. Proinde ferunt iter iocabundos milites nulum fuisse rigoris significandi certius argumentū, q siqs affirmasset, Phocionem iductis calceis prodiisse. Cynicum Diogenem Illustria testant monumēta, in frigoris ui maxima æneam statuam amplexari consueisse, ueluti a sensu rigoris oīno alienum. Cum uero id conspicaretur Lacon qdam, scitari perexit, *ἐργον*, an rigeret abnuente eo, *τις ἐφ' ἡμῶν ποιεῖς*, qd igitur mirum facit? Auctor Plato est, Aristodemū Cydathenēū, corpore pusillo, nudis semper pedibus icessisse. Sed qd hęc cōsectamur leuia? Posteaq; Platonis introspeimus sacraria, pergamus porro subtexere, quibus is Socratem suum graphice apinxerit, Alcibiadis persona substituta. In bello inquit, Quod ad Potideam Atheniēses gesere, imprimis quidem Laborum icomparabili patientia non me solum, Sed uniuersos longe Socrates pcellerat, Et sicubi, Vt fere assolet, commeatu deficeremur, in fame, siti q; tolerantissime perseveranda, facile inter ceteros eminebat. Rursum affluente rerum omnium copia, Solus perfrui assatim posse uidebat, & quamuis potum abnueret, si compelleret, Oēs protinus se largius inuitando anteibat, nec tamen uino paulo hilarior unquam est conspectus, quod utiq; mirum præcipue est, Ni id mirabilius admodum foret, Quod hyeme, ut in locis illis, Sæua, & rigore itolerando factitasse illum, scimus, Gelu siquidem oīa obtinente, ac uniuersis pruina albicatibus, nec quoquā fere sub Dio agente, ni Pellibus corpore artivus obuallato, conspecto q; Socrates ita se cum reliqs promebat in publicum, ut quotidianis idumentis nil omnino accederet, nudis uero Pedibus glaciem, Pruinās q; pmebat facilis, q calceis obmunit milites. Quod illi conspicati in ipsorum contēptum fieri iterpretabant. Sed illud satis mirari non est, Altior, uti plerunq; fit, iciderat cogitatio, stabat q; a Marutino tempore eodem nixus uestigio, cum q; minus explicaretur, Quod agitabat, perexit in Meridiem usq; Senferant milites, ac mirabātur, Perseuerabat ille nihilominus ad Primā facē, At illi Lectulum apposuerunt, obseruantes, ecquid per noctem decumberet. Expectauit is, statim pertinaci nihil immutato, Solenti sese promentem, quem ubi consulasset, deniq; digredi cœpit. Sed & familiare fuit illi Viro, ut perdius staret, ac perniox, et iconniuens.

¶ Quæ in Corporibus calorem præcipue custodiant. Cur frigore nimio nigrescant extrema, & decendant. Obiter, an Ignis sit coloratus. Caput XXXV.

T, quia in frigoris patientiam icidimus, succurrunt ex illustribus Viris amussitata pleraq; digna omnino, quæ non præreantur in nostra hac Collestaneo rum cura, Apponemus uero primum, Quæ ex Galeno comperta nobis, in Libro de Anhelitus iuuamine. Sunt inqt, tam pinguedines, q Adenes, siue glaulæ omnes, in Corpore ad caloris naturalis custodiam, fomentum q; Quæ uis n. Calor a Corde in totum redundet corpus, Sunt nihilominus in Corpore partes quædam ad Caloris susceptionem longe ceteris aptiores. Etenim, quæ superposita Epatis Pin guedo, Spleni item, atq; intestinis, calefacit ea, digerendi q; inibi facultatem adiuuat excel lenter. Proinde cum ita forte obuénisset, ut pugili cuidam pingue id confringeret, Mox q; liuescens eximeretur Medici cura, Cœpit is supra modum esse Frigoris impatiens, cōcoctio ne quoq; isigniter mutata, deminuta ue. Illud uero in Frigoribus peracutis, ac uehementioribus contingere, Alexander scribit, Si modo de familia, pinde ac diminutus capite, aut pe grinitatis reus non sum mouet Liber is, Digytos, & extrema Corporis nigrescere p̄us, Mox

& decidere. Mirus profecto euentus est. Sed uerus. Auditū. n. mihi saepe a Provincialibus, quibus profitebatur, Ut qui Frigidioris mundi plagas incolerent, soliti apud illos fieri ut si In gelidiis acioribus, & Boreæ flatibus frigidissimis, ut affolet, q̄ter eundū, uel quacūq; sub dio mora diuturniore, Nares forte emūgat, Apicem simul decidere. Sed un̄ nam fieri ista putemus? An q̄a Frigus atrox ἀπελαύνει, καὶ ἀπολύει τὸ ἐμφυτὸν θερμὸν εἰς τὸ βλάψαι τὸ σῶμα τοῦ ἰ. insitum calorem introrsum persequit, & occludit in Corpore. Reliqua uero extrema, caliditatem uitali potestate minus agitante, primo q̄dem liuescunt, inde nigrescunt, ac deniq; emoriunt. Ideo aut excidunt, Quod Natura reliquo sane Corpore prouidens, id circumplectit, & ad se astringit, Mortuum destituendo, & decidere permittendo. Extrema uero imprimis affligunt, Quod minus corpulenta sint, & p̄inde minus etum calida. In firmam item Quæ sunt, & rarefcunt ex Arboribus rōne non diuersa, hyemali Sydere frondibus exuunt. Sunt qui asserant, a primordio q̄dem insitum Calorem Frigus, utpote sibi istum, refugere introrsum, deinde collectum, & uelut destitutas recuperaturum partes subire, et cum agmine, ac confertum suppetias ferre. Sed interim densiore caloris ui Membrorum extrema amburi. Verū hi falli uident, Sicuti Aphrodisæus putat. Quod si Liuior, Nigredinis q̄ rōnem in Frigoribus quis perquirat amplius, Sciendum est, Sanguine appulsu Frigoris gelascere, Concretum uero nigrescere caloris inopia. Albedo nāq; Igni tribuit, propterea Senioribus μάλας περιβύδου ἢ σάφει. ὅτι ἐλαχίστην ἔχει θερμότητα. i. maxime liuescit Calor, Q̄ in minimum obtineat caloris. Sed in hoc tamen aduertendū impensius, Calorem in Animalis cōmixtum esse album luminosum. Est. n. Spiritus q̄dam in Seminate iteceptus, & in Spuma Spiritus aliq; Natura p̄portionem habens cum Stellarum dispositione, ut est apud Aristotelem de Animalium ḡnatione Libro secundo. Et Auicenna in Libro de Medicinis cordis, Eum scribit, uultus suos effigiare ad Cælestium corporū similitudinē. Neq; n. Calidum in Animalib⁹ Ignis est, Neq; ab Igne Principium hēt. Neq; n. Aial generat Ignis, Neq; Ignis ē Albus, Nec oīno colorat⁹, ut dixit Empedocles, Cū sit Color q̄litas mixtionē p̄sequens elementorū, sicuti līq̄ ex Libro de Sensu, & sensili. Porro si ēēt Albus, aut p̄sum coloratus, Stellas uideri prohiberet noctu, Q̄d ab Algazele in Libro de Philosophia comprobatur, scimus.

¶ Cur extrema Frigefacta uehementer, si admoueantur Igne, dolent. Quæ præcipue istentur Frigore.

Caput

XXXVI.

Ontingit porro & aliud in summa hac extremorum frigefactione, Q̄ & ea si Igne admoueris, Quo incalescant, isigniter dolēt. Id uero repentina fit q̄litis mutatione, q̄ est ab excellēti Frigiditate in plurimā caliditatem. Quippe q̄cqd immoderatus, ac confertius fiat, ἡ τὰ δυσμεταστάσει λυπεῖ τὴν φύσιν, id est p̄ distemperantiam Naturæ infert nocuentū, p̄ Eucrasiam uero, & Symmetriam, hoc est per tempamentum, atq; moderationē Naturam oblectat summo opere. Certe caliditas adueniēs Frigiditatē incipit distrahere, & propellere amplius, ac exagitare accius, propterea Spiritus inclusæ Frigiditatis distractus, & Extrusus dolorē parit. Calidum si quidē Frigido contrarium ē, Quæ diuersitas afficere plurimum pōt, quia Frigiditatē infert Caliditas. Hęc uero extrinsecus admota Naturalē suscitāt, atq; intēdit. Protrudit ergo exterior caliditas introrsum Frigiditatē, Naturalis porro eandē reicit repulsu, Quo nomine hinc de obseptum Frigus dolorē ciet. Est aut isestum Frigus ossibus præcipue, Dētib⁹, & Neruis, Quoniam Concretionis sunt terrestris cuncta hæc, Et Frigidum ipsum terrestre est, Refrigerata itaq; offenduntur, Quod simile simili adiectum furere faciat.

¶ Frigida membra in Aquam itidem imissa Frigidam refici. Quæ consequantur Symptomata pereuntes Frigore. Rhigosibii, & Dysibigi qui dicantur. Caput XXXVII.

Cribit autē primo Canonis Auicenna, plerosq; extrema corporū extimo Frigore uehementius correpta in frigentē imittere Aquam, inde q̄ p̄cellenter uari, uelut propulso plane, Quod oblādebat. Sicuti poma item regelant in frigidā proiecta, Quod si Igne applicueris, manifesto corrumpunt. Ceterū, quæ istiusmodi obuēniāt rōne, amplius indagine certa scrutari, inq; Præceptis, haud sane!

haud sane medicinam p̄fesso necessariū. Interpretis uero, ceu pomēria prolaturus, itra pelli-
culam minus se continuit. Id q̄ ptingere opinat̄ modo compari, Quo frigida affusio copio-
sior Tetano, quem esse itidē Frigidum constat Morbum, qñq̄ p̄sentissime opitulat̄ ex infi-
siti, ac genuini caloris aggregatione, atq̄ cremento inde isigni. Ex Viretis amœniorib⁹ Aui-
cennæ eiusdem illud quoq̄ est, Frigore pereuntes, Quos *ἡυχρηστώτερος* feliciores fingen-
dis uerbis uocant Græci, eodē cōmori pacto, quo itericipi contingit Opium haurientes, aut
Mandragoram. Sigdem illos eiusmodi consequunt̄ Symptomata, siue Casus, aut acciden-
tia. Extimarum partiū stupor cum algore. Nec nō Pruritus, Singultus, Scotomia, Gutturis
coarctatio, & Anhelitus, Somni marcor, Faciei, et Labiorum color citreus, & id genus alia,
q̄ quarto Canonis non neglexit Princeps. Mandragorā uero haurientes Lethargia excipit,
& pruritus cum Tetano, & hebeti auditu. Qui inalgescunt perpetuo, Veteribus dicebant̄
Rhigofibii. Dyftrigios dicere malunt Recentiores.

¶ Frigoris Euentus plures. Exercitatos Inexercitatos ampli⁹ sentire frigus. Balbuciei rō ex
Frigore, Ebrietate, Ira. Pili cur furriganf frigos. Stupor qd. Sopor stupidus. C. XXXVIII

Illud quoq̄ in Frigoribus usuuenire p̄ momenta singula expimur, τὸς καὶ
μιασπάρης διαγοιτὸς τὸς εἶναι τὴν ἀγρυπνίαν, Hoc est, exercitatos frigus uehe-
mentius sentire, q̄ inexercitatos. Id uero rōnibus aliquot obuenire, comper-
tum est, & tradidit Aristoteles. Nā pingui laboribus exhausto, tollit̄, Quod
teporē p̄stare pōt, calidum nāq̄ Opimum ideo. Vel qd̄ *ἀπὸ πρὸς τὰ σώματα*
καὶ ἀπὸ τὸς ποσὶ. i. Spiratoria, solutiora q̄ corpora eorum ideo sunt, Q m̄ pingue, extremē-
tum q̄ omne detractum est, ita ut Frigus arcere nequeat. Porro meatibus p̄ sudationem pa-
tescētis, ueluti ostia complura apiunt̄. Est & Euentus ille in Frigoribus notissimus, ut sicu-
ti Ebrius usuuenire scimus, oberret lingua, Quod frigoris ui cōcrefcit, & p̄inde fit, ad motū
ineptior, hebetior ue. Frigidum porro, uti astipulat̄ primo Canonis Auicēna, paralyfin fa-
cit, ac, ut nouitū utar Verbo, mortificat, Mobilitas uero, & Latitudo Sermonis plationi p̄
necessaria p̄sum habent̄, Quod de partibus secundo isinuat Philosophus. Succurrere illa
quoq̄ pōt rō, extimas partes appulsu Frigoris amplius densari, humorem q̄ intro illapsum
linguā abunde humectare, ex quo minus illa suo p̄fungi munere utiq̄ possit, Q d̄ in Vino
madētibus manifestissimū fit. Nī q̄ tremorē, Frigoris potestate p̄cliatum, ad cām reuocet.
Ille. n. motū isert temerariū, ac subsultantē, p̄pterea iarticulatiox prumpit Vox, hæsitātē lin-
gua, & oberrante, Q d̄ ipsū & in Ira usuuenire, aiaduertimus, tunc siqdem ex furibunda
caloris agitatōe itempans, nec modulis cōstans suis p̄ducit̄ motus. Quæ rō coeutiū quoq̄
Sermonē efficit cōfusaneū. Et Vicefima tertiū Auicēna gnationi tunc esse paccōmodū tem-
pus p̄nūtiat. Q d̄ uero de humectatiōe nimia ptulimus, mīx nemini uideri debet, tū q̄
subiecta Cerebro Lingua ē, Q d̄ esse humiditatū fontē, uenit, tū q̄ prara est, ac, ut Neote-
riciloquunt̄, Porosa, proinde q̄ humectationi excipiēdæ p̄mprior, paratiox q̄. Inter frigo-
ris symptomata illud itē iternoscit̄, horrore icusso, furrigi in corpore pilos, cōmeate ad ite-
na calorū ui, q̄ caro destituta addensat̄, cōstipatu q̄ sic ptolli pilos ptingit, radice uehemē-
tius arctata. Nec illud itastū, iscinum q̄ relinq̄ debet, Q d̄ usu cōmpnū est, Sigdē *οἱ ἡυχρηστώτερος*
ἢ καὶ ἡυχρηστώτερος, Hoc ē, q̄ rigēt, minus dormire queūt. Id uero inde fieri, putandū ē, qm̄ q̄ riget,
spiritū magis retinet, q̄ laxat. At q̄ dormit, magis reddit, q̄ attrahit, *ἐναυχίος δὲ ποιεῖται τὸ*
ἡυχρὸς τὸ καὶ ἡυχρὸς. i. affectionē Soporī diuersam iducit rigor. Stuporē deniq̄ a Frigida oriri
dispōne, Galenus scribit, nō nermox mō, Sed & Venax, Arteriay, Camis, Mēbranay, Tu-
nicay, & Cutis, Esse nāq̄ Stuporē refrigerationē isigniter iductā, Quo nomine ita Affectis
Corporib⁹ Sensuū, ac motuū obrepiat difficultas. Sicuti cōpleta refrigeratio, & Sēsum oīno
adimit, ac motum. Quod uero censeat̄ Stupor dispositionis nomē, noni Sensus, aut Dolo-
ris, palām innuit Hippocrates, cum scribit, Stupor mediocris soluere doloem potest. Pro-
inde male Archigenes uidetur pronuntiasse, Stupidum dolorē ad Nermos proprie ptinere.
Stupor enim dispositionis, non Loci affecti indicium est. Legimus Soporem quoq̄ Stupi-
dum, Est autem Accidens eius actionis, Quæ a loco mentis compote p̄dit, Verum ex Fri-
gida prouenit causa. Sicuti Vigiliam, & Delirium Causa potestate calida concinnat.

De Bulimia, seu Canina fame. Vini nocumenta in Ieiunio. Quid Thorexis, & Acrothoraces, Acroteria, Acrostichis. De Canino prandio uellicatim. Canina fames cur dicat, Canum in excernendo difficultas unde sit.

Caput XXXIX.

Aterum nec illud citra ppenfionem ptereundum (Pergam.n.scitamēta hoc genus hinc inde expiscari, nequis, thesauris expectatis, in Carbone plapsum se queratur) ex Frigoris ratione consequi interdum, hyemalibus potissimum horis famem illam itolerabilem, Quā *βουλιμῖαν* uocat Græci Ex nostris Caninum appetitū Quidā. Quippe frigoris uiolētia calore genuino ad itimaco aſto, iſatiabilis edendi cupiditas iniicitur, itenditur q. Quæ tamē uel minimæ rei gustu reſtinguitur. Verum super hac aduertendū amplius, ubi Sententiarū secundo ſcribit Hippocrates, Famem Vini potio ſoluit, Subtilius, penſculatius q explicans, ut ſolet, eam partē nobiliſſimus Interpres, non Famē inquit, eſuritionem uē quālibet intellexiſſe Hippocratem, Sed eam planē, Quæ inſeſtat appetitione anxia, & irregeta Cibariorum, Quā nōnulli Caninam cognominant. Nāq. eiſmodi Famē curat Vini potio, nō eam, quæ propter inediā, aut Alui fluorem, ſanguinis uē profluuium, uel aliā accidit uacuationē. Qui.n.ob aliquam id genus cauſam eſuriunt, iis epotum Vinum minime prodeſt, quin obeſt mirabiliter, conuulſiones inferens, delyria q. Si Vinum ante cibum ingerat. Ego quoq. inq. ſic Vitæ redididi aſſidue fameſcentes aliquos, ad bibendum large hortatus, & Vinum utiq. Quod ad modum caleſceret. Neq. n.acerbum Vinum talem conuellit Famē, obſtirpat q, ut quod haudquā calefaciat, Sed Ruſſum pſentiffimum cenſet. Et paulo mox, Canina inq. appetentia, uel ob unā Frigoris itemperiem, uel ob acidos quoiſdā ſuccos fieri ſolet. Qui uero pu tant appellatam Eſuritionem itolerabilem (Sic.n.Bulimū interptor) noīari hoc in Loco ab Hippocrate Famē, a ratione eſſe diuerſos, conſtat. Obiter autē id, prius ſubnotandū, Hippocrati eſſe moris, Vini portionē appellare Thorexin, Libro.n. quē de Natura, uictūq. Hois fecit, hunc in modum ait. *Viſtus neq. cā eſt, quo Morbus omnes phēdat ſubinde natu minores, prouectiores q. ætate Mulieres, & item Viros, atq. ēt *σπορτομένους*, & bibentes A quam. Nāq. obiectans Thoreſſumenus, & potantes Aquam, Verū *σπέρην*, ita armaturæ argumento impoſitū, ſignare Vini potionem, perſpicue idcauit. Ex Græcis alii ſcribunt *σπέρην* ſignare tum armis iſtrui, tum ebriū fieri. Nam inqunt, Thorax eſt pectus, *πέρην τὸ θῶρον ὥρεν*, Quod eſt, q. pūneat, Quod in nobis diuinū eſt, uidelicet *διαινοτικόν*. Ebrietas uero *τὸν σπέρην*. *θερμαίνει*. i. Pectus calefacit. Hinc & Acrothoraces ſumme, aut leuiter, ut nonnullis placet, Ebrios uocant. Lucianus in Lexiphane, *ἐπὶ τοῦ μὲν ἀλκυονί, καὶ ὅθι ἀκροσπέρηνες ἢ μὲν*. i. inceſſanter pocula pſiccabamus iam et temulēti. Nā Acron ſummū ſignat, Vnde, dignum ſcitu, Acroteria dici legimus angularia, in Œdificiorū rōne, Statuas, q in Anguloſū ſummitate aſtituunt, nominantur & Mediana q. Quippe Membra, q ſupra Columnarum Capitula diſponuntur, hæc fere ſunt, Epiphylia, Zophori, Coronę, Tympana, Faſtigia, Acroteria. Acroſtichis uero eſt, cum ex primis uerſuum Literis aliqd connectitur, ut in q. buſdam Ennianis, item Sibyllinis. Sed ad inſtitutum, Verbo *σπέρην*, in hac ſententiam uſus & Anacreon eſt. Ac Oppiani Interpres expoſuit, *ἀλκυονί* primo, ubi ait, *σπέρην* apud Veteres non ſolum ſignabat armare, Sed & *ἀκροσπέρην*, ideſt ideſcener, nec citra Ebrietatem meracius bibere. Arbitratur Euſtathius de Vinolentorum contentionibus obrepiſſe Verbi notionem. i. *ὅς τὸ μᾶλλον τῶν μεθύοντων*. Sunt tamen, q Verbū id, Si ad porū referas, p Omicron malint ſubnotare, item q. per. i. *σπέρην*, *ἀπὸ τῆς σπέρης* ſaſio, quia impetuoſi proſiliant Vino madidi. Sunt q Caninum prandiū, ad Caninā hanc appetitionem contra Gelliū putent referendū. Sed Cur nā Canina Fames potiffimum dicat An quia inſigniter fameſcant Canes? A Physiologis certe traditum ſcimus. Quæ Anima lia continentiora eſſe ad Cibi deſyderium conuenit, hæc ſua in alio laxiores non habere ſi nus, Sed anſractus, & Orbes plures. Laxitas enim inteſtini auiditatem auget cibi. Redim do auiditatem accelerat. Quibuſdam autem Inteſtinum parte, qua uentri iungitur, Laxius eſt, qua deſinit, Arctius. Quamobrem Canes uehementi niſu, nec ſine cruciatu excernūt.*

Quiuſmodi ſit Prouerbiū, Ariſtogiton claudicat. Quæ Reſp. optima. Caput XL. Ariſtogiton

Ristogiton claudicat, ex Historia in eos parœmiæ faciem hēt, q Morbū affi-
mulant, ne militiam, uel id genus oneris publici qppia cogant subire, Quod
a. . . . . improbū est, et a Ciuili, honeste q̄ educato Viro alienissimū. Auctores sunt,
fuisse Athenis Aristogitonē quendā Sycophantā, frugis non satis probē. Ei⁹
conciones nihil nō martiū spirabant, & de bellicis rebus bellicum quo dāmō
canebant, adeo, ut sic Populū in discrimina sape maxima conuiceret, cū aliq̄ mollis ipse
foret, & nulli rei. Proinde cum id quadā delectum haberi audisset, simulata Valetudine,
crus obligat, ac baculo innixus, uelut grauiter Vulneratus, se in publicū promit. Eum uero
ubi ē longinquo sic p̄spicatus est Phocion, Hominis uasicia p̄specta, & qd̄ aiunt, ex uultu
Æthiopē agnoscens, Vociferās inqt, Scribe Aristogitonē claudū, et eundē improbū, ac mē
dacē. Legimus porro Aristogitonē hunc in uincula coniectū, dānatum q̄ ab Atheniēfib⁹,
orātū ad Phocionē misisse, ne grauaret, paululū ad se uisendū accedere, Faciebat is, qd̄ pe-
tebat. At eius facilitatem dānantibus amicis, Quod flagitiis adobrutū infamibus adire nō
abnueret, ac quodāmodo alloquio subleuare, conantibus q̄ ab itinere iam instituto deterre-
re, καὶ τῶς αὖ ἐπειὶ διὰν ἀριστογέτονι λαλῆσαι, Vbi nam inqt, iucundius q̄ Aristogitonē
colloquio dignetur? Præterea ipsum hūc exagitat præclare Agesilai cognomēto Magni A/
pophthegma bracteatū, & oium foribus appingendū, Qui scitanti cuius quo nā pacto glo-
riā apud Homines indispiceret, Si dicas inqt, optima, facias aut pulcherrima. Sed & Am-
brosius fortis inqt, Viri est, non dissimulare, cū aliqd̄ imminet, Sed p̄ndere, ac tāq̄ explo-
rare de specula qdam mētis, & cogitatiōe prouida rebus futuris obuia ire. Quod uero ad
Atheniēses attinet nimio plus sepe Oratoribus Auscultātes, attēdēda uehemētē Chilonis
sniā, cuius in septē sapientiū Cōuiuio meminit Plut. Qui Rēp. esse optimā statuit, q̄ Legib⁹
quidem plurimum, Rhetoribus autē minime obtēperet. Sed hanc uix Lynceus iuenerit.

¶ Ludere domi suæ quid sit. Cur Ludo comparetur Sapientia. Obiter de qnq̄

Pedum præscriptione.

Caput

XLi.

Vdendū unicuiq̄ secundū Aīam uiuenti Domi suæ, cū Audis, itellige Sāctis/
simorū sententia cōmoneri te, abiūcta a' rez uanissimarū cura mēte itima, ob-
uersandū in Sapientiæ p̄templatiōe, Quæ Ludo cōmodissime uidetur cōpa-
rari. Est. n. in ea oblectatio eximia, iucūditas inenarrabilis. Quæ ut ppria ex
Ludo peti⁹. Propterea Ecclesiastici XXIIII, Ore pnuntiat Sapiētia, Spiritus
meus sup mel dulcis. Ludus porro extrinsecus nil aliud q̄rit, Sed is pp se expetit. Qd̄
ipsum esse Sapiētia insitū, q̄s non uidet? Delectamur utiq̄ interdū eorū cōtemplatiōe, q̄ ap-
petimus, uel q̄ agere institimus. Ceterū uoluptas huiusmodi extrinsecus adnexū hēt aliqd̄,
ad quod nitimur puenire. Qd̄ si differat, uel deficiat, comes subsequit afflictiō. Id eo cō-
probat, Quod legimus puerbiōz XIII, Risus dolori miscebit⁹. At igenita Sapiētia specu-
latiōi amœnitas, oī Sirenū cantu dulcior lōge, suauior q̄ in se ipsa oblectatiōis cām retinet,
p̄inde nullis ifestat mœroz icursib⁹, Vt q̄, Qd̄ nō adsit, expectet p̄fusus nihil. Vñ ē illud Sa-
piētia octauo. Nō hēt amaritudinē p̄uersatio illi⁹, nec rediū p̄ictus illi⁹, Inamo q̄ Sapiētia
illa inenarrabilis, & diuina delectatiōe sui iure Ludo cōparat, Sicuti Prouerbiōz octauo,
Delectabar p singulos dies Ludēs corā eo, Vt p diuersos dies diuersarū ueritatū p̄sideratio-
nes intelligant. Vex & ad ifstitutum nostrū illud egregie aduocat, Qd̄ extat Ecclesiastici
XXXII. Recurre p̄or in domū tuam, et illuc aduocare, & illic Lude, & age p̄ceptiōes tuas.
Hēr id, tāq̄ p̄uilegiū quoddā Sapiētia studiū, ut dū suū p̄seq̄ op⁹, eo magis ipsa sufficiat si-
bi. In aliis eqdē plurimorū idigemus auxilio, Sed i Sapiētia p̄templatiōe tāto efficacior sentit⁹
esse conatus, q̄to ab aliis sequestrati amplius cōmoramur nobiscū. Quāobrē Sapiens p̄po-
sita sententia ad se ipsum reuocat Hoīem, dū ait, p̄curre p̄or in domū tuā, hoc est ad mētē
tuam, ab extrinsecis studiose, & anxie redi p̄us, q̄ ab alio occupet, cuius Mox distrahet⁹ cu-
ra. Inde est illud item, Intrans in domū meam congescam cū illa, cū Sapiētia uidelicet. Ve-
rū sicuti ad Sapientia p̄templationē illud p̄necessariū exigē imp̄mis, ut mētē suā p̄ocu-
pet, quo domū illius p̄templatione inferciat, Ita nec illud negligendū, ut totus itentiōe affit⁹
itus, nec diuersa rapiat, & propterea dicat⁹, & illuc aduocare, Quod est itentionem uniuersū
illuc congrega. Sic. n. interiore domo exinanita oīno, hominē q̄ in eam p̄gregato, alie-
nis curis prorsum reiectis, Quid agendū, subdit, Et illic lude, et age p̄ceptiones tuas, per q̄s

homini datum, Veritatis affeq cognitionem. Nicolaus Theologus et addit, bonū ppositū illic conceptū deducas ad effectus concinnitatem. Sed. n. ex quo cœpimus in aliena oberra re prædia, Ceu sublata Quinq; Pedum præscriptione in finibus regūdis, Ita enim cautum quandoq; fuit ex XII Tabularum Legibus, Siquis in agro aliquid plantarit, Quinq; pedes a' uicino abesto. Si ficum, uel Oleam, Pedes nouem abesto. Pergamus intrepide indidem Spicilegium facere, Vel applantare, Quæ in Vicinia profer/pendo radices agant.

Philosophiæ in partes, quasi membra distributio. Simulacra duo proposita nobis ad Veritatis diuinæ speculationem. Exconsules, Exquæstores qui sint, Ac Expatriiti. Excuriati. Caput XLII.

Hilosophiâ tres continere partes, non fere est, q nesciat, Dialecticen, quâ Di
sputatricē nonnulli Latino interpretamento dixerunt. Logicē Alij, hoc est Rō
nalem, q uim, modumq; Rōcinationū, ueriq;, et falsi iudiciū assumptit. Ethicē, quâ Cicero primus Moralem uidet dixisse, ea uiuendi modū p̄scribit. Nā,
ut scienter Themistius in Proœmio Physicæ auscultatiōis scribit, Cū duplex
rotius Animæ uis habeat, appetēdi una, altera cognoscēdi, Id genus, qd appetitum p̄ficat,
quod in irrationalitate totum, & intellectu affectibus irrationalibus delegato positū, cōstī/
tutumq; est. Peripatetici Actiū nominauere, finemq; eius p̄ticulæ statuerūt boni delectū,
atq; indeptionē. Tertia uero Theoretice est, siue Cōtemplatiua, Quæ sola uerū in eo, quod
est, & quod nō est, scrutandū, discutiendūq; pponit. Sed ea quoq; trifariā distribuit in
Mathematicē, Physicē, Theologiā, In qbus ueritatis speculationē q̄si qbusdā gradib⁹ ad sum
mum cōcendere dephēdit. Prima. n. i. Mathematica uisibiles rerū formas uisibiliū specu
latur. Physice uero scrutat̄ iuisibiles rerū uisibiliū causas. Tertia autem sola, hoc est Theolo
gia, q diuinorū Scientia fancit, diciturq; Metaphysice, ac Prima Philosophia. Sicuti Auicē
na docuit, nec tacet Themistius, iuisibiles contemplat̄ Substantias, & inuisibiliū substantia/
rū inuisibiles Naturas. In iis est ueluti progressio qdam, & mētis p̄fectus ad p̄noscendū ue/
rū cōcendētis. Per uisibiles. n. uisibiliū formas puenit̄ ad inuisibiles uisibiliū cās, & p in/
uisibiles uisibiliū causas ascensus p̄statutur ad inuisibiles Substantias, & earū dignoscēdas na/
turas. Hæc est Philosophiæ summa, & ueritatis p̄fectio. Nā p̄templante animo nihil altius,
sublimius ue esse potest. In hac Mundi Sapientes stulti facti sunt, qā solo Naturali documēto
secundū elementa, et Specie mundi incedentes, exēplariis gratiæ exuti cæcutierūt. In qbus
& si humilis erat Species, manifestior tñ præstabat Veritatis demōstratio. Duo siqdem Si/
mulacra cæcis fuerūt Mortalibus pposita, in qbus hac rerū obuoluti caligine inuisibilia pos/
sent speculari. Vnū Naturæ, Gratiæ alteꝝ. Et simulacrū qdem Naturę Species est Mūdi hu/
ius. Gratiæ uero humanitas Verbi, & in utroq; mōstrat̄ Deus, Sed in utroq; non itelligit̄.
Qm̄ Natura qdem specie sua Artificē utiq; nobis p̄significat, Sed p̄templantis Oculos illu/
minare non pōt. Atenim Saluatoris humanitas, & Medicina fuit, ut cæci lumen reciperēt,
Et Doctrīa piter, Vt Vidētes ueritatē agnoscerēt, Lutū ex spūto fecit, & Cæci oculos liuit,
lauit, & uidit, demū uidenti, Sed necdū cognoscētī ait, Ego sum, q loquor tecū, Ipse est fili
us Dei. Prius itaq; illuminauit, postea demōstrauit. Natura qdem demōstrare potuit, Sed il
luminare nō potuit. Et Mundus Creatorē suum p̄dicauit, Sed itelligentiā ueritatis cordib⁹
hōium minime ifudit, Per Naturę igit̄ Simulacra Creator mō significabat. In gratiæ uero
Simulacris Deus ostentabat̄ p̄sens, Quia illa operatus est, ut itelligeret eē. In istis uero opa/
tus est, ut p̄sens agnosceret. Hoc ē Theologiæ mūdancē discriminē ab ea, q est, & diuina nū/
cupat̄ Theologia. Impossibile nāq; est, Inuisibilia nisi p Visibilia demōstrari, pinde Theo/
logia oīs necessārio Visibilibus utit̄ demōstratiōibus ad inuisibiliū declarationē. Sed erūt
forfan, Qui negotiū facessere nobis p̄gant hoc noīe, Ceu alta nimis, ac recōdita scrutemur
anxiē. Vt cūq; Mihi ista utiq; arriferint amplius, q enotasse, Quod ex Doctis qdā fecere, Ex
consulē, Exq̄storē, Expatriitiū dici eū, q hisce dignitatibus p̄fūctus olim sit, Quāq; uocabu/
lis subagrestibus, Sicuti apud Varronem, M. q Tullium Excuriati leguntur, Exterminat̄q;
Qui Curia, & Terminis exacti sunt. Verum proba hæc, recepta q, Illa minus, Quin Pau/
lo etiam insolentius Lapidata quibusdā, p̄scissa q.

Quibus

¶ Qui bus gradibus diuina ad nos profuatur illuminatio, Rursum q; quibus ad Deum no
stra refluat Mens. Caput XLIII.

Orro quibus gradibus diuinæ illuminationis ad nos usq; progressus fiat, Rursum quibus Mens nostra ad summæ claritatis contēplationem reducatur, non est hac parte omittendū, Quod celestis Hierarchia Areopagita Dionysii doctoribus, perspicacisq; ingenii Viris scienter insinuat. Etenim diuinū Lumē in Angelicam primum descendit Naturam, & ab ipsa mox reuelationib⁹, & diuinis demonstrationibus, & Mystica sacri eloquii narratione ad nostrā usq; intelligentiā, participationemq; se transfundit. At humana Mens eisdem rursum gradibus ad supra conscendens sacra diuini Eloquii inspectione, celestia secreta, et eam, Quæ in Angelis est, diuinæ claritatis illuminationem ppendit, ex qua paulatim in inuisibilem agnitionem, succrescens, ad ipsum tandem diuinū, & summi Luminis splendorem contemplantū cōualescit. Vnū siquidem Lumen ad multa se diuidit illuminanda. Vt illuminata omnia ad unius claritatis aspectum, similitudinemq; reformet. Claritas Patris unius emissionē simplicis Radii, & illuminatione per cuncta se diffundit, et penetrat uniuersa, Quoniam unā Sapiētiā Patet genuit, per quā opera cūcta sua fecit. Verbū quippe Patris Lumen de Lumine est. Vnū Verbum, et Radius unus. Et ipsum Verbum Sapiētia est. Et ipsa Sapiētia Lumē est procedens, Quæ una de noua nata est, & propterea Radius unus a Claritate una, a quo illuminatur qui ad ipsum reformatur, ut luceant ex ipso, & Lux sint cum ipso, Sicut ipse Lux est. Et cum multa sint illuminata lumina, & uarie, dissimiliterq; lucentia, Vnum tamen, ut diximus, lumen est illuminans illuminata omnia. Hæc cōtemplatio uera est, hæc item uera Felicitas, Quæ ambrosia, & nectare Animum alit, ut Plato iquit, hoc est diuina replet cognitione, ac inde uoluptate perfundit fecundissima inexplēbilitē.

¶ De Felicitate duplici Speculatiua, & Actiua, Et Vtra excellentior Vita. Cap. XLIII.

E duplici Felicitate alibi, q̄tum nostra paruitas tulit, differuimus. Nūc placita Beati Thomæ adnectemus, Quæ prius tradita reddent tum locupletiora, tū uero illustriora quoq; In Intellectū igit Speculatiuā p̄siderare uim possumus, Cuius est finis Veritatis cognitio, & Practicam, Cuius est finis opatio. Et p̄inde duplex assignatur Hominis felicitatis, Vna Speculatiua, Quæ est operatio ex Virtute perfecta, contēplatiuaq; quā Sapiētiā dicimus. Altera uero Practica, Quæ hominis est p̄fectio ex Virtute actiua, quæ uocat Prudētia. Est autē operatio quædam iuxta Prudentiā, & Speculatio ex Sapiētiā hominis, quatenus id agit solus. Est & quædam Prudentiæ operatio, & Speculatio Ciuitatis totius. Quamobrem in persensionē uenire Actiua, & Speculatiua Hominis felicitas potest iuxta seipsum. Potest & Ciuitatis Vniuersæ. Forsitan uero expectet aliquis, id item expendamus hac parte, Actiua ne uita præcellat Cōtemplatiuam, An contra omnino sentiendum. Ego uero rationis huius examen reclinabo studiose, Quando & idem Doctor Sanctus Quæstionem sibi excutiendam desumpsit, dum septimum explicaret Politicorum librum, Speculationem commonens longe anteire. Et præterea ex Iunioribus Aliqui non neglexerunt. Nos tamen M. Tullii sententiam, uelut conuiuetes, transmississe, haudquaquā e re Literaria futurum, opinamur. Multi iquit, et sunt, & fuerunt, qui eam, quā dico, Tranquillitatem expetentes, a negotiis publicis se remouerūt, ad otiumq; profugerunt. In his & nobilissimi Philosophi, longēq; Principes, & quidam Hoīes seueri, et graues, nec Populi, nec Principum Mores ferre poterunt. Et mox paulo, Facilior quidem, & tutior, & minus aliis grauis, aut molesta est Otiosior Vita. Fructuosior autem hominum generi, & ad Claritatem, amplitudinemq; aptior eorum, Qui se ad Rempublicam, & ad magnas res gerendas accommodauerunt. Quapropter & his forsitan concedendum sit Rempublicam non capeſcentibus, Qui excellenti ingenio doctrinā sese dediderunt. Et iis, Qui aut ualitudinis imbecillitate, aut aliqua grauiore causa impediti a Rep. recesserunt. Cum eius administrandæ potestatem aliis, laudemq; concederēt. Quibus autem talis nulla sit cā. Si despiciere se dicat, Quæ pleriq; admirent, Imperia, & magistratus, His nō

modo non laudi, uerumetiam uitio dandum puto. Augustinus quoque non negligenda sententia, Quæ parte ista uicem implebit Augustini. Siquidem illud enarrans propheticum, *Defecerunt oculi mei in Eloquium tuum*. Duo inquit, Oculi sunt, Mysticus acutus, Moralis dulcior. Nō est Orio manipatus, qui uerbo Dei tantum studet. Nec maior est, Qui extra operatur, Quàm qui cognoscendæ ueritatis studio incumbit. Ipsa item Sapiētia maximum est opus. Et antefertur Maria, quæ audiebat, Marthæ operanti.

¶ Cur ore emissus Lente Spiritus calidus sit. Aliter uero Frigidus. Caput XLV

Naximenem Philosophiæ ueterem Sectatorem, proditum memoriæ est. Ita de Calore, De quo Frigore sanxisse, ceu hæc substantiæ haudquaquam insint, Sed affectiones cœnseri communes debeant, Materiæ accedentes euariationis, commutationis uel ratione. Ad densatum siquidem, cōstipatumque arctius esse autumat Frigidum. Rarum aut, ac Molle, Laxiusque calidum. Vñ non absurde colligi, Nos calida quandoque efflare, quandoque & Frigida. Quippe calefcere Oris flatum laxis labris molliter emissum, raritatis Ratione. At compressis, ob densitatem Frigidū euadere, ac sentiri. Id uero inscite admodum, Nimisque imprudenter dici, coarguit summus id genus rerum æstimator Aristoteles. Quod Lētius disculis labris si efflemus, Spiritus caloris intimi proferat qualitatem. Si uero tantum non coherentibus, ac uehemētia quadam diffusio sese prompserit, agitari tunc, propelli quoque Aerem, qui ante Os sit, quem esse Frigidum, inficiabitur nemo. Proinde Calfactionē esse ex nobis, At Frigefactionem ex Aeris ex timi ui simul cum flatu incidente.

¶ Quid sit primo Frigidum, Aerne, An Aqua, An etiam Terra. De Stygis Aqua. Itē quid Latype, Chaos, Ades, Herebus. Caput XLVI.

Vod nam ex Elementis Principē Frigiditatis locum habeat, non parua fuit apud Veteres quæstionis. Siquidem Aeri contibuit hoc Stoicorū disciplina. Empedocles uero, & Straton Aquæ. Nec defuerint, qui Frigoris substantiam Terræ attributam uelint. Stoicæ sectæ ratioēs ferē sunt hæc. Quā sit Ignis Lucidus simul, & Calidus, psequens uideri, ut illi obiecta Natura tū Frigida sit, tū obscura. Vt. n. Lucido sese opponit tenebrosum, sic & Calido Frigidū. Etenim Sicuti ui sum pfundit obscuritas, eodē modo & tactū Frigus. Calor uero tangētis sensum diffundit, Vi uidentis lumen. Proinde quod in Natura Principē tenebrarū uendicat locū, Idem & Frigiditatis uendicabit. Esse uero Aerē huiusmodi, ne Poetas quēdam Latuisse uideat. qppe Aeris nomine tenebras intelligi dedere. Sicuti ex eo liquet plape, ἅ ἡ πορ πορὰ νυκτὶ βαρὺς ἔσται, Aer uero affidebat Nauibus pfundus. Et rursum alibi ad hanc sententiā, Aerem quē dissipauit, & Nebulā discussit. Porro Cnephas Aerē dixere luminis expertē, uelut κενὸν φῶς. i. Luce uacūū. Et ab eadem claritatis priuatione νέφος. i. cōstipatiōē Aeris partem, Nubilo fam'que. Denique, quod colorē nescit, nec Visum admittit, Ades dicit, ὅτι τὸ ἀέρις, & Acheron, ὅτι τὸ ἄρπασον. Sed & eundē Tartari noīe intelligi uoluere de Frigiditatis rōne. Quod ex Carmine Hesiodico liquere iprimis possit. πύρρον ἡρόεντα. Nam & q non citra tremorē obriguerit, dicit πύρρον ἡρόεντα. Astipulat & Corruptionis rō, q creditur transmutatio quādam in cōtrarium. Ignis uero mortē esse Aeris colligunt gnationem. Quid, quod pcretio est quēdam Aquæ Affectio, Sed Aeris opus, Quippe suapte Natura fusilis Aq ē, & pgelatiōis Nescia. Cæteræ Aeris Frigiditatis ui prahit, collipaturque. Vt uero altissimū quodq; flumē est, Ita maxime pcretiōis ferē exps uisit, Aeris ui penetrare altitudinis ima nequeūte. At Empedocles aquæ Naturæ Frigoris Principem ascribens locum, eodem ferme Ratiocinii calle scedit. Nigrorem, & Frigus eiusdem esse substantiæ coniectans. Sicuti eiusdem esse Lumen, & Calor, Quod uero non Aeris nigredo sit genuina, Sed Aquæ, adicere calculum putat Sensus potestātē. Nil. n. prorsum, ut simpliciter dicamus, Aeris ui nigrescere. Oīa uero Aquæ Natura eiusmodi euadere, Quod manifesto deprehēdas, albißimis in Aquā piedis Linteis, q Nigrorem madefacta cōtrahunt, qui & perseuerat, donec caloris ui humor euaporarit uniuersus, aut rōne quīs expressus euauerit. Eadem & Terrā psequit Affectio, ubi imaduērit imbre. Quo uero pfundior Aq est, eo & plus sibi uēdicat obscuritatis, pxima quęq; Aere il lustrante. Ex humoribus autem cæteris Oleum præcipue diaphanum est, quod Aeris prouenit

uenit admixtione multa, argumento esse Lenitatem, Qua omnibus supernatet, Facere creditur, & in Mari tranquillitatem fluctibus inspersum, non leuoris rōne, Lubricitatis uel Vēris dilabentibus, Sicuti censuit Aristoteles, Sed quia disgregat Humorem, ac distinguit Aeris potentia. Quin & a Spongotheris effusum ore Oleum in imo Maris luminis aliquid præstat. Sed nec frigoris ratione aquam Aer uicerit. Siquidem Oleū item ex humectis oīb⁹ plurimū habens Aeris haudquaquam frigidū est, & mollissime cōcreuit. Quod uero de corruptione dicatur, haudquaquam ueritati congruere. Neque enim in contrarium, Sed a contrario corruptionem fieri, Velut Ignis in Aerem ab Aqua. Propterea Æschylus, et si Tragice, uere tamen inquit, *καὶ οὐκ ὕψος, ἀλλὰ πύρος*. Qua ratione aduersum Flumini Vulcanum Phryce in pugna Homerus confingit, Et Archilochus non inepte de ea, Quæ cōtraria sentiret p̄ fraudē. Altera inquit, manu Aquam ferebat, Ignem uero altera. Et apud Persas Supplicationis genus efficax maxime censebatur, Si interminaret Supplex, Vbi excidisset uoto, in profluētē se immisurum Ignem. Aeris autē ui concrefcere Aquam, Astrui ineptissime, & a rōne procul, quando Aer ipse non utiq; concrefcet. Neque enim nebulas, aut nubes esse concretionē, Sed crassitudinem humecti Aeris, & Vaporosi. Adiuuant institutū Cacumina montiū eo altitudinis prouecta, ut nūq; ibi Nubes, nō Nebula, nō Rosida uisat humectatio, Quod in dicio est, humectā uim, & frigidam aliunde Aeri permisceri. Quod uero ima paltorū Fluminum gelu non contrahant, Ratio est, Supficie siquidē cōcreta, exhalationibus meādi in superna libertas intercipit, At illæ occlusæ, reiectæq; inferiora calcant. Quā rem comprobat amplius, regelatis Aquis, copiosior sese promēs exhalatio. Sed & eodē modo Corpora Animātium hyemali sydere coniectant. Calidiora. Illud quoque non inefficax indicium, Frigoris principem locum esse in Aqua, nō in Aere, Quod rigoris atrocitate inania uasa nō fere dissiliunt. At humoris plena multa, nō figlini operis mō, Sed ænea quoque. Adde proprietates Aque multas Igni prorsum aduersas. Ante oīa Caliditati sese obiecat frigiditas, Siccitati humectā uis, Mox & Grauitas leuitati. Oīnoq; distinguendi, ac separandi potestas inest Igni. Aque uero ferruminandi, ut sic dicam, adglutinandiq; ac continendi potentia, ex humectandi facultate concretionē præstans. Cæterum suppetunt & pleraque, quibus Astrui Terræ ualeat frigus, Etenim Sicuti est Ignis claritate illustris, Ita oīum obscurissima est Terra, ac lumine prorsum uacua. Aer quippe in Luminis uenit participatum, a Sole dū Luce operpletur, Quā & per uniuersa diffundit. Terra uero sola claritatis expers, Solis radiis, & Lunæ pleuerat impenetrabilis, teporē admittens quēdam, at Luminis uim haudquaquam, Ob densiorē soliditatem. Nam & eius intima Chaos nuncupamus, & Aden, Erebumq;. Noctem porro ē terra genitam fabulantur Poetæ. Quam densitati corporis sese Soli obiectantis ascribit Mathematica disciplina. Eodem item obscuritatis argumento uidentur Carminum Conditores *γῆν μέλαιναν* passim nūcupare, idest Terram nigram. Cæterū rō hæc parū forte probabit, quod intendit, Quoniam lucidior pleraque agnoscimus frigida. Et obscuris quādoque caliditatis inest multum. At illæ frigoris cognatæ sunt potestates, Grauitas. Stabilitas, Densitas, Immutabilitas. Ex quibus Aeri nil inest omnino, Terræ autē adsunt, quæ Aquæ magis multo. Quod si humecti est, Emollire, Nam quod precipue humet, mollissimū ē. Si item frigentis est, concretionē inducere, necessario consequi uidetur, Frigidissimum esse, quod sit maxime concretum, Cuiusmodi terra est. Quod uero Natura frigidissimū est, Idem & Frigidum primo est. Itaque primo, & Natura frigidum, Terra est. Id uero & Sensui obuium ē. Siquidem Lutum ē Aqua frigidius. Et Terræ iniectu præcipue Ignis restinguitur. Nam & Aerarii ignito, & liquefcenti ferro Marmor inspergunt, ac Latypen. i. friatos lateres fluori reprimendo, ac ita quadantenus refrigerantes. Sed & Athletarū corporibus iniectus puluis frigefacit, & Sudores restinguit. Quoniā uero calore prorsum extrito, Frigoris ui Saxa uidentur concreta, Unde & Pagi græco dicunt Sermone, hinc per Saxa delabentes Aquæ, atq; e montibus defluæ ipsimis frigere animaduertuntur. Sicuti, quā Stygis aquā uocāt, cōprobat euidentissime, Cui ex petra profluenti insignis inest frigiditas, dissiliētibz Vasis omnibus, Asini modo ungula excepta, Aut mulæ, sicuti alii prodidere, nō mēda sunt Græcorum exempla. Porro ut profundus maxime Putens quisque est, Ita frigidam imprimis Aquam reddit. Quippe cui minimē extimus promisceatur Aer Denique Terra aut nūquam, aut uix peraritur. Aere inflammato sæpius, ac fulgurante.

¶ An Seruitus sit præter Naturam. Quot modis Serui fiant. Vulcani, & Dædali Tripodis. Veneris Statua mobilis. De duplici in nobis principatu, De q̃ Asiaticorum seruilibus ingenijs.

Caput

XLVII.

Eruitus esse ex iis uidetur, quæ præter Naturam sunt. Ita enim sancit Imperator, & præterea Iureconsultus Pomponius digestis de Verborum, et rerum significatione, ac Florentinus digestis de statu Hominum, Seruitus est cõstitutio Iuris gentium, Qua quis Domino alieno contra Naturam subicit. Serui autem inquit idem, ex eo appellati, quod Captiuos uedi, Imperatores iuberent, ac per hoc seruare, nec occidere. Qui & Mancipia dicuntur, eo qd̃ ab Hostibus manu caperentur. Seruos porro aut nasci tradit, aut fieri. Et nasci quidem ex ancillis nostris, Fieri autem iure gẽtium, hoc est ex captiuitate, aut iure ciuili, cum Homo liber maior uiginti annis ad pretium participandum sese uenundari passus est. Ad hoc pertinet magnopere Ambrosii præclara sententia, Manebat inquit, ante Vini inuentionem omnibus inconfusa libertas, nemo sciebat a consorte Naturæ suæ obsequia Seruitutis exigere. Non esset hodie Seruitus, si ebrietas non fuisset. Verum enimuero Aristotelis super his placita obseruanda amplius ex Politicorum primo, τὰς δὲ παρὰ φύσιν δικῆν τὸ θεῶν ἔργον, ῥόμῳ γὰρ τὸν μὲν δούλον εἶναι, τὸν δὲ ἐλευθέρου. φύσει δὲ ἕδρην διαφέρειν. διότι περὶ δὲ δίκαιον βίαιον γὰρ. Videtur inquit, nonnullis esse dominatio præter Naturam, Lege namq; institutum, ut Serui habeant aliqui. Liberi autem alii. At Natura nullum prorsus esse discrimen. Proinde nec eẽ iustum qdem, quando non abest uiolentia. Atenim cum sine necessariis impossibile sit uiuere, & bene uiuere. Nam & in artibus necessarium est, propria subesse instrumenta, Si opus modo confici debeat. Equidem in re familiari idem contingere, in confesso est. At τὸν ἀργύρου τὸν μὲν ἀψυχα. τὸν δὲ ἐμψυχα. Instrumentorum hæc quidẽ sunt animata. Alia uero inanimata. Seruus autem, quem possidemus, est quid animatum, & tanquam instrumentum super instrumenta alia. Quod si Organa possent uel solo Domini nutu opus suum exeq, Sicuti de Vulcani, aut Dædali tripodibus fertur, Quos cecinit Poeta, Spõte sua diuinum prodiisse in cætamen (Quãquam & mobilem Veneris statuam ab eodem structam Dædalo scimus, infuso, quod ἀργύρου uocant χρῆτον, idest argentum uiuum) Sic & pectines pecterent, ac plestra pulsarent, Nec Architecti sane ministris, Nec Seruis Domini indigerent. Qui uero sui ipsius non est secundum Naturam, nec Regi potest, nisi ab alio, hic Natura est Seruus. Nã genita pleraq; distinguuntur statim, Alia quidem ut Imperent, Alia uero ut pareant. Quin & his, quæ Vitæ expertia sunt, Imperium quoddam reperias, ut in Harmonia, siue quæ semper in uocibus, Quæ consonant, Vox aliqua prædominatur, iuxta quam uniuersa diiudicatur Harmonia, Siue malis Harmonicam elementorum in corpore mixto rationem accipere, In quo unum aliquod semper prædominatur. Verum enimuero Animal ipsum ex Anima primum constat, & Corpore. ἐν τῷ μὲν ἀργύρῳ ἔστι φύσις, τὸ δὲ ἀρχόμενον. Quorum alterum ui quadam Naturali imperat, paret uero alterum. Cæterum considerare Naturã oportet, non in corruptis utiq; Hæc quippe a Naturali recesserunt serie, Ideo q̃ nil officit, si minus id comperiatur uerum in omnibus, Sed in iis, quæ iuxta Naturam se habent amplius. Prospiciemus autẽ in Animali Imperium primo dominicum Mox, & Ciuile. Nam Animalius quidem in Corpus despoticum exercet principatum, propterea significantius dixit nobilis Historicus, Animi Imperio, Corporis seruitio magis utimur. Mēs uero in Appetitum profert politicum, idest Ciuilem, Regium q̃. Diuersitatis uero huius inde promi ratio potest, Quoniam moueri nequit corpus, nisi motus initia sortiatur ab Anima, & ideo ei subicitur prorsum. At Appetendi facultas moueri non a ratione solum potest, Verum & a Sensu, Proinde non omnino rationi obnoxia est. Quamobrem quisquis tantum cæteros præcellit, quãtum Anima Corpus, & Bestiam Homo, hic uidetur ad imperandum natus. Nam & Salomon scribit, Stultum Sapienti seruiturum. At quorũcũq; est opus in Corporis usu, hi sunt Natura Serui. Itaq; Naturæ ui aliã quidem Corporum robusta uisuntur ad necessarios usus, Alia uero recta, & inutilia ad operationum id genus. Verum ad Ciuilem uitã per accommoda, Etiam si diuersum euenit quandoq; Ex iis uero arbitror profluxisse rōnibus, Vt mira in hac parte, Gentium uisatur diuersitas, Aliis Imperia germinatibus, Aliis iugam seruitutis excutere necesse, Quamquam, quod aiunt, Tyrchenis sæpe uinculis onerosius, molestius q̃,

lestiusq; Nam Agesilaus Lacedæmoniorū Impator, & Rex, Qui in Asia multa edidit præ clara facinora, Vtriusq; linguæ certatim auctorib⁹ concelebrata, Vt accepimus, dicere consueuerat, τὰς τῶν ἀσίων καὶ τῶν ἑλλήνων ἐλπίδας μὴ κακὸς εἶναι, ἀλλ' αὖτις ἀγαθὸς, Hoc est, Eos q; Asiam incolerent, Esse Liberos q̄dem malos, Seruos autē bonos. Et, neq; scīēs p̄teream, Q̄d in Clāssicis mihi sit Auctoribus comptum, Lego Callicratidam eorundē Lacedæmoniorū nauarchum, Cum īterrogaret, cuiusmodi ei uiderent Iones, respondisse, Liberos utiq; malos, At frugi Seruos, P̄scam Seruitutē, ut nimiam, Libro de Beneficiis secūdo taxasse uidef Seneca, Homo inq; natus in hoc, ut mores liberæ ciuitatis p̄fca seruitute mutaret.

¶ Seruorum species esse plures. Banausi qui dicant. Ergasteriū, Ligna Ergasima, Causima, Cocta, Acapna, Erepsima, Xylofis, Thetes, Theffæ, Penestæ, Cillicyrii, Arotræ, Encyclii qui sint, Et In ordinem redacti.

Caput XLVIII.

Æterum uarias esse Seruorū species, ex Electissimis comptū nobis Auctorib⁹ est, Sed inq; Seneca, Sibi seruire, grauissima Seruitus est, quā tñ discutere facile est, Si desieris multa reposcere. Si desieris tibi ferre mercedem, Alias affi dua est, & ineluctabilis, p̄ diem, & noctem eq̄litter p̄mens sine īteruallo, sine commeatu. Ex aliis uero sunt, qui καὶ πάντες, Hoc est manuales uocantur, hi sunt uel nominis argumēto, Qui manuū opera uiuunt. Vñ & Chirurgi nuncupant. nā He dræi dicunt quasi Sedentarii, In qbus recenseas & Banausos, Quorū officinæ dicuntur Ergasteria in Canonicis decretis, ab ἐργαστήρια, Vñ & Ergasima Ligna, qbus in opibus utitur Materiarii. Nam Causima sunt Igni destinata, inter quæ Cocta recensueris, ne fumū faciant, Quæ et Acapna dici ualent. Habent & Ligna Erepsima testis concinna. Quæ ἐρεψιμῶν dixit Thucydides. Est tñ Erepsimon Herba quoq; & planta infructuosa. Erepsima item ornamentis apta nuncupari possent. Sed redeo, uñ sum digressus, Banausi sordidi habent artifices, quosq; ab honoribus seclufere pleriq; priusq; p̄ncipatum uel iscita, et pullata Plebecula coepisset affectare. Etiam si Seruile nomen illis p̄prie cōpetit, Qui unius sunt m̄cipati seruitio. Qui uero publicitus id agunt, Banausi recte nūcupant, ac etiam ἤντες, hoc est Mercenarii. Quāuis non me fallat, Dionysii scribere, ab Atheniēsisbus Clīētes dici The tas a Seruitute, Sicuti a Theffalis Penestas de paupertatis ratione. Esti initio Menestæ uidetur nuncupati, Quod κατὰ μὲν immanere signat, qm̄ pacta cū Theffalis seruauerint, Quibus se in seruitutem addixerant, ne educerent ex regiōe, aut perimerent. Hos et Latrās uocat Euripides. Apollonii Interpretes Auctor est, Athenienses item Theffas uocare tenuioris fortunæ Mulieres, Quod mercede seruiret, Hoc est, παρὰ τὸ θητῶν ὡς μισθῶ, forma autem inq; rōne eadem a ἥης ἡδῶα. Sicuti a κῆς κῆδῶα. Iulius quoq; Pollux ita scribit. Pelatæ, ac Thetes Liberiorum q̄dem noīa sunt, Sed q ob unum inopie nomē tñ seruāt. Quemadmodum in Creta Cillicyrii, & Arotræ apud Syracusanos. Aristoteles in Politicis famulatus quosdā Encyclios uocat. Nos quoq; inquit, ministris illis plurimum irascimur, qbus maxime utimur πρὸς τοὺς διακονήσας τοὺς ἐκκυκλίους. Circulares famulatus latine possimus nuncupare. Encyclia uero spectaculadicunt a Philostrato in Adriano. Ea inq; ut plurimum sunt ὀργάνων, Encyclius item Homo a Græcis appellari uidet, Quem in ordinem redactum dicere Latini consueuere. In ordinem redacti inquit Priscianus Libro decimo octauo, dicuntur, Qui contemptui sunt, interuiles numerati, & abiectos, Id quod & T. Liuius comprobare uidetur, Tribuni plebis inquit, in ordinem redacti pro contemptissimis habiti sunt. Erudite quoque illud dicere consueuimus, Encyclion tibi est, in iis aberrare, Quod est promptum, familiare, uniuersale, Eunapius de Carino, ἀλλ' ἢ ἐκκυκλίου αὐτῷ, καὶ πρόχειρον τὸ ταῖς ἑαυτῷ ἀμφοτέροις, dicimus & Encyclion pensionem pro annua. Est & Encyclon genus uestis quoddam. Vnde & Pherencyclon. Nam Encyclera, machina fuerat Lignea, subiectis rotis. De Encyclia uero doctrina Quint. Plin. cæteris notius est, Quā, ut ingeri a me quicquam hic arbitrer, oportere. Mancipia Venalia, & Vsu alia legimus apud Martianum Iusecon.

¶ De Cretensium Seruis, & Spartanorum Helotis. Inibi qd Cryptia. De Seruis item sale commutatis. Qui dicatur proprie ἄσλος, & qui Oeetes. Quid Tityrus. Ministri publici. Caput XLIX.

tt

De Epharmiotis, seu Amphamiotis. Mnœa Seruitus quæ sit. Mariandyni. Chrysoneti. Mucæ, quas dicunt Helios. Scythæ Ministri, siue Toxotæ. Caput XLIX.

Retensum Seruos, sicuti alias commemorasse nos arbitror, legimus appellari cõsueſſe Epharmiotas, Quibus, ut Auctori in Politicis Aristoteles est, cetera pmittebant omnia, Gymnasia modo iterdcentes, & armorum possessio ne. Quâquam fuere & qui nuncuparent Mnœus coctus, Quos item Cretenſibus seruuisse, prodit Historia. Sed eorum ferme illa conditio fuit, quæ Mariandynorum, Qui a Milesiis subacti in contemptum diuendebantur. Horum est, sed publice, meminit Plato Libro de Legibus sexto. Etiam si fuerant & Mariandynorum Doryphori, leniendæ seuilis asperitatis gratia nontine accersito, de quibus Pollux. Et nos ista, Auctores habeo, & in Secundo rerum Cretenſium Soficrates pedit, publicam Seruitutem in Creta dici Mnœam, Sicuti priuatos uocant Amphamiotas, Qui iure belli in seruitutē recidissent, Quâuis Idigenæ forent. In Agris uersabant hi, sicut in Ciuitate Chrysoneti. Tria Seruorum genera adnotasse Aristoteles uideſ, ubi ait, At multo magis putandū est, fore illos graues, & insolentes, Quâ illas, quæ apud quosdam sunt, *ἐλαττωτέρα, καὶ πενιέστερα, καὶ ἀσθενέστερα*. Hoc est Helotias, Penestias, Dulias. De Penestis iam diximus. Helotæ uero dicebantur Lacedæmoniorum Serui, ducto nomine, ut scribit Thucydides Interpres, a Laconia ciuitate, quam Helos uocant. Cuius et meminit Homerus.

καὶ πηλεὺν καὶ ἑλὸς καὶ δωριόν.

Nomen habet quia est *ὡς ἑλῶ*, Hoc est in palude. Ciues nuncupant Helotes, Item Helei, Et Heleatæ, Regio Helotia, Proditū memoriæ est finitimos cunctos, licet Spartanis subiectos, paribus tamen Legibus, ac iure uixisse in Ciuitatis societatem accitos, cõmunioneque Magistratuum. Eosque Helotas nuncupatos. Ceterum Agin Euryſthenis filium ius illud dignitatum æquabile ademisse, ac iniunxisse, ut Spartæ tributa conferrent. Et reliquos quidem paruissē, Helæos autem, quæ Helos habitarent, defecisse. Ipsos inde ui, & armis superatos, in seruitutem damnatos perpetuam, certis quoque Dominis eorum conditionibus iniunctis, ut nullo pacto liceret aut libertate donare, aut extra fines uenum mittere. Hinc omnibus fere celebratum Heloticum bellum, & Seruitus Helotica originem traxere. In Rhetorico Lexico inueni, genus quoddam muscarum dici Helios forte sic in paludibus obuerſantes itelligas, eas uero uocant *ἑλῶ*. Scribit Herodianus, Helotas quoque appellari Satyros, qui sint apud Tanarum. Erant uero Helotæ publici quodammodo Lacedæmoniorum Serui, Quibus habitacula quædam p̄scripserant, & ministeria certa. Auctores sunt, Helotas agrum solitos colere, antiquitusque institutos retulisse reditus. Ac execrabile habitum, Si quis plus mercedis aliquod exegisset. Inuulgatum & illud a Conditoribus scio, Spartæ Liberum maxime Liberum esse, Seruum etiam Seruum imprimis, Quod in Pannonia, siue, ut nunc loquuntur, Hungaria, obseruari imprimis accipio, uulgato inter eos adagio, non recte dici Seruitutem, nisi in Pannonia, adeo, ut astruant id quoque, posse ubique gentium paccommode seruire, qui alicui eorum hominum fuerit illis in Locis famulatus. Sed, ut ad Spartanos redeam, Inde erat execrabile facinus Cryptiæ, Seruitutis Helotiæ meminit sexto Legum Plato. Quâ dicit dubitationem facere maximam, contentionemque. Cum aliis bene, Aliis contra uideatur instituta. Omnino execrabiles Spartanis Serui fuere, manifestum id Cryptia facit, Cuius modo minimus, quamque Lycurgo contribuit Aristoteles, negat Plutarchus. Ei uero a Latitando inditum nomen. Sigdem qui Iunioribus p̄fecti erant, Ex iis, qui p̄stare prudētia uiderent, in Regionem aliam alio mittebant, gladios modo secum, & necessaria alimenta exportantes. Illi uero, qui poterant occulte sese interdum abdebant, noctu uero p̄deuntes, quotquot ex Seruis adepti forent, contrucidabant. Quod in Peloponnesiaca Historia Thucydides significat. Scribit Plutarchus in Aristide, Ephoros quâdoque Spartanorum quique millia aduersus externos, (Sic enim Perſas appellabat) emisisse, quorum unusquisque septem secum Helotas traheret. Mos inoleuit quandoque, Ut Mercatores Salis uim magnam in Mediterranea subuectantes, a Barbaris plerumque Gentibus eo nomine mancipia reciperent. Thracum uero Populis peculiatum fuit imprimis, Sale mancipia commutare, quæ inde *πρὸς ἄλλος ἡγορασμένα* dicebantur. Sale coempta, uel comparata uel. Addit Eustathius nuncupari quoque *ἀλῶνται ἀλλήλους*, Quæ intelligit *ἀλῶναι* .i. empta uili, Lemnii etiam uino mancipia sibi querebant. Seruis autem argēto comparatis

so comparatis primum usos esse Chios, Græci produnt. Inter administratos uero publicos, qui iconcinne qppiam agentes, uel dicentes comprimerent, fuere qui dicebant Scythæ, et Toxotæ, ac Peufinii. Apud Romanos pergentibus in Prouincias Magistratibus præmini- strabant Seruorum uice, Qui dicebant Brutiani, tanquã in Scenicis Fabulis Lorani nũcu pati, Et quos iussi erant, uinciebant cõuerberantes quoq. De Brutis uero Populis ratio p/ pagata nominis est. In qbusdam in Theocritum enarratiuiculis obseruau, quod ad ea, quæ ex Aristotele pauloante protulimus, facit quadatenus. *Λούλος* inquit Is, quisquis Auctor fuit, & *οικέτης* differunt, uti in secundo de Concordia prodit Chrysippus, Nam est *οικέτης*, qui ætũm Seruitutem seruit. *Λούλος* aut̃ *ἀπελευθερεῖν* indicat. i. Libertum, & uniuersim ministrũ quẽlibet. Sũt & qui, Auctore eodẽ, Deor̃ administratos dici Tityros arbitrent̃.

¶ Qui dicantur Apolides, & Insularii. Expendit Locus in Carmine obsceno. Salutigeruli, Mesaulii, Mediafini, Mesonautæ, Symbolæ, Literati Serui, Eorundem nomina plu- ra. Saccularii, Directarii. Caput L.

Polidas uero Seruos Iureconsultis dici inuenio uiles, qui sine ciuitate in opus publicum ppetuo dantur, in Insulasq. deportant̃, siue in ministerium metat- licor̃, ad quæ sceminas quoq. damnari in perpetuũ solitas accepimus. Sicuti in Salinas item, & Sulphurias, meminit Martianus digestis de Penis. De portationẽ in insulam significat etiam Seneca, Magis ignosco ei, Qui uulnus inimici, Quã qui Insulam cõcupiscit. Sunt, qui Seruos Insularios putẽt indicatos in Car- mine obsceno illis uersiculis, Ductor ferreus Insularis, æque Laternæ uideor fricare cornu.

Nam & genus ferratile in Plauti Mostrellaria legimus de Seruis dici, qui compediti habentur, Quiq. ferritibaces sunt, ut plautina utamur nouitate, Hoc est qui annulatis cruribus at- terunt assidue ferrum. Versiculi Plauti sunt hi.

Cis hercle paucas tempestates Tranio
Augebis ruri numerum, genus ferratile.

Alii Vulcanum intelligere malunt in Insulis ducendo. i. producẽdo ferro exudentẽ. Capto inde loci colore, Quod Ignis Laterna occlusus cornea, dum, quæ sua natura est, furrigif, atterendo hinc inde cornu, coeuntium Imaginem exhibere quãdam uideat. Id & si uiolen- tum qddam respicit, ac durum, ne absurdum dicam, apposui tamen, Vt Studiosor̃ decuriæ pro ingenii capiti ad libram, & amussim reuocent, Quæ rẽ latinam iuuatibus prodita sunt. Ipse malim opus in subterraneis facientes intelligere, Quoniã, ut scribit Plinius, Cuniculis per magna spatia cauant̃ Mõtes ad Lucernar̃ lumina, multisq. mensibus non cernit̃ dies, Proinde Laternã hi circumferentes assidue, atterere quodammodo uident̃, et amplexari co- mitem, nusquã ne trãuersum qdem unguem, aut Lente egyptia Latius, quod aiunt, amittẽ- tes. Salutigerulos Plautus Seruos nuncupat, qui iussu Dominæ hunc illum salutât, Suntq. nuntii, & Renuntii. Quãquam sunt & Apuleio Salutigeri Dii, uidenturq. esse hi, non q. sa- lutem dant, Sed qui nũtiant, tanquã Interpretes, & administrati superiorum. Mesaulium in- uenio apud Homerum dici Seruum quendam Odyssæ quartodecimo

Ἐὶ τὸν θεὸν ἢ ἐν ἡμεῖς μέσσω λῆος, ἢ ἢ καὶ συβώτης
αὐτὸς κτήσας ὅς οἱ, ἀποιοργάνοιο δακτύλος.

Mesaulium quidem dici reperias medianam Ianuam, Vel in Aulæ mediatullo locum. Forte uero Mesaulii fuerint, Quos Latine Mediastinos nũcupare mos est, Quo nomine signifi- cat̃, q. abiedissima quæq. munia iter Seruos obibãt. Cuiusmodi uisimus in Aulis Principũ Lignarios, Baculariosq., quorum una illa functio est, ut omnibus pareant. Sicuti in Naui- bus Mesonautæ de Compari genere seruitii dicuntur Vipiano. Qui & Mediastinam operã appellat, qualis est Atriarior̃, & Focariorum. Adde, quod in Catilinam M. Tullius inquit, Magnopere cõtemno exercitum collectum ex Senibus desperatis, ex agresti Luxuria, ex Ru- sticis mediastinis. In quo tamen loco sunt Codices, q. præferant, Mediatulis. Mediastinorũ meminit Columella. Sed & in Epistolis Oratius,

et 2

Tu mediastinus tacita prece rura petebas.

Vbi Porphyrio Mediastinum accipit mediæ Ciuitatis incolam. Sed & in Balneatoris officio intelligi posse Mediastinum, putat. Marcellus pro Balneatoribus Mediastinos exposuit, Item q̄ pro ministris, & curatoribus Ædium. Priscianus interpretatur, quia in medio stent lauantium in Balneis. Inter administratos recensentur a quibusdam Palmones. Sunt & Hecitæ, qui in Agris modo uersentur Serui. Habentur item Mnotæ, sed nobiles hi intelliguntur Serui. Azos item inuenio in Seruili genere. Nam Propolon dici Ancillam putant, quæ Scortillum egerit p̄us. Apud Lacedæmonios Ancillæ nuncupantur Chalcides quoq̄. Fere inibi & qui dicuntur Eunaeti. Sed qui uocabantur Mothaces, Liberi quidem erant, At non Lacedæmonii. Quos aut Libertate donassent hi, nunc Aphetas pronuntiabant, nunc etiam Adespotos, Aut Erycteras. Alios item Desposionautas, qui Classes conscenderent. Erat & Neodamodes. Sicyonii suos habuere Catanacophoros, Sicut Arcadii Prospelatas. Capfarios Paulus intelligit, qui mercede seruanda in Balneis uestimenta suscipiunt. Saccularii autem apud Eosdem Iureconsultos intelliguntur, Qui uetitas artes exercent, ac in Sacculos partem subducunt, partem subtrahunt. Sunt & Directarii, Quos multi Diætarios etiam dicunt, Quod in Alienæ se dirigant domos, tanquam *τηχοδῶται*, Vt uocant Græci. Literatum in Cassina Plauti pro Seruo accipiunt, qui Literis sit inultus, super quo nō excidit, factam nobis alibi copiosius mentionem. Sicuti Symbolæ item dicuntur plagæ, quibus Seruilia inscribuntur Corpora a multis, Perinde ac in conuiuiis collectitiis, idest Symbolis, quæ Commessalia uocant, & Conferta, quisq̄ numos confert, ne sit exors, & Asymbolos. Nisi malis inde Vocabulum inflectere, quia *βολι* percussionem signat. Vt sint Symbolæ multifariæ, multiuges q̄ incussæ plagæ. Arcarii dicere Seruum Scæuola uidetur, q̄ Domini Arcam curat, & Rationes. Sunt & Arcarii Arcarum Fabri.

¶ De Seruili genere quid sentiendum. Non Seruis modo, Sed & Iumētis benigne impertendum. Hecatompedon quid. Plinius illustratur cum Arist. Seruorum tradandorum ratio. Caput LI.

Cimus profecto inquit, Libro de Legibus sexto, Atheniensis ille apud Platonem Hoīpes, Quod fateremur omnes, Seruos quambeneuolētissimos, atq̄ optimos esse habendos, quando eorum nōnulli ad Virtutem quanlibet meliores, quam fratres, & filii, Domos, & rem Dominorum omnem, iterim q̄ & ipsos seruauerunt Dominos. Quanquam sunt pleriq̄, qui nil prorsum in animo seruiente integrum extare opinentur, proinde q̄ eiusmodi Hominibus nil omnino credendum. Quod & sapientissimus Poetarum testatissimum fecisse uidetur. Cum Odyssæa decimoseptimo ita scribit.

ἦ μιν γὰρ τ' ἀρετῆς ἀποαίνυνται θεοῦ ποτ' ἔστι
ἀνέρος, ὅτ' αἰμὴν κατὰ δάκρυον ἡμῶν ἔλθοι.

Dimidium inquit, Virtutis Iupiter illis aufer, Qui Seruitutis necessitatem subire. Catonē porro Seniore Legimus, per se filium literis ibuisse, etiam si Seruum Chilonem haberet grammaticum, qui & compluribus apuerat ludum pueris. Indignum credo, ratus, filiū suū, si forte hebetior foret, ab eo reprehendi, qui Seruituti obnoxius foret, ac aurem distortueri. Idem Senio debilitatos, ueluti muta animantia, eiicere, ac distrahere cōsueuerat, Ceu cō modo intercepto, nihil humanitatis ipsis debeamus Hominibus, q̄q̄ latiore multo benignitati, q̄ Iustitiæ locum imptiri sæpe spectemus. Quippe Equis, Canibus q̄, ubi contrafacta laboribus Vires sunt, non pabula mō, Sed & debita Senibus indulgentia a bonis cōtribuitur Viris. Nam & Atheniensēs, cum Hecatompedon subtruerēt (Est uero id Athenis templum, Q & Parthenon dicunt, Ex specie, ac cōcinnitate ita nuncupatū, nō de Magnitudinis rōne, Sicuti Græcorum pleriq̄ interpretantur, & nos alibi cōmeminimus) Quotquot ex Mulis egregiā nauassent operā, uinculis solutos libere pasci pmisere. Quibus quodāmodo emissis manu, Cum Spōte Quispiā operam p̄staret, et Iumentis, q̄ ad Urbis arcem curtus subuectarent, exhortantis specie ducis p̄curreret, ut publice ad extremum Viræ cōnutrēret, interposito decreto, sanxerunt. Id quod eo subtexui libentius, Quod insigniter ista felicissimā Plinii

Plinii breuitatem illustrant, necnon Aristotelis, Libro de Animalium Historiis sexto. At enim perspicuum mihi uidetur Plato inquit, Quoniam difficulter domatur, subitq; iugum Homo, & ad necessariam distinctionē Serui a Libero, & Domino re ipsa deduci, ægre patitur, difficilem admodum possessionem esse Hominem. Quod exemplo ex crebris Messeniorum rebellionibus innotescere potuit amplius. Ciuitates præterea, quæ plerisque eiusdē Linguae Seruos habēt, manifestius fecere, Quot, quāq; hinc consequantur mala. Piratarum quoque latrocinia, quæ prope Italiam scatuerunt plurima, non aliunde propagata cernuntur. Ceterum remedium sunt rationes duæ, Vt qui facile seruituri sunt, nec eiusdē patrię sint, Et, quā maxime fieri possit, iter se diffoni, Educenturq; recte non ipsorum mō gratia, Sed Dominorum multo magis. Est autem recta horum educatio, ut nulla ipsis contumelia inferatur, iniuriæq; hi multo minus, si fieri possit, quā æquales, afficiantur. Porro castigandi, cadendiq; semper iure sunt Serui. Neq; ita monendi, ut Liberi, ne molliores fiant, Allocutio omnis cum Seruis quodāmodo Imperium sit. Neq; iocus ullus cum ipsis seu foeminis, seu masculis habeatur. Quod multi stulte facientes, dum delicatius eos nutriūt, difficiliore uitam & sibi ad Imperandum, & illis ad obediendum reddunt, oblitici uel disti ueteris, quo sancitum est, non esse otium Seruis, ac ne auribus quidem scalpēdis, sicuti est apud Lucianum. Sed nec parte ista Peripateticorum Principis placita ullatenus prætereūda, Qui Oeconomicon primo, posteaq; inter ea, quæ possidentur, primum, et necessarium maxime, optimumq; ac Principalissimum esse Hominem p̄didit, Proindeq; Seruos bonos, ac frugi imprimis esse parandos, Quorum species sint duæ, ἐπισητος, καὶ ἑρδης, Hoc est Cura tor, & Operarius. Infert deniq; Quoniam Vini potus etiam īgenus sæpe ad iniuriam cōpellit, indeq; etiam Gentium pleræq; ut Carthaginienſes, in militia abſtineant eo, manifestum fieri, Seruis aut nil proſurus, aut parum omnino uini esse impertiendū. Cibaria uero largius contribuenda. Deinde eos censet ad obeundum opus cum primis strenuos, & putiles, qui nec meticulosi sint, nec audaces nimium, & uiriles.

¶ Serui mali conditio ultima quæ sit. Item de Pileatis Seruis. De Lapide emptus apud Columellam qui sit. Pausicape quid. Tribunos Capitalia uindicasse, Sontiu seruasse uincula, Pecuniam signasse.

Caput

LII.

Erutorum malorum conditionē ultimam legimus in Quintiliani declamationibus. Ea erat, cum sine exceptione uenales proponebant. Cuiusmodi fere Pileatos intelligo Seruos, quorū nomine Venditor nil p̄staret, ut scripsit Cælius Sabinus, & Odauo nodiū Atticarum Gellius reperit. Eius rei causa erat, quod illiusmodi mancipia īsignia esse in uendendo deberēt, ut emptores erare, & capi non possent. Sicuti ēt antiquis iure belli capta coronis induta uenibāt, Immoq; sub Coronis uenire dicebant. Ad Pileatos fere Seruos, Quiq; nulla exceptiōe uenū irent, arbitror illud Columellæ referendū ex Agricolatione, De Lapide noxiū. In cuius enarratione desudarunt doctissimi quique. Siqdem ad Præconis lapidem, ubi distrahi mancipia p̄sueuissent, referendū Alii putāt. Sicuti in Pisonē Cicero de Lapide emptos appellat Tribunos, qui essent mercede corrupti. Verum ieiuna proſum, nimisq; imperfecta expositio est, Vt q; Columellæ Sensum minus assequare, quod amplius intuenti, uelut ab Afri prospectu liquebit exacte. Alii ad Tarpeiam recurrunt rupem, ex qua deturbari nocētes solerent. Quā sanē sententiam non eatenus rifu excipiendā arbitror, ac Lynceis uidef. Neq; n. de p̄cipitatis e Saxo itelligēdum cōmonſtrat, cum nihil minus agat Mortuus, q; agrum colat. Hoc n. sensisse Viros eruditos, perridiculum est, Sed eos uerius, Qui adobrutī sceleribus, ac mortiferis flagitiis, digni sunt, q; iamiam p̄cipitent. Aut q; periculum id adierunt qdem, reuocati tñ, emissiq; rōne aliqua sunt. Sicuti & uulgo dictitari audimus, A furca redemptū esse aliquem, ex mediis quem supplicii faucibus liberatum itelligimus. Hāc uero sententiā Vitrofidonio, & Heleſtro, qd̄ dicif, clariore arbitramur. Illud ex abūdanti adnotauero hic, Pausicapem appellatam fuisse machinulam Seruorū collo circumpositam, orbicularemq; Quā ori manus admouere, prohibebant, ne farinam uorarent, quod ὑγίαν dicūt, intus dum operarentur. Congruit id ipsum & Iumentis rōne eadem. Illud uero addidisse Suppondiū item Loco, nil puto, obſcurit. In Decemuiorū Legibus ita Lectum,

et 3

Tribuni sunt, Domi pecuniam publicam custodiunt,
Vincula fontium seruant, Capitalia vindicant.
Aes, Argentum, Aurum ue publice signant.

¶ Seruos non habere Caput, quid sit. De Capitis diminutione. Seruos non admitti in militiam solitos. Qui dicantur Vicarii. Martialis illustratur. Et qui Serui Poenae. De Seruili procacitate. Alter Martialis locus aperitur, Diaconus, Diaconium. Caput LIII

Seruos non habere Caput, Iureconsulti statuunt. Id cum dicunt, intelligi uolunt Statum. Proinde Seruum non minui capite, quia nullum habet. Hoc est nec Libertatem, nec Ciuitatem, nec Familiam. Quibus si quis exnatur, maxima dicitur Capitis diminutio, Ut accidit iis, qui Serui poenae efficiuntur atrocitate sententiae, Vel libertis nomine ingratitude in Patronos condemnatis, Vel qui se ad pretium participandum uenundari passi sunt. Nam minor, siue media Capitis diminutio est, cum Ciuitas quidem amittitur, Libertas uero retinetur. Quod accidit ei, Cui Aqua, & Igne interdictum fuerit, aut in Insulam sit deportatus. Minima uero Capitis diminutio est, cum Ciuitas retinetur, & libertas, Sed Status Hominis commutatur. Quod iis euenit, Qui, cum sui Iuris fuerint, ceperunt alieno iuri subiecti esse. Vel si filius familias a patre mancipatus fuerit. Ex hac Seruili, ut sic dicam, infirmitate, id genus ad militiam sacramentum rogare, aut ullo modo admittere, nefas sancitum Veteribus est, quod Cicero in Deiotara significat, & Martianus digestis de re militari, Ab omni inquit Militia Serui prohibentur, alioqui Capite puniuntur. Sed & in Helenore Mantuanus uates Aeneidos nono monstrauit, Quem serua Licinia furtim

Sustulerat, Vetiis quoque ad Troiam miserat armis. Pausanias auctor locupletissimus est, Persico bello, quod in Marathonis Campis gestum est, primum Seruos in militiae iura admissos, quo nomine est tumulus interfectorum inibi uisibatur. Post Cannensem cladem armata Romanis seruitia Volonum nomine T. Liuius tradit, cum prius singulos forent sciscitari, uellent ne militare. Unde est nominis ratio. Sociali quoque Bello in militiam Libertos admissos primum, Appiani Historia tradit. Diaconum quidem uocant Graeci ministrum, Sed Diaconium tamen sacrarium dicunt, uel Secretarium, ubi dominica contineantur uasa. Diaconii quoque notiones multae comperiuntur. Nam Placentae Crepidam. i. basin eo uerbo quodam intelligunt. Alii bellaria concinnata in Eresione Apollinis honori. Sed & Diaconii gradum legimus in Canonicis decretis. Et quoniam diu iam cum Seruis agimus, Age feramus operam Val. Martiali Epigrammatum secundo ita scribenti.

Esse fas est Seruum, iam nolo Vicarius esse.

Qui Rex est, Regem Maxime non habeat.

Vicarios Vlpianus digestis de peculio, eos intelligit, Qui Ordinarii seruiunt. Si Seruus meus inquit, Ordinarius Vicarios habeat, Id quod Vicarii mihi debent, an deducam ex peculio Serui Ordinarii? Et alibi, Si Seruo tuo ordinario promiseris Vicarium emere aureis octo, Inuenies id uerbum & apud Oratium, quod haud curiose satis explicatum. Meminit in Libro de Tranquillitate uitae Seneca, Qui alibi sic item scribit, Quae se pro Coniuge Vicariam dedit. Lactantius grammaticus explicans illud Papinii, Succiduas quoque adportat Matribus Agnas.

Succiduas inquit. i. Vicarias. Quia uero de Seruis poenae facta nobis paulo ante mentio est, Poest addubitari Legentes subire, quos esse censeamus hos. Ceterum inuit id Vlpianus Digestis de Poenis. In ministerium inquit, Metallicorum foeminae in perpetuum, uel ad tempus daminari solent, simili modo & in Salinas. Et si quidem in perpetuum fuerint datae, quasi Seruae poenae constituuntur. Et Martianus, Quidam sunt Serui poenae, ut in Metallum dati, & in opus metalli. Iam & Fornicarium Seruum apud eundem repperi Vlpianum, a fornice, uel fornice sic nuncupatum. Ita. n. scriptum inuenias digestis ad Legem Agliam. Si fornicarius Seruus Coloni ad fornacem obdormisset, & Villa esset exusta, Neratius scribit, ex locato conuentum praestare debere, Si negligens in eligendis ministris fuerit. Fornicarias uero de Impudicis distitari, in Canonicis decretis adnotatum est. Aduertenda & in iis magnopere Senecae uerba sic fere, ubi edocet, In sapientem non cadere iniuriam, scribentis, Eadem inquit, causa

est, Cur

est. Cur nos Mancipiorū nostrorū Vrbānitas in Dominos p̄tūmeliosa delectet, quorū audacia ita demum sibi in Conuiuiis ius facit, Si cōpit a Dño. Pueros q̄dem in hoc mercantur procaces, & eorū impudentiā acunt, ac sub magistro habent, q̄ probra meditare effundūt. Nec has p̄tūmelias uocamus, Sed argutias. Hæc uero illuc spectant, ut Val. Martialem cum alibi sæpe, tum Epigrammatū primo scitiūs, nec plebeio p̄pendas īgenio.

Vrbānus tibi Cæcili uideris, Non es, crede mihi, qd̄ ergo? Verna es. Tria mancipia, et Veterana, quæ reformare difficile esse, Vlpianus ait, Nouitiis opponuntur. Apud eundem Veterator Seruus est, qui & Veteranus.

¶ Vocabula plura ad Seruorū rōnē spectantia, nec fere obuia. Therapia. Prater. Mylō. Stigmati. Stigones. Hystrichides. Helot. Zetrea. Chondrocopia. Gymnetæ. Corynephori. Moruli. Melophori. Callicyrii. Eleatri. Syncerastum. Attagen uariis. Clifion. Manes. Actis. Vocatores. Ceruū apud Martialem p̄ Seruo positum fugitiuo. Caput LIIII.

Vnt porro pragmatix itē huius Vocabula q̄dam haud planē indigna, q̄ referantur, qñ ex Pollucis doctrina pars itē una Sapientix est, qd̄ quo censeat nomine, imprimis nouisse. Igit̄ obseruatū ex Herodoti lectione, Seruos Domīnorū studiosos ἀπορροδοῦν dici ἀλλοθ' αὐτοῖσι. At Seruorum turba nūcupat̄ Therapia. Ἱεραπεῖα. Nam Therapusia uiolentiū q̄dam resipit. Du Jaria uero forma deminuta uocari uidentur mancipiola. Lapidem Praterem Græci uocāt, in quo Mācipia uenui exponebant. Vbi uero discruciant eadem, dicunt Mylones, qua uoce Plīstrinæ intelligunt. Propterea Plinius p̄cnalem dixit Vinctorū operam, Appellātur et Ζῆλα. i. Zetrea apud Eupolin, Sed Alphitia quoq̄. Sunt & in hoc genere Chondrocopia, & Zontea. Qui mancipia cādunt, Stigmati dicunt, & Stigones, Sicuti q̄ cādunt, Mastigia, Flagella ipsa nuncupant nunc Mastiges, nūc Hystrichides, aut Rhyteres. Dixim⁹ abū de pauloā de Helotis. Addo nunc ex Polluce, Qui iter Liberos inq̄, sunt, & Seruos cōstituti, Helotē uocant apud Lacedæmonios, Sicuti Mariandyni Doryphoros appellāt. i. Spiculatores, Satellites uē. Inter quos apud Persas erant, q̄ Melophori dicerent, hoc est gestātes in Spiculis mala. Vt est apud Herodotū Historia septima. Erant & sui Argiuis Gymnetæ, Sicyoniis Corynephori. At Callicyrii nūcupabant Exulum Serui, Qui Syracusis opere rustico sumptū suum exercebāt. Eam uero seruilem turbam ex omnifariā populis conflāt, monumentis Aristoteles prodit, Meminit horū & Timæus. Sunt & in hoc genere, Qui mē fam curant, & ad eam spectantia. Trapezopæos uocant. Nam Iubas Rex Trapezocomon esse Structorē dicit. Sicuti dapes ipsas Epitrazomata uocāt alii. Agorasten fere Obfona-torem intelligimus. Eleatri hoc est ἐλεῖσθαι, Vocatores dicunt Regi, ut scribit Pāphilius, & repetit Athenæus, addito ēt uerbi etymo, ab Eleos, quo mēsa signat Cognaria. Dipnoletoras uocat Artemidorus, Sed mox Eleatri quoq̄ nuncupati cibario p̄fedi ministerio, Quod genus honestū censebat, Qñ Ptolemæum Sotera fuisse Alexātri Eleatrū, tradidit Chares. Hofce tñ Edeatras p̄nūtiat Sex. Pomp. Protogeustæ p̄gustatores sunt, Qui & Pro totenthæ dici cōperiunt. Iam illa leuioris operæ fuerint, Scapulares dici Seruos, qbus Scapulæ cādunt, Qui q̄ quasi Ostreatum tergum ulceribus gestitant. Sed & Exyncerastos dicit Plautinis salibus obseruauimus, ac si emedullatos dixeris, & citra ullā pinguedinem. Qñ Varronis Terentii astipulatu, Syncerastū antiquo Græcorū uerbo medullam dicebāt. Morulos quoq̄ dicimus uerberibus attriores factos, a moris inflexa uoce. In Græcorū Literis Stigmaticus Seruus Attagen uariis appellatur, Quod in Auiibus mōstrauit Aristophanes, Quod Auitiū id plumas uariis distinctas coloribus gerat. Seruiles literas in Libro de Vitæ Tranquil-tate p̄mo apud Senecā iuenias. Sicut plerisq̄ ignaris inq̄, Seruiliū literaz. Libri nō studioz īstrumenta, Sed cōnationū ornāmēta sunt. Clifion in Odyssæa Homerus seruī lē itelligere domū uidet. Dion eo noīe locū accipe mauult, in quo testæ custodiant. Ques, Clisiades uero q̄busdā dicunt duplicatæ fores, aut Sceng. Est & Veterib⁹ seruile nomē Manes. i. μάνης, a furore inclinatū, unū ad æneam Statuā tralatū uocabulū est, quā Cottaborum lufui adhibebāt. Fuit & Seruile nomē Actis, Pausania tradēt. Sed & noīe eodē dicit̄ Vas, in quod iaciānt Oboli. Seruos itē fugitiuos, scribit Pomp. Festus, Ceruos nūcupari, de Aīa lis celeritate facta nominis rōne. Ex quo apud Martialem ita legendū, Eruditionibus uidet. Suppositam fama est, quondam pro Virgine Ceruam,

At nunc pro Ceruo mentula Supposita est.

tt 4

¶ Coena dubia ex Sue tantum mansueto, Et inde Paroemia. Item quam habeat rationē id Plinianum, Multa Syrorum olera. De Rore Syriaco, & Manna. Caput LV.

Ntiocho Rege numeroſo exercitu in Grāciam irrūpente, Attonitisq; oībus magnitudine reꝝ, quę ingruere uidebant, T. Quintius Romanorū Impator ita ad Achæos uerba feciſſe memorat, dum Peditum, Egtumq; nubes iacta-
 a ri audiſſet a Rege, Qui & Claſſibus conſtraturū ſe maria interminabat, Eſt inq; Res ſimillima Coenæ Chalcidenſis hoſpitis mei, Hoīs & Boni, & ſciti Conuiuatoris. Apud quē ſolſtitiali tempore comiter accepti, cū miraremur, Vñ illi eo tēpo re anni tam uaria, & multa uenatio, Homo non q̄ iſti ſunt, glorioſus, renidens Cōdimentis airuarietate illam, & ſpecie ſering carnis ex māſueto Sue factam. Hoc perinde in Regis Copias, q̄ iactent, promi poſſe. Varia. n. gñā armorū, & multa noſa Gētiū inauditaꝝ, Dacas, et Medos, Cadulios, Elimæos, Hoīes tamen eſſe, haud paulo q̄ māciopiꝝ melius pp Seruilia ingenia, militū genus. Ex Hiſtoria uero huiuſmodi, Cuius auctor T. Liuius eſt, cōmoneor, ſcitum elici adagiū poſſe, Atq; Suilla caro eſt, de iis, quæ re qdem ipſa parui ſane, aut nullius oīno momenti ſunt, apparatu tñ, ac ſuco, & ut ille ait, nugis peregrinis ꝑcellere uident plurimum. Plutarchus illud adiicit, *μη δὲ ὑμῶς θαυμάζετε τὴν βασιλικὴν δαψινὴν, λογχοφόρους, καὶ ὑποταράκτους, καὶ πεζετέρους, καὶ ἀμυλῶντες ὅτασ' ἀκούοντες, πάντες γοῦν οὗτοι σύροι εἰσιν, ὁ πλεονεξίας ἀλλήλων διαφείροντες*, Nec uos inq; admiremini Regis copias, cū Haſtatos, Cataphractus, Pedites, Amphipprotoxotas auditis, Nā hi oēs Syri ſunt, armis mō inuicem diuerſi. Ex iis uero Græci Auctoris uerbis cōiectamus. Prouerbiū idē enuntiat hoc ſere mō poſſe, Syri oēs ſunt, ſenſu tantū eodem. Ad quam Syroꝝ imbelliam, & Ingenioꝝ ſer- uilem naturā, Vt, q̄ generoſioris neſcia Spiritus magnū nil affectet, Veꝝ ſtudiis libero hoīe idignis mācipara degat eū. Siquis Adagiū in Naturali relatū Hiſtoria referēdū putet, Multa Syroꝝ olera, haud hebeti forſan iudicatu coniciat, q̄q̄ in eis enarratiōe ex Doctioribus nonnullos iſigniter torqueri aiaduertam. Taceo, quod in Aureliano ſcribit Flauius Vopifcus, Rarum eē, ut Syri fidē ſeruent, imo difficile. Ceu dempta mō Hortoꝝ cura opoſiore, Boni maioris nil pretea in Syroꝝ igeniis ſere ſitreqrendum. Verū in iis libera ſit cuiꝝ cenſura. Qñ ſunt q in Syris ēt fortitudinē admirent. Illud hac parte obiter Leuius attigero, Syriacum Rorem a Celſo in Medicina capi pro eo, qd̄ noīe peregrino uocat ēt Manna. Dioſcorides in Libano probari Manna, tradit, candore ꝑcipuo. Sciendū tamē, In Thure quoꝝ agnoſci Manna a Plinio, Quoniam ſic eliſas intelligit micas.

¶ Medicorum decreta de Suillæ carnis præſtantia. Chalarī Sues q ſint. Item uocabula id genus plura. Delphax. Adelphi. Phorine. Thyta. Myſterici Sues. Chærus, *χοιροπωλῆν*. Syrbe, Petalides, Petali, Laphygmus, Hyomusia, Hyenia. Hippocratis filii. Hyſteria feſtū. Sues cur facti in Creta. Metachæra, Necnon de Pontifice Sergio. Caput LVI.

Villi gñis uilitatē, tum ſuoꝑte Afalis ingenio, cui pro ſale datā eſſe aiām, Ve-
 s teres ſanxere, tum qā nil magnoꝑe parabilius, & oīum uſibus magis expoſi-
 tū, nemo nō nouit. Verū artis medicę nō diſſimulanda tñ decreta. Qm̄ oſta uo de Sanitatis Rōne Galenus Suillam carnē cæteris laudabiliorē facit. Sed & Princeps, Cap. de Sāguine, Humanū, Suillumq; ſanguinē in omnib⁹ exa-
 ctam habere ſimilitudinē, ſcribit. Quin eandē quoꝝ Carnis rōnē tradit. Adeo, ut Impura-
 tiores qdam pro ſuilla humanā diſtrahere, ſibi licentius ꝑmiſerint, Quod facinus diu pexit impunitus, donec digyti hoīs intermixti forte cōſpecti ad ſupplicii diritatē, ētſi ſeram, Au-
 ctiores ꝑtraxere. Auerois qnto Colliget, ut Barbare dicam, Ex Auicēnā placitis porcinam Carnem cæteris præferendam oībus ſtatuit, ueluti Hoībus natura cognatiore. Quod inq; eſſe ita, expimento plane diſcimus. Quin Arcadicam deſcribens cenā Hecataeus ex Athe-
 nazi monumentis, fuiſſe Mazam dicit, ac *ῥεῖα καὶ αἰ*. i. ſuillas Carnes. Eſt tñ plerunq; Ei⁹ Bru-
 ti grandinoſa Caro. Quo ſane argumēto Chalaros dicit Sues Græcoꝝ natio, qā in mortuo-
 rū carnibus uifa *χέλας*, quā interpretamur grandinē. Sed in uiuentibus latens craſſa mor-
 bus. Nō alio ex afali numeroſiorē fuiſſe materiam Ganę, Plinius ſcribit, excogitatis ide qn-
 quaginta ꝑꝑe ſaporibus. Cū cæteris ſinguli mō ſint. Sūe maſculū Delphaca uocat Epichar-
 mus cū pleniſq; aliis. At gñe foeminino Delphaces foemellæ dicunt ꝑꝑie, qd̄ Delphyas ha-
 beant. *Δ*

beat. i. Vulus, uñ & fratres nuncupant Adelphi. Phorine diciť Suilla pellis. A' suillo pe-
core imolationes in sacris initia duxere pma. Vñ & Sues olim dicti Thyta a' sacrificio usu.
Sed & in Cereris initiis imolari porcos p̄fuisse, accepimus. Nā & in ueteri Comœdia hoc
argumento, Myſtericos nūcupari ab eius Deæ myſteris, aſadueto. In nuptiæ quoq; ritus
idem aduocabat Aīal. Verum & Nutrices naturā muliebrē Choerū. i. porcum uocabat, qđ
Aristophanes ſignificat. Ex quo facetiſſime q̄uſdam p̄cinnatum uerbū χοροπωλῆν, qđ ſi
gnat porcum uēdere. i. capturas corpore q̄rere. Et qm̄ in uocabula deſleximus, Syrbē iterp-
tant uocē, qua Sues allecēt Subulci. Apud Veterē Comicum καὶ καὶ, ſuilla Vox eſt. Ex q̄
& uerbū κοῖζεν. Petalidas Græci Sues qñq; uocant, ex Vituloq; rōne, q a' Cornibus dici fo-
lent Petali, qñ Ecpetala habent ea. Sicut Larini quoq; dicunt a' Larinis bobus. Inuenio &
Laphygmū dicti erudite Canū, ac Suum iuxplebilem uorādī auſiditatem, inclinata uocabu-
li proprietate a' uerbo λάπω, καὶ λαπάξω, καὶ λαφύσσω, ſorbeo & deuoro. Vñ ab imp̄fēz
magnitudine Cōuiuium magnificum Ilapinē uocant, Qđ eo appoſui gratius, qm̄ Rhodi-
gini mei ex Verbo ueteri græco parū excidentes, pro eo, qđ eſt λάπων p̄finxere ſibi plebe-
iam uocē Slapare. Ab hoc item p̄cipue brutino gñe Hyomūſiā comperi pro ſuilla qđem in
concinnitare, uex & pro iſcitia. Sicuti et Hyeniā pro fatuitate. Nā Hippocratis filii, ut in cō-
p̄tis moribus, a' Comicis proſcindunt, dicti Suē reſipere. Proinde Ariſtophanes, τῶς ἰσσο-
κράτης ὕειν ἔζεις, καὶ σε καλῶσι βελίβομαι. i. Hippocratis filios exhibebis, te q; uocant Blito-
mamā. i. fatuū. Illud ex abundanti parte hac adiecerim, Sergiū, q prius Os porci uocabat,
ex Pontificibus primū fuiſſe, qui pprium demutarit nomen, Quod mox obſeruātū ad nos
uſq; p̄durat. Illa fuerint auctaria Capitis huius, Suem Veneri maſtari ſolitum qñq;. Sicuti
Callimachus ſcribit, factū id Argis, adnotauit Hiſtoria, Feſtū certe Hyſteria idē nūcupaba-
tur. Quod ad Chalcidēſes attinet, de qbus facta nobis paulo añ mentio eſt, Scitū eſt admo-
dū, quod de Dromea lectū Paraſito eſt. A' quo cū q̄ſiſſet neſcio q̄s, In Vrbe, an apud Chal-
cidē lautius parareť Conuiuiū, Gratius reſpondit, uideri Chalcidenſis Cœnæ proœmium,
oſtreorum numero, & uarietate. In Creta ſacrū credit animal hoc Suillū, qm̄ naſcenti Ioui
Sus māmā ſubmiſerit, Ac gryſſo. i. grunitu Pueri uagitū audiri uetuerit. Metachœra Sues
uocant ſerius naſcētes.

¶ Pholiam Verſarum Quid intelligant Græci Auctores. Verſæ Vaſricia. Pholeus qđ ſit,
Item Pholis, Pholaidēs, Pholadēs, Pholyes, Pholides, Phonæ. Caput LVII.

Holiam. i. φολίαι cum legiſſemus qñq; in Græcorū Commentariis, diū, mul-
tum q; idagini nobis fuit, Quid ſibi Vox ea uellet. Demū Vnus deſyderia ex-
pleuit Ælianus, A' quo p̄ditum, aduertimus, Verſam, ubi ſe p̄pinguem ſenſe-
rit, ac pleniore Corpore, Morbiloco ducere ipſum hunc ſtatū, Propterea La-
tebras q̄rere, Quæ φολιῶς dicūt Græci, Vñ Affectioni adoptatū nomē, Vbi
tandiu cōgeſcat, donec ſutile pinguedinis onus reſideat, ueluti delimatū. Pergere aut, ac in
Latibula ſeſe inſinuare nō pedibus utiq; Sed dorſo reſupinatā, Corpus ptrudēdo, Ne ſuper
ſint Venatoribus ad idagandū uestigia. Cæterę ſup re adeo uerſunā iopinatā Ipſius uerba
ſubſcripti Auctoris. ὅταν δ' αἰσθῇται ἐαυτῆς πεπλησμένης, ὡς φορομένη τῷ β, ὡς νόον, ζητῇ φολί-
ων. ἐν τούτοις κέλονται τῇ ἀρκτῷ φολία τὸ πάθος. ἔτι εἰσέρχεται ἡ βελίβοσι, ἀλλὰ ὡς πῖα,
ἀφανίζονται τοῖς θηράταις τῶν ἰχθύν. ἐαυτὴν γὰρ ἐπιφέρει καὶ τὸ νόον, καὶ πῶς ἐλθόντι ἰσχυρίζεται, καὶ
ὅσον πινά τὴν ἔξῃ ὀνῶ. Sed, ut Auctarii iſerat Quippiam, Inueni ēť, Qui φολίων ἐε Diatri-
bā, ſiue Scholā interpretēť. At φολις piſcitii itelligit genus qđdā, φολαῖδες uero ſunt ὄφρα-
κη πινά βρομόν. Apud Theocritum φολαῖδες ἀρκτοι, Verſæ dicūtur ἐμφωλῶνται. i. in La-
tibula ſe cōdentes. Pholyes uero. i. φόλυες fului dicūtur Canes ore nigricatē. Pholides ſunt
& Serpentum Squammæ. Sed & fiſtulæ πολυὶ λαμοί, Cædis aut Loca uocant φολῆς.

¶ Cornicis admirabile obſequm in Ægypto, Quæ Tabellarii uice fungeretur. Inde mo-
riens honeſtata eſt Sepulchro. Cynocephalorum docilitas. Phacelus, Pater-
dyle, Crobylus, Nidarium. Caput LVIII.

i Nter cætera, Quæ de Aīalibus rōne carentibus promiſolent miracula, Vnū
mihi compertū nup, Quod ut p̄rerirem, inducere aīum, haud ſuſtinui. Quod
ſit p̄cipua dignū admiratione. Lego ſiqđem in P̄riſcorū monumētis, Qui no

liris plurimū emolumētis exudarūt, alseruntq;. In Ægypto fuisse Paludē, Quæ dicta Myri-
dis est, Prope quā fuerit Crocodiloz Ciuitas, Atq; inibi uisitatū qñq; Cornicis Sepulchrū,
Cuius eam opinati rōnem sint Ægyptiū. Fuit Ægypti Rex Marthes noīe, Qui Cornicē im-
pendio mitē, ac prorsum habuerit cicurē, Educationis solertiore cura eo' prouectam, insue-
factamq;, Vt Pterophori, Curforisq; uice exupantissimi fungeret, Quo.n.concupisfer Al-
tor, ceu Rōnis plane cōpos, Epistolas deferebat, Cōmonita noscens callide, Qua transuo-
landū, Quo'ue dirigendus impetus, ac ubi fidendū foret, interq;scendum'ue. Quōbrē ob
sego miti adeo, ac nullius Stipēdii indigo, & utcunq; parato, cū obisflet dignā a Rege habi-
tam, Quē Sepulchro, Stelaq; honestaret, propagādæ in xūū longius memoriæ facti tā ino-
pinabilis, rarenterq; auditi alias. Verum qā hæc parū integra fide forsan prodi a me, suspi-
cabit Quispiā rugosioris, ac p̄ractionis supcilli, Suppingēda Græci Auctoris uerba duxim⁹,
Neq; Vanitatis angrat. Sic uero hñt, ἐν τῇ αἰγύπτῳ ἡ τὴν λίμνῳ τῶν κελυμένῳν μύριδος, ὅπου
κροκοδείλων πόλις, καὶ ὁ ὄνομα τῶν κροκοδείλων, καὶ τὴν αἰλίαν ἐκένου αἰγύπτιον φασί, τῷ βασιλεῖ τῶν
αἰγύπτιων, μύριδος δὲ ἄνθρωποι ἐκείνοι, ἢν κορώνη, θρέμματα ποίου ἡμεροί, καὶ τῶν ἐπιστολῶν, ὅς ἐξουλιετο οἱ
κομματὶ ναῖται, θετῶν ἐκόμενον αὐτῇ, καὶ ἢν ἀγγέλλων ὡκίση-καὶ ἀκούσασα, ἐνθα ἰθαυταί χερ' τὸ
πῆρρον καὶ ἰλίαν χερ' παρὰ/ραμένον χρόνον, καὶ ὅπως ἡκισσεν ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ. αὐτὸς δὲ ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ οὐ μύριδος
ἐπικισσεν αὐτὴν, καὶ σπῆλη, καὶ τὰ φύω. Cæterum nec illud ignorandum, Brutis ēt uideri docili-
tatis inesse plurimum, Qñ in Ægypto eadē Cynocephalos, obseruauimus, Ptolemæis sta-
tionem tuentibus, Literarum etiā ductus pdidicisse, Immo & Saltationū gesticulofos mor-
tus, & Tibiaz modulos, Nec Pfaltices fuisse inscios. Addit & admiratio altera, Solitos a'
Spectantibus mercedulam, æs q;, uelut manuariū, corrogare, Quod Phaciolio infererēt, ser-
uarentq;. Est uero Phaciolion Capitis gestamen. i. κεφαλῆς περιέλημμα. Quod Rhetorico
rū primo tradidit Crēō, Cordylen dicunt Cyprii, Crobylū Atheniēses, At Persæ Nidariō.

¶ De Simone Mago paucula, Qui est habitus Deus. Draconis in Puellam Amor admi-
rabilis.

Caput

LIX.

Acterum, sicuti corpimus, pergamus hisce memoriarum illecatūculis uitam
excolere, Quoniam in eorum transcripti Decuriam sumus, adnuēte optimo,
c maximo Deo, Qui, Vti eleganter, scienterq; rettulit Augustinus, Scribendo
proficiunt, ac proficiendo scribunt. Nec commemoremus tamen, Quod Se-
ptimius prodidit Florens, & Alii præterea, Simonem Samareum magicis ar-
tibus, & ope Dæmonum suffultum, in Vrbe Romana, multitudine innuera fraudib⁹ de-
linira, eo' fastigii prouectum, Vt Inter duos Pontes hoc titulo Simulacrum publico conse-
q; retur decreto, Simoni Deo Sancto, Sed illa potius, Quæ humanæ augment excellentiæ admi-
rationem. Hęc.n. illi plane suffragant'. Prodit' ergo memoriæ, Apud Idumæos, siue malis
Iudæos intelligere, Cum rebus potiretur Herodes, Puellam in ipso cōstitutam ætatis uigo-
re, insigniter a Dracone magnitudinis uisendæ a damatam. Qui commeanis subinde amā-
ter cum ea decumbebat. Illa tamen, etiamsi clementem, mansuetumq; (utiq; naturam ueri-
ta infociabilem, & ab humano dissitam captu) reformatans ex loco abscedere proposuit lō-
gius, ac mensē abesse. Ceu Bruto per absentiam illatura dilectionis obliuim. At diuersa
euenere omnia, Si quidem in dies intendebatur Affectio, augetebatq; Amoris impetus, de-
syderio dum contabesceret nimio, interdiu, noctūq; cōfūeta reptens cubilia, Nec eēt eius
potiundi facultas, Quod appetebat præcipue. Conflictabatur ergo, Vti infelix Amator. Po-
stea uero q; rediit quandoq; Puella exoptata, deuolans is ad uisām, prius, ac prorsum Ama-
torie, suspicionum plenus, tanquam neglectui habitus, atq; eo nomine indignabundus, cau-
da complexus Puellæ crura conuerberabat, sed obseruare admodum, ac Verentis mō, Ira,
& Amore compugnantibus. Qua fanē ratiōe dicat forsan Veterum aliquis, Eum, Qui Io-
ui imperet, Imperet Diis item aliis, Nec Bruta quidem negligere. Cæterū quo fe aduersum
ea modo habear, ex iis dilucet, opinor.

¶ Deorum apud Priscos nomina Varia. Mensium singulos suum habuisse Numen. De
Vitunno, Sentino, ac Selectis Diis. Saturnii Versus. Iouii. Ianales. Prosa Dea. Postuerta.
Anteuerta. Templarii qui intelligantur. Tutilina. Tutanus. Tutulus.

Caput LX.
De Diis

E Diis qdem aliubi hoc ope differimus, Nunc & carptim pcerpemus, Quæ uaria nobis ostentat Lectio, Quādo & gravis Auctor Augustinus, ista consēdari non infus habuit, Cū ex Varronis Spicilegio Proferpinā diceret, frumētis ppositam germinatibus, Geniculis uero, Nodis q; Culinog Deum Nodinum. Inuolucris aut illis folliculog Deā Volutinam. Cum folliculi patefcūt, quo exeat Spica, Deā Patelenam. Cum Segetes nouis arifis exaquant, Hostilinam Deā, Quia Hostie, ac Hostimentū prioribus exaurationē indicat. Florā adicit quoq; Lactuciam q;, & Maturā Quæ florentib⁹, Lactefcentibus q;, ac maturefcētib⁹ præfint frumentis. Quiri & Mensib⁹ singulis suum pficitur Numen in Vetez supstitiofa, anxia q; uanitate, Sigdem Ianuarii pontificiū habere Iuno credebat. Februarii Neptunus. Martii Minerua. Aprilis Venus. Maii Apollo. Iunii Mercurius. Iulii Iupiter. Augusti Ceres. Septembris Vulcanus. Octobris Mars. Nouembris Dianā. Decembris Vesta. Extat Q. Ennii Carmē Deo rū ptinens Penatiū Nomina, Quos Patros Alii. Varro Terentius etiam Vrbanos nūcupat. Iuno, Vesta, Minerua, Ceres q;, Diana, Venus, Mars, Mercurius, Iouis, Neptunus, Vulcanus, Apollo.

Fuit & Vitæ contributor Vitunus Deus, Sicuti Sensuū Sentinus. Sed hi tamen Obscurissimi censebant. Dii, etsi plura multo pstant, q; Quos Selectos nūcupabant. Vel de ampliori potestate, ac dignitate, Siue qd' augustius colerent, Viginti numero, sicuti est a Varrone fancitū. Mares duodecim, Fœminæ octo. In Deoz mentione, illud nec relatu indignū, Minervios, Saturnios, Iouios, Ianales nūcupari Versus, de Numinum maiestate, Quibus foret dicati. Nam & a Zosimo relatum scimus, Quibus hymnis in Palatini Apollinis tēplo Roma uti, receptissimi foret moris, Quā & Pueri nobiles adhibebant nouem Parimī, Matrimis q; totidem id genus Virginibus unā modulate cōcinnētibus. Profam Accepimus Deā fuisse Prioribus, Cui rē obirent diuinā Puerperæ, Ritu naturæ q; peperissent. Sicuti Postuer tē ubi in Pedes prodissēt Infans. In Coenis scribit Macrobius, Añuertā, & Postuertā Deas habitas, Qd' ea oīa itelligi oportere, existimarēt, Quæ dilapsa iam eēnt, Aut futura ētnum uiderent. Proinde Diuinitatis cēseri Comites, Veluti Cōsiliū est, atq; itē Prouidētia. Tēplarios legimus qnq;, Sed nō Dii eo noīe ulli itelligendi, Vetez Hæretici qdā, Sic, uti arbitrantur, nūcupati, Quod Tēpla uisferent, essent q; in eis assidue. Tutilinā tutandis frugib⁹ pfuise, Augustinus scribit. Et Ennius Tutilinē Loca ihabitasse, memorat. Tutanus Deus ab oībus, ut Varro inqit, Mortalibus, labore affectis iuocabat, Vt q illis pfidū afferret, atq; opē. Tutulum Fulgentius Pallium accipit, Quo ex sacro ritu Caput obnuberēt Sacerdotes, Vñ sit apud Opt. Max. Poetam.

Et Capita ante aras phrygio uelamur amictu.

¶ Super Aspide pauca. Ægyptiorum Reges cur Aspida in Diademate gestarēt. Aspidis notiones, Aspidem quid, & Aspidiscus.

Caput LX.

E Aspide scitu nō idigna q; occurrebat, Cōscēti Aliquot ex Nris ētnū sunt, Cætez supant quædā nō idicta qdem, Sed multos tñ quæ lateāt fere. Quo noīe publici boni studio carptim a me attingent nūc. Id uero pīmū, Nō magnope comptū, Qui Aspidis icū pçussus euaserit. Quo argumēto, Vt signifi caref Pricipatus qdā inuicta Vis, Ægypti Regū Mos fuit puetus, Diadema ta Serpētis eius Imagine distincta gestare. Gigni qnq; Aspidas cubitoz qnq;, in libris ē obferuarū. Esse itē Atri coloris plurimū, Vel Cinereas ētnū, Visam qnq; & fuluā Aspida. Quibus morsum ipegerit, horis uix quatuor supesse, Præfocationem qppe mox inseq, Ac Spas mū cum singultu. Illud ex Grāmatica suggeritur Supellectile, Aspidas dici Cāpos forma orbiculari, aut ubi Aspides uisāntur plurimæ. Ἀσπίδα uocant itē Græci τῆς τῶν ἀσπίδων πύξης. Sed & in Naui partem, quæ ad Puppem uergit. Aspidiscos brenia dicit scuta, Sed & in Scuti modum orbicularia ornamenta.

¶ Pastoris cum Capella initus admirabilis, De q; inde nato mōstrofo fœtu. Crathis flu. Vñ sit appellationem nactus. Interim Hircoz Zelotypia.

Caput LXII

Væ sit Brutorum affectio quorundam in Amatoriis, Alibi attigimus, opinor, Quod ad manum est, exemplum ad id ipsum spēctans, non pteribo, Vt quam de Hircis protuli, Sententia corroboretur hoc amplius. Fuisse igitur apud Sybarin Pastorem nomine Crathin, Comperi, Qui in Venerea procliuor, Capellam, sicuti ei uisum, omniū formosissimam deperire amplius cō-

pit, Cumq; Libidinis incentivo acrius exstimularetur, Eandem mire prorsum inibat, ac frequenter, demum q; uti Amicam grate amplexabatur, nec citra sauiationem crebram. Quin, quod sequens quodammodo est, Capellarius Amator, Quibus illam capi præcipue opinebatur, munuscula identidem obiciebat, pabulum uidelicet lætius, amoeniusq; Vt quo etianum suauior illi fieret anima, Quam Labellis Labella implicando, forte q; proserpentem etiam reddendo bestiam, haurire uniuersim, ac medullitus affectabat. Insuper Stibade, accubitisq; molliculis haud neglectis, Quibus, uelut Nympha decumberet, Quietis operā impertiens. Interim Qui fuit Caprarius Ductor, ac ceu Antesignanus Hircus hæc contemplatus, neglectui haudquaquam sibi censuit habēda, Zelotypiæ concitatus tæquam cæstro uehementiore. Sed aperta ui imparem se coniectans, dissimulandam doloris acerbicatem tantisper est arbitratus, donec ulciscendi commodior præstaretur occasio, Quæ & oblata mox est, Dormientem quippe, uti assolet, conspicatus, subsidendi Locum arripuit statim, Ac quanto maxime ualuit impetu, in hostem irruens Sinciput ei allisit. Quo tam præclaro Latius disiecto facinore, Pastori monumentum insigne structum est, Ac de eiusdem nomine fluuio adoptatum cognomen. Ex concubitu autem Brutino natum ferūt Infantem, Cruentibus matrem qui referret, facie uero Patrem. Sed & Deorum numero ascriptum, constans tenuit fama, fuisse q; mox Hylæum Numen, Napæumq;. Id uero Syluestre signat. Siquidē Saltus uocant Græci *ὕλη*.

¶ Super Dipfade adnotata paucula. Prester, Causon, Melanurus, Ammobates, Centris. Caput LXXIII.

Ipso di Serpentum generis de Naturæ ratione ascriptum nomen, monumentis proditum Veteribus est. Censetur ea quidem Vipera magnitudine minor, ad inferendam perniciem celerior multo. Quos mordicus apprehenderit, si ti inardescunt uehementius, ad potum q; effervescent, Ac inde incessanter haurientes dissiliūt mox. Cauda Lineis distinguitur, uti ferunt, duabus, nigrisq;, Corpore albicante reliquo, ut scribit Sostratus. Sunt qui & Presteras, idest *πρεστερας* nuncupent (Quamq; & eo nomine impetuosior est Ventus, ac transuersæ in Collo Venæ, Nec non fulminis species) *καὶ πρεστερας* etiam Alii. Nascuntur in Libya quidem, Sed in Arabia præcipue. A quibusdam dici quoq; Melanuros, animaduerti. Sed & Ammobates, Necnō Centridas, siue *κεντρίδες*. Nuncupatur in re sacrificali Dipfas item Hepatis signum quoddam. *Δίψας κέντριν* ubi dicunt Græci, intelligunt *ἐχέρας*.

LODOVICI CAELII RHODIGINI IN ANTIQRARVM LECTIO/
NVM LIBROS AD DOCTISSIMVM CAELIVM CAL/
CAGINVM FERRARIENSEM, PRAEFA/
TIO QVARTADECIMA.

I unquam aliàs compertus est, Cui Literæ fuerint omnino infusarâ loco, Me esse eum, haud sane inficiari queam, Cæli doctissime, Siquidem singulis impastæ Libris ad Eruditissimum quenque Præfationes, si id coner maxime, aduersum me, uelut conceptis iurarint uerbis, testimoniū dictabūt. Sed & argumentum eodem, te nunc in huius gloriolæ participatum admittere, p̄stinui. Nil celebrius fere, nil, quo frequentius p̄sonent Eorum Aures, Qui diu iam iterioris Scientiæ candidati, nūc demum Veteranos agunt, immo & Aristarchi uirgulam, Vt Critici grauiores, exerunt candidissime, Quam quo pridē ingenio, quæ ue regis scientia, uel ultra ætatē dum sapis, in Ferrariensi gymnasio in omne Scriptoꝝ genus dictata promas, nec citra Venerem, non Atticam qdem, Sed Romanam p̄sum. Quando ut nūc est, profert se magnifice Virtus Italica, & diu iam annis cariosam quodāmodo Græciâ laceffit. Sed & olim mihi, dum istic agerem, q̄ increbuerat prius, innotuit abunde multiplex Eruditio tua, Quæ iter ambulatū culas frequētes solers ingenii tuum, nūquam non p̄sens, et in numerato temp, singulari probebat oium admiratione. Quāobrem piaculum effem arbitratus, Quod nec maioribus

ioribus procurari hostiis posset, Si Caelium Caelius pterisset tacitum in hac, qualis ea cunctis sit, Censura, Qua ueluti λογιστής seligunt, Quibus nostri laboris dicentur portituculae, Vt sint nobis tāquam χεραίαι, qbus surrecti stemus, Liuiduloꝝ sic afflatum ptempturi facilius. Quos Timonianū imprefluros dentem, haud abnuerim. Quid.n. aliud illi sunt, q̄ planē μυσθόραποι? Inde fit, ut inter omne Scriptoꝝ genus Sillos amplexentur p̄cipue, ament, Legant, nulla nō atterant die. Quin & Sillographos dici se gestiūt, Ceu sic aurei in Olympia statui uideātur. Sed Theoninos p̄terfluere sino, illis nil imp̄caturus grauius, q̄ ut Liuori im motiātur suo. Nos reliqua operis instituti psequemur. Quādo, ut id possemus, iēnarrabilis diuinæ potentiae Maiestas contribuit, Quo nomine nostri oīno muneris est, p̄desse uel recusantibus. Poteramus in sanctaria intruisse ista, Sic q̄ Catonū (Tertius itelligo) uitare Sup̄cilium molestius, Sed malo ita. Hæc nimirum est ad æternam gloriam uia, Hac imp̄mis ratiōe Deum iduimus, dum illius, qua possumus, et fas est, exuberatē imitatur largitatē. Tū abest, ut eorum approbem sententiā, a qbus luccini Vetus illud ex media solitū Græcia nouimus, οὐδεὶς οἶδε τὸν Θεσσαρόν τὸν ἐμὸν, πλὴν ἑνὸς ἁρ' ὅντις. Infelicit ingenii arbitror, Non se publico natum bono credere. Sed hac in parte, an qd̄ profecerim, Tuū fuerit, Aliorum q̄ ex Decuria eadem iudicium. Quod si nil aliud uideor, q̄ ex Ionum sententiā, οὐδὲ γὰρ ὅτις τὴν Δύμωγα, Me cōsoler, Quoniā in arduis Voluntas, uel sola, abunde credi speciosa cōsuevit. Vnum scio, in iis nunquam mihi Theocritium id isfurratum, γόνυ κνήμης ἔγγιστον. Quin potius nil unquam mihi parte hac antiquius, q̄ prorsum ἀρχαῖος μὲν ὄντα, ἵπτερος ὄντωνται.

Vale.

LODOVICI CAELII RHODIGINI ANTIQVAVM LECTITIONVM LIBER VNVS, QVI QVARTVSDICIMVS.

¶ Quo distinguat Bulimos ab eo, quem Caninum dicunt appetitum. Vnde dicat Bulimos, & qd̄ Cenāgia, Fames uniuerſa, & Vaccina. Citta, Anorexia. Caput Primum.

Voniam p̄cedenti uolumine, dum quæ ad frigoris rōnem p̄tinent, excerperemus, q̄ miscella suggerebat lectio, adnotaremus q̄. In famis m̄tionē p̄ducti sumus, quā dicit Græci βούλιμον, ex nostris nōnulli Caninū appetitum, Gellius uim famis nō tolerabilem, sicut Bupinā quoq̄, Vissi q̄ oīno sumus Idem utroq̄ noīe indicare, ētſi Galeni doctrina disp̄scere aīaduētiſ. Nunc, ut locupletius satisfaciam hæc Lēctionū studioſis, cum in tertiu Canonis Auicēnæ icidiffem (ut de Paulo Æginita taceam) ubi ista palām distinguunt, op̄p̄tū arbitratuſ sum, tanti in medendi ſcientia Viri placita ſubſcribere. Vt itelligamus, Bulinum dici famē magnā ſubiecti rōne, q̄a mēbra iſſet oīa, q̄q̄ Stomacho ſaltidiente, p̄inde Vniuerſa dicit famēs. Sicuti Appetitus, quē Caninū dicunt, particularis. Qui poſt euacuationes, & chronicas febres, qbus reſolutio cōtingat multa, excitari aſſuevit plerunq̄. Qñq̄ uero Continentis uirtutis iſcillitate, Nā cum p̄petim redundās p̄tingat reſolutio, coor̄it iſtaurationis appetētia. Euenit interdū & calore nimio Stomachi os inſeſtate, & p̄petuo reſolvente, p̄inde ſemp̄ illud eſt famelicum ferē, quo in ſtatu urget plurimū ſitis. Solent inq̄ Galenus, Sexto de affectis locis, Quos Canina iſſet Appetētia, aſtatim im pleri, Mox uomitu leuari, aut deiectionē, fluore q̄. Q̄ & ſanitati ſc̄lparæ Aīalibz euenit plerūq̄, Sicuti Seleucidibus Auiculis, Quæ Locuſtis ueſcētēs celeriter excernūt. Cæterum Bulimus, ſeu Vaccina famēs p̄uium hēt plerunq̄ Caninū appetitū. Et eſt membroꝝ inedia cum Stomachi ſacietate, ſigniter qp̄pe alimēto idīgēt, q̄q̄ id reiciēt Stomacho. Deductur res quoq̄ nō nunq̄ ad Syncopē. Cōtingit uero p̄ſape iter agentibus, Algore amplius p̄urente, cū frigoris uehemētia denſet Stomachus. Q̄ & efficit Cōplexionis malitia ſenſitiuā uirtutē mortificans, ut trito Medicor̄ Scholiſ utamur Verbo, Atq̄ itē attrahendi ſacultatē, humoꝝ peccato, Qui Os Stomachi obſidēt, regunt q̄, Iis uero madētēs Villi expulſionem mouētēs, attractionē reſugiunt. Sciendū uero in Auicēnæ codicibz, Sicut & Medicor̄ ferē oīum legi Bolifinū, pro Bulimo, Verū, ut in ſcriptura erratū, ita & in nominis rōne multo amplius. Nā ſunt, q̄ a Bolo deſecti putent, tanq̄ uno tū Bolo expleat Stomach⁹. Quē me

ra ifcicia est. Sed iis impienda facile uenia est, q nec ex interuallo qdem Latinū regustantit atticifmum, nedū græcū. Sanius, et doctius Serapio tractatu tertio, de Græca sentit rōne pfluere, hoc est a ζω. Quæ particula itendit, Et λιμός, Quæ samē Vox indicat, Q & Alcennæ Interpres Gētilis obseruauit, Sed nec illud p incuriā transfiliēdū, a Medica rōne Græcorū plerosq abire diuerfos. Nā a Stomachi hostio, quod κερδαν uocant, κερδιγμων Do rientes, auctore Polluce, samē nūcupant intēpeftiuā, Quā Xenophon, & Cōis lingua ζω/ λιμων. Sic. n. pro Stomachi iedia uidet accepisse, Quod Medici nō faciūt, Ni ad humores, q sunt in ore stomachi, attractionē ppediētes relatū putes, Q & Pollux scribit. Plato Comir/ cus Genangia. i. κενανγίαν pro bulimo itellexisse, aīaduerti. Id uerbum pinde accipi debet, ac si Vasoq sanitate dicas. Nō ptereūdū temere, Q & in Libro πρὸς ἡγεμόνας τῶν πεποιθῶτων τῶπων qnto ē a Galeno pditū, Caninā itē nūcupari Cibi appetitiā, Vbi Canū more aut nil oīno, aut malos affectant cibos Mulieres, Quæ res Citta uocat ingt, uel κίττα, aut κίττις. i. Pica. Cōringere uero hæc, secūdo, aut tertio a cōceptus mense, qd Appetitiā ὄρεσιν, sit oblafum (Id uero Ventriculi Os est) Infanti nō suppetente ui ad alimēti consumptionē, Apud Paulū αὐτορέσιαν Legimus, q affectio intelligatur, Omnia respuētis Stomachi. ἀνόρεξις uero ita affectus intelligitur. Idem Paulus Bulimum ὑπερέλμασαν, interpretatur ἀσθενίαν, in quā saepe recidat Anorexia.

¶ Ventrem nō habere quid sit. Qui dicantur Sphecodes, Sphacelodes, Sphacelus, Bu phagus, Sphragidiō, Sphærus, Cyllas, Procoeli, Popæ, Butypi, Ventri Cōcænes. De Phi lopœmene pauca.

Caput

II.

Entrem non habere, tralatione scita qdem, & concinna p proverbii dici de Impatore uidet, uel etiam quouis alio male numato. Quoniā uetus est, pecu nias esse Neruos belloq, & Militum alimēta. Quin & aliorum itē omnium, Nam Hesiodicum illud notissimum in Ergis,

Χρήματα γὰρ ἰσχυρὰ πλεῖται δειλοῖσι βροτοῖσι.

idest Vicem animæ miseris mortalibus pecuniæ præstant, Quoniam pessum

euntibus Vitæ ptiis, nunquā non argenteis pugnandum hastis est. Ex historiæ autem penu promit Adagium, Nam Philopœmeni illudens Achæorum Prætori Quintius, Qui equi/ tibus multis, & armaturæ grauioris pedite abundaret, a pecuniis uero prorsum male habe ret, dicitabat, Philopœmeni esse qdem manus, & crura, Ventrem aut nō esse. Quod eo te ctius ē uisum, & Vrbanius, quod Corporis forma illi etiāmn talis erat. Homines uero ita exili Ventre, de Vespærum imagine Sphecodes nuncupant, Qui ēt Lagari sunt, hoc est ina nes, & sine intestinis quodammō. Vespæ si qdem contradiore uisunt parte ea, posteriori/ bus ptenuib, gracilibusue, propterea acuminatū lignum ēt Spheciscū dicunt, qppe Sphe ces uocant Vespæ. Vñ Sphecones, & Sphecia p Vespætis. i. cellulis. Sphacelos uero ad hoc ptnet nihil, Est tamen eo nomine, uti secundo πρὸς διαγνώσας τῶν πεποιθῶτων τῶπων, Ga/ lenus scribit, secundū aliquos dolor uehemens. Alii tantum inflammationis excessum itelli gunt, ut partem ad corruptionis periculum inducat. Quā dispositionem Gangrænam dicāt nonnulli. Sunt qui partis affectū corruptionem Sphacelon dici uelint. Conuulsionem Ali/ q. Nonnulli non iam factam Conuulsionē, Sed quæ per inflāmationis magnitudinem ex pectet. Alii ēt non simpliciter Conuulsionem, Sed eam, Quæ neruorum Corporū inflā/ mationi superuenit. Aliq simpliciter fortem tentionem. Quidam putredinem, ppterea cō/ fufe Archigenes Hemicranias Sphacelodes nuncupasse uidet. Quod ut aptius intelligat, Lego, Tumores accensos, si non discutiant, nec se ostentant Suppuratio, in Gangrā ple runq transire, Quam & inflammationis magnitudine νίκρωσιν dicunt. i. Mortificationē, non factam qdem, Sed quæ fiat. Cui nisi occurrat celeriter, νεκρῶται ῥαδίως τὸ πᾶν, Q & signat, Lēsa mortificari facile, morte insequente. Vbi uero Sēsus fuerit ex corporibus eius/ modi omnino excussus, Tunc Affectionem hanc non Gangrænam appellat, Sed iā Spha celon proinde abscindendum protinus mōstrant τὸ νεκρῶθῆναι. Sed nos a diuertitū lo paulo qdem longiore, At non otioso utiq, fabulam repetamus, Si illud nec tacerimus, ex Trœzeniorum Historia Sphærum fuisse Pelopis Aurigam. Quāquam Alii in Olympia fuisse Cyllam tradunt. Sed hoc ad institutum nihil. Quibus protuberat Venter, Procoelios appellant. Cœlia. n. Venter est, Quem pinguem, Obesum q Popæ nomine quidam intelli gunt. Alii

gunt. Alii Phaginem malunt, ac uoratore. Spartianus in Geta, percussit inquit, hostiam Popa nomine Antonius. Propertius, Succincti q̄ calent ad noua sacra Popæ.

Nam Butypos ἀργοναυτίκων secundo apud Apollonium, dicit, q̄ inter sacrificiū securim Boui impingit. Buphagus uero in Arcadia fluuius est ab Heroe Buphago nomine adoptato, Qui Iapeti fuerit filius, & Thornacis, Quem q̄ honesta parum affectantē in mōte Pholoe pere merit Diana. Sphragidion fuit in Cithærone antrum Cithæronidum Nympharum, Quas olim ibi esse uaticinatas, constans tenet fama. Ventri Concœnes, Ut obiter subnotemus ali quid, non Animæ, a Plut. Symposiacoꝝ tertio scite admodū appellanē, Qui nō in discipli nā, confabulationis, Beneuolentiæ ue participatum ueniunt, Sed obsonioꝝ modo, et uorā di usum. Plutarchi uerba subieci, τῷ γαστρὶ συνδαιτνος ἢ τῷ ψυχῇ γαστρός. Hosce uero in se prem Sapientum Conuiuium idem Plut. ὡς περ ἀγγεῖα ἕκαστον .i. tanquā uasa, Conuiuii sese in gerere scribit, uno uidelicet repletiōis studio. Et qm̄ de Ventre Sermo est, Cato Senior, cū Populum Romanum luxu, & intemperantia pditum, ac fluentē conspicaret, in eum inue/ stus, χαλεπὸν ἔστι λέγειν πρὸς γαστέρα, ὥστε μὴ ἔχουσι. arduum inq̄, est, ad Vētre uerba face/ re, Qui aures non habet. Sed, ne indictū omnino Philopœmenem transiliamus, fuit Vir is Corporis proceritate, & robore nullo Peloponnesiū inferior, τὸ δ' ἄδους ἐν τῇ προσώπῳ ἡσ/ κός .i. facie tamen malus, parum q̄ tanto digna Impatore. Hic. n. est, quem Romanus qdā cum laudibus efferebat, Græcoꝝ ultimum appellauit, ueluti Græcia iam efforta nullum dein ceps Virum se dignum ab illo protulerit, Epaminūdā ἱπρίμῳ uirtutem æmulabat. Et eius qdem Strenuitatem, atq̄ animi integritatē, ut pecuniis incorruptum se p̄staret, expressit. At mansuetudinem, grauitatē, humanitatem exhibere nequit. Erat. n. paulo iracundior, Vsq̄ eo Viri magni plerunq̄ οἱς ἑξὶ πάντων secum dissident. Scitum. n. est, non omnia eidē clar/ giri Deum, Multo q̄ s̄p̄ius Virtutis occurrere simulacra, q̄ uere, ac plene Sapientem.

¶ Torminum ratio. Hydropsiferos species. Hydragoga medicamina quæ sint. Hydrus, siue Natix. Grauidam, quo pacto internoscas. Hydrostasiū, Hydrocephala affectio, Hyda tis, Hydrocele, Oscheon, Hydra, Lerna, Lernæa. Caput III.

Ormina non esse aliud, Medicorum scientissimi pdocent, q̄ cum pmordetur Alius, in Intestinoꝝ anfractibus, inuolucris ue incluso spiritu, cui quæraf exitus, nec detur. Quod si circa umbilicū affligit, & Lumbos, nec medicaminis ui tollitur affectio, Intemperata infestior coorif Hæctica partiū earum, ita de habitus firmitate nominata. Quæ magna ex parte moram trahēs, Vocatam ab Hippocrate Aquā Intercutem aridam concinnat. Postcri Aquā id genus Tympaniā di xerunt. i. τυμπανίτην, Auctore Galeno, q̄a imus uenter ppulsus, sonitū edit, cuiusmodi tym pana solent. Quod Paulus item repetit, ubi agit περὶ ὑδράων. In Ascite uero coacta mate/ ria non aer Flatuosus, sed humor dilutus est. Videt aut a maiori frigiditate p̄gigni aquosus Hydrops, Quē ἀσκήτην. i. Ascitē uocat, propterea q̄, inq̄ Idem Galenus, in abdomine, si ue sumine, tanq̄ uterulo quodam humor recondit. A minore aut Tympanias. Neq̄. n. hu mecta substātia in flatuosum aerem sine calore allquo trāsmutari pōt. Quoniā uero torque ri Ventrem contingit, Spiritu flatuoso luctante, eo amplius torque ri grauidā aduertimus, ob angustiam, quā conuehit Vetus, semine intra formandi Hominis monetem locato. In de Hippocratis Sententia est, Si nosse libuerit, an mulier grauida sit, Mulsum ei crudum bibendū dato, cum itura cubitū est. Post si Venter torquef, grauida est, sin minus, non est. Quippe ad id indicandū inflet, oportet. Sunt & in Vētre dolores, Qui suspēsi, sublimēs q̄ uocantur, non secundum lōgitudinem Corporis, Sed profunditatem. Intersinguit eos cir/ ca sedes Ventris Sumen, seu Abdomen. Nam qui desuper infestant, ii Suspensi, & Subli/ mes uocantur. Qui uero infra, Hoc est in ipsis intestinis, atque Ventriculo, Non Su/ blimes intelliguntur, Hosce uero esse fortiores, ac laceffere grauius, apud neminem non liquet. Porro Aquam intercutem prolicientia, atq̄ educientia medicamina Hydragoga, idest ὑδαγωγά uocant Græci, tanquā dicas Aquagia. Nam ὕδωρ aqua est, unde Hydrus item coniuatur, quem Latini Natricem uocant. Quamquam est & Spontanea euacuatio,

non quia sine causa accidat, sed quia nulla opa nostra. Et qm̄ Hydropiseos species duas p̄se
cuti sumus, Adiciamus porro ex iisdē Scholis Speciē tertiā, quā Celsus Leucophlegmatia
uocat, Albā pituitā dicere nos possumus, Vt quæ de pituita quadam Liuitiore cōsistat, aut
de pituita, Quæ suapte ui candida sit, Sed quæ ob alienæ temperaturæ, mixtionem uel mate-
riæ purum, & liquetē colorem amiserit. Pōt & Albæ adiectio uideri citra distinctionē afcri-
pta. Nam & in Libro de Articulis Vertebrae dixit Hippocrates dorsales, nō q̄ aliubi Ver-
tebræ existant, Sed simpliciter adiectio facta est. Cæteræ & illud cōperisse uideor in Libris,
& Iunioribus q̄dem Hydropiseos species inductas esse tres, ἁσκήτην, τυμπανίτην, ἄσκητον.
Hippocrates duas tantū agnoscere uidet. Nam Ascites, & Tympanites eiūdem cen-
sentur Idææ. In utraq; n. profusio est, τῆς ἐξυδαρμένης ἰσχύος, in Locum iresstinorū mediū,
uel Peritonæi. Verum in Ascite plus sese humoris p̄mit, Spiritus autem minus. In Tympa-
nite autem ediuerso. Hypofarcidios p̄ totum fit corpus, solidis partibus in Aquæ resolutis
naturam. Vocat species hæc Leucophlegmatias item, Quā putat Hipp. αἰμάλον. Hæc eo
profuentius subsignasse uolui, Vt hac opa Cornelium Celsum illustrarē. A quo uersuram
q̄dem faciunt multi, Verum citra illius sententiā nil fere promūt, perinde ac uerba sint ue-
terum Sacrorū, Quæ demutasse piacularē flagitiū plane celeri debeat, Quod q̄ hostiis ma-
ioribus procures. Hydropicæ aut affectionum, Vt Ægineta Paulus scribit Medicinæ tertio,
Initium καχεξίαν καλεῖν ἐξήκουε. Id est dicere Cachexiā consueuimus. Et quoniam ab hy-
dor corruata præbuiamus, Illa itē Austrii uice subiiciamus, Hydrostasiū appellari palu-
dem paruā. Hydrocephala uero affectio infantilis est, humore Aquoso in Capite cōcepto.
Hydatis, id est ὑδατὸς substantia intelligit pinguis Palpebræ substrata pelli κατὰ φύσιν.
Hæc in pueris parte plurima, utpote humectioribus audior facta, συμπτωμάτων αἰτία γίνε-
ται, id est Accidentium cā est, oculo grauato, proinde q̄ ἐδωκετὶς. Hydrocele Olchei,
seu Scroti affectio est, ex septem una. Habet nāq; inibi Porocēle, Steatocēle, Sarcocēle, Epi-
plocele, Cirfocele, Enterocēle. Quod de Olcheo diximus, signat id Verbum Masfippium
quoq; Sed & onustum Vuis palmitem. Hydra deniq; iis cognatum uocabulum ē, Eam ue-
ro se arbitrari Pausanias scribit, feram magnitudine Hydros excedentem alios. Cuius uene-
num ita foret αἰμάλον, Vt Hercules eius felle tingeret τὰς ἀκίδες, id est Sagittarum spi-
cula. Caput præterea habuisse unum, etiam si Pisander Camireus, quo uideret res meticu-
losior, & Poema plausibilis, plura ei contribuit. Lemæ quoq; mentionem facit Pausanias
idem, ait q̄ inibi Teletas celebrari in Cerenis honorem, Quæ uocant λεγυαίκα.

¶ Argenteo uomere araturos, Cur delphica pronuntiarit Vates, scitantibus Lacedæmo-
niis. Necnon oraculo eodem, quid sit Eulacha. Caput IIII.

Lisfoanacta Pausaniæ filium, eundem q̄ Lacedæmoniorum Regem, cum ab
inimicis uehementius premeretur præter alia, prodūt Auctores celeberrimi,
etiam insinulatam, Quod cum Aristocle fratre Promanti hoc est, delphicæ
Vati persuasisset, Vt Lacedæmoniorum Theoris (sic autem uocant, Qui ad
petenda proficiscuntur oracula) illuc missis hæc responderet. Ἰδὲς ὅου ἡμῶν
ον τὸ ἀνέγκαιε τῆς ἀλλοτρίας ἐπὶ τῶν ἰαυτῶν ἀναφέρειν. ἐπὶ μὲν, ἀργυρία διδάχα διδάξεν ἰ. Ioue
fati Semidei prolem ex alieno solo in suū reducere. Alioqui argenteo araturos uomere. Sci-
as profecto uel hinc non immerito a Græcis Loxiæ cognomēto Apollinem celebrari, Qd̄
obliqua, tortuosa, uel numero Platonis obscuriora forent illius responsa. Quid enim est,
Argenteo araturos uomere? Nam dorica Lingua, qua utebantur Spartani, Vomerem Eula-
cham dicunt, Quamuis eo nomine intelligant Alii Dicellam, hoc est, Ligonem, siue sarcu-
lum, ἀπὸ τῆς λαχάνων, ἢ τοῦ σπῆκτεν, id est a fodiendi usu. An illud coniectandum? Inuti-
lem fore agrorum cultum? Sic enim fiat, Si utatur quis argenteis instrumentis, insita mol-
licie minus suffecturis terrarum proscissioni. An illud potius, Ingentem futuram frugum in-
opiam, & in summa caritate pretio intolerabili constatura omnia, ut flagellata annona, ui-
deri possint, etiam argenteis in agricolatione instrumentis usi? Hinc scitissimum, Et pen-
de reconditum aucupamur adagium, ut ingruente magno famis discrimine, Araturos uo-
mere argenteo terram homines, pronuntiemus.

¶ Arati

¶ Aratri partes: Vrbibus aratrum circunducere quid sit. Propertii locus explicatur. Sed & Seneca restituitur. Sylvarum præfecturâ Consulibus iniungi solitam. Prouincię maiores, minoresq; quæ sint. Virgilio Locus enarratur.

Caput V.

Ostea uero quæ in Vomeris, & Aratri mentionē forte incidimus, pergamus porro subnectere, Quæ ex magnis, classicisq; Auctoribus comperta nobis sunt, Quantum mediocris ingenii Vires, Eruditionisq; suppetunt, Græcorum copiam multiplicem, uariamq; ac reconditam doctrinam in nostra iura transiretes, & quodammodo Ciuitate, aut Latio donâtes. Est enim hæc uelut traie-

ctitia pecunia, & plane optimarū artiū optima, honestissimâq; Mercatura. Quid enim hac humanis in rebus conducibilis, Quæ omnia ad uictū, ad cultū, ad præsidium, ad delicias deniq; Vitæ pertinentia cōportat, Vt fiant quodammodo Cunctosq; cuncta cōmunia? Idem pro pæmodum in nostris lucubratiunculis fit (Si tamen isto nomine nō uidemur applausum capere) Sed tanto sorte uel præclarius, quanto Animorum bona longe putantur excellentiora. Aratri partes igitur hæc inuenio, Primum quidem Echeten, Id uero est rectum lignū, Quod inter arandum manu continet Arator, totumq; aratrum permouet. Pars autē illa caua in Echete, ubi insidet manus, uocat Chirolabes. Vbi uero infigitur Echete, dicit Alya. Elyma nūcupatur, cui inhæreat Iugum, sicuti Pollux scribit. Hesiodi uero Interpres, Gyes inquit, est, quod alio modo Aratri Gonation uocat. Elyma est quod Gye infigitur, adaptaturq; in quod Vomer immittitur, Qui Hinnis dicit, Cuius summū appellat Nympha. Gyes sunt qui latine putent Dētale nūcupari. Histoboeus, qui & Histoboe appellat, Lignū est ad Iugum usq; protensum inter utrumq; Bouem, Cuius apicē uocant Coronē. Longe autē latū, quo adnectit Iugo, Echeboeum, uel Mesobœū, aut Mesabœū dicit. Histobœū quidā barbari Sciaurion uocant, uelut Histouarion. Rhymos uero est in curru Temo, a τῆμα traho. Nā Ampron, unde apud Lycophronē ἀμπρόν, uerbū, ē funis iter utrūq; Bouē, siue Equū Temonis uice pteus. Cercis uero lignea radius est, q in Iugi foramē immittit. Is radius appellat Embryon, uel Endryon. Zeuglæ sunt, quæ a Iugo ppendētes hinc inde Boum colla amplexant. Quædā ex iis nominant ab Hesiodo in Ergis, uersibus illis, quos & apposui.

ἀκρόν δ' ὑπελλέως ἀμώτατοι ἰσοβαῖες
δρυὸς ἔλυμα, πρίν γε γ' ἰσὺς δ' ἐννεατέρω.

Non tempero mihi, quoniam Vetus tatis morē subscribā, Quo euentēdis Vrbibus aratrū iducebat, Sicuti in cōdendis idē adhiberi cōsueuerat. Significant id Senecæ uerba libro de Clemētia primo. Deinde inquit, cędibus in exitia gētiū serpe, & iniicere teētis ignē, Aratrū uetustis Vrbibus inducere. Et iāsi in uulgatis nō codicibus scriptū circumfert corrupte Apatrū, sensu nullo. Sententiā nostrā abudē pfirmat Oratius Carminū primo. Imprimeretq; muris hostile Aratrū Exercitus insolens. Et Acron Interpres, Cōdēdis inquit, atq; euentēdis Vrbibus hæc pfectudo fuit, ut Aratro fieret. Virg.

Interea Aeneas Vrbem designat Aratro.

Item Cicero de Euentē-

tēda in Philippicis, Libro secūdo. Vt Vexillū uideres, & Aratrū circunduceres. In eū porro sensū accipio illud Propertianū, etsi doctissimi Viri aplius in eo sub Mādragora uident p̄sopiti. Mœnia cum graio neptunia pressit aratro

Victor palladię ligneus artis equus. Et Modestinus digestis, Quibus modis Vusufructus amittat. Si inquit, Vusufructus Ciuitati lege, Et aratrū in ea inducat, Ciuitas esse definit, ut passa est Carthago. Ideoq; quasi morte definit habere usufructū. Sæpe. n. In Poetis enarrādis ingerunt se, Quæ, si altius ppendas, intercutaneā requirunt Eruditionē, etsi nocturnos intendit oculos plerūq; uident extrita, ac Vulgaria, Cuiusmodi Virgilianū illud ex Bucolicis. Si canimus syluas, Syluę sint Consule dignæ. Quæ in parte Scientissimus Poeta mor-

tem respicit ueterē, Quo Cōsulibus Syluarum, & Collium iniūgebatur cura, ne compingēdis nauibus materia unquā deesset, Quæ sane Prouincia minor dicebat, Vt a Maioribus distingeret, Quas Cōsulares dicebant. Proinde in Cæsare Tranquillus, Ab Optimatibus datā scribit operā, Vt Prouincię futuris Consulibus minimi negotii. i. Syluę, Collesq; decernerent. Apud Iureconsultos de Prouinciis mētio minoribus est. In quis Syluę statuit Cura.

¶ Missilia Fortunę quæ intelligi debeant. Et quid Missilia. Odorati Imbres qui, Catachylnata esse item Missilia.

Caput VI.

uu

mari amplius excitant Venti, & alimenta subiciunt. Caloris insiti argumentum est, ἡδιστὸν
 γὰρ καὶ τὸ μὴ πικρὺν ὄναι, καὶ τὸ δροῦν γὰρ ὄναι, καὶ βραχέϊαν, id est Pelluciditas, tum quod nō coit
 mare, quamuis terrestre, ac graue.

¶ Mari Dionysium demergere, quid sit. Cur Vino immisceat maris aqua. Plinius illu/
 stratur. Cur Delphini circa Liberum Patrem. Caput VIII

Raculum Vetus redditum quandoq; accepimus, quod & Piscatoribus per/
 celebre fuit, Esse Dionysium demergendum in mare. Id significabat, Vino
 o marinam aquam affundi oportere, Facit enim ea res defecatus uinū, & fir/
 mius ac incorruptius. Id q; absunt a mari, cōsequi putant gypso, si exusserint
 prius, Probabatur autē ex Zacyntho præcipue. Recensetur itē ad hoc ipsum
 ab Athenēo Dionysii fuga ad mare, quoniam eo suauius fiat Vinum. Marinę autem aquę
 ratio uideri potest ea, Quod frigiditatem illius exigit caliditas innata. Quę maxime Vini
 resinguit uim, Corruptū q;. Nisi dicamus potius, terrestrem marinę aquę uim stypticam
 substringere, quod in uino aquosum est, ac flatuosum, ad q; mutationem p̄ciue. Sed & Sa/
 lis natura attenuans, liquefaciens q; peregrinum, ac redundans graueolentiam, putrefactio
 nem q; fieri prohibet. Insuper crassum, ac terrestre id, quod in uino est ponderosum, præci/
 pitat in ima, facit q; hypostathmē hoc est, sedimentum, & feces, quibus de causis relinqui/
 tur uinū defecatus, purius q;. Ex iis opinor, inferri lucem aliquam naturali historię Plinii,
 Dum Vini, quod clarissimum curę nomen accepit (dicitur nanq; Bizum) rōnem explicās
 Libro tertio & uicesimo, Vnas in q; pauloā maturitatē deceptas siccari Sole acri, ter die
 uersatas per triduū, quarto exprimi, dein cadis Sole inueterari, Ac largiorē marinā promi/
 sceri mox aquā, A' ferui furto origine orta, sic mēsurā explētis, quod tralatum in album mu/
 stum, Leucochrum appelletur. In aliis Gentibus simili modo factum Tethalassomenon uo/
 cant, de maris nomine, quod Thalassa est. Vnde & Thalassiten dicūt, cum uasa musti dei
 ciuntur in mare, quo genere præcox fit, & Vetusius. De iis plura Dioscorides syluę medicī
 nalis, quinto. Et Columella scribit, ab illustri Agricola Patruo suo Vina ex collibus ita cōdi/
 ri consueſſe, ut Maris aquam decoctam ad tertias pro sale adiceret, quod sic tum maior fie/
 ret mensura, tum odoris melioris, uerū ingruere periculum, ne uitietur Vinū, Si male cocta
 sit aqua. Eam uero q; longissime a litore sumendam præcipit. Quod hæc liquidiōr sit, ac pu/
 rior. Esse tamen Vina, quę id minus patiantur, locupletissimus quoq; testis Oratius est.

Procedit fuscus Hydaspes

Cecuba Vina ferens, Alcon Chium maris experts.

Illud Varronis p/
 ditum monumentis, ex iis, quę iam copiosius enarrauimus, dilucescit opinor, egregie. Insitu/
 tum fuisse Veteribus, Vt circa Liberum Patrem Delphini appingerent, quanquā in ea re fa/
 bulis inuoluta proferri multa, non fere latet.

¶ Cur mare dulcibus aquis minus frigidum. Item cur pellucidius. An Aq; ua sit coloris
 experts. Colorum distinctio. Caput IX.

Varietur uero a Principe Peripatetico, quid nam sit rationis, Quod dulcibus
 aquis minus sit Mare frigidum. Et omnino τὸ ἁλὺν καὶ τὸν γλυκύων, id est Salis
 q; humores dulcibus. Protinus uero id affertur argumentum, Esse omnino sp̄is
 suos Mare, ac corpulentius. Quę uero eiusmodi sint, minus posse refrigerari,
 Sicuti amplius ualent incallescere, Siquidem insita densitate melius calorem
 confouere. Sed & illa nō inepta ratio est, Mare utiq; esse pinguius. Nam neq; flāmā aq; pōt
 extinguere, atq; aquarū reliquę. Omne porro calidius, qd̄ pinguius. Pręterea terrę plurimū
 in se continere, Inde q; esse siccius. Quod autem siccius, idem calidius est. Crassum, terro/
 sum q; in Mari illud manifestum facit, quod qui eiusmodi aqua se lauerint, oculus resiccā/
 tur. Vbi enim humoris est modicum, Siccitas induci celerius potest. Quod si dicat, esse Ter/
 ram summopere siccā, ut secundo de generatione, & corruptione prodit Aristoteles. Esse
 item post aquam eximie frigidā, Sicuti in Libro de Cēlo, & Mundo comprobare uidetur
 Auicenna, etiam si Metaphysicę nono mutasse sententiam est uisus, Responderi potest, In/
 tellexisse Philosophum non quidem de siccitate naturali terrę, in qua terrę ratio est, Sed de

aduentitia, quam Iuniores uocant Participatam, Vt quæ a caliditate adnexa proueniat, caliditate inquam, tum ex multiplici motu, qui in parte illa naturæ contingit, Qui exalface-
re potest, tum impressa a continente inflâmato. Quæ amplius illic densitatis uic custodiri ua-
leat. Quod uero a pauloante pellucidum esse mare, astruebam⁹, Scribit Idem Auctor Ari-
stoteles, *ἐλάττωται εἶναι ὁδὸς περὶ τὴν τῆς πόλιν, παρυπέραι δὲ γιν. λεπτότερον γὰρ τὸ πότιμον*
τῆς ἀλμυρῆς, idest Mare perspectius, dilucidius q³ esse, quam aqua potui idonea, etiam si cras-
sius sit. Dulcis enim salsa tenuior. Cæterum tenuitas causa non est, Cur mare dilucidius sit,
Sed directi meatus, hoc est *ὁ ὕδατος τῶν ποταμῶν*, id faciunt, Quos tum plurimos, tū amplif-
simos continet. Ergo illa potu idonea spissa ex tenuitate partium suarum est. Salsa ampliori-
bus interstitiis inanit, hoc est, *μεγάλα ἔχει τὰ διάκενα*. Vel quia purius, syncerius q³ mare est.
Terra enim nulla in eo permanat, Harena suo pōdere delapsa in imum subsidet. At humor
dulcis mixtus cum terra est, Quæ interueniens facit, ut cito perturbetur. Sciendum tamen,
perflante Aquilone, Mare perspectius, atq³ translucidius esse, quàm austro. Nam mare, quā-
do serenum est, colorem trahere sibi affolet. Inest namq³ pingue aliquid in succo falso. Indi-
cium eius rei est, quod die tepidiore, oleosum quiddam secerni uidemus. Ergo tranquillo,
tepidiori q³ mari succus iste sua leuitate per summa panditur, Quod Aquilone minus fieri
potest causa frigoris. Est autem aqua translucidior, q³ oleum. Id enim colore obducit. Aqua
uero expers Coloris, uisui obuia aptiorem sui præstat suspectionē. Neq³ uero miret quispiā
dici aquam Coloris expertem, Quamuis sententia Philosophi in libro de Sensu, & Sensili
astruere uideatur, nullum omnino corpus esse coloris expers. Insuper & color situius obie-
ctum proprium, ex secundo de Anima. Aquam porro uideri, ne dubium quidem est, proin-
de colorata uidetur & ipsa. Est autem Colorum species duplex, Est enim Color quidā ue-
rus, Qui dicitur extremitas quedam corporis opaci, Qui utiq³ complexionē sequitur ex ele-
mentorum proueniētē qualitatibus. Huiusmodi uero color solum reperitur in mixtis cor-
poribus, & terminatis. Est uero color alter non uerus, qui utiq³ id omne intelligit, quod ap-
prehendere ualeat uisus. Propterea in secunda Animæ historia dixit Aristoteles, Colorem ui-
sum moueri iuxta lucidi actum. In quem Sensum accipimus illud quoq³, cum audimus, Nul-
lum Corpus esse coloris exors.

¶ An Mare Speculi uice imaginem reddere queat. Virgilii locus expenditur. Eiusdē Io-
ca duo restituuntur, Ex Georgicis unum, Ex Aeneidos sexto alterum. Caput X.

- X iis uero palam fieri potest, quid sibi uoluerit Seruius Grammaticus super eo
Virgilii loco in bucolicis.
- e Nec sum placido informis, nuper me in littore uidi,
- Cum placidum uentis staret mare.

Non reddit inquit, nobis imaginem Mare, quia non stat, atq³ etiam si stet, red-
dere nō potest. Cur. n. nō potest? An quia, ut ex Peripateticis probauimus Scholis, in sereni-
tate colorē sibi trahit Mare, & Oleosum supnatat pingue, Inde q³ reddi imago neq³ Quod
in speculo obnubilato pspicere licet. Et in aqua, ubi Caro præpinguis fuerit pcocta. Quod
uero ait Poeta, Cum placidū uētis staret mare, Tranquillum inquit in naturæ Quæstionibus
Seneca, Mare dicitur, cum leniter commouetur, Nec in unā partem inclinatur. Quod & de
Aere iudicandum est, Qui nunquam immobilis est, etiam si quietus sit. Verum aliubi Sene-
ca idem, Fons inquit, cuiq³ pellucidus, aut lene saxum imaginem reddit. Virgilius, Nup me
in littore uidi. Nam in Alcione Lucianus, *ἀκύματον δὲ καὶ χαλκίνοισ' ἄπειν τὸ πλάτος ὁ μισθὸς*
ὡς εἰπεῖν καὶ τὸ πῆγρον. Quietum inquit, & tranquillum mare uniuersum, ac simile, ut ita di-
cam, Speculo. Sed & alibi in dialogis, quos uocat *ἐναλίξις*, idest marinos, *ἀπὸ πῆγρον*
πινός, εἰ ποτὶ χαλκίνοισ' ἐπικύψασαι ἐς τὸ ὕδαρ' ἢ πικρὸν οὐδὲν ἄλλο, ἢ χρῶμα λευκὸν ἀκριβές.
Ex petra inquit, si quando sit tranquillitas, in aquam procumbēs inspicere te ipsam, nil aliud,
q³ albam omnino. In iis uero tam disceptantibus Auctorum sententiis habet, quod proferat,
perspicax, & ingeniosus Lector, Si quæ de Aquilonis rōne, de q³ Austri pauloante sunt alla-
ta, rependat amplius. Et, Quoniam Virgilii Locum excussimus, Iuuenimus eūdem pro Viti-
li, Apud quē in Georgicis Ita legendū uidet^r Erudit^{is}, Vbi Pecudū adnumeratur remedia.

Et Spumas

Et Spumas miscent Argēti, Viua'q; Sulphura.

Ideasq; pices, Et pingues unguine Ceras.

Sic enim agnoscit a' Seruio, & Macrobio, Nō ut modo passim lēditamus, Ac Sulphura uiua.

Esse. n. Daſtylicū Carmen, Cū in Sede postrema Daſtylū seruet. Sicut Æneidos itē Sexto,

Quin protinus Omnia

Perlegerent oculis, Ni iam prēmīssus Achates

Affloret.

¶ Cur Maris aqua hyeme sit amara minus, Et dulces item æstate fiant deteriores.

Caput

XI.

Cribit in Caularum naturalium libro, quē & supra aduocauimus, omniū cal-
culis doctissimus Plut. Maris aquas hyemali sydere minus sentiri amaras gu-
stantibus. Cōmemoratum id & a' Dionysio hydragogo. Euentus autē omni-
bus conspicui sic ferme rationem pergit promere. Maris illā asperitatem, o-
mnino interfitæ dulcedinis habere quippiam, Vt pote numerosis illuc deuo-
lutis fluminibus. Cēterum quod dulce est, cui genuina insit leuitas, ac proinde fluitans sup-
natet, corripit euestigio, hauritq; Solaris potestas, dum æstiuis horis latius uim p̄pagat, fun-
ditq; Quod hyeme nequit, flaccescēte Syderis ui, quod abscedat' longius. Proinde minus,
minusq; surrigi quippiam ex mari potest. Hinc cōsequens illud est, ut dulcedine subsistente
uniuersa, q̄cquid amari, uirulentiq; est, remittatur, ac dilutius factū dulcescat quadantenus.
Quod eatenus uerum fatentur, ut & cognitum experimentis tradatur, etiam Potui accom-
modas aquas Aestatis ardoribus labi in deterius. Quod late crassius Solis potentia, ut opti-
mum, quodq; est, ita maxime decoquat inde, sustollatq;.

¶ Cur Mari quiescente, Nauigia obforbeantur quandoq; De Terræ Cavitatibus. Natu-
ram esse duplicem.

Caput XII.

Contingit uero nonnunquā res maxime mira, nec nisi cūctanter promenda
in literas. At quia maximis est ingeniis prodita, nullius prorsum Momi Theo-
ninus nobis dens reformidandus. Contingit inquam, Nauigia quandoq; dū
cursum agunt, hebescente motu maris uniuerso, repente absorberi, tota q; ita
perire, ut ne naufragium quidem fluitans uisatur usquā. Id euenire putat Ari-
stoteles, prærupta terrę cauernosa, hianteq; inanitate, mari subiecta. Nam insimul subsidē-
tibus aquis, in mare nauigia introrumpere, ad interna'q; Spiritus ui pertrahi. Cumq; impulsu
pari circumundiq; agitentur, ad ima ferri, necesse est. Quod apud Mesaniam euenire cō-
fuisse, reciprocante freto palām est. Vertiginum ratione. Neq; uero abnuat aliquis, in sub-
terraneis Cavitates haberi, quamuis Elemētum hoc sit summe graue, uti quarto Cæli com-
probatur. Quod uero est eiusmodi, naturæ suę nutu ad ima relabitur, constipaturq; undiq;. Et
proinde cavitates omnis tolli uideat'. Cēterum esse naturam nouimus duplicē, Particulare
unam, Vniuersalē alteram. Et Particularis q̄dem est, quę unicuiq; attributa, semper conser-
uationē intendit. Nec in eo accidere p̄mittit q̄cquid, quod perniciem pareret. Quod si perpendi-
mus, nullā prorsus intra terrā admitteremus p̄cavitatē. Sed est Vniuersalis quædā ratio, & ea
q̄dem cælestis, Quę in hęc inferiora agit assidue, Caloris supni uis utiq; manifesta. Ea q̄ppe
humidi exhalatione poros, meatusq; in materia efficit terrena. Ex q̄bus & Cōcaua multis
partibus p̄noscent'. Patet id & ardoribus æstiuis, hiantē terra. Sigdem calidū uentofum ea-
tenus terrę partes extēdit, Vt tumētes attollantur, rumpanturq;. Sententia Aristotelis, opi-
not, notissima est, ex Meteororum primo. Quod inq; τοιαῦτα φέρει γὰρ καὶ ὁ ἀεὶ τῶν τῆς
γῆς, ἀλλὰ σὺν οἷς καὶ τὰ πρὸς τὸ μένει πᾶσι ποταμοῖς. i. eiusmodi hiatus existant, & terræ cavitates, in-
dicio sunt, quę absorbētur flumina. Id cū alibi sepe p̄tingit, Tū in Arcadia imprimis.

¶ Naufcabundos cur faciat mare. Iuuenalis illustratur.

Caput XIII

Exum ut interim ad ea quoq; quę nostri sunt calculi, respiciamus, iam hinc
pergamus ambagiosa perpendere inuolucra, quę a' nostrorum Sciētissimis in-
serta lucubrationibus suis, ita illotis, ut aiunt, pedibus ab iis, qui eorum enar-
rationes susceperunt, transmittuntur, ut arbitrari uiderētur, esse ea exculcata ne-
scio quā, & paulo accuratiores ephrasi p̄fusa indigna. Quod si acciti quippiā

uu 3

fuiſſet in peſtore ſecus omnino expendiſſent. Nos uero, qui publico emolumento iſta muſ ſitamus, & Grammaticas ſape ſcſtutinas, & pręrancida allidimus interpretamenta, nō diſ ſeremus ea promere, quę ſciolæ Trivialium turbe nunquam ſuboluere. Mari nauigates ſie ri nauſcabūdōs, propē norunt omnes. Gellius ſignificat. Sed Iuuenalis illud quis nō legit: Si iubeat Coniunx, durum eſt, conſcendere nauem.

Tunc ſentina grauiſ, tunc ſummus uertitur Aer.

Quę Mœchum ſequitur, ſtomacho ualet. Illa maritum

Conuomit, hęc inter nautas & prander, & errat.

Non ne putabit ingenioſiſſimus quiſq; fuiſſe iudicii excuſſi, & naris emundę, ſicuti ait ille, diligentius perpendiſſe, unde nam iſta obuenant, Quę Scientiſſimus Poeta, reconditę do ſtrinę ſeminarium quoddam, Carminibus inſperſit, Et paſſim iactari audimus? Sed ne diu tior quem ſuſpenſum habeamus, noſtra uenditantes pręter modum, ueluti plane hic fortu nator ſit Alabanda, aut Iouis accumbenti polliceamur Cerebrum, Hęc ſunt obſeruata no bis ex Plutarcho. Nauſcabundos eſſe maiorem in modum mari iter agentes, quam qui flu minibus, etiamſi *ῥαλύνει* fuerit, hoc eſt minime undabundum elementum. Huius autē eue tus maniſtari eam eſſe rationem, Quod ex ſenſibus *ναυλίας κινῆσις*, ideſt nauſeam concita re imprimis Odoratus poteſt. Ex Animorū aut affectiōibus id ipſum efficit præcipue timor, Siquidem ita affectōs tremere, atq; inhorreſcere ſpectamus, atq; itō Aluū ire inſigniter, dū amplius imaginē meticuloſi cuiuſpiam ꝓcipiunt impēdentiſ. Id uero obuenire ui interan ca petentiſ calor, auctor prodiit Ariſtoteles. Eius ꝓꝓe poteſtate aluū fundi, & ueſſicam. Ac reddi faciles. Nam & Aneſthum, & Abſinthiū, & quacunq; urinam mouēt, eadem calida eō maniſteſtū eſt. Cęterę nil horę euenit per flumen cōmeantibus. Odorandi ꝓꝓe uis Aquę potui idoneę, dulciſq; eſt per familiaris. Rurſum & nauigatio eſt citra periculum oē. In mari diuerſa cōtingunt. Odorem ꝓꝓe inſuetum grauiter ſentimus. De q; futuro amplius ſol ſiti ſumus, præſenti haud ſatis ſidentes tranquillitati. Proinde aſtutus Animus, ac fluctuans corpus ſimul cōcitat, ac replet turbatione. Propterea primo Canonis Auicenna, Mari in quit, cōmeantibus plerūq; accidit Vertigo, & Corporis deuolutio inſimul, Sed & Vomitus faſtidiente ſtomacho. Mox tamen reſident omnia. Horū autem ratio euentuum, inq; Inter pres, profluit ſere ex uehementi humorū agitatione, ac Spirituū ob frequētem nauigationis motum. Nā & ſententiarum quarto Hippocrates Nauigationē eſſe argumento ſcribit, Cō motione acrius perturbari corpa. Cęterę eiufmodi Vomitus haudquaquā retundēdum, ſubſtringendū ue, Medicę ſciētīę decretum eſt, Quoniam aduerſus ægitudines multas præmunio ſit. Quin Auicenna idem tertia primi, Leptrę, Hydropiſi, Apoplexię, Stomachi frigidi tati, necnō inflationibus eiufdē, Vomitus rōne, excellenter adiumento eſſe nauig ationem ſanxit.

¶ Cur Theologiā, & Phyſicę ſpreuerit Ptolemęus. Maris regionem eſſe Aquarū locum proprium, non Maris. Mare quid uocent Hebrę. Quid Mare Tiberiadis. Aquarum diſtin ctiones, & in quo genere conſtituendum Mare. Caducę aquę quę intelligantur. Chryſor rhoas ſons. Aquarum item miranda natura. Anigrides Nymphę. Cap. XIII.

Sſe in rerum natura pleraq; ita occluſa prorſum, & in eiufdem abdita maie ſtate, ut nulla ingeniorum ſolertia, aut indaginis cura perueſtigari poterint ſatis, A Phyſiologiſ proditum eminentiſſimus, euidentiſ eſt, Sed & Medici ad iecere calculum. Quo nomine Mathematicorum principem Ptolemęum le gimus, Theologiā, & Phyſicę contemptui duxiſſe, Quod illam præſigui rerum excellentia humana imbecillitas deprehendere, uel conſequi haud queat. Hęc uero ob inconfantem, perpetuo q; fluentem materiam capi, teneri q; minime poſſit. Nos tamē, neſcio quo Genio, multa ſapicule indidem prælibamus, quod læta ſe nimis rerum ubertas, ac uelut Maza, ut dicitur, alba in uiretis illis uarietate oſtentet inenarrabili. Quibus hiſce noſtris ſtudiis multum adidici ornamenti floridioris, ut Enarrationum neceſſitatem præte ream, nemo, arbitror, tam exoculatus, qui non uideat. Proinde quomodocunq; recuſura ſit res, Propoſitum tenebimus. Et quę de Maris ratione comperta nobis, ingerere pergemus.

Qua in parte

Qua in parte multa præterire, necesse est. Sicuti quod Plutarchi monumentis relatum, scio; Pythagoricos sanxisse, *θάλατταν εἶναι πόντον δέ κρυον*, idest mare esse Saturni lachrymam. Necnon primo Controuersiarum a Seneca positum, Sacrum quidem terris natura circumfudit Oceanum. Qui iam Syderum collegerunt metas, & annuas hyemis, æstatisq; uices ad certam legem redegerunt. Quibus nulla pars ignota mundi est, de Oceano tamen dubitat; Vtrum ne terras, uelut uinculum circumfluat, An in suum colligatus orbem, & in hos, quibus nauigatur, sinus, quasi spiramenta quædam magnitudinis exæstuet, Ignem post se, cuius augmentum ipse sit, habear, an Spiritum. Taceo & declamantium sententiam plaustilem. Ita rerum natura est, Post omnia Oceanus. Post Oceanum nihil. In id amplius intēdisse animum iuuat, Quod Phisicis placet, Aristoteliq; imprimis. Quem tenet Mare locū, non esse maris. Sed simpliciter Aquæ. Sic enim Meteororum secūdo legimus. *ὅν γὰρ ὁρῶμεν κατέχοντες τὸ πόντον τὴν θάλατταν, ἕως ἄν ἐστὶ θάλαττης, ἀλλὰ μὴ μὲν ὑδάτος.* Et ante dixerat, absonum uideri, & a ratione abiunctum, Si nō sit Aquarum locus proprius, Sicuti clementorum reliquorum. Inde fluuios omnes ad mare, tanquam ad suum delabi locum. Fluxus siquidem in magis cauum cadit, quod suum est aquæ. At mare magis cauum totius terræ petit locum. Ex linguæ suæ proprietate, Aquarum congregationem quilibet dicunt Hebræi Mare. Vnde in sanctis literis Mare legimus Tiberiadis. Pausanias Heliacortii primo *λίμνην* uocat *περίδου*. Quam pertranseat Iordanis, & mox paludem influat alteram, Quam itē *θάλασσαν* nuncupant *νεκράν*, idest mortuum mare. Opinionum uarietatem, quid omnino censendum sit esse mare, quas exequitur copiose Plutarchus in Libro de iis, quæ Philosophis placent, transco sciens. Id modo recensuerim, quod non prætermittit Albertus, suis se, qui ita astruerent, Terram uniuersam quādoq; fuisse opertam aquis, Solisq; crassantem uim, præsertim in meridie, inde Vapores eduxisse, Qui in Aerem, ignemq; attenuarentur, atq; ita humectam naturā deminuisse. At in Septentrione loci frigidityte non defecisse maria. Proinde cum in homogeneis idem sit de toto, ac de parte iudicium, colligunt, fore quādoq; Vt totum inarescat mare, Et Elementa tria modo fiant. Quod & Democritum ridicule nimis adcredidisse, subnotauit Aristoteles. Ad Cuius doctrinam exuberantiorē, ut in reliquis naturæ perpenſionibus, ita & parte hac examinatissimam respectemus subinde, Aquarum inquit Meteororum secundo, & significat etiam Seneca, Quæ circa terram, & in terra sunt, Aliæ quidem sunt *ῥυτταί*, hoc est fluitantes. *στάσιμον* uero aliæ, Quas dicere Stagnantes possumus. Et fluitantes quidem omnes *πηγαῖαι* sunt, ac ē fontibus aliquibus fluendi habent initium, uti fluuiatiles, & manu institutæ. Stagnantium autem aquarum quædam sunt fontanæ, Quædam sunt Syllogimæ, hoc est Collectitiæ. Fontanæ Stagnantes partim Hominum comparantur industria. Vt *φεισπαῖαι*, idest puteales, Cisterninæq; Partim naturales omnino sunt, Quæ exiguos habentes fontis, & locorum cauitates profluere, dilabiq; non queunt. Collectitiarum autem aquarum aliæ sunt pluuiæ. Aliæ ex fluminum cursu excipiuntur. Et Vberes quidem, ac perennes sufficientes aquas, Paludes uocantur. Sinus autem minores, dicuntur Stagna. Si perexiguæ, Volutabra. Cum hæc ita habeantur, Qui aiunt, *χειρόμικτον*, idest manu productum Mare, toto, ut dicitur, aberrant cælo. Quāobrem cum suapte constet natura, aut fluitans erit, aut Stagnans. At fluitans nō est. Quo enim modo hunc fecerit fluxum? nam qui Hyrcanum Mare, & Caspium collustrarunt, nullo ipsa in loco copulari, inuicemq; inter se iungi, animaduertunt. Horum neutrum fluitare, fluxuq; elabi, compertum est. At uidetur alicubi mare diffuere, Videtur utiq; Sed in terrarum angustis. Vbi cumq; enim ex lato pelago in angustum mare cogitur, cū sit ambiens terra ipsum pelagus editor, altiorq; ob id fluere, ac refluere in aliam, atq; in aliam uidetur partem, quo adeius hinc, atq; illinc libretur aqua. Fluit quoq; mare ab eminētoribus ad magis Cauernosa, & dehiscētia loca ob multitudinem fluminum in sublimiores partes eius influentium. Vt cumque autem fluat mare, In sese fluit, ac reciprocatur. Non in aliud se recipit, uelut in ipsum Fluuii. Qua ratione Aquam maris inter Stagnantes esse, colligitur. At non est fluida. Quæ autem Stagnans est, ea aut fontana, aut Collectitia est. At si fontana, erit etiam fluida. Fontana siquidē aqua suapte natura Stagnans non inuenitur. Reliquū uero est, ut sit Collectitia. Atq; Collectitia nō est ex fluminibus in ipsum confluētibus, est multa sunt, et maxima. Quare ex fontib⁹ poti⁹, q̄ ex fluuiis duxerit Principiū, Sed ita deniq; deflua

foret. Proinde Sapientum plerique eius naturæ partis æternitatem commenti sunt, & sine principio esse mare astruxerunt. Obiter uero Capiti huic adglutinari potest id quoque. Caducas dici aquas ex castellis, aut fistularum emanationibus effluētes, quas a principibus im petraffe, quamquam ægre, quosdam legimus. Fuit apud Troezenios fons, Quem uocant *χρυσόβατον*, Cuius perennes aquas præcipue sunt admirati in nouem annorum siccitate, quibus pluit nunquam, arefcentibus cæteris omnibus. Apud Mothone in Peloponneso Putealia uisebatur aqua Pici intermixta, Cyzicino maxime unguento affinis. Apud Thermopylas, ubi *χρῆσις* dicunt *γυναικείους*, Aquam se uidisse miram, Pausanias scribit. Xanthi præterea, nec a sanguine magnopere differentem fuisse in Hebræorum Ciuitate apud Ioppen, Vbi Cruorem interfectæ bellug lauisset Perseus. Sed apud Astrya exaduersum Lesbii nigra scaturit aqua. Anigri aquam in Peloponneso scætere extra modum, constat. Tantæ absurditatis causam arbitratur Pausanias, terræ, ac Vaporum uirulentiam. Cuiusmodi & super Ioniam sint Aque. Ad Chironem Alii referūt, Aut Centaurum alium Polenora, ab Hercule uulneratum, Qui uulnus ibi abluerit, felle hydræ luridum. In Samica regione, ab Anigro haud dissita uisitur Spelunca, Quam Anigrum uocant Nympharum. In ea siquis Alpheus laborans, aut leuca, Nymphas apprecetur, sacrificiis etiā promissis, abstergatque pollutas corporis partes, ac fluuium enatet, mox euadere incolumem, & *ὁμόχρον*.

¶ Mare cur salum. Et cur nam calidiore tractu scintillare uisatur. Cap. XV.

Alis autem, amaroris uel incoqui sapore ab eo, quod stat, & omnino sub Sole euaporat, Exstante siquidem, quod tenuius est, exhaurit Sol. Quod uero crassius, relinquit, quod tanquam aquæ sit superfluitas, salum est, ac amarum. Nam sicuti in Animantium corporibus potabili humore ingresso ad nutriendum, amara, & salsa redditur, quæ in Vesicam corruarit superfluitas. Quod cognata animalibus Caliditas porabile trahat, quod in pulpas, & reliquam corporis substantiam, ut eius natura est, uertat. Id ipsum & in aqua contingere, coniciendum est. Nam cum sit tota pariter dulcis, quod eius potabile est, per euaporationes a calore Solari secernitur. Reliquum, utpote superfluitas uniuersi, salum est, & amarum. Hanc opinionem etiam comprobasse Plinius uidetur. Et secundo metaphysicæ Aristoteles item exposuit. Sed coarctari potest. Quoniam quantum inde refecatur euaporationibus, tantum suffici, manifestum est, fluminum accessu. Proinde colligi posset, debere in statu eodem maris naturam permanere. At quidam, inquit Aristoteles, dixerunt, *τὴν θάλασσαν ἐκ καταικνημένῃς γένεσθαι ὕδατος*, hoc est, mare falsedinem contraxisse, quia terra, super qua residet, aut in ambitu est, a Sole fit adusta. Sed hoc quidem inquit, absurdum est, Quod uero ex terrestri adusto id præingat, Verum utique est. Nam cum duo sint uaporum genera, Alterum frigidum, & humectum. Reliquum frigidum, & siccum, Ex iis Vapor unus e' maris attollitur superficie. Alter ex imo surrigitur Solis, ac Stellarum uis. Quoniam uero aqueus Vapor subtilior est, ideo in aerem eo eleuato, remanet terreus uapor crassior per mare dissipatus. Aquæ uero frigiditate illum circūuadente, pellitur ad eum ipsum caliditas, quæ expulsa illius partes urit, atque ita Salis incoquitur Sapor. Sal enim est terræ combustæ species. Et ideo liquefcit frigido, & humido. Cogitur uero calido, & sicco. Quod Meteororum quarto probat Albertus. Si autem excedit mensuræ modum adurens calor, Tunc Vapor ille Sal non efficit, Sed ueluti Cinis. Quo facto, ingeneratur aquis amarissimus Sapor. Nam adustæ res, a quibus secretum fuerit humidum totum, ut cinis, & eiusmodi alia, amarorem concipiunt euidentissimum. Sudor, & Urina hoc ita esse significant, Quæ aliud non sunt, quam ciborum superfluitates falsæ. Quoniam in eas agit urens calor, qui si fuerit excellens, etiam fiunt amaræ. Quoniam uero Terre stre ex Aquæ commixtione propter illius perspicuitatem ad albedinem tendit, estque in eo urens calor, inde fit noctu præcipue, ut fluctuans mare scintillare subinde uideatur, præsertim excellenter salum, calidiore tractu.

¶ Cur pluuiis quibusdam incoquatur Salis sapor. An Vera sit Plinii sententia, Aequorum superficiem esse dulciorem. Aquarum dulcium ratio. Cur stet Mare. Aquarum colores.

Halipeton

Halipeden quid sit, & cur dicatur. De Maride mensura, & Marila. Caput XVI.

X iis porro, quæ diximus, manifestum sit, Cur Pluviarum aliquæ gustum Salis concipiant. Illis enim permiscetur Vapor calidus, & siccus, dum attollitur humectus, & frigans. Immo q̄ calidum expulsū a frigido siccum exurit in nube, quæ causa salis ingenerat pluuiis Saporem. Eiusmodi uero esse, Aristoteles ait, νότια ὕδατα πλεονέκτα, καὶ τοὶ πρώτοι τῶν μετοπωρησίων. Hoc est astrales aquas crassiores, & Autumnaliū primas. Austere enī & magnitudine, & spiritu estuissimus est uentus, flat q̄ a locis siccis, & calidis. Ceterum prius, quā a falsedine digre diamur, Excutiamus quæso Plinii sententiam, Qui ubi ait, Tenue, dulce q̄ ui ignea erigi, Linqui uero, quod crassius, asperius q̄ est, clausulam infert eiusmodi. Ideo summam æquorū aquam dulciorem profunda. Sed hoc esse perspicue falsum, Aristotelicis demonstratur argumentis. Quibus esse omnino contra colligitur, superius uidelicet mare salius esse, ac calidius, quā inferius. Immo & in puteis quoq̄ potu idoneis pars superna salior est, q̄ ima. Quanquā, ut uerum fateamur, esse contra debuit, Grauius enim quod falsum est. Quæ res forte Plinium mouit. At quia Sol, & Aer partem humorum leuissimā assidue detrahūt, dulcissimum autem, quod leuissimum est, Potissimum q̄ de propioribus locis hauriunt, Et maris igitur, & aquarum dulcium summa exercet Solis uis. Itaq̄ Salius id esse, necesse est. Quod his residuum est. Vnde humor dulcis exactus est, Quā unde uel nihil, uel minus abiit. Proinde calidior quoq̄ pars eadē superior est. Salsum enim quā dulce, calidius est. Illud tamen non inficiatur Aristoteles idem, Maris partem terræ proximam, esse dulciorem, uel quia frequētius moueatur, Salsus enim humor cum mouetur, dulcior redditur, uel quia in profundo Salsior aqua est, Minus autem alta, quæ proxime terram est. Quamobrem quæ statim a terra præcipiti altitudine descendit, Salsa est. Nec dulcedinis tantūdem reddere potest. Cuius rei causa est, quod salsa suo pōdere in imum deferatur potius. Profluentes aquas idem Philosophus ideo dulcescere, opinatur, quia per terram percolentur subinde. Quicquid grauius est, assidue subsidente. Non profluere uero saliores aquas grauitatis ratione, Etenī stabile esse, quod graue. Calidas tamen etiam si falsas profluere, quoniam in iis Salsuginis pondus ingenta calori leuitas exuperet. Adiciamus illud Superpondii uice, Pictores consueisse non inepte admodum flumina expingere pallore quodam insignia. Mare cæruleum. Lacus uero candidos, hisce nanq̄ aquis hi plane insunt colores. Halipeden esse regionem dicunt, quā olim operuerit mare, nunc uero aridam, uelut ἄλος πεδίον. Alii eo nomine maritimum accipiunt Locum. Potest eo uerbo itē intelligi spatium, in quo circumagi, exerceri q̄ possunt Equi. A uerbo ἀνίστασθαι. Sed tūc statilem respuit prima. Illud obiter adnotarim, in Græcis auctoribus, dictionem, quæ est Maris, nil ad præsens facere negotium. Nam eo uerbo mensura intelligitur sex capiens Cotylas, siue Heminas sex. Est q̄, generis masculini. Marila uero languidus dicitur ignis. Item puluis, ac Carbonum tenuissima. Vnde illud, Faber fumo oppletus, & Marila.

¶ Mare esse Animantibus simile, de q̄ eiusdem purgamine. Item de Solis bobus.

Caput XVII.

Voniam uero maris naturam indagine scrupulosa pergrimus, Illud neutiq̄ transmittendum uidetur, Esse Mare Animantibus persimile. Siquidem ut illæ reciprocatione perpeti nunc uitalem efflant Spiritum, nunc reuocant, Sic & Mare uicissitudine perpetua in se, & ex se recurrenti agitatione quadam, & præcipue mira modo profertur, modo refertur, resiliit q̄. Id uero persilanti in litore, contemplanti q̄ palām facit fluctuātis aquæ commotio. Pariter enim pedes diluit se se porrigens unda, tenudat q̄ uelut refugiens, affilit q̄ mox, irrequieto motu appetēdo semper, quæ relinquit. Rursus q̄ relinquendo, quæ appetat. Hinc illa indeficiens alienorum eiectatio, Alge in litus profusæ argumento. Fit quidem hoc persilantibus Ventis, utiq̄ amplius. Caterum & in malacia, & Abterraneis flatibus, Qui ab Aristotele dicuntur Apogei. Nihilominus in terram deferatur fluctus, quamuis in diuersum reflante uento, Velut proprio quodam maris motu cum eo pariter agitato. Quamobrem cum Cadauera, & Nau

fraga deniq; omnia fluctuum propulſu, repurgantis ſe maris quadam imagine, ad terras protrudantur. Taurominitanum litus Copriam dici animaduertimus, id eſt Fimū, quandoq; in Charybdis fuerint præcipitata, illuc deniq; reuoluntur. Inde quoq; eſt Phinianū illud, Omnia plenilunio maria purgari. Quædam & ſtato tempore. Circa Meſenam, & Mylas hmo ſimilia expui in litus purgamenta. Vnde fabula, Solis Boues illic ſtabulari. Meminit & Loci, & Boum Apollonii Interpres Libro quarto. Myſe inquit, Sicilia Chéronefeſ. In qua Solis boues paſcebantur. Sed & rem quoq; cum fabula recenſuit in naturalium quæſtionū libris Seneca. Dignum forſan quæſtione arbitrabuntur nonnulli paulo literatiores, Quid ſi bi hæ Solis Boues uelint. Eas uero Poeta nobilis Odyſſeæ primo uidetur nouiſſe. Verum ſciæ puenit, quandoq; prioribus recepti fuiſſe moris, Soli animalia dicare, quod apud claſſicos obſeruatum Auctores eſt. Nam & Apolloniæ, quæ in ſinu Ionico eſt, ſacras Soli Oues fuiſſe, Græci ſcribunt, Quæ interdum ſecundum flumini paſcerentur. Noctu uero ſtabulant in antro, ab urbe non procul cultodirent delecti Viri, diuitiis, & genere inter populares ſplendidiffimi, ſingulis annis ſinguli. Quod ex Oraculo quodam Apolloniæ oues eas præ magni facerent. Proinde Eueno, ut fertur, uaticino Vigiliam edormiente, cõtrucidatis Ouium pleriq; Lupis craſſantibus publico Apolloniatum decreto, cum ſe ſs minus tueri quiliſſet, eſt exoculatus.

¶ De Amphitrite, & Phorco. Græcæ quæ ſint. Quid Ampotis in mari. Item de Maris coloribus, ac epithetis uariis, Oenopo imprimis, & Myrtoo. Caput XVIII.

Vod ſi leuioris item opere quippiam adglutinandum deniq; eſt, Scribit Opi-
 q piani Interpres, dici Amphitritē Neptuni quidem Vxorem, Sed pro man ſre
 quenter accipi, ratione etymologica etiamnum ſuffragante. *ἀρχὴ τῆ ἀμφοτέρωθεν τείτην τοῖς ἐν ἔχειν*, id eſt quod utrinq; tertium obtineat ordinis gradū.
 Superne ſiquidē Æther eſt, Aer, Aqua. Rurſum in imo Hercebus Terra, mox
 item Aqua. Idem ſere & Allegoriarum Heſiodi Auctor, p̄dit. Sed adneſcit ſimpliciter eē
 Amphitritē Aquarum hypotaſin. Ex Græcis item illud eſt, Extremum Maris ambitū Phor-
 ci nomine intelligendum, Propterea Ponti, & terræ dici filium, Qui Cetonis congreſſu ge-
 nuerit Græcas, a partu ſtatim canas, Quia breuibus incidens unda Spumas concipiat, recte
 Vetularum nomen clatura ſignificatas. Illud grauius, Vbi proſluit mare, inundat que dici a
 Græcis *πλημύραν*, id eſt Exundationē. At Vbi ſubſederit reciprocando, ſeri quā uocant
 Ampotin, id eſt *ἀμπωτιν*, ſiue Reciprocationem, ut eſt apud Plut. Sed nonnulli etiā Gur-
 gitem transferunt, Poſtremo illud nō prætereundum, multis quidem Epithetis mare apud
 Poetas inſigniri, quæ tamē non ubiq; congruāt, Sed partibus plurimum. Glaucum ergo cū
 dici audis mare, Concipe, quod profunditatis habeat parum, præterq; ſubiectam harenam
 albi coloris, ſic enim ſubſplēdicat Glaucus color. Vbi Cani appoſitum adiicitur, inaudiē-
 da eſt litoribus allifa portio. Nuncupatur quandoq; *μέλαν*, id eſt nigrum quod intenſius
 eiufmodi conuiſitur. Nam purpureum, Cyaneum, Oenopon Melaniæ, id eſt nigredinis cõ-
 ſentur ſpecies. Cum ergo cuiuſpiam horum adiectio fit, Scire licet, quod partis eſt, Vniuerſo
 attribui. Quod uero *οἶνοπον* diximus, Aduertendum, id de uini colore produci. Quo-
 niam Veteribus nigrum modo id erat. Quando album, aut Cirrum, uel Anthoſmiam nec
 dum excogitarant delitæ, Sicuti auctor probat Euſtathius. Myrtoum quidem mare a Myr-
 tilo auriga Mercurii filio certatim Latini, Græciq; nuncupatum, tradidere. Quem præcipita-
 rit Pelops. At inquit Pauſanias, non fit ſimile ueri, Quando exiguum Maris partem ſs ena-
 uigauit, Ab Alpei exitu ad Heleorum nauale, Proinde inq; aſtruendū dici, a Myrtus no-
 mine, ut uidet, inſignis mulieris, Quæ Euboeorum opinio eſt. Pertingit uero Myrtoū ma-
 re ab Eubœa, Ad Ægei maris Inſulam Helenam, Quæ eſſe deſerta dicitur.

¶ Vtſi manus cur partibus cæteris ſuauior. De uerbo *αρκύνει*. Enarratur Iul. Pollux.

Puellas dici conſueſſe quandoq; *Ἄρκτος*. i. Vrfas. Caput XIX.

Rſi manus eſſe inter eſitandum prædulces, inſigniq; ſuauiſſe, traditum eſt.

u Sic eorum anteriores eius animantis pedes nuncupant, Quod eorum ſit ſim-
 dio duplex, incedendi, καὶ τῶ ἀππλημύρανειν, id eſt & apprehendendi. Eius
 rei rationem

rei rationem quærebamus anxie. Sed nec ita diu exudandum fuit, Præsto liquidem curiosus, & sollicitus indaganti Plut. fuit, in libello nimis utiq; confragoso, detruncatoque. Sed quicquid est, non omnino inutili, in quo rerum, euentuumq; naturalium causas perquirat, & philosophico perpendit examine. Inibi igitur ratio eius, quod est propositū, hæc ferme redditur. Quod percoquentia Corporis alimentum carnem præstent quacunq; alia suauior rem longe. Concoquit autem præcipue omne, quod diffiat. *ἰ. ὅς ὁ πνέων*. Id uero est, quod mouetur, quodq; exercetur, Sicuti Vrsus partem hanc agit plurimum, tum incessus ratione, tum apprehensionis. Cæterum in hac Vrsorum mentione succurrit, quantum Ingenii suppetunt Vires, & multiuga lectio fomenta suggerit, explicandus Pollucis nodus implicatior aliquanto, Ita enim Onomastici quinto libro scriptum legimus. *ἀρκτένιδων δὲ πρὸς παρὰ δένους ἔλεγον ὁ δὲ ἴσως ὁ ἀρκτός*. Quod est, *ἀρκτένιδων* Virgines dicebat Atheniensis populus. Id uerbum signat, Dianæ prius, quàm tempus appetat nuptiarum, Virgines cōsecrari, initiariue. Quod Lyfias scribit in oratione pro Phrynichi filia. Si tamen ex eius illa p̄diit officina, Decreto namq; sanctum Atheniensium erat, Nequa Viro puella traderetur, *εἰ μὴ ἀρκτένισαι τῇ θεῇ*, id est nisi sacra obijisset Dianæ. Induebantur autem ueste, quam Crocotā nominant, Nec decimo ætatis anno grandiores, Nec quinto Inferiores, liis autem placari credebatur Diana, Quæ causa eiusmodi indignationem concepisse uidebatur. Ferunt quādoq; Vrsam feram in Attica ita cicurē factam, ut homines nihil auerfaretur omnino, sed cōpaceretur, Multa q; licentia huc illuc, nemine impedimentum cōpellerent, peruagaretur. Conigit, Puellam quandam lasciuuiscule cum bellua colludere, Quæ irritata puellam facto impetu, proscidit. At fratres rem intuiti, ac commoti acrius, Vrsam iaculis impetitam necarūt. Ex qua causa pestilens morbus latius per regionē crassari cœpit. Consultis Oraculis, respondit Deus, mali non defuturum finem, Si Virginum nonnullas cōpellerent *τῆς πελαγονικάσιν ἀρκτοῦ ἀρκτένειν*, id est Vrsæ peremptæ honori Dianæ dicari. Nam & puellæ sic uocabatur Arcti. i. Vrsæ. Quod perspicue docuit Euripides in fabula Hypsipyle. Erin Lemniis Aristophanes, ac Lyfistratæ.

Ætnæus Venator qui nam prouerbio intelligendus. De florida ætnææ regionis natura. Quidius explicatur. De Proserpina quædam, & Ætna. Theogamia festa, & Anthesphoria. Item de Rore.

Caput

XX.

Ætnæum uenatorem scito admodum, & docto prouerbio usurpari posse, animaduerto, pro eo, cuius sit cassa, inutilisq; uenatio, Quiq; sicut inanis p̄greditur, Ita etiamnum regreditur. Sed unde hoc? An quia illis regionibus syluæ fuerint negatæ? An quod feræ ibi uisuntur nunquā? immo uero esse ibi utrūq;, & affatim quoq;, fatendum est. Distat id & loci natura, & felicissimum Cælium. Nec superciliorum, montiumq; indiga regio. At qui subesse causam oportet. Subest p̄fecto, ut docuit Plut. Sed non alia, quàm qua coniectamus *δυσίβλητον τὴν τῷ ἔαρος ὄραν*. Vnum tempus indagini esse ineptius. Nam, uti prodit Empedocles, ferarum Gemmata hoc est Lustra naribus captantes Canes, *τῆς ἀπορρήσιμῃ ἀνταλμαβάνουσι*, id est Aeris defluxus excipiunt. Quos in sylua oberrantes reliquisse feras, contingit. Cæterum eos interextinguunt paulominus, ac odorem miscello confusaneos reddunt Stirpium plerūq;, latius odore profuso. nec non Coronamentorum ibi haud exigua uis Odorinfecos fallit, Odore ferarū indidem dilutiore, ac tantum nō euanido. Euenit autem hoc anno perpetuo in Sicula, quā pręnotauimus, regione, Adeo ut rari prorsum uenaturi loca obeat eiusmodi. Floridæ uero regionis eius naturæ testimonium suggerit & poetica fabella, Quæ legendis ibi floribus intentam Proserpinam rapturo Plutoni uelut anam, occasione captata, præbuisse cecinit. Argumento suffragatur Ausonius illis uersibus, quos & subiiciendos censuimus, Qualis floricomæ quondam populator in Ætna Virgineas inter Choreas Theoida raptam Sustulit emerfus stygius fornacibus Orcus. Quo nomine Asyli quoq; uice cultam inuenio regionem illam, consensu tacito, nefas putatibus incolis, animal ullum omnino oblædi inibi, aut uiolari. Quin argumento eodem Proserpinæ festa dixere Theogamia, & Anthesphoria. Tractus eius naturam nouisse item ani-

mauertitur Ouidius fastorum quarto.

Tot fuerant illic, quot habet natura, colores,

Pida q; dissimili flore nitebat humus.

Hæc eo apposui gratius, quia per poeticam ἔχρασαν dici ista opinati pleriq; intercutaneæ doctine nil latere suspicati, facile in utraq; aurem sibi dormire permittunt, qui nisi Mâdragoram prægustarint, poterunt inde forsan peruigilate excitari. Adde quod Căpos eos esse per petuo floridos, scribūt Solinus, & Cicero. Et, quod ad rem magnopere facit, in admirabili relatione tradit Aristoteles, tantam succrescere inibi florum copiam, ut inde Canam sagacitas in signiter oblædatur. Nec illinc amoueri, nisi adhibita ui, queant. Nec me fallit, quod ad Proserpinam attinet, Orpheum, Pausaniam q; in Atticā rem gestā scribere, qua Cephissus amnis Eleusin præterit. In Cuius etiam Ripis legentem flores Orithyiam Chœrilus a Borea raptam canit. Priorem de Proserpina sententiam comprobatur in Verrem M. Tullius, necnon Aristoteles, Diodorus, Solinus. Cabarnum uero principem omnium Cereri Proserpinæ raptum indicauisse, Stephanus scribit. Ætnam autem esse Siculæ regionis montem, nō est, qui nesciat. Eum ita nuncupatum, auctor est Theocriti Interpres, ab Ætna Caeli, & Terræ, ut inquit Alcinus. At in Libro de Sicilia Simonides Ætnam iudicasse scribit, inter Vulcanum, Cœterem q; de regione disceptantes. Demetrius uero Caletianus Briarei unius e Cyclopibus filios fuisse tradit, Sicanum, & Ætnam, unde nomen monti, Quāquam est eadem nomenclatura Ciuitatis itē nomen, Stephano tradente. Sed ad Venatores redeo, Quærit Plut. *ὅτι ὁ πορὶ τοῖς πανσιλάνους ἦκεται τοῖς ἰχθυοσκοπίαις ἐγγυγχαίνουσι*, idest Cur circa plenilunia ferarum assequi uestigia non fere queant. Et infert, uideri posse rationem eiusmodi, quæ iam præposita est. Nam inquit Plenilunium drosobolum est, & iactat rorem. Quæ ex causa Lyricus Alcman, Rosidam humectationem Iouis, & Lunæ filiam cecinit, cū inquit, *διὸς θύγατερ ἔρσα ῥέειρα, καὶ σιλόνας δάσῃ*. Ros uero debilis est, & Imber tenuis. Sed & Lunæ imbecillis est calor. Quam obrem e terra, ut Sol, educit, nec agit tamē in sublimē, cum uires desint Longius abducendi. Inde rursum delabitur. Porro & in frigoribus difficilis est Venatio, Quoniam Venatorem oportet, non uestigia modo quærere, Sed etiam Olfactum moueri. Hic uero mouetur, molliter diffusis a caliditate odoribus. Frigoris autē circumsusio, quam uocant Græci *πρόψυξιν*, odores contrahit, καὶ ἀκίαν ἔχει, nec sinit effluere, sensum q; mouere. Ex quo unguentum, & uinum per frigus olent minus. Nā concretus Aer sinit in sese odores. Nec reddi permittit.

¶ Fumum, Vmbram. Nubes capi pro re momenti nullius. Capnosphrantes. Capniste carnes. Qui dicantur Selli. Narcissi fabella. Vmbrā suā metuere qd. De Paspale, & Achne. Item Athres quid. Et Abydena. Abydocome, Mation, Matiolichus. Cap. XXI

i N Græcorum Commentariis inter cætera doctrinæ grauioris id quoq; relatum obseruauimus, non reconditum quidem, nec ab intimis Sibyllæ adytis erutum, non aspernabile tamen, nec lectione prorsus indignum, Fumum. Vmbram. Nubes de rebus dici, quæ prorsum momēti sunt nullius, nec titi illitio faciendæ, ut ille ait. Testimonium in Antolycō perhibet Eupolis, καὶ πνῆες ἀφ' αἰθέρος, καὶ οὐκ αἰθέρος. i. fumos ostentat, & umbras. Quin Comico risu Philosophos coarguens Aristophanes, Qui attoniti cælestia contemplarentur, Nubes fuisse illis uice numinis obicit, καὶ συγγινώδει τοῖς νεφέλαισι εἰς λόγους, τοῖς ἡμετέροις δὲ μυσσοῖν. Et congregi consuefse cum nubibus, quæ deæ sint nobis. Inuenio Theagenem quendam fuisse cognominatum καπνόν. i. fumum, Sicuti Eupolis quoq; significat, ἐν δὲ μοις, quod multa polliceretur quidem, Sed nil admodum præstaret. Erat in super hic ψαυδὸς πολλοῦ, hoc est ementius diues, & Iactator uanissimus, Qui cum esset summe pauper, nihilominus uolebat magni momēti negotiator, hoc est μεγαλήτορος uideri, ut Græci dicunt. Cuiusmodi fuit Aeschines qdam Selli filius, ex quo id genus homines, quod relatu dignū est, Sellos uocant. Et inde uerbum σέλιον, hoc est Sellisare, quod ἀλαστοθεῖν signat. i. iactare, ostētare q;. Capnosphrantes, idest fumi olfactores, uelut per parœmiam signat auarum Hominem, præparatum q;. καπνίζειν, idest Capnissare, dicitur Conniuii gratia ignem succendere, & Camino uti luculento.

uti luculento. Vnde apud Athenazum Carnes leguntur Capnifæ .i. καὶ κρέα καπνιστά. Apud Paulum Iureconsultum legimus, Iniuriam intelligi, Siquis fumo corrupto aliquem perfuderit. Vmbra uero pro re casta, nihili q̄ sapius accipi, non est, puto, qui nesciat. Sed in hac mentione obseruanda magnopere, quæ in Græcorum reperias monumētis, Narcissum inquit, traditum fabulis est, In aquis imaginem conspicatam propriā, eius irretitum amoris mox amplexādi studio, desiluisse, atq; eo modo absumptum. At id esse falsum, perspicue liquet. Illud uero certius, & grauius, Adolecentem in terreni Corporis fluxu Vmbra in spectasse propriam, idest Corpoream uitam, quæ Animæ ueræ Idolum est postremum. Eā cum is perinde ac ueram, primam q̄ amplexari arctius festinasset, quod est, cum Vitæ corpore inhæsisset totus, interiit præfocatus, quoniam Vitam ueram .i. Animalem per infirmitiam amisisset. Vnde irrepit Adagium Græcis, ἀδιδὸς τῶν σωτῆς σκιά, idest suam ipsius metuens umbram. Id significat, postremis rerum, perinde ac primis, studium nō magnopere impendendum. Quoniam Animæ perniciem concinnat. i. Veræ cognitioni, & quæ congruit imprimis, tenebras perfectioni intendunt. Porro de umbræ item ratione prolatum id in Curculione a Plauto est.

Quid ego nunc faciam? quid refert, me fecisse Regibus,

Vt mihi obedirent, Si hodie hic me umbraticus deriserit?

Adumbrata lætitia quæ nam intelligenda, docet apertius Seneca. Quod inquit, Duces magni faciunt, rebus afflictis, ut hilaritatem de industria simulent, Et aduersas res adumbrata lætitia abscondant. In Athenæi libellis, quanquam confragosis, & mutilis, Parasitus quidā Panes mucore fordentes præduratos q̄, mensæ illatos facetissime ἄφρον σκυῖς, idest panū eē umbras dixit. Illud obiter quodāmodo subscripsero, Corpore minutulos, perbreues q̄ dici Ortygas .i. Coturnices, Paspalen quoq; pro rerū minutie capi a Græcis. Vnde Somni Paspalen nec uidere quidem, Est apud Aristophanem. Quāquam nec ignoro, esse, qm̄ eo nomine Magnetem accipiendum lapidē putent. Sed & ad eundē sensum deflectas Achnē. Signat ea Vox minuties ab excussis prouolantes Spicis. Meminit Homerus, ὥς δ' ἀέρος ἄχνας φέρεται. Sicut Achnas profert Ventus. Sed & pro maris aspergine Achnen reperias. Vnde ἄλδος ἄχνη .i. maris Achne. Achnen Sophocles pro rore accipit, βάλαν δ' ἔρριπας ὅτ' ἄχνης ὁ καλὸς βοῶντος νόστος. Et recte utiq; quod non continuæ deferantur guttæ, Verū disparatæ. Vnde Achnes profluxit nomen, quasi Aechne dicatur. i. diuulsa, abiuncta q̄. Quin ἄχνη πυρός, idest Achne ignis pro fumo. Et Achne Somni apud Hippocratem. Illud quoq; ex Græcis coriuatum fontibus haud transiliendum, Quod ἄχρηξεν dicunt, ubi se q̄piā nō pili facere innuunt. Ratio est, Quoniā ex Spicis quæ sunt degeneres, uocari ab eis Athres uidentur, Sicuti apud Aelianum in Libro de Prouidētia Lectū, cōmeminimus. Eos colligunt spicilegium facientes, qui uocantur Stachyologi. In Athenæi monumentis pisciculus uilior de uerbi huius flexu dicitur Atherina. Nec illud ignorandum, Abydena item dici futilia, ac nullo prorsum digna pretio. Nam ut molles carpuntur Abydeni. Meminit parcomiæ Pausanias. Sed ab eisdem quoq; Abydocomas inuenio Sycophantas dici, uelut in eo καμάντας, idest efferentes se. Mation etiam minutum dicunt, Vnde Maticolichus, qui pagē comedit, aut qui in minimis astutus se præstat. Quanquam & Maticolichus dici ualet, qui ex mensuris lucrum uenatur. Nam est mensuræ genus Mation, Et λέγω lambo. Harenarium testem Iureconsulti sordidum, ac uilem intelligere uidentur, Cui sine tormentis credē dū non fit. Mētio fit & in Canonicis decretis, Eum q̄, qui in harena depugnauit, intelligūt.

¶ Super Africano Scipione pauca. Qui dicantur uelut Vmbre uagari. Plutarchi Interpres refellitur. Caput XXII.

E Scipione Africano Iuniore memorantur pleraq; scitu digna, immo uero eiusmodi, ut nec satis mirari queas. Siue Fortunam perpendas Viri, siue mores, ac naturæ lumina, rerum q̄ gestarum gloriam ad actus reuoces examē. Nunc ut cætera ad Censuræ grauius non prouocem supercilium, Illud gratissimo animo hisce libellis inspergimus. Scipionem hunc annis quatuor, & quaginta, q̄b' fere in humanis egisse narrat, μηδὲν πρόκοιτο, μηδὲν ἀποδοῖτο, μηδὲν οἱ κοδομῆσαι,

Id est nil emisse, nil uēdidisse, nil ædificasse. Libras autem argenti tris & triginta duntaxat in magna substantia, & auri duas reliquisse. Cum tamen in eius potestate uicta fuisset Carthago. Vnumq; Imperatorum omnium milites locupletasse, ueteribus testatum memoriis sit. Polybium porro, quod ipsum inter illius ducis miranda non inepte reposuerim, persamiliarem habuit, ac intimum. Cuius imbutus præceptis *ἐπειχέτο μὴ πρότερον ἐξ ἀγορῆς ἀπελθεῖν, ἢ ποιῆσαι τινα σωτήριον, καὶ ὅλως ἁμφοτέρω τῶν ἐν τυγχονόντων*, id est studere, non prius a foro reuelli, q̄ unum aliquem ex iis, quibus cum forte congredetur, beneuolum si bi, atq; amicum quauis rōne foret uenatus. Cum q; Iuuenis etiamnum ageret, eam tum fortitudinis, tum prudentiæ de se opinionem concitauit, Vt Senior Cato interrogatus de iis, q; apud Carthaginem stipendia facerent, Inter quos erat Scipio quoq; militum, ut Appianus inquit, Tribunus. *ὁῖος τοι ἐπὶ νῦν ποτε*, diceret, *τοὶ δὲ σικυαὶ αἰῶνος*, id est Solus sapit, Cæteri Vmbre feruntur, Scipionem innuens. Est autem ex Homero Carmen de Tirefia Odyssææ, concinnatum. Quem locum a Plut. citra Auctoris nomen repetitum, Interpretis elioqui non inscitus, assequi non potuit, nisi forte sum Leberide cæcior, Sic enim Sensus alioqui peracutus, & quod conuenit maxime, a Catonianis Salibus, & Sapiētia nō dissentaneum. Quando Romanorum alii Qui stipendia facerent in Africa, nihil, ut Plautinis utar Iocis, aceti haberent in pectore. Nihil omnino priscam illam Urbis Romę generosam animi altitudinem redolentem, Essent q; plane Hominum Simulacra, & quidem impolita, infabricata q; & meræ nugæ, ut q; homerico utamur uerbo, *σικυαὶ* id est Vmbre. Quādo ratione Animę neglecta, quam esse Verum hominem, Plato & sensit, & docuit. Corpori sese miciparant, quod imaginem esse, & umbram, ex Plotini sentētia remotiore, alibi docuisse me oportet, & proxime Narcissi tropologicus cōmonuit Sensus.

¶ Multos uagari uelut Vmbas. Duas esse Conuersationis uias. Vitæ genera tria. A qua rum nomine Mortales intelligi. Quę Victoria nobilissima. Scipionis dictū. De Adriano Imperatore, ac Poeta Floro.

Caput XXIII

Æterum & inter Mortales reliquos, nec in Romano solum exercitu, numero fæ uagantur Vmbre, Pauci sapiunt. Id Saluator ille præpotens facile cōmonstrat in Euangelio, Vbi duas Conuersationis perdocet Vias. Quā inquit, Spatiosa est uia, quæ ducit ad mortem, multi q; sunt ea comēantes. Et rursum, q̄ arcta uia, & angusta est, quæ ducit ad uitam, Pauci q; sunt, qui inueniāt eā. Vide inquit Hieronymus, quanta inter has uias separatio sit, Quantum q; discrimē. Illa ad mortem, Hæc tendit ad uitam. Illa celebratur, & teritur a multis. Hæc uix inuenitur a paucis. Illa enim uitis per consuetudinem quasi declinior ac mollior, & ueluti quibudā amara floribus uoluptatum facile ad se rapit cōmeantium multitudinem. Hęc uero insueto calle Virtutum tristior, atq; horridior ab his t̄ritum eligitur, quibus non tam delectatio itineris Cordi est, Quā mansionis utilitas. Asperam enim nobis, & insuauem Virtutum uiam n̄ mia efficit uitiorum consuetudo. Quæ si in partem alteram trāferatur, inuenies, sicut Scriptura dicit, Semitam Iustitiæ leuem. Porro cum tria sint uiuendi genera, Ciuile, cōtemplatiuum, Religiosum. In Ciuili prudentia. In secundo Doctrina, In tertio quasi fastigium quoddam Vitæ totius, præter duo illa etiam Sāctitatem exigimus. Hæc est rediissima Vitæ ratio. Hæc scopum habet rationali naturæ propositum. Hic est finis primæ notæ, & Coloris perfectissimi, diu a Prioribus quæsitus. Sed ante Christum non fere inuentus. Ab hoc qui errore deuiio declinant, quātūcūq; ciuilibus intenti negotiis, quantūcūq; etiam Contemplationi, nihil sciunt, nihil agunt, & quod bonam respiat frugem nihil cogitant. Quādo Sapiētia Mūdi Stultitia est, & Vanitas Vanitatum, & omnia Vanitas. At cuius est in Lege Domini uoluntas. Qui q; in lege illius meditabitur die, ac nocte, erit, ut inquit Esdras, tāquam lignum plantatum secus Aquarum decursus. Exit inquam tanquam Vitæ lignum. Reliqui uero nil aliud, q̄ decurrentes aquæ. Quo nomine, ut inquit Augustinus, mortale significat genus, Quod in mortē fertur præceptis, Sicuti aquæ pronus est in mare delapsus. Vnde est illud Apostoli Ioannis, Aquę multæ, populi multi. Adiuuat tamen argumentum nostrum & grauis auctor Seneca. Quid inquit, præcipuum in rebus humanis est? Nō classibus maria cōplessē. Nec

pleſſe. Nec in rubri maris litore ſigna poſuiſſe, nec deficiente terra, ad iniurias aliorum erraſſe, in Oceano ignota quærētem. Sed Animo omne uidiſſe, & qua nulla eſt maior uictoria, uicta domuiſſe. Innumerabiles ſunt, qui Vrbes, qui populos habuere in poteſtate, pauciſſimi, qui ſe. Hoc uero, quod Stoicus hic ſeueriſſime prodiit, Longe præſtabilius, q̃ quod didiſſe Scipionem ferunt, Nam cum Appius Claudius eius in Cenſura competitor, iactantius diceret, Romanos a ſe omnis nominatim ſalutari, Scipio, qui uniuerſos prope ignoraret, Vera inquit, narras, *ἐμὰς χορὸν κ' εἰδέναι πολλοὺς, ἀλλ' ἔγωγε πολλοὺς ἀγνοῶντας μεμῆλκεν*. i. Curę mihi fuit, nō quidem nouiſſe multos, Sed ne a quoquā ignorarer. Præſtant uero hoc Virtutum exhausta certamina, Præſtant Sudores multi, euigilatę noctes, Duriffimorum patientia. Quod agentem Adrianum intuitus Poeta mollior Florus, Ita ſibi ludere permiffit. Ego nolo Cæſar eſſe,
Ambulare per Britannos,
Scythicas pati pruinās.
Reſpondit uero Adrianus facete admodum, nec citra fellis conſperſionem.
Ego nolo Florus eſſe,
Ambulare per tabernas,
Calices pati rotundos.

¶ Cardamo ſimiles qui dicantur. Cur eo ueſcantur Perſę, Eiufdem nomina plura, & Vires.

Caput XXIII

n Obiles, præpotētesq; Viros, Si paupionibus puicini fuerint, nō deſinere illos exugere, donec in nihilū redegerint, noti⁹ eſt, q̃ ut plurib⁹ id cōprobare, uideatur neceſſe. In hoſce ita affectos, itaq; inſtitutos Adagium producit ſcitu, eruditumq; Cardamo ſiquidem cōſimiles eſſe dicimus. Cuius ea natura eſt, ut herbarum in propinquo naſcentium humorem ad ſe ui quadā intima perliciendo cogat areſcere. Id ſignificat Ariſtophanes Comicus Nebulis, *παῖς αὖ δὲ παύρ' ἴσθ' καὶ τὰς ὑγρόδ' μα*, i. deſt patiuntur ipſum hoc et Cardama. Nam dixerat ante paulo, Teram uiolenter curę humorem pertrahere. In ſuperinibi Interpres, ubi, quod præſtruximus, explicuit, mox adiicit, Cardamum eſſe agreſte olus apud Perſas. Sed nunc inquit, Scaphon dicit. Scribit Xenophon, Turpe Gētibus illis duci, Siquis uifiatur quoquā ire aut meiendi, aut cuiuſquam eiufmodi rei gratia. Quę inquit, nullo pacto facere poſſent, niſi & uidu modo dico uterentur, & humiditatem per laborem conſumerent. Quo fit, ut ea alio quopiam ſcedant. Sed in Græcorū comperi cōmentariis, quod ad rem egregie facit. *ἐπὶ τῇ ἐπιτομῇ ἔρασαν τὰς ὑγρόδ' μα, καὶ πνέσματός*, i. deſt Cōprimere urinam, & Oris ſuperfluitates Cardama. Eoq; nomine Perſas illis uelci plurimum, quando eximie præcauent, Vrinā emittere, ſpuere, atq; item emungi. Cardamon dicitur ab aliis inquit Dioſcorides, Cynocardamon. Ab aliis Iberis. Quidam etiam Cardaminacam nuncuparūt. Aegyptii Semeth. Romani Naſturtium. Optimum, quod apud Babylonem colligitur. Semen excaſcit, acre eſt, & *κακοσμάχεν*, hoc eſt ſtomachum obledit. Alium turbat. *συνουσίαν παρορμα*, Venerem concitat, & poſt multa, efficit inquit, id ipſum herba, Sed minus. At Libro uigeſimo naturalis hiſtorię Plinius, & eum ſecuti aliquot, Naſturtio inhiberi Venerē prodidere. Secundo Canonis Anticenna cum Dioſcoride ſtat.

¶ Cuiuſmodi eſſe deceat Conuiuales conſabulationes, quę Epicyclicę dicuntur. Iſocratis dictum ad idem. Perſagritus. Decorī neceſſitas. De Alabandeis pulchra. Cap. XXV.

i Socratem citra puluerem, aut etiam Clepſydram Oratorē uel nobiliſſimū, memorię proditum eſt. Cum amplius rogaretur, ut in Conuiuiis quodā promeret aliquid de artis ſuę officina, reſpondiſſe, *ἐν οἷς μὲν ἐπὶ δεινός, ἀλλ' ὁ νῦν καὶ πόσις ἐν οἷς δ' ὁ νῦν καὶ πόσις, ἀλλ' ἐπὶ δεινός*. Quę noui, temporis huius nō ſunt. Quę uero exigit tempus hoc, Ego neſcio. Veluti parum congrueret, laſciuientibus poculis oratoriam inferere grauitatem. Quod æq; ridiculum ſit, ac in purpura repēs Simia.

Nam & a plerisque Philosophiam item sequestratam, legimus, Argumento etiam Perfarum instituti, Qui se licentius inuitaturi, non Vxores, Verum Pellices admittunt. Iridem & Philosophica tantaria collusione coniuiali indigna prorsum uideri, & ut Græci dicunt, ἀπρεπὲς διόγου. Etenim quæ Luminibus capto esse cū speculis cōmunio potest? sicuti ab Epicharmō traditum, auctor nobis Stobæus est. Præsertim quod nec recumbentium mens altioris speculationis tunc satis, & studiose capax est. Alii uero non extra organum ista opinati, diuersam omnino sententiam approbant, Tanquam perabsurdum sit, in Scholis quidem de Coniuiali officio subinde differere. Qualis quæ, aut quæ sit Coniuiæ Virtus. Et qua ratione utendum uino. Ex ipso uero philosophiam conuiuio discusam abiungere, ueluti re nequeat comprobare, quæ uerbis præcipit. At in Cœnis Macrobius inquit, oportet uersari in Conuiuio sermones, ut castitate integros, ita appetibiles uenustate. Nam matutina disputatio robustior est, Quæ Viros & doctos, & præclarissimos deceat. Id propemodum & Vir doctissimus Plutarchus statuit Symposiæcon primo, Elegantiores uero inquit, etiam si ex professio philosophentur, probabili tamen magis, quàm uiolenta interrim demonstratione Sermonē producant. Id ipsum etiam Plato facit in Sermonibus cōiuialibus, ubi, quāuis πρὸς τοῦ πρώτου ἀρχῆς, id est de principe bono uerba faceret, Et omnino de diuinis, Non tamē Apodixes intendit, aut ineuitabiles parat ansas, qui fere mos eius est, Sed leuioribus, ut sic dicā, Captionibus, exemplis quæ, & fabulosis ratiocinationibus homines conciliat, uenatur quæ. Proinde quæ proponuntur, quæstiones solutionis reconditum nodum haudquaquam habeant, Anxias namque difficultates, & solcite librandas coniuialis non admittit hilaritas, Ne paulo incōcinniores præfocentur, auertantur quæ. Propterea Eridantæos, ut inquit Democritus, & Himantelitæos sermones missos facere oportet. Qui speculationis difficultate torquere amplius solent, ἢ γὰρ ὡς ἡνδρῶν, καὶ οὐκ ἔστιν οὐκ τὸν λόγον, id est Vt Vinum, ita & sermonem esse oportet cōmunem, Vt suam quisque portionē ferat. Qui Griphos inenarrabiles quodammodo probant, Aesopeam Vulpem, Gruem quæ imitari uidentur, Quarum utraq; facetoso conuiuio apparatu alteram delulit, Ac dimisit incōnem. Quod si iucunda cōfabulatio, quam Epicyclion recte dixeris, ueluti poculis coaptatam, Et ut Macrobii uerbum repetam, appetibilis adhibeatur Venustas, Fiet illud homericum Nepêthes, quod is intelligi uoluit, pharmacum αἰσώπρεον, Quia moestitiam exigeret, Et Euthymiam parceret, ac Tranquillitatem, Vt nulla præterea Buglossa requiratur, quæ uino promixta discumbentium Animis inducant hilaritatem. Porro Xenophon Socraticus Gobriam scribit, cœnantem apud Cyrum, cum alios Perfarum ritus esse admiratum, tum uero illum, quo se inuicem iucunde interrogantes, necnon scommata non negligētes Voluptatem, gratiam quæ uel iis cōparabāt, In quos stringi morfus uidebat. Proinde sciamus M. Tullii oraculum esse uero uerius. De cori ignorance non modo in uita, Sed sapissime in Poemate, & in Oratiōe peccari. Itaque quid deceat, considerandum, Quod in re, de qua agitur, positum est. Et in Personis, & in eorum, qui dicunt, & eorum, qui audiūt. Vnum uero rationale Animal, inquit primo de officiis idē Auctor, sentit, quid sit Ordo, quid sit, quod deceat. In factis, dictis quæ qui sit modus. Postremo & qua Plittacus uoce, quæ ue loquatur Coturnix. Quæ non parua est naturæ uis, rationis quæ. Illud uero auctarium fuerit, quod Isocratis sententiæ peraffine est, a Seneca ex Epicuri scholis promptum. Nunquam uolui Populo placere, nam quæ Ego scio, non probat Populus, Quæ probat Populus, Ego nescio. Sed nec ab instituto diffista est mathematice Licinii in Alabandeos fugillatio, felle lita plurimo, Esse namque illos astruebat, in Ciuili administratione rerum acutos satis. At propter non magnum uitium indecentiæ cenferi in sapientes quandoque. Quod in Gymnasio eorum quæ essent Statu, oēs habitu forēt causas agētū. In foro autem discos tenerent, Aut quid eiusmodi obirent. Vnde Alabandei quoque nuncupati, & Abderitæ, qui in rebus id genus septicule peccant.

¶ Vmbra suam metiri quid sit, ex historia nato adagio. Archidami monita ad Insolentiam humanam retundendam.

Caput XXVI.

Umbra suam metiri, scite admodum, & perdoctè prouerbiali sententia commonemur, nil esse, quod uana Mortalitas, & ad circumscribendā se ipsam ingeniosa, ut Plinii uerbis utar, inani succēssu aliquo tumeat, quā nostra omnia bullæ sunt,

bullesant, momento perituræ. Quo nomine illud Satyricum in ore habendum assidue, Messe
 tenuis propria uiue. Ratio Parcomiæ est ea, Quod nihilo maior nostri corporis post felicitate
 tem umbra deprehendatur, ac fuerit prius, Quo perdocemur, Esse nos eiusdem imbecillita
 tis alæ obnoxios, Atq; eodem fortunæ Salo, ut ait Boetius, quati. Nati id ex historia, Pro
 ditur siqdem memoriæ, Macedonum Regem Philippum post nobilem in Cheronea uictori
 am, cum insolentius extumuisse, factusq; foret arrogantior, ac de se magnificentiùs senti
 ens, uelut liberali iure adoptatus a fortuna, paulo asperiores, & quæ tyrannicum quiddam
 suboleret, ad Archidamum Agefilai filium epistolam conscripisse. Qua is comotior, cogi
 tansq; quod res erat, euentu prosperiore Cristas homini surgere, ut poeticis utar Salibus, ita
 demum censuit respondendum, *ἔμελλ' ὅπως τῷ σκαυτῇ σκιάδ', ἔκ' αὖ θύοις αὐτῷ μέζονα γένη
 νηένων, ἢ πρὶν νικᾶν*, idest si umbram tuam metiri uolueris, haudquaquam nunc maiore de
 prehendes, quam fuerit ante uictoriam. Id quia singulare ad Vitæ instituta præceptum est,
 ac ad retundendam Mortalium uanitatem efficacissimum, factumq; esset ad manum, dum
 græca peruoluimus, haud dignum est uisum, quod tanquam conuiuens, transilirem. Cui as
 finis est Chria quocq; eiusdem altera, Quæ cæcis Animis, nec sui mensuram satis capiētibus
 perfolubrem propinare, ut sic dicam, potionem uidetur, ac subinde insinuare poeticum il
 lud ex Martialis nobili, scitoq; Epigrammate.

Sed te tamen ante memento,

Intra pelliculam Cerdo tenere tuam.

Erat Periæder medicus multi nominis, & celebratus imprimis. Ceterū, ut est inops sui quā
 doq; humana Mens, & inexplebilis, nec unquam fere' ullo descendēs nisu in seipsam, & præ
 ter calculorum rationem mœnia struens, Affectabat idem ex poetica laudē, & subinde uer
 siculos recitando gloriam captabat. Sed quantum medendi scientia præstabat, tantum a
 poeta aberat bono. Id animaduertebant cōplures. Ipse tamen sibi ementebatur, & credu
 lus poetico se agi furore opinabatur. *τίδ' ἔστιν ὁ περὶ αὐτοῦ, ἔειπεν ἀρχιδάμος, ἀντὶ χειρὸς ἐλ
 ῖος ἐκ τῆς χειρὸς πηκτικῆς καὶ λαθῆαι ἐπιθυμῆς*; Quid tandem o Periander, inquit Archidamus,
 pro eleganti medico malus uocari poeta cupis? Sed & eiusdem Chria est non inlecebris, Pe
 loponnesiaco nāq; bello percunctantibus fociis, quantum pecuniarū foret satis, rogantibus
 etiamnum, tributa terminaret, *ὁ πόλεμος ἔφην, οὐ τεταγμένον ζυγεῖ*. Bellum inquit, ordinata
 non querit.

De Chriarum ratione, & quid Chria. Item quid Sententia, Eiusq; discrimina. Et qd
 Chriodes. Inperim Regis boni munus quodnam sit.

Caput XXVII

Voniam uero Chriam bis hoc capite nominauimus, nequis uelut obice of
 fendatur. Sciendum est, ab Aphthonio dici *χρεία ἀπομνημόνεια σύνθεσις*,
διεσπῶς ἐπὶ τι πρόσωπον ἀναφέρουσα. Hoc est, Chriā, siue malis latine Vsum
 nuncupare, esse commemorationem breuem cōcinne, opportuneq; idest
ἀναιδέως ad Auctorem relata. Appellatam uero Chriam arbitrantur, quā
χρεώδης ἐστὶ, quia sit utilis, κατ' ἐφεξῆς, Siquidem progymnasmatum reli
 qua admonitionis emolumento præcellit, idest *χρεώδης ἐστὶ κατὰ τὸν ποιοῦντα τῶν ἄλλων προ
 γυμνασμάτων*. Vitur ea uoce Plutarchus ad hunc ferme' Sensum, Ariston, laudante quo
 dam Cleomenis Chriam, Qua interrogatus, Quidnam Regē bonum facere oporteat, re
 sponderit, Amicis benefacere, Inimicis uero male. At quanto inquit, melius fuerit o' Vir
 optime, Amicis benefacere. Ex Inimicis uero amicos reddere. Hæc quidem Chria, pergit
 Plut. etiam si omnium calculus Socrati contribuitur, Nihilominus in Aristonem quoq; refer
 tur. Porro Chriarum alia dicitur Logica, idest Semocinialis. Alia Practica, siue actiua, Alia
 mixta. Et Logica quidem intelligitur, quæ oratione præfert emolumentum. Vt, Plato *οὐ
 τῆς ἀρετῆς κλῶνας ὁ δόσις καὶ πῶσις ἔλεγε φνεῖσθαι*, idest Virtutis ramos altruebat, Sudore,
 ac laboribus produci. Isocrates ex Discipulis ingenio præstantes *θεῶν παῖδες ἔφασκε*, idest
 Deorum esse filios prædicabat. Diogenes Diuitem conspicit impertitum *εἶπεν, δῆτος ἔστιν
 ἱππὸς πόλεμοι γυμνασμένος*, Hic est inquit, Equus undique argento litus. Practica uero praxin,
 idest actionem modo ostendit. Vt, Interrogatus Pythagoras *πῶς αὖ ἐν τῶν ἀνθρώπων βίος*,

xx

βραχύνει φωνάς, ἀπεκρύβην, μέδον τῷ βίον τιῶ. *Idem* τριού μελους, idest quanta deniq; Homi-
num foret uita, cum parum se ostentasset, Mox delituit. Viuendi modum statuens uisitatio-
nis morulam. Mixta postremo est, Quę cōfurgit ex duobus, Actū, & Oratiōe. Vt Diogenes,
cum esset conspicuus ἀλθιφάγον, idest indecenter uoracem puerum, τὸν παιδεύων ἐπὶ τῷ
σεν, ἐπειπὼν, ὅτι καὶ τοιαῦτα παιδεύεις; Pædagogo plagam inculsit, inferēs, Vt quid ita im-
buis? Is uero capitibus tractari solēt Chrię. Encomiastico, idest Laude. Paraphrastico, idest
expositione. Causa. Ex cōtrario. Comparatione, Exemplo. Testimonio. Epilogo breui. Se-
neca de Chria sic mentionem facit. Pueris inquit, Sentētias edificēdas dāmus, & has, quas
Gręci Chrias uocant, Quia complecti illas puerilis animus potest, Qui plus adhuc non ca-
pit certi pfectus. Viro captare flosculos, turpe est. Et fulcire se notissimis, ac paucissimis uo-
cibus, & memoria stare. Sibi iam innitatur. Dicar ista, non teneat. Turpe est enim Seni, aut
prospicienti Senectutem ex Commentario sapere. Fabius item Libro secundo, Sententias,
Chrias, Ethologias, subiectis dictorum rationibus apud Grammaticos præcipit scribi. Quo-
niam uero, ut solet, perobscure Sententiam esse ait, uniuersalem, Sciendum est, Sentētiam
a Chria hoc distingui, quod Sententia indicatiue profertur, Chria uero etiam sæpe perin-
terrogationem, & responsonem. Præterea, ut probauimus, actū et constar, Sentētia uero
in uerbis tantum est. Chria personam habet omnino, quę quid fecerunt, aut dixerunt. Sentē-
tia sine persona profertur. Hoc est, ἀπροσώπως. De hac Aphthonius ita, γινώσκῃ λόγος
ἐν ἀπροσώποις καὶ ἀφαιρέσει, ἐπὶ τῇ προσώπων, ἢ ἀπὸ λέγων. Priscianus uero sic. Sentētia idest ora-
tio generalē pronuntiationem habens, hortans aliquam rem, Vel deterrens, Vel demon-
strans, quale quid sit. Aristoteles Rhetoricorum secūdo, Sententia inquit, demonstratio est
non singularis quidem, uerum uniuersalis, nec de omnibus tamen, Vt quod flexuoso rectū
sit diuersum. Sed de iis, quæ agimus. Sunt q; uel eligenda, uel secus. Mox insert Sententiæ
genera quatuor. At inquit Aphthonius, Sententiarum alia est Protreptica, quæ hortatur,
Alia Apotreptica, quæ abducit, absterret q;. Alia apophantica, quæ demonstrat. Alia sim-
plex. Coniuncta alia. Quædam uerisimilis. Alia Vera. Quædam & Hyperbolica, idest su-
perlatiua. Et Protreptica quidem est, Hospitem amare præsentem addece, Volentem au-
tem dimittere. Apotreptica, Vt Non cōgruit Consultorem uirum perpetem noctem dormi-
re. Apophantica, εἰ δὲ γυμνασίων, καὶ ἀνθ' τούτων, ἔδινε γινώσκαι τῶν δόγων. Pecuniis op-
est, nec citra has quippiam eorum, quæ decet, fieri queat, apud Demosthenem. Simplex.
εἰς ὁμολογίαν ἀβίσιος ἀμύνειν, παρὰ πείρας, idest Augurium est unum quidem præcipuum. Pa-
trix opem tulisse. Coniuncta ἐκ κατὰφατικῆς καὶ ἀποφατικῆς, idest ex affirmatione, ac ne-
gatione, Multorum non utiq; principatus bonus, εἰς κοίρας ἐστὶν, εἰς εὐσυχίαν. Vnus sit do-
minus, Rex unus. Duplex ἐκ δύο κατὰφατικῶν, idest ex duobus affirmantibus, Vt εὐδὸν πρὶ
νεοδου, χεῖρον δὲ ἀπορεθὲν νεκρός, idest graue quidem paupertate premi, grauius autem ditari
nō bene. Verisimilis, Cuiusmodi sint Principes, & Subditos fere tales eē solere. Vera, Vt,
Vitam citra mororis labem nō reperias. Hyperbolica. Nil imbecillius terra nutrit homine.
Tractatur uero Sentētia iisdem Capitibus, quibus & Chria. Est in hoc genere illud quoq;
quod Fabio auctore, uocant aliqui Chriodes. Vt, Milo, quē Vitulum affluenerat ferre, Tau-
rum ferebat.

¶ Ethologia quid. Item Ethopœia. Idolopœia. Prosopopœia. Abecedarii. Syllabarii.
Nominarii Qui sint, Ex Hieronymo, & Augustino. Caput XXVIII

Ethologia cuiusmodi sit, liquet fere ex Ciceronis uerbis, Libro de Oratore
secundo. Atq; ita est inquit, toto hoc ipso genere ridiculum, ut cantissime
tractādum sit. Mimorum est Ethologorum, Si nimia est imitatio, Sicut ob-
scenitas. Orator surripiat oportet imitationē, ut is, qui audiat, cogitet plu-
ra, quam uideat. Mimos, & Ethologos dispefit Symposiacon qnato Plin-
t. pinde mirum est, Quosdam prodere ausos, nil se de iis apud Græcos legisse, ueluti nusquā
reperiantur. Nam Ethopœia dicitur quidē morū imitatio, psona subiecta. Cæterę eius tria
denē discrimina, εἰδὼ λογιῶν, προσωποποιία. i. Idolopœia. Prosopopœia, et Quę ἰσομοί-
α. i. Ethopœia nūcupatur, Quę notā psonā cōplectitur, mores tantū effingit. Ex quo Etho-
pœiam dici

poëiam dici uolunt. Vt si comminiscamur, quibus nam sit usus uerbis Hercules, Imperante Eurythreo. Idolo poëia notam quidem & ipsa Personam habet, Sed mortuam, & quæ loq̃ defierit, Vt Eupolis ἰς Ἰθῆμους. Et Aristides ἰς τῶν ἑσθῶν πῶς ἔστιν. Quæ ratione nomen quoq̃ profuerit. Nam & in Hecuba Euripides Polydori inducit Idolum. Sed & Homerus τὸ πῶς παρὰ φύλιν ἀνὰ μὲν τῶν ἀνδρῶν. Protopoëia uero, cum omnia fingimus, Personam uidelicet, ac mores, ut Menander fecit, cum effinxit Elenchon, Est enim Elenchos res utiq̃, Sed non Persona. Et propterea item dicta Protopoëia. Ethopoëiarum uero aliæ sunt Pa-
thetica, quæ perturbationes, affectusq̃ exprimunt. Aliæ sunt, & uocantur Ethicæ, hoc est morales. At quæ mixtæ dicuntur, utrunq̃ efficiunt. Alexander in Libello πρὸς τὸν ἡμιόκτον, Ethopoëiam esse scribit, Cum existentibus personis Sermones aliquos affingimus, Quod fide digniores illæ uideantur, quàm si eos enūtiaremus ipsi. Et in Libro de Rhetorica Ap-
pinus, Ethopoëia est Oratio Personis appositæ, contributæq̃ subsistētibus. Vt, Quid nam di-
cturi sunt in domicilium uidentes me impactum? Miltiades hic, qui Marathoniam pugnam ui-
ctoriam Ciuitati cōparauit, Qui Barbaros falli spe coegit. Vtitur & hoc modo Hyperides
pro Lycurgo. Quid dicent, eius prætereuntes Sepulchrum? Et quæ sequuntur. De Propo-
poëia idem Apininus, Et præterea Quintilianus, ac Cæteri plura. Nos cum delectu modum
seruamus. Et, quia paulo ante de Puerorum exercitationibus egimus, id suppositi loco adii-
ciemus, Abecedarios nuncupari, Syllabariosq̃, ac Nominarios in Discentium classibus ab
Hicronymo, Nam qui prima imbibunt Elementa, Abecedarios intelligit, Syllabarios, qui
iam Syllabas connectere insuescunt. Nominarios, Qui denique integra proferunt nomina.
In literatorum inquit, Ludo, Vbi prima Elementa excipiunt Pueri, Abecedarii nuncupantur.
At Syllabarii Alii. Quidam uero & Nominarii. Nonnulli iam Calculatores. Cumq̃ hæc au-
dierimus nomina, Exipsis, qui sint in Pueris profectus, agnoscimus. Sed enim Abecedarii
Augustinus intelligit literarum ordinem illum, Quem Pueruli condiscunt.

¶ Leporem mœnibus indormire, quid sit. Leporum Lustra. Rechamus qd. Reliquato-
res quo sensu dicantur ab Iureconf. & uerbum Reliquare. Item Quæ sint Schelides. De Le-
poribus multa.

Caput XXIX

Ysanderum prodit historia, Cum a Lacedæmoniorum ductu Corinthios de-
fecisse, fama nuntiasset, profectum Copiis instructum ad Cinitatē oppugnan-
dam, ubi suos timore perculsos animaduertit, ignauius, segniusq̃ irruere, ac
inferre signa, Leporem forte transilientem fossam uidisse, quo argumento si-
ducia iam plenum milites sic hortari coepisse. Non Erubescitis Spartiatæ, hu-
iusmodi hostes formidare, Ad quorum mœnia Lepores ex otiosa, inertiq̃ uita dormiunt.
Id quod paromiz habere formam potest, in Segnes, imbellesq̃, Vt ad coarguendum tor-
porem, desidiāq̃, etiamnum indormire mœnibus illorum Lepores distitemus. Quod cū
sit formidolosissimum Animal omnium, non facile in obuiis, ac celebribus locis quieuerit.
Propterea Lustra id genus a Græcis dicuntur βήμῃσι συνηρεφές, idest obductiora, den-
sioraq̃ arbuta. Vel ἰδὰ ἀμυλῶδες, Hoc est confusa copiosa. Rhochmi Cετῆς, idest Scis-
suræ profundæ. Nam Rechamus troclea est, per cuius orbiculum summum traicitur ducta
rursus funis. Reliquatores apud Iureconsultos sunt, Qui integrum non soluerunt, Sed æris
alieni partem seruauerunt sibi. Inde Verbum Reliquare, Ab eisdem frequenter usurpatū, Sed
& perperam ab Interpretibus & lectum, & enarratum. Iureconfulti uerba sunt, Reliqua-
tores Vedigalium ad intuemdam conductionem admittendi non sunt ante, quàm superio-
ri satisfiat Conductioni. Sed ad rē. Niuali tempore sunt Leporibꝝ cubilia, Melâchema quæ
uocantur. Sunt autem Cinitates, in quibus colliquefacta est nix. Ducta appellatione nigre-
dinis argumento. Quoniam operimento niuium agris albicantibus, Ea portio plane nigre-
scat. De Leporis timiditate Pollux ita Libro quinto scriptū reliquit, ἀελία δὲ τῶνδε θοράζεται.
τὸ δὲ λαὸν ἐκπῶν κίττοι ἔκαστος γῆρας μύλον, καὶ ἀπὸ πῶς ὁνομάζεται. Formidine
præcellit Aīal hoc, facile nāq̃, temereq̃ terret, ac cōpauescit. Vnde & Ptox ēt uocat. Nam
πτοῶσι formidare est. Ab Auxii uero magnitudine appellat λαῶς, Qm̃ λᾶ particula inten-
dendi uim possidet, Et ὡς ὁρῶς dicitur auris doricæ linguæ p̃p̃etate. Ea uero parte corporis mo-
tū dirigit, moderatq̃, tanq̃ remis. Quod in aliis Aiantibꝝ plerūq̃ efficit cauda. Nisi q̃s paret

ἀπο τῶ λαφύ. ὁ ἐστὶ ἐλαί-πεν, Quod apertis obdormire oculis consueuerit. Obseruatum Veteribus, Leporis occursum in itinere oninosum quippiam, inauspicatum, atq; improspetum præfagire. Nihilominus cum dicunt Græci, ἐν πάσι λαφύοις, idest in omnibus Leporibus, intelligi uolunt, in Carnibus Leporum, idest in omnifariam bonis, ac delitiis. Qua in parte Leporum Schelidas dici legimus, quo nomine signari uidentur laterum Carnes. Et quoniam in Lepores inciduntur, uenemur porro, quæ monumentis prodidere Auctores uel imprimis classici. Lego in Græcorum penu, Eius animatis colorem dici Epipercnon, quod sit Percne Oliuæ species non acerbæ quidem, Sed nec nigrescentis omnino. Sunt qui Percnon punctis, maculis q; nigrioribus interstinctum accipiant. Nam de Animalibus Libro nono Aristoteles quoq; quartum Aquilarum genus Percnopteron dicit appellatum ab alarū notis. Eius Aquilæ neminit Iliados ultimo Homerus. In Plinianis codicibus scriptum modo obseruauimus, Parcnon dici ab Homero Aquilam eam. Scribit Iulius Pollux, Leporem esse δασύν τινα τέλειον, hoc est, densum pilis, καὶ τὰ ὕπληκ τῶν ποδῶν, ἢ καὶ ὁ μόνος τοῦ προσῶπιο συνό μόνον, idest nec supina modo pedum, uerum & prona esse obtecta pilis. Quod Animalium præterea nulli contingere, tradit Aristoteles. Proinde inquit Pollux, Cum alii, tum uero Cratinus Leporem uidetur Dasypoda nuncupasse, de animalis natura nomine concin nato. Scribit Aelius Lampridius, Varium Antoninum, Qui Heliogabalus est nuncupatus, Primum Triclinia, Lectos, ac Porticus omni florum genere strauisse, Liliis, Violis, Hyacinthis, & Narcissis, per q; eos ambulasse. Neque in Culcitris, seu Accubitis, ut appellant, facili cubuisse, nisi quæ Leporinum pilum haberent, Aut Perdicum plumas subalares. Hoc eo apposui, Vt Accubite, uerbum quid uelit sibi intelligeremus, Quando est id Iureconsultis etiam familiare, pro Culcitris, & Toralibus. Nā & Accubitalia pro Stragulis, aut Stratis legimus quandoq;.

¶ An Dasypus simpliciter sit Lepus. Plinius defenditur. Leporum genera.

Caput XXX.

Erum confurgit parte ista quæstio nobilis, agitata Grammaticis, **Qui** sibi uel sagacissime odorari uidentur. Aduersus Auctore summi nominis in nostratum literarum studiis, Sine quo non fere constabit latina res, **Plinium** dico, qui non semel Dasypoda uidetur a Lepore disparare. Cum Aristoteles, ut ipsi putant, Leporem cū Dasypode idem statuatur animal, Interponitis, ut sic dicā nullis prorsus distitum, abiunctum q; Miratus sum sæpe male feriatorem Hominiū insolentiam, **Qui** nobilissimo Auctori nimis temere negotium facescunt. Nec isto nomine quandoq; erubescant, ut frontem perficerent, etiā nimis attrita. Egedem fateor ingenue, nec dissimulanter quicquam reticebo, quamuis nulla etiamnum superpeteret ratio, diu tamen inducere animum nequiuī, Vt tam grauis doctrinæ Viro incitæ leuioris maculam paterer inuistam. Semper q; latere quippiam nec dum cornicātibus ineptepercognitum opinabar, prorsum q; mihi in uado res hærebat. Modo succurrit nobis eius ipsius Auctoritas, qua illi maxime niti uidentur, Abs quo Dasypodem a Lepore distingui animaduertimus. Differunt præterea Animantes, inquit de Animalium historis primo, moribus. Nam aliæ mites, remissæ, ac minime peruicaces sunt, Vt Boues. Aliæ animosæ, peruicaces, brutæ omnino, Vt Sues syluestres. Aliæ ingeniosæ, ac timidæ, δονέλαφος, καὶ λαφός, καὶ δασύνους. Vt Cerui, Lepores, Cuniculi. Sic enī Theodorus agnoscit, & transfert. Atq; Dasypoda ibi Cuniculum putauit. Nequis protinus mendum subesse in græco putet exemplari. Duodecimo tamen historiarum Polybius Cuniculos appellare latino uerbo maluit. Cum nasci ait, animal Lepori simile, κοῦνικλον καὶ λού μόνον. Id inquit e' longinquo cōspicuum Lepus uidetur plane. At propinquum differt insigniter. Et quæstionem quidem de Dasypode, sicut de Thoe, et Panthere, ac Lynce negligentia quadam antiquis Auctoribus ita prætermisissam putat Theodorus idem, ut excusari haud facile possint. Quod mihi indicare uidetur, non esse ualde protitā expositionē illam, Qua pro Lepore Dasypodem accipiunt. Et qui ex Recentioribus græca translulit adagia pereleganter, & docte, cum expiō id, δασύνους καὶ ἐπὶ ποδῶν, Dasypus carnes desyderat, Nō ausus, & qdem prædixit, Dasypū Leporem interpretari, intulit, esse de genere Leporū. Quæ omnia temerariā conuincunt incitiam.

gunt inſciſam. Ego utique ſola Philoſophi auctoritate ſultus nō crediderim impingendū Plinio Colaphū eo quidem magis, quod moris eius eſt, Quæ eodem genere cōtinentur, interdum ita diuidere, ut diuerſa proſum minus perſpicaci eſſe uideantur. Quod illum pprie-
tate aliqua naturæ inſigni adductum, feciſſe p̄tenderim. Ecce Viueria inter genera Muſtela-
rum eſt, Plinius tamen diſtinguere Libro decimo uidetur, Ita enim ſcribit, Offea ſunt ge-
neralia Lupis, Vulpibus, Muſtelis, Viueræ. Rurſum Libro octauo, Lutras ſeparauit a fibris.
Canda inquit, Piſcium fibris. Cætera ſpecies Lutræ, Vtrunq; aquaticum, Vtriq; mollior plu-
ma pilus. At Libro XXXII. Fibrorum inquit, e' genere Lutras nuſquam mari accepimus
mergi. Id ipſum & Ariſtotelem facere, paulo poſt comprobabimus in aquæ pluuię ratione,
ubi de Mugilibus mēto incidit. Leporum uero eſſe genera plura, Varro quoq; nos docuit.
A quo tria legimus celebrari, Vnum Italicum, primis pedibus humilibus, poſterioribus al-
tis. Superiore parte pulla. Ventre albo. Auribus longis. Secundum genus Gallicū facit. Sed
hoſce cādidos putat. Tertii ſunt, quos producit Hiſpania, ſimiles noſtratibus ex quadā par-
te, Cuniculos uocant. Xenophon quoq; Velociſſimi ſunt inquit, montani. Campeſtres mi-
nus. Tardiſſimi paluſtres. Et mox paulo, Leporum inquit, duo ſunt genera. Quidā magni
ſunt, Subnigri, multum fronte niteſcentes. Alii minores, flauī, parum oſtendentes Cando-
ris. Iulius Pollux Lepores quosdam Elymæos uocat, Vulpibus non ſere minores, & nigri-
cantes, corpore oblongo, albicante macula prope ſummam caudam longiore. Sunt & qui
dicuntur Moſchię, Quorum Spiritum tanta ui ſentire Canes memorant, Vt furere plane
credantur. Chelidonios etiam quosdam dicit Athenæus. Leporem deniq; Græci Amori-
ribus ſacrum fabulant, Duſto argumento etiāū ex etymyratione, Quoniā illorum lingua
λεπρὸς dicatur *λεπρὸς τὸ λεῖν*, Erotes autem a uerbo *ἐραῶ*, Vtroque uſum ſignificante.
Vnde forſan prorepiſit ſententia, formoſos fieri diebus aliquot Leporina ueſcētes carne, ſu-
per quo lepidus eſt Martialis Iocus.

Cum Leporem mittis, Semper mihi Gellia mandas,

Septem formoſus Marce diebus eris.

Si Verum dicis, Si Verum Gellia mandas,

Ediſti nunquam Gellia tu Leporem.

Quin & in Medicam ſcientiam tractantibus Libris Plinius, Leporino Cibo fieri Somnio-
ſos, Catonis inquit, ſententia eſt. Tum uulgo etiam perſuaſum, Conſiliari ex eo Corpori
gratiā, etiamſi ioco perq; ſriuolo. Deniq; cum Alexander Seuerus Imperator quotidie in
menſam Lepuſculos admitteret, datum uulgo iocandi argumentum, Imperatori ex gene-
re Cibi formę gratiam comparari, Verſiculis etiamnum lepide concinnatis, Si Sēſum ſpe-
ctes, non Carminis menſum ad examen reuoces.

Pulchrum quod uides eſſe noſtrum Regem

Quem Syrum ſua detulit Propago,

Venatus facit, & Lepus comeſus,

Ex quo continuum capit Leporem.

Hiſce uero ille non inueniſſe reſpondit, græce quidem, Sed in hanc ſententiam.

Pulchrum quod putas, eſſe Veſtrum Regem

Vulgari miſerande de ſabella,

Si uerum putas, non irasco.

Tantum tu comedas uelim, Lepuſculos,

Vt ſias, Animi malis repulſis,

Pulcher, ne inuideas Liuore mentis.

In hac uero tam fertili Leporum mentione ſubſignandum elegans apud Græcos uerbum.
Nam, cum euafiſſe Retium anſas Leporem ſignare uolunt, *ἰσχυρὸν λεπρὸς* dicunt, ideſt
Lina eſſugit Lepus. Nam Lina & Velum indicat, atque item Retia. Proinde ab Aſiaticis
Linaria plerunq; dicuntur hęc.

¶ Reginorum numiſma cum Lepore. Inſuper de Leporibus uarie obſeruata. Et puer-
bi enarratio plenior. Lepores Galeati qui ſunt.

Caput XXXI.

xx 3

Orro, ut ex Viretis diuersissimis præcepta inspergamus huic parti, quo floridius ardeat, adlubescant q; Legentes, Numisma Rheginorum curru, & Lepore fuisse celebre, comperimus. Quod Pollux scribit, historiam insuper addita. Sed illud grauius, quod Xenophon prodit, Leporem palpebris quidē clausis vigilare, Apertis dormire. Ad quod græcum si respicere adagium putes, *λαὸς καὶ δούλων*, Lepus dormiens, Quod in dissimulatores concinnatur apertissime, Plenius quiddam, & doctius respicere uidebitur, quam quod modo assertur. Acie item esse minime acuta multis de Causis, Primum, quia oculis est exporrectis, palpebris uero præcis, & quæ pupillis munimenta non præbeant. Quare uisus hebes est, atq; diffusus. Ad hæc Somno p deditum Animal est, Quod uisui parum cōferre creditur. Velocitas quoq; insigniter obtundere aciem putatur. Nec me fallit, in Sympotiacis Plutarchum scribere, Senforionum excellentia Leporem præstare. Moris præterea Veteribus fuit, Ut tenellos Lepores studiosi Venatores dimitterent, Deæ captantes gratiam. Quod superstitionis esse, nemo addubitarit. Si cut & illud, Si feram se in flumen præcipitare, animaduertissent, Ne legis præuicacatores fierent, Vniuersam soluere uenationem consueuisse. Locum uero, in quo Lepores uenarētur, *λαγωβολῆον*, idest Lagobolium Græci uocant. Leporem gustare, fas non putat Britannii. Leporis uitam agere apud Lucianum is dicitur, qui præpotentes, ac facundia claros infans ipse reformidat assidue. Relatu dignum & illud, Ciuium bellorum tōnātib; procellis inter Augustum, Antonium q; Cornificium Poetam a militibus destitutum interiisse, Quos sæpe fugientes Galeatos Lepores appellarat.

¶ De Urbium mœnibus Spartanorū Sententia. Insuper ad eam rem pluscula. Structuræ species. Qui Diatoni, seu Frontati Lapidēs. Qui Pylori, & Qui Tichophylaces. Horcanæ. Ifodomum. Pseudifodomū. Mesopyrgia. Metapyrgia. Metorchion. Orchos. Mothōn lapis Mothone Ci. unde. Mothones qui. Spermologi. Turrium ratio. Caput XXXII.

Antheodam Spartanum Auctores produunt celeberrimi, cum legationē obiret in Asia, ostentantibus nonnullis præmunitum, latum, ac sublimem murem respondisse, *πῶς δὲ τοῦ δούλιος ἔστιν καὶ ἡ γυναικὶς*. Per deos pulchra o hospite est Gynæconitis, mulierum domus. Ad eandem serē sententiam uidet Lycurgus præclare dixisse. *ἂν εἴποι ἀπείραστον πόλιν ἢ τις ἀνδράσιν καὶ ἡ πόλις ἢ οἱ πολῖται*. Nequaquam sine mœnibus Ciuitatem dici, Quæ Viris, non Latebibus præcincta foret. Nam & Agefilas Ciues ostendens armatos, *παῖτα ἔστιν ἔπει, τὰ λακεδαιμονία τέτρα*. Hæc sunt inquit, Spartæ mœnia. Idem monstranti cuidam murum egregie structū, Atque præaltum, Scitanti q; an pulchrum ei munimentum uideretur? Pulchrum inquit, Si mulieres, non Viri sunt inhabitaturi. Et hic quidem Spartanorum Sensus erat. Cæterum q; scrupulosius rerum antiquarum monumenta peruoluerit, Profecto compertius ei fiet, Urbium mœnia Veteres summa religione substruere consueisse, Quādo non cōtenti illa excelsa se altius, latius q; etiam numinis alicuius potentia consecrata uolebant. Propterea Paulus Sanctæ quoq; res inquit, uelut muri, & portæ quodammodo diuini iuris sunt, Quod nulla ratione humana, Mortalium res satis a quoquam regi, dispensari q; posse uideantur in tanta hominum perfidia, obrepente quandoq; & Ciuib; neglectu. Aut Finitimorum cooriente, crassante q; latius inuidia, Adeo ut opinari possis, Urbem esse ueluti in alto constitutam nauem, assultibus hostium, & discriminum uarietati obiectam. Hinc apertior subit cōiectatio, fabulosa uetustati obrepisse, ut Saturnum rebus humanis solertius cōsulerent effingeret, Olim Heroas, Semideos q; Urbium præfuisse curæ, ut illorum obteatæ, prouallatæ q; præsidis humanos casus reclinarēt facilius, quoniam non munimentis modo, Sed magis multo Deorum indigeamus ope. Argumento est, non mœnia tantum sacra ueteri ritu credita, Vex & libris quoq; cōmendatā tutelariū Deorū religiosam euocationem, Quā certo etiam sacrorū carmine pagi solitæ accepimus, imminente iam Urbium prædæ hostico exercitu. In mœnium rōne Antiq; præcipue q; Hetrurij populis quadratū inuenio, eundē q; uatissimū lapidē fuisse probatū, nec ab Atheniensibus spreum, Auctore Themistocle, ad Piræam. Vv suntur &

suntur & Vetus oppida lapide structa pregrandi, incerto, & uasto. Nam structurarū quædam Reticulata dicitur. Quædam antiqua, quæ & incerta. Rimis cōcipiendis obnoxia maxime Reticulata credidit, quāquam uenustior. Illud adiecisse, nil puto, obfuerit. Ifodomum nūcupari, cum omnia Coria æqua fuerint crassitudine structa. Pseudifodomum uero, cum impares, & inæquales ordines coriorum diriguntur. Sunt porro in parietibus, lapides, quos uocant Frontatos, Græci Diatonos dicunt. Qui perpetua crassitudine utraque parte reli-gando parietum soliditatem confirmant. Illa porro Moenibus excitandis ratio placet. Vt in crassitudine perpetua Taleæ ex olea ustulata q̄ frequētes instruant, uti muri frons utraq; hisce taleis uelut subulata, suffrenata q̄ diuturnā seruet firmitatem. Spatia inter turres Meso-pyrgia dicunt, Sed & Metapyrgia. Sicut Metorchion uocant, quod plantatas interiacet Arbores, Quarum ordo dicitur Orchos. Et quia Lapidum facta mentio est, ac in parerga libet excutimus, Est item Lapis, Qui Mothon dicitur, a quo Peloponnesi Ciuitas Mothone adepta nomen est, etiam si a Mothone filia Oenei uolunt alii. Lapis uero is efficere potuit etiam creditur, in mare procurrens. Sunt & μούρτες uilissimi homines. Nam & Pueros, Qui Liberos affectantur, ita Lacones uocant. Spermologos item uiles, ac contempnibiles dicunt, ab auicula sic nuncupata, Vel quia aliena uidentur quadra. Sed ad rem, Maiestas tem affert non spernenda profundior fossa, & Latior ripis præruptis, obuallatis q̄ muro. Cuius fuisse modi Babyloniam ferunt, Latā cubitis regiis quinquaginta, Centum uero profundam, & amplius. In Turribus, & Decurforis moeniū Romę uidere est, opere tessellato expicta, distincta q̄ pauimēta, Necnon obduktos crustis parietes. Scribit Vitruuius, Turres probari rotundas, & polygonias. Quippe quadratas celerius diffici machinis, dissipari q̄. Quod assultante Ariete, Anguli tota comminui facilitate soleant. Illud superpondium sit. Portarum custodię præfectos dici Pyloros, media Laxius enuntiata. Sicuti, inquit Pollux, Qui in moenibus excubant, uocantur Tichophylaces. Sunt porro Septa quædam spinis cōmunita, Horcanas uocant, ut inquit Eustathius. Ab Hercos, quod uallum signat.

¶ De Chiorum turpitudine, Obiter & Cappadocum. Cur dicatur Chios. Dictum Chii Onomadem, Vini nigri inuentio. Vitium honor in Romanorum supplicio.

Caput XXXIII.

Cimus, Chium esse Ioniz perillustrem Insulam, cum eiusdē nominis Ciuitate, nauigationis ambitu Stadiorum plus minus nongentorum. Chios legis-mus Spartam uenisse quandoq; Atq; inibi insita Ionibus mollicie, fluxus moribus, animo sæpius halucinante, amplius sese inuitasse, Cum q̄ mero calentes in Ephorium itassent (Sic illi uocant Ephorum Curiam, Qui sunt Spartæ, uelut Tiburni pl. Romæ) Illuc producti turpitudinis sunt, Vt turpiter ingestum turpius conuomerent. Quin & in Magistratus eiusdem curulibus sellis Ventris onera per summam foeditatē deiecerunt. Indignum facinus, ut erat, uisam id Spartatis prius, proinde sollicitæ, anxie q̄ scrutari, qui nam fuissent eius auctores, mox ubi est compertum, a Chiiis rem peractam, tota detumuit ira protinus, ac residēte impetu, qui rei indignitate inarserat amplius, Nil aliud, quàm Chiiis pronuntiarunt, permitti licenter lasciuire, Vt quibus natura, instituto q̄ id foret insitum. Facti meminit in Varia historia Elianus, Sed aliter, tum quia turpitudinem ad Clazo-menios reiecit, Tum quod τὸ θρόνον, id est Sedes fulgine modo, Quam ἡσβόλον dicunt, Litas scribit, mox q̄ publice pronuntiatum τὸ το δὴ τὸ βαμμετὸ μένον ἐξίστω καὶ οὐ μνηστὴρ γερμανεῖν. De Chiorum uero turpitudine, ac moribus nimio plus improbis facetissimū De modici extat distichum.

καὶ τὰ δὴ δημόσια, καὶ οἱ κακοὶ, ὅ μιν, ὅς δ' ἔ-

παύτες, πάλιν προαλέους, καὶ προαλέους δὲ χίος.

Eorum uero Carminum hæc est ad uerbum fere tralata sententia. Et hoc Demodici est, Chii omnes mali, Nec hic quidē malus, Hic uero minus. Præter Prodem, quis et Prodes Chios. Eiusdem & falsæ cōcinnatum legitur alterum, Sed in Cappadocas, quod quāuis obiter sese ingesserit, nihilominus apposui.

καππαδοκὴν ποτ' ἐχθροὺς καὶ δούλους, ἄλλὰ καὶ αὐτῶν.

κάτθανε, γενομένην αἰματος ἰοβόλας, id est.

Cappadocem Vipera mala quandoq; morſu apprehēdit. Sed interit & ipſa, quod uenenoſum guſtaſſet ſanguinem. Dicit uero Chium uolunt a' Chio filia Oceani, uel a' *χίοις ἡνέρι νομῖναι πολλὰς*, ideſt niuiſ multitudi- ne illic facta. Aut certe a' Nympha Chione. Chioſ inceſſit Ariſtophanes, ut Euryproctos, & propterea ad excernendum facileſores. Id Latius expli- care, operæpretium nō cenſui, quod inſit turpitudinis aliquid. Gratiuſ eſt, quod apud Plu- tarchum obſeruauimus, fuiſſe Chium quēpiam, Qui magnū uini optimi modum cum di- uenderet aliis, Sibi Vappam ſolum ſeruabat. Proinde Seruius, ſcitante quodam, quid rei ge- rentem reliquiſſet Dominum, *ἐκαστὸν ἐφ' ἡ παρόντων, καὶ ὅν ζήτῳτα*, ideſt In bonorum afflu- entia inquit, quærentem malū. Aliubi fuiſſe Plutarchus idem ſcribit, Onomademū in Chio factionis Principem, Qui Victoria potitus diuerſarum partium Viros haudquaquā exigen- doſ cenſuit, ne inquit, Inimicorum liberati metu, cum amicis hoſtiliter cōgredi incipiamus. Dignum item ſcitu, quod ex Theopompo accepimus, Apud Chioſ Vinum primo nigrum eſſe inuētum. Quin eoſdem omnium principes colere Vites ab Oenopione didiciſſe, Qui- bus mox tantuſ acceſſerit honor, Vt etiam in Delictis poenam honorarent, Quoniam ue- teri de Suppliciis Lege Romana ſancitum, Vt Ciues non Virgiſ euerberarentur, Sed Viti- buſ. Quod a' L. Floro relatum ſcio, & a' Scipione Africano, Qui Numantiam ſuſtulit, ſeruatum. In Chiorum porro lapidiniſ, prodidit Carneades, ſaxo diſſiſo, Caput extitiſſe Panifici. Sciendum item, Chioſ dici Serpentum latibula ideſt *χεῖρας*, uocant & *ἐλεφάντες*. Nam feriſ aliis deſtinata loca Idas nuncupant, & Napas, Syluas, Montes Thamnos. Pho- leos. Orgadas.

¶ Hoſtem minime ſegnem ſæpiuſ emolumento eſſe. Cotē noſtrā quid dicamus, Ada- gii Specie. Caput XXXIII.

Duerſariuſ fortem, ſtrenuūq; Et Virtutiſ non omnino uulgatæ plerunq; prodeſſe, creditum experimentiſ eſt. Proinde Lacedæmoniū quandoq; cum ui Urbem quandam cœpiſſent, Ephori, qui ſcirent, quātum militariſ diſcipli- na, metu illiuſ, & certaminibuſ aſſiduū cuſtodita uulſquam eſſet dilapſa, non quidem uictoria eſſerri cœperunt, ut aſſolet nōnunquam, Sed dicere identi- dem non dubitarunt, *οἵ τε τὸ πάλαισμα τῶν νέων*. perit Luſtatio Iuuentutiſ. Neq; enim dehinc aduerſariuſ habebit. Ruſſum pollicente Rege, Urbem quādam fundituſ euerſuſq; (Nam ea Lacedæmoniūſ negotia plerunq; exhibuerat) Haudquaquā permiſerunt illi, cum dicerent, minime ſubuertendam *τῶν ἀνέμων τῶν νέων*, ideſt Iuuentutiſ Cotem. Vnde parce- miē producitur Specieſ, ut quicquid diſciplinam continet, nec in ſegnitieſ dilabi finit, Co- tem eſſe noſtram dicamus, quando, ut ille ait, Infirmiſ Animiſ hoſtiſ eſt Securitaſ. Quo ar- gumento & Scipio Naſica ſeruandam Carthaginem ſubinde prædicabat, Ne Urbis æmulę metu ablato, luxuriari Romana felicitat inciperet. Id uero non perpendens nimium M. Ca- to perniali Carthaginiſ odio ſagrans, nepotūq; ſecuritatiſ anxioſ, aſſiduū uociferatio- nibuſ, deniq; uniuſ argumento pomi, multarum Gentium uiſtricem Urbem, & de terrarū orbe, ut Pliniuſ inquit, centum uiginti annos Romani Imperiū æmulam, tertio punico bel- lo æquandam ſolo curauit. Quod non Trebia non Thraſymenuſ, non Cannæ buſto inſi- gneſ nominis Romani perficere potuerunt. Quanquam, ut Floruſ inquit, mediam ſententiā in eo Senatuſ tenuiſſe eſt uiſuſ, Vt Urbs tantum loco moueretur, quod nil ſpecioſiuſ uide- retur, q̄ ſuperſeſſe Carthaginem, Sed non formidabilem.

¶ Cæleſtiſ aquæ præſtantia. Curq; eadem computeſcat celeriuſ. Caput XXXV.

Linioſ naturalis hitorię Conditor egregiuſ in Piſcium explicanda natura in- ter pleraq; ſummo ingenio, ſummaq; p̄quiſita eruditione, ad ſtudioſorumq; congeſta emolumentum, ut pauciſſimiſ horiſ multa percipere cupientibuſ li- ber unus, uelut Theſauruſ, Sicuti L. Piſo regrebat, aſſatim præberet argumē- tum, Hæc quoq; intulit accurate, Dein modiciſ imbribuſ gaudent, alitūrq; Quippe & He- rūdineſ, quāuiſ in palude progate, non tñ ſine imbre adoleſcunt. Et aliaſ, ubi cunq; Piſceſ in eadē aqua aſſidui, ſi non appluat, exanimant. Corroborat porro, Quę latiniſ Auſtor p̄- dit, Summi

dit, Summi Philosophi uerba ex octauo de Animalium historia. Piscium inquit, genus maxima ex parte annis pluuiis *ἔθνηται*, idest bene uiuit. Ita enim non modo plus cibi nanciscitur, uerum etiam omnino pluuiis humore iuuatur, Vt ea, quæ terra gignuntur. Olera enim quamuis rigentur. Tamen non tantum proficiunt, quantum imbre. Quod ipsum & Harundinibus lacu prognatis euenit. Nihil enim fere accrescunt, nisi aquæ pluuiæ accedant. Adde, Aueroem quoque tractatu secundo primæ partis Canticæ, super eo Cantico, Aqua pluuialis purior cæteras præcellit, Sic ferme prodere, Aqua pluuiæ optima est, ac fontanis fluuiabilibus uel excellentior longe. Addit Auicenna, eam præcipue probari, quæ æstiuæ sit, & Io ue tonante decussa, tenuitatis ratione, sicuti interpretantur naturalium periti. Quæ quidem attenuatio fit, tum Virtute Cæli eleuantis, surrigentis uel, tum calidæ, siccæque exhalationis intra nubem inflammata, unde sint tonitrua, perrupta nube. Illud obseruatione dignum, quod ab eodem subnectitur Auicenna, Nec præterit Medicinæ primo Paulus Æginita, Esse quidem præcipuum aquæ pluuiæ humorem, uerum citissime computrescere, Quod sit attenuatus nimium. Proinde celerius in eum agere corrumpendo Terreftrem, Aereum uel calorem non naturalem. Haustum uero potu humoribus putredinem concinnare, Pectus obledere, Vocem hebetare. Putrescendi tamen causas inde prouunt nonnulli, Et Paulus præcipue, Quoniam Aqua id genus a diuersis admodum humiditatibus protollantur. Velut de Cadaueribus, Paludibus, ut Lacus præteream, Stagna, Mare. Quam rationem approbasse Galenus uidetur. Sed inquit Auicenna, Si probari causa hæc posset, Vituperari digna foret celestis aqua. Igitur attenuatio excellenter facta putrefactioni præceleri animum præbere, Vero fit similis. Vt enim attenuatissimum quicquid est, ita etiam mutationi obnoxium maxime censetur. Statuendum tamen sic opinantur, qui disceptantes cupiunt sententias conciliare, Nilphibere, quin quoad computrescat aqua pluuiæ, quia a tabidis corporibus Aqua rum secernatur materia, Quod euenit fere, latius crassante pestilentia ui. Verum subnotemus & diuersitatem alteram. Galenus idem in Libro de bonitate aquæ sic propemodum scriptum reliquit. Aquas inquit, pluuias scio leuissimas esse, subtiles item, ac puras, bonasque. Et gustui prædulces. Educit enim Sol, & rapit tenuissimum quoddam ex aquis. Vernæ, hyemalesque censi debent præstantissimæ. Sicciores quidem a terra tolluntur æstate Vapores, necnon Autumnum quoque. At terrosus, ut sic dicā, Aer est, quem deiecit purgat pluuiæ. Propterea id genus Aquæ duriores euadant, necesse est. τὸν ὑδατῶν inquit Hippocrates, καὶ τὰ τοῦ ὁμβρίου καὶ ὑλινύτατα, καὶ λαμπρότατα, καὶ λιπρότατα, idest Ex Aquis leuissimæ sunt pluuiæ, & dulcissimæ, atque item clarissimæ, ac tenuissimæ. Ratio autem, inquit Idem, ex Sole, tenuissima quæque prolificente, ac leuissima.

☾ Cælestium item Aquarum bonitatis ratio. Cur Ranæ imminentem præfagiant pluuiam. Astragæ quæ dicantur, & Cerauniæ aquæ. Caput XXXVI.

Æterum non incuriosus aliquis studiorum affectator, Qui nec numerus sit, aut ex triuio lutum, uel quod Boetii dicunt, *μῆλιος ἡρακλῆς*, tanquam Potmarium dicas Herculem, Cuius est apud Pollucem ratio, Sed bene doctus, καὶ φιλομαθής, Euentus eiusmodi nunquid aliæ proferri rationes, & possint, & soleant, haud absurde requireret, quando tunc demum scire uideamus, Si cæminus nos fugerit. Quod ergo pluuiis amplius, quam fluentibus aquis Arbores, ac semina nec non, quos diximus, Pisces coalescant, Laitus, sicuti apud Plutarchum Legimus adnotatum, inde fieri putabat, quod Plagæ ui terram diducat Pluuiæ, meatusque sibi ad radices subeundas paret. Sed hoc ne utiquam uidetur uerum. Id namque latuisse Laitum uidetur, Stirpes, in Stagnis exortas, & Vluas, & Iuncos augmentum non capere, nec fructificare, cū pluuias suo tempore non admiscere. Verius ergo censetur forsitan, quod ait Aristoteles, Recetem, & nouam uideri Aquam pluuiam, ἑσλον δὲ καὶ παλαιὸν τὸ λιμνῶν, idest Stagneam ueterem, & Olim datam, computrescentemque. An & hoc probabilius est, quam uerius? Νὰ τὰ πηγάδια, καὶ ποταμὸν καὶ μακρὰ πρὸς πρῶτα μὲν ἔστι, καὶ νεογνῆ, idest fontani, fluuiatilesque fluxus recetes sunt, & noui, Ex quo Heraclitus dixit, *ἔσται μῆλιος γὰρ τοῖς αὐτοῖς δις ἐν αὐτῷ ὁμβρίῳ*, idest in eundem fluuium nō utique bis ingrediēteris, Alia quippe subinde infuit Aqua. Atta-

men ii alunt pluuiis deterius. Nunquid ergo, inquit Plutarchus, q̄a leuior, quē ex Aere aqua descendit: protolli quippe non queat, nimirē sic leuis. Proinde flatu remixa, Aeris q̄. Leuitate referta demigrat momento, insinuat q̄ in Stirpes. διὸ καὶ φροδόνως γρηὶ τῇ ἀνιμῇ ὅς ἄερος, idest, ideo q̄ bullas excitat, Aere promixto. Bonitati huius aquę altipulari Ranę uidetur etiamnum, dum uocem prę letitia exhilarant, pluuię suauitatem expectantes. Ingruentium quippe aquarę certius pręsagium exhibent Ranę pręter solitum uocales. Quod Aratus, Plinius, Maro quoq̄ noster prodidere. Putat porro idem Plut. ex pluuiis aquis, q̄d pręstuximus. Eas rigando aptiores cenferi, quę tonitru, & fulmine aere cōculso impluant, quas etiam a re, opinor, ἀστραπαῖος, idest Astrapeas uocant, & Ceraunias. Paulus etiam βροταῖος, Nam est Astrape Ventorum ui nubium attritum, uel ruptum inflammatio. Ceraunum uero dici fulmen, sciunt omnes.

¶ Quibus nocumento sit celestis aqua. De Cestreo, seu Mugile, & Cephalo plura. Cestrum quid. Cestra. Viriculum, Cestus, Repetita Plinii defensio. Caput XXXVII.

Vod uero initio diximus, Imbres compluribus piscium conducere, Sciendū est, Cestreo, Cephalo, & quę nonnulli Myrinum uocant, Adeo obesse, ut ex illis multi excantentur facile, pręsertim si modum aqua exceserit. Solent. n. Cephalī, siue Capitones per hyemem potius ita affici. Nam oculi eorum albefcunt, & macilenti per id tempus capiunt, Ad extremum q̄ malo eodem intereunt. Quod tamen non magis imbrum copia, q̄ algore accidere uidetur. Cestreus (ut iam in alia excurremus, Et Scytharū more ad copiosum semper reflectamus pabulum, pręcipue, quoniam esse iucundam rerum uicissitudinem nouimus) Est piscis, quē Latini Mugilem uocant, Ita nuncupatus, quia teli modo publica Atheniēsiū pœna intret Adulteros. Est enim misilis genus Cestron, Quod nostri Viriculum uocant. Cestron inuētum Sudas arbitratur persico bello. Nam Sophocles Cestran dixit pro stinulo, siue stilo, ut Pollux auctor est. Aristophanis Interpres super eo Poeta uersiculo,

κίεσθ' ἢ τε μάχη μισόλαυ ἀνάσσει,
Sciendum inquit, non esse Pisces eosdem Cestreos, Cestreās q̄. Sic enim aliq̄ Murenas uocari putant. Alii aliud Piscium genus. Sed Cestreos inquit, Cephalos nunc uocamus. Idem fere ad uerbum Sudas. Athenæus uero Sphyrænam inquit, Piscem Attici Cestram uocāt. Latini Sudin, quia rostratus sit, ac similis Belonæ. Est enim Belona piscis, quem Acum, siue Aciculam dicimus. Ex nostris tamen sunt, nequid dissimulem, Qui Mugilem dici a Gręcis Cephalum, tradant, quod in meru, ut Plinius inquit, & antea, de Cephalo dixerat Aristoteles, capite occultato, latere se puter totum. Aristoteles tamen disparauit. Et ita agnoscit Theodorus, Cephalum latine Capitonem uocando, Libro de historiis quinto, ubi Cestrum, Cephalum q̄ nominati inuenies, ut diuersos. Sed & Libro octauo ἀμυλοφάγος δὲ πόντιος μὲν, πλὴν κερκίως· ὁ δὲ κεφάλος, καὶ ὁ κερκίως ὅλας μόνοι ἀσκαροφάγοι. Alter etiā alterum sui generis edit, Excepto Mugile. Capito, & Mugil soli omnino carne abstinent. Et subiungitur ab Aristotele ratio. Eius inquit rei Argumentum est, Quod neq̄ in uentre tale quid unquam habentes capiuntur, Neq̄ esca in eos ex Carne utimur, ἀλλὰ μάζην, hoc est ossa panis. Vescitur unusquisq̄ Mugil alga, & harena. Cephalus, quē uocant aliqui χελιδνα, idest Labeonem, litoribus gaudet. Alter generis eiusdem Peræas, hoc est trāsilitonem est, qui non nisi mucore uestitur suo. Quamobrem semper Ieiunus est. Pascuntur limo Cephalī omnes, διὸ λεγέσθαι καὶ βλεννώδεις εἶναι. Quo sit, ut graues sint, & Sordidi. Et Pausanias πηλιδίους uocat. i. cœnosos, & fluuiis amare turbulentiores. i. Σολεωτέρους. Piscem omnino nullum edunt. Gulofus omnium maxime Mugil est, Atq̄ insatiabilis. Quo circa uentre distento grauescit, & nī ieiunus sit, heret iners. Hęc copiosius sum persecutus, ut Græco pro uerbis lucem inferremus, κερκίως νησίδ, Mugil ieiunus est. Quod promi in eos uolunt, quibus Iustitia, bonitas q̄ parum, uel nil omnino affert emolumentum, Quando Iustissimus uidetur. Pifcis hic, dum parcat aliis, Et inde famelicus uisitur semper, etiam si de Iustitia intelligendum simpliciter Athenęus putat. Mihi uidetur & Gulonibus Adagium id γένος τε, Quorū Animus in patinis semper est. Nec æstians Gula expleri ualeat, quāuis ubertim terras populetur,

terras populetur & maria. Id quod innuere Idem uidetur Athenæus. Nam & *μυγίλης*. Mugiles nunc hiantes, famelcentes q. Sed, ut deniq; tollatur ambiguitas omnis, Scire cōuenit, Cephalum esse inter genera Mugilum. Id ut uerum scias, Aristotelis uerba tralata ap posui ex Libro de historiis quinto. Mugilum inquit, Labeones, Sagi, Myzones, idest Muco nes, Cephalii, siue Capitones grauelcere mense Decembri incipiunt, Gerunt q; diebus trice nis. Mugiles aliquos non coitu, sed Limo, harena uenasci constat. In hæc diuertisse colli buit, ut ii deniq; respicerent, Qui Plinio negotium facessunt in Dasipodis, Leporis q; di stinctione. Quæ mira uideri non debuit, cum in Animantibus, quarum non una species est, id ipsum & summus Philosophus facere pernoscat. Pene exciderat, quod relatu uel dignis simum fuit, & adiunxit, quæ præstruximus. Scribit Oppianus *ἀλμυρικῶν* primo, Cephalos Cestros q; esse *διπλαῖοι τὸν γένος ἀμυγίλης*, idest Amphitrites iustissimum genus. Quem locum enarrans Expofitor, Iusti inquit, uocantur, quoniam, cum Pifces ceteri Carniuori se re sint, nec cætero abstineant piscitio, Soli omnium hi Carnibus haudquaquam admouen tur. Apud eundem Interpretem sic comperi, Notandum inquit, Quod Thynnus quidē Pi scis est, *κῆτος δὲ*, idest Cestus autē est Melanthynnus, id ualet, nigricas Thynnus. At Echi nus, qui in Cestrei capite conuifitur, Sphondylus nūcupatur. Est & Cephalinus Pifcis, sed a Cephalo diuerfus, quem etiam Blepfiā dicunt. Cestrei uero Plotes quoq; nūcupantur. Nam sic eos appellat Epicharmus. *ἰ. ἀλῶτες*.

¶ Aquarum laus præcipua. Oratii locus explicatur. Iurifurandi per stygiam paludē ra tio. Amymoniæ aquæ. Aquariæ Libræ, Item Dioptræ, & Corobatræ. Caput XXXVIII

Erum ut ad Aquam regrediamur, & in Vniuersum aliquid promamus, Eius Utilitates longe uidentur Ignem præstare, Quoniā multa sint Animalia, quæ absq; ignis degant usu. Degere autem sine aqua nullum. Quippe si fuerint si ne humoris potestate, exanguinata, exusta q; a principiorum liquore intera rescunt. Quin nec plantas ipsas, aut herbas florescere citra aquæ humectatio nem. Quæ ex causâ Pindarum rectissime opinantur dixisse, *ἀπὸ τῶν ὕδατος*, idest optima quidem Aqua. Quanquam nō defunt, qui Hesiodum in Theogonia putet, Aquam statim fererum initium, & Chaos nominasse, *ὅς ἐξ αὐτῆς χυσιέας χυτὸν γαῖαν καὶ ἔρπον τὸ ὕδωρ*, idest uelut ab effusione, Siquidem fusilis, fluibilis q; ac fluitans aqua est, Vnde prodierit & Mile sii Thaletis opinio, Et Pindarus ita sibi laudare Aquam permiserit. Aferitur & illud, Creditum Veteribus, Deos per Stygiam paludem iurandam cōcipere, uel quia a Diis, & Ho minibus odio habentur, qui ad deiurium procliuiores sunt, uel quia iuxta, Hesiodum, omni bus elementis antiquior est Aqua. Primo Rhetorico Aristoteles, de multiplici usu eius ele menti prodixisse Pindaricum illud, opinatur. Porro cum Aquarum infinitæ propemodum utilitates sint, gratissima q; Qui sacerdotia gerunt moribus Aegyptiorum, ostendūt res o minis e liquoris potestate consistere. Itaq; cum Hydria ad tēplum, edem q; casta religione de fertur tunc in terram procumbentes, manibus ad Cælum sublati diuinę gratias agunt Bo nitati. Ex iis esse arbitror, quod Seneca scribit, Magnorum fluminum capita ueneramur. Su bita & ex abdito uasti amnis eruptio aras habet. Columitur Aquarum calentium fontes, & Stagna, quæ uel opacitas, uel immensa altitudo sacrauit. Hinc & Oratianum illud ex primo Carminum. Nunc ad Aque lene Caput sacræ. Sed & in Ergis præcipit Hesiodus, Nō esse fluuium perennem pedibus transeundum, nisi prius affusis precibus. Id eo dici, tradit Pro clus, quod opinarentur Veteres, Omnem quidem aquarum naturam, Vt quæ alendi augmen tandi q; uitæ possideat, sacram esse Diis, quos *ζαγάρους* uocant. Præcipue uero peren nes fluuios putasse diuinos, Quia indeficientem, æternam q; Deorum Substantiam imiten tur. Quin & potestates præfici diuinas, interpretabantur. Nec me fallit, Ioannem Gramati cum illud Hesiodicum arbitrari allegorice intelligendum, Nam fluuii nomine Vxorem pu tat accipiendam, perpetuo habitantem cum Viro. Monere autem Poetam, Vxorē non con grediendum ante fusas Diis preces, Vt Seminis profusioni adsit Deus uolens, & propitius, quam uocat *καλλιπάρους ὕδωρ*, *ὅς ἐξ ἀγαθῶν καὶ νόμῳ μὲν*, idest puram, legitimam q; Amymo nias aquas sicuti legeris, intellige arguias, quoniam Amymones obreitus amoribus Ne

*Sim p Stygiam
Sim tunc iurandæ
rim uocant.*

Oratii loc.

ptunus fontes aperuit Lernæos. Vnde aquis abundare contigit arginis. Etiam si ad Danaïdas referunt alii, Quæ ab Aegypto profectæ Phreorychiam docuerint, idest puteorum arte perfodiendorum. Aquarias Libras, Dioptras q; alicubi inuenies, Sicut Chorobaten quoq;. Ea uero instrumenta sunt Aquarum dicata librationibus, ubi perducendæ ad mœnia sunt. De Aquarum præstantia sic apud Græcos comperio, *ἔγωγε ἀρίστην ὕδατος ἀποδιδότω, καὶ κατὰ γῆσιν, καὶ κατὰ ὅσιν, idest esse optimam ex Aquis, Quæ citra ullam sit qualitatem uel saporis, uel odoris. Sed quæ mox hypocondria transmittant, Illæ uero incomparabilis sunt excellentiæ. Nā quæ illis immorantur, ac inflant Ventrem, grauant q; cœsentur non bonæ.*

¶ Niloticæ aquæ laus præcipua. Cur Nilus dicatur Iupiter, & Saturnius. Chomata Nili, & Diacopi. Cômatica. Comæ. Halmones qui sint. Quæ sit fluminis, & Aquarum probatio. Dæra. Syrembolum. Sarabaitæ Sacerdotes. A quai Legendum apud Quintilianum, Et Virgiliū, Æncidos septimo. Interim de Ioue pluuio, & Terræ simulacro. Caput XXXIX

Ed enim in medicinæ ratione fluuiialis aqua, & palustris damnat, præter Niliacam. Ea namq; cunctis insignita Virtutibus creditur, haustu suauis, medio crem in Aluo moram ducens. Sitim porro restinguit commode, nec frigida quidem ullum inferens nocumentum. Præclara in eo Galeni sententia est, Nilum inquit, ita laudo, ut bonitatis excellentia paucis admodum cõparari fluminibus possit. Nam & Mulierum partionem insigniter adiuvat. Ex eo præterea in Aegypto Solæ omnium palustres aquæ redduntur commodiores, quando æstate nec computrescant omnino. Seneca in Naturæ quæstionibus, Pleraq; sunt inquit, ratio quorum reddi non potest, Vt cur aqua Nilotica fecundiores faciat foeminas, Adeo ut quarundam uiscera longiore præclufa sterilitate ad conceptum relaxauerit. Auicenna primo Canonis quatuor ex causis Nilo incomparabilem Bonitatis uim scribit attributam, Quarum primam statuit a Cursus longitudine. Secundam Regionis a scribit nitori, ac præstantiæ, Per quam fit aquarum delapsus. Tertiam putat, quod a meridie in Septentrionē deferatur, Sic enim attenuari amplius. Postremo & immensam suffragari fluminis molem. Inuenio præterea Iouis uicisse fuisse Aegypti Nilum, Vnde illud apud Byzantium poetâ Parmenonē, ut scribit Athenus *αἰὼν ἤκε λῆξι γῆλι*, idest Iupiter Aegypti Nile. Quoniam Certis anni temporibus superfluis ripis Imbriū modo mirā Campis fertilitatē inferat. Propterea de Nilo Tibullus, Te ppter nullos tellus tua postulat Imbres,

Arida nec pluuio supplicat herba Ioui.

Nā & Athenis Terræ fuisse simulacrū Pausaniæ credim⁹ suppliciter a Ioue pluuiam cõprecantis, Quem uocant *ὄμβριον*, Cuius in monte Hymetto uiscebatur ara, Sicut & Simulacrū quod Iouis diceretur Hymettii. Sed & in Parnethe Ioui sacra fiebant, quem nunc *ὄμβρος* uocarent, nunc *ἀπέρμιον*. Sed *ὄμβριον* uocant item *ὑέτιον*. Creditur et Pindarus inde Saturnium appellasse Nilum, tanquam & ipse Iouis innuens cognomen. Dicitur inde & Chrysothoas, quasi auro fluēs. Ex quo & graues in eos, qui Chomata Nili ruperint, uel uolant omnino, Sanciuntur poenæ. Sunt autem eo nomine Aggeres (Sic enim græce pronuntiatur *ἄγρος*) Atq; ita scribendum apud Iureconsultos, Digestis de extraordinariis criminibus, Vbi etiam Aggerum nominantur Diacopi. Quo uerbo intelligi Scissuræ uidetur. Commatica uero pronuntiatio apud Græmaticos, aliud est, dicta sic, uelut incisâ. Cuius exemplum est apud Papinium.

Vbi iste fragor? Nī fallimur aure. Sed unde Puluereo stant astra globosum Iſmenius ultro Miles: ita est, ueniunt. Tanta est ne audacia Thebis? An dubitant?

Comas uero, idest *κόμης* Pagos Græci uocant, Qui in Orchomeno quandoque Halmones, idest *ἑλμώνες* sint nūcupati, ab Halmō Sisyphi filio, Cui regionis partem hæc ita magnam concessisset incolendam Orchomenius Eteocles. Inde natum, Vt esse uicendam Halmonas, prodiderint multi. Sed a diuerticulo fabulam repeto. Reliquonam Aquæ fluminum difficiles censentur, arefaciendo, ac Sitim amplius accendendo, præsertim si regionem

si regionum adfit malignitas, nec Aer admodū accōmodus, quod adnotauit Dioscorides. Auicenna eam item probat, quē Exortum petat, præcipue æstium, semper q̄ bonitate p̄ficere, dum a' fonte discula abit longius. Secundæ uero notę putat, quē in Septentrionē profuat. Hanc Æginita Paulus non probat satis, Quoniam sit *ἡ δὲ βροχὴ πρὸς βορρῆν ἀνέπνευται*, idest in cessu tarda, dura q̄ Aqua. Rursum incallescere tardi⁹, ac frigesce. Cui diuersum faciat ortum petens. Improbatur omnino in occasum, meridiem uel delabentes, præcipue meridionali affiliente afflatu. De iis plura item Galenus. Putearias quoq̄ nec satis probas præfontanis arbitratur Auicenna, quod terrosæ pluinum sint. Vt quæ in arcto contineant occlusæ. Porro inesse & putrescentis materiæ quippiam, necesse est. Illuc Solis radio minus pertingente, nec prorsum perflatu ullo, Vapores corruptioni obuius detergente. Auctor cū Paulo Galenus est, Vnam esse bonarum, & malarum aquarum cognitionem, Si hyeme q̄ dem calent, frigent uero æstate. Deinde si purę sunt, nec colore oblato, uitiat⁹ ue. Et si malaræ nequaquam fuerit hypostasis. Item si leues sint. Quando terræ promixtionem coarguit pondus. Consideratur præterea, incalescant ne statim, frigescant ue. Huiusmodi enim præstare. Cæterum de iis plura item Architecturæ octauo Vitruuius. Illud neutiquam trāsfluerim, quod Aelius scribit Dionysius, Dæram nuncupari humectam substantiam ab iis, qui Teletas curant, & mysteria. Deras autem. i. *Δεράς* regio est argiua ubi Apollo colitur *Δεραχώνης*. In cuius sacrificiis Agno noctu imolato quot mensibus, & sanguine gustato, Puella *ἡσυχὰς ἐκ τῆς θεῶν γίνεται*, idest afflatum sentit numinis, uaticinatur q̄. Syrembola denique in obsidionibus fistulas uocant, quibus exquiritur aqua. Nā Syrinx fistula est. Et Embolum altera est compositionis pars. Sarabaitæ ad præsens institutū nil magnopere faciunt, Qui sint, enarrabitur nihilominus, doctrinæ gratia uberioris. Sunt enim eo nomine in Aegypto Sacerdotes, in Saxorum cauitatibus fere habitantes, Suillis, ac Bubulis circum amicti exuuiis, funibus Zonarum præcincti loco, Pedibus nudis, Cruore conspersi, ubi Scenophegiourum ingruit Celebritas, e' Cauernis se promentes, Hierosolymam petūt, Ac Templum adeuntes inopiam, abstinentiam ostentui habent, Ingerunt omnibus, Barbā sibi etiā, num acriter uellentes, Ut spectent ista Vniuersi, & uelut Cælitus demissos homines opinētur, suspiciant q̄, etiam si intercutibus nunquam non uitis madent. Propterea non esse imitandos, præcipit Augustinus. Et cōmeminit facundus Scriptor Hieronymus. In hac deniq̄ tam multa aquarum mentione, Sciendum, Paulaniam auctorem nobilem Alpei transitū ad Arethusam facile comprobare. Nili argumento, qui Paludem ingressus emergat, perinde ac e' terra, Quod ipsum & in Iudæa faciat Iordanis. Adduci autem se potissimum Apollinis delphici oraculo scribit, a' quo ita sit editum.

*ὄρνιν τις κείται ἐν ἡρώδῃ ποταμῷ
τρεπόμενος καὶ πρὸς τὸν ἰὸν ἀλφειὸς σὺν βαλὺρῇ,
μιγνόμενος πρὸς τὴν θύρα πρὸς ἀφῆσιν.*

Nec illud deniq̄ neglexero Virgilianum Carmē ex Septimo Æneidos sic ab Eruditionibus legi solere. Id Quod Diobolares Grammatici ne suspicati quidem unq̄ sunt, Sæuit Amor ferri, Et scelera infania belli, Ira super. Magno ueluti cum flamma sonore Virgea suggeritur Costis undantis Aheni, Exultant q̄ Aestu latites, furit intus Aquali Fumidus, atq̄ alte spumis exuberat amnis. Cui sane Lectio, ut plausibili, in Codicibus synceris suffragetur Senuis quoq̄, Diarexin esse inibi factam, testatus. Suffragetur Cornutus item Persianus Interpres, Poetæ uersū ad uocato. Hūc porro esse locum, a Quintiliano significatum, Vbi Libro Oratoriarum Institutionum primò ita scribit, Vnde Pictai, & Aquali Virgilius doctissimus Venustatis Carmi ni infernit. Quanquam modo Legitur, Aulai, in peruulgatis Fabii Voluminibus.

¶ Cur Animantibus Somnia sint data. Item Somniandi causę. Quę Somnia liceat coniectare. Caput XL.

5 Omnium uanitatē tum ratione, tum experimentis coargui a multis, palām est. Nec defuerint tamen, qui educto ratione, ac experimentis item præglorior

inde miram comprobent veritatem. Prius uero quàm altiora contingamus, succurrit, promendum hac parte, cur nam credamus, contributa esse Somnia. Et ratio quidè illa plerisq; Eruditorum egregie arrisit. Mentem utiq; per diem ueris auocari uisionibus, ne obdormiat. Noctu uero fallis, ne excitari celerius queat. Quod si nullè omnino sese imagines ingerant, Aut uigilare illam, necesse erit, Aut perpetua sopiri morte. Proinde dormitionis ratione Somniorum inuolucra esse ab opt. max. Deo impertita, fatendum arbitrantur, Cū uniuer-
sim, tum uel Homini imprimis, Quod præter Quietis propositum, etiam futurorum prædi-
ctiones in eis seposuerit sibi. Nam ueridico præfatio multis fuisse per Somnum oblatas spe-
cies, argumento esse historia potest. Sed & nostrorum Vatum responsa, euentu admirabi-
li, ex parte fuisse Somnia, compertissimum est. Verum quæ falsa sunt, obrepunt modo So-
poris causa. Illa, ut ex diuinæ potestatis magnitudine ingruens bonum, uel malum præcipia-
mus. Propterea Actuum apostolicorum secundo, Effundam de Spiritu meo super omnem
Carnem, Et prophetabunt filii uestri, & filia uestra, Et Iuuenes uestri uisiones uidebūt, Et
Seniores uestri Somnia somniabunt. Cæterum, quo ista consistit exploratius, Ex Theologi-
cis Patrum nostrorum sanctariis uideor aucupatus, Vniuersim quidè Somniorum causas
esse duas. Earum Intima una est, Extima uero altera. Sed & intima item duplex. Ac est una
quidem, fortuitus in quiete phantasmatum motus. Hic præfagit omnino nihil, & eiusmodi
ferè Somniorum plurima sunt. Ideo Ecclesiastes quinto scriptum inuenias, Vbi multa sunt
Somnia, Ibi plurimæ Vanitates. Altera uero ex Corporis affectione est. Nam & frigidioris
naturæ homines glacie sibi plerumq; aut niuibus uidentur adobrut. Quippe affectioni eius-
modi phantasmata conformari, palam est. Propterea Medicorum scientissimi, quod Aristo-
telium est ex Libro de Somno, & Vigilia, Somniis peruigilate intendendum, asseuerarūt.
Sed & calculum adiicit Magnus Albertus, Eius quoq; exemplo subiecto, Qui per quietem
in pectus sibi atriorem arbitrabatur affundi picem. Mox q; illucescente die, Bilem reiecit uit
atram, & utiq; copiosior. Itaq; indidem posse uel sanitatis, uel morbi uaticinia concipi,
prope certa est Coniectatio. Verum Causa Somniorum extima duplex animaduertitur &
ipsa. Corporea, Spiritalis q;. Ex quibus illa quidem ex cælestibus profuit Corporibus, & ei
ambeunt nos Aere. Sicut enim illis influentibus, in corporali materia formæ productū
diuersè, ut Plantarum, & Metallicorum, & id genus Complurium, Sic & Virtute eadem in
potentia phantastica, quæ organica est, phantasmata promi, effingi q; ualent, Cælesti
con-
sentanea dispositioni, effectui cuipiam producendo. Ac propterea id quoq; genus Somni:
Veritatis opinionem sibi facile conciliant. Atqui inferat aliquis, Et uigilātibus adsunt Cor-
poris illæ ipsæ affectiones, agunt & cælestia corpora, ac continens Aer. Agunt quidem, Vi-
rum auocamentis rerum multiplicium, curarum q; nunquam non perurgentium, obseruan-
tur minus phantasticæ potestatis Motus, Immo uero & præpediuntur. Causa porro extima
item, ac Spiritalis ex Deo est, quæ & Bona dicitur. Sed & hæc bifaria est, Siquidè uni quæ-
doq; imaginaria modo ingeritur Visio, Alteri uero eiusdem Intellectus. Nam & Pharaoni
præpinguium Boum oblata species est, atque item macie confectarum. Quam istamen cō-
iectare non ualuit, Valuit autem Ioseph. Nec inficiandum tamen, Alicui sæpe contingere
utrumque, Sicut Danieli. Altera Spiritalis ratio, & eadem mala, Dæmonum commercio in-
famis est, Et magica insignitior uanitate. Ex his porro ita contextis, liquere illustris po-
test, quæ demum Somnia explicare cōiectura liceat, & quæ minus. Sed nec Eustathii præ-
tereunda sententia est, qui super eo Homeri uersu, *καὶ οὐκ ἔστιν ὁπρὸς τοῦτο*
Somnia inquit, quæ ex Deo sunt, *δοτὶ μὴ* uocant, uelut ex Ioue missa. Quin & huius-
modi Somnia proprie dicuntur, idest *ὄνειροι*, Appellantur & *ἑταῖοι ὄνειροι*, idest diuinæ ro-
tis, Quia *φωβούνται* & *δύν*. Hoc est uerum indicant Proinde ab eodem dicitur Somnium
ἰδὲν ἀγγέλου, idest Iouis nuntius.

¶ Quid Prophetis proprie. Necnon Prophetiarum gradus. Vedii uaticinium de
Romani Imperii perseverantia, ex Vulturum XII, ratione, Romæ loqui
sunt oblati. Caput. XLI
Et quānos

T quia nos in Propugnatorum Christianæ Veritatis colloquia immixsimus, pergamus porro imbecillitatem nostram doctissimis, ac de Cælestis Eloquii fonte manantibus illorum ipsorum confabulationibus, ac Scientiæ scitamentis confouere, ab instituto tamen nihil abiuncti. Est inquit Cassiodorus, Prophetia inspiratio diuina, rerum euentus immobili veritate denuntians. Vtue ro plenius, absolutiusq; dicatur Prophetia, cognitio exigitur Intellectualis, Sicuti Danielis quoq; decimo comprobatur. Quod si intelligentia non contingat, nō proprie dici Prophetiam. Sicuti Pharaō Spicas uidit, Geneseos XLI. Et Balthasar manum scribentem in pariete, Danielis quinto, ille dormiens, hic uigilans, Neuter tamen eorum Propheta. Cæterū nec in morte Saluatoris Caiphas. Quippe Sancti Spiritus ui nobis inexplicabili impellimur sepenscientes, quod felicissimū est. Cuiusmodi fere impulsū in hominibus adnotamus Fortunatis, Qui ratione nulla, uel cognitione ducuntur ad aliquid faciendum, Vt est in Libro de bona Fortuna, ea tamen differentia, Quoniam fortunatorum impulsus a Causa est naturalis, idest ab Orbis influentia, uel motricis Intelligentiæ, ut quorūdam assertio est, Vel ab utraq; Sicuti aliis uideo magis placuisse. Igitur quia ex ratione Prophetiæ Veritas est Cognitio, ut præstruebamus, inde fit, Vt pro eius uarietate profluant Prophetici quoq; gradus. Is namq; excellentissimus est ubi paribus reliquis, clarior est Intelligentia, dū tamen Prophetia limites non transcendat. Ergo gradus primus est, Cum uidet quis, & intelligit. Velut Hieremias Ollam uidit succensam, & faciem eius ab Aquilone. Quo significari intellexit, Babylonicis Regis exercitum Ciuitatem Hierusalem exulturum. Secundus gradus est, Vbi uidetur nihil, Sed instruens Vox auditur. Hic uero est prior excellētor, Quoniam Veritatem expressius præmonstrant Voces. Tertius porro est, cum nō Vox tantum auditur, quæ instruat, Sed uidetur etiamnum, Qui loquitur. Quæ res adhuc creditur augustior. Cæterum ista cōtingunt in quiete, Vocanturq; a Theologis Reuelationes per Somnia. Vel dum nigilamus, & a Iunioribus dicuntur Visiones. Qui est præclarissimus modus, quoniam & mentis fit illustratio maior, Quæ quāuis sensuum ui exteriorum distrahā, Intelligibilem tamen supernaturalium Veritatem percipit, Quod non fit in Somno, Sensibus quietis. Porro Propheticus ille modus, qui raptu contingit, uel Extasi, ad eum ferme reuocatur, qui est in quiete, quia tunc exteriore Sensu non utimur, Sicut nec in Somno. Adhuc Gradum statuit quatum, ubi apparitione nulla figuræ cuiuspiam, uel sensibilibus signi, occultorum intelligibilis ueritas percipitur reuelatione diuina. Cuiusmodi cognitio summo Prophetæ David contigisse dicitur. In hac deniq; Addiuinantii mēione illud fuerit Auctariū, Quod ex Varronis est antiquitatibus, Vestium augurio præstantem de Vultum ratione, Romulo qui se obtulere, Quosq; Corpora sancta dicit Ennius, cōiectasse, Romanum imperium ad Mille ac ducentos Annos perseueraturum. Quod & Verum comparuit, Siquidem cum imperaret Cæsares Constantii, Romanorū dignitas dilapsa corruit, Byzantium tralata, irrutibus in Italiam Vnnis, Vandalisq; ac Gotis.

¶ Afflationum Species. Qui Afflatorum Status. Quæ ad Somnandi rationē requiratur. Somnii laus etiā per exempla. Cur Somnia matutina ueriora. Caput XLII

Erum, ut ad Scriptorū genus aliud digredi iam ordiamur, Et quod Lucernā oleat, subinde pergamus promere, Porphyrius Afflationū species duas agnouisse, animaduertitur. Vnā, quæ p Somnū ptingat, Alterā, quæ in Vigilia. Vbi afflati, & perciti præfagiunt, ita uigilantes, ut etiam Sensibus utatur, Nec tamē esse interim ratiōis humanæ compotes. At Iamblichus Animos ait, Vere præfagientes, afflatosq; & cum dormire uideantur, nō dormire. Et cum uigilare, non proprie uigilare, neq; more hominum Sensibus uti, Nec ipsa Animalis uiuere uita. Argumento esse, quod eorū pleriq; igne admoto, nō urant, Ignē uidelicet repellēte Deo, qui intus afflet. Vel si urantur, nō sentiunt. Sed & inuia, peragrant sæpe, ac flumina tranāt mirabiliter. Cæterū in iis, quæ ad Somnia pinēr, attendenda uehementer, quæ nono de Republica Socrates de Somniādī rōne differit apud Platonem, At inquit, cum quis salubri, & moderato cultu, atq; uictu se qeti tradiderit, ea parte animi, in qua est ratio, excitata, & creda, saturataq; bonarū cogitationū Epulis, & ad seipsam ptemplando querta. Ea uero parte Animi, Quæ uoluptate alitur, nec inopia pressa, nec satietate affluenti. Vt qescat maxime. Neq; optimā

partem illam aut gestiando, aut mœrêdo perturbet, Sed finat eam p seipsam solam, ac purâ pſyderare, indagare, atq; percipere qc̃ ignotû hæcenus, uel præſentiû uel futuroz, aut præteritoz. Illa èt parte Animi tertia, in qua Irarû Ardor eſtuat, ſedata, atq; reſtincta uſqueadeo, ut quieſcat nulli inſenſa. Atq; ita inq; partibus pacatis duabus, Mente uero erecta, Somno ſe cõparet. Tunc demû pura mēs Veritatē contingit, neq; Inſomniorû uifa nefaria occuſant. Significat ipſa hæc parte quadâ Synefius, cum ait, Sufficit Somno dedere ſe Lætis manib⁹, diuinisq; laudibus celebratis. Laudans quoq; ſuo more Somniale uaticiniû. Ad hoc inq; ac cedere decet fœminas, atq; Viros, Antiquos, Iuuenes, Pauperes, Diuites, Priuatos, Principes, Oēs deniq;. Quoniâ neminē reſpuat, adſitq; omnibus Propheta paratus, Cõſultor bonus, & tacitus, Sacroz præceptor, atq; diſcipulus. Mox uero inde ſibi ambiguitatû inuolucra quedâ mire ſcribit recluſa. Quin & Magorû inſidias huius bñſicio debilitatas, ac cõcuſſas pbat. Ereptûq; ſe diſcriminibus multis, nō inſiciat. Galenus ſûmus Medicinę auctoz pdit mo numētis, cû circa Diaphragma cauſatio eſſet inorta, p quietē ſibi oblata ſpecie, quæ cõmoueret, liberatû iri, Si ſanguinē mitteret ex Vena, quę inter pollicē uifiſ, atq; indicē. Feciſſe, quod præcipiebat, ac mox ſanitati reſtitutû. Ipſe ſum memor, cû agerē ætatis annû ſecûdû uiceſimum, & Antonio Boldu, nobili Veneto, tunc in patria mea præturam gerēt, Plinij interpretarer, Nec dum Hermolai Barbari emendationes doctiſſimæ eminentiſſimo Auctori egregiâ immo èt triariam tuliſſent opem, ſorte in eû incidiffe locû, Qui legiſ in Septimo de iis, q plus iuſto creſcunt, uocaturq; a Græcis Ectrapeli, Torquebat amplius uerbû id, Sciebâ me legiſſe de eo aliqua, Verû nec Auctoz, nec locus ſatis ſuppetebat. Proinde ueritatus imperitiq; notâ, eſtuatû animo cõmodû quieti me tradiderâ. Mox ratiocinans mecû librû uidebar agnoſcere, immo èt Locum, & Phylluræ partem, ubi id foret exſcriptû. Excitatus deniq; corpi oblata p Somnû repetere. Illuſionē putau. Sed cû inſcitiz formido inſetaret amplius, neq; intætarum relinquerem, Librû arripui, Sicuti Somniauerâ, ita cõperi. Neque hoc dico, q Somniis herendum putem, in tam numeroſa eorû uanitate, tum èt præter inſtituta ſere Chriſtianæ Veritatis, Sed q nimis opportune, dum iſta proderē, ſeſe ingeſſit exẽplum, præterire non fuit conſilij. Quanc̃ ſuccini pertritû id forte ualeat, Neminē magnopere dari, Qui totum diem iaculans non aliquando collimet. Porro Somniale uaticinium ppe Solis emerſum, ſedata paulû Vaporum, Externarûq; rerum cura, contingere, proditum literis eſt. Id fieri putatur, non ſolum ea de cauſa, quod pcocta ciborû mole, amplius Sobrii ſimus, Sæpius. n. cibo inanes quietem petimus, Neq; tamē ptingit uiſionum pſpicuitas. Sed eo item noſe, quod et Solis, Phœbiq; Vatiſ, ut uetęz more loquamur, acceſſu roborari uaticinium ſolet. Sanguinei quoq; Spiritus, Igneiq; ea hora dominâtes claritate ſua ſomniali cõferunt claritatē. Accedit id euidentis quoq; quod obuerſantia expergeſcât mox pſequetium imaginum turba non confundimus. Propterea Sermonum primo Oratius.

Atq; ego cum Græcos facerem natus mare citra Verſiculos, Vetiuit me tali uoce Quirinus Poſt mediam noctem uiſus, cum Somnia uera.

¶ Somniorum diuination an ſit ex Ariſtotele. Itemq; an a Deo mittantur Somnia.

Caput

XLIII.

p Oſtea uero quâm Theologorû patrum in iis decreta prolibauimus, Nec non Platoniorum muſea introſpeximus, Percommodum fuerit forſan & Peripateticos in Conſilium adhibuiſſe (etiã ſi, quod aiūt, Myſorum collimitia, & Phrygum planē ſecernuntur) Qui placita ad id negotium ſua quoq; promant. Igitur ex Ariſtotelis ſui doctrina Themiftius inquit, Diuinationem in Somno eſſe aliquam, neq; pertinaciter reſiſtendum, Neq; temere aſſentiedum. Nam quod aut omnes, aut pluriſimi arbitrantur, ineſſe aliquid diuinitatis in Somno, & uifa pleraq; occurrere futurorum prænuntia, argumēto eſt, huiusmodi perſuaſionem, quæ uſq; inſixa Hominum mentibus ſit, Et ſere Gentium firmata conſenſu, ab experientia, & rerû euentis ortum aliquem habuiſſe. Parte uero alia cum nulla grauis, & efficax ratio uideatur, unde iſtæ diuinatione proueniat, efficitur, ut homini docto perdifficile ſit, fidem in hoc obſtringere. Nam putare, Deum eſſe, qui Somnia mittat, præter alias rationes, quibus inſirmari hoc, reſelli que poteſt, Illa explorationis eſt efficaciz, quod ſubabſurda res ſit, Rerum ſu-

turarum

rarum significationes per Somnia non optimis, & Sapientibus, Sed sine lege ulla, ac fere pessimis quibusq; & abiectissimis hominibus euenire, Atque etiam Brutis. Porro sublata ratione hac, nulla præterea potest idonea confingi. Quod uero asseritur, Esse apud Bonifthenem, & Gades, qui uaticinentur, nonnullos, Adhuc ratiois est incompetæ. Quæquam uero diuinitus non mittuntur, Sunt tamen, quæ possis Dæmonia dicere. Nam & natura Dæmonia sunt, non diuina. Huius rei argumentum est, quod parte plurima indocti, & Gregarii somniare, ac Vaticinari uidentur. Vt intelligatur, auctore Deo, illos non somnia re. Porro in plurimis, & uariis Vitis non est, ut sit miradum, euadere ex iis aliqua, quæ prædixerint. Nam Vetus est, Si sæpe iactaueris, quandoq; Venerem iacies.

¶ Quam dixerit Somniorum rationem Democritus. De Motionibus Somniantium, ex Arist. eodem. Item cur fati præcipue motionibus excitentur. Cap. XLIII.

Emocritus uero in Somniorum ratione Dormientium animos putabat pulsari externa, & aduentitia imaginum uisione, Quæ tanquam membranæ a Corporibus direptæ continenter funderentur, & fluere. Ex iis alias esse benéficas, Alias sequioris Ingenii, perinde q; maleficas, & magnitudine, ac perniciæ portentosas. Has accedere in Somnis ad homines, & significare, quæ præsentirentur, futura. Esse uero, quibus simulacra hæc adueniant meditantia, commentantia q;, & Voces mittentia, Alioqui quæ in Somno tantum intelligentibus sentiantur. Quamobrem optabat Democritus imagines optimatis notæ fortiri. Nos uero, & si Simulacra esse ulla, quæ uolitare, ultro, citro q;, & uagari per auras possint, negamus, Tamen motiones aliquas esse concedimus, quæ nos Simulacrorum uice exercent. Illas ex initiis quibusdam earum rerû prodire, quæ dicendæ nobis, agenda; ue sint mox, Aere primum mutato. Tum deinde per aurium foramina, & narium meatus transmissas ad Cor, facere, ut in formis futurarum rerum exitus prænosceret uideamus. Hæ uero motiones non possunt alio tempore sensum sui, quam noctu ampliorem inuohere. Motus itaq; hausti Sensibus. Et Visa ex iis concepta, idētidem q; ad sentiendi transfusa principium, præsentionem futurorum dormientibus afferunt, Atque hæc ratio est, quamobrem fatiis Somnia hæc potius, quam prudentibus ingerantur. Quoniam inest iis silentia mens, deserta q;, & cogitationibus uacua. Quarum plenus philosophantium animus est, & quarum agitatione solitarius, & Otiosus esse non finitur.

¶ Somniorum in quibusdam certitudo unde sit. Item de Melancholicis. Lycanthropi, Lycanthropia. Lyacones qui intelligantur. Cap. XLV.

Vosdam uero esse, qui cum excessu mentis tentantur, prædicant futura. Id causa est, quod cum Intestinis, & propriis motibus non infestentur, eminus uellicantur, & alienos excipiunt. Ita ut ea maxime sentiant, quæ gerantur extrinsecus. Esse itē aliquos, quibus Somnia de necessariis, & amicis certissima eueniant. Inde proficiscit, qd de necessariis suis impēse sollicitus qsq; est. Vt. n. de longinquo ii uice mutua se agnoscūt. Ita motiones, quæ in Cor de feruant, rerum, quas familiares, charas q; hēmus, notiores nobis sunt, & promptius se reddūt. Melancholici uero præ naturæ suæ uehēmētia similes Venatorib; uidentur. Vt enim illi & conedatione, ac telo quasi feram possident ante, quam accedant, manu q; tollant, Ita Melancholici pernicietate animi rapienda præcipites quasi anticipant, & anteuertunt futuræ. Quod enim Imaginationes in iis uolucres, & defultoriæ sint, leui pulsui excitæ, tanquam signo dato, & quæ his proximæ sunt, demum q; uniuerse prorumpunt. Est itē Melancholica affectio, dicta Græcis *Λυγισθηρία*. Et qui sic afficiuntur, Lycanthropi, Quoniam Lu posimitari prorsum uideantur. Exiliunt quippe noctu, Ad q; diem usq; inter Sepulchra diuersantur. Eorum præpallet facies, *καὶ ὁπὼν ὁσπάρει*, Oculis arecentibus, præcipue uero lingua. Sunt præterea *Διψάδες*, hoc est sitibundi. Tibiis ex impactione crebra *αἰνῶτος*. id est citra medelam ulcerosis. Hosce item Lyaconas dici, obseruauimus.

¶ Quicquid occurrat per quietem, non dici Infomnium. Item qui non somnient. Cur quandoq; meticulosa obueniant Somnia. Caput XLVI.

Oro nec illud omittendum, non quicquid uisitur in Somno dici Infomnii posse. Nam tunc proprie Infomnium est, Cum is, qui Somniat, existimat uera esse, quæ dormienti occurrant. Quod si quis ita imagines concipiat, Vt intelligere possit, se dormire, somniare q; Hoc proprie Somnium non est, Sed uisum quoddam, atq; phantasma. Ac uidentur quidem hæc esse Infomnia, Sed non sunt. Proinde in Animalium generatione, Libro quinto Aristoteles, Somnia inq; non sunt, quæcunq; dormiendo aguntur. Sed præter Infomnium, hoc est, ut ipse ait, *παρὰ τὸ ἐνύπνιον*, Vt iis contingit, qui dormientes resurgunt, ambulant, & loquuntur. Videt q; inquit, eodem modo, quo qui uigilant. Id sane cōfuevit euenire Corporis incommodum, quod cum frigiditas Sensus communis obliget instrumenta, & soporem conciliet, obtingit, ut extrinsecus in calorem naturalem humoris quippiam ex cibo, uel ex putrido humore, ac febris profluat. Tum ea uis mota Spectrum mouet, seu phantasma, quod representat, exhibet q;, quod antea per iram conceperat, aut affectionem aliam, uel etiam Cibi ingessit qualitas. Hinc etiam, qui febribus uruntur amplius, inter quietem loquuntur, & uaria concipiunt rerum simulacra. Nec statim a Cibo somniat Animalia, Neq; cum edita primum sunt, Vt Infantes, quia multa tum agitatio, motio q; est. Propter alimentorum calorem. Quam obrem quemadmodum humore aliquo uehementer commoto, aut nulla effigies redditur, quæ appareat, Aut redditur qdem aliqua, Sed laceffita, & tortuosa usque adeo, ut alia omni no uideatur, quàm Sit. Quiescente autem, & Stagnante, res in eo simili colore, & incolūmī forma respondent. Ita dormientibus eueniunt Visa, & motiones a Sensibus quandoq;, ut peruideri non possint, Quod multo alimoniarum fluxu obruuntur, Quandoq; distortæ præpostera, & monstrosa, & omnino terribilia Somnia. Qualia quæ Melancholicis, & Temulentis, & Febrientibus accidunt. Hæc immo recensuimus, ut apertiora fierent, quæ de Animasum historiis libro quarto prodit Aristoteles. Vbi sic fere scriptum inuenias. Homo maxime Animalium Somniat. Editis nuper in lucem, Et Infantibus adhuc nullum penitus contrahitur Somnium, Sed plurimis anno circiter quarto, aut quinto Aetatis, uisa incipiunt. At libro decimo Plinius Somniat inquit, statim Infans. Et Arist. libro septimo, Infantes inq; Somniant, Sed sero meminisse possunt imaginum. Quid ergo pugnancia ista loquuntur, & sentiunt? Absit, Sed hoc uidentur sentire, Infantes, si minus proprie loquendum sit, Somniant. Si proprie, non Somniant. Et quia Pauore concuti per quietem Puerulos Hippocrates scribit, Adnotanda uehementer in eo doctissima Galeni Interpretatio. Pauores inquit, per Somnum adfunt Infantibus, iis præsertim, qui sunt natura edaciores, Quando loca ad Ventriculum pertinentia Sensu quidem uigeant, Sed imbecillia existant, Cibus uero corrumpatur. Nos siquidem obseruauimus, non in tantillis solum, Sed etiam in Aetate perfectis terribiles fieri per Somnum imaginationes. Quando multi, & uiciosi humores grauant, & moriunt Ventriculum, præsertim ipsius Os. Hæc enim particula præcipuum habet sensum. Infomnia deniq; non ad opinionem, neque ad intelligentiam, neque omnino ad rationem aliquam intelligendi, opinandi ue pertinent, Sed sunt Sensualis potetiae alumna, Verum non quatenus Sensualis, Sed quatenus imaginaria, siue phantastica est, Siquidem probatum in libris de Anima est, Imaginandi uim, quam Phantasia appellant, eandem esse ad numerum cum potentia sentiendi, quauis essentia, ratione q; differant.

¶ Somniorum species aliquot. Item de Eorum Interpretibus, Ephialtes q; sit, Ac Pnigamon, seu Pnigalion. Qui Somniator. Somniosus. Somniculosa Apis. Oniropos. Cicero nis locus explicatur. Onirocritici libri. Et Thyti. Pellium incubans. Scytharum mos. Plautula porro de pellibus. Pardalea uestitus, qui dicatur. Caput XLVII.

Dnotatione uero dignum illud quoq;, Somniorum alia dici Allegorica, Alia Theorematica. Nam sunt Allegorica, ubi Sensus, Intellectus q; a uerbis in diuersum longe abit. Quale Cæsaris mox Dictatoris fuit, Cui per quietem oblata species illa est, Vt putaret se cum Matre permisceri, Responsum q; a Cōiectoriis, Imperium Orbis terræ portendi, Quæ cunctorum uiuentium sit mater

mater. Et ad Coniectotem detulit quidam, somniasse se, Ouum pendere ex fascia lecti sui cu bicularis, Respondit is, latere sub lecto infossum thesaurum. Fodit, auri aliquantulum inuenit, Id q; argento circumdatum. Coniectori misit de argento, quatum est uisum. Tum ille, ni hil'ne inq; de Vitello? Theorematica uero cum ita concipitur Intellectus, ut praeferre uerba uidetur, uel, ut Graeci dicunt, *διειροί θεωρηματικαί, οί τῶ ἐαυτῶν θεα προσποιούμετες*. Auctores sunt, In genere Phanthasmatum esse, quod Graeci uocent *ἐφελῆτιν*. Incubum latini. Cum externa uis aliqua gescientes uidetur inuadere, & pōdere suo pressos, ac sentientes grauare. Vnde & Ephialtem dici, arbitrat Paulus Aeginita, *παρα τὸ ἐφάλλεσθαι*. Alii ab Ephialte quodam. Themison uero Epistolicorū decimo, *πνιγμόνα* uocauit, *ἐξ ᾧ τ' πνίγην*. Sūt q; Pnigaliona scribant. Apud Dioscoridem Syluæ medicinalis libro tertio in Pæoniæ medicinis inuenio *ἐφελῆτῶν πνιγμῶν*, idest Incubos suffocatiōes. Apud Græcos ita finiri repetas, *ἐφελῆτιν τὴν ἐς μεφελὴν ἀναβήχουσαν ἀνθυμίαν, ἐξ ἀδελφασίας, καὶ ἀποψίας*, idest Redūdantē in Caput Euaporatiōem ex uoracitate, ac cruditate. Apud Medicos est Ephialtes, q; a pletisq; uocat Babutzicarius. Somniorum Interpretē Graeci, & Fulgētius Onirocritem dicunt. Nostri nunc Cōiectorem, nunc Somniatorem, ut est in Deuteronomio. Nō autem dies inq; uerba Somniatoris. Meminit Seneca quoq; Cōtrouerfiarum libro quarto. Hōmerus Iliados Rhapsodia prima Oniropolon item dicit. Notatum a Philōe est, Abraā primū omniū inuolucra Somniog soluisse, & reliqs patefecisse. Trogum Pomp. auctorē habem, Ioseph ob ingenium præcellēs a' fratribus fuisse pegrinis diuenditū Mercatoribus a' quibz in Aegyptum deuectis, cum magicas ibi artes solerti pcepisset ingenio, breui euasisse Regis intimum. Nā & Prodigiorum sagacissimus erat, Et Somniorum inq; primus intelligētiam condidit, nihil q; diuini Iuris, & humani incognitum erat. A deo, ut etiam Sterilitatem agro rum ante multos annos præuiderit. Ioseph uero Somniorū fuisse Interpretem patefecit am plus Geneseos quadragesimo. Idem tamen a' Fratribus eiusdē trigesimo septimo Somnior nuncupatur, non quod Somnia coniectaret, Sed quod Somniasset ea, qbus excellentia ipsius futura mox præflagiretur. Sed huiusmodi in Hortēfio Somniosos uocat Cicero, Cum Somniculoso sint Somno dediti homines. Quāquā a' Silenna dici Somniculosam Aspidē, animaduermus, quæ Somnum morfu inducat Letiferum. Auctor Eustathius est, Oniropolon apud Græcos dici nunc eum, qui ipse somniet, ac prædicat inde. Sicuti Agamemnon in *βῆτη ἐκ ψωδῆς*. Nunc uero qui ab aliis uisa pietanter discutiatur, Velut Penelopes Sōnia Vlyttes. Sunt quinimmo ex hoc cōcinnati libri, quos Onirocriticos uocat. Quemadmodū in diuinatiōibus aliis legebantur Oeonistici, & Thytici. Pausanias inquit, existimare se, Amphiarum interpretandorum Somniorum laude excelluisse, Quod inquit, uel ex eo liquet, Quoniam quo tempore in Deos est relatus, futurorum cognitionem per Somnia cōstituit, Ad huius item Oraculum, qui pergit, inquit, purgari primum oportet. Purgatio autem est, ut Deo res sacra peragatur, Cui, & omnibus, quorum nomina in ara sculpta sunt, sacrificāt, His peractis, maētati Arietis pellem substerni, atque ita solitos dormire caprantes Somnii significationes. Ad quod cum multisq; Poeta interim alluderet, Ita de latino scriptum reliquit, Libro Aeneidos septimo.

Pellibus incubuit stratis, Somnosq; petiuit.

Cæterum scire oportet, Pellium religiosam fuisse Veteribus obseruationem quandā, Quoniam & apud Scythas Pellis incensio Iurifurandi uicem habebat. Mox uero fere hic fuit, Vbi quis iniuria esset a' quopiam affectus, nec repellēdæ Idoneum, parem q; se intueretur, Cum bouem immolasset, concisas quidem carnes percoquebat aqua, Pellē uero extendens in ea ipse confidebat, manibus retro adductis, ut exiis unus, qui cubitis colligantur. Hic uero modus illis Gentibus est supplicandi maximus. A diacentibus igitur Iumentis Carnibus, Adeūt Domestici, familiaresq; primum, Mox & cui collibuerit. Arrepta uero Carnis portione, dextroq; super Corium illato pede, pollicetur p uirili Vnus Egres *ἀπὸ τοῦ καὶ ἀμείδους*, nullis cibariis, nullaq; item mercede. Nonnulli grauis armaturæ pedites. Qui egentissimus est, offert se ipsum. Fir q; ad eum modum haud contemnēda in Bonis corium aggregatio. Est q; ea tum firmissima, tum hosti prorsum inexpugnabilis, ut quæ sit inueiurando obfrita. Hinc sæpe lectum in Historia, Exercitum a' Corio esse constat. A' nostri item prodi tum scimus, In lanata pelle nouam nuptam confidere solitam, uel ob uetustū morem, quod

antiquitus homines pellibus confpirentur, uel ut attestaretur, Lanificium se præstaturū Vi-
ro. Præterea lugentes quoq; diebus luctus in pellibus erat. Nam illud M. Tullii in Pisonem,
Ecq; recordaris, cum omni totius prouinciæ pecore compulso Pellii nomine, omne que-
stum illum Domesticum, patrum q; renouastis Ad Veterem quoq; morem præstenderis re-
ferendum. Vt Scio loq; uanitates præteream, qui Calci ipsi Calcos ducit ac præcipitant, ut
positum apud Varronē est. Nam et Academicorum secūdo M. Tullius, Vt nō multum inq;,
Imperatori sub ipsis pellibus otii relinquatur. Quod eo dicit, Quoniā militum tētoria pelli-
bus obtegerentur. Vnde & sub pellibus esse dicebantur. T. Liuius libro qnto. Militem Ro-
manū, in opere, ac labore, pruinis q; obrutum sub pellibus durare. Item ab Vrbe eadē libro
XXXVII. Aut sub pellibus habendos milites fore. Sed & Porphyrio illud explicās Oratii,
Sermonum primo. Quoniam in ppria non pelle quiessem. Inde sumptum inq; quod
Ductores in pellibus dormirēt. Cuius rei et Lucilius testis est. Et Plautus, cum de Ana ebria
iocaretur, ait, In pellis periculum protendi. Arrianus Gestoꝝ Alexandri primo, Pel-
les, sub qbus milites hybernabant, leui, & sicca herba compleuit. Idem fere, & libro tertio.
Apuleius uero Floridoꝝ primo. Aut Quercus inq; Cornibus onerata. Aut fagus pellibꝝ co-
ronata. Aduocatis etiamnum aliis uti poteramus. Sed omnia puluis idem, Vt inq; Lucianꝝ.
Cæterꝝ q; de Pellibus agit, illud adieciſſe, nil obſuerit, Pardaleam nūcupari Pardalis pel-
lem. Leontēam, uel Leontem, id est λεοντήν Leōis. Lyceam Lupi. Trageam Tragi. i. Hirci.
Apud Herodotum Anthropea. i. ἀνθρώπειν est humana pellis. Eadem forma dicitur Taurea.
Aegæa. Cynea, a Tauro. Capra. Cane. Pardalea conueſtitus dicitur, qui est monibus uari-
us, & uelut πολύχρους, id est multis interpunctus notis. Lycea, qui rapax est. Nebrida fer-
re, dicitur eleganter, qui timidior est, ac uiuolentus, quia illam gestaret Bacchus.

¶ De Coniecturis aliqua. Quintilianus illustratur. Somniorum item Species multæ.
Theopneusta, Physica, Syncramatica, Ad diuinatā. Item bonā, uel ſegorē indicatā cōple-
xiōē. Inſup de Incubo. R. elegati, ac Deportati quo differāt. Achillē Ariſtarchi, eſſe ab En-
nio Tragœdiam, Titulo eiꝝmodi concinnatam.

Caput XLVIII.

Ed ut a diuerticulo fabula repetatur, Exq̄ſitiſſimus Somniōꝝ Cōiectōꝝ is est,
Qui ſimilitudines reꝝ acutiſſime poteſt perſpicere, ac diſcernere. Nam recta,
f clara q; Somnia Interpretari, cuiuſuiſ eſt. Similitudines accipio, quæ nobis ſe-
cundum q̄tem obſciuntur, & uelociſſime transformant, Vt quæ de rebus
reſpōdent in pfluente. Si enim uehementior motus ſit, Simulacra in eo ueris
motibus diſſimilia, & tortuoſa reddunt. Idem in Somno ſtatuiſmus, Si redundantiꝝ, & cō-
pitatori materia ſit, quæ a ſummo capite ad ima Cordis deſert. Similitudines expreſſæ, aut
puræ haberi non poſſunt, Quoniam multa cōmotio ſynceritatē Somniōꝝ confundit, &
conſtantiam uiſionum intercipit. Hæc imo addita, Vt Fabii Quint. locū de Coniectōꝝ
faciliꝝ perciperent Studioſi ex libro tertio. Pleriq; Libros de obſeruantia Somniōꝝ multos
compoſuerūt. Sed prudētes iſta facile ridenda putant, arbitratī prodeſſe perparum. Nā Spi-
ritus phantaſtici nō una eſſe poteſt uniuerſalis ratio, quæ omnia, ut dicit, ſub unam reuocet
Myconū. Auctōr in libro de myſteriis Iamblichus eſt, & Strabo nō neglexit. In tēplo Aescu-
lapii, Quod in Epidauro eſt, Somnia Aegrotos captare ſolitos, Quibus bonam ualeitudinē
a Diis oſtenſam cōiectaret. Nam Herophilus Somnia quædam uocabat Theopneusta, ue-
luti a Deo inſpirata quæ neceſſario contingerēt. Quædam uero Phyſica, Cōfabricante ſibi
Anima, quod conferre uidetur, & inde quod futurū ſit. Alia autem Syncramatica ex ſpon-
tuo per Idolorum occuſationem, quando inſpectamus, quæ maxime cupimus, ut cū ami-
cas amplexari concipimus. Apud Auicēnam obſeruauimus Canonis primo, Complexiōis
æqualis, & temperatæ certius haberi argumentum, Somnia lucida, permulcētia q;, ac Spē
inducentia optabilem. Cuiuſmodi ſunt Odorum, Cantuū Idola, & Cōuiuiorum, ac digni-
tatum, ex Spirituum ſerēnitate phantaſmata deferentium, aut Organum phantaſiæ illumi-
nantium. Plethoricum uero indiçiū eſt, Cum q̄ſita per q̄tem afficitur, ut motari poſſe non
uideatur, aut ingeſtabile onus ſuſtinere, uel etiā loq; non poſſe. Somnia uero hoc genus
ocat Galenus Ad diuinantia. Dignum ſcitu, quod idem ſcribit, putare quædam, cruſ alienum
ſibi lapideum factum, Moꝝ q; ea corporis parte in paralyſin incidiffe, præſentiente Medico
rum nullo.

rum nullo. At qui subuolare se opinatur, ac perneciter quocūq; rapi, prætennibus abundare humoribus crediſ, & quātītatis moderatā. Principatum Sanguinis ſignificare Somnia cenſenſ, Cum ſe quis rubētia ſpectare opinaſ. Aut ſanguinis e' Corpore profluuium, uel id genus q̄ppiam concipit. Irroborauit hoc Galeni quoq; experimento, Qui eiufmodi Somnio cōmonitus, Pugili ſanguinis miſſionem puidit neceſſariam, quod rettulit ipſe in libello de Somno. At ſi A quaz, fluminum, niuiū, frigoris ingerant Idola, Phlegmatis ea primatē indicant ſtatum. Quod non Principis modo placita probant, Sed quarto Colliget Auerois, Capite quintodecimo. Si imagines cōcipiantur ignium, Bilis præualeat rubra. Eandē uero atram pollere, prænuntiant Somnia terrifica. Quoniam autem de Incubo facta paulo ante mentio eſt, Adneſtamus Item Auicennæ ſententiā in ea re, dignā, quæ incurioſius nō prætereatur. Ergo Canonis primo Reſupinum inq̄t, dormire, malū. Præuæ ſiquidem ſtruntur Aegritudines, ueluti Apoplexia eſt, ac Phrenitis, & Incubus, quoniam eo ſitu ſuuiatū ſit ad poſteriora redinatio, atq; inde retentio, nec ſuis influere meatibus p̄mituntur, qui antica Corporum obſidēt. Cuius ſunt generis Nares, & Palatum. De Incubo item Teriti prima Princeps ſic. Eſt Incubus inquit Aegritudo, qua, proſerpente ſopore, Phantaſma opinatur graue in nos irruere, & moleſtijs comprimere. Ardatur Spiritus, ac Vox etiam num intercipitur, cum motu, ingruir q; præfocatio, meatibus præſarcia. Sæpe q; uel Apoplexiæ præludiū eſt, aut Epilepſiæ, nōnunq; & Maniæ. At Sunt hæc utiq; Harenæ nō omnino noſtræ, non imus inſicias, Sed eiufmodi tamen, Quæ legentium animos alleſtare amplius poſſint, quam quod Noſtrates nonnulli, etiam bene docti apud Iurecōſultos obſeruafſe, in ſuis regeſſere Cōmentarios, Relegatos nuncupari, qui cum exilii cauſa ſolum uerterint, nihilominus ſuis perſuuantur bonis, Quod in Deportatis nō fiat, etiam ſi a' Grammaticis mi nus uidetur obſeruatum. Sicut nec illud ex Pœnulo, Achillem Ariſtarchi mihi commentari lubet. Eſſe. n. eo noſe Ennii Tragœdiam. Id quod Pomp. Feſti probant fragmenta.

¶ Qui nunquam Somniant. Plinius declaratur. Abluere Somnia quid. Perſii locus aperitur. Ardali ara, In qua Somno ſicet, & Muſis res diuina. Ardalis Muſæ unde dicitur. Tibiæ inuentor.

Caput

XLIX.

T quoniam diu iam de Somniis ratione cōmentamur, Age illuſt remus & parte hac naturalem hiftoriam Plinii. Qui libri decimi ſine quodā ſomnialiſe nunquam ſcribit, quibus mortiferum fuerit Signum. Si præter conſuetudinem Somniant cœpiſſent. Quæſitū a' multis opinor, quæſituros q; etiam nū.

Ecdq; ex Veteribus ſuccurrat memorijs, quo planior fiat Auſtoris nobiliſſimi Senſus. Ego uero quod ex ſciētiffimi Plutarchi monumētis noui, quæ uel ſola doctū eſſe cōtingentii haudquaquā plebei hominem, non grauabor ſuppingere. Sic enim in libro de Oraculis, quæ defecerant, comperi. Cleonem ex Daulia ſolitus prædicare, multos, quibus uixerat, annos nulla unquam Inſomnia uidiffe. Idipſum & Thraſimedi cōtingiſſe. Cauſa uero euentus tam miri eſt inquit, Corporum Cras, ſiue temperatura. Sicuti Melancholicos ſci mus eſſe. *ἁλυσίεργους, καὶ πολυφαντοῦς*, id eſt Somnioſos, Imaginoſos q;. Nec illud præterierim, Veteris fuiſſe Superſtitionis, meticuloſa Somnia interim ablutione aueruncare, quod apud Aefchylum eſt obſeruatum, & docuit in Batrachis Ariſtophanes, *ὡς αὖ θεῶν ἐνέγειν ἀποκλύσει*, id eſt ut Somnium abluam diuinum. Ad quod Perſii illud ex Satyra ſecunda reſpicere, dabunt opinor, Et uidi omnes.

Hæc ſanctē ut poſcas, tyberino in gurgite mergis

Mane caput biſ ter q;, & noctem flumine purgas.

Et quia de Somnijs diu iam commentamur, de Somno illud non negligamus, Fuiſſe apud Træzenios ueterem Ardali aram, ſuper qua Muſis, & Somno rem diuinam peragebant, Somnum aſtruentes eſſe Muſis Deum præcipue amicum. Fuit autem Ardalis hic Vulcani filius, Quem tibiā adinueniſſe, Opinantur, Et ab eo Muſas dici Ardalias, in Pauſaniæ relatum monumentis eſt.

¶ Quorum natura mirabilis. Item de Naufragijs mirum Lucianus explicatur. Ariſtote liſ deſenſio a' Calumnia. Oua luſtalia, & Pniſta quæ ſint. Oſtracodeſma, & Malacodeſ

μα, Ἰαμνὸς βοφνὸς, πικρὺν δὲ οὖρον, Helenæ Ouum, Oaria, P.sathyra. Item quid Lecithus, & Lecithopolis. Item de Ovis plura. Epidorpsimata. Metadorpia. Epiphoremata quę intel ligantur.

Caput L.

Vorū inter se miram, ac prope in discretam similitudinē sapenumero apud Animum meū non sine stupore perpendi. Alterum. n. alteri si compares, sal-
 o litur examen, hebescit q̄ intuentis obtutus. Tanta prorsum paritas est, tan-
 ta q̄ gemitudo. Id a' M. Tullio item adnotatum in Academicis, obseruauis-
 mus, Qui rem etiam in Adagium profluxisse significat, Vt Onorum similiter
 dinem dicamus de iis, quę consimilia ualde inter se sunt, ut disparari, secerni q̄ nō possunt.
 Cum farinæ, ut aiunt, sint eiusdem, & Graculus Graculo affideat. Etiam si in Delo complu-
 res fuisse, compertū est, Qui Gallinas quęstus sui causa alere assueti, ubi Oūū inspexissent,
 ex quā id foret Gallina, euectigio pronuntiarent. Sed longe utiq̄ mirabilius id, In re tā par-
 ua Mundi pmixtionem intelligi quādam. Ouum q̄pe elementis confurgere, ac compingi
 quatur, Vetez Medicorū assertionē traditum, scimus. Nam crustæ modo circūiectum, ob-
 dudum q̄ putamen Terræ imagine quadam, arescentis in frigore uim naturæ præfert. Hu-
 mor autem frigus, humectus q̄, Aquam exhibet planē. Sicuti Aerem, Quod inest Spirito
 sum, calens humens q̄. At in meditullio Luteum fixum medicritatem caloris obinens, &
 aridioris naturæ, Igni compar facile colligit. Cui calculum adiecerit & Color (siquid tamē
 eiusmodi adesse igni creditur) An non et globata suffragatur figura? Quid, quod inest Ouo
 uitalis uis, ueluti & Mnndos? Obseruatum ab eadem quoq̄ Schola, Vitellum intima Caloris
 facultate proqui facile. Albumē non ita. Ratione utrūq̄ frigoris, caloris, humoris ue. Hinc
 tostum Oūū dissilit facile. Non dissilit aqua proctum, Ignea siq̄dem ui quodā ferrumine co-
 pulat, quod inest, humectum, amplius q̄ calefactum, exustum q̄ plures parit Spiritus, Qui
 loca nadi pangula, exitum molientes testam prærupunt, denum q̄ euaporant. Prætereā
 flammę uis tunicam circūsilens putaminosam, amburēdo diffingit, quod & fictilibus eue-
 nire, dum torrent, euident est. Quam obrem pfundi prius frigida solēt oua. Calida siq̄dem
 aqua mollicie statim humorem effundit, & raritatem relaxat. Quia uero de Ouis mētio est,
 congeremus, quæ scitu digna lectio suggerit uaria. Et illud primū, Ostracoderma dici Oua
 putamine intacta testaceo, ut in Aub^o. Malacoderma uero, quę molli obducitur Cute. Sed
 illud grauius, Vnde nam fiat, quod τοῦ ἀφαιδερτα ὡς, καὶ ἐξουρίσεντα. Hoc est, Corrupta
 & Vrina Oua fluunt. Integra certe, καὶ ἀπα. Hic confestim sidere, manifestum est. Ac ra-
 tio q̄dem erui illinc potest, quod aquefiant, ac Spiritus contabescencia concipiant plurimū.
 Qua ratione colligitur & illud relatu dignissimum. In aqua pereuntes primo q̄dem ima pe-
 tere, mox ubi computrescere cœperint, emergere, ac fluire. Tabescēs q̄dem Cadauer Spi-
 ritosum fit, Aer uero præfartis poris, ac meatibus, Nec non pulmonis Cavitatibus, quę
 βρόγχον dicunt, Leuissimum illud efficit, adeo ut supnatare ualeat. Proinde mandatum lre
 xis est, Quēdam in mari crassantem, cum id sciret, cōsueuisse eorum, quos enecasset, pulmo-
 nem concidere, atq̄ ita demū in aquam proicere, quod ita affectos comperisset, non emer-
 gere. Oofcypphia, & Oa quoq̄ apud Græcos inter poculorū genera recenserī, animaduerto,
 opinor de similitudine duci nomēclaturam. Sunt qui Mespila item Oa putent dici. Illud ue-
 ro Luciani in Dialogis, quos ipse νεκρικονς uocat, Cuius nā modi esse dicimus καὶ ἔσθον
 ὄραι ἐν τῇ βίῳ ἐν τῇ δειπνῶν καίμαρον, ἔσθον ἐκ νεκρῶν, id est sicubi comperiat in truiis
 Hecates coenam iacentem, aut ex Catharso Ouum. Catharsium in Græcorū doctrina ui-
 detur purificatio quædam dici. Morem q̄pe Athenis fuisse produnt, Concionēs expurgā-
 di, atque theatra, & omnino quemlibet populi conuētum. Id uero minutis fiebat porcellis,
 Quos nominabant Catharsia. Eiusmodi obibant munus, qui dicebantur a' Collustratione
 Περιστάρχει. Oua expiationibus apta monstrat Iuuenalis illud,
 Nisi se centum lustrauerit Ouis,
 Sed & in arte Ouidius Oua hæc Lustralia indicat illis uersibus.
 Et ueniat, quæ lu frer anus lectum q̄, locum q̄,
 Præferat & tremula Sulphur, & oua manu.
 Verum parte hac prius quā subtexatur reliqua Philosophorum principi libet patrocinari,
 Aduersus quem ita ratiocinatur Albertus, Oua longa prodiit Aristoteles, producere matres.
 Rotunda

Rotunda uero foeminam. Quod inquit, falsum est, quoniam scribit Auicenna ex orbiculari Ovo breuius ppgigni marem. Ex oblongis acutis uero foeminam. Ipsum hoc comprobatur experimentum, & suffragatur ratio, Si quidem Virtutis perfectio in masculinis ovis ambit aequaliter, & continet extrema. At in foemininis a Centro longius abit materia, In quo est uitalis calor. Hoc uero plane perfectionis argumentum est. Ista autem si quis sensisse Aristoteli putat, Leberide caciore est. Quaquam erubescens tanto nomine Albertus mendum esse suspicatur exemplarium. Aristotelis Verba ex sexto de Animalium historiis haec sunt, ex Theodori interpretatione, Quae oblonga sunt Oua, foeminam edunt, quaeque sunt Fastigio cacumina ta. At quae rotundiora, & parte sui acutiore obtusa, Orbiculum habent, marem gignunt. Quod si quis cauillari nos arbitrat, Auctoris Graeca uerba subiici. *ἔστι δὲ τὰ μὲν μακρὰ καὶ ὀξεῖα τῶν ὠν, θήλια, τὰ δὲ σφαιρῦλα, καὶ πεδιφύρεα ἔχοντα κατὰ τὸ ὄψι, ἀρρένη.* Illud autem ex eodem Alberto concoqui facilius potest, Se Ouum uidisse, cui putamen adesset duplex, inter utrumque albugine fusa, Quae introfus uiseretur item, Sed aquosa, tenuisque, nullo prorsum Vitelli uestigio. Verum hoc naturae peccatum fuerit. Naucratitarum nuptialibus Coenae cauebatur, nequis Ouum intulisse uellet, aut *μελίπηκτα*, idest mellita. Sunt inter Oua mensae destinata, Vt Aeginita Paulus inquit, *φοινικῶν*, quae ualde nutriunt, nam *φοινικῶν* idest Sorbilia magis subeunt. Pessima uero, quae uocant *παλινιστὰ*, idest in Sartagine cocta. Sunt & quae Galenus *πνικτὰ* uocat, quod praefocari uideantur, dum certo genere coquantur. Nam eae putaminibuseducta uasculo excipiunt. Mox oleum infundit, & Garum, Vinum item modicum. Vasculum inde in Cacabum calentis aquae immittunt, obstruitque diligenter, ac tandiu excalcere pergunt, donec coisse medio modo uideantur. Oua etiam mensae inferri secundae apud Priores solita. Scribit Athenaeus cum turdis, & leporinis Carnibus, & mellitis. Ea uero omnia dicuntur Epidorpsimata. Item Metadorpia, necnon Epiphoremata. Antiquitus siquidem prius, quam ingrederentur Coniuii, Sua unicuique apponebatur portio super mensam, posterius uero multa inferebantur, uariaque. Vnde & Epiphoremata dici coepta. Hinc Philyllus, Amygdala, Carydia, Epiphoremata. Comicus Plato Epitrapezomata item dicit. Alii Tragemata uocant. Secundas uero meas impedio magnifico instructas inferri solitas, etiam probat Pindarus. Apud Romanos Coenae initia habebant Oua, attestante Porphyrio quoque. Vnde Oratius, Ab Ovo usque ad mala citaret, Sex monum primo. Appion denique, ac Diodorus Epeclia, idest *ἐπὶ δακ* uocari tradunt, quae post coenam dantur, Tragemata. Nec illud relatu indignum, Tragematum reliquias recte dici Apotragemata, sicuti est apud Eupolin, Qui Didymiam nescio quam inaccessens, Vulpis eam Apotragema nuncupauit, uel quod pusilla foret, uel ut uasficia, dolisque abunde instructam. Addamus ex Athenaeo item, Qui ubi Caseum recensuit Siculum, & quem Cretenfes Thaliam uocant, tenuem, latumque. Nec non Pyrieptham, Sic autem Lac dicitur primum, idest *ὀπυρέφθης*, forte inquit uniuersa haec Epidipnidas nuncupant Macedones. Vitellum Oui Lecithum dici a Graecis, animaduerto. Sed eodem nomine Leguminis inteligitur genus item, quod Pisum alias nuncupat. Vnde Lecithopolis mulier appellatur, quae tum Oua distrahit, tum legumina. Haec *λεκιθόπων* enuntiant illi. In piscibus quibusdam Oua dicuntur Pfathyra, idest harenida ex similitudine. Iam & Oua legimus, quae generationi inepta sint, dici *ὄρη*, quasi flatuosa, nam *ὄρον* dicunt uentum, quo argumento etiam annum ab Homero Mulos dici *ὄρηαι*, coniectant Periti, & recenset Eustathius, *ὅτι τὰ ἔχονον*, idest obinsitam non gignendi proprietatem, quod eorum semen sit *ἀνιμύειον*, idest spirituosum, & proinde fecunditatis nescium. Oua in Graecis auctoribus dici inuenio etiam Oaria. Scribit Neocles Crotoniata, Ouum, ex quo prognata tradatur Helena, ex Luna delapsum. Quippe Oua parere Selenetidas mulieres, indeque nascentes homines quinquies decies esse nobis ampliores, quod approbat Herodorus quoque Heracloteles. Inter Oua Paoninis primatem locum tribunt Plerique Chenalopeccis secundam sibi notam uendicantibus, Tertiam Auitis.

¶ Cur Ieiunantes praecipue infestet Sitis. Virgilius illustratur.

Caput LI.

¶ Vi Ieiunia seruant, quocumque id fiat tempore, siti excellenter infestari amplius, quam fame consueuerunt. Id neminem non arbitror experimento didicisse. Proinde non est, quod enixius id comprobemus, Ea modo forsitan Quae

yy 4

frio Sufpenfos habet aliquos, Vnde nam fiat id, quod fieri quidem noxint omnes, At ratio nem teneant perpauci. Quæ eo grauius ad perpenfionem reuocatur, quoniam & inanis fe fcientiffimus Poeta Aeneidos fecundo uidetur, cum ait,

Cauiq; reliâi

Faucibus expectant ficcis, Quâq; obuam quodammodo feingerebat, Plutarcho ipfa hæc pædète, libro Sympofiacorq; fexto, unde pleraq; mutuat in Coenis Macrobius. Nam & fi inquit, humanum Corpus ex Elementorum qualitatibus quatuor compactum confat, & cinnatum ratione Artificis mira, Vna tamen ex iis eft, quæ uel fola, uel omnium maxime iuge fibi, comodumq; depofcat alimentum. Is autem eft Calor, Qui humecti quippiam fuggeri fibi in dies, & horas quarit. Id ueq; cõprobari, uel eo poteft argumeto, quod nõ Aqua, non Terræ, non deniq; Aeri ullam abfumendi, quod in proximo fit, inefle uim, perfpicuum eft. Ignis modo, uelut inexplibile animal, fomitem hinc inde perpetem pquiret, alioqui momento periturus. Rationem suggerit Actas prima, caloris nimietate pleraq; audius confumens. At Senes, in quibus conflacceficit qualitas ea, extabefcitq; nullo negotio pati Ieiuniũ ualent, Velut pte plurima interextincto eo, quod refici alimētis folet. Quin ubi agitatioe lægrefcetem caloris uim excitamus, Stomachi inualefcit appetentia. Inde quoq; assertio hæc perfpicua fit, Quod inter Animãtia, quæ Sanguinis funt expertia, Cibum caloris inopia nulum affectant. Quamobrem fi appetentiam conciliat calor, humecta q; uis proprium illius eft pabulum, fumma prorsum ratione fieri, fatendum eft, Per Ieiunium Corpore nutrimenti indigo, Genuinum præcipue id exigere calorem, quo excepto, Corpus uniuersum refici, inftaurariq; pernoscitur;

¶ An in Pulmonem corruetur potus. Diuerfæ in eo Sententiæ. Pulmonis functionem duo habere munia. *dictum* quid. Caput LII.

i Llad eximie mirati me fateor, Platonem, Cui ut fcientiffimo, & Philofopho rum facile principi, doctiffimus ut quisq; eft, Ita promptiffime affurgit, Delap- bi potũ in Pulmonem, prodere fibi permiffiffe. Nam quoniã in eo uerfamur argumento, non fopitæ fuerit opere, huius quodq; rei cõmeminiffe parte hac. Platonis uerba ex Timæo, quibus planè id aftrui uidetur, fubicere collibuit.

Pulmonis inquit, tegmen Cordi adhibuerit, molle primum, atq; exangue, dein cauis intrinsecus fitulis fpongię inftar diftinctum, ut fpiritu, potuq; hauſto, Cordis ardorem huiufmodi refpiratione, & refrigerio tepefaciat. Quam ob cauſam Arterias, tanquam Aquæductus per Pulmonum ſubſtantiam deriuarunt. Plutarchus Sympofiacorum ſeptimo, eius opinio- nis Philſtiona fuiſſe Auſtorem, ſcribit. Sed & Hippocratem, ac Dioxiſſippum Hippocrati- cum, Veteres Medicos, & nobiles, Nequis autem obiter nos putet uelut pedites, et quidem gregarios Lydium inſeq Currum uelle, Quid in diuerſum Eraſiſtratus prodiderit, ut *Plu-* idem expoſuit, Sed & in noſtribus atticis Gellius, & in Coenis Macrobius, nunc recensere, non eſt Conſilii. Ariſtotelis uero placita, Cui in ratiõe naturæ primas omnium calculis de- ferri, animaduerto, præteriiſſe, uifum pene piaculum eſt. Ante Gulam inquit, poſita Arte- ria eſt, quaquam impedimeto eſt, cum cibus ingeritur. Nam, ſiquid uel cibi, uel potus in Ar- teriam delabatur, Strangulationes, tormina, & tuſſes grauiſſimæ incitantur. Quamobrem nec audiendi ſunt, Qui hæc potum meare dicant. Accidunt enim aperte, quæ modo dixi, omnibus, Quoties aliquid cibi delapſum eſt. Profeſſo opinionem eorũ, qui potum hac ad- mitti exiſtimant, irridendam eſſe, plura oſtendunt. Meatus enim nullus de Pulmone ad Vē- trem pertinet, Sicut ex Ore Gulam tendere cernimus. Quin etiam per Vomitus, & Nafæ- am, unde nam humor remeet, incertum non eſt. Ad hæc humorem non continuo colligi in Veſicam; Sed in Vē- trem prius, certum eſt. Excrementa enim Alui tingi uidentur mini atio- riſ ſce. Vulnere etiam Ventris ſæpe hoc patefactum eſt. Sed enim ſtultas opiniones admo- dum ſcrutari, ſtultum fortaffe eſt. Hæc Philoſophus ſummus aduerſus præceptorem Plato- nem commolitur. At Qui tueri conantur, Inter alia id quoq; ſecutum Platonẽ uideri nolũt, Quod forte conuulſa Arteria, uelut meatu intercepto, interfciſſoq; potus reieſtatur foras, incolũmi ſtomacho. Aſtipulari uidetur & ſuis accenſio, Pulmone ægreſcente. Pomo & Animalia

Animalia pulmōis expertia potum nescire animaduertuntur. Sed nec id astringunt prætereū
 dum, Quod in Vrina, quæ est recrementum potus, nullū cibi uestigium reperitur, Quod si
 in Vētre simul fuissent, aliqua illarum sordium qualitate inficeretur. Postremo inquit, cur
 Lapides, Qui de potu in Vesica nascuntur, nunquam in Vētre coalescunt? Atqui debue-
 runt, Si in Ventrem deflueret potus. Eupolis deniq; & Euripides Poetæ nobilissimi Plato-
 nicæ hæresi calculum adiciunt. Et sunt, qui ab Alcæo propagatum id malint. Lactantius in
 hominis opificio cum Erasistrato stat, & Aristotele. Quorum si uera sententia est, ut fere
 constare uideo, Vna erit Pulmonis functio ἀναπνοή, quam esse finiunt, κίνησις βρόγχος, καὶ
 πύθμονος, idest Thoracismotidem, & Pulmonis. Cuius sint munia duo ἑσπνοή, καὶ ἐκπνοή,
 idest Inspiratio, Exspiratioq;. Est tamen & Quæ uocatur διαπνοή. Ea dicē ὁληθὲς ἀέρος
 ἀπορροή, ὑπὸ τῆς φυσικῆς θερμότητος διὰ τῆς ἐπιφανείας, idest Aeris attractio citra nostrum
 propositum a naturali calore per superficiem.

¶ Ieiunij ratio ex Medicorum Scitis. Firma ætas quæ intelligenda. Item quid Hierony-
 mus de Ieiunio, & Porphyrius. Caput LIII.

Ippocratis Medicæ potestatis scientissimi nobilissima, & celeberrima senten-
 tia est, Senes facillime Ieiunij sustinere. Mox qui firma ætate sint, Minus Ado-
 lescētes Omnium minime Pueros. Ex iis uero, qui animo sunt propensiores,
 magisq; uegeti. Hæc autem ita, quod aiūt, apertis dicta tibi uidentur, ut nō
 ita magna indigere explicatiōe sentiantur. Nisi quod Galenus firmam Aeta-
 tem dici putat eorum, Qui mediam Consistentiæ, seu Vigoris ætatem, & Senectutis agūt.
 Cum iam crescendi ætas, & tempus excessit, necdum tamen Senectutis Sensus ullus nota-
 bilis compareat. Ita Thucydides inquit, Qui firma ætate sunt. Quod autem Senes ait, Intel-
 ligendum putat de iis, qui primordia uitæ senilis traducant. Nam de iis, qui summam uol-
 sent, occiduumq; Senectam, qui intelligi potest? Cum ii diutinæ inedia dispēdium nequa-
 quam ferant, quāquam cibum exigunt omnino perexiguum. Traditum & illud in eisdem
 comperi scholis, Sanguine abundantes Biliofis facilius Ieiunium perpeti, causis aliquot. Et
 primum quidem, quoniam humidum in illis redundat Substantificum, atq; item nutriti-
 uum. Postremo & Calor suppetit remissior, minusq; acutus, Vt qui humido suffrenetur. At
 tēdenda & in hoc ex primo Canonis Auicēnæ placita, p̄dentis eū uitz modū uideri præsta-
 biliorem, Vt die una semel tantum hianti Stomacho ingeratur cibus. Mox sequenti bis, ma-
 ne, & Sole occiduo. Idipsum & sexto Colliget comprobatur Auerrois, Cap. septimo. Nam &
 mirabilis inquit, Auenzoar assentitur. Rasis quarto Almanforis Canon inquit, aptissimus
 uidetur, Vt Biliofis bis die cibo refici permittamus. Phlegmaticis semel. Temperatis, Sāgui-
 neis ue ter duobus diebus. Omnino ægre cibaria pericientibus præstare, scribit Auicēna,
 bis interdiu comedisse. Semel autem uix, aut nunquam. At Beatus Hieronymus Post cogi-
 tationum inquit, Cautissimam meditationem, Ieiuniorum tibi arma sumēda sunt, & canē-
 dum cum Dauid, Humiliaui in Ieiunio animam meam, & Cinerem, tanquam panem man-
 ducaui. Eua per cibum eiecta est de Paradiso. Helias quadraginta dierum exercitatus Iei-
 unio, igneo curru rapitur in Cælum. Moyses quadraginta diebus, ac noctibus familiaritate,
 & Sermōe Dei pascitur. Hostis antiquus post XL. dierum Ieiunium per cibum molitur in-
 fidias. Si filius Dei es, inquit dic, ut lapides isti panes fiant. In Lege, mēse septimo post clau-
 gorem tubarum decimo die mensis, totius gentis Hebrææ Ieiunium est, & exterminatur
 Anima illa de populo suo, quæ saturitatem prætulit Continentiæ. Et mox paulo. Sic Iei-
 unandum, ut non palpires, & respirare uix possis. Sed ut fracto Corporis appetitu, nec in-
 lectione, nec in Psalmis, nec in Vigiliis facias qd minus. Ieiunium non perfecta Virtus, Sed
 cæterarū uirtutum fundamentum est. Hæc siq; impudētior paulo ridenda arbitrat, p̄pendat
 quæso Porphyrii quoq; sententiam, ex Veterum Theologorū placitis in Dæmonum impro-
 borū sacris ritu præcipientis, Ieiunio animum expurgari debere, præsertim uero anima-
 lium abstinencia. Quippe sanctam Animi puritatem, uelut symbolū, characteremq; diuinū
 arbitrat, quo ab illorum custodiamur prauitate. Porro & Vir plane diuinus Animum
 tum sapientia diuina, tum ciborum munit abstinencia, perturbationes hominibus incitat,

tium. Tum ipsa ad Deum similitudine, uelut Dei templum incontaminatum, esse animum arbitratu in hoc uniuerso Dei patris templo. Fiestorum item dierum quibudam, prisco/ tu, Ieiunia seruata, in libro de Osiride, ac Ifide, allata in ea re Xenocratis sententia, Pluta/ chus tradit.

¶ Tritagonistæ conuictum Aeschini inuictum, quid sibi uelit. Tesseracoſton in Grauidis tempus, quod sit. Necnon Tesseracoſton festum. Caput LIII.

Aeschinem Oratorem nobilem Demosthenes nimio plus quandoq; uellicās, & Labeculam aliquam Viro eloquentissimo utcunq; inuictam uolens, Trita/ gonistem illum subinde appellat. Sicuti commemorat Hermogenes quoque primo de Ideis Tomo. καὶ τριταγωνιστὴν ἄκρον ἐξέθρεψε σὺ δὲ ἡ μήτηρ. Tritago/ nistem extremum educauit te mater, Vt qui tertio histriionum ordine dignus uideretur. Quando cum tragicum hypocritem, hoc est histriionem intelligi uolebat. Nec secus multis in locis hominem infamat, quā ut Scenicum etiam inuilem, ac uix in tertiis concertantem. Nam Tritagonistes non aliud signat, quā ordinis tertii ceratorem. A' So phocle uero productum hoc uidetur, Qui primus creditur tribus usus histriionibus, & quem uocant Tritagonistem. Plutarchus in decem Rhetorum Vitis, super Aeschine, ita comme/ minit. Cum esset, inquit, λαμπρόφωνος hoc est uocis sonatioris, postmodum Tragœdiam exercuit, Vt uero Demosthenes ait, ὁ γραμματικόν, καὶ τριταγωνιστὴν ἀρεσολήμων ἐν τοῖς Διονυ/ σίοις διετέλες, idest Scribæ, histriionis q; munere fungens apud Aristodemum agebat in Dio nysiis. Quin etiam puer literas cum patre docuit. Tesseracoſton uero tempus dicitur Die/ rum quadraginta. Quando seruatum Veteribus tradūt, Vti Gestantes Vtero ante partum eo Dierum numero sacra ne adirent. Quin & a partu totidem, incommodis infestabantur plurimis, Sicuti Infantes quoque. Quibus mox transactis, festum agitabatur Tesseracoſton item nuncupatum.

¶ In Piscæ communi Spinam non esse, quid significet. Arithmetica ne proportio in Cō uiui probabiliior, an Geometrica. Cur Coenam dicant δαΐτα. Camasenz apud Empe/ doclem quid. Caput LV.

Vam esset Viro graui improbanda Ventris ingluuiēs, & pecuina uoracitas, supra locis aliquot ex summis Auctoris uideor abunde cōmonstrasse. Nūc quia in eandem sententiam suppetunt aliqua nō digna, quæ prætereantur, nec quibus, ut opinor, græcanicum illud congruat, οὐδὲν ἱερὸν, nil sacrum, Operæpretium me facturū credidi, Si ea uelut auctaria bonarum literarū stu/ diosis congesſero. Igitur fuisse Veteribus Adagium animaduerto, Quod usurpasse Demo/ critum, ex Auctore nouimus locupletissimo, ἐν ξυγῶ ἰχθύϊ ἄκανθα οὐκ ἐνίστηναι, Promiscuo pisci nō insunt Spinæ. Id uidetur in nimio plus uoraces productum. Qui insita, Cephalī q; audiditate quadam, raptim se saburrare festinantes uerentur semper, ne accumbentibus par/ te ulla cædant, immoq; indigi, inexplētī q; e' mensa cogantur surgere, quo fit, ut dum degla tire fatagunt, quicquid uncis manibus, uelut inauspicatæ aues, inuncarint, ne perpurgent quidem. Sed confertim, indiscriminatim q; omnia in barathrum deuoluant, & Latrinarum meditatorum. ἀλλ' οὐ φιλικόν, οὐδὲ συμποτικὸν προάμειν διαχίλας ὑπόφατος, καὶ ἀπ' παγίως, καὶ χειρὶν ἢ μελέων, καὶ διαγκωνισμός. ἂν ἂν τοιαῦτα, καὶ κωμικά. At non gratum, nec Cōuinale Proœmium est, gulosa esculentorum inspectio, & rapacitas, manuum q; certamen. Nec nō Cubiti innisus. Perabsurda hæc sunt, ac Cynica. In hos ita affectos sic declamasse Socrates uidet'. Cū diceret quosdā pane uti, uelut obſonio, quosdā obſonio tanq̃ pane. Proinde sunt, qui Veterum frugalitati applaudentes, Vt præclarum, maxime q; Ciuile id efferant institu tum. Quo μοῖρα καὶ λάχρως ἰσότητα πῆν πρὸς τὰ δέπναι καὶ συμποτικὰ κοινωνίαν ἐβράχυνον, idest Moera & Lachesis in coenis æqualitatem, & in conuiuiis communionem dispen/abant. Nil enim conspiciebatur inornatum. Illiberale nihil, quando erat Homœxia, quam intelligimus suam cuiusq;, ac ex æquo portionem. Ex quo argumento Viri nunquam laeta ei satis Coenas ipsas δαΐτας nūcupabāt, & Cōuiuas δαιτυμόνας. Et δαιῖς Struções ἱππός, ac Trapezocomos,

ac Trapezocomos, a distributione, quæ tûc fieret, Sigdem *δελειν* diuidere est. Afruit, quod dicimus, & Sparta morib⁹, Quibus Creodætas. i. Camiû diuifores habere, receptum erat, non quofcunq; qdem, Sed eminentiffimû quẽq; ex Ciuibus. Nā Lyfandrû eo qñq; perfur/atum munere, tradit hiftoria. Id uero dicebat Creodæfia. Sed Vas Creodochon dici adno/tauius. In Conuiuiis inq; Pollux, portio prima dicitur Protothœnia, idest *πρωτοθωνία*. Huic porro mori calculum adiciit Homerus cû fape alias, tum ubi ait, *ἡσυχίᾳ οὐ τὸς ἐδύνετο δαι/τῆς ὕστερ*. Et nemo æquali indigebat cœna. Cæterum mos hic, quo in Cœnobiis nunc ma/xime Sandi uiri, Deo q; uere mancipati castiffime degunt, Exoleuiffe tunc uidet, cum Salia res inductæ sunt cœnæ, qbus ad immobilitatem ufq; differtus Venter distenditur, Candy/los nulla tûc menfa notaffes, non Carycias, ganæta cibaria, Quibusiam fatur titillatur pa/latum. Non Aromaticas potiones, quæ uocât Trimmata. Certe diu feruatum, Vt facrificiû, & publicum epulum non alio fieret modo, q̃ *πρὸς μερίδα*, idest ad portionem. Hinc Euri/pides τὸν τῆς ψυχῆς παῖδα κλῆρον dixit, hoc est Animæ filiâ Sortē, Quæ diuiti, aut illuſtri non ptribuens τὸ πρῶτον. Hoc est honorem præcipuû, Sed ut obuinit. Pauperem, abie/ctum q; furrigit, Magnû uero, ac potentē æqualitati affuefacit. Nec moleſte, Sed moderatû agere hilariter. Atenim aſſertione id genus, Video proſilientē in me Gurgitum altiffimog; turbâ, & Apicios neſcio quos tumultuoſius obſtrepētes. Qui ſoliti *κχλί/ειν*, idest Ciciliſ fare, ſeu turdos eſitare, *ἔφατε, ὅα ἐλθουσι διαφείδες βασιλῆες*, idest Obſonia, cuiuſmodi a' Ioue nutriti ueſcuntur Reges, Querule nimis, ſtebilitē q; ferēt, ad Zenonis parſimoniam, tanquam ad pileum Gulę Proceres uocari. Quē proditum memoria eſt, crudis dūtaxat ſo/litum ueſci. Interim q; Viniloco aquâ perpotare, ac diſcipulos Eſuriē docere, Vnde Phile/mon de illo ita cecinit, *πεινῆν διδάσκει, καὶ μαθητὰς λαμβάνει*. Docet eſurire, nec tamen diſcipulis caret. Atq; in diuerſum ita concinnabunt argumēta, Vt patinarias ſtruât ſtruices, quod Plautinû eſt, ueluti non ueſcendi, bibendi q; gratia agitari Cōiuiua ſoleant, *ἀλλὰ τὸ συμπεῖν, καὶ συμφορῶν*. Sed cōbibendi, conueſcendi q;. Tua uero ingent Creodæſia neſcio quæ, ac in portiones diſtributio, Cōmunionē ſublata, ex una multas nobis cœnas conſcicit, plures q; cœnâtes, Concenem uero, Cōuiſtorem q; proſus neminē, Quâdo ueluti a' Creo/polica menſa, ſiue Lanionia ad librâ capiens qſq; portionē decûbat. Sed rogo te, non ne de/ridiculum neſcio quē, & imperitum arbitrare Medicû, Si ægris pluribus ad æqlibriû poti/nes propinet? An nō ſentis in Cōuiuendi ratione Idipſum uſu frequenter uenire? Eſt q; plus appetat, Eſt q; minus. Inſita unicuiq; uirtute aut retûdente, aut acûete cibi appetentiâ. Tu tñ ſeſtiffimē Cōuiuator, & Rex, Non ſitientes, nec fameliceſcentes ad eûdem cum diuerſis cal/culum reuocas. Nec ſatis uidere didiciſſe, nō Arithmeticû in iſtis mediû, Sed Geometricû regni. Proinde, ſi ad Cauponem diuerſas, Conſuluerim plane, una, & cōmuni utendû men/ſura. Cum uero ad conuiſtum uocamur, memineris, proprium quẽq; uētram adducere. Quem deniq; nō tuum hoc moleſtum Aeqlibrium explet, Sed quod eſt ſatis. Neq; Vmbri/cas huc cœnas reuoco, Sed Veterû nobis humanitatē cenſeo imitandâ, ut in cōmunionē ſer/uanda non Homorophii modo ſimus, & tecti euſdem cohabitatores, Sed poculi quoq; & cibi euſdem grati participes. Quos a' Græcis dici Homochoenicas ſcimus, & Homofiſtos. Homericas porro cœnas ualere ſinamus, famelicas neſcio quas, & ſiticuloſas, In qbus Re/ges ſunt Italis moleſtiores Cauponib⁹. Quibus in prociñtû ſtantibus, ſuccurrit memorare, quog; apud ſe Calices perſiccarit. Pindaricæ utiq; præſtiterint, In qm omnia omnibus affa/tim apponi inuenies. Quod te non obſeruafſe, impendio miramur. Cû ſubinde in Græcorum Caſtra ſolers explorator te inferas, Et in nulla nō pagina ab illis uerſurâ facias, ex Vſu/ra fortem fieri opinatus. Perbelle mihi ratiocinari uidemini. Et qdē, ſi uera omnino dicēda ſunt, Me quoq; ſimilis quâdoq; rapuit ſententiâ. Sed cum animaduertiſſem, non me ualde ab eo diſſerre, quem Torrens arreptum deuoluat. Qui non quō uelit ipſe, Sed utiq; aquæ impetus tulit, neceſſario feratur, Erubeſcebam, Equum me plane furetem inſcēdiſſe. Neq; enim aliud eſt Cōcupiſcentiæ agitatio. In quo ſi ex me ſciteſ qſpiam, quonâ ferar? nō aliud Verereſpōdeâ, q̃ quō uſum eſſireni Bruto fuerit. Proinde Vos, ut collibuerit, Me nihil poe/nitet eog; ſententiæ eſſe, Qui cibi, potus q; largitate opprimi ſenſum, Rationem cōcûti, Sa/pientiæ induci nubilû uſu edocti non abnutit. Illud obiter, quoniâ a' piſcicio cœpimus adno/tarim, Cōmuni notione piſces omnes Camaſenas, idest *ἡγεμονίαν* dici ab Empedocle.

¶ Candyli quid sint. Item Abyrtace. Abyrtacopœi, Candys, Carycumata, *καρυκματά* *ἐν* *ἀβύρτα*, Carycopœi Delphi, Caryca. Paropfis. Paropfsimation. Onthyleufes. Carica. Mimata. Nogalisimata. Mimata. Hæmatia, Buli pro intestinis. Cap. LVI.

Voniam uero pauloante qbusdam usi uocibus sumus, quas haud ambigam, legenti frontem contraxisse, Tollamus porro^o difficultatis tricas, ut ea, ueluti morula, nihil hæc lucubrationum studiosi sufflaminent, ut hoc interim uerbo utamur. Candylos ergo accipe scitamenta ciborū quædā ex melle, lacte^q concinnata, Sicut Abyrtace apud Barbaros ex Porro cōparabat, Cardamo,

Allio, Mali punici granis, Sinapi, & id genus aliis qbusdā, Vnde Abyrtacopœi nuncupant. Medis præsertim id usu frequenti fuit. Sicuti in Theseo Auctor Theopompus est, & in Ceryphalo Menander. Candys autem persicum est indumētum. Caryciam uero dici inuenio Iurulentam dulcedinem. Julius autem Pollux dicas inquit, Iuris Carycam. Carycumata, Catachysmata, Abyrtacem, Paropfsida, Est enim & hoc Iuris quoddam gen^o, uel, ut putat alii, Mazæ, uel est Obsonium, quod nunc Paropfsimatiō diceremus. Carycumata falsa plantis inspergi solita, tradunt Aristophanis Interpretes. Carycæ meminit in Timone Lucia nus, *καρυκῆς τὸ γένειον ἀνέπαλτος*, idest suffertum habens barbitium Caryca. In Lexiphane recensetidem, Abyrtacem, Carycias, Thrymmatidas, & Thria. Scribit Sudas, Esse Carycam Lydium condimentum ex sanguine, & pleriq; aliis prælatis cōfectum. Vnde inquit, dictum *καρυκωσιῶν*, quod est, scita uerborum uarietate Orationem excolere. Et in libro de Rhetorica Apstinus duci Iudicem prædulci oratiōe, suauiq; oportere scribit, perinde ac lauto Caryciarum apparatu. Carycopœos tamen dici Delphos, animaduerto, quoniam uilissimas circuncidentes Coquorum fungi officio uiderentur. Carycarum meminit Athenæus quoq; Vt Lydii inuenti. Quin est item Caryca Venter, quem nunc Monthylenstem dicimus. Atingit Pollux, superflui apparatus Onthyleufes dicuntur, ac Monthyleufes. Carycam esse multi impendii, Didymus Auctor est. Sunt q^a nigredine inflecti uocabulum, opinentur. Nam *καρύκος ῥόος* pronigro interpretatur. Carica uero Domicilia in edito sita nuncupant, & naturali tuta munimento, Quod significat Comicus nobilis.

ὡς περ οἱ κάρεις μὲν οὖν ἐπὶ λάφειν οἰκοῦσιν. Sciendum uero id quod ut succenturietur, impletat Gula, Tépestate hac Pánionis Carycæ imaginē seruare quandā, ex pipe, ac aromatibus aliis scitamentū conficientes cū Pulloq; & Anserē sanguine, quos ad hūc usum iugulando peremerint. Omnino edulia hæc fuisse pretiosiora, ex Plut. liquet Symposiacorum quarto. Erat & prioribus Intestinum sanguine concinnatum, id, ut Pollux docuit, nuncupabat Mimarcis. Sunt & scitamenta quædam dicta Nogalisimata, præcipue grata. Meminit Ephippus. Sed uerbum id Poetis modo frequens, arbitrantur nonnulli. Mymata quoque obsonia dicuntur quædam pretiosius comparata. Parabantur uero, ut est apud Artemidorū, ex Carne, ac cruore, coniectis præterea condimentis pluribus, quæ in Opsartytico recenset Epene tus. Fuit & genus aliud, quod & ipsum a Cruore contenderim dici Hæmatiam. Auctor est Aristophanis Interpres, Allantopolas adipibus concisis implere *τοὺς βούλους*, Quo uocabulo accipi Intestina possunt, quæ paulum luxato uerbo sic item plebeia nuncupant uoce. Botulos etiam cruore diftentos apud Septimum Florētem legimus. Caterum quia in Cōuiualem incidimus hilaritatem, non inepte fortasse fecerimus, Si hoc potissimū loco fuero executus, quicqd mihi lectione uaria compertum est, Quando non parum multa sunt, quæ ad id spectantia Veteres monumentis prodidere. Verum, ut minus anxia lectio fiat, Quoniam q sapius iteriungunt, serius quidem, Sed incōmodo minore nihilo fecius, quod contendant, tandem perueniūt, Impingentes Capiti huic Coronidem, seorsum quæ reliqua sunt, pertractabimus, Græcorū fere uestigiis in hærentes, nec tamen nostros trāsēdo inhonoratos.

¶ Prædii, & Cœnæ uocabula tam Græce, quàm Latine unde inflectantur. Acratisma, Ariston. Dipnon. Monophagi, An Veteribus in usu fuerint Prandia. Ignis Laus, & Salis. Quæ sint Bellaria pergrata. Triclyniorum, & Conuiuiarum appellationes plusculæ De Androne, ac Thiaso. Symbolum quid, & Symbole. Conuiuiorum species, Ilapine, Gamæ, Eranos, Sportularum Conuiuium. Caput LVII.

Illud

Illud uero se ingerit primū, ut scrutemur, quid ita Græci Prædium dicant Ari-
 ston. Sed præsto Grāmatici sunt, de temporis incertitudine sic nuncupatum
 arbitrati, uelut Aoristō intelligamus. i. indefinitum. Vel quod in bellum per-
 gentibus, idest *πρὸς τὴν ἄγαν*, cinnari p̄fueffet. In Symposiaci Plutarchus
 Acratistina, & Ariston idem fere arbitrat, quod ipsum & Athenæus facit.
 Sed a Meracius potandi cōsuetudine nomen illud inflecti cōiectat, quoniam panis bucellā
 mero tingerent. Hoc autem *ἀπὸ τὴν ἰωθινὴν ὥραν*, idest a matutina hora. Nam & Eumæum
 scribit Homerus, Ariston. i. prandium parasse *ἄμ' ἰὸι φαινομένην*, idest cōmodum sese p̄men-
 te Aurora. Dipnon uero, siue Cœnam dici, *ὅτι τὴν πόνον διακλύει*, idest quia pausam labo-
 ribus facit. Ni malit quis Ariston appellari, uelut *ῥακον*. i. ex obuiis, nec anxie comparatum,
ἀπὸ πονον uero *ὡπὼρ διακτεπνομένην*, idest elaboratum, sollicitius q̄ appositum, Sed uariis ta-
 men distinctum cognominibus. Erat enim quod Phileticum diceretur. Aliud Demoticum,
 nec non Phratricum. Aut etiam Orgeonicum, Vt Thiasum præterea. Lego & Soteria Syn-
 dipna, Sed & in Canonicis decretis Agapen pro Cōuiuio bis positam inuenimus. Quæ res
 cum Philetico forte cōgruat. Lamprias uero apud eundem Plut. Cœnam apud Romanos
 dici aucupatur, *ἀπὸ τὸ τὴν κωνωνίαν καλεῖσθαι*, quod cum Amicis decumberet. Nam seorsum
 fere prædere, Veteris fuisse moris, Vnde sunt forsā apud Athenæum Monophagi. Dicit ue-
 ro a nobis Prandium a temporis qualitate, nam *ἐν μέσῳ* signare meridianum. Quando & a
 prandio interq̄scere *ἐν ἀμύγῳ* pronūtiat, Vel quod id sumeret *πρὶν ἐνθῆς γαστρίαι*, idest
 prius q̄ indigentia premerentur nocumēto. Hinc eorum coargui inficitia potest, q̄ prandia
 in usu fuisse Veteribus, abnuunt. Nam ut Iuuenalem taceam, in Cuius Satyra legimus,
 Hæc inter nautas & prandet, & errat, Macrobius saturnaliū. iii. Imperatum inquit, ut
 patentibus Ianuis prælataretur, & cœnaretur. Plin. Cæcili⁹. Post cibum sæpe, quem inter-
 diu leuem, & facilem more Veterū sumebat. Aestate iacebat in Sole. Valerius libro. ii. Pran-
 dere, & cœnare in propatulo uerecundia non erat. Plinius quoq̄ lib. xxxiii. Q. Elium in si-
 tilibus prandisse scribit. Cicero pro Cluentio, Cum eius in nuptiis uenit Laminatium multi-
 tudo hominum præderet, Et infra, Cum ad illud Prandium crudior uenisset. Vt uero ulterius
 pergamus, Euenum dicere solitum accepimus, Ignem uideri omnium bellariōq̄ iucūdis-
 simum. Salem uero Homerus diuinum uocat. Pleriq̄ autem *χρηστὴν*, idest gratiā, quod plu-
 ribus interitus gustui sapida reddat, & grata. Verū præcipue diuina bellaria, & mire grata
 Amici sunt, & familiares. Conuiuii locum inuenio recte dici Symposium, Androna. Syssi-
 tion, & Triclinon Oecon. idest domum, & Pentaclinon, uel etiam Decaclinon, & Palsada
ἐκ τῶ πάλσδαυ. Item Synagogium. Sed & Synagogimon siue Synagogium pro Conui-
 uio apud Alexin in Philocalo, animaduertimus. Nam *συνάγειν* dicebant simul bibere, Sicut
 ti comprobat Menæder quoq̄. Forte inquit Athenæus, hoc fit, quod symbolis cōstat. Sym-
 bolen autem Conuiuio illatam Chon uocant Argiui, idest *χών*. Particulam uero Aesam. i.
ἀίγειν. Symboles meminit Alexis quoq̄. Hebetaria item dici Symposia in Veteribus obser-
 uatum memoriis est, Vnde forsā præposita poculis Hebe confingitur Poetis. Illud adno-
 tarim obiter, Inter Penistylia olim, & Hospitalia in domibus itinera constituere, moris fuis-
 se. Mesaulæ dicebantur a Græcis, quod inter duas aulas essent. Nostri et Andronas
 uocarunt. Quo argumento Rhodigini mei, Vbiq̄q̄ inter domos duas angustior patet Via,
 qua, uelut anfractu breuiore, liceat ex transuerso in patentiorem uiam transcurrere, Vocant
 Andronem, Vel etiam forma deminuta, Andronellam. Quod mirum tamen est, nam Græ-
 ce nō puenit, neq̄ itē latine, Etenim Illi Andronas appellant Oecos, Vbi Cōuiuia uixilia so-
 lent esse, Quod eo mulieres nō accedant. Athenæus etiam ita scribit, Heroicas domos Ho-
 merus Megara uocat, & Domata. At nunc inquit Xenonas putant, & Andronas. Cōuiuas
 ipsos Græci Sympotas dicunt, uel Homositos, & Syssitos. Synusiastas. Thiasotas, & Thi-
 sitas. Nec non Ilapinaftas, Eranistas. Quāquam nō me fallit, Athenæum, Eustathium q̄ in
 Odyssæe primum ita Cōuiuia disparare, ut Ilapinen, idest *ἐλασσένων* statuant, quod splen-
 dorem habeat, & apparatus magnificentiam. Vnde & in Cypro coli solitum legimus Iouē
 Ilapinaftem, & Splanchnotomon. Gamon, in quod item pecuniæ erogetur plusculū. Era-
 non, quod pluribus differtum accumbentibus sit, Sed ita, ut ferat sibi unusq̄q̄, quod edat.
 Quod etiam *ἐκ τῶ συγίδος* dicebatur. i. a Sportula. Quæ res poetæ Hesiodo arripisse admo-

dum uidetur, quod in sit Iucunditatis multum, Impendii haud sane. Scotum uero Thiaso tag domos Pholateria nominabant, id est φολητήρια. Quam est pprie Thiasus sacer Chorus, unde Thiasotes p Choreute. Sed Demosthenes, & Xenophō multitudinē glibet dimi ne rei causa coeuntē eo dici uolūt noīe, qm Sios Lacones dicūt Deos, ut scribit Athenæus. In Plutarchi Symposiacis tardiores Cōiue, ac ad pueniendū lentiores nūcupant Colyphū dipni, uelut cōenaturis moruli iniiciētes, & accubiti inhibētes (Scribit tñ Etymologia. II. Apollodorus, ex Cochliis, hoc est Limacis esse, quæ dicantur καλοισλείπνους. i. Colyfidipnos) Item Zophorodorpidēs, tanq̄ in noctē ptrahētes puiuium, Nec nō Trechedipni, ex aduer so appellatiōe facta, quod minus ad cōenā currāt. Sunt & quocent Epithymodipni, Qui re rum multarū curis districti, nihilominus cōenę cupiditate Vocatoribus nō negant, Etiā si ad præsceptum adesse quærit minus. Apud nostros Mēsæ eiusdem participes Cōiue dici con fucere, Sed & Conuiētores apud Plinium Cæciliū. nam Compranfores legisse uideor in Philippicis apud M. Tullium. Conuiuia publica scribit Pollux, nūcupari a Græcis, Euochiv as. Thalias. Pandæstias. Demothoenias.

De Scimpodio, & Stibadiis, Itē Anacinteriis seu Accubitis. Sederēt ne, an accubarēt Priores. Itē uocabula plura ad Cōiuii Dñm, et Seruos spectantia. Copidēs Cōenę. Physicilli panes. Tithenidia. Corythallia Diana, Aeclon Cœna. Copiffare. Synæcliz. Epēcla bellā ria. Cāmātidēs. Cāmata. Pfæsta. Logodipnū. Dipnologia. Gastronomia. Gastronomi.

Caput

LVIII.

Bseruatū & in eiusdē Iulii Thesauris, Sup gbus accūbamus dici κλίσας, κλί νιδας, κλινίδια. Hoc est lectos, lectulos ue, atq; item Scimpodas. Hoc uero po streuū etiā Scimpodiū appellari deminuta forma, in Athenæo legimus. Nā apud Gelliū in synceris Codicibus ita adnotatū inuenimus. Atq; ibi, q intro missi sumus, offendimus eū cubātē in Scimpodio græciēsi. Apud Aristophanē

ἰερὸν σίμπεδον repies in Nebulis, uel p Philosophorum sella, uel p lectulo. Inueni apud Græcos, q scribāt, Scimpodion signare τὸ χωλοκράβατον. i. claudū Grabatū, nā apud Vete res σικκὰ/ῖ claudicandi notio ē hēt. Diogenē quoq; dicere solitū in Varia scribit historia Aelianus, ὡς τὸν σωκράτην αὐτὸν Ἰουῖον, περιέχοντα γὰρ τὴν τῶ οἰκλίω, καὶ τῶ σικκίω. Eruditus inter Græcos Grammaticus sic finit, σκμπόδον δὲ τῆς κλινίδος μονοκρίτων. i. uilior Lectulus Scimpodion est, In quo decumbat Vnus modo. Erāt ē Stibadia, hoc est Tori, humi iacentes, ex lignis, ramis ue structi. Meminit Athenæus quoq; Primū inq; Scenas faciebāt. Et in his Stibades ex herba, super qua Dapes componerentur. Alibi idem prodit, in Stibadibus accumbi solitum. Maronianus Interpres Stibadia non habuisse Veteres, astruit, cum tamen apud Theocritum in Adonidis Epitaphio hic legatur uersiculus.

Εἰς ἀγαθὰ σιβάς, ἔστιν Ἀδωνιδί σιβάς.

Quin & Phormionis Stibades, uel puerbio notio res fuere in præparcos, qd Sudæpdiū monumentis. Apud Pliniū Cæciliū ita legas. In Capite Stibadiū candido marmore uite ptegit. Sidonius Apollinaris in Cœnatiuncula Stibadiū pstituit, & Abacū. Dicunt & Anacinteria, Sicut apud Lāpridiū in Heliogabalo, Accubita, seu Accubitæ, uti Aliis placere, aduerto. Sedilia item discumbentium uidetur Spon das nuncupasse Virgilius, cum de Didone ita scribit.

Aulæis iam se Regina superbis

Aurea composuit Sponda.

Legimus in historia, Fœminas cū Viris cubantibus sedentes cœnasse. Lectisternio præterea Iouis, Ipse in Lectulum, Iuno & Minerua in Sellas ad cœnam inuitabantur. Nec me fallit, Seruium grammaticum scribere, Maiores nostros sedētes epulari solitos. Eum q; morem habuisse a Laconibus & Cretēsiis. Sicut inquit, Varro docet in libris de Gente Populi Romani, & proinde Virgiliū ita scripisse.

Hæ sacris sedes epulis, hic Ariete cæso,

Perpetuis soliti Patres considerare mensis.

Conuiuii Dominum, et Regem a nostris uideo appellari. Græcis uero dicitur Hestiator, & Hestichus apud Aristophanem. Necnon Symposiarchus, quāquam eo quoq; nomine nūcupatur, Quem forte, uel alio modo eligunt Sodales Conuiuii curatorem. Prochites uero d se uidetur inter decumbentes, qui accubitus assequitur primatē. Ministerio uniuerso ppositus dicebatur Trapezopœus. At in sacris minister erat Parasitus, Et in Atheniēsiu

bus Parasitōn

bus Parasitico dici inuenimus. Pocillatorem uocat Apuleius, qui ad Cyathum stat, Sed nō sit finis, si ista consecremur indagine curiosiore, Quando uel Exoletorum in Conuiuio turpiter diligenter succingunt. Cura nec sopita est, quo modo Aper à Coco cæsus exeat. Quanta celeritate signo dato, ad ministeria decurrant Gladii. Quanta arte in frustra non enormia scindantur Aues, quam curiose infelices Pueruli Ebriorum sputa detergant. Iis quippe laetitiae fama captae. A deo nec bibere scim⁹ citra ambitionē, nec edere. Fuere tamē apud Spartanos Cœnæ quædam dictæ Copides, In quibus immolaretur Capra, Nec aliud præterea quippiam, inde q̄ Carnis distribuebantur portiones, & panes, Qui uocabantur Physicalli. Insuper alia pleraq; sumptus haud magni. Celebrabantur & Conuiuia hoc genus in Tirthenidiis, quando Tithæ, idest nutrices pueros deferrent mares in Dianæ templum, quam Corythalliam dicunt, prope Tiaffum ad Cletam. Erat apud eosdem quoque Cœna dicta Aeclo in Phiditio. A Copide uerbum inflectitur κοπίζειν, idest Copisfare, quod est Cōuiuuium eiusmodi celebrare. Ab Aeclo autem Synæclæ nuncupantur, idest Syndipnia, uel Conconationes. Quæ uero post Aeclo, idest cœnam dabantur Bellaria, seu Tragemata, uocabant Epæcla, Quæ quia cum Lauri foliis comedeabant, quod dicūt ἐκ πίλλης, Inde Cammatidas uocarunt folia ipsa. Sicuti Psæsta, hoc est liba etiam Cammata. Sunt qui Epæcla Martyam quoq; uocent. Illud deniq; periuendum scitu, Logodipnum appellari paratam, conditam q̄ uerbis modo cœnam. At Dipnologia cœnadi esse ratio uidetur, Sicut Gastro nomia Ventris Lex, unde & Gastronomi.

¶ Harmodii Melos in Conuiuio. Cantilenarum genera. Pæon qd, & Pæonia manus. Præsent ne ex floribus Corollæ, an Arborum ramis. De Vnguentis paracula. Cur dicatur Rosa Græce Rhodon. Hypothymides corollæ, quæ intelligantur. Coronarum in Sacris consuetudo. Chthonia Dea, Chthonia sacra. Comosandalos flos, Siue Hyacinthus. Atta Comicus Poeta. Perambulare Crocum, & Flores quid apud Oratium. Caput LIX.

Am uero nec id utiq; ambitiosius a me conquirendum, Canere in Conuiuio fuisse antiquissimi moris, Personat hæc in Trivialium ludis, uel imperitissimi cuiusq; adnotata ex chartabulis. Forte nec uacantis fuerit operæ subsignasse, quod in Græco penu obseruatum est. Interim a discumbentibus Melos conuini solum, quod Harmodii nuncuparetur, Cuius erat initium *ὁ ἁπλοῦς ἀπὸ τοῦ μέλιτος*. Dicebatur uero in Harmodium, & Aristogitona tyrānicidas. Vnde illud facetissimum ex Comica officina, οὐδὲ παρὲς ποτὲ τὸν ἀρμόδιον ἔσται, idest apud me nunquam Harmodium canet, quod est, mecum conuiuia non agitat. In Veterum monumentis adnotatum illud quoq; Apud Heroas Cantilenæ species fuisse quinq; Sophronisticen, Cuiusmodi Clytemnestræ accinebat Cantor. Encomiasticen, qua præstantium Virorum præcinebantur laudes, Ab Achille celebratam. Threneticē, idest Lugubrem. Orchematicen, idest Saltatoriam. Et denique Pæanicen, Qualis est apud Homerum Iliados primo post sacrificii absolutionem inquit enim *καλὸν ἀειδόντες ποιῆσαι*. Nam est Pæon in Apollinem hymnus, non in pestis modo pausa, sed & belli. Quin ad aueruncandum quoq; incumbens exitium. Et Pæona quidem Homerus dicit. Alii etiam Pæona, idest *ποιῶνα*. Sed & Pæana. Inflectuntur uero hæc a *ποιῶ*, quo medela significatur. At *ποιῶ*, a *ποιῶνα*, quod sedo significat. Pæonia manus therapeutice intelligitur, idest medicatrix. Corollas porro compotantium non est, qui nesciat, nam & Ouidius.

Ebrius incinctis phylra conuiuia capillis

Salat, & imprudens utitur arte meri.

Pinguescat nimio madidus mihi Canus amomo.

Lassentur q̄ Rosis tempora sutilibus.

Sunt qui eam rei proferant rationem, quod sic frigeret Craneum, nimio plus uino iam calens. Cæterum in Coniuiali usu flores pleriq; detestantur Coronas, Laureas ample xantur gratius, Illas enim putant *κορκοσιώδεις, καὶ πικρὰς καὶ πολλὰς ἐπιπληθύνειν, καὶ σαυνοσίαις ἀλλοσφῶν, καὶ μουσικῶν ἀνθρώπων*. Quod nostris uerbis dicitur, Puellares, colludentibus q̄ uirgunculis aptiores, ac mulieribus, quam Philosophico con

Sed & Valerius Martialis.

gressui hominum q̄ a Musis non sequestratorum. Alii uero ex foliis Coronas improbant omnino. Nam & Empedocles testatur, τῆς δέ φωνῆς τῶν φύλλων ἀποπνέουσαι ἐχέειν χάρι, a' Lauri foliis abstinendum prorsus. Neq̄ enim decere aiunt, hominem ornari arborum deformitate, Violenter, præter q̄ naturæ rationem direptis foliis. Cur enim hæc data plantis opinemur, nisi fructuum tutelæ? Atque ut ipsæ quoque frigoris uim, caloris q̄ pro ratione admittentes consueant, ut temporum mutationes citra perniciem ferre ualeant? At exutas ulcerosum plane contrahere nocumentum, fieri q̄ ψιλῶσιν ἀπρεπῆ, idest indecoram demudationem. Ediuerso florum non decerptorum quænam esse utilitas potest, nisi odore pascaris, exhibeas q̄ oculis ex eorum non imitabili uarietate uoluptatem incundissimam? Incundissimam inquam, quia simplicem, quia naturalem, nec ullo impendio nostro constat rem. Vnguenta forte detestemur. Detestemur item purpuram διὰ τὴν ἐπίθετον πολυτέλειαν, ob adiectitiam multæ impæ rationem. ὡς δὲ λέγει ἑμάται, καὶ χροματὶ κατὰ τὴν βαρβάρων φωνήν, idest tanq̄ dolosa indumenta, dolosos & colores, uti Barba dixisse, p̄ditum memoria est. Adde, quod si non præcerperis, momento conflaccescunt, prorsum q̄ grauisimum alioqui naturæ opus uidetur perire, nullo cuiusq̄ emolumento. Proinde Qui ex foliis magis, quam floribus Coronas contexuisse malunt, perfimiles inquit Barbaris uidentur, Quibus consutæ pelles gratiorem præbent Vestium usum, quàm Lanæ. An est, qui illud audisse nequeat, Corollam ex Rosis dici esse Musarum? Videmur itē meminisse, quod elegantissime aduersus imperitam mulierem cecinit Sappho καὶ θανούσα δὲ κέσται· οὐ γὰρ πῶδ' ἔχεις ῥόδων, τῶν ἐκπερίης, idest Mortua iacebis. Nec enim hortulum habes Rosarum ex Pieria. Succurrit profecto parte hac Veterum ingeniorum mirari diligentiam, Neq̄ enim simpliciter, sed summa uidentur ratione Coronas in conuiuuiis instituisse. Siquidem Dionysium legimus, cum uinum comperisset, potentissimum utique medicamentum, simul & incundissimum, habitum inde fuisse non incelebrem medicum. Quod item discumbētes, qui se forte inuitarent plusculum, hederea ornasset Corona, Quæ insita frigiditate Vini potentiam retunderet, minus q̄ inde afficerentur bibentes, Ebrietatis uī restitūta, hedera uī frigoris. Cæterum eadem ratione in Cōuiualē admittæ creduntur Lætitiam ex floribus Corollæ. Perdocent experimenta, quæ uī Sensus concutiantur, Vbi hausti liberius meri Vapor hominis aciem cœperit pulsare, quando initium inde habere Sensus, creditur. Mirum est, quantum in eo statu afficiamur. Propterea Sapientium curiosa Solertia scias esse in rerum natura Antipathiam, quando nihil placuit esse sine pari flores Capiti circumponendos præcepit, Quorum defluxus mirabiliter illud aduersus crassantis latenter ebrietatis impetum obsepiret, communiret q̄, Calidi siquidem poros, seu meatus patentiores reddunt. Frigidi uero sua potestate ira contemperant, ut scandentes repercutiant Vapores, sicuti Rosa, atq̄ Viola. Substringit enim utraq̄, reprimat q̄ Capitis grauitates, quas uocant κεφαλαίαν. At Cypri flos, ac Crocus, & Baccaris in suauem uertunt soporem bibentes. Lenis quippe eorum defluxus est, ac blandus. Inæqualitates q̄ Corporis ebriorum, & asperitates tranquille diffundit. Vnde fit ut Crapulosa hebetentur, perficiantur q̄. Porro & florum quorūdam odoribus in ambitu Cerebri fufis, Sensorii repurgantur meatus, & quod humidum est, at tenuatur leniter sine commotione ulla, caloris facultate digestum. Quin & frigidum natura suapte Cerebrum refouetur. Proinde flores Corollas e' Collo propendentes, Hypothymidas nancupari, inueni, puto, a' Vaporandi usu. Eodem quoque argumento unguentis ex floribus obungere pectus, moris fuit peruetusti. Cui rei testimonium quoque præbet Alcæus, Vbi in Caput pectus q̄ affundi unguentum præcipit. Illud postremo hic adnotasse ne pigeat, Dicit Rosam sermone Græco ῥόδον, ut Plutarchus Interpretatur, licet codice in syncretissimo; & decurato maxime, ὅτι ῥῶμα παλὸν τῆς ὀσμῆς ἔχουσα, διὸ καὶ πύχνα μὲν γίνετο. Quod odoris fluxum emittat plurimum, quo nomine primo quoque tempore etiam efflaccescit. Grammatici putant ῥῶς ὅτι ὄσιν, declinari, quod: Olere signat. Illud ut corollarium fuerit, non in Conuiuuiis modo Corollis esse ufos Veteres, Sed & in sacris. Nam Hermionenenses in Græcia Chthoniæ Deæ sacra obeuntes, festa q̄ dicta item χιδόνι tempore æstiuo, Coronas ex flore implicant, Quem Comofandalon uocant, Eum ex magnitudine, ac colore esse Hyacinthum, putat Pausanias, quoniam etiam infunt τὰ ἐπὶ τῷ θρόνῳ γράμματα. Sciendum uero in Theatri, Scenæ q̄ delitias flores item obrepisse, atq̄e Crocum

Crocum, & Odoramenta, præcipue cum agerentur Fabulæ. Id quod perobscure in Epistolis significat Oratius, cum de Atta Comico Poeta meminit hisce uersibus, Recte nec ne Crocum, floresq; perambulet Atta Fabula, si dubitem, Clament, periisse pudorem Cuncti penè Patres. Est apud Lucilium Attæ cuiusdam mentio, Muginamur, inquit, Molimur, Subducimur Atta.

¶ Vasorum Nomenclaturæ diuersæ. Figlina subigi Aromatibus solita. Dinos. Thericia cur dicantur. Cantharus quid. Cantharia. Cornibus usos in potu Priores. *καρπῶν* cur dicatur. Ciboria. Cotyle. Encotyle iustus. Cothon. Cothonisimus. Acratocothonēs. Laphyæ qui dicantur. Calicis notiones. Latax quid. Scytharum uinolentia, Scythiffare. Herculanus nodus. Scythos, cognomen. Amphithetos Phiala. Phialarum species. Vafati qui dicantur, & Nafati.   Caput   LX.

Via uero in Vasorum mentionem incidendum sæpius est, non in scite opinor, quæ nobis uaria suggerit lectio, huic potissimum parti subscripserimus. Quæ in re mirari non est satis Veterii ingeniorum lasciuia, Qui Figlina etiãnum artificii inuento subacta aromatibus fingebant, Vt accersitæ commédationis inde Vino, cibusq; conciliaretur aliquid. Cuiusmodi ex Copto aduehebant. Et Rhodiæ sunt Chytrides apud Aristotelem in libro de Ebrietate. Nam indidem haustum unum etiam præter gratiam iucunditatem oblædebat minus. Inter pocula recensetur Guala. Dinos, idest *δίνος*, Quâquam est eodem nomine Saltationis Item species. At Cyrenæi Podonipteræ, idest pelum, Dinon uocant. Daÿlotum intelligunt digytorum formis per ambitum insigne, Vel proiecturis, eminentiisq; quibusdam, ut Sidonia pocula. Sunt q; Amphotum interpretari malint, idest utring; anatum. Apud Damaxenum est poculi species Elephas. Heracleum dici credunt poculum, in quo enauigari Hercules, ac esse Solis primum. In eodẽ genere Ethanium est, ac Hemitomus. Nam Thericia recenset Theophrastus quoq; in Plantarum historia, ex Termintho tornaria ea prodens, ut a figlinis discernere nō sit. Eoꝝ primus uidet Auctor Corinthius Thericles figulus. Est q; nuncupari Thericia putet, quod in eis ferarum. i. *θηρίων* pelles insculperentur, yel quod feras turbaret Dionysius uis prohibans. Sunt alicubi & Crateres dicti Thericlei. Isthmum Cypris esse poculũ, auctor Pamphilus est. In eandẽ rationẽ uenit Cadus, Item Cadiscus. Nā Cantharus non figlini modo nomen est, a figulo ductum artifice, Sed & nauigii species. Quin apud Antiphrastem Cosmarion. i. ornamentulũ mulierẽ Cantharus dicit. Cantharia item legimus quodam. Carchesium uocari putant, q̃a Trachysmata habet *καρχησίων*. i. asperitates miliũ quãdam imagine. At detentos sitq; Homerus Carchaleos uocat. Ceras. i. Cornu in eodem recenset ordine, quoniã Boum cornibus in potu uterentur priores. Cui rei argumento id est, qđ *καρπῶν*. dicunt Græci pmiscere uino aquam. Id genus uasa uocant qđam Rhyta. Ciboria sunt & pocula de Ciborii Aegyptii similitudine. Proinde Scythia forte nuncupent quoq; quod angustiora in imo sint. Condy uero Asiaticũ est. Eius in sacra Pagina metio est apud Græcos. Sunt in usu eodem Cotylos, & Cotyle, Concaua nimis, Nam omne cauũ dici Cotyle ualet. Vnde apud Homerũ Cotylerrhytos Săguis utraq; manu q; hauriri pōt. Encotyle uero iustus nomẽ est, quo uicti Victoꝝ genua manu excipientes cauitate geitabant. Putat aliq; Cotylem esse Heminã. Cratanion, & Cranion pocula item sunt. Item Cylichnides. Et Cymbe. Apud Lacones fuit, Cothō. Vnde Acratocothonas uocāt meꝝ haurientes ubertim. Sed & Ebrietas Cothonisimus dicit recte. Persæ iis utebant, quæ Labronia dicimus, a bibẽdĩ impetu sic nūcupata. Calices item qđam uocant Lacænz, Sicuti Lepaste, Cui impositũ ab iis nomen, qui multa p̃dugunt, quocant Laphyæ. *λαφῆα* signat ampliter bibere. Cōtraria eius rōne, quod uocant Bombyliũ. Iã prætereo Labasiũ. Spōdeum. Lesbiũ. Lutrũ. Est & *μέλις*. i. Mele. Metaniptrũ calix erat, quo post cœnam utebant, ubi lauissent. Inter Phialas fuere, quæ dicerent Lysiurges a Lyciis, Item Cononiz. De Artificis nomine. Marthus a Paphiis nuncupat poculũ. Mathallides quoq; eiusdẽ sunt usus. Veluti etiam Manes,

ideſt *μῆνις*. Erat & ſuus in Cottabiſi Manes. Neſtorida poculū, quo ſit uſus Neſtor, egregie deſcribit Athenæus: Sūt apud eundē Seleucides quoq;. In Dianæ templo, quod Capuz fuit, poculū uſebat. Id illi fuiſſe Neſtoris aut credebant, aut pſuadere aliis nitebantur. Habet Calix quoq; inter pocula manifeſtariū locum, quāquā eſt item Calix modulis Aeneus, q̄ riuo, uel caſtello inducit, ei q̄ mox applicat fiſtula. Lōgitudo habet digyros nō pauciores XII. Lumē. i. capacitatem, quāta impetrata fuerit. Hic uidet̄ excoꝑitatus, quonīa *αἰσῆς* rigor ad flexum difficilior non temere laxari potēſt, uel coarctari. Holmon item *ῥεπέος* poculum fuiſſe Ceratio pſimile. Oxybaphū q̄dem p̄ acetario Vaſe capit ſere. Cōſuetudo. Apud Cratinum tamen poculū eſt. Meminit Antiphanes quoq;, nec tacuit Ariſtophanes. Adhibebat & in Cottabiſi Oxybaphū, in quod Laragas infunderent. Sic aut̄ humorem ex poculo uocant pſuſum, ut interpretat̄ Athenæus. Onyx ligneus erat calix. Panathenaica pocula apud Poſidoniū legunt̄. Habent̄ in eo gñē Pellicæ. Olpē. Pellē uero, ſiue ut Hipponax Pellides, uafa ſunt, q̄bus excipit̄ Lac, dum mulget̄. Inter pocula eſt Priſtis. Prochytiſ. Pruſiaſ. Scyphos maſculinū eſt, ac neutꝝ, flexu item uariāte. Scypphum Heſiodus ēt pronuntiat. Apud Steſichoḡ inueni Scyphiū quoq;. Dicit̄ Scyphos quaſi Scythos, a Scythiſ, q̄bus ebrietat̄ nimio plus frequēſ eſt. Proinde Scythiſſare inebriari eſt. Scyphos Borotios eximie laudari, ad uerto, q̄ Heraclēotici nūcupentur. q̄bus ſit uſus primum in expeditionibus Hercules. In eſt anſulis, quocatur Hercules nodus. Secūdā habent̄ notā Rhodiaci, Syracuſiſ cōſequentiſ. Scyphos ab Epirotiſ Lyrtos item dicit̄. A Methymnæiſ & Scythos. Ex quo Lacedæmonius Dercyllidas, Vt q̄ Vaſer eſſet, ac ferinus, Scythos eſt cognominatus. Eſt inter pocula Tragelaphus quoq;. Item Trieriſ, ſiue Triremiſ. Amphitheton phialā legimus apud Homē. Forte anſatam utriq;. Amphitheton intelligit Partheniſon apythemēnō. i. ſine fundo. Apollodoros, quā fundo inniti nequeat, ſed ori. Alij, quā anſulis utriq; geſtari poſſit unde & Amphora item ducit̄. Ariſtarchus, quā fundo poſſit, ac ori incumbere. Sunt & Phialē Balaniomphali, quāz Vmbilicus Balneoz Tholo ſimiliſ eſt. Iam Phialā Argyridēſ, & Chryſidēſ, ſed haſ ex materia nūcupari, palām eſt. In hac tam ſuſa Vaſoz mentio, adnotandum, fuiſſe, Qui Vaſatos pro Diuitiſ accipiant, ſed inepte. Dicunt Naſati, ut Lampridiuſ aduertit, uiriſiores, ac belle mutoniati. Vnde Paræmia, De Naſatoz peculio. Vulgo extritum utiq;. Naſi magnitudine Mutoniſ concipi quantitatem quoq;.

¶ Cur Laſtucis ueſcerentur Priores in fine. Quāz dicantur Acrepala, Adipſa. Dipſetica. Diaphoretica. Plinii locus perpenditur de Rhaphano, Item de Braſica. Necnon Dulcia ebrietatem diſcutere.

Caput

LXI.

T, quoniam Ebrietatiſ remedium in ſuſtibus fuiſſe Corollis uidetur cōprobaſſe, Succurrit ex eadem cura uetuſtatiſ admiratio altera. Siquidem ad eandem auertendam inſtitutum quoq;, Vt Laſtucis nō in cœnā procemio ueſcerentur, quod ad conciliandam appetentiam noſtra fieri tempeſtate, ſciunt omneſ, ſed in fine. Quoniam inſita frigidityte retūdāt ebrietatem Laſtuca. Id quod ex Athenæi monumentiſ percepiſmus, cum alibi, tum libro tertio. Proinde notiuſ fit Martialiſ diſtichum.

Claudere quāz cœnaſ Laſtuca ſolebat aurorum,

Dic mihi cur noſtraſ incohet illa dapes.

Pauluſ Aegineta Medicinæ primo Laſtuca inquit, *ακφός ἄνθος τὸ καὶ ὑγρὸν αἶμα καὶ ὑγρὸν οὐκ ἐστὶν*, ideſt refrigerat liq̄do, humectat q̄, quo nomine etiam ſoporem conciliat. Dioſcorides uero medicæ profeſſioniſ auct̄or illuſtriſ, Acrepala nūcupare uidet̄, quāz Ebrietatem prohibent. Sicuti Adipſa, quāz ſitim, Nam quāz augent Dipſetica dicunt̄ ab eodē. Diaphoretica uero ſunt, quāz alium ſubducunt, leuigant q̄, Sicuti ſabulum, Quod etiam putant *κυντικόν*, ideſt genitale. Topica remedia interpretatur Galenuſ Localia. Inter Acrepala nō cenſent̄ amariores Amygdalā, quod Eruditiſſimi ſcribunt, quoniam amaritudo illa exiſti di habeat uim, nec oppleri uenaſ permittat, Quibus præter modum diſſentiſ, obſcuratiſ contingere ebrietatē, credimus Peritiſ. Verum hac parte illud uehementer obſeruandum. Siquidem libro hiſtoriæ naturaliſ ſeptimo & decimo Pliniuſ ita ſcribit. Quorum namq; nō uocat q̄dem,

necat quidem, sed lædit odore, aut succi mixtura. Vt Rhaphanus, & Laurus uitem. Olfa/
rix enim intelligit, & tangi eam odore mirum in modum. Ideo q, cum iuxta sit, auerfari
 & recedere, saporem q inimicum fugere. Hinc fumpfit Androcydes medicinā, cōtra ebrie/
 rates Rhaphanum mādi præciens. Sumunt uero, quæ nobilis Auctor hic prodit, ex Theo/
 phraſti libro quarto de hiftoriis in fine. Et nominat ille quidē Rhaphanum, Sed ita, ut Bra/
 ficam intelligat. Etiam Interprete Theodoro aſtipulante. Id ut ſcias uerum, Scribit Plinius
 idem, libro XX. Braſicam uino aduerſari, ut inimicam Vitibus. Itaq, antecedente in Cibis,
 cauere ebrietatem. Poſtea ſumpta, Crapulam diſcuti. Suggestit testimoniū & Iulius Pollus
 libro ſexto. Rhaphanus inquit, eſt Crambe, hoc eſt Braſica. Quod itē Ariſtoteles agnoſcit,
 in τῆς πρὸς ἑλίου, ubi ait, ῥαφανος, ἢν καλοῦσι πρὸς κράμβην. Rhaphanus, quam uocant
 nonnulli Cramben. Antiphanes etiam appellauit Crambidion. καμβιδίον ἐφ' ὅν, χράμην,
 ῥάφανον. Cæterum & Auctoritatibus aliis rem fulcit libro primo Athenæus, a quo pro/
 ditur illud quoq, pro Rhaphanide interdum Rhaphanum pronuntiarī. Mos hic qdem Pli/
 nio frequens, ut res eaſdem nunc Græcis, nunc latinis appelleret nominibus. Vt paulo imperi/
 tiorib⁹ uideri diuerſe poſſint. An id & parte hac fecerit, ne Auctori grauiſſimo colaphum in/
 tendam, diſcutiant uolentes. Dignum uero ſcitu de Braſica, parari eam Athenis in cibū cō/
 ſueuiſſe iis, quæ peperſiſſent, uelut antipharmacum. Certe Nicæder Braſicam, quæ ſacra ſit,
 Mantin uocauit. Apud Ananiam Iuriſiurandi forma per Cramben concipitur. Sicut apud
 Teleclidem quoq, Necnō Epicharmum, ut in Baptis Eupolin taceam. Mos uero ita iuradi/
 fuiſſe Ionicis præcipue uidetur. Nec mirum, quando & Stoicæ ſectæ conditor Zeno etiam
 per Capparin ſibi iurare permiſit. Quod uero Laſtucæ frigiditatem ebrietati diximus obni/
 ti, obluſtari q, Videntur ea Ratione confirmari Ariſtotelica, Sic enim in quæſtionibus tra/
 di animaduertimus. Crapulam inquit, ſedat Braſica, quod ſuccum dulcem, diſcutientem q
 obtineat. Frigida uero eſt. Fit autem detētis a crapula, ut eius ſuccus humores in aluum de/
 trahat, qui uinoſi, crudi q tenentur, & ipſa ſuperius in uentriculo remanens corpus refrige/
 ret. Vnde euident diſcuſſio conſequi poteſt. Vinum nāq, humidum eſt, ac calidum. Aucto/
 rer in Sympoſiacis Plut. eſt. Dulcia, ſi infundantur uino, ebrietatem diſcutere. Proinde Medi/
 cos peritiores iubere, qui ſe amplius inuitarint, quieti ſeſe daturus, melle litum panem uora/
 re, quoniam meracam potionē hebetet dulcedo. Quod ad Laſtucas attinet, Celebres ſunt
 apud Athenæū Ariſtotelem Thridacinæ. i. Laſtucæ, qbus in hortis, Sole occiduo, Oenomeli
 infundeat, mane oſtētans uirentes ſe habere placētas, ſibi a terra ſummiſſas. Brenthin Cy/
 prii Laſtucam dicit, quam Græci Thridaca, uel Thridacinē. Hipponax ēt Tetracinē. Nā Te/
 tracina numi uidentur Attici apud Liuium. In Laſtuca deniq, occultatum a Venere Ado/
 nin, cecinit Callimachus, quod allegorice interpretatus Athenæus illuc referendum putat,
 quod in Venerem hebetiores fiant, Laſtucis uſcētes aſſidue. Tanquā mortuorū ſit Cibis,
 uti ſcribit Eubulus. Illud adiicit Cratinus Phaona inter Laſtucas abſconditum pulchras ab/
 amate Venere. Pythagorei utiq, Laſtucā uocabant quādā Eunuchō, At mulieres Aſtyida.

LODOVICI CAELII RHODIGINI IN ANTIQVARYVM LECTIONVM LIBROS
 AD REVERENDVM IN CHRISTO PATREM, ET THEOLOGVM SCI
 ENTISSIMVM LYCAM LEONEM, VENETVM, ORDINIS MINO
 RVM, PRAEFATIO QVINTADECIMA,

Tiam ſi non me fallit Venerande Pater, a Synefio proditum, ſolere beneuo/
 lentiam Iudicii calculum nunquam non ita corrumpere, ut excuſſior adici/
 e amuſſitior fere deſinat, Quādo, ſicuti uel Platonē credimus, In iis, quæ
 inſigniter amamus, occæcamur plexuq. Nihilominus, Quam perpetuo etiā
 uix dum puberem amoris integritate ſis amplexatus, abūde uideo, exacte q
 animaduertiſſe. Neq, enim fucatio Amicitia, & Simulationum uelamina perſeuerare diu/
 queant. Quin amplius diſcienti, ſubærato, quod dicitur, Auro, protinus mendofum tin/
 nit. Tu uero Vir ſcientiſſime a Carceribus uſq, ad Oleas idem mihi es perpetuo cognitus.
 Verax utiq, ac Rationibus meis beneuolus, ſiquis alius. Palām id cumpriſis in Paſſu
 ſadum Gymnaſio eſt, Vbi quātum eualuīſti, dignitatem meam ſouere non prius deſiſtiſti,

quàm bellorum procella inde excussus Vterq; est. Sed mirum nil, Ipsum hoc a te efflagita-
bant Mores tui, Sacerdotio, Quo fungeris castissime, ac plane' ex formula, & Quadro, ut
aiunt, congruentissimi. Atq; ita, ut eius Ordinis etiamnum Veteranis exemplar Synceñsi-
mum esse queas. Efflagitat præcellens quoq; Diuinor; Scientia, Ingenii solertiz aptissima,
Vt Decretorum iucundiorum Christianæ Veritatis cultori doctrinam non memorem hic.
Quamobrem si & ipse non sustineo ἡμους uideri, aut ἀκαλόγητος, Sigdem Imperi-
tor nunq; nō malus, Est quod enitar, meritis tuis, & Quam sustines, Personæ quoquomo-
do paria facere. Ego utiq; is sum, Cui uel maxime Religionibus addidit diuinior quodā nu-
tu Viri, ductu eodem pergrati perpetuo fuerint, Vt, Quos in meditullio Diuinitas & Ho-
minū interlocatos, & proinde augustius suspiciēdos, uelut sacros plane', animaduertierim.
Mihi uero aduersum te cultus è ratio familiarioris, aut uerius, impēsonis ingerit se. Quo fa-
ctum est, Vt inauspicatius fuisse prodituros hosce libellos, sim opinatus, Ni te, Quod illorū
Pontificum est, inter eos allegissent, Quem obseruanter in huius uestibulo uoluminis salu-
tarent, Nostram q; tibi mentem pergerēt aperire, Vt iam hinc me scias, & Veteris beneuo-
lentiz memorē imprimis, Et tuar; præcipue rationum sine exceptione studiosissimum. No-
scant, & Alii Luca Leone nil Animo meo fere' gratius, aut iucundius. Et Amicitiz compar-
illud Veteribus anxie adeo quæsitum, ac in quā paucissimis reperiunt, tēpestate nostra, Vi-
naturæ intima egerminasse. Id quod ne obliuionis adobrutum eat Iniuria, testatur Episto-
la nostra uolumus. Tu uero Venerande Pater, Quod adhuc fecisti, plurimum Nos ames, ue-
lim. Nec ab ea, Quam tibi semel induisti, mitissima Ingenii facilitate, compari tamen iun-
cta grauitati, recesseris longius, Putesq; Omnem meam opam, studium, Industriam, Quic-
quid est in me, uel ingenii, Vel Virium non tibi modo, Sed & tui Studiosis esse paratissi-
mum, Quoniam didici uel Puer, Extra fortunam positum uideri, Quicquid Amicorum
gratiz impertitum eas, condones ue, Vale.

LODOVICI CAELII RHODIGINI ANTIQVAVM LE/
CTIONVM LIBER VNVS, QUI QVINTVSDECIMVS.

¶ Mos mittendi partem de mensa. Ideæ Carnium quæ sint, & Periphora. Ideæ an dica' la-
tine Species. Ida qd. Mercurii fors. Abluēdæ; manuū ritus. Apomagdalia quid apud Plut.
Aponiptum. Aponimma. Cheroniptū. Cheromastum. Smegmata manibus abluendis.

Caput

Primum.

Vm pleraq; supersint etiamnum de Connuali Veterum ritu promen-
da in literas, iamq; Volumen prius satis extūmuisse uideretur, ne si po-
tueria amplius proferre perexisset, encyon fieret, ac uterum gestaret.
Placuit reliquis ab eodem instituto non abiunctis nouum exordium da-
re, Vt hac uelut morula refectus Lector studiosius lætiore animo, quæ se
quunt, percurreret. Igit' in Mensæ lætitia sacra morē quādoq; inoleuis-
se, multiplex nos instruit Lectio, Vt quibus plurimum deferrent, partes
mitterent de Mensa. Nam & Persæ Rex Cyrus, ut scribit Xenophon libro pædiæ oīdauo,
Si quem ex Amicis uellet a multis coli, & honorari, Cibariorum partes de mensā ad eū mit-
tebat, Illos enim suspicimus, ueneramurq; Quis uiderimus mitti aliquid de Regis Lance.
Velut cariores illi sint, ac Amicorū intimi. Persici moris meminit in Symposiacis Plut. Eū
præcipue honorem deferri solitum tradens Amicis, Ducibus ac Corporis custodibus quos
Somatophylacas uocant Græci. Carnium particulas dicebant Ideas. Nam Periphorā nun-
cupauit Xenophon, particularum eiusmodi circulationem. Ida uero aliud omnino est, nam
qlibet Mons, unde circumiecta spectari ualeāt, recte dicitur Ida, quod Didymus scribit. Ide-
as autem sunt qui species latine interpretentur, nō pessime id quidem. Sed inutiliter ad ma-
tandos casus. Non enim specierum & speciebus dicere audet Cicero. Proinde formas ma-
nult transferre, nam & Deorum Simulacra recte dicuntur Ideæ. Idas quoq; loca dicuntur
horibus frequentia, ut scribit Pausanias, unde factum nomen Nymphæ Ideæ, ex qua &
Theodoro pastore nata fertur Herophile in Coryci montis antro. Sed ad rem, Prima Car-
niū portio dicebat' ἱερὰ κλῆρος. Mercurii Fors. Seruatū & illud Veterib; ut p singulæ
la manus

la manus abluerent. Significat id in Heliogabalo Lampridius, Parasitis inquit, in secunda mensa saepe cæream cænâ saepe ligneam, saepe eburneam, Aliquâdo fistilem, nonnunq̃ etiam marmoream, uel lapideam exhibuit. Ita ut omnia illis offerrent uideâda ex diuersa materia, quæ ipse cenabat. Cû tantû biberent per singula fercula, & manus, quasi comedissent, Laurent. Quia in re amplius adnotandum, Plerosq̃ ex Veteribus ad manuum abluionem usos Apomagdalia. Id uerbum signat molle panis. Quod q̃a mor obicerent Canibus, Lacedæmonii Cynada uocabant. Significare id ipsum uidetur Athenæus quoq̃, Post cœnam inq̃, Libationes obibant, nec abluentes manus, uerum abstergêtes buccella, & Apomagdalia afferebat unusq̃q̃, Id quod faciebant ob nocturnos in biuiis metus. Idem libro nono Apomagdaliæ honores nuncupat. Meminit eius uocabuli, idest Apomagdaliæ Plut. in Lycurgo, Sed ita, ut intellectum eius uocis, neutiq̃ uideatur Interpretes animaduertisse. Innuit ipsum hoc etiam Homerus illis uersibus.

Εἰς δὲ πᾶσι ἀμφὶ αἰκκῆτα κνῆς δακτύλου ἰοῦσα.

Σαῖρος, αἰὲν γὰρ φέρεται μάλιστα θυμῷ.

Sunt Qui Apomagdaliâ esse σῆαρ finiant, in δὲ τῆς χερσὶ ἀπὸ μῆλινος.

Audor item Eustathius est, Magdaliâ dici ὡς ἢ μάσθεν, esse q̃ Zymoma quoddâ, in quo absterfis cibariis, fardibus pinguioribus, inde canibus pararetur cibis. Aponiptrum & Aponimma Malluias uocabant, siue Pelluias quoq̃. Sed & Peluin forte sic nûcupare, fuit moris, q̃q̃ Atheniensibus Aponimmata uocantibus in Mortuorum ratione, aut Scelerum purgatione. Cheroniptrum idem planè, quod Aponiptrum. Nam Cheromâtrum Omoli non signat, uel Edrimma, idest extergendis manibus destinatum mantile. Chiromâdra ta men in Capitibus etiam deferunt mulieres. Aurea Cheromâdra sunt apud Herodotum libro secundo. Vfos porro abluendis manibus Smegmate, ac Odoratis rebus Priores, Antiphanes cum Epigene prodit.

¶ Carnibus tñ uesci solitos Priores mane. Quadrifaria Epulæ distributio. De Vomitu. & q̃ Vomitores. Itè qd Comestatio. necnô de Andriis. Crion quid, & Greagra. Harpax. Lycos. Crateuta. Aryfânæ. Aryfsteres. Aryftichi. Ephebus. Cyathos filius. Aconita Vasa. Crion p̃ Thyestis Sepulchro. Ceres Mysia. Cymbia. Carchesia. Macrobius lapsus. Optanium. Anelixis uterentur Carnibus Veteres. Caput III.

Cribit primo Canonis Auicenna, solitos Antiquorum nō paucos mane tantum Carnibus uesci, Ac cœnâ modo panem adhibuisse. Verum Gulæ mancipati, Vitæ pretia uelut exq̃sitius intelligentes, Epulas quadrifariâ distribuisse cōperiunt, In Tentacula & Prædia, Cœnas ac Comestatiões. Sicuti apud Græcos Philemō usos Veteres scribit, Acratisimate, Aristo, Hesperisinate, Diarno. Iis uero facile sufficiebant, Vomitâdi p̃suetudine. Quod cum censoria grauitate Seneca taxaret. Edunt inq̃, ut uomât. Vomût, ut edant. Dicebantur autem Vomitores, Qui ea uiuendi ratione uterentur, Quam egregie dānauit Asclepiades. Cui aspiulatus Celsus Cornelius, Vomere luxuriæ causâ dānosum p̃didit. Erant uero Comestatiões cibi, potus q̃ post cœnam hauisti ex Luxu. T. Liuius libro XL. Quin comestatum inq̃, ad fratrem imus: Et alibi, Cōiuiam me tibi cōmittere ausus non sum, Comestatorē te cū armatis recipiam: Quin, Hinc est ille in pestilentia Comestator. Quo in loco intelligere tamē possumus generaliter uocabulo dici Epulatorem, Cōporatorem q̃ luxuriosum. Nā & Comestabûdus Alexandri magni exercitus legitur apud Qu. Curtium, tanq̃ indulgēs præter modum prodigijs Epulis, Gulonum q̃ efcaræ uoluptati. Possunt & Comestatiões p̃uiua dici ex collatione, symbolis q̃ cōparata, Quæ Lacedæmonii Phiditia, Cretes Andria nuncuparūt. Hæc libro Politicorum septimo Aristoteles scribit, esse oppido q̃ uetusta, Vt quæ in Creta sint celebrata, Minoe regnante. Quin & prius multo ab Oenotrijs Rege Italo in Italia instituta. Illud obiter subnotabimus, Crion, idest κριον nuncupari Creodochum uas, in quo recondantur Carnes, quīs malit eo nomine Carnes intelligere Euphoriô, quod Appion scribit, & Herodorus. At Crion putat Pausanias Canistrum, uel lancem uel qd eiusmodi, in quo concidat Caro. Hinc & Greagra profuit, quam etiam Harpaga, & Lycon appellari, scribit Pausanias idem. Est autem Cognarium instrumentum, Sicuti Crateuta quoq̃, Nā sunt eo nomine

Obeli, uel lapides inquit Pausanias, aut etiam ferreum aliqd. Cui incubat Veru. Etiam si Verum pleriq; arsit illud quoq; Vt Veru manebria sic uocent. Arylanas & Arylteras siue etia Arylchos pro Cyathis inuenimus, aut id genus Vasis, Ab hauriēdo p̄ciata nomē clarata. Zenophanes ad hunc usum Ephebum etiā appellauit. apud Polybiū Cyathus tiu/minis est apud Arfinoen in Aetolia nomen. Aconita intelligunt Græcis Vasa nō illita, quæ calido diluta humore aquā in se trahunt. Quod de Crio diximus, Amplius sciēdum, Thyestis Sepulchrū dici *νεως*. In agro argiuo, prope quod uisebat Regio Myfia, & Ceteris Myfia templū, a Myfia quodā ita nūcupata. Cymbia & Carchesia fuisse Latinis incognita Veteribus, parum diligenter tradidit Macrobius. Cum apud Varronem, adiciēte calculū Marcello, illud repiaf. Hoc aut etiam apud Liniū Andronicū, sicuti cōmeminit Nonius, Florem antabant Liberi ex Carchesiis.

Quod autem de Carnibus diu præstruximus, animaduertēdū amplius, Heroas etiamnum elixis ufos, etiā Seruius improbat, quod ex Eustathio liquet, Athenæo q; aptius. Heroas inquit Eustathi⁹ inducit Homerus, elixis utentes Carnibus, præcipue tamen aslis, unde & Optanii inflectitur nomen, ex ufos frequentia. Signat autē eo uerbo Coqna. Incognitam non fuisse Homero hoc genus Opso potiam, Auditor est Iulius Pollux, addit tamen Heroum plerosq; ea non ufos, Meminit in libro de Homeri uita Plutarchus. Et de Rep. tertio, apud Platonem legimus, Heroum men/su parari ab Homero non pisces, non elixas Carnes, sed assas, quæ concinnarentur facilius, Quod comprobat Athenæus.

¶ Aduentitia Cœna, quæ sit. Item Aduentoria Epistola, & Aduentores. Caligulæ luxuria, & Clodii. Caput III.

Ed nec illud parte hac omitrendum. Aduētanti Principi, aut Amico cœnam apparari solitam. Ea inde dicebat Aduētitia. Cuius incomparabilem luxum q; non iure miretur? Duo millia lectissimorū piscium, Septem autiū apposita interdum, literis proditū est. Cœnæ hoc gen⁹ meminit in Symposiaciis Plut. dicit q; Hypodeticam ex Romanæ linguæ proprietate nūcupatam. Perinde ac innuat, appellari solitam Exceptitiam, ut qua exciperetur Princeps, uel Amicus. Vel Aduētitiā, ut modo præscripsimus, etiam si græca Vox aliud sonare uideat. Apud Martialem Epistolam legimus Aduentoriam, quæ aduentū Amico mittitur obuia, Ita enim scribit libri XII. præfatione, Et statui paucissimis diebus & familiarissimas mihi aures tuas excipere aduentoria sua. Sed Aduentores dixit Apuleius eos, q; soliti sunt in Cauponam cuiuspiam diuertere. Et nunc inquit, Senex ille dolium innatans uini sui Aduentores pristinos fece sum, missus officiosis Rhonchis raucus appellat. Trita uox ea imperitæ quoq; plebi. Sunt & sui apud Plautum meretricibus Aduentores. Verum ut ad Epularum magnificentiam redeamus. Nepotinis sumptibus Omnium prodigorum ingenia superauit Caligula Imperator, Commentus nouum Balnearum usum, & portētiosissima genera ciborum, atq; cœnarum, ut calidis, frigidis q; unguentis lauaretur. Pretiosissimas Margaritas aceto liquefactas sorberet. Conuiuiis ex auro panes, & Obsonia apponeret, aut frugi Hominem oportere esse dictitans, aut Cæsarem. Sed in Principe, quam habent ista admirationem? Clodius Aesopi tragœdi filius, ut experiretur in gloria palati, ut inquit Plinius, quid saperet Margaritæ, singulos Vnioues Cōuiuiis absorbēdos dedit, quod in Sermōibus Oratius morsu Satyrico castigauit. Filius Aesopi detractam ex aure Metellæ, Scilicet ut decies solidum absorberet, Aceto Diluit insignem Baccam

¶ De Griphis p̄nialibus. Quæ dicantur Quæstiones Cylidæ, aut Mnemoniæ, Aenos qd. Caput III.

Ympotica uero hoc est Connigalia fuerunt & illa, Aenigma, & Griphus. Illud lusum habebat, Griphus uero etiam studium, ac curam. Soluenti premiū erat Carnis portio. Imperito ac segni multā irrogabatur, ut falsam hauriret potionem. Nomen inditum id genus Sermōibus obuolūtis a Piscator; Griphis, sive Retibus. Quæstiones uero dicebantur Cylidæ hoc est *ῥητιματα*.

κύλινα. Arbitror, quia κύλιξ poculum signat. Vnde Cycliceum dicitur poculorum repository. Theodectes uero Sophistes multa in iis solertia præditus Mnemodias uocauit, Quoniam mnemonicus foret ipse, hoc est memoria potēs. Grippi Lucianus meminit, Quid inquit, sunt Homines? Dei mortales. Quid uero Dei? Homines immortales. Aenigmata proferes, et Grippos conglutinas. Eadem, ut Loxias, apertum nihil promiss. Sed opæpretium est, huic potissimum loco subiecisse, Quæ Demetrius Phalereus pēdidit ἐν τῷ πῶδι ἐρμηνείας. Vbi de Oratiōis diserit gratia, hoc est πῶδι χάριτος λόγος. Est inquit, Gratia quædam, quæ dicere παρὰ προσδοκίαν, id est præter expectationem, ut apud Homerū de Cyclope, ὅπ' ὤσα' ἔδομαι δῖον. Postremum ego Vtin uorabo. Neg. n. Xenium id genus meditabar Vlysses, neq; expectabat Lector. Aristophanes quoque Nebulis de Socrate, κῆρυκος ἐβέλισκον ἔτα διαβίτην λαβών, ἔκ τῆς παλαιστράς ἰμῶπιος ὑφέλετο. Cum obeliscum incuruasset, mox Circinū cepit, Vestemq; sustulit ex palaestra. Ex locis duobus grām hic uenatur Poeta. Non. n. modo præter opinionem illatum est. Sed nec præcedentibus cohæret. Anacolutia inquit huiusmodi, siue Inconsequentia, uocat Grippus, ut apud Sophronem ἐν ὁρίβων βαλῶς. Et apud Menandrum Messenia prologus. Grippū alio uocabulo Aenon dicunt, quod ex Eustathio est. Vti apud Clearchum, Vir, non uir. A uis, nec tamē Auis. Lignum, non lignū. Lapis, non lapis. Significantur uero hæc, Eunuchus, Nyctæris seu Vespertilio. Ferula, Pumex. Qui de his plura nosse cupit, Athenæum adeat Dipnosophistarum decimo.

¶ Cottabifis quid, & quid Cottabus. Plutarchus explicatur. Item de Latage, Et Catacto.
Caput V.

Onuualis ludus fuerat prioribus præsertim Græcis, quem Cottabifin dicebant, nam & κοτταβίζειν est eo, quod ex potu supsist, sonum elidere. In æneas uero phialas, quæ Latagia nuncupant, potus residuum iactabant, qui dicitur Cottabus, quod si elisu maior ederet sonus, ab Amasis diligi se augurabatur. Cuius rei uestigium Romæ seruatum uideri potest. Nam historia naturalis libro quartodecimo Plinius inter legum scita illud item fuisse scribit, præter bibendi fallacias, Nihil ad elidendum in pauimentis sonum ex uino reliquit. Verum inibi Hermolaus ex Veteri lectione summū legere mauult, q̄ sonum. Vt postremum intelligeremus potum, Quem docuimus uocari Cottabū, q̄q̄ est & phiala ænea Cottabus, aut peluis, ut alii scribunt. Nam Cottabia, quod ex Athenæo discimus, dicebant præmia, uincenti hoc ludicri genere data, Quæ non aliud fuisse animaduertunt, q̄ Pyramuntis, hoc est triticeæ placetulæ, ac Se famina. Meminit eius uocabuli etiam primo Rhetorico Aristoteles, ab Aenesidemo missa Geloni Cottabia scribens. Aristophanis Interpres Sonum ipsum etiam Cottabum dici putat. Nam Poeta ipse Methyocottabos ita Ludætes appellat, quod iam uino madetes id agerent. Ex quo est illud Plutarchi in Sympoticiis, Nam Socrates eludens, quæ ptra dicebant de Conubitis abstinentia, & quod non citra periculum admittatur a Coena, ἀδελφὲς ταῦτα εἶπεν ὁ ἐλάμπευ πεινῶντα σιν, ἢ τῆς κοτταβίσκους ὄλονται, καὶ τῶν κροσσογῶν κένον σὺν ἐν δοντι. id est Athletica inquit, sunt hæc prorsum Olympicæ, etiamnum Cottabifin redolentia, & non satis aptam Carnium illam deglutionem. Veluti dicat, Athletis quorum uita sagina est, damnosum forte Conubitum uideri, & a Coena illis periculum afferre, qui licentius ingurgitarint, exhilaratiq; a scurrili lusu minus abstinerint. Hæc ut placeant, faciunt, quæ consequuntur. Adfunt inquit, Iuuenes Vxoribus copulati, quos addeceat Venerea amanter exercere, Quin & paulopost colligit Idem, Qua ratione coitu post coenam minus oblædatur Corpus, Idq; astruit contingere, si quis non disento Ventre, nec ebrius id peragat. Id uero a Plutarcho prouerbiali modo enuntiatum, Neminem puto latere. Auctor Critias est, Cottaborum lufum esse Siculorum proprium, quin & ab eisdem inuentum. Veluti etiam Latage nationis eiusdem uocabulum creditur, Quo significari, Athenæus arbitrat, quod ex potu superest in poculo. Id conuersa manu sursum iactabant ludentes in Cottabeum. Fuit & quem Catactum, id est κατὰ κτὸν Cottabum uocabant, id est Lynchin, quod attractum denuo concidebat, eum continens, quem dicunt κύνθη.

¶ Græcorum in bibendo leges. De Iouis olympii Cratere. Item Heroum et Soteris Iouis. Ac Mercurii. Interim quid Modiperator. De Thracibus, & Scythis. Oratius declaratur. Poculorum nomina plura. Bibendi Lex apud Locros. Qui bene potui ad Scribendum accesserint. Masiliensium mulieres esse Hydropotas. Sicuti Mileti sacitatum, & Romæ. Samagrium uinum. Italicas mulieres uinum nescisse. Ecpetala pocula. Petala. Patelia. Callopatira Capridii. Oenochoi. Tauri. Epenchytes. Ceryx. Oenoptæ. Ophthalmi. Acatophorus Dionysius. Vinaria Vasa nomen seruantia. Bicus, Bicarum. Crossus. Gaster. Gasterium. Ceraphium. Baucalium. Cypellum. Amphicypellum. Cyphela. Dicypellon. Pella phala.

Caput

VI.

g

Ræco more potare, interpretantur Quidam, gradibus, meracisq; poculis se inuitare, Cicero in Verræ Actione tertia. Fit Sermo inter eos, & inuitatio, ut Græco more biberet, Hospes hortat. Poscunt maioribus poculis, Celebrat omnium Sermone, lætitiæq; Conuiuii. Sunt q; a M. Tulio Veterem Græciæ morē innui, præferent, Quo toties bibere receptum erat, quoties Deos, & Caros nominatim uocassent, Vtq; Ausonius meminit ad Symmachum, Supremam meam facta est inuitatio, nō illa de ludibrio Cōuiuii, ut Græco more biberet, Sed illa de Flacci Aegloga. In qua propter mediā noctem, & nouā Lunā, & Murenæ auguratum, temos ter Cyathos attonitus petiit Vates. Fuit & in Græcorum Conuiuii Lex illa Vetus, Sicuti Thufculanarū qnto a Cicerone traditum, scimus, Aut bibat, aut abeat. Et recte inq; Aut. n. fruatur aliq; pariter cum aliis uoluptate potandi, ne sobrius in uiolentiā Vinolentorū incidat, aut discedat. Hæc tūc in uita uidet seruāda, Nā iniuriis Fortunæ, quas ferre nequeas, defugiēdo relinquas. Inoleuerat & Græcis mos alius, Vt Talis sortirentur, q; Cōuiuii præsidens, Leges, decumbentibus diceret, Quæ uocabant Nomi. Hic uero testimonio Varrōis Modiperator latine nuncupat, Veluti modum bibēdi præscriberet. Rex etiam dicit Macrobio, arbitror, q; Græci βασιλικὰ appellant. Oratius, Nec Regna Vini sortiere talis. Eubulus sub Dionysii psona monet, Sanitati primū dicari Cratera. Secūdum Amori, & Voluptati. Somno aut tertiū. Quartus uero inq; iam noster nō est, Sed Iniuriæ. Panyasis Poeta, Poculum primū Gratis contribuit, Horisq; & Dionysio, Secūdum Veneri, xursumq; Dionysio. Iniuriæ autem & nocumento tertiū. Cōsuetum & illud priscis Græcis inuenio, post Cenā boni Dæmonis, quem esse Fortunā putat Eustathi⁹, haurire poculum, quod meracius erat. Quæ res dicebat χαρῆς ἀγαθῶ δαίμονος. Hinc facitissimus Comici locus, ἑλκετὶν ἢ δαίμονος τῆς πρᾶξις. Trahe inq; Dæmonis pramni. Cum sit Vinum Pramniū uel pretiosissimū. Nec ignoro, esse q; boni Dæmonis poculū primatē habuisse locū autumet. Sed in hoc mira Scriptorū uarietas est, Pindari Interpret seruātū Veterib⁹ morem scribit, Vt Crater princeps Iouis diceret Olympii. Sequens Heroum, Cuius rei etiā Plutarcho in Causis mentio est. Terminus dicitur σωτήρ, idest Iouis Saluatoris, si linguæ proprietates ita dici pati. Cui asipulari Sophocles uidet, Sed & in Epigōis Aeschylus. Vex cur Cratera tertiū Iupiter habebat Soter? Nempe quod is bibēdi modus citra uiolentiā omnino substringebat. Vltra pgreddi, largius bilanusq; ingurgitati intempantis nō deerat nota. Celebratū est & in Lemno ab Atheis sibus Seleuci Soteris poculū, quod in eos fuisset is beneficus. Siculus aut Diodorus Bibliothecæ qnto Aiunt inq; cum pug in Cenā Vinū dat, Omnes Deū sospitē optare bibēti. At cum a Cenā dilutius haurit, Iouem uocari Sotera, Nā puri uini potus ad insaniam redigit. A qua Iouis mixtus Voluptatem parit, ac lætitiā, et arceat insaniam. A Clepiades Calicē primū ad fidem pertinere dicitabat. Secūdum ad Voluptatē. Tertiū ad Ebrietatē. Quartū ad Insaniam. In Iulii Pollucis thesauris adnotatū inuenimus, Potum ultimū ἐξω appellatū, hoc est Mercuriū, Vnde & Homerus τὸ πῦμα τὸ ἀνδραγαθόν, idest postremo autē libabant. Auctor Athenæus est, Mercurio surgētes a Cenā plibare solitos, q; sit Somni præses. Posteri uero etiam Ioui τελέω. Nam Calicem Soteris Iouis inuenio item τελευτῆς nūcupatū solum, quæ uox perfectū indicat, & absolutum. Ex his uero hæcenus prolatis Lux infer plurima Oratio in Carminib⁹, Quem ab Interpretibus multisariā eruditum quelli sepe, amaduertas. Apud Locros Epizephyrios siqs, Medico nō impante, salutis ergo meraci⁹ haussisset, perinde ac capitale admisisset fraudē, morte scelus expiabat, Ita sancitē Zalenon At Alcus, & Comicus Aristophanes uino madidi pangēdis inuigilabant poematis. Malitiq; præterea

q̄q̄ præterea Vino se proluentes in hostem depugnarunt illustrius. Apud Massilienses hydropotæ sunt Mulieres. In Mileto idem scitatum, Theophrastus scribit. Apud Romanos nino abstinet Mulier libera, ut libro sexto Polybius scribit, Sed Serui quoq̄. Itē Ephebi oēs ad annū vitæ tricesimū. Samagorū Vini Cotylis tribus homines quadraginta, & eo plures inebriari solitos, scribit Aristoteles. Sunt q̄ uniuersin Italas mulieres vinū nescisse prodant. Romanas tamē Passio uti solitas, refert Polybius. Thracum Scytharumq̄ pprium fuisse nūdetur, capacius ingurgitare mege, & ingentia exicare pocula. Id p̄bicare significat Pullux libro sexto, ubi ait, ἀμυσίγειν esse idem fere, quod Thracum more bibere. Verbum id apud Plutarchum expositum inuenio pro eo, quod est, multū, sine q̄ respiratiōe haurire. Hoc est, ut ipse ait, ἀλλῶν καὶ ἀπὸ τῆς πίπης. Hinc apud Oratium dictam puto Amystidem. Erant & Veteribus pocula litoria, quæ uocāt Ecpetala, quoniam folia pampila dicunt Petala. Cu iusmodi pocula etiam nuncupant Patellia. Ex qbus Alciphron Patellocharona p̄cinnauit. Sed & Capridii Callopatira apud Athenæum legisse uidemur. Est aut Capridiū a Capro deminutū, quo nomine Aprum intelligimus. Qui potus ministerio præficiunt, dici qdem Oenochoi solent, In Nepruni tamen festo etiam Tauros scio appellatos. Hellepontii Pinernam uocant Epenchytē. At Veteres etiā Ceryca, ut ex Homero liquet. Qui uero Oenopotæ nuncupant, tres numero, Exploratores, inspectoresq̄ erant Cœnæ. An ex æquo pota retur. Lychnos hi cœnantibus fuggerebant, & Thyralidas. i. Ellychnia. Hos qdam etiam Ophthalmos dixere, idest Oculos. Quales uero fuerint Scythæ in bibendo ritus, nec Plauto ignorasse uideat, Quando Legum primo sic scriptum reliquit, Sed de Ebrietate quærēdum inquit, Vtrum ita uiuendum sit, quemadmodum Scythæ, ac Persæ. Carthaginienses præterea, & Celtiberi & Thracæ mero pœnitent utunt, tā Viri, quam Mulieres, atq̄ uino item Vestes pfundunt, præclarum hoc & beatum vitæ genus existimantes. Persæ uero alius utunt delitiis, quāuis moderatius, q̄ isti. Apud Phigalenses in Arcadia fuisse sacellum Dionysii ἐκκατόνοτον, Pausanias tradit. Illa porro adnectamus Capiti huic, etiam si excrefcenti nimium. Inter Vasa uinaria recenseri a Polluce, Stannium, Cadum, Cadiscum, Bicum, quem fuisse Homero incognitum, Eustathius prodit. Sicut nec Pytinas nouisse potuit. A Bico arboris fluxisse nomen nūc uulgo frequentissimum, q̄q̄ Bicarium dicimus potius, quod est de minutum recta Græcorū forma. Sicuti etiam Crostum, quo uocabulo Venetiis in Oenopoliis utuntur plurimum. Erat & Gaster Vas. Sed Gasterium uocat Aristophanes, Seruasq̄ adhuc nomē. Quāquam & Gastera pro-Rapo dici legimus a Lacedæmoniis. Enāsī apud Bœotios Braticas ita nūcupari, Nicander putat. Inuenio & Ceraphium ab Homero Cœnu, Sed & Baucalum. Addamus illud quoq̄, Cypellum dici a Græcis poculū ἐπὶ τοῖς ποταμοῖς, idest ad interna p̄dinatū, innuēs q̄. Appellat idē & Amphicypellon, uelut undiq̄ intro inflexum. Sæpius nāq̄ ἀμφὶ præpositio circulariter signat, Vnde Insula q̄q̄ legitur Amphialos. Et Iōitru Amphipyro. Certe deorsum adnuēs nubes. Eadē etymi rōne, Cypheia nūcupare, moris est. Aristoteles uero Mellis cellas amphistomos esse dicit. i. geminas, In una. n. basi, seu intersepto duas esse cellas, Sicuti inquit, in Amphicypellis. i. geminis poculis, una qdem intus, foris uero altera. Ex qbus p̄dictatio est, esse idē Amphicypellō, & Dicypellon, ppter antithetos. i. oppositas fistulas, & Thecas mellis, tanq̄ uni modo basi. i. fūdo Cypella incumbant duo, supne unū, infra reliquum, ut basis sit potui accommoda, ubi usus uenerit. Pella uero etiam Phialam signat, qua uterentur in sacris.

¶ Quæ exculenta quibus probarentur locis. Tegeniæ quid, Pyramutes, & Sesamutes, & Sesamis. Sal Tragafæus. Cœna ἐν πλῆσι, Enchrides. Encrypias panis. Copaidēs Anguilla. Sacrificia ex Piscibus. Thynnæum sacrum. Cylabæ Heroi in Sacris Salsamēta offerri solita. Strymonia Anguilla. Cœnas Deorum quas intelligamus. Caput VII.

q Væ uero exculentis in mensa usum haberent præcipuum, nō inepte in hac gulonia prouincia explicauerimus. Igitur ex freto Murena primum a Satrapibus eius procuratoris tulit calculum. Item Tartesica. Thynnus tyrius eximie laudabatur. Accipenser tanta fuit apud Romanos indicatura, ut Cōiunio infert cum Corollis, ac præcinentibus cōiuefset tibiis, Coronatis item, qui ge-

starent. Hunc Arcestratus, Qui Sardanapali instituta consecratus est, Eundem Galeo esse putat Rhodio, quâquam discriminantur insigniter. Appion grammaticus in Cômmentatione de Apicii delitiis, Ellopen esse Accipenserem credit. Cestreus quoque laudis emendit mulctum, de quo alibi copiose, ex Sciatho. Conchæ pelorinæ. Vnde forte post nuncupatæ Pelorides. De quibus Martialis,

Tu Lucrina uoras, me pascit aquosa Peloris.

Sed & Oratius.

Lucrina Peloris.

Teulon, idest Beta ex Ascra. Mænides ex Lipara. Gongyle, idest Rapa ex Mantinea. Pestines Methymnæi. Galeus Rhodi. Psitta apud Eleusinem. Apuæ phalericæ. Trigla siue Muli in Ionia. Anguillæ in Eubœa Copaides, ut in Sicilia Plotæ. Sed eam Copaides prærogatiuam habent, ut ex eis præcipuas etiamnum diis immolât Bœotii, Victimarum item ritu coronatas. Verum Neptuno quoq; Thynnium immolare ad Capturæ spem consuevere Piscatores. Id q; Sacrum Thynnium uocat. Quin apud Phaselitas Cy labræ Heroi Salsamenta offerri, accepimus. Fuere porro & Strymonia Anguilla insignes magnitudine. Salsilago thasia. Item Thasiæ Rhaphanides. Cæsus cythnius & Siculus. Saltragæus. Sunt autem apud Troiam Tragæa, a Tragæo ita nuncupatæ. Cuius gratia Neptunus contrescere inibi Salem iussit. Sed super hac re alibi quoq; facta mētio est. Apud Lucianū obseruauim⁹ fuisse priorib⁹ ἑταλὲς ὀνομαζόμενον δάπνον, idest Cenā Quæ diceret absoluta, Auis una singulis apponebat. Itē Suilla Caro. Necnō Leporina, et Piscis quoq; ex Tageno, idest Sartagine, ut ipse interpretor. Nam in generibus panis recensentur. & Tageniz, qui & Enchrides uocantur. Dum in Sartagine coquerent, infundebatur Cæs⁹, Oleū, Mel, Sesama. Panis subcinericius dicitur Encryphas. Sesamuntis item in Cena fuisse eadem. Hæ uero placentæ erant ex Sesamo & Melle. Sicuti Pyramuntis ex melle item, ac tritico, quod *μυρον* uocant Græci, quâuis ab Ignis figura putent alii dici, quæ a lato in acutum delinit. Pyra uero nemo est haud ita Sicyone distitum, In quo Cereris fuerat sacellum *μυροσύνη*, & Proserpinæ, Celebratam agentibus tantum Viris, Sicut Nymphona, idest *νυμφώνα* Mulieres modo frequentabant, Vbi Dionysii erat simulacrum, & Cereris, ac Proserpinæ, Pausania tradente. Sesamum intelligunt aliqui, uulgo quod dicitant Risum. Sadas Sesamunta distinguit a Sesamide, Vt Sesamis sit quæ & Sesame, unde ducatur Sesaminum oleum, quod & Synon apud eum est, quo Cyri perungerent milites. Cœnas Deorum apud Oratium secūdo Sermonū intelligunt, quæ citra omnem sint solitudinem.

O noctes, Cœnæ q; Deum, quibus ipse, mei q;

Ante Larem proprium uescor.

Ad Gulæ rationem pertinet adnotasse illud quoque, Ephthopolium dici locum, in quo cibi distraherentur percocti. Et qui eo se fouent quæstu, nuncupantur Ephthopolæ. Nam Opfordædali dicuntur, qui Obfonia uarie condiunt, aut quærunt. Gæstrologi, qui de Ventris ratione diserunt, & inde Gæstrologia.

¶ Catonis. Periclis. Heliogabali de Conuiuiū sententia. Lactaria quæ. Pomarii. Pentapharmacum Conuiuium. Conuiuiorum numerus. Charmum Syracusium in Singula Quæ apponerentur, Vericulos Primum concinnasse. Martialis disticha quam habeant argumenti Originem.

Caput

VIII.

Ensam M. Cato maxime amicorum parentem, atque procreatricem existimauit. At Pericles omnem Cœnarum apparatus, & id genus beneficentiam facile, perpetuo q; contempsit, ac reiecit, Vt tam longo tempore, quo in Rep. est uersatus, nunquam apud Amicum cœnarit, præterq; Euryptolemo nuptias celebrâre, & id quoq; eatenus, ut peractis libationibus, moraret. Siquidem Animorum elationi, magnitudinē q; deprimentæ aptissimum esse Conuiuiū, sanxere Nōnulli, quando inibi grauitatis, seueritatis q; expectationē seruare, uel difficillimū sit. Sedenim Impatori Heliogabalo nulla fuit uita, nisi in Voluptatibus nouæ exq̃sita ratione, Vt etiam Aestiuā Cōuinia coloribus exhiberet. Vt Prasini q̃q; alia Venetū, & oīno reliquos ostaret. Primus ē Schematicus libidinosissimus ingnata ex arguto Vasa iussit apponi. Ac ex piscib⁹. Iſicia fecit prim⁹, ex Osteis quoq; ac Lioſtreis id genus item aliis.

Item alijs. Vilioribus amicis folles pro Accubitis sternebat, eosq; resabat, prandenti-
bus illis, ita ut plerūq; sub mensis repente inuenirētur prandentes. Dulciarios, Lactariosq;
habuit eiusmodi, ut quicquid ex diuersis edulijs Coqui exhibuissent, uel Struatores, uel Po-
marij, illi modo ex dulcibus, modo ex Lactarijs praberēt. Lactaria obiter intellige, quæ nūc
semidodum uulgo Lacticia uocat. Pomarios item apud Oratium inuenias.

Hic simul accepit patrimonij mille talenta,

Edicit, Piscator uti, Pomarius, Auceps

Mane domum ueniant.

Auctor Spartianus est, Aelium Verum Imper. Omnium primum excogitasse Tetraphar-
macum, seu potius Pentapharmacum, Quo postea semper sit usus Adriano. Cōstabat id
Sumine, Phasiano, Pauone, Crustulo, Aprugno, siue Perna. Sicuti in Adriano idem com-
meminit. Omnibus inquit Varro numeris absolutum Conuiuium est, Si belli conueniant
Homines, Si locus sit non ingratus, Si temporis sit habita ratio. Si non negligens appara-
tus. Nec illud Omiserim, Diuitum plerūq; Domos struxisse quandoq; *ῥικτοτεκλίους*,
In qbus uel triginta sterminē Lestuli ualerent, & eo plures quoq;. Id quod in Sympofiacis im-
probat Plut. Conuiuium id genus *ἄφρα* uocans, & *ἄμικτα*, idest citra amicitiam, & cōmu-
nionem. Quæ Panegyriarchum uerius requirant, quam Sympofiarum. Olim non plures
tribus coisse Conuiuas, testatum annalibus est. Quando nec plures initio creditas esse Mu-
sas, relatum Pausaniæ monumentis, scimus, Meleten. Mnemē. Aceden, hoc est Meditatio-
nem, Memoriam, Cantilenam. Archestrati Poetæ etiamnum superest in ea re decretum,
Cōuiue aut tres, aut quatuor, aut non plures quinq; sunt. Alias Manipularium, & rapto
niuentium Conuentus fuerit. Iulius Capitolinus in Vero, Eius tale fuisse Conuiuium pōit,
ut in eo duodecim decubuerint primum. Quanquam de Conuiutorum numero iactari uul-
go, non sumus nescii. Septem Conuiuium, Nouem Conuiuiū. In Platonis Sympofij octo
coeunt, & uiginti. Quinarium numerum quādoq; placuisse, libro primo auctor Athenæus
est. Denarium autem Iliados secundo comprobasse Homerusprehenditur, Vbi in de-
cadis distribuit Rex Conuiuas, quoniam plures discumbere, non ferē moris esset, uti do-
cuit Eustathius, Nam & Pythagoricis Conuiuijs non interfuisse plures, Illustris auctor pro-
dit Iamblichus. Postremo scitu dignum illud quoq;, Charmū Syracusium, ut scribit Athe-
næus in singula, quæ apponerent, uersiculos concinnasse, ac Parœmias. Vti est de piscibus
illud, *ἡ καὶ λιπὴν ἀργύρον ἔλμυρὸν ἐκείας*. Venio Aegæum linquens, falsam profunditatem,
Vnde Martialem arbitror argumenta mutuatum.

¶ Fori uituperatio. Super multiplici Atheniensi foro aliqua. Parabyso, & Trigono.
Batrachium unde. Ac Puniceū. Batrachis quid. Helizum. Palladium forum cur diceret.

Caput IX.

Orum Anacharsis Scythia ad fallendum inuicem, atq; ad dādas Auaritiæ ma-
nus destinatum locum esse dicebat, Sed & moderatus Columella, Ne cani-
num quidem inquit, sicut dixere Veteres, studium præstantius est, locupletis
finum quēq; allatrādi, & contra Innocentes, ac pro Nocētibus neglectum
a Maioribus, a nobis etiam concessum intra mœnia, & in ipso foro latroci-
nium. Plutarchus item in Libro de scēnore, Esse forum dicit *ἀσεβὴν χώραν*, idest impiorum
regionem. Ex quo arbitror M. Catonem censuisse, Forum muricibus sternendum. Quo fit,
ut deformari foedius possit Marcellus Octauia Augusti sorore genitus, a quo fuisse inum-
bratum in ædilitate forum, ut salubrius Litigantes confisterent, Plinio tradenti credimus.
Auctor Pufanias est, fuisse Athenis fora nonnulla ignobiliora, quæ Parabyson uocaret, ac
Trigonum. Alterum ab obscuro Urbis loco, in quo situm erat, nuncupatum, & minimæ
quæq; agebantur lites. Alterum uero a figura. Parabyson Græci absconditum, & latens di-
cūt. *παρὰ τὸ ἔνθα*, quod signat claudio. Vndecim in eo Iudices sedebāt, Videturq; duplex
fuisse Parabyso Medium & Maius. Lysias maioris mentionem facit, Sed fuit & Nympho-
tus hoc est Spōsialis lectus, q uocabat Parabyssus, Cuius cōmeminit Hyperides ἐν τῷ περὶ
προκλήσεως. Batrachium uero forum, ac Puniceum a Coloribus appellationem trahūt. Nam
Batrachij coloris erat species, quo ante inuentas psonas faciē obungebāt, Vnde & Batrachij

chis inter floridi coloris enumeratur indumēta. Omnium uero maximum, quo frequentiores conueniebant, Helicū nuncupabatur. Fuit & Palladium forum. In quo de percussoribus cognoscebatur. Demophoontem quoque primū poenam luiffe, palam est. Sed quo cimine, incertum. Cur diceretur Palladiū, explicant Græci, a Troiæ captiuitate Arginos quosdam cum Palladio ad Phalerum appulisse, Quos cum incognitos peremissent Indigenæ, mox admoniti, qui forent, mandātes humi, Palladium inibi exereze, Atq; intimum, ut de cædibus non sponte perpetratis quæreretur, id est *πὸ τοῦ τῶν ἀνθρώπων*.

¶ De foro Theffalico, & Perfico. Item Venalium. Quid Cyclos, & Cinclides, & Cancelli. Interim quid Apfis, Epifotron, Itys, Trapeza, Cindalus, Cindalifm^o, Paffalus, Clauo destinare, & a Clauo demere qd fit. Triplex Romæ forum. De Menianis, & Solariis.

Caput X.

Citum est, quod Aristoteles docuit Politicorum septimo, Struendum in Ciuitatibus forum, Cuiusmodi in Theffalia, quod dicebant *ἀγορὰ ἐλαδία*, hoc est liberum Forum. Id opinor, quia eēt ab omni mercatu purum. Nec eo Agricola opifices ue, aut id genus alii commeandi ius haberent nisi accersente Magistratum aliquo. Eum locum putat Aristoteles *ἀγορὰ*, id est gratiæ maioris, *ἀπὸ τῶν γυναικῶν τῶν πρεσβυτέρων ἔχει*, Si & Seniorum habear Gymnasia. Fori eiusmodi fuisse apud Perfas Xenophō scribit, Vbi Regiæ eēt ac Principia alia. Esse quoque in quatuor distributum partis. Quæ esset una Puerorum. Alia Puberum. Virorum tertia, qui perfectam ætatem iam agant. Quarta eorum, qui iam Emeriti sint, legeque singulos eorum suis adesse locis solitos. Pueros cum primum illuxisset. Eodemque modo perfectæ Aetatis Viros. At Seniores, cum per ocium cuique licuisset, exceptis constitutis diebus, quibus ad sint, necesse est. Forum autem Venalium Græcis dicitur *πρατήρ-λίθος-πωλητήριον*, hoc est Prater Lithos siue Lapis. Poleterium. Apud Herodotum etiam Prateriū. In noua Comædia Cyclos dici inuenio, Joca ubi uenderentur Mancipia. Forte etiā ubi, & Venalia reliqua. Est autem Cyclos proprie quidem Circulus, Vnde Pausanias, Est inquit, Apfis lignæ Rotæ Cyclos, Quo is ambitur, ferrum uocat Epifotrō. Sunt & in retribus Apfides, id est curamina, & ulnæ. Apud Homerum Apfis etiam dicitur Itys. Locus uero, quē inscenderent Venalini, Dicitur ab Aristophane Trapeza, hoc est mensa. Porro Fori Iudicialis fores scribunt Græci Cindidas uocari. Cyndalos uero quidam clauos dicūt, & Cyndalopitas clauiculos, Fuit & ludi genus Cyndalifmus, quem clauis exercebant, quos Paffalos, siue Pattalos Græci quoque uocāt, nato inde adagio de iis, quæ negligentius curantur, *παράλλω ἀπὸ κερμαῶν*, id est Clauo destinare, appendereque. Sicut quæ amplius curanda cēsemus a clauo demere, Quod ex Eustathii thesauris est. Verum ad Cinclidas redeo, quas Romani Cancelotas uocant, Vti adnotant Græci. Erant quidem in foro Cancelli, Cicero pro Sestio, Tātus ex fori Cancellis plausus excitatus, ut nunquam maior consensio, aut apertior. Hinc honestissima metaphora dictum ab eodem pro Quintio, Et me facile uestra existimatione reuocabitis. Si extra hos Cancellos egredi conabor, Quos mihi ipsi circumdedit. Et quoniam in Romanos incidimus. Sciendum, triplex olim fuisse in Vrbe Fori, quod Seneca scribit, Sic. n. libro secundo de Ira inuenimus adnotatum, Adice nunc publica periuria Gentium, Circumscriptiones, fraudes, Inficiationes, quibus trina non sufficiunt Fora. Hinc certius illud Martialis percipitur,

Atque erit in triplici par mihi nemo foro.

Quantum addidit Traianus. Meminit Sex. Aurelius, & significat Martialis idem.

Et fora tot numeras Iane, quot ora geris.

Transitorium forum a Domitiano comparatum, Eusebius scribit, id a Tranquillo Methodium dici, suspicantur aliqui, Quod Traiano struente, cessarit. Sed de hoc plura mox. Meniana fuisse in foro, unde spectarentur Ludi, non fere est, q nesciat. Eadē & Solaria nuncupabant. Vnde ad Solarii uersari elegāter, sciteque de eo dicit, Qui spectacula frequenter inuisat, Cicero pro Quintio, Vixit inq; semp inculte, atq; horride, Natura tristi, atq; recōdita sit. Non ad Solarium, non in Campo, non in Conuiuiis uersatus est. Solaria uero dici Meniana, Hieronymus scribit. De Menianis Labeo, Digestis de Verborum significatione.

Proiecta

Proiecta inquit, ea sunt, quæ ita prouehuntur, ut nusquam conquiescant. Cuiusmodi sunt Meniana, & Suggrundia. Quæ uero aliquid habent, ubi conquiescant, Immissa, non Proiecta uocantur, ueluti Tigna, & Trabes, quæ immittantur. Sunt tamen Solaria etiam Horologia, Necnon Veſtigalia, quæ pro Solo penduntur, apud Iureconsultos, titulo, Nequid in publico fiat. Verum redeo ad institutum.

¶ Forma Fori Græca & Italica. De Triuium & Basilica. Et quid sit Basilicam habere. Ciceronis locus aperitur. Caput XI.

g Ræcorum fuisse moris, Vitruuius scribit, Fori quadratum constituere, duplicibusq; porticibus, crebrisq; columnis, & lapideis, ac marmoreis Epistylis exornare. In Contignationibus ambulationes facere. Sed Italiae inquit, non eadem fuit ratio. Nam a Maioribus cōsuetudo tradita est, Gladiatoria munera in foro dari, proinde spatiosiora distribuere. Intercolumnia. In porticibus Argætariæ tabernæ, Menianaq; superioribus Coassationibus collocabant. Fori autem, quod uocat Argentarium, omnium fuisse præstantissimum, cōuenit. Triuium, & Forum sola uidentur amplitudine differre. Est siquidem Triuium pusillum uelut forum. Platonis in hoc extat decretum, Ut in Triuium spatia fiant, quo Nutrices cōueniant cum pueris, sintq; una. Credo, quia pueri ualidiores redderent, usu auræ liberioris. Et Nutrices Laudis studio, essent lautiores, & minus inter tot eius ipsius rei obseruatrices errarent negligentia. Inuenio in literis, Basilicarum loca foro adiuncta quā calidissimis partibus fuisse. Ut per hyemē sine molestia tempestatum se perferre, in eas Negotiatores possent. Cæterum Basilicam principio fuisse locum constat, quo sub redum adius dicendum Principes conuenirent. Cui loco dignitatis gratia additum erat Tribunal. Post id, quo esset ea quædam laxior, primariis tectis non sufficientibus, circumaddidere porticus patulas intrinsecus hinc, atq; hinc, primum simplices, mox etiam duplices. Addidere insuper alii secūdū Tribunal, transuersamq; alterā Ambulationē. Quam Causidicam nūcupamus. Quod illic Rhetorū turmæ, Causidiciq; uersarentur. Erat porro persimilis templo Basilica, inde compari fere modo exornabatur, Elegantissimum illud Ciceronis est ex primo Epistolæ ad Atticum, De Pangendo quod me crebro hortaris, fieri nihil potest, Basilicā habeo, non uillam frequentia Formianorum. Videtur autem Adagii ratione dici, Ut ad quem multi passim confluant consultandi, uel quid eiusmodi faciendi causa, Basilicam habere uideatur, non domum, quæ domesticis solum fere patet.

¶ Statuæ in foro Eucliz, Mercurii, Martiæ, Iouis. Fori Clarium. Albanū. Transitorium. Methodiū. Meta sudās in Vrbe. Hippodamia fori. Quid Odeum. Phoros. Phorologi. Prædiores. Phormus. Cur Protagoras dictus sit Phormophorus. Phormisiū. Cap. XII.

n Ec illud relatu indignum, apud Bæotios & Locros arā statuāq; in foro quolibet Eucliz dicatā fuisse, quā pleriq; Dianā putāt, nonnulli Herculis filiā. Quæ cū Virgo demigraſſet e uita, Gentibus illis eximie, religioſe q; culta est. Quin Sponsi, Sponsæq; prius, q̄ nuptiæ p̄ſicerent, ex more illi rem diuinā obibant. Nam de Martiæ statuā in liberis Ciuitatibus cum alii, tum Seruius cōmeminit, Et Seneca de Beneficiis sexto. Vnde prodiiſſe illud Martialis, p̄dicant Eruditi, Ipse p̄t̄ fieri Martia Causidicus. Fori quoq; medio in Græcia plerūq; Mercurii statuā excitari conſueuerat, Quem inde appellabant *ἑρμῆος ἀγορεύων*. i. forēsem Mercuriū. Sed & Iouis fuit id cōgnomen eodem stantis loco. Alicubi, & iuxta Herodotum in Sicilia. Id uero institutum, Eustathius putat, quia diuinum quiddam est, consultationi destinātū Forum. Præterea Forum Spartæ fuisse legimus in Plutarchi monumentis, Clarium nūcupatum. Sicuti Caput Albanum, quod Maximus docuit Valerius libro nono, & secunda in Rullum significare Cicero uidetur. Transitorium forum Lector accuratus apud Grammaticum etiam Seruium reperiet. In quod libro septimo, Iani simulacrum, quod instituerat Numa, tralatū fuisse scribit. Nonnulli putāt, id ē dici Neruū fori. Quā in Alexādro Cæsare ita Lāpridus scribit, Statuas Colosseas uel nudas, pedestres, uel Equestres Diuis Imp̄atorib⁹ in foro Diui Ner-

uæ, quod Transitorium dicitur, locauit cum titulis, & columnis Aeneis. Alibi idem Auctor, In foro transitorio ad stipitem illum ligari, præcepit, & fumo apposito, quem ex stipulis, atq; humidis lignis fieri iusserat, necauit, præcone dicente, fumo punitur, qui vendidit fumum. Eusebius Methodium forum enumerat, de quo diximus (Sic enim legebat Domitius etiam si non satis sibi constar, Vt ex Commentario eius tertio in Syluas Papinii patet) Impressi Codices præferunt Odium, non Methodium. Erat autem Odium, id est ὄδιον, imagine Theatri locus. In quem deferebantur Poemata prius quàm in Theatro recitarentur. Theatrū fuisse Odium Pausanias scribit, Prope quod uiferetur Enneacrunos fons, Pifistrati opus. Meta uero ad Methodium ptinet nihil, In Epistolis ad Lucilium Seneca locum in Vrbe recenset, Quem dicerent Metam sudantem, Erant autem Metæ, siue Metulas malis, Lapides Coni imagine quadam prominentes. Fuisse in Quarta Urbis Regione significat P. Victor. Senecæ uerba si quis expetat, Hæc sunt, Effedas transcurrentes pono, & Fabrum inquilinū, & Ferrarium uicinum, Aut hūc, Qui ad Metam sudantem Tubas experit, & Tibias, Neq; Cantat, Sed exclamat. Illud post multa non negligendum, Forum a plerisq; genere pronuntiarī masculino, & est in Canonicis decretalibus, de Verborum significatione obseruatum. Sed & Græci ita dicunt, φόρος, Si paroxytonon sit. nam ubi ἐξυτονῆται, id est in postrema recipit accētunculum, Ventum signat prosperiorem. Superiore autem modo etiam tributum. Vnde & Phorologi, qui id exigunt. Sed eos etiam Prætoras dicunt. Phormus uero nihil ad fori rationem, Significat tamen Herodoto uerbum id Sportā fere, aut Cophinum. nam & Protagoras Philosophus fuisse Phormophorus traditur, id est Sportulifer. Verū & pro Tegere nomen quandoq; auditur id. Siquidem φορμολογῶ est, super Storiis dormio. Phormisium pro muliebri pudendo positum, inuenimus. Forum deniq; Ingeniorum theatrum dici recte, auctor M. Tullius est. Fuit in Piræo forum nomine Hippodamia, a Milefio Hippodamo, Qui Piræum struxit. Meminit Demosthenes.

¶ Matrimonii de naturæ pfluere instituto. Clarissimæ Fœminæ quæ intelligant. An in Christi fide m̄mionii oīno p̄babile sit. Virginitatis laus. Interim de Mithra, et Erichthōio.

Caput

XIII.

Voniā de re uxoria multæ, atq; interim p̄trariæ sententiæ proferri solent, placitum in præsentia est p̄sectari, quæ sup̄ ea re, diuersissima lectitudo, quandoq; p̄gressum. Primum q; ingerit se nobis, quod primo de Legib⁹ Plato, cum de Venereis rebus loqueret^r, sanxit, Coniūctio inq; maris, & fœminæ legitima, naturalis q; est, Vt pote a natura ad Liberorū p̄creatiōem p̄cessa. Est q̄ppe in Anima cōmuniōr potestas quædā, in Cuius ueniunt participatum Animates uniuersæ. Ea uero alit^r censetur uis, unde, uelut ex fonte prorogatur uita. Huius uero sunt effectus tres, siq̄dem alit^r augeat, cōpar sibi p̄gignit, sufficit q;. Sed enim ultimum hoc prius ferē Scopum habet. Id uero uiuentibus cunctis, naturæ habitum modo non egressis, perpetuū est. Nī sp̄ō tua pergas obicere, aut quæ arte quapiā nascēdi auspicant^r primordia. Nil enim æque diat natura, q̄ aliud, quale ipsum est, producere. Nititur enim summis uiribus insita potestas, ut se ad efficiē quādam, & imaginem immortalitatis, & diuinitatis componat. Vt quoniā corruptioni obnoxium idem numero animal neq; perseverare, ortu uicario mortalitati, qua fieri potest, & patitur ratio, adminiculetur, ac uelut tibicinib⁹ præfultam ab occasu uēdicet. Clarissimarum fœminarū nomine inq; Vlpianus, Senatorū filia, nisi quæ Viros clarissimos sortitæ sunt, non habentur. Fœminis enim dignitatem clarissimam tribuunt Mariti. Porro qui amplius esset^r matrimonium laudibus gestiunt, Non ex Plutarcho tantum proferunt, Id esse ἀσπὼν τῆς νεότητος ἀσφαλέστατον, id est Iuuentutis uinculum tutissimum. Sed & primum Dei sententiam aduocant, Propter quod relinquet homo Patrem, & Matrem suam, & adhærebit Vxori suæ, & erunt duo in Carne una. Cui euangelicum succine re illud uidetur, Quod Deus coniunxit, homo non separet. Item Crescite, & multiplicmini. Accedunt sanctitate Illustrium Virorum exempla, Qui ex matrimonio Liberos suscepit, laudi calculum adiecisse, animaduertuntur. Præsto est Apostoli quoque Pauli, Gentium magistri sententia, qua honorabiles pronuntiantur nuptiæ. Quid, quod Veneri Romanorum ritu sancitum ita inuenimus, Flaminem demortuæ Vxorē flaminio solam abire. Quod,

abire. Quod, uelut prodidit Teius, Ducentis Vxorem *οἶκος τέλος* integra domus est. Eius autem, qui ducta sit exutus, *οὐκ ἀτέλως μόνον ἀλλὰ καὶ πεποιημένος*, idest non imperfecta solum, Sed decurtata omnino, & oblata. Alii uero inquit Hieronymus, Sirenium Catus ista putant, & fabulas obturatis, præfartis q̃ pertranseundas auribus. Quibus Christi obieciat antidotum. Protinus q̃ suo sibi gladio iugulant. Et Magistri Gentium eiusdem de matrimonio hanc proferunt sententiam ex illius recôditis thesauris. A' Corinthiis quaesitum ex eo fuerat, Ecquid post Christi fidem cælibes esse deberent, & continentia causa, quas haberent, Vxores dimittere. Respondens Paulus, Bonum est inquit, homini, mulierem non tangere. Propter fornicationes autem unusquisq̃ habeat Vxorem. Vnaquæq̃ Virum suum habeat. Hoc autem dico ex indulgentia, non ex imperio. Volo. n. omnes homines esse, ut meipsum. Et mox. Si autem se non continent, nubant, Melius est enim nubere, q̃ Vri. Aduertenda uero Apostoli prudentia, non dixit, bonum est, Vxorem non habere, Sed bonum est, mulierem non tangere, uelut tactus quoq̃ non citra periculum admittatur, Vt quæ Virorum pretiosas illaqueet Animas. Quæ A dolescentium auolare corda faciat. Alligabit quis in sinu ignem, & non comburetur? aut ambulabit super Carbones ignitos, & non ardebit? Poetarum concinunt fabulæ, Mithram, & Erichthonium, uel in lapide, uel in terra de solo æstu libidinis esse generatos. At Ioseph, qui Aegyptiæ casti reformidauit, ac uelut rabidissimæ Canis morsum refugit, ne paulisper serperet Virus, etiam Vestem, quam ea tetigerat, perinde ac pestiferum imbibisset succum, confestim abiicit. Quod autem dictum est, Crescite ac multiplicamini, ac replete terram, Necessè fuit, prius plantare sylvam, & crescere, ut esset, quod mox excideretur. Quod uero ait, Replete terram, Illud altius intuentibus præmonstrat, Nuptiis terram utiq̃ oppleri. At Virginitate Paradisum. Nuptias scimus honorabiles, & totum immaculatum, Sed ita, ut præstet Virginitas, & micantius uibret. Argenti nitorem matrimonium præfert. Virginitas rutilatis auri radios imitatur. Recte quidem Verus Imperator Esse Vxorem dignitatis, non Voluptatis nomen dicitabat. At illustrior semita est, qua nos nō præflorata Integritas ducit. Cælestiū ignari Leges de maritandis sancti ordinibus, & censoria nota Cælibes multant. Et in legibus Plato, qui Vxores abnuant, supplicio censet ad mouendos. At domesticum id genus thesaurum quotusquisq̃ non per momenta cupit allicium, obtritum? q̃? Certe ut aliud non sit, Stultissimum est, cōpedes suas, quibus aureas amare.

¶ Quam incommodum, Vxorem ducere.

Caput

XIII.

Vod si expatiari parte hac uelimus, non defuerint eorum argumenta, qui maritum incommodorum turbam mittunt in digytos, quæ *γυναικοκεκτομένους*, idest mulieribus succumbētes, ac matrimonia capescētes, subire, necessarium est. Neq̃ enim alius omnino est, qui stulta maritali iā porrigit ora Capistro, ut Iuuenalis utamur uersiculo. Proinde inter Sophistas acutissimus Libanius quendam effingit apud Iudices se ipsum accusantem, & cur ultimo uideretur dignus supplicio, prominentem causas, quod eatenus delyxasset, ut Vxorem ducere sibi permisisset. Sunt qui ad impudentiam muliebrem amplius prouendam, nec Iocis abstineant, & sacrarum litterarum sententiis impie quidem, Sed ad exprimendum ipsorum Sensum accommodatissimè abutantur, astringendo, Esse Sacerdotibus persimiles scæminas, Quibus ex more preces illæ in Ore sint assidue, Da quæsumus, Præsta quæsumus, Concede quæsumus. Varius Geminus Orator eminentissimus, Qui non litigat inquit, Cælebs est. Quin Voluptatis affectu illustris Epicurus Sapienti Viro rarius ineunda præcepit coniugia, Quia nuptiis incommodorum numerosa interferatur series. Salomon in Prouerbiis, Mulier inquit, insipiens, & audax inops panis efficitur. Cuius panis? nempe qui de Cælo descendit, statim q̃ subiungit. Terrigenæ apud eam pereunt, & in profundum infernum incurrūt. Et alibi, Sicut in ligno uernis, Ita perdit Virum suum Vxor malefica. In desertis habitasse præstiterit, quàm cum Vxore litigiosa, & tracunda, quæ uelut Laurus, quam uocant insanam, Iurgiorum fomes est perennis, & uel clausis oculis Andabatarum more pugnax est. Cæterum succurrit ad hunc usum Automedontis Græcum Epigramma, quod quia Lepidissimum est, etiam apud ponere Consilium fuit.

Εὐδαίμων πρῶτον μὲν, ὁ μηδὲν μὲν ὀφείλων.
 Εἴτα δ' ὁμῇ γάμωσ', τὸ κρίν' ὅς τις ἀπαιεῖ.
 ἢν δὲ καὶ γάμῳ τις, ἔχει χάριν, ἢν κατὰ φύσιν
 ἔνδ' ὅς τιν' γαμετὴν, προῖκα λαβὼν μεγάλην.
 ταῦτ' ἄλλως, σαφὲς ἴσθι, μάλιστα δὲ πικρὸν ἔσσον.

τοῦ τὸ κατὸν ζητεῖν, καὶ τίνες αἱ μονάδες.

Felix primum quidem, qui nil cuiquam debet.

Mox qui Vxoris experts, Tertio qui sine liberis est.

Quod si furens duxerit quis Vxorem, gratiam habet, si humanit

Statim nuptam, postquam dotem acceperit uberem.

Hæc noscens Sapiens esto, frustra q̄ Epicurum finito,

Vbi uacuum, quærere, & quæ Monades.

Extat & distichon incerto editum Auctore. Quod & ipsum eiusmodi est.

Εἴ τις ἀποιε γάμωσ', πάλι δὴ τὰς λέξεις δῶκε,
 ναυτὸς πλῶν δις βυθὸν ἀργαλέον.

Siquis ducta semel uxore, alteras etiam attentat nuptias,

Naufragus enauigat bis profundum difficile.

¶ In re Vxorix Gētiū ritus uarij. Peranus Massiliæ p̄ditor. Rhoxane Alexādri. Panis præ
 gustatio in nuptiis. Parochus. Nubentes cur Capita obtegerent. Cuiusmodi Vxor ducēda.
 Cuius esset nuptiales faces gestare. Epiclesus puella, & Epipræcus. Item Manda. Pherne.
 Phermion.

Caput

XV.

A eterum nec illud ab instituti operis præscripto longius abierit. Si primum
 uarios ritus carptim fuero executus, quando in ea remirum est, quantum sibi
 c indulserint Gentes, præsertim barbaræ. De Parthis quippe id monumēta præ
 ferant, libidinis titillatu uario rationis præfocante uim, Vxores singulos ha
 bere plures, nec ulla delicta grauius adulteris uindicare. Quobrem a' conui
 uis nō arcentur modo scēminæ. Sed omni prorsus Virorum conspectu illis interdicitur. So
 lere aiunt, inquit Cicero, Barbaros Reges Persarum, ac Syrorum plures Vxores habere.
 His autem Vxoribus Ciuitates attribueri hoc modo. Hæc Ciuitas mulieri redimiculū præ
 beat. Hæc in Collum, hæc in Crines. Ita populos habent uniuersos non solum conscios libi
 dinis suæ, Verum & administros. In Narbonensi Gallia moris fuisse ueteris, aduertimus,
 Generum inter pocula eligere. Siquidem recumbentibus, qui essent ad nuptias inuitati, Pro
 diens uirgo iubebatur a' Patre aquam porrigere ei, quem affēdaret Virum. Quo argumen
 tum condendæ Massiliæ locum a' Socero accepit. Regum item mos ille celebratur, Vt qui
 legitimo iunctus non foret toro, Captiuam aliquam pro legitima haberet. Sicuti Androma
 chen habuisse memoratur Pyrrhus. Et Magnus Alexander Jam Orientis fere uictor, tan
 tus etiamnum Imperator, & Rex, Rhoxanem Sattapis barbari filiam incautus ardens in
 Conuiuio uisam, cum afferri patrio more panem iussisset, quod erat ritu Macedonico san
 ctissimum coeuntium pignus, cum gladio disiectum uterq̄ libasset, matrimonio iunxit sibi,
 & Captiua geniturus, qui Victoribus imperaret. Panis uero illa prægustatio ita Gentis con
 dito more, nimirum parabilis uictus, ac frugalitatis insigne documentum erat. In Græcia
 morem seruatum, Pausanias scribit, Vt in nuptiali curru tres modo federēt. Media Sponsa,
 a lateribus Sponsus, & quem uocant Parochum, Qui amicitia, uel sanguine foret adnexus,
 Cuiq̄ deferrent plurimum. Nubentium capita uelari consueſſe, nonnulli scribunt ut se ma
 ritis obnoxias perpetuo futuras intelligerent, ac proinde humilitatem præstaret. At in libro
 de Patriarchis Ambrosius id pudoris gratia factitarum, scribit. Priorem tamen Sententiam
 comprobāt idem super primam ad Corinthios Epistolam. Thracas, qui supra Crestones
 sunt, ita institutos, Græca narrat historia, Vt singulis Vxores adfint plures, decedente uero
 aliquo, grauis inter eas contentio, quam is dilexerit plurimum, adhibitis magna cura ami
 cis, qui disceptent, Penes quam decoris eius laus steterit. Ea uero cultus ornata, ad tunc
 lum q̄ deducta coniunctissimi manibus immolatur, unaq̄ cum marito contegitur humo.
 Reliquis excellenter moerentibus, ueluti laudis eminētissimæ gloria exuta. Thracum aliis
 mos hic

mos hic inoleuit, Vt Liberos in nundinas productos distrahant. Virgines non afferuēt, Sed passim contaminari cubitu, turpe non arbitrentur, quāvis ingenti cura Vxores obseruent, Quas a Parētibz magna æris vi coemere. Vetus consuetudo est. Solon qui Atheniensibus Leges cōdidit, illud per absurdum induxisse uidetur, Cum Vxori permisit, Si ad rem ueneream minus idoneus Vir deprehenderetur, Mariti propinquos admittere. Sed ex matrimonio isdem Dotes fustulit. Et quoniam in Sapientes incidimus, Chilo Lacedæmonius dicere solebat, Vxorem humilem, apparatu modico ducendam. At Dioni Callimachus æqualem esse ducendam consuluit, Atarnitæ Adolescentis exemplo, Cui obscurius significasse Pueri uidentur, Comparem sibi ascisceret, τὴν κατὰ σοῦτον ἔλα, super qua te nobile etiamnum extat Græcum Epigrāma libro tertio. Cleobuli sensus idem fuit. Nam si te inquit, illustriorē duxeris, Affines, ut domini, te infestaturi sunt. Athenienses porro cū lue, ac bellis exhaustam ciuitatem reparare, sobolemq; propagare cuperent, decreto legimus, cauisse. Vt Vrba nam quidem Vxorem Ciues ducerēt, Liceret autem ex altera Liberis interim tollere. Ciui- tatis item mos fuit eiusdem, Sorores eisdem prognatas Patribz Vxores ducere. Sed & Ili- dis exemplo, ducēda Sororis Veterem fuisse legem eiusmodi Aegypti Populis, palām est, Quin & apud eosdem in priuatis Viro Mulier dominari dicitur. Proflentibus in Spōsaliū celebritate Viris omnibus Esse Vxoris arbitrio parendum. Romana præfert historia, Plebi scito quādoq; cautum, ut ad Neptes usq; progredi liceret. Superior omnino inhiaberetur ne- cessitudo. Ex Veteri Græcorum illud item ritu est, Nubentium matres in nuptiis facies tenuisse, quod illi δαλουνχῆν dicunt. Id ἐν φρονίσαις monstrat Euripides, ἐπὶ δ' οὐτόσσι πύρεθς ἀφ' ἧα φῶς γάμμοι ἐν γάμοις, ὥς πέπει καὶ μὴδ' ἡμετέρας. Neq; ego tibi lumen succendi in nuptiis legitimum, Sicuti beatam addeceat matrem, Sed & in Apollonii argonauticis Iuno inquit, δαλουνχῆσαι τῇ θεῇ. idest faciem prætulisse Thetidi ob beneuolentiam, dum ma- tris officio fungitur, Sic uero ait, αὐτὴ δὲ σέλασ' ἡέρεσσιν αἰέχον νυμφῶλιν, καὶνὸς ἀγαρόφρονος εὐνεκῆταις. Illud uero dignum scitu quoq; Nec ullatenus prætereūdū Puellā, dici a' Græcis ἐπίληρον, idest Epiclērū, quæ uniuersalis, exq; asse hæres sit, atque ita nubat. At ἐπίπροικον uo- cant, idest Epiproēcū, quæ dotem modo ad maritum ferat, quam nuncupant προίκα. Si- cuti facultates omnes Clerum, quod si Patri dux fuerint, aut plures id genus filię, nihilomi- nus eodem censentur nomine. Sed & a' nonnullis dicuntur Mandæ. ab aliis etiā Patruchi. Illud adnotari obiter, Dotem a' Græcis nunc dici προίκα. Nunc uero Pherne. ab Aeo- libz etiam Pherena. At Phernēon signat piscium πωρίδα, idest Sportulam.

¶ Diuortii ritus. Quiq; Vxorem dimiserint.

Caput XVI.

Xorem dimittere, Veteris non fuit instituti, nec probatum postea est, quā- quam Domitianus permisit. Affuerant uero eiusmodi diuortio Sacerdo- tes πολλὰ φρικῶδη, καὶ ἀλλόκοτα, καὶ συνθροπὰ δρώντες, Multa horrenda, atrocíaq; ac tristia obeuntes. Romulum lege cauisse, satis constat, ne Mulie- ri Virum, In cuius manu, mancipioq; matrimonii causā foret, relinquere fas esset. Sed Viro Vxorem repudiare, Si in liberorum ueneficio, aut in adulterio foret depre- hensa, Aut clauēs subiecisset. Quod si aliter quis repudiasset, Eius opum Vxori portionem dari, reliquum Ceteri esse iussit sacrum. Sed & qui ab Vxore diuerterent, sacra Diis inferis obire. In Repudiis, idest renuntiationibus usitatissimi erāt moris uerba ea, Res tuas tibi ha- beto. Tuas res tibi agito. Sed nec illa reiiciebantur, Conditione tua non utar, Sicuti titulo de diuortiiis adnotarunt Iureconsulti, Et nos alicubi cōmeminimus. Dicebat tunc & Vxo- rinuntius remitti, Nam primo Epistolarum ad Atticum Cicero, Vxori inquit, Cæsarem nuntium remisisse. Sp. Carbilus Romanorum primus sterilitatis causā Vxorem fertur di- misisse, Ac diuerterentibus matrimoniis, quasi anam præbuisse, Quem securus est Sulpitius Gallus, misso repudii nuntio, Quod Vxorem in caput Vestem deducere, animaduertisset. Idem fecit P. Sempronius, quod eius Vxor ludos funebres spectasset. Eiectam Mulierem Hieronymus intelligit, quæ a' marito uiuente eiiciatur.

& &

¶ Quid Farreatio, Diffarreatio'ue. Absurdus Romanorum mos in Concedenda, Vxo-
re filiis indigenti. Caput XVII.

Egitima uero, sacra'q; Matrimonia Priscorum religiosa sedulitas Farracea uo-
cauita' Farris communione, quod a' Græcis Zean dici, sunt qui arbitrentur.
1 Festus & Boetius scribunt, farreo Libo adhibito, genus id matrimonii cōtra
hi solitum, Vnde fit dicta Farreatio. Sicut cum dissoluerentur nuptiæ, Diffar-
reatio. Hinc nouator uerborum Apuleius Confarreaturum formauit, Talis
inquit, mulieris publicitus matrimonium confarreaturus. Erat autem uerus, diu'q; consuetū
antiquis Romanis alimentum farris. Velut Græci Hordeum uetustissimam putantes fru-
gem, eius in sacris primitiis dabāt, ἀλᾶς uocantes. Et Romani pretiosissimum, uetustissi-
mum'q; Far arbitrati, Sacrificia ignea inde ordiebantur omnia. Verum in Romanorum
moribus illud perabsurde seruatum quoque nouimus. Quippe cum Liberorum satis su-
scipisse uiderentur, Alterius suasionibus, qui filiis indigeret, Vxore, cuius dedendæ, recipi-
endæ'q; ius haberent, cēdebant. Quod Catonem in Martia Vxore non exhortuisse, nec Lu-
canus tacuit.

¶ Cur Thales nuptias recusaret. Cur'q; Veneri iūgeretur Mercurius. Item in re Vxoriam
mores diuersi. Epaulia quid. Caput XVIII.

Voniam uero ritus, sententias'q; in hac re uarias polliciti sumus, standū omni
no promissis est. Proinde Thaletæ, qui unus erat ex septem, Plutarchus scri-
bit, metu, quo confici Parentes solent ex filiorum interitu, uel alia quauis cala-
mitate, a nuptiis reuocatum, & liberorum procreatione. Verum demisso in-
quit, animo, atq; abiectō censendus est, qui amittendi metu, rerum possessio-
nem refugit. Mos Veterum is quoq; fuit, Mercurium iuxta Venerem collocare, ueluti innue-
rent, Nuptialem uoluptatem ratione, apto'q; sermone imprimis indigere. Item τῶν περὶ θῶ,
καὶ τῶν χαρίτων, idest Pittho, siue Suadelam, & Gratiæ, Vt quæ uoluntas ferebat, ab alter/
utro sine pugna, citra'q; contentionem ullam inducī transfigerent. In Bœotia Sponsam ob-
tegētes, Aspharagonia coronabant, Nam ut ea suauem ex spina asperima fundit fructum.
Sic Noua nupta primam asperitatem suam non reclinanti, nec indignāi Marito Vrbaniam,
iucundam'q; uitæ societatem præstabit. Cum Persarum Regibus legitimæ Vxores ad men-
sam accumbunt, una'q; comessari solent. At cum ludere, lasciuire'q; ac se plusculum inuita-
re colliberit, Summotis illis, Citharistrias meretriculas adhibent. Nec ullo modo sinunt,
Vxores intemperantiæ, ebrietatis'q; fieri participes. In Lepta Libyæ Ciuitate morem diutū
sime seruatum, ferunt, Vt postridie nuptias ad Sponsi matrem petitem Ollam Sponsa mi-
tat, Quam ea abnegat asperius, Quo ipsis statim initiis, Nouercalibus in Socru prægustatis
moribus, Siquid, ut asfolet, grauius sese obtulisset, uelut plane' excitatior, æquiore ferret ani-
mo. Inoleuerat Græcis, ut postriduano nuptiarum die Sponsæ Pater pompæ cuiusdam ima-
gine quadam Sponso proferret munera egregia, Quæ illi nuncupabant δῶρα ἐπὶ αὐλῃ,
idest dona Epaulia, quod in Sponsi aulam tunc primum diuertisset Sponsa. Erant autem
Aurea pleraque. Smegmata. Pestines. Alabastrī. Sandalia. Thecæ. Myraliptæ. Sunt qui
Epaulia diem ipsū post nuptias secundum appellari opinentur. In quo Sponso primum
ἐπαυλίηται ἢ νύμφη. Fuit quandoq; & mos is seruatus, Vt ducturi Vxores nuptialia mu-
nera, & dorem ultro Soceris darent, quod scribit Porphyrio, allata historia, cur dicatur ab
Oratio Ixion perfidus. A Cōnubiali iure, nec illud festiuium disparatur admodum, ex Ver-
rii flacci, Pontificum Iuris peritissimi, Vrbaniore sententia natum, Qui quoniam cautum
sciebat, ne feriis fossas facere nouas liceret, Etiam si Veteres detergere, fas foret, Iucun-
de dicere solebat, Ferias idoneas magis esse Viduis, quā Virginibus ad nubendum, ue-
luti fossarum loco Veterum conferrentur Viduæ, quas feriatis diebus terfisse, nullum so-
ret piaculum.

¶ Matrimonii bonum triplex. Item de Sacramentis.

Cap. XIX.
Matrimonium

m Atrimonium scribit Aurelius Augustinus, quantum ad genus attinet Mortalium, quoddam esse Ciuitatis Seminarium. Cōiugii bona esse triplicia, cōfir-
mar Beatus Thomas, Fidem, Prolē, Sacramentum. Ne uidelicet adulterium admittatur. Subministretur humanæ imbecillitati fultura. Diuortium ne fiat.

Scribit idem Doctor Sāctus, Legis nouæ sacramēta esse Septem, Baptismū, Confirmationem, Eucharistiam, Pœnitentiam, Vnctionem postremam, Ordinem, Matrimonium. Sed ex iis quinq; prima ad hominis unius perfectiōem tendere in seipso, At duo reliqua Ordinem scilicet, & Matrimonium ad perfectiōem, & multiplicatiōem totius Ecclesiæ. Per Ordinem Ecclesia gubernatur, & spiritaliter multiplicat. At per Matrimonium augetur corporaliter. Dicunt porro, Matrimonium esse signum cōiunctionis Christi, & Ecclesiæ. Vnde recte dici Sacramentum uidetur. Nam Augustino tradente, est Sacramentū sacri signū, uel sacre rei signū. Cōmune sacramētis omnibus est, qđ uerbis p̄sunt, & rebus Corporalibus. Sicut in Christo, Qui est Sacrorum auctor. Verbum Caro factum est. Et sic Caro Christi sanctificata est, & sanctificandi uirtutem habet, per uerbum sibi unitum, Ita res Sacramentorum sanctificantur, & uim sanctificandi habent p̄ uerba, quæ in his profertur. Vnde Augustinus super Ioannem, Accedit uerbum ad Elementum, & fit Sacramentum. Et Verba, quibus sanctificantur Sacramenta, dicuntur Sacramentorum formæ. Res autem sanctificatæ Sacramentorum materiæ. Sicut Aqua est Baptismi materia, Et Chrisma Confirmationis.

¶ Etas nuptiis accommoda in sexu utroq;.

Caput

XX.

c Aeternum parte hac obseruāda magnopere Aristotelis oracula. Cum inquit, Finis gignendi, ut plurimum quidem Viris annus sit septuagesimus, Mulieri bus autem quinquagesimus, Ita coniugandi initio sunt. Vt ætatibus ad hunc finem concurrant. Est autem Adoleſcentium Coniunctio improba filiis producendis, In cūctis enim Animalibus Iuueniles partus imperfecti sunt, & foeminae crebrius, quam mares, & parua Corporis forma gignuntur. Huiusmodi autem con-
iunctura fuerit, Quod in quibuscunq; Ciuitatibus consuetudo est, Adoleſcentes mares, puellasq; coniugari. In eisdem inutilia, ac pusilla hominum Corpora existunt. In partu quoque laborant amplius puellæ, ac pereunt plures. Ex quo responſum Oraculi Træzeniis datum, quidam putant, ὥς τῶν διαφθερομένων διὰ τὸ γαμίσκειναι πῶς πλεονάζει. Veluti ea causa multis obire contingeret, quod nuptiæ fierent immaturæ. Ad continentiam quoq; utile uidetur, Nuptias fieri inferiores. Intemperatiores enim esse uidentur, cum Puellæ Veneri assuescunt. Porro & Masculorum incrementum deterius sit. Proinde annorū decem & octo Puellas nuptui tradidisse, peropportunum est. Maribus congruit præcipue annus sextus & tricesimus. Extat & super hac re Hesiodicum præceptum, Quo duci oportere Puellam docet, Vt commodius Viri assuescat moribus. Nam ut in Oeconomicis Aristoteles ait, αἱ ἀπομοίωσις τῶν ἡθῶν ἕκαστα ἀλλήλων, idest Morum dissimilitudo haudquaquam consilii re amicitiam potest. Versiculus Hesiodicus ad id pertinens, Siquis forte requirat, hic est.

Ἡρακλειὸν δὲ γαμῆν ἵνα ᾗδεα καὶ ἀνὰ ἡρόδεως.
Virum autem censet Poeta idem, haud ita multo Aetate minorem triginta annorum, aut maiorem ducere Vxorem debere.

μήτε Ἰσκέριον ἑτέρων μάλα πολλὰ ἀπολείπειν,
μήτε ἑταίρους μάλα πολλὰ γάμος ἔσται ὥριος αὐτός.

¶ Moribus effici imprimis, ut Coniugalis seruetur amor.

Cap.

XXI.

i Illud præterea memoriæ summa cura affigendum, quod ad Nuptiales pertinet rationes. Quemadmodum ignis palea, uel leporinis facile succenditur pilis, atq; ocys item restinguitur, contabescitq; ni robustior, firmiorq; materia fuerit admota, qua confoueri aliquid possit. Ita momento euanesceat nouorum Coniugum amorem, forma solum Corporis cōiunctum, nisi bonis præ-

& & 2

fultus moribus, ac prudentia coalitus radices miserit altius. Nam & Iureconsultus Vlpian^o, Matrimonium non Coitus, sed matrimonialis affectio facit. Propterea Olympias Philippi Macedonum Regis Vxor, cum Aulicus quidam formosam, sed male audientem duxisset Vxorem, Ille inquit, demens est, *οὐ γὰρ αὖ τοῖς ὀφθαλμοῖς ἔγνων*, Non enim oculis Vxorem accepisset. Non digytis omnino, aut etiam oculis utiq; Vxor deligenda, qui plerisque mos est, reputantibus, quam grandem ferat dotem, non quibus sit exulta moribus. Amatoris porro artibus, Carminibusq; coniugalis benevolentia quærenda nō est. Cū attonitis qppe, ac labefactis ætas agit. Sicuti medicamentis quæ fit piscatio, mature qdem, & facile piscem capit, Sed eum labefactat, & mensæ ineptum reddit. Neq; Circe ab ea potionati quicquā iuuerunt, Cum Suum, Asinorumq; formam accepissent. Vlyssēm uero mente præditum, prudentēq; cum ipsa uersantem incredibili amore dilexit. Præclarum & illud fuerit documētum, quod in antiquis literis reperias, Lunam, cum abest a Sole, lucidam, uidemus claramq;. At eidem admotam obscurari, hebescereq; occultatam. Sed, ediuerso, modestam oportet Vxorem, addeceatq;, assistente Viro, sese uisendam præcipue exhibere, Atenim absente, Latitare, domum custodientem. Deniq; Sicuti Geometræ ferunt, Lineas, & Superficies non per se, uerum una cum corpore moueri. Sic Vxorem affectum nullum habere proprium, conuenit, Sed studia, Curas, Risum, communia habere cum Viro. Platōis celeberrima sententia est, *Εὐδαιμονία καὶ μακαρία εἶναι πάλιν ἐν ἡ τὸ ἐμὸν, καὶ οὐκ ἐμὸν ἥματα φεγγαῖον ἂν ἀκίδουσι*. Beatam, felicemq; esse Ciuitatem, in qua meum, nō meum qui dicant, minus audiunt, Quod Cōmunibus quoad fieri potest, rebus, quæ quidem æstimatione aliqua censentur, uti Ciues debeant. Sed multo grauius huiusmodi Vox eximenda e' connubio est. Nam, ut Medici astruunt, In sinistra parte existentes plagas ad dextram sensum referre, Sic Vxorem Viri, & Virum Vxoris sentire doloris conuenit intertrimenta. Nec illud omiserim, quod Homericæ nobis doctrina suggeritur, Helenam diuitiarum fuisse appetentem, At Paridem Voluptatum. Vlyssēm uero prudentia conspicuum, Modestia Penelopē. Quid ergo inde prouenit? Nempe horum Connubium felix, atque optabile. At Paradis nuptiæ cum Helena, Ex Græcorum, Barbarorumq; calamitatibus Iliada confecere. Iunoni nuptiæ li hoc est, *τῇ γαμήλιᾳ ἥρα* rem diuinam cum facerent, e' Vidima fel exemplum post arā abiicere, moris fuit receptissimi, innuente, opinor, eius, quisquis fuit, Auctore, Bilem præfius, Iram uē a' Coniugali sequestrandam iucunditate. Vt enim Vini, Sic & Matronæ austeritas utilitatis plurimum, amarulenti nihil interfusum habere congruenter debet.

¶ Illegitimas nuptias quas crederent Priores. Aphrorum mos impudens. Super Digamia nonnulla. Caput XXXII.

Ed redeo ad Veterum instituta, Quibus nuptiæ non iure contractas, existimari solitum, accepimus, Quæ non aut inter Ciuem Romanum, Ciuemq; Romanā susciperentur. Aut quibus Princeps, Populus uē Ciuitatem, uel connubium non permisisset. Quo nomine ita concepti, & nati in Patrum nequaquam potestate censebantur, Matresq; sequebantur potius Quoniam cum eo nuptias inire non cauissent, Cum quo connubii ius foret nullum. Hinc lectum in historia quādoq; est, Ius Quiritium Fœminis esse impertitum, hoc est Romanam Ciuitatē permitfam, Iusq; connubii. Vt ex matrimonio eiusmodi editi haberentur legitimi Ciues Romani. Cicero in Topicis, A' Cōsequentibus inquit, Si Mulier, cum fuisset nupta cum eo, Cum quo connubium non esset, nuntium remisit, quoniam qui nati sunt Patrem non sequuntur, pro Liberis manere nihil oportet. In phano Veneris, quod est in Aphricæ Ciuitate Sica, uel hoc nomine celeberrimum, Corpore prostituto, & passiuo concubitu dotem Matronas quære, patria consuetudo est. At Romanum longe probabilius institutum, Quo quæ uno fuissent matrimonio contentæ, pudicitia corona prodibant insignes. Quod post depositæ semel Virginitatis cubile in publicum egredi nescirent, Quando matrimonium malitplex in temperantis non careat libidinis suspicione. Nam & Digamie nomen Ethnicis quoque est habitum infame, Quoniam & Dido cum ab Iarba Libyæ rege, ut inq; etiam Hieronymus, in coniugium peteretur, paulisper distulit nuptias, donec Urbem conderet, nec multo post extruda

extraña in memoriam mariti quondã Sichei pyra, maluit ardere, quàm nubere. Casta Mulier Carthaginem cõdidit, Sed rursus Vrbs eadem castitatis laude finita est. Quin & apud maximum Poetam, Quãquam argumento suo deseruientem Dido eadem secundas nuptias culpam uocat.

Huic uni forsan potui succumbere culpæ.

Propterea ad Saluinam Hieronymus idem, Nesciat inquit, Vidua Digamiz indulgẽtiam. Et ad Geruntiam, Nõ solum ab officio Sacerdoti Digamus excluditur, Sed ab Elemosyna Ecclesiæ, dum indigna putatur Stipe, quæ ad secunda coniugia deuoluta est. Et in libro de Officiis Ambrosius, Digamus uero in Sacerdotem ordinari nõ debet, non quia deliquerit, Sed quia prægrogatiua exutus est Sacerdotis. Flamen unius Vxoris ad Sacerdotium admittebatur. Flaminica quoq; unius mariti eligebatur Vxor. Ad Tauri Aegyptii sacra semel maritus assumebatur. Gorgophone Persei filia, tradente Pausania, omnium Princeps mortuo coniuge priore, mox nupsit Oebalo, unde secundis matrimoniiis exordium datum. At Geneseos quarto lectum cõmeminimus, Lamech primum aduersus naturæ institutum accepisse Vxores duas, ex quibus uni nomẽ fuerit Ada, Alteri uero Sella. Ex eisdem porro libris & illud est, Moris quandoq; fuisse, ut nisi circumactio annuo curriculo, nouam nuptam Reges non adirent. Nam ut in Libro Hester obseruatum est, primis mensibus sex myrtino perungebantur oleo, reliquo semestri spatio unguentis, ac pigmentorum uarietate delibutum confouebant corpus, Moxq; in Regium commigrabant cubiculum.

¶ Connubium amore constans esse ueluti Corpus unitum, congenitumq; Corporum genera. Species tres. Arationum. Cicero explicatur ad Q. Fratrem. Dipolos terra, & Triipolos. Rharium. Rhos. Rharus. Syra. Sciros regio. Rhanius ager. Item Matrimonii commendatio. Caput XXIII.

Dnotandum, uero illud impensius ex Veteribus memoriis scitum equidem, & ex Sapientum sacrario promptum, Corporum alia, uti a' Physicis astruunt, *ἐκ διαζώων*, hoc est ex discretis constare, ut Classẽm, ut Exercitum. Alia *ἐκ συναπτόμενων*, idest ex Coniunctis, ut Domum, & Nauem, *τὰ δὲ ἑνωμένα καὶ συμφῶν*, idest quædam esse unita, & congenita, Vt singula Animalia. Ferè igitur Cõnubium, quod ex Amantibus constat, unitum, congenitumq; est. Quod uero dotis, Liberatorumq; procreandorum gratia est, ex Coniunctis. At concumbẽdi causa, uoluptatisq; contractum ex discretis. Eiusmodiq; simul habitare, non simul uiuere, arbitrariq; piam potest. Nuptialem deniq; commendationem, nequid omittam sciens, & illud aliquo modo habere uidetur. Nam Athenienses solitos legimus arationes tres celebrare, quas *ἀρετῶν* nũcuparent *ἱερῶν*. Earum uero prima in Sciro erat, uetustissimarum Arationum monumentum. Secũda in Rharia. Tertia sub Pelinto, qui locus Buzygium uocabatur, hoc est *βουζύγιον*. Omnium autem harum sacratissima est nuptialis satio, idest *γαμήλιος ἀσπὸς*, atq; aratio *ἐπὶ πλεῖσθε κηώσσει*, hoc est quæ fiat ad Liberatorum procreationem. At Dipolos terra, idest bis arata. Et apud Hom. Tripolos, idest tertiata nil ad negotium præsens. Rhariæ autem, uti obiter subnotemus aliquid, Stephan^o meminit. Rharium inquit, Campus est in Eleusine, & Rharia terra, & inde Ceres dicta Rharias. Nam Rhos inquit loci nomen apud Pausaniam, ab aquæ ex montibus defluxu nũcupatum. Meminit & in Theseo Plutarchus. Hæc uero uerius executi sumus, ut M. Tullio opem ferremus, Cuius foedissime Codex est deformatus ad Q. Fratrem libro secundo. Habemus inquit, hanc Philosophiam non ab Hymetto, Sed a' Rharia, & Sciro. Ita enim lego. Non, ut modo in Laceris circũfertur exemplanbus, Ab Arria Syra. Sunt qui legere malint ab Area Syra. Scribit Pausanias item, Triptolemi Patrem dici a nonnullis Rharum. Meminit Hesychius quoq;. Sed Rharum item pro forti interpretatur. Idem & *σύνγω* dici multitudinem tradit, καὶ σύνγωτα νομισματά. Syriam uero pinguiorem uestem, crassiorẽq;. Erat & Regio Sciros de Vaticanantis Viri nomine nũcupata, Qui ad Eleusinos cum Erechtheo bellâtes ex Dodone profectus obiit in prælio, Cum Palladi Scirados facellum excitasset in Phalero. Sed nequid præteream, unde Ciceronis diluceat Sêsus, Lego in Eleusine, Quam de Eleusinis nomine Herois Mær

& & 3

cuti, & Daïra filii nūcupatam tradunt, Agrum fuisse Rhanium nomine, In quo iacta pri-
mum feruntur Semina, Enataꝝ qꝫ primum fruges sunt, unde inoleuerit mos, ut in diuinis re-
bus indidem uterentur Ordeo, & Pēmata cōficerent ad Sacrorum usus. Auditor Paulanios.
Quod ad Buzygium atrinet, Inuenio Buzygiam item Athenis fuisse familiam, sacerdotio
præditam, a Buzyge quodam Heroe, qui omnium primus iundis bobus arasse terram cre-
ditur. Sed a diuerticulo institutum repetamus. Sacrum matrimonium uidetur Pythagoras
intellexisse, quod ex bonis fuerit conflatum. Sacra nomina in declamatione quadam Quin-
tilianus Mariti intelligit, & Vxoris, Sicuti Patris, & Filii. Apud eundem legas & Coniuga-
les Deos. Tu uero Iouem intellige Gamelium, Cuius Hieronymus item meminit. Et Iuno-
nem item Gameliam, Cuius facta paulo ante nobis mentio est. Et Plut. non tacuit. Illud po-
tremo ex Homero penū seruandum magnopere uidetur. Scribit enim Domos tunc præ-
cipue indemnes custodiri, & ratione summa dirigi, gubernari qꝫ. Si mulier Viri arcana non
anxie nimis, atque sollicitè rimetur, ac introspeciat, quod *ἡλυπρωμένον* Plutarchus inter-
pretatur. Nec rursus illo inscio, quippiam suo pte ingenio exequi iussit. Vtrunque ex
Iunonis persona indicatur. Et prius quidem, Ioue ita commonente.

ἦ ῥη μὴ δὴ πάντας ἐμοὺς ἐπέλεπτο μύθους
ἰδόντιν.

Alterum Iuno ipsa commonstrare uidetur.

μή πως μοι μετέπειτα ῥηλώσαι, μή σιωπῇ
ὀργῃ μοι πρὸς δῶμα βαθυρότου ἀκτανόιο.

¶ Vocabula plura ad idem spectantia. Scotius qui dicitur, & Parthenius. Quid Latiar.
Cicero declarat. Emaculatur Macrobius. Adiuuatur Catullus. De Hymenō paucula præ-
ter rationē multoꝝ. Cōditionem quærere qd sit, Profectitia Dos, & Aduentitia. Paltos. Ca-
lyptra. Protelia. Progamia. Protelii. Proaulia. Epaulia. Apaulia. Mellonymphus. Agamii
iudicium, & Opsigamii, ac Cacogamii. Cyamillare. Chamæpus Sponsa. Chamætypion.
Apotimemara. Apotimera. Prostimemara. Genetylides Deæ. Ilithyia. Nymphia. Inate-
res. Aeli. Synnymphii. Daer. Galos. Glos. Promnestria. Proxenetria. Nuptiatores. Nuptu-
rire. Sportulæ nuptiales. Sisymbria. *καλυπτρα*. Thyrsus. Thyrsibla. Caput XXIII.

¶ Edenim prius quàm parti huic Coronidē impingamus, adfigantur & aliqua
operæ fortasse leuioris, Sed Consentinis utiqꝫ, & Tarentinis latura opem ali-
quam, etiam si Persios minime iuuerint. Scotium dici inuenio apud Homerū
clandestino natū concubitu, Sicuti Parthenius dicit, qea sit productus, Quæ
cū nuberet, credita sit uirgo. Carmē Hom. ex Iliados. vi. hoc ē, de Bucoliōe.

ῥεσβύπυτος γαίῃ, σκόπιον δὲ ἐ γαίῃς μήτηρ.

Vxoriam bibere a Quint. in declamationibus de eo dictum, Cui meretrix dedisset Odii potio-
nem. Conditionem quærere, ac pspicere in hoc proposito est Vxorē uenari. Cicero in Phi-
lippicis. Filiā eius, Sororem tuam eiecisti. Alia conditione quæ sita, & ante perspecta. Est &
apud T. Liuium, Conditionē filiæ quæ rēdam. Cæteræ sup ea re affatim alibi. Est & illa dicē-
di figura apud Ciceronem in Epistolis ad Q. Fratrem, De nostra Tullia inqꝫ, Spero cum
Crassipede nos confecisse. Dies erant duo, q post latinas erant religiosi. Cætero confectum
erat, Latiar erat exiturus. Ad VIII. Idus Apriles Spōsalia Crassipedi præbui. Quo in loco,
quia scio plerisqꝫ occursum, Gordiano implicatiorem nodum, Nō dissimulanda uerbi oc-
cultioris enarratio. Præsertim quia Parerga hoc genus bonæ literæ studio sis nil officunt. Id
enim uocabulū Latiar quorundam, ut uideo, solertiā fallit. Sed scire oportet, esse uerbū ue-
tus, etiā si non ita frequens. Significat autē Latinæ solēne. Postum id, enarratum qꝫ inueni-
as apud Macrobiū in Cœnis. Nam cum Latiar inqꝫ, hoc est Latinæ solēne concipitur.
Icē diebus Saturnaliōꝝ, Sed & cum Mūdus patet, nefas est prēlium sumere, Quāvis in Co-
dicibus recentioribus corrupte scriptum passim sit, Latiaꝝ. Dotem pro fecitiam intelligi
Iure consulti, quæ a patre, uel parente profecta est de bonis eius. Aduentitiam esse dotem
Iulianus ait, Si quis certam quantitatem patri donauerit, ut hanc pro filia daret. Vnicuique
uocant Monogamon matronam, quæ secunda matrimonii iura non nouit. *παρπετασμός*,
idest Velum Geniali incumbens lecto, Vocatur Paltos. Nā Sponsæ flammæ dicitur Ca-
lyptra.

lypra. Sacrificiū nuptias præcedens Protelia nuncupatur, & Progamia, idest προτέλεια καὶ προγάμεια. Quāquam & sic dicere donalicer, quæ ante nuptias offeruntur, nam τέλεος nuptias item signat. Sed & qui Vxorem duxere, Protelii ualent dici. Qui anteit nuptias des Proaulia, Qui sublequitur, Epaulia uocatur. Sunt, quibus placeat, oblata Spōsæ dona dici Apaulia. Qui necdum Vxorem duxit Mellonymphius appellabitur. Sicut puella Mello nympha. Agamii iudicia in multis exercebātur locis, Vbi quis Vxorem ducere neglexisset. Apud Lacedæmonios Opfigamii quoq; & Cacogamii. Vbi uero puella ætate iam maturior Virum appetere incipit, scite admodum, & operte κυκμίζειν dicitur, idest Cyamissare, puto, quia Cyamos non legumentū modo signat, Sed Coleos quoq;. Propterea quod sint eis τὸ κύειν λεγόμεν, idest Vtero ferendo ualidi. Chamæpus Sponsa nūcupatur, quæ curru nō subuehit, Verum pedibus mariti domum petit. Nam χαμαὶ signat humi. Nata in de parozomia in nil agentes, ac uane laborantes, χαμαὶ αὐτλήν. Chamætypeion Scortillum uocāt, quod humi decubens infenditur. A potimemata, idest τὸ ἀποτιμώμενα dicebantur hypothecæ, seu Enechyra, hoc est pignora, quæ a Sponso reposcebant in dotis numeratæ securitatem, uel etiam debiti cuiuslibet, Ea uero erant uel domus, uel Agri. A Magistratu petebantur Apotimetæ, idest ἀποτιμωταὶ, idest Aestimatores, qui pretium inducerent, ac indicaturam. Meminit Demosthenes, Meminit item Lyfias, Si modo legitima eius oratio est, in qua de hoc agitur. At Prostimemata intelliguntur legibus præfinita quædā aduersus Turis Violatores. Sicuti Epobelia apud Isæum. In Coliade uero Atticæ regionis Deas coli solitas γυναικίαιδες, scribit Pausanias, easdem q; esse putat, quæ a Phocenfibz in Ionia dicuntur γυναικίαιδες. Has interpretantur Grammatici γυνέσκως ἐφορεύς, idest generationis præfides. Inter quas Ilithyiam recensueris, idest ἐλάττωσας. Quæ ex Hyperboreis appulsa Delū Latonæ affuit parienti, ut prodit Pausanias idem. Vnde rem diuinam Ilithyiaz obeunt Deilii, A quibus didicerint Cæteri. Apud Athenienses modo eius Deæ ad pedes summos obue lata uisebantur Simulacra. Nuptiatores apud Hieronymū esse uident Nuptiarum instructores. Matrimōia ipsa Græci Nymphia uocāt, quoniā Pietas, & Religio a Nymphis, ut creditum est, per Mortales fuerint propagatæ. Cui rei argumēto est illud quoq;, nam citra Nymphae mentionem nullum obibant sacrum, Quando & Nympharū una Melissa inuentum monstrauit fauū, & aquam melle temperauit. Synnymphus uelut Consposas duobus uocant, uel pluribus nuptas fratribus. Apud Aelium Dionysium Inatere nuncupantur. Sicut Aelii, uel etiam Acelii dicuntur, quibus duæ nupserint Sorores. Daer Mariti dicitur Frater. At Soror uocatur Galos, idest γάλας, ut scribit grammaticus Aristophanes, qui Syngonica concinnauit, a nobis dici potest Glos. In Menādriis obseruatum item, cani in Nuptiis solitum ad eū prope modum, γμὴν δὲ ὑμέναι δὲ ὑμῶν. Quod in Auibz est ab Aristophane quoq; positum. Negligenter a Catulli Interpretibus prætermisum. Inde enim illud est; O'Hymen hymenæe o'.

Hymen o' hymenæe

Adnotabimus obiter illud quoq; ab Eisdem male concipi Martiani Felicis auctoritate, Hymenæum fuisse Veneris filium, quod Martianus ne suspicatur quidem. Sed male feriati Homines Tortellii delyrametā sunt insecuti. Alias ex Calliope, & Apolline natum Græci Hymenæum fabulantur, quāquam Vraniam matrem intelligere Catullus mauult. Ἀνύμμη item γαμήλιον dicebatur, idest incento gamelia per tibias. Promnestriam iidem intelligunt Græci Nuptiarum conciliatricem. Quæ mox & Prozenetria sit nuncupata. Nuptiare uerbum inuenimus in Apuleii Magia. Quod est, nuptias affeclare. Apud eundem & Sportulas legimus nuptiales. Quippe inq; ita placuerat, in suburbana uilla potius ut coniungeremur, ne Ciues denuo ad sportulam conuolarēt. Cū haud pridem Pudentilla de suo quinquaginta millianum in populum expunxisset. Apud Aristophanem Sisymbria nominant folia, quibus coronarent Sponfi, quos quia Græci Nymphios uocant. Inde in Aristophane eodem prouerbiale illud. ὑμῶς μὲν ἔρα ζῆτε νυμφῶν βίον. Vos igitur Sponforum uitam ducitis. Apud Herodotum extat perelegans uerbum κηλεύσσει, Quod signat puellam demulcere, atq; ita demum conciliare, ut Vxorem ducas. ἐκπλόσκοντο πύες λοιπὸς τῶν ἀμαζόνων. Ratio uocabuli est, quoniam Ctulos Ariæ est iam mitis, mansuetusq;. Hinc apud Pausaniam ἐκπλόμενος dicitur, qui cuiuspiam familiaris est factus. Inflectitur uero Ctulos a κῆω, quoniam Gregem fere præcedat. Inuenio nuptiales

&& 4

Coronas dici Thyrsos ubi acuitur ultima. Nā si uarytona sit dictio, tunc hastam signat bacchicam. Sed hastas id genus sunt qui etiam Thyrsibla uocent, quāquam eo uocabulo nūcupantur Sacrificia quoque Thelestica, idest ad initiationem pertinentia, aut uirgæ quædam, inter quas & ferulæ sunt.

¶ **Pithœgia** quid. Vinum medium cur optimum. Melimum. Oleum superfluens. Vinalia duplicia. *Λυαυός* Bacchus. Ambrosia, siue Brumalia, festum. Brumus Bacchus. Meditina Dea. Prostatarius Apollo.

Caput XXV.

Pithœgia, inquit Proclus, festum Veteribus erat, quo in Vini participatum, & Seruos aduocabant, & mercenarios, relinebantur enim tunc primum dolia, proinde facta re diuina, Dionysiaci doni cōmunicatio omnibus patebat.

Comprecabantur uero, ut Plutarchus inquit, ἀβλαβή καὶ σωτήριον αὐτοῖς τῷ φαρμάκῳ τὴν χυμὸν παρέσθαι, idest Innoxiam, salubrem & ipsis heri medica/ menti potionem, Vndecima mensis die sacrificari hoc Athenis consueuisse, produnt Auctores. Aliubi etiam sexta eius, Qui Prostatarius uocaretur, Bono Dæmoni diuina re peracta, desinente iam Zephyri perfiam, Qui oblectere Vinum, ac cōmouere præcipue creditur. Eū proinde Quod euaserit, firmum iam haberi, constans q. De Pithœgii intellexisse Vatē Hesiodum in Agriculationis lucubratiūcula illis uersiculis, Grāmatica statuit assertio,

Λ' ἐρμύνην δὲ πίνου, καὶ λήγοντες κατέσθαι.
μετὰ δὲ φέρεσθαι, δεινὸν δ' ἐνὶ πύθμινι φερέσθαι.

Siquidem hoc planè Poetam dicere, Vbi doliū relinis nouum q. Vinum gustas primum, ad satietatem unā cum mancipiis potui inseruendum, Vase nāq. ἐπιχειλᾶ, hoc est non pernitens pleno, Vinum fere' Vappa fit, ac Ectropias (Ectropæ uero calles sunt, ac Semitæ, Sed & oculorū affectio) In fine quoq. inutile fit. Nam a' fece infestatur. In medutullo autem optimum censetur. Proinde parcendum, Et quia ingruit metus, μὴ πρὸ τοῦ θανάτου ἐπιλεῖν, i. ne ante tempus deficiat. Cæteræ quod dicitur, Medianum Vinum bonitatis laudem sibi adoptare, forsan quæstione nō indignum uideatur minutiem quoq. rerum anxie scrutantibus, ac in re literaria uelut Micrologis quibuscūq. Quando & in Cœnis Aurelius Macrobius super eadem Poetæ sententia, Sancit Hesiodus inquit, Cum ad medium doli peruerum est, comparcendum, Et cæteris eius partibus ad satietatem abutendum, Optimum proculdubio Vinum significans, quod in doli consisteret medietate. Id ipsum & Symposiacorum septimo comprobatur Plutarchus, Adeo ut conformari inde ualeat Prouerbum. Siquidem quod non euaporarit, atque non acuerit Vinum, Sed genitium seruatur bonitatem, quæ gustum allecet mirifice, Medianum recte dicitur. Verum ut missas faciamus, quibus id altrui amplius ualeat, Auctoritates, Suppetunt in hoc, ut Plutarchi Verbis utar, καὶ πιθανὴ ἐπιχειρημα/ τικ, hoc est probabilia Epicheremata. Sedenim quid sit ab hoc Philosopho excogitatum, mox paulo subnectam, Interim quod inter omnia plurimum artissit, commeminerò gratissime. Quemadmodum utique Mel, quoniam & crassum sit, ac terrestrem profus naturam respiciat, melius in imo est. In Oleo, quod superfluit, ideo creditur præcellere, quoniam aerium sit, ac proinde superna scandat naturæ suæ ui. Consimili, ac compari ratione Vinum in proprietatis utriusq. participatum ueniens ad doli mediana firmitate, ac illici suauitate creditur præcellere. Plutarchus uero, quem paulo ante aduocauimus, Vini inquit, Vis cum plene calida censetur, ratione distante, ad medium coire, aggregari q. præcipue, consentaneum sit, propterea q. inibi bonitatem cōfouere, ac custodire imprimis. Quod autem pessimum sit, est q. in imo seculenta impuritate promixtum, miscellum q., non turbulentum uisitur mo do, Sed & sapore deterius sentitur. Quod uero in summo est, ex Aeris conuiciuina facile corumpitur, Quando illius permixtione diluitur, quam rem Vini ἐκκεῖν recte nuncuparis. (Quāquam & eo nomine nunc Somnum dici, aduertas, nunc terrorem) Quo argumento Rustici κατὰ φύσιν τοὺς πίνους, καὶ σκευάζουσιν, idest dolia adobruunt, ac operimentis muniant, quoad eius fieri queat, a Vino disparantes, uelut sepimentis, aeris pragem. Vt uero de Pithœgia, unde disertatiōis exordia promptissimè pauca quædam subnectamus, Auctor Plinius est, Vinalia priora degustandis uinis celebrari Romanis solita undecimo Calen. Martii. Altera uero ad XIII. Calen. Septembris, Ioannes Grammaticus super eo Poetæ Hesiodi uersiculo,

siodi uerficulo, *μῆρα δὲ ληθαίωντα*. Ianuarius inquit, dicit, Qui *ληθαίος* apud Ionas nuncupatur, Quoniam *παθόντων* fiebant mense illo, Vel quia Dionysii festum celebrabant, quod dicitur Ambrosia, Sed Brumalia uocant Romani, A quib' Bacchum appellari Brumum nouimus. A Latinis porro populis seruatum, traditur, ut quo die quis primum gustaret mustum, ominis gratia diceret, Vetus nouū Vinum bibo. Veteri nouo morbo medeor. Ex qua Verborum formula Meditrinæ item Deæ conceptum nomen creditur, Quod de Prostatario docuimus, Sciendum amplius, Nuncupatione eadem Veteribus Apollinem esse celebratum, Quod ante Ianuas statueretur.

¶ Vini fecem esse illius robur, & Consolidationem. Vnde & Vinum Tryga uocēt Græci. Colandi Vini improbatio. An recte Vinum dicamus Eunuchum, Castratum/ue.

Caput

XXVI.

Voniam uero fecis uicinia, paulo ante adstruximus, insyncerius fieri Vinum, & sapore deterius, Illud sciendum amplius, in literis repperisse me, fecem nuncupari *κρῆτος καὶ σήμεμα ὄνον*, idest robur Vini ac, ut sic dicam, Consolidationem, Argumento q' esse, ab ea exemptum degenerare facile, ac fere non ita diu in plerisque locorum ætatem ferre, uelut a radice anullum. Quamobrè uidentur Priores non immerito Vinum appellasse Tryga, idest fecem. Sicuti a præcipua, quæ in eo pars est, Hominem quandoq' Animam uocamus, aut Caput. Testimonio & illud est, Quod *φύλαν* dicunt pro eo, quod Vindemiare est. Et Homerus quandoq' *δικτύαν* protulit. Quo nomine sunt, qui fructiferum intelligāt. Alii loca inter Vites, quæ ferunt. Vel partem, Vbi iam maturuerint Vux. *φύλη* certe nūc Triticum signat, aut ordeum, nūc fructum quælibet. Propterea sunt, qui Vinum, quod *ὀθιμένον* nuncupant Græci, dicere nos percolatum possumus, cum Sacco, ut Plinius inquit, franguntur Vires, improbent insigniter. Quoniam, uti Hesiodus inquit, *ἀπὸ τῆς πίθου πίνασθαι δεῖ*, a dolio bibendū ipso. Quia sic instituta seruet robur, ac potestatem. Defecatio autem illa, καὶ διύλις, idest percolatio, neruos excidit, ac genuinum restinguit calorem, Vt Gulæ curiositas prætereatur, ad delicias reuocantis, quod utilitati fuerat comparatum. Velut enim Gallos, Porcos q' excidere, quo mollior præter naturā eorum fiat caro, degeneret q' in foeminam, non sani, casti q' esse hominis uidetur, Sed Apicianis corrupti coenis, ac Hellogabalum respicientis, Eodem modo, Si uti metaphora permittitur, Vinum percolantes *ἐξαινοῦντες* αὖται, καὶ ἀποδιύλιοντες, idest Eunuchum id faciunt, effoeminant q'. Hoc uelut Sophistam excogitato, ut perdendo nati Vino plurimum ualeāt ingurgitare. Quod ipsum in naturali historia taxas seuerissime Plinius, ac censorie admodum, Quinimmo inquit, ut plus capiamus, sacco frangimus, & alia irritamenta excogitantur, ac bibendi causa etiam uenena conficiuntur. Quod uero Eunuchum diximus Vinum, idest castratum magno nixi Auctore, Siquis paulo licentius putat, ac tralationem reformidat, ut deformem aliquo modo, propterea q' uitādā Ciceronis astipulatione, & Quintiliani, Sciat in eo me Plinii imitationem non exhorruisse, Apud quem libro XIX. Sacco castrari uina legimus. Sed & libro XI. Apes ad istum aculeo infixas, Furcos fieri scribit, nec mella facere, uelut castratis uiribus, Sed & Eunuchos dici Calamos comperias.

¶ Melle putredinem caueri. Papinii locus explicatur. Cur Mel dulce ex Lucretio. Mellis Vfus unde propagatus. Nympharum in sacris mentio unde instituta. Nymphia pro matroniis cur, Simblum mel. Simblides Simblæ, Simbli. Caput XXVII.

Brepre quandoq' somnū, & dormire sub Mandragora magnos Viros, alios qui tantum non primæ notæ, cum ex plerisque aliis harū commentationum enotatis liquet abūde, ac re, quod dicitur, apud Sagram gesta certius sit, tum uero inde coniectatum mihi est, ac, quod mireris, super re, opinor, momēti nō ita magni, nec in cuius indagine Lyncea Aristarchi censura uideatur esse opus. Papinii Versus sunt ex doctis illis Sylaulis, Libro, ni subsultat memoria, tertio, in Meti Celeris Propemptico.

Duc & ad Emathios manes, Vbi belliget Vrbis

Conditor, hybleo perfusus nectare durat.

Videbatur Adoleſcentibus diligentia haudquaquam ſopita, Interpretem alias acutum, & ſectionis, ut illa ætate, non admodum incurioſa, nec pauca, haudquaquam reticere debuiſſe, Quid ita ceciniſſet non indoctus Poeta, Alexandri cadaver melle litum perſeueraviſſe, putredini, ut fere alias, non obnoxium. De me quaſitum Bononiæ commemori, Quid ex libris mihi compertum ad id foret, Reſpōdi pro tempore, Eam uideri mellis poteſtatem, Cæleſti coalitam ui, & naturæ potentia inenarrabili, Vt citra putrefactionem corpora mire cuſtodiret. Quod ſcirem, monumentis a Plinio commendatum, Claudio Caſari allatum in melle ex Aegypto Hippocentaurum, Quem ipſe uiderit. Cæterum & naturalis hiftoriæ ſecundo & uiceſimo libro, Mellis inquit, natura talis eſt, Vt computreſcere corpora nō ſinat iucundo ſapore, atq; non aſpero. Sed & multi Senecam lōgam multi tantum intinctu tolerare, nec præterea cibo alio, Celebri Pollionis Romuli exemplo. Quem centeſimum annum excedentem cum interrogaret Auguſtus, quam ratione maxime uigorem illum animi, corporisq; cuſtodiret, reſpondit, Intus muſco, foris oleo. Lectum porro in Græcorum libris eſt, Cynrios, id eſt Corſicæ inſulæ populos eſſe πολυχρονιωτάτους διὰ τὸ μέλιτι ἀεὶ χρῆσθαι, hoc eſt de aſſiduo mellis uſu eſſe uitæ diuturnioris. Etiamſi ridiculum nonnullis id uidetur, quando ut fere conſentiunt Poetæ, mel Corſicum notæ cenſetur peſſima. Verum ut ſuperpondii adiciamus aliquid, ac doctrinæ uberioris, Putat Lucretius de rerum natura libro ſecundo, Quæ Atomorum nexu conſurgāt minutulo, orbiculatioreq; dulcia progigni. Quæ pinguioribus, inæqualioribusq; amarulenta. Eius Carmina hæc ſunt.

Vt facile agnoſcas, e' leuibus, atque rotundis

Eſſe ea, quæ ſenſus iucunde tangere poſſunt.

At contra quæ & amara, atque aſpera cunq; uidentur,

Hæc magis hamatiſ inter ſe nexa teneri.

Mellis uſum monſtraſſe primam, Græci produnt, Nympharum unam nomine Meliſſam, propagata inde Apibus nomenclatura. Geſtum id in Peloponneſo uolunt. Certe rem diuinam obibat nemo citra Nympharum gratam memoriam. Ceu religionem moſtraſſent etiamnum. Viq; ab eiſdem Connubia dici Nymphia uidentur. Nymphides calciamenta ſunt muliebria, & Sponſalia. Mel deniq; ſiculum nuncupari Simblum, ex Græcis didici. Nam & Apes ipſæ Simblides uocantur. Sicuti eſt Simbla earundem Theca, Sed Theſaurum Attici etiam Simblum appellat.

¶ Quæ ſit Barbararum Gentium ſententia ſuper cibo, & potu. Vini uſus, & nocumēta eiſdem inſignia. Caput XXVIII.

Riſtophanes inter Comicos Poetas nominis fere præcipui, in fabula, Cui titulus ἀχαρίης, hocce appoſuit Verſus, Quos & ſubſcribendos duximus.

a Sic uero habent.

οἱ βάρβαροι γὰρ ἀχάρεις ἡγούν τοι μόνους
τὰς πλάττει δαυκαίνους καὶ τε φέρει τε καὶ πίνει.

Eorum uero hic fere ſenſus, A Barbaris Gentibus eos modo Viros credi, quibus norandi plerima, & bibēdi facultas ſit. Id uero inurbane, immo præter hominis rationem proſum & dici, & exiſtimari non ſerme quiſquam eſt, a Muſis adeo ſeiſtus, qui neſciat. Quando, ut de Ciborum inuuli onere interim taceam, Cui tamen nauigatur ad Phaiſin, Notiffima eſt, ac præcipue memorabilis Propertii ſententia.

Vino forma perit, Vino corrumpitur Aetas,

Vino ſæpe ſuum neſcit amica Virum.

A Sapientiſſimis utiq; traditum, ſcimus, Vino uel pauciſſimo, ac dilutiſſimo utendum. Cui præcepto, Vt uidetur, ſanctiſſimo ſumma aſtipulatur ratio. Omne ſiquidem Vinum, Sed nigrum præcipue ſpiritoſum eſt. Cum ergo aſſatim hauſto, Spiritus iſ ſuperna petat, ac reſpercuſſus, retroq; adus deſſuens Venas inſlet, offarciarq; meatibus præcluſis, & tranſitum impedito, qua commeat reſpiratio, Etiamſi non continuo Mors, plerumque tamen morbus excipit Comitalis. Quid uero membra hic referam tremore ſubſultantia continuo

Senſuum

Sensuum omnium retusioſorem uſum, ac quodammodo præmortuum? Ad hæc formæ adneſtur interpolatio, Vox hebes, Color euarians, Ignea quadam ui ſcintillantes oculi. Anhelitus, atq; Animæ uitia. Tinnitus aurium, fremitus narium. Diſciminum Phrenitis plena, Torminoſa calculi inſeſtatio. Moleſta deniq; podagricorum pedum ignauia cum articuloſum deprauatione. Exæſtuans ſtomachus, ac cruditatem effluans, dum in ructus ſubinde reſpirat, accedente Vomitus etiamnum fœda turpitudine, Quæ omnia Vinolentiæ ſunt ad ditamenta, & uelut Appendices. Vt præteream, quod ſcientiſſime ſcribit Ambroſius, abundantioſe Vini uſu homines, uelut immutata naturæ ui, Equos fieri adhinnientes. Expende Venereorum impetum etiam in neſaria prorumpentem. Imaginum per quietem Viſa im primis meticuloſa. Viſus Lapſitantem incertitudinem. Inſtabiles grefſus, Externatam mentem, ac planè inanem, qua ruere opinantur Cælum, nutare Solum, & in antiquum Chaos omnia redire. Quam ibi turpitudinem non agnoſceſt? Immo quæ mōſtra nō reformidabiſt Inde ſit, Vt mirer minus, ſeptimo Politicorum Ariſtotelem ſcribere, Pueris, & Nutricibus Vinum haudquaquam impertiendum. Sed, ut ipſe interpretor, Cuilibet ætati periculoſum Vinum eſt, Nam & Auerrois ſuper Auicennæ Canticis in loci eius enarratiōe, Non ita magnificenter Vinum hauſtum nimium, Parciffime id uidetur homini conſeſſiſſe. Nam Prior inquit, Iuuenibus minime Vini uſum permiſſiſſe aduertuntur, quod eius ætatis uigeat præcipue calor. Parum uero quiddam Senibus conſeſſere, ac Decrepiſis. Hoc autem ita fu iſſe attemptatum ſcribit, Vt eſſet aromatites, adiuncto mali punici acore, Aut Cydoneorū ſucco, & Cucumeris. At ſatietatem execratus omnem Galenus, A dipe, ac Sanguine præſo carus inquit, Animus, & plane adobrutus Cæleſte aliquid peruidere nequit.

¶ Qua item ratione ætati cuilibet impertiendum Vinum. A' Cibo an bibendum. Facili uſ Vini perſici nimietatem, quàm Cibi. Vinum Meracius Vigiliis concinnare, memo rabilī exemplo Pueri cuiuſdam.

Caput

XXIX.

Æterum quia in Medicæ Scientiæ Auctorem nobilem incidimus, pergamus porro atterere, quæ ex eadem Schola ingerūt ſe nobis, & nomina dant quo dāmodo, Vt citra uitæ diſpendium præteriri uix queāt. Scribit ergo, ut Plato niſ interim decreta prætereant, Cap. VIII. Doctrinæ ſecūde ſen tertie primī, Auicenna, Pueris Vinum ſi offeras, perinde uideri, ac ſi ſigni aggerere ignem perexeris, materia præſertim debili ſuccenſa. Senioribus uero, quantum pati queant, dan dum. In Iuuenibus ſeruari præcipue temperamentum debet. At ſi curioſior quiſpiam forte horum exquirat rationem amuſſitatam, poſſumus equidem ſic fere ratiocinari. Pueros inſi gniter Vini hauſtu oblædi, quod laxis, rariſq; ſint corporibus, & de inſiti caloris exuperan tia inflammari facile ualeant, Neruis porro imbecillibus admodum, nec Cerebro item uali do, quibus de cauſis in Vini crebriore hauſtu multiplex ſeſe nocumentum promit. Senum uero aduentitium eo recaleſcit frigus, Spirituum exhilaratur triſtitia, Bilis atræ uis reprimiſ redundans, Somni conciliatur appetentia, Præſarcti recluduntur meatus, Renidet deniq; Aetatis laſſitudo uniuerſa. Proinde in Sanitatis moderamine Galenus, Sicuti inquit Pueris inimiciſſimum cenſetur Vinum, Ita adultiori ætati accommodum maxime. In Iuuenibus etiam ſi genuinus craſſatur calor, ut in Pueris, ſolidioribus tamen membris, Neruis, & Cere bro, læſioni obſiſtitur nauiter. Vinum a' Deo hominibus cōtributum Plato ſcribit, quaſi re medium aduerſus Senectutem, ut redire ad Iuuentutem uideantur, & moſtitiæ eos capiat obliuio. A' cibo Vini eſſe inſigne nocumentum, Idem ſtatuit Auicenna, ob penetrandi ce leritatem, & quod inſimul imperfectum præcipitet cibum, Qui retentus diu meatus præſar cit, unde inoriat putredinis diſcrimen. Nec ſecus magnopere ſentit Galenus ſeptimo de Sa nitatis ingenio, qđ mox, uelut ebblanditus, Qui ſitiunt inquit, nec bibunt, ſine adiumento ſupplicium ferunt. Tantū uero ingerendum, quātum ſiti reſtinguendæ, uel mitigandæ par ſit. Ex eiſdem poſtremo Scholiſ eſt, Vino ſi inſarciaris, leuius id cēſeri multo, quàm ſi cibo, Quoniam facilius deſabatur id, ac reſoluatur, nec pariter offariat, nec ingeſtabili onere ita Stomachum premat. Inde ſcitur extat Hippocratis illud Sententiarum ſecundo, Potu re plexi facilius eſſe, quàm cibo. Et a' Vino præſarctiōes eſſe moderatas, fanxit Galenus.

Attamen non dissimulandum, ne inde ansam sibi arripiant bibuli, perpetem ingurgitandi uini modum multa, Quod diximus, aduehere discrimina, & mortiferas concinnare ægritudines. Vinum siquidem Meracius etiam Vigiliis inducit, præcipue si suapte fuerit natura calidum, aut peruetus, Memorabili exemplo Perganeni pueri. Nam Grammaticus quidam singulis diebus Balneum petens, Vnum ex Pueris secum ducebat, Altero domi relicto, Qui rem familiarem seruaret, Quæq; ad Viuum forent necessaria, peruereret. At is ueluti mentiore quandoq; deprehensus siti, nec Aquæ suppeteret copia, Vetus Vinum largius per portauit. Quo factum, Vt in reliquum euaserit Vigil. Mox febre correptus, cum perpeti Vigilia oborto delirio, desitit hominem agere.

¶ Ebrietatis malum. Alexandri uinolentia, & M. Ant. An uera sit Hippocratis sententia, Mulieres, & Eunuchos podagra non infestari. Ennii mors. Cap. XXX.

Brietatem celeberrimi e' nostris Auctoribus esse Voluntariam dixere infaniam, Sed ita etiamnum, Vt si in plures paulo extendatur dies habitus is, etiam manifestarius euadat furor. Mirum tamen est, quam multi Mortalium in hac coeditatis, ut sic dixerim, coloniam transcribendi passim nomina dent. Affluunt hinc inde agminatim non pullati solum, ac ex triuio, Sed terrarum quoque Principes, Et quos non irruentes hostium numerosi exercitus, nec uolantia tela, aut e' machinis uasta mole, & ruinis Saxa propulsa, excussa ue contriueret, fœda Vini deflederia deiecere in imum, & uelut Captos iure belli ante triumphales currus duxere catenatos. Alexandrum uastissima terrarum transmissa spatia, cum Hoste barbara feritate terribili tam numero prælia, tot hyemes imbrium, & frigoris horrore deformes, sub pellibus transactæ, Tot locorum, ac temporum inenarrabiles penè difficultates, Tot fluminum ex ignotis promicantium Vastitas, ac deniq; tot, tantorumq; Marium formidabilis, & procellosa magnitudo inuidum tamen, ac uelut Deum humano in corpore hospitantem, seruauit. Sedenim, mirum dictu, Bibendi ardor infatigabilis, & Herculeus ille, ac fatalis Scyphus condidit. Hinc fœda maiestatis eius fustillatio, inter pocula amicos indignatione rapida, & uinolenta transfuerberantis. Næq; ita prorsum habet, Erui omne uitium Ebrietatis, intendit, profert, ac conatus deprauatis obluantem, obfistentemq; uerecundiam intrudit, Vt fronte attrita, uel ultra uotum insolentia, augetur Superbia. Crudelitas Sequo, Malignitas Liuido. Iâ uero M. Antonium alioqui magnum Virum, & ingenii etiam eminentis quæ res alia in perniciem coniecit, quam ebrietatis malum? Hæc demum Medicæ artis summum Auctorem falsum fieri Hippocratem coegit. A quo Sententiæ sexto proditum, scimus, Fœminis nec Capillos defluere, nec pedes laborare, nisi menstrua defecerint. Errorem manifestarium, In quem non feminea natura mutata, Sed uitio deprauata, & uicta Medicæ scientiæ Conditorum Principem impiegit, agnoscit quoque Interpretum eminentissimus Galenus. Nam Vaccationis inquit, ratione Mulieres podagra immunes sunt. Etenim citra materiæ exuperantiam nunquam consistit Podagra, quâquam partes pati, & affici ampliter possunt. Cæterum & hoc loco monendum, Vt olim uera, & rata Secta hæc, & præceptum Hippocratis fuerit, Non integre suppressis mensibus ob incertiora errata, quæ relato æuo admittebant Mulieres, At nunc ob uitæ usum lasciuiores, atque effluens luxuriæ æstus, Ciborumq; cupidias illecebre, Quædam podagra tentantur ante, quam subliterint menses. Nil mirum igitur, Nam, ut grauissime inquit Seneca, Cum Virorum licentiam æquarint, Corpore quoque uirilium affecutæ incommoda sunt. Non minus peruigilant, non minus potant, & oleo, & mero Vitos prouocant. Vinum omne uomitu remittunt, Aeq; niuem rodunt, solatium stomachi æstuantis. Cæterum promittit se indidem altera item Hippocratis coargutio, Sed qua uel præcipue nostros ipse mores coarguit. Spadones inquit, nec podagra laborant, neque calui efficiuntur. Siquidem Spadones dempti testes mulieribus reddunt per similes. Quippe tempestas illa uera hæc fuisse, probabile sit, Sed mox non insuper ratum fuit, ob inertissimam desidiam, & improbam facietatis lasciuiam. Quidam enim citra exercitationem crudi, temulentiq; prius, quam cibum arripiant, generosioris uini hauiunt pocula, & item uenerio funguntur munere. Dignu' porro ex Annaliu' memoria relatum illud,

illud, Ennium, de quo est apud Silium Apollinis celebrè uaticinium illis uersibus,
 Hic canet illustri primus bella Italia uersu,
 Attolletq; duces Cælo, Articulari consumptum morbo, quem ex immodico Vini
 usu contraxerat. Quam rem egregie perdocet Serenus.
 Ennius ipse pater, dum pocula siccant iniqua,
 Hoc uitio tales festur meruisse dolores.

¶ Ebrietatis item mala. Cur Vinum hauustum copiosius perimendi uim obtineat. Inter
 rim de Cicuta paucula. Crepala quid sit. Vinolentiæ turpitudine. Siccra quid.

Caput XXXI.

Ec tamē Ebrietatis sola hæc pernoscuntur mala, nam & illud scimus obueni
 se quandoq; Vt Vinolentus aliquis obmutesceret repente, conuulsusq; emo
 reretur, ni forte obrepisset febris. Aut cum ad eam horam uenisset, qua Cre
 pala soluitur, facultatem receperisset loquendi. Oppletis siquidem neruis Spas
 mus superuenit, siue Cōuulsio. Solet autem eos facile uinum replere, Cui ca
 lida est natura, Calida nāq; peruadunt celerius. Quod si resiccentur Nerui, incalescantq; di
 scutitur Cōuulsio, Quod commoliri febris ualet. Porro sciendum, a Græcis Crepalas nū
 cupari, ubi temetum Capiti detrimenta concinnat. Nam & inde uidetur nominis etymon
 duci, quod caput iacetur uibreturq;. Nam Crepala Capitis lucta, fluctusq;, & agitatio Græ
 co intellectu ualet. Accidit extenuatis quoq; Vt si amplius se inuitarint, morte occumbant.
 Quippe Vita calore constat, Refrigeratione inoritur mors, Vt uero Cicuta, sic & Merum
 concinnat exitium, intimo, ac genuino calore sensim flaccescente, ratione tamen impari.
 Calorem enim insita frigoris potentia, conuellit Cicuta, labefactaq;, & humorem occalle
 scere facit. Vinum autem caliditatis suæ potestate, ex qua Græci αἵματος ὄνον dixere, quā
 quam ad colorem Alii referunt, naturalem macerat calorem, A cœluti ignemulto, aut Sole
 ualidius crassante, adobruit modicus Ignis, & exteritur, Sic a Vini facultate calente insi
 tus Corpori calor, Si modo exuperans ea sit, ac præpotens. Proinde Vir Sanctissimus, &
 Christiæ Veritatis assertor nobilis, Sacrilegium inquit, reputatur Ebrietas, in Fœmina præ
 cipue, Sed infinito plus in Domini sponsa. Verissimum propterea illud est, Ignem in gre
 mio gestare, qui affluat uaturæ Vino. Ventris ingluuies, & Ebrietas tam Animæ infirmi
 tatis, quàm Corporis causam, & materiam tribuunt. Adnotatum & illud in Canonicis de
 cretis est, Distin. XXXV. Ministros templi Vinum prohiberi, ac Siceram bibere, ne ebie
 tate grauentur Corda eorum, Vt uigeat perpetuo Sensus, & tenuis sit. Vel quia Venter me
 ro æstuans facile despumat in libidines. Vnde Noe femora ex ebrietate nudauit. Loth au
 tem, quem Sodoma non uicit, Vina uicerunt. Hinc in Apostolorum Canonibus, Episco
 pus aut Præbyter, aut Diaconus alex, atque Ebrietati deseruiens aut desinat, aut damne
 tur. Apostolus uero ait, Bonum est, Vinum non bibere, & Carnes non comedere. Vinum
 enim cum carnibus post diluuium dedicatum est. Siceram uero, qua distione usi paulo ante
 sumus, esse conuenit hebræo Sermonem potionem quamlibet, inebriari qua quis potest.
 Græci sic, πᾶν πόμα ἐμψυχόν μεθύει, καὶ ἐξ ἀμύλου δὲ σιδικαῶν οὐκ ἐλπί. Sunt, qui Vinum
 interpretentur dulcibus promixtum, idest ἡδυσμασι συμμιχρῶντι ὄνον, Solon unus e se
 ptem, morte Principem esse multatū, Lege sanxit, si deprehenderetur Ebrius. At Ebri
 os Pittacus, cum peccarent, duplici dignos incommodo statuit. Non tempero mihi, quin
 parte ista seueriorem inferam Senecæ Censuram, Hominibus inquit inter Oleum, & Vi
 num occupatis ad uotum dies agitur, si bene desudarunt. Si in loci eius, quod effluxit, mul
 tum potionis alterius ieiunio gutture ingesserunt, Bibere, ac Sudare Vita Cardiaci est.

¶ A Quibus Medicis aut Philosophis admittatur quandoq; Ebrietas. Panaria ebie
 tas. Catonis dictum in Cæsarem. Caput XXXII.

Irari uero me plurimū fateor in Vinolentiæ pragmatia ista Medicæ scientiæ per
 toz imprimis quorūdā, non sine cunctatione proferendā sententiā, Quippe pri
 mo Canōis scribit Auicēna, Malū essetiq; frequētē Ebrietatē, quod Hepatis

inde ac Cerebri uitæ constitutio, imbecilliores fiant Nerui, unde tremor, & conuulsio inoritur, & paralyfis. Sed & Apoplexia, obſtipatis Spirituum Animalium meatibus, humecta Cerebri potestate auctius redundante. Cæterum inquit, quibusdam uisum. Si mensibus, aut semel modo admittatur Ebrietas, insignis sentiri emolumentum, Quod Somni profundioris ratione, Virtutibus Animalibus alleuamentum inducatur, & quies. Item proliciatur Sudor, Ac quæ superfluunt, resoluantur. Adde, quod Almanſoris quarto Rasis duplicem in mēse comprobatur etiamnum ebrietatem, Cui in Canticis adicere calculum agnoscitur Auicenna, Quamquam simplex ei aridet amplius, Quam tamen illius Interpres Auerois egregie improbat. Nam etiamſi Galeni aſtipulatu, innato calori inſigniter congruit Vinum, Cuius ratione in eo ſtatuitur gradu, Quem cum igne oleum habet, ac lumine, Tamen utriusq; redundantia ſuperfluens utruq; adobruit, ac reſtinguit. Auicennæ Interpres Alter bene doctus, & uelut exundans ſuentum ſimplicem in mēſe, uerum leuem, modicamq; Vinolentiam ferri poſſe, ait, Vt quæ corporibus haudquaquam ſit inuſitis, Quæq; ingentibus poculis ingenium omne non ingurgitet. Sed & ſingularis Philoſophus Plato liberaliorem aliquando uini uſum approbaſſe uidetur primo de Legibus, Sic enim reſegi facilius hominum mores putat. Quin Seneca quoque ille Stoico ſupercilio miſere grauis nonnunquam inquit, & uſque ad ebrietatem ueniendum, non ut mergat nos, Sed ut deprimat curas. Quod ſiquis hilariore fronte Dionyſio Nephelia proſebare, proſum aſpernatur, Succinam mihi Euripidium illud de Venere, tralatum ad Vinum, *ἔινος μοι μέσινον δὲ πῶς εἴης, μὴ δὲ ἀλείψῃς*, Ideſt Adſis quidem mihi, Sed temperatum, moderatumq; Nec deſis. Hic obiter illud adneſtam, Legiſſe me alicubi, Panariam dici Ebrietatem, pro Arrogantia, Licentiaq; ut plurimum Quæ feliciū aduertuntur Comites. Caro Cæſarem dicebat Sobrium acceſſiſſe ad euerrendam temp. Id eſſe putat Quint. ut proprie dictum, ideſt quo nihil inueniri poſſit ſignificantiſ. Cuiusmodi & Virgilianum illud, Deductum Carmen, Et apud Oratium, Acrem tubam, Annibalemq; dixum.

¶ Scythæ cur imprimis uinolenti. Libycę feræ cur æſtate non bibant. Siſis ratio duplex. Vinolentorum accidentia ad Videndi ſpectantia rationem. Caput XXXIII.

St tamen & parte hac Gentium diſcrimen aliquod, Immo & ſerarum. Scythas omnes, quod & robuſti ſint ac habitu calidior, uinolos eſſe, conſtat. e Inde uero id fieri, coniectandum eſt, Quoniam non calido modo ſunt, uerum & Sicci, Quando & Virilis habitus talis eſt. Puerili uero calori genuino humecta accedit facultas, Proinde Vini minus ſunt appetentes. Auctores primo de ſimplicium pharmacorum potestate Galenus, Cui ſuffragatur Alexander, Siſtim duabus eſſici rationibus, ἢ ἐκ πολλῆς θερμότητος, ἢ ἐκ πολλῆς ξηρότητος ἐκδοτικότητος τὴν ὑγρὰν, καὶ ἀπὸ ἐπὶ τῶν νυκτιπύνων. ideſt uel ex caliditate multa, uel multa ariditate, humecta depaſcente, ueluti in iis, qui ieiunarynt. Libycas tamen ſeras æſtate non bibere, pro dunt Auctores grauiffimi, ubi præcipue inardeſcere ſiſtim, conſentaneum eſt. Hyeme autem potui indulgere multum, Cum diuerſa contingere, omnino debuerint. Verum id eſſe in cauſa, compertum eſt, Quod in eo mundi ſitu per æſtatem aquæ propemodum nullæ ſunt. Proinde illis non bibere in conſuetudine eſt. Hyeme autem, ſcatentibus aquis, non ita. Tranſeunte uero in naturam conſuetudine, ſi aliò tranſſerantur, priſtinum nihilofecius morem retinent. Orygem habet regio eadem perpetuo ſitientem, ac ex natura loci carentem potu. Cum mirabili modo ad ſitiētium ualeat remedia. Sūt autem ſaluberrimi liquoris hauſtu Veſicæ in eius reperta corpore. Siſtim denique non ſentire traduntur, quibus ſint oſſa concreta, & ſine medullis, Sed nec ſudorem emittere. Verum & uolūtate uicta quandocq; Siſis eſt, Nam ſeneſta quosdam caruiſſe potui, legimus. Inter Sapiētium uero placita illud eſt, Crapulam facilius ſentire, qui dilutiusculum bibunt, quam qui merum ex toto. Nam temperatum uinum ob tenuitatem expeditius loca plura, anguſtioraq; ſubit. Addendum uero, quod & potionis meracæ hauritur minus. Priorem ſententiam Auicenna corroborante, ſecunda primi. Sed curnam cuncta admodum uertiginofa, ideſt *ἀγαν ὑπερφύμην* ingereat

ingerere sese Ebriis videntur? Forte quoniam haustu meri uberiore exhalatio progignitur multa euaporantis, scandentis q; ad Cerebrum spiritus, a quo uniuersum concutitur Cerebrum ac circumuertatur. Vnde uertiginibus caligant, idest *ἰαγγίαι σκεταδινώτης*. Sed & Succorum item plerique, Cerebro oppleto, affectionem inducunt, quam Scotomaticam dicunt, idest tenebricam. Sed cur circumferri videntur omnia, nec alio agitari motu? An quia cum Vapores fumidi a Vino resoluti ad Cerebrum inscenderint, ab eodem ad neruos reflectuntur opticos, & oculorum pupillas, Ex qua refractione contingit sub basi Cerebri, & ante oculorum pupillas circuituonis motum quendam fieri, ut in aquis conuulsit fluentibus. Cum enim obicem offenderint, reiectæ in ambitum motantur. Longinqua porro minus vident Ebrii. Quia Spiritus opticos præ aliis esse lucidiores oportet, ac subtiliores, nunc autem intemperantiore haustu reuerti, tenebrici q; euaserunt. Hinc Auerois in pragmatia de Sensu, & Sensili, de Videndi potestate agens, Id Organum haudquaquam extendi in actum affirmat, nisi in statu fuerit naturali, nulla prorsum re officiente, aut interpellante. Implicari autem uidendi facultatem, diuersam q; fieri ex Opticorum uarietate spirituum. Quandoq; enim Animalis spiritus, ut libro quarto de Accidenti & morbo Galenus prodit, clarus est, ac perspicuus, ut Aether. Interdum turbidus, perinde ac fumus, & nebula. Porro idem uel copiosus est, aut modicus. Simultus, Lucidus, clarus, aspectui subiciuntur uel remotissima. Cuiusmodi fere rapto Viuentium Visus agnoscitur.

¶ Cur Vinolentis dupla sese ostendent obiecta. Cur q; Strabis natura id minus usuuenire, compertum sit. Caput XXXIII.

Vod uero dupla sese Vinolentis ingerant omnia uel satyrici Carminis astipulari, inde promi posse ratio uidetur, Quod humedationis exuperantia molliculi plus minus effecti Oculorum musculi, ac contracti oculis diuertunt, ac distrahunt, Altero in superna contruso, In imum Altero deiecto. Proinde consequi liquido, non in eundem uelut Scopum radios collimare, quæ res duplam fieri uisionem cogit, Vtroque Oculorum sua apprehendente. Quod usu item ueniet, si alterum Digito oculum suppellas, Reliquum detruas, Res namq; eo habitu congeminari perspiciuntur. Sedenim Qui dicuntur *ἐν φάρμακον ὁρατοί*, hoc est natura Strabi, haud ita efficiuntur, diuerso scilicet Oculorum situ, Dextrorsum enim iis intenditur acies, aut leuorsum. Radio nihilominus per rectam lineam in Corpus unum collineante, propterea Colorem unum & qualitatem unam ad Oculos referri, obiectis resumtis, quam rem uocant *ἀντιστήμι*. Nec disparari, se iungi uel Opticos neruos, contingit. Qui ab oculis ad anteriorem Cerebri cellam directi, ut quibusdam placet, intersecantur. Super qua re Nos alibi plura.

¶ Odoris ex Vino præstantia. Cuiusmodi sit Vinum a Medicis Aquosi nuncupatione signaturum. Item Oligophorum, & Polyphorum, Vinosum q; Necnon Caroticum. Iumenis, Arboribus q; dari solitum Vinum, Quod sit Poetæ uice Equi. Cap. XXXV.

Ignum uero scitu, quod a rerum peritis traditur, Vini odorem præ omnibus seligendum. Quoniam Spiritum excellenter nutriat exhalas odor e natura tum egregie, ac uelociter alente Corpus, Tum uoluptate Sensus delinente, Quo in genere esse Vinum, liquet, calidum præcæteris, humidum quoq; ac odorum, & clarum. Si quidem uenenis oblucentia fere cuncta, Vitæ salutaria censent admodum, nec id gustu modo, Sed & odoratu. Inter quæ Vinum imprimis recte adnumeratis, Nam sicut homini uenenum est Cicuta, Cossimiliter & Cicuta Vinum, non simul quidem, Sed haustum mox. Sciendum uero Simos artis Medicæ Auctores Vinum extulisse laudibus, quod primo Canois Auicena Subtile nūcupat, Album q; Quippe nec Capitis dolorem pcinnare, ac insigniter humectare. Proinde Biliosis pgruere præsertim, Sanguineis q; Ira item, uel insolatione, aut exercitio succensis. At ppenisioe forsan non indignum censeat alijs, Cuius nam modi Vini esse id arbitremur. Aquosum uero interpretantur Eruditiores.

Quod, docente Galeno, colore, ac substantia similitudinem præfert Aquæ. Diaphanum quippe uisitur, lucidum, purum, subtile. Et aquæ multæ impatiens præcipue. Proinde Veteribus nuncupatur Oligophorum, seu ὀλιγοφόνον, idest si permittitur, Pauciferum. Nam ediuerso πολυφόνον dici, adnotauimus multæ patiens aquæ. Cuiusmodi Vinosum forte appellant Medicorum Scholæ, & Philosophus Isaac. Id ualidius intelligunt, Sole in codû, & Venis purius, defecati⁹ q̄ factû. Idem tñ Philosophus Aquosum censet uitari Vinû oportere, ac debile, austerum q̄. Homerus certe ῥαλιάδæ beneuolentiæ dulce adhibuit. εἰς φάβ', φητόντος δὲ μελίφρονα ὄνον ἐκίνα.

Vinum autem uehemēs, & ut Plutarchi uerbo utamur, Caroticum, seu καρωτικὸν Cyclopi apposuit Vlysses. At εὐφρόντα ὄνον ad medelam. Eiusmodi uero Pramnium est, Quod uulnérato datur Machaoni. Sic uero Plut. Caroticum nūcupat Vinum, Vt Dioscorides Pauperis succum odore caroticum tradit. Et in libro de Iuuamēto anhelitus uocatas Galen⁹ scribit, Caroticas Venas in collo, quoniam in eis ὑγρὸς fiat, hoc est stupor, & quædā priuatio Sensus, illis amplius compressis, quod ante cōmonuerat Aristoteles, & nos aliubi cōmeminimus. Illud mirum utiq̄ uel Homero auctore, Vinum Iumentis solitū dari, Sic enim Hæctor Iliados octauo Equos alloquitur suos, Rependite inquit, Si Andromache

ἔμιν παρ' ἐπιδόμοισι μελίφρονα τυρόν' ἔθηκεν,
ὄνον ἔγκερκασα παῖν, ὅτε θυμὸς ἀνέγχοι.

Inde min⁹ utiq̄ misce, irrepisse illud quoq̄ semel corruptis morib⁹, Vt Arbores uina potare, docerent Quidā, Quoniā sit cōpertū, maxime id radicibus pdesse, præsertim Platani. Scribūt nōnulli, megarelem Stilponem extremo deficiētem Senio, meq̄ hauisse prius, quo celebrior ptingeret obitus. Extrat Græcū distichum de pnicie, quam sæpicule concinnat uinum.

δίνος καὶ τὰ λουεῖρα, καὶ ἡ παρὰ κύπριν ἐρωῖ
ὀξυτέρῃ πύμποι τὴν ὁδὸν ἐς αἴθερα.

Ex eo autem proflixisse arbitror ex parte illud latine concinnatum, Quod Balneis inscriptum quandoq̄, legimus.

Balnea, Vina, Venus, corrumpunt corpora nostra,

Sed uitam faciunt Balnea, Vina, Venus. At Niceratus nobili Epigrammate Vinū esse Poens Equi magni uice canit, quod & apposui.

ὄνοστοι χαίρουσι μέγας πάλῃ ἵππος αἰσῶν,
ἔδωκε δὲ πῖνον ὑγλὸν οὐτέκως ἔπος.

ταῦτ' ἔλεγεν δῖόνυσσε, καὶ ἔπνευ, οὐχ ἐνὸς ασκοῦ
κρατίνος ἀλλὰ πειντὸς ὠδυσσέως πῖνον.

τοιοῦτ' ἔσθ' ἑσθάνοις μέγας ἔβρουεν, εἴχε δὲ κιασῶ
μ' ἐπωπὴν, ὡς αἶψα καλὸν κέκροκώμενον,

Idest Vinum gratioso, docto q̄ magnus existit Equus Poetæ. Aquam bibens non fere bonum producas Carmen. Hæc dicebat, & Dionys⁹, & spirabat, non Vtrem unum Cratinus, Sed uniuersa cum olfactasset dolia, Vtiq̄ sub Coronis magnus scaturiebat, habebat q̄ sitotem, Vti & tu, croceam Hædera.

¶ Vinum Saporessibi ex terra adoptare. De Arcadico Vino mira. Explicatur Galen⁹. Aristotelis locus in integrum restituitur. Caput XXXVI.

Vnt tamen, Qui Demosthenis argumēto, quæ abstemiū didicant fuisse, uniuersim q̄ nō utant uino, acrioris esse naturæ arbitretur. Cæter⁹ illud sanè memoratu dignum, quod nobis in aliena transeuntibus castra pro more ex Galeno compertum est, in libro de Anhelitus iuuamine, Vinum ex terra sibi admixta saporessibi adoptare. Siquidem alioqui uno genere essent locis omnibus, & regionibus & Vitium, & Præterea Arborum reliquarum succi. Nunc uero singularum proprietates terrarum ad Solis contemperatæ potestatem miram incocti Saporis uarietatem Vsis suggerunt humanis. Sed & in regione quadam Galenus inquit, Vinum ad ignem utribus appensum obdurescit in Salis modum, aqua euaporante, Vbi uero terrarum sita Regio hæc habeatur, Vel quo censeatur nomine, non explicat

explicat pluribus Auctor hic. Mihi ex Aristotelis Meteororum quarto liquet, Arcadiam esse eam. Vbi Vinum *οἶνος* inquit, *ἀντὶ τῆς κατὰ τὸν αἶμα καὶ τὸν σπλῆνός τε καὶ τὸν ἥπαρ* pulvis *πύρεστος*, idest ita in utribus siccasset ex fumo, Vt abrafum, & in minutis pertritum ebibatur. Verum hac in parte dispiciant Eruditiores, moneo, Interpretum deliramenta, quibus Philosophi nobilis conuellitur Sententia, inuoluiturque. Sed nec Albertus, etiam si Margni cognomentum sibi asciuit, quicquam doctis auribus, & acrilotis aceto dignum profert. Ni mendum esse exemplarium, constanter collibeat asserere. Quod nec displicet. Crasfescit inquit, fumo Vinum. Itaque crassum mox ebibitur. Sensu nullo, aut sane Siculis generis uanior. Neque putet nos Sciolus aliquis, aut nasutior, supra crepidam iudicare, in nostra, ni fallor, harena uersamur, pulchreque intra pelliculam cōtinemur, dum Verborum proprietatem discerniculo grauiore rimari, eminentissimis Auctoribus colaphum incuti, aut inficere labeculam allini, non patimur.

¶ Quod sit Musti, ac Vini interstitium. Cur minus inebriemur musto. Dulcedinem esse uelut Ebrietatis antidotum. Caput XXXVII

T enim, quia cepimus, exequamur latius, quae uaria nobis de Vino praeterea lectio suggerit. Memorabile siquidem est, quod ex Plutarchi doctrina didicimus, Sympotiacorum tertio. Sed & in Conis reulit Macrobius, ad uerbum fere tralata sententia, Vini infantiam, quae praedulcis sentiat, mox dum in pubertatem abit, suauitatis induere proprietatem, Cui rei calculum adiecerit Homerica item astipulatio. Quae Mellis dulcedinem conturbat, Vino suauitatem. Inde consequens fere uidetur, Vt cum dulce tantum sit, insita quaedam horrois ui, ad Ebrietatem usque hauriendo progredi non finat. Suffragatur & ratio alia, quando Ebrietatis antidotum dulcedinem habet Medice scientie periti. Quippe quos uiderint nimio plus uinolentia grauatos, uel usque ad Plutonis cancellos, Vomitu quidem alleuari iubent prius, mox aduersus euaporantis fumi ex Vini reliquiis uim, panem melle Litum uorari, uelut reperiens malo crassanti medeatur dulcedo. Suffragari uidetur & illud, quod cum flatus, & aque miscella potestate grauius habeat mustum, nutu suo celerius in intestina dilapsum, in locis ebrietati opportunis haud ita diu perseverat, Sed transmissum laxat. Inesse aut musto aquam, argumento est, cum in uetustatem proficit, decrementsa sentit spicua, etiam si augeat bonitate. Adiciunt Medicoe scientissimi, dulce uinum esse natura uiscidum, & meatus, quos Graeci Poros, & uniuersum Scholae nuncupant, offercire, praestipareque. Proinde ex dulci potu non fere quicquam in Caput euaporare, uia praefacta, consistipataque. Quobrem Hippocratis sententiam comprobari, tertio regiminis acutoe. Vbi adnotatum est, Dulce potu minus Caput aggravare, quam Vini, & mentem percutere minus. Porro et dulcis uini Ebriosum dicimus neminem, Quoniam dulce uinum saporem nullum obtinet Vini proprium. Sed alienum reddit omnino. Proinde *οἷος γλυκύς, ὃ οἷος ἔστι καὶ καὶ κατὰ μέτρον*, idest dulcis rei, non uini audis dicetur uerius, Qui uini dulcis desiderio tenetur.

¶ Quibus rationibus probet Albertus contra praedicta, Mustum amplius inebriare, quam Vini. Musti impetuosis feruentis remedium. Caput XXXVIII.

Atque hac in parte non uideo mihi recte facturum, si magni Alberti sententiam, ueluti per incuriam transmiserim. Qui praeter Plutarchi, & quilius uestigia sequi, Macrobius doctrinam, Mustum amplius astruit Ebrietatem inducere, quam Vini. Eius opinionem, rationesque pluribus paulo explicabimus, quam proposito nostro mihi congruant. Musto inquit, duo sunt calores, naturalis, & aduetitius, Qui ex loco est, ubi creuit, Solis ui immisus. Inest & terrestris substantia permixta. Mouent autem duo isti calores in opposito. Vnus quidem terminando partes uini naturales, Qui naturalis est. Alter uero crassitudinem dissoluendo, ac heterogeneas partes disparando, Qui accidentalis est, innatus ei a loco. Deinde ex illis duobus motibus calorem componit motus, Quae musti feruor, atque ebullitione uocat. Quam uero attenuant partes, ac diuidunt, ideo in imum abeunt feces, partibus ignis, quae accidentales sunt, euolantibus. Quibus eductis, residet humidum aere spiritum ter dissipatum per Vinum. Quae causa mustum reddit ualde spumofum ante, quam residueat humedum

id acreum, quo contingente, constipant Vini partes mox per Aeris frigis, unde euadit suaue Vinum. Tunc enim globatur quodammodo, coitq; genuinus Calor, qui euolauerat prius cum igneis illis, & aduentitis loci partibus. Ex iis uero manifestum fere fit, Cur Vino facilius inebriet mustum, Etiam si Vinum calidius longe sit, Et in musto terrestres sint portiones per essentiam frigida, Quæ Vino insunt haudquaquam. Tamen quia Vaporosum est propter humidum spiritale acreum, minime in eo coactum, constipatum q;. Et quia euaporat, calore duplici agente, quod in Vino non fit, Ebrietatem sepe inducit. Nam quod uaporosum, humidum q; est, Præfarcit Cerebri uias, Et Animales Virtutes præpedi ad motum, & perceptionem. Quare Ebrii quoq; incertæ sunt discretionis, & motus, Obliviosi item sunt ex humedatione nimia, Quæ delentur imagines prius, quam firmitus imprimatur in parte, quæ memoriæ uim obtinet. Verum non prætereamus, quod fuerit superponendi loco, Si extra modum effruescat mustum, Ita ut fere dissiliant Vasa, Remedio esse aiunt præsentissimi mo, Si Casei multum terrestres, & porosi portiones inieceris. Nam illius frigiditate succensus ilico feruor remittitur, residet q;.

¶ Frigoris ui Mustum diutius seruari dulce, Vino quandoq; Vigiliæ induci. Træzenii Vini proprietates, & Achaici. Vini Symphonice tres. Centenariæ Cœnæ. Centussis Lex. Centenariæ Porticus, aut miliaria. Centenaria Vasa.

Caput XXXVIII

Værit Plutarchus in Libro, cui titulus est, *Quoniam dicitur*, quid nam sit causa, quod circumallata frigore dolia mustum diutius seruet dulce. An est inquit, quia musti digestio est *ἡ ἐκ τῶν οὐρανῶν μεταβολή*, hoc est in uinosum demutatio, ac transitus. At concoctionem inhibet, interpellatq; frigiditas. Eam namq; perficet caliditas. An contra potius dicendum, Esse Væ propriam succi dulcedinem, propterea dici eam maturefcere, ubi dulcis incoqui sapor coeperit. Frigiditas uero euaporare, diffilareq; non sinens dulcedinem quoq; continet musti. Succurrit porro, dum flosculos hinc inde præcepimus, Quod ex Galeni de Interioribus commentario secundo didicimus. Scruum quædam, cum Vinum uetus largius ingurgitasset ex sit, factum inde eē semper uigilem, mox uero subeunte febre, & subsecuta alienatione, fundum etiam fato. De hoc scio & alibi a me factam mentionem. Scribit Athenus Træzenium uinum sterilitatē inducere bibētibus, Sicut in Achaia abortum. Postremo scitu dignum & illud, Sicut in musicis astruunt Canonici, Hemiolium Symphoniam conficere, quæ dicitur *ὅς πέντε*, hoc est per quinq;. Diplasium uero eam, quæ *ὅς πέντε*, id est per omnes. At eam, quæ uocet *ὅς τεσσάρων*, id est per quatuor, Epitrito constare. Compari modo & Harmonici Dionysiaci tres per uiderunt Vini Symphonias ad aquam, per quinq;, per tria, per quatuor. Sic quidam concinentes, *ἡ πέντε πέντε, ἡ τέτρα, ἡ μὴ τέσσαρα*, id est Vel quinq; bibere, uel tria, aut ne quatuor. Hemiolia namq; confurgit ratio, ubi duæ sunt Vini partes, Aquæ tres. Diplasia uero admixtis duabus. Epitriti ratio est, cum tribus aquæ partibus una infunditur Vini. Quæ sane in potu frugalitas Cētenariis peraccommoda Romanorum Cœnis agnoscitur. In quas ultra Centum æra insumpsisse fraudi erat, Quod Septimius Florēs scribit, ex lege, Quam Lucilius, Nasum stili Qui condidit primus, lepide proflum Centusssem nuncupauit. At Porticus Centenariæ a Passum numero uidentur dictæ. Sicuti Miliaria quoq; apud Tranquillum. Nam quod Miliarios legimus Apros apud Varonem, intellige nimirum ponderis rationem. Sicuti in Centenariis Vasis apud Lampridium, Cuius etiam Verba duxi subscribenda, Ut iam nunc refractarios declinem. Primus inquit, Heliogabalus Mēas, deinde & Caplas argenteas habuit. Primus etiam Cacabos, Vasa deinde centenaria, argentea, sculpta, Et nonnulla Schematibus libidinosissimis inquinata. Cæterum quia Liber hic iam extumuisse uidetur commode, uelut me uocet Pythagoras, Verbum non amplius addam. Nam Vetus est, ac bracteatum, Esse præstantissimum, In re qualibet nouisse, Quid sit satis.

Lodouici

Icuti opē forsan Lenioris, Antiquaq; Lectionū Libellos auspiciaturis Artij bo
nag; Studiofos uniuerſim pſatione deſtinata, obſeruāter cōſalutare, Ac cēno
bis aduerſum Naſutulos parare uelut Patronos, haud abre eſt uiuim, Ita &
manū iā ipſacturus poſtremā, ſecūdīſimū uñcunq; Ingeniū tuū Nicolae Vir
clarīſſime appellādo, facturū me opēptiū ſum arbitratuſ. Q. & Sciētiae magni
tudine, tū Phyſica, tū Medica, Vt iterim Atticā ſaciūdiā claritatē, & in hiſce humaniorib⁹
ſtudiis peritiā nō memorē eminentiſſimā, huic Lucubratiōi noſtrā. Velut Anchora es futu
rus ſacra, Vel Triari⁹ deniq; uice, Quos in militari diſciplina exercitatiſſimos ac, Quod ſe
quēs ē, priſſimos ultimo diſtribui Loco in Acie a Solertiſ Ingeniū Impatori⁹, Non ſūmum
ex Hiſtoria ē, Qui acciſas paulominus reſ itegri ipſi, ac uegeti & aio, & corpore in hoſtem
magno ipetu coorietes reſtituerēt, ac dilapſos ordines reuocarēt ad Signa. Hoc Nos Conſi
lio Vir memoratiſſime in hūc te locū diſtulimus, Qui numeroſa Virtutū ſerie dignus plane
fueras, Qui Veſtibula teneres, clarīſſimis Ingeniū tui ſacibus, Et Eloquētiā Lumīe, Ac Mo
rū, Vt uere dicā, maiestate pſanū ab ingreſſu Scioloꝝ uulgoſ grauiter reiecturus. Nec. Quē
tua eſt in oib⁹ Animi aētas, Et icōcuſſa Mētis altitudo p̄pmodū diuine, Impm̄is uero in
me Bīuolentia (neq; n. opinor, tibi excidimus) Noſtrū hoc Cōſiliū aſpnabere. Siqđ Aio
p̄ceptū cādīdiſſimo, cādide prius in Cādīdiſſimū Amicitie aſtimatore p̄mi⁹ obſeruare, a/
māter q;. Noſtiſimū porro tibi reꝝ Sciētīſſimo, Quē, q̄ta q; in hoib⁹ interdū egerminet pra
uitas, Qui Lingua pruriētes nimis q̄licēter in alienā irruere famā nulla nō hora p̄mittunt ſi
bi, Etiā ſi ſæpe uelut alba dephendunt Linea. Nec re notitiā aucupati magnopere alia, q̄ dica/
cite, ac Linguae uirulenti, plane ad Venena natē, dū peſtilēti Spiritu optimū quēq; aſſatū
uolūt, Quāq; *εὐ τῇ ἐξ ὀφθαλμοῦ πίνει καὶ ἐν τῇ λεοντῇ ὄνει.* Aut uerius *ἀνεργάσαι χόρτοι.* A Qua
ſœditate cū Vitae tuę Probitas abſit ex diametro, uel *δις δὲ πασάν.* Ad te nūc cōmode p̄
ſum decurrimus, Qui Echie nocētiores, ac Satyrice plurimū felle cōſperſos tuaꝝ Antidotis
Virtutū reprimas, ac oīno diluas ita, Vt iper⁹ letifer alias, euaneſcat uniuerſus, nulla nō pte
Optima quēq; cōuellēs p̄cipue, ac ſemp *ἀσπὸν ὀφθαλμῷ.* Sic. n. fiet, Vt dolēter agnoſcāt forſan,
nō debuiſſe *παύειν τὴν ἡμετέραν κινῆσιν.* Sed & quē tua magnitudo ē, Si excepturū te modo
aſſultantē uim cōmōſtraris, nī me amor fallit, ac *πρὸς τὸ φιλεῖν μὲν οὐκ ἔστιν, ἀλλὰ πρὸς τὸ φιλῆσαι.* Ab ū
poſtura reſiliēt cōpauidi, Palātes q; ſuccinēt ſibi, *ἵς οὐκ ἔστιν ἡρακλῆς.* Quod reliquū eſt Ni
colae doctīſſime, Siq; e Speculationū altitudine dant ſerīę, puelim, altero ſaltem oculo,
Vel *ἐὰν μὴ τὸν*, haſce Cōmētationes noſtras reſpicias qñq; Sed ita ne Virgulæ Aniſtar
chi parcendū cēſeas, Vt tāta cōmonit⁹ Cēſura Stilū uertere p̄diſcā, Scripturas mox, Quē di
gna legi ſint. Hoc nil facere gratius poteſ, Nec Quod grauīſſimo Iudicio tuo āplius p̄gruat.
P̄ſertim q̄a uel hoc noīe gratias teſtatura tibi poſteritas ē, Cuius emolumentis, eſti in Am
plitudinis ſaſtigio p̄ſtitutus, ſuſſragiū nec ſubducere ſuſlinueris. Quod ſi p̄ſequor. i. Si p̄ Me
dicas, ac Literarias diſtinctiones licuerit (Neq; n. aliter Amicōꝝ apud te fiat ἀλαοσκοπία) Erit
quod tantā benignitatē debeam *καὶ μέγας θεῶν.* At ſi diuinitus cōtingat, Vt noſtra hęc ty
pis conformata nup̄ approbent tibi, uñcunq; Sciētīſſimo, Nec uidear parte uita ſubſultare,
aut *ὥδὲ τὰ ἐσθλα μὲν ἀποφύγει.* Sublimi ſeriam Sclera uertice. Vale.

LODOVICI CAELII RHODIGINI ANTIQVAVRM LE
CTIONVM LIBER VNVS, QVI SEXTVS DECIMVS.

¶ Cuiusmodi cenſeatur illud a Quintiliano repetitum, In Triclinio Choa. Inibi quid
Choeus, & Choa, ac Choes. De Cotyla item pauca. Caput Primum

Xtat apud Quintilianum obſcurior nodus Libro nono, ita Cimmeriis ob
ſeptus, circūallatus q; tenebris ut a quo plane ſit intellect⁹, explicatus q;
necdum compererim. Fabii Verba ſunt hęc, Allegoria inquit, obſcuriore,
quē Aenigma dicitur. Poetæ utuntur, Sed & Oratores nonnunquam. Vt
Cæcilij Quadrataria Clytemneſtram. Et in triclinio Choa. (Sic enim
ſcribo) Et in cubiculo Nola. Quod autē primo, & ultimo loco poſitū eſt,

alia operis parte abunde, opinor, illustrauimus. De Choa in Triclinio *supererat*, Vt nostra proferemus sententiam, Quā peropportune huic potissimum loco impingemus, Quoniā pracedenti commentario plerūq; de Vino, & Vinolentis dictauimus, uti nostra paruitas tu lit. Et Aenigma hoc in bibacem cōcinnatum arbitramur, Cuius in hauriēdo auditis uel spi ritu uno Choam perficcaret. Quod uero astruitur, ex Aristophane conicimus. Apud quē in Nebulis Strephiades Danistam eludens, cum dixisset, *ἀλλὰ θεοὶ σκηχθῆας ὄναι αὐτὸν εἰσσι*. Sa le purgatus iuaretur utiq; hic, infert mox, *ἐξ ἧος ἡρώαται*. Sex capiet Choas. Eum uero locum exponēs Interpres, Subsannat inquit, denuo uelut in Amphora, & uino. Nam supra, cū illud de Sale enarraret, Coria inqt pinguedine crassiora, sale mollita Latiōra sūt, & pinde capaciōra. Veluti ergo Danista esset Vter, aut id genus quippiā, dixit illū Strepsia des Choas sex cōtēnturum, si Sale permolliretur. Pergit porro idem Interpres, Choeus in quit, mensuræ species est, qua Vinum mensurant. Apud Aristophanem si circūflectiē, Vt *ἧος* scribamus, a recto est Choeus per poeticam licētiā. Si uero grauatur, est a nomi natio *ῥα*. Aristophanes in fabula, Cui titulus *ἰπῆς, ἢ μὲν ἐφευγέμεν ταχέως ὄντα ῥα, τὸ πᾶν ἰν' ἀδελφῶν, καὶ λέγω ὡς δεῖν*. Inibi rursum testatur Grammaticus, Mensuram hanc Coty larum octo esse capacem. Poetæ Verba latine tralata sic ferme sonant. Sed age, Choeū Vi ni statim effert mihi, Vt mentem rigem, & cōmodi promā quippiam. Apud Hefychiū *ῥῶς* dicitur *ῥῶνα*, idest infundibula. Chloe uero Ceteris est cognomentum apud Pausaniā. De Cotyla, si quis & illud forte reqrat, Ita inuenimus apud Priscianum, siue is fuerit Rhen nius Fannius, Vti Dodioribus placet, At Cotylas, quas si placeat, dixisse licebit Heminas, recipit geminas Sestarius unus, Qui quater assumptus fit graio nomine Choenix. Adde duos, Chus fit uulgo, qui est Congius idem, A quo Sestarii nomen secisse Priores, Crediderim.

Choez meminit Galenns primo de Virtutib⁹ naturalibus. Sciendū uero a Theodoro Choa dici Sestarii Latine. Fuit & festū Athenis noīe Choes, quod anthesterionis, Nouēbrē quē interpretant, duodecima celebratur die in Lenē Dionysii honorem. Auctor Apollodorus est, Anthesteria uniuersim qdē uocari festa Bacchi, priuatim uero Pithœgia. Erāt & Choez mortuoz Libamina, qbus pretiosissima quēq; infundebāt, & carissima. Sophocles, *πεῶτον μὲν ἱερὰς ἐξ ἀειδέυτα ῥῶς*. Inditum ab infusione nomē. Festi, qd Choes uocari dixim⁹, meminit Demosthenes *ἐν τῷ πρὸς τὴν ἀνόμενους*. Choes uero ē Chytras. i. Ollas iterp tat Harpocratio. Sed, ut ad Quintilianum reuertamur, Vt, uelut prætenuimus recte intelli gi Aenigmaticū illud de Choa in Triclinio possit, argumētis ducimur plurib⁹. Nā et Mediola nensis Nouellum Tricogii cognomē sibi adoptasse, Plinius scribit, a tribus Vini ogiis uno impetu epotis. Et nos aliubi hoc opere adnotauimus, Diotimum Atheniēsem cognomina tum Chonem. i. Infundibulum, quoniam ori eo appositō incessanter infusum hauriret ut num. Nā ex bibacitate Xenarchus itē R. hodie Metretes est nuncupatus. Diu porro in tridi nio uersari Voracis censetur hominis, & bibuli. Liqueat id M. Tullii auctoritate ex Libro de Oratore, ni fallor, secundo. Apud quē ille ait, Quādo tādem Galba de Triclinio tuo exhibis cum tu inquit, de Cubiculo alieno. Ceterum quo pacto Aristophaniū illud Sudas interpre tetur, Sex capiet Choes, qui scire cupit, librum adeat.

¶ Exercitum ex diuersis, ac dissōis cōflare gentibus q̄ periculofum. Item q̄ de prouer bio Inice.

Caput II

Exercitum ex Variis, diuersis q̄ hominum generibus cōflare, Sunt Qui, Vt recte, prudenter q̄ factum, approbent plurimum. Quando nec conspi rare inter se facile tam dissōna moribus, & linguæ Gens possit. Porro & mādatis Ducum facilius obtemperent uniuersi. At cōtra, si quando tumal tus, aut seditio oriatur, Tunc neq; mulcere quēquam, neq; alicui modum imponere licet. Gensignata cum impetu fertur, ubi semel ad iram uen tum est, more ferarum continue magis crudescit, Nec ullus est sauitiæ modus. Propterea summi uidetur discriminis, ueluti ex Colluuiōe quadam, Copias comparare. Suppremit in id ex historia

id ex historia exempla compluscula. Nunc ad manum est, Quod euenisse Carthaginiensibus, Lectū est. Quibus plurimus fuit mos, peregrino uti milite. Primo punico bello in Castris erant Hispani, Galli, Ligures, Balears, Græci, Aphri, Fugitiuorum, & Transfugarum ingens numerus. Mox finito bello, cum tumultuari Exercitus cœpisset, Nec regi posset, Iræ, Impetus, furoris omnia plena erant. Tandem raptis armis per indignationem, Cōtempto Annone, & Ceteris ducibus, Carthaginem versus profecti, apud oppidum Tunes, quindecim millibus passuum a Carthagine castra locant, petentes non debita modo sibi stipēdia, Sed et interfectorum in præliis Equorum sibi pretia exolui. Neque is contenti multorum annorum frumentum debere asserēbāt, deniq; quotidie noui aliquid, quo bellum mouerēt, reperiebant. Erat in Exercitu Campanus quidam, qui pauloante Seruus ex Sicilia a Roma nis transfugerat, Viribus Corporis, atq; audacia in rebus bellicis præcipue insignis, nomine Spendius. Hic metuens, ne, si fœdus cum Carthaginiensibus fieret, in Domini potestatem ueniret, ac ex Legibus poenas lueret, Summa audacia, uerbis, ac re ipsa, quæcunq; moliri, quo omnia magis perturbarentur, seditionem, quàm fœdus, bellum, quàm pacem præoptare. Præterea etiam Apher quidam nomine Martho, Qui liber quidem erat, Sed quod siquis præterea aliter consulere niteretur, non expectabant, idem ne, quod Spendius, an diuersum sentiret, intelligere, Sed confestum coniectis in eum lapidibus, interficiebant. Multiq; non solum Duces ad eum modum, Verum etiā priuati homines cæsi. Nihil q; aliud in tanto tumultu per totum exercitum audiebat, quàm Verbum, Inice, Inice pariter omnes clamabant. Eo q; magis eorum animus sciebat, Quod pauloante Ebrii a Corna surrexerant. Ex historia igitur, Quam copiosius explicare de Polybii Theſauris collibuit, Nata est Vox sanguinaria, & feritatis barbaræ, Quæ imagine prouerbii quadam optime in eos conguet, Qui moribus truculentis, ac efferatis cruorem sitientes, Cædem imperant æprimam.

¶ Quæ sit prouerbii origo, Non si te ruperis. Theocritus explicatur. Caput III.

Nest perſepe homini parum perſpicaci, parum q; rerum perito, tanta Animi caligo, ac cæcitas, Vt sui oblitus, nec domesticæ, genuinæq; humilitatis memorem magna affectet nomina, inferat q; se argutis Cygnis Anser obſtreperus. In id genus homines, intra pelliculam minus se continentes congruet appositissime Prouerbium, Quod de Ranunculi negotio natum, ad usum usque Vitæ proficit, Scita enim fabella est, Perexisse olim peringentem Taurum ad aquas restin- guendę sitis gratia. Erat ibi forte Ranarum, ut asfolet, plurimum. Dum uero audius Bellua fe aquis inferit, Ranunculos ibi attriuit aliquot. Re autem adeo tetra, & formidolosa perterritus unus confestim mandat fugæ præſidium, Et ſedulitate mira, quantam in id genus cadere, probabile est, peruenit ad matrem, narrat fratrum miserabile exitium. Vt a staturoſo nescio quo forent immaniter exculcati. At illa nimis inſcita, nimis q; exoculata, ut quæ filio aliqua uolebat uideri, tumescere amplius cœpit, ac flatu modo magnitudinem capiare, rogans, ecquid tanta foret pernicialis bellua? Cui is, multo maior inquit, illa etiamnum inſtari plus, ac ſubinde cœpit, Cupiēs omnino magnitudinem uiſam exhibere filio. At is frustra conari illam animaduertens, Nō si te ruperis inquit, Par unquam futura es. Id prouerbii formam habet, Meminit Theocritus Idyllio, Quod inſcribitur Buccoliaſta, Daphnis, & Melcalcas. *ἄνθρωπος ἰνὸς αἰὲς, ἔσθ' ἂν διαχέροντος.* Quem tamen locum ſatis incurioſe prætereunt Interpretes. Ad horum uero hominum tumorem reprimendum, & inſtrudam leuitatem nimio plus ſe efferentem, Ariſtophanio antiſpharmaco nil commodius, quod eſt, *τὸ σκῆπτρον.* Scuticam aſpicere. Malo ſiquidem ſubigendi, edocendi q; nequid ſupra crepidā. Aut extra quā ſunt, tollant cornua, illis q; ſurgant Criſtae. Quoniā, ut Oratius quoq; Genforia quadam grauitate, ac ſupercilio plane ſenili, nos commonet, Metiri ſe quæq; ſuo modulo, ac pede, uerum eſt: Nam & Pindarus,

Χρὶ δὲ καὶ αὐτὸν αἰεὶ παντὸς ὁρᾶν μέλει.

Pro Conditione quenq; oportet rerum semp modum cōcipere. Cēterū nimio plures qūq; Sophocles, nimio plures Laodicensi, Vt est apud Plinium Cēciliū.

¶ Diuitum Liberalium domos dici Solis mensam. Quē sit eius rei ratio. De Solis ortu. Apollo unde dicat, Item de Solstitiali herba, & morbo. Plautus declaratur. Siriasis quid.

Caput

III.

Iuitum, opulentorumq; hominum domos omni rerum copia ubertim affluentes, expositasq; inopum necessitatibus, & alimentis, Qui unus diuitiarum modus plausu, ac festa fronde dignus prorsum & uidetur, & est, Rectissime Solis mensam dixeris. Quod ex historia profluxit Adagium. Scribit Historiæ parens Herodotus, In Aethiopia Pratum esse omnium quadrupedum Carne refertum. Eam uero Carnem Magistratus illic per noctem ponere festinabant. Vbi uero illuxisset, Cuilibet licebat, illuc ad uescendum accedere, Indigenis existimātib⁹, Copiā Epularum diuinitus suppeditari. Hanc Solis mensam nūcuparunt, Ad quam inspiciedam olim Cambyses Legatos dimisit in Aethiopiam. Apud Melam Pomponium de hac re ita Legimus. Est Locus in Aethiopia paratus, semper epulis refertus. Et quia, ut libet, uesci uolentibus licet, *ἡλίου τῶν τεινῶν* uocant. Edulia passim apposita sunt, quæ affirmant innasci subinde diuinitus. Ad eandem fere sententiā & in Polyhistore Iulius Solinus. Nec mirum porro Solis mensam nuncupari locum eum, Quoniam plerisq; Gētibus Numen id erat eximie religionis. Legimus in quadam Indorum Vrbe Templū fuisse Solis, In quo suspensus erat Ajax eburneus, & Alexandri aureæ Statuæ, ex aduerso autem Regis Porci statua ex ære nigro. Parietes uero templi rubris marmoribus, ignis fulgorem imitantibus obrustati uisebantur, Quibus congrue interpositum aurum radiantis fulminis nitorem referebat. Pauimentum mixtis Cemento margaritis stratum. Quod Barbarosq; pleriq; in templis seruant. Soli sacra circa meridiem obisse quosdam, obseruauimus. Et quoniam in præcedentibus haud parum multa de Sole congesimus, quæ multi iuga nobis suggererebat Lectio, Nunc illud ueluti appendicem adiciemus. Quæ de Syderis eiusdem ortu senserit Antiquitas. Inuenio siquidem in Litteris, Et Mela Pomponius non prætermisit, Ex summo quorūdam Montium uertice speculantibus penē a media nocte, sparsos uideri ignes passum micare, & Vt Lux appropinquat ita coire, ac se coniungere, Donec magis, magisq; collecti pauciores subinde, ac una ad postremum flamma ardeant. Ea cum diu clara, & incendio similis effulset. Cogit se, ac rotundat. Et fit ingens globus, diuis quoq; grandis, & terris adnexus apparet. Deinde paulatim decrescens, & quanto decrescit magis, eo clarius est. Fugatq; nouissime noctem, & cum die iam Sol factus attollitur. Ex hac sententia uidetur Speusippus adcredidisse, dici Apollinem, quod eius Substantia ex multis constet Ignibus. Sunt ex Eruditis, qui opinentur Claudianum ad eandem subobscurè historiam allussisse.

Inualidum dextro portat Titana Lacerto

Nondum luce grauem, nec pubescentibus alte

Cristatum radiis. Primo clementior uo

Fingitur, & tenerum uagitu despuit ignem.

Caterum prius, quā huic parti umbilicum admoueamus, Illud non inscitum opinor, adnectamus, Solstitialem breuis Vitæ dici a Plauto epitheto concinno, Sic enim in Pseudolo scriptum inuenias,

Quasi Solstitialis herba, paulisper fui.

Repente exortus sum, repentino occidi.

Columella Solstitialē uocat Spinam rei rusticæ Libro secundo, uel quia Solstitio proueniat, uel floreat, ut putant. Heliotropium quidem, & Lupinum cum sole circiagi, Plin. scribit. Sed Heliotropium nocte cæruleos contrahere flores, Syderis desiderio. Ad quod Plautum respicere, suspicabitur aliquis. Ni probabilius forte sit, Plautum uniuersim herbas inellexisse, uel flores uno tantum perseverantes die, aut spatio prorsum minimo. Quoniam & Solstitium unius tantum diei est, Sole uidelicet Cancri obtinente partem primam. Plinius Libro quattodecimo Acinorum inquit, labruscæ pars est moritur prius, quā reliqui, Qui Solstitiales

Solstitiales uocantur, uniuersi nunq̄ maturescunt. Est apud eundem Plantum in Trinumo Solstitialis morbus, Plauti Versus hi sunt.

Tum autem Syrorum, genus quod patientissimum,
Hominum nemo extat, Qui ibi sex menses uixerit.

Ita cuncti solstitiali morbo decidunt.

Solstitialem uero intelligunt ægritudinem, quam Siriafin uocant, Quādo nimia solari exustione, quæ provenit imprimis, cum astrum Sirium diuexat Sol, Carbūculatur Arbores, Et intermoriuntur, Proprium inquit Plinius, Syderatiōis est, Sub ortu Canis siccitatum uapor, cum insitæ, ac nouellæ Arbores moriuntur. Siriafin Plinius nunc distillationem Infantū in terpretatur, nūc adustionem, Quæ Cauma item dicitur. Sed in hac Solstitiali uidetur pro Solari positum simpliciter. Sicuti a' Seruio item grāmatico positum animaduertimus, Tribus inquit, humana uita continetur, Natura, Cui ultra centum & uiginti Solstitiales annos concessum non est.

¶ Quæ sit Adagii ratio, Serpentem foues, Et te Serpens. Inibi de Lamiis mirū. Cap. IIII

Erpentem foues, & te Serpens, Vel, ut græce dicam potius, ὅταν βάλῃς, καὶ αὐτὸς, Adagium est non nerius, quā frequentius, Vbi Quis innuitur, con-

3 fouet, amplexatur, in oculis fert, Quod in euident exitum erupturū mox est. Prouerbiū rationem paulo uberius explicabimus, quando historia mira est.

Ea uero ita habet. Fuit Menippus Lycius, annos natus quinque et XX. Ingenio haud infcito. Corpore itē multa exercitiōe ualido. Ita, ut formosi Athletæ, liberalisq̄ speciem præferret. Hunc peregrinæ mulierculæ pleriq̄ amoribus irretitum putabant. Ea uero, ut tum uidebatur, speciosa quidem erat, & permollicula, nec non diuitiis ubertim sulata. Ceterum ea omnia ostentationem modo exhibebant. Veri suberat nihil. In eius uero se familiaritatem ad hunc modum insinuassee ferebatur. Pergebat quandoq̄ Menippus Corintho Cécireas solus. Ecce Phantasma quoddam illi occurrit, Quod se in mulieris specie conformauerat. Atq̄ ex manu apprehendens Menippum, Iampridem inquit, se illius amorē teneri implicitam. Esse uero se genere Phœnissam. Et in Suburbano quodam iuxta Corinthum habitare. Idq̄ etiam digito monstrās illuc ueniret, hortari cœpit, Quod si inquit, feceris intentam musicis inuenies me. Et Vinum bibes, quale non sepe alias, nec te Rualis ulla uellicabit suspicio. Pulchra siquidem pulchro contenta uiuam, & moriar. His blandiciis delinitus Adolefcent, etiamsi Philosophiæ mysteriorum haud expers, amoribus tamen obniti, oblectariq̄ non ualens, Vesperi ad mulierem pergit, ac frequenter deinceps, perinde ac ad suas delitias, necdum enim, Cuiusmodi Phantasma esset, callebat. Id cum, esset in intuitus Vir quidam, ut ipse interpretor, Magus, aut Philosophus, Vt tū creditū est, & summa grauitatis, ac prudentiæ, primo Statuarii instar Menippum inspectans, hominem expendeat, contemplabaturq̄. Vbi uero rimatus abunde est uisus, O formose inquit, & a' formosus expetite mulieribus ὅταν βάλῃς, καὶ αὐτὸς, Serpentem confoues, & is te. Cum in iis mirandum animaduerteret Menippum, Hoc proinde inquit, dixi Quoniā mulier est tibi, quæ Vxor non est. Sed rogo te, ecquid ab illa te amari putas? Per Iouem inquit Menippus, & quidem eximie. An igitur inquit is, eam tibi in matrimonium ascisces? Equidem respondit, Quid enim iucundius, quā amantem ducere? Quando inquit ille, futuras opinaris nuptias? Cito ait, uel fortasse cras. Id cum Virille inaudisset, obseruans Cōstitui tempus, cum iam uocati præsto forent, Vbi illuc & ipse perexit, Vbi nam inquit, mulier est, Cuius causa Conuiuuium celebratur conuenistis? Tunc Menippus prope adest, inquit. Tunc is, Argentum hoc, & aurum, cæteraq̄ Domus huius ornamenta tuāne, an mulieris sunt? Mulieris inquit, ac semilaceram, & pilarem omnino Vestem ostēdens, Tales mei inquit, cultus sunt. At ille ad eos, Qui aderant, conuersus, Tantali inquit, Ortos uidetis, Qui sicuti ab Homero proditum est, Speciem quidem præferunt aliquam, cum tamen sint nihil. Eiusmodi uero ornatum hunc omnem concipiat is licet. Neque enim quæ uidetur, materia ulla subest, Sed Simulacrum modo est. Ac imago. Quod ut uerum sciat, Bella hæc Sponfa una est τῶν ἐμπροσθέν, ἥς λαμβάνει τὸ καὶ μὴ μολυκίδας· εἰ πολλοὶ ἠγάσαντο. Hoc est, ex Empulsi-

*Quaslamias, & Mormolycias pleriq; putant. Sunt autem in amorem, & Venerem procliu-
ues, & humanas Carnes uehementer expetunt, Venerorumq; cupidine alliciunt multos,
quos deglutiat mox. Hæc uero audiens illa, Age inq; meliora loquere. Atq; inde offensior,
ac perturbator Philosophos paulo pcacius proscidit, eos omnes delytare iniquiens. Vbi ne-
ro aurea supellex, & imaginarium argentum, uelut fumus, effluxere, Administriq; & Coq;
ac reliqua familiâ increpita euauit, Lamia lachrymâti iam similis rogabat, ne se torqueret.
Neue quid esset, fateri cogeret. Illo autem acriter instante, nec se dimissurum asserente, tan-
dem sese Lamiam, confessa est. Et uoluisse Menippum Voluptatibus delinitum obuoluerè,
ut eius postea corpus deglutiret. Esse nanq; sibi perfamiliaie formosiorum uelci Corporib;,
ubi ad summam sanguinis abundantiam peruenissent.*

¶ De ære obseruata plufcula. Clauus æneus quo modo in prouerbum ueniat. Item de
Hydnis, hoc est tuberibus, ac Hygē, & Phocarum pellibus. Aerarii qui sint in La-
tina hiftoria. Caput V.

Eris uim multa in priscis monumentis attestari uidentur. Omnino siquidem
ad rem diuinâ pleraq; ænea adhiberi solita, plufcula indicio sunt. Et in his ma-
xime sacris, quibus delinire aliquos, aut deuouere, Aut deniq; exigere mor-
bos uolebant. Hoc significare uidetur & Virgilius, Vbi ait, Curetū sonitus,
Crepitantiaq; æra. Sed & Carminius tum doctus Vir, tum etiam curiosissi-
mus in Libro de Italia secundo Prius Thufcos æneo uomere uti, cum Vrbes cōderentur, fo-
litos, scribit. In Sabinis quoq; ex ære cultros, quibus Sacerdotes tonderētur, fuisse. Quin &
Græcorum uetustissimi Aeris sonos, tanquam rem ualidissimam, adhibere multis in Locis
consequerant. Sicuti in Lunæ defectibus, ut uel alibi cōmeminimus. Cui rei locupletissimus
testis accedit T. Liuius ab Vrbe Condita Libro XXVI. Disposita inquit, in muris Cam-
panorum imbellis multitudo tantum cum Aeris crepitu, qualis in defectu Lunę silenti no-
cte fieri solet, edidit clamorem, ut auerteret etiam pugnantium animos. Significat id & Plu-
nius, ubi ait. Et in Luna ueneficia arguēte mortalitate, Ob id crepitu dissono auxiliāte. Hinc
uidetur etiam Libro metamorphoseos quarto Ouidius cecinisse.

Cum frustra resonant æra auxiliaria Lunæ. Nec non Libro septimo.

Tæ quoq; Luna trahit, quīs temerata labores

Aera tuos minuant.

Plutarchus quoq; in Æmilio, Ea nocte inquit, cum iam cœnassent, & Quieti, Somnoq; in-
dulgerent Milites, Luna obscurari cœpit, ac deficiente lumine, multisq; coloribus mutata,
tandem nusquam apparuit. Romanis, ut consuetudo est, Tinnitu æris Lumen eius reuocā-
tibus, & ignes multis facibus ad Cælum tollentibus. Metallī huius potentiam ibi quoq; Poe-
ta maximus expressisse uidetur. Cum ex imitatione Sophoclis in Tragedia, Cui titulus est,
Rhizotomi, sic Libro quarto scriptum reliquit. Quod & in cœnis adnotauit Macrobius
Libro quinto.

Falcibus, & messæ ad Lunam quærantur ahenis

Pubentes herbę nigri cum Lacte Veneni.

Inuenimus & illud scitu dignissimum, Id fuisse moris Venatoribus, Vt, sicubi in remotiori-
bus Suem deiecerent, uel Ceruum, Ne computrescerent, clauum æneum infingerent, Velu-
ti ad auertendam putrefactionem remedium plane esset efficacissimum. Ex quibus omni-
bus natum, quod huius Lucubrationi prætexuimus, Adagium, Vt id Clauū esse nobis æne-
um dicamus, Quicquid est, quo ita nitamur, confoueamurq; ut eo, tāquam Radica firmis-
sima, aduersus reslarum omnem obfirmati, constipatiq; cōsistamus, ueluti malorum omni-
um, aut multorum e Collo Amuletum gestantes. Sed cur nam Aerī aduersus putredinem
in esse uim adeo efficacem opemur? An quia Stypcitaris plurimum adest illi materię? In-
dicio esse aiunt, medicamenta, Quæ substringēdi uim habeant, eius metalli rubigine a Me-
dicis potissimum concinnari. Quin & in fodinis æris, Quę χαλκός, uocant, Oculos
morantium, eruentiumq; iuuari insigniter, memorant. Nec non quibus defluerint Palpe-
brarum pilī, egregie restitui. Videtur enim Aspergo, siue Vapor ex Chalcitide exhalans, pal-
brasq; &

pebras q̄, & oculos cōtingens occulte Rheumata fistere, siue fluxiones, Lachrymas q̄ manantes retundere. Proinde memoriæ ab Eruditis prodictum est, *ἀνναρα καὶ νάρα πα χελιδόν* ab Homero nuncupari. Nam Euenor bene efficienrem uiros indicat, aut potentē. Norops autem splendor notionem habet. Auctor quoq; Aristoteles est, Vulnera, quæ cuspidē graea, quam *ὠδὸν ὀρελίδου* uocant, fuerint illata, uel gladio minus, minus q̄ afferre doloris, Facilius uero etiam perferari, *ὅτι τὸ φαρμακώδες ἔχει τὸν χελιδὸν ἐν ταύτῃ*, Quod medicam uim quandam in se obtineat, æs, quam in uulnere statim relinquat. Nisi quis illud quoque astruat, infixum Clauum ad se undiq; aggregare humore, quoniam hæc naturæ sit uis, ut ad affecta loca fiat defluxus, Quæ dicitur Epiphora. Propterea eius loci ambitu cōspici *δὲν πικρὸν μὲν ὡς παρὰ τὸν ὤφθαλμον*. Perinde, ac uibicem, & maculam quandam. Quo fit, ut summa ratione cōtingat, ut Carnis reliquum depuratum nullam sentiat affectionem. Quicquid erat humoris prauī, uitiatū q̄, illuc corriuato. Cōsimile huic fere Adagiū usurpari posse, uideo, Vt quoapte præsidio aduersus Potētiæq; uim præmunit^o, præfultus q̄ est, dicat Hydna gestare, hoc est tubera. Nec nō Hygenæ Phocarū q̄ pelles, Quod hæc minime tangat de Cælo. Quo noīe Velox sūma hūc cōmunire, Nautici moris est. Hydna porro Aristophanis Interpretes Plato, Bulbos interpretatur. Apud Eustathiū, Quidā ita inquit, Hydna quædā, uelut fungi, sunt *πικρὸν δὲ*. Meminit Libro primo Paulus Æginita, tradens Hydnon *ἀποικὸν μὲν ἔχειν τὸν ἀσπιδὸς δὲ μύλον ἐξ αὐτῶν χυμὸν, ἡνυχό τερον δὲ καὶ παχύ χυμον*. Hydnophylla uero herbas dicit Hydnis adnatas. Illud deniq; ad Aes attinet aliquo modo, Aerarios in Romana historia nuncupatos, Qui Plebei ordinis, delicti nomine in Cæritum tabulas à Cenforibus reiecti, nec in Centuriis Albo scripti amplius, pro Capite duntaxat, Tributi causa æs offerbant.

¶ Profopion habere, non Profopon per adagium quid sit. Inibi utriusq; uocis notio. Et quid Profoputta, & Protome. Caput VI.

Rosopion habet, non Profopon, Adagium est scite admodum, & argute in fucatam mulierem concinnatum, quæ rectoriis, ut Satyrici Poetæ Verbo utar, Lita facie, Non aliud sane, quam personata esse uideatur, Quando ngus id genus peregrinus, uice laræ, Si Oratiano Verbo uti permittimur, insitam ob uelant deformitatem, aut crassantem Seneclutem, erugata cute, disferre conantur. Lucilii ad id lepidissimum extat Epigramma. Quod quia summæ uenustatis est uisum, etiam apponendum censui.

*τὴν κεφαλὴν βέλπεις, τὸ δὲ γὰρ ἀποτὲ βέλπεις,
οὐ δὲ παρεικὸν ἐν ὕδασι κτανύσεις.
μὴ τοίνυν τὸ προσώπον ἄπειν ψυμύθου καὶ τοῦ πλάττει,
ὥστε προσώπειν, καὶ δὲ προσώπον ἔχειν.
οὐ δὲν γὰρ πλεῖον ὄβρι, πὶ μύνας, ἀποτὲ φύκος,
καὶ ψυμύθος, τέυξαι τὴν ὑγίειαν ἐλένην.*

Caput quidem inficis, At Senium inficis nunquam,
Nec genarum rugas erugabis quandoq;
Non igitur faciem totam Psimytho collinas,
Ne personam habere uideare, non faciem.
Nil siquidem est amplius. Quid furis? nunquam fucus
Et Psimythus Hecubam reddiderit Helenam.

Cæterum, ut uel græcæ doctrinæ imperiti sciant, Quid Profopon, Et qd Profopion, Auctor est Iulius Pollax de Vocabulis rerum Libro secundo, Quod fronti subiectum est, Profopon dici hoc est faciem, Sed in homine tantum fere, Nam in reliquis inquit, nuncupatur Profotome. Sicut in Auibis Rhyncos, & Rhamphos. A Profopo autem inclinatur multa. Inter quæ etiam *προσωπεία*, idest Profopium, quod Mormolycion inquit signat, quæ est Persona. Sed & Profopon quoq; uocatur, Et Profopis. Nam Profoputta Athenis uas fuit cneum Echino persimile. Quod in oris ambitu Leonum profopa habebat, siue Boum, unde et nomen. Aristoteles uero de partibus animalium Libro tertio non solum quid sit Profopon edocet, Sed & etymon perscrutatur, *τὴν δὲ ἀνθρώπων* inquit, καλεῖται τὴν μετὰ τὴν τῆς κεφαλῆς

λῆς, καὶ τὸ κεφάλαιον προσώσεν, ἄρ' τῆς προέξεως αὐτῆς ἐνομασθὲν, ὡς εἶπεν, ὅτι γὰρ τὸ μόνον ὀφθαλμοῖς εἶναι τῶν ζώων, μόνον προσώσεν ὁ πῶτος, καὶ τῷ φωνῇ εἰς τὸ πρόσω ὁξ-πιμπε. Protopon autem idest facies, quod inter Caput, & collum hominis est, Nomen a teipia accepisse uidetur. Quod enim unus Animalium homo erectus est, Solus prospicit *προσώσεν*, idest ante uersus. Vocem q̄ item, in eandem partem emittit. Quod uero Protomē accipi diximus in Brutis, Legimus tamen *προτομαὶ βασιλικαί* pro Iconibus regis. Sed, ut diximus, in ratio ne carētibz est proprie Protome, Vnde in summis nauium rostris Quadrupedū audimus protomas deformatas, *αὐτὰς* q̄ circummunitas *ὁξ τὸ τῶν ἐμβόλων χειρῶν*. propter Embolorum necessitatem. Alibi opinor, me docuisse, nomine eo rostra nauū significari. Inuenio item Arietis bellici partē primam, qua ingruit. Recte dici Protomen. Credo quia Bruti ima ginem exhiberet. Sic enim apparabatur Machina ea.

¶ Aristotelis, & Philosophiæ laus exquisita. Qui Proci Penelopes. Philosophia a quibus Lacesita. Caput VII.

Aristotelem summum Peripateticorum principem adeo naturalium rerū cōsectatorem audum, & solertem fuisse indagatorem, productum Audores celeberrimi, Vt Causam eius mortis hinc memorent profluxisse. Legimus quippe Virum hunc Euripi septies die, ac nocte reciprocantis naturam admiratū, causas altius secum librante, cum minus Voti compos euaderet, Animi ægitudine contraxisset morbum, ex quo non conualuerit amplius. Adeo imbiberat ille, summā hominis quodammodo beatitudinem uersari in recondita rerum scientia. Quam rem approbasse uidetur Plato quoq̄. Nam, cum forte in auditorium uenisset, Nec adesset Aristoteles, succlamauit, *ἀπῆστι δ' τῆς ἀληθείας φιλόσοφος*. Absert Veritatis Philosophus. Cum iteꝝ non accessisset, dicere non dubitauit. *ὁ νῆς ἀκ' ἔλθιν*. Non uenit Intellectus. Hic porro Philosophiam tanto studio amplexabatur, Vt dicere nō dubitaret, Eos, Qui Artes reliquas cōsectarentur, Hanc uero negligenter, Esse Penelopes Proci consimiles, Qui ut traditum ab Homero, nouimus, Cum Domina potiri nequissent, ad Ancillas diuertebant. Quam tamē sententiam Dioni ascribunt alii. Veluti sit Philosophia artium ars, Et Sciētiarum princeps, ac, Vt M. Tullii aduocatione utamur, Vitæ Dux, Virtutum indagatrix, Expultrix q̄ uitiorum. Vtuel hinc perspicuum fiat, quāto ducantur errore, qui Philosophos, ut contumaces & refractarios incessunt. Hinc ergo natum Adagiū, Vt Penelopes Procos didicemus, quos cunq̄ uiliorum Scientiarum affectatores. Nec me fallit, in quadam Epistola Oratiū alio uox sum prouerbiū trahere. Ita enim profecto scribit.

Nos numerus sumus, & fruges consumere nati
Sponsi Penelopes, Nebulones, Alcinoi q̄.

In Cute curanda plus æquo operata Iuuentus.

Nam Voluptatibus mancipatos, nec ullam prorsus rationis lucem capientes eo nomine uideretur intellexisse. Cuiusmodi ferē est uilissimus quisq̄, Quem appellauit Numerum, tanq̄ ex multis unum. Quod ex illo Aristophanio putatur sumptum, *ὅτι τις λ' ἴσιν, πρόβατ' ἄλλως νεοασμένον*. Sed redeo ad Philosophiam, Cuius præcipuum munus est, indagatio, atq̄ inuētio Veritatis. Huius rei amore, ac studio Philosophi nomen inuentum est. Huius ubiq̄ Platiō studiosus, atq̄ audis indagator fuit. Huius Limes seruauit, ut debuit, cum de rebus diuinis, humanis q̄ differeret. Id ab Aristotele quoq̄ Platonis discipulo accuratissime custoditum. Idem Plato Sapientis esse negauit eas Artis, Quæ plerumq̄ Vitæ inferuiunt. Siue illæ necessariæ, siue utiles, siue elegantes, siue Ludicræ, siue Auxiliaries sint. Propriam uero Philosophi non Cathedrarum, Sed ueri, & antiqui. Nec qui sit palliatum medicabulū, Aut Scholæ modo discat, Nec uitæ. Huius inquam supellectilium putat propriam, Numerorum scientiam, Quos inquit, a natura Hominis si remoueris, etiam ratio perpetuo perierit. Numeros autem ille non Corporeos accipiebat, Sed ortum ipsum, potestatem q̄ paris, & imparis, quatenus rerum naturæ consentiant. Arithmetica porro maxime omnium inquit, ingenium acutere, memoriam confirmare. Animum ad omnem speculationem, actionem q̄ aptissimum, promptissimum q̄ efficere, Aut q̄ in Epinomide, Numerum ab ipso Deo hominibus traditum,

bus traditum, ueluti rationis, discurſionis, & neceſſarium inſtrumentum. Poſt hoc etiã Deo-
rum, atq; Animantium geniturę, Quę Theogonia, Zoogonia, & uocetur. Syderum itę co-
gnitioni uacaturum dicebat Luna, & circuitum, quo menſes includantur. Quo plenilunia
ſiant, ac Solis anfractus indagaturum, Brumas, & Solſtitia peragentes. Commemorat præ-
terea Geometriam menſuras ſpectantem, & Stereometriam librantem pondera. Illam ue-
ro imprimis neceſſariam eſſe Artem, qua uerum a falſo dignoſciſ. Vt autem peruenire ad
Intellectum naturę eius tandem Philoſophus poſſit, Quę ſemper eſt, quęq; ſub corruptio-
ne, generatione, & non fluitat, Hanc ei, quam diximus, terendam eſſe aiebat Viam. Illud ue-
ro ſcitu dignum. Dum Summus hic Philoſophus proprium legitimi Philoſophantis expin-
git, ac componit ingeniũ, & congruis diſciplinis erudit, & format. Non minus, immo mul-
to plus Virtutis, & Pietatis, quàm Scientię a Philoſopho exigere. Nam quicquid Scientię
ab hoc exigat, iccirco requirit, Vt Deum ipſum uerum, tam Scientię magiſtrum, quàm Au-
dorem rerum, quę ſciuntur, præ ceteris ueneretur. Quę res uel præcipue rationali Animę ſa-
lutem comparat. Propterea recte Veteribus traditum eſt, diſciplinę, ac eruditionis Caput
eſſe Philoſophiam. Quippe Corporis gratia ſcientias duas uideri comparatas, Medicinam
& Gymnaſticę, Altera quarum Sanitatem, habitus bonitatem cõciliat Altera. Verum Ani-
mę, morbos, & affectiones ſola tollere Philoſophia poteſt. Siquidem inſtruit nos hæc quid
pulchrum, turpe, Iuſtum, iniuſtum. Quid appetendum, fugiendum, uel ſit. Quo deniq; pacto
Deo fruendum, nec non Parētib; Alienis. Item Legibus. Amicis. Principibus. Vxoribus.
Filiis. Seruis. Porro idem hic Auſtor talem hunc Philoſophum naſci etiã affirmabat oportere
e matrimonio ſacro, Hoc eſt ex optimis Parētib; Non enim ex omni ligno Mercuri-
us fit, ſicuti dicitur. Nam Si inquit, in Olympicis ludis ad Certamen nemo admittitur, Nĩ
ſi Qui parentes, & ſtirpem generis eſſe citra labem omnem edocere potuerit, Cur non in
Sapientię ſtudioſo ſtatuitur hoc idem? Ceterum nec id prætereundum. Vt quædammodum
Gentilitiæ quędam familiarum notę ſcruntur, Ceu Seleucidarum Anchora, Pelopidarum
eboreus Humerus, Aenobarborum rutila Barba, Sic Philoſophos omnes addecet pluſimũ,
hoc imprimis uelut in ſigne habere, Vt ſint mędacię oſores, Veritatis ſtudioſi. Sed enim Pla-
tonis deſcriptionem cuius nam modi opinamur, qua Philoſophiam ſtatuit, eſſe mortis me-
ditationem? Quin illud quoq; quod in Phædone ſcriptum eſt, debere Philoſophum mor-
tem expetere? Neq; enim iſta ſignificant, Expetendam eſſe Animę diſſolutionem a Corpo-
re ante, quàm præſtitutum a Deo tempus adueniret, Quod Plato nefas eſſe dicit, Sed debe-
re Vnũquenq; Animum ab hac mole Corporea, & uitii hinc inde ſcatuerientibus ſurgere,
& quantum fieri poteſt, omni contagione Carnis ſequeſtrata, in ſola profundiffimarum re-
rum contemplatione uerſari. Legat, Qui uelit Aurelii Macrobii Commētationes in Scipio-
nis Somnum, Et bipartitam hanc Mortis diuiſionem inueniet, Vt altera natura accidat, Al-
tera ex Virtute proficiſcatur, Quam præcipi a Platone cõfirmat. Eamq; eſſe, cum Animus
adhuc iunctus Corpori, Voluptates tamen Corporis deſpicit, Et omnibus uitiorum uincu-
lis ſolutus ad nobiliora erigitur, ſtudioq; ad ſupera, & naturę ſuę congrua ſublimes euehi-
tur. Ad hæc pertinent, Quę ſcribit Aurelius Auguſtinus in Libro de Vera Religione, Pla-
tonem ſiquidem reſert, Diſcipulos ſuos edocere ſolitus, ut a Veneris Voluptatibus abſti-
nerent, Perſuaſiſſimumq; haberent, Veritatem non Corporeis oculis, aut ſenſu aliquo, Sed
ſola Mentis puritate uideri, Ad quam percipiendam nihil magis impedimento eſſe, quàm
Vitam Libidinibus deditam, & Falſas imagines rerum ſenſibilium, quæ nobis per Corpus
imprimuntur. Itaq; ſanandum imprimis eſſe Animum ad percipiendam incommutabilem re-
rum formam, & eodem modo ſemper ſe habentē, Atq; omni ex parte ſibi ſimilem pulchri-
tudinem. Neq; uero Nomini tam ſacro, tamq; uenerabili proxiſum officere debet quicquid,
quod ſub eo, ſicuti colligit Fabius, maxima in pleriſq; uitia quandoq; latuerint. Non enim
Virtute, ac ſtudiis, ut haberent Philoſophi, laborabant, Sed uultum, & triſtitiã, & diſſen-
tientiã a ceteris habitum peſſimis moribus prætendebant. Credamus item maximis Au-
ſtoribus, Philoſophum ab Oratore nõ ſciungi. Nam Vetus quidem doctrina, ut Cicero do-
cuit de Oratore tertio, eadē uidetur & recte faciendi, & bene dicendi Magiſtra, neq; diſſi-
mũ Doctores, Sed iidē erant uiuendi Præceptores, atq; dicendi, Vt ille apud Homerũ Phœ-
nix. Eloquentia uero, cum ſit una quædam de ſummis Virtutibus, Tamen quo maior in ea

Vnum duntaxat parere, tanquam natura gessiente, rariora producere, quæ magnam in se feritatem habent, Neq; enim fides adhibenda dicentibus, adultos in Vtero Catulos, mater nis uisceribus laniatis, nasci. Constat enim generata, & generantia naturæ uī mutuo se amare prosequi, Vt per eum species in rerum natura conseruetur. Scribit Auicenna, quod scitu dignum est, Raro Legnam generare, & ad summum duos concipere. Rationem q; esse ait, ex caloris intimi uehementia copiosius, largiusq; nutrimentum reposcentis, Vnde numero sior impediatur generatio. Addit quoq; non uesci, nisi ex uenatione, nec uenari, nisi semel in die.

¶ Quid sit in græco epigrammate Ouum factus totus. De Ouis paucula. Tollitur ex Cicerone obscuritas. Oui pronūtiari & de Arborum fructu. Caput IX

Apillos inficere, Veteris etiamnum fuisse moris, sapius Plinii medicina perdocet. Nec Poetæ tacuerunt. Nam Mart. ita scribit.

c Mentiris iuuenem tinctis Lentine Capillis,
Tam subito Coruus, qui modo Cygnus eras.

Extat item Nicij cuiusdam perelegās tetrastichon, Quo ridetur nescio quis, uti apparet, tingendi Capilli affectator summus. Sed ei rei dum nimis studet, effectum est, ut uitata cute, defluerint Crines omnino, nec ullo medicamēto succreuerint amplius. Propterea turpiter nudato Capite, Ouum esse factum totum, facetissime Poeta hic cauillatur. Id est huiusmodi.

τὴν κεφαλὴν βαπτὼν ὡς ἀπαίλει τοὺς τρίχας αὐτοῦ.

καὶ δοκῶν ὡς λίαν, ὡς ἄποιος ἄγων.

ἴστω βαφθὴς ἐβόησε, τὸ μὴ κέτι κοῦρεῖν τέμνειν,

μήτε κόμην λαμβάνει, μήτε μελανομένην.

Caput inficiens quidam capillos destruxit ipso,
Et quamuis perhirsutus foret, Ouum tamen est factus totus.
Proinde exclamauit infector, Tonsores nil amplius succidere,
Nec albam Comam, Neq; item nigrefactam.

De Ouis quidem satis, super q; alibi Commentati sumus, Nunc succurrit illud obscurius p/nuntiatum a Cicerone in Epistola ad Pætum. At quem uirum nō eum, quem tu solitus es promulsi de conficere, integram famē ad Ouum assero. Itaq; usq; ad assum uitellinum opera ista perducitur. Vbi integram famem ad Ouum asserre, Non aliud esse uidetur, quam ad secundam usq; mensam cibi appetentiam producere. Dixit Naucratis, Auctore Athenæo, sicuti alias recensuimus, in Conuiuiis apponi solita bina Oua, quæ in secunda mensa daretur, sicut Lepus, & Turdus cum mellitis. Nec me fallit, Cōtrariam sententiam in Sermonibus ab Oratio positā. Oui pro arborū fructū apud Empedoclē Lector accuratus inueniet.

¶ Quæ medicamenta Deorum manus nuncuparet Philon. Qui Morbi graues præcipue. De Seruio Clodio. Caput X.

p Hilon medicus, ut uidetur, nobilis, Cum medicamenta quædam ad medendi usum exquisitissima concinnaret, & regias quasdam, ut Plut. inqt, & Alexipharmacas potestates conficeret, Eas, quod salutare, & diuinas quodammodo sciret, ὡς ἔργα, ueluti adagio quodā, appellare consueuerat, hoc est Deorum manus. Alioqui, Homero quoq; auctore, Morbos ad iram Deorum immortalium relatos fuisse, scimus, & ab iisdem opem posci solitam. Inter morbos uero iudicauere experimento, Vti condocet Plinius, asperimos cruciatus esse Calculorum a stillicidio Vesicæ. Proximum Stomachi. Tertium eorum, qui in Capite doleant, Non ob aliud fere morte conficit Græcis. Et noxias quidem herbas demonstratas, miror equidem. Nec uenenorum tantum, Quoniam ea conditio uitæ est, Vt mori plerūq; etiam optari potius sit, tradat q; Varro, Seruum Clodium Equitem Romanū magnitudine doloris in podagra coactum, ueneno crura perunxisse, & postea caruisse Sensu omni, eque quam dolore in ea parte corporis.

¶ Compositum Corpus cur Panegyricum dicatur. Panagyris quid. Caput XI.

Panegyrica ex scito quodam Adagio dici posse uidentur, quæcumq; ex pluribus aggregata sunt, Panagyrin a Græcis appellari scimus. Nundinas, festas celebritates, & Conuentus. Nam scribit Hierodotus Historia sexta, Panagyras Athenis, hoc est publicos Conuentus quænto quoq; anno fieri solitos. Hinc Panegyricas Orationes legimus, quæ in eiusmodi haberentur. Conuentibus, Quas ἐπισυναγωγὰς λόγους esse probat Quintilianus, quæuis formam suadendi haberent, & plerumq; de utilitatibus Græciæ loqueretur. Significat & Panagyris Locum ipsum, In quo fit hominum congregatio Philostratus Libro VIII. In Panagyrî templa sunt, & Deorû cellæ, & stadia ad currendum. Porro Scenæ item, ac Gentes uisabantur plurimæ, partim ex finitimis, partim ex transmarinis regionibus uenientes. Multis isuper artibus, & Sophismatibus constabat Panagyris. Sed & uera quoq; sapientiæ, & Poetica, Cōsultatoriis èt, & dialecticis orationibus, & Musicis cantibus. Quod uero ad p̄sens negotium facit, Elegæter Plutarchus Symposiacorum quarto, Corpus compositum, ut nostra sunt, πικμυρὸς uocauit. i. mixtum, καὶ πικνυμυρὸς hoc est, ut ego interpretor, ex pluribus, & interim diuersis aggregatum, concinnatum q; ac compactum. Quod cuiusmodi sit, Platonis potissimum uerbis ex Timæo duximus subsignandum, Atq; is quidem, qui hæc cuncta disposuit, æte in suo habitu permanebat, Quo qdem permanente, eius filii, cum Parentis ordinem cognouissent, eū protinus sequebantur. Itaq; accepto ab illo mortalis Animantis immortalî principio, suū effectorem imitari, Ignis, Aeris, Aquæ, Terræ particulas, quas rursus redderent, a mundo muuabantur, eas q; inter se copulabant, haud quidem illis indissolubilibus uinculis, quibus ipsi fuerant colligati, Sed talibus, quæ propter paruitatem cerni nō possent, crebrisq; huiusmodi clauis coniunctis, unum ex omnibus Corpus efficiēbant, atq; in hoc ipsum tum influēte, tum effluente corpore Animæ diuinæ circuitus illigabant. Itaq; hi circuitus in profundum flumen immersi neque tenebant, neq; tenebantur, Sed ui ferebantur, atq; ferebantur. Hactenus Plato. Tu uero Vbi uincula nominantur occurrunt, intellige ex Platonicî doctissimi fentētia, complexionem hoīs esse adeo temporariam, Cælo q; persimilem, ut uix in ea elementalî qua sitatum excessus appareat. Subdit deinde, Circuitus Animæ in mole Corporis impediri. In quo meminisse debemus, Animam nostram similî rōne, atq; mundi Animam contextam fuisse, similesq; circuitus possidere, Platonicè loquendo. Circuitum ergo intelligentiæ impediri ait. Rōnis uero circuitum paulopost distrahi scribit, duabus præcipue rōnibus, Tū q; prius, q̄ adalutū sit Corpus, Anima tota in fabrica Corporis occupatā, tum q; qui extrinsecus Sensus mouent, in teneriori ætate offendunt uehementius, et propter nouitatem rerum animum circa Corporea reddunt admirabundum. Quibus de causis diu & intelligentia, a diuino uacat officio, & rōnalis ipse discursus circa inferiora distractus quasi demens turbatur, & fallitur. Sicq; totus animus peruersam figurā subit, uitam q; ducit laboriosam, dū ratio cedit Sensibus, perinde ac si quis Caput pro pedibus hūmī figat, Pedes uero pro Capite in altum tollat. Alibi quoq; Idem Plato Medullæ, Ossium, Carnis, & Nervorum rationē ita digerit, Ossium uero, & Carnis, ceterorumq; huiusmodi ita est natura cōposita, his nempe omnibus medullæ generatio initium p̄buit, Vincula. n. uitæ illius, quam Anima Corpori iuncta ducit, applicata medullæ, ex ea q; per omne diducta uinciunt, fulciuntq; Corporis nostri constructionem. Ipsa uero Medulla est ex aliis generata. Sunt qdem trianguli primi quidam, & inflexi, & Lenes ad Ignis, Aeris, Aquæ, Terræ exactissimam generationem accommodatissimi, E Quorū generibus singulis Deus fecernens singulos, & inuicem cōtempertatos permiscens totius generationis Mortalium sementem, fontemq; cōstituit, dū medullæ ex his Substantiam procrearet. Et illam quidem medullæ partem, in quam, uelut agnum quidam, diuinum semen iaciendum erat, globosam, & undiq; teretem finxit, Atq; Encephalum. i. Cerebrum iccirco uoluit nominari, quia uno quoq; Animalî deniq; absolute, Ysaaculum Cerebri capax Cephalæ, id est Caput uocandam erat. Cæterum ut ad Panegyricæ redeamus, In Libro: τὸ δὲ πικνυμυρὸς ἀπορρέει τὰς ἡμέρας ἀπὸ γῆς, τὸ γὰρ τοῖς πολλοῖς ἀριστὸν, τὰς ὁδοῖς ἔστιν ἀπὸ γῆς. Cui rei altipulatur Euripides quoq; cum ait, ἐπὶ δ' ἄλλοις ἡμέρας ὁδὸν

ἴσται λόγον, εἰς ἧλπεος δὲ ἡ πόλις ὁφείτω. οἱ δὲ ἐν ὁφείτω φαῦλοι, πλεῖς ὅλων μεσσησάτω. λέγει. Idem Plut. in Amicitia uera nil esse ait ἐπιδεκτικὸν, aut πανηγυρικὸν, idest ostentatoriū, & panegyricum. Idem alibi esse hominem dicit, ἀδραιοῖται παντοδραπὸν καὶ πανηγυρικὸς μεμνημένον.

¶ Ignorantię fugillatio. Lapis super Lapidem quid. De Hippocrate, et Catone. Ac Puer barbaro, & Dati, Vnde Datifimus. Caput XII.

Riftippi illius, Voluptatis assertoris, Quem Diogenes βασιλικὸν κύναν, idest Regium canem appellare consueuerat, Apophthegmata circumscribuntur plerumque non equidem inscita. Inter alia id longe grauiissimum Nam rogatus a quodam, qui melior euasurus esset filius, si erudiret, Vt nihil aliud inquit, Certe uel in Theatro non sedebit lapis super lapidem. Id in Adagium usque proficit appositissime, Si quidem Imperitus non feret aliud, quam lapis, Aut indomitus Equus. Hoc enim plane interitio ab Indoctis Eruditi disparatur. Socraticum uero illud est. Vni cum esse bonum Scientiam, Inficiam malum unicum. At Licinius Imperator, Imperitię concepitaculum fordidissimum, Literas Virus, ac pestem publicam dicebat. Scires illum Hippocratis summi in medendi arte sententiam non concepitisse Animo. Cuius id fuisse legimus in discendo studium, Vt cum non puduerit uel retinenda gustare, Vt inde morbi naturam persentisceret. Quod tamē alii Aesculapio malunt ascribere. Vnde & ab Aristophane σικυβόρος dictus est, quo uerbo is significatur, Qui Ciborum uescat superfluitatibus. Adrianus uero & ipse moderator Imperii græcæ doctrinæ impense adeo, intenteque fertur inuigilasse, Vt a plenius Græculus uocaretur. Nam Cato, Qui mox dictus Vitensis est, dum Senatus cogeretur in Curia græce lectitabat, ne illud, quicquid erat, temporis absque ulla exercitii parte honesta elaboretur. Sed rectius fortasse fecero, Si ipsius M. Tullii uerbis ex libro de finibus secundo remissum signaro. Nam inquit, in Thusculano cum essem, uellemque in bibliotheca pueri Luculli quibusdam libris uti, ueni in eius uillam, ut eos ipse, ut solebat, inde promerem, Quo cum uenissem, M. Catonem, quem ibi esse nescieram, uidi in Bibliotheca sedentem multis circumfusum Stoicorum libris, erat enim in eo, ut scis, inexhausta auditas legendi. Nec satiaripoterat, Quippe qui nec reprehensionem quidem uulgi inanem reformidans in ipsa curia solet legere sæpe, dum Senatus cogeretur, nihil operę Reip. detrahens, Quo magis tunc in summo otio, maximaque copia, quasi Helluo librorum, Si hoc uerbo tam in clarez utendum est, uidebatur. Nec mirum, Scientia perficit Animam. Anima enim citra scientiæ, ueluti Caput sine cerebro dici potest. At Puer Barbarus, cum uenisset Athenas, magnus, opinor, sibi uidebatur, quod græcas literas tres didicisset α β γ, Cumque in patriâ remeasset, magno popularium fauore exceptus, contra Prætorem quendam, Græce concionatē, positus est, Qui posteaquam perorauit, ut erat uocalissimus, exclamare pexit α β γ, Quo clamore perterritus Prætor, filuit. Barbari uero Ciuem suum uicisse existimantes, illum magno plausu domum reducerunt. Cui affine illud est, Cum Persarum Satrapes Datis in bello diu probatus, græce cuperet aliquid pronuntiare, ἡδόμεναι καὶ τέρπειναι καὶ χεῖρομαι, in barbaris nāque incidit fœditatem, dicendum enim χεῖρα fuerat. Amavit autem is in hoc, ut uidetur, ὁ μοι οὐκ ἐπὶ ληκόν. Huiusmodi uero loquendi uitium dicitur δεσπορός. Hinc & apud Aristophanem est δέπιδος μέλος.

¶ Literæ mutæ ex Adagio, quæ dicantur. Sermo an sit Homini naturalis. Prodigiosus Infantis Sermo. Quint. locus explicatur. An Bruta Sermone polleant ullo modo. Cur unitantum Homini hæsitet Lingua. Sermo ἐν δὲ ἔχει. Item Prophorici. Quando Infanti datur Vox. Plinius explicatur. Item Papinius locis duobus. Caput XIII.

Inter sacra mensæ non sæpe contingit, Vt Scientissimus quisque, ac spectatę uirtutis Viri admittantur. Inseruntur quandoque & inscitiores aliqui, Vox quorū si non sit inarticulata omnino, non est a Conuiuio eliminanda prorsum, Sed ut Vocales sonorę insigniter Mutas exiguat alioqui uocis sibi coagmetari possunt, nec ex uerbis protrudunt, quoniam etiam si male sonat, nihilominus

cum aliis coeuntes Orationis partes adiuuant. Eodem modo illorum confabulatio non muta Doctis adglutinata sermonibus Conuiualem implebit hilaritatem. Quod si decumbentes parte plurima cōtigerint id genus, ut uideri possint, ad Lyxam Afini, Philosophi sermo nem insita hebetudine non ferētes, illud Pisistrati peraccommodum uidetur. Cum enim is cum suis sibi Liberis disideret, posteaq̃ animaduertit, ea re Inimicos eximielatari, Aduocata Concione, inquit, Se quidem, quantum eualuerit, dedisse operam, Vtinam Voluntatem suam filios adduceret, sibiq̃ audientes dicto redderet. Ceterum ex quo id nequeat, Animum induxisse, illis morem gerere. Confimiliratione Vir Philosophus, ac prudens, Vbi Conuiuas animaduertit hebeti iudicatu Sermones paulo politiores, doctioresq̃ minus admittere, Illis se accommodabit, quatenus patiatur decorum, cum sciat, Oratōe quidem Eloquētiā promi, ostentariq̃. Philosophum uero etiam tacendo sepe Philosophari, nonnunquā & ludendo, Immo Vero Scommate quoq̃ lacescētem, Lacescitumq̃. Ex his opinor, intueti paulo accuratius patet, festiue admodum ex adagio Literas mutas dici de iis, Qui parum literis compiti ex se quidem perficere Vocem nequeunt, hoc est doctas, graues, Viro deniq̃ dignas Ciuili Confabulationes, At enim cum Eruditionibus quasi coeuntes conspiratu consono, sunt plane, ueluti adiunctæ Vocalibus Mutæ. Quibus, ut inquit Probus, ex natura suū uocabulum cessit, Ideo enim mutæ dicuntur, quoniam per uocales literas enuntiant, Neq̃ etiam per se syllabam sacre possunt. Cæterum in hac Sermonis mentione mirari profecto succurrit, Quid nam sit, Quod quamuis ratio hæc exprimendi, quicquid omnino mente cōceperis, Vni Animantium uideatur ab opt. max. contributa Deo, Paucissimi tamen compeperunt, qui in ea re, præcellant. At qui perfectus dici, & haberi queat, adhuc esse inuētum neminem, eo constantius astruxerimus, Quod M. Tullio, Qui in arce stetit Romanæ eloquentiæ, ne ipse quidem Demosthenes satisfacere est uisus. Est profecto aliquid consummata Eloquentia, ut Fabius sentit, & docet, nec ad eam posse perueniri, humani ingenii natura prohibet. Audio, Sed cuiusmodi assertio hæc dicenda est, Qua potentiam aliquam deduci in actum posse contenditur, Cum ne summos quidem Viros, & ut argumentis peruincit, omnium fere, capaces. Id unquam implese, nō dissitearis ipse? Proinde minus mirer, Esse, qui ambigant, Sit ne naturalis homini Sermo. Quando & Laetantius inquit, Cætera, quæ putantur esse homini propria, in aliis quoq̃ Animalibus reperiuntur. Cum enim suas Voces propriis inter se notis discernunt, atq̃ dignoscant, colloqui uidentur. Porro si esset naturalis Sermo, omnes loquerentur idiomate uno. Nam quod conuenit uni naturaliter secundū speciem, omnibus congruere, consentaneum est. Quæ illa continentur specie. Deinde Aristoteles scribit, Nasci hominem & mutum, & surdum. Et alibi audire prius Pueros dicit, mox loqui, At Aristoteles idem non inficiatur, nonnullos ante, quàm ætas ueniat, Qua uocabula suo tempore explanare possint, incepisse loqui, & aliquid expressius dixisse, tamen rursus obmutuisse, quousq̃ solitum loquendi tempus accederet. Mirum porro est, quod Hali Abaragel commemorat, In Regia se uidisse natum Infantem, Qui uix dum XXXIII. Vitæ horis perfectis, loqui incepit, & manu signa facere, Qua in re uehementius Rege cōterritio, Accessisse miraculum maius, Nam Rege inquit, astāte, & me quoq̃ cū multis aliis, Exclamauit Infans, Sum inquit infelicitate natus, ad prodendam Regni amissionem, & Gentis perniciem, ac desolationem. Quibus ille enuntiatis, conciderit exanimis. Aegidius nero propositæ Quæstionis nodum exoluturus, Aliquid in suo inquit, uniuersali naturale est. Id si ad speciem reuocēs, fiet ad placitum, ueluti Fures supplicio afficere, naturale est. Sed laqueo gulam frangere, ex arbitrio. Idem de locutione ualet astrui. Nam loqui, & Sermonem aliquid distincte enuntiare, insitum, ingenitumq̃ homini est, Sed hoc, ne illo modo id agere, ad placitum. Alii uero ita contendunt, Sicut Vox species est Soni, Sic locutio species est uocis, Et omnis locutio est Vox. Sed non contra. Et si sicut Vox superaddit sono refractionem naturalem, & dearticulatam in Canna pulmonis. Ita locutio superaddit uoci de articulationem ad placitum, ex quo materia locutionis naturalis esse colligitur, & Vox pululans a uocali Arteria. Idioma uero artis est. Veluti gladius, si materiam speciem, naturalis est. Si formam, arte cōfectus. Quod uero Infantes uix dum natos in Sermonem prorupisse, historia prodit, Portenta fuisse ea, fatendum est, Quamuis non me fallat, conatum esse Aristotelem, Virum in omni re summum, physicam eius rei rationē adducere. Ex iis uero, quæ diximus,

dicimus, innotescere amplius potest, quid sit, quod Oratoriæ institutionum tertio Quint. ait, Sermonē ab ipsa reꝑ natura genitos pꝑtinus Homines accepisse. Sed & in Politicis Aristoteles, Sermonem inquit, homo habet solus omniū Animalium, Nam Vox qdem molesti, atqꝫ Iucundi significatio est, Quare aliis quoqꝫ existit Animalibus. Hucusqꝫ enim natura processit in his, Vt sensum habeat Iucundi, & molesti. Et hoc inter se significare possint. At Sermo ad hoc datus est nobis, Vt ostēdamus utilitatem, & damnū, atqꝫ ita iustum, & iniustum, Hoc enim pꝑter cætera Animalia Hominibus proprium est, ut boni, & mali, ac iusti, & iniusti, & aliorum huiusmodi sensum habeant Soli. Obijciat hic forte aliquis, Animæ lium quēdā humanam proferre uocem. Sed dicendum, pꝑrie Locutionem eam nō dici, quia nō intelligant, quē pronūciant, Sed assuetudine quadā id agant. Hac porro rōne id uidetur intelligendum, quod tertio de Anima idem pronūciauit Aristoteles, Linguam esse cōtributam ad significandum aliqd alteri. Addit Themistius, Ad perceptionem itē saporum. Quod de Pueris premature loquētibus dictum est, Sunt ex Astrorum peritis, Qui id effici contendunt, Si Mercurius in Ascendēte fuerit Orientalis, dictus, Sicuti pꝑcerem auditi fieri astruūt, ex aptitudine Saturni, & Iouis cū Marte. Saturnus. n. dextrā aurē, Iupiter sinistram signare uidetꝫ ex eorum doctrina. Arbitror inqꝫ Platonius nobilis, In puero Regis filio, quo die natus est, locuto, ut testatur Hali, nō coniunctionem Planetarꝫ quatuor in eius horoscopo cōcurrentium formauisse uerba. Nec etiā Infantis Animā Verba, uaticiniumqꝫ fecisse de paterni regni calamitate paulo post secuta, Sed Dēmonē potius illic locutum, Dēmonē in quā Mercurialis. Nam in octauo Libꝛe gradu, horoscopo, qui & terminus est Mercurii, Mercurius ipse cum Venere, Ioueꝫ, & Marte fertur fuisse quinctus. Nam & loquētes Statuas Magi construebant, In quibus nec pꝑrie qdem ullæ Statuarum Animę, nec Sydera loquebantꝫ, Sed Dæmones ab eodē ducti Sydere, Sub cuius imperio Statuæ fingeantꝫ. Illud forte hac parte non fuerit scitu indignum. Hominē solum inter cuncta Animatā hēstare lingua. Cuius rō est, quia, ut iam pꝑstruximus, Solus quoqꝫ Sermonis est compos, cætera Vocē tātum obtinēt. Qui autē lingua hēstiant, Vocē qdem producunt. Sed uerba copulante, Sermonēqꝫ condere nequeunt. Vez hęc ipsa hēstiantia unde nā sit, dicat aliquis? Sunt qui membra, quo loquimur, refrigerationi id attribuant. Sic enim tanquā stupens, & attonitū uidetꝫ. Proinde a uino, cōtinentēqꝫ oratione cōcalescētes uerba facilius copulare, deprehēsum est. Proinde in dictis particularibus Isaac scriptum reliquit, Persas, & Græcos disputare uolētes, uino ampliꝫ indulgisse. Sūt tñ, q hēstiantis linguę rationē calori ascribant nimio, Eo nanqꝫ offensā oberrat, quasi in Salebris, Quo modo affici Iratos homines nouimus, incēduntꝫ. n. incitantur, Hælitant, Spiritu redundant. Sed nimio utiqꝫ caloris feruore hanc lanꝫ. Frequens. n. spiritus est, nec anticipat, quatenus se tempore respirandi possit promere. Melancholico pꝑterea habitu sunt, Qui lingua hælitant. Quoniā propere seqꝫ imaginationē, non nisi melancholicorꝫ est. Hēstiantes autē eiusmodi Homines pꝫculdubio sunt. Impetus nanqꝫ dicendi pꝑruit, anteceditqꝫ facultatem eorꝫ, Vt pote cum Animus uisa sequatur. Balbis etiā idem accidit. Hos etenim omnes mēbra uoci accōmodata tardiora habere, certum est. Indicium uero, quod tales Vinolenti redduntꝫ, cum suas maxime imaginationes, et oblectantia, nō rationem sequantꝫ. Scribunt cēlestiū reꝫ Periti, ex natura Martis, & Mercurii nōnunqꝫ contingere, ut motus interior festinatioꝫ, celeriorqꝫ sit exterior. Illa demū fuerint Aucaria, Sermonē dici aut *ὁ ὅς τις λέγει*, Qui Animo pꝫcipitur. Aut Prophoricon, qꝫ pꝫferꝫ iam, auditurqꝫ. Illud prius Acron dici quoqꝫ Epos arbitratꝫ. Ioannes Grammaticus in Hesiodū, Esse Mercuriū arbitratꝫ *προφρητικὸν λόγον, πάλαι δὲ ἐρμῶν πικρὸς εἶναι*. Dicit quoqꝫ Diadoron, quia explicat *πάλαι τις ψυχῆς, καὶ τὴν ἐν αὐτῇ συνίσταται*. Ceterę illud grauius multo, Plinius Libro VII. Natura inquit, Hominē tantū nudū, & in nuda humo natali die abiicit, ad Vagitus statim, & plorati. Pꝫicoꝫ mos fuit, ut editos Infantes terrā attingere inberent, Opem qꝫ deam inuocarēt, ut nascētibꝫ opē ferret, sinu eos excipiens. Nec uocē prius dari putabant, qꝫ terram attigissent. Leuanā quinetꝫ Deam dicebant, quę pueris pꝫcesset de terra leuandis. Cuius Aucor doctrinæ est Augustinus, Ciuitatis diuini Libro III. Item Macrobius Symposiacion primo, Vbi de Maia instruitur dissertatio. Varo de Vita patrū Libro secundo, Natus si erat uitalis ac sublatꝫ ab Obstetrice statuebatꝫ in terra, ut auspicaretur reus esse. Philo item Sapientię VII, ipsum hoc significasse uidetur, Et natus inquit, acce

pꝫ

pi communem aerem, Et similiter decidi in terram factam. Et in Libro de moribus Seneca, Omnes infantes terra nudos excipit. Ex iis Papinio lux insert plurima Sylvarum primo in Stellæ Epithalamio, & Violantillæ, Tellure cadentem Excepi, foui q̄ sinu. Sed & Libro quinto, Sylula postrema.

Tellure cadentem

Aspexi, atq̄ unctum genitali Carmine foui.

¶ Quæ sit ratio Prouerbii, Mopso certior. Mopso fuisse tres. Ouidii locus explicatur ex Metamorphosi. Item Senecæ ex Medea. Nec non eiusdē alter de Argo fœdica. Cap. XIII

Opso certior, dicitur de eo, Qui mentis acumine, ac rerū peritiā prœuidet qd futurum certissime, & prœdicit. Quādo Latentia, & penē extra hominis ca-

m ptum, diuinandi prœstantia credit Mopso egregie peruidisse, ac enuntiasse.

Quo argumento etiam uidet Calchanti fuisse mortis causa, Cū uaticinii eius claritatem mœrore confectus pati nequisset. Tradunt siquidem Calchantem

hunc, augurē alioqui egregium, cum Amphilocho Amphiarai filio ē troiano bello redeun- tem terrestri itinere ad Clarii Apollinis lucū peruenisse, Qui est ante Colophonē Ciuitatē Ionicā, cum q̄ in Mopsum incidisset. Illi huiusmodi qdā pposuisse, Vti cecinit. Hesiodus. Mirabor sane, poteris si dicere, ficus

Quot numero hæc Caprificus habet, perparua licet sit.

Mille quidem decies modius mensura, Super q̄

Vna sit, hanc nullo poteris comprehendere pacto.

Dixit, & inuentus numerus, mensurā q̄ certa est.

Continuo mortis Calchanti Somnus obortus.

Non tamen me fallit, Pherecydem subtexuisse alio modo historiam hāc. Scribit. n. prœgnā- ti Sue oblata, Calchantem interrogasse. Quot gestaret porculos, Hunc uero tres, respondit/ se, Atq̄ ex iis unam fœminam. Quem ubi uera locutum, paruit, Illum ægritudine mortuū. Sunt, qui dicant, Calchantem de Sue proposuisse, Illum uero de Caprifico, ac Mopsum ue- ra dixisse, Calchantem minime, & inde mœrore contabuisse. Quod prœdium, Sophocles scribit. Tunc inquit, Calchanti fato mortem ingruere decretoriā, Cum prœstantiorē Augu- rem offendisset. Cæterum hic Calchantis mortem in Ciliciam transiit. Fuit Mopso alter Ampyci filius, Quod Ouidii Interpretes ignorare se, fatetur ingenue. Libro XII.

Nectæ credideris tantum cecinisse futura

Ampycidem Mopsum, Mopso iaculante, biformis

Occubuit, frustra q̄ loqui temptauit Odites.

Scribunt Apollonii Interpretes argonauticon primo, Ampyci filiū fuisse Mopsum ex Chlo- ride. Strabo Libro Cosmographiæ nono, Mopso tres agnoscit, ita. n. scribit, Campū autē pelagicum modo nuncupatū existerē in Larissa, & Gyrtone & Pheris. Ibi q̄ ēē Mopsum, & Baben, & Ossam. Vocatū autē Mopsum nō a filio Tiretiæ Mopso Vate, Sed a Mopso lapitha, Argonautarum nauigationis Comite. Alius item Mopso fuit, a quo Atticam ap- pellauere Mopsopiam, Mopsi Thesaliæ Ciuitatis meminit item Stephanus. Qui scribit et in Cilicia esse super Pyramo flumine *μόψοισιαν*. Vnde Mopseates sit gentile nomē. Sup Mopsi morte, Qui Ampycides dicit a Poetis, ita cecinit Apollonius Argonauticon q̄rto,

*ἔνθα καὶ ἀμπυκίδην αὐτῶ ἐν ἡματι μόψον
νηλεὲς ἔλε πότμος, ἀδυνάει δ' ἔφύχον αἶσαν
Μαυτοσύνην, ἧ γοῦρ πρὸς ἀπορροπὴν θανάτου.*

Vbi & Ampycidem die illa Mopsum

Crudelis mors abstulit. Amarulentum uero non uitauit fatum

Vaticiniis. Nec enim Mortis euasio ulla.

Eiusdem & Seneca mentionem faciens in Medea ita scribit.

Idmonem, quamuis bene fata noscet,

Condidit Serpens libycis harenis.

Omnibus Verax, sibi falsus uni,

Concidit Mopso, caruit q̄ Thebis.

Sed quia in Senecā incidimus, operæ pretiū est, intueri diligenter, q̄ inscite illius Poetæ In- terpretes eum locum enarrent, Scribunt. n. a Seneca græcā historiā Peruerri, Quoniam Ser- pentis mors

pentis morſu non perierit Idmō, Sed ab Aprocuſſus, ut ſcribit Apollonius, Nec prætereā p̄ditū in Libya, Sed in portu Bebrycis. Ego uero neutiq̃ hiſtoriē fidē cōmutatā, inuerſam q̃, p̄tenderim, Sed Auctoris recōditum poti⁹ Sēſum minus ab Incurioſis recte percipi. Ita. n. ar bitror diſtinguēdum Idmonē, quīs bene fata noſſet, Cōdidit. Vt a Sētentia pendeat p̄ce denti. Itē nūc fortes parate pontū, Sorte timenda, Hoc. n. dicit, Sors iſta nauigādī formido loſa p̄didit Idmona. i. cauſa fuit, ut periret Idmō. Poſtea inferē, Serpēs libycis harenis, Q̃ plane ad Mopſum reſert, ita ut Serpens ibi participiū ſit, nō nomē. Eſt enī uerborū ſtrūctura, Mopſus Serpēs. i. oberrās, & uagabundus. Quod autē de Idmone dicit, Quāuis bene ſata noſſet, Confirmantur Apollonii auctoritate argonauticon primo. Vbi loquēte Idmone, hi ſubiiciuntur Verſus.

Ἀντίπαρ μοι θανάειν οὐ γὰρ ἔδιδ' οὐδ' οὐκ ἔμενος αἴσῃ.

Τυλὸς ἴσως πίπτωται ἐπ' ἀσπίδος ἡ πέλαγος.

At mihi emori odioſi Dæmonis fato

Procul ſancitum eſt in Aſidis continente.

Quid ſi de Mopſo totum id dici opinemur?

Etenī uideri poteſt Seneca Mopſum appellāſſe Idmona ob multā reſp. & Vaticiniū peritiā. Nā & qui p̄prio noīe Theſtor dicebat, antiquis Idmona nūcupatū teſtis eſt Apollonii Interpreter ob inſignē experiētiā. Q̃ d̄ Chamæleontis cōprobat auctoritate. Cæteſp̄ prior enar ratio luculētior. Sudas tū Idmona p̄ perito accipit. Vñ dixerunt Veteres Canem ἐπὶ δ' ἴδμονα ἰδήςῃ hoc eſt uenatiōis peritū. Extat & carmē Auſonii de Idmone uate.

Idmona quod Vatem, Medicum quod Iapyga dicunt,

Diſcendas artes nomina præueniunt.

Quoniam uero parte hac Sene-

cæ opem tulimus. Succurrit & locus alius Tragœdię eiſdē, ubi execratur Chorus primum Nauigatiōis Auctore. Recēſet q̃ diſcrimina, quæ Argonautę adierūt, Demū inq̃, Orphe⁹ tacuit torpēte lyra, Ipſa q̃ Vocē p̄didit Argo. Incidi in Cuiuſdā Schediū, ita exponētis, Vocē cantū Orphei, Quia p̄pter timorē, & ipſe tacuit. Cū ad id Poetæ doctiſſimus reſpexerit, Quod Argonauticon q̄rto Apolloni⁹ ſcribit, In Carina nauis Argus a Pallade lignū fuiſſe impactū ex Dodonide Phago, q̃ & humana Vocē fungeret quāq̃. Sic. n. ait. αὐτὸς δ' ἄρ' ἔγωγε ἰσχυρὸν ἀποβρομένον ἐπὶ τῇ μεσσηγῇ Ἰδμόνῳ

Ἰδμόν' ὁ γὰρ ἀφ' οὗ τοῦ ὄνομα

Extat & Antipatri epigramma de Nauta quodā fulmine iſto, Cuius Nauis p̄ ſe moderante nullo, ad Litus deſtata rem geſtā ſignificauit, Nec Argoām inq̃, expetiuit carinam.

Ἰδμόν' ἡν βέλο, καὶ λίγν' ἡν ἰανουοῦσε.

καὶ φράσσιν δ' ἐκ' ἐπὶ πόθ' ἡν ἰόταν.

Reperias & alibi eius rei mētionē. Nobis ſatis, ſuper q̃ fuit. Locum monſtraſſe. Ne fiducia Interpretum Studioſi Iuuenes in aurē utraq̃, ut ſæpe, dormirent. Mopſi deniq̃ hiſtoriā alicubi recenſet Plut. meminir eiſdem A pulcius quoq̃. Sed et Lactārius Grāmaticus, Eatenus fuiſſe augurio nobilē Mopſum ſcribit, Vt poſt mortē Temp̄la quoq̃ ei credant dicata, Quę Oraculi grātia ſepe adirent Homines.

¶ Cur Prouerbio uſurpemus, Amantiū maſſupia Porri folio uinciri. Amoris potentia, & Laus.

Caput. XV.

Moris excellentiā alibi copioſe, ut uires noſtrā tulerūt, expoſuimus. Nūc Adagiū occurrit pemetus. Quo affectiōis huius inenarrabilis exprimiſ uis. Id eſt huiusmodi, πέρκων φύλλον ὃ τῶν ἐρώτων δίδεται βαλάντιον. Porri folio Amantiū uincitur funda. Eo ſignificat, Inretitos amoris laqueis nō fere' tēperare ſibi, Sed quicq̃ habēt, paſſim profundere, nihil omnino habētes penſi. Hęc. n. eſſe illius potentia tradit, Quin percipiē expetiētis quoq̃, Vt nouā naturę faciē, Mores prioribus ex toto diuerſos inducere ualeat. Quāmobrem & Plato αὐτὸν ποιητὸς ἐπαχειρίτην nuncupauit, quod nihil nō experiat, Vt q̃ affectet omnia, & audeat. Nā qui Silentio prius ad reprehentionē uſq̃ ſtudebat, iam efficit Gariulus. Socordē, nimis q̃ deſidioſum uideas ſatagere, ac ſtudioſius labori ſe ſubiicere, Et quod miremur ſine fine. Præparcū quoq̃, & μικρόλογον, hoc eſt, q̃ minima quęq̃ plurimi facit, uideas, Si in amorē inciderit, perinde ac igni ferrum, moliri, ac remitti, ut tractabilior fiat, & iucundior. Sed qd mirū? Inſipienti altius paulo, & in intima naturę ſe inſinuanti innotescit aptiſſime, Sicuti ex Platone ſuo nobilis colligit Platonius, Quicq̃ diſcimus, Quicq̃ excogitamus, Quicquid oīno pertractamus in Vita, ex

Amotis fontibus profluere. Quibus latius manatibus ubertim rigati Artes percipimus, aut inuenimus. Quod nisi inuestigationis oblectamentum inhæreret affixū, fieri nunq̄ posset. Inueniēdi q̄ppe desiderii sones est, ac incitabulū Ingenioꝝ. Immo uero disciplinæ p̄cepta traditurus, nisi amet, munus suū nō uidet̄ impleturus. Proinde Qui Artium Magistrū dixere Amorem, Nihil oīno a Veritatis rōne uidentur aberrasse. Quin idē Artis opera exeq̄ accuratissi me deprehendit̄, & exactissime p̄sumare. Quid, qđ in Artibus singulis Artifices ipsi inquirunt nil aliud, qđ Amore, nec curant? Quid, n. inq̄r apud Platonē Erisimachus, aliud Medici na p̄syderat, qđ quo modo humores quatuor Corporis amici inuicē fiant, atq̄ permaneant? Quos Cibus, ac potus, cæterosq̄ uiuendi, aut medēdi usus amet Natura atq̄ regrat? In gymnastica ē exercitacione inuelligadū, Qui Corporis habitus, quos exercēdi modos, quos gestus amet, & postulet. In agricultura, Qđ Solū quē Semina, qualē ue cultū exigit. Quis ue colēdi modus a singulis expetat̄ Arboribus. Idē obseruatur in Musica. Cuius genera duo tradit̄, Est, n. graue quoddā, & p̄stās. Est & aliud molle, atq̄ lasciuiū. Illđ utētibʹ utile, Hoc noxiū in Libris de Rep. & legibus Plato iudicat. Illi in Cōuiuio Vraniā musam. Huic Polyhymniam p̄æfecit. Alii prius illud genus, Alii secundum amat. Illoꝝ amor obtēperandū, adhibēdiq̄ soni sunt, quos expetūt. Istoꝝ appetitui obstitendū. Illoꝝ nāq̄ amor cælestis ē. Istoꝝ uero uulgaris. Inest Syderibʹ, & Elemētis quatuor amicitia quædā, quā Astronomia p̄syderat. Vatū postremo, Sacerdotūq̄ facultas in hoc potissimū uersari uidet̄. Vt quæ hominū officia Deo sint amica, qua rōne Deo hoīes amici fiant, nos doceāt. Proinde concludere ita ferme licet. Amorē in oībus ad omnia eē oīum Auctōrē. Seruatoremq̄ existere. At tium quoq̄ uniuerfarum Dominū, atq̄ Magistrum. Ex quo ut Solertē, oīum q̄ habentē clares eundem collaudauit Orpheus. Nos uero illū ē Nodū dicamus p̄petuū, Mundi copulā. Partiumq̄ eius immobile sustētaculū, ac firmum totius machinē fundamentum.

¶ De Mithridatis Polyphagia, & polypofia. Itē de Heraclide pythæ, & Drusi Tiberii Me dico. De Mithridatis potētia, ac de Alexādrī poculo, & odore Corpori eiusdē infuso. Ca. XVI

Ithridatem Ponti Regē, cū quo annos duos et XL. a Romanis depugnātū, prodit̄, legimus cū cæteris Ducibus temulentū qñq̄. ac uino madērem aut delectūs habuissē, aut arma pertractassē, & cū Stratonicia oblectatū muliere. Id sane initio parum p̄stanter, ac fide parū integra traditū ab Auctōribus, arbitratī sumus. Sed mox dū græca, q̄ mos nolter est uersaremus, cōpertius id, exploratiusq̄ esse cepit. In quo nobilissima monumēta insimulabamus mēdaci. Scribunt q̄ppe A diuaticissimi ex Græcis, Mithridatē hūc inter alia, quē edebat Spectacula, ēt illis cetera p̄stituisse præmia, Qui Cibos amplī in Vētris Barathꝝ p̄stipassent, Aut Meri plus ingurgitassent. πολυφάγους uocāt Græci, ac πολυπόσιαν. In utroq̄ uero ipsum rettulisse uictoriā. Immo uero oīum sui tēporis hoīum in bibēdo modū excessisse. Quo argumēto putāt nōnulli esse cognominatū Dionysiiū. Quanq̄ qđ ad hoc attinet, Sūt, q̄ta credāt, Infantis Mithridatis Cunas de Cælo tactas, exustasq̄ igne cælesti fascias citra ullū oīno illi nocumētū. Vestigiū mō fulminis uisum in fronte. Rursus cū iam Vinilitatē attingisset, Domū, in qua dormiret, Fulmine itidē itā, ac Pharetrę p̄pendētis Spicula deliquisse ignita. Vñ p̄iectatū Vatibʹ est. Sagittādī arte illū fore p̄potētē, & armatura leui. Ab huiusmodi uero idibʹ, similitudine quadā affectiōis, cognominatū Dionysiiū. Hęc uero curiosi inq̄sisse, nō fuit uacātis ope rē, Nā iis plurimū iniserē lucis Ciceroni p̄ Flacco. Ceterę q̄a in Tanti Regis Voracitatē incidimus uolētes, mixt̄ est, qđ de Plerisq̄ p̄dit̄ literis. Fuit Heraclides qdam pythas nō multi, qđ ferēdū foret, Sed isiniti p̄pe cū potusq̄ capax. Nō reperiēbat illi cōpar in potādo. Verū ut sunt humana ingenia in peius semp̄ solertia. Alios ἄδι ποτόμα hoc est ad Ientaculū inuitabat. Alios ad prandiū, Ad Cēnā alios. Postremos ἄδι γάμων. Id ad Comestationē. Recedētibus uero primis p̄tinus iungebant̄ Secūdi, & deinceps. Artis, interstitio nullo interiecto, Omnibus sufficiebat solus. Mēmorabile est, qđ alibi attingisse me cōmemini, Drusi Tiberii Cæsaris filii Medicū superasse in potādo oēs. Id quo facili? posset p̄stare, ingenio utebatur. Si qđ qnq̄, aut summi sex amygdalas p̄ægulabat amaras, ne ebrius effici uolaten? posset, qđ ubi facere est deprehēsus, ac uetitus, mox ne minimo qđ potui sufficiebat. Illud uero, ut unde in hæc diuertimus, eodē redeat oratio, in Mithridate maxime mixt̄, Vinolētum hoīem tanta fortitudine, tantaq̄ in tot annos bellū cū principe reꝝ Populo p̄duxisse, Sed

aderat illi,

aderat illi, ut grauissimis peditū Historicis est, audacia pręsignis, ac tolerantia memoranda. Aderat & naues qđringęta. Ex qbus Cataphractę cętū fuere. Dicrota cętū. Sic. n. Naues dicit, quę duob' gubernaculis pariter a' prora regunt, & puppi. Meminit in Epistolis ad Atticū Cicero, Aphracta inqt, Rhodię, & Dicrotū Mityleneę habebat. Et Libro XVI. Nā & ipse Domitius bona plane habebat Dicrota. Habuit porro Mithridates idē Equm qn/ quaginta, Peditū ducęta, & qnquaginta millia. Machinę uero ac oīs bellici instrumētū par potentia eius summa. Depugnabāt cum eo Reges, Dynastę q Armenię, ac Scythę, Qui circa pontū incolunt, Supra q Męotidē paludē. Et cum Celtis fœdus, amicitia q inierat. Tā ta fuit Animi magnitudine, ut tot filiis, ac pręsidiis, & uniuerso tandē principatu destitutus, Cū nec amplius ad pugnādū, cū Romanis par esset, nihil tñ misę, nec abiedū ꝑcepit Afo, Sed ad Celtas pficisci, unaq cū illis Italiā irrupere statuit, Sperās multas Italię partes Ro/ manis aduersas esse. Certior quoq factus, Annibalē id ipsum in Hiberia bellatē esse cisse, & ob hoc Romanis formidabiliorē extitisse. Veg tam illustre facinus a Rege meditātū Exer citus seq recusauit. Sanguinolētus, ac crudelis in oēs fuit. Nā matrē fratrē, ac filios tres im/ puberes, totidē q filias interfecit. Quo fit, ut minus miremur, Satrapis, Urbium q primori/ bus illū secreto pscriptisse, Vt trigesima diē obsemātes, oēs pariter Romanos, Qui apđeos essent. Et Italos, eorū q mulieres cū pueris, & liberis, Qui Romani sanguinis essent, interfi/ cerent. Abiicerent q insepultos, Bona cū Rege diuiderēt, Supplicio pposito iis, Qui uel fe/ pelissent uel aliter occubissent. At cū destinata cędi aduenit Dies, p uniuersam Asiā cala mitū multiformes uisibant aspēct'. Ephesii eos, Qui in Arthemisiū pligerāt, status cō/ plexos p uim detrahētes crudeliter interfecerūt. Pergameni sagittis pserunt, Qui in Ēscu lapii tēplū se ptulerant. Adramitani adultos, impuberes q in mare pręcipitarūt. Caunii In/ fantes a' Parentū oculosp trucidātes, mox imolabāt Matres, & demū Viros. Statura ingēti fuisse tradit, sicuti ex armę forma, quę delata Delphos sunt, pectatū est. Valetudine ppe ra usus, ad ultimū Vitę tēpus egtabat, iaculabat q. Et per mille stadia, dispositis p interualla eqs, una die discurrebat. Currus sex, & decē eqs agitauit, Gręcis imbut' disciplinis, Et ob id facis Gręcoę opatus. Musicę pterea dedit'. Vox ei' circūfert' memorabilis, & magnitudi ne Animi ei' pđigna. Cū. n. Pomponiū Lucullū Magistrū Eqtū ad se fauciū pductū interro/ gasset. An grām sibi, si salus esset, uellet reddere, Sigdē inqt, Lucullo amicus fueris, Perdi gnā, Si hostis, nullā. In hunc modū cū is respōdisset, Regi suadebant Barbari, illū interfice/ ret. At is nō æquū est inqt, Virtutē a' felicitate destitutā despiciere. Cętex de Mithridate fa/ tis. Illud addimus, Altez quoq Regē, & qđ celeberrimū utriusq linguę monumentis, Vi nolentia succubuisse adeo, ut inde Alexātri poculū uisendę capacitatis, ēt puerbio usurpet. Ex quo et Cuiusdā apophthegma nobile celebra', Cui cū id porrigeret, & πώσατο, φίσας, & ἡ δέλην ἀλεξάνδρος πῶν ἀσκληπιὸς δέωδου. Reppulit ingens, nolle se, Alexātri calice exiccato, ad Aesculapiū cogi. Sunt tamē, q pdant, ex Corpore illius spirasse odorē pręstantissimum, adeo ut aromatica quadā suauitate Vestes subinde opplerent. Quod isto calori ascribēdū, Eruditiores arbitrant'. Nā & terrę aridissima, calidissima q Casia pmere, & Thus πύλα γό πνι πῶν ὑ γρῶν ὁ θεός φρενος φρενὶ ἐπ' ἡνέδου πλὴν θάωδιαι. ὁ πῶν ἐλαρε. θη' ὁ βλασπρόν. Qua dā nanq humidi decoctione, Theophrastus inqt, odorem ingenerari bonū, Vbi quod no/ xium est, fuerit exemptum.

¶ Aphrodisium iusiurādū, Aphrodite cur. De Venere plura. Libitina Quid, Libitinariū. Epitymbia. Venus dicta Morpho. Platonis placita de re uenerea. Caput XVII.

Aphrodisiū iusiurādū pro uano, & momēti nullius ex Adagio usurpat, qm̄ ei' modū sit Amātiū adiuratio, qbus peierare, frequētissimi moris est. Dicit Aphrodisiū ueluti Veneriū, Nā Venerē dici Aphroditē, norūt oēs, Qđ ex maris spu/ ma sit enata, ut Mythici credūt. Aristoteles uero, qđ Spmatis natura sit ἀφ' ὁρῶν. i. spumosa. Quę itē rō efficit, ut albū sit, Spuma. n. alba est. Hinc Aphrodisia legūt ope/ ra pro lasciuis, amatoris q. Quāq est Aphrodisiū ēt Veneris templū. Hesiodus Aphroge/ niam uocauit Deā hanc, Sicut dicit Philomedeā hoc est φιλώμεθα, qđ ex Cęli pudēdis ap/ paruerit, quę uocat' μάθη. Didymus putauit Aphroditē nūcūpati πικρὰ ὁ ἀβρόν τῆς διαι/ τῆς, a uicē mollicie, β enim cognata uidet' Literę φ. Nā Philipū aliq εἰλασσαν appel/ lant. Sicut Phrygas Brygas. Iuueni in Gręcoę monumētis, Veneris statuā effingi solitā cū

pedine, rōne eiusmodi. Quod Romanis qñq; mulieribus pestilēs obrepent pruritus, quē uocant κνίφω. Quo excidentib⁹ pilis omnib⁹, nullus amplius fuerit usus pedinū, ea re tam inuenusta, tanq; prosum odiosa, cū Molliculę alias plurimū angerent, ubi mox Veneri Vo-
ta nūcupassent, rursus succurrēde pilos ferūt, Quo noīe Simulacrū illi cū pedine statuere ad-
iecto etiānū barbitio, qm̄ mascula, foemininā q; habeat instrumēta, Vt præsīdē nanq; gene-
rationis oīs Deam uenerabant, Ideo q; Superiora corporis cingulo tenus Maris pręferebāt et
figiem, foeminę uero inferiora. Legimus & ἑλ. πων Venerē. i. equestre. Quę appellatio ab
Aenea filio prepsisse uidet, Qui diuturna sessus nauigatiōe demū inscēdit equū. Atq; ea
effigie colī Matrē instituerit. Celebrat in Attica Cęlestis Veneris templū Pausanias. Addit
quoq; Assyrios primū eius Deę cultū induxisse. Quos in Cypro Paphii sintimitati, ac Phoe-
nices q; Ascalonē in palestina tenēt. A' Phœnicib⁹ uero Cytherios edōtos sacra suscepisse.
Quę Ageus Atheniensib⁹ tradiderit. Scribit idē, se de loco, quē Hortos appellāt seu κήρυ,
& Veneris tēplo nullū ex antiquitate causam edidicisse, ac nō de Venerē qdē. Quę iuxta tē-
plū posita est, quadrangulati figura, cuiusmodi sunt Hermę. Epigrāma tñ inq; testimoniū
facit, Venerē celestē, maximā esse Parcarū natū. Hęc est celebrata Auctoribus Venus, Quę
dicit' ἐν κήποις ἀφροδίτη. Hoc ē in Cepis Aphrodite. Cuius et Lucian⁹ in Iconib⁹ meminit.
Et Plini⁹ xxxvi. Erat & post Bacchi tēplū Veneris ēdes. Simulacro ex chore Veneri dicato,
quod Praxis cognominabat'. Sicut alibi Veneris Melnidis tēplū. Legimus itē prope' Acro-
corinthum fuisse tēplū Veneri dicatū, In quo essent Simulacra ipsa armata, et Sol, & Amor
cum arcu. Armata Venerē a' Prioribus cultā, nō ignorauit Fabius, Cū solitos fuisse scribat,
Pręceptores nō inutili, nec iniucundo genere exercitationis pręparare Discipulos Cōiectu
ralibus causis, cum quęrere, atq; exequi iuberent. Cur armata apud lacedæmonios Venus.
Eius uero historia a' Lactantio memorat' Libro primo. Et meminit Pausanias. Extat sup ea
re scitum Leonidę Epigramma, quod & apposui.

Εἴπαι ποτὶ θρώπας ὦλε τὸν κύπριν, ἢ λάβε τένχη,
ἢ κ' εἰσι τὰς ἀσάστους ἀπόλις ἐπλομανεῖ.
Α' δ' ἀπαλὸν γλάσσεσθαι καὶ ἑσθ' ἰομαι αἰὲν ἀτὰρ κήρυ
Εἴπαι, καὶ ἀκήρω τὸν λακίσσαι μοι αἶσ-
Χ' αὖ μὲν κύπριν, αἰσ' ἀπλ. σ. αἰσ' ἰδ. σ. οἰσ' ἰδ. σ. οἰσ' ἰδ. σ.
ἴσθαι, ὡς αἰ μὲν γὰρ ἰδ. σ. οἰσ' ἰδ. σ. οἰσ' ἰδ. σ.

Illud uero ad instituta Vitę et pertinet, nō ad historiam modo, & doctrinā. Vetę exquisitissi-
ma ingenia Venerē nō solum pręsidē nataliū coluisse, Vę et mortis Sigdem in ēde Libit-
nę, quę ad sepulturā ptinēt, uendere p̄suerāt. Libitinā nō aliud, q̄ Venerē esse existiman-
tes. Hoc aut argumēto humanę fragilitatis unūquęq; admonebant. Quod una cadēq; Dea
principiū, ac finem uitę in potestate habeat, Vt quę ingrediētib⁹ uitę, uel decentibus prę-
sīdeat. Porro et Delphis Epitymbię Veneris exigua sanē statua ostēdebat' posita, Ad quā
Manes in parentationib⁹, & Libationibus, elicere, atq; euocare cōsueuerāt. Libitinam a' li-
bendo dici M. Varro interpretat'. Eam q; nō esse aliam, q̄ Venerē significat. Hinc Libitina-
rios diōtos scimus, Qui Libitinę pręssent. Quos Institōz loco Vlpianus esse scribit, titulo
de Institoria adiōe. Vota Libitinariōz legimus apud Senecā Libro de beneficiis sexto. Ea
uero sunt, ut cōpures moriant'. Cuiusmodi sunt & eoz, q; captandoz testamētorum artem
p̄fessi sunt. Hinc elegāter apud Oratiū Libitinā uitare dicunt', Qui se immortalitati uēdicāt.
Non omnis inquit, moriar, magna q; pars mei uitabit Libitinam.

Apud Liuium notauimus, Nō sufficere Libitinā, dici, cum moriētū uis magna est. Fuit Ro-
mę Libitinenfis porta, qua efferebant' Cadauera, qm̄ lege cautū foret, neq; in Vrbe, sepeli-
res. Libitinēfis portę meminit in Cōmodo Lampadius. Colebat' & apud Lacedæmonios
Venus dicta μωρῶς, Quę sedens Calyptrā haberet, ac Pedicas. Ad didisse Tyndarum eas, p-
ditur, symbolice ut significaret, Mulierum constantiam aduersus in simul habitantes. Cęte-
rum scire oportet, Numina apud priores Variis de causis cognomina ducere cōsueuisse. Si-
cuti a' Locis, Nam Venerē fuisse Coliada nūcupatā a' promontorio Coliade, Sthephanus
auctor est. Qui et scribit, Colios dici Sunios. Meminit Strabo Cosmographię nono, addēs,
ad eū locū naufragā enatasse spolia e' classe ultima Persarum. Qua de re Apollinis extabat
oraculum, Coliades mulieres remigiis horrebunt. Interdum & ab Hominibus, & ceteris ali-
quo. Nam

quo. Nā in Samo Venus nūcupabat Dexicreontis, Quoniā Samias mulieres *ἡ δὲ δευφίς*
ἡ δὲ δευφίς ἀνδρῶν ἐπιστάς, Luxu, ac petulātia pditas Dexicreon qdā *ἀγένης*. i. Circulator,
 & mēdicus sacris piacularib⁹ qbusdā expiari. Vel qā Naucerus cū esset Dexicreon, negoti
 andi causa enauigarat in Cyprū, Ei uero iā iam onus in naues imposituro Venerē iussisse se
 runt, Aquā tātum in nauim iponeret, statim q solueret. Illū uero dicto audiētē fuisse, & cō
 portata in nauim aqua, profectū summa trāqllitate, & malacia deprehēsum, sitiētib⁹ reliqs
 & Mercatorib⁹, et Nautis, aqua singulis uenūdāta, multū inde argēti collegisse, ex q, eo, ita
 tua Deq posita, illā a suo noīe appellasse. Quod si ueq est, Nō unū ditasse, Sed per unū mul
 tos seruasse, Ven⁹ existimāda est. At hēc forte fuerint opā leuioris. Illud utiq; ex Aristotele
 Politicoꝝ II. Nō prētereūdū, Videri Mythologos antiquos ideo finxisse, Venerē Marti per
 adulteriū fuisse copulatā qd bellicosissima quēq; Gēs in masculā, uel foeminā Venerē prē
 cipue sit procliuis. Sic. n. pfecto scribit. *ἔοικε γὰρ ὁ μὲν θεὸς ἡρώδης ἀνδρῶν ἐπὶ δόξῃ καὶ τῇ*
ἀρετῇ πρὸς τὴν ἀφροδίτην, ἢ γὰρ πρὸς τὴν τῶν ἀρρένων ἐμελίαν, ἢ πρὸς τὴν τῶν γυναικῶν φανονταί
ἡστιακόχμους ἐν τοῖσιν. Videf inq; nō absurde, Qui primū fabulā effinxit, Coniunxisse Ve
 nerē Marti. Sigdē uel masculū, uel foemininū affectant pgressum, Qui bellaces sunt. Ad dūt
 Platonici hoc ē, Cōcupiscēdi, & Irascēdi Vires esse quasi germanas. Nā plines ad Libidinē,
 nē, Sunt ēd ad Irā ppeniores. Atq; uicissim ad Libidinē Iracūdi. Hoc uero ex Plotini uerbis
 pfluxisse uidēf, Qui Libro secūdo de dubiis Animæ ita ferme scribit, Esse uero hoc Animę
 uestigiū alteri⁹ uestigiū cognatū essentia, Id nobis argumēto esse pōt, Quod qui oblectamē
 ta Corporea minus appetunt, corpus q negligunt, minus ad iracūdiā puocant, Minus q;
 irrationali ferunt purbatione. Addamus & aliqd, qd ad rectā Vitę institutionē ptimeat ex
 diuino Platonis eiusdē ingenio, Qui Libro de Legibus VI. Voluptatē uenerēā incēsam di
 cit. Quo uerbo acumē uitii, & temeritatē, & furorē significat. Quē impetū incēsum modo
 ratione moderandū, modo metu legū cohibendū, pręcipit. In nono uero Libro nō mō eū,
 q cū Puero, Sed ēd q cū Muliere innupta se miscuerit, mortis supplicio cōdēnat. A dultero
 et lege sanxit impune occidi a Viro posse. At in Theeteto, Coitum illicitū iniuriā uocat, &
 inertem cōiunctionē. In Phēdro hominē Luxurię deditū pecudi similē dicit, et flagitiolum,
 impudētē, Voluptatis nō naturalis auidū uocat. In Gorgia Doliū esse Danaidū, facete So
 crates inq; inexplēbilē uoluptatū facietatē, & Animi luxuriā, atq; effrenatam libidinē, mo
 net q; ut pro uita lasciuia, & libidinosa modestiā deligamus, & paucis cōtenti sobrie, atq;
 honeste uiuamus. Et mox postremū hoc addit, Hominē tēperantē iustū, & reliqs uirtutib⁹
 pręditū pfecte, absolute q; felicē esse, ac bene, beatē q uiuēdi compotē. Luxuriolum aut in
 iustū, improbū, misere esse, atq; infelicē. Itaq; eum, q felicitatē optat, tēperatiā, expetere opor
 tere. Luxuriā uero deuitare, & quāto uelociore, ac pręcipiti magis cursu potest, Aufugere.
 Sed nos, ut qui diu iam euagemur, tandem ad alia gradum faciamus.

¶ Iracundia Ieiunia ex Adagio Quę sit, Irę primordia unde sint, ex Plotino. Cap. XVIII
 Racūdiām ieiunā usurpari posse, animaduertimus pro ea, quę propēsa admo
 i dū sit, & procliuis, nimio q; plus ad oēm excādescētiam parata. Vt. n. ægritu
 dine pressi in irā prolabantur facilius, Ita & Ieiuni Iracūdiōres sunt, q saturi. Cū
 iusmodi uero sit hoc, Et quam habeat rōnem, hinc coniectari potest. Constat
 nimirum, nos irasci solere nō pro his tantū, quę Corpus patit, Sed pro his ēd, quę cari no
 bis hōies patiunt. Quapropter in ipsa Iracūdiā opus esse Sēsu, et Intelligētia quadā uidēf.
 Itaq; ad hęc apiciēs aliqs nō ex ipso uegetali, Sed ex alio quopiā Iracūdiām ducere origi
 nem arbitrat. At qñ affectiones quasdā Corporū procliuitas ad Iracūdiām sequitur. Et qñ
 Sanguine, Bilē q; ferentes sunt ad iram proniores. Cōtra uero tardiores, Qui bilē, sanguinē
 ne habent frigidiorē. Itē Bruta ultra Corporū cōpositiones, ex eo dūtaxat, quod aliqs læsu
 rus appareat, in iram prorumpūt, Rursus per hęc aliqs impetū Iracūdię ad Corporeā pręci
 pus qualitatē, Id q; quod cōstitutionē continet Animalis, facile refert. Et qñ uidē hōies, ut
 diximus, cū ægrotant, Ad iram propeniores sunt, q cū bene ualent, Similiter quādo Ieiuni
 Iracūdiōres sunt, q saturi. Patet ad Corpus certo modo affectū Iram, uel Irę Principiū per
 tinere. Atq; Bilē, uel Sanguinē, quasi animatū, Hos impetus excitare, Itaq; tali hoc corpore
 patitē, repētē moueri sanguinē, aut bilem. Sēsu q; excitato, imaginationē ēd excitari. Quę
 quidem experrecta pronocet Animam cū tali Corpore cōmunicantem, ad eum ipsū in

uadendum, q̄ molestiam intulit. Cōstat quin etiam Animā defuper rōne utentem, tūc moueri, cum illata uideatur iniuria. Quasi hāc animositas naturaliter instituta sit, ad declaratum hostem protinus inuadendū. Est igitur in nobis, quod absq̄ rōne puocari solet, Prouocatū q̄ deinde per imaginationem cōuocare ad idem ēt rōnem. Est ēt quod exordif a rōne, definit q̄ in illud, quod naturaliter excandescit. Proinde ab ipsa uegetali genitali q̄ natura tam Irascēdi, q̄ cōcupiscēdi fomes pullulare uidet. Quippe Vegetalis, Genitalis q̄ natura Animæ in Cōplexione humorū imprimis quoddā uitale uestigiū, Ex quo Corpus uitae liter euadit affectū. In quo qdē sic affecto sunt turbationes Animalis Corporeæ, perturbationum q̄ principia. In toto quidem uoluptas corporalis, & dolor. In Iecore potissimū concupiscendi principū. In præcordiis maxime Irascendi exordia. Ibi enī nutritio uiget, ac generatio, hic autē Vigor igneus. Motus autē Iracundiæ aut quasi extrinsecus exordiuñt, Aut intrinsecus. Extrinsecus ira est, q̄ illata foris Corpori passiōe, ut sic dicam ad primum sensus motum feruet uigor igneus, imaginationē q̄ mouet. Et per hanc prouocat rōnem. Intrinsecus autem q̄ rō, uel imago iniuriæ cogitās humorē feruentē incitat. Arbores uero Iracundiā nō habere, q̄ uis naturā habeant uegetalē, miq̄ uideri nō debet, Q̄ nēq̄ sanguinē, neq̄ bilem habēt. Vbi. n. hāc insunt absq̄ sensu, Æstus tantū suborif, ac uelut offensio quēdam. Sensu uero adueniēte, impetus iam insurgit ad id, quod offendit, expugnandum.

¶ Quē sit Prouerbiū origo, Lycia Coma. De Cōdalo, & Mausolo. Lyciorū mores.

Caput

XIX.

Yciam Comam eleganter, doctē q̄ p Adagium usurpari posse animaduerto p
1 ea, quæ promissior sit, ac cōptior. Legimus in Aristotelis monumentis, Lycios Capillitium studiosius fouere, Et qdem, ut multā subire maluerint, q̄ præcidere Comā. Id quoniā obscurius est, nec a multis, quod sciam, traditum, exequemur paulo latius. Erat apud Mausolū Caria Regē Cōdalus, Cuius post Regem, facile erat primus Dignitatis gradus, Hyparchum Græci uocāt, Atq̄ is, ut uidet, Lycia præerat. Cum operæpretiū arbitraretur, q̄ plurimum posset pecuniarū ad Regē mittere, aut ēt sibi cōgere, re, lepido Commēto Lycios circūscripsit, Sigdem intuitus illos ἀγαπῶντας τὸ πείχουμα φέροντες, hoc est, Comam grate, impendio q̄ enutrire, finxit sibi a Mausolo allatas esse Literas, Quibus iniungere, Vt Capillos mitteret εἰς προσόμματα. Ad Proscōmia, Ea uidetur fuisse Celebritas quādam deponēde Comæ, Quo noīe oportere illos attondi. Quod si præstituta pecuniā summā exoluere Animū inducerent, missurum se, Qui ex Græcia Capillitiū affatim afferrent. Id cū Lycii amplius perpendissent, & Comæ delicias in magno reponerēt, gratissime pditionem admiserunt. Atq̄ ex faceto mox cōmento magna uis pecuniarum est cōgesta. De more aut Comæ recidendæ nihil est, quod hic uberius agamus, q̄ Pausania, & Homero, aliis q̄ Auctoribus, est id a nobis alibi explicatū. Id mō succurrit, Vt Versutum Cōdali eiusdem ingenium in re numaria copiosius enarremus. Siq̄ ei Regionē pagratī Quē quis, aut Vitulū attulisset, Simul nomē eius, Qui dedisset, subnotabat. Simul etiā tempus, mox q̄, Vt donū referret, Imperabat, donec ipse rediret. Vbi autem præterisset tēponis nō parum, Eo accessito, αὐτὸ τὸ ἴαφιν, καὶ τὴν ἐπισηπῆαν λογισάμενος ἀπῆτει. Ipsum, quod esset enutritū, Et Sigd inde emolumenti foret enatū, subducto calculo, repetebat. Itē si qua Arbor in Vias, quas ipsi βασιλίδες, hoc est Regias uocant, procūberet, Fructus ipse capies uendebat. Hæc uero artes accumulandi modo nō bono Auri uim, utiq̄ a Mausolo suo edi didicisse poterat. Scitū enim est, Cuiusmodi fuerit Princeps, tales etiānum Subditos fore. Is enim ad pecuniā audior, Concione Ditiorū aduocata, missos dixit, a Persarum Rege, Qui tributa exigere, Se autem soluendo nō esse, proinde esse in magna æstuatione. Tunc, quibus id clam datum negotii erat, exurgentes offerre illi coeperunt, q̄tum q̄sq̄ condonare posset. Id uero cōspicati ceteri, simul uerecūdia ducti, Simul etiā percussis terrore, multo iis ampliora polliceri institerūt. Sed ut illuc, unde in hāc diuertim⁹, redeat Oratio, De Lyciis hoc amplius ex historia nouimus, Eos alioqui ciuilitate adeo, et cōtinenter uixisse, Vt cum feliciter in Italiam usq̄ mari q̄q̄ dominarent, tamē nullo turpi lucro unq̄ se exulerint, iuxta patriæ morem in Lyciaci Cōuentus administratione pmanentes. Erant aut XX & tres Vires, quæ suffragiorum erant participes. Ex quaq̄ Ciuitate in Cōmune collegium cōueniebant, Id statuentes, quod maxima pars comprobasset. Maximæ Ciuitatum unaq̄q̄ seorsum poterat

poterat suffragia tria, Mediæ duo, Ceteræ unū. Solymos a' Lyciis diuerfos Homerus facit. Nam de Bellerophonte e' Lycia profecto ita scribit.

Hic Solymis iterum præstantibus intulit arma, Strabo eisdem putat.

¶ Prouerbum, Sulcus Ægypti Libyæ harenas non curat, Quo enuntietur Sensu. Aegypti commoditas. Caput XX

Vicus Aegypti Libyæ harenas non curat, Adagium est, de loco non admodū qdem lato, Sed fecundo insigniter, ac fructuoso, Qui longe antepone'dus uidetur desertis, incultisq; agris, ac uastioribus. Siquidem Aegyptus magnitudine cedit utiq; Libyæ, Sed ita, ut illius tota uastitas ne huius quidem assequatur portiunculā. Non præterit profecto nos, Aegyptum dictam esse Veteribus publicum Orbis horreum, Solereq; Deos eo' Animi gratia, & Salutis confugere. Quāquā & illud uidemur legisse, Quod Iosephus scribit, Regionē illam tam munitā, & adeo festilem, ut cūctos Mortales pascere, Deos ipsos excipe hospitio, saluare posse gloriaretur, nunq̄ tamen fuisse ab omni quo liberam, Id Quod eo uidet' mirabilius Quia illi ad Laudē impri mis dat, quod sit quaq; uersus mirum in modū munita, & inaccessibilis penitus. Hinc mari, Illinc deserti uastitate obiecta, Dextera montibus abruptissimis, Sinist'ra palustribus ags diffusissimis. Proinde lectum in historiis est, Cæsarem uictorem Aegypti Regnum Cleopat'æ, fratri' eius minori permisisse, Veritum provinciam facere, Ne quādoq; uiolētiore præ fidem nacta, nouarum rerū esset materia. Aegypti porro' prouentu illa monstrarint amplissime. Nam scribit Cicero, Auletæ patri Cleopat'æ, A' quo pessime, ac per summam ignauiam Regnum administrari solitum, scimus. Tamen quotannis duodenū milliū, & qngenū talentorum tributum confecti assueuissent. Quod uero diximus, Adagium ex Antiphili Epigrammate promptum est.

καρπιδίς ἐς σαδίσαιον ἐρί' ο μὲν, ἔδῃ γὰρ αὐτὰς

ἁ γυνήες, λιβύνης ἁμάς ἐπιτρύφεται.

Fructibus contendimus non stadiis. Neq; enim Sulcus

Aegypti Libyæ harenas curat.

Cognatum his aliquo modo uetus illud unius ex Septem, Adhibēdum modū, mēsuramq; rebus, Quod non solum aliud acturis, Sed & agrum paraturis dictum intelligimus, Ne maiorem, quā ratio calculorum patitur, emere uelimus. Nā huc pertinet præclara nostri Poetæ sententia, Laudato ingentia rura, Exiguū colito. Sed & acutissimam gētem Pœnos dixisse, cōuenit, Imbecillio rem agrum, q̄ Agricola m esse debere, Quoniam, cum sit colluādiū cum eo, si fundus præualeat, allidi Dominum. Nec dubium, quin minus reddat laus ager non recte cultus, q̄ Angustus eximie, Propterea de se, ac Homero Virgilius nolter me taphora honestissima putatur cecinisse.

Illius immensos miratur Græcia Campos.

At minor est nobis, Sed bene cultus ager.

¶ Mineruam Phidiæ uice Prouerbii ab Eruditis quandoq; usurpari. Cap. XXI.

Ineruā Phidiæ prouerbio scito, excussoq; usurpamus de re cultissima, Et quæ in excelso loco, conspicuoq; uisenda omnibus constitui debeat. Cicero, Hoc enim opus in apertum ut referas, nihil postulo, Non enim est tale, ut in arce poni possit, quasi Minerua Phidig, Sed tantum, ut ex eadem officina exisse uideatur. In hac eadem figura exisse appareat. Fuit quippe Athenis ad Acropoli in Mineruæ statua ex Ebore a' Phidia egregie elaborata. Meminit Libro. XXXIII. Plini⁹, Fecit inquit, & ex Ebore æq; Mineruam Athenis. Quæ est in Parthenone astant. Strabo, ei περιδεῖν το τῆς φιδίης ἐργον ἐλεφάντινι ἡ ἀσητά. Parthenon uero dicebatur Mineruæ templum, Autore Pausania, & Plutarcho, q̄q̄ est proprie Parthenon Virginum conciliabulū, & Conuentus, Virginis aut uocabulo Mineruam intelligebant. Eius templum, curante Pericle, conditum ab Igino est Architecto, Cuius cōmeminit & Vitruuius, Et Strabo scriptū reliquit. Mentio est Simulacri eius apud Ouidium quoq; illis Verficulis.

Arctis ut actæ uel eburna, uel area cultos,

Bellica Phidiaca stat Dea facta manu.

¶ Cur Pomum Homerus dixerit Ἀ' γλάυκας, & Empedocles ὑπέφλαστον. Sida qd

Phloinæ vestes. Phloëus. Leptychana, Calyphe, Hymenes, Lobi. Caput XXII.

Vm Græca nup uersaremus, forte se nobis ingessit Homericum illud,

Εὐκαίτε γλυνέσθαι, καὶ μιλέει ἀγλαόχροτον.

Et ficus dulces, Ac Pomi splen-

d didum ferentes fructū. Querrebamus, Quid ita Sūmus Poetæ Arborē pomi-

feram eo præcipue Epitheto cēsuisset ornādā ut ἀγλαόχροτον diceret, Et Try-
phonis qdē medicinē nō impiti, Sentētiā aduertim⁹. Eū fructū ita laudibus celebrari nō im-
merito, Præfertim si arbori, in qua ediē, cōparaueris, Permodica. n. ea est, Nec aspectū ad-
modū grata. At ipsū pomū & grādescit satis, nec inuenuitū est. Esse quoq; qbus ita uideā-
tur, Inter arboreos fructus cōgestitiā ex oībus huic inesse pulchritudinē, Etenim tactū mol-
le est perinde, ac Violę, oppletq; odore suauī, q̄ tangerit, Gustu itē iucūdū, Nec nō illici, ut
sic dicā, in pectū. Proinde, ut qđ Sensus oēs puocet, iure laudari. Et hęc qđ ē Ingenioꝝ ca-
ptū nō oīno improspe uidēt⁹ extogitata. Sed cur nā Empedocles, Qui poeticis florib⁹ philo-
sophiā insperxit, Ita sibi scribere pmisit. ἄνεκεν ἐλπίστον τε σέβει, καὶ ὑπὲρ φλοιὰ μῦλα; Nā quod
Sidas. i. mala punica, opsigonos uocat, fere uidemur pcipe, Verbo si qđ ē otardā signifi-
ca ri maturitatē, nemo nō nouit. Humectā. n. Arboris ei⁹ naturā, qđ imbecillē, & uiscidā cōsiste-
re nō pmitit Sol, nisi ad frigus cœpit Aer cōmutari. Proinde Theophrastus Arborū hanc
solā in umbra melius pcoquere fructū scribit, ac celerius. Cur uero Poma uocauerit Hyper-
phloea, Hoc uideri multis ambagiosum pōt, Et eo qđ ē ampli⁹, Quod suus est Empedocli
mos, nō nitida uenari Epitheta, qbus ueluti floridis qbusdā colorib⁹ res illustret, ac tanquā
calamistrō inurat, Sed quē mō essentiā, potestati qđ cōmonstrēt, Sicuti cū ἀμυδροτὴν χθονα
Corpus uocat Animę circūiectū, Carceris uice. Et παραμάκτον τὸ ἦπαρ, hoc ē sanguinis mul-
ti secur. Comperi ex Grāmaticis non oīno cōtēendis, Qui ex uiuida ui, ac florida dici Hy-
perphloea opinentur, ἡ γὰρ ἄρου ἀκμάζειν, καὶ τὴν θηλέαν φλοῖον ἔσθαι τῶν ποικίλων λέγεται.
Phloem si qđ florescēdi, uigendi q; uim signare. Nā sic Antimachus quoq; φλοῖον σπινθὴρ
ἔλεγε dixit τὴν τῶν ἡμετέων πόλιν. Aratus itē, cū de Sizio dicit, καὶ τὰ μὲν ἔρωσι, τὴν δὲ φλόον
ἄλσος πόνειρα, Virore, florem q; appellauit Phloem. Phloinas aut Vestes nō a Phloos dedu-
ctas uolūt, Sed a Phleos palustri herba in Bæotię lacu Orchomeno, ut Theophrast⁹ inqt,
Quæ sit ad nex⁹ utilis. Vestīū eiusmodi meminit cū Herodoto Pausanias, ut alibi docuim⁹,
Quibus Aues in Arabia Stymphalides (nā & ibi esse phibent⁹) uici mō capiant, οἱ ἄλῃ μα-
τερία ῥοστρίσας impari. Sūt ex Græcis, q Dionsysiorē diuinā faciāt, Quē Phloëon uocat. In-
de igit uideri, Vt institutū repetam⁹, Hypphloea dici poma, q̄ uiriditate maxime oīum fer-
uēt, ac florē, tanq̄ ὡδὲ particula intēdēdi uim hēat. Aliis uero id aridet ampli⁹, Vt ὡδὲ si
gnificet parte hac, nō ualde, Sed desup poti⁹, aut extrinsec⁹. Hinc. n. Hypthyrō dicit⁹, Quo
noīe signat⁹ hostiū Lapis supior. Et Hypoon p tabulato. Poeta uero ēτ κραί ὑπὲρ τερα, quē in
Victima forinsec⁹ obiacēt, ut ἔγχετα, quæ intus. Ergo cū fructus cæteri fere extrinsec⁹ Corti-
ce obuallent⁹, cōmuniāt⁹ q. Qualia ferme uocat Leptychana, uel Calyphe, aut Hymenas, et
Lobos, Pomis intus pducit⁹ Cortex, Qui est glutinosa tunica, hoc est καλοχρῆν, & pinguis,
Cui inhetet semen. Quod uero esui est, circūiectum illi cōuiscitur, Ita hypphloëon dices, qđ
Sup cortice habēs, qđ in escā cedit, Nā Phloëon. i. φλοιὸν dici corticē, nemo est, quē lateat,
Sed nos in re ptyca, ut multi fortasse opinabūt⁹, nimis diu uerba facim⁹. Quare ad Alia re-
deūdum grauiora. Ne digressi longius risu excipiamur, Quanq̄ nil admodū uideri ridiculū
pōt, Qđ a classicis Auctorib⁹ promptum in Literas, nouim⁹. Sed sunt tamen, quibus etiam
Alabastrū Vnguētū plena putere uideatur, Horum ego delicatas aures nec rado, Nec Ocu-
los tam molliter eruditos moror.

¶ Oculi eruditi Qui intelligant. Statuæ luxur, & p̄mordia. De Pictura. Cap. XXIII.

Culi eruditi, ut ab eo potissimū hæc pdeat lucubratio, Qđ præcedētis postre-

mo est, Ex Adagio recte dici uident⁹ deūs, Quoꝝ iudiciū amussinatū, examina-
tū q, ac Cēforiū quodā mō in ppēdēdis, discernēdis q; reb⁹ pnotific. Nec id in
Legēdo solū, qđ hoc forte rarius, Sed in Spectādā pictura nobili, aut ope an-
ti-

q; Artificū nominib⁹ p̄ciso. M. Tulli⁹, Auctionis tabula te stupidū detinet, aut Signū aliqđ
Polycleti. Miror, uñ sustuleris, & quo mō hēas. Intuētēte, Admiratē, clamores tollētē cū ui-
deo, Seruū te ēē ineptiæ oīum iudico. Nōne igit sūt illa festiua? sint, Nā nos quoq; Oculos
eruditos habem⁹, Sed obsecro te, ita uenusta habeant ista, nō ut uincula Viroꝝ sint, Sed ut
oblectamenta

oblectamēta Puerorū, Quid. n. Cenfes? Si L. Mumi⁹ aliqūē istos uideret, Matellionē Corinthiū cupidissime tractātem, Cū ipse totā Corinthū ptempfiffet, Vtrū illū Cuiū excellentem, An Atriciem Seruū diligētem putaret? Haften⁹ Cicero. Cuius paulo plura pfilii ſunt apponere, Vt pnoſceremus, q̄topere attoniti pleriq; Signa mirati ſint. Ab eo præſertim tpe, quo L. idē Mumi⁹, de quo mentionē Cicero facit, deuictā Achaia ſignis repleuit Vrbē. Quāuis, ut hiſtoria teſtatū ſcim⁹, deceſſerit ipſe, nō reliūrus filiæ ſuæ dotē. Multa & Luculli inuere re. Veꝛ Græci ipſi uſq; ad infantiā hāc amplexati ſunt. Sigdē p̄dūt eminētiffimi Auctores, Rhodi fuiſſe, Signorū ad LXXIII millia. Nec pauciora Athenis, ac Olympiæ. Delphis ēt ſuperfuiſſe, creditū eſt. Cæterū multi iis, Quæ uocāt Corinthia, in tantū capiebant⁹, ut ſecū ēt circūferret, Sicut Hortēſius Orator Sphingem Verri Reo ablātā. Propter quā Cicero illo iudicio in altercatiōe neganti ei, ſe ænigmata intelligere, reſpōdit, debere. Qm̄ Sphingē Domi haberet. Circūtulit Nero princeps Amazonē. C. Ceſtius Cōſularis Signū ēt in prælio ſecū habuit. Alexandri magni Tabernaculū Statuæ ſuſtinebāt. Sunt porro, q̄ inter oīa Statuarum uſum egregiū putēt. Q n̄ & ornāmēto ueniūt Sacris, & Prophanis. Publicis itē, priuatīs q; ædificiis. Addunt ēt mirificā eas hominib⁹, rebus q; memoriā præſtare. Quinc̄, q̄ ſus huius argumētū inuētor exiit primus, Cū religiōe profeſſo uident⁹ p̄diſſe. Sunt q; Hetrurij hoc p̄tribuant. Alij Telchines Rhodios primū opinant⁹ Statuas honori Diuino cōſabricatos. Et qd̄ p̄tinus ſubnotatiōe dignū uidet⁹, Ita illas dicare p̄ſueuerant, Vt magicis auct⁹ dē ritatibus, Nubes exiſtimarent⁹, Imbres, & eiufmodi alia, mirāda rōne p̄ficere, nouas q; Formas Aſtantium ad arbitriū immutare. Immo uero & fictiles quoq; Statuas uocē eſſe nactas, primo de dubiis Animę meminuit Plotinus. Sigdem Magi Statuas loquētes p̄ſtruere credebant⁹. In qbus nec p̄p̄tē ullæ Statuæ Animæ. Nec Sydera loquebant⁹. Sed Dæmones ab eodē ducti Sydere, Sub cuius impio Statuq; fingebant⁹. Primus apud Græcos Cadmus Age noris fili⁹ Statuas Deorū in templis cōſecraſſe ſer̄. Apud Ariſtotelē primas Athenis in foro poſitas legimus Harmodio, & Ariſtogitoni, Quod hi primū tyrānidē ſuſtuliffent. Eas Alexander a Xerxe aſportatas reſtituiſſe Athenienſibus, meminit Ariſtaniſ hiſtoricus. Romæ tantā legimus fuiſſe Statuarū Copiā, Vt alter ad eſſe Populus Lapideus diceret⁹. Semiramis, quod ſcitu dignū egdē cēſui, cū & Lapis deficeret, Et maius aliqd̄ cōcupiſceret, q̄ quod ære poſſet aſſeq; Apud motē Medię, Qui Bagiltan⁹ dicūt, In petra Stadiorū ſeptē, & decē ſuam inſculpiſit effigiē, Quā Viri centū donis uenerarent⁹. Illud de Statuariis adiecerō, Quod p̄didit Sculus Diodorus, Statuarios Ægyptios tātū p̄celluiſſe arte, & ingenio, ut ex uariis lapidib⁹, diuerſis poſiti locis unū Simulacri corpus p̄ficeret⁹, p̄uentu partiū adeo p̄ſinito, ut uno loco ab eodē Artifice eſſe p̄fectum uideret⁹. Eiufmodi uero fuiſſe ſerūt celebratū illud Pythii Apollinis Simulacrū apud Samios. Sed Satis hęc, ſup⁹ q; de Statuis. Nec minus infamē circa Picturæ opa, Pinacothecas, inq; Plini⁹, Veteribus tabulis p̄ſunt. Alienas⁹ q; effigies colunt Ipſi, honorē nō niſi cū precio ducētes. Vt frāgat Heres, Furis detrahat laque⁹. Paſſtras Athletarū imaginib⁹, & Cæromata ſua exornāt, Et uultus Epicuri p̄ cubicula geſtāt, Ac circūferūt ſecū. Dignatio præcipua Romę increuit a M. Val. max. Conſule. Cū Meſſia Princeps Tabulā picturę p̄lit, quo Carthaginiēſes, et Hieronē in Sicilia deniceraſt, p̄poſuit in latere Curię Hoſtiliæ, anno ab V. C. quadringēteſimo nonageſimo. Tabulis externis auctoritatē fecit primus Idē L. Mumi⁹, Cui cognomē Achaici dedit Victoria. Nā cū in præda uēdenda res diſtraxiſſet, Et Rex Attalus ſex milib⁹ ſextertiū emiſſet Aſtididis tabulā. Liberū Patrē p̄tinētē, pretiū miratus, ſuſpicatus aliqd̄ in ea Virtutis, qd̄ ipſe nēſciret, reuocauit Tabulā, Attalo multū querētē, Et in Cæteris delubro poſuit. Quā primū putat picturā externā Romæ publicatā. Hinc in foro quoq; uulgo poſitas ſcim⁹. Hinc. n. eſt Craſſi Oratoris ille lepos agētis Sub Veterib⁹, cū teſtis cōpellatus inſtaret, Dic ergo Craſſe, Qualē me reſis? Ta lē inq; oſtēdēns in tabula pictū inſcitiffime Gallū, exerētē linguā. In foro fuit & illa Paſto ris Senis cū baculo. De qua Teutonorū legat⁹, quanti eū eſtimaret interrogat⁹, Reſpōdit, ſi bit donari nolle talē uiuū, uerū q; Sed hāc qd̄ mirari neceſſe eſt? Cœpit mox & Claſſibus familiaris eſſe Pictura, Immo & onerariis Nauibus, qm̄ & pericula expingī placuit. Immo uero ēt Rogos. Iuui⁹ q; pugnaturus ad mortē, aut certe cædem, ſpecioſe uchi. Aegyptiū ēt Veſtes pingebāt, inter pauca mirabili genere. Cādida uela, poſtq; attriuiſſent, illinebāt, nō coloribus, Sed Colore ſorbētibus medicamētis. Hoc cū fecere, nō apparet in Velis, Sed in Continē pingi. In ſeruētes aquas merſa poſt momentum extrahuntur picta.

Cuiusmodi sit Prouerbiū, Equ^o Troian^o. de' q^o ea re pluscula. Itē Por^o Troian^o q. Ca. xliiii.

Quis troianus, q^ui lectione magistra cōptum mihi est, puerbio ualeat usurpari
 e pro Societate nō in pncipiē mō cuiuspiā inita, Ve^o & ad bonā frugē aliquā. Ci-
 cero in Philippicis, In huius me inq^ut, Consilii societate, tanq^u in Equū troianū
 includi cū Principibus, nō recuso. Alibi Cicero idē, Ex Isocratis ludo, ueluti ex

Equo troiano innumeros Principes exiuisse, scribit. Adagiū rō notissima. Nam Graecorum
 Principes inclusos fuisse in Equū troianū, nemo nō nouit, uel ex illo Virgiliano.

Huc delecta uirum fortiti corpora furtim

Includunt cæco lateri.

Sed & Odyssē octauo ita prius cōmeminerat Homerus.

ἀλλ' ἄγε δὴ μετὰ βῆθε, καὶ ἴππων ἄριστων

Sed age transi, & Equi decus concine

ἀφραγέας, τὸν ἐπειὸς ἐποίησε Λυὸν Ἄθηναν.

Duratei. Quē Epheus pcinnauit cū Pallade.

Lucretius quoq^{ue} in primo de rerum natura.

Nam cum durateus Troianis pergama partu

Inflammasset Equus nocturno Graiugenarum.

Ex qua rōne uidet^{ur} & Val. Flaccus Libro argonauticon II, ita scriptū reliquisse, Manet immo-
 tis nox duria satis, Ex Policiani doctissimi Viri emendatiōe. M. Varro, quod ad Equū ligne-
 um atinet, Epēū eius concinnatorē fuisse Coquū scribit, & Argiuis cibū curasse, Ideo q^{ue} a'
 Plauto fomicum cognatorio epitheto nominatū. Illud porro' adiciendum, Equos Durios
 ex poetica historia posse dici magnos, staturosos q^{ue} de magnitudine uidelicet Eq^{ue} illius Tro-
 iani, Aristophanes Auibus.

καὶ θαλάσσης ἐν αὐτῷ δὴν αἰετῶν,

ἵππων ὑπὸ πτερῶν μέγας, ὅσων ὁ δόξας.

Ad Quod respiciens peritissimus Poeta ita cecinit.

Instar montis Equum diuina Palladis arte

Aedificant, seclā q^{ue} intexunt abiete costas.

Putant Eruditi, Comicū scientissimum de Equo gneo, Qui fuerit in Atheniēsiū Acropoli,
 siue Arce, intellexisse, q^{ue} & si æneus foret, Duri^o tū nuncupabat, eo titulo, χαλκίδης ἀργυ-
 γῶλος ἐκ κοίτης αἰετῶν. Chæredemus Euāgeli ex Cœle dicauit. Sed & hic, Eq^{ue} Troiani ima-
 ginē referebat. Ex hac itē troiani Eq^{ue} similitudine in Veterib^{us} memoriis Porcū dici Troianū
 inuenim^{us}, q^ui aliis inclusus Aialib^{us} grauidū, ut ille grauid^{us} armatis fuit. Scribit in Coenis suis
 Macrobi^{us}. Ciciū in suasiōe legis Fanię obieciisse Seculo suo, q^{ue} Porcū troianū mēsis i^uferret.

¶ Perdici Libido in Prouerbiū producta, quā habeat rōne. Perdici uersutia. ἐκ παρδινί γε-
 γδ. Perdix an sit uocalis. Papinius declaratur. Vocū differētię in auibus. Aegyptio^{rum} literę.
 idest Hieroglyphica Grāmata. De Perdice a' Protogene pīdo. Caput XXV

Erdicis Libidinē usurpari posse adagio, animaduertimus p^{er} efferata, turpi, atq^{ue}
 p infami, demū q^{ue} pncipiosa. Proditū a' Mythicis est, Perdici fuisse Venatorē, qui
 sit matris infando amore corrept^{us}. dū uero utrinq^{ue} imodesta libido ferueret, &
 noui facinoris uerecūdia reluctaret^{ur}, cōsumptus, atq^{ue} ad extremā labē pductus

memorat. Hūc primū inueuisse Serrā, scribūt nōnulli, Nā primi Cuneis scindebāt fissile li-
 gnū. Fenestella Martialis scriptū reliq^ut, Hunc Perdica fuisse initio Venatorē. Cui cū cruetū
 institutum, & solitudinis studiosa meditatio displicere cœpisset, assiduus agitata cursibus, Si-
 mul q^{ue}, quod intueret^{ur} Eiūsdem studiosos, Actæona. Adonin. Hippolytū pessimo interiisse
 exitio, Artis pristinę affectū milisse repudiū, atq^{ue} eo studio desito, agriculturę totū se manci-
 pisse. Quo noīe Terrā quasi matrē, oīum genitricē serf ad amasse. Quo labore psumpt^{us}, ad
 maciē prolapsus dicit^{ur}. Quod uero cūctis Venatorib^{us} detraheret, Serrā, ueluti Lingūz uirū
 lentia dicit^{ur} excogitasse. Matrī eius indidere nomē Polycastem, q^{ue} interpretant^{ur} polycarpē,
 a' fructūū numerositate, quos humanis usibus Terra parēs producit. Cæterę at' a' fabulosas
 ad historica demergemus Veritatē. Videt^{ur} Auis quoq^{ue} Adagio gradū fuisse. Nec. n. ut rerū
 naturę periti tradunt, In Animalī alio par opus libidinis. Si cōtra mares steterint forminz,
 Sicuti quinto de historiis Aristoteles scribit, aura ab iis flante, pręgnātes fiunt. Hiantes autē
 exerta lingua, per id tēpus æstuant, cōcipiunt q^{ue} supulantiū afflātū, sæpe uoce tantū audita
 Masculī, q^{ue} ab Auicēna itē repetitū scim^{us}, de Aialib^{us} qnto. Dimicat iter se mares deyderio
 fœminarū, Victū q^{ue} aiūt Venerē pati, Quod qdē et Cothurnices facere dicunt. Addit Tro-
 gus, etiā Gallinaceos aliquādo. Etiāsi apud Plut. Gryllus Sophista apud Ciceronē deforma-
 tus in Brutū negat, ex Brutis ullū masculū affectare Venerē. Capiūt quoq^{ue} pugnacitate em-
 dem libidinis, cōtra Aucupis Indicē exēte in praliū. Duce totius gregis. Perdix inquit, Hie
 ronymus, &

ronymus, & aliena oua calefacit, si furto ppria amiserit, Sed cū creuerint in nidis pulli, euolant, & ad parētes suos redeūt, emētum omittētes. Perdices sibi insidiant, Et si afferant illos ad Syluam, q̄ eos habet, q̄ eos emittūt absconsi, Sic q̄ ueniunt ceteri, ac in retia precipitant, plusq̄ pedib⁹, q̄ pennis fugiunt Aucupātes. Et si ad hoc fuerint, ut capiant, Simile si bi colore lapidē quārūt, & inibi supinos se cōponūt. Vnde & Perdices uasfricia in puerbiū quoq̄ produciť, de qua praeclare, ut de aliis, Plinius. Hinc apud Aristophanē formatum in Auiibus Verbu inuenimus, ἐκ περδικύσου pro eo, qđ est elabi astute, atq̄ periculū declinare.

ἐν ὁποίᾳ προδίδουσι τοὺς αἰμαῖς τοῦ πύλαος
βάλλεται, περδικὴ γυνέδιω τῷ πατρὶος νεότῳ.

ὅς παρ' ἡμῶν ἀπὸν αἰγρὸν ἐκ περδικύσου.

In Cuius Locī enarratione Grāmatici ita pdunt. ἐκ περδικύσου, ὅς τὸ περδικὴ αὐτὸν γυνέδιω
ἐθροῖται. ἢ ἀπὸ τῷ τῷ περδικὴς καὶ τοῦ λαμβανόμενου ἢ τῷ ἀνθρώπων, μηχανάσθαι τοιαύτην σωτηρίαν,
λαμβάνοντας γὰρ καὶ φροντίζοντας τοῖς πασίν, ὃ ἥσι οὖς ἐαυτοῦ ἐπιτίσσει. καὶ ὅτως ἐπιχειροῦσιν, καὶ ἐκκλίνουσιν.
Quod est, Effugere. Qm̄ ipsum dixit poeta Perdicē debere fieri. Productū aut̄ ἐκ περδικύσου
uerbū, quod deprehensi Perdices ab hoīb⁹, id cōminiscunt saluti causa, Festucas ligdem
pedibus capientes resupinos se collocāt, abiiciūt q̄, atq̄ ita operti elabunt. Idem Interpres
uocat Perdica ἄρρον πανούργον. i. Auem pastutā & uasfrā. Quin & modo alio eiusdē inter
pretat̄ uasframēta. Educit inq̄, pullos in Pascea. Quod si hoīem uiderit, Sibilo id illis signi
ficat. Qui p̄festim resupinos se collocant. Adeo ut ne si palpitando qđem periclitēteris, aduer
tas. Mox ubi Venator quadantenus est progressus, rursū Pater sibilat, At illi euolant protinus.
Hoc igitur est inq̄, ἐκ περδικύσου. Perdicē uidet̄ Papinius docile intellexisse, apum q̄
Sermoni humano enūtiādo, Cū Syluula quadā Libri secūdi de P̄taco Melioris ita canit.

Qui q̄ refert iungens iterata uocabula Perdix.

Domitius Interpres ingenii longe p̄cellentis, eius rei rōnem Poet̄ ipsi excutiendam, reliquit. Id qđ reprehendēt forsā Aliqui, ac referendū putabūt nō ad Auis docilitatē, Sed ad Vocis sonū, qui Auis eius est genuinus. Est aut̄ κακὴ βοί'ων. Indē q̄ ob syllabę repetitionē, quę in eo uerbo est, a Poet̄ dictū uideri. Iterata uocabula a Perdice referri. Est fanē uerbū id Perdicū uociperaccōmodū, Sed nō oīum. Auctor Aristoteles est, Differre & Ceterorum Animalū uocē, & Eorū, quę genere eodē p̄tinent, Locī rōne, Verbi gr̄a Perdicū ὃ μὲν κακὴ βοί'εται, ὃ δὲ τέλει'ται. Quod est, Alii caccabant, stridēt. Alii. Sunt hęc oīno uera. Sed ita, ut Papiniū sensum nil prorsū iuuent. Quippe quę nugalia sint, & ut ille ait, Chryssippi Syllogisimis, & Platonis Legibus frigidiora. Nec ad hoc cōmentū euerēdum ullis Vineis, aut Arietibus est opus, Verbis Poetę nullo negotio coarguit. Quod ut liquido pateat, Papiniū ipsius Carmina, quę ante illud, quod modo protuli, Legunt̄, duxi subiicienda, Quibus manifestum sit, recenseri ab eo tantū, quā humani sermonis enuntiationi sufficiunt Aues. Sic autem habent.

Plangat Phœbeus Ales

Auditas q̄ memor pœnitus dimittere Voces

Sturnus, & Aonio uersę certamine Picæ.

Qui q̄ refert iungens iterata uocabula Perdix.

Et quā Bistonio quęritur Soror orba cubili.

Ferte simul gemit⁹. Qđ siq̄ penultimo induat⁹ Carmine in diuersam pedib⁹ sniā abēdū censet. Tanq̄ Hirūdo nil minus, q̄ humanū prorūpat in sonū. Rādeo, expositionē illā de Progenes deformationē in Hirundinē esse qđ ē a Varrone p̄firmatā, & a nostris fere. Ceterū Græcorū nōnulli in Luciniam malunt. Quod Probus nō ignorauit in Bucolicon Virgilii, Et uidetur Ouidius secutus, cum ita canit.

Sola Virum non ulta prius mœstissima mater

Concinit ismarium Dauias ales Ityn.

Et Ioannes grāmaticus in Hesiodi cōmētario fere⁹ in fine. καὶ πρόκην inquit ἀνδρὶν γυναικὶ τῷ ἴνυν ὁδύσεται. φιλολομῶν δὲ χαλιδὼν, τῆς οὗς φησὶ μετέσσετο. Philomelę porro⁹ docilitatē, siue Lucinię, Quis ignorat? Cū sciam⁹ Drusū, & Britānicū Claudii filios Lucinias habuisse gręco, atq̄ latīno sermone dociles? Quo uero de Perdice nil uideat̄ absurdū, Plinii uerba subtexere libuit ex decimo naturalis historię, Verum inquit, Alias addicere negāt posse, q̄ quā ex genere earū sunt, Quā glante uescunt, Et inter eas facilius, qbus q̄ni sunt Digriti in pedibus. Ac nec eas quidē ipsas primis duobus uitę annis, Latior iis est Lingua omnibus, in

suo cuiq; genere, quæ Sermonē imitantur humanū. Quāquā id penē in omnibus cōtingit. Agrippina cōiunx Claudii Cæsaris Turdum habuit, quod nunq̃ ante, imitantē Sermones hominū. Ex iis nimirū impossibile uideri haudquaquā pōt, Perdiciē humanæ uocis expressis se sonū. Quæ uero Plinius scribit, fere ab Aristotele promunt Libro secūdo de historiis, præsertim quæ ad linguæ modū p̄tinent. Lingua inq̃, omnib⁹ est, Sed uarie. Aliis. n. lōga. Aliis breuis. Aliis lata. Aliis angusta. Omnīū maxime Animalīū post hoīem literas proferre nō nulla Auiū genera quæūt, uidelicet ea præcipue, quæ *πατρίλωρε* sunt. Hoc est, qbus lingua latior est. Sed & Aristotele imitatus Auicēna, Aues inquit, quæ habēt linguā amplā hominis uocē imitat⁹. Sed planius in Symposiaciis Plut. Perdici loquacitatē non tacuit. Quin esse uocalē, ac discere, Cōprobat idē alibi. Sed & in Laconia haberi Perdices uocales, monstrauit in Dipnosophistis Athenæus. Qui & Aristomenē Atheniensem, Adriani libertum, dici a Patrono solitū, scribit, Atticoperdica, Cū esset Comœdiæ ueteris Histrio. Sed quia de Voce mentio est, addamus, quæ primo de historiis idem p̄dit Aristoteles, Ex Animātib⁹ alia sunt inquit, *λαρηνιγῶ* hoc est, quæ strepitū tantū elidunt. Alia uero Aphona, siue muta, Alia *φωνήεντα*, quæ uocē formant, Sed ex iis aliqua Dialecton habēt. i. loq̃ possunt. Alia Agrāmata, quæ uocē solā nullis exprimendā Literis reddūt. Alia sunt *κωλύλα* hoc est, loquacia. Alia taciturna. Ceterū ut ad Perdices redeamus, Aegyptiorū literis, quæ Animātū figuris, reliq; q̃ huiusmodi Corporibus, ac signis p̄stabat, qd̃ Cheremon docet, atq; Hora/pollo, Hi Cōtumeliosos monstrare uident⁹, qm̃ istiusmodi aues senio p̄fectæ contumelia se afficiāt, Sicuti Anguilla Inuidiā signare uide⁹, quæ ita bonis infesta omnib⁹ est, Vt Anguilla piscib⁹, Quoꝝ oīum societatē, & cōmunionē fugit. Hippopotami ungulē dehorsum uersē impiū, iniustū, ingrātūq; significāt, Idē & Colūbus, Qui q̃ bilis est expers, & in uniuersa Animalitū pestilētia solus illi⁹ morbi p̄tagio uacat, In parētes se tñ ingrātū præstat, atq; in festū, Quippe q̃ robustior factus, Patrē pugnādo a matre fugat, Cui ipse miscet. At Equus ille stultialis, cū primū p̄ ætatē licuerit, patrē experit uiribus, Quē si pugna superit, ac sibi locū cedere animaduenerit, Matrem init, Vita patri p̄cessa. Quod si uictus Pater minus ei p̄mittat cū matre cōcubitū, tum Patrem filius robore, uiribusq; fetus interimit, ac matrē cōprimat. Itaq; nō absurde iidē Aegypti ad inferiorē partē duas itē pingunt eiisdē Hippopotami ungulas, Quo idhofes intuentes, & qd̃ de istiusmodi bellua dicit⁹, cogitantes, sint in referēda gratia promptiores. Ex hac doctrina uidet⁹ & illud esse depromptū, Quod in Regū sceptris sup̄ne Ciconiā figurabāt, inferne uero Hippopotamū, q̃p̄ significat⁹ Vim Iustitiæ parere, qñ Hippopotamus Animal sit iniustissimū. Inuenio literas id genus appellari Hieroglyphica grāmata, quod iis in rebus sacris mysteria significarētur. Et Cheremon, cuius paulo ante mentionē habuimus, Hieroglyphica scripsit. Erant inde apud Aegyptios, Qui dicebant Hierogrāmates, hoc est *ἱερογραμματοῖς*. Qui ē de futuris uaticinia cōcipiebāt, Vnumq; ex iis Regi mirabiliter multa de Moyfi mox nascituri excellētia prædixisse, proditū memoriæ est. Hęc immo uberius p̄texere libuit, Vt apertius intelligeremus illud ex Lucani pharfallia. Qui doctissime, quod adstruximus, ita breuiter canit.

Nondum flumineas Memphis contexere byblos
 Nouerat. In faxis tantum, uolucresq; feraq;
 Sculptaq; seruabant magicas Animalia linguas.

Inuenio illud quoq; in antiquis memoriis, Aegyptios literas qdem pp̄rias habere, quas discant omnes, Sed Quas appellat Sacras, Soli norūt Sacerdotes, a Parētib⁹ priuatim acceptas. Apud Aethiopas uero, quoꝝ coloni fuisse uident⁹ Aegypti, issidē Oēs utebant figuris. Volebamus iā Capiti huic impingere umbilicū, Sed collibuit, cū forte in manibus eēt Diosdorus, adnectere, quæ ille quarto Bibliotheces p̄diderit, ad hoc ipsum facientia maxime, Quoniā in id genus parerga libenter excurrimus, Si præsertim scitiū aliquid, remotiusq; cōplectant⁹. Accipiter inq̃, rem denotat cito factā, quoniā hęc aliaꝝ ferme oīum auis sit uelocissima. Transfertur hęc notatio ad Domesticas res, quæ uelociter fiant. Crocodilus malum significat. Oculi, Iustitiæ seruator, & totius corporis custos interpretat⁹. Alioq; Iustitia oculatissima esse fingit⁹, oculo uegetissimo, acie perspicaci, & cūctā p̄ficiēte. Quā Chrysippus effingi solitā p̄didit, aspectu formidabili, Luminibus oculorū acerb⁹, Neq; humilis, neq; atrocis, Sed reuerendē cuiusdā tristitiæ dignitate. Plato nolumine de Legibus nono, Iusticiam

omnium

omnium specularicem, atq; uin dicē appellat. Et ita dici a' p'ficus Sacerdotibus, tradit. Hinc legim' Quosdā Solis & Iustitiæ testatos oculū. Et in Verpelles dici inuenim' ex Adagio, Iptos et oculos Solis, & Iustitiæ facile frustrari posse. Sed ut a' diuerticulo fabulā repetam? Ex reliqs Corporis partibus Dextera manus, digytis passis, libertatē designat. Sinist'ra uenē cōpressis, tenacitatem, atq; auaritiā. Eodē modo & ceteraq; Corporis partiū figura, atq; in strumenta certū quid notabant. Sed hic adnotandū illud est, L. Apuleio Libro XI. Asini aurei, Literarū genus hoc dici Ignorabile. Cōpulsula eius Auctoris uerba collibit exscribere. De opertis inq; Adytū pferit quosdā Libros literis ignorabilib' prānotatos, partim figuris huiusmodi Animalib', Cōcepti sermonis cōpōsioa uerba fuggerēt. Partum nodosis, & in modū rota tortuosis, capreolatim q' pdenis apicibus a' curiositate Profanorū lectioe munita. Cornelius quoq; Tacitus Libro Augultē historię XI, cum de literarū diserit ināe toribus. Primi inq; p figuras Animalium Aegypti sensus mētis effinxerunt, & antiquissima monumētā memorię humanę impressā Saxis cernunt, Ac Literarū fmet inuetores itē p'hibent. Inde Phœnicas, q' mari p'pōllebat, intulisse Gręciā memoran, gloriā q' adeptos, tanq' repererint, Quæ ab Aegyptiis acceptæ. Catēgē sitit a' Perdices sumus exoriti, ita in eū dem definamus, Obiter adnotabimus, Quē Libro XIII. Strabo p'didit super Perdices a' Protogene pictū. Item inquit, ex Protogenis picturis Ialysus, ac Satyrus iuxta Colina' f'as, Sup' colina' Perdix erat, ad quem ita homines hiabāt, cum nup tabula esset posita, ut illum solum admiraretur, Satyrū uero cōtemnerent, q' pfectissimū opus, Angebant admiratiōe Perdices mansueti, Qui a' Nutritoribus allati, & cōtra pictū appositū caneabant ad picturā, & congressi gestiebāt. Protogenes rem uidēs preter opinionem euenisse, Aedituos rogauit, ut deleri auem permitterent. Quod & factum est.

¶ De Harpyis q̄ diuerſa cōperiantur Apud Gr̄cos certatim, & Latinos. Harpe qd. Harpi
des. Harpys. Harpaſus. Harpaſa. Harpaga. Harpage. Creagra. Lycos. Cap. XXVI.

Arpyias malas pro nequissimis mulieribus, ueluti ex Adagio usurpasse uidetur Apuleius. Cuiusmodi fuerint monstrosa Harpyiarū Corpora, notū abunde,

h opinor, ex Virgiliano Carmine,
Virginei Volucrum uultus, foedissima Ventris
Proluuiis. Vncq; manus, & pallida semper Ora fame.

Seruius Neptuni p̄dignos Patris & Terrę filias putat. Sunt, q̄ scribāt, ideo Virgines fingi, Q̄ oīs rapina arida fit, ac sterilis. Ideo plumis circūdatas, q̄ q̄qd inuaserit rapina, cēlat. Volatiles aut̄, q̄ omnis rapina ad uolandū sit celerrima. Dicit̄. n. Aello quasi *ἄλλοι* Mo. alienum tollens. Occypete citius auferēs. Celſum uero Gręci nigrum uocant. Vnde & Homerus prima Iliados Rhapsodia

ἡ δὲ πρὸς τὸν αὐτὸν ἐρωτοῖται τοῦδε διὰ τῆς. Statim niger tuus Sanguis emanabit per mea haſta.
 Quæ omnia id demum ſignificare animaduertimus, Quod aliena cōcupiſcimus primo, mox
 expetita inuadimus, poſtremo inuincata ſemel abſcondimus, illarebramus q. Sed & ipſam
 Harpyiarum nomen inditum a rapacitate uidet, Sigd̄ eo nomine indicat Græcis rapina.
 Vnde & Harpax in Pſeudulo arguendo.

Venit Harpax uerus. Res palam cognoscitur.

Est & apud eundem Harpagare uerbum, Vt item in Pseudolo.

Neque homines magis Afinos unquam Vidi. Ita plagis Coste callent.

Quos dum ferias, tibi plus noceas. Eo. n. ingenio hi sunt flagricibz.

Qui hæc habent confilia, ubi data occasio est. Rape, clepe tene. Harpaga.

Sunt qui putent, tribus Harpyis addi ab Homero quartam noīe Thyellam. Apollonii uero
Interpres in Illis Poeta Verbis ex Argonauticon primo *Ἄλλῃ θύελλῃ αὐτὰν ἀπὸ πόντου ἐν*
πρώτῳ φέρον. At Thyellæ aduersæ raptim retro ferebat, Ita scribit, Thyellæ hiberni flatus,
& pcellæ. Vñ Homerus p Synonymiâ Thyellas posuit, & Harpyias, hoc est pcellulos flat⁹.
εἰς δ' ὅτε πανδοχῆς κἀκαστὸν ἀνέλοντο θυέλλαι. Et mox.

τόφρα δὲ τοῖς κέρουσ' ἀρτυίαι ἀσπρέλαι.

Apollonius uero opis eiusdē Libro secūdo, Iouis magni Canes Harpyias dixit illis Verſib⁹

ὁ ἑξῆς ὡς εἰς βορείου ξιφείας πᾶν λάβει

σὲ πνίει, μέγα λοιπὸν δὸς κεύθει.

Et mox subiungit, fugatas a Zeto, & Calai coniecisse se in Specu, quod in Creta uisefas, sub Arginitē, Quam rein Neoptolemus quoq; ac Pherecydes Literis commēdarint. Sunt ex Græcis, Qui Irin Harpyiarum Sororem prodiderint. Pro Cruētis, Sanguinariisq; raptoribus, pecuniæ immorientes uidetur Sidonius Apollinaris Harpyias uisurasse. Nam libenter inquit, incedunt armati ad epulas. Albati ad exequias. Pelliti ad ecclesias. Pullati ad nuptias. Castorinati ad Letanias. Nullum illis genus hominum, ordinum, temporis cordi est, In foro Scythæ. In Cubiculo Viperæ, in Conuiuio Scurræ. In exactionibus Harpyiæ. In Collocationibus Statuæ. Sunt qui Harpyiarum nomine Furias intelligant, Vnde etiam epulas abripere dicuntur, quod est furiarum. Hinc eleganter Oratius Gulam dixit rapacibus dignā Harpyiis, intelligi uolens, Gulones dignos uideri, quibus Harpyiæ furtim inuolantes edulia surripere, in ipso edendi desiderio, & Epularū apparatu, sicuti Phineas diripere da pes. Apuleius, Et tamen quotidie pastus electiles comparere nusquam. Nec utiq; Cellā suam immanes inuolare mures, uel muscas. Vt olim Harpyiæ fuere. Quod diximus, Irin crederi Harpyiæ Sororē, ne pñctum quis putet, confirmat Hesiodi auctoritate ex Theogonia.

Θαύματος δ' ὠκεανόιο βαρύνεταί τε, θυγάτηρ
Ἡρά, γὰρ ἡλέκτρων· ἡ δ' ὠκεῖαν τέκεν Ἴριν,
ἡ γὰρ υἱὸς δ' ἀρπυιάος, ἀελλώτ' ὠκυπύωντα.

Harpyias grammatici apud Græcos interpretantur ἀρπακτιγὸς θεᾶς, idest rapaces Deas. Harpe uero Auis est species rapto uiuentis, Aquilæ similis. Homerus.

ἡ δ' ἀρπυιᾶν κῆρυγ' αὖτε πυρρὴν, λιγυρῶνα.

Quamquam & eodem nomine dici falcem nouimus, Hesiodus.

Δεξιτέρῃ δὲ πτερόωντο ἔλαβεν ἀρπυν,
μακρὴν, κρηχερόδοντα.

Hinc Harpedophorus dicitur falcifer. Harpides uero calciamenta sunt, quæ item Crepidas uocant. Dicuntur uero quasi ἥκαιοτες. Quia πολυῖα κρηχερόδοντα, idest multiplici futura calciamenta sint, Sic enim apud Græcos Salustius præcipit. Nominis uero etiam Callimachus meminit.

ἔν γὰρ μνηστὴρ ζῆνι θῆκε (ὡς ἀρπυιάων).

Harpys uero amorem signat, a rapacitate item nomine accersito. Vtut eo in Crinagora Parthenius. Ἰμφοτέρως ἐπὶ πᾶσι ἀρπυς ἐλπίσται. At Harpasus est Cariz fluius, ab impetu prærapido sic nūcupatus, Prius dicebatur Daphnus, Meminit Apollonius Caricorum quindecimo. Harpasan Ciuitatem a fluuio eodem nūcupari, Stephanus scribit. Nam Harpagia dicebatur locus prope Cyzicum, Vnde raptum memorant Ganymedem. Sed & in Illyria ciuitas monstratur Harpyia prope Enchelyas, in quam Amphiarai auriga Baton se cōtulit, postq; is periit, Meminit Polybius. Harpagen inter coquinaria instrumenta recenset Pollux. Sed nomine alio dici Creagram putat, & Lycon, hoc est Lupum. Alii eo nomine instrumentum quoq; intelligunt, extrahendis a Puteo Vasis accommodum.

Æstiuam Ægritudinem intelligi breuem, Et quæ sit eius rei ratio. Iuuenalis Locus explicatur. Caput XXVII.

Æstiuam ægritudinem fere omnem celeriter definire, obseruatum est a clarissimis Medicorum. Quod ut monstraret maximus ille, ac diuinissimus Hippocrates, Libro Sententiarum secūdo, ita scriptum reliquit. Quartana æstiuæ breues magna ex parte sunt, Autumnales Longæ præsertim quæ hyemē attingūt.

Aduocauit etenim Morbum q̄ diuissime perseverantein, ex quo uelut perpicue claritudinis exemplo, reliqua Morborum genera inaudiri dedit. Ex doctrina igitur hac profuit Adagium, Vt ægritudinem mox paulo desitutam, nec p̄caci recursu, aut Lancinatione diuturniore Corpus emaciaturā, uel p̄fecturam quoq; nuncupemus Æstiuam. Scruta bar uero curiosius, Qui mos fere Mortalibus insit, dictū, euentusq; rationem, Sed nec laborandum diu fuit, Præsto enim est semper, uelut Succenturiatus Ille Artis medicæ Longe scientissimus Galenus, Apud quem ita scriptum legimus, Nō Quartanæ solam inq; breues æstate sunt, Sed cæteræ ægritudines quoq; celeriter desinunt. Nam Succī funduntur, & eunt usquequaq; de Corpore, atq; reflantur. Igitur si Vires superfluent, nocua materia secretā, morbi

morbi deficiunt. Sin Vires defunt, infesta materia pariter abducta, ex quoq; exoluunt, quæ obrem nullus morbus estate tardius absoluitur. Cæterum ut æstate materia dispergitur, atq; aboletur facultas, Ita hyeme contra accidit. Succinamq; manent intus, modo Animalium, quæ illatebrant se, & delitescunt, & item facultas ualens persistit. Itaq; cum morbificus succus maneat, neq; morbi conuelluntur, neq; ægri intereunt, quippe ualentior facultas renititur. Ex his, quæ Medicus præstatissimus exegit, Lux multa inferitur illi Satyrico, Iam letifero cædente pruinis

Autumno, Iam Quartanam sperantibus ægris.

¶ Seminum, quæ Cerasbola dicuntur, ratio. Gallinarum Pericarpissimum. Engæa, & Zoophyta. Veterum pocula fuisse Cornea. Ceratis notiones. Epispioria quid. Cerasbola item quæ dicantur.

Caput XXVIII.

St apud Platonem semel, quantum obseruauerim, Verbum hoc, Cerasbolus, idest *κερασβόλος*. Id quodam ueluti adagio usurpatum pro eo, qui inamoris, ingratissimè moribus sit. Quiq; per imperitiā nullo moueatur affectu, et Leges quoq; habeat derisui, illis haudquaquam obtemperando, Sed contumaciter obnitendo. Et Vocabuli quidem notio aperta satis, At eiusdem ratio non utiq; obuia fuerit, Sed ut Arietini oraculi historia, forte amplius quæreda. Sunt qui ita interpretentur, Cerasbola dici proprie, Quæ dura nascuntur in Aspretis, aut Leguminibus, nigra quidē colore, Sed magnitudine, quanta Miliū. Ea si Leguminibus incoquantur, minime remollescunt, Nec aliqui fructum unquam ferunt. Eiusmodi produnt esse, quæ inter Boum cornua, dum feruntur, forte fuerint iactata. Vnde & Cerasbola nuncupata a iactu eiusmodi. Sed, ut dixi, non nimis abditum hoc, neque ab intellectu deuium. At cur ita, id est, quod multos diu torserit. Multa equidem in naturæ maiestate recondita latere, fatendum est, Quæ ingeniorum solertia necdum satis uidetur excussisse. Nonnulla ex his, sum memor alia huius operis parte attigisse me. Recenset pleraq; & Theophrastus. In quibus & illud de Gallinis, Quod sexto de historiis etiam Aristoteles posuit, & est a Plinio repetitum, Illæ enim ouo edito, religione quadam excutiūt sese, & circiactæ purificāt, aut festuca aliqua sese, & Oualustrant, Pericarpissimum Plutarchus uocauit, Item defossum a Ceruis Cornu, Itemq; Si una aliqua Caprarum ore Heryngium, quod nonnulli uocāt Origanum, alii Moly, Romani Capitulum mardus, Grex subsistit uniuersus. Hoc & de Cerasbolis dici potest nō absurdum. Quid enim fiat, neminem profecto latet, Sed causam non norunt omnes. Non magis q; in eo, quod Periti rerū tradunt, Ceruis saluginosas manare lachrymas, At dulces Suibus, dum capiunt. Nec non cur exculcatum Apium, contritumq; dum germinat, lætius mox proueniat. Quod probis, maledictisq; & execrationibus in Cumino cōsequitur. Cæterum ne quæstionem modo torquendis uidear ingeniis proposuisse, Subiungam, quod ex mutis, ut aiunt, magistris compertū mihi est. Scribunt Physiologi non imperiti, Frigiditate Semini bus induci duritiem, ea nāq; premit, cogitq; usq; ad rigiditatem. Eduerfo mollia, laxa q; efficit Calor, Proinde non recte asserunt, Qui dicunt, *ετος φέρει, ἀλλ' ἀφρονει*. Annus fert, nō Ager, Siquidem Loca genuino prædita calore, temperiem gratam Aere addente, fructus præferunt molliores. Quæcunq; igitur Serentis manu protinus, recte q; in terram decidit semina, intra illam excepta, uelut suo sibi Lecto, collocataq; calore infuso amplius, & humore proueniunt. At Quæ in Cornua inciderint Boum, non assequuntur, quam Hesiodus tradidit, *ἐπίσθιν δὲ τῷ μαστίνῳ*, Sed aberrantia, dilapsaq; non tam lata uidentur, q; projecta incurio se. Vnde accidit plerumq; ut uel frigoris iniuriā non patientur, Vel exucca prorsum fiant, & lignosa tunacula, ita ut remollescere haudquaquā ualeant. Argumento sint Lapides, quoque partes terræ inherentes, *ἐγγοναι καὶ λαβόνται* μενοῦντ' Ἕλληνες, iōge molliores custodit calor, quàm quæ sub Dio sunt, Qua ratione Lapidarii artifices lapides adobruunt, quos excolere ingenio parant, ueluti terræ caliditate quandam indispiscātur maturitatem. Cum hypæthni, et subdiales frigoris ui obdurati artificio reludētur. Rursus ipsum hoc inde quoq; discimus. Etenim compertum ferme est, Frumēta, Quæ in Areis seruata diutius fuerint, quodam ueluti callo obdurescere. Id ipsum alicubi præstat frigidior Vetus, dū uetillātur, afflādo. Sicuti pingere in Philippis, Auctores nonnulli sunt. Inde fit, ut tanq; impossibilia haud respuēda sint, Si forte Rusticos quinq; inaudias, ex duobus ppingis fulcis, aut uerius porcis, in altera duorum

A

res recipi fructus. Sed & illud maximū, Inter fabarū Lobos alii mollia pducunt, alii dura, put
 frigidior Vetus, aut Aqua parte hanc attigerit magis, aut illā. Sed quoniā de Cornib⁹, Quæ
 Cerata uocant, mēto hac parte facta a nobis hic est, appendicē aliquē non ingrati. Lectu-
 ris adiciamus, Alioqui & operis est instituti, quo eruditionem hīce, ueluti fuluris, tībici-
 bus q̄ furrigere, obfirmare q̄ contendimus. Lego in Veteribus memoriis ante inuētiōem
 poculoꝝ Antiquos Cornibus ad potū esse usos. Quo argumento a Doctis usurpatū inueni-
 mus κεράτοι pro eo, quod est, ἐπιχειν δῖνον, hoc est Vinū infundere, Sic Pisander, & Ho-
 merus Iliados. θ. δῖνον τ' ἐκ κεράτοι. ἄϊον, idest Vinū fundēs in Ceras, siue Cornu, ad potū.
 Dicunt uero Cerata a κερά, quo Caput significatur. Recte. n. ut Aristoteles inquit, Capiti
 cornua mādauit Natura. Nec recte Æsopi Momus uitio dar, qđ nō in Armis Taurus cornua
 gestit, unde ferire uehementius possit, Sed Capite Corporis imbecillima parte, Neq̄ enim
 ingenio perspicaci Ille Momus ista reprehendit, Vt enim si in alia quauis parte Cornua ha-
 beret, Frustra ponderi essent, nulla in re utilia, multa ēt officia impediret. Sic armis quoq̄
 infixā sedem omnino ineptam tenerēt. Gerunt, quē animal pariunt, Cornua ad uim aut in-
 ferendā, aut depellendā. Scribunt nōnulli ex Grammaticis græcis, Cornua itē pro Capillis
 posita inueniri, Quoniā utraq̄ enascantur mō eodē. Credo, quia Vngues, Rostra, Pili, Cor-
 nua Plestra, siue Calcaria, & siquid eiufmodi aliud est, ex cibo gignunt aduenticio, & au-
 gendi potestate habente, quē tum a fœmina, tū forinsecus sibi acgrunt. Ossa uero in prima
 partium p̄litutione gignunt ex Seminali excremento, Cū q̄ Animal auget, hæc incremen-
 tū ex alimēto capiunt naturalī, quo partes augētur p̄ncipales. Adest etymon quoq̄, cur Ce-
 rata pro capillis autumēt inueniri, inde. n. duci uidet nomē, ὅτι σωεχὸς κέρινται, Quod
 p̄cedant asidue. Vocāt & Cerata fluuios omnis ab Oceano delatos. Ponit & nomē id q̄
 gloria q̄q̄. πλερὰ τ' ἐν τῷ ἐπιθυμῶ, qm̄ Gloria omnes appetant. Porro uidet Ceras si-
 gnificare uim, robur q̄ in Sanctis literis, honesta ex Brutis tralatione, Quē cōmunita Corni-
 bus sunt. Ceraxoos, & Ceratoglyphos appellant Græci, q̄ cornua expoliunt, excolunt q̄ ar-
 tifici ingenio ac sculpunt. Sicuti concinnādē comē periti plurimum quidem Comotē dicunt
 τὴν κεκομωμένην. Et fœminę Comotrix, Sed & Ceroplastæ uocant, qm̄, ut p̄striximus Co-
 mas etiam Cerata uocabant. Vnde de Paride apud Homerū κεφαλῶν coma illustrē, ue-
 nustum q̄ interpretant. Et apud Sophoclē ἐρῆκερως φέρον. Pro eo quod est ἐρῆκερως. Et
 κέραις τοῖς, Pro fetis intelligunt bubulis. Legimus item Carnes supra frontē ad tempora nū
 cupari μῦθος. i. Mures, Sed & Cerata dici a q̄busdā. Demū ut ad Cerasbola redeamus, Ita
 inuenio in Theauris Iulii Pollucis. Episporia inq̄, dicī, cum qs in idē semen iniicit & alte-
 rū, Quod cauendū est. Fiunt & Cerasbola Semina, si in Boum cornua inciderint, Quæ p̄-
 ueniunt ἀπεράμωκα. hoc est, cōcoctu difficilia. Sunt & Cerasbola Bou Cornibus circūuo-
 luta uincula. Sed & in antiquis lyris κόλλαβοι.

¶ Quæ sit Prouerbii ratio, Senilis ualetudo.

Caput XXXIX

Seniores magna ex parte minus ægrotare, q̄ Iuuenes, adnotatū ab Hippocra-
 te est. Attramen qui longi his acciderint morbi, magna ex parte insanabiles to-
 ta uita comitantur. Hinc profluit Adagium perelegans, Vt Senilem nuncu-
 pemus ualetudinem prosperam Satis, minus q̄ Causationibus obuiam, infe-
 stam q̄, Vel, si ita mauis, Quē medicam non admittat manū, nec ulla ualeat
 ratione perfanari, Quando eiufmodi esse Senum morbos Hippocratis distant Verba, Quē
 si quis ad amissim reuocet, lancem q̄ curiosiorem, cōperiet, nō Senes omnes, q̄ Iuuenes mi-
 nus ægritudinibus Lancinari, & cōuelli. Neq̄. n. cōtinentes sunt oēs, moderatī q̄, nec omni
 no parcius uidentur, & sub rōnis modulo perdomant cupiditatē. Qui uero Luxu uitę, pro-
 digalitatē q̄, & Lenocinio, blanditiis q̄ uoluptatū, ac Gulę demulcentia lasciuunt, & nitā
 confectantur Voluptatibus delibutam, magis ægrotant, Vt qui debiliores, q̄ Iuuenes habe-
 antur. Cæterum complures ex longis morbis insanabiles tota uita comitari, perspicuū est,
 Si quidem facultas debilis est, ut insuper morbi digerem facile cōcoquere nequeat. Item q̄
 morbi diutini frigidiores censentur omnes, & ob eam rem Seniores magis, q̄ Iuuenes infe-
 stant. Nanq̄ omnes similibus morbis facilius perurguntur.

De Cibi,

¶ De Cibi Potusq; rōne per Æstatem, ac Hyemem. Tēporum distinctio ex Astronomis, & Medicis.

Caput XXX

T quoniam Medicorū Castra, nō ut transiūge, Sed ut exploratores ingressi sumus, Nauada strenue opera est, Vt inde, ueluti postliminio, nō redeamus, nisi si fueritis manibus publico quidem studiosorū bono, electius aliquid, cultiusq; referentes. Argumentum uero huic elucubrationi Aristoteles præbet, Apud quem agitari Quæstionem, scimus, Vnde nā sit, quod medicæ Artis nō impediti Æstius lassitudinibus balneo, Hybernus uero unctiōe mederi soleat. Et succurrit qdem ratio, hyerno utiq; tempore unctiōe offerri propter horrores, mutationesq; urgētes. Nā per calorem laxare oportet, Qui mēbra tepescere faciat, Oleū uero calidū est. At in æstate humefaciendū censet, qm̄ tēpus id siccū est, nec metus interpellat horrores, Quod Status tēporis ad teporē ingenue erigit. Hinc et Cibus parcus, Potio liberalis per æstatē admittit, ille magis, hæc omnino, Potioni nāq; per æstatem ob tēporū siccitatē indulgēdū ex toto est. Parsimonia uero Cibi, quæ ἀλισηία dicit, Cōmunis qdē tēporis oīum est, Sed magis cōstiti cōuenit, ne ob habitū tēporis seruētē corpus cibo immodico pressum exēstuet. Hinc Pro uerbia duo scite admodum, nec, ut opinor, improspere pducunt. Æstius bibere, qdē est largius, uberiusq; Cuiusmodi affluētē potū καὶ δυνάμει uocat Græci. Nec me fallit, Eruditiores, nomine potus, itelligere in eo Philosophi loco, Liquā cōmixtiōe ex uino subtili, clario, odorato, Et Aqua leui, laudabiliq; Hęc nā tria efficere, Corpus nanq; nutriendo reficiūt. Virtutē custodiēdo frigefaciūt, atq; humefaciūt quoq; qdē est eo tpe potissimū. Nec nō tenuitate sua supfluitates corruant in Urinā, & Sudorē. Alterū uero Adagiū est, Hyemalis refectio p ea, quæ largiore præbeat manu, nec auariter. Vētres nāq; hyeme, Sed & Vere quoq; natura calidissimi sunt, Et Somni longissimi, Itaq; p ea tempora Cibi dari copiosius debet, Caloris. n. natui copia magna est, ut cibus proinde plenior regat. Argumento Aetates sūt, & Athletæ. Quod uero hyeme ad crescat calor, Aristoteles quoq; insinuat, Subterfugit. n. præ frigore extrinsecus circūfuso, Retorsumq; æstate ad cōfinē, cōsanguineūq; & cōsentaneū Acrē aduolat. Ita efficitur, ut porrectus, & quasi patefactus diffiet, atq; dispergatur ætate. Hyeme cōfentior coeat, & cōstipator, & itē in profundū peruadat, meētq; Quocirca Cōcoctio, & Sanguificatio p ea temporaprior, & salubrior reddit. Suffragatur & Sōni longiores ob prolixiorē noctiū tractū. Id qdē ad officia naturalia admodū cōfert. Cæterum qā paulo solertioribus posse ambiguitatē innoti, animaduerto, Si nē id Vniuersis Animantibus cōmune, ut hyeme infericiēda sint amplius, Sciendū, a tractatu hoc abiungenda, quæ certis se temporibus in Specus coniiciunt, cōduntq; Hęc enim cibū nequaquā requirunt pleniorē, Quādiu latebris delitescunt, Sigdem ex toto sine pabulo obdurant. Quod si cibū abliguriāt, Vt ante Latibulū, perperā cōcoquunt. Animatum sigdem, quæ ex natura frigit, calor euincitur brumali frigore, ita ut propemodū extinguat. Et ob eā rem pleraq; cōtueri liceat, exanimis similia, quæ in latebris uiduata sensu, motuq; iaceāt. Quædā istiusmodi assectu prorsus exanimantur. In Animātib; uero sanguinolētiōib; Calidioribusq; Calor in profundū colligit puentu frequētiore. Cæterq; in rōne Tēporum attēdenda magnopere Medicæ Scholæ Placita, ab Astronomis diffidētia plurimū, Quod nō neglexit Auicenna quoq; Nā q solis p Signa meatū obseruāt, Veri assignāt initia partē Arietis primā. Æstati primā Canceri. Autūno primā Libræ, Hyemi primā Capricorni. Medicinæ Periti Media Signorū in iis præferūt, Aquarii, Tauri, Leonis, Scorpii. Nā & prima Canticæ particula, tractatu secūdo, Auerrois inquit, Ex propinqtate, ac Longitudine Solis ad nos, & eiusdē distantia media efficiunt Anni tēpora quatuor, Sigdem ex lōgitudine causā inorū humiditatis, & frigiditatis, Quæ hyemalis est pstitutio. Ex ppinqtate Siccitas cū caliditate, Quæ propria Æstatis sunt, At ex mediana Solis distantia Temporum supputatur ratio media.

¶ Septimani Tragœdi Qui, facie Prouerbii, intelligant. Martialis loc' illustrat. C. XXXI.

Eptimani Tragœdi ex Adagio dicunt, Qui morbo, uel et quauis alia causa in deliriū prolabit. Prouerbii origo, ratioq; ex historia est. Ferunt, Abderitas qnq; Lyfimacho regnate, nouo quodā, & mirando genere morbi infestari coepisse. Modus mali erat hic. Primum uniuersim crassabatur febris prærapida, succensa q; Vbi dies aduenerat septimus, iis Sanguis profluebat e naribus copiose, largiterq;

A 2

Alii sudore multo digerebant: Et hic erat febris finis. Catege per ridicula mentem omnium obfidebat affectu. Siqdem ad Tragœdiam cōcitabant, Iambica q̄ uocaliffime dezonabāt, Sed Euripidis Andromedā imprimis, & Persei uerba cantu pcurebāt Prætenuibz, ac præ pallidis Septimanis istiusmodi Tragœdis offertiffima Ciuitas erat, uociferantiū hæc, & id genus alia, οὐδ' ἔστιν ἑρπῆς, καὶ ἀνθρώπων ἔργος. O Deorum, hominum q̄ Amor tyranne. In multum producta est inusitata delyratio hæc, Donec hyems, & atrox frigus accedēs, malo finem induxit. Morbi initiū profufluxisse hinc opinant, Quod ea tēpestate magni nominis tragœdus Archelaus, ætatis meditullio, caloribus succensis, Andromedā illic affitauit, unde febriū causam in Theatro p̄traxerint Abderitæ. Cū q̄, ut affolet, Tragœdiæ illius Spectra mēti obuerfarent, Cōualefcētes in eandē per delyrīū dilabebant, memorię Andromeda in hærente, ac Perseo cū Medusa. Hinc Adagii origo fluxit. Eo uti possumus, Cū mētis errore, & indocto conatu opus aliquod aggrediuntur multi, Cum q̄, Vt Satyrus inquit, Scribimus indocti, docti q̄ poemata passim. Sicuti sua tēpestate usuenisse Lucianus p̄dit, Quādo gestis in Armenia rebus, numerosa Historicorū prorupit Series, Vt iam Thucydides multi, ac Herodoti, necnō Xenophontes uiserētur. Et Veritatis assequeret fidē Adagio Vetus, πολλὰς ἀπάντων πατρίδ'. Omnium pater bellum est. Quando tantos produxisset rerum Conditores. Ad hanc, quæ de Abderitis exposita est, p̄tenderim historiam alluisse Val. Martiale, cum epigramatum decimo ita scribit.

Si patiens, fortis q̄ tibi, durus q̄ uidetur,
Abderitanæ pectora plebis habes.

Nec tamen excidit, alibi traditū a me, insitam Abderitanis fuisse uesaniā, Quod Ciceronis est in Deorū natura. Quæ sentētia etiā si plane satisfacere pōt, nō ibūt tamē inficias studio si, Sensum Poetæ hac historia iunari egregie. Nec illud postremo incuriose prætereamus, Quod ex Hieronymo est. Eū, Qui uerba profundat obscura, inuoluta q̄, nec sententiis apte coherentibus, pessimo elocutionis genere, dici per febrem somniare, Vel arreptum morbo phrenitico, Hippocratis uinculo alligandum.

¶ Somnus Attonitus ex Medicorum Placitis qui sit, & quid Catalepsis. Caput XXXII
Omnium attonitum eleganter, ac doctē dicimus, cum quis ita obdormiscit, ut difficulter expergesci ualeat. Sed inquit Galenus, Illorū delyrīa uehementer cauenda, Qui tota, ut aiunt, uia oberrantes Attonitum Sōnum incipientem, diutinum Somnum esse existimāt, Cū recte nominetur Sōnus diutinus, si temporis serie dūtaxat transiliat naturæ moderationē. Nec difficulter, puta nequaquam altus, & profundus, excutitur. Talis præterea Somnus ex frigore principis accidit Sentientis. i. Cerebri. Quod si frigus uehemens sit, coetu, & conciliatu humoris, Lethargum gignit, argumento obliuionis ita cognominatum. Contra coitione, incurfu q̄ Siccoris, ut sic interim loquamur, cōmittit Catalepsi nōmine, Quam uerbum e uerbo exprimentes, Prehēsculationem appellāt. Datur. n. nouitati Verborum uenia, dum rerum seruitur obscuritatibus. Pari modo Vigilia propter calorem primariæ partis sensoriæ consistit, Sed uel ob intemperiem, atq̄ immoderationem solūmodo, Vel etiam ob succi biliosi exuperantiam, affluentiam q̄. Sunt quidam, qui uelint, Somnū assidue fieri moderatū, nec unquam immodicum. Rursus alii Vigiliam nūquam fieri mediocrem, & salubrem cōtēdūt, Ac uerbum esse, quod redundantiam tantummodo indicet. Sed hi, si uiuendi cōsuetudinē tenerent, nunquam in tantas salebras inciderent. Nam præclara Hippocratis Sententia est, Somnus, aut Vigilia, si alterutrum excessit modū, mali est. Non ab instituto aliena sunt, quæ Maximus Philosophus ad hæc prodidit. Quæadmodum inquit, morbi aliqui per uigiliam, & Insomniam afferunt, Nam comperti sunt, qui nouem dies exertis, & inconniuis oculis egerint, Quemadmodum q̄ hoc idem sepe citra ægritudinem accidit, ut Gracilētis, & præaridis, qui naturę suę ratione longas uigilias patiunt, Ita Somni copia interim in ualentibz, interim ualentibus contingit. Nam ex iis, qui febre tentantur, inuenti aliqui sunt, quos alius sopor in triduum attinuerit. Paruuli uero tum propter cibos, tum propter humorem in fanilis ætatis longiffimo somno utuntur.

¶ Somni ratio ex Peripatetica doctrina. Quæ dormiant, & uigilare. Quæ Sensu careant, nō dormire. An Somnus sit impotentia Sensuum omnium. Caput XXXIII.
Ponō ut ad

Orro' ut ad alia, hinc diffusa nō admodū, p̄tinus gradū struamus, Quicquid Somni capax est, idē Vigiliā particeps, Et retro, Nam si Somnus quēdā affectio est, & quasi nodus, & uinculū Sensus, Sensus autē oīs sentire actū potest, Omnis uero potentia aliqñ in actū refert', Necessariū est, ut id, qđ dormit, & qđ potentiam habet, ut uigilet, excite' oīno, & actū enigilet. Ita nullus fit Somnus, q nō possit rūpi, & q, ut ita loquar, exp̄giscibilis non sit. Qm̄ uero ex Sensu Sōni natura, & Vigilię dependet, Et cū Vires Animę habeant' distinctę, Ita ut Altrix abiuncta a re ligis sit. Reliquę seorsum ab hac nō possint p̄sistere, Certū est, Ea, quę augēt' mō, & minuum tur, ut Arbores, Dormire, ac Vigilare nō posse, qā Sēsu deficiunt. Nā Sensus a' rōne uitali, Quę & Vegetalis dicē' essentia, & potestate interitio plurimo, & manifesto dispescitur. Etāsi non id cōstaret, utrū subiecto, & magnitudine differant. Putat Aristoteles Somnū, & Vigiliā esse affectiones circa Cor. Vbi domiciliū optimatis Sensus locat', Dormire q; Animalia oīa. Sed cum inq̄t Themistius, de Animalib' loquar, semp̄ excipiunt' Diuina. Nā eorū actio iugis, æterna q; nec tristis, onerosa' ue est, & Vigilia in iis omnis cōtrariū est exp̄s. Vtrū uero ea, quibus silecia testa obducit', dormiat. Nemo qđ adhuc, quod sciam, fuit, qui uiderit. Aut argumēto aliquo notauerit. Sed rōne tamē persuaderi id potest, Nam Animal eo finis, quod sensum obtineat. Sōnus uero immobilitas, & quodāmo pedica est, & obligamētū Sensus. Cōtra exolutio eius uigilia est. Nō habēt autē uices has Plantę, qā ubi Sensus nō est, Ibi neq; Somnus esse, neq; Vigilia pōt. Vbi autē Sensus est, Ibi dolor, et uoluptas. Vbi dolor, & uoluptas, Ibi cupiditas. Plantis nihil horū pōt p̄cedi, Nulla enī rō est, quę cogat fateri dolere has, obledari, cōcupiscere, aut sentire. Neq; itē quęcūq; alefcit', necessario ē' sentiūt. Quāq; cōtra est, quęcūq; sentiūt, ut necessario ē' alefcit'. Hęc uero alimēta gub' dā habent', ut Plantis. Hoc uero demonstrat ea rō, Quod uis, quę nutrit, mun' suū nau' exerceat, & expedit', p̄sopitis, quigilātibus nobis. Porro & illud esse manifestū debet, Oēs Animates in Sōno affici eodē mō, hoc est summa illa imobilitate, & infensibilitate offundi. Nā si dormiēti Audit' in ministerio, & officio sit, Visus nō sit, erūt simul in eodē duę res pugnatissime, qā. s. dormiens aliq; sentiet, qđ impossibile est. Colligi & illud pōt, Somnū, & Vigiliā ad Sensem cōem, & ad eius Sensoriū p̄tinere. i. ad ipsū Cor. Et cū Sēsus cōmunis subiecto idē cū tactu sit, necesse est, ut Aīalibus oīb' Vigilia, & Sōnus cōmunicari dicat', Quia Tactus quoq; cōmunicatus oībus est. Si uero quęrat aliq; an Impotētia Sensus oīum sit Sōnus, respondebimus nō esse, ēt si oēs Sensus in Sōno impotentes reddunt'. Etenī necesse est, tactu sopito, consequi reliquos Sēsus p̄sopitos esse, Sed eo nō ualet hoc, ut Soporationem oīum Sēsuū causam ēē Sōno dicam', Sed soli' tactus. Nā cū princeps Sēsuū, & quo ceteri re ferunt', affici', necessario & Satellites ei' affectioni accubūt. Cōtra, si illi afficiant', nō p̄tinuo necesse est, Sēsum p̄ncipē' sentire. Illud uero argumēto est, Sōnū nō ea re p̄sistere, qđ otio' si oēs Sēsus sint. Cū. n. q; Aīo lingē', qđ gen' Lipoplychiā uocant. i. Aīę defectū, qđ et ibi ipotētia Sēsuū est, tū Sōnus nō ē. Porro' duab' Venis in Collo, q' a iugulo, ubi scidūt', caput subeūt, foris ualide apphēsis, collabunt' Homines, Sēsisbus ereptis, nec tñ dormire dicunt'. ¶ Somni causę, Quas recenset Aristoteles. Galeni sententia aduersus eūdem. Quādo primū Infans alatur, ut Animal. Cibi demutatio in Sanguinē quomodo absoluitur. Quo p̄acto Vaporum scanfili motu inducat' Sopor.

Caput XXXIII.

¶ Eterū finalis Somni causa Salus est, & p̄seruatio Animalū. Agens uero causa Spiritus est uitalis, Qui in corde ē' Materia uero Vapor, qui caput subiecit, deinde in locū inferiorē defluerit. Forma autē, Situs, & dispositio est illa mēbroz, & partium Corporis, quę in dormientib' extra intus q; cernit'. Sed enī Galenus quarto morbi ait, Aristoteles testatur, Somnū fieri, Capite humiditate repleto, Non tamen potuit ostendere, quare, Capite humiditate repleto, primus Sensus quiescat, nā eius intentio erat, primum Sēsum esse in corde, Sed p̄stitisset dicere, Somnū fieri humectato pulmone. Certe quia summa semper rōne agit Natura, nec continue moueri cū uoluptate Aīalia possunt, Manifestū est, Sōnū ad incolumitatē fuisse Aīalibus iunctū, et ad q̄tem, Vñ uaga, et uulgo recepta trālatio est, Vt Sōnus q̄tis noīe indicaret'. Sed hęc ipsa necessitas nō simpliciter ē intelligēda, Sed exposito, & adiūtōe. Nā p̄stituto Aīali, necesse est id ipsum alatur, Quo p̄cesso, necessariū est, e' cibo Vaporē furrigi, e' quo Sōnus cōsequitur necessariū. Quia uero sentiendi, & mouēdi principium est Cor, In quo & Spiritus

A 3

uitalis, & refrigerationis principium cōtinet. Constat Somnum, & Vigiliam, quod itē paulo ante attigimus, Cordis esse affectionis. Ac dormientes quidem agitatione Cordis quadā mouentur, Ideo & plerūq; agunt. Qualia, cum uigilant, solent. Quod certe sine uisione aliqua, aut sensu non posset contingere. Clarum porro est, oportere Animal simulatq; accipit Sensum, tum primū ali, & crescere in eo, quod Animal. Nam quādo intra uterq; partus est, enutriturq; dem, & crescit, nō tamen, ut Animal, Sed ut planta. Cū autem accedit Sensus, tūc primum nutrit, & auget ut Animal. Plane alimentū est id, quod ex cōcoctione postremum, & nouissimum subsidet, habentibus Sanguinē, Sanguis. Carentibus sanguine, quod uicem Sanguinis præbeat. Conceptacula Sanguinis sunt Venę initiū Venarum est Cor. De uorat enim, & ingestus per os cibus, Inde q; in locos suos, idest intestina, & uentriculū collatus euaporatur. Et sursum respirat per Venas, per quas deinde permanat ad Iecur. In Iecinore mutat, & natura Sanguinis tingitur. A Iecinore insiuit, & subit ad Cor. In Corde uincitur, & p̄fici plenissime. Inibi q; in sanguinē p̄fede mutat. Ac uenę quidē alię Cor adeūt. Alię a Corde proueniunt. Venę, quę adeunt Cor, tanquam ministrę, agerulę sunt, Vt quę a Iecinore ad Cor incoctū, & imp̄fectū sanguinem cōuehant, Quem Cor susceptum sua ui meracū, & absolutū sanguinem reddit. At Venę, quę a Corde pertinent, comparatę ad alium usum sunt, Videlicet, ut succus per eas concoctus iam, p̄fectus q; in totū corpus distribuat, Illud uero necessariū omnino est, Quod in Vaporē soluit, tabescitq; aliquatenus sustolli. Deinde reditum capescere, & instar Euripirefluere, Nā omne calidum in sublimē natura effertur. Eo loci refrigeratur a Cerebro, & cōsistit, mox reciprocatur, & descendit ad Cor, Cuius feruore refrigerato, Somnus obrepit. Ita efficitur, ut Somnus maxime a Cibis p̄ficiscatur. Nā alimonia ad summū Caput uiam molita, quandiu fluxū Cerebro immiscet, attentat, & aggrauat, Hinc Salebrę illę Verborum incertę, Hinc oculos nare, Caput uerge re, Erigendi se facultatem auferri contingit. Cū uero iam cōmeant cibi, & incidētes Cordi calorē eius irrigant, a quo semper uis illa humifica, & corpulenta in caput leuatur, tum profundo Somno demergimur, & alium soporem flare incipimus. Quā uero uumentia, & cor pulcra genera grauedinosa sint Capiti, Indiciū illud est, Quod qbus inest uis Sōnifera, eandem grauedinē Capiti afferūt, crassitudine humoris eius, q; sursum respirat. Vt Papauera, Mandragorę, ac Temetum.

¶ Cur Vinolenti nō dormiant. Neq; item Melācholici, aut uehementē estuantes. Fatigatio cur inducat Soporem Itē Morboꝝ aliqui, & Hyemale tēpus. Cur ualde dormientium Vox grauior. Ac hyeme quoq;. Et Qui suauissime dormiunt, nil somnient. Cur deniq; in Pueritia Galli uideantur Sapientiores.

Caput XXXV.

Xiis uero omnib; facillimum erit, Ambiguitates tollere, Quę ab Ingeniosis plerūq; agitari solent. Et ab experientia originē ducūt. Namq; obseruatū est, Vinolentos non fere dormire. Id & in Libro Encyclicę quęstionū p̄posuit Aristoteles, & Hali, Practices primo, Vbi in ebrietate ait, nō esse Sōno locū, Ibi nāq; fieri, qđ in Lucernis p̄tingit, In quas si præter modū infuderis oleū, restinguūt mox lumē. Ratio uero euident, Nā ad Somnū creādū calidū adesse humorē, opus est, hic. n. cōcoq; expedite pōt, inde q; ad caput Vapores surrigunt, A qbus subinde Sōnus inducit. Quod si deest, exiguus q; humor, aut p̄coctū difficilis inest, Sōnus nō orit. Quā de causa post cibū Sōnolentissimi fieri ob calorē solem. Melācholicos uero, & uehementē estuantes insomnia tenet, Alteros, q; refrigerat⁹ humor penit⁹ est. Alteros, q; null⁹ est, aut certe minimus. Scribit Auerrois, post labores obrepere Somnum, Quia dum mouentur Animalia, exercenturq; spargitur innatus Calor eorū, & q̄ntas diminuitur. Inde q; refrigeratur, & proinde necessario ad principia recurrit, Vt propriis uelut Thesauris communiat⁹ aduersus præpeditia. Aristoteles uero ex Themistii interpretatione, Aliquando inquit, & fatigatio ne multa pertentatur Somno. Cuius ea ratio est, Quod labor diffundit quādam in nobis, & tabescere facit, Quę uicem incocti alimēti præbent, Nisi colliquamētū id frigidū sit. Ita intestinorum calor, qui ex attritu, Labore q; exprimitur, recrementa quādam emollit, quę ad superiorem Locum redundantia somnum inducunt. Interdū & morbi hoc faciunt, Qui ex humidis, & calidis excrementis conualescunt, Quod genus in febre, & lethargo cernimus. Hyeme proculdubio somnolentiores sumus, Quod A eris humectatio frigida facit, & Noctes porro Longiores, Sicuti Hippocrate quoq; sanxisse, nouimus. Sed maior id quoq; facit cibiorum

facit cibarium ingestio, Nam appetentia tunc uegetior, & excitatio est. Quoniam uero ut membris grauioribus sumus, facit Somnus, Hinc & illud obuenire a Peritioribus adnotatum est, ut quo tempore plus dormimus, quam uigilamus, quod hybernū profecto est. Hoc nox efficiatur grauior. Cum enim tempus, quod interuenit ad uigilandum, breue sit, habitus Corporis, qui inter dormiendum committitur, permanere usque ad Somni repetitionē potest. Igitur cum Aer non solum interior, Sed exterior sit crassior, Et Crassior qui est, tardius et moueat, tūc grauior non immerito Vox est. Nec illud icuriose trasiluerim, Qd Aristoteli ca Letho, magister mutus, mihi suggerit in p̄sentia. Qui grauius, & suauissime dormiant, nihil admodum Somnare, Quia & Sensus, et Intelligentia Hominis tunc suo fungi officio potest, cum Animus tranquillatur, & requiescit, qua quidem requie uel ipsa sciēdi ratio cōstare uidetur. Ex quo fit, ut amentes sint Pueri, & Ebrii, & Insani. Facit enim Calor, qui nimis in his est, ut motu plurimo, uehementissimo q̄ inquietentur, quo motu desistunt prudentiores esse incipiunt. Qua tamen in parte communendi amplius sumus, Quod a Doctissimis proditum est, Gallorum pueros initio sapiētes uideri, mox audiores factos desipere. Quod educandi curę aliqui ascribunt, Aut uerius, cum extra modum corpore sint humefiore, Calor innatus ita adobruitur, ut quiescat. Propterea item orbiculatioe sunt capite, quia nequit expandi caliditas. Ex ea uero quiete uidentur illi quidem Sapientiores. Vbi uero auxerint, humecta illa redundantia etate iam deflaccescente, Calor inualefcens prauulter, Proinde uehementiores illis cōtingunt motus, euaporante humido caliditatis ui. A diuare putant & Capitis illam non naturalem configurationem quam sunt initio consecuti. At in Italia contraria se ratione habere Pueros palam est. Vnde scitissimū profuit Adagiū, Vt Gallicam appellantes Sapientiam, p̄maturam intelligamus, & quæ mox deficiēs obbrutescat quodammodo.

¶ Somniandi rationes aliquot. Cur Melancholici per quietem turbentur p̄cipue. Cur Quidam dormientes ambulent. Item pauca ad Soporem pertinentia. De Platone nōnula. Viui potissimum Vigilia. Caput XXXVI

T uero ad institutum redeamus, Iactatur Animus noster maxime in Somnis, Calore scilicet, Qui undiq̄ in partem se interiorē colligit. Atq̄ ita efficitur, ut plurima, uehementissima q̄ illa obstante iactatione, nullum interuenire Somniū possit. Vaporibus multis Phantasie organum scandentibus. Nec putandum, Quod Animus tunc cōquiescat, & per se maxime sit, cum nullum Somniū trahitur, Vt multitudinis opinio est. Plurimus autem motus, cum suauissime quis obdormiscit, merito propterea est, quod tūc maxime larga caloris copia in partem interiorē contrahitur. Porro in Somno, quem cibo ingestio, primum capimus, nulla facultas uidentur di Somni datur, quia tunc maxime accidit, ut Animus propter cibum ingestum cōcitetur. Somnium uero occurrit, cum cogitantibus nobis, & ante oculos rem ponentibus, obrepit Somnus. Illud quoq̄ obiter hic adnotasse, operæpretium fuerit, Eos, qui instructi Virtutibus sint, meliora Somnia uidere, quod etiam uigilantes meliora animaduertunt. Qui deterius Animo, uel corpore affecti sunt, deteriora concipiunt. Melancholici iccirco in Somnis crebro excitari consueverunt, quod calore tunc largiore bilis atra urgente, Animus moueri æquo amplius cogitur, unde exiliunt sæpe, surgunt q̄ euntes huc illuc. Hinc q̄ aucupatur Eruditi causam, quare nonnullis quandoq̄ obueniat, Vt etiā dormientes ambulent. Id enī fere contingit, ubi multus fuerit motus, & multa perturbatio, Nec tamen ualida adeo, ut et Somnum conuellat. Sed Quid est, quod contemplantibus plerūq̄ Somnus obrepit? Nempe cum in motu, & solitudine cogitatio nostra sit, eo q̄ impediatur cōcoctio, necesse est, crassa esse euaporamenta, quę commēant. Illud utiq̄ scitu item incundum, Cum calor ad ima subterfugit, Frigescunt palpebrę, & frigefactę cōprimunt, & confluent. Ita q̄bus palpebrę sunt, cōniendo obdormiscunt, nihil enim aliud cohibet, mouet, imperat, regit in corpore, quam Calor. Frigent igitur superiora in Somno, & undiq̄ corporis extrema. Contra, recalcant inferiores Loca, ut pedes, & interiora, ut Viscera, & id genus alia. Expergiscitur uero Animal, ubi primum absoluta, & profligata concoctio est. Cum q̄ intus calor, & ambientis frigoris metu in angustum se contulerat, tādē uictis difficultatibus, & superior

factus promicat e' latebra. Sed illud relinquitur ne indiscussum? Quid nam sit cause, quod dormientes, & propere oculos diducentes lucem intuemur. Nempe inquit Alexander, qd' uisibilis Spiritus coactus, ac contractus, plurimusq; effectus inter dormiendum, repente, ac multiplex exiens, per tenebras ut pote gradens, ipse ad uidendum fulgentior euadit. Legimus in naturali historia, Tiberio Cæsari aliam, quam cæterorum Mortalium fuisse naturā. Ut expergefactus noctu, paulisper haud alio modo, quam luce clara cōtueretur omnia, paulatim tenebris sese obducentibus. Idem fere' Tranquillus quoq; de eodem recenset Imperatorem. Cæterum nos posteaq; multa satis de Somni ratione congesimus, cludamus elucubrationem hanc Academicis placitis. Platonem accepimus, In cibo & potu tanta fuisse continentia, ut non solum deliciores epulas, & opipara conuiuia spreuerit, Sed tantum dūtaxat cibi per omnem uitam sumpserit, quantum satis esset ad uitę necessitatem. Oliuis modo academicis, & uili pane, atq; interim aqua contentum fuisse, prodidere. Quem uictū quantum Somni sequi, uerisimile est tantum dormire solitum, scilicet non plus, quod quōd satis esset ad euitandam ex nimia uigilia malam ualitudinem. Cæteros etiam, quod ex primo libro de Legibus patet, solebat admonere, Vt nocte surgeret ad res tum publicas, tum priuatas obeundas, Somnum enim immodicum & Corpori, et Animo obesse, dicebat. Parumq; inter mortuum, & dormientem interesse. Itaq; ut quisq; uiuere, & sentire cuperet, Sic uigilare oportere, quantum salua corporis ualitudine id fieri posset. Hinc arbitror illa profluxisse Aristotelica ex Libro de Animalium generatione V. Somnus autem talis sua natura esse uidetur, Vt uiuendi, & nō uiuendi interliminium sit, Et neq; omnino sit, qui dormit, neq; non sit. Viuit enim potissimum uigilia, propter Sensum. Et in præfatione naturalis hystorię Plinius, Dum ista musitamus, pluribus horis uiuimus, profecto. n. Vita Vigilia est. Propterea Aristonis illud Vero uerius est. Breue admodum uiuendi tempus esse homini contritum, Nam Somnus ueluti Publicanus, dimidium aufert. At Leontinus Gorgias senio iā fessus, ac perimbecillis, cū in Somnum collapsus iaceret, Ac familiarium quispiam accedens ex eo, ut haberet, scitari institisset, *ἔσθ' ἢ οὐ πρὸς ἀρχῇται παρακαταΐδεται τῷ ἀδελφῷ.* id est Iam me apud Fratrem deponere adortus est Sopor.

¶ Autumnalis ægritudo qualis cōseatur. Fructuum distinctio. Demetrij. Horati. Oporę, Salgama. Salgamarii. Caput XXXVII

Ippocrates medendi Arte nunquam satis laudat⁹, Libro Sententiarum tertio, Per Autumnum inquit, acutissimi, atq; exitiosissimi accidunt magna ex parte Morbi. Ver saluberrimum est, atque non exitiosum. Eum locum summus h Auctor Galenus ad uerbum sic interpretat^r, Vbi tempora idoneum omne retinent temperamentum, Ver utpote temperatum per ea saluberrimum erit, At acutissimos Morbos, & exitiosissimos, quantum in ipsam met temporis uim, & naturā agit, Autumnus importat. Siquidem Ver maxime temperatum, modificatumq; est, per Autumnum uero primum quidem eadem die modo frigus, modo æstus antepollet. Tum autem insequitur æstatem, in qua plerunq; succi torrentur, interdum uires debiles extiterūt. Porro non ob id solum noxius Autumnus censetur, Ver uetiam, quod antea euocati ad cūtem, reflat^rq; succi, per Autumnum ab aeris circūcurrētis frigiditate in profundum subitāt, cogunturq;. Sed hæc cunctis hominibus indifferenter eueniunt. At iis, qui nequaquam recte uiuant, Neq; cupiditatum dulces insidias, reliquasq; omnes exuunt passionēs, ceu Collarium, obuenit ex fructibus detrimentum, quorum prolubio esitandorum pellecti, quibusq; Large ingestis, malis succis implentur. Cæterum cum eiusmodi fere' censeatur Autūnus, Tabidis tamen officit potissimum. Hoc Hippocratis corroboratur sententia, Autūnus inquit, Tabidis malus est. Quod ideo putat^r dictum, quoniā hoc modo affecti improtectū, nudumq; præfidiis naturalibus. i. Carnium inuolucro exutum obinētes corpus, assidue iniquitate aeris offendūtur. Nam & Tabidis Spiritus uitalis, Viresq; naturales debiles fiunt. Verūtamen hoc Hippocratis loco ambigunt Peritiores, An Tabescentes eos modo intellexerit, Quos Tabes præhēfos Pulmonis exulceratio infestet, An omnes utcunq; absumptos. Quoniam uero Autumnum Græci Oporam uocant, Hinc obseruatum nobis est, apud Galenum in

lenum in Libro *πρὸς ἑσφῶν*, hoc est de alimētis, *Fructus* quosdam dici *Oporas*, Eos autē, uidetur trifariam distribuere, Alios Siquidem *Demetrios* uocat, quo nomine frumenta, legumina q̄ completitur, & id fere genus alia, Valet autem *Cræcum* nomen, ac si *Cereales* dicas latine. Mox aliud genus appellat *Horæos*, Scribit q̄ a' Græcis *Horam* tempus id nuncupari, quo exoritur *Canicula*, quod est inquit, fere dierū quadraginta. Ex iis fructibus alios esse tradit iamiam maturefcētes, Alios uero præmaturuisse. Alios in summo esse statu. Aut post statum, aut ante statum. Addit quoq̄ se putare, nō immo dici *Horæos*, quod eo tantū tempore enascantur, Sed ad eorum distinctionē, qui recondūtur. Inter *Horæos* uero nominat *Cucurbitas*, *Pepones*, *Melopepones*, *Cucumeres*, Demū De *Oporis* acturus eo nomine intelligere uidet Arboreos fructus, Cuiusmodi sunt *Fici*. *Vuē*, *Mora*, *Cerasa*, *Poma*, *Persica*, & id genus alia. Sunt qui *Oporas* interpretētur mollioris corticis fructus. Illud obiter adnotaui, *Salgama Priores* dixisse, quæcūq̄ conditanea ad uitum nostrum in uasis seruantur, *Columella* Libro tertiodécimo, Hęc *Vasa* dedita opera fieri oportet patēte ore, & usq̄ ad imum equalia, nec in modū *Doliorum* formata, Vt exēptis ad usum *Salgamis*, quicquid superest, æquali pondere usq̄ ad fundum deprimat, Cum ea res innoxia penora conseruet, ubi non innatent, Sed semper sint iure submersa. Quin & in Hortorum cura idem ita cecinit.

Tempore non alio uili quoq̄ *Salgama* merce,
Capparis, & tristes inulæ, ferulæ q̄ minaces,
Plantantur.

Apud eundem *Salgamarios* Legimus Libro tertiodécimo de *Rapis*. Deinde sicut confueuerunt *Salmagarii*, decussatim ferramento lunaro incidito. *Salgamarios* putant, qui *Salgama* uendunt, aut etiam condiunt. Autumnum dici putat *Festus*, quod tum maxime coactis fructibus hominum opes augefcant. *Claudius* in *Proserpinæ* raptu.

Hęc tibi sacra datur. Fortunatum q̄ tenebis
Autumnum, & fuluis semper ditabere pomis.

Ab *Oporis* inuenio dici *Oporophylacium*. Pro loco, Vbi eiusmodi seruantur fructus. Sicut *Oporonem*, Qui *Oporas* emit, uendit q̄. *Pomarios* forte dixeris Latine, ut apud *Spartianum* in *Heliogabalo*. Vbi *Dulciarii* quoq̄ nominātur, & *Lactarii*. Sed Nos sine sufflamine decurrimus, Quāobrem transeo ad reliqua.

¶ Nunquam Hecale fies, Prouerbiū quo proferatur Sensu. Caput XXXVIII

Nunquam Hecale fies, Scitus Adagio est, quo significamus, nunquā a' paupertate eiusmodi oppressum iri quempiam, Qua olim circūuenta Hecale est, de qua prius, quā aliquid promā, Carmina *Plautina* subscribemus, ex quibus Prouerbii nata obseruatio est, Sic enim in *Cistellaria* Legimus,

Ecalthor haud me pœnitet.

Si ut dicis, ita futura es, nam Siquidem ita eris, ut Volo,
Nunquam Hecale fies, semper q̄ istanc, quam habes, etatulam
Obtinebis.

Fuit Hecale *Anicula*, a' qua *Theseus* olim adolescens comiter est hospitio susceptus. Vnde sacrum quoq̄ *Hecale* sion per pagos celebre fuit *Hecalo* *Ioui*, non sine ipsius *Hecales* honoribus. Quam etiam *Hecalenem* uocabant diminutiua forma. Quoniam ipsa quoq̄ *Adolescentem* adhuc *Thesea* salutare aniliter, & huiusmodi excipere diminutiuiorum blanditiis consueuerat. Meminit in *Theseo* *Plut.* & *Philochorus*. De ea iustum poema *Callimachus* fecit, *Hecale* nomine. *Plinius* quoq̄ herbas edules nominat, quas rustica illa Hecale apud *Callimachum* apponat. Meminit & *Cheræmon*. *Sudas* uero ait *ἡρώλις ἢ ἡρώϊς πατρὶς καὶ λυμῆχος*. Hecale *Herois* est apud *Callimachum*, Addit quoq̄ nominis etymon *ἡρώλις ἢ ἡρώϊς πατρὶς καὶ λυμῆχος*. ad se uocans. *ἡρώλις ἢ ἡρώϊς πατρὶς καὶ λυμῆχος*. Hęc tamē uidetur fuisse pauperissima, Quādo ita canit *Oui*. in *Libris* de remedio.

Cur nemo est Hecalem, nulla est, quæ coeperit *Ixum*?
Nempe, quod alter egens. Altera pauper erat.

Apuleius quoq; Libro Metamorphoseos primo ex Politiani emendatione. Si contentus inquit, Lare paruulo, Thefei illius cognominis patris tui uirtutes æmulaueris, Qui nō est asper natus Hecales anus hospitium tenuē. Sed & in Priapeis Epigrammatibus.

Æqualis tibi, quam domum reuertens

Thefeus repperit in rogo iacentem.

Meminit & Petronius Arbiter.

Qualis in aethra quondam fuit hospita terra

Digna sacris Hecale, Quam Musa, loquentibus annis,

Battiadæ Vatis uiuendo tradidit æuo.

Ex iis, quæ hæcenus rettulimus, Et quæ sit Adagii origo innouit abunde, Necnon, quæ sit Hecale in literis utriusque Lingue, Verum, quia res Leuicula est, ac multorum, Politiano tamē duce, extrita cōmentariis, ad altiora præstruamus gradum, ne plane fiat In Lente uinguetum, Si id modo adiecerō, Non Lepide minus, ac uenuste ad Ætatem posse Prouerbium transferri.

¶ De Galeni Valetudine, ac excellentia.

Caput XXXIX

Alenum philosophum, & medicum singulare, Cuius Scientissima, & plurima extant ingenii monumenta, Quæ genuinam sapiunt eruditionem, memoriam proditum a nonnullis est, Centum & XL. annos uixisse, tantaq; in Cibo, & potu abstinentia usum, ut ad satietatem nunquam comederit, aut biberit, Nec crudum quicquam unquam gustarit. Vnde sit factum, ut odorificum semper anhelitum spiraret. Sed, quod Lōge apud me mirabilis est, Citra ullam omnino affectionem, sola defecerit Senectute. Quod inhumanis est rarissimum, in tanta subblantientis gulæ Lasciuiæ, & in interitum uergentis Naturæ fragilitate, Vt silentio conterantur Lancinantes hinc inde incommodorum turbines. Vt cunq; Hinc certe Adagium obrepere aduerto, Vt Galeni Valetudinem dicamus pro ea, quæ ultra humanum captū nimis sit prospera, nimisq; inoffensa. Nec me tamen fallit, Quid aduersus hanc astruatiōem nostrā proferri ab Eruditionibus possit, tum ex Galeno ipso, tum ex Scriptoribus aliis. Nam Sudas auctor est, Galenum modo annos uixisse septuaginta. Ita enim de eo scribit, Vt obiter etiam superpondo Lectorem onustum remittamus, Galenus inquit, Arte medica celeberrimus, Pergami est natus, Marci, & Commodi, ac Pertinacis Imperatorum temporibus. Romæ uixit. Niconem habuit patrem, Geometriæ, ac Architecturę peritum. Plurima non in Medicina solum, Sed & in Philosophia condidit uolumina. Immo uero in Grammatica, & Rhetorica, Quæ quod omnibus fere obuia sunt, & uulgo notissima, recensere, cōsiliū nō est. Vixit annos LXX. Galenus porro ex græcæ linguæ proprietate quietum, tranquillumq; signat. Ceterum Galenus ipse de se ita propemodum scribit Libro de Interioribus II, Sum inquit, mihi conscius, quodam tempore tanto me esse confictatum dolore, Vt Ventris interiora arbitrarer conuelli, Lancinariq; præcipue qua meatus Vrinę sunt inter Rhēnes, ac Vesicam, Mox uero clystere usus ex oleo et ruta, præcellenti dolore humorem deiici Vitro liquefcenti per similem. Quod genus Praxagoras Vitrosos uocat humores. Sicut in plerisq; subinde experimento didici, Qui etiam tradit, esse humorem illum frigidissimum, Et recte ille quidem, nā Sensu teste cōprobat. Mirum tamen, unde nam sit frigiditas tanta, quæ nulla ratione recalescat. Sed Libro de Sanitatis moderatione, Ita scriptum inuenio, Quocūq; Auctore editus est Liber is, Annis inquit, iam plurimis nullis fere morbis infestatus sumus, nisi quandoq; Laboribus nimis Ephemera febre. Attamen Pueri, Adolefcētesq; magnas, multasq; incurrimus ægritudines, Sed anno XXVIII. ætatis transacto, cum exploratū mihi esset, Sanitatis esse Artem aliquam, Eius inhærens præceptis immunē me morbis, Exortemq; custodiui, præter eam, quam diximus, Ephemeram, Quam tamen ipsam declinare posset liberius paulo uiuendi potestatem nactus. Pono in Libro de Alimentis II, Vbi de Lactu Sermo est, sic scribit, Vtuntur inquit, ea ex aqua decocta, Sicuti ego nunc incepti potestatem deprauati mihi Dētes sunt, Sed & alibi scribit, cum circa Diaphragma laborarer, se somniasse, Liberatum iri, si sanguinem mitteret ex Vena, quæ est inter Pollicem, & laudicem, minuisse

dicem, minuisse Sanguinem, conualuisse. Hęc ad præsens comperta nobis de Galeno sunt. Suam uero ipsemet præstantiam quodam Libro patefacit, sic propemodum scribes, Itaq; Medicinam professus ad Senectutem usq; nullam omnino ad hanc diem Calūniam subii, nel curando, nel præfagiendo. Id quod celeberrimis Medicorum quibudam obtigisse, Sum memor. Sed & Quinto Colliget Auerrois, Cap. de Punicis granis, Galenum ita celebrat, Vt experientia præcellentem prædicet, ac Veridicum imprimis, Vt cui comparari non possit alius, Ni forsan Is inquit, Qui clamat quidem, Sed quid clamet, nõ percipit satis, Aui cennam, opinor, conuellens. Qui se tamen Galeni fatetur Interpretem, ac Summum quandoq; uocat Artis medicæ.

¶ De Sanitatis ratione adnotantur plusscula ex Medicorum Scholis. Quæ censeantur Corruptionis causæ. Sanitatis distinctio. Caput XL.

Vod uero ad Corporum ualeitudinem pertinet prosperiorem, Illud obseruandum magnopere censeo, quod nobilis Auctor literis prodidit, Certa esse experimenta totius corporis Valeitudinis, uarietate uisus inobseruata. Hippocrates certe tradit, non prandentium exta celerius senescere. Verum id remediis cecinit, non epulis. Neq; omnino putet Medicum principem ad crapulam nos hortari, atq; helluationem. Quippe multo utilissima est Temperatiã in cibis, L. Lucullus hanc de se præfecturam Seruo dederat, Vltimo q; probro maius in Cibis triumphalibus sedenti dicebatur, nel in Capitolio Epulanti, pudenda re, Seruo suo facilius parere q; sibi. Ex Medicorum autem Scholis illa sunt, Cõttemperatiã Calidi, & Frigidi, Sicci, & humidi naturalem esse Sanitatem consimilium mēbrorum. Custodia uero compositionis, & numeri, magnitudinis, & plasmationis naturalis Sanitas est officialium. Corruptiones autem in nobis uel esse necessarias, & innatas, ac ex nobis ipsis profluere, Veluti radicē, & initium habentes, primordia generationis nostræ, Sanguinem scilicet, ac Semen. Vel esse non necessarias. Naturales quidem ariditate proueniunt, & euacuatione. Quæ causæ interiores sunt. Illæ uero exteriores ex iis, quæ corpori adueniunt, quartū una inseparabilis est, semper q; assistens, Vt continens nos. Aer. Corruptio non necessaria per tempora quædam in ordinate copulata Corporibus, Lēdentiã q; oritur, calefaciendo, frigefaciendo q; immoderate, aut etiam arefaciendo, humectando q;, Aut frangēdo, Cōuellendo, Perforando, Articulos transmutādo. Certe Veluti Serie perpetua amplius, amplius q; arefcimus, donec decursus ad Statum fiat, nec augeamur ulterius. Ossibus ob duritiem ab ampliori prohibitis incremento. Mox uero præterquam opus fuerat, omnibus arefcientibus organis, Actiones deterrius longe perficiuntur. Reddimur & tenuiores. Demum q; nimium siccitate inualecente, consenscimus, corrugatur q; corpus. Membra titubant inualida. Genuini quidē caloris uis, perpetim multam substantiæ portionem, effluere, Scimus. Esse namq; naturales Corruptiones duas, ut significauimus, quas genitū corpus nullū queat euadere. Alterā esse, q; ut dixi, assidue arefcimus. Alteram uero hanc, quæ ex effluxu prouenit a calore intimo. Proinde ne consensum sequatur interitus, necesse est, quantum fieri potest, ut substantiam aliam effluenti similem substituamus. Ideo q; cibis reficimur, & potu. Ad eum modum qcqd siccī, humecti q; euauit instaurantes, ut pristinum integretur temperamentum. Nam respiratione, pulsi q; Aeræ, Ignis q; substantiæ moderamentum custodimus. Propterea præceptore nullo, Natura tantum, ut sic dixerim, prælucente, comedimus, bibimus, respiramus. Quod si modo aliquo perfici posset, Vt eiusmodi quippiam induceremus, quod nullatenus effluentib; dissimile foret, Perfanum hoc, & optimum foret. Sed quia id impossibile, quoniam quod ab unoquoq; membrorum effluit, Eiusmodi natura est, quale membrum ipsum, a quo defluit. At eorum, quibus uestimur, niſi omnino est tale. Inde fit, ut necessario percoquatur a natura, transmutentur, præparentur, Similia q; Corpori efficiant, Quod alitur. Quod uero non digeritur, Corpori non accedit. Hęc uero retrimenta sunt, & Ciborum superfluitates. Amplius eadem tradit Schola. Duo esse, quæ Medicina nūcupata Diæterice ad Sanitatē intendat, Alterum est, Inanum repletio, Alterum uero, redundantiū exinanitio, ne ad hunc usum organa præstituta obfarciantur, atq; obcæcent, ne ue flaccescat, Vt Corpus custodia

rum purum, nulla q̄ redundantia infestū. Ex iis porro duobus tertium q̄dam uidetur conse-
qui, Ne celerius obrepāt Senilis molestia. Etenim si quæ euacuatur, restituiamus, nec subisti-
terint intus noxię supfluitates, Et sani erimus, & quod eximium est, diu iuuenes. Cæterum
quia diu de Sanitate uerba facimus, Nec utiq̄ illud, ueluti p̄ icuriā, omiserimus, Sanitatē nō
uno dici modo ab Eruditīs. Nanq̄ altera est, Quæ optima dicitur, perfecta, Summa & se-
prembribus horis, Vt inquit Oratius. Altera uero est, Quæ ab hac deficit, incerta, nō perfe-
cta, Quæ q̄ latitudinem habet multam. Duplex quoq̄ traditur hæc. Nam aut est Eucratos,
et sine querela, in qua amplius, quā oportet, corpora calida sint, uel frigida. Sicca, uel hu-
meda, ut habitudo Carnosorum, quę in medullis est tenuis, & modum excedentis. Alte-
ra est Dyscratos, & cum querela, in qua maximum est ab optima discrimen, quod perspicu-
um tamen non est ob paruitatem. At simplex illa Sanitas, & perfecta, quæ Eucratiam ha-
bet certissimam, uel nunquam comperta in Animalis corpore est, Vel si unquam fuit, nec
minimo quidem p̄mansit, Quim uel initu oculi demutata statim est, nec eodē se habuit mo-
do. Sanitatem uero finiunt dispositionem secundum naturam, Quę actionem adminicula-
ta coadiuuat. Sicuti ægitudinem dicunt dispositionem præter naturam, quæ actionem ob-
lædat, præpediat q̄.

¶ Morbis ex quibus causis appellationes sint inditæ. Herpes esthiomenos. i. Morbus San-
cti Antonii, aut Sancti Martialis. Itē Morbus, Noli me tangere. Morphæa. Satyriasis.

Caput

XLI.

Orbis uero induntur nomina quandoq̄ ab affecto membro. ut Pleuritis, a' la-
tere, Peripneumonia a' pulmone, Sic Ischiadicus dicitur, Sic Nephritis a' Rhe-
mibus, Sic Arthetica, Cephalæa, Ophthalmia, Dysenteria. Aliis uero ab acci-
dentibus, quę cōsequuntur. Vt Affectionem, quæ egestionem, qua consuetū
est, fieri non permittit, Tenasmon ab intestinoq̄ tormento uocatur. Recen-
seri in iis Herpes item potest Esthiomenos, Quem inoriri Auicēna scribit, Vbi artius con-
stringantur Vulnere. A' Medendi Peritis finiri solet, Membri νέκρωσις, idest mortificatio,
ac cum putredine, ac mollificatione dissipatio. Eam uero affectionem Lingua dicit uernacu-
la Morbum Sancti Antonii, uel etiam Sancti Martialis. A' Cancro differt, ac Lupo, & Eo,
quem facete nuncupant nostra tempestate, Noli me tangere. Quia membra dicitur putredi-
ne tantum non cadauerosa cum mollicie. Illi uero idem utiq̄ efficiunt, at Corrosione, ac du-
ritie. Herpes porro Esthiomenos breuior est, acutior q̄. Spasmus uero, idest Convulsione
ab instrumentis dicit uoluntarii motus ad suū initium reuerſis. Plures autē morbi ab utroq̄
appellationem traxerūt, Vt Cephalalgia. Otalgia. Cælophthalmia. A' Causis quoq̄ sæpi-
nomina inueniuntur imposita. Vt Maniæ. Melancholię. Nam & Hypofarcam, Quę hydro-
piseos species est, Album phlegma uocauere. Nonnullę item ægitudines ex similitudine
quadam nomen habent, Vt Elephas, siue Elephantiasis, & Leo, & Cancer. Acnariū mor-
bus Polypus. Et Morphæa ab Arbore nucis inditum uidetur nomen, quod frondibus eius
per similes esse uideatur. Quasdam item Verrucę species Myrmecias uocantur. Simili mo-
do Alopeciam. At Veretri inflationem nomine cuiusdam Dæmonis Spōsarum depicti nū-
cupauerunt. i. Satyriasis, ut interpretantur nōnulli. Pauca uero sunt Morborum nomina ef-
sentiam modo mali exprimentia, ut Phlegmones Qui sunt abscessus calidi, siue ut Gręci di-
cunt, Apostemata. Et Gangrena. Sic enim uocatur τῶν μελῶν ἡ κερὰ μύησις τῶν ἑλκῶν. i. mor-
ticina membrorum caro cum ulcere, uel etiam sine ulcere, μικτὸ φλεγμονῆς καὶ ἑρῶς. Ζήματος
λαθικατὸ μύησις. Cum inflammatione, ac rubedine exalbescens. Sciri item eodem mō dicuntur. i.
Duritię. Quibusdam imposita nomina ab Artifice a' quo curata primum. Vt Chironio.
Aliis uero ab iis, qui primum laborauerunt. Vt Tylosis. i. τύλωσις. Sed nos iam ab hisce Medi-
corum diuerticulis in uiam demum reuertamur. Et instituti reliqua exequi pergamus, Ne
Gracculus fiat aliena Lasciuens plumula.

¶ Quod Cōmercium Balneo, & Cani? Prouerbiū quem usum habeat. Cap. XLII

¶ Vod Cōmercium Balneo, & Cani? Adagio est elegans, in græcis literis fre-
quens, a' Luciano usurpatus eo Sermonē, qui est ad inuēditum multos em-
pitantem Libros, Dicitur de iis, quæ dissociata natura sunt, nec similitudinē
recipiunt

recipiunt aliquam, uel usum. Veluti si nauigandi imperitus, aut Equitatis omniū expē, caperet Is quidem affabre constructam Nauem, & ad securitatem omnibus fultā instrumētis, Hic uero Equum compararet Medum, uel Centauridem, aut Coppophoron. Ridiculum, opinor, uterq; se pręfaret, quod per imperitiam haud commodē ueretur rebus. Non secus, ac Diues ille Afianus, Cui cum pedes forent abscessi, qui frigoris nimietate cōputrui sent per nives iter facienti, Vt aliquo modo calamitatem leniret, Ligneos sibi pedes conficiēdos curauit, Quibus subligatis, interim etiam Seruis innixus incederet. Sed ridicularius in eo pręcipue fuit, Quod summa cura scienter, politēq; confectas Soleas comparabat sub inde, Quibus Ligneos illos pedes pręfulciret. Veluti uisenda plane res esset, Lignum crepidis inductum. Non dissimile huic & illud Luciani eiusdem, *καὶ θηκὸς γὰρ ὁ πρὸς θηκὸς, καὶ αὐτὸν σὺμβολα*, Simia quidem Simia est, etiam si aurea habeat symbola. Et imperitiæ nūbilo adobrutus Librum quidem perpetim uersare manibus potest, Sed eorum tamen, quę leſitantur, nihil prorsum queat percipere, *ἀλλ' ὅντος λύρατος ἡ καὶ μὴν τὰ ὅσα*, Sed Asellus aures motans audit Lyrā, Estq; semper *πῶν ἰχθύων ἀφωνότερος*, magis mutus, & sandi magis inops, quā Pīces. Vt uero a Balneis non resiliamus longius, Prouebii, ut opinor, ratio aperta satis est, quando humanę infirmitati, bonumq; si non & delitiis, Balnea modo deferuiunt, Ad ea nil aspirat Bruta natura. Fuit argumento etiam, quod sunt auctore Aristotele, *τὰ θεμελῶν λαύλαξ ἰσχυρὰ*, Balneā calidę sacrę, Quas tamen sic dici ipse putat, quā sul fure, atq; fulmine rebus ingenue sacrīs proueniāt, Sacris in quā, quoniam quę mirāda sunt, & occulta, sicuti quibuldam placet, sacra uidentur, Vt miras balneā taceamus facultates.

¶ Calentium Aquarum rationes aliquot. Cur earundem uel Lapides item progignant.
Caput XLIII.

T quia in Balneas incidimus, Cur A quarum aliquę caleant, quędam etiā ferueant, intantū, ut non possint esse usui, nisi aut in apto euanuere, aut mixtura frigidę intepuere, Causę aliquot redduntur. Empedocles existimat, Sicuti docuit Seneca, Ignibus, quos multis Locis terra opertos tegit, aquam calefcere, si subiecti sunt solo, per quod aquis transcursus est. Facere quippe Dracones solemus, & Milliaria, & complures Formas, in quibus erę tenui fistulas struimus per decliue circumdatas, Vt sæpe eundem ignem ambiens aqua, per tantum fluat spatii, quantum efficiendo calori satis est. Frigida itaq; intrat exit calida. Idem sub terra fieri existimat Empedocles. Quidam arbitrantur, per Loca sulfure plena uel introeuntes aquas calorem beneficio materię, per quam fluunt, trahere. Quod ipso odore, gustuq; testantur, reddunt enim qualitatem eius, qua caluerunt, materię. Quod nequis accidere, miretur, Viuę Calci si aquā in fuderis, non ne feruebit? Hęc porro efficit ratio, ut Aquę feruidę magna ex parte, salę proueniant, ut Aristoteles inquit, Quia scilicet per terram aluminosam percolātur. Exustorum autem oīum cinis salsus est, Sulfurq; redolet, Quare feruida omnia modo urunt fulminis, & quidem plura fulminis tactu extiterūt. Democritus Calci assignauit calidorum fontium rationem, quod nequit fieri, Quoniam Lapides unde fit Calx, non hnt exalfaciendi uim, nisi in fornace pręusti. Ceterum in hac calentium aquarum ratione non ne illud eximium est, ac inuestigandum anxie, Quod ipse etiam pene puer apud Apōnum adnotauit, dum Patuui capefferem Ingenii cultum, ab illis subinde Lapides gigni? Hoc extra omnem admirationem mihi fuit. Scamrunt tibi feruentissimę aquę in supercilio non multum arreſto. In subiecto Molendinum est, quod uersat Balinei aqua per Conuallē decurrēs. Volaticam, ut nunc passim dicitur, in quam impetu deuoluitur aqua per arcem, uidimus totam, ueluti quodam artificio, Lapideā circūtectam crui. Et cum oculis non satis crederem, duntium, materię experturus cultelli satis ualidi mucronem insigniter retusum animaduerti. Id utopote A dolescenti, qui nihil admodum interioris scientiæ attētassem, miraculū est uisum. Mox repetita Vrbe, cum rem Scholasticis quibuldam exposuissem in foro, risu exceptus sum ab omnibus fere, tāquam inuisitata, nescio quā, & absurda, ac scurrilia promerē. Sed haud ita multo interitio factō, illuc profecti mecū in rem pręsentem Venissima senferūt, quę prius incite Ludibrio habuerant. Verum ea omnia post cum Plinii, tum aliorum doctrina cōfirmata repperi. Nam & Seneca Naturalium tertio ad hunc modū scribit. Intereſt, utrum Lo

ca Sulfure, an Vitro, an Bitumine plena transeant. Hac ratione corruptę cum Vitę pericu-
lo bibuntur. Vnde et apud Ouidium legimus,
Flumen habent Cicones, quod potum faxea reddit

Viscera, quod tactis inducit marmora rebus.

Medicatum utiq; & eius habet naturę limum, ut corpora agglutinet, ac induret. Quęmad-
modum puteolanus Pulvis, si aquam attigit, Saxum est. Sic ecōtrario hæc aqua, si solidum
retigit, hæret, & affigitur. Inde est, quod res abiectę in eundem locū lapidez subinde extra-
huntur. Quod in Italia quibusdam Locis euenit, si uirgam, siue frondem demerferis, lapidē
post paucos dies extrahis, Circumsunditur. n. Corpori Limus, allinitur q; paulatim. Hoc mi-
nus uidebitur mirum, Si notaueris Albulas, Et ferē Sulfuratam aquam circa Canales suos,
Cymbas q; durari. Sed Sūmus item Philosophus Encyclicarū Quęstionū Libro XXIIII
Quærir, *ὅτι τί ἔστι τῶν περὶ τὸν ὕδατος μάλλον, ἢ ἔστι τῶν ἀνθρώπων πηγῶνται λίθοι.* Cur aq;
calentibus potius, quā frigidis Lapides concrecant, atq; coagmententur. Respondet q;
pronire, quod lapis defectu humoris consistit. Calore q; potius, quā frigore, humor de-
ficit, & lapidescit calore, Vt etiam Empedocles ait, *τὸς τε πῖσας, καὶ τῶν λίθων καὶ τὰ περὶ
τῶν ὕδατων γίνονται.* Lapides, & Saxa feruentium aquarum opera conficit. In quo tamen
aduertendum, Si defectum humidi omnino, ex toto q; intelligas, minus pcedit ratio, Quā-
do quoquomodo lapis fiat, coagulatione, seu congelatione, requirit humidum agglutinās,
Quo deficiente, non Lapis fit, Sed harena, uel pulvis. Si uero humecti defectū intelligimus
redundantis ablationem, tunc ueritas apertius elucecet. Certe nō solum calor ἀφαιρῶν. i.
elapidat, Sed frigus etiam, humorem nimio gelu absumēdo, indurat, facit q; lapidē, Quod
si nimium frigus ita agit, Simpliciter quoq; ita agi posse, certum est. Adnotanda obiter &
Aucennę sententia ex fine Meteororū, Vt præteramus, quę huc spectantia Vitruuius scri-
bit, Ex terra pura Lapides non fieri, Sed ex pmixto. Qm̄ ex nimia siccitate in ea cōtinuatio
nō fit. Fiūt uero ratione duplici conglutinatione pgelatiōe, priore quidem, cum Lutum ali-
quod uiscosum fuerit, ac pingue, quod arefcens in quandam euadit dispositionem, quę in
Luti, Lapidis q; meditullio fere est, mox sensim lapis concipitur uerus. Scribit etiam, Virtu-
te quadam uniuersali Vegetabilia, & Animantia quoq; deformari in lapides posse.

¶ Balneorum distinctio, & Vfus. Problemata duo ad id spectantia. Balnei etymon qđ
sit. Item eiusdem rei delictiæ.

Caput XLIIII.

Alneorum uero, sicuti obseruatum ex Archigene est, Alia sunt nitrosa. Alia
falsa. Alia Aluminosa. Alia Bituminosa. Alia sulfurosa. Alia ferrosa. Alia
b Chalcosa. Quędam ex his sunt composita. Et horum quidem omnium po-
testas est arefaciendi. Quędam non arefaciunt modo, uerū etiam obstruunt,
sicut Aluminosa. Partim etiam falsa, & æris qualitatem adepta. Et hæc q;
dem Lauacrorum sponte prouenientium ratio est. Sed nec ignorandum ex Galeni doctri-
na, Eorundem quędam esse dulcia, Quędam qualitatibus expertia, Quędam suam quandā
obtinere qualitatem. At eorum, quę alteram quādam habent qualitatem, quędam ex insti-
tutione nostra uim habent, Quędam sua sponte uim obtinent. Balnei usus inquit Celsus,
duplex est. Nam modo discussis febribus, initium cibi plenioris, Vini q; firmioris ualetudi-
ni facit. Modo febrem ipsam tollit, ferē q; adhibetur, ubi summam cutē relaxari, euocari q;
corruptum humorem conuenit, & habitum corporis expedit mutari. Antiqui timidius eo
utebantur, Asclepiades audacius. Ceterum hæc, quę medicinæ rationibus continentur, mis-
sa faciamus, quoniam nostro instituto parum fortasse congrua uidebūtur. Illud quęramus
potius, Quid nam sit, quod experimenta perdocent uerum, Anre Balnei ingressum calidū
mingimus, At in Balneo diutiuscule cōmorati, frigidum. Illa uero afferri ratio potest, id tan-
quam ad alterius comparisonem plane fieri. Nam Vrina tepidi profecto tēperamenti est,
Quę tum primum a nobis facta, mediocriter etiam calida est foris. Igitur quandoq; dem fri-
gidum est corpus nostrum, ipsum Lotium, utpote Corpori comparatum, calidum est. In La-
uacro autem quandoquidem Corpus plus Lotio incaluit, frigidum uidetur Lotium, utcūq;
calidum sit. Dignum & illud obseruatione est, Quod ne utiq; sitientes, lauacrum subeuntes
sitimus. Et

sitimus. Et contra, si sitiamus pacatur sitis. Nempe ex ariditate Sitis oritur. Si ergo sitientes lauacrum subeamus, Corpus facultate uitali per cutis meatus humorē allicit, & quasi ad se conuellit. Atq; ita contingit funditus humectari, unde præcipue exoritur sitis. Qui uero nō sitientes lauacrum subeunt, humorem corporis efferunt, diductis corporis meatibus, sudorē q; excutiant, nec receptum humor habet. Balneum ex Græcis quidam interpretantur dici παρά τὸ ἐπιβάλλειν τὰς αἰσας, a curarum uidelicet, sollicitudinū q; repulsa. Quando & id uidetur Homerus innuere cum ait,

λὲ δ' ἐκτέλει πόδες μεγάλας,

ὄφρα μαι ἐκχέμακτον θυ μαφθόραν εἴλετο γυῖον,

Corroborauit in libris cōfessionum Aurelius Augustinus, Libro nono, Sed rationibus per uincere Grammatici conātur, Quoniam, si id uerum esset Etymon, scribendum fuerat per u. Sed modo per e. scribitur, quod sciunt omnes, hoc est βαλάνειον. Propterea inquit, a fruendum est fieri ἀπὸ τῶν βαλάνων, Quoniam Balanos succedere, moris fuit Veteribus.

παρά τὸ τὰς βαλάνους αἰεῖν, Nam Epaphroditus αἰεῖν exurere interpretatur. ἵνα μὴ ποθεν ἔλθοιεν αἰεῖσι. Sudas scribit Veteres glandibus uesci solitos, Cortices uero igni alimenta præbuisse. Et est inquit, Balneum uia, instrumentum q; ad delicias, Quando, ut Plinius etiā scribit, Parietes Balnearum spargi nonnulli iussere. Atq; Catum principem ita solitum lauari. Et ne Principale uideatur hoc bonum, Et postea quendam ex Seruis Neronis. Nam Tranquillus de Principe eodem sic scriptum reliquit, Nepotinis sumptibus omnium prodigiorū ingenia superauit, Cōmentus nouum balnearum usum, portentotissima genera cibortū atq; Cœnarum, ut calidis, frigidis q; unguentis lauaretur.

¶ Balnea Veterum frugi. Senecæ locus emaculat. Epistomium quid, & Epitonium. Collabi, & Collopes. Caput XLV

Ntiquitus in usu erant Balneola perangusta, tenebricosa, Vti Seneca inquit, neq; enim calida uidebātur, nisi obscura. Eiusmodi fuisse legimus Scipionis Africani Balnei apud Linternum. In eo ille horror Carthaginis, Cui Roma debebat, quod semel tantum foret capta, abluebat corpus laboribus festum rusticis, quoniam se exercebat opere, terram q; ut mos fuit Priscis, ipse subigebat. Mox uero quis ita lauari sustinuisset? Pauperes sibi uidebantur, ac sordidi, nisi parietes magnis, & pretiosis orbibus respliscent. Nisi Alexandrina marmora numidicis crustis fuissent distincta. Nisi illis undiq; operosa, & in picturæ modum uariata circunlitio fuisset prætexa. Nisi uitro absconderetur Camera. Nisi Thasius lapis, quondam rarū in aliquo spectaculo templo, piscinas circūdedisset, In quas multa sudatione exanimata corpora demittebant. Et ut inquit idem Seneca, nisi aquam argentea Epistomia fudissent. Qua in parte obiter Eiusdem codex emaculandus est. Nam modo impressi Codices Epitoma præferunt, aut Epitonica. Neutrum recte. Siquidem uel latinis Auctoritatum tibicini bus per uincimus, Epistomia legendum (Etenim græca id, plane claret doctrina) Nam Libro Architectonicæ decimo Vitruuius ita scribit, Singulis autem Canalibus singula Epistomia sunt inclusa, manubriis ferreis collocata, Quæ manubria cum torquentur, ex area Nares patefaciunt Canales. Et infra Idem Vitruuius, Motione uero Vectium uehemētiore, spiritus frequens compressus Epistomiorum aperturis influit. Ex iis Auctoritatis huius Verbis, Vt de Varrone taceam, manifestum arbitror, dici Epistomia, qualia nunc passim Tonfores habent in Vasculis pensilibus capiti abluendo. Sed & instrumenta ea, quibus e uasis subinde Vina educimus, Cannulas simplex nuncupat Vulgus, Epistomia recte dici posse, animaduerto. Vnde & Luxata, ut opinor, dictione, obturamentum Epistomiorum Spinam uocant Imperiti. Sudas uero, Collabi inquit, panes sunt, consimiles Citharæ Collabis. Alii Collabos accipiunt ἀπὸς πλῆκτος περὶ αἰσάνων, ἢ ἀπὸν μικρὸν. idest Placente speciem quadrangulæ, aut minuti Panis, παρὰ τὸ ἐκ μεγάλων καμολῶν ἵδουσι, quod sint ex magnis deminuti, & uelut mutilati, Collabi nāq; sunt τὰ τῶν χορδῶν ἐπιτόνια, idest fidium Epitonía. Apud Auctores item inuenio, Collopos dici prædura in Ceruice Boum coria, Ex quibus moris erat, inquit, conficere, quos uocant Collabos. Sed dicitur & Collops dorsum

se corium, quoniā ex eo fiat Colla. Vnde facetissimus Comicus Aristophanes Aeschylī dūritiam monstraturus inquit, *δινος γὰρ ἐν τῷ κέσματι ἐκινεῖται*. Puto ipsum Collopi perfirmi-
lem. Id scite admodum, & doctē in Adagii usum trahi potest. Existimo Collabos in Citha-
ra esse clauiculos, Quibus remittuntur, uel intenduntur fides. Et inde ab Intentione cœpisse
Epitonīa uocari, Inde q̃ per similitudinem in aliis itidem id genus eodem modo appel-
lata. Epitonium pro incremento apud Plut. de Liberis educandis, compenisse uideor.

¶ Balnearum apud Veteres luxuriosus apparatus. Emendantur Senecæ Loca aliquot
fœdē uitata. Res Quadrantaria quæ sit. Pilicrepus apud eundem Senecam quid. Item Ali-
pili. Libarii. Et Botularii, & Botulus, ac Distillarius. Quid Distillatio. Loca Aedilē metuē-
tia apud eundem, Quæ sint. Balnea cur item dicantur Gymnasia. De Balneo cogitare p̃du-
cendo quid.

Caput XLVI.

Ed redeo ad Balnea, In quibus nō Statuas modo innumeras, & Columnas
nihil sustinentes uisere erat, Sed eo quoq̃ peruentum est delitiam, Vt nihil
s nisi Gemmas calcare uellent, Sicuti pergit Seneca, Blattaria q̃ uocabant Bal-
nea, Si qua non ita aperta essent, ut totius diei Solem fenestris amplissimis re-
ciperent, nisi et Lauarentur simul, & colorarentur. Hic obiter restituiamus al-
terum Senecæ eiusdem Locum fœdissime corruptum, Cur inquit, exornaretur res quadra-
toria, & inusum, non oblectamentum reperta? Legēdum, Res quadrataria. Quoniam qui
Balneas ingrederentur, Quadrantem Balneatori soluerent. Id aperte significat eo uerbu
Io Iuuenalis.

Cedere syluano porcum, Quadrante lauari.

Nec non Oratius satyra III.

Dum tu Quadrante lauatum

Rex ibis. Sed quoniam in Senecam semel incidimus, feramus illi collabenti opem p̃
uizili. Bone Deus quā propudiosa irreperunt menda in Epistolas eas, quæ ad Lucilium
inscribuntur. Sed de Locis aliis nunc censura non est. Quod ab instituto alienum non est,
id modo agamus. Epistola est Libro octauo, In qua tumultuosa Balnearum luxuria notat̃,
Si uero Pilicrepus inquit, superuenit, & numerare cœpit pilas, Adum est. Quid sibi hic Pe-
licrepus uelit, non uideo. Verum certissima ducor coniectura, Vt Pilicrepum arbitret Legē-
dum, Eum q̃ intelligam, qui Pilas, hoc est Sphæras, aut Glomos pice illitos in ignem Bal-
nearum, siue Vaporarii coniceret, Sicubi forte restingeretur. In hanc Sententiam ut pe-
dibus eam, Papinius facit Syluarum primo, In Balneo Etrusci.

Quid nunc strata solo referam tabulata, Crepantis

Auditura pilas, ubi languidus Ignis inerrat

Ædibus, & tenuem uoluūt hypocausta Vaporem?

Meminit huiusmodi pilarum, ut opinor, Et Architectus Vitruui⁹ Libro quinto. Suspensarū
caldariorum ita sunt faciendæ, ut primum sesquipedalibus tegulis solum stematur inclina-
tum ad hypocaustum, uti pila cum immittatur, non possit intus resistere. Sed rursus redeat
ad præfunium, ipsa per se ita flamma facilius peruagabitur sub suspensione. Domitius ue-
ro Papinii expositor, Ita eum locum enarrat. Quid nunc inquit, ego narrem tibi tabulata,
quæ in sublimi parte Ædium sunt, quo desinunt Vaporaria, habentia in Vertice pilam con-
cauam, quo peruenit flamma Ignis in imo ardentis, Sed languida, & tenuis, Vt domus ita
tepear, non autem ætuet. Hæc sententia an congruat, iudicent uolentes. Nos, quod Varia
suggerit Lætio pro captu ingenii in lucem promimus. Sicut & illud, quod obseruatum do-
ctissimis est. Inter eos, qui Corporis curam agunt, recenseri Tonfores, Balneatores, Pilicre-
pos, Alipilos, Mediastinos, Māgones, Alipras, seu Pædotribas, Ciniñones, Arcularios, Pro-
polas, Pigmentarios, Coronarios, Cosmetas, Et id genus alios. Ex quibus emēdatur locus
alius in Epistola eadem. Alipedum inquit, cogita tenuem, & stridulā uocē, quo fit notabi-
lior, subinde exprimentem, nec unquam tacentem, nisi cum alas uellit, & alium pro se cla-
mare cogit. Tu expuncto inutili uerbo, pro Alipedum lege Alipilum, id est Alarum pilos uel
lentem, Quod Auctoris sententiæ mire congruit. Sed & mox Seneca confluentem ad Bal-
nea Institutorum, & cuiusq̃ uilissimi turbam enarrans, Jam Librarii inquit, uarias excla-
mationes, Et

tiones. Et Botularium, & Distillarium. Et omnes Popinarum infitores, mercem suā quādam & insignita modulatione uendentes. Hic mendum irrepsit in Verbum unū. Reliqua perobscura sunt. Nam ubi Librarii scribitur modo, Legerim libentius Libarii a' uendendis Libis, de quibus in Fastis Ouidi⁹ ita, ut una modo litera pereat extrita. De Botulario uero, ut nostro beneficio pernoscant & hoc studiosi Iuuenes, Intellego uerbo illouenditores, cōfectores q Botulorum. Ea erant farcimina, Festo tradente, De quibus & Apicius, quisq̄s est, Botellum sic facies, ex Oui Vitellis coctis, nucleis pineis cōcisis. Cepam addes, Porrum concisum. Thus crudum. Miscebis piper minutum. Et sic intestinum farcies. Adiciēs liquamen, & uinum, sic q coquas. Erat quidem Botulus mensis omnibus gratus, Sed in Saturnalibus celebrabatur praecipue, dum ex eo Corona fieret pulci, Propterea Libro qnto Val. Martialis, forma tamen deminuta,
Et pulcem niueā premens Botellus,
Sed & in Distyphis Idem Poeta sic cecinit,
Qui uenit Botulus medio tibi tempore brumae,
Saturni septem uenerat ante Dies.

Supereft apud Senecam Verbum non admodum uulgo notum, Quod est Distillarius. Scimus quidem a' Latinis fere Distillationes dici, Quae a' Graecis Coryzae Branchi. Catarrhi uocentur. Quamuis haec apud illos differant, cum sit Coryza, dum pituita tantū Nares ob fidet, Grauedo latine dicta. Sicut Celsus meminit. Catarrhus uero, qui Fluxio dici ualeat, cū fauces, palatum q. At Brachos, cum & Guttur, & Arteria corripitur. Ob quod & Artericū quandoque, ut Paulus scribit, uitium id appellant. Omnia tamen haec Hippocrates etiam Coryzas uocat. Ceterum expositio haec ad Senecae sensum parum facit. Proinde sciendū, Distillationem quandoq̄ pro liquamine capi, quo utimur ad intindus, siue, ut græce dicam, Embammata. Hinc Seneca scite admodum, & docte Distillarium uocauit, Qui id genus concinnaret, distraheret q, quem insignita modulatione merces suas uendere, scribit. Qui mos adhuc passim seruatur in Urbibus, Patavii praesertim. Consuetum quoq̄ illud Veteribus fuit, ut uel nobilissimi Aediles eo fungerentur officio, ut Loca eiusmodi intrarent, quae populum receptabant, exigerent q̄ munditias, & utilem, ac salubrem temperaturam. Non hanc, inquit Seneca, quae nuper inuenta est similis incendio, Adeo quidem, ut conuictum in aliquo scelere Serum inuitum lauari, oporteat. Nihil enim iam uidetur interesse, ardeat Balneum, an caleat. Ad haec arbitror respexisse Martialem, cum Epigrammatum tertio ita scribit.

Centum miselli iam ualete Quadrantes,

Anteambulonis Congiarium Lassi,

Quos diuidebat Balneator elixus.

Hinc & aperitur locus Senecae eiusdem in Libro de Vita beata, ubi Loca recenset Aedilem metuētia. Nam & alibi Auctor idem, Decoquere inquit, corpus atq̄ extinanire sudoribus, Inutile simul, delicatum q̄ credidimus. Porro Graecorum fuit moris, in Balnearum ad id extructis locis multiplici exercitio Corpora delassare. Id cuiusmodi censendum sit, ex Scietissimi illius Plutarchi uerbis coniectari poterit, Quae subiecimus ex Commentario Quæstionum Romanarum, Non aliud quicquam inquit, Graecis seruitutem, ac molliciem attulisse Romani putant, quam Gymnasia & Palæstram, quod iis languescant Adolescentiū Animi, ac efflorescant penitus. Quae si quis effugere studeat, in puluere prodire, & ut græce dicam, ἐς ὑπὸν θρον, hoc est in subdiale spatium, oportet. At qui Domi, & in umbra balneis, & undicius molliter se curat, haec subire necesse est. Hinc emanasse arbitror, ut Balnea etiam Gymnasia dicerentur, quod in Iudaico bello monstrat Iosephus, ubi de Herode ita scribit, Namq̄ apud Tripolim, & Damascum, & Ptolemaida publicas Balneas, quae Gymnasia dicuntur, Bibli autem Exedras, Porticus cōdidit, & fora. Fuisse tamen & Philosophis constituta in Balneis loca, In quibus illi disputarent, Liquido Vitruuius edocuit. Constat autem inquit, in tribus Porticibus Exedre spatiosae, habentes Sedes, in quibus Philosophi, Rhetores, Reliqui q, Qui studiis delectantur, sedentes disputare possint. Erat item Prouerbum Prioribus in pauperes, qui assidue frigerent, tremere q, Eos naq̄ de Balneo cogitare, & fumo conducendo dictitabant. Quod Oratius significat.

B

Nec qui

Frigus collegit, furnos, & Balnea laudat.

Sed & Iuuenalis.

Cum iam celebres, noti q; Poetę

Balneolum Gabiis, Romę conducere furnos

Tentarent.

Significat hæc ipsa item Aristophanes Plato.

¶ Vocabula plura ad Balneorum usum spectantia. Eschara. Alipterium. Aryballus. Arytæna. Cammus. Pyelos. Oceanus. Schola. Emaculatur Senecę locus ad Lucilium de Pſychrolute. Pſychrologi qui dicant, Et Pſychrologia qd. Afaminthus. Oa Lutatı. Ca. XLVII

Erum prius, quàm inde renellamur, mutuemur itē aliquid a' Iulio Polluce, quo ueluti superpondio Lector onustus dimittatur. Scribit ergo Libro septimo partem Balnei dici Escharam. Aliam uero Alipterium, quod latine Vnſuarium ualet dici. Et esse nomen utrunq; apud Alexin Canuıs, *ἐν τῷ βαλανείῳ μὴ τὸ πῦρ τοῖς ἐξ ἀραις ἐνόν, καὶ καλεσμένον τὸ ἀλειπτήριον*, Cum nec in focis inquit, effert ignis, & effert Alipterium oclusum. Escharan Lycurgus, & Ammonius dici autamant, quæ arrecta non sit, & citra omnem altitudinem, Sed humi affideat, uel cum cauitate, Vnde & Medicos ulcera concava Escharas uocare. Sunt item Escharæ pudēdorum muliebrum labra. Cornelius Celsus medicinæ quinto in Erisipelarū cura, Pōst exustionem inquit, putris ulceris superponenda sunt, quæ crustas a' Vnio resoluant, eas *ἐχάραι* Græci uocāt. Pergit inde Pollux idem, Balnei uasa inquit, Sunt Aryballus. Arytæna, Vtriusq; meminit Aristophanes, Qui & Balnei Cammū dicit. Sed & Pyelon quoq; noīat, Quā Eupolis Mastrā uocarit. *ἐς βαλανεῖον ἐστὶ τὸν, μὴ χυλοτυπήσιν τὸν σωβαίνοντα ἐς τὴν μάχην*. Cū Balneū fueris ingressus, ne inuideris ingredienti tecū Mastrā. Videtur Pyelos fuisse concavus Locus, in quo abluerentur. Quāuis & Theca recte dicatur Pyelos. Sicuti itē Oceanus dicebatur ualtior Locus, alueus' que maior, ita forte ab amplitudine uocatus, & a' Lauantium quoq; strepitu, & marino quasi æstu. Lampri dius, Oceani inquit, Solium prius inter Principes Alexander appellauit, cum Traianus id non fecisset, Sed diebus Solia deputasset. Quod si quis miratur, Sciāt eam Romę fuisse Thermarum magnitudinem, Vt Ammianus doceat Libro XVI, Lauacra in Vrbe in modum prouinciarum quandoq; exstructa. Erat & in Balneis Schola nomine, Sicuti commemorat Vitruuius, Eauero erat Labri pars, siue Aluei, a' præstolādo dicta, Vt occupato ab iis, Qui priores uenissent, labro, In Schola Cæteri circumspectantes recte stare possent. Quanquam erat & in porticibus Schola, Plinio auctore, Alexandrum inquit, & Philippum cum Minerua, qui sunt in Schola in Octauia porticibus, & Philippi. Forte uero quis appellatione Scholæ Sodalitatem, & conuentum aliquem id ætatis Iuuenum intelligat. Nam & Celebritas dicebat, ait Macrobius, cum uel sacrificium fiebat, uel Epulum dabatur, uel Ludi agebantur Diis. Vel serię obseruabantur. Conuenit Item Balneo inquit Pollux, *ψυχρολαβεῖν*. Id uerbum significat, frigida lauari. Quod positum inuenimus apud Aristophanem *ἰνδοιτυλάδων* in qd. n. i. *ψυχρολαβεῖν* i. frigida lauimus. *ψυχρολαβεῖν* legimus apud Paulum Æginitā Libro primo. Quę nos adiunāt Auctoritates, Vt Senecę deprauatum fœde Locum restituamus in integrum, Sic enim modo scriptum inuenias Libro Epistolarum VII ad Lucilium. Memor artificii mei ueteris, frigidus cultor mitto me in mare quo modo per siccheolutam decet, *γαυσάπατος*, Lego Pſychrolutan, uel Pſychroluten. Significat enim eum, qui frigida Lauatur. Nam & Libro XII irrepsit item menda, Ille tantus Pſicholutes, Qui calēdis Ianuariis Euripū salutabam. Qui Anno nouo, quē admodum legere scribere, dicere aliquid, Sic auspicabar in Virginem desilire. Primum ad Tiberim transtuli castra. Scribe, Vt iam docuimus, Pſychrolutes. In quo sciendum, Veteres frigida tātum ufos, cum calida Balnea Valetudinariis deseruirent. Nam Pſychrologi homines dicuntur, qui boni proferunt nihil, Et Sermo eius modi uocatur recte Pſychrologia. Sūt alibi in Pollacis eiusdem Theſauris Vaforum nomina hæc ad eiusdem Balnei usum. Afaminthus, mentio cuius est apud Homerum frequens, Crunus. Catachytum, Eupolis in Chryſogone, *ἐκ δ' ὧν ἐλθὼν τὸ χυλὸν εἰπάει*.

In Cratini autem Heroibus Afaminthum intelligit Cibotum, id est Arcam. Alii poculum. Postremo,

Postremo ne qd effluat per incuriā, Pellē, qua succingerent Mulieres in Balneis, Vel q illas abluebant, uocatā inuenio nūc Oam Lutrida, Nūc uero Oam p se. Nā Theopōpus εἰ παλαιὰ ita scriptū reliquit, *τὴν δὲ πεδιέωσάνην οὐκ ἔστιν ἀποκαταστήσειν*. At Phercrateas εἰς παλαιῶν, in trumēta Pædotriuices enumerans, ἰδὼν μὲν οὐκ ἀποκαταστήσειν. Iam inquit Oam præcingebant ei, Qui lauaretur. Sic uero dicebatur Melota hoc est pellis ouilla, Vnde fluxisse nomen, probabile est, hoc est, ἀπὸ τῆς ὄτης, idest ab oue. Putant alii, Oam quoque significare Loma, hoc est marginem indumentorum *πεδιὸν τὴν πεδιάν*, hoc est circa fimbriam. Vel Peristomion, & Peritrachelion.

¶ Afinus Ægyptius Quo sensu uenire in Prouerbiū possit. Plinii Locus illustratur de Diis Atri coloris. Inibi plura de figuris Deorum, & rationibus ex Porphyrio. Quæ ue figura Christum deformarint Priores, Quem Onochelum, idest *ὀνόχελον* dicebant. Semissii, & Sarmentarii qui intelligantur.

Caput

XLVIII

Sinū Ægyptium uenire in Prouerbiū animaduertimus, pro eo, qui de risui sit omnibus, quem q omnes insectentur, conuellant, iacerent. Eius ratio ex historia est, Proditur siquidem memoriæ, In Ægypto flauī coloris Homines ludibrio esse, plurimum q uellicari. Afinos uero pleriq in præceps dari. Sicuti obuēnit apud Coptitas. Vtriusq facti reddi t ea ferme ratio, Quod rufus foret Typhon hostis perpetuus Ofiridis, necnon Afini quoq colorem præferret. Sed additur hebetudinis item, ac ruditatis ratio. necnon iniuriarum illatio frequens. Quæ causa gentibus item illis expressit, Vt Perfarum Regem Ochum nomine, quem miro prosequēbant odio, Afinum subinde appellarent Quare is commotior, *ὁ μὲν τοι ὄνος οὐ βέσσην, ὁ μὲν ἡγεύων χάριται τὴν βοῦν*, Afinus inquit, hic uestro conuesces boue. Protinus q Apin immolauit, Sicuti Dinon scriptum reliquit. Hic uero est Ochus is, quem Ægyptii item Macharam uocarunt, ut Plutarchus inquit. Legimus item Busrinas, & Lycopolitas tanto eius Animantis odio flagrasse, ut Tubis omnino superfederēt uti, tanquam sonum edant Afinino planē consimilem, prorsus q non purum id Animal arbitrabantur, Sed dæmonicum, ex ea, quam exposuimus, affimilatione. Immo uero in Sacris Porpana fatientes *ὅτι τε παλιν, καὶ τὴν φασφί μινός*, idest mensibus, quos illi uocant Payni, & Phaophi, Afinum effingunt insignem iuēdum. Quoniam uero de Typhonis colore meminimus, Scribit Plut. Ægyptiorum historiam tradere, Flauī corporis fuisse Typhona, Martem albi, Subnigri Ofirim. Ex iis inuolucrum Plinii exoluitur ex libro secundo, Vbi Deorū irrisa multitudine, Alios ex eis creditos scribit, Iuuenes, atque pueros, Bacchum quidelicet, Apollinem q, & Cupidinem significans, Alios uero Atri coloris, innuens planē, quod præstruximus. Conferunt item ad Plinianum Sensum, quæ Porphyrius scribit. Cum Deus inquit, Lux sit, & Ignem æthereum habitet, nullo q sensu capi possit, Lucida qdem materia, aut crysallo, pario ue lapide ad comprehendendum lumen ipsius exhortantur. Auro autem Ignis, Illa q immaculata natura intelligitur. Multi uero nigris lapidibus inuisibile illius substantiæ significarunt. Hominis autem formam Diis attribuerunt, quoniam Deus ratio est.

Pulchros fingunt, propter eminentissimam, & indeficientem illam pulchritudinē. Diuerfis præterea figuris, & ætatibus, & alios sedētes, alios stātes. Mares alios, alios fœminas, & aut uirgines, aut matrimonio coniunctos. Diuerso quoq amictu simulacra constituunt ut diuersitas Deorum non lateat. Alibi quoq Porphyrius idem, Quæ Diis attribuant, omnia Sensu allegorico enarranda commonens, Ita subdit, Vniuersus mundus Iupiter est. Animal ex animalibus, Deus ex Diis constitutus. Iupiter autem est, in quantum Intellectus est. A quo uniuersa producuntur, Et qui cuncta creat intelligendo. Iouem esse credendum est Virtutē providentem, atque uiuificam, quam pila, & rotundis figuris significabant. Hominis uero Simulacrum ei constituunt, quoniam Mens est, quæ cuncta feminali ratione producit, Sedere autem fingitur, Vt stabilis Virtus, atq incommutabilis exprimat. Nuda, aperta q habet superiora, quoniam conspicuus intelligentiis, & superioribus est, Inferiora uero teguntur, Quia occultatur inferioribus creaturis. Sceptrum læua tenet, quia in his corporis partibus spiritualissimum uitę domiciliū inuenitur. Creator enim Intellectus Rex, Spiritus q uiuificans Mundi est. Dextra uero aut Aquilam protendit, aut Victoriā. Alterum, quia cæterorum Deorum Dominus, Sicuti aliarum Animū Aquila est. Alterum, quia omnia illi

B 2

subiecta sunt. Sciendum uero hac parte, quod huic loco congruit præcipue, Christianæ Veritatis hostes, dum Animæ illudunt suæ, ineunt q̄ cum Antitheo societatem intimā, infando etiam Picturæ genere aulos Dei summi. Summatem filium deformare, ac uelut in Pergula prætereuntibus ostentare Asininis auribus, pede altero inungulatum, ac togata specie, cum libro in manibus, addito etiamnum scelestiore titulo, Ceu Christianorum is foret Deus, Onochelus, idest *ὄνοχλος* nomine. Illud uero audacium fuerit, insecratione eadem ab Importunis hominibus Christi cultores Semissios nuncupatos, & Sarmentarios de leti genere, Quod ad Assis dimidii stipites destinati superiectis, accumulatisq̄ Sarmentitiis fascibus, concremari confuessent. Semisses uero dici Homunciones, palam esse uel Impetitionibus.

¶ Prouerbum quod est, Mantis te uidit, Quem habeat sensum. Mantis quid.

Caput

XLIX.

m

Antis te uidit, esse in eos Adagio uidetur, quibus fascinator Oculi mali obiecit quippiam. Proditur memoriæ in Græcorum commentariolis quibusdam, esse Mantin Locustæ genus, quæ in stipulis enascitur, uirens colore, corpore prælongo, pedibus item prioribus prælongis, quos & agitat assidue. Ex qua ratione sunt, qui putent, præmacram, ac prætenuem signficari Puellam a Theocrito illis uersiculis, qui leguntur apud eū Idyllio. κ.

Ἐν τῇ θεῷ τῶν ἀλφῶν, ἔχεις πάλαι, δὲ ἐπιθύμεις.

Μάντις τοι τὸν νύκτα χρῶνται τοὶ ἀκαλαμοῦνα.

Aristarchus in commentario Lycurgi, Locustam hanc scribit, siquod inspexerit animal, protinus illi quippiam producere mali. Vnde inquit, *μάντις* dicitur ἐπεὶ λαβεῖς καὶ καλεῖται ὁ ῥάβδος. Hoc est Mantis uocatur, quæ noxii, molestiq̄ aspectus est.

¶ Autumnalis appetentia in Prouerbum usq̄ producta quam habeat rationē. Cur Autumno scaturiant Aegritudines.

Caput

L

a

Vtumnalis appetentia doctè per prouerbum usurpatur, pro reecta, apta q̄ uoracitati. Eius rei non una uidetur ratio. Sunt enim qui ad Oporas, hoc est fructus, de quibus nos alibi latius huius euentus causam reiciant, Neq̄ id item simpliciter. Sunt enim qui fructuum esitatione multiplici, subduci alium insigniter arbitrentur, proinde q̄ retrimentitia, & inuiti mole ex inanitum corpus *νεκρὸς ὁ ῥέξας περσποιδάειν*, idest nouas, ualidas q̄ appetentias parare. Alii uero fructuum plurimis inesse credunt *δυστομόν τι καὶ σῆκον*, sapidum quiddam, mordax que, quo Lacesatur Stomachi uoracitas amplius, quam obsoniis ullis, aut bellariis. Quando & iis Aegrotis, qui uocantur Apostiti, hoc est sine cibo, aliquid oblatum eiusmodi Orexin facit. Cæterum ratio illa, quam mox promam, P hyfico sit forte congruentior. Equidem in se id unusquisq̄ experitur, & sentit, Sed & multa perdocet, Genuium, familiarem q̄ calorem Aestatis tempore lassescere, dissipari q̄ meatuū laxitate, Ingruente uero Autumno, Aerē q̄ iam frigescente, atq̄ causa eadem confpiratione iam corpore, inualefcit Calor idem cōgregatus ad interanea, oclusus q̄. Quo fit ut amplius cibo studeamus, quando etiam conficimus ualidius. Addunt aliqui, ne uillatenus in hoc questionum in uolucro sint Asymboli Harum studiosi Lectionum, Aestate nos quidem effici ratione estuui *διψήλιωτέρες*, hoc ē stitulosiores. Proinde q̄ humectati oē uti uberiore, demurata uero Adoris exultione, uicissim contraria naturam affectare, animaduertimus, propterea *πεινῇ τι κωτέρες πρὶς*, idest cibi appetentiores facit, Et aridum alimentum corporis ingerit temperamento. Nec tamen astruat quispiam Cibaria proxum huius esse effectus expertia, quando ex nonis, recentioribus q̄ concinnata frugibus, reliquis Longe præstare fructibus, sit exploratissimum, & proinde uescentes alleetare amplius. Exiis uero omnibus iam opinor, propofiti prouerbi quæstioni multum lucis perspicuæ affusum est. Quorum singula si satisfecerint minus, At iunctim, simul q̄ omnia Legentium implere deſideria poterunt. Autumno porro inæqualitas maxime propria est, Quoniam Auctore Atticenna, Dices sunt æstiu, quodammodo, Noctes hyemales, Quæ utiq̄ post alias ratio efficiere creduntur,

Autumno

Autumno imprimis ut scaturiant Aegritudinum agmina. Sed cur nā Autumnalis nox Ver
na frigidior est? Cum secus omnino esse debuerit. Nam sicciior tunc, ac subtilior uidet' Aer,
& immo ignea propior natura. Dicendum autem, Vehementer rarum Aere nō facilius
modo Calorem admittere, Sed & frigus, Quando & Aqua ignibus attenuata, facta q' so-
lutor concrefcit celerius multo. Quippe meatibus longe amplioribus, penetrare uehemen-
tius frigiditas potest.

¶ Proverbium, Amicus, ut Oleum plantis, Quo enuntietur Sensu. Quæ Inoculationē,
aut Infusionem minus admittant. Oleo perunđas Arbores interire. Præpingues cur Gene-
rationi minus apti.

Caput LI

o Leum esse plantis infestissimum, prodi' rerum naturę Peritis, sciunt Qui
Græca pertrađant, Propterea q' asserit, Plātas *ἐλαιώδεις*, hoc est oleosę na-
turę Inoculationes, Quas *ἐνοφθαλμοίς* Græci uocant, neq' id genus pmixtio-
nes alias ullo mō admittere. Neq' enim Conū, Aut Cupressum, Vel Pinū,
Et oīno Piceas peregrini q'piam uel pati, uel alere. Cui rei argumēto est,

Si plantā quālibet oleo inunxeris, demorit' p̄tinus, Sicuti & Apes. Cōmemoratas uero Ar-
bores præpingues esse, ac oleosas, indicio esse potest, quæ subinde defudat' Pix, Resina q'.
Faces quoq' indidē oleosum refundunt humorem, splendescit' q' in iis pinguedo. *ὁ δὲ θεὸς
πρὸς τοὺς ἄλλους ἄνθρωποις ἔχει, καὶ τὰ πρὸς αὐτὸν ἔχει.* Proinde q' aliis promisceri neque
unt, Sicuti nec Oleum ipsum. Inde ergo concinnatur Adagio, in eum, qui inimicus, inse-
stus q' omnibus est, ac dissociabili morum feritate, truculentia q' communionem non pati-
tur. Quæ res si foret in q' plurimis, tolleretur plane' Humana societas, perirent' q' omnia, ad
quæ nati uidemur. Sed quod ad Infusionum rationem pertinet, Sunt qui in eo Plātaram ge-
nere etiam in Corticem prætenuem causam refundant, Cuius imbecillitas cum ariditate se-
dem insitis præbere nesciat, neq', ut Græci dicunt, *ἐμβύωσον*, hoc est, ut pluribus interpre-
ter unum illorum uerbum, intra se uitæ facultatem. Afferri potest & ratio illa, Nam quod al-
terius naturæ suscipit rem, debet esse *ἁπλοῦς*, hoc est eiusmodi, ut mutationi non obluē-
tur, Sed superatum facile transeat in similitudinem, & quod in ipso alimenti est, in Ascititi-
um transmittat. Etenim Terram exoluimus, emollimus q', ut concisa, comminuta q' trāseat
facilius, & insita comprehendat. Tenuis uero, & dura transita nescit. Quod in Plantis iis
usuuenire, compertum est, Quarum leuissima ligna temperamenti, mixtionis q' sunt exper-
tia. Quæ uero peregrina admittunt, feracia esse conuenit, & foemineam quodāmodo subire
uicem. Cupressum uero & Piceam, & id genus alia, fructus cernimus edere ingenerosos. Si
cuti etiam præpingues hominum, corpulentiores q' plurimum sunt *ἄπνοι*, hoc est filiis
progignendis inhabiles, inepti q'. Alimento enim uniuersum in Corpus abit, nec femina-
ria subsistit ulla superfluitas. Id ipsum fere' Arboribus hisce obueneri, non latuit Naturaliū
Studiofos. Ipsæ nanq' *ἀσυνμαρτοὶ τοῖς μέλεσιν καὶ αὐξάνουσι*, id est Corpore sunt, ut sic di-
cam, bene habito, augefcunt' q' egregie, Cæterum fructus uel non ferit, aut minutum, & se-
ro' prorsus percoctum produciunt. Quam ob rem mirandum minime arbitrantur, Si aliena
minus patiunt', in quibus propria, domestica q' exucca cernuntur, aut nulla.

¶ Super Olei, Vini, Aceti, Gari natura adnotantur pluscula, non omiffa Quæstionum
iucunditate.

Caput

LII.

u Erum quia ab Oleo prior nobis exorta Lucubratio est, subnectamus bre-
uissime, quod de natura, u' q' eiusdem compertum est, ex magni Peripa-
terici sententia. A quo quasitum scimus, Cur nam Oleum, & Aqua den-
fescant frigore, At Vinum, Acetum q' neutiq', neq' item Garus, Ad id ue-
ro discutendum inuolucrum illa ratio afferri solet, Oleum quidē fere' esse
qualitatis expers, & proinde temperatum potius frigescere statim, adeo,
ut inter euaporandū frigenat. Id uero nō fit in Aqua omnino, Sed utpote frigida, se frigi-
dior effecta facile coit. Garus uero, utpote suis partibus tenuis, & calidior, non continuo fri-

B 3

gefit, Eodem modo etiam Vinum. Acetum autem, ut tenuissimarum partium, omnem re-
spuit concretionem. Semina quidem caloris habere Vinum in se, testant etiam Homerus ui-
detur, cum dixit *αἰθρη δίνω*, non, ut quidam putant, propter colorem. Nec excidit, Quid
alibi commentati simus. Sed & Oleum non minus esse ignitum probant Alii. Nec minorē
habere in calefactandis corporibus uim. Nec uerum putant Aliqui, quā calidiora sint, diffi-
cilius congelascere. Nam sic, quā frigidiora sunt, facilius gelu cogerētur. Oleo uero coagu-
li causam dicunt celerioris, quod & Leuigatius, & spissius est. Hæc siquidem faciliora ad co-
eundum uidentur, quā Leuatiore, densiora quæ sunt. Vino autem non contingit tanta molli-
cies, & est quā Oleum, multo Liquidius. Acetum uero liquidissimum est inter humores cæ-
teros, & tanto acerbius, ut sit acore tristificum. Et exemplo marinæ Aquæ, quæ ipsa quoque
amaritudine sui aspera est, nunquam gelu contrahitur. Ad explicandam uero Olei naturam
& illud pertinet, Quod potum *ἰκελὸν προσηλάται*, Vomitus cit, & præsertim flauam bi-
lem. Cuius ratio esse uidetur, quod cum sit Leue, καὶ ἀνωφερές, idest superna petens, Ci-
bos elicit ipso, ad stomachum eleuans. Stomachus uero grauatus uim egestiuam ad Vomi-
tum exuscitat, præcipue flauam bilem, ut pote leuem, ac tenuissimā, & facile sursum uersus
euadentem. Quod autem Oleum sursum petat, experientia ipsa manifestum, Humido si-
quidem alicui admixtum in superiores se euestigio recipit partes. Sed cur inter cætera liqui-
da Oleum non remiscetur? quoniam γλίχρον ὄν, καὶ ἠνωμένον πρὸς ἑαυτὸ, idest cum glutino-
sum sit, & in se reductum nequit dissecari εἰς ἄλλα μέρη, hoc est in portiones miniores,
reliquis quæ ammisceri liquoribus. Argumēto est, quod in terram fusum, ipsam ilico nō subit.
Illud uero non ne scitu dignissimum est, quod cum idem fere uideatur diuersissimum tamē
effectum producit, Lanæ siquidem oleo irroratæ candidiores euadūt, Pili uero uncti nigrio-
res, Nam & Lanæ pili sunt. Sed impromptu tamen ratio est, quoniam Squalore, ac situ ob-
sita magis flauescunt, Villi autem exiccati, & abeunte, qui in ipsis est, humido, Albescunt.
Oleum igitur impedit, minime siquidem arefiunt, Nec in hoc similiter habere cōtingit, Vt
uiolos, qui ablati sunt, comparemus cum iis, qui adhuc in corpore uirent, Lanæ enim atton-
sæ sunt. Dignum libra illud quoque antiquis ingeniis obseruatum, Verus oleum effici can-
didius, quā recens, Sicuti item frigidi panes albiore cernuntur, quā calidi. Causa uero
nigritoris, ita appello, quod Græci μελανία, humor est, qui poros, meatus quæ offarcit, Sicuti
albedinem inducit Ignis, Vt proditur de generatione, & corruptiōe primo, Empedocles
tradidisse. In utriusque autem horum, ut recentibus uberius continetur humor, Sic tempore p-
uētis parcius in superficie residet, propter euaporationem. Euaporatur autem prius oleū
uel tempore, uel Sole. Panis autem calore inde egrediente per refrigerationē. Humor itaque
frigidis iam euauit, calidis adhuc inest. Porro, uti Auctor Auicenna est, prima primi, Ca-
lidum agens in humidum denigrat, in siccum uero dealbat, ut patet in Lignis, & Carboni-
bus, Frigidum autē contrario modo agit, ut Thus indicat cum ossē. Sed addēdū illud quoque,
Calidum proprie compositum, & naturale albedinem per se inducere semper. Per accidēs
uero etiam nigredinem, aut uaporum eleuatione, dispergendo, præfarciendo quæ. Vel etiam
adurendo. Vt Æthiopibus contingit. Vbi uero certo mensu agit, operatur uel, Sicuti natura
lis caloris actus præfert, albedinem inducit potissimum. Commendari tamen hac parte su-
mus, Oleum nouitium quidem ob insitam aqueum in uirore tendere cum suscedine qua-
piam. Mox uero accepta ætate, humore iam euanescente, quod diximus, albescere. Cæte-
rum ubi amplius consenuerit, ruborem iam quandam incipit acquirere. Id quod in pingue-
dine inueterata planē conuissimus. Addamus postremo illud item, quod magistra experien-
tia exploratum est, & admiratione non caret. Videmus quippe, calida perfusa aqua lon-
ge minus calorem percipere, si peruncti oleo fuerint. Quam tamen rem ea ratione proueni-
re, perspicuum fere est. Quod propter corporis Lenitatem facile delabitur aqua, minus quæ
immoratæ, quā ut omnino subire ualeat calor. Quod ut uerum fateamur, Faciunt Artis
medicæ Periti. In quorum libris obseruatū est, Succo mercuriali, & Portulacæ, manu illita
posse ferri citra nocumentum, liquefactum plumbum, et quiduis alioqui perueniens. Verum
quia traditum Veteribus est, Prudentissimi esse Vbi, qualibet in re nosse modum, iam huic
parti coronidem appingemus, Lecturi hoc genus flosculos alios.

Strumam

Ⓒ Strumam Dibapho uestire, Quid sit. De Struma, & Vatinio paucula.
Caput LIII.

Trumā dibapho uestire, quantum M. Tullii uerbis coniectare possumus, est scelera, turpitudinem, Sordes cuiuspiam honorum fastigio occultare, honestare q. Ita enim scriptum Legimus secundo Epistolarum ad Atticum, Proinde isti licet faciant, quos uolent, Cofs. Trib. pl. etiā, deinde Vatinii Strumam Sacerdotii *ἀνέφω* uestiant. Dibaphum certe purpuram signare bis tinctam, ueluti impedio magnifico uideor ex Plinio didicisse.

Porro Vestium id genus etiam Sacerdotibus contribui solitum, ex Liuiio item scimus. Struma, ut colligunt nonnulli, extantia quædam in tergo est, Sicuti in pectore habeatur Gibbus. Scribit medicæ quinto Celsus, Strumam esse tumorem, in quo subter concreta quædam ex pure, ac sanguine, quasi glandulæ oriantur, quæ uel præcipue fatigare Medicos solent, quoniam & febres moueant, nec unquam facile maturescant, Et siue ferro, siue medicamentis curentur, plerumq; iterum iuxta cicatrices ipsas resurgant, rebellent q, multo q post sit opus medicamento. Nascuntur uero in Cervice maxime, Sed etiā in Alis, & Inguinibus, & in Lateribus. In mammis quoq; sceminarum se repperisse, Chirurgicus Meges auctor est. Hic uero illud commonendi obiter sumus, esse Glandulas apud Celsum, quæ apud Galenum frequenter etiam in semilatina, siue, ut dicam uerius, tota barbara tralatiōe, Adenes uocantur. Addit Iulius Pollux, nasci Strumas circa mesenterium quoq;. Strumas femidoctum uulgus Scrophulas uocat, Quoniam eas Græci ab eiusmodi Bruto *χεράδες* appellauerint. Est enī in Sue morbus Struma, Sed ab hoc diuersus omnino, Sicuti accuratus, studiosus q; Lector percipere ex Aristotele poterit. Strumosi mētionem Iuuenalis facit, Cū ita satyra decima cecinit.

Nec prætextatum rapuit Nero Ioripedem, Vel

Strumofum, atq; utero pariter, gibbo q; tumentem.

Vt uero & de Vatinio superpondii adnectamus aliquid, Auctor Macrobius in Cænis est, Illum a Populo ludis gladiatoris lapidatum fuisse. Eius item mores graphice uidetur expinxisse M. Tullius. Illud inquit, tenebricosissimum tempus ineuntis ætatis tuæ patiar latere, Licet impune per me parietes in adolescentia perfoderis, uicinos compilaris, matrem uerberans. Habeat hoc primum tua indignitas, Vt Adolescentiæ turpitudine obscuritate, ac foribus obtegaratur. Et mox, Tu, qui te Pythagoricum soles dicere, & hominis doctissimi nomē tuis immanibus, & Barbaris moribus prætere, quæ tanta prauitas te mētis tenuit? Qui tātus furor? ut cum inaudita, ac nefaria sacra susceperis, cum Inferorum Animas elicere, cū Puerorum extis Deos manes mactare soleas, auspicia cōtempneris? Et item alibi, Odio enī tui, & si omnes superare propter tuum in me scelus debeo, tamē ab omnibus pene uincor. Ex quibus illud expressum Catullo arbitrantur ad Caluam.

Ni te plus oculis meis amarem

Iucundissime Calue, munere isto

Odissem te odio uatiniano.

Seneca uero ad Nouatum, Vatinium scribit hominem natum & ad risum, & ad odiū, scuram fuisse & uenustum, & dicacem.

Ⓒ Terrestre tonitru.

Caput

LIIII

Terrestre tonitru positum inuenio pro terribili, tetto, ac metuendi horrois, Si cuti in illo græcanico, *κλιόντε χρονίωσ' ἑρριπός*. Hymnis concinite terrestria tonitrua. Vetus siquidem irroboraui opinio, Quicquid nīsat formidabile, ac graue esse, ex Terra progenitum. Sunt qui eo epitheto uehēmēter sonātia malint intelligi. Aut quæ sub Terra fiant. Quoniam ubi insonet terra, pertinere Cælum quoq; Sonitus is credatur. Id q; genus tonitru ex alto concipi, opinētur Homines. Afferuntur a Græcis & rationes aliæ, Sed quæ perpensa amplius non perinde noscant

tur graues, Propterea quæ scribantur, haud ita plausibiles.

¶ Stultorum Thesaurus.

Caput

LV

Inguæ petulantia plerisq; scimus Mortaliū esse ita familiarē, gratam q; ut nullo non momento Timonianus, Theoninus'ue distringatur Dens nunc Liuore (Quod late patet uitium, & est in multis) Nunc imprudētia, & ge-
1 nuina leuitate, Vnde obrepfit uenustus Adagio, Vt maledicētia Stultorū nuncupetur Thesaurus, quem in Lingua conditum gerant. Eius uero mi-
hi auctor in Penulo Plautus est, Cuius etiam adscripti uersiculos plures,

quod sint festiuitatis Comiciæ, plautinæ q; imprimis plenissimi.

Istic est Thesaurus stultis in Lingua situs.

Vt quæstui habeant, male loqui melioribus.

Viam qui nescit, qua deueniat ad mare,

Eum oportet amnem quærere Comitem sibi.

Ly. Ego male loquendi uobis, nesciui uiam.

Nunc uos mihi amnes estis, uos certum est sequi.

Si bene dicetis, uostra ripa Vos sequar.

Si male dicetis, uostro gradiar limite.

¶ Conclamare uasa quid.

Caput

LVI.

Onclamasse uasa, Et Castra iam mouisse, per iucūdā a' militari negotio
c tralationem, de iis prouerbio dictitare consueuimus, quos iam demigrasse uolumus significare. Id innuere Cicero uidetur Accusationum in Verrem
Libro VI. Conquiri Diodorum tota Prouincia iubet, Ille ex Sicilia castra
iam mouerat, et uasa collegerat. Cæsar ciuiliū bellorum Libro primō, Fit
ab hoc certior Cæsar, Duces aduersatorum silentio copias castris educe-

re, quo cognito, signum dari iubet, & uasa militari more conclamari. Et Libro tertio. Qui
cum magna expectatione uenisset, temere progressus turpem habuit exitum. Et noctu neq;
conclamatis uasis, flumen transit, Sæpe item tum hic, tum Historici reliqui eo dicēdi gene-
re utuntur.

¶ Sine Corollario non recedere, Quid. Corollarii notiones.

Caput

LVII

Voniam uero in Ciceronis disertissimas Orationes incidimus, quibus pro
scissus Verres est, Succurrit nunc ex eisdem Adagio alius nō aspernabilis.
q Quo uero Sensus percipi eius possit facilius, Subnectam Oratoris uerba.
Coenabat inquit, apud Eupolemum. Argentum is cæterum purum appo-
suerat, ne purus ipse relinqueretur, Duo pocula non magna, ueruntamen
cum Emblematis. Hic quasi festiuium acroma, ne sine Corollario de Con-

uiuio decederet, ibidem Conuiuiis inspectantibus, Emblemata auellenda curauit. Patet ex
iis, opinor, scite admodum in audiuisculos concinnari prouerbium, quibus haudquaquam
esse sat uidetur, si quod iustum, æquum q; est, indispicatur, nisi amplius aliquid corraferint.
Est siquidē Corollarium, ut M. Varro scribit de lingua latina primo, id, quod additum est,
Præterquam, quod debitum, tanquam auctarium, superpondium q; idest ultra pōdus, mē-
suram q; adiectum. Deducitur Vox a' Corollis, quod ex, cum maxime in Scena placuissent
Actores, dari solitæ forēt. Quāquā et pro Corollis Corollaria dici inuenias apud Pliniū pri-
mo & uicesimo Libro, Paulatim inq; & Romę subrepsit appellatio, Corollis inter initia p-
pter grācitātē nōiatis, mox & Corollariis, postq; e' Lamina ærea, tenui, inaurata, aut inar-
gentata dabant. In priore notioe est apud Ciceronē in frumētaria. Noli inq; hos colligere,
qui numulis corrogatis de Nepotum bonis, ac de Scenicorum Corollariis decumam eme-
runt. Apud eundem dicitur Corollarium numorum. Apud Plinium item historię naturalis
nono pro

nura suggerat Parens. Nec tamē Euclionis sordes hīscē nos putet Quispiam spectare, Com
mori enim Verius hoc dicatur, quā Conuiuere. Sed nimirum a mediocritate nūquam,
ne latum quidem unguem reuelliūtur. Salubus potissimum Ingeniū cōdatur, exhilareturq;
Ferculorum, ac Missum quicquid est. Ante omnia uero Mentis, ac Morum nitoribus col
lustretur Coitio, quotquot sunt, omnium suauissima, Vtq; plane dicam, Vitę hilaritas, et cō
dimentum longe clarissimum. Quando nec Philosophi abstinendum eo cēsuere, Quin &
Priscorum simplicitas nō Heroes modo, Sed Deos etiā nū ad hoc genus Voluptatum fa
cile admisit. Quas & Beatis subinde polliceri non desinit Magmed, Orientalium Populis
creditus fere diuinus.

¶ Apologia breuīs, Quid ita crebriter in Platonis uireta hoc opere diuertamus. Philo
sophi eiusdem explicatur excellentia, Quamq; sit a Christi placitis haud fere diffitus.

Caput

LXIII.

P

Ostea quā aduente optimo maximo Deo, Lucubrationibus nostris, Quarū
ad diem hunc Libros sedecim cōcinnauius, Umbilicum uideor iam iam im
pacturus, Placuit hac parte Multorum occurrere opinionibus, Quos insigni
ter admiraturos, haud ambigo, Quid ita in Platonicoz Musea frequēter
adeo in hīscē libellis diuertam, Vt nulla non pagina Platonis nomen, perin
de ac sacrum agnoscat uenerari. Ego uero (Etiā si nil me fallit, celebrē adeo in omni Sciē
tia Virum Voculis nostris uel indifferētissimis haudquaquā indigere.) Quo plene satissatū
sibi opinaretur, Quisq; eius doctrinā seu Thesauri potius ad hāc horam fuit incuriosus,
Bessarionis multiplici eruditione inter Græcos, Latinosq; eminentissimi sententia esse cō
tensus abunde poteram. Apud quem Epistola quadam sic adnotatum comperi, Siquid in
hac industria nostra uel Eloquentiæ, Vel bonarum Artium cognitionis eluxit, Siquid fui
mus, Id omne Vel Nos a Platone accepisse, Vel ipsum sibi se defendendo suppeditasse, fa
cile existimari patimur, & Volumus. Ceterū causę nostrę collibuit patrocinari latius, Etiā
Recusantibus, ac in Augustioris Scientiæ Virum impie nonnūquam infremtentibus ampli
ter Sapientię magnitudinē, claritatemq; ingerēdo, Quam Auctor eminentissimus in Phæ
dro, Cum de Pulchritudinis ratione disertatio institueretur, a Deo Auri nomine signifi
tam petiit intentissime. Quod esse pulchritudinem Animi hāc, & proinde internam, eoq;
pretiosiorē opinabatur. Id uero Philosophus suo seculo singularis Plotinus primū, Mox
& Porphyrius, ac Iamblichus, Vt de Proculo taceā, in Sinu quidem reconditū intuiti mū
dissimo, Verum nescio quibus obdactum, cōuelatumq; ambagibus, ita expurgarunt sepi
excoctum, Vt plane Pustulatum fieret, ac Obryzum, defecatissimumq;. Vnde Cūcto Tex
rarum Orbi illuxit inenarrabilis Sapientię amplitudo, atq; maiestas, Et, Quod mirari non
uacat satis, Christianæ Veritatis, Sanguine diuino Saluatoris præpotentis sancitię, Ita Ve
stigiis adnexa, conglutinata uē, Vt Similitudo maior cogitari magnopere nulla possit. Quod
ut uero sciamus uerius, Nonne Pythagoricum Legimus Numeniū, Quē magnus ille Ori
genes sacrę Interpretę paginæ admiratus adeo est, Vt Philosophis fere anteponendum o
mnibus censuerit, Cum Mosayca, et Platonica expendisset mysteria, intonuisse altius, Pla
tonē uidetur prorsum Moysen alterum, Attica eloquētia Diuinitatis arcana rimantem, pro
pandentemq;. Id Quod, opinor, expressit Parmenides, A quo Dei cōmonstratur Vnitas,
Rerum Ideas omnium. i. exemplaria, & Rationes continentis, aut eminentissime producē
tis. Expressit cum Zenone Melissus, Qui, Ceteris modo uisitationem facientibus, Solū esse
Deum, asseruit constantissime. Iam uero Mundi natalia repetens Timæus, Boni gratia Illū
ab Artifice productum Deo uaticinatur, Primoq; Cælum esse creatum, Terramq;, interfi
to mox Aere cum aqueo Elemēto. Quę omnia perseverantię eum sint habitura modum,
Quem Summi Opificis præscripserit Sapiētia. Sed & Dei Charagma esse Hominem, pro
nuntiasse Idem animaduertitur. Cui Terrena subiiciātur uniuersa. Politicus uero cum Pro
tagora, Menexeno, Critia Eundem ex Terrę uisceribus, Nutu agente diuino, eruit mirabili
ratione. Ac, neqd desit, Peracto Mundi ambitu, etiā nūm ex eisdem comprobatur reuicūq;
Cuius in Dei assimilatione, ac fruitione plenam demum futurā felicitatē, Docuit Philebus,

Nec reticet cum Phedone Theetetus, ac Phædrus. Iam & in Legum libris Esse Deum rerū mensuram omnium, Legimus, Imprimis uero, Si Deus quandoq; Hominem induat. Legimus & Superbis Deum obsistere, Humilibus autem benignius gratiam impertiri. Quid uero illud in Epistolis inenarrabile Patris mysterium, ac Filiū? Sed & inibi maxima traditum Pietate nouimus, Diuinorum adyta rōnibus penetrari haud posse, Posse autem Mentis puritate, ac cum Deo assimilatione intima, Quæ in Animis ignem succendit, amplius corulco promittantem Lumine. An non admirabilis Heri Pamphili Decimo de Rep. ad Vitam reuocatio, Elysiorum peramœna specie, Paradisi nobis delicias expingit infinitas? Nec præmittitur inibi Expiatorius Locus, Animas eatenus cruciabiliter excarnificans, Donec.

Concretam exemit labem, purum q; reliquit

Æthereum Sensum, atq; Aurai simplicis Ignem.

Sed & Infantilis Limbus nectatur eadem parte. Verum illa Socratis documēta, cuius nā deniq; sunt modi? Non pili esse faciēdum Tempus. Immortalitatis curam omnibus anteponendam. Fortuita facile spernenda, Modo quæ Perpetuitatem respiciunt genuinam, assequi conitatur. Illatam uero iniuriam accepta longe uideri pestilentiorē. Velis, Remis q; adnitendum, Vt Artifici eminentissimo, ὁς πᾶσι ἐφορᾷ, καὶ πᾶσι ἐπαρᾷ, Suo restitutam candori, ab omni q; prosum defecatam labe Rationalem Animam, Diuinitatis expressio rem Imaginem, synceriter, integre, Sancte q; offeramus. Quo nomine Laches Spōtali Pec catorum confessione, ac poenitentia nil astruit præstabilius. Quin & primo quoq; tempore omni arripiendam pede, Quia diu concreta modis inolescere miris, Cōsentaneum est. Nec medicam facile manū admittere, Vel subinde recidiuam intētare. Nam ex Intēperanti Ani morum affectiōe Vniuersa, et quidem agminatim, mala erūpere, docuit Chamides, Quod si Temperātia denuo succreuerit, succrescere & Immortalitatis bonum incōparabile, Quo sane in Virenti, amœno q; perfruebantur Homines Hortulo, prius, quā a Diuinis ad fluxam collaberentur naturam, Quod uelut ex Oraculo Mosayco comprobatur Critias. Nec in prauum obdurati Dæmonis Imposturam reticent Timæus, Phædrus, ac Diotima. Sed Ter ras diuinitus Aquarum molibus adobrutas, Cum omne in præcipiti uitii stare, Ad Ratio nalis fere interitum naturæ, ac Animantium cunctorum, Idem nos Cōmonet Critias. Cæte rum quo nam piaculo reticuerimus Academici Principis sententiā nobilem, Quæ is ad Di uinitatis intima euectus animaduertitur, Quo apud Animum meū non magnopere admi rabilius aliud, Quo q; amplius, uelut attonita, hebescat Mens, Latētium Causarum indagi ne certa rationem conquisitura? Tantisper inquit diuinus Plato, Meis acquiescendū documē tis, cōmonitionibus q;, Donec Homine augustior Quispiā, sacratior q; sese in Terrarū ostē tet Orbe, Veritatis adyta, fontes q; arcanos reclusurus, Quē Velut Ducem inenarrabilē in sequantur Omnes. Verum ne in operis calce (tamen si mira excellentium rerum dulcedo ar ridet, Quæ transuersum auferat Animum) fiat ἀεὺδὴν ὁ ἐπὶ πόρῃ, Iam & Capiti, & Li bro Coronide inducta, conticescam, Optimum, Max. Deum apprecatus, Quod Vitæ super est etiamnum, Ita liceat hisce impertiri Curis, Vt eius recinant Laudes, Et Studioforum lu uenum subseruiant emolumentis.

F I N I S.

INDEX RORVM, QVAE PER INCVRIAM SVNT INSIGNITER
AB IMPRESSORIBVS ADMISSA, PECCATVM ET IN
ALIIS, OPINOR, SED ITA, VT OPERAM SIBI
VEL MEDIOCRITER POSSIT ERVDITVS
IN EO PRAESTARE.

Ex Libro primo.

Capite X. Vbi legitur fere in fine, Verticulum maiorem, Lege Ventriculum. Item Capite XI in fine, Insidient, scribe insident. Item Capite XXXVII Euchetæ, scribe Euchatz. Item Gnostici, scribe Gnostici.

Ex Libro secundo.

Capit XXXVII. ὁσέτης scribendum ex Galeno ὁσέτης, Item Capite de Synanche, perperam ibi scribitur Symanche. Vbi cumq; scribitur Plynus per y, suggeri debet i. Quoniam nomen est latinum, ut inquit Cæcilius Minutianus Apul. in Orthographia. Author itē eiusdem auctoritate nequaquam recte scribit, Sed Auctor, quia sit primigenium uerbum. Holcymos uidetur scribendum per y. ab ἡλκυμω.

Ex Libro tertio.

Capite II in Indice, Ardalia, scribe, Ardalia. Item Capite X ἡλαδ, scribe ἡλας. Item Capite XIII. Ordinem nonnulli interpretentur, lege interpretantur. Capite XV. Molici es quædam, scribe Mollicies. Item κῆψη, scribe κῆψη. Capite XXIII. Pars proprie humiditas, lege propria per diphthongum. In eodem, In Cerebri nentriculis, lege Ventriculis. Capite XXVI. Silphium differrentium uota, lege, nota. In eodem, minutissima, quæq; expendem, tollēda distinctio est, ut legas minutissima quæq;. In eodem, ad ires uocculatas. lege ad Vires occultas. Item expugnandi uim, lege expurgandi. Itē Apiros uero aliud prorsum est, adde quandoq; uerbum, ut legas, prorsum quandoq; est. Item Peggma, expunge diphthongū. Caput, quod insequitur, ut XXXIII. recenset, cū sit XXVII. In eo ubi modo impressum est, Eroduct saepe, perducitur q;, lege erodunt. Capite XXVIII. Prius, q; sedatio motu, lege sedato motu. Itē Ioui, Diis, lege, Ioui, Diis q;. Item in Asparagum, lege, inde Asparagum. Item in Carmine Hesiodico, ἔπειτα τὰ χεῖ, lege ἔπειτα. Item Alium quēuis iniungi, lege iniungi. Item clancularium q; Vitorum se nimium, lege Seminium. Capite XXX. Nunquam postea feri a' Serpente, legendum feriri. Item Non fere' est, quā nesciat, lege, qui nesciat. Item auferent Serpentes, reponē, auferent. Item ex Vtero erumpuntur, legendum, erumpunt. Capite XXXI. in Lemmate, Enarratus Ciceronis locus, scribe, Enarratur. Itē de Anaxandria, legendum, Anaxandride. Item Vnum mentem agitantem, legendum mente. Itē Thragædiarum, expūgenda statilis est. Plautino dicat, legendum, dicit. Item Siquid inau spicati & omnino si, lege, ominosi. Prestabimur, legendum præfabimur. Sciolī nescio q;, reponendum, nescio qui. Plerumq; aduocare, lege, Pleraq;. Capite XXXIII. Qui congelas/ se opes, distingue, Qui pgestas se opes. Item Ilignum, Quer. numus, lege Ilignum, Quer. num/ ue. Item Obelischolychnos, scribēdum, Obeliscolychnos. Capite XXXIII. Qui deinceps, emenda, Quine deinceps. Item συνδρακῆν, reponē, συνδρακῆν. Item ad telam secum, distingue, se cum. Item Cantherius, expungenda statilis est. Capite XXXIII. Pachites, lege, Pachytes. Item Critē, scribendum Crithe. Item Encātidēs, reponē, Encāthides, Sic & post paulo. Item transeuntes, substitue transeuntes. Item Postia, scribe Posthia. Item Pupilla, legendum, Pupilla.

Ex Libro quarto

In Epistola, restituisse, legendum restituissem, Item tuis, me dum hominem agam, sic distingue, tuis me, dum hominem agam. Capite primo, Qui soluunt Orationem, lege, Qui sol-

lutam orationem. Item Rhetoricæ elocutioni, Legendum, Elocutionis. Item Cognationis
audium, substitue, cognitionis. Item adeo inanis est. Epicureorum, tollenda distinctio est.
Item Theoricen habet, lege, Theoreticen. Item emaculetur uirtutibus, legendū emaculet.
Capite II. *νεωπεριθεύεται*, lege, *νεωπεριθεύεται*. Item quasi *αὐτὸν ἔχοντες*, lege *χρυσά*. Itē
ne Homero suo parcat, legendum, Ne Homero quidem suo. Item Etiam si poterint, repono
ne, poterunt. Item Ne illud quæso, scribendum, Nec illud. Capite III. *παρθενία*, lege,
παρθενία. Item explicatas per allegorias, legendum explicatis. Item Cathaphorica, scri
bendum, Cataphorica. Item Nam si is, scribe, his. Item Dæmonis, lege, Damonis. Hunc ta
men Plut. Dæmonidē dicit. Capite IIII. Destituerint in Poeticam, lege, in Poetica. Inter
pictas, scribe, pyctas. Item q; Geometriam, scribendum, Item quæ. Et paulo post, Quo Di
uinaculo, lege, Diuinaculos. Natura prodiues, lege, Procliues. Item Sunt q; excellentiæ, Re
ponendum, Sunt qui. Item Sed Virgilium, scribe, Vergilium. Capite V. *ἐχέρας*, scribe,
ἐχέρας. Et paulo post, uobis, scribendum, nobis. Capite VI. Syzygiam Trodeicam, le
ge, Trochaicam. Capite VII. Commode profum, scribe, Proxum. Item & Audacia, le
go, Audaciam. Item peruidebitur, repono, peruidebit. Item uisa Deo, legēdum, Vis a Deo.
Capite IX. Et per flatus tumultuentur, Iunge, Perflatus. Capite IX. Etiam si Viros mo
do eos putent, lege, putant. Item Inire ganeata, scribendum, mire ganeata. Item frugalita
te insignes fouisti, legendum, fuisse. Item quieti se traderant, scribe, traderent. Item Arabe
stratus, scribe, Archelstratus Opophagorum Hesiodus. Capite X. Inter mortales eueōs,
scribendum, cunctos. Item Pincetum, scribe, Picentum. Capite XI. Musæum, scribe,
citra diphthongum Museum. Item haberetur exemplum, repono, exemplar. Item Megale
ti, scribendum, Megalarti. Capite XII. Hahebis, reponendum, habebis. Capite XIII.
Mentem deo penitus ebriam uideri iam renatum, lege, renatam. Item Anaxandrides uero,
legendum, Anaxandrides non. Capite XV. *ὕποθλην*, lege, *ὕποθλην*, Item prope finē,
Incumbat potio, scribe, Incumbat potio. Item Vocant, rectum, lege, Vocant, idest rectum.
Item uere loqui est, Scribendum, Vera. Capite XVI. Ex Studiis, lege, Studiosis. Item
Sed & Mercurii statua ab eodem, Veretro porrecto celebrat, legendum, citra interpuncta,
& celebratur, non celebrat. Item magis prominentibus, scribe, magnis. Item Vt scribit Eu
stathius: Tolle interrogandi notam. Capite XVII. Punicos lapides, substitue, Punico
sos. Capite XVIII. *μὴ ὑπὸ τῷ αὐτῷ*, lege, *τὸ αὐτῷ*. Item Afini Scenophori repono, Scenopho
ri. Item in fine, Philidium, lege, Pilidion. Capite XIX. Theoidem appellatum, Scribe, ap
pellatum. Item humidatis copia, legendum, humiditatis. Item copiose discernimus, scribe,
differuimus. Item Agnosco similitudinem comparem illi me fateor. Dispunge sic, Agno
sco similitudinem, Comparem illi me fateor. Capite XX. Herodotus adiicit, Scribendū,
Herodorus. Item illinc præcipitur, lege, præcipitur. Item in fine, *ἰδου*, scribendum,
cum Psile, *ἰδου*. Capite XXI. De Cynthia quæritur. Tolle diphthongum, Et scribe, que
ritur. Item, Succum nigricantem esset, Scribe, esse. Capite XXIII. Qualis fere Hædorea,
dicitur Coma. Tollenda distinctio, legendum q; Hædorea dicitur Coma. Capite XXV.
Quod per monumenta facit, lege, per momenta. Item Succendit acrius, Legendum, Suc
cenditur. Capite XXVI. Ex titulo, Conisalos, scribe, Conisalos. In Cap. ipso, Hæc ingit,
& Solon, Cur Iuuenes nostri faciunt, legenda hæc cum interrogatiōis nota. Et paulo post,
Patin, Scribe Paton. Item Et abundanti, lege, ex abundanti. Cautio conuiualis, legendum,
Cantio. *πρωτας*, repono, *ζωστας*. Capite XXVII. Situ porro dignum, Scribe, Scitu.
Capite XXVIII. Etenim quous quisq; gratum agere nouit, addēda interrogatiōis no
ta. Capite XXIX. Ex titulo. Item Sceptrum ostrea, distingue, Sceptrum. Ostrea. Capite
XXX. Sed Scientia errore, distinctius legendum, Scientia, Errore. Item Falso posthabito,
tollenda est accentuacula, Nam falso nomen est, non aduerbium.

Ex Libro quinto

Capite XXXV. Legitur modo, Cui grata est Placenta, nuncupatur Philoplacuntos, scri
bendum, Philoplacus.

Ex Libro Sexto.

Epistola titulo, Pagellam, Repone Paelum. Capite. XVII. Vbi exponitur quid Puteal, & Ouidii Carmen adducitur, Si puteal, Iannum'q' times, celeres'q' Calēdas. Adde iis, Quę diximus, Publ. Viētorē. In Regionis Vrbis Octaua Locare Puteal Libonis, & Ianos duos, Qui effret Mercatoribus frequens locus. Capite. XIX. Pictura nobilis, lege, Pictura haud fane nobilis. Item Capite XXVI. in fine, In Ægeo, Legendum, Ab Ægeo. Item in titulo Capitis XLVIII. Lyceus, scribe Lynceus.

Ex Libro Septimo.

Capite. VI. ἀπλουστικῶς βλέπειν, Lege ἀπλουστικῶς. Item Capite XXXIX. in titulo, ubi legitur de Annone, Scribendum, Annone.

Ex Libro Decimo.

Capite LXIII. Apud Alexandrum fidibus utenti. Lege utentem. Item Capite LV. In Lemmate duo illa expungenda sunt uerba. Quid unde.

Ex Libro Decimosexto.

Capite XXIII. ἐπάντα Legendum, ἐπάντα.

Porro Helidis ciuitatis nomen cum flatili ubiq' adnotauimus. Sciendum, Græcorū doctifimos, uerbo eiusmodi non aspirare.

AA BB CC DD EE FF a b c d e f g h i k l m n o p q r s t u x y z
& ꝑ ꝑ aa bb cc dd ee ff gg hh ii kk ll mm nn oo pp qq rr ss
tt uu xx yy zz && ꝑꝑ ꝑꝑ A B Omnes sunt quaterniones,
præter DD & FF Duerniones, & B quinternionem.

VENETIIS IN AEDIBVS
ALDI, ET ANDREAE
SOCERI MENSE
FEBRUARIO
M. D. XVI.

